

Виходить у Львові що дня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплату і інсерати приймають у Львові: Адміністрація „Діла“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, Кішинського 2; С. Соколовський, Пасаж Галицький ч. 9; К. Бухштаб, ул. Кароля Людвига ч. 23. — У Відні: М. Дука, I. Wollseile 9, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollseile 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 1. 18, У ФРАНКФУРТІ І ГАМБУРГІ: М. Haasenstein & Vogler.

Реклама, Адміністрація і Експедиція Ринок ч. 10. — Рукописи заставляють ся лише за попереднім застереженням. — Рекламні копії не виходять з порт.

ДІЛО

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“

в Астері: за границею:
на цілий рік . . . 32 к. 44 корон
на пів року . . . 16 „ 22 „
на місяць . . . 1 „ 1 „

У Львові (без поштової пересилки),
на цілий рік . . . 28 к. на пів року . . . 14 к.
на чверть року . . . 7 „ на місяць . . . 3 к. 34 с.
Повсякчасне число копій у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.

Оголошення звичайні приймаються по 20 с. за одну стрічку інсерату або за 10 місць, а в рубриці „Намісники“ по 50 с. — Подли і інші приватні оголошення чистять ся по 20 с. за стрічку.

Передплата і навістність на інсерати платити у Львові.

На смерть!

„На питанні: Чи винен Іван Андрій Мирослав Січинський, що дня 12 цвітня 1903 у Львові проти намісника Андрія гр. Потоцького і в намірі позбавити його життя зрадничо-підступним способом, стріляючи до нього кілька разів з репетированого пістолета, так діяв, що в наслідку наступила смерть Андрія гр. Потоцького? — лава присяжних, виключивши слова „зрадничо-підступним способом“, відповіла одностайно всіми 12 голосами: Так“.

Такі слова пролунали вчора о 11 годині вночі серед гробової мовчанки в салі розправ львівського карного суду, так рішила ся доля Мирослава Січинського, так закінчив ся найновіший акт польсько-української історичної трагедії. Те, що проголошено зараз потім предсідателем трибуналу, в імені Його Величства Царя: „на кару смерті через повішене“, було вже тільки чистою формальністю, випливаючою з рішення лава присяжних, формальністю, над якою ми не будемо спинятися — не тому, що закон не дозволяє критикувати вирок, але просто тому, що тут важна не та формальність, а те, що її спричинило.

Сконфіковано!

М. Мирослав Січинський.

Сконфіковано!

Сконфіковано!

Мирослав Січинський перед судом.

Сконфіковано!

Товпи пубрики залягли площу галицьку і плянтації на сій площі та ждали там до півночі, доки не оповішено вирок. В салі і на улиці прийнято його гробовою, многоговорячою мовчанкою, серед якої чуло ся лише розриваюче серце, тихе ридане родини Мирослава. Лиш мати, та многогрудна мати, уже не ридала, бо ще в тюремних мурах виплакала всі сльози з віч.

Сконфіковано!

Замітимо винини, що вчорашній пополудневий „Dziennik Polski“ приніс вступну статтю „O krew niewinnie przelana“, яку належить вважати крайню тенденційним і законно недопускаємим впливанем на лаву судив присяжних. Ся стаття, інспірована з під кавок, зве Січинського „звичайним убійником“ (mordercą), каже, що наш нарід „не хоче мати нічого спільного з убійником“, покликує ся в тім згляді на д-ра Е. Оленицького, і вказує прямо лаву присяжних, що не руководили ся ніякою „вардостоїною“ в сім служазю сентиментальністю.

Се число „Dziennik-a“ роздавано в салі, на очах предсідателя трибуналу судиям присяжним.

Вчора закінчили ми наше докладне справоздане промовою Січинської, на котрій, як відомо, наступили питання предсідателя.

Предс. Чи ви мали намір відобрати намісники жити?

Обж. Я вже сказав, що той первістний намір протязом внутрішньої боротьби в мене змінився в т.м напрямі, що я хотів виконати замах, щоб зложити протест прсти неволею мого народу, але о смерть намісника мені тоді, коли в міні дозрівав мій намір і коли я йшов виконувати його, вже не ходило.

До сього питання предсідатель вертає ще кілька разів, щоб витягнути з обжалованого зізнане про намірене убійство, але все стрічаєть ся з рішучим становищем обжалованого.

Предс. Коли ви рішили йти на авдйенцію?

Обж. В суботу вечером почув я в собі такий надмір почуття обовязку, що рішив ся в неділю піти на авдйенцію.

Предсідатель показує викресну з кабінетової фотографії голову Потоцького і питаєть ся, чи то та фотографія.

Обжалованій потверджує се питане, а на дальші питання оповідає ширше про ту фотографію. Купив її в склепі Дидинського і Сайфарта на вул. Театральній за 2 кор. Викроїв з неї тільки голову, щоб вигіднійше носити в кишені. А мусів її носити все при собі тому, щоб вона не дістала ся в руки матери або сестер. Бо тоді мусів би був признати ся до всего і тим самим ударемнити свій плян, а хоч би був і не признав ся, то викрути все таки стягнули би на нього підозріне.

Предсідатель питає дальше про убрание. Обжалованій відповідає, що коли в суботу рішив ся піти на авдйенцію, то позичив собі у товариша 40 корон, щоб в неділю рано або купити собі візитове убрание або виписати в кравац за гроші. Але коли в неділю рано вийшов до міста, стрітив свого товариша Забору, котрому сказав, що йде купувати, або виписувати убрание, бо має йти на важну візиту. Тоді Забора сказав, що убрания йому позичить. Він пішов до „Академічного Дому“ і перебрав ся.

Предс. Коли купили ви револьвер?

Обж. На пару тижнів перед замахом.

Предс. Звідки взяли ви гроші?

Обж. Я переписував через лютий і март в Осолінеум історичні акти для одного гімназійного професора і заробляв понад 4 корони денно.

Предс. Хто набив вам револьвер?

Обж. Властитель рушникарського магазину. Тут обж. поясняє, що коли стріляв собі десь на прохоті з револьвера, то не міг його опісля набити і заніс до склепу, де його купив, щоб властитель набив його. Тимі набоями він стріляв в намісника. На дальше питання відповідає, що револьвер носив усе в плащі, а ідуци з Академічної вулиці до намісництва фякром, передо мной його з кишені плаща до правої кишені сподені.

Дальше випитує предсідатель про авдйенцію, кладучи головний нагиск на обставини стріляня. Ходить йому о те, щоб витягти з обжалованого зізнане, що він стріляв до лежачого намісника. Обжалованій заявляє, що не може собі тепер добре всего пригадати:

в а н и й заявляє, що не може собі тепер добре всего пригадати:

Я стрілив до намісника, як тільки увійшов до салі. Був я від нього віддалений так, як менше-більше від п. предсідателя, на 3—4 кроки. Я не міг ждати, доки він не приблизить ся, як се каже акт обжалованія, бо-ж я мусів би був до нього щось говорити, а я не мав що. Коли я стрілив, намісник упав, потім знов підніс ся і знов падав і підносив ся. Але до лежачого я абсолютно не стріляв.

Предс. В слідстві ви зовсім докладно се описали.

Обж. (з написком). Пане предсідателю! Слідчого протоколу я не стилзував. Мене збудили до переслухання о 10 год. вночі і переслухували до 1-шої, я був втомлений і байдуже було мені, як мої зізнання стилзують, бо я й так знав, що все одно мене повісять.

Предс. Дивна річ, як можна о 2-й забити чоловіка, а о 10-й спати...

Далі на питання предсідателя обжалованій зізнає, що знає тільки про перший вистріл, а всі інші були мимовільні.

Предсідатель: Що потім стало ся?

Обжалованій: Я мав вражінє, що тоді, коли я ще стріляв, настав крик в салі, був оден або двоє льокав, що кричали мене тримати.... Я кричав до льокав, що нічо ему не зроблю, показуючи ему, що вистрілені вже всі патрони і що револьвер не в набитий. Я стріляв не міряючи ані в серце, ані в голову. Я вистріляв всі патрони тому, бо бояв ся, що при ловленю мене можу невинного чоловіка ранити. Памятаю, що як я потягнув за язичок шестий і сьмий раз, то револьвер вже зовсім не стріляв. Льокай приблизив ся, але ще бояв ся. Тоді я сказав, що нічо злого ему не зроблю.

Предсід.: Що стало ся по стрілі?

Обжалов.: Памятаю, що гр. Потоцький стояв і кричав. „Kto to? trzyma go!“ — Я сказав: „Я не втікаю“. Я сів в другім покою на крисі, що стояло коло мене. Відтак надійшли люди, що чекали на авдйенцію. Я сказав їм, що я вчинив се за кривди нашого народу, за репресії страйкові, за надукити.... Хтось сказав мені „to się nie godzi“. Потім прийшов комісар, котрого знав я з давніших літ, а іменом з університетських подій. Кажу до него „Гаразд!“ Він питає ся, що я ту роблю? Відповідаю: „Я убив аго!“ — „Кого?“ — „Намісника Потоцького“. — „За що?“ — „За наші кривди, за вибори, за Каганця...“ — Я не сказав того, що „шкода, що не на смерть“. Натомість я сказав: „не знаю, чи живе“. бо памятаю, що як я виходив з салі, то гр. Потоцький стояв і я певний був, що він лиш ранений.

Предсідатель: В слідстві представлено, що декотрі свідки чули і бачили обжалованого, з котрих виходило-би, що був заговор, що інші люди знали о сім, що Ви виділи ся з мільйонними людьми і бесідували о тім, що було подібне до того, що Ви вчинили. Були якісь студенти російські?

Обжалов.: Жадних студентів російських не було; минулого року були на університеті російські студенти в мундурах, а сего року нема ніяких. Взагалі я з ніякими студентами о тім не говорив.

Предс. Ви входачи до будинку намісництва крикнули до когось: „Radziwiłłów poste restante!“

Обжал. Фякер може посвідчити, що се неправда. Я заплатив і він відіхав, а як-би я був що сказав, фякер був-би чув сі слова. — Я сам ввійшов до намісництва і з ніяким не говорив.

Предс. Чи булисьте подражнені алькоголем?

Обжал. Ні! В жадній реставрації я не був і ніколи не ходжу. До каварні часом ходжу, але там з ніким о своїх замрах не говорив, і фотографії ніяких нікому не показував. Зовсім природна річ, що коли я маю такий а такий намір, то не буду показувати нікому фотографії. Тим більше не мав я причини говорити, що купив віз за 20 крейцарів, коли я купив її за 2 корони. Не бачу причини, чому-би я так мав казати.

Предс. Коли Вам ходило о те, щоб а-тентат зробити, а кажете, що було Вам байдужно, чи випадє смерть чи ранене, нащо-ж Ви тільки разів стріляли? Нащо ще дальше стрілялисье?

Обжал. Правда, що я стріляв кілька разів, але не пригадую собі часу, який минав між одним стрілом а другим. Можливо, що то було в одній секундї, бо палець по однім стрілі може потягнути машинально безпосередня другий раз.

Предс. Стрілялисье пять разів, і то тоді коли гр. Потоцький вже був ранений кулею і упав. З того виділясьте, що Ви цілї своєю осягнули; одже можна вже було перестати стріляти.

Обжал. Лиш то знаю, що намісник довго не лежав і що зриване і кликане скоро по собі наступало так, що я не бачив, щоб я до лежачого стріляв; ті стріли були махінальні. Я прийшов на те, щоб стріляти.

Предс. Я Вас зрозумів. То Ви числилисьте ся з тим, що можете забити, але не ходило Вам доконче о те, щоб забити але о те, щоб стріляти.

Обжал. У мене не було знов наміру робити комедії.

Предс. Чи будете мати що проти того, щоб я до польськи ставляв питання, бо мені лекше по польськи виражати ся. (Січинський потакує) Ви сказали, що „я переконався, що вільно мені убити чоловіка, коли загальна опінія уважає його шкідливим для загалу“.

Обж. Сю теорію сконструував я post festum, роздумуючи над моїм вчинком, але я не признаю її загального значіння.

Предс. Ви признали, що належите до української соціально-демократичної партії.

Обж. Так.

Предс. Україну ви певне розумієте не в значенні географічній, а історичній, тільки в етнографічній, то значить, що весь нарід, який живе на звисних просторах землі і належить до одного племені, є український.

Обж. Так, в значенні етнографічній і політичній.

Предс. Отже, не можете заперечити, що та Україна, границями якої передбачена на дві часті, т. є. між двома державами, в котрих політичний устрій зовсім відмінний. Тут маємо загальне голосоване, широку свободу преси і т. д. І я звертаю вашу увагу, що в конституційних державах соціальна демократія рішучо відкидає всякий терор. Звертаю вашу увагу, що соціальна демократія заходу зробила багато більше, як ви і ваші соц.-дем. однодумці; вона здобула парламент, перемістила ціле суспільне життя, а однак ніколи не поспішувала до терору, не отримала до людей, тільки веда агітацію, пропаганду. Як же ви се погодите?

Обж. Я се признаю, що в сім випадку по-стунув я проти соц.-дем. програми.

Предс. Ви представили свій чин як свідок загалу, як мандат народу, отже даю се, що не можна тут говорити про загал, лиш про фракцію. Ви виступили проти програми своєї соц.-дем. партії, зрештою і в народі руським, чи як Ви кажете — українським є одна фракція, що не згодилася з Вашим поступком, вважає його шкідливим та невідповідним для власного руського народу.

Обж. Сего не можу признати відповідним фактичному становищу речі. На мою думку подаючи більшість мого народу не вважає мене злочинцем і солідаризує ся зі мною.

Предс. Предиж Вам відомо, що руський єпископ, який чей дбав о національну справу руську, осуджує Ваш чин.

Обж. Се розумію так, що церковна власть все йшла за тим, що має власть світську. Предиж же і польський єпископ з Вільна, якого Польня вважала своїм патріотом, явив ся на пошвагачню пам'ятника Катерині II. То-ж і гр. Шен-тицький, якого не думаю підозрівати, аби не був Руском в переконанні, яко достойний церкви мусів заявити те, що заявив. Загал думає інакше.

Предс. Але де-ж властиво сей загал, о яким говорите? Ваша партія не солідаризує ся з Вами.

Обж. А. Що до провідників, то се лиш по части правда, але за те робітничі маси солідаризують ся з повнісінько мною. Про се знаю.

Предс. Як же Ви думаєте, чи ліпше числитися за опіцією темної маси, чи за опіцією провідників, які і вчили ся чимало років і виробили політичну. Вірно, що темній масі може Ви подобаєте ся, але я числюсь би ся з опіцією не темних, а інтелігентних кругів.

Обж. А. Я сказав, що що-до провідників, то лише по части є правда, що вони відпекають ся мого чину. Зробила се лиш звичайна части. Зрештою і що до них я не вірю, аби їх заяви можна брати так, як вони їх зложили. Що нашого в роботі заяви в парламенті, а інша справа, яке в внутрішній переконанні дотичної особи.

Предс. Ви сказали, що Поточський причина ся до арештована студентів. Отже хочу вам показати, як ви милите ся в сім справі. Як чоловік, що має ледви 20 років і ніякого життєвого досвіду, халаче ся так видавати осуд про чоловіка, якого діяльність належить до історії? Як також були між арештованими?

Обж. А. Так.

Предс. Скільки вас там було?

Обж. Сто кільканадцять.

Предс. Чи ваша логіка не говорить вам, що коли-б Поточський був собі бажав, то поліція не випустила-б вас, тільки відразу віддала на вул. Баторія. А однак випустила вас з вийском трьох. Чи се не стоїть в суперечності з вашим розумованям?

Обж. Ми розуміли се так, що гр. Поточського не було у Львові і поліція не знала, що робити з нами.

Предс. Отже, хоч се менше важна річ, то заявляю категорично, що на тодішній арештовані студентів ніхто не впливав, тільки арештовано вас всіх виключно на домагає прокураторів. Ва-чність, як легкодушно поступили ви в оцінюванню сеї справи. До хибних конклюдій дійшли ви легко, але над підставами тих конклюдій не заставляли ся.

На сім Пшилуський кінчить питання і починає ставити питання вогант радник Стефанович.

Стеф. Ви кажете, що ви доконали свого діла без ніякої зовнішньої опору. Чому-ж іменно ви, а не хто інший не чув ся опоруванням виступити як мститель за кривду народу?

Обж. Тому, бо видно, що в мене вразливість на ті кривди була значно більша, ніж в інших. Крім того в нашій родині все живо займало ся загальними справами, обговорювали їх і т. д. І се також мало вплив на вироблене в мнї той вразливості.

Мій стан психічний був о стільки причиною до сего атентату, що в засаді кожного чоловіка стан психічний в таких разях відіграє важну роль; а причиною мого стану психічного були обставини, які я змалював.

Кожний був би се зробив. Я тою думкою не крив ся серед хлопів робітників і інтелігентів і думаю що у нас серед таких обставин прийде до того самого, що в Росії.

Радн. Стефанович: Чи ви не були коли поважно хорі? Чи не малисьте дитячих хорі, як кір, шарлатина? Чи маєте більше братів?

Обж. Шість сестер і брат, померший.

Стеф. Чи умерло з вашої родини більше?

Обж. Єсть такий звичай, що родичі не кажуть дитині, хто вмер з родини. Я осьмий з ряду.

Стеф. Чи з вашої родини був хто поважніший хорі?

Обж. Раз сестра і брат.

Стеф. Чи в вашій родині було яке самоубийство?

Обж. Так. Брат і трьох братів моєї матері.

Ст. Чи причини знаєте?

Обж. Причини не були дуже великі. Причини смерті брата не знаю, а що до вуйків, то один задля страченого року в школі кадетській.

Окунев. Ваш отець був послом до союму?

Обж. Так.

Окун. Чи довго?

Обж. Правдоподібно довго.

Окун. Чи ви не говорили з сестрами про політику?

Обж. Розуміє ся, особливо читаючи газети.

Окун. Ви казали перед хвилиною, що вас було осьмеро. Між тим, що брат вмер без причини.

Обж. Без причини ні, але якесь причина мусіла бути.

Окун. Ви казали, що Вас перемогла думка виконати атентат, але чи Ви відчували, що ви мусите то зробити?

Обж. Я був тої думки. Я відчував щось таке, що мене до сего приволовало.

Окун. Але що то було?

Обж. Ті всі причини, які я висказав так на мене вплинули, що я уважав за свій обов'язок виступити в обороні тих покривджених.

Окун. Чи ви старали ся убити в собі туго причину.

Обж. Я старав ся, але вона все вертала.

Окун. Чи ви спали перед атентатом?

Обж. Послідньої ночі добре спав, але перед тим снів ся мені брат і захохочував мене до атентату.

Окун. Чи вам жаль було Поточського?

Обж. Прикро було, що убив чоловіка, але того, що зробив, ні.

Окун. Чи ви прийшли, пане обжалований на певняку, що намісника убете, чи з переконанням що прийшлисте на свою смерть?

Обж. Я був тої думки, що згину, але що буде з гр. Поточським, того я не міг знати.

Січ. Так. Я був спокійний, бо чув, що сповнив те, що мав сповнити і ані не чув ніякого жалю.

Окун. А що до Бігуна, то ви перечите, що ви йому казали: ти лайдаку.

Січ. Так, цілкомто перечу.

Окун. І то перечите, що хотілись утікати.

Січ. Так, бо навіть ніколи такої думки не мав.

Окун. А що ви в поліції говорили?

Січ. Що мені жаль чоловіка, жінки і дітей.

Окун. Чи давав вам хто гроші на коштів атентату?

Січ. Ні.

Пшилуський: В який спосіб ви мали згинутися при нагоді атентату?

Січ. Бо я знав, що мене покарають.

Пшил. То ви знали, що кара вас спіткає а не смерть?

Старосольський: Пан предсідатель представив річ так, що ви зі своїм чиним стоїте в суперечності з тактикою і програмою соціальної демократії. — Я вас запитаю, чи є ріжниця між конституційною, а неконституційною державою? Чи знаєте як є в Росії? Чи там пропала соц.-демократія таку тактику? Чи поповнивши сей чин, ви мали перед очима реформу політичну, о яку в краю веде ся боротьба, щоб ся боротьба на будуче вела ся іншим методом, щоб люди, які виступають в політичній акції, виступили яко діячі, щоб свого чину не потребували орошувати кровю.

Обж. Чин, який з людського становища мусить боліти й до глибини душі кожного обурити, так як чини в Лядським, Горуцьку, Коронці — щоб ці чини усунути з нашої боротьби?

Обж. В програмі соц. демократії нема одної ясної думки, щоб в конституційній державі можна, а в конституційній не можна щось подібного робити. Австрія є державою конституційною, але в Галичині суть відносини дуже подібні до відносин в державі неконституційній. Австрійська соц. демократія не признає терору, але знаю, що в Росії навіть соц. демократія уживає терору. Я уважаю і багато людей тої думки, що відносини в Галичині пригадують різко неконституційну державу, а в міру того оправдують атентат.

Що-до другого, я думаю, що я в той спосіб здобуду для мого народу деяке поліпшене відношення, отже я чув святій обов'язок замаркувати ті кривди, які діяли ся мому народові. Мене обурювало, як може гр. Поточський яко намісник до чогось подібного допустити.

Лава присяжних питає.

Присяжний Гавронський питає, чи відомо було обжалованому, що гр. Поточський, яко намісник, робив заходи, щоб посол д-р Олесьницький став віце-маршалком Галичини.

Обж. Сего я не чув, чую се у перше від вас.

Пр. Гавронський. Чи є у вас які докази, що жандарми через свою власну вину убили Каганця?

Обж. Розумію се так, що жандарми убили Каганця для того, бо брав живу участь в життю політичній, а крім сего ще й для того, що він на них скаржу за вибори до парламенту, а тосаме міг би зробити ім і при виборах до союму.

Пр. Гавронський. Але доказати ім злості до Каганця ви не можете?

Обж. Я там не був, не знаю Каганця ані жандармів, але думаю, що вони прямо скористали з нагоди, бо він був один, а їх три.

(Тепер предсідатель зарядив павзу. По павзі зголошує ся до слова д-р Окуневський.)

Внесенє д-ра Окуневського.

Д-р Окуневський. Світлий Трибунале! Дотепер виступили два становиська і два погляди на суть річ і на суть злочину. З уст пана прокуратора чули ми, що обжалований руководив ся злостію і заміром із злості, що обжалований хотів утікати, що по убитстві дихала з обжалованого злість, а не оказував ні крихітки співчуття. Ми чули навіть з уст пана предсідателя о легководушності і певного рода зухвалості обжалованого. Але не чули ви становиська оборонців, а оборона стоїть на тім становищі, що ані злість, ані легководушності не кермували обжалованим, але моральний душевний примус. Перед хвилиною чули ми, що обжалований є одинадцятую дитиною з черги.

Колиб ви, мої панове, побачили ту матір, що видала тую дитину, колиб ви знали, що рідний брат застрілив ся, що трьох братів матері обжалованого в цвітї віку, офіцери, без причини стріляють ся, то ви розумілиб, що тут є щось аномального від самого уродження. Ми оборонці, поступаючи соціоно, не сьміємо твердити, що він був несповна розуму. Він був при здоровім розумі. Він шов на певну смерть і тої смерті бажав. Він всьо розважав, що його чекає. Він хоче умерти. Ми чули, як йому явив ся в сні брат і захохочував до сповнення атентату. По атентаті він чув полєкшу, спить зазначено і прецудую і ми мусимо перенести ся в його психічний стан, а на наш. Чи він мав фальшиве поняття, чи правну підставу, то ми независимо від сего мусимо брати на увагу се, що в його душі діяло ся, те переконання, що він має бути жертвою свого народу. Його імпотенція духовна доходить до сеї степені, що він не може з сего обтрясати ся. Він діяв під внутрішнім моральним примусом, котрий під повний свідомості гадок, всег так відбирав йому свободу ділання, рабував йому автономію волі.

Тут бесідник цитує довгий розділ з праці краківського ученого д-ра Вахгольда, на доказ сего, що злочин може бути сповнений проти властивої індивідуальної волі злочинця.

Його, каже далі бесідник, опанувала думка, що він не може ніякше поступити. Він втік, але не міг втекти від сеї думки. І тут власне заходить сей випадок, котрий виключає вину змислу сего, що обжалований був свідомий свого чину. Я з'явив ся перед предсідателем і на підставі § 202 пр. к. зголосив свою оборону проти волі обжалованого, а також заявив се і обжалованому, що буду її провадити в тім напрямі. На се дістав я від обжалованого лист тако-го змісту. (Відчитує лист обжалованого, де сеї відкидає веденє оборони в сім напрямі). Ми просимо високий трибунал о слїдуюче:

Високий Трибунал звольте до сеї так важної розправи покласти знаток, цитованого краківського професора д-ра Вахгольда, крім сего знатоків зі Львова, котрі перевірили той стан обжалованого, де бракує автономії волі, той імпульсивний стан, і чи він гіден був йому оперти ся. Провірити душевний стан його матері, котрої лоно видало тую дитину. Крім того покласти о. Лукашевича, котрий розповів би про смерть брата і вуйків обжалованого, щоб в той спосіб можна провирити стан психологічний обжалованого. В тій цілі просимо о відложено розправі.

Відповідь прокуратора.

Прокуратор Слоневський противить ся внесенню оборони. Вже се, що подав обжалований за причину свого чину, виключає сей брак автономії волі. Факт, що обжалований є одинадцятую дитиною, що в його родині були чотири самоубийств, може бути доказом не почитальності, проти котрої навіть оборона застерігає ся, а не морального примусу.

Д-р Окуневський: Я думаю, що пан прокуратор скаже більше і на се я приготував ся. Але нам бракує субстрату, на котрім ми могли би ся оперти. Про факт, що обжалованій є не почитальний, чи діяв під примусом можуть рішати лише знатоки. Як тут можуть рішати лїки? Як же се можливе, щоб чоловік ненормальний мав умерти? Як можемо до сего допустити, не маючи певности, чи ми по совісті поступимо?

(Трибунал удає ся на нараду).

По нараді трибунал постановив відмовити сьому внесенню оборони, бо тільки такі причини могли бути узгадані, котрі лежать поза індивідуальністю обжалованого, прим. погроза, стихійні випадки або така ситуація, де обжалований діяв ратованя власного життя мусів би жертвувати чуже життя; психічні причини тільки тоді виключали би осудимість чину, якби обжалований був позбавлений розуму наслідком умової недуги.

Обор. д-р Окуневський застерігає собі жалобу неважності з приводу тої відмови.

Предсідатель: Приступаємо до переслухання свідків.

Перший входить Йосиф Каян'я, рим.-кат., вольний ц. к. намісництва. Трибунал відбирає від нього присягу.

Предсідатель: Ви сповняли службу при авієнційній салі. Пригадуйте собі неділю 12. цвітня. Як відбувала ся авієнція?

Свідок: Осіб було не багато, може 10. Січинський був осьмий з черги. Авієнція розпочалась о 1 годині. Обжалованого він заважав серед претентів, бо той же лїтав ся його, куди йти. В часі викидання на свою чергу Січинський зв'язав ся робити папіроску. Свідок йому сказав, що се дармо, бо зараз прийде його черга. Обжалований увійшов до салі авієнційної, свідок запер за ним двері і відійшов кілька кроків. В тій хвилі свідок почув

глухий гук котрий був такий несприятливий, що свідок думає, що се вистріл з нагоди цвітньої неділі. Коли почув другий вистріл, вбїг до салі та побачив намісника в крові лежачого на землі.

Предс. Який був вигляд сей?

Свід. Намісник лежав на лївій боці, головою до вікна, та старав ся підняти ся на руках; кров сипляла йому по лицю. Свідок звернув ся в сторону Січинського, а той же йому поплід руку вистрілив в намісника, котрий сильним голосом закликав до свідка:

„Zbrodniarz, ujęć go!“

Свідок хопив Січинського за руки, до салі вбїг вольний Майкут та кинув ся до намісника, але гр. Поточський крикнув до Майкута: Полиши мене, поможи Каянкови!

Предс. показує свідкови розклад авієнційної салі, випитуючи про подробиці, та поясняє судиям присяжним плян салі.

Предс. (до Каян'я): Що далі стало ся?

Свід. Січинського вивів я до ждальні та держав його рукою, але він сказав мені: не тримайте мене, не втїкну. Свідок звернув ся до обжалованого з докором, що заявив батька такої численної родини; на се обжалований відповів: „Там ті також мали діти“.

Свідок вернув до салі, до намісника, та післав по ратунок і поліцію. Намісник поспитав ся свідка, чи убийника придержано.

Січинський простує деякі подробиці знізання.

Прокур. питає свідка, як Січинський сказав до селян на селі: я його забив — чи — я се зробив?

Свід. Він сказав: скажіть се на селі, що я се зробив за вашу кривду.

На запит обор. д-ра К. Левицького свідок подає, що Січинський по ачянку був дуже вичерпаний, немов по тяжкій роботі.

Вкінці на бажанє предсідателя свідок демонструє на землі позицію, в якій застав намісника, вийшовши до авієнційної салі.

Другий свідок.

Свідок Теодор Майкут, записаний свідок: Він був у ждальні, вбїг по вистрілах до салі та бачив, як Січинський вистріляв у намісника. На заклик намісника: „Morderca, ujęć go!“ свідок кинув ся до обжалованого, але, коли той се раз вистріляв, свідок зі страху почав кричати. Потім свідок побіг за графінею Поточською.

Решту знізав свідок згідно з знізаннями Каян'я.

На салю прикликають третью свідка, д-ра Стефана Зарембу Січинського, комісара повітового, приділеного до президії намісництва. Свідок, з претенсальною елеганцією вистроений молодий чоловік, цвітїстим стилем, заложивши собі вигідно ногу на ногу, знізав так плавно і певно, неначе відповідав добре вичену шкільну лекцію. Знізання його, робили — очевидно — „вражине“ на присяжних зображуванем останніх хвиль намісника та його вірцево-геройського поведєня перед смертю.

При держанні в тонї польської преси зображуваню події, свідок описує приготуванє до авієнції, сцену по вистрілах в авієнційній салі, повідомленє гр. Поточського про випадок, сцену працьоту з дітьми і прибутє маршала Баденія. Від вистрілу до смерті проминуло 5 хвтерин.

Патетичні знізання молодого кар'єриста так сильно зворушили предсідателя, що той же звернув ся до обжалованого з запитом: Чи роблять сі знізання на Вас вражине, чи ні?

Обж. Я думаю, що з моїх вражінєв не потребу нікому сповідати ся..

Четвертий свідок,

п. Антін Ріпа, студент І. р. архітектури, тепер практикант рахунковий намісництва. Заприсяжений свідок, що мав увійти зараз по Січинським. Обжалований був у ждальні спершу здеренований, ходив по салі, заглядав до газет, на четвертій годині перед своєю чергою успокоїв ся. Коли Січинський увійшов до салі, почув ся три глухі вистріли; свідок за Каянком вбїг до салі. Гр. Поточський лежав на землі, опертий на лївій боці, і крикнув: „тримайте його, хто він такий?“

На запит предсідателя свідок не певно ві- знає, що не знає, чи стрілів не має до свідка ніяких знізання.

Січинський не має до свідка ніяких знізання.

Свідок описує ситуацію на салі та опові- дає, що Січинський звернув ся до присутних і дає, що Січинський сказав: „За вашу кривду, сумейний салі хлопів зі словами: „Скажіть що ви бачили“.

Свідок чув також, як Січинський по остан- ній вистрілі сказав: „Се маєє за нашу кривду“. А коли присутним на салі Досковський сказав, що треба би ревідувати тих, котрі зголошують ся до авієнції, Січинський сказав: „То я був би його на улиці застріляв“.

По переслуханю п. Ріпи предсідатель зарядив першу до 4 години попол.

Пополуднева розправа

почала ся о год. четверть на 4-ту від того, що предсідатель покинув на салю знізання в остан- ній моменті на свідка конц. поліції Діоніза Бігуна, що через весь час розправи повинів службу при вході до суду, не впускаючи людей без легітимаци. Лїт сорок, віросіп. гр. кат. Висо- кий блондин в двікєрі з бороною в комісарській одязі. Спершу говорив до него предсідатель по- руськи. Колиж свідок згоджуєт ся складати прися- гу в мові польській, йде його переслуханє в „urzędowym języku“.

На запит предсідателя знізав, що о 10 м. пе- ред 2-ю дістав телефонічне повідомленє з намі- сництва, що поповненє замах. Не знаючи, що то значить, ззяв він жовніра поліційного і агента за замахом, до намісництва. Тут йому вольний тільки рукою вказав на гору. Увійшовши до по- чекальні, почув слово: „гаразд“. Не звертав на него уваги, бо не знав до кого воно відносить ся. „Idę dalej i szukam za zamordowanym albo mordercą“ — а тут чує се раз: „гаразд! А ви мене не знає- те!“ тоді побачив п. Січинського, якого тоді на- знав „rozwalonego niedbale na fotelu, jak bebnit ral- cam po stole“. Тут завважала ся між ними така розмова.

— Ви мене не знаєте? — питає він. — Ja nie znam. — Я Січинський. — А що ви тут ро- біте. — А що? ви нічого не знаєте?

— Я забив того лотра. (Обжалований пере- бивав свідка, що се не правда).

— Якого лотра? — Того лотра граф- Поточського! — А за що? запитав свідок від- рухово.

„За нашу кривду, за Каганця, за вибори!“

Свідок, лїшаючи обжалованого пішов до салі „gdzie siedział śp. namiestnik“. Як відти вийшов то при Січинським стояв лише один поліційний жовнір, а на коритрі стояло чотирох хлопів до котрих він кричав: „То за ваші кривди, за Кага- нця, за вибори!“ Нїм свідок вийшов з салі, хлопів втїкли. Бачучи, що товпа росте та що могла б е- вентуально обжалованого відбити, всадив його до дорожки та відвіз на поліцію, де віддав його в руки ком. Станкевича.

При дальших розпитах знізав вповні рішучо, що обж. ужив слів, що він вбив „того ло- тра“.

— Чи не було мови — питає предсідатель — про те, чи намісник убитий чи ранений?

Була пїзніше. П. Січинський спитав: „Чи він жє, чи ні? Бо інакше було би шкода!“

— Як ви розуміли ті слова „бо і

провоєніє до русkiej млодзєжє мовами „так“ lub „nie“? Свѣдок. Ніє! Відтак збентежений, по червоній кидас в бік С-ого з неприродним подражанием слова: „Я сьм Русином і зістану Русином!“

Се національне „profession de foi“ поліційного комісара, що перед хвилиною навіть присягу складав у польській мові, викликає в аудиторії іронічний сміх, проти якого виступає предсідатель.

Д-р Старосольський питає далі: Я сформулює се питання загальною. Я хочу звернути увагу на певні факти з життя свѣдѣка, про які знаю як оборонець і як не оборонець, чи ці факти не лишили сліду його в душі.

Предсідатель перебиває се питання, заявляючи, що може допустити тільки питання, чи свѣдѣк не чує ненависті до молодіж. Далішій дискусії на сю тему не може допустити.

Ком. Бігун впадає в слова предсідателя: Я п. Сичинського не знав і ніколи в життю не видав!

Д-р В. Старосольський. Високий трибунале але я перекоаний, що ті факти, про які хочу запитати, можуть бути мотивом неприхильності свѣдѣка до обжалованого.

Св. ком. Бігун хоче конче шось говорити, та предсідатель звизає його, щоб відповідав тільки на ставлені питання та звертає його увагу на те, щоб не перешкоджав, до чого йому отсе якось важко приновити ся. (До речі згадаємо, що дразливість свѣдѣка на тему його минулих та заслонюване єі оморфом предсідательської власті мають за причину заслуги свѣдѣка перед поліцією ще з часів університетських. Через них і укр. молодіж і старша громада вилінулава нинішнього свѣдѣка зі свого гурту. — Прим. Ред.)

По ком. Бігуні, що виступав як останній свѣдѣк, почали ся переслушування рушника рських знавців.

Оречечя рушника рських знавців. Рушника рський знавець Яковський показує бровніг і описує докладно цілий його механізм. Бровніг, який до атенату, був малого калібру, конструмції автоматичної. Коли взяти револьвер в руку коротко, притискаючи „шперу“, то вистріля падує раз по раз, за потягнем аявця. Без натисненя „шпери“ револьвер не стріляє. Влучність бровніга незвичайна, куда трапляє в ціль до 60 кроків лєсо. Вкладає ся шість патронів до магазину, а сямий до цівки. Кождий інтенсивний чоловік може швидко навчитися стріляти. Відтак поясняє конструкцію кулі. Що до сили вистрілу, то куля переходить дошку 1½ цм. грубости, яку знавець судам демонструє.

Предсідатель: Чи при пробі сего бровніга вистріли не розкидали кулі на боки і чи кулі держали ся одного проміня? А також яка є шанса поцілєня з віддалі двох до трех кроків, коли не мірять ся, лиш простягне ся руку наперед?

Знавець: Стріляючий мусить трафити. Предсідатель: Кілько треба часу на вистріленє 5 до 6 набоїв?

Знавець: Револьвер ділає дуже швидко. Обор. д-р Левицький: Отже то може тревати одну мінуту?

Знавець: Навіть одну севунду. Тут заявляє обжаловані і Сичинський, що револьвер купив у Яковського і в склепі показав йому, як його набаває ся. — Те, що бровніг куплено у Яковського, було йому чогось ніяково зізнати, хоч в тім склепі навіть навчено його стріляти.

Другий знавець п. Мольнар зложив подібне ореченє, що п. Яковський. Сей знавець додає ще тільки, глибокоумно, що бровніг „єст брозь сконструювана в тен способ, єст мордєра“. Знавці показують при тім дошку, до якої стріляли до цівки. При тім однак ореченя знатоків радше як реклама для артикулів, якими торгують, бо вже надто прихильно їх демонструють присяжним судіям, які сам очевидно інтєресують, а на всякій слушай більше як виводи оборони, підчас яких панове горожанські судії займали ся лектурою „Slow-a“, „Gofo-a“ і „Wiek-y“.

Відтак подали свої ореченя лікарі.

Судові лікарі д-ри Ляхович і Обтупович обговорюють з черги, які рани потерпів намісник. Оба лікарі вказали на тілі п'ять ушкоджень, а то: 1) сивак на правім рамені, імовірно від удару в крило або інший предмет, коли намісник падав на землю; 2) сивак на лівім рамені, що може походити від відбиття кулі; 3) рана над лівім оком, що походить від задраєнення кулі без порушення чолової кости; 4) рана на трех пальцях лівій руки і в кінці рана в голові, що повстала від удару кулі в ухо, яка пробіла чепел, мовок і потягичну кисть. Са рана по думці д-ра Ляховича була перша і смертельна. Те, що намісник не погиб відразу, пояснює знавець тим, що куля не поцілила в головну артерію.

В дискусії, яка вивязала ся між знавцем а предсідателем, експерт з цілою рішучістю обстає при тім, що після лікарської науки стріл в ухо був перший і він повалив намісника на землю. Нема ніякої основи до твердження, що обжаловані стріляв до лежачого намісника. Предсідатель розпитує про сю кєстиву може надто докладно, бо не може ніяк зрозуміти, як чоловіка стоячого можна з фронту поцілити в околицю уха. Експерт одначе піддержує консеквентно зізнання супроти предсідателя, як і супроти прокуратора. Для умотивованя своїх виводів бере навіть в руку револьвер, я і змирявшись до предсідателя, показує, як можна його влучити в околицю уха, колиб він стояв до стріляючого в позиції en face. Колиб смертельний стріл мав бути даний до лежачого намісника, то намісник мусів би був лежати на звзак, а обжаловані мусів би був стріляти, стоячи йому над головою і звернувши револьвер до його уха.

Другий лікарський знавець д-р Обтупович зложив подібне ореченє, пояснюючи поціленє з різних сторін змінами позицій стріляючого і намісника. До ореченя знавців заприпикує сам обжаловані, що по першій вистрілі намісник гр. жалуваний, що по першій вистрілі намісник гр. Андрій Потоцький упав, так що аж йому ноги в гору піднісли ся, але зараз схопив ся. Протоколи говорять.

По покінченню переслушування знатоків, почав предсідатель відчитувати цілі стирти актів справи. З читання багату актів зрезигнувало, а треба згадати що між ними є здоровий оберемок самих згаданих, добровільних польських шпіцлє. З протоколу поліційної ревізії виходить, що при обжалованні найдено по атенаті 48 К, бровніг, фотографію намісника і якусь руську нотатку.

„Ви жертвою впали!“

З документів судового слідства відчитує м. и. предсідатель зізнання Володимира Протичка, сина ред москвофільської „Науки“ Богдана, що а сина ред атенату около год. 4. по пол. наїшов біля намісницької палати, в палаті до 20 кроків від брами ред. „Gazety Iwowskiej“ похороний марш

російських революціонерів. Марш сей мають в Росії, як малому Володі пояснював його батько, співати тоді, як атенат властвє ся, але його виконавєць попадає в руки властвє.

Предсідатель відчитує сей марш у польській мові, а слова його мимоволі нагадують слухачам, що тут серед салі сидить як раз такий один з тих, що „чєсто пройшли свій шлях“ і „що віддали для людє все що лиш мали, жите і свободу“. Картку з сим маршем обведено чорною обвідкою та ще й поплідчеркувано титули червоным атраментом.

Судії присяжні по черзі оглядають сей документ і відчитують собі марш. Чи до їх серця дійдуть його слова? Се питання, велике питання. З відчитаних дуже балакучих зізнань апікаря Досковського з Кракова, який в часі атенату був на аудієнції, виходилоб, що обжаловані через весь час свого побуту в намісництві був в позаявлянім одязі.

Коли він по вистрілах С-ого вбіг до аудієнційної салі, то намісник попросив води. Як сю воду ніс ком. Скішський, то обж. мав сказати: „Вода йому, не поможе! Я тут перша особа.“ Крім того мав він крикнути до селян: „То за ваші кривди, за вибори, за Коропєч, за сестру, за університет!“ Коли перед тим говорив усе по польськи, то по атенаті говорив виключно по руськи.

Обж. Сичинський і заперечує всі ті зізнання, бо прим. він не був ані позаявляним, ані не говорив, що він перша особа, ані не заглузував нічо про свою сестру та університет. Се мусів собі свѣдок хіба скомбінувати, бо не знає нашої мови.

„Комплєт!“

До ч. 93 справи відчитує предсідатель зізнання когось агента торговельного, який мав говорити з якимсь Поляком з Коропєча, який заявив йому, що недавно було в Грубішові віче, на яким говорено, що в Галичині відбудуть ся незабаром три атенати. Про се казочне віче в Грубішові обжаловані не знає нічо.

Менше більше таку вагу мають зізнання Ед. Плажека, б. віцепр. ради шкільної, який чув від „когось“, що йому розповідав „якийсь“ польський ксьондз, що на намісника готуєт ся атенат.

Зізнання звизів

М. Піркель, мой віроєсн., торговельний агент з Угорщини, якого держано у слідчій в'язниці за обманства, зізнає, що він сидів з келі разом з М. Цеглинським. Коли його мали перенести до тої келі, де держано Сичинського, просив його М. Цілий по німєцки, щоб він пригадав те Сичинському, що він йому раз казав, коли він хотів відібрати собі жите. Що то мало значити, мав до розуміти ся вже сам С-ий.

Даліше відчитує предсідатель зізнання другого в'язня, Кароля Буя новського, що також сидів в слідстві за обманство. Він сидів вперед з Цеглинським і Пірклем а відтак з Сичинським та зізнає, що Сичинський казав йому в справі атенату, що один мусів відважити ся! Буяновський, щоб придати довіре Сичинського, казав, що він був у „Сич“ в Чернівцях. Обж. С-ий мав йому казати, що убийство ухвалено, а його вилєсувано до виповненя атенату. В сні мав Сичинський говорити: „Цеглинський! Казавсьє, тепер ратуй!“

Всі ті зізнання обж. Сичинський і заперечує зі всею рішучістю. Не говорив ні про ухвали молодіж, ні про його десигнацію. Він з Буяновського прямо насміявся, бо сей вже надто не зручно вкрадав ся в його довіре. В сні в той спосіб про Цеглинського хіба не говорив, бо він ніколи з ним так не розмовляв.

Внесеня оборони.

Тут заявляє предсідатель, що з черги треба би відчитати акт з зізнаннями Р. Цвікліньського, гр. Лубенського, Заморі, Тимчака і Цеглинського, проти чого заявля ся оборона в письмєннєм поданю.

Предсідатель запитує, чи оборона обстає при своїм домаганю. На се відповідає в довшій промові д-р В. Старосольський та ставляє внесенє, щоб не відчитувати зізнань названих свѣдѣків, але щоб їх самих переслухати. Крім того вимагає переслушування фікара Криницького, що привіз Сичинського під намісництво, який зізнає, що він прийав сам, і сам увійшов в намісництво палату, з яким не розмовляючи про ніякий Радивилів, як се твердить акт обжалованя на основі зізнань гр. Лубенського і др. До тогож жадає переслухати ком. Станкевича на доказ, що вість про смерть Потоцького Сичинського вразила, але не викликала в нїм радости, як се говорить ся в акті обжалованя. Зновз свѣдѣки Замора і Цеглинський моглиб зобразити окруженє, серед якого жив і під впливом якого ділав Сичинський.

Другий оборонець, д-р В. Загайкевич, в широко умотивованім внесеню вимагає за ревірованя актів розправ за Ляцкє і Горущку та переслушуваня поіменно названих свѣдѣків в справі корольового морду на доказ, що факти які вложили Сичинськєму оружє в руки, були не такі, як представляє акт обжалованя, бо запропоновані в нїм докази виявляють, що ті події були страшними надужитими, страшними кровопроливними заповіданим органами властвє, над безоружними селянами. Отсі обставини довели до того, що обжаловані виконав атенат під моральним примусом. Сеж не може бути рівнодушно для присяжних судіїв при оцінці вини.

Внесенєм оборона прок. п. Барт, хоч — як сам заявля — добре їх не розуміє, опротивив салі За те вимагає, щоб такі відчитати зізнання Лубенського, Тимчака і Цвікліньського. Після того відійшов трубуном на народу.

З припису технічних мусимо технічне переланє виводів з ріш Старосольського і В. Загайкевича як також прокураторських замітів відкожити до завітнішого дня.

Ред.

По 20 минутовій перерві оновішує предсідатель, що трибунал рішив відкинути внесенє оборони на візване цитованих свѣдѣків а заразом внесенє прокураторії на відчитанє зізнань тих свѣдѣків, що зізнавали в слідстві, а тепер не мали бути особито покликані. Свѣдѣки покликані в справі комплєту мали би лиш тєді вагу, колиб розправу ведено що-до спільників. Що-до обжалованого, то се є обов'язне, бо він зізнає, що ділав сам, та до нікому не зрікуєвє ся. Отже та обставина не може вплинути ані на присуд, ані на вимір кари. З тої причини не рішено переслухувати також других свѣдѣків. Трибунал рішив також не ревірувати судових актів в справі події в Ляцкєм, Горущку та переслухувати свѣдѣків про подію в Коропєч, бо досліджуванє тих обставин булоб доцільне лише тоді, колиб станути на становищі, що в разі доказаня тих обставин, убийство було а актом справедливости. Суд однак прийняти сего не може!

По сім застерігє собі заст. прок. Слонєвський єсєнтуальне внесенє зажалєня не важности з приводу відкиненя його внесенє що до свѣдѣків.

Урядові свѣдоцтва.

Тут присутує предсідатель до відчитаня урядових документів, із яких виходить, що обж. Мирослав Сичинський родив ся 11 жовтня 1887,

отже в хвили вбитя гр. Потоцького мав 20 літ скінчених. Карна карта виказує, що в січні 1907 заряджено проти него слідство з §§ 81, 279, 273 і 274 Справа ся покінчила ся одначе тим, що в червні засуджено його в III секції за перест. §§ 313 і 314 на 5 літв замінених на 25 кор. гривин.

Даліше читає свѣдоцтво моральности. Громада Стопчатів, де М. Сичинський родив ся потверджує, що він пробував там малим хлопцем в рр. 1904 і 1905 як син родичів моральних. Ціла його родина і він були почитані за людей добрих обичаїв. Матєрку жадного не посилає. Комісаріят львівської поліції стверджує, що до його відомо не дійшло нічого кєригідного про особу обжалованого.

На сім о год. 8 минут 5 заявляє предс. Пшильський, що до доказовє поступованє замкненє і відчитує

питанє для присяжних судіїв.

Отсе однокє запропонованє трибуналом питання звучить:

„Чи винен є Іван Андрій Мирослав 3-ім Сичинський, що дня 12 цвітєня 1908 р. у Львові проти намісника Галичини гр. Потоцького в намірі позбавленя його жита в зрадливо-підступний спосіб стріляючи до нього кількєкратно з репетиторової пістолі так ділав, що наслідком того смерть б. л. Андрія гр. Потоцького наступила.“

Авзакот д-р Кость Левицький просить предсідателя зарядити коротку перерву, щоб оборонці могли порозуміти ся що до тексту питання для присяжних.

По перерві просить о голос адв. д-р Із. Голубович і каже:

Високий трибунал поставив судіям присяжним питання, одчє головне, котрє містить в собі єсє знамена скритовбийного морду та не відповідає фактичному становищу річи. Матєриал не є вичєрпуючий і не дає відповіди судіям присяжним. Оборона не годить ся на ті питання. Оборона просить панів судіїв присяжних вилєстити з питання „скритовбийним способом“. Поставимо ще другє внесенє що-до питання. Обжаловані каже від самого початку, що він ніколи не мав наміру забити гр. Потоцького; перед двома роками, коли він був у Відні, прийшла йому неясна думка вилєстити протєст. І коли бачив ззаду ранених хлопців, то в нїм обізав ся знов протєст проти того, але гадка була се неясна. Думка терору була йому, як соціальному демократови, єе противнє. Що правда, колиб давно повстала в ньому гадка убийства, але він боронив ся всіма силами душі і поборов себе. Він віддавав ся праці просвітній, вилєщував відчити і писав брошури. І дійсно він позбув ся наміру, убийства затє лишила ся гадка виконати якийсь атенат, котрий звернув би увагу цілого свѣта на наше положєнє в Галичині. На підставі тої характеристики його душі не може ніякий суд на свѣті приняти, що в нїм повстав намір убийства. І тому оборона вносить, аби поставлено єсєнтуальнє питання:

„Чи Мирослав Сичинський винен є, що дня 12 цвітєня 1908 удав ся на аудієнцію вправді не в намірі убийства, але в нїшій неприязнєм намірі, з котрого гр. Потоцький втратив жите?“

Також другий мотив у поставленім питаню пропущєно, а саме, що обжаловані стояв під непоборним психічним примусом. Розправа виказала і свѣдѣки зізнали, що він по доконаню вчинку знайшов ся сукопий і що сплав як камінь так, що його треба було будити. Дєхто натягає сєй факт на те, що се є доказєм звѣрства його чину. Мені здаєт ся, що нї один сумніний чоловік не міг би таке сказати; як він заснув, то се доказєм, що тягар, який його давєв, впає йому з душі.

Обжаловані був 11 дитиною з черги в своїй матері, а наука показує, що чим далша дитина, тим менше має відпо.ности. Перед ним породила мати трєх нежливих дітєй. Отже і він мусів бути не зовсім нормальний. В родині було 4 випадки самовбийства без наглядних причин. Але суд нїм не дав змоги ствердити, чи обжаловані в настільки нормальний, щоб бути карно одєчальним. Даліше треба сказати, що його нерви були надзвичайно перечєруєні, що він ділав в патріотичнім унесеню і наслідком нервозности він безсонно переводив нєчі. Коли оборона твердить, що він є ненормальний, то на те повинен бути допущений доказ, аби мати матеріал до рішеня, чи він може бути одєчальний, чи ні. Кожному кидает ся в очі брак звичайних мотивів до злочину; чи ті причини промовляли би до переконання об обороні або вас, панове судії, — чи ми з таких причин моглиб допустити ся злочину? Звичайний чоловік міг би зробити таке з пїмсти, з користолюбє, з амбіції. Се могло доконати ся тільки під впливом ненормальної натури нервозної.

Ви, панове судії, застановити ся перед вердиктом над додатковим питанєм, чи потверджені або першим або другим питанєм вчинок не був наслідком невідпорного психічного примусу, виключаючого карну осудимість.

У відповідь на те забрав голос прокуратор Барт

сказав: Кодекє австрійський не знає невідпорного примусу; додатковє питання нєл жите відкинути так само, як трибунал відкинув внесенє оборони не покликанє лікарів психіатрів. Прокуратор застерігає ся проти висловів про „посиланє на шибєницю“. Бо навіть, колиб трибунал і лава присяжних засудила обжалованого, то вирок смерти за лежить від санкції цїсаря. Також противити ся ставленю питання в напрямі вбийства, бо Сичинський від першої хвилі казав, що добре зробив, а на розправі змодифікував тільки по части і то дуже мало свій лихий намір. Він сказав, що знає, що йому грозить шибєниця, а хто знає, що йому грозить шибєниця, то знає, що він не їде собі так собі пострашити. Така оборона не була властиво обороною.

Який одначе трибунал приймив другє питання, то треба додатковє додати уступ, що обжаловані мав єсєнтальнє зобов'язанє (?) до забитого та коли він пішов до намісника з прошенєм, то се виказує на можливість зобов'язаня (?) супроти нього.

По тій промові трибунал пішов на нараду над внесенєм оборони.

По перерві предсідатель оголошує ухвалу трибуналу.

Трибунал поставив судіям присяжним на випадок заперечєня першого питання головного що до злочину убийства з § 140 з. к., питання другє, а імено: „Чи винен Іван Мирослав Сичинський за злочин, що 12 цвітєня 1908 ділав проти намісника гр. Потоцького вправді не в замірі убийства, але в замірі ушкодити його на тілі так, що звизів мала наступити смерть, а то питанє поставимо ділятого, позаяк при розправі поставлено формальнє твердженє, що обжаловані не мав дєфінітивно рішучого наміру до убийства намісника?“ — Чи ті твердженя не вказують на те, що обжаловані не мав заміру, то вже буде річє судіїв присяжних.

Не прихилив ся натомість трибунал до внесеня прокуратора, щоби в тім питаню додати, що-до особливого зобов'язаня чєсь якусь партію до сего чину, позаяк нема таких фактичних обставин.

Вкінці не прихилив ся трибунал до внесеня оборони, щоби поставити питання додатковє, надмінюючє обставини, серед яких обжаловані поповнив свій чин.

Прок. Слонєвський виводить, що розправа виказала вповні вину обжалованого в убитю намісника. Обжаловані в слідстві запєвнив, що до намісника пішов з давнє порішєним заміром через смерть усунути начальника краю. Зараз на аудієнції, як зізнає, почав стріляти, а один стріл був смертельний. Тепер серед розправ обжаловані модифікує свої зізнання кажучи, що не мав скрісталізованого наміру убити намісника, що нічого не мав би проти смерті намісника, але не було се його заміром. Перебї атенату з 5 стрілами до чоловіка вже повалєного аж надто виказує, що колиб убийний не мав наміру убити намісника, то був би перестав далішого стріляня. Обставина, що обжаловані знає, що намісник приймає без свѣдѣк в, що обжаловані одягуєт ся єсєнтальнє, щоб уникнути особливої уваги, аж надто кєваліфікуєт убийство як скритовбийство.

Зрадливий підступ видний в тім, що обжаловані, зближивши ся до намісника на безпосєдєдну віддалє, випалив до нього з цїльного оружє, знаємого, як ствердили знатки. При тім скористав з обставини, що намісник був безбронний, так, що навіть не міг завізвати до поміщи служби, скористав крім сего з того, що намісник мавши шкєла на очах, був лишєний природної сили зору. В той спосіб задумав собі обжаловані виконати свій чин і виваб до сего таку ситуацію, котра вже з гори виключала всяку оборону намісника, а то власнє є зовсім згіднє з оречєнєм найвишого трибуналу т. є. понатє сего чину, як скритовбийства. Переходячи до оборони Івана Мирослава Сичинського мусує значити, що воча зістала впровадженє на невластиву дорогу. Імено Сичинський подає свої зізнання, що свого чину допустив ся з мотивів політичних, що замір зістав у него викликаний переконанєм, що гр. б Потоцького, який кандєдєра управи краю сєсєтєм гєтєу, Русинів будє гробом тої системи. Яко примір сєй системи наводить захованє властвєй політичєх в р. 1903 і слідуючий репрєсї, виконувані на українським народі, наводить захованє ся намісника зглядом розумів на університєті, єміграцію вивадики в Горущку, Ляцкєм і Коропєч. Іза єсє расадї дивним карколомним способом сєльєгизму і в спосіб виказуючий у него убожєство житєвого знаня, брак всякого понятя суспільного о нашій країні — робить одєчальним намісника графа Потоцького. Я назвав його обороною невластивою тому, що заки чоловік рішєт ся на якийсь чин, то його ум працює передовсім в сферах мотивів, а на підставі тих мотивів виторюєт ся у него якийсь замір, котрий описєть провадить його до чину. Та оборона тому переходить границі уставнє, бо устава виключає оділку мотивів, які на се зложили ся. Устава жадає від судіїв, щоби застановив ся добре, чи в даній хвилі обжаловані мав той замір, котрий йому доказано, але не жадає від судіїв рішєти ся, чи з яких мотивів моральних, політичних, єтичних і тп. той замір зродив ся в душі обжалованого.

Ми в виду сего цілий погляд на діяльність гр. Потоцького яко намісника мусимо усунути на бік, бо закон на підставі § 135. з. к. визначно вичисляє які знає убийства, а імено: зрадянї, рабунки, замовлєні, але нїгдє нема мови о якимсь політичєм убийстві.

Поважані Панове судії присяжні! Нані маєте висказати послїднє слово о випадку, котрий більш як два місяці тому назад порушив і засмутив цілу нашу суспільність. Нині маєте видати о суд о тім, чи суспільність упорядкована і культурна каже тогєрувати сего рєда злочинні приміри. Нині власнє маєте видати осуд чи обжаловані мав право уважати гр. Потоцького за так великого шкідника краю і чи мав дійсно від суспільности мандат, щоби його як такого з суспільности усунути. Я думаю, що ви мусите передовсім звернути вашу увагу на те, що намісник був в єршій мірі людиною і яко такий мав право до жита і до оборони з боку суспільности, без згяду на те, що він був також намісником Галичини, котрий міг бути в певних кругах політичних немиле бачений. Дятого звертєт ся до вас, панове судії присяжні з зазивом, щоби сє сповнили судєйський обов'язок і за смерть заплідну нашою людині прилучили ся до виміру кари.

По промові прокуратора, що скінчила ся 9 год. 15 мин. вечєр. забрав голос д-р Кость Левицький.

Оборона д-ра Костя Левицького.

Високий Трибунале! Поважані Панове судії присяжні! Нє асєтєлі мого кінчєвого виводу оборони обжалованого почуваю ся передовсім до обов'язку висказати мій жалє по тій причині, що Вл. рєчник державний свій кінчєний вивід і всі свої внесенє в нинішній розправі вилєсєвє в польськєй мові. Не роблю сего іза ніякого мотиву не благородного, як антагоніст до польськєй народности і мови, як се впрочєм відомє Високому Трибуналові, бє скілько разів я виступив в справах польськєх, до все говорив матірною мовою мого клієнта. Коли тут п. рєчник державний має обжаловувати Русина, то його обов'язком є обжаловувати його в тій мові, яка є його матірною мовою. Висказую мій жалє з тої причини, що рєчник державний котрий передовсім має стояти на сторожі нечєрушности законів, він сам його нарушє! Роблю се виключно в обороні права, прислугуючого обжалованому, а в ніякій іншій цілі.

Поважані Панове судії присяжні! Приступаючи до самої річи уважємо за вказанє, а навіть в даних обставинах, серед яких живємо в тім краю, за кєчєнє ззначити становишє оборонітє в тій справі. Становишє отсе безпєчєно дуже труднє, незв'язнє, тим труднїшє що маю єе обговорювати ся справі політичєй, пєкучі і незвичайно важні.

Становишє оборони.

Назє закон карний і карні постанови процесові знають оборонця, яко правного заступника обжалованого. Той оборонець обов'язаний і управлений, є взагалі законом покликаний не висказувати свої гадки, почуваня, але є покликаний з уряду кєчєно перенєсти ся в положєнє обжалованого, взяти на увагу його вчинок, волю і чин цїлий мусить з його становища розбирати докладно, розважєно і представити всьє, що може завести при вимірі справедливости. Не можна протє тут инакєсп справи трактувати. Годї тут оборонєви без огляду на те, чи він є політиком чи ні, висказувати свої політичєй погляди, не вільно йому сего робити, бо він мусить стояти на сторожі права, і мусить ділати в інтерєсі обжалованого та отсе повинно бути його головним задачною гри сїй головний розправі. З другої сторони однак мусує згадати також про становишє, яке в сій справі заявив пов. рєчник державний.

Виходять у Львові що дня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплата і інсерт приймають у Львові: Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, К. Кіньського, С. Соколовського, П. Гамака, ч. 9; К. Бухштаб, ул. Кароля Людвига ч. 23. — У ВІДНІ: М. Дукер, І. Воллелле 9, Р. А. Кіхтер, Nibelungengasse 4; Н. Шалек, І. Воллелле 11; Haasenstejn & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 18. У ФРАНКУРТИ і GAMEBURGI: М. Haasenstejn & Vogler.

Рекламі, Адміністрація і Інсерт приймають у Львові: Ринок ч. 10. — Рухомі засоби ся не за попереднім застереженням. — Рекламі не печатають ніколи ні порту.

ДІЛО

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“

в Астері: за місяць 32 к. за 3 місяці 96 к. за 6 місяців 168 к. за рік 336 к.

у Львові (без поштової пересилки): за місяць 28 к. за 3 місяці 84 к. за 6 місяців 168 к. за рік 336 к.

Подорожні членство у Львові 10 к. на провінції 12 к.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

Оголошення виходять у Львові: за 10 к. на одну стрічку в день або за 10 к. на одну стрічку в день.

По засуді.

Від дня 12 цвітня до дня 30 червня в усім, що писала українська преса і що говорила українські політики про вчинок Мирослава Січинського і про суд над ним, на перше місце вибивають ся два моменти: як опічне вчинок Січинського наш варід і яку вагу для дальшого розвитку польсько-українських відносин має суд над Мирославом Січинським перед польською лавою присяжних у Львові.

Ті самі два моменти тим більшого значення набирають по розправі, котра видала на Мирослава Січинського засуд смерті. Се розуміємо не тільки ми, але й польська преса, — та сама преса, котра конче домогала ся засуду смерті на Мирослава Січинського, — і кучи з позавчашної розправи для себе політичний капітал, підносять головню ті два моменти.

З першим моментом виступив краківський „Czas“.

„Січинський — пише він — не вдержав ся на педесталі, на котрім старали ся поставити його з початку, не вдержав ся не тільки задля своїх суб'єктивних властивостей, але також і тому, що з він, з руської суспільності, не витягнув до нього руки, яка підтримала б його на тій висоті. Сей момент треба підкреслити. Злочиву не принав на себе руський варід. Січинський з розпучливим зусиллям боронив ся перед думкою, що його варід вважає його злочинцем“.

З огляду на те, що „Czas“ дуже добре знає, що всестороння дискусія над сим моментом неможлива, сї його виводи не можна назвати нічим иншим, як провокацією. Питаємо ся, в який спосіб руська суспільність на судовій розправі могла до Мирослава Січинського „витягнути руку“, в який спосіб руський варід міг „приняти на себе злочин“? Коли „Czas“ має на думці становище оборони, то повинен він пам'ятати, що оборона виступала на розправі виключно як оборона, а не як представництво руського народу. Коли ж думає він під сим настрій львівських Русинів підчас процесу, то скажемо йому, що хвиля, коли арешта смерті увисла ся над головою Січинського, була занадто поважна і важна для цілого руського народу, щоб можна було зустріти її инакше, ніж гробовою мовчанкою. Мовчанка може також говорити, і то сильніше, як найсильніші слова!

Ми знаємо, що нашим противникам було би дуже приємно, коли б військо, кінна і піша поліція та жандармерія, сконцентровані перед судом, могли були „зімріти ся з ворогом“. І хто знає, чи власне не тому, що вони не мали до цього нагоди, „Czas“ виступив зі своєю провокацією. Ану-ж на такий визов органу теперішнього галицького намісника руський варід схоже заманіфестувати, що він до Мирослава Січинського „простає руку“, що він „бере злочин на себе“, а тоді — тоді може ті сили, які без діла стояли на поготові 30 червня, може знайдуть вагу, „зімріти ся з ворогом“ а в найліпшій разі підуть масові процесии за §. 305. Чи цього хоче „Czas“, орган намісника Божинського?

А при тій нагоді можна б досягнути ще одну ціль. По засуді з дня 30 червня жите або смерть Мирослава Січинського залежить виключно від волі монарха, а котрий може засудженого уласкавити Польські політичні круги не хотять показати себе такими кровожадними, щоб виступати проти уласкавлення, навпаки, вони навіть сьмі промовляють за уласкавленням, щоб показати, які то вони „гуманні та великодушні“. Але хто шибеницю вважає для Мирослава Січинського занадто лагідною, зарадо людському карю, хто хотів шкуру з нього живцем дерти, в того гуманність та благородність ми в праві не вірити. І ми певні, що се не було би незгідне з задуманими думками тих кругів, коли б засуд смерті на Мирославі Січинським виконано. Отже провокують нашу суспільність, щоб вона заманіфестувала, що „простає руку“, що „бере злочин на себе“, а тоді буде в руках знамените оружя для позакудисових заходів проти уласкавлення. А публично м'яжа буде сказати: „Ми не хотіли смерті Мирослава Січинського, — самі Русини своїм становищем поставили для нього шибеницю“.

Повторяємо, в гуманність та благодатність польських політичних кругів, в ширість їх голосів за уласкавленням Мирослава Січинського ми не тільки в праві, але просто не сьміємо вірити. Fasta loquuntur. Від 12 цвітня до 30 червня смерть або жите Мирослава Січинського лежала виключно в польських руках, залежала виключно від волі польської суспільності. Але тоді ті круги жадали смерті Мирослава Січинського. І дня 30 червня

суду присяжні — члени польської суспільності справді засудили його на смерть. Коли ж тепер з тих самих кругів починають появляти ся голоси за уласкавленням, то ми сього не сьміємо вважати нічим иншим, як нікчемним збиваннем політичного капіталу.

Зрештою значає ся се — сьвідомо чи несьвідомо — наймаркантийше „Kurjer lwowski“, котрий перший по процесі виступив зі статеею про уласкавлення.

„Ми вчора нікого не поклали до могили, — заявляє орган людоедів. — З лона польської суспільності залунає голос з домаганням заміни кари смерті. Ми сповнили наш обов'язок супроти права, сказали, що тільки еволюційна і легальна праця може бути в нас творчою. А коли боротьба о право зробила своє, тоді час на прощаніє і милосердя. Се польська суспільність з власної волі жертвує Січинському прощаніє і милосердя“.

Поминемо нахабність „Kurjer a lwowski“. Бо, як відомо, жите або смерть Січинського залежить виключно від волі монарха. А партія, якої органом є „Kurjer lwowski“, не належить до тих, які своїми політичними та особистими зв'язками можуть в сій справі мати який-небудь голос. Мегабманія органу „byłego Szeli“, а теперішнього віцепрезеса польського кола, зовсім не на місці.

Але се ще найменше. Важніша політична сторона справи. „Польська суспільність з власної волі жертвує Січинському прощаніє і милосердя“, — пише „Kurjer lwowski“. Се політична безличність, панове. Се наруга над маєстатом смерті, котрої польська суспільність домогала ся для Мирослава Січинського і на яку дня 30. червня рішення присяжних судів — своїх членів — вислала його. До того дня ви мали рішучий голос в сій справі, але тільки до того дня. А того дня ваша роля скінчилася. Того дня ви сказали своє останнє слово, — слово, якого результатом являєть ся шибениця. Се ваше останнє слово і від того дня ви вже не маєте в сій справі нічого до говорення. Там, де ви мали нагоду об'являти свою волю, ви об'явили її, домагаючи ся для Мирослава Січинського кари смерті.

А тепер голос в сій справі має хто инший — монарх. Як він рішить, се має вправді незвичайну вагу для особи Мирослава Січинського, але не має найменшого значення для дальших польсько-українських відносин в Галичі. Значення для тих відносин має виключно рішення лави присяжних з дня 30. червня.

Треба сподівати ся, що за голосом „Kurjer a lwowski“ підуть також інші голоси органів і кругів польської суспільності. За уласкавленням заговорив уже „Wiek Nowy“, а так само відважв ся в „Kurjer“ якийсь комітет „polskiej młodzieży ludowej“. Мусимо-ж всім тим панам сказати: „Hands off!“ Проч з руками, котрі ще недавно збирали ся помагати католикам! Не кличте помиловання тими самими устами, котрі ще недавно верещали: „Na pal!“ Не куйте політи

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплата і Inserat приймають у Львові: Адміністрація „Діла“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, К. Бухарта, К. Соколовського, П. Гавришана, ч. 9; К. Бухарта, ч. 9; К. Соколовського, ч. 28. — У Відні: М. Дукес, L. Wollstele, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek, L. 11; Haasensteins & Vogler, Actien Gesellschaft, Hauptstrasse 1, L. 8. У Франкфурті і Гамбурзі: M. Haasensteins & Vogler.

Рекламі, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописи зворотять на місце за попереднім застереженням. — Рекламі неоплачені відкидні не повертаються.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“	
в Асфрі:	за границю:
на рік 32 к.	44 корон
на рік 16 „	22 „
на місяць 1 „	3 „
У Львові (без поштової пересилки):	
на рік 28 к.	на рік 14 к.
на чверть року 7 „	на місяць 3 к.
Подляком число копій у Львові 10 с., на провінції 12 с.	
Оголошення автентичні приймають ся по 20 с. за одну стрічку Inseratu або за 10 к. за одну стрічку „Націоналіста“ по 60 с. — Подляки і інші українці оголошення члестки ся по 20 с. за стрічку.	
Передплата і казенність на Inserat платити у Львові.	

Оргії гієн.

Як гієни за трупами, так тягнуть ся органи „високо-культурної“ польської преси за Мирославом Січинським. Від 12. цвітня аж до нинішнього дня. З яким передчутом звірської розкоші, не наче-б уже чули свіжу кров, кликали вони о шибеницю для нього. Але — мало шибениці, се була би „занадто людська, занадто лагідна кара“, — кликав „демократичний“ „Dziennik polski“. От як би пав, або як би живцем паси дерти, — розкошував ся „Goniec“. Та — приходили сумніви. Ану ж, може не засудять на смерть, може цісар помилює... І тоді виступили в органі презеса польського кола „поважні юристи“ і „вспокоювали“ своїх читачів, що „шибениця мусить бути“. Навіть на монарха знаходили аргумент: адже гр. Потоцький в хвилі атентату мав на собі ордер золотого руна. А як дроздили на саму думку, що Мирослав Січинський може ім вирвати ся з рук, що може віддасть його справу позакраєвому суду. Се-ж порушене автономістичної ідеї!

І діждали ся. Дістали його в свої руки перед свій суд і навіть 10 minut не потребували радити ся, щоб післати на шибеницю. А так було ім покаянно, що передсідатель лави присяжних забув навіть відчитати по формі ціле питання, тільки чим швидше виречувати: „два на дванадцятьма голосами: та к“, — аж передсідатель трибуналу мусів йому пригадати, що треба відчитати ціле питання.

Та аж тепер почала ся правдива оргія, просто канібальське жування над безборонним чоловіком, над головою котрого висить стрижок ката.

Одні кличуть: Розправа завела нас! Ми сподівали ся побачити якогось шаленого фанатика, котрий своїм захопанням будив би сензацію, а тимчасом обжалований аж до останньої хвилі задержав повний спокій і рівновагу. Другі беруть оборону за якусь політичну корпорацию і з її становища виводять, буцім-то розправа виказала, що „правління гр. Потоцького зовсім не давало причини Січинському до його вчинку“, що наш нарід „не зсолодиризував ся з його злочином“ і т. д. Треті верещать далі, щоб повісити його, тай не тільки його, але і все „гайдамацьке племя“ винищити до ноги. Четверті в кінці вдають „великодушних“ і з евентуального цісарського помилування кують заздалегідь політичний капітал для себе.

Може „демократичний“ гієні з „Nowo Reform“ або иншого „гобо-а“ видавати ся за мало „цікавини“ той молодець, що перед обличчям смерті мав ту надлюдську силу духа захватити повний спокій. Се йому не уймає ні крихітки. А тим, що конче хотіли чогось сензаційного, пригадаємо слова польського письменника Новачинського, що товпа волить оглядати таянцючі малпи, ніж спокійного в своїм королівським маєстаті льва. Зрештою можемо собі уявити, з якою перфідною радістю були-б писали ті самі гієни, що Мирослав Січинський сам собі найбільше пошкодив на суді своїм захопанням, — коли-б він був хоч дрібку випав з рівноваги.

Або коли-б оборона була держала ся иншої тактики, коли-б не була старала ся оминати і ошаджувати пам'ять гр. Потоцького, тільки змалювала до того, щоб представити його і головне його правління в дійсним світлі. „Самі руські адвокати писали Січинського на шибеницю, бо не можна безкарно дражнити національних почувань судивгороджан!“ — в такім і подібним тоні аж лящило би тоді в усіх польській пресі...

Але ті, що удають великодушність і говорять про помилування також не ліпші. „Przegląd“ одушевляючи ся на холодно, що „wszystko było wykopane po mistrzowski“, мабуть не допускає навіть, яка глобока сатира криється в тих словах на весь суд над Січинським.

Справді „po mistrzowski“. „Po mistrzowski“ підбурили цілу польську суспільність, „po mistrzowski“ вмовили в неї, що шибениця для Січинського се польська національна справа, а тепер „po mistrzowski“ удають благородних, жертвують прощення і милосердя. А може се тому, що нема „kata narodowego“, котрий „po mistrzowski“ виконав би „po mistrzowski“ виданий засуд...

Та не тільки за Мирославом Січинським тягнуть ті гієни, — вони не ошаджують і його Матері та Сестер. Також від самого початку аж до нинішнього дня.

Навіть тепер, коли супроти такого засуду на сина, здасть ся, найбільше каміне серце повинно-б відчувати пошану перед боєм Матері, „Gazeta Narodowa“ виступила з цілою вступною статтею проти Матері та Сестер Мирослава, не вагаючи ся навіть підбудити свої нелюдські напади брехнею в роді тої, будь-то Мати Мирослава після засуду кликала до нього: „Щасливо! Гарзд!“

Але звідки можна по тих недолюдках сподівати ся, що вони вшанують Матір Мирослава, коли вони не пошанували навіть вдовиці по пок. гр. Потоцьким. Зараз по смерті свого мужа пані Кристина Потоцька заявила, що не бажає кари на винувника тої смерті, що її бажане є, щоб з пролитої крові виріс посів згоди між обома народами. А тепер, — як доносять газети, — п. Потоцька мала поручити опікувати своїх дітей, гр. Тарновському, щоб він від її імені вніс до цісаря прошене о ласку для Мирослава Січинського. І ми вміємо зрозуміти сей особистий крок п. Потоцької та вміємо оцінити вартість тих благородних мотивів, якими від самого атентату до нині кермуєть ся п. Потоцька.

Коли її улюблений муж впав жертвою польсько-руського конфлікту, п. Потоцька не жадала мести на Мирослава Січинського, але від першої хвилі заняла те високе становище, на яким стоїть і досі.

мований безмежним боєм задля горя власного народу.

Але польська преса не вміє пошанувати великого її терпіння і високих її почувань, так само, як не шанує болю і терпіння підні Мірослава Січинського. Найніжнійшій почування обох нещасних жінчин хапає вона брутально своїми забурдженними руками та волочить їх окервавлені серця на прилюдне позорище, кидає їх в болото політичної спекуляції та грає ними на біржі політичних махерств. Отся спекуляція на людських почуваннях п. Потоцької, ведена польською пресою, се щось так нікчемне — що справді все людське єство здригає ся на її вид.

А яка моральна вартість тих спекулянтів, на се нехай буде свідомством понизше поданий вірш з „Gobca-a polsk-ogo“ — органу архієпископа Більчевського і Теодоровича. Сей видіт „культури“ наших противників звучить дослівно так:

КОЛОМУЖКА

na cześć i pamiat heroja ukraińskoho Mirosława Siczynśkoho.

Oj Siczynśki hajdamako ty sobaczij synu, Uwydysz ty z szibenicy twoju Ukrainu (bis) Ditoza mater tia zrodyla, a czort twoim kumom buw, Ze swoloczuj hajdamackou pidle hadki twojeś snu (bis) W bidi w nużdi pan Potockij swoju ruku tia pidaw Za to żeś ty sukij synu sławne życie jemus wziaw (bis) Wywidyatyles ty sia jemu i z twoju rodynu. I szczoż z toho budeś maty, ty sobaczij synu? (bis)

Zatiahnuł tia twoi druhy sznurczok na szyjkę, Zahulajesz ty na haku skożnu kołomyjku (bis) A czort kum twój pidłou duszn woźne w oberłasy Pay i kruki twoje sterwo roznesut na lasy (bis) Świata zemlia tia wykłene jak padło hadyny, Proklynaty tebe budut wsi prawy Rusyny (bis). Zagłoba.

З'їзд поступового славянського студентства.

Прага, 28. VI. 1908.

Третій день з'їзду — 27. VI. 1908.

В ч. ч. 141. і 143. „Діла“ подали ми ширший зв'їт з двох перших днів з'їзду поступового славянського студентства в Празі, відкладаючи зв'їт про дальший перебіг нарад з'їзду задля процесу Мир. Січинського і пильних парламентарних звітів; тепер користаючи з трох вільного місяця, подаємо далше про зміст нарад того з'їзду. — Редакція.

По отворенню нарад передсідатель Трвзіцки уділив голосу доцентові чеського університету д-ру Фовастові, котрий з чеських професорів перший явив ся на з'їзді і привітав його іменем чеської партії реалістів. Бесідник перейшов відтак на питання з. зв. славянських університетів в Австрії, зазначаючи актуальність сего питання, особливо для Чехів і Українців. Коли 35-8 процент австрійських Німців має 5 університетів, то 60-4 процент Славян має тільки три, з того 2 польські (на 4-3 міль. Поляків), а 1 чеський (на 5-96 міль. Чехів); ні одного університету не мають 3-4 міль. Українців і 1-2 Словінців. Вікниці підносять з притиском, що нові університети мають бути справдішним огнищем знання, місцем вільних научних дослідів, свободної нічим необмеженої думки, звідки ширити месь світло, що розжене середньовічну темряву, яка ще у нас в Австрії панує.

Опісля тов. Трвзіцки реферував про засноване чеського університету в Берні, що нині є тільки політичною квестию, бо розходять ся вже тільки о вибір місця для університету. Другий чеський університет мусить стати в Берні мимо протесту Німців; коли би правительство зигнорувало жадання Чехів і отворило другий чеський університет деінде а не в Берні, тоді ні один шанувальник себе чеський професор і студент не піде на сей університет. Кінчить тим, що в імені чеських студентів солідаризуєть ся з боротьбою українських і словянських студентів за свої національні університети.

О потреби засновання словінського університету в Любляні реферував д-р Розтока. В краях заселених Словінцями ведуть Німці при допомозі своєї соціальної і політичної переваги германізацію. Сю місню ведуть і урядники Німці, тому в національних інтересі Словінців лежить основне передовсім правничого факультету для виховання словінських урядників. Відтак переходить історію заснованні в р. 1596 єзуїтської колегії в Любляні, котру однак австрійське правительство знесло з початком 19 віку. Що до практичного переведення словінського університетського постулату — жадає бесідник: 1) габілітації словінських доцентів на чеським університеті в Празі і 2) заснованні для Словінців при чеським університеті в Празі подібної провізоричної і ституції, як се було в р. 1902. з правничим італійським виділом в Іасбруці.

Тепер прийшов до слова речник української секції тов. Микола Залізняк. Він обширно доказує потребу повної українзації всіх вищих шкіл на українській території, а передовсім університетів: київського, харківського і одеського, виказуючи при сїм ті великі шкоди, які для культури взагалі робить русифікаційна методика. Нім однак наступити повна українзація згаданих університетів (а так само і прочих вищих шкіл в українських губерніях), треба вже тепер в київським, одеським і харківським університетах креовати катедри української мови, історії української літератури і історії політичної українсько-го народа з українською викладовою мовою, крім сего катедру українознавства при універси-

теті в Петербурзі. Кінчить тим, що всі школи від народних до університетів на українській території мусять стати українськими з тим однак, що національні меншости на Україні мають право на повну культурну автономію.

Від Сербів і Хорватів промовив тов. Вод-а ж к а. Говорив він про поділ на університеті в Загребі, які спричинили сецесию студентів з сего університету; головною причиною невідрадних відносин в загребських університеті є брак повної автономії професорської колегії, яка не раз мусить піддавати ся волі бана. Жадає отже автономії для університету, вилучення теологічного факультету, вилучення катедри лісництва з філософ. виділу в окрему лісову академію, креовання катедри славистики і сербської літератури, основання медичного виділу в Загребі, академії торговельної і технічної в Загребі, рільничої академії в Кржевцях інавтичної академії в Баку. Вікниці домагаєть ся, щоб студентам з Ісрії і Далматії признано іспити і ригороза зложені на загребським університеті.

Реферат про основане українського університету у Львові виколовав тов. Степан Баран. Розказавши коротко історію львівського університету, призначеного для Українців і його фактичне спольщенє від 1879 р., хоча на основі найв. ціс. розпорядження з 4. липня 1871 українська мова є рівноправна з польською, схарактеризував відтак бесідник боротьбу українського студентства за основане свого університету, котре від 1899 р. веде свою боротьбу активно. Боротьба ся прибирала не раз острійші форми як сецесія в 1901 р., демонстрація 27. січня 1907 р., арештоване сотки студентів 1. лютого 1907 р., чотириденна голодівка і т. д. Сеї боротьби о український університет у Львові не ведуть тільки студенти, але спочувають сему і народні маси, підпомагаючи студентів в їхній боротьбі грішми то що (пр. в часі сецесії). І саме число українських університетських студентів є достаточне для креовання українського університету; в сїм пр. семестрі на самім львівським університеті українських студентів є около 1100, а на прочих австрійських університетах (Чернівці, Відень і т. д.) близько 300, так що загальне число університетських слухачів української народности доходить до 1400! Се число хіба достаточне до отворення самостійного університету! І про брак професорів не ма журби, бо до деяких предметів вже є, а решту можна виводити в короткім часі. Значивши вікниці, що Українці не є зовсім ворогами польського народу, а виступають проти польської шляхти, бюрократії і взагалі всіх чинників, що мають тепер властє в краю і її недуживають в некористь Українців, що не дбають на відобранє Полякам їхної культури і їх висших шкіл, поставив резолюцію, домагаючи ся засновання самостійного українського університету у Львові, а поки що отворення при львівським університеті переходною стадією до думки парламентарного внесення в сїй справі професорів послів д-ра Дістрияського і д-ра Колессі.

Полк з Варшави тов. Шченснн домагає ся поліонізації всіх шкіл в Королівстві, між ними варшавського університету і варшавської техніки, виказуючи, скільки шкоди нанесла Полякам русифікація.

Тов. А. Квітка (Українка) обговорює недавній указ міністра просвіти Шварца, котрим всім жінкам заборонено ходити на університет; протестує проти сего варшавського указу і домагаєть ся, щоб університети в Росії були зарівно доступні так для мужів як і для жінок.

Тов. В. С. Струк домагаєть ся признання рівноправності для української мови на львівським політехніці і основання тамже деяких катедр з українською викладовою мовою в цілі виробленя української технічної літератури.

Тов. Е. Фімовський від російської секції говорить кілька фраз про потребу рівноправности славянських народів, почім тов-ка Плюгаржова (Чешка) реферує про зрівняне що до всіх прав жінки з мужиною в австрійських вищих школах, особливо допущеня жінок на правничий виділ і техніку.

Підчас нарад того дня (субота) тов. Ефімовський поставив внесенє від російської секції, щоб президія іменем з'їзду вислала телеграму державній думі в Петербурзі на руки президента Хомякова з проською, щоб дума чим скорше ухвалила законопроект о заведенні української викладової мови в народних школах українських губерній і щоб се стало ся початком націоналізації народного шкільництва в Росії. Внесенє се серед олеськів прийнято і сейчас вислано відповідну телеграму на руки Хомякова.

Учасник.

Польська преса по засуді Мирослава Січинського.

Дванадцять польських судів присяжних орекло одностайно вини Мир.слава Січинського, в виду чого трибуналові остало тільки приміняти страшне слово перестарілого нашого закона карного — шибениця! І присуд сей прийняла ціла польська національна преса, яка велику пілгу, як моральну сатисфакцію для їхнього патріотичного почування, що жадала день у день примінення процедури Вишневського: „Na ra!“ Иншого присуду, як шибениці, та преса, по кількахісничим, протизаконним сугестованню свого загалу, вона й не ждала! Присуд з 30 червня прийняв загал польської преси як пілгу, як сповненє свого остаточного сподівання, коли польським політичним впливам удало ся вікниці перефорсувати те, щоб справу Січинського не судили суди посторонні і безсторонні, але члени польського суспільства, що мало отсе само собі знайти сатисфакцію (!) однодушно через висланє на шибеницю того, який видушно заявив на розправі в обличчя смерті, що до

польського народу не чує жадної ворожнечі ні ненависти!...

„Słowem tak wszystko było wykopane po mistrzowski, jak gdyby wszystkimi tymi ludźmi kierował z kulis jakiś genialny artysta“ — висказує свою оцінку добряга „Przegląd“, не почувачи страшної іронії тих слів, коли подумати, що тут все на холодно обдумано і зарежисеровано по майстерськи від хвилі патріотичних маніфестацій по уліцях м. Львова, від хвилі антируських погромів і останнілості від антируського божевіла польських часописів шовіністичних — аж до перефорсованя розправи на львівський терен і до її перебігу з вередиктом, який присяжні судії — так сказати-б — принесли з собою на розправу в кишені!... Треба однак признати „Przegląd-owi“, що він висказує щиро своє вдоволенє, що жите М. Січинського зістане уратоване в інтересі поліпшеня польсько-руських взаємин. Він признає і те, що ніхто підчас розправи не позволив собі на нетакт або диссонанс ні адвокати, ні „обжаловані“, о якого можна було найбільше побоювати ся, що сточе відограти пересадну мьельо-драматичну ролю, не вишшов з меж оправданого побуюванням роздрознення. Навіть оборонці... говорили хоч з патосом, то прецїм з тактом, з любовію для обжалованого, поважанням для його жертви, з безсторонністю для польської суспільности... Однак з сими замітками консервативної часописі ані що до обжалованого, ані що до оборони ніяк не гармонізують виводи на сю тему т. зв. демократичних польських дзєвників. Ось орган польських людочів, що ніхто найшірїйше з польського загалу хотів рівноправності і згоди Русинів і Поляків на галицькій аб. „polskiej ziemi“, прямо рад би звалити вини за бесцердечність польських судів на — оборону! „З руського боку — каже він — брала оборона все к і г т я м и. (sic!) В хвили, як говорило ся про одно жите, перетягло на все через вчинок необдуманий і майже невиміняний — як говорила сама оборона — і коли другому житю загрожував меч справедливости, що має часто очі замкнені на людську сльозу, в тій самій хвилі оборона числила майже на вагу кожне польське слово, що падало з польських уст“. Чи ще треба чогось знаменитішого! Русин адвокат, то гайдамацька звірюка, що дере кітими голубяче польське серце вже тим самим, коли вимагає, щоб належних на основі законів Русинів явизюків прав не допано в державній інституції і то в хрмі, де має бути мірена справедливість. На видісого — пана з „Kurjer-a“ аж „złapmy dewoz pręgiem“ і він сам констатує, що день розправи був „борбою словною, де стають проти себе два табори, так опанцирені, що мають серця так заковані, що — здасть ся — через нарочно надіті панцири, нагрудники не можуть протерти ся ніякі почування!“ Ми знаємо, що з нашого боку не йшов на розправі ніхто до атак, але чуємо й те, що ті, що йшли сю справу судити, опанцирили ся перед всякими аргументами, бо в них кипіла тільки одна жадна — мєста! За мимовільне підхопленє сего моменту ми „Kurjer-owi“ навіть відячі і воно вповні гармонізує з тим, що один з присяжних, визначених на сю каденцію, висловив ся перед розправою С-го, що на неї підуть вони „з ватою у вухах, щоб нічого не слухати й не чути“, щоб отже видати присуд, принесений заздалегідь! Ажкеж можна в виду сего виводити мьельо-драматичні фрази про те, що „w ten dzień smutny, gdy serca mogły i powinne były się zbierać, by rozumuć nie powoliło zostało w zbyt już ochłodzonej atmosferze, szermierze rnszy zrobili wszystko, by uczucia te zaskorturі і zamknąć na tysięczne zasławy!“ Се не вірно і не по джентельменськи, бо не руські оборонці ті засуви позасували, але польські безсовісні дзєвники, що без втомі знушали ся над безборонним язвєм, держаним за тюремними мурами та бід-буровани польський загал не проти його вчинку а проти його особи і його найбільших.

І самому обжалованому а рашде не обжалованому, а засудженому на смерть не дарувала польська „демократична“ преса. Людям, що привикли до пози, до вічного фальшу й комедіявства, що грають в політичнім житю все ту ролю, яка найбільш потлатна, не подобав ся супокій, який застав М. Січинський через все час розправи. „Судова розправа — пише „Nowa Reforma“ розвіяла цілий німб героїства, виворонений через українську політичну опінію коло особи Січинського, а він сам зступив з котурнів, на яких стояв по злочині і на яких піддержували його політичні приятелі. По тім всім, що випередило вчерашню розправу судову, ми сподіяли ся що побачимо в нїм запаленого фанатика, ділаючого на уяву незвичайностию ума і темпераменту. Тимчасом і Січинський і його оборонці станули відразу на звичайній юридичній основі. Як римський черни, що верещала „ratus et eicenses“, так панам з „Reform“ і жалє, що не було сильніших аргументів в обороні Сі-го, що не було в ній нічого несподіваного, бо він „пустив ся на біде поле політичних аргументів“. „Рецензент“ розправи з „Now. Ref.“ даєть ся видно на справу, що кінчить ся шибеницею, як на театральну фарсу, де люди костюмують ся і шимкують ся, щоб грати ролю тих, чим вони не є, він так задивив ся в комедіявство, що не розуміє навіть величч людини, котра навіть в так важкий момент, як судова розправа, на якій рішаєть ся його жите і смерть, не прибрив ні дрібку пози, не полює на ніякі ефекти, не схильоєть ся до ніякого пониження перед присяжними судиями, щоб у них добити милосердя, тільки заховує спокій, який цілує чоловіка, що передумав все те, що зробив, а те що робив, зробити мусів, — після свого переконаня — для добра свого народу, не дбаючи ні крихти про власну долю. Він був як жовнір, що йде твердою колою хочби на смерть очевидну, але як жовнір, що є свідомий свого діла, що в одній особі містить і прика-зуючого і слухаючого!... При своїй обридливості виводи „N. Reform“ не грішаєть також і змислом: „Вільно було Січинському висловити ся на докзавуванє, що хотів виконати не атентат на Потоцького, але не мав наміру його замордувати,

Але тоді мусить зрезигувати з героїства, котре з горі собі признавав з того титулу, що йшов на певну смерть". Передовсім треба пригрозити безсоромну брехню, яка містить ся в сїм реченні, бо Мирослав Січинський за весь час по докона-ню свого вчинку, хоч жертвував своїм молоде-ним життям для свого народу, ані в слідстві ані підчас розправи ні на один момент не показував на героя, яким може признати його тільки загаль, що стоїть довкола него! Та попри брехню є тут ще й нісенітниця, бо Січинський своє особисте щастя й свою будучність клав на жертвеннику свого народу в тім моменті, як приступав до ви-конання атентату на гр. Потоцького без огляду на те, чи сей атентат мав покінчити ся для пок. намісника так трагічно, як се стало ся д. 12. цвітня. „Nowa Ref." хотілаб стягнути М. Січинського на уровень звичайного злочинця, неначеб хто в сьвітї був такий тупоумний, щоби повірити, що М. Січинському могло ходити о замордоване чоло-віка гр. Потоцького, а не о атентат на намісника Галичини, щоб спинити дотеперішню шляхетсько-польську систему, що нівещила його народ.

Прямо гідко розбратити ся в сїх елюкура-ціях органів польсько-кравіської демократії. Шо плазун не може зрозуміти орла, се понятне. але що навіть на вид шибениці не міг здобути ся на такі виводи польської демократичний дивен-кар, се прикро і соромно став за затрату люд-ських почувань у тих, що мають кермувати олі-нією й вести його з низин до вершин моральних почувань а не на відворот.

І так не можна дивувати ся, що ті самі па-нові, які вимагали пози й комедіяности від об-жалуваного й його оборонців, а які не могли ді-ждати ся тої дїявольської сатисфакції, щоб об-жалуваний бодай в обличю грози смерті через своїх оборонців понизив ся до благана польських судів, — що вони на другий день по засудженні Мирослава Січинського на шибеницю відіграли роль марних комедіянтів, що розділюють ласку й помилуванє, о яке їй ніхто не просить ані якого вони уділити не в силі, та що піднімають шиб-ничну петлю, яку вони самі скрутили і закинули на сина українського народу! Та про се другим разом!

„Січи“ перед парламентом.

З гері приступлено до дебати над наглим внесенем п. Трильовського в справі пер-сеслідуваня „Січий“. Як внескодавець забирає голос

п. д-р Трильовський.

Внескодавець п. Трильовський й виво-дить, що від чотирох літ адміністраційні вла-сти в Галичині переслідують „Січи“ з особливою не-навістю. Цілю товариств „Січий“ є нести поміч підчас пожежів. В сїм напрямі розвивають вони додатну діяльність, а доказом сего численні ремо-нації, давані так руськими, як польськими асе-кураційними товариствами. Бесідник вказує, що „Січи“ підчас пожежів ратують також двої поль-ських дїлчів і зазначає, що коли на границі Бу-ковини вибух пожеж в мстках ки. Гогельгого і „Січ“ прийшли князеві в поміч, то ки. Гогель-гове висказав їй свою подяку і признає, а з другого боку дотичний галицький володїтель у-пїмнув її за те, що вмішало ся в справи іншого коронного краю. (Голос: Слухайте, слухай-те!) До цїлий „Січи“ належить також боротьба з алькоголізмом. Гр. Потоцький в своїй ненависті до „Січий“ заявив вітерство, що буде їх ни-щити й поборювати. Отже заборонено ношеня відзнак товариства, а коли „Січи“ уряджують виключно гімнастичні торжества, на яких співа-ють ся „Боже буди покровитель“, то й на сїх торжествах не можна носити відзнак това-риства.

Бесідник показує палаті відзнаки „Січий“ і каже, що польським „Соколом“ дозволено но-сити червоні сорочки, а руським гімнастичним това-риствам не можна носити навіть червоних кокар-дів. В групі ювілейного походу були також Ру-сини з Галичини. Кільком членам „Січи“, що бра-ли участь в поході, які хотїли оказати свою лю-бельність, припнали кокарди, провідник зїрав їй відзнаки. Бесідник приводить кілька оречень га-лицьких старостів, які заказують „Січам“ уря-джуванє походів і мотивують сей заказ тим, що в статуті товариства о походах нема мови. З тої самої причини можна би заказати також уживанє пера і атраменту. Бесідник сумніваєть ся, чи то-вариства, котрі брали участь в ювілейнім поході, мають в своїх статутах приписи, що позваляють їм на участь в подібних походах. Бесідник надїє ся, що християнсько-соціальні, котрі так побивають ся за відзнаки для католицьких сту-дентів, будуть голосувати за його внесенєм.

Дальше зазначає бесідник, що багато членів „Січий“ за ношенє відзнак засуджено на різні кар-ни. Заборонено також уживати трубок, а прецїнь трубки в пожежничих товариствах сьуть konieczні, щоб давати сигнали. Один з старостів заборонив „Січам“ відбувати вправи. Рівнож заборонено уря-джувати вечерниці з танцями, а одного члена „Сі-чи“ засуджено на 20 кор. карн за се, що танцю-вав з своєю суженою. В той спосіб вла-сти в Га-лицині компромїтують ся в публичній олінії. Отсе доводїть ся, що намісник д-р Бобжинський в спра-ві „Січий“ одержав від міністерства з Відня віль-ну руку для переслідуваня і нищення „Січий“ і що в тім напрямі видав вже відносні розпорядки. Поляки, котрі думають о пологодї братньої усоби-ці, повинні звернути увагу правительств, що подібні розпорядки не причиняють ся до заведе-ня спокою в краю, тільки дратують руський на-рід і доводять його до розлуки.

Опісля д-р Трильовський обговорює вирок в процесі Січинського. Мило вражає бесідника се, що польська преса, а навіть її шовіністичний від-лом, не апострофувала вирок в той спосіб, як се було після атентату. Коли би в Галичині окрім соціальних демократів нашлись і інші сторонні-цтва, що розважали трактовали би польсько-ру-ське питанє і гадку о згоді, то з будучністю Га-лицини не було б так сумно, як можна думати. Тут не йде о народну власність, але о справедливність. Нехай Поляки оказують справедливість, і нехай по-кажуть, що сьуть братами руського народу і не-хай голосують за внесенєм. Бесідник апелє до Чехів, щоби голосували за внесенєм, кермуючи ся християнськими засадами. (Оплески на лавах ру-ських послів).

По промові п. Трильовського забрав слово міністер справ внутр. бар. Бінерт.

Міністер заявляє, що не хотичи надуживати терпелюности палати, намірєе обєксити ся до ко-ротких замїток, котрі представлять його станови-ще в справі нагальности сего внесеня. Дотично до жалоб, піднесених з боку Русинів, а особливо з боку руських послів, з причини трактованя „Сі-чий“, а котрі сьуть предметом нагальної внесеня, то вже недавно зарядив міністер найбільше основ-ні доходження. Після надісланого міністеру спра-воздавня намісника Галичини, доходження ті ще не покінчені. Палата може бути переконана, що коли тільки буде предложений увесь матеріал, міністер не забуде піддати його основному провіреню і

видати зарядження відповідні до стану річі і закону.

П. Брайтєр: Се з певністю довго по-треває.

Мін. Бінерт: Чи довго потреває, сего я коли пан посол думає о доходженнях—немо-жу в тїй хвилі сказати; се буде залежне від обє-му матеріалу. В кожнім разі потреває се так довго, як сего вимагає подрібне і старанне розслідуєнє справи. В узаєдненю нагальної внесеня і з боку пов. внескодавця зазначено, що теперішній на-місник видав старостам в сх. Галичині нові об-стрєні розпорядки що-до стоваришеня, о яких говорив ся. Можу по розмові з намісником зая-вити, що се твердженє полягає на невірній ін-формації, котру можна тим вяснити, що слідство на мое порученє в відносних кругах викликало ошибочне припущенє о виданю нових розпо-рядків.

П. Бачинський: Аджєж розпорядже-нє було.

Бар. Бінерт: Розпорядженє наказувало перевести доходження що-до всіх відносин „Січий“. Йшого розпорядженя міністерство не видало і і-менно я позволю собі ствердити, що не є прав-дою, неначе би намісник видав порученє стрїй-шого трактованя тих стоваришеня. Протинож, ста-роства одержали порученє переведеня зарядженя через міністерство доходженя і здати з них справу.

Дальша дебата.

П. Бузєк заявляє, що з приємністю вислу-хав слів передбєсідників з зазначеном до миру між Поляками а Русинами для пологодженя межю-собицї. З другого боку однак здивувано його, що подібних слів не сказано до людности в краю. Ні-чого не можна би закинути, колиб „Січи“ закла-дано виключно як гімнастичні і огнєві товариства. Поляки нічого проти сего не мають, коли сї то-вариства займають ся народною осьвітєю. Протинож, в Галичині треба би з признанєм повитати подібну осьвітлю. Але ходить о духа сїй народної осьвітї. Непокотїть факт, що „Січи“ взагалї при-знано за головні організації руської радикальної партії. Яким духом перенята ця партія, видко м. и. з інтерпелляцій внесених послами сего сторо-ништва. В чинку Січинського бачить бесідник найбільше нещастя для Галичини. Справа народ-ного покою повелєла через те найбільшу шкоду. Що більше, як сам чин, зашкодило се, що в па-латі послів і в пресі про нього говорено і пи-сано. Інтерпелляціями зїмунізовано статї часописів, в котрих чин Січинського представлено як оборону проти безправств і виголомної погрози на вило-док засуду Січинського. З щоденної преси переї-шло се оправданє також до руської наукової лі-тератури і в „Вістнику“, що виходить в Київї, з одної статї обговорювано допустимість політич-них мордів. Сю статю перепущено в Росії, бо Росія має в тїм інтерес, щоби Поляки і Русини вороговали поміж собою. В Австрії і Сконфіско-вано. В сїй статї проф. Грушевський, духовий про-відник Русинів, виступав проти всіх убийств, на війні, через засуди смерті, а також проти полі-тичних убийств. Мимо сего вікниці доходить до закінченя, що українські партії були приневолє-ні до терору, бо їх гнетуть і не мають вони мож-ности легальної боротьби. Се не витримує крити-ки. Русини мають можливість легальної праї. Бе-сідник стоїть на тїм становищі, що свободи преси треба стеретти, однак належить карати субек-тивні і обєктивні надужитя. Рівнож і свободи збір-ів і стоваришеня не можна обмежати. Се є фун-дамент політичного розвитку. Русини мають пра-во до участі в громадській і кравей адміністра-ції. Коли в сїй статї сказано, що Русини є пере-слідувані і поневолені, то сам сей духовий про-відник Русинів каже, що у Львові находит ся культурний центр Русинів.

П. Колєсса: Се завдячуємо самим собі.

П. Бузєк: Але не повинно ся говорити, що Русини не мають средств до веденя легальної бо-ротьби, що мусять хатати ся за терор. Проф. Гру-шевський поручає російському урядови вивласне-нє польських дїлчів, отже подібний виїмовий закон як в Прусії. В виду сего мусить бесідник пригадати, що Поляки також в Прусії мимо всіх гімнових законів, а по части навіть в наслідок тих законів розвивають ся. Не є прав-дою, що органічнє праця польського народу в сх. Галичині йде коштом українського і жидівського люду, як се сказано в сїй статї.

В Галичині досить місяця для обох народів Велика часть виводів проф. Грушевського від якогось часу перейшла в практику деяких полі-тичних партій. Русини не можуть переболїти сего, що великі послідки земельні в східній Галичині, не можуть удержати ся, парцелують свої грунти не лише Русинам, але й Полякам. Не можуть то-го стерпіти, що серед польського населєня закла-дає ся читальні. Польським хлопам, що оселили ся в східній Галичині, грожено „червоним когутом“. Русини борють ся не о рівноправність, але о зда-вленє Поляків. (Поляки притакують, Русини го-лосно протестують). Коли се не є цілю Русинів, то до чого-ж весь сей тероризм? В Галичині є загальне переконанє, що те вороже усобиченє серед народу ширить ся з гори, з тих кругів, що організують „Січи“. В одній судовій розправі ви-казано, що провідирі „Січи“ звивали членів її до насильств. В таких обставинах годї передвїдїти, до чого дїйде, коли й на дальше буде в „Січах“ гнїздити ся отсей дух тероризму. „Коло“ стоїть на тїм становищі, що Поляки мусять мати свободу організаторської праї в східній Галичині, та що правительствє супроти тероризму має обовязок хоронити сїю нашу працю. Не жадаємо сикатур, але жадаємо енергїчного пристосованя закону, та запобіженя експєсам „Січовиків“ та розва-зні товариств, котрі переступлять закон.

Супроти заяви міністра внутр. діл, що справа буде безсторонно розслідуєна, „коло“ бу-де голосувати против нагlosti внесеня п. Три-льовського. Зрештою — принятє внесеня Русини визнавали би до цїлий агітаторсько-полїтичних. (Оплески Поляків).

Потім промовляв п. Поспїшїль по чесь-ки; по нїм п. Заморський зїрєк ся голосу, „щоб руським послам не дати приводу до по-етичних творів“. Дальше забрав голос

п. Цеглинський.

Бесідник в просторій промові (та „простора“ промова в справозданю ц. к. бюра кореспонден-ційного випала через край коротка, без порївня-ня коротша від промови хочби п. Бузєка — *Red*) підносить знамениту діяльність „Січий“. Їх осно-ване показало ся необхідністю супроти безконеч-них пожежів у Галичині. Повстанє „Січий“ мало могутий уморальняючий вплив на руську моло-діж; вони стали ся справдїшними культурними товариствами. Се найхосенїшї стоваришеня з поміж тих, котрі існують в Галичині. А про те вони є соєю в оїй в галицьких властях. Бесід-ник наводить приклади, де членів „Січий“ засу-джували на 60 або 100 корон карн за ношенє відзнак. Метою тих кар було з'єднати стовари-шеня і зовсім його розбити. Були випадки, що Січовиків увязнено а у в'язниці відраджувано їм носити відзнаки. Або якісь стоваришеня є для

держави небезпечні, тоді не повинно старство їх статуту затвердити, або вони не є для держави небезпечні, тоді затверджені намісництвом статуту повинні бути респектовані властями.

Серед людности з приводу ворожого відно-шеня властей до „Січий“ є тим більше обурєнє, що в сумєжній Буковині ті самі стоваришеня, за-сновані на тих самих статутах, як найкрасше роз-вивають ся та навіть мають підпору з боку дер-жавних і автономних властей. Але навіть у Га-лицині власти трактують інакше руські. Польські стоваришеня мають як найбільші потерпї, за те проти руських „Січий“ власти виступають з ці-люю пристрасно та силкують ся їх знищити. Їм забороняють ся навіть держати почесну сторожу при божих гробах у велику п'ятницю. Наслідком такого поведєня руська людність є дуже обурєна та національний спїр заострюєть ся. Коли проти тих розпорядків вношено до намісництва відкли-ки, намісництво їх не пологоджує навіть відмов-но, бо тоді Русини моглиб відкликатись до мі-ністерства і трибуналу адміністраційного, що бід-дїти до свого права. Але саме тому намісництво не пологоджує рекурсив. Русини, не маючи ін-шої дороги, почали робити заходи перед цен-тральним правительством, а коли се не помогло, почали вносити інтерпелляції, коли-ж і се було безуспїшне, звернули ся до народного парламен-ту і просять приняти їх внесенє.

На тїм дискусїю замкнено і вибрано генє-ральних бесідників: contra пос. Дзєдушицького, про п. Пігуляка.

П. Дзєдушицький розпочинає свою промову передпотопами де-батами на тему: що таке внесенє нагле, а що внесенє не нагле. Продовжаючи на вітку своїх сопартийників свої витєртї „віци“, бесідник ка-же, що внесенє п. Трильовського домагаєть ся, щоби „Січи“ стояли понад законом. Бесідник пи-таєть ся, чи можна щось таке ухвалити. Звісно — ні! Впрочім се не є річю парламенту слїдити за кожним випадком, чи влади адміністраційні по-водять ся легально. Консеквентно ми мусїлиб за-являти, що закони існують тільки на папері (і!). Повага держави нічим не обходить послів. Посли повинні шанувати закони.

П. Трильовський: Ексцелєнцїє, а чи вла-сти не є до того обовязані?

П. Дзєдушицький: Даруйте, але я зле чую, шкода, що не буду знати, що Ви сказа-ли. (Поляки радують ся).

П. Трильовський: Нічого собі посол з Вас. І Ви кажете себе вибирати!

П. Дзєдушицький: Не можемо без доказів осуджувати, що адміністраційні органи сїєї держави легковажать закони.

П. Трильовський: Ми се доказали.

П. Дзєд.: Може Ви мали намір, але нічого не доказали.

П. Трильовський: А, тепер Ви дуже добре чуєте!

П. Дзєд.: Даруйте, часом чую, часом ні. (Веселїсть).

П. Трильовський: Се вигідна політика.

П. Дзєд.: Є дуже трудно що небудь у парламенті доказати; самі запевненя приятелів не можна вважати за незбитий доказ. Для політиків, з котрих багато вірить в те, чому хотять вірити, докази є непотрібні і зайві.

[П. Трильовський: Ексц. не слухали, коли ми давали докази]. Менї дуже приємно, коли говорю і могу себе слухати. [Сьміх]. По-звольте-ж менї говорити. [П. Трильовський: Але Ви не слухали, коли ми говорили]. То будемо говорити разом. [Сьміх]. Де неможливий доказ, там лишає ся заняті становище політичне. Можна сказати, що тут ходить лише о атак на галицькі адміністра-ційні власти; а таки не є так. Намісник і уряд-ники одичували є перед правительством; а коли обвинувачує ся ті власти, що виступають против законів і не дїляють в дїйсній інтересі закона, то є се висказ недовірї до цілого правительств. [П. Трильовський: Се не звертає ся против сього правитель-ства]. По против усіх правительств. Тим менше наїде в сїм палаті достаточний фактичний повід. Звати се внесенє наглым не годить ся; лїпше на-звати його обструкційним або агітаційним. Внесє-ня сїї робить ся, щоби вести або зазначувати обструкцію, щоби щось вимусити на правитель-стві та мати спромугу виголосувати агітаційні промови. Такий є звичай. Не є се обидою, коли кажу, що й се внесенє має такий характер, — може не характер обструкційного внесеня, бо властиво сї панове не хотять нічому перешкодити а тільки зазначують обструкцію, щоби підчерк-нути опозиційний характер сторонництва. Але є се внесенє агітаційне в повнім значінню сього слова. [П. Трильовський: Се і інші внесення п. Трильовського і тов. мають цїль справити во-рогам Славян радість, показати їм тутки в палаті найострішїй усобицю. [П. Трильовський: Протєсти Русинів]. Є люди, котрі кажуть, що агітація в краю і поведєнє декотрих послів у сїй палаті простє до того, щоби державі, котра бажає ся-гати колись від Берліна до Білград, промостити дорогу по славянських трупах. [П. Трильовський: Поляки, протєсти Русинів]. Та не хочу вдаватися у справи, котрі належать до дискусїї в делегаціях, і не хочу того злого наміру приписувати тим по-слам. Але в такім разі агітація служити може тільки до цїлий опозиційних, значить, або до то-го, щоби здобути участь в кравей управі, або до цїлий національних чи суспільних. Коли хо-дить о участь в управі краю, то звичайно уживає-ся до того инших способів, а не таких, котрі ли-ше більше заострюють ситуацію; так роблять ли-ше сторонництва революційні. Революційність не є обидою, тількиж ми не є революційні. Коли-ж ходить о національні цїлі, то треба до них змагати не підбурюванєм, не пусити радикаліз-мом, бо тим робить ся лише нові труднощі. Сер-ед Поляків є так багато ідеалїстично настроєних людей, котрі якнайсердечнїше бажають ладу між обома народами. [Оплески від Поляків]. До-них і я зовсїгди належав. Але за кожним разом, коли я хотїв чогось домагати ся для Русинів, при-ходив такий удар, така ексцентричність, що мій намір був неможливий до виконаня.

В дискусїї казали Ви, що галицький соїм і галицька адміністрація утискають хлопів і що коло польське виступає не тільки против Русинів, але против хлопів взагалї; а таки заступники хло-пів вступили до нашого клубу. У всякім разі дивно, коли говорять ся такі річі про польське коло. Поминувши сей склад кола, признаєть кож-ний, що головню займаєло ся зовсїгди піднесенєм добробуту хлопів. А таки, щонебудь воно робить, добавчєте в тїм утиск. Робить ся щось для під-несеня селянського стану; значить, що шляхтичі утискають хлопів. Робить ся щось для охорони риборолів, навіть з великими стразами великих властїтелів земських, т. за. шляхтичів: то не зро-било ся того для дьвїгненя риборолів, а на те, щоби шкодити хлопам. Робить ся щось так само, як в инших краях: то в инших краях є воно оч-видно для загального добра, а в Галичині оч-видно для утиску хлопів, бо кожний член поль-ського кола на сїданє споживає мажєну руську дитину. Вийняти такі всі люди перестануть вірити в те „очвидно“. Агітує ся в палаті і поза нею;

а що ми не хочемо разом агітувати, дьлятого не будемо голосувати за нагlostию. Не хочемо під-носити жалоб против „Січий“, але й не маємо певности, чи ті товариства не підуть за голосом агітаторів, що голосять анархїзм, як об сїм гово-рив п. Бузєк. Дьлятого не можемо вязати рук ад-міністрації. Вже вибір назви тих товариств є пе-ресторого, бо вона пригадує різні і пожежі. [Гімїк протєсти з руських лав. — П. Трильовський: Сидайте ся! Обиджаєть весь народ!] Ви сиди-те! Бо на жалє підтримуєть спомини кривавих у-бийств, бо на підставі всього історичного розви-тку хлопї склонювались би не до ворожнєчі, а до приязних домагань, а тогдї не легко було би зро-бити політичну карєру. Вибираєть з історії ли-ше найстрашнїшї події, які лучали ся у всіх на-ших родів Європи; під варварськими кличами мину-шини організуєть „Січи“. Домагаєть ся, щоби „Січи“ так само трактовано, як на Буковині. Га-ладо, що трактуєть ся їх так само, тільки вони не роблять того самого, що на Буковині. Там маєть далеко менше національних прав ніж в Галичині, але Німцї в Румунї на Буковині цілком інакше трактуєть, ніж Поляків і спокійні елементи в Га-лицині. Не хочу підносити жалоб на „Січи“, бо не можна тут нічого доказати, а можна лише ствердити; але знаємо, що найбільший лїяк вики-кує спосіб, як ті гімнастичні і пожежничі органі-зації функціонують. При гашєню пожеж я їх не бачив. [П. Трильовський: Я відїхав тут похваль-ний декрет]. Я бачив пожежу, де члені „Січи“ ли-ше придивлялись, а инші сторожі гасили огонь. Може се виїмки. Але можемо сказати, що ніхто не доказав, що заборядженя адміністрації не бу-ли викликані поведєнем „Січий“. А загалом ка-жуть, що „Січи“ не є товариствами гімнастичними і пожежничими, а служать цілям політичним і су-спільним. Дьлятого й дотичні закони треба примі-нювати до них. [Оплески Поляків].

На тїм закінчено засїданє.

(Засїданє з д. 3 липня 1908).

На вчєрашнім засїданю в дальшій дискусїї над наглым внесенєм п. Трильовського в справі „Січий“ п. Пігуляк виказував, що се інсти-туцій християнської любови ближнього, а цїль їх ратувати добро, майно і житє людей. Нігдє не переслідувано би таких інституцій так, як се дїє ся в Галичині. У відповідь гр. Дзєдушицько-му що-до відносин буковинських розказє бесідник генезу і розвиток „Січий“ на Буковині та каже, що тепер нема там нікого, хто не признавав би гуманїтарної діяльности „Січий“, котра здобула собі признанє краю і кравего правительств. В р. 1906 визначив кравей видїл „Січам“ 2.500 К субвенції, а в р. 1906 підвїснїв її на 4.500 К. Заповїдженє міністром сїдство нічого не варта, бо, як і в инших разях, не доведе до путя. Гр. Дзєдушицький каже, що Русини є ворогами Сла-вян; на те бесідник відповїдає, що нема народу більше прихильного до Славян, як Русини, але на жалє жадєн инший славянський народ не тер-пить такого утиску від самих Славян, як Русини. Від компетентних провідників славянських в па-латі чув нинї бесідник, що як-раз Поляки стоять на перешкодї славянській солідарности в Австрії. Становище Русинів при голосованю над резолюцією о німецькій Академії гарних шук в Празї не може бути доказом, мов би Русини во-рожо відносили ся до Славян, бо Русини є за за-ложенєм Академії гарних шук для кожного на-роду. Бесідник з доброго жєрєла довідав ся, що против „Січий“ мають бути в Галичині видані ще острішїй розпорядженя. Нинїшнє внесенє має на метї лише вивїдїти, чи жалоби є оправдані чи ні. Читаємо нинї в дньєвниках, що нещаслива гр. Потоцька хоче внести просьбу до цїсаря о поми-луванє для убийника її чоловіка. Але від гр. Дзє-душицького не можна вимагати, щоби він був речником ласки, бо він не спочував з руським на-родом і його терпїлїням. Сього не можна вимага-ти від чоловіка, до котрого одєн з його земляків сказав, що не може йому подати руки, бо він сплямнений невинною кровію руських хлопів. (О-плески Русинів).

П. Трильовський в кінцевім слові також відповїдає гр. Дзєдушицькому, котрий — як каже — знов оказав свою давню ненависть, з другої сторони п. Бузєк нахилив ся до згоди. Гр. Дзєдушицький обидив весь руський народ, обиджаючи „Січи“. Іменем народу бесідник протєстує против сего. Руським послам не ходит о те, щоби Поляки у східній Галичині знищили, а о те, щоби скріпити і з'органїзувати народ русь-кий. Коли і Поляки у східній Галичині організу-ють ся, то воно Русинів зовсім не сердить. Річ певна, що вла-сти у східній Галичині дїстали вказівку з гори, щоби руські товариства „Січи“ всю-ди утискати. Аргументів, наведених п. Бузєком, бесідник не признає, але в всякім разі видно, що п. Бузєк є чоловік новїтний і робить в добрий ві-рі, а гр. Дзєдушицький то чоловік з часів фе-дальїзму.

Бесідникови не ходить о те, щоби членів польського кола з'єднати для внесеня, тільки о те, щоби їх переконати, що руському народови дїє ся кривда. У декотрих членів польського ко-ла є ще традиції давних польських демократів. Міщани, хлопї і сьвященники є в польському колї в більшості. Коли вони справдї демократи, то не можуть допустити, щоби шляхтичі ставали між Русинами а Поляками, коли вони хотять подати собі руку. Крайний час звернути з сїєї дороги. Русини готові до згоди, але Поляки мусять зро-бити перший крок; а хоч би і не голосували за внесенєм, то повинні покласти кєнець переслідо-ваню „Січий“. [Живі оплески від Русинів].

Наступили ще фактичні спростованя, а потім при голосованю наглість внесеня відкинєно. Опісля приступлено до дискусїї над на-глым внесенєм п. Ельдєрша (соц. дем.) в справі обезпечєня робіт-ників.

По промовах внескодавця і пп. Аксмана і Черного замкнено дискусїю і вибрано генєраль-ними бесідниками п. Тулєра (соц. дем.) про, а п. Стєрєжєного (нім. рад.) contra. На тїм закінчено засїданє; наступає засїданє назначєно на понедїлок.

Інтерпелляції внесли: п. Бачинський в справі поведєня жандарма Франца Кїсєвича в Обєртинї і в справі супречного з законом по-кликуваня свідків повітовим судом в Станисла-вові; п. Петрушевич в справі поведєня державної прокуратурї в Стрию; п. Олєс-ницький в справі убитя селянина Петрика в Чолганях лісничим Шмїгельським і в справі пове-дєня окружної дирекції скарбу в Бережанах при надаваню концесїї на трафіку; п. Лагодїн-ський в справі поведєня лісової управи в Надвірній з тамошнім населєнем.

Посилаєть датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє зна-мениті тісточки, чєвники, медівники і т. д.

Пережили ми панщину, переживемо ще конституцію!

(Допись з Бучача.)

Надужити урядової влади, найрізноманітнішої безправств і беззаконств бучачського староства, Бернацького, переходять вже всякі можливі межі. В доплату до к. австрійських законів, навіть основних законів державних заповучених, Свободи, Гродзіцькому, Річчому і другим — хто знає, чи може не перевищив їх в тім також. З вигляду скорочення в три погібели і смиренний мов невнимний явля "на заборонені", але в середині хитрий, підступний і обжерливий лис, що на всі боки витріть ворога, Бернацький, цілком свободний і безпечний перед карною відповідальністю коли йому минули безкарно всякого рода яркі і провокуючі надужити й шахрайства при виборах до союму а перед тим до парламенту, не перебарав він в безправних средствах, щоб тільки винищити і викоринити "гайдамацький дух радикальний" між руським населенням бучачського повіта. Байдуке йому се, що — як каже ся в інтерпреляції п. Будзиновського з 12. мая 1908, 67 засідань XVIII сесія — що "русське населення бучачського повіта вже почало на правду над тим роздумувати, чи не належало би може насильства правительствених властей супротив Русинів тим самим орудем відперти, т. зв. відповідною силою. Староство, хоч надовто докладно про такіх настрій в повіті поінформоване, мимо того дальше драгує населення, що раз то новими безправствами".

Далеко безличніший, прямо з потепланем і наругою основних законів державних, поступив Бернацький на донесення про довірочну нараду в Космирині, з дня 29. цвітня 1908. Як вже відомо, жандармерія приставила небаром тоді на його приказ пішки з Космирини до Бучача: В. Михайловича, Ф. Тмечка і В. Франка. Ту по переслуханню їх в старостві, секретар а бувший фельдфебель Новотини казав їм вертати доміт та загрозили, що "вишлусяте їх з повіту, если не будуть спокійні". В чім нарушили в селі спокій Михайлович, Тмечек і Франко, чім провинили ся, се їм Новотини не виявив, бо справді нема за ними ніякої вини: ані двора не спалили, ані ділця не вбили. Хлоби може староство в отсім бачить тяжкий злочин Михайловича, Тмечка і Франка, що всі три воїни на збори з 29. цвітня виставили запрошення, та що взяли до своїх сил і спосібностям працюють в тім селі над освідмеленем селян. За се віддавна вже ділчиз з Космирини, підкоморий Ксавери Потоцький, звернув на них пильну увагу та рад би з села їх позбутися по перше тому, що маревом різні, про котрі тільки начитав ся в польській пресі, стоїть йому раз-враз перед очима, а по друге — найважніший — боїть ся він, що селян, коли свідомість їх зросте і вони пізнають, що ланщина давно безповоротно минула ся, не схочуть на будуче робити у него за 20 50 с. денної платні. І на його то, Потоцького, алармуче донесення, староства Бернацький, щоб докучити й здавити в Космирині зріст народної і горожанської свідомості серед селян, зарядив арештоване трьох з них найрухливіших а відтак, не чекаючи таки на їх "поправу", видав їм наказ, щоб з села забрали ся, бо инакше відставит їх шупасом на місце приваженості. Власне сими днями наказ той разом з відповідним оголошенням громадського уряду поручено всім трьом приватним учителям в Космирині: Михайловичови, Тмечковичу і Кашамаєвичу — Франко з Космирини родом і там же замешкалий, тому наказ зовсім його не дотичить. Оголошене і наказ звучить:

Do P. Włodzimierza Michajłowicza w Kośmierzu. W myśl rozporządzenia c. k. starostwa w Buczaczu z dnia 21. maja 1908 l. 18189 wzywa się Pana ze strony Zwierzchności gminnej, byś do dni 8 opuścił Kośmierz i udał się do swego miejsca przyrzeczności, gdyż w razie przeciwnym zostanie Pan przymusowo wydany, a to na podstawie §. 1 b. ustawy z dnia 27 lipca 1871 dz. p. r. Nr. 88. Od Zwierzchności gminnej w Kośmierzu z dnia 27. maja 1908. Antoni Krywulicz nac. gm. Nadto podaje Panu Zwierzchność gminna dośowny odpis powyższej wymienionej rozporządzenia L. 18289. Buczaczu dnia 21. maja 1908. Do Zwierzchności gminnej w Kośmierzu. Przebywający także Ferdynand Tmeczek, Włodzimierz Michajłowicz i Dmytro Katamaj, nie przyznajemy do gminy tamtejszej i nie mają ani legalnych legitymacji, ani dostatecznych środków utrzymania. Polecam więc Zwierzchności gminnej, aby powyższych wezwwała, by w przeciągu dni 8 gminę tamtejszą dobrowolnie opuścili, gdyż inaczej zostaną odstawieni do ich gminy przyrzeczności, a to w myśl §. 1 b. ustawy z dnia 27. lipca 1871. dz. p. r. Nr. 88. O wykonaniu niniejszego polecenia należy donieść. C. k. Radca Namiestnictwa Bernacki.

Отсе заряджене видав Бернацький без ніяких попередних докождень, чи всі три учители можуть показати ся легальними легитимностями і що мають удержане відповідне для себе з приватних декцій та не є зовсім тятарем громади. Впрочім, а що Бернацькому робити якісь докождень, коли в інтересі шляхетської Польщі на Руси, для удержання в темноті народу по селах він може без того обійти ся а вчипити ся першого-ліпшого §-фу якого небуде закона, не зважаючи на інші дотичні §§-фи і закони, або такі златопти д. к. австрійський закон, та самовільно видати безправне заряджене!

Не кінець на тім. Жандарми з Коропця, і о трих безкарності за убийство Каганця довела до безличного зухвальства, певно з приказу староства не дають спокійно і годни селянам з Космирини та провокують їх на кожнім кроці. Недавно донесли до суду всіх господарів, що не мають комівнів на своїх хатах, та при тім однак помчнулись самого вітця, ланського й старостинського, го заушника, також радних і ще кількох хунів, хоч на їх хатах комівнів дасть Біг. Очевидно деяких селян покарали вже в суді за проступок з § 450 з. к., а інших же за то само кара. Корнів і Карач з Космирини на донесення жандармерії до Карач з Золотім Потоці в суді за переступство закона о зборах — вишлював хату на збори 29. цвітня — не богаго лише 7 д і б а р е ш т у!

І так треба дивувати ся, що в наслідок такої самоволі, таких безправств, репресій і лайдацтва всяких властей і урядників від найвищого дацтва всяких властей і урядників від найвищого дацтва найвищого нарід по селах уважає "конституцію" до найвищого нарід по селах уважає "конституцію". Пережили ми панщину, переживемо ще конституцію". Руські хлопці думають, що вемо конституцію! — то суть австрійський обжеле іх і переслідування — то суть австрійської конституції.

К.

Промова посла В. Будзиновського

виглошена в державній раді при дебаті над нагложстю внесення руських послів а заведення законного стану в Галичині.

(Дальше).

Російська іредента.

Парламентарна репрезентация Австрії має дуже важну і умотивовану причину галицьким справам не займати ся більше. В моїх выводах я вже сказав, що Галичина не є краєм коронним Австрії, лише самостійною державою, зложеною з кількох, національно, культурно і історично ріжнородних, собі цілком чужих країв. Галичина є самостійною державою, звязаною з Австрією лише персональною утєко.

Але і сего, мої панове, нині вже здаєсь нема. Як вірити в се, що панове з партії, до котрої належав бувший намісник, і котрої провідником є теперішній намісник Бобжинський — як вірити в се, що вони між собою, коли гадають, що ніхто їх не чує, пошепки говорять; як чуємо, що вшехполяки часами навіть дуже голосно говорять, то мусимо прийти до переконання, що в дуже короткі часи прийде до розв'язання сеї унії за обопільним порозумінням. Галичина має бути іменю відступлена російському цареві, за дозвіл Росії до забрання Македонії на власність Австрії.

З сеї причини найважнішою задачною державної адміністрації має бути вже тепер приминити відносини в Галичині до відносин російських, щоб Росія, як возьме Галичину в своє посідання, не потребувала сама в ній нічого змінити. Галицький намісник адмініструє, сказати-б, під австрійською фірмою російську вже провинцію. Се мало бути також одною з тайн спеціального договора з Потоцьким, се мало бути тайною спеціальних резерватів в бюрі Потоцького, котрі цісарська канцелярія єще перед донесенням про смерть умиряючого Потоцького казала опечатати і забрати окремим листянням з Відня. Се пояснить вам також причину, чому правительство, а головна партія застріленого і теперішнього намісника Галичини від кількох літ підпиралось російську іреденту.

Давніше я був би не важив ся про се тут говорити, бо ви, мої панове, були би висміяли мене. Особливо була би мене висміяла вірна союзниця кола польського: християнсько-соціальна партія. Однак тепер, коли орган сеї партії D. Volksblatt заговорив про ся справу дуже поважно, гадаю що і я можу говорити про се, не виставляючи ся на сміх.

"Deutsches Volksblatt" з 17 цвітня 1908 в статі "Панславистичний рух в Росії" пише: "Як дуже поді в Росії зачали Полякам в голову, і в розгулявшій ся фантазії Поляків зробили досліпою ідею відбудовання польської держави, бачимо з заяв галицько-польських політиків перед французьким письменником, в котрих вони виявили всі свої надії і думки в справі скорішої реставрації польського королівства. "Потому", сказали вони: "відділимо ся від Австрії і злучимо ся з російською Польщею. Щоби Австрії віддячити ся за добре поступоване з нами під її панованем, хочемо їй яко відшкодоване за Галичину допомогти до анексії Сербії і Македонії".

Ся стаття Volksblatt-у відкрила дійсно стежку в горах. Обі, на чолі польського народу стоячі партії, краківська партія і вшехполяки працюють вже кілька літ, щоб витворити усякі, котрі уможливили би і улешили би сполучення Галичини з Росією. Правда, що твердження Volksblatt-у суть лише твердження, а не докази, але і за докази не потребуємо довго шукати. Що твердження Volksblatt-у є правдою, маю ліпші докази, ніж вискази неназваних політиків. Ми маємо змінєну тактику Поляків супротив руських Росія, вискази провідників польських політиків і т. о., на котрім ся змінену тактику і сї вискази можу бачити зрозуміти і слушно оцінити.

Тим тлом є політика Австрії, стремляча до опановання Македонії до чого конечно є ослаблене Росії, або грубий Schweiggeld. Таким Schweiggeld-ом міг би бути при певних обставинах австрійський край коронний Галичина.

Давніше Поляки ненавиділи Росію і все що російське. І гноблене Русинів в Галичині мотивовано тим, що сей народ чує ся частиною російської нації. Сим аргументом послугувано ся також все, коли треба було від корони вишакрувати яке виняткове заряджене на придавлене розвою Русинів і на полещенє руської Галичини. Найбільшими противниками Росії і русифікації Русинів були колись: консервативна польська партія, котрої провідником є Бобжинський, і вшехполяки під провідником Гломбінським. А тепер? Quae mutatio rerum?

Перед кількома роками, — а було се єще перед російсько-японською війною, котра пізніше Росію так ослабила, — мали ми вибори до кількох рад повітових. Що вибори переведено протизаконно, при помочи надужити правительствених органів, не дивуюся нікого. Лише одного не міг собі ніхто пояснити. Іменно сего, що в повітах, в котрих навіть надужити не могли дати побіди виключно самим Полякам, там правительство підпирало або лісту російської партії, або компромісову, капансько-польську лісту. Хоч тоді галицьке правительство підпирало не консервативних старорусинів, лише найкрасніших Росія, пояснювано сей зворот в політиці Поляків супротив Русинів в той спосіб, що Поляки і правительство звернули ся спеціально против національних партій руських лише тому, бо всі ті партії суть за сильною зрадикалізовані і зреволюціонізовані. Сего нового явища, сего протегування Росія тоді студіовано єще на тлі заграничної політики австрійських Поляків. Тому то ніхто не розумів сего підпирання Росія в староруській партії.

Однак вскорі показало ся, що підпиралось галицьких Росія не для їх консерватизму і не для невинності в їх національних жаданях. Поляки, особливо та польська партія, котра мала честь мати членом графа Андрея Потоцького і в котрій теперішній намісник д-р Бобжинський є серцем і головою, розпочали тім форитованем капанства витворювати переходові відносини до переходу Галичини під панованє австрійського короля польського — російського царя.

Від того часу зачали множити ся позначки зближення між галицьким намісництвом а провідниками капанщини, котрі нині вже суть провідниками, перед кількома роками єще консервативної, староруської партії. Множили ся також докази, що Поляки приготували ся до переставлення російсько-австрійської границі на границю угорсько-галицьку. Я не буду тут вичисляти всего, що може бути доказом сего мого твердження. Лише дещо згадаю.

Окрім шораз частіших явищ підпирання російської іреденти в руським народі, маємо також горячковий поспіх, з яким провідники польської нації старали ся перебічувати ухваленє деяких виняткових законів і вимушенє для них цісарської санкції. Між сими законами був також краєвий закон про галицьку краєву раду шкільну. Однак і між Поляками були тоді численні противники витягання сеї справи в соїмі, бо галицьке судів-

ництво і так вже було в абсолютній власті Поляків. Навіть д-р Бобжинський, автор дотичного пропозиція був давніше з наведеної причини одної гадки з опозиціоністами. Чому він нагло свою гадку змінив, може пояснити нам розмова між одним противником внесення пропозиція в соїмі, а тодішнім членом віділу краєвого Романовичем.

Щоби ви зрозуміли висказ Романовича, мушу вам сказати, яка чутка кружила тоді між членами краківської партії: "Австрія", говорено, "мусить тепер за всяку ціну обсадити Македонію. Щоби зломити опозицію Росії, у Відні рішили ся за Балкан по Солунь відступити Росії Галичину. Росія мала згодити ся на сей план і мала також зобов'язати ся удержати в Галичині на дальшє теперішній стан політичний, іменю польський стан посідання, штучно витворену Австрією перевагу Поляків над Русинами."

(Далі буде.)

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 4 липня 1908.

Події в Росії.

Петербург. (Ткб.) Вдуми пропозиції міністер справ внутрішніх законопроект в справі організації тюремної поліції в кількох містах. Дискусія була дуже бурлива. Підчас дебат кадет пос. Пергамент назвав пос. Маркова тайним поліціяном. Марков визвав Пергаменту на поєдинок, який він прийняв, додаючи однак, що він пос. Маркова не хотів обидити.

Антимілітаристична пропаганда на Угорщині. Будапешт. (Ткб.) Сконфісковано тут значну кількість летучих листків проти мілітаризму. Хотів їх розповсюджувати якийсь 19 літній робітник між жовнірами, що були заняті в газівні, обхоплений страйком. Його помічено й арештовано.

Лодзь. (Тел. прив.) Оноді підпили до ідучого повозкою директора фабрики, Штайгера, 3-ох уоружених людей та зрабували 1000 рублів готівкою, а відтак поручивши йому висісти з повозу, казали себе завести до Шайблесовського ліску. Лісок оточили незабаром поліція з військом та перешукала його в цілості і арештувала кілька осіб. Винувників атентату однак не схоплено.

Контрреволюція в Перзні.

Лондон (Ткб.) Дорадики шаха, як доносять з Тегерана, є поділені на три партії, але російська партія має очевидну перевагу. Зауважити, що російський банк налягає на купівлі, аби посплачували свої довги, які докождять до 1 1/2 міль. фунтів штерлінгів. Купці, що не можуть посплачувати довгів, користають з того, щоб позмаикати базарі. Націоналісти дають знов знаки життя.

Повінь в Китаю.

Шангаї. (Зкб.) Ріка Янцекіянґ разом з допливами вилила та поробила великі шкоди. Зауважити також, що багато людей потратило життя. Підчеркують з натиском, що в Токіо утворив ся окремий ратунковий комітет.

Передплачуйте і ширіть "Діло"!

НОВИНКИ.

— На фундацію укр. приватних шкіл ім. Олени Січинської, на книжочку "Краєвого Союзу Кредитового" зложили (в коронках): Рижеський 1, Кондраський Осип 0-50, Гуменик Мик. 0-20, Зубрицький Вол. 1, Федюк Мик. 0-20, Криса 0-20, Ішак 0-20, Кульчицький Роман 5, Шпаковский 1, Хабурський 0-40, Ліщинський 0-10, Войтович 0-10, Пелішак 0-20, Романчукевич 0-10, Чайковский 1, Дрелич 0-50, Вітович 0-40, Халуца 0-10, Галачук 0-10, Шурко 0-10, Феделич 1, Тутко 0-40, В. Р. 0-50, Заячківський 10, Киринякевич 0-20, Скарбек 1, Гузарівна 1, Барусевич 1, Сітинський 1, Калимс 0-20, Шогрин 0-30, Грипаніва В. 2, Рудницький 1, Кучер 0-34, д-р Гіряк 1, Мусиянович 1, Щербаківський 1, Бартошкі 1, Бандрицька 0-10, Гайдучок 0-14, Ломницький 0-20, Франко 0-10, Твердохліб 0-40, Струтинський 0-20, Максимович 1, Крипакевич 1, Кульчицький В. 1, Кульчицький Л. 1, Левицька З. 1, Тисоєвський О. 1, Баран С. 1, Балицький 1, Возняк 1, Задорожний М. 0-50, Хома М. 0-50, С. Г. 1, П. Фукс 1, Х. У. 1, Хомих Арт. 0-20, Г. Б. 0-20, А. О. 0-20, В. К. 0-20, Е. К. 0-20, Зелений 1, З. 0-40, Пилик 1, Шеховичева 1, проф. Коцюба 1, Н. Н. селянина на руки д-ра Озаркевича в цілі оборони М. Січинського 2, д-р Озаркевич 5, проф. Білецький 5, д-р В. Бачинський 1, І. Б. 2, С. Т. 2, Іжмудрак 5, О. Левицький 1, О. Пріяма 2, авд. Граб 2, Шухевич 10, Полянський 10, Бугбева 5, о. Н. Н. 1, Бугель 10, Н. Н. 1, інж. Левинський 1, Танчаківський 0-40, Лисак 1, Рудницький 1, Рибак 1, Н. Н. 1, Коваль 0-40, о. Кондратьєв 2, Люба Кондратьєва 1, Х. 5, Електорович 1, Галая 2. — Разом 136-98 корон. — Зазом з попередними жертвами стан фонду виносить 215 корон 35 сот.

— Як буде ся Польщу на Руси. Пишуть нам: Під опікою правительственого комісара в Белзі, Володис. Смоленя завязав ся комітет "будови пам'ятника А. Міцкевича". Річ булаб природна, якби самі комітетуви знали ся складкою і узяли від почитателів поета стільки грошей, щоб поставити "на гавт" йому пам'ятник і задокументувати "чисто польський характер міста", котре в дійсності є русько-жидівське. Але справою орудує звисний виборчий махер, комісар Смолен, котрий завідує величезним маємтом громади, може скільки хоче уділити на "уфундоване помник". Щоби однак виглядало, що складають ся і фонди на сей пам'ятник, уряджене в неділю 28 червня с. р. "аматорське представлення", на котре всілякими штучками і гумбугами "чисто польської натури" запрошувано мешканців міста, між котрими дали ся зловити і деякі Русини. Та яка се мізерія то "аматорське представлення", показало ся зараз по піднесенню куртини. "Аматори" не мають поняття о штучі і не уміючи ролі, грали якусь порнографічну одноактїву Фредра, котра цілком не лицувала молоденським аматорам. Величезна програма дальшого "пешдставлення" не відбулась дальше, бо "аматори" довідали ся, що "дещ шезла каса", в котрій мало бути до 100 кор. Іменно артист краківської сцени п. Желяський, що деклямував вишшов на сцену і заявив, що "вобец непорозумєня мєндзи комітетгем будови а аматорами дальше пешдставленє не одбендє сен а каса зврзєт за білєти". — Публика іде до каси а тут ані касиєра ані грошей. Чисто польське "не гонорово але здрово". Описля показало ся, що комісар Смолен зєскамотував цілу касу, хотя до того не мав права. Се нагий але правдивий факт. Ну, нехай же хто скаже, чи не скандаль таке пошухування з публікою, котру формально обкрадено, бо видко, що йнаше не можна було "зібрати русько-жидівськ", було вложено з грошій громадських в той пам'ятник, може сказати сам комісар Смолен. — Свідок.

— Конєць шкільного року. Нині скінчив ся шкільний рік в галицьких школах середних. По торжественнім богослужєню роздано ученикам шкільні свідомства і хто лише може, вибираєт ся тепер на село на так нетерпеливо дожджані вакації. При безжурнім життю на сьвіжім воздуху, при забавах та прогуляхкх порожеють прибіблі молодечі лица, скріпнуть нерви і заострієт ся бистрота ума, щоби по двомісячнім майже відпочинку повернути зі сьвіжими силами до дальшої праці. Старші ученики мають гарну нагоду вичислювати своє знанє для "молодшого брата", для безпросвітнього селянства, оживляючи рух в читальнях і подібних народних організаціях. В Чехах і інших цивілізованих краях студенти на феріях являють ся душею всего просвітнього і товариського життя народних мас. У нас на жалє таке спідланє старшої молодіжи в просвітній роботі на селі доси було доволі незаметне, але є надія, що в теперішню горячу пору, яку переживає руський народ, і в сїм напрямі настане бажана зміна.

— Доповняючий вибір посла до державної ради з I. округу у Львові на місце пок. Малаховського має бути розписаний на 10. вересня. О сей мандат старєтьт ся професор львівського університету, д-р Густав Рошковський.

— Неучаєне варварство польських "владз безпеченства". Пишуть нам зі Львова: В часі процесу Січинського найшов ся і між товпою, яка зібралась ввечерю перед судом на ул. Баторія. Люде зачали кричати, а поліція їх розігнала і при тім нагоді арештував мене поліція та завів до одного з поліційних комісарів, що урядували перед судовим будинком. Комісар замість поступити згідно зі своїми приписами звелів завести мене до "січного к'я", і заведено мене до сінїй судового буданку, де два поліціяни і два значнічї дозорці почали окладати мене кулаками. Били аж кров з мене текла, відтак затягли мене на подвірє і знов били без милосердя. Коли наситили доволі свою кровожадність потягли мене ледви живого назад до сінїй і тут почастували мене ще кілька разів кулаками, звелів мені ждати на комісара. Скатований поспівє я так з п'ять мінут, аж надійшов один з дозорців, що мене били, привів мене до керниці, омиив мене з крові і сказав, щоб я "собі вітків". Я спитав, длячого мене б'ють а не арештують, але дозорець ще раз звелів мені "віткати" і остаточно сам витрутив мене за браму на улицу. Подаю сей факт до публічного відома, нехай сьвіт знає які то варварські практики водять ся у львівській поліції, практики, не можливі нині навіть в Росії. — А. В.

— П. Станіслава Пшилуського, віцепрезидента суду краєвого у Львові з титулом президента суду обоводового, заїменував цісар віцепрезидентом вищого суду краєвого у Львові.

— З репертуару дефравданцій. В Збаражї викликала велику сензацію утеча тьмошного громадського писаря. В касі показала ся на разі недостача яких 400 корон. Дефравдант набрав багато довгів в sklepach в Збаражї, живучи понад стан.

— Бальон Цепеліна. Перед кількома днями гр. Цепелін відбув 7-годинну подорож своїм бальоном. При помочи парової лоді перетранспортовано бальон на віддалі 2 кілометрів від берега озера, а відтак в полудне підніс ся поволи і певно в сторону полуднево-східну. Звернув ся на самперед на Констанцію, потім виконав кілька удачних зворотів, пливучи то з вітром, то против вітру. Оноді відбув ся другий злет до висоти 300 метрів. Керми нового моделю ділали правильно, бальон осгав швидкість коло 60 км. на годину з вітром, а трохи менше против вітру. За кілька днів вибираєт ся гр. Цепелін в дальшу подорож до Мотунґі.

— Дрібні вісті. Намісник д-р Бобжинський з причини візду зі Львова не буде уділяти звичайних послухань в неділю, 5. с. м. і в виторок, 7. с. м. — Посол Юліан Романчук виїде з початком слідуочого тижня на довгий побут до Львова. — З Чукви, місцевості належачій до округу дорученє почтового уряду в Самборі, засновано складницю зі звичайним кругом ділана. Складниця буде получена з почтовим урядом в Самборі за помічю тижнево шестизарового пішого післанця. — Петербурський дневник "Русь", орган Суворина, перестав виходити з причини фінансових трудностей. — В Християній помер оноді в 75 ім році життя Йонас Лі, один з найвишачніших норвежських письменників, котрого твори переложено на всі цивілізовані мови. Його повість "Сучасна Нюба" вишла свого часу в бібліотечі "Діла". — Кс. Павло Роде, парох в Чикаго, іменований першим польським єпископом в Америці для чикагської дієцезії. — З Юзівки над Доном доносять, що в тамошнім вугленім закопі "Християн" настав вибух газів, наслідком чого 200 гірників утратило життя, 73 добуто ще живих, а то з них неувражени померли. — По вправах артилерії в Фонтенебльо, як доносять з Парижа, вояки збирали на полі стрільня, що не есплудували. Нараз одєн з гранатів вибух в руках, наслідком чого одєн воєк пєгіб, а двоєх потерпіло смертельні рани.

Оповідки:

Календар. Завтра, в неділю: Екзєвїс (Філомеї). Позавтра, в понеділок: Агринїи муч. (лат. Ісаї прор.). Ві виторок: Родж. св. Іоана Хрєст. (лат. Пулхєрї).

□ Прогрулька до Грунда. З компетентної сторони просять нас зазначити, що в програму прогрукли до Грунда (за Лисківського рогакою), устроюваної "Руською Бєсєдою" ві виторок, дня 7. с. м., входять товариські забави бє з т а н ц і в.

□ Нагорода 200 корон за відшукає пропащего студента. Пошукує ся 14-літнього хлопця, Станіслава М., ученика ІІІ. клася реального школи у Львові, котрі дня 16. червня с. р. в шкільнім мушурі і в темній пелерині видалив ся зі Львова. Хлопець є малого росту, шатин, о повнім рум'янім лиці, з темно-півними очима, котрі підчас розмови нервово прижмурює. Можливо, що товаришів йому другий студент, бо дня 19. червня с. р. вядлі якихсь двоєх незваних студентів на сьельським цвинтарі в Низколізах, в бучачьким повіті. Нагороду в квоті 200 (двіста) корон для особи, котра в гляданих успішно поможе, зложено в канцелярії д-ра Тадея Солов'я, краєвого адвоката у Львові, ул. Міцкевича ч. 3, куди належить надсилати всякі відомости.

Урядові вісті.

§ 3 львівської архієпархії. Канонічну інституцію дістали: Теод. Гураль на Якимів, Йос. Маріцький на Коростовичі, Волод. Давидяк на Журів, Мир. Коратко на Богатківці і Алекс. Коритко на Лиски-корольські — Завідателями установлєні: І. Долянський в Лисцях, Р. Березовський, ех (tutendo) в Монастирці, Ник. Кулицький в Берліні, Теоф. Прийма в Олішці і Ром. Волощак в Волі великій, сотрудниками же: Волод. Биневиц в Вишніці, Мих. Брикович в Сущині, Ник. Щепанюк при архикафедральнім храмі у Львові, Теофіль Прийма (ex tutendo) в Хмільні і Йос. Лох в Розваді. — О. Іларій Пачоський, парох Борщевич, іменований ідсьним радником митропол. консисторії в правом уживанні червоного пояса і фіолетового колачка. — Правом уживання черво-

ного пояса наділений, о. Ададльберт Глишський в Миклашеві. — Титул радника митропол. консисторії дістав о. Григ. Гіряк у Винниках. — Референтом митропол. консисторії іменований о. Іл. Паньківський, вицелеректор духовної семінарії у Львові. — Крилошанськими відзнаками наділені: Фил. Пелех в Товшеві, Лев Курманович в Запорожжі, Іван Білинкевич в Грибовичах великих, Волод. Брилинський в Гряді, Іван Божейко в Ставчанях, Ник. Левицький в Оброшині і Волод. Харлампович в Завидовичах.

§ Іменования. Цсар іменував віцепрезидента краєвого суду у Львові з титулом президента окружного суду, Ст. Пшилуського, віцепрезидентом вищого суду краєвого у Львові і радників вищого суду краєвого у Львові, Евг. Звіслюцького та Володимира. Вольтера радниками двора в найвищій касаційній трибуналі.

Торговельні вісти.

Будалешт 4/7. Ціна збіла.

Пшениця на жовтень	10-85 до 10-86
Жито на жовтень	8-90 до 8-91
Овес на жовтень	8-80 до 8-81
Кукуруза на липень	7-03 до 7-04
на серпень	7-10 до 7-12
на май 1909	7-00 до 7-01
Ріпак на серпень	16-25 до 16-26

Офerti на пшеницю: мірна. Охота купця: мірна. Упасовбана: слаба. Погода: гаряча.

До „Народної Гостиниці“ приїхав для 4. VII. Зофія Писецька, Реклінсць; Юлія Брикова, Калущ; Михайло

Крушельницький, Глецава; Михайло Кайц, Сулятич; Андрей Лукашівський, Домброва; Семен Тенюх, Журавно; Сильвестер Герасимович, Лешнів; Тадея Граб, Шайбів; Андрей Дунів, Осьвенім; о. Іван Алишківський, Ярославичі; Стефан Карчиншин, Дубів.

Надіслане.

(За сю рубрику редакція не відповідає).

Сим об'являємо, що урядник нашого Тов. п. Станіслав Макаревич виїжджає в сторони: Калущ, Соколів, Войничів, Рожнятів і Болехів.

Упрашаємо всіх священників і публіку звертати ся до него з цілим довіром.

841 3-5 Товариство асекур. „Аліянц“.

Лікар і Директор „Народної Лічниці“ Д-р Євгеній Озаркевич

перепровадив ся до нового дому „Дністра“ улиця Підвале ч. 7. І. поверх, (ріг ул. Руської побіч волоскої церкви). — Станція електричного трамваю коло дому.

Лікар заведення д-р Т. Прашіль бувиши асист. унів. і секундар. краєвого шпиталю у Львові ординув від 15. мая до 30. вересня с. р. Телефон ч. 2. 733

Адвокат Д-р Іосиф Партицький
Лікар Д-р Роман Ярославич
в Станіславові ул. Соборного ч. 22, над кавярнею „Габсбург“.
673 3-8

Де і через кого асекувати?

Одно з найповажніших Тов. німецьких з осідком в границях австрійських „Аліянц“, котрого заступають від довгого часу, а то тому, що те однокое Тов. не визискує так як багато інших, асекуруючих, як рівнож зладжує поліси і провадить кореспонденцію зі сторонами в його матерній язиді і т. п.

Для того зовлять П. Т. бажано, щоб асекувати на життє, чи ренту, або для дошок віно, звертатись впрот до мене о інформації, котрі полагують кожного і 15 в місяці, а если в певній місцевості хотіли б найдаліший знайтилось 3-4 до закінчення певного рода асекурації, виїжджу впрот на місце. Патріоти! Час би вже прировнитись нам до кляч, Свій до свого, Свій у свого: тим більше, що зложивем декларацию комітету, займаючому ся заснованем приватних середних шкіл в Количинцях, що з чистого зиску від тих, що впрот зовлять у мене заасекуюватись дати 25% на тую ціль. Для більшої евіденції, просить ся інтересованих також відноситись о інформації на руки п. Адриана Височанського директора кред. товариства „Згода“ в Количинцях.

Микола Партицький, аквізитор асекураційний в Количинцях.
770 3-7

Бюро будівляне
Теодора Мельничука

в Ярославі

приймає до виконання планів і кошторисних, церков каплиць, публічних, домів мешкальних, управу і підприємства повисоких будівель.

19 42-7

Коперницький і Син

Оптики і Механіки у Львові площа Галицька ч. 1.
(проти Банку Гіпотечного на плантаціях площі Галицької) поручають:

Барометри „анероїди“ по 7, 8, 110 К. — відміни по 13, 16, 20 і 24 К. Ліворометри шкільні по 12, 16, 24 і вище. Заразом поручаємо в найбільшій виборі окуляри, лінзи, лупи і всі інші оптичні прилади.

Всілякі направи полагоджувати ся як найшорше і найдешевше.

При закупні товарів просимо покликуватись на нашу часопис.

Ученик VII класу гімназії (співач) прийме лекцію на час серпня, на селі. А. Діаконовський, Львів, Осолодінський 845 ч. 11, V. сходж. 8-8

Укінчений матурист гадяєть на час канікул або і на плантаціях. Адреса: Михайло Цап в 840 Валуку ч. Рогатин. — 4

Правник III року вправний інструктор, пошукує лекції на селі або в на дошче. Адреса: роте гестанте „Студент“ ч. 10. п. Ник 852 жанковичі. 2-2

Торговля маслом Страйско-го Союзу молочно-го у Львові, Ринок ч. 10, пошукує панночки до скляну і так писемно вгодо-854 пувають ся. 2-3

Приймю 2 Панів в вікторіям вхідом. Городецька ч. 9. І. поверх, двері ч. 8. 1-1

Красну реальність у Львові продам дуже дешево або заміню на стару посідасть зарплати 20,000 корон, або менше в долларах. Адреса: Останчук, poste restante Львів. 1-1

Помічника потребує торговля Івана Бориса в Перемишлях. 858 1-1

Кавалерського покою гадяєть по можності в харчову при руській родині „Сокітський Вавар“, для А. В. 856 1-3

Вишні іпшанські кор. 4, по-Опран кор. 4, сьвіжі, різні яблука в скринках 5 кіл. франко по побавен Moses Wenker 3855 лішки. 1-2

В Вруховичах єть до продажі ділячка парцеля о 1000 сажнів під будову військ побіч станції залізничної. — Відомість в Адміністрації „Діла“. 1-1

Вправний інструктор прає, гадяєть лекції на канікулах, або на планті річ. Відомість: Володимир Ріковський, Львів, ул. Унів. Бжеської ч. 3. І. п. 1-1

Перша руська торговля нафти і приборів до свьєчення С. Козяна у Львові, Жулієвська ч. 9, поручає найдешевше в добру нафту, дальше мило, прохладне свіжло стоконе, олію до свьєчення і т. д. Приймає замовлення на карткою. Безплатна доставка. 825 8-8

ФАБРИКА ВИРОБІВ ЦУКОРНИХ ВІТІНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, Філія ул. Новітєвська ч. 61 (біля рампи) поручає знамениті тіста чаєвнички, медівнички, дукри десертні і шоколаду. 182

Звертає ся увагу Впр. Ошів і Хв. Комітетів перк. на артистично-рибарську робітню Бог. Шуляковича, Львів, ул. Шпильна-ка 38, яка піднімає ся робіт вхідом в круг привадування церков. За виконання робіт гарантує. Ціники даром і ошлатно. 48f

Одиниця руська ЛІТОГРАФІЯ Андрія Андрейчика у Львові, Коперника 30. 121

ПОМОСТИ ДО ЦЕРКОВ цементної камінцевої новітєвської поручає 443

Т. Мельничук АРХІТЕКТ ЯРОСЛАВ.

Для ЛІТНИКІВ Вілля „Олена“ в Дорі н. Прутом покої і пенсії від 15. червня до 15. вересня.

Чудова околиця, кругом гори і ліси, купіль в Пруті, дуже лагідний воздух, до Яремча 2 до Делятина 5 кіломи. — Близна відомість у Пані О. Калитчукової в Дорі. 645 8-7

РУСНИНІ! Ждайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише ТУТОК і ПАПЕРЦІВ з першої галицько-руської фабрики

Евгена Білінського в Збараж 3 доходу селі фабрики йде на будову церкви в Сенаві 35%, на школи і бурові тов. педагог. 10% на вдови і сироти по овдовіхниках 5%. — Держін ся покляку: Свій до свого! 735 5-7

ЛІПІК в Славонії 726 5-5

Желізняца, почта і телеграф в містці. Перворядні купелі, найбільший комфорт. Одинокое на континенті гаряче, йодове, алякалічне жерело, о температурі 64 степенів Цельсія. Надзвичайні лічниці наслідки в усіх катаральних афектаціях проводу травлення і мочевого, при кванто-мочевій діатезі, гістич, ревматизмі і іскіасі, скрофулозі, рахітісі та всіх хоробах крові. Лічене через пите води і теплі купелі. Заведене водолічнице. Інгалаторія. Десять визначних лікарів в містці. Проспекти і обясненя видає Дирекція.

Поручає ся дешево і ошлатно артистично-рибницьке заведення

А. Зігмана у Львові, ул. Сикстуська ч. 14 РОВІТІЯ металевих і кавчукових штампілій

Монограми, герби і всілякі уявирні — звиско рятівні і лані, прасовані бляхи для сторожків і токарства. — Поручає ся ако доставляє розличних руських товариств і урядів парохіальних. 9 98-7

Від 1868 р. уживане БЕРГЕРА МЕДИЧНЕ СМОЛЯНЕ МИЛО поручає визначним лікарям, уживає ся в переважній часті європейських держав в успішном против нежного рода шкірної висипки, особливо против пороків і хронічних пошуд шкіри та паразитів, припш, також против червоности носа, вікторожень і почові алі. БЕРГЕРА СМОЛЯНЕ МИЛО має в собі 40% деревної олії і в ошмі відрізняє ся сьїх усіх прочих смольних миль по торговлях. — При упертих недугах треба спробувати дуже успішного

Бергера смольно-сіркового мила. Як лагідніше омоланне мило до усунення вошної нечистоти лиця, против лиски на шкірі та голові у дітей, як також неваріанне косметичне мило до шати, купелі і до щоденного умитку оку жать

Бергера гліцеринно-омоланне мило що містить в собі 35% гліцерину і є сильно наперсумоване. Дальше як дуже добре середство на шкіру уживає ся з великим успіхом:

Бергера бородавче мило зобов'язує на веснянці, ошуді, ошлатне від ошши, угри і пошку шкуру нечистоту.

Ціна штуки пошмої повисокої сорти 70 с. разом з пошумом як уживати.

Домагати ся треба в антиках і дотичних скляних виробів Бергера смольного мила та уживати на умшденю в боку охоронку марку і підпис ошри G. Heil & Co. на ложній етикеті. Преміоване поточним медадем у Відні 1888 і золотим медадем на виставі в Парижі 1900.

Всі інші медичні і гігієнічні мила марки Бергера вшчеплені в інструкції уживаня, додані до кожної штуки мила. Дістати можна у Львові в антиках: Якова Байзера, Кароля Діля, Петра Мікошкіна, Якова Шпеса-Поратинського, Жакмонта Рукера, К. Складенського, К. Вікєвського, Едварда Брікнера, І. Шпелеса, Сімеона Гая. Д-ра Т. Заринського в Ареуеріях: Петра Мікошкіна і С-жи. Г. Гріншпана, Ф. Травиєльєра, Ізидора Фрухтмана. — У Вашніцях ч. 4. у антикаря Еміля Вікєра а також у всіх галицьких апт. 407 14-36

Головна висилка: G. Heil & Comp., Wien i., Sterng. 8.

КРАСВИЙ ГОСПОД. МОЛОЧАРСЬКИЙ СОЮЗ В СТІЮ 441 12-7

спродає найдешевше машини до цементових дахівок.

Доставка до станції залізничної за 10-тінку або на салати. — В ціні найвище 1300 К, з ошучеком відбирателя виробу.

Від 20 ЛІТ знає в доброті коварді вошні і зльотів по К 4, 7, 12, 15, 17, 20, атласові, пошкові по К 2, 28, 30, 36 і вище. МАТЕРАЦІ часто вошні від К 2, 28, 30, 36, 40 до К 70 за три подумки

Матеріа в морської трави по К 13, 15 і 20. СІНЦІКІ ошчачні і пружинні ПОДУШКИ, КОЦІ, кляки на ліжка, дивани, веліні ліжка і комплектні урядженя покоїв, найдешевше поручають

Шустер і Точиський Львів, ул. 8 мая ч. 5. 19-30

Гіаоти артистичні, біжнєву елегантно і ошчі всьакого рода виконую Домі-кайська ч. 9 І пов. 3-3

„Дзвінок“ одинокое гарно ілюстрована часопис для науки і забави для руських дітїх і мо-лодіжї і селі. — Видаєть Руським Тов. Педагогічним виходить два рази на місяць. — Коштує 6 К річно, 3 К піврічно або 1 К 50 с. квартально. — Адреса редакції і адміністрації ул. Сикстуська 47 у Львові.

Парцеляційне Товариство „ЗЕМЛЯ“ у Львові ул. Сикстуська ч. 43/6

Контю почт. шадн. 97.255. Адреса для телеграмів: „Земля“ Львів. Вписове 5 кор. Удїл вносить 200 кор. на сплату ратами місячними найменше по 10 корон.

Переводить парцеляцію мастків в Галичині і Буковині. Удїляє кредиту і помагає до узисканя кредиту в інших інституціях фінансових на купно землі.

Завязує місцеві спілки парцеляційні до означеного мастрю. Приймає вкладки щаднічї на 5%, при-ймає також вкладки до обороту на значно вищий процент і до поодиноких інте-ресів за виводженем після ошної умови.

На жадане всьїк інформації. Урядові години від 10-1-ої рано і від 5-7-ої вечером крім неділі і свьят. 25-54

20 до 40 корон опусту! Спілка для господарства і торговлі в Перемишлях радить всім П. Т. хліборобам замовляти вже тепер штучні навози на ошнь, бо достава в місяць серпня і вересня буде як що року трудна. При чім оповіщуєть, що в тім році удалось Дирекції від фабрик суперфосфатів узискати так користні умшля, що дає опуст на вагоні суперфосфату 20 до 40 корон. Залезить се від рода (назви) і ціни навозу і потручє за рахунку фрахт, чого ніяка друга фірма не робить. Радимо тому спштитись з замовленнями суперфосфату тим більше, що в тім році фабрики мають малі запаси тома-сини, від котрої даємо по 15 Корон опусту на вагоні.

Ціник в друку і розшлєсь его в скорі, на жадане однак подамо ціну відворотно. 804 2-7

Дирекція.

Позір! ЗЕМЛЯКИ! Даром! і оплатно ждайте богато ілюстрований ціник Товариства

Генеральна торговля і продуція перед тїм М. Паоцини Руське Товариство в обм. пор. Відєнь, 18/1. Theresienasse 73.

З него довідаєть ся, що ми доставляємо по фабричних цінах і знамениті КОСИ якості з власної фабрики в St. Katharinen в Сирні серпні, молотни, бабни, бруски, машини до илепаня кіс, які у других коштують К 7, у нас ті самі лише 3-50, просимо лиш порівняти, яка то ріжниця! — Крім того доставляємо ншїї товари серієні, товари глянтерійні, ману елєктурні, баззатні, прекрасні хустини, пологотна, начанє кухонне і столове і т. д. Гарно ілюстровані ціники дають звиско до урядів парохіальних, громадських, шкіль, чателєв, ншїїх порохіаль, крамниць і т. д. Родитиці! Товариство наше руське, засноване в першій шірі для Вас Земляки! Купцям удїляємо високий рабат! 743 4-7

В 6 днях до Америки, Канади, АРГЕНТИНИ і БРАЗИЛІЇ

Переліз подорожних до

Ждайте поясень Напишіть лиш карту кореспонденційну до

Falck & Comp. Hamburg, Raboisen 30 Amerikahaus. Кореспонденція у всіх мовах.

185

Парцеляційне Товариство „ЗЕМЛЯ“ у Львові ул. Сикстуська ч. 43/6

Контю почт. шадн. 97.255. Адреса для телеграмів: „Земля“ Львів. Вписове 5 кор. Удїл вносить 200 кор. на сплату ратами місячними найменше по 10 корон.

Переводить парцеляцію мастків в Галичині і Буковині. Удїляє кредиту і помагає до узисканя кредиту в інших інституціях фінансових на купно землі.

Завязує місцеві спілки парцеляційні до означеного мастрю. Приймає вкладки щаднічї на 5%, при-ймає також вкладки до обороту на значно вищий процент і до поодиноких інте-ресів за виводженем після ошної умови.

На жадане всьїк інформації. Урядові години від 10-1-ої рано і від 5-7-ої вечером крім неділі і свьят. 25-54

20 до 40 корон опусту! Спілка для господарства і торговлі в Перемишлях радить всім П. Т. хліборобам замовляти вже тепер штучні навози на ошнь, бо достава в місяць серпня і вересня буде як що року трудна. При чім оповіщуєть, що в тім році удалось Дирекції від фабрик суперфосфатів узискати так користні умшля, що дає опуст на вагоні суперфосфату 20 до 40 корон. Залезить се від рода (назви) і ціни навозу і потручє за рахунку фрахт, чого ніяка друга фірма не робить. Радимо тому спштитись з замовленнями суперфосфату тим більше, що в тім році фабрики мають малі запаси тома-сини, від котрої даємо по 15 Корон опусту на вагоні.

Ціник в друку і розшлєсь его в скорі, на жадане однак подамо ціну відворотно. 804 2-7

Дирекція.

Позір! ЗЕМЛЯКИ! Даром! і оплатно ждайте богато ілюстрований ціник Товариства

Генеральна торговля і продуція перед тїм М. Паоцини Руське Товариство в обм. пор. Відєнь, 18/1. Theresienasse 73.

З него довідаєть ся, що ми доставляємо по фабричних цінах і знамениті КОСИ якості з власної фабрики в St. Katharinen в Сирні серпні, молотни, бабни, бруски, машини до илепаня кіс, які у других коштують К 7, у нас ті самі лише 3-50, просимо лиш порівняти, яка то ріжниця! — Крім того доставляємо ншїї товари серієні, товари глянтерійні, ману елєктурні, баззатні, прекрасні хустини, пологотна, начанє кухонне і столове і т. д. Гарно ілюстровані ціники дають звиско до урядів парохіальних, громадських, шкіль, чателєв, ншїїх порохіаль, крамниць і т. д. Родитиці! Товариство наше руське, засноване в першій шірі для Вас Земляки! Купцям удїляємо високий рабат! 743 4-7

В 6 днях до Америки, Канади, АРГЕНТИНИ і БРАЗИЛІЇ

Переліз подорожних до

Ждайте поясень Напишіть лиш карту кореспонденційну до

Falck & Comp. Hamburg, Raboisen 30 Amerikahaus. Кореспонденція у всіх мовах.

185

Заведене гідропатичне під управою Д-ра КУТНІ в Перемишлях

Побережє Франц Йосифа ч. 8

переводить всілякі процедури гідропатичні, купелі кляву уганного, борошніві, сиркові, веліні, водові, солянкові і т. д., алякує купелі елєктричні і елєктричні свьїтлі, масаж, лічнєву гімнастику і протирчї елєктричні, ошго і ліченє в гарячих водіх — від 5 год. рано до 7 вечером. Комнатя і під-лесті удержанє для замиселєв, закладовий пойд-проспекта на жаданє. 769 4-4

Приватна гімназія Шольца в Градці (Graz, Grazbach Ecke Maigasse.

з правом публічності а свьїдоцтва зрілості важні як з державної. — Знаменитий ПЕНСІОНАТ

власний дім, дуже здорова околиця, і совісна опі-ка над питомцями добрі інструктори, уміркована ціна. Цілковите заступство родичів. Пенсіонат отворений і підчас ферий. Підчас ферий наука до поправок, промоцій і вступ-них іспитів. Курс приготівляючий до прийнятя до І. кл. шкіл середних розпочинає ся 1. серпня. 8-4 2-16

Розклад залізничних поїздів важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з

рано перед пол. до пол. вечер, в нощі

Краків 6-50 8-55 1-30 5-45 9-50

Рівне 7-25 9-50 — 8-40 2-30

Підмошчє 7-30 10-40 — 1-10 —

Черновіч 7-40 12-00 2-15 5-40 10-80

Червоноє 8-07 — 2-05 5-57 9-30

Станіславова 6-40 — — 6-40 12-20

Коломиї 7-25 10-20 — —

Стрий 7-25 11-48 8-50 —

Пустомити 7-25 11-48 8-50 11-00

Самбора 8-00 10-30 2-00 9-58 11-00

Льбівка 8-00 10-30 2-00 9-10 11-00

Рави руської 7-10 10-30 2-00 9-10 11-45

Янопа 8-38 1-15 4-50 —

Врухович 7-10 10-05 1-50 9-25 10-10

Врухович 8-15 12-40 8-27 4-50 8-20

Виницький 6-50 7-25 1-10 5-45 9-50

Число телефону 261.

Оголошення звітливої приймають ся по 20 с. та одну статтю Інвентарю або за її місце, а в рубриці „Мадісдан“ по 50 с. — Поділи і інші звітливої оголошення числять ся по 20 с. та одну статтю.

Передплата і наплати за інсерати плати
у Давиді.

801 4—?

КРАВЕЦЬКИЙ БАЗАР
під фірмою
ТЕОДОР ХУДИК і Сп.

ли перед вівтарем справедливості правну людину. Jesteśmy silnie poczuci obowiazkami spelnienia i dla tego winniśmy wolno przebieżać i miłosierdzia! Коли засуд шибениці для Сичинського був сповідником польського обов'язку патріотичного, то жодя „Kurjer“ прокинувся через дії шпальти над днем політичної жалоби, чого винув руських адвокатів? Мало того — помилуване жертвує „Kurjer“ не тільки для Сичинського але буцімто і для всіх Русинів тому, бо „z dwóch narodów, które tę ziemię polską (sic) zamieszkuje, jeden cierpi więcej i walczy więcej, bo mnogich matorów. Tym dłużej i więcej cierpiącym narodem jesteśmy my, Polacy! To też my i wartość i oraz wielkość klejnotu miłosierdzia lepiej ocenili potrafiemy“. Ergo To polskie (підчеркнене „Kurjera“) społeczeństwo z własnej woli Siozyskiemu przebaczenie i miłosierdzie ofiaruje! І то говорять ся годі, коли „społeczeństwo“ своє слово вже сказало, засуджуючи Сичинського навіть не за убийство, але за розважний морді не дбаючи зовсім про розважене психічного стану судженого!

У нас вже скаржені маркантно отсей крок „Kurjer-a“, який мусів тим більше вразити, що він все старав ся удержати ся над брудними філіями шубравства, які останніми часами заливають польську буржуазію пресу! Додамо тут тільки, що на се звернув увагу і „Głos“.

Він, згадуючи про вправу „Kurjera“ в ліричних фразах на тему „прощення“, замчує, що „вони звучать дивно, бо „він забув, що в останній інстанції залежить помилуване від цісаря, що з Відня тільки може прийти амністия“. Сичинського судив польський трибунал, вильосований і клася послідуючих. Сповідано ся бажане тих керманів публічної опії, що хотіли, аби суд краєвий судив ту справу, що бачили в тім одно з „praw narodowych“. Судив справу польський трибунал, але остаточної вимір справедливості не залежить від польського трибуналу. Не він буде мати в тій справі кінцеве слово. „Поляки це не є народом свобідним, що самостійно рішає про свою долю, а еткою народу, що бореть ся за свободу, не може бути еткою народного егоїзму“. І в світлі сї етики дивно виглядають високопарні слова демократів з „Kurjer-a i wowsk-ogo“, що то польська суспільність покаже „миłosierdzie“ і „proszę“ молодечому справцеві трагічного винку. Не мило відбиває ся вільна надутість демократичного дневника супроти ніжності польської аристократки, навішеної болочим допущом, гр. Христини Поточкої“.

Наша відповідь і замітки „Głos-u“ про пісню польських буржуазійних часописів про перебіжання ілітою спричинили у людей з „Kurjer-a“ вибух шевської пасії, яка вилуцувала ся в передовиці його суботнішого числа. В тім бігості затитулованім „Dziś i jego polski ogon“ поучують нас історіографи в „Kurjer-a“, що помилуване цісарське для Сичинського залежить тільки від опії загалу і то польського. Орган людювців дорікає нам знов „тирелством“, забуваючи при тім, що ніхто інший як людювці добули собі титул „цісарських хлопів“ за свої депутатції в справі виборчої реформи! Він, що плете вічні теревені про польське галицьке землі, стогнує нас за те, що ми ніби то крачемо над моголами козачства, могоданого польською шляхтою, неначе б бажав щоб ми разом з „Kurjer-om“ стали сьпівати гимни польській шляхті і її напернемоу синому, Ясьови Станіславському! Усю низку лайок на нашу адресу а мимоходом і на адресу проф. Грушевського, якого історії пані з „Kurjer-a“ хіба і на очі не бачили, можемо поминути мовчанкою, бо його „Kraftausdrücke“ beweisen — як каже німець, — das hinter ihnen keine Kraft ist“. Не боїмо ся також образувку з „P. S. L.“, — який лакає нас „Kurjer“, бо людювці — мовляв — зближують ся до нашого селянства. Се нам не страшно особливо по Чернихові.

Що накликуваня польських часописів до милосердя і помилуваня є тільки фарисейством і позою, тільки пробою кувати політичний капітал через мимне підготовуванне до польсько-руської згоди, видно з того, що прм, „Słowo pol.“ зєє навіть такий виступ „Kurjer-a“ за помилуванем — нетактовним, а „Gazeta Narodowa“ навіть жалює, що у вітторок засуджено тільки одного Сичинського, та в живі очі — sit venia verbo — бреше, що слідство виказало, неначе Сичинський діяв не сам, але що його намовлено і підставлено. Ergo, здалося ся винишати хіба весь український загаль! Менше перебіжаний „Goniec polski“, орган орган архієп. Більчевського і Теодоровича, редагований силами з „Dziennika“, заявляє таки отверто в ч. 438.:

„Dla Hajdamaków wyrozumiałość, dobroć, łagodność, to tylko podniecia do dalszych zbrodni na nas. Równie dobrze możnaby chciać oswoić hyeny, szkale lub inne dzikie zwierzęta dobrocią, jak Hajdamaków! Pokażmy raz tym zbrojcom, że nam nie brak na energię, że damy sobie z nimi radę już teraz, kiedyśmy postanowili ich skarcić — kiedyśmy przyszli do przekonania, że z nimi tylko najajem się rozmówić można! Morderców im nie pozwolimy — za to morderstwo muszą nam oczem zapłacić!“

Wzywamy tedy w imię naszej biednej, nieszczęśliwej ojczyzny, — nie do zemsty, ale do samoobrony! Nie wspieramy sióconków — niech z duchą ją z giodu! Bojkotujmy Hajdamaków na każdym kroku! Nie kurpijmy nic u tych zbrojów — nie przyjmujmy ich na posady, nie bierzmy ich na robotników nie wypajmujmy pomieszczeń. — To zapowiedź! Niech zgina, niech przepadają!“

Хоч сю польсько-католицьку пропозицію до „згоди“ санкціонувала й державна прокуратура, яка §§-и про підбурюванє приміює тільки до часописів руських, то ми скажемо патронам „Głos-a“, що певне звіря цілий світ би побороло, як би мало роги, але що сих рогів Господь не дав ні Годе-ови ні Dziennik-ови, який в нинішнім числі позволив собі на таку підлоту, що завидує нам „izgonienie się z gwałtownością“ на п. гр. Поточку, то ми позволюмо собі ще далше жити і поступати так, як сего вимагає наш національний інтерес.

Тустановичі і Борислав горять!

В суботу впала на бориславську і тустановську копальню нафта нова стихійна катастрофа. Коло 2 години пополудни того дня зірвала ся над Бориславом велика буря з грозами, яка все приносить нафтовим копальням загрозу небезпеки.

Сим разом впало кілька громів; один з них вдарив на найбільший тепер закіп у Тустановичах, звисний нині на весь світ „Oil City“, котрий є власністю берлінської спілки.

Другий гром ударив у закіп „Литва № 3“, що також лежить на терені Тустановичів.

Третій гром ударив у один закіп в самім Бориславі; — сей закіп лежить на терені, званім „на потоці“.

Всі названі закіпи в одну мить стали в огні. Вежі, руштованія, машини і т. и. знищені, а витриски ропп розгорілись, мов величезні смолоскипи. Найбільший пожар є очевидно в найбільшій закіпі „Oil City“, котрий на день давав 100 вагонів роппи. При найнижшій ціні роппи сей пожар представляє для власників того закіпу страті найменше 20 корон у кожній минуті, значить 15000 корон на добу.

Та на тих трох закіпах не покінчилося. Від отня розгорілись сусідні доли роппи, в котрих призибрав ся надмір вибухаючої роппи.

Над селом Тустановичами зависла страшна небезпека; вітер гнав огонь в сторону села, кожної хвили могло село піти з димом. Затрівожені мешканці повтікали з хат.

Хоча доси якось з села згоріло тільки три хати, однаке небезпека для цілого села не минула, бо гашене горючих закіпів є дуже важке та тривати буде що найменше один тиждень.

Недовго потім, як громи запалили три названі закіпи, вдарив гром ще в четвертий, званий „Ядвіга“.

Для веденя ратуноквої акції виїхали з Перемішля на місце катастрофи дві компанії піонірів (250 людей) з потрібними приладами.

Отсі звістки списали ми на основі телеграм приватних і бюра кореспонденційного. Від п. д-ра Ярослава Олесницького, котрий на місце оглянув катастрофу, дістали ми нині допис, котру нижче подаємо:

Дрогобич, 5 липня 1908.

Від суботи (4 с. м.) лютує в Тустановичах один з найбільших огнів, які навістили копальні нафти. Жертвою його упав між іншими великанський, найбільший в роппу закіп, якому рівного не було еше в Галичині, а також і в цілій Європі, крім хіба російського Баку.

Перед 3 тижнями в глибині около 1100 метрів довершено в Тустановичах закіп, званий „Oil City“, власність берлінських капіталістів. Страшний напір газів при довершуваню послідних метрів вказував вже напевно, що прийдє небавом вибух роппи. Се однак, що наступило, перейшло не лише найсміливішій оживданя, але було чимсь небувалим еше і невиданим у нас на жадній копальні. При послідних ударах сверла розляз ся на раз страшний ломіт і в одній хвили з глибини 1100 м. під напором газів підняв ся в гору з нечуваною силою стовп роппи, що зляв відразу цілу вежу, високу до 40 метрів і без уніну бив в гору, розливаючись і розприскуючись на усі боки. Звичайно при вибуху роппи опановуєть отвір в сей спосіб, що добуваючу ся роппу відправляють ся рурями, до сего пристосованими, до резервуарів.

Тут не було про те ні бєсиди; кожний, хто був занятий при копальні, мусів спастись перед усім з житем супроти нечуваної сили тої нафтяної фонтани, яка розливалася поза вежу усе далше і далше, позаливала поля в проміни пару сот метрів, понижила і попалила на них збіжя, які ще перед годинами лишались сьвіжю весняною зеленню, а тепер стоять чорні, спалені, вкриті липкою чорною мазєю.

Денний вибух роппи опінувано майже на 200 цистерн (або вагонів, цистерна-вагон — має 10000 кілограмів). Доперва по кількох днях з допомогою війська-піонірів — які на посліку повикували величезні ями, опановано на стілько сей нечуванний вибух, що ропа не втікала вже до ровів і потоки, але відправляжувано її до сих ям і резервуарів. Перша сила вибуху о стілько зменшилась, що закіп давав відтак до 100 цистерн денно. — Треба знати, що в Тустановичах, які є продовженням на схід Борислава — вертуть ся вже тепер найменше 300 закіпів, з яких більша половина довершена до глибини около 1000 метрів, дає роппи по кілька а ліпші і сильніші закіпи і по кільканайцять вагонів денно. Понад се і Борислав, який вже уважає ся за вигасаючий що-до роппи, має пару сот закіпів в руху, які також ще продукують багато. Наслідком сєй великої продукції з одної сторони, та браку належного заспікуваня ся промислом нафтовим і відповідного його зужиткованя зі сторони держави і краю, ціна роппи була в останніх часах так низька, що навіть середню продукуючі закіпи не могли оплачувати ся. По доверченю закіпу „Oil City“ упала ціна еше майже о половину то є на 100 корон за вагон, так, що се незвичайне багатство скарбів природи грозило знова руїною іншим нафтовим промисловцям.

Щасливі спілники сего шибу приїздили нарочно з Берліна, щоби подивитись незвичайному явищу, яке навіть при так низькій ціні — наповняло еше дуже багато їх кишені. — Тим прикріпшу вістку мусів принести їм в суботу дріт телеграфічний, що тоті тисячі, які щоденно добувають ся їм з нутра землі — пожирє просто своїм огнем горлом червоний Молох огню. — Тогож дня коло години 2-ої по полудні підчас бурі, що зависла над Дрогобичем і Тустановичами — чотири лисавки ударили в нафтові вежі. — Перший упав жертвою закіп Oil City, злязєть ся тому, що в наслідок колосального вибуху і джоганя воздуха, там власно струя електрична найбільше була притягнена. — Ціла вежа в одній хвили стала огнемним стовпом і таким же огнемним стовпом стала безчестано добувати ся із земного отвору ропа. Огонь передістав ся в тіжє хвили і до величезних ям, в яких зібраних було до 1000 вагонів роппи і обхопив їх зовсім.

Вже з Дрогобича т. є. на 8 км. віддаленя, внд був страшний і незвичайний. Хоча небо випогділось і сонце сьвітало, то цілий край овиду над Тустановичами злягали густі, темні хмари диму.

Ми вибрались на місце — до Тустанович. Вид, який тут представив ся очам, варт дійсно кисти правдивого артиста і не сила його описати.

Вражінє перше таке, як вибух якогось страшного вулкану, бо з землі добуваєть ся з шумом і лопотом ропа, якої однак не видно, бо вже при самім гирлі отвору вона перемінюєть ся в полумя, що зі сиком і свистом стріляє ясним стовпом в гору і зараз же там перемінюєть ся в густі

темні хмари диму. Ті хмари підносять ся на противісторони кілясат метрів, бо за законом горять резервуари з ропою, відтак далше за ними горить другий а відтак і третій закіп, в які також поцілав грм.

Клуби диму підносять ся на кілясат метрів в гору, затемнюють зовсім овид і представляють свого рода красний та грізний образ. Густі, що — злязєть ся — нічим пробити їх не можна, — в середині темні, чорні, з верха срі, немов би пілились і клубились збурені морські філі там високо у воздуху.

А з нутра землі все нова і нова пожива їм підходить, гази сичать і напірають, бухаючи то яснійшим, то темнійшим полумям, ропа добуваєть ся наче слабше і низше, то знов з новою силою стріляє високо в гору. Горюча в віддалі пару сот метрів не до видержаня — не диво, бож який то матеріал опаловий! І кілько то мільонів калорій тепла, кілько тої сили, кілько природного багатства земного іде на марно!

Огонь на місці, де були збірники роппи, скинчить ся за день, два — як випалить ся до тла нагромаджєна ропа; але сам закіп, в місці, де вибухає ропа з землі, горіти буде може і кілька неділь, бо ніяка сила не годна його угасити, аж устане зовсім — або принайменше значно зменшить ся сила вибуху. Значить тих 100 цистерн денно роппи виходить тепер з землі як полумя, а кільканайцять тисяч корон денно спалюєть ся лише як факсверок, полишаючий тільки дим по собі.

Інша річ, що ся втрата одних есть радостю для других. Промисловці нафтові не акривають свого вдоволення з сего пожару, бо сподівають ся з сего бодай якоїсь підвижки ціни едепреціонованої тепер роппи.

Щасливим припадком не було сим разом жертви в людях, бо власть гірничя запорядила, що при зближаючій ся бурі, належить ешечас опускати всім шибі — а іменно всі вежі вертнічі.

Заграничний огляд.

Підозріне і комбінації.

В берлінській газеті „Der Tag“ розпочав сими днями колишній радник німецької амбасди в Лондоні, Рат, друкувати свої спомини, котрі викликають велику сенсацию в політичній сьвітлі. Між н. Рат каже, що справдішним творцем нинішньої англійської політики був давнійший віце-король Індії, лорд Керзон. Він свого часу предложив королеві Едвардові проект східної політики, котрий король зараз прийняв. Сей проект оснований ся на поділі Ближнього Сходу між Росією, Францією і Англією з деяким угляданнем інтересів Австрії, а з повним ігнорованем Німеччини. Проект обіймає європейську Турцію, Малу Азію, Арабію і Персію. Англія має дістати безпосередню сполучу з сьвітлицями Індії, протекторат над Арабією і Мезопотамією і т. и. Росія одержалаб свобідну руку над Босфором. Сфера впливу Австрії малаб розтягатись аж до Салоніки.

Інтереси Італії на Балкані англійський проект не бере під розвагу, за те Італія дісталаб як рекомпензату Триполіс. Автор споминів каже, що король Едвард безупинно працює над тим, аби прихилити Австрію до свого пляну. Кожного дня відбувають ся конференції між австрійським амбасадором, королем Едвардом і англійським міністром заграничних справ. Король іде до Маринбаду, потім до Ішлю, щоб особисто порозуміти ся з цісарем Францом Йосифом. Покуса — як пише автор — є для Австрії дуже велика.

Державна рада проти Думи.

Як звісно, Дума (російська палата послів) відкинула кредит на будову чотирох панцирників, а рада державна (Совєт — висша палата) той сам проект прийняла. В тій раді мають перевагу бюрократичні достойники, тож не дивно, що вона нетільки ухвалила правительственный проект на перекір Думі, а ще й висловила догану для діяльности Думи. Не знати тепер, як правительствє рішить ся: чи буде признавати собі, що одержало кредит, чи заявить, що висша палата переступила межі своєї компетенції.

Розпочав ганити думу колишній президент міністрів, Вітте. Він сказав про неї таке: „Я мав щастє, що нещає, стоїти на чолі кабінету, котрий укладав закон про Думу, отже я знаю, що їй вільно, а чого не вільно. Я сам опрацював три параграфи, котрі відбирають з-під компетенції Думи справи армії і фльоти, бо я мав і маю те переконанє, що не можна віддавати такі важні і трудні речі в руки дилетантів, з яких зложена Дума. Вона просто не в силі порозуміти потреби оборони держави. Тому її ухваля виникнує в мені обурєне. Що-до основних законів, оповішених за могого премєрства, то за них не приймаю на себе одьвічальности. Іх опрацювала поза плечами міністрів і переслани нам їх безпосередню перед їх оголошенєм. На розсідженє їх не було часу. Тут і там ми заважали похибку та запропонували зміни, але тих змін не углядили. Так появили ся основні закони“.

Справді — інтересне признанє президента кабінету, котрий своїм іменем підписав основний закон!

До догани, уділеної з боку Вітте, віге-міністер маринарки, контрамірлал Бострем, додав такі компліменти для Думи:

„Нам, урядовцям, закидають, що ми назади неки, однакє є фактом, що такі ми самі подумали скорше про потрібні реформи в маринарці, ніж наш законодавець домашнього хову“.

Барон Корф запротєстував проти вислову Бострема, але палата почала клятиця: „Доволі, доволі! Нема про що говорити!“ — Отже вже тільки ухвалено кредит.

Кріза в Сербії.

Вже від довгого часу на черзі австрійсько-сербської політики стоїть справа торговельного договору між Австрією і Сербією. Сей договір віак не можна довести до кінця і раз виявляють ся перешкоди з австрійського, що знова з сербського боку. Аж недавно розписала ся австрійська преса про проект договору, котрим буцім-то одушевляєть ся ціла Сербія. Сербський президент міністрів, Пасіч, той проект прийняв та предложив скупштині. І що-ж? Замість сподіваного одушевляє, зустріло в скупштині його і його проект вороже відношенє. Опозиция проти проекту була така сильна, що Пасіч подав ся до димісії; розумієть ся, разом з Пасічем паде також проект.

договору, котрий мав покінчити довголітні спори між обома державами.

Вправді новий президент сербського кабінету, Велимирович, заявив, що він візьме Пасічевий проект як основу до дальших переговорів з Австрією, однакє супроти настрою в краю годі сподіватись, аби скоро покінчила ся політична кріза.

Договір з Сербією має величезне значінє для австрійського промислу, бо з його прийнятєм отвирать ся для австрійських витворів сербський ринок; але рівночасно мусить договір з Сербією, країною наскрізь хліборобською, принести деякі невгоди, а навіть шкоди австрійському хліборобству.

Де діває ся майно повітове?

(Допис з Березжан.)

Велику сенсацию виклокало в нашій місті арештованє п. Еліаша Шабаса, т. зв. „маршалка повіта“. Хто то такий? П. Еліаш Шабас, ще як був звичайним Ельмом, був собі бідний жидок державець мита дорогового.

Одного року так якийсь люди мало їздили по під його рогаху, що сирота цілком збіднів, виді ради повітової в Березжанах забрав йому все за залеглу рату, а його самого викинув з митової буди. Тоді Ельм якийсь дорогами підполхав ся під виділ повітовий, зеднав собі „зауфанє“ і забрав усі підприємства будови і всего, що до доріг повітових, будови мостів і всего, що до того належить. На тім новім становиску „уруговів краювувєш“ працював так інтензивно, що купив собі реальність, шпортові коні і прозвав ся вже не Ельм лише Еліашом.

Ідучи до витиченої мети, зачєпив по дорозі тутешнього лікаря д-ра Мальцбурга до своєї інтратної спілки, в якій обичивши йому кишеню на блиск видуривши щось около 18000 кор. готівки. Коли д-р М. інформував ся у великих повітових риб, представили йому п. Еліаша як правдивого шляхтича межі всіми Жидами на кулі земській.

І справді в безголовній раді повітової березжанської був п. Еліаш найстаршим і наймогутнійшим. Другі підприємці не сьміли з ним конкурувати при набутоу якого небудь підприємства, бо всю мусів дістати п. Еліаш. Рахуючи на свою силу, п. Еліаш ані слухати не хотів упіненє д-ра Мальцбурга, щоби вирахував ся і віддав йому гроші.

Д-р М. звіс позов цивільний щось о 20000 кор. П. Еліаш сьміяв ся з того. Він був таким чесним джентельменом, що не уважав за потрібне ести які небудь рахунки, і жадав, щоби д-р М. повірив йому на слово і доплатив ще кілька тисяч „страти“.

Тоді д-р М. удав ся під опіку ц. к. прокуратори, стали сідити і тоді показали ся такі погані річі, що аж всім матадорам з видзляу почавши від віце-маршалка кс. Теодора Кордуби, а скінчивши на п. „інженієр“ Болєцько Задорєцьким (тому послідному найбільше) зробило ся неприємно. Говорять собі люди, що п. Еліаш записав д-ру Мальцбургову кілька тисяч в видатках, яко сьвятковий презент для матадора видзляу. Дальше мало показати ся, що п. Шабас купував від видзляу дерево зі старих мостів, дерево то якоюсь цілючою водою уздорював, чи відмолднював, і ставив з него „нові“ мости, котрі відтак п. Болєцько Задорєцький яко люстратор дороговий відбрав, узнавав за добрі, а видзляу виплачував гроші.

Дальших подробиць такої господарки ми не можемо знати, але видимий знак невидимого благодаті яєний не лише в тім, що Ельм перемінив ся ві всім на п. Еліаша, але і п. Болєцько Задорєцький, побувши контролером п. Еліаша кілька літ, купив собі каміницю, і жие так по панськи, що і сам президент може лише облизати ся.

Тепер п. Еліаш під ключем, а цілий видзляу страшенно сконстернований, що то буде. Та справді незнати, що то буде, наколи львівська апеляция не видєєть едо розгребаня гої справи нишого суду. Тут впливи видзляу взагалі так великі, що не хто бодь їм спрєстєє.

Бо вже в тім однім видно чиюсь могутню руку, що березжанська рада повітова від кількох літ здєсєтована, як Москал під Лушюмою, помимо того урядєє дальше. Досить сказати, що кількох поважних Поляків зрезигнувало і виступило з ради. Другі повинили ся з того повіту, маршалок кілька разів зрезигнував, і мешкає стало під Львовом — а рада повітова мимомого істнує і ушасльєє повіт п. Еліашем винахідником способу будованя мостів нових зі старого матеріалу.

Натомість видзляу з кс. віце-маршалком на чолі розсилає по громадах околиці, щоби часом гайна не поважилась урядувати по руськи, поки п. Болєцько не провірить, що дотична ухваля ради громадської була важна. Та нема злого, щоби на добре не вишло. Зближують ся вибори до ради повітової. Може наші хруні повітові вразумлять ся і не позволят самі себе рабувати.

Промова посла В. Будзиновського

виголошена в державній раді при дебаті над нагlostию внесенє руських послів о заведенє законного стану в Галичині.

(Дальше.)

Тепер вертаю до розмови опозиційного Поляка з членом виділу краєвого, Романовичем:

На закид, що витяганє такої безпредметової справи, котра не принесе ніякої зміни фактичного стану річі, тепер, коли національні антагонізми так заострені, є нетактов, член виділу краєвого відповів: „Ми не можемо знати, що нам завтрішній день принесе. Завтра може вже не зможемо щось нового здобути для нашєї національної справи. Від завтра може будемо лише на тім обмежені, що нині вже є нашим законом установленним і обезличеним станом посіданя. В нові відносини, в які Галичина може вже завтра попаде ся, мусимо вступити з як найбільшим, законом санкціонованим станом посіданя“.

„То се може правда — питає опозиційник — що тепер плетуть? що колись, як рано встанемо, то на даху галицького намісництва можемо побачити російського орла державного?“

„Се дуже можливе, і то в найближшій будучности“ — відповів краєвий достойник.

Говорять, що в кожнім дотепі є половина правди. Розповідь вам також про другий дотеп, котрого автором є одєн з провідників рядячої в Галичині польської партії: Польські достойники записали ся раз у маршалка краєвого Ст. Бадє-

Одинокий Руский

Готель „Народна Гостиниця“

Осібні убіації на нічліг для селян.

у Львові

ріг ул. Синєтуської і Костюшки (стація електричного трамваю).

Готель, реставрація і пиварня

уряджені на спосіб відєньський. Осьвітленє електричне, електрична вїнда, телефон і кукульні. Товариство пріймає нових членів і гроші на книжочки вкладові до опрєдєтована.

ного. „В вині правда“, а що найменше, вино робить чоловіка менше обережним. Не треба отже чудувати ся, що на бенькеті обговорювано також чутку про намір Австрії промінати Галичину за Македонію. Говорено цілком поважно про се, як Поляки евентуально могли би урядити ся в Росії, як їм буде до лиця в новім — російським уніформі і взагалі яку шкоду їм користь для польської справи принесла би або принесе ся зміна пануючого.

Господареві, Станіславові Баденьому, котрий є дуже обережний і мало коли зраджує свої гадки, вдалося обговорення того рода поголосок — а може і дійсних інформацій — нетактом і він зробив дискусію кінцев заміткою: „А я кажу вам, що з того нічого не буде. Росія не прийме Галичини. Як Коритовський (тоді шеф галицької скарбовості і був окричаний страшним фіскалізмом) виміряв переносну таксу, то російський цар скаже: „Се мені не виплатити ся. То не є жваден інтерес для Росії. Резигнує з дарунку. (Веселість і сміх). На другий день розповідано собі про сей дотеп маршала в цілм місті. Всі сьміяли ся, але ніхто не думав, що дотеп міг мати реальну основу. Можливо, що в Відні нікому і не сніло ся про відступлене Галичини Росії. Можливо, що жерело наведених поголосок було так в самім Львові, в кругах польських політиків. В такім случаю поголоски і їх серйозне обговорюване суть доказом, що родичем думки є — бажане.

Однак можливе є також і се, що поголоски мали свою основу в поважних плянах і намірах найвищої влади в державі. Як так було, то се дуже добре пояснило би нам зміну в політиці пануючих партій польських супротив поодиноких руських партій. Давнішнє поборювано однаково всі руські партії.

Однак від хвилі, коли зачали кружляти згадані поголоски і від хвилі коли в особі Потоцького Галичина одержала намістника з спеціальними тайними повноваженнями цісарськими, якраз від тої хвилі розпочало ся підпирання русифікаційної часті староруської партії. Краківська партія хотіла в той спосіб піднести ту руську партію, з котрою по відступленню Галичини Росії, як гадала, буде мусіла ділити пановане над Галичиною.

Се було також ад сартадам benevolentiam. Краківська партія, як досі в Австрії удавала партію вірну цісареві, так тепер хотіла показати російському цареві, що вона вже тоді, коли до того навіть не була зобов'язана, поступала після засади: Przy tobie stoimy najjaśniejszy panie i stać chcemy! Засада в польській політиці лишилася та сама, лише її перенесено тепер на иншого найяснішого. (Др Е. Левинський: без переносної такси!) Переносну таксу заплатити руський народ. В часті ми вже навіть заплатили — утратою п'яти послів; тих послів, що тепер репрезентують хіба колонію Липованів.

Прийшла російсько-япанська війна. Зразу коли цілий світ, а з ним і проводники польської нації в Галичині гадали, що Росія побідить в тій війні, підпирано сю російську групу в староруській партії єще сильніше, а українство поборювано єще енергійніше. Однак по війні, коли стали говорити, що наслідки війни і внутрішньої анархії довго єще не позволят Росії вторгати ся в справи міжнародної політики, польські верховоді якоїмбунували собі, що Австрія зможе обсадити Македонію не потребуючи платити за се Росії Галичиною. Се викликало новий зворот в політиці Поляків супротив Русинів.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 6 липня 1908.

Співчуте для сім'ї Січинського.

Чернівці. (Тел. вл.). Українське віче, яке відбуло ся 5. липня в „Народнім Домі“ в справі прав української мови на Буковині, під проводом Івана Рокити, порішило резолюцію, в якій висказує Р. сім'ї М. Січинського глибоке співчуте й пошану в хвилі її великого терпіння й болю.

В справі податку від горілки. Краків. (Тел.). На запросини гр. Здзіслава Тарновського зібрано ся вчора около 100 дідичів з західної і східної Галичини, щоб застановитись над проектом правительства о підвищенню податку від горілки. На зборах були також намісник Божинський і міністер Коритовський. Міністер основно пояснив генезу проекту і його значення для держави і краю та відповів на висказані учасниками бажання.

З Думи.

Петербург. (Тел.). Угода комісія, зложена з 6 членів державної ради і з 6 членів Думи для полегшення справи кредиту 1,250,000 рубл. на будову воєнних кораблів, не довела до згоди. Для того входить в жите §. 13. закону о етаті, так що остає в силі попередній бюджет, котрий дає правительству фонди на будову кораблів. В суботу рада Дума над етатом міністерства заграничних справ і затвердила між иншим знесення уряду міністра-резидента у Баймарі, котрого функції перейдуть на міністра-резидента в Дрезні. Далше постановлено знести консулат в Бремі і передати його функції асентури в Гамбурзі, а посольство в Штутгарті постановлено перемінити на уряд міністра-резидента.

Стрічі володарів.

Льондон. (Тел.). Daily Chronicle доносить, що роблять ся приготування до прийняття царя і царині.

Париж. (Тел.). Соціалістичний союз департаменту Севана уладив учера ввечерю віче, щоб заперотестувати против подорожжя президента Фалера до Росії. На зборах було около 2,000 людей, між ними багато збігів російських. Бесідування заявили, що по вічу підуть в цілій Франції маніфестації з протестом.

3 недрукованих поезій Івана Франка.

(В альбом п-ні О. М.)

У безсонну нічечку,
Де сум Твій товариш,
Скільки передумаєш,
Скільки перемариш!

Всі прожиті радощі,
Всі пробуті муки
Йдуть мов тіні тихі,
Держачись за руки

Йдуть, сьміючись, плачучи —
Не о власних силах,
Мрія бо тужлива
Їх несе на крилах.

Та мені в борбі важкій
З темними думками
Навіть у країну мрій
Шлях заріс тернами.

Криворівня, дня 24 серпня 1902.

НОВИНКИ.

— В справі славянського з'їзду. Ми вже раз напитували були брехню дос. Глібовицького, як він пустив у славянську пресу при помочи звісного Вергуна з „Нового Времени“, доносячи, що коли би в програму з'їзду ввійшла справа окремішності українського народу, представники Росіяни відтягнуть ся від того з'їзду. Була се штучка, достойна її автора, уміючого оперувати лише неправдою і подібним московським зброєм. Що представники російського народу на будучий славянський з'їзд зовсім не мають нічого спільного з махінаціями ренегата Глібовицького, свідчить найліпше факт, що др Окуневський діваст від звісного проф. Філевича з Петербурга офіційна заперечення, яким накликає український парламентарний клуб до участі в з'їзді. Ну, а коли просить ся когось офіційно на сходинах, то чейже не на се, аби заперечувати його існування, гападія Глібовицького! Чи українські послі возмуть участь в з'їзді, се инша річ. Як доносять з Відня, на оновдшній нараді українських послів постановлено, що український парламентарний клуб на з'їзді не буде мати офіційного представника. Та й чи взагалі випадає українським послам являти ся на тім з'їзді, може служити вказівкою хочби факт, що визначніші провідники російських „кадетів“ і „мирообов'явленців“, як Максим Ковалевський, Шипов, Мілюков і Фіолоров не возмуть участі в з'їзді, бо правниця і октябристи хотять надати з'їздові антииницький відтінок в дусі давного славянофільства.

— На фондизації укр. приватних шкіл ім. Олени Січинської, на книжочку „Краєвого Союзу“ зложили (в коронах): Стефанович 1, Кавалець 1, Шавала В. 1, Залеський 0.50, Ортинський 0.60, Луїв А. 1, Дудар 1, Тисовський 1, Солов'єв 5, Юл. Мискевич 1, Коцюрко 1, Дз. Литвинюк 1, Лещій 1, Гр. Тиндик 1, Ал. Барилка 3, І. Яринович 1, Лесюк 1, Скрентович 1, М. Лучаківська 4, Тис 0.20, Мар. Терлецький 1, Панас 0.60, Вудкевич 0.60, Вудкевичівна 0.80, Мочульська 0.40, Вудкевич О. 0.10, Померанц 0.40, Федюк 0.20, Лотоцький 0.50, Горбай 0.50, Скородинський 1, Кузьматинський 1, Білецька 1, Гнатюкова 1, Роздольська 0.60, Майковська 0.40, панви з „Труду“ 2.60, Вудкевичівна 0.70, Еділа 0.40, Винницький 0.20, Жуківський 0.20, Л. 0.20, Ляхович 0.20, Ляховичівна 0.40, Балько 2, Луцикова 1, Дрібні датки 1.50, Радзикович 1, Стецишин Дм. 1, Ріпський 1, Електрович 1, Яворський (Поляк) 1, Кузь 1, Гоца 1.02, Іваскевич 1, Шпатовський Юл. 1, Шпатовський Лев 1, Недільський 1, Волос 0.40, Ставничий 1, Бованка 1, Комарницький 2, Танчаківський 2, Гошовська 1, о. Гошовський 1, Пятляр 3, Білинський О. 1, Х. 1, Ів. Вахнянин, професор 1, Гарасимович С. 2, Саїк 1, Черняк 0.40, Кіпріян 1, Мельник 0.50, Секунда 1, Доскоц 3, Білинкевич 1, Коренівна 1.20, Сенів 1, Шашкевичівна 1, М. Шимкевич 0.60, Кат. Фецак 2, Дрібні складки 1.10, Хараківна 2, Х. У. 1, Оренштайн 1, Пристах 1, Сафат Рубинович 2, Стефанівський 2, Заячківський Ст. 1, Ганкевич Яр. 1, Секунда Ант. 1, Паулавічівна Ів. 1, Гладковський Ол. 2, Сінгалевич Ів. 1, Кульовський 2, Горчинський 0.40, Х. У. 1, о. Ісифович 1, Р. З. через тов. „Дністер“ 25, разом 1344 корон 92 с. — Доси зібрано на згадану ціль 350 кор. 27 сот.

— Вшехпольське блазентство. В суботу помістив „Słowo polskie“ в „послдіних вістях“ таку сензаційну нотатку: „Nie widział kto prof. Hruszewskiego? Pytanie to rozlega się żałosnym echem po gmachu uniwersyteckim. Nikt nie wie, gdzie się podział. Jak zwykłe przed drażliwymi momentami w życiu ukraińskim i tą razą przed procesem Siczynskiego prof. Hruszewski znikł z horyzontu. Wykłada przegwane, a nieutleni z żalu słuchacze odczytują pilnie w dziennikach rubrykę „Zgubiono — znaleziono“. Ktoby wiedział o miejscu pobytu urozonego, o którym mowa, raczy dać znać do portiera uniwersyteckiego. Dla opieki wшехпольського безсоромності й блазентства проявленого в сій нотатці додамо, що того таки дня, себ то в суботу ш. проф. Грушевський викладав на львівській університеті.

— Мордоване руських селян без кінця. Пишуть нам з Букачовця: В лісі коло Чагрова скоїлася подія, що являєть ся новою ілюстрацією до виводів наших парламентарних послів з недавньої дебати про мордоване руських селян. Дня 29. червня с. р. поборжник посесора Ценського стрілив до 23-літнього парібка з Букачовця, Михайла Куйбіди, за те, що здибав його в лісі коло черешні. Пострілений діваст дев'ятинасть стрілів в плечі і знаходиться в безнадійнім стані. Посесор Ценський, за котрого дозволом поборжника уладжує собі таке польоване, старається всіми силами справу заглушувати, числячи на свої „знайомості од наместника почювни“. Справді страшну кривду зробив громаді Чагрів дідич п. Чайковський, уміщуючи в селі такого „опекуна люду“.

— Хто підбурює. Коли в якійсь місцевості східної Галичини скоїть ся якась кровава подія на тлі польсько-русських або селянсько-дідичських відносин, польська преса і парламентарна репрезентація знаходять причину сього лише в однім: hajdamacka agiatura! І не знаючи фактичних обставин, що викликали дану подію, ані не бачивши її на очі, винисують по втертому шаблону, зовсім навамяя про „підозрілі індивіду“, що ухилили ся між народом та пхали його до „бунту“, про сьмьо-жовті хоругви, про виострені топірці, ножі, коси і т. п. „гайдамацькі“ відзнаки. Слідство викazuje опису зовсім що инше, що звинувати правильно сторона польська, але сей вислід фабрикантської польської оліпії свідомо ігнорують або замовчують, а перед сьвітлом повтаряють дальше свої брехні та фантази. Вступні фрази такої події, що ще не проявила ся у формі кровавої, переживають мешканці села Чернівців мазовецький тернопільського повіта. Ходить о став, котрий місцевий дідич Подлевський хоче висунути і на його місці зробити сніожать. З того ставу, що є вправді заінтабульований на двірський обшар, користає громада здавен-давня, люди мочили коноплі, прали в нім біле, поїли та купали худобу. Найліпшим доказом, що селяни мають в тім ставі оправдане право служебности, є факт, що вони самі його обкопали та обвалували власним коштом і трудом. Все так! Подлевський хоче позбавити громаду її власности. В тій цілі недавно тому спровадив комісію зі староства, котра не лише не старала ся розворушених людей успокоїти, але противно попирає дідича. Досить, що заносить ся на другий Чернівч. А коли влади розумно сему не запобігнуть, знова будемо читати і слухати з польської сторони всякі небилиці про „гайдамацьку агітацію“ і т. п. Як зачувати сею справою заняв ся пос. Остапчук.

— Санітарні відносини в галицьких містечках знані в цілій Австрії, на жаль з найгіршої сторони. От доносять нам з Яворова, як там нарід по воду. На перемістці „На греблі“ знаходиться керниця з журавлем; цембрини в ній пігнали, позападали ся, довокла неї і в середині сьміте, у воді плавають хробаки. І з такої керниці нарід

по воду. Найдивнішше „при тім, що“ яворівський маїстрат не уважає за відповідне заняті ся тою керницею та привести її до якогось ладу.

— Шлендрия польських шкільних властей. Уже нераз доводилось нам зазначувати факти, що наші шкільні власти не виплачують учительству ремунерації за надобовязкові години, величи їм по пів року і більше ждати на нагороду за їх труди. Як нам доносять, те саме практикуєть ся також з руськими сьвященниками, що вчать релігії в чотирикласових школах. Так приміром сьвященники рогатинського повіта не одержали до инішнього дня належної їм платні за перший пірік мінущого шкільного року, хотів вже і другий пірік скінчив ся. Видко, що ані новий віцепрезидент краєвої ради шкільної, ані новий намісник не мають ніякого впливу на своїх шкільних референтів, у котрих справи залягають цілий рік неполаджені. Ніякі зміни начальних осіб не помагають там, де з гори до споду управляєть ся ославлену polnische Wirtschaft.

— Нові староства. Відповідно до заяви намісника Божинського, висказаної в бесіді при обніманню урядованя, має бути утворених в Галичині кільканайцять нових староств. Плян нового поділу краю на староства вже виготовлений і в тіх днях відослано його до Відня. Після проекту дра Божинського прибуде 17. нових староств, виділених з тих великих повітів, де населення понад 90,000. Творене нових староств буде наступати поступово. В слідуочім році буде утворених п'ять староств.

— Рівноправність нашої мови. Пишуть нам з Підгаєць: Ц. к. повітовий ветеринар з Підгаєць (Вуйчик) є заразом ветеринаром торгової комісії в Підгайках. Уже дивнішнє жалували ся люди, що сей панок наклонно видаючих паспортів, щоби виповнювали олянкети в польській ане в руській мові, а що найменше польськими буквами, мотивуючи се своє послідне жадане тим, що нашого письма не вміють читати. Пізнішнє бачучи, що ніхто його не слухає, взяв ся до штучок і ось дня 2. с. м. не впускає в часі торгу худоби зі Старого Міста на торговницю в Підгайках з тої причини, що видаючий паспортів Юрко Гусак не послухав його волі і посьмів виповнити цілі паспортів олянкети а навіть їх наголоски в руській мові і руським письмом і при тім каже ветеринар: „кажіть, най пише паспортів по польськи, бо сі, (се-б то руські) нездалі!“ Руські паспортів забрав і ховає, приказуючи людям йти по польські паспортів до громади підгаєцької, а тих, котрі сього не хотіли зробити, не впускає на торговницю. І так пр. не впустив на торговницю помі помі протестів з їх сторони Матвія Гроха, Івана Вовка, Андруха Папіша; а инші, як Андрух Галіят, Олекса Ярник, Микола Гуньчак, Михайло Бахак, будучи приневолені продати свою худобу, пішли до підгаєцької громади, взяли польські паспортів, заплатили за них наново таксу і аж тогді дістали вступ на торговницю. Така то рівноправність нашої мови! (Посла Будзиновського просимо, щоби вніс інтерпеляцію в тій справі). — В.

— Прогулька в гори. Пишуть нам: В неділю 28 червня, відбула ся заповіджена в „Ділі“ прогулька на Кукулю при участі 14 лише осіб, бо погода заповідала ся неособлива. Учасники виїхали зі Станіславава о год. 5:50 рано до Ворохти, там переїхали невеликий дощ і рушили коло 9 години в дорогу. Серед гарної погоди, при воздусі так сьвіжій і прозорій, який лиш в горах по дощи може бути, зайшли коло полудня на верх Кічери. В часі відпочинку, коли утомлений народ насичував очі і (о необхідна пражо!) жолудки, став падати дрібний град а описля сьполіш дощ. Переїхавши його по части в лісі а по части в неадекватній гушльській загороді, стали прогульковці вибирати ся в дорогу до Ворохти, бо з огляду на спізнєну пору на надмірну вохкість годі було йти дальше. Перед тим однак довелось їм було бачити щось, що рідко даєть ся бачити. З верха гори розгягаєть ся величезний овид. Деякі верхи „курять ся“, деякі освічені сонцем, инші прислонені півпрозорим серпанком дощевих струйок. Тут, де око олавоює величезний простір, видно докладну границю місць де ще ладе дощ і де вже устав. В глибокій гір на тлі зелених хребтів панорамна справді альпійська. Шпичі і Марисевська полонина вкрита сьвіжим щойно опавшим снігом, який в очах таки топліє, а відкриваючи сірі каміні зломі або зелені полонини, від яких тим сильнішнє відбивають інтензивно білі плями сьвіту в глибоких вижолобинах стоків. Ілюзія альпійського краєвиду! Трава мочка, дорога ховка. Прогулька не осягнула влак, мети, та все таки всі раді, вдовлені, кождому сьмі сьвіжі небуденні вражіння розпирують груди. І лунають пісні, бо годі нашому чоловікові не сьпівати в таких обставинах. Дорога з Кічери до Ворохти тріває коротше. У Ворохті відпочинок, гарячий чай, перекусок, ливо, в руській „ресторані“ Перкатюка, а ввечерю поворот серед неможованих пісень та плянів нових прогульок. Найблизша з них відбула ся в неділю 12 липня на Лешневу коло Микучичина. Виїзд зі Станіславава о год. 5:50 рано, ціна білету около 3 К. Харч треба взяти на цілий день — (дуже добре мати зиний чай). Прогулька на Лешневу мало томляча, так що можуть в ній брати участь (дуже пожадану) пані. Всі члени і нечлени кружка, які вже їздили на уряджувані кружком прогульки, їдуть знова, бо знають з досьвіду, що день переведений свобідно, безжурно в веселім товаристві при чудовім воздусі і краєвидах на так зв. лоні природи, стороною надгороджує прикрість утоми або перемочення ніг. Рівночасно отсим задоволенням надійсть ся заохотити до прогульок нових учасників, охочих пізнавати наші гори.

— Огні. Село Піддубиць, равського повіта упало дня 3. с. м. жертвою пожежі. До 170 будинків вигоріло зовсім, а більше як 1000 людей остало без даху. З причини сьильного вітру ратунок був майже неможливий, тим більше, що мешканці в більшій часті були при сьвікосах. Школа переважно обезпечена. Причина постання огню досі незвісна. В Куровичах перемишлянського повіта згоріло дня 21. червня 6 селянських загород, з котрих лише дві були обезпечені.

— Страшна катастрофа в копальні. По останнім донесенням підчас катастрофи в копальні в Юзіві вад Доном погубило 400 робітників. Видобуто вже 228 трупів, а 19 робітників, жертв катастрофи, знаходять ся в шпиталях. Школа виносить 2 мільйони рублів. Цар дарував 10,000 рублів на першу поміч для осіб, що потерпіли наслідком катастрофи.

— З Перемишля доносять, що підчас вправ 77. полку піхоти на пикуловських полях упали два острі вистріли в сторону команданта полку, Цербонія, чоловіка дуже строгого. Одна з кульок парала легко в руку майора, що находив ся в товарстві полковника. Заряджені докождженя не викрили доси виновника замаху, хотів підозріне паде на одного капрала з 8. компанії.

— Против забобонів. В Бальтіморі відбув ся дня 13 червня пир „клубу тринайцятьох“, на котрім засіло до 13 столів по 13 гостей. Окремий поїзд з льокомотивою ч. 1313 привіз з Нью-Йорку

значне число гостей, самих противників тої забобонности, котра уважає ч. 13 за нещасливе. Межи гостями був також і бурмістр міста Нью-Йорку. Столи були „украшені“ трупичними головами. Виголошено 13 тоастів і тринайцять разів кликнуто „чір“ (cheer — радість, веселість) а на другий день подано сю подію з ввечера „тринайцятьох“ до публичної відомости в клубі журналістів, котрого льокал знаходиться в тринайцятім блоку уличі числячи від місця, де пир відбувався ся. Леда чи знайшлись би у Львові такі відважні, що сьхотіли би заснувати також „клуб тринайцятьох“, а він може би й тут придав ся. У Львові панує між т. зв. інтелігентною верствою формальний страх перед тринайцяткою. Загално звісно, що при електричнім трамваї нема воза означеного числом 13, бо ніхто не хотів до него всідати. Піддаючись vis maior, якою є забобонність львівської публіки, упірава електричного трамваю мусіла се число скасувати і згаданий віз означити иншим числом. Є у Львові навіть уличі, де при нумерації домів пропущено число 13, бо властитель дому, на котрий се число припадало, ніяк не хотів його прийняти, боячись, що ніхто не сьхоче в тім домі мешкати. І багато инших можна би ще навести приміри сей забобонности львівських горожан, що мають претенсію уважати себе людьми цивілізованими. Цікаве, що між нашими селянством сей забобон майже не знаний.

— Дрібні вісті. Комісії правничих державних іспитів і ригорозальні комісії кінчать свою діяльність дня 25. с. м.

Оповідки:

Календар. Завтра, віторок: Родж. св. Іоана Хрест. (лат. Іульєр). Позавтра, в середу: Феррой муч. (лат. Єлисавети). В четвр: Давида прел. (Іоана Л. Киріла).

Авдєвєндї: Є. Е. Матр. Шептицький в понеділок, віторок, середу і п'ятницю від год. 10. рано. — Експ. намісник віторок, в середу і неділю від 12 год. в полудне. — Коститорська сесія відбуває ся в четвр і суботу. — Віцепрезидент краєвої шкільної ради і н. н. краєв. інспектор в середу і неділю від 12 год. в полудне. — Віцепрезидент краєв. дирекції скарбу ще дня від 12 год. в полудне. — Президент експ. краєв. суду щодня крім віторка від 12 год. в полудне.

□ Приготовляючий курс в Станіславові. Комітет бурси філії руського товариства педагогічного в Станіславові уладжує в часі від 1 до 30 серпня приготовляючий курс для учеників, які здавати-муть по фєрїях вступний іспит до 1 кл. місцевої гімназії. Приняті будуть ученики, які є вже трохи підготовані в язичі німецьким, рахунках і руській граматичі. Оплата за цілий час вносить 24 корон. Зголошення треба надіслати найдальше до 20 липня с. р. під адресою: „Заряд бурси руського товариства педагогічного в Станіславові, ул. Пелеша ч. 13“.

□ Найдешевший у нас „Жіночий інститут ім. княгині Ярославни“ повстав сего тижня в Тернополі. Виділ тої товариства, вибраний з самих учителів, вправних педагогів всіх тутешних шкіл, дає найліпшу поруку що вірною буде вести сей інститут. Інститутки, доньки сьвященників, урядників, учителів і пр. будуть могли учащати до всіх тернопільських публичних або приватних шкіл. Зазначуємо, що в Тернополі основалась французька ліцейна школа, ведена Французькими-монахинями та повстають курси гімназійальні. Коли до „Інституту Ярославни“ зголотить ся більше число панночок, то заведєть руський курс середніх жіночих шкіл. В інституті буде подаватись наука рідного краю, музика і пр. Мило також подати нашії суспільности до відомої, що чесна патріотка п. Кручковська жертвувала придбану працю претарну і велику свою площу в найздоровішій часті міста коло оо. Єзїтів і плянів на будову дому сего інститута. Тому ВПоважани патріотичні Родни! лавою зголотуйте сєй час свої цьвітї-донечки до інститута, який буде найдешевший зі всіх в краю, щоби сей інститут можна вести в жите від 1. вересня та відповідно до числа зголотивших ся наняті мешканці і упростити когось зі сьвященничих родин до домашнього заряду. Жертви, dokonчені на будову інститута, просимо слати на адресу: „Народний Дім“ в Тернополі, а листи, зголошення, інформації і пр. (залучуючи марку на відповідь) до о. Іос. Застриця, гімназїя, Тернопіль.

□ До наших матуристів і правників. Кружок руських гірничих академіків „Чорногора“ в Лубні (Стірия) видає отсим відозву до матуристів та „укінчених“ правників, щоби, колиб хотіли записатись на гірничі студії, зголошувались по потрібні вказівки до секретаря товариства. Адреса: 1) до 1. серпня: А. Kubijowycz Leoben-Gb's 82. Steiermark, 2) по 1. серпня: Антін Кубійович, Коломия, Baginberg.

Урядові вісті.

§ Іменования. Намісник переніс старшого повітового комісара, Казимира Вайдоского зі Львова до Калуша і поручив йому управу калуцького староства.

§ Ц. к. дирекція державних залізниць у Львові оповішує: Почавши від 15 липня с. р. буде особовий поїзд ч. 11, відходячий з Кракова о годні 12 минут 10 вночі а приходячий до Львова о год. 9 мин. 50 перед полуднем, задержувати ся також на стапї Медика. Від'їзд з Медики о год. 7 мин. 41 рано.

Контроль доходів (відділ 7-ми) львівської дирекції залізниць перенесення на давніший червоновський дворець, а відділ для комерціальних справ (6-тиї) з дому при ул. Красицьких ч. 14 до будинку дирекції залізниць на 3-тій поверх. Бюро правничого відділу економату і видачі карт по зниженій ціні перенесено до дому при улиці Красицьких ч. 14 в подвір'ю.

Звертає ся увагу на оголошене в „Gazet-i lwowsk-ij“, що до доставки урядженя для нової монтивні возів у вартаті державних залізниць у Львові, а іменю: центрального огріваня паром разом з умивальнями для робітників, водопроводів для води ужиткової і води до питя враз з 6 гидрантами і 4 стінними керницями і електричного освітлення.

Відозва.

На нашії інтелігенції тяжить великий обовязок супроти народа: вона має бути його порядницею, просвітительською і провідницею. На жаль сьвітська інтелігенція, живучи пасивно по містах, не має спромози познакомити ся зі сьвід з життєм нашего селянства, яке все ще творить ядро нашої нації. Що ся обставина є важкою перепоною в її народній праці, не треба вказувати. З огляду на се є річню необхідною, щоб інтелігенція мсьська користувалась ся кождою нагодою, при якій може зблизити ся до широким мас народу, пізнати його жите-буте та причиняти ся по силам до його просвітеної й економічного поступу. Якраз наближаєть ся така нагода. Кому лише із мсьської інтелігенції позволяють обставини, виїздити на село для віддыху та покріплення сил після важкої праці: їдуть старші — їде і наша будучність — наша молодіж. До всіх тих, що мають спромому виїхати на село, звертаєть ся Головний Відділ Товариства „Просьвіта“ з гарячою просьбою і зазивом: Виїсайте свій побут на селі не лише для

відворот: Підпирани? Росіяни в староруській партії є лише прискорювачем перебігу цієї консервативної, сеї колись навіть сервілістичної чорно-жовтої партії в могочу політично-російську.

Мені може відповісти: „Преймєн не тільки властиві старорусьці, але навіть члени російського крила партії голосать австрійський патріотизм, бо вони цілком не думають про політичну згубу руського племені з російською державою. Вони хочуть лише культурно злучити своє „племя“ з великоруським; вони хочуть лише російську мову, котру вони уважають за національну мову Русинів, ввести в школу, в уряд і в літературу. Як тільки се є їх цілю, та попри те політична злука з Росією їм не в голові, але противно вони хочуть лишити ся добрим Австрійцями, якими були старорусьці до р. 1866, то вони не суть ніякою небезпечкою для держави. Для консервативних керівників держави суть вони навіть вигідніші ніж зрадичалізовані і зреловоліонізовані „Українці!“

Мой Панове! Чи Бісмарк коли голосав, що цілю його політики є сотворення з'єдненої Німеччини? Ні! Він своїх найбільших планів ніколи не вів за скорю на великий дзвін. Як він загадав щось великого, то ніколи про се не говорив. Він все старав ся сотворити підставу усім матеріальним свого плану, котрі відтак вже самі, через природний дальший розвій мусять довести до того, що було його планом, і що він сейчас послушав би, як би заскорю виявив публічно свій план.

Чи галицькі Росіяни мають кричати во все усишаніє, що вони хочуть розсидати Австрію і Галичину прилучити до Росії?

Ні! Вони роблять се зручніше. Вони хочуть довести лише до того „невинного“ стану, щоби руський народ лочув себе культурною, языковою, національною одиницею з російським народом. (Слушно!)

Які політичні наслідки буде мати така переміна, знає кожний, хто лиш троха розуміє ся на політиці, хто знає історію розвою різних національно-політичних стремлінь і програмів. Кожний політично вишколений, історично образований знає, що з сьвідомости культурної і національної єдності мусять з природного і жезліного кінечности розвинути ся стремління до досягнення політичної — державної єдності. На ґрунті погноєнім сьвідомости національної єдності виростає все дерево політичної єдності, а з'єднана національна держава є все цвітвом і оводом сего дерева.

Росіяни в руським народі знають се дуже добре і вони не такі дурні, щоби публічним і передчасним голошенням політичного з'єднання з Росією, заки до того сотворено усіля, утруднювати собі витворення тих вступних усілях політичного з'єднання з Росією — зродженя і розвію національної ідеї російської (п. Давидяк: Поліція!). „Поліція“ — кажуть тут. Я гадаю, що послідня часті моєї промови є не так політичною промовою, як скорше науковим викладом про розвію національних ідей і програмів. Удаючи єще нині австрійський патріотизм державний, галицькі Росіяни лише улежкують собі пропаганду культурної, языкової і ідеально-національної єдності з Російщиною. Вони навіть не потребують пропагувати політичну злуку з Росією, бо як попередне осантють, то зрештою овоч сам впаде їм в руку. (Слушно!)

Коли вже будуть витворені згадані вступні усіля політичного націоналізму, себто, коли языково-національна російщина буде в руським народі достатньо сильна, а в додатку єще міжнародні відносини змінять ся в некористь Австрії і в користь Росії, то тоді стане ся в більших розмірах се, що в менших розмірах раз вже стало ся в 1866 році. Австрійський і вірні Старорусини, ті „Тирольці Сходу“, ті політично австрійські націоналі російські — блиснуть нагло російською іредентою.

По ударі, який Австрія одержала в 1866 році, староруська чорножовта партія — як се висказав публічно її орган „Слово“ — гадала, що Австрії прийшов кінець і що Русини вже можуть здекларувати ся Росіянами. (Так було!)

До 1866 року мали ми тільки „Старорусинів“. По 1866 р. провідники Старорусинів гадали, що вже можуть скинути з лиця чорножовту маску, і орган сї партії заявив, що ми не Русини, лише Росіяни.

Також і тим не треба дати ся ввести в блуд, що руські „Росіяни“ суть членами „консервативної“ староруської партії, а до того в тій партії суть лише малою частиною і тому з своєю політикою гублять ся в тій партії.

Се могло мати рацію перед 20—15-и роками. Тоді єще через свою малочисельність „Росіяни“ могли бути без великого впливу на напрям, в яким розвивають ся національно-політичні погляди руського народу. Нині справа стоїть цілком инакше.

Як-раз в інтересі політично-російської ідеї — нині вже численніші ніж перешде — „Росіяни“ в староруській партії суть змущені удавати консервативні і австрійські патріоти.

До недавна була наші „Росіяни“ чисельно заслаби і мали замало средств, щоби власними силами і средствами успішно пропагувати в руським населенню російську ідею. Вони мусили прилучити ся до більшої організації, щоби її використати до пропаганди для власних цілей. Як би вони були зрадичали свою політично-російську фарбу, то були би вилетіли з чорножовтої консервативної партії староруської і се було би зробило кінець їх пропаганді.

Але вони сильно вбрехали ся до сї „консервативної“, правдиво австрійської партії і в той спосіб визискували для власної пропаганди часописи і товариства партії, аж доки її цілком не опанували, аж доки не змогли ся при помочи бурс і інших матеріальних средств староруської партії не підкопати собі більшого числа правдивих російських іредентів.

Тепер всі матеріальні і моральні средства староруської партії суть в руках російських іредентів і будуть ними дальше і єще успішніше використовувати для скріплення російської іреденти в руським народі.

В наслідок всего того кожне скріплене староруської партії є скріпленеюм средств, котрими оперують російські іреденти. Тим успішніше буде се скріплене, коли в староруській партії правительством підпірає „Росіяни“, коли в статі правительств підпірає в народі піднесе ся повага руської партії і в народі піднесе ся повага провідників російського крила. Число консервативних в старо-руській партії що-раз більше зменшає ся, а впливу на розвію партії і на стремління в руським народі ті мамути (веселість) вже цілком ніякого не мають.

Як котрий з Поляків може тут у Відні сказав, що надужити при виборах до союму в козацьких кандидатів староруської партії були державною кінечністю, бо ними скріпленею консервативний і патріотично австрійський елемент в руським народі, то він сьвідомо брехав.

Брехав він також, як говорив, що він зробив — а австрійського становіща — патріотичне діло, вводячи виборчими надужитими до союму провідника російського крила, коли той прирік, що в союмі не буде говорити по російськи. Брехав він, коли казав, що він в той спосіб дійсно

небезпечний вже російщині між Русинами, відломив російське вістрі і нагнув її назад до правдиво-австрійського старорусьства.

Ся резингація з російським промов в союмі є тільки маскою, так само, як взагалі Росіяни в староруській партії маскують ся лише в тій цілі, щоби прийти до сили не тільки в староруській партії, але також взагалі в руським населенню краю; щоби за параваном консерватизму і австрійського патріотизму вести тим енергичнішу пропаганду для ідеї культурної, ідеально-національної єдності руського народу з російським, та щоби в той спосіб витворити догодіший ґрунт для політичної російщини, для російської іреденти.

Але на вість тогди, коли би — як може виправдувано ся у Відні — провідник руських „Росіяни“ за соймовий мандат, дарований йому намістником і Поляками при помочи виборчих надужит, заплатили зрадою російської ідеї, як би він дійсно зійшов на старорусьця, то і тоді се протизаконне підпірання його вибору було протизаконним підпіранням російсько-іредентичної пропаганди в руським народі.

Як би навіть правдою було, що „Росіяни“, підпірані правительством протизаконними средствами і видвинені на впливові становища, дійсно покинули свою російщину, що вони повернули до консерватизму і австрійського патріотизму давних старорусинів, то і се не є ніякий зиск для консервативних Австрійців; на місце одного „зрадника“ приїде десять молодих, енергичайших і завзятіших „Росіяни“, котрі за російською іредентою розвинуть єще енергичнішу пропаганду. (Далі буде.)

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

НОВИНКИ.

— Фонд ім. Олени Січинської. В понеділок, дня 6. с. м. відбула ся в локалі тов. „Просвіти“ у Львові нарада делегатів майже всіх львівських українських товариств, що працюють на політичній, чи просвітній полі, скликана тимчасовим комітетом академічної молодіжи до вибрання постійного комітету, що завідував би фондом ім. Олени Січинської, котрий має служити на заснування та удержування українських народних шкіл приватних по селах і містах. До комітету ввійшли: голова: п. Малицький Константин, місто голова: д-р Володимир Бачинський, касиєри: дир. Кость Паньківський і Роман Кульчицький, секретарі: Матвій Яворський і Іванна Шевоч, контролери: д-р Еуген Озаркевич, п. Марія Біленька і Тит Ревакович, судовий радник; члени комітету: д-р Володимир Охримович, Крипакевич Іван, Пацлавський Іван, Білинський Мирон, Рижевський Тесфіль, Ганкевич Ярослав, Долішняк Онуфрій, Буняк Порфирій і Сидорак Юрко.

— На фундацію укр. приватних шкіл ім. Олени Січинської, на книжочку „Кравого Союзу“ зложили в коронках: К. Паньківський 10, О. Саєвич 1, І. Лавосовський 1, д-р В. Охримович 5, М. З. 1, д-р А. Говикевич 1, Г. Угріні 1, Д. Глібовицький 5, д-р Д. Левицький 1, Е. Ганицька 20, О. Янів 1, Проць 1, Хоркавий 0.20, Ст. Кульчицький 0.50, О. Борковська 2, А. Борковський 3, А. Мигаль 2, М. Масюк 2, О. Мороз 1, А. Пісцький 1, Е. Жарський 2, Л. Петрушевич 2, С. Левицький 2, Томкович 1, Е. Сельський 2, д-р П. Євнов 10, Б. Рожанський 2, Т. Гр. 2, Ася Шевочів 1, О. Луцький 1, Н. Н. 2, Дерота, Угріні 2, О. Д. 1, 5, о. Ж. 5, о. П. 1, 5, о. Л. В. 5, о. Б. 1, 5, о. М. А. 5, о. Я. Д. 5, о. П. К. 3, І. Туна Чорна 8, о. Г. Козіцький, Залуче 5.10, Л. Янелі, Яремче 5, д-р С. Дмоховський, Перемішль 6, М. Козіцька, Залуче 2.10, Л. Будзінювський, Львів 6, М. Зелінська 2, Е. Велицька 1, О. Пачовська 1, К. Пачовський 1, К. Пачовська, Богородчани 1, О. Левицька, Боднарів 5, члени члени „Просвіти“, Звняч 7, о. Н. Галуцький, Звняч 2, В. Кушнір, Відень 5, Сороки: А. Носковський 2, М. Калужняцька 2, В. Носковський 2, О. Носковська 2, З. Носковський 2, Р. Носковський 1, Г. Носковський 1, М. Носковська 1, Г. Носковська 1, Т. Перейма, Рихвальд 2, С. Переймова 1, Теребля: Т. Павас 1, В. Даків 1, І. Медницький 1, П. Надільний 0.60, Н. Лукавська, Надвірна 1, Учителі Колонійщини 10.40, М. Західний, Плотича 1, Г. Гордій, Чернівці збірка на візу 5.61 66.56, Р. Перфецький 10, І. Вальчук, Тучани 2, О. Кадайська, Грушка 10.06, о. Петришак Доліня 5, Р. Зажинський, Станіславів 20, Л. Павлівський, Угрінів горішній 1. — Стан загальний кн. ч. 6000 „Кравого Союзу“ кредитового 657.03 жорон.

— Галицький сойм а парламент. З Відня зачувати, що галицький сойм має бути скликаний в реченні около 5 вересня с. р. Соймова сесія потриває менше-більше шість тижнів, а в такім разі державна рада збирала би ся по парламентарних феріях коло 6 падоліста. Делегати мають бути скликані коло 10 жовтня і радити-муть до кінця падоліста.

— Посади для молодих судій в Боснії. Як довідувемь ся компетентного жезла, в Боснії є тепер опорожнених кільканадцять посад судових аскултантів. Річне адютом вносить 1600 корон попри ксоти подорожжя. Вимагана знана одної з славянських мов (крім німецької) довершене правничих наук і судейський та політичний теоретичний (II і III) іспит; але приймають ся також правники зі судейським іспитом, коли обов'язують ся, що до року зложуть і політичний державний іспит. Коли аскултант в Австрії або в Боснії (може се тут зробити уже по одним році судової практики) зробить судейський іспит (Richteramtprüfung), приходять до IX. ранги (суд. адюкта) з платнею враз з додатком кругло 4000 корон, і то по 4—5 літах практики. В Боснії платня урядників уладжена після зврізів австрійських урядників, а в Сараєві додаток як у Відні. Тепершні авансові відносини в Боснії вправді не дуже сьвітлі, але для тих, котрі тепер службю розпочинають, є вигляди добрі. Подана по німецькі писані з залученими свідомства державних іспитів по при і корону замість боснійського штемплі треба посилати: An die hohe Landesregierung für Bosnien und die Herzegowina III in Sarajevo. Мови сербсько-хорватською легко на місці научитись, особливо для Русинів.

— Знижене ціни соли. В інсєратах нинішнього числа „Діла“ находить ся оповіщення кравей у правни продажи соли при кравейм видлі у Львові, яким доносить ся, що почавши від дня 10. липня с. р. входить в жите знижене ціни соли в цілм краю до 20 сотиків за оден кілограм соли, або за окартовану топку соли варинки, зглядно однокілограмову пачку картонову меленої соли. Тим зниженням зносить кравей видлі ріжнорідність ціи, яку спричинював дотепершій спосіб обчислювання тих ціи з огляду на менше або більше віддалене даної місцевости від саліни або на трудніші або догодішій условини комунікації. Ся одностайність ціи, приносячи значну користь у формі зниження ціи, подає заравом населенню краю змогу контролі над гандлярами, продаючими сіль,

бо населене, повідомлене належить про одностайність ціи, не дозволить тим гандлярам, побирати висшої ціи чим 20 сотиків, тим більше, що кожоді хвилі для уможливлення покликаним органам усуненя налужити отверта єсть для всіх дорога жалоби до кравейо управи соли при кравейм видлі у Львові прямо або за посередництвом громадських властей, повітових видліл, старост, скарбової сторожі і жандармерії.

— Важне для емігрантів. Після донесеня генерального конзуляту в Гамбурзі подорожні, котрі перед приїздом до Гамбурга в часі останніх 14 днів пробували в Галичині, є обов'язані до трьох днів зголосити ся в поліційнім бюрі в Гамбурзі. Се заряджене гамбурської поліції з дня 26 червня с. р. видано з огляду на епідемію віспи, яка бути мот ширити ся в Галичині.

— Кацапа і т. зв. парохіяльні читальні против „Просвіти“. Пишуть нам: В селі Тудорові є сьвященником твердий „атец“ Соневицький. Чотири роки тому за ініціативою філії „Просвіти“ в Копичинцях і господаря Івана Гавчарика завязала ся там читальня „Просвіти“. О. Соневицький відділ для киринії вписав ся також до читальні, та завів ся в надія — киринія йому не удала ся, розбила ся о сьвідомість людей і їх провідника Івана Гавчарика. Виніс ся о. Соневицький з читальні, а що навик киринії — завязує читальню общества Качковського, а на проповідях що неслі і що сьвята паллюють членів читальні „Просвіти“. Не пішло о. Соневицькому з читальнею Качковського, бо крім него, дяка, паламара і хруня віїта не з'єднав більше членів. А тут появило ся Станіславово новим духом. Щоби приєднати сої ласку у еп. Хомишина, страчує за те, що спровадив з Петербурга православні книжки до церкви, закладає о. Соневицький нову читальню парохіяльну, а тимчасом, як то робить, лише доноси на Івана Гавчарика до староства, що він анархіст, радикал і т. д. Чиж люде в селі так поступаючого сьвященника можуть поважати, коли Жиди з него насмьвають ся, кепкуючи: „ну, ми до двох перших читальне не належали, але до тої третей, то вже вїсї лописемо ся“. Та як то кажуть: від голови рїба смердить. Наш отець декан Даниїл Бахталовський в Яблоніві не лухий. Від сімох літ є в Яблоніві читальня „Просвіти“. Проводив о. Бахталовський, та так гарно, що вона вже туй-туй мала загинути на анемію. Та агонія читальні видавала ся о. Бахталовському за повільною, котів її приспівити заложеном читальні Качковського, однак то не йшло. І знова станіславівський вітер нагнав його ідеєю заложити читальню парохіяльну. Думав так о. Бахталовський за одним махом дві сороки за хвіст ухопити, а то позбутись ненавистної читальні з П. „Свободою“, котру викликав в церкві часто-густо і конфіскував самовільно, а дальше приподобав єпископови Хомишину бо є до обсаження парохія Сухостав, о котру старає ся зять о. Бахталовського, о. Сатурський. Та перелісав ся. Поступоване таке обурило до крайности його парохіян — не помогло їзла до старости, щоби заказав скикани філією загальні збори читальні. Заступник голови Федь Шайків скликав видлі, той викликав о. Бахталовського з читальні, скликав загальні збори і читальню зреорганізовано. Вписало ся 115 членів. Та не годна читальня видобути від о. Бахталовського свого мастку, хіба буде з ним процесувати. Ба і з хати, котру громада побудувала для дяка і на читальню — він читальню самовільно викинув. Знов запитав: як в той спосіб поступаючого сьвященника мають громадяни шанувати? Чи взагалі чоловік такий заслугоє на честь? Не дивниці проте, що Федь Шайків, котрий колись провадив борбу з о. Бахталовським і був прозваний через него хрунем, сказав: Ну, отче, я колись був хрунем. Від кількох літ відпадо то імя від мене. Ну, а тепер хто займає моє місце?

— Нехтова руських сьвят в армії. Пишуть нам з Золочева: Дня 6. с. м. по полудні приїхали до Золочева заступник найвисшого команданта кравейо оборони з Відня, генерал Парман і командант дивізії кравейо оборони зі Львова, генерал Ів (Jibn Edler v. Zollwegen). На приказ тих генералів на другий день, отже в торжественне руське сьвято Рождество Ів. Хрестителя, золочівський 35. полк кравейо оборони вибрав ся в виправу в околицю Сасова. Вояки вимашували о 4. год, рано а вертали о год. 11½ в полудне, саме тоді, коли в церкві відправлялось богослуження. А зазначити треба, що згаданий полк рекрутуєть ся майже із самих Русинів і т. зв. полкова мова в ній руська. Очевидно таке нехтоває релігійні почування вояків Русинів, викликало серед них а ще більше серед місцевого населення велике огірчене. Бо коли прецьм вимагає ся від наших вояків, щоби вони на віїні свою кров проливали, а від нас податків на удержане тих „золотоконвровців“, то вони чейже повинні наші релігійні почування шанувати. — В тій самій справі пишуть нам з Тернополя: Командант львівського корпусу гр. Аверсперг переведовив оноді інспекцію тернопільської залози, наслідком чого стягнуло сюди також частину 55. п. піхоти, діськовану в Бережанах. Вілторок перед полуднем, підчас великого богослуження з нагоди сьвята Рождества Ів. Хрестителя вертав 55. полк, змальтретований і запорошений, серед гомону труб і бубнів, на велике згіршене всіх вірних руського обряду. На мій запит в команді сего полку, чому такого торжественного сьвята не сьвяткують вояки Русини, що становлять поверх 90 процент контингенту сего полку, сказано мені, що сьвято Івана Хрестителя, як і руське сьвято Петра та Павла а також много інших не належать до т. зв. gebotene Feiertage, котрих спис дістає корпусна команда у Львові з митрополічної канцелярії. Звертаємо ся тому наперед до митрополита Шептицького а відтак до руських послів, особливо сьвященників, щоби заняли ся сею справою і положили кінець справдішному скандалу. — Той сам.

— Нова класифікація в середних школах. Під датою 23. червня с. р. появило ся заповіджене класифікаційне розпоряджене міністерства просвіти, що заводить в середних школах новий спосіб класифікації вже від початку 1908.9 року шкільного. З огляду на важність і заінтересоване, яке то розпоряджене повинно найти в найширших кругах, подаємо з него що важніші постанови. Нове розпоряджене обмежує питання класифікаційні в хосен питань орієнтаційних. Ті питання мають відбувати ся на початку годни в той спосіб, що учитель викликає по змозі як найбільше число учеників і ставить до кожного короткі питання. Ніякого класифікування не повинно при тій бути. Вправді учитель може залучувати собі подвійні спостереження, але уживання в класі каталогу повинне по можості як найбільше оминати. В деяких предметах, прим. в мовах а ло части також в математиці, орієнтаційні питання відбувають ся з правила. Класифікувати учеників можна буде щойно по скінченню добре перетравленого відлілу ку періоду. Величина тих відлілів буде очевидно в висших класах більша. Щоби не зневолювати учеників до надто великих рівночасних приготувань з різних предметів, мають дотичні

учителі перед початком класифікаційних питань з більших відлілів порозуміти ся з господарем класу. Дальше має бути ученикам дозволено зголосувати ся добровільно до питань; особливо в висших класах повинно питане приймати чимраз більше форму свободної розмови. З письменних праць мають бути поправлені і класифіковані учителями лише приписані задачі шкільні. Задачі домові, винявши задачі з мови викладової, поправлять ся при співбачці учеників і не будуть класифіковані. Спосіб, як втягнути учеників до поправлення письменних виправ, оставляє ся учителеві до вибору. Нові ноти для поступу в поодиноких предметах є: дуже добре, добре, достатньо і недостатньо. В обичаях: дуже добрі, добрі, відповідні, невідповідні. Нота „дуже добре“ призначена для поступу, що переступає пересічну міру вимог, але не вибігає поза те, чого від ученика можна вижидати. Поступ, що значно перевищує ся границю, можна на основі умотивованого внеску учителя і ухвали учительського тіла зазначити спеціальним додатком до ноти „дуже добре“. „Добрим“ має ся означити поступ, що вповні відповідає вимогам ставленим до пересічної сили учеників. „Достаточним“ буде поступ, коли цілм науки уважає ся ще осягненою, хоч ученик не у всім відповім вимогам ставленим до пересічної сили учеників. Поступ, що стоїть нижше того мінімум, є „недостаточним“. Клявула про загальний поступ має звучати: „Ученик є (знаменито і т. д. не) пригатовлений, і може перейти до висшої класи“. При осуді обичає має уважляюватися ся заховане ученика в школі супротив учителів і товаришів, а заховане поза школою лиш о скілько дисциплінарні приписи розтягають ся на него. Також стан зошитів, книжок і т. п., точність у предкладаню праць, ходжене до школи мають бути уважляючі.

— З королівства „Галиція і Льодомерні“. Пишуть нам: В правнодержавній провінції австрійської держави, в Галичині, в підгаєцькому старостві так репрезентуєт ся законі: По старому, відвічному, патріархальному звичаю по всім Галицькій Русі колядують на Христове Різдво, а господарі дають колядникам дарунки, по частунки тай декілька сотиків. Сі гроші звичайно пропивають колядники або дають на яку цілм. І ніхто в сьому не перепиняє, поки староство з Підгаєць не дізнало ся, що члени читальні „Просвіти“ в Мозолівці колядували (ще піз біди) та одержали датки не пропали (hier ist der Hund begraben), а дали на свою читальню. Дальше: шукати в шпиргалах, щоб дати науку бунтівникам, щоб охоронити державу від небезпек. Ага: є з 1833. р. губернський розпорядок, по якому недозволене збирание (а не припиняне) карает ся від 2 до 200 К. Отже староство по сьому розпорядку засуджує 5 господарів, ще ніколи некараних на кару по 50 К за збирание датків в часі коляди. Просимо тепер людей, що не хочуть зруйнувати своєї родини, щиро вистерігати ся таких провин як коляди і т. п. — *Виборець до парламенту.*

— Засуд банди Васинського. Від середни минулого тижня аж до вчера тревала дальше перед трибуналом присяжних судій у Львові розправа против шайки вломників, котрої герштом був Васинський. Загалом тягнула ся розправа 15 днів, з котрих шість послідних були присвячені промовам оборонців, прокуратора і подібним правничим формальностям. Вирок оголошено вчера по полудні, на підставі котрого засуджено: 1) Едмунда Снегуцького false Васинського за убийство і 16 інших провин на 10 літ тяжкої в'язниці, заостреної постом що місяця, темницею і твердим ліжком раз в рік, дня 24. себто в дни довершеного убийства в Празі, а віднини на видалене з границь монархії по відсидженю кари; 2) Леопольда Тітля, золотаря, на 2 роки тяжкої в'язниці з постом що 14 днів; 3) Флоріяна Адамського, торговельного агента на 8 літ тяжкої в'язниці, з постом що місяця; 4) Віктора Міхальського, бронзівничого челядника, на 3 роки тяжкої в'язниці, з постом що 14 днів і на поліційний догляд; 5) Станіслава Усєнського, власителя бронзівничої роботи, на 5 літ тяжкої в'язниці, з постом що місяця, і на поліційний догляд; 6) Теофіла Шветліха, бронзівничого челядника, на 1 і пів року тяжкої в'язниці, з постом що 14 днів і на поліційний догляд; 7) Станіслава Вальцоу, бувшого в'язничого дозорця, на 2 роки тяжкої в'язниці, з постом що 14 днів; 8) Володиславу Снегуцьку, жінку гершта шайки, на 1 рік в'язниці і видалене з границь монархії; 9) Меґіслава Готвальда, бувшого посесора дібр, на 1 рік тяжкої в'язниці з постом що 14 днів; 10) Юрка Костура, статиста руського театру, на 1 рік тяжкої в'язниці, з постом що місяця і 11) Ізидора Кнобляха, сина шинкаря з Замарстинова, на 2 місяці в'язниці. Увільнено: Маєра Байшпіля, лажерничого челядника, Франциска Успенського, Любу Тігльову і Марію Вальцову. Гітнера на жалдан його оборонця віддано під обсервацию психіатрів. Оборонці засуджених зголосили жалоби неважності з причини високого виміру кари або застергли собі три дні до надуми, а прокуратор зголосив відклик що-до низького виміру кари для Тітля, Міхальовського, Шветліха і Готвальда. Крім того прокураторія має постерати ся, щоби Васинського відставлено до в'язниці в Штайн під Віднем, аби не міг втечи, бо він дав „слово чести“, що мусить втечи з в'язниці.

— Руська оселя виїжджає зі Львова в п'ятницю се є 10 липня о годні 9-й рано з головного двірця до Єзуполя. Товариство прийняло на оселю 50 двачат. Крім сего зголосило ся кілька добродів і прийняло до себе на цілі вакації по кілька двачат, одну з двачат шкорофулчну висладо товариство до Івонча.

— Рабунки в Росії. В околиці Тифлісу напали розбизаки на поштовий віз, котрий проводили чотири салдати. При помочи бомби і вистрілами убито одного поштового урядника, а другого тяжко ранено. Зрабовано 20.000 рублів. При тій нагоді погіб оден розбизака, а двох смертельно ранено. — З Честохови доносить, що в Заверцю з фабрики „Поремба“ вісьмох розбизаків зрабовало 9.000 рублів і втікли. Наслідком того зрєвдовано поїзди та арештовано кількох півозрілих людей. — З Уфи доносить, що оноді над раном узброєні розбизаки задержали особовий поїзд і зрабовали артельщикам, що їхали в поїзді, суму 36.000 рублів. Розбизаки втікли.

— З руської бурси ім. сьв. Володимира в Самборі. З початком минулого шкільного року прийнято до бурси 51 учеників, з чого виступило або видалено 5, так що з кінцем року було класифікованих 46. Зміж них одержало: 36 поступ добрий, 7 поправок і 3 прступ недостаточний. Питощі бурси учащали до отсих шкіл: 12 до народної школи, 7 до відвідової школи, 4 на приготування курсу учительської семінарії, 10 до учительської семінарії і 13 до гімназії.

— Дрібні вісті. Єпископ Конст. Чехович виїхав з Перемішля дня 8. с. м. на чотиротижневий відпочинок.

хета обурило антисемітів, як замах на німецький характер Відня, а сам д-р Люгер не заважався з приводу надання віденського горожанства одному „Volkskämpfer-ови“ виступити з промовою, в якій апелював до зібраних гостей і передовсім до „Volkskämpfer-ів“, щоб прийшли управі міста з поміччю та германізували Чехію. Справу цю вправді вніс перед форум парламентарі Мархет, але осталися квати і між ним та поступовими послами німецькими і між антисемітами та Чехами.

Вкінці треба згадати, що німецько-радикальні посли обурювалися на австрійського міністра торговлі Фідлера за те, що він звернувся у вагу австрійських фабрикантів і купців, щоб покористувалися бойкотом пруських товарів, яке почали поляки.

Се все втворювало було атмосферу прямо невинності, особливо, що німецький міністер-земляк пробував на лічню в Карлсбаді і не інтерв'ював між бар. Беком а німецькими послами, які ніяк не хотіли згодитися на вищевказані нагальні вимоги. По приїзді Прадого ситуація трохи поправилася і німецькі посли з Чех заявили по довгих торгах, що вони від своїх нагальних вимог відступлять, 1) коли при найближшій авансі судових урядників VIII і IX. ранги в т. зв. замкненій німецькій території буде узгоджене певне число німецьких урядників без огляду на те, чи вони є на турі та 2) коли бар. Бек заручиться Німцем гарантією, що чеське внутрішнє урядоване не буде більше практиковане по чеських державних урядах.

Яку відповідь дав Німцем на се домагане бар. Бек, не відомо. Досить, що вони нею вдовольнилися і на вчорашній засіданні клубових голов заявили, що свої нагальні вимоги відкликали. Розуміється, що се занепокоїло зараз Чехів, але їх бодей на тепер втихомирили бар. Бек запевняє, що він „не обіцявав того, чого не міг би дотриматися і що було б погублено з шкодою для других партій“.

По відкликанню нагальних вимог чеських Німців і відновленню нагального вношення пос. Брайтера в справі реформи 41. § ординації виборчої до Державної Ради, буде парламент далі працювати над своєю нормальною програмою. Після вчорашньої наради клубових представителів виглядати не найбільше реалістично парламенту так: підвищення контингенту рекрутів кравецької оборони; преліминар меліоративного фонду; закон про автомобіль; поагода закона про платню державній службі; контингент спиритусовий, вношене о побільшене числа віцепрезидентів палати о двох, справоздане посольської недоторканості та кілька дрібніших пропозицій. Розуміється, що те все перед фєрїями ніяк не буде поагоджене. Се треба сказати передовсім про пропозицію в справі підвищення податку від горілки, бо бар. Бек вже на засіданні клубових представителів згодився на те, щоб те пропозиція поагоджено есентуально аж в осєні.

Вибори до осінніх делегаций переведуться на втєрковий засіданні парламенту.

В наслідок порозуміння між послами німецькими а кабинетом затєлєграфували вони до німецької національної ради в Чехав, щоб вона заповіджені на 12-го б. м. демонстраційні віча відложила на 19-го. Буде їх можна відтак або відложити ad calendas graecas, або знов таки шахувати ними правительством. Тактики шахована держуться і в Чехі; на оновішнім засіданні мїської ради в Празі порішено по промові п. Совкула, на яке небуло вкєрєченє прав Чехів відєнських в області свого шкільництва — відповісти замиканєм шкїл мїських німецьких у Празі.

Найліпшим вирішенням в національній боротьбі являється отже відплата шовїністам і то в тїй самїй валюті!...

Українські гімназії у Львові в р. 1907/8.

(Стаття надіслана).

Перед нами звіт дирекції руської ц. к. академічної гімназії у Львові за р. шк. 1907/8. Звіт з кожного огляду представляє ся поважно. На вступі на стор. 1—52 поміщена розвідка (I. часть) проф. М. Тершаківця „Галицьке літературне відродженє“. Розвідка опєрєта на мало доступних а старанно вивіснєнєх жєрєлах, цїнна і вєльми інтерєсна; подає багато нових даних для поясненя і освїтленя перших починів нашого духового і літературного відродженя в Галичині перед 1848 р., а тим самим має значну вартість для історії нашої літератури.

Часть урядова звіту представляє ся не менше поважно. Руська академічна гімназія у Львові належить до найчисленніших; складає ся з головного заведеня, поміщеного у новім будинку при ул. Льва Саніги (коло політехніки) і з філії, уміщеної на третім поверсі „Народного Дому“. Всіх учеників вписаних в р. шк. 1907/8 було 1172, з того в головнім заведенні 788, на філії 384, т. є. о 110 більше, чим в р. шк. 1906/7. Головнє заведенє обїмало 16 класів, філія 7 класів.

На поодинокі класи припадало в головнім заведенні: Іа 51 учеників, Іб 46, Ів 45, Іа 49, Іб 48, ІІа 47, ІІб 49, ІІв 57, ІІв 54, ІІв 55, ІІв 59, ІІа 50, ІІб 49, ІІа 40, ІІб 39 і ІІІ 30 учеників. Протягом першого півроку прибуло 9 учеників, за те виступило 35, померло 2. Протягом другого півроку прибуло нових учеників 15, виступило 61. За цілий рік — значить — прибуло нових 24, виступило 98 (дев'яност вісім), цифра надто висока, в поодинокі класи прямо застрашуюча і дає багато до міслєня. Так виступило в протязі року перед класифікацією з другого півроку учеників: з Іа 8, Іб 12, Ів 5, Іа 3, Іб 2, ІІа 7, ІІб 9, ІІа 10, ІІб 7, ІІа 4, ІІб 15, ІІа 3, ІІб 9, ІІа 0, ІІб 1 і з ІІІ 1. Зі записаних на початку р. шк. 1907/8 788-ох учеників лишилось до кінцевої класифікації всього 690 — а з новоприбулими в середині року (24) класифіковано всіх 714.

Значить вислід класифікації добрий, бо на 714 учеників було відзначено 95, першу класу мало 496, поправку 49, а промоції не одержало всього 66 учеників.

Однак до 66-ох перепавших учеників мусимо дописати і тих, що серед року виступили, бо з винятком декотрих, що перейшли до інших гімназій, всі інші покинули школу, а тих є 98. І хоч би відступити від сеї суми новоприбулих 24, то все ще остане 74, а дописавши ту цифру до суми двійок і трійок, одержимо число перепавших 164 згідно 140. — Значить маємо по верху 20 процент перепавших а сего вислїду не можна назвати вдовольняючим.

В загалі при перєсмєтрї звітів з руських гімназій впадає в очі велике число учеників, котрі перед кінцем шкільного року покидають науку і то не кєнє в двох нижших але і у вищих класах (прям в Іб 15, ІІб 9, ІІа 10). Сей об'яв мусимо уважати за вєльми нездоровий і над сим повинні би застановитися так збори учительські як і головні родичі учеників а і вєсь загал суспіль-

ности, бо се не є добре, щоб тільки учасї сї молодїжї марнувало ся і полишало школу.

З тих одержали	к л а с и														разом		
	Ia	Iб	Iв	IIa	IIб	IIIa	IIIб	IVa	IVб	Va	Vб	VIa	VIб	VIIa		VIIб	VIII
I. степен з відна- ченням 	5	3	9	5	8	13	3	8	8	5	2	7	2	4	5	8	95
I. степен 	34	23	22	36	32	26	27	35	29	38	34	35	26	26	37	38	496
II. степен	2	3	1	—	3	1	2	4	7	5	3	2	5	7	—	1	46
III. степен	1	3	4	3	1	—	3	—	1	—	2	—	2	—	—	—	20
поправку з одного предмету має	3	4	4	2	3	2	4	2	3	1	3	3	7	4	1	3	49

другу класу 1, г) поправку з одного предмету 10, 2 учениці виступили. Разом у всіх трьх класах класифіковано 100 учениць, з тих одержали а) першу класу з відзначенням 13, першу класу 60, другу класу 7, поправку з одного предмету 20, (6 учениць виступило, 1 не класифіковано, а одна учениця умерла).

IV. кл. Записаних 20, з тих приступило 14 учениць до іспиту зрілості в ц. к. семінарії учительській жіночій в Перемишлі, 3 учениці ізза непершого числа придисних літ приступлять до іспиту по фізиці, а 3 в пізнішій терміні.

Свідчення зрілості одержали: 1. Вашуківна Марія, 2. Головачуківна Олена, 3. Лядівна Юлія, 4. Левицька Ірина, 5. Матійна Софія з відзначенням, 6. Реваковичівна Наталія, 7. Стафійківна Валерія; 4 учениць дозволено поправити іспит з одного предмету по трох місяцях, а 3 учениці репробовано.

Збір учительської семінарії складав ся в сім році з 24 осіб. В його склад входили учительки і учителі: Бережницька О., Боберський І., д-р Брик І., Гонсьорська К., о. Кархут С., д-р Коцюбський В., д-р Коцюба М. (директор), д-р Конач І., д-р Левицький В., Левицький Ю., о. Лежогубський Т., д-р Макарушка О., Мауте Г., Мельник М., Мороз М., д-р Озаркевич Е., Пачоса С., Прокешивна О., Роздольський І., д-р Рудницький С., Салю Л., д-р Томашівський С., Циммерман К., д-р Шурат В.

Шкільний рік закінчено 27. червня.

III. Школа вправ дівочої семінарії учительської. В сім шкільній році отворено на основі розпорядження ц. к. ради шкільної краєвої з дня 7. листопада 1907 р. ч. 36.913. першу класу цієї школи.

Записаних було 9 учениць, з тих отримало при класифікації 7 поступу дуже добрий, а 2 добрий. Науку вела п-ні К. Вишневська.

IV. Курси поповудневі руського язика. В році 1907/8 записало ся 56 учениць з мійських шкіл. Наука відбувала ся два рази тижнево по 1½ години в 2 відділах. Науку вели: П. Комаринська в першій відділі, К. Малицька в другій відділі.

Від лютого с. р. устроїв виділ курсязика руського для учениць польської приватної гімназії ім. Словачького (класа IV—VI). На сей курс ходило 8 учениць. Науку вів проф. А. Алишківч. Наука відбувала ся раз на тиждень.

V. Курс для неграмотних. В р. 1907/8 записало ся 13 дівчат. Науку вела С. Михайлович.

Промова посла В. Будзиновського

виглошена в державній раді при дебаті над наголошено внесених руських послів о заведені законного стану в Галичині.

(Дальше).

Таке підпирне поодиноким Росіяни за ціну їх формального відступлення від Росіяниці, як се стало ся при соймових виборах, а також підпирне і скріплюване політично-російської ідеї в руській народі, спеціально в ті часті руського хлопства, котре до нині шло за провідниками староруської партії. Ті хлопці не довідають ся, що дитинний зрадив свою програму. Вони знають тільки те, що той, що доси голосив єдність з Росією, іде в гору. Через те російська ідея національна зискує у них на повазі і вони тепер будуть приступніші для аргументів тих, котрі своєї російської програми не зрадили, котрі ще не мали нагоди своїх російських переконань спродати за соймовий маніат. (Слушно!)

Із сказаного виходить ясно, що підпирне „Росіяни“ в староруській партії не є нічим іншим, як переіменований сей партії в політично-російську, в російсько-іредентистичну.

Але також підпирне і скріплюване староруської партії не є нічим іншим, як тільки збільшенням і скріпленням средств і сили, якими „Росіяни“ оперують в народних масах. Всі средства, всю повагу і весь вплив, які староруська партія нині має в народних масах, посідає, вишукують виключно „Росіяни“ для своїх національно-політичних цілей.

Все те не сказав я тому, щоби тим докоряти п. автєльству чи Полякам, бо підпирне москвофілія правительством і Поляками, що я ще описав доказу, може бути лише корисне для нас і для нашої ідеї національної. Усім тим я хотів лише доказати, що на випадок, коли центральне правительство не хоче підпирати російської іреденти, то воно дає обрізати галицьким верховодам, як вони кажуть, що се лише підпирне консервативної руської партії, щоби в той спосіб протидіяти радикальній і революційній пропаганді „українських“ партій.

Коли ж підпирне „Росіяни“ Поляками і державою осуджують за становища інтересів моєї партії і за становища руської ідеї національної, то мушу се підпирне москвофілів витати з радістю. Се також одна причина, чому я виступаю против наглої есенсї нашого клубу. Підпирне капітив цілком спольщенням краєвим правительством скріпить в моїм народі не тільки російщину, але також, і то о много більше, русько-національну партію і руську ідею національну.

Перше: Коли вже кождому буде ясно, що староруська партія стала ся чисто російською партією, то від сей партії повиндають її консервативні елементи і вони, або лишать ся неактивними в політиці, або прилучать ся до котрої будь національно-русської партії.

Друге: Якраз з причини, що староруська партія може бути піддєннена тільки поміччю Поляків і польських властей, ми позискаємо ся часті руського селянства котре доси, в наслідок дуже зручної тактики „Росіяни“ і Старорусці, лише в Старорусцях бачило правдивих і честних заступників руської нації, а нас уважали прихильниками Полякам зрадниками руськими. Часті руського селянства йшла за Старорусцями і „Росіянами“ лише тому, бо добачувала в них найнеприятельших ворогів і побороників Поляків і прихильників ворогів і побороників Поляків і польщини; бо селяни в тих „Росіянах“ добачували одиначку, всякій угоди і всякій співці з Поляками засадично неприступну партію. З сей причини народ звав ся партію партією „твердою“. За те народ звав ся партію партією „твердою“. За те народ звав ся партію партією „твердою“. За те народ звав ся партію партією „твердою“. За те народ звав ся партію партією „твердою“.

Якраз з причини, що староруська партія могла бути притягаючо ділати на національно свідомих австрійських Русинів.

Поминаю питання, чи австрійські Італійці і Румуни мають причину Австрії ненавидіти, так як ми змушені сю державу ненавидіти. Звертаю увагу правительств лише на сю обставину, що Румуни, там де вони живуть в збитий масі, є тільки чверть мільона, а Італійці, на владивій італійській території є 700.000, Русинів на руській території Австрії, т. є. без Угорщини, є півчверть мільона. Руська іредента була би п'ять раз так сильна як евенуальна італійська, а п'ятикратне разів сильніша від румунської.

звати проґами будь зносини і „зделки“ з Поляками, з розпуккою борошили ся все перед подібними закладами, коли ми зачали доказувати, що вибори до рад повітових відбували ся на підставі умови між Поляками а москвофільським штабом. Однак тепер не поможе москвофілам ніяке заперечуване, бо Поляки з'умили, на згубу своїх союзників, присилувати їх показати польонофіську фарбу; Поляки притисли їх так, що вони мусли признати ся до угоди з Поляками, хоч тим для самого народу нічого не здобули. Наслідки того будуть такі, що ряди зрадників і зреволуціонізованих „українських“ партій будуть збільшати ся староруськими хлопцями, котрих „Росіяни“ доси підпирували і обрізували.

Чи за таке незручне підпирне „Росіяни“, тих зрадників нації, маю поборокувати правительством? Чи маю підпирати внесення, котрі поборокують виборчі надужиття, якими також при поміччю Поляків увійшли до сойму москвофіли? Чи маю жалувати ся на галицького намісника, що він в той спосіб підпирне посередню мою партію, перегаюючи староруських хлопів в мій національний табор?

Нашій національній справі цілком не шкодить се підпирне Росіяни управою держави і польськими партіями. Протинно, се є навіть в наших інтересах.

З того демонстративного підпирня російської іреденти в Галичині маємо ще одну користь. Тим роблять нас завчасу уважними на можливість відступлення Галичини Росії. Не то тільки Поляки, але і руський народ хотів би пригтовити ся на російські відносини. Я не буду лаяти галицького намісника за його отверте москвофіліство, але протинно, мушу висказати йому мою вдячність за се, що своєю політикою звернув нашу увагу на недалеку зміну положення.

Але навіть в тім случаю, коли найвища власть в державі може й не думає відступати Галичину Росії, коли се є тільки побожним бажанням Поляків і сполучених з ними москвофілів, не буду поборокувати підпирня російської іреденти найвищою краєвою власттю політичною.

До недавня Росія була нам страшна. Однак нині відносини вже змінили ся і руський народ може навіть тішви ся, як би — коли вже не можна інакше — в той спосіб збув ся польського ярма, яке Австрія на силу накиннула йому.

Не ми Русини маємо нині причину боятися зміни пануючого. Коли вже ясно бачимо, яка є ціля габсбурської політики в Галичині, коли ми вже свідомі того, що не маємо ніяких способів, щоби не допустити до виконання вироку смерті виданого за нас Австрією, маємо всі причини бажати собі нашу зв'язь з Австрією — нехай потім прийде, що хоче — розірвати.

І та шматлава конституція, яку Росія нині має, дала би нам ліпші умови розвою, ніж по галицьки виконувана австрійська конституція з своїм загальним голосуванням. Треба також і се мати на оці, яке величезне значіння для національного відродження російської України мала би злука галицької Руси з Росією. За злука зробила би кінець польському Галичині, і прискорила би націоналізацію нашого народу в Росії.

Здійснене нинішніх снів польської нації що до злуки Галичини з Росією звучило би всі часті нашого організму національного в межах одної держави. Се зробило би з нас 30-мільонову єдинену свідому націю, зробило би нас потужним чинником не тільки в межах російської держави, але також в міжнародній політиці Європи.

Колиж Австрія не думає о відступленні Галичини Росії, а мимо того повновласттю держави в Галичині дозволяє підпирати „староруську“ партію, то вона тим не ослабить національних партій руських. Се знищить тільки одну — колись консервативну, цїсарську і чорно-жовту — староруську партію. Члени сей партії розлетять ся. Одні стануть національно політичними іредентистами російськими, другі особливо староруські селяни, перейдуть до найрадикальніших українських партій.

Але — хоч як се дивно буде звучати, мушу і се нині сказати — таке поступоване держави з нашим народом не тільки доведе з під землі національно-політичну іреденту російську. З причини, які я вже навіс і ще наведу, австрійська політика переіменить насильно і всі українські партії, хоч не в національну, то на всякий случай в політичну іреденту російську. В дуже критичній для держави моменті може прийти до того, що від найбільше західного села східної Галичини аж до Підволочиска, від північного Сокаля аж поза Чернівці вніз, з півчверта мільона грудий руських задує: „Нехай же російська держава! Нехай же відна Україна в границях Росії!“

Керманіч Австрії може відповідать менті: „Не боїмо ся румунської, не боїмо ся італійської іреденти, хоч в суєсудстві маємо і румунську і італійську національну державу. Тим менше потребуємо боятися подібних стремлєнь в руським народі, бо за границями Австрії нема національної держави руської, котра могла би притягаючо ділати на національно свідомих австрійських Русинів.“

Поминаю питання, чи австрійські Італійці і Румуни мають причину Австрії ненавидіти, так як ми змушені сю державу ненавидіти. Звертаю увагу правительств лише на сю обставину, що Румуни, там де вони живуть в збитий масі, є тільки чверть мільона, а Італійці, на владивій італійській території є 700.000, Русинів на руській території Австрії, т. є. без Угорщини, є півчверть мільона. Руська іредента була би п'ять раз так сильна як евенуальна італійська, а п'ятикратне разів сильніша від румунської.

Осуджуючи степені небезпеки того роду стремлєнь, треба також узглядити силу держави, з котрою Австрія прийшло би ся з даної причини війну провадити. Італійської іреденти Австрія не потребує так дуже боятися, бо Італія сама, без чужої помічни, не важить ся підпирати силою італійську іреденту в Австрії. Про Румунію навіть не говорю. Але як Росія відстане коли навіть на Галичину, котра до Росії витягне руку і зажадає від неї ратунку, тоді Австрія набере від Росії так, як Росія набрала від Ялану.

З усего мною сказаного виходить, що або центральне правительство само, або толєранова центральним правительством політика краєвого правительства в Галичині сотворить в руським народі чисельно слабу, але в наслідок полєрта Поляків і краєвого правительства сильну національно-політичну іреденту російську. Коли вже від того абстрагуємо, що австрійське правительство своїм нищенням Русинів може і національну партію руську присилувати стати політичними русофілами, мусямо також числити з сильним рухом за прилученем Галичини до Росії і в польських нації.

Найсильніші польські партії: Вшепольська, зложена з польських урядників і краківська партія суть нині здекларованими прихильниками переходу під російське пануванє. Сї партії особливо пануюча в Галичині краківська партія, були зрану австрійськими і вірні цїсареві, бо вони гадали, що габсбурська держава відбуде давню Польщу. Довголітній наш референт віськового буджету, посол Поповський, убрав був сю надію в слова:

„Чого не зробили? Ягайлони, се має довершити цїсар Франц Йосиф І, в котрого жилах живе ягайлонська кров“. Ягайлонська ідея була ідеєю пружиновою габсбурської політики, що в 1854 р. спровокувало слїдуючий закид короля Фрідріха Вільгельма: „Таким то вином упили молодого цїсаря!“

(Дальше буде).

Промова посла Онішкевича

виглошена при сегорічній бюджетовій дебаті.

(Дальше).

Думаю, що коли держава і край дійсно гадать помічи селянському станові, то повинні оба скарби спільно покривати кошти комасаци, а не щоби майже цілий тагар сплав на плечі і так без міри задовоженного краю. Через се, що край не хоче чи не може більше ложити на комасацийні роботи, а держава майже нічим до той цілі не починає ся, поступає у нас комасация так поволи. Другою причиною повільности комасаци є знов брак рутини у технічному персоналі. Непрактичність відділу технічного відділа ся дуже гірко на мешканцях Хишевич, де першу більшу комасацию переводить ся. Тут оцінено ґрунт фальшиво, через що велику часті учасників тяжко покривджено. Через кількаразову зміну членів технічного відділу провадило ся комасация не планово, а доривочно. А комасация се не меліорация. При комасациі входять в ґру не лиш інтереси господарські, економічні, але і суспільні; тож мусять бути одноцілність акцій, треба не лише розуміти терен але і психіку народу. Я був свідком, як місцевий комісар аграрний мусяв обдурювати людей, підступом збирати підписи при провізоричній віддані нових еквівалентів. А се зовсім не починає ся до утримання поваги власті і довіри до уряду. Якої зневаги зазнавав той комісар від усього населення Хишевич, не бажав би я і своему ворогові.

Для введення в життя комасациі в Галичині був придїлений до помічи місцевому комісареві аграрному інспектор аграрних операцій з Берна, до котрого населенє мало велике довіре. Та старші члени технічного відділу, поведовані національним польським шовінізмом, висміювали його яко Чеха в часописях, інтригували против него, виконували роботи в супереч його інструкціям, щоби чим скорше добили ся wyodrębenia Galięcy, усунути від наглядя Австрійця. Через те треба було одну і ту саму роботу два і більше разів робити і провізоричне відданє проволікло ся всупереч обітницї місц. комісаря аграрного майже о два роки.

На тім спорі найгірше виїшла громада Хишевич. Люди сплутувались, що ось-ось відстануть нові еквіваленти, не навчили належного піл, недбало управляли, земля пустїла. Се буває і по інших краях, де переводить ся комасация, хотий може не в такій мірі. Колиж прийшло до провізоричного відданя еквівалентів, декотрим не стало ґрунту, другі дістали ґрунт значно гірший або значно дальше положений, як мали. Остаточно під напором матеріальної руїни задля спустошеня обшару і сплутувань на обітницю комісаря, що похиби сейчас поправлять ся, учасники нові еквіваленти відобрали. Ще друга біда діткнула Хишевичі задля комасациі. Старі дороги покосавано і віддані учасникам яко їх нові еквіваленти. Нові дороги справді визначено, однак до ужитку зовсім не прилажено. Ще до того повіт. видл в Рудках, ворожо усупоблений для Хишевич, мимо протесту громади казав виробити шарварок на старих дорогах, а не на нових. Прошу собі уявити село без доріг. Дійсно на Хишевичях доканоно вівесекції.

Задля пиявої і невластивої роботи, надмірно вирости побічні кошти комасациі, як: видатки на обслугу, канцелєрню, опал, світло, на тики, пали, і границьні камені та їх далекого транспорту, бо громада не має ні ліса ні каменолому. Громада Хишевичі сподїє ся, що і ті кошти комасациі, котрі звичайно покривають учасники, покриве край і держава, яко першій громаді в краю, що відважилась у себе комасацию перевести.

Крім кривд матеріальних, мушу тут узазнати також на кривд більшє натури формальної, правної; се кривди руської мови при переводженю комасациі в Галичині. І так пр. мешканці Хишевич виключно Русини, а між учасниками комасациі всего 1—2 проц. не Русини, та й то чужосторонні. Дялятого домагав ся Видл учасників від місц. комісаря аграрного, щоби всі письма, протоколи, друки і мапи, маючі ся заложити нові книги табулярні і аркушки посїданя були виготовлені в руській мові. Хотий сї бажаня основують ся на законних постановах, то місц. комісар аграрний сего бажаня не узглядяв. З сей причини прийшло було раз до так бурливого засїданя Видлу учасників, що комісар аграрний загрозив Видлові, що його розжене. Остаточно стало на тім, що комісар рішив виготовляти друки і вписи до них по польськи і руськи, а протоколи з сторонами списувати в тім язїці, як хто забажає. Видл учасників, вибраного учасниками, яко тіло дорадче, комісар не узнав за сторону. За мапу, табулю і аркушки не було згадки. Учасники відкликали ся в тім справі до ц. к. краєвої комісії аграрної у Львові, але справу програли, а ц. к. міністерська комісія для справ аграрних узнала себе некомпетентною дальше справою занимати ся.

Але у нас все діє ся по галицьки. Хотий ся резолюцію лиш в малій дрібці була нам прихильна, то місц. комісар аграрний, той сам, що видав ся резолюцією, описія її знехтував та видав друки на реєстр винагороджень тільки по польськи і вписи до сего поробив по польськи, а протоколи зі сторонами, мимо їх жадань, списував по польськи. Розуміє ся, що і мапу виготовлено тільки в польській мові. Се поведєне місц. комісаря аграрного чи то его заступника викликало велике невдоволенє серед населеня, що і комасаций надуживав ся для цілї польсїзаційних. На внесену в сїй справі інтерпелляцію Еґо Екс. п. міністер рішничства до тепер не відповів. З уваги, що в місцевій комісії аграрній нема жадного Русина, навіть у відділі технічній, а справедливий жаданя в справі руського язика збуває ся смійшками і клинами, як се було при списуваню протоколярних відкликів, — з уваги, що до земельних робіт при закладаню нових доріг в Хишевичях, де живуть виключно Русини і спеціалісти до сей роботи, місц. комісар аграрний спроволав з зах. Галичини Мазури, котрі в провокуючий спосіб копали рови навіть в руській свята, то сей уряд можна на безпекно уважати не ц. к. австрійським, але польським урядом.

Підносючи хибні комасациі, переведені в Хишевич, чи то приладкові що-до сторони технічної, чи нарочні, засадничі що-до сторони правної, мушу тут зробити деякі господарські, практичні уявги, котрі належалиб узглядити при дальшій переводженю комасациі. 1) против бонітацій повинно бути вільно вносити відклики не аж по виложеному ориґінальній мали, але вже по виложеному плану і реєстру бонітаційного. Поправка, не зам-

кнена в границях усталеної вартости всіх еквівалентів, могла би бути доконана в більшій приближеню до абсолютної справедливости, ніж тепер. 2) При заложеню нових доріг повинні ті доріги зараз при відданю еквівалентів бути доведєні до стану боляй провізоричної ужиточности на кошті обовязаних до утриманя тих доріг; інакше мешканці будуть виставлені на діткливі невидоди і шкоди. 3) Нових еквівалентів не повинно віддавати ся провізорично, але аж по голосованю і затвердженю комасациі. 4) Комасация повинна бути законно сполучена з регуляцією села і меліорациями піл і сіножатей. 5) Місц. комісарем аграрним повинен бути агроном, а коли вже конечно юрист, то не з відділу адміністрації.

(Далі буде.)

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 9 липня 1908.

Державна рада.

Відень. (Ткб.) Пос. д-р Ст. Дністрянський поставив внесенє на внесенє § 14. основних законів з 21 грудня 1867 (В. з. д. 141) і другий о ревізїю цивільного кодексу. Інтерпелляції внесли м. н. пос. Трильовський і в справі провочного поведєня одного кондуктора і урядника руху на стації в Кракові; пос. Петрицький і в справі незаконного поведєня судового ад'юкта, Дорожинського в Калуші; п. Будзиновський і в справі надужиття при громадських виборах в Семикивцях, пос. Марков в справі переступлення екекуційних постанов; пос. Глібовицький і в справі адміністрації виняїму лук в болєхівським пов.

Президент подає до відомж, що послі: Зільберер, Брайтер, Прохазка, Пахер, Пергелт (два), Урбан, Функе вицфали свої наглядчі внесенє.

Приступлено до обрад над наглядними внесенями пос. Гайна (чеський нац. соц.) в справі охорони свободи преси в Чехях і пос. Брайтера в справі переслїдуваня опозиційної преси в Галичині. Дискусїю над обома внесеннями ведеть ся разом. Пос. Гайн мотивує наглядчість свого внесенє в мові чеській.

Дипломатичні надпорожі. Відень. (Ткб.). „Freundeblatt“ стверджує донесенє італійських газет про можливість з'їзду мін. Тітонія з бар. Еренталем. Можлива також стріча рос. мін. справ загр. Ізвольського з бар. Еренталем. Мін. Ізвольський покористує ся задля сього своїм теперішнім побутом на курації в Карлсбаді.

Марієнбад. (Ткб.). През. Фалер — як зачувати — прибуде сюди на 3-тижневу курацію підчас побуту короля Едварда в половині серпня.

Контрреволюція в Перзії. Лондон. (Ткб.). На інтерпелляцію в справі перських подій, звернуто до секр. справ загр. Грея в лалаті громад відповіди він, що після його надій в справі збігів, які скоронили ся в англійським посольстві, поладити ся в спосіб вдоволюючий. Проти окруженя англійського конзуляту в Тегерані через козацьку бригаду запропоновано. Треба надіятися вдоволюючого поладженє також сей справи, хоч воно ще й не наступило.

Петербург. (Ткб.). Петербурська агенция оголошує справозданє про події в Перзії на основі автентичних вістий. Сказано там, що полковник Ляков мав порученє здержати ся від якої небудь участі в політичних боротьбах партій. На случай активного виступу проти парламенту поручено російським офіцерам передати свої функції перським офіцерам. Останні події викликали заговор на шаха, якому грозила особиста небезпека. Ляков на основі своїх інструкцій і свого становища був обовязаний боронити шаха всіма засобами. Підчас облоги мечету з д. 23. червня Ляков, що був безупинно в контактї з палатою, де були міністри і більшість послів, поступає на безпосередній приказ шаха та не міг ухилити ся від сповненя того обовязку. Але як російський посол в Тегерані довідав ся, що шах хоче іменувати Лякова ген.-губернатором Тегерану, то він проти сего запротестував і ген.-губернатором іменовано Моаде де Давлє. По причині оголошеня стану облоги в Тегерані віддані всі війська під прикази Лякова як шефа залоги і йому поручено оборону столиці. Коли Ляков на приказ шаха видав зарядженя задля утриманя ладу, то хоч ті зарядженя підписав шах, то рос. посол попросив шаха, аби він ті прикази замінив приказами царський властей. Також в нормальних умовах припадає шефови козачої бригади обовязок охорони столиці і дбанє про безпеку посольств і чужинців.

Катастрофа.

Лондон. (Ткб.). Телеґрама з Бостоу доносить про велику пожежу порту ліній „Cunard“, що належить до залізничного тов. „Boston and Albany“. Матеріальні шкоди величезні.

Посилаєть датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

НОВИНКИ.

— Новий доцент Русин. На львівській університеті відбула ся вчєра габілітаційна судні д-ра Володимира Вергановського на доцента цивільної процедури. Колєґія професорів правничого видлу прийняла його письмєну працю і колекційно а в слїд за тим допустила його до вчєрашнього габілітаційного викладу. Д-р Вергановський викладав по руськи на тему: „Ухиленє вироку з причин предвиджєних в § 496 ст. 2. цив. проц.“ а по викладі, якому прислухувала ся колєґія професорів правничого видлу львівського університету, уділено йому одноголосно чєніам docendi. Дотичну пропозицію вислано міністерству просвіти, а по затвердженю міністерством д-р Вергановський розпочне з початком нового курсу руські виклади з цивільної процедури.

— Польський „педагог“. Пишуть нам зі Станіслава: Дня 4. с. м. в тутешній учительській семінарії по роздачі шкільних свідочств стала ся незвичайна подія. Учень Евстахій Куїловський ударив учителя Марковського в лице а то з таких причин. П. Марковський, бувший ветеринар, а тепер учитель семінарії, звисний читачем „Діла“ зі своєї русинолюбности а також з усяких „сделок“, незгідних з понятєм чєсти, напосів ся на ученика Куїловського, Русина. Торік дав йому лиху ноту, приневолюючи до репетованя, а сего року знова його „сплав“. По роздачі свідочств Марковський здибав свою жертву на коридорі і почав з него в крайню штубальний спосіб насміхати ся. Можна собі уявити психічний стан ученика в такій ситуації, тим більше, що Марковський не раз хвалив ся, що „ja muszę Kuilowskiego stać wujesem“. Коли Марковський не переставав йому докучати, говорючи: „No, Kuilowski, idź do dyrektora i poskarg się na nieprawidłową klasyfikację“ або: „Słuchaj, rób tak dalej, a wnet gdzieś zdawaj maturę!...“ — ученик доведений до розпукки, ударив його в ли-

це. Марковський захитався, але скоро відскочив рівновагу, пішов до свого кабінету, а скоро потім на поліцію, де звелів Куїловського арештувати, кажучи, що Куїловський мав перед учениками відгрозити, що, як Марковського убіє. І справді незабаром забрав поліцейний агент ученика на поліцію, де писарчук Роживський повітав його словами: „ty bandyto, tozbojniku, drugi Siczyński“. На поліції держали Куїловського 28 годин, не даючи йому нічого їсти, аж коли Марковський не хотів прийти до протоколу, комісар вилупив арештованого, кажучи: „Tid rap do domu i nie rozbijaj wieści rana Markowskiego“. Тимчасом Марковський постановив обтяжити Куїловського ще більше і понамовляв учеників, підплачуючи їх, до зізнання, буди́м до Куїловського день перед роздачею свідощів товк шибки. На другий день покликано Куїловського знов до суду, де передержано його в слідстві пів доби а відтак випущено. Чи удасться Марковському зробити з Куїловського „другого Сичинського“, побачимо. Доси суд сконстатував лише, що головною причиною події по роздач свідощів є брак педагогічної кваліфікації у Марковського. — *Саша*.

— Чутка про уступлене міністра Коритовського. В парламентарних кругах зачувають, що міністер скарбу, д-р Коритовський, має незабаром уступити зі свого становища. В разі його уступлення управу міністерства скарбу обняв би до осені шеф секції Грuber, а в осені покидаючи на міністра скарбу губернатора австро-угорського банку, д-ра Біліньського, що вже раз був міністром скарбу.

— Що на се п. намісник? В ч. ч. 118—119 і 146 „Діла“, була вже в короткості представлена справа громадських виборів в місті Белзі, котре вже пятий рік стоїть під управою невинних ти́гарів і руйнуваною господарки, правительствених комісарів. Ці к. власті толерують сей аномальний і протиконституційний стан і вкладають в уста міністра внутр. справ п. Біерта предивні слова. Той міністер, відповідаючи на інтерпеляцію парламентарних послів в тій справі, сказав: „Що в Белзі не може бути безліч о громадській раді, бо є за багато недовольних і протестуючих... Як-же тут бути вдоволенним і не протестувати, коли комісар правительствений п. Смолень, проти всьляких поглядів о законі і етиці, ширить серед міщанства підкупство і корупцію, щоби лишень виийшли радні по його волі. На слідстві в справі внесеного протесту, проти такої корупції і терору, з'їздає той самий комісар, котрий був при виборчій акті, і починає знову чиста комедія. Візваних свідків обсакує байдма махерів виборчих з М. Червоним на чолі і явно в передполю, де урядове слідчий комісар, намовляє свідків до фальшивих зізнань. Комісар Смолень з „небувалою“ у него чемністю приставляє кождому свідкови... крісло... Так сталося між мною і м. інішим зі свідком Марією Худзік, котра потім обавляючи ся біди, відкликала в старості в Сокалі свої зізнання, яко незгідні з правдою. Та комедія тривала цілий день і може бути підставою до відкинення протесту, котрий є вказкою найскрайшійш надужити власті комісаром Смоленьом, а тойже може виийти найпримірнішим урядником в цілій адміністрації Галичини. Тому ще раз звертаємо ся сею дорогою до п. намісника і просимо, коли хоче дійти до коріння зла, нехай виийде совісного і неупередженого для справи урядника в цілі переведення слідства, котрого вислід міг би вернути місту його автономію і законну управу. — *Vigilias*. (Сю справу поручаємо ласкавий увазі наших п.п. послів і п. Брайтера. — *Редакція*)

— Бурі з громами. Із Збаража доносять, що дня 4 с. м. по полудни перейшла над східною ча-

стию збараського повіта страшна буря з громами і в трох близько положених громадах спричинила сумні події. В Кошляках на двірській обшарі грім спалив стайню, в Ляховицях селянського загроду а в Шельпаках уби в місці разом з конем двірського слугу Івана Сени, що їхав швидко. — З Бродів доносять, що в Суходолі під час онолішньої бурі ударив грім в дім селянина Гриця Мандзюка і уби в місці його 34-літню жінку Варвару, заняту при кухні варенням вечері. — В Тухли стрийського повіта уби оноді грім тамошню селянку Марію Волошинову в хвилі, коли переходила через подвіре. — Із Сторожинця доносять: В неділю, дня 5 с. м., коли над Буковину лютала ся страшна буря з громами, ударив грім в жидівську божницю в Сторожинці і уби в місці двоох Жидів, знятих молитвою.

— Огні. В Козині станиславського повіта пожар знищив 35 селянських загород. — В Довгів калуського повіта згоріло оноді 52 господарств. Шкода значна. — В Бузачи вибух огонь, котрого жертвою упало 5 селянських загород. Шкода виносить 12.000 корон і не була зовсім обезпечена. Огонь був підложений. — В Монастирці зборівського повіта пожар знищив 9 селянських загород. — У Винятинцях заліцького повіта згоріла горальня, власність гр. Ольги Потоцької. — В Радивиліві коло Бродів згоріла фабрика меблів і багато домів. Щоб угасти огонь, треба було вивізати пожарну сторожу з Бродів. — В Похвці богоролчанського повіта вибух онолішньої ночі на обшарі Олексі Зеленоку огонь і знищив п'ять господарств. На другий день знайдемо середзгаріш спалені труни Олексі Зеленоку і його 13-літнього сина Стефана. Огонь був підложений.

— Дрібні вісти. Намісник д-р Михайло Божинський повернувся до Львова. — З Пелчинського ставу у Львові добули оноді рано воики, заняті у військовій плавальній, тіло 17-літньої панни, дочки одного урядника зі Львова, що погинула самовбійною смертю.

Поручаєсь цукорню п. Василя ВІТІНЬСКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє знамениті тісточки, чаєвники, медівники і т. д.

Оповіді:

Календар. Завтра, в п'ятницю: Самсона (лат. Амалі). Позавтра, в суботу: Кира і Йоана (лат. Пелаті муч.). Авдеевці: С. Е. Мар. Шенський в понеділок, в второк, середі і п'ятницю від год. 10 рано — Експ. намісник в второк, а середі і неділю від 12 год. в полудне. — Консультатор сесія відбуває ся в четвер і суботу. — Віце-президент краєвої школи ради і к. к. краєві інспектори в середі і неділю від 12 год. в полудне. — Віце-президент краєв. дирекції скарбу що дня від 12 год. в полудне. — Президент висш. краєв. суду що дня від 12 год. в полудне.

Репертуар руського театру, тепер в Вишні-ці на Буковині:

В суботу, дня 11. с. м. „Жидівка“, опера Галевія, гостинний виступ М. Шляфенберга.

В неділю, 12. с. м. „Серед бурі“, драма Грінченка.

В второк, 14. с. м. „Фавст“, опера Гунода, гостинний виступ М. Шляфенберга.

В четвер, 16. с. м. „Мари“, драма Ібзена.

В суботу, 18. с. м. передпоследіє представлення „Жидів“, драма Чірікова.

В неділю, 19. с. м. последнее представлення „Наймичка“, драма Карпенка-Карого.

□ На фондацию укр. приватних шкіл ім. Олени Сичинської, прислали дальші жертви в коронах: К. Гоцка Пинича 220, О. Сичинська Львів 10, О. Петришак Долина 3, о. Д. Болдевич Порохник 9, о. Ст. Пилик Січень 10, А. Подляський Стрий 4, С. Б. Львів 1, Зі Сорак а Бузач 2, В. Говшовський Бережани 2, Ріжниця вражін Л.

Цер. і д-ра В. Бач. 5, А. М. 1, М. Придаткевич Львів 1, Ол. Кузьма Львів 1, С. Пелехович Станиславів 3, Славомірський Львів 1, Костів 1, Мош Львів 1, В. Коцюбська Львів 25, М. Маланчук Львів 5. Стан загальний кн. ч. 6000 „Кравого Союзу“ кред. 749 23.

Урядові вісти.

§ 3 перемиської епархії. Іван Мишковський в Перегримі і Максиміліан Дуркот у Вільхвіці іменовані тит. радниками еп. консисторії. — Макс Дуркот у Вільхвіці іменований дійсним деканом луганським і дістав крилоанські відзнаки. — Корнеліо Копистанський в Зиндранові налінений крилоанськими відзнаками. — Іван Хр. Дуркот в Новім-селі увільнений на власне бажане від обов'язків мушинського містодекана. — Вас. Антонович іменований сотрудником пароха в Топільниці з осідком в дочернім селі Неїльня. — Стеф. Вітик установлений завідувачем Бенькової Вишні. — Генр. Ільницький представлений на парохію Торчиновичі. — Відпустку для покращення здоров'я дістали: Михайло Шатинський на 10 неділів, Лев Малуцький, Мих. Дандяк і Анд. Тимкевич на 8 неділів, Сер. Куновський на 7 неділів, Дан. Лепкий, Софрон Кульматичкий, Ілар. Дуліт, Кир. Хотинський, Евстахий Пелех і Ем. Константинович на 6 неділів, Володимир Лисак і Теод. Савула на 4 неділі. — Правительство продовжило дотацію з релігійного фонда на оден рік для сотрудників в Бориславі, Команчі, Загір'ю, Квасениці, Плоськім, Сеньковій Воли і Яблінці нижній. — В пропозицію на парохію прийняті оо. на Ждінно Теодоз. Дуркот, Іван Дуркот, Гр. Максимович, Евг. Копистанський і Іван Рудавський; на Луку: Мих. Ніклович, Мих. Дандяк, Іван Рудавський і Кар. Король; на Новосільці-Гнівош: Ал. Гольський, Теод. Кусайло і Евг. Сембратович; на Брусно: Ал. Яців, Іван Федер, Ал. Гольський, Мих. Поскіра, Іван Рудавський, Ром. Гумеюк і Йос. Горницький; на Грозьову: Сев. Ільницький; на Рачиці: Волод. Насальський, Ал. Яців, Брон. Давидович, Ник. Лотатик, Гр. Максимович, Іван Ганасевич, Люд. Горницький, Іван Рудавський, Кар. Король і Пант. Скоморович; на Честині: Іван Лесак, Ал. Яців, Дим. Лак, Мих. Деміш, Ал. Гольський, Мих. Поскіра, Волод. Ольшанський і Іван Грабець; на Мигову: Ром. Гумеюк і Пав. Кикта; на Россохи: Іван Шевчик, Волод. Венгрович, Петро Княжницький, Ігн. Вислоцький; на Підлужці: Волод. Насальський, Іван Лесак, Теод. Крушинський, Волод. Папп, Іван Сенишин, Миросл. Лисак, Мих. Карпак, Дим. Мильчук, Волод. Ольшанський і Евг. Сембратович. — Вас. Балко іменований ординарним шкільним комісарем для надзору науки релігії в народних школах деканата добромилського. — Іван Наклович в Ниневичах увільнений від конкурсового іспиту.

§ Іменованія. Цсар надав приватному доценту географії на університеті у Львові, професорові торговельної академії, д-рови Евг. Ромерови, титул надзвичайного професора університету. — Краєвий видал іменував д-ра Жигмонта Левинського, бувшого демонстратора львівського університету, першим секундарем шпиталю в Самборі.

Померли:

Ольга Гамалівна, донька управителя школи в Під'яркові бобреського повіта, була там народна учителька, щира українська патріотка, померла по довшій грудній недужі дня 8. с. м. в Під'яркові. В. й. п.

Переписка Редакції.

О. Сидорак в Ш. Просимо о поданні імені того селянина, інакше не використаємо.

Торговельні вісти.

Будалешт 97. Ціни збіжжя

Пшениця на жовтень	11.42	до 11.43
Жито на жовтень	9.60	до 9.61
Овес на жовтень	8.48	до 8.49
Кукуруза на липень	7.42	до 7.43
на серпень	7.60	до 7.61
на май 1909	7.42	до 7.43
Ріпан на серпень	16.50	до 16.61

Оферти на липняцтво: мірна. Охота купца: мірна. Успосібнене: сильне. Погода: тепла.

До Народної Гостиниці пр. (хвалі дня 9. П. о. Антія Шанковський, Нахіброк новий; о. Яків Муха, Перемиський; Анна Миколаєвич, Тернопіль; Іван Ільницький, Ужгород; Кирило Лак Радехів; Евген Шашковський, Чернівці; Євген Я. Ольга і Теофіл Клич, Волковия; д-р Стефан Бохенський, Збараж; Микла Марінович, Селища; Саломея Рехнерова, Дрогобич; Лазар Вахтерфер, Дрогобич; о. Михайло Олексів, Палайчик; о. Алексій Хтій, Беньова; Микола Шута, Капустинці; Йосиф Ганяк, Перемиський.

Надіслане.

(За сю рубрику редакція не відповідає.)

Дім банковий

СОКАЛЬ і ЛІЛЕН

на час перебування власного дому перепроводжує свої бюро в перших днях липня

до льоанлю побіч Віденської Каварні

при ул. Кіліньского

Коперницький і Син

Оптики і Механіки у Львові площі Галицька ч. 1. (проти Банку Гіпотечного на підтапачі площі Галицької) поручають:

Купуйте нову книжку: „Польський і руський революційний рух і Україна“ Михайла Лозинського.

Обем: I—VIII+1—200 сторін друку. Ціна 3 кор. Головний склад у автора: Львів, вул. Гавснера 14. Хто замовляє в головнім складі (або через адміністрацію „Діла“), не платить пересилки, і дістає як безплатний додаток працю тогочасного автора: Маркс-Енгельс-Лібкнехт про відбудоване Польщі.

Можна дістати також в львівських книгарнях: Наук. Тов-а ім. Шевченка і Старополіський.

Академія виправний і соціальний педагог, приватнодоцент при університеті, прийме зараз лекцію на час ваканції або в часі відпустки „Дідакзис“ Університет Львів. 53 2-3

Пошукує ся інструктори ученика гімназійного до науки хімії в IV. кл. гімназі на півний рік Зголомня саята до 20 серпня під Г. Д. Старава. Харкова. 787 1-2

Молодець літ 23, очирювач, власник промисловості огородництва, 25 моргових посевів на довгі літа, в близькій провинціи північній місці, осявають ся зі старшою господарною панною або відомою, в невеличкій поселом, на красу не вказав. Зголомня під І. К. 44 poste restante, Львів, головна пошта. 876

Унікчений фільмово, виправний інструктор до всіх предметів в школі середній, гадать лекцію на час ваканції, або на півний рік. Ласкавий зголомня під „Наука“ poste restante Львів. 874

Матурист п. к. сем. уч. дуже дешево, на час ваканції (везучи до часу дозволу в разі журнелі до наступних іспитів середній до видання шкільної семінарії учасельського. Ласкавий зголомня на адресу: Осип Ігорський в Кулачанах п. Говдець коло Коломи. 1-2

Сейчас віднайметь ся дуже дешево, на час ваканції (везучи до часу дозволу в разі журнелі до наступних іспитів середній до видання шкільної семінарії учасельського. Ласкавий зголомня на адресу: Осип Ігорський в Кулачанах п. Говдець коло Коломи. 1-2

Красну реальність у Львові продам дуже дешево або наміню на сільську поселят зарплату 20.000 корон, або менше в доплата. Адрес: Остапчук, poste restante Львів. 857

Морелі най ішні на десерт вискасо до денно в 6 кг. кошх оплачено на 1 гр. 90 кр., жеманієм 20 кр. на 7 гр. оплачено. L. ALTNEU, Versez 12 Ungarn. 620 1-10

При внутрішній укрупуванню церков належить вперді вказати північ під вказні роботи Евот. Шуляковича, Львів ул. Шпитальна 38. Годишні ратальні оплати. 434

Виправний інструктор студент прац, гадать лекцію на час ваканції, або в часі відпустки „Дідакзис“ Університет Львів. 53 2-3

Однина руська літографія Андрія Андрійчука Львів, Коперника 30.

Від 20 літ знає в доброта кондри кондри (кальтові по К. 4, 7, 12, 15, 17, 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70, 75, 80, 85, 90, 95, 100, 105, 110, 115, 120, 125, 130, 135, 140, 145, 150, 155, 160, 165, 170, 175, 180, 185, 190, 195, 200, 205, 210, 215, 220, 225, 230, 235, 240, 245, 250, 255, 260, 265, 270, 275, 280, 285, 290, 295, 300, 305, 310, 315, 320, 325, 330, 335, 340, 345, 350, 355, 360, 365, 370, 375, 380, 385, 390, 395, 400, 405, 410, 415, 420, 425, 430, 435, 440, 445, 450, 455, 460, 465, 470, 475, 480, 485, 490, 495, 500, 505, 510, 515, 520, 525, 530, 535, 540, 545, 550, 555, 560, 565, 570, 575, 580, 585, 590, 595, 600, 605, 610, 615, 620, 625, 630, 635, 640, 645, 650, 655, 660, 665, 670, 675, 680, 685, 690, 695, 700, 705, 710, 715, 720, 725, 730, 735, 740, 745, 750, 755, 760, 765, 770, 775, 780, 785, 790, 795, 800, 805, 810, 815, 820, 825, 830, 835, 840, 845, 850, 855, 860, 865, 870, 875, 880, 885, 890, 895, 900, 905, 910, 915, 920, 925, 930, 935, 940, 945, 950, 955, 960, 965, 970, 975, 980, 985, 990, 995, 1000, 1005, 1010, 1015, 1020, 1025, 1030, 1035, 1040, 1045, 1050, 1055, 1060, 1065, 1070, 1075, 1080, 1085, 1090, 1095, 1100, 1105, 1110, 1115, 1120, 1125, 1130, 1135, 1140, 1145, 1150, 1155, 1160, 1165, 1170, 1175, 1180, 1185, 1190, 1195, 1200, 1205, 1210, 1215, 1220, 1225, 1230, 1235, 1240, 1245, 1250, 1255, 1260, 1265, 1270, 1275, 1280, 1285, 1290, 1295, 1300, 1305, 1310, 1315, 1320, 1325, 1330, 1335, 1340, 1345, 1350, 1355, 1360, 1365, 1370, 1375, 1380, 1385, 1390, 1395, 1400, 1405, 1410, 1415, 1420, 1425, 1430, 1435, 1440, 1445, 1450, 1455, 1460, 1465, 1470, 1475, 1480, 1485, 1490, 1495, 1500, 1505, 1510, 1515, 1520, 1525, 1530, 1535, 1540, 1545, 1550, 1555, 1560, 1565, 1570, 1575, 1580, 1585, 1590, 1595, 1600, 1605, 1610, 1615, 1620, 1625, 1630, 1635, 1640, 1645, 1650, 1655, 1660, 1665, 1670, 1675, 1680, 1685, 1690, 1695, 1700, 1705, 1710, 1715, 1720, 1725, 1730, 1735, 1740, 1745, 1750, 1755, 1760, 1765, 1770, 1775, 1780, 1785, 1790, 1795, 1800, 1805, 1810, 1815, 1820, 1825, 1830, 1835, 1840, 1845, 1850, 1855, 1860, 1865, 1870, 1875, 1880, 1885, 1890, 1895, 1900, 1905, 1910, 1915, 1920, 1925, 1930, 1935, 1940, 1945, 1950, 1955, 1960, 1965, 1970, 1975, 1980, 1985, 1990, 1995, 2000, 2005, 2010, 2015, 2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050, 2055, 2060, 2065, 2070, 2075, 2080, 2085, 2090, 2095, 2100, 2105, 2110, 2115, 2120, 2125, 2130, 2135, 2140, 2145, 2150, 2155, 2160, 2165, 2170, 2175, 2180, 2185, 2190, 2195, 2200, 2205, 2210, 2215, 2220, 2225, 2230, 2235, 2240, 2245, 2250, 2255, 2260, 2265, 2270, 2275, 2280, 2285, 2290, 2295, 2300, 2305, 2310, 2315, 2320, 2325, 2330, 2335, 2340, 2345, 2350, 2355, 2360, 2365, 2370, 2375, 2380, 2385, 2390, 2395, 2400, 2405, 2410, 2415, 2420, 2425, 2430, 2435, 2440, 2445, 2450, 2455, 2460, 2465, 2470, 2475, 2480, 2485, 2490, 2495, 2500, 2505, 2510, 2515, 2520, 2525, 2530, 2535, 2540, 2545, 2550, 2555, 2560, 2565, 2570, 2575, 2580, 2585, 2590, 2595, 2600, 2605, 2610, 2615, 2620, 2625, 2630, 2635, 2640, 2645, 2650, 2655, 2660, 2665, 2670, 2675, 2680, 2685, 2690, 2695, 2700, 2705, 2710, 2715, 2720, 2725, 2730, 2735, 2740, 2745, 2750, 2755, 2760, 2765, 2770, 2775, 2780, 2785, 2790, 2795, 2800, 2805, 2810, 2815, 2820, 2825, 2830, 2835, 2840, 2845, 2850, 2855, 2860, 2865, 2870, 2875, 2880, 2885, 2890, 2895, 2900, 2905, 2910, 2915, 2920, 2925, 2930, 2935, 2940, 2945, 2950, 2955, 2960, 2965, 2970, 2975, 2980, 2985, 2990, 2995, 3000, 3005, 3010, 3015, 3020, 3025, 3030, 3035, 3040, 3045, 3050, 3055, 3060, 3065, 3070, 3075, 3080, 3085, 3090, 3095, 3100, 3105, 3110, 3115, 3120, 3125, 3130, 3135, 3140, 3145, 3150, 3155, 3160, 3165, 3170, 3175, 3180, 3185, 3190, 3195, 3200, 3205, 3210, 3215, 3220, 3225, 3230, 3235, 3240, 3245, 3250, 3255, 3260, 3265, 3270, 3275, 3280, 3285, 3290, 3295, 3300, 3305, 3310, 3315, 3320, 3325, 3330, 3335, 3340, 3345, 3350, 3355, 3360, 3365, 3370, 3375, 3380, 3385, 3390, 3395, 3400, 3405, 3410, 3415, 3420, 3425, 3430, 3435, 3440, 3445, 3450, 3455, 3460, 3465, 3470, 3475, 3480, 3485, 3490, 3495, 3500, 3505, 3510, 3515, 3520, 3525, 3530, 3535, 3540, 3545, 3550, 3555, 3560, 3565, 3570, 3575, 3580, 3585, 3590, 3595, 3600, 3605, 3610, 3615, 3620, 3625, 3630, 3635, 3640, 3645, 3650, 3655, 3660, 3665, 3670, 3675, 3680, 3685, 3690, 3695, 3700, 3705, 3710, 3715, 3720, 3725, 3730, 3735, 3740, 3745, 3750, 3755, 3760, 3765, 3770, 3775, 3780, 3785, 3790, 3795, 3800, 3805, 3810, 3815, 3820, 3825, 3830, 3835, 3840, 3845, 3850, 3855, 3860, 3865, 3870, 3875, 3880, 3885, 3890, 3895, 3900, 3905, 3910, 3915, 3920, 3925, 3930, 3935, 3940, 3945, 3950, 3955, 3960, 3965, 3970, 3975, 3980, 3985, 3990, 3995, 4000, 4005, 4010, 4015, 4020, 4025, 4030, 4035, 4040, 4045, 4050, 4055, 4060, 4065, 4070, 4075, 4080, 4085, 4090, 4095, 4100, 4105, 4110, 4115, 4120, 4125, 4130, 4135, 4140, 4145, 4150, 4155, 4160, 4165, 4170, 4175, 4180, 4185, 4190, 4195, 4200, 4205, 4210, 4215, 4220, 4225, 4230, 4235, 4240, 4245, 4250, 4255, 4260, 4265, 4270, 4275, 4280, 4285, 4290, 4295, 4300, 4305, 4310, 4315, 4320, 4325, 4330, 4335, 4340, 4345, 4350, 4355, 4360, 4365, 4370, 4375, 4380, 4385, 4390, 4395, 4400, 4405, 4410, 4415, 4420, 4425, 4430, 4435, 4440, 4445, 4450, 4455, 4460, 446

Русин хотів довести також, що лише національні Русини сповнують такі аргументи в про- паганді своїх політичних поглядів.

Я, мовляв, можемо ствердити — бо я сам був свідком — що буюм послугує у нас тіль- ко Глібовицький (Слухайте! Слухайте!). І то не- там, де наш народ має діло з своїми діланими господарями, але там, де партія п. Глібовицького стратила грунт під ногами в користь національ- них партій і хотіла би, назад здобути давний свій владу.

Перед виборами до ради державної хлони одного села в окрузі Глібовицького запросили мене до себе, щоби я їм пояснив різницю між руськими партіями. Я заїхав там до провідника національно свідомих хлопів в селі. Студенти, що зі мною приїхали, вийшли на село і там напа- ла на них затака п'яних парубків, котрих п. Глібовицький, тоді ще кандидат, стрібує був в цілого округу, узброєні в революєри і під про- водом свого брата вислав також в селі. Хлопи з села не мали відваги боронити заатакованих студентів, бо хулігани п. Глібовицького грозили, що застрілять кожного, хто лиш приступить до них. Кінеш був такий, що студентів і двох хло- пів, що поспішили стати в обороні битих, прине- сено до хати до котрої я заїхав був, непритомних і скручених в крові. (Слухайте! Слухайте!).

Мой панове! Ми не ягнята — се признаю. Але руську кров ми ще не проливали. Посол Глібовицький вже зробив се. Його руки, його м а н д а т і його честь замарані кровю; кровю руських студентів, кровю руських хлопів. (Слухайте! Слухайте!).

Не ми наворачали провідників староруської партії до українства гнилыми яйцями і „мордобит- тям“. То товариші і приятелі п. Глібовицького були тим, що одного з найстарших і для партії найбільше заслуженого провідника, теперішнього голову філії польського кола, посла о. Давидяка, з руського клубу політичними вибибли (bühnenge- schichte) і російськи переконання впоїли в него „мордобитієм“ (bühnengeheiß). (Смій. Так бу- ло!) Се стало ся на староруських зборах, на ко- трі Українці, як п. Глібовицький каже „татарські орди“, не мали вступу.

(Далше буде).

Промова посла Онишкевича

виголошена при сегорічній бюджетовій дебаті.

(Далше).

Узнаючи комасацію ґрунтів дуже хосенною для діброного рільництва, з другої сторони з обави, що вона буде виконувана в Галичині технічними силами краєвого Виділу, котрі руководять ся тен- денційністю і польським шовінізмом, ставлю ре- волюцію:

Взнає ся п. к. правительство, щоби пере- ведене комасації ґрунтів в Галичині взяло в свої руки, як се стало ся в інших краях коронних, та щоби стерегло прав руської мови в устних і па- менних пересправах, при заложеному реєстру по- слідня і нових сквалентів, нової мали, табулі і ґрунтового катастроу, згідно з основними зако- нами.

Та земля не виродить, коли коло неї не буде ся відповідно ходити. Колісь господарено ек- стензивно, кожний хлоп вважав себе з природи найліпшим господарем, і до хлота відсилали учи- ть ся господарства. Колиж людей прибілишило ся з хліба добуваного старосвиською господаркою почало не статати, прийшла наука в поміч, почато господарити интензивно. Думаете може, що хлоп в Галичині, посідаючи так мало ґрунту, певно ста- рає ся раціональною господаркою добути з свого клатки поля як найбільше доходу. Ні, панове; як раз противно. Він з голоду примирає, але не потрафить ліпше господарити, бо нема кому его почити. В Галичині видаток з землі о 50—100% менший ніж в західних краях Австрії, не говори- ти вже о Німеччині. В рр. 1896—1905 з одного гектара у східній Галичині, званої в своїй доброті землі було метр. сотнарів

пшениці 105 „ в Чехаз 147 „ в Д. Австрії 153 „
жита 85 „ 122 „ 136 „
ячменю 78 „ 142 „ 145 „
вівса 62 „ 105 „ 114 „

Се загальний видаток. Але з селянських ґрун- тів буде видатку лезно о 10—20%, менше ніж з дівських.

В многих сторонах Галичини заховано доси триполевую господарку, орють вузкі загоны, сїють лише нечисте збіжжє, пашини рослин зовсім не сїють, лиш декуди конїчину. Поля недреновані, сіножаті мокляві, мохом порослі, ніколи не спра- влювані, громадські пасовища вигружені або по- криті відвічними кертвинами. Огородовини наш селянин не плекає, бо через брак великих міст, промислових центрів і дешевої комуникації не наїде на неї купця. Свій клатки поля обрабляє майлими, слаболіпними кіними, переважно най- мленими, бо не розуміє, що ліпше оплатилось би обробити его руками. В доновинки терпить голод і зараз з весною біжить до двора на роботу за 30—40 сот., щоби заробити на хліб, або емігрує на зарібки за границю.

Розумієть, що матеріальна нужда є причи- ною некультурности і на відворот аналіфазетизм, некультурність родить нужду матеріальну. Знана річ, що коли школи в Галичині були в руках руських конксторій, Русини мали 300 кілкадєсєт народних шкіл більше чим Поляки. Галицька Рада шк. краєва, обявляв спадчину по конксторіях, уважала і завжди еще уважає народну школу за найліпше средство поліонізаційне. Руський селя- нин любить учить ся; де нема краєвої школи ета- тової, там находимо часто-густо приватні школи, де учать дїки або інші письменні люди. Ті не- кваліфіковані учителі учать лише в зїмі, учать читати, писати, трошка рахувати; але се поки-що людям вистарчає і вони задоволені з тої науки. На краєві школи нарікають, що дитина до неї довго ходить, а нічого не научить ся, бо за 3—4 роки забувають школярі навіть читати. Коли га- лицька школа не годна розбудити замилована до науки і книжки, то що-ж казати про замилуване до поступового господарства!

Є в Галичині і рільничі школи, а то 2 ви- шї, 1 середня і 10 низших. Але і з сих шкіл ма- ло познака для краю, а ніяка для селян, особли- во Русинів, хоч ті школи багато коштують. В рільничій академії в Кракові і в Дублянках, в се- редній школі в Чернікові і в школі молочарській в Рясеві учать ся переважно Поляки з Росії. Кошт одного ученика в Дублянках прелімовано на р. 1800 на 1706 К; а що там більша половина учеників, то беручи в рахунок лише наших учеників, кожний з них коштує около 4000 К. В Чернікові кошт одного нашого ученика вийде на 3000 К; в Рясеві так само. В кожній низшій школі видаток на одного ученика вносить 600—700 К річно. На ті школи видає держава 91.000 К річно. З тих низших шкіл рільничих виходить річно около 10 учеників, а з них найбільше оден вертає на власне господарство; прочі шукають хліба по дворах, але частіше зовсім покидають

рільництво, а глядають хліба деінде. Се найліп- ший доказ, що ті школи не заспокоюють потреб селян, коли сі не хочуть послати до них своїх синів, хоч край дає безплатне утриманє. Чи не ліпше і дешевше було би давати стипендії охо- чим до рільничих студій, щоби учили ся за гра- ницею?

Є у нас ще 30 доповняючих курсів рільни- чих при народних школах; та що значить тих кілкасот учеників, що в тих школах набувають незнана рільниче обриванє, в привізаню до мілтона господарств в Галичині?

Додати треба, що й ті всі рільничі школи є розсадниками поліонізації. Учуть у тих школах лише по польськи, руського языка не вчать навіть надобовязково, а з Русинами обходять ся попро- сту провокуючо. Коли пр. ученик руської гімназії записує ся до академії в Дублянках, то мусить зда- вати вступний іспит з польського языка; але уче- ники з Росії, де учать ся лише по російськи, не потребують здавати того іспиту. Навіть релігії у- чать Русинів польськи священники, як се дїє ся пр. в Ягольниці. Русинів на кожнім кроці відга- няє ся навіть від того маленького світла, яке може дати галицька школа рільнича.

І деж наш селянин має навчитись поступово- го господарства? Хто його має переконати, що поступове господарство ліпше оплачує ся, ніж старосвиське? Для того ставлю резолюцію:

Взнає ся п. к. правительство заложити у східній Галичині 10 низших рільничих шкіл з руським языком викладовим після данської си- стемі.

Се, що по інших краях коронних сповняють Landeskulturrath-i, мають у нас сповняти два п. к. товариства господарські, одно у Львові, а дру- ге у Кракові. Але хто думав би, що п. к. това- риство в Кракові призначене для Поляків, а п. к. галицьке товариство господарське у Львові для Русинів, сей був би цілковито в блуді. І одно і друге се товариства обшарпаницькі, шляхотські, ви- ключно товариства польські, що працюють для Поляків, а п. к. товариство господарське у Львові ще й на шкоду Русинів. Я займаю ся спеціально п. к. галицьким товариством господарським у Льво- ві, що оперує у східній, руській часті Галичини, і докажу, що воно служить скріпленю і побіль- шеню у нас шляхотського режиму та польського стану посіданя.

Та се не тільки Русини так говорять. В по- слідних часах зазначали се виразно і отверто два визначні Поляки, пп. Фр. Буяк і Ян Бедронь, ко- трі з таким пониманєм цілий товариства зовсім не згоджують ся.

Фр. Буяк, зазначуючи у своїй книжці під за- голловком „Galicja“ міру користь з заходів до піднесеня годівлі товару, каже: „Towarzystwa go- spodarskie, będąc organizacjami większych właścicieli, nie dość liczą się z rzeczywistymi potrzebami rolnic- twa naszego, przemierzają albo przynajmniej nie prze- mawiają dosyć energicznie za temi sprawami, które le- żą w interesie rolnictwa włościańskiego. Nie tylko pod względem czysto zawodowym, ale i pod względem o- gólnego społecznego odbija się na nich ujemnie ich so- iszcie związane z partją czy grupami politycznymi konser- watywnymi“. Згадуючи о роздаваню субвенцій, пи- ше: „A ponieważ ziemianie wogóle holdują osobliwie- mu poglądowi, że subwencje na to istnieją, aby roz- dzielać z jak najmniejszą stratą między sąsiadów zie- mian i głowców włościan... nie troszczą się wiele o to, jaka stąd będzie korzyść dla hodowli w danej oko- licy, nie kierują się przytem zawsze i wyłącznie wzglę- dami na rzekome korzyści dla rolnictwa“. А далше пише: „Subwencja nie powinna być jałmużną dla zmarniałych jednostek bez przyszłości, ani też ofiarą na rzecz jednostek majątkowo i oświatowo wysoko w sp- łeczeństwie postawionych“.

А я знаю се і з власного досвідку, бо був довгий час членом відділу п. к. галицького това- риства господарського в Дубках, бо на відділах спочиває вся чинність товариства господарського на селі. Ціла ся чинність відділу мого опирала ся на нещорічних загальних зборах. Тоді і прийма- ли членів. Членів платячих вкладку було дуже мало, а за те членів селян статистів, котрі навіть не знали, на що є товариство, переважно расових хуравів, була подавляюча більшість. От прим. в р. 1906 було членів платячих річну вкладку від 26—10 К всего 7, а членів платячих менше як 10 К звичайно, але лиш дуже рідко 2 К т. з. переваж- но номінальних було десять разів тільки, т. є. 70. Але ці номінальні члени статисти не суть спеці- альністю рудельного відділу. Таких членів у відді- лі перемиським було 152, в перемислянським в р. 1906 було 117, в покутським 126 (з чого лиш 44 заплатило по 2 К, решта безплатні), в стрийським в р. 1906 було 229, в р. 1907 415 і т. д. Дялято, що справа з вкладками стоїть але; то многи відді- ли навіть не виспещилизували, які і кілько вкла- док вплинуло до каси відділів. Сих статистів при- ймає ся масами, щоби вказати ся перед п. к. пра- вительством великим числом членів, мати підставу до жаданя більшої субвенції.

(Далі буде).

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 10 липня 1908.

„Галицькі руськіє“ просять ласки у пос. Цен- ського.

Краків. (Тел. прив.) Нині відбула ся дові- рочна нарада 14-ох польських делегатів, що їдуть до Праги на з'їзд. Нараді вів през. „Rad-i“ па- тоdown-oї“ Ценський. Наші „руськіє“ звернули ся до него з жалобою, що їм призначено за мало мандатів на з'їзд та просили, аби число їх мандатів по- більшити. Чи презес „Narodow-oї Rad-i“ змилюєть ся над москвофільськими прихвостнями, поки що не відомо!

Державна рада.

Відень. (Т. К. Б.) На нинішнім засіданю пар- ламенту поставили внесеня: пос. Любомир- ський і Герман в справі виривання під- стави обчислюваня відшкодованя за підводи че- рез власті цивільні і військові; пос. Любомир- ський і Козловський о урегулюванє перевозу лаші і навозу; пос. д-р Евг. Левиць- кий о утворенє старства в Галич.

Відень. (Т. К. Б.) В палаті послів по відчи- таню впливів приступлено за згодою внескודהців рівночасно до дебатів над нагальними внесеннями п. Фресля в справі зарядженя проти дорожничіх і недостачі вугля і п. Хоца о управлінєне справи картелів. Промовляв п. Фресль а по- нім Хоц по чеськи.

Відень. (Т. К. Б.) Корр. „Austria“ доносить, що міністер публичних робіт скличе в половині серп- ня анкету знатоків і інтересів для наряд над кількома законодавчими і адміністративними кве- стіями з области електричності. Висліді анкети мають творити основу для дальшої законодавчої діяльності.

Відень. (Т. К. Б.) Промислова комісія вибрала вчера головою в місце пок. д-ра Малаховського пос. Стертню.

Дипломатичні подорожі.

Париж. (Т. К. Б.) Сенат радив над кредитами на подорож през. Фелера на північ. Сенатор Бле- сієр (с.-д.) зажадав зниженя кредиту на знак про-

тесту проти подорожі до Росії. Предсідатель на- пімнув бедняка, щоб він не мішав ся до вну- трішних справ російських; союз з Росією має як найбільше значєня для світового мира. (О п- ле с к и). Мін. справ загр. Пішон запротестував і собі проти атаків на Росію. Кредит у висоті 400000 франків ухвалено 282 голосами проти 1.

Рим. (Т. К. Б.) Аг. Стефанія оповіщує, що мін. справ загр. Тітоні вїдеє в серіни за границю, о- державши запрошенє від сенатора кн. Фрасо до його дібр на Моравії. Підчас подорожі стріне ся він з бар. Еренталем. Сей буде однак мати ха- рактер приятельський, бо міністер не їде в урядо- вий характері; офіційально сторону справи пола- годжено торк підчас з'їзду в Дедю і на Се- мерінгу.

Події в Росії.

Петербург. (Тел. прив.) В хвили як було вже все готове для поєдинку між Перга- ментом а Марковим, як по виміреню кроків і ви- пробуваню революєрів противників станули про- тив себе, явила ся на місці поединку з нечева кінна й піша поліція і зажадала видачі оружя. Списано протокол і учасники поединку розійш- ли ся. Є чутка, що Пергамент і Марков мимо сього інциденту хотять таки кочє поєдинкувати ся. Пос. Шубінський висїє в Думі проєкт про парламентарний суд чести.

Петербург. (Тел. прив.) Адмірал Ебгард ви- звав на поединку Меньшикова за атаки в „Ново- му Времени“. Меньшиков відмовив і запропону- вав суд чести для рішеня спору.

Лодзь. (Тел. прив.) Арештовано п'яток т. зв. партійних судив, які свого часу судили і роз- стрілювали на основі присудів не милих собі людей.

НОВИНКИ.

— На ювилей проф. Ягіча, що відбув ся у Відні 6 с. м., вислала фільологічна секція Нау- кового товариства ім. Шевченка привітну телегра- му, а крім того як делегат секції поїхав проф. Студинський.

— „Wyższość polskiej kultury“ і то в най- вищій сьвятині наук задокументувалась нині на львівським університеті при ось якій нагоді. Про- фесор права п. Макаревич, підписуючи своїм сту- дентам фреквентаций, дозволив собі на такий не- такт, що звав до підпису лиш одну частину ін- дексів і заявив, що решти підписувати не буде. Зібрані, що не хотіли мабути вірити в серйозність так безправної заяви, зложили йому такі свої ін- декси через одного з товаришів. П. Макаревич, що не грішив ніколи тактом та чемним поведєнем супроти слухачів, випав тепер зовсім з рівноваги і до сего, який зложив індекси іменем всіх, віді- звав ся остро, що він не розуміє, як можуть бути на університеті подібні „osobniki“ і згаданого слухача став лати „szubak-om“ і т. д. Поверх трі сотки присутних на сали слухачів привітали ці культурні вислови польського професора (і то а катедри!) грімкими окликами: „Ha! ha!“ і прине- волили його до опущєня сали. Про людське око зявив ся сею справою сейчас декан правничого фа- культету п. Гальбан та ректор Дембінський, але щоб заспокоїти трох „wzburzonych umysłów“, взяли ся випробувати польське „zaszczyt“ і дефінітивну відповідь на се нечуване нехтованє академічної молодіжи обіцяли дати що-й-но о 2. год. попол., хоч наведений інцидент мав місце три чверти на 11. год. передпол. Молодїж же гірше роз'ярєна сим проволіканєм, жадає на той час призволу на формальне віче, щоб поставити проф. Макареви- чеві своє „ultimatum“. Крім сего мав безпосеред- но обиджений слухач визнати свого професора на двобій. Щоб то було, як би се зробив руський про- фесор університету?

— Вісти з північної Америки. Від одного з на- ших земляків інтелігентів, що виїхали до Амери- ки, одержали ми лист, в яким находимо деякі ін- тересні звістки про русько-американські віднос- ини. Годі повірити — читаете в тім листі! — як сильно змінюють ся наші люди, побувши якийсь час в Америці. В „старім краю“ прибиті злидня- ми та суспільно-економічною неволею, розвив- шись в Америці, отривають ся швидко зі своєї платні до публичного життя та інтересують ся жи- во подіями в своїй давній вітчизні. Справа Січи- нського стала ся справою всіх американських Ру- синів. Варто бачити, як збігають ся Русини у Ві- ніпезі до читальні, коли почта принесе „Діло“. Пів Вініпезі тоді вилягне, аби дізнати ся, що дїєть ся з Січинським, котрого тут уважають давно пожадним местником кривд руського народа. — В русько-американських церковних відносинах па- нує тепер хаос. Епископ Ортинський приїхав на дуже трудне становище. Американські Русини аб- солютно не хотять згодитись, щоб їх епископ о- ставив в упокорюючій заисимости в латинського епископату в Америці. Сам епископ Ортинський, щоб не наразити ся Римови, не робить против того ніяких заходів, а тимчасом вірні, не будучи певні своїх церков, побудованих за власну крєва- вицю, а котрі дуже легко можуть опинити ся в руках латинського епископату, піддають ся мим- охіть впливам угро-руської та православної агі- тації, що всіма способами підкопує становище Ор- тинського. До того прилучаєть ся взагалі нехїть американських Русинів до митрополита Шептиць- кого та станиславського епископа Хомишина, для котрих просто не мають слів обурєня спеці- ально за становище в справі Січинського і закле- рикальну акцію, вимірену против культурно-ви- звольного руху галицьких Русинів. Результат та- кий, що хотів американські Русини пересвідічені про найліпші інтенції епископа Ортинського і дїяють в нім характер і добру волю, то все таки супротив того, що він не хоче зірвати з Римом, чим раз ширші круги заточує між ними рух, стре- млячий до витворєня незалежної руської церкви з презбітерійським відтілком. В Невару презбі- терієне закупили за 80.000 доларів церкву і дали її Русинам на вільні сплати до 100. літ. Що біль- ше від осєни закладаєт ся в Нью-Йорку духовний незалежний семінар, котрого ректором має стати бувший русько-католицький сьвященник, о. Ардан. Принятим буде сего року 80 учеників. Такими то дорогами ступає тут наша церковна справа завдя- ки фальшивому поставленю американсько-руського епископату, тоді коли приміром американські Поляки дістали вже двох своїх епископів, одного в Чикаго (с. Роде), а ослідок другого же не означе- ний. Спільність латинського обряду не дає очевид- но їм приводу до таких аномальних відносин, які витворили ся між Русинами. Велике безробітє, викликанє загальною економічною кризою в Аме- ріці, ще зовсім не скінчило ся, але тисячі нашого народу від'їхало вже до роботи. — У Вініпезі через три дні вєла ся карна розправа против Ва- силія Андрейчука, емігранта з борщівського пові- ту, о убитє В. Вісєняка в Тюльї. Убийника бо- ровив найліпший канадський адвокат Гігел. Підчас його промови до лави присяжних судив ціла сали плакала. Навіть прокуратор і судия хлипали... Вирок западе завтра. Нині т. є. 26. червня панує у Вініпезі страшна спека. Темпе- ратура вносить 104° Фаренгайта. Кількох людей погбило на улиці від сонїшого удару, а як так

дальше потягне, то населєню грозить справдішна катастрофа.

— „Революція“ в кіцманській гімназії. В черновецькій „Буквині“ читаємо: В Кіцмані з п'ятиці на суботу, перед розданєм сьвідощів ви- бив хтось у директора місцевої гімназії п. Шпой- наровського вікна. Не зважаючи на те, що такі випадки лунуть ся і де инде, що вибити вікна міг хто небудь з-поза круга учеників, п. Шпойна- ровський поступив собі як правдивий паша. Пе- редусім дав знати жандармерії, котра ще в ночи, розійшовши ся по хатах, витягла з постелі підо- зрілих о вчинок учеників і замикала їх в арешті. Рано ученики, професори й родичі зійшли ся в гімназії, відтак всі удали ся до церкви, а по бо- гослужєню, яким звичайно кінчить ся шкільний рік, приїшли до свідощів. Але тут стало ся щось незвичайного. Директор заявив, що с н- с т у р о з д а ч у с ь в і д о щ в, на- слідком чого вся молодіж і родичі сидять ще й досі в Кіцмані. Не досить отже, що за дурні ві- кна директора чотирох хлопців, може Богу духа винних, зазнає солодощів слїдчої вязниці, треба, щоби ціла гімназія в супереч виразному розпо- рядковий міністерства, яким приказано кінчити шкільний рік 4. липня, ще й досі мучила ся в Кіцмані. — Се доносєне „Буквині“ доповняємо о стілько, що шкільні свідощтва роздано дня 6. с. м. При тій нагоді на хвалу п. Шпойнаровсько- го мусимо сконстатувати, що згадає подія в його гімназії дала польський пресі привід до сенза- ційного алярму про „заговор“ між студентами кіц- манської гімназії, про кий, революєри і т. п. Польські блятери вміють оповідати, що „заговор“ мав з'організувати оден студент з Галичини, ко- трий за похвалованє вчинку Січинського був за- суджений на арешт, але против вироку вніс жало- бу несправности. Нетакт п. Шпойнаровського довів до того, що польські газети витраїть в його гі- мназії других „Січинських“, що готові на нові „гайдамацькі подвиги“. До Потонського готов прийти Шпойнаровський і Польща може захитати ся в своїх основах. Справді незвичайну ролю відіграв в тій афері директор руської школи, даючи во- прогам всего, що руське, знову привід до клевет, денунційний і лайок на руську молодіж, як се доси та прєса робила тисяч разів. Ба, навіть само- му п. Шпойнаровському мусить бути дуже неви- гідно дізнати ся від польських газетярських ша- калів, що в його гімназії був „гайдамацький спі- сек“... Він же-ж сам знає найліпше фактичний стан річ, що іменю бувший ученик німецької гімназії, Д. Волос, родом з Галичини, оповідає на Великодних феріях в галицьким селі зміст про- читаних газет і що на основі зїзнань ворожих йому свідків засудив його окружний суд в Стрию на шість неділь арешту за провину з §. 305, якої ніби допустив ся похвалою вчинку Січинського. Стількі правди в кіцманській „революції“ а п. Шпойнаровський сам знає, що значить „polski sąd“ супроти Русина, що допустив ся обиди ma- iestatist Polonię... Але тепер по доносєням польсь- кої преси має в своїй гімназії „революцію“ і тепер його річницю се доносєне потвердити або за- перечити. Тепер нехай не то пиво, якого собі на- варив, тим більше, що про сю „революцію“ за- говорили вже віденські газети.

— Шануємо власну мову. З Бережан пишуть нам: Помимо численних клічів зпоміж нас о ша- нованє рідної мови деякі інтелігенти на приват- них становищах, приміром: нотарі, адвокати не роблять собі з того нічого. Так прим. нотар Теодозій Пилевич в Бережанах, родом Русин, всякі правні писма, як контракти і всіні поданя виготовлює в „єзнику уржєдновим“, хотий його клієнтеля складає ся виключно з самих руських селян. Селяне з Бережанщини роблячи який прав- ний акт у п. Пелевича, повинні безумовно жада- ти за свої гроші писма в язїці руським. Споді- емось, що тих пару слів вплине на особу нотаря п. Пелевича і що не будемо в тій справі вже більше забирати слова. Се вже послїдній сором для нас, що одинокий руський нотар в Бережа- нах естидєє ся своєю рідної мови, а то тим більше, що ми в теперішнім часі боремо ся о пошанованє нашої рідної мови по п. к. урядах. — Кієнт.

— З руської гімназії в Станіславові. До вступного іспиту до 1. класи руської гімназії в Станіславові зголошено ся перед феріями 64 уч- ників. З того числа 6 учеників перепало при іспі- ті так, що загалом прийнято 58 учеників. Число се є рішучо за мало, хоч би в порівнаню з числом учеників з попередних літ. Тому хто може нехай користає з нагоди та агітує за посилянєм дітй на підготовляючий курс до вступного іспиту до гім- назії, який отвирєє в часі ферій філія Руського товариства педагогічного в Станіславові.

— Самоубийчий замах у вязниці. У вязниці карного суду при ул. Баторія спробувала вчера вечером відобраті собі жите 30-літня Розалія Шехтер, що відсиджує кару 8-місячної вязниці. Крив виконє келї побачив дозорєць незвичай- ний блєск а згодом почув страшні зойки і стони. Коли отворено двері, побачили, як Шехтерова ціла в огни, таряла ся по долівці. Ледея з тру- дом пригашєно огонь і розривано з нещасної од- діж. Визана поготівля ратушкової станції уділила їй першої помоци і відставила в безнадійній ста- нї до шпиталю. Шехтерова як „андроїне“ була ізольована від інших арештанток і сиділа в о- кремій келї. Се заставило її до самовбийного замаху, який виконала тим способом, що облила себе нафтою з вязничної лампи і підпалила на собі одіж.

— Як стеречи ся від громів. Часті випадки смерті від грому, про які ми доносили, спонуку- ють нас сказати тут кілька слів про те, як стере- чи ся від громів. Люди берє звичайно великий страх вже тоді, коли загремить, хоч по правді нема тоді чого боятися. Сам грим то лиш гук, який слїдує по блискавіці і не може ще вбити чо- ловіка. Смерть може зробити лиш блискавка, значить ся, іскра електрична, яка перелїтаючи возду- хом, робить світло і викликає гук. Але й всі блискавки, які видимо, не є зовсім небезпечні а то ось чому: Світло перебігає на секунду 304.000 кілометрів. Отже в тій хвили, коли блискавка побачимо, то світло її мусіло аж до нас перебі- чи якусь дорогу або иншими словами, кожда бли- скавка, яку видимо, вже десь вдарила і нам не пошкодить. Щоби же знати, як далеко она від нас вдарила, то се можна легко обчислити по гро- мї, який чути вслїд за блискавою. Звісно, що го- лос робить на секунду 340 метрів. Отже коли блисєє а ми в тій хвили зачїнемо рахувати секун- ди і на примір дорухаємо п'ять секунд аж до хви- лі, коли чуємо грим, то блискавка віддалена від нас п'ять разів по 340 метрів далеко, значить ся грим аларм у віддалі 1700 метрів або звнш пів- тора кілометра далеко від нас. Ще простіший буде рахунок, коли на три секунди по блисканю будемо рахувати і кільметрів. Отже коли блис- нуло і загризло, то небезпечности вже нема чого боятися ся. Але як стеречи ся, коли грома б'ють на місці? В сїм випадку треба знати, як стеречи ся, коли єсьмо на отвертїм місци, а поли, на дорозі, а як, коли єсьмо в хаті. Коли когось заскочить туча в поли, то нехай не стає під дерева і не хо- ває ся під полукиць, бо яраз грома б'ють най- частіше в ті предмети. Прецінь ліпше змокнути як згинуті. Найнебезпечніше ставати під дуби,

визмуть вони на себе таку тяжку роль — не знати.

Як же не визмуть, нам нема чого журити ся тим „ізоляцією України в Славянстві“. Від того не потерпимо ми — бо ніяких реальних користей не сподіваємо ся зібрати з тих всеславянських жнив, які посівають тепер для себе різні проповідники всеславянства. Потерпять тільки те „нове Славянство“. Неприсутність на нім відпоручників українського народу, найбільшого по Великому славянському племені, задає само собою брехню „славянської солідарності“, яку вони хочуть проголосити. Якби се збір славянських братів, без одного славянського брата, покривдженого тими-ж братами? Се солідарність славянських нападників, а не славянських братів.

Чи в присутності українських делегатів, вічних речників української кривди, чи в несприятливості їх, „нове Славянство“, зааранжоване новими „сеселами Славянства“ (Slavus saltans) буде не більш як „шпільмаркою“, якою учасники сей гри можуть пересувати ся з соріозною міною, мовби справжню монетою, — але для всіх хто не бере участі в сій грі, вона зостанеть ся тільки шпільмаркою...

Нехай живе свободне і щире єднання всіх репрезентантів поступових і свободололюбних змагань, в тім числі і славянських, — але далі від усяких расових, шовіністичних, реакційних сурогатів і фальсифікатів такого єднання!...

Реформа домових податків.

Міністр скарбу д-р Коритовський зложив в палаті посів д. 8. с. м. давно очікуваний проект реформи домових податків. Домовий податок є, як відомо, двоакційний: чиншівий по містах від помів, винаймає власниками бездомним людям за чиншом, і класовий від помів, переважно сільських, замешкуваних самими власниками. Податок чиншівий вимірює ся від висоти чиншів, а класовий від числа комнат і інших частин хати. До тих двох домових податків додає проект еще оден, податок від вартості фабричних будинків, котрі доси по селах були вільні від податку, а по містах оплачували податок чиншівий; при сих будинках підставою до виміру податку має служити ідеальний дохід від вартості будинку і зайнятої ним площі у висоті 3 проц. тої вартості.

Податок чиншівий має бути поволі обнижуваний, так що більше менше за 12 літ стане о четверту част менший в порівнянні з теперішнім; по тім часі буде він державі приносити о 26 мільонів річного доходу менше, ніж доси.

Важною зміною, яку проект заводять, є те, що нові помі, добудовні і перебудовні будуть лише 6 літ вільні від чиншового податку (доси були вільні 12 літ), але за те будуть через той час цілком вільні від усяких податків, навіть автономічних; опісляж, по 6 вілнних роках, будуть оплачувати податок менший від нормального, але через перші три роки чим-раз більший, поки не зрівнає ся з будинками чиншівими.

Нові будинки, викінчені по 31. жовтня 1909 р., підпадуть уже новій податковій тарифі.

По сій реформі чиншового податку від нових, добудованих і перебудованих помів, надіє ся міністр значного зросту будівляного руху, а тим самим і обниження чиншів, так що ся реформа на гадку міністра більше вийде на користь чиншівникам, ніж власникам чиншових помів.

Місцеві ріжниці податкової стоїти полишать ся і на дальше з незначними лише змінами.

Вимір чиншового податку буде щорічний. Важну зміну постановляє проект щодо неземельних чиншових хат. Доси відписували власники податок від таких пусто стоячих хат; тепер у фсяких взагалі не будуть властители вказувати чиншу від таких хат, отже й податку від від них не буде ся вимірювати. Розуміє ся само собою, що властители обов'язаний є, як і доси, доносити податковій власті, коли у нього стоїть якась хата пусто.

Далеко важніша для нас є реформа класового податку. Податок сей оплачує головню сільське, хлброборське і робітниче населення.

Отже дві найнижші класи сього податку будуть цілком знесені, значить, що майже все наше селянство буде вільне від домового податку.

Дуже важна при тім річ, що ся пільга має вийти в жите без жадних переходових постанов безпроволочно з 1. січня 1909.

Проект реформи класового податку ухилиє також ту велику несправедливість, що доси найбільшій селянин від своєї наймізернішої тісної нібито комнати платив такий самий податок, як пан у дворі від своєї великої сьвітлиці, по панських уладженій з паркетами, кафлевими печами і т. д. Отже тепер у вищих класах (від 5 комнат почавши) при вимірі класового податку має ся звертати увагу на великість комнат і на якість будови. Доми, що стоять самітні о мілю від села, мають платити о 20 проц. низший податок; дома лих будовані також троха менше будуть оподатковані; за те палати, двори, дома літників і т. д. платити-муть вищий податок.

Щоби добути підставу до нового виміру класового податку, буде виладжений окремий кастер; час тої приготування роботи обчислює правительство на 2½ року.

У своїй промові просив міністр палату, щоби швидко полагодила справу, бо закон має вийти в жите від 1. січня 1910., а приготування роботи до його уведення заберуть еще багато часу.

Годить ся вкінці зазначити, що наш парламентарний клуб від першої хвилі як ввійшов до державної ради, першу увагу свою звернув на справу урівняння нашого селянства від домового класового податку і сей справі ані на хвилю не спускав з ока. Тепер ті заходи його увінчали ся бажаним успіхом.

Примір до наслідування.

Приготування курсу до середн. шкіль в Заланові.

З початком минувшого шкільного року появила ся в наших часиских оповістка, що під фірмою рогатинської філії тов. педагогічного, а заходами о. Вань, пароха з Заланова коло Рогатина, засновує ся в Заланові курс для підготовки учеників, іменню-ж селянських дітей, до шкіль середніх. Властие одержуємо коротке справоздане про результати сего курсу і поспішаємо поділитися сею відомою з нашим загалом.

Отже пинуть нам про сей курс:

Наш загал певно буде цікавий довідатися, що стало ся з приготуванням курсом в Заланові, про котрий в осені минувшого року була згадка в часисних. Хоча дати у сій справі, хоч короткі, та вірні інформації.

Відповідно до отолошення зачала ся наука 20. падолиста. Хлопців зголосяло 34, однакж не всі в означенім речинці, але зголосялося

постепенно аж до Різдвяних Сьвят. Були се переважно селянські сини, між ними сини вісмох бгатиших селян, а більшість сини бідніших і двох зарібників; лише оден був сином економа. З зголошення було місцевих 7, а решта позамісцеві, а то з повітів: Рогатин 16, Перемишляни 4, Бережани 3, Підгайці 2, Борщів 1 і Скалат 1. Вік хлопців колибав ся між 9—17 літ, при чім були вони різно підготовлені.

Відповідно до їх підготовки поділили ми всіх хлопців на два відділи, а то: на І. класу гімназійну і класу приготуваючу. Вправді чотирих старших „гімназистів“ хотіло учитися до учительського семінаря, однакж з причини браку відповідних учительських сил ми взяли їх таки до І. класу гімназійної, але з тим, що з ними будемо більше обробляти матеріал з учительського семінаря.

На першу групу зложив ся такий матеріал: 4 хлопці, що скінчили публично IV. класу нормальну, 10 хлопців, що підучили ся приватно щось трохи німецької мови і рахунків, і 4-ох, що перейшли початки німецької мови, але від трьох літ не займали ся наукою. Між всіма було 4-ох таких, що здали вступний іспит до гімназії, але з ляку перед коштами лишили ся дома. Всі ті хлопці представляли матеріал, хоч занедбані, але не лихий, бо були або дуже талановиті або дуже пильні. Однак з причини неоднакового підготовлення мали ми з ними багато клопоту, бо з браку попередньої систематичної науки у деяких, а в других з причини єї занедбаня, треба було дуже форсовної праці, щоб їх всіх підтягнути до тої самої уровені потрібного знання. Завелюючи праці лише оден налякав ся і виступив в половині науки, а 17 хлопців з сєї класи видержало до кінця.

До другої групи (класа підготуваюча) призначено хлопців 16, а з них признали ми 13 за зрілих до складання вступного іспиту до І. класу гімназійної. З тих перепав при нім лише 1.

Дня 29. червня с. р. здавала перша група вступний іспит до II. кл. гімназійної, а сідало до него (хоть ми сего не радили) навіть тої старші, що властиво приготували ся до учительського семінаря. Однак трох зложив них перепало, а лише оден здав. За те з хлопців, призначених з гори до гімназії, перепав тільки оден, а 13 іспит видержало. Так отже успішно скінчило курс в Заланові аж 25 учеників.

Приготування (науку) хлопців взяло на себе двох академиків і двох сьвященників, а до ведення т. зв. надпрограмових предметів зобов'язав ся оден учитель. Крім того, курсом опікувала ся філія товариства педагогічного в Рогатині, під котрої фірмою оголошено його в часисних.

Наука була з початку одноразова, а відтак, з огляду на співнений початок року, дворазова і то досить форсовна — тим більше, що було що учити. Ученики зносили се досить радо.

Оплати за науку не брали ми жадної. Чужі стояли на станції у місцевих селян і платили за се по 12—13 корон.

Науку розпочато торжественним богослуженням і так само скінчено. В році бували хлопці правильно на богослуження, а три рази приступали до Сьвятин Тайн та взагалі виповняли всякі релігійні практики.

Береза.

Державна рада.

В дальшій дискусії над внесеннями посів Фресля і Коца в справі

дорожничі і недостаті вугля заявив мін. Гессманн, що правительство займає ся справою усунення браку вугля, дальше вказав на те, що міністерство залізниць старає ся о заведення опалювання локомотивів ропою, в чім бачить міністр успішний спосіб усунути брак вугля. Дотичні переговори є на укінченні. Дальше покликкує ся міністер на розпорядок виданий мін. рільн. Ебенгохом в справі браку вугля.

По промовях генеральних бесідників внесене ухвалено і передано до дневного порядку, а саме до

закона о підвищенні рекрута для оборони краївої і винагороди для родин резервістів.

По промові референта п. Кольоврата, забрав голос п. Шумаєр (соц. дем.), заявляючи, що підвишка контингенту рекрута краївої оборони о 4.750 є вічим іншим, лиш підвищенням рекрута спільної армії коштом Австрії. Готовість, з якою міністр кр. оборони прирікає реконтингент за підвищення рекрута, родить підозріне, що він не думає сповнювати їх. Бесідник жадає описати, щоби новий військовий закон обіймав деолтну військову службу і іншій полеліції для людности, вкінці заявив, що соціальні демократи голосувати-муть проти підвищення рекрута.

Мін. кр. оборони Георгі пресить о прийняті предложения і вказує на великі шкоди, які приносити малий стан краївої оборони підчас мира. Військова управа приготуває концесії для людности, щоби полекшити суспільні тягари, сполучені з підвищенням контингенту рекрута. Сюди належать: пробні відпустки на час жнив і відшкодованя для родин резервістів, покинутих на військовій службі. Щоби усунути всі сумніви, повторяє міністер приречене зложене в військовій комісії, що вправі в 11. 12. році військової служби зовсім відпадуть. Військові вправі — каже міністер — відпадуть для жовірів не тільки безпосередньо прирідлених до краївої оборони, так, що для них загальний час вправ з 20 тижнів опале на 16, але будуть знесені вправі в 11. і 12. році теж і для тих, що по 10 роках резерву перейдуть до краївої оборони. Через те вони в обороні кр. взагалі ніяких вправ не будуть відбувати. По вставленню підвищеного контингенту рекрута до кр. оборони, оголосить міністер відносний розпорядок в законно-обов'язуючій спосіб в „Дневнику військових розпорядків“. (Примітка.) Загалом з покликканем досі неопорібно упривилежованих (?) входить рівночасно в жите велика і давно бажана полехка що-до обов'язку військових вправ. Се сполучене хотів би міністер поставити за візір дальшого розвитку військових діл. Не через стремління до розширення існуючих привилегій, або витворюваня нових мають бути зреалізовані бажання людности, але через можливо найповніше витягнене до військової служби всіх спосібних. Тим буде улекшена військова служба для загалу. (Опески).

Дебата.

В дальшій дебаті промовляв п. Ліберман, як генеральний бесідник „проти“.

Бесідник уважає підвищення рекрута за неузасаднене. Виступає проти наміру творення військових музик для кр. оборони і домагає ся реформи військової карної процедури, пригадуючи, що міністер кр. об. прирік зложити в сій справі в палаті заяву, чого однак досі те сповнив. Треба за кожним признати право боронити ся в рідній мові. По думці бесідника число самоубийств жовірів поменшило би ся, колиб заведено новочасну військову карну процедуру. Бесідник попирає

поставлену собі в тім дусі резолюцію. Взиває всіх військових міністрів, щоби покинули свої палати в потрудили ся до військових касарень і в'язниць. Там дізнають ся багато нового і сумного. Повинні міністри піти до великих і малих гарнізонів, щоби навчили офіцерів і підофіцерів про новий напрям. Коли міністер піде сею дорогою, тоді не найде дилійшій співробітників, як соц.-демократів, які далекі від сего, щоби лишити державу її оружній силі. Соціалісти бажать дальше, щоби оружну силу скріпити, тільки думають вони, що сила армії помагає на довірі і любові люду. Соціальна демократія домагає ся повної демократизації духа і інституцій військової, але доки се не стане ся, будуть засадничо голосувати проти підвищення контингенту рекрута. Приняті внесення.

По дальшій дискусії підвищення контингенту рекрута оборони краївої прийнято в 2 і 3 читанні.

Дальше прийнято резолюцію п. Піка в справі нового військового закону з деолтної військової службою і резолюцію п. Лібермана о реформі війсьової карної процедури. Відкинено внесення в справі усунення конкурентів військових музик.

На тім засіданні покінчено. Слідуюче засідання в вівторок о 11-й год. перед пол.

Інтерпеляції

внесені на вчерашнім засіданні: п. Заморський в справі положення податкових урядників в Галичині; п. Дністрянський в справі поведення а руськими селянами в суд. повіті Угнів; п. Олесницький в справі спустошення цілого обшару в пов. суд. дрогобичським і медичним через занецижене Тисменичі відпадками нафтового промислу; п. Трильовський в справі непошанованя гр.-кат. сьвят і поведення з жовірами в 24 п. п., в справі вибору громадської старшини в Пенезині, в справі надужити при адміністрації лісів в Гринівцях і в справі поведення старства в Косові зглядом сільської людности при торговлі худобою; п. Цегляницький в справі поведення львівської прокуратури зглядом польської а руської преси і в справі непошанованя прав руської мови при дирекції почт і телеграфів у Львові; п. Евг. Левіцький в справі поведення почтових урядників в Бродях зглядом руських сторін; п. Остапчук в справі розписання доповнячного вибору ради повітової в Збаражжі; п. Ліберман в справі відносин в стоваришенню металургічних робітників в Перемишлі.

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

Заграницний огляд.

Російсько-польська „ідиля“.

Завтра починає ся в Празі шхепольсько-істинно-руське братане, тож мабуть не від річи буде згадати про теперішні політичні відносини в польським королівстві. Здавалось польського революційного руху прибрало там форми прямо страши. В однім місяці маю видано в польським королівстві 72 присуди смерті. В червні поставлено перед воєнні суди 133 особи, а з них засуджено 97 на шибеницю. Крім того засуджено 8 осіб на досмертну каторгу в копальнях, 23 особи на каторгу від 4 до 21 літ і 3 місяців (разом 150 літ); 3 особи засуджено на 11 літ тюрми, 2 на 3 роки кріпости. З тих, що були засуджені на смерть, багато ще помилювано, але відтак їх суджено поновно і таки повикувано присуди.

Таких переслідувань з боку уряду не було в російській Польщі ще від часів по повстанню з 1863 р. Але тоді карано польських націоналістів, а тепер розвинено „білий терор“ проти соціальніст есаків відітків. І ось в хвилі, як Скалон з своїми опричниками вишає десятками польських робітників п. Дмовський з прочою шхепольською братією почали міняти ся пошлунками з всякими Божинськими і Флоринськими і їхніми галицькими прихизностями!.. Та сему нічого й дивувати ся. Прещнь се є публичною тайною, що головачі польської народолов демократії жертвували гр. Віткому а відтак Столипінові свої услуги в гнобленню польського соціалістично-революційного руху, щоб тільки здобути собі признание уряду та деякі формалістичні уступки для польськї мови в урядях польського королівства.

Вибори до фініландського союму.

При нових виборах до фініландського союму, який кілька місяців тому розважав цар за „неблагонадьякність“, вибрано 76-ох соціальних демократів, 53-ох старофінів, 30-ох прихильників партії шведської, 29-ох молодіфінів, 8-ох аграрів і 4-ох з партії християнської. Коли порівняти число беручих участь в теперішніх виборах з тим, яке було підчас перших виборів по заведенню голосуючих значно обнизив ся. Соціаль-демократи одержали половину всіх голосів; хоч число їхніх мандатів троха обнизило ся, то вони все таки будуть найбільшою партією в фініландським союмі. В передвиборній агітації агітувала енергично за соціаль-демократичними кандидатами особливно молодіж, головню під ключем протесту проти нової військової організації, накиненої Фініландім царем. Колиж новому союмови не вдасть ся перевести реформу військового закону, то молодіж почне пропаганду за масовим ухилуванем від військової служби.

Коли соціаль-демократи втратили отсе в союмі 4 мандати, то м. и. народна шведська партія добула супроти своєї чисельности в попередній союмі 9 нових мандатів а молодіфіни знов здобули 5 мандатів.

Вибори президента Сполучених держав.

На конвенції демократичної партії Сполучених держав, що відбуваєть ся отсе в Денвері, іменовано демократичним кандидатом на президента Сполучених держав Бріяна. Номінація, яка наступила по цілоночних обрадах конвенції, викликала незвичайний ентузіазм. Бріян одержав 892½ голсів, Грег 59½, а Джонсон 46. По оголошенню Бріянової номінації, тревали маніфестації в його честь цілу годину. Делегати поодиноких „стейтв“ піднімали охлики та при звуках музик повівали прапорами. Після того прийняв конвент резолюцію, яка похваляє звісні погляди Бріяна, особливо в справі реформи митової, ошадної адміністрації, та обезпечення банкових вкладов по всіх банках. В митовій резолюції вимагає демократична партія безпроволочної ревізії імпортної тарифи та домагає ся, аби артикули, які конкурують з виробом трестів, поставлено на листі увільнення від мита; предметам, потрібним до жити, мають бути признані значні знижки. Як контркандидат Бріяна виступає — як відомо — теперішній міністер війни Спол. держав, Тефт. Його попирає партія республіканська та уступаючий президент Рузвельт.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 11 липня 1908.

Парламентарні справи.

Відень. (Тел. прив.) На вчерашнім засіданні „Кола-а“ заявив презес Гломбінський на запитане одного посла, що справа колючкованя свиний буде незабаром корисно полагоджена.

Відень. (Ткб.) Правнича комісія реасумувала свою давнійшу ухвалу в справі мінімум егзистенцій урядників, вільного від егзекучії та рішши, щоб те мінімум для публичних і приватних урядників вносило 2000 К, а для емеритів 1.200 кор. Егзекучия має бути обмежена на 1/3 поборів приватної служби. Відтак прийнято цілий законо-проект і на референта вибрано посла д-ра Лібермана.

Відень. (Ткб.) Палата панів відбуде найближшій засідання дня 21. і 22. с. м., як парламент полагодить до того часу програму своїх праць.

З Угорщини.

Будапешт. (Тел. прив.) Мін. просьвіти гр. Апоній відобрав гр. православний і гр.-католицький віроісповідній шкіл в Сімонді державні за-помогі, тому, що в них занедбувано науку угорської мови! З сєї самої причини відобрано держ. субвенцію румунській віроісповідній школі в Фекеменеш.

Будупешт. (Ткб.) Угорський сойм покінчив вчора наради та почав ферні.

Проти шкільної науки релігії.

Рим. (Ткб.) Мійська рада ухвалила 57 голосами проти 3-ох знести по школах науку релігії.

Події в Росії.

Петербург. (Ткб.) На засіданні Думи відчитано листиса лорда Deardale, яким він просить послів на конгрес міжпарламентарного з'їзду.

Петербург. Підчас авденції, яку уділив Столипін відомому англійському публіцисті W. Stead-ови, заявив він, що конституційний лад в Росії є вже не похитний; реформи переводять ся поступено. Кари смерті будуть до рік обмежені особливо, як край усюкить ся.

Петербург. (Рел. прив.) Марков і Пергамент станули до поєдинку в друге о год. 6. вечером в ліску Зіновєва недалеко Шлісєльбурга. Оба противники вийшли без рани і подали собі руки. Поліція допала їх аж при повороті з поєдинку і забрала пістолети.

Київ. (Тел. прив.) На редактора „Української Музи“ Ол. Коваленка наложив губернатор гривну за поміщене політичного вірша.

Петербург. (Тел. прив.) Посла Коросотова засуджено за підбурюванє проти властей і т. д. на 11 місяців в'язниці.

Петербург. (Тел. прив.) Вздож сибірської залізничі на цілім просторі від Томська до Красноярська горять ліси.

НОВИНКИ.

— Положене М. Січинського. В тяжких днях доживає на рішене своєї судьби М. Січинський поводить ся у в'язниці зовсім спокійно. Переважно віддає ся лектурі, а поза тим багато часу присьвячує кореспонденції до родини. Листи очевидно переходять крізь руки судії. Можливе, що сей спокій у засудженого походить з надії, що буде помилюваний. Вже тепер журить ся тим, що буде робити у в'язниці. Оновді конферував з в'язничним секретарем, п. Маєром, котрого виникував ся про занятє, яке міг би дістати у в'язничній сьвітлі. П. Маєр здогадуєт ся, що в'язничні власті поручать йому обов'язки учителя. Як звісно, в австрійських в'язницях існують школи для в'язнів. Учителі в тих школах мають до помочи по двох корепетиторів, що рекрутують ся з образованих в'язнів. Ролью такого корепетитора сповняв би власне Січинський. На випадок, колиб власті не поручили йому тих обов'язків, Січинський буде працювати у в'язничних канцеляриях.

— З руських гімназій у Львові. На вчерашнім засіданні краївої ради шкільної ухвалено розширити філію руської гімназії у Львові о стілько, що з початком нового року шкільного буде відкрита V. класа, а рівночасно IV. класа буде поділена на два відділи. — Вступний іспит до І. класи з кінцем минулого курсу зложило в головнім заведенню 120 учеників а в філії 90.

— Урядова мова автономічних урядів. Державний трибунал займає ся вчора жалобою кількох чеських горожан з Опави, котрі протестували против ухвали шлеського королівського виділу і против того, що доручено їм II в німецькій мові. Узгляднюючи жалобу, державний трибунал рішив, що шлеський крайвий виділ обов'язаний відповідати на письма тою самою мовою, в якій письма внесено, бо урядовою мовою шлеського краївоого виділу є мова не лише німецька, але також чеська і польська. Згадане рішення державного трибуналу є також приглаголю для Русинів що-до урядовости руської мови в галицьких автономічних урядах.

— Пожар копалень нафти в Тустановичах, викликаний, як звісно, ударами громів, завдяки сильно з'організований ратунковій акції зльокалізовано по кількох днях. Горить лише закіп Oil City, де пожар дня 9. с. м. прийняв знова грізніший вид з причини незвичайно обильних вихвбів киплячки. Закопи положені найближше пожару, ратовано двомаким способом. В одних спускали до вежі пару з кітла, наслідком чого дерево, насичене водою зі скропленої пари, було відпорніше на жар. Закіп „Шльонск“ заливали так водою з вежі, що цілий будинок закопу стовя якби під туюм. Ратункова акція була незвичайно утруднена з причини жару, який не позволяв наблизити ся до огню. Справді треба було подивляти спроваджених з Перемишля піонірів, котрі чотири дні без відлиху працювали над поборенням страшного живла. Завдяки їх енергійній акції уратовано не лише найближші закопи, але й село Тустановичі, котре піле було би пішло з димом. Найбільшій трудності представляє, як сказано, закіп „Oil City“. Піоніри висипали довкола нього охоронний вал, а до гашення огню-взяли ся спеціальні. Є се місцеві Жиди, єдині в своїм роді „гасителі огня“ в копальнях роппи. До роботи покликано 180 таких „гасителів“, поділених на три групи. Хто бачив їх роботу, мусів подивляти шалену бравау, з якою, наражаючи власне жите, йшли з усьміхом наперед, несучи просто в огонь мішок землі на плечах. З огнем ті люде якби жили ся. Накидають на голову мокрі шматки, беруть на плечі мішки з землею або глиною і йдуть як вогні в полузі. Викинувши землю, вертають по нову. Засилуючи так огонь, зменшують постійно горючу поверхню, бо земля придушує пожар і горючі гази. Робота йде дуже жаво. Кожний з тих Жидів іде відважно наперед і не можна добачити, аби котрий з них пристанув вагуючись, або завернув. Беззастаново забирають нову землю, котру їм вояк насипають до мішків. І так пядь за пядю виривають дожежі обнятий огнем простір і наближають ся чимраз більше до закопу, котрого огонь також можна згасити тільки засилуванем землею. Додати треба, що ті спеціаль-

сти зажадали за ратуноквою акцію кільканих тисяч корон і сю нагороду їм призначено. В середу здавалося, що пожежа остаточно поклонила і пошри відіхали до Перемішля, однак вже в четвер пожежа в заволоді "Oil City" з причини приливу незвичайної кількості ропи розшався з підвійною силою і ратунокова акція напружує знову всі сили над пожежею розбухлого живила. Сусідні заводи стоять далі під грозою вогню. Коли не зайде яка нова несподіванка, пожежа заволоді "Oil City" буде згашений до яких 8 днів.

— В справі „Лубенської самооборони“ читаємо в київській „Рідній Краї“ Як відомо, в Лубнях з другої половини 1907 р. розпочалося судове слідство про „Лубенську самооборону“, що існувала ще в так звані „часи свободи“ 1905 року — за відомим місцевій поліцейській власті і навіть з дозволу полтавського губернатора. Та не вважаючи на те, судову власть розпочала справу, ще й ніби-то справу величезної ваги. Справа ся почалася ніби-то з чийогось доносу із самого початку поклякано до відповідальності колишнього посла до 1-ї державної думи, Володимира Шемета, та ще помічника присяжного адвоката Левицького, студента Кореневича, Ф. Шпака, Лобасова і кількох Жидів: Л. Шпелю, д. Шефтеля і інших. Перших трьох після арешту випущено на волю під заставу (по 10.000 рублів за кожного), а потім їх знов посаджено в тюрму і тільки Лобасов остався на волі, під заставою 3.000 рублів. Ще давнійш, року 1906, в Лубнях заарештовано гурток ніби-то соціалістів-революціонерів. Київський воєнний суд був уже осудив їх, але справу було передано на новий розгляд, а потім, з наказу міністра справедливості, їхню справу прилучено до тієї. Потім, (теж раніш, ніж розпочала ся теперішня справа), арештовано ад-ля Голоборотька, підчас якоїсь гулянки, імени чи що, цілий гурток гостей, з друкарнею, привезеного того вечера до Голоборотька; сих арештованих теж приймають до тієїж справи самооборони. В початку сього року всіх арештованих відправлено з Лубен в полтавську тюрму, бо вони нібито „препятствували“ вести слідство як слід. На сьому, гадаючи, Лубенці, буде й кінець, але виявилось, що гірко помилились. Через який час знову почалося тюрня й арешти, і знов потягли чимало зовсім нових осіб до відповідальності в сій справі. Так арештовано але потім випущено на волю, під заставу 3.000 руб., сина місцевого старшого нотарія П. Супруненка, студента київськ. університету Піщанського, гімназиста Солодкого і Паночні (вони й тепер в тюрмі); д. Рутенберга оставлено на волі під заставу 3.000 рублів, колишньому городському голові д. Вяткову сказано внести заставу, а в іншому разі його буде заарештовано. Колишнього лубенського податного інспектора д. Жежуриса заарештовано в Саратові, студента Миколу Сахарова у Петербурзі і т. д. Одче слово до сєї справи уже притягнуто більш 50—60 чоловік, і можливо, що ще найдути і оговся, бо єсть чутки, що недалеко випущений на волю д. Шефтель, (він сідів теж по сій справі) показав, що на деяких осіб, що нібито допомагали самообороні грішми. Таким робом, з самої звичайної, дозволеної губернатором, самооборони всього поступового громадянства — утворено якесь надзвичайно величезне „незаконне союство, поставивше своєю цілью кінсировати існуючий стрій“ і т. д., потягнуто до судової відповідальності людей різних станів, різних поглядів, таких, що в більшій частині нічого спільного не мали поміж собою. Більшу частину тих, так званих „главарей союства“, тримають по кілька місяців у тюрмі, не вважаючи на те, що поміж ними є чимало хорих. Володимир Шемет страшенно хворіє нервами; Ф. Шпак та М. Кореневич вже на волі були хорі, а в тюрмі їм зовсім тяжко приходиться ся, але на се не звертають ніякої уваги.

— Конкурс на історію української літератури. Видавництво „Український Учитель“ оповідає конкурс на історію української літератури. Умови конкурсу такі: 1) Рукопис має бути присланий не пізнішій 31. ст. грудня 1909 року на адресу Полтава, Петровська площа № 14, М. А. Дмитрієву. 2) Обсяг книги має бути 10—12 друкованих аркушів разом з аркуш в 50 тисяч букв. 3) За працю признають годішню до друку і найкращу з усіх присланих, видають „Укр. Уч.“ дає 500 рублів і має право першого видання книги. 4) Щоб розглянути рукопис, видають „Укр. Уч.“ заклаче жрірі з трох знавців української літератури і мови. Про результат конкурсу оповідає видавництво в газеті „Український Учитель“ 1910 року. Видавництво подає програму оповіщеної праці; автори можуть робити в сій програмі зміни й додатки, але з тією умовою, щоб: а) вся книга була не збіркою окремих нарисів, а одним цілим твором, що в хронологічній порядку має показати розвиток українського письменства: виклики до відділків літератури (поетія лірична, драма, поетія і т. и.) не дозволяється; б) щоб показано національну основу й прикмети письменства, а також і впливи на його від сусідніх письменств; в) щоб вияснено ідеї течії й напрямки в нашому письменстві; г) щоб вияснено органічний зв'язок між старим письменством (до Котляревського), новим (від Котляревського) до сього часу (до Шевченка) (від Котляревського) розглянуто в ширшій розмірі ніж старе. Мова викладу повинна бути чиста, народна і якомога більше популярна.

— Брутальний професор. В справі вчорашньої афери професора Макаревича, котрий при підписуванні індексів назвав одного академіка „штубаком“, відбуло ся вчора по полудні в одній з університетських саль віче студентів. Ухвалено зажадати від проф. Макаревича, аби перепросив ображеного студента в присутності товаришів і щоби взагалі змінив свій грубий спосіб поведінки, а колись се не стало ся, молодіж витягне з того консенсусу, до якої управлені її університетський закон. Вибрані делегати мають предложити домагання молодіж на письмі ректорові університету.

— Ревізія процесу о убиство. У львівському карнім заведенні для мужчин при ул. Казимирівський уміщено тому всім літ на досмертну в'язницю б. старшого скарбового стражника, Яна Заборовського. Онові доніс йому адвокат д-р Дверницький радісну вість, що записала йому надія цілковитого ульнення з в'язниці. Заборовський, сповнаючи службу в 1900 р. при граничних стопах в Скалаті, застрів свого звержана респіциента з причини якогось непорозуміння. Суд присяжних в Тернополі засудив Заборовського в жовтні 1900 року на кару смерті через повішення. Трибунал предложив внісене на помилування і наслідком внісеного цісарем кару смерті вмірено Заборовському кару досмертної в'язниці. Тепер завадки заходам д-ра Дверницького вищий суд крайовий допустив повторне карного поступовання на підставі новонайдених обставин. Заборовського відставлять з львівського карного заведення до слідчої в'язниці в Тернополі, де переведуть на ново слідство а відтак нову розправу, оскільки державна прокуратура на підставі доствалених д-ром Дверницьким обставин не відступить від дальшого переслідування уязненого.

Заборовський мав 25 літ в хвилі засудження його на досмертну в'язницю.

— Жертви грому. В селі Довголюці стрийсько-го повіта, убили на днях грім ташошну селянку Олену Яворську, що сховалясь була перед дощем під стодолю селянина Мих. Турця. Убита осиротила троє дітей. — Селянин з Черніл брідського повіта, Спиридон Топорницький, сховався перед дощем під дерево. Нараз ударив в се дерево грім і убив Топорницького на місці.

— Туча з градом. В неділю, дня 5. липня с. р. навістала величезна туча градова село Маморинцю, на Буковині. Около години 4-ої по пол. стемніло нараз як вночі, лінув великий раптовний дощ та посилав ся град величини яєць і волоських оріхів. Туча надтягнула із сторони сіл Чагор, Молочія і Лукавця; прелетіла понад Маморинцю і оперла ся на горах румунських. Все те тривало пів години, однак град упавший на землю не міг стати до години 8-ої вечером. Шкода в полях велика. Найбільше потерпіли лани з житом і пшеницею Авсєндера і Земана. А оскільки більше потерпіли не лани а калатки землі бідного робучого народу! Лани асекривані; а хто зверне шкоду мужиків-нуждарів, яким грозить голод?

— Огні. Вісторок дня 7 с. м. о 10 год. вечером вихух. огонь в Городищі самбірського повіта. Весь народ вже спав. На даний знак дзвоном, заки народ збіг ся, огонь в повнім розгарі обняв вже був три загороли заможніших господарів. Завдяки лише місцевому учителеви п. Лехицькому, котрий своєю прапєю і проводом при участі кількох людей потрапив здушити і недопустити дальше огонь. Шкода внісоти около 6.000 корон. Підчас пожежі оказав ся великий нелад при ратунові. Причини сего лежить в тім, що село Городище не має жадної пожежничої організації, а за се має багато великих пнящих, котрі підчас ратування лиш викликають сварку, бікту та закролот між народом. — Очевидець. — В Колоніях чортківського повіта згоріли чотири господарські загороли. Пожежа викликала троє дітей селянина Купчинського, котрі в неспростності родичів розложили огонь на поді і мало самі не згоріли. Виратували їх з горючої хати жандарм Клуз і скарбовий стражник Вайс.

— Викрете „срібного скарбу“. Пишуть нам: В селі Касперівих пов. заліщицького викрили пастуху в перших днях липня с. р. на скарбовий пасовиску гр. Баворського, при дорозі ведучій на запад ріки Серета з Касперівця до Лисичин, значний скарб римських монет. Скарб лежав у критий в рові під великим каменем, який з часом підмулила дощова вода, виполіючи каляку монет на верх. Хлопеч Богодимир Мартинюк з Касперівця побачив ті монети і почав порпати під каменем дальше, добуваючи чим раз більше срібняків. Відтак збігли ся пастухи, камінь перевернули й в протязі трьох днів видобули з того місця кілька кілограмів срібних монет (около 1000 штук), розсипаних вільно в землі без ніякої посуду. Переважно часті найдених монет забрав управитель дібр гр. Баворського, якому як власністелии грунту належить ся після австр. закона половеина скарбу, решту хлопці пороздавали або розпродали цікавим людям. Монети всі срібні і однакової величини (завбільш наших 10 сотників) загонали на собі дуже виразні пологіи римських імператорів (від Гадриана до Александра Севера пр. 117—235 по Христі) і досить виразно латинські напси. Суть то т. зв. сестерції (nummus sestertius), монета обігова, уживана в римській державі зарівно в часах республіки як цісарства. Викрете їх по сій бік Дістра свідчить, що римські когорти і кастеллі в часі найбільшого розквіту римської держави мусіли сягати аж в сі сторони. Замітло, що перед кількім літами в тій самій околиці (в Михалкові над Дістром) викрито в горішній спсбід дуже цінний скарб золотий. — Д-р Ернст Калитовський.

— Асенирункові обманства. З Ярославла доносять, що тамошні власті попали на слід величезних асенирункових обманств, ведених з небувалою хитростию довгі літа. Обманства ділили ся на дві групи: першою була головна щорічна бранка, другою додаткова бранка і зголошуване до активної служби в осени та до вправ. Слідчий судія з Перемішля, радник суду Гошек, перевів кільканих ревизій з додатним успіхом. Слідство приймає чимраз більш розміри. В справу вмішані різні особи на висших становищах в різних містах, бо шайка оперувала майже в цілій Галичині. Головні місцеві махери, Нафтали Ліхт і Зейлі Гафнер, утіли; уязнено лише підрядну фірку, Натана Негера. Як люде з одної сторони були легкодущі та щедрі, а з другої як знамениті інтереси робила шайка, свідчить факт, доказаний знізаннями свідків, що за ульнення від військової служби і вона відбирала гроші ніби то для чоловіка а махери знов нагнали їх родини за посередництва та ульнення до пані „регентаршовой“. При ревизії у Філерові знайдено численний матеріал, що компромітує багатьох осіб.

— Самоубийство. В Перемішлі на побережжя Франц Йосифа застрів ся тангетт генерала Потта, Вільгельм Шіт. Причиною була заведена любов.

— Неврожай на Буковині. В середу рано відбула ся в краєві правительстві в Чернівцях наряд в справі неврожаю в краю. По виводах референтів і по відчитанні інформацій поданих повітовими старостами про неврожай, а головню про брак паші, постановлено закупити 60.000 вагонів сіна, конюшини і соломи. Зараз таки займе ся крайовий виділ закупного паші. Різночасно постаріть ся правительство о зльнення від паші спроваджування сіна, конюшини і соломи з Румунії і Росії. Псс. Василько поставив на оновішній засіданню палати послівнагле внісене в справі поміщиці для потерпілих від неврожаю судових округів Вишніця, Путилі, Селетин і Кімполонг, жадаючи відписаня біжучих і залеглих податків.

— В обороні індіанської мови. На конгресі, який відбув ся недавно в Клівленді (Огайо) в справі національної просвіти, відчитав Г. Президент реферат про індіанське питання. Він заявив, що поведене правительством з індіанцями просто варварське. Червоношкірі обов'язані відлекувати ся мови своїх батьків, а той примус спиноє інтелектуальний розвиток і ривається як убиство душі індіанського племені. Державні школи зніщили питоми індіанським племені штуку, народні перекази і казки, поезію та штуку. Результат „вихованя“ індіан американською школою такий, що відобрано йому змогу розвивати вроджені прикмети, при котрих могли багато зробити.

— Фабрика порнографії. В Варшаві поліція викрила „літературу“ фабрику, що виробляла фабричним способом порнографічну літературу в значній кількості. Ся „література“ була призначена виключно для Росії, Сибіру та Кавказу. У фабриці працювали свої „спеціалісти“ — фото-

графи, що владжували порнографічні малюнки з живих оригіналів. Були також свої „спеціалісти“ письменники, що укладали порнографічні брошури. Порнографічна фабрика мала великі доходи від своїх видань, які розповсюджувались у великій числі.

— Тортурі в Перзії. Кара смерті, якою так шафуде тепер перський шах для своїх підданих, не вистарчає перській справедливості. Сю кару виконують там при допомозі тортур, про які читаємо в „Олексих Новостях“. Засудженого на смерть прив'язують до стовпа так, щоби не міг рушити рукою ні ногою, а потім прикладають йому до черепа залізне пуделко, поділене на дві часті; в одну часті кладуть розжарене вугле, до другої пакують кілька живих щурів. Сю скринку прив'язують так, що вона пристає тісно до тортурованого тіла. Коли скринка від вугля чим раз більше розгрівається і щурі шукають виходу, тоді обережно витягають засуку, що закриває тіло мученого. Хоча чи видобути ся, щурі кидають ся в сей одинокий вихід, перегризають черево та внутрешності і тортурований умирає серед страшних мук.

Поручаєсь цукорню п. Василя ВІТИНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє знамениті тісточки, чавники, медівники і т. д.

Оповіді:

Календар. Завтра, в неділю: 4. н. по С. Д. П. П. (лат. Генрика). Позавтра, в понеділок: Собор 19 Ап. (лат. Маргарити). Ві второк: Косми і Дем. (лат. Беневентури)

Авдієнція! С. Е. Митр. Шептицький в понеділок, ві второк, середі і п'ятницю від год. 10 рано — Ексц. намісник ві второк, а середі і неділю від год. в полудне. — Консультатор сесія відбуває ся в четвер і суботу. — Віцепрезидент крайової міської ради і п. д. крайові інспектори в середі і неділю від год. в полудне. — Віцепрезидент крайової дирекції скарбу що дня від год. в полудне. — Президент заст. крайової суду що дня від год. в полудне.

Репертуар руського театру, тепер в Вишніці на Буковині:

В неділю, 12. с. м. „Серед бурі“, драма Грінченка.

Ві второк, 14. с. м. „Фавст“, опера Гунода, гостинний виступ М. Шляфенберга.

В четвер, 16. с. м. „Мари“, драма Ібсена.

В суботу, 18. с. м. передостатнє представлення „Жиди“, драма Чіркова.

В неділю, 19. с. м. послідне представлення „Наймичка“, драма Карпенка-Карого.

На фонд ім. Олени Стішківської зложили дальші жертви в коронах: Неділіська Зсфія, Угнів 4, Гордицький Зен., Рафайлів 750, о. Петрицький Петро, Колоколин 2, Хромовська Єлєсєвета, Гляник 2, З Ярославла: Притиріос 050, Матіаш 050, Дуб Мих. 040, Янів, Гіліцький, Кошута, Мельничуківна А. по 1, д-р Станько 2, Мельничук 3, Лопатинська Юлія, Яблінка 2, о. М. Паньковський, Устиянова 5, Т. Шепанський, Богородчан 2, І. Ревюк, Переросль 2, складка в Царинськом 1522, о. Л. Герасимович Лешнів 10, О. Матюківна, Карів 3, Бочирський, Пьонтак Буач 612, о. Я. Яхно, Залокоть 20, О. і Н. Ясеніцький, Попелі 5, Боронівна, Шавне 2, Загалыйні стан кн. ч. 6000 „Кр. С. Кред.“ 92348 кор.

На чернівиській жертви надіслали через адміністрацію „Діла“ в коронах: І. Тихоліс, Підгайці 1, В. Соваковский, Підгайці 1, „Січ“, Бертеши 6, В. Варивола, Стрий 25, о. Дяків, Городиславичі, збірка на собр. 1640, о. І. Паліт, Перевоше, збірка підчас акаф. 540, ученики філії акад. гімн. у Львові 10, Ю. Шухевич, Тарнів 1, С. Чумак, складка від курації в Ліндевізе 1010, Ант. Маврич, Довгополе 2, Теофіл і Ольга Роговські, Стебнік 2, Мих. Винарський, Риманів 1, М. М., Довгополе 1. — На книжочку ч. 4500 „Краєвого Союзу кредиторів“ прислано датки (в коронах) дальше: читальня „Просвіти“ і „Січ“ в Звенигороді 806, читальня „Просвіти“ в Шоломі 520, С. Воробель, Краків 3. — Стан загалыйні 31085 корон.

Через адміністрацію „Діла“ надіслали для родини б. л. Марка Каганця в коронах (дальше): Академіки українські, Львів 475, читальня „Просвіти“, Стрілець 10, В. Сайко, Раків, складка від учительства 13, о. С. Мака, Нове місто, складка від парохій 7, Ів. Фалович, Голосків 6, о. С. Гіловицький, Броди, складка 5, о. І. Карявнов, Миколайів, б. Бродів 4, Роман Хомич зі Стриківця ад Миколаїв 2, о. Дудрович, Тавріс, складка парохій 4, о. П. Єзерський, Глецава, на памятник 2, жінок глецавських 220, члени читальні в Ожидові 5, о. Йосиф Керанович, Цегуля, з панахиди 3, С. Паздрій, Нове село к. Підроличськ, збірка на Богосл. і довір. збор. 23, о. Д. Гура, Нове село 2, чит. „Просвіти“ в Пилипчу 295, о. Я. Сінгалевич, Романів, збірка від Тимка Мох 3, д-р Романчук, Відень 1, Т. Луначовський, Відень 1. І. Палагіцький, Чорнокиїні малі, від громадян 182, читальня „Просвіти“ в Буначі 1006, д-р Станько Михайло, від „Руської Бесіди“ в Ярославі 8, Винарський Михайло, Риманів 1.

Сокольський фестин в Збоїсках коло Львова, який уряджують „Соколи“ львівський і збоїський завітнішній неділі по полудні в двірським парку, заповідьєсь дуже величаво. В програму фестину входять: забави при музиці, перегони за нагородами, конкурс гумору, томболя, гри в обурч, м'ячі і много інших точок, а найінтересніше заповідьєть ся вільні вправи хоругвоваки, які виконують члени „Сокола“ з Ляшок мурованих. Буде се фестин в повнім того слова значінню, а оповіщена афішами програма буде виконана що до букви. Комітет поділив ся роботою і доповніть, аби всі гості були вдоволені. Вступ коштують 30 сот. від особи; за діти 10 сот. Початок о 3 год. по пол. Для львівських гостей кінний трамвай до жовківської рогацьки, а потім 2 км. пішки або фірою по 30 сот. На випадок дощу фестин відбуде ся в сідлующу неділю.

Фестин у Львові відбуде ся завтра, 12. с. м. в городі Яхницького при ул. Жовківській ч. 67 (за залізничною рампою) заходом товариства „Сила“. Грати буде руська оркестра з Комарна. Початок о 3 год. по пол. Вступ 30 с. від особи. В разі непогоди відбуде ся фестин в сідлующу неділю, дня 19 с. м.

Видіт тов. „Руська Академічна Поміч“ звертаєть ся до української суспільності з просьбою, аби в справах лекцій і всяких бюрових занятій звертала ся до „комісії інформаційно-лекційної“ згаданого товариства, котра старати ся буде поручити як найвідповідальнішого пегента. Згадана комісія уряджує що дня між 11—1 год. в льокалі тов. при ул. Зиблікевича ч. 3. — За лекційно-інформаційну комісію Ів. Мельничий.

З Дрогобича. На довірочний нараді дрогобичських академіків з дня 6. с. м. рішено між ними засновати в Дрогобичі товариство „Академічна Громада в Дрогобичі“ з цілю: ширити національну свідомість серед селянства дорогою закладання есент. лютроствана читальн „Просвіти“, також і „Січ“ та виголосування популяр-

них відчитів. В склад організаційного комітету увійшли т. т. Виницький Гриль, Кондрат Антін і Мирон, Кухтін Федь і Стронський Микола. В цілі придбання фондів на просвітні цілі і „Селянську Бурсу“ устроюють дрогобичські академіки дня 3 серпня с. р. о 8 і пів год. вечір в міській сали в Дрогобичі величавий равт. Вступ за запрошеннями, які вскорі розішлють ся. Вступ на салью 3 кор. Добровільні датки приймаєть ся з покаякою. За комітет молодіж: Теофіл Горницький, Мирон Кондрат і Теофіл Михайлівський.

Вінчане п. Григорія Скаскового укіченого богослова з п. Євгенією Дурбак дочкою о. Івана і Філіппи з Виницьких відбуде ся 14. липня с. р. в церкві парохіальній в Божикові.

Нові книжки і видання:

Гі де Мопасан. Сильна як смерть. Переложив О. Пашкевич. Львів 1908. Накладом редакції „Діла“. 3 друкарні „Народової“ (Манецький) Коперника 9. Ст. 243—8-ки. Ціна 1 К 50 с. Набувати можна в адміністрації „Діла“ (Львів, Ринок ч. 10).

Der Neopanslavismus. Von Wladimir Kuschnig. Inhalt: Vom alten zum neuen Kurs im Panslavismus. — Polnisch-Panslavismus. — Der russisch-polnische Ausgleich. — Schlussbetrachtung. — Anhang: Der Kampf gegen das Ukrainentum. — Wien und Leipzig 1903. C. W. Stern, Wien. I. St. 30+2, 8-ки. Ціна 50 сотиків.

Орест Авдикович. Огляд літературної діяльності Олександра Кониського. Перемішль, 3 друкарні гр.-кат. капітули. 1908. Предрук зі звітів „Дирекції лісес Руського інститута для дівчат“ і „Дирекції ц. к. гімназії з руським викладовим язиком“ в Перемішлі за рік шк. 1907/1908. Ст. 24+23+1 нен. 8-ки. Накладом автора. Ціна 50 сот.

З української преси. Український популярний тижневик „Свїтові Зірніця“, що виходив в Могилеві підольським, перестав виходити з дня 1 липня. „Свїтові Зірніця“ видавали польські помічники для захоплення в руки українського селянства. Довгий час ся часопись не показувала своєї політичної закриски, поміщуючи головні статі з області історії, географії, агрономії, ветеринарії і мелесини, через що сповнювала визначну культурну місію. Аж останніми часами почали появляти ся в „Свїтовій Зірніці“ статі звеличующі польські добродійства для нашого народу, через що здемакувала ся перед нашим загалом — і отсе перестав виходити! Треба одначе признати, що тон „Свїтовій Зірніці“ був куди приличніший прим. від такого „органу“ як „Руський Селянин“. — Українська спілка соц. дем. російської партії робітничої віднолює видаванє свого закордонного органу „Правда“, який буде виходити в мові російській (і) в Женеї а в мові українській у Львові. — Як зачуваємо, на Україні роблять ся заходи, щоб відновити селянський тижневик „Рідна Справа“, що був органом „Української Громади“ в 2-ій думі. Тепер мають її програму змінити й значно розширити.

Каталоги українських видавництв. „Рідний край“ оповідає, що серед наших видавництв на Україні виринула думка видавати рік-річно спільні каталоги. В тій справі відбудеть ся незабаром нарада всіх українських видавництв, на якій уложити ся умови для тих, хто хоче поміщувати оповістки про свої видання в тих періодичних каталогах. На справу сю — після нас — повинні звернути увагу й наші галицькі видавництва.

Видіт Тов. „Руських Жінок“ в Стягпєставові оголошує огослов отосм конкур на приває панночок до бурси тогоч т-в від сідлующими услівями: 1) К жда панночка мусіть бути одорова, що ствердять лікарські оглядани з початком шк. льового року; 2) Ватько або оїкун має зажити письменну заяву, що буде платити точно з горн кожного місяця 25 кор. ргядию умовлену впаєжність, крім того платити ся одноразово 5 кор. на інвентар і 1 кр. місячно на пранє; 3) До подави догучити треба свідкоушко шкільне в посильного року, метрику і свідкоушко убожества; 4) К жда панночка прийнята має вгосмотритись в сідлующій річ: коварду, копки і подушку, 4 простирати, 4 пошивати, 4 рупацьки, 12 хустинек до пса, 4 кафтанчик білі, 6 пар понічків, 2 сльняк, 4 пар б'я, 4 суконки граватові, 2 зимові а 2 літні. 8 огляду на конешність одностайності, проствіть ся, щоби взагалі вчє суконки, загортки і капеліх були граватові. Подави просить ся вносивти найбільше до 15 серпня с. р. на руки предсідательки Антонії Куляччїної в Підпечарах п. п. Тисемениці.

До „Народної Гостиниці“ прихали дня 11. VII. Духа Дурдело, Радимно; Кирило Лєх, Радєхін; Николай Мавур, Синія ракова; Модест Кузін, Радимно; о. Кефонот Сосенко, Конохи; Володимир Войнаровський, Кулячків; о. Микола Герасимович, Лешнів; Василь Берексин, Дірни; Кості Богачевський, Ісбрук; Павло Шпукла, Копичини.

Надіслане:

(За сю рубрику редакція не відповідає).

Цінник машин до виробу дахівок цементових з всякими потрібними поясненнями видала Спілка для господарства і торгівлі в Перемішлі і своїм відборцям вже розіслала. Хго его ще не одержав, най до нас напише, а вишлемо безплатно даром і оплатно. Разом з тим цінником розіслали ми і цінник штучних навозів.

890 1—2

ДИРЕКЦІЯ.

Прийме ся сейчас рутинуюаного в проваджєню тартаку бухгалтеря, Русина, Алексій Терлецький, Борислав. 884 1—8

Адвокат Д-р Йосиф Партицький
Мінар Д-р Роман Яросевич
в Станиславові ул. Собіського ч. 22, над кавярнею „Габсбург“.
673 3—8

Мінар і Директор „Народної Літничі“,
Д-р Евгеній Озаркевич

перепровадив ся до нового дому „Дністра“ улиці Підвале ч. 7. І поверх, (ріг ул. Руської побіч волоскої церкви.) — Станція електричного трамваю коло дому.

ОГОЛОШЕНЕ.

Тов. „Руська Захорька“ в Тернополі оголошує конкурс на приває 10 учених шкіл публичних і приватного семінаря учительського за оплатою до 10 К місячно. Подави внісоти чийдальше до 20 серпня с. р. на руки о. Волод Громницького місцевого пароху, у котрого можна також заєвгнати бізпаші інформацій.

ЗА ВИДІЛ:

Ольга Громницька
голова.

Антонія Нондрова
секретер.
876 8—8

Де і через кого аскурувати?

Одно з найважливіших Тов. підприємств з осядком в границях австрійських „Алліанс“, котрого заступає від довгого часу, а то тому, що те одне Тов. не визнає так як багато інших, аскуруючи, як рівнозначне поліса і провадить кореспонденцію зі сторонами в его матерій асирі і т. п.

Для того зволить П. Т. бажаючі ся зааскурувати на життє, чи ренти, або для довгого віно, звертатись впрод до мене о інформації, котрі полагаю кожного 1 і 15 в місяці, а если в певній місцевості хотьби найдальшій знайшовся 3-4 до закінчення певного рода аскурації, вижджу впрод на місце. Патріоти! Час би вже приворожитись нам до клича, Свй до свого, Свй у свого; тим більше, що зложивем декларацію комітету, займаючому ся заснованом приватних середніх шкіл в Копичинцях, що з чистого зиску від тих, що впрод зволить у мене зааскуруватись дати 25% на тую ціль. Для більшої евіденції, просить ся інтересованих також відноситись о інформації на руки п. Аріяна Височанського директора кред. товариства „Згода“ в Копичинцях.

Микола Петрицький, аквізитор аскураційний в Копичинцях. 770 4-?

ТРУСКАВЕЦЬ

лікар заведення д-р Т. Прашіль бувший асист. унів. і секундар. краєвого шпиталю у Львові ординув від 15. мая до 30. вересня с. р. Телефон ч. 2. 783

Коперницький і Син

Оптики і Механіки у Львові площа Галицька ч. 1. (проти Вайку Гіпотечного на плантаціях шкоти Галицької) поручають:

Береметри-аналоги по 7, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 96, 98, 100. Беремо також за 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30, 33, 36, 39, 42, 45, 48, 51, 54, 57, 60, 63, 66, 69, 72, 75, 78, 81, 84, 87, 90, 93, 96, 99, 100. Беремо також за 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30, 33, 36, 39, 42, 45, 48, 51, 54, 57, 60, 63, 66, 69, 72, 75, 78, 81, 84, 87, 90, 93, 96, 99, 100.

Конкурс.

Товариство „Шкільна Поміч“ в Коломиї прийме з початком шк. року 1908/9 около 40 учеників руської гімназії (переважно з нижніх класів) до бурс-інституту. Своім вихованцям дає ціле удержане, нагляд і домовий провід а також меншу поміч в науці. Оплата вноситься на рік 4 К на інвентар, 2-4 К як річну членську вкладку до товариства, 2 К на кореспонденції і 4 К до фонду на відбудову дому (по мысли ухвали заг. зборів 1907 р.), а місячно 38 К за удержане і 1 К за пране біля, все платне з гори. Хто бажав би бути прийнятим за меншою оплатою (однак не нижше 25 К), має предложити відповідно вписане і подтвержене свідоцтво убожества. Вихованці мусять при прийнятті вказати ся, що мають 6 пар біля, 6 ручників, 6 хустини до носа, 2 пари обuvi і по три штуки біля на постіль (всього назначене). Кождий прийнятий дістає карту прийнята. Без якої не може справдитись до інституту. Подане з декларацією, кілько обов'язує ся місячно платити, належить вносити на руки голови товариства директора гімназії. Софрона Недільського до 25 серпня 1908. За виділ товариства „Шкільна Поміч“ в Коломиї. С. Недільський 887 1-3 Пр. Рибчук секретар.

ОГОЛОШЕНЕ.

До Інституту Руського товариства Педагогічного у Львові ул. Театинська ч. 19 буде прийняти на шкільний рік 1908/9 понад 40 учеників під слідующими умовами:

- 1) Місячна оплата 45 корон. За те отримає ученик поміщене, харч, світло, опал і безплатну поміч в науці.
- 2) Батько, зглядно опікун, має бути членом Руського товариства педагогічного, зглядно вписати ся в члени.
- 3) За інвентар, окрему поміч в науці, пране, направи оди платити ся окремо.

З огляду на велику дорожню у Львові, як також намірені поліпшення, які будуть переведені в Інституті в р. шк. 1908/9 місячна оплата не може бути рішучо нікому знижена.

Подана зглядно зголошення (від родичів зглядно опікунів бувших елевів Інст.) просить ся вносити на адресу: Управа Інститута сьв. о. Николая у Львові ул. Театинська ч. 19 до 1 серпня 1908. Д-р Остап Макарутка о. Теод. Лежосубський голова коміт. Інст. 883 1-4 контр. Інститут.

Поручає ся дешево і совісно артистично-риторичне заведення

А. Зігмана
у Львові, ул. Сикстуська ч. 14
Робітник металевих і кавчукових штампалей

Монументи, герби і яскрі гравюри — власні ризовані і ліній, просявані бляхи для сторожів і товариств. — Поручає ся як доставець розважливих руських товариств і Урядів парохіальних. 9 99-?

20 до 40 корон опушту!

Спілка для господарства і торгівлі в Перемишлі радить всім П. Т. хліборобам замовляти вже тепер штучні навози на осінь, бо доставка в місьцю серпня і вересня буде як що року трудна. При чім оповіщується, що в тім році удалось Дирекції від фабрик суперфосфатів узискати так користні умови, що дає опушту на вагоні суперфосфату 20 до 40 корон. Залежить се від рода (назви) і ціни навозу і потручує в рахунок фрахт, чого ніяка друга фірма не робить. Радимо тому спішитись з замовленнями суперфосфату тим більше, що в тім році фабрики мають малі запаси тома-сини, від котрої даємо по 15 Корон опушту на вагоні.

Ціник в друку і розішлесь его в скорі, на жадане однак подамо ціну відворотно. 804 3-?

ДИРЕКЦІЯ.

Позір! ЗЕМЛЯКИ! Даром!

і оплатно жадайте багато ілюстрований ціник Товариства Галузної торгівлі і продукції перед тим М. Паоїчич Руське Товариство в обм. пор. Відень, 181. Theresienstrasse 73.

З него довідаєте ся, що ми доставляємо по фабричних цінах і знамениті КОСИ якості з власної фабрики в St. Katharein в Стирії серпни, молотки, баби, бруски, машини до клепаня кіс, які у других коштують К 7, у нас ті самі лише 3-50, просимо лиш порівняти, яка то різниця! — Крім того доставляємо яскрі товари сьвйні, товари галицькі, мануфактурні, блазатні, прекрасні хустки, полотна, наче кутонне і столове і м. Гарно ілюстровані ціники наші послужать до урядів парохіальних, громадських, шкіл, чатахон, півдів церковних, крамниць і м. Родимці! Товариство наше руське, засноване в першій мірі для Вас Земляки! Купити уділяємо високий рабат! 743 4-?

Лише 40 кр.

коштує у нас желізне ліжко з бляшаними боками, з пружиниовими матрацами, колдрую і подушкою. Поручаємо рівнож дешево власного виробу, під гаранцією лише найліпшої якості комплектні сипальні, ідальні, мужські покої, сальони, люксові меблі і гнуті, мосяжні карніші від 5 К, софи, отомани, ліжка желізні, мосяжні і дитинні, дивани, хідники, портіери, фіранки, стори, капи на ліжка, меблеву матерію, колдари, матраци, кошки, подушки, простирала і т. д. При більшим замовленнях можливо найдогіднійше сплата на рати без підвиснення ціни.

Станіслав Точиский
у Львові, ул. 3-ого мая ч. 5. 630 10-10

Для ЛІТНИКІВ
Віля „Олена“ в Дорі н. Прутон
пони і пенсія
від 15. червня до 15. вересня.

Чудова околиця, кругом гори і ліси, купіль в Пруті, дуже лагідний воздух, до Яремча 2 до Делятина 5 кілоом. — Ближша відомість у Пані О. Калитчукової в Дорі. 645 9-?

КРАСВИЙ ГОСПОД.-МОЛОЧАРСЬКИЙ СОЮЗ

В СТІЮ
спродає найдешевше
машини до цементових дахівок.
Достави до стації залізничної за го-
товку або на силати. — В ціні найви-
ше 1300 К, а поученем відправителя виробу.

Конкурс.

1. На посаду начальника зглядно помічника торговельного до skleпу з виробами паперовими і галицькими.

2) на посаду касієрки до skleпу і 3) практиканта.

Від претендентів вимагає ся ад 1) практики торговельної і кавці І в квоті 500 кор. ад 2) кавці в квоті 200 кор. ад 3) укінчених двох класів шкіл середніх або виділових. Касієрка має відбуди одно-місячну безплатну практику а практикант через шість місяців є безплатно. Платня після умови.

Подана заосмотрені в сьвйдоцтво хрещення, шкільне і службове належить вносити до Дирекції „Сокільського Базару“ у Львові найдальше до 25 липня 1908 р.

Товариство „Сокільський Базар“ у Львові ул. Руська ч. 20. 883 1-2

Парцеляційне Товариство „ЗЕМЛЯ“ у Львові

ул. Сикстуська ч. 43/6
Конто почт. шадн. 97.255. Адреса для телеграмів: „Земля“ Львів. Вписове 5 кор. Уділ вноситься 200 кор. на сплату ратами місячними найменше по 10 корон.

Переводить парцеляцію маєтків в Галичині і Буковині.

Уділяє кредит і помагає до узискання кредиту в інших інституціях фінансових на купно землі.

Зав'язує місцеві спілки парцеляційні до означеного маєтку.

Приймає вкладки щадничі на 5%, приймає також вкладки до обороту на значно вищий процент і до поодиноких інтересів за вилівиженем після особної умови.

На жадане всякі інформації.

Урядові години від 10-1-ої рано і від 5-7-ої вечером крім неділь і сьвят. 37 20-54

ПОМОСТИ

ДО ЦЕРКОВ
цементові
камінцеві
мозаїкові
поручає 448
Т. МЕЛЬНИЧУК
АРХІТЕКТ
ЯРОСЛАВ.

„Достава“ в Станіславові

переносить свій багато заосмотрений склад товарів церковних з днем 1. мая с. р. на ул. Смольна ч. 1, напротив ц. к. Голубої почти.

Поручаємо великий вибір сезонів, хоругви, чаш, крестів, накуів, хітарів, патерів, цвітів, охтарів прощальних, лані до вічного світла, обра-ві і т. д. в добрій якості, совідних викіченню та найдешевших цінах. Приймає Евангелія до оправа чаші і яскрі знаряди до золочена в огни в власній в Станіславові бронзанійній роботі під проводом п. В. Дуткевича, обрусів і біз церковне в правдивій лані воя, есони перерабає і направиє в в власній роботі краєвцй. На жадане вислаємо прібли і есони до вибору. — Всей замовлена виконує ся безпроважно. — Багато приймає за яскрі і дешево ціну до перераду.

Склад паперу, опустів прайорів шкільних і канцелярських, а некимим штучні навози. — Знаряди різничі, яскрі огнетриві, штучні навози. — Просимо виконувати ся в члени товариства: „Достава“ в Станіславові. 516 8-3

РУСИНИ!

Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крам-
ницях лише ТУТОК і ПАПЕРЦІВ з першої
галицько-русської фабрики
Евгена Біліньського в Збаражжі
3 доходу сьвй фабрики йде на будову першої в Сьвй 35%, на школи і бурсн тов. педагог. 10% а на подя і сьвйоті по сьвйчениках 5%. — Даржм ся докладає! Свй до сьвйоті! 731 6-1

КОНКУРС.

Управа „Рускої Бурси в Теревові“
приймає 60 учеників гімназій або народних шкіл.
Успіва: Платня 20 Корон місячно готівкою з чого
можна буде частину оплатити в натураліях. По-
дана з доученем шкільного сьвйдоцтва вносить
найдалше до 15 серпня с. р. на руки о. Зиновія
Марквича, або п. Вяткова Целевича в Теревові,
у котрих можна також засягнути близьких по-
чень. На відповідь доучити кореспонденцію. 849

Рік заложена 1872. Ціники franco і gratis.
Оригінальні американські
„DIVIS“
Машини до шиття і гафту рівнож до цілий реміє-
ничих, найновішої системи, надзвичайно прав-
тінні, силно збудовані з 5-літньою гаранцією.
Виключне заступство для Галичини
Іосиф Іваніцький
спеціаліста і механік у Львові, ул. Академічна
Готель Жоржа. 789 6-6

Від 1868 р. умижане
БЕРГЕРА МЕДИЧНЕ СМОЛЯНЕ МИЛО

поручає знаменитими лікарями, уживає ся в переважній часті
європейських держав з ушом прогн. асому роду
шкірної висипки, особливо проти парші і хронічних
неуд шпирі та паразитів, припш, також проти червоної
лози, піхворожки і печеня кіт. Бергера смоляне мило
має з собі 40% деревної смоли і воєм відрізняє ся
від уєх прочих смоляних мил по торговлях. — При упертих
неудгах треба спробувати дуже ушпільного

Бергера смоляно-сіркового мила.
Як лагідніше смоляне мило до усунення всякої нечистоти лиця, про-
тив висипки на шкірі та голові у дітей, як
також неіражене косметичне мило до шиття,
купелі до щоденного ужитку сьвй
жати

Бергера гліцеринно-смоляне мило
що містить в собі 35% гліцерину і є силно напругуване,
дальше як дуже добре средство на шкіру уживає ся з вели-
ким успіхом:

Бергера бараксове мило
зроблене на веснянці, остиуд, опале-
не від сонця, утрі і всяку яскрі
шкіру нечистоту.

Ціна штуки комоді повношитої сорта 70 с. разом
з поученем як уживати.

Домогати ся треба в аптеках і дохотних аптеках виро-
д Бергера смоляного мила та укладати на ушпільну а бок
огорожу марку і підпис ержа Б. Нейл & Co. на кожній
еткеті. Преміоване почесним медалем у Відні 1893 і золотим
медалем на виставі в Парижі 1900.

Всі інші медичні і гігієнічні мила маржа Бергера
вчислені в інструкції уживання, додані до кожної штуки мила.

Дістати можна у Львові в аптеках: Якова Вайсера, Ка-
рола Діля, Петра Миколая, Якова Шпеса-Портатського,
Якимста Рухера, К. Сьвйєнського, К. Височанського, Едвар-
да Брієнера, І. Шиндлера, Сьвйона Гая, д-ра Т. Варшавського
в друкарстві Петра Миколая і Сьвй. Т. Гріншана, Ф. Трап-
сольєра, Яковра Фрухтмана. — У Вильшлях ч. 4, у аптека-
ра Якова Вайсера а також у всіх галицьких апт. 407 15-35

Головна вислака: G. Heil & Comp., Wien I., Sternng. 8.

Розклад залізничних поїздів
важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	з нощі
Краків	5:50	8:55*	1:30*	5:45	9:50
Краків	7:25	9:50	—	8:40*	3:30*
Ратна	—	—	1:10	—	—
Підволочис	7:30	12:00	2:15*	5:40	10:30
Черновель	8:27	—	2:05*	5:57	9:30
Черновель	—	—	—	8:40*	12:20*
Станіславов	5:40	—	—	—	—
Коломи	—	10:30	—	—	—
Сьвй	7:29	11:43	8:50	—	11:00
Пустомит	7:29	11:43	8:50	9:58*	11:00
Самбора	8:00	10:30	2:00	—	9:10*
Льбів	8:00	10:30	2:00	9:10	11:45*
Львів	7:10	12:40	4:50	—	—
Якова	8:35	1:15	5:00	9:25	10:10*
Бружич	7:10	10:05*	1:45*	4:50	8:30*
Бружич	8:15	2:40	3:27*	5:30*	9:35*
Земної води	8:50	7:25	1:10	5:45	9:50*
Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	з нощі
Краків	8:50	8:25*	2:45*	7:00*	11:15
Краків	—	8:40	6:12	7:35	12:45*
Ратна	—	—	3:30	—	—
Підволочис	8:20	10:40	2:18*	7:45	11:10
Черновель	8:10	9:55	2:25	—	10:38
Черновель	—	9:19	—	—	2:50
Станіславов	—	—	2:40	—	—
Коломи	—	—	—	6:05	—
Сьвй	7:30	—	3:25	6:42	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	3:25	6:42	11:25
Самбора	8:00	9:05	4:00	—	10:45
Льбів	8:00	9:05	2:15*	4:00	10:45
Львів	8:14	11:05	1:57*	7:10	11:35*
Якова	8:59	9:15	1:57*	7:35	8:30*
Бружич	7:21	11:05	3:30*	6:30	8:30*
Бружич	9:00*	12:41*	5:45	7:10	11:35*
Земної води	8:40	—	3:30	7:35	11:15

ЗАМІТКА: Посіпні поїзди оуть початний знаком * По-
їзди ідуть лише в неділі і сьвйоті ознаком + — в неділі і сьвйоті
від 2:55 до 12:30 згодом — в неділі і сьвйоті від 1/8 до 3/9
що день бувають з.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“
 в Австрії: за три місяці 32 к., за шість місяців 44 к., за рік 68 к.
 в Росії: за три місяці 32 к., за шість місяців 44 к., за рік 68 к.
 в Україні: за три місяці 32 к., за шість місяців 44 к., за рік 68 к.
 У Львові (без поштової пересилки):
 на пів року 16 к., на рік 32 к., на чотири роки 128 к.
 Поодинокі численні копії у Львові 10 к., на провінції 12 к.
 Оголошення в „Діло“ приймаються за 20 к. за кожну строкову лінійку або за 10 к. за довгострокову лінійку. Вартість лінійки в „Діло“ — 10 к. — Покази і інші правничі оголошення чиняться за 10 к. за строкову лінійку.
 Неприятна і невизначена на історичні матеріали у Львові.

Заява Русинів в справі славянської конференції в Празі.

Як звісно, д-р Крамажменем комітету, аранжуючого конференцію в Празі звернувся до українського клубу в Відні з запрошенням до обслуговування конференції представниками Русинів-Українців, причому нам призначено стільки місць (три), скільки і галицьких москвофілів. Український парламентарний клуб рішив від себе конференції не обслуговувати, а принципове рішення справи полишив українським партиям — в Австрії і в Росії.

Наслідком того „Народний Комітет“, як у права найбільшої української партії а тим самим як представник наукової серед загалу галицьких Русинів олії, в порозумінню з міждержавними кругами споміж російських Українців, рішив вислати до зібрання славянської конференції в Празі (на руки д-ра Крамажа), а також опублікувати в пресі слідуєчого змісту:

з а в у:

До Хваленої Славянської конференції в Празі, на руки готови організуючого комітету, Вп. д-ра Карла Крамажа.

Організатори славянського конгресу і його підготовляючої конференції звернулися до політичних представників українського народу в Австрії, запрошуючи їх взяти участь у сьм з'їзді.

Саму гадку скликати з'їзд для зближення славянських народів, для взаємного познайомлення з їх культурними стремліннями і для зменшення антагонізмів і конфліктів, що спливають з свободний розвій сьх народів, згадав представники вважають симпатичною. На жаль, переведене сьї гадки в діло пішло таким шляхом, якого не можемо признати корисним для сьїшої відміченої цілі взагалі, а спеціально із становища українського народу.

Організація з'їзду не числила ся зі стремліннями і потребами української нації. Між організаторів з'їзду покликало до Петербурга з одного боку таких людей, що є негаторами української народності, з другого ж боку, не заповнено собі участі відповідного числа авторитетних представників ані австрійської ані тим менше російської України. Хід нарад в Петербурзі відкрив даліш чекорисні для нас стремління і погляди організаторів з'їзду.

Сформульоване задач з'їзду, оголошене офіційно також не може нас вдоволити. Як формальні задачі з'їзду означено такі справи, як основане „славянського банку“, славянської преси, гімнастичних товариств і т. д. Ціла дискусія на з'їзді організаторів і прилюдні заяви учасників петербурзького нарад означили як фактичні головні цілі з'їзду: з одного боку маніфестацію славянської солідарності супроти германського світа, а з другого боку примирене Поляків з офіційальною Росією. Інші конфлікти і аномалії міжславянських відносин, а між ними: справу української нації, справу єї свободного розвою та увільнення єї від гнєту з боку верховодячих офіційальних кругів російської і польської суспільності, виліміновано з оьсім із програми з'їзду.

При тім не покликало до участі відомого числа українських представників з Росії, а з галицької Руси покликало лише трьох делегатів-Українців, а поруч них також трьох таких людей, що є негаторами української нації. Непокликанно рівнож до участі в з'їзді зовсім відпоручували близької нам народності білоруської.

Всі ті заходи і промахи організаторів з'їзду, втворили таку ситуацію, що представникам української нації не дозволяло брати участі в згаданій славянській конференції.

Супротив того клуб українських послів державної Ради в Відні постановив не брати участі в нарадах в Празі. Поступова українська суспільність Австрії і Росії не бере також участі в Празькій з'їзді, зазначуючи своє становище в основних точках сьїх заяв:

Українська суспільність не признаючи расової політики ані не одобрюючи расових антагонізмів, стоїть на становищі свободного, культурного і політичного розвою сьїх націй; з сьїого становища вона бажає злагождення антагонізмів і конфліктів і між славянськими народами, близькими собі географічним положенням, культурою і мовою. Признаючи, що до сьїїх цілей може значно сприяти сьїе взаємне пізнане і взаїмне зближене на конгресах созвучних, поступових елементів, взяли Українці діяльну участь у з'їзді славянської поступової молодіжї в Празі, що відбув ся перед кількома днями (від 24. до 30. червня с. р.) Натомість не можуть взяти участі в передвступних нарадах славянських делегатів в Празі.

Зважаючи, що односторонній з публікації ран у відносинах між славянськими народами треба вважати обпинуване свободного розвою і гнєт якого дізнає український народ з боку офіційальних сфер російської суспільності в Росії і польської суспільності в Австрії а сью як раз справу, як і інші аномалії з славянських відносин, з виїмкою польсько-російського спору, еліміновано з програми нарад з'їзду, і зважаючи, що коли в Галичині нема велико-руського народу, то галицьку Русь повинні репрезентувати виключно делегати української суспільності;

зважаючи в кінці, що в сьїому з'їзді із означених сьїїх причин, не можуть взяти участі репрезентанти російської України, а так само і близької нам Білорусі

заявляємо, що:

Українська нація не бере участі в славянських нарадах в Празі і ніхто не має права промовляти єї іменем.

Заявляємо даліше, що сьїї конференції не можемо уважати висловом славянської солідарності, коли вона сьвідомо обминає найбільше життєві питання покривджених славянських народів і коли в ній не бере участі друга з ряду сьїїх до своєї величності славянська нація — українська.

За Український „Народний Комітет“ у Львові
 Д-р Костя Левицький, д-р Вол. Охримович,
 голова, заступник голови,
 д-р Волод. Вацківський, Леонтин Целеский,
 секретарі.

За уповаженням поступових Українців в Росії:
 Михайло Грушевський.

В обороні свободи преси.

(Інтерпретація посла д-ра Евгєна Левицького і товаришів внесена в радї державній дня 15. червня с. р.)

Для Русинів не підлягає вже давня ніякому сумнівови, що вся управа Галичини зміряє до повелення народу руського в корист польського, та що так названа п. к. державна прокуратура галицька з усіма своїми органами є тільки одним кільцем в тій машині, яка своєю діяльністю намагає ся здавити нарід руський.

Роль галицької державної прокуратури, як чинника польської політики, проявляє ся передовсім на полі карного переслідування, де існує сьїе дуже часто зовсім несправдані процеси політично-карні проти Русинів, а з другого боку не допускає ся до введення карного поступовання проти таких одиниць з польської суспільності, які чи то в урядовім характері, чи то навіть і як приватні одиниці допускають ся надужити супроти руського народу.

Другим тереном, на яким галицька, так названа державна прокуратура сповняє роль анти-русського чинника, є преса, котру трактує ся — не як повинно бути — зі становища закону, — не як становища репресій проти дійсних надужити печатного слова, але зі становища виключно польської партійної політики, згідно з тимі вказівками, які відповідають до ситуації і польського політичного курсу видає в даним моменті в інтересі Поляків так зване галицьке намісництво.

Політика польська в Галичині змагає посліднім часом до здавлення всього, що має на цілі скріпити національну сьвідомість і відпоручити руського елементу супроти Польщі — з другого боку пре вона всіма силами до того, аби розбурхати шовінізм і національну нетерпимість серед Поляків супроти Русинів, аби ті Поляки, розгорчені полумієм ненависти не лише поборювали руський нарід на всіх точках в його національних змаганнях, але і дали ся ужити як національна армія до масових репресій, коли такі репресії показують ся конечними до ратования польського панования у східній Галичині.

Є публічною тайною, що в тій власне цілі так назване галицьке намісництво попірало всіма силами шкєпольську акцію та шкєпольських агітаторів, спроваджених з Варшави, а єсть так само публічною тайною, що галицьке намісництво зі своїх диспозиційних фондів засновало перед двома роками спеціальну популярну газетку, однокрейдяровий „Goniec polski“ під редакцією Брандовського, при чім одиноким заданем згаданої часописи було і є по нинішній день ширити в найширших масах польського плебсу країну ненависть до Русинів. Обставину повисну можуть потвердити польські публіцисти з редакції „Monitors“ і „Głosu“, одиноких львівських польських часописів, які не стоять на становищу шовіністично-польському, та редактори конкурентних часописів „Goniec“, котрі вели з початку „Goniec polski“ на спілку з Брандовським і котрі про жєрєла, з яких черпав і черпає „Goniec polski“ свої соки і політичні директиви, мають автентичні, дуже докладні інформації. Згаданий „Goniec polski“ розбурхує вже від двох літ найнижші інстинкти серед польських мас і нема дня, щоб з цілою зацікавленістю та ординарною лайкою не напад на цілий нарід руський.

В теперішній інтерпретації нема місця на обговорюванє сьїї системи, якої придержує ся так звана галицька прокуратура супроти Русинів, тож підписані обмежують ся сьим разом виключно на обговорєння ролі державної галицької прокуратури на полі преси, та вказують на кілька характеристичних моментів з посліднього часу, з яких

пізнати мусить кожний неупереджений, об'єктивно думуючий чоловік, що так звана галицька прокуратура поводиться з пресою так, як сего вимагають інтереси польської політики, а не так, як би се в кождім случку вимагав пресовий і карний закон.

В року 1902 вибух в східній Галичині великий аграрний страйк руських селян, перший великий масовий рух руського хлопського населєня о визвол його економічний і політичний. Польські політики рішили здавити сьїй рух за всяку ціну. Прокуратура пішла в тім змаганні польським верховодам в цілості на руку, а на полі преси проявила ся тогата поміч прокуратури в сьїїй спробі, що руські часописи сконфісковано без милосердя.

Головний орган Русинів „Діло“ потерпів тоді на 20 чисел від кінця липня до половини серпня ні менше ніж більше тільки 14 зовсім несправданних конфіскацій! Польські дневники, котрі писали на тему страйку далеко острійше, або перепечатавали місця сконфісковані з руських часописів, не підлягали зовсім конфіскації, не кажучи вже про брак переслідування карного, якого вимагає безусловно § 28 зак. пресового.

При кінці року 1903 і в початках 1904 намагають ся польські політики викликати за всяку ціну розрухи в східній Галичині, аби вивести в центральний правительстві виїмковий стан і здати при його помочи силою руський рух. Заранжовано петиції до польського кола у Відні про різне нібито положєнє в краю і ударено на алярї в пресі польській.

Головним органом, що мав служити до сповєнення наміченої ролі, був тоді „Dziennik polski“, котрий доносив між иншими з городського повіта, що там мають Русини вже нібито цілком певно приступити до палєня польських дворів, особливо жидівських корчем, а про членів пожарничого товариства „Січ“ писав, що роблять тайні вправи в орудуванні сокирами, щоб ударити відтак на „Жидів та Ляхів“.

Хоч повисші ложні вісті ширили і піддавали самі думку про палєня й різню, а з другого боку ширили непокаяні вісті, то однак ані одна стрічка сьїїх часописів не була львівською прокуратурою сконфіскована. Ся прокуратура поводити ся так, немов би „Dziennik“ виходив де в Австрії, а різні і палєня мали діяти ся не в краю, а на місяці!

Коли акція ведена при помочи „Dziennik-a polsko-go“ не помогла, уладили польські політики нову комєдію, а средством послужила тут знов преса польська і єї патронка: прокуратура галицька.

Ходило о цілком певне вражєнє у Відні, що бунт руський проти Поляків й Жидів вже нібито вибух, й тому треба було такий бунт сконструувати принайменше на стовпцях польських дневників.

Вправді польські політики знали, що відтак прийдє ся дєшо простувати, але, маючи вже дозвіл центрального правительства на виїмковий зарядженє, не потребували Поляки тих спростовань пообов'язати ся, тим більше, що усложненє людности можна було зложити на „благодатний вплив заряджень репресій“.

До викликана бунту, а зглядно за терен сего минного бунту вибрано найбільшій глухий і темний кут у східній Галичині — Гуцульщину, а як дневники, що мали розносити по сьвітї вісті про „гірну“ ситуацію, вибрано найбільше читані польські львівські часописи „Słowo polskie“ і „Wiek nowy“.

Публіцистична кампанія трєвала повні чотири дні, від 6. до 13. цєвітня 1904 р., а єї перєбїг представляє собою образ нечуваної журналістичної рабулістики, неможовної майже в правовій цивілізованій державі. Донєсєно, немов то руські хлопобунтарі офіційно вже дротї телеграфічні, що вирвано шини і сплиєно тим насильно рух залізничний, акції пушено вістку, немов то хлопї руські заволодали суд повітовий в Кутах, та що є певні докази зі свідків, що руські хлопї порішили за кілька днів, а іменю в дєнь св. Юра після гр.-кат. об'язу, вирізати в Жабю, Кутах, Косові і Надвірній всіх Поляків і Жидів.

Телеграми ішли однострунчї до „Słowa“ і „Wiek-a nowo-go“, а зі Львова при помочи кореспондентного бюро при п. к. намісництві до Відня до польського кола і центрального правительства.

Руська публіцистика, наведена вже досьвідом, зараз першого дня, як тільки появили ся ялярмуючі польські телеграми, по телеграфічній запитано своїх кореспондентів на місці, спростувала донєсєне польських дневників як зовсім неправдиві, а навіть відкинула цілий політичний план польської маїї, змагаючої до введення виїмкового зарядженє проти Русинів. Тїй-то руській пресї треба і тим разом завдячити, що акція польська не довела до бажаних Поляками результатів.

Але при тїй власне нагодї показало ся, яку роль сповняє галицька прокуратура в польськоруській борбї. Хоч та прокуратура могла мати зовсім певні рєляції про дійсний стан річї, а навіть і рівночасні заперечєня зі сторони часописів руських, то однак польське журналістичне хижацтво трєвало повні чотири дні, а ні одної стрічки з тих часописів, хочби з огляду на § 308 зак. кар. не була львівською прокуратурою сконфіскована!

Руський дневник „Діло“ взивав виразно львівську державну прокуратуру до сповєнення своєї задачі, але всі поклики остали ся без успіху. Тойже дневник „Діло“ жадав також виразно введення карного поступовання проти відвічальних редакторів „Słowa polsko-go“ і „Wiek-a nowo-go“ за розсєнєнє ложних непокаяних вістей, аби дійти до жєрєла, з якого черпали згадані польські редактори всі свої фантастичні, а каригідні звїстки, але і той альєр руської преси був лише голосом „вопючого во пустину“.

„Słowo polskie“ подало, що на місці був єго кореспондент, член редакції, котрий нібито ствердив всю правдивість звїсток польської преси, але львівська прокуратура не була навіть на стільки цікава, щоб довідати ся, як той пан називає ся,

не кажучи вже про покаранє єго за сьвідомє ширєнє неспоконїє в краю.

Так само і на місці не було ніяких розслїдів, хто порозукає там ложні непокаяні вісті, а Русини лише привагою дорогого могли вислїдити, що вісті про минний бунт, різню і т. п. пушено не тільки при помочи польської преси, але і ц. к. жандармерії в дотичних околицях.

Фальшивий алярї про намірені напасти на Поляків і Жидів, а особливо на Жидів, повторив ся відтак в польській шовіністичній пресї єще двома наворотами, підчас руху за виборчою реформою до парламенту, але обом разами алярї не довів до наміреної цілі — знов завдяки Русинам, котрі такі вісті кождим разом дєментували, а свої маси народні остерігли перед польськими провокаторами. Не треба подавати, що і в обох сьїх случаях прокуратура єїї олівєць не доторкнув ся навіть польської преси й єї тенденційних звїсток.

Послїдній момент до характеристик поведєнє так званої галицької прокуратури, а з окрема прокуратури львівської дає поведєнє сьїї прокуратури супроти польської і руської преси по звїсним атєнтатї на намісника гр. Потоцького. Повєдєнє сє є так характеристичнє, що підписані уважають за відповіднє звернути на него особлившу увагу п. к. правительства, а з'окрема увагу Єго Ексцєлєнції пана Міністра судівництва.

Передовім руська прєса дістала ся під виїмкову опіку п. к. державної прокуратури, а конфіскації часописів руських посилали ся так обильно, а зарозом безпідставно, що має ся вражєнє немовто прокуратури розходило ся не лише о конфіскації місць справді небезпечних, але о здавленє опозиційної руської преси, або що найменше о єї стероризованє.

Вистарчить замїтити, що головний руський орган „Діло“ був сконфіскований за час від 13. цєвітня до 13. мая аж 7 разів (на 23 повнашї ся в тім часї числа), так, що пересїчно кождє трєтє число сьїїх дневників підпадало конфіскації.

Так само сконфісковано майже кождє число і инших руських часописів: „Свободи“, „Землі і Воли“, „Громадського Голосу“ і „Народного Слова“, з котрих послїднє повисло ся кілька разів наслїдком конфіскації майже зовсім порожнє. А як ті конфіскації були несправдані, показує найліпше дотичні поконфісковані уступї, котрі для приміру наведемо з „Діла“, дневника, що все лишє вельмо поважно й обережно, та робить усе можливе, щоб охоронити себе й свою читачу публіку перед неприємностями конфіскації.

Ч. 82 „Діла“ з 13. цєвітня с. р. сконфісковано за ось-таку психологічну характеристику убійника гр. Потоцького, Мирослава Січинського, в яким абсолютно не можна доглядати ся яких небудь знамен каригідного вчинку:

„А тимчасом в молодечій головї людини, якої батько був визначним народним діячем, в якої душу змалку заціплєно любов до рідного народу і почутє обов'язку жертвувати для його добра своє власнє добро, дозрівав намір усунути насильно того, кого не могла усунути політично-парламентарна сила цілого народу. Природна річ, що в молодечій душї, не викривлений єгоїзмом ані притуплений житєвим досьвідом, тому незвичайно вражливий на народнє горє, в душу людини, що її фізичний і духовний розвиток припадає як раз на часи того постійного кріпшєня гнєту над нашим народом, мусів той психологічний процес, якому підлягав цілий наш загаль, відбуватися зі збільшеною скористію і інтенсивністю. І сьим ми пояснємо, що та вражлива одиниця вибухла швидше від народної маси, що в її уїї усунєнє ворога її народу стало таким категоричним моральним наказом, що вона для сьїїх цілей пожертвувала своєю молодістє, свою будучність, розпуку своїх рідних, своє молодє житє...“

Не перший є і не послїдній порив молодїї душї. Понєгадємо, що власнє недавно за такий самий порив проти ворога свого народу ставала перед судом в нашім краю дочка польського народу — пані Добродзїцька, заявляючи перед судом з піднесеною головою, що хотїла забити Скаллона, бо він є ворогом польського народу.

А польський суд, увільняючи її, потвердив слова її і слова її оборонця д-ра Лазарського що „не є злочинним піднести руки на ворога свого народу“.

Той самий дневник „Діло“ був сконфіскований дня 25. цєвітня с. р. ч. (82), за ось такий зовсім неввинний і загально держаний уступ про революції, який міг би зовсім спокійно мати ся в першїм ліпшїм підручнику науковим:

„Мають революційні змахи в своїй історії і демократично-республіканські і соціялістські анархисти, не злибує їх також в історії визвольних рухів повноволєних національностей. Скрїзь, де кипить боротьба, падають жертви. Усваєть ся волюдарїв, надїючи ся, що їх смєрть важливе замїшанє, з якого може зродити ся нова форма політичного ладу.“

Усваєть ся зненавидєних державних мужів, щоб кинути пострах на правительствє, вляти надїю й охоту до боротьби в народні маси. Де політичний лад лягає на якусь суспільну версту занадто важко, то з хвалєю, коли та верста з одного боку наслїдком розвитку своєї сьвідомости починає той гнєт відчувати як несправедливостє, а з другого боку не бачить для себе ніякого вдовольного виходу в „законних межах“, там повстає масовий революційний рух і індивідуальні революційні акції.“

При читаню „Діла“ з 29. цєвітня с. р. (ч. 93) і 30. цєвітня с. р. (ч. 94) вїзв собі львівський прокуратур за своє спечєленє заявданє не допустити до обговорєня номінації намісником пана Божинського, а конфіскації дотичних уступів є так самовільна й безпідставна, що годї прямо зрозумїти, як прокуратура, будь-що-будь урядний державний, міг позволити собі на таке легкомудрє прямо давленє печатного слова. Ось ті уступї заікриміновані прокуратуром:

(Дальше).

Бачимо се особливо в справозданню ц. к. галицького товариства господарського у Львові за р. 1907, де 4566 членів з 133 кулок рілльничих, що вступили в члени товариства, вважає ся не тільки членами кулок а і членами ц. к. товариства господарського. І так се товариство, маючи 3500 членів, як вище вказано, в більшості номінальних, виростало через ніч на 8066 членів. В такий спосіб се товариство буде мати в короткі десяти тисяч членів для хвалі перед ц. к. правительством, Австрією, а може і Європою. Тож зосім слушно констатує п. Бедронь в книжці „Zielony sztandar.“ „Możemy sądzić, że bardzo wiele chłopów, wykazanych jako członków towarzystwa gospodarskiego, nawet nie wie, że istnieje towarzystwo rolnicze, bo w wielu razach członków kółka nawet nie wiadomo, że kółko wpisało się do towarzystwa. Najczęściej chłopci zapisani do kółka wiedzą, że kółko to sklep, a pozatem nie mają pojęcia o pracy w organizacji rolniczej i ani wkładek do kółka nie płacą, ani w zebraniach udziału nie biorą. Takimi członkami nie ma się co chwila, a tem bardziej umieszczać ich w statystyce towarzystwa gospodarskiego. Idąc w ten sposób dalej, towarzystwo stanie się, podobnie jak kółka, kolosem na glinianych nogach i właściwie nie będzie z ożaszem wiedzieć, kto rzeczywiście należy do towarzystwa.“. Власні доходи товариства становлять всего окло 5 пр. субвенції, отже майже виключно опирають ся на субвенціях.

Скажу, як відбували ся у нас загальні збори відділу в Рудках і чого селяни на ці збори ішли. По полагодженню формальностей (отворені збори, справозданне з діяльності і касове, вибір відділу виключно з поміж дідичів і їх ржонців), в котрих члени селяни зосім не брали участі, наступав відіт переважно о справах, малих рілльничих зосім не обходячих, як о торговельних кон'юнктурах, о тарифах і т. д. Наконечне наступала частина для селян найважливіша, то на що вони владиво прийшли, се халатна (гостина) і роздаване премій. Але ж і ті премії не вносили нічого нового, поучаючого. І так тому кілька літ роздавано ланцюхи на коні і корови, звичайні стаєнні ліхтарні, лопати і т. п. або польські брошури рілльничого змісту і польсько-латвійського. Нічого такого, щоби хлопа заохотити до поправного господарства, дати йому пораду і поміч. Шопка тай тільки. Може тепер дають членам вже і деяке насінне чи щепи; але се не знаю, бо видичи гинуть, неробство, кастовість і полиране хуляриства в відділі, перестав я бути членом.

Але як мала, майже жадна познана з відділів ц. к. галицького товариства господарського у Львові для Русинів, так само має ся справа і з головним товариством. В президії і між членами комітету нема ні одного Русина; на 10 секцій лише в савінично-огородничій є 2, а в секції хову дробу є 1 Русин. На 13 ріжних комісій не має ні одного Русина, а з 41 членів на 17 рілльничих рад, комітетів, комісій і т. д. лише при ц. к. міністерстві рілльництва є один Русин. Та розуміє ся, що се Русини сприяють Польське. І то називає ся не польське, а ц. к. галицьке товариство господарське! Як коли би в Галичині Русини не занимали ся рілльництвом! Так само стоїть справа по відділах товариства. На 32 відділи всего один відділ в Надвірній має презесом Русина, Доліна і Лісько мають віцепрезесами Русинів, в Дрогобичі і Мостисках є Русини секретарями, а з прочих 27 відділів 15 відділів не має ані одного хотий би і сприяючого Полякам Русина, бодай в раді відділу.

Як Русини не мають своїх заступників в з'єднанні головного комітету і по відділах господарського товариства, так і з субвенцій 522.282 кор. котрі товариство дістало в р. 1907, від правительства (353.433 кор.) або краю (168.849 кор.), лиш дуже малий процент припав в хосен Русинів. Дякуючи з горі мушу зазначити, що твердження в справозданню ц. к. галицького товариства господарського у Львові за р. 1907, будто би з усіх субвенцій 75 пр. дістали селяни, а лиш 25 пр. власителі більшої посілості, а особливо що 80 пр. з уділені селянам субвенцій дістали Русини, а селяни польського походження і інші дістали всего 25 пр. минає ся цілком з правдою, є тенденційно неправдиве. А що Русини старають ся і собі засісти до державного стола і зі спільної миски бодай маленьку ложечку досагнути, то ддятого польське товариство господарське, явне ц. к. галицьким, з горі предкладає тенденційні справозданя, щоби проти Русинів упередити ц. к. правительство і краєвий сойм. Нехай би хто безсторонній переглянув справозданя річні ц. к. господарського товариства у Львові, а побачив би, як малий процент Русинів користує ся субвенцій сего товариства.

І так в обсягу політики економічної товариство з нами зосім не числить ся. Коли в мин. році правительство уклало 50.000 кор. субвенції задля елементарних нещасть до рук товариства господарського, щоби воно розпродало житло ва насінє з 20 пр. опустом ціни, то лиш одно наше товариство „Просвіта“ дістало від товариства господарського 12, вагонів житя, але лиш з 10 пр. опустом, що вчинило около 2800 кор., хотий ц. к. товариству лишило ся з сих грошей 15800 кор. котрі воно на інші ціли ужило, і хотий воно хвалити ся що 80 пр. субвенцій дає Русинам.

То само бачимо при годі кий, товару свиний і т. д. з 59. стерів власних товариства або субвенційованих, ледви 9. є у Русинів. В обораз зародових — після мого обрахунку, бо багато дідичів не вважало потрібним прислати бодай справозданне — находило ся в р. 1907. 1701 коров, і 69 бугаїв по дворах, а всего 441 коров і 36 бугаїв в обораз громадських, а з того що найбільше 20 пр. находить ся у Русинів. Отже в загальї з 2152, штук товару всего 95 штук, т. є. 4 1/2 пр. рога того товару, примішено у Русинів, розуміє ся, тільки у малих Поляках Русинів. Коли би хто думав, що товариство ддятого містить більше расової худоби до розплоду по дворах чим чим по селянах, бо селяни не уміють з товаром обходити ся, помили би ся. Справозданне товариства за рік 1907, стр. 31 і 32, зазначає виразно, що по многих дворах але удержує ся відданий товар і що обори громадські можуть служити в многих випадках за вір більшим властителям. Субвенційованих і субвенційованих бугаїв мало товариство в 1907, р. 643. Але і з бугаями стоїть справа не так як повинна стяти. Я не знаю, кілько з тих 543. бугаїв є у Русинів, бо в справозданні за рр. 1906 і 1907, сего не вказано. В р. 19045 було з 355. бугаїв всего 73. у Русинів примішених, отже 20. пр. Та хотий ці бугаї призначити для покрявання хлопських коров, то дуже много з них стоїть по панських фільварках, щоби від панської ласки залежало, чи хлопови пусать бугая. Многі з сих бугаїв дуже лихії будови, але виплекані. Тут знов винна система протекціїна, кастова. З закуплених в р. 1907. в краю 233. бугаїв, з того 204. на стації, побрано в обор громадських всего 22, а 211. в дворах.

„Намісником іменує ся Божинського, олицетворене того сторонництва, котре Русини уважають за свого найзавзятішого ворога, — чоловіка, котрий у Русинів має славу, що належить до їх найзавзятіших противників і гонителів.“

„Дальше ведене давньої політики против Русинів лише більше дражнить і збільшує ненависть, котра опісля вибухає насильствами. В такий хвилі і при таким стані річній є іменоване д-ра Божинського галицьким намісником крайню небезпечним актом.“

„Для Русинів се імя означає політику насильства і мести. Не є розумно розбуджувати такі чувства в населенню граничного краю, котрий має за собою історію кровавих убоиць.“

На нинішнім місці, рівнож сконфіскованім, сказано:

„Намісником нашого краю іменовано чоловіка, іменоване котрого ми назвали перед кількома днями провокацією нашого народу. Так ненависть австрійсько-польське правительство хотіло нам сказати: „Коли ви жалуете ся, що вас бють батогами, то від нині сікти муть вас скорпіонами!“

„І хоч ми остерігали перед таким провокаціям нашого народу, хоч і часть віденської преси зрозуміла в кінці, що значить Божинський як наслідник гр. Потоцького, і також остерігала центральне правительство перед іменованем намісником чоловіка, якого імя — як писала ще в суботу, 25. с. м., „Neue Freie Presse“ — „означає для Русинів політику насильства і мести“, то центральне правительство таки вволило волю польського кола і Божинський нині складає вже в руки цісаря намісницьку присягу.“

Так виглядають місця, в котрих прокуратор державний добачив знамена каргидного вчинку й уважав за свій обовязок місця ті скофіскувати!

Ч. 100 „Діла“ з 7. мая с. р. сконфісковано за історичний трактат про всіляких польських великом-потенцій, отже за річ строго наукову, котра вже з тої рації не повинна була бути сконфіскована, не кажучи вже про те, що сама редакція надала вже й характер не публіцистичний, печатаючи її у фейлетоні.

Як прямо мстив ся функціонер львівської державної прокуратури на опозиційній пресі руській, так знов зосім відмінне було поведене тої львівської прокуратури супроти енуціаций і нападів на Русинів преси польської. Преса то-та по убойстві намісника допускала ся систематичних над'ужити слова в двояким напрямі — раз зневажала найпоганішими словами цілий нарід руський, по друге містила всякі фальшиві або тенденційні вісти, аби спонукати Поляків у східній Галичині до викликания розрухів й до актів мести на Русинах.

Польська преса хотіла конче довести до керованої розправи між Поляками і Русинами не тільки тому, щоб Поляки погрозами відістали ся Русинами, але також і в тій цілі, щоби вимусити на центральнім правительстві виімковий стан, та щоби дістали намісника, який би мав уваженне зробити з Русинами при помочи репресий, що йому лише подобає ся.

І характеристичне власне для ролі, яку відіграє так звана державна прокуратура галицька в польській політиці на тлі польсько-русского спору, є те, що ані одна з польських часописів не зістала за розсвине ложних непокоячих вістий, підложуване проти Русинів та виразне зване до мести сконфіскована, а не зістала навіть потягнена до одвічальности за передруковане вже сконфіскованих уступів з руських часописів, хоч закон пресовий вимагає в таким случаю не лише конфіскарти, але і безусловного покарання провинившого ся редактора!!

Вже згадуваний „Goniec polski“, читаний в найширших кругах польського плебсу, висловив ся приміром в слідуочий спосіб зараз по атентаті:

„Szczyński należy do tych studentów, z których których rekrutują się ruscy profesorowie, porci, adwokaci, urzędnicy, pospółwie i w. i. h. niebezpiecznej sławy prowodyrów. Zbrodnia jest tak ogromna, że nie wola o karę, lecz o zemstę.“

Były zawsze ludy z wrodzonymi złymi instynktami (jak obecnie Niemcy), ale tak wstępnie złego, tak beznamiętnie podłego narodu nie było od początku roku ludzkiego. Rusini są jednym osobnikiem, na który cywilizacja działa ujemnie i wywołuje wzrost ich bestialskiej natury do ogromnych rozmiarów... Gdyż o ile ciemu ruski chłop skłonny jest do oszukaństwa i kradzieży, o tyle więcej „kszałca“ w sobie te przynioty gimnazjalista. To wystarcza... Dzikim bestyom należy powstrzymać kły i pazury.“

Ані jednego gimnazjum, ані jednej katedry na uniwersytecie. gdyż te źródła truciizny produkują legiony gadzin na szkody i hańbę ludzkości. Najostrejszy nadozór nad ludowemi ozytelniami należy rozwinąć i ani grozda nie dać funduszów krajowych na ruskie cele.“

Наведені місця виразно виразно до пімсти, обиджають в найорднанийший спосіб цілий нарід руський, а однак прокуратор львівський не доглянув ані одної стрічки в польських дневниках, щоби заслужувала, коли не на субективне введенне поступування карного проти редактора, то хоч на конфіскарти!

Зараз по атентаті принесли майже всі совіністичні дневники польські, в тім числі „Słowo polskie“, „Dziennik polski“, „Wiek nowy“, „Goniec“, непокоячі вісти, що убито старосту в Сокалі, а два дні опісля, що виконано замах на старосту в Калущі; „Dziennik polski“ приніс вість з „Галича“, що Русини спровадили з Росії цілу паку бровнівців, а перед Великодними Святими після скідного обряду принесли всі польські львівські дневники яко певну вість з „усіх сторін краю“, що в перший день свят Великих мають Русини в цілм краю нападати на Поляків і Жидів (Жиди все стоять в таких случаях в парі з Поляками на стовпцях польських дневників!) та їх вирізати.

Навіть намісництво під прескою Русинів мусіло зазначити в „Gazet-i Lwowski-j“, що всі ті донесення польських дневників суть неправд'ві, але польські дневники писали дальше in dulce infitum, а прокуратор львівський ані рушив ся, щоби покласти раз конець такий яєно злочинній роботі.

Яких підступів уживав приміром дневник „Słowo polskie“, щоби викликати акти мести з боку польського на Русинах, показують хочби дві нотатки сего русифікованого дневника, поміщені недаво з нагоди зосім рівнодушних подій, що не стоять навіть в найменшій звязи з якою небудь політикою, а зі спором польсько-русським з'окрема.

Так случило ся у Львові, що запитий робітник Василь Забавський наслідком арештована, пострілів з револьвера поліціянта львівської поліції Михайла Шпака.

Понеже Забавський є случайно Русином, тож „Słowo polskie“ в ч. 208, з 4. мая с. р. зробило зі сего політичну аферу, зазначаючи, що Забавський Русин і що цілий атентат викликає „поважні рефлексії“.

Дня 7. мая селянин Петро Накутний мав в стані нетверезим помолити чи перевернути якісь камініні пам'ятники на цвинтарі в Дрогобичі. З тої нагоди помістило „Słowo polskie“ в числі 220. (з 11. мая с. р.) слідуочу „корреспонденцію“:

„Podajemy fakt cały do wiadomości, ażeby ci, którzy jeszcze z pewną rezerwą przyjmowali wiadomości o dziejach hajdamackiej, przejrżeli narresze i zrozumieli, że dalsze pożyte z takim narodem stało się już niemożliwym.“

В wspomnianym wyżej dniu człowiek z poblizkiej wsi powygrasał na cmentarzu pomniki kamienne... Jaki jest podkład w całej tej sprawie, na razie tylko domyśleć się (!) można, po śledstwie dowiemy się wszystkiego.

To pewnie jednak (!), że całą tę sprawę z góry ułożono (!), bo po przebudzeniu się trochę podchmielnego sprawcy zaczął się wypierać wszystkiego i złożyć winę na szwagra (!). W każdym (!) razie zbrodni dopuścił się Rusin (!) i wedle wszelkiego prawdopodobieństwa ze względu dów politycznych (!)“.

Такі бздурства печатає під патронатом польської державної прокуратури найпочитніший польський дневник, такі ідіотизми ширить навіть серед освіченої польської публіки, котра в усье те вірить і набірає ся антирусского духа, єй головний печатний монітор, котрий розходиться ся в тисячах примірників й ширить небезпечну отруту ненависть та жадобу національної мести по цілм краю!

Подібного лектурного завдяки опіці польської прокуратура навчає ся Поляк-урядник політичний, Поляк-судия, Поляк-професор, загалом всі Поляки на урядових становищах, в яких руках спочиває доля також руського населення, і тому не дивиния, що навіть і у найінтелігентніших одиниц серед польської суспільности затрачує ся поволи всякий об'єктивний суд, а росте безпримірна ненависть та жадоба пімсти на найневинніших одиницях, коли тільки дотична одиниця несит на собі імя руське і має нещастє попасти ся в руки польських урядників та польських властий.

Коли польські дневники перепечатали аж вісім сконфіскованих статей з руської преси, а не підлягли конфіскарті, видла ся спонуканим пан прокуратор львівський, Барт, під напором руської преси вдатти спеціальний об'єжик до редакторів польських дневників, в якім звертає їх увагу, що на будуче (!) не повинні перепечатувати місць вже сконфіскованих, бо се законом заборонене. Об'єжик сей оголошений в ч. 109 з 12. мая с. р. в урядовій „Gazet-i Lwowski-j“ є публіцистичним скандалом, бо не лише вказує дуже наглядно, як то ріжними мірками мірять прокуратура львівська пресу польську а руську, але зраджує загалом, що пан прокуратор львівський не знає навіть постанов § 28 прасового закона, що йому яко прокураторови державному хибя вже зосім не до діля. Об'єжик сей подають пілісані в повній осянові, аби міністер судівництва мав нагоду сам пересвідчити ся, яких то людий він має під собою на становиську ц. к. державних прокураторів в Галичині.

Вкінці наводять інтерпелляція звисний вже нашим читачам об'єжик п. Барта до польської преси та ставити відповідне запитанне до правительства, в першій радї до міністра судівництва.

Заграничний огляд.

Відрочене наряд Думи.

На суботнійшій засіданню покинула ся перша сесія третьої Думи, а почали ся єї ферії, що триватимуть аж до 28. жовтня. Самого Століпінна на сім засіданню не було, бо він виїхав на фінляндські води, щоб відбутти наради з царем. Царський указ про відрочене наряд Думи передав Хмякову, мін. скарбу Коковцов, який брав участь в нарадах Думи, яка саме тепер покинула наради над бюджетом.

По відчитанню сего указу кн. Волконським підняли посли „урра“ на честь царя і на сім проголосив през. Хмяков конець засіданя.

Трета Дума почала сесе існуванє дн 14. листопада 1907 та відбула дот 98 засідань. За той час внесло правительство в Думі 591 законопроектів, з чого 90 санкціонував цар, 47 полагоджує ще „государственный совет“, 10 видісало правительство, а прочі Дума або відкинула або ще й не почала над ними дискусії. Скількись полагоджених законопроектів не остає однак в пропорції зі значним переведенням ухвал. Се здебільша справи меншої ваги. До найважливіших питань, які повинні були етановити плян праці Думи, вона ще й не забирала ся. Не зроблено нічого в справі аграрної реформи як також і в справі збереження горожанських свобод. Також і бюджетова дебата Думи має свою вагу хибя о стільки, що отсе має Росія алпервє бюджет, рішеним народним представництвом! Впрочім Дума ані не вплинула на рівновагу між доходами й розходами держави, ані не довела до якої небудь зміни в системі державної бюджетової господарки. До сего впрочім не дало правительство Думі й нагоди, обмежиши до краю єї бюджетові права. Всеж таки Дума сказала не одно твердення в адресу правительства, зазначаючи, що вона таки думає виконувати право контролю над урядом. Се зазначало ся особливо в справі відомого фонду на відбудову маринарки. Впрочім поведила ся Дума дуже здержливо супроти самової уряду, щоби передовсім удержати своє становище та вкоріняти в суспільности непохитність конституційного режиму. Се удало ся їй сягнути в значній мірі.

Значнє дотеперішньої сесії Думи лежить ще й в тім, що посли прийняли до парламентарних звичаїв та почали формувати ся в лєсній політичній групі, тоді як вибори до 3-ої Думи дали були зразу посли — політично здебільша зосім неграмотних.

Загранична політика Болгарії.

На суботнійшій засіданню болгарського собранія, на якім ведено дальшу дебат над відповіду на престольну бесіду, забрав голос міністер справ заграничних, Паприков та зазначив в своїм експресі, що відносини Болгарії до всіх великих держав є добрі. Правительство докладає всіх старань, аби доказати, що Болгарія стремить тільки до свободного й мирного власного розвитку, а зосім не думає викликати які небудь комплікації на Балкані. Відносини Болгарії до Румунії означає мін. Паприков як дружні й знамениті, затеж відносини до Сербії є тільки офіційальні добрі а то через те, що „Сербія в некултурний спосіб шкодить болгарським національним інтересам в Македоні“ з Грецією є офіційальні відносини

добрі. Що до взаємин з Турцією, то вони стали тепер далеко ліпші як тоді, коли теперішній кабінет обіймав управу. Правительство буде й на дальше старати ся переконати Турцію, що вона для неї не є небезпечна, але признає. При кінці обговорив мін. Паприков македонське питанє, зазначаючи, що болгарське правительство доложити усіх старань, щоби ухилити навіть найменше підозрінє, ненавбє Болгарія підпирала діяльність македонських банд. Неудачу мірштерських реформ не спричинили банди, які ніби то попирали Болгарія, бо їй холить також о здалене всякого терористичного руху.

До справи македонської повернув у своїй промові також премієр кабінету, Малінов, зазначаючи на те, що мірштерські реформи не здоловають вини навіть самих авторів їх, чого доказом є недавня стріча короля Едварда й царя Миколи II. На перебіг македонської справи звертає болгарське правительство свою пильну увагу і все буде обстоювати права тамошного християньского населеня маючи ту певність, що може все числити на підпору народу.

Після сего престольну адресу ухвалено й передано вчера князєви, який незабаром виїздить за границю.

Сербська кабінетова криза.

Вчерашні іменини сербського короля Петра не належали до найінлітших. Саме в переделенні сего свята мусіли білгородські урядові круги дementувати в Європі чутки про те, що в Сербії заносити ся на розрухи, та що король носить ся з думкою абдикації. Урядовий комунікат вівсеном всім і вся, що ті вісті є зосім безосновні. Сему запевненню можна би й вірити, колиб не факти, які доказують, що король, який дістав корону з рук убийників Олександра Обреновича, ніяк не може привернути нормальних відносин в краю. В Білгороді сидить ніч немов у визначні і не може рушити ногою за границю, бо ні один заграничний двір не хоче мати чести, щоби перший витав у себе короля Петра. Се — очевидно — шкодить і внутрішнім відносинам краю, які є в повній розладі. Недавні вибори до скупштини, що мали добути переважаною більшістю для Н. Пасича, який мав м. и. перевести ухвалу торговельного договору з Австрією і нового бюджету, не увінчали ся бажаним для правительства успіхом і Пасич з своїм кабінетом подав ся до димісії. Але спадщиню по нім ніхто не спійняв ся переймати, бо нема виглядів на зложенє трівикої більшости в скупштині, яка перевела торговельний договір з Австро-Угорщиною та ухвалила бюджет. Дотеперішнє продовженє бюджету є важне ще тільки до кінця липня ст. ст. Коли до того часу не буде ухвалений новий бюджет, то краєва контрольна палата повинна буде замкнути всі державні каси — наступити ех lex. Одвічальности за такий стан не бажає перебрати на своє conto ніяка сербська партія, а особливо опозиційна. Перебрати утворене кабінету з уповажненем до переведення нових виборів також ризиковно, бо вже нема часу на їх переведення.

Спершу був король Петро поручив утворенє нового переходоного кабінету старорадикалов Веліміровичеві, що, прийнявши свій кабінет також мужів довіря молодорадикалів, мав тільки полагодити торговельний договір з Австро-Угорщиною (запорукою сего було передача текні міністерства справ загр. Мільовнігові, одному з визначних негодиятів в справі сего трактату й послови сербськом в Римі) і бюджет без дотаций для двору. Та між старорадикалами а молодорадикалами не прийшло до згоди головно через справу регуляміну скупштини, яку молодорадикали хотіли передати аж новій скупштині. В виду сего Велімірович зложив свою місію в справі утвореня кабінету королеви назад. За радою Пасича звернув ся тепер король з сям мандатом до провідника молодорадикалів, Люби Стояновича, але й він не переняв на себе сего обовязку, але порадив для полагоди кризи поручити утворенє кабінету Мільовнічеві, або Вуїчови або Мильовановичеві, які стоять поза скупштиною. Сей кабінет в порозумінню з партіями полагодив би державні нечестоти: бюджет без апажів і торговельний договір з Австро-Угорщиною а відтак перевів би нові вибори.

Відповідно до сєї директиви поручив король утворенє нового кабінету Мильовнічеві; досі однак ще не відомо, щоб його місія покинула ся успішно.

Молодотурецький рух.

Молодотурки підняли знов голову. Головним осідком їх являють ся вілєат Монастир. Оноді гоєвили ся там на ріжних місцях прскажмачі, в яких визнаво всіх приятелів вітчини, щоби покинути вже раз з теперішню системою правління, бо при ній годі буде довше удержати при Туреччині македонські провинії. Не треба концентратції військ; вистанє сама міліція й поліція, які лише настане приміюване до всіх справедливості. Отсі прокламачі швидко позривано й старано ся о те, щоби справу залушувати, але се не вдало ся, бо молодотурецька агітація проявила ся вже й заворушеннями у війську. Зі зрелото-ваного гарнізону в Ресні дезертувало під проводом відпайора Нієці-бея 18 жовніврів й багато башибозжуків. Він сам оголосив, що як молодотурок почнає бороти ся за правдуловою дьявськ без ріжничї віри й раси. Нієці-бей почав вже агітатію між населенєм в Охридї. Заворушення в гарнізоні викликали в Ресні паніку. Визначніші Турки звернули ся з просьбою о військову поміч. Для привернення ладу і переведення слідства в Ресні вислано генерала Шемзі-пашу на чолі двох баталіонів. Але між військом счинила ся ворохобня; воно не схотіло йти на усмирюване бунту в Ресні, а самого генерала, в хвилі як він біля телеграфічного уряду їздав до позовки, щоби їхати до Ресні, застрілено на смерть. Крім того ранено також правительственного інспектора шміл і директора телеграфічного уряду. Стріляли головно офіцери. Убийця Шемзі-паші утік. В місті в виду сего запанувала паніка. Богато офіцирів дезертувало з монастирського гарнізону до Охрида, де гуртують ся молодотурецькі революційні елементи. Заворушення проявили ся також в гарнізоні і військовій школі в Салоніках. Недавно ведено там цілий процес проти кількох офіцирів, після якого виконано атентат на команданта. Нині знов наспіла телеграфічна вістка, що в Салоніках вбито духовника 14. полку артилерії. Близьких вісток про заворушення в македонських гарнізонах не має, бо телеграфічне полученє між Монастиром й Константинополем перервано, до того-ж турецькі власті радіб все закрити тайною. Відомо тільки, що вістка про молодотурецьку революту в армії дуже пригнобила султана. До Ресні в виду бунту Албанців вислано тепер три баталіони аж зі Смирни а надзвичайним командантом Монастиру іменовано Османа-пашу, члена найвищої інспекційної комісії.

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

Промова посла В. Будзиновського

виглошена в державній раді при дебати над нагальною пропозицією руських послів о заведенні законного стану в Галичині.

(Дальше).

Пан Глібовицький і його ще менше вартний товариш Курілович, котрий, зваж на його вибрано до союму, був Поляком, кандидатом до союму став Русини, а коли тепер побачив, що верховодили Галичини почали підтримувати Росію, через ні перекинує ся в Росіянину в польській службі, ті два лани говорили вчора, що і вони і їх партія має право зятися репрезентантом руського народу, бо їх партія одержала при виборах тільки а тільки тисячі голосів.

Мой панове! Я вже тепер буду фактично простувати. Отже простую фактично, що сій партії можна причислити до найбільшій голоси, які дістав п. Марков. Але і се можна оспорювати. Голоси, які дістали члени філії кля польського, дістали вони як компромісний кандидат, або як консервативні Русини, але ніяк, як Росіянин. (Так є!) Посол Курілович дістав свої голоси тільки як кандидат нами поставлений. Його голоси, то голоси нашого стороништва. Він сам заявив був се публично минулого літа, коли "Росіяни" вивзали його, щоб виступити з руського клубу. "Мене Українці вибрали" — казав він тоді. (Король!) Король заявив був публично, що він "Москалем не був, не є і не буде!" Се, що п. Курілович своїх виборців підло зрадив, еще не доказує, що ті виборці належать до нації ватажка російських хуліганів, Пуришівича.

П. Глібовицький сказав також, що за ним і за його партією стоїть свідоме руське селянство. Статистика голосів, які при послідних соймових виборах поодинокі руські партії одержали в округах, не признає правительством для москвофілських кандидатів, т. є. там, де вийшли Поляки, або Українці, доказує, що за сею партією стоїть лише однієї, а лише тут і там затуманені і москвофілськими палочниками стероризовані громади. Ся статистика голосів при послідних виборах соймових дає нам ту певність, як руський народ вже неодного свого ворога роздупав, так і сих наймитів нашого ворога роздупає як жабу. (Гучні оплески).

По промові п. Глібовицького п. Перверсторфер замітив: "Таку шубраву промову чув я тут перший раз!" Інший посол сказав: "Як потребуєш Москва, то покаже ся Татарин".

Се послідне, неправда, мой панове! Але правдою є, що як пошкребеш галицького Росіянина, то покаже ся блондин, з котрою — як каже — небезпечно фокувати! (Оплески). Але я вас запевняю, мой панове, що по найбільших виборах ті блондини тут вже більше не будуть смердіти.

З усього того, що я тут про нашу російську партію сказав, витривайте мой панове. відповідно сцінити вартість вчерашнього чорно-жовтого маніфесту голови філії кля польського (*). Я внакше поясню собі чорно-жовту фарбу сего маніфесту: від багатів, які тої панове вчора одержали від пп. Дашинського і Цегельського, одні з них пожовкли, а другі аж почорніли. Від того пішла чорно-жовта фарба партії. (Сміх, оплески).

Шкідливість внесень.

Я вчислав, мой панове, більше-менше найважливіші аргументи на доказ, що такими внесеньми не здобудемо нічого позитивного, чому внесення уважати за непотрібні і безцільні і що мене змушує поборювати їх наглість. Однак я маю еще важливіші причини протестувати против ухвалення внесень. Суть причини, для котрих внесення уважати не лише безцільними, але навіть за шкідливі для нашої справи.

Першу небезпеку таких внесень і взагалі парламентарної акції в цілі поправки нашого положення добачую в тім, що тому котрий свого духа абсорбує вдумуванем средств, котрі ні до чого не ведуть, не приїде ніяка ніяка гадка і він не вигадє нічого, що евенуально т. к. могло би довести до цілі. Хто навмыває, не дивлячись ні в право ні в ліво, іде лише тою дорогою, а котра лише лярбітмом кінчить ся, той навіть не побачить до рогаказу, показуючого йому, може менше вигідну, але певнішу стежку, а може й навіть дуже вигідну дорогу, котра до цілі цілком певно веде і заведе.

Хто свої сили і свою енергію нищить в такій боротьбі, котра з гори виключає побіду, робить дуже нерозумно, особливо тоді, коли якийсь спосіб борби довів би його до цілі. Такою парламентарною акцією, котра до цілі не може довести, народ лише удержує в фальшивій вірі, що його посліди тут, без відповідної акції нагородної маси, сами можуть для него щось зробити.

Супроти того, що нам тепер доконче потрібна дуже сильна поза парламентом — як акція, я ще сам не здаю собі докінця справи — мусимо народови показати, що ми самі тут нічого не зробимо.

Отже, мой панове, причина, чому ті внесення в моїх очах не тільки вартісні не мають, але навіть суть шкідливі. Моє переконанне таке, що руському народови в Австрії як він має вибороти собі ліпшу будучність, або як хоче своїм терпінням зробити кінєць національним самобичствам, ті надужити, той безправний стан, в якому тепер живемо, доконче потрібні.

Я переконаний, що та війна цілої потуги державної против нас, щоб руську націю змизити, щоб руський край сполжити, буде мати цілком протинний висид, ніж сей, який Поляки хочуть осягнути. Можливе, що безправства державних властей в Галичині і їх протегуване невіддільним чинником дадуть мсму народокі і мому краєви волю. Якраз сей без- і протилравний стан, в якому стоїть ціла наша нація і кожний член нашої нації з окрема розірве може кайдани, якими династія прикувала нас до трисфального воя польського.

А коли би ся борба против нас скінчила ся нашим погромом, коли би ті надужити мали намірені Поляками результати, то кажу: "Давайте і се, але скоро і основи! Чим скорше і чим певніше заточає нас і закінчить наші муки, тим ліпше для нас, тим ліпше для вас!" Побіда або смерть... (оплески) бо довше не можемо терпіти! і тепер гаслом майже кожного Русина (Славно! Гучні оплески у Русинів).

Яку ціль проводили польської нації хочуть осягнути безправствами, котримі малтретують кожного Русина, кождо руську інституцію? Чому наші жалоби лишують ся без успіху і не можуть мати успіху? А нарешті, які мусять бути наслідки такої борби против нас?

Закі відповім на ті питання, мушу насамперед відповісти на питанє, чому Поляки і їх обожатель у Відні так завзято борються ся перед змушенем урядників до законности супротив Русинів?

*) На вічу в Жовкві.

**) П. Давидяк заявив торжественно, що "старорутенці" і галицькі "Росіяни" суть австрійськими патріотами.

Привітним ся ближше тим галицьким безправствам, що кожде з них має свою ціль:

Нова галузь наук.

Безконечне число надужити правительственних органів в Галичині, їх богата ріжнорідність, ріжність цілий, котрим надужити служать, і сильний їх вплив на напрям політичного, національного і соціального розвою галицьких народів мають право домагати ся, щоб їх зроблено предметом спеціальних і поважних наукових розсліду. Ті надужити дають досить багато матеріялу, щоб з розслідування їх причин, з розслідування правил і техніки, після яких вони переводить ся, сотворити окрему галузь науки.

Випадало би також на правничих факультетах наших університетів повторити окремі катедри для надужити галицьких урядників державних (сміх). Міністра просвіти прошу, щоб розважив ся гадку. Надію ся, що він вже в найближшій прелімінарий державним вставити суми, котрі вже в найближшій році шкільним уможливили би обсаження катедр для сеї нової науки в усіх австрійських університетах. Кандидатами на доцентів міністер не потребує журити ся. Число галицьких старостів є більше, ніж число австрійських університетів і число евенуальних нових катедр. Ті старости суть під сям зглядом практично і теоретично вишкоченими людьми і велим legendi можна їм дати навіть без габілітації.

Введення сеї нової галузі знання яко предмет науки на університеті було би навіть обов'язком правительства. Виборчі і інші надужити, ті безкарні злочини галицьких урядників, суть що правда, тільки звичаєвим правом, але все таки правом санкціонованим практикою всіх правительств від 1867 року, мовчки узнаним також парламентом і згаданими висказами корони. Через все те ті надужити суть вже правно-державною інституцією.

Наглою koniecznością є креоване катедри для згаданого права — для права безкарного надуживання урядової влади — в львівській університеті, де прешні виховують ся адміністративні урядники для Галичини, ті будучі шахраї виборчі і губітелі руського народу. Се прешні само собою розумієть ся, що тим людям, заки їх пуштає на білий народ і на всі людські і божі закони, дати насамперед відповідне теоретичне образование. Треба їм дати таке образование, щоб кожний з них, як буде іменованій старостою, не потребував доперва при самих виборах вдумувати і вичувати ся тих лядів, які суть конечні для переведення вибору правительственного кандидата. Без аступного образования, без відзначаючого іспиту такий правник не повинен бути іменованій катом руського народу. В протинним случаю він буде при виборах дуже незручно шахраувати, або цілком їх сфшурев. Так, приміром, стало ся при послідних соймових виборах в Мостисках. Старостою є там зладсь обсажен невенчними людьми і вони "Галичину та галицькі вибори стрешно скомпромітували. Се чистий скандал для Галичини, мой панове! (Оплески, веселіє).

Там вибрано послом, не назначеного старостою, графа Стадницького, але Скварка, котрого виборці хотіли мати послом.

Першими підручниками і жерелами для студентів дотичного колегіуму, могли би бути протоколи нарад п'яти послів державної ради. В тих протоколах є вже цілий матеріял зібраний і упорядкований.

Я майже певний, що міністер просвіти добре прийме сю мою гадку і тому я також прициню ся до засновання нової науки, даючи нині теоретичну підставу для будучого оброблення матеріялу.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 13 липня 1908.

Славянська конференція в Празі.

Прага. (Тел. прив.) Нині в полудне відбуло ся отворене славянського конгресу святочного промовою д-ра Крамажа до представителів славянських народів, які обісали конференцію. По промові д-ра Крамажа відчитано письмо "Народного Комітету", в якому подано мотиви, чому Українці не беруть участі в конференції.

Німечські протести.

Прага. (ТКБ) Вчора відбули ся в багато містах величезні віча з програмом протесту проти чехизації німечьких околиць Чехії. На всіх вічах був настій дуже бурливий, однак до ніяких силцій не прийшло. Принято усяди резолюції, в яких Німці звизають правительство, щоб оно перестало нелегально перепачковувати чеську мову до внутрішнього урядованя, та щоб привернене в цілости права німечької мови як урядової і службової. Визнаєть ся також правительство, аби старало ся побільшити число німечьких урядників так, аби в найближших роках приймало більше число німечьких урядників. Визвано також послів, без огляду на партію, щоб причинили ся до здійснення сих бажань. — В другій резолюції висловлено згоду на поведене німечьких послів в язовий кестів.

Хорвати вітають бар. Равха.

Будпешт. (Г. К. Б.) З Загребу доносять: бар. Равх, якого прийнято до богато містак симпатично, стріву ся в Нові з потаним прийнятем товп. Улицю, якою їхав бан, позамикано дошками і дротом. Заряджено слідство.

НОВИНКИ.

— Нові департаменти намісництва. Намісник зарядив утворене департаменту намісництва VII/д, котрий буде обнимати голоені справи, які належать доси до дорогого відділу департаменту VII/б, а се: 1) технічні справи дорожнього будівництва і 2) в справах тих водних будівель, які виконують ся коштом дорожнього фонду для забезпечення мостів і державних гостиниць. Управу того департаменту обяв радник будівництва Пільх. Відтак зарядив намісник відділене агенд V. департаменту намісництва (справи вищих шкіл) від II і III секцій шкільної ради, з котрою доси були сполучені під спільною управою старости д-ра Цоля, і поручив управу того департаменту старості Шульцісові. Рівночасно заряджено утворене для того департаменту окремого відділу рахункового. Згадані зарядження вийшли в жите в суботу.

— Пушка на тютюн або недоспілий "комплот". О. Бобикевич, архітектуральний сотрудник у Львові, відповідаючи тому який 8 тижнів в Єзуїтській горі, забув на лавці срібну тютюнову пушку, в котрій нахажив ся також почтовий репеліс на висилку 100 корон до свого шагара о. Іларія Сичинського в Вістовій. Висилку сю довершено ще в осени 1907 р. а гроші були призначені на пам'ятник лок. матери. Згублену пушку знайшли видко якісь польські руки, бо згодом опинилась вона, мабуть з огляду на згадану почтову посылку з іменем "Сичинський", в редакції "Гола-а". Як звісно, "Гола-а" належить до тих польських газет, що по замаху на Поточького устроювали на своїх шпальтах небували доси руської одії, домагаючись в імя спасення

Польщі, аби не лише з убийника Поточького, але й зі всіх "гайдамаків" живцем шкіру дерти. На вид згаданой пушки а властво реценсію на посылку з іменем "Сичинський" зраділа русько-іаду редактор "Гола-а", Брандовського. Усміхнувшись йому надія відграти в процесі Сичинського сензаційну ролю. В "Гола-а" появилась зараз оповістка про згубу, яку можна відобрати в його редакції, і можна собі уявити, з якою нетерплячкою дождав Брандовський того, хто зголось ся по пушку. О. Бобикевич, дізнавшись про сю оповістку, післав про згубу одного дячка, але пушки не дістав, хоч посилаю по неї опісля ще чимало разів. Видати згубленої пушки роблено якісь дивні труднощі. Аж десь тому два тижні дістав о. Бобикевич візване на поліцію... Ідучи на поліцію, о. Бобикевич навіть не припускав, що стрінеь ся там зі своєю згубленою пушкою, яку аж там віддали. Так само не припускав він ніколи, що його згубу може хтось в'язати з замахом на Поточького. Брандовський, бачить, хотів при її помочи викрити той "гайдамацький комплот", про який так багато писано в польських газетах по замаху на Поточького. Вислани є в р. 1907 сто корон, на які була виставлена почтова посылка, се по думці Брандовського ті самі гроші, які обернув Мирослав Сичинський на закуплене револьвера і з яких решту найдено при ньому раз по атентаті... І видко дуже пильно до хождєня мусіли ревзести польські органи безпечности, коли аж так пізно переконали ся про недорічність своїх підозрін і здогадів. "Гайдамацького комплоту" не викрито, Брандовський не навив собі слави польського Шерлока Голмса і пушка симпатичного всім львівським Русинам о. Бобикевича, не відгравши ніякої сензаційної ролі, вернула назад до своєї служби зберігати тютюн а часом і почтовий репеліс.

— Про залізничну пригоду на лінії Львів-Янів. Яворів доносить львівська дирекція залізниць: В неділю коло 1 год. в полудне перед виїздом ч. 3256 до Львова уложено в злочинним намірі на містку межі Рясною польською а Рясною руською дубову лату, довгу на 3 метри а грубу на 5 см., вирвану з'ємостю в містку. Наслідком того вискокли зі шин машина, службовий віз і перший віз особовий. При тій нагоді ученик антикаря з Янова, Володислав Бар, що стояв на платформі вагона, наслідком потрясення, випав між стовчаки. Уладок переплатив зломанем ніг. Крім нього нікого з подорозних аві залізничної служби не покалічено. Зі Львова зараз по випадку прибув ратунковий поїзд, котрий заосмотривши раненого, привіз подорозних до Львова. Ратункова пологітєля відставили раненого до шпиталю. Аж до усунення перешкоди рух буде відбувати ся при помочи чересдань.

— Руський повіт буде пам'ятник гр. Поточького. З Жовківщини пишуть нам: В понеділок 6. с. м. відбуло ся засіданє ради повітової в Жовкві. Виділа повітовий, в котрім засідають "істинно руські", д-р Король і о. віцемаршалок Долошицький виставив в порядок нарад слідуючі точки: звеличання ювілею царського; будова пам'ятника гр. Поточькому; заломого урядникам і слугам виділу-повітового і інші "благодати". — Для звеличання ювілею царя ухвалєла рада дати 1000 К для польської "Осхонкі" і 1000 К комитетови основана бурси ім. Качковського. Коли селянин Данило Мекелита три рази забирав голос і поставив внесенє, щоб дати істнукоюй вже українсько-русській бурсі, котра приймала діти бідних селян без ріжниць приятих, та також відповідний даток, внесенє те перепало, бо польсько-кацапська спілка тримала ся разом. Д-р Король усміхав ся злобно, голосуючи разом з найгіршими ворогами руського хлопа і руського народу взагалі, з власними недавними ще завзятыми противниками... Даток на "ропнік" для гр. Поточького в сумі 300 К перейшов також за одним замахом... Д-р Король, що недавно ще горлав і силав громами на "барвінука", що вони "підло служили" польським "газдам" голосує разом з своїми трабантами за сям внесенєм, не питаючи, що хлоп в тяжким сегорічнім передівку примирає з голоду. І деж поділа ся та повага і розвага, той політичний такт і справедливість в того обожаемого колєсь народом д-ра Король? На старі літа пішов сей д-р Король під грозою "істинно-русського мордобитя" сею дорєсно, яку ще недавно звав шляхом зради і нікчемного уйдєлення. Змінюють ся часи і люди! За допомогою для урядників і функціонерів "wydziałowch" тїх, що через двайцять літ шкалювали д-ра Корольа що поборювали його при виборах та відтягали і відстрашували лядий від його канцелярії — голосує він так само, щоб лиш придобитиш Ляхам — а з руського боку, Українці чи кацапа, нехай і шкіру деруть. — Хлоп.

— Інтернаціональний конгрес істориків. В Берліні відбуде ся сего року (від 6—12 серпня) четвертий "Інтернаціональний конгрес для історичних наук" (Der vierte Internationale Kongress für historische Wissenschaften). Перший був у Газі (Haag), другий в Парижі, третій перед п'ятьма роками в Римі. Три перші слідували по собі що три роки, та пересвідчено ся, що то було за скоро. Конгрес поділять ся на 8 секцій: 1. Історія Сходу; 2. Історія Греції і Риму; 3. Політична історія середніх і нових часів; 4. Історія культури і духового розвою в середніх і нових часах; 5. Історія права і господарки (Rechts- und Wirtschaftsgeschichte); 6. Історія церкви; 7. Історія штуки; 8. Історичні помічні науки (Historische Hilfswissenschaften), імено: архів і бібліотеки, хронологія, дипломатика, епіграфіка, генеалогія, історична географія, геральдика, нумізматику, палеографія, сфрагістика. Засідання загальні будуть відбувати ся що дня в полудне від год. 12—2, на котрих буде виголошено 13 рефератів. Крім того будуть віділільно вести ся дебати секцій що дня від год. 9—12 і полуднє над темами зголошеними учасниками секцій. Доси зголошено вже понад 150 викладів ріжними ученими з цілого світа. Виклади і дебати будуть відбувати ся в азиках: німечьким, англійським, французьким, італійським і латинським. Зголошувати ся до участі можна до 31. липня с. р., посилаючи 20 марок на адресу скарбниці конгресу: Leopold Koppel, Geheimer Kommerzienrat, Berlin NW. 7, Pariser Platz 6, а заразом повідомляючи про ту посылку секретаря конгресу під адресою: Dr. Erich Caspar, Privatdozent Berlin W. 15, Kaiserallee 17. — з просьбою о присланє членської карти (Mitgliedskarte) на власну докладно подано адресу. Подаємо се до відомости нашої публіки, бо може прецьн і з наших людей схоче хто скористати з так доброї нагоди, щоб розширити собі так надзвичайно легким і дешевим способом свій кругозір, а заразом евенуально навязати також особисте знаомство з духовними проводирями нинішнього ученого світа. Іменно повинні з тої нагоди скористати наші учителі гімназій, (переводські історикі й філологи). А певно й наші "Науковці Товариство імени Шевченка" вступити з деякими загально важними рефератами перед так поважне світове форум для запропонованя своєї визначної діяльности, імено над проблемами історії Східної Європи (прим. о-

ригінальна схема історії Східної Європи у проф. Грушевського і т. п.). Може-би також було добре, як би ті, що бажали-би поїхати, сходили порозуміти ся з собою. Кошти великих не було-би. Берлін дуже дешево місто; 200—300 корон вистарчить на 2—3 тижні аж надто (при неаблягивім житю вже й з дорогою). Евенуально можна би, повертаючи на Дрезно і Прагу, звідти заразом саську і чеську Швайцарню, а надто і чеську сегорічну виставу в Празі. Одним словом, варто їхати. Проф. Гарнак (предсідатель 6. секції) так пише про сей конгрес в Internationale Wochenschrift für Wissenschaft, Kunst und Technik (ч. 17, з 25. цвітня с. р.): "На кождий случай ми не лише в економічній житю, але і в науці стоїмо тепер в знаку міжнародної обміни, і мусимо ту ситуацію вихиснувати так добре, як лише можна. Ми до сего впрочім ще тим більше обов'язані, що міжнародні економічні зносини потребують наукових до свого доповнення, або радше скажу: до свого у-благороднення. Наука є вже сама в собі міжнародна і не має жадних тайн, (Geheimnisse), як небудь у кождої великої нації вона має свої "тайности" (Heimlichkeiten). Вона є спільним добром, є все-світньою фугою (Weltfuge), якої перші акорди уложено перед тисячами літ, в якій голоси щораз до інших, нових народів виходять все на перший план і яка має силу всі виступаючі диссонанси такі акції звести до остаточної гармонії. Наука вже давно була міжнародна, коли господарство сиділо ще за безчисленими мурами і рогацьками. І вона, що правда, остала-би й далше міжнародною і без конгресів; але, коли-би вона понехала конгреси, то своєю дорогою вона-би відкинула дуже доцільне средство свого розвою, данє їй у руки духом часу. А средство те є передовсім тим дуже доцільне, що воно до ученої обміни друками і листами додає надто живе слово особисте познакомленє". — Д-р І. Копач.

— Вишепольська денунціяція перед судом. Як звісно, перед кількома тижнями відбула ся у Львові карна розправа против цукорничного челядника Дзюкевича, обжалуваного о похвалюване замаху Сичинського та мимого обиду релігії. Дзюкевича засуджено на 6 місяців в'язниці, о єдиним доказом його вини була денунціяція двох вишепольків, Боровського і Лукасевича, також цукорничних челядників. Ті два індивіду заденунціювали також цукорника Данила Стецькова, що мав їм грозити убитєм, якби котрий з них відважив ся зізнати в некористі Дзюкевича. Наслідком сеї денунціяції львівська прокуратура обжалувала Д. Стецькова о злочин публичного насильства а минулої п'ятниці відбула ся против нього карна розправа. Обжалуваного боронив д-р Левер. Ряд покинутих ним свідків ствердив, що Боровський і Лукасевич денунціювали систематично робітників перед кождим принципом, а в Кракові робітники аж були застрайкували, не хотючи робити разом з обома денунціантами. Свідки зізнали, що Боровський і Лукасевич денунціювали кождо робітницю, котра не хотіла піддати ся їх похотям, яко лїниви і до праці незділної. І ті два індивіду акт обжалування назвав за їх денунціяції — польськими патріотизм... Розправа здемаскувала до нага "патріотизм" вишепольських денунціантів і трибунал увільнив Стецькова від вини та кари. З огляду на се лєгітка і справедливість вимагає, щоб поновити розправу Дзюкевича, засудженого на підставі "патріотичних" денунціяцій Боровського і Лукасевича.

— З кругів руських військових капелінів. Отця Осипа Кишакевича, курата військового і звісного нашого композитора, перенесено зі Львова до Будви в полуднєній Дальматії. Дальше о. Івана Осимкевича, військового курата з Станиславова перенесено до Дольної Тужлі в Босні. О. Василія Меренькова, сотрудничника при Преображенській церкві у Львові, іменовано активним військовим куратом для Станиславова.

— Дрібні вісті. Афера між проф. Макаревичом а студентами III. року прав скінчила ся тим, що проф. М. перепросяв вчора обиджаного студента Шрама і загаль студентів правників через делегатів, які інтерв'ювали в тій справі. — В часі шкільних канікул віцепрезидент краєвої ради шкільної буде приймати сторони з учительського звана в понеділки, середи і четверги від 11. год. до 1.

Поручаєть ся цукорню п. Василія ВІТНІНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє знамениті тісточки, чавнічки, медівники і т. д.

Оповіді:

Календар: Завтра, пі второк. Косми і Дам. (лат. Ювенатурі), Незавтра, в середу: Пол. Ризи Пр. Б. (лат. Рієліс Ан. Авдєвєнці) Е. В. Митр. Шкільний в понеділок, пі второк, середу і п'ятницю від год. 10 ринч. — Екс. намісник пі второк, в середу і неділю від 12 год. в полудне. — Консесторська секція відбуде ся в неділю і суботу. — Вишепольський арешт шкільної ради і д. п. краєв. інспектора в середу і неділю від 12 год. в полудне. — Вишепольський краєв. дирекцій скарбу що дня від 12 год. в полудне. — Ірландецький краєв. суду шодня крім вівторка від 12 год. в полудне.

Репертуар руського театру, тепер в Вишніці на Буковині:

В четур, 10. с. м. "Мари", драма Ібсена. В суботу, 18. с. м. передпосліднє представленє, "Жиди", драма Чіркова. В неділю, 19. с. м. посліднє представленє, "Наймичка", драма Карпенка-Карого. В неділю, 12. с. м. "Серед бурі", драма Грінченка.

Ві второк, 14. с. м. "Фавст", опера Гунода, гостиний виступ М. Шляфенберга.

Виділ Руської Захоронки розписує конкурс з днем першого версеня на посаду управителі в Захоронці у Львові. Від кандидати вимагає ся дильмову з укінченого курсу Фребеля. Пані, котрі окрім сего курсу укінчили семінар, мають першєнство. Рефлектуючі на сю посаду звольте звернути ся о більшій інформації до п. В. Ковцовської у Львові, ул. Каліча 3.

Урядові вісті.

§ Іменованя. Д-ра Януша Нємєнцовського іменовував краєвий виділ секундарем загального шпиталю у Львові.

Нові книжки і виданя:

Дешева бібліотека. Ч. 3. Пан Поточький, Оповіданя про Кановського і иншу польську шляхту. Львів, 1908. Накладом Стефана Барана. З друкарні Наук. Тов-а ім. Шевченка. Сторін 28, ціна 8 сот.

А. В. Жербицький. Примітки розумової талановитости школярів. У Полтаві 1907. — Сторін 16, ціна 5 коп.

Д-р Іван Дем'янюк. Лизиковий спір в теперішній Греції. — Стор. велик. вісімки 6.

Д-р І. Деміаńczuk. Najnowsze projekty reformy nauki języków klasycznych. — Стор. 15 у вісімці.

Товариство "Просвіта" у Київі. Звідомлення за 1907 рік. У Київі, 1908. — Сторін 71.

Виданя Товариства "Просвіта" у Київі: № 5. 1907. Як вивозили ся північні Американські Штати. Написала М. Загір'я. — Сторін 128, ціна 15 коп. № 6. 1907. Оповіданя про Ірландію. Напи-

Я питався за учеників, чому так багато хлопців покидає школу, і довідався таке: Коли батько чи господар станції приїде спитати: як поведене і науку ученика, то й директор і учитель дають голос дають порадоньку: «Заберіть його, бо з нього нічого не буде!» І не pomoже робити нічого увагу, що хлопець виказаний на конференції лише з двох предметів; йому твердять одно і те саме: нічого з нього не буде! Мені самому ледь чишлося, що прийшов спитати за одного школяра, і справді дістав так відповідь як вище. І я забрав його до другої гімназії, а нині привозить дуже гарне свідомство. Друга причина, кажуть, що нуджа між молодіжню; та об цим згадував я вже вище. Але радити і помагати тій нуджі, як се бачи-

ває всюди нині, тут нема кому! Але й при тій нужді платили цілу оплату шкільну 184 учеників, а половину 6, так що майже кожний третій ученик платив оплату.

На 602 класифікованих учеників дістало 78 степенів відзначення, 416 степенів перший, 33 степенів другий, 13 степенів третій, а 69 призначено ще до поправки іспиту з одного предмету. Коли би навіть припустити, що при поправці перепало третя частина (досвід учнів, що так зле ніколи не буває), то і в такому найгіршому випадку перепало би 69 учеників на 602 чи то 11,41 проц.

З другої дописи, яку ми дістали в сій самій справі вже в хвили, коли першу відіслано до друку, виникає ще для доповнення кілька дат. І так:

З виступивших 78 учеників припадає на І. класу аж 28, що свідчило би о недостаточній підготовленості учеників до гімназії (не доконче!). Причиною могло бути також переповнені класи, брак дидактичного та педагогічного досвіду учителів занятих в класі і т. ін. — Ред.). на ІІ. кл. 17, на ІІІ. кл. 11, на ІV. кл. 8; в цілій вищій гімназії покинуло школу лише 14. Коли до того додати, що за цілий рік з вищої гімназії не видалено примусово ні одного ученика і що лихих обличчів у вищій гімназії так як би не було, то треба признати, що поведене молодіж було як найліпше.

Науку співу побирав 107 учеників, рисунків лише 22 (отже вчено і співу і рисунків, хоч на одну і на другу науку ходило дуже мало учеників. — Ред.).

В позашкільних годинах відбувала молодіж прогулянки до сусідніх місцевостей і з замишуванням віддавала ся грі в теніс, крокет, а в зимі сьоганці на лижах і нартах («скі»); проводив у тім з замишуванням і посвятив професор Сидорак.

Про наукову розвідку проф. Застирця висловлює ся наш дописувач зовсім не похвально. Докорять їй браком наукової методи і, що гірше, неакадемічним стилем, негарною мовою і навіть граматичними та правописними блудами.

Недозволене збирання грошей.

Фенікс відроджував ся зі свого погону; старі заржавіли приписи колишнього австрійського поліційного режиму відроджують з галицьких поимай адміністрації.

Перед кількома ще роками ніхто у нас не рушав заржавілого припису правого закону о кольтпортж, ані закону (№ 1) з 21. V. 1833. о збиранню складок.

Але треба признати, що таке приміюване застарілих приписів має на собі цілу добру господарку. Кожний добрий господар має у себе якусь скриньку, де складає куски заліза, помані мотики, граї... ачеї колись припадуть ся... І прийти може такий час, що господареві буде потреба сего. Він розгляне ці «скарби» і щось випорпає, дасть ковалеві переклепати, або такі так собі з'ужиткує.

Так само робить і наша галицька адміністрація. Поки Польща збирала різні склади на добродійні, патріотичні, потрібні, або менше потрібні цілі, тоді нічого, — до складу старого ломана не потрібна заходити. Коли Польки розкидають свої брошури явля і сьлавно, то опять нічого... Але коли вже і Русь починає збирати гроші на свої цілі, коли значне розкидати свої писма, тоді треба йти до скриньки, перешукати добре, а тоді певно знайде ся якийсь старий «струмент» аби від біди обійти ся.

І ось знайшов ся параграф закону правого о кольтпортж, а тут знову лежить застаріле і заржавіле «губернське розпорядження» о забороні збирати грошей. В лексиконі «der politischen Gesetze des Kaiserthums Oesterreich von Moriz Ritt. v. Ostrov. Wien 1857. звучить воно так: „Es wird Jedermann untersagt, ohne erhaltene Bewilligung sich mit was immer für einer Geldsammlung zu befassen, oder, an einem Vereine zu einem solchen Zwecke, bevor die Bewilligung eines solchen Vereines nicht die Genehmigung des k. k. galizischen Landespräsidenten erhalten hat, Theil zu nehmen (G. 21. Mai 1833. Präses. Z. 3664)“.

Значують тут, що того закону нема в великій збірці законів політичних Маєргофера, значить, що, говорячи про господарські: Маєргофер його вже «вишкартував». Значить, що со стару мотилу австрійське законодавство викинуло навалі адміністрація галицька тою мотилкою ще робить. Ба! Коби то вона жила і лише до сьлава бараболь, то є до того, до чого вона призначена. Але тою мотилкою хотять конче косити руську траву.

Бо не треба навіть юриста, щоби пізнав, що в тім законі є лише мова о збірці грошей (Geldsammlung). Тимчасом наша галицька адміністрація приміює той закон також при збиранню натураліїв, коли вони призначені для голодухотних штрайкарів або для бідних руських учеників. Вона приміює його також при збиранню усьвяченої звичаєм коляди, коли колядашки віддають відтак збірку на яку патріотичну ціль.

Про збирання натураліїв нема що говорити, бож се яснє, що крупі, то не гроші. Але возьми під розвагу збирання грошей на цілі штрайків.

§ 2. зак. коаліційного з 7/4. 1870. Ч. 43. говорить: „... so wie Verabredungen von Arbeitnehmern, welche bezwecken, mittelst gemeinschaftlicher Einstellung der Arbeit von den Arbeitgebern höhere Löhne oder überhaupt günstigere Arbeitsbedingungen zu erlangen: — sowohl alle Vereinbarungen zur Unterzeichnung derjenigen, welche bei den erwähnten Verabredungen anstehen, oder zur Bewachung derjenigen, welche sich davon entsagen, als auch alle rechtliche Wirkung — einmal ne підлягають вони карі, як се було перше на основі §§-ів 479, 480, 481. зак. карн., котрі зістали знесені зак. коаліційним.“

Ті Unterstützungen не можуть прець ніякше перешкодити ся, як за допомогою грошей, котрі хтось мусить дати і зібрати. А позаяк обов'язує засада, що lex posterior derogat priori, то безперечно, що закон коаліційний зніс зі своєю повною нагнєт розпорядження галицького губернатора.

Цікоміші річ є зі збиранням коляди. Іменно річ має ся так: За коляду одні дають, а другі беруть гроші. За те саме, за що люди платять (зглядають беруть) за білет театральний, за вступ на концерт, і т. д. Коли-би представлено було відкидання, то публіці гроші звертає ся, коли колядашки не отворюють рота і коляди не за співвають, то не дістануть «коляди».

Отже «коляда» в значенні матеріальним є заплачено за чинність співання коляди. Римляни заклали такі відношення правне в формулі: „do, ut facias“. В нашій уставі цивільній називає ся се найважнішою услугою (§ 1163. з. ц.). — Караючи колядашків за збирання «коляди», треба би покарати всіх артистів взагалі, особливо скри-

паків, п'яністів, співаків, а не дарувати і тим, що ходять за катаринкою.

Такий є стан правний при колядованню і збиранню датків за «коляду». — Заходять се між колядашниками, а іншими артистами та ріжницями, що коли про всякі вистави артистичні треба повідомити владу поліційну, то ходжене за колядою має підклад релігійно-звичаєвий, і на то ані дозволяти ся ані повідомляти поліційній владі не потреба (§ 5. зак. з 15/11 1867. Ч. 135 В. з. д.).

Не зміняє в нічим сути діла питане, де мають подіти ся за колядованні гроші. Безперечно, що вони стають ся власністю колядашків, котрі можуть ними вільно розпоряджатися.

Отже вільно їм ними грішми поділити ся, пропити, дарувати особі третій, кинути в болото або дати на якусь ціль. Коли-б колядашники дали узбирані гроші навіть на сповнене якогось злочину, то будуть відповідати на основі § 5. закону карного, але ніколи не можуть відповідати за збирання грошей.

З представлення річи виходить, що приміюване розпорядження о збиранню грошей до колядашків те саме, що кошене мотилкою. Ті адміністраційні оргії треба-би вже раз засадничо вкотре.

Та сега не докаже ся самими рекурсами до намісництва раз до того, що намісництво звичайно затверджує розпорядки підлеглих старост, а по друге тому, що се страшенна праця в тільким случаях (імя ім леґіон) відгизати ся. Треба отже спростити рішення трибуналу адміністраційного, а відтак постарати ся в міністерстві справ внутрішніх і відповідне заряджене і інтерпретацію згаданого губерньського розпорядження, чи воно ще об'являє, і як його розуміти.

Др Андрій Чайковський.

Заграницний огляд.

Французький парламент.

Вчера ухвалив французький сенат і парламент додаткові кредити, після чого сесію замкнув. Найважливішим ділом, яке перевів Клемансо в минулій сесії, се удержання Північної вселениці, залягало якого саме й порішено отсі додаткові кредити. Справа заведення особисто-доходового податку та питане про цілковите знесення карі смерті — остали ся в сій сесії неполадженіми, так що палаті депутатів і сенатові прийдеть ся їх поладжувати остаточно аж по парламентарних феріях.

Ставлено питання про кару смерті вже на днешнім порядку теперішньої сесії спротивили ся міністри судівництва і публічних робіт і палата два рази станула до бою кабінету. 8-ого б. м. проектував був референт законопроект про знесення карі смерті пос. Кастілярд, щоб над ним почати дебату вже з сьлідуемого засідання, та палата, йдучи за апелями згаданих міністрів, на те не згодилась і прийняла такі правительствених порядок днешній. Тільки-ж треба сказати, що в сій случая побіда кабінету опирала ся всего на 208 голосів більшості. Значно більша скількість після поперла днів 11. лип. Бріяна, коли він запропонував, щоб дебату над інтерпеляцією націоналістичного посла Бері в справі знесення карі смерті відложили до пізнішого часу.

На тім самім засіданні палати депутатів ухвалив внесення міністра фінансів Кайю, щоб давати наради над податком дохідовим вести зараз по повнові збиранню палати і то вести її безперервно. Справа заведення особисто-доходового податку належить до найважливіших точок програми, яку обняв ся перевести Клемансо. Тільки-ж поладжувана сєй справі їде дуже повільно. Міністер скарбу Кайю через два роки конферував в сій справі з скарбовою комісією палати послів. Іздав по провинції, де виголосював агітаційні промови, та все ще таки не всім переломити неохоти, з якою відносять ся до сего законопроекту особливо між більшими й меншими рентиєрами. В останнім часі значне сего нового законопроект значно ослабила «поправка» пос. Піка, яка обов'язує доказу невірності фансіонованя перенесла на скарбові власті, не дозволяючи їм рівночасно вглядати в торговельні книги підприємств. Проти такої поправки мін. Кайю енергично опонував, але вікши мислів згодити ся на внесення пос. Піка, хоч його відтак дещо змодифіковано.

Крім справ внутрішніх, до яких треба зачислити й вічне змагане з клерикалізмом, мислів кабінет Клемансо вічно звертає увагу на події в Марокко, в яких все ще заангажовано французьке військо, що мусить держати ся точно повновластий, визначених альжєрськими точками.

8-ми годинний день праці в Англії. Минулого т-жня пориших англійський парламент більшістю 393 голосів проти 120 осьмнадцятих день праці по колядах. Справу сего, переважно для робітничої верстви, порушила була колись партія консервативна, як до державної керми в Англії добила ся ліберали в засобах, щоб не допустити до ухвалення сєй реформи. Розведено навіть агітацію між робітниками по колядах, в яких емолювано, що через скорочення дня праці, обнижуть ся їхні заробітки. Вкінці одначе скорочення дня праці добуло собі й ухвалу. Міністер льорд Черчілль заявив у своїй промові, що отсе настала вже крайня пора, щоб робітничі житє перестало бути одною гамарнею, що розділюєть ся на важку працю, іду і сон. Уже пора огорити робітників шлях до науки і штуки, а-ти йому спромогу думати й бавити ся та бодай в часті користати з прємностей життя, що досі були для него замкнені.

Через першеву тепер реформу наближаєть ся 900.000 англійських ямарів до здійснення популярної серед робітничих мас формули 3×8 — себ-то всім годин праці + всім годин сну + всім годин розривок і умов праці, на який мав би розпадатися день робітника. Характеристичне тут те, що такий законопроект пориших перший парламент англійський, де соціаль-демократична репрезентація має значне дуже веселікє.

Промова посла Онішкевича

виголошена при сьогорічній бюджетовій дебаті.

(Конець).

При роздаванню субвенційних бугаїв чи субвенційовано діяльність відділи не на спосібність чоловіка до утримання бугая, але чи він при всяких виборах і народових шопках їде з пануючою шляхетською млікою, і бугая чи зародову обору дають нечаше в заплату за політичні услуги. Навіть поляки, коли не може стерпіти лайдацтва і віачи чи бодай в громадї виступає против хуня віята або против двора, вже не дістане субвенції. Сам комітет істеретиріає відділи, щоби проповувати на властителей стацій тільки людей певних і знаних. Я розумію не певних і знаних хунів, але добрих і ретельних господарів.

З 193.666 К, які дістало ц. к. галицьке товариство господарське на піднесене хову товару

в двох третях від держави, а одну третю від краю, богато пішло марно або і причинило ся до деморалізації народу. Я торжественно протестую, щоби такі магіати, як Бадені, Лянцкоронські і ин. користали з субвенцій! Мало що ліпше стоїть справа і з расовими свиньми. Товариство продукує і утримує лише свині йоркшир, хотий маємо иньші раси для нашого клімату і наших відносин далеко відповіднійш. Для того товариство краківське понехує йоркшир, а вводить свині раси вестфальської. І при роздаванню чи то хлівів зародових між селян чи лише стацій кнурів також бере ся в рахубу переконання політичні чоловіки. Гайдамака, радикал в понятю двора не дістане певно ані бугая ані кнура, хотий би се був і найпорядніший господар.

Іньші галузі діяльності товариства мають далеко менше значінє в порівнянню з попиранєм годівлі товару, коний і свиний, тож лишаєт ся на боці.

Зверну ще увагу на товариство рілньничих кружків. Як ц. к. товариство господарське, так і се товариство хотіли поляки зробити загально краєвим і в сій цілі вставили в статут постанову, що до головного заряду мають висилати по одному делегатови всі конисторії, отже і три руські. Щоби же ліпше показати, що кулка рілньничих мають також і руський характер, видають при двотижневім органі товариства, що зве ся Przewodnik Kółek rolniczych, раз на місяць піваркушев'ї додаток в руській мові. Алеж і тільки всього в сім товаристві руського. Коли би се товариство не було в руках шляхти, котра все деморалізує; коли би в справах рілньничих рішали люди фахові, а не дилетанти; коли би ділчі і їх приклонники, що мають у своїх руках центральну управу і повітові заряди, не спихали фахові сили на звичайних урядників, що мають лише виконувати прикази, а обмежили ся лише на дгляд і загальну директиву: то може би се товариство і принесло якусь користь селянству, але й то лише польському. Тількиж і тоді треба би лишити політику на боці і не попірати лише пагальних лізунів, а людий порядних і розумних, що хочуть і можуть огосє навчитись, хотий би вони і жили з двором чи з вїйтом-хрунем на воєнній стопі. Для Русинів се товариство несприятельне залягало всіх польонізаційних забавок, хотий і не казаних просто статутом або ухвалами головного заряду чи загальних зборів.

Се товариство має значні фонди, бо дістає від краю майже 70.000 К річно, а з державних грошей 42.000 К. Бюджет тов-а на р. 1908. прелімінований на 176.000 К. Такою сумаю можна дісно богато доброго зробити для польського селянина, але централізація стоїть і сему на перешкоді. І не дивно, що при такій управі лучають ся випадки, що комусь уділено запомогу за взірцеву гноярню, котрої він не мав, не має і не думає закладати.

Що поляки хвалять ся, нібито вони 80 проц. субвенцій, уділяних на піднесєня рілньництва у селян, дають Русинам, то се, як я вже вказав, є тенденційна неправда. Всеж таки Русини, хоч і обмежені на власні сили, не сиділи з заложеними руками. Уже в р. 1868. залжили вони товариство „Просьвіта“ для піднесєня просьвіти і добробуту руського народу. Але у нас нема багатирів, щоби могли і хотіли поперти таку благородну ціль, і заляг брану фондів, без яких годі й думати о живійшій акції на економічній полі, „Просьвіта“ могла дуже поволі сповняти свої задачі. Зразу старало ся се тов-о популярними виданнями економічного змісту принадувати сьвідоміших людий, щоби по змозі своїх сил і знаня поучували наряд живим словом о справах господарських. торговельних і промислових та закладали при читальнях „Просьвіти“ господарсько-промислові спілки, спілкові крамниці, позичкові каси і злипи збіжки. Щоби розбудити серед селянства більше зацікавленє господарськими справами, прийняло тов-о в р. 1896 вандрівного учителя господарства і вислало його аж до липня 1902 р. майже у всі сторони східної Галичини для викладів економічно-господарського змісту, покриваючи всі кошти утримання і поїздок того учителя сьєс той час із своїх власних фондів. Та в р. 1902 мусило тов-о з браку фондів відправити того учителя, бо йтак уже значно задолжало ся, а галицький сойм не хотів нічим причинити ся до утримання того учителя, хотий тов-о 15 літ з чєргі вносило просьби о субвенцію на сю ціль. Аж в р. 1904 перший раз признав сойм „Просьвіти“ на р. 1904 і 1905 по 4.000 К, потому на 1906 р. 5.000 К, а на 1907 р. 15.000 К на цілі рілньництва і садівництва, а й то не до рук власних, як рілньничим кулкам, а до розпорядництва краєвого відділу. З того часу тов-о взяло ся наново до інтензивнішїй праці на полі господарським. Передовсім прийняло наново вандрівного учителя, котрий покінчив висшї знукі рілньничі в краю і відбув практику в Данії і в Німеччині. Тов-о заняло ся такж молочарством і доси заложено і піддержувано незачиними субвенціями з своїх фондів 50 і кілька молочарств, з котрих тепер витворив ся особний „Союз молочарський“. Крім молочарства заняло ся тов-о годівлею крилків, видало відповідне поучєнє, як годувати крилків, та заложило три зародові стаїні. Тов-о заложило такж шкільку овецьких дерев. Вандрівний учитель мав в р. 1906 і 1907 стоїлків-кадєсть викладів господарського змісту. Крім того уладило тов-о 4 фахові курси крамарські, котрі тревали по місяцєви і вштували над 1.000 К; заложило 163 досвідні поля на сьножатє і 579 піль для упрви пашних ростин; роздало між своїх членів до сільного ужитку 29 ручних машин до полати і одну лавцюхову борону і уладило 2 вистави рогації худоби і фантові льотерії; дало 4.500 К субвенції на підперте промислу виробу дахівок; заложило анкєту в справі аналіфабетизму і т. ін. Тов-о бажало розширити свою діяльність і просило сойм о підвисєненє субвенцій на цілі молочарства та на утриманє кількох фахових вандрівних учителів господарства і крамарства; але безуспішно.

З державних фондів не дістала „Просьвіта“ до р. 1907 жадних субвенцій, хотий що року вислала петиції до міністерства рілньництва. Причиною того були краєвий відділ і ц. к. галицьке товариство господарське. Вони, видаючи свою опіцію, казали, що „Просьвіти“ не треба вандрівних учителів, бо кулка рілньничих оперують і у східній Галичині; не треба молочарської школи, бо сим займає ся патронат краєвого відділу (хотий він закладає і започає лише великі молочарні). Ц. к. тов-о господарське мотивувало се й тим, що 80 проц. субвенцій на селянські господарства побирають Русини (хотий се чиста неправда). Краєвий відділ довгі літа не давав ц. к. міністерству відповіді, а вікши спротивля ся уділенню субвенцій для „Просьвіти“ з державних фондів, бо бояв ся, щоби не дати приходу до утворєня Landes-kulturat-у в Галичині. Галичину раді би наші верховоди показувати краєм польським; і коли би Русини і млі дістати які охуки на свої економічні цілі, то хіба з рук польських. Landes-kulturat такий, як є в Чехах, з двома секціями, поспував би їм рахубу, а сего вони бо-жуть ся.

Аж в р. 1907 і 1908 дістала „Просьвіта“ перший п'із субвенцію від міністерства рілньництва в сумі 15.000 К, так що буде могла бодав в малій мірі розпочати пільнову роботу для піднесєня рілньництва і добробуту між наших народом.

Крім товариства „Просьвіти“ мають Русини ще краєве товариство „Сільський Господар“; єго цілію є піднесєня рілньництва і в загаль господарства в краю. Се товариство значно молодше чим „Просьвіта“, і має доси 5 філій. Лиш одна філія побирає 1000 корон краєвої субвенції; вєршті товариство обмеженє лише на власні сили. Воно утримує 2 шкільки овецьких і 3 хлівів расових свиний та щорічно розділяє між своїх членів щєпи і ріжне насінє господарське. Товариство урядило багато господарських віч з демонстраціями поступового господарства та щорічно уряджує тридньвий курс економічний для сільських свєшєнників та питомців дух. семінарій. Але коли сєму товариству не прийде ся в поміч, то власними силами воно безуспішно нічого не вдє.

Русини не завидують Полякам, що дістають такі значні субвенції з державного і краєвого скарбу на цілі рілньничі. Також не будемо в те вглядати, хто з тих фондів користає, велика чи мала посільсть. Але мусимо проти сего рішучо за-протестувати, що фондами, призначеними і для Русинів, орудуєють Поляки, хотий би і з маркою ц. к. галицького товариства господарського; мусимо застерєчи ся, щоби ц. к. правительство уважало Русинів заспокоєними на полі рілньництва, коли уділяє субвенції на цілі рілньництва ц. к. гал. товариству господарському або кулкам рілньничим.

Держава ложить на піднесєня рілньництва в Галичині дуже мало, бо коли після числа людно-сти рілньничої, поверхні обшару господарського і числа удержуваних найважніших звїрат господарських належало би ся Галичині 31,79 процєнт з фондів, призначених на піднесєня рілньництва в цілій державі, то край наш дістав в р. 1903. всего 12,13 проц. або 563.025 корон, в р. 1904. тільки 12,11 проц. або 603.661 корон, а в р. 1905. тільки 15,51 проц. або 814.721 корон, а в р. 1906 знов менше, бо всего 12,28 проц. або 968.895 кор. По справедливості, повинна була Галичина дістати за ті 4 роки о 4.526.305 кор. більше на цілі рілньництва.

Для того ставлю резолюцію: Домагаємо ся від ц. к. правительства, щоби побільшило субвенцію на цілі рілньництва в Галичині та щоби Русини дістали до власних рук, а то через наші товариства „Просьвіту“, „Сільський Господар“ і „Союз молочарський“ що найменше 50 проц. тих субвенцій, які дістають Поляки нібито для цілого краю, а влєстиво для себе.

Та теперішня організація рілньнич в Галичині нас ще і з инних мотивів не вдоволяє. Поминувши вже, що з субвенцій державних і краєвих користають майже лише поляки, а влєстиво найбільше обшарники, не слухаю, щоби ся субвенція приходила в користь лише певному станові або навіть в користь певних одиниць якогось стану хотий би тим, що зголошують ся о субвенцію. Субвенції повинні обєртати ся на піднесєня розвою цілого рілньництва, так для тих, що розуміють і зголошують ся по субвенцію, як також для тих, до котрих світло науки рілньництва ще не дійшло. Знана річ, що хлоп вілжівляє ся ще великою скількістю картоплі і капуста, замість обернути се на молоко і масло. Через малий дохід з поля не тільки хлоп зле віджівляє ся, але взагалі цілий рух торговельний і инших відділів суспільно-господарського житя у нас дуже слабій. Лиш одноцільна, пільнова акція може тут помочи. Теперішня робота кожного товариства господарського з особна богато коштує, а гознаки з неї дуже небогато. Зрозуміли се дуже добре всі краї австрійські і віддали провід аграрної роботи в руки краєвих рад культури. Тож бачимо, як перевишають Галичину західні краї Австрії на полі рілньництва; навіть мала Буковина під впливом реформи організації рілньничого стану в послєдніх кількох роках, від коли заложено Landes-kulturat, пішла значно наперед.

Панове Поляки боать ся, що Русини забавляють для себе в сій радї культури особної секції, як се є в Чехах для Німців і Чехів. Так є, ми дї того стремимо. Але через се не стане ся жадне нещастє, як не стало ся в Чехах. Коли в краю рілньничє піднесє ся, коли наш хлоп зсєє більший дохід з землі, тож він оберне його на свої потреби господарські і д. м. в. Він дасть заробити купцям, промисловцям і ин., а що в Галичині Русини так мало жинє з купецтва і промислу, то тільки Поляки на тім зискають. Прусак, що П'ячів так тиснуть, наущили їх краснє господарити, бо самі з того зиску тягнуть. Отже панове Поляки не повинні протівити ся, коли Русини старають ся о піднесєня рілньництва, а повинні все всіма силами сї їх заходи без жадних цілий політичних попірати.

Для того ставлю резолюцію: Визнає ся ц. к. правительством приступити як найскорше до креованя в Галичині краєвої ради культури з секцією руською і польською.

Справи, які я тут порушив, суть житєнні і для Русинів, яко нації рілньничої, становлять kwestію бутя або не бутя. Для того звольте висока палата поставлені мною резолюції ухвалити, а ц. к. правительству повинно приступити як найскорше до їх зреалізованя.

Промова посла В. Будзиновського

виголошена в державній радї при дебаті над наглотию внесенє руських послів о заведенє законного стану в Галичині.

(Далше).

Класифікація надужитє.

Щоби студенти, розпочинаючи науку, мали хоч малий який підручник, котрий позволив би їм орієнтувати ся в хаотичній масі матеріалу, поділю всі безправства держави против руського народу на три групи.

До першої групи зачислю ті безправства, котрих цілію є прилєвленє природного розвою руської нації, а рівночасно штучне прискорюванє розвою і зросту польської культури і польського населєня в східній Галичині. Тими безправствами суть протиконституційні, нарешто в загаданій цілі санкціоновані закони і протиконституційні розпорядженя. Всі вони разом творять великий комплекс протируських виноків законів і виноків інституцій.

До тих протируських виноків законів належать всі ті, на підставі цїсарських рішенє видані постанови, котрих сковаєно в одєн край коронний ріжні не тільки національно, але і історично ріжні області, самостійні історичні індивідуальності.

До тих протиконституційних законів належить цїсарське розпорядженє, котре на руській землі руському народови накинulo гвалтом польську мову урядую. До них належить закон о народних школах, закон о засновуваню непольських шкіл середніх в Галичині, закон о радї шкільній краєвий, закон о творєнні рентових за-

город і бюро посередництва праці, розпорядження в справі львівського університету, закон о виборах до ради державної і многи інші.

Безконечне є число тих протиконституційних виняткових законів і розпоряджень. Ті закони, але протиконституційні постанови і інституції руйнують — сказати-б автоматично — наше селянство матеріально, прилискують наш культурний розвій і польонізують наш край. Тим сильніше є їх ділане в наведених напрямі, коли всі ті закони виконують польські урядники, коли всі ті виняткові протируські інституції, від котрих зависить життя і смерть руського населення Галичини, держава віддала в заряд Поляків. Всі ті виняткові закони і виняткові інституції суть надужиття, але не надужиття галицьких органів адміністративних, тільки надужиття самої держави против нас. (Слушно! Олеський.)

Як хочемо двигнути доброту нашого селянства, як хочемо стати панями в нашої власній хаті, мусимо добити ся знесення тих протируських і протиконституційних виняткових розпоряджень, виняткових законів і виняткових інституцій. Однак, щоб се виборити собі, маса руського народу мусить бути передовсім усвідомлена, що властиво руйнує кожного з нас поодинокі і всі нас разом як націю. Наш народ мусить бути насамперед усвідомлений — а моя промова багата приречення за до сего, — що як-раз ті вичислені розпорядження, закони і інституції, котрі я зачислю до першої і найгіршої категорії надужиття і безправств, суть головною силою нашого ворога і головною причиною нашої немочи. Потім, коли народ вже буде осявідомлений в тім напрямі, мусить зорганізувати ся в одну, свідому цілі армію бову і ударити на ту протируську фортецю протиконституційних законів.

Але, щоб розпочати таку облогу, народ мусить, так сказати-б, мати перед собою можливе чисте поле. Щоби розмахнути ся до крепкого удару в ту головну крепость ворога, народ не може роздроблювати своїх сил в борбі против менших, але нещасливих ворогів: против надужиття правительствених органів.

Щоби не допустити до осявідомлення широких мас руського народу в тім напрямі, щоби відвернути увагу руського народу від головного лиха, від головної причини нашої безсилности ослаблення руського елементу супротив польської, маємо другу і третю категорію безправств. Се ті безправства, про котрі говорять внескодавці. Се ті надужиття урядової влади, які діють ся на кожнім кроці, коли тільки який Русин має діло з яким урядом в краю.

До другої і третьої категорії зачисляю також ті, против котрих намагаємо ся тут по кожних вборах. Зачисляю тут всі ті безправства, против котрих протестує безліч наших інтерпелляцій, против котрих кожний Русин, і сам і спільно з іншими товаришами неможе мусить борити ся і борі ся, щоби в тій борбі без успіху розтратити свою енергію, аргументувати своє здоров'я і матеріально знищити себе.

До другої категорії зачисляю ті безправства, при котрих урядники, надуживаючи свою власть урядову, похиляю ся на писаний закон. В тій категорії маємо дві групи надужиття. В першій категорії строгість закону звертає ся тільки против Русина. Шо закон забороняє, або за що закон карає, власть забороняє тільки Русини, а за переступлене закону карає лише Русина. Поляков правильно все те вільно робити і дотримувати постановами карними він цілком не потребує журити ся.

Поляк може при виборах голоси публично купувати і його за се не карають; Русин не сміє навіть перекопувати виборця, щоби свій голос дав руському кандидату. Поляк, навіть державний урядник в уніформі може руським виборцем вибивати вікна, він може, з палкою в руці, побивати руських виборців і лопити їм кости — за се його ніхто не покарає. Прохожий жандарм навіть салютує йому. Тимчасом Русини виспять ся зараз кілька місяців слідчої в'язниці, як він лише хрупає — хрумчє назве. Як Поляк збирає гроші на виборчий фонд, або на інші польонізаційні цілі, то він може робити се цілком публично. Се роблять навіть п. к. урядники в урядових годинах. Поляка не потягають до карної відповідальности за ці складки. Але як три Русини зложать — не публично, тільки в себе, між чотирма стінами своєї хати — по 20 сотиків на кошти якої телеграми, то кожний з них дістає по 100 корон карі за публичне збирання складок! (Слушайте! Слушайте!)

Національно польські, а спеціально русино-літні газети, брошури і літаної листки колюпортують ся публично масово, навіть державними урядниками — очевидно безкарно. Але як руського злопа зловлять, що він самому судово позичив якусь книжку або газету, то його зараз засуджують за колюпортаж що найменше на 100 корон карі. Знаю случаи, що одного руського адвоката засуджено на 10 К карі за те, що він дав хлопцям свою візитову аргументу. (Слушайте! Не чувайте!) Закон карає розширювання друкованого письма, а візитівка є пречин друкованим письмом — думає польський судія в Коломиї.

За се, за що на підставі закону можна би покарати, карають в Галичині тільки Русини; Поляк, як тільки зробить щось каригідного в користь польської ідеї, або на шкоду Русинів, є цілком безкарний.

В другій групі другої категорії безправств міжу случаи фальшивого, неправдивого і протиконного приміювання строгости карного закону. До сеї групи належить спеціально виконуване судієнства адміністративних властей. Се ординарні груби морди судові. Величезну масу руських улюбів, сьвященників, студентів і інших Русинів позасуджувано на болотні карі за се, що вони хлопцям, котрий хоче їхати до Німеччини на роботу, дали адресу бюро посередництва праці.

Третю категорією надужиття і безправств державних властей, до котрих належать також всі надужиття виборчі, суть ті поступки урядників на шкоду Русинів, котрі закон забороняє і за котрі закон карає. Я їх не вичислюю з причин поданих у вступі моїх виводів против нагlosti внесення. (Далше буде).

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 14 липня 1908.

Нафтовий промисл.

Відень. (Ткб.). Вчора відбула ся в будинку посольської палати під проводом міністра публичних робіт, Гесмана, конференція в справі галицького нафтового промислу. Були присутні також мін. Абрагамович і послі Глобінський та Дзедушицький. Мін. Абрагамович представив розв'язок дотичного законодавства. Дебатовав над цілим рядом внесених в справі санцій відносин. Продуценти заявили, що утворення промислового товариства є можливе до перевернення. По ожилений дискусії прийняв мін. Гесман бажане продуцентів та прирік їх — по можности — узгляднити.

*) Д-р Данилович.

Цісар.

Ішль. (Ткб.). Цісар вийшов вчора попол. о год. 3 минут 45 в товаристві генерального ад'ютаанта, гр. Паря спеціальним потягом до Гинувден, щоб відвідати родину кн Кумберляндських і Віртембергських.

Сербська кабінетова криза.

Білгород. (Ткб.). Через те, що Милосавлевич відкинув місію утворення нового кабінету, поручив єї король старорадикалові Миловановичеві. Милованович почав безпозволично переговори з партіями, щоб їх приєднати для буджети і австро-угорського трактату та одержати дозвіл на нові вибори. Найбільшу перепону творить уложене лісти кабінету, бо всі старорадикальні кандидати відмовляють ся вступати до кабінету.

Борба екскомуніками.

Париж. (Ткб.). Епископ з Монтаня, о. Матті, перелаз до мєра з Бомон, який не дозволив на відбуте церковної процесії, письмо з повідомленням, що мєра екскомуніковано та що така кара стріне всім, хто видав-би такий наказ.

Події в Росії.

Петербург. (Тел. прив.). Через два дні вела ся тут розправа співробітника „Рус-“, Попова, який був чинно зневажа послі Милукова. В часі розправи цілий ряд бавкерів, переслухавши в ролі свідків зівзав, що співробітник „Рус-“ управляв шантаж, вимушуючи різкі суми за неуміщуване атаків на ті банки. Попова засуджено на місяць тюрем (Рус-), яку видав Суворін, стояла на польських услугах та постійно нападала на Українців. — (Прим. Ред.).

Петербург. (Тел. прив.). Підчас відпустки Столипіна буде його до дня 5. липня ст. ст. заступати Ковалев а відтак Харіонов.

Петербург. (Тел. прив.). Фракція „трудови-ків“ порішила зарядити анкету в справі відношен селян до Думи.

Лодзь. (Тел. прив.). На погребі австрійського горожаняна Малія, якого бив тут случайно поліціянт, промовляв поліційстер полк. Разанов і висловив співчуття з приводу нещасної події. Зложив також вінець в імені поліції.

Казань. (Тел. прив.). Професорський збір казанського університету пошанував був гр. Льва Толстого іменованем на почесного члена. Тепер завівала управа казанського наукового округу, що університети не мають права вибирати почесними членами осіб, яких відлучено від православної церкви.

Молодотурецький рух.

Константинополь. (Т. К. Б.). Порта виготовляє обійчик про події в в'їзді Монастир, в яким виводить ся, що вістки про них є цілком пересаді.

Константинополь. (Т. К. Б.). На палубі французького пароходу „Сідон“, що плив з Салоник до Стамбулу, нападемо і ранено дивізійного генерала Садики-Фазілі-башу. Виножник має бути Альбанцем. Корабель вплинув до Дарданелів. Порта має домагати ся видачі виновника атентату.

Катастрофи.

Київ. (Ткб.). В полудневім Києві знівчав огонь великий простір лісів. Два села пішли з димом. 26 возів зєліничого поїзду впадо жертвою огню.

Ірреа. (Італія). (Ткб.). Хмаролом викликав в Ронко Канавесе усунене землі, яка засипала кілька домів. Пропало 8 осіб.

НОВИНКИ.

— „Der Neopanslavismus“. Видана перед кількома днями брошура Вол. Кушніра під висше поданням наголовком найшла широкий відгомін в австрійській і заграницній пресі. Між іншими подає суботнійше число „Neues Wiener Journal“ велику статю п. н. „Das Volk der Ukraine. Ein aktueller historischer Rückblick“ як витяг з брошури п. Кушніра, заосмотруючи її в ось який вступ: „Кроваві події в Черніхові, ожилєні десяти в австрійській парламенті, убиство намісника Потоцького збудили в найширших кругах інтерес до українського народу (des Volk der Ukraine). Тількиж треба признати, що західна Европа не має рішучо ясного поняття про національний характер свого народу, обезображений ненависністю як ласкою(?) партій — і тому то видана на днях брошура українського публіциста Володимира Кушніра, видання „Ukrainische Rundschau“ п. н. „Der Neopanslavismus“ — загалом дуже замітна сама собою — ще незвичайно актуальною головною через те, що подає інтересний погляд на історію свого судубою тяжко діткеного народу, котру то частину праці ми висше подаємо нашим читачам“. — З той нагоди пише до автора брошури професор віденського університету і директор архіву в міністр. внутр. справ д-р Кречмайр (Kretschmayr): „Vielen herzlichen Dank für Ihre Broschüre über den Panslavismus, die ich mit größtem Interesse sogleich gelesen habe. Sie haben ganz gewiss recht: Ihre Volksgenossen sollen die Zehre bezahlen. — Die doppelte Auffassung der Autonomie bei Polen u. Tschechen — die sich aber die Deutschen niemals gefallen lassen werden — haben Sie mit dankenswerter Präzision hervorgehoben. Seien Sie versichert, dass meine allerdings nichts besagenden Sympathien den ukrainischen Tendenzen gelten. Mit ergebensten Grüßen. Kretschmayr.“ Брошуру „Der Neopanslavismus“ замовляти можна у автора (Wien XVII, Frauenfelderstrasse 2), або через книгарню Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові. Ціна всього 50 сот.).

— Київська „Рада“ пренумерована через почтові уряди (яко заграниця газета) коштує лише 1 К 37 сот. місячно. Почта доставляє газету безплатно до дому. „Рада“ пренумерована прямо з редакції в Київ коштує місячно 2 К 55 сот. + 28 сот. за переказ = 2 К 83 сот., то є два рази дорожше. Пренумерата через почту є так дешева, що кожне наше товариство і кожний інтелегентний Русин повинен „Раду“ запренумерувати. Цеїже кождому повинно бути цікавим житє 30 мільйонів наших закордонних братів.

— Кіцманська „революція“, яка полягала на тім, що тамашному гімн. директору С. Шпайнарському вибили ученики шибів, покінчили ся поки-що тим, що ученикам вже роздано свідчення, а суд, котрому передано арештованих учеників, випустив їх на волю, не добачуючи причини до їхнього дальшого в'язнення. Оттак покінчила ся ціла ся прикра кіцманська історія, яка викликала такий крик у „прихильній“ нам польській пресі. До речі додамо на основі власних інформацій, що мною „революціонери“ рекрутували ся з III-ої і IV-ої класи, і вибили полімайн 8 вікон у шов директору, надіючи ся лихих свідочств. Ізза сего пожування гідного ачюника, який впрочім лучаєт ся не тільки в Кіцмані але й по інших гімназіях, поставлено на ноги поліцію і жандармерию, затримано роздачу свідочств — і запротурено до в'язниці п'ятьох учеників: 2 Галичан і 3 уковинців. З сего виходить, що замість немовби революції робили ученики з Галичини є неправдиві. Неправдою показуєт ся і те неначе провід у шибобитю від уч. Волос. якого покарав стрийський суд за похвалюване убитя Потоцького. Він є дуже спокійним учеником, цілу ніч спав у бурсі, де є спокійний догляд, до тогож одержав першу класу тож не мав чого бити шиб. Арештовані зівзави в слідстві, що до битя шиб намовляв їх старший віком ученик IV. кл. Коновал, який дістав на обак курси третю класу, але по шибобитю благорозумно „улетувив ся“. Впрочім слідство, яке вела поліція і жандармерія не викрало ні якого заговору, ні брошури, ні якої небудь „політики“, що доказує тільки злобу і брехливість часописів, які розтрубили були на весь світ про революції в кіцманській гімназії. При кінци не можемо здержати ся від здивованя, що д. директор кіцманської гімназії досі не здобув ся на офіційальне сироставане клевет, киданих в пресі на його заведе! Невже „спосібність“ ведення тої гімназії має бути зазначена тільки передаванем своїх учеників жандармам і поліції щоб в той спосіб паралізувати наші старання о нові потрібні нам школи? П. Шпайнарському отса афера придала... лаври, яких йому не позавидує мабуть ніхто!

— Прочене з Галичини. В серпні с. р. мають прибути на Україну прочане з Галичини, що хотять побути спершу в почайській Лаврі, а потім в Києві. Дня 17. серпня вийдуть з Львова на Радивилів, а звідти вже пішки підуть до Почаєва, де відсвяткують Спаса, а на Пречисту першу будуть в Києві. Як доносить „Рада“, почайський відділ „союза руського народа“ лагодить ся стрічати галицьких прочан як „істинно-русских“ братів. Від себе мусимо замітити, що тих прочан організує шайка московіфільських гультіпаків з гаспадіном Носевичем на чолі, що видає в Перемишлі чорносотенну „Руську Волю“. Патронат над ними обняли послі Марков і Гібовицький, котрі покликують ся на сю шайку платних російських агентів як на доказ, що в Галичині є Москалі.

— З руського театру. Як довідуюсь, звисний артист-співак п. Іван Грегорович з незалежних від себе причин виступив з дружиною руського театру під управою п. Стадника.

— Ольга Гамалівна, донька управителя школи в Під'яркові бобречького повіта, упокоїла ся дня 8. с. м. в 25 р. життя. Покійна яко учителька заслужила ся багато коло осявідомлення народу, якому була віддана цілою душею. Оцінюючи її заслуги, всі, що її знали, явили ся громадно на її похороні, який відбув ся дня 10. с. м. при участі звиш тисячи народа, з цілої околиці, між іншими звиш сотки інтелегентів. Товариства „Січ“ з Під'яркова і Романова віддали греміально останню прислугу помершій в розцьвіті життя народній робітниці. В. й п.!

— Спека, яку маємо вже третій день в Галичині, прийняла в Сполучених Державах розміри катастрофи. В самім Нью Йорку стверджено в неділю і понеділок минулого тижня 44 випадки смерті від соннішого удару, ві второк їх число виносилло 23. Особливо біднійші люди терплять страшно наслідком тропікальної жары. В дець уліщ майже пусті, ніч проводять люди під отвертим небом. На дахах домів, в городах і публичних парках сплять що нощі товпи народа, мужики, жінки і діти. В мешканях в найвищих „де-рихмарх“ температура виносилла 33½ степенів Цельзя, на уликах 38 степенів Цельзя в тіні.

— Нове озброєння папської гвардії. Папська гвардія дістає незабаром нове озброєння, а то старинні шоломи і галбарди, такі самі, які були за часів її основателя Юлія II. Дня 23. червня командант гвардії бар. Леопольд Маєр представив папі шістьох гвардістів в новім озброєнні старого стилю. Шоломи і галбарди виконані вірно після взірців з XVI. віку, а дав їх папі в дарунок католицький комітет. Шоломи зладжені з темної сталі і украшені з обох сторін гербом Юлія II, дубовим деревом. Шоломи зроблено в Берліні, а галбарди, котрих дружки відкри фільтовими аскамітом, в Монахові. Се історичне озброєння будуть носити гвардісти лише в часі найбільших торжеств, окружаючи папську лектику.

— Ювілейна фондация. В суботу, 11. с. м. відбули ся в явлі львівського університету збори професорів і доцентів, на котрих ректор Дембінський представив ухвалу академічного сенату, щоб утворити фондацию під назвою „ф. на першій допомогі для дітей слуг львівського університету“. Присутні прийняли через аклямацію ухвалу сенату.

— Підвищенє пенсий низших категорій державної служби. Дня 9. с. м. внесло правительство в палату послів проект закона про поліпшенє плат низших категорій державної служби на загальну суму 18 мільйонів корон річно. Закон має вийти в жите 1. жовтня с. р., а на ті три місяці правительство домагаєт ся 4½ мільона корон додаткового кредиту. § 1. проекту установляє такі степені платні річно:

Степень	Слуги	Підурядники
1	900 кор.	1.000 кор.
2	970 "	1.080 "
3	1.040 "	1.160 "
4	1.110 "	1.240 "
5	1.180 "	1.320 "
6	1.250 "	1.400 "
7	1.320 "	1.480 "
8	1.390 "	1.560 "
9	1.460 "	1.640 "
10	1.530 "	1.720 "
11	1.600 "	1.800 "

Аванс до висшого степеня платні наступає що 3 роки під усілем звєсім вдоволяючої служби. Слуги найвишого степеня платні мають право до двох службових додатків, що вчисляють ся до емеритурі, по 100 кор. за кожні чотири роки, проведені в тій найвищій категорії. Розміщенє функціонарів до категорій служби і підурядників наступає в дорозі розпорядження. Крім тих зазначених плат мають деякі категорії дістати надзвичайні підвишки. Є се почтамайстри, еспедіенти, офіційанти і офіційанти, дальше помічники механіків при управі телефонів, почтові післанці. Наступлять також підвищенє винагороди для персоналу почтових амбуляцій. Сторожа публичної безпечности, скарбова сторожа і канцелярський офіційанти дістануть висшу платню і ліпші авансові відносини. Для зєліничого персоналу крім постановлєних вже ріжких підвишок платні має ще наступити підвищенє існуючих і введеє нових додатків і побічних платеж; поправа автоматичного авансу підурядників і слуг і нові норми, що відносять ся до провізирничих стабілізацій і вивіренє активальних додатків і кватирового з платнями інших категорій державної служби, зміни що-до мешкань в натурі; додаток за надзвичайне з'ужитє уніформів для деяких категорій.

— Будова доріг. В краєвий буджет на 1908 р. вставив сойм суму 1,200.000 К на безвротні заповомги в хосен будови повітових і громадських доріг. З тої суми признав краєвий відділ того рода підмоги отсім повітовим відділам у сїдній Галичині: повітовому відділові в Бродях на будову громадської дороги Броди-Лешнів-Шурави-ч 5.059 кор.; повітовому відділові в Бережанах на будову дороги Божиків-Саранчуки-Потуртори 13.907 кор.; пов. відділові в Березові на будову

дороги Березів-Вара 10.000 кор.; пов. відділові в Бучачі на будову доріг Нижнів-Жизномир і Соколів-Язловець 35.000 кор.; пов. відділові в Дрогобичі на будову повітової дороги Дрогобич-Трускавець 10.000 кор.; пов. відділові в Горлицях на будову громадської дороги Гладнів-Усте-руске 2.500 кор.; пов. відділові в Городку на будову повітової дороги Городок-Каменибрід-Ярина 20.000 кор.; повітовому відділові в Грибкові на будову громадської дороги Войнарова-Кружлева 1.617 кор.; пов. відділові в Густині на будову повітової дороги Пробіжн-Дубівка 2.000 кор. і на будову дороги Постоїлівка-Хлопівка 2.000 кор.; пов. відділові в Рашеві на будову громадських доріг Радимно-Олешині 6.000 кор. Снява-Майдан 17.269 кор. і на будову повітової дороги Яресьлав-Порохник 22.380 кор.; пов. відділові в Яслі на будову громадської дороги Кути-Дашниця 10.000 кор.; пов. відділові в Камінці струмилевій на будову громадських доріг Радехів-Куликів і Камінка-Тадане 10.000 кор.; пов. відділові в Мостисках на будову доріг Судова Вишня-Самбір і Пакіст-Гусаків-Радихівці 5.000 К; пов. відділові в Перемишлі на буд. дороги Стубно-Нино-вичі 200 кор. і на будову дороги Поповичі-Олешовичі-Раків-Медика 500 кор.; пов. відділові в Раві руській на будову громадської дороги Грушів-Добрусин 30.000 кор.; пов. відділові в Рогатині на будову дороги Болшівці-Серники середні 15.000 кор.; пов. відділові в Рудках на будову дороги Комарно-Туліголови 10.000 кор.; пов. відділові в Самборі на будову моста на Страв'яні в Бисковичах на повітовій дорозі Самбір-Мостиска 19.812 кор.; пов. відділові в Новім Санчі на будову громадської дороги Холмєць-Сталло-Нашачевичи 10.457 кор.; пов. відділу в Снятині на будову повітової дороги Солуків-Степева 20.000 кор.; пов. відділу в Сокалі на будову повітової дороги Белз-Варяз 470 кор. і на будову державної дороги Кристинопіль-Броди 70.000 кор.; пов. відділові в Тернополі на будову дороги Ізвач долішній-Обаринці-Городище-Грималів 1.299 кор.; Козлів-Покропівна-Озгріна 6.326 кор., Тернопіль-Броди 4.257 кор., Глубічок великий-Коскулівці 1000 кор. і Денисів-Купчинці-Підгайці 5000 кор.; пов. відділові в Теребовлі на будову громадських доріг Семенів-Бучач 6.000 кор. і Деренівка-Янів 5.000 кор.; пов. відділові в Збараж на будову доріг Збараж-Підволочиска і Збараж-Бере-зовиця мала 4.000 кор.; пов. відділові в Золочеві на будову повітових доріг Красне-Почапи 5.170 кор. і Золочів-Дунаїв 7.186 кор.

— Дрібні вісті. Президент міністрів іменував президента львівського вишного суду краєвого мировим судією для спорів, які можуть повстати між Австрією а Угорщиною із взаїмних торговельних відносин. — П. Михайло Марія Іларій Гладій, родом з Хоросткова, дістав на львівським університеті степеня доктора всіх лікарських наук. — Вписи до рільничої академії в Дублянках будуть тревати від 15. липня до 15. серпня. — В Струтині нижнім долиньського повіта убив оноді грім Івана Семкова, що гнав худобу на пасовиско. — В Піддубках равського повіта арештувала жандармерія 17-літнього парібка, Павла Щиглова, підозрілого о підпалі, наслідком котрого згоріло ціле село. — В Косляках збаражського повіта ударив грім в часі бурі в 15-літнього хлопця Івана Сеня, що їхав на коні і убив його та коня на місці. — В Жабю посперхав ся селянин Андрій Ласкорійчук зі своїм тестем Ігнатом Проданюком і в часі бійки убив його ударом сокири в голову. — Бувшого російського міністра просвіти, магістра клясиної філльології, І. Толстого, іменовано приватним доцентом на філльологічнім відділі лєтературського університету. — П. Карло Куцурчак, родом з Коломиї укінчив львівську академію ветеринарії зі степенем ветеринарнийого лікаря. — В Пелчинським ставі у Львові утопив ся вчєра в часі купелі 20-літній чєлядник шевський Михайло Микетия. — В Осьвендїмі буде в найближшій часі утворене старство. — В Радивцях на Буковині застрілив ся дня 8. с. м. лийтант 22 п. краєвої оборони, 21-літній Кробоф, з причини довгів. — В Чернівцях застрілив ся в ботанічнім городі 44-літній письменник Конрад Пекельман, з причини житєвих невзгодін.

Поручаєсь цукорню п. Василя ВІТІНЬСКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котро виробляє знамениті тісточки, чаєвники, медівники і т. д.

Оповіді:

Календар Завтра, в середу: Пол. Різи Пр. Б. (лат. Розісл. Ап. Позавтра, в четвер: Анастасія, Яніта (лат. Пр. Д. М. шк.).

□ Репертуар руського театру, тепер в Вижиці на Буковині:

В четвер, 16. с. м. „Мари“, драма Ібзєна. В суботу, 18. с. м. передпослїднє представленє, „Жиди“, драма Чірікова.

В неділю, 19. с. м. послїднє представленє, „Наймичка“, драма Карпенка Карого.

□ Організація Русинів міста Львова. Дня 17. с. м. о год. 6. вечєром в комнатах „Руської Бєсїди“ відбудуть ся довірочні збори організації Русинів міста Львова.

□ На фонд ім. Олєні Стічинської зложєно вже више 1.000 корон. А іменно зложили дальші жертви в коронах: Д-р Т. Гвоздецький, Липиця 5, Т. Гєлєта, Львів 2, зібрка М. Я. на фестин в Збо-Ісках 8/98, Т. Петрицька, Товстєвське 2, Є. Голубович, Товстєвське 2, склада членів „Кружка українських діячів“ з нагоди вінчання М. Коллуняківної з О. Кузьмою, Коломия 20, Е. Стрийський, Кіцмань 5, С. Сінгалевич 2, селяни Романів 10, В. Сінгалевич, Романів 5, Т. Чичка, Количинці 7, Ю. Прохаскова 1, К. Костєбський, Количинці 2, о. В. Левіцький, Грозьова 4, о. Г. Водвар, Свєстільники 4, Б. Мігула Гайцендорф 10, Хоптяк 1, Крипкевич 1, Мокрицький 1, дрібна склада 3/86, Венгжин 1, Музичка 1, С. Сушкевич 2, А. Л. 1, Винар 1, Ст. Малєцький 1, Ріпєцький М. 1, Жук 0/50, Мавдук 1, Кучер 1, Мєльнич 0/10, Яцків 3, Губчак 2, Турчин 2, Поліха 1, Чабак 1, Сіменович 1, Олєський 1, П. Брикочин 1, Матренчук 2, Н. Х. 2, Г. Форостина 1, Новосєльський 0/40, І. Елєсєвичівна 2/78, Вовчук 1, М. Атаманюк 0/30, Гапанович Норб. 0/20, Трач Віктор 1, О. Комаринський 1, Яремєвич П. 1, Народна Торговля 15, склада теологів 21/90, Гасюк Ст. зібрка у о. Стефановича, Вишівчик 13/24. Стан зібранія кн. ч. 6000 Кр. с. кр. 1075/23 К.

□ Складаємо в тім самім темпі другу тисячку! □ З львівського „Сокола“. Нова старшина тов. гімнастичн. „Сокол“ уюкоститувала ся в отсєй спосіб: справник друг Брєнєвлас Бурбєла, заступник д. Стефан Лотоцький; скарбник д. Микола Доскоц, заступник л. Микола Левіцький; книговодчик д. Болєслав Кушніренко; господар д. Зєнон Полович, заступник л. Стефан Лотоцький; прєдсїдатель секцій: гімнастичної д. Іван Бобєрський, економічної д. Микола Сіак, пожарної д. Сєнь Горук; прєдсїдатель комісії: будови дому д. Лев Лопатинський, шошевової д. Іван Ігнат, прапорової д. Михайло Коць, театральної д. Тадей Кулчинський, забавової л. Іван Стефанович; на-стоятелі вправ: д. Іван Сохацький, д. Спирідон Матренчук, д. Теофіл Барусевич.

8 друкарні Народової [М'яцких] Кооператива ч. 9.

Тим цікавіша поява праці українського соціал-демократа — в котрій доказує ся dokonчення національної автономії України владі в економічного становища. — тай то не перед самими інтелігентами, а перед ширшими верствами простого українського народу. (Дальше буде.)

число учеників вписаних до 1 кл. Українців зменшається рік від року.

Ніша шкода, яку нам наносять утравістичні гімназії, є та, що ми затрачуємо псується ваги вивчення рідної мови. Коли ученик учить всі предмети, окрім кількох незначних, — по німецьки то мусить тріпати чуте ваги власної мови. Чужого не навчить ся, а своє забуде. Тут треба шукати причини мислих випадків національного інфантизму між нашою інтелігенцією і того факту, що навіть в домах свідоміх українців відбувається їх конвенція в німецькій мові. Бесідник завиває при кінці свого реферату укр. суспільність, щоб пізнати себе „я“, та щоб рішучими кроками побила видивитися просвіти за допомогою національних шкіл.

По рефераті зібрав слово ст. філ. Цісик, доповнюючи реферат: Годі нам дивити ся на те, як нам псується мову утравістичні гімназії своєю німецькою. Коли дитина приїде з села до гімназії, то аж мило послухати, як вона красно говорить по українськи. Коли ж вона побуде кілька літ в такій гімназії, то хоч поли втинай, а втікай, коли такий гімназист стане тобі говорити укр. мовою. Так само мусимо осудити поступоване міродатних чинників, які недопускають до ділення навіть тих утравістичних клас, щоб собі не зразити властий. Класи є переповнені учениками й учителі не можуть тому осудити позитивних результатів. Зато практикують ся на широку скало „герепалюване“. Ми вчимо ся австрійської історії. Нехай же Австрія дасть нам змогу вивчити ся й своєї рідної. Ми ж платимо полатки! Виводи бесідника поводити гриміми оплесками.

Студ. Гладкий говорив так: Національна школа, се не клас голітинний, але аргумент педагогічний. Коли нам треба осягти й можемо просвітити ся, то лише в рідній мові. Утравістичні школи ані не заспокоюють ніших духовних потреб, ані не виробляють відповідних урядників для нашого краю. Зато витворюють вони з українців інтернаціональних буршів і відтягають тим багато сил від праці для народу. Ми служили до тепер чужим, час вже послужити собі самим. Бесідник ставить також резолюцію, щоб поділити учительський семінар на 3 національні відділи. Однак комісар заборонив обговорювати справу учит. семінара, бо вона не стоїть на денний порядок.

Проф. Кміщаківський заявляє, що націоналізацію шкіл готувати собі за задачу товариство укр. учителів вищих і середніх шкіл. Що утравістичні морально шкідливі, про се не треба й говорити. Коли на сій точці погляду стоять всі народи, то нам треба ще й аргументувати. Розуміється, в Німцях, се питання хліба. Хто хоче тримати якийсь народ в неволі, то не дає йому школи.

Селянин Майданський Кость говорив: Закон за нами, а сила проти нас. Ми лише не можемо зібрати ся, щоб ту силу побороти. Є й такі мужики, що кажуть, що нам не треба школи, бо не маємо з неї жадного хісна. Приїде який кавалек з суду, або відки, то мусить мужик йти до Жиди, щоб перечекав, бо то по німцях. „Добрий гудз завязав гани на мужиком, щоб не міг рушити ся!“ Правительство мусить однак рахувати ся з домаганями селян і інтелігенції.

Учитель Макогон представляє, що не менше некуца справа є націоналізація народних шкіл в Чернівцях як і по інших містах, і ставить дотичну резолюцію. Тут перебіває його комісар, вказуючи на денний порядок. Коли ж комісар не дозволяв навіть і змістити денний порядок, то постав на сали страшний гамір (скажи: ганьба! тут не Гагичина! і т. п.) так, що аж комісар зійшов до другого поклою. Для того поставив студ. Цісик вносене, щоб, задля неможливості дискусії над народними школами, ухвалити сю резолюцію апласесом. (Грімкі оплески).

Остаточо ухвалено отсю резолюцію: „Українське віче, зібране дня 5. липня с. р. в Народнім Домі, уважає, що утравістичні українські німецькі гімназії не відповідають потребам укр. молодіжки шкільної, бо обтяжують її працю над вивченням чужої мови зі шкодою для набутого знання предметів. Доказом того, що народ український не має довіри до цих шкіл, є пропорційно мале число українців по утравістичних гімназіях на Буковині, коли тимчасом укр. гімназії в Галичині гереповнені. Для того віче домагає ся від правительства замінити утравістичних укр.-нім. гімназій на Буковині на чисто українські!“

Третій референт, ст. прав Греник, вказавши на правительственну опіку вже тепер, коли ми ще лише радимо ся (а що то буде, коли будемо домагати ся!) переходить до річи. Українців на Буковині є поперх 300.000 і вони платять ретельно свої податки, а про то урядова мова є німецька, що дається ся ще з часів абсолютизму. Не змінилася в тім нічого й т. зв. конституція. Наш мужик розуміє лише тільки, що має поклати хрестин. На що він той хрестин поклав, не треба йому знати. Коли ми носимося тятари, то належить ся нам і якась право. Бесідник вказує на неточність почт в доставляванню листів по українськи адресованих. Все так пересякає німецьчиною, що навіть наші шкільні уряди не всіляк скинуть з себе ніяра. Референт уважає за злишне виводити більше фактів. Він переконаний, що в кождого наболіло вже серце досить. Тому ставить він резолюцію слідуячого змісту:

1) Віче, скликане 5. липня в сали Народного Дому в Чернівцях, визнає ч. к. правительств, аби в місцевостях з переважним населенням українським заведено в державних урядах українську мову як урядову;

2) визнає всі уряди гермаські, аби заведили як найскорше в себе укр. мову як урядову;

3) звертає ся до всіх укр. товариств в кождій місцевості на Буковині, аби зарівно домагали ся заведення укр. мови по всіх урядах“.

В десяті над сєю справою промовляло ще кілька бесідників. А то: редактор „Буковини“ Гринюк звертає ся до жіноцтва й студентства з упиненням, щоб кинули вже раз конзервацию в німецькій мові. Факт, що мужиком, задля його недостатків не в голові признание укр. мови, примушує інтелігенцію в першій мірі подбати с. с. інтелігенція повинна всюдн й все винявати укр. мови, щоб таким чином освободити ся від німецького впливу. В сій справі ставити бесідник слідуячу резолюцію: „З огляду на те, що негодільне пановане німеччини на Буковині спливає культурний розвиток укр. мужицтва, а укр. інтелігенція покинана в гирші мірі до праці над його визволенням, винишне віче апелює до національної честі укр. суспільності, визнаючи її, щоб все і всюдн в зносинах з урядом і сама між собою уживала тільки української мови“.

Бесіда Д. Гринюка викликала чи не найкраще вражіння серед слухачів.

Студ. Галушницький говорив: Національну питання не стоїть само про себе. Воно має значіння для робучого народу. Сама дискусія не веде до успіху. То ж ідім в народ, аби викресати з него силу, бо на послів німа що спускати ся. І навіть в їх класах в Чернівцях, замість у Відні, а

про то їх не видко між нами. Так само не можуть нам і меморіали.

Опісля прийнято повисші резолюції гриміми оплесками.

Студ. Курилас звертає ся ще на кінець до зібраних з просьбою, щоб збирали при кождій нагоді датки на фонд приватних шкіл ім. Олени Січинської і пересилали їх на руки Г. Гордого, урядника „Руської Каси“.

По відчитанні приватної телеграми від „Січової“ Ради, зібраної в Глібоці, замкнув президент віче, бажаючи як найкращого успіху так важній справі і завиваючи до агітації в тім напрямі по селах.

Зібрані відспівали „Ще не вмерла Україна“, „Не пора“ і „Який то вітер“ і розійшли ся, одушевлені так поважним перебігом віча.

Рільничі інститути.

Як звісно вже читачам „Діла“, приятель Глобінського п. Буяк пише про Галичину, щоб дати Полякам вірний образ усього того, що мають доси в Галичині і Поляки і Русини, та вказати своїм землякам найліпшу дорогу, якою ідучи, вони могли би довести ся остаточно і цілковито звичення Руси.

П. Буяк, чоловік серйозний і річ розуміє. В своїй книжці „Галича“, подає він між іншими незвичайно цікавий і по мійому дуже розумний пресект впровадження в Галичині т. зв. „Інститутів рільничих“, котрі мали би піднести краєве господарство. Сей проект обдуманий просто знаменито, а поданий в такій невинній формі, що треба поборюватись, чи багато Русинів не будуть також співати-півати в честь того, будь що будь спосібного сучасного економічного організатора Галичини.

З проекту п. Буяка нам треба користати, подякувавши йому за науку; однак перед його „Інститутами рільничими“, колиб їх нам накидувало, мусимо боронити ся руками і ногами.

Вказавши (стор. 548) на се, що „jedyny sejm polski“ зі страху перед майоризацією з боку руських хліпів не впровадив доси в жите ухваленого ще в 1902 р. рамового закону о заведових товариствах рільничих, пояснює п. Буяк далше (стор. 544) потребу заведення „краєвої“ ради рільничої культури (Landesrath) т. зв. така інституція, як спільний орган центрального правительства до розділювання субвенцій і як орган доглядчий та виконуючий в справах рільництва, була би чимось, наче би рогацко, замкаючою Русинам дорогу до Відня та не допускаючою до того, щоб руські рільничі товариства, над якими як-раз тепер Русини працюють, могли поза плечима Поляків старати ся і одержувати всякі запомози просто від міністерства рільництва.

Звісно — констатує п. Б. на стор. 533, — що так держава, як і край дуже радо дають субвенції на цілі рільництва і то що року більше і більше і нема нової випадку, щоб таке жадане уділення нової або підвищеної старої субвенції відкинуто; дуже рідко обтинає ся жадану суму, а те, що і обітнуто, є просто мінімальне. В законодатних тілах опозиція жадає і дістає що-раз більші суми на цілі рільництва. Однак на жалі ч. к. товариства рільничі львівське і краківське, як товариства більших земельних власників, не дуже то відповідали своїм цілям, а товариство „Kolek rolniczych“ переважує частю своїх запозог дістає аж за посередництвом вищих згаданих товариств. Тому тої охляпи з панських столів, які дістають ся „Kolek“, є дуже мізерні і не позволяють сему ludowemu товариству відповідно розвинути ся.

Так в 1906 р. (стор. 541) дістали Kolek гроше від сойму 55.600 корон, від центрального правительства 37.000 кор., а около 6000 кор. від рад повітових і краківської аскурації. Отже разом лише 109.000 корон. (Кілько в тім руського податкового гроша, п. Буяк очевидно дискретно промовчує!) А від початку існування Kolek, себ-то від 25 літ, дістали вони субвенцій з нас краєвих і державних на цілі рільничі і торговельні тільки, що за той час, розкидаючи гроші зоди й туди, вони все ще успішно зложити нерухомого майна на суму — ледвеки 637.000 K.

Kolek, що признає і сам Буяк, діставали субвенції виключно на цілі рільничі і торговельні, а між тим п. Б. вказує, що вони зі своїх доходів дали вже на ріжні богоугодні і нічогісого спільного з економією немаючи цілі (як на косяццях), на заснування польських читалень та бібліотек переважно в руській часті краю і т. п.) аж 45.000 кор.!

Тепер можемо собі уявити, які байонські суми пожарили вже ті кулаки рільничі, коли на цілі чисто агітаційні політичні могли розкинути аж 45.000 корон! З другого-ж боку зрозуміємо, чому ті кулаки не відповіли і не відпадають свої цілі та чому „відповідно не розвинули ся“.

Але асиміляція Русинів-уніятів йде — пияво; система скорого і оконченого „zdziszenia Rusi“ вини застрягла так, що п. Буяк побююється, що Русини готові не тільки Полякам не дати ся, але й їх мазурські колонії з часом зрушити. Всі дотеперішні способи, щоб поріжнити руську інтелігенцію з хлопом, а тимсамим і відтерти її вплив на народні маси, також заводять, бо ми рухаємо ся і організуємо ся не лише політично, але, що дуже важне і економічно, і вся „wiekowa praca“ Поляків, ціла їхня „misja cywilizacyjna“ ронідує barbarzyńskim ludem ruskim“ готуючи піти на марне. Отже треба придумати щось нового, а се тим паче, що центральне правительство, даючи запозози на цілі рільничі, докладно означає спосіб їх ужиття, а знов краєву раду рільничої культури з ріжних зглядів не так легко утворити і тому шаговний автор вказує на потребу закладання в краю „Інститутів рільничих“, котрі мали би заступити дотеперішних вандерних учителів рільництва та його низші і злимові школи.

Треба би собі якось інакше „облекшити“ політичну перевагу над руським народом — каже п. Буяк — бо „руська інтелігенція, чужна на всі неморальні практики Поляків, пильною і безперервною працею сотворила кілька знаменитих політичних організацій та здобула сильний вплив на народ“, а ті „неморальні практики“ Поляків (яких вони беззастовно допускають ся на руським населенню краю, щоб його ополучити), хоча на хвильо і являють ся для них кривими, мусять кінцє кінцєм на них самих пікстати ся“.

Отже усе те, що Поляки для нас доси робили, було — навіть після п. Буяка — неморальне і вже нині на нас самих мстить ся. Тому треба для Русинів робити щось морального, щось чесного, щоб ті Русини „не сходили до краєвої і державної політики в опозиції“, значить ся, треба їм дати щось справді позитивного, щось позиточного і чесного.

І те, що нам жертвує п. Буяк, є таки на правду не лиш розумне і позиточне, але і чесне і моральне. Тільки біда в тім, що там, де є

сила фізична, як у Поляків, буває моральне те, що у нас є неморальне, і навпаки: руська мораль називає ся у Поляків „zbrodnia“, „zdziszeniem hajdamackim“. Тим то і новий проект „рільничих Інститутів“ по рецепті п. Б-а був би для нас просто убийчим.

Такі нові інститути автономічні не лише дали би захист цілій масі збанкрутованих і банкрутуючих шляхунів і загорули би в свої руки всякі можливі рільничі субвенції, але, розсіяні густо по краю, заволоділи-б абсолютно і неподільно нашим селянством.

Вандерні учителі рільної господарки — каже п. Б. — не годні багато відіяти, бо вони, пересяваючи ся беззастовно з місця на місце та викладаючи майже що дини в іншій околици, не годні пізнати правдивих потреб селянства просто тому, що не мають матеріального часу на те, щоб як слід збагнути всі браки рільничої господарки в поодиноких селах та відповідно пояснити всі помилки та зловити новосасної раціональної господарки. Школи зимові, які звичайно опирають ся лише на один особі (ст, щось таке, як коли би вандерний учитель оів на довгий час в одній околици!) мають головно сю хибу, що одиниця має звичайно лиш енциклопедичне образование і не може в конкретних випадках подавати докладних і правдивих пояснень. А як-раз рідна господарка вимагає дуже а дуже точної науки.

[Кінець буде.]

Заграничний огляд.

Заговор на царя.

Після приватного донесення, яке наспіло до Берліна з Сосновця, відкрили там онді заговор на жите царя. Заговор сей був явно-уложений і був дуже розгалужений. Головним осідком заговорників було псгряннє містечко в польській королівстві Сосновець. Онді ввечером узвезено там поперх сто осіб, мужчин і жінок. Далше узвезення мають наступити. Зелізнячій дворцє обсаджено жандармами й козаками. Граничний рух є дуже утруднений.

Від 1. липня відбувають ся в Соснівці масові арештованія і дуже численні видалюваня. Ввечера арештовано 130 осіб.

Пет. агенція заперечує тому, неначе причиною того всего був заговор на царя.

Португальська цивільна ліста.

Португальське королівство не може ніяк повернути до нормальних відносин після убийства дон Карлоса. І парламент і сенат є місцем майже безперервних сисий між послами, які прибирають дуже прикри форми. Міжпартійна ворожнеча не то що не притихла, але стає що раз ненавистніша. До сего причини ся особливо один з польських опозицій, який став обговорювати убийство Карлоса. Пос. Арфунк виводив, що сільство в сій справі нарочно ведено дуже повільно, а то вийшли би на яву дуже прикри річи.

Заговор підготовлено на численним вічу в Лісабоні, в яким взяли участь члени партії республіканської а також провідники прогресистів і регенераторів. Арфунк заявив, що він готов назвати також імена монархістів, які брали участь в заговорі. Дехто з них засідає тепер навіть на лавах правительства. На тім вічу першу пропонувано вимордувати цілу королівську сімю з вимком королевої Марії-Піт, а вимок сей зроблено тому, щоб не доводити до конфлікту з Італією. Остаточо станула справа на тім, щоб убити лише дон Карлоса і диктатора Франка. Для виконання присуду вибрано Дунку і Косту; першому з них заплачено 100.000 франків а другому 50.000 фр. Заговорники обіцяли їм крім того помочи по атентаті втечі заграницю. Та не все пішло після плану. Франка оточував в дні катастрофи так сильний відділ кавалерії, що його годі було досягти. При королівській поволі зайшла також несподіванка. Як Дунка і Коста стріляли до короля, то їх товариші потратили голови і місто ратувати їх почали й собі стрільниною, се довело до того, що погіб і престолонаслідник а теперішнього короля ранено.

Не треба мабуть і згадувати, що сї ревеліції викликали незвичайний крик і метушню в цілій палаті, яка аїшла відгомон і в краю.

Немещі бурливі форми прибрала дискусія над установленням королівської лісти та kwestією задатків, які побрала з державних фондів королівська родина. Теперішнє пропонує пропонує установлення королівської лісти в висоті 1.642.500 франків річно а лісту кн. Олорто на 72.000 франків. Крім того постановляв сей закон, що король віддає державі на власність три палати. Власністю народу мав стати також королівський музей повозів. Офіційні подорожі короля будуть тепер покривані не з його цивільної лісти, але з офіційальних кредитів, які буде ухвалювати парламент.

Отсей проект стрівує ся з дуже неприхильним прийнятем з боку послів, особливо як показало ся, що убитий король власнісною подірав державний скарб на 16 мільонів! Псс. Сантос заявив дня 10 в парламенті без обиняків, що республіка а навіть анархія кращі від теперішнього режиму! Розуміється, що такі дебати в законодатнім тілі не можуть причинити ся до укріплення серед народу симпатій до королівської родини.

Цивільну лісту вікинн в парламенті ухвалено, але ж і в сенаті викликала вона бучі. Сенатор Коста назвав уділюване королівській сімі задатків — обкраданем державного скарбу. Сей висказ викликав в сенаті таку бучу, що засідане треба було перервати. Епілогом словної перепалки між сенаторами Костою а Гараню був поединок на шаблі, який покінчив ся легким зраненням Кости.

Цісар Вільгельм II. люструє.

Льондонська Pall Mall Gazette принісла вістку, яка викликала в цілім політичнім світі величезну сензацію. Підчас маневрів англійської флотії, що саме тепер відбуваються, закинула англійська колоніальна ескадра котвицю в залив Альбек на полуднево-східнім побережжю Данії, аж ось нечаяно появив ся о 7 год. веч. на овиді ескадра — яхт німецького флота „Hohenzollern“, ескортований кружляком „Stettin“ — і одним протирпелом командант ескадри К. Beresford на вид Вільгельма II. приказав висісти прапори і дав почесну салву з 21 вистрілів, причім залози з музичною виступили на палубі корабля. „Hohenzollern“ переїхав по прищій фронт англійської флотії, збираючи вимушені привіти англійських моряків а потім так само несподівано зник, як і приїхав. Підчас цілої сєї паради стояв Вільгельм II. на палубі своєїго яхту в уніформі англійського адмірала і салютував по військовому у відповіді на салви і оклики.

Німецька офіційна преса радаб вести сю цілу сензаційну стрічу до простого случаю, бо німці Вільгельм II. не міг знати, де саме буде знаходити ся англійська флотія, яка відбуває маневри. Але в сї „вясненя“ ніхто не вірить, та поступок Вільгельма II. такі останє сензацією, особливо, як званиж, що він вибрав ся люструвати англійську флотію тоді, як „вуйко“ Едвард англійський доводить зручною політикою до оса-

мітєня Німеччини і остає все гіршим для свого сестринки в Берліні а то саме через чисельність своєї флотії.

Промова посла В. Будзиновського

виголошена в державній раді при дебаті над наглотию внесенє руських послів а заведєне законного стану в Галичині.

(Далше).

Утруднюване борби о рівноправність.

Сей ліс безправств другої і третьої категорії має перед очима руського народу закрити величезну лаяну безправств першої категорії, котра має нас вкинути в пропасть і розторошити.

За безправством, яке позволяє собі виборчий комісар, руський народ має недобачити, що цілий закон виборчий є протируським законом винятковим. За безправством, яке позволяє собі польська учителька, або краєва рада шкільна позволяє собі, Русини має не бачити величезного безправства самої шкільної ради краєвої, закона о народних школах, закона о середніх школах і о учительських семінарах. За протизаконним трактуванням руської мови в уряді, долуччи ногами права, які та мова має як краєва мова сторін, Русини має не бачити, що само языкове розпорядженє для Галичини є безличним безправством.

Також борба против надужити урядників має руському народови утруднити борбу против безправств першої категорії, борбу против виняткових антрських законів і інституцій, борбу о законну рівноправність Русинів. Безправства державних органів суть для Поляків і для польонофілського правительства Австрії тим, чим для обложеної кріпости суть колачати плоти і вовчі ями. Облягуючі мусить свої сили роздробити, свою енергію марнувати, щоб доперва по усуненню і побороенню тих дрібних, але численних перешкод підступити під властиву кріпость, і доперва тепер, коли його ради вже здєсактовані, його офензивні сили вишнєні і вичерпані, приступити до облоги і штурму на саму кріпость.

Цілю надужити адміністрації є велику національну армію боеву роздробити в поодиноких вояків, з котрих кождий змушений є боротись через ціле своє жите поодинокю, кождий против чогось іншого, в додатку для великої спільної цілі маловажаючої і нерішачої. Щоби ціла нація, як одна боева одиниця не вирушила против описаних вже безправств першої категорії, против фортеці протиконституційних, на знищення Русинів установлених виняткових законів, змушує ся кождого Русина з окрема до особистої борби против робленої йому особистої кривди.

Як можуть всі Русини разом, як одна національно-політична цілість поборювати яку протиконституційну протируську інституцію, як вони можуть поборювати всі ті протиконституційні закони, що вкупі творять одну цілість — коли кождий Русин мусить ціле своє жите і на кождім кроці боронити ся перед зверненнями против него безправствами всіх державних властей, коли він мусить боронити ся перед напастями всіх, буквально всіх органів всіх властей, коли він дуже часто мусить бороти ся о хліб видертий йому протизаконним способом?

Коли так кождий Русин з окрема бере ся з такою месою безправств і ворогів та на всі сторони обганяє ся, він навіть не помітить головного ворога народу, властивої причини безсилності і упадку нації.

Ся борба против надужити державних органів, котре Русинам на силу накинено, має еще одну ціль. Ся борба має Русинів відтягати від праці в цілі культурного і економічного двигнення народу, щоби тимчасом підпираа державною польська культура зсіншла край руський, щоби польський бурян здавив руську гущину.

Бо чи може Русин думати про культурну роботу, чи він може посвятити ся науці, щоби приміром, виворити жадні правительством услія кровавая руських катедр університетських, чи годе він займатися красивими штуками, чи взагалі може про щось таке думати, звідки возьме на се час і енергію, коли все його думане, асю його енергію абсорбує борба з всіма державними властями, котрі його право, право його брата, його сина, його приятеля сторож на день допчуть ногами, котрі його навіть за сю культурну працю переслідують і мучать?

Чи осягнуть цілі?

Тепер гадаю відповісти на питанє: Чи правительство таким надужити другої і третьої категорії, тимн кільчастими листами і новими ямами осягне свою ціль? Чи правительство зможе нагруд руський тревало удержати в вірі, що якраз ті надужити державних властей, а не протиконституційні протируські виняткові закони суть його найбільшим і найнебезпечнішим ворогом, котрий передовсім мусить бути поборюваний і знищений?

Відповіді хочу також і на се питанє: Чи сї, гвалтом вакнінені нам последние всіх Русинів з кривдою, яку кождого дня робить кождому з нас якийсь орган держави, дійсно унеможливають зєдиненє всіх тих борців в одну солідарну армію до атак против головного ворога нашої нації, против головної небезпеки нашої національної справи.

Центральне правительство і Поляки з своїм королем дурять ся, як гадають, щомі і нині еще такі дурні, такі слєбі і такі нершучі, як були вчєра. Самі Поляки і само правительство дали нам в гуку средства і аргументи, котрими зможемо народ наш осявідомити, яка є головна причина нашої неволі. Наш народ вже сам зчинає розуміти і в дуже коротким часі буде цілком добре знати, що мусить знищити, щоби зломити подвійне ярмо.

Сим еще не порішене є питанє, якими средствами і в який спосіб має бути ведєна ся нова борба. Можливе, що руський народ не буде навіть потребував сам про се рішати, бо новий спосіб борби тисне нам против нашої волі само правительство до рук, так як в гуку Січинського вшнуло гвалтом бровніг.

Позапарламентарна борба.

Ми, то є я і ті, котрі мєчє зробили послом — а таких є багато в округах всіх моїх товаришів клубових — прийшли до неопитного переконання, що парламентарна політика не дасть нам навіть сего, що є цілію нинішних вяснєнь, що парламентарною політикою не поборомо навіть сего систематичного надужиття урядової власті против кождого Русина і против кождої руської справи.

Ми навіть прийшли до того переконання, що безправства державних органів против нас суть для нас доксна потрібні, як нам дійсно о се розхольє ся, щоби зломити гевільничє ярмо, щоби зніщити протиконституційні виняткові закони против нас, або — як се не дасть ся осягнути — самосубийством зробити кінець нашім терпінням.

Як ми вже прийшли до того переконання, що при помочи парламенту не діємо ся навіть законного поведєня властей супротив нас, то тим більше мусить нам бути ясно, що при помочи пар-

ляментарної політики не зможемо збути ся протирічливих виняткових законів і виняткових інституцій.

Що мусить бути логічним наслідком такого переконання?

Логічним наслідком мусить бути переконання, що ми, щоби взагалі вибороти собі щось поважнішого, мусимо взяти ся до позапартійних засобів боротьби. Коли ж ми раз вже прийшли до такого переконання, то нинішні внесення мусимо уважати за шкідливі. Ухвалення внесень не довело би до сповнення висказаних в внесень догадань, а зменшило би число борців новими, позапарламентарними засобами.

Які можуть бути ті позапарламентарні засоби боротьби? Я вже сказав, що ми здаєш навіть не будемо мати часу заставити ся над тим. Ми не будемо мати спроможности вибирати ті засоби свобідно після нашого власного переконання.

В той новий спосіб боротьби, перед котрим ми нині самі жахаємо ся, вже нас правдоподібно сама центральна власть державна.

Пересторога п. Василька.

Коли в бюджетовій комісії п. Василько говорив про послідні вибори сеймові, сказав він так: (Сей промови не подаємо, бо вона вже була в „Ділі“ в ч. 64 і 65).

На іншим засіданні бюджетової комісії п. Василько сказав, що руські студенти в боротьбі о права своїх нації тому уступили на незаконну дорогу, бо прийшли до переконання, що законну дорогу Русинам заперто. Супротив того, що руські студенти суть в більшій частині синами хлопів і з своїми родинами постійно зносять ся, се їх переконане о безвідповідности законної боротьби о право і переконане о konieczности примінення насильних засобів, дуже легко може перенести ся також в маси руського селянства.

Мой панове! Ви знаєте сего Василька. Ви знаєте, що він дуже льояльний, дуже легальний — для неодоного з нас за льояльний і залегальний. Між нами є він дуже часто утихомиритель і наляжить еще до найщиріших Тирольців Сходу; я скажу, що він, хоч є дуже добрим Русином, є також жаскравь чорно-жовтим.

Ви знаєте сего Василька також і під тим зглядом, що він має дуже добрий нюх, такий якого не має другий член нашої палати. А сей чоловік з нюхом, Василько, ворожив вам революції руських хлопів під водом руських студентів. Чи сей обережний Василько компромітував би ся, пророкуючи вам щось такого, про що йому його нюх і спокійна обережність відносили не дала би відповідної певности, що задержане дотеперішньої системи супротив Русинів доведе до національної революції руської після російського взору?

Провокане руського терору.

Мой панове! Чи він не мав рації? Чи не говорив як пророк? А мимо того сей Василько своєю промовою страшно скомпромітував ся. Він показав, що є досить добрим знайоком наших відносин і що може предвидіти наслідки певного трактовання народу. Однак рівночасно показав він також, що він ні троха не знає ворога свого народу.

Своєю промовою хотів Василько так центральне правительство як і самих Поляків перестерігти перед тим, що в найближшій будучности в Галичині може стати ся і дійсно стало ся.

Але чи Василько бачив, як в часі його промови наші вороги в бюджетовій комісії, замість зраджувати неспокій, або протинати замість висміяти його, лезли могли златити радість на своїх ликах? Чи він не чув нічого про се, що якраз в тім році, в котрім магат, що грозив нам новим Берестечком, став намісником, відкрито у всіх повітах руської Галичини урядову агітацію в цілі підбурення руських хлопів до погрому Жидів? Розходило ся о се щоби мати причину до заведення вишкового стану на Руси, при котрого поміч зничено би культурні здобутки Русинів а невиндітних провідників руської нації вислати рукою ката на той світ. (Так було!) Чи п. Василько не знає, кільки то ми енергії журили на се, щоби селян поучити о цілях сей агітації, щоби народну масу одержати від сего злочину против співгромадян, против власної нації і против себе самих?!

Чи п. Василько нічого не знає о тім, що наші вороги своєю політикою супротив нас цілком свідомо і планоно працюють в тім напрямі, щоби викликати якраз се, перед чим він їх перестерігав?

Нашим ворогам якраз розходить ся о се, щоби руські послі страждали пановане над ситуацією. Ті члени „консервативних“ партій польські самі хочуть нас всіх зрадікалізувати і революціонізувати, щоби вони самі як і центральне правительство мали викрут, що „з такими зрадікалізованими і революціонізованими людьми“ не тільки нічого робити, але з ними навіть говорити не можуть. (Так є!)

Галицькі верховодці цілком не хочуть спинити рух, котрий вже не є „невинним“ рухом і якраз вони старають ся безправствами відобрати народові решту віри в можливість законного розвитку. (Так воно є!) Ті, котрих п. Василько так серізно і так торжественно перестерігав перед „російськими відносинами“, хотіли би самі за всяку ціну і як найкорше той „російський“ спосіб борби перешити до Галичини.

В тій хвилі, коли п. Василько виголошував свою пересторогу, був він подібний до утопічного філіатрона, котрий стоїть на бовиши, а бачучи, що артилерист хоче вистрілити з гармати в сторону ворожого відділу, наляканий кричить до него: „Стій нещастний! Чи не бачиш, що там стоїть кількасот людей і гранат може впасти в саму середину? Відступи від гармати, бо буде нещастє!“ П. Василько ж ані сніло ся що се, перел чим він наших ворогів перестерігав, є як раз свідомою ціллю їх діяльности. (Так є!) В такий спосіб він зблямував ся.

Але йому можна простити, бо в порівняно з таким старим дідом парламентаризму, яким тут є, п. Пернерсторфер, можемо його уважати за молодого еще парламентариста. А. п. Пернерсторфер також зблямував ся тут раз в такий самий спосіб і в тій самій справі. Було се в 1896 році, коли він говорив тут про дебат над галицькими надужитими виборчими. Громошим голосом пророкував він тоді Галичині „морт і пожежу“. Він може гадав, що тим нялякає центральне правительство і Потяків. Однак він не знав, що провідники Поляків і правительство якраз над тим працюють щоби морт і пожежу викликати в Галичині.

Хто знає тих панів, що стоять під командою „Stow-a Polsk-ogo“, хто все те бачить, що там в тій Галичині доказують, той може лише се сказати: Наші верховодці працюють цілком свідомо і планоно так, щоби руський народ присилувати до революції, щоби при тій нагоді нам раз на все зробити кінець.

Але наші вороги сильно помиляють ся, як гадають, що вони наш народ присилують до такої революції, про яку пани Поляки думають і яку хотіли би мати, щоби скоро, основно і остаточно змасакувати нас. Вони же самі вже зміркували, що публічною масовою революцією руського народу против надужити державних властей, котру військо одного дня здавило би, не потрафлять спровокувати. Бачучи се, вони старають ся викликати иншу революцію руську, іменю після російського взору: політичний терор.

З еволюцією в житю народів зробила еволюцію також революційна техніка. Ся техніка приміняла ся до змінених соціальних і політичних обставин. Для тих, котрі терористично революцію хочуть викликати, має вона гу користь, що політичні партії і парламентарні заступники народної маси вже не можуть бути, як казав п. Василько, „панамі ситуації“.

Руські послі еще годні недопустити до публічної масової революції, о се мають настільки впливу в народних масах. Якраз на се, щоби державна еволюційного вибуху явної революції масової не могла здатити в зароді, наші „найсердечейші“ старають ся викликати таку революцію, котра не дасть ся ані опанувати провідниками народу, ані здатити військовою силою. Вшеполюють і ті, що за ними ідуть, старають ся між Русинами як найбільше одиниць довести до розпукли і насильно впахти ім в руки револювер, штилет, динаміт і сірку. При тім сидять ті панове, хоронені прокуратури держави і львівської поліції, вигідно і спокійнісенько дома, або в редакціях своїх часописів.

Жертва вшеполюють.

Тільки збудований против нас польською пресою виборчий комісар, котрий протизаконно переводить вибори; тільки староста, котрий опозиційним виборцям не видає легітимаций і карт голосування або карає Русина протизаконно; тільки учителька, котрий семінарське виховане помішало розум, котра бе руські діти за се, що в школі не хочуть співати „Еще Польска не згінела“, тільки інспектор шкільний, або член краєвої ради шкільної, котрий руського учителя переніс без рації, або в чисто руським селі терпить польську школу; тільки судья, котрий з національно-політичних мотивів видає несправедливі засуди а з руськими хлопами урядую по польськи; тільки урядник податковий, котрий накладає несправедливі податки і в зносилах з руськими партіями послугує ся польською мовою — тільки ті силі знарядія божєвіх вшеполюють суть ними призначені на се, щоби ті скажені по трупах своїх нещастних жертв, раз вже на всі часи запевнили собі пановане над руською землею.

То вшеполюють цкують тих людей до безправств на шкоду Русинів. Хочуть жертвувати їх, щоби відтак ті жертви пімстити змасакуванем руської нації.

Але польські провокатори хочуть еще більше осягнути. При помочи відносин, які зумили навязати з найвищою властью держави, вони змушують державу бути сілпою на всі галицькі злочини, руську націю обмотувати винятковими законами мов муху лавутишми і заслати її на смерть. Тим хочуть вони присилувати Русинів до „російського“ способу борби також против держави: державних будинків, магазинів, залізниць і т. д. (Конець буде).

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 15 липня 1908.

Галицький намісник у Відні.

Відень. (Ткб.) Сиди прихав намісник д-р Бобжинський.

Державна рада.

Відень. (Ткб.) В посольській палаті ведеть ся нині дальшу дебат над меліоративним фондом. Промовляє пос. Зайц.

Парламентарні справи.

Відень. (Тел. прив.) Засідання парламенту покінчать ся мабуть в п'ятницю. Чи сесія буде відрочена, чи замкнена — сего ще не порішено; мати-ме се вплив на те, чи послі будуть брати діти в часі ферій, чи ні. Справа рішуть ся на конференції клубових голов. До делегатів добувають галицькі Русини лише один мандат, бо ко-ло своєю чисельністю брутально майоризує нас в сім повній оправданім догаданю.

Відень. (Ткб.) Ведені від довшого часу переговори між правительством а Тавсігом в справі набути ліній тов. залізниць державних північно-західної і полуднево північної получучий довели до повного порозуміння. Результат переговорів уложено в кількох точках, які на вчерашній вечірній конференції обі сторони підписали. Після умови переходять ті залізничі на власність держави з правосильністю від 1 січня 1908.

Відень. (Ткб.) Субкомітет для справи недостачі робітників вибрав председателем п. Заградніка, а його заступником п. Чайковського.

Відень. (Ткб.) Соціально-політична комісія прийняла вчора проект закона за ініціативою внесеня п. Шрамля в справі закау уживаня білого фосфору при фабрикації сірників і внесенє пос. Ліхта, щоби правительством заініціювало проект заведеня монополю на сірники.

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

НОВИНКИ.

— Панславистичний з'їзд в Празі, що є досі не показав свого властивого обличчя, хоч вже третій день радить а властиво бавить ся шумними фразами, заливаючи „шампанським“ по бенкетам в гостинних Чехів. Сим разом аранжери славянофілства не послугують ся для спільного порозуміння мовою німецькою, але говорять по російськи і французьки, або своїми рідними мовами. З сего вийде для славянофілської ідеї та користь, що одні бесідники не будуть добре розуміти другий, через що виключить ся дуже можливі взаїмні конфлікти і певнить ся учасників конференції про істнованє спільних інтересів славянських. Однак помімо найзручніший маневр аранжерів конференції вже тепер розчаровують ся деякі її учасники. Се треба особливо сказати про Поляків, які по праській конференції наділяли ся мало-що не відбодування Польщі, а тепер бачуть, що російські делегати не хотять навіть як найзгальніше заявити ся за автономію Королівства. Та те, чого Поляки не хочуть признати справдішні Москалі, се їм оферують великодушно „галицькі руські“. Коломийський амбасдор, Дуликевич, вшварив першого дня з'їзду так „примирительну“ промову, що чеські часописи зачислили його... до Поляків. Роля наших „русских“ за граніцей“ впрочім дуже „плачевна“. Супротив Українців втратили вони спромоги алавати перед чужинцями заступників угалицьких Русинів, тож затагли ся до сесії Великоросів (11). Та тут вийшло нове „затруднительное положение“, бо Чехи мимо того... не уважують їх Москалями! Се видно найліпше з того, що пос. Крамж, витайючи сь делегатиц у їх рідних мовах (отже Москалі по російськи), окремо звернув ся до наших мос-

квофілів але по... чеськи (11), жалуючи при тім, що на з'їзді нема Русинів-Українців. Не знаємо, чи се було приемо слухати нашим „русским“, котрих — що михоходом згадаємо — при виборі президії з'їзду цілком з'їгноровано. Неприсутність Українців на з'їзді мулять видко дуже вселяючись серця, що офіційальні комунікати рад-би в той спосіб задушувати, що зветь капапів „Русинами“, дарма що регенати самі від сего відлекують ся. Вікниці згадаємо, що на з'їзді крім Гельбо-віцького і Гріневського є ще й посол Давидяк і д-р Геровський. Значить ся: москвофілам таки удало ся у п. Ценського випросити два дальші мандати з Галичини. Рівночасна присутність о. Давидяка і д-ра Геровського в Празі творить „great attraction“ конференції і є неначе символом дотеперішньої взаїмности Славян взагалі, а галицьких руських“ спеціально, бо вона — як звісно — полягає на тім, що одні бють а другі беруть.

— Стріляне до селян стало ся в Галичині щоденним явищем. Сьвіжо доносять, що в Василівці (пов. Унів) економ Юліан Русичік стріляв до селянина Антона Ляорика. Син Ляорика пас коня на двірським пасовищу, за що економ його побив. Батько виступив в обороні сина, а спережачивсь з економом, ударив його патином. Економ від'їхав до двора а Ляорик удав ся також до двора по якусь заплату. Коли економ побачив Ляорика, що наближав ся до його мешканя, вхопив рушницю, вибіг на двір кричущи до зібраних селян: „ступіть ся, бо буду стріляти“, випалив до Ляорика з віддалі кількох кроків, пакуючи йому набій шротів в череву і легкі. Жандармерія повідомлена про випадок мимо ствердження вини економом, не приарештувала його, а навіть не сплала доносеня. Жандарм мав „устно“ донести судови про випадок. Ляорик лежить тяжко хорий в шпиталі в Сокалі, і його житю грозить поважна небезпека, бо кільканайцять шротів дістало ся до легких та жолудка.

— Фабрикація галицьких Москалів. Москвофіл, котрим міністер Бінерт заявив, що в Австрії нема ніякого російського народу, з вишком чотирох тисяч Липованів на Буковині і задав смертельний удар, розвели широку акцію між галицьким населенням з протестами проти дотичної заяви міністра. Виманують, де можуть, підписи неграмотних мужиків на доказ, що в Галичині є Росіяни. Число підписів добутих галицько-руськими комітетчиками не імпонує нікому а їхня акція не полшнена й гумору, бо прим. істнованє Росиян в Галичині потверджує м. і. така компетентна в сій справі інституція „Spółka oszczędności i pomocy w Haliczu“ (Гл. „Русское Слово“ з 10/VI). Акція кацапів викликала реакцію і до парламенту насліли заяви, що солідаризують ся з виводами міністра Бінерта. Дуже влучну петицію в сій справі прислало до парламенту містечко Богородиця, яку передуючею із стенографічного протоколу з дня 8. липня 1908: „Російська організація партіяна в східній Галичині видала недавно петицію випечану в німецькій мові, яку розділюють тисячами примірників між руське населення в Галичині, в якій іменем сї партії рішучо протестує ся проти бесіди виголошеної його Ексц. міністром внутрішніх справ в палаті послів 25. мая 1908. Російська агенатура в східній Галичині тим недоволена, що австрійський міністер відважив руський народ назвати руським і лише липованські колонії на Буковині узнати приналежними до російської народности, а се противить ся політичним змаганям російського правительства в Австрії, яке хотіло би за всяку ціну в інтересі російської держави виховати в східній Галичині і на Буковині сильну русофільську іреденту. Цілу акцію з якимись ніби протестами і петиціями інісеновано лише для того, щоби обманути публічну опінію в Австрії, чезег що ми уважаємо своїм обовязком як найторжественніше запротестувати проти сї акції і заявити, що ми з виводами його Ексц. міністра барона Бінерта, о кільки його бесіда відносить ся до російської партії в Галичині, повній солідаризуємо ся. Мужики, яких намовлено нести названі петиції, не розуміють ні слова з того, що підписують; їх підходять агенти російського правительства в той спосіб, що кажуть, що руському населеню в Галичині вороги хочуть зрабувати назву „русский“, що є ідентичне з німецькою назвою „ruthenisch“ або „ukrainisch“. Сї мужики в своїм житю ще не чули російської мови; агенти російського правительства поучують їх фальшиво, що їх (мужиків) мова ніби така сама, якою говорять в Петербурзі або в Москві. Ми самостійна руська (українська) нація і не можемо допустити до того, щоби зрадні нашого народу в підступний і на несвідомість обрхований спосіб обманувати публічну опінію в Австрії“.

— Початок від провокації. Пишуть нам: Ми нулого тижня одержали гр. кат. парозіальні уряди в борбеческі повіті писмо від староства. Адреса — руська, треба отворити. В середині чиста польська! Що за лихо? Нігде не зазначено, що се „справа метрикальна“. Писмо отворене вже, годі слябізуємо по польськи. Показуєть ся, що новий управитель ц. к. староства (підпис нечиткий, — не знати, як його „гонор“ звати) оповідає, що обяв урядоване тоді а тоді, та викладає дальше свою урядову програму. Гарний початок, — від провокації. Справді, годі й найти відповідиніх слів, щоб се як слід напитувати... — А тепер порадейте, добрі люди, що з тим зробити. Завернуть? Пан управитель ані вусом не моргне; „ot hajdamaka“, — скаже, — „jak zwykle storibyl w kuzce wody wszystko co polskie“. Чи може при зворстї висказати своє обуренє за таке нехтованє наших національних чувств? Також вусом не моргне. А як одгяне яке кріпшіше слово, що вирвало ся случайно звичайному чоловікові, — не правниково, — так сечас підтігне се під якийсь спеціально галицький параграф і вже є тягання, грошева кара, а може таки й віразу кримінал за обиду „баші“, і все те на дармо, бо йому нічого не влієш. Ага! до парламенту? Але ж там навіть за помордованє бідних селян не годні нашим ворогам нічого зробити, а що ж вже й згадувати про безправне діло такого одного колєсця з цілою галицькою адміністраційною машиною!... — Хиба плач, або затисні зуби, та жди мовчки, доки не перелєсь чаша народного болю та гніву... — Приходьшій урядник.

— Новий посол. При вчерашній тіснійшій договнянній виборі із 7-го шлеського округу (Явергін-Вайдла-Фрайгальд) вибрано послом до державної ради на місце помершого посла Кайзера (німецька людова партія) ссидяча демократія Міллера 4512 голосами. Німецький етарник Шенкенбах одержав 4238 голосів. З вибором посла Міллера соціально-демо ратичний клуб в парламенті зріс до 88 членів.

— Убитє жандарма. В Бержані ві під Краковом кількох селян Мазурів напало на жандарма Русина і убили його. Після дотеперішних вислідів сльїства справа представляєть ся так: Начальник станції в Бержанові, Евген Мороз, вивар ся вночі з неділі на понеділок до Прокопів на звичайну патрулю. По дорозі стріву чотирох людей з поблизького села, що сварили ся між собою,

Щоб не допустити до бійки, жандарм завів селян до коршми і списав там з ними протокол. Селян то обурило і воно постановило на жандармі пімстити ся. Коли жандарм, сповнивши своє урядове діло, вийшов з коршми і удав ся в дальшу дорогу, всі чотирі д'гнали його, і завлашши йому кільканайцять ударів в плечі та голову, положили його трупом на місці. Напасники не вдовольили ся убитєм, але почали ще знущати ся над трупом: покопали обцасами лице, так що годі його пізнати, а крім того окладали колами ціле тіло. Щоби затерти сліди злочину, клали колу крови на гостиниці закрили вербовними галузками, а трупа занесли кількасот кроків дальше і сховали на полі в буглі, прикривши його бадилем. На другий день селяне знайшли тіло убитого і донесли про злочин жандармерії в Бержанові. Власти з Величків зарядили обдужку тіла, причім стверджено, що убитий мав на собі одіж зовсім подерту. Лице було ударами поторожене, а при одній руці нестало чотирох пальців. Здогадують ся, що нападення, боронячи ся, вхопив за вістрє шаблі і термосячсь з напасниками, наслідком сльїлого потягненя втратив пальці. На тілі ствердила судова комісія кільканайцять ран від ножів, з тих одна, завдана під лопаткою, була без сумніву смертельна. Рани завдали убийники мабуть багнетом. На місце злочину виїхав слідчий судья Крижановський з Кракова. Жандармерія удалась в понеділок зловити одного з напасників, що украв ся в просі. Є се селянин з Бержанова. Інші поховали ся, але імена їх звісні. Характеристичне, що польські газети доносять про сей факт зовсім спокійно, без тої галасливости нервовости, з якою вміють виступати, колиб подібний випадок став ся у східній Галичині. Тут коли жандарми Поляки (бо жандарми Русинів держать лише на Мазурах) стріляють руських селян, підносять ся скажені рев про „збороднічу“ агітацію „гайдамаків“, між котрими знайшли ся нові Гонті і Зелізнички... Зате коли Мазури мордують жандарма Русина в часі сповнованя його обовязку, се річ зовсім звичайна, а навіть природна. Witaj „zdrowy egoizm narodowy“! — В останній хвилі доносять, що в справі убитя Мороза арештовано 11 підозрілих осіб, але дві з них випущено вже на волю. Доходженє поки-що веде суд у Величці, котрий зарядив секцію трупа та оглядини місця злочину.

— Відправа антисемітському клеветникови. Атаки антисемітського посла Шойсволя на управу Буковини а особливо на пос. М. Василька стрічають ся з масовою відправою. І так міська рада в Чернівцях ухвалила на засіданні 11 с. м. на внесенє радного Тітінгера слова бурмістра барона Фірта: „Чую ся з'обовязаним ствердити по правді, що п. Василько від часу своєї приналежности до міської ради по безліч разів в безкорисний і повен пославати спосіб заступає ся у Відні і всюди инде за інтереси міста і що його дотеперішнє поведєне не дає причини до догани, противно до подяки і признаня, яке я так часто висказував йому з отсего місця“ — з цілою відповідно бурмістра на напасти п. Шойсволя відракувати і розіслати всім послам в парламенті. Попри одностунну відправу міської ради столичі Буковини, порішують також всілякі корпорації й товариства заяви симпатії для пос. Василька а осуд для посла Шойсволя, що будучи послом аж зі Стирї не соромив ся читати як свою промову підставленого йому з румунського боку реферату з лайками на управу Буковини і пос. Василька. Маніфестація буковинських громад і товариств в сій справі нутеюмо тим більше, що певна своєї безкарности галицько-польська преса (а за нею й кацапська) користуючись імунованомою промовою пос. Шойсволя не перестає атакувати пос. Василька а посередно і загаль українських послів. За клевети в сій справі, печатані в черновецьким органі пос. Ончула, вніс пос. М. Василько проти него скаргу, щоби суд розібрав чи пос. Василько управляє корупцією, чи може пос. Ончул є безцеремонним клеветником. Давне тільки, що комісія посольської недоторканости не видала досі пос. Ончула судови. В справі сій інтерпелював о. нолд пос. Василько президента палати а сей обявив звернути на неї увагу голови комісії для посольської недоторканости.

— Замах на залізничний поїзд. Про катастрофу на лінії Львів-Янів доходить такі подробиці: Пригода стала ся у віддалі 8. клм. від Львова, при дорозі до Янова. Залізничний шлях їде тут по гостиниці і в місці катастрофи робить лук. Чотирі хлопці з Русин польської, 6-літній Іосиф Пешко, 7-літній Тома Пешко, 8-літній Станіслав Пешко і 9-літній Станіслав Пешко, що пасли худобу, витиснули з містка дві дубові дошки і положили їх здовж шин. Одну з них колеса локомотиву перетяли здовж, але друга сильніша спричинила вискоченє колєс із шин. Локомотива силою розгону бігла по пороггах ще з яких 10 метрів, а потім на скрут завалила ся боком в глибокий рів. За локомотивом вижочили із шин почтовий вагон і кілька дальших особових возів III-ї класи. Почтовий віз упав на машину і зовсім розторочив ся. Слдуочий віз III. класи лише в частині знищений. В тім возі в першій переділці сидів Іосиф Бар, ученик VI кл. гімназ, син властелі антики з Янова, що їхав з батьком на весіле до Львова. Стовачки почтового воза ударили в стіну сусіднього воза і вилетали її та прудисили між дошками а лавками обі ноги учен. Бара. Одна нога зломала ся в одній місці, а друга в трьх місцях і буде треба її відтяти. Зпоміж инших подорожних ніхто не потерпів каліцтва, але багато осіб дізнало нервових потрясень. На шасте тим поїздом їхало лише около 30 осіб, майже всі в останніх вагонах. Трохи потовк ся також топник на машині Антін Черняк, котрий вискакуючи з машини упав в рів. Машиніст вискочив щасливо, заки локомотива впадала до рова. Вчора витягнуто вже локомотиву і спрятано розторочені вози. Локомотива є меншого типу, яких уживає ся на локальних залізницях і має назву „Потоцький“ та означена числом 13. Неліній замах се не першина на шляху Львів-Янов. Від минулого року потоварють ся на тім шляху атентати на особові поїзди. На поїзди, годнож на кондуктора всаучого машину спадє часто гряд каміня. Раз було так, що пастушків стріляли до поїзду з пістолетів. Недавно один пасажир потерпів тяжку рану від удару каменем в голову. Всі ті напади се має бути мєсть за те, що торік поїзд переїхав одну дитину. Так чи ськ а все те свідчить про велике здичинє мешканців Русин польської. І знов польська преса лише про се дуже холоднокровно та ані в гаді її фантазувати з того приводу про якусь гайдамацтво. Очевидно, бо Русна польська се мазурська колонія, дарма, що свлавила на цілу околицю своїм забіяцтвом. Карно-судові акти можуть сказати багато про морди і злочини, які в тім селі на днеснім порядку. Ну, але то є інше... Згалавних новинників вислїдила жандармерія і передала родичам по покрання, бо задля їх низького віку не можна потягнути їх до судової одвідальности.

— Пошестна пригода в Чернівцях. В суботу оперовано лаябората черновецької досвідної станції для артикулів живности, В. Марка, який лежить хорий від часу памятного зараженя бациллами носатини. В стані його здоровля наступило де-

*) Промова була виголошена перед атента-том на Потоцького.

Виходять у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплата і інсерти приймають у Львові: Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10. Юридична канцелярія „Діло“, Ринок ч. 10. Соколовський, Пасаж Гасманя ч. 9; К. Бухштаб, ул. Карла Людвіка ч. 28; — у Відні: М. Dukas, I. Wellstele 9, R. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek, I. Wollzeile 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 18, U. FRANKOPF & I. GAMBUROFF: M. Haasenstein & Vogler.

Реклама, Адміністрація і Експедиція Ринок ч. 10. — Рукописні матеріали та інші за попереднім застереженням. — Рекламні листівки віддаються безкоштовно.

ДІЛО

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“

в Астері: за кварталом:
на цілий рік . . . 32 к. 44 коп.
на пів року . . . 16 „ 22 „
на місяць . . . 3 „ 4 „
у Львові (без поштової пересилки):
на цілий рік . . . 32 к. 44 коп.
на пів року . . . 16 „ 22 „
на місяць . . . 3 „ 4 „
Почасово число коштує у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.
Оголошення виходять прийматися по 10 с. на одну строку в день або по 10 коп. на одну строку в день. — Подати і інші праці оголошення числять по 20 с. на строку.

Передплата і інсерти приймають у Львові.

Закон про відшкодування для родин резервістів.

На сьогоднішній засіданні палати послів прийнято правительственный проект закону про відшкодування для родин резервістів, покинутих на військові вправи. Поки перекажемо головні постанови нового закону, пригадаємо же його генезу.

Як відомо, міністер війни Шенайх домагався в делегації підвисьшені контингенту рекрутів спільної армії. Коли-ж стрівся там з рішучою опозицією Мадярів, так що рад не рад мусів зрешті скаржитися на армію, тоді військова управа, щоби таки досягнути своєї цілі, взяла за інший спосіб, і міністер країної оборони зажадав від австрійського парламенту підвищення контингенту рекрутів країної оборони (не спільної армії) до 47400 чоловік. Але опозиційні сторони в парламенті не показували охоти пристати на те підвищення і, користаючи з крутого положення правительств, зажадали бодал якихсь пільг для війська, як скорочення чинної служби на два роки, відпусток для жовнірів на час живих, несення військових вправ в країній обороні в 11 і 12 році служби та відшкодування для родин резервістів, покинутих до військових вправ.

Щодо скорочення часу чинної служби скінчилося як поки-що на обіцянки правительств; два зажадані будуть поладжені розпорядженнями, а останнє заспокоює сьогоднішнім законом. Всі ті домагання були також в програмі нашого парламентного клубу, так що їх заспокоєння треба в частині уважати за заслугу наших послів.

Що-йно ухвалений закон складається з 12 параграфів. § 1. постановляє, що до відшкодування має право родина жовнірів, котрі належать до аєничної армії, покинутих до військових вправ, і родина жовнірів, призначених до доповняючої резерву, коли їдуть до військової муштри; але право се признає ся родині тільки тоді, коли її утримує головню залежить від зарібку покликаного. До родини зачисляє закон жіночку покликаного, його діти правесні та його батьків. — § 2. постановляє, що родина покликаного не має права до відшкодування, коли він і підчас військових вправ чи муштри побірає свою платню чи заслуження, так що він в тім часі не має жадного убутку в доходах. — § 3. означає висоту відшкодування; має воно рівняти ся половині звичайного поденного зарібку звичайного робітника в тім судовім повіті, відки походить покликаний. Висоту того зарібку стверджує старство. — § 4. постановляє, що час подорожі до місця замешкання вчисліє ся також до того часу, за котрий родині покликаного належить ся відшкодування. Коли покликаний в часі покликання пробував за границею то його подорож на вправу чи муштру числится ся він границної стадії. Коли покликаний без власної вини занедажує підчас вправ чи муштри, так що він не може на час вертати до дому, то весь час його недуги аж до повороту до дому вчисліє ся до того часу, за котрий родині належить ся відшкодування. — § 5. постановляє, що лише сам покликаний має право зголосити ся о відшкодування для своєї родини. Він має також назвати того зпоміж своєї родини, котрому відшкодування має виплачуватися; коли назве кілька осіб, то має також подати, як розділити поміж них відшкодування. Власть адміністраційна не має жадного впливу на те, як відшкодування має розділити ся між управнених. — § 6. каже, що покликаний має устно або письменно зголосити ся о відшкодування для своєї родини до тої політичної власті, через котру дістав візване до вправ чи до муштри. Зголошуватися можна ще й в чотири тижні по укінченню вправ чи муштри. — § 7. Про право до відшкодування рішає старство в разі рекурсу намісництва. — § 8. Коли по-

кликаний завчасу зголосить ся о відшкодування то має виплачувати ся управненим що тижня наперед. — § 9. Призначні відшкодування не підпадають ніякій екекції ані фантованню. — § 10. На жадане політичної власті мають громади обов'язок помагати при виконанню сього закону. Так само каси хорих є обов'язані на жадане політичних властей давати пояснення, потрібні до ствердження права на відшкодування або до виміру його висоти. — § 11. постановляє, що всі подання, протоколи, рекурси і поквитовання в справі сих відшкодувань є вільні від стемплів. — § 12. постановляє, що сей закон чинить в житє зараз з днем 1 серпня с. р.

Державна рада.

Під кінець сьогоднішнього засідання палати послів внесли між иншим інтерпеляції: п. Будзінський до міністра внутрішніх справ в справі поведення старства в Бучачі; п. Лагодиский до міністра внутрішніх справ в справі переслідування руських робітників при регуляції Прута; п. Костів Левицький до міністра скарбу в справі поведення повітових властей податкових при стяганні податків в Рогатині; п. Евг. Левицький до міністра торгівлі в справі відносин на почті в Богородчані; п. Олесьницький до міністра публичних робіт в справі поведення при регуляції ріки Стрия; п. Курілович до міністра залізниць в справі легковаження руської мови начальником станції в Станиславові і до міністра публичних робіт в справі закінчення ріки Стрива в ліській повіті відпливими нафти.

На вчорашнє засідання зложив п. Вітик внесення в справі удержання копалин нафти в Бориславі і в Тустановичах, а п. Пражак висі інтерпеляцію в справі недостаточних справоздань кореспонденційного бюро про славянський з'їзд в Празі.

Далше після промов генеральних бесідників прийняла палата закон меліорацийний, а потому радила над законом о автомобілях, котрий на властителей автомобілів накладає обов'язок одвічальності. По замкненню дискусії і виборі генеральних бесідників перервано наради.

Вечером зібралась палата для вибору членів делегації. З Галичини вибрано: Бомбу, Цеглинського, Дзедушицького, Гломбинського, Козловського, Петеленца, Рибенберера, а заступниками Маслянку і Окуневського. З Буковини вибрано Василька, а заступником Пігуляка.

Далше засідання палати відбуває ся нині.

Рільничі інститути.

(Далше).

Наші школи рільничі — признає п. Буяк — не виховують господарів, лише формальні, писарів та економів, і то тільки для більшої посілости, а рільничі доповнюючі курси при народних школах минають ся цілком із своїм призначенням також і тому, що вчать дітей, котрі ще не годні розібрати критично усього того, про що учитель (по найбільшій частині лиш аби збутись) їх поучує.

Заволоа освіта для хлопа (стор. 462) повинна більше числитися за його потреби і психологію, а не менше також і з усьовинами, серед яких він сам живе. Отже в тій цілі треба утворити сильно з'організовані та всі потреби рільництва обіймаючи інститути рільничі, котрі стісно покрили би цілий край. Ті інститути повинні би складатися з: 1) з рільничої школи в землі для хлопців, а на весну для дівчат; 2) візрвчої ферми; 3) досвідного поля; 4) хемічної лабора-

торії і 5) з шкільки і садівничо-яриного огорода. Персонал інститута мав би складатися з: 1) з рільника (управа рілі і організація господарства); 2) з годівельника (молочарство, годівля і лічене худоби); 3) хеміка (почва, штучні гної, насіння, паші); 4) огородинка і 5) економіста (товариства кооперативні, рахунковість, пояснення торговельні). Що-ж до діяльності кожного з фаховців, то повинна вона розвиватися в ось в яких напрямках: 1) виклади в школі; 2) коротші (кілька-або й кільканадцяти-днів) спеціальні курси, головню для старших господарів, а також виклади принагідні получені з демонстраціями новітших здобутків науки; 3) систематична азитація в окрузі в одинім з гори на довгий час визначеним напрямом, зглядно систематичне оброблюване округа після з гори зачеркненої програми (прим. досліди над почвою, ведене досвідів у хлопських господарствах і т. п.); 4) уділюване зголошувачим ся до інституту рільникам ріжних рад, еказівок, есентуально також особисті допоміжні чини; 5) уділі в адміністрації рільництва, справозданя властям про його стан, предкладане до субвенцій, премій і т. п., організоване місцевих виставок і уділу в дальших виставах. Тоті фаховці лучили би в собі характер учителів інструкторів, а разом і урядників. (Не знаю, як хто, але я гірший виображаю собі, кілько то нашій бідній Україні прибуло би нових рогативок і уржденових особистостей, які у нас у східній Галичині стоять понад правом).

Загалом властива управа цілої такої інституції повинна би — по думці і інтенції п. Буяка — належати до ради завідуючої, вибраної на довгий час з посеред рільників цілого округа, на який розтягала би ся діяльність сеї інституції. Сесія повинна би бути ідентичною з виділом одноцілної і однокої урядової організації заводової рільничої в окрузі. Перекладаючи на наше, означало би воно щось, як, непрямою сказавши, ц. к. товариство господарське або таки Kółka rolnicze.

Наука в школі мала би тривати від початку педологія аж по кінець марта по 5 годин денно, бо селянин не може позбувати ся помочи сина в часі роботи в полі. До школи каже п. Б. приймати лиш хлопців, що покінчили 17 літ життя, бо уділюване науки молодшим було би втратою часу. На курсі не повинно бути більше як 40 учеників. Теоретичну науку належить попірати демонстраціями у візрвчій фермі і сусідних господарствах та моделями, образами, рисунками і т. п. шкільними приладами. Практичні занятя каже виключити, а то не лиш тому, що на се не дозволяє пора року, але також і тому, що ученики з практикою вже достаточо обзнакомлені.

Як бачимо, п. Буяк справді думає цілком розумно і серйозно. Ходить тепер о те, щоби притягати молодіж нашу до тих інститутів, щоби вміти її заманити. Отже радить таке: 1) скоротити вілськову службу ученикам о одну третю часть нормальної військової служби і 2) уділювати таким в часі жив довших відпусток, а пізніше не покликувати на вправу в часі найпильніших пільних робіт. Сі так незначні пільги належали би ся справді образованим селянам; вони були би тою силою, що дуже притягала би селянські діти до такої школи. П. Буяк має ще одну, дуже невинну вудочку на лапане руських хлопів. Ото каже він, що з других зглядів [а яких же би, як не польських політичних? але про се преці не пишеть ся!] було би вказане [я се дуже добре розумію!] щоби ніхто, лиш ті власне інститути рільничі мали право припоручати властям кандидатів до рільничих премій та субвенцій на досвідні поля у своїх округах. Також багато значила-б особиста і відповізна цілям азитація осіб, кермующих інститутами.

Значить: хто буде благонадежним, той дістане

премію, той може, завдяки впливам директорів і професорів-урядників, дістати субвенцію. А що означає і як виглядала би в практиці така „особиста і відповізна цілям азитація“ тих новоупечених „уржденових“ керманців інститутів, то ми, дякувати Господеві, вже не такі молоденькі і знаємо; досвідчили їх не раз і не сто наш хребти. Бо я собі абсолютно не можу ніяк уявити такого святого апостола-Поляка, котрий би так, мовляв, ні сіло ні пало, з пресної гуманності, з надміру благородности організував і вчив руських хлопів раціональної господарки і загалом давав руському хлопові роботу „моральну“, значить чесну, тогди, коли усі мірки усіх видних і найвидніших, а навіть дурних і найдурніших Поляків висилують ся над тим, щоби руського хлопа за всяку ціну, хоч би навіть маніхерами, таки змусити бути далше в них наймитом і їх своєю працею і кровію годувати — а вікниці тягнути у шхепольських шорах „ридан“ незалежності Польщі „од моря до моря“. Неморальні штуки не вдають ся, отже даймо — каже п. Буяк — руському хлопові справді добрі і пожиточні інститути рільничі, але даймо їм так, щоби вони знали, що то даємо ми, Поляки, а не руські агітатори, а тогди вони наші. Значить: дамо роботу добру, дамо вже й добробут, але запишіть нам свої душі! і тут саме вилізть шило з мішка, тут виявлять ся мораль польської радції stanu.

Як не мож докзати „Zniszczenia Rusi“ лайдцтвами, то треба се зробити „чесно“: будь, Русине, Поляком, то дам тобі освіту і їсти. Тільки руська радція стану каже, що такий спосіб лапаня душ є не тільки неморальний, але прямо скінчено перфідний і сатанічно підлий. Руська мораль наказує Русинів згинуту з голоду і не продати свою національність за сечежичку.

На весні — каже далше п. Буяк — повинна відбувати ся 3 місячна наука домового господарства для дівчат, приноврвнена до потреб сельських господарів, і то при помочи жіночих учительських сил. Ученики по укінченню науки в порі зимовій були би обов'язані відвідувати громадні інститути в порі літній (есентуально в двох термінах) для доповнення науки відповідними викладами та щоби пригнаних ся досвідом на рілі і в городі. Якась скількість коротких, спеціальних курсів повинна бути присвячена дальшому розвитку бувших учеників інститута. Значить ся, над тими, що покінчили курси і записали чортови душі, треба мати беззастаний нагляд, аби часом не згедзали ся та назад не вернули до руської інтелігенції та руського національного табору. Одним словом, п. Буяк вчений, о вчений!

По за шкільною наукою — каже він далше — інститути учительські мали-б обов'язок, так, як діють ся приміром в давньших школах рільничих, ділати в напрямі культурнім і виховачім на молодіж через „współzycie ich i ich rodzin“ з тою молодіжчю, що мали би „niezależnie siebie wprawy“ (ну, ну, певно!) доповнювати просвіту сеї молодіжчи при помочи відчитів, розмов, товариських забав та аматорських вистав. Дуже пожаданим було би також углядювати гімнастичні вправи і гігієну. (Стор. 455).

А що, правда, яке то усьо гарне, яке пожиточне і яке невичне? П. Буяк покликують ся на школи рільничі давньші, забувши на віки віків, що там нема Русинів, ані ненасичених Поляків. Чи таке „дільне в напрямі культурнім“ не має характеру шхепольського? Чи таке „współzycie z młodzieżą“ з її рідною і т. д., не значить агітувати і впливати на молодіж в дусі для нас деструктивнім? А ті їдзачи, чи не про Польщу „od morza do morza“? А „розмови“? — чи се не „wieszczoty pod lirą“? А „збави“ та „аматорські вистави“ — чи не „Kosciuszki pod Racławicami“? А „гімнастичні вправи“ — чи не вербунок „budow sokolich“ в руських „stelmiegiach“? І не вчений же

Автономія України в українськїм соціально-демократичнім освітленню.

(Далше).

Книжочка д. Порша складає ся з двох рівних частин: у першій говорить ся про національну автономію України в загалі, у другій про національну автономію України спеціально.

В першій частині доказує ся, що неволя одних націй і у других некраха від усесвітньої неволі робучих людей і капіталістів, при чому вказує ся на незавидну долю Поляків у Прусах, Чехів серед австрійських Німців, галицьких Русинів серед Поляків, Ірландців серед Англічан.

Кідає ся в очі найперше гніт над національною у льт у ро у, себто, на гадку д. Порша, над: удачею, мовою, співами й спогадами певної нації. Старають ся знищити особливо рідну мову певної нації, знаючи, що з мовою загинуть і спогади про минуле та нарешті й сама нація, як се вже стало ся в багатьох націях світа. Силують по школах учини ся чужою мовою, забороняють дітяти говорити між собою так, як говорять їх батьки, забороняють казати дітям у школі про рідні пісні, про минуле рідного народу; тай на таку поклічену шкільну просвіту старають ся в землях поневоленних народів видавати як найменше грошей.

Еще більший гніт над господарством поневоленого народу. Тепер по всьому світі про розвій господарства дбають головню держави: вони будують залізничні й канали, встановлюють платню за тягар на них, осушують болота, заліскують дикі сторони, виласють закони про ремесла, фабрики, торгівлю й т. н., договорюють ся про те з чужими державами. — А позаяк те-дершні держави знаходять ся в руках панських націй, чи властиво їх капіталістів, то все те робить ся в користь пануючих націй чи то їх капіталістів, котрі, витягаючи з плебейських націй остатнє, сподатками — не то не дають їм поліпшувати своє господарство, а просто руйнують його в зачатках,

узякими податками та заборонами (так роблять Англічане з Ірландцями й Індусами — так робили вони й з північними Американцями, але ті повстали й засновали самостійні держави — Поляки з Русинами, Німці австрійські з Славянами й т. н.).

Те саме діє ся з плебейськими націями й на політичній полі, і то навіть там, де є вільні конституційні закони, котрі однак існують для тих націй лише на папері. Азтор укажує м. н. на переслідування в східній Галичині „Січей“ та на галицькі вибори й питає ся справедливо: „Хіба-б можна було робити такі шхараства підчас виборів до австрійського парламенту (і до галицького союму, доламо ми), які раз-по-раз бувають в українській частині Галичини, колиб там була українська адміністрація?“

Національна неволя завдає горе й муки всім членам поневоленої нації. Але найбільше терплять від неї робучі класи поневодених націй.

В країнах пануючих націй зі зростом фабрик і т. н. впадає, що правда, первісний добробут робучих людей тих країн і росла між найширшими верствами біда, але росла помалу й свідомість робучих людей по фабриках, росла їх організація й сила, а з тим і зарібна платня, при рівночасному скороченню годин робучого дня.

Не те ми бачимо на землях поневоленних націй, де пани державних націй не допускають до розвою великого промислу у поневоленої нації, через що місцевій робучій людності ніде заробити, і вона впадає зовсім під тягарями податків і здирств на цілі панських націй, або тікає в світ — в північну Америку, Бразилію, Канаду. А нема в країні зарібків для місцевої людности, — нема й можливості її просвіти й організації, без котрих їм не можна й вибрати відповідне число своїх репрезентантів у парламенти, котрі би там боролися їх прав. Тай у парламентах по тих країнах, де панує національна неволя, значить і сварня між народами, неможлива ніяка праця, користня для всієї людности держави, як показує примір Австрії, де така боротьба між народами виходить у користь уряду, котрий таки свідомо користує ся нею для себе, або й сам є викликає — діло, немож-

ливе в однонаціональних державах. „Коли починає ся революційна пропасниця у вас, Французі, — говорить цісар австрійський Франц-Йосиф одному французькому посланцю при своїм дворі — то вона обхоплює весь наш нарід, і не сила вашою правительству встояти супроти повстання народу; коли-ж революція починає ся у нас, тоді я посилаю Хорватів втихомирювати Мадярів, Мадярів посилаю супроти Німців, Німців супроти Чехів, Русинів супроти Поляків. Так із боротьби і незгоди моїх народів між собою, родить ся спокій в цілій австрійській державі, — звисно спокій неволі. (Становище нашого народу — додамо ми — супротив Австро-Польщі таї Росії, чи то пануючих у них націй, великоруської та польської, тим тяжче, що частина інтелігенції нашого народу, москвофіли, старають ся розбити його національно на двоє, кажучи йому покинути свою мову та приставати до Москві — робота, яку залюбки підпірають і Москві і Поляки і старають ся так іще більше укріпити своє наковане над нашим народом і позорище мабуть одякане на весь світ!).

„Національна неволя, — каже автор, — т у м а н и т ь розум робітників, його к л я с о в у с в і д о м і с т ь. Робітники поневоленої нації здаєть ся, що його думає не тільки капіталісти, а весь чужий народ, а значить, і робочий клас цього народу. Він приймає ся ворогувати з чужими робітниками, не хоче єднати ся з ними, він стає інород в часі їхньої боротьби навіть зрадинками для них. А до того ще пани і капіталісти нацьковують робітників одних на других. Так розбиваєть ся єдність робітників, без якої не сила робітникам не тільки одної держави, а і цілого світу боронити своїх інтересів. Підчас війни вороги роблять ся приятелями. „Ми — говорив колись робітник (?), соціал-демократ Бебель, в німеччому парламенті — не уступимо ні одного клатника нашій землі чужинцям; коли нашому рідному краю буде загрожувати напад чужинців, тоді немає між нами соціал-демократів і консервативів, а є тільки Німці“.

В національній боротьбі єдналиот ся робітників і капіталістів одного народу супротив інших народів, стають покірними й слухняними капіталі-

стам свого народу, котрі тим користують ся для себе“.

Далі застановляє ся автор над тим, відки взяла ся національна неволя, і відповідає на се, звисно соціал-демократичною тезою, що єї завела буржуазія, котрої інтереси, мовляв, однакові на всьому світі. Але, додає він: таки нема згоди між капіталістами не лиш усього світа, але й одної й тої самої держави. Між ними йде боротьба за те, аби мати в своїх руках усье світи й і р и о к і; а в ріжні національних держав буржуазія кожної нації дбає про те, аби лише її самій виробляти й продавати товари на с ю державу. Задлятого-ж, аби подумати капіталістів чужого народу, капіталістам одного народу треба поперед усього держати в неволі увесь чужий народ, бо тільки та і вбогий нарід не може мати й своїх великих капіталістів — купців і фабрикантів. Через се буржуазія не відпускає ся своєї нації: говорить єї мовою і т. н., бо бачить у просвіті й багатві — силі своєї нації свою власну силу“.

„Капіталісти дбають поперед усього про велику силу держави, яко підпоягаючи їх інтересів. А мцяща та держава, що складає ся з одної нації — національна держава, де всі говорять одною мовою, люблять однаково свою рідну країну й єї минаєть тай єднатиот ся між собою, коли треба боронити від ворогів єї честь і славу. Ось чому буржуазія пануючих націй старає ся, аби всі в державі говорили одною мовою — мовою державної нації, чужі-ж нації в своїй державі вона нищить. „Колісь, — каже польський народ був в тяжкій національній неволі, польська буржуазія Галичини кликала Українців бороти ся „за нашу і вашу волю“. А тепер, коли польська шляхта і польська буржуазія запанували в Галичині, тепер вона змушуєт ся над українським народом та гнітить ще гірше, ніж колісь гнітила його німецька буржуазія. Те-ж саме бачимо ми і в Венгрії, де венгерська буржуазія за часів австрійської революції 1848 р. завзято боролась за визволення свого народу, а тепер ще завзятіше душить підвласні їй чужі народи — Кроатів, Українців й инших“.

той п. Буяк? Вчений, о, вчений! Не мож русько-го хлопа нагнати до голосованя на Поляка ко-ло-бо, то на тоби оттакі! Се називає-б ся серіо-зна праця над „taskim ludkiem“. Ну, і не даром же п. Б. наказує Полякам, щоб на гвалт вчили ся руської мови!

Відрізняє ферма при інституті повинна по ре-цепті п. Б. а бути справді відрізняє селянським господарством, веденим в розмірах і засобами, які фактично селянин має до розпорядимо-сти. Обсяг її повинен мати від 8 до 15 гектарів, а її призначення до посесії шкільної науки не повинно шкодити поступовій господарській, тим більше, що вона має служити взором до наслідування для пересічного селянина в околиці.

Досвідне поле має служити до вступних та порівнювальних контрольних пробних досвідів, ко-трі були би ведені в кількох господарствах в окрузі діяльності інститута та до наукових те-оретичних розслідувань.

В хімічній лабораторії має бути розсліду-вати почва повіта, закуплені штучні ґної, паші та насія і до усім зголошуючим ся селянам даного округу.

П. Буяк виразно акцентує, що покриті краю густою сіткою рілльничих стайок досвідних і лябо-раторій хімічних — се дуже а дуже важна річ для правдивого і скорого — поступу рілльництва в нашій країні, а власиво для доконавання скорого і оконченого „znieszenie Rusi“. Натомість не ра-дять концентрувати такої роботи у Львові або Кракові головню тому, щоб би там не витво-рювати нового, а так все і всюди шкідливого бю-рократизму. І цілком слушно; бо взагалі галиць-ко-руські міста по більшій часті вже спольщені, руська інтелігенція рілльничих інститутів не потре-бує, а роботу свою треба зачати з долини там, де корінь руської нації, отже на селі.

Шкільна овочевих дерев і садівничо-яринний огорог не потребує ближшого пояснення; існую-чі вже овочеві шкільки і повітові огороги нале-жать влучити органічно до сіх інститутів.

Що-до „господівництва“, то автор вкладає на него просто величезні обовязки, в яких його не може ніхто другий виручувати. Побіч молочар-ства, ветеринарії і самої годівлі, мусів би він зай-матися ще і утворенням спілок молочарських та годівельних різню ко-ро-до; під тим оглядом був би він і огородинником (овочеві спілки і перетворення овочів на вина), співробітником економіста, котрий давав би ще й про другі спілки кооперативні. Економіст, побіч функцій завязу-вання продукційних і консумційних спілок, мав би бути ще і їх інструктором та інспектором під оглядом формальним (рахунковим і правним), тор-говельним як представник патронату спілок ріл-льничих (значить: тисячі Стефичів по усім уся-дам!) на даний повіт, що очевидно не виключа-ло би ще і безпосередній контроль самого патро-нату. (Ну, ну, вже там такі малі Стефички будуть уміти добре уряджувати рогадані род і пра). Та-кий нагляд над спілками в повіті був би дуже бажаний, бо ану руські гайдамаки, замість вчити ся раціональної господарки, ревіли би: „Не по-ра“, та „Ще не умерла“!

По за сям економіст був би жерелом інфор-мацій про відносини торговельні (а політичні ві?), інформував би про ціни, місця продажі, про то-вари і т. н. Такий двадцятигрудковий повітовий дингтарж мав би багато роботи і був би не аби-якою силою в пов. рілльничих інститутах, котрі знов, принаровлені до потреб поодиноких повітів, повинні бути справді повітовими інститутами ав-тономічними (цілком на вір рад повятових, з кон-федератками та польським енізмом уржедовим). Самі-ж заклади повинні повстати як фундації повітів або при помочи кредитовій краю (або, що на одно виходить, при помочи Банку краєво-го). До удержування таких інститутів рілльничих повинні причинятися в рівній мірі: держава, край і рілльники даного округу, а то тому, що окрім рілльників, відносини до користі з діяльності тих інститутів зарівню край, як і держава, бо на-слідком піднесення продукції і заможности насе-лення держави і краєви прибуде в податках.

По думці п. Буяка — а й я також з тим вповні годжу ся — аж такі, як висше описані, інститути повітові могли би відповідно, скоро і рівномірно піднести рілльництво в краю, бо на-далі би вони цілій роботі на тім поли оден нап-рям. А хоча в більшій часті були би призначені для селян, то з їх уряджень могла би з цілою певно-стію користати і велика посілість.

По моїй думці, користала би, ще й як! Було би се щось в роді інституції взаємної помочи польських шляхтунів. Ті, що гонять ще рештками,

Не те, мовляв, робучі класи всього світа: во-ни виступають усяди проти всякої неволі, в тім числі й національної, тямуючи, що „національна неволя, гальмуючи розвиток цілого народу, разом з тим одриває робочий клас поневоленого народу од дружної боротьби всевітнього пролетаріата за повне визволення всіх страждущих і поневоле-них на всім світі, серед всіх народів“. Ось чому, мо-вляв, найкращий спосіб, найкраща програма в на-ціональній справі — се програма пролетаріату.

Далі викладає ся програма пролетаріату в національній справі — дуже скупа й неясна, як ми знаємо. Підчеркнуто хіба боротьбу пролетаріату соціал-демократичного напрямку з капіталі-стами за поступенні реформи, для піднесення сво-го життя.

Те-ж саме — каже автор — ми повинні ро-бити й в боротьбі за національну волю, в цій боротьбі за повне народодовільство для поневоленого народу в спра-вах його життя. Хай за часів капіталі-стичного ладу і не можна зовсім вивести національну неволю з життя людського, про те треба пошукати тих способів, які допоможуть нам хоч дуже зменшити її, а то навіть і зро-бити мало помітною...

„Буржуазія має змогу неволити нації і тільки через те, що місцеві справи цього народу розрішає, потреби його задовольняє одна і та-ж державна власть, яка дає й про інтереси і спра-ви цілої держави. Коли б державна власть поряд-кувала тільки тільки справами, що торкають ся всіх націй держави, а про місцеві, на-ціональні справи і потреби, що торкають ся тільки одного народу, дбав би сам цей народ... тоді б буржуазія не мала змоги неволити чужі народи. Отже, треба всі місцеві справи куль-турні й економічні кожної нації передати їй самій. Хай вона сама порядкує своїми ділами, хай вона сама задовольняє свої потреби так, як їй буде до-водило. Коли кожний народ в державі мати ме право видавати закони в справах свого краю, коли він мати-ме право поряд-кувати всім тим, що торкаєть ся тільки його потреб, його нужд, його життя, — словом, коли кожний народ в державі мати-ме автономію, тоді національна неволя впаде сама собою“.

(Далі буде.)

уходили би за проводирів рілльництва, за батьків сего промислу; а ті, що вже над берегом про-пасти, поховали би революції, повідсилали би назад карти корабельні до Америки і нашіли би тут в краю знов платні, товсті синьки і сповня-ли би далі свою „цивілізаційну місію“ на wscho-діңich kresach“.

Функціями інститутів повинні бути люди фахові, з відповідним академічним образованием або з довшою заводою практикою. Се значить, що по проциденту свого села чи філіварка бу-де міг перший-ліпший бувший „висцьговец“ та картограй обняти заряд інститута. Такі люди ма-ють звичайно жадану п. Буяком „енергію“ і „ви-тривалість“.

Щоби удержати якусь одноцілість і рівно-мірність в роботі усіх інститутів, треба би утво-рити для них центральний орган контрольний при (алеж розуміть ся!) Видлі краєвим, скликувати що року наради усіх співробітників для „wymiany myśli“, установа програми і способів діляня. А се, очевидно річ, відбувало-я ся при „Błogosławieństwo“ кс. Білчевського та при співках: „Boże coś Polskę“ і „Jeszcze nie zginęła“.

Ціла тайна величавого розвою рілльництва в Данії і то якраз у формі асоціацій лежить в тім, що справами просвіти і рілльничих спілок в тім малім краю займають ся з уряду сотки людей фахово до сего приготовлених і розмішених по цілм краю. Окрім 50 шкіль рілльничих (і висших з рілльничими курсами), котрі мають около 300 уч-чителів, велику вагу має інституція конзулентів (інструкторів з університетським фаховим образо-ванем), яких було в 1906 р. звиж 100. З них 27 удержує держава, а решту 76 державою субвен-ціоновані товариства рілльничі. Тоті конзуленти або порадиники обовязані до опіки і завязування товариств, спілок годівельних, торговельних і т. п.

І у нас — каже п. Б. — без числен-ної громади розмішених по ці-лім краю фахових людей, котрі би з уряду працювали над під-несенем і організацією сільських господарств, скорого поступу не буде. Суспільність мусить зрозуміти так важну для піднесення нашого селянства і краю справу і так нею заняти ся, як заняла ся елементарно просвітою. [Нехай же Бог боронить, щоб так заняла ся! Хібаж люде добрі не знають, як ви-глядає нині польсько-крайове шкільництво в Га-лицині? Се-ж не інституція просвітня, а чисто польонізаційна!]

„Ще раз повторюю — кінчить п. Буяк свої в тім напрямі виводи, — що найкращий спосіб, щоб би найкорше так важну для нас (читай: для Поляків!) ціль осягнути, се: творене повіто-вих інститутів рілльничих з ініціативи і фондів рад повітових“.

(Конець буде.)

3 косівського пашалику.

(Довісь.)

Був тут в минулім місяці віцепрезидент намісництва п. Клеберг. Не знаю, що мав на меті намісник Божинський, висилаючи свого делегата до Косова, але знаю на певно се, що наші на-селення покладані на приїзд п. Клеберга зовсім не сповнились.

Нарід, довідавшись про приїзд п. віцепре-зидента, зійшов ся цілими громадами, щоб по-жалілись перед відпоручником намісника на у-праву тутешнього старости Заграднікова. Так шокі П. Клеберг відсилав жалібників на дорогу рекур-сів і жалоб або ждав від жалібників переведення точних доказів на роблені старости Заграднікови закиди. На се слушно завважав о. Попель, що населення уже страшило віру в успішність рекур-сів і жалоб та вже давно на рекурси і жалоби рукою махнуло, а то тим більше, що суть на се доводи, що староста Заграднік нелюбих йому ре-курсів літами не предкладає намісництву до по-рішення. Шок до жаданих доказів на роблені старости Заграднікови закиди, тож п. Клеберг по-винен би знати, що се справа не легка, а для неспорядного мужика зовсім неможлива. П. Кле-берг чейже знає, що доступ до актів в старості не є для сторін вільний, як приміром в суді, — а прецінь евентуальний доказ був-би можливий тільки на підставі актів. Тож обовязком п. Кле-берга було не жадати переведення доказу від сторін, а розслідувати їх жалоби з уряду на під-ставі актів, оскільки закиди роблені Заграднікови суть оправдані. А так більша часть жалібників, виданих, що п. Клеберг ждає річній неможливих, махнула рукою і відійшла домі, жалуючи тільки за страченим дармо часом.

Тільки що-до одної справи мали ми надію, що приїзд п. Клеберга до Косова буде мати дея-кі наслідки для тутешнього населення, а іменю в справі т. зв. „диких славів“ на тутешніх гір-ських ріках, котрі прямо руйнують тутешнє на-селення. П. Клеберг, пересвідчивши ся наочно, які шкоди спричиняють „дики славви“ населенню над Черемошем, приказав старости Заграднікови, що-би сейчас розписав комісію в цілі оцінює шкоди, зроблених сегорічними весняними славвами. Староста Заграднік дійсно розписав сю комісію на 8. с. м., але пізніше — не знаю, з яких причин — відкликав сю комісію аж на ве-ресень. Як комісія буде могла в вересні, т. е. по живих свідченнях, які шкоди „дики славви“ поробили приміром в засіах, се вже хіба тільки одному п. Заграднікови відомо. А може Заград-ніков власне о се і розходить ся, щоб комісія, оскільки можливо жалити, або тільки дуже ма-лі шкоди сконстатувала, щоб товариство акці-ційне для промислу деревного, котре за сі шко-ди відповідале, як найменше потерпіло.

На примірі з сею комісією — а треба і се зазначити, що п. Клеберг оголосив лю-дем публично розписане сеї ко-місії на 8. липня с. р. — може Ексце-лленція п. Божинський переконати ся, в який спосіб староста Заграднік відноситься до ту-тешнього населення, коли він зважив ся з'ігно-рувати приказ свого зверхника.

При тій нагоді звертаємо ся до Ексцелленції п. намісника з просьбою, може би він зволив ка-зати провірити господарку грошеву старости За-градніка, бо суть на се доводи, що госп-дарка ся не є цілком без заки-ду. П. намісник знайде правдоподібно в актах еще слід, як то громадяне Старих Кут доперва в наслідок отвертого письма до покійного намісника Потоцького всіли виводити від старости За-градніка стигнені з них карми грошеві за непоси-лане діти до школи. Тепер довідаємось, що то не був одинокий випадок. І так староста Заград-нік зараз з початку свого урядованя — дес в році 1901 або 1902 — стигнув в дорож екзекції в Кобаках і Пістуню по кількох десяті корон кар шкільних, а в Космачі кількох корон, а до-вняйшого дня ніхто не знає, що з тими грішми стало ся, бо як перевідали-сьмо, ані ради шкільні місцеві, ані заряди шкіль в дотичних селах сих грішних не одержали, хотяй закон приписує, що карми гроше-

ві за непосилане діти до школи має ся уживати на одж та на прибори шкільні для дітвори в до-тичних громадах. Тому дуже просимо Ексцелен-цію розв'язати, що з сими грішми стало ся, бо екзектор тягнув з мужика не раз послідну серпа-чину за сесті карми — а чорт знає, що п. Заграднік з сими грішми зробив.

Не завадило-би також, як-би п. намісник схотів заінтересувати ся справою розділу запомог-межи погорільців з Кут, бо тут собі оповідають чуда-дівна про сю справу. Що-до сеї справи, то повинні-би також бути якісь акти в президії на-місництва, бо знаємо, що в сій справі мало-що перед смертю намісника Потоцького була у не-го депутація з Кут, котра справу сю основно представила і покійний намісник Потоцький обі-цяв-був справу розслідути. Небаром він помер і справа пішла здаєсь в непамять.

Тамуший.

Заграничний огляд.

Молодотурецькі змагання.

В хвили, як європейські дипломати докла-дають всіх старань, щоб збагнути, що саме уло-жили з собою в Ревлю Едвард VII. з Миколою II, коли європейська преса з незвичайною сквалпівістю нуте всі вістки про новий проект македонських реформ, який уложили російсько-англійська ди-пломатія, коли заговорено вже, що новому три-державному англійсько-французько-російському, союзови розходить ся вже не о реформоване Ма-кедоні, але о розділ австрійської Турції, при чім Австрія за відступлене від Німеччини моглаб ді-стати Стару Сербію, Сальоніки і Егейське море, — виступив на арену і то доволі голосно новий чинник, який бажає не секції але уздоровлення „хорого чоловіка“, як звичайно зовуть Тур-еччину.

Маємо тут на думці останні обяви молодотурецького руху, який так загрівожив Вис. Пор-ту. Молодотурецький рух вже має свою історію, але від довгих часів був притих, особливо від то-ді, як султан здавив змагання Мідата-баші, автора першого проекту конституції для Турції. Та хоч турецький уряд беріг своїх підданих перед „небез-печними“ свободолюбними подихами Європи, то пропаганда нових думок ширяла ся в Турції по-стійно. Се датується ся особливо з тої пори, як мо-лодотурецькі емігранти стали в Парижі видавати свій орган „Мешверт“, який доведено до альбан-ських портів, а відти пачковано його по цілій Македонії, придиуючи для нових клічів приклон-ників, особливо турецьких інтелігентів а то й зпо-серед турецьких офіційрів. Недавно звернула ся управа молодотурецької партії до всіх держав з меморіалом, в яким остро критиковано великодержавні плани реформи що-до Македонії. Держови, консервуючи турецьке безладі а звільнюючи від него тільки одних християн, не уздоровляють Тур-цію, але побільшують її недугу, на яку гога й по-мре. Коли європейські володарі справді добре ба-жають турецьким народам, то повинні зажадати від султана, щоб впровадив а жите конституцію Мідата-баші і скликав парламент, який буде Тур-цією краще управляти, як гурток агентів євро-пейських держав. Та Молодотурки заздалегідь знають, що європейські держави до сего своїх рук не приложать, бо їм ходить о те, щоб Тур-ція дальше розпадала ся, доки не впаде ся її розбірати; впрочім до сего не допустить і Німеч-чина, яка висисає безсильний турецький організм. Остей меморіал се остання пригада молодотур-ків для Європи — за нею піде вже не агітація, але реальна акція. Першими обявами сеї акції є революти, які обявили ся в поодиноких турецьких гарнізонах і убиства висших офіційрів, що відно-сять ся ворожо до молодотурецьких змагань. До-кладніший а вірний вістий з Македонії через ту-рецьку цензуру ніяк добути. Те можна тільки ска-зати, що револютуючі жовніри разом з офіційрами узброюють ся в військових магазинах народ та тур-кують ся в гірських околицях середній Македонії. Про розширення молодотурецької агітації свід-чить і те, що альбанські полки не хотіли йти усмирювати бунту в Ресні. Що в Царгороді не легковажувать собі сего заворушення — дарма, що Порта впевнює Європу, що се дрібні факти — видно хочби з того, що для здавлення військового бунту в Македонії виражені полки з Малої Азії та поставлено на чолі їх Османа башу, турецько-го побідного вождя у останній війні з Греками.

Незабаром покажуть ся успіхи його енергі-ної акції, яка викликає значні сумніви особливо через піпунат дисципліні в турецькій війську, якому цілими місяцями не платять жолду... Поки що поiamo ближше програму керманчів молодотурецького руху. Головною ходить їм о скликання парламенту, який би завів нормальні відносини в краю через дійсні реформи. В парламенті пови-нен мати засупників кожний нарід, без огляду на ріжніці віри і національності. На будуче бу-дуть і мусульмани і християни обовязані до вій-ськової служби; одні і другі повинні також мати на будуче рівні права до всяких урядів, о скіль-ки лише мати-муть собістї аваліфікації. Позаяк тут розходить ся о внутрішньо-державні квестії, то прочі держави не повинні мішати ся до сего; тут не розходить ся о виступи проти чужинців, але проти безладя турецької адміністрації.

Століпін і сіонізм.

Перед своїм від'їздом на відпустку прийняв російський прем'єр дня 10 липня на авдієнції пре-зидента всевітньої сіоністичної організації, Вольф-зон. Після інформацій львівського жидівського органу „Tagblatt“ обговорювано на тій авдієнції ріжні важні квестії сіоністичного руху, його стрем-ління і діяльність сіоністичних інституцій в Росії. Століпін мав висловити признание для сіоністично-го ідеалу та свої симпатії для стремління жидів-ського народу. Заявив також, що російське пра-вительство не думає перешкаджати російським сіоністам в сотворенню законно заповорученого осі-ду в Палестині. В розмові з журналістами заявив Вольфзон, що Століпін, переходячи до загальне-го положення Жидів в Росії, заявив, що по успі-сному краю сам візьметь ся до полагоди жидів-ської квестії на гуманітарних основах. Той самої данин був Вольфзон на авдієнції у рос. міністра за-гр. справ, Ізвольського, з якимчерез 1½ години обговорював заграничну політику російську в спра-ві Палестини. Вольфзон ревітував відтак Ізволь-ського. З сих ревелаций виходило би, що на днє-вський кабінет, який рівночасно патронує протижи-дівським програмам, в виду нової російської по-зиції, аважав за відповідне сказати кілька со-лодких слів і провідникові сіоністів, заявляючи йому свою згоду особливо на... емігровање Жидів до Палестини. Таке рішене жидівського питання, булоб, — розуміть ся — для петербурзьких офіційальних кругів найдогіднішє!

Швейцарське референдум.

В вітний Вільгельма Теля, зберіг народ без-посередній вплив на краєве законодавство через т. зв. референдум, себто можливість загального голосо-вання над поодинокими суспільними й політичними законопроектами.

Минулої неділі відбуло ся таке голосованє по всіх 22 швейцарських кантонах над двома кве-стіями, які впрочім перед тим основно передеба-товано в пресі і на зборах.

В першій квестії ходило о введедє одно-цілість в промисловий законодавстві Швайца-рії. Досі належало се законодавство до компетен-ції кантонів і поодинокі кантони справді позаво-дили постанови що-до максимальності для праці (10 годин), що до охорони праці дітей і жінок і т. д. Тепер одначе вирінуло питанє, чи не ліпше булоб промислове законодавство влучити до кон-ституції федеральної, себто передати управленню до рішенє в промислових справах, яке мали досі по-одинокі кантони, спільному швайцарському звяз-ковому парламенту.

Справу — як сказано — віддано до полаго-ди швайцарському народоу, заряджуючи рефе-рендум над питанєм, „чи промислове законодав-ство має бути влучене до звязкової конституції, відобрає кантонам і одноцілію полагоджуванє звязковим сойом в Берні, чи ні“. На те питанє відповіло 223 508 голосів „так“ а 87 851 „ні“. В виду того промислові справи будуть від тепер полагоджувати одноцілію для цілої Швайцарії законодавті власті федеральні, а існуючі досі в сій справі постанови поодиноких кантонів будуть ухвалені.

В другій справі, над якою голосовано, ходило о борбу з алькоголем, а саме з уживанєм абсін-ту, який в Швайцарії не-аби як розвельмовує ся, дарма, що він для людського організму незви-чайно шкідливий. Швайцарські абстиненти по без-успішности своїх зусиль, щоб алькоголізм викорі-нити самою пропагандою тверезости, порішили ся на борбу з алькоголем через законодавті заборони. Ініціативу до сего дали два кантони Женєва і Вод, де щорічне консумуванє абсінту доходило до 800,000 літрів, і заборонили у себе подрібну продаж абсінту. Далше ідучих заказів поодинокі кантони не могли ви дати, бо виріб і гуртовну про-даж алькоголю може заказати лишє союзна рада Швайцарії, себто центральне правительство швайцарської республіки, а швайцарський уряд із-за фіскальних потивів не склонював ся до видачі такого закона. Та швайцарські абстиненти найшли раду і на своє правительство, зібравши 168 тися-чів підписів на петицію, яка вимагала законодав-ної заборони гуртового виробу й торговли абсін-том в цілій Швайцарії. Після постанов швайцарської конституції мусів тепер заняти ся сею справою парламент разом з правительством, а як би навіть вони сего домагання не ухвалили, то та-кий законопроект, який внесе 168 000 швайцар-ських горожан, мусить таки піти на суд цілого народу. І ось поставлено до нього таке питанє: „чи швайцарський народ згоджуєт ся на заказ виробляти абсінт в Швайцарії, ввозити його з за-границі та продавати його під яку небуде формою?“ На се впадо 223 347 голосів „так“ а 134 502 „ні“. Значить, помімо контрагитації фабри-кантів абсінту і шинкарів, абсінт на основі за-гального голосованя з Швайцарії прогнано.

Питанє тільки, чи ся постанова буде точно переведена в практиці, чи часом не буде прими-кати ся очі на перепачковуванє абсінту з загра-ниці, або таки на його виріб у Швайцарії під зміненою назвою...

Промова посла В. Будзиновського

виголошена в державній раді при дебаті над на-глюстю внесєнь руських послів о заведедє закон-ного стаку в Галичині.

(Конець).

Розпалюване ненависти.

Однак щоби руська нація видавала зпосеред себе злесперовані одиниці, способні до найкле-гальніших способів борби, котрі навіть жертву-ють своє молоде і многонадійне жите, щоби ціла маса руського народу солідаризувала ся з тими борцями і їх способом борби, щоби їх морально і матеріально підпирала, ворогам нашим одно потрібне: Окрім доказів, що на законній дорозі і в тім парламенті Русини нічого не осягнуть, панам вшехполякам є також потрібна ненависть; ненависть Русинів против всего, що галицьке, не-нависть і погорда до всего, що маємо з ласки Ав-стрії. Щоби розпалити сю ненависть, підпирать її безправства, котрі руські полки тут вічно по-борюють і против котрих звертають ся нинішні вєсеня.

Поляки все закидають нам, що душею ціло-го національного руху в руській нрроді, що про-відним мотивом всіх національних стремлінь ру-ських, що основою цілої нашої національної пра-ці, що пружиною нашої політичної акції і такти-ки є сіла ненависть до польщини. Сей закид є, а болай досі був він неоправданий. Ненависть є, але вона є тільки природним наслідком гно-бленя нашої нації. (Слушно!) Вона є наслідком гнету, виконуваню нашої нації, щоби сю ненависть розбудувати. Ся ненависть Русинів до польщини є наслідком тих безправств, від котрих Русин від-пеленко до гробової дошки терпить і котрі вже не одному з нас жите зломали.

Вже знає русько-польської історії мусить у кожного Русина розпалити наново історичну ненависть XVII-го віку. Спосіб, в який спольщені власті австрійські поступакот тепер з Русинами, несповоляє старій рані загоїти ся, лише роздирає її раз-у-раз наново. Ненависть, на котру Поляки, так варікують, втворюємо не ми, лише обгово-рена внескодавцями австрійсько-польська госп-дарка в Галичині.

В який спосіб вшехполяки і державні орга-ни втворюють сю ненависть у кожного пооди-нокого Русина, поясню на кількох типових при-мірах. Самих фактів не буду наводити, бо пра-вительство покритим сатисфакції не дасть і я того навіть не домагаю ся.

Руський учитель народний котрого факти поучують, що його польському товаришеви віль-но виголосувати публично огнені промови за винишенєм руського народу насильними сред-ствами; котрий знає, що польському учителеви вільно бути ватажком хулганів, котрі в білий день і в очах п. к. жандарм руським виборцям вибивають шиби — але його самого переносять і матеріально нищать за се, що він організував курс аналіфбетів, або хлоспський хор церков-ний — чи він забуде се? Чи се впоїть в не-го любов до польської нації, або лощанованя державних інституцій?

Ні! Він все те зневажувать. Умираючи груди його з послідним віддихом виготне прокляток про-тив польщини!

А руський хлоп, котрий бачить, що ріжні протируські і польсько-революційні друки роз-ширюють ся публично, навіть державними уряд-никами, а його самого, не тільки суд, але навіть староста засуджує на підставі закона о кольпор-тажи за се, що він з часосипи, котру передпла-чує, кілька рядків прочитав своему сусідові!

А руський урядник, котрого тільки тому, що він є Русиним, перескакують в авансі його

молодші польські товариші; коли він не може дістати належної йому відпустки, бо його шеф виписував, що він чітає руську часопись; коли його, зловленого на тім, що він в приватній розмові з своїм товаришем-Русином кілька слів сказав по руську — начальник ординарно та брутально виганьбив, а в додатку депортовано його за се з Галичини до великого князства краківського!

Сей урядник і той хлоп чейже мусять зневажити польщину і польонофілську державу, котра все те терпить і протегує!

Я вже не гадаю про безліч випадків, що мають жертв ц. к. виборчих шпіндлярів мусіла невинно мучити ся в криміналах; не гадаю карабінних салів до невинних хлопів і жінок або випадків, де жандарми нападали на руських виборців, нападали і мордували — все те здається тільки в тій цілі, щоби на Русинах випробувати нове озброєння. Уже самі виборчі надужити і для приміру наведені безправства по польських вишколених урядників австрійських вистануть, щоби між Русинами викликати бездонну ненависть до гнобителів, зробити їм та загальною і скріпити її до такої інтенсивності, що оден або другий з нас розпнути зробити крок, котрого сароковане було якраз цілію вшехпольського юдженя, цілію надужити органів правительств.

В загальній, майже божевільній, описаного провокації нарощено витворений ненависті. Вшехпольські витворили грунт, на котрім мусить вирости тактика, котра зродить той спосіб борби, який вони руському народові хочуть накинати.

Підбурюване против себе. Мої панове! Скажете, що се гаупота, що се неможливо, аби хтось сам провокував ненависть против себе, бо се може зробити лише божевільний. Се правда, мої панове. Але ті люди збожеволіли. Я вам се докажу. Польська преса виписує річні, котрі суть нічим иншим, як лише провокуванням руського народу против польського. З великого числа того рода статей наведу вам для приміру лише одну, цілком сьвіжу, котра єще воняє друкарською фарбою.

Мої панове! Чесна преса політична, коли якийсь рух уважає за шкідливий і не хоче причинити ся до його викликання, ділає навіть против свого власного інтересу, не подаючи вістей, котрі можуть викликати шкідливий рух. Так робила руська преса, не подаючи вістей про погроми Жидів в Росії, бо б'яла ся, щоби ті вісті не зворушили народу до нерозважних кроків. (Слухайте!) Се робили наші часописи, хоч тим шкодили собі, бо часописи була менше цікаві, ніж часописи інших партій, прим. москвофілської.

Як роблять дивняки польських партій політичних? Вони оголошують або ділять або видають вісті про терор Русинів против Поляків. Я кіж можуть бути наслідки, коли „Słowo polskie“ пише, що руські хлопці тому або сему польському хлопцovi в руській селі вигнали пшеницю, винесли картоплі, і таке инше? Наслідок може бути такий, що руські хлопці, котрим таке вже сінило ся, можуть подумати собі: „Отже і ми можемо таке зробити. Поборюймо Поляків в такий спосіб!“

Ось тепер орган п. Гомбінського оголошує лист — може навіть сфінгований — сльського коваля-Поляка в руській охоловці. В тім листі читаємо між иншим (читає з „Słowa polskiego“): „Від заморювання пана намісника прийшли до нас страшні часи. Тут по селах ми (Поляки) непевиного життя... Від двох неділей не маю ніякої роботи, навіть не отворюю кузні. Нехай пропаде вся наша праця, кажуть руські хлопці, а до Поляка не підємо! За сьвітими шукають за руським ковалем, а до мене, два кроки далеко, не прийдуть. І нічо не продадуть мені. За кожною дрібницею мущу посиляти до Т. Робітника тут не дістану (коваль має горді). До суду не йду, бо судия Русин. Він не зробить мені справедливості а тільки скріпить ся ненавистю против мене. До того пуджають нас тим, що як повісять Січинського, то Поляків виріжуть!“

Оголошуване таких вістей не є виключно підбурювання Поляків против Русинів, але також підбурювання Русинів против Поляків там, де Поляки суть в меншості. І Русини читають польські часописи, і руські хлопці знають що пише „Słowo polskie“. Наведена допис в „Słowa polskie“ не є нічим иншим, як лише відозвою до руських хлопів, щоби вони Поляків, там де ті суть в меншості, вирізували, як Січинського повісять. Таке шубравство може зробити тільки дневник пана Гомбінського.

Наші вороги можуть тепер чванити ся, що працювали з успіхом. Початки нового способу борби ми вже мали. Наколи-ж центральне правительство не хоче бачити і не сьміє бачити, що в Галичині доводиться до політичного терору, ті акти терору будуть, хоч поволі, множити ся, бо наші гнобителі рішили ся народ наш так довго провокувати, аж доки — хорони Господи — не прийде до загального, вшехпольського вибуху.

Обосічний меч.

Але я хотів би польську націю і сю роботу вшехпольських провокаторів підпирати найвищу власть в державі перед одним перестережливим.

Ті, силою накинених нам вибухів розпнути суть обосічним мечом, котрий не конче мусить нас ударити. Однак хоч би ті вибухи нам дісно хвилювали лише пошкодили, то наша нація і се переживе. Ми можемо ждати, бо гадаємо, що хто не мав добрих днів, той видержить і лихий день. Ми можемо ждати, аж — і се керманічі держави приймуть як пересторогу — ми можемо ждати, аж до війни.

Саме правительством нехай відповість мені на питання: „Що буде в Галичині, як Австрія замостеє коли в яку війну, а до тої пори Русини єще не будуть панам на власній сьмітї?“

Я гадаю, що правительством, — як би мало відвагу висказати свою гадку в тій справі, так відповіло мені: „Тоді Австрія не сьміє ні одною сивою руською хлопа дати карабін до рук. Тоді Австрія не сьміє вивести з краю розміщені в Галичині війська, щоби кинути їх на бовище. Як зробить се, як забере з Галичини війська, котрі держать тепершню протируську систему, котрі хоронять протизаконно узискані здобутки Поляків, то тоді прийдє до основного обрхунку. До 24 годни справлять ся Русини з протиконституційними здобутками польської нації!“

Обосічний меч є сей спосіб борби, ся зброя, яку нам вшехпольки та під їх командою стоять польські урядники насилу пхають в наші руки. Але сей спосіб борби не мусить довести до наміреного Поляками кінця. Їх робота здаєсь так не викличе масової явної реакції, котру відтак можна би одним махом здавити і затопити в морі криві. Що вони можуть зробити, що їм може поведє ся, то хіба знайти таких, що підуть за приміром студентів, що здемолювали львівський університет, за приміром тих, що пострілили виборчого шпіндлера, комісара Слонечського, що єще тільки хруням поломали ребра, що одного віта-хруня — не скажу котрого — замордували, що протизаконно вибраних послів

Теодоровича і Богдановича спалили, що — далі не буду висвітлювати.

Таких десператів, як вони вам для ваших цілей конче потрібні, добудете може і злід самої землі. Однак уважайте панове добре, що робите, бо на бовище можете тих десператів кинути більше, ніж се може для осягнення вашої цілі потрібне! Сей спосіб борби, до котрого нас силують, може скінчити ся цілком протинним результатом. Він може зробити кінець вським надужитим виборчим і взагалі безправствам державної адміністрації против нас.

Але не тільки се. Панів Поляків роблю уважними, що як вже розпалите таку війну, а ся війна, против наших надій, дасть небажаний вам але протинний результат, то наші борці, то народна маса не спічне поборовши усі безправства урядників, по знищенні кільчастих плотів і вських ям. Борба буде тривати далше, аж доки протиконституційна кріпость польська, в котрій уявляємо наші права, не завалить ся; доки всі протируські закони виняткові і всі, протизаконно утворені польонізаційні інституції не будуть знищені. (Славно!)

Евентуальне ухваленє обговорюваних вшехпольського положення ні трохи не поправило би. Така ухвала тільки опізнала би остаточне розв'язання русько-польської кризи, вона продовжила би наші муки, ті муки, які руський народ вже не в силі далше терпіти. Побіди, або згинуті хочемо! Якраз вибух страшний, котрий наші гнобителі старають ся викликати надужитими правительственными органами, може довести до рішучої зміни положення. (Слушно!) Або провокатори пошпортують ся о витворену ними ситуацію, і скрутять в'язи, або вони добуть нас.

Нехай стане ся воля тих польських політиків, котрі підбурюють Поляків против нас, але також Русинів против своєї власної нації. Тому то, замість підпирати внесення моїх товаришів, кличу до правительств: „Єще п'ять раз, і єще п'ять раз тільки виборчих надужити! Єще більше безправств, єще більше гнєту! Єще більше висказів, котрі суть виразом радості з причини крадіжки голосів і виборчого морду!“

Тоді стане ся раз вже се, що хочуть спровокувати вшехпольки і краківська партія, що є цілію 60-літнього, з Відня дигриваного підбурювання Поляків проти Русинів, а Русинів проти Поляків. Тоді в русько-польській спір перший голос будуть мати десперати і кати. — (Оплески)

Мої панове! Все те не кажу в тій цілі, щоби може центральну власть в державі, щоби вшехпольських і краківських провокаторів налякати, або щоби їх поучити, що вони обі нації найбільшого краю коронного Австрії женуть в пропасть. Сила нігде і ніколи не даєсь переконати аргументами.

Все те я сказав лише в тій цілі, щоби вам показати, що нас не свербить накиданий нам польськими шовіністами спосіб борби, бо я надію ся, що він зробить кінець невинному вже положенню.

З сєї причини я є також противником обговорюваних вшехпольських і прошу всі ті партії палати, котрі хотіли би, щоби польсько-руський спір раз вже скінчив ся, голосувати против наглости (Веселіть).

Догодіть нашим мучителям і прискоріть бажану ними кризу. В такий спосіб або дасте мому краєви і мому народові волю, або, що вже ліпше є ніж таке рабське жите, викинете нас в пропасть.

Однак при тім огно зятимте собі, мої панове! — Як австрійський польська політика вкине нас в пропасть, то ми в ту пропасть лотягнемо також обох наших мучителів. (Оплески).

Кінчу тим, що під вражінням провокаційної промови міністра внутрішніх справ підношу до габсбургського орла, там над головою пана президента, мої очі — і мої п'ясточки, і кличу до него словами Гайного:

Do hässlicher Vogel!
Wirst du mir einst in die Hände fallen,
So rupfe ich dir die Federn aus
Und hacke dir ab die Krallen!
(Славно! Гучні оплески).

ТЕЛЕГРАМИ.

Державна рада. Відень. (Ткб.) В посольській палаті внесли м. и. інтерпеляції: о. Пастор в справі занецишування ріки Ропи випадками рафінерії нафти в повіті горлицькій і ясельській; з морським в справі отворення залізничної стачії в Цесбові; Бойко в справі обсаджєня вербичною намуленої землі над Вислою в Устю зьульській; Мадей в справі пільг для залізничного персоналу на лінії Струже-Воля Турнянська в справі винагород шкід, нароблених через вивожуване сьігу з залізничного шляху на хлопські угрунті в Шолєвій і Мосаці; Гарнак в справі хову коней в повіті стрижівській а пос. Брайтер в справі пенсіонування вахмайстра жандармерії Онуфрея Крупи.

Відень. (Ткб.) Дальші інтерпеляції внесли: пос. Бачинський в справі надужити урядової влади через начальника громади в Падавці (2), в справі услідження руської мови на держ. залізницях Галичини, в справі девастиції лісів в пов. Товмача в справі перетягєння оокружного в Товмача, пос. Будзинівський в справі урядової старості в Бучачі, в справі поведєня старства в Підгайнях супроти руських селян, в справі нелегального поведєня повітового ветеринаря в Підгайнях, пос. Трильовський в справі зарядження дисциплінарного сьідства проти жандарма Фуса в Стопчатіві, в справі засудження Івана Луцича ставиславським судом оокружним з мотивів політичних, в справі нелегального поведєня судії Шимановського в Кутах, пос. Стахура в справі уморєня стрийською прокуратурею карного дождоження з приводу громадських виборів в одній громаді; пос. Онішкевич в справі корчованя лісів в пов. мостиській; пос. Петрушевич в справі поведєня повітової дирекції скаргу в Самборі при вимірі належностей; пос. Петрицький в справі нещанованя руської мови податковим урядом в Підволочиськах та в справі політичного переслідування Русинів у східній Галичині; пос. Трильовський в справі поведєня пов. лікаря Палестра і віта в Ганьвіцях при соймових виборах.

Справи дрібного промислу. Відень. (Ткб.) „Wiener Ztg.“ оповіщує: Прибічна рада для попераня дрібного промислу перейшла в склад міністерства публичних робіт. Рада складаєть ся з заступників інтересентів і членів, яких іменує міністер. В першій категорії будуть фігурувати м. и. А. Гетріч, переплетник з Львова і през. м. Кракова, Лео, а в другій бар. Баталія, през. м. Львова. Цюцінський, пос. Станішевський, пос. Ствертія і дир. краєвого „Związek-u przemysłow-ogo“, Пидволочиський. Дипломатичний подорожі.

Бухарешт. (Ткб.) Президент міністрів Струдза вийшов вчєра до Відня, а відтак поїде до Карлсбурду.

Контрреволюція в Персії.

Тегеріс. (Пет. Аг.) Вчєра о 4 год. по пол. обстрілювано будинок парламенту в дільниці м. Уміракі. Страти по обох боках держуть в тайні.

Суд над виборцями.

Петербург. (Тел. прив.) Окреме „присутствие“ судової палати розглянуло справу послів І-ї Думи — Петрашівського, Шольова, Айзгарова, Бичка, Гамареля, Томбурова і Смирнова, які не станули разом з прочими послами, яких судження недавно за підписанє і розповсюдженє виборської відозви. Розправу від сов. Онішев, обжаловував прок. Зібер. Як оборонці кадетів виступили: Грузенберг і Вайсман; трудовиків Булат; с-демократів Овсянников, але він відтак зложив оборону, бо обжаловані с-деки зреклись ся правної оборони. По відчитаню акту обжалованя заявили всі обжаловані, що вони до вини не почували ся. Переслуханий як свідок Стахович зізнав, що Петрошівський (Поляк з Москви) дуже енергійно виступав проти підписуваня відозви. За сим були трудовики і меншість кадетів. Обж. Тямбовов заявляв, що як хто з трудовиків висказує ся проти відозви, то лише тому, що в ній були за слабо висловлені бажаня. Обж. Бичко заявив, що селяни вислали послів по землю і свободу, не бажючи бунту. Вони хотіли сповнення своїх домагань в дорозі законодавчій. Відозву викликало правительство, заявляючи, що примусове вислависє не допускаєсь. Відтак переслухано жандармів і кондукторів на доказ, що послі ідучи з Вибора, розкидали з вікон відозви на стаянях Шуваляво і Удельна.

По промовях прокуратора. адв. Грузенберга і обж. Шольова (б. член „Укр. Громади“) відійшла палата на нараду а відтак проголосила засуд, яким всіх обжалованих засуджено на 3 місячний тюрем. Обжаловані вислухали засуду цілком спокійно.

НОВИНКИ.

— Вискази пошани і співчуття для рідні Січинського. Президія віча в Купчинцях дня 12. с. м. вислала на адресу п. Олени Січинської лист сльдючого змісту: Високоповажана Пані! Підчас звіту посла Останчука, прийнято одностойно учасниками віча в Купчинцях (пов. Тернопіль) дня 12. с. м. сльдючу резолюцію: З огляду на се, що атентат, який виконав Мирослав Січинський на намісника Поточьким, має чисто політичний характер, зібрані гадають, що виконанє каря смерті на Січинським роз'ятрило би спір між обома братними народами — між Поляками і Українцями, тому то зібрані домагають ся від своїх опозиційних послів так з кльобу соціально-демократичного як і українського, аби домагали ся помилування для него і виміреня йому як найменшої карі. Рівночасно висказують зібрані Матері і Сестрам Січинського співчутє і пошану. Подаючи Вповаженим Паням до відомо ухвалу повншої резолюції остаємо з правдивим поважанєм Павло Думка, посол соймовий, Іван Шебляков, провідники зборів в Купчинцях.

— Ропи як топливо. Як звісно, наслідком незвичайного припливу ропи в бериславських нафтових копальнях, продуценти нафти ратуєчись перед великим упадком її ціни а тим самим перед банкрутством, роблять у Відні заходи, щоб міністерство залізниць зар дило отоплюванє локомотивів ропою, як се практикуєть ся в Росії. В посльідних часах відбували ся переговори продуцентів нафти з представниками міністерства залізниць в справі закупки нафти. Показало ся вже таке зближенє обох становищ, що о заклєченої умови купна не можна сумнівати ся. Що-до ціни купна, то буде вона низша від пересічних коштів продукції, однак ріжниця буде визирана признаєнням інших користей, головнже виномим заведення відбензинованя, який держава має вбудовати. Нині доносять з Відня, що переговори між міністерством а продуцентами вчєра скінчили ся. Інтерєс покладжено в тій формі, що як о перше quantum має бути доставлений державній залізниці 30.000 цистерн нафти, причім почисить ся по 2 кор. 84 с. за метричний сотнар. Перша доставка має бути укінчена до кьвітня 1911. Крім того а роках 1911 до 1915 має бути доставлєнє річно по 30.000 цистерн, а ціна буде примінена до кождорозової ціни угля, причім буде устачовєний курс звичайовий і знижковий. Умова обнимєє також будову заведеня для відбензинованя нафти за пропоновану суму в квоті 2½ мільона корон, а се заведенє буде винайняне союзним продуцєнтам за річний чиншом 200.000 корон. І суми, припадаючої за перших 30.000 цистерн, відстануть продуценти коло 1½ мільона корон, з котрої то квоті більша частина буде признаєна на будову земних збірників. Делегати союза нефарів дістали повідомлєнє, що вступіть роботи до будови земних резервуарів вже розпочались. Рівночасно продуценти хотять порозуміти ся з краєвим віділом що-до виарєндованя залізних збірників на 10.000 цистерн.

— Про гадку деморалізацію польської загалу під впливом польської шовіністичної преси свідчить між иншим отсей факт: В Перемишлі відбула ся дня 10. с. м. судово розправа против п. Евгєнія Чиньового, жінки підполіцера артилерії, обжалованої о похвалюванє замаху на Поточького. А було се в часі руських великодних свята, коли то до п. Чиньового, замешкалої в Пилипцях під Перемишлем, прийшли в гостину Мальвина Полєсна, жінка тамошнього вахмайстра жандармерії і Анна Бавмфельдова, жінка підполіцера. П. Чиньова прийняла „приятельки“ чим хата богата, а відтак пішла розмова на ріжні теми, між иншим і про убитє Поточького. Коли „приятельки“ стали виговорювати на Січинського і Русинів по рецепті вських „Goie-iv“, господиня дому звернула їх увагу, що вчинок Січинського був лише наслідком польських лайдацтв, бо в Галичині є вправді конституція, але не для Русинів, лише для Поляків, що Русинів кривдять на кожнім кроці і т. п. На се „приятельки“, що вже були наїлісь та наїлились, страшенно обурили ся і наговоривши господині дому імпертиненцій, вийшли ся. Але на тім не конєць. Приватна розмова в домі, котрий „шляхотки“ Польок прийняв та угостив, стала небажком предметом судового сльдства. „Шляхотки“, бачите, Польки залєнуцилювали свою приятельку Русинку, що вона похвалювала „збродненє“ Січинського і назвала убитого намісника „лотром“. На розправі обжалована заперечала зроблєні їй заміти, однак „шляхотки“ приятельки, Полєсна, Бавмфельдова і вахмайстер жандармерії, Полєсни потвердили як свідки її „вину“. Наслідком того трибуналу засудив п. Евгєнія Чиньового на 10 лів арешту з заміною на 50 корон гривни. Прокураторови було се за мало, бо зголосив відклик що-до виміру карі, впеваючи, що заміна арешту на гривну в таких випадках не допускаєть ся. Вєсть про сей засуд прийняла польська преса з очевидним відєдєненєм. Крім соціально-демократичного „Głos-u“ ні одна польська газета не вміла додати тої моральної гнєли, яку відкриває згадана розправа серед польської загалу. Напоєна шовіністичною ідию зі шпальт

„Goie-iv“, „Wiek-iv“ і вських „Dziennik-iv“ польська „супільність“ затратила у відношеню до Русинів найпримітивніші основи етики і допускаєть ся найоридинарніших шубравств, негідних навіть цивілізованих людей. Девуницяції і судові знізаня на людей, з котрими удержуєть ся дружні зносини, витганє перед суд приватних розмов, ведених навіть в часі великодної гостини, се щось так низького, так підлого і так нечуванє мерзкого, що на щось подібне може здобути ся в цілім світі лише тога ославлена „рицєрска“ польська душа, знічємля під впливом польської шовіністичної преси. Тьфу і ще раз тьфу!

— Польський шпіндєль. Пишуть нам: До села Сапогова боршєвського повіту загостили дня 5. с. м. дві молоді „дами“ з образєм Прєд. Дви Марії і трираменним хрєстом, заосмотрєні в руській відозві і посльвідки замовлєня з рамени комітєту парохіального в Шляхтові, з цілю збирати датки на докінченє будови церкви в тій руській „оазі“ серед моря латинників, положений близько Шлявниці в повіті Новий-Торг. У відозві, підписаній в імені комітєту о. Северином Ільницьким, просить сей отець парох залучити словами-аргументами о поданє помочи до здвигєнєя церкви в Шляхтові, подаючи практичний спосіб набути з одної сторони потрібного фонду, а з другої для жертводавцєв корисний, а то через замовлюванє на будову церкви у фірми Теофіля Гадульського, фабриканта у Львові (ул. Осоловських к. 14) чи образа, чи як хто хоче, трираменного хрєста в ціні 10 кор. 50 сот. З сєї належності має ся на руки колектанток зложити зараз 1 кор. 50 сот. завдатку а решту 9 кор. при відборі замовленого предмету з почти. Ціль, як було очевидно, не тільки релігійна, але й патріотична, тому письма і образи, досить добре зроблєні, робили своє. Нарід замовляв радо. Коли-ж побожні „дами“ зголосили ся дня 6. с. м. у місцевого свьященника з цілю позисканя замовлєнь і поручєня для успішного ведєня справи через дописку парохіального уряду в колектантській книжці і печатку, зажадав згаданий парох від „дам“, аби вилегітимували ся. Тут зараз на вступі виявили ся недостатки і незгідність між устними поясненями а друкованими письмами. Перша, поважніша з „дам“, Марія Фалдаш родом з Коломиї, русько-кат. обряду, а замешкала дотєпер в Снятині разом з другою колектанткою Анією Фалдаш, подала, що о. Сев. Ільницький знав їх з давніших літ, тому з Шляхтової запросив їх, щоби підняли ся збирати запомогти виключно у Русинів східної Галичини на докінченє будови церкви в Шляхтові. Значить, Марія Ф. з товаришкою виступає яко уповажєна о. С. Ільницьким а з предложеної легітимациі виходить, що Марія Ф. є вислана як заступниця фірми Теофіля Гадульського в Подгуржу. Коли-ж той душпастир приглянув ся ближше друкованим відозвам і замовлюваню, то побачив, що на одних друках видрукованє імє о. Сев. Ільницького, а на других імє о. Александра Дуркота, першого яко самостійного сотрудника в Шляхтові, а другого яко адміністратора тамже, а надто коли на запит о поясненє отримав винаймаючу відповідь, що о. Ільницький перед двома місяцями умер (а чєс подорожи „дам“ як раз трєвавє два місяці) а тепєр заступає його о. Ал. Дуркот, стало вже ясно, що тут маєть ся діло з шпіндєлем. Полишив протє їх свьященник на якийсь час в спокою, задумуючи, по призбраню ближних доказів, здемаскувати манїтки. Нагода до сего лучила ся зараз таки другого дня. „Дами“ удали ся до місцевої читальні, щоби там з нагоди численного зібраня членів товариства позискати численніші замовлєня. Місцевий віїт, поінформований вже про них заздалєгідь, зажадав чєсно від „дам“ усіх паперів і тут при добрім перешуканні знайшли ся заховані в окладинці колектантської книжки два нові документи, котрі від разу кинули ясне світло на цілу справу. Сі документи були: 1) „Pełnomocnictwo“ виставлєне на імє Анії Фалдаш фірмою Теофіля Гадульського у Львові а припоруєчєм збирати замовлєня на девотіоналі з власноручним підписом Гадульського, а другий 2) „Poświadczenie“, виданє з парохіального уряду латинського обряду а підписом „ks. Klakiewicz, proboszcz w Sromowcach białych“ на імє тоїж Анії Фалдаш з уповажєнєм „zbierania datków pieniędzych na budowę kapliczki zym. kat. obřadku w Sromowcach“ з датою 8. мая с. р. Так отже виявив ся цілий шпіндєль так висиланий як і прєснанний, та показало ся однаковє огниво з цілого ланцуха визиску і рабунку наших „najserdeczniejszych“ завадки легкодушности і дєбросердечности „poczciwych Rusinów“. Завдатки засоромлєні „патріотки“ мусіли позвертати і в одній хвилі дали дєбєро нагєм знати. На тім однак „зглотий інтерєс“ „budowniczych“ не скінчив ся. Приголєнені „дами“ на горіччє в однім сєлі, безсумнівно будуть „працювати“ по дальших сєлах і то, як самі заявляли, лише посеред самих Русинів. А не завадять і се знати, що перейшли уже два повіти, а таких „budowniczek“ вийшло на виправу для призираня матер'ялу вісім нумєрів. Протє нехай наш загал маєть ся на єсторозі! — О. Н. А.

— З бериславського пєкла. Пожар закопу „Oil City“ трєвавє дагєше а навіть ширити ся з чим раз більшєю силою. Всьлякі пляни гашєнєя пожару не виказують успішних результатів. Відділ піонірів, котрі надармо мучили ся коло огню, відкликано назад до Перемишля. Жиди, в числі кількадесятх осіб, працюють далше над засипанєм горючого закопу. Помогають їм в тім місцеві робітники. Перед законом „Oil City“ з двох сторін, у віддалі 100 кроків від місця пожару, побудовано дві асбестові стїни. Крім того пригатовлено величезний залізний колпак, котрим хотять прикрити огонь, щоби тим способом його придушити. Під ослоною асбестових стін мають згаданий колпак перевезти на вали, висипані докола закопу, і остаточно виконати головну задачу — прикрити кантуром горючу ропу. Чи увінчаєть ся сєй плян успіхом, не знати. Побожують ся, що під напором виходячих з закопа газів колпак вилєтєть у воздух. Властєтєлі закопу „Oil City“ призначили премію у висоті 25.000 корон тому, хто зуміє погасити пожежу.

— Положенє робітників в Америці дуже невєдрадє. В самій Канаді панує — як читаємо в американській „Свободі“ — страшна нужда. Причиною, як і всьоди, брак роботи, а тут се понаїздило множество імігрантів і робітників. Люде, що не їли по два або три дні, не належать зовсім до рідкостей. Приміром страшної нужди може послужити факт, що оден чоловік, Теод. Гордиський купив собі за послєдніх 5 центів хлїба і тим жив цілих 11, сьотами: одиннадцять днів! Річ зовсім природна, що пєлім занеджуєв. І таке не є зовсім відокремлєний факт, лиш в тепєршню пору зовсім звичайне явишє. — За послєдніх 6 місяців сєго року покинуло Америку 377.664 робітники, вертаючи до Європи. На їх місцє прибуло свьяжих ємігрантів лише 186.586, разом мущин і жінок. — Правительством Канади заявлено, що найбільше пожеланими для сєго краю ємігрантами є фармери. Народи азійські, як Китайці, Японці, Гіндуци звичайно рідніцєм не займають ся, лише в денними робітниками, отже і приїзд їх до Канади буде утруднений. Тепєр кожний Гіндус, що при-

Д. Порш доходить, не без рації, до висновку, що найкраща для народу — національно-територіальна автономія, при якій нарід сродував би вільно всіма своїми справами: економічними й культурними (таї політичними, додамо ми!). Така автономія найкраща не лише для народів, що жнуть більшими масами, але й для народів розкинутих по всій державі. Остантотт ми не зовсім утоттоттотт, тоттотт випикуемо доттоттотт місттє до-сло-ва: „... національна неволя стала ся, — на гадку Д. Порша, — чере-те, що буржуазія того народу, який має в держа-ві більштє од инших права, боїть ся капіталістів супротивників з чужих націй, боїть ся їх не тільки в цілій державі, а і в кожному окремому краю. Отже в буржуазії цього народу страшна тільки така нація, яка заселяє який небудь край, бо капіталісти такої нації, набравши ся сили, можуть запанувати сами в своєму краю. Ясно, що така нація, яка не має своєї території, яка живе розки-дано в чужому краю, не страшна капіталістам цього краю, бо не може бутт такого, щоб капі-талісти цієї розкиданої нації запанували на весь цей край. А як немає у буржуазії страху перед капіталістами-конкурентами з чужих націй, то і при національно-територіальній автономії немає й ґрунту для того, щоб був-гніт над гуртами розкиданої нації, не має ґрунту для національної нево-лі”. (Коло послідного ми кладемо знак запитання.)

„На разі однак обмежусь до наведеного одного приміру. Задачаю з'їзду в Празі має бути іншими бути також придумані попертя для славянських гімнастичних товариств. Отже наш нарід посідає 400 таких товариств під назвою „Січи“. А власне ці товариства мусять зносити з боку польських адміністрацій властей в Галичині найлютіші переслідування. Ці власті переслідують їх членів за поношене відзнак „Січи“, тягнуть їх не раз в оковах серед морозів до далеких в'язниць і арештів. Невдоволення віденський парламент над моїм наглядним висносом в сій справі. І там іменню не одні з земляків п. Крамажа, навіть з членів його партії причинився до того, що наглядність висноса відкинуто. Через те сих 400 українських „Січей“ надалі лишено на ласку і неласку польських властей. Коли отже наново члени сїх, так званих всеславянської конференції поважно пиймає вашу задачу усувати братні спори між славянськими народами, то передовсім повинні ви взяти в оліку наші „Січи“. Там ви бодей в часті змнете вину, якої ви допустилися через провокацію одного великого славянського народу“.

Розуміється, що сей лист не багато допоможе „Січам“, за якими побирається с-р Трильовський, але він дасть нагоду панам Славянам в Празі показати, що вони зовсім не мають на думці грати про добути рівних прав для всіх Славян та що вони на ділі ісповідують право пастука проти слашних братів в славянській сім'ї, як се роблять і Пруси супроти Познанців.

Значить ся, конференція славянська в Празі — се один глумбг прикрий особливо для тих, хто привязує до неї яку небудь вагу, а не бачуть, як дійсність розбиває всі всеславянські ілюзії.

Рівняти сегорічну славянську конференцію з славянським з'їздом з 1848. р., розігнаним арміями Війдшгреца, як се роблять пропагатори всеславянства — се прямо сьміх, коли не боліуча іронія. Теперішньому панславянському глумбгові так далеко до з'їзду з 1848. р., як теперішньому чорносотенному російському делегатові до гак справедливого в національним питаню чоловіка, яким був одиникий репрезентант Росіян на революційнім славянським з'їзді з 1848. року — Бакунін.

Державна рада.

Закон про автомобілі.

На вчорашнім засіданню парламенту по відкриттю інтерпеляцій приступлено до дальшої дебати над законом про автомобілі, який правительством — як відомо — вносило вже двічі. В грудні прийняла сей законопроект палата панів, але счерпнула в ній § 1, в яким постановлено було, що на керманіах автомобілів є вправді одвічальність солідарна з властителями, та керманіа в службі публичній і законтрактованій повинні творити в сій справі винюмок. На таку зміну згодили ся і правительством і більшість судової комісії, стрічаючи ся однак з в'їм меншості соціальної демократії, які вимагали привернення сего §-у. По виводах референта комісії пос. Пата я і референта в'їм меншості, пос. Зайца прийнято законопроект таки в редакції, пропонованій правительством.

Видачі послів судам.

Опісля приступила палата до висноса комісії для посольської нетикальності (референт д-р Лазарський) о видачу посла Брайтера судам за прасові атаки на деяких генералів і офіцерів. Посли Штанд (сіоніст), Семак і Пернерсторфер заявили ся против видачі, почім палата ухвалила п. Брайтера не видавати судам.

Ухвалено натовісім в інших справах видати судам послів: Шаєра, Ончуля, Брайтера і Петрицького, а не видати Добію, Гломбінського, Ржешодку і Гудеца.

Справа регуляміну.

З черги референт комісії регулямінової, п. Хіярі, пропонує, щоб змінити регулямін так, щоб число віцепрезидентів палати помножити з 2 на 6, а число секретарів з 12 на 15.

П. Штайнхендер жадає зміни регуляміну, котра уможливила би скоршу працю парламенту в цілі скоршої полагоди справ.

П. Хіярі вносить, щоб палата ухвалила, аби комісія як-найборше предложила проект основної реформи регуляміну.

вказуючи, з одного боку, на те, що власне капіталістична розкиненість нації Жидів заланує у ній тепер у більшій частині країні Австрії та Угорщини, — а з другого боку, на те, що коли тепер частини розкинені по державі нації асимілюються ся добровільно з даними місцевими народами, то при повній волі останніх, вони будуть асимілювані силою, — коли не будуть заперені всюди права меншостей національних.

В кінці сїєї частини своєї праці д. Порш викладає, як би то завести національно-територіальну автономію, та що таке вона. На його гадку, задля національно-територіальної автономії треба: 1) загального рівного, безпосередного й тайного виборчого права до всіх тіл, від громадських аж до центральних державних; 2) горожанської рівноправності людей усіх націй у державі; 3) широкого місцевого самопорядкування: громадянського, волостного, повітового та окружного, — при чому те самопорядкування треба завести на національній основі, себто, подбати про те, аби в розділених задля сего спеціально волостях (а громадах — ш?!) псвітх таїх округах жив, здебільшого, один нарід, одна нація; 4) права громадам, волостям, повітам таїх округам єднати ся проміж себе в деяких гуртових справах, напр. просвітних. Останнє право важне для кожної нації, — бо при ній „потреби кожної національності будуть найкраще задоволені, а права її найбільше забезпечені“, — та особливо для розвинених націй, котрих невеличкі місцеві сили будуть через те вб'яшені.

Що до языкового питання й адміністрації, то воно розв'язано буде тоді, коли власті користуватися в'їм народами, при чому спеціально в громаді слухати постанов громади і т. д. аж до держави. Для того всні, розуміє ся, будуть обов'язані знати мову даної людності, а в мішаних місцевостях і всі місцеві мови.

От так до виложених ми першу частину праці д. Порша, — виложили, признаємо ся, з трудом, бо ся частина написана прашенн'ю балакучо, з в'їмними повторіннями (п. Порш ачеї гадає, що в цьому суть популярності!), той доволі темно.

Тай друга частина не вілна від отсих хиб, — але вона, за те, реальніша таїх інтересіна для нас: зараз видно, що сам автор чує, що стоїть на твердому ґрунті.

(Далі буде.)

На тім дискусію замкнуто, почім внесена Хіярія прийнято.

З черги приступила палата до дебати над політичним домі служби державної.

Рільничі інститути.

(Конець).

Отсе зміст або, ліпше сказати, більше-менше досліпний переклад кінцевих висновків Буяка, поміщених в розділі 13. п. 3: „Заводова просьбіта“.

Правда, що плян обдуманий і мудро і хитро і ачево? О, вчено! П. Буяк фаховий чоловік, а при тім знаменитий політик; він вміє думати не лиш про сю хвилю, але й про далеке-далеке будуче. Він вміє навіть висказати голосно те, що думає; а як вміє, — Господи! Так поважно, так серіозно, а при тім так якось щиро і невинно, що тебе просто за серце бере. Тут признає, що Русини — се такі насправду окрепий народ, що вони мають власну культуру, в деїм навіть виступають від польської, що від Поляків на гвалт сепарують ся, що не хотять навіть чути про злуку з їх ідеєю, що вони чось роблять і що їм Поляки робили чимало ковад, поступали з ними неморально і т. д. Але таки не може собі вибрати з голови, як то може бути, щоб ті дикі Гайдамаки жили собі власним життям, без польської опіки! Позбутися ся Русинів? значило би позбутися ся майже головного жерела доходу, позбутися ся мамки, що давала ссати свою кров, тої бідної корови, що не досить що відає господареві молоко, але ще в ярмі ходить.

П. Буяк чоловік дуже розумний і безперечно фаховий. Його праця про „Galicya“ має і для нас незвичайну вагу і дає добру і пожиточну науку. За таку науку належить ся йому рішучо подяка; але ми мусимо його пляни використати так, щоб з сего була користь не для будучої Польщі від „моржа до моржа“, а для нас таки самих. І то використати зараз, можливо як найкраще, бо наші опікуни готові ці пляни перекласти, а опісля буде за пізно. Ми мусимо Поляків випередити.

Нема сумніву, що такі рільничі інститути се справді майже одиникий спосіб скорого піддвиження нашого селянства з біди та економічної неволі. Але з другої сторони — позір, бо насуває ся на нашу меміну Русь нова чорна і дуже а дуже небезпечна хмара, наближає ся велика і грізна небезпека неволі моральної, гіршої стократно від татарського ярара та московського кріпацтва. Бо, як учить нас історія, і одно і друге проминуло ся, щезло як туман. Але в таких обставинах, як нинішні, годі не вірити, щоб наші селянини, приманені ріжнородними матеріальними користями та утєшєнями, ріжними концесіями, звільна, але тим певніше не польови ся.

Уявлю собі лиш по одному такому рільничому інституту в кожнім судовім повіті, урядженому десь у відповідній місці на селі і обсаженому спосібними, хитримі і здекларованими вшехпольками. З одного боку наука і господарська практика, всілякі добродієства, спливаючі на податливі, молоді характери, обильно сипані правительством з кас державних і краєвих заспомог, отже очевидний і левий хосен; а з другого зна на польська нахабність, безлічна влізлівість, енергія в виконуваню своїх плянів, вливання тих функціонерів на учеників, а навіть на їх родину, спільні наради, балакани, величаві а численні віча, уряджувані фаховими силами із знаною бундучністю, що так дуже ділає на нашого смиренного сватка... Сєж нічо инше як тільки звичайний, простий, хоч лагідний, але за те тим певніший спосіб винародовлювання; се звичайна вшехпольська робота; се той ніби „моральний“ спосіб „піднесеня руського народу“. Одним словом, нам грозить як не заглада, то довголітня неволя моральна і то грозить не на жарті і в недалекий будучині.

А що-ж ми на се? Чи маємо ждати з заложеними руками, як хмара польських збанкрутованих дармоїдів спадє знов на нас саранчєю і значне висисати остатню рештку руської крові? А що-ж ти на се руська інтелігенція?

Гадаю, що кожне щирє серце мусить здригнути ся і відізвати ся голосним протестом. Ми-ж мусимо заздальгидь брати ся до роботи і до оборони, і то до оборони такої, щоб сказати сьміло і голосно: Пробуйте, ми не дамось!

Як нам боронити ся, що робити, се нам каже сам п. Буяк так ясно і виразно, що аж охота збират йому за се як найсердечніше подякувати і таки зараз брати ся до роботи, змінюючи, очевидно те, що не потрібне і для нас шкідливе, і приміняючи его прєсєк до наших теперішних сил і обставин.

На точі кредитової кооперації ми, без заспомог державних, без чїєїнебудь помочи, власними нашими маленькими силами і средствами і, як признає в своїм „Zielonim Sztandarte“ (т. 1. стор. 101) д. Бедронь, зробили дуже багато, і то зробили здоровіше і треваліше, віж Поляки. А коли вміли робити тут, то чому-ж би ми і для піднесеня нашого рільництва не могли зробити?.. Адеж зробимо цілком певно, тільки як скочем, а зробимо тим більше і тим треваліше, що тут єще в більшій мірі і з більшим розумінням помагати м'їм інтелігентним робітникам самі безпосередно інтересовані в тім — наші селянини.

Коли одиниким способом дивгнєня нашого хліборосського стану мають бути повітові інститути рільничі, добре з'організовані, відповідно вивінувані та адміністративні, то чому би нам не упередити польських „влада“ і самими для себе не позасновувати таких інститутів?

Правда, повітових фондів ми на се не дістанемо тай ніхто на сю ціль не піднесе додатків до податків; та сей факт повинен нас скоріше заохотити до діла, ніж спинити.

У нас повинні чим скорше повстати — на вір других економічних товариств, на таких самих статутах, як прим. „Народні Доми“ — нові господарські товариства, котрі привагидь, прим. при переведжуванні тепер усього парцеляцій, закуповували би по 10 до 15 моргів ґрунту з якими-такими будинками. Набувши землю, маємо вже й візріцеву ферму і підвалину рільничого інституту.

Мені готові кинути польську змодернізовану пословицю: „Ба, купил би і весь, але певножде — у Жидів!“ На се знова відповів би я ось як:

Гроші на се дуже легко здобути і знов — треба тільки хотіти. Бо прошу: коли візьмемо за основу систему уділову [значить ся, що гроші не тільки не пропадають, а навпаки опрощують ся, бо вартість ґрунту напевно зростє і побільшє ся], а на уділ означимо 10 корон, то чейже немислимоу річню є, щоб в двох сьмежних судових повітах, що мають звичаю по 20 і більше сіл, отже в 40 селах не знайшлось під нинішню пору по десять свідомих одиниць, котрі би на сю так важну і кєчку справу не зложили хоч би по одному уділові, себ-то по 10 корон. Адеж дадуть щось і ради громадські і читальні і инші

наші товариства! В той спосіб 40×10×10 дамо би готівки 4000 корон. При якійсь парцеляції легко чей буде вишукати відповідний кусєнь ґрунту та будинки, а що звичайно парцеляції перекладають наші визначніші народні ділячі, то й не так легко буде і дешеву ціну виоторгувати і лекшій умови сплати. Очевидно, на решту зятягнула-б ся позичка гіпотечна.

І так (ясна річ, що не мож зараз думати про купно цілого фільварку!) дістанемо приміром 10 моргів поля середньої якості з мешкальним домом та стайнею на 4 штуки худоби за гуртовну ціну 4000 корон готівкою, а на 4000 кор. позичка гіпотечна в Банку кр. кєвд., платна разом з амортизацією в 21 роках по 280 кор. річно.

Що-до управителів таких ферм, то хіба маємо пенсіонованих учителів народних або таких жертв польського шовінізму, що, запропорєні за свій патріотизм на Мазури, з вибирком звідтам емеритувати? Беремо чоловіка, що пішов на емеритуру; даємо йому управу ферми; і він певно буде щасливим, що має мешканє та таку чудову нагоду працювати і даліше в користь свого народу.

Правда і те, що до такої візріцевої ферми потрібна і худоба і господарські знаряди і насіння і гроші до оброблювання землі і якісь наукові апарати; та се вже річ другорядна, се трудність, яку при сакій-такій енергії легко побороити. Важніше се, щоб мати хєміка, годівельника та економіста, отже, щоб мати фахових учителів, котрі би своїми спеціальними, фаховими відомостями підпомагали та доповнювали змагання властивого управителя візріцевої ферми.

По моїй думці тут треба би утворити центральний союз рільничих інститутів, котрого обов'язком було би наглядати діяльність кожного з членів інституту, дбати про засновуванє нових інститутів, а передовсім достарчувати поодиноким інститутам фахових сил до викладання поодиноких предметів. Се на початок були би лиш вандрівні учителі; однак хосєн з них був би далеко більший, ніж досі, а се тому, що вони сиділи би в поодиноких селах по кілька тижнів і вже від місцевого управителя знали би докладно, яка в данім окрузі почва і чого тут треба.

Центральний союз рільничих інститутів, зглядно поодинокі повітові чи окружні інститути повинні би рівночасно подбати, щоб мати фонди на бїжучі видатки і дальшу працю. А що на разі таких фондів ніхто нам не дасть, тож по рецепті „не спускай ся, діду, на мід, бо без вечері підєш спати“, треба нам самим їх здобути.

Доріг і способів на се так багато, що трудність хіба в тім, що скорше вибрати. І так, хто потрафить допрацювати до закуплення ферми на інститут рільничий, тому і не тяжко буде оподаткувати людей поодиноких сіл на сю велику ціль. Урядити в кількох місцевостях кілька порядних, чисто господарських віч, відповідно до людей промовити, вказати на великаєську вагу науки в господарстві, а наш нарід, хоча й як він бідний, то (я кажу се з набутого в ріжних сторонах краю досвідку) на сю ціль кєке пару крейцарєв, бо „штукка не гроші!“ В кожнім селі знайдеть ся 100 господарів, що дадуть по 20 сотників, і вже є 20 корон; 40 сіл [підстава сего обчисленя] робить округло 800 корон, значить як-раз тільки, скільки більш-меньш було би треба на господарку та початкове удержанє учителя на фермі.

Правда й у тім, що кожний початок тяжкий; але знаємо, що усі наші інституції, котрі нині так чудово цвітуть, платячи своїм функціонерам сотки місячного винагородження, як раз тільки тому й ділились до такого гарного стану, що їхні перші директори жертвували сій не раз дуже дорогій час цілком або майже цілком безплатно на услуги ідеї, на услуги цілого народу. А ми чейже не виродились, чей між нами здіблєть ся ще тільки свєтлість, ширіх і відважних людей, що кожної хвилі готові стати ся апостолами сїєї великої і важкої для нашого народу ідеї, готові станути до борби і усі свої сили і фахові відомости зложати на народним жертвеннику.

Незвичайно важною річю є, щоб ті „штукки“ датки не були стягані примусом, не були випадковими, просто жебраними, лишє членськими вкладками. Треба тих, що дають свої датки, вписувати на членів рільничого товариства, очевидно опєртого на статутах товариств добродієних. Таке-ж товариство або треба би щойно заложити або відповідно до цілі змінити статут істнуєного вже у нас рільничого товариства „Сільський Господар“.

Сей спосіб був би не лиш моральніший, але й тим певніший тому, бо кожний новоприєсаний в члені такого товариства не тільки почував би ся до обов'язку точно давати свою вкладку (що фонди інституту піднесло би о цілі 100 процент), але й серіозно заїнтересував би ся сєю інституцією і не опускав би ніяких нагод, щоб щось нового в ній почути та навчити ся.

Таке товариство о низонькій річній вkladці, рухливє і, що найважніше, виключуючє всяку політичну діяльність, а маючє за ціль лишє піднесенє нашого рільництва, цілком певно згуртувало би під своїм прапором усі маси сєлян і мало би сотки тисяч корон річного доходу.

Не потребує зазначувати, що таке число значило би для нас не лиш число народно освідомлєних одиниць, але й для правительства було би доказом великої сили нашої рільничої організації і найліпшим способом здобувати собі великі державні субвенції, які правительством на цілі рільничі кидат в руки анємичного або й зовсєм байдужого ц. к. Товариства господарського, а які після плянів ріжних Гломбінських et tutti quanti мали би в будучині служити радикальному і остаточному „zmiszczeniu Rusi“.

І тому отсе нині і я — як се робить п. Буяк — тверджу рішучо, що одиниким способом скорого піднесеня нашого селянства є і буде: засновуванє окружних рільничих інститутів разом з їх центральним Союзом, бо аж такі рільничі інститути зможуть відповідно скоро і рівномірно піднести рільництво в руській часті Галичини. Винєредивши наших опікунів в тім напрямі, видремо їм не лиш їх жалюбки повторюваний аргумент, що „Rusini umieją tylko politykować“, але видремо їм вплив на сєлянськє маси, видремо їм сотки тисяч одиниць, котрі не вони, але ми будемо освідомлювати, видремо вкїнци ті сотки тисяч, котрі походять по найменше в половині з руської кєрвації, дістануть ся їм на те, щоб за наші власні гроші нас винародовлювати.

Сю кєчку і невїдложну справу піддаю отсе під ширий осуд нашого патріотичного загалу з тою увагою, що поки наші фахові зачуть над сєм радити і дискутувати, я приступаю вже нині до заснованя першої підвалини під сю нову руську рільничу організацію в той спосіб, що уряджую в селі Чертежи (почта Журавно) на границі повітів жиданського і калуського таку першу візріцеву і п. Буяком поручєну ферму господарську, як товариство уділове під назвою „Народна візріцева сєся рільнича, стовариєнє

рільничо-господарське з обмеженою порукою в Чертежі“. При тім ззиваю весь свідомий руський загал обох сьмежних повітів, калуського і жиданського до зголошування своїх уділів по 10 корон, а товариство „Сільський Господар“ до як найкоршого скликаня всєнародного великого віча в справі деталічного передискутованя сєї кєвстєї, вкїнци весь руський патріотичний загал цілого нашого краю до серіозної акції на сїм полі, бо Hannibal ante portas, — значить: до діла, бо насуває ся нова хмара заглади руського народу в Галичині.

Чертеж, дня 25. червня 1908. р.

Василь Сидельник.

Промова посла Олесницького,

виголошена при дебаті над справою чернихівською.

Висока палато! Страшної трагедії, що розіграла ся 26. мая с. р. в Чернихові, і події в Фельштині не можемо уважати за відокремлені випадки. Історія останних літ виказує в нашій нещасній країні цілий ряд таких подій, де з боку жандармів брутально і безпощадно проливано кров, де упали невинні людські жертви. Мородо-ване хлопів стало системою (потакування), легковаженє хлопського життя прїїшном. Як тут вже згадано, маємо події в Лядським, Монастири, Чернівцї, Горучьку, Коропцї, а тепер прибувають наведені події в Чернихові і Фельштині.

Кожда отсе подія була в сїй час предметом нарад в сїй високій палаті і при кожній нагоді домагали ся заступники руського народу вічного иншого, лиш безсторонних, докладних дохощєнє і покараня виновників. Домагали ся сего не в иншій цілі, а в тїй, щоб і у нас, в Галичині привернути законні відносини, спокій і лад, серед якого і наш безталантий народ зможе знайти дорогу мирного, культурного розвитку. Завсїгди було се обов'язком так палати, як і правительства сповнити те оправданє жаданє, а то не тільки із становища справедливості, сєї найважнішої основи кожної правової держави, але також із становища державної політики, яка ніяким чином не повинна терпіти таких нечуванних відносин в найбільшім короннім краю, до того на так політично важній границі. Се лежало також в інтерєсі доброї слави і чєсти австрійської адміністрації, яка в Галичині досі бодей з імені називаєть ся австрійською, щоб такі яркі докази напруженя в сїм краю не повторили ся і щоб це завчасу зарадити більшим нещастям. Principiis obsta! Отсе засада, якою на жаль не хоче кермувати ся ні палата ні правительство.

При кожній нагоді чуємо тут те саме, що й тепер перед хвилиною чули; з боку польского „кола“, наших галицьких сусідів слухаємо заяв, що всі наші вискази і жалоби не мають ніякої основи, що стрїяєне хлопів треба приписати їх власній вині і радикальній агітації, і вкїнци, що жандарми, як се лише що так докладно представив Й. Е. міністер оборони краєвої — тільки сповнили цілком по закону свій обов'язок. І ті запевненя і ті красноріччєві оборони тих підстав публичного спокою в нашім крїю завсїгди находили тут віру, а ми завсїгди чули стереотипні запевненя з лави міністрів, що справа буде провірена і порядок зроблений.

Але в дійсності ніколи не караєть ся виновників, їх лишє оправдує ся, як се панове чуєте. І се оправданє покликаними чинниками є для них зоахотою до дальших героїських подвигів, до дальших секатур і кровопролитю. (Окликни.) А однак були неоспоримі докази, що ми засвїдчили мали слухність, що вину поносили не постріляні, але стрїляючі. В многих випадках переведено карні дохощєнє і карні розправи так, щоб їх вислїди злодійми вину з властей і їх органів, а доказали радикальну агітацію. Так було в Чернівцї, так і в Лядським. І чож стало ся? Результати дохощєнє доказували прямо протївнє. Осїбно для тих справ зложєні суди не були в можнєсті засудити масово арештованих і поставлєних перед суд, а доказове поступованє давало незбиті докази, що в сїх випадках жандарми були убійниками хлопів. (Потакування.) І все те діляо ся цілком відкрито; се є річї, яких ніхто не перєчєть, судові акти істнують, звїти з розправ поміщали ся дуже докладно у всіх часописях. Правительство також знало се, воно могло перекопати ся, що наші жалоби були цілком оправдані, а мимо сего воно спокійно охидало, аж поки непогамована і безкарна самоволя не пусить нових потоків крові, не здобудє нових трїсфєв. (Потакування.)

В черняхівській події „коло польське“, наповненє жалєм, як каже п. Томашевський, поспїлило ся з інтерпєляцією до правительства, Але в нїй є вже й готова вїповідь, що піддає правительство, як треба взыати справу. Читаємо в інтерпєляції: „Нині прийшло в Чернихові коло Тернопольа до кровавого конфлікту між жандармами і підбурєними хлопамі“. Інтерпєляція жадає дальше від правительства, щоб вно вишукало бунтівників. Се дуже дивнє явищє: 26. мая стала ся подія в Чернихові і тої самої днини голова польского „кола“ має спрємому подати палаті до відома, що подія була наслідком підбурєня. (П. Цєглинський: Пророк!) Так. Його газета пішла ще дальше. Ми чули, що перєчитав нам тут п. Брайтер. Говорить ся не тільки о підбурєню: „Słowo polskie“ доносить, що радикальні послї до парламенту прямо замовили катастрофу, щоб підпєрти ті закиди і жалоби, які вони тут виголосили. Іншими словами: наші радикальні товариші намовили двох хлопів, дві жінки і одну дитину в Чернихові, щоб на день галицької дебати в парламенті привабили до села жандармів і так доволі дразнили і непокоїли, аж поки вони, хочби й неохотно, не рішуть ся постріляти їх. Тут маємо знов стару історію. Говорить ся о підбурєню, а се для правительства дуже вигіднє знайти таку підставу до виправданя своїх органів. Ми чули, що також і міністер оборони краєвої в високій мірі скористав з сїєї науки польского „кола“.

Говорить ся о підбурєню; хочу при тім лишити ся і після бажаня польского „кола“ знайти і здемакувати властивих виновників цілої події. Хочу, мої панове, пошукати властивого виновника положєня мужицтва в нашім краю, положєня, яке навіть протизаконнє повєдєнє сего народу може оправдати і пояснити.

Всюди на захолї Європи, як і в західних провінціях Австрії рівночасно з знесенєм панщини і підданого устрою переведено докладно також і господарське та політичнє увітєненє хлопського стану. В наслідок сего майже зникло протівєтєво між великим і малим посїдачєм. Колишні вороги стали союзниками, що як аграрїї сполучили ся супроти наших сусїдських кєлєс.

Цїлком инакше стоїть справа в Галичині, а особливо в сїдній. У нас з знесенєм підданого устрою не скїнчила ся господарська і політична зависимість нашого селянства. Стара феодальна система пережила в сїй закутї держави заверу-ху визвольних воєн, пережила радикальні зміни устрою і законодавства. Змїнила ся лишє форма, але задержала той сам зміст, до которого опі-

сля примієно дуже зручно нову конституційну форму.

Галицька ординація виборча, ся магна шата Libetatem досконачних домінальних властителей, дала їм спомогу знати собі відшкодоване за страсти, понесені через знесення панцизних робіт а разом з успіхом повести дальше діло економічного обмеження і повенелення селянського стану. Законодатні продукти галицького союму і відносячі ся до селянського побуту акти галицької адміністрації довели в короткім часі до сего, що положення наших селян по знесенню панцизних лише погіршило ся в порівнянню до попереднього. Як підданий наш селянин мав права ужиткові на павських лісах і пасовиськах. Ті права він втратив, і при регуляції сервітутів вийшов він з порожніми руками. Вітвраті ті права, котрі є найважнішою і найконечнішою основою кожного господарства сільського. Історія законодавства, спеціяльно-ж законодавства галицького є разом історією асестороннього, а при тім плянкового і систематичного вивласнення, доконуваного на хлопів. Регуляція сервітутів забрала йому ліси і пасовиська, закон ловецький забрав йому дичину лісу, закон о риболовлі відібрав йому право на рибу як також право вживати воду до господарських цілей.

Найрідніорідніший закон о вивласненню приволокоти хлопа єстпрати ся з своєї дрібної посплості і промислу. Вивласнюєт ся для найрідніорідніших цілей, для ріжних будов, для будови доріг, для будови залізниць, для будови приватних і публичних колій, на склади дерева і доріги для вивозу дерева; при регуляції рік конфіскуєт ся йому на основі §. 47. галицького водного закону части ґрунту, нищить ся і псуєт ся його сіножаті і відбираєт ся йому спромогу виконувати право ужиткованя води.

Вивласнене, всюди вивласнене! — так, що мужикови як одинокі живлю, котрим він до певної міри може же розпоряджати, лишаєт ся хіба лише воздух! Все, що другим класам несло до бробуту, йому несло з правила руляу!

(Конець буде.)

Робота Поляків „на кресах“.

(Допись з Березова нижнього.)

Березів нижній в печеніжинській повіті село руське шляхотське; є у нас 300 номерів Русинів руського обряду. 24 номери латинського обряду, і 16 номерів Жидів. Щоби тих Русинів латинників перевести на Поляків, а згодом при їх допомозі і ціле село сполучити (бо як же шляхотичі, а до того ще й латинники можуть бути Русинами?!) побудовано тут кссколок, настановлено ксзонда, спроваджено сіострзyczki, заложено Sokół, ну, і Towarzystwo Szkoły ludowej взяло нас у свою опіку. До помічи кс. Соболевському і сіострзyczкам ставу камеральний лісничий Крп, учитель місцевої руської школи Бахнах та преадсдатель місцевої ради шкільної латинник Урусський. Вони то спланували наших латинників та переходяють на латинський обряд, когось тільки можуть, а хто їм опираєт ся, того п. лісничий переслідує і мстить ся, як тільки зловить когось, що несе ваянку ломача.

Півтора року тому тутешній селянин Стефан Фічик, дяк і агент „Дністра“, зібрав було 70 молодих людей і єнс до краєвого виділу до бюра патронату для нас ошадности і позичок подане, що хотять заложити спілку системи Райфайзена. Тоді лісничий Крп вніс від себе таку саму просьбу, і краєвий виділ прийняв її, а нам відкунув писемом з дня 22. лютого 1907. до ч. 1188.

Треба нам було другої школи. Приїхав о-кружний інспектор Крукович і порадив, щоби громада внесла просьбу о безпроцентову позичку з краєвого фонду на будову тої школи, та упевнив, що сю позичку дістанемо. Громада внесла просьбу, і, слухавши ся на обітницю п. Круковича, звезла будівельний матеріал, каміне і дерево, щоби мати все готове до будови, коли прийде позичка.

Тимчасом зайшло таке: Нашим Полякам забавго ся неретворити нашу школу на польську, і учитель Бахнах почав на власну руку заводити викладову мову польську. Начальник громади Мих. Дрогомирецький, дуже чесний і порядний чоловік, скликав громадську раду, і вона ухвалила, що викладовий язык в нашій школі був і має бути руський. Війт повідомив о тім раду шкільну місцеву, о-кружну і краєву та наказав учителям, щоби тримали ся тої ухвали. Тоді Поляки удали ся під опіку Tow-a Szkoły ludowej в Коломиї, і воно завело в селі польську школу, винайнявши для неї уміщене у Жиди Мошка Горювіца, котрий не зважаючи на те, що жие з нашої праці, попрає також наших ворогів, хоч одної днини не мав би що робити в селі, коли би наші люди взяли ся бойкотувати його торговлю.

От і прийав п. інспектор вдруге до нас, ше й взяв 22 Кр за підводи та каже, що громада мусить крім другої руської школи, котру має будувати, поставити ще й польську школу, бо березівські Поляки слушно того домгають ся. Коли йому війт відповів на те, що в Березові Поляків нема і громада польської школи будувати не буде, розсердив ся п. інспектор і цішов до учителя, де же був і кс. Соболевський; там соймували разом до вечера, почім п. інспектор відїхав.

А ми ждемо тай ждемо на позичку; далі і звезений на школу матеріал починає нам псувати ся. Як ось дістаємо з почти рекомандоване писем такою змісту: „L. 424 Pecezięp 29. maja 1908 Do Zwierzchności gminnej w Beresowie niżnym. Reskryptem z dnia 27. kwietnia 1908. l. 17.638 oznajmiam c. k. Rada szkolna krajowa, zwracając prośbę gminy o bezprocentową pożyczkę na budowę szkoły, że przed rozpoczęciem budowy należy obmyśleć sposób uiszczenia polskiej szkoły w Beresowie niżnym, dla której musi być zabezpieczona sala naukowa i mieszkanie nauczyciela. — Gdy zaś pokrycie kosztów sali naukowej i pomieszczenia dla nauczyciela byłoby może za trudnem do pokrycia z własnych funduszy gminy, przeto na ten cel otrzymać może gmina prócz proszonej pożyczki 4000 kor. także bezwzrostny zasiłek w kwocie 6000 kor. z funduszu szkolnego krajowego. Zwierzchność gminna zwoła przeto natychmiast pełną Radę gminną, przedstawi jej te sprawy i zasięgnie opinii, a na dzień 17. czerwca 1908. o godz. 10. rano wyszle zwoływaczem zwołania protokółnego oświadczenia. — Przewodniczący c. k. Starosta. — Tebinka.“

І пішли повновласники громади до староства та почули від п. старости, що громада не дістане позички, як не прийме ся поставити польську школу. І окр. рада шк. гадає, що здурить Русинів! Як тим кільком Полякам в селі потрібно о-віти польської школи, то нехай собі будують, а с-бної Русинам її не треба, — хіба би на те, щоби тих кільком Поляків мали де сховати ся та гуляти до школи виправляти і против нас раду радити, так як то вони всюди люблять робити.

От згадав я про школи! І вигадали-ж нам

панове Поляки справді шопку на диво-предиво! Возили нас — значить, декого з наших сьвіжо у-печених Поляків-шляхотичів — аж до Відня! І сьміх і горе, так що також варто розказати. Отже було воно ось як:

Десь єще в маю став наш лісничий бігати по селу та розказувати, що найякшійший монарх до-конче хоче видіти наших Поляків у Відні, що кождий Поляк, котрий схоче їхати до Відня, дістане по 3 кор. на день і дорогу за пармо. „Таки то славні Поляки! — розказував п. Крп. — А Русини що? То мужики, їх віхто не хоче у Відні“. І так називали п. Крп з Бахнахом 27 наших темних латинників з Березова нижнього та забрали їх дня 6. червня до Відня. Найшов ся оден з Березова середнього, заступник війта Мих. Сулятицький, найбільший кацап. Але що він не Поляк, то його не хотів п. Крп взяти. Та він, забувши сором, побіг аж до Печеніжини до п. старости і почав там просити ся, так що аж сам староста приїхав до Березова нижнього і упінувся ся за ним; аж тоді прийняв його Крп до своєї компанії. На жалі і в самім Березові нижнім крім латинників, значить, ніби то Поляків, найшов ся оден Русин Мих. Голынский (родом з Березова вижнього), що поклав навіть з своєю жінкою; але за те, що їх взяли, мусіли обоє перейти на лат. обряд. І так вибрали собі д. 6. червня до Відня. Взяли з собою музику, а панове Поляки поперебирали ся в нашу славну козацьку кошу, щоби її показати у Відні. Чомусь вони не побирали ся за Sokół-ів, як звичайно ходять по Березові, відколи заложили тут Tow-a Sokół, але назичили собі в селі, де могли, жупани, козацьких шапок, канчуків, бекешок, чобіт, поясів і т. д. і пішли там величати ся в нашій козацькій ноші. Навіть пануючий у нас тиф не спивав їх від тої шопки. Бо треба згадати, що писемом з д. 30. мая с. р. до ч. 6322 ствердило печеніжинське староство плянучи в Березові підлемию лямистого тифу і заборонило шматє прати в ріках, жебракам ходити по селу, людям по ярмарках ходити; але до Відня їхати не заборонило, хоч війт урядово доносив до старства, що вибирають ся в дорогу навіть такі, у котрих в сусідстві померло кількох людей Полякам кажуть, усю вільно. І таки поїхали наші Polacy до Відня на 14 день.

Оттак то мусимо борикати ся з кількома зай-дами Поляками, що чисто руське село хотіли би перевернути на Польщу! І мають вони вже свого ксзонда, свої сіострзyczki, свою читальню, райфайзенку, Sokół, Tow-a szkoły ludowej з польською школою, і справді не знати, для кого те все, — хіба для п. Крпа і Бахнаха. Мали в минулий каденції і свого війта, Поляка Пригрозського, котрий кільканацять літ тримав за писаря Жиди Гершона Рата. Але тепер, як Русини зорганізували ся, вибрали свого війта Дрогомирецького, дуже чесного і трудячого чоловіка, то Поляки казять ся і риють та шкочать нам, чим можуть, хоч в громадській раді є їх тепер лише трьох, Жидів 6, а Русинів 15.

Певед Великоднем донесли до староства, що нібито Русини на другий день сьвят мають напасті на Поляків і Жидів і всіх вирізати; а староство прислало до Березова аж 10 жандармів на сьвята.

Звертаємо ся до наших послів, щоби нас взяли в оборону в парламенті і в соймі, бо на-сильству і напастям зайдів, справді вже нема м-ри. Особливо поведене шкільних властей в справі будови другої школи і напастине жадане, щоби громада ставила собіну польську школу, є для нас вопіючою до неба кривдою.

Березівський.

Від себе можемо громаді лише порадити, щоби передовсім числила на власну поміч, бо инакше... „поки сонце зійде, роса очи виїсть“. Вп. дописуватель сам бачить, що „як Русини зорганізували ся“, то й війта свого вибрали, котрий громаді вірно і чесно служить. Оттак против патронованої кр. виділом райфанзенки могли би Русини поставити свою власну кредитову інституцію. В добре зорганізованій руській громаді не мав би змоги воювати ані такий Бахнах ані Крп ані польський ксзонда ані сіострзyczki; а громаді немінний не помогуть і послі.

Ред.

ТЕЛЕГРАМИ

Дня 17 липня 1908.

Державна рада.

Відень. (Ткб). В палаті послів зголосив п. Вуйцік внесенє о унормованє мінімум екзистенції для дрібних земельних власників і ремісників.

Інтерпеляції внесли: п. Трильовський в справі поступованя управителя камеральних дібр в Гриняві; п. Стефанік в справі поведєня з одним недужим жовніром в військовім шпиталі в Тернополі; п. Вйонек в справі залузу сіножаті в кількох селах в Галичині через води, що сливають з державних лісів в Неполомичах; п. Іро в справі убийства Едмунда Малого, з Одербергу, довершеного поліциантом в Лодзі і в справі відшкодованя для родичів убитого; п. Філер в справі аренди пасовищ і збираня ягід в лісах в Галичині; п. Дашинський в справі безпрічинного закаузу публичних робітничих забав з музикою в Прондїку під Краковом, в справі язиикових відносин в о-крузі о-кружного суду в Цешині; п. Заморський в справі заложєня в Тернополі складу опалювального і будівельного дерева з державних лісів; п. Брайтер в справі неполаджуваня рекурсів через висші політичні власті, в справі неправильностей при псчтовой службі на залізничній Бучали Комарно і в справі відносин на діврці в Станиславові; п. Трильовський в справі відшкодованя для жовітра Петра Миронюка з львівського полку піонірів, що підчас служби став ся жертвою нещасливої катастрофи.

Відень. (Т. К. Б.) Дальші інтерпеляції в парламенті внесли пос. Бачинський в справі відшкодованя пісанців пов. судом в Товмачі, п. К. Левицький в справі непокликаня заступника організації руських стоваришень до анкеті для проекту нсвого закона про стоваришення.

На вчерашнім засіданню палати послів відповів міністер судівні цга м. н. на інтерпеляцію п. Агроса в справі поведєня властей супроти уведєня нелітної Б. Гольфінгерієної та на інтерпеляцію п. о. Овишкевича в справі поведєня судового адьюкта в Рудках супроти сторін.

Відень. (Т. К. Б.) В палаті послів промовляла до послів Глеклю пг. Наймен (старочех). Пахер (нім. рад.) Марко (нім. жол.).

Відень. (Т. К. Б.) Посольська палата по відчитанню влинів приступила до дальшої дискусії над законом про поправу долі державної служби. Забрав голос пос. Глекль.

Події в Росії.

Петербург. (Т. К. Б.). Царська пара з родичною прибула вчора по поїзду на палубі „Штандарту“ до Кронштаду; вчором о год. 7. прибули до Петергофу.

Гельсінгфорс. (Т. К. Б.). При виборах до сойму вибрано остаточно 25 послів з партії шведської,

25 з молодопінів, 54 старофінів, 83 социалістів, 9 аграрів і 2 членів християнської робітничої спілки.

НОВИНКИ

— Золочівський староста і українське духовенство. З Золочівщини пишуть нам: Від довшого часу запамінуємо в золочівській повіті о сблишшу опіку українським духовенством. Вкладаючи ше виказане богатым материялом систематичного переслідуваня нашого духовенства старостою Теліховським, подаємо на тепер лише пробку сьвітлості того шефа повіту при помічи спеціяльно ad hoc обученої жандармерії. Недавно ішов собі народний учитель зі стації Ожидів вчором до саого брата, пароха в Підгірцях. Майже під порогом приходства подибав його жандарм Bednarski, зажадав від него легітимації „kto on jest?“ і не вдовольнячи ся поясненєм, що іде до свого брата пароха, місто піти з ним на приходство, щоби там переконати ся чи подибианий ним є справді тим за кого себе подає, веде його „w imieniu prawa“ 1½ милі до Олеска і приводить о год. 11. в ночи до олеського руського сотрудника. Сотрудник, знаючи сего пана, потвердив тожність особи і запросив його на ніч, бож і не подобно було у тій порі відправити його в дорогу до Підгірць. На другий день учитель раненько відїхав до Підгірць. Та жандарм не вдовольнив ся кривдою, яку зробив учителеви — йому менче на учителеви залежало, доніс до старости що сотрудник в Олеску не замельдував в уряді громадським переночованя у своїх домі, припровадженого ним учителя. На день ярмарочний в Олеску коли всякі люди мають оруди до громадської канцелярії, звиваєт тудя староство сотрудника щоби явив ся на термін перед делегатовим комісарем. Серед цікавости прихожан виставя священний перед канцелярією поки його не „вфільозували“ щоби по перепровадженні розправі почути великодушний вирок: „zwalniając księdza od winy, ale złożył ksiądz 1 koronę jako kosztą rozprawę“. — Чи не гарно? Не так приміємо розійшло ся староство у такій самій справі з олеським парохом. За незамельдуванє в уряді громадським переночованя о. Курія (всичаго) о. о. Експ. Митрополитом для збираня жертв на церков руську у Вєфлємі) засудив староста олеського пароха на 2 доби арешту або 20 кор. гривин. Жандармерія за чуйність дістане від старости признає, яке буде для неї заохотою до ше більшої чуйности. Певно і пан Теліховський сподіє ся узнання від своїх властей! Того і ми йому бажаємо з відночєнєм за особлишу над нами опіку, а навіть більше: перенесєня в авансом, як колись аванзував приятель нашого духовенства в повіті бл. п. староста Родері (Ми Вам пане старосто Теліховський, поманьмо до сего по нашим силам поможемо). — Священник.

— Осторога перед обманцями. Вже з місять ходять по східній Галичині якісь два квестарі, що представляють ся за монахи Василян з Халдеї. Оден з них удає сьвященника а другий клерика. Кажуть, що збирають склади на монастирську школу коло Вавилону... Сьвідомі ані від свого епископа ані з Риму від конгрегації не мають, а прещі повинні би мати, щоб усунути всякі підозріння. Бєсїда їх то чисте кривдарство. Вправді мають дозвол на збиранє складок від намісництва і староства, але се нічо не значить. Тому 12 літ ходили такі самі квестарі, що мали дозвол і від намісництва і від староства, а однак показало ся, що се не були ніякі монахи Василяне, але обманці, перебрані російські Жиди з Кавказу. Тому остерігаєт ся перед ними нашу інтелігенцію, головне духовенство, а також селянство і міщанство, від котрого ті два індивідуа вже багато гроша видерли. Взагалі шкода давати гроші на ріжні „вавилонські“ цілі підозрілого характеру, а ліпше даймо о всякі наші гуманітарні інституції, як бурси педагогічного товариства, захоронки і т. п. — А. С.

— Фабрика хліба буде побудована в найближшій часі у Львові на Левандівці, за городецькою рогацькою, власнителим „віденської заваги“ Чуджаком і пекарем Ключинським. Під будинки фабрики призначено сім моргів зсміл. В новім промисловім заведеню буде 12 потрійних печей, котрі продукуватимуть щодень 42.000 кільбограів хліба, по ціні принаймніше 8 сотиків на кільбограми дешевий від тепершньої. У фабрїкн будуть знаходитись купелі для робітників, умивальні, гардероби і т. п.

— Відліценє відзначєнє. З Відня доносять, що оповіщенє відзначєнє з приводу цїсарського ювілея, яке мало наступити 18 серпня, відложено. Стало ся се тому, що намісництво предсєжело таке велике число пропозицій, що цїсарська канцелярія не годна їх всіх до того часу розгнати і укладити. Дня 18 серпня будуть оповіщені лише військові відзначєнє.

— Страшний жаромол. В ночи з середя на четвер в часі бурі обірвала ся хмара над селом Ющином жиевського повіта. Вода зруйнувала ділківото 20 загород і знищила три родини. З ріки Соли добули доси два йця три труї піві! Погибло також багато коров, коний і безрог. З Живця виїхала на поміч ратунковий акцій пожарна сторожа. Про страшну катастрофу повідомлено львівське намісництво і послів у Відні. На місце нещастя виїхав вчєра староста з Живця.

— Учитель швєхпольським агентом. Звісний уже нашим читачам учитель станиславської учительської семінарії, Томаш Марковський, що лістав недавно від власного ученика в лице за сєкатури, переїмив ся в послідній часі з педагога у швєхпольського агента. Ходить по селах і перетягає людей з руського обряду на латинський. Се найкращий спосіб знищення Русинів в Галичині, як писало недавно „Słowo polskie“. Своєю місією сповняє дуже хитро. Будує на селі, старастєт ся попати в „куми“ при хрєщеню дитини і при тій нагоді намовляє, щоб хрєщено в латинським обряді. В сьмім місті ходить від школи до школи і питає дїтей, якого обряду їх родичи. Колиж покаже ся, що мати була латинського обряду, а дочка руського, зараз привєслює їх до переходу на латинство, покинувшись на якийсь „конкордат“. Помагає йому в тім кс. Лімановський, котрого сестри завазіть Польки і латинського обряду, хотият мати була обряду руського. Тут вже про конкордат не говорять ся. За свою швєхпольську роботу удостоїть ся Марковський, очевидно, признаня від шкільних властей, тих самих, котрі учителя Русина за згальогічну роботу в хєсен руського обряду увільняли би з посади.

— Елементарне нещєстє в виді градської тучі з громами навістило дня 14 с. м. вчєром Радимно і околицю. Буря лютила ся з незвичайними переривами, повні три години. Страшний вітер положив навкруги дерева. Підчас бурі улав град величини малого курячого яйця і заподіяв страшні шкоди. В Радимні вибиє багато віком, а на полях в околиці знищив майже всю збіжє. Град падав 23 мінути. Шкоди величезні і поки-що не дають ся точно означити.

— Гріше Ляха — свої діти розпинають! Тими днями зголосив ся був в намісництві до інспекто-

ра руських гімназий, п. Тадія Левицького, оден укінчений студент філософії в справі свого поданя о суплєнтуру. Як Русин уважав він за річ зовсім природну звернутись до руського інспектора в руській мові. Та як-жеж мусіло його заболіти, коли побачив, що на чємій руські слова випадає руський інспектор з рівноагнї і обурений питаєт його острим тоном по польськи: „Czy pan nie wiez, że to jest polski język urzędowy?“. Як так, то мов поважана! — відповів на се гілком вражений академік і забрав ся з тими гірким почутєм, що для Русина нема в нас конституції, нема ніякого права, що бідному нашому народови безкарно плюють в лице на кождім кроці, не лиш чужі вороженники, але й свої... нашу кровєдню згодовані... Наших Вп. членів в шкільній раді краєвий просимо, щоби занялись ласкаво сєю безчасною молодіжню, що до свого власного інспектора та референга своїх справ — не має приступу...

— Про нові українські твори пише „Рада“. Вол. Винниченко написав два нові чималі оповідання, одно називаєт ся „Тєж саме“, а другє „Марко Безодня“. Перше оповіданє написанє під впливом тюремного житя; сюжетом для другого послужив страшний випадок людодства підчас великого голоду. — Молодий український поет О. Олєсь, автор поезій „З журбою радість обнялась“, жити-мє цілє літо в Ялті. Тут він між иншим хоче впорядкувати другий том своїх поезій. Прозодом у Крим, д. Олєсь на кілька дєнь зупинив ся в Олєсі, де читав знайомим свої нові поезії. Ті, кому довелє ся чути нові твори д. Олєсь, розказують, що по силі свого чутя й по образности висловів творчі сьвідєчєтє, що блискучий талан молодого поєта все зростає. — Микола Лисенко на літній спочивок звичайно переїждить в дачну місцевість Китаєво поблизу Київa. Тут на лоні чудової природи наш славетний музик написав красні свої композиції. Тепер він пише нову три-актову комічну оперу „Цар-Горюх“ або „Чорт-псбатим“. Текст до опери скомпонував ше покійний М. Старицький. Сюжет для опери по части позичено з відомого оповіданя Ол. Стороженка. Найвизначнішою ролюю в опері буде партія комічного тєнора — Царя Горюха.

— Важна пересторога для господарів полюю в опері буде партія комічного тєнора — Царя Горюха. Знаємо з достовірного жєрєла, що 200 вагонів томасини з подвійним трикутником на мішках і написани „Garantiert reines Thomasmehl 13—15“ і з другим написом „Thomasmehl garantiert 90%“ спровадила добре знана нам фірма жидівська, славна вже з карного процесу о обманства навозові, до Штетина і через своїх агентів стараєт розпродати переважно у східній Галичині, де рілньник мало ше сьвідомий о вартості навозів. Які сєся фірма продавала навози доказом хємічна аналіза так позакравших стаций досьвідчєлних, як і краєвої в Дублянах, котрі виказали на 100 кат. томасини лише 122—128 проценту квасу фосфорового. Дїсна вартість 100 кат. такої томасини виносить 60 до 90 сотиків. Такою томасиною не тільки, що гандляр обкрадає рілньника на 6 до 8 або і більше корон на кождім сотнарі метричнїм, але і нищить в нїм довїре до шугучних погноїв. Що фірмі тїй удасть ся розпродати в Галичині тих 200 вагонів і що сотки сєлян падуць офірєю обманства, то ми певні сєго, може однак наша пересторога охоронить якусь часть нашого бідного сєлянства перед обманством. Ізучи за нашою пересторою може наш господар наженє проч кожного агєнта, а з закупном навозів зверне ся до чесних фірм, а передівсім до своєї руської Спілки для господарства і торговлі в Перемисли.

— В справі торговлі живим товаром розіслав міністерство внутрішних справ до всіх краєвих властей обїжники, яким приказано при видачі пашпортів для молодих дївач, котрі переселюють ся за границю, зазначувати точно їх дотєпершнє занятє і звертати особлишу увагу на те, чи особи, котрі подають себе акторками, артистками, співачками і т. п. виконували дійсно таке званє в краю. Провірено іменю, що агєнти, вербуючи молоді дївача за границю, обїцяють їм часто місця акторок, співачок і т. п., заключають навіть з ними формальні договір на рахунок такого місця, але пінь їм не вивозуєт ся, що „театр“, в котрім їх жєртє має грати, є лише зверхню маскою дому розпусти. Супротив тєго власті будуть на будучє рішомітати видачі пашпортів дївачата, котрі не будучи профєсїональними акторками або співачками, хотїть на пашпорті аж такі фігурувати, а австрійські конзуляти за границю будуть уважати на се, щоби дївача, що приїжджають з Австро-Угорщини, а не є на дїлі профєсїональними артистками, не обїмали посади в „театрах“, котрі служать лише покрившкою для торговлі дївачатами.

— Пригода з бльоном З Нью Йорку доносять про пригуду, яка стала ся коло Коні Ейлєнд (Coney Island, матий астрєчєк з морськими купєлями, 17 км. від Нью Йорку) воздухоплавцєви Керлови Гамільтонівши Перед численю зібраню публичною полисував ся він іздою на бальоні до кєрмованя, який сам зладив. Нараз зірвала ся буря і понесла бальєн на морє, де він зачав опалати. На берєзі настав перелєток, страшний крик, жєнщини мліли. Тимчасом бальєн опав так низько, що човєн занурив ся в воді, а філії заливали Гамільтона. Однак він не тратив голови і 25 мінут держав ся сильно шнурів бальєна. Вкінці наділав ратунковий корабель і виратував Гамільтона.

— З аєростатики. Як доносять деякі часописи, в Берліні powstało підприємство, що має зорганізувати правильний рух пасажирських бальєнів до кєрмованя між Берліном, Віднем і Римом та між Берліном і Бруксєлю. — З Нью-Йорку доносять, що міністер війни зажадав від конгрєсу ухвалєня мільона долєрєв на будову військових бальєнів.

— Найвищий будинок на сьвітї буде в Нью-Йорку. Незабаром зачнуть там ставити будинок, котрий о 209 стїп буде перевишати тепєршню вежу Мєтрополїтен. Будинок стане на місця ограничєним уліцями Бродвєй, Нассав, Пайн і Сєдар стр. Висота буде виносити 62 поверхи, або 909 стїп, а на вершку стане ше стовп на флягу висоти 151 стїп, так що від землі до вершка стовпа висота вєснє 1.060 стїп. Будуєвати буде асєкураційна компанія Live Insurance Co., а кошта будови обчислено в приблизно на 10 мільонів дол. Коли „дєрихмари“ будуть дальше будувати з таким поступом як за послідній рік, то здаєт ся, що вже не далекий час, коли Амєриканці з даків своїх „камєнинь“ ставуть лїта на місцьєх...

— Хосєністє сунїї. Англійський тижнєвник „Lancet“ подєчє в однім з послідніх зошитів дошду розвідку про сунїю. Передовсім звєртає увагу на ідіосинкразію, що виступає часто у дїтїй і старших людей, а котра проявляєт ся висипкою по спожитю хочби кількох ягід. З другої сторони почути можна погляд, що сунїїцї дїлають дуже благодатно на органи травлєня і шкїрні недуги. І справді лікарські досьвіди стєрджують обі ті прикмети. Здаєт ся, дїляно гєлєвін, які містять в собі сок сунїїч, звєрений на тємло білок розпускуєт ся, коли піддати його дії ново соку. Сирій сок ниніш оочів має також прикмети, що пособляють травлєню, і містять в собі творива,

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-18 годині по полудні.

Переплату і інсерати приймають у Львові: Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, К. С. Соколовського, П. С. Гаска, ч. 9; К. Бухтаб, ул. Кароля Любова, ч. 23. — У ВДНГ: М. Дукес, I. Wellsteile 9, P. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek, I. Wellsteile 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Nibelungengasse 18. У ФРАНКУРТИ І ГАМБУРГІ: М. Haasenstein & Vogler.

Рекламу, Адміністрація і Експедиція Ринок ч. 10. — Рукописні записки та листи за попереднім застереженням. — Газетні листи за попереднім застереженням.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „Діло“
в Австрії: за кварталом: 33 к. 44 корон
на рік: 106 „ 16 „
на місяць: 2 „ 70 „
У Львові (без почтового пересилки):
на рік: 28 „ на місяць: 14 к.
на квартал: 10 „ на місяць: 34 к.
Поодинокі числа коштують у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.
Оголошення зазвичай приймаються за 20 с. за одну стрічку в день або за 10 с. за одну стрічку в тиждень. — Поштом і ніколи не приймаються оголошення числами за 20 с. за стрічку.
Передплата і підписка за інсератом платити у Львові.

Хлопські розрухи в зах. Галичині.

Польська преса, яка не має слів обурення на „гайдамацтво“ і „радикальну“ агітацію в сх. Галичині і приписує їй „per Rausch und Bogen“ всю вину за всі, а так часті у нас кровопролиття — доносить отже, хоч досить лякливо, про хлопські заворушення в бохенському повіті. Заворушення повстали на аграрній підкладі, а сама поява і перебіг їх вказує незвичайно низький рівень загальної і спеціально аграрної культури мазурського мужика. Вказує він також в цілій наготі ріжниць, яку роблять не тільки польські круги (преса і суспільність) але й галицькі державні власті в трактуванні східно-галицького селянства.

Подаємо опис факту, користаючи з найдокладнішого і повні безсторонного опису подій в „Now-It Reform-ist“ (ч. 323). Від довгого часу — доносить „N. Reform-ist“ — між хлопцями північної частини бохенського повіту, сумежного з непомицькою пуцею (власність камеральна), запанувало розворушення ізза лісних пасовищ. Від давня домагають ся селяни дозволу на випас худоби в камеральних лісах. Коли міністерство рільництва видало звітний розпорядок, щоби як-найприхильніший відносно ся до потреб населення, зрозуміли його мазурські хлопці так, що від тепер вільно їм без ніякого обмеження випасати худобу в камеральних лісах. Се й заявили управителям лісів, а всіляк толкуючи і пояснюючи, що треба перед тим згодуватися ся о дозволі, що не можна пускати худобу на новозасаджені лісові культури, і т. д., думали ся без успіху, бо хлопці вивчили собі обмеження так, що „управитель не слухає свого мінстра і переслідують хлопів“. Порішили отже силою взяти собі „своє право“ і (подаємо тут дословно з „Reform-ist“) „в понеділок 13 с. м. селяне, перші з Дривія, Гроби і т. д. зібрали кількасот штук худоби і коней, та мимо опору лісних, а описля й мимо опору жандармерії, масою загнали худобу в ліс, не зважаючи на лісній культури. Товариш, тратуючи молоду деревину, а особливо дубину, яку дуже тяжко виховати, наробила після обчислення управителя кілька тисяч шкідливого шкоди. Поставили хлопів була так грізна, що навіть жандарми безуспішно старали ся перешкодити насильству і тільки холодний крові управителя з Гроби п. Женчака треба завдячити, що не прийшов до кровопролиття. Подібно загнали хлопів худобу в ліси, що належать до заряду в Гавлівку, а вкінці в непомицьким заряді, так що радник Навратіш зажадав вісторок (14 с. м.) військової асистенції“.

Отже нагий опис факту, що носить на собі не тільки знамена публічного насильства і злочинного ушкодження чужої власності, але навіть, з огляду на масовий характер опору орудиній силі, після мертвої букви закону, підходить під кваліфікації, вимагані карним законом до поняття „бунту“.

Ми однак далекі від сего, щоби кричати „расни!“ як се mutatis mutandis робить з ними польська преса. Протино: З ці-

лим признанем оцінюємо виробничість, холонокровність і прихильність властей до мазурських селян, які ділали під впливом не агітації, але своєї темноти і некультурності, чого вина чей не по стороні селян, а по стороні їх довговічних опікунів. Дуже се похвально, що в західній Галичині власть розуміє, що про авторитет властей і права годі переконувати населення багатом і оловом. І седу же похвально, що в тім случаю власть радше „безуспішно старала ся“ о заведення спокою, ніж зважала ся ужити маіліхера для охорони прав камери і її власності: сьвіжо насадженої деревини. Так власне повинна розуміти власть свою задачу. Знищені лісні культури дадуть ся — знов засадити, а кільканайцять-тисячні втрати на них певно не зменшили-би ся і не вернули-би ся, коли-би кількох Мацьків і Барків покляло свої темні голови на межі непомицького ліса. Се — повторяємо — розуміє власть, але тільки... в західній Галичині. Там вона знає цінну людському життю і шанує його, так як повинна шанувати. Там... Та що й говорити, коли для нас Русинів, існує інша міра. Коли під Краковом хлопці по своїй темноті роблять бунти, а власть в почутю своєї одвічальності стараєть ся утихомирити, залагодити, устроїти добрим словом, — то у нас за марну роботу, за 10 корон, за бажане селян довідати ся о своїх правах і автентичних уст війта — паде 5 трупів!

Годі не відлучити сеї великої незмірної ріжниць, з якою трактує галицька власть горожан східної а західної Галичини. Там вирозуміли, тут багнет в груди; там терпеливість, тут брутальність і легковажене людського життя. Та не диво... Західну Галичину замешкує сей люд, з котрого кость і крові вийшли представителі і виконавці сеї властей, що стоять над ним. Ми-ж не маємо над собою урядників, походящих з нашого народу, котрі розуміли-би душу окружаючого їх населення і котрі відносили-би ся до него з серцем. Та хоч не маємо мати претензій до „polskiej władzy“, але маємо, мусимо мати і маємо не тільки претензії, але невідпори і рішуче домагаємо ся до австрійської властей! Вона не сьміє робити ріжниць між обома частями своєї провінції, вона повинна з тим самим вирозумінням, почутем одвічальності і обовязкової прихильності для населення відносити ся також до населення східної Галичини і не допускати до сего, щоб те населення не тільки на інших прикладах, як отсе на Бохенщині, бачило, але й на власній шкірі від трагедії до трагедії відчувало тую бездонну ріжницю в поведеню з одними і другими „бунтівниками“.

Та не лиш власть, яка по закону має обовязок справувати свої обовязки безсторонно і справедливо, заслугоє на каяттяване. В далеко більшій степені годить ся пригвоздити на описанім примірі, некультурне, неетичне, прямо канібальське поведенє польської преси і суспільности. Кожному проливию крові руського хлопця, греко-католика чи латинника, невідступно товаришать дикі верески дьвівських газетних гнєн. „Бунт! гайдамацтво! різни! з ножами й кесми! дика kłuszoza!“, „rozbestwienie!“, „bestyalskie instynkty!“

„agitatorzy!“, „podżegacze!“, „nowy Humań!“ і т. д. — отсе чуємо і читаємо в тих случаях на адресу нашого мужика. А тепер та сама преса доносачи о такій події, як аграрні заворушення в половині повіту на Мазурщині, отже на просторі кількох миль квадратних — пише об сім мало-що не в рубриці „dobre wiadomości“, щоби не давати справі розголосу, бо тоді показало-би ся, що й той Мазур не такий „культурний“, за якого його славить ся, а ті руські хлопці не такі варвари, як їх ганьбить ся, коли у них не трапляють ся навіть в десятих частях такі рухи, якого тереном отсе є Бохенщина. Порівнявши отсю подвійну міру, двояку критерію, якою осуджує польська преса Мазурів і Русинів, маємо зрозуміти степеня всякої моралі і етики у керманців польської мисли. Сьвітська дволичність, повне здеpravованє публічної моралі, прямий і некривий цинізм, се домінуючі черти противника, з яким ми — на жал — мусимо бороти ся.

Ті самі слова треба віднести й до польської суспільности, сеї рідної дитини столичних „культуригерів“. Коли управитель гробельського заряду камери з накладом усеї своєї холонокровности — ратує темних Мазурів перед орудиним конфліктом з жандармами і зискує собі тим признанє і любов населення, то пан Кіршнер в Черникові валить з дубельтків в слабосильного хлопчину.

А врешті насуває нам бохенський конфлікт кілька поважних рефлексій на тему культурної „висшости“ мазурського елемента над нашим. Чим пояснити факт, що населення кількох сіл насильно загнане в державні ліси, нищить культури, опираєть ся жандармам? Безперечно, ключ до відповіди дає противенство між інтересами великої і малої власності, антагонізми на основі неуправління правних відносин дотично послідня і ужиткованя землі, лісів і пасовищ. Алеж ті самі недомогання законодавства існують і у нас, а фактичні квестії, які на ґрунті сего недомогання виривають, суть значно частіший і острійші, бо у нас майже кожне село має свій двір, свого „закопиду“ або „лісничого“ і свою рану в виді квестії ліса, пасовища чи ставу. До того ті панове у нас уважають за свій патріотичний і службовий обовязок беззастанно шиканувати і переслідувати місцеве населення. Наші камеральні управи майже засадничо не пускають навіть до високопененого ліса хлопської худоби, не видають квіток на паливо, або будівельний матеріял, примушуючи людей златити мільями до приватних лісів. Назвіть айд не дозволяють ся збирати, щоб лиш до решти, до ґрунту згнобити руського хлопця і як найтяжше дати йому відчуття тяжку руку опіки „polskiego społeczeństwa“, ідентичного впрочім у нас з краєвими і державними властями.

Мимо того сего, мимо сего беззастанного провокування і шиканування і шпилькування, наш хлоп і нї разу не вийшов з рам закону. І не тільки не вийшов. Він при кожнім сповесвіренню свого життя і майна нашими наездниками з розпуюк питає за правом, він хоче знати, де сей закон, що дозволяє його кривдити, по-неєрати і вивласновати. Се наша національна черта, бо як зсїсно, навіть найбільші наші народні рухи в XVII ст. шукали правного узасадненя

на „корольських грамотах і привілеях“. Отсе почувте права має наш мужик і нині, та коли шукає чого і домагає ся чого, то як-раз лише права.

В прирівнаню до сего нашого селянина, котрого польська преса лає „диною бестією“, як далеко позду остає Мазур спід Бохні зі своїм браком всякої правної свідомости, без примітивного навіть розуміння закону і права. Чиж бохенський рух не нагадує типових аграрних рухів у російського мужика в найтемніших закутках Росії? Російський мужик наділяв собі землю, „даровану“ царем, а підбохенський Мазур бере в посіданє пасовище, записанє міністерським „тестаментом“.

От-такі загальні рефлексії насувають ся з приводу хлопських заворушень в зах. Галичині. А набирають наші замітки тим більшою актуальності, що в деяких повітах а головном, — як ми вже занотували перед кількома днями („Діло“ ч. 149) — в Тернопільщині не переводять ся беззастанні суперечки сіл з дворами о ріки і стави. „Słowo polskie“, що має вироблену опінію, як жерело „найдостовірніших“ інформацій про всякого калібру хлопські „бунти“, вже вишукало в Тернопільщині цілу „організовану“ шайку бунтівників“ від посла Осташчука почавши, аж на незнанім нам ближше селянині Андрушишині в Чернилові скінчивши. Ті „бунтари“ витревали „під’южують“ населення до „ексцесів і заворушень“ і утрудняють властям мирне поладженє справ. Перекладаючи сі доносення на звичайну мову, зрозумімо легко тенденції вишкельського органу: Розходять ся о те, щоб консеквентним провокуванням довести в Чернилові до подібної катастрофи, як була в Чернилові, а описля взнати хари і пімсти на „podżegaczu“. Се було вже нераз і тепер готово повторити ся.

І тому нам саме в пору приходять мазурські розрухи. Вказуємо східно-галицьким властям на їх приклад: Та к поладжуєть ся конфлікт, як се зробили бохенські власті, так вчить ся людий пошановання права і чужої власності, як се зробив п. Женчака, а не так, як се постійно робить ся у нас провокацією і насильством. Тої самої і такої самої справедливости, з якою власті відносять ся до мазурського населення, домагаємо ся і для нашого хлобороба, який досить вже дав доказів, що вміє з тих конечних успіхів до доброї властей користати і під її охороною розвивати ся.

А маючи справедливість і безсторонність властей, обійдемо ся без „прихильности“, о якій нас беззастанно запевняють і покликає і непокликані чинники.

Все на тім самім місці.

Нині відбудеть ся кінецьє сьвятоточне засіданє пражської всеславянської конференції, на якій будуть ще раз подані коротко поодинокі реферати й ухвали. Значить, на дивний порядок „всеславянської“ конференції в Празі вже не прийде ніяка нова квестія, яка могла би основно змінити

Автономія України в українським соціально-демократичнім освітленю.

(Дальше.)

В другій частині своєї праці, позвязаній спеціально автономією України, д. Порш зазначає поперед усього, що в величезній російській державі (4.332 тис. кв. верст, верстов європейська та 14.525 тис. верстов азійська) є поверх сьвітї ріжних народів, із яких 25 найбільших, себ то таких, що числять поверх 1 міль. душ, а то (по переписи з 1897 р.):

Великорусів	55,667,469	душ	або	44.3%
Українців	22,380,551	"	"	17.8
Польаків	7,931,307	"	"	6.3
Білорусів	5,985,547	"	"	4.7
Жидів	5,863,156	"	"	4.0
Кіргізів	4,285,821	"	"	3.4
Татар	3,737,627	"	"	3.0
Німців	1,790,489	"	"	1.4
Латишів	1,435,937	"	"	1.1
Башкирів	1,321,363	"	"	1.1
Литовців	1,210,510	"	"	1.0
Вірмен	1,173,096	"	"	0.9
Молдаван і Румунів	1,121,669	"	"	0.9
Мордовців	1,023,841	"	"	0.8
Естонців	1,002,738	"	"	0.8

Прої такий страшний ріжнородності, а значить і неволі не державних народів, д. Порш уважає, що з усіх держав сьвіта, в Росії національна справа найгостріша та найважніша, а автономія народів найпотрібніша.

Далі спинає ся автор особливо на Україну (8 губерній: Київська, Волинська, Подільська, Харківська, Полтавська, Чернігівська, Херсонська й Катеринославська) таї доказує доконечність єї автономії з погляду інтересів культурних таї економічних.

Що до шкіл на Україні, — давніше й тепер, — то ш. автор користує ся, бачу, статєю Драгоманова (можє й з других рук!) „Что такое украинское филіство?“ (Р. „Богатство“, 1881, ноябрь), цитованою нами недавно в полеміці з д. Кистяківським. Отже ми вважаємо

потрібним навести дотичне місце до статі Драгоманова до слова тим більше, що воно представляє справу докладніше (з енімом хіба слів чужинця архидіакона Павла Алексєєва з 1652 р. про письменність на Україні, се-б то, що Українці „мало не всі, навіть і дєбильшого й жінки їх і доньки, вміють читати“). Можє з сего читати навчати ся що наші москвофіли та „Малоросси“ обще-русифікують в Росії, як і українські націоналісти старішої дати, „самостійники“, котрим доведе ся прочитати „Діло“...

„Ми вважаємо зайвим, — писав Драгоманів, — нагадувати д. (Л.) Алексєєву (статья Драгоманова — полеміка по статтям останнього, тоді „Малоросси“ обще-русифікували, на ту саму тему), що школи на Україні існували в достатній кількості і до Петра Великого, — хоть він, бачить ся, схильний подляти дуже вкорінену в Росії гадку Беліського, що „Малоросси“ стали виходити ізь неопосередованого состоянія вийти зь Велико-россіїєю тільки со времєня Петра Великого“ та що вона „обязана приобрєтєнієм цивилизації образованности і чєловєчности“ власне петрівськїм систємі. Ми звернімо лиш увагу д. Алексєєва на те, що школи: львівська, острозька, київська, чернігівська й и. були ділом не адміністрації, а суспільности, і при тім переважно середніх і навіть низьких єї клас: міщан, козаків, і були школами всесуспільними вже XVI—XVII ст.

„Уже в половині XVII ст. Українці, особливо ті, котрі побували в західній Європі (як напр. козацький полковник із соціальної родини Ю. Немирчич — у Голландії), завважили недостаті старих українських шкіл і хотіли наблизити їх до нового європейського типу. Ся гадка виражена ясно в 16-цїх доповідях козаків з Польщею 1658 р., а то, в отенх словах: „Академію вь Києві созволяєть єго королевское величество і станы коронніи возставити, которая вь такїхх преимушєствахх і волностяхх имѣетъ быти, яко академія краковская... Другую такожже вь академію е. к. в. і станы коронніи і великого княжества Литовского созволяють устроить там, гдѣ оно и мѣсто способное усмотрѣть... Гимназія (то єсть, учительне домы), коллегія, школы і типографія, сколько ихх надобно будетъ, безъ препятія ставити будетъ волно, і свободно науки отправовати, і книги печатати всякія, і вь преніяхх о вѣри,

только бы безъ поруганія і безъ урази мѣстату королевского“ (Лѣтоп. Сам. Величкая IV, 92).

„В кількох роках описія Дорошенко, заключаючи 1670 р. новий договір із Польщею, ставить там умову: „Академію вь Києві чьобь строити волно... Другую академію вь Могилєвѣ бѣлорусском, или здѣ на Украинѣ, гдѣ строєнію сущє обращєтєся мѣсто, і дабы правами і волностями такъ были укрѣплены, какъ краковская академія... Также школы і друкарни, сколько ихх потребно будетъ, безъ трудности чьобь волно строити было, і учєніє исправляти і всякія книги печатати“ (Акты, относящиє кь ист. Южной і Западной Россіи, IX, ст. 199). 1710 р. умову про школу ставить у договорі з Каролом XII. Пилип Орлик.

„Зразу польсько-московські війни, а потім невоєнні війни між польською і московською значимі перешкоджали здійсненю подібних планів українських козаків. Школи українські лишають ся все в тому самому стані, в якому були в першій половині XVII ст., так що, коли Ломоносов приходить у Київ, то справедливо каже, що там уже майже нічому вчити ся (який суд історик російської культури звертають у користь гадки про недостатність київської культури і в XVII ст. тай про доконечність і для неї „реформи“ Петра I.). Ломоносов натаяке на доконечність заведеня університетів у Києві й Москві, розуміє ся, не знаючи про домагаєня 1658 і 1670 рр. Університет відчиняє ся 1755 р., але лише в Москві, при чому в него вербують по українських семінаріях. 1760 р. останній гетьман, Разумовський, просить завести університет у Батурині, при чому секретар його, Тєплов, чьовий неприхильний місцевим інституціям, усе-ж такі пише, що „по состоянію епархіальнихх малоросійськихх школх, батуринський університетъ вь числѣ студєнтовъ никакого недостатка имѣти не можєтъ і передъ с-петербургскими і московскими університетами великой вь томъ авантажъ предвидѣтєся“.

„Але-ж університета в Батурині не завели, тай взагалі Україна дїждалась університета в Харкові аж 1805 р., а в Києві 1834 р. В кінці XVIII ст., в самий розгар просьвітної діяльности Катєрини II, Шофонський писав, що школи в Чернігівському намістництві лишили ся ще в таїй формі, в якій були „подъ польскою державою“.

„Потім показало ся, що й се було гарно. Людність усе-ж такі в ній учила ся, і Тєплов писав: „Вь склонности народа малоросійского кь учєнію і наукамъ мы малога сомнѣнія имѣтъ, потому, что въ Малой Россіи отъ давняго времєня заведенныя школы, не имѣя кь себѣ содержанія (казенного), а учащєся і по силѣ обучєнія никакого одобренія (привилєія і т. и.), не токмо по сіє времєня не ослабѣвають, но єще по времєнамъ число учениковъ больше оказываєтєся“. Шофонський у дев'ятьох роках іще заважає: „Должно малоросійськимъ ть справедливостєю отдавать, что они охотно єѣ науки вступаютъ, такъ что не только достаточныи, но і самыя бѣдныя мѣщанскія і казацкія дѣти сь доброй воли вь вышеописанныи училища идутъ і мірскими, подаяніємъ єжедневной пищи, списываніємъ для собственнаго і другихх обучєнія печатныхх книгъ живуть і терпя голодъ і холодъ і всю скудость а нужду охотно і принадлежнѣхх, какъ вь духовномъ, такъ і єѣ сьвѣтскомъ званіи достойные выходять люди“. З Румянцевського опису Малоросіїєю видно, що в половині XVIII ст. майже в кожнім селі в ній були школи, бодай у чернігівському полку було 142 села, а шкіл 143.

„Та ось і ті застарілі школи, які ще існували на Україні, почато „реформувати“. Число шкіл почали зменшати, так що напр. у харківський губ. 1732 р. було 46 парафіяльнихх шкіл, а 1834 р., коли людність єї значно зросла, повітовихх шкіл було лиш 11, а парафіяльнихх 18, разом 39. У місцевостях чернігівського полка, котрі вчинили тепер частини повітів: Чернігівського, Голотинського та Сосянського, навіть після заведеня земськихх шкіл, — усього було 1875 р. 52 школ, там, де 1768 р. їх було 134, так що в XVIII ст. була там 1 школа на 746 душ людности, а тепер і на 6730!!! („Земскій Соборникъ“ Чернігівск. губ. 1877, кн. 2). Тепер губерній Київського учєбного округа — найпросьвітніші в області Росії в XVII ст. — найбільше поліщені позду в європейській Росії, що до числа народнихх шкіл.

„Ось і прогреси України після петрівських реформ що до шкіл“ („Что такое украинское филіство?“ ст. 112—115).

Як бачите з пошлого цитату зь статі Дра-

Zacherlin

лише у флашках де вивішені плякати.

або збільшити висліди тижневих нарад. Правда, прийдеться ще один і останній пир, це раз будуть делегати підплатити шампанським бутл у ристину, неославізму, але се не причинить ся до їй росту. Розомчене „шампанським“ зерняток славянського зближення тільки розпочинає, але ні корінь глибокого не пустиє ані не зійде зеленню над несприятливими, котрим ступають поодинокі славянські народи до свого визволення, стрічаючи ся раз-у-раз з камінем, яке раз-у-раз кидає під ноги один брат-Славянин другому.

Добігає тиждень славянської конференції, а помімо того справа славянського зближення, справа фактичного і консеквентного признання всіх Славян рівноправними братами у всеславянській сімї стоїть все на тім самім місці. І так само, як відомий „ізвозчик“ Чехова через двацять літ вивертів фіру „на етом самом місці“, так всеславянський віз вивертає ся і досі в русько-польсько-польсько-польському порозумінні. Українську справу збуто тим, що мец. д-р Грек сказав декілька гарних слів до нас несприятливих, вгвиняючи, що Польки нас в нічмі не спиноють, та що маємо всі засоби боротьби через заведення загального голосування, через ту ославлену виборчу реформу, яка на деякити літ зела нашу репрезентацию в центральнім парламенті до значного доказу, як можна неволити народ навіть в конституційній державі! Другі польські делегати не збудили ся навіть на такі декларації. Впрочім аранжери пражської конференції зовсім і не думали про ухилене угніту, який терпить наш народ з боку представителів офіційної Росії і історичної Польщі, що не дають йому свободи розвитку навіть в найдрібніших культурних питаннях. Представників австрійських Русинів і то в понижуючо марнім числі прошено до Праги тільки на те, щоб надати конференції позір всеславянської, та щоб ми грали ролью статистів при акті польсько-російського зближення, яке має звершити ся коштом розділу сфери пановання над українськими й білоруськими землями.

Але ж треба сказати, що не багато причинила ся пражська конференція і до польсько-російського зближення. Помімо усіх з'усиль д-ра Крамажа, який робив у сій справі, все що міг доведено тільки до того, що Польки згодили ся обіслати всеславянську виставу в Москві, яку мають там урядити між 1911 а 1915 р. За теж Красовський зважив ся сказати, що він бажає собі, „щоб як найшвидше усунуто перепони, які спиноють досі розвиток польського духа і культури, розвиток духовний і економічний“. До того-ж він, член „Государственного Совета“ висловив надію, що „дотеперішні непорозуміння не повторять ся в світлі народного сумління“ (т.е. думи). Нічого й казати хитрий Малорос з нашого „землячка“ Красовського. Говорить до Польків іменем чорносотенної Росії як Птія, а до того наблюче про Думу, в якій і не засідає! Але-ж п. Дмовський й тов, повинні оцінити вагу сих слів, бо в „думі“ це не так давно проголосив ідейний поборник „галицьких руських“, сам Пурішкевич такі солодкі пункти угоди: „Мова п. Дмовського — говорня сей славетний „істинно-русский“ чоловік — отворила нам очі і не поцілунки пішли м о н и в і П о л ь щ і, як се було недавно в днях братання Славян (в Петербурзі — прим. Ред.), на неаист Дмовського відповім тим самим почуванем, лише в соторо збільшеним. Але п. Дмовський зробив грубу помилку; російська власть державна слідить добре за нашими окрайками і розуміє, що польська шляхта, яка вже погубила раз Польщу, не в зовсім тим самим, що польське селянство, а з того для російської власті одно внесенє: ми знаємо добре і без Дмовського, що польська шляхта бачить в Росіянах людей некультурних, що стоять безземно низше від них... Ті почування легковаження і погорди звертаємо п. Дмовському сторицею“.

Так говорять російські чорносотенці про „зближенє“ до Польщі, коли вони ширі і коли не спинають з Польками чеських шампанів у Празі! Ми не хочемо також думати, що Польки дійсно запали так нечайно на „всеславянство“ і розуміємо добре, що спрямоване польське човна на всеславянські води се тільки новий експеримент п. Дмовського, щоб таки добити ся яких небудь реальних уступок до Польків в Росії та щоб як небудь прикрити дотеперішні консеквентні невдачі вшехпольського „кофа“ в Петербурзі. Тільки ж нова невдача не може покрити старих невдач, тільки скріплює та і наблизує неспівесний кінець політичної кар'єри „nowoczesnego Polaka“.

Гоманова, і як се вреті звісно й без того — тут діло не спеціально в скасованню російським урядом української мови в школах України — як гадає д. Порш — а в скасованню автономії на Україні, в заляття культурної тоді України московською некультурністю, чи то так: державністю, — при чому, розуміє ся, засуджена була згорі й українська мова (котра, певно, жила в давніще в школах України, далеко більше, ніж би се виходило з сучасних писаних пам'яток самих інтелігентів Українців, от хотьби й наведених вище пам'яток, де мова, як бачите з цитат, сильно хилила ся до московського говору; але, розуміє ся само собою, що при автономії, бодай такій, яка була давніще на Україні, ся хила була би направила ся сама собою: і інтелігенція на Україні мусіла би була подати ся рішучо нашому простому народові що до мови, що в кінці XVII ст., коли то пішов по всій Європі новий клич — навороту до простого народу, і ми теперечки були би знов собі найкультурнішою нацією з усіх націй на теперішньому просторі європейської Росії!...

Вертаємо до д. Порша. Він каже, що російське правительство, завойови в школи на Україні російську мову (в народних школах на Україні українську мову заборонено 1804 р.) а далі заборонили, 1863 і 1876 рр. українську мову взагалі, довело до того, що тепер український народ найтемніший з усіх народів Росії: коли (1897 р.) на всю європейську Росію припадало письменних 23-2% то на Україну лише 188% — то-б то на всю людність у ній, а на самих Українців лише 13%. Ще більш ріжниць, коли розглянути справу по губерніях: на кожних 100 душ було письменних усеї людності в губерніях: Херсонській 26, Катеринославській 22, Київській та Чернігівській по 18, Волинській, Харківській та Полтавській по 17, Подільській 16, — на самих Українців випадало там лише: 15, 14, 12, 16, 9, 14, 14, 11!

Отсі дійсно страшні цифри дають повну рацію наконечному висновку ш. автора, — що „добре впорядкувати всю просвітну справу на Україні зможе тільки сам народ, коли він мати ме автономію“.

(Дальше буде).

Мимоходом звернемо увагу на короткозорість галицьких Польків, які стали видавати всіма силами галицьких „Пурішкевичів“, думаючи, що тим не лише знізять Українців, але ще й приближуть день, що у Варшаві впадує собі у обійми „і правдиві“ Москалі і „правдиві“ Польки! Та — як відомо — не всі сні сповнюють ся.

Мало того, тоді як у Празі „галицько руські“ делегати братають ся з Польками та признають їм права „в Росії, збирає в „N. fr. Presse“ слово пос. д-р Марков, якому очевидно вже збріло лизувати і лукавство Глібовицького та заявляє без обиняків, що він задивлюється скептично на пражську конференцію, оскільки вона має довести до польсько-російського зближення. Причиною сего є після пос. Маркова те, що польсько-національна ідея є наскрізь аристократична а знаменем російської національної ідеї є правдивий демократизм. Польки, коли хочуть порозуміти з Росією, мусять вирішити ся римсько-феодалних традицій і ідеї історичної Польщі, бо їхня місія в змислі оборони Риму і феодализму розходиться з національно-російським і державно-російським становищем. Та на таку резинацію з польських псевдонаціональних съязотів важко надіяти ся, через те польсько-російське зближенє є поки-що *desiderium*. Між Польками нема й одної справді народної партії, бо й народові демократи ведуть властиво тільки політику історичної Польщі. Славянської ідеї не старала ся досі й одна польська партія умішувати в рамках політичної програми, крім... патра Стояловського.

Що *ks. tybaltz* стоїть найближче „галицьких руських“ і „славянської“ ідеї, се стара історія. А тут на лихо патра Стояловського зовсім не пущено до Праги на конференцію, яка так добре у правляє неославізм, що навіть брат російського прем'єра, п. Століпін з „Нового Времени“ уважав за можливе прийти до Праги, щоб і своєю присутністю задокументувати, як йі він має характер має та ціла конференція. Чому-б він не мав там прийти як культуроване в Празі неославіст, ні дрібку неспуреченє з російськими реакційними стремліннями. Політику русифікаційну мого — говорить він — розуміти лише на дуже широкій скалю: при спільнім розв'язуванню спільних славянських задач натура річ і взаїмна користь мусить трікво зв'язати відокремлену славянщину з могутним російським ядром. Такий самий „неославізм“ можна вчитати і в „Галичанів“ і почути в виводах колосийського амбасадора „про єдину, невідому Росію!“... Помімо того, п. д-р Крамаж уважав за відповідне заявити на вчорашній бенкеті, що хоч він пережив не одну важку хвилю, то тепер радіє, що все доконуєть ся так гарно і в найліпшій згоді! Чого саме п. Крамаж радіє, не знає, бо — як видно — політичний бік конференції завіз зовсім. Вона не завдала страху германському світові, ані не з'єднала Славян. Що Польки з цілої історії вже вицофув ся видно із голосів польських послів в „N. fr. Pr.“, які ріжуть полу від всеславянства та заявляють, що вага пражської конференції відноситься тільки до Польків — в Росії... Інакше виглядає однак справа, коли придивити ся реальній програмі з'їзду — тут д-р Крамаж разом з Чехами можуть справді мати причину до радости. Централью будучого всеславянського банку, головний офіс всеславянської журналістичної спілки й телеграфічної агенції славянської а також конгрес славянських книгів і хліборобів і т. д. загалом усі економічні всеславянські підприємства, що мають взяти початок з всеславянської конференції в Празі, остануть ся тільки в столиці Чехів. Тут буде також організувати ся „всеславянська постійна екзекута“, на яку піде сто тисяч рублів Борзенка. До Петербурга передано тільки керму гуховних питань як прим. бюро для перекадання славянських творів. Значить ся економічні справи візьмуть в свої руки Чехи, а на духові положити печаті російська цензура. І як тут не триумфувати зі здобутків всеславянської чи неославістської ідеї! Іза сих мотивів можуть радіти й „галицькі руські“, бо хоч роля їх з'їзду була мізерна, так, що коли сходили на справу руську, то говорено на адресу тих, які до Праги не прийшли (се-б то про нас), а ігноровано присутних „галицьких руських“, то й вони ввели свою леченьку. Глібовицький захопив місце в комітеті, який має вести в жите постійну екзекуту в над 100.000 Борзенка (одно місце в тім комітеті зарезервовано для Українців) а д-р Дуликевич опинив ся між комітетовими „Всеславянського Банку“. (Українців порішено запросити до участі в сій інституції). Участь представника галицьких москвофілів в справі всеславянського банку пояснює собі славянми традиціями „Заведення“, в якім галицькі москвофіли дали примір свого знаменитого талану в фінансових операціях рублями, добутиими у старшого брата Славяннина. Се однак пояснює нам і те, чому Львові вже нині не просякуєть ся філії того банку. Очевидно Чехи рад-б мати москвофільських фінансистів подальше від інститутів, де ульокано чеський гріш...

Коли вже зійшла справа на грошеві справи, то згадаємо, що на передостаннім засіданню парламенту звернув пос. Іро в запіт до президиї увагу на те, що послі Крамаж-Глібовицький-Грібар місто засідати в австрійським парламенті, їздили недавно до Петербурга, а тепер беруть участь у всеславянській конференції в Празі, не взяли зовсім відпустки у президиї. Вони отже оплачують кошти всеславянської подорожі грішми австрійських податників. Через те запитує п. Іро президию, чи вона скоче звернути уваги тих послів на невідповідність їхнього поведення та ввізати їх до звороту дият за ті дні, в яких вони не були в парламенті. Віцепрезидент Жакеш заявив, що він про се питанє повідомить президента. Треба однак сумнівати ся, чи президент сповнить бажанє пос. Іра, а ще більше, чи комівожери всеславянства звернуть дият, особливо перед тим часом, поки неославізм не прибере реальні форми всяких всеславянських фінансових інституцій.

Державна рада.

В продовженню позавчорашнього засідання вела ся дискусія над законом про поліпшенє долі держ слуг.

По короткій дискусії прийнято закон, в тексті ухваленим комісією.

З черги референт комісії бюджетової д-р Фукс представив справу контингенту спіртусового на рік 1908—1909.

Соц. дем. д-р Діаманд промовляв против спіртусової боніфікації. Удільованє боніфікацій властивість горялень є роздаванєм дарунків із державного гроша, здертого з найбільш шого населення. На спіртус накладає ся єниский податок, який спадає на широкі верстви

населення та погіршує якість горівки, що шкідливо відбиває ся на найбільшій класі. Коштом сего роздає ся боніфікації горівчаним баронам. Замість робити такі дарунки сим панам, належало-би фонди з горівчаного податку ужити на ширенє тверезости, фундування заведенє личних для алькоголіків і т. д. Бесідак заявляє ся загально против штучного підпирання продукції спіртусу, що й коштом держави, а властиво убогих консументів горівки. Та продукція з'ужитковує значну частку жити і картоплі, значить: плодів, потрібних до жити населення, через що підносять ся штучно ціна тих рілничих продуктів. Ухвалювати при контингенті спіртусу ще й боніфікації для горяльників з державних фондів — значить преміювати не лише розпованє населення отруйливому сивуху, але й преміювати штучне підбиванє ціни на хліб і картоплю. Тому соц. демократи будуть голосувати против предложєня.

По сім предложєнє ухвалєно та залагоджено кілька дрібних справ, як: проєкт удержавення чеської залізничної північної, продажу деяких державних дібр та проєкт закону о помічниках торговельних.

На тім засіданні закінчено, почім президент Вайскірхнер пожелав поглат „милий і приємний ферій“.

На посліднім засіданню палати мав бути доконаний вибір

трех нових віцепрезидентів і чотирох нових секретарів палати, а то на основі ухвалєної в тім напрямі зміни регулятиву. До сего вибору не прийшло і відложено його до осени, а то з сєї причини, що між партіями не прийшло до порозуміння що-до кандидатів на ті місця. З трех нових віцепрезидентів один мав би припасти соц. демократам, один ліберальним Німцям а один або помудним Славянам або Русинам. Позаяк помуднє Славяне форсували ся се місце Словіяні Поганічка (в чім їх підпирали Польки, Чехи і антисеміти), а Русини домагали ся сего місця для себе — справу відложено.

Ще про приватну школу в Заланові.

Результат науки в приватній школі в Заланові коло Рогатина є вже ширшим кругам звісний: 12 хлопців зложили іспит аступний до І кл. гім., 13 хлопців до ІІ кл. гім. у Львові, а 7 хлопців приготувало ся до семінаря учительського. Є се перша того рода школа приватна, заложена трудом і коштом о. Омеляна Ваня, пароха в Заланові. Філія товар. педагог. в Рогатині подавала лишень поміч морально, про те підписаний уваває за відповідне додати з тієї сторони пару слів.

Провідною гадкою заложєня приватної школи було: 1) подати спробогу незаможним селянам учини свої діти без огляду на вік і на попереднє підготовленє при як найменшій вкладі гроша, 2) подати нагоду дальше учини ся ученикам, що перепалили при іспитах вступних до І кл. гім. Школа в Заланові осягнула першу і другу ціль з добрим успіхом: родичі платили за станцію з харчом у заможніших селян по 12—13 кор. місячно, а за ті гроші в жадній бурсі в більшій місті не можна би удержати ся, хила в вишкочних случаях; другу ціль осягнуто, бо 13 хлопців чи то старших віком чи то таких, що перепали були при іспиті, зложили тепер іспит до ІІ кл. гім. (4 з відзначенєм). Додаймо до того здоровий сільський воздух, простий і здоровий харч, свою не вибагливу одіж, контролю учеників по станціях карність в поведєню хлопців, точність в науках і поділ зав'язь, вихованє в релігійно патріотичнім дусі, вправу рухів тіла, — а побачимо прикмети, сєї школи, які впрочім самі в очі впадають. Сама наука відбувала ся в 2 саях дому громадського. Хлопці зголошля ся з 6 повітів.

Проба повисла удала ся завдяки патріотичним жертвам о. Ваня і трудам двох академіків наших, п. Олійника і п. Берези. О. Ваню сам оплатив і харчував п. учителя, справив лавки, таблиці, купив книжки і т. д., а панове учителі вложили тільки свого труду і енергії, що треба подивляти, як вони з верією підготовлєними учениками здужали собі дати раду і довели до сьвітлого результату в науках Науку релігії уліяв місцевий, неутомимий, сотрудник о. Теофіл Прийма. Вся керма і догляд спочивали в руках о. Ваня.

Так отже початок діла, дійсно гідного наслідування, зроблено, проба, на якій успіх недовірливо мож було глядіти, удала ся як найкраще. Повело ся бо знайшов ся добродій, що не жалувал на се гроша і труду. Повелось, бо знайшла ся бравна наша молодіж академічна, що не жалувала своєї праці і зная.

Яко наочний свідок сєї народної роботи пишу сих пару слів не для зєлячення діла докананого о. Ваньом, бо се не моя річ величати, впрочім діло само себе хвалить; але уважав я за потрібне звернути око сьвітлого нашого Товариства педагог. у Львові і його філії, щоби подібні школи приготувалочі до гімназій, а по можности також до І і ІІ кл. гім. (бо для наших селян початок найтяжчий) організували в кожнім повіті. Не в кожнім повіті знайде ся такий добродій, як о. Ваню, але в кожнім повіті знайде ся академік, що міг би в своїм селі за невеликою надгородою при помочи наших товариств просвітних і педагогічних і других інтелігентних людей повести таку школу. Річ се великої ваги для скорішого ходу нашого шкільництва і витворєня сил інтелігентних, котрі би могли в кожнім напрямі і всі галузях нашої суспільности зайняти відповіднє місце.

Лучинці 16. липня 1908.

о. Йосиф Яворський

гол. філії тов. пед. в Рогатині.

Промова посла Олесницького,

виголошена при дебаті над справою чернихівською.

(Колець).

Оттак наче зєлізним обручем чим-раз більше стісняє ся економічне жите нашого селянина, позбавляє ся його відвічних, правдивих прав, котрі були коначним усілєм селянського господарства, так що наш селянин не годен жити ся з гадкою, як він нараз має стратити ті права, та мусить у тім бачити щось не можливого, нечуваного.

Фактом є також, що в Чернихіві, де селянам відобрано право риболовлі, селяни від несприятливих часів ловили рибу, мочили коноплі і прали біле.

Може мєні хто закине, що і в інших краях коронних є подібні закони. На те з усею рішучістю скажу, що в галицьким законодавстві є окремі закони і постанови, звернені против селян; доказом сього є передовсім той закон о ри-

боловлі, котрого виконуванє спростило чернихівську катастрофу.

Мої панове! Між усіма коронними краями Австрії є лише сім країв, котрі ухвалили краєві закони о риболовлі на підставі державного рамового закону з д. 25. мая 1885. В інших коронних краях та всюди за границею лишив ся доси давній стан річ, так що риболовлє також в славянських рїках належить звичайно до держави, а в інших рїках до прибережного населєня. В інших краях не відбирає ся того права управління, тільки мусять вони тримати ся певних поліційних розпорядженє, особливо що-до часу, в котрім взагалі не вільно ловити рибу.

З тих сімох краєвих законів, ухвалених на підставі державного рамового закону, два, в горішній Австрії і в Сольногороді, не відбирають управлінням права риболовлі. Сольногородський закон політиє риболовлє управлінням; після горішньо-австрійського закону право риболовлі прислугє ревіровому відлївові, вибраному з поміж усіх управлєнєв. В прочих п'ятьох краях постановляють краєві закони арендованє риболовлі в громадських ревірах. Але коли в долінній Австрії, в Країні, Мораві і в Горині та Градиці закон однаково постановляє, що право риболовлі має старство випускати в аренду тому, хто найбільше дає, то галицький закон має дуже цікаву постанову, що „риболовлє має ся виарендувати тому оферентові, котрий з уваги на його особисту кваліфікацію і оферту являє ся релативно найліпшим арендарем“. Отже рішати має особиста кваліфікація і аж потому, річ другорядна, внесєна оферта!

Тепер, мої панове, зрозумієте дещо, чого не розуміли доси. Тепер зрозумієте, чому чернихівські селяни не могли старати ся о аренду ревірів у своїй громаді; зрозумієте, чому в сусіднім Чистиліві прийнято низшу оферту того самого гр. Коритовського, а відкинуто далеко вищу оферту селян; тепер зрозумієте, чому тернопільський староста Завадський послав нашому товаришеві Остапчукowi сказати: „Я прийняв низшу оферту гр. Коритовського (Голос: 10 К), бо він дав мені ліпшу поруку“.

Так, мої панове, Завадський мав слушність: він міг так сказати на підставі тої постанови. Але в тій постанові бачте виразне виключенє селян від виконуваня того відвічного хлопського права. [Притакувані і олєски].

Подібно має ся річ з ловецьким законом. Нема там, що правда, виразної постанови що-до особисті кваліфікації, але в практиці право ловецьке ніколи не віддає ся в аренду хлопам, тільки завісиди ділчанам або комусь з інтелігентів. Сей спосіб арендованя ловецького права має ще й инший дуже некорисний для нашого селянства наслідок, що селяни ніколи не можуть дістати винагороди за школу, яку їм робить дика зєвірина; бо той закон має також дуже цікаву постанову, що той, хто жадає відшкодованя, мусить доказати, що шкоду зробила йому зєвірина з лїсів управненого до ловецтва. А що доси ані дикі ані заяці ні олені не носять відзнак свого пана (п. Цеглявський: Жадних гербів!), так, ані гербів ані інших відзнак, то й не можна також доказу дати.

Мої панове! Я згадав про ті два закони лише для прикладу, але й з сього бачте вже, що кажу правду, що є виняткові закони і постанови, котрим галицьке законодавство чим-раз дальше обмежує і поневолює селян на політичнім полі і чим-раз більше відбирає їм прав. В тій законодатній політиці галицького сойму глядайте, панове, причини того підбурюваня, а в авторах того законодавства, в більшости галицького сойму, знайдете на першій місці тих підбурюючих агітаторів, котрих інтерпретация польського кола хоче винайти. Ся політика галицького сойму заострює, розуміє ся, класові противности. Але не менше причиняє ся до сього і національний та політичний момент. Велика послість і адміністрація у сьхідній Галичині є польська, а селянство є руське. Поки те селянство було темне без національної свідомости, поти в тім процесі переважав момент економічний. Але річ змінилась. Руське селянство почало пробуджуєтись, і процес того пробудження живо поступає. Участь селянства в борбі виборчій, вибори на підставі загального голосуваня, зріст просвітних товариств — те все дуже багато причинило ся до розбудження і скріплення національної і політичної свідомости руських селян. Народ став тепер справді важним політичним чинником, свідомим національної ідеї, а інтелігенція, що виходить зсперед нього і тісно з ним лучить ся, що дини збільшає ряди хоробрих борців за його права. Та з сям не може погодитись польська велика послість і польська адміністрація, а се дальше заострює противности та скріплює тенденцію поборокувати свого противника також на економічнім полі. Бо чим гірше діє ся руському хлопцеві, тим менше може він розвизати ся політично.

В сьому бачите, мої панове, причину, чому в західній Галичині, де також бувають противности між великим а малим властєлем, не доходить до такого знушаня над селянином, як у нас.

При тім усім положенє нашого селянина було би ще від бліди до витрмания, коли би він мав бороти ся лише з своїм політичним противником. Були-ж і в інших коронних краях Австрії ріжничі між великою а малою послістю, а таки удало ся там селянам добити ся своїх політичних і економічних прав. А між тамтими краями а нашим є велика ріжниця, а лежить вона як раз в адміністрації краю. Ті краї мали завісиди адміністрацію австрійську, а наш край має від заведеня автономії виключно польську адміністрацію; і як-раз почало ся політичне і економічне поневоленє руського народу. Наші противники завісиди мають адміністрацію на свої услуги. Києв ділч пальцем, і до села приходять жандарми та вступають з селянами нечувано безоглядно. Таке верховодяче становище, маючи на закликанє всі средства, мусить, розуміє ся, вести до всяких ядухит; воно-ж робить буту у сильніших, завісиди певних своїх побід. В тім буті вступає ся у нас з Русинами, особливо з селянами, з неможливим деінде нарушуванєм їх людських почувань, їх людської честі. І в тім поступованю найдете, панове, дальше підбурюванє, а в тих, що держать ся сєї системи, властивих підбурюючих агітаторів, котрих революція польського кола хоче винайти.

Отсе, мої панове, є тло, на котрім скоїла ся чернихівська пригода.

А тепер єще кілька слів до мериторичної сторони справи. Піддаймо чернихівську пригуду основній аналізі з правного становища, з становища обовязуючих законів. Візавно до Чернихівських жандармів, щоби хоронили право гр. Коритовського. Питаю-ж ся, мої панове: що то було за право, і як треба і можна його було хоронити з становища обовязуючих законів? П. Коритовський, як ми чули, виарендував чернихівський ревір за

Непереманоучі плахти

на рілєвкічї машини, льоксїмобілі, стєри, сїчнарні, вози і т. п. в великім виборі

поруває
найдешевше

СПЕЦІАЛЬНИЙ
Склад лінолеум і церат

Львів, улица Карла Людвіка ч. 3.

10 корон. Против установлення того ревіру, як ми чули і читали, внісся рекурс. Хоч би той рекурс був навіть цілком неоправданий, то таки перед його оконченим порішенням не може бути мови о правосильній аренді, о правосильно набутім праві. Отже те право не могло домагатися за такої охорони, яку йому дано. А коли би навіть не було рекурсу, то факт, що тут мало ся відібрати право іншим особам, котрі його посилали в найліпший вірі від непам'ятних часів, треба було те право віддати набуваючому його. Давних його властителей треба було почитати, що вони нараз тратьте се право, се повинно було у всякім разі стати ся через урядове оповіщення. Але того всього в Чернихіві не було, отже й не було права, котре би оправдувало на охорону із сторони жандармів.

Але припустім навіть, що тут ходило о дійсне право, то питаю ся знов: До чого були в такім разі жандарми управленні обов'язуючими законами? Приписи карної процедури в § 175. і 177., котрі цілком певно обов'язують також і жандармерию, позволяють органам безпеченства, значить, жандармам, лише тоді приставити до суду слідчого прихоплену на горячій вчинку особу, коли ходять о злочин або провину. Але в сім випадку ціле право гр. Коритовського вартувало 10 К, так що вартість рибки, котру він міг стратити, могла найбільше вийти кілька сотиків. Отже жандарми не мали права арештувати хлопця і його матір, тим більше що їм і назависко прихопленого легко було довідати ся і донести до суду. Вони мали не тільки право, але і обов'язок приарештувати того п. Кіршнера, котрий дійсно допустив ся злочину, але не невинну дитину. І тут знов є друге порушення закону із сторони жандармів.

Але що-ж стало ся дальше? О тім широко вже говорили п. Брайтер і п. товариш п. Романчук. Та ми чули від експ. міністра кращої оборони, що те все неправда, його справоздання цілком ивнші; жандарми сі чисті, невинні ангели в сім справі.

Мої панове! Належу до дуже спокійних людей, але і справоздання, які ми тут чули, мусять і найспокійнішого чоловіка обурити. Могу його експ. увіснити, що його органи невірнор поучили його. Маємо між собою класичних свідків, маємо посвід, котрі були на місці і провірили цілий стан річ; ім мусимо передовсім дати віру і на підставі їх справоздань, навіть на підставі донесень ворожих нам польських дивізіонів, як прим. кравіського „Слав-у“, котрий має також офіційальні жерела, маємо право ствердити, що те все неправда, що донесено експ. міністром кращої оборони.

Жандарми не мали права стріляти. Ми-ж чули, що на місці на власні очі переконано ся, що дим почавши громади стоїть цілком неушкоджений, що аві лірика тинку на стінах не обірвана, що вибита лише однісінька шиб, тая, в котру стігав той п. Кіршнер. Деж була причина, котра могла оправдати поведене жандармів? Так має ся справа чернихівська; так дорого оплатили руські хлопці в Чернихіві рибку з реву гр. Коритовського! І того Коритовського перед кількома днями мимо протесту цілої сільської курні вибрано маршалком повітової ради в Тернополі! Сю почесть надали йому польські члени повітової ради в нагороду за проліту кров руських хлопів.

Ось маєте також причинку до відносин, па-нующих в Галичині та до настрою поляків до Русинів.

Дня 25. мая, день перед катастрофою, чули ми в сій палаті бесіду експ. міністра внутрішніх справ, котра з одної сторони упоминала нас до спокою і згоди, з другої сторони цілком виразно грозила одному з наших сторонників переслідуваннями. Мої панове! Гадаю, що правительсто, котре не має сили чи волі гамувати власні органи і здержати від проливу крові невинних горожан, зовсім не має права звертати ся до сторонництва сеї палати з погрозами і переслідуваннями. Гадаю, що передовсім є обов'язком правительства зануздати і ухилити анархію з гори, а тоді не буде воно потребувало боятися анархії з долу. Не належу до сторонництва, котрому, грошено, але мущу заявити, що се не було становище справедливости, яке правительсто заняло в тій бесіді. Брати в карбі є там річ оправданна, де заходять порушення закону, і се є однією можлива міра, після котрої правительсто має уладити свої відношення до сторонництва. Але переслідувати сторонництво лише з тої причини, що воно є таким чи саким сторонництвом, і ворожо заповідати таке переслідування тут в парламенті — се противить ся головним підставам конституції, і для того мусимо рішучо застеречи ся против такого поведіння. (Живі притакування і оплески).

Мої панове! Згода і спокій! Так; згода і спокій треба і мусить ся в нашім краю привернути, але не переслідуваннями, лише справедливою, строгим переведенням рівноправности обох народів. Ми не вороги згоди і спокою; кажу ширше; ми бажаємо такого стану річ, котрий би нам пезволив наших сил уживати не в борбі, а для спокійного нашого розвитку. (Живі притакування і оплески.) Але сею згодою не може бути необмежене панованне одних і повне поневоленне других. Наші суди в краю мусять прийти до переконання, що управильне наших відносин і взаємин є невідпорою коментности для нас і для них; але вони мусять разом годитися з гадкою, що таке управильне не може наступити лише на підставі рівноправности. (Живі притакування і оплески).

Ніякого пониження, ніякого підчинення та ніяких вимоків законів, мої панове! Думаю, що Ви вже переконали ся, що вимоків законів втворюють винимове положення, а з того виходять винимкові наслідки, котрі не лежать в інтересі ні нашої ні противної сторони.

Ваші предки, мої панове, виставили були клич: Вірність з вірними! Рівні з рівними! Сей клич досі не здіснений, він досі є пустою фразою! (Признання).

Та колиб Ви, мої панове, той клич бодай в часті здіснили, то в сій палаті не мали б ми галицьких дебат, не було-б Чернихова, не було-б Фельштина! Не пролило-б ся чимало дорогої крові!

На мою думку, нема такі ивншої дороги, як тільки здійснити давний, щирний клич. Ви вправді сильніші, в Ваших руках є власть, та були в світлі це сильніші, котрих сила ненадійно за одну ніч проломала ся. Непевна є могутність, котра — так як Ваша — оснований ся на панованню; встоюється тільки та сила, котра оснований ся на справедливости і задоволенню. (Живі признання).

Домагати тої справедливости з'обов'язує всіх членів сеї палати, а перш усього поважання членів кола польського, голосувати за наглістю нашого внесення та за його меніш. Вправді Ви заважили, що будете голосувати проти, однак думаю, що обов'язок честі зведить Вам голосувати за наглістю.

Ви підносили жалоби, що парламентарні партії глядять на галицькі відносини, як не тегта ісогніта. Давно тепер нагоду, щоб відслони-

ти трохи той закритий образ та приглянутись йому троха ближше.

Мої панове! Ближше просліджене, як найкорша санация галицьких відносин є нині одним з головних обов'язків цілої держави і сеї палати.

Мої панове! Запевняю Вас, що проволочка, занедбане того обов'язку може пімстити ся на будучині цілої держави найгіршими наслідками. З тих причин прошу Вас голосувати за наглістю нашого внесення. (Живі признання і оплески. Бесідники гратують).

Вражія з пожежу шиб „Оль-Цід“ в Тустановичах.

Принагідно був я в Дрогобичі — отже треба скочити й до Тустанович, щоб побачити такий рідкий пожеж! Вже цікавий був шиб „Оль-Цід“ тим, що дивно викидав зі себе около 180 цистерн нафти — а одна цистерна се 18—19 тисяч літрів! А тим цікавіший, коли вдарений громом — горить!

З Дрогобича (миля від Тустанович) виглядає пожеж ввечерю мов багрове зарево перед сходом сонця, та тільки як перед сходом сонця зарево не мінить ся — тут отсе зарево раз-в-раз блимає, немовби серед сего зарева миготіли блискавиці. Се від того, що нафта бе в гору раз сильнішим, то знов слабшим стопом, та що дими раз менше, то знов більше заслонюють пологинь.

Доходить півиць, як ми вибираємось в дорогу. Недалеко Тустанович виступає вже яснійший образ. Видно вже не тільки луну — але й пожеж та великий стовп диму. Цілий образ має у собі щось фантастичного, щось казочного — ні такого ясного пожежу ні такого кольсального стовпа диму не доводило ся всякому бачити. Приходить на думку, що вже десь бачили ми такий образ! Ага! — рисунок в біблії, як Авлева жертва йшла високо-високо, до самого неба. Така Авлева жертва й тут! Підносиш голову у гору, немовби дивив ся на вершок Чорногори — підносиш й кінця тую доглянути не мож.

То же нічо! — відказує вінник — учора (в суботу) був огонь на цілий кілометр — горіли всі „резервоари“.

Ідемо поміж деревами й на хвили щезає з очей високий стовп огню і диму. Аж ось — ми близько пожежу. Ясно мов у день. До пожежу ще якого пів кілометра — та в лице стає уже тепло. Промокли ми трохи по дорозі; ще до огня кавалок дороти, та ми вже обсижаємо. А далі — треба хіба бути маларем, щоб змалювати невиданий вид. Той велич, що є перед нашими очима, описати годі! Треба-б хіба бачити Везувій, як з нього вибухає в гору огонь — тоді мож би бодай подібне з подібним порівнати. Без того образ вийде слабій.

Вибухає з під землі нафта на висоту 30 метрів (так перше було, як не горіло) — а на землі вже жде на неї пожеж, щоб обхопити ту струю і її пожежати. Чуті громовий шум як при водопаді. При самій землі огонь ясний мов сонце в полудне, а та яснота веде борбу з густими бодурами диму. А тут з боку підноситься в гору ще не спалена ропа — і ось хапає її огонь. Жар і блеск імає за очі. Сподом огнева струя тонка — на кілька десятків метрів — а далі в гору та струя ширшає, кипить, шумить — аж знов губить ся в густім клубі диму. Заслонює очі, бо пече і в думці шукаєш порівняння. „Горючий водограй“ — але вже по хвилі видиш, що за слаба! — З водограю спадає вода на землю — а тут зі землі бухає огонь і несесь в гору, заміняючись в хмари диму. По хвилі утих вітер і пожеж прибирає форму гриба: долом товкий — ясний, вище на нім мов шапка на грибі... Вона кипить, розширюєсь, пухка... Ближше як 150 або й 200 кроків годі приступити — горячо, пече в лице, в руки. Аж тут повіє вітер з противного боку, подоминь до тебе нахилили ся і ти утикаєш з житем.

Доки буде тріпати та пожежа? — доки стане нафти! Може бухати ще тиждень — два — або й місяці. Чоловік проти того пожежу — мов комар проти лямпи.

Сей шиб лежить на ґрунті Бабяка, що мав з него 5 процент брутто. За тамтої місяць дістане коло 3000 кор. Тепер: „Бог дав, Бог взяв! Не тішив ся я перше, тай тепер не плачу“ — каже Бабяк з типовим спокоєм нашого мужика.

„Я панам казав“ — говорить він — „дайте громовий, бо инші шибі мають! Але не дали. — Nie będziez was szkodę uczę! Gromy!“ В кілька днів по тім в суботу 4-го; стояв Бабяк коло своєї хати, що лежить недалеко шибі били громи, світло ймило його за очі — деревляне руйноване стануло в пологинь і бухнуло димом!

При бурливім вітрі могли-б заняти ся й инші шибі, заглом від огню грозить небезпека цілим Тустановичам.

Володимир Б.-к.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 18 липня 1908.

Підпиране ремесла.

Відень. (Тоб.) Ввечері відбуло ся перше засідане прибічної Ради для підпирання ремесла. Промовляв міністер Гесман, підкреслюючи велике значіння ради і її завдань. З Русинів іменовані в склад Ради посол Микола В. С. і Л. К. О.

Дипломатичні з'їзди.

Відень. (Тоб.) „N. W. Tagblatt“ доносить, що англійський король приїде до Італії дня 12. серпня. В тім дні він приїде до Гмунден, де зустріне ся з цисарем Францом Йосифом, з котрим поїде до Італії. В товаристві обох монархів є оба міністри заграничних справ. З сього зазначають, що на з'їзді будуть обговорювані важні міждержавні kwestії.

Петербург. (Тел. пр.) Вскі чутки про подорож царя Миколи на двір італійського короля є неправдливі. Між італійським і російським двором нема ніяких переговорів про ту справу.

Процес Айленбурга.

Берлін. (Тоб.) Трибунал по довгий нараді постановив на внесенє прокуратора відложити розправу на необмежений час та обжалованого задержати в в'язниці. Кн. Айленбург голосно за протестував проти відложень, бо тут ходить не про його здоров'я, а про очищення його від закидів; наслідком-же відложень розправа він може передити померти.

Події в Росії.

Одеса. (Пет. аг. тел.) В одній торгівлі вибухла бомба, котру приніс якийсь робітник. Наслідком вибуху згинув той робітник та 6 осіб в тяжко ранених.

Тифліс. (Пет. аг. тел.) Президента Кавказького вишнього суду, Волкова, напав на улиці якийсь незнайомий, зранив стрілами революверами в голову та втік.

З Персії.

Тегріс. (Пет. аг.) По кількох промовах духовних, проголошених у мечеті, котрий стоїть у християнській ділянці, многогисична юрба пода-

ла ся до сусідної ділянки, щоб зажадати вида-лення Ракім-хана з міста. Юрба грозила святого війною, якби її жаданя не послушали. Ізді хана перед юрбою втікали в гори. Що стало ся з ханом, досі не знати. Юрба знищила дім шефа податкової управи. Революціоністи і їх прихильники мають власть в своїх руках.

Страйк в Англії.

Бернінгем. (Тоб.) Страйкуючі робітники з копалині вугля в Адамбі напали на поїзд, що віз страйколомів, забили ввечері, котрий був у поїзді, та зравили 15 робітників. Другий поїзд перейшов спокійно. Губернатор держить війське приготуване, щоб в разі потреби, вислати його до Адамбіля.

НОВИНКИ.

— Взірець „староруського“ стилю. Поручаємо нашим читачам „розвеселення“ ради прочитати собі отсю новинку, дослівно передруковану з останнього (27) числа „Русского Слова“. Ось текст тої літературної перли: „Драбъ чи злодѣй? Украинскій хунузы розсинули послѣдними часами межъ народъ въ тысячахъ примѣрникахъ брошюру подъ такимъ заглавіемъ: „Украинці и москвофилы або якъ росла наша на-родна свѣдомость и сила — и хто їй помагавъ, а хто шкодивъ. Написавъ для освѣдомленія своихъ братовъ зъ-подъ сѣльскої стрѣхи Хлопскій сынъ. Львѣвъ — накладомъ Ивана олитикъ“. Въ той брошурѣ возвеличилъ тотъ сук... чи тамъ хлопскій сынъ всѣхъ украинцевъ подъ небеса, а русско-народную партію съ ей Обществамъ, послами и т. д. сѣбѣ вѣдѣвъ сѣ болотомъ. Та не въ томъ дѣло, бо мы уже давно привыкли до плутовствъ, прусскихъ марко-хабѣвъ, но дѣло въ томъ, что та драбня пускаєся на такі лайдацтва, что человекъ не стає уже терпѣливъ. Коли хунузы шпіоновали русскую армію, то переодѣвались за русскихъ солдатѣвъ, коли сатана искушалъ людей, то прибиралъ статъ ангела, а коли украинцевъ поїхало на село туманити русской народъ, то написавъ свою брошюру зъ этимъ оліею! Видите, что за скоты тѣ прусскій лѣокан; они идуть волками межъ русскій народъ, а одягають овечью шкуру, чтобы ихъ не познати. Бачность, русскій народъ, бо то не бараны, но хижіи волки, а волка жене-ся съ подбѣрѣя русского мужика съ оружіемъ въ рукахъ! Но тутъ не конецъ еще лайдацтва; за нимъ иде „украинское“ архи-лайдацтво, бо напечатано на брошурѣ, что ю выдалъ извѣстній межъ русскими народомъ и долготѣйній писатель изъ „Русского Слова“ — Иванъ Политикъ! „Якъ вы тоє назвете люди? Не злодѣй то? Крадуть имя нашего человека, чтобы при помощи того имени украсти довѣріе русского народа для своей брошюры! — Мы вернемъ еще до той брошюры, а на разѣ передаемъ всѣмъ нашимъ читателямъ и вообще русскимъ людямъ до вѣдомости, что ту брошюру написалъ украинскій драбъ, а выдалъ украинскій злодѣй!“ — Крепко і культурно, правда? А таки приємно бачити, як ті „старорусини“ в шевській песні лають ся на всі застави!

— Вже й Полякам за багато денунційний! Справа засуду п. Евгені Ч. ньювої перемисльським судом за нимже похвалюване вчинку Сичинського, на підставі денунційний II „притягатель“, викликала навіть в „Przeгляд“-і голос здивування, хоча в дуже обережній формі. „Przeгляд“ каже виразно, що „rozstawa pruwatna, w pruwatnym domu, nie może mieć znamion zbrodni politycznej, zwłaszcza, że nie szło o przygotowywanie jakiegoś czynu, lecz tylko o osądzenie czynu już przez innych dokonanego“, — і зазначає, що при розправі не було „безсторонних“ свідків, а вирок застав лише на підставі зізнань самих денунційнок. На осудженні самої денунційний у „Przeгляд“-і не стало конвенцій чи відваги, а тимчасом сей факт денунційний зовсім не відокремлений, а є внім одним з безчисленних познань від неправди, яка захопила в останніх часах майже цілу польську суспільність. Пригадаємо, що по замаху Сичинського денунційний на Русинів управляли всі верстви польської суспільности, від найнижчих до найвищих. Сі денунційний тим підлітші, що майже все опирають ся на приватних ексказів і розмовах Русинів, переважно умисно в тім шлі знайомими Поляками спровокованих. Алвекати Русини, заступаючи безліч обжалованих о §. 305, могли-б багато в тім напрямі сказати. З нагоди самого процесу Сичинського вплинуло до суду карного у Львові до двіста донесень на Русинів, денунційний так вітчємних, що навіть польський суд складав їх до актів Денунційний на Русинів не лише молоді „патріотичні“, але й старші люди, на визначніших становищах. Денунційний навіть гімназійні професори на своїх найбільших товаришів, Русинів, денунційний судові радники, а навіть університетські професори. Між львівськими Русинами загально звісний факт, як на одного з них, чоловіка з докторським дипломом, бувшого судію, зробив донесення до суду його „приятель“ і товариш Поляк, також доктор права і бувш. судія, використавши приватну розмову при пиві... Один властитель каменіць Поляк заденунційвав 14-літнього гімназиста-Русина, що мешкав в його каменіцї. В денунційний заявив виразно, що хоч не знав ученика особисто, але припускаючи, що він „гайдамака“, бо ходить до руської гімназії, зачепив його в брамі і повісив розмову з розмислом на справу Сичинського, виманив у него „похвалюване замаху“. Подібних фактів можемо навести цілі десятки, а всі вони свідчать, як низько упали морально ті, що на кожнім кроці чинять ся перед нами „вистростію“ своєї культури і при кожній нагоді раді би відгравають серед нас ролю одиноких провідників та учителів.

— Платня робітників в північній Америці. Цензусове бюро Злучених Держав видало статистику, з котрої наглядно видно, яку платню побирають в Зл. Державах робітники поодиноких категорій. Говорить ся тут не про сю знижену платню, яку побирають робітники тепер, в часі „фінансової кризи“, навряд, статистика займає ся висотою платні в р. 1904, то є тоді, коли ще панував загальний „добробут“. З цілої сеї статистики видно, скільки то властиво вартував сей славний „добробут“ та яку то платню одержували робітники за продажу своєї сили і робучих рук. Кидє вона цікаве світло на американські „добрі часи“, коли вчитаемо у ній, що діти заняті по фабриках побирали 1-84 доларів в жінок 2-26 доларів на тиждень, та що мущини, щоб вийти на пересічну платню 23 доларів в тиждень мусіли кроваво надрабати руками. Однак се не є пересічна сума, се виїмки. Але і браз пересічної платні виглядає зовсім відмінно від того, що ми привикли бачити і чути з американських часописів, коли лиш зійшла мова на давнішні „добрі часи“. Цифри, на яких опирає ся статистика, виняті з викизів 123.703 індустриальних заводів з цілого краю, в котрих було занятих 3.297.819 людей. З загального сего числа кругло було мущин 2.620.000,

жінок 588.000 і дітей, (низше 16, року) 90.000. Загальне число робітників занятих в Злучених Державах влучивши і тих, що не обняті статистикою, вносило під пору 5.470.000 людей.

Показало ся, що в хвилі найбільшого добробуту більше як половина усіх робітників в краю побирала 9 і менше доларів в тиждень. Пересічна плата для всіх робітників в цілм краю випадала по 10-06 дол. в тиждень. Пересічна платня самих мущин вносила 11-16, жінок 6-17, а занятих дітей 3-46 дол. на тиждень. Найвисшу платню дістають каменарі з пересічною тиждневою платою 21-68 дол. За ними йшли мужеського пола робітники в фабриках горстєв з платою 16-90, за ними робітники в заведевах літографічних, при гравірованню плит до друку і т. п. а платню 16-88 дол. на тиждень. Годинники мужеського пола побирали 16-16, жіночого пола 8-93 пересічно в тиждень. Се є група робітників з найвищою платою, проти якїї стоять знов сі з найнижшою. Тут находимо яко найгірше платних робітників, занятих при добуванню терпентину з сатнею пересічно 5-23 дол. в тиждень. Наведені тут групи робітників становлять два противоложні кінці в сій гієрархії: то є групи з найнижшою платою. Група з найнижшою платою становить найбільший контингент усіх робітників. З поодиноких фавіх пересічна платня вносила ссє: Робітники заняті по фабриках обув, пересічно побирали 11-88, жінок 7-60 дол. Заняті в краєвцї мущини 12-24, жінок 6-07 дол. Робітники в фабриках електричних машин і апаратів діставали 10-85, в відливачарх і гутах зелєзта та при будові парових машин 11-88, столарі при робленню домових меблів 10-16, коли жінок заняті в тім самім (послїднім) фаху побирали 5-53. В скляних гутах плачено пересічно 14-10, ткачі при роботах паньчочових, мужеського пола побирали 8-90, жінок 6-01. Ковалі і робітники в сталїнях 12-56, карпентери (Sachs, doors and blinds) 11-55, заняті по друкарнях (складачі) 12-94, ті самі однак заняті при наборі часописів 13-13. В фабриках тютюну і цигар плачено мущинам 11-14, жінкам 5-97, пекарі діставали 11-77, при будові возів зелєзничних і трамвайних 10-83, капелюшники 13-27, заняті в броварях 14-37. З того видно, що платня в головних фахах для мущин обертає ся заедно коло пересічної плати 11-60 доларів на тиждень.

В статистиці впадає замітно в очі ріжниця в платні, яку платять на полудни і на півночі. І так приміром, коли пересічна тижднега платня на півночі вносить 8-52 то на полудни в тім самім фаху платять 5-14. Рїжниця отже вносить 3-38 дол. Коли жінок на півночі дістають приміром 7-24, то на полудни лише 3-87, отже о 3-46 дол. менше. Порівняне цїфр платні на півночі і на полудни дає ясну відповідь на питанє, чому робітники з півночі не хочуть іти до полудневих гандлярів невідільниками. Загально ся статистика (з року 1903) показує, що платня в порівнанню з попередніми літами незначно зросла, однак зовсім не є така висока, як про се вічно горляють американські капіталісти і як би виходило з їх оргів і часописів. Зрештою підвисшене платні полишило ся дуже позаду з загальним підвисшенем плати за артикули жинности, за ренти, за помешканє і т. д. Також вище наведені пересічні платні в дійсности зовсім не відповідають пересічному доходу робітників. При обчислянню не мож було взяти в рахубу часу безробітїа. А робітники чейже знають, що се значить.

— Про хмаролом в живчєвськїм повіті донсєть тепер такі подробности: Нещасне село Ющина лежить над потоком Ющинкою, що впадає до ріки Соли, і має понад 1000 мешканців. Кравіські газети доносять, що ввечері дочислено ся вже 29 осіб, котрі погбили у воді, що забрала їх в часі сну. Один 11-літній хлопець уратував ся лише завдяки тому, що вода кинула його на дерево. Мешкальниці домів знищила вода 9, господарських будинків 20. Крім того погбило 36 штук худоби. Хмаролом, що був причиною катастрофи, кинув величезні маси води у глубокий яр, котрим пливе Ющинка. Яр є спадистий, тому води завалили ся з шумом на діл до ріки Соли і виповнили дно кїтнини, на котрій складах стояло кілька загород. По дорозі забрала багато зрубаного дерева, кинула його о стїни хат і stodil, котрі завалили ся з тріском і в одній хвилі сплили разом з сїм, що було в середині. Стало ся є так швидко, що заки мешканці поблизьких домів, котрі на перший гук поспішили на беріг потоку, всілїи збіжи на діл, застали вже руїну. — Дія жертв катастрофи в Ющині президія намісництва внаслідкувала 3.000 корон.

— Дрібні вїсті. Населєня Київ̄а по останнім обчисленям вносить 431.425 осіб. Десять літ тому взал мешканців Київ̄а обчислено на 247.432 ссїб, —

Опозити:

Завтра, в неділю: Анастасія (лат. Вілкен-тиня). Позавтра, в понеділок: Томи препод. (лат. Чеслав і Кас.). Ві второк: Проконія муч. (лат. Праксиді дїви).

□ Репертуар руського театру в Кутах. Сєля Цукермана. Початок о 7 вечером. Лише 4 вистави.

Ві второк дня 21 с. м. „Продана наречена“ опера в 3 дїях Ф. С. етани.

В четвр день 23 с. м. „Надія“ славно-зїсна драма в 4 дїях Г. Гаєрмана.

□ Для хорого письменника, до Наук. Товариства ім. Шевченка на кн. вкл. „Крєв. Союза Кредит.“ ч. 5000, вилуили дальше такі жертви в коронах: д-р Теофіл Кормос 25, о. І. Г. з Т. 10, Н. Н. Львів 2, Остап Луцький 1, Сороки від Бучач 2, Катерина Кульчицька, Золочів 5, Мих. Галушницький 5, Марія Королік 50, о. Ізидор Глинський складає 35, Ол. Драчка скл. 3, Кость Гукевич 30, Олена Леонтовичєва скл. 3. Кругом земляків Відєнь через д-ра Павлюха 20, Ученики VI. А. гімн. Перемішль 12, І. Подоланчук 4, Волод. Гвоздович скл. 16, Учителство Святинични через В. Равлюка 26, Русини-Українці з Сарєва через Яворського 50, Антан Копровський складає в Руській Бєсїдї в Самборі 34, Гедими Лисинський 10, Ученики II. кл. А. гімн. в Перемішлі 22, Богослови-Українці з Черновцєв 12, Никола Левицький складає 7, Тодар. Українск. студентів „Сїч“, Чернівці, скл. 37, д-р Вол Гуркевич, складає на лісту Руського Касна в Стрию 100, І. Раковский Коломия, складає 200, Дмитро Угрин 5, Теодор Котич скл. 4.

□ З Сокеля. Заходом місцевих товариств відбулуть ся дня 26 липня с. р. в сєлі „Народного Дому“ ввечері ковалю музицальні в честь Тараса Шевченка. Початок о 8-ій год. вечером.

□ Віччанє п. Корнила Стрийського, укїнєного богослова, з панноу Наталюко Лукавєською відбуде ся дня 18 с. м. в Надвірній в тамошній руській церкві. 988

Де „Народної Гостиницї“ пр. іхал дня 18 VII. 1908. Іван Джульський, Мельнич; Порфирій Яремчук, Підгайні; М. Гіберн, Коломия; Юстин Гаврилович, Чарів; Андрій Пелєський, Кіпчинці; Лукіян і Марія Черемиські, Булавні; Клим Левчицький, Рєчів; Елеонора Зялєцка, Тєврі; д-р Алєксєй Сєвєков, Сєвєск; д-р Іван Сєвєков, Дєлєтин; Ілья Струн, Бїльчє золотє; Теодор Ієвєч, Тєрєбєвє; Марія Жук, Брови; д-р А. Куровєч, Кєлєч.

Купуйте і ширіть тисячами видана „Дешеві бібліотеки“ дотепер вишло:
 Ч. 1. „Веселі вірші“ Степана Руданського (готовить ся друкий наклад) ціна 8 сот.
 Ч. 2. „Історичні пісні українського народу“ впорядкував Мирослав Січинський. Ціна 8 сот.
 Ч. 3. „Пан Потоцький“. Оповідання про Каньовського і іншу польську шляхту. Ціна 8 сот.
 Ч. 4. „Назва наших днів“ вірш про Мирослава Січинського і його матір, напис. К. М. Ціна 2 сот.
 Висилається за найменше 8 прим. „Дешеві бібліотеки“ за попереднім надісланням грошей на адресу: Ю. Балицький, Львів ул. Зибіткевича ч. 3. „Академічна Громада“. При замовленні до 1 кор. найліпше прислати належність в листі поштовими марками або марками „Руського Товариства Педагогічного“; при більших замовленнях треба посилати гроші поштовим переказом. За посиланням книжок не висилається ся.

Надіслане.

(Защо рубрику редакція не відповідала).

Оголошене вироку в справі охоронної марки.

Вироком ц. к. Суду окружного в Золочеві, в дні 10-го жовтня 1907 ч. № 168/7 виставлено засудження Якова Апфельштіта.

шніт, купець в Бродях, за неправдиве уживання охоронної марки, яка прислужувала йому п. Юліану Прісею, який тоді сказав чужої в Бродях, і уживався на приналежності чужої марці, а саме: виставив на рік того позначки ц. к. 33/8 1901, в марковій реверсії під поз. 31 і 32 по купці § 25 уставу в дні 6/1 1840 19 ч. Б. в. з. — на гривню в жовтні 300 кор., а в сьогодні несплативши на кару арешту через 30 днів, по думці же § 389 п. 2. на задоволення пошкодзованому і повиникові п. Юліану Прісею коштів карного поступовання в жовтні 170 корон.

Ц. к. Найвищий Трибунал касаційний у Відні вироком в дні 5 червня 1908 ч. № 158/7 не ухвалив зажалених.

незаконності засудження Якова Апфельштіта на то ухвалив відкликати пошкодзованого і повинника Юліана Прісею в той спосіб, що підвищує кару вложену на охоронного п. Якова Апфельштіта в 300 корон на 100 корон виставляючи на 100 днів арешту, рівнож і підвищує кошти і виставляючи в жовтні 170 кор. на 300 корон.

На конець вистав посідаючи вироком засуджений пан Яков Апфельштіт на задоволення п. Юліану Прісею коштів вступивши розправу у Відні в жовтні 170 корон.

934 1-1

Цінник машин до виробу дахівок цементових з всякими потрібними поясненнями видала Спілка для господарства і торгівлі в Перемишлі і своїм відборям вже розіслала. Хто его ще не одержав, най до нас напише, а вишлемо безплатно розіслати даром і цінник штучних навозів.

690 2-2 ДИРЕКЦІЯ.

Ученики VIII класу класиці вч. — Ежен Міхаліч, Львів, ул. Крупська ч. 25 Б. 925

Ученики в укінченому II кл. гімназ. або вишково, потребує коріння торгівля Івана Борка в Це-902 ремішля. 3-6

Потребуємо даха, пер-928 шеньство мають дахи знають ремесло. Дахика е, а дахикі усяві под-928 ахост: Уряд парохіальний в Да-928 шівці, п. Устрика долини. 1-3

Пошукує ся інструкто-927 ра для IV. і VII. кл. гімн. на цілий рік. Кружечки. Аркадійки. 1-3

Кандидат II. р. сем. уч. 929 пошукує лекції на час ераї або і на цілий рік. Зголошення: Петро Сметана в Жужели п. Беа. 1-1

Бурнут почта Жабе, жех 935 стації Борота Заведення лічачо-купельне. Ціа 935 ком відношене. Вода жезіно-935 гавова, прима в смаку. Пен-935 сии від особи 5 кор. денно. Ціа 935 відношене на замовлене карткою 935 вислав. Управа завод на. 1-3

Морелі 4 кор., іспанські 937 вишні 4 кор., огірки 937 4 кор. в кошиках по 5 кг 937 франко вислав на посилатому 937 Мовес Венкерт Залішки. 3-6

Залішкиві априкози по 4 К. 904 іспанські вишні по 4 К., огірки 904 по 4 К. в 5 кг. кошиках оплаче 904 но на посилатому вислав Мовес Венкерт, Залішки. 3-6

Залішкиві морелі вишні 904 гарні, гарні, гарні по 5 кг. 904 вислав на посилатому 4 кор. 904 Чухов РЕНДЛЮДИ по 5 кор. 904 вишні, грушкі і яблука 904 по 3-50 кор. 904 Ізраель Фенстер, Залі-904 шки. 898 2-5

Звертає ся увагу Вир. 486 Оттіа і Хв. 486 Комітетів церк. на артистично-486 рибарську робітню Еост. Шу-486 лавенська, Львів, ул. Шпиталь-486 на 38, яка піднімає ся робіт-486 входить в круг прикуратува-486 ння церков. За виконану роботу 486 гарантує. Цінники даром і о-486 платно. 486

Від 20 літ 899 знамі в доброті кождя воляні 899 і класові по К. 4, 7, 12, 15, 17, 899 20, атласові, пошкові по К. 22, 899 28, 30, 36 і вложе. МАТЕРІАЛ 899 чистого волосині від К. 25, 30, 899 36, 40 до К. 70 на три подушки. 899 Матеріал в морської траву по 899 К. 13, 16 і 20. СІННИКИ ви-899 шні і пружинні ПОДУШКИ, 899 КОЛІ, капи на ліжка, дивани, 899 великі ліжка і комодні ури-899 дження покло, найдешевше по-899 ручають. 899

Шустер і Точиський 899 Львів, ул. 8 мая ч. 5. 899 34-80

Адвокат Д-р Миско Партицький
Лікар Д-р Роман Яросевич
 в Станиславові ул. Собіського ч. 22, над кавярнею „Габсбург“ 673 3-3

АДВОКАТ
Д-р Микола Шухевич
 оборонець в карних справах
Д-р Володимир Старосольський
 Канцелярія: Львів, ул. Сикстуська 920 ч. 27. проти „Народної Гостиниці“ 2-5

„The Gresham“
 тов. забезпечення на життє в Лондоні, що стоїть під контролею австрійського та англій. правительств.
 Фонд гаранційний для забезпечення в Австрії через ц. к. правительствознавців вноситься **кор. 34,620.913.**
 Нові тарифи в різних комбінаціях і проспекти вислав даром і оплатно
 Генеральна агенція для східної Галичини, Львів Коперника 21. 842 5-11
 Особи які мають розсуджені товариські внески можуть як акціонери бути прийняті за сталою платою і провізією

Коперницький і Син
 Оптикі і Механіки у Львові площа Галицька ч. 1. (проти Банку Гипотечного на планітарних площі Галицької) поручають:
 Барометри анероїди по 7, 8 і 10 К. 12, 15, 20 і 24 К. Л. Барометри цінні по 12, 15, 24 і вложе. Барометри горючими в найближчій пів-900 бори окуляри, пів-900 жері, лопи і влож-900 ки інші прибори оптичні. 1

Великі напруги поажджує ся як тайкопирі і най-900 дешевше. 1

Для літників
Вілля „Олена“ в Дорі н. Прутом
 покої і пенсії
 від 15. червня до 15. вересня.
 Чудова околиця, кругом гори і ліси, купіль в Пруті, дуже лагідний воздух, до Яремча 2 до Де-900 лятина 5 кілоом. — Близша відомість у Пані О. 645 10-0
 Калитчукової в Дорі. 645 10-0

Бюро подорожних пошу-903 кує гараз здіб-903 ного кореспондента польсько-руського. „Ан-903 гайське перенствство“. Бюро 903 дивеня Бухтаба, Львів. 2-5

Ул. Тиха ч. 1 — пл. Домбровського ч. 5
 Від 25 літ існуюча крава фабрика церамічних виробів
Арнольда Вернера
 в ГЛИНСЬКУ
 поручає свої виробі з огнетривалих мате-915 ріалів, кілька разів на вранні виставах зо-915 лотою медалю відзначених, по дуже при-915 ступних цінах. 915 2-8

РУСИНИ!
 Жадайте у всіх трафіках, тогговлях і крам-915 ницях лише ТУТОК і ПАПЕРЦІВ з першої 915 галицько-руської фабрики
Евгена Білінського в Зображі
 8 доходу сей фабрики йде на будову церкви в Сенані 915 35%, на школі і бурсі тов. педагог. 10% а на вложі 915 і скроті по свячениках 5%. — Держі ся покляну: 915 Смі до свого! 735 7-2

ОГОЛОШЕНЕ.
 До Інституту Руського товари-915 ства Педагогічного у Львові ул. Театинська 915 ч. 19 буде прийнятих на шкільний рік 1908/9 понад 915 40 учеників під слідующими умовами:
 1) Місячна оплата 45 корон. За те отримає 915 ученик поміщене, харч, світло, опал і безплатну 915 поміч в науці.
 2) Батько, зглядно опікун, має бути членом 915 Руського товариства педагогічного, зглядно впи-915 сати ся в члени.
 3) За інвентар, окрему поміч в науці, пране, 915 напругу одже платити ся окремо.
 3 огляду на велику дорожню у Львові, як 915 також намірені поліпшення, які будуть переведені 915 в Інституті в р. шк. 1908/9 місячна оплата не 915 може бути рішучо нікому зни-915 жена.
 Подана зглядно зголошення (від родичів зглядно 915 опікунів бующих елеві Інст.) просить ся вно-915 сити на адресу: Управа Інститута сьв. о. Ніколая 915 у Львові ул. Театинська ч. 19 до 1 серпня 1908. 915 Д-р Остап Макарюшка о. Теод. Лезжогубський 915 голова коміт. Інст. 886 4-4 контр. Інститут.

КРАСВИЙ ГОСПОД. МОЛОЧАРСЬКИЙ СОЮЗ
 в СТРИУ 441 14-2
 спродає найдешевше
машини до цементових дахівок.
 Доставка до стацій залізничної за 915 тівку або на силати. — В ціій найви-915 ше 1300 К, а поучем відбирателя виробу. 915

Приватна гімназія Шольца
 в Градці (Graz, Grazbach-Ecke Maigasse)
 з правом публичності а сьвідомства зрілості важні 915 як з державної. — Знаменитий

ПЕНСІОНАТ
 власний дім, дуже здорова околиця, і совісна опі-915 ка над питомими добрі інструктори, уміркована 915 ціна. Цілковите заступство родичів.
 Пенсіонат отворений і підчас ферній.
 Підчас ферній наука до поправок, промоцій і вступ-915 них іспитів. Курс приготування до прийняті до 915 І. кл. шкіл середних розпочинає ся 1. серпня. 824 5-16

Поручає ся дешево і совісно 915 артистично-ритмичне заведе-915 нне
А. Зігмана
 у Львові, ул. Сикстуська ч. 14 915 КОВТІЯ
 металевих і кавчуко-915 вих штампілій
 Менюграмі, герби і всякі графури — вписки ритознаї 915 і інші, правснї бляхи для сторожів і тоарств. — По-915 ручає ся яко доставляє розважних руських тоарств і Ура-915 дія парохіальних. 915 9 100-2

Від 1368 р. уживане
БЕРГЕРА МЕДИЧНЕ СМОЛЯНЕ МИЛО
 поручає азначенні лікарями, уживає ся в переважній часті 915 європейських держав з успіхом против **вологого рода** 915 **шкірної виспінки**, особливо против порпів і хронічних 915 нехот шкіри та паравітів, припше, також против червоности 915 носа, відморозжів і печеня ніг. **Бергера смоляне мило** 915 має в собі 40% **деревної смоли** і воєм відрижкого ся 915 від усіх прочих смоляних мил по торгівлях. — Ціа упертій 915 нехот треба спробувати дуже умішного

Бергера смоляно-бірного мило.
 Як лагідніше смоляне мило 915 до усунення **вологої нечистоти** лия, про-915 тив виспінки на шкірі та голові у дітей, як 915 також неспіване косметичне мило до **милі**, 915 **купельні** до **щоденного умиття** сіу 915 жуть

Бергера гліцериново-смоляне мило
 що містить в собі 35% гліцерину і в ольго напругує, 915 дається як дуже добре средство на шкіру уживає ся в **важ-915 ких** успіху:
Бергера бородавче мило

особливо на весняний, осуду, оплаче-915 нє від сонця, утрп і воємкі лину 915 шкіру нечистоту.

Ціна штуки немоді повнової сорти 70 с. разом 915 з поучем як ужити.
 Домагає ся треба в аптеках і докинь склапах враз-915 но Бергера смоляного мила та ужити на умішену в бочу 915 охоронну марку і підпис вірні G. Heil & Co. на кождій 915 етикеті. Превіжане почесним медалем у Відні 1893 і золотим 915 медалем на виставі в Парижі 1900.
 Всі інші медичні і гігієнічні мила марки Бергера 915 вичислені в інструкції уживаня, додані до кождої штуки мила.
 Дістати можна у Львові в аптеках: Якова Вайера, Ка-915 роля Діла, Петра Мікошяна, Якова Пінсея-Поратиского, 915 Жигмонта Ружера, К. Слезенського, К. Вілєвського, Едвар-915 да Врікнера, І. Пінєдеса, Сімеона Гас, д-ра Т. Варшавського 915 в дрогуеріях: Петра Мікошяна і С. К. Г. Гріншана, Ф. Транс-915 ельєрера, Ізидора Фрухтмана. — У Вашицьких н. Ч. у антика-915 ра Емілія Вілєрера а також у всіх галицьких ант. 407 16-26
 Головна виснака: G. Heil & Comp., Wien I., Sterng. 8.

Парцеляційне Товариство
„ЗЕМЛЯ“
 у Львові
 ул. Сикстуська ч. 43/6

Конто почт. шаді. 97.255. Адреса для 915 телеграмів: „Земля“ Львів. Вписове 5 кор. 915 Уділ вносить 200 кор. на сплату ратами 915 місячними найменше по 10 корон.
 Переводить парцеляцію маєтків в Га-915 личині і Буковині.
 Уділяє кредити і помагає до узисканя 915 кредиту в інших інституційних фінансових на 915 купно землі.
 Завзає місцеві спілки парцеляційні 915 до означенного маєтку.
 Приймає вкладки щаднічі на 5%, при-915 нимає також вкладки до обороту на знач-915 но вищий процент і до подіюючих інте-915 ресів за виповідженем після особної умови.
 На жаданє всякі інформації.
 Урадові години від 10-1-ої рано і від 915 5-7-ої вечером крім неділі і сьвят.

Розклад залізничних поїздів
 важний від 1. мая 1908.

До Львова	рано	перед	по	вечер.	вночі
приходять з	пол.	пол.	пол.		
Краків	5:50	8:55*	1:30*	5:45	9:50
Краків	7:25	9:30	—	8:40*	2:30*
Рашова	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:30	12:00	2:15*	5:40	10:30
Черновці	8:07	—	2:05*	5:57	9:30
Черновці	—	—	—	6:40*	12:20*
Станиславов	8:40	—	—	—	—
Коломи	—	10:30	—	—	—
Остри	7:29	11:43	8:50	—	11:50
Пустомит	7:29	11:43	3:50	9:58*	11:00
Самбора	8:00	10:30	2:00	—	9:10*
Льбів	8:00	10:30	3:00	9:10	11:45*
Рави руської	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:36	1:15	5:00	9:35	10:10*
Бруховиці	7:10	10:05*	1:46*	4:50	8:30
Бруховиці	8:15	12:40	2:27*	5:30*	9:35
Винної вода	8:50	7:25	1:10	5:45	9:50*

Зі Львова	рано	перед	по	вечер.	вночі
відходять до	пол.	пол.	пол.		
Краків	8:50	8:25*	2:45*	7:00*	11:15
Краків	—	8:40	6:12	7:35	12:45*
Рашова	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16*	7:45	11:10
Черновці	6:10	9:35	2:28	—	10:30
Черновці	—	—	9:10*	—	—
Станиславов	—	—	2:40	—	—
Коломи	—	—	—	8:08	—
Остри	7:30	—	3:25	6:42	12:25
Пустомит	7:30	10:35*	3:25	6:42	11:25
Самбора	6:00	9:06	4:00	—	10:45
Льбів	6:00	9:05	2:15*	4:00	10:45
Рави руської	6:14	11:05	—	7:10	11:25*
Янова	6:58	9:15	1:35*	3:35	6:30
Бруховиці	7:21	11:05	2:30*	5:10	8:34*
Бруховиці	9:00*	12:41*	8:45	7:10	11:35*
Винної вода	8:50	—	8:30	7:25	11:15

ЗАМІТКА: Поєднані поїзди сьвіт нечистоті знаком * По-915 їзди їхні лише в неділі і сьвяті знаком + — в неділі і сьвяті 915 від 28/6 до 12/9 бують н — в неділі і сьвяті від 1/6 до 30/4 915 що десь бують з.

Позір! ЗЕМЛЯКИ! Даром!
 і оплатно жадайте багато ілюстрований цінник Товариства 915 Генеральна торгівля і продукція 915 перед тм М. Паоїчичи Руське Товариство в обм. пор. 915 Відень, 181. Theresienstrasse 73.
 З него довідаєте ся, що ми доставляємо 915 по фабричних цінах і зна менітій **КОСИ**
 якості з власної фабрики в St. Katharein в Стирії **серпи, молот-915 ки, бабни, брусни, машини до клепаюа кіс**, які у других 915 коштують К 7, у нас ті самі лише 3-50, просимо лиш порівняти, яка 915 то ріжниця! — Крім того доставляємо чимлі товари веліні, товари га-915 лантерній, ману еактурні, блаватні, презрасні хустки, пологна, 915 на члнє кухонне і столове і т. Гарно ілюстровані цінники наші виславмо до урядів 915 парохіальних, громадських, шкіл, читалень, півдє церквних, крамниць і т. 915 **Редимці!** Товариство наше руське, засноване в першій мірі для Вас **Земляки!** 915 **Купцяи уділяємо високий рабат!** 743 5-2

Лише 40 кр. коштує у нас **железне ліжко** з бляшаними боками, 915 з пружинними матрацами, колдрю і полушкою. 915 Поручаємо рівнож дешево власного виробу, під 915 гваранцією лише найліпшої якості комплектні спальні, ідалні, мужеські 915 покої, салони, люксові меблі і гнуті, моєжні карніші від 5 К, софи, 915 отомани, ліжка железні, моєжні і дитинні, дивани, хідники, портієри, фі-915 ранки, стори, капи на ліжка, меблеву матерію, колдри, матраци, кокики, 915 подушки, простирала і т. д. При більшим замовленнях можливо найдоді-915 нійша сплата на рати без підвищення ціни.

Станислав Точиський
 у Львові, ул. 3-ого мая ч. 5. 630 10-10

В 6 днях до Америки,
 Канади, АРГЕНТИНИ і БРАЗИЛІЇ
 Переїзд подорожних до
Falck & Comp.
 Hamburg, Raboisen 30 Amerikahaus.
 Кореспонденція у всіх мовах.
 185

Кольосальний зріст приватних висших, середніх та інших шкіл різних типів останніми роками дав змогу брати освіту значно більшої кількості молоді, ніж попередніми роками, а між сего молодіжні значно більшість українських селянських дітей, що дотепер за браком відповідного числа шкіл бавили в темноті. Український рух, що з стиглою силою прокинувся серед українського універс. студентства, відбився і на середніх та інших школах, виховуючи шкільну молодь українську на правдивих робітників національного відродження. Таким чином хлопець, що в землі бере освіту в місті, у літку-ж працює на полі з батьками, має найтісніший зв'язок з рідним селом, з одного боку не забуває рідної мови та свого роду, з другого-ж через розмови про те, що діється в місті (чим наші селяне страшно цікавлять ся) пробуджує думку своїх односельчан, робить їх національно свідомішими.

Стілько що до інтелігенції і її впливу на національне свідомлене народної маси.

Націоналізоване земельно-власності та економічний стан селянства. Вся земля на Україні належить в часті поміщикам а в часті селянам — поза тим лиш невеличкий куш Жидів. Селяне лівоберезки України без винятку всі українці. Правда — є й німецькі колонії, але німці-колоністи о стільки вже зукраїнічили ся, що навіть забувають говорити по німецьки. Тільки в Слобожанщині (частині Харківщини та Вороніжчини) зустрічається та декуди мішанина у російського та українського селянства, але се вже на приокрайнях української території.

Визвольний рух, як відомо всім, викликав аграрні розрухи і налякані пани, котрі до того — треба ще додати — ніколи не зберігали копійки про чорний день, — опинили ся в дуже прикрому становищі та кинули ся продавати свої маєтки „Селянському Державному Банкові“. По своїйому статусу сей „Селянський Банк“ мусить ті землі, що купує їх від поміщиків, продавати малоземельним селянам тої округи, де лежить маєток. Таким чином польські землі переходять тепер з рук обомо-склених поміщиків до рук селян-Українців. На скільки зменшуват ся велика земельна власність на лівобер. Україні, я можу з'ясувати слідуєчим виборчим випадком у Козелецькому повіті Чернігівщини. Зібрани ся поміщики обібрали виборців на губернські вибори послів до державної думи. Зібрали ся всі, але було їх лиш стільки, скільки треба було обібрали виборців; таким робом самі себе обібрали при фляшці вина, тай поїхали до Чернігова вибирати послів. Кризис великого земельного володіння на лівобережній Україні на стільки великий, що земства хотять порушити питання про зменшене виборного земельного цензу для „великого земельного власника“ до 100 десятин (около 200 моргів). А треба знати, що в Чернігівщині і Полтавщині не мало козаків-хліборобів, що мають і по 100 десятин.

Такий швидкий перехід земель до селянських рук дуже корисний нам з боку національного, з боку-ж економічного він поки-що прикро відбивається на селянах, тому що селяне, не звиклі до культурного господарства і дуже бідні на гроші, не можуть упорати ся з землею, котру придбали через банки, тим більше, що селянський банк бере дуже великий відсоток на ціну купна, якої сплата розкладається ся на 55 літ. Через се земля буде коштувати селянина кілька разів дорожше против нормальної ціни. Опріч того банк, ставлять ще такі умови тим селянам, що купують землю: кожний господар, заки купить землю від банку, мусить придбати собі відповідну кількість худоби (2 коні, 1 корову), та рільничі знаряддя (плуг, млинок до віяна, оден на двох господарів і т. д.), між тим, як попередні злидні вирвали з селянства всі гроші. Селянин йде отже до лихваря-Жида або дукаря-земляка і позичає гроші, аби оплатити відсотки і дати банкові задаток на землю та купити худобу і господарську знадобу. Ось-так уже з перших кроків він впадає в руки глотаїв, що ссуть з нього кривавицю. Не маючи змоги відразу виплатити ся, він замість відсотків віддає потайно (проти закона) частку своєї землі в користуваннє вірителям. Лучає ся також інакше: селянин не зможе придбати собі потрібних при купованню землі грошей і лишиться без землі; тоді той, хто її придбав, ваймає за гроші частку своєї землі часткою бідлоасі.

Ось такими дорогами замість експлуатації поміщицької, народжується в широкій мірі експлуатація жидівська та лихварська чи „кулацька“, як кажуть в нас.

Справа просвіти. Треба сказати, що на лівобережній Україні поміщицьке господарство рідко де визначало ся раціональним хазяїнованем. Тому і селянство мало чого запозичило в Росії лиш на 7-4 проц., а на Україні на 32-6 проц.

Залізної руди добуто 1897 р. в Росії 233.017 тис. пудів, на Україні 114.167 т. п., а 1904 р. 292.690 т. п. в Росії, 205.099 т. п. на Україні. З сего видно, що 1897 р. добуто на Україні 48-9 проц. продукції в Росії, а 1904 р. аж 70 проц.

Чавуну вилито 1897 р. в Росії 112.159 тис. пудів, на Україні 44.327 тис. п., а 1904 р. в Росії 180.416 т. п., а на Україні 95.807 т. п. Значить 1897 р. ся продукція виносилла 45-8 проц. продукції всієї Росії, а 1904 р. вже 63-1 проц.

Готового заліза й стали вироблено 1897 р. в Росії 56.170 тис. пудів, на Україні 21.270 т. п., а 1904 р. в Росії 134.053 т. п. а 61.536 т. п. на Україні. Значить 1897 р. виносилла на Україні продукції 37-5 проц. продукції всієї Росії, а 1904 р. вже 46-2 проц.

Камінного вугля викопано 1897 р. в Росії 616 мільйонів пудів, на Україні 237 міль. п., а 1904 р. в Росії 1.097 міль. п., а на Україні 534 міль. п. Значить, 1897 р. виносилла ся продукція на Україні 38-4 проц. продукції всієї Росії, а 1904 р. вже 48-7 проц.

З сего наведеного вище видно ясно різницю продукції на Україні й решті Росії.

Але ріжниця є й у дорогах, якими збуває ся глущу свою продукцію Україна й решта Росії. Глущу український іде мало-жевсь Черним та Азовським морем головною у Англію, Францію та Італію, хліб з інших частин Росії іде переважно Балтійським морем у Данію, Німеччину, Голландію.

Цукор, камінний вугіль, спіритус, сіль, залізо й сталь, чавун (перетоплене залізо), дрова й дерево на будівлі — йдуть переважно на південь, до чорноморських та азовських портів.

Окрім вищезгаданих ріжниць між Україною та Великою Росією треба вказати й на основну ріжницю що до володіння землею: в Великої Росії воно громадське, на Україні приватне.

Ріжнота-ж економічних інтересів вимагає й ріжних законів, а задля сего Україна повинна мати повну економічну автономію, для видавання відповідних їй економічних законів.

(Дальше буде).

чило у поміщиків. Селяне на лівобережжя доси аживають переважно трипольною системою господарювання. Поступу в розвиненню раціонального господарювання не можна ще помітити через надто малу рівень культури нашого селянства, що треба завдячити чужій московській школі. Хоча земства дбають досить пильно о заведеннє та поширеннє сільських шкіл, то нічо з того не виходить: на папері числиться у нас 20 проц. грамотних, на ділі-ж є їх тільки 15 проц., тому що хлопець, кінчаючи московську школу, котру він перейшов з великою трудностю, потім забуває та, чому його вчили. Йноді не може навіть написати свого імені та прізвища. Через те селянські діти кінчають школу лиш для того, аби мати полекші до військової повинности, бо Сільська школа поменшує службу військовою о один рік. Наука-ж на російській мові о стільки обриває нашому селянинові, що він потім і на книжку не хоче дивити ся. Піднята Українцями акція за українську школу викликала з боку державного уряду — як відомо — два циркуляри: один дозволяє виклади української мови та літератури по приватних гімназіях, другий-же заведе науку на українській мові по церковно-парохіальних школах. Але пан-отці, що по земствам в більшості татують руку за поміщиками, не хочуть допустити в парохіальних школах науки на рідній мові, а ті, що й всею душою раді-би єї вести, боять ся це зробити, бо св'ященники у нас мають дохід тільки зі своєї парафії, архієрей же волен завжди, навіть за найменшу дурницю, викинути параха геть з гарного приходу та посадити на гіршому.

Що-ж до викладів української мови по приватних гімназіях, то треба мати для того матеріальні засоби, аби удержувати учителів. Українська-ж сучасна інтелігенція, що шойно тільки з'явилась на світ, не має їх, се самі незаможні люди. Треба ще до того додати, що взагалі українська інтелігенція ще зовсім не практична і не вміє „з нічого зробити щось“, як це діється в Галичині. Кооперативний рух подерва почав прокидатися та той-то в дуже незначній мірі; через це брак грошей як і на просвіті, так і на економічних справах.

„Просвіті“ все-ж таки роблять своє діло і постають на село книжки, котрі допомагають селянинові розвинути свідомість, як в сфері соціально-економічного життя, так і національного. В останнє півріччя село надзвичайно кинуло ся до українських книжок, і хоча книжка українська зазнає переслідування з боку місцевої поліції, але проте шириться ся все більш та більш. Широкий діяльність „Просвіти“ укр. страшенно перешкоджають губернатори, які піддержують розвиток чорносотенних „спісок союзів російського народу“. Губернатор в „конституційній“ Росії є ніби маленький самодержець і своїми циркулярами, на основі ріжних „воєйських станів“ та „любимих охорон“ може паралізувати діяльність навіть тих товариств, що існують на підставі закону. Так наприклад київське товариство „Просвіти“ згідно зі своїм статутом може заводити по селах свої філії та читальні; але на ділі йому заборонено заводити читальні навіть в самому Києві.

Періодична-ж преса не задовольняє потреб селянства, бо „Рада“ подає тільки короткі відомості про життя взагалі та статі на біжучі теми виключно для інтелігенції, а „Рідний Край“ хоч і дуже ширить ся на селі, але далеко йому до того, щоб задовольняти селянство. Вікниці соціально-демократичне „Слово“ занадто вузько-партійне і доктринське та обслуговує тільки інтереси пролетаріату сільського та міського, господарсько-му-ж селянству не дає нічого ні з боку практичного ані з освітнього. Таким чином просвітна справа не дуже добре стоїть, а то завдяки політичним обставинам, що перешкоджають просвітній діяльності, матеріальним недостаткам та браку відповідної періодичної преси.

Про те все селянство таки кинуло ся останніми місяцями до самоосвіти. Нові українські видавництва як „Народний учитель“, „Час“, „Ранок“, „Знання та сила“ і т. д. звернули свою увагу на се питання і дбають о можливо краще його задоволення.

Кость Поліванів.

(Конєць буде).

Державна рада.

Інтерпеляції і внесення.

Підчас останньої сесії парламенту поставлено загалом 140 внесеннє наглядних, 910 внесеннє звичайних і 3700 інтерпеляцій.

На останній засіданні палати послів поставили внесення між інш.:

П. Лукасевич о покликаннє фахових судій з кругів хліборобських у справах, дотикаючих хліборобства, а п. Брайтер о заснованнє суду в Велджі.

Інтерпеляції внесли:

Пл. Трильовський в справі переслідування колядників у косяцькому повіті; Баталія в справі видачі Галичини закона про конкуренцію дорогову; п. Стахура в справі поступовання повіт. комісаря в Богородчанях у відношенню до одного зарібника; Трильовський в справі поведення одного функціонера прокураторії державної в Косові; Петрицький в справі урядової мови в податковій уряді в Копичинцях; Вітик в справі покриття робітників розпорядженням, виданим гірничним урядом в Дрогобичі з нагоди кризи в галицькій нафтяній промислі та в справі нещасливих випадків у копальнях нафти в Бориславі, викликаних експлозцією газів; Стахура в справі одного вироку карного суду в Самборі; Петрицький в справі поступовання пов. дирекції скарбу в Коломиї; Стахура в справі внесення обжаловання проти шкільного інспектора в Рудках; Бачинський в справі громадських виборів в однім селі, в справі внесення одного обжаловання прокураторією держави в Станиславові; Стахура в справі конфіскації „Селянської Ради“; Остапчук в справі порушення умови між підприємством будови ліній залізничної Тернопіль-Збараж та мешканцями кількох громад.

З руського клубу.

Руський парламентарний клуб відбув у суботу перед полуднем під проводом заступника голови, п. Василька, останнє засіданнє, на котрім прийнято до відома спрагозданнє за акції президії в справі обсади третьої віцепрезиденти палати послів та з умови, заключеної в тій справі з Італійцями й Румунцями. Довша й жива дебата розвинулась над резолюціями першого парламентарного року для Русинів. Усі бесідники згідно сконстатували, що правительством не сповнило найважливіших руських домагань.

По полудні прийняв президент міністрів, бар. Бек президію руського клубу, пп. Василька і Цегельського на 1½-годинний конференції, на котрій докладно обговорено жалоби руського клубу.

Вістку що подаємо за віденською Neue Freie Presse; автентичного донесення з клубу не маємо.

Організація правительствених партій.

В часі останньої сесії палати послів при кількох голосуваннях показало ся, що не всі послы, входлячі в склад правительственого блоку, солідарно голосували після інтенції тогож блоку. Так приміром при дебаті над руським нагрозом внесенем в справі галицької адміністрації велика частина правительствених Німців і Чехів уважала за приличнішу річ вийти з палати в часі голосування, ніж своїми голосами одобрювати практики правительствено-польської адміністрації в Галичині. Очевидно, що така абстиненція не могла сподобатися заінтересованій в даній справі правительственої партії. Тож, аби на будуче забезпечити ся перед такими неприємними несподіванками, плянують провідники правительствених сторониств з'організувати на осіну сесію спеціальну „парламентарну раду праці“, зложену з представників партій більшости, котра-б обговорювала парламентарні справи та дбала о те, щоб правительствени послы солідарно виступали в рішачих парламентарних квестіях.

Заграничний огляд.

Стріча Струдзи з бар. Еренталем.

Вибравши ся до Карльсбаду, поступив румунський прем'єр Димитро Струдза до бар. Еренталю, який прийняв його в своїй віллі, Лямпрехт. З привітом Струдза почав ся цілий ряд дипломатичних стріч, які мають відбутися сего року на австрійських терені.

Конференція Струдзи з бар. Еренталем тривала дуже довго. Чим саме вона покінчилася — сього очевидно не можна точно сказати, та більше як певно, що на ній обговорювано дві квестії: справи балканські і торговельні зносини Румунії з Австрією. Румунія, хоч не є державою балканською, є дуже заінтересована розвитком македонської квестії, бо в Македонії живе чималі Куноволхіви, побратими Волохів. В останніх часах відносини між Константинополем а Буварештом значно поліпшили ся, о стільки, як порта звертає увагу на куноволські діаспори. Через се саме й добуває Румунія свій інтерес в завоюванні теперішньої позиції Турції. Впрочім треба згадати, що політика Румунії на Балкані ішла все рівнобіжно з австрійською. Останні зміни в політиці Росії на Балкані, яка почала укладати новий проект реформи для Македонії вже не на спілку з Віднем але з Лондоном, повели за собою коначність устного порозуміння австро-угорського міністра заграничних справ з румунським президентом міністрів.

Та не тільки міжнародною політикою займали ся оба дипломати, вони обговорювали ще й одну важну справу економічну а то відношу торговельного договору між Австрією й Румунією. Через торговельні переговори з Угорщиною й Сербією годі було Австрії приступити швидше до поладки сего питання. Румунію, що вела коліс з Австрією митову боротьбу, вже від 1894 р. з нашою державою договор, що обнімає найбільш угодженнє. Та тепер ходить о те, щоб між обома державами завести постійний торговельний трактат, який би заключував при тім деякі зміни теперішніх відносин. Румунія, як аграрна країна, добуває ся полекші для ввозу свого збіжжя в границі Австрії а передовсім знесення існуючої до тепер заборони ввозу румунської худоби. Проти сего будуть, звичайно, агітувати австрійські аграрії, але не треба забувати, що отворене австрійської границі для румунського товару мало повтало би міське населення і всі ті, хто не ховає товару на продаж. Впрочім румунський товар через недавну митову війну є так здештакований, що не може творити небезпеки для австрійської рільництва. З пільги в сій справі готова Румунія признати спеціальні полекші для австрійського промислу, який має в Румунії значний збут. Се булоб важне особливо для австрійських виробів ткацьких.

З Семерінгу поступив Д. Струдзе до Відня й Бадену, а отсе вже й виїхав до Карльсбаду.

Подорож президента Фалера.

Президент французької республіки, Фалер розпочав днч 18 го б. м. свою подорож на північ, в який має після офіційного пляну подорожі, оголошеного в „Temps“, — завітати вперд до дворів пануючих в Копенгазі і Штокгольмі а відтак стрітнути ся з російським царем в Ревелі. Вертаючи з Ревелю поступить Фалер до норвежської столиці, Християнії, а відса верне назад до Франції днч 2. серпня.

В суботу виїхав Фалер з Парижа в товаристві міністра справ заграничних, Пішоа, до пристані Дункерка, відки вчора виїхав на повне море.

Президента Фалера повитали в Дункерці місцеві власті. Відповідаючи на промову бурмістра, зазначив президент, що свою подорож починає іменем Франції, щоб скріпити вузлы приязни союзу, від чого залежать добрі відносини в Європі і удержаннє мира в світі. Відтак сказав, що поїде також до Скандинавії та надіється по тім подорожі успішних результатів для економічних інтересів Франції.

Треба одначе сказати, що теперішня подорож Фалера а особливо його недалека гостина у царя Миколи II, стрічається ся серед широких робітничих кругів Франції з великою неохотою. Соціалістичні послы дали своєму переконанню вислі в палаті послів; а навіть в сенаті заговорив одиникий соціал-демократ проти того, щоб президент республіки виїхав ся в гості до „кровоного царя“, що еде таку завзяту боротьбу з визволенням рухом російських народів. Але ж „республіканська“ буржуазія не дуже турбується сими зглядями, особливо через те, що своїми капіталами підтримувала теперішній режим у Франції а тепер мусить робити солодкі очі до „висших сфер“ у Петербурзі, щоб побачити назад свої гроші!

В хвилі виїзду Фалера на стрічу з царем відбули ся протестуючі віча по багатьох французьких містах. Одно з найбільших віч уладил а внаріж в Ліоні. По вічу відбули ся уличні демонстрації, в яких підношено оклики проти Фалера, президента міністрів Клемансо та проти армії. Багато демонстрантів поарештовано.

Сербська кабінетова криза.

У Відні кружила вчора нова чутка про замордованнє сербського короля. Чутку сю незабаром здементовано, але вона наглядно свідчить про ненормальні відносини в Сербії, де публичне безпеченство є незвичайно захитане. Безконечна кабінетна криза та II засідання стали між населеннєм викликати що раз більше невдоволеннє. Головно обвинувачувано Пасіа, що се він своїми інтригами не допускає до утворення нового кабінету, а крім того почали множити ся закиди на адресу короля, що вона не візьметь ся до справи енергично і терпить провокації кризи, яка обніжує повагу Сербії за границею.

Мабуть під пресією публічної опінії взяв ся король Петро енергично до поладки кризи. В виді того, що д-р Мілованович не вдало ся зложити кабінету через неприємні станище ста-

рорадикалів, запросив король до себе у палату представників партії молоді і старорадикальні та вичерпуючі обговорення з ними справи краю, наклонюючи обі партії до порозуміння. В конференції сій Пасіа уділю не брав, тому, що йому не лиш опозиційні послы але й деякі члени старорадикальної партії головно закидали інтригантство.

Сему мабуть треба приписати, що по спільній конференції обох партій стало можливим утвореннє кабінету під прем'єрством Веліміровича, якому король в друге поручив сю місію.

Старорадикальна партія згодилась полярити Веліміровича, як на таку розв'язку кризи згодять ся молодорадикали, а вони як раз порішили передвчера увійти з Веліміровичем в пертрактиції.

По поладці бюджету і торговельного договору з Австрією буде кабінет Веліміровича реконструований через прийняте в свій склад трох молодорадикалів.

Бюджет Росії

Царським указом замкнено в суботу сесію „Державної Ради“ до 28. жовтня. На останній засіданні російської палати панів прийнято бюджет на р. 1908. З тої нагоди, що отсе в Росії вперше поладдили бюджет законодатні тіла, промовляв мін. скарбу Коковцев та вказав на те, що звичайні доходи державні перевищують звичайні розходи о 74 мільйони рублів. Се вказує на те, що фінансова ситуація держави поліпшується. Звичайні потреби краю можна покрити звичайними доходами. Помімо того треба буде скарбони більш засобів на покриття надзвичайних видатків. Новими податками годі придавляти населення, тому міністер воліє взяти ся до кредитових операцій. (Се значилоб, що Коковцев має на оці нову заграничну пошкучку!) Щоб удержати рівновагу між доходами а що раз більшими розходами, требаб на будуче скріпити доходи, а до того бути дуже обачним в видатках без огляду на те, на що вони малиб піти. Праці законодавчих корпораций мали успіхи. Знайшли ся заходи на відродженнє російської флотії. Фінанси Росії поліпшили ся, показала ся можливість нової внутрішньої позички. Тож не можна бути песимістом що-до будуччини. Будутьтє ся нові зелізниці, робітники вспокоїли ся, правительством пильно береже інтереси російського промислу. Взагалі держава вернула до правильного стану, чого доказом є законно потверджений бюджет, котрий добре свідчить про фінансове положеннє Росії.

По промові міністра скарбу рада державна прийняла бюджет. Правильні приходи, установлені бюджетом, виносять 2.386,945.498, надзвичайні 194,457.670, правильні видатки 2.312,261.090, надзвичайні 269,152.078 рублів. Правильна надлишка виносить отже 74,7 мільйонів, надзвичайний недобір 64,7 міль. рублів, — так що загальний бюджет показує надлишок у десяти мільйонів.

ТЕЛЕГРАМИ

Дня 20 липня 1908.

Молодотурецький рух.

Константинополь. (ТКБ.) В Монастирі виконав передвчера один офіцер атентат на дивізійного генерала Османа Гідоета башу та завдав йому вистрілами кілька тяжких ран в хвилі, як він відчитував в касарні приказ, що відноситься до теперішнього руху. В Монастирі повторюють ся раз-у-раз слухи дезерції офіцерів і жовірів.

Константинополь. (Тел. прив.) Генерали Магір-баша і Юзуф-баша, які виїхали на слідство до Сальонік, де виконано атентат на коменданта Назім-бея, дійшли до того, що огнище молодотурецького руху в армії є в Константинополі. Тут переведено багато ревизій, але не найдено нічого компромітующого.

Константинополь. (ТКБ.) Ходить чутка, що в Ільді радять над тим, чи би в виді об'явів молодотурецького руху, який являється ся відомою конституційних змагань в Росії і Персії, не поробити би якихось конституційних уступок. — Порта вибрала в Отоманським банку 80.000 фунтів, щоб виплатити залеглий жолд для залоги в Сальоніках.

Константинополь. (ТКБ.) Рух в окрузі третього корпусу армії ще не є загальний і має признаного керівництва. На всякий случай в наслідок руху повстав ся новий елемент, який вспіє вплинути на акцію реформи. Туреччина осгнула через те нову ситуацію в тім напрямі і говорить, що сю ситуацію викликала реформова акція та що з сєї причини програми реформи не мож буде здійснити. Рух в окрузі 3-ого корпусу має головно об'єктами молодих офіцерів і штабових офіцерів, які виїхали зі шкіл, що належать до трох родів оружя. Число учасників руху оцінюють на кілька сот. 28-офіцерів, яких сюди привезено, стане перед воєнним судом.

Полі в Росії.

Петербург. (ТКБ.) В останніх днях страшні тучі навістили кілька губерній. Найбільше потерпіли залізничні південно-західного краю.

Каліш. (ТКБ.) На дорозі до Гурка докрано нападу на поштовий віз. Напасники кинули бомбу, котра вбила поштового і двох жовірів та одного зранила.

Новий кабінет в Сербії.

Білград. (ТКБ.) Молодо-радикальні сторониств згодили ся на компроміс зі старорадикалами в справі зложених кабінету Веліміровича. Кабінет поладить бюджет на 1908 р. та торговельний договір з Австрією Угорщиною, після чого він буде реконструований вступленнєм трьох молодорадикалів.

Білград. (ТКБ.) Утвореннє нового кабінету Веліміровичем опізняло ся, позаяк не наспіла еще відповідь від десгнованого на міністра скарбу Половича, що перебуває за границею.

Контрреволюція в Персії.

Табріс. (П. Ар.) Телефоном від Джульфа доносять: Телеграфічне полученнє з Росією перерване. Російський генеральний конзул відвідів Ракімазіана і зажадав, аби він ошаджував місто і поводи ся суспокійно з своєю кінницею. Товпа окружила позовку конзула і просила о охорону жінок і дітвори. Тимчасовий губернатор запропонував шахови телеграфічно, щоби для заспокоєння міста усунуено шефа поліції й коменданта міста та щоби Ракім-тан поводи ся суспокійно. Населеннє поки-що заховає спокій.

Революція в Гондурас.

Нью-Йорк. (ТКБ.) Від президента Гондурас прийшла така депеша, датована д. 17. с. м.: Правительством республіки зробило коначний революційному рухові. Неприятель по десятиденній боротьбі зівстав побитий під Наком та втік до Сан Сальвадор.

Катастрофи й пожежі.

Краків. (Тел. прив.) Вчора вибухнула грізна пожежа в фабриці металевих виробів Й. Горещького в Кракові. Огонь, який дуже легко міг перекинутися на сусідні будинки, погашено по тяжких зусиллях по годині. Шкода виносить кілька-наїять тисяч корон.

Більбао. (ТКБ.) Після урядових вісток в на-

□ Подяка. Виділ філії руського Товариства педагогічного в Перемишлі почувся за до милу обов'язку зложити прилюдно широкую подяку Вп. п. д-ру Маріянові Долинському, лікареві, за ласкаве безinteresне несення лікарської помочі питомцям „Селянської Бурси“ протягом шкільного року 1907/8. За виділ: Олексій Ярема голова, Євген Любимович секретар.

Урядові вісті.
§ Дирекція почт і телеграфів оповіщує: При поштовому уряді в Остріві коло Сокала отворено з днем 4. с. м. телеграфічну станцію з обмеженою службою денною. — Нові поштові склади будуть заложені: з днем 1. серпня с. р. в Ушні залозівського повіта і з днем 16. серпня с. р. в Сльці беньковим камінецького повіта та в Меловодах підгаєцького повіта.

§ Дирекція державних залізниць оповіщує: Від 20 липня с. р. запроваджується безпосередній турнсовий віз I і II класу поміж Львовом і Бориславом при поїздах ч. 1715/1220 1825 (Від'їзд з Львова о год. 6 мін. 42 вечором а приїзд до Борислава о год. 11 мін. 52 вночі) і з поворотом з Борислава до Львова при поїздах ч. 1812/1211 1712 (Від'їзд з Борислава о год. 3 мін. 43 рано а приїзд до Львова о год. 7 мін. 29 рано.)

Померли:
Марія з Билинських Павлик, жена пароха з Микунієвця а сестра крилошанина о. Е. Билинського, померла дня 19 с. м. в 58 році життя. Похорон відбуде ся дня 21 с. м. о годині 9 рано з церкви св. Юрія на Личаківській цвинтар. — В. й. п.!

Конкурси бурс.

Виділ Товариства „Філія Просвіти“ в Новім Санчі подає до відома, що з днем 1. н. ст. вересня 1908, знайде поміщене в „Українсько-руській Бурсі“ в Новім Санчі 40 учеників греко-кат. обряду і руської народности унаходячих до шкіл в Новім Санчі почавши від III. класу школи народної за місячною оплатою найменше по 20 К. — Питомець дістане в бурсі мешкане, опал, поживу, світло, пране і належний догляд; натомість мусить мати власне біле а іменно: 6 сорочок, 6 пар калісонів, 3 простирала, 6 ручників, 6 хусточок, 6 пар шкарпеток або онучок, ковдру або коць, далше 2 пари чобіт, одержу літню і зимову і власні книжки. Без того не буде питомець під жадним усливем до бурси прийнятий. — До подань, котрі належить вносити найдалше до дня 10 н. ст. серпня 1908, до виділу „Філія Просвіти“ в Новім Санчі, треба додати свідомство шкільне, свідомство убожества і декларацию що-до висоти місячної оплати. Питомці,

котрі уже були в бурсі, вносять подана без свідомства шкільного і убожества. — Отець (мати або опіку) питомця мусить бути членом „Філія Просвіти“ в Новім Санчі. — Вкінці зауважає ся, що позаяк Дирекція тутешньої гімназії зі згляду на переловнене постановила не приймати учеників з чужих округів гімназійських, виділ нашої філії буде приймати питомців лишень з повітів: новосандецького, грибівського і мушинського. — Се розуміє ся не відносьть ся до тих питомців з інших повітів, котрі уже були в нашій бурсі. — Від Виділу Товариства Філія Просвіти. — Новий Санч, дня 3. липня 1908.

Виділ філії руського товариства педагогічного в Перемишлі розписує отсим конкурс на прийняття питомців (учеників шкіл народних і середних) до „Селянської Бурси“ на рік шкільний 1908/9. Усливля прийняти: 1) Батько (опіку) мусить бути членом товариства педагогічного. 2) Кожний питомець мусить бути цілком здоровий, що потвердять оглядини лікарські з початком року шкільного. 3) Кожний питомець зложить при вступі оморозовий даток на інвентар, лікаря, бібліотеку і прибори до забав в сумі 7 К. 4) Кожний прийнятий питомець має заосмотрити ся в 6 пар біля, 3 простирала, 3 сінники, 3 підковдри, 3 пошевкис, 6 хустинок, 4 ручники, 6 пар шкарпеток або онучок, сінник, подушку, ковдру і коць до накривання, 2 порядні мундурки і 2 пари обуви. Оплата вносить: 1. а) готівкою 10—12 корон місячно за мешкане, опал, світло, молоко і мясо; 6) вікуталами річно: 4 кірці бараньї, 30 кг. круп арчаньїх, 30 кг. круп ячмінньїх, 30 кг. муки кукурудзяної, 75 кг. муки пшеничної пильованої, 25 кг. фасолі, 25 кг. гороху, 8 кг. солонини, 12 кг. сира, 8 кг. масла, 2 копії капуста, пів кірця буряків; в) тижнево: 2 бухонї хліба. II. Без дозову вікуталами місячно готівкою 20—30 К. До поданя о прийнятє треба додати: 1) Свідомство шкільне петента з посвідомого пірвоку. 2) Заяву, в якій батько (опіку) ученика зобов'язує ся виразно умулену суму за поміщенє сина в бурсі кожного місяця точно з гори платити. 3) Свідомство убожества. 4) Переписний листок на відповідь. Поданя належить вносити на руки Євгена Любимовича в Перемишлі ул. Щитова ч. 23 найдалше до дня 20. серпня 1908.

За виділ: Олексій Ярема голова, Євген Любимович секретар.

Переписка Редакції. Впов. п. Миколаєвич зволить явити ся в нашій редакції. Вп. Оля Галичанка. Ваші фелетони радо будемо містити. За дотеперішні дякуємо. Просимо о Вашу точну і повну адресу, аби ми знали, на яку адресу посилати Вам „Діло“.

Торговельні вісті.

Будапешт 20.7. Ціна збіжа.
Пшениця на жовтень . . . 11-19 до 11-20
Жито на жовтень . . . 9-45 до 9-46
Овес на жовтень . . . 8-36 до 8-37
Кукуруза на липень . . . — до —
„ на серпень . . . 7-60 до 7-61
„ на май 1909 . . . 7-32 до 7-33
Ріпак на серпень . . . 16-88 до 16-40
Оферти на пшеницю: мірні. Охота купна: мірна. Упокоблене: ліпше. Погода: хмарно.

До „Народної Гостинниці“ приїхали дня 20. VII. 1908, Ольга і Володимир Криські, Попеліт; Г. Рожанський, Римаїв; Тит Решетилів, Київ; Анна Замоліська, Дрогобиць; Володимир Войнаровський, Кулачківці; Василь Романський, Бусь; д-р Іван Полохало, Любачів; Йосиф Ганяк, Букова; Володимир Сабат, Сколя; д-р Філіп Еван, Терембів; Михайло Солонуха, Рава руська; Михайло Ревуцький, Стинява нижня; Фердинанд Тума, Київ; Іван Лилик, Нидзівна; Стефан Озінкевич, Смиківці; о. Антін Фоліс, Любича княжа; Северин Сененюк, Терембів; Михайло Закришка, Підкамін; Осип Ременик, Дришів; Олекса Лесюк, Шакарів; Іван Слободян, Мислова; Микола Блажків, Мислова; Григорій Герман, Білявці; Йосиф Шилкевич, Сантязів; Гриць Козира, Поторина; Остап Василь, Сокаль; Іван Гречило, Терембів; Володимир Чубатий, Окнян; Володимир Чубатий, Попівці; Олександр Котляк, Станиславів; Володимир Гулявський, Снович; Прокоп Шеремета, Ператин; о. Іван Корюк, Чермеринці; Ціля Фельдберг, Пікавці; Ольга Попович, Жовтанці; Йосиф Скорик, Носів; Стах Вороневич, Підгайці.

Надіслане.

(Заїсо рубрику редакція не відповідає).
Тов. Артіма Хомика просить ся сейчас відіслати передані йому матеріали на адресу: Осип Назарук, Бучач. 945 1—1

Лікар і Директор „Народної Лічниці“,
Д-р Євгеній Озаркевич
перепровадив ся до нового дому „Дністра“ улиці Підвале ч. 7. I. поверх, (ріг ул. Руської побіч волоскої церкви). — Станція електричного трамваю коло дому.

Цінник машин до виробу дахівок цементових з всякими потрібними поясненнями видає Спілка для господарства і торгівлі в Перемишлі і своїм відборцям вже розіслала. Хто его ще не одержав, най до нас напише, а вишлемо безплатно даром і оплатно. Разом з тим цінником розіслали ми і цінник штучних навозів.
ДИРЕКЦІЯ.
890 2—2

Конципієнт з кільколітною практикою глядає посади. — Адреса: С. Мудрецький в Чорткові. 907 3—6

Кандидат адвокатури пошукує посади на провінції. Зголошеня: Кандидат Н. Н. до Адміністрації „Діла“. 981 2—6

Франц Йосиф Грєк воєн. радник. 761

АДВОКАТ
Д-р Микола Шухевич
оборонець в кримінальних справах
Д-р Володимир Старосольський
Мандатарія: Львів, ул. Сикотуська 820 ч. 27. проти „Народної Гостинниці“. 3—5

Старинні рукописи і печат. книги пошукує і купує
Д-р Ю. А. Яворський
В МУШИНІ (MUSZYNA.) 881 3—5

Бюро будівляне
Теодора Мельничука
в Ярославі
приймає до виконання пляни і кошториси церков каплиць, плебаній, домів мешканцьких, управу і підприємства поштових будівель. 39 46—7

Коперницький і Син
Оптики і Механіки у Львові площа Галицька ч. 1.
(проти Банку Гіпотечного на пл. Галицькій площі Галицької) поручають:

Барометри анаероїди по 7, 8 і 10 К. лінійні по 12, 16, 20, 24 К. Ліванові пильні по 12, 16, 34 і вмісте. Завозом готуємо в якійсь шм. вибори окуляри, цилінди, лупи і всякі інші прилади оптичні.
Всякі направи погоджує ся як найкраще і найшвидше. 1

При закупні товарів просимо покликуватись на нашу часопись.

Ученика в укінченому II. кл. гімназ. або вчительську, потребує кориня торговця Івана Вориса в Перемишлі. 4-6

Потрібний в сейчас вчительську інструмент до підготовки уч. VII кл. польської, гімназ. до вступу. Іспиту до VIII кл. Зголошеня в усливлях на адресу: Ст. Журавський см. упр. шк. в Рава-Руській Вуковина. 1—2

Пошукуно лекції на селі на північ рік Зголошеня під адресою: Сикотуський Роман ст. прав в Мислові. 1—3

Моторні красавиці!
Урядник податковий а свідомство родича, літ 35 в поборама 2.680 К річно бажає одержати та просить Вас в ціліх познаних ся о ласкаві: і смілих письмах під адресою: „Kamishuta“ in Wien 1. Hauptpostlagernd. 943 1—3

Іван Войтович
Робітник арт. столярсько-різбярський в Перемишлях.
Поручає П. Т. Свещенству і комитетам церковним всякі роботи церковні: Іконостаси, проповідальні, великі престави в каплицях, застростовні і бичні вівтарі. Феретрїя в обрамлях і пошочотені. Сповідальниці, лавки церковні і крилоси. Відновленя, консервації і реконструкції іконостасів. Ціна найпростіший на сплати місячно і річніх пісак умож.

ЖИТО „Askania“
під засів в мішочках 5 кг. по 3 К 20 с. посідає за посіплатою Заряд школи 946 в Невзвизках. 1—8

Пошукує ся інструмент до підготовки уч. VII кл. гімназ. на ціліх річ. Кружницькі. Архидієц. 987 2—3

Морелі столові, шоденно свіжо рвані п. 5 кг. оплачено за 8-50 К, аблока, грушкі і салки за 3-75 а ввсїлає Л. АЛТНАВ, Заліччя 929 щяка 12. 3—10

Морелі (Апрікози) ОРІГКИ по 4 К, шоденно свіжо рвані ввсїлає в 5 кг. копках Ігано за посіплатою Беніон Беніон 983 Заліччя. 3—2

Бюро подорожжя пошукує кореспондента польсько-руського. „Ан галіська першесть“. Бюро диванів Бухштаба, Львів. 983 3—8

Заліччякі априкози по 4 К. сїмї априкози по 4 К, опірк по 4 К в 5 кг. копках оплачено за посіплатою ввсїлає Мо-вео Беніон, Заліччя. 904 4—6

Морелі найцінні на десерт ввсїлає по денно в 5 кг. копках оплачено за 1 р. 90 шр., шоденно 20 шр. в 7 р. оплачено. L. ALTNEU, Versecz 12, Ungarn. 820 10—10

КОНКУРС.

Пошукує ся до будови школи мурованої, цотироклясової, на поверх підпри-емця. Плян і кошторис в уряді парохіальнім. в Чайковичах п. Погірці коло Рудок. Оферти вносити до 25 липня с. р. 944 1—1

ТОВАРИСТВО ВЗАІМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ „ДНІСТЕР“
у Львові, ул. Руська ч. 20. (вл. дім)
приймає обезпечення будинків, річй домашніх і господарських, збіжа і паші против шкід від пожару.

Шкоди ліквідувє і виплачує „Дністер“ з найбільшою скоростю. Опічка шкід відбуває ся в присутності 2 господарств членів. До тепер виплатив „Дністер“ 15.885 відшкодовань в сумі вісім і пів міліона корон.

Зиск по скінченім році звертає ся членам.

Банк краєвий у Львові і Чернівцях, Каса ошадності у Львові, Руська Шадниця в Перемишлі приймають пописи „Дністра“ при уділюваню повички.

На жите можна обезпечити ся через „Дністер“ в Краєвиським Товаристві.

Агенції „Дністра“ находит ся в кожнім місті і в многих селах; там де еще не робить инший агент „Дністра“ можуть писемнї селяни сгарати ся о уділенє агенції.

До тепер заробили агенти 1,142.108 корон провізій.

Фонди Товариства 31.12.1907:
Фонд резервовий . . . Кор. 1,003.364
резерви премій . . . 613.720
спец. на звороти . . . 50.939
на ріжницю курсів . . . 3.437
резерви спеціальної . . . 35.000
емерит. урядників . . . 218.364
иньші фонди заосмотрєня . . . 40.000
Разом сума Кор. 1,964.824

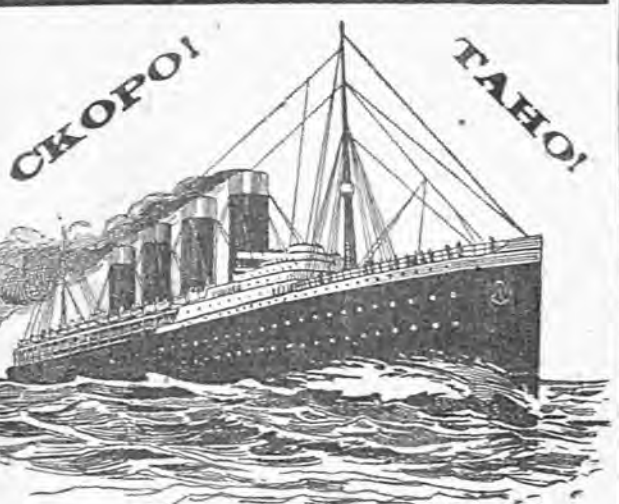
Селєні! аскуруте ся від шкід огнєвих!

„Достава“ в Станиславові
переносить свій багато заосмотрений склад товарів церковних з днем 1. мая с. р. на ул. Смольний ч. 1, напротив ц. к. Головної почти.
Поручаємо великий вибір селонїє, хоругви, чаш, крестів, ікон, ліхтарів, патернів, півтїв, острів професіональньїх, змїж до нічного світла, обра-ві і т. д. а в добірній якості, солідній якістю та найдешевїм цінах. Приймає Євангелія до опраць, чаші і ині ввсїлає до воззочєня з огляд в власній а єдиний в Станиславові броміньїмї робітнім під проведом п. В. Дуткевича, обрусє і білє церковно в правій лінійної вебї, селонїє переробляє і напращає в в власній робітні ирарєвї. На жаданє ввсїлає прїїжє і селонїє до вибору. — Всїмї замовленя лїк-конує ся безплатно. — Багато армянєв за якість і дешєву ціну до перегляду.

Подяка.

Неумолима смерть забрала мені 8 с. м. найдорожшу доньку, Ольгу. В тім тяжкїм нещастю старались мене розрадити мої Вп. Сусїди і Знакомї та звеличали похорон Своєю присутністю. Дялотно осмілюсь подякувати за сей труд Всх. Духовенству: о. сов. Сингалевичови за провід похорону, о. Барткові за трогучі слова надгробні, о. Боберському, о. Дяковому, о. Зацерковному і місцевому о. Скрипчукову за участь, як та-кож Вп. Учителству, Хв. Т-ву „Січ“ з Під'яркова, хорони з Романова за чудовий спів та многим соткам учасників, що віддали помершій послїдну прислугу.
Ігнатій Гамаль з сином Володимиром і донькою Марією. 910 1—1

СВІТЛО ЦЕРКОВНЕ СТОЛОВЕ
найліпшої марки
охоронене запатентованою маркою 8 151-7
М. Ц. Н. Т.
порукає
НАРОДНА ТОРГОВЛЯ
Світло се ввсїлає ся в двох родах по ціні 198 кор. і по 174 кор. за 100 кг. Для жер-лов 10% омуго.
Цїна розуміють ся злого фабрики.
Передовім просимо уважати, щоб не-да сьміти мїти вїан „М. Ц. Н. Т.“, бо-ліше таке світило приноурає „Народна Торговля“. Остим поквєм і приємає!!!

До Америки океаном в 6 днів.
Переправа до КАНАДИ, Аргентини і Бразилії.
!Проч з визиском!
Русини! Жадайте безплатних поучень лиш від фірми
Б. КАРЛЬСБЕРГ в Гамбургу
B. KARLSBERG HAMBURG Ferdinandstr. 15.

КОНКУРС.

Виділ Музичного Товариства імени Миколи Лисенка розписує сим конкурс на посаду артистичного директора Вишнього Музичного Інститута. Близших інформацій засягнути можуть рефлекту-ючі на ту посаду у голови Товариства проф. Волод. Шухевича, Львів, Собісчина 7.
Речинець подань до 15 ого серпня 1908. 3—5

І. А. БАЧЕВСКИЙ
у Львові
п. к. надворний доставця. 939 1—4
Спиритус Esprit de vin Marque d'or. Спиритус
Першої проби.
Найліпшої якості.
5 КГ.
Почтова
Бляшанка

УЧИТЕЛЬ
популярно-наукова часопись педагогічна, орган Руського Товариства Педагогічного, під редакцією Д-ра В. Шурата виходить два рази на місяць від 1 червня 1889 р. і коштує 6 мор. річно, 3 К піврічно або 1 К 50 с. квартально. Адреса редакції і адміністрації ул. Сикотуська ч. 47 у Львові.

Розклад залізничних поїздів
важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	вночі
Кракова	5-50	8-55	1-00	5-45	9-50
Кракова	7-25	9-50	—	8-40	2-30
Ратшава	—	—	1-10	—	—
Підкологичськ	7-20	12-00	3-15	5-40	10-30
Черновель	8-07	—	2-05	5-57	9-30
Черновель	—	—	—	6-40	12-20
Станиславова	5-40	—	—	—	—
Коломиї	—	10-30	—	—	—
Стрия	7-29	11-49	8-50	—	11-00
Пустомит	7-29	11-43	8-50	9-58	11-00
Самбора	8-00	10-30	2-00	—	9-10
Любін	8-00	10-30	2-00	9-10	11-45
Равя руської	7-10	12-40	4-50	—	—
Янова	8-26	1-15	5-00	9-35	10-10
Вружич	7-10	10-05	1-46	4-50	8-20
Вружич	8-15	3-40	8-27	5-30	9-35
Замкої вода	8-50	7-25	1-10	5-45	9-50
Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	вночі
Кракова	3-50	8-35	2-45	7-00	11-15
Кракова	8-40	6-12	7-35	12-45	—
Ратшава	—	—	8-30	—	—
Підкологичськ	6-20	10-40	2-16	7-45	11-10
Черновель	6-10	9-25	2-28	—	10-38
Черновель	—	9-10	—	—	2-50
Станиславова	—	—	2-40	—	—
Коломиї	—	—	—	6-08	—
Стрия	7-30	—	3-25	6-42	11-26
Пустомит	7-30	10-35	3-25	6-42	11-26
Самбора	8-00	9-05	4-00	—	10-45
Любін	8-00	9-05	2-15	4-00	10-45
Равя руської	8-14	11-05	1-35	7-10	11-35
Янова	8-58	9-15	1-35	3-35	8-30
Вружич	7-21	11-05	3-30	6-50	8-54
Вружич	9-04	12-41	8-45	7-10	11-55
Замкої вода	8-50	—	8-30	7-35	11-15

ЗАМІТКА: Посіпні поїзди сьуть початків звичайн. — в келїї і сьвєтлє від 28/6 до 18/9 бужков і — в келїї і сьвєтлє від 1/6 до 30/9 що дєвє бужков а.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплату і Inserat приймають у Львові: Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Ольшеского ул. Кілівського 2; С. Соколовський, Пасаж Галицький ч. 9; К. Бухштаб ул. Карла Людвіка ч. 23. — У ВІДНІ: М. Dukas, I. Wellsele 9. F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wellsele 11; Haasenstein & Vogler. Actien Gesellschaft, Karolstadtstrasse 1. 18; U. FRANKOURT I. GAMBURGI; M. Haasenstein & Vogler.

Рекламу, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописи заставляють не лише за попереднім застереженням. — Редакційні неоплачені візити від редакції.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“
в Асепрі: за місяць: 33 к. за 3 місяці: 99 к.
на рік: 330 к. на 6 місяців: 165 к.
на 3 місяці: 99 к. на 1 місяць: 33 к.
У Львові (без щомісячного пересилання):
на рік: 330 к. на 6 місяців: 165 к.
на 3 місяці: 99 к. на 1 місяць: 33 к.
Подаючи число коштів у Львові 10 к.,
на провінції 12 к.
Оголошення зазначені приймаються за 10 к. за одну стрічку в день або за 10 к. за одну стрічку в день. Подати і дати призначення оголошення коштів за 10 к. за одну стрічку.

Передплата і Inserat приймають у Львові.

Дальше стріляють до наших хлопів!

Не розсипалися ще кости помордованих львівських хлопів, не обтерті ще слюзи жартів у Горупську, не поросла ще травом могила Каганця, не засохла ще на вийтвських подвір'ях кров хлопів, постріляних у Чернихові, не зрблена ще справедливість з забитим фельдштинським парубком, — а вже маємо свіжий замаз на беззаченстві й житті руських хлопів. З Бойківщини дістаємо таке доносення:

„Лісничі знов стріляють безкарно, тим разом в Беневі коло Сянок. Властителями Беневі, Рубінштайнові і Фроммерові, дуже спільно зводити зрубів буки до тартаків; вибравши отже найкоротшу дорогу через хлогські ґрунти. Дня 11. с. м. першого дня всесвятого дерева, запротестували проти цього один із властителей-бойків і рішучо заборонив далі йти своїм подем. Та проте в понеділок 13. с. м. знов пустили властители двора тартак фіри тою самою дорогою, нищили далі і так нуждені бойківські засіви. На загроженні полях зібрався виступити-бойки і заявили, що не пустять ні одної фіри. Тоді перед фіри виступило шістьох лісничих зі стрільбамі. Бойки мимомого не уступили і держали порожні фіри, що йшли з дому, та повні з деревом, ідуці з гори. Тоді трьох лісничих звало рушницю з плечей і змирились до гротестуючих бойків. Севосім не перестрашило бойків, котрі були певні своєю правдою, — навпаки один з них, Ілько Востків, зловив за біжки ковий одної з фір і придержав фіру. На те лісничий, Кароль Вротняк, кинувся до нього з ножем. Аби не допустити до проливу крові, кинувся викидати Вротнякович бойку Миколо Пагулу. Тоді підлісничий Крейча так сильно ударив людою рушницю Миколо Пагулу в зуби, що тому пустилася кров; коли-ж на се бойки відскачили, тойже Крейча стрілив острім патроном в їх сторону. Щастем куля перейшла між Пагулою і Ільком Востковим, не ранивши нікого. На крик бойків люди почали бігти з села, лісничі-ж з кіньми втікли. Патрон вистрілений, що його бойки знайшли, старались ім потім лісничих видіти, але надармо. Бойки ухилилися на скаргу до старости в Турці, але сей по конференції в Фроммером сказав бойкам: „збу, я вас кайданками покую“ — і витягав їх. Комісар-же староста відослав жалуючихся до суду. В суді знов, як доводилися, що бойки мають як corpus delicti патрон, не прийняв скарги. Вкінці пішли бойки скаргити ся до самого Фроммера та сей ім сказав: „мої лісничі нате носять фузи, аби вас вистріляли як псів“. Бойки віддали справу адвокату дрови Левицькому в Турці а поки що просять послат д-ра Стахуру заінтерелювати в тій справі в парламенті міністра та посередно галицького намісника“.

Стільки наш інформатор. Його інформації тим не повні, що він не розвідав ся докладно, чи в справі перевозу дерева до тартаків через хлогські поля старство перевело правляче поступове адміністративне, пересуваючи інтересовані сторони, означило висоту відшкодування, відобрало від властителей тартаків кавцію та повідомило хлопів про рішене. Доповнення цих обставин ждемо від нашого шан. дописувателя, щоби мати докладний образ події.

Однак, як небудь-би справа стояла, хочби навіть адміністративна власть перевела ціле поступове на найправильніше, факт остається фактом: в інтересі приватної особи, приймимі навіть — в обороні приватного управління, приватний службовий орган смертоносним оружжям замажує ся на хлогське життя. І далі факт остається фактом, що адміністративна власть не взяла хлопів в оборону перед замазом приватного офіційніста, а навпаки силкується ся застрашити хлопів від дальшого доходування їх прав, та судова

ва власть відказується ся розпочати доходування в цілі виміру справедливості. Та вкінці факт остається фактом, що в бенівських спорах, так само, як у Лядським, Коропці, Чернихові, Фельдштині, стороною, проти котрої вицїлено смертоносну зброя, були руські хлопів.

Се факти, страшні факти, мало не щоденні факти! І на їх вид, на вид їх звичайності і буденності, булбб зайвим і невідповідним розпильватись в рефлексіях над культурним боком того легковаження людського життя, яке показується в тих беззаченних стрілянинах та яке являється немов кривавим пережитком давно минулої епохи варварства. Ми вкажемо тільки на суспільно-психічні та національно-політичні наслідки такого стану.

Падають хлогські трупи, млеть ся хлогська кров, хлогське життя загрожено навіть там, де хлогський економічний інтерес уявляє в колізію з інтересом пануючої верстви. До хлопів стріляє, не надумуючись, панський поспілак один за одним, а адміністрація й судівництво поводить ся на вид усього того — в найліпшій випадку — ласивно. На сумлінно організовані публічні і приватні — тяжить хлогська кров, не символічна — а звичайна, червона хлогська кров, винувники-ж, мов засго-засго, ходять безкарні, заслонені могоучо рукою своїх мандатарів. Усього хлогського масою, цілою руською суспільністю потрапає биль і обурене, а найвищійшій орган польської публічної опінії не вагається ся з глумливим презирством говорити про трупи „jakichś tam obywateli“... Тай потім ті самі органи, навіть самі протектори злочинців одж на собі роздирають, коли екзальтований молодець, син хлогської суспільності, котрого душу здавило та котрого свідомість захопило обурення за все те, просто непоборимою психічною koniecznością ведений — піднесе руку на вельможу, в котрого особі йому виважає ся винувник і представник цілого болю його і його суспільності!

Людей, котрих ще до краю не побила сліпоту національної ненависті, людей з противного нам табору, кичемо, щоб на хвилину призадумали ся над конвенціями, до котрих пануюча система силою пере хлогські і загальні руські умови й почування. Бо свідомість своєї „Vogelfreiheit“, свідомість безкарності своїх кривдників, є психічно нестерпна, родить неспокій, обурення, почуття мести і — виливається ся в актах самопомочи. Нехай же такі призадумують ся бодей на хвилину розважнійшій свої противники над тим, що для хлогської свідомості тай загальні для всьох людського почуття моралі і етики — життя найбільшого польського вельможі і наймарнійшого руського хлога має одну вартість. Перед Богом і всьохлюдською моголю всі люди рівні! І нехай ті наші противники скотять порозуміти, що старий клич: око за око, зуб за зуб, кров за кров! — не появляється ся в людських суспільностях наслідком злочинної агітації, а вирине як найприроднійший рефлекс особистого і громадського почуття життєвої неспокійності й небезпеки.

З такого стану родять ся акти з досяжністю вже не особисто-етичною, а суспільною, національною і політичною.

Міліоний хлогський масі, цілій руській суспільності а tout prix видирається старе і вкорінене почуття права, почуття законної рівності, почуття необхідної законної реакції на злочини, та силою накидається ся їй свідомість безправства і безкарності. Чи подумайте двічі, влади в нашій країні над грозою тої систематичної роботи верховодячих інстанцій і їх органів?

А однак — можна-б інакше! Не затираючи ні національних ні класових противностей у нашій країні, можна-б суспільні і політичні змагання вдержати в межах людяності і права та зберегти їх перед пережитками варварського нехтування людського життя. Ключ до цих границь лежить у руках властей і їх органів. Що так є, на се показують недавні події в польській частині

краю, в Бокенщині. Про ті події наша часопись вже писала, тепер-же, щоб ніхто не міг закинути нам сторонничість, наведемо тут з приводу них уваги далекого нам, краківського польського органу. Розказавши, як мазурські хлопів під примусом економічної konieczności, протизаконно загнали свою худобу в камеральні ліси, „Narząd“ так пише:

„Появили ся урядники з жандармами. По звиснім схемат треба-б сподівати ся, що, так як у Чернихові, впадуть і там десятки забитих і раних хлопів... Коли за дві марні риби забито в Чернихові шість людей та ранено дванадцять, то в Неполомичах з тривогою треба було-б вижидати гетакомби хлогських трупів. А однак нікого не забито, нікого не ранили, бо з гори знали, що тепер забивати не вільно. І староста, лихоті слави п. Шведзіцький, дістав відповідні вказівки.

„Отже можна інакше з хлогами урядувати, як багнетом і карабіною кулею, можна об'єктивно і сукупно розглядати спори з жандармами, котрі не мають де пасти худобу, можна закинути „повагу“ жандармів, котрі мають берігти порядок, а не колоти й стріляти.

„Як би в кождім повіті урядник чи жандарм, коли їде урядувати на село, був глибоко пересвідчений, що має перед собою горожан, котрі платять податки, якби той урядник чи жандарм розумів, що економічних домагань населення карабіною кулею заспокоїти не можна, то не було-б сумної і кривавої традиції по галицьких селах, традиції стріляння й мордовання.

„Можна і треба вкінці інакше урядувати з хлогами й робітниками! Можна не мордувати і не ранили...“

Таке пише краківська польська часопись про відношення властей до польських хлопів у Бокенщині. І пише таке про того Шведзіцького, котрий недавно ще в руській частині Галичини не знав стриму ні міри в провокації і переслідуванні руських хлопів! З увагами „Narząd-u“ ми вповні годимось, а однак, порівнюючи бокенських політ та тамтешнє урядованє Шведзіцького з подіями черніхівськими та недавнім урядованєм тогочасного Шведзіцького в Сокальщині, не можемо не зазначити одної очевидної обставини; а саме: накидається ся питання, чи вирозуміли і людяність властей в Бокенщині та бандалізм, грубість і криводержність властей в наших повітах не залежить безпосередно від того, що там — діло з польськими хлогами, тут з руськими; — чи такий Шведзіцький тільки в польській частині почуває ся людяним урядником і дістає людяні інструкції, в руській-же він мусить почувати ся плантатором і безоглядним пацифікатором?

Відповіді на ці питання — а відповідь мусить-б супроти очевидних фактів: інакше розпучливою, — давати не будемо. Велюючи до бенівської події та навіваючи до цілого ряду аналогічних фактів на нашій землі, ми звертаємось вкінці з зазивом до ц. к. намісника д-ра Божинського. Ажже-ж недавні то часи, коли він як професор навчав та як учений писав у своїх історичних працях, що головною причиною упадку його вітчизни була законна анархія, недостача почуття законності й правности, недостача влади, котраб законність силою вимушувала на безкарних шляхтичів. Потім, вступуючи на уряд намісника, д-р Божинський голосно прирік і зобов'язав ся берігти законності в адміністрації. Коли годі до австрійського урядника-Полька апелювати о законність в ім'я його ц. к. австрійського урядничького становища, то апелюємо до того розуміння правности, котре д-р Божинський голосно як учений і професор, та до тих особистих приречень, котрі він проголосив, вступаючи в уряд намісника.

Бенівська справа повинна бути законно поладкована! Безкарності мусить бути покладена

межа! Сього вимагає спокій і беззаченство в краю.

А коли і сим разом справедливість не буде вимірена, то за наслідки того спаде одвічальність на д-ра Божинського та на шефа галицького судівництва, д-ра Тхужницького.

Наші „здобутки“.

(Стаття надіслана).

В сім часі, коли репрезентанти польського народу проголошують на славянській з'їзді в Празі з зазначеною їм емпазою, що „narod polski broń zawsze zasad wolności, równości i braterstwa, stał za równoprawnictwem wszystkich narodów“, довершив ся знов одній яркій факт здолання ними прав нашого руського народу. Сей факт склав ся не в якійсь там Галичині — яка від давна винята з під всього закону і де безліч щоденних безправств уважає ся річию зовсім природною і мабути нікого вже не дивує, — але став ся в столиці держави, за апробатою центрального правительства і перед лицем всьох австрійських народів. Сего факту годі вже безлічно заперечити або затушувати.

Як звісно, піднесено в нашій державі осенню минулого року проект створення нового міністерства робіт. До його круга мали належати многі економічні справи, що були досі розділені між ріжніми другими міністерствами і не мали задля того свого однолітнього ведення; крім того з'єднувано приділяти сюди й многі нові ресорти, які з розвоєм нових суспільних відносин зачали що раз більше виринати. Позаяк нове міністерство мало об'єднати найважнійші в нинішніх часах галузі, то й не дивно, що репрезентатції всьох народів стали задалегідь заботити, щоби прийнято туди на урядові становища значне число їх людей, котрі би відчували і розуміли потреби дотичних народів, тай заступали там їх інтереси. Розуміє ся, що справа була тим більшою ваги для руського народу, о котрого суспільні потреби доси зовсім ніхто не журив ся. Руські послы вивели вже передсе, зараз по першій своїй приїзді у Відень, покриття свого народу ізза того, що в міністерствах нема ні одного руського урядника, і одержали від бар. Бека формальне приречення, що правительство буде від тепер покликувати також Русинів до центральної управи. На основі того поновили вони при креованню нового уряду свої бажання, і були певні, що їх бажання буде тепер вже узв'язане. Щоби не утруднювати діла, посунули вони свою руську смірність аж надто далеко, бо зважаючи на ріжні неприязні обставини тай добираючи самих солідних і здібних людей, предложили вони міністрам лиш двох руських кандидатів. Коли звяжуть ся, що другі австрійські народи (Німці, Чехи, Польки...) мали в новім міністерстві вже багато свого персоналу а то з департаментів приділених туди за давних міністерств, — далі, що по креованню нового міністерства покликувало еше понад 100 нових урядників, розділяючи їх поміж ріжні нації, — то поступат руського клубу о принятє двох руських урядників, і то за Галичину і Буковину, видав ся справді аж смішно малим. І здавало би ся, що ту не повинно би бути вже ніякої квестії. Так, не було би квестії для ніякого другого народу в Австрії, тільки не для Русинів!

З дальшим часом поступала справа організованого нового уряду, а геред двома місяцями виринула в віденських часописах й півофіційна відомість, що з Галичини має бути покликані туди 17 Польків, а тільки один Русин. Ми зуміли ся на се; але наші послы потішали нас надією, що справа еше не покинена і вони сподіються перевернути такі покликання обох руських кандидатів.

Однак перед тим же наступила вже санкція нового міністерства, а за сим пішли й номінації нових урядників. І дізналися ми, що на безліч ні-

хого добра. А того саме допускають ся ті люди, що уладжують ті всі ексекції і сукупно, для добра людськості, приволокують тих людей, починаючи з судів а кінчаючи на каті, грішми, погрозами, обманством до роблення таких річий, які певно лишають їх дійсного добра. О так, се страшно!

І коли се діється ся цілими роками в цілій Росії, то головні винувники тих учинків — ті, на котрих приказ усе те діється, та ті, що моглиб до того не допустити, — є про се переконані, що такі учинки є корисні, а навіть абсолютно необхідні. Вони або займають ся винахожденням нових методів та проголошуванєм бесід про те, як можна би Фінляндців спинити від того, щоб жили, як їм завгодно, та присилувати їх, щоб жили після бажання декотрих російських особистостей, — або видають укази в тій цілі, щоб „віднайти на руках і кінцях жовнірських шинель по гусарських полках були тої самої краси, що й шинелі, між тим коли кожухи тих, хто має право їх носити, не повинні мати ніяких шнурків доволка вилогів кожухів“!

Се щось страшного!

Найстрашнійше в цілій справі є те, що сі нелюдські муки і убійства попри безпосередне лихо для жертв і їхніх родин ведуть з собою ще й велике зло для цілого народу, бо воно розширює деморалізацію між всіми класами Росії, як вогонь в сухій соломі. Отся деморалізація зростає особливо швидко між простолюдною робітничою верствою, но ті всі безправства в соторо перевисшають те, що заподіяли злодії, рабінники й усі революціонери до купи — бо їх робить ся так, неначе вони були чимось потрібними, добрим та необхідним. Іх не тільки виправдують всілякі інституції, які в погляді народу є нероздільно зв'язані з понятєм справедливості а навіть святості, як сенат, синод, дума, церкві і цар, але навіть попирають їх.

Отся деморалізація розповсюджується з поражуючою швидкістю.

Ще недавно годі було найти серед російського народу двох катів. Так недавно, бо у 80-тих рр. був тільки один кат на всю Росію. Тамлю!

Лев Толстой.

„Не можу мовчати!“

„Сім засудів смерті: два в Петербурзі, один в Москві, два в Пензі а два в Рязі. Чотири страчені: два в Херзоні, одно у Вильні, а одно в Одесі“. Се можна читати в кождій часописі що дня і то не тільки через один рік, ні: се ведеть ся цілими роками! І се діється в Росії, в тій самій Росії, де до недавня вважали кожного злочинця гідним пошлявання, де ще до недавня закон не признавав карі смерті! Пригадаю собі, як я горді, коли говорив про се з горожанами західної Європи; але тепер маємо вже другий, ба навіть третій рік трачення і трачення і тільки триває безкінця.

Беру нинішню часопись до рук. Нині, 9 ого мая знов щось страшного. Часопись подає отсих кілька слів: „Нині повішено в Херзоні на Стрейбицьким полі два й два м у ж и к і в за кару рабункового нападу на майно одного ділчича в елисаветградському повіті“. Відтак часописі спростували отсе доносення о сілчичі, що повішено не два й два але дванадцять мужиків. Ізза сеї помилки радію і то не лише тому, що повішено о 8 людей менше, як спершу доносено, але також тому, що ся страшна подія спонукує мене висловити почування, яке мене томиє вже давна. Коли ж з тої причини заступаю слово два й два через два а на й два, то все проче остає без зміни, бо те, що я говорю, відноситься не тільки до тих дванадцятьох, яких повішено, але також до многих тисячів тих, яких від того часу здавлено й поубивано.

Тих дванадцять людей, котрих працею ми жиемо, котрих ми деморалізували та всіми моголими способами далі деморалізуємо — горівекою

та страшною брехнею віри, в котру самі не віри-таку та котру ми про те ім силою накидаємо, — тих дванадцять людей повішено на петлях людськими, котрих вони жияли, одгаляли і удержували, тих котрі їх зіпсували й далі псують. Дванадцять мужів, батьків і синів, на котрих доброді, пильності й простоти спочиває жите цілої Росії, скоплено уязвлено, вкнєнено в кайдани. Потім зв'язали їм руки зазад, аби не могли хопити за петлі, котрим мали бути повішені, та повели їх до шибениці. Кількадесят хлопів, подібних до тих, що мали бути повішені, але узброєних, у чистих жовнірських уніформах та в добрих чоботах на ногах і з стрільбамі в руках, супроводжав засуджених людей. Поруч них їде догворовола людина з епітрахилом й фелонюм матерії, тканої золотом і сріблом, та з хрестом у руках. Процесія станула. Провідник усеї церемонії щось каже, секретар відчитує грамоту, та коли він скінчив, догворовола людина, звернувшись до тих, котрих інші люди мають повісити, говорить щось про Бога й Христа. Як тільки покінчив, кат (а катів є там більше, бо один чоловік не здужав би доконати таке сложне діло) розпускає трохи мила та наміливші трохи петлі, щоб вони ліпше держали. хапає пов'язаних людей, одгає на них смертну сорочку, заводить їх на шафот та накладає добре намілені петлі на їхні шиї.

І ось ті люди один за другим, ті живі люди стручені з стільчиків, усунених з під їх ніг, силою тягару власного тіла відразу затягають на своїх шиях петлі і в муках задавлюють ся. Ті люди, живі ще перед хвилиною, переминують ся в мертва тіла, повисли на шиях, які спершу поволі колашуть ся а відтак зістають без руху.

Все те приладили й обдумали старанно для своїх братів — люди і то люди вищого стану, люди учні, просвічені.

Придумали, що такі річі треба робити в таємниці, досвідати, так, щоб ніхто не бачив; треба поділяти ся одвічальністю, щоб кождий з учасників ексекції міг думати і говорити: не я винен есму; треба вишукувати найбільше здеправованих та найбільше нещасних людей і, силуючи їх до виконання плану, який ми придумали і за-апробували, удавати, що ми погорджуємо ними

людьми, котрі того підняли ся. Придумано навіть таку субтелність, що на смерть засуджують воєнні суди, а при виконуванню засуду є присутні з обов'язку не судії воєнні але цивільні. Виконавцями є нещасні, здеправовані люди, котрими єсі погорджує та котрим не остає нічого иньшого, як добре намити петлі, щоб певніше затягали ший і порядно запити ся трутиною, проданою тими ж вченими вищими людьми, щоб швидше забути про свою душу, про свою людську гідність.

Лікар обходить трупи, оглядає й рапортує властям, що все в порядку: 12 людей абсолютно не жие. І власті відходять до своїх звичайних занять з глибоким переконанем сумлінно сповненого, хоч тяжкого але конечного обов'язку. Застилих трупів здимають і ховають.

Та ж се щось страшного!

І робить ся воно не раз і не лише з тими 12 нещасними, обманеними людьми з найліпшої верстви російського народу, але робить ся так еше, цілими роками з сотками й тисячами так само обманутих людей через тих самих — иньших людей, які допускають ся над ними так страшних річий.

І діється не тільки те, але під тим самим видом, з тою самою холодною лютістю поповнюється ріжні насилья й катювання по тюрмах, кріпостях і каторгах.

І се є страшне, але далеко страшнійшим є факт, що діється ся воно не в наслідок якогось усення, почування, що заглушує розум, як воно було підчас білки, війни а навіть грабежі, але проти вимог розуму, вирахованя, що заглушує почування. З того огляду є се так страшні річі.

Страшні вони ще й через те, що нічо ліпше не виказує злочасного впливу, який має на людські душі власть одних над другими, як ті всі річі, яких допускають ся люди, починаючи від судії а кінчаючи на властях, що не хотять того робити.

Се обурює, коли один чоловік може віддати другому його працю, гроші, корову, коня а навіть сина або дочку — але ще більш обурює є те, як один чоловік може віддати другу душу, як може приневолити його зробити те, що руйнує його духове „я“, лишає його ду-

*) На днях оповістив „старець з Ясної Поляни“ отсей страшний акт обжалування кровавого царату в англійській пресі, висловлюючи заравом бажання, щоб в його 80-ті уродини появилася та стаття у всьох мовах. — Ред.

менських, чеських і польських урядників, і давніх і новітніх, покликані тепер з Галичини 19 Поляки, а не приїждять ні одного Русина. Значить: Поляки мали там же з попередніх департаментів багато своїх урядників, і одержали до них ще 19 нових своїх людей; а ми не мали герцези ні одного чоловіка, тай тепер зістали зовсім прилучені! Ми думали, це страшно, що в число тих 19 Поляків зачислено може, в дусу польського державного права в Галиччю* й двох руських кандидатів, тим більше, що й давший півофіціальні вісти доносив до номінації 17 польських урядників і о одним руським. Але показалося, що Поляки втиснули до попередніх 17 кандидатів ще двох своїх людей, і виперли зовсім наших Русинів. Се вже така безстыдність в трактованні руського народу в Відні, що далі не йде!

Всі польські часописи зановували з нагоди номінації велике адволюєне із віднесеної побіди. До нового міністерства, кажуть вони, будуть належати найважливіші економічні агенди в краю; та польська нація має там значне число своїх польських урядників, котрі будуть вести вже відповідно всі краєві діла. Все те, признають вони, єсть заслугою польського „коля“ і польського міністра для Галичини, котрі подбали належно о збереженні польських інтересів. Так отже найважливішій справі нашого краю, котрі й для руської суспільності суть пресельского значіння, будуть вести під егідою центрального правління самі польські люди, з цілковитим виключенням Русинів. Руський нарід не буде мати там ні одного свого сина, що відчував би і розумів би долю і потреби свого люду, хоч півогосом озвав би ся там десь-колись о милосердіє для него або міг послужити в даних разях інформатором для правлячих сфер.

Та скажуть наші Поляки, що всю вину сего факту поносить центральне правління, котре в той спосіб перевело номінації. Се певно, що грубо винувате тутки центральне правління, котре пішло вже від давня на вислугу польській і пошуло за послідної дробки справедливості і чести супроти нас. Ще сумнієш, що сего акту допустив ся міністер з партії християнської соціальної, котрий вже в інтересі своєї партійної ідеї повинен був подбати, щоб кожний нарід мав там речників і знатоків своїх економічних і суспільних справ, котрі були би способні виказувати в мірдатних кругах потреби своїх націй і причиноюватись до їх нормального управління; а тим часом покликав він в супереч тій важкій в нинішніх часах ідеї лиш заступників польсько-шляхоцьких інтересів, а злігноровав цілковитий голос руського народу. Однак головним винуватим і мотором сего нашої кривди вважаємо таки Поляків. Се, що сталося, зробила їх репрезентация своїм напором на безхарактерне і беззастидне центральне правління. А зробила се під давнім гаслом: нищити Русь на кождім кроці!

Не знаємо, яке становище займали супроти такого беззглядного трактовання нас центральним правлінням руські півли, котрі в тім часі були в Відні і перед котрих очима все те сталося. Жаль, що коли не могли сего кривди змінити, не зробили із за того ще в послідних днях ради державної афери і не відвинули у нагім внесено перед лицем свята нову ілюстрацію до положення руського народу. Не знаємо, як поступлять собі вони хоч би і тепер, по замкненні ради державної. Ся справа має для нас засідниче значіння. Ту не ходить о якусь дрібницю, о якусь звичайну номінацію одного чи двох урядників. В тім проєкті обьявляє ся засадничі і постійні ігнороване нашої нації через австрійське правління, і то на полі найживотнішій справ. Ту повинні були наші послати поставити вже справу на вістрі меча, а позаяк парламент замкнений, повинні через свою президію зажадати категорично від правління повного сповнення й так вже дрібного їх бажання. В сім не повинні дати ся нічим збути: ні частковим сповненням постулату (прим. іменованем одного руського урядника), ні ніякими обцянками на будуче. Іменоване одного чоловіка було би лиш глузванем із нашого народу. А обцянки? Ми мали протягом року вже досить тих обцянок. І шож з них? Руська суспільність перестала вже вірити в обцянки австрійських міністрів, вських Beken et tutti quanti. От хоч би і на поли

покликуваня Русинів до різних міністерств. Се приречене дано нашим посланом еще перед роком, — чи покликано тут за той час хоч би одного руського урядника? Тим менше значіння мали би такі обцянки, елиби їх давано може на будуче, що до сего міністерства. Бо коли тепер на зверх 100 новітніх іменованих суди урядників не наїшли ся двомісяця для Русинів, то що говорити о будучности, коли отворити муть ся там лиш поодинокі посади, а на них зголошуватись буде тьма кандидатів, до того попираних ріжними сильними партиями.

Тому прсч в віроу в всякі обітниця! Коли руські послани не осянуть повного сповнення свого мінімального жалаго, то повинні у всіх австрійських органах оголосити протест проти такому трактованню Русинів, — а ссенію зараз по отворенню парламенту, поставити в сій справі нагале внесення, вивести єї перед широкий світ і домагатись тою дорогою віддання нам справедливості. Справа так разяча, що ледви чи знайшло би ся там багато послів, що сходили би ставати в обороні пп. міністрів. А може наїдуть вони ще й другі способи поступованя. В дальшій наслідку не повинні руські послани поводитись від тепер ніякими честилами супроти нинішнього міністерства і стремити консеквентно до того, щоб вже раз уступило те правління, котре досі супроти нас так ворожо і погано поступало.

Руська гімназія в Перемишлі в р. 1907/8.

У звіті дирекції руської гімназії в Перемишлі за рік 1907/8 містять ся перед шкільними вістями наукова розвідка учителя Оresta Авдикевича п. заг. „Критичний розбір до важливіших і повідань Ол. Кониського“. (Стор. 3—25. — Загальний огляд літературної діяльності Ол. Кониського поміщений в обговоренні у вчорашнім числі звіту дирекції перемишльського дівочого ліцею.)

З „шкільних вістей“ довідуємо ся передовсім, що учительський збір складався з 35 учителів гімназії і двох з поза гімназії (до науки рисунків і гімнастики). Між 35 ма учителями гімназії було 14 дівичих учителів і професорів, з котрих директор (Гр. Цеглинський) і два учителі (д-р Людкевич і прсф. Ярема) були цілий або майже цілий рік на відпустці, 1 екскуратор і 20 (!) заступників учителів, між ними 6 іспитованих і 18 (!) неіспитованих. Коли зважити, що в нормальній гімназії, значить, 8-класовій гімназії повинно бути 13 дівичих учителів, то виходить, що в 16-класовій гімназії перемишльській займає лиш є оден дійсний учитель посаду надетатову, — значить: на вісім надетатових клас (не числячи пригатовляючої) аж оден надетативний учитель! Та й то ще тріох на відпустці!

Незвичайно прикро вражає в поданні у звіті „плану науки“ порівнане плану науки латинського, грецького, німецького, а навіть надобовязкового польського языка з планом науки языка руського. Для ліпшого зрозуміння додамо, що ті „плани науки“ здають справу з того, чого вчено в р. 1907/8 в кожній класі з кожного предмету. Отже з латинського языка вже в IV. класі читали ученики частини з Цезаря приватно, значить, поза шкільною наукою, а красших місць учили ся навіть на пам'ять. В V-тій класі читали приватно Лівія і Овідія; з польського языка читали крім шкільної читанки ще й цілого Рапа-Дебиза, а гарніший уступів учили ся на пам'ять; по німецькому читали крім шкільної читанки ще й оповідання Герстекера, Стакого, Верногого, Герхенбаха і Чокого. В VI. класі знов приватна лектура і латинська і грецька і польська і німецька; те саме в VII. і в VIII. класі. А що читано по руському? До VI-ї класи включно нема ані згадки про приватну чи домашню лектуру; аж в VII. і VIII. класі каже ся в „плані науки“ цілком загально: „Доповнене шкільної науки домашньою лектурою“. Що власиво читано приватно, о тім ані чирки, так що поза тою загальною фразою можна цілком слушно здогадувати ся навіть... нічого! Чи не сором се для руської гімназії? Ажте відомо річ, що ніякі, хочби як вчено написані, „огляди історії літератури“ нікого не навчать літератури, коли в парі з тим не йде як найбогатша

лектура; так само відомо, що ніяка шкільна читанка не може подавати довжених творів в цілості, хоч би вони і як заслуговували на те, щоб їх прочитано. Тому і польські і німецькі читанки подають навіть з найгарніших і найцінніших творів, пр. оповідань і драм, лиш частини, а цілість припорує ся до приватної лектури. І з чо-го-ж руська молодіж має навчитись рідної літератури і мови? Чи з самих читанок? І вийде так, як виходило і виходить у руської молодіж польських гімназій, що вона пізнає далеко ліпше всяку иншу літературу і мову, ніж свою рідну.

Виказ тем до письменних задач у висших класах також не дає підстави потішати себе, що бодай може письменна наука руської мови вела ся дбайливіше. Та до сї справи надіємо ся навернутись еще иншим разом.

Бібліотека учителів збільшилась в мин. році о 119 наукових творів і має тепер 1.837 творів. Бібліотека учеників збільшилась о 150 творів руських, о 70 польських і о 70 німецьких, і має тепер 794 творів руських, 696 польських і 621 німецьких. Кабінет історико-географічний має 154 приборів; кабінет археологічний 9 моделей. Стану кабинетів природописного і фізикального не подано.

Дальше довідуємо ся, що 73.1 прц. учеників не уміє ховати ся, 74 прц. не купало ся в зимі, а навіть в літі не купало ся 5.9 прц. (над Сяном!); 23.1 прц. не уміє плавати; 89.9 прц. не брало участі в іграх на толоці; 46.7 прц. не брало участі в гімнастичних вправах; 77.6 прц. „не уміє їхати на коні“ (може: не уміє їздити на колісї?); 76.5 прц. не уміє вслухатись.

Д. 14 червня с. р. 32 учеників відбуло під проводом професорів прогулю в гуцульські гори (о чім була допис в „Діл“).

„Виходить — признає дирекція у звіті, — що забавовий і прогулюковий рух серед учеників не був таким, як слід. За першу причину сего подати можемо брак постійного місця для рухових ігор і забав, віддаленого від гімназії найбільше 15—20 минут ходу. Справа поступила би вперед, коли би дирекція всіх трьох перемишльських гімназій скотіла спільно винайти на постійне ужите для учеників десятигорову недалеко площу, з якої могли би користатись ученики кожної гімназії по два дні в тижні. Літом відбували би ся там гри і забави, зимою ховзанка“.

Поміч бідним ученикам подавала 1) бурса ім. ср. О. Ніколая, котра дає утримане 97 ученикам, між ними 7-ом за дармо. 2) Церковне братство св. О. Ніколая заломало убого молодіж гришми на одіж і книжки. 3) З жертв, складаних на руки дирекції вливаю в 1907/8 р. 1.026.36 К., а роздаю з того 1.007.23 К. 5) Тов-о ім. св. Кирила мало доходу 729.48 К., а видало 710.50 К.

Д. 14 марця с. р. обходила молодіж 47-мі роковини смерті Т. Шевченка музикально-вокальним вечором.

З початком 1907/8 року повстав між молодіжю висших клас „Кружок для товариського самовихованя“. Коужох сей уладив протягом року 22 відчяти з обсягу літератури, етнографії, філософії, музики, наук природи і наук суспільних; виключені були відчяти на теми релігійні і політичні.

Молодіж заложила також оркестру, і то 1) смичкову, зложеноу з 28 членів; 2) на дутих інструментах, що повстала що-йно з кінцем року; 3) мантолівну, до котрої належить 12 членів; 4) тамбуреску з 20 членів.

Із статистики учеників винимемо отсі дати: До гімназії вписало ся з початком року 869 учеників публичних і 11 приватистів (11 публичних і 3 приватних більше, ніж було з кінцем попереднього року). Серед року прибуло 16 публ. і 7 прив., а убуло 85 публ., так що з кінцем року остало ся 800 публ. і 18 прив. (42 публ. і 10 прив. більше ніж торік). Клас усіх було 17 разом з пригатовляючою. Число публ. учеників в поодиноких класах було: в пригатовляючій 56, до кінця року лишило ся 54; в I. (в трьох відділах) 69, 39, 46, лишило ся до кінця 58, 34, 41; в II. (у двох відділах) 60, 64, лишило ся 62, 60; в III. кл. (у двох відділах) 61, 52, лишило ся 51, 46; в IV. кл. (у двох відділах) 45, 60, лишило ся 44, 57; в V. кл. (у двох відділах) 59, 37, лишило ся 52, 35; в VI. кл. (у двох відділах) 44, 31, лишило ся 40, 30; в VII. кл. (у двох відділах) 50, 40, лишило ся 42, 37; в VIII. кл. 59, лишило ся до кінця 58. Най-

більше учеників покинуло школу серед року в I. класі, ч. то аж 21; в III. кл. 16, в II кл. 12, в VII. кл. 11 (!), в V. кл. 9.

По вірі було з кінцем року 779 учеників руського обряду, 1 латинського, 1 православний і 19 мейсеевої віри. По мові було 784 Русинів, 14 Жидів і 2 Поляків. В нормальнім віці було в I. класі всього 4 учеників (10 літ), а 10 мало по 14 літ; в VIII. кл. було в нормальнім віці (18 літ) лиш 5, а 3 мало по 28 літ, 1 мав 27 літ.

Найбільше було селянських синів, а то 356; селянських синів було 153, міщанських і ремісничих 124; дальше ідуть сини державних слуг числом 40, народних учителів 37, купців 36, урядників 26, приватних офіціалів 11, зарібників 10, адвокатів 3, лікарів 2 і висших військових 2.

При класифікації дістало 59 учеників першу класу з відзначенням, 598 першу класу, 85 призначено до поправок, 8 не класифіковано, 31 дістало свідомство другої класи, 19 свідомство третьої класи. Коли до тих 50, що дістали рішучу лиш свідомство, дочислити тих 85, що виступили серед року, і третю часть не класифікованих еще оконечно (85 поправок і 8 не класифікованих), в припущенні, що при оконечній класифікації перепалуть: то вийшло би — в найгіршій разі — 166 перепавших на 885 вписаних, чи то не цілий 19 прц., або менше ніж пята часть, так що класифікацію треба в всяким разі назвати зовсім корисною.

Від шкільної оплати було в I. піворці 652 у-вільнених, а в 2. піворці 672. Стипендії побирало 19 учеників в загальній сумі 4.255 К.

Науку надобовязкову польського языка побирало 556 учеників, рисунків лиш 65 (!), співу лиш 72 (!!), гімнастики 353 (число се не згодує ся з тим, яке подано на стор. 45 звіту, де сказано, що „на гімнастику ходило в р. 1908 учеників 561“).

Молодотурецький рух.

Молодотурецька партія розіслала до конзулярного тіла в Монастірі меморіал, в яким свої наміри пояснює оттак: Головною ціллю молодотурецької партії, яка заснувала ся під назвою „Оттоманська Ліга Унії й Поступу“ є шире переведення конституції з 1876-го року. Меморіал підносить конечність усунення теперішньої системи деспотизму, фаворитизму й корупції і висловлює надію, що європейська дипломатія сама признає, що зміна дотеперішніх відносин можлива тільки через вве.єне конституції. Молодотурки надіють ся потерпа з боку державних мужів Європи; держави мають тепер найважливішу нагоду показати свою симпатію до народів Туреччини а то через доряджуване султанови, аби він пристав на молодотурецькі домагання.

Ліга числить на потерпа суспільности та не відносить ся ворожо до неагометанських народів; наспілки вона вимагає, щоб конституція була приміювана однаково до всіх рас і всіх віроісповідань в краю. — Коли вона виступає не раз енергично, то дієть ся воно в случаях надзвичайних та тоді як ходить о покаранє найважливіших пороїв населення, отже в случаях дозволеної оборони. Ліга обминає злишній пролив крови; села будуть не тільки захищені, але навіть одержать оборону перед загрозливими бандами. Ліга просить конзулярне тіло, щоб воно про зміст сего меморіалу повідомило європейські держави.

Крім того видано ріжні прокламації. Одна з сих, яку підписало 200 патріотів, повідомляє, що майор Назі, рушив на чолі 200 патріотів, щоб підмити кривди й добути свободу. Друга відозва повідомляє села, що прибудуть молодотурки і на основі воєнного права будуть вимагати потерпа. Відозва визнає отже, щоб тою потерпа не відмавляли та щоб брати покінтованя як легітимізації. На случай відмови грозить відозва страшними тортурами.

З нових случаїв дезерції треба зановувати утчу поручника 90-ого полку разом з жовнірами. В Адрианополі опанувало шістьдесят офіцірів, поминених при аванзі, телеграфічний уряд, вимагаючи аванзу. Кількасот жовнірів, що вже виступили свої роки, зібрало ся знов у мечеті, домагаючи ся увільненя. В Ісхондор наспіла вістка з Монастиря, що там збунтувало ся 7 тисяч жовнірів і домагаєть ся безпородочного випущення на во-

ях Володимир Солосвійов оповідав мені тоді з великою радістю, що в цілій Росії не могли найти другого ката, і одного возили з місця на місце. Тепер воно стало инякше.

В Москві збанкрутував крамар і запропонував свої услуги — і, одержуючи по 100 гублів від повишеного, нездаром так поправив свої діла, що через якийсь час не потребував вже користати з того побічного доходу і веде тепер дальше свою торгівлю.

В Орлі показала ся в станих місяцях, які всюди, потреба ката і ось зараз найшов ся чоловік, що згодив ся сповняти сей уряд, умовивши ся по 50 рублів від чоловіка. Але коли добровільний кат вже — по зробленій умові — довідався, що в инших містах платять дорожче, то в часі виконуваної езекуції, накинувши на засудженого мішок, місто повести його на шафот, спинив ся та підійшовши до коменданта, сказав: „Най мені, Ваше Сіятельство, додася четверту асигнацію, бо инякше не пічну“. Йому додали і тоді він засуд виконав.

Иншим разом треба було тратити п'яток. На день перед траченем надійшов якийсь незнакомий, що бажав поговорити в секретній справі. Управитель прийняв його. Незнакомий сказав: „Вчера взяв хтось від вас 75 карбованців за одного. Нині — як зачуваю — призначено на смерть п'яток. Прсшу казати поліштити мені їх всіх, а я візьму по 15 карбованців. Будете спокійні! Зроблю все як слід!“

Не знаю, чи сю пропозицію прийнято, але знаю, що єї зроблено.

Так впливає се на лихих, здеправованих людей. Але ті страшні річі не можуть остати без впливу також на більшість людей середньої моралі.

Люди говорять і пишуть тепер про трачення, масакри і бомби так, як давно писали про погоду. Діти бавлять ся в вішанє. Хлопці з гімназій, прямо діти, вибирають ся на рабункові експедиції, готові вбивати, так самісько, як давно вибирали ся на полюванє.

Вбивати великих земельних власників, щоб відтак заволодіти їхніми посістями, видаєть ся тепер для багатьох людей найліпшою розвязкою земельного питання.

Через діяльність уряду, який дозволив убивати, добачуючи в сьм зсєб до осягненя своєї ціли, вважають тепер нещасні люди, яких зіпсував уряд, всі злочини, рабунки, крадіжки, брехні, мукі й морда ріжні найпригоднішими — гідними людьми!

Так сї річі страшні самі по собі, але моральне, духове, невидне зло, яке єснн витягують, є без порівняня ще страшнійше!

(Конечь буде.)

Автономія України в українським соціально-демократичнім освітленю

(Дальше.)

Якимиж то справами мала-б орудувати Україна при своїй автономії?

Задля сего треба перше виключити ті справи, якими має — на гадуку д. Порша — займатись російська держава, се-б то ті, які повинні бути спільні для всіх городів, значить однакові на всю Росію. А се є такі справи: 1) закони про права людини й горожанина, 2) державний бюджет, 3) військовий флот, 4) закони горожанські, торгові й карні, 5) комери й мита на них, 6) пошти, телеграфи й телефони, 7) дороги ґрунтові, залізні й водні, дотичні тарифи й догляд над усім, 8) мірн й гроші, 9) банки, аскурації, патенти, 10) факрично-робітничі закони, 11) полагоджуване непорозумін між окремими країнами й догляд над виконюванем державних законів.

Для автономної-ж України лишили би ся — на гадуку д. Порша — ось які справи:

Культурні: 1) вся загальна народна просвіта — право заводити за свої гроші й доглядати школи народні — сільські й міські. — середні (які дівочі й хлопчачі гімназії), тай вищі (університети, інститути й академії); 2) вся професіональна просвіта — право заводити й доглядати професіональні й технічні школи — вижчі, середні й вищі — для вивчування хліборобства, ремісла, промислу й торгівлі; 3) всякі инші культурні заклади: галерії, шук, музеї, національні театри, бібліотеки й т. п.

Економічні: 1) справи сільсько-господарські: дбанє про більшу родючість землі, кращу худобу, зберіганє лісів, висушуванє боліт, заміна пісків на родючі ниви, заводженє вірневих господарств, ферм, де наш селянин міг би вчити ся господарувати; 2) справи дорогові: дбанє про дороги, котрими би українські товари доходили до ринків швидко й дешево, про ріки й гарні сплави на них, про моря, канали, про місцеві залізницї; 3) кредитові справи — право заводити власні кредитові товариства, банки й т. п.; 4) спільне господарюванє, земельне й инше: громадське чи міське, повітове, губернське й краєве — аж до його повної соціалізації; 5) справи фінансові — право вільного накладання на людність податків на її потреби; 6) переселенські справи — переходи людности з місця на місце серед України (справами еміграції

в чужі країни держави тай загрозицю мала би займати ся сама держава).

Громадські справи: 1) місцеве самовпорядкованє (громадське чи міське, повітове й т. п.) тай контролю його; 2) догляд над урядниками й адміністрацією країни; 3) фабричні закони (краєві) для оборони сільських і міських робітників від капіталістів, пенів і фабрикантів у згоді з такими-ж загальними державними законами; 4) медичні й санітарні справи України; 5) статистика єї житя; 6) добродійні справи.

Повищими справами, котрі торкають ся лишє самої України, вона стане орудувати сама з найбільшою користю для себе і без шкоди для инших народів; держава-ж повинна завідувати лишє справами всіх країв, усіх народів держави та вдовольти лишє їхні спільні потреби й інтереси (сі справи виложени нами вище).

Для заведеня в Росії національно-територіальної автономії, треба найперше підлити Росію на країни так, аби в одній країні жила якась одна нація, — значать, у нашої країні — наша нація.

Під Україною розуміє д. Порш той простір землі, де наш нарід переважує всі инші народи разом. Для доброго вимежування сего простору, треба взяти людність не лиш окремих названих више 8-х губерній, але й окремі повіти, і ті повіти сих 8 губерній, де людність українська менше численна ніж инша людність, викинути з України; ті-ж повіти инших губерній, де людність наша переважує иншу, прилучити до України.

З 8-х українських губерній треба викинути 4 повіти Чернігівщини: мглинський, новозибівський, суразкий та стародубський, де живуть по більшій частині Великоруси та Білоруси.

Після того, по перепису 1897 р., мати мемо в 8 губерніях:

землі	верстов:	людности тисячів душ:
на Волинщині	63.037	2.989
„ Київщині	64.478	3.559
„ Подільщині	36.922	3.018
„ Полтавщині	43.844	2.778
„ Харківщині	47.885	2.492
„ Чернігівщині	32.841	1.663
„ Катеринославщині	35.706	2.114
„ Херсонщині	62.213	2.734

Коли тріох перших губерній (Правобережна Україна) лежать 4 губернії, в котрих є повіти, де українці переважують инші нації (поверх 1/2) та то: Хотинський повіт

Бессарабської губернії землі ☐ верст. 3.502 і 308 тис. душ людности; Брестський повіт (4.289 і 218) та Кобринський повіт (4.620 і 184) оба Гродненської губернії; Грубешівський пов. (1.291 і 101) та Томашівський пов. (1.213 і 99) оба Люблинської губ.; Володавський пов. (1.900 і 99).

Коло тріох дальших губерній (Лівобережна Україна) є 2 губернії з повітами, де українців більше половини, — а то: повіти Бирюцький, Богучарський, Валуйський тай Острогозький Воронізької губ. (землі ☐ верст. 3.866, 8.499, 4.075, 7.100 та тисячів душ 201, 310, 188, 274); Гайворонський, Новооскільський тай Путивльський (землі ☐ верст. 2.693, 2.811, 2.519 і тисячів душ 174, 158 і 163).

Коло двох ostatnich губерній (Степова Україна) лежать 2 губернії та 2 області, де українців переважують инші народи в таких повітах, округах та відділах: повіти Бердянський, Дніпровський і Мелітопольський Таврицької губернії (разом землі ☐ верстов 30.812 і тисячів душ людности 305+212+334); Новогригорівський і Ставропольський губ. (землі ☐ в. 10.768 і 247 тис. душ); Таганрітський округ Донської області (землі ☐ в. 12.229 і тис. душ 413); та відділи Катеринодарський, Ейський та Темрюкський (землі разом 33.976 ☐ верст. та тис. душ 245+277+343).

Додаймо до Правобережної України Хотинський пов. Бессарабії, до Лівобережної повіти Курської та Воронізької губ., до Степової українські частини губ. Таврицької і Ставропольської тай областей Донської й Кубанської; повіти-ж губерній Люблинської, Гродненської та Сідлєцької з'єднаймо в одну частину й назвім єї так, як то звичайно називають українські повіти двох перших губерній — Холмщиною.

Тоді мати мемо: в Правобережній Україні землі ☐ в. 147.939 і тис. душ 9.875; у Лівобережній Україні землі ☐ в. 146.133 і тис. душ 8.402; в Степовій Україні землі ☐ в. 205.704 і тис. душ 7.180 і в Холмщині землі ☐ в. 13.318 і тис. душ 702, — разом 513.089 ☐ верстов і 26.202 тис. душ.

Отже, Україна (російська) то земля, в якій найменше 513.089 ☐ верстов і 26.202.000 людности (так було 1897 р., а тепер людности буде ко-

(Далі буде.)

лю офіцерів, яких поарештовано за участь в молодотурецькому руху; інакше грозять вони вимордуванням всіх генералів.

Спеціальний кореспондент „N. Fr. Presse“ доносить з Монастиру, що молодотурецький рух обхопив цілий третій а по часті і другий корпус турецької армії. Осередком руху є Монастир, де молодотурецький кабінет захопив в свої руки цілу владу. Військо і офіцери виступають солідарно, а молодотурецькі емісарі здобувають по селах що-раз більше прихильників. Атаванці проводять молодотурецьких висланців, які від магометан відбирають присяги вірності на коран. Здається, що до молодотурців пристануть також болгарські та грецькі банди. Замітне є те, що в районі, захопленім молодотурецьким рухом, пропаляють рабівничі банди, бо молодотурецька організація карає воєнним судом всякі рабунки. Отже саме приєднує до нового руху мирне населення, яке й оплачує молодотуркам податки.

Про відношення султана до нового руху годі ще сказати щось певного. З Лондону доносять, що він видав приказ, аби всіх жовнів і офіцерів, замішаних в бунтівничій акції, безпровадно розстрілювати. Інші знова доносять згадують, що султан склонюється до уступок супроти молодотурків, бо з хвилею скликавши парламенту ульїни-ла би ся Турція від оцих держав, що ведуть в Македонії безконечну акцію реформ. Вправді з Малої Азії ідуть 32 тисячі війська, які покликано для давлення молодотурецького бунту, та знатоки турецьких відносин замічають, що султан не може на них поклатися з усею певністю, бо й до малоазійських корпусів мусли перекинути за конституційні думки з Персії, а якраз тогді об'явила ся була пропаганда серед молодазійського війська, коли тамошнє населення почало масово ухилятися від плачення податків.

Допись з Угнівщини.

Постідними часами почав ся в Угнівщині, головню завдяки молодим силам, дещо живіший рух на просвітній і політичній полі.

Д. 15. червня с. р. в день Вознесень, відсвятковано в Угнові Шевченківське свято деоразовим концертом. Перший вїбув ся по полудні, другий у вечер. На обох концертах вивопили дооколичні селяни і місцеві мішани салю „Стражниця“ по береги і з увагою прислухували ся промови академіків Михайла Солонухи і Павла Лисака про гагу Шевченка і Шевченківського культу для нашого держави. Виступи угнівського хору. Гродуції махнівської селянської оркестри, і деклямації були знамениті, за що горяча подяка належить ся передосім диригентом п. Михайлови Білковим.

Товариство гімнастичне „Сокіл“ в Угнові удедило першого дня Зелених Свят в громадським лісі фестин, котрий з морального і матеріального боку приніс аранжерам сукцес.

Другого дня Зелених Свят відіграв місцевий кружок зматорів тов-а „Взаїмна поміч учителів“ комедію Карпенка Карого „Сто тисяч“. На перше місце вивив ся своєю грою п. Дорожинський Лев в ролі Бонавентури-Копача і п. Дорожинський Володимир в ролі Нечипора.

Дня 12. с. м. відбув ся концерт на дохід погорільців з Піддубе, що знищені величезним огнем, нахолоть ся в крайній нужді. Мимо того у деккого з дооколичної інтелігенції можна завважити якийсь холод і апатію до тих всіх прояв живішого життя. А така байдужність тим дивніша, що більшість дооколичної і місцевої інтелігенції кацапська.

Політична організація угнівського судового повіта скликала на 13. с. м. віче виборців угнівського судового повіта. На вічу було ооколо 500 виборців. Замітна була несприятливість дооколичних свьяшеників. Віче відкрив п. Гринь Овникевич і привітав посла тутешнього округу д-ра Ст. Дістрянського, котрий приїхав зложити посольське справоздане, і посла о. Войнаровського, що приїхав висняти на вічу свій проект, як відновити селянські грунти і зарадити браку в грунті. Предсідателем віча одноголосно вивбрано о. Івана Кіпріяна, пароха з Немирова, заступником п. Ст. Приступу, господаря з Корчмина. Секретарював академік Павло Лисак. Посол д-р Ст. Дістрянський розказав своїм виборцям про працю нашого парламентарного клубу і свою. По нїм реферував свій проект посол Войнаровський. Вияснив також ставовиско нашого клубу до справи відчинення австр. границь для ввозу худоби з Сербії. Селяни слухали його реферату з великою увагою. Над обома рефератами вивзалась горяча дискусія. Старенький, більше як 80-літній дїдуся, угнівський мішанин Б. Камінський, говорив про брак дерева опалового і будіельного та просив, аби наш парламентарний клуб постарав ся о заложенне державних складів дерева в тих околицях, де є брак дерева. Бєсїда того старця, що ще і тепер інтересує ся народними справами, викликала велике вражєнє. Господар Петро Ключковський жадав знесеня значеня свиний коткати. О. Іван Кіпріяна говорив про наше ставовиско до правительства і зазивав до горячої і витревалой боротьби о наші права. Посли відповіли на інтерпеляції і давали всілякі поясненя. На кінці забрав слово студ. Павло Лисак і передосім піддав острій критиці поступоване кацапського клубу і д-ра Мих. Короля. Виказував селянам, що головне скриплене нашої сили лежить в тім, аби до тла винищити закорїнене серед нашого народа кацапство, вдаряючи головою на кацапських мемерів з посеред духовної і свїтської інтелігенції, а між народ ідучи з органічною просвітністю і економічною працею, та виложив план такої праці. В дусі всіх попередних промов предложив він вічу слїдуючі резолюції, котрі ухвалено одноголосно серед олеків:

Виборці угнівського судового повіта, зібрані на всенароднім вічу в Угнові дня 13. липня 1908:

1) висказують своє признанє русько-українському парламентарному клубови за його діяльність в парламенті, а з особіна висказують горячу подяку своему послови д-рови Дістрянському за його ревну працю над нищенням безправств, які діють ся в нашім виборчім окрузі;

2) висказують свою погорду російському клубови парламентарному і його членам, що хоч вибрані голосами виборців Русинів, тепер тих виборців змверкли ся, признаючи себе нагло послами якогось, в Галичині неїснуючого, російського народа. З особіна висказують збори своє негодованє другому послови, вивбраному в сім виборчім окрузі, д-рови Мих. Королеву, що против волі виборців, висказаної на десятиках віч в осени минулого року, щоби вступив до спільного руського клубу, до него не вступив.

3) Збори висказують своє недоволенє з політики центрального і краєвого правительства супротив руського народу та домагаються, щоби правительство привернуло руському народови повні конституційні права, з особіна рівноправність в школі, уряді і публичнім життє. Збори домага-

ють ся нового устрою державного по мисли народної автономії усіх австрійських народів.

4) Збори домагаються ся, аби правительство разом з парламентом приступило до полагоди рішничого питання по мисли внесеня посла о. Войнаровського.

5) Протестують против проекту державного на заключенне договору з Сербією, так як сей договір єсть згубний для селянства.

6) Врешті ухвалюють збори вести систематичну і плянову роботу на просвітнім і економічнім поли і визнають до неї всіх людей доброї волі і з почутєм народного обовязку.

Sagitta.

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 21 липня 1908.

Димісія бар. Бураяна.

Відень. (Тел. прив.) Австро-угорський міністер спільних фінансів, бар. Бураян розпочав дошу відпустку з якої вже мабуть не верне. Його наслідником має стати угорський міністер гр. Зічі.

Португальські завдатки.

Лісабона. (Тел. прив.) Комісія, що роздїляє справу завдатків, викрила, що їх брала не лише королівська сім'я але також деякі двірські урядники. Один урядник, що брав 10.000 платні, забрав 250.000 завдатків а другий його товариш 625.000!

Обезпеченє на старість.

Лондон. (Тел.) В палаті лордів підчас нарад над пенсіями на старість критикувало кількох бєсїдників предложєне з становища фінансового. Палата прийняла сей законопроект в другім читанні.

Подорож Фалєра.

Копенгага. (Т. К. Б.). Периве сюди президент Фалєр, витаний королем і королівською родиною.

Копенгага. (Т. К. Б.). На галєвїм обїді, вивданім на честь през. Фалєра, обміняли ся король Фридрих та президент в тоаствах вїсловами, взаїмної приязни й симпатії.

Кровавий страйк.

Бомбай. (Т. К. Б.). Страйкуючі робітники почали онодї розрухи та обкинули камінєм інтервєлюючу поліцію. Поліція відповіла вистрілами з револьверів, від яких погїбло кількох робітників. Тепер настав сунопїк.

Бомбай. (Т. К. Б.). Як досї сконстатовано, в конфлікті страйкуючих робітників з правдїлен з поліцією одного тубольця вбито а сімох ранено.

Терор в Іспанії.

Мадрид. (Т. К. Б.). Поліція викрила в місцевості Трент коло Лерїди склад бомб і вибухових матерїал. Арештовано багату осіб.

Барцельона. (Т. К. Б.). Поліція арештувала в Севур (провінція Лерїда) двоє терористів в хвилі, як вони робили проби з вибуховими матерїалами.

Подїї в Росії.

Петербург. (Тел.) Цар затвердив бюджет на 1908. р. в висоті 2581,403,168 рублїв. Доходи звичайні перевищають звичайні видатки о 70,694,408 рублїв. Надзвичайні доходи вносять 194,457,670 рублїв, а надзвичайні видатки 259,152,078 рублїв.

Київ. (Тел. прив.) Посла до другої Думи Кіриєнка (укр. с.-д. спілка) засудила київська палата на заслання.

Варшава. (Тел. прив.) Ген.-губ. Скалон має бути покликаний на висше становище на місце ген.-губ. Гершельмана в Москві.

Варшава. (Тел. прив.) На основі прав виїмкового воєнного стану ген.-губ. варшавський застановив видаванє часосїлі „Насло“.

Одеса. (Тел. прив.) При арештованю бєзвїсних людей посилали ся в обох сторїн вистріли, від яких погїб оден поліціант; з поміж тих 5-ох людей одного ранено а одного арештовано.

Контрреволюція в Персії.

Тєбріс (Пет. Аг.) Тому, що шах не згодив ся усунути з міста „муштелїдї“, які звертають ся проти населєня, почала ся вчєра по пол. між революціонерами а приклонниками шаха стрілянина з карабїнів і армат.

НОВИНКИ.

— В справі засуду Сїчинського. Вчєра доручено оборонцєви М. Сїчинського вирок смертї, який запав на него дня 30. червня. Оборона вносить против сего вироку жалобу неважності.

— 25 літній ювілей „Народної Торговлї“. Нинї минає 25 літ, як найстарше наше товариство торговельне „Народна Торговля“ зістало вписанє в реєстр товариств господарсько-заводових. З нагоди сєї устроїв персонал центральної управи „Народної Торговлї“ сердечну овачию директорови Ничаєви, а директорови Нагірному, котрий позїстає на лічєню в Пішанах, вислав привітну телеграму. Саме свято ювілею буде здаєсь святкувати „Нар. Торговля“ в слїдуючїм році, яко в 25-літній році своєї діяльності, бо перший sklep був заснований в грудні 1883.

— Етнографічна подорож на Україну. Читаємо в „Радї“ Відомий український музичний теоретик п. Філарет Колєсса, автор великої розвідки „Ритмика українських народних пісєнь“ і професор Висшого Музичного Інститута у Львові має сього літа вїїхати в етнографічну подорож на лївобережну Україну для записуваня мелодий дум та історичних пісєнь від кобзарів (бандуристів). Успїх сєї екскурсії залежатимє в значній мірі від сподіваної допомоги д. Колєсї з боку людей, що живуть в тих місцях, де є кобзарі. Допомога ся може виявляти ся в формі попередних переговорів з кобзарем про те, щоби він був в певнім місці в призначені тими переговорами дні, а крім того в формі переговорів про розмір плати кобзарям за співанє дум і пісєнь.

— Жєнщини а приватні студії. У міністра просвітї, д-ра Мархєта, явила ся дня 16. с. м. депутатка вїєнського студєнтк і предложила йому меморїал, ухвалений на зборах академічного жіночого товариства, в справі допущєня жєнщин до правничих студій. Меморїал домагаєть ся, щоби жєнщинам було вїєдно студіювати право на університеті і здавати іспити під такими самими умовами, що й мужчинам. З боку правничого відділу вїєнського університету не стрїчаєть ся сє домагає з нїякими перєсонами. Професори сего відділу заявили ся більшєстю за допущєнє жєнщин до правничих студій з всіми дальшими конвенєнціями. Дальше домагаєть ся меморїал, щоби правничі студії, відбуті жєнщинами на заграничних університетах, мали значєнє також в Австрії, а вкінці щоби з початком вже нового р. шкіль. вїєдно жєнщинам було вписувати ся на правничий відділ. Міністер д-р Мархєт застеріг сєні відповіди на пїзніше. Студєнтки завелили сє-

бі поміч для своєї акції у поступових послів парламентарних та вїєнодумних студєнтів.

— Де народна честь? Пишуть нам із Збаражчини: Якась повітова рада з західної Галичини — мабуть чи не тарнобєжська — забавлячи і собі нажити лаврів дешєвим способом а тепєр дуже полатним, бо гавкаючию на „tiszów hajdúk“ (тїшєв хайдуки), вислала до повітових рад сїхідної Галичини обїжників, в котрїм звиває до жертвованя датків на якийсь задуманий нею польський приют ім. Потоцького для вбогих польських сиріт. В обїжнику тїм, щоби з'єднати собі сєрця не лиш Поляків, але і кацапів, та щоби настрашити наших за ячесєрних мамелюків, не шадїла та повітова рада „Українцям епітетів, взятих з словаря „Gósc-a“ і „Gósc-a polsk-ogo“! Видїл повітовий в Збаражі, до котрого входить і двоє Русинів, о. Зячківський віємаршалок, і сєлієнин, п. Оліїник, прочитавши ту патрістичну відозву, ухвалює поставити на повний радї внесенє, щоби на цїль згаданого приюта признано з повітових фондів 500 корон! Та на тїм не конєць. Коли сє внесенє прийшло на днєвний порядок на повнім засіданю радї, одєн з польських члєнів радї, якому вже видїко за багату було тих живих і криєвих „romników“ в честь Потоцького, вніс, щоби признати на сєю цїль лишє 250 корон. Мабуть подумав собі сєрдєця, що як кожда повітова рада з західної Галичини зачєне проектувати якісь нові „romniki“ Потоцького, то мости на повітових дорогах а сїхідній Галичині нїколи не доєкають за направи. На те встав одєн рабобільний Рутєнєць і вносить, щоби ухвалити внесенє виділу і признати на таку пожиточну цїль таки 500 корон! Сором, сором, і ще раз сором! По що-ж влєстиво засїдає в повітовій радї 9 руських члєнів? Ми знаємо, що тих 9 члєнів не в силє не допустити до такої ухвали, однак народна честь і народний інтерєс вимагаєть того, щоби вони голосно і рішучо запротєстували проти марнованя руського гроша на цїли виключно польські і то ще всєму руському народови прямо зєнавиджєні! Тут не поможє покликувати ся на те, що — мовляв — „ми-ж нїчо не відємо супроти більшєсти“, бо в тепєрїшних обставинах зєвсім не ходить о те, щоби щось проти волі більшєсти вїїхати, але щоби зазначити наше становищє. Хто сєго не зробить, той прямо зраджує інтерєси свого народа! Тимчасом між руськими члєнами збаражської радї знайшов ся мамелюк, що в рабобільстї хоче сє перевищити і авїтє Поляків. Подаємо сє до відомости Русинів-виборців збаражського повіта і звиваємо їх, щоби перед виборами до ради повітової, які відбудуть ся вже 28. с. м., добре призадумались, кого вибрати до ради! — Н.

— Шовїніст чи божєвільний. Пишуть нам: Ідучи дня 15. с. м. вночі на військовї вправи, предложив я касєрєви на зєлізничнім двірцї в Станиславові військову карту покликуючю, котра управляє до їзди на військовий білет і прощу по руськи о видачу білету до Золочева через Львів. Коли касєр почув слово „Золочів“, крикнув: „Zoloczewa piem!“ і кинув менї військову карту в очі. Я чємно звертаю його увагу, що Золочів є одно з більшєх міст в Галичині і він яко зєлізничий урядник повинєн про сє знати, і подаю в другє віськову карту. Однак касєр мов бїшенний, трєсучи ся мов у пропєлєснї, кидає карту на землю і кричить: „Marsz, durniu, nie dam karty!“ А коли я не відступив від віконця, касєр крикнув: „Polecia! polecia! wiaż go!“ Коли наїїхшов польція і побачив розскажєного касєра, станув як аколаний і не звивав ся і словечком відозватись, бачучи чисту напасть урядника. Я удав ся до урядника руку і сєй прийшовши зі мною до віконця, приказав видати білет, але видко касєр більший собі пан, бо таки білету не дав. Я мусїв їхати без білету до Львова. Подаю сєй факт до відомости Русинів зі Станиславова і околїни, щоби звернули більшє увагу на сєго панка, що сьмїє публично понижати нашу мову, бо гадає що кілька таких пригод, а може дирекція зєлізниць скорше возьмє его на ліпшу якусь посаду, але на захід. Тут поставив би я зазєн до всіх Русинів-Українців, без огляду, до якої суспільної верстви вони належать: Говорім всі і всьоди по руськи, а тоді певно не стрїє нікого з нас подібна пригода! На згаданого касєра вношу одну жалобу до суду, а другу до дирекції зєлізниць. — Подорожничий.

— З бєриславського пєкла. Огонь на „Oil-City“ горить бє перерви вже від 15. днєв. Ратушкова акція до нинї майже не поступила наперед, хотий приготуваня були величєзні. Змонтовані від тихих експлєстори стоять сєз діла. Віз, що мав служити до улєкшєня в силаню землі, згорів від горяча, так, що лишились з него тїлькє зєлізні колєса. Будова сего возу стояла кількохсот корєн, а страту понєсєть фірма „Oil-City“. Розпочали також насувати зєлізний дзвїн кранами, однак він тїсї і його не вспїли насунути на отвір закону. Мабуть і той проект не доведє ні до чого, бо ставєть ливни, які служили до тягнєня, нахолоть ся в огні і певно перегорять. Тепєр заходять ся над ще иншим спобом угашєня, але чи сє удасть ся?

— Будієльна катастрофа в Самборі. При будові бїчного будинку електричного заведеня в Самборі стала ся в суботу вєчєром сумна пригода. Руштованє другого поверха заломило ся і пєтерє людей, що нахололо ся тоді на нїм, трєох мужчин і двоє дївчат, упало на землю, ломлячи собі ноги та руки. Одній дївчинї роздавило грудну клітку, а друга розбила собі так страшно голову, що витекло їй око. Вєчєрєм нещасна померла. Друга дївчина померла в недїлю рано. Два муляри потовкли ся тяжко і їх жите також загрожєне. Причиною катастрофи було незвичайно лихє руштованє, зложєнє зі старих і тонких лат та бальків олабо вложєних у мур, наслідком чого не могло видєржати тягару людей і матерїалів, що на нїм нахололи ся.

— В справі крадежи в Олєську. Ц. к. краєва дирекція скарбу оповіщує: Вночі з 26 на 27 лютого с. р. вломили ся злочинці до каси податкового уряду в Олєську і вкрали: а) готівку в квоті 14,718 К 44 с., б) дорожочніости вартості 80 К, в) цінні папєри в квоті 69,900 К, г) вєкслєві бланкєти на квоту 28 К, і г) сємплєвіє марки на квоту 986 К. Одного з виновників тої крадежи зловлено на російській границі і закєстєновано у него всі вкрадені у него цінні папєри. Краєва дирекція скарбу визначила премію в квоті 2,000 К за зловленє инших спільників, котрі вломили ся до каси податкового уряду в Олєську, або подає не вказівку, які могли-б улєкшити їх зловленє. Евєнтуальний поділ премії застерігє собі краєва дирекція скарбу. Нїяких жалоб що до розділу премії не допускає ся.

— Аристократ анархїст. З Будапєшту доносєть, що за влєстєствєм дїбр, гр. Ервіном Батяїм, розіслали угорські влєсти стєжєні листи. Гр. Батяї, хоч походить з одного з найвизначніших аристократичних родів на Угорщині, є по своїм перєсвідчєням анархїст і за статі, друковані в одній угорській анархїстичній часописі, заряджєно против него карє слїдство, а також розіслали стєжєні листи, бо місце його побуту нікому не єсть звєсно.

— Військовї музики. Міністерство війни вида-

ло значнє обмежєнє позаслужєбовє уживанє військових музик. На будучє військовї музики будуть могли уживати ся яко театральні оркєстри і постїйні купєлєві музики лишє тоді, коли політична влєсть стєвердїть, що вишуканє цивільної музики неможливє. Так само заборонєть ся уживати військовї музики у відділах 3 до 4 людїє в публичних місцях і льокалах.

— Видалюванє Жидівк. В Київї почали домагати ся від Жидівк, студєнтк висних жєнських курсів, предложєнє доказу, що їм вїєдно мєшкати в тїм містї. А що мало має такий дозвїл, яко-го впрочїм досї зєвсім не вимагано, то багату студєнтку буде мусїло перервати викладї і вїїхати з Київа.

— Процєс з зєлізничю. На зєлізничій станції Подсєдїні в Чєхї особовий поїзд наїхав на одну жєнщину і убив її на місцї. Жєнщина осиротила дев'ятерє дїтїє. Тодї її чоловік вніс жалобу о відшкодованє за втрату жінки і матерї, домагаючись рєнти на так довго, доки малолїтні дїти будуть потрібувати домової, материнської опіки, бо він як робітник цїлий дєнь дома несприятний, ожєнити ся знову не має вїєглядів з огляду на числєні дїти, а на оплачуванє опікунки для дїтїє не має грошїє. Цивільний суд першої інстанції відкинув його жалобу, вивиходячи з засадї, що прєтенсїю до відшкодованя можуть мати лишє жінка убитого і дїти, але чоловік не може мати такої прєтенсїє за втрату жінки. Якийсь адвокат записав сє безінтерєсово справою робітника і вніс рекурєс против того вироку. Висшій суд краєвий в Празї признав прєтенсїю оправданю і засудив зєлізничю на виплатєнє жаданої рєнти пошкодованю робітнику. Однак прокуратория скарбу тому опєрла ся і справа пішла перед найвисшій трибунал адмїністраційний, а той перєд кількома днєями потвєрдив вирок прєсєского суду, видаючи прїнципальнє рішєнє, що чоловік має само прєтенсїю до відшкодованя за втрату жінки, як жінка за втрату чоловіка.

— Нові типи сєредних шкіль. З Вїєни доносєть, що з початком нового року шкільного будуть заведені два нові типи сєредних шкіль з опущєнєм грецької мови. Міністерство просвітї вивидило вже план тих шкіль, а їх активуванє залежатимє тїлькє від становища університєтських влєстей. Дїло в тїм, щоби абїтурієнти сєредних шкіль нового типу так само, як абїтурієнти нинїшних гімназій були допущєні до університєтських студій. По плану міністра Мархєта на будучє мають бути чотирі типи сєредних шкіль: 8-класова клєсична гімназія, 7-класова сєредна школа і два нові 8-класові типи. Одєн з тих нових типів має обняти отсі науковї предмети: латинську мову на підставі зрєформованого плану, заведєного також в гімназіях; від трєтєй клєси почавши мова французька, англійська, або одна з краєвих мов монархії, очевидно побіч рідної мови. Гєографія та історія творитимуть два окремї предмети, викладані окремими профєсорами. Наука історії не має, як досї займатися ся головню історією вських воєн, але передосім історією культури і конституції поодиноких держав, а у висших клєсах має викладати ся передосім краєва історія і наука про соціальні відносини в державі. Крім того обнямє науковий план сєго типу науку хємії, начєртальну геометрію і рисунків. Четвєртий тип сєредної школи зближений до типу тепєрїшних реальных шкіль, з тою ріжницею, що 8-класовий а у висших клєсах обнямє також науку латинської мови.

— Огні. В Гордїні коло Самбора згорїло дня 14. с. м. шість господарських загород, з котрих лишє два були обезпєчені на низьку квоту. — В Тєрєбовлї згорїли дві загороди вартості 5,000 корєн.

— Удар грому. Над сєлом Нановою добромильського повіта надтягнула недєвно невеличє хмара. Нагло роздєз ся гук грому і в кілька хвилї опєсія вже горїла хата місєвого коршма. Людям, що прибули сєчас на місце нещастя, удало ся власити огонь, але наслідки катастрофи всє таки були страшні. Грім убив жінку коршмаря і сєлянку Марію Павлівкову, жінку місєвого господаря, та приголошив одного хлопця, котрого закопано в землю і з трудом відратувано. Інтерєснє, що дитина, котру Марія Павлівковська держала на руках, вїїшла в цїло. Також кільком иншим особам, що були під сєю пору в хатї, не стало сє нічого. — Б.

— Самоубийства дїтїє. В „Zeitschrift für experimentelle Pädagogik“ знаходимо інтерєсну статю Е. Мєймана про самоубийства дїтїє та їх причини. Автор займаєть ся передосім офіційною статистикою дїточих самоубийств від 1839 до 1902 р. Невеличє чїсло їх до 1869 р. пізнішє ростє дуже силєно, а зєвчєнню ся за від 1898 р. всє ще нерєз бувєє дуже високє. У Франції 1869 р. було вєзгалї 5,114 самоубийств, з чого 37 припадає на дїти нїжшє 16 літ, а 168 на недолїтків від 16—21 літ. В 1899 р. із загального чїсла самоубийств 8,716 припадає 59 на дїти нїжшє 16 літ, а 373 на недолїтків висшє 16 літ. В 1897 р. було самоубийств дїтїє: 15-літних 37; 14-літних 24; 13-літних 9; 12-літних 2; 11-літних 4. А 1893 р. лучило ся одно самоубийство 6-літної дитини, одно 8-літної і два 9-літних. Може факти були й числєнішї; всїх не подїєдно до відомої судови. Так у Франції. Але і статистика Прус виказала немєнє чїсло самоубийств. Замітнє, що чїсло тих самоубийств по сєлах всє і всьоди є значно меншє ніж по містєх. Повсюднєсть ся воно тїм, що сільські дїти є вєзгалї меншє вражливї, а й найбїднішї між ними знаходять більшє відповідних йому вікови занятї і розривок, ніж дїти в містї, хоч би й заможних батьків. Причини дїточих самоубийств бувають моральні і патологічні. Руссо пувств у свїт казку про вроджєну добрість дитини. La Bruyere і Сєнєтєрє сконстатуєвали, що навіть сєред наймолодших дїтїє виступають неспожадані моральні прояви, найчастїше-ж і найраннє заздрість, особливо в дївчат. Одначє так само рано будить ся почутє справдєливості, з яким заздрість остєє у звязку. Розбуджєть ся заздрість поступованєм батьків та виховатєлїв, які одним дїтям виявляють більшє любови, ніж другим. Тож і облуда виступає у них рано. Голублєнє одних дїтїє коштом других шкодить не лиш помітуваню, але і привлєєваню, бо будить у них єгоїзм, гордість і дєспотичні норови. Ображєнє почутє справдєливості і заздрість у одних, а хоробливий єгоїзм і вражливість у других — то найчастїшї причини самоубийства. Нєпогамованість у гнїві належить теж до ранних прояв, хоч стєпєнь єї буває не всє однаковий — відповідний індивідуальности; часто і вона вєдє до самоубийства. Найбільшє загрожєні нею дїти гістеричні та сєлєстичні. Нєспєрїна вражливість на поступованє дорослєх лучаєть ся не лиш сєред дїтїє заможних сєрєх, але й убогих, сєред міськєго населєня. Батьки й виховатєлі повинні дуже обережно послугувати ся наганю сє супротив непомірно вражливих дїтїє. При тілєс

Діло

Число телефону 261.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплату і іскрати приймають у Львові: Адміністрація „Діла“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, ул. Кікільської 2; С. Соколовський, Пасаж Гаврилова ч. 9; К. Бухтаб, ул. Карла Льюка ч. 23. — У Відні: М. Дукас, І. Воллелле 9. Е. А. Ріхтер, Nibelungengasse 4; H. Schalek, I. Wollzeile 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärntnerstrasse 1. 18. У ФРАНКФУРТІ І ГАМБУРГІ: M. Haasenstein & Vogler.

Редакція, Адміністрація і Експедиція: Ринок ч. 10. — Рукописи надсилають за адресою за попереднім застереженням. — Редакція не несе відповідальності за зміст статей.

Передплата на „Діло“
в Австрії: за границею:
на цілий рік . . . 32 к. 44 корон
на пів року . . . 16 „ 22 „
на місяць . . . 3 „ 3 „
У Львові (без поштової пересилки):
на цілий рік . . . 28 к. на пів року . . . 14 к.
на чверть року . . . 7 „ на місяць . . . 3 к. 34 с.
Подаємо число копій у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.
Оголошення виходять приймаються за 10
с. на одну стрічку іскриво або за 15 к. в руб-
риці „Місцевість“ по 60 с. — Покази і інші правлі-
гозоми чекати за 20 с. на стрічку.
Передплата і наліжності за іскривою платити
у Львові.

По році парламентарної політики.

Проминув рік від часу, як наша парламентарна репрезентация, супроводжена надіями всего народу, вступила до парламенту і предложила президентові міністрів мінімальні домагання нашого народу. І доходить рік, від коли тойже президент міністрів зложив на руки наших послів приречення і зобов'язав серйозно приступити до покладження руської справи та створити з боку правительств реальні гарантії на рівноправне трактування нашого народу правительственими властями й органами. А по році парламентарної політики руська парламентарна репрезентация на своїм останнім передфранкфуртському засіданні одностайно постановила, що в національно-політичній положенню руського народу за цілий рік існування народного парламенту нічого не змінилось.

Так отже виходимо з порожніми руками по році парламентарних заходів. Подаючи огляд праць останньої сесії палати послів, ми вже зазначили, що в загальній, з загально-австрійського навіть становлячи результати цілорічної діяльності парламенту є дуже дрібні, та що навіть найзавзятіші прихильники т. зв. реальної політики своїми успіхами чванити не можуть. Закон про відшкодування резервів, зниження ціни соли о 2 сотки на кілограм та обидва на внесення закону про податок домово-класовий і про забезпечення робітників на старість — отсе й все, що годиться зазначувати з суспільно-економічної діяльності нового парламенту. З політично-громадянського становища нема навіть таких охорун: парламент не поставився до розширення громадянських політичних прав, не подав про загарантовані існуючих прав, передконституційних, абсолютистичні патенти далі обов'язують, свобода слова крайню обмежена, поліційна держава помітує далі найпримитивнішіми політичними правами громадян. Справді, навіть з загально-австрійського демократичного становища успіхами нової палати вважатись не можна. Та з погляду нашої національної політики діло стоїть ще безконечно гірше.

Бо, коли для всіх інших австрійських народів та їх суспільних верств парламент є машиною до поладжування щоденних, важливіших і менше важких потреб суспільного, економічного і політичного життя, то наш народ у своїм безприйомно виїмковому положенні мусить бачити в парламенті орган до здобуття основ національно-політичної рівноправності для себе, тої рівноправності, котрою користуються всі давні і повні всі інші народи держави. І саме зі становища тої нашої національної політики ми мусимо сконстатувати, що за весь час існування нового парламенту, в політичній положенню нашого народу нічого не змінилось на ліпше, а навпаки, все йде погіршено і рішучо до гіршого.

Кожний день приносить нам докази, що по році існування нового парламенту спосіб виконання державних законів у нашій країні супроти нашого народу ставався з що-раз гірший, що адміністрація державна з що-раз більшою самоволею і більшим цинізмом поведе на глум наш конституційний права, та що-раз більше відмакують силкується на показати, що ми рішучо й безвідклично прив'язані державою до вола історичної Польщі. Система державної адміністрації в відношенню до власного народу нівечить і зводять її нашою

тим самим навіть ті мізерні суспільно-економічні здобутки, що їх приніс новий парламент.

Вистане кинути оком на те, що кожного дня кругом нас у нашій країні діється. Мимо всіх приречень президента міністрів у сотках руських громад понад законний речень урядують безправно вибрані громадські ради і війти, відбираючи нашому народові навіть тої мізерній останок самоуправи, що міститься в громадській організації. Повітові вибори (здається тільки Заліщики) відбуваються серед найбільш злих адміністраційних обманств. Соймові вибори переведено серед страшних надукіть і підступних махерств. Мордоване руських хлопів жандармами стало ся кравчим звичаєм. Обстоюване прав руської мови перед урядами стрічається з неувражними з боку урядників. Наше народне й середнє шкільництво вилі під польського шкільного радю; зобов'язання правительств що-до створення нових руських кафедр у львівських університетів не сповнені. На руських урядників падають секантури за найменший прояв політично-національної свідомості, а рівночасно перед нашими урядниками замикають ся цілі області публічної служби. В краю безконечний ряд переслідувань проти нашої просвітної, економічної, культурної і політичної роботи; карними процесами береть ся правительством знищити руський народний рух. І так іде без краю і міри, з беззастановним зростаючим цинізмом і злобою! Щоденне життя свідомого Русина переповнене більшими й меншими національними секантурами, котрі відбирають спокій, рівновагу й охоту займатися позитивною культурною, економічною таї загальною народною роботою. Представники державної влади по краю, супроти нашого народу, роблять усе можливе, щоб зневірити наш загаль в успіхи парламентарної політики та показати безплідність і безнадійність діяльності наших послів.

І все те діється під егідою і в імені правительств, того самого правительств, котрого шеф прирік руській репрезентації серйозно трактувати руську справу та привести підчинені собі органи до законності в відношенню до руської людності. Се приречення так і остало ся приреченням, та воно остало ся єдиним успіхом нашої парламентарної політики за перший рік нової палати послів.

Від'ємно замикає руська суспільність з руськими послами річний бізнес парламентарної політики, в котру покладено стільки надій і сподіванок. Тож перешагнувши загальною і нашою посольською репрезентацією став кончею поважно і основно застановити над виходом з того стану, котрий нам зготувало правительств, та котрий раз-у-раз іде до гіршого. Мусимо основно приздуматись над дальшою нашою національною роботою в парламенті і поза парламентом.

Градова катастрофа.

Градова туча, що в місяці червня перелетіла над Поділлям, була лише невинним жартом природи в порівнянню з градобиттями і тучами, що шаліли над Галичиною в дні від 14 до 17 і 18. с. м. Поданий нами („Діло“ ч. 160) короткий опис катастрофи лиш в малій частині зображає величину того нещастя нанесеного стихією на наші бідні поля.

Буря почала ся з західної Галичини від Рясшева, Ланцюга, Ярослав, Радичина, опісля через Хирів, Самбір, Перемишль перекинула ся в один

бік на Сянік і Березів, та в другий на схід через Залішки і Борщів звернула ся аж на Броди. Ся величезна полоза землі, представляє тепер один вид знищення і руїни. Очевидно не всюди знищення досягнуло рівної висоти. Всюди воно є значне і діймає, але подекуди робить вражіння повного знищення селянської екзистенції.

Найбільше діткнені повітв перемиський і добромисльський. Нижанковичі, Молодовичі, Германівці, Малехівці, Журавиця, Болестрашиці, Бахів, Заблотиці, Іскань знищені до повної руїни. Постіни змолочені на мери, так що навіть роду збіжжя не можна розрізнити; ярнина і картоплі понижіні, бо град поломив бадилля, так що лиш оббиті качани сторчать над поораними бороздами. Садовина знищена. Не тільки доспіваючі овочі, але листі й галузі пообдирані й поломані, так що лїні виглядають наче серед зими. Град був так великий і з такою силою гнав ся до землі, що не тільки усі шибви в хатах потовк, але нищив навіть селянські стріхи, пробиваючи на скрізь сипки соломи. Від граду погнібла маса дробу і домашніх звірят. Не брак також жертв в людях. В селі Юшні погнібло від повені дваїцять дев'ять осіб, в Кальварії падавський згинуло від грому троє людей, з богато місцевостий доносять про поодинокі жертви.

Страти очевидно величезні, так що годі хоч би приблизно подати їх висоту. Приблизьно їх ще обставина, майже всюди, де земля горбковата, вода спливаючи в доли, позносила з собою урожайну верхню верству, лишаючи по собі шутер або глину. В околицях, куди плинуть гірські потоки й ріки, особливо в східній Галичині, прилучають ся до нещастя ще й повені, та з прибережних лілв забирають навіть останки, лишені градом і вихром.

Отсе поверховий опис одного лише повіта. А таких повітів в самій східній Галичині є кілька. Як сказано, катастрофа навістила полосу краю на просторі цілої східної Галичини між Перемишлем, Залішками а Бродами і майже про кожний повіт на сій просторі можна би подати той сам опис катастрофи з зміною хіба її дати і назв місцевостий.

За градом і руїною посівів тягне ся, як помір за війною, друга катастрофа. Паша для худоби й пожва для людей став нагло значно дорожша, а збут худоби і праці людських рук значно дешевшими. І так став зруйнований мужик перед проблемою: збирати нема що, засіяти нема чим, продати нема що, заробити нема де.

Без скорої і видатної помочі стоїть наше селянство перед загальною і повною руїною. Перед нею вже ухоронити його лиш енергія і пильнова акція наших просвітних і культурних організацій, а навіть поодиноких осіб. Передовсім треба залогити формальний бік ратунової акції, а саме всюди, де лише є наслідок туч і градів, виконати докладний список після назви господарів, величини шкід, роду й важкості пониженого збіжжя. Сі констатації з уряду мають виставляти зверхності громадські, річ однак свідомі членів громади є, припильнувати безпроволочного доповнення сего обов'язку.

Се належить зробити тим більше, що після донесення „Gazet-i Narodow-oi“ з 22. с. м., передовсім „середня“ посылість (розумий: ділчі й посесори) потребують „широко подуманої і переведеної ратунової акції“. Отже заходять поважна небезпека, що державні і кравчі фонди, призначені для ратування потерпілих від елементарних

нешастя в значній, а непропорційно великій частині готові потонути в кишнях „середньої“ посылості. Для того треба з ділою докладністю зібрати статистичний матеріал о розмірах шкід і предложити його завчасу властям.

При оцінці шкід, як при організації помочі треба узгалядити й обставину подорожжя паш. Адаже, коли господар немаючи паші, мусить продати останню штуку з обори, тим самим він до решти руйнує те, чого не доконав град.

Загалом ратуновою акція лише тоді відверне від населеня другу ще страшнішу катастрофу голоду, коли буде поведена енергічно, з вичерпанням всіх средств ратунової і з повним жертвованем приватного або класового інтересу. Отже треба постаратися о достаточне заробітків потерпілим, починаючи публічні роботи, проєктовані на пізніше. Треба в відповідній кількості достарчити паші і соли для худоби, щоб хлібороб не мусів за лесою ціну продавати худоби, треба достарчити зерна на посів. Тільки така акція, сповнююча до того в руках справедливої і енергічної власті, зможе хоч в частині відвернути наслідки нещастя, заподіяного населенню лютою природою.

Сучасний стан українства на лівобережній Україні.

(Помічєня Українця з Росії).

(Конєць).

Партія українські і російські. Коли галицькі москвофіли „Галичаніни“ на своїйому сальдському жаргоні починають прославляти побуду кацалства над українством на Україні, то смішно робить ся нам, тамошнім Українцям од цієї москвофільської нисенітніці. До 1905 року російські партії партії мали вправді величезний вплив на Україну, а то завдяки тактичній компромісній, якої тримали ся українські партії. Але досвід останніх літ добре з'ясував Українцям, що визволення України се діло тільки самих силів її, бо всі російські партії тільки бажали тай бажали, щоб, аби який-небудь чином приспати Україну. Отже-ж завдяки цьому за останній рік еволюціонувала навіть і українська соц. демократична партія в національному напрямі. Найсильнішою з російських партій була на Україні соціально-демократична, особливо-ж її флія, що має назву „Українська Спілка“; по правді у неї українського стільки, що назва та ще і агітатори її агітують по українськи. Вона широко розкинулася по Україні, але з того нічого не вишло, бо останніми часами її майже цілком знищили справдішні українські соц. демократи і українські соц. революціонери та укр. радикали. Партія укр. соц. демократів після своєї останньої еволюції в розумінню визволення з під впливу своєї великоруської сестри що-дня зміцняється і набирає сили. Українська соціалістично-революційна партія се організація дуже молода, бо заснована ся щойно перед двома роками, але, не зважаючи на короткий час свого існування, починає набирати все більше сили поміж селянством, якого настрий в більшості дуже активний. Ще більше надали сили соц. революційній партії приєднання до неї так званої „Української Народної Оборони“, яка до того часу була організацією безпартійною. На останньому з'їзді вона зреформувала ся і стала на чисто національному ґрунті. Революційна укр.

Лєе Толстой.

„Не можу мовчати!“

(Конєць).

Ви кажете, що ті всі страхові повновоює в тій цілі, щоб завести лад і супокій. Отже-ж і вводите лад і супокій. Як його вводите?

Та ж, хоч стараете ся заглушити в собі вроджені людям розум і любов, вони є у вас і як тільки отямите ся, побачите, що поступаете так, як ви поступаете, не тільки не лічить недуги, але степенуєте її, заганняючи до середини.

Причина того, що тепер діється, не лежить в матеріальних явищах але в духовній настрою народа, котрий змінив ся та котрого ніякі зусилля не можуть привернути до первісного стану так, як не можна з чоловіка зрілого зробити назад дитину.

Загальне роздратоване або супокій ніяк не залежить від того, чи буде жити чи може буде пошівений Петров, або від того, чи Іванов буде мешкати не в Тамбові, але в Нерчинську, на каторзі. Загальне роздратоване або супокій може залежати тільки від того, як не лише Петров або Іванов, але ціла подавляюча більшість людей буде глядіти на свою ситуацію, від того яке становище займе та більшість супроти власті, супроти земельної власності, голоешної віри — від того, в чім більшість буде добачувати зло а в чім добро. Сила подій лежить буде не в матеріальних умовах життя а в духовній настрою народа. Коли-б ви замучили навіть десяту частину цілого російського народу, то духовний стан осталих не буде такий, як ви собі бажаете.

Все, що робите тепер вашими ревізіями, шпівнованем, засланями, тюрмами, каторгою, шибеницями — все те, не лиш не доведе народу до такого стану, до якого собі бажаете довести, а тільки побільшить роздратоване і зівечить всяку можливість успокоєня!

Ви привертаете лад і супокій в той спосіб, що будучи заступниками християнської держави, провідниками і вчителями, яких признають і підбадьорють червої слуги, руйнуєте в людях осталу іскру віри й моралі, бо допускаєте ся найбільших злочинів! Допускаєте ся брїхон, облуди, всяких катовань а викині найстрашнішого злочину — морду і то не одного морду але безконечної кількості мордів, а відтак хочете їх виправдати тими вказуванням на такі й такі параграфи, які ви самі послідували в обмежених і брехли-

вих книжках, які ви з чергою звете законами.

Ви кажете, що се одинокий засіб для заспокоєня народу та для здавлення революції, отсе є рішучо фалшом!

„Але щож робити — говорите — що діяти? Як запобігти злочинам, доконувати в теперішню пору?“

Відповідь на се є незвичайно проста: перестаньте робити те, що робите тепер. Се-ж є річ очевидною, що народ може заспокоїтись тоді, як сповнить бодай його домагання найпростішій ої справедливості, яке піднісло все селянське населєня Росії, жадаючи знесення приватної з земельної власності. А коли-б навіть ніхто не знав, що саме робити для заспокоєня цілого народу, та на всяк случай є річню очевидно, що задля його заспокоєня не треба прецінь робити те, що тільки збільшує його роздратоване.

А ви, панове, тільки се й дієте, драгуючи всіми способами мужиків та тих непогамованих отіргчених людей, що почали з вами страшну боротьбу.

Ви, що остаете при кермі, зовете вчинки революціонерів „осоружними“ й „великими злочинами“. Але вони нічого не зробили, що-б ви не робили і то ще в далеко більшій мірі.

Ви кажете, що маєте берегти т р а д и ц і ї м и н у ш и н и. І береже за примір діла великих мужів з минувшини. Вони також мають свої традиції з минувшини і то ще з перед французької революції; а що дотичить великих мужів: копіювання моделей мужиків, що погнібли за правду і волю, то вони не мають задля сего інших засобів, як все.

Коли отже є яка різниця між вами, то лише така, що ви хочете, аби все остало так, як воно було і є, а вони бажать змінити. І коли вони думають, що все не може остати на віки так, як є тепер, то правда була-б радше по боці їх, як по вашій, коли-б вони не перейняли від вас дивного, злочасного дурю, що якийсь гурт людей може знати таку форму життя, яка в будучині булаб відповідна для всіх людей, та що таку форму життя можна досягнути через нас і ле.

Коли між вами ними заходить яка різниця, то вона вийде певно не на вашу але на їх користь. — Облещуючими обставинами по їх боці є передовсім те, що свої злочини виконують вони з далеко більшою особистою безпекою, як ви, а ризико й небезпека виправдують багато в очах вразливої молодіжї. По друге, більша часть їх се зовсім

молоді люди, для яких є зовсім природною річю ййти з правого шляху, за те ви є здебільша людьми зрілого віку, старими людьми, у яких розважний супокій і лагідність супроти збаламучених була-б природними об'явами. Є ще й третя облекшуча обставина для них, бо вони, які-б не були люті їхні морда, прецінь не є такі холодно-кровні, такі систематично жорстокі, як ваші Шлісєльбурги, заслана, шибениці й розстрілювання.

Один мій знайомий мalar, задумав картину, представляючи „Екзекуцію“, та потребував на модель обличчя ката. Він довідав ся, що в Москві роль ката сповняв дозорець дому. Мalar пішов до мешканця сторожа. Се було в святоточнім тижні. Повбрана родина сиділа при столі, але господаря не було: показало ся потім, що він сховав ся на вид незнакомого. Жінка збентежилась також і сказала, що чоловіка нема в хаті, але видала його малу донечка.

Вона сказала: „Татуно на поді“. Вона же знала, що її батько знає, якою поганою річю він займаєть ся, та що він мусить ізза того обминати всіх людей. Мalar пояснив господні, що її чоловіка він потребує як модель, що має зробити його портрет, бо його обличчя йому потрібне до задуманої картини. (Очевидно мalar не сказав, до якої картини йому потрібне обличчя дозорця). Розговоривши ся з господиною, для підтримання її мalar запропонував взяти на науку її сина, хлопчика. Ся пропозиція очевидно підобрала господіну. Вона вийшла, а за кілька хвилин увійшов насуплений господар; він неспокійно й настраним дово допитував ся маларя, на що й по що він потребує саме його. Коли йому мalar сказав, що зустрів його на вулиці та його обличчя видавало ся йому відповідним до картини, дозорець почав питати ся, де він його побачив, о котрій годині, в яким одязі та побуюючи очевидно і здогадуючись одеського, відповів на сі пропозиції відмовно. Так, той пересічний кат, знає, що він є катом, та що те, що він робить, є лихе, та боїть ся людей. Я думаю, що те почуте і страх перед людьми є бодай частинним відкупленем його провини.

Я знаю, що всі люди є людьми, що ми всі є слабі, що всі блудимо та що не можна одному чоловікові судити другого. Я борю ся дово з тим почуванням, яке викликували й викликають в мені винуватки тих страшних злочинців. Але я не можу й не хочу довше борити ся з тим почуванням.

Не можу й не хочу передовсім тому, що людя, які цілого свого злочину не бачуть, треба

його передовсім показати. По друге, не можу й не хочу довше мовчати (тому се визнаю отверто), бо маю надію, що моє п'ятноване тих людей доведе до того, що мене — сего бажано — викинуть в сей або инший спосіб з того осередка, в котрім живу, та в яким не можу почувати себе співвиноватим в злочинах, які повновоює ся доволі мене.

Та ж все, що тепер діється в Росії, робить ся в імя загального добра, в імя безпеченства й супокою людей, що живуть в Росії. Коли воно так, то все те робить ся і для мене, що живу в Росії. Задля мене отже й нужна люду, лишеного найпершого, найбільш природного права користаня з тої землі, на якій він уродив ся, задля мене всі отсі зсылані люду з місця на місце, задля мене ті сотки й тисячі голодних робітників, що блудять по Росії, — задля мене ті сотки тисячів нещасних, що мруть на тиф, шкорбут, по тісних цитаделях і тюрмах, — задля мене біль матерій, жінок, батьків засталих, ввизів, повишень, — задля мене ті шпіонажі, перекупства, — задля мене гребане досяток і соток розстрілюваних, задля мене та страшна робота людей-катів, яких перше годі було роздобути, а які тепер не гордують своєю працею, — задля мене ті шибениці з наміленими петлями, зі звисаючими на них жінками й дітьми, мужиками, — задля мене та страшна ненависть одних людей до других.

Хоч є дивним твердження, що се все робить ся задля мене та що я беру участь в тих страшних справах, то я однакво не можу не відчувати, що заходять безсумнівно залежність між моєю просторою свідлістю, моїм однім, моїм відпочинком і тими страшними злочинами, які робить ся на те, щоб усунути тих, хто хотів би відобрати мені мої вигоди.

Відчуваючи се, не можу довше стерпіти се, не можу і мущу вийти з сього томлячого почування.

Годі так жити! Бодай я не можу так жити, не можу й не буду!

От тому то я пишу сі справи і буду по моїм силам розповсюджувати те, що пишу, не лиш в Росії але й за границею, щоб стала ся одна з двох річей: або най покінчуть ся її людські справи, або най зірветь ся зв'язь, яка мене дучить з тими справами — най мене все а д а т ь до в а з н и ц і, де я міг би ясно відчувати, що не задля мене діють ся ті всі страшні річі, або, що було-б найліпше (так добре, що навіть не сьмію мріяти про таке щастє), най наложать на мене так само, як на тих дваїцятьох чи дваїцятьох мужиків насмертну сорочку, каптур та най видрулять так само і з під моїх ніг сто-

партия має тільки локальні значення, бо існує переважно на Слобожанщині, між селянами та партія має там великий успіх і відіграє доволі значну роль. Радикально-демократична партія, значно відрізняється від галицької демократичної партії, тому що вона є компромісом між соціалістично-радикальним крилом та буржуазно-демократичним. Завдяки тому, один бік цієї партії тягне в одну сторону, а другий зовсім в іншу і в самій партії завжди виникають суперечки. Тому то вона проявляє дуже мало життя. Ще є партія „народна українська“, але про неї нічого не можна сказати, би після останнього з'їзду опріч оголошення ухвалених на ньому постанов, вона нічим поки-що себе не виявила в житті. Правду сказати, було-би дуже бажано, щоб вона як найскоріше покинула себе до активного життя, бо може відіграти велику роль в боротьбі проти відповідної їй російської кадетської партії або против октябристів. Вона притягла би до себе ті українські елементи, що тепер через брак відповідної активної української партії або прямо через непорозуміння, перебувають в тих великоруських партіях. Кадетська та октябристська партії серед селян успіху не мають і суттєво виключно поміщицькими партіями. В кадетській є до того ще чимало Жидів.

Найбільший вплив з рос. партій мають ще чорносотенці, себ-то „Союз руського народу“, але вплив це тимчасовий. Лівобережне селянство не дуже-то прихильно відноситься до Жидів. Отже-ж чорносотенці грають на ціх струнах: вони кажуть селянам, що революційні партії бажано відібрати землю від панів, аби поділити її не тільки між селянами, але й Жидами. Ця агітація провадиться на найбільше чорносотенними полами. Всі організації „Союзу руського народу“ мають слідувачий зміст: на чолі стоїть піп, поміщик або який-небудь ляхвар, („кулак“), яким не подобається визволення народу з темноти. До організації належать і складають її головну силу паниї або „босаки“, як кажуть у нас, що за карбованця та за чарку горілки згодні рідного батька продати, потім же невеличка скількість молодіжні нашіптованої російським „патріотизмом“. Отсю всю братню узброюють бровінганами та нацеляють на них ще „патріотичні“ візники, що страшенно їм понують їм, — і так їх вирядили, дозволяють робити все, що тільки захочеться, без віякої кари за це. Сліпий дурехо селянин залупується за в ті брехні, що їх верзуть йому „союзники“ і подає на виборах свій голос за „патріотичного“ кандидата. Але по-трохи ця ганебна полуда спадає з очей українського селянина. „Союз руського народу“ тратить ґрунт під собою.

Еволюція селянства за останні чотири. Законопроект про заведення шкіл на українській мові був підписаний не лише самими Українцями, бо таких дуже мало в держ. думі, але навіть ініціатива його виходила від тих, що пройшли на посіді до думи як члени правих партій. Івант підняв ся страшенний на крилі правих. Вони снали проклами на тих своїх членів, що виготовили „кромольний“ законопроект, але на тім вишло ще гірше для них. Під впливом „високопатріотичних“ промов селяне-Українці, хоча й сиділи по старому на правому боці думи, але подавали голоси свої разом з лівими чорносотенніми органами, які нині землем „Кієвлянин“, „Русское Знамє“, кишинівський „Друг“ та інші, закликали їх до старої одностайності з чорносотенцями, в протинному разі загрожуючи їм анатемою, але селянство „сидло своєю лінійю“. І от після останніх промов в думі в справі поліпшення селянського добробуту селяне-Українці до решти уперлися, що їм нема чого чекати доброго ні з боку уряду, ні з боку „істинних російських патріотів“ і, порадившись зі своїми виборцями, в числі 39-ох перейшли до „трудової групи“. Разом з ними послали еволюціонувала вся та велика скількість селянства, котору вони репрезентували і „патріотичні“ спілки розвинулись до решти. І де-ж та велика „побіда“ чорносотенної „общеруськості“ над українством, якою так хвалили ся галицькі москвіфіли. Ная-же знають вони ще й те, що завдяки сій еволюції в державній думі мусять народити ся українська фракція з представників того народу, що його вони вважають зденационалізованим на річ Москві.

Короткі замітки про лівобережну Україну. Звернувши увагу на лівобережну Україну, котра найбільше знаходиться під впливом російської культури, я хочу коротко тепер пояснити, які ріжні від лівобережжя є в становищу правобережжя? В лівобережній

Україні інтелігенція не настільки зденационалізована, як в лівобережній.

Характеристична річ „шодколи“ почали ся агітарні розрухи на правоб. Україні, найбільш постраждали од них маєткі панів-Великоросів, польськ-ж майже не були зачеплені їми. Серед польського панства правобережної України різко виразили ся дві течії: Перша так звана „круле-вська“ або вшепольська, друга поступова. Крулевська течія слабійша і визнається ся тенденцією відбудована історичної Польщі „од тогта до тогта“; поступова течія хилить ся до українства, себ-то до оборони інтересів більшости місцевого населення, себто Українців, при забезпеченні меншости польської права на культурну самоуправу. Поступова течія ворожо ставить ся до Москві, крулевсько-вшепольська наваляла залиняєть ся до них. Пани-поступовці признають себе навіть і Українцями, бо на правду вони в більшости українського роду, і багато з них почало уживати у себе дома українську мову. Народження нової інтелігенції йде тут швидшим темпом, ніж на лівобережній Україні. До чести панів правобережжя, (за винятком кацапів), треба додати, що вони значно культурніші і менше експлуатують селянство, ніж лівобережні пани, і навіть підпирють серед нього розвиток сільської кооперації. Прі те, завдяки страшенній експлуатації Жидами та зазирним кацапським очам до польських маєтків, пани-Великороси раді-би вигнати Польськ-панів геть з України і уживають усіх засобів, аби польські маєтки перейшли до великоруських рук. Тому поміщики-кацапи разом з полами розпалюють релігійну ворожнечу і досить успішно укрили правобережну Україну сіткою організацій „Союзу руського народу“. Та тільки, як і на лівобережній Україні, чорносотенні організації починають самі собою руйнувати ся, бо селянство скидає полуду з очей. Поді в думі багато тому поспіли. Таким чином, не зважаючи на заходи ворогів українства, їх гучні побідні поклики нам не лачні.

Мимо тяжких перешкод з боку адміністрації, як і з боку російського суспільства, Україна прокидається ся сама собою, стихійно. Одним з кращих доказів тому є промова відомого провідника київських „всеросійських патріотів“, Савенка, який на відчиненому київському чорносотенному клубу сказав: „Ми проспали українство. Привітавши ся до ґлуму над Українцями, ми не помітили, як вони з дня на день набирають все більше сили і загрожують знищити всі здобутки державної політики. Треба розпочати нам серйозну боротьбу з ними, бо буде пізно!“ Та ві, пане Савенку, панове „істинно-руські люди“ і ви „господинове“ галицькі москвіфіли! За пізно вже є і тепер! Українці не з'умили приспати століття неволі, тож і тепер стихійного руху вам не здолати ніяким чином. Саме життя говорить: Україна воскресає!

Львів, 16/VII. 1908.

Кость Поліванів.

Руська гімназія в Коломиї в р. 1907/8.

(На підставі друкованого звіту дирекції.)

Учительський збір коломиїської руської гімназії складав ся з кінцем шк. р. 1908. з директором і 28 учителів та двох учителів зпоза гімназії до науки надобовязкових предметів (рисунків і гімнастики); крім того шкільна власть приділила одного професора з гімназії польської до руської для заступства одного нежудого професора (Евг. Козакевича), а оден заступник учителя з польської гімназії учив також і в руській 12 годин релігії та читав екскурти. Між учителями руської гімназії було 13 дійсних учителів і професорів (разом з директором), а 15 заступників. Хоч в гімназії було крім 8 етапових класів ще 8 відділів рівнорядних і класів przygotowawczych, стан учительського збору що-до дійсних учителів був звичайний, значить, не було жадної надестатогової посади.

Відрадною появою у звіті дирекції є в „плані науки“ виказ руської лектури. Бачимо з нього, що у всіх класах висшої гімназії читано крім шкільних читанок також окремі твори наших письменників у цілості або у виборі. Так пр. в V. кл. читано вибрані оповідання Марка Вовчка, Могильницького „Скит Манявський“, Цеглинського „Кара совісті“, Устияновича „Месть верховинця“, Кобилянської „Земля“. Подібно і в інших класах. Можна би може доперечити ся

що-до вибору творів і що-до обему лектури, всеж таки видно, що в гімназії не легковажили ся науки рідної мови, а ведлись її поважно, розумно і дбало. Слідно се й по темах до письменних задач і почасти також по зацікавленню молодіжні бібліотекою. І так від II. класи почавши, поважне число учеників брало з бібліотеки книжки до читання і, хочемо припускати, також читало їх та здавало учителям справу з перчитаного.

Бібліотека учителів має 1008 творів в 1602 томах; бібліотека учеників має 547 творів руських в 838 томах, 442 польських в 547 томах і 370 німецьких в 575 томах.

В бібліотеці для бідних учеників було около 700 шкільних книжок, з котрих користало 397 учеників.

Поміч бідним ученикам уділяли: 1) Свято-Михайлівський інститут; він давав поміщені в харч 14 ученикам, а то двом безплатно, а прочим за місячною доплатою по 6—20 кор.; 2) тов. „шкільна поміч“, котра у своїй бурсі давала 7 ученикам безплатний харч, 8 ученикам безплатний харч і хату, а 35-ом хату і харч за місячною доплатою по 16—34 кор.; крім того видало се тов. 674-52 кор. на підмогу для інших бідних учеників, помагало ученикам при справлянні мундурів, уділяло безплатної помочі лікарської та вижичало шкільні книжки, котрих призначено около 1.500 примірників. 3) Бурса філії руського товариства педагогічного давала хату і харч 7 ученикам безплатно, а 74-ом за місячною доплатою по 5—22 кор. 4) З добровільних датків при записках учеників і інших нагодах, зі скарбонку шкільних і т. в. вилучило 533-75 кор., з чого видано на запомогу ученикам 334-61 кор. 5) Мундуровий фонд мав приходу 367-82 кор., а розходу 56-78 кор.

Дня 24. марця с. р. святкувала молодіж 47-роківниці смерті Т. Шевченка музикальними вечерницями.

Того-ж місяця війшли в жите за дозволом учительського збору научні кружки учеників висшх класів (V—VIII), а то: кружок руський, історично-географічний і природничий. До кінця року було в тих кружках 9 наукових відчитів. Крім цього серед тих кружків утворили ся ще відділи фольклорний, ботанічний і зоологічний та геологічний, котрі мали також свої окремі сходни і вправи або відчити під проводом і при помочі учителів.

Справа плеканя фізичних сил молодіжі стоїть в коломиїській гімназії не святно. Наука гімнастики, хоч і відбувала ся правильно, не могла ані розвинути ся як слід ані захопити молодіж до численної участі через те вже одно, що гімнастична саж, як на число молодіж, за мала, а до того ще й спільна для обох гімназій, для руської і польської. А знов для систематичного ведення завбав не було в місті відповідного місця. За те відбували ся в літі вдальні прогульки старших учеників під проводом учителів, молодіж радо купала ся в Пруті, а в зимі уживала ховзанки.

В р. 1907/8 прийнято до гімназії 817 учеників публичних і 21 приватистів (о 156 публ. і 13 прив. більше, чим було з кінцем попереднього року). Але серед року убуло 125 учеників публичних і 11 приватистів; з 2 з них умерло, 20 перервало науку і покинуло школу задля тяжкої недуги, а крім того кількох з тої самої причини не скінчило року, так що не могли бути класифіковані.

В поодиноких класах було з початком року публичних учеників: в przygotowawczyх 62; в I. у трьох відділах 70 (II), 55, 47; в II. у двох відділах 54, 56; в III. у двох відділах 55, 46; в IV. у двох відділах 48, 41; в V. у двох відділах 50, 44; в VI. у двох відділах 43, 33; в VII. у двох відділ. 37, 29; в VIII. кл. 47. З кінцем року лишило ся в тій самій черзі: 57; 57, 46, 32, 45, 50; 43, 37; 37, 37; 45, 34; 37, 31; 32, 26; 46. Відчислюючи вже тих 22, що убули через смерть або неауду, число уступивших зі школи серед року є попросту застрашуюче. Алеж як пр. можуть учители дати собі раду в такій класі, де сяде 70 дітей, — дітви, бо I. клас! Як можна в такій класі при найширшій волі і найрозумнішій заході берегти добро дітвори! Не дивно-ж, що серед року стояла класа до 57 учеників. Вже дивнішє, чому в I. в. убуло аж 15 з 47-ох, або в III. а. 12 з 55-ох, або в IV. а. 11 з 48-ох, або в V. б. 10 з 44-ох.

Наші педагогі доконче повинні над тим раз уже застановити ся і хочби на якісь спільний конференції обдумати ліки на ту страшу яззу, якою в наших руських гімназіях є від давна небувале деінде покидане школи учениками серед року.

По вірі було з кінцем року 687 учеників ру-

сько-кат. обряди, а 5 православних; по мові всі були Русини.

Учеників, що починають і кінчать науку в нормальних віці, є в коломиїській гімназії дуже мало. І так в przygotowawczyх класі було їх лише 14, в I. лише 12, в II. кл. 11, в III. кл. 11, в IV. кл. 16 і т. д. За те було пр. в I. кл. 17, що мали по 15 літ, а 3 навіть по 16; в III. кл. мало 2 по 18 літ; в V. мало 6 по 20 літ; в VIII. мало 4 по 24 літ, а 1 мав 26.

Селянських синів було в гімназії 425, священничих 81, синів народних учителів 52, публичних і приватних слуг 50, державних урядників 34, міщан і ремісників 29, зарібників 9, приватних урядників 6, лікарів, купців, властителей поштових по 2.

Польського языка учило ся 290 учеників, співу 163, гімнастики 338, рисунків вільноручних 54, а геометричних 8.

При сім дозволимо собі на одну замітку: чому властиво у всіх урядових звітах і виказах статистичних науку польського языка в руських гімназіях звать „зглядно обовязковою“ (так само науку руського языка в польських середних школах), а науку історії родинного краю „наукою надобовязковою“? Атеж жаден ученик не сьміє не ходити на науку історії родинного краю. Чи-ж можна таку науку звати надобовязковою? А знов наука „зглядно обовязковою“ є та, котру можна собі доволі вибрати з двох обовязково. Пр. може були в якісь школі обовязковою наука языка французького або англійського, — до вибору і волі ученика; вибере собі котрийсь науку французького языка, то не вчить котрийсь науку англійського языка, а тепер є в німецькій гімназії у Львові, з наукою языку польського і руського: після вільного вибору і волі учень ся одні ученики польського языка, другі руського, і одні і другі обовязково, — значить, руського, і одні і другі обовязково, — значить, одного з них мусять учити ся. Отсе значить зглядно обовязкова наука. Але тут нема вибору між двома предметами, а є лише вибір між тим, чи учити ся чи ні, — так самісенько, як при нашім співу або і рисунку.

Вертуючи до річи, переходимо до класифікації учеників. Отже на 692 учеників 9 некласифіковано, значить, вони можуть по фєрзах доповнити іспит з декотрих або може і з усіх предметів, і тоді будуть скласифіковані. Першу класу з відзначенем дістало 47, першу 496, поправку 70, другу класу 48, третю 22. Коли почислити тих, що серед року покинули школу (не вчисляючи померших і недужих, отже около 100), і тих, що дістали другу і третю класу, вийде якусь мінімальну частину тих, що перепадуть при поправці і доповняти іспит, то на 817 прийнятих до гімназії учеників таки випаде о. о. 200 перепавших, — значить, около четверта часть. Буде то вільні науки, не скажемо некорисний, але й не дуже святлий.

До іспиту зрілості приступило 44 абітурієнтів, а то 39 публичних учеників і 5 екстерністів. [34 учеників публичних VIII-ї класи і не класифіковано, а 6 дістало поправку; значить, остали 39 приступили всі до іспиту зрілості]. Свідомство зрілості з відзначенем дістало 6 публичних абітурієнтів, всіх прочих признано зрілими.

Офіційальне ширене кацапства через львівську церковну власть.

З кругів духовенства пишуть нам:

Звертаємо ся до Его Ексц. Митрополита з проською, щоб звернув увагу на свою консисторську канцелярію, та подбав о се, щоб з неї перестали вже раз виходити такі разячі кожного Русина языкові дивогляди, як отсей, що єго тут з автентича передруковуємо: „Залучену грамоту изволити Н. Н. доставити О. Н. Н. сь возванєм, чтобы.. настоятелю деканата представились и грамотою выказался. Водь Митропол. Консисторіі. Львов“.

Є се або крайним нехтованєм рідної бесіди або може знак, що поза плечима Ексцеленції заносить ся в Его канцеляріях на поворот до давнього кацапства! Справді, розпука огортає Русинів. Мало сего, що кацапи в самім Львові загорнули майже всі церкви і парохії, мало сего, що в Преображенській церкві навіть з проповідниць виступає ся на нашу бєсїду (як се було в проповіді на сам великдень), мало сего, що навіть при сповіді ганьбять ся вірних за то,

„Такє ширєє й вільне місцеє самопорядкування особливо важне для нашого краю і через те, що у нас живе чимало інших народів розкиданими гуртами. Коли в автономній Україні буде заведено таке самопорядкування, тоді ці народи нашого краю не зназнають ніякої неволі національної від нашої буржуазії (лише від „буржуазії“?). Для цього треба тільки улаштувати самопорядкування на національній основі — так помежувати волости та повіті, щоб людність кожної околиці складала ся по змозі з одного народу. Тоді ні одна частина якої б то не було нації не знати ме у нас національної неволі, бо свої культурно-просвітні й інші місцеві справи вони впорядковуватиме в своїй громаді, чи в своєму повіті сама, по своїй волі та уподобі, звісно по законах, встановлених нашим сеймом“.

Через те, що для таких націй культурно-просвітні справи найважніші, — сейм України повинен у тих справах видавати лиш основні закони, — напр. що народна просвіта має бути вселюдна, безплатна й обовязкова та що в школах народних мають учити таких і таких предметів. Місцеве-ж самопорядкованє рішає, якою мовою вчити по школах і які ще предмети дати.

Окрім того, задля можливости всяким націям і ріжним частинам України найкраще задовольти свої потреби, треба видати закон, що села, волости, повіті й губернії можуть єднати ся для спільних своїх справ.

Розуміє ся, що й до місцевих автономних тіл вибори мусіли би бути загальні, безпосередні, порційнальна репрезентація.

„Такій, — кінчить отсю главу ш. автор, — повинен бути лад в автономній Україні для того, щоб з нього була найбільша користь робучому класові, асьому людюві і всім націям нашого краю.“

„Такій лад повинен встановити всеросійський парлямент для нашого краю, як і для всіх інших країв Росії, а зміняти його вже держава не повинна без згоди кравового сейму України.“

„Коли-б було встановлено такий лад, коли-б собі автономно, тоді-б вся наша держава перетворилась ся-б в союз (федерацию) автономних країв, в союзну державу, в якій всі народи, всі краї стали-б справді вільними й рівноправними“.

(Конець буде).

лець, щоб я своїм власним тягаром затягнув добре намінену петлю на своїм старім горлі.

І от, аби дійти до котрої-небудь з тих цілій, звертаю ся до всіх учасників тих страшних справ, звертаю ся до всіх, почавши від тих, котрі вкладають на людей-братів, на жінки, на дітви, каптурі і петлі, від вязиничних дозорців аж до вас, головних управителів, котрі допускають ся тих страшних злочинів.

Люди-брати! Отямте ся. подумайте, зрозу-мійте, що робите. Пригадайте собі, що ви є. Таж ви передовсім людьми. Нині глядите на світ Божий, а завтра вас не стане. Чи може бути, щоб ви, виглянувши на ту коротеньку хвилину на світ Божий — таж смерть... є все у нас всіх за плечима — чи може бути, щоб ви не бачили в свої ясній хвилі, що ваше покидане в життю полягає не в тім, аби людей мучити і вбивати, та щоб самим прожати зі страху, щоб не власти жертвою морду, не в тім, аби брехати перед собою людьми і Богом, переконуючи себе і людей, що берете участь в тих справах для сповнювання важної, великої річи для добра мільйонів? Не-вже-ж-би ви самі не мали знати — в хвилях при-томности від підлібства і зенчайних софізматів — що все те є слова, придумані лише на те, аби, половнюючи найгірші річи, можна уважати себе за доброго чоловіка. Ви не можете не бачити того, що так само ви, як і кождий з нас має лише один обовязок, який обіймає всі інші справи — обовязок пережити той короткий протяг уділеного нам часу, в згоді з тою волею, що при-сала нас на той світ і в згоді з нею зійти з него, а поля та хоче лише одного: любови людей до людей.

А ви, щож ви робите? В що вкладаєте сил своєї душі? Кого любите? Хто вас любить? Ваші жінки? Ваші діти? Алеж се не любов. Любов жінки, дітвину, то не людська любов. Так, бач, навіть те люблять зьнімати. Любов людська, — то любов людини до людини, до кожної людини, як до сина Божого а через те й брата.

А ви, кого так любите? Нікого. А хто вас любить? Ніхто.

„Так, подумайте ви всі... подумайте про те, ким ви є і перестаньте робити те, що робите. Перестаньте — не задля себе, не задля свогого я і не задля людей, не тому, щоб вас люди перестали судити, але для своєї душі, для того Бога, що живе у вас, хоч як ви його заглушуєте.“

31. мая ст. ст. 1908. Ясая Іоанна.

Автономія України в українським соціально-демократичнім освітленю

(Дальше.)

В поданій вище цифрі людности в заокругленій так Україні містало ся, по переписі 1807 р.: Українців 19,440,000 (74.2 проц.), Великорусів 2,997,000 (11.4 проц.), Жидів 2,019,000 (7.7 проц.), Німців 493,000 (1.9 проц.), Польків 477,000 (1.9 проц.), Молдаван 223,000 (0.8 проц.), Білорусів 85,000 (0.3 проц.), інших 468,000 (1.8 проц.), — разом 26,202,000 (тепер повинно бути найменше 32,980,000, при чому звісно, поробиши ся й зміни в числах окремих націй).

Але цифра Українців 19,440,000 — за низька. „Народ наш, — заважає д. Порш, — і по селах і по городах темний, національно несьвідомий, не знає, хто він, і каже, що він „руський“; опріч цього чимало є серед нашого народу всяких перевертів, що цурають ся нашого „мужичого“ народу, нашої „мужичької“ мови та називають себе „руськими“ — се б то Велико-русамі.“

Як же повинна бути впорядкована автономія російської України для того, аби всі ті справи, які мав би рішати наш нарід, рішали ся в користь робучому людюві нашої сторони, аби силу мав увесь нарід, а не самі заможні й вельможні (д. Порш виходить тут із погляду, що капіталісти дбають лише про визволене свого народу, про панованє над усіми иншими народами та над усім робучим людюм; а робітники бажать рівної волі для всіх народів та для всіх класів автономної країни, — погляд, доволі хитрий).

Найвищою властю на Україні в єї місцевих справах повинен бути кравейний сейм, до котрого мала би право вибирати й бути вибраною кожда особа без ріжниць пола, віри й нації, коли має найменше 20 років. Голосованє мусіло би бути рівне (не плоральне!), безпосереднє й тайне.

Задля виборів треба поділити Україну на виборчі округи по 100,000 душ (так що послів було би тепер до 320), при чом дбати, аби в кождім таким окрузі був, по змозі, лиш оден нарід. Від часу до часу треба розбивати країну на нові виборчі округи, через те, що чи-

сло людности змінє ся, а то: росте в промислових осередках більше, ніж по селах. Окрім того треба би встановити пропорційнальну репрезентацію, для того, аби кожда нація та кожда партія могла вибрати з поміж себе таке число послів, яке їй належить по числу єї членів.

Послів вибирає ся на 2 роки, для того, аби можна було швидше скинути послів невідповідних, а вибрати нових, які творити муть волю народно“.

Сейм України збирає ся що року для рішання переданих йому справ і для видавання потрібних Україні законів і постанов.

Для того, аби все ухвалене сеймом виповняло ся, сеймові послі вибирають (із поміж себе?) Краєву Управу або Краєвий Ко-мітет, — те-ж на два роки. Се найвища виконавча власть України. Всі урядники на Україні повинні слухати сего комітету, котрий відповідає за діла всіх урядників перед сеймом.

Сейм повинен удавати ся до народу (робити референдум) ув особливо важних справах, аби нарід подав свій голос, заявив своїми голо-сами, як він дивить ся на ту чи иншу постанову сейму. Окрім того повинен сейм розглядати проекти тих законів, на які чимала частина народу пристанє з власного почину (законодатна ініціатива).

Задля вільного розвою всіх частин України треба завести широке й вільне самопорядкування в єї сіл, міст, волостей, повітів, областей, — аби людність сама поряdkувала своїми місцевими справами, й сама задовольняла свої місцеві потреби й інтереси, по законам, виданим державою та нашим сеймом. Такі справи треба відобрати від сейму й передати в руки місцевого самопорядкування. Тоді, — заважає д. Порш, — не буде такого, що сейм дбати-ме про розвиток одних частин, одних околиць краю, а забувати-ме про другі. Тоді важна частина України буде розвивати ся, скільки стане в неї своїх сил та змоги. Так само, як держава, сейм повинен поряdkувати тільки тіми справами, які спільні всім повітам, всім оклицям України на яких вони не зможуть порішити сами, своїми невеликими силами. Сейм повинен тільки доглядати, щоб всім місцеве самопорядкування задовольняло, як слід, громадські потреби, щоб всі справи робили ся по закону та щоб одна околиця своїм порядкуванням не робила ніякої шкоди другій.

що ті признають ся до українсько-руської народності (якна се ужалювали ся вірні, що в великій пості приступали в волоській церкві до сьв. сповіді), мало сего, що села зголошують перекід на православ'я (як присілок куликівської парохії завдяки „просьвітній“ акції декана Пелеха), мало сего, що штаб-офіцер московського фільства організує паломництво до Почаєва, а ніхто якось проти сему ні слова не баче, а тепер дочекали ся ми сего, що митрополита канцелярія ширить капанський жаргон.

Дивно нам, що Експ. Митрополит може на се глядіти з рівнодушним серцем? А чей таке трактування нашої народності не може скріплити до його особи довіря між руськими вірними? Се, що пишемо, се не пуста напасть, але серйозне жадане пошанування нашої мови і наших національних почувань. Крайня пора, щоб і Владика не примикали очей і не заслонювали ушей на голос народу і інтелігенції! Ми чейже не вороги їм, але і не сліпі та не глухі на се, що нас так страшно ранить і болить.

В кожнім разі, ми, українські духовники, самі чинимо в тім завинили. Нас є значно більше, ніж московців разом з індеферентними національно. І доки ми, подаючи більшість, будемо толерувати, аби нам наклеювано капанщину під похришкою урядових писем і друків? Якій друків уживаємо ми на метриках, вказівки і т. д., як не московських спрепарованих капанською Ставропільською, стояючи під надзором... владиків? Якою мовою пишуть нам обіжники та друкують нам епархіяльні відомості, за які ще й платимо? Що за „язичіє“ панує по шематизмах?

Ніжне інше духовенство не стерпіло би так поневіряння своєї мови — і то ким? — своєю власттю, а ми зносимо! Пора взяти ся до акції против сего окапанія і окапанювання. Ми, українське духовенство, жадані ширі народної мови в урядовані церковних властей та при найближшій нагоді, коли з'їдемо ся, замість сварили ся про се, чи творити клерикальну партію чи ні, подумаймо над способами, як зарадити ширенню капанської тарбарщини через наші власні власті. Здається найкраще було би, якби ми раз самі завели чисто-українське і фонетичне урядоване по парохіяльних і деканальних урядах, та не приймали капанським „язичієм“ писаних писем і друків... хочби з гори сьв. Юра.

Сільський парох.

Замітки, подані ВП. автором дописи, можемо лише в цілості піддержати, а до фактів, ним наведених, можемо додати ще такі: Донесено нам, що в церквах волоській і Преображенській у Львові веде ся явна агітація за російщиною, за вписуванням в російські „общества“. При тім до чини отцове обдурюють в негідний спосіб не-свідоміх людей в той спосіб, що вписують їх до російсько-православної читальні, де просявляє ся Наумовича, і стягають в закріпленні вкладки на сю читальню або на „общество“ — кажучи не-свідомим людям, будуть вони вписують ся і дають вкладки до „братства церковного“.

Рівнож донесено нам з достовірного жерела, що о. канцлер Бачинський, в часі візитації бурштинського деканату, накинув ся в драстичний спосіб на о. Петрицького з Колоколина за те, що сей їздить на візитації і закладання читальні „Просьвіти“ в селах закарпатських парохій-капанями. О. Бачинський мав притім висловити ся, що він на місці парох-капана такого священика-Україні „виправив би з села псами“. Коли-би се було правдою (а повторяємо: донесуть се нам з достовірного жерела), була-би се нечувана провокація і свідчило би се, що за плечима Експ. Митрополита капанство при сьв. Юрі набирав певності себе і безличності. Дивно нам прямо, що по такій провокації наші свьященники не випрошують капанського „сановника“ прямо з своїх хат.

Вшехпольська дурійка в камеральщині.

(Допись з Надвірнянщини).

Вже кілька разів звертали ми до наших послів за закладанням на управу лісів в Зелений і Рафайловій, кілька разів разів слали ми скарги до ц. к. дирекції домен і лісів у Львові, писали ми також про всякі надужити до ц. к. міністерства рільництва — однак надармо. Справді се, що вирабляють тутешні камеральні урядники з місцевим, руським населенням, переходить вську межу і треба лише дивувати ся, що наш верховинець так зимно-ровно зносить цинічне знущання над собою.

Доки верховинець у Надвірнянщині був темний, доси же міг ськ-так дихати — вегетувати. Визискувано його, понижувано, трактовано як раба — але бодай не доскулювано йому так плано-во і так систематично, як се діє ся тепер, коли і в Верховині прояснило ся та зачав ся народний рух. Прийшли вибори до парламенту — нарід стояв як один за щирим українським кандидатом; прийшли соймові вибори і знова станув кожний солідарно за народним українським кандидатом і — ми побідили.

По укінчених виборах забрався нарід ширі до науки — просьвіти. В нашій громаді заложено читальні „Просьвіти“ в двох присілках: Зелениці і Рафайловій, а кожний радо вписував ся в члені тих хосенних товариств — так, що число вписаних дійшло в одній читальні до 80, а в другій до 60. Повстали в читальні курси для неграмотних і тиженів каси позичкові та кружки аматорські. Та же як-раз, сі змагали людей до просьвіти і добра дали нову нагоду до нечужаних переслідувань населення зі сторони ц. к. управителів лісів.

Управитель лісів в Зелениці, Йосиф Шмид, (Szmyd) наказав лісовій службі записуватися в члені читальні „Просьвіти“ в Зелениці та заборонив їм ходити в читальню, обмежуючи тим самим їхню особисту свободу. Управитель лісів в Рафайловій, Кароль Гаско, загорили вшехпольським, безглузним польським фанатик, терроризує в страшний спосіб увесь нарід в тім присілку за те як-раз, що і там засновано читальню, та за те, що все, що жило, вписало ся в члені і взяло ся ширі до праці над собою. Наперед заборонив він в сій лісовій службі вписуватися в члені читальні, а котрий вже вписав ся, мусів зголосити виступлене з товариства, бо управитель Гаско змусив їх до сего кажучи, що „наслідки, які вийдуть з вашого непослуху, будете мусіти самим собі приписати“.

Так само терроризує ся приватні сторони. Прийде чоловік до ц. к. заряду, попросить дров і почує відповіді: „Іди до читальні!“ Просить люди о карточку на їзду ц. к. залізничною, не раз хорі, що їдуть до лікаря, і знов відповідь: „Іди до читальні!“ Там дадуть тобі картку! Але за се всіляким жайдам „летікам“ можна їхати ц. к. залізничною куди хотять, ще й „сальонку“ дадуть для них... То о іншего“.

Хоче хто з селян наймити пашу в лісі, так висилає його ц. к. управитель до „читальні“... Ба,

навіть коли підприємець лісовий, Павло Зеленчук, прийшов по належні йому гроші на дальшу вирізку дерева в лісі — одержав від п. Гаска таку відповідь: „Іди виписи ся з читальні, то відстанеш форшус“... І так на кожнім кроці відсилає сей пако-вар до „читальні“, та вигорює на неї Бог зна! що, аби тільки нарід покинув так хосенне діло. Записав ся в члені читальні місцевий листонос (приватний), ц. к. управитель лісів наказує йому що-дня виписати ся, бо — мовляв — не будеш носити пошти з ц. к. заряду лісів. „Я вам — каже ц. к. управитель до людей — дам читальню! Я вас знищу! Я відси не піду! ваших скарг не бою ся“!

Против місцевого учителя-Русина розвів він широку агітацію, яка підкопує цілковито повагу школи та нівечить її змагання на полі виховування. На дорожні напади школярів та випити їх про учителя, про науку, а чей-жеж се дуже некорисно відбивав ся на самих школяриках та їхніх родичах. Зі старшими громадянами заводив також бесіди про школу і учителя, змагаючись представити „школу і учителя в як-найгіршій світлі“. До одного господаря В. М. казав: „Відки професор може-жити? Він має жінку, кури, порося і має все-го 60 К місячної платні — отже як він з того може утримати ся? Він має з Прус гроші! Пруси приносять їм гроші! Я вам кажу, що небагато прийдуть сюди Пруси, все заберуть, а вас відси виженуть геть“...

В присілку Рафайловій живе також кілька-найять німецьких родин, які говорять і молять ся по німецьки, а панови Гаскови ет Сомп. захотіло силою зробити їх Поляками, щоб розпалити ненависть між ними а Русинами. Завначити належить, що тамошній колоністи до недавна жили з туземцями у як-найбільшій згоді. Ц. к. управитель Гаско ет Сомп. зачали отже вмовляти в колоністів (яких звисиска, як пр. Sterzel, Bockenheim і ин., та імена Handrel, Johan, Tobі і ин. свідчать як найліпше про їх походження), що вони „Поляки“, та заложили їм польську читальню і заходять ся вбудувати костел. І Німці зі страху висилили до читальні. Террором можна навіть з Німця зробити „Поляка“. І нехай би собі робили і закладали, що їм любе — однак чому Русинам заборонюють робити як-раз те, що самі роблять. Бо коли до польської читальні належить сам Мельник (Русин з роду), управитель Гаско і вся лісова служба, а лісничий є головою того товариства, то чому не вільно Русини-стражники належати до невинної читальні „Просьвіти“, то чому так страшно терроризує упр. Гаско руське населення за те як-раз, що й воно взялось до просьвітної роботи.

Сей ц. к. управитель Гаско навіть на се собі дозволив, що, не маючи на се дозволу з староства, збирав гроші на „жушу romnik“ і то навіть від Русинів і Жидів, послугуючись террором... Йому все можна! Бо, й прошу собі представити, чи в силі наші селянські оперти ся намагаю управ. Гаски, коли він, прикидавши чоловіка у канцелярню, кладе на столі револьвер а при дверях ставить двох стражників з набитими „пушками“ і тягне тоді всякі протоколи, свідчення та доноси на читальню і поодиноких людей громади?

Отже вам образець вшехпольського камерального каніка. І мимовсім жалоб, годі населенню позбутися такої докучливої нужди, яка ще й перешкоджає, що ні послі ні міністер „не рушить його з місця“. А панове-Поляки і панове-міністри запевнюють нас, що в нас ніхто й не думає секувати населення...

Державна рада.

Палата панів.

Палата панів відбула вчера по пол. засіданні. Предложено в справі розширення закону про забезпечення робітників від пригод не-щасних випадків і хвороби передано окремій комісії. Відтак приступлено до дискусії над законом про підвешення контингенту рекрутів, який викінци ухвалено разом з законом про відшкодування резервістів. В дискусії над підвешенням контингенту рекрутів промовляли гр. Шенбург, гр. Травні, кн. Орсіні-Розенбург та мін. краєв. об. Георгі. Гр. Шенбург вказував м. и. на те, що треба підвищити не тільки стан презенційний краєвої оборони але також і спільної армії. Се стане можливим по заведенню двоїтної військової служби. Такого підвищення вимагає також союз з Німеччиною, який є передовсім військовою. Бесідає нас довріє до союзу сих обох держав і волі, щоб австрійська армія виступала з німецькою як якою іншою.

Відтак прийнято у всіх трьох читаннях закон про підвешення контингенту спритусу на р. 1908/9 в дотеперішній висоті. Д-р Пленер, реферуючи сю справу, висловив свій жал, що предложення про горівничий податок не полагожено, бо з сего причини австрійська легісляція недодержала вже одної точки нової, австро-угорської угоди. Полагожено також кілька дрібніших справ, полагоджених парламентом а м. и. призначення пільярного забезпечення вкладковим книжочкам галицького Банку краєвого.

При кінці засідання переведено вибір до делегації. З Поляків увійшли до неї гр. А. Водзіцький, д-р Ст. Мадейський і гр. А. Єнджейович, а гр. Стадінський як заступник.

Слідуюче засідання вінні о год. 1. по пол.

Контингент рекрутів.

„Wiener Ztg.“ оголошує санкцію закону про підвешення контингенту рекрутів краєвої оборони а також закон про відшкодування резервістів, по-кликуваних на військовій управі.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 22 липня 1908.

Чеський сойм.

Прага. (Тел. прив.) Чеський сойм забере ся мабуть 10 вересня та приступити до полагодження проекту виборчої реформи, який вводить окрему курію для неоподаткованих.

Німці супроти бойкоту німецьких виробів. Варшава. (Тел. прив.) „Unser Leben“ довідується, що минулого тижня відбули ся спільні наради Німців варшавських і берлінських, на яких порішено заснувати Акіяне тов. з великим капіталом основним для розповсюдження німецьких товарів. Товариство має закладати великі магазини по всіх більших містах королівства польського, щоб конкурувати з товарами чеськими й французькими. Німці берлінські, що брали участь в нарадах, запевнили варшавським Німцям поперти берлінських фабрикантів і кредитових інституцій.

Полі в Росії.

Петербург. (Тел. прив.) Предсідатель ради міністрів розіслав ся до всіх міністрів і начальників управителів обіжних, в якім поручує їм, щоб найвишше розважили всі домагами висловлені думою і державною радою підчас бюджетових об-рад з повідомленням, котрі з тих домагань можуть бути сповнені.

Петербург. (П. аг.) Після урядового справоздання міністерства скарбу, яке в тих днях буде оголошене, правительство супроти порозуміння, яке зайшло в справі кредитів на будову воєнних кораблів, на основі окремого регуляміну (!) при розслідуванню бюджету, вставило до того бюджету ухвалені державною радою суми 20,798.339 рублів на будову кораблів, а 7,627.843 рублі на маринарську артилерію.

Петербург. (П. аг.) В місті й петербургській губернії продовжено стан надзвичайної охорони на пів року, а в місті й губернії харківський воєнний стан заступлено станом скріпленої охорони.

Полтава. (Тел. прив.) В Смілій зрабовано пошту. Начальника стації і його жінку напасники тяжко побили.

Варшава. (Тел. прив.) Воєнний суд увільнив 20 літнього Едмунда Тарановича, обжалованого о змахах на земського стражника в Козині (губ. Радом).

Катеринобурґ. (Т. К. Б.) В наслідок поведінки залила вода полокарні золота й платини. Працю треба було здержати.

Молодотурецький рух.

Константинополь. (Т. К. Б.) Молодотурецькі атентати в третім корпусі в Солуні тривають далі. В останніх днях вбито одного підполковника і одного висшого офіцера в Дійре; одного офіцера ранено.

Лондон. (Ткб.) Часописи доносять з Солуня, що чотири офіцери, приналежні до залоги в Серрес напали на свого полковника і по завзятій боротьбі вбили його. Полковника, що получив 32 рани, наїшли неживого. Винувники втікли; вони належать до молодотурецької партії. Політичний підклад злочину не улягає ніякому сумнівові.

Лондон. (Ткб.) „Times“, обговорюючи рух серед турецьких офіцерів, виводить, що вмащеване якої небудь держави в границі Турції є виключене. Можливе було-б се тільки для Болгарії, але вона не встигла би оправдати такого кроку перед державами. Практичне значення має тільки те, як уложать ся відносини між султаном і його офіцерами.

НОВИНКИ.

— В справі учительського з'їзду в Празі пишуть нам: В днях від 9—14 серпня с. р. має відбутися в Празі з'їзд славянського народного учительства. Найважливішою точкою нарад має бути справа виховання в національній дусі а цілну з'їзду є заложеною товариства славянського учительства в Австрії. Гадку про заложено сего товариства піднісши учитель Чехи підчас з'їзду усього учительства Австрії у падолисті 1907. р. З'їзд сей займав ся справою урегулювання платні народного учительства а скликалі його були учителі Німці. Був проект заложеною учительського товариства цілої Австрії, і тоді Чехи вихали зі своїм проектом заложеною товариства славянського учительства. Оскільки знаємо, делегати України (а було їх 25) не взяли тоді участі в нарадах над сего справою, виходячи з засади, що все учительство разом скорше дібе ся ліпшої долі, ніж поділене. Однак Чехи поставили на своїм і отсе користаючи з нагоди вистави в Празі, між иньшими з'їздами зааранжували й отсей з'їзд народного учительства. За сим з'їздом розпинуать ся по старих часописах крім Чехів, найбільше Поляки. Сих послідних — як пише „Glos naukowictwa ludowego“, — з'організованих в краківським „Ogólnik“, іде 160, а крім сего з „Towarzystwa pedagogicznego“ багато іде. З'їзд, як бачимо, буде цілком чесько-польський а для надання йому більшої ваги, приїде в Прагу по жінці Українців, Словінців і т. д. Чехи та Поляки будуть шумно радити над справою виховання в національній дусі, а з ким серцем ми, учитель-Українці про сю справу будемо говорити? Ми мусимо наплатувати устами нашого речника на з'їзді той нечужаний гнет, під яким стогне наша школа в Галичині, мусимо наплатувати ту руку, що тримає обух над нашими головами і то беззглядно, не дивлячися на се, чи се буде мило усім братам Славянам, чи ні. Вступлене до маючого ся заснувати товариства славянського учительства в Австрії, мусимо зробити зависимим від того, чи то учительство осудить гнет, під яким українська школа стогне, інакше нас там нема! Ми не можемо бути маневниками в боротьбі Чехів з Німцями. Може над сего справою забере ще хто слово, як з учительських кругів так і з-поза них, щоб наші делегати на з'їзді знали гадку загалу та могли гідно зі своєї задачі вивязати ся. — Ф.

— В справі вступних іспитів до середніх шкіл пишуть нам: Доси утер ся був по середніх школах звичай, що ученикові, котрий перепав при вступних іспиті до 1. кл., не вільно було того самого року здавати сь раз той самий іспит в иншій гімназії. Аж перед кількома днями пригадала рада шкільна дирекціям розпоряджене міністерства просьвіти з р. 1886, що не вільно поставити іспиту лиш в гімназіях з тим самим викладовим язиком, а в инших вільно. Отже хто перепав перед фєрмих в польській або німецькій гімназії, може по фєрмих здавати іспит в руській гімназії і навідворот.

— Руська гімназія в Перемишлі в р. 1907/8. Вчерашню статтю під сим заголовком доповняємо ще кількома важними вістями, поминеними вчора. І так до іспиту зрілості приступило 52 публичних абітурієнтів, 3 екстерністів, 1 приватист і 1 приватистка, разом всіх 57. (З 58 публичних учеників VIII-ї класи дістав оден другу класу, а 4 поправку; отже, як видно, ще оден з тих, що дістали добру класу, не сів до іспиту). З відзначенням здадо іспит 5 публичних абітурієнтів, з добрим успіхом здадо 44 публичних учеників, 2 екстерністів, 1 приватист і 1 приватистка (Ієанна Фільціна); репробовано на пів року 2 публичних і 1 екстерніста, а на цілий рік 1 публичного ученика. В гімназії були також приватисти, але зі звіту не можемо знати, кілько їх було всіх, бо у виказі статистичним не відіржено приватистів від приватисток. При класифікації добре свідомство дістали: Борисівна Ірена, Корженівська Стефанія і Погорєвська Ольга з VI. класи, Гумецька Теодора і Левницька Ольга з VII. класи та Фільціна Ієанна з VIII. класи (ся здала також і іспит зрілості).

Діточе представлєнє. Пишуть нам: В неділю 19. с. м. відбуло ся в Залукві коло Галича представлєнє „Діточого сьвята“. Маленькі аматори відіграли річ гарно а весь дохід в квоті 30 корон вислали на школи руського тов. педагогічного. При сій нагоді пару слів про саму нову „штуку“. „Діточе сьвято“ — се сценічний образок М. Козаріва, друкований в сєгорічній „Дзвінку“. В і діти обговорюють програму проєктованих вечєринь в честь Шевченка, в П. ді виставлені самі вечєрини. На програму складає тут: вірш Г. Комарівної „Тарас Шевченко“, молитва Лисенка „Боже великий єдиний“, дует „Чом, чом“, вірші Шевченка „Іван Підкова“ і „Вєчір“, промова ініціаторки вечєрини Марійки і поклін укр. Сільських дітей Шевченкови „Батьку Тарасе!“ Ось і зміст!

Цілість гарна, овіяна любовою „України, пієтизмом до Тараса. Можна сподіватись, що гарний сей образок швидко займе місце в репертуарі наших сільських вистав. А наша молодіж середніх шкіл, тепер на селі, вихисне се представлєнє, щоб оживити читальняний рух і здобути нові фонди на школи руського тов. педагогічного.

— Знова сьпір о пасовиско. Пишуть нам: В Яблоніві і Стопчатіві печеніжинського повіта прийшло до конфлікту між управою скарбових лісів а громадами о право пасовиска, конфлікт нагадує подібну аграрну аферу в Бохенщині, лише в лагіднішій виді. Люде із згаданих двох сіл пустили в скарбові ліси свою худобу, а камеральна управа запротєстувала против сего, не маючи з гори ніяких вказівок ані розпоряджень. Наслідком того громада Стопчатів віднесла ся телеграфічно до Відня і міністер рільництва, д-р Ебенгох мав телеграфічно відповісти, що в державних лісах, мовляв, вільно пасти. Оскільки ся телеграма автентична, не знати, на всякий випадок являть ся дуже підозрілою. Можливе, що се мистифікація, обчислена на спровокованє бідного народу. Тому обовязком наших послів, що перебувають ще у Відні, провірити сю справу в міністерстві рільництва і здати публичну реляцію. В браку послів повинен зняти ся висвітлєнєм сє справи хтось з наших інтелігентів печеніжинського повіта і тим способом устеречи інтересованих громадян перед есєнтальними злими наслідками. Нарід чимраз більше огічений, що камеральні управи не дають ні худобі пасти і дуже легко може прийти до серйозних подій. — Д.

— Для гончарів. Краєва гончарська школа в Коломиї звїщає, що шкільний рік починає ся в ній дня 1. вересня с. р. Услівя прийняті такі: укінчений 13 рік життя і фізичне уздібненє до ремісничого звания, та укінчена народна школа з добрим поступом. Подання, заосмотрєні в метрику і послідне свідомство шкільне, треба адресувати до дирекції краєвої гончарської школи в Коломиї. При школі находит ся також інтернат в котрім убогі замїсць ученики одержують за невеликою оплатою ціле удержанє; прийняті до интернату повинен мати власну постіль. — До сего додамо, що факхове гончарство має в ріжних сторонах краю гарні условини і може дуже добре стояти. Тільки біда, що у нас нема добрих гончарів. Наші люди ведуть роботу звичайно так, як воно від давна в певній місцевості веде ся. Розуміють ся, що така робота не може при вишшійм поступі нікого авдоволати і не приносить багато хісна. За те поступовий промисл має великий попит і дає красний дохід. Наші патриоти повинні в загалі наставати всюди на нарід, щоб він, коли вже призначує своїх синів до якого небудь промислу, віддавав їх до найліпших шкіл. Для лєтартів нема нині вигляді, а кожний шукає лиш доброго ремісника. Ось так повинні ми звернути всюди увагу наших людей і на гончарську школу в Коломиї.

— Господарка російської бюрократії. Як доносить „Новое Время“, в 1906 р. пропало 10,000 залізничних возів, а торік коло 8,000, що творить у відношенню до загального числа всіх залізничних вагонів коло 2—3 проц. Беручи під увагу кошт пропавших вагонів, фінансові страти наслідком лихої залізничної господарки сягають 13,500,000 рублів.

— Олімпійські ігрища в Львондоні розпочали ся дня 13. с. м. на величезнім бовищи коло будинків французько-англійської вистави. Докола бовища уряджене лавки і льоді для видів, яких може змістити ся 90,000. Серед бовища викопано великий став, на котрім відбувають ся змагання пливаків. На отвореню була присутня королівська родина та наслідники престолів з Греції і Швеції, де, як звісно, руханка (гімнастика) дійшла до найвишшого розцвітту. В ігрищах беруть участь найважніший рухановики 17 народів. З Австро-Угорщини виступили німецькі, чеські і мадярські рухановики. Програма ігрищ обнімає всякі роди шпорть, як: перегони піхотинців і наколе-сників, дивтанє тягарів, метанє кружків і спис, теніс, копаный мяч і ин. Ігрища кінчать ся сими днями.

— Дрібні вісті. Wiener Ztg. оголосило санкцію закону про підвешення рекрута краєвої оборони і закон про відшкодування резервістів, покликаних на військовій управі. — В Бродях панує пошєсть холєрни. — З Вашингтона доносять, що там в часі вибираня пороку з воза стала ся експлєзия, наслідком чого порохівний вилєтла у воздух. Девять осіб погибло, а багато є ранених.

Поручаєсь цукорню п. Василя ВІТІНЬСКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє знамениті тісточки, чаєвники, медівники і т. д.

Оповідки:

Календар. Завтра, в четєр: Антоній пєч. (лат. Аполі-нарія). Позавтра, в пятницю: Ольги кнєг. руск. (лат. Христини муч.).

□ Репєртуар руського театру в Кутах. Саля Цукєрман. Початок о 7 вечєром. Лише 4 вистави.

В четєр дня 23 с. м. „Надія“ славно-звісна драма в 4 діях Г. Гаєрмана.

В суботу дня 25 с. м. „Барон циганів“ оперєта в 3 діях Стєрєса.

В неділю 26 с. м. „Запорожєць за Дунаєм“ оперєта народна Артемовського і Вєчєрницї твір музичний Ніжинського.

□ На фонд ім. Ол. Січинської зложили в коронах. Осип Назарук 1, Тарас Коритовський 2, Н. Н. Дрогобиць 5, Остап Недєльський, Львів 4, Товарицький Ієан 1, Гриць Олійник 1, Ієан Кульчицький 0-20, Стєцишин Дмитро 0-40, Х. У. 0-40, Ієобєля Васильковська, Могильниця 2, о. Т. Савойка, Сєлєська 5, Ф. Жуковська 10, о. Александр Гвоздєцький, Бібрка — складає мішан 10. Стан книжочки ч. 6000 Кр. Союзу кредитового 1536-24.

□ В Бережанах відбудє ся заходом філь Руського товариства педагогічного на сплату дому „Сєлянської бурси“ в неділю дня 2. сєрпєня 1908. р. у великій салі „Надії“ концерт. В склад програми увійдуть продукції мужєського хору (при співуцях питомців духовної семінарії), сольє-співи, декламация і інструментальні продукції. На закінченє буде виконаний Прольєг з найвишшої опери Дєніса Січинського „Росколяна“ (сольє сопрановє і альтє-вє, хори жіночі, мужєські і мішані в супроводі смичкової орєстри і фортепьяно) під особистото управою композитора. По концертї заба-ва з танцями. За комїтєт: Євєгенія Головокова, Дєніс Січинський, Омєлян Бачинський.

7 3 Перемішляні: Читальні „Просьвіти“ і українське товариство гімнастичного повіта перемішлянського уладжують дня 26 липня 1908 р. в Перемішлянах в салі Народного Дому торжєство 47 роковин смерті Т. Шевченка, тож просить ся так інтелігенцію як і сєлян до участі в тім народнім сьвятї.

957 1—1

Помєри:

Михайло Іванєць, рєсїдєнт товариства взаїм-ного кредиту „Дністер“ у Львові, помер минулої

Зазначивши, що з'їзду повинна вийти не одна наука для молодого українського інтелігенції. П. Піснечевський пише далі так:

„Дуже важну роллю починає відігравати наша молодь в житті українського народу. Ще недавно по російській Україні, було, хоч „шаромшувати“ — „днем“ з огнем“ було одомшувати людяного українського інтелігенція. Немає його й серед теперішніх середнього віку людей на Україні, немає ще й досі, коли не рахувати одиниць, що тільки підтверджують загальне правило. Зате всюди, де тільки є вища школа в Росії, де тільки затрусила хоч невеличка жменюка молодого українського насіння, через тяжку навалу всіляких перешкод починає дряпатися на світ Божий молода свідомість інтелігенція. Скрізь, де є українські студентські гурти, вони з кожним роком все більше і більше набирають сили, ширше і глибше захоплюють студентські маси, краще і серйозніше виховують цілком свідомих провідників для українського демоса. Мині 5—10 літ і, я певний, що український народ буде мати свою молоду і жавау інтелігенцію. Так було і так буває у всіх народів! Так мусить бути і у нас!“

„Але час не жде. Народ, темний та чорний, потребує зараз допомоги. І ту допомогу мусить подати йому разом з інтелігентними одиницями і українська студентська молодь. Для реальної політичної роботи й час не насипав, але сиротинство українського демоса мусить кожний раз підказувати їй більш серйозно ставитись до своєї праці, ближче пристосовувати свою роботу до потреб часу, ніж це повинні робити студенти народів польського, великоруського або навіть галицького українського народу. У них є своя чорно-робоча інтелігенція, що власними грудьми й руками прокладає шляхи, камінистий і тернистий дорогу для молодих ідеалів. Те студентство може розкошувати собі спокійно, підіймаючись в захмарну висоту юнацьких ідеалів і не рахуючись з потребами землі і завтрашнього дня. За нього старші подбавали і добувають собі реальне пристосування тих ідеалів до потреб життя свого народу. Ми ж не можемо собі дозволити. Ми не можемо, дивлячись на інших, і собі пускати з мила бляшки, сотнями кидати резолюції в тілі надії, що вони так і лінгати ся на папері. Наша молодь мусить запам'ятати, що крім неї небагато знайдеться ся побіричів найперших інтересів українських мас, котрі підняли б свій голос за них, що голос нашої молоді часто-густо лунає як голос усієї української інтелігенції — усього народу українського по сей бік Збруча (т. є. за кордоном) — Ред. „Діла“. Скажіть-же: коли той голос, не рахуючись „ни сь“ времем, ни сь пространством“ — залунає „подати мені леду в Петрівку!“ — то що про нього скажуть ті, од кого залежить подати?“

„Попробуємо сим самим аршином проміряти де-які кроки і де-які постанови і резолюції українського студентства на всеславянському з'їзді.“

„Щоб не говорили вороги з'їзду, але вони не можуть не признати, що 90 процент той молоді, що засідала на з'їзді, була ширю прогресивна і демократична. І от деякі з наших делегатів, не ознайомившись ще докладно з фізіономіями інших товаришів, підіймають гават за те, щоб демонстративно покинути з'їзд, трохи чи не в перше ж засідання, склавши тільки заяву, що ні в яке славянське єднання України не вірять, а приїхали тільки поінформувати славянський світ про українські справи. Великого труда стояло вдержати занадто гарячих товаришів од такого кроку. Багато треба було потратити слів і часу, щоб довести, що такий крок був би найгіршою інформацією про нас для Славян західних.“

„Друга помилка, котру зробило наше студентство — це занадто гострий тон промов і широкі розмах резолюцій. Всього час наше студентство жалюбно скаржилось на гніт і насилля в досить жалісній формі, тієї формі, котра відповідала нашим писанням і говоренню в Росії, яка однак зовсім не відповідала нашому становищу на з'їзді. Своєю чергою, організованість, силою ораторів України на всіх учасників з'їзду робили таке враження, ніби український рух в Росії є один з найкраще організованих національних рухів, та не тільки в Росії, а і серед інших закордонних принижених славянських народів. А тут нараз — тон казанської сироти трохи не в кожного українського промовця, незвичайно жалюбно постать і незвичайно велике число промовиш в порівнянні з усіма іншими народами. Як собі хочете, а така картина могла нагнати на думку, що Українці або надзвичайно великі патріоти аж до шовінізму, або просто, внаслідок на свою численну перевагу, хотять використувати з'їзд переважно для своїх рекліам.“

„Наші резолюції сягали далі, ніж ми самі-б могли щось зробити зараз для проведення їх в життя. І через те часом на наблизних для нас по симпатіям людей робили враження трохи негарне. Проф. Масарик напр., з правдивою іронією говорив про наше домагання українзації

трьох університетів, кажучи, що людей, готових зайняти українські кафедри ледве чи наїшло ся-б потрібне число для одного українського університету. Також трохи мітінгово — „чисто по студентському“ висловлювало бажання українзації всіх середніх шкіл на Україні. І та і друга резолюція так перелюнала прогресивне „руське“ студентство, що ледве вдалось їх потім потроху очутити. Бідним Москвитям та Петербуржцям зразу здалось, що Українці не сьогодні — завтра сепаратизують ся і заснують свою українську республіку.“

„Третє, що лишилось неясним для більшости з'їзду, се те, як українські прогресивні круги і прогресивне українське студентство відносились до славянського питання. В резолюції скомпонованій і внесеній разом з Білорусами, Українці заявляли, що вони погоджують ся на інформаційне бюро. Все-ж инше з славянського питання замовчувалося. Неясно було, чи прийме участь наше студентство в славянських університетських гуртках, що мають засноватись з осени по всіх славянських університетах на федеративних началах, чи продовжать вони й надалі свої зносини з студентськими організаціями західного Славянства і т. ин.“

„І не вважючи на допущені помилки, а може навіть через них саме, з'їзд славянських студентів мав дуже багато добрих для нашої молоді наслідків. Він зблизив її з молодію таких само пригноблених народів, як і української, і показав ясно, де наше суспільство, серед деяких народів західного і східного Славянства може знайти тверду підтримку в тяжкій боротьбі. Він розкрив очі нашому студентству на його рани і болячки, на брак у нашої молоді широкого конституційного виховання, зацікавив її життям західно-європейського Славянства. — Він показав не тільки широкому українському, але й загально-славянському суспільству, що на сході Європи, в степах України, росте і зріє нова сила, дужа поки-що більше своїм числом ніж культурним розвитком, але й сей останній не за горами. Та найцінніший наслідок з'їзду був той, що студентство наше в лиці своїх делегатів з усіх культурних центрів Росії і Австрії встигло за час довгих секційних засідань зблизитись, ознайомитись докладно і порішити таке питання, як необхідність в найближчому часі з'їзду української студентської молоді. Постановлено скликати сей з'їзд в сліду ючим шкільним році. Де і як — має визначити окремий комітет. На сьому пункті закінчилось останнє засідання української секції всеславянського студентського з'їзду.“

На кінци зазначу п. Піснечевський, навізуючи до кінцевої промови проф. Масарика, що українська молодіж не сьміє закладати рук та спинятись на самих лише палких фразах, але мусить братись до серйозного діла, коли справді хоче, аби ми серед Славян і не-Славян заняли належне становище.

Державна рада.

Палата панів.

Вчера відбула палата панів останнє засіданє перед фєрїями і в швидкїм темпї ударемнила відразу два законопроекти, ухваленї вже парламентом а то законопроект про торговельних помічників та про фонд меліораційний. Через те мусїти-ме сими справами наново займатись посольська палата.

Референт законопроекту про зниженє цукрового податку гр. Франц Тун заявив, що не може прилучити ся до ухвали палати послів з огляду на державні інтереси. Держава мусить шалити свої фінансові засоби. То само сказав перед кількома днями один англійський муж державний, руководячи ся при тім однак иншими мотивами, бо там ходити тільки о мирний розвиток відносин. Хоч фінансовий стан держави є добрий, то палата панів мусить голосувати проти сего закона. При тім висловив гр. Тун жалє, що в посольській палаті при обговоренню сего закона, — без догани з боку президента — трактувано палату панів як громаду дармоїдів і власителів привілеїв. Бєсїдник вносить проте, щоб перейти до дневного порядку над законом, який отак ухвалено. По промові д-ра Малейського прийняла палата внесеня комісії.

Після того палата панів перейшла до дневного порядку над законопроектом про торговельних лїсників, яку переїсничовано за одну годину на засіданю парламенту з д. 17 с. м. Відтак приступлено до полагєння закона меліраційного. По промові Скенего прийнято законопроект в формі запропнованій комісією палати вельжмо сєб-то з пропущенєм уступу, прийнято посольською палатою, я чї уповаженовав міністрів рїшництва і скарбу, щоби в наглих случаях могли без кредитового покрїтя удїлювати завдатків на меліраційні роботи. Сєму додатковї спротивляло ся вже в палаті послів правительство, а через тепершню ухвалу палати панів перейде цїлий законопроект на ново під обранї парламенту в осїнній сесїї.

рен на верху горба. При церкві Десятинній копають делегати петербурського археологічного товариства, археолог Фармаковський і архітект Малєв, а в реальности Петровського д. Хвойко, звисий київський копач-археолог. Перші ведуть свою роботу за гроші державні, другий копає за засоби приватні.

Нинїшня церква Десятинна нова; збудував її митрополит Євгеній на початку XIX. столїтя на тім самім місці, де стояла слава церков Володимира Великого. З тої церкви лишили ся тільки фундаменти, котрі доказують, що була то дуже велика будова, бо виступають далеко на бік від фундаментів нової церкви. Ті фундаменти відслонено тепер не пораз перший. Перший раз відслонено деякі її частї при будові нинїшньої церкви і опєрто на них її фундаменти, відтак рили ся довкола два знатні міщанє київські в 20-ти роках минушого столїтя Муравїїв і Анєнков, а тепер згадують про них як про звичайних грабїжників, що шукали скарбів. Відтак в половині столїтя відкопав їх певний дїстат-археолог і поизнав їх плїни. Оперши ся на тім, петербурські делегати постановили ще раз добре провїрити і розсїдлати ті фундаменти і повєсти справу далїше, розкопавши цїле церковне подвірє.

Про ті фундаменти на котрі падає тепер сонїчне промінє і цікавий погляд. Киян як на дорогї рєлїквії, про технїку їх будови і про таке инше, що захвачує бїльше інтерєс спеціалїста, широко розводїть не будемо. Доволї буде сказати, що зложени з троякого матеріялу, камїня, цементу і цєгли, з часом закрїпили в одєн моноліт, який жий природний мінерал-ковгєломєрат, трївкий на вічні часи. Камїнь — дїкий єррат гранїтовї породи, з лївїчних скєль приплїли сюди на крїгєх в лєдяній добї і упав на дно моря, на нашї поля. Як стоїла ся крїга. Другий камїнь, червоного-фіолєтний лупець з під Овруча, сплавлєний річками. Цемент — з масного вапна, й товченої цєгли і невеличкої домїшки вугля, препарат маїстрів з Корсуня, стає характеристично при знакоу староруської архїтектури. Традиції його живуть ще відтак довго, аж вигасають дєсь на

З черги після внесеня референта ухвалено без дискусїї закон про кредити на поліпшенє долї державних слуг а по невеличкій дискусїї також закон про удєржавнєнє чєської північної землї-ниці.

Палата панів прийняла також трактат з Румунїєю в справі охорони прав літературної власности і на сїм засіданє замкєнено. Термін найближшого засіданя будє оповїщений лїсьменно.

Парламентарна сєсія. Нинїшнє раннє „N. fr. Presse“ рєсєтрує можливість замкєнення теперїшньої сесїї парламенту ще перед осїним розпочатєм нарад. Через се очїстило бї правительствє дневний порядок. Як бї сєсію замкєнено, то всї відповїдї міністрів на внесенїї інтерпєляцій а передовсїм всї нагялячї внесеня, які залгають дневний порядок, відпалиб. Для послів мало бї замкєненє сесїї те значєнє, що перєвєрало бї ся їх недотурканїстї — а се мало бї значєнє особливо в справах переданєнь видач поодиноких послів за рїжні проступки. Крїм того з замкєненєм сесїї — скїнчило бї ся й побиранє дїєт, які беруть послї і підчас сєгорїчних фєрїї. Здаєть ся, що правительствє з огляду на те, що „народний парламент“ доволї слуханий а послї справували ся чєсно — зарїдїть євєнтualmente замкєненє сесїї в лїсїнї рєчєнцї, мабуть аж перед осїною сєсією парламенту, яка пїчнєть ся в лїстопадї.

Не треба однак думати, що до того часу має панувати повнє затишє у внутрїшнім політичнім життє держави. Перєрву парламентарної сесїї перєрвуть

сєсїї краєвих соймів, що після вчєрашньої наради міністерської ради розпїчнуть ся в другій половинї верєснєя. Триванє поодиноких соймів залежати-мє від условия поодиноких країв, але всї вони покїнчать ся найдалїше 31-го жовтєня.

Заграничний огляд.

Молодотурецький рух.

Вїдемайор Нїзї, який викликав революту в Рєснї, видав прокламацію до населєнє болгарського, сєрбського і грєцького в Охридї, в якій перєстрєгїєй ого, щоби не слухало рад великих держав, зглядно правительствє сєрбського, болгарського і грєцького, бо самє ті ради довели до теперїшнього сумного положєннє вїтчини. Далїше заявляє прокламація, що молодотурки є мировою і свєбодолюбною партїєю та звизає християнськє населєнє, щоб відступило від сєпаратизму а національнї банди щоб зголосили ся до него для обдїлування спільної акції. Коли-б сього не хотїли зробити, то мають безпоровочно покинути край, инакшє будуть здавленї. Нотабїлї громад, що не повїдомлять про євєнтualmente поворот неслухняних банд, будуть вїшанї. Нїзї грозиць шибєнїцєю загальною всїм, хто йому не піддаєть ся.

Нїзї вислав крїм того з Старова до генерального інспєктора Македонїї Гїльми-пашї депєшу, в якій домагєть ся від него, щоб склєнив султана до наданя конституції. Нїзї пройшов цїлу горїшню Албанїю і всюди перєконавав ся про дєспотизм і безправствє урядів, на які обурєнє всє населєнє без огляду на національнїстї і віроїсповїданє. При кїнци своєї депєші заповїдає Нїзї, що тепєр їдє до Епїру і там будє предїнувати народ до конституційних думок.

З терєну молодотурецького руху надходять щораз новї вїстки, які влєвнюють про те, що він ширить ся та захоплює щораз бїльше офіцїрів і рядових жовнїрів. В турєцькій містї Прїєпє замордовано а начальника повіту й судїю. В Водєні майор Кольяцї разом з двома поручичиками і цїлою компанїєю піхоти перєйшов до інсургєнтів. Три батальїони з Сальонїк, які вїсланє до Мо-настиру, заявлялї, що не підуть стрїляти своїх братів. За те замкєнено їх в касарнях. З Софії доносєть, що в Смирнї 500 рєзєрвїстів відмовило послуху. В Стамбулі перєводять поліція числєнні арєштованї між Вїрменами, увязуючи також вїрменськї дїтчача за спїзувачствє в молодотурецькїм руху. „Die Zeit“ доводєть ся, що арєштовано кількох офіцїрів, які хотїли привєволити султана до абдикації. З Сальонїк знова наспїла, досї ще не провїрєна вїстка, що турєцькї вїйска, спроваджєні з Малої Азїї для здавлєнєя молодотурецького руху — відмовили послуху!

По з'їзді Струази з Ерєнталєм. З нагоди з'їзду на Сємерїнг доводєть ся Ролїт. Котєсп., що крїм справи торговельного договору з Румунїєю, в справі котрого розпїчнуть ся перєговори в осєнї с. р., предметом нарад між Струадою а бар. Ерєнталєм була також справа македонська. Далїше звєртає Рол. Котєсп. увагу на щирє поборожєнє ворохїбничих македонських ватаг з сторони Болгарїї, котрє повинно-бути взїрцєм для Грєції і Сєрбїї. Оба правительствє повинні пїйти слїдами Болгарїї, аби в Македонїї настав спокїй.

Переходячи до загальної ситуації політичної, заявив мін. Струаза заступників „Рол. Котг.“, що нема причини для некорисного її осуджуваня. Хоч в прєсї деяких країв появляєть ся деякє зденєр

задомї середновїча в новї часи. Третий матеріял — також дуже оригінальний староруська цєгла, форми квадратних плит, тонких і грубших. Ті плити великі, добре випалєні і нинї щє дєзвонять як сталь. Чим старша цєгла тим тонча і з поступом часу стає щораз грубша на скалї від 2½ до 6½ см.

Крїм вїзантїйських монєт з IX. віку, знайдєно в єрєствї старшїй від покладу з доби Володимира Великого, глибоко в абсидї головної вїтари давній грїб з останками костїй. На костях лежало намісто з причіплєним медальїоном, на котрїм предствалєн двє грєцькї цїсарї Василїї і Константїян, а на другім бої Ісус Христос, але вухо провєрчєнє під ногами Христа не над головою. Через то догадуєть ся, що то грїб погавський, хоч лєдєви чї можна дати тому віру, коли зяжимо, що нашї варварські предки не були з початку так корєктні в рєлїгїйних дрібницях, якими будї пїзнішє з розвитком вїзантїйського культу і закованя його в строгї канони навіть в найменших рїчах. Некорєктнїми в дрібницях були так само людє в перших часах християнствє, і відкинулись до них мєжємо як до паралєлї. Факт, що кістяк положений лицєм на Схїд далеко важнїший, а що християнствє було на Руси давно перед її офіційальним озрєчєнєм, о то нїхто тепєр не будє спєрєчатїсь.

Зараз за перєгородоку, в сусїднім огородї відкрив щє торїк д. Хвойко якїсь старинні фундаменти, але вони до тепєр нерозсїдженї, хоч зї всього можна заключити, що предствалють собою дуже важний історичний документ. Там стояла будова коли не старша від Десятинної церкви то певно від неї не молодша. Можна то пїзнати по матеріялї, по дуже старанно прєпарованім цементї й по самім її топографїчїм положєню, на який 30 сжївнїй від Десятинної церкви. Д. Хвойко казав, що то останок з великияго двірця а проф. Петров, що то рєшта якоїсь церкви. Але, пїзнавши добре терєн і самї фундаменти, не трудно догадатїсь, що то останки якоїсь приватної будови, якогось терєму і тільки терєму. Є слїди, що фундаменти були заложєні на палях з соснового дрєва, якраз на схїлї гори і щє з боку

вованє, то в державних урядах нема нїякого за-непокоєнєя. В справі македонських реформи думає Струаза, що вони можуть наступити тільки в ра-мах Мірцїтєльської програми та є переконаний про те, що англїйсько-росїйський проект перемі-нить ся з часом в австрїйсько-росїйський.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 23 липня 1908.

Подорожі міністрів.

Ішль. (Ткб). Сюди прибули нинї рано президєнт міністрів бар. Бєк і міністрє залїзниць держ. Дєршата.

Події в Росії.

Петербург. (Ткб). Кронштадська ескадра держала приказ вїхати на морє до Рєвлє, дєстакє на якор підчас побуту президента Фалїєра.

Петербург. (Ткб). Команданта порту в Владивостотї, контрадмірала Матусєвича, іменовано командантом морських сил на Тихім Океанї, помічника міністра маринарки, контрадмірала Бомїчника іменовано командантом флотиї і портів Черного моря, а директора Академії маринарки і маринарської школи контрадмірала Вєсєводзкого, помічником міністра маринарки.

Петербург. (Тел. прив.). „Утро“ доводєть ся, що гр. Л. Толстой з вдовєнєм прийняв пропозицію недавнього з'їзду предствалників росїйської прєси, щоб його ковилї святкувати заїніційованєм агїтациї за знесенєм кари смертї.

Петербург. (Тел. прив.). Складачи „Рус-и“ почали проти Суворїна процес за свої прєтєснї.

Петербург. (Тел. прив.). З'їзд партїї октябристї підготувлєть ся на початок останньої сєсїї Державної Думи.

Церковна борба в Франції.

Париж. (Ткб.). Прокуратор в Монтобон зарядив проти єпископа Мартї карнє доходяжєнє за те, що єпископ загрозив єкскомунїкою тим, хто купував бї церковнї маєтки.

Заговор в Чорногорї.

Цєтїнїя. (Ткб.) Князь помилував Дюляфіча й Вєсєводїча, яких зсуджєно в недавнім процесї за бомби на кару смертї.

„Вуйко“ та „сєстрїнок“.

Льондон. (Ткб.). До „Daily Telegraph“ доно-сєть з Берлїна, що король Едвард стрїнєть ся д. 11. сєрпнєя в Крєнбєргу з Вїльгєлєм.

Контрреволюція в Перзїї.

Петербург. (Тел. прив.). З Тебріс доносєть до „Бїржєвнїх Вїдєомостї“: Мїмо протївних порад губернатора, шах вїслав кїнноту на усмирєнє ворохїбнї в Тебріс. Одначє сєред вузьких вулиць і барикад у Тебріс кїннота нїчого не вдїяла.

Льондон. (Т. К. Б.). З Тєгерану доносєть: Губєрнатор шаха в Тебріс прїготовлє новий напад на місто. Він окуриць місто кордоном і не допускє дозову поживи, щоб голодом прїсїлувати мєшканцїв до капїтуляції.

Бєрлїн. (Т. К. Б.). „Vossische Zeitung“ доно-сїть з Тєгерану, що нїмєцькє посольствє в Тєгеранї відмовило Персам, котрі туди втїкли, захїсту.

Петербург. (П. Ар.). З Тебріс доносєть: Сатар-хан влєр ся ночно з кїннотєю в округ Даварзї. В містї панувє повна анархїя. Батальїон, прїсланий з Тєгерану до Тебріс, здєзєрєтував, бо жовнїри не одєржали ані платнї, ані хлїба. В містї страшна недостача хлїба. Рєволюціонєри втра-тили вчєра вєчєром захоплєні попереднього дня окопи, з яких були прогнали прїхїлїнїкї шаха.

НОВИНКИ.

— З приводу смертї бл. п. М. Іванця головний віділ товариства „Просвїти“ відбуд вчєра вєчєром надзвичайнє засїданє, на котрїм явилї ся всї прїсутні у Львовї члєни відділу. Заступник голови товариства, д-р Озаркєвич, прїсвятив покійному члєнові відділу сєрдєчну згадку, яку прїсутні вислухали стоячи, а відтак за вїшанованя його пам'ятї ухвалєно замїсть вїнця на домовину виплатити з каси товариства 50 корон на фонд будови приватних жєнських шкїл Руського товариства педагогічного у Львовї і 50 корон на фонд руських приватних народних шкїл, а також порїшєно взяти грємїльну участь в нинїшнім похоронї. Крїм того заряджєно вїсїтити на будинках чорну хоругву і розлїпити жалїбні плякати. Опїсїла на звак жалоби засїданє закрито. — З того самого приводу почальна управа „Народної Торговлї“ на вчєрашнім надзвичайнім засїданю прїзначила 50 корон в хосєн „Руської бурси рємісничо-промїслової“. — Також члєни заряду львівського національно-демократичної організації, котрого покїйний був діяльним члєном, зїїшли ся на надзвичайну нараду і рїшили прїзначити 25 корон на фонд будови приватних жіночих шкїл Руського товариства педагогічного замїсть вїнця на могилу.

дозвіл вєсти розкопи Києва так само систематично і так само за державні гроші, як того добило ся петербурськє товариство і бодай тим зазначити своє існуванє. Користь з того була бї вже та, що розкопи провадили-б киявські учєні, котрі лїпшє познайоменї з топографїєю Києва, як петербурські депутати, а по другє, всї викопанї предмети лишили б ся в Києві, а так будуть прєвєзєні до Петербурга і „матєрь руськихтї городов“ будє щє раз обрїзюванє в новомодний спосїб... але сїм разїм з прєвєзкою любови. Люди науки зїйдуть на стєнєні людей не-науки, бо від-чачувть гєлєну галузку від живого пня, аби дєсь там в петербурських єрїтажах уєдлала як мєртвий фрагмент. Тимчасом ті предмети полишєні в Києві, з їстїючими тут пам'ятниками, утворили б инший комплект, котрий мїг бї колєсь повєсти молодих адєптїв до свїтань наукових рєзультатів.

Але нї, ми певні, що воно так не будє, що зроблять так, як наважимо, бо звисюж, чия сила, того прагє. Тимчасом трєба сказати, що мєтєда така не згїдна з інтерєсами науки, що наука прїшорєз то бїльшїм пагромаджєваню свїзкого матєриялу стрємїть не до цєнтралїзації а системїзації і найлїпшє будє, коли предмети будуть лишиєні в тім районї, в котрїм були добутї, їмєнно в науковї цєнтрї того району, бо крїм значєня загально-го, ті предмети мають гєлєвно і попередє усього значєнє для тої тєрїторїї, для того крає, в котрїм їх знайдєно. Іх наукову вартість викорїстать свої людє лєво лїпшє і скорїше, ніж чужї. Така мєтєда консервуваня старовини має також нєзрївнєну вартість лєдагїстїчну. Тому в обєрнї науковїх педагогічних і суспїльних скарбів, здобутих з киявських розкопів на протязї дєсятї лїт, повинні обов'язатїсь прїдствалники науки, педагогіки і суспїлствє, бо то їх першїй обов'язок. До тепєр не об'язав ся нїхто нї одним словом!

Розкопи старинного Києва розпочали ся 17. чєрвнєя с. р. в самім його нутрї і ведуть ся рївночасно в двох мїсцях: при Десятинній церкві і зараз в сусїдній парцєлї д. Петровського, що колись творила одєн натуральний те-

Kula.

— Сумну вість надіслав нам з України наш земляк п. Осип Білоскурський (родом з Коломиї), учитель кераміки в промисловій школі ім. Н. Гоголя в Миргороді полтавської губернії. Микола Дмитрієв, адвокат з Полтави, бувший видавець "Рідного Краю" і визначний український діяч, у топіє ся дня 19. с. м. в ріці Пселу (Псьол), ратуючи тонучу дівчину, котра також знайшла смерть в воді. Погибший вислав ледяні перед хлібкома даями жінку з дітьми на Крим а сам виїхав на літнє мешкане в Еснесі над Псьолом. Тут постигло його нещасте. В покійнім стравила Україна одного з найдіяльніших сьвідомих синів, що інтересував ся живо справою нашого народного відродження, головн-ж подіями на галицькій Україні. Рад був заложити на російській Україні ряд культурних інституцій, які придали собі в Галичині Русини, головн-ж січову організацію. Перед процесом Січинського заходив ся, щоб організації тамошних адвокатів вислала офіційно своїх делегатів до Львова, аби побачили, як нація пакує над нацією та як одна другу судить. Однак ті заходи пок. Дмитрієва не увінчалися успіхом. Інтересував ся покійний також українською народною орнаментикою, умеблював своє мешкане в гудульським стилем. Як адвокат полишив своє ім'я в свідчій пам'яті, підіймаючи оборони в багатьох політичних процесах останньої доби.

— Знов денунціяція в справі Січинського. Дня 28 с. м. відбув ся перед окружним судом в Самборі процес против п. Миколи Будзинського із Старої солі з. 305 к. з., обжалованого о миніме похвалюване вчинку Січинського. Два дні після звісного замаху прийшов до нотаріальної канцелярії п. Д. заплячений оден Полячок і сей вдав ся з ним в розмову на тему атентату. П. Д. в розмові був осторожний і нічо каригідного не сказав, а все таки згаданий панок дав бурмістрови громаді, що п. Д. сказав, "že namiestnikowi to się należało". Бурмістр, чи громадський секретар доіс до староства, котре зарядило доходжене через жандармерию, а кінцею кінцем справи опера ся о прокураторію. П. Д. дістав акт обжалування, де закладають йому: "Mikołaj Budziński dopuścił się występku z §. 305 przez to popełnione, że dnia 14 kwietnia w kancelarii notaryalnej wytoczył się przed Franciszkiem Wojtasiewiczem, asesorem gminnym, że namiestnikowi to się należało, a nadto obciąża Budzińskiego to, że dnia 13 kwietnia, jak zeznał Jakób Frydlewicz, Budziński był uradowany, a tenże Frydlewicz, z ócz, twarzą Budzińskiego czytał, że Budziński był uradowany z morderstwa dokonanego na namiestniku. Свідки, покликани до розправи, є найближчі вороги п. Д. Оборони п. Д. підняв ся д-р Загайкевич, адвокат з Перемишля. При тій нагоді треба згадати, що рівночасно в старосільським суді веде ся сілство против двох гімназистів, котрі також мали допустити ся провини з. 305 з. к.

— Наша рівноправність перед польськими судами. Пишуть нам: В Любачеві з днем 1 липня 1908 року увійшло в життя кравево-господарське товариство "Народний Дім", стоваришене зареєстроване з обмеженою порукою, основане на статуті ухваленим Краєвим Союзом Кредитовим. Той оригінальний статут вислали ми вже до торговельного суду о зареєстроване ще 28. вересня 1907 р., але суд був ласкав знайти в нім неправильності. І так зацепив § 23. бо не був певний, чи той, хто зголоснив оден уда і його вповні не заплатив, як киме § 9. сего статута, має право голосовання на загальних зборах чи ні — і § 35, де не було сказано, що легітимацию урядників буде ухвала і протокол засідання управи, на якім урядника іменовано. Суд відкинув статут, не зажадавши иншого статута. Проти сего рішення внесено дня 3. падолиста 1907 р. відклик, але кравей суд відклик з тих самих причин не углядає. Оже дня 12. марта 1908 р. вислано до кравево-господарського суду той сам статут, але вже так справлений, о що судови ходило, іменно, що в § 23. статута додано, "хто заплатив рату означену § 9, має право голосовання на загальних зборах, так само як той, хто заплатив цілий уділ" — а в § 35. додано, що для урядників легітимацию буде ухвала управи, якою іменовано урядника. І здавало ся, що вже новий статут буде прийнятий бодай в таким самим часі, як відкидали. Але тут — со іпсого... вже не могли як відкинути, то держали аж до 12. червня с. р. і то аж за ургесом і за жалобою, внесеною до самого президента Туржницького, ласкаво зареєстрували. І найже тепер скажуть, що то єсть "głównoprawienie". Віше-польським судим ходило о те, щоб як найпінійше могла руська каса і то по тільки перешкодах

7) Автономія України в українським соціально-демократичнім освітленю (Конець).

В останній, VII. главі другої частини своєї праці д. Порш доказує, що така національна автономія всіх країн у Росії не руйнувала би господарської звязи тих частин, бо не було би ніяких митових границь і товари могли би йти вільно по всьому простору Росії, — ба, вони розходили би ся тоді з кожної країни ширше. Правда, чим більше справ передано було би національним соймам, тим більше грошей обертали би ся на потреби окремих країн; але, за те, тим більше могло би й збирати грошей в тих окремих країнах, на потреби їх людности, бо тим більше ті людности й розвивали би ся під кожним оглядом бо гроші, зібрані з них обертали би ся виключно на культурно-автономічні справи, а не на пр. на військові, на які держава видає тепер мало не половину всіх зібраних податками грошей. А на цим виграє би й розвій держави, бо "ростуть окремі частини, розвиваєть ся її ціле; зростають духовні й матеріальні багатства окремих країв держави, зростає матеріальна і духовна сила і всієї держави. Оже, що більше витрачати ме автономний край на потреби свого населення, то більше й держава зможе зібрати грошей на потреби держави, бо з багатьох автономних країв можна більше зібрати всяких податків, а ніж з бідних". Доказ є північна Америка, Англія та Німеччина, котрі через широкую автономію їх частин належать тепер до держав, найбільше розвинутих економічно й культурно.

Автономія країн у Росії не розбіє й єдності держави, — навпаки, скріпить її. Тепер державна власть, дбаючи найбільше про розвій центрів, о безсиллю країни, неволить цілі народи, не дає їм розвивати ся. Через те народи вважають тепер Росію торговою своєю. Така-ж держава в якій кожний нарід тільки й думає, як би вирвати ся з ненависної тюрми, не може бути дужча й страшна для ворогів. Інш автономія ставить державу, де же тільки різних народів, на новий, міцний фундамент. На місці сили яка тільки й примушувала народи жити в гурті, автономія ставить добру волю народів, вигоду для них жити в великій людській громаді, в великому державному союзі народів. А воля народів не переможна, вона дужча за тюрми, штики і гармати! Примір —

увійти в життя. Подаємо се до публічного відома, нехай всякі Глобінські знають як в Галичині залагоджує ся руські справи, а також для остерогити, що закладають руські каси на таких статутах. Нехай посилюють до кравево-господарського суду вже поправлений статут після їх вимог, щоб неопотрібно не наражались на страту гроша і часу.

— Як жандарми вимушують зізнання. Господар Стефан Вознякевич із Семанівки коло Львова, індагований а пізнішше битий жандармами зі Ширця, Бринярським і Шевчиком, хочаки увільнений ся з їх рук, познав ся до крадежи кур вартости 51 кор. на шкоду кс. Льогі із Семанівки, наслідком чого засуджено його на кілька місяців в'язниці. Засуджений удав ся тоді до оборонця в каришх справах, ем. радника Максимовича, котрий зібравши всякі дані, доіс до поновлення розправи, а пізнішше вінс против другого засуду жалобу не важности. Найвищий трибунал у Відні зміс вирок кравево-господарського суду, а на відбутій дня 15. розправі, трибунал увільнив Вознякевича від закинення йому вини, бо виявило ся, що жандарми битем присилювали його до того, що признав ся в сілстві до вини. Сей випадок не є очевидною односторонньою, бо звісно, що жандарми у східній Галичині звужають ся над руськими селянами за леда дурничку, аби лише вимусити від них бажані нимні зізнання. Краєва команда жандармерії повинна знати ся ближше згадану справу і поучити підчинені органи, що вони, вимушуючи битем зізнання, допускають ся надужити, за яке грозить їм кара.

— Польські порядки на почтах. Пишуть нам: Безчисленні жалоби Русинів на непорядки в поштових і телеграфічних урядах, повставші або з незнання руської мови, або нарочно зі злої волі польських шовіністичних урядників і охоти дохоченя Русинам, є у нас так на днівний порядок, що вже остогідно писати безперестанно а то тим більше, що вношені жалоби не відносять бажаного успіху а провинишного ся урядника не то не карають, але ще нагороджують, яко доброго патриота, авансом. Для приміру наведу лише кілька прастичайших випадків, які мені в останніх днях лучили ся: 1) телеграфічну депешу, надану дня 13. липня с. р. о год. 9. рано зі стації Псарі, під мою адресою, в руській мові до стації "Лопушанка післанцем Туре", виеспедіовано з Псар перша о 2. години по полудні, а коли вона наїшла до Лопушанки, не виславо її, після поручення в адресі, післанцем, лише надано на почту до Туря, через що дійшла депеша до моїх рук аж дня 14. липня с. р. о год. 2. пополудні. Притім поодинокі слова тої депеші так поперекручувано, що ніяк не мож було змістити її догадати ся. Для оригінальності наведу цілу депешу: Рзаву (має бути: Псарі). Трзумає маку (має бути: Тримаєтки) білзе корыстну (має бути: більш корисно) пабула (має бути: до пабути), спрва вабуа а спрззпа трзугірджай jej aos (має бути: приїжджай сейчас). Sninekgeleuski (має бути: Сюнек Пеленський). Оригінал тої славної депеші післав я до міністерства. На сю депешу, з котрої я лише догадав ся, що треба зараз їхати, але не знав в якій справі, виїхав я зараз дня 14. липня о годині 5. пополудні зі стації Стрілки, надаючи перед тим в телеграфічнім уряді в Лопушанці о годині 4½ депешу в язичі руським до "Псар післанцем Загіре" тої змісту: "Приїжджай, вислати коні Ходорів 12½ вночі. Приїзжавши о годині 12½ до Ходорова, коний не застав і мушу наймати фіярку до Загіря, за що плачу 6 корон, а моя депеша приходить місто післанцем, почто до Загіря аж третого дня, т. є. дня 16. липня с. р. о годині 9½ рано. 2) Листи і часописи, по руськи адресовані, або не доходять адресатів, або вандрують по цілм сьвітї, заким дійдуть до рук адресата. І так прим. часопис, надана з Перемишля з виразною руською адресою до Туря через Стрілки, вандрувала від 10. до 13. липня по почтах: "Бібрка" і "Рудки" заким дістала ся до Туря. 3) Почтові пакунки і фрахти по руськи адресовані правильно не приходять в час, лише або пакунки скорше а фрахти пізнішше, що найменше о оден день, або на відворот. І так прим. з двох пакунків, наданих з Перемишля моєю канцелярією дня 13. липня с. р. до Туря на оден фрахт, прийшов оден пакунок дня 14. липня с. р. а другий з фрахтом аж дня 15. липня с. р. Дві пакки масла, по руськи адресовані молочарською спілкою в Вишатичах, надані з Перемишля до Туря дня 17. липня с. р. під ч. 233 і 234, прийшли до Туря дня 18. липня с. м. а до точніччї фрахти аж дня 19. липня с. р. І таке водить ся безперестанно. Я умисно наведе приміри лиш з останнього місяця і відносячи

Англія, котра зразу те-ж неволить тай обдирала свої колонії, поки одна з тих колоній, північна Америка, не повстала против Англії та не завела свій незалежний держави. Від тоді Англія почала давати широкую автономію своїм иншим колоніям — Канаді, Новій Зеландії й т. и., ті колонії розвили ся гарзд і з тим наставляли й гарні відносини тих колоній з Англією.

Людність автономних національних країн Росії буде тим більше інтересувати ся й справами політичними держави — буржуазними, військовими й иншими, бо ходити-ме про їх власну шкіру.

Д. Порш відповідає й на той закид, "приятелів" робучого люду против автономії України, що, мовляв автономія розбіє єдність і силу робучих класів, чим гальмує їх боротьбу й визволене. Д. Порш доказує, що, навпаки — знищене національної неволі й заведенне автономії України ще й поможе з'єднати робітників України й инших частин Росії. При автономії зросте скрізь розвій господарства, а се дасть робучому людові окремих країн більшу змогу гуртувати ся, єднати ся і серед тих країн і в межах усеї держави, бо лише при автономії не буде для того ніяких перешкод по всій державі, котра рішати-ж ме в парламенті справи, найважніші для робітників усіх автономних країн Росії. При автономних порядках у Росії зросте дуже солідарність робучого люду Росії не лише серед Росії, а й за її межами — з робучим людом усього культурного сьвіта.

III. автор ототожнює автономію з визволенем народів Росії, та каже: "Що швидче ця думка про автономію розходить меть ся проміж сотніми тисячами, міліонами трудящого люду, робітників та селян, то швидче прийде й тої сподіваний час, коли автономія загостить численні болячки поневолених націй. Бо та думка, яка робить ся необхідною частиною душі цілого народу, стає все сильнішою і непереможною, і не має такої сили гальмої в сьвітї, яка-б здолала загострити народові на завше шляхи до національного визволення, до вільного невпинного розвитку всіх його сил до автономії".

III. автор не віддає ся ілюзіям що до заведення автономії на Україні. "Наш народ, — каже він, — найтемніший з поміж усіх народів Росії, найменше розумів свої національні інтереси та потреби. Ось через що визволення нашого народу, автономія України, за горами та ще й за високими". Та він таки надіє ся певно на здійснене сеї ідеї. "Минє кілька десятків років, — недовгий час в житті цілого народу, — приспана віками народна дум-

ся лиш до одного адресата, щоб читачі могли виробити собі суд, кілько то таких випадків мусить трапляти ся взагалі в Галичині Русинам, коли оден лише адресат тільки разів дізнає заводу в однім лише півмісяці. — Д-р Теофіл Кормош

— Під панованем польського старости. Пишуть нам: Староста Попель, "Gente Rutenus, natione Polonus", коли обняв старостинську булаву в Товмачі, зараз зачав шукати в повіті "porządnych ludzi", тєстє хунів, щоб при їх помочи міг легше будувати Польщу "od mogła do mogła" та нищити небезпечний і бунтівничий "żwiról hajdamacki". Першим його найвірнійшим помічником є Никола Коропецький, вічний вїт в Долині, товмачького повіта і славний хун в цілу Галичину. Злучаючись разом, воюють вони по селі Долині, насилляючи там майже що дня жандармів до невинних людей, головн членів читальні "Просвіти" і "Січ", щоб тим відстрашити їх від просвітної праці. Жандарми, завзяті Мазури, сповняють свою місію, воюючи по селі з цілою зухвалостію. Чіпають читальників і Січовиків за "комінки" та накладають на них високі карі, хоча тату будував се батько, а може й дід і трудно тепер перебудувати задля "комінки". Зрештою не лише в читальниках і Січовиків нема комінків, але нема й у хунів, а навіть в самій громадській канцелярії, де по перепровадженю шахрайських правоборів варили "гарбат" і там не заходила небезпечність пожури. Ну, прещінь "to oo innego". Село Долина положене над Дістром так похило, що як впаде дощ, то з висше положених загород стікає дощівка на дорогу. Жандармам урлоіо ся в голові, що се гноівка і тягають невинних людей за дурно по термінах. Правда, що в вахмайстра постерунку в Олеші п. Орта тече гноівка просто з стаїни на дорогу. Також в Долині коло коршми стоїть така купа гною на дорозі, а гноівка так заливає дорогу, що як пригрїє сонце, то не можна перейти, такий смід. Однаже жандарми нічого на се не кажуть, бо там урядує все вїт з громадською радою. А читальників і Січовиків чіпають за все, навіть за безпорог і пси; кількох господарів заплатило вже кару за те лише, що пси були спущені вночі. Поведене вїта також занадто примірне; ногами без разз з злодіями і намовляє їх, щоб били вартівників лише тому, що під той час був на варті оден з найсвідоміших Січовиків. За правоборчі шахрайства обжалували п. Николу Коропецького деякі читальники перед п. к. прокураторію в Станиславові. Староста з нагоди процесу виставив йому свідцтво моральности менш більш такого змісту: Н. Коропецький є дуже добрим вїтом, дбає о громадське добро (?), бо вїтує вже 40 літ, словами: сорок літ (і не можна його скинути), побудував гарні дороги (?), заложив в селі "банку", одним словом "porządny" (хунів). І трибунал, опираючись на отсім свідцтві, помімо переведення доказу правди заприсяжнем 8 свідків, увільнив його. Прокуратор зголосив відклик неважности, але побачимо, що з того буде. Є ще багато каригідних вчинків, що яскраво ілюструють 40 літню діяльність Н. Коропецького, але сі старіше-мемо вивести перед форум парламенту. — Громадянин.

— Засуджений емігрант. Як ми недавно доносили, в Вінніпезі (Канада) відбула ся карна розправа против імігранта з боршівського повіта Андрейчука за убитє иншого імігранта Овсеніка. Андрейчука засуджено — як доносить "Канад. Фармер" — на 20 літ в'язниці. Коли судія перечитав вирок, і коли перетолковано се Андрейчуком, він понав в страшну розпуку. "Дайте мені стричок, повісьте мене", кричав, "а не даєте мене до в'язниці, я там не видержу". Відтак судія запитав ся, чи не хоче банчити ся з жінкою, заки піде до в'язниці. Андрейчук о се попросив і судія згодив ся, не вислати його до в'язниці, аж побачить ся з жінкою. Відтак Андрейчук знова понав в розпуку і зойкав: Хто буде кормити мою жінку і моїх трох дітїй? Вони погинуть з голоду. Хто буде доглядати моє господарство моєї фарми, моєї худоби? То все змарнує ся без мене". Судія на се сказав, що йому не порадить, що він мав суд справедливий, і адвокатів мав дуже добрих. Коли Андрейчука заведено до в'язниці, він хотів собі відібрати там жите, хотів розбити собі голову о мур. Однак сему перешкодили сторожі в'язниці.

— Загешене "On City" є, як доносить з Борислава, питанем двох днів. Ві второк прикрито в чєсти отвір зеліним дзєсєм, а в сєреду той дзєвін насунєно лїше і обєпанє докєла зємлєю.

ка прокинець ся у нас з тим більшою силою, чим довгий був сон, і автономія України стане для всього нашого народу такою-ж пекучою потребою, такою ж зіркою провідною, якою вона є зразу для більш сьвідомих синів його".

Як бачите, ш. автор ставить питанє про автономію України ребром, яко справу доконечну для розвою робучого люду України, та солідарности його з робучим людом усеї Росії й заграниці. При тим він рішучий противник усього центральзму, — не лише державного, російського, але й українського, — хоть і не доводити отсей гадки до кінця: домаганем заведення самостійних політичних округів, з окремими соймами, на вірш ш в ай царських кантонів, яких можна би завести в самій російській Україні добрих 32 і які одні дали би силу всім частинам України в Росії й Австро-Угорщині.

Як на соціал-демократів, то се все дійсно великий лібералізм, і д. Поршови треба буде признати велику заслугу, коли його гадка переможе в соціал-демократичному сьвітї бодай російському. Ще краще було би, як би гадка про автономію перемогла між усіма верховодами Росії тай могла бути здійснена. А значаючи давніших російських соціал-демократів, ми не гадаємо, що й теперішні так радикально зміняють ся в користь України, взагалі "окраїн", і через те не ждемо від них підмоги в цій справі, майже так само, як не ждемо її від инших усе-російських політиків, — і навіть гадаємо, що переломити їх усіх Україні буде ще тяжче, ніж переломити теперішній останок абсолютного бюрократизму в себе. А коли так, то чи не почати, з сего? Чи не виходити зразу-ж поза межі Росії, бодай у думці — поклавши собі за наконечну політичну ціль: українську державу, — звісно, вповні відповідну інтересам нашого робучого люду?...

В усьякмі разі, коли історія — magistra vitae, то зглянувши ся на історію України під Росією, на її повний упадок, мусимо, бачить ся мені, прийти до переконання, що в межах Росії неможлива краща будучина України. Хіба що поведемо би ся повернути дотеперішній хід історії Росії від централізації до децентралізації й федералізму. Але власне ся праця ледви можлива, а для українців і не вдячна...

М. Павлик.

Ропи відпроваджуєть ся: яких 20 вагонів. Огоні пригас значно.

— Убиті громом. В часі бурі, яка перетягнула над Жовквою та околицю, убив грім на улиці в Жовкві 11-літнього Озюю Ліхтера, а в поблиській громаді Воли висоцький селянин Гриня Завадку та його доньку Софію, що сховали ся перед дощем під колючу сіна.

— Культурний рух в канадській Русі. Товариство "Просвіта" в Вінніпезі уладило відчит про "світотворний гумор" в гали при 214 Dufferin ave. Після відчиту роздало ся ролі на представлення а також відбула ся нарада в справі отвореня підручної каси для членів товариства. — Управа організації українського учительства в Канаді скликана на 15. с. м. з'їзд у Вінніпезі. — Дня 30. червня м. м. закінчилась — як читаємо в "Канад. Фармері" — наука в англійсько-українським семінарі в Брендоні. Як зачувати, поступ в науках молодіжні був зовсім вдоволяючий, а беручи після англійського способу численя хитав ся загально взявши межі 70 а 100 проц. Кількох хлопців відзначилось в рисованю гарних м'ял та не менше красних рисунків з природи, та можуть цілком сьміло риватись з такими-ж учениками галицьких середних шкіл. Рівнож і в англійській мові зробили ученики немалий поступ, а коди так і дальше піде, то можна надіятись що вийдуть з них незлі "Англіїці". По скінченні науці ученики роз'їхались будьто до родинних доім, будьто пішли глядати занятя на фармах, щоб там віддихнути по тяжкій, мозольній праці в тісних шкільних мурах. — В теперішню хвилю, коли нарід тиняє ся на вулицях без роботи, в Канаді і Злучених Державах утворила ся шайка ошуканців, котрі, користаючи з людської темноти, обдирють наших людей з гроша під покривкою, що найдуть їм роботу. Оголошують по газетах свій ошуканчий бізнес і власти почтєві в Канаді придержали поверх 6.000 листів людей пошкодованих, котрі упоминали ся від тих ошуканців роботи.

— Друкарський чортик, запомогаючи кровавих царських опричників, погуляв собі так добре у вчєрашнім вїтм фєйлетовї, таг що місями зовсім вкривавєно душки Толєстога, і так в І-їй коломї фєйлетову в 9-їй стрічцї з гори має бути не поступачєтє але поступачи, а в 9-їй стрічцї а долу має бути не червоної слуги але червоної слуги; в II-їй коломї: в I-їй стрічцї з гори має бути не "з черного" але "з хулюю", а в 7-їй стрічцї не доконувати але доконувати, а в 19-їй стрічцї а долу не "як вєсє", але "як ви"; в III-їй коломї: в 21-їй стрічцї з гори пропущєно перед словом "зачинач", "не", а в 15 стрічцї а долу має бути не "пересїчний лат", але "непересїчний лат"; в IV коломї: в 10-їй стрічцї а долу має бути не "її нєлюдєскї" але "єї нєлюдєскї", вкїнци в V-їй коломї з 13 стрічцї в домі між словом "щє" а "любятє" пропущєно слово "більше".

— Дрібні вїсти. Прєсєвєс, митрополит Андрей Шєпєтицький вїдє в найближшх днєх на лічєнє до санаторіє д-ра Лємєна "zum weissen Hirsch" коло Дрезєна. — При доповняючїм виборї соймового послє з курїє сїльськх громад в Хшєновї днє 21. с. м. вибраний на мїсцє пок. намїсника Потєцького, послє до сойму гр. Едвард Мицєльський. — З Каміни стр. доносить, що в Бузі утєнув онєді вєчєром в часі купєли воєк стєцієнованого там 9. п. драгонї, Пєлєп Сєндєлєк. — Сєлєянїн Іван Бішкє з Нєтрєбї к. Любчїнї корєлєської, будучи на відпустї в Бєлєци, випив таку значну скількїсть горїлки, що наслідком затрєвєня алькогєлом нєважком закінчив жите. — В Лєндєні помер Рєндольф Крємер, члєн парламенту і творєчї мїжпарлєментарної ліги спєкою. — Нїмєцькї газєти доносять, що будучий наслідник австрїєйського прєстєла, архикнєзь Кароль Франц Йосиф, має заручити ся з княжєною Августєю Вікторїєю, донькєю нїмєцького цєсарє.

Поручаєсь цукорню п. Василя ВІТИНЬСКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє знамениті тісточки, чаєвники, медівники і т. д.

Оповідки:

Календар. Завтра, в п'ятницю: Олігійний, руск. (лат. Христини муч.). Позавтра, в суботу: Іларія, Прокла (лат. Якова апост.).

Видання: Е. Е. Митр. Шептицький в понеделок, вї второк, сєреду і пєтницю від год. 10 рано. — Ексї, намїсник вї второк, в сєреду і недїлю від 12 год. в пополудє. — Конєсторськє сєссє вїдбуває ся в чєтвєр і суботу. — Вїспєрєданє кравєво-сїльської радї і п. п. кравєвї інєспєкторє в сєреду і недїлю від 12 год. в пополудє. — Вїспєрєданє кравєв. дирекції скєрбу що днє 14 від 12 год. в пополудє. — Вїспєрєданє мїсц. кравєв. суду щєднє крїм вїтєрєк від 12 год. в пополудє.

Рєпєртуєр руського театру в Кутєх. Сєлє Цукєрман. Почєток о 7 вєчєром. Ліше 4 вїстави.

В суботу і недїлю театр дає двє прєдставлєня в Кєсові, а то днє 25. с. м. "Чєрноморцї", опєрєткє Кукарєнка, а в недїлю "Нє ходї Грїщу", народну штуку Стєрїньського та Алєксєндєрова. Бїлєти прєдєє "Нєродна Торговлє".

На чєрнігівськїх жєртвї: надїслєли тов. "Сїч" і Чїт. "Просвїтє" в Балєнїцєх 20 К на кн. ч. 4500 Кр. С. Крєдитєвого. Стєн загальний 330-85 К.

Длєя хорєго письмєнникє зложєли в Коломїє (Дїлє ч. 159 з днє 18 липня с. р.) отсі Вп. Дєбрєдї: д-р Т. Дємбїцький 20, К. Тєлїшєвський 10, К. Шпєпєло 10, Дєрєвїчєвє 5, Кєпєко 5, Бєрєжнїцький 4, С. Нєдїльський 3, д-р Кєзєкєвич 3, Глїнський В. 2, Чєрвїньський 2, д-р Лєвїцький 2, о. М. Лєпєлїй 2, Рїбчєк Пр. 2, Карєтнїцькє М. 2, д-р Кєс Йосїф 2, Дєрєвїч 2, Слєуєзарєвє М. 2, Пєнуєсєвїч 2, Карєтнїцький М. 2, Лїтнїський Б. 2, Лєвїрєм М. 2, В. Лєпєлїй 2, Р. Шпєпєло 2, Дєнїковїч Євг. 2, Вїтвїцький Вєс. 2, Лєуєкєвський 3, З. Тїмєшчєк Гр. 2, Тєлїшєк Іє. 1, Гєнїк М. 1, Грєголїєвський 1-40, Колєдїй Н. 1, Гєлєвкє Б. 1, М. Колєцїєк 1, Лєв. Кульчїцький 1, Бїбєрєвїч Іє. 1, О. Кузьмє 1, Сємєлїньський 1, Мїхєлєвський 1, Гємїк 1, Кнїш М. 1, Прєкєпєлєвїч Т. 1, Слєуєсарчєк 1, Ср. Мїх. 1, Хємїцький 1, Бєкємєєвський 1, Бєкємєєвський 1, Глїбєй 1, о. Вєйтїхєвський 1, Мєстєвїч Пр. 1, Пєлєвїч 1, Глєдїєлєвїч 1, Бєкємєєвський 1, Пєрєдєк 1, Єв. Кульчїцький 1, Б. Лєвїньський 1, Дзєбїньський 1, Кєбєрнєськє Н. 1, О. Чєрвїньскє 0-60, Вєлєшїнїєвє 0-60, Прєнєлєвє 0-50, К. Пєсєцький 0-50, Вєс. Чєйкївський 0-50, Сєлєдкє на скєдїнєх по конєртї Шєвєчєнкє 48-30, Ієвєн Рєковський 20-60. — Рєзємє 200 К.

Кїсьєвськє "Рєдє" прєнємєрєванє чєрєз почтєвї урядї (якє заграничєна газєтє) коштєє лїше 1 К 37 сот. мїсєчєно. Почтє дєстєвляє газєтє бєспєлатно до домє. "Рєдє" прєнємєрєванє прємє з рєдєкцїєй в Кївї коштєє мїсєчєно 2 К 55 сот. + 28 сот. за пєрєкєз = 2 К 83 сот., то є двє рєзї дєрєжє. Прєнємєратє чєрєз почтє є так дєшєвє, що кожєє нашє товєрїствє і кожїй інтєлїгєнтний Русїн повинєн "Рєдє" запрєнємєрєвєтї. Чєйжє кожєму повинно бєтї цїкавим жите 30 мїлїонє наших закордонних брєтїє.

Урядові вїсти.

§ Імєновєня. Мїнїстр прєсвїтї імєнуєвє конєцтєового ад'єнткє гєлїцького кравєвогє видїлу, д-рє Збїгнєвє Пєздєра, члєном правлєтєвєнєної комїсії іспїтєвїю політичєного віддїлу на унївєрєситєті у Львові.

Видавська і одвічаальний редактор: Лео́нтин Цегельський.

Виходить у Львові що дня (крім неділя і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплата і ієрархія приймають у Львові Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10. Бюро газет „Одесского ул. Київського 2; С. Соколовський, Пасаж Гаврилова ч. 9; К. Бухштаб ул. Карла Людвіка ч. 23. — У ВІДНІ: М. Дуке, I. Wollsteil 9, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollsteil 11; H. Haezelstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 118, U. FRANKFURT I. GAMBURG: M. Haezelstein & Vogler.

Редукція, Адміністрація і Касовий Ринок ч. 10. — Рухомі аерограти ся не за попереднім часом, а за попереднім часом, а за попереднім часом.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“
в Австрії: за границю: 32 к. 44 корон
на рік: 32 к. 44 корон
на чверть року: 16 к. 22 корон
на місяць: 3 к. 70 а.
У Львові (без почтової пересилки):
на рік: 32 к. 44 корон
на чверть року: 16 к. 22 корон
на місяць: 3 к. 70 а.
Почасове число коштує у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.
Оголошення зазвичай приймають ся по 30 с. на одну стрічку ієрархії або за 10 с. на одну стрічку „Місцевості“ по 60 с. — Покази і інші приватні оголошення чисті за 20 а. на стрічку.
Передплата і ієрархія за ієрархії платні в Львові.

Кльовни в рубашках.

Вчора вечером витали москвофіли на львівським залізничним двірці великоруських учасників праского з'їзду, котрі, затвердивши при шампані польсько-російську угоду в Кракові, по дорожці заїхали до Львова, щоб тут далі запитати акт „польсько-російського примирення“. Перед ними „ваславлянами“, членами євських п'єтербургських „благотворительних“ комітетів захотіли москвофіли за презентовати ся квантитаивно і квалітативно як найкращіше. З людського погляду се зовсім зрозуміла і нічим не цікава річ, що в серпях наших „руських“ тліє вдячність для п'єтербургських протекторів і хлібодавців; можна би навіть сказати, що стелючись до віг Бобринського і Гіжицького є в певним значинні найпримітивнішим обов'язком наших москвофілів. Коли-ж правдою є, що чоловік ніколи й ніде не в силі вийти поза себе, та що людина в кожнім своїм кроці в кожнім поступку мусить виявляти правдиву суть свого ества, то й не здивуємось, що москвофіли на привітане „дорогих“ гостей запрентували ся тим, чим вони є, — себто кльовнями і комедиянтами, відорваними від природного народного ґрунту а насилу п'якочими ся в чужу шкіру.

На привітане Бобринських виправила ся на залізничний двірць невеличка купка львівських „руських“, в котрій голівну і найважливішу частину становило около двайцять москвофілівських „поступовців“ з „Новой Жизни“, одгнених у новісі, адже пошті великоруські червоні „рубашки“ (сорочки поверх одгу) та викрикуючи: „ура!“ в честь і на привіт гостей. Сі рубашки, котрими „молодці“ малували тверських або костромських парубків, ті могольсько-солдатські окрики „ура!“ котрі мали впоити в Бобринського і Гіжицького перекопане, що в Галичині живуть такі самі „Великороси“, як під Москвою, — даліше та влізливості москвофілів до витаня гостей, котрі вважали не до них, а до Поляків, приїхали, тай ціла та політично-національна ситуація, серед котрої москвофіли секундували польсько-російській „згоді“, — все те так ярко освітлює духову фізіогномію наших москвофілів, що краще годі! Кльовни в рубашках і нужденні вімі статисти при польсько-російських торгах, — ось чим ще раз показались москвофіли перед очима загалу.

Ніхто не сумніваєть ся, що тим „третім“, котрий мав би заплатити кошти польсько-російської угоди, є український народ. Українські землі були споконвіку костью незгоди між Польщею і Москвою. В андрюєвських договорах, тім проабразі всяких пізніших „польсько-російських примирень“, виявило ся се в своїй цинічній наготі: є гоїстичні інтереси Москви (Великоросів) і Польщі тут виступили в повній щирости. Та прийшли інші часи. Габіжницький захланности великоруських шовіністів довелось дорогою контрабанди, фантомом фікційної „общерусскости“ маскувати свої справдішні інтенції щодо „малоруських“ земель. Проти стійного українського руху до національно-політичної самостійности від Польщі й Москви, нашіпів великоруський маківелізм на організмі українського народу штучну гильку москвофілівства, лелючи його обманчивою ідеологією „єдності руського світа всіх руських племен“ у протиставленню до світа польського. На яких-би і не крихких основах опирали ся галицьке москвофілівство, все таки були часи, коли здавало ся, що воно є справдішним противником польського походу на руські землі. Однак обман скоро проминув. Братане Поляки з Великорусам на праский з'їзд, братане, окуплене коштом галицької і холмської Руси, показало, що поза блягою „общерусскости“ криють ся найоріднаріші великоруські апетити на проковтнене малоруських земель; аби забезпечити собі спокійне „споживане“, великоруські політики радо махнуть рукою на холмські і галицькі окраїни руських земель та віддають їх Полякам.

В тім корінні „польсько-російського примирення“.

Серед такого стану річий, коли два могутні суди ділять ся сферами впливів на руській землі, крайню нікчемною і нужденною являється ся ролі наших москвофілів. Поїхали вони на праский з'їзд, за Великоросів і там ніхто не вважав, Українцями вони самі не хотіли признавати ся; Поляки і Великороси торгували ся за їх рідний край та москвофілів до переговорів не кликали. Так колись несприятим ворогом Поляків у Галичині скапитували зі своєї давнішої політики та соромно мовчали, коли п'єтербургські й московські пойдисвіти добивали торгу за галицьку й холмську землю.

Ні — зле кажемо — москвофіли не мовчали: їх молодіж, дівчата і наїди москвофілівства, пристроїлись у великоруські костюми та з цирковим залом гукала „ура!“ в честь московських контрагентів польсько-російської угоди.

Наша країна переживала вже всякі, близше і даліше ідучі „угоди“ з Поляками. Однак ні один руський „угодовець“ ніколи не пішов на таку угоду, що рівнала би ся самознищенню національному, прямій зрадї на користь Поляків. Пішли на ту дорогу доперва аж москвофіли; парламентарні виступи Маркова і Гібовицького, енуційні Гібовицького в польських органах, угода Дудикевича з „Радюю Народою“ і пок. гр. Потцьким, се були етапи на тій покійній площі зради народної на користь історичної Польщі в Галичині, котрою покотилось наше москвофілівство — і то зради не лише зі становища ідеї самостійного українського (малоруського) племені, але й зі становища ідеї общеруської.

Нині в рубашках москвофілів викрикують „ура!“ в честь Бобринських. „Жалкі кльовні!“ скажемо їм в їх „матерній“ мові, тим більше марні комедиянти, що — здасть ся — загубили самопочуте особистого достоїнства та затратили найпримітивнішу дозу національного інстинкту. Справді сумний се образ політичного „слупайки“, якого цукать ся на „сепаратистів“ тоді, коли се треба панам-Великоросам, а приймають ся на припони і кажеть ся йому „малчати!“ та „смірно“

осторожненько стояти — коли розмавляють пани: Великороси й Поляки. Се сумна роль усіх ефіялів...

Lux in tenebris.

Станіслав Віткевич, славновісний краківський малайр і критик, автор багатьох праць про малайрство, лише тепер нижку про Матейку. Части сеї праці, а саме IV розділ, поміщений в липневій книжці краківського місячника „Krytyka“. З сего розділу виімаємо кілька уступів, щоб познайомити з ними нашу ширшу публіку. Говорить ся там про польсько-російське питання, а привід до зачеплення іменню сеї справи в студії о найбільшій польській малайрі дає авторова обставина, що Матейко був передовсім історичним малайром. Його геніальні полотна величають велику Польщу, котрій Пруси склали лєнну присягу, Польщу Ягайлонів, що в одній лєнній етнографічній ріжній території, Польщу від моря до моря. Традиція, звелла Матейковим малайрами іменню тую велич і славу давньої Польщі, бо симі споминами жила уся польська суспільність, з неї брала ідеали і силу до боротьби. Сей власне момент підхоплює Віткевич і з критика малайрської творчости перекидає ся на дослідника суспільних і національних відносин на землях давньої, історичної Польщі. В сій ролі дослідника він з холодною а однак одушевленою відвагою доковує аналізи ідеалів Матейки і його суспільности і доходить до сего, що ті ідеали — то „попіль“, то „лішніє стовпи в історичнім поході“. Інших же треба глядати ідеалів, щоб жити і розвивати ся.

Але краще, даймо слово самому Віткевичу. Розглянувши творчість Матейки на ґрунті великодержавних польських традицій, каже автор даліше:

„Поки ще погасло жите Матейка, в житю Польщі доконала ся так радикальна і безоглядна зміна, якої не пережила вона від часів, коли Болеслав Хоробрий коронував ся в Гнезні і від часів, коли Станіслав Август складав корону в Горнодні.“

„Ідея Польщі в часах по розборі Польщі, під впливом першів високого поминання призначення одиниці і держави, першів, що виробили ся в історичнім житю самої Польщі, відтак під впливом ідей Великої Революції — очистила ся з сеї підлоги, якою переняли ідеї нинішніх державних строїв, ставала ся чим раз більше ідеєю вселюдської любові і зруйнованої палати Вітчизни виснеса високо чудний скарб: ідею братерства народів, здійснену колись в Горнодні, в Любліні. Під впливом тих чинників виворив ся той найвищий тип чоловіка, що писав по польськи: „Litwo! Ojczyzna moja!“ — котрий сполучив в собі жите трьох народів і в частю кожного з них бачив конечне усліве щастя всіх. Та я польська совість, що рівночасно була литовською і руською, се одна з найдавніших і найвищих появ збірного жита. Вона була сим спійлом, сею єдністю Польщі, якої не могли нарушити границі розборів і пограничні сторожі заборчих держав.“

Чи справді так було, чи справді існував оден польський народ, зложений з трьох етнічних частин, чи може лише одна верства і чи яканебудь ідея Польщі, зложеної з Польщі, Руси і Литви під одною тільки навою Польщі, з консквенціями сеї назви, дасть ся погодити з рівним правом народів, з принципом абсолютної рівноправности — сего питання Віткевич не дїтнув ся. Надто тяжко і болю рєвідувати моральну вартість свого ідеалу, бо конечно показало би ся описля, що сей ідеал нездійснимий, тому, що йому стоїть на перешкоді другий, ще вищий, а саме: рівности всіх народів кожного про себе і поміж собою а що більше: заперечувала й заперечує його дійсність. Але хоч Віткевич не відповідає на се питання, то однак має відвагу сконстатувати ось-що:

„Але прийшов час, що приніс повний переворот і треба мати відвагу глянути на те, що з Польщею стало ся і вивести з сего невідклонимі заключення.“

Прийшов час, коли розпав давній Польщі, яку малював Матейко, розпав ідеї Польщі, опертої о фундамент сеї давньої Польщі, став ся не механічним, виникаючим із зовнішнього насильства але дійсним, фактичним, коли історична Польща справді розсипала ся.

„Свідомість польська на Литві і Руси обмежала ся розмірно до малої кількості людей — поза ними жили великі маси, що з нею не мали нічого спільного, які тодішній суспільний стрій держав ставляв поза політичним житєм, і які, як не належали до Унії, так і не мали про неї ніякого історичного погляду, ані не потребували її в житю. Литовсько-руська шляхта заключила Унію з польською шляхтою і в її лише лєні докунували ся всі еволюції сеї події, всі зміни її ідеї. Литовський люд і руський люд не заклачили Унії, вони були в суспільній неволі, як входи в цілий Європі. Се був холоп, істога без волі, у якого одяком правом, що стерегло його жита був бунт або утеча, і який увійшов до Унії як приватна власність шляхти, разом з іншим господарством. Сей злочинний стрій був однак силою, яка вратувала литовський і руський народ від перетоплення на польський, так як в огні висшої культури перетопила ся литовсько-руська шляхта. (Автор — на нашу думку — робить тут такі помилки: 1) що руська шляхта до бробрів і вільно зробила унію з польською; як знаємо, так не було і унію вимушувано і вимушено терором; 2) що народні маси не брели участі в політиці; як знаємо, руське мішанство, духовенство, козацтво і т. д. протестували все против унії і її наслідків, отже забирали голос, хоч і не признавали конституції Польщі; 3) що Польща опанувала Русь високою культурою; як знаємо, руською говорити о висшій культурі, коли на дворі Ягайлонів руська мова була офіційною.

Доперва по угнетеню руської культури насильствами Євугів і шляхти, почав ся процес культурної асиміляції. — *Зам. перекладача.* — Панщина ухоронила Русинів і Литовців від заглади, — коли-б не вона, може би на сих просторах назви Литви і Руси були тільки назвами провінцій, заселених польською людностю. — (Скорше були-би сильні культурні три народи — *Перекл.*)

„Так не стало ся, і тепер Русини і Литовці, не чуючи в собі ніякого привязаня до традиції, ніяких обов'язків і чувств, що з неї випливали би, ніяких зв'язків з ідеєю Унії і Польщі — встають як народи цілком відрубні і незалежні. Бажають жита, хотять підняти тіло й душу з дотеперішного підданства, яке налягало на них, як на народи зложені з холопів, живучи поза тою сферою, в якій правлячі класи звучили їх політично з Польщею. Народи сі прокидають ся і починають ненавидіти тих, котрим досі здавало ся, що вони є кість з кістю і кров з крові земель Литви й Руси; зачинають ненавидіти, як чужих заволод, як тих, що поневолили литовсько-руські народи і держучи їх в неволі, вислизували для своїх польських цілей. Хоч се несправедливий осуд, хоч опираєть ся на історичних фальшах, хоч ненависть не шукає узасаднення, то однак фактичне відношене Польщі до сих земель є сего рода, що оповідає такий уклад погляду і чувств. Суспільна перевага шляхти триває, бо триває її економічна перевага, а шляхта є польською, є чужа бєсєдою, по-части вірою, звичаями, чужа для моря людю, що прокинувши ся до народної і суспільної свідомости, хоче сего на Литві і Руси, чого ми для себе хочемо в Польщі. І нам не вільно бути так підлими, ані так глумними, щоби хоч одною думкою противити ся сему стремленню Литовців і Русинів. Не стільки противити ся, нам не можна сходити до урівняння їх ненависти, нам, котрих народна ідея баче на найвищих вершинах, до яких дійшло досі погляду збірного жита.“

„Недавня Польща, Польща спід стягу Орла, Погоні і Ахтангела, на правду розпала ся силою внутрішніх сил, що ділали в ній з фаталістичною конечністю. Унія Городельська, унія Люблінська зістала зірвана — ціла ідея, якою досі уми жили, улетючила ся в простори і ніякий Матейко не буде вже малювати зєдинених стягів Литви і Польщі з вірою в спільне жите сих народів. Все те стало ся тільки легендою — мименим придорожним стовпом в історичнім поході, а стовпи розмимених вже на своїй дорожці не стрічаєть ся.“

„Польща вертає тепер дійсно в етнографічні границі, як море, що вертає по великій повені до своїх берегів. І як море лишає на мілінах сліди свого походу, так Польща на з'ємлях Литви й Руси лишає сліди своєї культури, своєї ідеї, сліди, які „як мєсти рєв за тихе вже“, Литва і Русь зможуть зрозуміти й оцінити краще, як тепер.“

В дальшій часті боліе Віткевич над далеко тяжшим, гіршим упадком Польщі: Рівночасно з пробудженем народної свідомости Русинів і Литовців Польща позбуває ся своїх мрій навіть в своїй етнографічній границі. З уст сина вітчизни, що пристрасно любить її, падають слова тяжкого докору польській суспільности за те, що польські політики говорять о „повітах Галичини“, о „регенціїх в Познаню і Бидоші“, о „десяти губерніях Західного краю“ — а мовчать о Польщі. І з тугою викидає він свої хвилі, коли представителі Польщі у трьох парламентах скажуть: „Ми є Польща, стримимо до свободи і самостійности, не зєгеріте нас нічим і не очікуйте від нас ні згоди, ні помочі, ні віри, поки границі ваших держав, що ділять нас, не будуть заорані“. Але се можливе лише тоді, коли польська мисль найде в традиції інші як досі провідні ідеї і в іншим буде глядати її зв'язку з будучиною.

Минувність се жєрєло, з котрого можна черпати довільно се, що відповідає даму складовим мисли і чувств. Се, що черпаю з історії досі — традицію Польщі і Ягайлонів — не може сповнитися, воно розвіяне, розбите. Треба поглядати в історію іншого ідеалу, що зможе мати надію на сповнене. Треба, бо жите без надії — то се смерть.

„Зу без tradycji można, bez nadziei — pierodoba“ — тими словами замикає Віткевич ліквідацію Матейкових ідеалів — зачерпнувши з ягайлонської традиції. І справді. Ясна річ, що держати ся Полякам ідеалу історичної Польщі Ягайлонів, се все одно, що зрікати ся відбудованя Польщі. Голд держати ся сего, що розсипало ся, годі повернути назад колесо історії.

А однак сей голос з уст людини, що — як бачимо — пристрасно любить свою вітчизну, голос подиктований в цілїм своїм реалізм власне сею безмірною любовю, яка в дечім (о скільки йде о минувшину), навіть ослабленю критичний зір дослідника — як він одиникий, як незрозумілий він серед польської суспільности! Адже-ж ся суспільність теж не може не бачити сего органічного розкладу історичної Польщі, а мимо сего як судорожно всіми гадками, кожним нервом держить ся вона розвіяної мрії, так неначе би лиш в ній лежала будучність Польщі. Се, що Віткевич уважає за смерть Польщі, суспільність Віткевича, уся, без розбору, вважає за одинокую її рашію. Не говоримо о вшеполюках, о польських шовіністах, або лицарях промислу. Се-ж звичайні люди наживи. Але й ті, що вважають Віткевича за свого чоловіка, чий вони стоять на і шім становищі згладом квесті історичної Польщі, як побороваїни ними польські шовіністи? Одні хотять історичної Польщі для наживи, для „гешефту“, а други бачать в ній воплощене ідеалу міжнародного братерства. Але одні й други стоять на сім історичнім принципі, одні й други — хоч з ріжних мотивів — тягнуть сей Ягайлонський віз, що стільки лиха веде наків, а скільки ще наків „збратані“ народи.

Польські шовіністи не ховають ся з тим, що в ділах історичної Польщі, яку вони розуміють по своему, треба знищити „obce plemie wewnetrzne“. І апілюють з цілою ревністю повисшу рецепту.

Знов польські поступовці ріжних відмін запевняють нас, що вони за нами, треба тільки аби ми зрозуміли, що для добра України передовсім мусить бути відбудована Польща, але в границях, про які дискретно мовчить ся. В тій самій книжці „Krytyka“ в іншій статі кажує її редактор п. В. Фельдман на голос Ст. Віткевича, а рівночасно дає нам злишню лекцію, що „справа вільної Польщі є тісно зв'язана з справою вільної Руси“. Чи се розуміти так, що без вільної Польщі не буде України, чи так, що без вільної України не буде Польщі, чи одно й друге, се годі забнути... А прецінь ті вічно, аж до нескмак повторювані запевненя про „любов“ в консквенціях мусять зводити ся до сего, що ми для добра України овинні стати патріотами Польської державности. Так, якби між демократичною Польщею, а демократичною Росією була для нас яканебудь ріжниця — в користь Польщі!

І чого навчить їх, їх своїх людей, п. Віткевич? Вони перечекають його, навіть одушевляють ся ним, його артизмом і сьмислівностю думки, та даліше будуть поклятані ся „братерству народів, що довершило ся через Унію“. Не голос генія, але ж тверда, немилосердна дійсність силою доконала його факту перекопане колись тих невилічливих фантастів, що се, чим вони живуть, чим дихають, тє що становить вісь їх теперішного стремління, осередок найблагородніших, субєктивно почувань — що воно колись було лише насильством і політикою, потім стало мішаниною абстрактів і утопій, а тепер є купою румовища, спід котрого навіть вигрєбувати нема що. Сего, повторяємо, навчить ідейних Поляків само жите і тоді доперва прийде час, коли голос Віткевича буде „на часі“.

А вшеполюки й інші польські шовіністи? Ті перечекають Віткевича і скажуть: Так, він має рацію; тому треба тим певніше і основніше нищити Русинів. А коли й світ спитає їх о гадку, то скажуть: „Отсе найбільший політик між артистами“. І засядуть його на мовчанку, а підуть... за Сенкевичом.

Б. Г.

Як витано у Перемишли Бобринських і Гіжицьких.

(Опис очевидця.)

Перемиська капанська колянія від двох днів приготувала овацію Бобринському, Красовському і „руським“ апостолам всеславянської ідеї, котрі в повороті з славянського гумбу в Празі мали дия 23. с. м. переїжджати через Перемишль. Та мимо дводневної агітації явилось на пероні місцевих і замісцевих капанів-інтелігентів всего не цілих 20, вразюючи в се число вже й канюка Войтовича, судового совітника Літинського, авскултанта Подлеського та цілий персонал (з писарями і воззаними) уряду податкового і дирекції скарбу, який вирукував на розказ свого шефа, Несторюча. Було також 5 селян, сілонець зтягнених з Болєстрашич і Ликучи.

На нещастя „руських“, на дві години перед приїздом поїзду, довідались про намірену капанську овацію українські академіки і як добрі „Славяни“ рішили взяти також участь в тім „торжестві“. Шеф генерального штабу перемиських капанів, д-р Чернючакевич, побачивши на залізничній поганих „Українцїв“, постарав ся о обсаджєне перону поліційними жовнірами. Хотів — бачите — похвалитись перед своїми закордонними друзями, що не лише російські, але й галицькі чорносотєнці „роботають“ під поліційною охороною.

Коли заїхав поїзд, „депутат Гібовецькой“ випхав з вагону, геїби на показ, двох „руських“, до котрих д-р Чернючакевич „рекл русское слово“, витяючи „руських“ братий на перемиський „руський“ землі.

Доси все йшло „благополучно“ — та поспунали „торжество“ кляти „Українці“. Ого по великоруській відпозди гр. Бобринського виступив з гурта української молодіжї (мимоходом) академік п. Василь Кіцула. Між капанами счинилась консквенція. Не були на таке приготуєні, тож лєдві прогомніли перші слова п. Кіцули: „Многодостойний Добродію!“, звернені до гр. Бобринського, перемиські капани — як на „істинно-руських“ хулганів пристало — счинили дикий вереск та замахали на поліцію. Та гр. Бобринський, бажючи мабуть показати, скільки російській „істинно-руській“ висше стоїть морально від галицьких чорносотєнців, дав рукою знак, що єго бажанєм є вислухати бесідника. Наші капанчики замовкли і мов барани поспускали лоби, даючи послушній команді „руського“ достойника.

Серед гробової тишини, виразно лунаючим голосом і в коротких а рішучих словах заявив п. Кіцула російським делегатам, що супроводжуючі і витаючи єго людці не є ніякими репрезєнтантами галицької Руси і галицько-руського народу, бо загаль українського народу, замешкуючого Галичину, а стоїть настановиску своєї національної окремішности від Великоросів, єдности з Українцями в межах Росії — та що наш народ в Галичині жменю галицьких москвофілів вважає рєнегатами і зрадниками власного народу.

Між капанами закипіло. Піднялись крики, а оба правдиві „руські“, тіпаючи руками, крик скорше сховались у вагоні. З збєрівшої ся тимчасом української товпи залунало від окликів: „Прочі! Хулїгана! Чорносотєнці! На Сибір! На Камчатку!“ — і серед тих невовокаючих окликів відїхав поїзд, уносячи з собою закордонних „руських“, які сподівались, що телеграфічно замовлена Гібовицьким для них овація випаде дєщо гарнійше.

А перемиські капани зі спугненими головами завернули та... стрінулись з другою немилю несподіванкою. Бажаючи устроїти овацію „хитро“

мудро не великим коштом", не заосмотрілись в карти вступу на перон і тому портієри заборонили їм вийти. Мусили сердики викинутися по одному заулками з побовища, з якого сподівалися вертати з героїстичними триумфами.

Цікаве, що наші "депутати" Глібовицький, Марков і т. д., котрі товаришили "руським" гостям, не мали відваги вийти з вагона, лише "кукали" і то крізь замкнені вікна. А шкода! Прибув би ще гарніший!...

Я.

Військова революція в Туреччині.

Офіційні круги турецькі перестали остаточно віснювати Європу, що теперішня військова революція є звичайним бунтом, який легко заспокоїть ся, та станули перед рішенням важного питання, що робити далі, щоб спинити революційну хвилю, яка заливає цілу Туреччину і дуже легко могла б виступити й султана з його престолу.

Для успішної боротьби з революцією переїхав султан реконструкцію міністерської ради, іменує великим везиром, свого дорадника Саїда-пашу з міністром війни шефа генерального штабу маршалка Омера Рушді-пашу. Готті-гумаюн себто султанську номінацію обох нових достойників відзначено серед звичайного церемоніалу в присутності всіх достойників порти. По тій церемонії пішли номіновати з другими міністрами до султанської палати, щоб зложити султанові чолобитну. Дорогу, яка веде до Порти, заповнили величезні товпи, які вижидали походу, що йшов з великим везиром. Як похід станув, настав великий стиск, в якому убито одного мушкетера. Зараз на початку свого урядованя надав великий везир до всіх властей депеші, в яких взнає їх, щоб старали ся піти бажану султана привернути мир в інтересі всіх підданих султана. Вчора відбула ся в Ільдізі надзвичайна нарада міністрів, по якій надіють ся важних реформ.

Поки що нема ніяких інформацій про рішення той ради, знаємо лише тільки, що турецьке правительство замовило 15.000 мавзерівських карабінів та стігало до Македонії війська з Малої Азії. Та султан мабуть не зважить ся на здавлювані молодотурецького руху силою — раз тому, що не може бути певний своїх малоазійських полків а по друге тому, що теперішній військовий бунт викликало загальне роздривання безладу, так що від самого адміністрацій військової революції ще далеко до заспокоєння цілого краю. За поміркованою тактикою султана промовляє і сей прецедент, що він 38-ох офіцерів, яких ув'язнено за розрухи в Салоніках, помилував та не передав покаранню. Що кровавий падіння, який всякий неспосуд карає зі сльозами варварством, не зробив се задля м'якшого серця — се річ ясна. Загалом стануло тепер турецьке правительство перед такою формою військового бунту, якого ще досі в Турції не було, хоч там заворушення в війську повторюють ся майже кожного року. Та звичайно повставали вони тільки через те, що або жовнірів надто довго держано на службі або не плачено їм жолду, або поминано офіцерів при аванзі. З відлученням жовнірів до дому, з виплатенням бодай частини жолду або полагожденням аванзу, наставляв у армії лад — аж до нової революції.

Теперішня однак військова революція в Туреччині має широкий підклад політичний. Безперечно річ, що безпосередню причиною вибуху революції було і неплачене жолду і поминане офіцерів при аванзі та їхня заздрість супроти македонської жандармерії, яка єдиною була правильно плачена. Та янішні жовніри-бунтівники добувають причину сих всіх аномалій в загальним неладі турецької держави, в султанській деспотизмі, що довів Туреччину до втрати тільки провінцій, а отсе наближає хвилю розбору Туреччини між європейськими державами. Довгі літа мав турецький уряд всякий дух опозиційні адалювати і абонасильно або своїми інтригами доводив до того, що недоволені елементи виладовували свою енергію в боях з християнським населенням, яке творить більшість населення європейської Турції. Алеж немічність і нездарність султана та фінансова руїна держави стала що раз більше отворяти очі турецькій інтелігенції а особливо висшнім офіцерам, що для дальшого удержання Турції — треба кочче привернути конституцію Мідата Паші з 1876 р., яка формально ще й досі містить ся в турецьких законах. Не треба вважати теперішнього молодотурецького руху діяльністю одної якоїсь партії в європейській розумінню цього слова — се радше коаліція всіх опозиційних елементів Туреччини; до молодотурків пристають ще в осени минулого року: отоманський комітет з'єднання і поступу, комітет єгипетсько-жидівський і революціонери вірменські. На тамтогорічних грудневих нарадах сих усіх опозиційних партій призначено, що всі піддані султана без ріжниць віроісповідань і національностей терплять нечувано в ярмі теперішнього правительства та є кожний хвилі наразити на переслідування, депортацію й різню. Правительство витягнув ворога в просвітлі, гнобити пресу та стримує розвиток комунікаційних ліній, а сплнюючи ся перед виконанням обіцяних реформ, поносить вину того, що одна провінція відпадає від другої. Через те порішили всі з'єднені опозиційні партії довести до абдикації теперішнього султана й заведення репрезентативної системи через установлення парламенту. Для переведення сих цілей порішено зайняти оружний опір проти розпорядків правительства, страйк політичний і економічний, страйк поліції й урядників, відмовляючись податків, пропаганда серед війська думки, що йому не слід виступати проти революціонерів. Думки пропаговані головню нелегальною літературою видали тепер овод. На чолі революції стали висші офіцери, за якими стає військо, а до них прихилилось ся музультанське й християнське населення, до краю збукілі й здирне турецькими безсовісними урядниками.

Огнічний молодотурецького руху стала околня Охриди й Струги. Власть судову й скарбову в руках революціонерів, які ладять ся виступити незбаром активно на ширшу скало, а поки що ведуть переговори з сербськими, болгарськими й грецькими революційними бандами що-до одностайної акції.

Незбаром стане відомим, на що рішило ся турецьке правительство. Річ очевидна, що не можна бавити ся ілюзіями, щоб через заведення конституції в Туреччині запанували там відразу ідеальні відносини, бо задала збереження домінуючого становища Турків ту есенціальну конституцію прикрають та, що в Македонії запанує в найліпшім разі такий "рай", як тепер в Галичині. Всеж таки наступити досе не поліпшені відносини, але відверне на час пліти розділу Туреччини, які укладають від довшого часу європейські держави. Коли султанський уряд не піде на уступки, то готово на Балкані прийти до страшної різни, в якій дуже легко возьмуть уділ і держави, що межують з Туреччиною — отже й Австро-Угорщина.

Ц. к. державна школа промислова у Львові.

Маємо перед собою звіт названої в заголовку школи за шк. р. 1907/8. З уваги, що наша суспільність дуже мало займає ся промислом і ремеслом, а через те й не цікавить ся школами промисловими і ремісничими, уважимо за річ не маловажну звернути увагу на ці школи. Наш селянин або маломіщанин, коли здобуде ся, звичайно аж за чинією намовою, псєлати сина до школи, то головню бажав бачити його коли не сьвященником то бодай урядником. Про інтелігенцію нашу нема що й казати; вона з усіх сід старе ся дати своїм синам доконче вище освітання. Лише низші мійські верстви, як зарібники, слуги, бідні старосьвітські ремісники, заздалегідь годять ся з своєю долею і, не спроможні "плати" сина до висшних шкіл, вдовольняють ся тим, коли пощасти їм перепхати бодай через дві класи середньої школи, щоб опісля віддати його до ремесла або до торгівлі. Селяни-ж наші і інтелігенти попросту опияють ся в найбільшій клопоті, що полати з хлопцем, коли він "не хоче вчити ся", значить, не може кінчити висшних шкіл. Віддати хлопця до ремесла чи то, як звичайно з якоюсь погордою говорять ся, "до шевця", або хочби до торгівлі, вважає ся попросту за якийсь ніби сором. І певно, коли хто на ремесло дивить ся по старосьвітськи, коли бачить в нім лише парташтво "полатайків", то, хоч і се є чесною працею на хліб і тим самим нікого не ганьбить, всеж таки не може бути заохотою для батьків, щоб синам своїм готувати таку долю. Але нехай такий батько загляне до переплетінь робітні такого Спожарського, або до спюсарської такого Стефанівського, або до стюларської такого Павлишака або Оприска і т. д. і т. д., тоді певно інакше глядіть-ме на ремесло і не буде сина страшити ганьбою, мовляв "віддам тебе до шевця". О кількож то ліпший і певніший хліб дає таке ремесло, ніж нераз абсолютна університетська наука! Чи оден з таких ремісників може слушно відозвати ся до неодоного інтелігента з університетськими дипломами: "Hätten S' was G'scheiteres studieren sollen"!

А й для народу нашого виходить не мала шкода з цього, що не маємо своїх ремісників і промисловців, що не маємо людей незалежних і заможних; а висші науки, відома річ, рідко коли дають незалежність і заможність і, хоч як вони нам та к о ж потрібні, все таки не повинні бути єдиною ціллю вихованя, нашої молодіжи, бо таким чином і вся наша суспільність, весь наш род розвиває ся односторонно.

Гляньмо не так дуже далеко, а бодай тільки на західні краї нашої монархії, де на стан урядничий глядіть з таким легковаженем, з яким ми звикли відзивати ся до синів: "віддам тебе до шевця"! Правда, там є фабрики, велике купецтво, великий промисл, до чого в наших краях ще дуже а дуже далеко. Алеж бо ми й не гаємо сими стрічками повертати виховане нашої молодіжи на цілком інші шляхи, а хочемо лише звернути увагу на односторонність теперішнього вихованя та на закорінені у нас хибні погляди на ремесло і малий промисл.

Ми і в наших краях можемо бачити часті приклади, що купець, ремісник, шинкар, котрого стати на те, щоб сина послиати хочби за границю на науки, дає його до промислової школи і приспособляє до того хліба, який сам їсть. Мабуть не злий то мусить бути хліб! Бачимо навіть, як син, скінчивши університетські науки, обслуговує гостей в шинку свого батька. І се йому не соромно, а здорово. Бачили ми також, що панські сини з замкового роду далеко за границю працювали по різних робітнях і фабриках як прості робітники, щоб опісля свій досвід, і набути знане з'ужиткувати в краю; і незвичайно причинили ся вони до дивлення краєвого промислу.

Линше оден Русин не знає, чи не хоче знати иншого хліба, як із старосьвітського плуга, з престолу церкви, бакаларства, обхляпування пальців урядовим чорним, або... з чорної зарібничої праці; велика вже річ, коли вибе ся хтось на адвоката або лікар!

Дала вже, що правда, Народна Торговля почин до розвитку своєї торгівлі і вихованя своїх купців, і хоч як гарні її успіхи, все таки не йдуть вони ще в парі з потребами нашого народу. Околом вихованя стану ремісничого і промисловця заходять ся наша "Промислова і ремісничка Бурса" у Львові; та заходи ті стрічають ся з таким холодом і браком підпори у нашої суспільності, що доводиться їм ждати на якусь виднішу познаку, коли би й далше той холод мав тривати.

На такі то гадки напровадив нас звіт львівської ц. к. промислової школи.

В школі сій є такі відділи:

1. Школа для будівляного промислу з відділами: мулярським, теслярським і каменярським. Наука для мулярів триває 5 літ, для теслярів і каменярів по 4 роки і відбуває ся лише по 5 місяців кожного року, від 1 листопада до кінця марця. Абсолютно тої школи здають іспит перед комісією в намісництва й дістають свідоцтво, котре їм дає право самостійно вести будівляний промисл.

2. Школа артистичного промислу та будівляного словарства і стюларства з відділами для декоративного малювання, декоративного різьбарства, снєперства, меблевого і будівляного стюларства, токарства і артистичного і будівляного словарства. Наука триває в кожнім відділі по 4 повні роки. Сюди належить також школа артистичного гафтарства і коронкарства.

3. Ц. к. промислова школа має також публичну салю рисунків і моделювання, окрему для жінок, окрему для мужиків.

Отже в р. 1907/8 було в сій школі на 394 учеників і учениць всього 66 Русинів (-ок).

Записи до всіх відділів артистичного промислу і до школи будівляного словарства і стюларства назначені на д. 15 і 16 вересня с. р., а до школи мулярства, теслярства і каменярства на д. 4 листопада. При записі треба вказати ся метрикою уродження і свідоцтвом з укінченої 2-ої класи виділової або середньої школи. Крім того ті, що записують ся до школи мулярства, теслярства і каменярства, мають вказати ся книжкою робітничою з відбутої у своїм заводі найменше дволітньої практики (по 6 місяців в році) при будівлях.

Врешті о докладній інформації просити треба в дирекції школи.

Опіка над дітьми чи опіка над банкрутами?

По виказам висшних краєвих судів львівського і краківського було в р. 1905. в наших краях 40.393 дітей, лишених опіки і вихованя, — число як з огляду загально людського та суспільного справді застрашюче. Стан той мабуть і в инших

краях держави не багато ліпший. Тим то й в марці 1907. р. за починио правительства зібрав ся у Відні конгрес з усіх коронних країв, щоб обдумати спосіб поліпшеня долі тих дітей. Наряди конгресу не довели до путя; але установлено центральний комітет у Відні, котрий має далше вести сю справу. По мисли прийнятої програми мають також в кожнім краю утворитись краєві комітети, щоб приладити власні проекти. Для Галичини має незбаром уже утворитись такий комітет під проводом президента висшого суду краєвого д-ра Тхуржницького, одного з бувших віцепрезидентів віденського конгресу.

Справою опіки над дітьми займає ся в двох літ також галицький відділ краєвий, а в галицьких соймі була ся справа в марці минулого року предметом нарад. Акція ся опирає ся поки що на т. зв. збірних сирітських касах. Як відомо, опікуни малолітніх сиріт є обов'язані майно тих сиріт або за згодою опікунчих властей судових умістити десь корисно або віддати його до сирітських каси, що остає під зарядом суду. З тих сирітських кас видають суди звичайно селянам — так бодай повинно бути, хоч не все так діє ся — гіпотечні позички на низький процент (4), а відсотки, дрібку менші, виплачують сиротам. З той дрібної ріжниць між побиранням а виплачуванням відсотками вріс в галицьких касах сирітських від часу їх заложення, від р. 1859. до кінця 1904. р. поважний фонд, ніби резервовий, що вноситься близько 2 мільйоні корон. Той фонд доси не має жадного призначення. Державний закон з д. 3. червня 1901. р. признає поодиноким краям до їх розпорядковості не цілий 3/9 проц. щорічних надвишок, які опікують ся в їх сирітських касах в літах 1901—1910. Отже галицький сойм постановив законом з д. 2. лютого 1905. (В. з. кр. ч. 26.) утворити з той часті надвишок краєвий сирітський фонд, признаючи 250.000 К. на резервовий капітал. Решту впливів обертає краєвий відділ на утриманя 278 дітей в інституціях всляких товариств і 130 дітей у осіб приватних. Як бачимо, така поміч для опущених сиріт се одна капля в море.

Були заходи країв, щоб правительство змінило закон з д. 3. червня 1901. та віддало краям усю надвишку з обороту їх сирітських кас, і то раз на все. Розуміє ся, що акція опіки над опущеними дітьми могла би далеко ширше і успішніше розвинути ся, коли би так стало ся. Але правительство відповіло, що справа може поки що почекати до кінця 1910. р.

Новий товчок дала справі вість подана днявниками, що цїсар заявив бажане, щоб всі фонди, зібрані з нагоди 60 літнього його панованя, обернено лише на організоване опіки над дітьми. От і появиля ся у Львові в перших місяцях сього року брошура п. заг. "W sprawie zorganizowania krajowej opieki nad dziećmi w Galicyi. Szkic projektu. Opracował Kazimierz Jeżewski, jeden z organizatorów Towarzystwa opieki nad dziećmi w Warszawie i b. wiceprezesa tego Towarzystwa w roku 1906".

Автор проекту виходить з заложеня, щоб: 1) дати сиротам родинний захист і домашнє вихованє; 2) щоб на їх вихованє край не поносив видатків, і 3) щоб ті краєві гнізда родинні стали ся огніщами культури і підпорою для діяльності Тов-а кулол рільничих".

Для опіки над дітьми-сиротами радить автор проекту повторити т. зв. "родинні гнізда" і так пише про них:

1. Родинним гніздом називає ся колонія на селі, де на опіці вибраного подружя уміщує ся гурток сиріт або бездомних опущених дітей, а внімково також діти занедбаних родичами.

2. Подружжє, котрому видає ся діти в опіку, може мати також власні діти.

3. Подружжє те стає ся прибраними родичами дітей, повірених його опіці.

4. Таку колонію краєвого бюро опіки над дітьми закладає ся на рахунок сирітського фонду.

5. Кожда така колонія, де середню уміщує ся по 10 дітей, мати-ме около 40.000 К. вартости разом з землею, будинками і уладженєм.

6. Господар гнізда господарє для всіх членів його так, що чистий дохід ділиться в рівних частях між його рідних і прибраних дітей.

7. Крім того господар і його жінка мають забезпечену краєву емеритуру, відповідну до вилужених літ, безуслбно платну по 35 роках, хоч би й далше сповняли обов'язки прибрааних родичів. Емеритура може бути евентуально замінена на одноразову відплату.

На емеритальний фонд платити господар що-року таку суму, яка рівняє ся всім податкам державним і краєвим. За те родинні гнізда вільні є від тих податків.

8. Щорічні зиски з господарства, припадаючі на кожного члена гнізда, вилучені будуть кождому, коли прийде до повнолітності, або стануть закладовим капіталом для утвореня для нього рентової оселі.

9. Кожда дитина в гнізді (рідна чи прибрана) має в нїм утриманє до укінченя 18-го року життя. Потім на її місце входить новий член, доти бездомний.

10. Коли господар гнізда віддає вихованця свого з дому до школи або до вартату, то має обов'язок пам'ятати о його потребах і по можности їх заспокоювати; сьвята і вакації проводить такий вихованець в гнізді.

12. Скінчивши 18 літ, вихованець дістає від себе дальшу поміч в разі потреби з фондів стипендійних.

13. Колонія родинного гнізда може служити за підставу праці Тов-а кулол рільничих. Отже надає ся вона на заложенє садів, досвідних піль, розплоду худоби, склепу, молочарні.

14. Всю роботу господарську виконують родичі гнізда разом з вихованцями. В разі потреби мають право добирати собі наймитів, але "Опіка" має знов право не згодити ся на якогось наймита, котрого вважає за невідповідного. Такими наймитами мають право зістати передовсім ті вихованці гнізда, що вже покінчили 18 літ життя.

15. Господарями родинного гнізда можуть бути лише такі люди, котрі спосібні як слід сповняти обов'язки добрих о добро власних і прибраних дітей родичів. В разі, коли би оказали ся неспосібними до сього (коли би зле обхлюдили ся з дітьми, зле господарували), можуть бути усунені.

16. В разі смерті господаря його жінка має право до відплати або емеритури. Але може й лишити ся на господарстві, коли котрийсь з дорослих або достарювачих вихованців може обняти заряд. Інакше "Опіка" мусить дати нового господаря, а давна мати гнізда або уступити або, відповідно до обставин, може лишити ся далше.

17. Контролю і безпосередню опіку над гніздами виконує "Краєва повітова Опіка над дітьми", організація автономна, але тісно злучена з цілістю краєвої організації Опіки.

Організація краєвої опіки над дітьми мала би бути після проекту така:

Краєве бюро опіки над дітьми було би органом краєвого відділу. До нього належало би: 1) закладати родинні гнізда, 2) закладати і утримувати заведеня для вихованя дітей аномальних і морально звороднених, 3) закладати і утримувати шпиталі для дітей, 4) попірати ти і утримувати заведеня ріжних виховуочих або о запомогах заведеня ріжних виховуочих або о долоу дітей піклуючих ся товариств, 5) дбати о правну охорону дітей і передовсім старатись о заведенє окремих судів для дітей, 6) вести статистику дітей.

У права краєвого бюро опіки для дітей була би начальною власттю організація, а складала би з заступників 1) краєвого відділу, 2) політичних властей, 3) судових властей, 4) духовенства, 5) синатого, 6) лікарів, 7) ради шкільної, 8) Тов-а кулол рільничих. Члени заряду вибирають зпоміж себе презеса і двоох заступників. Секретарем є директор кр. бюро опіки, платний від кр. відділу; він веде кр. бюро при помочи відповідного числа урядників.

Кр. повітова опіка над дітьми займає ся акцією в повіті і складає ся з заступників 1) духовенства, 2) краєвої властей, 3) політичної властей, 4) судової властей, 5) лікарів, 6) Тов-а кулол рільничих. Члени пов. опіки вибирають зпоміж себе презеса і його заступника; оден з членів є секретарем, платним з краєвого бюро опіки; а іменує його заряд кр. бюро.

Пов. опіка закладає в повіті родинні гнізда, вибирає родинні гнізда і вихованців, висилає одно з своїх членів до управи кожної приватної інституції, утвореної в повіті для дітей, і веде статистику дітей.

Крім того має ще бути Рада кр. бюро опіки над дітьми, зложена з усіх членів заряду кр. бюро, з делегатів повітових опік і приватних інституцій для опіки над дітьми. "Рада" має голос дорадчий з правом ініціативи.

Звідки на те все взяти грошей? На се питає автор проекту відповідає: Краєвий сирітський фонд має ділити ся на фонд, призначений лише на закладанє родинних гнізд, і другий фонд, призначений до покриваня инших видатків, зв'язаних з акцією краєвої опіки над дітьми.

До першого фонду мали би йти: 1) всі дотеперішня надвишка з обороту збірних сирітських кас, 2) дальші щорічні надвишки, 3) дотеперішній краєвий сирітський фонд, що остає під управою кр. відділу і вноситься 250.000 кор., 4) ювілейні записи і дари краю, повітів, громад, інституцій і приватних осіб, 5) також записи і дари, складані на той фонд в инших літах.

До другого фонду мали би йти: щорічні додатки правительства і краю і принагідні записи і датки.

(Дальше буде.)

Нові статуту

для судово реєстрованих стоваришень з виробничих і господарських.

З Краєвого Союзу ревізійного дістаємо до поміщення такі замітки:

В числі 163 "Діла" подали основателі "Народного Дому", зареєстрованого стоваришеня господарського в Любачеві, історію заснованя сего стоваришеня та піднесли опізнюване зареєстрованя судом. Доповняємо сю нотатку тим, що стоваришенє в Любачеві засновало ся на старім статуті, виданім ще в 1905 році. Новий справлений і до теперішньої інтерпретації закона примінений статут вийшов в серпні 1907 року заходом Краєвого Союзу Ревізійного у Львові (Ривок 10).

Нові стоваришеня, що оснують ся на сім справлєнні статуті не дізнають ніякої перепони при зареєстрованні в суді. Суд торговельний в Сяноці пробував відкинути сей статут стоваришеня в Павлокомі і в Володзі, однак в дорожній рекурсу висшій суд краєвий у Львові зніс рішенє суду саянського і припоручив, щоб без жадної зміни статута стоваришенє зареєструвати і оба сі стоваришеня вже увійшли в життя.

Ще днєсь буває, що стоваришеня оснують ся на старім виданню статута з 1905 року, які в своїм часі розійшли ся в значнім числі по краю. Тож звертаємо увагу на те і просимо засновувати спілки на новім виданню статута з 1907 року. (Для лекшої орієнтації звертаємо увагу, що виданє з 1905 року єсть на гладкім ясно білім папері а виданє нове з 1907 року на жовтім папері. Просимо при основаню нових спілок звертати на сю обставину увагу, та не брати статутів від вже існуючих стоваришень але спроваджувати впрост з Краєвого Союзу Ревізійного або Кредитового, а тоді основателі можуть бути певні, що оснують стоваришенє на вірзєвім статуті та не будуть мати перепон в його зареєстрованню).

На случай відкинення статутів першим торговельним судом, виражено зареєстрованє на певно в суді висшім у Львові. Рекурс належить внести до 8 днів від дня дорученя (стемпель на 2 К). Тож в случаю відкинення статута належить внести сейчас рекурс до висшого суду краєвого у Львові через дотичний суд окружний як торговельний або подати дєнь дорученя відмовного судового рішення і всі акти переслати Краєвому Союзови Ревізійному без проволоч, аби ще був час в тих 8 днях зробити рекурс, переслати основателям до підпису і дорученя судови порученим листом.

Рівночасно подаємо основателям до відомої отсі інформації:

В цілі упорядкування організації реєстрованих стоваришень кредитових, торговельних і господарсько-молочарських порішила рада Краєвого Союзу Ревізійного у Львові на засіданні з дня 17 цвітня 1908 прийняти в члени лиш сі стоваришеня, які будуть припоручені до прийнятя одним з трох існуючих фахових союзів, а іменою "Краєвим Союзом Кредитовим" у Львові, "Народною Торговельною", як "Краєвим Союзом торговельним" у Львові, або "Краєвим Союзом господарсько-молочарським" в Стрию.

Сі, що наміряють оснувати реєстроване стоваришенє, повинні передовсім зголосити свій намір в дотичнім Союзі фаховім а іменою кредитовім, торговельнім зглядно господарсько-молочарським відповідно до сего, чи хочуть заснувати стоваришенє кредитове, торговельне або господарсько-молочарське.

Рівночасно зі зголошенєм наміру основаня стоваришеня належить подати фаховому Союзови поясненя на отсі токи:

1) Чи оснувати ся маєє стоваришенє має відповідний фахові сили а іменою по можности молочарної та спосібні сили в будучій управі доведеня дловодства книгового (касового) і бухгалтерного).

2) Чи в оскді заснувати ся маючого стоваришеня є корисні умови до розвою наміреного підприємства; належить тут подати число мешканців дотичної місцевості; при стоваришенях торговельних, кілько коров знаходиться в селі і проції обставини, що дають поруку успішного розвою спілки; при стоваришенях кредитових, чи і які

же сучасні в селі, та інші дані, які служать до оцінки оскільки намірені стоваришені найде корисний ґрунт до розвою.

3) Кілько членів приступає до стоваришенія і як високий капітал складають готівкою на у ділі.

4) При спілках торговельних належить рішучо осявідчити ся, чи оснувати ся маюча спілка буде ведена після системи Рочдель (з купном і продажию товарів за готівку, з розділом надвижк поміж купуючих членів у відношенню до квоти, яку член дав утворити і з системою чековою).

По одержанню отсих поясненіях факховий Союз розгляне обставини та при корисних услиях розвою в даній місцевості уділитъ всяку пораду і поміч в основанню стоваришенія. По вписанню стоваришенія до судового реєстру заробкових і господарських стоваришеніх лише на внесенне дотичного факхового Союзу може наступити прийняте в членів Краєвого Союзу Ревізійного у Львові (Ринок ч. 10).

Прочі часописи просимо в інтересі нашого загалу повторити отсі інформації.

Від Редакції: Сі поясненія ні трохи не захитують (чого й не мали на цілі!) закладу нашого, що окружні суди роблять перепони основанню руських економічних інституцій. Навпаки: як довідуюсь ся з поясненіх "Краєвого Союзу ревізійного" суд окружний в Сяноці пробував сплияти основане товариство навіть на нових статутах в Володзі і Павлокомі, але "дістав носа" від Вишнього суду краєвого у Львові. Але таки в основанню сих товариств наступила проволочка, а за тим більш заходи і страти для членів.

Заграничний огляд.

Хвилевий спокій в Росії.

Страх перед революцією починає в Росії ослабляти. Петербургський кореспондент "Berliner Tagblatt-u" довідують ся з найвіродостойнішого жерела, що центральний комітет російських соціалістів революціонерів повідомив правительство, що в 6 найближчих місяцях не буде виконаний жаден атентат на якогось вишнього достойника. Сій обставині треба приписати, що міністри й великі князі, що були уміщені на проскрипційній листі, почали тепер частіше появляти ся на публичних місцях. Президент, міністрів, П. Століпін, вийшов на палубу корабля "Альмаз" з своїм зятєм Беком, який є російським аташе в Берліні, до Гамбурга, щоб в Нордрене стрінути ся з кн. Білловом. Царя радя-б вибрати ся над Чорне море, а цар ладить ся вже тепер, щоб пробити зиму в петербургській зимовій палаті та бувати в опері й театрі, де не був уже так довго.

"Вищі сфери" — значить ся — безпечні, хоч на деякий час, за те менше безпечні "заступники народу", послі третей думи, які не можуть скоротити ся перед напастями адміністрації! Здавало ся річю найприроднійшою, що послі на фєриях повинні удержувати близькі зносини з народом, щоб його осявідмляти а разом пізнавати його конечні потреби. Не так дивлять ся на сю справу російські урядові круги. Офіційна "Росія" виразно звертає увагу на те, щоб адміністрація зорилась за послами, аби вони не революціонізували народу, а що під "революціонізоване" підтагне адміністрація всякий крок опозиційного посла, се річ більше як певна. "Практика перших двох дум" — пише з того приводу "Реч" — доказує, що місцеві влади уважають кожного посла, повертаючого до дому, якось експлозивним матеріалом, який вибухає за найменшим дотиком. Право, яке охоронює посла на думській трибуні, тратить свою силу разом з замкненем сесеї. Губернатори й інші власті пильнують посла, як зніщи в оці та не допускають його до контакту з населенем. Все, чого можемо тепер надіяти ся, се того, що послів подлять на категорії. Одним не будуть робити перешкод, других будуть пильнувати, а третих бодай не допускати. В результаті треба бути великим оптимістом, аби не висловити побоювання, що в осені буде знов кілька справ в роді Косоротова або Колобокіна". До речі додам, що с-д. посла Косоротова, якого видала в червні Дума, засудили оноті казанський суд на 11 місяців тюрми за "підбурюючу промову", яку він мав вголосити на стації Юрзон, ілучи до Петербурга. Засуд опер ся на одинокім обтяжуючій свідку, татарським земським стражнику Обдубльгарові, який не знає навіть на стільки російської мови, що не міг на суді точно повторити "жаргидних" уступів промови судженого посла.

Нічого й казати — гарна собі російська конституція!

Французькі страйки в 1906 р. Французьке міністерство праці оголосило не давню статистику страйків в 1906 році, з якої виходить, що число страйків, їх тривок і уділ осіб значно збільшив ся в порізанню з р. 1905. На се головню зложило ся те, що на р. 1906 прилав страйк північно-французьких рудокопів і маєвий рух за 8-годинним днем праці.

В 1906 р. введено 1309 страйків (в 1905 р. — 830), в яких брало участь 438.466 осіб (в 1905 р. — 177.660) через 8.692.104 страйкових днів (в 1905 р. — 2.522.030). Великими успіхами сей величезний страйковий рух одначе не увінчав ся; успішно покінчили ся 278 страйків для 31.148 страйкарів, 539 страйків, в яких брало участь 253.264 страйкарів, покінчено угодою, а за те 490 страйків, в яких брало участь 164.000 страйкарів, покінчило ся програною робітників. Докладніших вісток про успіхи страйків містерська статистика не дає, значаючи тільки м. и., що 220.438 страйкарів в 383 страйках добило ся скорочення дня праці, крім того добило ся 183.000 страйкувачів робітників поліпшення тижневої платні о 2 франки. Треба приписати, що багато страйкарів добило ще менші пільги, яких справоздане окремо не подає.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 24 липня 1908.

Подорожі міністрів.

Ішль. (Т. К. Б.) Авденция, президента міністрів, бар. Бека у цїсаря тревала 2 години, авденция міністра землінь, Дерштадт пів години.

— 3 Ішлю відїхав бар. Бек до Карльсбаду.

Відень. (Т. К. Б.) Міністер Абрагамович відїхав до Марієнбаду.

Карльсбад. (Т. К. Б.) Прибув сюди нині рано президент міністрів бар. Бек.

Повінь на Вислі.

Краків. (Тел. прив.) Стан води на Вислі о год. 7, веч. виносин 2 м. над зером. Вода прибуває безуливно, так що о 11, год. вночі дійшла вона до 2-30 м. над 0. До повені треба 3 метрів над 0.

Краків. (Тел. прив.) Вода на Вислі дійшла нині о годині пів до 12 в полудне до 2 м. 51 см. над 0. Досі ані Рудави ані Висли не виступила нїде з берегів. Вода дійшла тільки до деяких до-

мів каналами і позаливала пивниці й сутерини. Над берегом ріки сповнюють службу безпеченства пожежна сторожа, піоніри й поліція. Дошїде в довших відступах часу. Північно західний вітер дме без перерви. В рішї Вільга, що впадає до Висли з боку Подгужа, вода прибула дуже значно і залила кілька домів, що стояли над берегами. Повисше Кракова в Пшебожанах залила Висла всі низько положені прибережні ґрунти.

Події в Росії.

Петербург. (П. Аг.) Цар санкціонував ухвалу ради міністрів в справі розширення маніфесту з 16. жовтня 1907 про поліпшене долі селянства також на ямарів і кілька категорій робітників рілних.

Петербург (Тел. прив.) Реакційна праса починає на ново атакувати Століпін за укріплення парламентаризму в Росії. "Русское Знамя" пише без обиняків, що колишній саратовський губернатор заважає нинішнє високе становище тільки опіці "жидівської масонерії".

Петербург. (Тел. прив.) Тут покінчили ся наради поступовців з мирнообновляцями в справі утворення спільного поступового блоку, до якого мають увійти: поступовці, октябристи, часть кадетів та духовні й селяни.

Петербург. (Тел. прив.) Одеський воєнний суд засудив на смерть штабового капітана, Глинського. Глинський брав участь у війні російсько-японській, був у японській неволі, а по повероті з неволі вів пропаганду революційну в армії. Присуд суду вже виконано.

Петербург. (Т. К. Б.) При нових виборах до фінляндського союму вибрано 23 жінки, з того 12 соціальних-демократок, 3 Шведек і молоді-фінку і 1 аграрку.

Петербург. (Т. К. Б.) Крошадська ескадра, що складаєт ся з адміральського корабля "Царевич", одного панцирника, двох кружляків і двох кружляків мінових, прибула з нагоди візиту президента Фалера до Ревлю.

Варшава. (Тел. прив.) Варшавський генерал-губернатор видав розпорядок, силою которого звьящені, увільнені з поручення правительства зі своїх становищ, не можуть бути допущені до співрозання яких небудь публичних церковних функцій.

Варшава. (Тел. прив.) Правительственным гімназіям в польській королівстві поручено, щоб норма Жидів, яких приймаєт ся с. р. не перевищала 10 процент. До варшавських гімназій, призначених спеціально для Росиян, Жиди не мають приступу. В гімназіях мійських поручено приймати тільки 5 процент Жидів.

Петербург. (Т. К. Б.) Перед військовим судом покінчила ся розправа проти 44 обжалуванних за приналежність до соц.-революційної партії. З поміж 39-ох присутних обжалуванних, засуджено 30 на примусові роботи від 5 до 15 літ 2 на примусове поселене, 2 на кару кріпости; 5 увільнено.

Військова революція в Туреччині. Константинополь. (Т. К. Б.) Нїз і-бей, противник молодотурків, вдер ся на чолі кількох тисячв людей до Монастиру і упрводив маршала Османа-башу без проливу крови. Ближних подробціх про се нема.

Сербська скупштина.

Білгород. (Т. К. Б.) Вчєра уюкституовала ся скупштина, вибираючи президентом старорадикала д-ра Вуковича.

Катастрофи.

Лїсабона. (Т. К. Б.) Церков сьв. Вінкентія а Павло в Понте дель Горе згорів разом зі всіми творами штуки, які в нїм були.

Париж. (Т. К. Б.) На лінії St. Briensponty вискочив потяг з шин. Дві особи з персоналу згибли, 18 подорожних є легко ранених.

Поручаєт ся курорню п. Василя ВІТІНЬСКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє знамениті тісточки, чаєвники, медівники і т. д.

НОВИНКИ.

— Похорон бл. п. М. Івзнія відбув ся вчєра по полудні при участі кількох соток львівських Русинів. Крім родини Покійного, прибуло з провінції чимало товаришів і знайомих, до котрих вїсли дійти вїсть про несподівану його смерт. Похорону церемонію правило пять сьвященників в супроводі хору молодіж. Над отвертою могилою на Личаківських кладовищах промовили: п. Бурбеля, пращачи на Покійний одного з найбільших заслужених членів "Сокола", д-р Озаркевич від товариства "Просвіти", для котрого Покійний посвятив тільки труду, і д-р Кулачковський іменем товариства "Дністра" що втратило в Покійний одного з найвідмінніших і найсолідніших урядників. На жаль підчас промови д-ра Озаркевича пуста ся зливний дощ і перебивав аж до кінця сумну прислугу, яку віддавали зібрані заслуженому громадянину, складаючи його передчасно в могилу.

— З приводу смерті бл. п. Михайла Іванця зложили для вшанованя пам'яті свого урядника і то вариша: товариство "Дністер" крім вінця 100 кор., з чого 50 кор. на будову руської приватної жіночої семінарії (зложено на вкладкову книжочку "Дністра ч. 4000), а 50 кор. на "Руську Захоронку" у Львові; члєви дирекції і тов-а "Дністер" крім вінця 50 кор., а то: д-р Кулачковський 15 кор., д-р Федак 15 кор., проф. Шухевич 10 кор., д-р Охримович 10 кор. на будову жіночої семінарії (зложено на вкладкову книжочку "Дністра" ч. 4000); урядники тов-а "Дністер" замислє вінця 70 кор. на будову жіночої семінарії (зложено на вкладкову книжочку ч. 4000).

— Збірники по національному питанню. Виданннство "Обществєнная польза" почало друкувати серію збірників, присвячених національному питанню. Збірники ці будуть виходити під загальною редакцією А. І. Кастелянського. Збірники виходитимуть під спільним заголовком "Форми національного движєнія в європейських странах"; за співробітників у сих збірниках затрошено російських і закордонних учених та громадських діячів. Перший збірник уже кінчаєт ся друком; його присвячено Австро-Угорщині — державі, де національне питанє виявляєт ся найяскравіше. В другому збірнику буде огляд форм національного руху в Росії. "Речь" подає зміст першого збірника який розпочнєт ся статєю Рудольфа Шпрінгера (д-ра Карла Реннера), відомого знатока національного питаня в Австро-Угорщині. Статю сю д-р Шпрінгер написав спеціально для сього виданя, а називаєт ся вона "Політическа єволюція національностей в Австро-Угорщині". Автор розділив свою статю на три частини: 1) початок конституційної єри, 2) конституційний режим і національність, 3) відгуки національного і соціального противорічя в життю парламента і в розвитку політичних партій. Далі підє статя праського профєсора Горачека про німьєцько-чеську боротьбу. Польсько-українській боротьбі будуть присвячені дві статі — про Польських написав Л. Василевський (Плохотський) з Кракова, а про Українців — профєсор М. Х. Грушевський. Чималу статю умістит в першому збірнику відомий віденський громадський

діяч, д-р Натан Бірнбаум, який пише під псевдонимом "Mathias Acher". Статя його трактуєт ся про австрійських Жидів. Крім того в збірнику будуть статі про Італійців (Valentino Pittoni), південних Славян (Eltvin Kristan і проф. Ivan Krek) та про інші народности Австро-Угорщини. Другий збірник, присвячений Росії, уже майже готовий до друку. В ньому беруть участь: проф. А. В. Інґельстрем (Фінляндія), члєн держ. Думи Булат (Литовці), проф. Кжизівський (Польща), Дубовон (Жиди), проф. М. С. Грушевський (Україна), М. Славинський, П. Н. Милоков, В. В. Водозовов, В. Мелем та інші.

— Руська гімназія у Вишнічці. На численні запити, чи буде сего року отворена руська гімназія в Вишнічці, заявляє "Буковина", — що заснованє гімназії засадничо признанє і справа находит ся в міністерстві фінансів. В імені руських послів інтервював в сій справі п. Семака і набажанє дотичного референта предложив письменне рго меморія. Се, що отворенє гімназії до сїй пори офіційально не проголошенє, ще не значить, що гімназії сего року не буде. Гімназію в Кімполонізі отворено тогидного року в першій чи навіть другій половині вересня. Не треба отже закладати руки, але збирати і підготовляти хлопців та подбати про заснованє бурси.

— Обурююче. Доносять нам про аферу, що кожного може до глибини обурити. В належачій до сьв. Юра каменниці, де приміщуєт ся Дяківська Бурса, віддано з припорушення Іго Екс. Митрополита одну невелику кімнату споміж убикацій сїй бурси на вільне мешканє д-рови Лисенкови, нашому землякови з України. Д-р Лисенко був в Росії яко лікар висшим державним урядником, однак підчас революційної заверуки, давши в своїй хаті з доброго серця захист одному знайомому українському революціонерови, попав — хоч сам не був ніяким революціонером — в конфлікт з поліцією, який скінчив ся так, що д-р Лисенко, на старості літ, не тільки втратив свій уряд і хліб, але мусів покидати Росію. Прибув отже з своїм 8-літнім сином до Львова. Слабе здоров'є і старші вже літа перешкаджають йому вострифікувати на Австрію свій докторський диплом і розпочинати самостійну практику. Тому став помічником лікарем "Народної Лічниці" за дуже невеличку платню, до котрої додатком іп плати була згадана кімната в приміщенні Дяківської Бурси. Управителем сїй бурси є архикапелр. сотрудинок о. Гавришак, ведучи її у власнім бюджеті. Далше відступленє згаданої кімнати д-ру Лисенкови робило отже в бюджеті о. Гавришака рубрику 20 до 30 корон втрати і се мабуть — бо інакшої причини не можемо доглядати — успособило о. Г-а неприхильно до д-ра Л-а так, що очевидним стало, що хоче д-ра Л-ка позбути ся. Заказав отже сторожєв сїй каменниці (мимоходом сказавши, Мазурови!) а так само дякам з бурси послугувати д-ру Л-ови (за гроші!) так, що немічній і побитій судьбою людини прийшло ся самому прятати й замітати хату, бо якоїсь доходячої послуги при невеличкій платні не було чим оплатити. І ради сїб д-р Лисенко так, що попрацвавши рано, виснапив сю дрібничку сьмія під свої двері на коридор, звідки сторож разом з іншим сьмітем усував його далше. Але й се було комусь солимо в оці. Нарав в суботу ранком сторож з брутальною аrogантчанє спитав виходячого з сьвої кімнати д-ра, показуючи на сьміте: "що то має значити?", а коли одержав спокійну відповідь, що, як звичайно, є се виметене сьміте з хати, пхнув старця кулаком в груди, так що слабій чоловік звализ ся на землю. Сторож кинув ся на него з колінами і став його масакрувати. На крик дитини збігли ся сусідні льотатори і вирвали доктора з рук опришка. І диво! Мимо сего, що вже кілька днів минуло як се стало ся, ані брутально сповєнірний і обиджений д-р Лисенко не дістав ніякої сатисфакції, ані звєрський слуга не зїстав покараний, та ще заховує ся так, немаче б згори запевнено йому безкарність. Отсе натий факт. Описуємо його без дальших коментарів, просимо тільки Іго Екс. Митрополита, щоб зловив сам вгянути в ту обурюючу аферу. Бо справді обурити се, що стало ся, може не лише кождо людину, але тим більше кождо о Русина. Чей не на те шукають в нас захисту наші нещасні земляки в Росії, яким зруйновано все: родину, здоров'є, щастє, добробут і спокій, яких викинено з Росії — аби в нас їх зневажано і масакрувано в руських домах, в руських інституціях. Се більше як брутальність, се нікчемна звєрчість і на се годі нам спокійно глядіти. Ми сподємо ся, що Іго Ексцелєнція — який певно не знає про се, як звичено його волю і його гумантарні інтенції — потягне винних до одвічальності.

— 3 історії бруковців. Ославлений "Goniec polski", видаваний кс. Гораздовським в цілі нишеня "гайдамацтва", лєдві животє, так терпить на фінансові сухоти. Ніхто сїй бруковцї шматки не хоче читати, і який не те, що хмара кольпортерів прямо накидує її прохожим, ніхто не взяв би сего пльоватка до рук. Отже кольпортажа се одинокю його опора, і не дивниці, що головний редактор "Goniec polski" ого, Тумен, котрий за крадіж сїдів в криміналі, стараєт ся пускати в рух як найбільше кольпортерів. Шматка виходить з друку рано, отже Тумен, бажаючий запевнити соі кольпортажу, замкнув онотішної ночі двайцять кілька хлопчиків і дівчат в пивниці під редакційним льокалем. Там кольпортери грали в карти, пили, галасували і виправляли найдикші оргії, непокоячи мешканців будинку "Дністра" цілу ніч. Управра будинку, річ природна, такі практики рішучо собі випросила і Тумен сїдуючої ночі не брав вже на нічліг кольпортерів. Однак кольпортери добили в тій зміні свою кривду і заявили вчєра рано, що розпочинають страйк. Наслідком того Львовияни мали ту приємність, що не чули на місці вереску "Goniec polski" і Крїм того кольпортери загрозили редакції битєм шиб і демонстраціям, так що на просьбу Тумена попіл льокаль "Goniec polski" патрулює поліція.

— Будова нових ліній електричного трамваю. Управра електричного трамваю у Львові приступає до будови ліній з площі Марійської через площу Бєрнардинську і ул. Паньську до рога ул. Козановського, де ся лінія буде сполучена з дотєперішню лінією: Вали Гєтманські-Парк Кілієвського. Коли ся лінія буде готова, знесуть лінію на ул. Баторія. Крім того розпочнєт ся роботи коло усунєня шин кізного трамваю в ул. Карла Людвіка від пл. Голуцьких до пл. Цілової.

— Про дивне явище природи пишуть нам з Олеська: "В сєреду, дня 22. с. м., оглядали мешканці Олеська в золотівським повіті дивне явище на небі. На лівнічнім сході, з сєредини темної хмари сплускав ся в скіснім напрямі (на схід спрямований) білий стовп. Стовп сей, дуже довгий але вузький, прибрав спершу вигляд рівної лінії. Рівночасно одначе з тим, як зменшав ся сей стовп (при чім було вражєнє, що він лізе в хмару) сїм раз більш також викручував ся. Аж акінчи в виді покрученого вузла зовсім зник. Додати належить, що стало ся се в саме полудне та трєвало кілька минут. — Обсерватор.

— Убите жандарма. В справі убитя жандарма Мороза в Бєржанові арештовано в Кракові краєвського чєлєдника А. І., що критичного дня мав находити ся в товаристві сєлїи, котрих вже арештовано, а крім того виявило ся против нього кілька обтяжуючих познак. Арештовано також рядового краєвої оборони і уміщено в гарізонівській в'язниці. Найдено при нїм годинник, котрий свідки пізнали як власність убитого Мороза. Також найдено його покрывавне білє, з чого воляк не вмів витолковати ся.

— Страшна пригода. З Малова тєребовельського повіта вибрало ся дня 20. с. м. 12 сєлян і сєлянок на жинива до двора Матеушівки в бучачьким повіті. По дорозі вступили до коршми в Романівці, де підхмєлиши собі доволі, рушили в дальшу дорогу. Підохочений візник затяв добре коні, не зважаючи зовсім, що зарав за Романівкою находит ся стрімка гора, так що на самім скрутї наслідком швидкої їзди віз з цілою силою перевернувся ся і всі висипали ся на стрімку стїну гори. Одна сєлянка убила ся на місці, а девять осіб боре ся зі смертю і нема надії удержати їх при житю.

— З житя наших Канадійців. В місті Феррі убито — як читаємо в "Канад. Фармері" — в копальні трьох робітників, а іменю чєрез вибух газу, котрий розірвав скалу і вуглем закрив одинокю Німца, Англія і Русина Стефана Сожака, з ярославського повіта, сєла Залїська Воля. Стефан Сожак, чоловік поступовий, поліщив в краю старєнного вітця, брата і дві сєстри. — Федор Запєсоцький спровадив з краю свою жінку до лїса на Sallowei B. C., бо там він мав після контракту виробити 100 тисяч гєйз.в. При тій роботі тримав до 30 робітників. Жінка не могла упорати ся коло тільки людей, отже прийав він кухара Фреда, Русина зі Сянтїна. Але прийшло до того, що кухар господиноу поцїлував. Запєсоцький так тим роз'їв ся, що кухара відправив та заскажив до корту в Феррі. Жінка виказала, що кухар нічого з нею не мав, крім жартобливого поцїлу. Суд отже увільнив кухара від карі і засудив вилатити йому за кухарську роботу 130 доларів. Запєсоцький казав своїй жінці заскажити знов кухара, що вона і зробила, але справу знов прогнала. Судились вони таки добре, бо кухар стратив свій льот, а Запєсоцький 340 доларів. — Дивіть — пише "Канад. Фармер" — як Русини сплять грїшми на корти, ану кажі дати на газету або на яку иншу цілє, то сто разів присягне ся, що не має.

— На службі царських поспіваків. Швайцарський союзний суд в Лїозанні має рішати про політичний або неполітичний характер злочинів, яких винувники сьховали ся до Швайцарії, а чужі правительства домагають ся їх видачі. Від видачі Нєчаєва в 1890 р. Швайцарія правильно відмовляла видачі політичних проступників, аж в послїдніх часах то право азилу виставленє чим раз частіше насилувано, бо швайцарський суд став орудем царя навіть в таких випадках, де політичний характер злочину не улягає найменшому сумнівови. Найсвїдїйшій такий випадок зайшов тому тиждєн, коли союзний суд в Лїозанні порішав видати Росії революціонера Василєва, що дня 26. січня 1906. р. убив поліцмаистра в Пензі, Кандаврова. Замаху довершив з рамени летучого відділу боевої організації соціально-революційного сторонництва. Арештований станув перед воєнним судом, але що проявляв тоді мозкову недугу, опинив ся у в'язничнім шпиталю. Звідтам утік за границю. Перебував у Фінляндії, Єгипті, а в кінці приїхав до Жєневи, де його арештовано дня 22. лютого с. р. Перед судом в Лїозанні боронив Василєва адвокат Вілемін, виказуючи політичний характер його злочину. Поліцмаїстер Кандавров аранжував погроми інтелігентів, масакри жєнщин і дітей, у в'язницях вєлєв арештованих мучити вирафінованими способами і взятїл був катом для горожан. Щоб ті варварські відносини змінити, соціально-революціонєри згладдили Кандаврова, а Василєв був лише знярядом з руках партії. При голосованю пять судійх заявило ся за політичним а пять за неполітичним характером злочину, а що прєсїдєлатєль прилучив ся до послїдних, запало рішенє видати Василєва Росії. Супротив того міжнародне соціалістичне бюро видало до робітників всіх держав відозву, в котрій поставило під осуд цілого сьвіта швайцарський суд, що нарушуючи право азилу, станув отверто на службу поліційної Росії. Крім того в Жєневі відбуло ся велике віче при участі 5.000 горожан, де запала резолюція домагати ся в дорозі пєтційний виповізнєня швайцарсько-російської умови про виванєне російських підданих. Василєва вже вїтранспортовано чєрез Німєччину до Росії, де його неминучо постигне смертє.

— До корейсько-япанських відносин. На російсько-корейським кордоні, біля Хунчана, сими днями дєсь подїв ся япанський прапор, що вїсїв в тім місці, де стояло прикордонне япанське вїсько. Вивїсилось, що Корєйці вирізали всіх япанських саллатів. Тамошні газети оповідають, що знищено цілу япанську колонію недалеко від Гєнзана, а в південній Корєї вїбнот япанську карательну ватагу, яку звів Корєєць-поводатир в яругу, де дожидали Корєйці.

— Пчолы причиною катастрофи. Незвичайну, в сьвій роді катастрофу спричинили — як доносить "Народна Часопис" — пчолы в сєлі Озерянці, зборівського повіта. Сєред того сєла, при дорозі, що веде до Зборова, зніхотїли ся велике пасовиско, коло которого з обох боків стоят хати, а поміж ними в городях аж пять пасік недалеко одна від другої. Більша часть тих пасік, з котрих деякі мають і до 300 пнів, стоят на горбі по однім боцї згаданого пасовиска. В суботу рано, дня 18 с. м., коли на пасовиску пасло ся кілька тисячотеро коний, пустились пчолы із сусідних пасік за поживою всї в одну сторону на поля за пасовиском, де знаходять ся грєчки в повнім розцвіті. Пчолы лєгли такою густою масою, що утворили нїби змару, котра закрила пасовиско, а що лєгли низько, то били сьбою о коні, котрі обганяючись хвостами так їх роздрозинали, що вони почали жалити. В одній хвилі величезна маса пчол впа на коні, котрі почали як скажені кидати собою, не могучи добре втікати, бо були попутані. То добачив якийсь парубок, котрий загорнувшись добре у верету і запалившись скрутїл соломи, побіг до коний та порозтинав їм лута, але мусів зарав сам втікати, бо пчолы кинули ся і на него та й його сильно покусали. Декотрі коні пустились тоді втікати з пасовиска, а деякі знов зачали перєвертати ся і товчи собою об землю, чим се більше роздрозинавали пчолы; ще інші з перєстраху і болю стояли мов закамєнілі. Так покусали пчолы двайцятєро коний, з котрих 4, власність господарів Луки Іванини і Микити Дороша згинули на місці. Дальших 4 коні, власність господарів Семка Семиряки і Максима Капанєя, покусані страшно, мучили ся ще кілька днів. Прочі двайцятьє було лиш лєгко покусаних. Та не конєць на тім. Розлючені пчолы кинулись ще й на гуси, які були на пасовиску, та почали і їх жалити, а навіть кидали ся на воробїв, що случайно туди прєлєтали. Люди видїли, як воробї втікали прєд пчоломи і ховали ся попіл стріхи. З пожалєних гу-

3 друкарні Народною [Манежних] Кооперні на ч. 2.

Число телефону 261.

Дорожниця і паземність на Ісакіян вулиці
у Львові.

Перехідна і взаємність на історичній площі

692

сина в Туреччині й цілим Балкані по заведеному конституційному ладу в країні султана, то тільки певне, що європейські держави мусять спитати ся на довгий час з своїми македонськими реформами. Привернення тепер конституції Мідат-паші з 23 грудня 1876 — „кануні-есасі“, яку теперішній султан Абдуль-Гамід беріг всего оден рік, заборучує неподільність отаманської держави й невідчужальність султана й недоторканість особистої свободи горожан. Іслям є вірою пануючою, але всім іншим вірам заборучується за свободу віроисповідання. Конституція обіймає також свободу преси, право петицій і право зборів та рівність всіх підданих перед законом. Парламент складається з двох палат: сенату й палати послів, які мають збирати ся що-річно дня 1. падоліста на чотиромісячну сесію. Вибори відбуваються ся через тайне голосування що чотири роки. Один посол припадає на кожних 100.000 мешканців. Нова посольська палата збирається ся найпізніше в 6. місяців по розвазано старій. Бюджет має бути ухвалюваний на початку кожної сесії парламенту і то лише на одні рік. Рахунковий трибунал, зложений з членів, яких не можна усунути, предкладає посольській палаті що проку звіт за стану фінансів, а султанови такий самий звіт що три місяці. Ніяке право не має обов'язуючої сили без ухвали обох палат і султанського іраде, яке санкціонує ухвали. Право ініціативи нових законів належить до правительств. Султанови на основі § 113-ого вільно видавати за краю небезпечні особистості. Про провінційні справи дають виборчі генеральні ради. Судівництво має бути явне, суди неусуваємі доволно, а початкова наука обов'язкова. Годить ся замітити, що першим, кого прогнано з Туреччини на основі конституції, був саме її творець, великий везир Мідат-паша. На вигнання живе також його син, який на першу вістку про привернення конституційного ладу в Туреччині, вилетів отсе до вел. везира з Парижа депешу, в якій надіється, що султан уділить амністії та приступить до переведення реформ.

Ахмед-Ніза-бей, предсідатель оттоманського комітету „Унії й поступу“ висловив перед співробітниками „N. fr. Presse“ думку, що молодотурки не хотять нічого іншого, як відродження краю та що права чужинців будуть збережені, а всі горожани Туреччини дістануть рівні права і обов'язки. „З європейських уладжень — говорив він — візьмемо все, що нам знадобиться, не негуємо чим питоменності нашої культури!“ І не лише Турки, але й весь ісламський світ отрисяється ся з давнього застою і переймає з Європи, що найліпше. Конституційний рух захопив Персію й Турцію; що більше, за національною самоуправою побиваються ся й сирійські Араби та Єгиптяни, які осталися тільки під номінальною властю султана. Магометанська повільно, що заливала колись Азію, Африку й Європу, почала вже з давня вертати до своїх берегів і цілі зліди її хвилі виринають вже не організації, що творили ся на основі спільності релігійної, але на основі національної свідомості. Не може улагати найменшому сумнівови, що по теперішнім приверненню конституції в Туреччині, не-турецька більшість оттоманських підданих пічне добивати ся в державі падишаха національної самоуправи. З Молодотурками йшли всієї революційні групи разом тільки до добути конституційного ладу; тепер дороги поодиноких опозиційних груп мабуть розійдуть ся, бо вже першим Вірменам не захочеть ся бути Турками в правнодержавнім понятті.

Про останні події перед приверненням конституційного ладу в Туреччині та про його відмову наспіли досі такі телеграфічні вістки:

Константинопіль. (Т.К.Б.) Тутешні часописи поміщують урядове оголошене, що великий везир на підставі „іраде“ повідомив циркулярною делешою провінційнальній власті, що палату послів скликано на основі давнього регуляміну і в давнім складі. В турецьких кругах сподіваються, що сей розпорядок причинить ся до повного успокоевня.

Константинопіль. (Т.К.Б.) Сими днями оголошено в більшій частині Мідат-паші конституцію з 1876 р. поки ще її признано. Там, де є консулярні тіла, молодотурки повідомили їх о сьм, запевняючи, що спокій буде удержаний. Більшість цивільних і військових властей з великою охотою складає присягу на конституцію. В Македонії, серед магометан, а подібно й серед християн велике одушевлене. Спокою досі не порушено.

Його літературного кабінету, стали нищпорити в писаннях, важити слово за словом, аналізувати словесний його дядаска. Говорю про працю, котрої заголовок поданий в горі. Тов. Михайло Возняк завдав собі нелегкий труд перейти всі хитрі і нехитрі міркування Зизанієві, розглянути кожну стрічку, кожну фразу — і які результати! „Лексис“, сей інтересний словник, повний народних термінів — навіть на половину, на черв'як не є в ласності Зизанія; віднайшов ся старший „Лексис“ толкованіем словенських слів просто і се є жерело, з котрого черпав наш автор своє знання; лиш дещо змінив, доповнив... Проповідь, що на перший погляд має в собі стільки широкого, простого, сердечного — се компіляція із латинських проповідників. Складав її отець Лаврентій по такому правилу: розкладав на столі казаня ськоного Гронського і Пекарського і Скарги і Буека і Верещинського і виписував із них найгарніші місця — на переміну, перше з Гронського, друге із Скарги, третє із Буека й знов із Гронського, Скарги, Буека і так далі in dulce infinitum; потім збирав свої виписки до купи і вже власним, оригінальним способом робив з них одну цілість. Щоби зависне око критика не зорієнтувало ся в літературнім препараті, на се був спосіб: замість латинських цитат з святого письма давав „автор“ грецькі, а грецька буква своєю крутою формою знаменито боронила писання перед несподіваним підозрінням. Славний катехизм Зизанія — зложений по чужим взорам; Граматика — над нею тов. Возняк щось також киває головою, мабуть буде далі компілювати отця Лаврентія.

Нова критика відмовляє Лаврентієві Зизанію права звати ся оригінальним автором. Був лиш компілюючим. Чи через се має втратити у нас поважане? Ніколи. Не мав в собі творчого духа, але мав оо вразливе на потреби часу, ухво вважлив на бажання свого народа і — багато доброї волі. Його Буквар, Слівник, Граматика, Катехизм, проповіді, богослужбні книги очевидно не вдовольять тонкого смаку верхів суспільності; але й Зизаній не складав їх для верхів, а для широких мас, простою мовою, для латвійшого вирозуміння; й ті маси приймали його твори з великою вячистістю. До української культури нового додав небагато, але се, що втворили шасливий від нього, вміло сполуляризував. Не належав до найважніших людей нашої минувшини, був одним з найбільш хосенних.

Атени. (Ат. аг. тель.) З Сальонік депешують, що валі (генерал-губернатор), повідомлений урядом про конституцію, прокламував її.

Париж. (Ат. аг. тель.) З Сальонік доносять, що конституційний рух захопив усе населення, а офіцери отверто заявляють свої симпатії до руху. Офіційного проголошеня конституції очікують кожної хвилі. Всюду лунають оклики на честь свободи і конституції. В Гевелі і Серрес конституцію уже прокламувано. Кілька тисяч жовнів з різних гарнізонів перейшли до конституціоналістів. Монастир увесь захоплений рухом.

Сальонік. (Т.К.Б.) Офіційно констатують, що з кімцем мая ст. ст. в в'язницях Македонії було 2.984 магометан і 2.912 не-магометан. В слідчих в'язницях було 527 магометан а 426 інших.

Константинопіль. (Т.К.Б.) Вчора зміна в вел. везираті була для дипломатів, а також для поінформованих турецьких кругів повною несподіванкою. Саме в останніх днях думали, що становище попереднього вел. везира Ферід-паші є сильнішим, а тимчасом його зааскочила димісія, яку одержав доперва вчора по полудні. Що-до уладку Ферід-паші хотять серед турецьких і дипломатичних кругів різні чутки, яких правдивість поки-що непевна. На тутешній біржі димісія паші відбила ся гасвою. Коментують тут на різні лади обставину, що усунене Ферід-паші наступило в два дні після сего, як цісар Вільгельм надав йому ордер Чорного Орла. Представляється, як компромісацию Німеччини, а дальше, що тридержавний союз потерпів в Стамбулі невдачу. Однак досвідчені і спокійні круги думають інакше, хоч новий вел. везир і міністер війни ухотять за англофілів. Треба зазначити, що вони є одиними державними мужами Туреччини, які мають славу в Європі.

Константинопіль. (Т.К.Б.) Валі Монастира Гіфсі-паша подав ся до димісії. Подало ся до димісії також кількох інших турецьких функціонарів.

Константинопіль. (Т.К.Б.) Турецький посол в Петербурзі одержав телеграфічний дозвіл прибути до Константинополя для одержання деяких інформацій для кв. Нікити.

Константинопіль. (Т.К.Б.) Надане конституції викликало серед турецької інтелігенції одушевлене, підчас коли маси прийняли вістку рівнодушно. З провінцій надійшли до Іздіз численні делеші. Військо, що машірувало на Селямлік, привитано окликами в честь султана. Селямлік відбув ся, як звичайно. Вчора мала бути ілюмінація. На сьогодні очікують амністії для політичних.

Софія. (Т.К.Б.) Вістка про надане конституції в Турції викликує у всіх політичних кругах як найглубше вражене і викликало загальну симпатію. Політичні круги є такої думки, що ся делеша султана поведе за собою швидкий кінець молодотурецького руху та заспокоїть уми. Надіють ся також того, що конституційні конксії вийдуть також на добро християнському населенню Турції.

Опіка над дітьми чи опіка над банкрутами?

(Конець).

Вчора подали ми головні точки проекту п. Єжевського. Сей проект не остав ся без відгуків. Обговорюючи його зразу польські часописи, а д. р. цвітня с. р. на зазив пок. університетського професора д-ра Охенковського і презеса „тов-а кулок рільничих“ п. Целецького відбула ся в хаті тов-а кулок у Львові нарада спрощених людей над проектом п. Єжевського. В нараді взяли участь крім названих ініціаторів і самого автора проекту ще кс. пралат Левківський, публіцисти і обшарник п. Смаржевський, інспектор ц. к. тов-а господарського посол Маршалкевич, директор тов-а кулок рільничих Адамський і інспектор кулок п. Полтавський.

Після основних нарад признано, що проект п. Єжевського з огляду економічно-господарського має вигляди успіху. Як до обставин, треба буде на одне „гніздо“ 20—30 моргів землі, у вишкочивих разях під великими містами вистарчить навть 10 моргів. Ферми гнізд мусять бути сильно загосподаровані і нехбно мати-муть величезне значення для культури краю. Уладжене ферми (без землі) коштувати-ме 15—20 тисяч корон. Признано, що діти від 12—18 літ можуть бути підпорою господарства; діти від 8—12 літ віддають тисячі дрібні услуги коло дому, коло худоби, при догляді молодших дітей та при домашнім промислі. Молодші діти мусять бути тггарем господарства. Дятого добір дітей що-до віку буде дуже важною річю.

Первісний проект п. Єжевського дрібчочу в деім змінено. І так висказано бажане, щоби утворити окремий резервовий краєвий фонд для гнізд, по 10.000 К для кожного; відсотки того фонду служили би на покриті вишкочивих страт в господарстві гнізд і капіталізувались би на вишкочивих вихованців, опускаючих гнізда. Замість емеритур для господарів гнізд, прийнято для них річну платню, котру би мало ся складати в щадніях і виплачувати при уступленню із свого становиска. Гніздо буде членом тов-а кулок рільничих і тим самим користати-ме з усіх користей, які се тов-а дає своїм членам. Вкінці додано ще в проект точку про „інструктори гнізд“. Інструктори ті, безпосередно залежні від кр. бюро опіки над дітьми, мали би кожда по 10 гнізд під своїм доглядом. По черзі заглядали би до кожного гнізда на два тижні, так що в кожнім гнізді пробували би по два рази в році по дві неділі; два місяці лишались би їм на відпочинок. І задачаю буде учить в гніздах господарства, господарства, трудящості, виховування дітей і дбальости о них, врешті домашнього промислу.

Проектовано на нараді також закладати для дітей, виховуваних в гніздах, бурси ремісничі і шкільні.

Краєві гнізда сиріт принесуть величезну користь не лише для самих дітей, а й для культури краю, для ширеня домашнього промислу, для інтензивного розвитку домашнього господарства, для культури рільної, для розвитку огородинства, садівництва, пчільництва, для годівлі худоби, вікни для розвитку свідомості людського і особистого достоїнства між народом, для wuzkolenia ducha narodu, для утвердження правил релігійного життя.

Проектом зацікавились також достойники церкви; обіцяють вони свою поміч і кажуть, що в разі потреби і духовенство виділить під гнізда часть з церковних ґрунтів. Громади розпоряджались 30-ма тисячами моргів землі. Правительством має в Галичині 530.000 моргів і попросту мусять дати потрібну для гнізд землю. Таким чином на кожне гніздо треба буде тільки 20.000 корон готівки.

Такого в головних точках змісту справоздання з нарад повисше згаданих видав в маю с. р.

п. Єжевський, подаючи в ній свій, як уже замічено, дрібчочу змінений проект та промовляючи за ним усіми аргументами, на які в такій справі здобутись може щира душа правдивого філантропа і патріота.

Справоздане се, 16 сторіч друку, порозсилали галицькі ц. к. суди всім громадським і парохіальним урядам. Сталося воно так імовірно з уваги, що справою інтересує ся президент львівського ц. к. вишного суду краєвого д-р Тхуржницький; чи воно стало ся з його припоруваннячи без нього, сього вже не знаємо. У всякім разі справа має так велику вагу для цілого краю, отже й для нас, що тим більше уважаємо за потрібне, висказати о ній свою гадку, коли ще й наче урядово повідомляють нас о проекті.

П. Єжевський, як видно з його брошур і з його діяльності у Варшаві, щирий філантроп і польський патріот, але він не знає — бо не хочемо припускати, що знати не хоче — галицького терену, де живе не од-оцільне національно населення, як у Варшаві, а живуть два народи, і то живуть у завзятой борбі. Що добре для Варшави або Кракова чи Тарнова, те не мусять бути добредля Львова, Перемишля, Станіславова, Коломиї. З сим п. Єжевський у своїм проекті не числить ся.

Вже в самим заложеною помияла ся автор проекту так, що руський народ згодити ся з ним не може. П. Єжевський хоче „красів гнізда родинні“ зробити підпорою для діяльності тов-а кулок рільничих. Дятого то він і з своїм проектом удав ся передовсім під патронат презеса кулок п. Целецького, певно не знаючи, чим є на Русі і для Русі рільничі кулки з своїм п. Целецьким на чолі. Коли п. Єжевський бажав не знеохотити, а таки попросту ворожо настроїти всіх Русинів до свого проекту, то вже одного сього патронату аж надто досить.

А тепер проектована організація краєвої опіки над дітьми, те краєве бюро опіки і його заряд, ті „повітові опіки“, тая „Рада“ кр. бюро і Деж в їх складі є які заступники руського народу, руських говаристів? Чи се має бути „краєва“ опіка лише над польськими дітьми? Чи може ся краєва опіка над дітьми має мати задуку „wuzkolenia ducha narodu“, значить, польського, також і у руських бездомних сиріт? Буде се хіба польське видане малярського виховування словачків дітей. Чи може фонди на тую „краєву опіку“ зберуть ся лише з самих польських грошей, до котрих Русинам засі?

За те кілько-ж то банкрутів, розуміє ся, польських, кілько справді „бездомних“ пройдисвітів, але „патріотів“, найшло би після того проекту прегарну опіку при тій „красівій опіці над дітьми“! Вже само „краєве бюро опіки“ з своїм платним секретарем і „відповідним числом урядників“, розуміє ся, також платних, що то за гарний захист для „заслужених“ патріотів! „Інструктори“, а „господари і господині гнізд“, з правом до емеритур чи відправи... Доси у нас се не придумано „опіки“ над „заслуженими“ а бездомними „патріотками“; „краєва опіка над дітьми“ дасть і тим патріоткам опіку. Щез треба тягати, що „господарям родинного гнізда можуть бути лише люди, спосібні сповняти як слід обов'язки дбалих о добро дітей родичів“. Від кого залежить кваліфікація? До повітової опіки над дітьми. А хто має рішачий голос в тій „опіці“?

Ми звернули тут увагу лише на найголовніші точки проекту. А ті не дають нам найменшої поруки, що зорганізована після такого проекту краєва опіка над дітьми опікуватись буде однаково і безсторонно як польськими так і руськими сиротами, що вона буде вільна від шовіністичних польонізаційних заганок, що не спровадить на наш край нової ватаги платних нашими грішми ворогів нашого народу, що одним словом, не принесе нашому краєви і народови більше шкоди ніж пожитку.

На такий проект руський народ ніколи пристати не може. Бездомні сироти, заведбані і лишні опіки діти справді доконче потребують зорганізованої помочи і виховання, щоби стали не язвою, а пожитковими членами суспільності. Фонди на таку поміч і опіку край справді рздобути може без великих трудностей і перешкод. І річ певна, що й громади можна заохотити на значні жертви на таку ціль. Алеж треба, щоби й наш народ побачив у тій акції добро для себе, а не новий етап до свого поневолення. А щоби так могло стати ся, треба до участі в обдумано проекту звизвати не самих тільки пл. Целецьких і т. и., але й заступників руських товариств і руського народу. Інакше кожний проект, хоч би він стаз навть законом, стріє ся з рішучою опозицією руського народу і навіть Полякам не принесе ніякого пожитку, хіба одні синектури голодним хліба патріотикам.

Заграничний огляд.

Сербська скупштина.

По отворенню сербської скупщини, зложив міністер просвяти, Ніколіч, іменем правительства заяву, в якій програмою правительства зазначено погалоду бюджету і торговельного договору з Австро-Угорщиною. Молодорадикальний посол Стоянович зложив заяву, що його партія не думає робити правительству перепон. Відтак прочитано королівський указ, який предкладає скупщині бюджет та торговельний договір з Австро-Угорщиною.

Отсим почала нова скупштина разом з лише що покликаним до державної керми, кабінетом Веліміровича свою важку роботу привертання в Сербії нормальних відносин. Можна надіятися, що довершене під натиском короля порозумінє між молодод-й старорадикалами доведе до погалоду бюджету, через що виратують ся край від прикрого стану ex lex, та доведе до заключеня торговельного договору з Австро-Угорщиною, яке мати-ме велике значення для економічного поратования Сербії. Через час має теперішній кабінет бути обновлений трома молодорадикальними мужами довіря, та не можна мати надій, щоби він удержав ся довго після погалоди згаданих в горі конечностей державних. Розлад між старо-а молодорадикальною групою вибухне незабаром при обсаджуваню нових урядів і Сербія опинить ся перед новою кризою.

Причиною сього — незвичайне безладє, яке паує тепер в Сербії. Після вимордованя Обреновичів, дежав власть у Сербії в своїх руках властиво Пасіч, який перед королем грав без упуни ролю мужа провідія, а тимчасом вічно інтригував і корумпував сербське громадянство. Своїх прихильників партійних наділяв всілякими правительственными концесіями, з яких користав і сам. Уряди обсаджували тільки своїми креатурами, які певні безкарности, ломили закон на кожнім кроці. Самоволя адміністрації й поліції дійшла до нечуванних розмірів, так що прим. в Білгороді після інструкцій міністра судівництва постріляно у в'язниці братів Новаковичів! Число мордів і рабунків дійшло за часів Пасіча в Сербії до нечуваної кількості, так що публічне безпечество стало в краю ілюзією! Що більше, Пасіч ударемноував сяя проби привернення нормальних відносин

в скупщині. В попередній скупщині — як відомо — викликала конфлікт справа апанажів на сей столонасліпка. Пасіч вставив був апанажі на сей рік в бюджет, проти чого була підняла ся опозиція молодорадикалів. Але хоч сам престолонасліпник заявив був у письмі до президента скупщини, що він резигує з апанажів, то Пасіч не хотів ніяк відкликати те предложенє, але всіми силами старав ся його перефорсувати, через що тільки розогнював міжпартійну боротьбу. Интриганство Пасіча стане тим виразнішим, коли згадати, що опозиція хотіла поладнати апанажі престолонасліпника раз на все, а Пасіч сьому противив ся, щоб тільки збирати материял до конфліктів між короною й народом та мотти відограти ролю безвильного і єдиного спасителя королівських інтересів.

Та не лише у внутрішніх відносинах викликала робота Пасіча злочасні наслідки. Також заграничні відносини довів він до так сумного стану, що король Петро не має тепер ані одного приятельського двору. Интриги проти Болгарії довели до того, що тепер кн. Фердинанд остентаційно винаємає Білгород і їде в Європу постійно тільки через Букарешт. Ще сумніші відносини запанували між Сербією й Чорногорією, де сербськими руками підготовлювано заговор проти кн. Микити! Ворожнеча між Чорногорцями й Сербіями дійшла до того, що Чорногорці тільки тому не поїхали на всеславянський з'їзд до Праги, що там були і Сербі. Лист, який в сій справі вислав чорногорський президент міністрів, Томаніч, був зредоговорений таким серболубним тоном, що президент з'їзду уважала за відповідне держати його в тайні аж до покінчення з'їзду.

З сего видно, що кабінет Веліміровича стає перед дуже важкою задачкою, а чи не найтяжкіше труднощі прийдесть ся мабути перебороти новому сербському міністрови справ заграничних, Мильовановичу, що досі був сербським послом в Римі. Найбільших перепон може однак правительству сербське любовати ся такі з боку старого интригана Пасіча, хіба щоб він де виїхав з Сербії.

Реформа в Індії.

В англійській палаті громад підчас нарад над індійським бюджетом назвав підсекретар Індії, Бухаїан, фінансове й економічне положенє краю добрим. Правительство доложить всіх старань, щоб привернути там також політичні нормальні відносини. В Індії появляють ся поважні об'яви неспокоев, які лежать поза сферою бомб і анархізму. Бесіудні з'ясуванши далекосяжність сего проблему, заявив, що англійське правительство має намір іти твердою ходою вперед, щоб по можності можливо найширше заспокоїти домагана реформ в справі конституційного поступу. Правительством задумує не лише конституційні але також і адміністраційні реформи. „Вселіку“ на індійські заворушення в тих реформах не мож добавувати, але вони все таки багато причинять ся до того, щоб заспокоїти оправдані домагана важної класи індійського громадянства.

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

ТЕЛЕГРАМИ

Дня 25 липня 1908.

Повінь на Вислі.

Краків. (Тел. прив.) Нині о пів до 12 год. в полудне виносив стан води на Вислі 2 м. 99 см. над 0. Вода прибуває дальше по 1 або 2 см. на годину. Досі в Кракові не виступила Висла з берегів нігде. Рудава вилыла заряз за Вольською рогаткою та залила гостинець, посуваючи ся Вольською вулицею. Пожарна сторожа перевозить прохожих через простір, залитий водою. В Людвікові проти Скалки виступила Висла з берегів та підмулила одну хату і столу. Із хат залитих водою в Кракові при 10. уличах дальожовано мешканців сутерен на стрижі й поверхи.

Зміни в угорській кабінеті.

Відень. (Тел. прив.) „W. Allg. Ztg.“ доносить з Будапешту, що угорський міністер справ внутрішніх по предложеному проекту виборчої реформи має подати ся до димісії. Також прем'єр д-р Векерле носить ся з думкою зложити портфель та аступити в члени партії незалежності. Премієром після него мав би стати теперішній міністер торговлі Кошут. Теку міністерства справ внутрішніх має обняти теперішній президент парламенту Юст, а теку торговлі державний секретар гр. Сечені. Обновлений кабінет мав би після сего денесая перевести військову реформу.

Дипломатичні подорожі. Відень. (Тел. прив.) Підчас стрічі короля Етварда з цсарем Франц-Йосифом буде присутній також бар. Еренталь.

Штокгольм. (Т.К.Б.) Президент Фалер прибув до Треде, де його повитав король; відси поїхав з королем до Штокгольму.

Штокгольм. (Т.К.Б.) На вчорашнім галевім обіді король Густав вилословив тост на честь Фалера, висловлюючи подив і симпатії, які відчує Швеція для Франції. Він підчеркнув, що заключена недавно між Швецією і Францією умова про північне море причинить ся до скріплення дружби між обома народами. Президент подякував тостом від себе.

Петербург. (Тел. прив.) Цар з царичею виїхали вчора яхтом „Штандарт“ до Ревлю, де прибуде незабаром през Фалер.

Кровавий страйк. Бомбай. (Т.К.Б.) Вчора прийшло з приводу страйку до нових заворушеня. Заатаковане страйкарями англійське військо дало салву. Кілька осіб погубло.

Бомбай. (Бюро Райтера). Ексцеси були звернені головно проти урядників і поліції, яку обкинено камінєм. З тої причини дали схотники салву, від якої — як досі стверджено — 5 осіб погубило, а 43 потерпіло рани.

Падії в Росії. Петербург. (Тел. прив.) В осіній сесії Думи внесе міністерство судівництва новий проект про грабж і рубане чужих лісів. Відтепер винюники будуть потягані до одвічальности кримінальної за крадіж і не будуть могли полагодити справи через внесенє грошевої компенсації або зворот виробаного дерева.

Житомир. (Тел. прив.) Арештовано кількох членів с-д. української організації „Спілка“. Юз вка. (Пег. Аг.) В копальнях недалеко Рибихли а дві ранені.

Катеринослав. (Тел. прив.) Між стациями Емельніково та Вишневецьке трох бандитів увійшло ноchio до вагону і кал, щоб рабувати. Стрінувши на коридорі кондуктора і другого зеліничного урядника, першого вбили а другого важко ранили. Відтак спинивши поїзд, втікли.

НОВИНИ.

— В справі Мирослава Стіхінського вніс нині д-р Костів Левицький іменем оборони до найвищого трибуналу у Відні жалобу неважності против вироку смерті, який запад дня 30. червня с. р.

— Про трагічну смерть Михайла Дмитрієва подали ми вже онові коротку звістку. Звісний український мляр О. Сластень лише з того приводу в київській „Раді“: Дня 21, с. м. о. 3 год. пополуночі в селі Яреськах стала ся страшна подія. Недалеко водних млінів купав ся з своїм п'ятилітнім сином і візником відомий український діяч, присяжний адвокат Микола Андрійович Дмитрієв, коли раптом почув ся крик дівочий, — то топила дівчинка Галія, що служила у Дмитрієва. Дівчинка купалась коло самих млінів і несподівано попла на глибині. Дм. кинув ся туди ратувати дівчинку, але водоворот (милини саме йшли на повну воду) захопив і його; все ж таки він доплив до дівчинки та на нещасте вона ухопилась його руками за шию і потягла його з собою. Дівч. він виривав і кликав на поміч, але люди, які тут були, так поперелякали ся, що не дали їм ніякої допомоги. Нещасний же раз виривув вже без Галі, але він був уже так знесиленний, що не міг боротися з водоротом і його затягло! Між приштаним на березі було декілька чоловік, які ловлять на дні Псла корчі і окаменілі дуби; ці люди вільно пробувають на дні по декілька хвилин, однак на дач та блага візника і сина ніхто з них не звачив ся пірнути і виратувати нещасного. Його і дівчину, за котру він так несподівано пожив своє життя, витягли вже через 5 годин. Жінку небищія звислао телеграфічно з Феодосії (на Кримі). На другий день у ранці вона мені телеграфувала, благаючи співіснати, яка катастрофа стала ся з її чоловіком. Безпробовно телеграфічно я відповів їй, але очевидно моя телеграма її там не застала, бо вона знову запитує як здорове її чоловіка. У Феодосію п. н. Дмитрієва вийшла недавно з двома старшими дітьми лічити ся.

— Втрапа угорських Русинів. Як доносить угорська „Наука“, в місцевості Ділок на закарпатській Русі помер оден з найстарших угорських патріотів, що не піддали ся мадяризації, але остали вірними синами свого рідного народу та працювали для него, як уміли і як їм сил ставало. Був він о. Теодор Легеза, парох з Ділка, роджений ще 1846-го року як син парох в Копринах, ужанського комітату. Через ціле життя, навіть в найсумніших часах, оставав Русином і служив своєму народови в громад і по за її межами. В громад побудував церкву і школу з добровільних жертв та привів громадян до тверезости і народної свідомости. Працював пером в усіх угорських виданнях — головю ж в „Науці“, якої кожне число приносило его статю, переважно релігійно-моральною, а часом горожанського змісту. Нехай буде рідна земля легкою вірному в тяжких обставинах Синови!

— Глиняни на російській Україні. Читасмо в „Раді“: До нашої редакції сими днями завтав був гурток Українців з Галичини, що прибув екскурсантами на російську Україну. Се були: д-р Михайло Кс. лікар з Перемишля, Денис Коренець, проф. укр. гімназії в Перемишлі, Ольга Ціпановська, проф. учительської жіночої семінарії в Перемишлі, д-р Клявдій Білинський, проф. реальної школи в Чернівцях, д-р Дмитро Левицький, кандидат адвокатський у Львові. Оглянувши давню столицю України — Київ, вони мають замір Дніпром їхати до Чорного моря і завтати ще, між иншим, у Крим. Вони немов би роблять першу пробу екскурзую, після якої збирають ся відвідати нашу Україну ще кілька інших гуртків наших закордонних братів.

— Новий ботанічний город у Львові. В цвітні с. р. ректор львівського університету оголосив конкурс, що глядає на заложення нового ботанічного города ґрунту під Львовом або на його передмістях, поверхні 6 до 10 мортів і ввізав до вношеня оферт. Вилнуло 19 оферт, між котрими були Льоншанівка (Kaiserwald), Погулянка, Цетнерівка, ґрунта коло Стрийського парку та інші. Сенат вибрав і представив міністерству просвіти до набути ґрунт Юлесса і Штенція в горішній часті ул. Зеленої в просторі 12.800 кв. сянжнів за ціну 185.000 корон.

— Нова польська гімназія. В дни 1. вересня буде в Стрию отворена зовсім самостійна філія тамошньої польської гімназії. В сій хвилі є там до обсяження дев'ять учительських посад.

— Ограбленя поїзду. З Новоселиці на Буковині доносить про незвичайно сміливий напад розбійників на особовий поїзд коло Ляновиць зараз за російською границею. Розбійники зробили на шляху перешкоду, наслідком чого льокомотива разом з кількома возами скотила ся з насили. Дві особи з службового персоналу убиті, а багато подорожних ранені. Коли поїзд став, розбійники ограбили багатьох подорожних і втікли серед нічної темряви.

— Жертви праці. В копальні „Жанетта“, в Бориславі, власности бурмістра Шуцмана, стала ся страшна пригода. При спусканні толока до сеерлого отвору, толок задержав ся на ушкоджених рурах, а ливна розвивала ся сама. Вертільник післав тоді двох робітників, щоб навінули ливну на бубен. Нараз толок псунув ся в руках і потягнув ливну за собою, а ливна зачепила одного робітника поміж ноги і розтала його вздовж на двоє. Робітник той згинув на місці, а другому ливна зломила ногу. — На залізничім шляху коло Клепарова під Львовом, робітник Іван Нейда, їдучи разом з іншими робітниками на т. зв. шутрівці, наслідком якогось потрясення упав з воза під колеса і три вози перейшли йому через груди. Смерть наступила на місці.

— Хмаролони і градіві тучі, що лютіли с минушого тижня над Галичиною, пролетіли — як доносить дзєвники — майже над цілим європейським континентом, роблячи всюди багату шкід і страт. На Угорщині знищила буря ціле живнво в комітаті безгеськім, а в самім місті Безгєг повніз залила вулиці з такою силою, що кілька домів вода зовсім занесла, причім згинило 10 людей. В Оршові (границя Румунії) буря з вітром була так сильна, що позривала мости і ушкодила в багатьох місцях залізничний тор. З Швайцарії доносять, що там сильно понизил ся температура, та опав сніг. В Росії наробили тучі найбільше шкоди в мінській і моголівській губернії, а рівночасно повени залили великі простори піль. Буря лютувала також в дол. Австрії. М. н. наробила буря великих шкід в Відні. В одній місцевості вдарив ґрім в стайню, разив кілька штук худоби і запалив будинок. Пожежа розширилась на кілька забудовань. Загалом остання туча толкуєть ся якимсь дуже значним широким закатом „в висших сферах“.

— Страшна градова туча навістала дня 18. с. м. громади Середєє велике, Хоцьєв і Кальницького повіта. Коло 2. год. по полудні надтагнули від сходу чорні хмари і спершу падав зливний дощ, а потім стало сипати градом і то 20 мінут. Град падав так густий і великий, що знищив до тла всі засів. Коли буря уступила, поля біл-

ли ся від „грубої верстви граду як від снігу серед зими. В тіні лежав град до другого дня. Між народам настала розлука — весь їх сегорічний добуток пропав. Навіть бараболь не буде, а худобу вже тепер треба за безцін продавати, бо всі о прибити і замулене, отже нема де пасти. Нещасним громадам заглядає голод в очі, тому поміч з боку властей доконечна.

— Жертви води. Підчас страшної бурі і зливи, яка дне 21. с. м. лютіла ся над Буковиною, потік, що пливе поїд мліни Самуїла Леснера в Каміні, виступив з берегів і значно ушкодив мліни. В середині будинку находили ся тоді син Леснера, Леон і парібок Василь Лазаренко, заняті ратоваєм мліна. Нараз вода зірвала тами і змела обох з помістю, на котрім стояли. Оба борили ся якийсь час з філіями, але вкінці утонули.

— Статистика аналіфбетів. Одна російська газета подає цікаві числа про стан невідомих читати в різних краях. В Росії на 1000 рекрутів не вміє читати 617, в Греції 300, в Бельгії 101, у Фінляндії 47, у Швайцарії 20, в Данії 2, в Швеції 0,3, в Німеччині 0,5, а в Японії нема цілком аналіфбетів.

— Подружє архикнязя Кароля. У Відні викликала велике вражєня вість, що архикнязя Кароль Франц Йосиф, син архикнязя Оттона, а брата архикнязя Фердинанда, наслідника престолоа, будучий наслідник австрійського престолоа, заручив ся з княжною Августою Вікторією Гогенцоллерн. Архикнязь скінчив 21 літ, княжна має 19 літ і є донькою Вільгельма Гогенцоллерна, брата румунського короля. Її материню є княгиня де Бурбон, з сицилійських Бурбонів і сестриню убитої цїсарєвої Єлисавети. В німєцьких кругах дуже вдоволені з тих заручин, бо кажуть, що се буде новий доплив німєцької крові в австрійській жилі, котрі мають тепер переважно кров італійську. З другої сторони дуже раді, що тим подружєм навязуєть ся так тісний чим доси відносини між Румунією а Австрією.

— Вислідженє винувини атенату. Свого часу кинув хтось каменем у вікно поїзду, що відвозив з Відня союзних князів німєцьких і бурмістра Гамбурга, вертаючих з цїсарського ювілею. Атенату доконано на лінії між Ігльав а ст. Окріско. Догий час власти не могли найти слїду винувини. Дперва припадком стрівув машиніст сего поїзду в тій самій околиці чоловіка, що зовнішнім видом живо нагадував йому винувини. На телефонічне донесєня жандармерія арештувала підозрілого. Є се кошкарський робітник з Верєнав коло Ігльав, 50-літній мущина, іменем Поспіхаль. Арештований Поспіхаль заперече всьому, не вміє однак виказати свого албі з критичного дня. Поспіхаль має славу фанатичного чеського шовініста і се має говорити в його некористі.

— Бездротний телеграф на услугах аеронавтики. В Берліні уряджено таку пробу: Два балони заосотрено в апарати бездротних телеграфів, опісля вислано чергою три рази іскри з одного до другого. Проби поки-ще не дали успіху, однак приписати се треба обставині, що для поміщення апаратів треба деяких реконструкцій ґондолі балонів, а також тому, що іскра може легко стати причиною пожару балону. Проби ведуть ся під оком берлінських військових властей.

— Ювілей оліви. Сего року мїєє 250 літ від часу, як люде стали уживати олівиц. Попередниками того простого, але великого в життє оловані і срібні олівці, котрих уживають переважно артисти і рисовники. Насамперед показали ся ті олівці мабуть в Італії.

— Через ошадність до маєтку* можна дійти в досить скорім часі, коли при тім вміє ся помагати судьбі. Сеї правди держали ся дотепер у Відні брата Гектберґери, один почтовий урядник, а другий „премисловєць“. Поміч судьбі* полягає, як звисно, за кожним разом на вишнім секреті. „Секрет“ Гектберґерів був досить дотепний, але зате тим більше приміненний до „ошадности“. Річ така: В відєньській почтовій касі ошадности пригтовлено кілька сфальшованих шадячих книжочок. Фальшованя доконувано, складаючи на першій-ліпшій почтовім уряді на книжочку 2 корон. Опісля на іншій уряді „вкладано“ 50 корон і по деякім часі „відбірано“ в іншій уряді цілу квоту 52 корон з відсотками. Контроля вказала, що вкладали за кожним разом були сфінговані і за кожним разом вкладали „ошадність“ на уряді почтовім ч. 117. Приловити сего ошадного добродія на „вкладано“ грошей було неможливо, тому поліція видала всім почтовим урядам довірочні поручєня приловити кожного, хто прийде виймати гроші з книжочкою є уряду ч. 117, для котрого зроблено виїмок, бо було ясно, що хтось з тамошних урядників належить до шайки. І справді по деякім часі в уряді на Маргаретен придержано якогось добродія, що предложив до виплати книжочку за вклядкою 2 корон і 50 корон. Остання була „зложена“ в уряді ч. 117. Придержаний добродій вилігтимував ся, як заможний фабрикант, котрому хіба 50 корон не робить аж такої ріжнїці, щоб для них пускати ся на злодіство. В першій хвилі не знала поліція, що з тим робити, але небавом показало ся, що „фабрикант“ має брата почтовим сфінгованім при уряді ч. 117, також більше заможного, як пересейний почтовий урядник. Далше вийшло, що сей маєток походить з підозрілого жєрєла, бо оба брати були досить маломовні, коли їх питали якими способами добрили ся. Поки справа вивяснить ся передано обох „шпармаїстрів“ карному судови під закладом ошуканства. Сидячи в холодий мати-під досить часу прийти до переконаня, що судьба є невєрна, навіть, коли її широ помагати ся і як тяжко є прийти до маєтку, навіть через ошадність.

— Гарне обезпечєня. Загалю звисно, що залізничодоржні робітники в разі нещасливого випадку, потягачого за собою нездїлїсь до праці, мають побирати ренту в висоті 90 а навіть 120 проц. побираної платні. Але се тільки на папері, а в дійсности воно цілком инакше дїє ся. З тою хвилиною, коли колїяр стає ся нездїбним до праці, заряд зєнізницї перестає дбати про нього, лишаючи його на ласку і нєласку товариства обезпечєня від випадків, а тут знайдє ся все такий лікар, що тримає сторону заряду, який хотів би робітника чим небудь позбутися. Ухвалоють йому ренту, але в такій висоті, що виглядає ся якби кпини, а не виїм справедливости. Така доля спіткала буюшого залізничного машиніста (в окоуї стєніславської дирекції) Юрія Тєліну. В кількох випадках потерпів він ушкоджений тілесно так, що стратив слух і став цілком нездїбний до праці. Товариство обезпечєня від випадків визначило йому місячну ренту „аж“ 22 сотники, а залізничний заряд спєнсїонував його, значить викинув на вулицю. Ось так дбає дирекція залізниць про людей, що стратили здорєвє в службі і до ніякої роботи уже неспосібні. Просто кинь собі з них, кажучи жити їм за 22 сот. цілий місяць.

— Голова думи в тюрмі. Житє засуджєних за виборську відозву народних представників 1906 року за тюрємними стїнами щє їй досі для грома-

дяства таємниця. Бачитись і розмовляти з ним дозволяють тільки через ґратки і то тільки близьким родичам. Інші ж особи не мають змоги довідатись, як живуть у тюрмі народні депутати. Райнгольдсу, видатному англійському кореспондентови, пощастило побувати в самій тюрмі і при тому не випадково, а з дозволу тюремного начальства. „Бирж. Вїд.“ оповідає, якє вражєня зробила на чужинця-кореспондєнта московська тюрма, де сидять Муромцев, князь П. Долгоруков, кн. Урусов та інші колишні депутати. Московський тюремний інспектор Юферов, провів Райнгольда в саму тюрму. Сонє зазирає в хмуру глибочинь камінних стїн, яких вікна заковані в залїзні ґратки. Пішли по залїзній драбині на другий поверх. Відчинили камеру ч. 83! — звелів Юферов. Се камера голови першої держ. думи... „Ви знаєте, — сказав Райнгольдсу його супутники, — досі із сторонніх осіб щє ніхто в сю камеру не входив“. Ч. 83 — се невелика камера. Як і всі інші, вона має чотири кутки. Напроти двєрей, в стїні, високо, аж під самою стєлюю, віконце. З нього нічого не видко, окрім блакитного неба і верхів дерев тюремного садка. Сонє ї сюди кидає свої веселі проміня, оживляючи камеру. В спеку тут дуже душно. Біля вікна невеличкий дерев'яний, непомаляований стілик, зовсім білий. Тут же і стїлець теж непомаляований. На столі, біля якого звичайно працює Муромцев, лежить три книжки. Більше, ніж три, мати в тюрмі не дозволяють ся. З трьох книг, одна — біблія. Інші дві на німєцькій мові наукового змісту по юридичним питанням. Се — материяли. По них перший з народних вибранців готуєть ся до лекцій, які буде викладати в осінньому семєстрі. На стїні лїворуч прищєбованє залїзне лїжко. Звичайно в тюремних камерах його складають і змикають біля стїни від 6½ годин рано до 9 год. вєчєр. Для камери ч. 83 сього правила нема. Лїжко відкрите увесь день. На ньому товстий шматок сукна. Не видно, щоб на ньому було гарно лежати. Близну на постелі мїняють раз на місяць. Не дивно через се, що Муромцев спить на лїжку не роздягаючись. В одному кутку камери невеличкий стїлець на мивання. Там таки висить ручник. На полиці шматок мила. От і вся обстановка камери голови першої думи, увесь їй комфорт. Муромцева в камері не було. Він на проході. Оглядали де-кілька хвилин, і важкі двєрї зачинились. „Тепер, — каже Юферов, здаючись до Райнгольда, — арештанти гуляють. Я покажу вам їх на проході. Але не забудьте, що ви з ними не повинні розмовляти ні одного слова! Сходять на подвірє. Се звичайне місце для проходів. Подвірє невеличке, якось комедійної форми. По середині — ґрядка віток, які не веселять і не тішать ока. На сьому подвірї нікого нема. З одного боку — високі дерев'яні паркан, який відгороджує частину подвір'я. Фіртка. Вєлять ї відчинити. Біля самої фіртки в сїй самій мєнт, своєю звичайною ходою, їде Муромцев, в чорній одєжі, їде так, начє він простє на трибуну таврійського палацу з тією-ж повагою і так само спокійно, як і тоді ходив. Він дивить ся на гурток сфїцирїв з Райнгольдсом. Райнгольд скидає капелюх, вїтаючи Муромцева — Муромцев пройшов. Нєподалєку прохажує ся, жєвє розмовляючи, гурток буючих депутатів. Тут був і князь Петро Долгоруков і кн. Урусов. Всіх членів першої думи було 13 чоловік. Їх заїцкав гурток сфїцирїв з кореспондєнтом. Видимо, вони почали розмовляти про нього, швидко наближаючись до фіртки. В сїй мєнт скінчив ся назначений час. Фіртка зачинилась. Вязні застали ся з нею. Цікаві деякі дрібниці з житя Муромцева у тюрмі. Прокладаєть ся він дуже рано, о 6 годині рано. Камеру прибирає сам. Пє чай. Далі працює до 12 години що дня. Тоді приносить йому обід. Зупи „не подаєть ся“, і він не їсть єї зовсім. Тільки шматок мєса і каша — от і вся його їжа. Інші харчі дїстають з тюремної крамниці та ї то тільки один раз на тиждєн. Натурально, що в камері сє швидко псєуть ся. Се велика невгода. До 4 або 5 годин, коли Муромцев вкупі з іншими депутатами їде на проходжу, він багато читає і спеціально готуєть ся до будучих лекцій. Шо тижня Муромцев бавить ся з своєю, ріднею через двоє ґраток. Ходить відвідувати його жінка і дочка, пані Венєвська, відома артистка, яка недавно виступала з великим успіхом в концертах Рїхарда Штрауса в Парижу. Тепер, коли Муромцев у тюрмі, вона живе під Москвою, на його дачі, щоб частіше навідуватись до батька. Так живе у тюрмі голова першої думи.

— Політехніка в Одєсі. В найближшій часі Одєса, а разом з нею й весь Новоросійський край дістане нову виспу школу — політехніку. Коли не зайдуť ніякі несподівані перешкоди, то ся наукова інституція буде відкрита з початком 1909/10 року, а як добре піде, то й з сїчнем нового року. — Обдурєні сєляни. Харківські газети доносять, що на залізничім двірці в Харкові сидить гурток руських сєлян з Галичини. Хтось їм сказав, що в Росії, головю-ж в Харківщині дуже дешева земля — десятина продаєть ся за 90 рублів. Довіряючи якомусь панкєві Гладикови, віддали йому свої гроші і самі вїярдались до Харкова. Але тут виявилось, що ніякої землі в Харківщині на продаж нема і тепер нещасні сєляне сидять без всяких засобів на залізничім двірці та ніяк не можуть знайти Гладика, щоб відобрати від нього свої гроші. — Трилітня сила тютюну знаходить ся, як доказує англійська лікарська часопісь „The Lancet“, не так в самій отруї, яка знаходить ся в тютюні а котра називає ся нікотиною, як далеко в значнійшій мірі в самім димі, що робить ся при курєню тютюну, а котрий курєць в значній силньости в себе втягають і якраз тим любують ся, не звачаючи на то, що тим себе поволи троять. Без сумніву, що ї нікотина, яка знаходить ся в листю тютюну, є сильною отруєю, але того не доказано, що вона дістає ся в такій силньости до рота, щоб аж чоловік міг нею затроїти ся. Дялятого можна на певно сказати, що то, що звичайно говорять о затроєню нікотиною, є лиш пересадюю. Нєповнє згаганє тютюну витворює всьлякі аро-матичні творина як олїї, засади і гази, з котрих деякі витворюють ся як отруї в значно більшій силньости як нікотина. В димі з тютюну знаходьть ся у великій силньости т. зв. квас вугляний і той при сильнім курєню найбільше застроєно, бо чоловік при втяганю в себе диму дуже багато той отруї набирає в себе; тіло наше може при вдиханю того газу дуже багато набрати его в себе, але не може при віддиханю зраз так само багато того газу з себе віддати, отже він затроєє наше тіло: чоловік дістає завороту голови, дрожання, живчик зачинає слабше бити, чоловіка млоить і т. п. Такі самі прояви показують ся і при затроєню нікотиною і тому то до недавня був погляд, що то лиш сама нікотина стає ся причиною затроєня тіла при курєню. Коли же однак звачить ся, що в маленькій частинці скурєного цигара або викурєної лютюви є в сотєро більше того троячого газу як нікотини, то річ очевидна, що затроєня приходить лиш від квасу вугляного. То випробовано також і практично: курєць, котрий втягнув в себе два або три рази

добре диму з тютюну, видобуто з рота кількя капєль крові і розпущєно у воді а вода прибрала зараз таку саму краску як і від крові того, що затроїв ся квасом вуглевим без курєня. Значно сильніше ділає дим з папіросів, а то даєть ся тим пояснити, що курєць втягають в себе значно більше диму. Так отже ті, що курять папіроси, затроюють себе найбільше.

— Ювілейні відзначєня. З нагоди цїсарського ювілею, як доносить з Відня, багата адвокатів і лікарів має дістати титули радників справедливости, чи там радників санітарних. Доси таких титулів не було в Австрії. Адвокатські і лікарські палати мають видати опінію про дотичний проект. Згодають ся, що висшї титули дістануть ті адвокати й лікарі, що від 25 літ працюють в своїм званю. — Приступлено вже до відлівання ювілейних хрєстів. На тих хрєстах з одного боку буде портрєт цїсаря, з другого дати 1848—1908. Хрєсти будуть позолочувати. Доси щє не знати, чи хрєсти дістануть лишє активні офіцїри й урядники, чи також офіцїри в резерві.

— Розбїшанствє хунхузів. Хунхузи, що дотепер грабували тільки Китайців, останніми часами почали грабувати і Росіян, як у Манджурії, так і в Усєрійськїм краю. Біля Харбіна хунхузи захопили служущого в підрядчика Сидєльського, за котрого вимагають тепер викупу 50 тисяч рублів, 100 пар нових чобіт, кілька рушниць і 15 тисяч патронів. В однім сєлі в Усєрійськїм краю хунхузи вкрали 19-літню дівчину, в другім напали на сина підрядчика козака. Біля станції Гродеково недавно вкрали 9-літнього сина вахмістра жандармерії, котрого потім наїшли з відрубленою головою. Вбито його з пістї, бо значного викупу, який жандарм хотів дати за сина, хунхузи брати не скотїли.

— Дрібні вїсти. Музей ім. Дїдушицьких у Львові одержав онові в дарунок від п. А. Кригія, директора копальні земного воску в Стариці богородчанського повіта, ділювального носорожця (rhinoceros antiquitatis Blb.), добутого в осєні минулого року з тої копальні разом з мамутом. — Коло Рясня польської переїхав онові поїзд на смерть залізничного робітника, незвідного поки-що імені, що був занятий шутрованєм шляху. — Цїсар надав кравєму інспекторови народних шкіль, Болєславови Барановському титул і характер радника двора. — В Бориславі застрїлєн ся технїк В. С., родом з Тернопольа, з материяльної причини. — Відєньський вишій суд кравєвий відкинув жалобу поручника В. Сидоровича против військового скаргу о відшкодованє 50.000 корон і досмертну ренту 4.000 корон за те, що прислужуваний полковою командою до поєдинку, став ся наслідком калїцтва неспосібним до праці. Сидорович відкинув ся щє до найвищого трибуналу. — При роботах коло тунєлю Лєтєберг (Швайцарія) осунула ся земля, причім погнєбло 25 робітників. — У Фрайбєрзі в Саксонії сьято онові голову 22-літній Грєтї Байєр, доньці буюшого бурмістра, засуджєний на смерть за те, що застрїлила свого нареченого, багатого інжїнера, в його власній мешканю, заграбивши його гроші, дала їй другому любовникови.

Оповіді:

Калєндар. Завтра, в неділю: Гавриїла (лат. Анні). Позавтра, в понеділок: Онисима (лат. Наталії дїви). Ві второк: Волод. кн. руск. (лат. Іоєнєтєя пани).

Авдєянцї: Є. Е. Митр. Шєпєтницький в понеділок, ві второк, сєреду і п'ятницю від год. 10 рано. — Експ. намісник ві второк, в сєреду і неділю від 12 год. в полуднє. — Конєсторська сєсія відбуває ся в чєтвєр і суботу. — Віспєрєвєнт кравєво шкільної радї і н. в. кравєї інєпєктор в сєреду і неділю від 12 год. в полуднє. — Віспєрєвєнт кравєї, дирекції скаргу що дня від 12 год. в полуднє. — Прєдєнт зєст. кравє. суду щодня крім вїткрїа від 12. год. в полуднє.

□ З Народної Канцєлярії. Сими днями розсилаємо упімєнє нашим довжникам за побрані в 1903—4 р. маркї Нар. фонду. І сєю дорогою просимо Вл. Довжників не легковажати собі сього обовязку. Просимо тямити, що Н. фонд дістає субєнєції іно безпосєредно від свого народу. Просимо тямити, що нас коштує ведєнє канцєлярії і видавництва. І ми не можемо легковажати їй одного сотика. Тепер просимо Вл. Довжників помогти нам уп'явилити „Нар. Канц.“, щоб вона могла постїєю служити потребам нашого народу по громадянським ділам. За Народну Канцєлярію д-р Володимир Бачинський директор.

□ Редакція калєндаря тов. „Просвєта“ на рік 1909-ий в останнє просить управи всіх українських товариств і інституцій так львівських як і з провинції, які досі не надіслали щє звігтів до інформаційної частї калєндаря на р. 1909, щоби зробили се найдалше до дня 2. сєрєпня с. р. Адресувати до канцєлярії тов. „Просвєта“, Львів, Ринок ч. 10.

□ Філія „Руського Товариства Педагогічного“ в Золочєві отвєрає з днєм 1. сєрєпня на протяг до 1. верєсєня с. р. пригтовляючий курс до вступних іспитів до І-ї клєси гімназїальнїй так з українською як і польською викладовою мовою. Замісєвї найдуть поміщенє в бурєї філії тов. „Просвєта“ в Золочєві за оплатою 20 копєр. Зголосєнє вносити належить до 25. липня с. р. на руки проф. Гім. М. Галуцького. За вїдїл: М. Г. Галуцький.

□ Важна перєсторєга для господарів сільських. Знаємо з достовірного жєрєла, що 200 вагонів томасини з подвійним трикутником на мішках і налісами „Garantiert reines Thomasmehl 13—15“ і з другим написом „Thomasmehl garantiert 90%“ спрєвєдила добре знана нам фірма жидівська, славна вже з карного процесу о обманства навозів, до Штєтєна і через своїх агєнтів старєєсь розпродати переважно у східній Галичині, де рїльнїк мало щє свідомий о вартості назовів. Якї сєєя фірма продавала навози доказом хємічна аналїза так позакравєвих стайнїй досвідчєльних, як і кравєвої в Дублянах, котрі виказали на 100 клг. томасини лишє 122—128 процєнту квасу фосфорового. Дїйсна вартість 100 клг. такої томасини вносить 60 до 90 сотиків. Такою томасиною не тільки, що гандляр обкрадає рїльнїка на 6 до 8 або і більше корон на кожнім сотнєрї метрїчнїм, але і нищить в нїм довїрє до шутнїх погнєтів. Шо фірмі тїй удаєть ся розпродати в Галичині тих 200 вагонів і шо сотки сєлян падуť офірою обманства, то ми певні сєго, може однак наша перєсторєга охоронить якусь часть нашого бідного сєльства перед обманством. Ідучи за нашою перєсторєгою може наш господар нажєнє проч кожного агєнта, а з закупуном навозів звєрнє ся до чесних фірм, а перєдвїсь до своєї руської Спїлки для господарствєа і торгівлї в Перемишлї.

Урядові вїсти.

§ Іменувєня. Львівський вишій суд кравєвий іменувєв канцєлярїйних офіцїялів: Влад Гївнєвського в Скольї і Адольфа Шлїхтінгєра в Самборї старшими канц. офіцїялами в дотєперїшних службових мїсцях, а також Войтєха Студзїньського з Добромєля старшим канц. офіцїялом в Бїбєрї.

§ Іспит зрілїсти в самбїрській гімназії зложили слїдуючі Русини: Дємків Осип, Гамєрський Остап (з відзначєнєм), Ільницький Микола, Кобєрський Карло (з відзначєнєм), Колїстанський Лев, Матковський Василь, Носковський Адам, Паска Михайло (з відзнач.), Яворський Єрєнім, Хїмєк Пєтро. Один перєпав на ½ року, 3 відступлю.

Виходять у Львові що дня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплата і інсерати приймають у ЛЬВОВІ Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровського, М. С. Соколовського, П. С. Гасика, ч. 9; К. Бухтаб, ул. Кароля Людвіка ч. 28. — У ВІДНІ: М. Дукес, I. Wollzeile 9. P. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek, I. Wollzeile 11; Haasensteins & Vogler, Actien Gesellschaft, Karuthstrasse I. 18. У ФРАНКУРТУ і ГАМБУРГІ: М. Haasensteins & Vogler.

Реклама, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописи зберігаються за плату за поштовими настанками. — Рекламні листівки віддаються безкоштовно.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“
в Австрії: за границею:
на північ рік . . . 32 к. 44 корси
на південь рік . . . 16 „ 22 „
на місяць . . . 3 „ 70 с. 3 „ 70 с.
У Львові (без поштової пересилки):
на північ рік . . . 28 к. на південь рік . . . 14 к.
на чверть року . . . 7 „ на місяць . . . 34 с.
Поштові платежі коштують у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.
Оголошення зчитувати приймаються за 10 с.
на одну стрічку літерами або за 15 с. в рубриці „Місцеві“ по 60 с. — Поштова і телеграфна
оголошення коштують за 10 с. за стрічку.

Передплата і інсерати на літературні листівки у Львові.

Гроза повени.

Від чотирьох медієв спадають на наш край наче на біблійного многостраляного Йова чимраз страшніші допущення. Зразу літній мороз попарив і знищив огородину і ярину, як фасолі, горохи, бароболу, буряки, гречку і т. ін. Опісля градові тучі вибили і змішали з землею рілльничі плоди, а в додатку від неспокійних літ не було так багато жертв в людському житті і худобі від удару громів, не було так багато пожеж від грому, що цього року. При тім від трьох медієв нема погоди; рідко мине днина, щоб й по кілька разів не впадала злива, наче з обірваних хмар. Від тижня наспівують з усіх сторін вісти, що в ріках постійно піднімаєся вода. На заході Висли і притоки вже виступили з берегів. Так само й Сян і Дністер, як нам доносять, місцями позаливали вже прибережні поля, долини і сіножаті. Гірські потоки, не спиновані деревиною, спадають з голих гір і риють поля та поривають з собою покоси трави.

Мороз, тучі, зливи, гради знівечили всю людську працю і надію навіть там, де нема рік і потоків; повені заберуть весь статок хліборобський до нащадку там, де може не було морозу і градів.

І так пропала вся хліборобська праця, пропала вся надія на прожиток, на оплату податків і — звичайно — всіляких довгів і рат. А так гарно до недавня заповідала ся ся надія!

І чи нема вже ради на сю справді „красу“ недолю? Бож відомо, що рідко коли лучає ся у нас рік, щоб гради і повені або знов посуха, а з тим усім в додатку ще й пожежі не нівечили наш хліборобський край, котрий колись славив ся урожайністю та „молоком і медом“.

Були колись у нас ліси, а в них всіляка звірина, і зайці і серна і дикий медвідь і олень; а хлібороб обігнав ся і від дика та вовка і медведя і сам часом поживив ся м'ясом. Тепер пани ліси повирубували, а дикий і олень годують людською працею для своєї прихильності та ще й обганають ся від шкоди не дають спроможності. За те маємо майже щорічні повені і часті гради. Були колись і ріки, а в тих ріках риба, котрою християни бодай в лист міг поживити ся. Тепер бракло лісів, бракло і води в ріках, нема і риби. Але за те маємо славний рибарський закон, порожній в посуху русла і... повені в часі слоті або злив.

Отже маємо ловецький закон для охорони тої звірини, котру хіба для панської утіхи треба годувати шукуючи і... людською кривдою; маємо рибарський закон для охорони тої риби, котрої в сухих або нафтою чи чим иншим занецишених руслах дасть Біг. І бачимо, що оба ті закони береже ся з усякою строгістю, котру народ переплачує не раз навіть невинною кров'ю. Є мабуть також якийсь закон про охорону лісів; але тут уже бачимо цілком що иншого, бо ліси без вини і без перешкоди терять ся і в додатку вивозять ся з краю так, що в останніх часах навіть при будові мурованих домів уважають зельзо не тільки за тривкийший, але й за дешевший матеріал чим дерево.

Тим більшою і нагальшою оказує ся потреба регуляції рік і гірських потоків. Але хоч як Коло польське від літ домагає ся у правительстві без настанно „для добра краю“ енергичнішої акції в сій справі, то таки якось акція ся йде дуже ливно; видно, що є багато інших, пильніших „для добра краю“ справ, котрі мусять бути раніше поагрозжені, а регуляція рік може ждати. І певно, що є справні важніші і пильніші „для добра краю“, а в додатку такі, що не сягають до кишені ані державного ані краєвого фонду. Автентомія краєвої ради шкільної, польонізація шкіл і урядів, навіть громадської, реформа адміністрації краю в дусі краєвої автономії з одвічною намісником перед соймом — чияж те все не далеко важ-

нійше і пильніше „для добра краю“, чим регуляція рік? Чи за такі „народові“ здобутки, за санкцію таких краєвих законів не варто вже підждати і з регуляцією рік та з иншими такими річами, на котрі правительству не так легко роздобути гршні? А тимчасом регулює ся ріки бодай в західній Галичині; певно, що й там робота йде ливно і не заспокоює потреб краю, всеж таки вона поступає наперед. У східній Галичині наче ся вона енергично як тогді, коли Русини, гнані з рідної землі всіляким гнетом і нуждою, опиняють ся почасти за морем, а почасти під впливом польської автономії і школи, почують себе „Польками“, — одніми словом, коли в краю настане бажаний польськими верховодами лад і спокій. Тогді і закон про охорону лісів увійде в життя; тогді, надіється, подбає „край“ навіть о засіяне лісів на лугах і на зрубках давних лісів.

Алеж нам нема часу ждати. Поки польські верховоди охоловають із своїх гайлонських мрій, весь наш народ і його репрезентанти повинні енергично домагатися прискіпшення регуляції рік взагалі, а зокрема у східній Галичині, строгого береження закону про охорону лісів та пильної акції для засаджування нових лісів, придорожних дерев, забезпечування ярів і спадів зацями і т. ін.

Не можна вікниці заперечити, що багато могла би вліяти також ініціатива поодиноких громадян у своїх межах та дбала праця самих селян на власних полях. Але й в сій громадській та приватній акції міг би і повинен би „край“ чи то сойм взяти провіз у свої руки.

Польський „Katzenjammer“.

Декому здасть ся, що Польки, лягаючи по котом перед кількома російськими реакціонерами, учасниками праського з'їзду, Бог знає, який розумний крок політичний зробили, та так „підійшли“ Росію, як свого часу гр. Агенор Голухо-вський буцім-то підійшов Австрію. І справді така думка являє ся на перший погляд, на вид тих польських овацій і прийнять в честь кількох представників російського чорносотенства, оправданню. Тимчасом не треба дуже глибоко аналізувати стан: польсько-російських відносин, аби побачити, що порівняне з Голухо-вським і Австрією в приложено до Росії опертє на дуже хиткій основі, та що для приписування Полькам політичного розуму, виявленого ніби-то в прийнятих для чорносотенних гостій, також нема найменшої причини.

Між політикою Польків супротив Австрії і Росії заходять ось які ріжніці: Не польська суспільність першої половини XIX. століття падала ніць перед австрійською державністю і династією, благаючи помилування, а противно — австрійська династія в своїм державно-родовім інтересі майже від самого розділу Польщі захоплює ся коло польської суспільності, щоб її до себе прихилити та до себе привязати. Історичні матеріали і документи, видавані нашим Науковим Товариством ім. Шевченка та — хочби популярна політика розвідка Будзінського п. з. „Австрія чи Польща“ понад усякий сумнів, безсильними фактами і датоми доказують, що Австрія все пильно старала ся підобрити і притягнути до себе польський елемент в Галичині та віданем Русинів на поталу полонізації, здержуванем національного відродження Русинів заслужити собі на вдячність у польської суспільності. Яку тоді творила шляхта.

Сю політику диктувало Австрії оброщавенє на ненависть Польків до Росії, ненависть, котру Австрія задумувала політично використати, щоб створенем для Польків Піємонт в Галичині отворити перед австрійською династією вигляди на секундгенітуру в есентуальній відреставрації Польщі.

Скріпила ся та політика Австрії з погромом під Садовою 1866 року. Тоді австрійська династія раз на все втратила доступ до Німеччини і надію

на німецьке цїсарство. Серед того династія напружила свої сили на те, щоб при помочи Польків скріпити австрійську державу і своє становище в ній, та щоб значне польського елементу скріпити не тільки політично, а й етнічно і територіально коштом Русинів. Політика Голухо-вського та полонізація Галичини були результатом тих заходів, котрих почин вийшов від Австрії.

Інакше стоїть справа з польсько-російськими відносинами. Основана на 60-мільоновій великоруській масі російська держава, мимо всіх негач заграшничної політики, почуваєть ся сама в собі такою сильною, що не тільки не думає просити о прихильність Польків, а навпаки, брутально робить усе можливе, щоб здавити всякі проблески політичного руху серед них, кидаяє всякі можливі колоди під їх культурно-просвітні змагання та всіма можливими способами силкуєть ся згнобити Польків і відобрати їм надію на якінебудь політичні уступки. І в тій своїй польській політиці офіційна Росія має союзника в переважаної більшості державної думи, тої реакційної більшості, котрої членами є російські „гости“ у Львові. Притиснені Прусаками з заходу, загрожіні укр.-руським національним рухом від сходу, Польки знайшли ся в примусовім положенню. Мало того: їх обхопила розпука.

Саме ся розпука, а не якийсь вартій подиву політичний розум, кинув Польків перед ноги перших стрічних Росії. Повторяємо: перших стрічних, неуповноважених ніким, вибраних петербурзьким реакційним касино туристів на праський з'їзд і праську виставу... Перед тими туристами відбувають дефіляди найчильніші польські політики і репрезентанти польської культури, в їх честь відбувають ся торжественні бенкети, на їх руки складають ся молебні, прсьшеня, заяви капітуляції з національно-політичних стремлінь, — майже всі надії на будущність польського народу складають ся в руки панів Бобринських і Гіжицьких! А ті панове, ті петербурзькі туристи, на всі ті недвозначні чолобитні заяви з польського боку мають тільки загальну відповідь, котрої зміст усе той сам: вони „наліють ся що серед славянських народів прийде колись (!) до згоди“. Дальше ніж в капітуляційних заявах „без застерєжень“, ні пішли Польки, та дальше піти в здержливості й загальності, ніж пішли московські „путешественники“, — мабуть не можливо.

Одною-єдиною точкою, при котрій можна-б підозрівати наших панів Польків о якусь політичну хитрість у цілій тій параді, є справа галицької і холмської Русі, на котру Польки хотіли-б вибрати концесію — коли вже не від офіційної Росії, то бодай, тимчасом від Бобринського і Гіжицького. Що навіть при однодушності тих панів що-до того питання рахунок тут зроблений без господаря, се річ ясна.

Що навіть серед самої польської суспільності (про польських соціалістів уже й не говорити!) не всі одушевляють ся львівськими торжествами, подиктованими почутєм розпук і реїгнації, та що не польсько-російських пирях приходить потім, в доказ сього наводимо нижче змістну статтю „Kurjer a Lwow-skiego“ з вчорашнього дня, написану з приводу оваційного прийняття для петербурзьких гостей. Під заголовком „У містичній екстазі“ читаємо в „Kurjer“:

„Львів мав свою примху і слабість для російських реакціонерів. Посли, міські радні, віцепрезиденти міста і віцемершалок краю, члени краєвого ваділу і представники законодавчих корпорацій, люди думки і діла, зіїшли ся в готелі Жоржа, щоб привітати... кого?... кількох представників російської реакції.“

Сяла була — каже справозданє — прикрашена макатами й килимами. Але в тій салі були ще зовсім инші прикраси, були світліла і пам'ятники польської думки і польських почувань. Доволі згадати імя Балцера, того горючого світліла польської науки. Та поруч з ним люди з 1863. року представляли собою високо піднесену со-

борну вежу, в котрій містять ся всі живі пам'ятки наших почувань і змагань. Те, що для нас найдорожше, — скарб наших думок і почувань — ми розклали перед 3—4 гостями пана Маркова, Дудикевича і львівського російського віконсуля Гутовського, котрий також був на бенкеті... збрата.

„Перед тими найліпшими людьми Галичини (!!! — ред.) якийсь там генерал Владиміро-в, підфіцір прославленого Комарова та рівночасно шось в ролі майора від славянських обілів, розвивав нам тут, на львівським терені, теорію, що він є „одноплемінником“ Маркова та „соплеменником“ нас усіх.“

„Перед тими нашими найліпшими трудівниками на польській ниві „Істинні рускі люди“, з руками закривавленими від погромів, балакали про свободу, рівність і братерство. Ті самі люди, для котрих у Петербурзі навіть теперішнє російське правительствє є занадто ліберальне, котрі ждуть тільки на хвилю, щоб позбутися ся Століпін, — ті люди говорили про свої обовязки для Славянщини.“

„Що у Львові слухали тих панів — се доказ якоїсь неповної гіпнози. Однак болить нас, що до них Польки звертали ся з перлами думки і почувань, котрих марно розтрачувати не вільно.“

„Справді промовляли в якійсь містичній екстазі, в якійсь повній забуттю дійсності. Д-р Стеля Савіцький пригадав ті гарні хвилі, коли „шляхотні Росіяне помагали йому дістати ся до погстанських відділів“. Тільки-ж духові нащадки тих шляхотних Росіян, нові шляхотні Росіяне з російської думи, є тепер у в'язниці, куди їх відставлено серед олесків Владимірових, Бобринських та інших гостей пана Маркова.“

„Ті самі часописи, котрі подавати-муть промови, виголошені в готелі Жоржа у Львові, принесли також відомості про тюрениї правила, котрим підчинені тепер поруч Польків Ледницького і Петражицького — Росіяне в ролі Муромцева і цілого цвіту російської інтелігенції з першої думи. З тими людьми, котрі тепер є в тюрених мурах, з тими земцями, котрі перед трьома роками піднісли в Росії стіг бунту, Польки з російського забору радили ся в Москві. А нині Львів демократичний, найкрасіші сини Львова забувають про тих „шляхотних Росіян“ та з достойною ліпшою справі впертістю хотять у Владимірових і Бобринських, організаторах погромів і переслідувань, бачити представників російського народу.“

„Говоримо, що нам лежить на серці... Маємо право пригадати, що треба бути розумним скарбом нашого майна думок і почувань. На протїяймо долоні, котра на волюність присягала, в сторону російської реакції. Ніякої користі не збудуємо, а тільки введемо в блуд національну свідомість польських мас та політичну свідомість російської суспільності.“

„В кождім народі доконуєть ся поділ праці політичної. Не маємо наміру кидати осуд на тих, котрі вірять в політичну угоду, хоча б і ввели, звертаючи ся до політичної міродатних сфер.“

„Однак проти сього протестуємо, щоб ціле майно нації, її сили, скарб її почувань і традицій кидати на одну ставку. Коли отже має бути політика угоди, то най її ведуть в інтересі нації, а не в імені нації, і най вона ґрунтуєть ся на реальнім підкладі, а не на політичній каботині Владимірових і Бобринських, котрі поборювали партію народної свободи в Росії, полишімо їх природним союзникам, котрі їх вивели з петербурзьких нетрів у західно-європейський світ.“

Так пише „Kurjer Lwow-ski“. Є річню самої польської суспільності — розсудити, о скільки слова „Kurjer a Lwow-skiego“ відповідають вимогам, почуванням і достойнству національної польської чести.

Для нас має наведена стаття значінє, як при-зача деякого отверєзіння польської суспільності

Цр Іван Зілинський.

Професор Ватрослав Ягіч.

Два полуднево-славянські народи, Словінці і Хорвати, можуть бути горді, що видали з себе таких геніальних учених, як Микльосіч і Ягіч. Обом сим „патріархам славистики“ мають і Українці багато до завдання, бо оба вони займали ся в своїх творах питаннями про відрубність нашої мови від російської і з їх школи вийшов ряд старших і молодших дослідників нашої мови і літератури.

Тепер, коли Ягіч як 70-літній старець покидає катедру славистики на віденській університеті, яку обняв по своїх учителях Микльосічу, не від річи буде познакомити ширшу нашу суспільність бодай в кількох словах з життям і діяльністю найбільшого сучасного слависти, з котрого авторитетом числится ся не лишень славянський але і німецький учений світ.

Проф. Ягіч є Хорватом і уродив ся 6. липня 1838 в Вараждині. На віденській університеті студіював головню класичну філологію а при тім слухав з одушевленням славистичних викладів Микльосіча. По укінченню філософського факультету в р. 1860. став гімназійним учителем в Загребі і тут віддавав ся дальше цілою душею студіям славянських мов і літератури. Перша його праця під заг. „Jihoslavane“, що містить величезний, цінний матеріал, появилася в р. 1864. В часописі „Književnik“, що виходила від 1864—1866 р., виложив Ягіч в ряді статей розвідку рідної мови. В 1867 р. видав знамениту історію сербсько-хорватської літератури, яку на жаль довів лиш до XIV в.

Вже тоді здобув собі Ягіч своїми працями імя перворядного вченого і російська академія наук іменувала його в 1868 р. своїм членом кореспондентом а петербурзький університет іменував його в 1870 р. почесним доктором славян-

ської філології. Саме тоді зірвали ся в Хорватії політичні бурі і Ягіч постигала подібна судьба як недавно професорів загребського університету. Бан Раак, батько теперішнього хорватського бана, усунув Ягіча з посади. Вправді старано ся запевнити Ягічови егзистенцію кресавнем віцеканцеляріату при хорватській академії наук, але могочий дух Ягіча рвав ся на ширший горизонт, до центрів науки, щоб доповнити своє наукове оброщавенє. Се його горяче бажанє незадовго сповнило ся, бо в 1871 р. покликано його на катедру порівнювальних індоєвропейських мовознавств дослідів на університеті в Одесі, а рівночасно у ділено йому одніричній відпустки з заграничною stipendією в цілі доповненя студій з російської мови і санскриту.

Ягіч вибрав ся передовсім в Берлін, де розширив свій науковий світогляд, слухаючи викладів славного санскритиста Ал. Брехта Вебера, а віддавав ся крім сего під проводом Шляйхера студіям порівнювальних мовознавств дослідів. Аж по основнім научним підготовленню розпочав Ягіч свою професорську діяльність на університеті в рідній державі. В Одесі викладав Ягіч лиш через три роки. По перебутті тяжкої недуги і по утраті найстаршої доньки бажав Ягіч чим скорше покинути Одесу і тому прийняв дуже радо покликання новоствореної катедри славистики на університеті в Берліні.

Вже підчас побуту в Одесі настав в його стремліннях рішучий зворот. З класичного філолога і з порівнювального дослідника мов виробив ся Ягіч на слависта.

В Берліні викладав через 6 літ, оснував найповажніший досі в славистичній науці орган „Archiv für slavische Philologie“, що числится тепер 29 грубих томів. Через се став Ягіч відразу провідником в славянських наукових дослідях, хоч числив тоді ледви 38 літ. Недостатність жерел і брак славянської бібліографії ще й тепер дуже утруднює студіюване славянської філології, а давніше треба було довго напружувати ся, щоб з'орієнтувати ся і визнати ся в сій сильно роз-

роблений науці. Сю діймаючу недостачу усунув в більшій часті Ягіч оснуванем згаданого центрального органу для славистичних дослідів, де своїми великими працями і безлічно критичних заміток, повних бистрої думки і свідомості, безпастанно вказує дорогу і рішає спірні питання у всіх напругах научних дослідів.

Але учений той міри як Ягіч, що займає ся всіми галузями славянської філології, що слідить не лиш розвід славянських мов після строго научного методу, але і славянської літератури, етнографії, історії, а передовсім старає ся вияснити кождий момент в розвитку незвичайно важної нерувно-славянської мови і літератури, — не міг довго лишити ся в Берліні через діймаючий брак помічних наукових засобів. Він тужив за багатими зборами рукописів і бібліотеками російськими, в першій мірі петербурзькими.

Його мрії здійснили ся, коли в 1880 р. покликано його на університет в Петербурзі. Як професор славянських мов і літератури і член академії наук, розвинув там Ягіч широку діяльність. Передовсім заняв ся критичним виданем текстів найстаріших славянських пам'яток. Ще підчас побуту в Берліні видав він в 1879 р. „Codex glagoliticus Zographiensis“, але се скромне виданє навіть в приближенню не є так осяжне і гарне, як „Codex Marianus“, що появилася з великою студією Ягіча і обемистим глоссаром в Петербурзі 1883 р. Попри студіюване старих рукописів по бібліотеках і архівах і свої професорський заняття, видавав Ягіч дальше з незвичайною старанністю згаданий Archiv f. sl. Ph.

По шестилітнім побуті в Петербурзі, що мав великий вплив на його пізнійшу діяльність, вертає Ягіч в Австрію, щоб обійти катедру славистики по своїм улюбленим учителю Микльосічу у Відні. Аж тут у метрополії австрійських університетів, де стикають ся з собою дві культури — німецька і славянська, розвинув Ягіч всесторонню діяльність як професор, дослідник, організатор і посередник між світом німецьким і славянським.

Ягіч став не лиш достойним наслідником свого великого учителя, а в короткій часі перевищив його завдяки своїм незвичайним здібностям. Чого Микльосіч не вмів зробити на полі славистики, се доповнив Ягіч, а вправдажуючи в сю до недавня мало знану нау-у найновіші методи дослідів, поставив її на рівні з иншими новітніми лінгвістичними науками.

Всесгоранне знанє, незвичайна бистроумність, феноменальна пам'ять, молодечий запал і витривалість в праці, великий талант організаторський, строга обективність в научних дослідях, се головні прикмети того найздібнішого сучасного слависти. Ягіч не є спеціалістом в тім значінні, щоб обертат ся в малім крузі свого фізю. Своім великим духом обіймає він загально і вникає деталічно в цілі духово-історичне життя слав. народів, в їх мови, літератури, історію, етнографію і т. д. Всі ті галузи славянського знаня опрацював він в безчисленних творах, писаних в мові латинській, німецькій, російській і хорватській.

Його великі заслуги оцінили вже давно. Він є членом багатьох німецьких і всіх славянських академії наук, між ними почесним членом нашого Наукового Товариства ім. Шевченка, посілає багато ордерів заслуги рідних держав, є австрійським і російським радником двору, а в 1891 р. іменував його наш цїсар членом палати панів і надав йому особисте шляхетство.

Як професор, лишив Ягіч у кождого свого ученика найкрасіші спомини. Його викладів слухали не тільки слависти рідних народностей, але і германісти, романісти і класичні філологи. Найтрудніший виклад умів подати в так приступний і займаючий формі, переплітаючи його інтересними увагами і влучними дотепами, що слухачі й не стямали ся, коли минула година.

(Конець буде).

Хто злобний, для того статя „Kurjer-a“ представляє ще одно значіє. А саме тоді, коли „Kurjer“, — орган людців, плаче над потопітим польським достоїнством з приводу бенкетів для Бобринських, визначний член партії людців, д-р Грек, ангажує разом з трьома іншими членами львівськими Поляками ті бенкети, овації і пири в честь Бобринського, на котрі орган партії так обурюєть ся. Невже ся дволичність людців, се також признака тої безхарактерності польської політики, котрої теоретичний вислів подає той-же „Kurjer“ у наведений статі, говорячи про т. зв. технічний „поділ праці“ в національній політиці?

„Русское Слово“, московфільська газетка для баламучення наших селян, тільки те й робить, що обкидає усе, що українське, болотом найчорнішої клевети і найординарнішої лайки. Нема української інституції, нема одного дільнішого чоловіка в наших народних таборі, нема одного, хочби найпожиточнішого і найблагороднішого змагання нашого табору – яких на стовбях „Русского Слова“ не з’огиждено, не змішано з болотом, не представлено в найчорнішій світлі. наших полів відсуджено там від чести, розуму і серця для народу – представлено звичайними обманцями; наше духовенство „українських попиків-радикалов“, відсуджено від віри, моралі і від примітивного почуття любови до свого стада; нашу молодіж представлено там опришками; наші товариства польсько-жидівсько-прусських агентурами.

Представивши український табір в найчорніших красках, як „подлыхъ зрадниковъ“, що запродали ся Польщі, Жидамъ і Прусакамъ (оригінальна комбінація: Польща і Пруссія!), як крайніх ворогів Руси, автор сеї статі кінчить так:

1) дбати головню о самыхъ себе, стреми-
ти до самостоятельнаго развитія и ни-
где не поддерживать укра-
инцевъ ни ихъ институцій, бо
знаемъ, що тѣ украинскіи институціи основа-
ваны на сугубо Руси;

3) оминати українських адвокатів, лікарів, нотарів, купців і др. — бо они нашоу кervавицю дорываються маетковъ, и тѣми маетками насъ самыхъ поворуютъ. Въ тий цѣли наши издатели календарей не мають помѣшати списка украинскихъ лікарей, адвокатовъ и др. межи русскими;

5) за украинцевъ не ѡтдавати свои дочки, якъ также своихъ сынѡвъ не дружити съ украинками;

7) піддержувати всѣ русскіи институціи, газети и изданія, щобы тѣмъ способомъ причинитися до ихъ хорошого развитія ;

Дальше мы должны постараться о
основание русского асекура-
ційного Общества, а доки оно не

буде основано, асекуруватися в чешсьомъ асекураціиномъ Общ. „Славія“. Если мы точно исполнимъ тѣ всѣ наши обовязки, т. е. если мы нигде не будемъ поддерживать нашихъ враговъ украинцевъ, то они сами отъ себе сгинуть, бо ихъ жидавско-пруская служба не буде ихъ долго годувати. Враги наши переконаются скорѣ, що Русь не такъ легко можно сницити и сложати оружье — а тогда украинская служба нашимъ врагамъ буде скочена. Тогда нинѣшнии хѣбодатели украинцевъ копнуть ихъ отъ себе ногою, якъ подлыжъ рабѣвъ и тѣ, яко такіи, яко предатели св. Руси сойдутъ со свѣта такою смертію, якая ожидае каждого измѣнника“. Ось-яким кормомъ кормить „Руское Слово“ нашихъ селян. Не треба висянювати, що за демоміалізацію и одичіне ширять москвофіли тинь ромом серед гашого народу, в якого и так треба де дуже плекати почуте національної солідарности.

Москвофіли, ставучи на становищі національної відрубності від Русинів-Українців, провозить — як бачимо — свій принцип в найширшій другій з найбільше йдучою консеквенцією. „Бойтеся на все українське! Ліпший Жид чий Поляк, ніж Українець!“ — Отсе лароля москвофілів, яку вони вщиплюють народним масам. Ся дика, фанатична ненависть до українства йде так далеко, що москвофіли звизають своїх прихильників навіть не генити ся в українських родинях.

На сю деморалізуючу роботу наших „руссік“ треба нашому загалови звернути бистру увагу. Іні занадто легковажно сю кидливу роботу. А тимчасом їдь заші

Московській отруї треба протидіяти, аби вона не затроїла нашого народного тіла, наших мас, погубним цинізмом у відношенні до всього, що народіє. Спеціально-ж треба нашим людям в краю звернути пильну увагу на те, аби викинути „Русское Слово“ з селянських рук та щоби всюди заступила його українська людова преса, в першій ряді „Свобода“ і „Письмо з Провсвіти“.

По проголошенню скликання турецького парламенту видав султан нове „іраде“, яке знаменує дальший крок в привертанню конституційних відносин в Туреччині. Нове султанське „іраде“ з суботи обіймає амністію для політичних в'язнів, знесенє правсової цензури й тайної поліції. Точайніших вісток про далекосяглість постанов отсього нового „іраде“ ще не має, та турецька преса витає вже й надані полекші з незвичайним ентузіазмом. Введенє конституції — пишеть ся в царгородських часописах — означає скріпленє справедливости, свободи й довіря; тепер можуть Турки глядіти вже сьміло в будучину! Народ чох адлячність до султана за те, що дав йому свободу преси й особи; тепер вже ніхто не буде міг бути арештований без законної причини. Стамбул прибраний прапорами. Народ витає військо оваційно. До ільдізу наспівують раз-у-раз привітні денеші. В Константинополі відбуло ся в суботу по пол. величезне кільканиятисячне віче, якого учасники рушили відтак імпозантним походом з прапорами й музикою до Високої порти, де передано адреси з подякою великому везирови й другим міністрам. Усюди лунають оклики: „Палішагім чок яша!“ себто „Султан найживе довго!“ Радість запанувала й по других містах. А що найцікавійше, то те, що в Македонії, в тім кітлі ненависти, де різні й міжусобиці не переводили ся ні на хвилину, настав нараз супокій і братанє усього населеня. В Монастирі — як доносить атенська агенція — на вістку про проklamованє конституції уладжено величаву маніфестацію.

В Саррес відбулося як прокляжоване конституції перед 15-ти тисячним вічем. Духовенство було присутнє при сьому акті. По прочитаню іраде поцілували як взаімно грецький митрополит, турецький муфті і болгарський духовник, що викликали френетичні оплески серед товпи. Грецький митрополит виголосив до маніфестантіє промову, в якій висловив надію, що признана султаном конституція принесе народови мир і щастє. Народи, що досі між собою йшли прямо на ножі, братують ся, а віроісповідні начальники, що чимало причинювали ся до взаімної ворожнечі, тепер висилають спільно привітні депеші до султана. Загалом привернене конституції змінило прямо не до пізнання настрої турецького громадянства а особливо відмінно до непізнання македонські відносини.

Не обійшло ся при сих маніфестаціях і без іронії. Все гомонить охликами: Падішиям чок ша* і величає, великодушного султана за привернення конституції. дарма, що він заприсяжену собою конституцію з 1877 р, сам зловив та проти привернення теперішньої опирає ся до послідної хвили. Султан не привернув сам конституції, тільки мусів згодити ся на те, як і вже прокламували молодотурки. Султан стоїть перед своїми народами як побіжений і упокорений деспот. Спершу думано в Ільдізі, що заворушення в Македонії, се звичайна військова революта, яку можна заспокоїти способами, практикованими вже нераз. Правда, звертаю увагу й на те, що тут ховалося в гру також політичні моменти, та султан все таки думав, що до ладу дійдете ся через саму зміну в початковій військової управі — через те і пішов у відставку Різа-паша. Та що-раз тривожний вістки з Македонії про зростаючий молодотурецький рух розкрили султанови очі, що тут діло не з військовою ворохобнею, але з політичною революцією. Треба було зважати ся на нові способи, бо досі в Туреччині такої ситуації, яка запанувала тепер, ще не було. Молодотурки, з яких с'їм тисяч потягло по тюрмах, ширили потайно свою пропаганду між свідомим турецьким громадянством, так що воно в великій перевазі стало по боці конституціоналістів. Не помогла сітка шпівнів і донощиків — перед султаном ставала небезпека життя. Його обхопила така паніка, що перестав повірять палатній прислужі і не приймав нікого без револьвера в руці. І було чого лякати ся, бо за покликком віцеяйлора Нізізі-бея, що перед десяти днями підняв в Ресні прапор свободи на полі компанії війська, вставали що раз нові батальйони й регіменти; навіть дикі анатольські реди-ни не захотіли йти проти товаришів зброєю, що відійняли бобу за конституцію. 13-го захопив Ні-

ввійшли вору за константинопольський палац — біля коняк і військовий магазин в Старово над Хордський озером та утворив з мешканців того села комісію, що мала порядкувати всіми справами. Таку саму комісію установлено і в Хориді по других містах, а дотеперішні уряди сплинули своє урядоване. І так приступало до революціонерів одно македонське місто за другим. А найважливіше те, що до молодотурецького руху пристали й Альбанці, які добули зброю у молодотурків. З Ферісовіц вислали Альбанців до султана дельшу, в якім признають в нім свого володаря й заступника Магомета, та що вважають його своїм батьком, а себе дітьми, але... просять повернення конституційного ладу. Альбанські діти* визначили навіть своєму „батькові“ султани п'ятилицю — речинець, до якого мала бути надана конституція. Інакше загрожено вступленням а „дорогу енергійної боротьби за волю“. Ту вже не переливки, тож султан реконструював вси міністерську раду, іменуючи на ново великим везирем старого Саїда-пашу. Тепер вже стало певним, що в жите увидуть якісь реформи, а в надане конституції ніхто не довіряв. — Імчасом молодотурецькі провідники стали Македонії самі проголошувати конституцію на населене радо витола та яка мала давати їм підпору в зрештованій армії. Міністерська рада, на якій порішено остаточно припинення давньої конституції, трівала від 3 години до 11 вночі і була дуже бурлива. Султан до останньої хвилі не хотів згодити ся на конституцію, та Саїд-паша заявив йому без обмовок, що ситуація державна представляє ся так: Адринопольський корпус збунтований, константинопольський пригтовляє ся до походу на Константинопіль, Монастир в руках ребелянтів, а альбанські війська не хотять йти проти Молодотурів. Через те він не може запоручити безпеченства султанового жи-

І ось султан подав ся. В десять днів по виходу революції в реснянським гарнізоні добули малодотурки привернення конституції для краю. Здасть ся, що ніколи не обійшла ся боротьба за свободу так дешевою ціною як отсе в Туреччині — двох генералів, оден полковник, оден духовник і кількох військових низших ранг, отсе комплетна ліста останньої революції в Турції. Першим

приказом нового великого везира був зазив до провідника молодотурецького руху, Ніязі-бея, щоб він здав ся, інакше виступить ся проти него силою. Та не Ніязі-бей здав ся, тільки Саїд-паша, що мусів згодити ся на те, чого вимагав Ніязі-бей. Ніній один з провідників молодотурецького руху, Енвер-бей, без яку заходить до Гільмі-паша та цілуєть ся з ним перед народом. Молодотурки почувують себе побідниками на цілій лінії. При великій радості, яку викликало в молодотурецьких кругах привернене султаном конституції, чути декуди нуту сумніву і побоювань, щоб султан не захотів часом взяти лівою рукою те, що дав правою, себ-то щоб узискавши через проголошене конституції полекшу в скрутнім положенні, не повернути знов до самодержавного режиму, як се стало ся з конституцією Мідата-паші з 1877 р. Ії проголосив султан тільки на те, щоб спаралажувати тодішню конференцію європейських держав, які так, як ніній, напірали на переведення реформ в османський державі для забезпечення християнського населення. Скликане першого турецького парламенту було тільки маневром Мідата-паші, щоб заслонити ся перед Європою волею народної репрезентатції, без якої султаниво годі згодити ся на які небудь пропозиції Європи. Султана Абдуль Азіса, який не годив ся на пляни Мідата-паші, застронізовано а відтак найдено мертвим, а його наслідника Мурада V. стрінула з тої самої причини аналогічна доля, бо признано його хорим на умі і вкинено до в'язниці, де він і погіб. Тільки Абдуль Гамід пристав на конституцію, але скликавши ним в 1877 році парламент радив несповна рік — а відтак розпущено його на довгі часи, а самого Мідата-пашу покарав смертю, обжалувавши його за співучасть в замордованні Абдуль-Азіска. Певна річ, що швидко теперішня децизія султана в справі привернення конституції викликала у великій мірі акція європейських держав, які конче хотіли ушасливити Македонію своїми реформами, але нинішня ситуація зовсім не та що в 1876 р. Ніній за конституцією стоїть не кількох хитрих політиків, але народна маса. Конституцію виміг революційний рух, який розширив ся не лише в європейській Турції, але і в азізській ген від берегів Чорного моря, казавської й перської границі до Багдаду. Революціонери ждуть, аж султан почне дійсно вводити конституційний лад в життя, протягаючи теперішню здеморалізовану бюрократію та присерагуючі дійсно народну управу, інакше виступлять проти него з новою силою, особливо, що мають і оруже і військо — і симпатію всіх народів Туреччини. В першій мірі треба буде зреформувати ії саму конституцію. Мідата-паші, бо вона не зовсім відповідає вимогам нинішнього часу. Се треба сказати особливо про виборчу ординацію, після якої прим. пасивне право виборче має тільки той, хто вміє по турецьки читати і писати. Таких між християнським населенням майже нема зовсім, а не багато їх є і між неграмотним турецьким народом. Через те репрезентація народна зовсім не відповідала би волі народу. Се треба сказати особливо у відношенню до не-Турків, а з них в значній мірі складаєть ся населення Турції; в європейській Турції є на 6 міль. населення 1 1/2 міль. Турків, а в азізській на 17 мільонів населення є 10 міль. Турків. Крім сього муслім-е собі новий парламент добути розширене бюджетових прав, які досі є дуже обмежені.

Все те є квестією найближшої будучини, та до вчорашнього того дуже печує, то вже є фактом — що бачалка про „хорого чоловіка над Босфором“ належить нині до казок. З сим мусять особливо рахувати ся європейські держави, які так заходили ся над ратіваннем християнського населенія в Македонії. Саме в суботу розіслане європейським кабінетам англійсько-російський проєкт реформ, якінічений на з'їзді в Ревлі між царем Миколою II, і королем Едвардом VII. Телер всякі проєкти в Міршцегу і Ревлю пішли ад акта. Сама Турція не дана дати про себе, а інтриги європейських дипломатів, які лиш передумували над розділєм Туреччини, мусять сп. нити ся супроти того, що є лиш Македонія, а всі інші провінції Туреччини мають захити новим, вільним житєм. Суттєвіше прокламоване конституції в Туреччині дусло викликати квасну мабуть лиш про око радисті з заведення конституції в Туреччині, бо через неї ті всі три двори мусять зрезигувати з розширення своїх територій коштом розібраної Македонії.

Заведене конституції в Туреччині поведе за собою безперечно великі зміни в майбутній політиці на Балкані та повинно причинити ся до настання конституційного ладу також в Чорногорії — Боснії й Герцоговині. Довгі літа добувають ся населене окупованих країв конституційних крігів вободи, але віденські кріги без уявну повторюють, що воно ще до конституції не дозріло. Та дається ся, що тепер віденські кріги не остануть ся позаду султана та й собі подарують Боснякам конституцію. Д-р Горовіц, секційний шеф спільного міністерства скарбу, яке заряджує окупованими країями, інтерв'юваний в сій справі, висловив можливість установлення босанського союму, якого населене зачне сильніший домагати ся. Проти надання самоуправи для сих провинцій є перешкоди спільний міністер скарбу, бар. Бурая, він уявляє за поступовим ввведенням реформ. Але його ідей урядованя вже почислені, тож і його особиста думка повинна перестати бути міродатною в справі остаточного покінчення з абсолютною управою в Боснії й Герцоговині. Члени австрійської делегації — як зачувати — задумують ще в літі, перед скликанем делегацій, зібрати ся на окрему раду для обговорення справ окупованих країв, які вимагають тепер пильної уваги. С.-д. член делегації, пос. Немец, почав на днях інформаційну їздуку окупованих країв.

Посилайте латки на булову великої бурси

а школи Руського товариства педагогічного

(Допись з Бучача).

Не треба довго й широко над тим розводити ся, кілька заходів, кілька трудів і коштів му-
сти понести руські селяни, заким вспнуть для
своїї громади виборити народну школу. Знаємо
се аж надто добре, кілька при тім стратять вони
часу на всякі поїздки, то до староства, то до
шкільного інспектора, на вистоюване по панських
покоях і передпокоях. Ба, нераз пливуть літа за
літами, а руським селянам годі добити ся народ-
ної школи, бодай „одноклісєві“! В бучачькій
повіті кільканайять руських громад в довгій і
застійкій борбі о народну школу страатило вже
заставляю, що остаточно зможуть добути для
себе школу. І тому власне селяни тих громад,
щоб не виховувати своїх дітей в темноті як ба-
тько їх виховали, удержують та з влас-
ної кишені оплачують для них
приватних учителів, яких староство
від недавнього часу без найменшої причини почи-
нає випусковувати до місяця приналежності —
очевидно для того тільки, щоб хлопські діти й
надалі просвіти не бачили. Так приміром відста-
вила вже жандармерія приватного учителя з Ко-
смирна, Вол. Михайловича до Буянова коло Жи-
дичева.

Шкільний інспектор з Бучача, Заборянк, Русин з ролу, але тепер Поляк „z krwi i kości“, що-до шкільних справ повільне оруде в руках кс. промішного, селянам з Баранова, Костільник і інших руських громад, коли придуть звідати ся, що буде зі школою, відповідає, що : або нема в їх селах пригожого місця під шкільний будинок, або нема відповідних сил учительських. Все знайде він якусь причину, щобі тільки руських хлопів позбути ся і з нічим відправити їх доміє. Інакше годнак трапує п. Заборянк і взагалі шкільна власть тієї села, в яких більшість становить польське або українське населенє. Шкільні потреби таких громад заспокоє ся і полагоджує ся як найкортше, або се „da dobra ojczyzny“. Ось невеличкий присілок Бучача, Підлісьє, чисто мазурська колонія, віддалена від міста не цілий кілометр дороги, вже пятий рік має власну школу, з сего року вибудовано там новий, красний будинок шкільний для мазурських дітй. А село Баранів, що далеко більше від Підлісьє і віддалена від найближшої місцевости в околиці щось 5 км., не може ніяким місьотом добити ся народної школи — бо се чисто руська громада й нема в ній на лік латинника. Ззагалі всі села в бучацьким повіті о мішанім населеню, хочби найменші, хочби при виборах до сейму давали 2 або лиш 1 правоборця, всі вони мають власні одно- або двокласові школи — розуміє ся — з польським язиком викладовим. Зато руські громади, хоч числом свого населеня перевищують всякі мазурські колонії і присілки, мусять обходити ся без школи.

Скільки мені відомо, дуже а дуже мало є шкіл в бучацькій повіті, в котрих мовою викладовою є мова руська. Щоби ті школи з часом замкнути, починає краєва рада шкільна експонувати попри них рівнорядні класи з викладовим азімком польським. І так попри руські класи існують польські між иншими в Трибухівцях, Зубриці, а з днем 1. вересня 1908 р. заведені будуть в Нагоряній. В тій справі доручено власне на днях управителєви школи і представителєви місцевої ради шкільної слідуюче письмо:

...С. к. Rada szkolna okręgowa L. 1379. Buczacki 18. czerwca 1908. Do Rady szkolnej miejscowej w Nałęczowie. С. к. Rada szkolna krajowa reskryptem z dnia 23. maja br. L. 23107. postanowiła eksponować od 1. września br. jedną z czynnych klas nadetatowych przy tamtejszej szkole jak osobną klasę z językiem polskim wykładowym, o czym się Rada szkolna miejscowa zawiadamia. Przewodniczący С. к. Rada namiestnictwa Bernacki¹⁴.

Значайно галицькі власті свої безправні рішення чи розпорядження старають ся умотивувати безличинним брїханням, видуманим вислїдом ніколи не переведеного „сїдства“ або першим ліпшим параграфом, щоб таким чином бодай про людське око рішення ті видавали ся справедливими. В їм однак випадку так краса як і окружна рада шкільна не подали ніяких поводів рішення в своїм самовільнім розпорядженю; отже тим безличийшим більше протизаконним являє ся воно та глумить ся в цілї основї всяким законом і постановам.

По перше: краєва рада шкільна експонує в Нагорянці польську клясу без засагнення відповідних інформацій від громадського уряду а зовсім проти его волі; по друге: тим самим краєва шк. вкладає новий непотрібний тягар на громаду. Вправді селяни Нагорянки готові почесні ішли чим дотепер видати на школу, але лише оді, як вона з двояклясової буде перемінена в отирикасову—розуміє ся—на дальше з руською досю викладовою. Сего добивають ся вони вже від кількх літ, а кс. Громніцькі і інс. Зборяня гало їм відповідати: „Польську чотириклясову школу дамо вам, але руської школи, хоч сего громада домагаєть ся й отова понести получені з тим відповідні видатки, ольська ц. к. краєва рада шкільна отвори ти не оче, але проти волі тої громади вміє їй накидати цілком непотрібну польську клясу. І се має бути та справедливість, про котру запевнював нас ур. Божинський, обіймаючи уряд намісника, що буде нею однаково кермувати ся супроти обох наодностей зашешкуруючх Галичину. А він жеж як намісник Галичини є президентом краєвої ради шкільної!

Наші парламентарні посли повинні горячо
взяти ся сею справою та ужити всяких енергіч-
них заходів, щоб рішучо не допустити до отворе-
ння польської шляхи в Нагорянці. Навіть збаламу-
чені Орським і вигодовані його підсвинками латин-
ники не хочуть про ню чути.

Руська гімназія в Станиславові

Учеників було на початку року: в трьох від-
ділах I-ої класи 99, в трьох відділах II-ої класи
100, в двох відділах III-ої класи 69, разом 265 пу-
блицистичних учеників; в II. кл. був ще 1 приватист.
Через рік випустило: з I. кл. 14 учен., з II. кл.
учен., з III. кл. 6 учен., разом 28 учен., так що з
початком шк. року було 237 учен. публ. і 1 приват.

K.

них 23 дістало відзнач. степень, 151 перший ст., 26 другий ст., 8 третій ст., 28 призначено до поправного іспиту з 1 предмету, а 2 має здавати доповняючий іспит. Перепало отже до тепер близько 14 при.

Після занятя родичів було: 144 синів рішків, 25 священників, 13 урядників державних, 3 професорів серед. шкіл, 6 народних учителів, 1 син лікаря, 17 держ. слуг, 2 властителя більших реальних шкіл, 7 урядників і слуг громадських, 11 ремісників, 5 робітників, 3 купців, 1 син приват. урядника. Після місця замешкання родичів було: 30 зі Станіславова, 35 з повіта станіславівського, а інші з інших повітів Галичини. Найбільше було з повіта долинського (22), рогатинського (36) і томашівського (31). Після вирословідання було: 235 греко-католиків, 2 рим.-кат., а 1 мейсєвє віроісповідання. Всі признавалися до руської народності. Переважна частина учеників була в нормальнім віці, бо лиш 17 малі 16 літ, а 5 малі 17 літ. Шкільну оплату платили в 1 півр. 66 учнів, в II півр. 57 учнів.

На наукові средства признало міністерство надзвичайну дотацию 3,300 К, а власних фондів (вступні такси) мав заклад 97480 К. На шкільні завави положили ученики 251 К.

Наука польської мови була в 2-ох перших класах обов'язкова, в III кл. надобовязкова; науку побирали всі ученики. Гімнастика з браку салі не відбувала ся, але місто не улаштував фаховий учитель прогулянки і завави на вільнім воздуху раз на тиждень для кожної класи по 2 години. Записаних на гімнастику було 146 учнів, прочі незаписані брали участь в прогулянках і зававах після своєї волі під проводом одного з учителів. На рисунки учалося 38 уч., а на спів 82 уч. По фєрїях буде заведений для учеників курс столарства, токарства і інтрюлігаторства під проводом учителів тут. промислової школи, а крім того вибуде ся круголом і впровадїть ся науку францїзкої мови. Сталєзидо мав лиш оден ученик з фондациї ім. Спозарського в квоті 180 кор., і то давним дивом оден зі слабших учеників.

По фєрїях містити ся буде гімназия в новім будинку (прив. власність) при ул. Липовій ч. 44. Є се оден з найкращих будинків в Станіславові, а хто зна чи котра школа середня в Галичині буде мати ліпше поміщенє. В будинку буде газове освітленє, водопроводи і лазні для учеників, в подвір'ї кругольня і вєрстатї. Заклад буде числити 4 класи в 10 відділах.

і поплили тости на тему того, як піддурено Поляків, а проковтено Малоросів. Аж тут врізав в „русские“ вуза діссонамс — через вікна долинув до них сьвів „Не пора“ — „Ще не вмерла“. Же се послушав „русским“ настрій — але за вином сей інцидент якось забув ся. Та як „русские“ вишшли, щоб відіхати домів, стрінула їх неохидна овалія. Почули ся оклики „Ганьба чорній сотні!“ — а за тим поспівав ся град не конче свѣжих яєць. Гр. Бобринський, поплений в саму „лани-ту“, сховав ся чим скорше до позовки. І другі „русские“ виглядали вєвавом вельми... „жалко“. Одні з них пустились втїкати позовами, а другі втекли з Ставропілї другою брамою через улицю Підвале, відки їх знов забрали позова, замовлені у львівського погребового підприємця п. Курковського. На вид розпуджених „жубрів“ шиб староруської Ставропілї з розпудки потїскали а мурї зі злости аж пожовкли. Львівська поліція, що підчас самої демонстрації не інтервєнювала (мабуть через „зловонїє“) почала другого дня (вчєра) робити енергійну пошуканья за учасниками суботньої демонстрації. Тимчасом „русские“ вчєра о 6. год. рано, покинули Львів, та виїхали до Заболотця, де їм кацани будують дальше потомкінські села. З віди є в палїя прогукля до Дори і Яремча, щоб „русские“ могли по „яйцебїтїю“ трохи провітрити ся, а там через Коломию екскурсія до Чернівців і Сучави. Перед православним св. Іваном в Сучаві будуть православні истинно-русские мабуть каяти ся за те, що у Львові ради „польско-русского примирєня“ не побояли ся бути на богослужєнє в уніятськїх Успенськїх церквї... — Руські гімназїї на Буковині. Як довідуюсь з певного жєрєла, міністер скарбу згодив ся на розпочатє будови руської гімназїї в Кїмнани на державний кошт. Так само згодило ся правительство на кошти відкриття нової руської гімназїї у Виници з початком вєрєсна с. р.

— Брєхливїсть польських газет. В газетї „Wiek Nowy“ з 23. липня с. р. поміщено статю „Śladami Siczyńskiego“, в котрій сказано, що в селі Протєсах жидацького повіта У країнці знуцують ся дико над Жидом Туртєльтавом, замешкалим в тім селі, за се, що при послїднім виборѣх до парламенту віддав свій голос на польського кандидата. Отже в сїй справі дістаємо з добре поінформованого жєрєла таку інформацію: Село Протєси мені добре знанє. Константу отже, що в тім селі нема жадного У країнця крім свѣщенника о. Берездовського, учителя Кассарабі і дяка, а впрочім сама каца пия. самі прихильники того самого Грєждола, що то в Жидєвчї так лєстив ся Полякам. Дальше констатує, що не лиш Туртєльтав бови наробили шкоди мнїм „Українцї“, і то щось аж на 500 корон, хоч не знаю де, — бо сей Туртєльтав має лиш невеличкий кавалок города, — але самі кацани між собою, начїтавши ся чорносотенних поклїків, роблять собі взаїмно шкоди, а „Wiek Nowy“ звяз в оборону лиш самого Жидє. Супротив того статя в „Wiek-u Now-im“, повторєна відкат єсїм польськими, є просто брєхнє, обмеженою на те, щоби Жиди тим сильнїше держали ся польської поли і уважали ся „błaci mi ojczystego wuznania“. — Свїй.

— Перєври в почтовій комунїкації. Дирекція почт у Львові доносить: З приводу зв'язаня мосту під Півном почтова комунїкація з Косовом і Кутами через Коломию утруднена. На дорозі поміж Ясеновом горішнім, Жабєм і Устеріками комунїкація почтова від учора з приводу зв'язаня мостів перєрвана. Також комунїкація з Боринєю перєрвана.

— Для навішених градом і повіню. Президія намісництва виснагувала на запомоги для навішених повіню та иншими елемєментарними нещастями такі суми: для бєхєнського повіта 3,000 кор., бєжєського 3,000 кор., сянїцького 5,000 кор., ярославського 5,000 кор., перемисського 10,000 кор., хшанівського 12,500 кор., добромисльського 10,000 кор. і другу запомогу для громади Ющина в живєцькїм повіті, в квоті 5,000 кор.

— Наслїдки приморозків і градових туч. З Бучача пишуть нам: Вже в минулих роцї чимало натєрпіли ся хлїбороби з околиць Бучача нужди і голоду від неврєжєв: озимину, що під снігами обильними через зиму була випріла до чиста, треба було переорувати, а ярина з причини пізної вєсни не видавала тільки зерна, як перестїно кожного року видає. Не то, що не було що продати, а ще треба було жити і пшєніцї на насїє купити. В слїд за тим хлопська посїлїсть земельна єще в більшїй попалї довгї. Богато хлопів чекає ліцїтація, яка їм грозить з причини неплачєня доживних рат. Сєго року нужда сєлян зможе ся, в деяких сєлах грозить їм прямо економїчна руїна від шкїд з приморозків і градових туч. Ото в другій половинї червня так було нєраз похолодїло, що ярина, яка потребує припарків, головню кукурузу, фасолї, грєчки ї баряболї в частї або таки зовсїм в деяких сторонах повмєрзали. Коли сонцє відкат пригрїло, змєрзла кукуруза висохла, як дозріла серед пізної осєнї. Чого не знїчили приморозки, се витокв град або вимулили сильнї дощі, які ту в околицї вєд від двох тижнїх перєпадають. Градова туча в днях 15 і 16 липня, яка рєвночасно навістїла була цілий повіт, в деяких сєлах формально з болотом змішалася всякі плоди. В Каловбах хлопї гралями витягають змолочєне жито і инше збіжє з болота. З кукурузї лиш товчурї полишили ся, де були баряболї і грєчки, там слїду з них нема. Мєнше потерпіли від граду: Новосїлка язовєцька, Зубрєць, Вєрбїтин та ще кільканайцять громад. Обовязком краєвих властї є прийти в помїч нещасним сєлянам як найскорше, бо грозить їм страшна нужда. — К.

— Хабарництво в адмінїстрації. В р. 1906 укїнєна матурїстка п. М. Я., подала ся о посаду учительську в селі С. повіту старосамбірського, де її отєць парохом. Наданє посади залежало тут відключно від к. к. старости, бо инспектор шкільний, зваючи, що отєць компетентнї жє в неприяних відносинах з старостою, не хотїв собі старости наразити і від всього умив собі руки. Та ц. к. староста не з тих, щоби зробити щось за дармо. Скоро тільки згадана матурїстка внесла поданє о посаду, к. к. староста сєйчас пїслав свого фірмана до її вітїя, щоби сей йому продав фіру сїна. Грошїй очевидно не прислав, ані не питав ся на віть, яка ціна. Отєць кандидатки, зваючи дуже добре старосту, зрозумїв, якє се купно і що купно тут є тільки прєтекстом — тим більшє, що ніколи перед тим староста за сїном до нього не удавав ся — звєдї набрати фіру сїна і відослав старостї. Сїно зробило своє і на здивованє всїх компетентка дістала посаду. Нєлєжитости очевидно за сїно староста не відослав, та властїтелевнїяк було упоминати ся. Та з часом справа стала голосна і дійшла до відомостї аж самого намісника пок. гр. Потєцького. Від 12. цвєтїня 1908 р. був ц. к. староста Рїчї завїзаний до перєслуханя в тїй справі, але смєрть намісника перєпинїла дальше виконанє розпочатої дисциплїнарки. З уваги на те пос. д-р Стахура вїс в тїй справі інтєрєлюцію щє дня 5. мая с. р. Від того часу ми нає вже третїй мїсяц, намісництво до нинї щє

не зарядило нічого для справдїжєня факту, староста Рїчї кїпїть собі з всього і за сїно до нинї щє не залїтає, а в повіті говорять усі: „Голосно: в нашїм старостї того правда, хто дасть більшє“. — Факт говорить сам за себе. Рєфлексїї про хабарництво в галицькій адмінїстрації злишнї.

— Жєртви грому. В Рїковї золочїського повіта поразив грїм старшого віком сєлянїна і 13-літню дївчину, що сховали ся під високу топольку. Пораженє було легкє і завдяки скорїй помочи обоє вїздорювали. Недовго потїм в часї зливного дощу грїм ударив в стайню місєчного сєлянїна Тимотєя Ковалєва, прєдєр солом'яну крішю і вбив два конї на місцї, а третього легкє поразив і того удало ся відратувати.

— Під увагу нашим лікарїм. З рєчїнцєм до 15 сєрпня с. р. розписав відїл повітовий в Камінї струм. конкурс в цілі обсаджєня посади окружного лікаря в Ватковї новім. Бажаєм тамошнього населєня є від давна дістати лікаря, щїрого Русина. Завїтком Виткова нового, Полового і Юзефа, всї прочі місєвостї належачї до округа санїтарного, заселєні руським сєлянством, доволї свїдомі, лишєним тільки всякого проводу в просвїтній роботї. Юзефів — колонїя нїмєцька, а лишє Витків новий і Полове аж просять ся, щоб вєжє раз позбутїсь непершоєї опїки наших доморослїх „русских“. Лікар-Українець мїг би рївнож числити на колєнтєлю сєлянську з сумєжної Сокальщини. Народ тут інтєлїгентнїй, сєредно заможнїй. До 2 літ буде стайця залїзницї в Радєховї, віддалєним від Виткова неповних 12 км. Парох Українець. В мїсцї 4 кл. школа народна і торгівля кружка рїльничого.

— По катастрофі з носатиною в Чернівцях. Міністерство внутрїшних справ на підставі рїшеня найвїсшої санїтарної ради позволило отворити на ново досвїдову стайню для засобїх живнїости в Чернівцях, в якій скоїла ся звїсна катастрофа з бацилями носатїни. В лєбораторїї перевєдєно відповідну дєсїнфекцію, так що нема вже ніякої небезпєки дальшої зарази. Сам д-р Лїукш находїть ся у відєвськїм шпїтальї Франца-Йосїфа під обсервациєю, звїдки буде випущєний аж по трїмїсячній карантїні.

— З Бориславського пємєла. В ночї з 23. на 24. с. м. пожар закопу „Oil City“ — як доносить з Борислава — значно скріпив ся, бо земля, сїпана на заложєний залїзний дзвїн, почала звужувати огонь своїм перстєнем, наслїдком чого вершок дзвону вирвало і ропи і газї бїють в гору з такою самою силою, як перед тижнєм. Між гасїтелями настала безрадість, бо мусять тепєр придумати якийсь новий спосіб гашєня. Мїмо пожара видатнїсть закопу зовсїм не потерпіла. „Oil City“ дає денно 60 цїстерн ропи, отже скількість дуже велика, коли узглядїти, що чимало ропи паде жєртвою огню.

— Головний директор почт. „Grazer Tagblatt“ подав текст цїсарського розпоряджєня, що ознаєчує докладно компетенцію головного директора почт. На основї тої постанови міністер торговлі має на будучє улаштовувати почтово-тєлєграфїчні справи за посєредництвом головної дирекції, а не як досї самостїйно дорогою прєзидїальної канцєлярїї. Іменованє урядників почти і тєлєграфів до осьмої ранги полішєно головному директорови. Як доносить з Відня, нїмєцькі послї постановили розматїрїє як найскоршого зввєдєня згаданого розпоряджєня в житє як інтєрєсї почтового персоналу так в інтєрєсї нїмєцької національної справи.

— Рєнтгєновї вози в армії. З огляду що Рєнтгєновї знимки для вїйськової хїрургїї дуже важнї, австрїйськє міністерство вїйни, їдучи сїлами Прус, поручило фірмі Сїмєнс і Гальськє зладити спеціальнї вїз для перевєжєня апаратів для просвїтлюваня Рєнтгєновими промінїями. Пробнї, які роблєно у Відні, удали ся цілковито і незабаром вози Рєнтгєна вїйдуть в склад вїєкїпованя полєвих шпїтальїв при армії.

— Малий Саїд Нового великого вєзира Саїда-пашу, котрому приписують нову єру в турєцькій державі, характеризує одєн знавєць турєцької дипломатїї ось як: Саїд-паша, з прїзвїсськом „Кїчїк“ — малий (бо є малого зросту) має між всїми турєцькими державними мужами найбільшє значїнє. Тепєр султан покликєв його, щоб ратував державу і трон. Се старий і досвїдчєний чоловік. Стояв цілї дєсятїлїтїя на чолї рїжних справ. Іїстє разів був уже великим вєзиром. Родом з Ерзерум і прїйшов до Царгороду бїдним чоловіком. Із скромних житєвих відносин дївнїв ся з початком панованя Абдул-Гамїда перед 32 роками швидко до становища першого секретаря (баш кїяїтї, начальнїк писарїв) султана і в тім характерї, завдяки своему гарному письму, широкому образованню та енергїї сполучєній з проворностю, сповняв найтяжїші мїсїї і становився, а вкінцї був іменованїй великим вєзиром. Попри свою рїжноролну діяльність в державній службї находив сє щє час та охоту до публіцистичної діяльности, якою розпочав був свою карєру. Тим то його карєру влучно можна затїтуловати: Від журналіста до великого вєзира... Значїню Саїда сам султан вїдав найкращє свїдоцтво, покинувши його до найвїсших урядів і задав, підчас коли всї инші державнї мужї показали ся нездїбними опанувати зєврхнї та внутрїшнї крізи. Прїтїм для орієнтальної вїдчїности володаря характеристичнє, що султан сєбє давєв Саїдови дїмїсію, коли гадав, що небезпєка проминула. Бо ніколи радо не працюєв султан з Саїдом, що одиникий в державі не бояв ся султаної примхи і не ставєв ся о його ласку. При такім відношенню султана до бущого „ссадрасма“ (титул великого вєзира, значить: вїсокий дївгач тягарів) не дивнїця, що Саїд доволї надумуєв ся, заки шєстїй раз у пїзнїм віцї звяз „високий тягар“ на свої плєчї. Знаходить подібну ситуацію як тоді, коли впершє став великим вєзиром. Тодї, перед 80 роками, „малий“ Саїд мусїв борити ся з Мідгатом „великим“, за змаганям о свободу і конституцію, щоби всємогучому прїзидїковому молодотурків, що перемїнив Турєчину в рєпублику з султаном на чолї, відобрати властї і султана знову зробити абсолютним паном. І Саїд „малий“ побїдїв Мідгата „великого“, конституція та її творєць Мідгат щєзєли. Але не бавком Саїда заболїло, що служив абсолютизмови, і він пїзнаєв, що рєжїм самоволї і корупції вєдє державу в пропасть. Поволї він наєвнєв ся до ідєї Мідгата і як тільки став великим вєзиром, сам розпочав боротьбу з камарїлєю, щоб „сєравї“, палатї, відобрати ті права, які належєть ся „баш-алї“, вїсокій портї. В тїй боротьбї він всє утєвєв. Кожного разу, коли думаєв, що побїдїв камарїло, спотикаєв ся і падав. Раз, 1895 р. на віть прогнаню його вєжє по трєх тижнях з великого вєзирату. Тепєр знову всьо-султан, державя і нарід, порта, дипломатїя і ціла надія спочивєв на „малим“ Саїдї. А Саїд кожного разу є чесний та енергїйний, і строгий аж до несправдєливостї. Камарїля і урядникї Портї боять ся його чесностї, султан ненавидить його впертїсть і самосвїдомість. Раз зажадав султан кількє документів до перєглянєня. Саїд пїслав лишє копїї і заявив: „Оригінали остайот по давньому звичаю в портї!“ Іншим разом султан пїслав своїм улюблєним камердїнером Лїуфїєм, що відгравєв ролю справдїшного вїєсултана, великому вєзирови

Саїдови якєсь поручєнє і гадав, що зробить „малому“ чєстє таким високим пїсланцєм. Однєв Саїд Лїуфїя навіть не прїняв і звєлїв йому заявити: „Скажи ємїрови (цїсарєви), що великий вєзир зносить ся з ним лишє при помочи урядових особистостї, а не льокалї!“ До міністра марїнаркї Гасєна, котрий мїсто кораблїв для держави будувєв для сєбє палати, сказав Саїд перед всїми иншими міністрами: „Дорогий Гасєна, ти є злодїй!“ Раз збїдав Саїд в палатї султана міністра поліції Нїзім-пашу і сказав до него рїзким голосом: „Ти що тут робїш, паша єфєндї?“ — „Ємїр призначив мєнє до рапорту, величєство!“ — „Марш звїдїс!“ — крикнув Саїд сєрдито — мєнї, великому вєзирови, маєш рапортувати, султанови лишє я, великий вєзир, рапортує!“ Одним словом, Саїд хотїв не лишє улавити великого вєзира, але й бути ним, як сєго вимагає славна традиція османату, великим вєзиром, що між султаном і собою не терпить ніякої тїни. Щєстїй раз берє ся тепєр, вєжє як старєць, малий Саїд завєсти лад в турєцькій державі. Тепєр не ходить вєжє о гєгємонїю „баш-алї“ або „їлдіз-кїоску“, але о анархїю або лад, абсолютизм або конституцію, о житє або смєртє держави та народу.

— Дрїбнї вїстї. В Полївїях брїдського повіта отроїло ся грибами чєтєроє людїй, з котрих двє вєжє померло. — У Львові застрїлєв ся кадєт 15. п. п. Цавнєр з причини сєкєтури капїтана.

Опєвїстки:

Калєндєр. Завтра, вї второк: Волод. кн. руськ. (лат. Інокентїя папи). Позавтра, в сєреду: Атиногена смвч. (лат. Марти д.).

Авдєєвїчї: С. Е. Мїстр. Шєнтїцький в понєдїлок, вї второк, сєреду і пїтницю від год. 10 рано. — Експ. намісник вї второк, в сєреду і наїлїю від 12 год. в полуднє. — Консїсторськє сєсїя відбудєть ся в чєтвєр і суботу. — Вїсєрєвїлєнт краєвої шкільної ради і п. н. краєвї Інсїпєктор в сєреду і наїлїю від 12 год. в полуднє. — Вїсєрєвїлєнт краєв. лєкєсїй скарбу від дня від 18 год. в полуднє. — Прєзидїт вїсш. краєв. суду шодня крім вїсїтка від 12. год. в полуднє.

□ В читальнї „Просвїтї“ на жовк. передмїстїю у Львові відбудєть ся дня 2. сєрпня с. р. вєчєрок в пам'ятє Маркїяна Шашкєвича, в сполучєнню з відчитом л. Володїмира Дєчємїньського.

□ Вєлєкий український фєстїв в Жовквї дня 9. сєрпня уряджують тамошнї тов-а „Сокол“, „Зоря“ і „Просвїта“ при спївучастї „Сокола“ і „Зорї“ зі Львова.

□ З Дрогобича. В понєдїлок, дня 3. сєрпня о год. 1 в полуднє відбудєть в льокалї „Сїч“ в Дрогобичі довірочна нарада в важних справах, на яку зволєть прїбути усі тов. акадєміки дрогобичького повіта бєз вїмка. — Рївночасно прїгадуєть, що сєго дня о год. 8:30 вєчїр устроїмоє акадємічний раєт, об чїм вєжє було в „Дїлї“ згадка, на дохід „Сєлянської Бурси“ і просвїтнї цілі. Хто чєрєз ошїбку не одержав запрошеня, зволить навідатїсь в „Народній Торговлї“. Добровільнї датки прїсїмо слати на адресу: Мирон Кондрат, ст. прав, в Дрогобичі. — М. Кондрат голова акадємічного кружка і комїтєту равтового, Ф. Кухтїн, сєкрєтар.

Урядовї вїстї.

§ Іменованя. Львівський вїсшїй суд краєвий іменуєв конц. офіціальнїх з полішенїєм в дотєперїшних службових мїсцях канцїлїстїв: Каз. Домороського в Станїславові, Ів. Масюка в Борщєві, Лїуєв. Увольта в Півволочисках і Іос. Поспїлїша в Городку. — Міністер заграничних справ іменуєв двірських канцїлїстїв міністерїальнїх ІІ. кл. Романа Яштємбєца Цїоромського і Оттона Янкєвича Ясєнїча двірськими канцїлїстами міністерїальнїми І. кл.

Поручаєсь цукорню н. Василя ВІТІНЬСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє знамениті тісточка, чєвнїчки, медвїники і т. д.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Грєцькі стрєфи.

(Осипови Роздольському — присвятя).

I.

Дїоскорїдєс.

Мати-Спартанка на гробї сїнів.

Вїсім сїнів Дємєнєта пїсала у бїй з ворогамп, кости і сїх їх вїсьмюх крїє мотїла одна. Слїз Дємєнєта не знала. В жєлю промовїла тихо: „Спарто, сїнів моїх всїх в сьвіт аж тобї прївєла.

II.

Сафо.

Пїяцїнти.

Глянь, — рожеві гіяцїнти стїли... Помїж трєви головки їх впали... Вбралї зелєнь у червонї стрїлї... — Як жєж там цвєтам близькі смутки мої!

III.

Пїятю.

Старїючись, Лїїс жєртвує зеркало своє Афродїтї.

Я, що Гєлїяду цілу колїсь у погордї держала, (жати моєї дєнь в дєнь гурт коханцїв стрїлї) — Лїїс, зеркало Пафїї шлю. Нїнї в нього дївнїсь Годї мєнї, — а якою була, вєжє не побачу сєбє.

IV.

Артємартїос.

Се щє не звєть ся: любов.

Се щє не звєть ся: любов, коли добрє вдївнїв- [шїсь] в гарну дївчину яку, всєь ти огнем загорїш. Ти погану побач і най кров в тобї, братє, заграє жаром бажаня: всєь вік жити на лонї її. Се є правдїєвє коханя! Пїшна, чудова дївчина вродою вабїть усїх, хто розумїє красу.

V.

Дїонїзїос.

Дївчина і рожі.

Що-ж продаєш ти, дївчїно, що з рожами кошїк [трїмаєш?] Рожі? — Сєбє? — Говорї! — Може і рожі й [сєбє?..]

VI.

Пїоцїлїос.

Шмїнку, дївчїно — і мїд, воск і коси купуєш [ї зуби.]

За неабиякий грїш маєш цілїськє лицє!

VII.

Русїнус.

Бїдна жїнка.

Хто-ж так знуцєвєсь над тобою і нагу на вулицю [вїгнаєш?] Сєрдє він мав камїннє? Чи може був сє слїпєць? В хату вернув ся не в пору, застав тєбє з дру- [гїм?] Ах, — коли так — не журїсь! Роблять жє всї [так, як ти!] Є однак лубчик у тєбє, як муж із хати забрав ся, дєврї, нєвїсто, зазубнє, знов щє не впастї в бїду!

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 27 липня 1908.

Цїсар.

Ішль. (Т. К. Б.) Цїсар зложив вчєра о 8 год. рано парохозну Бургу о. д-ру Маєрови гратуляційну вїзїту.

Робїтнїчї домї на Угорщинї. Будапєшт. (Т. К. Б.) Урядовий днєвнїк оповїщує саякціонований закон про утворєнє робїтнїчїх дємів.

Конституція в Турєчїні. Константинопіль. (Т. К. Б.) Загальний ентузіязм вїбух аж вчєра, як всї часопїсї помістїли торжєствєннї статї. Відбули ся публічнї вїча, на котрих ухвалєно адреси з подякою для великого вєзира й усїх міністрїв. У цілій країні відбудуєть ся народний рух. Походи зі стїятами і музїкою трївали аж до 3. год. в ночї. На публічнїх площєх, у городах, перед казармами, публічними закладами і мешканьями достойнїків уладжєно овалїї, спївано турєцькїй гимн, підношєно оклики і молитви за султана. Той незвичайний ентузіязм грївав учора і нинї в цілїм мїстї. Всї манїфєстації відбули ся спокійно.

Константинопіль. (Т. К. Б.) Грєцька прєса корїстає зі свободи слова і оголошує політїчнї вїстї про македонські справи, в яких атакує Болгарїв.

Бїлгород. (Т. К. Б.) На вчєрашнїм засїданню скупштини вносєно інтєрєлюцію по поводї подїй в Турєчїні. Інтєрєлюянти запїтують, як становїть думає сєрєбськє правительствє занятї супроти тих подїй які є дуже важнї для Сєрбїї і сєрєбського населєня в Старїй Сєрбїї й Македонїї.

Льондон. (Т. К. Б.) „Times“ обговорює щє раз ситуацію в Турєчїні та каже, що єдиною можливою політїкою держав супроти нових вїдносїн будє — нємїшати ся і вїжидати. Молодотуркї повиннї стратити ся добути довірє Європи. Всї європєйські народи злучать ся, щоб погратулювати Молодотуркам, як вони вспїють зрєформувати Турєчїну. Султанови не будє так легкє врєгує цофвуги признаву конституцію.

Подїї в Персїї.

Мелангер.
Бджола.
З цвітів наживу беруча, чомуж ти до уст прилетіла?
Геліодори, бджоло, — мало тут цвітів в саді?
Ти нас певно, кохана, про Ерос ясного стріли
любі й болючі нераз вчти хотіла... Чи так?
Так, кохана, — ах, так! Та вертай ся, вішучко,
[скоренько!]
Те, що вішуеш нам ти, знаєм давно вже — самі!
IX.
Мелангер.
Зенофіла.
Глянь, вже левкої в городі заплели і білі нар-
циси —
гір високих краса: вони лілп цвітуть.
Навіть, чи бачиш, Зенофіло любя, чи бачиш?
(— вже й рожі,
цвітки найкрасші з усіх, — рожі втівають ся
(вже).
Гей та не тіште ся луки зелені, луки цвітисті!
Красше над всякий ваш чар личко Зенофіл є!
22. VII. 1908.
Переклад Остап Луцький.

Викази жертв.

Виказ жертв на будову руської бурси в Терехові (в коронах). Граф Юрій Баворовський 1000, п. Василь Бундз, складка 1620, коляда парохі Струсів 45, п. Павло Заяць і товариші 10, п. Григорій Родзоняк, складка 5540, коляда в Гуменській 5, п. Яків Дунак 50, п. Конкофер 040, о. Андрій Тимус 15, п. Теодор Панас 5, п. Михайло Сиротковський 1, п. Йосиф Ситник 50, п. Михайло Дичковський з Засидості 62, п. Михайло Дичковський з Хмельки 20, о. Петро Єзерський 8, п. Омелян Куліковський 20, п. Теофіл Томашевський 20, о. Іван Воляський 24, п. Петро Геркоперень 10, п. Лука Кубів 1, п. Василь Антонішин 1, п. Михайло Пінкас 1, п. Дмитро Гудима 1, п. Симеон Качорівський 1, п. Василь Кубів 1, п. Теодор Топорович 1, Каса "Поміч" в Терехові з зисків 1907. р. 1055'61, п. Станіслав Макаренчик 30, п. Іван Гарух 3, бл. п. Николай Зобірка записав 279'60, Читальня в Глещаві з пушки 4, Каса "Поміч" в Терехові з пушки 2960, п. Ольга Смельська з діточої льотерії 4, о. Юліан Борачок 1, п. Стефан Терешкевич 1, громада Хмелька 2486, о. Йосиф Ревакович 1240, о. Александр Коритко 20, Каса "Поміч" в Струсові з пушки 20, п. Николай Мороз 10, п. Александр Жаровський 50, "Сокіл" в Рівдянах 5'52, Каса в Рівдянах з пушки 2'56. — Всім Високоповажним П. Т. Жертводавцям щиро — Спаси-Біг. За комітет будови: Теофіл Томашевський голова, о. Зіновій Маркевич касир.

— На будову бурси "Руського тов. педагогічного" у Львові зложили даліше в місяці маю через львівського курзора (в коронах): Д-р Володимир Охримович 5, Михайло Іванець 2, Йосиф Максимович 2, Євген Величковський 2, Стефан Лотоцький 2, Петро Півовський 1, Денис Кучика 2, Роман Коначевич 0'20, Ярослав Колтунюк 1, — всі з "Дністра"; Михайло Русин 5, Йосиф Лукашевський 5, Володимир Мриглоцький 2, І. Матеїк

2, Вітольд Ільницький 2, о. Іларіон Паньківський 4, о. Жук 10, о. Дмитро Яремко 5, Мартин Вербицький 3, Володимир Вергановський 5, Теодор Рожанковський 5, Петро Скобельський 10, Іван Матіве 10, Іван Гофрик 4, Олександр Гошовський 2, Спіридон Бавковський 10, Никола Гринь 4, Іван Боднар 10, Атанас Заячківський 10, Григорій Зацерковний 2, Олександр Серотковський 5, Степана 3, д-р Михайло Корнелія 2, Юлій Савчак 2, Григорій Яблоновський 2, Володимир Козловський 4, Антін Костишин 4, Володимир Кузовський 1, Йосиф Мойсевич 2, Олександр Писецкий 1, Титко Ревакович 5, Євген Гарматій 5, Теодор Зубрицький 10, Григорій Івановський 10, Нестор Пшепорський 2, д-р Іван Брик 4, о. Касян Куницький 6, Іван Вахнянин 2, Яків Заяць 5, о. Олександр Малицький 5, о. Боцяк 3, Філімон Левіцький 10, Володимир Держирука 15, Е. Сиротинський 1, Михайло Сосенко 2, Василь Петелицький 5, Дембовський 5, о. Володимир Семків 4, о. Жолдак 5, д-р Святислав 6, о. Ярослав Левіцький 4, Амвросій Яновський 10, Осип Райнерович 10, К. Лучківський 2, Дудикевич 4, Ол. Кузьма 2, д-р Костя Левіцький 2, Герасимович 1, Василь Куцак 10, Володимир Стафінка 2, Лєонід 5, Григорій Пежанський 2, Дзерович 2, д-р Іван Мох 4, Іван Яремко, Глиняні 5, Андрій Балтарович 10, з Глинян: о. Павло Бачинський 5, Василь Цюнь 2, о. Стефан Ковалів 2, Стефан Гарбуз 2, Вікентій Батовський 2, Теодор Підлужний 2, Михайло Фарміга 2, Яків Шевчаківський 3, Іван Костинок 2, Михайло Підгородецький 2, Наталія Фіалковська 4, Григорій Туз 2, Василь Стецьків 2, о. Стеф. Височанський 5, о. Лев Абрисовський 2, о. Зубрицький з Яхторова 5, з Ляшох кор.: о. Коритко 1.50, Володимир Свистик 1, Михайло Балик 2, Філіп Пилипчук 1, о. Яків Краснопера з Підгайчик 2, Михайло Прудзевич з Глинян 2, з Вільшаниці: Семен Наливайко 5, Стефанія Галькевич 2, Святослав Біляк 2, Ярослава Торонська 3, Алексей Гофрик з Фирлівки 2, з Зборова: Олена Роговська 4, д-р Євген Вацик 5, Ольга Ляшківська 2, Петро Мосюк 2, з Збаража: Касян Редчук 2, о. Алексій Заячківський 5, Йосиф Ванькевич 2, Емілія Стрильбицька 2, Євген Білинський 2, А. Голейко 2, Олександр Гірка 1, Тов-о "Народний Дім" 50, Никола Заячківський 2, Іван Яремчук 2, д-р Стефан Бохенський 5, Єврон Білинський 3, о. Іван Бохенський з Красносельсь 5, Л. Корісевич з Іванчан 5, Матвій Шафранський з Іванчан 2, Никола Сковронський з Ігровиці 5, Йосиф Ситник з Малашовець 3, Єврон Ходоровський з Малашовець 3, о. Василь Пилипчук з Білоголова 4, зі Львова: Іван Гірус 0'60, Теоф. Барусевич 1, Ів. Маркевич 2, Мик. Книш 0'50, М. Коцько 0'20, І. Михалічок 0'20, Стефан Скоробогатий 1, Єврон Радловський 1, Струминський 1, Роман Вітушинський 0'50, Порфир Витвичий 2, Володимир Федусевич 1, о. Юліан Федусевич 2, В. Гофрик 1, Іларій Медвік 1, Охримович 2, Володимир Маер 1, Володислав Левіцький 1, Олекса Котис 1, Антін Строкон 1, Кульчицький 0'40, о. Йосиф Кишакевич 4, Корнеліо Зубрицький 2, Григорій Івановський 1, д-р Іван Ганкевич 1, Григорій Грозик 4, Ярослав Весоловський 1, Михайло Шишкевич 0'10, Йосиф Ласовський 1, Омелян Саввич 2, Францішок Маршалек 0'10, Осип Савич 1, Іван Вербаний 10, Теодор Левків 1, Іван

Лешага 1, Петро Козак 0'50, Тисовський 1, о. Бачинський 1, Левіцький 2, о. Мільницький 2, Андрій Баландюк і Дмитро Сенковський по 0'50, Кароль Беднарський, Антін Гладимовський, д-р Левіцький по 1, Сосновська і Сушкевич 2, Антін Престашевський 1, Лука Соколовський 1; з Глинян: Василь Тимняк 2, Василь Снядковський 2, Михайло Бунда 1, Самуель Гошеля 1, Дмитро Данило 1, Л. Гостинська 5, Йосиф Туз 1, Емілія Лотоцька 2, Ц. Глиньська 1; Іван Жмурко 1, з Перегонева 1, Пвах з Кривичів 2, о. Демчук з Словіти 1, Григорій Нос з Борткова 1, Северина Бегельке з Сквилюва 1; з Зборова: А. Кривоносик, А. Губецька по 1, Н. Н. 2, Сеферович 1; з Озірної: о. А. Танчаківський 3, Микола Кузьма 0'60, Л. Мінц 2, Філіп Берестецкий 2, Філіп Черник 1; о. Маріян Дорош з Збаража 2, Корнеліо Туряницький з Збаража 2, Стрильбицький з Збаража 2, Антін Гардецький з Збаража 1, о. Володимир Ігнатівич з Лубянки 0'60, Бергер з Ігровиці 0'50, о. Роман Ляндер з Залозець 1, Ляндерова 1, Марія Домбчевська в Залозці 0'80, Євген Мойсевич з Залозці 2, Дмитро Валяк 1, Мартин Мойсевич 5, Станіслав Дроздовський 2, Руська Каса Білоголова 2, о. М. Феденшин з Кудобичів 3, — через філію Руського товариства педагогічного в Тернополі зложили: Олекса Бойчун 8, Іван Боднар 15, Станіслав Чикалок 5, Панталеймон Чубатий 3, Роман Дмоховський 6, Савин Дубрак 2, Ізидор Голубович 6, Ярослав Грушкевич 4, Теодор Грабович 2, Вікентій Юськевич 6, Никола Янович 2, о. Платон Карпінський 12, о. Микола Конрад 2, Прохій Лукасевич 3, Мірон Лещинський 3, Євген Мандичевський 6, Ігнатій Мороз 6, Каролина Навроцька 3, о. Петро Патріло 3, Онуфрій Солтис 2, Роман Сосновський 6, Іван Сітинський 15, Теодор Сенік 3, Омелян Терлецький 6, Іван Топольницький 3, Володимир Вітошинський 12, Василь Харовський 3, збір учительський руської гімназії у Львові, а то: Андріанович 5, Андрюхович 1, о. С. Кархут 2, Кокорудз 5, д-р Копац 2, Ластовський 2, о. Лужницький 2, д-р Макарушка 5, Мартинюк 2, Мельник 5, Наливайко 2, Іларіон Огоновський 5, Петро Огоновський 5, Павлюк 2, д-р Пачовський 2, Сальо 5, Тершаковець 1, Цимрман 1, Кароль Чайківський 10, Янів 1, Юліан Левіцький 2, д-р Сушко 1, Безкровний 1; — через товариство педагогічне прислали: Громада Теляче 10, Ст. Рудницький Львів 4, о. А. Гавришак Львів 4, Маринювич у Відні 10, о. К. Федорович в Войславичах 18, Гая Данилович в Жовкві 10, Михайло Кліш в Сулятичах 10, Казимира Вороньова в Шавні 20, Юл. Гумецкий в Любелі 4, Павло Зобіт в Лощині 2, Микола Демчук в Будках 4, о. В. Масяк в Завалові від громадян 10, Телішевська в Бібрці 1, Василь Пастушин в Стрию 0'50.

До "Народної Гостиниці" пр. Хали для 27. VII. 1908. Марія Левіцька, Перемишль; Анна, Катерина і Іван Грегорицький Стрильче; Катерина Януш, Хохорів; Сильвестр Герасимович, Ленів; Кінаш Петро, Коросно; Гриць Хомяк, Гребені; Василь Фірман, Камінька струм; Василь Романішин, д-р Омелян Білинський, Липск; Дмитро Петрів, Гроденка; Антін Рудницький, Плавче велике; Николай Дембський, Козачівка; Роман Гуря, Півлохиска; Росе Фрац, Лемехівка; д-р Ярослав Олесницький, Дрогобич.

Торговельні вісти.

Будапешт 27.7. Ціна збіжжя.

Пшениця на жовтень	11:29 до 11:30
Жито на жовтень	9:49 до 9:50
Овес на жовтень	8:24 до 8:25
Кукуруза на серпень	7:44 до 7:45
на май 1909	7:17 до 7:18
Ріпак на серпень	16:30 до 16:40

Офери на пшеницю: мірні. Охота купна: мірна. Упокоблене: спокійне. Погода: хмарно.

Надіслане.
(За сю рубрику редакція не відповідає).
Кандидат адвокатури пошукує посади на провінції. Зголошення: Кандидат Н. Н. до Адміністрації "Діла". 981 4-6

Франц Йосиф Гірка воєнний лікар

Коперницький і Син

Оптики і механіки у Львові площа Галицька ч. 1.

(проти Валу Гіпотечного на плантажах площі Галицької поручають:

Барометри знерою по 7, 8, 10, 12, 16, 20, 24 К. Ляшкетівський по 12, 16, 24 і веште. Заразом поручаємо в найбільшій виборі окуляри, прикраси, лупи і всі інші акції прибори оптичні.

Роблять напроки погоджують се як найскорше і найдешевше.

Накладом Редакції "Діла" або "Свободи" вишлють:

Емілія Золі: Гроші, ціна 3 корони (з почт. 3-20 к.).
Гі де Мопсан: Сильна як смерть, переклад О. Пашкевича, ціна 1'50 кор. (з почт. 1'70 к.).
А. Чайковський: За сестрою: повідане з козацької старини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.).
Ол. Стороженко: Проклятий Марко, фантастична повість з часів Хмельниччини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.).
Євген Гребінка: Чайковський, повість з часів гетьманщини, ціна 60 сот. (з почт. 70 сот.).
А. Прус: Нітеві ідеали людини, переклад Крушельницький, ціна 30 сот. (з почт. 35 сот.).

Отсі книжки можна набути в Адміністрації "Діла" за попереднім надісланням всієї належної суми враз з почтовим. За поспішністю не виславляється. Адміністрація "Діла" Львів, Ринок ч. 10.

При закупні товарів просимо покликуватись на нашу часопись.

Адвокат п. Варивода в Стрию пошукує конціпіента в правом субстатуті під корисними умовами. 977 1-14

Студент прав і бухгалтер прайме лекцію на своїй рідній школі. Зголошувати ся: Василь Ваца, студ. прав в Тислівці, Каса задаткова "Віра" 978 2-8

Конціпіент прайме місце у адвоката у Львові або на провінції. Зголошувати ся: Іван Іванчук Краків, Підзамче 970 ч. 24, 1. пов. 2-5

Ріну стернянку білу, округлу по 3 кор. калі, добу 340 кор. вкладає Антін Калімович, Львів, площа Галицька. 955 5-10

Морелі етовані, щоденно свіжі рвані по 6 кат. окладено по 8-50 К. Якович, Грушка і сівки за 9'75 К. вкладає Л. АЛТНАВ, Заїс-989 шкис 13. 8-10

Іконостаси іконописні, щоденно свіжі рвані по 6 кат. окладено по 8-50 К. Якович, Грушка і сівки за 9'75 К. вкладає Л. АЛТНАВ, Заїс-989 шкис 13. 8-10

Земля на продажі! З мастиности Ячече, пов. рогатинського. Потрібні інформації уділяє канцелярія адвоката Д-ра Костя Левицького (Львів — Підвале ч. 7, П. пов.) або о. А. Пеленський Книгиничі. 964 3-8

Шукаю жінчину ідеальну, ної в віці 25 до 35 літ до парадного і господаря. В. К. poste restante Шостка у Львів-Стрий. 965 3-8

Ученик VI класу гімназії, час еррий. Вікомість М. Р. poste restante Трудоват п. п. Гоголєв. 965 3-8

В Інституті сьв. о. Николая у Львові (ул. Телятинська ч. 19) є опорожене місце настоятеля. Подана вносита можна до 15 серпня до Головного Відділу Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикотуська ч. 47. Першестество мають нежонаті учителі гімназійальні і уніатіві студенти філософії, а відтак вважаті люди з академічним образованием, що люблять молодіж і мають добру волю посвятити багато свого часу і енергії для виконання нашої суспільности добрих будучих громадян. Настоятель має обовязок вести педагогічний церковний нагляд і адміністрацію, а дістає за свій труд мешкане (одну комнату), світило, опал, услугу, і місячне винагороджене по умові. За комітет Інституту: Д-р Остап Макарушка голова комітету; о. Теод. Лемжовський контролор інституту. 969 1-8

Оповіщене.
Надзвичайні Загальні Збори Товариства: "Каса позичкова в Ольшаниці, стоваришене зареєстроване з обмеженою порукою" відбудуть ся дня 25 серпня 1908 о годіні 3-тій по полудні в льокалі стоваришеня, без огляду на число присутних членів, з слідуочим порядком денним:
1. Відкриття Зборів.
2. Відчитане протоколу з попередних загальних Зборів.
3. Зміна статута §§. 8, 11, 16 і 50.
4. Внесення членів.
Ольшаниця дня 25 липня 1908.
о. Йосиф Курманович Микола Данькович
місцепредседатель секретар. 974 1-3

Оголошене для хлброборів.
Довідуємо ся на жаль, що несовістні гандлярі штучними навозами в сей спосіб ошукують рільників, що накидують ему який небудь навіз, а розумієсь лихий, без вигляду на се чи він відповідний на річку чи ні. Щоб охороняти нашого рільника від такого визиску оголошуємо, що Спілка для господарства і торгівлі в Перемишлі зовсім дармо порадає кождому, який потрібний в навіз на его ріллі, належить тільки подати в приблизноу врякмети ріллі, а іменно, чи она легка чи тяжка, чи перемакальна чи ні, чи середно лиха чи зовсім лиха. Хто не хоче дати ся визискати, най користає з готовости поради нашого одногокого в тім роді Товариства Спілка для господарства і торгівлі в Перемишлі. 961 3-7

Працюйте і щадіть!
Товариство взаємного кредиту "ДНІСТЕР"
стваришене зареєстроване з обмеженою порукою у Львові,
приймає вкладади на книжочки щадінці на 4% уділяє позички на скрипти за інтиту-пацією на 6%; і сплату розкладає на 10 до 15 літ.
При 30 ратах пісиріхаль вносить рата амортизацій-на на капітал і відсотки 5 кор. 08 сот. від кождої 100 корон доплата.
Векслі приймають ся тільки 3-місячні з 3 підписами на 6% до 7%.
Членами можуть бути і повичку ді-стали тільки члени обезпечені більше літ в "Дністрі".
З зисків уділяв "Дністер" на публич-ні добродійні цілі квоту К. 45835.
Вкладади вносять 31/12 1907: К. 2,795.183
Позички уділені " " " 3,410.684
Уділ членівські " " " 234.398
Цінні папери " " " 130.452
Фонд резерв. і інші " " " 46.842
Льоначки " " " 182.206
Канцелярія Товариства при ул. Русь-кий ч. 20 отворені перед полуднем від 8 до 2 год. крім неділі і руських свят. 126

На руські школи!
Марія і телеграф Тов. Пе-т-ного можна дістати у всіх едках і в головних Відділ у Львові, ул. Сикотуська ч. 47.
В школі наша будучність

СВІТЛО ЦЕРКОВНЕ СТОЛОВЕ
охранено запортокованомо
маркою 8 153-7

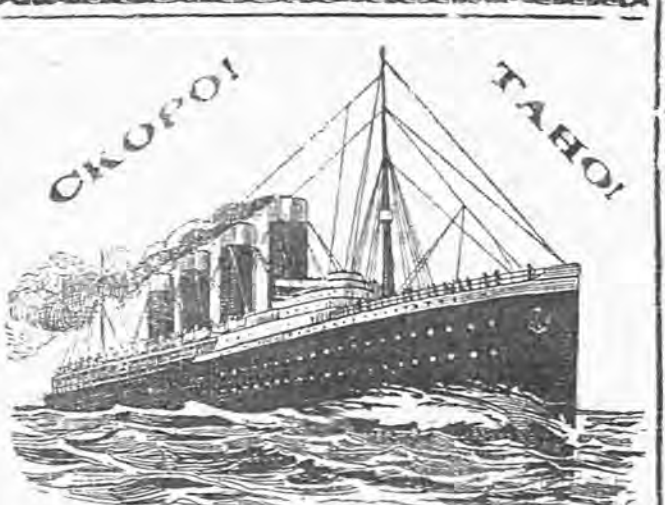
— М. Ц. Н. Т. —
порукає

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ

Світло се вкладає ся в двох родах по ціні 188 мор. і по 174 мор. за 100 кг. Для дер-жов 10% окуту.

Ціна розуміють ся зовно фабрика.

Передовсім просимо уважати, щоб не-да сміяти мала пак — М. Ц. Н. Т., бо інакше тале світло прирочає "Народна Торговля". Своя ціна і кривля!!!

До Америки океаном в 6 днів.
Переправа до КАНАДИ, Аргентини і Бразилії.
!Проч з визиском!
Русини! Жадайте безплатних поучень лиш від фірми

Б. КАРЛЬСБЕРГ в Гамбургу
V. KARLSBERG HAMBURG
Ferdinandstr. 15.

УЧИТЕЛЬ

популярно-наукова часопись педаго-гічна, орган Руського Товариства Пе-дагогічного, під редакцією Д-ра В. Шурата виходить два рази на місяць літ. 1 червня 1898 р. і коштує 6 мор. річно, з К. піврічно або 1 К. 50 с. квартально. Адреса редак-ції і адміністрації ул. Сикотуська ч. 47 у Львові.

Рільничча самопоміч
Перше краєве товариство взаємних обезпеченя жи-вого інвентаря (худоби) у Львові ул. сьв. Петра ч. 9. В липні 1908 р. (ч. I.) признано відшкодоване за упавші штуки слідуочим членам (десята серия виплат): 1) І. гр. Думінові Борковському з Городка н. Д. 2-3) Н. Чайковському з Луки (2 штуки). 4) І. Чайковському з Луки. 5) Т. Грошови з Замаретинова. 6) М. Грuberови з Буська. 7) П. Галайови з Замаретинова. 8) І. Кеслерови з Любінців. 9) І. Кадайови з Волощини. 10) Н. Майдерови з Коломиї. 11) М. Одинакови-Луцькому з Луки. 12) Ст. Медичному з Вуріянова. 13) Е. Ортинському з У-лячичі. 14) І. Одицькому з Завалі. 15) С. Пшеве-рови з Сьвірки 16) Н. Розенгауптові з Щепанова. 17) Ф. Равдуку з Букова. 18) Г. Ротштайнові з Бурканова. 19) А. Райсбергові з Котузова. 20) Б. Шенгавтові з Микунівця. 21) К. Стецькови з С-мьянівки. 22) В. Смаз з Цеперова. 23) Ф. Семено-веви з Коршова. 24) Б. Тиновцеві з Білини. 25) П. Теніцький з Калуса 26) М. Вальдмавові з Лисця. 27-28) Х. Цегягетови (за 2 шт.) зі Стрия. 29) В. Зайонцови з Бучача. 30-32) М. Грuberови і Вальховичи з Ядвиги (за 3 штуки). — Загальна су-ма виплачених відшкодовань вносить по нинішній день квоту 36578 корон.
У Львові дня 23 липня 1908.
976 1-1 Дирекция.

Розклад залізничних поїздів
важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	в ночі
Кракова	5:50	8:55*	1:30*	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40*	2:30*
Ратова	—	—	1:10	—	—
Підколички	7:30	12:00	2:15*	5:40	10:30
Черновель	8:07	—	2:05*	5:57	9:30
Черновель	—	—	—	6:40*	12:20*
Станіславова	—	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Остри	7:29	11:48	8:50	—	11:00
Пустомит	7:29	11:48	8:50	9:58*	11:00
Самбора	8:00	10:30	2:00	—	9:10*
Льбів	8:00	10:30	2:00	9:10	11:45*
Рави руської	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:36	1:15	5:00	9:35	10:10*
Вружач	7:10	10:05	1:45*	4:50	8:30
Вружач	8:15	12:40	8:27*	5:30*	9:35
Зимної води	8:50	7:25	1:10	5:45	9:50*

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	в ночі
Кракова	8:50	8:25*	2:45*	7:00*	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45*
Ратова	—	—	3:30	—	—
Підколички	8:30	10:40	2:16*	7:45	11:10
Черновель	8:10	9:25	3:28	—	10:38
Черновель	—	9:10	—	—	2:50
Станіславова	—	—	2:40	—	—
Коломиї	—	—	—	6:03	—
Остри	7:30	—	3:25	6:42	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	3:25	6:42	11:25
Самбора	8:00	9:05	4:00	—	10:45
Льбів	8:00	9:05	4:00	—	10:45
Рави руської	6:14	11:05	2:15*	4:00	10:45
Янова	6:58	9:15	1:25*	3:55	11:55
Вружач	7:01	11:05	3:30*	5:50	8:30*
Вружач	9:01	12:41*	8:45	7:10	11:55
Зимної води	8:50	—	8:30	7:35	11:55

ЗАМІТКА: Поспільні поїзди сьв. печатанні знаком * По-літи літчі ліній в неділі і святя знаком * — в неділі і святя літ 255 до 139 буквою — в неділі і святя літ 1/6 до 90/4 до двох буквою.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплату і інсерти приймають у Львові: Адміністрація „Діла“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, ул. Кінської 2; С. Соколовський, Пасаж Гасика 4; К. Бухтаб, ул. Карла Людвіка 4; 23. — У ВІДНІ: М. Дукес, І. Воллелле 9; F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek, I. Wellzeile 11; Haasenstein & Vogler, Adlon Gesellschaft, Karntnerstrasse 1. 18, у ФРАНКУРТИ і TAMSUPRI: M. Haasenstein & Vogler.

Редакція, Адміністрація і Експедиція Ринок ч. 10. — Рухомі агентства, себто не за попереднім застереженням. — Річні ціни на початку літа від порту.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „ДИЛО“

в Австрії: за границю: на місяць 33 к. на рік 330 к. на чверть року 77 к. на місяць 2 к. 70 с. у Львові (без поштової пересилки): на місяць 28 к. на рік 280 к. на чверть року 70 к. на місяць 2 к. 34 с. Поодинокі числа коштують у Львові 10 с., як провінція 12 с. Оголошення зазвичай приймаються до 20 с. за одну стрічку історично або за дві стрічки в рубриці „Місцеві“ до 60 с. — Подати і якіх оголошень чистота до 20 с. за стрічку.

Непередплата і налічення за історичні платні у Львові.

До тих, що на феріях.

Сімдесяти роки минулого століття були свідком, як цвіт російської (великоруської й української) інтелігенції, одушевленої найкращими ідеалами суспільної й політичної справедливості, перенятої свідомістю своїх обов'язків перед народною масою, захопленої бажанням і твердою постановою служити своєму народові, — кидав свої „інтелігентні“ заняття по університетах, бюрах, редакціях, учився якогось потрібного селянству ремесла та ливув на села, щоб жити з братом-мужиком та працювати великим і небезпечним трудом над піднесенням селянства сплатити йому бодай частину того довгу, що тягнеться на інтелігенцію за тяжку, криваву працю цілих хлопських поколінь.

Се був т. зв. народницький рух. Брутальна рука правительств задушила ці привили російської інтелігенції, темна мужицька маса іншої відчувала поміч інтелігента з міста, реальних успіхів народницький рух полишив дуже мало, — а про те він останеться для всіх віків і народів свіглим прикладом ідеалістичного розуміння народних обов'язків та безкорисного самопожертвування інтелігенції для „меншого брата“. Сей приклад так високий і недосяжний, що даром було-б мріяти про його наслідування, — тай з погляду суспільної практики і політичних умов у нашій країні приклад народницького „ходження в народ“ певно не встояв-би ся.

Тож, коли нині звертаємося до тих, що на феріях проживають у щоденних зносинах з нашим народом, то не маємо на меті проповідувати героїську самопожертву народників, а — держачись у рамках практичної можливості — ми бажали-б собі, щоб бодай дрібною окошечком племенного одушевлення російських закордонних ідеалістів заплонувалися звичливі, вакаційний побут нашої інтелігенції по наших селах.

Бо крім літніх ферій нема в році другої пори, коли-б значніша кількість нашої міської інтелігенції пробувала на селі. Щоб відсвятити ся від трудів і брудів міського життя, подають ся в ферію на село наші урядники й учителі з родинами, до рідних сіл повертаються наші університетські студенти та ученики середніх і інших міських шкіл. В деяких місцевостях маємо цілі колонії наших „місхувів“, та ледво, чи знайдеться в нас одне село, що не гостило-б у пору літню бодай одного-двох наших міських інтелігентів. Більшість сих „літників“ зв'язана з селом споминами дитячих літ і спільном крові, всі-ж вони зв'язані з нашим селом і нашим хлопством почутем національної єдності, співчуттям народної неволі, розумінням народної психіки. Чужинці завидують нашому народові той безпосередній близькості, що існує між нашим селянством і нашою інтелігенцією; в ній вони (приміром Буяк) добувають силу і одностійність нашого національного відродження. Наші національні противники й суперники, Поляки, силкують ся надолжити свою відсталість від села, вдаючись при всякій нагоді між нас селянство.

Особливо в часі літніх ферій наші села, головово підірвані, переповнені польською інтелігенцією з міст, котра улажує для селянства фестивалі, представлення, забави, засилює наші села польськими патріотичними і політичними брошурами, своїм коштом накидає на наших селян з деплачуванням польських політичних газеток та деморалізує, а навіть денационалізує наше мужицтво,

головано латинізму. Якби вже ніякі інші мотиви ширшої суспільно-політичної натури не спонукали нашої інтелігенції використати літні ферію на поглиблені і затіснені своїх зносин з селянством, то повинен би се зробити найпростіший мотив конкуренції з Поляками і протидіяння їх роботі.

На селі тепер, мінімально беручи, проживає коло п'яти тисяч української міської інтелігенції (старшої і молодшої). Ніхто не вимагає від тих відпочиваючих літників систематичної, планової, організаційної роботи; від них сподіємось тільки того, що в даних обставинах без надзвичайних коштів і зусиль можливе. І так:

Щоденні стрічі з селянами, розмови, відчити по читальнях, вечірники, представлення, ведені нашіми інтелігентами нехай селяни приймають, що між руським інтелігентом у місті і руським хлопом на селі існує тісна лунність і спільність національних інтересів. Як би брати рік навіть з егоїстичного становища руських місхувів, то живий їх контакт з селом має дуже практичне і наглядне пристосування; згадаємо тільки той фермент, котрий поствав у наших селах наслідком недавніх польських погромів проти руських інституцій у Львові, та котрий загрозив „взаємності“ спинив польських хуліганів перед далішим напастом руської людності у Львові. Та — не треба так далеко заходити, щоб признати яку велику вагу для народної справи мало би освідомлене наше селянство про національну єдність з міським руським населенням. Може та свідомість трохи підбадьорила нашого мужика, котрий в місті почував ся наскрізь чужим та заполоханим.

Се можна зробити без спеціального труду, серед щоденних стріч з селянством. Для прикладу далішої такої „роботи“ наведемо тут ще декілька точок, не претендуючи очевидно на вичерпане цілої „програми“ й усіх можливостей.

Без великого вкладу праці може наш інтелігент на феріях дати товчок, вказівки і інформації до заснованя сільської читальні, позичкової каси і крамничі.

Він може собі дозволити на дрібний (одно або дво-короновий) видаток на популярні брошури („Пресвіті“, „Дешевої бібліотеки“, видані „Народного Комітету“) та ними зацікавити селян та розбудити в них потребу лектури.

Таким-же невеликим коштом він може заперенумерувати такі на імя відповідного мужика „Свободу“, „Письмо з Пресвіті“ або иншу українську часопис та осягати розбурхати в ньому інтерес до політичних і національних справ і привчати його до політичної преси.

Тяжкий інтелігент зможе в москвофільським селі особистим тактом і представленням дієсного стану справи прихилити збаламучених „Руським Словом“ селян до народного ґрунту. На успішність таких заходів маємо сотки прикладів.

Заохочувати мужиків посилати дітей до шкіл, до гімназій, до реальних і промислових шкіл, про се також корисне діло, на яке не повинен забувати наш інтелігент на феріях; коли-ж він підготує бодай 2—3 хлопців до гімназії, то його намови дістануть — можна сказати — реальну підставу.

І більше є таких справ, котрі при добрій волі можна за ферію на селі здобути. Перед нами ще один місяць ферій: тож — не закладаймо рук, але використаємо їх не лише для себе, але й з користю для народного діла.

поінформовані, як сей великий вчений відноситься до нашого питання а недавно наші доморослі „астино руські“ політики дозволили собі в парламенті надіжати авторитету Ягіча для своїх політичних цілей, позволю собі в кількох словах пояснити його становище в сій справі.

„Політика не сміє мати нічого спільного з правдивою наукою“ повторяв все Ягіч своїм ученикам і він за високо себе цинить, щоб реґуляти на виводи наших „політичних філософів“. На лежну відправу дав їм в парламенті проф. Колеса в своїй промові 11 червня с. р.

Ягіч єсть великим ворогом національного шовінізму, найбільшу вагу кладе на об'єктивність в научних дослідках і сї погляди старав ся при кожній нагоді в семінарі і в приватних розговорах висвітлювати в своїх учениках. Як не робив він різниці між учениками чи то був Серб, Хорват чи Словенець, Чех чи Словак, Поляк, Українець чи Росіянин, всіх огортав тою самою батьківською любов'ю, — так само не лиш безсторонно але з великою прихильністю відносив ся до культурних змагань кожного славянського народу.

Питане відрубності нашої мови і літератури порушував Ягіч часто не лише в своїх друкованих творах починаючи від 1884 р. (пор. його „Чотири критико-палеографічні статті“ і т. д.) відтак дуже часто в поодиноких томах свого Archiv-u, але обговорював його основно і в своїх викладах, в семінарі і в приваті їх розговорах.

Він уважав фактом, що вже в Х. віці існувала різниця між південними а північними староруськими діалектами. Характеристичні прикмети української живої мови, що незаметно вкрадають ся до староруських пам'яток виходять в XI—XII. в. виступають в північних віках чим-раз яркіше і власне Ягічові маємо завдячити, що він сам вказав в своїх студіях на багато таких відрубних прикмет в південно руських пам'ятках і заохотив других до студювання історичного розвитку нашої мови.

На жаль у нас се поле ще мало оброблене; ціла маса рукописів південно-русского походження припадає пороком по бібліотеках і архівах, та жде на оброблене, а кількох їх не знаєш куди се по монастирях і церквах?.. Кілько разів порушено сю тему в семінарі, Ягіч все дуже нарікав, що

Польський „Katzenjammer“.

II. Немилий посмак розчарування та рефлексії по пражським з'їзді та по краківських і львівських бенкетах — у польської преси росте. По Nprzod-i, Głos-i, заговорив Kurjer Lwowski і — як наші читачі мали нагоду се читати — заговорив дуже болючо. Вчора-ж заговорило... Slowo Polskie, те саме Slowo, котрого божище, п. Дмовський, був головним репрезентантом Поляків у Празі — та заклало рішучий протест проти сей прострації львівських Поляків перед московськими чорносотенцями, якої вони доконали в бенкетовій сали готелю Жоржа.

Іменно під титулом „Niebakt polityczny“ вчорашнє Slowo Polskie, згадавши про промови Рутівського, Яля, Бальцера, в яких „жертвувано Росіян серця і союз Польщі“ — пише так:

„Годі не звернути уваги на високий нетаґет сего несмачного, а що більше! — несполітичного виступу. Через увесь час пражської конференції польська делеґація захоувала ся з можливо найбільшою резервою (но! не! ходити тут о сальвоване п. Дмовського — Red. „Діла“), бо тамила по перше, що російські делеґати не є повновласниками російського суспільства, а по друге те, що в королівстві шаліє під нинішню хвилю система найгіршого угніту. На маніфестоване любовних почувань до Росії нині не пора, коли Росія позмазує нам усе инше, тільки не любов. Тай не є річю гноблених пропонувати угоду, а тих, по чимі боці є перевага і сила. А як колись прийде до угоди з Росією, то будемо її робити не з „людьми тільки доброї волі“, а з людьми одвічальними, з представниками правительств. На всякий випадок се дуже далеко до того часу, в котрім не угоду з Росією будемо закінчувати, а коли буде можна бодай поважно говорити про угоду...“

„Вже те само повинно було наклонити п. Рутівського, щоб трохи був здержливіший в ораторській і маніфестатійній загоності якщо він з'орієнтував ся в політичній характері пражської конференції.“

Ціле значінє тої конференції лежить у тім, що показавши банкрутство старого панславизму, вона поставила Росію перед дилемою і або вона признає в своїх відносинах до інших славянських народів принципи свободи, рівності і братерства, або мусить зрезигнувати зі славянської політики.

Се річ Росії, її нації і правительства вивести тепер відповідні консеквенції. Наша річ є тільки ждати і не перешкаждати, щоб російський загал визів те саме закінчене з тої ситуації, яке вивела його делеґація в Празі.

П. Рутівський, як віцепрезидент міста, мав право як найбільш гостинно прийняти російських гостей, міг піднести тоаст на їх честь, як милих гостей, але він рішучо повинен був повздержатись від спрощування на той бенкет представників цілого краю а тим більше від політичних промов, від тоаствію союз з російським народом. Се тим паче, що польські делеґати з Галичини дали йому добрий приклад як найдалшої резерви в польсько-російських відносинах, не беручи навіть участи в довірочних переговорах польських делеґатів з Королівства з Росіянами в Празі. Тоді він не наразив би учасників бенкету на слухане деклярації п. Владимиrowa, що хоча він приїхав в гостину до своїх „одноплемінників“, то одначе ра-

до приймає гостину і в „соплемінників“ — Поляків.

„Ледво, чи уповажнені представники польського народу в російським таборі будуть вдячні п. Рутівському і Грекові за самозванче посередництво між польською суспільністю в Королівстві і Литві та народом російським, та за показуване на Львів, як на відповідну точку до закінчення угодного договору. Невже п. Рутівський не розуміє цілої небезпеки, якою для наших справ у російським таборі грозить показуване на Галичину, як на найвідповідніший терен до польсько-російської угоди?“

Перед сими закидами пробує боронити аранжерів польсько-російського бенкету в готелі Жоржа, орган магістратський (отже і д-ра Рутівського) — „Dziennik polski“. Оборона слаба — і змістом і авторитетом оборонця, бо звісно, що „Dziennik“ не репрезентує ніякої партії, а служить тому, хто йому дає хліб. (За те „кріпким“ є „Dziennik polski“ в лайках на Українців за суботнішу явшу демонстрацію перед редакцією „Галичанина“).

Вражінє протвержування з похміля не минуло і консервативної польської преси. Ось-так краківський „Czas“ з'орієнтував ся, що „не стане шкірка за виправу“, коли Поляки, не зиславши від Москві нічого, крім пустих платонічних фраз, роздратують лише даром весь німецький світ. „Czas“ занепокоєний дуже відзивами німецької, особливо відецької преси, про „польсько-російське братанє“ та в ч. 170, в статті „Przegląd koinu“ намагаєть ся переконати австрійських Німців, що се „братанє“ цілком не звертає ся против них, а лише против Прусаків. Мабуть і сам „Czas“ не вірить, аби його аргументація переконала когонебудь, а в першій раді тих, до кого адресована.

Також „Gazeta narodowa“, яка так симпатично відносилась до москвофілів, о скільки вони перебивали народну роботу України — як то кажуть — зачинає крутити носом. Не сподобало ся їй, що москвофіли грають роллю перед Бобринськими „господарів“ східної Галичини і Львова. Тут-же „господарями“ є лише... Поляки. Також не сподобало ся дуже „Gazet-i narodoj-i“ становище Дмовського, занятє ним в брошурі „Niemcy i Rosya, a kwestya polska“. — „Gazeta narodowa“ — орган польської шляхти на Руси — не може погодити ся з тим, аби ціною польсько-російської угоди була резигнація польської шляхти з „Litwy i Rusi“ (в межах Росії). І ми се дуже добре розуміємо.

Зрештою не дивота, що Поляки зачинає мучити побенкетовий Katzenjammer, коли російська преса не криєть ся з тим, що панове Бобринські є C-іє говорили лише... іменем власним.

Ось приміром „Петербургскія Відомости“ пишуть: „Треба нам розважити добре, де наші приятелі, а де вороги... Нам треба зірвати з Славянами з Австрії і Балкану, а натовість скріпити добрі відносини до Німців, які так само чесні і солідні в політиці, як і в комерції.“

Ще характеристичніша для настрою російських реакціонерів у відношеню до Поляків є стаття звісного „Кієвлянина“, котрий доси дуже симпатично відносив ся до всяких славянських комедій, улажуваних Глібовицьким і компанією („Кієвлянин“ се-ж pendant до „Галичанина“). Обговорюючи висше названу книжку Дмовського, той орган пише, що Поляки по неудачних зали-

Д-р Іван Зілинський.

Професор Ватрослав Ягіч.

(Конець).

Ще приємніше і скорше сходили час в основанім Ягічем славянським семінарі, що посідає тепер найбогатшу і найкраще обділану бібліотеку на цілу Славянщину і з котрого вишли майже всі молодші представники славянської філології. На засіданнях обговорювали ся найрізноманітніші питання, яких Ягіч ізза браку часу не міг порушити в своїх викладах і особливо тут вправляв він учеників в правдивий подив своєю незвичайною всесторонністю і величезним очитанєм. В инших семінарах пр. в германським, романським чи класичній філології мусів прелеґент принайменше тиждень перед відходом предігати свою працю професорові до рецензії. Ягіч звичайно навіть не знав, що коли і про що буде читати; обов'язком бібліотекаря було постарати ся, щоб всі засідання були заповнені відчитаними. Ягіч занятий все своїми працями не мав часу на такі дрібниці і приходив на засіданя без приготування з акрушом чистого паперу в руці. Мимо того, що відчити семінаріальні змінялись мов в калейдоскопі на найрізноманітніші теми з обґиґу граматики, історії літератури, славянської історії, етнографії і т. д., Ягіч мав все для кожного прелеґента так багато критичних уваг і цінних вказівок, що звичайно инші слухачі через брак часу не могли прийти до слова, або й не було вже що критикувати, бо Ягіч не лишив на прелеґенті сухої нитки.

Впрочім поводив ся Ягіч зі своїми учениками в семінарі і поза університетом як правдивий приятель молодіжці. В приватній розмові незвичайно симпатичний, дотепний, для кожного однаково ввічливий і прихильний, готов все служити чи порадою чи книжками зі своєї величезної приватної бібліотеки. З ним можна було поговорити зовсім в простій формі на всілякі теми, йому зовсім була чужа зарозумілість, надутість і неприступність, яку так часто стрічає ся у богато „великих людей“. Тому то не дивниця, що його всі ученики без різниці народності правдиво по синівськи любили і гляділи на него як на свого брата.

З огляду на се, що ширші круги нашої суспільності не знають докладно, або суть мильно

ми маємо так мало робітників на научній ниві, а звертаючи ся до присутних Українців. Часто повтаряв: „Алеж, мої панове, жален поважний і безсторонний чоловік не відмаже вашому народові прав до самостійності. Ваш амова посідає всі прикмети для окремішнього розвитку і лиш від вас самих, від вашої невинної праці зависить виказати світові на основі розслідування пам'яток, що ваша мова не инішня, що ріжниця між великоруською а малоруською мовою тягне ся мов червона нитка цілими століттями від перших початків письменства на Руси; але до сего треба праці, мольної праці і то не одного чоловіка.“

Коли по знесеню указу 1876 р. здавало ся, що в Росії настануть для нас кращі часи, Ягіч тим дуже тішив ся і в семінарі відізвав ся слідуєщими словами на адресу своїх учеників-Українців: „Тепер перенесе ся певно центр вашої культурної роботи зі Львова у Київ. Тому з повільною енергією до праці — ви, галицькі Русини, — щоб ви не дали завстигати ся вашим братам в Росії.“

Як вже висше згадано, єсть Ягіч одним з найдяльнійших дієсних членів віденської і петербурської Академії Наук і має так в Австрії як і в Росії рішачий голос на полі слявістики. Його то власне впливови треба завдячити прихильний настрій в петербурській Академії для нашої справи, що проявив ся найкраще в знаміні меморіалі з 1905 р. в справі знесення указу з 1876 р.

Ягіч слідить з великим занятєм за діяльністю нашого наукового товариства ім. Шевченка, а також інтересує ся живо нашим красивим письменством. В останніх часах звернув він бистру увагу на дуже мало оброблене у нас поле діалектологічних дослідів, що в модерній лінгвістиці грають незвичайно важну роллю. За його заходами одержав і пишучий сї стрічки в р. 1905 і 1906 матеріяльні підмоги з петербурської Академії Наук в цілі збирання нашого діалектологічного матеріялу на австрійській території, а українські говори в Росії слідить з припоручення Ягіча д. Тимченку.

Тепер працює Ягіч над виданням епопального твору п. зан. „Славянським Енциклопедією“, що має обняти цілу славянську філологію на ши-

рокий основі в один систем. В сїм видавничстві, що плянуване на 6 величезних томів, беруть участь майже всі сучасні славянські вчені. Доси появили ся три перші зошити. Як вже про се була в „Ділі“ недавно коротка згадка, прислав минавшого року проф. Ягічови для енциклопедії наш „великий приятель“, київський слявіст, Флоринський, на порученє петербурської Академії працю з обґиґу славянської етнографії. В ній, розуміє ся, признає самостійність Словакам, лужичним Сербам, Кашубам, лиш Українців старав ся змести з лиця землі і зчеркнув з своєї етнографічної карти. Коли Флоринський не хотів перебрати сї праці після уваг пороблених Ягічем, Ягіч відіслав їй для приватного його ужитку, а оброблене сї теми поручив Чехови, Нідерлову.

Супротив сего всякі поголоски про вороже становище Ягіча до самостійного розвитку нашого народу, мови і літератури, — поголоски, коль-портвані нашими москвофілами, які раді би надіжувати авторитету Ягіча на свою річ — не тільки цілком невірні, але навпаки, всі ученики його, старші і молодші, можуть посвідчити, що він відноситься до нашого руху вельми прихильно. Що йому не подобав ся у декотрих наших великих і малих вчених, то власне брак строгої об'єктивності в научних дослідках. Сей закид робив він вже покійному Огоновському за його „Studien auf dem Gebiete der ruthenischen Sprache“, але не тому наче б вважав наведені Огоновським аргументи і виводи несправдливими, лише за їх освітлене. Безсторонно наведені факти були би краще самі собою осгнули витичену цілю.

Проф. Ягіч, що мимо поважного віку заховав молодечу свіжість духа і одушевлене для праці, зрезигнував лише тому з так зв. почетного року на університеті, щоб мати свободну голову і більше вільного часу і щоб посвятити всі свої сили видаванню згаданой Енциклопедії, Archiv-u і викінченню инших инших зачатих праць.

Дай Боже, щоб він міг ще довго при кріпкім здоров'ю працювати на ниві славянської науки, а для нас Русинів-Українців щоб заховав і на будуче свою дотеперішню прихильність.

Меля пригадав світли часи карлівців та вказував на нерозривну єдність між церквою й народом а

вкінці звеличав сина Дон Карльоса, Дон Іама, якого їм аклямовано.

Проти органу карлістів „Corte de Guirizosa“ який помістив заяву пос. Мелі про Дон Іама під титулом „Муж якого нам треба“, заряджено карні дозгожене. Власти баскійсько-наварських провінцій не приважують великої ваги до сего руху та заявляють що його аранжиром ходить о те, щоб піддержати настрій своїх сторонників.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 28. липня 1908.

Повінь на Буковині.

Чернівці. (ТКБ.) В наслідок безпиринних дощів прибули ріки Черемош і Прут. Черемош зірвав більшу частину мостів у вижницькому повіті, а особливо ушкодив частинно великий міст між Вижницею й Кутами. Повітові дороги здебільша позавиані. Тор біля Вижницького значно ушкоджений. Село Слободія-Банилів в пов. Вашківці стоїть по часті під водою. Міст над Прутом під Чернівцями поки що не загрожений. Стан води вносить телер 3 метри 70 см. над зером.

Чернівці. (Т. К. Б.) Вода зірвала часті місць лазенко. На передмісті Калічанка треба було вночі дельокувати мешканців загрожених домів при асистенції війська. Серет і Сучава також грозять повінню. В сторожичній вода залила 5 домів. Місцевість Милешівці стоїть під водою; вода забрала там кілька хат.

Нові тайні совітники.

Відень. (ТКБ.) „Slawische Korr.“ довідуеться, що міністер Фідлер і Прашек бувають іменовані тайними совітниками; номінацію опублікує ся дия 18. серпня с. р.

Фалер в Ревлю.

Ревель. (ТКБ.) Вчора по полудни перебув сюди президент Фалер на палубі корабля „Verité“ в окруженні французької ескадри, витаний арматини салютами російської флотії. По привітаннях церемоніях, по представленні обох почетів, зложив Фалер цареві 10-хвилинну візиту на палубі „Standart-y“; відтак був цар на палубі „Verité“ та остав там через годину. Рівночасно відбули конференцію оба міністри справ заграничних ізовольських і Пішон.

Ревель. (ТКБ.) Цар Микола повитав президента Фалера на палубі „Standart-y“ щирим стиснем руки. Президент приїхав туди власним судном, прикрашеним червоним балдахіном.

Прип'яний лист.

Париж. (ТКБ.) З Лісабона доносять, що королівська родина одержала від короля Едварда листом, в якому король висловлює глибокий жал, що був лихо поінформований про події в Португалії за часів диктатури Франка; в протинийм случаю був би певно послужив своєю радою та не допустив до катастрофи.

Лісабона. (ТКБ.) Бюджетове справоздане на р. 1908/09 образує дефіцит на 1585 контос райсів. Є надія, що обі палати полагодають бюджет перед кінцем серпня.

НОВИНКИ.

— Похорон М. Дмитрієва. З Ярьсьок перевезено дия 22 с. м. тіло небіжчика Дмитрієва до Полтави. Вагон, де було тіло небіжчика, прибрано в зелену та вистелено українськими плахтами й килимами. Труна була вся укрита вінками. З залізничного двірця тіло перевезено в Стрітєвську церкву. Коло окружного суду по дорозі відправлено лютю, на яку виїхали всі бушів в суді члени магістратури й адвокати. Коло Стрітєвської церкви стріла сумну процесію з останками дорогої людини жінка небіжчика. У церкві на труну складено вінки з українськими й російськими написами від різних осіб та інституцій. „Дорогому незабвенному мужу й отцу отъ любящихъ жєны и дѣтєй“, „Незабутньому сьнові України і щирому громадянину від товариства Українців“, „Невси пушому поклонникови правди від осиротілого побратима“, „Дорогому товаришові Миколі Дмитрієві, вірному й кращому сьнові України, від тяжко-скорбящего „Рідного Краю“, „Незабутньому товаришеві по спільній праці від видавництва „Український Учитель“, „Вірному сьнові України, незабутньому Миколі Андрійовичу, від Харківських Українців, від „Хліборобів“, Харків, 9 липня, від „Хуторянства“, від „Радя“, „Дорогому, безвременно-псгбшему Н. А. Дмитрієву отъ полтавскихъ присяжныхъ повѣренныхъ и помощниковъ“, „Городскому гласному Н. Д. Дмитрієву отъ полтавского городского общественного управления“, „Горячему поборнику народного просвѣщенія отъ Общества взаимнаго вспомоществованія учащихъ“, „Общественному дѣятелю Николаю Андреевичу Дмитрієву отъ родительскаго комитета гимназій Шевелева“. Крім того кілька вінків положено з живих квіток. В 6 год. вечером сума процесія з церкви пішла до дому небіжчика, а потім повгом до міського кладовища, де коло 8 год. і поховано Мик. Ан. Тут сказано кілька ширих промов над сьвіжою могилою небіжчика. — (Радя).

— Що можна вичитати з урядових судових актів. Господар сід Борщева, Микола Пакуляк, вніс перед кількома місяцями до державної прокуратури в Тернополі донесене против Мендлі Любіньєра, обжаловуючи його о злочин обманства. Не можуть діждатися ся судового терміну згледно доходження в тій справі, вніс до державної надпрокуратури у Львові жалобу, в котрій жалуючись на проволочку, звичаєм добродушного і недосвідченого селянина висказав здогад, що „певно судия порозумів ся з Жидом і тому справа доси не полагоджена“. Се подане, якого він не підписав, видавши йому якийсь, невідомий йому з назвиска, писар. Наслідок був такий, що Пакуляк потягнуто до судової відповідальности о клевету, а що не знав сказати, хто писав жалобу, зазвужено його на місяць арешту. Та поминаючи все те, хочемо з иншого боку звернути увагу на спосіб полагодження і кримінованої жалоби, внесеної до надпрокуратури. Находячи на вій таку дописку, зроблену очевидно в суді: „Українсько-байдмацький поєиск з за ріоту wzajemnego z anonimów i nietykalności poselskiej. Potomki złodziejsko-złodziejskiej nasy, tchórzki podły! wyłaz zła plotu, odsłój swoję chamską mordę i stań do otwartej uczciwej walki! Ale taka walka obca jest tobie i całej hordzie, do której należysz!“ Се слова відписані дословно з урядового документу, а ким написані, можна легко здогадатися. Для точнішої інформації додамо, що дотичні акти знаходять ся тепер під знаком Vt. 887/4 в окружний суд в Тернополі. Що з тим фактом зробить тепер президент д-р Тхорницький, не знаємо, але наші посли нехай собі затиляють, що польські суди називають на урядових документах руський наріч „złodziejsko-złodziejsko-nasy-o“ і „hord-o-o“. Се важке для характеристики на строю навіть польських судів супроти Русинів, коли на всі руські жалоби в парламенті і прест Польки відповідають однозвучно: Nieprawda! traktujemy Rusinów na równi ze sobą! Колиж Польск судия, котрого прикметою повинна бути об-

ективність, палає такою ненавистю до руського народа, то що говорить про инших Польків. Нехай-же не нарікають, що стрічають ся з боку руського загалу також лише з ненавистю і заслуженою погордою. — Н. Н.

— Номен омен. З приводу повені в Осьвенцім з'явив ся минулої п'ятниці в тім місті посол Добія, звисний в парламенті авантюристик, визначуваний польським колом до перебування бесід руським послам. Своім звичаєм пос. Добія став розбивати ся по осьвенцімських кнайпах і пробувати степені міцноти алькоголю. Якійсь подорожний, знаючий малу його інтелігенцію та одним словом нездалість на посла, висказав голосно кілька своїх заміток в тім напрямі, але й не стямив ся, коли від посла дістав два рази кулаком. Не знав видко, що посол не даром називається ся „Добія“ і відіграє в польським колі ролю анти-русського поспішника. Справа пішла очевидаю перед суд, і ходить тепер лише о се, чи парламент видасть судови свого „зайбюка“.

— Повінь на Буковині. В Чернівцях знищала повінь купиле заведе, уладжене коштом 200.000 корон. Вода прибуває далше, бо дощі падають без вичину. Околиці Чернівців наїстила тепер повінь вдруге в сім місяці. Богато будинків грозить упадком, з Вижницького доносять, що міст на Черемоші, що лучить Вижницю з Кутами, довгий на кількадесят метрів, завалив ся. Богато худоби утонуло. В Кіличині убив грим жєнщини, що неслася на руках лютину, котра також погинула. В Неполовичках вода зірвала міст на Пруті.

— Про катастрофу на Черемоші пишуть нам з Кут з вчашною датою: Наслідком довгих і беззастанних злив, які у нас від кількох тижнів тривали, підніс ся наш Черемош вчаша в полудня (в неділю) понад стан найбільших своїх повінь. Вечером спливно на мості між Кутами а Вижницею задля грізної небезпеки всю комунікацію, пішу і дозволу. Розбурхані фії підносились що раз більше, несучи з страшною силою зірвані сплави і ковбки, і ударяючи ними о береги і міст. Вночі о 11 год. досягнула вода майже верху моста, а здабав спираючись о міст і ударяючи в него з великим гуком, урвали значну його часті від сторони Кут. Вид страшний, якого найстарші люди не тямлять. Розшиліла вода садить величезними філами, несе гупульські колиби, сплави та всяке дерево, перервала всякі тами на млинівках і відногах, переступила найвищі береги і розлялась широко по всій над-черемошській долині, затоплюючи городи, поля і хати. Шкоди величезні, а в добавок телеграфують з горів (з Устерік), що вода має прибути нині ще більша. Горі від Кут залила вода або і зосім зірвала многі облази (дороги ведучі понад ріку), які від Тулева, під Сокильським і в многах ріжних місцях, і перервала на довгий час всяку комунікацію. Жандармський рапорт прийшов нині вже не дорогою, але через Сокильський верх. Що будуть діяти там літники, Бог знає. — Зі всіх боків доносять о зірванню безліч мостів. З більших мостів забрало міст в Вашківцях на Пруті, в Пістині, і мало ушкодило в Заболотові. В Вижницькому знищено значну часті льокальної залізничної ведучої з двірця до тартаку. Говорять також о залізничних шин кох Банилова; однак звідси добачуємо, що поїзди між Вижницею і Неполовичками курсують. Многі вісти з сїєї страшної катастрофи еше не дійшли до нас. Комунікація Кут перервана на всі сторони. Нині не одержимо ніякої пошти, а завтра маємо ще надію на сполучення з Заболотовом. І треба буде часу, заки те все поладнає ся. Ще одно щасте, що нині вибралося вже на погоду. — А. С.

— Для потерпілих від елементарних нещастя. Намісник д-р Божинський — як доносять польські газети — старість ся выхлупотати більші кредити для тих, що потерпіли від послідних градів, туч і повеней. В тій справі має конферувати також д-р Гломбінський з президентом міністрів, бар. Бекер.

— О права громади. З Кобиловоског теребовельського повіта пишуть нам: По численних інтернаціях в державній раді та по многах чолоніях у можних сьвіта сего вымогли ми то, що кілька разів вибрану громадську старшину затверджено. Щоби в селі не було порядку та щоби була причина надати комісаря для громади, намовили деякі панки зі староства та повітового виділу 9 радних латинників і одного Русина, що сьвою честь подопав і окрив п'ятном зради цілий свій рід, до резинації. Вони й справді зрезинували в старостві і свою резинацію власноручно підписали. По сім минуло два роки, а в селі урядували далше п'яниця негодять і іскушитель писар. Однак наших ворогів завела надія. Посол д-р Колесса пильнував нашої справи а крім того маршалок повітовий гр. Баворовський доложив своїх старань, щоби неправді та кривді положити кінець. В самі Зелени сьвіта прийшло зі староства повідомлене, що громадську старшину затверджено. В кілька днів опісля прибуло знов запитане, чи громадська рада резинацію латинників приймає. Рада поступила після § 25. громад. закона і резинацію їх прийняла і в їх місце покликала рада заступників та розписала доповнюючий вибір. Староство зміркувало, що перечислило ся (свої надії покладало воно на писаря Терлецького, що він перепачує ухвалу, пущивши блахмана в очі); воно старість ся назад своїх любимців влзнути до ради. В тій цілі дає устні припроучення, картєжє віята, а навіть (гізнь телевіз) приїхав пан комісар, щоби примирити обі сторони. Колиж рада не відбула ся задля браку комплекту а комісар поїхав назад з нічим, то тепер страшать, що поїде до намісництва, представити цілу справу, розв'язав раду і надать комісаря. Однак так хитра робота комісара не удасть ся. Ми застрашати ся не дамо, а при своїм будемо і далше стояти. Боролі ся ми о нову раду і старшину та виборили, а тепер будемо пильнувати здобутих позицій. Може бути, що деяким „секретажам“ був би на руку комісар, бо маса лишила би ся далше в їх руках а разом з нею і дієти. — Громадяни.

— Регуляція Бистриці. Над солотинською і надвірнянською Бистрицею бавила минулої тижня комісія, зложена з урядників міністеріальних, намісництва і краєвого виділу. Комісія, котрій товаришували також урядники із станиславської управи регуляції Бистриці, найшла стан і поступ робіт зовсім вдоволяючим.

— Викрадена черниця. Яквих 6 до 7 верст від Ташкенту стоїть жіночий монастир. Сими днями одна з черниць, Ніна Софронова, полокала шмагє на річці Альтаніці. Нараз з корців вискочили якісь невідомі люди і ва очих инших черниць вхопили Софронову, зв'язали її, накинули на голову мішок і скочивши на коний, втікли в степ. Кинулись доганяти, але даремно: черниця пропала без вісти. Про неї розповідають цікаву історію. Була се замужня Кіргізка. Залибила ся в молодім Кіргізі, котрий убив її чоловіка, а сам став розбишакою. Тоді Кіргізка прийняла без відома рідні християнство і вступила до монастиря. Думають, що її викрала рідня, аби виконати над нею „св'ящену пімсту“ за зраду магометанської віри.

— Уніформові полекші в армії. Цісарським розпорядженням дозволено всяким відділам піхоти

армії носити в часі спек літні полотняні блузи, попілзати крески з викладаними конірами. Се розпоряджене відноситься до офіційрів і воєвків.

— Громадська господарка в Борщеві. Завдяки байдужности борщевських міщан, вибрала перед кількома літами рада громадська з бурмістром Немцевським на чолі так порядно господарє, що доводило громаду до руїни. Людність сям є крайню обурена. Іменно: В р. 1906 заключили мешканці частини Борщева т. зв. „Пастівник-а“ з радою громадською умову, силою котрої громада зобов'язалася улицю, ведучу через згладну часті місточка до керниць, виштутувати під услиєм, що мешканці, потребуєючи тою улицею переходити, достарчуть камінь, потрібний до будови тої улиці. Се дійсно стало ся, камінь зівзав закуплений, звезений на відповідні місця і сточений так, що вже з початком весни 1907. р. можна було приступити до будови. Тимчасом зверність громадська мимо того, що камінь зсуває ся в поближкій рів і нищить ся, а людність мимо вложених заходів і готівки так само болотнистою улицею мусить переходити, — просто кпнть собі з жада- ния громадян, кажучи, що на се нема тепер гроши в громадській касі; тимчасом рада гром. ухвалює і продає пасовиска громадські, мимо рішучого опору з боку горстки опозиційних радних та цілого майже населення, а за узнисані на ліцитації гроші брукєє наоколо помешканя бурмістра дорого і тротуари, ріжними дорогими плити- ми, мов коло „цїсарського замку“. Таким поступованем мешканці Борщева є до крайности обурені. — Коли-ж всякі прошеня і погрози не помагають, проте мешканці Борщева сєю дорогою — п'ятуючи поступоване більшістю членів громадської ради в Борщеві — азивають їх до залишеня такої господарки і вичиняє штур- ровання улиці „Пастівник“. Коли-ж панове радні не хочєтє ділати на користь громадян, зложіть мандати, а ми вже будемо знати, що далше робити. Се тільки так-би сказати один факт руйну- ючої громаду господарки, тутешню радою громадською. — Як би хто хотів списати всі факти, потреба би списати гору паперу.

— Турецька цензура. В Царгороді крім часописів турецьких виходили ще дзєвизки вірменські, французькі, англійські, сербські, грецькі й німєцькі. Всі вони на основі дотеперішних цен- зурних постанов: 1) мусили вістки про султанське здоров'є і торговельні й промислові справи Туреччини оголошувати на початковій місці 2) не сьміли оголошувати жадного фейлетону, якого би міністер просьвіти не цензурував як морального, 3) не могли оголошувати літературних або науч- них фейлетонів, яких „продовженє мало би по- являти ся в слїдуючій числі, 4) уникати в статях точок або пустих місць, щоби не заставляли ні- кого до думаня, 5) не подавати ніяких вістий про замахі або инші вчинки, що компромітують достойників. Не вільно було також турецькій прє- сі підіймати ся приватної оборони, подавати зміст яких-небудь петицій до султана, наводити істо- ричні назви державних провінцій, головню ж на- зову „Вірменія“, а вкінці уживати слів: свобода, рівність, тиранія, права народа, динамо, динаміт, конституція, революція, наслідник престолоа, бом- ба, посол і т. п. Часописи були вкінці обов'язані під загрозом відібрання концесії промовувати всякі заграничні демонстрації і замахі, бо се гро- зило захитанєм льольности підданих султана.

— Ювілейна папіроска. Міністерство скарбу постановило з нагоди цїсарського ювілею завести нову сорту папіросок „Kaiser“. Папіроски вйдуть в розпродаж по трафіках з днем 17. серпня с. р. і будуть коштувати 2 корони за пуделко по 50 штук або 4 сотики за штуку. Зверхною формою будуть подібні до „султанів“.

— Против білої одежі. Доси думано загально, що найліпшим охоронним способом против діла- ния літнього горяча є біла одіж. Сю думку захи- тали тепер дослїди англійських лікарів. Роблено до- слїди в ріжних тропікальних околицях і ствер- джено, що найліпшою охороною против сонш- ної жарі є краска є біла але червона. Щоби за- безпечити ся перед хемічним діланєм соншних промінїв, котрі часто викликають нервові болі і недомогання, треба уживати материй фарбованих таким способом, що не перелускають промінїв сьвітля. У муринів та инших рас з темною шкі- рою сю задачу сповняє природа. Отже дослїди англійських лікарів доказали понад всякий сум- нів, що Европєйці одіти на червоно терплять без порівняня менше під діланєм тропікальної жарі сон- шної, ніж одіти на біло. Сейчас зроблено з того практичні висновки: в Англії одня фабрика вира- бляє материй, котрі зверху не ріжчуть ся від до- теперішних а під сплodom мають тонку верству червоної тканини.

— Марєво голоду в Росії. „Нов. Время“ по- дало допис із Саратова, що на дошнім березі Волги панувала цілий місяць червень велика посу- ха. Стан засївів представляв ся спершу корисно. Але вже в половині червня під впливом спек, що доходили на сонци до 40° Р., опав на поля ячийсь брудно-жовтавий пил. В цілий полудневий части саратівської губерній жита зовсім не буде. Яриани представляють ся дуже слабо, навіть дощі не годні були вже їх уратувати. В середній части саратівської губерній вигляди на урожай також значно погіршили ся: жито дасть певно багато соломи, але мало зерна, бо завчасно поожковло. В таких самих умовах находить ся ачмінь, що дозрів рівночасно з житом. Пшениці і віси та- кож поожковлі, але той пил, який шкідливий на полудні в часі цвєтіння, знищив засїв в завязку. Лише північна частина саратівської губерній пред- ставляє трохи ліпші вигляди, хотия зовсім не вдоволяють.

— Борба з людодїями. З острова Мелєди коло Дальматії доносять: Шіснайцятьлітна донька ри- бака, Мілена Скамбаллі купала ся з товаришками в морі, коли нагло напали на них людодїи. Мі- лена хотїла з берега ударити одного з них зє- лізною штабом, однак стратила рівновагу і впала в море, а оден з людодїїв відірз їй ногу. На крик дїлячих надїгло кількох рибаків, котрі до- були ранену на беріг. Нещасна померла незаба- ром наслідком ульвиу крові.

— Дрібні вісти. В Страхотній сянїцького повіта ударив грім в будинок і жертвою викликаной по- жежї упали дві селянські загороди. — Фабрикант цукру Епштайн в Київі, котрий відсидїв 2-місячну кару арешту за обиду німєцького конзуля, доїсє поліції, що підчас його уязвєння син його і донь- ка вломили ся до каси і вкрали йому два мїло- ни рублів цінними паперами. — Стефан Ардан, кандидат адвокатури, родом зі Львова, осягнув на львівським університеті степеня доктора прав. — В Бативі коло Лопатина згорів дия 23. с. м. фільварок, що належить до латинської парохії в Лопатині, запалений ударом грому. — В Переми- шльї спільник цєльонї Герш Тухман побив так тяжко свою жінку, що та на другий день по- мерла.

Оновістка:

Календар. Завтра, в сєреду: Атиногена свч (лат. Марти д.). Позавтра, в сєреду: Марини вчмч. (лат. Авдоня і Сєнни).

Авдєвничий: Е. Е. Микр. Шєптинський в повєдлєок, ві второк, сєреду і п'ятницю від год. 10 рано. — Ексц. намісник

ві второк, а сєреду і неділю від 12 год. в полудне. — Консистерська сєсія відбуває ся в четвєр і суботу. — Віцєпрезидент краєво- шкільної ради і н. н. краєві інсєктори в сєреду і неділю від 12 год. в полудне. — Віцєпрезидент краєв. дирекції скарбу що дия від 12 год. в полудне. — Президент вєсн. краєв. суку шодня крім п'ятриця від 12. год. в полудне.

Рєпертуар львівського руського театру в Косові (сала „Сокола“).

В четвєр дия 30. липня с. р. „Суета“, коме- дия в 4 дїях Карпенко Карого.

В суботу дия 1. серпня „Барон циганів“, о- перєта в 3 дїях А. Штравса.

В неділю дия 2. серпня „Маруся Богуслав- ка“, образ з давних часів зі співами і танцями в 5 дїях М. Старицького.

Ві второк дия 4. серпня „Галька“, опера в 4 дїях С. Моношкє.

В четвєр дия 6. серпня „Запорожець за Ду- наєм“, народна опера в 3 дїях Артемєвського. Закінчуть: „Вєчорниця“ твір музичний в 1 дїї Ні- щинського.

Бїлєти продє „Народна Торговля“, а від 6. години в дєнь вистави каса театру. Початок то- чно о год. 7. вєчєром (сєр.-сєр. час).

Бібліотека Наукового тов. ім. Шевченка у Львові до 1. верєсєня с. р. зачинєна.

> 3 Буська. Читальня „Просьвіти“ устроєє в неділю 2. серпня аматорськє представлєєє в салі „Касина“ о год. 8:30 вєчєр. Відграна будє комєдия в 3 актах І. Янчука „Вихованчє“. По представлєєні відбудуть ся заходом академічної молодіжї вєчєрницї з танцями. Стрїй для пань спєцеровий, для панів вїзитовий. Отсим просьтє ся околиць П. Т. інтєлігенцію о числєнну у- часть, тим бїльшє, що вєсь дохід призначєний на добродїїтї ціли. Осібним запрошенєм не вислєсьє. Сємєн Дємидчук, Євгєн Ваньо, Іван Туркєвич, Микєла Войтків, академіки.

Урядові вісти.

§ Іменованя. Цїсар іменовав надзвичайного про- фєсорє о. д-ра Тита Мишковського звичайним про- фєсорєм біблійних студій старого звїта на унівєр- ситеті у Львові. — Міністерство торговлі іменовало укінчених гімназистів: Стєн. Варжєйського, Фр. Яроша, Стєн. Кружлєвського та укінченого ре- алїста Жєгм. Куштієляна рахунковими практиканта- ми при дирекції почт і телеграфів у Львові.

Померли:

Михайло Чайковський, б. парох Колтова, помер дия 27. с. м. в Борках великих, в домі свого зятя о. Ів. Гурґала в 83. р. житя. Покійник, чоловік незвичайно правого характеру, цілє своє житє дуже цікавив ся народними справами і осо- бливо в послїдних часах дуже нетерпєливо ожи- дав успїхів руської політики у Відні. Однак не довело ся йому дожити красної долї для свого народа. В. й. п.!

З в і т

комітєту будови бурси Руського Товариства Педагогічного у Львові, за час від 1. цвєтня до 30. червня 1908.

Приходу в тім часі було . . . К 11.112.91 с.

з жертв . . .	К 6,115-19
з записів довжних по 100 К . . .	К 4,588-22
з видавництва кар- точ з видом бур- си . . .	К 22-80
з відсотків від льо- кацій . . .	К 2-20
з „чужих грошей“ призначених на инші ціли . . .	К 384-50
Разом: . . .	К 11.112.91

З того через почтову шадни- ницю у Відні влинуло К 4,159-32, через Товариство педагогічне К 601-82, через Кравий Союз креди- товий 13 К, через тов. „Дністер“ 2,060-32, через львівських курзєрів 2,253-31 К, а рєшта 2,025-14 К вли- нула бєзпосєредєно або переказами. До того останок з І. кварталу 1908 . . . К 11.279-84 с.

Разом отже приходу було . . . К 22.392-75 с.

Жертви 6,115-19 К скла- дають ся: з датку товариства кре- дитового „Дністер“ 2,000 К, під- моги Тов. „Руслан“ 1000 К, рєшти доходу з вєчєра в чєсть св. Іва- на Золотоустого 215 К, з доходу з вєчєра в чєсть Шевченка 140 К, від учеників VII кл. акад. гімн. у Львові, з складки Богословї ек- стєрїстїв у Львові 120 К і дат- ків: Вл. п. Сальомєї Крушельниць- кої 100 К, Каси задаткової в Ка- мінці струм. 50 К, д-ра Шмїгель- ського 50 К, о. Лєсїфа Пиндики зі Львова 50 К, І. Угриня з Яхто- ровє 50 К — разом 3,775 К а рєш- та 2,340 К 19 с. влинула дрібни- ми датками.

Дєклєarovаних записів дов- жних по 100 К зголосоєло в сім квар- талі 80 Вл. Добродїїв на загальну суму 8,000 К; — в ро- ці 1907 зголосоєло 735 записів на 73,500 К, в пер- шім кварталі сєго року 70 записів на 7,000 К, — разом отже по кєнєць червня с. р. дєклє-arovано 885 записів по 100 К на загальну суму 88,500 К.

На то вплачено . . .	К 20.907-18
від 1 січня до 30 мар- та с. р. . .	К 5,195-31
від 1 цвєтня до 30-го червня с. р. . .	К 4,588-22
разом отже вплачено . . .	К 30.690-71 с.

Остєє ще до сплати дєклєarovана рєшта . . . К 57,809-29 с. ня котру надходять рати. На жалє лише незнач- на част дєклєарантів прислєєє рати правильно, рєшта перєстала цілком платити; а дєлєк Вл. До- бродїї не прислєєє ще цілком нічого, хотия під- писали відповідну заяву, що будуть платити. Сєго не можна ніяк оправдати, бо хотия в тепєрїш- ній добі виринуло аж надто багато потреб народних, однакоч розпочатє нами дїло мусить бу- ти на першій місци, бо єго мусим о до- вєршити, тому звизаємо отсим горячо всїх тих Вл. Добродїїв, що підписали заяви і обов'яз- зали ся платити, щоби не забували своє чєснє зобов'язанєє і прислєєєє рати правильно, бо ми на се числїмо.

В сім кварталі т. є. від 1 цвєтня до 30 чер- вня с. р. сплатило цілком свої записи 35 До- бродїїв, а то: зі Львова: Пєтро Григоровський, о. І. Паньківський, Іван Матїєв, Іван Болнає, Филє- мон Лєвицький, Атанєс Зячківський, Осип Ган- нічак, Пєтро Пєсєчєровський, Пєтрє Скобєль- ський, Тєодор Зубрицький, о. Іван Рудович, Ро- ман Залєзєцький, Богослов ІІ-го року, Богосло- в IV року, Мішаньска каса в Стєніславові, о. Юліан Зубрицький в Яхторові, В. Трусєвич в Ко- марові, о. Іосиф Коменда в Сливках, д-р Яно-

</

вич в Станіславові, Михайло Василичин в Сільці бенк., Тимотей Василичин в Сільці бенк., о. Повх, Микола Шуровський в Босні, Захарий Садковський в Целіві, о. Михайло Бачинський в Григоріві, о. Григорій Паньчишин в Гологорах, о. д-р Василь Левинський в Соколі, Осип Кузьма в Коломиї, Руска каса в Рогатині, д-р Лев Чепітський в Терембові, Йосиф Куличинський в Самборі, Марія Абриоска в Крилові, і Ярослав Бурчаківський у Відні.

Разом сплачено до тепер цілком 170 записів.

Розходи:

Розходів в тім часі було.	11.022-43
з того:	
на будову.	8.161-70
на проценти від затагнених позичок.	1.560-60
мурзюрам титулом провізій і коштів подорожі.	555-94
Почтові Штанди у Відні титулом провізій, належності маніпуляційної і за чеки.	62-49
друкарні Тов-а Шевченка на рахунок довгу за друку.	70—
векселі до пролонгованих позичок і зобов'язань нової більшої позички в Банку краєвим коштів.	121-60
Адміністрації „Діла“ за експедицію звіту за р. 1907.	30—
з „чужих грошей“ присланих на інші цілі звершено.	373—
на інші дрібні видатки.	87-10
разом.	11.022-43
Віднявши від приходів розходи.	22.392-75
лишиться до дальшої розпорядимості.	11.370-32

Однак і тою всею квотою не можна розпоряджатися, бо значуща частина з того лежить на кавціях, котрих не можна ще тепер відібрати, а іменом: на кавціях і у ділі в „Дністрі“ лежить 240-50 на кавціях трамвайних 600, а крім того Товариству Педагогічному мусіли ми позичити суму 8,815-49 на удержане шкіль, а тої суми товариство мимо найбільшої волі не в силі тепер повернути — так, що квота 9,655-99 вже відпадає, а лишаєся до дальшої розпорядимості всього 1,714-33 з котрих зложено: в Краєвій Союзі Кредитовій 541-65, в „Дністрі“ 60-32, на чеках в Почтовій Штанді у Відні маємо 917-70, в підручній касі 194-66.

Разом отже від 1/6 1906 р. до 30. червня 1908 р.

було приходу.	216 229 03
в тім: з жертв.	79.724-43
з облігацій.	30.690-71
з позичок.	114.000—
з видавництва.	522-12
з процентів від локацій.	585-02
і з інших жерел.	704-75
Росходу в тім часі було.	204.858-71

Львів дня 30. червня 1907.

Комітет.

Викази жертв.

— На будову бурси „Руського тов. педагогічного“ у Львові зложили даліше в місяці маю через львівського курзора (з коронах): о. Віктор Савчак в Загутах, від себе і парохіян 8-80, д-р Евані і Присловський в Щирці 10, М. Гушалевиш в Коломиї 3, Гр. Метельський в Заліцях 2, о. П. Штекайло в Буску 2-17, з акафісту 10-86, від С. Чучмана 2, Івана Гачкевича 1, Гр. Домковича 1, 10.

братства церковного 5, Болеслав Літинський в Коломиї 2, Лука Яселі в Яремчу 5, А. Харківна в Книгинині-Коломиї, від учениць семінара С. С. Василяков 16, Іван Честинський в Підкаркові 2, з Волочковець: В. Равлюк 2, М. Керницький 1-40, В. Буковичський 0-94, Т. Мервак 0-22, о. Гавдунік 0-12, чеками прислала: Іван Сингалевич в Романові 1-70, о. Йосиф Літинський в Білім 7, о. Д. Скепелкович в Помор'ях 2, склада: о. Антін Твердохліб в Бутинях 5, о. І. Тарасович в Мостках вел. 2, о. Іван Любич в Острові 20, о. Іван Лушпинський в Бобулінях 1, Пулик в Яслі 5, д-р Іван Бартошевський у Львові 10, Роман Ганічак у Львові 15, Володимир Новицький в Лежанині 0-50, Василь Пічик в Тисові 1, Василь Шкула в Збаражі 1, М. Гошовський у Львові 1, Микола Кадобнянський в Делятині 1, Йосиф Романович в Золочеві 1, Софрон Горбачевський в Глустім 1, Пулик в Яслі 1, Іван Підгірний в Охримівцях 1, Дмитро Калій в Іванівцях 1, Григорай Жук в Синкові 1-50, Микола Бабій в Церковній 1-20, Антін Поливка в Сяноці 2, Микола Мазур в Солотвині 2, о. Емануїл Лісинецький в Космачі 2-40, о. Іван Жарський в Гудні 2-55, Йосиф Лада в Гумнішках 5-30, склада: о. Кипрія Ясеницький 6 в тім: від себе 1, о. М. Осідла 1, о. М. Устияновського 1, о. І. Моравського 1, о. П. Габлинського 2, учениці V. гімназії Франц Йосифа в Тернополі 6-10, Василь Волощак в Глиничі 10, о. Н. Кумановський в Німичині 10, Осип Савицький в Пільзі 40, Миколай Романха в Чесниках, Олександр Радельський в Перемишлі, Іван Горалевич в Стрию, Дмитро Правець в Дубецьку і Михайло Рихвицький в Розвадові по 1, Теодор Ілевич в Терембові, Осип Насельський в Бережанах, Януар Шурковський в Бабинцях, Мих. Корецький в Рожнівці, Ольга Доскох в Золочеві, Михайло Ріпецький в Бучачі, Іван Созанський в Бродях, Микола Парфанович у Львові, о. Лука Салук в Белзі, Григорій Мицько в Тернополі, Орест Авдікович в Перемишлі, Василь Радомський в Олеську, Михайло Цвек в Обертині, Василь Бережанський в Бродях, Володимир Гусак в Бережанах, Іван Горук в Заболотіві, Василь Гривич в Тернополі по 2; — Іван Кивелик в Копичинцях, Іван Будний в Жолківці, Іван Сенишин у Львові, о. Олександр Гвоздецький в Бібрці, о. Семен Шпіцер в Лежанині, Йосиф Кучка в Стрию по 3, — д-р Ярослав Вахнянин в Раві руській, о. Лев Сліпський в Ражневі, Іван Тилішак в Коломиї, Антін Лукашевич у Львові і Євгенія Красівська в Стрию по 4; — о. Петро Гарух в Незнамені, Андрій Мигаль у Львові, Августин Мусаковський в Галичі, Василь Щербатюк в Калущі, Ромуальд Перфецький у Львові, Стефан Брикович в Тернополі по 5; — д-р Роман Чайківський в Перемишлі, о. С. Онішевський в Хислевцях, Л. Гузар в Галичі, М. Яценко в Сяноці, Атанас Котис в Сяноці, Атанас Островський в Тисмениці, о. Віктор Сиротинський в Камінці новій, Едвард Пачановський в Перемишлі, Читальня „Просвіти“ в Троянцях малім, д-р Тома Печерський в Комарні, Марія Мудракова у Львові, Осип Ганічак у Львові, Йосиф Куличинський в Самборі по 10; Філія Товариства педагогічного в Тернополі 69-50, Йосиф Петруник в Незисках 7, о. Іван Болнар в Дмитрові 40, в тім: від себе 4, від парохіян 32, від Братства церковного 4, Іван Масляк в Солотвині 4, о. Емілія Кушич в Ольхівці 2, А. Тимус 2, Марія Гошовська в Янові 3, Михайло Королевич в Стрию 10, Шпайло в Дроговижу 1, о. Іван Савицький в Соколі і Іван Буцук в Підволочисках по 2; Кароль Шпайло в Коломиї, Леонора Грабовецька в Тисмениці, Олімпія Левичка в Желці, Аристарх Пацлавський в Перемишлі, Остап Горбачук з Забегови, Северин Левичицький в Бродях, Роман Шпайло в Коломиї і Софрон Недільський в Коломиї по 5; Дмитро Правець в Будевцях, о. Іван Латоровський в Долині, Матій Березовський в Монастирських, Еміль Воланський в Станіславові, о. Іван Порозко в Станіславові, д-р Теодор Ваньо в Сколім, Микола Лепкий в Коломиї і Анна Вітошинська в Грибові по 10.

Конкурси бурс.

Конкурс Інституту сьв. Ольги. Виділ Руського товариства педагогічного у Львові розписує конкурс на прийняття учениць до інституту ім. сьв. Ольги. Інститут на слідуєчий рік буде розміщений в прегарній вілі при ул. Мікевича (коли пл. сьв. Юра), дві години ходу від школи виділової ім. Шевченка і жіноської семінарії учительської. Виділ постарався о три настоятельки, з котрих одна буде займатися домашньою господаркою, друга мати-ме догляд при науках, а третя нагляд над домашнім поведенням інститутки. Місячна оплата вносить 40 кор. Крім сего оплачуєся однократно з гори 10 кор. за вжиті меблі, 10 кор. за есентуальне уживане фортеп'яну, а 2 кор. місячно за пране. Родичі згляду опікуни інститутки мусять бути членами товариства. Вписове вносить 1 кор., а річна вкладка 2 кор. По прийнятті вишлеся на родичам друкований регулямін інституту, до которого будуть мусли інститутки застосувати ся. Подане належить вносити до Руського тов. педагогічного у Львові ул. Сикстуска 47, найдальше до 1. серпня.

Виділ філії руського товариства педагогічного в Перемишлі розписує конкурс на прийняття питомців (учениць шкіл народних і середніх) до „Селянської Бурси“ на рік шкільний 1908/9. Успіва прийняти: 1) Батько (опікун) мусить бути членом товариства педагогічного. 2) Кожний питомець мусить бути цілком здоровий, що потвердять оглядини лікарські з початком року шкільного. 3) Кожний питомець зложить при вступі оморозовий датов на інвентар, лічаря, бібліотеку і прибори до забав в сумі 7 К. 4) Кожний прийнятий питомець має заосмотрити ся в 6 пар біл, 3 простирала на снінник, 3 під колдру, 3 пошвики, 6 хустинки, 4 ручники, 6 пар шкарпенток або онучок, сінник, подушку, колдру і кошик до накривання, 2 порядні мундурки і 2 пари обуви. Оплата вносить: 1. а) готівкою 10—12 корон місячно за мешкане, опал, світло, молоко і мясо; 6) віктуалами річно: 4 кірці бараболі, 30 кг. круп гречаних, 30 кг. круп ячмінних, 30 кг. муки кукурудзяної, 75 кг. муки пшеничної пшівованої, 25 кг. фасолі, 25 кг. гороху, 8 кг. солонини, 12 кг. сира, 8 кг. масла, 2 копн капуста, пів кірця буряків; в) тижнево: 2 бхонці хліба. II. Без довозу віктулів місячно готівкою 20—30 К. До подання о прийняття треба долучити: 1) Свідчення шкільне педента з послідного пір року. 2) Заяву, в якій батько (опікун) ученика зобов'язує ся виразно умовлену суму за поміщене сина в бурсі кожного місяця точно з гори платити. 3) Свідчення убожества. 4) Переписний листок на відповіда. Подання належить вносити на руки Євгена Любича в Перемишлі ул. Шитова ч. 23 найдальше до дня 20. серпня 1908.

Виділ Тов. „Руських Жінок“ в Станіславові оголошує конкурс на прийняття панночок до бурси тогочас-та від слідуєчими успівами: 1) К жінка панночка мусить бути вдороза, що ствердять лікарські оглядини з початком шкільного року; 2) Батько або опікун має зложити письмевну заяву, що буде платити точно з гори кожного місяця 25 кор. згляду умовлену належатиє, крім того платити ся однократно 5 кор на інвентар і 1 кор. місячно на пране; 3) До подання долучати треба свідчення шкільне з послідного року, метрику і свідчення убожества; 4) К жінка панночка прийнята має заосмотрити ся в слідуєчі речі: колдру, кошик і подушку, 4 простирала, 4 пошвики, 4 ручники, 12 хустин в до не, 4 кафтанки білі, 6 пар пончиків, 2 гольки, 4 пар біл, 4 суконки граватові, 2 зимові а 2 літні. З огляду на конечність одноосібності, про сить ся, щоб везгалі во суконки, загортки і напояки були граватові. Подання про сить ся вносити найдальше до 15 серпня с. р. на руки предсідательки Антонії Куличинської в Підкарках п. п. Тисмениці.

Торговельні вісти.

Будапешт 28.7. Ціна збіжжя.	11-15 до 11-16
Пшениця на жовтень	9-41 до 9-45
Жито на жовтень	8-24 до 8-25
Овес на жовтень	7-53 до 7-54
Кукуруза на серпень	7-99 до 7-30
на май 1909	16-30 до 16-40
Ріпак на серпень	
Офери на пшеницю: мірні. Охота купна: мірна.	
Упогоджене: слабе. Погода: жарно.	

До „Народної Гостиниці“ проїхали дня 28. VII. 1908. Елена Левинська, Коломия; Валерія Дзіквеч, Шинківці; Марія і Петро Лазарко, Стебник; Захар Скварко, Мостиска; Григорій Коваль, Підгайці; Зенон Чернецький, Горбків; Са-муїл Бачинський, Бачин; Василь Шимко, Орава; Олександра Миколай, Орава; о. Северин Борачок, Якішів; о. Іван Кондрат, Глибків; Миколай Ілевич, Глибків; Михайло Ілевич, Млинівці.

Надіслане.

(За сю рубрику редакція не відповідає).

Конципіент з кільколітню практикою глядає посади. — Адреса: С. Мудрецький в Чорткові. 907 5-6

Бюро будівляно Теодора Мельничука в Ярославі приймає до виконання планів і коштовисних, церковних каплиць, публічних, домових мешкальних, управу і підприємства повисоких будівель. 59 48-2

Коперницький і Син Оптики і механіки у Львові площа Галицька ч. 1. проти Банку Гіпотечного на планетарних площі Галицької поручають:

Барометри анаероїди по 7, 8, 10 К. найліпші по 13, 16, 20 і 24 К. Львівські оптичні прилади по 12, 15, 16 і 20 К. Заразом поручаємо в найбільшій акції окуляри, прикраси, лупи і всякі інші прибори оптичні.

Великі направи подорожжя ся як найшвидше і най-дешевше.

Накладом Редакції „Діла“ або „Свободи“ найліпші:

Емілія Золі: Гроші, ціна 3 корони (з почт. 3-20 к.) Гі де Мопсан: Сильна як смерть, переклад О. Пашкевич, ціна 1-50 кор. (з почт. 1-70 к.) А. Чайковський: За сестрою повідає в казачької старини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.) Ол. Стороженко: Проклятий Марко, фантастична повість з часів Хмельниччини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.) Євген Гребінка: Чайковський, повість з часів гетьманщини, ціна 60 сот. (з почт. 70 сот.) А. Прус: Життєві ідеали людини, переклад Крушельницький, ціна 30 сот. (з почт. 35 сот.) Оцеї книжки можна набути в Адміністрації „Діла“ за попереднім надісланем всієї належності враз з почтовим. За посліднятою не висилає ся. Адміністрація „Діла“ Львів, Ринок ч. 10.

При закупні товарів просимо покликуватися на нашу часопис.

Адвокат Д. Варава в Стрию пошукує монетарію і пр. вим. субсидію під порученням устатки.

Студент прав і бухгалтер приймає дозвіл на освіту на чий рік. Зголошувати ся: Василь Ванда, студ. прав в Тисмениці, адрес: в Тисмениці, вулиця Свободи 3-3.

Конципіент приймає місце у Львові або на провінції. Зголошувати ся в редакції „Діла“ або „Свободи“ в Львові, вулиця Свободи 3-3.

Супружество. Урядник в Стрию, вулиця Свободи 3-3, шукає жінку, яка б могла бути його дружиною. Зголошувати ся в Стрию, вулиця Свободи 3-3.

Кравецький Союз кредитовий у Львові. (Ринок ч. 10 П. поєвара) видає для руських кредитових товариств книжки і друкує та продає їх по одній копійці. Книжки головні: арк. по 10 с. 1. лінійна 8 с. 2. лінійна 10 с. 3. лінійна 10 с. 4. лінійна 10 с. 5. лінійна 10 с. 6. лінійна 10 с. 7. лінійна 10 с. 8. лінійна 10 с. 9. лінійна 10 с. 10. лінійна 10 с. 11. лінійна 10 с. 12. лінійна 10 с. 13. лінійна 10 с. 14. лінійна 10 с. 15. лінійна 10 с. 16. лінійна 10 с. 17. лінійна 10 с. 18. лінійна 10 с. 19. лінійна 10 с. 20. лінійна 10 с. 21. лінійна 10 с. 22. лінійна 10 с. 23. лінійна 10 с. 24. лінійна 10 с. 25. лінійна 10 с. 26. лінійна 10 с. 27. лінійна 10 с. 28. лінійна 10 с. 29. лінійна 10 с. 30. лінійна 10 с. 31. лінійна 10 с. 32. лінійна 10 с. 33. лінійна 10 с. 34. лінійна 10 с. 35. лінійна 10 с. 36. лінійна 10 с. 37. лінійна 10 с. 38. лінійна 10 с. 39. лінійна 10 с. 40. лінійна 10 с. 41. лінійна 10 с. 42. лінійна 10 с. 43. лінійна 10 с. 44. лінійна 10 с. 45. лінійна 10 с. 46. лінійна 10 с. 47. лінійна 10 с. 48. лінійна 10 с. 49. лінійна 10 с. 50. лінійна 10 с. 51. лінійна 10 с. 52. лінійна 10 с. 53. лінійна 10 с. 54. лінійна 10 с. 55. лінійна 10 с. 56. лінійна 10 с. 57. лінійна 10 с. 58. лінійна 10 с. 59. лінійна 10 с. 60. лінійна 10 с. 61. лінійна 10 с. 62. лінійна 10 с. 63. лінійна 10 с. 64. лінійна 10 с. 65. лінійна 10 с. 66. лінійна 10 с. 67. лінійна 10 с. 68. лінійна 10 с. 69. лінійна 10 с. 70. лінійна 10 с. 71. лінійна 10 с. 72. лінійна 10 с. 73. лінійна 10 с. 74. лінійна 10 с. 75. лінійна 10 с. 76. лінійна 10 с. 77. лінійна 10 с. 78. лінійна 10 с. 79. лінійна 10 с. 80. лінійна 10 с. 81. лінійна 10 с. 82. лінійна 10 с. 83. лінійна 10 с. 84. лінійна 10 с. 85. лінійна 10 с. 86. лінійна 10 с. 87. лінійна 10 с. 88. лінійна 10 с. 89. лінійна 10 с. 90. лінійна 10 с. 91. лінійна 10 с. 92. лінійна 10 с. 93. лінійна 10 с. 94. лінійна 10 с. 95. лінійна 10 с. 96. лінійна 10 с. 97. лінійна 10 с. 98. лінійна 10 с. 99. лінійна 10 с. 100. лінійна 10 с. 101. лінійна 10 с. 102. лінійна 10 с. 103. лінійна 10 с. 104. лінійна 10 с. 105. лінійна 10 с. 106. лінійна 10 с. 107. лінійна 10 с. 108. лінійна 10 с. 109. лінійна 10 с. 110. лінійна 10 с. 111. лінійна 10 с. 112. лінійна 10 с. 113. лінійна 10 с. 114. лінійна 10 с. 115. лінійна 10 с. 116. лінійна 10 с. 117. лінійна 10 с. 118. лінійна 10 с. 119. лінійна 10 с. 120. лінійна 10 с. 121. лінійна 10 с. 122. лінійна 10 с. 123. лінійна 10 с. 124. лінійна 10 с. 125. лінійна 10 с. 126. лінійна 10 с. 127. лінійна 10 с. 128. лінійна 10 с. 129. лінійна 10 с. 130. лінійна 10 с. 131. лінійна 10 с. 132. лінійна 10 с. 133. лінійна 10 с. 134. лінійна 10 с. 135. лінійна 10 с. 136. лінійна 10 с. 137. лінійна 10 с. 138. лінійна 10 с. 139. лінійна 10 с. 140. лінійна 10 с. 141. лінійна 10 с. 142. лінійна 10 с. 143. лінійна 10 с. 144. лінійна 10 с. 145. лінійна 10 с. 146. лінійна 10 с. 147. лінійна 10 с. 148. лінійна 10 с. 149. лінійна 10 с. 150. лінійна 10 с. 151. лінійна 10 с. 152. лінійна 10 с. 153. лінійна 10 с. 154. лінійна 10 с. 155. лінійна 10 с. 156. лінійна 10 с. 157. лінійна 10 с. 158. лінійна 10 с. 159. лінійна 10 с. 160. лінійна 10 с. 161. лінійна 10 с. 162. лінійна 10 с. 163. лінійна 10 с. 164. лінійна 10 с. 165. лінійна 10 с. 166. лінійна 10 с. 167. лінійна 10 с. 168. лінійна 10 с. 169. лінійна 10 с. 170. лінійна 10 с. 171. лінійна 10 с. 172. лінійна 10 с. 173. лінійна 10 с. 174. лінійна 10 с. 175. лінійна 10 с. 176. лінійна 10 с. 177. лінійна 10 с. 178. лінійна 10 с. 179. лінійна 10 с. 180. лінійна 10 с. 181. лінійна 10 с. 182. лінійна 10 с. 183. лінійна 10 с. 184. лінійна 10 с. 185. лінійна 10 с. 186. лінійна 10 с. 187. лінійна 10 с. 188. лінійна 10 с. 189. лінійна 10 с. 190. лінійна 10 с. 191. лінійна 10 с. 192. лінійна 10 с. 193. лінійна 10 с. 194. лінійна 10 с. 195. лінійна 10 с. 196. лінійна 10 с. 197. лінійна 10 с. 198. лінійна 10 с. 199. лінійна 10 с. 200. лінійна 10 с. 201. лінійна 10 с. 202. лінійна 10 с. 203. лінійна 10 с. 204. лінійна 10 с. 205. лінійна 10 с. 206. лінійна 10 с. 207. лінійна 10 с. 208. лінійна 10 с. 209. лінійна 10 с. 210. лінійна 10 с. 211. лінійна 10 с. 212. лінійна 10 с. 213. лінійна 10 с. 214. лінійна 10 с. 215. лінійна 10 с. 216. лінійна 10 с. 217. лінійна 10 с. 218. лінійна 10 с. 219. лінійна 10 с. 220. лінійна 10 с. 221. лінійна 10 с. 222. лінійна 10 с. 223. лінійна 10 с. 224. лінійна 10 с. 225. лінійна 10 с. 226. лінійна 10 с. 227. лінійна 10 с. 228. лінійна 10 с. 229. лінійна 10 с. 230. лінійна 10 с. 231. лінійна 10 с. 232. лінійна 10 с. 233. лінійна 10 с. 234. лінійна 10 с. 235. лінійна 10 с. 236. лінійна 10 с. 237. лінійна 10 с. 238. лінійна 10 с. 239. лінійна 10 с. 240. лінійна 10 с. 241. лінійна 10 с. 242. лінійна 10 с. 243. лінійна 10 с. 244. лінійна 10 с. 245. лінійна 10 с. 246. лінійна 10 с. 247. лінійна 10 с. 248. лінійна 10 с. 249. лінійна 10 с. 250. лінійна 10 с. 251. лінійна 10 с. 252. лінійна 10 с. 253. лінійна 10 с. 254. лінійна 10 с. 255. лінійна 10 с. 256. лінійна 10 с. 257. лінійна 10 с. 258. лінійна 10 с. 259. лінійна 10 с. 260. лінійна 10 с. 261. лінійна 10 с. 262. лінійна 10 с. 263. лінійна 10 с. 264. лінійна 10 с. 265. лінійна 10 с. 266. лінійна 10 с. 267. лінійна 10 с. 268. лінійна 10 с. 269. лінійна 10 с. 270. лінійна 10 с. 271. лінійна 10 с. 272. лінійна 10 с. 273. лінійна 10 с. 274. лінійна 10 с. 275. лінійна 10 с. 276. лінійна 10 с. 277. лінійна 10 с. 278. лінійна 10 с. 279. лінійна 10 с. 280. лінійна 10 с. 281. лінійна 10 с. 282. лінійна 10 с. 283. лінійна 10 с. 284. лінійна 10 с. 285. лінійна 10 с. 286. лінійна 10 с. 287. лінійна 10 с. 288. лінійна 10 с. 289. лінійна 10 с. 290. лінійна 10 с. 291. лінійна 10 с. 292. лінійна 10 с. 293. лінійна 10 с. 294. лінійна 10 с. 295. лінійна 10 с. 296. лінійна 10 с. 297. лінійна 10 с. 298. лінійна 10 с. 299. лінійна 10 с. 300. лінійна 10 с. 301. лінійна 10 с. 302. лінійна 10 с. 303. лінійна 10 с. 304. лінійна 10 с. 305. лінійна 10 с. 306. лінійна 10 с. 307. лінійна 10 с. 308. лінійна 10 с. 309. лінійна 10 с. 310. лінійна 10 с. 311. лінійна 10 с. 312. лінійна 10 с. 313. лінійна 10 с. 314. лінійна 10 с. 315. лінійна 10 с. 316. лінійна 10 с. 317. лінійна 10 с. 318. лінійна 10 с. 319. лінійна 10 с. 320. лінійна 10 с. 321. лінійна 10 с. 322. лінійна 10 с. 323. лінійна 10 с. 324. лінійна 10 с. 325. лінійна 10 с. 326. лінійна 10 с. 327. лінійна 10 с. 328. лінійна 10 с. 329. лінійна 10 с. 330. лінійна 10 с. 331. лінійна 10 с. 332. лінійна 10 с. 333. лінійна 10 с. 334. лінійна 10 с. 335. лінійна 10 с. 336. лінійна 10 с. 337. лінійна 10 с. 338. лінійна 10 с. 339. лінійна 10 с. 340. лінійна 10 с. 341. лінійна 10 с. 342. лінійна 10 с. 343. лінійна 10 с. 344. лінійна 10 с. 345. лінійна 10 с. 346. лінійна 10 с. 347. лінійна 10 с. 348. лінійна 10 с. 349. лінійна 10 с. 350. лінійна 10 с. 351. лінійна 10 с. 352. лінійна 10 с. 353. лінійна 10 с. 354. лінійна 10 с. 355. лінійна 10 с. 356. лінійна 10 с. 357. лінійна 10 с. 358. лінійна 10 с. 359. лінійна 10 с. 360. лінійна 10 с. 361. лінійна 10 с. 362. лінійна 10 с. 363. лінійна 10 с. 364. лінійна 10 с. 365. лінійна 10 с. 366. лінійна 10 с. 367. лінійна 10 с. 368. лінійна 10 с. 369. лінійна 10 с. 370. лінійна 10 с. 371. лінійна 10 с. 372. лінійна 10 с. 373. лінійна 10 с. 374. лінійна 10 с. 375. лінійна 10 с. 376. лінійна 10 с. 377. лінійна 10 с. 378. лінійна 10 с. 379. лінійна 10 с. 380. лінійна 10 с. 381. лінійна 10 с. 382. лінійна 10 с. 383. лінійна 10 с. 384. лінійна 10 с. 385. лінійна 10 с. 386. лінійна 10 с. 387. лінійна 10 с. 388. лінійна 10 с. 389. лінійна 10 с. 390. лінійна 10 с. 391. лінійна 10 с. 392. лінійна 10 с. 393. лінійна 10 с. 394. лінійна 10 с. 395. лінійна 10 с. 396. лінійна 10 с. 397. лінійна 10 с. 398. лінійна 10 с. 399. лінійна 10 с. 400. лінійна 10 с. 401. лінійна 10 с. 402. лінійна 10 с. 403. лінійна 10 с. 404. лінійна 10 с. 405. лінійна 10 с. 406. лінійна 10 с. 407. лінійна 10 с. 408. лінійна 10 с. 409. лінійна 10 с. 410. лінійна 10 с. 411. лінійна 10 с. 412. лінійна 10 с. 413. лінійна 10 с. 414. лінійна 10 с. 415. лінійна 10 с. 416. лінійна 10 с. 417. лінійна 10 с. 418. лінійна 10 с. 419. лінійна 10 с. 420. лінійна 10 с. 421. лінійна 10 с. 422. лінійна 10 с. 423. лі

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплата і Inserat приймають у Львові: Адміністрація „Діло“, Ринку ч. 10. Бюро газет А. Ольшанського у Львові: С. Соколовський, Пасаж Гавсана ч. 9; К. Букштаб у Львові: Кароль Любіца ч. 28. — У Відні: М. Дукас, I. Wollstele 9, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollstele 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 1. 18, у Франкфурті: I. GAMBURGER; M. Haasenstein & Vogler.

Рекламі, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописи зворотять ся лише за попереднім застереженням. — Грошова неоплата відома від порту.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“	
в Австрії:	за границю:
на цілий рік . . . 32 к.	44 корон
на пів року . . . 16 „	22 „
на місяць . . . 1 „ 70 с.	2 „ 70 с.
У Львові (без поштової пересилки):	
на цілий рік . . . 28 к.	на пів року . . . 14 к.
на чверть року . . . 7 „	на місяць . . . 34 с.
Поодинокі числа коштують у Львові 10 с., на провінції 12 с.	
Оголошення звичайні приймаються за 40 с. за одну стрічку історично або за 60 с. за одну стрічку, а в рубриці „Малюнок“ по 50 с. — Пошук і листівки оголошення коштують по 20 с. за стрічку.	
Нерахунки і несплати за історичні листівки у Львові.	

Перший рік парламенту загального голосування (1907—1908).

(Подано послом д-р Костя Левицьким).

Палата послів ради державної у Відні відбула 17 липня с. р. останнє засідання перед літніми каникулами. Перша палата загального права виборчого, що збиралася 17 червня 1907 р., покінчила свій перший роковий період праці під криком рівного права для всіх.

А оті маси народні, що довго і тяжко боролися за загальне право виборче до парламенту, та відтак на підставі сего права післи нових послів у віденський парламент, тепер надійшлося поліпшення своєї долі суспільної та питають: що принесли нам наші послі?

На се питання годить ся нам відповісти твердо і рішучо словом до народу, що поклав нас своїми заступниками. Словняючи прилюдно отсей обов'язок народний, не маю на меті ні захвалюванням підносити діяльності наших руських послів парламентарних, ані понижуванням їх роботи публичної ширити зневіру в масах народних, але поданням діючого звіту причинитися до прояснення і загального розуміння теперішнього нашого становища політичного, признаючи всякий успіх наших послів без огляду на співдіяння одиниць за спільний добуток народний.

I. Вступний період

обнімає час нарад палати послів ради державної у Відні від 17 червня до 24 липня 1907 року.

Отворене обох палат ради державної відбулось привітом цісарським з 19 червня 1907 року. У своїй престольній промові підчеркнув наш цісар найважливіші завдання нового парламенту, як державне забезпечення на старість і неспосібності до праці (діло людськості і суспільної справедливості); управлінням хліборобського кредиту, особистого і земельного; нове улагодження податків: домового, спадкового і від даровизни; зміна закону цивільного і видане нового закону карного; опіка для переселенців (емігрантів) та полекші військової служби.

Наступаючого дня (20 червня 1907 р.) зложили руські послі на засіданні палати послів правно-державну заяву іменем руського народу в Галичині і Буковині, в якій ствердили, що руське королівство галицьке з Володимирією на підставі приналежності до угорської корони прилучено до Австрії в р. 1772; що отсе руське королівство, наслідком найв. декрету з 2 серпня 1848 р., мало бути сполучене з суміжним Буковиною в особій, руський край (провінцію) та на підставі конституції з 4 марта 1849 р. мало одержати свій окремий сойм краєвий, а хоч сей природний розвій руського народу відтак на рушено злукою руських провінцій з а. князівством краківським та відданем руського народу під кормигу більшості галицького сойму краєвого, то руський народ, не зрікаючись ніколи своєї самостійності, стоїть при своїм змаганню до національно-краєвої самоуправи та протестує против всякого розширення краєвої автономії на шкоду руського народу.

Беручи за вихідну точку, що руські послі в Галичині і Буковині приймають основу: заступати і боронити інтереси руського (українського) народу до

виборення йому самостійного розвою політичного, економічного, суспільного і культурного, змагали послі народного (національно-демократичного) стороництва до утворення спільного клубу руських послів парламентарних, що приймуть отсю основу. Але сей намір їх не зовсім здійснився, бо соціальні-демократи пп. Вітик і Остапчук відразу приступили до загального клубу послів соціально-демократичних в парламенті, а проба приєднання пп. послів москвофільських розбилася задля на юру їх організації до явного проголошення єдинства з російським народом, наслідком чого остаточно зложив ся руський (український) клуб парламентарний з трох груп: 16 ти послів народного (національно-демократичного) стороництва з Галичини, 5-ти послів сего стороництва з Буковини і 4-ох послів радикального стороництва, отже разом з 25 членів.

Отсей наш руський (український) клуб парламентарний прийняв спільну програму діяльності, проголошену в палаті послів дня 19. липня 1907, в якій поставлено принцип самостійного розвою руського народу в напрямках: політичній, економічній, суспільній і культурній, та передовсім домагання: 1) аби усунути всяку безправність і самовольну адміністраційних і судових урядів, як також довести до такого стану, щоби кожда урядова власть діяла на засаді права і справедливості та служила для добра всієї суспільності без огляду на ріжницю народні, партійні або станові; 2) берегти і розширювати конституційні права і свободи та усунути установи суперечні з засадами конституції, щоби конституційними правами і свободами рівно користувалися усі верстви суспільні; 3) ухилити вилкові постанови законів виборчих до ради державної, видані для Галичини, якими порушено рівне право виборче і чисельне заступництво руського народу, як також здобути видане нового закону виборчого до галицького сойму краєвого, на засаді загального, рівного, безпосереднього і тайного права голосування; 4) здобути національну автономію руського народу на питомих областях Галичини і Буковини та видане языкового закону по мислі арт. 19. основного закону з 21. грудня 1867, В. з. д. 142; 5) підняти економічно усі верстви суспільні в Галичині і Буковині, з'осібна дивити ріжничий стан справедливим залагодженням справи земельної (аграрної) та поліпшити стан промисловий і робітничий, змагаючи до забезпечення робітників і малоземельних рілників на случай неспосібності до праці; 6) справедливо розподілити податки на підставі доходу та змагати до скорочення і об'єктивності служби військової; 7) вдоволити культурним потребам руського народу та допровадити до основи руського університету у Львові; 8) довести до справедливого, відповідного чого інтересам усіх народів держави, управління відносин Австрії до Угорщини; 9) супротив кождочасного правління стояти на становищі опозиційним, о скільки дотичне правління не приймає до здійснення вказаних жадань в інтересі руського народу; 10) застерегти собі вільну руку супротив інших стороництв палати послів та на вказаних засадах програмових входить в зносини зі стороництвами парламентарними без огляду на ріжницю поглядів політичних, змагаючи до того, аби парламентарне заступництво народів держави, зібране в новій раді державній на основі загального права виборчого, поважно і тривало сповняло обов'язки

законодатні, придержуючи ся засад справедливості і поступу.

Першою появою в новім парламенті було несподіване витворене більшості палати послів в інтересі правління барона Бека, що зложилася з Німців (головно християнських соціалів під проводом Люефера), чеського союзу і польського кола та виявилася при виборі президиї палати послів, до котрої увійшли: п. Вайсхірхнер (христ. соц.) як президент, п. Жачек (Чех) як перший віцепрезидент і п. Стажинський (Польск.) як другий віцепрезидент палати. Натомісць кандидат на другого віцепрезидента п. Пернерсдорфер (соціалний демократ), котрого попирали руські послі, перепав та супротив вибору п. Стажинського заперечували наші послі і постановили не допустити його до проходу в палату, та отсю кризу залагоджено сим способом, що п. Стажинський не проводив в часі промов руських послів.

На порядок денний нового парламенту вступили головні дебати: про надужиття при галицьких виборах до ради державної і про покарання дисциплінарне німецьких урядників скарбових за агітаційну виборчу; про санацію краєвих фінансів та провізорію бюджетову.

Справа про надужиття виборчі, про які наші послі: д-р Окуневський, як також п. Будзиновський, різко висказалися, відкриваючи перед повним парламентом болюче питання польсько-руське, скінчили ся заявою міністра справ внутрішніх Бінерта, що прирік всі вказані надужиття строго розслідувати, провинивших ся потягнути до одвічальності та про вислід доходування правління зложити звіт палаті послів при найближшій її збірці, — але отсе свого притягнення правління доси не сповнило! У відповідь на таке порішення справи новим парламентом, зглядно правлінням більшістю, що нагадує зелений перстень кур'яльного парламенту, — виступила частина руських послів з сьпіваним протестом, по котрім президент міністрів барон Бек перший раз запросив до себе комісію парламентарну руського клубу, аби почути жаданя руського народу, та від сего часу, то є від місяця липня 1907, розпочалися переговори руського клубу парламентарного з правлінням барона Бека на підставі проголошеної програми.

При дебаті над справою санації фінансів краєвих зарисувалися знов ріжничі соціально-політичні погляд більшості палати послів а її меншості, так як покривдення меншості національні заявили ся за санацією краєвих фінансів за допомогою доходів держави, але жадали, аби рівночасно усі сойми краєві були вибрані на підставі загального, рівного і безпосереднього права виборчого, проти чого виступило правління. На дотичну заяву міністра справ внутрішніх Бінерта відповіли опозиційні послі безпощадно критикою політики правління, що зраджує брак логіки і консеквенції політичної, по впровадженню в життя загального права голосування до парламенту, — та справа санації фінансів краєвих, хоч в загальні порішення, до сего часу в самій річі не зістала залагоджена.

Загоди першого і другого читання провізорії бюджетової виступали послі д-р Олесницький і д-р Костя Левицький та д-р

Трильовський з замітними промовами, в яких виказали покривдення руського народу на усіх областях життя публичного, жадуючи зміни неприязного систему супротив оправданих домагань руського народу та заявили, що не мають довіри до правління і тому будуть голосувати против бюджету державного.

Із справ, які порушили наші руські послі в літній період 1907, р., годить ся піднести: наглі внески в справі державної підмоги для наших рілників, що потерпіли від неврожаю; інтерпеляції до міністра рілництва в справі продажі дерева з лісів камеральних; внесок на основане руського (українського) університету у Львові; інтерпеляції до міністрів справ внутрішніх і залізниць в справі неправного сплинування зарібкової еміграції; внесок на зміну закону про книги ґрунтови, аби акти правні і інтабуляції до 1.000 корон вартості переводили суди на підставі протоколярних заяв сторін; внесок на ревізію катастрофу податку ґрунтового; внесок в справі скорочення і об'єктивності військової служби, та внесок на урлюповане синів рілників з війською в часі жнив.

Правління барона Бека виступило також з запровадженню програмовою та покликуючи ся на престольну промову, проголосило з першу політику простої лінії, то є праці з парламентом, маючи на меті безуслонне поважання закону і рівності всіх перед законом, без виріжнювання національного, релігійного або політичного переконання, а відтак, наслідком перших дебат парламентарних, запроваділо залагоджене справи національності в державі, як також реформу політичної адміністрації, аби вилити в неї нового духа та створити з неї орган новочасної господарської держави для скріплення сил народу. Отсі обі справи зараз в перших промовах послів нового парламенту виступили так ярко на зверх, що правління було присилуване сказати про них своє слово, але на жаль до нині свого слова не було в силі додержати. (Д.б.)

На роздоріжжю.

З якимсь-б хто-небудь закидаючи виступив був проти польської національно-політичної ідеї, — одно мусів усякий її признати: вона була одностайна, консеквенна та була спільним добром цілого польського згвалу. Ягайлонська ідея, концепція великої польської держави, сформована політичними уніями XVI віку, держави ріжноплеменною під політичним верховодством польського елементу, ся ідея історичної Польщі перетворилася бурі козацьких в.и.и., катастрофи політві, невдачі повстань та криз цілу польську політику і не-політичну літературу, криз програми політичних партій, дорогою виховання цілх поколінь від найранішої молодості перескакала цілу політику свідомість Польків та являлася неначе-б вродженим, самозрозумілим змістом польської політичної ідеології, польських ідеалів і стремлінь. Навіть найрадикальніші польські стороництва, соціалістичні стороництва, котрим сильні стороництва закидували спроневеріне ідеалам шляхотської Польщі, навіть ті стороництва не були в силі визволитися від фантому польської держави, зложеної з Польщі, Литви й Руси.

Так було до недавня, майже до найближших нам днів. Аж останні часи принесли нам захитане

Адам Ріпецький.

В Пленері.

(Нарис).

Фальк сидів непогубно в своїй артистичній робітні і вдивляв ся в картину, яку щойно почав малювати. Була се найновіша композиція, яка ворушила його гадку ще геть раніше, але він не встиг розкрити ся на „спасений настрій“. Сновидав і тиняв ся в послідні часи з кута в кут, де що малював, але безхосенно. Він поводив ся зовсім як жінка, що має небажком привести на світ дитину. Щось ним підкидувало і носило, щось запервало його все з дороги, ніде не міг місяця загріти. Він запинав ся тепер пристрасно абсентом і курив міцний тютюн.

Іюлі впадав мов божевільний в робітню, припадав до полотна і заходив ся малювати, але настрій як прийшов, так і тікав від нього. Кидав малюване і опять пив абсент і курив міцний тютюн.

Вкінці як-раз нині рішив ся перевести гадку в діло. Вже від години сидів на своїм табуреті мов прибитий з кистію в руці зором мистця додив до полотна, на яким бачив картину вже намальовану. Він не посміливі доторкути ся до полотна, доки перш в його уяві не стане образ повний, одностайний і пошани достойний. Він був під сивилим поет: імпрівізував уявою. Раз-у-раз доповняв картину новими тонами й чертами, виглядавав, домальовував, жестикулюючи при тім не сьвідомо й відруховами руками. Картина мала зображувати „Зраду“.

„Велике, зелене плесо, — на н'м острови — бач скеля. Полумсонні лучі місяця падають на плесо, скелістому кручу і накривають весь краєвид містичним серпанком мрій і тін. У низу молада пара: мужчина і жінка. Вона наче зрозуміла з лісних рясів і з шуму, полу-сонна, полу-нага. Він, здоровенний Сатир, обняв рукою її стан і пристрасно цілує її очі. Вона майже не видна з його рука. Він, той третій, сидить за кутином в дитмю ночі і дивить ся. Очі в нього горять дикими блисками; він би в ту мить кинув ся і вбив навислого суперника.“

Фальк підняв ся і став малювати. Потягнув кистію раз і другий і забавне полотно стало побирати життя. Наперед виринула скеля і її похилі м'які, відтак люде. Всю поки-що начеркане загальними чертами, лица жінок не видно, — Фальк спинив ся. Неначе нагадав собі

щось. Він нагадав собі, що він одержав вчера записку, якої ще не читав. Доперва тепер прийшло йому на гадку, що писмо може містити яку важку для нього справу. Глянув на конверт і призадумав ся. Почерк письма був йому знайомий і він здогадував ся, від кого походить писмо. Його гадки плывли мимохіть в м'яушність.

Се було в далеких, альпійських горах. Він приїхав тут з рідного краю, щоби після політичних буч і особиче, які довелось йому оглядати в краю, відпочити духом в животворній, цілющій природі гір і набратися творчих сил до нової праці, в якій хотів зобразити ранній досвід в горах, перші познанні його народні і болючого змагання з темним царством ночі. Се мала бути гарна імпресія в стилі plein-air.

Що равня виходив на кручу оддалік водопаду і малював. Чудові були се ранки! Плесо неба голубилось непорочним сьавом білих об'єдків, кризь які проридились перші, ясні лучі сонця. Де-не-де являлись шовкові витки фіолетів, що перекохали в багряні пів-тони. Де-далі простягалася блакитна синь і захоплювала собою широкі простір.

З верха кручі збігала блескучою каскадою вода, стугонячи, гомонячи і розбрісуючись докруги в мільярдах перлин, які мінюлись до сонця опалевими красками.

Раз зайшов він тут як звичайно і малював. Він був похурений в праці і не замінчав, що діється докруги нього. Ненадївно підвів очі, яким показалося граціозне явище! Під луком фонтану стояла молада жінка. Вона випрямилася злегка, одною рукою прислонивши очі і дивилася кудись в далечині, наче вижидючи чогось. Лучі сходячого сонця граліся коло її високі і вичаї її голови золотим диядемом. У ній лежала веселка, зроджена з дрібних порохин розбитої об скелю води. Вона подабала на мітничу ірис, що розпала дугу на аморес. Була се повна чару й поезії картина, твір уяви, окриленої тугою безсмертної краси.

Фальк впливав очі в явище і не міг їх відірвати. В нього прокинулося бажане промігати, чи се дійсність чи плід розбурханої уяви. Він поступив кілька кроків наперед — так в сьмі мить молада жінка подалася на втічка, подібна до улітаючого марева.

З того часу заволоділо ним бажане пізнати сью незнакому людину. Він не омивав ніякої дні-

ни, щоби явитися над кручою ранним ранком, точно, о одній і тій самій годині, в надії... побачення її.

Попри се руководив ним чисто артистичний інтерес. Він з цілим розгаром кинув ся малювати досвідчу імпресію. Він покладав гравдіозні надії на сей малюнок: він мав йому отворити двері до найперших салонів штуки. Він подвоював енергію і малював усіми силами духа. Робота поступала наперед скоро. Малюнок набирав що день більше запланості і сонця. Малюючи, Фальк думав зазедно про „гарну незнакому“ і спинав ся іюді в роботі, неначе в вижиданню її приходу. Йому бачилося, що він відчуває присутність сьї незнакомої коло себе, — згодом пересвідчував ся, що змисли мавити його, а тоді крайню огірчення називав себе „пустим еротоманом“. Він був сьєю незнакомою йому жіночкою заінтригований і його артистична душа почувала в ній вищу красу. Тому роздумував і бажав стрічи з нею, як якогось рішення.

Небажком сповнилися його бажання. Через дві неділі вона знова прийшла над кручу. З книжкою в руках, — сіла і читала, немов не замінчала його присутності.

Вона поздорювалася. Він був увесь схвилюваний. З душею його вицвітала золоті дуги першого молодечого кохання та ураз із гомоном ранньої природи в почутю вічно-стійної краси зливалися у один могучий мн шаста та вколювали його духа солодким ритмом світлія й краси.

Вона заговорила перша. Просила прощення, що перебіла йому працю. Вона сюди що дня навідуєть ся, — се її справляне розкіш бути німим свідком його артистичної роботи. Благодать сього приманчивого закуртка надити і придержує. Се сама краса, — вона розуміє красу. У неї були такі пориви, але вони звали, мов побитий градом цвіт.

Фальк дякував, що вона не гордувала товариством бідлашого мала. Тут на чужині добре мати братню душу. Він, коли малював, то завжди думав за неї. Тепер вже кінчить роботу, небажком мусить опустити її сторони.

„Вя звідки родом?“ — поспитала.

„З краю гелетів і вічної нужди.“

„Вя... Українець?“

На се він відповів, що він ніколи не прив'язував ваги до справи походження, бо се на його погляд перестарілі мотиви, що перед лицем творчої богині Штуки не мають вартості, — але коли

вже в сій матерії має сказати щось рішуче, то скаже, що він по трохи космополіт, однак почував себе членом одного українського народу. Нарід сей є наділений з природи великими надбаннями духовними і культурними здібностями.

Кризь її лице промайнула радість... Вона сказала, що для неї підвійна радість стрінути на чужині рідниця. Вона вже давно, — кілька років тому назад — покинула рідні лани і перейшла тут жити з родичами. Саме четвертий рік минає, як виїхали зі столиці.

Він перебив її, кажучи, що він подав ся на чужину, щоби не дивитися на се, що діють з його народом всякі непрошені опікуни! Се його виводить з рівноваги і перебиває пригожий до творчої роботи настрій. Він, коби міг, то-би знищив сей кукіль, що засіяв рукою сатани на його рідній землі. Він є артист і більш нічого. Любить красу і ненавидить чорних, поганих красок, ненавидить дійсності. Він хоче, щоби у всім було повно світлія, сонця, краси.

Відтак вона розказувала про своє жите. Її родичи не мають вирозуміння для потреб її душі. Вони хотять її віддати за муж за чоловіка, котрий їм припаде до вподоби, значить, котрий буде добре ситуований матеріально. І тепер женихав ся до неї один багатий купець, який однак ізза своїх утилітарно-практичних принципів в її противний. В нього сидить душа крамаря і доробкевича. Вона його не хоче, не хоче, не хоче!.. В неї є зовсім інші інтереси. Вона хоче виїхати за границю і образувати ся в штуці, в мистецтві.

Говорила, а увесь її вид палив огнем поривання. І очі наводили на нього думку про ясне небо, про тихе щасте ріднини. Він глянув на неї допитливо і в ту мить зрозумів, що в сій жінці знаходить воплощене усіх задушевних мрій, що зберігалися в його свідомості, мов заснувши вужі. Зрозумів, що вона могла-б бути одинокою сторожем-жрекинею золотого храму його. Штуки! Він впливав очі в її лице і слухав з запертим духом.

Вона говорила, а їх молодечі душі линувли до себе, як у погідну лину лінує два голуби в широкий простір до сонця. Тут він припав до неї і заговорив: „Пані, я вас... розумію... те небо... те небо... я властен вам дати!“

„Зайдіть до мене“ — відповіла і щезла.

(Конець буде.)

правити з народом. А в такі зміни не легко повірити вже хочби читаючи офіційний титул султана, який звучить так: „з досконалих, безконечних благодатей Найвсего, султана славних султанів, хан ханів, імператор могутніх імператорів, роздавець тіар „Козроесіа“ (Персії і Арменії), тінь Бога на землі, падишах трьох міст: Стамбула, Адрианополя й Брусу“. Крім того є він ще володарем Діамасу, пакошіа рая, Каіра, Анатолії, Румелії, Африки, святого Єрусалима і розкішного Євсезум, Чорного й Білого моря, Мореї, Криму, Боснії і Бігороду, а до того „каліфом“ себто наслідником Божого послання, отже начальником „імаміа“ (духовників), „маліків“ (королів) і „кадіх“ (судії) — словом жерелом всякої влади а також „кадімом“ т. є. сторожем дому Пророка в Мекці й гробу пророка в Медіні... З тими титулами понате конституційного володаря не легко погодити! Через те й говорять ся, що султан згодив ся на конституцію не так з любови до свободи, як тому, щоб помішати пляни європейських реформ в його державі.

В Македонії
вникає нову еру з великим ентузіазмом. Банди припинили свої діяльність і розходяться ся. Богато македонських ємігрантів, що найшли захист в Греції, вибирають ся з поворотом до рідного краю. Всі часописи турецькі вважають акцію європейських держав з Македонії за зливе надання конституції — покінченню. До „Vossische Zeit.“ доносять з Білгороду, що турецькі сфідри, приїжді до реформі жандармерії зараз по проголошенню конституції поклали уніформи реформі жандармерії та поклали старі турецькі оліяги, щоб таким робом задемонструвати проти європейської акції реформи. До нинішньої „N. Fr. Presse“ напіла з Уескібу така алярмюча вістка, що офіцери тамошнього турецького гарнізону заявили офіцерам міжнародної реформі жандармерії, що вона є злишня, що отже чужі офіцери повинні як найшвидше покинути Македонію. В Уескібі є як раз австро-угорські офіцери, які ведуть там школу командантів станиць. З Софії знов доходить вістка, що в Дукмі молодотурки не спинали ся на пропозиціях, але таки прогнали тамошнього французького офіцера реформі жандармерії. Вістки ці доказують найліпше, як зневажали в Туреччині оліку європейських держав.

Революційні комітети й реакційні заходи.
Федеративний комітет вірменських революціонерів прішив відкинути конституцію як недостаточну. Для комітету є обов'язуючі ухвали отоманського конгресу в Парижі, який вимагав детронізації султана. Більш компромісово настроєний комітет куцюралсків що пробувають в Бузарешті. В мавфесті, який він видав, виставляє ся горька конституція та зазначається, що тепер настали часи законного співбугання народів в Македонії; в тім співбуганні може побідити тільки той наріз, котрий буде вище стояти під зглядом інтелектуальним, економічним і сумаричним. Через те комітет куцюралсків визнає свою інтелектуальну вертати до краю — до праці. „Тепер закладають ся основи нашої власної хати; хто свої власні інтереси вивагає понад інтерес народів, не варта зватися ся сином куцюралського народу“.

До речі треба згадати, що серед „софтів“ (богословів) і других верств населення починає нуртувати антиліберальна течія, противна молодотуркам.

Становище держав.
З балканських держав найбільше вдоволені з теперішніх подій Греція, а найменше Сербія, якої дипломатія розголює, що надане конституції було маневром султана для удремнення реформ. Впрочім про сю справу почуємо незабаром офіційну заяву сербського міністра справ загр. д-ра Мильовановича. — Нині маємо вже таку заяву англійського міністра справ загр. Ед. Грея. Передовсім зазначає він, що англійці й Росія не мають наміру ані сили розв'язувати македонський проблем без запитання других держав. Причиною сумного положення була слаба й лиха у права і проти неї саме виступили європейські держави. Тепер залунав нагло і ненадійно також протест турецької армії й мусульманського населення. Є незвичайним об'явом, що ті події привернули на час безпеченство й свободу. Під сю пору вистає нову ситуацію, бо цілі Англії в Македонії не були ніколи політичні. Коли Турки самі забирають ся до того, щоб поправити цілу адміністрацію краю та привернути рівноправність християн і Турків, коли вони переймають поруку за се, що з тої поправки будуть мати рівний хосен магометани і християни, то македонська кестія буде в той спосіб поладжена, але ми не залишимо нашої бачности, щоб робити все можливе. Щоб посприяти дальшому розвиткові, мусимо поки-що заховати симпатично-вижидаче становище.

Офіційних російських голосів про турецьку конституцію ще не маємо. Однак не без інтересу буде прочитати, що пише з приводу неї Меншиков у віофіційальній „Новомъ Времени“. Читаємо там:

Маючи недовгий та сумний досвід з конституції, Росія могла б дружно остерігти Турцію, щоб її не наслідувати. Коли Турції потрібний парламент, то най він буде національний турецький без ніяких вірменських „фракцій“ та грецьких „груп“... Ані чернь, ані революціонери, ані дібна інтелігенція без означених занять, ані „інородці“ не повинні мати права репрезентації. Се з природи річи матеріял здібний підлягати граєнтелісту, а не то самому упралляти... Коли буде принята занадто ліберальна конституція, то пінеть ся „кадетська“ балканська, поджене до бунту, „блоски“ з інородцями і т. інше“.

І дальше в тім тоні подає ради султанови п. Меншиков.

Квестія окупованих країв.
Події в Туреччині мусять відбитися також і на відносинах в Боснії й Герцоговині, та офіційні австрійські круги ще самі не знають, на яку ногу стануть. Ось секційний шеф в спільнім міністерстві скарбу, який оновіт висказував в інтерв'ю різні думки про будучі пляни спільного правительств в окупованих краях, заявляє тепер, що він свої уваги робить, не знаючи про те, що вони мають бути друковані та що він до таких програмних заяв не має права.

Про настроїв в окупованих краях беремо з тамошніх кореспонденцій такі інформації:

Оголошене турецької конституції, викликало серед магометанської людности Боснії й Герцоговини велику радість і справдішній запал. Проти австрійсько-угорського правительств пінюється закиди, що доси не дало окупованим краям конституції. Людність надіється, що незабаром Боснія дістане конституцію і свій краєвий сойм.

При тім не є виключена річ, що султан сам буде домагається від Австро-Угорщини заведення конституції в окупованих краях, то він, як зверхник тих країв, силою віденського договору має право домагатися ся, щоб тамошнє населенє мало

ті самі свободи і політичні права, що його безпосередні піддані.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 29. липня 1908.

Моравський сойм.

Берно. (Тел. прив.). Часописі доносять, що моравський сойм збереть ся дня 14 вересня на домашню сесію. Сойм мати-ме полагати реформу громадської виборчої ординації, заведенє моравського краєвого банку й реорганізацію контрибуційного фонду.

Події в Росії.

Або. (Т. прив.). „Гофгеріат“ увільнив всіх обжалованих о участь в товаристві „Войма“, признаючи, що се товариство не мало на меті ніяких злочинних намірів. Се той сам сойм, про який Століпін так довго розводив ся в думі, як про незвичайно революційну організацію. Обіжники „Войми“, печатані в реакційній російській пресі, показали ся фальсифікатами.

Гельсінґфорс. (Т. прив.). Генерал-губернатор зажадав від судового департаменту відповідних заряджень, щоб вилати російським властям 11 осіб, які в Курколі фабрикували бомби.

Петербург. (Т. прив.). Московський митрополит зажадав, щоб заборонити торжества, уряджені на честь Толстого. Саратський губернатор проти постанови городської ради заборонити ті торжества.

Варшава. (Т. прив.). Людовий університет урядив за дозволом властей для своїх членів прогулю Вислою до Тяжкомина при участі 800 осіб. Коли учасники висли і почали розмову на теми природничі, зібраних окружили стражники, козаки і агенти поліції. Агенти добули револювері, наказали спокій і стрілами завернули корабель, що відлітав вже, а описі серед загальної паніки арештували 16 підозрілих осіб та відставили їх до Варшави.

З'їзд в Ревлю.

Ревль. (Т. прив.). На кораблі „Standart“ відбув ся вчора вечером гальовий обід, на котрім цар підійс в честь Фаліера тост зього змісту:

Почуваю живу і дійсну приємність, що може Вас повитати на російських водах. Дякую Вам за сю візиту, котру Росія вважає за новий доказ незмінної приязні Росії з Францією. Ся візита скріпить приязнь та причинить ся до збереження мира світового. По на здоровле президента і за добро Франції.

Президент Фаліер відповів:

Ваше ціс. Величство не може сумніватись про велику радість, яку почуваю задля сеї стрічі. Дякую за слова приязні, котру скріпив заключений для береження мира союз. Він є запорукою рівноваги в Європі. Підношу тост на здоровле Вашого Величства і Вашої родини та за добро Росії.

Президент полишив ся на царський кораблі до години пів до 11 в. вночі.

Контрреволюція в Перзії.

Петербург. (Тел. прив.). „Рен“ приносить інтерв'ю свого кореспондента з генералом Ліяковим, начальником козацької гардії в Тегерані. Ліяков відніс ся дуже ворожо до Англії, називаючи їх найтяжшими ворогами сеї гардії. Ліяков заявив ся против російсько-англійського порозуміння, бо воно лише скріпить інтриги Англії. Перед якими п'ятьма літами зачали втискати ся до Тегерану також Німці та здобули собі симпатії Перзії. Всі міністри і президент палати послів є великими прихильниками Німців. — Кола вибухли революційній борби. козацька бригада втратила 20 убитих і 50 ранених. Революціонери втратили 500, а — як лехто каже — і 2.000 убитих. Виновожним замаху був кривавий шах, Цілес-Султает, що хотів захопити регенцію. Революцію зладлено без труда.

НОВИНКИ.

— Брехні „Przegląd-y“. Орган польських обшарників, клерикально-консервативний „Przegląd-y“, підняв ся від якогось часу боронити всяких надужит, описаних в „Ділі“ а яких допускають ся Поляки на різних становищах і в різних формах з кривдою руського народа. Число тих надужит велике і безконечне і польська преса, щоб не розмазувати скандалів, звичайно їх промовчує, навіть тоді, коли ті скандали завдяки руським нослам дістають ся перед форум парламенту. Лише олен „Przegląd-y“ чинив ся іншої тактики і, як каже, нотує за „Ділом“ майже кожде таке надужитє, зазначаючи з гори, що воно неімовірно, а рівночасно визнає інтересовані чинники, щоб доносенню „Діла“ заперечили. Заохочені виновожники, що часто вже тремтіли о власну шкіру, будучи свідомі своєї вини, — шлють очевидно до редакції „Przegląd-y“ як в дим свої „спростованія“ іспрошвані вже заздалегідь сим чесним органом і на його шпальтах виринає зараз статейка п. з.: „Klamstwa „Dila“, „Szczucie „Dila“, і т. п. Що такі „спростованія“ ніколи незгідні з фактичним станом річи, се инше діло, але „Przegląd-y“ осягнув свою ціль — при помочи брехні „успокоїв польську опінію“... Такого самого маневру ужив шляхетсько-клерикальний орган супроти нашого доносення про конфлікт лісної управи в Беневі коло Сянок з місцевими громадянами. На основі достовірних інформацій донесли ми в ч. 161 „Діла“, що властелі Беневі, Рубінштайн і Фроммер, стали возити крізь селянські поля, вкриті засівами, дерево з ліса до тартаку. Селяне запротестували проти того безправства і не позваляли дівірським фірмам нищити свої поля, наслідком чого шістьох лівничих розпочало з ними білку, а олен з них навіть вистріляв до бороничів свого права людини з рушницю, але на шасте вікого не пошлів. На візване „Przegląd-y“, щоб інтересовані заперечили нашому доносенню, провинивши ся недовго давали на себе жалати, бо ось у вчорашнім (173-ім) числі „Przegląd-y“ читаємо вже про „Klamstwa „Dila“, де упразднелі лісів в Беневі, Зигмунт Курцивайль і Кароль Крейча, представляють цілу справу як „бунт, викликаний „p zez agitatorskie żywioły“ против двора... По запереченням сих панів дівір не допустив ся ніякого безправства, бо уживав дороги крізь селянські грунти „від непамятних часів“ як дороги „публічної“, зазначеної в каталогіх книгах, так що селяне забороняючи перїзду, допустили ся надужит, за котре тепер відповідати-муть перед судом. Що-до стріляня, також, мовляв, неправда, бо лівничий Крейча лише боронив ся рушницею, котра против його волі вистріляла підчас спінання у воздуху. Обернувшись спосібом „кота з хвостом“, чесний орган зтирає руки, що успокоїв „зиреліе опініе publiczne polska“, і каже що на дівірським обшарі Беневі тягнуть ся об'явом „перкожієніа опініе publiczne ruskiej“... На се скажемо хитро-мудрим панам від „Przegląd-y“, що хотів лівничий Курцивайль та Крейча і помістять успокоєне „руської“ опініе в „Галичанин“ (бо „Галичанин“ став тепер офіційною трибуною для польських енуційний до руського загалу), то їх „спростованія“ лишає ся свідомо брехнею. На підставі автентичних інформацій

констатуємо, що крізь дотичні селянські поля в Беневі не веде ніяка публічна дорога, якою мав би дівір право возити дерево, а є лише приватна, пільна доріжка, якою користують ся лише властелі сусідніх піль до своїх господарських цілей. Доріжка не веде зовсім до ліса, бо кінчить ся серед піль та кінєзачено в каталогіх книгах. Дівір не міг користувати ся нею до своїх цілей, бо доріжка не має ніякого сполучення з лісом, а дівірська лісна дорога веде зовсім куди инде. Що дівір не користувався доріжкою як публічною дорогою, свідчить факт, що сеї зими возив нею з ліса дерево лише за окремим дозволом громадян а навіть за оплатою, признаючи тим самим, що дорога є приватна і дівір не має до неї ніякого права. Дозвіл користувати ся тою дорогою дівір мав лише так довго, доки був мороз і поля вкриті були снігом. Дальше воженє дров крізь селянські грунти, вкриті засівми, було очевидним безправством і не дивниця, що селяне виступили рішучо в обороні своїх прав. Неправдою є також, внаслідок вистрілу упав мимохіть, бо численні свідки можуть потвердити, що стріл вимірений був свідомо до селян і лише шастем треба назвати, що не став ся причиною проливу крові. Каридостойність свого вистрілу тим більша, що лівничий не має права уживати оружжя на чужій території. Отже так виглядає ваше успокоєне публічної опініі, панове з „Przegląd-y“, що підняли ся при помочи брехні боронити розбому. Всі ваші „спростованія“ п. з. „Klamstwa „Dila“ є такі самі і по правді повинні єсе мати заголовок „Klamstwa „Przeglądu“. Компромітують вони лише редакцію сего органу, дарма, що він так старає ся ухитити за безсторонного. Тактика „Przegląd-y“ є по просту сьмішна, бо чейже ніхто в світі не покинується ся на свідомство людини в справі, де ті люде завинили. На підставі такої логіки всі прокураторські акти обжаловані були би неоправданими, якби трибунал опирав ся лише на зізнання обжалованого. Тому дайте раз спокій своїм дівіацям, панове з „Przegląd-y“ і не компромітуйте ся дальше, бо ще раз повтараємо, що всі ваші „спростованія“ від осіб, що самі допустили ся безправства, нікого не переконують.

— Галицька автономія в практиці. Пишуть нам: Два літа минуло, як відбули ся доповняючі вибори кількох радних до міської ради, в Судовій Вишні, містиського повіта, ще за славного панованія старости Свободи, а до нині ті вибори не затверджені. Маршалок містиського повіта гр. Стаднічкий обіцявав, що все зробить для міської ради, коли соймові вибори випадути в його користь. Послом до сойму вийшов п. Скварко і пан граф забув на міську раду в Судовій Вишні. Доповняючі вибори незатверджені, міська рада декомітетована і від весни сего року не урядує. На права доріг, будова школи, керниць, посада ветеринарія, єсе жде терпеливо на ухвали мертвої ради. В самім містечку безлад, нехлюйство і непорядки в цілім значно слова „polskiej gospodarki“. По виборах до сойму розулоєне вість, що до Судові Вишні приходить правительствений комісар а міська рада буде роззаянє, бо эле радить ся. Але мимо всякого старання о справданєне комісара справа не поступає наперед, бо поки-що на зайшла причина до того. Головна причина такого трактованія міської ради се „злий“ склад ради, бо належать до неї Русини і Жиди а польські патріотники є в меншості. Сєю дорогою апелують мешканці Судові Вишні до ц. к. намісництва, щоб зняло ся справою міської ради, поки не займе ся нею в соймі посол п. Скварко.

— Де народна честь? До новинки під заг. „Де народна честь?“, уміщеної в 161. ч. „Діла“, додаю отсе, впрочім досить „сумне“ спростованє. Передусім замічу, що дня 28. с. м. відбули ся лише доповняючі вибори до повітової ради, коли тимчасом читачам згаданой новинки могло здаватися ся, що то мали відбути ся вибори цілої повітової ради. Мимоходом годить ся зазначити, що вибори назначено в сьмі жнива, коли в полі найліпший шлях робота. Ясна річ, в чьім се інтерес лежить. Що до ухвалення квоти 500 кор. н. на якийсь мазурський приют, то квоту ту дійсно ухвалено, однак хід той справи був трохи инакший. Не тарнобжеська, але тарнівська повітова рада надіслала відзову о датки на приют ім. Потоцького для мазурських сиріт. До повітового виїзду належить не деох, але трьох Русинів, а то: о. Заяцький, віце-маршалок, і селяни, п. Олішник і п. Костельний. На дотичнім засіданню виїзду по вітчанню секретарем письма тарнівської повітової ради поставлено зі сторони Поляків знесенє, признати на ту ціль 250 корон. О. Заяцький в справі самого знесення не забирає голосу (!), лиш заперестував проти епітетів, якими тарнівська повітова рада обкинула в своїм письмі Русинів. Натомість повстав п. Олішник, і — як сам сказав — „щоб змити пляму з Русинів“, він признає на ту ціль 500 корон. Знесенє се прийнято. Читачі розуміють, що прийнято його не лиш з ініціативи Русина, але і більшістю руських голосів. На повнім засіданню ради справа вже пішла гладко. Розумієть ся: чомуж повна рада мала би відкидати знесенє поставленє на виділ Русиним і ухваленє руськими голосами! Річ очевидна, що зборські Поляки затримали з вітхи руки і зараз по засіданню голосили злорадно: „Na wniosek Rusina i ruskimi głosami uchwaliliśmy 500 koron na polską bursę im. Potockiego!“ Яке-ж їм не радіти на вид такого нікчемного руського лакейства! — Поінформований.

— Подвиги польського ксьондза. Пишуть нам: Такого подоптаня законів церкви і п. розпоряджень як в Судовій Вишні нема мабути і в Америці. Не минуло два тижні, як латинський парох, Станіслав Земба, зневажив слови руську проєсцію в костелі при похороні в присутности руського пароха о. Василя Кондрачака і його сотрудника о. Ореста Мартинюка, як вже дня 23 с. м. етяв нову штуку. В Судовій Вишні помер руський міщанин Іван Пітьо, що походить з найстаршої руської родини в місті. Латинський парох намовив жінку помершого, щоб свого чоловіка поховала на польським цвинтарі, а він поховав його з великою парадною в супроводі польських „Соколів“. Збаламучена вдова згодилась; отже вибрано гріб на латинським цвинтарі і парода вже мала відбути ся. Назвіт гроші за похорон вже взяв кс. Земба. Та коли наїйшов час похорону, руський парох своїм впливом на родину помершого перешкодив плянам польського „рідбава“ і похоронив бл. п. Івана Пітьо при участі хоруг читальні „Просвіти“ на руським кладовищі. Гріб, викопаний на латинським цвинтарі, порожній! За те того самого дня рано похоронив кс. Земба в сусіднім селі Дитятичах руського селянина Стефана Строяча, користаючи з присутности руського пароха с. Т. Савули, хотів той-же лишив заступника. Церковні власті благорозумно мовчать а наш обряд зневажений, трагично повазі в очах народу, моральне веденє народу неможливе. Такі то благодати і рієно правність мають Русини на руській землі під панованєм „zawziętych pańszczyńszczyzn“.

— Зелізня Лівь-Підгайці. Будова тої зелізниці не буде скінчена на умовлений речинець, т.

є до 1. вересня с.р. Відповідно до підприємців стан робіт не всоди знаходиться в однаковій стадії. Лише на лінії від Винників до Миколаєва (яких 15 кілометрів) шлях майже готовий. Роботи на лінії від Курови до Перемисля і дальше ведуть ся дуже пинно, а місцями ледви розпочаті. В околиці ливчаківського двірця лишається ся також богато до роботи і олен великий насил в Кривчицьких дебрах ще не укінчений, а інші готові насипи потерпіли дуже від послідних злив. Великий камінний відкут коло Кривчиць вже вимуровано, але насил коло відкуту ледви зачали роботи. Так само богато роботи вимагає насип в дебри коло Винник. З огляду на се рух на сій зелізниці розпінє ся може аж з початком нового року.

— Ювілей полку. 7-ий полк уланів, що рекрутується ся головно з руського населення, бо округ лівьського, 11-го корпусу і має доповняючу кадру в Березанях та стаціонарний тепер в Штокерав під Віднем, обходив там дня 27. с. м. 150-літній ювілей свого єствованя. В ювілейнім торжестві взяли участь також властелі полку, арх. Франц Сальватор, намісник гр. Кільмансег, майор гр. Шентішкий і ин. Ціле Штокерав пристроєно торжественно, зелізнячий дворець і ратуш були декоравні велчава. По пільній Службі божій полковник Довдорф в промові, виголошеній по польськи і по руськи, оповіст історію того полку, що проливав кров в 30 великих битвах а в яких 300 воєнних стрічак, причім полагло 96 офіцирів, 1340 людей і 985 коней. Зате полк зяв у тих боях в неволю 1 генерала, 217 офіцирів, 6940 воєнків і здобув 2 срібні булани, 10 хоругв і 158 гармат. По дефіляді архиказь шеф висунув ся на чолу полку і завів його до міста, де серед перемаршу населенє витало його окликами.

— Розбишачтво і крадіж в Росії. Коло Янова винницького повіта подільської губернії доконано вночі з дня 22. с. м. страшного злочину. У лівничого, маєтку гр. Холонського, зібрани ся гої. День перед тим лівничий привіз оу чимало грошей, щоб розплатити ся з робітниками. Дізнали ся про се невідомі доси розбишачи і ограбили весь дім, виважили при тім цілу родину та всіх гостей, разом 11 людей. — В Сьмілім роменського повіта (Полтавщина) вночі на 18. с. м. обікрадено почтовий уряд. Злодії ввійшли до уряду з кухні, виважили двері. В той час в мешканю начальника контори — Смурінова, окрім його, жінки та дитин, не було нікого; робітниця пішла ще з вечера до дому, а робітник завжди спав у клуні. Коли Смурінов почув, що в мешканю шось ходить і вийшов із своєї світлиці в контору з револьвером у руці. — На него кинуло ся кілька людей, звязали йому руки і ноги, привязали до решітки, а конєць верівки прикрутили до вхідних дверей. Жінці його також звязали руки і ноги й прикрутили до ліжка. Потім злодії взяли у Смурінова ключі від скрині, де вже була наготовлена почта, що на другий день мала бути відвезена у Ромни. З поштової скрині злодії забрали мало не 8 і пів тисяч карбованців грошей, з них поверх б тисяч карбованців, що були здані акцизним чиновником. В хаті ввесь час було темно, бо злочинці огню не світили, навіть лямпаду, що горіла в одній хаті, погасили, через що Смурінов не міг запримітити ні одного лица злочинців. В той час, як поралися злодії у конторі, попри почу проїзав на Ромни смільський становий. Крім того, зараз біля будинку поштової контори є квартира стражників. Крім казенних грошей, злочинці забрали де-що з власного добра л. С., напр. золотий годинник його жінки, скільське карб. грошей та инше. Скінчивши „роботу“ у конторі, злочинці пішли у ідальню л. С., знайшли півкварти горілки, якусь страву, попоїли, добре випили і зникли. — („Радка“).

— Дрібні вісті. Вплис до краєвої колодїсько-ковальської школи в Товмачі відбудуть ся від 5. до 15. серпня. — В Пальчиннях збараського повіта ударила грім в хату Яська Гайдая і впавши до середини вікном, збів образок, спалив висичий над ним віночок і легко поларив жінку Гайдая. Хата почала горіти, але збігли ся люди і загасили огонь. — На зелізнячій двірці в Тарнові сповняючий службу в амбулансі почтовий офіцій Яков Лейстина дістав ся вночі на 25. с. м. під локомотиву, котра урвала йому ліву руку і сильно зранила в голову. — В Пацлаві добромилського повіта грім убив 26-літнього Стефана Кшишинського і 21-літнього Івана Шерця, зяятих при будові дому. — В Любичах, яворського повіта, згоріли чотири селянські загорода. — Секретар міста Лівбушин в Чехії, Главач, що здефравдував з міської каси 100.000 корон, відобраз собі жите в полі під Карлштайном.

Опівістки:

Сьміччє. Завтра, в четвер: Марини вич. (лат. Авані і Сєні). Позавтра, в п'ятницю: Емільона (лат. Іванія, Лю-Юлія).

Авдєвнєдї: Є. Е. Митр. Штєтцївчє а прєдєдлєк, ві второк, сєвєдї і п'ятницю від год. 10. рєдє. — Екс- намісник ві второк, в сєвєдї і п'ятницю від год. 12. год. в п'ятницю. — Комєсторська сєвєдї відбуває ся в четвер і суботу. — Штєтцївчє краєвоє п'ятницї радї і т. п. в п'ятницю і суботу в сєвєдї і п'ятницю від год. 12. год. в п'ятницю. Штєтцївчє сєвєдї дирекції скарбу від год. 12. год. в п'ятницю. Прєдєдлєк вичє краєвоє суку шєдїя грїм вїсторїя від год. 12. год. в п'ятницю.

□ Рєпєртуар лівьського руського театру в Косові (сая „Сокола“).

В четвер дня 30. липня с. р. „Суета“, комєдїя в 4 дїях Карленко Карого.

В суботу дня 1. серпня „Барон циганів“, оперєта в 3 дїях А. Штравса.

В недїлю дня 2. серпня „Маруся Богуславка“, об'єзз з давних часів зі співами і танцями в 5 дїях М. Старицького.

Ві второк дня 4. серпня „Галька“, опера в 4 дїях С. Моношкє.

В четвер дня 6. серпня „Запорожєцє за Дунаєм“, народна оперєта в 3 дїях Артемювського. Закінчєть: „Вєчєрнїцї“ твір музичний в 1 дїі Ні-Шинського.

Бїлетї продєз „Народна Історєвля“, а від 6. години в день вистави касє театру. Початок точнє о год. 7. вечєром (сєр-сєр. час).

□ З Краківля. Загальні збори маючої основатись Філії Товариства „Просвіта“ в Краківці відбудуть ся дня 9. серпня при співучасті дєлєгатів головногo виділу пп. А. Гарєсєвич, котрий вїголєсєть рєфєрат економічний і д-ра С. Дїстрїгєвського, послє до державної ради.

□ В Сїльці бєнїчкї камєнєцкєго повіта відбудє ся в недїлю, дня 2. серпня с. р. фєстивєл ріжнєородногo програмою заходою місєвогo молодєжї сєрєлєних шкїл. Чистий дохід признєчений на фонд приватних шкїл ім. Сїчєвської. Початок о год. 4. год. в полуднє. Прєсїть ся о участь сусідніх громадян. — „Колїмєт“.

□ До прїятєлів сїчєвогo руху. Людє, що інтерєсують ся сїчєвим рухом, заявляють мєнї не раз, що радї би побачити якєсь характернє сїчєвє сьвято. Зєвєрєтє отжє увагу їм, а особєнно У-країнцїв прєбуєваючїх тепєр в Галичині, на сїчєвє сьвято, що відбудє ся в Ілїнцях коло стациї зелізнячої Зєбєлєтї поз. Сянїтїя дня 2. серпня по полуднї. Зі Львова найлучшє вїїхати о г. 6:10 год. беручи карти до Зєбєлєтє, бо послїдній потяг тамкї не стєзє. В програмі сьвята вхєдлєть також вправї дївчєт. — Д-р Кирилє Трї-льєвський.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплата і Inserat приймають у Львові: Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, К. Кіньковського, С. Соколовського, П. Гавриш, К. Бухтаб, ул. Карла Людвига ч. 23. — У Відні: М. Дука, I. Wollzeile 9, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollzeile 11; Haasenstein & Vogler. Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 1. 18. У Франкфурті і Гамбурзі: M. Haasenstein & Vogler.

Реклама, Адміністрація і Експедиція Ринок ч. 10. — Рукописи звертають ся лише за попереднім застереженням. — Редакція не печатає ніяких нім. карт.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „Діло“

в Асфальт: за три місяці: 33 к. 44 корон
на рік: 16 „ 32 „
на місяць: 3 „ 70 „
У Львові (без поштової пересилки):
на рік: 28 к. 14 к.
на чверть року: 7 „ 34 к.
Поодинокі числа коштують у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.
Оголошення зачитані приймають ся по 30
с. за кожну стрічку історично або за 60 с. в ру-
бриці „Містичне“ по 60 с. — Показі і інші приватні
оголошення зачитані по 20 с. за стрічку.
Передплата і вилучення на Inserat платити
у Львові.

Перший рік парламенту загального голосування (1907—1908).

(Подає посол д-р Кость Левицький).

II. Середній період

обнімає час нарад палати послів ради державної від 17 жовтня до 22 грудня 1907.

По літніх феріях зібрав ся новий парламент дня 17 жовтня 1907, під знаменем конечности державної: довершена угода Австрії з Угорщиною, що була бажанем цесаря, аби наші державні бодай на десять літ окупути спокійне житє уладженем правно-державних і економічних відносин до другої часті держави. Справа угоди з Угорщиною, нещасливо ведена попередніми міністерствами від часу міністерства Баденського, мала бути пробою зручності політичної зі сторони міністерства барона Бека, а з другої сторони мала бути доказом вирозумілості нового парламенту для висших конечностей державних, то є для удержання однолітності держави австро-угорської на внутрі і на зверх супроти атаків козліцї угорської, примирювання доси майже виключно повагою особи цесаря. Та хоч ота угода не обійшла ся без жертв зі сторони нашої часті держави, то все-ж таки мавро дальшої борби політичної і економічної з найбільшим сусідом та бажане спокійної праці переважили настрої палати послів за запропонованою угодою, а наради над тим предметом, що мали прояснити ближше значенє сего міжнародного укладу, в дійсности дали привід сторонникам парламентаризму до можливих торгів політичних в правительстві.

Дня 24 жовтня 1907 признала палата послів нагальнє угодовим запропонованєм та 17 грудня 1907, приняла їх в третім читанні.

Руський клуб парламентарний зараз по внесенню запропонованих угод з Угорщиною заявив президенту міністрів бар. Бекови, що заступники руського народу з причин засадничих будуть голосувати против сих запропонованих, бо коли правительству австрійському не узгодженє конечностей життя руського народу, то заступники сего народу не можуть попарити конечностей держави австрійської. Таке становище опозиційне заняли бесідники руського клубу парламентарного при дебати угорській: послы Василько, д-р Окуневський, д-р Евген Левицький і д-р Дністрянський.

Тоді пріспішеним темпом розпочав президент міністрів барон Бек дальші переговори з комісією парламентарною руського клубу, до котрої тоді входили послы: Романчук як голова клубу, Василько як заступник голови, та д-р Кость Левицький і д-р Бачинський.

Які жаданя поставили руські послы австрійському правительству? Жаданя найконечніші в інтересі рідного народу, аби усунути його кривди та признати йому дійсну рівноправність, до чого вважали руські послы центральне правительстві за однією покликанє і обовязанє по мисли конституції.

З'осібна, жахали руські послы рішучого усунення в сяких самовільних промахів і надужити зі сторони адміністраційних властей в Галичині та зміни дотеперішнього неприязного системи сих властей супротив Русинів, як також примірною покарання всіх тих адміністраційних урядників, що в останніх часах провинили ся против закона. Під напором отсего першого і найважнішого жаданя руських послів видав буший намісник гр. Потоцький звисний обіжчик до

старостів з 20 жовтня 1907 (але є нхотів сего обіжчика оголосити в урядовій газеті), як також зарядив, аби переведено вибори громадські в законних реченцях.

Аби запевнити законне і справедливе поступанє галицької адміністрації супротив Русинів, домагались руські послы утворення посади другого віцепрезидента намісництва у Львові та обсаження її Русиною як також покликання руських референтів до міністерств.

Дальше домагались руські послы, аби правительстві доложило заходів до зміни галицької ординації виборчої соймової на основі загального, рівного і безпосередного права виборчого, так щоби Русини одержали заступництво, відповідаюче їх числу населення.

В справах культурних домагались руські послы основання учительських семінарій з характером переважно руським; основання потрібного числа нових самостійних руських гімназій, як також заложення руського (українського) університету у Львові.

В справах економічних зажадало уділення концесій на земельний (акційно-гіпотечний) банк у Львові і на основанє охоронного бюро праці для Галичини і Буковини, як також одвітного і безпосередного субвенціонування руських господарських і промислових інституцій.

По укінченню переговорів остаточно приняло правительстві бар. Бека за порозумінєм з б. намісником гр. Потоцьким дня 26. жовтня 1907 р., до виконання отсі зобовязаня:

1. Завести лад в політичній адміністрації краю та потягнути до одвічальности провинивших ся урядників. До сего часу перенесено управлєні старостів: Шведзійського, Дільца і Гродзійського.

2. Припильнувати і прискорити переведенє правильних виборів громадських. Отсе стало ся в деяких громадах.

3. Признавати руський язык урядовим языком громад, в справах власного і припорученого круга діяння громад (на підставі ухвал Рад громадських). Отсе стало ся.

4. В справі реформи виборчої до галицького союму краєвого допровадити до компромісу з польською репрезентацією. Отсе не стало ся.

5. Доки не прийде до порозуміння з польською репрезентацією в справі основання руських гімназій, мають бути отвірні паралельки, та у Вишніці (на границі Галичини і Буковини) має бути основана руська гімназія. Доси впроваджено паралельки при гімназіях в Бережанах і Стрию, та пороблено заходи до засновання руської гімназії в Вишніці.

6. Перед приступленєм до основання руського університету утворити переходовий стан на львівській університеті: залишенням польської формули іматрикуляційної, допущенєм руського языка при вписках і переслуханнях руських студентів, та поки-що креованем двох руських кафедр на львівському університеті (права римського і хемії). Невиконанє уже першої точки сих зобовязань ректором львівського університету д-ром Дембінським при нагоді іматрикуляції в грудні 1907 р., спричинило кроваву подію на львівському університеті, демонстрацію руських послів в парламенті з кровавою пригодою п. д-ра Бачинського, та виправдуванє міністра просвіти Мархета в палаті послів.

7. Покликати руських урядників до міністерств. До сего часу розпоряджено покликати трох Русинів до міністерств: просвіти, судівництва і публичних робіт.

8. Уділити концесію на заснованє земельного (акційно-гіпотечного) банку у Львові, на що уже признано вступну концесію в міністерстві скарбу.

9. Признавати Товариству „Просвіта“ у Львові запомогу державну в квоті: 30.000 кор. на цілі економічні, що уже стало ся, та крім сего міністерстві рільництва признало Союзови молодарських спілок в Стрию запомогу державну в квоті: 15.400 кор.

10. Розслідувати і полагодити справу переслідування „Січ“., що доси не наступило.

Руські послы застерегли собі вільну руку до тактики опозиційної, а зобовязали ся залишити веденє тактики обструкційної задля перепинювання праці парламенту. Отсей договір має обі сторони обовязувати через один рік, то є до часу осінньої сесії парламенту 1908. Але уже нині можє сказати, що руські послы додержали своє зобовязанє, та що правительстві в цілости не сповнило своїх зобовязань, як се стверджує руський клуб парламентарний на своїм посліднім засіданню з 18. липня с. р.

З другої сторони той договір руської репрезентації з правительством викликав очевидні наслідки в кругах найбільших інтересів політичних. Польське коло заявило недовіру своєму міністрові крайнові, гр. Воїт. Дідушицькому і він подав ся до лімисі, а уступивши презес польського кола Давид Абрамович пішов на міністра для Галичини, та при своїм представленні в палаті послів дня 22. падоліста 1907. стрів ся зі скандальною демонстрацією, на якій палата послів рішила отворити дискусію над справою його іменования, але до сї дебати не прийшло задля нагромадження нагалих висвєсків. З другої сторони група москвофільських послів, відбита від руського клубу та ізольована в парламенті, заявою антирусською зачала примилуватись польському колу, голосуючи з ним покійно за державними конечностями та за се при виборах до делегації удостоїлась вибору п. д-ра Короля заступником делегата.

В часі того періоду політика простої лінії, яку запів президент міністрів барон Бек, зачинає схитатись до лінії середньої, бо проявляється поважне недоволення в кругах правительственої більшости: між Німцями і Чехами. Дня 12. падоліста 1907, муєв президент міністрів барон Бек приступити до реконструкції кабінету. Для заспокоєння аграристів уступив міністер рільництва гр. Ауерсперг та на його місце прийшов д-р Ебенгох; на місце німецького міністра краєва Прадого прийшов Пешка і д-р Гесман (христ. соц.); на місце чеського міністра краєва д-ра Паука прийшов чеський аграр Прашек, та на місце міністра торгівлі д-ра Форста прийшов д-р Філднер.

Та в новім парламенті дальше кипіло від нагалих висвєсків.

Атаки послів опозиційних задля порушення справ військових допровадили до уступлення міністра оборони краєвої Лятшера, та 1. грудня 1907, обняв його місце ген. Георгі, що прирік строго трактувати справу негідного поведєння старшин військових з жовнірами та залагодити домаганя відступок жовнірів в часі життя, як також справу відшкодування резервістів і за провадження дволітної служби військової довести до успішного порішення.

Сторонництво соціальних-демократів поставило знов звисний нагальний внесок д-ра Реннера і товаришів на поборованє дорожні, та з нагоди сего внеску виявлялась доволі бурлива дискусія поміж аграристами а заступниками верств робітничих на тему отворення границі для ввозу товару. Іменем

руського клубу промовляв в сій справі п. Будзиновський та з огляду на інтереси нашого рільництва заявив ся за отворенням границі на збіжє та против отворення границі для вільного привозу товару. Внесок п. д-ра Реннера і тов. не дістав попертя до нагlosti та перейшов на звичайну дорогу комісій.

Натомість визискали послы опозиційні постанову предложеної угоди з Угорщиною, силою котрої наша держава австрійська має право самостійно уладжувати податки консумційні, та зажадали зниженя податку від цукру. Під напором опозиції напер також президент міністрів барон Бек на міністра скарбу д-ра Коритовського та остаточно ухвалила комісія бюджетова а відтак палата послів закон, яким від 1. вересня 1908. р. оплата консумційна від цукру зїстала обнижена з 38 корон на 30 корон за 100 кілограмів, чим держава мала стратити понад двадцять мільонів доходів. Іменем руського клубу зложив п. Романчук на засіданню комісії бюджетової заяву в сій справі, що для Галичини і Буковини, та з'осібна для селянського населеня далеко більше значенє як зниженє податку від цукру має обниженє ціни соли та зажаданє нами знесенє податку домово-клясового для найбільшого населеня, як також належностий за дорученя судові.

Але присоложенє опозиції постановленим обниженєм податку від цукру (на вісім корон від сто кіло) викликало скоро бурю на два фронти, бо палата панів не приняла сего закона задля надмірного укороченя доходів держави без хїсна для населеня, через що вийшов перший конфлікт між обома палатами ради державної, та наслідком сего в наступачім періоді безоглядно виступили соціальні демократи проти фінансової політики міністра скарбу Коритовського.

З уваги, що податок домово-клясовий, о скільки дотичить будинків з одною мешкальною комнатою або з двома мешкальними комнатами, є несправедливий і найприкріший, бо обтяжує найбільших рільників, ремісників і робітників, як також з огляду, що держава має щорічно звижу з податку особисто-доходового, проти поставили наші послы внесок з заявом до правительств, аби безпородочно предложило палаті послів проект закона на увільненє будинків з одною мешкальною комнатою або лиш з двома мешкальними комнатами від оплачування податку домово-клясового, та припоручили п. д-ру Костеві Левіцькому, як голові комісії податкової, аби поробив потрібні заходи до сповнення сего оправданого домаганя в інтересі охорони найбільшого населеня.

Крім сего підносили наші послы справу несправедливого розділу державної запомоги, так як б. намісник гр. Потоцький на інтервенцію послів д-ра Костя Левицького і д-ра Олесницького виплатив товариству „Просвіта“ лиш квоту: 12.000 корон на закупно насіння, а товариству „Кружик рільничих“ квоту: 60.000 корон, та дальші квоти задержав на пізніше, хоч між народом задля неурожаю було велике запотребованє. Також піднесено справу охорони робітничих вертаючих до краю задля застановлення робіт за границю; справу надужити із сторони камеральних урядників; справу основання руського бюро праці; справу надужити при виборах громадських в Галичині і т. и.

Вкінці дня 18. грудня 1907, прийшов під нагальний внесок на дальшу провізорию бюджетову, яку уже 22. грудня 1907, порішено в третім читанні, та при сій дебати промовляли наші послы д-р Цеглинський і д-р Колесса, зазначуючи докладно усякі уноспідженя

Адам Рінецький.

В ПЛЕНЕРІ.

(Конець).

Відтак... відтак... Він познакомив ся ближше з п. ріднею. Ольховичі (так звалися рідня) були йому раді, але відносились до него з деякою здержаністю. Він малював портрет Лїліт і був доволі частим гостем в хаті Ольховичів. Вони відбували щоденні сеанси артистичні. Се були світляні хвилини в його житті! Вони переплїтали скучні години розмовами, в яких однаке виминали те, що їх найбільше могло обходити.

Минали місяці. Лїліт стала дивна і енігматична. Йому гордіня не позволяла розкрити серця перед холодними батьками. Він знав, що старі йому противні. Ждав від неї рішеня. Небавком діждав ся...

Був гарний, літний вечір. Вона грала... Грала сонату, — се була її найновіша композиція.

Спершу кілька ударів тихих, лагідних, мов легіт весірних філій... Мелодія однолітня, ясна, м'яка: тихе переказуванє надій і поривань молодечого серця...

З черги — сухий, уриваний акорд, без звязи, без однолітності...

Відтак опать, як перше, спокійні удари, — мелодія сонлива, скінчена, повна резигнації і меланхолії...

Нараз каскада звуків, злітаюча шаленим гоном, мов дикий водопад, а за тим тихе, діймаюче скавуління, неначе гіркий плач-риданє...

Ще жите було переповідженє в отсій музиці! Перестала, але вона не скінчила, — грала далі:

Плач змагав ся і йшов рівномірними ударами вище та переходив в спазматичне, півздавленє хлипанє...

Цілий інструмент гудів і солів, наче живий;

здавалось, що він розлетить ся під напором звукових філій.

А там тони збільшались, ревіли і зливались в нерівномірну, скармливу мелодію, що робила прикре вражєніє: налягала на душу, гей камінь. Відтак з глибини бухнула палка, огниста струя і, біжучи наперед, перемінювалась в оргію, в дикий, несамопитий танець любови і смерті. А серед того один зойк, — послідний, страшний, як стон конаючої душі...

Скінчила. В кімнаті стояла тишина... Вона оперлась плечами об спинку крісла і вдвигалась в чорну сутіннь кімнати. Вона була бліда як крейда. Дихала важко. Нараз повстала і поступивши кілька кроків наперед, обернувшись до нього. Мовчки взяла застромлену на грудях рожу і подала йому.

— Прощай! — прошептала і вийшла з кімнати.

Фальк стояв, мов поражений... В нього горіли виски, але лице його було спокійне. Він зрозумів все... Підняв рожу і вийшов.

Через кілька днів одержав від неї записку... Лїліт похисила всю річ: вона рішилась вийти замуж за купця. Її жених є добре ситуований... Опроче вона се робить проти своїх пересвідчень, але внутрішній голос каже їй, що вона повинна покорити ся волі родичів...

Перечитавши, Фальк призадумав ся... Що могло вплинути на таке її рішенє? — думав. Невже справді привязанє до батьків? Що тайлось в сій мізерній душі?

Про се він не знав... мабуть не дізнаєть ся ніколи...

Перед ним стояв нагальний факт, страшний як сама смерть!

Фальк впорядкував своє майно і сів на найбільший поїзд, що мав його повезти до рідного краю...

Спомини занадто були свіжі, щоб остати тут, де скверналилось його серце. Він втік з то-

го місця, наче перед лютою Аванке, що бажала його злігнати і поглотити...

Коли поїзд став на місці, він подав ся до мів. Йшов пильною стежиною, а серце його билось з тривоги й жалю... Пізно в ніч опинив ся на порозі рідної хати, яку років кілька назад опустив. Тут ждало його нове горе. Померла його мати, одинока опікунка і вірна сторожика його, — перед тижнем як-раз скоронили її. Остала сестра, стара панна.

Минуло кілька літ. Фальк зажив при боці старої сестри, яка була йому другою немцею. Він зібрав всякий контакт з вишнім світом і віддав ся цілий штудії. Його знали лише по імені і по оригінальній манері творення. Пересічна публіка здвигала раменами на його виставу, але знатоки признавали йому талант і побились за його твори. Згодом розжив ся на гроші, але що прирідив, так пішло прахом. Він розпив ся і знівечив по тла. Евдокія горювала над ним і бажала по тайки відтягнути його від поганої привычки, але він говорив, що се йому потрібно до творення. Деколи повертались до нього хвилини ясности і тверезости духа, однак він вскорі попадав в давний спліт, замикав ся в кімнаті і пив...

Тоді ніхто не посмілив ся входити до робітні, бо його огортала лють і він бив би інтруза на порозі. В такі хвилини находила на нього пристрасна жажда творення... Він пив абсент, курив міцний тютюн і малював... Через час являлась в салоні нова його картина, яка обужувала загальне заінтересованє і признанє. Його називали декадентом в штудії, казали, що він революціонер, вводить в штудію нові течії, довершає великого перевороту на полі малювання! Але мав він також багато ворогів. Негодованє обудила картина п. з. „Плідність“, у якій змалював нагими красками жінку, що родить дитину. Головно в клерикальній світлї окудили його як „неморального пропалагатора неморальних ідей“.

Сі суперечні осуды доходили час від часу до слухів Фалька, але він приймав їх зовсім рівнодушно. Він говорив, що йому „боліло байдуже“, що там про нього „товла“ гомонить. Він замкнув ся в своїй „святая святых“ з царівною Штукую, нею жив та дихав. Він був гадки, що штука, се

святій храм, до якого вступ мають лише вибрані духа, аристократи з тонким почутєм і змислом. Штука повинна відокремити ся від вишнього світа, його отруйливих похитів, його гомону і нужди. Повинна штука виростати з самої чистої, безтенденційної краси і стремити до абсолюту... Сим абсолютном є для неї душа з цілим богатством її прояв, без огляду на се, чи вони етнично добрі чи ні.

З сими гадками Фальк коротав вік, переводячи їх в діло.

З якогось часу Фальк змінив ся. Він повеселїшав, зробив ся говіркий та насмішливий. Евдокія, сестра його ходила навішпиняючи і раювала в душі. Вона думала, що тепер як-раз пора поговорити з ним рішучо. А були в неї свої задушевні мрії! Вона хотіла його оженити, але вона кохалась з тою гадкою сама перед собою... Вона заходила в голову, що могло бути причиною зміни в настрою Фалька? Не розуміла.

Він все був як те море, примхуватий і змінчивий! — думала.

Ждала. Ждала, се була — на її погляд — одинока рада в таких случаях!

Фальк одержав записку. Се було на кілька днів до того часу, коли задумав малювати картину „Зради“, до якої привязував великі надії. Він роздер коверту і став читати. Записка була від Лїліт. Писала, що небавком приїде, щоби з ним бачити ся. Вона йому хоче децю сказати. Справді вони розійшли ся, мов не знали, але її серце все було при нїм. Вона все живе гадкою там, де вони пізнались. Хочє з ним бачити ся. Правда, він тепер славний маляр, може не схоче говорити з нею, — але коли вволить її просбу, то се буде лепта, яку він може дати їй, бідній жінці... Вона мусить з ним говорити, сказати йому все, виправдати ся. Вона за весь той час багато витерпіла...

„Мое жите стороженє, мої крила поломані, тому не забувайте за бідну жінку, яка може ради вашого добра зробила те, що мусіла“ — писала Лїліт, кінчаючи.

Ми без обов'язків?

(Голос „Зорянина“ до руських ремісників).

Те, що пишу, повинно зацікавити не лише руських ремісників та промисловців у Львові, але також по всіх містах східної Галичини, як вікниці й ширший загальний український суспільності та інтелігенції. Ходить мені о зацікавленості наших ремісників народною справою.

Все, всюди і завжди чути та читати о народних обов'язках та народній праці, котру повинні сповняти українська молодь, українське духовенство, українська інтелігенція, українські селяни — лише дуже мало стрічаються з обов'язками та працею українських ремісників та промисловців. Гадаю, що такі самі народні обов'язки, як на тамтих станах нашої суспільності, тяжать також на наших ремісниках і промисловцях. Бо і як же ми можемо жадати великого наклади праці та сповнення народних обов'язків від нашої інтелігенції, не заважаючи рукам на своїх жилих руках та не вважати самі трохи більше до роботи в житті горожанським та громадським. А се годить ся сказати тим більше, що й наші ремісники й промисловці, так ту у Львові як і по інших містах нашої східної галицької землі, се вже не ті наші нерозвинені національно та фазово люди, як було колись, але свідомі горожані, та повинні бути національно більше освіджені, як наше селянство. Не гадаю нікому спосеред нашої суспільності уявити ані закидати яку ліву в яким небудь напрямі народної роботи, але все таки мушу звернути увагу, що — на жаль — наші українські ремісники та промисловці в такій горячій для нашої нації час найменше приймають ся до загально-народного розвитку. Не скажу, аби наші ремісники дарували. Ні, вони працюють, і то в поті чола працюють, та лише на хліб насущний — а поза тим мало-що видко їх в народних справах.

Зверну ся перш усього до того огнища, з котрого повинно розходитись благодатне світло доброго приміру і згодою на цілу українську — бодай молоді — ремісничо-промислову громаду. — Маю на думці наше товариство українських ремісників і промисловців „Зоря“ у Львові, що, як звісно, добігає вже одно чверть століття життя та дає ся вже ширшою загальною пізнати своєю діяльністю оного згуртовані та освіджені наших ремісників у Львові. Літа праці патріотів з посеред інтелігенції поставили се товариство на ноги та втворили з нас свідомий турт українських ремісників.

Се товариство засноване в 1884 р. Перші збори відбулись тогочасного 22. н. ст. мая в „Народнім Домі“ у Львові, заходом п. В. Негірного, нинішнього голови, після д-ра К. Левинського та кількох свідоміших ремісників. З початком розвивалась „Зоря“ дуже пияво та з ходом літ розрослась і скріпила ся та стала огнищем життя львівських українських ремісників. За приміром львівської „Зорі“ заснувались і в інших наших містах товариства під сею назвою. Потворили ся при „Зорях“ (особливо у Львові) красні з'організовані хори, кружки аматорські, кружки забавові, комітети інформаційні, відчити і т. д.

Та в останніх часах у львівській „Зорі“ змінилось се — на жаль — на гірше. Добрі, старі (а по часті й молоді) робітники уступили з різних причин. Богато було таких, що мусли опустити Львів та перенестись до інших місцевостей. Інші позакладали варстати та торговлі, і займали ся більше власними клопотами. Звертаю ся отже по перше з закликом до тих, що вижили до інших міст. Ім не можна лишитись бездільно, вони повинні в ті місцевості, де проживають тепер, постаратися о заснування такого товариства, як львівська „Зоря“, своїм приміром повинні навчити менше свідомих як ввести його в життя. А до тих, що занялись лише власними інтересами, скажу, що так не годить ся робити. Треба присвятити трохи часу, та труду і народній справі.

Найгірше однак се, що в львівській „Зорі“ настав роздор поміж найкращими членами, на яких досі стояло товариство. Запалавала тиша, та сею тишею зацінується се товариство, а вороги затирають руки. Найлише викини навіть таї, — видко самі мають брудні руки, — що стараються очорнити й з'огидити в ворожій нам пресі наше одиноке руське, ремісниче товариство.

Гладім на Поляків! Польське товариство підносять ся матеріально, а се більше духово, на тоці національної свідомості. Вони скупляють свої сили у великі гуртки, а не розбивають ся, хоч між ними є члени всякої політичної краски. Тому вони на нашій землі ставляють свої власні дома, пам'ятники для своїх великих людей і т. п., обходять демонстраціями свої слави або й менше слави роковини, захоплюють міста на Русі, бо Поляки горнуть ся до своїх огнищ з цілою душею й посвятою; бо вони щиро кождий по своїй змозі в тих товариствах, в тих огнищах своєї культури й національної свідомості працюють; бо вони не обидують ся взаємно болотом, а рамя об рамя йдуть солідарно й витривало до спільної ім всім цілі.

А придивім ся тепер своїм товариствам ремісничим! Яка велика різниця! В Жовків істнує також „Зоря“, в Перемишлі, Стрию, Дрогобичі, Копичинцях та інших наших містах сучасно також „Зорі“, а як же-ж вони присвячують нині ті менші „Зорі“ разом з сею великою „Зорею“ у Львові? Ой не святить вони, а по правді блимають лише слабом вигномом. Іми, українські ремісники, називаємо се „житем“ наших товариств? І ми, не сповняючи своїх обов'язків, жадасмо обов'язків від інтелігентів? А деж наші обов'язки? Чи гадаєте, що ремісники обов'язком є взаємно лаяти ся та обидувати заслужених коло товариства людей закладами, як се — на жаль — діє ся? Ні, сто раз ні!

Тож вдармо ся в груди: Придивім ся, Українці-ремісники взагалі, члени й не члени руських ремісничих товариств, всі без різниці думок — як наші товариства нидіють, та завернім на красшу дорогу... Між польською ремісничою громадою нема й одного, що належав би до заводного товариства, не належав би же й до ремісничого товариства „Gwiazd-i“ „Skai“ і т. п. Мало сего! Таж кілько-то Русинів належить до кожного з тих же-ж в ворожих з кожного огляду „Gwiazd-i“ „Skai“ і т. п. товариств? І як не мають ці польські товариства, підносити ся, коли багато споміж нас їх проти себе самих споміає. Самі-ж себе десятикратно з десятикратно „rusińskich zbrodników“ не мають ставити в кождім місті своїх власних домів? Чи-ж се не сором такому Русини-ремісникові належати до ворожого нам товариства польського, а своє унікаючи? У польських товариствах не лише не знесуть руського слова, але прямо не терплять того, котрий відважить ся провідити хоча кілька слів своєю рідною українською мовою. І я Полякам не дивую ся, але дивую ся тим руським ремісникам, що плають ся між Поляків, в польських „Gwiazd-i“ „Skai“ і т. п. Чи-ж в нас, дорогі брати товариші, вже нема ані крихітки стилю?

Отже найважливіша річ навчити ся нам вже раз того, щоб не лише жадати від других сповняння обов'язків але вложити й на себе обов'язок, і то найважливіший обов'язок з обов'язків, то є: любити Русь-Україну й працювати для неї всім і всюди! А нам треба своє любити сто раз більше ніж кому иншому, бо нас всюди й все понижують ігнорують та витискають з міст і з сіл. Сповідною свій народний обов'язок, шануючи своє, то і другі будуть мусли нас і наш стан пошанувати та числити ся з нами, коли будемо сильні національною свідомістю і солідарністю та врешті й сильні матеріально. Без тої великої любові до свого, без тої посвяти для свого не дивим ся і честь собі не здобудем.

Надходить час 25-ної річниці заснування того огнища ремісничо-промислового у Львові. Надходить час, де львівським ремісникам і промисловцям треба буде обходити величаво сей ювілей пробудження львівських руських робучих верств, й до сего часу повинні всі ремісники й промисловці без різниці партійної краски бути членами „Зорі“, щоб під її прапором стануло не кількадесят, але кількасот щирих членів. Не повинні йти ся від Русин-ремісник у Львові, щоб не належав до сього товариства. Киньмо геть від себе роздор котрий точить нашу солідарність та силу.

При тій нагоді кличу й до провінціоанальних українських ремісничо-промислових товариств, щоб підняли в себе більшу працю, щоб підняли вище свої прапори, бо тепер як сказав поет: „Не пора Ляхови й Москалеви служити — не пора в рідну хату вносити роздор“, але пора нам братись до просвіти й борби за наше ествоане! Де нема те товариство ремісничого „Зоря“, повинні свідомі Українці-ремісники при помочи інтелігентів його заснувати. Коли нас найгірше переслідують, коли нас витявають з нашої прадідавської хати, і ми ремісники, станемо до її оборони.

Петро Гайдамаченко.

Заграничний огляд.

Стріча в Ревлю.

В Ревлі, де недавно стрінули ся король Едвард VII. з царем Миколою II. прийняв тепер цар президента французької республіки, Фаліера. За останніх 10 літ се вже в третє відвідує президента Франції, який веде таку кроваву боротьбу проти свободолобних змагань своїх народів. Довгі, предовгі часи не міг союз з Росією знайти собі популярності у Франції, аж за президентури Каріота здалено свободолобні скрупули на користь широких політичних планів, які казали лунити ся Франції з самодержавною Росією з огляду на Німеччину. Йшов рік за роком, а давні французькі мрії про реванж на Німеччину чим раз більше розвивали ся, а за те використував альянс російський уряд, затягаючи у Франції шораз новіший позички, та через те заангажовуючи шораз більше французьких капіталів в поводженню російського уряду.

Теперішня гостиня Фаліера в Ревлі буде мабуть доповненем умови, доканої в Ревлі, між Миколою II-им а Едвардом, про яку кружять ще й до нині нафантастичніші вимисли та офіційальні донесення вживають, що теперішня подорож Фаліера по дворах скандинавських і в його побут в Ревлі мають на меті тільки мирові тенденції. Російський міністер справ заграничних, Ізольський, уповажив справоздавати „Matin“, заявляти про значення теперішнього візду в Ревлі таке: Росія й Франція йдуть все рука в руку. Заключену в минулім році умову з Англією уважають всюди за умову, яка має на меті мирові цілі. Істнує дружба з Німеччиною полягає на конечности й традиції і є надто природна, щоб могла викликати занепокоєне. Над усіми дружбами й умовами веде перед умова з Францією, якої природність та користь для світового мира мусять всі признати.

Французький міністер справ заграничних, Пішон, заявив тому самому співробітнику „Matin“, що засадою французької політики остає й на будуче союз з Росією. В Марокко Росія й Франція йдуть разом. Оба правительства є згідні також в справі булудної позички; платні з кінцем року купони на 800,000,000 франків мають бути замінені на російську ренту. З боку Росії зазначено, що політичним стремлінням є мир, а сили воєні будуть ужити лише на той випадок, коли-б треба боронити вітальні інтереси гідності й чести Франції після дословного звучення договору. Впрочім уже Франція відповідної нагоди, щоб разом з Росією або й сама посередничала в мировім душі між другими народами.

Петербурзька агенція телеграфічна доносить з Ревлю, що візита президента французької республіки, зложена цареві в Ревлі, була актом куртоазії і приязни. Оба начальники держав одержали нагоду офіційально й особисто стрінутися та заново ствердити щирі відносини, які вважували обі держави. Розмова президента з царем та розмова обох сторін міністрів заграничних справ ствердили повну згоду поглядів на міжнародні відносини та дали нагоду запевнити удержані і скріплені мир, висказаного в тостах.

О півночі французька ескадра пліла. На російських кораблях грали маршілеву.

Контрреволюція в Перзії.

На візді в Ревлі між іншими справами обговорював Пішон з Ізольським також події в Перзії. Оба міністри сконстатували, що мимо неперозуміння, котрі вийшли з привогу обняти російським полковником проводу над козаками шаха, Франція і Росія виступають в Перзії згідно.

Про дальші події в Перзії прийшли до Петербурга отсі звістки:

Адміністрацію перських округів Сальмас, Кої і Уакю об'явля Ікболь Султаней, котрий зараз звелів увязнити і тяжко покарати провідників народного руху. Купці і властители дібр є задоволені побідною шаха. Інші верстви народа не сміють проти того протестувати.

В Кої при боротьбі між правительством партією і революціонерами трох революціонерів забито. Революційний гук перестав. Скофиско-ван один революційний архив. Бунтовничі елементи втіли з міста. На границю округу Усаку прийшли турецькі жовніри.

Здобутки Німців в Росії.

Що принесла Дума? Отсе питає ставлять собі многи „інтересовані“ і всі відповіляють, що нічого. Патріотична, істинно-руська славянська Дума відправила з більшими або меншими кейками всіх братів-Славян, а передовсім Поляків. Задоволені лише Німці. „Небогато“ принесла — відповідає рижський кореспондент „Finsk. Tidn.“ — але треба поки-що й тим задовольнитися, тим більше, що воно не таке дуже й мало. І так Дума признала дуже хосенне заведене самоуправи в німецьких надбалтійських губерніях. Матеріали вже оброблені, проект небагато буде виготовлений. Знов за заходами п. барона Фелькерсгама з Курляндії 80 членів Думи, головою октябристів і правих, внесло проект закона, з жаданем, щоб

в шляхоцьких гімназіях в Ревлі, Біркенбургу, Митаві і Гольдінгені дозволено здавати матуру в німецькій мові. Проект має вигляди на успіх. От і все. Мало воно, але треба пам'ятати, додає кореспондент, що й сі дрібниці дають прецеденс до дальших домагань і здобутків. Надії російських Німців є вповні оправдані, а не захитані їх ні трохи міжславянське „зближене“, наявроване в Празі. „Культурне“ порозуміння на страх Німцям зовсім їх не настрашить, коли в слід за ним: або побічного йдуть такі події, як замкнене польських, отже славянських шкіл, заборона збирання датків на пам'ятник Словачького і інші докази славянської „взаємності“. Братя Славяне нехай вдоволять ся шумними фразами, а Німці будуть „контентні“ якою-там самоуправою і гімназіями від представництва найбільшого славянського „брата“. Ось і „единеніє“ для оборони проти... „германської“ навали.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 30. липня 1908.

Опалюване залізничні ропою. Відень. (Т.К.). „Fremdenblatt“ доносить: Вчора відбула ся в міністерстві залізниць під проводом секц. шефа Форстера конференція, на якій заключено формальну умову з Краєвим союзом галицьких промисловців нафтових в справі „постарчування відбензинованої ропою для державних залізниць. Репрезентанти Союзу вижили, щоб безпечною приготувати будову земного резервуару й заведення для відбензиноування.

Події в Росії. Київ. (Тел. прив.) На загальних зборах членів „Союзу руського народу“ порішено звернутися до „з'їзду мисіонарів, який рівночасно відбувається, з проською, щоб почав заходи, аби знести релігійну толеранцію.

Петербург. (Тел. прив.) В серпні пічне ся на Кавказі перед воєнним судом великий процес проти 100 обжалованих за оруже повстання, яке мило на меті оголосити в листопаді 1907 р. в Новоросійську тав. новоросійську республіку.

Конституція в Турції. Царгород. (Т.К.). Знесення цензури не є повне. Так пр. черкнею з кількох депеш вістки про промови, в яких атакують поодинокі держави.

Царгород. (Т.К.). В промовах виголоше-них підчас останніх маніфестацій, які все се требають, атакують також тридержавний союз і міністрів держав. В театрі Олеон відбуло ся вчора вечірнє велике віче. Один бесідник зазначив необхідність заснування патріотичної ліги, щоб показати Європі, що то можуть Турки. Сейчас приступило до неї 7000 осіб. — Деякі часописі доносять, що султан відбуде завтра селямлик в Стамбулі.

НОВИНКИ.

— Катастрофа на залізничі. В середу, 29. с. м. о год. 5 мин. 40 по пол. на товарний поїзд ч. 79, виїжджаючий зі станції Ярослав відного до Сокала до станції Радимно наїхав товарний поїзд ч. 88, котрий не став перед сигналом, уставленим на „візд заборонений“. Наслідком з'ударення потерпіли uszkodження машина поїзду ч. 88 та 12 товарних возів. З людей потерпіли тяжко машиніст поїзду ч. 88 і трох кондукторів та оден парібок (Русин), що транспортував військові кої з двора в Дмитровичах до Рязева. Станція в Ярославі завалена поїздами, що йдуть до Львова. Наслідком затарасованя шляху особовий рух відбудеть ся з пересіданням, а товарний здержано на 24 години. Сі перешкоди будуть усунені — як доносить дорекція залізниць — нині перед вечором. Через сю катастрофу не прийшла нині до Львова пошта з Кракова. Через те прибути листів і грошевих посилок опізнано ся, а пакети прийдуть правдоподібно нині вночі.

— Вижицька руська гімназія буде вже в вересні с. р. отворена, однак она не стане, як зараз завірювали наші буковинські послы, чисто руською, але утравістичною, значить у викладах своїх німецько-руською. Як кажуть, мали на се вплинути вижицькі Жиди. Наші буковинські патріоти, мимо лучшего й політичного положення, не могли і тепер здобутись на сміливий крок, щоб жадати і добути собі чисто руську школу, — они видко не можуть без того жити, щоб значної часті своєї душі таки не віддати Німцям. Через се втратити та гімназія безперечно в великій часті сподівану користь, яку покладали на ню й сусідні галицькі повіти. Бо німецькі викладачі будуть для спорі часті нашої молодіжці становити трудність, що їй спиняти ме вступ до школи і дальшу науку. На сей утравістичний характер звертаємо завчасу увагу тих родичів, особливо Галичан, що рефлектували на ту гімназію, щоб через осталих час ферий подбали о лучше підготовлене своїх синів в німецькій мові.

— Потомок бл. п. Каганця. Після кровавої події в Коропі, якої упав жертвою бл. п. Марко Каганець, заініційовано в кругах нашої суспільності між іншим також складку на виховане будучого потомка сего мученика за народну справу (тоді сирочена вдовина находила ся в благословеннім стані). Тепер доносять нам, що вдовина Федона Каганець породила для 4. червня с. р. дівчинку, котру охрещено іменем Ольги. Дівчинка ховається за здорово, а нашої суспільності слід би тепер подбати серіозно о те, щоб вона одержала відповідне виховане та образоване, і стала інтелігентною дочкою народу, за котрий її батько положив життя.

— Від д-ра Лисенка дістаємо таке пояснене до нашої замітки під тит. „Обурююче“, поміщеної перед кількома днями в „Ділі“: „Вельми Шановний Пане Редактор! В „Ділі“ з 24 липня с. р. поміщено замітку про знуца і сторожа дяківської бурси нащо мною. В тій замітці дещо було перекручено. Факт був такий: Сторож, розлучений на мене за се, що я сам порядкував свою кімнату (хоч він сам не хотів навіть за гроші мені послугувати), стрінувши мене на коридорі, кинув мені сміття в очі, опісля-ж скопив мене за груди і трлсучи мною, кричав несамовито, що він „навчить“ мене, „Москаля!“ При тім викрикував він крайню брутальні і гідкі лайки та кричав, що він тут хазяїн, що його воля мене прогнати з хати і т. д. Мушу сконстатувати, що я не помітив, аби о. Г-ак підмовляв сторожа або дяків з бурси не послугувати мені — але й се мушу замітити, що лиш дякуючи замітці з „Діла“ я діждав ся сетисфакції, бо через кілька днів, аж до появи сей замітки в „Ділі“, о. Г-ак, хоч як хазяїн каміний повинен се був зробити, не був навіть цікавим спитати мене, як мене зобиджено, а-ж ходив з 5 разів до хати о. Г-а і все одержував відповідь, що його нема дома. Дивно мені вікни, як можна держати за сторожа людину, який місце очевидно в психіатричній клініці. Додам, що сторож сей і доси мешкає в сій бурсі. — Лікар Андрій Лисенко.

— З бачванської Русії (в південній Угорщині) одержуємо від п. Гривоу (або, укріченого угорського богослова і молодого патріота слідує

повідомлене про вінчане, друковане руською скорписею та бачвансько-руським наріччєм: „Маме щес дай знає, же вінчане нашої ділямі Ірні с п. Михайлом Гривоути, оконченим богословом будзе дня 10. августа коло 5. годзиі ввечар у парональній церкві у Керестуре пошта і телеграф у місце, стацін железничка Кула або Торжа, а-бо Верба (на пруді Новосад-Суботича). Петро і Анна Олєар“. — Зглядно: „Маме щес дай знає, же лобю вінчане с панком Ірну Олєар будзе і т. д. Михайло Гривоути. Чверестур у августу 1908. Миколошеви у августу“. — Як бачимо, далеко кинені на південе бачванськї Русини не забувають свого роду і народности та бережуть її, як знають. Мова їх сильно пословачена та посерблена але серце руське, дух руський, український. Зрештою уесь склад мови (крім словачко-сербської вимови) руський. Радуючись, що ще живе і не загине в чужім морі бачванська Русь, щиро здоровимо патріотичних новожених, котрі в так святоточній хвилі свого життя не забули на Русь-Україну та линуть духом до земляків по сей бік Карпат, — і бажємо їм з глибоким серцем староруським звичаєм: Будьте весі як здорові як кринична вода, будьте веселі як весна, будьте багаті як земля і будьте шасливі все, як в теперішню хвилю!

— Галицькі полки в Босні. Міністерство війни видало вже розпоряджене що-до відпустки воїнків зі служби при полках дислокованих в окупованім краю. Відпустка наступити після „нарокованія“ рекрутів дня 6. жовтня. З галицьких полків піхоти находять ся тепер в Босні: 1-ий батальон 10-ого (перемиського) полку, 3-ий батальон 30-ого (львівського) полку, 2-ий батальон 57-ого (тарнівського) полку, 4-ий батальон 58-ого (станіславського) полку і 4-ий батальон 80-ого (золочівського) полку.

— Капітан убійником. В Триєсті відкрито сини двома страшний злочин. Пенсіонований капітан, Оскар Бедрасперг, убив своєю любовницею співачку Фабріану, родом з Туніча і порубав сокирою трупа на кусники, котрі запакував до кількох пакоч. Одну пакчу, в котрій находила ся голова убитої, обтяжнив каменем і кинув в море. Сю пакчу вилунав якийсь рибак і побачивши, що в ній містило ся, наляканий заніс на поліцію. Тут по чертах голови пізнали в ній співачку Фабріану. Знаючи, що з Фабріаною удержував зносини капітан Бедрасперг, поліція перевела в його домі трус і знайшла ще три пакчи з порубаними останками убитої, які прилядали був кинуті в море. Слідні крові на підлозі були старанно змиті. Капітана зараз арештували. Випирає ся всякої вини і каже, що співачку убив якийсь Кальот, котрий також удержував з нею зносини. Поліція здогадуєть ся, що капітан убив співачку підчас якоїсь сцени заздрости, а потім, щоб укрити свій злочин, порубав тіло на кусні і поділив на пакчи, котрі хотів кинути до моря. Капітана відставлено до в'язниці карного суду.

— Дрібні вісті. Вінчане п. Омеляна Марчака Баранського, укріченого богослова, з п-ою Мілею Онішкевичівною, дочкою пароха в Хишевичах (почта і телеграф Рудки), відбуде ся там же дня 4. серпня с. р.

Поручає ся цукором п. Василя ВІТІНЬСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котрою вирабляє знаменні тісточки, чаєвники, медівники і т. д.

Оповіді:

Келідар. Завтра, в п'ятницю: Еміліяна (лат. Ігнатія, Львів). Позавтра, в суботу: Макриян (лат. Петра). Авдєянчик: Е. Е. Матір. Шенцік в понеділок, в'ї второк, середу і п'ятницю від год. 10. рано. — Екс. намісник в'ї второк, в середу і неділі від год. 12. в полудне. — Консесторська сесія відбуває ся в четвер і суботу. — Вісцеріальна краєва епіхіальна рада і п. л. краєв. інспіратори в середу і неділі від год. 12. в полудне. — Вісцеріальна краєв. дирекція скрібу що дия від год. 12. в полудне. — Президент крив. краєв. суду що дия від год. 12. в полудне.

Репертуар львівського руського театру в Косові (сала „Сокола“).

В суботу дня 1. серпня „Барон циганів“, оперета в 3 діях А. Штрауса.

В неділю дня 2. серпня „Маруся Богуславка“, образ з давних часів зі співами і танцями в 5 діях М. Старицького.

Ві второк дня 4. серпня „Гелька“, опера в 4 діях С. Моношкі.

В четвер дня 6. серпня „Запорожець за Дунаєм“, народна оперета в 3 діях Артемівського. Закінчать: „Вечорниці“ твір музичний в 1 дії Ніщинського.

Білеті продає „Народна торгівля“, а від 6. години в день вистави кася театру. Початок точно о год. 7. вечором (сер.-евр. час).

Товаришів учителів (-о-к), що задумують їхати на з'їзд до Праги, просимо, щоб перед відїздом т. е. 7. серпня зволіли явити ся о год. 10. рано в школі ім. Шевченка у Львові (ул. Синистуська ч. 47) в цілі обговорення деяких справ, які належало-б на з'їзді порушити. Рівночасно повідомляє ся всіх П. Т. учасників з'їзду, щоб самі виставили ся о зжизню білету залізничного, бо число згодованих є так мале, що всякі заходи комітету в тім напрямі мусли бути безуспішні. — Комітет.

Вінчане н. Евгєна Адрияновича з п-ою Евгєнією Мариною Добрянською, донькою о. Михайла і Марії Добрянських місцев. пароха, відбуде ся дня 4. н. ст. серпня в Ясениці замковій, поч. і ст. жел. в місці.

Впнсь до Висшого Музичного Інститута тов. ім. Миколи Лисенка (Львів, Народний Дім П. пов.) будуть відбувати ся в днях 30. і 31. серпня, 1. і 2. вересня. Наука розпочинає ся з 3. вересня. В Інституті мож побирати науку гри на фортеп'яні, на скрипці і співу, а по при те науку теорії, гармонії і історії музики. Ближніх інформацій подасть „шкільний регулярім Інститута“ а више его на жадане голова товариства проф. Волод. Шухевич у Львові ул. Собіщини ч. 7, до котрого в усіх справах Інститута належить звертати ся.

В товаристві „Кружок правників“ у Львові не буде урядованя підчас ферий. Бібліотека і магазин товариства будуть зачинені. Всякі зобов'язання, які товариство затягло супроти деяких членів, будуть полагоджені по феріях. День, в яким значне товариство функціонувати, оголосить ся в часописях. — Виділі.

В Старім Самборі в неділю дня 2. серпня о 5-й год. по полудні відбудуть ся надзвичайні загальні збори філії „Просвіти“. З огляду на се, що при тій нагоді відбуде ся посвящене власного дому філії, просить ся о як найбільшу участь. — Виділі.

На фонд ім. Олени Січинської зложили дальші жертви в коронах: 1. Гордій 1370, складка на руки А. О. в Белзі 30, Ю. Виницький 2, Н. Н. 306, читальня „Просвіти“ в Солотвині 1507, складка на руки о. А. Дубинського в Миколаєві н. Да. 6, Г. Корєвча 1, С. Корєвча 1, К. Велигорський 10, Д. Паславський 3510, М. Я. 250, члени читальні мішанської в Святині 4486, читальня „Просвіти“ в Нагірці 4, З. Матковський 1, В. Витвицький 2, Л. Витвицька 3, Е. Витвицька 3, о. Т. Крохмалюк 1, А. Крохмалюк 1, Н. Н. 2, П. Лисий 624, А. Сітинська 1, д-р Е. Пасічинський 3124, Стан загальний кн. ч. 6000 Кр. С.ред. 171331 корон.

ри Народової [Малецьких] Кооперниці ч. 9.

Народ у нас був якийсь збираний: окрім нас були кацапи, був якийсь Грузин і навіть остзей

Конституція в Туреччині.

Заграничний огляд.

ТЕЛЕГРАМИ.

НОВИНКИ.

— Нова ігрига єпископа Хомишина; Нездано звертали ми увагу нашого загалу на акцію станиславського єпископа, вмірену против нашої просвітної організації, закладанем т. зв. парохіальних читальень під патронатом єпископської консисторії. Тоді ми зазначили, що закладане парохіальних читальень, подиктоване вузко-клерикальними тенденціями, виїде лише на шкоду народної справи, бо захитає та ослабить становище нашої великої інституції „Просьвіти“, здвигненої в протязі десятків літ працюю безчисленних народних діячів, в значній часті священиків, до нижнього всенародного значіння. Нині маємо доказ, що акція, розпочата станиславським єпископом против нашої народної організації, поширилась бо звернула ся против товариств, в яких ґрутується доси наша сільська і міщанська молодіж. Станиславська єпископська канцелярія розкидає між нарід статути для оснующу товариств „християнсько-католицької“ молодіж під назвою „Єдність“, котрі дальше мають виробляти ґрунт для кастових клерикальних плянів, з якими носить ся від довшого часу теперішній станиславський єпископ. Треба признати, що ся акція зовсім не ориґінальна, бо взорована живцем на аналогічний клерикальний роботі між Польками, де вже від давна „католики“ з польськими ксьондзами і професорами Тулем та Ридігером на чолі заснують по містах католицькі „Jedności“. Чи ті „Jedności“ осягають свою плянь, инша річ; польський національний організм так освідомлений і сконсолідований, що заціплюване всяких кастових сировиць йому не шкодить. У нас проби з „Єдностями“, експериментовані без внутрішньої потреби, а лише для особистих прих одиниць, що хотять над чимсь верховодити, доведуть до розбитя нашого опозиційного табору, так грізного нашим вороженням. Бо се очевидне, що єпископські „Єдності“ мають звернути ся передовсім против січового руху, який культивується ся головню між молодіжю, яко елементом живішим і поступовішим. Чим є „Січ“ для нашої народної справи, аж надто звісно, а їх значінє виступає ще більше на тлі безпощадних переслідувань нашими ворогами, які чують ся zagrożеними з їх боку. Християнсько-католицькі „Єдності“ мають січовий рух спараліжувати і піти на руку нашим ґнобителям. Ні при чім покликувати ся тут на т. зв. антипопівський характер січової організації, бо аж надто відомо річ, що ся черта січової організації не є есенціональна, тільки припадкова, льокальна, відповідно до місцевих обставин. Богато є „Січей“, зорґанізованих і ведених самими священиками, так само як чимало маємо инцих товариств, що із січовим рухом не мають нічо спільного, а проте стоять в опозиції до місцевого душпастиря. Льокальні і особисті відносини на се зложили ся. Як сказано, статути січових товариств зовсім ся виключають духовенства від участи в їх житю, бо кожде товариство може ухвалити собі статути, які хоче, а вже річию душпастиря вплинути у відповідні напрями, коли він взагалі охочий до народної праці. Священик, що справді щиро трудиться над культурним піднесенєм своїх громадян, все знайде спосіб повести і читально „Просьвиту“ і „Січ“ чи „Сокол“ і кожде инше товариство, як маємо того численні приміри. Ставати опуконем против уґрунтованих уже організацій, пресвітних, січових, чи инцих, а виждати з якимись новими, вузко кастовими, значить не будувати нове, а руйнувати доси збудоване. Так вєрбуть патріоти, лиш люде самолюбні, який хочий. Тим то й цілу акцію з єпископськими „Єдностями“ мусимо уважати лише шкідливою, з огляду на народну справу, якої успішанє повинно бути одиноким мирилом у всіх наших починах.

— Толстой — зґраждований. Останній листже Толстой п. з. „Не можю мовчати“, поміщений майже в усіх європейській пресі, а звісний нашим читачам з „Діла“, насунув „Галичанінові“ ось-як-глубокоумні замітки: „...В тоні учителя і пророка, граф Толстой читаєть нотацію и народу и преступников... Свою собственую „христианскую гуманность“ граф усердно выдвигает и первый плачет...“

толстовські провадження останнього періоду, на скільки проплатити неспокійності і лицемірності, якім не виставляти себе. Все це бачимо, і хочемо, щоб у нас було, як у Толстого, який, хоча і не був, як ми бачимо, ні трохи не краді, від зневажливого висказу п. Бельогляда в австр. парламенті. Тоді Галічани брав в оборону мислителя з Ясної Поляни, бо причинили своє брудне „я“ до чистого імені Толстого, панове-москвофіли думали зробити собі рекламу — а тепер... о, quae mutatio rerum! З трійці геніїв: Толстой, Золя, Сяквич, першого вже виключено, другий чекає своєї черги, а хіба третій, свояк Галічанин-а* по душі лишить ся на москвофільським Парнасі. Шасте, що Толстой не знає, за кого тепер мають його „галічкіє руськіє“, хоч, коли-б знав, то відій не дуже зажурило б ся. А що каже те ви, гаспадин депутат Глебович? По-правді кажучи, повинні ви, взявши в руки „Галічанин-а“ ч. 160, піти й перепросити Бельогляда а також Сенкевича за свою горячу кров. По джентельменськи.

Подають опусту. Краєва дирекція подає до загальної відомості, що на підставі закону з дня 25. жовтня 1896 ч. 220 в. з. д. і розпорядження міністерства скарбу з дня 12. січня 1908 ч. 42.104, належать ся в 1908 році сілдуочі опусту в безпосередніх податках: а) в податку ґрунтового опусту 15 процент. б) в податках домових з вимком 5 пр. від доходу з будинків увільнених часом від податку домового — опуст 12,5 процент. Головну суму загального податку заробкового знижено на рік 1908 подібно як в році попередньому о 25 пр. і вона виносить 36,632.889 корон 26 сот. Заробковий податок від підприємств обов'язаних до публічного складання рахунків, вичислених в § 100. уступ 1. і 5. згаданого вище закону, буде на 1908 р. приписувати ся і поборати ся як в році попередньому в висоті 10 пр. Опусту під а) і б) будуть обчислені лише від державної належності податкової з виключенням автономічних додатків і будуть в податкових урядах записані в податкові книжочки згідно з наказами записати на сі податки. Коли записане се буде могло наступати, податок кожний податковий уряд в своїй часті окремими оповіщеннями до загальної відомості.

В справі з'їзду славянського учительства в Празі дістаємо з учительських кругів таке письмо: Справа участі українського учительства в праській з'їзді потребує кілька слів пояснення. Дуже слабо розвинена агітація за сею справою, приписане акції в напрямі належного обслуговування з'їзду, різне розуміння його цілі, та сумнів, чи наше в сумні положенні знаходяться ся народні шкільнички внісши звітним бодію дрібку реальної користі, все те донадує, що як загальне наше учительство, так і його станові організації з'їздом тим зовсім не одушевляють ся. У відозві чеського комітету, який з'їзд той організує, нігде не сказано, чи має се бути з'їзд славянського учительства взагалі, чи лиш австрійських учителів Славян. Догадувати ся лише можна, що з'їздуть ся до Праги лиш ті другі. В такім разі першу скрипку вести-муть брата Чехи, а музичним твором сего концерту буде найімовірніше їх боротьба з Німцями. Аккомпанімент обіймуть, здасть ся, наші „наїгердешніє“, через що доповнять акцію розпочату недавно відбувшим ся з'їздом славянських політиків. Жінки Славян інших народностей, як Українців, Словаків і Словінців, відіграє-ла-б в такім разі в тій цілій шопці бідишню і упокоряючи роллю паравану, за котрим довершували-б ся задумані національно-політичні бажання чесько-польської спілки. Праський з'їзд має крім справи національного виховання трактувати також потребу основана товариства славянських учителів в Австрії. Для нас, Українців, є далеко симпатичніша, здоровіша, бо в наслідках своїх певніша цілі гадка з'організування всіх учителів цілої Австрії в одно товариство, бо на тій дорозі дібемо ся скорше і певніше урегулювання учительських поборів. Засноване товариство учителів славянських — се гадка Чехів, яка виринула на тлі їх національної боротьби з Німцями, а годі братам Чехам вимагати, щоб славянське учительство цілої Австрії, а між тим і наше, зрезувало ся акції підпирателів в ладолісті 1907 р. і віддало свої матеріальні інтереси в хосен політичного чесько-польського альянсу. Головним обов'язком української делегації на праській з'їзді було-б передісвідомити праській і по мужеськи над всяким вираз тяжке і болюче яро, в яким стоїть наше національне шкільничтво по сей і той бік кордону, а при тім зазначити всі мною висше подані причини слабого обслуговування з'їзду, та вказати на те, що Українці є і були народом, який є за ідеєю славянської єдності і братолубя та є більш славянським як кожний інший народ. Годі нам однак братати ся з ними Славянами, що на устах мають усьміх братолубя, а руками копають під нами ґріб. Коли-ж би наші станові організації уважали за відповідне задля висше поданих причин офіційної участі в з'їзді не брати, то річню присутніх тим товаришів Українців буде до відомості зібраним подати ті причини, задля яких вони беруть участь лиш як гості а не офіційна делегація русько-українського учительства. — Учитель.

Старостинська злоба. Пишуть нам: Як довго треба ще терпіти під оплесками староство Річчю, не знаємо. Кажуть, що п. Річчю тому так вільно брикати безкарно, бо не мають його де дати. До намісництва за мудрий, а другого повіту так покірного відій в Галіччині нема, щоб дозволити старостві на такі вибрики, як у нас Хабард, як приміром сіно о. Яворського, виходить йому на здоров'я, та ще до того повисило учительству в Старосамбірський протест до міністерства до підпису, що буцім то справа брала хабарів є неправдивою та клеветною для п. Річчю. Аж в такий спосіб люди хотять тушувати свої промахи. А тимчасом п. Річчю мистить ся на всіх „клятих“ Українцях, почавши від священника, а скінчивши на селянина. Рік тому була виставлена на конкурс посада катеґита в Старім Самборі. Подав ся на неї одиницький о. О. Гадзевич, місцевий сотруди́к і провізоричний катеґит, що має вже 4 роки за собою службу. Та п. Річчю не подобав ся „діворожню душ“ і нудж бороздити невинному чоловікові в огненню сел мізерної посади. І до нині, хотий рік минає, справа ще не полагоджена. Або такий факт. В Россохах помер о. Дорош, а його донька є там учителькою. По смерті батька мати учительки перенесла ся до Каміньки струмилової і просила п. Річчю, щоб донька могла перенестись до Каміньки струмилової на посаду, тим більше, що інспектор каміньський прибувний зробити по бажанню вдови. Однак злоба Річчю посунула ся до того, що мистить ся на бідній вдові та сироті і дає їй таку конкомітацию, що, мовляв, се особа небезпечна і сирота, через се не дістає прибувничої посади. Месть Річчю не має границь! Може би п. намісник змилосердив ся над угнетеним народом та увільнив нас від того староства. — Ці.

Посол д-р Колесса відбуд в останніх часах подорож по своїм виборчим округі для цілий інформаційних та організаційних, при чім задержав ся довше в Тереволі, Остріві, Гумнісках, Струсові, Ладичині, Микулічцях, Кобиловках, Яворі, Будзанові, Звинячі і Чорткові. В Остріві при чивитали посла місцеві гарно з'організовані Соколи. В Ладичині, Микулічцях, Кобиловках і Звинячі збирали ся виборці в великій числі, запевняючи місцеві читальні „Просвіти“, хоч про приїзд посла повідомлено їх у послідній хвили. Посол Колесса пояснював виборцям важливі справи і діяльності нашого парламентного клубу та розпитував виборців про їх місцеві відносини та їх бажання. Виборці розпитували про найбільше для них важні справи, висловлюючи щире признание своїм усьміх, що приїхав між них, щоб розвідати ся на місці про їх кривди і потреби. Посольські звіти буде посол Колесса відбавати на повітових вічах, яких речинці будуть означені пізніше.

Гімназія в Жовкій. З Відня доносять, що цїсар розпорядженем з дня 17. с. м. дозволив на отворене державної гімназії з польською мовою викладовою з початком нового року шкільного, т. є з початком вересня с. р. в Жовкій.

Не даймо себе нехтувати. Є собі в пасажу Миколая „Chromofotograf Iwowski“, який численно навідується Українці, а особливо молодіж з українських шкіл буває часто впроваджувана туди своїми учителями і настоятелями. До недавна на афішах того підприємства, побіч польської і німецької мови, можна було бачити також українську напісь, в послідній однак часах наступили „цпагодовієніє“ сего хромофотоскопу, вслід за чим зникли з афішів напісь українська і німецька, а лишилась лиш польська. Супроти того повинні-б Українці здержати ся з навідуванням сего льокалю, а вже обов'язком управителів українських шкіл буде, заки впровадять туди своїх вихованків, зажадати, щоб українські напісь були не лише на афішах привернені, але також з вні і внутр льокалю уміщені, особливо пояснена до подорожних картин. Що правда, то не лише сей оди льокаль публічний уляг в послідній часах „ународовенню“, бо звісно, що по 12 двітих багато купців, реставраторів, каварників і т. п. по-уєсувало — будьто під пресною розшалою польської публіки, будьто з укриваного до того часу шовінізму — не лише повиклидало українські напісь і часосини, але також повиганяло зі служби Українців. До тих, що усунули українські напісь на своїм льокалі, належить між иншими звисний власитель реставрації в ринку С. Р. а й, якого постійними гістьми бувають переважно Українці. Сей добродій сейчас після 12 двітих завідує усі напісь так польські як і українські на своїм льокалі, а запитаний о причину сего, поясняв, що має намір відновити старі вже напісь. І дійсно напісь відновив, але українські зникли. Добродушні Українці очевидно і дальше навідується сю реставрацію і нікому на думку не прийде привезти туди ІІ власителя, щоб умістити і українську напісь на льокалі. Но, бо і справді пощо з такої „дрібноці“ робити велику квестію? А впрочім — кажуть — се належить до організації Русинів міста Львова, яка сейчас, по проголошенню з боку Польків бойкоту всего що українське, відбула кілька засідань, вислідом яких була ухвала підприняти відповідну акцію, щоб недопустити до затравування руського характеру міста Львова. Таке розповідать бодяй про львівську організацію, але ся посіда каже, що се чисті інсинуації. — Б.

Чи холера? З Підволочиськ пишуть нам: Перед кількома днями померло тут нагло трох Жидів. Ходить чутка, що то холера, однак лікарі чогось тримають справу в тайні. Зі сторони староства не заряджено доси жадних средств остро-рожности ані не успокоєно населення. А санітарні лади у нас страшні. На торіш до дня повно ово-чів, до того або вже надпосваних як ягоди, або єсе недозрілих як яблука, грушки і сливки. Може сею дорогою довідає ся про се староство і намісничтво та зарядять сейчас що потрібно, аби запобігти епідемічній небезпеці.

Пожар „Oil City“. Як доносять з Борислава, ратунокова акція колу угашення „Oil City“ показала ся зовсім безуспішною. Двіні, заложений недавно на горішній заїк, потіскав і стопив ся, а рури, позакладані до відводження роли, заткали ся болотом, яке повстало з землі, що розпустила ся в рої. Одною лише рурою спливає слабо ропа, але і та рура перепалена. Звужене горючю-го тереу при помочи земного валу лише побільшило пожежу, бо ропа, не могучи помістити ся в малім круї, передиваєть ся через насип і горить разом з землею. Наслідком того грозить тепер чимраз більша небезпека сусідному законові „Шльонско“, бо ропа пливе огненню струєм в сторону того закопу, а в разі сильнішого вітру огонь може дуже легко перекинути ся. Жиди роблять дальше коло огню, засипаючи його землею. Тимчасом один із співвласників копалині поїхав на Кавказ, щоб поінформувати ся у тамошних нафтарів, як вони гасять подібні пожежі.

Страшний випадок підчас купелі. З Мостів великих доносять нам: Дня 27. с. м. вечером п. Генрик Пфейль, контролор податкового уряду, пішов купати ся з двома синами, до тамошної річки Ряті, не уміючи зовсім пливати. Підчас купелі старший син, віддавшись ся на глибину зачав потопити. Батько поспішив на ратунок синові а не уміючи плавати, сам почав потопати. На крик молодшого сина надбіг Петро Шарко, ученик VIII. класу гімн. з недалекої хати, скочив до води, не зважаючи на глибину і виратував потопачого хлопця, приводячи його з трудом до пристані. Підчас ратунку хлопця батько пішов на дно ріки, не показуючи ся більше на поверхню води. Відважний ученик хотів також і утопленого контролора витягнути, але ратунок хлопця не запам'ятав докладно місця, в котрім пропав небіщак. Мимо пошуківання, утопленого удало ся віднайти аж на другий день. Бл. п. Генрик Пфейль був дуже люблений в кругах інтелігенції, міщанства і селян, чого найбільшим доказом було зібрання ся великої товпи публіки на похоронах, що відбули ся 29. с. м.

Убийство. В Радзішіві коло Подгуза став ся факт, що характеризує мазурських селян. Господар Якоба убив власна жінка Францішка з сином Томашом. Змасакрувавши трупа страшно, кинули його в ставні, а самі пішли жати в поле. Жандармерія арештувала злочинців на другий день. Причина страшного злочину поки-що не звісна.

Пригода в цирку. Зі Станиславова доносять: Минулого тижня в цирку, який тут перебував, став ся випадок, що міг скінчити ся дуже сумно. В суботу в полудне підчас кормлення лаві, усмирителька звівів Прес, вийшла до поронової переділки кійки з куснем мяса а з сусідної переділки мали сторожі випустити одного льва. Однак і другий лев скочив до тої переділки, де була Прес а побачивши, що вона не має для него мяса, покусав її в руці і подрапав груди. Усмирителька, не втрапивши свідомості, підскочила в гору і учепилась за горішню крату, а тимчасом сторожі зелізними друками витрутили льва до сусідної пе-

реділки. Другий лев гриз свою порцію мяса не дивлячись навіть в сторону усмирительки. Ії рани на щасте не є тяжкі.

Молитва чорносотенців. „Русское Знамя“, реакційний орган, оголосив молитву о. Івана Кронштадського, в котрій знаходиться ся такий уступ: „Боже в небесах, для добра Твоєї Церкви привери в Росії мир, для добра бідних людей зроби конець бунтам і революції. Хулила Твоєго імені, чоловіка злого і без покаяня, Льва Толстого і приятеля Жидів, Віттого, що нищать Росію, забері з тої землі!“

Пан'арійська мову радить утворити якийсь п. Фрідман в Альтоні на підставі комбінації мов германських, романських і славянських. Лексикографічні приготування до того підприємства мусять потривати до 50 літ. Як так, то есперантисти можуть те спокійно спати.

Перерібка президіяльної трибуни в парламенті. З причини підвиснення числа віцепрезидентів австрійської палати послів з 3 на 5, президіяльна трибуна в сали нарад мусить бути ще раз перероблена. Уже третій раз від часу заведення загального голосування роблять столари над помноженням місць в парламентарній будинку. Насамперед мусили помістити місця для послів, потім показала ся за малою міністерияльна лава і при тій нагоді постарано ся також о місця для четвертого віцепрезидента і протоколянтів, а тепер роблять місця для п'ятого віцепрезидента. Президіяльна трибуна буде тепер так улашнена, що по лівій стороні президента будуть місця для трох віцепрезидентів, а по правій для двох.

Здорове зване. „Figaro“ виказує, що письменницьке зване дуже здорове і що писане повістей, поезій і театральних шук значно продовжує житє. Париська „Société des gens de lettres“ зачисляє до своїх членів багато старих людей, про котрих славу, що правда, Франція нині знає дуже мало. Належить до того товариства приміром Франц Фертіоль, що має 95 літ, дальше Фелікс Надак, що уродив ся в 1820 р., Юлій Брейнар і Фридрих Пассі, уроджені в 1822 р. Крім них має товариство чотирох членів, уроджених в 1825 р. та багато трох молодших. З тих цифер „Figaro“ заключає, що літературна робота консервує людський організм.

Удар грому в бальон. В Дрезні випустило саксонське товариство воздушної плавби минулого понеділка бальон без керми „Цепелін“, в котрім находило ся двоє членів товариства: проф. Цепелін і д-р Ернеман. Оба вибрали ся в довшу подорож. По кількох годинах мчали ся у висоті 3.000 метрів над Мітляхбергом в Чехії, коли нараз дістали ся в сферу бурі, яка лютула ся над сею околицею. Оден з громів ударив в бальон, трафляючи в його кіш, але на щасте ніхто з іду-чих не потерпів. Супротив того дальшу подорож перервано, а бальон по кількох мінутах опустив ся на землю, де в Мітляхберзі знайшов хвильний захист.

Старогрещкий Русинус а староруський Асінус. Поміщені недавно в „малім фейлетоні“ „Діла“ переклади грецьких ліриків не сподобали ся „Галічанинові“ і за... неморальної тенденції. Знарок класичних літератур, із „Галічанин-а“ не розуміє сего, що можна читати, перекладати, навіть друкувати пам'ятники грецької лірики, а не кочє зараз ними „назидать ся“. „Галічанин“ напевне прогнав як Гомера і иншу неморальну грецьку „свелоць“ зі школи, як би так мав роги. Але найпараднійший кінець „критики“: Автор підписав ся „Нікто“ „Русинус“, но мого підписатися і „Асінус“. „Нікто!“ А єсть там „підписані“ також „Нікто“ Діоскорідес, „Нікто“ Сафо, Плато, Діоні-зій і ще кілька таких „Нікто“. Старогрещкий Русинус мабуть й не думав, як „фіцне“ його староруський Асінус.

Приїзд Американок до Відня. Оноді приїхало до Відня товариство Американок, зложене з 20 жінок. Історія їх подорожі по Європі така: Редакція ньюйорського тижневника мод розписала на весну конкурс на стипендію, призначену на подорож по Європі під такими усьміями: О стипендію мали право старати ся лиш передплатниці згаданого часосини. Кожда з конкуренток дає ставила свою кандидатуру під голосування всіх передплатниць і читачок тої часосини в той спосіб, що називає кандидатку оголошувало в окремій рубриці, а читачки переписними листками голосували. Голосоване було загальне, а нерівне. І так читачки, котрі заплатили цілорічну передплату, мали по 4 голоси, читачки з піврічною передплатою розпоряджали 3 голосами; ті, котрі абонували квартално, мали по два голоси; місячні абонентки і всі ті, що купували часосин поодиноким від кольпортерів, мали по однім голосі. Тому, що згадана часосиня в північній Америці дуже розширена, поділено „територію“ читачок на виборчі округи. Показало ся, що число читачок по оголошенню сего конкурсу зросло в четверо. І так приміром перша з кандидаток, котрі вишійши побідницями з виборчої урни, назби-рала аж 1½ мільона голосів. Всіх голосів віддано разом помер 40 мільонів. Очевидно побідницями жєнщинами, що тішать ся в Америці найбільшою популярністю.

Війна будучості. Генерал піхоти Блюме умістив у видавничстві генерального штабу „Vierjahresheften für Truppenführung“ цікаву студію, що займаєть ся усьміями війською будучості. Німецька армія з 1870. р. числила загально 1,183.389 голов, але на початку кампанії вирушило в поле крім офіцирів 462.000 піхоти, 56.000 кавалерії і 1.584 гармат. Нині мають Німці на воєнній стопі 4 три четвертих мільонів воєнків, доставлених контингентами з 19 літ. З тої величезної маси около 3 мільонів людей може вирушити в поле. Річ природи, що кермоване такою силою вимагає инших заряджень, ніж давнішнє. До того треба додати нечуваній розвиток воєнної техніки та уліпшенє оружя, наслідком чого характер цілої війни буде грізніший. Зверхній вигляд боїв змінить ся також принципіально. В будучій війні будемо мати нове явище, зване „порожнечою на поли битви“, супроти новочасного оружя, тактика буде вимагати як найбільшого укривання перед очима противника. Телескопи і бальони з кермою будуть грати в будучій війні рішучу роллю. Там, де доси полководць все мусів робити немов навімання, на будуче завдяки бальонам буде мати розклад своїх і неприятельських військ як на шахівниці, перед очима. Не треба забувати, що користати з того буде більше та сторона, що боронить ся, бо успіх атакуючого полягає на несподіванім нападі, на непевності, в якій находить ся той, що боронить ся. Рівновага під тим зглядом наступить аж тоді, коли воздушна ізда буде так відосконалена, що буде можна уживати з воздуха способів до нищення неприятеля. Що до коштів будучих воєн, то вони досягнуть по думці генерала Блюме таку висоту, що з давними навіть різнати ся не будуть могли. Російсько-япаська війна коштувала Росію 4.605 мільонів марок, а Японію 2.424 мільони. Кошти будучої війни Німеччини за оден рік вино-сили би 10 мільярдів марок без вислєня вже до-став живисті, котрі мусів би покрити край.

Дрібні вісті. Віденський адвокат д-р Вальтер Роде, звисний оборонець в руських політичних процесах, оженив ся з п-ою Оленою Крен, доч-

кою віденського адвоката д-ра Крена. — Станиславський єпископ д-р Хомишин виїждить з днем 1. серпня на цілий місяць, тому не буде уділяти послухань.

Поручає ся цукорню п. Василя ВІТІНЬСКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє знамениті тісточки, чавники, медівники і т. д.

Оповіді:

Календар. Завтра, в суботу: Макрини (лат. Петра). Позавтра, в неділю: Ілії (лат. Пр. Д. М.).

Авдієнції: Е. Е. Митр. Шепетик в понеділок, ві второк, середі і п'ятниці віл 10 раню. — Експ. намісник ві второк, в середі і неділю віл 12 год. в полудне. — Консультатор сесія відбуває ся в четвер і суботу. — Віцепрезидент краєво шкільної ради і п. н. краєві інспектори в середі і неділю віл 12 год. в полудне. — Віспрезидент краєв. дирекції скарбу що дня віл 12 год. в полудне. — Прєзидент крєв. сесу шодня крім відпєрка віл 12 год. в полудне.

Репертуар львівського руського театру в Косові (сала „Сокола“).

В суботу дня 1. серпня „Барон циганів“, оперета в 3 діях А. Штрауса.

В неділю дня 2. серпня „Маруся Богуславка“, образ з давних часів зі співами і танцями в 5 діях М. Старицького.

Ві второк дня 4. серпня „Галька“, опера в 4 діях С. Моношкі.

В четвер дня 6. серпня „Запорожець за Дунаєм“, народна оперета в 3 діях Артемьєвського. Закінчать: „Вечорниця“ твір музичний в 1 дії Ніщинського.

Білеті продає „Народна Торговля“, а від 6. години в день вистави каса театру. Початок точно о год. 7. вечером (сер.-евр. час).

Фестин „Сили“. Заходом тов-а „Сила“ відбуває ся в неділю, 2. серпня с. р. великий фестин в городі Яхницького при ул. Жовківській (зараз за рампою). Початок о 3. год. по пол. Вступ 30 сот. від особи. Народна оркестра з Малехова. Забава заповідась гарно, а чистий дохід призначений на будуву власної хати. — Виді.

В Балинцях, коломийського повіта, відіграє кружок аматорів заходом філії Руського тов. педагогічного в неділю, 2. серпня, „Бурлаку“, драму в 5 діях Карпенка Карого.

В Буську відбулуть ся в неділю, 2. серпня, аматорське представлєня і вечерні в сали каси-на. Початок о год. пів до 8-ї вечером.

Посол Г. Цеглинський стане задля зложєня звітів з своєї посольської діяльності в неділю, 2. серпня с. р. о год. 4. по полудні перед виборцями в Сєлєсках коло Динова. Посол просить о участь всіх Днісьських виборців, позаяк віс сего літа в тім судовім округі більше не буде.

В такійм варстаті в Ланцуті починає ся наука з 1. вересня с. р. Варстат має вчити молодіж на фахових ткачів. Наука триває два, зглядно три роки. Вправний ученик дістає відповідну нагороду, а бідним ученикам дає товариство бурси безплатно нічліг, світло і топливо. Ученики бідні, пильні і регулярно ущаючі до варстату можуть дістати повне удержанє за доплатою 5—10 кор. місячно. Кожний укінчений ученик може дістати платну роботу. До науки приймає ся такого, що скінчив народну школу з добрим успіхом і має скінчених 13 років житя. Хто не скінчив народної школи, має доказати, що инакшим способом навчив ся читати, писати і рахувати. Записувати ся можна до 25. серпня. Зголошувати ся до заряду ткацького варстату ім. Франца Йосифа в Ланцуті. Близій поясненя дає устно або письменно голова Бол. Жардєцький і керманіч Василь Піптух.

Вписи до Висшого Музичного Інституту тов. ім. Миколи Лисенка (Львів, Народний Дім II. пов.) будуть відбувати ся в днях 30. і 31. серпня, 1. і 2. вересня. Наука розпочинає ся з 3. вересня. В Інституті мож поборати науку гри на фортепіані, на скрипці і співу, а по при те науку теорії, гармонії і історії музики. Близіших інформацій подасть „шкільний регулямін Інституту“ а вишле его на жаданє голова товариства проф. Волод. Шухевич у Львові ул. Собіщини ч. 7, до котрого в усіх справах Інституту належить звертати ся.

На фонд ім. Олени Січинської зложили дальші жертви в коронах: Г. Гордій 1370, М. Г. 3, о. Л. К. 2, В. Г. ч. 2, Ч. 4, о. М. Г. а. 2, л. Миколаевич 1, Г. Гісєвська 1, В. Г. 1, П. С. а. 1, Е. С. ова 1, Е. Ф. ль 1, Т. Ф. н. 1, М. Гарах 1, В. Б. н. 1, о. Л. С. 1, З. С. 1, З. О. ш. 1, А. О. 1, І. Гула 1, І. Крайчик 050, складає на руки А. О. в Белзі 350, Ю. Виницький 2, Н. Н. 806, читальня „Просвіти“ в Солотвині 1507, складає на руки о. Л. Дубицького в Миколаєві н. Дн. 6, Г. Корєцька 1, С. Корєцька 1, К. Велигорський 10, О. Паславський 1510, М. Я. 250, Читальня „Просвіти“ в Нагірній 4, І. Гринишин 2, З. Матковський 1, В. Витвицький 2, Л. Витвицька 3, Е. Витвицька 3, о. Т. Крохмалюк 1, А. Крохмалюк 2, Н. Н. 2, П. Сілич 624, А. Світницька 1, д-р Е. Пасичицький 3124, С. Виноградник 1, І. Федорчук 2, М. Якимець 1, І. М. 1, ОК. 2, Д. Якимець 1, І. Дутчак, Василь 1, Н. Грогоришук 1, Е. П. 1, Н. Вапик 2, К. Г. 1, Л. К. 1, Р. Н. 1, У. Т. 1, І. Гойв 1, Н. Стрільчук 1, Б. Н. 060, П. Якимець 060, С. Д. 060, К. Одиєвська 060, Р. Н. 060, С. Дутчак 050, Гр. Костинюк 050, В. Радєвич 050, А. Зімковський 040, Г. Григорчук 040, Д. Бурчакський 040, М. Якимець 040, Е. Якимець 040, С. Зінькевич 040, Д. Косманюк 030, Н. Бернґавт 030, С. Равєлюк 020, О. Белчик 020, А. Чеховський 020, А. Якимець 020, І. Бурчакський 020, Ю. Зінькевичівна 020, А. Равєлюк 020, Д. Дутчак 020, Г. Грибовський 020, Т. Кравчук 020, Д. Грабовацький 020, А. Вікер 020, Ф. Мервак 020, Д. Юриєвич 010, Д. Радєвич 010, Ч. Томаш 010, Ч. Чеховський 010, Д. 010, Л. Томаш 040, Д. Якимець 020, К. А. 010, А. Лашкевич 020, Ю. Григорчук 030, М. Крикливєць 020, К. Матеїк 040, А. Бордун 050, І. Матеїк, 060, Т. Матеїк 010, В. Маслянка 040, Г. Виноградник 020, Н. Григорчук 020, С. Лашкевич 030, Н. Дутчак 040, В. Косован 020, о. Мардеревич 030, С. Бабюк 070, Ч. С. 050, О. Равєлюк 020, І. Стратіччук 020, М. Крикливєць 1, С. Н. 1, М. Гангарик 1, складає на руки Ч. Матеїка 4, Г. Гордій 1530, В. Дубравський 2, о. І. Каранович 4, о. А. Котис 2, К. Котис 1, В. І. Д. Котис 1, Стєсловська 2, Н. Н. 1, К. Троян 1, І. Стєсловський 030, К. Стєсловський 020, Т. Дакон 2, М. Бордун 1, В. Горинєв 040, Л. К. 10, л. Крикливєць 050, І. Лашкевич 050. — Стан загальний книж. ч. 6000 Кр. С. кред. 1768 36.

Викази жертв.

На будуву бурси „Руського тов. педагогічного“ у Львові зложили дальше в місяці червни через львівського курзора (в коронах): о. Василь Беризький 4, о. Зєнон Маркевич 2, з Жовки: Тимко Федунько 2, Дєніс Глібовицький 10, Іван Растєвський 10, Н. Н. 050, Стефан Чапановський 080, Василь Іваницький 2, Матвій Козак 1, о. О. Василєвє 5, д-р Тужанський 2, Никола Курбеа 1, Осні Пєленський 1, Іван Малиновський 1, Михайло Федєвич 5, Семєн Джус 1, з Рави Руської: д-р Ярослав Вахнянин 4, Юліан

Онишкевич 1, Іосиф Котовський 0-50, Едвард Флис 0-60, Іван Мазікевич 0-60, о. Стефан Нічай 2, Козакевич 1, Янушевська по 1, з Любичі Княз: о. Антін Фоліс 8, Михайло Галькевич 2, Матвій Королько 3, Василь Козюта, Василь Голова, Михайло Крупа, Стефан Голова, Гнат Яхим, Іван Луцкей, Володимира Фоліс, Данило Кондратович, Нікола Луїв по 1, Семен Лудейко 2, Іосиф Голова 0-40, Марія Ломницька з Гребенова 5, Єремій Радецький 0-50, о. Іосиф Кошіл з Безія 0-30, Левандовський з Безія 2, два Німці, власнітелі більшої пошти в Річках а то Альберт Кенффе і Ернст Кенффе по 10, о. Жолдак у Львові 5, чеками зложили: Краєве товариство Кредитове Урядників і Священників у Львові 50 Філія Руського Товариства Педагогічного в Тернополі 39-50, о. Лев Сіліньський в Ранжеві 2, в тім: від себе 1, а від Мих. Моравика 1, о. Стефан Онишкевич в Хишевичі 10, о. Олександр Дикий в Мартиніві 10, Михайло Рихвицький в Розваді 1, Сабіна Петрицька в Колоколіні 2, Пулик в Яслі 5, Іосиф Міські в Коломії і Гнат Якимчук в Тарнобжегі по 1, Дмитро Зибікевич в Перемишлі 2, Володимир Гладилевич в Коломії 2, Петро Бігус в Рогатині 3, Нікола Ромаха в Чесниках, Стефан Мандюк в Олеску по 1, Стефан Мандюк в Олеску, другий раз 2, Ол. Радецький в Перемишлі 1, Нікола Парфанович у Львові, Іван Созанський в Бродах, Януар Цурковський в Бережанах, Михайло Цвек в Обертині о. Стефан Ковалів в Глинянах, А. Михайло Балк в Ляшках король, Іван Горук в Заболото-ві, Василь Радомський в Олеску і Орест Авдикович в Перемишлі по 2, Євген Гавриш у Львові, Іван Сенишин у Львові, о. Семен Шпіцер в Лежаниві, Іосиф Кучка в Стрию по 3, Іван Тилішак в Коломії і Антін Лукашевич у Львові по 4, Софрон Недільський в Коломії, Остап Горбачук в Забожіві, Антін Чубатий в Юнашіві, д-р Стефан Бохенський в Збаражіві і Аристарх Палавський в Перемишлі по 5, Лев Гузар в Галичі, Дмитро Правець в Дубецьку, д-р Тома Печерський в Комарні, Михайло Яценко в Ясноці, Атаназ Островський в Тисмениці, о. Іван Литорський в Долині, Іосиф Куличийський в Самборі, Едвард Палавановський в Перемишлі по 10, Володимир Соваковский в Підгайцях 1, Ол. Крайковська в Литвиніві 1, Діонісій Хромоуський в Глиніках 1, читальня Просвіти в Обертині 2-30, Дмитро Сенківський в Станиславові 3-26, складка питомих бурси Тов-а пед. в Станиславові, — В. Михалчишин в Любачеві 5, Олександр Кишакевич в Сільці 2, Михайло Ріпечський в Бучачі 2,

Емілія Стрільбицька в Збаражіві 2, Кость Редчук в Збаражіві 2, о. Яків Краснопера в Підгайцях 2, Григорій Мицько в Тернополі 2, Стефанія Галькевич в Вільшаниці 2, Володимир Гусак в Бережанах 2, Петро Михайлів в Купчу 3, д-р Ярослав Вахнянин в Раві руській 4, Євгенія Франкова у Львові 4, Андрій Микитяк в Стрию 5, Августин Мусаківський в Галичі 5, о. Петро Гарух в Незнанові 5, Стефанія Брикувич в Тернополі 5, Семен Налівайко в Вільшаниці 5, Юрій Балаким в Миколаєві 6, д-р Роман Чайківський в Перемишлі 10, Еміль Волянський в Станиславові 10, Микола Ленкий в Коломії 10, Матвій Березовський в Монастирських 10, Марія Абрисовська в Крилоці 15, Ю. Шухевич в Тарнові 1, Роман Шухевич у Львові 2, Роман Цегельський в Чернівцях 2, Ц. Збудовський в Станиславові 2, о. Іосиф Каранович в Цетулі 2, Володимир Дорош в Цетулі 1, Лучаковський у Відні 8, в тім: від себе 2, а від Шведзівського, Мендінського, д-ра Романчука, Вітошинського, Дайстринського і Лискевича по 1, священники жукотинського деканата в Дистринку дубовим 17-40, Саломея Крушельницька артистка опери, Львів 100, Тома Головацький в Шешорах 1, Василь Бережанський в Бродах 2, Осип Насельський в Бережанах 2, Марія Гошовська в Янові 3, Матвій Шафранський в Іванчанах 3, о. Олександр Гвоздечський в Бібрці 3, Олександр Кмишківський у Львові 3, Іван Цурковський в Бучачі 4, Андрій Мигаль у Львові 5, Ромуальд Перфецький 5, Олімпія Левицька в Желдці 5, Ольга Яремкевич в Жикотині 5, д-р Іларій Бачинський 5, Кароль Шпайло в Коломії 5, о. Іван Бохенський в Красносельцях у Львові 30, Августин Куликівський в Калагаріві 1, Стефан Кретів в Туркотині 2, Марія Янович в Любичі 2, Володимир Гузар в Станиславові 5, о. Іван Гарматій в Стриганих 6, Мечислав Туркевич в Долині 2, о. Іларій Гучковський в Скиліві 3, Теофіла Гриневська в Мельниці 5, о. Дмитро Курдидик в Циганах 5, Павло Войтович в Калагаріві 10, о. Савин Яцьковський в Хмельні 10, Антін Боцюрків в Тлустім 5, Михайло Проскурницький в Бабинцях 2, Володимир Бірчак в Самборі 3, Марія Лещанська в Чернівцях 4, о. Петро Гарунок в Остоловцях 5, Осип Кузьма в Коломії 10, Іван Антонович в Чернівцях 1, М. Пюрко в Немірові 2, Павло Гелета в Камінці великій 2, о. А. Савчин в Хотинці 3, Громадська Рада в Торговицях 10, Каса задаткова в Камінці струмиловій 50, о. Іван Лушпинський в Бобулинцях 1, о. Лев Абрисовський в Слобіді 2, о. Лука Салук в Белзі 2.

Конкурси бурс.

Заяв руського Інтернату СС. Василянко в Перемишлі подає до відомості всім П. Т. інтересованим, що на слідуєтій шкільній рік 1908/9 в кільканих містечках, о котрі можуть убити ся панночки, наміряючі ходити до учительських семінарій, як також до шкіл народних і виділових, курсу робіт і т. п. під слідуєтими умовами: Місячна оплата для семінаристок 36 К. для прочих 40 К. Своім вихованцям дає за те ціле удержане, нагляд і домовий провід, а також і меншу поміч в науці. Крім того платять ся одноразову таку плату за уживане меблів 8 К. на закладового лікаря 4 К. і на бібліотеку 2 К. За пране біла по 2 К. Панночки мусять ся при прийнятті показати, що мають свою постіль, а біла всього по 6 штук, достаточну число суконь і прочої верхньої одежі і прч. Ціла гардероба учениці мусить бути назначена по частковим буквами єї назвіска. Столове начиня с. в. ложка, ложечка, ніж і виделки з хиньського срібла має бути рівнож назначена. Родичі або опікуни мають зложити декларацію при вписях, що будуть платити точно кожного місяця з гори. На тім місяці назначується зарозом, що з огляду на велику дорожню оєгоричну, місячна оплата не може бути рішучо нікому знижена. Зголошення просить ся вносити найдалше до 15 серпня с. р. на руки *Манриха Мильничук* Настоятельки Інтернату С. С. Василянко в Перемишлі, ул. Сякова 5.

Виділ філії Руського Товариства педагогічного в Чорткові приймає на рік 1908/9 питомих 22 під слідуєтими умовами: за інвентар 2 К., готівкою 7 К. місячно, в натураліях 250 кл. бараболю, 65 кл. муки пшеничної, 40 кл. муки кукурузної, 25 кл. круп, 25 кл. фасолі, 10 кл. омасти, 80 боконів хліба, 1 копу канусти або відповідну кількість буряків. Питомець дістає помешкане, харч, догляд і поміч в науках. Зголошення належить вносити на руки Л. Добромильського до 20 серпня 1908. 2-3

Торговельні висти.

Будапешт 31/7. Ціна збіжа.

Пшениця на жовтень	11-15 до 11-16
Жито на жовтень	9-39 до 9-40
Овес на жовтень	8-26 до 8-27
Кукуруза на серпень	7-61 до 7-62
" на май 1909	7-32 до 7-33
Ріпак на серпень	16-25 до 16-26

Оферти на пшеницю: мірні. Охота купна: ліпша. Упокоєння: сильніша. Погода: хмарно.

До „Народної Гостиниці“ приїхали дня 31. VII. 1908. Корнел Бордон, Чагір; о. Михайло Дигдаєвич, Корчів; о. Іосиф Застирець, Романець; Фішель Гольдберг, Ляцьке; Василь Лотошків, Бучач; о. Григорій Мороз, Борина; Яків Муха, Пристань; о. Юліан Левинський, Ляцьке велике; Юліан Дудик, Сасів; Даміян Бубняк Вапене; Григорій Борик, Мадина велика.

Надіслане

(За сю рубрику редакція не відповідає).

Кандидат адвокатури пошукує посади на провінції. Зголошення: Кандидат Н. Н. до Адміністрації „Діла“.

Франц Йосиф Гржевода Найлучше Видавельське средство.

Бюро будівляне Теодора Мельничука в Ярославі

приймає до виконання планів і кошторисів церков каплиць, плебаній, домів мешкальних, управу і підприємства повисших будівель.

Коперницький і Син

Оптики і Механіки у Львові площа Галицька ч. 1. (проти Банку Гіпокечного на пиятипліях площі Галицької) поручають:

Барометри анкерські по 7, 8 і 10 К. для літніх по 12, 16, 20 і 24 К. Льюрметри цілий по 12, 16, 24 і вище. Заразом поручаємо в найбільшій якості окуляри, цівки, лупи і всілякі інші прибори оптичні.

Великі науковці показують як як найкорше і найдешевше.

Адвокат п. Варивода в Стрию пошукує рутиняного **конціпента** в правом субстатуті під керівництвом усіх.

Особа інтелектуальна сирота по шкільній розумієт са дуже добре на велику домі, дуже скропна і неабачлива, пошукує місце до варку домі у священника-хазяїна або безжонного. Взявши відомості в уряді парохіальний в Соколіні коло Косова, пошта 991 в місяці.

Вдовець 42 літ, урядник 9 рангів, хазяїно до дітей, мастин, оженить ся в інтелектуально, приємного лиця, зацікаженого і господарю Русинкою, старшою панною, або бездітною вдовою літ 32-35. Посаг обійняти. Фотографія пожадана, дискреція вважена. На анонсі не відповіду. Зголошення під адресою „Opika“ poste restante Гржевода до 30 серпня.

Лічничий і столовий виноградар найкращої, благородної сорти, щодень свіжо зриваний в 5 кл. кошиках оплачено по 3-50 К. Вино червоне і біле в 1908 р. по 4/л, літра оплач. за 4 кор. вкладає L. ALTNEU, Verscek 12, Ungarn. 990 1-10

Відновляє золоті і срібні, найліпше і найсильніше рібарська робітня Евст. Шупаляк, Львів, Шпитальна 38. 480 Схем, ул. Руська 30. 85-7

Іван Войтович Робітник арт. старарско-рібарська в Перемишлях. Поручає П. Т. Священству і комитетам церковним велику роботу церковні: Іконостаси, проповідальні, великі престолы в київських, запорожських і бучацьких. Феретрони в образах і поволоках, Сповідальні, ланки церковні і кріпоси. Відновлення, реставрації і реконструкції іконостасів. Ціна праці виступає на сплату місячні і річні після угод.

На літо!

Гуцульські постолі від найменших до найбільших в ціні від К 1-40—5-80. Вишивані сорочки в ціні від К 12 і вище краватки по К 3 і 4. 3 пацьорків гедани муж. від К 2—5. жін. по К 5—6. попси від К 10—100.

Товариство торговельно-промислове „Сокільський Вазар“ у Львові ул. Руська 20. Уліх 35 К, вишове 2 К, стопа процентова від вкладов 5%.

Оголошене для хліборобів.

Довідуємо ся на жаль, що несовітні гандлярі штучними навозами в сей спосіб ошукують рішничів, що наводять ему який небудь навіз, а розумієт лихий, без вигляду на се, чи він відповідний на ріллі чи ні. Щоби охоронити нашого рішничка від такого вишкоу оголошуємо, що **Спілка для господарства і торгівлі в Перемишлі** зовсім дармо порадиць кождому, який потрібний є навіз на его ріллі, належить тільки подати в приблизнож примети ріллі, а іменню, чи она легка чи тяжка, чи перемакальна чи ні, чи середно лиха чи зовсім лиха. Хто не хоче дати ся вишковати, най користає з готовости поради нашого одногоного в тім роді Товариства **Спілка для господарства і торгівлі в Перемишлі**.

Ukrainische Rundschau

виходить у Відні 15-ого кождого місяця в обемі 40 сторік вж. вісімки і коштує річно лише 8 кор. Кождий овідомий і інтелектуальний Русин повинен передплачувати сю часопис, що заступає інтерес українського народа перед культурним світом. Передплата треба слати на адресу адміністрації: Wien, XVIII/3, Frankenfelderstrasse Nr. 2.

Ріпу стернянку білу, округлу по 3 кор. хазр. доугу 2-40 кор. вкладає Антін Клімович, Львів, площа Галицька, 955 9-10

На руські школи! Руського Тов. Педагогічного можна дістати у всіх філіях і в головній Виділ у Львові, ул. Сиксуська ч. 47. В школі наша будучність

Купуйте нову книжку: Польський і руський революційний рух і Україна. Михайла Лозинського.

Обем: I—VIII+1—200 сторін друку. Ціна 3 кор. Головний склад у автора: Львів, вул. Гавснера 14. Хто замовляє в головнім складі (або через адміністрацію „Діла“), не платить пересилки, і дістає як безплатний додаток працю тогож-автора: Маркс-Енгельс-Лібкнехт про відбудоване Польщі.

Можна дістати також в львівських книгарнях: Наук. Тов-а ім. Шевченка і Ставропигійській.

до Америки

Канади, Тексасу, Аргентини, взагалі до всіх місцевості північної і південної Америки, до Австралії, Японії, Хін і т. д.

з Галичини і Буковини

найдешевше перевозить
Перевозове товариство пароходів
NORDDEUTSCHER LLOYD
в БРЕМІ

В Бремї се товариство удержує руського священника, котрий виконує душпастирські обовязки і опікує ся емігрантами.

Хто хоче їхати до Америки, нехай пише по шіфарту до: Генеральна агентура Північно-німецького LLOYD-A у Львові ул. Городецька ч. 93.

СВІТЛО ЦЕРКОВНЕ СТОЛОВЕ

найліпшої марки охоронене запатентованою маркою 8 164-77

М. Ц. Н. Т.

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ

Світло се вкладає ся в двох родах по ціні 198 кор. і по 174 кор. за 100 клг. Для церков 10% оушту.

Ціни розуміють ся львівська фабрика. Передовсім просимо уважати, щоби мажда світла мала знак М. Ц. Н. Т., бо лише таке світло припоручає „Народна Торговля“. Сорти цукрові і кришталі!!!

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	вночі
Краків	6-50	8-55*	1-80*	5-45	9-50
Рівне	7-25	9-50	—	8-40*	2-20*
Підволочись	—	—	1-10	—	—
Чернівці	7-20	12-00	2-15*	5-40	10-80
Червоногород	8-07	—	2-05*	5-57	9-30
Станиславів	—	—	—	6-40	12-20*
Коломиї	—	—	—	—	—
Стрия	—	10-20	—	—	—
Пустомит	7-29	11-48	8-50	—	11-00
Самбора	7-28	11-43	8-50	9-58*	11-00
Львів	8-00	10-30	2-00	—	9-10*
Рави руської	8-06	10-30	2-00	9-10	11-45*
Янона	8-16	13-40	4-50	—	—
Врушів	8-36	1-15	5-00	9-25	10-10*
Врушів	7-10	10-05*	1-45*	4-50	8-20*
Зимної води	8-15	12-40	8-27*	5-30*	9-35*
	8-50	7-25	1-10	5-45	9-50*

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	вночі
Краків	3-50	8-25*	2-45*	7-00*	11-15
Рівне	—	8-40	6-12	7-35	12-45*
Підволочись	—	—	8-30	—	—
Чернівці	6-20	10-40	2-18*	7-45	11-10
Червоногород	6-10	9-25	2-28	—	10-88
Станиславів	—	—	9-10*	—	2-50
Коломиї	—	—	2-40	—	—
Стрия	—	—	—	8-03	—
Пустомит	7-30	—	8-35	6-42	11-25
Самбора	7-30	10-25*	8-35	6-42	11-25
Львів	6-00	9-05	4-00	—	10-45
Рави руської	6-00	9-05	2-15*	4-00	10-45
Янона	6-14	11-05	—	7-10	11-25*
Врушів	6-58	9-15	1-55*	3-35	8-30
Врушів	7-21	11-05	8-30*	5-50	8-84*
Зимної води	9-00	12-41*	8-45	7-10	11-85*
	3-50	—	8-30	7-35	11-15

ЗАМІТКА: Пошліпні поїзди сунь позначені знаком *. Поїзди іхати в неділі і святі знамені — в неділі і святі з 28/6 до 18/8 буржюа — в неділі і святі з 1/9 до 30/9

ТОВАРИСТВО ДЛЯ РОЗКОЮ РУСЬКОЇ ШТУКИ

Поручає ся Впр Духовенству при украшенню церквей

МАЛЯРСТВО · РІЗБАРСТВО · ПОЗОЛОТАРСТВО ·

замовляти лише в Дирекції Львів РИНОК ч. 10.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-18 годині по полудні.

Передплата і іскороти приймають у Львові: Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10, Бюро газет А. Олександровського, ул. Кієвської 3; С. Соколовський, Пасаж Галицький ч. 9; К. Бухарб, ул. Карла Людвига ч. 28; — у Відні: М. Дука, L. Wollzeile 9, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek, L. Wollzeile 11; Hadenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Karthausgasse 1, 18, у ФРАНКУРТІ і ГАМБУРГІ: M. Hadenstein & Vogler.

Редакція, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописи повертаються за те, що за попереднім застереженням. — Редакція не несе відповідальності за зміст писем.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“

в Австрії: за границею:
на цілий рік . . . 32 к. 44 корон
на пів року . . . 16 „ 22 „
на місяць . . . 1 „ 2 „
у Львові (без поштової пересилки):
на цілий рік . . . 24 к. на пів року . . . 14 к.
на чверть року . . . 7 „ на місяць . . . 24 к.
Податок на членство у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.
Оголошення в редакції приймаються за 20 с. на одну стрічку в день або за 10 с. на одну стрічку в тиждень. — Поштова плата за доставку оголошень членів за 20 с. на стрічку.

Передплата і наліжність за іскороти платити у Львові!

Перший рік парламенту загального голосування (1907—1908).

(Подано послом д-р Костя Левицьким).

III. Законодатний період

обнімає час нарад палати послів ради державної від 2 червня до 17 липня 1908 р.

Отсей період попередили довготривалі наради комісії бюджетової та послідні вибори до галицького сейму. Спосіб переведення тих виборів на засаді „divide et impera“ та при допомозі звисних практик галицької адміністрації, як також з гори уплянований вислід цих виборів достарчили наглядний доказ, що краве польське правління в Галичині під проводом б. намісника гр. Потоцького обняло борбу центральному правительству австрійському: хто сильніший?

Зараз другого дня по сих виборах галицьких, то є дня 26 лютого 1908 р., зложив наш посол Василько заяву в комісії бюджетової віденського парламенту, що з приводу надужити при галицьких виборах соймових під егідою правительства складає всі реферати в комісії бюджетовій, та що супротив такого стану річи руський клуб парламентарний не вдоволюється самою опозицією, але уживає опозиційних способів супротив правительству.

Руський клуб парламентарний, зібравши ся на першу нараду весняну дня 1 червня с. р., сконстатував, що правительству не сповняє умовлених приречень та зажадав від през. міністрів бар. Бека сповнення договору в як найкоротшій часі.

Свій нерозважний і шкідливий крок, спричинений впливами „Ради народової“, добачив сам б. намісник гр. Потоцький та прибув до Відня і наважував тут переговори з президією руського клубу парламентарного, як також предлагав п. д-ру Олесницькому гідність заступника маршала кравевого, — але його змагань до вирівняння справи несподівано перебив страшний день 12 червня с. р. . .

Справа галицької адміністрації та іменоване нового намісника в особі проф. д-ра Мих. Бобжинського; справа надужити при виборах соймових та справа зайти Марка Каганця — під вражінням атенату на б. намісника гр. Потоцького — довели до наглих висків в парламенті, як заступали наші послі: д-р Цеглинський, д-р Петрушевич і д-р Еуген Левицький, та до незвичайно бурливих сцен поміж руськими і польськими послами. Тут належить пригадати палкі промови послів: Будзинського і д-ра Трильовського. Та в отсій прикрій дебаті парламентарній виринули незвичайні моменти, що не остануть без наслідків на будуче.

Першим з них був нечуваний доси переступ бувшого руського посла д-ра Глебовицького на сторону польську, аби польським послом допомогти побити руських послів, що стали в обороні кризид рідного народу. Виступ сей москвофільського посла викликав прикрі вражіння між іншими послами, а старий посол соціальний демократ Пернерсдорфер заявив прилюдно, що такої фелонії ще не бачив австрійський парламент. Та не довго ждали москвофільські послі на заплату за сей

крок політичного відступництва, — бо уже на засіданні палати послів дня 25. мая с. р. відповів їм міністр справ внутрішніх Бінерт іменем правительства, що поміж всяких запевнянь лояльності — національний зміст програми сей партії не може бути попертя у правительстві, бо в Галичині нема російського народу, — супротивного національна програма сей партії не має за собою народу. По отсім погромі зачали писати д-р Добрянський, д-р Дудикевич і Пелех іменем російсько-національного політичного общества „Русская Рада“ меморанда в інтересі російського народу в Австрії!

Другим важним моментом у сій дискусії був виступ польського соціального демократа, посла Дашиньського, що рішучо станув на становищі справедливості і ствердив, що так довго не буде спокою з квестією польсько-руської в краю, доки руському народові не признасться належної йому самоуправи національної. Третім моментом був виступ чеського реаліста посла проф. Масарика, що накликав Поляків і Русинів до згоди і вирозумілості. . .

Отся горяча дебата галицька перервала біг справ, що стояли на порядку деннім праць палати послів.

На перший плян висунуено наглим виском справу побори контингенту рекрутів на сей рік, яку полагаджено 7. червня с. р.; відтак порішено справу про утворення міністерства для робіт публичних, по чім наступило іменоване д-ра Гесмана міністром для робіт публичних, та приступлено до першого читання пропозиції про підвищення контингенту рекрута для ляндрвері, при чім промовляли наші послі: Петрицький, Лукашевич і Семака.

Дальше прийшла черга на друге читання бюджету на р. 1908.

Наради комісії бюджетової протягались дуже довго з причини спорів, як раз-по-раз виступали головою в отсих напрямках. Спір язиковий між Німцями і Чехами завів міністра судівництва д-ра Кайяна; критика догматів релігійних професором Вармундом спричинила атаки християнських соціалів против цілого міністерства, а справа основана університетів, при якій послі: Романчук, Василько і д-р Король домагали ся записання руського університету у Львові, вивала ворохобню майже усіх послів, так що през. міністр барон Бек позаклюсовими обіцянками мусів ратувати підорване становище свого правительства, аби доповрадити до першого конституційного трактовання бюджету в новім парламенті. Остаточно згодили ся всі провідники клубів парламентарних на сконтингентоване годин до промов і таким способом до 26. червня перейшов державний бюджет в III. читанню, то є по ціломісячній дебаті, при якій з наших послів промовляли: Василько, д-р Костя Левицький, д-р Олесницький, д-р Колесса, с. Онішків, д-р Стаура, д-р Дністрянський, д-р Бачинський і д-р Трильовський. Промови руських послів при дебаті бюджетовій були поважні і предметові та вказували переконуючо потреби реформ суспільно-політичних і господарсько-промислових в інтересі піднесення нашого краю, а з особна руського народу, доси призабутого як правительством центральним так й правлінням кравим. Згадати годять ся також промову бюджетову п. д-ра Король, котрий виступив против польонізаційних

змагань Поляків, в обороні загрожених інтересів руського народу.

По дебаті бюджетовій прийшла знов дебата галицька наслідом кровавих подій в Чернихові і Фельштині, як також переслідування „Сич“ галицькими властями адміністраційними. В отсій дебаті промовляли з руських послів: Романчук, д-р Олесницький, д-р Трильовський, Пігуляк і д-р Цеглинський, та тут зайшов інцидент несподіваний і правительством, так як більшість палати послів голосувала за першим з тих наглих висків.

В половині місяця червня с. р. рішилось правительством внести проєкт двох законів: про оподатковане горівки і про уладжене переказувань щорічних датків з фондів держави на річ кравих фондів (санация кравих фінансів).

В справі санації кравих фінансів відбулась в марті с. р. нарада знатоків зі всіх країв, скликана міністром скарбу, на якій стверджено, що круг діланя країв з часом значно збільшив ся і видатки краві також зростають, але держава збирає майже всі податки і тому надмірно прибільшують ся додатки краві і надмірно обтяжують тих самих податників. Але члени сей анкети не могли погодити ся що до способу поратунку країв з фондів держави, бо одні казали, що буде найліпше, як держава прийме на свій рахунок кошти удержання учительства; другі знов ждали, аби держава відступила кравям деякі податки; інші знов домагали ся, аби підвишити податок особисто-доходовий, та запровадити висші оплати від багатих спадщин, за чим були наші руські послі, а міністр скарбу опер ся при своїх, що мусить підвишити податок від горівки і тоді держава відступить частину з той підвижки на дохід кравям. На такий спосіб полагадження справи не згодились більшість послів і задля сего отсі пропозиції правительству без першого читання лишались зовсім непорішені, становище міністра скарбу д-ра Коритовського захитало та справа санації кравих фінансів через те значно припинить ся.

Натомість поступила наперед справа реформи податку домового, так як наслідом висків послів предложено правительством проєкт нового закону про податки домові: домово-класовий (по селах і містечках) та домово-чиншовий (по містах), як також від будинків підприємств промислових. Для нашого сільського населення найважніша є постановка сего предложення, що уувільняє від податку домово-класового хати з одного кімнатного мешкальня і з двома мешкальними кімнатами разом з кухнею, коморою, сінницею і пивницею. Сей проєкт нового закону про податки домові перейшов уже з палати послів до комісії податкової та в осени с. р. відбудуть ся наради над тим новим законом, що має увійти в жите з 1. січня 1910. р.

В половині липня с. р. прийшли до остаточного порішення предложення про підвищення контингенту рекрута до ляндрвері і про заомоги для родин резервістів. За підвищення рекрута до ляндрвері о 4920 жовніврів виведали ся по сій значну пільгу через те, що

призано відпустки на час живн, а увільнено від вправ військово-вих всіх резервістів 11-ого і 12-ого року служби військової. А вже-ж признане заомог на удержаня убогих родин робітників-резервістів покликаних до вправ військово-вих великим добродійством суспільним, що має облекшити тягар служби військової. При отсім законі промовляв посол д-р Костя Левицький домагаючись, аби власті політичні (старства) по справедливості признавали сї заомоги тим родинам, що їх дійсно потребують.

При законі меліоратційнім промовляв посол д-р Олесницький, жадаючи зміни дотеперішого закона водного та вказуючи хибі робіт регуляційних в нашім краю, що не раз більше шкоди приносять як пожитку для інтересованого населення.

Відтак ухвалила палата послів закон про одвічальність за шкоди заподіяні їздою автомобілями, а комісія податкова викінчила новий закон про оподатковане автомобілів, що є першим у нас законом про оподатковане предметів збиткових. Також полагодила палата послів закон про поліпшене долі службників державних та про відношене службове помічників торговельних, — беручи в охорону слабшу сторону працюючих помічників перед визиском сильніших підприємців.

Вкінці належить згадати про вельми важну справу суспільну, якою є забезпечення усіх працюючих на случай старости і неспособності до праці. Отсю справу порушували послі через цілий рік своєї діяльності, аби сповнити діло людськості і соціальної справедливості! Наші руські послі поставили в сій справі внесок і ждали, аби новий закон про забезпечення на старість і неспособність до праці обняв не лиш робітників промислових, але також робітників рільничих і малоземельних господарів. Та отсе удало ся їм переперти при помочи послів аграристів інших країв і в місяці листопада с. р. має прийти дотичний закон під наряди палати послів.

Ухваленням підмог для потерпілих від нещастя елементарних і удержавлення чеської північної залізниці закінчила палата послів свої праці, знаменуючі діяльність першого народного парламенту!

Побільшенем місця віцепрезидентів палати послів з двох на п'ять зроблено початок до зміни регуляцій палати послів, яка по фєриях має дальше переводити ся та не знати з яким успіхом.

А тепер стають послі усіх народів Австрії перед своїми виборцями та піддають ся осудови свого народа, що чейже зрозуміє велике значіння нового парламенту загального голосування і розумно осудить щирю роботу заступників народа для загального добра народа!

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

Через Пороги на Січ.

(Дальше).

Вітер гув в наших ушах, хвилі плюскали, поріг ревів що раз сильніше, розмовляли було трудно, ми помалу підходили до страшних стін гранітових; тут і там сторчали великі скелі. Лоцман і гребці перекрестились, до порогу ще було з кілометр. — „Панове, кажуть гребці, як, бо рони Боже, що трапить ся, то не надійтеся на нас, тут кожен, аби свою душу спас, ви самі бачите, яке тут пекло“, — таї кожен махнув рукою. — „Лоцман став давати перестороги: „Мовчіть, ані телень, ні-про що не питайте і не яхайтесь, не жайайте ся, бо тут треба дуже уважно дивити ся, щоб не наскочити часом на каміня, що його за хвилино не видно, тут навіть гірше ніж у порозі“.

Нас трохи мороз пройшов поза шкурою. Ми помовили і поплили далі. Раптом ми почули страшний короткий крик лоцмана. В ту-ж мить лві гребці піднесли весла, а праві зі всієї сили гребнули, і не більше як на пів аршина од нас з правого боку пройшов мало помітний з під хвилі камінь. Ми ледве спаслись від загинелі. Лоцман зблід. Поріг був уже зовсім близько і страшенно ревів; він спускав ся вниз наче водопад і по ньому скрізь сторчали скелі, немаче зуби якої хижої риби і тільки по середині видно було білу смугу чистої від каміня, але зовсім білої води. Та смуга була вже в піні і клекотала немаче кипляча вода в казані. Нас тягнуло, втягало до тої смуги. Знову команда, всі весла підняли ся з води. Тільки лоцман стернував. Нас вхопило, по несло, потаскало як тріску по якійсь скаженій білій піні; кругом кипіло як в казані і страшенно ревно гуло і завивало. В дно дуба так стукато, що здавало ся, він розсиплеть ся на тріски, каміні скелі ся проносили ся мимо нас, мигтіли і щедали. Ратунку тут ждати не можна було ні від кого: все наше жите було в руках лоцмана. —

Найменша його помилка, найменша втом, невірний рух руки, і нами закрутило би, завіхрило, змолотило нас те розбізнені об скелі і розмізнівши викинуло-б 6-ть далеко низше порога. Завдовши був поріг трошки більше пів кілометра. — Менше як за хвилино нас викинуло з того пекла на чисте широке плесо, звила була тут зовсім мала, наш дуб дав кружка і обернув ся носом до порога, і перед нами відкрила ся чудова панорама: Поріг підіймав ся в гору перед нами і серед нього, серед піни, стрілюю нис ся другий наш дуб. Спритний капал сидів у нас на носі дуба і фотографував цей дуже цікавий спуск.

Швидко ми пристали до берега і пішли в село до хати нашого лоцмана, Шрама. У нього добре пообідали, бо обід вже замовлено поперед. По обіді оглянули руїни старішої кріпости, власне вичезні вали XVI. віку, де-що фотографували. Біляшівський встиг десь роздобути старинну вишивану і вигафтовану сорочку лоцманську з широкими рукавами, зрізав князюка з верзу лоцманської хати, діваст же якісь старинні речі; ми поплили після того далі.

Вітер уже трохи зменшив ся і повернув ся; пласки стало легше. Ми проплили кілька невеличких порогів і кілька забор. Забора це вузьенька смужка каміня, котра рівно виглядає із води і не має жадного пониження русла на своїх протязі; вона служить немаче тилом на дорозі, мимо котрого треба проїздити, і це не небезпечна річ. Коли це гребці кажуть: „а гей хлопці стережіть ся тут, бо лоханка обдасть!“ Лоханка або лоханський поріг, це хоч зовсім невеликий поріг, не довший яких метрів двох сот, але дуже лютій, а в одному місці його вода так високо бр зає не наче з цмока і справді нас всіх обляло водою так, що мусили обтрушувати ся. Ми уже звикли до порогів і нам навіть скучно було, коли часом довго трапляло ся їхати без нього. Деякі пороги уже розчищено і серед них, або з боку коло них проведено канали, обшиті гладким камінням і цемментом, але нам не хотіло ся їхати каналами і ми скрізь їхали порогами.

Ми проїздили мимо сіл, мимо панських чудових садків і навіть в одному місці над самим Дніпром розкинула ся палата якогось багата в капських князів. Попадали місцями і фамілії наших українських власне перевертнів українських, що у всякій спосіб старають ся зничити не тільки український дух, але і пам'ять про те минуле, про ті славні події, що колись часто-густо відбували ся на цих берегах, ясно засяяних кістками козацькими та наполених залорозкоєю кровю.

Вітер зовсім стих, сонце навіть припікало, човни мірно гоїдали ся і вколювали нас як дітей в колісці, всі якось помовкли, сумні думки насунулись, розстроювали серце і душу.

Де ви, де ви, козаки й гетьмани, де ваша сила і краса? — Од них остались лише могили високі, що виднілись ген-ген по степу, та ці ганебні фільварки всяких обрусителів, що розкинули ся по обох берегах Дніпра. Старинні, українські стрункі церкви змінили ся розскакуватими капальськими, мова покалічена, одяжа поповсана, пісня з'огнижена всякими москвофільськими впливами. Сумно нам було наче на кладовиську, де похована миля, близька рідня.

Гребці часом співали, і гарні то були пісні з широкою як степ мелодією, з змістом глибоким і чистим як Дніпро в сім кам'янистім руслі. Дехто оповідав пригоди, що трапились в деяких селах тої весни.

Один гребець оповідав: В моїм селі сього року застрякували люде, не пішли на буряки та ще й другіх робітників, що понаходили з сусідніх сіл, одігнали. Ну, зраз же пан вдарив телеграму. На другий день вранці приїхали стражники повітові і драгуни. Обступили село, повзали молодших та сміливіших людей, що на них показав місцевий стражник (жандар) тай одпровадили їх у сільську холодню. Пан за обідом добре напоїв офіцера, а драгуни і стражники позабирали свиней та курей, порізали і собі їли, — правда, за все заплатили. Але після обіду виходить паний офіцер, робить смор своїм Москалям і каже: оддаю вам брати село на сьогодні, робіть, що хочете.

Москалі зараз же побігли в ті хати, звідки були побрані чоловіки, і почали знущатись з їхніх жінок, та так знущали ся, що троє жінок, котрі вагітні були, померли; у попа мову одягло з переляку, та мусів аж до Київ їхати. Благочинний потім подів скаргу прокураторови, та кажуть потім якийсь суд мав бути, але не над всіма, бо деяких не стало до суду. Троєх з тих стражників, що знущали ся, і нашого сільського стражника убили до місця нашій добродії, революціонери. Офіцер теж не втік, хоч і в Москву заїхав був, ну, а тим Москалям буде теж гостинень.

Багато ми чули подібних балачок, але всі вони кінчилися тим, що не довго вже так буде і сонце потроху хилить ся до заходу і фарбувало в червоний колір прибережні скелі, в далечині чув ся якийсь неясний гуркіт, що раз попадало ся серед Дніпра високе каміння мов стовпи і потім після повороту перед нами відкрила ся чудова панорама Ненаситця.

Праворуч сонце уже зовсім сідало і його червоне проміння, пробиваючись через дерева садків, кидало на високе каміння порогу якісь таємничі кріваві плями: Дніпро тут перед порогом став дуже широкий, в сьому коліні до 2-ох кілометрів поперека а може ще навіть і більше.

На правому березі розповзали ся хати великого села, попригнужали ся по під скелями на горі. — Десь за ним далеко виднів ся хрест церкви, лворуч скелі порогу, ззаду вода і степ, кругом нас пліли по воді всякі бляки величезні і малі і дошки, все це од плотів славлянських по воді аж з Білоросії і тепер розбитих бурєю, і по над усім тим панував сумний дикий гуркіт порогу Ненаситця.

Ми пристали до берегу зовсім смерком і пішли до лоцманської хати, де давно вже нас ждала вечеря, самовар і тепла постіль.

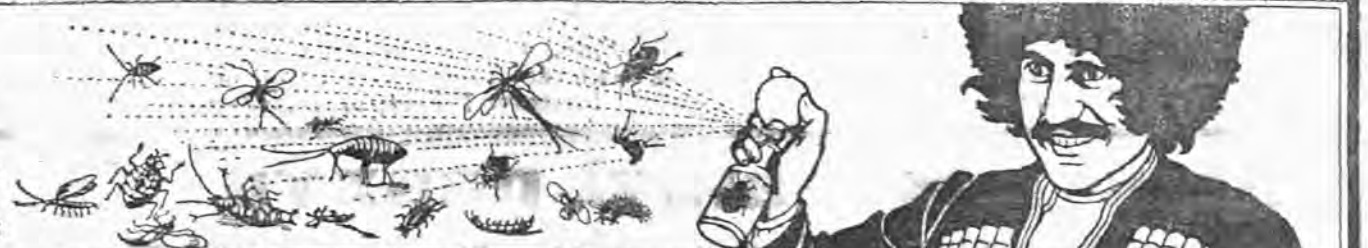
(Дальше буде.)

В. К.

Zacherlin

лише у флашках де вивішені плякати.

525

Місіонарський з'їзд у Києві.

Як ми вже вчора донесли, від 28 с. м. відбувався в Києві 2-й з'їзд православної місіонарської конференції. Були в ньому присутні два тижні. Задачею сього з'їзду було обговорити дороги і способи, якими православна, офіційна церква, «всеросійська» має протидіяти іншим віросповіданням в межах Росії. Справа, якими ми маємо зайняти ся сей конференції, та плани з ними зв'язані дотикають в великій мірі також інтереси нашого народу в межах російської імперії. Тож конференція сей має і для нас з національних причин чималий інтерес і значення.

Як ми вже коротко в «Ділі» зазначили, офіційна російська церква, якою кермує Св'ятий Синод, втратила враз з т. з. толеранційним маніфестом своє давнє державне становище. Зістала вона церквою пануючою, але втратила становище церкви державної, упривілейованої на кождім кроці перед іншими церквами і віросповіданнями. І з тою хвилею показало ся, на яких нетрівних основах вона збудована. В короткі часи православна церква втратила сотні тисяч вірних, на річ всьляких сект, а головню — оскільки ходить о західно-руські землі — на користь католицтва. Не лише ходою шляху, як більше стриженом. З утратою поліційного омоніора ті пастирі показують ся нараз вояками, від яких стадо втікає кудя ниде. Взагалі російська державна церква стоїла на своєму внутрішній силі, не морально переважаю о бодай рівноважністю з іншими віросповіданнями, а силою нагайкою.

Знаменито і досадно характеризує внутрішню вартість офіційного православ'я петербургська «Реч», коли м. н. пише: «Церковне жите за високою стіною мертвої обрядовості та душною формалістикою зробило ся засвоєним багном. Вигнано з него все, що живе і свіжє, а введено канцелярію і указ. Великий диктатор сей церкви, що недавно ляг о домовині, вигнав з церкви все, що лише в ній було з розумом і з серцем та зробив з церковного організму сухе тринце».

Голос кадетської «Речі» може видати ся декому пересадним. Тому заступимо виривок з ультр-правовірних «Петербурзьких Ведомостей», які так характеризують православну церкву і її слуг: «Гавняба сказати, що пачинене серед наших монахів не вважає ся чимсь неморальним. Умркова на» розпуста, «коби лиш без публічного скандалу» стала ся у монахів невинною розв'язкою. В монастирях старші черці цілком не бувають ні чужими, ні нечесними дорогами вважає ся чимсь, що не противить ся монастирському життю». — Коли так живе по опису правовірної газети те «чорне духовенство», з якого рекрутує ся вся церковна, православна ієрархія, то можна собі доспіпати, яка буде моральна вартість і моральна сила цілої «всеросійської» церкви.

Не диво отже, що католицький Церкві, а так само сектам легко приходить — справити ся з противником, стоячим на так слабій моральній позиції. Особливо безпечною — не лише з церковного огляду, але й з огляду російсько-націоналістичних — являєт ся конкуренція католицького костела, перехід до якого рівнозначний в Росії на землях українських і білоруських з польонізацією. І тут істять ся на Росії і її офіційній церкві промахи її політики в імя кліча «адін народ, адін цар, адна вера». Для догодження сему люджерному та змирному фанатизмови знесено насильно уніятво в межах Росії, уніятво Русинів переважно тюрмою і багнетом в православ'є, не дозволено опису по толеранційним указі на привертненя уні — і результатом того з масовий поворот кошишних уніятів до католицтва, але уже римсько-польського!

Як зручно зміє римско-католицька (а рівночасно польонізаційна) пропаганда визискувати промахи і тяжкі гріхи російських державних і церковних кругів против нашого народу по сей бік Дніпра, нехай послужить на се доказом донесене чорносотенного «Кієвланця», який пише: «Латинські ксьондані, щоб перетягти до себе населенє, устроюють торжественні «відпусти», при чім часто виголошують проповіді по малоруськи. Крім того польські священники, а за їх ініціативою і деякі польські дідичі, відізняють по малоруських селах польські школи для латинників. Дальше ведуть вони пропаганду при помочи гуманітарних інституцій, закордонок і т. д., а також через мішани подружжя». Дальші замітки «Кієвланця» (про розріз сектанства) та його наклики «Polizei! Polizei!» (се-ж і вся мудрість його!) нам не цікаві. Замітні же лише ті слова, які висвіта засадничого становища сего днявника, стоячого якнайближше до російсько-православної ієрархії по сей бік Дніпра: «Державна повинна дбати о віросповіданні єдності, руського» народа і боронити православну церкву від заходів католицької пропаганди. Католицтво є в суті своїй ворог державної влади, а в «південно-західнім краю» (правобічна Україна — Ред. «Діла») є воно одним із способів польонізації».

В тих словах «Кієвланця» містять ся іменю усе фальшиве становище, яке офіційно-церковні і державні російські круги займають все та й до нинішнього дня займають в kwestії відносин православної церкви до католицької на землях українських, а так само й білоруських. Російські офіційні круги, а вони-ж заправляють і російською церквою, держали ся і держать ся усе, отсего принципу «релігійної» єдності «русского народа», в якій обороні так ретегує «Кієвланець». І для вдержання сей «єдності» релігійної неістуючої в тім спаді, як се думає офіційна Росія, «русского» народа вживано тих, рівно брутальних як і глумних, поліційних мір, за якими так зітхав «Кієвланець». Помозімо ж і повністю ся дві похибки: одну засадничу, другу тактичну. Засаднича лежала в тім, що казенне православ'є думано вжити за спосіб, котрим, «єдиний» на тоції вірн народ мав стати «єдиним» національно, мав обомоскати ся. Тактична знов місти-а в тім, що брак поваги моральної, недостатку моральної зв'язи з місцевим населенням та чужинський характер казенної церкви протбова заступити примусом і казенною нагайкою.

Одно лише помічене «Кієвланця» вірне, а іменю, що агресивне римско-католицтво є рівнозначне з польонізацією «малоруського» населення «південно-західного краю» — Поділля, Волині і Київщини (а так само Холмщини). Та тут-же «Кієвланець» сам не похилив ся, як завад удар всьому казенно-общеруському становищу і як вказав сам на одну дорогу для православної церкви на Україні, по якій-то дорозі йдучи, зможе вона вдержати конкуренцію з польонізаторським католицтвом. «Кієвланець» сам замічає, що «малоруські» проповіді, побіж шкідл, гуманітарної діяльності і т. д., зискують католицтво прозелітів. З не-го також, і з его-ж плачів, взяли ми дати чисельні шо-до переходу православних (de facto патинних уніятів) на римско-католицтво. Чи-ж «Кієвланець» і его патрони так сліпі, що не можуть доглянути, де лежить властива причина успіхів латинства? Чи-ж неясне, що є нею нічо инше, як узглядненє католицтвом національних прикмет і потреб населення, між тим, як православ'є ставить ся ворожо українському характерови України, як воно, замість остати національною церквою України, стало на службу денационалізації і «істинно-русского» чорносотенства?

Лише введення національної мови і національного, українського духа в церкву православну на Україні, а заравом зближенє її до інтересів українського демосу, зможе її привертнути животну силу і дати їй перевагу над польонізаційним латинством. Так само лише привертненє уні з українським характером для тих, що ще є в душі уніятми, зможе їх здержати від переходу в латинство. Инакше буде казенне православ'є працювати лише для латинства і Польщі.

Та ледви, чи зрозуміє се місіонарський з'їзд.

3 внутрішніх справ.

Реконструкція кабінету.

В політичних кругах що-раз більше множать ся чутки про реконструкцію кабінету бар. Бека, котра має наступити в осени.

Так мав би уступити теперішній міністер просвіти, д-р Мархет, а на його місце прийти граф Штірпек. Німецький міністер-князь, Праде, вже вів поданє о димісії; його місце має обняти компромісовий кандидат німецьких партій, імовірно один з аграріїв або радикалів, — з'осібна говорять про кандидатуру п. Пергелта. Розходять ся також чутки про близьке уступленє міністра скарбу, Коритовського, та міністра судівництва, Кляйна. Тека п. Коритовського перейшла імовірно в руки п. Білінського, а серед кандидатів на міністра судівництва називають на першій місці члена палати панів, Грабмайра.

Чеська преса домагеть ся, щоб при нагоді реконструкції Чехи дістали ще одну теку, крім двох, які вже мають (Філлер і Прадек). Завважити треба, що — як доси можна з імен кандидатів закінчати — реконструований кабінет представляв би ся ще більше «правим», ніж теперішній. З'осібна що-до осіб пп. Штірпа і Грабмайра, то вони належали в давнім, курйальнім парламенті до найбільших противників загального голосування. Грабмайр склав ся ще тим, що в комісії реформи виборчої виступив дуже завзято в обороні кола польського проти закидів п. Василька, котрий змалював перед комісією польську адміністрацію супроти Русинів у Галичині.

Краєві сойми.

«Polsche Korrespondenz» доносить, що вчора президія кола польського конференція з президентом міністрів у справі скликаня галицького союму. Постановлено скликати його на 14. або 15. вересня с. р.

Урядова «Wiener Zeitung» оголошує цісарський патент, котрим розв'язуєт ся дошліно-австрійський сойм та розписуєт ся нові вибори.

На передучорашнім засіданні чеського краєвого виділу подав президентське до відома, що від президії міністерства наспіла до виділу допись, що правительство має намір скликати чеський сойм поміж 10. і 12. вересня та що сесія буде тривати до кінця жовтня. Також моравський сойм має бути скликаний в тім самім реченні.

Галицький закон ловецький.

Як відомо, припадком удало ся руським і опозиційним послам при нарадах над ловецьким законом в галицьким соймі внести до тогож закону кілька дрібних поправок, котрі дуже не сподобали ся шляхотській більшості. Теперішній міністер Абрагамович зараз на місці в соймі загрозив, що як сойм сам не зреагує ухваленнє поправок, то закон не дістане цісарської санкції.

І справді польські консерватисти почали робити заходи у Відні, щоб з ловецького закону нічого не вишло. Тепер приходить з Відня вістка, що на останній раді міністрів постановлено галицького ловецького закону не предложити до цісарської санкції. Отже Галичина буде далі вдоволяти ся застарілим, шкідливим для хлопів ловецьким законом!

Християнсько-соціальна в Буковині.

Християнсько-соціальна партія від якогось часу носить ся з планами стати загально-державним сторониством (Reichspartei), себ-то втягнути в свої ряди послів усіх австрійських країв і народностей, так як се зробили соціальні демократи. Однак віденським антисемітам і клерикалам якось не йде в тих заходах. Так в останніх часах розпочали вони свою агітацію на Буковині, де збанкрутовані румунські ех-ліберали, в роді Ончула і Лупу, силкувались втягнути Румунів у ряди християнсько-соціальної партії. Сими днями відбули ся в тій справі в Чернівцях збори румунської партії «народної оборони» (т. з. анархістів). Прогід тих зборів читаємо в «Буковині». Предметом наради була справа еступлення до християнсько-соціальної партії. Між «анархістами» зазначили ся в останніх часах роздвоєнє: одна частина похилила ся в сторону кумпані Ончула-Лупу, обстоючи разом з нею вступленє до християнсько-соціальної партії друга противна їй. На зборах промовляв як речник першої фракції, ад'юнкт дирекції дібр Дорі Попович; він накинув ся на румунських послів Гормузакого і Симоновича на през. Бляйбелєна і п. Василька та зажадав щоб збори порішили приступити до християнсько-соціальної партії. Цілий смак був однак в тім, що п. Попович зазивав до борби з буковинським «корупцією». По нм забрав слово радн. Грігоревич з Сучави і відповідаючи Поповичеві запротестував проти вишування п. Шойсєоля в лави ксвинські справи. До борби п. Ончула з Васильком безсільно не радив Румунам мішати ся, тим більше, що розходять ся тут о особисті справу п. Ончула. Бесідник висказав врешті здивованє, що християнсько-соціальна преса поборке п. Ісепескула Грескула мимо його приязни з партією, Говорив відтак п. Ісепескула-Грескула, протестуючи

проти внеску Поповича. Він поставив резолюцію з жалданєм злуки всіх Румунів з виключенєм обох терористів Ончула-Лупу, повної безпартійності в справі Ончула-Василька і рішучим протестом проти впливу християнсько-соціальних на локальні, релігійні і політичні відносини Румунів. Бесідник згодив ся тільки на економічну програму християнсько-соціальної партії. Говорили відтак оо. Бучевські і Тома проти злуки, а о. Герман за злуку, що викликало страшно бурю і збори розійшли ся без ніякого результату. Докінченє в Сучаві. Настрий однакє крайню неприхильний п. Ончулови і злуці з хр-соціальними.

Обезпеченє хліборобів на старість.

На зборах виборців у Кромірижі, що відбули ся сими днями, чеський міністер-князь, Прадек, заявив, що рада кабінетова радилась щоб сполучити обезпеченє на старість самостійно працюючих ремісників і дрібних хліборобів з обезпеченєм, проєктованим для робітників, працюючих не самостійно. Закон має бути предложений палаті послів дня 3 падоліста с. р. Ближших подобиць міністер не подає. На всякий випадок обезпеченє буде основанє на тім, що правительстві відповідною квотою причинить ся до виплати забезпеченої ренти.

Несамостійно працюючі робітники на тім законі вийдуть ще сьак-так, бо будуть платити тільки 1/2 часті аскураційної премії а 1/2 будуть платити по рівній часті хлібодавці і правительству. За те самостійні ремісники і дрібні хлібороби скористають з закону дуже мало. Їх матеріальне положенє є часто гірше, ніж положенє робітників у декотрих галузях промислу, а вони будуть платити з власних фондів 1/2 премії аскураційної, що не одному супроти тяжких видатків та малих доходів буде дуже важко.

Відносини в Боснії.

Чеський соціально-демократичний посол, Немец, котрий має намір на осінній сесії спільних делегаций обговорювати політичні відносини в Боснії, їдуть тепер по тій країні, щоб призирати собі потрібних матеріалів. З'окрема інформують ся він про велико-сербський рух. Недавно Немец промовляв у Сараєві на публічних зборах, де остро скритикував краєву адміністрацію та домагав ся її усунення і заведеня в Босні та Герцеговині конституції.

Заграничний огляд.

Криваві демонстрації у Франції.

В Draveil і Vigneux (коло Парижа) прийшло до конфлікту між демонструючими страйкарями та військом, який покінчив ся великим кровопроливом. Страйкарі мали обкинути військом камінєм, а на те жовіри відповіли сальвами.

Агенція Гаваза доносить, що ті криваві події розпали ся на три епізоди. Наперед перед льокалем зборів стріляли демонстранти з револьверів до війська, але воно на вистрілі не відповідало. Коло моста а відтак коло дівця Ville-neuve впадо знов коло 100 вистрілів револьверових. Командант війська упоминав військом поперх 20 разів і 4 рази казав стріляти в повітря, аж після того дав приказ стріляти в товпу. Від вистрілів погибли дві особи, а третя померла по перевезеню до Парижа; 15 осіб є ранених шаблями. Генерал та підполковник 7 полку драгонів одержали рани пострілами; крім того ранили демонстранти трох капітанів і трох рядових тяжко, а 20 жовірів легко.

Отсі сумні події зворушили цілий край, а президент міністрів, Клемансо, поручив генеральному прокураторови перевести в сій справі строгє слідство. Поки-що нема точніших вісток про сі заворушення страйкуючих, а саме про безпосередні причини конфлікту демонстрантів з військом. Буржуазна преса апелює до правительства, щоб воно видало енергичні зарядженя проти робітничому союзови, бо він — мовляв — загрожувє публічному безпеченству. Заворушення робітників готові незабаром ще й заострити ся, бо будівельні підприємці оголосили «льокат», через що нових кілька тисяч робітників остане без хліба. Часочи сі євєнкують, що страйкуючі муляри будували барикади й стріляли до війська, щоб за всьаку ціну довести нарочно до кровопроливу. Драгонів захоували ся пасивно через довгий час, хоч їх обкидано камінєм та ранено з револьверів.

Комітет будівельних робітників оголосив відозву до товаришів, в якій визнає їх, щоб генеральним страйком відповіли на «дику самоволу» верховодів. Репрезентанти робітничих союзів відбули вночі нараду на робітничій біржі, на якій порішено вівзяти робітників афішами, щоб вдержали в страйку. Зачувати, що й другі робітничі синдикати задумують прилучити ся до страйку.

Конституція в Туреччині.

Турецькі часописи оголошують в надзвичайних додатках урядову заяву, що конституцію надано зовсім ширю; доказом сього є те, що султан: 1) скликав парламент, 2) розіслав до головних міст поодиноких провинцій розпорядки, щоб перевести вибори до парламенту, 3) ухвалив амнестії політичним переступникам, 4) установив комісію, що має дбати про повне і безпосереднє переведенє конституції. Крім того має бути на основі спеціального рескрипту установлена окрема комісія для управління адміністраціям. Покликаючи ся на сі урядові гарантії, визнає правительствє, щоб сплинути демонстрації. Отсі оповіщення мають на меті розвіяти сумніви підданих падишаха, які мають той сумний досвід, що вже тисячі «ірадетів» та «хатті-шерифів», які мали вже давно порнєрнуті Туреччину на європейську державу, оставали ся звичайно майже виключно — на папері.

Вчерашній селямлік минув без пригоди. Населенє приймало військо оваційно. Султан переїздив, витаний оваційно товпями народу, а по селямліку прийняв на збірній аудієнції амбасадора австрійського, італійського та послів німецького, єспанського і англійського а також репрезентантів: французького й чорногорського. Загалом думають, що критична хвиля минула; причини ся до того головню корпоративний виступ дипломатичного тіла. На захисте супокую можуть однакє вплинути передвиборчі конфлікти. Ось доходить вістка, що султан з огляду на короткий час, який остав ще перед скликанєм парламенту на листопад, заарядив, щоб виборів не переводжено через правіборців, як се було в 1878 р., але щоб послів вибирали адміністраційні ради вілятів. Для поясненя сього згадаємо, що найнижшою адміністраційною одиницею в Туреччині (яка має під безпосередню властину на 2,745,200 км.² простору 27,188,000 населення) є громада «кагі» з вітом себ-то «мудіром» на чолі, відтак ідуть «казаси», на чолі яких стоять «каймаками», даліше «санджаки» (ніби наші повіти), якими упреляють «мутассасе-

ри», а вкінці «віляети» з «валі» (губернаторами) на чолі. Європейська Туреччина розпадаєт ся на 6 віляєтів а азійська на 24. Валі упреляє своїм 6 віляєтів при помочи адміністраційної ради; в віляєтом при помочи крім валія ще генеральний сескалад і іршучим протестом проти впливу християнсько-соціальних на локальні, релігійні і політичні відносини Румунів. Бесідник згодив ся тільки на економічну програму християнсько-соціальної партії. Говорили відтак оо. Бучевські і Тома проти злуки, а о. Герман за злуку, що викликало страшно бурю і збори розійшли ся без ніякого результату. Докінченє в Сучаві. Настрий однакє крайню неприхильний п. Ончулови і злуці з хр-соціальними.

Обезпеченє хліборобів на старість.

На зборах виборців у Кромірижі, що відбули ся сими днями, чеський міністер-князь, Прадек, заявив, що рада кабінетова радилась щоб сполучити обезпеченє на старість самостійно працюючих ремісників і дрібних хліборобів з обезпеченєм, проєктованим для робітників, працюючих не самостійно. Закон має бути предложений палаті послів дня 3 падоліста с. р. Ближших подобиць міністер не подає. На всякий випадок обезпеченє буде основанє на тім, що правительстві відповідною квотою причинить ся до виплати забезпеченої ренти.

Відносини в Боснії.

Чеський соціально-демократичний посол, Немец, котрий має намір на осінній сесії спільних делегаций обговорювати політичні відносини в Боснії, їдуть тепер по тій країні, щоб призирати собі потрібних матеріалів. З'окрема інформують ся він про велико-сербський рух. Недавно Немец промовляв у Сараєві на публічних зборах, де остро скритикував краєву адміністрацію та домагав ся її усунення і заведеня в Босні та Герцеговині конституції.

Криваві демонстрації у Франції.

В Draveil і Vigneux (коло Парижа) прийшло до конфлікту між демонструючими страйкарями та військом, який покінчив ся великим кровопроливом. Страйкарі мали обкинути військом камінєм, а на те жовіри відповіли сальвами.

Агенція Гаваза доносить, що ті криваві події розпали ся на три епізоди. Наперед перед льокалем зборів стріляли демонстранти з револьверів до війська, але воно на вистрілі не відповідало. Коло моста а відтак коло дівця Ville-neuve впадо знов коло 100 вистрілів револьверових. Командант війська упоминав військом поперх 20 разів і 4 рази казав стріляти в повітря, аж після того дав приказ стріляти в товпу. Від вистрілів погибли дві особи, а третя померла по перевезеню до Парижа; 15 осіб є ранених шаблями. Генерал та підполковник 7 полку драгонів одержали рани пострілами; крім того ранили демонстранти трох капітанів і трох рядових тяжко, а 20 жовірів легко.

Отсі сумні події зворушили цілий край.

президент міністрів, Клемансо, поручив генеральному прокураторови перевести в сій справі строгє слідство. Поки-що нема точніших вісток про сі заворушення страйкуючих, а саме про безпосередні причини конфлікту демонстрантів з військом. Буржуазна преса апелює до правительства, щоб воно видало енергичні зарядженя проти робітничому союзови, бо він — мовляв — загрожувє публічному безпеченству. Заворушення робітників готові незабаром ще й заострити ся, бо будівельні підприємці оголосили «льокат», через що нових кілька тисяч робітників остане без хліба. Часочи сі євєнкують, що страйкуючі муляри будували барикади й стріляли до війська, щоб за всьаку ціну довести нарочно до кровопроливу. Драгонів захоували ся пасивно через довгий час, хоч їх обкидано камінєм та ранено з револьверів.

Комітет будівельних робітників оголосив відозву до товаришів.

в якій визнає їх, щоб генеральним страйком відповіли на «дику самоволу» верховодів. Репрезентанти робітничих союзів відбули вночі нараду на робітничій біржі, на якій порішено вівзяти робітників афішами, щоб вдержали в страйку. Зачувати, що й другі робітничі синдикати задумують прилучити ся до страйку.

Конституція в Туреччині.

Турецькі часописи оголошують в надзвичайних додатках урядову заяву, що конституцію надано зовсім ширю; доказом сього є те, що султан: 1) скликав парламент, 2) розіслав до головних міст поодиноких провинцій розпорядки, щоб перевести вибори до парламенту, 3) ухвалив амнестії політичним переступникам, 4) установив комісію, що має дбати про повне і безпосереднє переведенє конституції. Крім того має бути на основі спеціального рескрипту установлена окрема комісія для управління адміністраціям. Покликаючи ся на сі урядові гарантії, визнає правительствє, щоб сплинути демонстрації. Отсі оповіщення мають на меті розвіяти сумніви підданих падишаха, які мають той сумний досвід, що вже тисячі «ірадетів» та «хатті-шерифів», які мали вже давно порнєрнуті Туреччину на європейську державу, оставали ся звичайно майже виключно — на папері.

Вілень. (Ткб.) Урядова газета оголошує розпорядженє міністерств: справ внутрішніх, торговлі, скарбу і рільництва в справі обмеженя імпорту голубів.

Конституція в Туреччині.

Царгород. (ТКБ). Офіційний комунікат в пресі доносить, що дипломатичний корпус був учора на збірній аудієнції в султана та складав йому GRATULACIJA з приводу заведеня конституційного ладу. Султан подякував за привіт та заявив, що його бажанє є запевнити розвій краю; переведенє конституції вже розпочало ся та султан запевнює, що вона вже ніколи навіть в найменшій мірі не буде нарушена.

Царгород. (ТКБ). Турецькі газети подають, що султан по вчорашнім прийнято був дуже вдоволен і глибоко зворушений прихильністю, яку йому показав народ. До близько стоячих осіб султан мав сказати: «Люблю свій народ. Зрадники менє доси дурили. Від тепер я буду жити з народом та народ зі мною. Я певний любови свого народа». Дехто бачив слюзи в очах султана. По прийнятю дипломатів султан прийняв генерального директора банку отоманського. Події в Росії.

Петербург. (Тел. прив.). Після справоздання головної тюремної управи на р. 1906-й втекло в тім році з тюрми 6428 в'язнів а між ними 480 через підкопи і виломи, 264 через насилє над в'язничою сторожою, 51 через перекупленє, 51 через вбїте сторожі, 133 через викликанє розрухів у в'язниці, через пожежі і підпали 34. Самостої 95 втікачів а 140 ранено. В час викрито 240 підкопів.

Гельсінгфорс. (Тел. прив.). Судовий департамент, розваживши пропозицію ген.-губернатора що до видачі Росії 11 осіб, яких «гофферіт» був карав не стоїть на перешкоді виданню Росії.

Християн. (ТКБ). Вчора прибула тут французька ескадра з президентом Фалером, який повитаний королем, висів на сушу.

Поручаєть цукорню п. Василя ВІТІНЬСКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє знамениті тісточки, чаєвники, медівники і т. д.

Непереманаячі плахти

на рілльничі машини, льономобілі, стери, січмарні, вози і т. п. в великій виборі

порукає найдешевше

Склад лінолеум і церат

Львів, улица Карла Людвіка ч. 3.

992

НОВИНКИ.

— Відрадною вісткою можемо отсе поділитися з усією нашою суспільністю. Гордість нашого народу, чийний робітник в наших духовім житті, д-р Іван Франко, подужав на стільки, що вже повинув санаторію та остає вже в дома. Ш. рековалесцент забрався вже й з питомою йому запалдівістю й робітчистю до літературної праці. На жаль д-р Франко власноручно писати ще не може, не володіючи на стільки руками; за його диктатом пишуть сини. Бажаємо горлячо з цілою нашою суспільністю, щоб ш. рековалесцент подужав виповні як найвишше та обдарував наше письменство ще не одним трудом свого ума. При сім однак повинно наше громадянство по обох боках кордону ні на хвилину не забувати, що подужуване ш. письменника та його дальше здоров'я загисне головно від того, щоб він не був приевголений до безпильної, виснажуючої праці на ясуший хліб. Вістка про подужане д-ра Франка буде zarazом найкращим демеіт низьких замітів що-до його особи, роблених з приводу недуги всякими низькими думами в людській пресі мискофілійській та рептілійній.

— В справі хліборобів навіщених елементарними нещастями. У намісника д-ра Божинського був навіть голова „Народного Комітету“, п. д-р Кость Левницький, на авднєнці і представив йому дуже сумне положення хліборобів, навіщених в останніх часах градами і т. д. Хліборобиже тяжке лихо!те і тому кравець і центральне правительство повинно поспішити з безпроволочною допомогою, аби бодай власти усунути лихо. Намісник відповів, що власти вже старають ся помочі потерпілим. І так намісництво розділило між поодинокі повіти на підмоги запас готівки, який лишив пок. намісник Потольський в сумі кількадесять тисяч корон, а крім того міністерство внутр. справ призначило на сю ціль і налісало до намісництва кількясот тисяч корон. Наслідком того намісництво поручило староствам, аби до вісьмох днів предложили докладний виказ громад навіщених елементарними нещастями і подали оцінку шкід в приближенню. Коли се стане ся, намісництво приступить до розділу запомог з фонду, уділеного згаданим міністерством. Також міністерство рішеництва призначило для заглядіння сумного положення хліборобів з причини браку паші значнійший кредит, який віддало до розпорядництва намісництва. Сей кредит оберне ся головню на закупно паші і розділеня її між потерпівшє населєно по знижених цінах. Інформації, уділені намісником голові „Народного Комітету“ повинні наші народні організатори, діячі і взагалі інтелігентні Русини подати до відомо як найширшим кругам хліборобського населєня та вівзвати потерпівших, аби у власнім інтерєсі обчисляли свої шкоди, заповідні градом, зливю або посухою, і свої обчисленя подали громадським урядам, а ті мають предложити їх безпроволочно староствам. Обовязком наших організаторів і народних діячів є припилювати відтак, аби розділ запомог відбув ся справедливо, а про всякі евентуальні недужоти доносити „На родній Канцелярії“ в Львові.

З того приводу одержуємо також отсе письмо до поміщення:

мо до помп'яна:

З огляду на се, що в останніх днях в багатьох повітах східної частини краю наступили катастрофи повіні, повинні повітові організації інтересованих повітів допильнувати, щоб пошкодовані як найкорше прислали докладні обчислення шкід в поодиноких громадах на адресу Народної Канцелярії (Львів, Ринок ч. 10). Матеріали ті передати Народна Канцелярія послим соймовим і парламентарним, які на тій підставі внесуть наглядні внесення о видатку поміч. — Для інформації інтересованих подаємо до відома, що в случаю елементарного нещастя (град, повінь і т. п.), обов'язані є пошкодовані до 8 днів внести до старства прошене о відписане зглядно опуст податку ґрунтового, підписане пошкодованими, а потверджене громадською зверхністю. Терміну того не можна спізнити, бо инакше тратити ся право до опусту податкового. Так само через старство вносити належить подання о підмогу державну, підписані пошкодованими, а потверджені громадською зверхністю. В прошеннях тих мусять бути докладно обчислені розміри шкоди. В кінці подаємо до відома інтересованих, що посли наші інтеренційко вже у центрального і краєвого правительства о видатку підмогу для потерпівших від повеній. — За „Народний Комітет“ : *Д-р В. Бачинський, секретар.*

— Про бережність гімназую пишучи в 167. ч., зазначили ми, що в мин. році шк. мала вона при всіх чотирох низших класах рівнорядні відділи утравквістичні. Була се похибка. А постанала вона з того, що, в цілм звіті дирекції нігде нема згадки про утравквістичні відділи, лише в поменнім виказі класифікованих учеників зазначено при поодиноких класах (Ic., IIc., IIIc. і IVc.) в скобках, що вони були утравквістичні (*utrakw.*). Оттак виходило виразно, що і IV. класа мала утравквістичний відділ. Тимчасом довідуємо ся, що се була лише печатна похибка у звіті. Таким чином і всі наші опергі на тій похибці виводи стають безпредметові.

— Доповняючий вибір посла. Намісництво оголошує: Наслідком розпорядження міністра внутрішніх справ розписуєся доповняючий вибір посла до державної ради з 1-го виборчого округу міста Львова на місце помершого д-ра Малаховського. Сей округ обіймає частину V. дільниці (середмістя) і частину IV. дільниці (Личаківське), відгрічену III. дільницею і площею Голуховського, ул. Гетманського, пл. св. Духа, ул. Театральною, Ринком, ул. Руською, Підвалем, ул. Чарнецького, Личаківською, Павлівія, Піскового, Лїською, звідси простою лінією до костела св. Васїля, звідси св. Войтїха і Театинською аж до дороги Кїсельні. До переведеня того вибору визначено день 7 вересня с. р., есенуально го тїснїшого вибору день 11 вересня. Близнї постанови що-до лїокалїв і годин, в котрих мають вїдбувати ся вибори, будуть поданї до вїдома управлїненн до голосованя лїгїтїмїзїмїми картями, що будуть їм дорученї у вїдповіднї часї.

— Як умирняють робїтники. При снїднїшнїй на правї зіпсутої кернїцї в жидівсьїх парні на Зне-сіюю газї, що добували ся з занечїзненїх водо-проводнїх рур, заголомїшили шлїсарського чо-лядїнка, Гальперна, занятого їм чїщенем. На його крик о поміч поспїшив кїльканаїзятїлїтнїй син учїтеля єврейщини, але їго тудї одурили газї. Тодї спустили ся до кернїцї мюлар Цахерї і днї-гар Амс. Сей послїднїй обв'язав лїнявою Гальпер-на і хлопцї, котрїх витягнуло неприємних. В кернїци лїжнїв ся Цахерї і його також одурили газї. Аж за хвїлю запрїмїчено його непристїємї і остаточно робїтниково Чайковському удало ся добути його з затрїсної кернїцї, але вже без жит-тя, Цахерї чїслить 28 лїт.

— Про повінь в Калушині пишуть нам: В наслідок 10-денної зливи вилили всі гірські ріки та спричинили в багатих громадах великі шкоди. Найбільше розлилися Лімница, Чечва та Луква. Гірські потоки, притоки Лімниці, як Чер-

бул, Турова річка, Черлений, Дубка розліяли ся мов сиражні ріки, позаливали приборежні поля, та загорнули багато сіна. А вже-ж Лїмниця, зібравши ті водні маси, розгуляла ся мов розбурхане озеро, забрала багато «плотий» та матеріялу, закупального перегіськими боднарами, через що зробила ті шкоди майже на 2000 корон, позаливала поля, понизила збіжа, бульбу, та позабирала сіна з покосів і в копицях. Дуже багато шкоди зробила вода в Сливках, Перегіську і Небїлові, бо розірвала кащицю, яку фірма Шмїдта, експлоатуюча камеральні і митрополичі ліси, лїх-ко поставила, а калуське старство через свого комісара признало за добру і сильну. Ця струя води пустила ся в млинівку, але не могла змістити ся в вузкій руслі і тому розліяла ся по полях, плїла дорогою майже 3 кілометри, а відтак знов нивами вертала в русло млинівки. Дороги ушкоджені, мости посповані та позрівані, декуда комунікація перервана або утруднена. Ще страшніші шкоди заподіяла Лїмниця, злучившись з головною притокою Чечва, що також наробила багато шкоди. Тяжко потерпіли села: Рівня, Топільсько (майже ціле було під водою), Добрівляни, Пидмихайле, Студінка, Вістова, Перевозець, Медяня і т. д. Калуське старство дуже широзаявляло ся потерпівшими селянами, бо як раз до тих громад (прим. до Небїлова) вислало ексектора стягати залеглі податки, та забирати одиночку кожущину, без якої мусить обійти ся селянин та його родина літом, та послїду коровицю або візця. якої і так не буде чим змувати.

— Удари громів. В тернопільському повіті ударили в останній тижні часті громи. Дня 23, липня в Сидорові ударили гром в церкву, ушкодивши її, а потім запалив сусідню школу. — В Конопківці гром спалив три будинки господаря Добровольського, а в селі Сорочці стайню гр. Семенського. — В Козові від грома запалив ся дім Олійника а в Забойках спалив хлів з худобою.

— Мати убийниці власної дитини. При ул. Янівській ч. 53 у Львові мешкає родина століаря Фелікса Поворозника, що складала ся крім родичів з четверо дітей, з котрих найстарший син Володислав має 15 літ а наймолодша донька Олена 4 роки. Мати Сузанна з кінцем минулого року стала зраджувати загадочну умову неугду, наслідком чого віддано її до шпиталю на психіатричний відділ. На весну Поворозникову випущено до дому, ніби здорову, але згодом недуга стала виступати ще сильніше, так що Поворозник постановив віддати її до заведення для божевільних в Кульпаркові, не кричущи ся з тим перед жінкою. Вчора по полудні Поворозникова видалила з комнати діти, крім 4-літної Олени, що спала в колысці, а відтак ударила сокирою дитину в горло... Дитина погибла в сій хвили. Крик матері і стоячого за дверми сина заалармував сусідів, котрі закликали поліцію. Арештована, питана о причини убийства, зізнала, що довершила злочин зі страху о судбю дитини з хвилею, коли піде на Кульпарків. Побоявала ся, що дитину віддадуть на село між селян, отже воліла згладити її зі світа. Поворозникову віддано поки-що під лікарську обсервацію.

— Апетит медведя. Товаровим поїздом в Чехії виласно з дїбр кн. Шенборна до нїмецького мїста Галле над Салею медведя. На залїзничїй стації в Хебі медведєви удало ся так рззунути сильнї прутї залїзної кїлїтї, що виліз з неї. Ходячи по замкненим вагонї, став розглядати ся поміж пакунками. В вагонї находив ся кіш з черешнями, цєбрики з маслом, скриня з яїями і кілька кошів з дробом. Медвїдї розбїв скриню з яїями і вивпс сто кїльканаїцть штук. З кошів добув двї гуски, двї качки і кілька курят і все те з'їв. Відтак вилулав дна з чотирох цєбриків і частину масла з'їв а рештню вимастив стїни вагона. Вкінцї зїрав полотно з коша, що мїстав черешні, і їв до сита, а решту потратував ногами. Залїзничї робїтники, аїні здогадуючи, що в серединї дїть ся, отворяли вагон, щоби видобути з него товари. Коли відсунули трохи двєрї, відозвало ся бурмотанє медведя. Відчїплено вагон, а служба кн. Шенборна, що прибула на стацію, перевела медведя до иншого воза і умістила його в направлений кїлїтї.

— Спростованє похибок. У вчорашній статі „Ще про руські гімназії“ хибно випечатано Laag замість Laas, а Lipping замість Linnig.

— Дрібні вісті. Вівчанин п. Василя Бачинського, укіненного богослова, з по-ю Мирославою Лопатинського відбуло за дня 26. липня в Прислоп коло Перегінська. — В Мартинові новім рога-тинського повіта засипала земля в камінолозі се-лянина Смереку і його тестя, занятих при роботі. — Віцепрезидент краєвої ради шкільної, д-р Де-мовський, не буде уділяти в сілгузочім тижні ав-диенцій в понеділок і в середу. — У Львові по-вернуто нагло в своїм мешканю судовий радник д-р Юліян Брильський в 50 р. жита. — В Любіні коло Львова утонула в ріці підчас купелі 17-літ-на Кеслерівна, донька урядника краєвого банку зі Львова. — Над портом в Гон-кон (Хіна) пе-рейшов оної страшний тайфун, наслідком чого розбило ся кілька кораблів і погибло яких 1.200 осіб.

Оповідки :

Календар. Завтра, в неділю: Ілій (лат. Пр. Д. М.). По-
завтра, в понеділок: Симеона юрод. (лат. Знайд. св. Стеф.).
Ві второк: Марій Магдалини (Домінійка).

Авдєвичі: С. Е. Митр. Шептицький в понеділок, зі тварок, сєреду і п'ятницю від 10. рано. — Експ. намісник ві тварок, в сєреду і неділю від 19. год. в полудне. — Консисторія сєсія відбуєся в чєтвер і суботу. — Віцєпрезидент краєвої земліної раїя і м. м. краєї інспектора в сєреду і неділю від 12. год. в полудне. — Віцєпрезидент краєв. дирекції скірбу щодня від 18. год. в полудне. — Прєзидент акци. краєв. суду щодня краєв. вітєрків від 12. год. в полудне.

☐ Репертуар львівського руського театру в Косові (саля „Сокола“).

В неділю дня 2. серпня „Маруся Богуславка“, образ з давніх часів зі співами і танцями в 5 діях М. Старицького.

Ві вчорок дня 4. серпня „Гальяка“, опера в 4
дїях С. Мюшюшка.
В четвер дня 6. серпня „Запорожець за Ду-
наєм“, народна оперета в 3 дїях Артемовського.
Закінчать: „Вечорниці“ твір музичний в 1 дїї Ніп-
нського.

Білеті продає „Народна Торговля“, а від 6. години в день вистави каса театру. Початок точно о год. 7. вечером (сер.-евр. час).

□ До Товаришів абітурієнтів. На останніх зборах української академічної молодіжі запала ухвала переістати статистику української академічної молодіжі в межах австрійської держави а з окрема Галичини. Найбільшу вагу покладено при тім на зібране докладного статистичного матеріалу що-до абітурієнтів гімназій і шкіл реальних, якого доси у нас нема і якого пекуча відчуває ся потреба. Виповнюючи повисшу ухвалу, відносимо ся до Вас, Товариші абітурієнти, з проханням надіслати нам такі дані: 1) що до українських гімназій: 1) подати число учеників VIII. кл. з початком і з кінцем шкільного року, число тих учеників, що здали іспит зрілості (публічних, приватних і екстерністів), і що здавати муть по фєрмах, подати точний поіменний

спис всіх, що здали матуру і що дістали поправку і навести їхню національність (Українець чи русський); 2) які відносили в школі і поза школою були між Українцями а русскими (када памі); 3) які учителі в гімназії і чи багато між ними русских; 4) які відносини учителів до учеників і 5) чи були які організації між молодістю. II) що до польських і німецьких гімназій просимо подати точний поіменний спис абітурієнтів Українців і русских, а що до Поляків, Жидів і Німців подати тільки загальну цифру; на промі питання просимо відповісти як під I) з додатком характеристики відносин польських учителів і учеників до Українців. Такий матеріал, як подано вище в питаннях, нам незвичайно потрібний і тому просимо Товаришів абітурієнтів всіх галицьких гімназій, де тільки Українці здавали сего року матуру, литовно подати нам відповідь на наведені в горі питання. Просимо не ждати, аж може виручить який другий товариш, але кожний абітурієнт Українець, до которого дійде ся відзова, повинен чим скорше сам написати відповідь на наш квестіонар. Адресувати: Юліян Балицький, студ. прав, Львів, ул. Зиблікевича ч. 3, „Академічна Громада“. — Юл. Балицький, студ. прав. Ст. Баран, студ. філ. Іс. Крип'якевич, студ. філ.

□ Близько до Висшого Музичного Інститута тов. ім. Миколи Лисенка (Львів, Народний Дім П. пов.) будуть відбудувати ся в днях 30, і 31, серпня, 1 і 2, вересня. Наука розпочинає ся з 3. вересня. В Інституті мож побирати науку гри на фортеп'яні, на скрипці і свіау, а по при те науку теорії, гармонії і історії музики. Близьких інформацій подасть „шкільний регулямін Інститута“ а више его на жадане голово товариства проф. Волод. Шухевич у Львові ул. Соборних ч. 7, до которого в усіх справах Інститута належить звертати ся.

□ Кругож аматорів в Дев'ятиниках бобрецького повіта відграв в друге "Сватане на Гамчарівці", Квітці-Основнієнкі дн 2 сріпн с. р. о 4 год. по полудні в забудованю п. Яцка Борлуна. Доокресу інтелігенцію і селян просить ся дуже численно прїбути.

□ В Скалі над Збручем відбуде ся заходом кружка аматорів ві второк, дня 4 с. м. в сали читальні „Просвіти“ представле нє „Міщан“, драми Горького. По представленю танці. Дохід призначений на „Народний Дім“ в Борщеві.

Урядові вісті.

§ Із станицівської епархії. Увільнений від конкурсового іспиту на 6 літ о. Ісиф Кучинський, парох Паріща. Увільнені оо.: Лев Ольшанський із завідуєльства в Суходолі і Александер Грегорович з і. сотр. в Станицілавоні. Введені оо.: Лев Ольшанський, яко завідуєль Деляві Нестор Дрогомирський, яко прив. сотрудник а Пасичні і Александер Грегорович яко П. душ. пастир при заведено карнім в Станицілавоні. Відпустку для поравонання здоровля дістали оо.: Теоф. Петрушевнич, парох в Єзуполі, на 6 неділь, Ігн. Попович, парох Городиці, на 1 місяць, Тома Репетиллович, парох Вовчинця, на 4 неділь, Еман. Красицький, експозит в Новосілі, на 3 місяці, Єрон. Темницький, парох Дзвянця, на 3 місяці, Теоф. Гілбовицький, парох Тростянця, на 6 неділь, Іван Каліяньський, сотрудник в Чорнолізях, на 2 місяці, А. Кобринський, парох Раковець, на 6 неділь, Григ. Недільський, парох Струцькова, на 2 місяці, Ілар. Цибик, сотрудник в Смоднін, на 3 тижні, Єроним Барш, парох Угринова, на 6 неділь, Ант. Рудиницький, парох Богородчан, на 6 нед., Ант. Кордовський, парох Мельнич, на 4 тижні, Вол. Козубовський, парох Городиці, на 2 місяці і Ів. Лущинський, парох Бобулинєць, на 4 тижні. Віднесено ся до намісн. у Львові о платню для прив. сотрудників в Кривенькім, на 1 рік і в Городици, дек. густинського, до кінця січня 1909. Приняті в звязь епархії: Николай Бориславський і Калимон Дмитро з перемискої епархії та Теодор Чубатий і Еджен Домбровицький з львівської епархії.

Іменувача. Намісник іменував рахункових офіціалів намісництва: Евг. Дворського, Стан. Белецького і Мар. Станкевича рах. резидента намісництва; рах. асистентів намісництва: Чеслава Лінкера, Мих. Тиньського і Стая. Бохіяга рах. офіціалами намісництва і рах. практикантів намісництва: Руд. Бергера, Стан. Гердманка, Ад. Жуковського і Мар. Феттера рах. асистентами намісництва. — Президія краєвої дирекції скарбу іменувала канц. офіціалів: Льва Нечипора, Ів. Нечипора, Ів. Твардівича, Мих. Пасіку і Йос. Юзефчика канц. адюнктами в IX кл. рзвг. і канцелястів: Як. Міллера, Стан. Юрковича, Авт. Патковського, Карла Шуберта, Генр. Карца і Карла Вольфа канц. офіціалами в X кл. рзвг. для галицьких скарбових властей. — Міністер справедливості іменував ведучого групові книги Йосифа Смоленя у Львові директором уряду групових книг. — Цісар надав радникови скарбу, Ем. Кордасевичови з нагоди перенесення його в постійний стан спочинку титул старшого радника скарбу.

§ Конкурс на катехитиру. Краєва рада окружна в Стрию розписала конкурс на посаду катехита при 4-класовій народній школі ім. Козановського в Стрию з речинцем до 15. с. м. Подання вносити до окружної ради шкільної в Стрию.

§ 3 нотаріяту. Міністер справедливости пере-
ніс нотар Мар. Вацлава Радовича з Лютовиск до
Делятина.

Нові книжки і видання:

✠ **Ukrainische Rundschau** подвійне число 6 й 7-ме за 1908 рік р. появилось ся з таким змістом: Der Neopanslavismus (I. der neue Kurs in Panslavismus; II. Der polnische Panslavismus) von W. K u s c h n i r. — Die ukrainische Schule im polnischen Joch, von Dr. Wladimir B a t s c h u y s k y j. — Nach der Verurteilung, Vom Reichstaatsabgeordneten Jacko O s t a p e c z u k (з портретом М. Стішніського). — Polnische Rechtsplege von G. P r o s o r o f f. — Der Minister für Landesverteidigung und die Bauernmorde in Galizien. — Kahanetz. Ein Volkslied übersetzt von Iryna K. B u d z. — В додатку подано промову посла д-ра Е. Левіцького, виголошену при мотивованню нагального внесення в справі замордованя М. Каганця з його фотографією і фотографією зниклого засуду смерті, виланого пок. М. Каганцем через Во(єву) Організацію Ро(ську) в Стіславіві та обговорення виголошене д-ром В. Роде в процесі проти Г. Сенкевича. — Пригадуємо, що рінца передплата для мислячик „Ukrainische Rundschau“ вносить для Австро-Угорщини 8 кор. а для Росії 4 рублі. Адрес адміністрації: Wien XVII,3, Frauenfelderstrasse Nr. 2.

Хвилює, Graubühelstrasse Nr. 2.
 * Михайло Жук. Ох. (Казка.) Чернівці 1908, Друкарня губ. Земства. Ст. 31 + неч. 8-ки. Ціна 6 коп. Склад видання: Київ, книгарня „Літературно-Наукового Вістника“, Прорізна вул. ч. 20.

20. **Professor A. d. Hickmann's Vergleichende Münzen-Tabelle für wichtigsten Staaten der Erde.** Рухливе картографічне заведення G. Freytag & Berndt (Wien VII/1 Schottenfeldstrasse 62) видало отже в 9-ім значно розширеним виданню порівнювочну таблицю золотих і срібних монет світових держав. На таблиці (величини 70×95 см.) подано в природній величині

зображення срібних і золотих монет, а до того ще й урядовий курс для перерахування засадничих монет одної держави на монету другої разом з інформацією про відносини монетарні й чекання; крім того подає отся табеля герби й весні та торговельні фляги поодиноких держав. Отся табеля, що коштують 3 кор., а піділплена на полотні 6 кор., надається як дуже до ужитку по урядах і школах.

Оголошения

> Дирекція приватно-жінської семінарії учительської з руським-язиком викаладком у Львові (ул. Сикстуська ч. 47, І. поверх), подає до відомості: Вписи учениць на шкільний рік 1908/9 відбудуться ся в днях 1. 3. і 4. вересня в годинах від 9—12. рано. До вписів можна зголошувати ся в дирекції устно або письменно, при чім треба: 1) зложити 4 К. вписового; 2) вивопити тощо дві вписові карти, а хто аперве записе ся, має також предложити: а) метрику уродження; б) свідоцтво шкільне з послідного піровку; в) свідоцтво здоров'я виставлене прав. лікарем на урядовій бланкеті; г) декларацию родичів, зглядю на опікунів, що оплату шкільну платити будуть правильно що місяця з гори. Усілевм прийнята до І. класи побіч вимаганого підготовлення є т.кож укінчений з початком вересня 15. рік життя. Вступний іспит до І. класи обнимає отсі предмети: релігію, руський язик, польський язик, німецький язик, географию і історію, фізику, рахуники і геометрію. З язиків, руського, польського, німецького і з рахуників відбуває ся іспит устний і письмений, з прочих предметів тільки устний. Вимоги з поодиноких предметів є слідукові: 1) з науки релігії: матеріял з підручника „Більший християнсько-католицький катехизм для шкіл народних“, з учебника І. Дегарба, переложив і для гр. кат. обряду приладив А. Торонський*. Головні річи з історії біблійної (коротка іст. бібл. старого і нового завіту для шкіл народних А. Торонського), з літургії і історії церкви. 2) З руського і польського язика: плавне і оправне читанє і оповіданє прочитаного. Вправне і плавне оолодне обом язиками, так в мові як і в писемі. Знанє грамматики руської і польської в огляді підручників: а) „Методична грамматика руської мови для IV. клася шкл 5. і 6-класових, уложена В. Коцовським і І. Огоновським. Друге оправне виданє, у Львові 1904“; б) Правила „руської правописи“ Львів 1904, Накладом ц. к. Видавництва книжок шкільних, в) „Zwizgla gramatyka języka polskiego na klasę IV szkół ludowych, ułożona przez Franciszka Konarskiego“. 4) З німецького язика: плавне і оправне читанє і оповіданє прочитаного уступу, вибраного з читанок для шкіл виділових. З грамматики знанє правильних і неправильних форм в відмінах іменників, прикметників, заімеників і дієслів; розбір речень. Яко підготовленє до тих вимогів при іспиті вимагає ся знаня німецької читанки, приписаної для III, IV, V. клася школи виділової: „German, Deutsches Lehrbuch für Mädchen-Bürgerschulen“ і „Langraf M. Deutsche Sprachlehre mit Übungsaufgaben“. 5) З історії і географії: знанє глибока, огляд всіх частий світа і океанів, читанє мап. Знанє географічних відносінь рідного краю. 6) З фізики: поясненє звичайних явищ фізичних в природі; знанє найважнійших приладів фізичних. 7) З природної історії: опис найважнійших звірят, рослин і мінералів рідного краю. 8) З рахуників і геометрії: вправність в чотирох головних ділянках рахунових цілими числами і дробами, рахунок заключеня; вправне численє в пам'яті. Найважніші відомості з науки о формах геометрії чистих. Крім того треба вказати вправу в каліграфії, в рисунках і в роботах ручних, предкладати взори чистого і вправного письма, взори рисунків орнаменту геометрії чистих і взори виконаних робіт ручних. Надто пожаданий є добрий голос, музикальний слух і музичне підготовленє, що можна вказати вправним відспівуванєм якої знаної пісні. Від вступного іспиту до І. клася можуть бути увільнені учениці, що скінчили V. класу виділової школи. Іспити поправчі відбудуться ся днях 3. і 4. вересня о годінї 8 рано. Шкільний рік 1908/9 розпочне ся дня 5. вересня торжественним богослуженєм, на яке мають явити ся безусливно всі вписані учениці. Кому потреба би докладнійших інформацій, нехай напише до дирекції семінарії, Львів, улица Сикстуська ч. 47.

Конкурс.

Виділ Філії «Руського товариства педагогічного» в Жовкві» приймає до «Селянської бурси» на рік 1908/9 20 учеників зі школи народної як і з 1. кл. гімназійної. Прошення прислати до 4. л. 15. серпня с. р. до дирекції товариства кредитового «Віра» в Жовкві. Успіях прийняти: батько (олікув) хлопця платити грішні місячно: 16 корон або 6 корон грішні а решта натураліями після спису, який подасте Заряд інтересованому при згодошенні ся. Від Видалу філії Руск. тов. педагогічного. — О. Лазар Березовський голова, Осип Пеленський секретар.

[illegible]

Торговельні вісти.

Буджапет і с. Ціна збіжжя.		
Пшениця на жовтень	11:16	до 11:17
Жито на жовтень	9:40	до 9:41
Овес на жовтень	8:26	до 8:27
Кукурудза на серпень	7:65	до 7:66
" на май 1940	7:28	до 7:29
Ріпак на серпень	16:15	до 16:26
Оферти на овсяницю: міряі. Охота зупна: мірна.		
Упокоблене: стаде. Погода: хмарно.		

(За сю рубрику редакція не відповідає).

В ч. 9. і 10. "Мети" з 15. липня 1808. у фейлетоні "З святині Теміди" присвячено оден уступ мой особі, себ то, "прокураторови", що обжаловував в справі Мирослава Сичинського.

Авторка статі п. Малицька, описуючи свої вражіння з тої розпразн судової, нагло підбігає від теми і ні сіло ні пало пригадує собі, що я булу-

чи ще адюнктом судовим в провінціальному містечку, мавем написати до одного „дідуса“ лист змісту „поганого, підлого і безсердечного“, котрий загриз дідуса на смерть а відтак полишила вдовця авторці мандат плонуту мені за того принагідно в лице.

Позаяк „Мета“, себ то орган поступових жінок, відказав мені уміщеня у себе отього сиростованя, длглого приневольеним есьм відповісти сею дорогою на дймаючу обиду.

Факт сам, до якого відноситься згаданий уступ фейлетону, представляє ся слідує:

В р. 1902 бувем директором каси райфайзенівської в Галичі а п. Михайло Павлишин, емеритований директор шкіл народних і властитель реальності, п платини касиром. В марті 1902 р. пропало з каси 200 К. Доходження судові звернені проти послугачки, були безуспішні. Згідно з постановами статута малісьмо покрити страту оба по половині і стала між нами умова, що я вкладаю на разі цілий недобір 200 К до каси а п. Павлишин має мені свою довжину по половині вертати в місячних ратах по 7-50 К, то є по половині з порішеної як раз в тій цілі для него, яко касиєра підвишки платити. П. Павлишин платив до липня 1902, відтак втримав виплати. В тім часі перенесено мене до Станиславова, з відки написав ем 27. січня 1903 р. до п. Павлишина дійсно „замкнену картку“ з чемною просьбою о виплату залеглих рат. П. Павлишин відослав мені зараз 29. січня 1903 року около 45 К а дня 3. лютого 1903 нагло помер. Ствердивем на підставі заяви свідків Августа Мусковського, о. Льва Лявренського, Юліана Ормезовського і інших з Галичі, що п. Павлишин 60-літній старець, западав часто на серце а 3. лютого 1903 р. був сильно похворіваний перебігом загальних зборів місцевого касина, з відки усунуто тогди всі українські часописи і що як раз по тім зворушенню тої самої ночі при грі в карти нагло помер.

П. Маліцька сейчас відгадала, що причиною смерті п. Павлишина був як раз мій лист з 27. січня 1903. Случайний збіг того листу і смерті п. касиєра в однім тижні вистарив п. авторці на рішуче получене обох тих фактів у звязь причиноу.

Як кому той „доказ“ вистарчить, нехай повірить, але на жадний спосіб не можу погодити ся з далішим запевненем п. Маліцької, що є убійником свого довжника вірителі, котрий упоминає ся его о зворот пожитки, хотів би він дійсно під впливом того упінення помер, і дуже скоро мусіла би п. авторка стратити кредит, если би такі листи своїх вірителів називала „поганими, підлими і безсердечними“.

Цікаво лиш знати, чи п. Маліцька, як бачу вражлива жінчина, мала би які викиди совісти, як би так її стая в „Меті“ і яка недуга „пана прокуратора“ були очевидно случайно зійшли ся на одні дні і чи була би і до себе примінила який параграф австрійського закона, если его взагалі узнає? А прецінь є ту велика різниця, бо

що до самого змісту мою листу, то був він очевидно обережніший, чим її напасть в „Меті“ — і если п. Маліцька твердить противно, то зробить чесно, як замість поетизувати маломістечкові сплетні або свідому неправду, опублікує як-раз той лист, котрий є ще в посіданню вдовниці.

Львів, 1. серпня 1908.

998 1-1

Д-р Віктор Слоневський.

Лікар і Директор „Народної Лічниці“.

Д-р Євгеній Озаркевич

перепровадив ся до нового дому „Дністра“ улиця Підвале ч. 7. 1. поверх, (ріг ул. Руської побіч во- лоскої церкви). — Станція електричного трамваю коло дому.

Адвокат Д-р Іосиф Партицький
Лікар Д-р Роман Ярославич

в Станиславові ул. Собіської ч. 22, над кавярнею „Габсбург“.

673 3-8

Конципент з кільколітною практикою
глядає посади. — Адреса:
С. Мудрецький в Чорткові. 907 6-6

„The Gresham“

тов. забезпечення на життє в Лондоні,
що стоїть під контролею австрій-
ського та англій. правительств.

Фонд гаранційний для забезпечення в Австрії
через ц. н. правительств признаних виносити
кор. 35,721.468.83.

Нові тарифи в різних комбінаціях і проспекти
виснає даром і оплатно

Генеральна агенція для східної Галичини, Львів
Коперника 21. 348 6-11

Особі які мають розгалужені товариські аносни можуть як
аквізиторіи бути прийняті на стадо платно і провізною.

Коперницький і Син

Оптика і Механіка у Львові площа Галицька ч. 1.

(проти Банку Гіпотечного на платанійці площі Галицької)

порукають:

Барометри ан-
ерої по 7, 8 і 10 К
лажні по 12, 16,
20 і 24 К. Льв-
овські ціни по
12, 16, 24 і 36 К.
Заразом поручає
ся також і інші
бори окуляри, шп-
кери, зброя і по-
літичні і інші
оптики.

Великі направи погоджує ся як найкраще і най-
домашнє.

КОНКУРС.

Виділ Руського Товариства Педагогічного у
Львові розписує отсим конкурсу на 2 посади учите-
льок п'ятикласової виділової школи дівочої ім. Шев-
ченка з правом публічності. А імено:

I. На одну посаду учительки з основним зна-
ням німецького языка, кваліфікованої до виділових
шкіл з групи I.

II. На одну посаду учительки, кваліфікованої
до науки французького языка в виділових школах.

Обовязки: 20—24 години тижнево науки.
Товариство дає стаде винагороджене після умо-
ви а по трох роках служби стабілізує і заporučає
ренту забезпечену всіма юридичними вимогами.

Подання належить вносити до 5. серпня 1908
на руки Виділу Руського Товариства Педагогічного
у Львові, при ул. Сикстуської ч. 47. 912 1-3

Адвокат п. Варшава
Строю пошуку
рутинного конципента
а пр во субституції під ко-
рєсними усиллями.
977 6-14

Особа інтелігентна сирота по-
шишк, розуміюча ся дуже добре
на веденю дому, дуже скромна
і небагата, пошукує місце
до варуку доу у сьвященника,
вдівця або безвешт. Власна
відомість в уряді пароніальній
в Соколиці коло Косова, пошта
991 в місяці. 3-4

Вдовець 42 літ, урядник
9 рангів, кілько
ро дітей, мавши, оженив ся
в інтелігентно, приємного
лиця, лагідного, успішного і го-
сподарюв Руською, старшою
панною, або бездітною вдовою
літ 33—35. Посаг обогатив. Фо-
тографія пошлана, дискреція
запевнена. На аносних не від-
повідаю. Зголошена під адре-
сою „Omnia“ poste restante Тру-
скавське до 30 серпня. 2-8

Господині пошукує пар-
целяційне „Земля“. Зголошена до Ад-
міністративної дібр в Гримайшів,
995 пошта Шуровичі. 1-7

Учительське бюро Немчино-
вської, Львів пл. Академічна ч. 8 по-
ручає учительки також в вк-
пошу мусюкою, конвєрсаціє:
чужих мов, гувернерів, фран-
цузки, німки, по ксь, боні,
єврейським, управительським, на-
мисленим, службовим, тлумачним,
господарським офіційним,
літературним і мислю.

Торговля В. СВИЩА
в Надвірній
пошукує помічника обанакон-
леного в компанію до сьвідані
і приймає заре хощи до
996 практично. 1-8

Писар в кільколітню прак-
тикою адвокатською
пошукує занятя в канцелярії
Місичне винагороджене ста-
вляю 30 гр. а. н. Адрес: Петро
Джур в Тернополі ул. Миклу-
шевця ч. 89.

Ріпу старянку
білу, округу по 2 кор. хатр.,
довгу 240 кор. власна Антія
Калювач, Львів, площа Га-
лицька. 955 0-10

Подяка.

Зложена тяжкою недугою мусіла я піддати
ся тяжкій і небезпечній операції на квіліці у
Львові. Операція до подвигу гідною зручностію
виконав щастливо Влод Пан Д-р Антоній Марс,
професор університету й Директор клініки, при
участі Вп. пп. Асистентів Д-ра Казимира Бохниць-
кого і Д-ра Людвіка Даума. — Урадована від
нехворої смерті складаю на сім місяці прилюдно
подяку Вам Влодопошванний Пане Професоре
Марс, й Вам Влод, Панове Д-р Бохницький й Д-р
Даум. За ваші труди й за ширю, правдиву бать-
ківську опіку, якою Ви через цілий час довгої
недуги мене окружалисте, най Вас Бог благо-
словить! Амброзій Лисівський учителька в Підци-
ліпю. 994 1-1

Конкурс.

Товариство „Шкільна Поміч“ в Коломиї при-
ймає з початком шк. року 1908/9 около 40 учеників
руської гімназії (переважно з низших клас) до бур-
си-інститута. Своім вихованцям дає ціле удержане,
нагляд і домовий провід а також меншу поміч в
науці. Оплата вноситься на рік 4 К на інвентар,
240 К як річну членську вкладку до товариства,
2 К на кореспонденції і 4 К до фонду на відбу-
дову дому (по мисли ухвали заг. зборів 1907 р.),
а місячно 38 К за удержане і 1 К за пране біля,
але платне з гори. Хто бажав би бути прийнятим
за меншою оплатою (однак не нижче 25 К), має
предложити відповідно написане і подтвержене
свідцтво убожества. Вихованці мусять при при-
нятті виказати ся, що мають 6 пар біля, 6 ручни-
ків, 6 хустинко до носа, 2 пари обuvi і по три
штуки біля на постіль (всього назначене). Кождий
прийнятий дістає карту прийняті, без якої не може
справдитись до інститута. Подане з декларацією,
кілько обовязує ся місячно платити, належить
внести на руки голови товариства директора гім-
наз. Софрона Недільського до 25 серпня 1908.

За виділ товариства „Шкільна Поміч“ в Коломиї.
С. Недільський Пр. Рибчук
голова, секретар.

Звертає ся уряду Вир-
Опів і Ж-
Комітетів пер. на артистично-
різбярську роботу. Еск. Шу-
павський, Львів, ул. Шинка-
ла 38, яка підняла ся робити
ходячих в хрст прукрашува-
ня церков. За виконау роботу
гарантує. Шинкал даром і о-
платно. 486

Мід-патона
а гірських палк, нерівняна
всього в 5 кілограм. бляшанка
пл 7 кор. оплатно виснає

Кравецький Союз госпо-
дарськ.-молочарський
в Стрию. 5-7

Ул. Тиха ч. 1 — пл. Домбровського ч. 5

Від 25 літ існуюча кравецька фабрика
церамічних виробів

Арнольда Вернера

в глиньску

поручає свої виробы з огнетривалих мате-
риалів, кілька разів на кравецьких виставах зо-
лотою медалею відзначених, по дуже при-
ступних цінах. 915 8-8

Приватна гімназія Шольца

в Градци (Graz, Grazbach-Ecke Maigasse.

з правом публічності а свідцтва зрілості важні
як з державної. — Знаменитий

ПЕНСІОНАТ

власний дім, дуже здорова околиця, і совісна опі-
ка над питомцями добрі інструктори, уміркована
ціна. Цілковите заступство родичів.

Пенсіонат отворений і підчас ферій.

Підчас ферій наука до поправок, промоцій і вступ-
них іспитів. Курс приготавляючий до прийняті до
1. кл. шкіл середніх розпочинає ся 1. серпня.

84 7-16

РУСНИН!

Ждайте у всіх графіках, торговлях і крам-
ницях лише ТУТОК і ПАПЕРЦІВ з першої

галицько-русської фабрики

Евгена Біліньського в Збаражі

З доходу сеї фабрики йде на будову церкви в Сенані

35%, на школи і бурж. тов. педагог. 10% а на вдюві

і сироти по сьвященниках 5%. — Держім ся покляну!

Сиді до свого! 735 9-7

Найбільший склад в краю

оригінальних машин до шит-
тя, гафту, до кравеччини і
шиття шкір також пончошко-
вих машин.

Агентами не пошукує ся.

КУТО ГАФТУ БЕЗПЛАТНО.

Ціни даром і оплатно.

Іосиф Іваницький

механік і спеціаліст

18 Львів, Готель Жоржа.

ЦИРК К ЛІПОТ

В неділю по пол. о 4 год.

ЗАПАСИ

з котрих беруть участь:

Давмас са Pierre la Colos

Ціганевич са Рогальський

Вебер са Шиковський

Ползавський са Філіп

Вечером о 8 і 10 годіні:

Патянінський са Ціло

Вебер са Давмас

Піняйдер са Van der Deik.

Галерія по 90 сотиник.

Попол ціни для дитя, студентів, нісєконів о половину

вжемі. Галерія по 50 сот. 997 1-1

Вписи на шкільний рік 1908/9 до виділової пя-
тикласової школи дівочої ім. Шевченка у Львові
(ул. Сикстуська 47) з правом публічності, відбу-
дуть ся в днях 1. 2. і 3. вересня с. р. в годинах
від 9—12. рано до впису має явити ся кожда уче-
ниця особисто в товаристві вітця, матери або опі-
куна, і має принести з собою свідцтво шкільне з
посвідкою пірвоку і дві виснові карти точно впи-
шені Учениці що в перше записують ся, мають ви-
казати ся: метрикою хрещеня, свідцтвом заще-
пленої вісни і свідцтвом зі школи, де побирали
науку.

Піврічна оплата за учениці I, II, III, класи
вноситься по 6 К, а за учениці IV і V. класи по
10 К, на прибори наукові платять всі учениці по
2 К на рік. Оплату за 1 піврік і на прибори нау-
кові належить заплапати при вписі.

Іспити вступні і поправчі відбудуть ся в днях
3. і 4. вересня.

Шкільний рік 1908/9 розпочне ся дня 5. верес-
ня, торжественним богослуженням, на котре мають
явити ся всі учениці. 911 2-3

для літників

Віля „Олена“ в Дорі н. Прутом

покої і пенсія

від 15. червня до 15. вересня.

Чудова околиця, кругом гори і ліси, купіль в
Дорі, дуже лагідний воздух, до Яремча 2 до Де-
Пруті, дуже відомість у Пані О.
Лятина 5 кілоб. — Близша відомість у Пані О.
Калитчукової в Дорі. 645 11-7

Парцеляційне Товариство

„ЗЕМЛЯ“

у Львові

ул. Сикстуська ч. 43/6

Конт. почт. шадя. 97.255. Адреса для
телеграмів: „Земля“ Львів. Виснове 5 кор.
Уділ виносить 200 кор. на сплату ратами
місячними найменше по 10 корон.

Переводить парцеляцію маєтків в Га-
личині і Буковині.

Уділяє кредит і помагає до узисканя
кредиту в інших інституціях фінансових на
купно землі.

Завязує місцеві спілки парцеляційні
до означеного маєтку.

Приймає вкладки щадничі на 5%, при-
ймає також вкладки до обороту на знач-
но вищий процент і до поодиноких інте-
ресів за виводженем після особної умови.

На жадане всієї інформації.

Урядові години від 10—1-ої рано і від

5—7-ої вечером крім неділі і свят.

29-54

37

Порукає ся дешево і совісно

артистично-ритувничє заведе

А. Зігмана

у Львові, ул. Сикстуська ч. 14

РОВІТНЯ

металевих і кавчуко-
вих штампілів

Монограми, герби і всієї гравюри — висилки рито зані
і лни, прасовані бляхи для сторожів і товариств. — По-
рукає ся яко доставець розличних руських товариств і Ура-
дів парохіальних. 9 101-7

Від 1868 р. уживане

БЕРГЕРА МЕДИЧНЕ СМОЛЯНЕ МИЛО

порукає значущими лікарями, уживає ся в переважній часті
європейських держав з успіхом против **всього** рода
шкірної аномії, особливо против порида і хронічних
недуг шкіри та паразитів, припіл, також против червоности
носа, вижорженя і печеня ніг. **Бергера смоляне мило**
має в собі 40% **деревної смоли** і в основі відрізняє ся
від усіх прочих смоляних миль по торговлях. — При упертій
недугах треба спробувати дуже успішного

Бергера смоляно-сирного мила.

Іх лагідніше **смоляне мило**
до уоуєня **всього нечистоти** лиця, про-
тив висипів на шкірі та голові у дитя, як
також неврідане косметичне мило до **затя-
нутелі** до щоденного умитку **оу**
жтє

Бергера гліцеринове-смоляне мило

що містить в собі 35% гліцерину і є сильно наперсєжуване.
Далше як дуже добре прохолодує на шкіру уживає ся в всім
успіхом:

Бергера берканське мило

особливо на веснянкі, остиді, опале-
ні від сонця, утрі і ввечу нишу
шкіру нечистоту.

Ціна штуки **кождої повноті сорти 70 с. разом**

з поученем як уживати.

Домогати ся треба в аптеках і дитячих склянках вираз-
но Бергера **смоляного мила** та укладати на умиттєну а боку
охорону марку і підпис **Ф. Нелл & Co.** на кожній
еткеті. Прейшоване почетним медалею у Відні 1883 і золотим
медалею на виставі в Парижі 1900.

Всі інші медичні і гігієнічні мила марки Бергера в-
числені в інструкції уживаня, додані до кожної штуки мила.

Дістати можна у Львові в аптеках: Якова Байера, Ка-
роля Діла, Петра Міколайча, Якова Шпєса-Портяцького,
Яковчоту Ругера, К. Скепінського, К. Візковського, Едвар-
да Брікнера, І. Шпєса, Скемєна Гає, д-ра Т. Зарського
а дроговерця: Петра Міколайча і С. Г. Гриншана, Ф. Тран-
сєльєра, Ізидора Фрухтмана. — У Вашицьких н. Ч. у аптека-
ря Еміля Візнера а також у всіх галицьких ант. 407 18-86

Головна висилка: G. Nell & Comp., Wien I., Sterng. 8.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	в ночі
Краків	5:50	8:55*	1:30*	5:45	9:50
Краків	7:25	9:50	—	8:40*	2:30*
Рівне	—	—	1:10	—	—
Підволочис	7:30	12:00	2:15*	5:40	10:50
Черновель	8:07	—	2:05*	5:57	9:30
Станиславов	5:40	—	—	6:40	12:20*
Коломи	—	10:20	—	—	—
Сторж	7:23	11:43	8:50	—	11:00
Пуштом	7:23	11:43	8:50	9:53	11:00
Самбор	8:02	10:30	2:00	—	9:10*
Львів	8:08	10:30	2:00	9:10	11:45*
Радз руської	7:10	12:40	1:30	—	—
Явова	8:26	1:15	5:00	9:25	10:10*
Врушач	7:10	10:05*	1:45*	8:50	9:20
Врушач	8:15	12:40	3:27*	5:40	9:30
Явний вод	5:50	7:25	—	—	—

Солунь. Рух революційний росте. Молодо-турецькі банди лунуться з болгарськими та землянцями з'їзяться до Солуня. Публіка витяє їх одушевлено. Губернатор Солуня подає до димісії.

З к р а ю.

З Жовківщини.

(Москвофільська робота).

Москвофільські агенти в Жовківщині напосі-лися доконець весь повіт змосковити. Найперше заклали читальні Качковського. В тім славився москвофільський проводир о. Йосиф Пелех, котрому можна заявляти, що Гребенів вже туй-туй були би перейшли на православ'я. Та на ша-сте консисторія сему заборонила, лаючи ім особно-го сьвященника, і на разі тихо. Однак побачили москвофільці, що не в кожнім селі буде мож свою читальню заложити, особливо там, де є сьвящен-ник Українець. Тому задумали побудувати дім для філії „общества“ Качковського і заложити бурсу. А щоб втягнути до сего загальні і переконати лю-дей, що то діло сьвяте, видрукували красний хрест в тисячах примірників і розкинули всюди по ко-роні від одної штуки. Ім байдуже, що не вільно сьвятих річ уживати до політики, нехай буде і хрест місто нагайки, аби лиш загнати ним якнай-більше людей до москвофільської стайні. Зібрали тро-хи грошей, але замало на будову, тому віднеслися до повітової ради і тут по перше ухвалили на „рошнік“ для бл. п. намісника Потоцького 300 корон а витрат 1.000 корон на москвофільську бурсу. В тім москвофільській бурсі має бути настоятелем о. Йосиф Долошицький з Добросина і сват його о. Дуркот Петро з Куніва. Російського язика має учити сам шеф жовківських Москвалів Йосиф Пе-лех і шурин о. Долошицького — а звесити діти з повіту має о. Роман Кокотайло, зять Пелеха. Так отже піла москвофільська родина при помочи По-ляків розтягнула сіть на цілий повіт і силоміць його москвофільчить. — Та знов не з кожного села буде можна осягнути хлопську дитину, бо не оден селя-нин за порадою свого душпастира відістане до у-країнської бурси. Щоби і сему заборонити, вважали Москвалі з своїм шефом, щоби за жадну ціну не-допустити сьвященника України на яку-небудь па-рохію, коли тільки яка опорожниться з. Головні-ми махерами є оба швагри, то є Пелех і Доло-шицький. Пелех є куляк-вільним деканом і орди-наріятським комісаром. Долошицький є жовків-ським містодеканом і також ординаріятським ко-місаром. Вони то сба вічно їздять на всі „засідан-ня“ до Жовки, стикають ся з Поляками — лижуть ся до послідного — жовківського органіста шлували — як кажуть — в бузю, коли грав ім парастас, бо який зі-стиду повтікали з косяга з богослуження за бл. п. Потоцького. Такими то дорогами забезпечують собі поміч у Поляків і цілковите змосковення по-віту. Супротив тої кацапської роботи України, що сплять сном блаженних і лише часом проки-нувшись, нарікають на свою неволю, повинні з ці-лою енергією взятися до роботи. В Жовкві є кілька українських товариств. Їх обов'язком при-ступити сейчас до загальної повітової акції, а пе-редовсім з огляду на отворення нової гімназії, по-ставити на трітійх підвалинах українську бурсу. Се непростимий гріх дивитися як на кацапську ро-боту з заложеними руками. В Н. Санці загарбали кацапи Українцям бурсу, то вони в короткім часі постарали ся о другу, котра дуже добре розвива-ється та сповняє свою місію. А в Жовківщині? Отже не нарікаймо довго, але берім ся сейчас до роботи, бо будучина Жовківщини лише в на-ших руках.

Городенщина. (Наша бездіяльність.)

В днях 15. і 17. липня відбули ся в Городен-ці вибори половини (18) радних до громадської ради. Тому, що руське населення творить абсолют-ну більшість в місті, можна би сподіватися ся, що до ради громадської увійде бодай 1/4 часть пред-ставників Русинів, тим більше, що городенські пе-редміщани показали при соймових виборах, що у-міють борзо постояти за нямду справу. Тимча-сом мимо заключеного компромісу з частиною Жи-дів, не спроміг ся руський комітет виборчий навіть на се, щоб бодай одного свого кандидата увести до нової ради. Причини сего поразення на-лежить глядати по перше у тім, що вибори ви-пали на час живи, коли багато людей було занятих роботою на полі, по друге у зрад Жи-дів, котрі мимо сего, що їх тріох кандидатів взяв руський комітет на руську лісту, не дали жадної визначній-шої помочи Русинам, по третє у ріжних „перга-ментах“ громадської ради, а по четверте та-ки у нашій байдужності і недбайливості. Стидно сказати, що у цілій руській городенській громаді не знайшов ся чоловік, який би був ревню заяв-ляв ся сими виборами. Як при виборах соймових, так і тепер занежано майже зовсім перевіряти лісти ви-борчої. Замість зорганізувати як-сьлід контролю лісти, звалено всю роботу на одного чоловіка, я-кий очевидно не в силі перевірити близько 2.000 імен. А прецінь виборчий комітет мав вже з сой-мових виборів науку, як страшенно мститься за та-кий недолуг при самих виборах. Та лихо в тім, що хоч усі знали, що треба робити, однак якось ніхто не мав часу ні охоти прийнятися за діло. Агі-тація перед виборами також далеко не була така, якої по важності вхвилі і по силі руської громади можна би було сподіватися. Чейже одно віче у „Народнім Домі“ не потрафить спонукати усіх до активної участі в виборах. Так отже байдужність наша винна сьому, що приміром в третім колі на 1.100 руських виборців голосу-вало на нашу лісту всього 95 людей!!

Таке саме рутенство як при виборах, про-являється як майже у всіх областях нашого житя. Ми маємо тут багато товариств, але чи багато з них розвивається як слід? Маємо „Сокиль“, що від непахити часів не мав не до загальних зборів, але навіть... звичайних вправ; а чейже при добрій всій можна би там згуртувати усе молоде міщан-ство. Ми маємо „Січ“, котра так підупала, що на-віть не спромогла ся на устроєння походу в дні 16. мая, хотий сей похід старством був дозволе-ний. Є в нас також політичне товариство, але лиш на папері, коже найліпшим доказом є се, що всякі кошти виборчої агітації мусять оплачувати приватні особи з власної кишені. Маємо і „На-родний Дім“, обтяжений довгами, і філію Русько-го тов. педагогічного; що вона робить і чи має вона яких членів, про се нічого не вісимо. Най-лучше же з усіх сих товариств розвивається „Жіноче Товариство“. Недавно мало воно свої загальні збори, на котрих присутні були аж три члени. Діяльнішим товариством є філія „Просвіти“, що бодай від часу до часу сходиться на на-раду. Має вона однак привабливу похвалитися в ряди годи успіхами чужої праці. І так приміром у звіті тов. „Просвіта“ читаємо, що заходом фі-лії постронені доми читальні у місті. Хто, об-завомлений з нашими відносинами, прочитав се, того мусів хіба пустий сміх зібрати, бо каждо-му відомо, що філія „Просвіти“ ні радою ні

якоюсь реальною помічю не причинила ся до сего діла. Читальні доми построили наші міщан-и самі, власними грішми і власним трудом. Фі-лія „Просвіти“ удержує вправді „Селянську Бур-су“, але що вона існує, се може почислити в за-слугу знова лиш невтомимій праці одного чо-ловіка.

І так кули не глянє, всюди всевадна рутен-ська інертність. Матеріял в народі гарний, марнує ся без організації. Інтелігенція наша не робить навіть того, чого з огляду на її малі сили мож би від неї вимагати. Не дає навіть про те, щоби в будучині придбати собі як не помічників, то бодай заступників у праці. Городенська руська громада має приміром далеко більше матеріяль-них засобів як п. Ваню. Мимо сего не може во-на спромогти ся не на засноване прим. гімназії, але навіть на висланє і підготовлене якогось більшого числа учеників до гімназії. Тут навіть до устроєння вечериць, фестину, представлень, якогось обходу єс. нема охочих сил. Такий то ідальний образець в нас. А тимчасом тутешня Польська не спить, але працює, впливаю-чи на неосвідомлені національно круги Русинів патріотичними обходами, фестинами, книжками, представленнями і сим способом привокуючи їх до свого тріумфального ридваня. З другої-ж сторо-ни ріжними репресаліями і процесами (як дубо-ковецький або Вережаків і тов.) намагають ся відстрашити усіх діяльніших селян від всякої участі в політичній і культурній житю. Селяни знова-ж, не бачучи в біді жадної помочи з боку своєї інтелігенції (постійними оборончними горо-денських селян в політичних процесах є — д-р Дудикевич і Дембичський), також знеохочують ся і опускають руки. І так уступаємо крок за кроком з занятих позицій, здаючи майже без борби спо-конвіку руське містечко Полякам, у тім самим часі, коли руські громади у інших містах спо-льщені намагають ся привернути ім їх руський ха-рактер. — Х.

ТЕЛЕГРАМИ

Дня 3. серпня 1908.

Робітничі заворушення в Франції.
Париж. (Т. К. Б.) Плянований 24-годинний страйк має почати ся нині. Соціалістичні послы мають — як зачувати — з приводу подій в Ville поше домагають ся швидкого скликання з парла-менту.

Париж (Т. К. Б.) Після у ядового справоз-дання з 69-ох ранених жовнів і ефірців треба було 40 перевезти до військового шпиталю.

Петербург. (Пет. Аг.) З Тебріс доносять, що революціонери перервали вдруге направлену вже телеграфічну лінію, яка гела до Тегерану і до Росії. Вчора стріляно знов в ріжних місцях.

Подорож Фалера.
Християні. (Т. К. Б.) Президент Фалер від'їз-нав нині вечером по музикальній вечері, який уладже-но в його честь.

Контрреволюція в Перзії.
Франкфурт. (Т. К. Б.) До „Frankf. Ztg.“ доно-сять з Тегерану, що ситуація погіршилася ся. Око-ло 200 осіб скоронило ся до турецької амбасаді. Берлін. (Т. прив.) Вістка, що в Туреччині привернено конституцію, викликала в Тебріс ве-лике заворушення. Повстанці домагають ся привер-нення конституційного ладу.

Париж. (Т. К. Б.) З припоручення, виданого син-дикатом складачів, вчора вечером в кількнайш-тій друкарнях здержано працю. З тої причини заходять сумнів, чи нині вийдуть денники. Кіль-кавайшть денників приспільшило о кілька годин видане числа. Страйкарі поводять ся спокійно. Місто має вигляд звичайний.

НОВИНКИ.

— Стихійна катастрофа в південній Укра-їні. Пишуть нам з Одеси: Страшні зливи з гра-добитом і тучами, що спустошили східну Галичи-ну, є минули і південній Україні. Доці, що пе-репадали в ріжних повітах Херсонщини в червні, значно поглибили надлі на урожай. Хоч озимина в богабих місяцях зовсім пропала, то ярна вийшла досить добра. Баштани, городи, садки, виноград-ники так само ясно вкрили ся овочами. Люде повеселішалися. Та коли приступили вже до жнив, після Петра, знову почали ся зливи дощі по ле-куди з градом. Напримір в херсонському повіті град вибив 20.000 десятин нескошеного хліба. В днях 27, 28 і 29. липня, дощі йшли майже без пе-рерви по ріжних місцях і страшно шкодили жни-вам. Хліб лишив ся на степу і сильно намок. В передмісті Одеси Дальніку вода забрала коли, знесла їх на низину і загатила балку. Таким по-битом з'явив ся ставок, який наповнивши ся в черть, широко розлила ся по степу. Селяне не мо-гут вратувати хліба, бо вода стоїть по коліна і нинішє. Зливи захопили значний обшар: Одесу, Херсон, Славейт, Кишиньов, Бендери з селами й хуторами. В Бендерах розлив ся Дністер і заму-лив садки, виноградники і городи. В Одесі почу-вається ся великий гедолат нового хліба. У сей час звичайно починається ся горячка на хлібному ринку, а зараз неоглядати не можуть виконати контрактів і несуть великі збитки. Ціни на хліб небувало високи для сього часу, так пшени-ца не з першого сорту 1 р. 38 к. за пуд, являла 86 коп. за пуд. О 3 1/2 годині рано дня 28. липня над Одесою пронесла ся страшна туча з такою небувалою зливною, що через пів години вода ре-вла по вулицях, збігаючи на низину. В центрі мі-ста всі мешкання на долині, де звичайно містять ся торговельні склади, або майстерні, винарні і т. н., були затоплені водою. Шкоди незвичайно ве-ликі. Багато краму знищено. Що торкається ся передмість, як Пересилі, Молдованки, які лежать на низині, то тут вода шаліла з такою силою, що розмила мости, залізничні й трамвайні дороги, при-чому в депо трамвая потопило 36 коний, зруйну-вала більш, як 150 будиноків, унесла все майно бідаків, здебільшого фабричних або заводених робітників. На Пересиневській площі ще досі стоїть глибоке озеро, по якому люде переїзять на чов-нах. Другий день пожарні викачують воду з буди-ноків. Жінок і дітей нещасних, що лишили ся враз на вулиці, розміщено в міській аудиторії й школі. З організованою нашивку (далше вперший день видало 350 обідів, але сього було за мало. Зісповано кілька приватних електричних стацій, 130 телефонів. Шкоди в порті ще не обчислені, що до товарного двірця, то тут сягають до 100.000 руб. В передмісті „Сухий Лиман“ вода рознесла 48 домів. Селяне не хотіли покидати своїх осель. Тимчасом генерал-губернатор Одеси Толмачов, аби попередити нещасні випадки, му-сив висилити їх за помічю поліції й козаків. За послідні часи Одеси і так значно підупала. Того-ро-ва і промисловість її зменшилася сьледне не на половину. І без того було багато безробітних і голодних, а після цього нещастя їх ще побільшає. В місті організуєть ся поміч. Всіх шкіл по пер-шому обрахунку коло 3.000.000 корон. І доси при-ходять звістки про зливи в ріжних місцях Укра-їни і про градобите. — М.

— Нездорові відносини в самбірській гімна-зії. Гімназії в Бучачі і в Самборі замітні тим (як в „Ділі“ було уже нераз виказане), що у них деморалізовані і розполітизовані молодіжні іде „з-горі“. І коли краєва рада шкільна почала очис-чувати бучачську гімназію з нездорових чинників, в Самборі здали би ся теж така сама санация! Майже весь збір учительський, з директором Ша-франом на чолі, почувають ся наперед політича-ми, а потім доперва педагогами. Директор Ша-фран — як ходять слухи — перенесений до Ва-ловця, де може менше пристратити буде займа-ти ся політикою а більше педагогією. Тільки — чи усунене одної шкідливої одиниці спричинить са-націю самбірської гімназії, — сумніваємо ся. А сумніваємо ся тим більше, що члени учительсь-кого збору, як катехит о. Гмитрик (москвофіль), по-мимо скарг в красній шкільній раді і по часопи-сках, управляють в школі політику, чого найліп-шим доказом отсей новий факт: катехит о. Гми-трик враз з учителем о. Ільницьким (різновір-яним кацапом) зібрали при кімні сего шкільного року молоденських „юношей“ з низшої гімназії і поїхали з ними до Райтарови, закацапшеного села, на концерт. Тут „подивили ся“ зони від-співанам „русских“ пісень, а витрат зібрав о. катехит від усіх учеників 17 корон на „Русь-кий Клуб“, сьє-то касино, яке закладають в Сам-борі кацапи по прогнанню їх з „Руської Бесіди“. Вернувши до Самбора, відфотографували ся сі „молодіж“ враз з о. Гмитриком і учит. Ільницьким, при чім двоє „юношей“ тримає примірники „Жи-вої Мисль-и“. — І все „w roztędku“. Коли-ж на-ші студенти возьмуть участь в яким аматорським представленню, сейчас починають ся слідства, „ро-піцаєть“ діти не ропіца бавіє ся в політику і агітацію“. А тут самі професори втягають молодіж у політику і причиняють ся до застроєння і так уже сильно напружують відносини між учениками. Просимо отже послів о. Онішкевича і д-ра Ста-хуру заняти ся нашою гімназією, подібно як пос. Будзівонський зробив з бучачською гімназією, а тоді може прийде до того, до чого прийшло в Бучачі. — Самбірський.

— Фабрикація латинників. Польська агітація за переходом Русинів на латинський обряд, що розшала була особливо після атентату на По-тоцького, видко почала в послідних часах прино-сити менші успіхи як спершу. Тим то польські газети піднімають справу зміни обряду знов на денний порядок і подають в послідних днях ін-формацій, як можна перекабати ся з руського об-ряду на латинський. „Wiek nowy“, що розхо-диться ся головню в найнижших кругах і є читаний також неосвідомленими руськими масами, подає навіть зворець подана до староства чи магістра-ту о зміну обряду. Обов'язком руських душпасти-рів взагалі освідомлених Русинів паралізувати сю польську акцію відповідним поученням несьвідом-них або захитаних в своїх поглядах одиниць.

— До наших адвокатів. Пишуть нам з Угрова: В цілій унівській судовій повіті відчувають ся дуже брак дозрога і широкого адвоката Русина-Українця. В тім цілі відзиваємось отсею дорогою до наших адвокатів, аби котрийсь отворив в Уг-рові свою канцелярію. Близші інформації уділитъ тов. „Сокиль“ у Львові.

— Секатори вояків при 31. полку артилерії в Станиславові. Вправді ц. к. міністерство вій-ни видало розпорядженє, котрим строго заборон-ило властям військовим карати вояків тілесно, а наказало обходити ся з ними людяно і чємно, але то розпорядженє остало лише на папері, а в прак-тиці его цілком не застосовують. Доказом на се нехай послужить слідуючий факт: Дня 1. серпня 1908 около години 6:20 рано, в 31. полку арти-лерії пільної, при збиранню коний до вимаршу на вправу, фельдфебель Штогрім (Stogrim) побив тяжко вояка Вуйлика, буючи його найперше по ли-ці а опісля колаючи його ногами. Вуйлик від уда-рів впаав аж на землю. При тім було багато воя-ків і також двоє одноручників. Як вояки з того полку оповідають, то сей пан фельдфебель майже що дня роздає бідним воякам такі подарунки, бо він є „дуже злосний“. — Чи те лежить в інтересі армії тримати такі індивідуи і чи на тім зискує армія на сьматянях населення сумніваємо ся. Вій-ськові власті повинні вглянути в поступок сего пана фельдфебеля та повинні його строго покарати і усунути з занимаемого ним становища, коли він не віме обходити ся з людьми. Інакше треба буде витягти справу перед парламент, а п. міністер в інтересі власної поваги справи певно не пустить плазом.

— Жертви води. Шістьдесятилітній Тимко Бо-гун з Молотова коло Демидова перевозив дня 28. липня через прибувший Дністер чотирьох людей. Нараз човен ударив о прибережний пал, перевер-нувся, а Богун упавши в воду, угнувся. Тіло не-щасного, що мав в чоботах словані 100 корон, до-си не знайдено. — В Пруті коло Дорин утонула о-ноді 24-літня служниця Анна Петровська родом з Вистович. Приїхала була до Дорин з сьвєго пнезю зі Львова. В хвилі, коли розбухали філії Прута уносили бальки з тартаків, худобу, части півнячих водою хат. Петровська хотіла перейти вузкою кладкою. Гуцули, що стояли на березі, остерігали дівчину, аби того не робила, бо ся переправа спо-лучена з небезпечною житя. Дівчина не послухала пересторог, лише вступила на кладку. В тій хвилі надплила величезна колода дерева, під котрою напором кладка розлетіла ся, а Петровська упала в ріку. О ратунку не було бесіди, вода несла ді-вчину швидко, так що кількостот метрів дальше ба-чили, як тіло нещасливої зовсім без одагу плило серединою Прута. Аж кілька днів пізніше знайде-но Петровську в Делятині і тут поховано на та-мошнім цвинтарі.

— Огоні. В Пукеніцях, стрийського повіта, зго-ріло дня 20 с. м. сім селянських загород. — В Ко-стець, львівського повіта, зчинив пожар 8 домів, 10 стадів і 6 стаів. Школа висинить поверх 18.000 корон. Огонь викликали діти, бавили ся сірні-ками.

— Від о. Гавришака, завідаєтеля дяківської бур-си у Львові одержуємо слідуюче писмо: „Поза-як новинка „Обурююче“, поміщена в „Ділі“ з 24. липня с. р. викликала межи нашою суспільністю ріжні товки, прошу о ласкаве поміщенє з моєї сторони слідуючого спростованя: Мешкане Вп-д-ру Лисенкови відступили безплатно я сам в часі неприсутності Екс. Митрополита на пропозицію д-ра Озаркевича і крил. Чапельського, лише про-сив я їх, щоби ту справу полагали з Екс. Ми-трополитом, коли вєгне до Львова. Про се, щоби безплатне відступленє помешкання в Бурсі мало бути для д-ра Лисенка платнею ім патуа за його працю в „Народній Лічниці“ — не було ніякої бесіди. Бурси не гелу у власнім бюджеті, бо кім-чить ся він річ-рочно великим недобором. Про моє неприхильне успосібленє до д-ра Лисенка нехай свідчить се: Спрага відступлення помешкання д-ру Лисенкови гурнула з початком мая с. р. Тоді в Бурсі вільні були дві кімнатки на третім поверсі і одну з них я був готовий відступити д-ру Лисенкови. Та д-р Лисенко на се не згодив ся з о-гляду на своє здоров'я і я в коротзі ті дві кім-натки віднаймив двома академікам, однак приобі-цяв я д-ру Озаркевичу, що в найкоротшім часі

постарю ся опорожнити для д-ра Лисенка догіл-нішу кімнату. І справді так стало ся! В кімнаті, що її тепер займає д-р Лисенко, мешкав перед тим один матурист і один академік. Коли лише перший здав матуру, взяв я академіка до мого приватного помешкання на півтора місяця, — бо не мав я його де в Бурсі примістити, а рівноча-сно повідомив я д-ра Озаркевича, що є в Бурсі догілніше помешканє. І д-р Лисенко спровадив ся. Все те зробив я без поручення і відомості Екс. Митрополита, а з сего, що я зробив, гадаю, що годі посылити мене о якусь неприхильність до д-ра Лисенка. Що не казавував я услужувати д-ру Лисенкови сторожови та дячкам — про се може свідчити найлучше сам д-р Лисенко. Сам факт, поданий в новині, зайшов підчас моєї неприсут-ності в дома. Коли я лише про се довідав ся, в тій хвилі вивовив сторожови місце, а рівночасно пішов я до д-ра Лисенка, щоби його перепроси-ти. На се можу дати свідків. Д-ра Лисенка не застав я в хаті, був я ще того дня і другий раз, та рівнож не було д-ра Лисенка в дома. Самого факту навіть не сьмію боронити і його осуджую, та однак після зізнання самого д-ра Лисенка не був він таким, як написано в новині. Додам хіба еще се, що сторож не є Мазуром; його донь-ка укінула в тім році нашу жіночу семінарію, а він сам стратив рядову службу лише тому, що був нашим чоловіком, — так мене впрочім про него поінформовано. З глибоким поважанем, сьв. Анорій Іларіонка.

— Дрібні вісті. Цісар надав звичайному про-фесорови політехніки у Львові, Юлієви Биков-ськєму, з нагоди перенесення його в постійний стан спочинку, титул радника двору. — Цісар у-дїлив з приватних фондів комітету будови церк-ви в Кривім турчанського повіта заломогі в квоті 200 корон. — Необмежений загальний рух на шляху Делятин-Керемезе пригнєрено на ново дня 1 серпня поїздами ч. 3111 і 3112. Пере-сіданє подорожних між Ярємем а Делятином знесено. — В Сем'хові тарнівського повіта грім убив підчас бурі 19-літнього Карла Новака, сина селянина. — На залізничнім шляху коло Теврдіз стрийського повіта залізничний стражник Лєсняк знайшов тіло своєї жінки Агнішкі, котра в п'яній стані кинула ся під наїждячий поїзд особовий. — З Карполенц (в Сербії) доносять, що на су-ботнійшій засіданю сербського церковного кон-грєсу вибрано сербських патріархом 40 голосами Змєно-ича. — В Еденбурзі (на Угорщині) відбу-ли ся в суботу збори анархістів. Всіх учасників в числі поєрх 30 осіб арештовано. На послід-нім засіданю консерваторів для східної Галичини постановлено між іншим спротивити ся задума-ному парохом в Паїковій розширенню і переро-бленню тамошньої мурованої церкви з огляду на її велику старинну вартість.

Поручаєсь цукорню п. Василя ВІТИНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє зна-мениті тісточки, чаєвники, медівники і т. д.

Оповідки:

Календар. Завтра, ві второк: Марія Мислаліни (До-мінка). Позавтра, в середу: Теофіл, Троф. (лат. Марія Б. сн.).

Репертуар львівського руського театру в Косові (сая „Сокола“).

Ві второк дня 4. серпня „Галька“, опера в 4 діях С. Моношюка.

В четвер дня 6. серпня „Запорожець за Ду-наєм“, народна опера в 3 діях Артемовського. Закінчатъ: „Вечорниця“ твір музичний в 1 дії Ні-чинського.

Білеті продає „Народна Торговля“, а від 6. години в день вистави каса театру. Початок то-чно о год. 7. вечером (сер.-євр. час).

□ До Товаришів абітурієнтів. На послідних зборах української академічної молодіжні запала ухвала перегести статистику української акаде-мічної молодіжні в межах австрійської держави, а з окрема Галичини. Найбільшу вагу покладено при тім на зібранє докладного статистичного ма-теріялу що до абітурієнтів гімназій і шкіль ре-альних, якого доси у нас нема і якого пекуча від-чуває ся потреба. Виповнюючи повисшу ухвалу, відносимо ся до Вас, Товариші абітурієнти, з про-ханєм надіслати нам такі дані: 1) що до украї-нських гімназій: 1) подати число учеників VIII кл. з початком і з кінем шкільного року, число тлх учеників, що здали іспит зрілості (публичних, приватних і екстерністів), і що здавати муть по фєриях, подати точний поіменний сп ис всіх, що здали матуру і що дістали по-правку і навести їхню національність (Українець чи руський); 2) які відносини в школі і поза школою були між Українцями а руськими (каца-пами); 3) які учителі в гімназії і чи багато між ними руських; 4) які відносини учителів до учеників і 5) чи були які організації між молодіжю. 1) що до польських і німецьких гімназій просимо подати точний поіменний спис абітурієнтів Укра-їнців і руських, а що до Поляків, Жидів і Німців подати тільки загальну цифру; на проці питання просимо відповісти як під 1) з додатком характе-ристики відносин польських учителів і учеників до Українців. Такий матеріял, як подано вище в питаннях, нам незвичайно потрібний і тому про-симо Товаришів абітурієнтів всіх галицьких гі-мназій, де тільки Українці здавали сего року ма-туру, листовно подати нам відповідь на наведені в горі питання. Просимо не ждати, аж може вир-чить який другий товариш, але кожний абітурієнт Українєць, до котрого дійде ся відозва, повинен чим скорше сам написати відповідь на наш кве-стіонар. Адресувати: Юліан Балчицький, студ. прав, Львів, ул. Збиславича ч. 3, „Академічна Грома-да“. — Юл. Балчицький, студ. прав. Ст. Баран, студ. філ. Ів. Крипакевич, студ. філ.

□ На будову українсько-русського театру у Львові зложено в місяці липня 1908 квоту 578-84. Подрібний виказ в вересні. Рівнож просить ся всі провінціанальні комітети о присилку готівки, зло-женої по провінціанальних касах потових до Львова на книжочку ч. 800, бо головний комітет має тепер дуже великі видатки. За комітет будови театру — Кость Паньковський.

□ На українську бурсу в Н. Санці зложено з нагоди вінячя М. Прокурата, укіне-ного богослова, з п-ною Решетилівчиною в Мо-кротині, квоту 11 корон.

□ Віняче п. Дмитра Луцьова народного учи-теля з панною Юлією Павлюкчиною відбуде ся дня 8 серпня с. р. вечером в парохіяльній церк-ві в Глубичку ч. Озеряни коло Чорткова. 1003 1-4

□ Віняче п. Євгена Адрияновича ук. богосло-ва з панною Євгенією Марією Добрянською, донь-кою о. Михайла і Марії Добрянських місцев. па-роха, відбуде ся дня 4 н. ст. серпня в Ясениці замковій, поч. і ст. жел. в місці. 988

Померли:

Д-р Юліан Брильський, радчик суду у Львові, помер нагло дня 31. липня с. р., по по-вороті з Карлсбургу, в 60. році житя. В. я. п.!

О. Володимир Лєвичиний, парох в Коното-пах, сокальського повіта, упокоїв ся в 66 р. житя а 39 сьвященства. В. я. п.!

Передплата на „ДІЛО
в Астрії: за границею і
на цілий рік . . . 23 к. . . 44 ирон
на рік року . . . 16 „ . . . 29 „
на місяць . . . 3 „ 70 с. . . 5 „ 70 с.
У Львові (без почтової передплати):
на цілий рік . . . 23 к. . . на пів року . . . 14 к.
на чверть року . . . 7 „ на місяць з к. 24 с.
Пропагандне число коштує у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.
Оголошення зазначити арійманом с.к. 20
с. за одну стрічку ісповідуємо с.к. 21 місяць, а з ру-
жени „Нагісний“ по 80 с. — Подія і інші приватні
оголошення числять с.к. 20 с. за стрічку.
Передплата і замовлення на ісповідування
с. Львів

Професія	Суспільна позиція	Галичина	Палата торговельна			Ціла Австрія
			Краків	Львів	Броди	
Різнитство	Самостійні	286	273	298	283	264
	Урядники	2	2	2	3	2
	Робітники	61	77	50	59	156
	Наймити	92	110	66	117	98
	Помічні сили	559	538	584	538	480
Промисл	Самостійні	381	318	380	537	189
	Урядники	21	17	25	20	24
	Робітники	482	559	471	327	722
	Наймити	47	47	54	29	33
	Помічні сили	69	59	70	87	32
Торговля і ко- мунікація	Самостійні	411	393	412	439	356
	Урядники	60	66	64	39	108
	Робітники	174	214	170	120	317
	Наймити	270	233	273	321	174
	Помічні сили	85	94	81	85	45
Інші професії (без війська)	Самостійні	700	722	690	678	790
	Урядники	216	108	229	217	146
	Робітники	82	77	79	103	61
	Наймити	1	1	1	04	2
	Помічні сили	1	2	1	2	1

небавом після того і помер. Ми не хтіли спуска-
ти ся до неї, деручи ся по скелях і поїхали далі.
Нас тогді повезли на старинні шани, рови і
вовчі ями. Яворницький каже, що Драгоміров
уважав їх Мініковськими шанцями, бо вони дуже
низенькі, не вище одного метра і мають перед
собою вовчі ями. Це ознака XVIII століття. Вза-
галі по словам Яворницького козак на великий
Хортиці не мали своїх твердинь. Цей острів бу-
вав великий, площі його займав 32.000 (трид-
цять дві тисячі) моргів. Північна його частина
дуже висока, кам'яниста, навпаки південна дуже
низька м'яколиста, поросла кошиком і вербою.
Для захисти цей острів невеличкий. Оглянувши
оці шанці, ми поїхали далі. Нас дивувало, що ве-
личезний кусень острова під шанцями був неоран-
ний. Німці нас розказали, що вони наміснені не
орють, щоб не псувати старовини, вони це остав-
ляють під випас коням.

Потім вони переїздили нас на другу сторону
острова до перевозу (парогу). Просто цього міс-
ця на правім березі Дніпра вило бурти, руїни
якоїсь високої кріпоси. Яворницький думає, що
тут був острівчик „Мала Хортиця“, і що це о-
станки „верків“ і містерені де Запорожці бу-
дували свої чайки. Переїздивши назад, ми проїха-
ли коло того місця де недавно ще, років 5—6
назад стояв величезний дуб. Німці і підпирали
його і козували, але величезна буря в 1899 ро-
ці зламала його. Я бачив фотографію його.
Дуб справді гаденський був, чимало бачив він
на своїх ямках. Вікуйте бачив, як Вояги вносили
під ним жертву своїм богам, коли щасливо
перепливали пороги, і ці узкі ворота, де їх могла
ждати яка небудь хижка степова орда; бачив він
Татар і Москалів, і навіть Французів 1812-го ро-
ку. Та не діджав ся вже відродження України.

Німці робили на нас найкраще вражіння. Ко-
би тільки в їхніх руках була вся наша старовина,
вона була-б ціла. Подякувавши їм щиро за го-
стинність і за збережене старовини, ми покинули
їхню культурну колонію, несучи з собою в ду-
ші вдячність і найкращі спомини. На катери, ко-
торий регулярно курсує між Хортицею і Алексан-
дрівськом, ми переїхали в цей промисловий горо-
док. В Александрівському нас ждав уже великий
казенний пароход, що мав нас везти до Ніколо-
ва, до Січи. Ми оглянули це місто; воно стоїть в

да, а в дійсності дієся інакше. А й ми при кожній нагоді рішуче виступали проти того, щоб карність урядників терпіла через впливи політичних сторонників. Тим рішучіше мусимо виступати проти політичних впливів на військо і жандармерію на користь якогось сторонництва або якоїсь суспільної верстви. Знайте, мої панове: отсей закон, що має убогому населенню облекшити татар військової служби, може при політичних і партійних впливах так бути виконуваний, що найбільші наміри законодавця обернуть ся в ніщо. Отсю нашу поважну і оправдану обаву висказуємо тут цілком отверто.

Войско і жандармерія є спільним добром всіх народів і всіх народних верств держави. Сей оружний сили повинно ся уживати лише до справедливої оборони свободи державного громадянства. До надживання урядової влади вона ніколи не повинна служити. Такий є на мою галку приказ народного парламенту; а коли сей приказ не буде сповнений, тоді скажемо ми своє тверде слово.

Ті галицькі кроваві події, о котрих Ви тут стілько наслунали ся і не годні були їх зрозуміти, отсе плоди націоналізму і партійних впливів на адміністрацію нашого краю. Ті шкідливі впливи йдуть опісля далі між войско і жандармерію, і якраз тому є наші обави цілком оправдані. А щоб Ви могли зрозуміти, як легко приходять у нас до надлуків і як у нас найбільші закони виконую ся на шкоду населення, покажу Вам на двох прикладах, не щоб обиджати другу народність, а щоб причинити ся до зарані погубним відносинам.

Перший випадок — се подія з аграрного страйку з р. 1902. З нагоди того страйку прислано дня 31. липня 1902 р. шкадрону 13-ого полку уланів з Золочева під команду надпоручника Ів. Гемпля до села Ярославів в золочівським повіті для здавлення страйку, хоч вселі було цілком спокійно. Бо треба знати, що наші політичні власті є тої гадки, що кожний страйковий рух, хоч би цілком легальний, є забороненим, каригідним вчинком. Ці к. повітовий комісар з Золочева Вікенція Пшибиславський, уважаючи руського пароху о. Ів. Аліськевича за співвісника, котрий людей намовив до страйку, припоручив командантові за кару поставити 18 уланів з кіннями в парохіальних будинках. О. Аліськевич запротестував против того, покликуючи ся на постанови закону, що парохіальні будинки є вільні від постою войска, і не хотів уланів впустити. Але комісар Пшибиславський знов припоручив командантові на силу поставити уланів в парохіальних будинках. Тоді улані розбили ворота на обійсто пароху і силою заняли всі його господарські будинки. Через дві неділі тої облоги забрали улані пароху на приказ команданта 16 возів сіна і команиці для своїх коней. Після того нападу, що тільки з македонськими нападами дасть ся порівняти, хотів командант заплатити пароху по припису закону 19-92 кор. за пашу для коней; але парох не прийняв тих грошей, тільки віддав справу судови. Він вніс жалобу на команданта і на комісара, але жалобу відкинено *alimine*, бо у нас нема доси жадного законного припису що до звороту шкоди, спричиленої адміністраційним урядником через його незаконне урядоване. Ми виступили тут з висносом, що би сю в основних законах обіцяну справу в кінці поладовлено законом. І Ви бачите з сього випадку, що такого закону справді доконче потрібно.

По довгій процесі против державного скаргу, що тривав два роки, львівський повітовий цивільний суд вириком з дня 13. жовтня 1903 призначив пароху за загарабне сіно і команиці 201 кор. з відсотками і коштами судовими в сумі 136-63 кор. Сей вирок затвердив найвищий трибунал у Відні ореченем з дня 8. червня 1904 ч. 1802.

Войска і державна управа нічого не має з того; вони мусили 20 разів більше заплатити, ніж за пашу для коней. Мусять за те покутувати, що, знаючи о справі, не зробили нічого, щоб за на-

добрим положенню, має велике торгове значіння, має залізницю і порт, в будучині стане великим торговельним осередком. Зайшли ми на кладовище, там між нами поховано останнього зрадника запорожського, полковника Йосипа Гладкого. Коли Текелій зруйнував останню Січ Підпільську, то тисяч з сорок Запорозців втікло на Дунайський гирля до турецького султана в підданство; їм там було дуже добре і вони собі розжили ся на волі. От коли 1828 року цар Микола перший задумав війну з Турком і підійшов до Дунаю, то Гладкий, бувший тоді кошовим отаманом, взяв з собою 500 козаків, обікрав сльову церкву, увесь скарб, клейноди, і усякі фірмани султанові і таким чином обікравши своїх товаришів і оставивши їх на звіреві султанове, передав ся до царя Миколи. Тепер він лежить похований на Олександрівському кладовищу, і його ліги поставили над ним надгробок з написом Шевченкових віршів: „Буть пороги!“ Але це тільки образ для Шевченка. Тож та пам'ятайте панове, коли будете на Олександрівську, що там поховано останнього зрадника запорожського Гладкого!

З відтілю ми поїхали на пароході до города Никополь, де була колись Січ, що звала ся „Микитин ріг“. Яворницький дорогою показував нам всякі закутки, язи, плеса, острови і розказував їхню історію. — Зараз за Александрівським на лівім боці Дніпра простяга ся величезний степ аж до самої річки „Кінської води“. Сей степ звав ся колись то Великим Лугом. У пісній співать ся: „Ой Січ-мати, ой Січ-мати, Великий Луг-батько“. Там колись то водили ся чудові дикі коні, котрих ловили Запорозці. Тепер весь той Великий Луг, що мав до сотні тисяч моргів, належить панові Канкринові, вивуком Миколаївського міністра фінансів. І навіть нависко своє він ставив, тільки для реванжу назвали Великим Лугом стацію залізничну не далеко від Александрівська.

В сих місцях Дніпро ширшає, набуває затоки, гирля і велику силу піщаних островів, з котрих деякі навіть міняють свої місця. Тут завжди працюють машини черпалки, що вичерпують пісок і проминають русло. — Коли ми проїздили мимо одної такої черпалки, то нас сповістили, що тут знайдено якесь велике дерев'яне судно в піску і на нім гармати числом 6. — Ні пушок ні судна нам тоді не прийшло ся бачити, бо їх тоді ще не витягли. — Але по наших проханню дві гармати прислали в київський музей імператора Миколая II. Ваги вони в собі мають кількограмів по п'ятнадцять, міліні, пристроєні на таких лафетах, що їх можна дуже легко повертати одною рукою. Єсть теж і скілька куль. — Все се можна бачити в київському музею. Решта їх мабуть одіслана до Катеринославського музею імені Поля, де теж зібрано Яворницьким багато запорожських старовини. Там можна зобачити запорожську зброю, одягу, сталея, ікони, і всяке таке і инше. — Що стало ся з самим судном, не відомо мені; знаю тільки, що Яворницький хотів забрати його до музею.

[Конець буде.]

дуже урядової власті покарати команданта і комісара.

Мої панове! Квартирниковий тягар є для населення і так великий; не треба ж його ще збільшувати, а скорійше треба подумати, як би його облекшити. От і маєте, панове, доказ, як уживає ся нашого войска не до оборони свободи, а до цілий партійних і до давлення свободи. Маєте також доказ, як порушено V. артикул основного закону з дня 21. грудня 1867, котрий каже: „Власність є неварушима. Власнене проти волі властителя може наступити лише в тих випадках і таким способом, як постановляє закон“. Тут вивласнене наступило лише через самоволу урядника. І те все ухвалити у нас безкарно, а деморалізація поступає далі поза круги войска і жандармерії. Войско діє, а уживає ся його на шкоду народу.

Другий приклад доторкає жандармерії. Сталося воно в селі Водниках, бобрецького повіту, дня 16. мая 1907, в день перед першими виборами посла до державної ради. Управитель староства Гродзкий приказав кимдантові станції жандармерії Ів. Шелізі зарезати до Водник і розвідати ся, чи тамошний парох о. Іосиф Зацерковний не впливає на виборців, а коли би показало ся, що так, арештувати о. Зацерковного і зараз приставити його до Бірки до староства. Жандарми пішов до Водник і довідав ся, що парох справді є порядний чоловік і має великий вплив на населення та що громадяни разом з ним голосувати будуть на опозиційного кандидата. По приказу п. Гродзкого зараз прирештував жандарм пароху. Люди просили його, щоб троха пождав, бо на той день заповіджене було богослуження і люди вже зібрани ся до церкви, а священник хотів еще відправити богослуження. Але жандарм того не слухав, приказав людям розійти ся і хотів пароху пішки гнати дві милі до Бірки Повстало збівоще (п. Олександрівський: Цілком зрозуміло!) — так, цілком зрозуміло! Люди жаліли, щоб у всяким разі дано пароху підводу. Але жандарм зараз повів пароху до Бірки, відіставив його до Львова, а тут краєвий карний суд не добачив жадної підстави до карного переслідування і пустив його на волю. По трьох днях мукі вернув парох до дому, але його політичне право взяти участь у виборі посла пропало. А таки й до нині не зроблено нічого, щоб покарати жандарма і управителя староства, хоч ми сього домагаєм ся від центрального правительства. Против о. Зацерковного не виступлено з жадним обжалованнем, бо не було до того жадної підстави; але бідних селян покарано за збівоще. І так потерпіли бідні невинні селяни, пароху позбавлено його політичного права, але в управі повіту не зайшла жадна зміна.

(Конець буде.)

Перша руська фабрика паперців і туток.

(Ілюстрація до упрощення нашої народи.)

Недавно лучила ся пишучому сі стрічку нагого, заїхати до Збаража, де довідав ся я зовсім припадков, що тут існує руська фабрика цигаретових паперців і туток. Не оглянувши її, не розвідати, що се за „руська фабрика“, уважав би я просто грифом. Прийшов мені на гадку, як роблять Поляки. Отже вони пишуть в своїх часописах про отворення кожної нової польської фабрики або якого небузд заведення промислового метроти статі, висилають на отворене нової спеціальних кореспондентів, описують не лиш уряджене фабрики, але і ціле інавгураційне прийняте — словом, буть в великий дзвін і роблять для своїх заведень між собою суспільністю як найголоснішу рекламу. І добре роблять. Сеж їх народний обов'язок. Чому ж і я не маю бодай побачити нашої першої „руської фабрики“, а далі, чому і я не маю о ній дати ширшу звістку? І я пішов до тої фабрики, оглянувши її, а то, що побачив і почув, коротко ось тут перекажу:

П. Євген Білінський, Русин, властитель найбільшої паски в Галичині, фабрикант лютного меду, який розкохав ся навіть поза границі нашого краю, апа на галку фабрикувати паперці до куреня і тутки. Калькуляція його опирала ся на осьтих даних: Є нас Русинів в Галичині поверх 3 мільйонів. Нехай, що лише одна сотня частина того населення курить. Доказуємо річню є, що курець на самі паперці видає річню 4 до 8 корон. Однак він приймає, що на паперці кожний видає лише 2 К. Сотня част з трьох мільйонів населення вносить 30.000 — отже мінімальний видаток наших людей на паперці вносить 60.000 корон річню. Тих 60.000 корон складають добровільно галицькі Русини на паперці польської „Zakoi-i ludow-oj“, на різні жидівські вироби з образками Шевченка, Шашкевича, Кобзаря, Козака і т. н. І наш Русин платить ся, що купив собі паперці, на котрих з одного боку є вимальована „Кобзар“ а з другого боку видруковано „Ще не вмерла Україна“. Тішить ся — та ще й думає, що купуючи ці паперці, робить патріотичне діло. Не знає сердега, що 10 до 20 процент з розпродаж тиях паперців йде на „Towarzystwo szkoły ludowej“.

П. Білінський подумав собі, що прецінь в тій галузі можна би створити жерело нашого рідного промислу. Та він не лиш подумав собі се, але й взяв ся зараз до роботи. Ото обідав він всі галицькі фабрики паперців, записав ся з фабрикою, і приступив до діла. В марці с. р. докінчене будову гарного дому і отворене першу руську фабрику паперців в Збаражі. В фабриці тій, з трьома машинами, спровадженими коштом 6.000 корон, zatrudнено відразу около 40 робітників, самих Русинів. В міру того, як ділчатва до роботи вловлять ся, зарібок їх вносити може по 2 кор. денно, або й більше. Се залежить від числа вироблених штук.

Я оглядав фабрику. Властитель, п. Євген Білінський, був так чемний, що не лиш опровадив мене по всіх кутках своєї фабрики, але і не одво обяснив. Зацім від фабрики.

В новім гарнім домі містять ся спеціально для робітні 5 убіжаний. На долній є окремих магазин. Може й не повірите мені, але щир правду вам кажу, що чувство великої розради огоргло мене, коли я побачив, як наші руські ділчатка, вправно і звинно справляли ся з роботою. Глядіть: тут одна машина тне папір на паперці, друга тне папір на наустники. Третя машина викладає готові тутки, а там далі ділчатка вкладає до туток наустники. Найновіша машина робить відразу і тутки і наустники. Лисавицею виїтають з машини готові тутки, вже з наустниками, котрих людська рука лиш о стільки доторкала ся, щоб вложити до машини кружок паперу, а опісля щоб виняти готові тутки. А побіч машин як побачили ті веселі, усміхнені ділчатка, як почуєш руську мову їх, то справді аж слізозі тобі в очах стають, слізою радості, утіхи і надії на кращу будучність!

Переглянувши робітню, зійшов я даліше, до магазинів. Великі стоси паперу: стоси туток, наустників, паперу до пакованя, стоси коробок, от

і все... Так подумали би ви... І цілком слушно. Бо щож иншого може бути в магазині фабрики паперців. На жаль в фабриці п. Е. Білінського є ще одна магазинова комнати, така, якої инші фабрики не мають. Є се магазин пакетів звернених поштою! Ви недовірите усміхаєтесь? Та годі! Нігде правди діти. П. Е. Білінський хотів би повідомити загал о своїй фабриці розіслав по всій Галичині не лиш свої оголошення але ще й по Русинах і руських крамничакх прібіні пакети своїх туток. Та наші патріоти повертали тільки, що за саме порто заплатив п. Білінський поверх 600 корон.

П. Білінський жертвував з свого чистого доходу половину на добродійні ціли, а саме: 35 проц. на руську церкву в Сенаві, 10 проц. на товариство педагогічне, 5 проц. на сироти і вдови по сьвященниках. Се мені п. Білінський пояснив ближше. Передовсім ходять йому о Сенаву. Там довгі літа був парохом його батько, Омелян Білінський. Бажав йому за життя було вибудувати в Сенаві церкву. В Сенаві на 400 Русинів є 1000 латинників. З пієтизму для батька свого, а дельше в почуту народного обов'язку, забавляв п. Е. Білінський прийти забутій Сенаві в поміч і придбати для неї фонд на будову церкви. Коли фонд такий збере ся, то тоді достатний зиск буде розділений на инші народні ціли. Даліше хоче п. Е. Білінський прийти в поміч руському товариству педагогічному. „Пане“ — каже він до мене — „я є чоловік праці. Політикою не займаю ся, бо не стає мені на те часу. Але то знаю, що наша будучність лежить в вихованню нашої молодіж. Нехай же і на ту ціль щось від мене впаде“. Решту признає п. Б. на вдови і сироти по сьвященниках. Сам він з сьвященничої родини і знає нужду сьвященничих сиріт. Тим-то і дасть ся пояснити його розпорядок.

А тепер другий бік медалю. П. Білінський, як я вже сказав вище, се чоловік праці. Політикою він не займає ся. По його думці найкращею політикою є конкретна робота для народа. Певна річ, що і він з своєї фабрики хоче мати хосев, але він рад-би поставити її на руських силах, і для добра не лише свого, але і для добра руського народа.

Та що на те наша Русь? А от: Один пише: „Ви зрадник. Ви під етимологією ховаєте українофільство. Возьміть собі назва своєї паперці“. Другий пише: „Ви кацап! Ви осмільюєтесь ся писати етимологією. Ви навіть називаєте паперці свої „згодою“ — а преці повинні ви знати, що згоди між нами а кацапами нема“. Третій пише: „Ви не даєте нам гаранції, що не будете попірати соціалістичну збараську партію“. Четвертий нічо не пише, але паперці звертає. А вже найбільше є таких, що і нічо не пишуть і паперців не звертають. І так іде даліше. Ніхто не хоче зрозуміти, що се фабрика, а не політичний комітет!

Вже далеко краще поставила ся до сеї фабрики „Народна Торговля“. Вона імено припоручила своїм складам замовляти збараські паперці. На жаль, лише Сянкі і Збараж послушались того зазиву. Прочі склади осталися прямо глухими. А зважмо, що скоро-б лиш всі склади „Народної Торговлі“ і всі крамничі замовляли збараські паперці, то фабрика вже тим самим могла-б не лиш існувати, але й гарно розвиватись!

Отсе я хотів Вла. Читачам „Діла“ подати до відома та пригадати їм девізу: „Свій до свого“.

Подорожний.

Новий Хатті-Гюмаюн.

Вночі з 2 на 3 серпня оголошено в Царгороді новий „хатті-гюмаюн“. В сій найбільш сьвятої формі турецького законодавства уміщено 15 точок, що обнимають основні гаранції конституційних свобод, чим зазначив султан на ново, що справді думає додержати конституційних приречень. По голословній обітниці, виголошеній в пам'ятній промові до народу з султанської палати, наступила присяга перед шеїком ісламу, запевнене конзулярного тіла а тепер маємо „хатті-гюмаюн“, в якому м. и. запоручено рівність всіх горожан, свободу особи перед беззаконними карами й арештами, усунене вимікового судивництва право недоторканости дому й листової таємниці, звеснене цензури, право свободного переносження по цілій державі, свободу науки, незалежність адміністраційних урядників від вроду, управлінене фінансовою господарки та установлене одвічального міністерства. Великий везир має повну незалежність в добірї міністрів крім шеїка ісламу, та міністрів війни й моряників, що султан застеріг своїм прерогативі.

Безпильне домагає молодотурки, щоб султан дав запоруку, що додержувати-ме конституційних свобод має свою причину в тим, що теперішній султан дав уже доказ, що вмів зломити обіцянку на свободи та, що вмів люто давити всіх, хто проти його волі попірав конституційні змагання. І не треба думати, що останній „хатті-гюмаюн“, який так оваційно прийнято в Царгороді, є для Туреччини цілковитою новиною. Свободи, які дає тепер султан, містили ся вже по части в „гюльханськім хатті шеріф“ султана Абдул-Меджида з р. 1839 р. в йогож „хатті-гюмаюн“ з заповітом ліберальних реформ, виданим по кримській війні в 1856 р. та в „хатті-гюмаюн“ теперішнього султана з 23. грудня 1876, який оповіщував „дітм“ султана з Високої Порти ніхто инший, як теперішній вел. везир Саїд-паша. Тількиж всі ті обіцянки — звели ся на ніщо, бо падишах так само хитро обманює Европу, як і своїх підданих. Через те й нинішнім обіцянкам султана, молодотурки не конче довіряють і єдину запоруку конституційного ладу бачать в тим, що коли за давними реформами не було кому обітати, то нині за конституцією стоїть армія і низше духовенство, які відповідно підготовлюють широкі народні маси. Тож здаєть ся, що хоч примір перського шаха є дуже примамливий для султана, то він не підє його слідами зі страху перед зрелюційнізованою армією.

За конституцією стоїть переважна частия армії, яка й зложила на неї радісно присягу. Не зложила присяги тільки друга дивізія в Ільдізі, але молодотурки взяли ся її в мирний спосіб перекопати. Більшу вагу треба приписати реакційному елементови в адриянопольській залозі, де два регіменти піхоти зворохобили ся проти молодотурків. Загалом замітно, що коли ліве крило революційне змагає навіть до детронізації султана, то старотурецька реакція рада-б повернутися все до старого. Та поки що видно, що сили реакції є слабі.

Що нормальні відносини в Туреччині ще не залазували, нема нічого дивувати ся, коли зважити сей реїм, який дотепер панував в країні падишаха. Незвироблені політичні маси від ентузіазму, по поводу конституції, вибухають пристрасним гнівом проти представників давного ладу, допускаючи ся всяких ексцесів. Турецька преса рівночасно з тим, як визнає населення до мирного ладу, атакує правительство за те, що дозволило пові-

кати ріжним б. достойникам-дефравдантам. Преса зазначає також, що недавнє випущене з турми також звичайних злочинців було кроком фальшивим, бо і скомпромітувало „політичних“ і захитало публіцизм безпеченством, коли стільки горлорізів і вломників розбрєде ся по краю.

Найліпшою зарадкою для всяких побоювань та до запобіження реакційних заворушень булоб прискорене виборів та швидке скликане парламенту, щоб зібране народного заступництва було як найблизше доконаним фактом.

Сей конституційний настрій зазначив вчєра султан наново, приймаючи особисто делегацію жовнірів П. корпусу, які прийшли йому дякувати за надане конституції. Жовнірі прибули з прапорами, що мали написи: „Свобода, воля і братерство!“ Султан появив ся у вікні та заявив командантам, що він дуже вдволенний з прибути войска та переслав йому привіт.

Подані вчєра вістки про новий турецький кабинет являють ся не вірними. Після офіційального мікомунікату: Саїд-паша стає великим везиром, міністром внутрішніх справ — Гасса-Фемі, міністром військових справ — Галші-якіф, міністром рільництва й гірництва, предсідателєм урядничої комісії, Тефет-паша Абдураман став міністром без теї, як а член македонської військової комісії, Аза — директором пошт і телеграфів.

Вчєра зложили всі міністри присягу на руки султана.

Посольське справозданє д-ра Костя Левицького.

В неділю дня 2 серпня с. р. відбуло ся віче під голім небом в Шумлянєх, підгаєцького повіту, на яким здавав справозданє посольське д-р Костя Левицький. Надїжджачого з Липиці посла очікували на границі Славутина бандерія селян з Шумлян і Славутича в синьожовтих лентах на конях, яка привитала його окликами „слава“. При вїзді до села повитав поштар гарною промовою начальник громади п. Букавин і підніс йому хліб і сіль, а посол подякував сердечне за ширий привіт. Серед окликів „слава!“ в окруженю бандерії поїхав посол на гр. кат. приходство де відбувало ся віче.

На віче зійшло ся до 2.000 народу з доокочичних громад, належачих до виборчого округу ч. 66 і ч. 60, з повітів Підгайці, Рогатин і Бережани. І так бачилисьмо людям з Шумлян, Славутича, Бокова, Литвинова, Божи-ова, Сюлка, Волюшани, Завалова, Залавча, Рудник, обоз Липиці горішньої і долішньої, Скоморох старих і нових, Підшумлянєць, Свистільник, Дятятина, Библа, Мечишова і т. д.

Віче отворив д-р Володимир Бачинський і на його внесенє вибрано до президії о. Лежогубського з Дятятина, д-ра Т. Гвоздецького з Липиці і нач. гром. з Шумлян п. Букавина. Відтак зложив д-р Костя Левицький посольське справозданє, яке пояснює зібраним в двоогодинній промові популярно найважливіші справи, якими займає ся парламент в першій році своєї діяльності, а з окрема справи військові, податкові і справу обезпечення на старість і неспосібність до праці.

В дискусії забирали голос: Ф. Ястшембський (латинчик) з Библа, П. Людкевич з Липиці, І. Вітрак з Божикова і Н. Скорик з Сюлка, висказуючи довіре українському парламентарному клубови і підносячи в своїх промовах справи: обезпечення від граду, обезпечення худоби, скасування права презентів, зменшення татарів мілітарних, запобіження девастації лісів, скасування в школах народних польської мови а заведення німецької та справу ловецького закона.

Реферат про соймову виборчу реформу виголосив д-р В. Бачинський і на його внесенє ухвалило віче слідуєчі резолюції:

Зібрані 1) висказують українському парламентарному клубови, а з окрема своєму послови д-рові К. Левицькому своє довіре;

2) визнають український парламентарний клуб, до як найострішшої опозиції, доки не змінить ся ворожа руському народови система галицької адміністрації;

3) жадають а) заведеня двоїтної військової служби, б) чим скорійшого ухваленя проекту реформи закона про податок домово-клясовий, в) заведеня обезпечення на старість і неспосібність до праці з тим, щоб закон обняв також робітників рільничих і малоземельних господарів г) примусового обезпечення худоби, обезпечення від огню і граду;

4) жадають реформи виборчої соймової ординації на засаді загальности, рівности, безпосередности і тайности, та протестують як найострішше против проекту субкомітету соймової комісії для реформи виборчої соймової ординації;

5) жадають: а) заложеня окремого українського університету у Львові, б) побільшення числа українських гімназій в Галичині, в) скасування науки польської мови в народних школах в руських громадах, а наторм стій заведеня науки німецької мови;

6) протестують против всякого розширення краєвої автономії, а домагають ся перестрою Австрії на засаді автономії народів.

По ухваленю резолюції замкнув предсідатель о. Лежогубський одвітною промовою віче. На закінченє відспівали зібрані „Ще не вмерла Україна“.

Відтак поїхав посол д-р К. Левицький в товаристві д-ра Бачинського і численної духовної і світської інтелгенції до Славутича на отворене читальні „Просвіти“. Ідучих супроводжала бандерія. Начальник громади Славутича, п. А. Костів, повитав посла привітною промовою і підніс йому хліб і сіль. Збори читальні отворив патріотичною промовою місцевий парох о. Л. Гриневич, відтак промовляли посол д-р К. Левицький і депутат головної відлуді, д-р В. Бачинський. До читальні вписало ся понад 80 членів, в тім богата, а відїжджачого посла прашали зібрані окликами „Слава“!

Очевидець.

Заграничний огляд.

Зблжєнє Англії й Німеччини. Воєнні аларми лорда Кромера, які викликалослабити передовсім канцлер скарбу Ллойд-Остренє ножіа, яке тільки прайшло до переведовозі по сім виступі Ллойда-Джорджа виступив з заграничним, Ед. Грей, та діючи вєвєновав, що Дружба Англії з Росією та Францією, яка осноєна на меті тільки мирові цілі а не змагає до воїржих поступків до якої иншої держави. Крім то-

го замінив Ед. Грей доволі терпко, що Англія не дивиться за зовсім задрю на дружбу Німеччини з з її двома сусідами, хоч змісту потрійного союзу ніхто не знає.

Отсі виводи англійського міністра справ заграничних прийнято в Берліні доволі симпатично та замічено, що про оборонний зміст тридержавного союзу повідомлено в свою пору англійський кабінет. На тім миролюбиві промови англійських політиків не вичерпалися, бо в сім самім тоді заговорив також і прем'єр Аскіт. Ллойд-Джордж в своїй другій промові на цю тему, яку виголосив на лондонському міжнародному конгресі, пішов навіть так далеко, що осудив вічне будівництво нових кораблів і ненавмисне переконане Англії, що вони мусять мати все більшу флоту як якісь дві другі держави разом! В Англії все припускають, що її хоче заатакувати Німеччина, в Німеччині знова боюється напад англійського. Через той обопільний лая, обі сторони вічно зброються і самохіть пруть себе до конфлікту, якого бояться одні і другі. „Булоб пожалувана гідман, колиб дві великі і поступові суспільності як Німеччина й Англія не всіпли привернути між собою порозуміння; дійшли ми до нього з Францією, Росією й Сполученими Державами, то чомуж не моглиб ми те осягнути з Німеччиною!“

От і несподіваний поворот. Місто воєнних алармів нараз миролюбний тон, в яким говорять ся навіть про можливість порозуміти ся й догвору між Німеччиною й Англією. При с'м не треба забувати, що аналогічну резолюцію порішив лондонський міжнародний конгрес, а король Едвард, приймаючи депутацию свого конгресу, заявив, що його одиноким ціллю він змагане до дружби між народами та що він незвичайно радіє, коли ті змагання вичаляб ся успіхами! Дня 10. серпня стрінець ся Едвард VII. з своїм сестриком, Вільгельмом II., в Фрідріхсгофі а коли доїх договорено, що ся стріча буде тільки об'явом звичайної куртоазії, то тепер уже починають приписувати не далекому з'їздові вже й значне політичне. Колиб справді заступували більше на віру оптимістичні виводи представників англійського правительства як песимістичні припущення опозиційного бесідника, лорда Кромера, то впрочім до розв'язки загадочної перемиї в настрою Англії до Німеччини можуть послужити — хіба події на Близькій. З хвилею, як секцію „хорого чоловіка“ над Босфором“ відпочило надане конституції в Туреччині на довгі роки, давні суперники в Європі починають приятелювати, як ті два суперники, яким красуна піднесе гарбуза, віддаючи свою руку ко-мусь третьому.

В справі останніх згідливих промов англійських мужів стану забрав голос також орган німецького міністерства справ заграничних „Norddeutsche Allg. Ztg.“, та висловлюючи апеля до англійської преси, щоб вона покинула дотеперішній свій тон, ворожий Німеччині, заявляє, що порозуміння між Англією й Німеччиною є можливе та що його навіть легко осягнути, бо не має зовсім посажних політичних протиріччів між Росією й Англією.

Робітничі заворушення в Франції. Після сумних подій в Ville-neuve і Vigneux-Dreuil, де робітничі демонстрації з приводу генерального страйку будівельних робітників покінчили ся тільки трупами й раненими, відбула ся міністерська рада. На ній — як зачувати — раджене над квіткою розв'язати загальної робітничої спілки. Кількох міністрів вказувало одначе на те, що спілка відповідає законам вимогам, хоч його діяльність протидіє законам. Впрочім годі запосігати тому, щоб на основі існуючих постанов не утворила ся нова спілка.

Поліція стереже домі робітничої спілки та переважає багато арештованих.

Синдикат арсенальних робітників в Тулузі відбув оноїд вечером віче, на яким остро атаковано правительство за події в Ville-neuve а також порішено вислати з банків депозити в них синдикатські гроші. Загалом треба сказати, що останній кровопролив робітників не втихомирив, але ще більше роздратував. Кермуючий комітет „Confédération générale du travail“ порішив відповісти на масаку робітників 24. грудня страйком, який мав почати ся вчора рано.

Нинішні депеші кореспондентського бюро сповіщають, що помімо клича, киненого „Генеральною конфедерацією праці“, відбувала ся вчора праця нормально. Земельні робітники й муляри працювали також, та групам страйкарів поведло ся частину робітників відтягнути від праці. Ані в Парижі, ані в „Ville-neuve“ сулокою не порушено, до чого причинили ся головно сильні відділи поліції. Задасть ся, що страйк не розширив ся. Багато часописів не виийшло.

„Autour“ остро протестує проти порушення преси, якого допустили ся ті, що повинні в першій лінії її боронити. Часопис вживає правитель-ство, аби воно запобігло агітації та насильному здержуванню від праці. Коли буржуазія преса виказує, що четверговий кровопролив в „Dreuil“ викликали самі проводирі робітничі, щоб зробити пробу „революційної гімнастики“ та мати агітаційний матеріал, то соц. посол, Сембат, в „Humanité“ остро атакує правитель-ство й звальє винуватими на влади й поліцію. Сей же посол запевняє, що в сій справі він внесе інтерпеляцію до президента міністрів.

Мимоходом згадаємо, що рівночасно зі страйком і льокавтом в будівельній промисловості, страйкує тепер у Франції те й уся прислуга пароходів на ріці Сені. Хоч на страйк вибрано дуже вигідну хвилю, бо місяць липень, коли Парижани масами користають з пароходів на Сені для прогульок а через те дають неабиякі доходи пароходним підприємцям — вони завзяли ся не уступити перед робітничими домаганнями. Головне домагане пароходною прислугі йде до того, щоб час праці знизити з 15 на 10 годин; в сій саме справі посередничив між страйкарями а підприємцями навіть французький міністер публичних робіт, але підприємці заявили, що радше звинуть свої діла, чим малиб уступити під робітничим терором.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 4. серпня 1908.

Активальні додатки.

Відень. (ТКБ.) Урядова „Wiener Ztg.“ оповіщує розпоряджене цілого кабінету з 2. с. м. в справі кількох змін у висловлюванні місцевості державних обчислювань активального додатку державних урядників. Так посунено до II. класу додатку: Борислав, Дрогобич, Ясєслав, Новий Санч, Подгуже, Рясів, Станиславів, Тернопіль, Тарнів; до III. класу: Бялу, Осьвенці, Сянік з посадою Сянік, Юшков, Водовичі. Велічку, Волянку, Закопане, Жовку. Се розпоряджене об'являє від 1. грудня 1908. р.

Німецька гостина.

Штокгольм. (ТКБ.) Сюди приїхала вчора німецька царська пара та по привітанню подала ся до королівської палати. Цар Вільгельм дав ся до королівської палати. Цар Вільгельм дав ся до королівської палати. Цар Вільгельм дав ся до королівської палати.

королеву шведську властителькою одного полку піхоти.

Штокгольм. (ТКБ.) Підчас галевеного обіду в королівській палаті обміняли ся оба монархи сердечними тостами з задоволенням взаємної дружби і зв'язи, що лучить обі держави.

Робітничі заворушення в Франції. Париж. (ТКБ.) Париські підприємства земельних робіт порішили виключити робітників, починаючи з д. 8. с. м. Через те будуть здержані важні підземельні роботи особливо коло підземельної залізничі.

Ст. Сгем. (ТКБ.) Сорок синдикатів оголосило відозву, зредатовану в дуже стріх словах, в якій звивають робітників, аби у найбільшу п'ятницю покинули роботу на 24 години.

Париж. (ТКБ.) Перед біржовою праці приходило безвинно до конфлікту і даліших арештованих. Один робітник хотів увільнити другого у в'язниці і вистрілює з револьверу до поліційного агента. Його він не влучив, але равив поліційного інспектора. Насильниково зрештовано. Число мавіфестантів збільшуєт ся. Улиці, що ведуть до міста той пригоди, позамикано. На площі de la République приходило кілька разів до конфлікту.

Париж. (ТКБ.) Вчора привернено спокій на площі републики, аж окол 8. години вечером; част війська вернула до касарь. Вчора арештовано 15 осіб, головно мабуть анархістів. Більшість ув'язнених мала при собі револьвери.

З мирового конгресу.

Рим. (ТКБ.) Міністер заграничних справ, Тіттоні, дістав з Львонду депешу, підписану бар. Сутероуеро, що зібраний на мировім конгресі австрійський й італійський делегати завзяли комітет ініціативи в цілі створення дружних відносин австрійсько-італійських та просить о поперте у Тіттонія. Про се повідомлено також австро-угорського міністра заграничних справ, Еренталя. Тіттоні відповів, висказуючи едоволене та витяючи з радістю заходи колу австрійсько-італійської приязни, та бажав успіхів розпочаті акції.

Фінляндський сойм. Гельсінґфорс. (ТКБ.) На вчорашнім зібранні соймових послів доконано вибору президія. Тальманом вибрано 106 голосам. Молодофінна Сіньчурва, що проводив вже в обох останніх сесиях сойму. Віцепрезесами вибрано одного соціаліста і одного старефіна. Торжественне відкрите сойму відбуде ся дня 5. с. м.

Конституція в Турції.

Царгород. (ТКБ.) Часопис „Сабах“ оголошує депешу до султана від всіх офіційрів і воєнк флоту і командантів кораблів з жадаєм усунення теперішнього міністра маринарки, Рамі-паші, і заіменованія міністром якогонебудь цивільного урядника або офіцера з військом Агмед-паші, якого посуджують о денунціяції. Офіцери маринарки звертають всеж увагу молодотур. комітетів на konieczність зміни в управі маринарки. Також з інших сторін надійшли скарги на міністра маринарки за мимі безправства. Дневник „Іктам“ доносить, що міністра маринарки вже усунено.

Царгород. (ТКБ.) Одна часопис доносить, що великий везир і більшість міністрів подала ся до димісії. Димісії всл. везира султан не прийняв.

НОВИНКИ.

Капусіньський а Яхимович. Сими днями Поляки обходили торжественно роковини смерті на шибениці двох польських революціонерів — Вісньовського і Капусіньського, котрих австрійське правитель-ство стратило в 1847 році у Львові, на т. зв. „гиліський горі“. З приходу цих роковин о. Йосиф Сабарай, парох у Коблі старім, старосамбірського повіту, комунікує нашій редакції таке: Між парохіями о. Сабарая є старенький, заможний і дуже поважний селянин Василь Пласкач. Перед кількома місяцями (мабуть в люті с. р.) серед розмови між о. Сабараям а сел. В. Пласкачем про старосамбірський суд, згадано також імя тамошнього судні Капусіньського. Се імя пригадало старенькому селянинові спогади, які він чув перед роками з уст одного старшого священника (імени його В. Пласкач не тямить), котрий ще яко львівський богослов був свідком егзекуції на Капусіньських і Вісньовських. Сей священник розказував так: Богословом строго заборонено в день егзекуції виходити з семінарії. Мимо того вони зломили клявуру і громадою пішли на місце страчення під в'язницю. Вернули домів аж окол 4 год. 3-ої ч. 4-ої пополуноди. Обіду вже не застали, натомість скликано їх дзвінком до сал мусульман. Тут промовив до них бл. п. Яхимович, укліючи їм нагани за се, що не услухали свого настоятельства. А далі бл. п. Яхимович говорив: „Дітеньки! І тому ви не повинні були там йти, бо ви готовіте ся стати слугами Бога, який каже нам „не убий!“, а там же убивано на людських очах двох ближніх. І за що їх убито? — За те, що любили свій нарід більше як себе. Се згинули два польські патріоти за волю свого народа. Се не злочинці, а мученики, яких кожний, якої-б народности він не був, мусить почитати. І тамте се, дітеньки, що нам скажу: доси ми, Русини, не будемо свободним народом, доки між нами не стануть такі, котрі вміли-б покласти жите своє на шибениці за нарід свій так, як се зробили Капусіньський і Вісньовський.“ — Ось так переказує старенький Пласкач те, що чув від насочного свідка а 47-ого року. Остатк вміли Русини з тих часів шанувати національне пожертво-вання своїх політичних противників, а не якінсь шанують його і до нині. Чи-ж так відносьте ся Поляки, ті винішні, „wroblewski“ Поляки, до Русинів? Чи не з'огиджують вони все, що лише має до себебуд спільного з русисткою, — вони, репрезентанти „висшої культури“?

Іде чи не йде? Рознесла ся чутка, що з приводу інтриги галицького міністра краєзна Абрамавича проти галицького левельського закона ставовище тогож Абрамавича, як і міністра, захитане та що він небагом має уступити. Бодій по людських, котрі свого часу дуже заганжували ся в соймі за левельським законом, можна було сподівати ся, що тепер виступлять рішучо проти старого інтриганта. Тамчасом польська преса приносить з Відня звістку, що хитрий Вірмено-Поляк, поваливши левельський закон, те го, що не димісуютьте ся, а налягли в спокою духа виїжджає на літні ферії, щоб скріплити своє здоров'є до дальших своїх інтригантських заходів на фотелі галицького міністра і дорядника корони. А був би вже час, щоб такі помінчили ся шкідливі політична кар'єра того бескрупулятного Вірменина!

Святими слідами о. Вага. Пишуть нам з Перемишлянщини: Закладаємо в селі Дусанові з днем 3. вересня 1908 р. підготовлячий курс до першої і другої класи гімназійної на вір школи о. Вага в Заланові. Тсму, що наш досить за-небаний повіт видає застрашаючо мале число учеників, звиваємо сею дорогою перемишлянську інтелігенцію, щоб намсвляла і радила селянам посилати свіх дітей на підготовлячий курс в Дусанові. Діти з близьких сіл, як Бачова або Фір-

лейва, можуть ходити піхотою, діти сіл дальших можуть знайти дуже тане приміщення на станції в селі. Курс будуть провадити через цілий рік: Микола Бунт, народний учитель і Володимир Бабяк, студ. прав. Устно зголошувати ся треба до Миколи Бунта, на письмений запитання відповідає Володимир Бабяк в Дусанові, пл. Фірлейва. Наука буде відбудуват ся в місцевій школі. — Микола Бунт, Володимир Бабяк.

Від редакції: Культурний почин пл. Бунта і Бабяка заслугоє на найбільше призначені а наслідують. Перемишлянщина належить до повітів, що виказує досить мале число учеників в середніх школах. Приватний курс в Дусанові повинен зрівняти сей повіт в тім напрямі з іншими повітами і заставити загальні до живійшої просвітної акції. Нашим читачам з тамтих сторін поручаємо горлячо піти на руку ініціаторам курсу і поаітувати між селянами, аби доставили як найбільше число учеників.

Капусіньський бандитизм. До малого сілця Вільшанька золочівського повіта з'їхали ся дня 26. с. м. капусіньські агітатори з Золочева і Львова на відкрите читальні Качковського, яку там силоміць накиннули темним селянам. З Золочева прибули судня Решетий, проф. Вербицький, адвокатський кандидат Саноцький, з повіта зівіси капусіньські по-сіпакі Борух і Захарчук, з Кукторка „атец“ Моніш-Бович, а зі Львова студент Козоровський. Комедія відкрита читальні пішла по уложеній програмі, вичули як папуги селяне з сусідніх капусіньських сіл, співаки і декламували російські стихи — як пише „Галічанін“ — „св. русским произношением“, а вкінці „атец“ МонішБович захохотував селян до ренегатства. Старші селяне дивили ся на цілу комедію рівнодушно, але молодші не витерпіли і зібравшись в числі кількадесят, пробували запротестувати против роботи капусіньських за-волок співаком „Не пора“ та інших українських пісень. На се капусінь, головно приїзжі, крикнули: „Бийте гайдамаків!“ і кинули ся з костурами на демонстрантів. Настали крайні бандитські сцени, які подаємо дословно за „Галічаніном“. Парубачки, котрих не проникнуло еще глибоко вои-нствующій українським духом, начали удирати во всі лопатки. Ть кажеться „лучшую часть избранных“ так як тільки нїкатори из них были схвачены на перелазях получили маленький урок и наказание за охоту разбить капусіньское собрание. Но главный „козарилог“ студент Гри-цай гинуль из кармана боксерів и ударил нямь одного из наших крестьян. Того уже было слишком. Затрещали „тоненькие прутьи“ въ плоть и зониствующий „козарилог“ очутился въ мигъ под ногами крестьян. „Клади перстень!“ крикнуль який-то широкоплечий мужикъ подни-мая въ гору знушающую почтеніе палку; бдний Грицай бросил боксерів и, выкарабкавшись изъ болота, пустился бѣжати оставляя боксерів и шля-пу. Но по пути встрѣтила его еще одна неожиданность. Нѣкаторы изъ больше горячилиъ нашихъ крестьянъ, вида, що Грицай, падаъ въ бо-лото, оплечкалъ свое платье, рѣшили его обыщи и схвативши за шиворотъ затаскали въ великую калужу гноевки, гдѣ устроили ему бесплатную минеральную купальню. Кажется, що Грицай и у-емъ подобный будутъ послѣ того инцидента увѣ-рять въсьхъ своихъ близкихъ не ходити въ зловонныя намѣренія на капусіньскі собрания“. Так описує з триумфом „Галічанін“, а щоби представити Українців же більшими „гайдамаками“, пускає очевидну брехню, немов-то вони пі-сли того всього ще мали за селом засідати ся на повертаючих капусіньських делегатів, але ті похали-нишою дорогою і так виратували ся з „небезпек“. Справді більшого бандитизму годі собі уя-вити і „Галічанін“, описуючи його з одушевленням, виставив собі і своїм прихильникам свідомство чорносотенців, з якими руський нарід мусить в найкоротшім часі зробити лад. А треба зазначити, що таким канібальським звірством пописують ся як-раз ті, що закидують Українцям, очевидно для ужитку Польків, в своїх органах некультурність і подібні брудства. Зате ось яка капусіньська куль-тура! І всі ті подвиги капусіньських чорносотенців попольська преса з віткою, бо, мовляв, „sta-rogosci“ доправили Українцям... Такий „Przegląd“ посуває ся до такого степеня перфасії, що пи-ше, начеб то „hajdamacy“ допустили ся якогось звірства, а капусіньські знушави над демонстранта-ми приймає як річ зовсім природну, а якої треба лише радити. Справді, се нечужий скандал, що сей шляхотсько-клерикально-капусіньський орган пренебреже богато Русинів, особливо священни-ків! Постараємо ся подати до публичного відома імена тих „патріотів“, що попирають шмату, яка їм в очі пліє!

Кого ми спомогаємо. Пишуть нам: В часі сегорішній ферій заряджено відновлене церкви при руській духовній семінарії у Львові. Здава-ло-б ся, що різьбарсько-позолотничі і столярські роботи відстануть Русини, а передовсім „Товари-ство для розвою руської шухи“, яке вже вирис-тало собі в краю опінію солідної фірми. На диво стало ся інакше, бо ректор віддав ці роботи — Полькови пл. Шулакевичеві... Се той сам пан, що вже від кількох літ обдурює Русинів, удаючи перед ними Русина, та робить на них маєток. В не лише імя руське, але душа польська, чого доказом факт, що дітній похрестив в латинським обряді і дім веде польський. Справді, сумно, що наше духовенство і руські братства та церковні комітети дають наживу чужим людям, котрі беру-т на себе руську маску лише тоді, коли ходи-ть о інтересі, а тимчасом власні фірми, загаль-но зівіси ці свої солідності як не менш русько-го непохитного патріотизму, бойкотовані Поля-ками, ледви животють.

Польські денунціяції з §. 305. Пишуть: В сянцінським окружнім суді відбула ся дня 31. липня с. р. розправа против п. Михайла Винярьського, учителя з Риманово, обжалованого о похваляване атентату на Поточного. Обжаловане опирало ся на денунціяції суспендованого учителя з Римано-ва, Гавеського, перед котрим п. Винярьський мав сказати, що „to było do przewidzenia i dawno się mi należało...“ При розправі сам Гавеський признав ся, що був особистим ворогом п. В., мимо того суд то одногоного свідка заприсягнув і на під-ставі його зізнань засудив п. В. на три тижні арешту та заплату коштів процесу. Оборонець д-р Шпільгель вніс відклик неважності. — А.

Як в середніх віках. Пишуть нам: Сими днями поже в станицьківській шпінталі госпа-дар із Струтина нижнього, Степан Бойчук в 42. р. життя. Оригінальний се був чоловік, так що го-дидь ся присвятити йому коротеньку згадку. Брав він участь в першій руській паломництві до Палестини в 1906. р. і ся подорож зробила на нім таке сильне вражінє, що постановив за вську цілу вибрати ся ще раз до Св'ятої землі. Отже в люті с. р. вибрав ся знова в далеку дорогу, але сим разом не залізницю та морем, лише сушию і пішки. — Пішов на Київ, Кавказ і Малу Азію та остаточно по тяжких трудах і невдахах дістав ся до своєї цілі. Перед місяцем егзуєв за назел пішки з далекої дороги до рівного села, де перел численно зібраним народом одної і другої неділі розповів про свої пригоди та вражіння. Був жо-на-тий, але не мав дітей. Ідеалізм того селянина, що

заставив його до такого незвичайного діла, при-гадує щось середньовічного і виставляє нашому селянству свідомство людей, готових для якоїсь ідеї до найсміливіших та найтрудоуїших під-приємств. Се очевидно прикмети культурного на-рода, який має перед собою будучину і жалє лише, що та моральна сила покійного селянина не була як слід виобразована та звернена до якоїсь реальній ідеї. — Л.

Жертви керничних газів. З Заболотова сня-тинського повіта доносять: В тутешній міській керничі урвало ся ведро і впало на дно. Щоб його витягнути, важмайстер місцевої поліції дав 20. с. м. одному 16-літньому хлопцеві, котрий мав спустити ся до керничі. В тій цілі привязано до ливни кусник дерева влоперек, уставлено на нім хлопця і спущено до керничі. Однак в керничі нахвилюва ся трійлиний газ, наслідком чого хлопець вже в половині упав з дручка у воду й утонув. Відтак слушало до керничі тим самим способом без ніякого забезпечення одного робітника, батька кількох дітей. Сей також вже в половині керничі задущений газом упав у воду. Аж тоді постано-вив спустити ся до керничі, аби тамтих ратувати, важмайстер поліції, привязавши ся вперед до лив-ни. Однак спустивши ся до половини керничі, по-чав кричати, щоби чим скорше його витягли. В кінці спроваджено з фабрики тютюну машини до помпована воздуха і при їх помочи за півтора години очищено керничю з убоїх газів. Слушаю-го робітника, сильно привязаного, а той видобув з дня керничі два трупи.

Жертви води. Пишуть нам з Воскресіннів під Коломиєю: В неділю дня 2. серпня с. р. пішов господар, Семен Волошук, зі своєю жінкою до лі-са на гриби. Назбиравши повні басаги, вертали домів і замість піти дальше на чайку і переверсти ся, пустити ся в воду, де перед повнею був брід. Вода на середині Прута пірвала Волошука з со-бою і мимо того, що умів плавати, утопив ся. Жінка виратувала ся якимсь чудом. Прут так по-зминав тепер своє корито, що люди не знають, де можна перейти а де ні. Не можуть за Прута при-вести збіжа, бо нема броду, а мосту також нема, отже робн що хоч. Хіба чекати до морозів, щоб вода замерзла і по леді переверсти збір з поля, але до ті пори годі голод терпіти. — Л.

З Буковини доносять також про жертви по-вевей. Ріка Сучава зірвала три мости: в Селети-ні, Бородині і Фалькеві; парові тартаки в Боро-дині і Фалькеві перестали функціонувати. Не о-бійшло ся і без жертв в людях. В Селетині у-тонув якийсь селянин, в Вашківцях 75-літня старуш-ка Анна Марушка, котру пірвала вода в хвилі, коли прала шмате в ріці. В Слободзі і Банилові з трудом ратовано човнами людей, заскочених виливом.

Катастрофи наслідком повеней. Знад Пру-та пишуть нам: При сегорішній повені Прут між іншими гірськими ріками вилляв значно і наробив великої шкоди. Що не знищила посуха, то докін-чила вода. В Воскресіннях під Коломиєю найбіль-ше починала вода шкоди. Село лежить в долині рівній над Прутом. Вже дня 24 липня почав Прут прибувати значно і люди зі страхом споглядали на воду, сподівалися повені. По зливних дощак з 25 на 26 липня вже ніхто не спав, а люди хо-дили понад беріг і ждали, коли вода виле ся на село, як тому 19 літ. Дня 27 липня був найбіль-ший стан води і доходив при березі понад 4 м. глибини. Вода ударила чим раз більше на село, лупала городи, луги, пасовища; замулювала яри-ну, збіже і засипала рінем, несла з гір дерева, корчі, бруси, клопці, посудину всяку і т. п. В неділю вже вупила зарінок на просторі 16 м. і вода пила улицями, а забравши город одному рілникови, зупула дорогу і відляла в той спо-сіб кількадесят хат від решти села, а люди ані з відтам до села ані з села там дістатись не мо-гли і не можуть. Вода забрала зовсім 16 моргів найкращої землі городів, 2 морги лугу, спричи-нила зазалеже хати і стодоли у Івана Стефанче-ва, а двома Бабушакм і Карпенюком грозить завале-нем кожної хвилі. Загалі шкода вносить поверх 30.000 корон. Але то ще нічим проти грозячого лиха, бо в однім місці коли-б ще 10 м. вода про-лупала город, дістале ся на дорогу в низ до се-ла, злучить ся з млинівою і тоді залле ціле се-ло і то в найкоротшім часі. Громада вислала депутацию до повітової ради і старства, а ті відсвятили їх від Анни до Касфи. Тепер тідне-слась громада яни третій раз аби намісничтву о ратунок, але не знати чи і тепер що зробить ся. Богато говорять ся о регуляції, а мало що ро-бить ся, бо на се нема часу — за важніеєє спра-ву — Громадяни.

З Жабия пишуть нам: Довготривалі дощі піднесли в Жабію корито Черемоша на яких 2 метри понад звичайну висоту і спричинили ката-строфу, якої люди не памятають від року 1889. В неділю, 26 липня зірвала вода громадянський міст і всякі переходи через Черемош, так що лю-ди по другій стороні ріки поки що відокремлені від світа. Річка Бережниця рівнож зірвала міст на дорогі до Ксцова а надто відорвала ся части-га гори на сій дорогі і затарасовала собою до-рогу, через що комунікація з Ксцовом пережана а через два дни ані листи гні часописи до Жаб-ього не доходили. Не обійшло ся без людських жертв. Леся Маланюк-Кікеньчук ловчак ковки на Черемоші, пірваний струєю, найшов смерть полишаючи жену і четверо своїх дітей. — А. Л.

Оповіді: Келедар. Завтра, в середу: Теофіл, Проф. (лат. Мар-ти Б. си.). Позавтра, в четвер: Борис і Гліба (лат. Преоб. Гост.).

Авдєєвичі: Е. М. Митр. Шестичий в поновілок, ві-творок, середу і п'ятницю від 10. раню. — Ексц. намісник ві второк, в середу і неділю від 13. год. в пополуно. — Консисторська сесія відбуває ся в четвер і суботу. — Віцепрезидент краєво-військової ради і п. н. краєв. інспектор в середу і неділю від 12. год. в пополуно. — Віцепрезидент краєв. дирекції скарбу що дня від 18. год. в пополуно. — Президенти асес. краєв. суду щодня крім неділя від 12. год. в пополуно.

В Озернях коло Чорткова в лісі на Кон-станції відбудеь сеї неділі в великий на-родний фестин заходом гімн. тов. „Со-кіл“ і читальні „Просвіти“. Програма фестину дуже богата і добірна; в її склад входять між іншими вільні вправи і вежі, виконані озернян-ськими Соколами, продукції смичкової музики (двадцятки) і міщаного хору під батутю звіс-ного дириґента о. Віктора Лозинського, томболя, колося шестя, полева почта і багато найріж-нодіших товариських забав. Смерком образ з живих осіб, штучні сніг а відтак танці при лям-понах, або евуентуально в сали „Сокола“. Буфет у власнім заряді. Початок точно о год. 2. попол. Вступ 50 сот. для селян міщан і учеників 20 сот. Додік призначений на будову власної хати і на докінчене будови „Народного Дому“ в Борщеві, Добровільні датки приймає з подякою при касі, — Комітет.

На фонді ім. Олени Стіньківської зложили дальші жертви в коронях: В. Левинський 0.85, с. Утриско, Скараряз, (на весілю М. Прокурата) 4, І. Вертипох, Клепарів, 5, 3. Скарко 1, о. С. Борачок, Яківів. 2, Пилипак, Камінка, 5, Гр. Му-чій 1, П. Лещій 0.30, К. Красій 0.30, І. Мурашак 0.20, В. Якимович 0.40, П. Куцик 0.20, С. Луцак

З друзями Народної [Мандишних] Кооператива ч. 9.

Могіла Сіркова стоїть в садку одної Німки і має саякий-такий догляд. Ся Німка мусить трохи доглядати за нею, бо для неї зарібок од тих, що приїзять сюди на могилу. На могилі стоїть камінь з висіченим надписом, що тут поховано отамана кошового Сірка. З відсілі ми перешли Павлом далі на Покровську Січ, що кільометрів на п'ять далі від сеї. Від неї вже не стало ся і сліду, тільки на місці, де була запороська церква на підмурку, стоїть хрест. В церкві навіть теж заховорились запороські образи. В церкві аналого є ікона Покрови. Матір Б-жа покриває оморомор військо запороське. Попереду стоїть св'ятителі і старшина козаські. Старшини має обличчє типових козаків. Всі козаки устаті і чубаті. Чуб підіймається ся тонкою косицею на

Рим. (ТКБ). Вчора по пол. в Ватикані на 1. випитував ся якийсь чоловік в священничім одязі, чи папа вже перешо-
в на божевільний.

13.193 шинків, або оден шинк на 157 мешканців. В тих шинках випивають річно 438.939.532 літрів пива, 24.704.525 літрів горілки і 19.956.062 літрів вина за круглу суму чверть мільярда марок. На одного Берлінця випадає проте перестіж 236 1/2 літра алькогільних напоїв за ціну 100 марок 85 феніків. Коли знайти, що статистично перестіжний кошт удержання Берлінця виноситься 683 марок, то виходить, що сума частини сего видатку призначена виключно на алькогільні напої.

— Застій в американській імміграції. Еміграційна станція Ellis Island, або як її називають „касельгард“ від часу свого існування була в понеділок, то є 20-ого с. м. перший раз через цілий день зачинена, позаяк сего дня не прибув ні один парохід з емігрантами. Після статистичних виказів в місяць червня с. р. еміграція до Америки зменшилася на 79 процент в порівнянні з тим самим місяцем минулого року. Коли в місяць червня 1907 р. прибуло 154.734 емігрантів, то сего року прибуло лише 31.947. Протягом останніх дев'яти місяців імміграція постійно зменшувалася. Починаючи сего є кріза. Живучі в Сполучених Державах іммігранти перестерігали послих усіх очей перед відходом до Америки, а наслідком сего є сей застій в імміграції.

— Поезія в дивних. Відомий німецький поет Стефан Георгі помістив у своїм журналі „Blätter für die Kunst“ статтю, повну обурення під адресою тих поетів, що для заробку або на прохання знайомих редакторів друкують свої поезії в дивних і політичних часописах. „Є се одні з тих святих, котрі право етики і любови краси повинно строго карати — пише Георгі. — Розумію газети, що друкують на своїх шпальтах поезію; є вони для них декоративна одиниця, але не вітатимуть. Але не розумію поетів, що дають до дивних онових своїх вітання, котрих там ніхто не читає, бо газета, з огляду на свій характер, передовсім заспокоює читача вістями з Марокко, Македонії або Туреччини, внутрішню політику та новинками, а відтак відстає від кухні на господарські потреби. І шкода поетового труду, на котрий ніхто не звернув уваги“.

— Літвч в Америці. Расова ненависть білих до чорних в Америці, мимовсильних гуманітарних і законотворчих заходів ослабла дуже незначно. З Нью-Йорку доноситься про два випадки літвч, якого довершила обурена толпа білих. В містечку Пензаклі уязнено недавно мурину, обжалуваного о збездіщенні білої жінчини. Населення замість чекати на вирок суду, впадо до вязниці, виволокли мурину на вулицю, привязали його до стовпа ліхтарів і убили 500 револьверовими вистрілами. Подібно сталося в містечку Ліонсі, де мурину за такий самий злочин вдерли сімнадцять в вязниці і повісили на публічний пліс.

— Пановане над собою. Діти належить як найвчасніше прищипувати до пановання над собою, бо в пізніших літах або цілком не будуть могли тої трудної штуки научитися, або окуплять її тисячними прикрасами. Нічого прикрасішого, як мала дитина, котра чого-небудь плаче і кричить і в гніві ногами тулає та бе. Спокійним і непохитним поведінням можна вплинути на дитину, щоби в своїх об'явах недовольства гамувала ся. З дитини, котрі при найменшій болю, як впаду або ударять ся, плачуть і кричать, виростуть люди, котрі найменшої прикраси або болю не будуть могли знести, а з тих, що бють і туляють ногами, коли їх жадають не вдовольнити ся, виростуть люди, котрі в гніві не зможуть запанувати над собою. Прищипка стає другою натурою, а привычка до пановання над собою стане для дитини одною з найбільших прикмет, котру незнання присвоїти можна, не відбараючи дитині ані свободи ані веселости. Найбільшою з всіх штук, є штука пановання, та на жаль тої штуки нігде не учать, молоді родичі не мають не раз найменшого поняття, як з дитиною поступати. Як би тому зарадити, думают педагоги, та якось до тепер нічого не вдумали, а шкода, бо від сего залежить щасте чоловіка.

— Дрібні вісти. В Россохавці коло Чорткова арештовано селянина Івана Пірицького, котрий убив свою сестру Павліну, а потім, щоб уникнути убитого, повісив її в хаті, аби здавало ся, що зайшло тут самоубийство. — З Закопаного доносять, що в тамошних горах упав сніг, а температура обнижжя ся, як в пізній осені. — Під ескортою жандармів привезено до Кракова зі Львова провокатора Яніцького vel Держа, обжалуваного рівночасно за шпійонажу; розправа проти него відбудет ся перед краківським судом карним.

Оповідання
Календар. Завтра, в четвер: Борис і Гліба (лат. Преобр. Госп.). Позавтра, в п'ятницю: Успеніє св. Анни (лат. Кавтана).

Авдієнції: Є. Е. Митр. Шептицький в понеділок, в тирок, середі і п'ятницю від год. 10 рано. — Ексц. намісник в тирок, в середі і неділю від 12 год. в полудне. — Консультатор сесія відбуває ся в четвер і суботу. — Віце-президент краєво шкільної ради і м. н. краєв. інспектора в середі і неділю від 12 год. в полудне. — Віце-президент краєв. дирекції скарбу що дня від 12 год. в полудне. — Президент зисст. краєв. суду що дня крім вітків від 12 год. в полудне.

□ На фонд народних шкіл ім. Олени Стинської зложили в Перемишлі: (в короні) Марко 1, Лукашевичівна 1, Т. Ковальчик 1, В. Падох 1, Д. Паславський 1, І. Черпаняк 0.50, І. Шляф 0.40, О. З. 0.40, Стинський 0.20, П. Карляк 0.20, Ст. Ковальчик 0.20, Ст. Романовський 0.20, Кунуцарський 0.10, А. Глова 0.10, Сенковичівна 0.10, Лебедовичівна 0.10, на блок ч. 205. зібрала І. Фільціна 29.30: о. Комарницький 1, Луценко 0.30, Коргут 0.20, Н. Н. 1, о. Кормош 1, Е. Павлюк 1, Пристай 1, Н. Н. 0.60, Г. Радзівич 0.40, Н. Н. 0.20, Н. Н. 0.50, Н. Н. 0.60, учитель 1, Громадко 2, Дийкий 0.40, Аксер 1.30, Н. Н. 0.20, Ч. К. 50, Н. Н. 0.30, Н. Н. 0.40, І. Аксер 1, Лямбда 0.60, Іммерглік 0.20, Райх 1, Шахтер 1, Генер 1, Н. Н. 0.20, Валь 0.40, Райфівна 1, Келлер 0.40, Візель 1, Райф 1, Крут 0.20 д-р Пордес 1, Н. Н. 0.20, Пайпер 0.40 Ляф 0.20, Таненбаум 0.20, Розенфельд 1, Гросман 0.50, Вол 0.10, Кребс 0.20, Левінен 0.20, Процакевич 1, О. Крук 0.40, Черпаняк 0.30, Капаяк 0.30, Коргут 0.40, з Буховичок: Ст. Ісайчик 3, С. Снозик 1, Г. Клочинський 1, В. Грабовський 1, К. Макар 1, В. П. Савицький 0.70, П. Снозик 0.40, Г. Радьо 0.40, І. Василькевич 0.38, М. Колодій 0.30, А. Підгірний 0.20, Т. Федяк 0.20, І. Гмот 0.20, М. Шумелда 0.12, Ю. Радьо 0.20, М. Шара 0.10, Н. Курлатович 0.10, К. Підгірна 0.10, М. Повх 0.60, М. Опаленська 0.60, М. Генгалю 0.20, з Мацькової: Петро Гарасим 0.20, І. Покіс 0.20, І. Бардаховський 0.10. Разом 50 К 30 с., які переслано на книжочку ч. 6.000 К „Краєвого Союзу Кредитового“.

□ На будову дому Руської Захоронки в Самборі зложили на книжочку Дністра ч. 5702: Віра Мікулівна (Кирило Малечкий) перший прихід із своїх творів 3 К, Іван Бачинський 4 К. Може за сам приміром пійдуть й другі.

□ В Старім Самборі відбуде ся в неділю дня 9 серпня 1902 заходом філії „Просвіти“ великий концерт в честь Маркіяна Шапкевича в сали „Дому Просвіти“ з доброю програмою при участі пл. академиків. По концерті відбуде ся забава з танцями. Чистий дохід призначений на реставрацію власної хати. Початок о 8 год. вечером. — Виділі.

□ В Бурштині в сали читальні „Просвіти“ відбуде ся 11. с. м. великий концерт при співучасті хору теологів. По концерті танці. Стрій візитовий. Початок о год. 8. вечером. — Комітет.

□ Вінчане. п. Богдана Павлюка, народ. учителя, з п.-ю Александром Стефанією Филиповичівною відбуде ся дня 11 серпня с. р. в Прелуках, почта і тел. Романьча.

□ Хто з наших П. Т. ремісників прийняв би спосібного хлопця, що скінчив 2 роки школи промислової — (оден рік був на відділі токарським) зволить зголосити ся до уряду парох. в Крехівцях — п. Станіславів.

Урядові вісти.
§ Іменования й відзначення. Цісар іменував сов дворю, д-ра Кароля Енгля, прокуратором скарбу у Львові. — Совітник краєв. суду, Ст. Ясінський з нагоди перенесення в часовий стан супочинку о-держав кавалерський ордер Франца Йосифа, а сов дворю і прокуратор скарбу д-р Віктор Корн з нагоди переходу в стан супочинку на власне прошене одержав шляхотство.

Нові книжки і видання:
□ Літературно-Науковий Вістник. VII-ма книжка XI-ого річчя за липень 1908 вийшла з таким змістом: Автобіографічні записки Володимира Антоновича. І. Антропология. II. Дитячі спомини (1834—1840); — Адам Міцкевич: Чати, Втека, в перекладі Ів. Франка; — Олександр Грушевський: Сучасне українське письменство в його типових представниках: Василь Стефаник. Іван Симанюк, Михайло Коцюбинський (далі); — С. Черкасенко: А потім? (З недавніх настроїв); — П. Карманський: Поет третьої Італії; — Мих. Рудинський: В задумі; — Мих. Жук: Вечірня симфонія; — М. Гехтер: За синтезом. (Сторінка з історії російського єврейства); — Дм. Лос: Щасте; — Юрій Кміт: Обід (З бойківського життя); — Гнат Хоткевич: Літературні враження; — А. Бобенко: Я буду що ночі літати на Україну; — Мих. Грушевський: На українській темі. Не поря; Айтон Сінклер: Нетри, в перекладі Модеста Левицького; — Микола Залізняк: Всеславянський з'їзд поступової академічної молодіж; — Віктор Писнякський: З російського життя; — Бібліографія Книжки надіслані до редакції. Літературно-Науковий Вістник видає українсько-руська видавництва Спілка у Львові. За львівську редакцію відповідає Василь Панейко. В Австрії виноситься річна передплата 18 кор. Адрес адміністрації у Львові: ул. Супінського ч. 17.

□ Оповідання І. Франка в чеській перекладі. В видавництві Й. Отта у Празі, „Světová knihovna“ появилася в 50. роковини уродин Франка збірка його оповідань п. н. „Háček obrazky“. На томик сей зложили ся переклади отсих оповідань нашого письменника: „Два приятелі“ (Dva přátelé), Історія моєї сідкарні (Historie mé řezavky), Аздруси (Dop života Ivovských uličníků), Гава (Hava) і Панталоча (Pantalocho). Переклад зладив Яр. Бурія. До книжочки додано біографію поета, тило напеласу А. Черним, редактором „Slovanského Přeběhu“. До речі згадаємо, що в Světov-ій книжочці вийшли були вже давніші в чеській перекладі два твори Франка а саме „Voz Constrictor“ в перекладі Фр. Глявачка і „Украдене щасте“ (Ukradení štěstí) в перекладі Яр. Розводи.

□ Переписні листки з нотами. Накладом торговлі Л. Кеніра в Чернівцях (Ранок ч. 6) появилася серія переписних карток з текстами й нотами до українських народних пісень і маршів. Ціна одного переписного листка 10 сот. Замовляти можна у накладчика.

Померли:
О. Лука Іванів помер дня 24 м. в. в дорозі з Риму до Галичини в Анконі, по короткій слабості і операції в 38 р. життя. Покійний скінчив з відзначенням гімназію в Золочеві а богословський студію у Львові і Римі. Був опісля душпастирем руської колегії в Римі, де зискав любов усіх питомців. В. й. п.!

Торговельні вісти.
Будалешт 4.8. Ціна збіла.
Пшениця на жовтень . . . 11.18 до 11.19
„ на цвентень . . . 11.67 до 11.68
Жито на жовтень . . . 9.81 до 9.82
Овес на жовтень . . . 8.21 до 8.22
Кукуруза на серпень . . . 7.62 до 7.63
„ на май 1909 . . . 7.27 до 7.28
Ріпак на серпень . . . 16.20 до 16.80
Оферти на пшеницю: міраї. Окота куна: мірза. Упособлене: слабе. Погода: гарно.

„Народної Гостиниці“ проїхали дня 5. VIII. 1908. Міра Мікулівна, Самбір; Тобія Баран, Шепанів; о. Іван Завадовський, Унів; Тит Решетилівич, Косів; Іван Салимаковський, Закомар; Михайло Солонуха, Рава руська; о. Аполюський, Яворів; Михайло Туркалевич, Станіслав; Чечеринський, Будзів; Михайло Туркалевич, Станіслав; Володимир Сенатович, Заболотів; д-р Володимир Білин-а; Володимир Сенатович, Заболотів; д-р Володимир Білин-а; Михайло Туркалевич, Станіслав; о. Василь Машнякський, Боршів; о. Тит Войнаровський, Батинці; Іван Роба, Грабова.

Н. Д. І. О. Л. Е. Н. Е.
(За сю рубрику редакція не відповідає).

Спростоване на спростоване. В ч. 171 „Діла“ появилася спростоване п. прокуратора Д-ра В. Слоновського з приводу фейлетону п. К. Малицької в 9 і 10 ч. „Меті“ п. з. „З святині“ „Меті“ не хотіла його помістити. Сей висказ о стиліх неточний, що редакція „Меті“ хотіла помістити повніше спростоване з пропущенням однаковож уступу, який виходив поза рамки річевого спростованя а був би мусів викликати дальшу відспростованя з боку п. Малицької. Не бажаючи зводити справу на особистий шлях, редакція „Меті“ хотіла пропустити в спростованю сей уступ на що однаковож п. прок. Д-р Слоновський не згодив ся, і відобраз своє „спростоване“. В спростованю поміченим в „Ділі“ сей уступ не знаходиться. З поважанем Редакція „Меті“.

ДОЦЕНТ ДЕНТИСТИКИ
Д-р Теодор Богосевич
повернув і ординує як звичайно. 1008 1—6

Адвокат на провінційну пошукує конціплента Русина з правом субституції від 1 вересня 1908 під дуже добрими умовами. Зголошення: Адвокат Н. Н. до Адміністрації „Діла“ до 15 серпня 1908. 1005 2—3

Франц Йосиф Грка вола Найкраще відоме середство 761

Коперницький і Син
Оптики і механіки у Львові площа Галицька ч. 1.
(проти Банку Гіпотечного на п'янталіх площі Галицької) поручають:

Барометри аноройди по 7, 8, 10 К. вартість по 13, 16, 20, 24 К. Львівський міліні по 12, 16, 24 і вкопе. Заразом поручаємо в найбільшій виборі окуляри, цівки, лопи і водкожні прибори оптичні.

Купуйте і ширіть тисячами видання „Дешеві Бібліотеки“ дотепер вийшло:
Ч. 1. „Веселі в рш“ Степана Руданського (готовить ся другий наклад) ціна 8 сот.
Ч. 2. „Історичні пісні українського народу“ впорядкував Миколода Січинський. Ціна 8 сот.
Ч. 3. „Пан Потоцький“. Оповідання про Канювського і іншого польського шляхту. Ціна 8 сот.
Ч. 4. „Казна наших днів“ вірш про Миколода Січинського і його матір, напис. К. М. Ціна 2 сот.
Висилаєть ся найменше 8 прим. „Дешеві бібліотеки“ за попереднім надісланем грошей на адресу: Ю. Билицький, Львів ул. Зиблікевича ч. 3. „Академічна Громада“. При замовленях до 1 кор. найліпше присилати напечатані в листі поштовими марками або марками „Руського Товариства Педагогічного“; при більших замовленнях треба посилати гроші поштовим переказом. За посилатом книжок не висилаєть ся.

Адвокат п. Варивода в 25 літ славно знаний (Строю пошукує рудинського конціплента з пр. во субституції під корисними умовами. 977 9—14

Вправний інструктор студент прав гадає лекції на сесію на п'яній рік. Зголошення: Іванна Лесів Станіславів, ул. Казимирівська 984 ч. 124. 2—2

Матуріст пошукує лекції до 1—2 днів до класу нормальних від вересня на сесі. Зголошення: Іванна Лесів Станіславів, ул. Казимирівська 984 ч. 124. 2—2

Відступили коня військового зараз. Н. Маринович, Коломия-Багінсберг. 1001 3—3

Горні сідалища, богато ріблені виготовляє робітн. Ест. Шупальович, Львів, ул. Шпитальна 38. 460

Лічничий і столовий виногради найкращої, багатородної сорти, шодень сьвіжо вправаний в 5 мкг. копих лаж оплачено по 350 К. Вино червоне і біле в 1908 р. по 4/4 літра оплач. на 4 кор. висладе L. ALTNEU, Versecz 12, Ungarn. 990 3—10

Однімає руську літографію Андрія Андрейчича Львів, Коперника 30.

Важне для І. Т. властителей дібр і грунтів. Оригінальну заправу Бейчи насінної Н. ДИДУ-ЙОГО з Відня поручає на сезон **Марко Фаерштайн** Склад машин до шиття і помічник. Львів, Городецька ч. 59. 1011 Тел. 75 6. 1—3

Накладом Редакції „Діла“ або „Свободи“ вийшли:
Емілія Золі: Гроші, ціна 3 корони (з почт. 3.20 к.).
Гі де Мопсан: Сильна як смерть, переклад О. Пашкевич, ціна 1.50 кор. (з почт. 1.70 к.).
А. Чайковський: За сестрою (повідане з козацької старини, ціна 60 сот. (з почт. 60 сот.).
Ол. Сторожено: Проклятий Марко, фантастична повість з часів Хмельниччини, ціна 60 сот. (з почт. 60 сот.).
Евген Гребінка: Чайковський, повість з часів гетьманщини, ціна 60 сот. (з почт. 70 сот.).
А. Прус: Життєві ідеали людини, переклад Крушельницький, ціна 30 сот. (з почт. 35 сот.).
Отеї книжки можна бабути в Адміністрації „Діла“ за попереднім надісланем всієї належності враз з поштовим. За посилатом не висилає ся. Адміністрація „Діла“ Львів, Ринок ч. 10.

МОЛОЧАРСЬКІ ПРИЯДИ продає найдешевше Краєвий Союз господарско-молочарський, Стрий.

На руські школи! Марки і телеграми Руського Тов. Педагогічного можна дістати у всіх вітках і в торговельній Відділі у Львові, ул. Сикотська ч. 47. В школі наша будучність!

Ул. Тиха ч. 1 — пл. Домбровського ч. 5
Від 25 літ істаюча краєва фабрика керамічних виробів
Арнольда Вернера в глиньску поручає свої виробы з огнетривалих матеріалів, кілька разів на краєвих виставах золотом медалею відзначених, по дуже приступних цінах. 915 7—8

Ukrainische Rundschau
вийходить у Відні 15-ого кожного місяця в об'ємі 40 сторіч. вмістить і жосту річно лише 8 кор. Кождий охвотий і інтелегентний Русин повинен передплачувати сю часопись, що застосує інтерес українського народу перед культурним освітом. Передплату треба слати на адресу адміністрації: Wien, XVII/3, Frauenfelderstrasse Nr. 2.

Розклад залізничних поїздів важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	вночі
Кракова	6:50	8:55*	1:30*	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:30*	—	8:40*	2:30*
Рашова	—	—	1:10	—	—
Шчепецький	7:30	12:00	—	5:40	10:00
Черновіч	8:07	—	2:05*	5:57	9:30
Станіславова	—	—	—	6:40	12:20*
Коломиї	—	—	—	—	—
Стрия	—	10:30	—	—	—
Пустомит	7:29	11:48	8:50	—	11:00
Самбора	7:29	11:48	8:50	9:58	11:00
Львів	8:00	10:30	2:00	—	9:10
Рави руської	8:00	10:30	2:00	9:10	11:45
Янопа	7:10	12:40	4:50	—	—
Вружич	8:26	1:15	5:00	9:25	10:10
Вружич	7:10	10:05	1:46	4:50	8:20
Вружич	8:15	12:40	8:27	5:30	9:35
Вружич	8:50	7:25	1:10	5:45	9:50

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	вночі
Кракова	8:50	8:55*	2:45*	7:00*	11:15
Кракова	—	8:40	2:35	7:35	12:45*
Рашова	—	—	3:30	—	—
Шчепецький	8:20	10:40	2:18*	7:45	11:10
Черновіч	8:10	9:25	2:28	—	10:38
Станіславова	—	9:10	—	—	2:50
Коломиї	—	—	—	—	—
Стрия	—	—	2:40	6:03	—
Пустомит	7:30	—	8:25	6:42	11:28
Самбора	7:30	10:25*	8:25	6:42	11:25
Львів	8:00	9:05	4:00	—	10:45
Рави руської	8:00	9:05	2:15*	4:00	10:45
Янопа	8:14	11:05	—	7:10	11:25
Вружич	8:58	9:15	1:55*	8:35	8:30
Вружич	7:21	11:05	8:30*	5:50	8:44*
Вружич	9:00*	12:41*	8:45	7:10	11:55
Вружич	8:50	—	8:30	7:35	11:15

ЗАМІТКА: Посилати пошти сутр печатані знаком * Пошти ітуди лише в неділі і свята знаком * Пошти 28/6 до 18/6 вказують * — в неділі і свята до 28/6 до 18/6 вказують *

В 6 днів до Америки, Канади, АРГЕНТИНИ і БРАЗИЛІ
Жадайте поясненя Напишіть лиш карту кореспонденційну до **Falck & Comp.** Hamburg, Raboisen 30 Amerikahaus. Кореспонденція у всіх мовах.

Касвін і Рогатин Станіславів банківий дім і контора виними. Купно і продаж ефектів і грошових вартостей під найприбутнішми умовами по курсах денних. **Продаж льосів на сплати ратами** після офіційних курсів в доцисою найвищих відсотків. **Сплати від 3 корон місячно н'горі.** Сейчас по запланенню першої рати, є купувачий виключний властятелем права до виграної запланеного л'оу. Теперішня нагода для дешевого бабуть льосів дає кождому спромозу при малих видатках виграти сотні тисячів. 158 **Проспекти на жадає даром.** Ручит ся за содінку устугу. — Ласкаві замовлення приймають **Касвін і Рогатин**, банківий дім і контора виними в Станіславові.

Видання і одвічний редактор: Миколта Цегельський.

З друкарні Народової [Місячник] Коперника ч. 9.

Виходять у Львові що дня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплата і іксерати приймають у Львові: Адміністрація „Діла“, Ринок ч. 10. Бюро газет „А. Олександровича“ ч. 9. К. Бухштаб ч. 10. Соколовський, Паска Гаврилович ч. 9. К. Бухштаб ч. 10. Каролюк Любомир ч. 28. — У Відні: М. Дукес, I. Wollzeile 9. F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollzeile 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 18. У Франкфурт і Гамбург: M. Haasenstein & Vogler.

Редакція, Адміністрація і Експедиція „Діла“ ч. 10. Ринок ч. 10. Рухоміся звертають ся до нас за попереднім застереженням. — Редукційні поштові відміти від пошти.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „Діло“

в Австрії: за границю: на місяць рік . . . 24 к. 44 корон на рік року . . . 16 „ 24 „ на місяць . . . 1 „ 24 „
у Львові (без поштової пересилки): на місяць рік . . . 24 к. на рік року . . . 14 к. на місяць . . . 1 „ 24 „
Поплатити число копій у Львові 10 с., на провінції 12 с.
Оголошення виходять приймають ся по 20 с. за одну стрічку в номері або за 10 с. в рубриці „Місця“ по 60 с. — Подати і вжити приватні оголошення чотирьох на 20 с. за стрічку.
Передплата і наміщення за іксерати платити у Львові

Від Адміністрації.

Просимо наших П. Т. передплатників о відновленні передплати на місяць серпня, як також о вирівнанні заборгованості, бо в противнім случаю будемо приневолені здержати дальшу висилку „Діла“.

Яка гімназія — руська чи ні?

У вчорашнім числі „Діла“ помістили ми статтю О. сов. Стефановича з зазивом до нашої патріотичної інтелігенції з Покуту та Гуцульщини, аби вона одержала о се, щоб наші селяне з тамошніх околиць додалися за про основанні нової руської гімназії в Вишнічці, на самій межі Галичини, та щоб як-слід використали добру нагоду іслати як-найбільше селянських синів до цієї гімназії. О. сов. Стефанович говорить про цю гімназію як про гімназію руську та очевидно на основі одержаних інформацій — подає, що призначена вона, та руська гімназія, не так для Буковинців як для Галичан; тому й засновано її на самій межі Галичини.

І загалом, о скільки згадувано доси коли-небудь про маючу ся оснувати в Вишнічці гімназію, то запевнювано, що вона має бути справді руською, а не укрїнською. Такі запевнення — як се позитивно знаємо — зложили ті особи, котрі в справі цієї гімназії переговорювали з правительством, на засіданнях руського клубу, і на основі розговорів з пп. послами, членами укр. клубу, такого переконання були всі, що інтересували ся сею справою. І посол д-р Кость Левинський в своїм огляді першого року парламентарних праць, іменно в 169. числі „Діла“, згадує про вишнічську гімназію виразно аж двічі як про гімназію руську. Значить — і пос. д-р Кость Левинський був переконаний, що згадана гімназія має бути справді руською, та що тим самим її криваво є з доброткою для Русинів взагалі, а для Галичан в особливості.

Між тим доходить нас глухі слухи, що гімназія в Вишнічці має бути не руською, а „українською“, — се єсть: номінально русько-німецькою, по правді-ж німецькою з мізерними крушками руськості. Слухи ті знаходять підтвердження в донесенні „Буковинини“ (ч. 86. в справозданні з віча в Вавківцях), котра між иншим каже, що пос. Пігуляк в справозданні посольським в Вавківцях „з головних наших здобутків значає основанні нової русько-німецької гімназії в Вишнічці“. Коли-б се було правдою, було би се з боку правительства крайною невольністю супротив наших послів і нашої суспільності — прямо обманом.

Супротив того руська опінія має право зажадати прилюдного вияснення, як властиво справа має ся і якою властиво гімназією думає нас обдарувати правительство: руською чи німецькою (під покрішкою „української“) ? Бо ми вже з досвіду добре знаємо, як сей „українізм“, чи в Галичині чи в Буковині, представляє ся. Найліпшим його доказом є у нас „паралелка“ в Стрию та в Бережані, а на Буковині Кішчані, де панує всезадно в науці, в напрямі виховання і в урядованні німецьчина. З такої „руської“ гімназії не багато користі віднесли би руські селяне Буковини, а тим менше наші Гуцули і Покутяне, бо німецька мова згорі вже стачить нашим селянським дітям не-аби яку перепону в шкільнім поступі.

Зрештою — коли-б навіть не рефлектувати на Галичину — то і зі становища наших буковинських земляків укрїнська гімназія не відповідала їх інтересам і бажанням. Незвичайно шкідливі наслідки німецько-русського укрїнства основно виказав у своїй розвідці, написаній на основі практичних помічень і статистичних даних, д-р Мирон Кордуба, професор русько-німецьких паралелок в Чернівцях. Против укрїнства заявив ся, по дуже вичерпуючому обговоренню справи та по кількох зрілих конференціях, збори руських учителів середніх шкіл на Буковині, згатованих в товаристві імені Сковороди. Заявляли ся против укрїнства численні віча буковинських Русинів і заявляли ся їх преса („Буковина“). Чому-ж і Буковинцям накидувати те, чого вони собі не бажують, що вони вважають шкідливим для себе?

Коли-ж вишнічську гімназію — як доси постійно запевнювано — заложено головно для пожитку галицьких Русинів, то й ми маємо повне право запропостувати против накидування нам укрїнства. Для наших дітей, непривичних до німецької мови, укрїнство був би рівнозначним з поставленим забором, спинаючої нашу молодіж від ушачання до цієї гімназії. Хіба — що правительству як-раз о те розходиться ся, аби наша молодіж не могла користати з цієї школи, бо сим могли би розгнівати ся панове-Поляки! В кожнім разі звертаємо на цю справу увагу президії укр. клубу, яка — сподіємо ся — справу, де треба, прослідить і вияснить.

Коли правительством чванить ся, що уділяє ся нам якийсь здобуток, то нехай-же справді буде се боляй малим, але певним і корисним здобутком, а не обманюванем Русинів.

Українці та праський з'їзд.

Збойкотоване праського з'їзду українськими партіями зробило своє: з'їзд не мав характеру всеславянського конгресу, а перед цілим світом показав ся звичайним конвентиклем делегатів реакційних стороництв кількох славянських народів, котрі мали поладити деякі свої банкові і політичні „гешефти“. Сей характер з'їзду влучно підхопила загальна, в першій ряді німецька преса та праські „неославянські“ туристи і комівоажери, станули перед світовою публічною опінією в таким освітленні, на яке вони справді заслугоють.

Зрозуміла річ, що ні самим делегатам ні їх поклонниками не може подобатись, що з всеславянських комедій здерто маску ідейності, котрою вони хотіли світити перед Європою. Тож зі шпальт всеславянських органів так і силлять ся лайки і рекримінації на адресу укрїнства, котрі провинили ся бунтом перед славянською ідеєю. Ображені „всеславянці“ салютують ся потіпцями себе серед тої невдачі та звеняють себе, що... Українці на з'їзді не явилися. Так в чорносотенським „Кієвлянином“ помістив п. Т. Ф. в тій справі статтю під наголовком „Прогрес і україноманія“. Дуже влучно обговорює сю статтю „Рада“, котрої уваги про неї тут подаємо.

„Т. Ф.“ — читаємо в „Раді“ — видимо, дуже обурений що в сьому з'їзді не взяли участі „українці“, т. є. стороники ідеї повної самобитності „українського“ народу. З присутнім йому „сердечевіденієм“ і талантом „читати чужі думки“, він стараєть ся пояснити ті причини, через які властиво добре стало ся, що Українці не змогли взяти участі в сьому з'їзді. Сі причини докладно вияснено в заяві, яку приклали на з'їзд Українці, але д. Т. Ф. так привик скрізь вишукувати й винохувати крамольний дух, що ся заява його не задовольнила і він шукає инших причин. І не дурно-ж говорить ся, що „шукайте й обряште“ і д. Т. Ф. найшов сю причину, про яку рішив „повідати міру“.

Українці, бачите, з своєї несприятливості на з'їзді хотіли зробити щось подібне до демонстрації на користь ідеї своєї партії. Переказуючи коротко зміст заяви Українців, д. Т. Ф. так її, висловлюючи ся дуже лагідно, перекручує в своєму резюме: „д. Т. Ф. Українцям дуже хотіло ся пошуміти на з'їзді на тему про „самостійну Україну“, а через те, що їм сього не дозволили, то вони наче-б то образили ся“.

А щоб читачі й справді не подумали, що несприятливість Українців на з'їзді хотіли зробити пошкодливою з'їздові, д. Т. Ф. поспішає запевнити, що „через несприятливість Українців славянська нарада не тільки нічого не втерпала, а швидше виграла“. Заява Українців не зробила рішучо ніякого вражіння на славянських делегатів. Вони поставили ся до демонстрації д. Т. Ф. Українців цілком байдужно і сим ще раз дали їм зрозуміти, що їх сепаратистичні, без ґрунту тенденції не мати-муть спочуття, а тим більше піддержки в широких славянських кругах і вже цілком не до місця на з'їзді, який дбає про об'єднання, а не про збільшене роз'єднання в славянстві.

Безперечно, Українці не можуть та й не повинні рахувати на сполуче з боку Бобринських, Красовських, Глібовицьких та инших „істинно-русських“, або „істинно-польських“ чи инших яких „істинно-славянських людей“, які брали участь в праському „всеславянському“ з'їзді; ми дуже добре знаємо, що всі ці делегати були представниками не славянських народів, а тільки їх командуючих класів. Що-ж до „славянського об'єднання“ в душі „славянських ручи“ солються в руськом морі, то не тільки український народ, а ми глибоко переконані, і в всі инші славянські народи його не бажать, бо воно їм не потрібне.

Даремне через те д. Т. Ф. пише далі про „чувствительний удар пресової української самобитності“, який було зроблено на праському з'їзді тим, що „при поділлі славянських представників на національні групи було установлено одну „русську групу“, в яку увійшли представники від всіх частин (себ-то Великої Росії, України й Білорусії. Ред.) руського народу, в тім числі й від галицької Русі“. Ні Українці ні Білоруси й не думали ухвалити в „русську“ групу, значить і про „удар“ не може бути ніякої мови. Від того, що російські та польські „охотники“, не здобувши ще до своїх „ук українського народу, вже поділили між собою його „шкуру“, від сего не стало українському народові ні холодно, ні тепло.

Се тільки се раз засвідчило, що „істинно-русський“ та „істинно-польський“ люде дуже хотять проковтнути український народ, але сі домагання вже бачили і вони для нас зовсім не страшні. Що-ж до „аксіом історії, науки й сучасного життя про національну та культурну єдність всіх ріжних парств (себ-то Великої Росії, України та Білорусії. Ред.) руського народу“, яку будим-то стерти праський з'їзд, то ми скажемо, що справді міністер Валуєв був колись оголосив в своїм циркулярі знамените, не було, ніби і не може бути „українського народу, а єсть один руський народ, але-ж ніхто з серйозних авторитетних учених не повірив д. Валуєву, і багато з них говорять про се якраз про иншу аксіому (напр. записки Російської Академії Наук та деяких університетів з приводу закону про українську пре-су 1876 р.). Коли хто й признає сю „аксіому“, то тільки австрійські москвофіли, які жуть за се признаючи „великої та багатой мистоти“, або відомі проф. Т. Флоринський, працю якого на сю тему недавно признав негодною до друку в своїй славянській енциклопедії знаменитий славіст Ягіч.

Після сього д. Т. Ф. робить донос на проф. М. Грушевського, — для чого певне й написано

всю сю статтю. — Він доводить до відомості, кому про се слід знати, що заяву-протест Українців підписав відомий д. М. Грушевський „по уповномоченню прогресивних (поступових) українців з Росії“. І далі він робить із сього такій висновок: „З сього підпису потерпів усього видно, що д. Грушевський, який прославив ся своєю діяльністю головним чином в Галичині і, скільки відомо, до сього часу рахуєть ся професором львівського університету, останніми часами, видимо, взяв цілком в свої руки організацію українського руху в Росії і висупає вже офіційно, як провідник „російських Українців“. З того-ж, що проф. М. Грушевський підписав ся по порученню „поступових Українців“, д. Т. Ф. виводить, що рядом з „поступовими“ існують в Росії ще якісь инші, протилежні їм Українці, себ-то напевне „реакційні“ (по сучасній термінології). До перших, безперечно належать всі, що додержують погляди М. Грушевського про „самостійну Україну“, до других — решта Українців, які признавали й признають національну єдність „Малоросії“ з Великою Росією, наприклад Гоголь та його наступники, величезна більшість „малоруського“ о-світненого громадянства і вся маса „малоруського“ народу, яка не розуміє хитро-мудрих витівко-„україноманів“ і сьвідомо йде до загально-русської просвіти“. Дуже дивує, що тут д. Т. Ф. вже до кінця не „довів“ свого доноса, не оформив його, скажемо, до якій саме статті карного закону — по 102 та 126 чи тільки по 129 — треба судити проф. Грушевського за таке державне злочинство!

Що-ж до „реакційних“ Українців, то вони безперечно є на території російської України, досить буде для сього пригадати, що навіть знаменитий А. Савенко, співробітник того-ж таки „Кієвлянина“, колись назвав себе Українцем, а вже-ж його до поступових людей ніхто не зарахує. І дійсно „поступовим“ Українцям безперечно треба підкріслити свою поступовість, посилаючи свою заяву такому з'їздові, як праський.

Далі д. Т. Ф. силкуєть ся довести, що поступові Українці — зовсім не прихильники поступу. Щоб довести сю безглузду думку, він широко розводить ся про бомби, експропріації, атетизм, „безнравственні“ та анархістичні ідеї та про український сепаратизм“. А кінці статті він вже говорить таке, за що навіть проф. Т. Флоринський його не похвалить. Він закликає, що поступові Українці „для підкріплення своїх предосудительних цілей пользують ся засадами не культурними“, які нічого спільного з прогресом не мають, а саме: „фальшують факти з історії, фізіології, етнографії, виявляють страшну нетерпимість проти людей, незгодних з їх поглядами, не спинають ся перед брехнею та наклепом проти своїх противників“.

На се ми можемо порадити тільки д. Т. Ф. запитати ся у д. проф. Т. Флоринського і той по щирості може сказати, що саме уживає цих аргументів в „культурній“ боротьбі Українців з їх супротивниками“.

Стільки про статтю „Кієвлянина“. Та не обійшло ся добре друкарське чорнило на статі п. Т. Ф., котрою він між ин. хотів вивести в свою публіку, неначе-б то учасники праського з'їзду аж радували ся з несприятливості Українців, коли в львівським чорносотенським органі, в „Галичаніні“, появилася стаття п. Дм. Маркова „Славянський з'їзд“, его історія і успіхи, котрої зміст як найкраще доказує неправду слів „Кієвлянина“ в справі несприятливості Українців у праський з'їзд. Отже чорносотенець проти чорносотення — Марков проти Т. Ф. ! Видовище достойне олімпійських богів.

Наведемо тільки два-три цитати зі статі п. Маркова, щоб показати, як багато залежало аранжерам з'їзду на участі Українців. Читаємо там:

— Валек і а смагні-но праву по портяницях, бо ляміє ся з задю!

Всім їхнєм, бо дійсно після вдару права вже рівно тягнула, і коли коні дійшли до дороги, спалахнув живо, полескав їх ширю по шиях, аж витягали до нього ніздрі та обнюхували дружно лице.

Геет-аа! — кричав співучо Валек, витяг блискучий, мов би срібний плуг, заміс його легко, сіпнув коні ліпами, так що зробили короткий лук, устроив блискуче вістрі в стернах, смігнув батоном, коні сіпнули з місця, аж орники заскреготіли — тай орав далі великий лан землі, що, під простим кутом спадав від дороги с похлипа і тягнув ся гей довга основа згрібних скиб, аж до села, лежачого низько, і мов би вповитого червожовтими та жовтими садами.

Було тихо, тепло й сонно. Сонце, хоч то був уже кінець вересня, пригрівало ще несоріше — висіло в половині дороги між полуднем і заходом над лісами, так що вже корчі і лісничі і ґруші по полях, і навіть ізсохлі тверді скиби, кидали нічну й холодну тінь. Тишина була на полях опустілих і ніжна со-лодкість у повітрі прихмареним сонічною курявою; на високім, голузавім небі лежали сам-тама порозкидвані без ладу величезні білі хмари, мов би снігові насипи, навіяні вихрами та пошматовані.

А під ними, як око засягне, лежали сірі поля, гей величезна миска, з синіми краями лісів, — миска, крізь котру мов срібне прядиво розблисе в сонці, михтіла в закутках ріка з-під вілх і набережних лоз. Росла серед села в величезний подожжаний став і тікала на лівніч перебоєм між горбами; на дні балки, довкола ставу лежало село та михтіло в сонці синіми краями садів — не мов червоно-жовта гусениця звита на сірім листі щавника, від котрої до лісів тягло ся довге, полуптане трохи прядиво загонів, плахти сірих піль, шури меж повних лісничі і терня — де-не-де в тії сріблестій сирині, розливали ся течії золота — липи жовтіли пахучим цвітвом, ть білі-лі зміліли, висохлі русла потоків, або лежали пісковаті сонні дороги і над ними ядні величезних

тополь піднимали ся на горби таї хилили ся на ліси.

Ксьондз одержався з задивлення, бо довгий, жалібний рик почує ся десь недалеко, аж ворони перелякани підняли ся з криком і летіли скося на викорчовані поля — а чорна мяхтача тінь бігла за ними низом по стерних і з'ораних на озимину полях.

Прикрив рукою очі таї дивив ся під сонце — дорогою від лісів ішла якась дівчина і тігла за собою на волов'ї велику, червону корову; йлущи попри ксьондза, віддала честь Богу таї хотіла звернути, аби ксьондза поцілювати в руку, але корова сіпнула її в бік і знов стала ричати.

— На продаж ведеш, га? — Ні... лиш до мельничного бика... а стій же заповітрена... Сказавсь ся, чи що! — кричала задихана, силкуючи ся здержати, але корові потягла, так що обі бігли в-вибрики, аж курява їх укрива хмараю.

А потім телпав ся важко пісковатою дорогою Жид шматер, плав наперед себе тачки, добре накладені, бо раз-у-раз присідав і тяжко дидав.

— Що там чувати, Момшу? — Що чувати?... Кому добре, то й добре чувати... Картефля, фалабі, зардидна, жито сипле ся, капуста буде. Хто має картофлю, то має жито, хто має капусту — тому добре чувати! Поцілював ксьондза в рукав, заклаз на бік пояс від тачок і плав далі, вже легше, бо зачинив ся легкий спад.

А потім ішов серединою дороги, в куряві, бо замітав ногами, сиплий дід, ведений товстим кундлем на посторокуні.

А потім летів від ліса хлопеч із фляшкою, але той, побачивши ксьондза при дорозі, обійшов його з-далеку таї біг на-побереж полями до коршми.

То знов мужак із сусіднього села віз у млині, або Жидівка гнала стадо куплених гусей. І кожний похвалив Бога, перекинувши ся кількома словами, таї ішов собі своєю дорогою, відведений щирим словом і поглядом ксьондза, ко-

Вл. Ст. Реймонт.

Мужики.

Сучасна повість.

Авторизований переклад із польського М. Павлика.

І.

ОСНІ¹⁾.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

І.

**) Короткий огляд аграрних відносин в римській державі і способів, явх ужито при піддержуванню сиредньої земельної посілости, подаю за Момзен.

□ Львівські товариства „Сокіл” і „Зоря” зв’яжітьськими тов. Читальня „Просвіти”, „Зоря” і „Сокіл” урядують сей неділі дня 9. серпня великий народний фестин в лісі на „Гарю” в Жовків. Відізд спеціального поїзду зі Львова точно о годині пів до другої в полудне в головного двірця. Поворот о годині 11. вночі на головний дворець. Білети там і наезд зі вступом на фестин по 1 К 60 с. Продають: „Сокільський Базар”, „Народна Торговля”, „Книгарня тов. ім. Шевченка” і тов. „Сила” через цілий день, — а тов. „Сокіл” і „Зоря” від 6—9 веером. Фестиновцям зі Львова товаришить музика.

Берлін. (Ткб.). Більша часть дзевніків пры-
носіць перадові статі про розбітэ бальона гр.

3 друзари Народово [Малених] Кооператива ч. 9.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Переплату і інерати приймають у Львові: Адміністрація „Діла“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровського, К. Кіньського 2; С. Соколовського, П. Гаврилюка ч. 9; К. Бухарта у Карла Людвига ч. 23. — У ВІДНІ: М. Дукель, I. Wollzeile 9. P. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollzeile 11; Haasensteins & Vogler, Aedon Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 18. У ФРАНКУРТИ і ГАНБУРГІ: M. Haasensteins & Vogler.

Редакція „Діла“ і Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописи звертають ся лише за попереднім застереженням. — Редакція не печатає ніяких віт портів.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“
в Астері: за границю: на цілий рік 32 к. на шість місяців 16 к. на чверть року 8 к. У Львові (без поштової пересилки): на цілий рік 28 к. на шість місяців 14 к. на чверть року 7 к. Поодинокі числа коштують у Львові 10 с., на провінції 12 с.
Оголошення зачитані приймаються за 20 с. за одну стрічку іслерату або за 10 с. за одну стрічку „Місїонарський“ за 60 с. — Подати і кимі прикладі оголошення чекати ся не 20 с. на стрічку.
Перекладач і власник: М. Іслерат у Львові.

Невдачі уродини „аграрної партії“.

Як звісно вже читачам „Діла“, на день 3 с. м. „міжнародний“ комітет равських повітових політиків скликав „аграрне віче“ до Рави руської. На польсько-етимологічних запрошеннях як перша і головна точка порядку денного фігурувала справа основана нової „аграрної партії“, що обіймала би всіх „рілньничих“ послів з Галичини — так соймових як і парламентарних. В статі п. з. „Аграрна партія“ освѣтлили ми достаточний характер і цілі цієї партії, згоджуючи ся вловні з поглядами п. посла Дністрянського в сій квестії, виложеними в його листі до комітету, аранжуючого сей „віче“. Сей „віче“ справді відбув ся і скінчив ся для його аранжерів комплетним фяском — властиво-ж не „скінчив ся“, бо „аграрні“ живля так сильно стерли ся з собою на тім „аграрнім“ вічу, що комісар віче розважав. На основі інформацій, які про сей „віче“ одержуємо, а так само на основі того, що і як пише про него польська преса, можемо нині сконстатувати, що наші і д-ра Дністрянського здогади про цілі і характер „віче-у“ та акції, яка за ним крила ся, вповні оправдали ся.

Перш усього на основі автентичних інформацій мусимо з гори сказати, що п. Онуфрій Солодуха, господар з Вербиці і бувший кандидат нашої партії при соймових виборах, до комітету, скликаючого сей „віче“ цілком не належав. То сконстатував впрочім виразно головний аранжер „віче-у“, д-р Маєвскі, в промові, якою відкривав віче, а сконстатував се як-раз на жадане самого п. Солодухи. Тим самим виявило ся, що комітет, аранжуючий се віче, уживаючи нікчемного підступу і надуваючи імени п. Солодухи, що би на „віче“ заманити руських селян. П. Солодуха о стільки лише був причасним до цілої справи сего „віче-у“, що равський відділ ц. к. галицького товариства господарського, з якого рамени вийшов аранжуючий комітет „віче-у“, звернув ся до п. Солодухи лише з пропозицією взяти участь в дискусії на вічу при чім з певниково п. Солодуху, що віче буде мати наскрізь фаворно-рілньничий характер та що всяка політика з него буде виключена, а натомість ані не згадувано про творення якоїсь нової „аграрної“ партії ані не прошено п. Солодухи до комітету. Виходить з того, що аранжер „віче-у“ прямо обманули п. Солодуху і надули його імени, що на жадане п. Солодухи сам д-р Маєвскі мусів делікатно признати.

Вже се „гокус-покус“ з іменем п. Солодухи вистарчає, аби скарактеризувати тактичні способи та невпевні цілі панів „аграристів“. Ще ліпше виявилось се на вічу.

О годині 2-й сполудня зібрав ся на се віче в пожежній спражницї в Раві руській около 250 людей. На підвищеному усладовили ся всі „риби“, як князь Сапіга, князь Любомірський, посол Стажківський, дідич Крайський, Обертинський, і т. д. „ksiądz poseł Kołpaszkiewicz“ та всіякі інші пани, підпани, польські ксенжа і староруські „атцове“. На сїм була перевага руських селян, а меншість творили ріжні повітові писарчуки, жидки, вшехпольські студенти, ріжні „люфтинспектори“ та инша маломістечкова дрянь, узброєна в дручки. Як описав показало ся, сї „аграрні“ були почесною гвардією, чи радше чорною сотнею, ви-

жидуючою на розкази князя Сапіги. Сї обрїзани і необрїзани „аграрні“ обсадили також галерію.

Наші інтелігенти прибули також — виходячи з добре зрозумілої засади, що повинні бути там, де належить і де лише можна демаскувати підступну роботу наших противників.

Віче відкрив д-р Маєвскі і запропонував на предсїдателя дідича Обертинського, а на його заступника, для задокументування „польсько-русского примиренія“ — „ksiądz poseł“ і „porządnego starostę“, Колпачкевича. „Аграристи“ — се-б-то мїська дрянь — крикнули „właj“, „właj“ і „bravo“, і на тій основі д-р Маєвскі вже проголосив їх „вибраними через аклімацію“, коли нараз більшість, зложена з наших селян і наших інтелігентів, крикнула: „не хочемо! нехай президует о. Гриневецький!“ — Д-р Маєвскі думав однак хитро-мудро перепачкувати польсько-кашпаську президію та опер ся при тім, що „більшість“ є за його кандидатами. Не помагали аргументи ad oculos, що подавляюча більшість є против його пропозиції; д-р Маєвскі думав виграти справу упором і Обертинський „обняв президію“. Та тепер счинив ся крик. Наші селяне, до яких прилучили ся навіть хлопці, привезені на віча панями і кашпаськими „батьошками“, не хотїли ані чути про польсько-кашпаську президію і не дали самозванцю „презесові“ прийти до слова.

Так тривало п'ять чвертей години. Через весь час лише було чути: то „Обертинський“, то „Гриневецький!“ — аж кінчили наша більшість, хопивши о. Гриневецького на руки, зкинула Обертинського з узурпованого місця і президію обняв о. Гриневецький.

Тепер настав спокій і голос дістав перший референт, дідич з Остобужа, п. Висоцький. В його „аграрнім“ рефераті перемішано „горох з капустою“. Було там і о кайніті, і о податку спіритусовім, о слабких фінансах краю і о тім, як держава здрає „край“, говорило ся і про дренованє і про се, як правительство „попирасє міста зі шкодою рілньництва“, а все те підлиге сосом спрепарованим по рецепті: „jednoś interesów wielkich i drobnych polaków“. Слухачі доводили ся з сего реферату, що „великі рілньники“ так само „угнетені і вискувані“, як дрібні хлопці, що „великим рілньникам“ і „малим рілньникам“ треба йти „w zgodzie i miłości“ против „wzróbnego wroga“, що інтереси двора і села є „ідентичні“ і т. д. і т. д. Вкінці поставив п. Висоцький резолюцію, що би всі „аграрні“ посла, соймові і парламентарні, утворили спільний клуб без ріжниць народности і класи.

Тепер, на жадане селян, забрав голос д-р Куницький і в знаменитій промові вичитав лекцію аграрної політики панам „аграристам“. Богато з заміток п. Висоцького признав п. Куницький вірними, але все те вже давно, о много ліпше, сильнійше і ширіше сказано в програмах українських поступових партій та говорило ся і жадало ся на всіх українських, селянських вічах. Резолюції п. Висоцького п. Куницький спротивив ся рішучо, бо з факту, що дідичі банкротують і хочуть ратувати ся при публичній допомозі, що не впливає, аби руський хлоп мав їм помагати в тім рятунку, що й зі своїм кишені! Інтереси хлопів і дідичів є розбіжні і собі протівні та нині є причини занепаду дворів, а инші нужди хлопів. Дідичі банкротують, бо зле господарять, маєтки марнотравають за границею, двори арендують Жидам, ліси ви-продукують — загалом: ведуть нерозумну і злочинну, рабункову господарку. Так само господарять вони в краю, беруть індемнізації, запомоги і все

те гине на марне в чужих кишенях. Натомість хлопська нужда має цілком инші причини: мало-земельність, несправедливі закони, несправедливий розклад тягарів, визиск праці на панських ланах і т. д. Пани і хлопці, се огонь і вода. „Коло“ хоче загнати руських хлопів в спільну „аграрну“ партію в дідичах, аби польські дідичі голосами руських хлопів вигрїбали печену барабоблю з жару. Се найва демогогія — і т. д.

Ось-так говорив п. Куницький — як то каже ся — правду в очі і був-би говорив далше, але ясновельможним князям та панам і підпанкам робило ся від сеї промови за горячо і зразу викрикували на-виривки, а далі зняли справдішній рев. Князь Сапіга дав знак своїм „аграристам“ т. є. мїській драні, уоруженій в палки, і ті кинули ся на наших селян. Але руські хлопці мають твердий кулак; повідбирали розбишаків палки і викинули їх за двері.

Тимчасом викинений гвардії князя Сапіги наспіла поміч з мїських шинків і вдерла ся з дручками до салі. Зачала ся бігати, суйротив чого о. Гриневецький віче розважав, а жандарми розігнали вичевік багнетами.

Характеристично, що комісар дивив ся спокійно близько дві години на авантюри, серед яких могла легко полити ся кров, а віча не думав розвазувати. Інакше то буває на руських вічах, які розвазує ся за звичайні оклики „славно“ чи „ганьба“.

Ось-так скінчили ся уродини „аграрної партії“. Панове „аграристи“ свого однак не думають кидати і задумують скликати новий „віче“, але вже „rofu“, за запрошеннями.

Замітити при тім треба, що на сїм вічу виявила ся як-найякірїйше вся польська нахабність і „культура“. Нахабність в тім, що польські махери конче хотїли накинати зібраним свою президію, а „висша культура“ в тім, що польські „аграристи“, на знак, даний князем і маршалком повіта, не дали докінчити промови Русинови, між тим як Русини вислухали перед тим спокійно промови Поляка-дідича.

Вкінці це одна замітка. Капапи були в тім випадку, так само як при виборах соймових, сконсолдовані з Поляками. „Організатор“ руско-народної партії, о. Осміловський, був членом скликаючого комітету, а о. Колпачкевич, руско-народний депутат на сейм“ враз з дідичем Обертинським мали творити спільну президію. „Клятые“ українці помішали ту іділю. І тепер „Галичанин“, в видуманій редакційно „дописи з Равщини“, старає ся викрутити свою партію з капітального „посрамленія“, представляючи справу так, наче-би о. Осміловський вліз в скомпромітовану спільку без волі партії. Але-ж „господинове!“ Се-ж ваш „організатор“ повіта“, котрий засїдав в комітеті вчєвсім і не годять ся його тепер так відкидати, як з'ужиту рукавичку — тим більше, що в тій же компанії був і ваш „отець-депутат“ і всі ваші маститі матадори. Зрештою, не так давні вибори, коли Поляки вам вибрали посла. Не гарно-ж тепер, коли вашій спільці скрутила ся нога, покидати так соромно своїх спільників і ратувати ся втекою від них. Будьте-ж джентельменами!

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

Місїонарський з'їзд в Київї.

Православний місїонарський з'їзд, про котрого скликанє ми вже писали, веде далше свої наради в Київї. Хід нарад російської „ecclesia militantis“ такий войовничий, що — як доносять петербургські телеграми — вже навіть правительственным кругам, патентованим протекторам православля, починає бути сього за багато і вони доволі недвозначно виявляють свою нехїть до „революційности“ (по-а-беле — реакційної!) розполітикованих і роздратованих православних духовників.

Не будемо переказувати докладний зміст тих безчислених промов, рефератів, завивів, котрим гомонить київський з'їзд. З усього того виберемо тільки звістки, котрі представляють якийсь політичний чи національний інтерес.

Наперед кількі статистичних дат з виголошеного на з'їзді реферату про „пропаганду католицизму“ серед православної людности. Від дня 17. цвітня 1905 р., себто від часу виданя звісного указу толеранційного, перейшло з православля на католицизм: у варшавській губернії 6960 осіб, у волинській губернії 953, у гродненській 5.170, у київській 1.120, у польській 3.000, у моголівській 4.1000, у холмській 120.000.

Як бачимо — числа поважні. А яка причина тих числених виступів з офіційальної російської церкви? Епископ Езельогі, референт тої точки, знає тільки таке сказати: „Головна причина того явища лежить у недостатці єдності в діланю властий світських і духовних...“ Отже — заклад до поліції! На глибше розуміє того явища масового відступництва офіційальна російська церква — навіть під загрозою небезпеки — не може здобути ся.

Як свѣтила російського православля розуміють акцію для оборони православля та як вони собі уявляють ролю „властий світських і духовних“ у тій акції, се показують постанови ухвалені з'їздом на однім з остатніх своїх зборів.

Так постановлено: Скріпити в народї православний і національний дух; просити монарха, щоб супроти толеранційного указу не заохитало ся значнє православної церкви, як пануючої; щоб православні церкви, навіть такі, котрі раніше належали до католиків, не звертали неправоославним; заборонити приїзд заграничних місїонарів до Росії.

Поробити заходи, щоб зберігти російську національну школу в західнім краю; підписити винагороду учителям церковних шкіл, аби осытак притягнути до шкіл ліпші учительські сили; надати церковним школам характер місійний; у школах міністерства просвіти, скріпити характер релігійно-національний.

Старати ся, щоб ліквідовські потреби православних селян у zagrożених провінціях безпечною заспокоїти; з уваги на економічний гнет над православними з боку польських дідичів просити оберпрокуратора синоду, щоб подбав о участь православного духовенства в організаційно-рілньних комісіях; де православне населєне є в меншості, створити спеціальні, чисто-російські рілньні комісії.

До іспитів і конкурсів в академіях духовних припустити всіх, котрі покінчили духовні семінарії; позолити студентам академії мешкати в при-

Вл. Ст. Реймонт.

Мужики.

Сучасна повість.
Авторизований переклад із польського М. Павлика.

Ксьондз ішов чим раз поволїше, часом ставав, аби відіткнути, то знов оглядав ся на свої сиві, то придивляв ся хлопцям, обтовкующим камінем величезну грушу, аж гурмово прибігли до нього й ховаючи руки поза себе, цілювали в рукав одєжі.

Поглядив їх по головах і сказав упоминаючо:

— Лиш не ломїть галузя, бо на-рік грушок не мати метє.

— Ми не кидали на грушки, лише що там є гніздо вороняче — обїзав ся сміливий.

Ксьондз усміхнув ся дєблячо і зараз знов став коло копачів.

— Боже помагай! — відповіли. — Дякувать за слово добре! — відповіли разом, піднімаючи ся тай рушили всі до поцілювання рук добродїя любого.

— Пан Біг дав сего року врожай на картофлю, га? — говорив, витягаючи табакерку для мушун, — брали оными й з пошаною в пушки, не сьміючи при нїм нюхати.

— А вже-ж, картофлі як конячі голови тай богато під корчами.

— Га, то свинї подорожують, бо кождий схоче годувати.

— Уже й так дорогі; на пошесть літї вгнїбли тай до Пруссї купують.

— Правда, правда. А чїю то картофлю копастє?

— А Боринову.

— Господаря не бачу, то й не пізнав-єм.

— Тато поїхали з моїм у лїс.

— А, то ви, Анно? Як же ся маєте? — звернув ся до гарної молодїці в червоній хустї, на голові, котра маючи руки завалїли землею, взяла його руку крізь запаску тай поцілювала.

— Як же ся має той ваш хлопчик, що-м його в живня хрестив?

— Біг заплатє, єтосмоць, дужий, Богу дякувати.

— Біг заплатє, єтосмоць, дужий, Богу дякувати, і трохи порачковує.

— Но, бувайте здорові.

— Ідїть здорові.

І ксьондз подав ся на право, до цвинтаря, котрий лежав по цїм боцї села при дорозї з то-полями.

Довго дивили ся за ним мовчки, на його струнку, трохи скілену стать, аж як перейшов низьку камінну обгороду цвинтаря та йшов поміж могилами до каплиці, що стояла серед пожовклих берез і червоних клєнів, розважали ся їм язички.

— Ліпшого то й на всьому свїтї не найти — почала котрась жінка.

— А вже-ж, отже хотїли його взяти в мїсто... як би батько з вїйтом не їздили просити бїскупя — то бїсьмо його й не мали... Копайте но, люде, копайте, бо до вечера мало далеко а картофлі мало богато — говорила Анна, висипаючи свій кїш на кулу жовтїючу на розкопаній землі, повній сухих гичок із картофлі.

Взяли ся живо за роботу і серед тишини, так що чути було легкий стукіт сап о тверду землю, і часом сухий дєзєнїт залїза о камінь. Колись-неколись хтось випрямив згнїтений і зболїлий хребет, відіткнув глибоко, подивив ся бездумно на сїчогого перед ним, тай знов копав, вибрав із сірої землі жовту картофлю та кидав у кїш наперед себе.

Людий було кільканацятєро, переважно баб і комірників, а за ними білїли двї купї снопів, зложених на-вхрест, під котрими лежали в плахтах діти раз-у-раз поплакуючи.

— А так і стара пішла в сьвіт — почала Ягустинка.

— Хто? — запитала Анна, підводячи ся.

— А стара Агата.

— На жєбри...

— А вже-ж, що на жєбри! Галє! не на со-лодоші, лиш на жєбри. Обробила своякіє, вису-жила ся їм через лїто — тай пустили єї на вїл-ний відїх.

— Верне ся на весні, тай нязносить їм у гор-бочках ба цукру, ба гарбати, ба й гроша дєщо — зараз і будуть любити, скажуть їй спати в лїжку, під перинку, робити не дадуть, аби собі відпочила... А уїйна, а тєта їй кажуть, поки того послїдного грошичка від неї не витягнуть... А з осєни, то вже со-дїя неї мїсця нема в сїнях, ані в хлїбі. Стерво, со-дїя своїякі і заповїтєні — виговорювала Ягустинка і так розсердила ся, що старє її лице по-синїло.

— Бїдному то все, як то кажуть, вітер ув очі — докинув один комірник, старий, нужденний мужик із викривленим писком.

— Копайте но, люде, копайте — підганяла Анна, нерада сїй розмові.

Ягустинка, не можучи довго видержати без говірки, подивила ся на стоячого тай сказала:

— Тоті Пачєстї, то старі хлопці, що аж їм уже прядиво на головує ростє...

— Але, всє кавалєри — сказала друга жінка.

— А стілько дївок старіє ся, або й служби шукаїтє...

— Таке вони мають цілий пів-загін і ще й лєвадку за мїлном.

— А вже-ж, або то їм мати дасть оженити ся... або то їм попустить...

— А хто би корови доїв, хто би обпирав, хто би коло господарства або й коло свиний ходив...

— Обслує матїнка й Ягусю — бо якже? Ягга гєйби яка панї, гєйби й друга дїдичка, лише наряджує ся... та мє ся, та в зеркальцє дивить ся, та кїски заплїгає.

— І дивить ся лиш кого би пустити під пє-рину, котрий дужий! — додала знов з лютим усмїхом Ягустинка.

— Юзєк Бандхїв посилав з горівкою — не хотїла.

— Ігїй... дїдичка поспівїрена.

— А стара лиш у косяцїлї сидїть, із книж-ки моїть ся та на відпустї ходїть!

— Правда, але-ж бо вона й чарівниця; а Ваврїчновим коровам, то хто молоко відобрав, га? А як на Йоханового хлопця, що їй сливки в сєд-ку зривав, якєсь лїхе слово сказала, то йому за-раз такий когутин їзбїв ся і так його покрутило, що Сусє!

— І має-ж тут благословєство Боже бути над народом, коли оттакі в сєлї сидять...

— А давно, як я ще татусєві корови пасла, то, тямлю, таких із села прогоняли — додала знов Ягустинка.

— Тим ся кривда не стане, бо має і хто стє-рїтї!... — і знизуючи голос до шєпоту та див-лячи ся скопа на Анну, що копала на передї першїй з краю рядок, казала Ягустинка су-сїдкам:

— А, бачу, першїй до оборони, то вже-ж чоловік Ганчин... тїкає ся за Ягнюго гєй той пєс...

— Господи Боже... мої коханї... чудєса ро-казуєтє... Галє! то би вже грїх і образа божа бу-ла... — шєптали до себе, копаючи і не піднімаю-чи голов.

— А бо то він один... таке то як за сукою, так парубки за нєю вгїняють,

— Але-ж бо й гарна раз, гарна; випасєна як яловича, лице білє, а очі в неї рїхтик як цвіт лєну... а мїцна, що й не один хлоп і не по-радїть...

— Або то вона що робить, лише жрє, та ви-сипляє ся, тай не має бути гарна...

Мовчали довгєнко, до треба було картофлю висипати на кулу.

А потім уже з-рїдка побалакували то про се то про те, тай замовкли, бо котрась зазарила, що від села, стєрником, біжить Юзєк Боринянка.

І дїсно та надбїгла і вже з-далєка кричала:

— Ганка, а ходїть же до хати, бо корові ста-ло ся щєсє.

— Єзус, Марїя, та котрі ж?...

— Таке перїстїл... а тої же раз... — дїхнути не можє...

— Господи Боже, аж тьохнуло в мїні, гада-ла-м, що моїй... — сказала з чолєкшєю Анна.

— Вітєк що їно! І прїгнав, бо злїсний їй ви-гнав із загав. Корова збїгала ся, бо така товста... і зараз перед оборою впала... і нї пити не пє, нї їсти не їстє, а лиш каєє ся та рїкає так, що Сусє Хрїстє!

— А тата-ж нема?

— Нї нема, тато щє не прїїхали. О Сусє мїй, Сусє, така корова, що нераз і добрі гарнєць мо-лока давала.

Та ходїть же бо швидчє.

— Духом лєчу, на мї-ока.

І дїсно вїїняла дїтину з плахти, надягла на него шапочку з кукасики, обївала плахтою тай пішла живо, та така була затрївожена вїстоку, що навіть не спустила запаски, забула як заора-ла, аж їй ноги заголєні до колїн, білїли по рілї. Юзєк бігла на перед.

А копачі, кождий стилений над своїм рядом, посували ся пєволи, копаючи лїнївїцє, бо нїхто не квапїв є не нагоняв.

Сонцє вже перевалювало на захід і нїби роз-жарєне скажєним бїгом, червонїло ся, мов вели-чєзєне колєсо та зсувало ся за чорні, високі лї-си. Сумєр густїв і повзав уже полями; сунув бо-розьми, затаював ся по ровах, ріс у гущавинїв і розливав ся поволи по землі, пригашував, оповинав і давня краски, так що лише вершки дєрєв, вєжі та дахи косяцїла горїли полумїм. І дєхто вже сход-ив із пїл до дому.

Голоси людські, ржанє, порикуваня, туркоти возів роздавали ся чим раз гострішє в тихім о-меркнєнім повітрї.

Сигнатурка на косяцїлї почала дєзвонїти Пре-чїстї Дїву спївєним щєбєтанєм, а люде ставали

ватних помішканях; православне духовенство за- хідних епархій сполучити в одне братство.

Домогати ся створення з Холм- ської Русі особної і самостій- ної губернії та сполучення її з російськи- ми губерніями, щоб ось-так спинити шкідливий вплив Польків на російську (?) людність; скри- пати в семінарах науку історії, показуючої (!) принципи римсько-католицької в правдивій світлі; де сього буде потреба, створити короткі, тим- часові антикатолицькі курси місії для духов- них та взагалі для діячів проти-католицьких місій.

Позволити на викладане в віль- ській духовній семінарії литов- ської мови, як обов'язкового предмету; поробити заходну у правительстві, щоб православним російським селянам продати з помічю селянського банку майоратські гнізди на холмській Русі тих власників, котрі в тих майоратах не мешкають (отже: експропри- ація Польків не гірша від пруської! — Ред.); просити Синод о як найкоршче створенні посади місіонера для холмської епархії.

Що-до внутрішніх справ західного краю, то з'їзд постановив так:

По змові щоденні богослуження; загальні цер- ковні свята; підготовлені проповідники; я сні і зрозумілі проповіді; святковане церковних торжеств з великою величавістю; ула- джувані паломництва до Почаєва і Києва; святчене пілля; процесії; візантиї парохій; часті позацер- ковні розмови; підготовлені діти до сповіді в церкві і школі; надане наущі релігій місійних признак.

Додати до того ще кілька резолюцій проти соціалізму, атеїзму, лібералізму та люту резолю- цію проти Льва Толстого — і будемо мати все, до чого дійшов великий православний з'їзд для оборони перед католицтвом. Обговорювати всі ті точки ухвалені програми не варт; що важливіше з національно-політичного погляду ми підчеркну- ли. Завернемо тільки увагу на те, що серед тако- го стану справи, як тепер, коли російська офі- ціальна церква хоче боронити Українців і Біло- русів перед католицтвом російською школою, — всі її заходи ніякові. Оборонці православ'я до- думалися досі тільки одного, а саме: що введе- ння науки литовської мови є необхідне. Про необхід- ність української національної школи і украї- нської проповіді православні духовники переко- нають ся мабуть аж геть пізніше, коли далші сотки тисяч української православної людності потонуть у католицтві і польонізації.

Про сей останній, національний момент нам і ходити. Бо про релігійний момент, значить про те, що православне тратьє своїх вірних на ко- ристь католицтва, нам очевидно байдуже. І весь наш інтерес до київського місіонерського з'їзду звязаний з можливістю його національно-політи- чним значенням. Та, як досі справа стоїть, з'їзд по- казує, що ні до боротьби з католицтвом і з по- льонізацією він не доріє. Бо російська школа і російські проповіді так само чужі нашому наро- дови, як школи польські і польські проповіді, котрі виявили таку атракційну силу на наших колишніх уніятів.

Обезпечення приватних урядників

на випадок незділності до праці і старости.

З виданих вже вказівок дотично зголошува- ння приватних урядників на випадок неспосібності до праці і старости виимаємо отсі постанови. До зголошування є обов'язані:

1) всі особи, інституції і підприємства, що виконують чинність обчислену на заробок і зиск в найширшій понятю, як пр.: промислові, торго- вельні і ремісничі підприємства, господарства, то- варства кредитові, заробкові і господарські, вільні заводи, як лікарі, адвокати, нотарі, видавці дзєвників, редактори і т. п.

2) заклади гуманітарні, (шпиталі, братні каси), товариства, каси ошадності, вкінці приватні особи, що zatrudняють прибічних секретарів, до- машніх лікарів, учителів, постійних товаришів.

3) краї, повітові виділи, повітові ради убо- гих, повітові виділи доріг, громади, палати тор- говельні і промислові, біржі, товариства проми- слові, віроісповідні громади і інші публичні кор- і шепіт молитов ішов мов шелест опадаючого ли- стя в сумерки.

Зо співканьом та веселім гоїканьом ізгоняли з пасовиск худобу, що йшла стиснувши ся доро- гами в туманах куряєи, лиш раз-раз висували ся з вей мотугні голови та кручені роги.

Вівші псебуєвали сям-там, то гуси зняли ся з пасовиск і летіли стадами геть затоплені в зо- рях заходу, лише крик діймавий значив їх у по- вітря.

— Але шкода, тоті періста то тільна ко- рова.

— І... не на бідного трафіло.

— А так і телятка жалє, що змарнує ся.

— Господи! Борина не має, то все летить мов кризь сито.

— Або то Ганка не господарня?

— Для себе... як у комірнім у батька си- дять, то вже-ж дивлять ся, аби лиш на свій бік щось урвати, а батькове нехай собака доглядає.

— А Юзко то ще дурне курча, то й що-ж порадишь.

— Гале, або то Борина не міг би грунт від- дати Анткови, га?

— А сам піде до них на ласкавий хліб, га?...

Старі-сте, Вавржко, а дурнісінькі! — почала живо Ягустинка. — Го, го, Борина ще кріпкий, може ожевати ся, а дурний би був, аби дітям за- писував.

— Гале, кріпкий то кріпкий, але вже му зо шісдесят років.

— Не бій се, Вавржко, кожда молодий пі- де за него, аби лиш писує.

— Уже дві жінці похован.

— Най си поховає і третю, Господи Боже му поможи, а най дітям доки живе не дає ні за- гону ні грядки одної, ні стілько, що дерев'яною підшою притопче. — Стере, врихтували би його, як моїме. Дали би йому ласкавий хліб і аж на заробок би ходив, з голоду би здохав, або й на жєбри, за прєшеним ішов. Лише дай, що ма- єш, дітям — то ти віддадуть, риктик ти того ста- не на мотуз, або й на тси намінь до ши!...

— Люде, та вже пора до дому, смеркає ся.

— Пора, пора! совце вже зашло.

Позбірали швидко сапи, кошки, то близ- нюки від обідів і йшли поволи гусаком, межею, побалакуючи десь-щось, а лише стара Ягустинка викинула в одню палку, на власні діти, а потім уже й усіх клала.

А по-ровень із ними, якась дівчина гнала свиню з поросятами таї співала тонким глєдком:

Ай, не ходи коло воза —

Ай, не держи ся оси,

Ай, не дай хлопцю губи,

Ай, хоть та гарно прєси.

— Цілий, дурна, верещить, як би їхто лупив.

(Дальше буде.)

порації що-до всіх функціонарів, обов'язаних до обезпечення.

На обов'язок зголошення не впливають літа, пол, власновільність, висота зарібку і доходу, ані інші обставини хлібодавця. За „правні особи“ (інституції) складають і підписують зголошення їх органи, покликани до заступництва, за малолітніх їх куратори і заступники.

Зголошувати треба всіх функціонарів, що мають урядничий характер і всі особи, що оста- влять в службовім відношеню, і що їх обов'язки по- лягають головню на умові праці, коли а) мають найменше 18 літ, а не перейшли 55 року життя, б) коли їх платня у того самого службодавця ви- носить найменше 600 корон річно; в) коли плат- ня виплачуєть ся місячно або річно.

Річні побори містять в собі не лише платню у властивім слова значіню; до поборів як під- стави обов'язку обезпечення треба вчислити: 1) до- даток на наєм помішкання, додатки актуальні і функційні; 2) побори (in natura) всякого рода.

3) Тантєми та інші побори, зависимі від вислуді інтересів, і ремунерації, треба зачислити до власних поборів за підставу обезпечення, або коли їх мінімальна висота є загварантована; у всіх інших випадках лише тоді, коли після до- свідку виносять бодай одну третю частину постій- них поборів. При обчисленю тантєми і подібних поборів рішає пересічна сума з послідних — п'яток літ, а при коротких службових відношенях в кож- дий випадку з окрема. Всякі інші роди поборів не входять в рахунок. Тому не треба до тих по- борів вчисляти дїєт, дарунків готівкою (гратифіка- цій), дальше винагороду привагідних, грошей на покрите коштів або переміюючих підвишок платні без зміни обсягу діланя функціонаря. Даль- шим вимагнем обезпечення є, аби платня була ви- плачувана звичайно в речєнях не коротших від місяця.

Обов'язкові обезпечення не підлягають:

1) Особи, що побирають ренту незділності або ренту на старість (пенсію, провізію і т. д.), о скілько ті побори досягають в законі усталених найвищих „степенів“ державної ренти незділно- сті і на старість або їх переступають;

2) Особи, заняті постійно поза територією, на котрій обов'язує закон;

3) Функціонарі залізничних підприємств, що служать до загального руху.

Зголошення можна робити лише на приписан- ій з уряду формулярях, котрі можна дістати за дармо в краєвих бюрах загального пенсійного за- ведення і в політичних властях першої інстанції. До зголошення функціонаря мужеського пола тре- ба ужити формуляр 1 м (на білим папері) а функ- ціонаря 1 ж (на синім папері). За кожного функ- ціонаря треба виписати два рівнозначні форму- лярі. Зголошення що-до всіх зайнятих в однім за- веденю функціонарів треба заложити в політичній власті 1. інстанції, в окрузі котрої лежить заве- дєне. Ті зголошення (форм. 1 м і 1 ж) треба по- порядку понумерувати. Кожде число треба умісти- ти на обох примірниках зголошення. (Тим спосо- бом кожний функціонар дістає лише одно число). Зголошення треба втягнути в консигнацію, форму- ляр 2, котра має служити для них за окладку. І консигнацію треба виставити подвійно. Зголо- шєня треба уложити в консигнації в тім порядку, в яким були понумеровані. Коли одного формуля- ра за мало, треба ужити другого формуляра 2, нумеруючи дальше консигновані зголошення.

У власні інтереси службодавців лежить, що- би зажадали від політичних властей від першої ін- станції третього примірника окладки формуляра ч. 2 (консигнації), дальше, щоб виловили його до власного ужитку і як копію у себе задержали.

3 канадійської України.

[Допуск].

В днях від 15—19. липня відбув ся в Канаді перший з'їзд українських переселєнців. Се є пер- ший і найважнійший момент в житю наших пере- селєнців в Канаді. Та передовсім треба сказати, які причини спонукали до уладження віча. Аранже- рі віча головню мали на думці зарадити справі прєсвітій серед народа, бо в Канаді нема жад- ної руської прєсвітій інституції, котра би несла науку серед фермерів та піддержувала би народ- ного духа серед широких мас. Крім того мало ся на увазі також справу економічну і політичну. І мимо всяких перешкод народних зрадників, пер- ший з'їзд випав величаво, хоть, що правда, не так, як можна було сподіват ся. Передовсім ре- дакция капіталістичного „Канадійського фермера“ заняла по просту погане становище, бо не хотіла помішувати жадних дописів в сій справі, так що треба було звертатись аж до американської „Сво- боди“, котра з відходом редактора Д. Ардана стралила вартість і не доходить до нас. Через те всю акцію треба було вести листовою, що спра- вляло великі труднощі. Однак мимо всіх пере- шкід акції прийшло до діла і дня 15. липня по- чали ся наради.

В з'їзді взяло участь 57 делегатів фермерів з цілої західної Канади. Найсильніша була засту- плена провінція Манітоба, бо в її центрі відбував ся з'їзд; але і з Саскчевану і Альберти явили ся делегати. Крім делегатів брали участь в нараді руські учителі і робітники Вінніпегу та ученики руського семінаря учительського. Велика галя на- учного товариства ім. Тараса Шевченка була цілий час нарад повна.

По отворєню з'їзду вибрано односторонню у- чителя руського семінаря тов. Т. Д. Ферле голо- вою, а фермера Дмитра Яремія заступником голо- ви; за секретарів покликано робітника Аполіна- рия Новака та учителя О. Гикавого. На чергу на- рад прийшла справа руського шкільництва.

Перший промовив тов. Н. Бачинський (брат посла до ради державної), прочитав привіт від учеників семінаря та просив, щоб делегати і у- чителі зажадали від міністерства просвіт, щоба учителем в семінарі остав ся на дальше Т. Д. Ферле, котрого уряд хоче усунути з причини підшєвті Польків та ідекого таки з своїх. Сю справу обговорєно широко, почім перейшла дис- кусія на руські підручники шкільні для народних шкіл, дальше на справу руського видання шкіль- них вправ, описів на справу другого руського інспектора шкільного для Манітоби, а вкінці ра- жєно над тм, щоби до руського учительського семінаря прийняли більше учеників.

На другого шкільного інспектора поставив з'їзд одинишні кандидатом учителя Б. Я. Агєнє- ча, хоч він сам не хотів прийняти кандидатури. Є се чоловік молодий, але своєю працею здобув со- бі в цілій Канаді довіру і пошану.

Описів вибрано депутацию до міністерства просвіт, і всна зараз 17. липня переказала мі- нистрови жаданя віча. Міністер одно обіцяв зробити сам, а иньше поперти на раді міні- стрів.

Дня 16. липня постановєно вистати руський переклад законів та вибрано комітет, котрий має виготовити гереклад. Є се справа дуже важна для фермерів, бо не значив англійської мови, не мо- гуть користати з прав, які їм по законам нале- жать ся. Того самого дня ухвалєно також заложити

ти „Канадійську Просвіт“ на вір галицької та вибрано комітет для уложєня статутів. Комітет має також віднести ся до всіх читалєв, щоб присту- пили до „Просвіти“, а перед Різдовм мають зі- брати ся перші загальні збори нової інституції. Раджєно ще і над справами економічними, але не прийшло до жадних ухвал, бо признано загально, що передовсім треба покласти твердий грунт для просвітнього діла.

Дня 17. липня раджєно над заложєнем неза- висимої безпартійної часописи, котра освідомлю- вала би наших людей з канадійського потіткою та подавала би економічні поради і заравом слу- жила би також і нашому учительству. В дискусії нап'ятовано поведєне редактора „Канадійського Фермера“, котрий своїх спосібностей і універзи- тетського образования уживав на школу нашого народа, ідучи під лад капіталістичний ліберальний партії. Справу нової часописи хотів редактор „Фермера“ вєсти ві-на-що, виказуючи, що нам потрібнійший є журнал; але се йому не удало ся. Дня 19. липня зібрав ся комітет, вибраний для видавання нової часописи і постановив до 3—4 мі- сяців приступити до діла. Зголосило ся зарав до комітєту споро акціонерів, що зобов'язали ся в найкоротшій часі зложити разом 1275 доларів на видання. Таким чином можна мати надію, що незабаром будемо мати нову, поступову часо- пись в Канаді.

Дня 18. липня раджєно над справами полі- тичними, але не прийшло до жадної ухвали, бо тепер в Канаді боротьба з о власті дві капіталі- стичні партії, консервативна і ліберальна, а ми своїми робітничими голосами не можемо жадної з них попарити. Відзавали ся голоси, щоби своїх послів ставити. Алеж до сього ми ще не підго- товлені та й відповідні кандидати єще не маємо. Шеж до провінціального союму може би й можна вибрати своїх послів, але до державної ради годі. Длєного порішено лише попарити соціаль- них кандидатів, коли би в яким окрузі котрий ставав.

Дня 19. липня раджєно над справами учите- лів і учительської організації. При тим тверджен- ню гарний розвиток наших шкіл і шкільної ор- ганізації. Ухвалєно взяти ся до заложєня першої руської бурси, де фермерські сини могли би мати дешєве приміщенє та вихованє в ріднім дусі. Перша бурса має постати в Dauphin-і, в осередку наших поселєнців, де є вищий школи.

Може хто замітити, що наше віче не багато уралося за 4 дні. Але-ж треба взяти на увагу, що на таким рідким з'їзді було велике одушевле- нє і кожний хотів висказати свої гадки та плани в справі наших організацій. Тай же одно треба додати: Коли англійські соціаль-демократи посту- пають дуже поволи і обережно, бо бачать тру- дний терен для своїх гадок, то наші хотіли би свої реформи перевести за одну днину і тому на з'їзді часто перебивали, особливо коли що не від- повідало їх програмі.

Вкінці годить ся додати, що перед з'їздом відбували ся по кольоніях віча, навіть в найдаль- ших сторонах Манітоби, і там обговорювано справи краєві і канадійські та вибрано делегатів на з'їзд, наче в Росії послів до першої думи. Народ збирав ся з найдальших сторін на ті віча, не жалуючи часу ні труду. По з'їзді знов збирати ся будуть віча, щоби вислухати справозданє зі з'їзду та набрати охоти до дальшої праці.

Оттак у сім році поступило наперед Кана- дийська Україна. За рік будемо мати „Канадій- ську Просвіт“, бурсу та незалежну часопись. А коли не залишимо дальшого труду і праці, то за 4 роки готові ми мати і своїх послів на місце капіталістичних.

Олєсків, Мавігоба, Канада.

Ярослав Кунинський.

Заграничний огляд.

Отворєне фінляндського союму.

Прєзидія фінляндського союму уконституова- ла ся в той спосіб, що тальманом став молододієн, Свінхувуд, а віцетальманами — соціаль-демократ Сіроль і старофін Лісто.

Святоточе отворєне союму відбуло ся вчєра. По богослужєню в російській катедрі зібрали ся посліи в престольній сали шісарської палати. Генера- л-губернатор, Бекман, в окруженю почтуні і чле- нів сенату відчитав таку престольну промову: „Представники фінляндського народу! Майже сто літ минуло з того часу, як Фінляндія стала части- ною російської держави. Під могутню охороною Росії дійшов той простір до значного матеріаль- ного і духовного розвитку. На наш великий жалє не розвивало ся також рівночасно і почуванє со- лідарности фінляндського населєня з російським народом, почуванє, що оправданє є обов'язки, на- ложєні на той простір російською державою, в якій суєреєним посланою той простір стає. Під- час дискусії в союмі, який отворєно з початком лютого с. р., висловєно кілька разів переконанє, яке вказує на існуванє цілком фальшивої оцінки станєвища Фінляндії супроти звязи з нашою дер- жавою і зобов'язанє, наложєні на основі його відісєнення на фінляндське населєне. Вкінці ухва- лою союму, порішеною вночі 15. марта с. р., ви- дано дуже острый прєсуд про постанови, які ви- дано з найвищою волею. Коли ми сойм розв'яза- ли, то приказали визначєне нових виборів та скла- кали отсей сойм. Прєсуду про божє благосло- вєнство для будучих соймових нарад, надіємо ся твердо, що ви, панове, будєте переняти солідарно- стию інтерєсів Фінляндії з інтерєсами цілої Росії“.

По прочитаню престольної бесіди забрав го- лос прєзидєнт союму (тальман), Свінхувуд, та звер- нув ся до генерал-губернатора з такими словами: „Згідно з основними законами збираєть ся фін- ляндський сойм по нових виборах, щоб спієділти в упорядкованю фінансів, в законодавстві та в ід ієсноє права пєтиції. Сойм має перевєсти бо- гато важних реформ і є готовий посвятити їм тій задачі зі всею роботящостю. Условною всякого поступу видать ся нам бєреженє політичного по- ложєня і законного ладу, під якого покровом фінляндський народ осягнув свій матеріальний і духовний розвиток. Основу ситуації і законного ладу творить передовсім фінляндська адміністрація, самодільна контрола скаровости та бєзпосєреднє здаєнє справи про фінансові справи монархі. Во- лї постанови, що зобочують від того, мусить ся вва- жати неузгаєднованєм прав Фінляндії, а се му- сить вєсти до погусних наслідків. Як-раз тому де- які зараджєня, видані в останнім часі, виклика- ють між населєнем поважний неспуєний. Сойм на- дїєть ся, що згідно з основними законами услови- ми довіря, які єсе мусять заходити між народом і монархом, будуть запевнені та скриплені. Проту у сім монарха і великих князів зложити віропід- даєнчі почуваня союму“.

Після сєго залєвів генерал-губернатор прєд- ложєня, які будуть вєнесені в сойм і трикартним окликом в чєсть царя Миколи закінчив святоточе отворєне союму.

З порівнянє обєх прємов, вголєсєних в сім дні, ванікає аж надто виразно, що російський у- ряд рад би їти дальше в напрямі влучєня Фін-

ляндії вєсклад цілої імперії, та прєдставитєльство Фінляндії рішило ся енергично боронити автоном- ний прав свого краю. Потреба боротьби проти за- них прав своєю свободою буде заравом махів уряду на фінляндськє свободу в один гурт тої спільної кєстиєю, яка лучити-мє в один гурт всіх послів Фінляндії, дарма, що вони розпада- ють ся на дуже ворожі собі групи.

Німєцько-російська дружба. Нїмєцько-російськє розмову, яку „Вігєн Зіг.“ оповіщує недєвну розмову, яку вів цїсар Вільгєльм II. з російським амбєсєдором в Бєрліні, пр. Остен-Сєкєном. Цїсар вказав на по- праву російсько-нїмєцьких звязєн, яка настала по російсько-японській війні. Поправа ся має по російським становищю Нїмєччини, свою причину в лєгальній становищю Нїмєччини, політичє російської прєси. Цїсар зазначує, що політика є несправєдлива та прєсєв амбєсєдо- ра, щоб він — о скільки можна — працюєв над- тим, щоб спинив протї-нїмєцькє агітацію. Амбє- сєдор також з свого боку влєзновує цїсаря про прихильний настрій Росії до Нїмєць та до нї- мєцького цїсаря.

Конституція в Турєччині.

Про останні події в Царгороді, а саме про о- собу султана розходять ся найсєнзациєнійші віст- ки, м. і. те, що на него виконано атєнтат, що мо- лодотурки пруть його до абдикації, що він ла- дить ся до утєчи, до того вже навіть має готовий корабель. Тільки ці всі вістки лишєні фактичних основ та зрєдкують ся на тім хаосі, який запануєв в столиці палишає, а головню на основі того фак- ту, що султан не прийєв святоточним пиром грєць- кого королєвицє, який отєе завитєв до Царго- роду.

Алеж не пора тепєр султанови на пирі! Він числячи ся з поворотом наструю суспільности, з зміцнєнем становища молодотурків, що раз акцен- тує свою прихильність до конституційного ладу та влєзновє, що він бєрегти мє надану конститу- цію. Оттак розмову вів він на днєх з генераль- ним директором „Отоманського Банку“, Францу- зом, Еффєнді. „Petit-Parisien“ подєє змїст тої роз- мови, в якій султан запєвнюєв, що він зі всею лєгальностю будє дбати про те, щоб вєвести в житє конституцію, яка є його ділом. Коли султан „мусїє“ практичєне приміненє конституції „відло- жити“, то тільки через те, що нарієд був несприй- мий, а послї першої палати неспосібні. Султан закін- чив отєо двадцять мінутову розмову тим, що він хоче, аби до нього мали рішучє довіру, що він конституцію збєрєжє.

Задля осягєнєя сєго довіря султан подєєть ся крок за кроком прєд постулатами знаєнимго зорганізованого молодотурєцького комітєту. Коли партія реформ закинула, що постановє останнього „хатї-гюман“ про міністрів маринаркі і війни є неконституційна, то султан прийєв димісії Саїда- паша, який є одієчальний за ту постанову. Разєм з ним пішов старий несимпатичний кабінєт, а у- творєно нового кабінєту поручєно Кіямїєви-паші. Вчєра відічитан в Порті новє „хатї-гюман“, іменуєчє Кіямїєло-пашу великим вєзиром та поруч- чуючє йому, щоб приступив до утворєня нового кабінєту, не вилучуючи вжє тек міністра маринар- ки і війни.

Крім Кіямїє-баші входить в склад нового турєцького правитєльства ще: Гассан-Сємі-паша (судівництво), Тєвтік-паша (справи заграничні), Рєшід-Акїф-паша (справи внутрішні), віцєадмірал Мєхмєд Арїф (портфель маринаркі), Гакї-бєй (прєсвітє), молодотурок Екрєм-бєй міністром „Вакуф“, (т. є. управи духовних маєтків), Вірмєяни Нурод- гонїя (торговля і публичні роботи), Грек Мав- рор-кордато-єффєнді (рільництво і гірництво) та під- сєкрєтар вєзира Тєвтік-паша, що став прєзидєнтом державної ради.

Про склад нового кабінєту треба замітити, що є в нїм також міністри, що належали ї до по- передєного кабінєту, влєдючи на свої становища по демісіонованих двораках, а трєх міністрів є хри- стиянами.

Чи довго будє урядувати новє міністерство, сєго не можна прєдвїдїти. Молодотурки влєзнов- ють, що воно будє перехоєвє та що таких пере- ходових міністерств будє ще чимало, поки старша генєрація не будє усунєна, щоб її місце заняли молодотурки. Тепєр молодотурєцькі реформатори здєбїли тільки й годі те дбать, щоб з давних двораків і слїду не стало, а при тим відобувають у них скариб, загарабні з державних кас, які те- пер пусті. І так сконфіскуєв молодотурєцький комітєт в помішканю увязєного ех-міністра ма- ринаркі Гассан-Рамі-паші 4 мільони франків, які перєнесєно до міністерства поліції. Гроші пере- раховуєв в кімнаті, за стїною якої сидїли увязє- нєні сам Рамі-паша з ех-міністром справ внутріш- них Мємдугом; їм подано за харч тїльки кусєнє хлїба і сира. Sic transit! Ще гірша доля припала Фєгімєви-паші, колишньому шєфови політичної поліції, що прємо бєзсоромно дер усюди гроші; їго вбито на шляху між Бурсою і Єнігєєр. З Царгороду настїла неоповєржєна досі вістка, що перший сєкрєтар султана, Тєхзі-паша, підчас арєш- тованя поповнив самоубийство. Нові арєштованє є на чєрзі...

З останних реформ турєцьких слїд згадати, що зміненє виборчу ординацію на стїльки, що і виборця призначєно на 250 правиборців. Змїна ся настїлила в наслідок прєтєсту молодотурєцького комітєту в Солуні протї того, щоб послів ви- бирали провінцієльні ради.

При кінці замітимо, що обнова конституції в Турєччині не тільки підбєдєворила перських кон- ституціоналістів до витрєваня в боротьбі за кон- ституцію, але також спонукала єгипєтськє партію реформ виступити прєд кєдвом з домаганєм на- даня конституції для Єгипту.

Віддовженє селянської посілости.

Внесєнє посла о. Тита Войнаровського і тов., по- ставлєнє в палаті послів дня 19. чєрвня 1908 р.

(Дальше).

До зруйнованя середньої селянської посілости дєсходить капіталїзм дєсма дорогами: пєссєєно домінієльних земель і лихвоє.

Сєляни прєдбувають крєв і жєртвують житє своє в війнах в тій надї, що на добутих землях сядуть їх діти і в тім слудєствєно ідуть до бою. Наколи земля вжє здобута, капіталїсти впливають і сєредствами матеріальними уміють вє справу так повєсти, що та земля дістаєть сє сєлянам а їм титулом найму. Що бїльшє, дання належних держав за заокупованє землі не платять, і з ча- сом уважєють їх за приватну власність. Війни в римській державі є позвою майжє нормальню, в наслідок чого сєлянськє господарствє через від- зжєрвї цілого сєлянськєго ставу хлїба та, що вєзмієн

до 60. року життя служили при війську і кожне господарство було зобов'язане узувати його й платити жолти, що потягло за собою релятивні величезні кошти. З господарствами капітал стичи-могла середня власність устояти ся в конкуренції і господарити на збут було неможливе. В наслідок того селянство на збут своїх видаків не могло обдужувати ся без вигляду сплати зати-кінчило ся утратою мастку а довжик миг бути вдоволені, наколи уратував собисту свою сво-боду. З визутем селянства з землі падає послідня твердиня вільної праці в борбі з капіталом.

В побліз капіталу над вільною працею здо-цудувала його власна судба. З тою хвилею ка-пітал на власний кошт мусить старати ся о забе-печення свого посідаця і сфери своїх інтересів, отже і границь держави. В війську служать вже не горожани а жовнір наемний, которого судба держави цілком не обходить. Безоглядно посвя-туючи одиниці для загального добра здвинула ся могутність Риму, наколи однак самопожертвове-загалу виходить виключно в користь його визи-скувачів, змінюють ся відносини на відворот. Мо-гутча будова ладу римської держави вже за часів Гракхів стає зарисовувати ся. Отому підперто її філіярами наймиліших військ в період царства, та вона вкінці таки завалила ся, розторшуючи разом капітал з його властителями. Лічав ся ка-пітал з завданям йому ран через цілі середні ві-ки і доперва в другій половині XIX. віку прихо-дить до давньої могутності і власті.

Заким представлю сучасні відносини соціаль-ні, подаю тут короткий огляд про суть гроша взагалі.

Метали в наслідок своїх особливих прикмет, загального їх запотребування, високої і сталої вар-тості їх супроти інших продуктів, принадного вигляду для змисловості людського ока, поділь-ності, малого об'єму, вигідності до переконання, консервації і транспорту, зискали собі не лиш за-галний попит але й домінуюче становище в об-мінних продуктах. Уже в старовинні часи доби-рівану ся сріблом вартість при обміні металом стій-а з часом попит металів стає мірою: ним чин-ником в оцінюванню продуктів.

Добуте металом монополію в обміні продук-тів і означувано їх вартість, причиною ся в ве-ликий мірі до поступу людської культури. Корис-ний в тім напрямі вплив металів збільшив ся ще значно через те, що надало йому форму бити мо-нети і забезпечено ім курс, санкціонований ав-торитетом держави.

Гріш має й свої темні сторони. Услужність свою для врівняння взаїмних відносин в суспіль-ності використовує гріш в той спосіб, що узу-рує собі праця капіталу, т. є. таких дібр, котрі в в сполучі з працею можуть дати новий витвір, даючи ся відділити від них без порушення їхньої суцільності, як пр. сіножать, овочеве дерево — так неначе-б з гроша без заміни його в продуктивне добро, можна було дістати якийсь витвір, який би дав ся від нього відділити. Претенсія гроша, щоб побирати проценти від позачок, є несправедлива тим, що жадає заплати за те, чого він не дає.

Домагає проценти оруджує вже в старин-ності Арістотель, законодавець Мойсея, каноні-чне право церкви, звичаєве первісне право у Римляни, Німеччини Франції.

Гріш, заузурпувавши собі проценти, стає не лиш децидуючим чинником в обміні продуктів, але також розсідає ся найвигідніше і найбезпечніше на землі. Найвигідніше, бо безділю пливуть йому проценти, найбезпечніше, бо без всякого ризику; земля однакова творить продукти і дає усилля екзистенції чоловікові. Гріш для визиска-ня сеї обставини в свою користь, зриває землю, хоть вона сама в собі негодєжна, товаром про-дажним. В своїй нахабистості піднісєть єще ціну землі до висоти, яка не відповідає її ренти, чим наносить самому собі страту, а селянську власність прямо руйнує.

В Європі племена германські і славянські найдовше були захищені від впливу капіталу; од-них скоронили недовстунні ліси а других простори степи. Проте у тих племен земля найдовше задер-жала свою невідчужимість, і первісну ціну власнос-ті родів а в дальшій розвою з призначенням ви-живлення племен. Земля отже мала характер ро-динно національний і для того в обороні кожної пляди землі ставало ціле племя до бою. Як довго власність землі задержала той свій характер, так довго був забезпечений добробут селянства, о скільки не підкопала його захлабність і жадоба панованя над другими в феєдальнім стріє.

Шкідливий вплив капіталу у Герман прояв-ляє ся вже в XI. віці розрухи і насильствами проти віртелів-Жидів. Досліді статистичні з року 1905 виказують обдуження селянського населен-ня в Прусах на 36,000,000 таларів; в Австрії без Дальмації і Передаруяської землі (Vorarlberg) обдуження гіпотетичне цілої власності земельної виносило з кінцем р. 1907. 1,354,000,000 гульденів; в зальбурзькій провінції виносять приватні дов-ги селян в 1774 році 12,300,000 гульденів, помімо всяких поліційних заряджень, заборонюючих об-дуження селян для охорони належних від них престатків.)

До повного розвитку у обох тих племен до-ходить капіталізм доперва в половині XIX. ст, ко-ли то він з нагоди сплати феєдальних прав роз-ширює власть свою і на русицькі землі. Капі-талізм приходять туди селян в постати спасителя, віддаючи їм затрачені права людські. Приймають вправді селяни обов'язок боронити державу і да-вати на її удержане, але за те мають увійти в права своїх бувших панів. Правительство прихо-дить цілком своїм впливом капіталізму в поміч, виділячи з одної сторони, що будова феєдаль-ної несправедливості збудована розпадає ся, як такий і обвалюється, щоб розвалити феєдальнім еще держави не розвалили, а з другої сторони, бо виділяти державні до тієї ступені зросли, що при фе-єдальнім устрою годі їх покрити, тож догіднішє правительству скинути той тягар на цілі маси на-роду через вікове поневолене і темноту подати-війшого, як пани феєдальні. І так капітал здо-волив усіх. Селяни стали вільними горожанами держави, пани дістали гроші, правительства мають забезпечені потреби держави. Однакж капітал ошукав тут селянство немилосердно. Приходить воно в нові відносини несприятелі, темне і який страшний з того наслідок! — Капітал має дати селянству свободу і прав, а дав гіршу неволю селянству за свободу і прав, а дав гіршу неволю селянству, як перед тим. Перед тим знав богаї селянин, хто його губить, а тепер ворог его не досяжний.

1) Ethica 4, 1, 7.
2) Mos. 22, 28.
3) Nonius Marcellus bei Pauly. Real-Encyclop. des klassischen Altertums. — III. 447. Scheul. Institutionen (8) 255.
4) Gustav Schmoller, „Grundriss der allgemeinen Volkswirtschaftslehre“, Leipzig 1904, S. 200.
5) Von 5/6 1654, 7/8 1655, 12/12 1870, 6/8 1678, 29/2 1680, 13/8 1775, „Dahle vide Bericht des Landesassessors des Herzogthum Salzburg (Landshauptmann Chorinsky) betre-ffend die Erlassung eines Agrargesetzes für das Herzogthum Salzburg“, S. 8. 67 ff. im Anhang zur Schrift von L. von Stein: „Baugut u. Stiftenrecht“.

Порукаєсь цукорню п. Василя ВІТІНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє зна-мениті гісточки, чавники, медівники і т. д.

мий. Перед тим мав дати дворові роботу, а те-пер дав капіталізму не лиш роботу, але мусить дбати о реальний дохід, віднести готові гроші на вирівняння своїх зобов'язань так до штаймачу як і до банку. Моральний бич, доскулюючий тяжке бука, глядіти на незаосмотрену родину, потерпати, коли то капітал викине його з бать-ківщини, з рідної хати, з родинної на вулицю. Повише сказане могло би виглядати пересадим, наколиб розлучливого стану селянства не ствер-дили цифри. Щоб не перетяжати розправи надто статистичними даними, наведу лиш наймаркант-ніший.

Цілий катастральний дохід ґрунтовой, обчи-слений правительством (проти того обчислення застерігав ся, о тим буде бесіда пізніше) винос-ить 306,833,882 корон. Від того доходу оплачує-ть різниче населення податок ґрунтовой в висоті 69,651,288 К з додатками 139,302,576 К. Загальне задовжене гіпотетичне земельної посілости в Австрії виносило з кінцем року 1905 суму 7,973,066,409 К.) (Дальше буде).

ТЕЛЕГРАМИ

Дня 7. серпня 1908.

Д-р Векерле в Ішлю.

Ішль. (Ткб.) Президент міністрів Векерле був вчора на півторогодинній відвідині у цисаря, пі-сав чого одержав запрошене на обід. О 5. г. по пол. д-р Векерле від'їхав до Гмунден. Будалешт. (Тел. прив.) У Відні стрінаєть ся д-р Векерле з бар. Еренталем для обговорення справ найближшої делегації. По повероті з Відня остане д-р Векерле через цілий серпень в Буда-пешті, щоб виготовити бюджет на 1909. р. Сего року д-р Векерле до Ішлю вже більше не поїде.

Події в Росії.

Петербург. (Тел. прив.) Рада міністрів — як зачувати — виладила проект реформи для о-дужування справ поліційних. Вони будуть підлягати компетенції судів окружних; слідство будуть ве-сти звичайні слідчі суди, а участь жандармерії має бути доведена до мінімуму.

Варшава. (Ткб.) Перед варшавським воєнним судом відбула ся розправа за улажене конспі-раційний збір, достарчуване оружжя для соці-алістичної партії і приготуване вибухових при-ладів для терористичних вчинків партії. По дво-денних нарадах засудив суд: Мандейла на 15 літ, Л. Півторського, В. Ястшембського, С. Ліп-ку, А. Сенковського на 8 літ, Я. Ведона на 2 ро-ки і 8 місяців важких робіт, прочих обжалованих ув'язнено.

Владивосток. (Т. прив.) В Никольську усур-ийським рядовий усурійського залізнично-державно-го батальона, ранив чотирма стрілами з карабіна команданта роти, коли сей останній виходив з за-ти. Припадковно одержав рану перехожий жо-вір і одна жінка.

Петербург. (Т. прив.) Гурток вільних сту-денток університету прибув в депутації до міні-стра просвіти Шварца з проською о дозволі на докінчене унів. студій. Шварц не прийняв і заявив, що ні одна з вільних студенток на університеті не лишиться ся.

Петербург. (Пет. Ар.) В Астраханський гу-берній засігло бо на холеру 51 осіб, а 24 по-мерло; в Цариціні 96 випадків, 55 смертельних. В Саратовській і ростовській губернії, а також на областях донських козаків трапили ся поодинокі випадки занедужання. Волга аж до Нижнього Но-города і Ростів над Доном, zagrożений холерою. Саратов означено також як zagrożений. В Петер-бурзі трапили ся один випадок занедужання серед підозірливих об'єктів.

Робітничі заворушення у Франції.

Париж. (Ткб.) На підставі розпорядку пре-фектів виключено „Спілку синдикалістів Секванів“ з паризької біржі праці. Сей розпорядок вигдано з причини антипатріотичної і анархістичної про-паганди силки, доведеної тим, що вона переміни-ла ся в правдиву цілю загального „Союзу праці“.

Париж. (Ткб.) „Humanite“ оголошує острю відозву до суспільності, складаної на правитель-ство одвічальності за події в Німеч. Відозва запо-відає, що „Союз праці“ урядить в Парижі і око-лицях до 8. с. м. цілий ряд віч для провіреня правдивого стану річі.

Париж. (Ткб.) Вчора вечером почали за-галний страйк робітників в електрових; через те частина міста була лишена освітлення.

Контрреволюція в Персії.

Льондон. (Ткб.) До тутешних часописів до-носять з Тегерану, що правительство по-робило заходи, аби запобігти зростови чис-ла осіб, що плекають ратунку в ріжних по-сольствах. Часописи довідують ся також, що ре-акціонери напірають на шах, щоб вдержав в силі стан облоги. Англійське посольство запропо-нує збігням, аби вони покинули будинок посоль-ства, бо їм не грозить ніяка небезпека.

Засуд Matin-a.

Абен. (Ткб.) Суд присяжних засудив видав-ця „Matin-a“ за клеветну статтю проти б. міністра Шомієра, на 500 франків гривни і 50,000 франків винагороди Шомієрові. Присуд було оголошений в 200 днівнаків. Автора статі ув'язнено.

Нова відозва молодотурків.

Царгород. (Т. К. Б.) Молодотурецький „Ко-мітет єдності й поступу“ оголошує довге й ха-рактеристичне оповіщення для населення, в котрім сказано, що коли султан заявив ся витрепачи при конституції і коли установлено чесний ка-бінет, — то томоу новому кабінету потрібне й довіре всіх кругів. Комітет домагаєсь народова, щоб прилучив ся до сеї опії, а сам він не має повновластї мішати ся в правительственні справи або в посередництво в іменованні державних функціонарів. Особи непоклякаві, котрі в тім дусі агітують, правительством буде переслідувати. Ко-мітет держить ся в законних рамках та визнає мо-дність, аби перестала переслідувати приклонників давньої правительственої системи.

Терор в Еспанії.

Мадрид. (Т. К. Б.) На міністра внутрішніх справ кинув якийсь усунений урядник велику бри-лу гіпсу, в хвилі коли міністер виходив з дому до міністерства. Міністер одержав рану в ногу. На-пастиника арештовано.

Справа задатків португ. короля.

Лізбона. (Т. К. Б.) В палаті вельможе заявив б. міністер скарбу, республіканин Кунья, що дав королівському домови задаток 120 „контос“, а ко-ролівів Марії Пії 94 контос, признав свою вину і заявив готовість піддати ся наслідкам сего кроку.

1) Ergebnisse der Katastrrevision.
2) Oesterreichische Statistik der k. k. statistischen Zentralkommission über die Veränderungen im Besitz- u. Lastenstande.

Порукаєсь цукорню п. Василя ВІТІНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє зна-мениті гісточки, чавники, медівники і т. д.

НОВИНКИ.

— Ще в справі вижиницької гімназії. У вчо-рашнім числі нашої газети ми вказали на ті зага-дочні містери, що творять ся з вижиницькою гі-мназією, котра замість руською, несподівано має увійти в житє утравквістичною, німечько-руською. Ми замітили також, що сей утравквістичний ха-рактер нового закладу стоїть в простій супереч-ності з приреченнями правительства, переказуван-им укр. послам, що гімназія в Вижицях має бути чисто-руською. Мов на potwierdzenie сказаного на-ми, подає остання „Bukowinaer Post“, орган посла Василя депету, яку а справі заснована вижиниць-кої гімназії наадіслав тому-ж послови міністер скарбу, від которого згоди залежало остаточне рішене. Делепа звучить: „Міністерство скарбу згодило ся на наміренє міністерством просвіти основане державної гімназії з руською ви-кладовою мовою в Вижицях від 1 вересня 1908.“ Отже — мова викладова руська, про утравквізм ні слова. А тимчасом офіційний орган буковин-ських Русинів, „Буковина“, говорить про ви-жиницьку гімназію як про заклад утравкві-стичний, німечько-руський. З уваги на ті суперечности справа вимагає таки доконче публічного розясненя та енергічних кроків для о-борони добре набутих наших національних прав до середньої руської школи на чисто-руській те-риторії.

— „Nowe gwały Rusinów“ або правда польських часописів. „Wiek Nowy“ подає неда-вно вістку (котру повторили інші польські часо-писи) про хлопський „розрух“ в Кривіцях терно-пільського повіта і своїм звичаєм від початку до кінця збрехав. „Розрух“ ті мали піти через 100 корон, даровани на польську каплицю „власни-лем дібр“ Вол. Александровичем, а котрі то гро-ші хотіли руські хлопці взяти на церков. Отже по-перше п. Александрович не є ніяким власнителем дібр, бо добра є власністю гр. Францішкі О-стровської, а посесором є брати Роман і Стефан Годлевські (що правда, люди дуже чесні і тому селянством шановані і люблені), а п. Александрович, бувши токовий писар, є тільки представ-ителем двірського обшару для Бірок великих, Хо-длачкова, Дичкова і Кривіцях. По друге, п. Алек-сандрович роздаровував не свої гроші, але ко-лишній власитель тих сіл гр. Водзіцький полишив фондацию на допомогу для підупавших селян і так ті гроші повинні були розділюватись. Але і п. Александрович не привик зі своїм кишєй да-вати, а хіба брати, (на що можна би в Бірках знайти доволі доказів). І сего року пішла біднота з тих чотирох сіл по запомогу, але щось, біль-шість мусіла з плачем і з порожніми руками вер-тати, хоч невіржжя і гряд вже третій рік дав ся всім в знаки, а найгірше Кривіцчанам, бо п. Алек-сандрович місто запомоги для бідних дав дарунок на каплицю, а тільки оден Сфора (дописувате-ль „Wiek-u Nowo-го“ умістив його між бутівниками) дістав значнішу суму. Сей то Сфора пішов від-разу не до дому але до коршми і звідси пішло до сварки в коршмі та до стрілу, якого набрав ся Юл. Березовський, старший брат від латин-ської каплиці. Але, від чого польські добрехачі. Наші соймові послы, а особливо посол Дуика по-винні вглянути в ту справу, бож се діялось в при-сутності члена повітової ради Цебровського і у-рядника той-ж ради, Зажицького — вони-ж самі усміхали ся, як Александрович сипав жменю мі-даків між бідноту, щоби вона місто запомоги ма-ла бодай забаву, сварку і бірку. Адже се гроші публичні під опікою краєвого виділу. — Поін-формований.

— Катастрофа з бальоном гр. Цепеліна, про-яку ми подали вчора докладні вісті, викликала в цілій Німеччині загальне пригноблене. Рівночасно виринув поклик, прийнятий цілою суспільністю, збирати складики на будову нового бальона Цеп-еліна ч. 5. Посипали ся жертви зі всіх боків, го-ловнож від німечьких фінансових інституцій і до-двох днів у бюрі гр. Цепеліна у Фріхсгафені на-збиралося 1,300,000 марок. До того треба додати 500,000 марок, жертвуваних державним скарбом, так що гр. Цепелін розпоряджає в сій хвилі майже двома міліонами на будову нового бальо-на. Отже справа німечького бальона до кермова-ня через ондичну катастрофу не потерпіла май-же нічого, бо до кількох місців гр. Цепелін мо-же пустити ся в нову воздушну полторж понад 2,150,000 марок на власність держави. Тимчасом підчас гэдї гр. Цепелін змирював, що нимо до-статку крутої дороги верне до дому вчасніше. Для проволочки бальон піднімав ся від часу до часу вище, як 200—300 метрів, якої то висоти держав-ся цілу дорогу. Хвилями бальон досігав висоти 1,800 метрів, а наслідком того був такий, що ви-черпав ся зачасу засіб газу. Коли летів назав по-над Вірттембергю, в околиці Штутгарту гр. Цеп-елін спустив ся над велике ласовиско коло Ех-тердінгена, щоб заосмотрити ся в газ. В тій хви-лі зажадав з Фрідріхсгафена 500 ладунків газу, а сам видавши відповідні зарядження, удав ся до господи. Бальон прикріплено численням шнуром а також якорем, так що гондоль уносили ся 3 метри понад землею. При огляданню машинерії показали ся деякі іспустя в моторах, і для їх на-правки спроваджено з сусідньої фабрики кількох монтерів. Крім того зі Штутгарту прислано дві компанії піхоти для береження порядку, гр. Цеп-елін сказав до своїх товаришів, що по кількох го-динах виберуть ся в дальшу воздушну подорож. Зібрані тисячі народа попали в одушевлене і ста-ли співати „Deutschland, Deutschland über alles“, та „Die Wacht am Rhein“, зогр'м не причуваючи наближаючої ся катастрофи. Бо ось нечаяно над-тягнула з заходу буря. Вихор співав бальоном на всі сторони, але бальон був так привязаний, що міг обертати ся за кожним подувом і тому ніхто не побоював ся якоїсь небезпеки. Монтери та ін-жиніри робили дальше коло напруги. Але буря кріпшала з кождою хвилею, так що достаточ-но приказано всім, що лише могли, держати за лин-ви. Нарав бальоном кинуло сильно в бік і якор виврав ся. Вихор поїс в одній секундї бальон в гору, так що машиністи, ратууючись, зосити знач-ної висоти, повискакували з гондоль на землю і тяжко потовкли ся. Богато воєків, що держали за линви, також піднісло в гору. Рівночасно відпо-рваний якор спрчинив експлозюю одного з пер-еліних бальончиків, уміщених під тканиною і в одній хвилі цілий бальон станув в огні. Горючу масу гнав вітер ще з який кілометр, а вкінці кинув на дерева в одну кітліну. Тут бальон зго-рів до решти, так що лишило ся з него лише зе-ліні штаби. Все те стало ся в часі одної миноти. Сей істак стерегло військє ще до другого дня, а вчора забрано його на залізницю і відвезено до Фрідріхсгафена. На першу вість про катастрофу, гр. Цепелін розплакав ся. Вернувши до Фрідріхс-гафена був предметом сердечної овації з боку населеня сего міста. Як доносять вишні дзени-ки, невтомний старець взяв ся вже до будови о-вого бальона. Публична опія, висказуючи йому

спочуване, признає його подорож, мимо такого трагічного кінця, успішною і бальон було би за-купило правительство. Вкінці треба зазначити, що дорога, яку бальон гр. Цепеліна перебув з Фрі-дріхсгафена до Опенгайму під Майнцом, виносить поверх 500 кілометрів. Сю дорогу перелетів ба-льон в 10 годинах і 45 минутх з пересічною швидкістю 46 кілометрів на годину.

— Праціальний вечір. В четвер, дня 30 липня попрашала читальня „Просвіти“ в Мостисках свого члена п. Остапа Навроцького, канд. адво-катури, котрий переніс ся до канцелярії п. ра-ізд. Голубовича, адвоката в Тернополі. Д. На-вроцький в часі короткого свого побуту в Мостис-ках (від жовтня 1907 доси) з'єднав собі щирі прихильність і любов усіх мостиських Русинів, так інтелігенції як і селян. Був головою мостиської філії „Просвіти“, членом дирекції „Народного Дому“ в Мостисках і заступником організатора а по виборі п. Сварка на посла фактичним органі-затором Мостисщини. Для звеличання хвилі праща-ня і пам'яті для п. Навроцького зложили його прихильники суму 101 кор. 50 сот. на „фонд шкіл ім. Олени Счинської“ і будову приватної жен-ської семінарії учительської. — Очевидець.

— Електричний трамвай у Львові. В жовтні с. р. буде викінчена будова цілої сіти електрич-ного трамваю. Всі лінії будуть віддані в тім часі до публічного ужитку а кінний трамвай щезне з львівських вулиць. Електрична централь на Пер-зенківці буде в тім часі готова і хто схоче, буде міг користати з електричного освітлення по ціні нафти, як свого часу ввелиювали магістратські о-голошення. Електричний трамвай на Високий замок буде збудований аж на другий рік. Причинити ся се до оживлення тої ділячки та улукшення кому-нікації з Високим замком, котрий міська рада за-думує з'європеїзувати. Мають там завести елек-тричне освітлене а на місці дотеперішньої рудери побудувати величаву реставрацію з видом на мі-сто, щось подібного як на Каленберзі під Віднем. Електричний трамвай буде доїжджати під саму рес-таврацію, а чинш, оплачуваний реставратором, з'амортизує капітал, виданий на ту будову. Рівно-часно громада приступить до уцільовування мі-ського городу, з которого дотеперішня реставра-ція буде усунена а поставити ся новий будинок на взорєх каварні в міській парку віденським (Stadtpark).

— Сільська драма. В лісній гушавині коло Дорни-Ватри побережник Іван Курдо знайшов-тіло мушини, порізане на кілька кусників, з ко-трих пізнано селянина Миколу Сфіку. Жандар-мерія переслалах передовсім жінку вбитого і підозрюванюї о співучасті в злочині, арешту-вала її. Тоді налікана жінка признала ся, що чо-ловіка убив її любаєс Нестор Дорофтей, парібок із сусіднього села Фундул-Молдави. Жандарми у-дали ся на румунську границю і тут віднайшли Дорофтея та спровадили його до Дорни. До-рофтей виправ ся спершу закинутого йому зло-чину і аж коли люба сказала йому до очей, що він убив її чоловіка, признав ся до вини. Любов-на драма представляєть ся ось-як: Анна Сфіко-ва, молода ще жінчина і Нестор Дорофтей удер-жували вже від року любовні зносини, але на завазі стояв їм чоловік Анни, Микола. Отже по-становили Миколу згладити. Вночі Дорофтей з'явив ся в Дорні і заступав до вікна Сфіків. Микола вишов на двір, а Дорофтей сказав йому, що надасть ся змаменити нагода вкрасти ба-рана в одного свояка Дорофтея. Сфіка згодив ся і оба виграли ся на виправу, що і повелась ша-сливо. Коли оба з украденим бараном вертали крізь ліс до Дорни, Дорофтей приставу і видо-бувши з дула дерева приладжену заздалегідь і на-биту рушницю, дав два вистріли до ідучого поперед Сфіку. Той без зойку повалив ся на землю а тоді Дорофтей заволів його тіло в гу-щавину і порубав його на кусники. Потім обив ся з крові в потоці і спокійно вернув ся до до-му. Жандармерія відставила обоїх арештованих до слідчої в'язниці. На Дорофтея паде крім того підозрінє, що належав до шайки, котра убила коршмаря в Гур-Негрі та ограбила його.

— Найбільша на світі родина. На однім пе-редмісті Сідні (Австралія) живе 72 літній госпа-дар Тома Кормер, що може похвалити ся най-численнішою на світі родиною. Є він від 48 літ жонатий, четвертий раз оженив ся тому 10 літ. З чотирох його подруж походить 38 дітей, між ними 29 дівчат а 9 хлопців. Сини живуть всі, пе-реважно поженені, з донькою остало ся при житю 21 і також майже всі замужні, так що нині Кор-мер має 30 дітей. Послідня дитина вродила ся тому два роки. Ціла ся родина живе коло Сідні і числить разом 312 осіб. Означеного дня що року в'їзять ся члени найбільшої родини на світі разом, аби полагодили деякі сильні справи. Можна собі уявити, якої треба салі, щоби ціла родина в ній змістила ся.

— Турецькі титули. В донесеннях про події в Туреччині повторяють ся часто слова, не все зро-зумілі для читачів, тому подаємо значіння найбіль-ше уживаних турецьких виразів. — „Бей“ або „бег“, титул, даваний в Туреччині вищим осо-бам у військовій і морській службі та визначній-шим чужинцям, відповідає нашому „пан“. — „Ефенді“, титул даваний вищим урядникам, ду-ховним і світським, з виїмком двірських і вій-ськових; пр. гакім ефенді, перший придворний лікар султана; рейс ефенді, міністер заграничних справ і т. д. — „Селамік“ називаєть ся торж-ественна церемонія в'їзду султана до мечету в п'ятницю. — „Паша“ високий турецький досто-йник. Се слово походить з перської мови: па — підстава і шах — король, що разом означає під-ставу королівської власті. Колись був се титул загальний, відтак став ся спеціально військовим, але згодом почали надавати його знов цивільним достойникам. — „Каймакан“ з арабського, зна-чить шеф турецької адміністрації і відповідає більше-менше нашому старості. — „Валі“, титул турецького генерал-губернатора, що управляє про-вінцією, т. зв. вїлетом. Іменує їх султан а обсяг їх власті дуже широкій. — „Вїлет“, назва ад-міністраційних округів, на котрі Фуад-паша по-ділив в 1864. р отоманську державу. На чолі в-їлетів стоять генерал-губернатори з назвою „ва-лі“. — „Шейх“ або „шейх“, з арабського, зна-чить старець, найстарший, зверник, також го-ловний проповідник в мечеті аботакж голова релігійного союзу, що користуєть ся майже божою пошаною. — „Шейх-уль-іслам“, так зоветь ся в Туреччині голова духовних магометан. Називають його також „великим муфтієм“, а іменує його султан. Власть його велика; в деяких випадках він має право навіть дєтронізувати султана. — „Улема“, з арабського, значить тільки що всеві-дучий. Ту назву носять в Туреччині всі духовні, почавши від „шейх-уль-іслама“. Улеми, особливо з Царгорода і Мекки, мають великий вплив на султана. — „Редіфама“ називають ся в турецькій армії воєки резерви, в противенстві до армії чин-ної, званої „нізам“.

Оповідки:

Календар. Завтра, в суботу: Ермолян, Параск. (лат. Кіриак). Позавтра, в неділю: Пантал. (лат. Ромул).

В КАВАРНИ
РЕСТАВРАЦІЇ „Народної Гостинниці“
р-г. ул. Костюшка
й Гукстускої
(станція електрич-
ного трамваю)

чинником відносин соціальних є та обставина, що в староримській державі капіталізм супроти праці виступав в асоціації, а рільник так тоді як і тепер супроти так могутнього протиника стає одинцем. В рільницькій урядів ся капітал днес о много поступовийше тай кориснійше ніж тоді. За часів римських закуповував капітал землю і вів на ній господарку невеличким, тож мусів його жити і одягати, стеречи ся не лише, щоб він не утік з неволі, але що важнійше, щоб капітал зостав в безпастанній обаві, щоб ті тисячі невеличків не повстали проти своїх гнобителів, або не злучились з безпастанно нападаючими в римську державу ордами інноплеменців. Адміністрація в рільництві не може бути сконцентрована, але мусить бути розкинена на цілий обшарі, тож капітал затримав промисл в своїх руках в давних формах, а в рільництві урядив ся вигіднійше і кориснійше. В старій добі капітал, вложений в землю, давав 6 процент, днес капітал не є властелем землі, а на її гіпотетич має переважно 4 проц., здавало би ся отже, що о 2 проц. має тепер менші доходи ніж тоді. Однак так воно не є. Тоді капітал ведучи господарку у власній зарпіді, поза 6 проц. не міг мати більше ніжкого доходу. Днес, нормуючи до вільно ціни продуктів рільничих, приносять собі в двоє більше доходу. Тоді визнавався фізичну працю, днес крім фізичної праці, вкладає всю свою інтелекцію, щоб гараж, капіталом на неї наложити, на час посягати. За позірну свободу, яку дав працюючим, казав собі добре заплатити; навіть людські почування мусять бути окуплені. Селянство завішене у воздуху, лунить з землею, на котрій працює лише віками зроджене привязане до тої ниви, на котрій працювали його родичі, діда, прапіді; віраєть ся та послідня звязь, то буде знаком, що відносини суспільні перейшли в критичну стадію.

(Пальше буде.)

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 8. серпня 1908.

Поліція здоровля.

Відень. (Ткб.). „Wiener Ztg.“ оповіщує міністерське розпоряджене в справі утворення наукових курсів для виображення органів полці здо ровельної й засобів живности та в справі провірювання фахових спосібностей записаними органами, яких установлюють автономні тіла для виконування поліції здоровля і засобів живности.

Події в Росії.

Москва. (Тел. прив.). На основі засуду київського воєнного суду засуджено на смерть трьох анархістів-комуністів; в Саратові засуджено на смерть дві особи, в Харкові дві.

Калуга. (Тел. прив.). Відкрито тут тайну друкарню, де друкували ся газети кажуського соціал-демократичного комітету. Арештовано 3 складачів.

Петербург. (Тел. прив.). Крушеван одержав 10.000 руб. субвенції на видаване „Друга“. Гельсінгфорс. (Т. прив.) Порішено 108 голосами проти 80 радити над відповіддю на престольну промову на засіданні при замкненні дврах. Соціалісти покинули салю засідань.

Петербург. (Т. прив.) „Голос Батума“ за видруковане листу Толстого засуджено на 300 руб. кари.

Петербург. (Т. прив.) Міністер просвіти Шварц надав кураторам наукових округів право учеників, що здають іспит, увільняти від іспиту з одної з нових мов.

Конституція в Туреччині.

Царгород. (Ткб.). В телеграфований вчере лгій міністр пропонує Цю-лашу, який був міністром скарбу вже в попереднім кабінеті.

Царгород. (Ткб.). Вчешній селямків відбув ся при незвичайнім здвигі народу, який витав султана оавіною. По селямків прийняв султан дипломатичне тіло, якому відчитав заяву, де запевнено словом пануючого, що конституція буде збережена. Іменем дипломатичного тіла відповів його хвильний „дсен“, італійський амбасдор, складаючи султанові бажання та запевнюючи про радість, яку викликало в Європі надане конституції в Туреччині. Вишній вигляд міста супокійний; ситуація поправила ся.

Царгород. (Ткб.). Великий везир розіслав відляготим властям обіжників, в якім подає їм до відомо своє іменоване та що нові конституційні гарантії а також скликане парламенту є найліпшим доказом, що султан бажав собі добра своїх підданців. При кінці звивав обіжників до береження конституції.

Царгород. (Ткб.). Турецькі часописи доносять, що шерифа Муте в Когане віддано під суд за те, що не оголосив конституції. Валів в Фіверум, Геджі, Требзонді, Бейруті і Боланік поусувано зі становищ.

Македонські реформи.

Петербург. (Тел. прив.). Міністерство внутрішніх справ переслало всім заграничним посольствам Росії проект реформ в Македонії, який прийняв був лондонський кабінет. Рівночасно міністерство заявляє, що сей проект подає лише відомі а наколи би зарядженя султана не мали успіху, тоді російське правительство зверне увагу інших держав на konieczність розпочати інтензивну спільну акцію реформи.

Смерть Руднія.

Рим. (Ткб.). Помер марграф Рудні. Про його смерть повідомлено безпородочно короля і президента міністрів. Сьогодні буде відчитаний претест мент. Рудні просив, щоб не складали цвітів і щоб похорони були тихі. Похорони відбудуть ся в неділю або в понеділок.

Револуційні відгомони.

Лісабона. (Ткб.). Воєнний суд засудив на 3 роки в'язниці в твердів і дальші 3 роки депортації п'ятьох селян, що були замішані в революційний рух в січні с. р.; двох увільнено.

Катстрофа.

Термі. (Ткб.). Вчешером навістила місто, околицю і інші місцевості сильна туча градова. В Термі завалило ся кілька домів, причім погібла дитина. В Зеноне зійшов з шин товаровий поїзд.

Від Адміністрації.

Просимо наших П. Т. передплатників о відновлене передплати на місяць серпень, бо в як також о вирівнане залеглостий, бо в противнім случаю будемо приневолені здержати дальшу висилку „Діла“.

— Сьвяте письмо для Русинів в Канаді. Лондонське біблійне товариство видало перед двома роками для Русинів переселенців в Канаді український переклад Євангелія св. Маттея вклучі з англійським текстом. Бачивши, як наші переселенці радо читають се видане, рішили біблійне товариство видати українсько-англійський переклад Нового Завіту і Псалмів. Се видане друкуєть ся під доглядом проф. д-ра Пулюя в Празі.

— Історія угорської Руси. Як доносить угварська „Наука“, д-р Антін Годинка, професор будапештського університету і звійний історик, працює над історією Угорської Руси. Буде се будь-що-будь інтересний твір, бо угорська Русь ще не має доси своєї історії.

— З вертограда о. Хомишина дістаємо знов до помічених такі замітки: „Случайно попало мені в руки — пише нам оден інформатор з Поділля — 25-е число „Основи“, органу, що піднімаючи ся під наше сторонництво, рівночасно підкопує нашу народну організацію, напастує наші партійні органи, наших діячів і т. д., а захиляючи народови (під покришкою релігійності) особи і інституції з національно-політичного огляду дуже несповної марки. В тім числі сел євуської газети якийсь „правдомовний“ дописуватель просте „неправдомовність“ звісток про міськи копичинецьку, поданих свого часу в „Ділі“. Редакція „Діла“ полишаю відповідь на се, дялячого виступає вона проти діяльності еп. Хомишина, від себ додам лише, що влучну відповідь дала вона вже в артикулі під заголовком „Чого ми завидуємо Полякам“. Натомість дам поясненя що-до самих фактів, порушених в сій дописі, а покаже ся, де є правдомовність: Дійсно д-р Лука Сафіян розіслав обіжники про бандері, зазначуючи політичний характер призу о. Хомишина. О. Силцо Вигнаський з Кутця знав про той обіжник і знали про него всі інтересовані, бо нікому не є тайною, що місїяна діяльність еп. Хомишина і його місїонарськ обертаєть ся в колісцях лише коло побороування всякого народного руху і з діяльністю апостольською має тільки спільного, що мали зібрані в Празі славянофіли з славянською взаємністю. Хто чув лише одну проповідь о. Хомишина, не назве їх інакше як вігатиційними, до того дуже безтактними промовами. Наміром нашої організації було як-раз через торжественний привіт упослабити еп. Хомишина менше воєничю до місцеві політичні організації і тому заряджено повитане його бандерію і т. д. При тім треба зазначити, що провідники організації мусили ужити всего впливу, аби спонукати населену до участі в бандері і повитану. Зрештою сам о. парох Шанковський сам ствердив, чи то йому легко пішло. Бандерію проводив д-р Лука Сафіян і п. Микола Бабин („проводити копичинецькі“, що так колють в очі „Основи“) і д-р Лука Сафіян на границі повіту витав владку. — Рівнож і в Копичинцях „проводити копичинецькі“ судні і урядники, загалом інтелігенти - Русини були присутні при повитану владки. Неправдою є, мовби перед церквою була сокільська муштра. Се прямо вимудка, аби якось оправдати напасті о. Хомишина на „Соколі“. В Копичинцях і околиці носять всі парубки і молодші господарі вишивані сорочки і сї вишивки так не сподобали ся владці. А сей кінцевий зворот о вишиваних сорочках був майже дословно такий: „Вже такого одного з вишиваних сорочок Пан Біг тяжко покарав, бо тепер лежить в шпиталі а свої сї письма каже палити“. Всі знали, до кого відносять ся сї рівно жорстокі та нехристиянські як і неінтелігентні слова, і всі були обурені, знаючи, з якою любовю, виrozumіlostію і пошаною відносять ся польські владки до польських письменників (хочби згадати лише недавній публічний відіт біскупа Бандурского про поета Вислянського, в якім сей польський ієрарх мало не апотеозував сего вільнодумного і антиклерикального польського поета). Не подобалося також „Основи“ що проводить копичинецькі не чулували по руках еп. Хомишина, але минає ся він з правдою, коли каже, що „сідоглаві Поляки“ то робили. Ані п. Гікель, начежний сулу, ані навіть молоденський судія Місевич так не понижали рук, бо вже час, аби той рабський звичай цілования рук у нас устав. В культурних краях нема його. Натомість правда, що владка не говорив з „проводитими“, тільки з „вокомодами“ і т. п. Владачі навіть часу забракло відітати руські інституції, хоч мав час робити візити всім польським панкам і підпанкам. Дописуватель „Основи“ навіть не старає ся заперечити се, що еп. Хомишин говорив в кружках свьєдчеників підчас місії в Копичинцях, де він прямо хрестоносний похід голосив против всему, що народило, що свьєдомі, що лише не покорає ся його ультра-клерикальним замірам. Під стяг еп. Хомишина на разі загнули ся оо. Бахталовський, Соневицький — но, і о. Йосиф Вигнаський з Кутця, котрий хоч виділовий філії „Просьвіти“, а рад-бі закладати читальні парохіальні, та на разі не має де. Що-до іронії дописувателя „Основи“, що „проводити копичинецькі“ явили ся у о. Шанковського „до миски“, то переловсім зауважимо, що явили ся вони в домі о. Шанковського на спеціальне і дуже настійливе запрошене о. господаря і то явилось при тій „місці“ трех свьєтських Русинів: д-р Сафіян, посол Кивелюк і судія Яскуляк. Іх трех лише підтримувало прийматі тінь позору, що тут приймає ся руського епископа, бо при „місці“ розмовляв по руськи, між тим, як при тій „місці“ сам еп. Хомишин з своїми сусідами, кс. Лібрєвський і панком Смалєвським, цвеньках по польськи та вдав ся з ними в зневажливу бесіду про Франка. Коли ж одному з тих трех Русинів було за багато тої нечуваної наруги, підітвін голосний протест. Вкінці замітимо, що ніхто не брав за эле еп. Хомишинови відвідін в костелі, тільки понижуючу проповідь в костелі і відвідини у Лібрєвського. Зі „слова“ сел проповіді дописуватель „Основи“ не годен урвати ані листка. — Нерадікал.

— До чого доходить польський шовінізм? В Бережанах мав відбутися дня 2. серпня с. р. концерт на дохід місцевої селянської бурси. Загалом побороувано ся, що на сей концерт зїде ся численно наша провінційна публіка, та що сала „Наді“ її не помістити, тому устроюючий комітет був приневолений звернутись в останній хвилі до виділу польського „Сокола“ з запитаннем, чи би не міг найняти на згаданий концерт своєї салі. Господар „Сокола“, п. Чеховіч, уповажений до того регуляційно, пристав на сю пропозицію і сейчас зроблено з ним умову. Яке ж здивування мусіло викликати, коли по ульви чотирох годин зголошуєть п. Чеховіч до комітету та відкинує своє слово, заявляючи, що рішучу відповідь буде мій дати аж на другий день, бо він ділав перше без порозуміння з презесом (що після регуляцій не є потрібне), а п. презес не хоче дозволити на найнятиє салі на український концерт. З огляду на таке культурне поведєне панів виділових „Сокол-а“ комітет сейчас зїрвав з ними всякі дальші переговори та концерт відбув ся в салі „Наді“. Годить ся подати до ві-

дома, що презесом „Сокол-а“ є п. Гжегорчик, 6. директор береж. гімназії, а тепер управитель приватної жіночої учительської семінарії. Люде, яких національний шовінізм доводить прямо до ідіотизму, мають у нас плекати характер та виховувати молоді душі. Бережанська громада нехай витягне конвенції з поведєна того пана. — О.

— Куди йде руський гірші. Пишуть нам: В селі Мізуні старім, долиньського повіта, є парохом „атец“ Дорожинський. Від часу до часу брав він участь в життю політичній і, нема що казати, „твердо“ стояв за справою... польською, особливо при соймових виборах. Понад се не був би „атец“ Д. для нас інтересним, як би не то, що він хоче лишити по собі пам'ять „заслуженого“ чоловіка для громади і русько-польської справи. Дорожинський задумав помалювати церкву в Мізуні (розуміє ся коштом селян). Кількох його прихвостів згодилось на се і припоручили „атиц“ вишукати і згодити артиста-малюва. Громадяни (з вимком кількох) не мішали до сел справи, але думали, що а. Д. удасть ся до якогось Русина, або до „Товариства для розвою руської штуки“. На дво а. Д. поїхав до свого „пріжудіа“, ксьондза Заремби в Долині, повітового маршала та звійного русиниоїда і оба порадившись віддали вималюванне церкви... Поляком Кручківському, котрий вже розпочав роботу. І так має йти тяжко запрошований хлопський гірші в кишені польського малюва, котрий то гірші описав буде обернений на побороуванне руської справи. А все те заслуга „атиц“ Дорожинського! Перед селянами кривить він, що руського малюва доброго нема, зовсім згідно з „Русским Словом“, бо ліпше нехай ідуть гроші в руки „братей Поляков“, як в руки „Українцев“. На щасте нарід на стілько осьвідомлений, що рішав не давати для Поляка грошей; нехай його а. Д. оплачує з власної кишені. — ІІ.

— Польський рабунок. З Товмаччини доносять нам, що виділа тамошної ради повітової допускать ся нечувано безлічного рабунку на робітниках. Кожному, хто лише був зайнятий коло гостинця, моста або иншої повітової роботи, накидують примусово купно „Грунвальда“ — себ-то богомаза, виданого станіславським „колом“. Т. С. Л. з нагоди річниці грунвальської битви. Від кожної корони зарбічник мусить білний робітник купити оден примірик грунвальського богомаза по 10 сотиків, зига що робітник Поляк, бо тоді обовязаний купити примірик від 2 або 4 корон зарбічник. Гроші мусить робітник-Русин зложити безпородочно, ніякше йому стягують з платні а в додатку велять на виплату ждати неозначений час. Се нечуваний розбій з боку польських патріотів! Кривдити бідних людей так тяжко і ми поручаємо комусь з місцевих руських інтелігентів зайняти ся тою справою і вивести її на належну дорогу.

— В справі руських паспортів для худоби. Львівська краєва команда жандармерії видала дня 21. серпня 1907 р. до всіх жандармерійських станиць в Галичині обіжники, яким пригадала свій обіжник з 16. липня 1899 р. і розпоряджене президи намісництва з 27. червня 1903 р. на підставі котрих паспортів для худоби можуть бути виставляюні в мові руській, лише назва повіта і місцевості мають бути виписані латинськими буквами, наслідком чого жандарми не смьют руських паспортів квестіонувати ані конфіскувати, а на випадок, колиб повіт і місцевість не були виписані латинськими буквами, жандарми мають лише донести про се дотичній власті. Крім того поручила краєва команда жандармерії, аби до контролю паспортів на ярмарки вислано жандармів, що знають руську мову, та взагалі щоб жандарми у східній Галичині навчили ся по руськи читати. Хотий сей обіжник появил ся ще торік, жандарми у східній часті Галичини конфіскують дальше руські паспорти для худоби, чого доказом кілька фактів, описаних в нашій часописі, а навіть порушених в інтерпеляції руських парламентарних послів. Видко, що сей обіжник посередній власті не всього поділи до відомі жандармерії або що жандармерія, знаючи його зміст, свьєдомо його не держить ся і ad maiorem Poloniae gloriam допускать ся надужити. Супротив того обовязком краєвої команди жандармерії пригадати се раз своє розпоряджене і в усіх випадках, нотованих руською пресою, в яких поодинокі жандарми дозволяють собі конфіскувати руські паспорти для худоби, потягати винувних до строгої одвічальності. Рівночасно обовязком руських сторій, котрим сконфісковано безправним способом руський паспорт і наложено на матеріальну страту (бо не можуть продати худоби), є не здовольнитись самим донесенем до руських часописів, вистити в кождім випадку надужити також жалобу до краєвої команди жандармерії. Своєю дорогою, до згаданого обіжника мусимо замітити, що він не зовсім відповідає понятю рівноправності руської мови, бо коли вільно владжувати цілий паспорт по руськи, то абсурдом є застерєжене, аби назва повіта і місцевості були виписані таки по польськи. Так само дивовижне „порученє“ краєвої жандармерії, аби жандарми у східній Галичині старали ся „по можности“ навчити ся відчитувати руське письмо (es wird empfohlen sich die Kenntnis des Lesens in der ruthenischen Sprache möglichst anzueignen), бо жандарм, признаний до служби в руській часті краю, обовязаний навчати ся руського язика в мові і письмі, а не знаючи мови місцевого населєня, не може як слід сповняти своїх обовязків. Кепське відчитане руського паспорту для худоби зовсім не кваліфікує його до служби в руському краю. Взагалі слід би краєвій жандармерії не забувати, що ц. к. жандармерія в Галичині є все ще австрійська, а не польська.

— В пенсійній справі приватних урядників. Звертаємо увагу, що зголошеня приватних урядників до пояснюючого заведеня належить вносити на приписаних формулярах старостів найдальше до 28 серпня. Формулярі враз з інструкціями видіють сторонам старостів безплатно. Русини повинні жадати формулярів і інструкцій тільки руських, бо такі є.

— В справі дописи поміщеної в 172 ч. „Діла“ п. з. „Нездорові відносини в самбірській гімназії“ дістаємо замітку, що о. Гмитрик був зі своїми юношами на концерті в с. Ракова, а не в Райтеровичах. Се зайшла лиш зміна що-до назви села, що однак на сам факт не впливає.

— Наукові стипендії. Міністер просвіти надав на літній піврік 1908/9 стипендій їм фєрйальнім подорожі до Греції і Італії профессорам середних шкіл: Став. Гоїме (V. Гім., Львів), д-рови Беніо-Явєвському (VІ. Гім., Львів) і Володим. Кмицикевичеві (ІІ. Гім., Чернівці).

— Остергоно із шучиням волосем. Жінка одного петербурського лікаря — як доносять „Бірж. Вед.“ — упала недавно страшною жертвою нинішньої моди високих фризур. Купля в одного фризєра штучне волосє і вносячи його якийсь час на голову, заривала ся вєнеричною недугою. З того приводу місцеві часописи домагають ся заведе ня санітарний контроль над фризєрами і докладної дезінфекції штучного волоса.

— Конкурсне поступоване заряджено як повідомляє міністерство внутрішніх справ, против

фірми Зотта і комп. в Новім Йорку з філіями в Пітсбурзі і Чікаго, котра головню займала ся посередництвом в грошевих перекилках австро-угорських емігрантів в Америці до їх своїхів в краю і підімавала ся виплати згідно асигнати грошей прийнятих в Америці кравівими банками. Згадана фірма попла аже перед якийсь часом в труднощі при виплатах і з причини невилачєня грошей, побраних в Америці, вєнесено против неї численні рекламаци. Євентуальні зголошеня конкурсових вірительів належало би переслати просто до австро-угорського генерального конзуляту в Новім Йорку. Зголошеня такі мають бути підписані власноручно конкурсними вірительами і у-вірительнені заступством конзулярним Сполучених Держав лівнічної Америки.

— Пожар „Oil City“. Як звійно, проба угашення горючого закопа „Oil City“ при помоци зєдланого дзвона не повелась, бо дзвін стояв ся. Потім пробувано інтензивність пожару зменшити тим способом, що бінними рурарями відводжено частину вибухаючої ропи і так ратовано денно 40 до 60 цистерн ропи. Однак та ропа показала ся безвартісною, бо найінвнійший матеріал парував з причини великого горчача. Тому відводжену ропу спалювано у відповідних збірниках. В ратунової акції наслідком вичерпаня всіх способів настав застій. Аж в послідній часі властелі „Oil City“ розписали конкурс зі значною нагородою на спосіб угашення огню. Між иншими зголошєв ся цєсарський радник Фридрих Шембер зі своїм проектом угашення пожежі, що робить надію на успіх. Поки-що держать його в тайні.

— Жертви грому. З Рави руської доносять: В Вільці мазовецькій перед кількома днями убив грім 73-літнього селянина Гріця Заремського, а в Гряді коло Гіпча тамошного господаря, 42-літнього Тимка Гладкого.

— Елементарні нещастя. Над Хотилиюбом чєсанівського повіта лютила ся дня 30. липня страшна туча з градом, що подав через 15 минут і витовк все, що лиш стояло в полі та городах. Перед градом звів ся був такий сильний вихор, що вивертів цілі фіри зі збіжєм, а навіть виривав дєрева з корінєм. — В Лошнівї терєбовельського повіта наслідком зливних дощів, вилляла річка Тучня на громадське пасовище і забрала з собою млин та кільканацять штук худоби.

— Фальшиві гроші. В Садагорі на Буковині арештовано Юрія Бабяка і його жінку, приловлєних в хвилі, як пускали в обіг фальшиві 5-коронівки. Бабяки приїхали до Садагорі перед кількома тижнями з Росії. Поліція мала їх на сїч, бо сходили ся часто з якимсь панком, котрий приїздив з Росії. Підчас ревізії в домі Бабяків не викрито вправді нічого підозрілого, однак є підозріне, що Бабяки є агентами якоїсь фабрики фальшивих грошей в Росії.

— Середземне море підносить ся. На підставі точних дослідів західних берегів Середземного моря проф. Гірс в Полі оголосив студію, в котрій виказує, що від 2.000 літ поверхня води в Середземнім морі піднесла ся о два метри. Докази свого твердження автор опирає на обсервації старинних будівель на згаданих берегах, головнєк будівель водних, котрі перед віками були положені понад водою, нині наводять ся низше поверхні води.

— З великоміських брудів. У Відні відбув ся сими днями скандальний процес, що кинув погане свьєтло на тамошні аристократичні круги та поведєне поліційних урядників. На лаві обжалованих засіли Маркіль Файт (Veith) і його жінка, обжаловані о те, що вели погану торгівлю власною донькою. Файт був давніше офіційром кавалєрії, а коли стратив офіцєрську шаржу з ріжних брудних причин, оженив ся з працюючою, що мала гарну дочечку. Не хотячи працювати, Файт почав торгувати пасєрбією. Тому кілька літ став опроваджувати 15-літню Міцці по „Венеції“, Ронахєрі та інших місцях того роду а забави і раєв її багатим панам, котрі за те грубо оплачували ся. Разуки, ведєні ділячною в своїх записках, виказують, що вона заробляла річно по кількадесть тисяч корон, котрі віддавала до послідного сотка вітчимови. Він ждав на неї по кожних сходах і накидав ся з нею так скандально П аматорам, що на підставі доносу заряджено слідство о зєдєдєнцтє і осьадєно його до в'язниці. Дівчину довело се до такої розлуки, що кинула ся до Дунаю, звідки її аж по кількох тижнях вилловлено. При розправі Файт боронив ся тим, що не знав зовсім про розпусне жите пасєрбії і що багаті панки платили їй грубі суми лише за те, що Міцці забавляла ся з ними при шампані, але до чогось злого ніколи не дійшло. Однак свьєдки обтяжили своїми зізнаннями старого зведєника, зізнаючи, що він не тільки гнєзискуєв її немилєсерно, але в додатку удержував з нею любовні зносини. Всіх дивувало, що поліція не перешкоджувала тому зовсім, хотий від кількох літ загально було звійним, що Файт торгує красою своєї пасєрбії. Отже при розправі показало ся, що поліція дивила ся на злочинні практики Файта крізь пальці, бо його клієнтами були аристократи, а уязєно Файта лише тому, що Міцці не хотіла віддати ся двоєм поліційним урядникам. Сильно скомпромітовані в тій справі поліційний радник Стукарт і поліційний комісар д-р Бавмгартен. Сензацію викликало зізнанє Файтової, що підчас ревізії, перевєдєної в її домі по уязєноу чоловіка, пропало кілька любовних листів, писаних до її доньки радником Стукартом, котрі дуже його компромітували. Підчас розправи виийшли на яву ріжні сензаційні подробиці. І так до клієнтів Файтів належали не лише старші аристократи, але також достояюча золота молодіж, що рекрутовала ся з учеників відомого аристократичного заведеня „Teresianum“, до котрого ходять переважно сини з аристократичних родин. Дальше виявило ся, що до розправи не можна було спровадити якоїсь Саксові, властелітельні знаного салюну, котрого клієнтами є переважно аристократи. Той „дама“ не можна було і до інших подібних розправ спровадити, а то з тої причини, що користуєть ся протекцією найвисших аристократичних кругів, а при тім побуюють ся також, щоб при розправі не викрито ріжних тайн, що компромітують аристократичні круги. Розправу відложено для переслухання нових свьєдків.

— Дрібні вісті. Цсар надав срібні хрести за службу титлярним командантам жандармерійських станиць в окрузі 5. команди жандармерії у Львові: Антонови Кричакови за виратованє з нараженєм власного жита двоє осіб від утоплєня і Яковови Пушкарєви за уратованє якогось хлопця від смерті в огні. — Краєве горальниче віче відбуде ся у Львові в неділю 23. серпня в ратушевій салі. Віче має зайняти ся справою горальничого промислу, справою податку від горівки і розважити, чи не далось би галицькій горальні оплачувати нафтовою ропою. — Іменованій директором краєвого шпиталю в Євтанії, д-р Вальсєбен, не прийняв номінації і кравєвий виділ розписав новий конкурс на се становище. — Міський уряд в Судовій Вишні оповістив з рєсчєнем до 20. с. м. конкурс на посаду міського ветеринара з річною платою 1000 корон. — В Підлужу під Станіславом пожар зинчив 10 селянських загород. — Ляйтнант

95 п. п. Ярослав Піша, що лежав хорий на тиф в гарнізоні шпиталі у Львові, серед горячки вискочив онді кризь вікно з другого поверху і убився на місці. — В Ярославі кинувся під колеса поїзду і погіб на місці, перетятий на пополам, 24-літній залізничний писар з Рясше-ва, Куц.

Оповіді:

Календар. Завтра, в неділю: Пантал. (лат. Романа). Позавтра, в понеділок: Прохора, Інокент. (лат. Лаврентія). Ві второк: Калініна, Сераф. (лат. Зузани дів).

Авдеевич: С. Е. Митр. Шептицький в понеділок, зі вторку, середі і п'ятниці від 10 ран. — Експ. намісник ві вторку, в середі і п'ятниці від 12 год. в полудне. — Консультаторська сесія відбувається в четвер і суботу. — Видавничий краєв. шкільний радя і п. а. краєв. інспектор в середі і п'ятниці від 12 год. в полудне. — Видавничий краєв. дирекція справу що дня від 12 год. в полудне. — Президія краєв. суц. щодня крім п'ятка від 12 год. в полудне.

Львівські товариства „Сокіл“ і „Зоря“ з жовтисями тов. Читальня „Прогрес“, „Зоря“ і „Сокіл“ уряджують сеї неділі дня 9. серпня великий народний фестин в ліс на „Гарю“ в Жовків. Відїзд следіяльного поїзду зі Львова точно о годині пів до другої в полудне з головного двірця. Поворот о годині 11. вночі на головний дворець. Білети там і назад зі вступом на фестин по 1 К 60 с. Продають: „Сокільський Базар“, „Народна Торговля“, „Книгарня тов. ім. Шевченка“ і тов. „Сила“ через цілий день. — а тов. „Сокіл“ і „Зоря“ від 6—9 вечером. Фестиницям зі Львова товаришить музика.

На фонд народних шкіл ім. Олени Січинської зложили в Перемишлі: д-р Долинський 10, О. Я. 10, о. Стрийський, крил. 10, Шафранська 5, д-р Загайкевич 5, Ельда Загайкевич 5, А. 5, д-р Дмоховський 5, Іван Борис 5, Л. 3, Домет 3, Семен Пегинський 2, Сп. Губак 2, Пацановська Е. 2, д-р Петро Войтович 2, М. Лазорко 2, Кравич М. 2, Прилонський 2, А. Негребецький 2, 1. Фільціна 2, Корженівська 1, Трешневська 1, Павлик 1, Дзюковський 1, Вахнянин 1, Кіцула 1, В. Карпак 2, І. Данько 1, д-р Іван Кос 1, Петровський 1, о. Василькевич 1, Іосиф Крук 1, Строком 1, Пляцко 1.

М. Здиблїна 1, Левчак 1, д-р Марисюк 1, Н. Н. 1, Загірська 1, Шульган 1, Сальваровський 1, Колодій 1, Хархан Марія 1, Хшановська 1, Н. Н. Кульчицький 1, Дзюба 0.50, Совган 0.40. Всіх грошей разом в отже 111 Корон 90 сот. які висла-но чеком до Краєвого Союзу кредитового Ч. книж. 6000.

Краєвий Союз Ревізійний у Львові повідомляє отсим усі свої союзні стоваришеня, що по мисли закона про пенсійне забезпечення приватних урядників з 16. XII. 1906 Взд. ч. 1. з р. 1907. та розпорядку міністерства справ внутрішніх з 1. VII. 1908. ч. 127. Взд. в цілі доповнення обовязку першого зголошення урядників і інших затрудне-них осіб, обовязаних до пенсійного забезпечення, належить безпроволочно зголошуватись у дотич-них ц. к. старостах (Львівські стоваришеня в ма-гістраті) по друковані поученя та відповідні дру-скорти-формулярі (руські!), та виповнивши їх після одержаного поученя в непереступнім речинци до 28. серпня 1908. предложити своїм ц. к. старостам (львівські стов. магістратові), а то під загрозою гривни 200 корон або карн 20 днь арешту, якою карати-муть ц. к. староста-ми по мисли §. 82. вишше покликаного закона. сих службодавцїв (стоваришеня), котрі не пода-дуть жаданих звісток або не в визначеній речин-ци. В Городку к. Львова відгрозють члени мі-щанської читальні в неділю, дня 9. с. м. драматичний образ зі свїтлами і танцями „За сиротою Бог з калитою“ у власній сали. Початок о год. 7. вечером. По представлено танці.

3 Нового Санча. Загальні збори „Філії Прогресу“ а також „Читальні Прогресу“ в Новім Санчі відбудуться дня 16. серпня 1908. о 3-ій годині по полудні в сали „Українсько-руської Бурси“. Приники до живої участі в тих зборах не потреба, бо лемківські Русини-Українці самі аж надто добре знають, як важну і трудну задачу маємо довести на тих окраїнах Руси, що проте свїтла рада-порада Вп. Родимців є для нас ко-нечною. — Василь Яворський голова Філії і Чи-тальні; Михайло Кубійович секретар Філії і Гри-горій Калмиков секретар Читальні.

Посол Пегинський стане в неділю, дня 9 серпня с. р. о год. 3:30 по полудні перед своїми

виборцями в Селисках, перемиського по-віта, о чім окружні громади повідомляють ся. > До відомости всім Товаришам, котрі брали участь в прогульї до Яремча в р. 1903 під про-водом о. Гриньовського, що умовлений 5-ти літ-ний зїзд відбуде ся дня 23 серпня с. р. Товариш-ки котрим се догідно, просити ся зібрати на двір-ці коломийським, перед відїздом раннього прогуль-кового поїзду. Стефанія Каратицька, Л. Мокло-вич, Н. Молодій. 1027

В Бурсі Дяківській ім. Митроп. Шептицького знайде приміщенє 20 учеників середних шкіл за оплатою 30 корон місячно. Кождий прийнятий му-сити мати власне ліжко і сїнник. Зголошення прий-має до 18 с. м. о. Андрій Гавришак, ул. Петра Скарги 2 а. 1015 1—2

Урядові вісті.

Іменования. Намісник іменував в етаті львів-ської дирекції поліції концепіста поліції, Каро-ля Гондзітського комісарем поліції а концепто-вого практиканта поліції, Антоні Пайонковського концепістом поліції.

Перенесеня. Намісник переніс санітарного концепіста, д-ра Вяч. Стаблевського з Калуша до Жидачева.

Померли:

О. Іван Селецький-Джурдж гр. кат. парох в Медвежі 1908 (н. ст.) в 39 році свїячєства а в 63 році житя. В. е. п. 1

Торговельні вісті.

Будапешт 8.8. Ціна збіжа. Пшениця на жовтень . . . 11:16 до 11:17 на півтень . . . 11:56 до 11:57 Жито на жовтень . . . 9:27 до 9:29 Овес на жовтень . . . 8:18 до 8:19 Кукуруза на серпень . . . 7:78 до 7:74 на май 1909 . . . 7:30 до 7:31 Ріпак на серпень . . . 16:25 до 16:35 Оферти на пшеницю: мірні. Охота купна: мірна. Успособленє: слаба. Погода: дощ.

До „Народної Гостиниці“ приїхали дня 8. VIII. 1908. Мария Гейс, Болеків; Стефанія і Михайло Романшин, До-бровір; д-р Максиміян Френкель; Журавно; Тит Решетил-ович; Косів; Генрик Заваль, Киев; Богдан Левчицький, Коломия; Фелімон Мегеля, Бережани; д-р Антін Терлецкий, Рогатин; Василь Соколовський, Винниця (Росія); Лев Герш-ерфер, Дрогобич.

Надіслане.

(За сю рубрику редакція не відповідає).

Лікар і Директор „Народної Лічниці“. Д-р Євгеній Озаркевич перепровадив ся до нового дому „Дністра“ улица Підваєч ч. 7. І. поверх, (ріг ул. Руської побіч во-лоскої церкви.) — Станція електричного трамваю коло дому.

Адвокат Д-р Іосиф Партицький Лікар Д-р Роман Ярославич в Станиславіві ул. Собіського ч. 22, над кавярнею „Габсбург“. 673 3—3

Коперницький і Син Оптики і Механіки у Львові площа Галицька ч. 1. (проти Валу Гіпотечного на плантаціях площі Галицької) поручають:

Барометри: ан-ероїд по 7, 3 і 10 К. — від 12, 16, 20 і 24 К. Львів-ський по 12, 16, 24 і вкешє. Заразом поручаємо в найбільшій ви-борі окуляри, пел-жер, лупи і всі-лякі інші прибори оптичні.

Всілякі направи подаються ся як найшкороше і на-дешевше. 1

При закупні товарів просимо покликуватись на нашу часопись.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крам-ницях лише **ТУТОК І ПАПЕРЦІВ** з першої галицько-руської фабрики **Евгена Білінського в Збараж** З доходу сеї фабрики йде на будову церкви в Сенаві 35%, на школи і бурси тов. педагог. 10% а на вдови і сироти по свїячених 5%. — Держім ся поклик: **Сай! до свого!** 785 10—9

Правник пошукує лекції на провінції на цілий рік. Може удіяти лекції, три на скрипках, фортепіані або гавесті х-р. Зголошення в уст-ним проху слати під: М. Густак Брустурі п. Космач. 1024 1—10

Академік виправний і со-ціалістичний інструктор гадить лекції на цілий рік. Зголошення в поданім уст-ним приймає Стефан Кіс. Во-1036 кіс, Перемишляни. 1—1

Виправний інструктор в ви-сшій гімназії пошукує лекції на се-лі (через цілий рік). За уст-ним в науці речу словом чести. Ла-скаві зголошення проху є ати під адресою А. В. ученик гім-на. poste restante п. Борзняки. 1029 1—1

Прийму діти на станцію, соціалістична опіка до ровній харч. Ласкаві зголошення до 20/8 під „Праця“ Самбір. 1012 2—2

Молода особа премної по-верховности в свїяченні родині прийме мі-це до вараду дому найме ся ширє вкляном діти або до го-варства старої хорої особі. Зголошення „Одаріа“ poste re-1012 stante Самбір. 3—2

Кандидат IV р. семіна-рії учасць лекції. За уст-ним проху. Зголошення: о. Пир-нач „poste restante Яничів по-1014 2—3

Виправний інструктор студент глядає лекції на село на цілий рік. Зголошення Д. Д. poste re-1014 stante Станиславів.

Оголошує ся ліцїтацію на будову нової церкви і роз-шарєне помешканя свїячених на день 31 серпня н. ст. 1908 р. в Устї, станція Николаїв-Дро-говиж. Плани і кошторис в у-ряді парох. до порєкату. Кав-1028 ний жмачє ся. 1—6

В Станиславіві при улиці Бі-лінського ч. 15 в суцїсїтї генер будуючого ся Суду обводного єсть на продаж в віальні ружь однопод-верхова каменїца, обтяжена на 25.000 Корон в Касї опадючєсть у Львові, будована після най-новішої системи а будуча в обмашности Суду, булаби дуже догідна для адвоката Русина тм біаєше, ще має єще 12 віальних літ, а решта грошей яко доплата вносить 9% часо-того доходу. Валєших інформаци-нах удіає власствєль Язів Гейсє, Станиславів, Білінського ч. 15. 1025 1—2

Звертає ся увагу Впр. Отцї і Хв. Комітетів перк. на артистично-ріслярську роботу **Елєт. Шу-лаєвичка**, Львів, ул. Шпитальна-на 36, яка підїмає ся робити вклячих в круг приукрашуван-ня церкв. За виконаву роботу гарантує. Цїнижє даром і о-платно. 486

Мід-патона в гірських півк, невірїнаної акости а в 5 кілогр. башанках шп 7 кор. оплатно вєзавєз **Краєвий Союз госпо-дарськ-молочарський** в Стрию. 8—9

Для літників Віля „Олена“ в Дорі н. Прutom покої і пенсия від 15. червня до 15. вересня. Чудова околиця, кругом гори і ліси, купіль в Пруті, дуже лагідний воздух, до Яремча 2 до Де-лятина 5 кілоом. — Ближша відомість у Пані О. Калитчукової в Дорі. 645 12—9

Замовленя на осін-ний транспорт **ВИН літургічних** приймає 1016 2—9

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ у Львові

ВИНО І А. ВИНО ПА. ВИНО САМОРОДНЕ Ціна розуміють ся франко Львів, бєчка дохлєсьє осібє. Поручаємо **МЕДИ ПИТНІ** по 120 кор. за літр.

Найбільший склад в краю оригінальних машин до шит-тя, гафту, до кравецчини і шит-тя шкїр також пончошк-ових машин. Агєнтами не послужуюсь. КУРС ГАФТУ БЕЗПЛАТНО. Цїнижє даром і оплатно. **Іосиф Іваницький** механік і спеціалїст 18 Львів, Готель Жоржа.

Поручає ся дешеве і оосїне артистично-ріслярське заведєне **А. Зігмана** у Львові, ул. Сикстуська ч. 14 РОБИТІЯ металевих і кавчуко-вих штампів літ. Монограми, герби і всілякі гравюри — вивіски рїтєвані і літї, прасовані блїжє для сторїжжя і товариств. — По-ручає ся яко достатєне ровняннє руских товарств і Ури-дї парохїяних. 9 102—9

В 6 днєх до Америки, Канади, АРГЕНТИНИ і БРАЗИЛІ! Переїзд подорожних до **Falck & Comp.** Hamburg, Raboisen 30 Amerikahaus. Корєспондєнцїя у всіх мєжах.

В 6 днєх до Америки, Канади, АРГЕНТИНИ і БРАЗИЛІ! Переїзд подорожних до **Falck & Comp.** Hamburg, Raboisen 30 Amerikahaus. Корєспондєнцїя у всіх мєжах.

Ул. Тиха ч. 1 — пл. Домбровського ч. 5 Від 25 літ існуюча краєва фабрика керамічних виробів **Арнольда Вернера** в глиньську поручає свої виробы з огнегравіальних мате-риалів, кількє разів на краєвих виставах зо-лотою медалєю відзначених, по дуже при-ступних цїнах. 915 8—8

Приватна гімназія Шольца в Градці (Graz, Grazbach-Ecke Maigasse. з правом публичности а свїдоцтва зрілости важні як з державної. — Знаменитий

ПЕНСІОНАТ власний дім, дуже здорова околиця, і совїсна опі-ка над питомцями добрі інструктори, уміркована цїна. Цїлковите заступство родичів. Пенсіонат отворений і підчас ферій. Підчас ферій наука до поправок, промоцій і вступ-них іспитів. Курс приготівлючий до прийнята до І. кл. шкіл середних розпочинає ся 1. серпня. 834 8—16

І. А. БАЧЕВСКИЙ у Львові п. к. надворний доставця. 939 4—4

Від 1868 р. уживанє **БЕРГЕРА МЕДИЧНЕ СМОЛЯНЕ МИЛО** поручєне визначними лікарями, уживає ся в переважній часті європейських держав в устїсшєх против **вожєного роде шкїрної виспїлки**, особливо против порїв і хронїчних недуг шкїр та паразитів, прїпїш, також против червоноста-носа, відморозєня і печєня нїг. **Бергєра смоляне мило** має в собі 40% деревної смоли і зовсїм відїжмає ся від усіх прочих смоляних миль по торговлях. — При упертих недугах треба спробувати дуже устїсшєго **Бергєра смоляно-сїркового мила**. Як лагіднїйше смоляне мило до устїсшєго **вожєної нечистоти** лиця, прот-ив виспїлки на шкїрі та голові у дітїх, як також неєвїзанє косметичне мило до шит-тя, купелїв і до щєденного ужитку су-жїть **Бергєра гліцерїново-смоляне мило** що містїть в собі 35% гліцерїна і є сильнє наєпруємованє. Далїше як дуже добре єредствє на шкїру уживає ся в вели-чїм устїсшєм: **Бергєра бараксєє мило** оособляє на виспїлки, остудї, опале-нє від сонця, утїрї і вську шкїру нечистоту.

Цїна шитїи кождї повнїшої сорти 70 с. разом з поучєнєм як уживати. Домєгати ся треба в аптеках і дотичних склєдах вкра-но Бергєра смоляного мила та укладати на устїсшєм а боку охоронїку марку і підїє єїрм **G. Heil & Co.** на кожїй етїкетї. Премїованє почетним медалєм у Віднї 1888 і золотим медалєм на виставї в Парижї 1900. Вої нїмї медїчні і гігієнічнї мила маркї Бергєра в-чєсєні в інстїтутї уживаня, доданї до кождї шитїи мила. Дїстатї можна у Львові в аптеках: Якова Байєра, Ка-роля Дїла, Петра Міхєльєша, Якова Піпєса-Портяцького, Якимонта Ружєра, К. Сїмєльєського, К. Вієльєського, Едвар-да Брієрєра, І. Шїєлєса, Сїмєона Гал, х-ра Т. Зарїньєльє в дроєурїях: Петра Міхєльєша і С-кї, Г. Грієншана, Ф. Тран-єєльєрє, Ієвдєра Фрухтманє. — У Вашївєдїх н. Ч. у аптека-ря Ємїля Вієльєра а також у всіх галицьких апт. 407 19—36 Головна висїлка: **G. Heil & Comp., Wien I., Sterng. 8.**

!! Читайте !! Перша і одинока руська фабрика машин до цементових дахівок завязалась у Львові під фірмою: **Інж. П. Волосенка і М. Стефанівський.** Машини вивозимо на замовленє а продаємо від 500 до 3.00 корон Агєнтам не вїсїлаємо, бо агєн-тови за продажє машини платять єїрм від 100 до 120 кор. Зголошувєтє ся впрєст до нас, або прїїдїте до Львова. **Всїхнєх комїсїонєх домїх і по-середнїкїх уникайте, бо вони продають чужї машини.** Тримаймо ся разом. Дайте зароб-їти своїм робїткам, най наш грїш лїпше ся в своїх руках. Наші машини дуже єдїні і прєдєх від-данєм до ужитку пробуюмо їх. Прїїмаємо рівнож замовленя на всїлякі різнїчї машини, направи машин і т. д. Не купуйте чужих товарів, аде свої. Буре фабрика мїстїть ся покшє в „Народнїй Гостинїцї“. 1028 1—5 Поручаємо ся П. Волосенка і М. Стефанівський.

Парцеляційне Товариство „ЗЕМЛЯ“ у Львові ул. Сикстуська ч. 43/6 Контє почт. шадн. 97.255. Адреса для телеграмів: „Земля“ Львів. Вписовє 5 кор. Уділ вносить 200 кор. на сплату ратами місячними найменше по 10 корон. Переводить парцеляцію маєтків в Га-личині і Буковині. Уділяє кредиту і помає до узисканя кредиту в інших інстїтуціях фїнансових на купно землі. Завязує місцевї спїлки парцеляційні до означеного маєтку. Принїмає вкладки щадничї на 5%, при-нїмає також вкладки до обороту на знач-но вишїй процєнт і до поодинокїх інте-ресів за виводїженєм після осібної умови. На жаданє всїякі інформації. Урядовї години від 10—1-ї рано і від 5—7-ї вечєром крім недїлї і свїят. 87 80—54

Розклад залізничних поїздів важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	вночі
Кракова	5:50	8:55*	1:80*	5:45	9:50
Ришєва	7:35	9:50	—	8:40*	9:20*
Підколючєх	7:30	—	1:10	—	—
Черновєць	8:07	12:00	2:15*	5:40	10:80
Черновєць	—	—	3:05*	5:57	9:30
Станиславєв	—	—	—	6:40*	12:20*
Коломїя	5:40	—	—	—	—
Стрия	—	10:20	—	—	—
Пустомїт	7:29	11:45	8:50	—	11:00
Самбора	7:29	11:45	8:50	9:55*	11:00
Льбівя	8:00	10:30	2:00	—	9:10*
Равь руської	8:00	10:30	2:00	9:10	11:45*
Янов	7:19	9:40	4:50	—	—
Врухєвцї	8:28	1:15	5:00	9:35	10:10*
Врухєвцї	7:15	10:05*	1:46*	4:50	8:20*
Вїснїй водї	8:10	12:40	3:27*	5:40*	9:35
Вїснїй водї	8:50	7:25	1:10	5:45	9:50*

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	вночі
Кракова	8:50	8:25*	2:45*	7:00*	11:15
Ришєва	—	8:40	6:12	7:35	12:45*
Підколючєх	—	—	3:30	—	—
Черновєць	6:30	10:40	2:18*	7:45	11:10
Черновєць	6:10	9:25	2:28	—	10:38
Станиславєв	—	9:10*	—	—	2:50
Коломїя	—	—	2:40	—	—
Стрия	7:30	—	—	8:03	—
Пустомїт	7:30	—	2:35	8:42	11:25
Самбора	7:30	10:35*	2:35	8:42	11:25
Льбівя	6:00	9:05	4:00	—	10:45
Равь руської	6:00	9:05	2:45*	4:00	10:45
Янов	6:14	11:05	—	7:10	11:35*
Врухєвцї	6:58	9:15	1:55*	3:35	8:30
Врухєвцї	7:21	11:05	2:30*	5:10	8:44*
Вїснїй водї	9:07	12:41*	3:45	7:10	11:25*
Вїснїй водї	8:50	—	3:30	7:35	11:15

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплати і інсерати приймають у Львові: Адміністрація „Діла“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, К. Кісільського, С. Соколовського, П. Гавришана, ч. 9; К. Бухштаб, ул. Кароля Людвіка ч. 23. — У Відні: М. Дук, Л. Воллелле 9, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek, L. Wollzeile 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Karntnerstrasse 1. 18, у ФРАНКФУРТІ ГАРСБУРГІ: M. Haasenstein & Vogler.

Редкація, Адміністрація і Експедиція Ринок ч. 10. — Рукописи звертають на не за попереднім вистереженням. — Редакція не несе відповідальності за зміст писем.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“
в Аспраї: за границю:
на рік . . . 32 к. 44 корон
на пів року . . . 16 „ 22 „
на місяць . . . 1 „ 2 „
У Львові (без поштової пересилки):
на рік . . . 28 к. на пів року . . . 14 к.
на чверть року . . . 7 „ на місяць . . . 24 с.
Почасове число копій у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.
Оголошення виняткової приймать ся по 30
с. за одну стрічку історично або за 10 місць, а в ру-
бриці „Надіслані“ по 50 с. — Похили і інші приватні
оголошення чисті за 30 с. за стрічку.
Пересилка і навантаження за інсерата платні
у Львові.

Польсько-руські переговори.

Під таким наголовком приносимо суботніша N. Fr. Presse отсю звістку, котру — як ся часопис запевняє — вона дістала з руського боку очевидно з руських парламентарних кіругів:

„В часі конференції, котру в минулім тижні відбув президент міністрів, д-р барон Бек, з президією кола польського, обговорювано також справу згоди з Русинами. Поляки дуже негодували на президента міністрів за те, що він навязав з руськими посланцями переговори в справі приведення „modus vivendi“ в Галичині, а навіть приобіцяв їм деякі концесії, не забезпечивши собі перед тим згоди кола польського. В часі останніх конференцій в президії ради міністрів бар. Бек запевнив польських провідників, що його переговори з руськими посланцями мали тільки інформаційний (!) цілі, при чім він хотів пізнати погляди й бажання руських послів, та що він далекій був від наміру обійти коло польське в такім важнім питанні. З уваги на наглість предмету та з огляду на близьку сесію галицького союму також з польського боку підноситься ся бажане переговорів для вирішення ріжних спірних питань. Найближша сесія призначена для винясення польсько-руських відносин.“

Основи переговорів усталити ся може вже в часі сесійної сесії в вересні, при тім імовірно переговори будуть ведені в часті у Відні, в часті у Львові. Як з польського, так і з руського (!) боку кладуть ся найбільшу вагу на те, щоб у тих переговорах над порозумінням правительством не мало ні безпосередньої ні посередньої участі та щоб воно зовсім здержало ся від усякого впливання на переговори. В найближшій часі руські послі рішати своє остаточне становище в тій справі.“

Майже рівночасно з N. Fr. Presse принесла „Kroatische Korrespondenz“ аналогічну звістку з тим же додатком, що в часі конференцій провід має вести на переміну Поляк і Русин. Донесене „K. o. Kor.“ обійшло австрійську пресу, між и. його повторила праска „Union“ і віденський християнсько-соціальний орган „Deutsches Volksblatt“.

Коло сі звістки поставити поруч недавнього донесення, що на конференції бар. Бека з президією кола польського обговорювано також польсько-руське питання та що Поляки узнали тоді руський домагаю „задалеко ілуними“, то треба б здогадувати ся, що повисше донесене не поліпшило фактичної основи. В кожнім разі сподіємо ся, що президія українського парламентарного клубу поспішить поінформувати ширший наш загаль, о скільки донесення німецької преси вірні, а з'ясує чи есентуальні польсько-руські конференції будуть мати таку форму і такий характер, як виходило з наведеного висше донесення.

Від себе в тій справі замітимо так:

Як се вже в осені мин. року, опублікований тоді в „Ділі“ офіційний комунікат нашого клубу про переговори з президентом міністрів, доніс, бар. Бек приобіцяв Русинам ряд концесій, з котрих одна часть мала бути виконана до кінця 1907 р., а друга часть до осені сего року. З усіх тих концесій — крім засновання вижницької гімна-

зії з 1908 роком та перенесення двох-трох старостів за урядові надужити (на ліпші посади!) — ні одна инша, не то в 1907 році, а й доси не зістала виконана. Вибори в громадах відбуваються (а частійше зовсім не відбуваються!) — по давньому. В політично-адміністративній системі супроти Русинів найменшої зміни на ліпше поки-що не слідно. Приречені університетські катедри не обсяжені; проф. Горбачевського і Зобкова до Львова не покликано, хоча в сім часі покликано на львівський університет кількох професорів-Поляків, навіть з-заграниці. До центральних урядів прийнято всего трех Русинів (в останній насі до міністерства праці не прийнято ні одного Русина!); віцепрезидентом львівського суду іменовано Поляка; віцепрезидентами львівської дирекції почт мають зістати два Поляки. До руських селян стріляють, як звичайно, навіть частійше, ніж переще. На селянські жалоби проти адміністративних і судових надужити влади мають одну відповідь: ідть з тим до своїх посівів! — чого тенденція очевидна: підорвати віру населення в своїх посівів.

Ні нащо не придали ся безсильні інтерпретації, знамениті промови, добра воля і трудність наших посівів. Уся та праця розбивається ся, мов об мур, на галицько-польській системі, котрої мета — показати, що через Відень нічого не дістанемо та за найменшу національну концесію мусимо упокорити ся перед Поляками.

Тепер появилася реляція „N. fr. Presse“ про польсько-руські переговори. Перш усього мусимо замітити, що вона невірна в тім, будьто би переговори бар. Бека з Русинами мали лише „інформаційний“ характер та будьто Поляки про них нічого не знали. З згаданого повисше офіційного комунікату укр. клубу (ще з осені 1907 р.) звісно, що з бар. Беком були не лише „інформаційні пересправи“, але прямо зістала заключена позитивна умова, обіймаюча ряд концесій (своєю дорогою бар. Беком недодержавних!), а з другого боку звісно (і се ствердили заяви данної президії польського кола), що умова та зістала заключена при співучасті Поляків, а іменом: тодішньої президії кола (Абрагмовича і Гомбінського), міністрів Дзедушицького і Коритовського та намісника Поточного. Тим самим дивно, що „N. Fr. Presse“ говорить, мовто давня умова бар. Бека з Русинами вимагає згоди Поляків. Хіба, що розходиться ся тут о якісь инші концесії, необіятні згаданому умовою.

Крім того доноситься „N. Fr. Presse“, що переговори мають бути ведені не з правительством а з Поляками. Що більше — ся реляція каже що як Поляки так і Русини (!!!) застерігають ся против всякої інтервенції центрального правительтва в переговорах. Знаки запитання ми поклали при слові „Русини“ тому, що ся подробиця реляції захитує цілу її вірогідність — така вона суперечна з нашими політичними традиціями та з духом політики всіх руських сторониц.

Бо вся наша національна політика в австрійській державі основана на тім, що суверенною інстанцією в відношенні до нас признаємо і можемо признати тільки австрійську державу, — що від держави і лише від держави домагаємось і мусимо домагатись наших конституційних прав, — що в конвенції того не признаємо Полякам права до суверенності супроти нас, до роблення нам національ-

них концесій з того, що нам de lege et de iure належить ся від держави. — Не признаємо їм права децидувати, що нам потрібне а що ні, до чого ми дозріли а до чого ні, і загалом чи і о скільки „die Ruthenen existieren s. llen“. На тім стояли всі наші парламентарні репрезентації, на тім станув у своїй програмі наш теперішній парламентарний клуб, на тім стояли партійні програми всіх наших сторониц, — се є аксіома нашої національної політики в Австрії, випливаюча з того, що наш народ не признає над собою польської державності в Галичині.

З уваги на сю фактичну основу нашої національної політики виключене державного правительтва з руського боку від усякої участі в польсько-руських переговорах видається ся нам отже неймовірним і недопускаємим.

Певна річ, що коли-би Поляки прийшли до переконання про потребу якогось порозуміння з Русинами, то принципіально проти польсько-руських конференцій що-до поладнання деяких наболілих справ не можна-би нічого закинути. Адже-ж ми були свідками стільки чесько-німецьких конференцій. Тільки-ж поміж останніми конференціями та польсько-руськими конференціями, про котрі принесла реляція німецька преса, існує принципіальна ріжниця. Там чинником кермуючим і рішачим було правительтво, тут — правительтво мало-би бути виключене. Там ні Німці ні Чехи не претендують на супрематію над собою, а сходять ся тільки як рівноправні чинники для вирішення поодиноких спірних kwestій, — у нас-же, бодей в дотеперішніх пробах польсько-руського порозуміння, Поляки стояли все на польським державним становищі та трактували все руську справу як справу виключно краву, обняту польськими державними інтересами і справами.

Проти такого ставлення справи Русини все протестували, протестують і будуть протестувати. Супроти того і ми мусимо заявити, що коли говорити ся о польсько-руських конференціях, то треба-би знати вихідну їх точку, їх характер і напрям, щоб відповісти, чи з руського становища можливо-на взяти в них участь чи ні. Поки-що наша суспільність мусить віднести ся до звістки про плавновані польсько-руські переговори з повною резервою та мусить пождати, аж компетентні круги публично пояснять характер і цілі тих переговорів. Про такий важний крок, як польсько-руське порозуміння мусили-би знати руський загаль і руські партії. Kwestія — державна чи кравая політика? — дотикає основного принципу наших національно-політичних змагань, її-ж розв'язання рішати-ме про розвій цілих десятиліть. Тому наші послі звернуть ся перед рішенням справи по олінії рішене до Ширшого Народного Комітету, так як kwestія повисша є kwestією лише парламентарної політики, але національної політики взагалі.

Ще про „аграрну партію“.

Польська преса ще й доси не втихомирила ся з приводу невідатного для плянів польських діячів перебігу „рілничного віча“ в Раві руській. Всі жалі й закиди, з якими вона звертаєть ся проти руського становища і з окрема проти становища нашого дневника в сій справі, можна звести до двох точок: 1) принципіальної, що

між великою і малою земельною власністю існує спільність інтересів та що та спільність вимагає порозуміння задля спільної оборони тих інтересів, — 2) тактичної, що руські партії не хотять до такого порозуміння допустити, чим доказують, що їм ходить не о добро руського селянина, тільки о ширене національної і суспільної ненависті. І як ві всіх справах, що як-небудь доторкають ся польсько-руських відносин в Галичині, так і тепер ві всім польським пресі від органу східно-галицьких шляхтичів „Gazeta narodowa“ до органу людовців „Kurjer-a lwowski“ панує така однодушність, — з тою тільки ріжницею, що новонавернений на польсько-шляхотську віру „Kurjer lwowski“, як і лицю не онеофітові, уїдає на „шовінізм“ нашого дневника найсильніше, — що вже та однодушність є найліпшим свідомством, що тут іменно ходило о політику, а саме о польський національно-політичний і дідачівський суспільно-політичний інтерес.

І так жалують ся „Gazeta narodowa“, що „розбиття равського віча було з гори упрямою, щоб не можна ніколи покликати ся на прецедент, що прецідент-же Русини згідно з Поляками над чимсь радили і щось конкретного порішили, а про політику нічого не говорили“. А за нею „Kurjer lwowski“, наторочивши про спільність інтересів „великих“ і „малих“ рілників (до чого ще вернемо), тягне на ту саму нуту, тільки голоснійше, що наш дневник „своєю суспільною і емоціоною хоче закрити тільки иншу демагогію, яку упрямо, демагогічно шовіністично“, а саме: „Ті „ділчі“, — виводить „K. lw.“ далі — ті „великі рілники“ є для „Діла“ передовсім „Поляками“, котрі сьміють говорити про змогу спільної праці з Русинами. Організатори віча ненависті „Ділу“ тільки тому, що говорять про співістє обох народностей. І власне та сторона полеміки „Діла“ є нам така несимпатична, бо шкідлива для нас, Поляків, для руського люду, а також для здорового політичного і суспільного розвитку краю“.

Почнемо-ж і ми від „політики“, а саме, чи справді на равським вічу неговорено нічого про політику і чи справді ми не маємо причини ненавидіти тої політики, яку мали на увазі аранжери равського віча?

Отже вистане поглянути в програму віча, де вже перша точка говорить про konieczність засновання „аграрної партії“ без ріжниць народностей і клас, в кравім соїмі і загально-державнім парламенті, а далі взяти під увагу реферат і резолюцію ділчів п. Висоцького, котрий доказував потребу і поставив домагане засновання такої партії, — щоб сконстатувати, що аранжерам равського віча не ходило о ніще инше, тільки як-раз о ту політику, від якої так лукаво відпекується ся орган східно-галицьких обшарників і за яку так накидують ся на нас орган слуги — тих обшарників — п. Стапінського. Бо що засноване парламентарного клубу з означеною програмою є актом політичним, сього чейше не треба спеціально доказувати, навіть коли взяти під увагу аналізабетизм органів польської „народової“ преси. А коли п. Висоцький і тов. хотять вивести в руського селянина, що се лежить в його інтересі заложити нову політичну партію, то чи не маємо ми не тільки право, але й обов'язок розяснити йому-ж селянинові, до чого йде та політика польських ділчів?!

Тим більше, що за нами довгий історичний досвід, котрий нас вчить, що польські ділчі мають на увазі виключно політику навіть там, д

4)

Вл. Ст. Реймонт.

Мужики.

Сучасна повість.

Авторизований переклад із польського М. Павлика.

Село западало в сумерки та в глибоку, мертву тишину осіннього вечера. Хати малі, мов би приплескували ся до землі, мов би тупили ся до дерев сонні похилених, до сірих плотів. Антек із Кубою звозили картоплю, а Ганка з Юзею вихали ся коло господарства, бо гуси треба було загнати на ніч, ба свині нагодувати, бо пхали ся квичучи до сіний і випихали пажер-ливо ріжки до цебруків, де стояло пійло для худоби. Ба корови подоїти, бо власне Вітек пригнав решту з пасовиска та закладав їм за драбину по жмені сїна, аби супокійніше стояли при доєні.

І справді Юзя стала доїти першу з краю, коли се Вітек виліз із жолобів і запитав ся стиха, бо-зюко:

— Юзя, а господар лих? ..

— О Сусе, спарять тебе, не-боже, спарять..

так дуже кляли — відповіла, висуваючи до світ

бацькала хвостом, обгоняючи ся від мух.

— Але.. хіба-ж я винен.. але.. злісний мене

прогнав і ще хотів буком випарити, лиш я утік..

а павука зараз почала прилягати та порикувати,

та стогнати, аж-ем до хати пригнав..

Замовк, але чути було тихе, болізне хлипане

та сюркане носом.

— Вітек.. а не руй гей теля, хіба тобі се

першина, що та тато спарять..

— А вже-ж, що не першина, але всігди

так бою ся.. бо ніякого видержання на біте не

маю..

— Дурень есь, тільки парубок, а боїть ся..

вже я витовмачу татусеві..

— Витовмачиш, Юзя? — сказав радісно —

бо то злісний мене прогнав із коровами, бо..

— Витовмачу, Вітек, лиш не бійся!..

— Коли-ж так.. то наж тобі отсю птицю! —

шелпнув радісно тай виняв із пазухи дерев'яне чудо. — Подиви ся лиш, як сам рушає ся.

Поставив її на поріг обори, накрутив і птиця почала кивати ся, піднимати довгі ноги та прохолоджувати ся..

— Бузько, Сусе Христе, таже рушає ся як живий! — сказала зачудована, відсунула дїйницю, причахла перед порогом і дивилася з найвищою радістю та зачудованем.

— Сусе! а то це з тебе механік! І то сама

так рушає ся, га? ..

— А сама, Юзю, лиш і кілочком накручу, то вже си спаширює гей дїлч по обіді! — о.. — відвернув її і птиця поважно та сьмішно піднімала довгу шию, піднімала ноги тай ішла.

Стали сьміятися се сердечно та бавити ся його рухами, лиш Юзя иноді підводила очі на хлопця — здивована в них було та зачудоване.

— Юзя! почув ся голос Борини з перед хати.

— А чого?.. — відкрикнула.

— Ходи сюда.

— Коли я корови дою.

— Пальний тут, бо йду до віта — сказав,

всуваючи голову до темної обори, — а нема тут

того найди, га? ..

— Вітка?.. ні, нема, поїхав по картоплю з Антком, бо Куба мав нарізати сїчки для коний.. — відповіла швидко й трохи несупокійно, бо Вітек

причак за нею со страху.

Стерво той хлопець, то лиш ласи дерти, аби змарнувати таку корову — воркотів, вертаючи ся до кімнати, де одяг ся в нову білу капоту, вишвану на всіх швах чорними тасемками, надів ви-сокий чорний капелюх, обив ся червоним поясом і пішов дорогою понад став до млина.

— Роботи ще тільки.. звозити дерево.. сїба нескінченна.. калуста в полі.. листя незгреблено.. підорати би треба й під віськи.. а тут їд до суду..

Господи Боже, таже чоловік ніколи обробити ся не обробить, лиш раз-у-раз як той віл у ярмі.. що й виспати ся ніколи ані пропочити — роздумував.. А тут і той суд.. Мішок стерва, галє, я з нею спав.. бодей-сь язык утратила..

нехотлице якась.. сука.. лїкнув злісно, набив лїжку кепським тютюном і довго тер відвоглі сірники у портяниці, поки запалив.

Пачав у ради-годи тай телепав ся поволи;

боліли його всі кости і жаль за коровою раз-у-раз дїймав.

А тут ані відбити ся на кім, ані вижалувати ся, нічо.. сам як той кіл; сам за все думай, сам міркуй лобом, сам коло всего бігай як той пєс.. а ні-до-кого слова промовити і поради ні відки, ані поможи — а лишє втрапа й уладок.. а всі гей ті вовки за віщею.. а лишє скубуть, а дивлять ся, коли розірвуть на кусні..

Теменько вже було в селі, кризь повідхило-вані двері й вікна, — бо вечір був теплий, — садили смуги ватер і запах вареної картоплі та джурю зо шкарками; денедє їли в сїнях, або й перед хатами, лишє чути було шкробанє ложок та бачалку.

Борина йшов чим раз поволіше, бо тяжіло його роздражненє, а далі згадав про небіжку, котру поховав був на весні, стиснула його за горло.

— Го! го!.. за неї, що і згадаю в вечір добрим словом, не стало би ся так павуці.... господня то була, господина!.. Правда, що й воркотуха і прокляння, що й слова доброго нікому не сказала та все з бабами чубила ся.. але всігди жінка й господина! Тут зітхнув набожно на її інтенцію і ще більший жалє душив його, бо нагадав собі, як то бувало..

Прийшов з роботи, спрацювавши — то й їсти мально дала і нераз ковбаси підсувала крадики від дїтий.. А як усе вело ся!.. і телята і гуси, і поросата.. що ярмарку було з чим їздити в місто, тай грїш був усе готовий, поклядний із самого прапрудку.. А вже що калусту з горохом, то вже друга зовсім так не вдасть..

А тепер що? ..

Антєк лиш на свою руч тягне, коваль теж дивить ся, аби що вхопити, а Юзю? Дурне курятко, котрому ще полова в голові, тай не дивниця, бо дївчині мало що на десятирічї їде.. Ганка гей чьма лаять, а лиш хоруге, і тільки зробить, що лєс наплаче..

Тай марнує ся все.. павуку треба було до-різати.. у живня пацюк издох.. ворони гусенята так перебарали, що з половиною лишилася ся!.. Тільки руїни, тільки впадки!.. Кризь сито все летить, кризь сито..

— Але не дам! — викрикнув майже голосно,

— поки рушаю тими ножицями, то ані одного

морга не відішлю і до вас на ласкавий хліб не підю..

Лише Гжеля з війська до дому верне ся, то най си Антек на жінчине господарство вертає ся.. не дам..

— Слава Ісусу Христу — почув ся якийсь

голос.

— На віки слава.. — відповів махinally тай звернув з дороги в широкі й довгі оплітки, бо війтова оселя лежала трохи в глибині.

В віках сьвітло і ся і собаки стали уїдати.

Увійшов просто в світлицю.

— Віт дома? — запитав ся товстої жінки,

що клячила коло коліски та плекала дитину.

— Зараз вернуть ся, поїхав по картоплю.

Сідайте, Матю, таже й вони ждуть на него, —

вказала рухом бороли на діда, що сидів коло пе-чи; то був той сїлий старець, воджений собакою;

червоняве світло скипок обливало гостро його величезне обголене лице, лисий череп і широко

створени очі засновані бльом, нерухомо стрем-лячі під сивими, косматими бровами..

— А відки Пан Біг провадить? — запитав

ся Борина, сідаючи з другого боку ватри.

— Зо сьвіта, відки-ж би — відповідав спрово-ла розлілим, стогнучим, дісно прощацьким го-лосом і нащурював пильно вуха, тай витяг таба-керку.

Понюхайте, господарю.

Матїй понюхав ретельно тай чихнув раз по

раз у двічі, аж йому слюзи стали в очах.

— Міцна, бєстія! — тай тер рукавом запла-кані очі.

— На здоров'є вам! Петербурка, добра

на очі.

— Поверніть завтра до мене, я корову до-різав, то там якийсь кусень для вас найти ся

найдє.

— Простибі.. Борина, бачу, га? ..

— А вже-ж, пізнались?.. но, но.

— Лише по голосі, по мові.

— Що-ж там у сьвітї чувати? Мандрює-

те все.

— Мої кохані, а що-ж би! Ба зле, ба й до-бре, ба й усю, як у сьвітї. А всі пищать, а на-рікають, як приїде ся дідові що дати, або й ин-шому, але на горівку то мають.

— Правду кажете, бо так воно й є.

Непереманаючі плахти

на рілничі машини, льономобілі, стери, січкарні, вози і т. п. в великій виборі

порукає найдешевше

Склад лінолеум і цера

Львів, улица Карла Людвіка ч. 3.

— Страшні бурі над Угорщиною лютили ся в суботу. Над Сегедином настав хмаролом. В одній фабрикці заваляв ся комін і впав на котлінок, де яказ яких 100 робітників їло обід. Котліня заваляла ся і погребала робітників під румовищем. Кількадесятя з них погблило або потерпіло тяжкі рани, бо лише двадцятьох добуто в першій хвилі живих. Чимало з них мусіло втіти зі страху в першій хвилі катастрофи. Заваляла ся також сушарня, в котрій находило ся 40 робітників. Всі лікарі з міста прибули на місце випадку, щоб нести поміч. На ратунок прийшли також відділи гонведів і піоніри. Крім того заваляло ся в тім місті два дома. Подібна бурея лютила ся над містом Надовечерц. Грім ударив в церкву і викликав пожар на вежі. Огонь швидко пригашено, але часть фежі заваляла ся. Також заваляла ся частина касарні жандармерії. Страт в людей нема.

Видавець і одвічний редактор: Лео́нтин Цегельський.

як вже відомо, на заряджене станиславів-
прокуратури державної веде ся в тутешнім
перше свідство проти ак. Назарука о мниме
юване убиства намісника гр. Поточкого.
Це свідство о провину з § 305 к. з., проти
повного урядника з Бучача п. Угрина і про-
вадника з Язівця п. Данила Гафткевича,
перед двома тижнями в Станиславові роз-
проти п. Угрина, а скінчила ся його увіль-
на проти Д. Гафткевича назначена на 10.
Проти обох сих обвинених основане ак-
цувалося сперла прокуратурия на обтяж-
нізаннях одного свідка. І так проти п.
свідчав перекинич, урядник повітової
надпости Павло Теляковский, син неби-
лого пароха о. Теодора Теляковского,
ним ще до нині жалувє кс. Громіцький як за
агідним для польовизації Руської по-

часопис. В місцевостях де нема книгарні ані колись ітера, прошу одказати (на чужині пересилки) прямо до мене. По одержанню цих грошей, вислати-му поштом сейчас по виході.

розділі заповом не мішано політики до ратовання населення з нужди і не надлуживано фондів заповомогів до розділювання політичних премій та деморалізації політичної — як се в попередніх літах, на жаль, з правилами було — до справді сповняти він діло горожанське і людське з повним признаннем загалу.

Однак і найнерівніший заходи з гори не можуть, як не буде відповідних фондів і відповідної акції з боку населення. Школи вже нині є величезні, на десятки мільйонів корон, а будуть ще більші. То-ж і заповомогів фонди мусять бути обильні, що — очевидно — залежить від центрального правительства. Тому треба надіятися, що наші послани починають у Відні також з свого боку заходи, щоб з фондів державних асигнованих суми, відповідаючи розмірам катастрофи. В слідуючій тижні має зібратися рада міністрів, то-ж справа не терпить проволочки.

З другого боку населення повинно також дбати за себе, подаючи властям без проволочки о точні вказки понесених шкід. Не треба забувати на евангельську заповідь: „Стукайте, а відкрити ся вам“. Наша-ж інтелігенція по селах повинна поучувати наших селян про цю справу, а імені, що потерпіли від нещастя елементарних та згодошних безпробовно понесених втрат прислугує право до опусту податкового і до евангельської державної заповомогі. Щоби-ж наші села згодошували скоро і точно понесені шкоди, се треба доповнювати тому, бо від такого згодошення завітати буде одержане згаданого опусту і заповомогі. Дбаймо-ж за себе заздалегідь, аби потім ми не нарікали, що „другі все забрали“. Се вкладаємо нашим людям дуже на серце, щоби наші наріди справді бачив в них своїх приятелів і порадиників не лише в хвилях борби або святкових, але і в хвилях нещастя.

Крім того просимо наших прихильників з цілого краю дати наші часописи звістки про наслідки злив в їх сторонах, про се, як випали живина, які вигляди селян на зиму і т. д.

Заговор чи комедія?

Маємо політичну сензацію в Австро-Угорщині.

Сербський політичний діяч і письменник з Боснії, Юрій Настіч опублікував перед кількома днями під наголовком „Fisale“ написану по німецьки брошуру, в якій він заявляє, що існує великосербський заговор проти Австрії та вислідом імені цілого ряду заговорників, між н. також декілька хорватських Сербів. Останніх таки зараз узявено. Так узявено перш усього братів Прибічичів. Один з них, Адам, був концептовим практикантом на урядовій службі, другий Валерій, був професором богослов'я в карловіцьких семінаріях. Третій, Светозар, є послом до союму. Першого узявено концептового практиканта. В слідчій вязниці він пробував самовбивства, підірвавши собі артерії, однак в шпиталі, куди його ще в час приїзду, його вдержано при житті та він незабаром о стільки поздоровів, що вже може складати знізаня перед судицею.

На основі тих знізань узявено вчора його брата, професора богослов'я. Далше прокураторія зарядила під закидом державної зради узявено ще кількох Сербів. Далші зрештованія мають наступити сими днями.

Як сказано, привід до всього того дала брошура Юрія Настіча. Сей Настіч, що доволі підозріла людина. Коли відкрито приготування до атентату на чорногорського князя, то головним доказовим свідком був саме Настіч. На розправі в Цетині він знізав, що бомби, від котрих князь мав згинутися, походять зі Сербії та з військового сербського арсеналу перейшли в руки заговорників на припорушення або бодей за відомістю сербського правительства і сербського короля, котрий буди-то хотів придбати собі престол князя Миколи. З приводу тих знізань сербська преса оголосила Настіча зрадником, котрий за австрійські гроші та в ролі австрійського агента-провокатора намагався посварити між собою дві сербські держави. Щоби показати брехливість тих закидів та щоби покласти кінець небезпечному заговорі в Білграді, видав тепер Настіч — як він у передмові з підозірним патосом запевняє — згадану брошуру. Вона оповідає про „організацію для освободження підданих Славян“ (Словінців, Хорватів і Сербів); статут той організації, подає брошура в німецьких перекладах та в сербським оригіналі (facsimile). Той оригінал має бути написаний рукою четвертого брата Прибічичів, котрий є сербським офіцером.

Запевняючи читачів, що брошура написана з патрістичного сербського почуття, Настіч оповідає, як він від ранньої молодости брав участь у великосербській агітації в Боснії, як він в сербській патрістичній справі поїхав до Білграду, зу-

зурями скаже, або скаже щось таке, що аж у печінках почуєш. Ні на кого злати ся, лише гаруй та гаруй!

Злість у нім підходила, аж проклинав істиха та кидав шматком по кімнати та чобітьми.

— Слухати повинні, а не слухати! Чому то так? — гадав.

— Видить ми ся, що без бука з ними обійти ся не обійде, без твердого! Давно то їм належало, зараз після смерті небжиків, коли сварити ся зачали за глуми, але ще вагував ся, аби спокис в селі не робити. Атеж-ж господар був не-абиякий, на тріснати моргах, і родом не хто буть — Борина, звідно. Але добрістю з ними не скінчить ся, ні. Тут упав йому на гадку зять, коваль, котрий усіх по-тихоньки бурив, а й сам усе настоював, аби йому шість моргів ґрунту відписати та морг ліса — а вже за решту хотів зачекати...

— То ніби, як умру! Зачекай, бестію, зачекай — гадав злісно. — Поки лиш рушаю ся, не понохаєш ти ані загона! Бач його, — мудрагеля!

Картофля вже міцно фолькотила в печі, коли Юзюк прийшла від дозвіля і духом приладала снідане.

— Юзюк. А мясо-ж сама продавай. Завтра неділя, люде вже звідуюля ся, то їх тут назлітає ся; лиш не боруй нікому. Зад лиш для нас; закінче ся Ямброжа, то засолить і зладить...

— Таке й коваль уміють...

— Але поділив би ся, як вовк із віцею.

— Магді буде маркітно, що то наша корова, а вона й не побачить.

— То для Магди виріж яку штучку тай зашнеси, але коваль не клич.

— Добрі-сьте, татусю, добрі.

— Гале, дочечко, гале. Пильний тут, а вже ти булочку приєзу, або й що.

Під'їз собі несподіє, обива ся поясом, пригладив поспішною долонею розкуджене й гладке волосся, взяв батіг і ще роздивляв ся по кімнаті...

(Далше буде.)

стрів ся з президентом міністрів, Пасічем, та як у війшов у найбільш довірчій зносини з білградськими кругами велико-сербських політиків. Він став членом „Словенського клубу“, зложеного з офіційно-заговорників з Ненадовичем, близьким своїм королю, та з іншими визначними сербськими урядовцями і дипломатами на чолі. Сей клуб, заснований в 1903. році, кермував революційною пропагандою серед підданих Славян. З'їзди і вистави давали покров для агітаційної роботи.

В Хорватії мав клуб безпосередні зносини зі самостійною сербською партією. Настіч подає імена найвизначніших заговорників. Він сам розвинув був у тій акції живу діяльність та разом з іншими прототувляв вибух. Метою заговорів було викликати масову революцію серед Сербів і Хорватів. У Боснії мала розпочати ся терористична акція, вибухові матеріали вже були приготувані; їх виготовляли в сербським військовим арсеналі за згодою сербського короля і наслідника престоло. Самого Настіча навчав про спосіб уживання бомб сербський майор Васіч.

Уже був назначений день для вибуху революції, однак не було на реченець потрібних грошей, на наслідник престоло дав усі фонди на піддержку македонських банд. Постановлено збирати гроші в Америці та в Боснії і Хорватії розведено далшу агітацію, про котру брошура подає подібні звістки.

Стиль оповідання Настіча. Він наводить такі численні докази на участь сербського короля Петра в тій справі, що зміст його брошури являють не зовсім недостойним віри. З другого-ж боку брошура в сю хвилю являється як так вигідно боснацькій адміністрації для покриття процесів за зраду державу, та банови Давнови, котрий силкується скомпромітувати і розбити сербсько-хорватську коаліцію, — що трудно повірити, не-як-б Настіч вповні згідно з правдою та з патрістичними мотивами написав свою брошуру, на те тільки, щоб свій народ охоронити від небезпечних пливів білградських політиків. Тай — брошура надрукована ніде инше, а в Будапешті!

Всі ті обставини викликають підозріне, що сю історію замовили і роздуло до величезних розмірів будапештське правительство, котре своєю моралю певно не стоїть вище від правительства білградського. Треба вижити на те, що принесе для роз'яснення справи судове слідство, бо ревеліяції Настіча дуже часто подобають на комедію.

3 Росії.

Frankfurter Ztg. принесла недавно допис надбалтійського Німця на тему: „Що принесла Дума надбалтійським Німцям?“ На се питання відповідає дописувач, що на разі принесла небагато, але з уваги, що молодий парламент мусів що-но сконсолідувати ся, а до того мав таку тяжку працю, як великанський бюджет державний, треба й тим вдоволати ся, що зробив. І так на засіданні з д. 10. липня Дума на внесені одного з курляндських послів признала за річ дуже бажану, щоби чим скорше завести в надбалтійських губерніях автономічні інституції. Матеріали до цього вже виготовлені і можна мати надію, що в осені міністерство внутрішніх справ внесе в Думі докладний проект. А знов инший Курляндський, заступник німецької більшої посольства бар. Фелькерзам, що належить до октябристів, вніс проект закону, підписаний 80-ма членами Думи, переважно октябристами, щоби ученикам чотирох німецьких лицейських (значить, шляхетських) гімназій в Ревелю, в Біркенурі, Митаві і Гольдінгені позволено здавати іспит зрілості по німецьки, а не, як досі, по російськи. В осені той проект має прийти і під наряди, і треба надіятися, що голосувати будуть за ним всі октябристи і взагалі вся більшість Думи. Дописувач додає, що найкраще зробити той перший виліт, а вже опісля легко буде виведати розширене того здобутку і на инші середні школи в надбалтійським краю.

Оттакі надії покладають надбалтійські Німці на октябристів, на тих самих октябристів, що устими своїх відпорушників на праським все- (?) славянським з'їзді з одної сторони упевнювали Вшеполяків о своїй прихильності до польських заходів о виведанні польської школи для польської молодіж, а з другої сторони, не звважаючи на те, що з'їзд на словах виразно відлекував ся всяких політичних цілей, не в силі були укріпити свого протинімецького жала.

Після ревелського з'їзду треба якось і у англійській суспільності поправити гадку про Росію, котра тепер стала союзницею Англії. В тій цілі вибрав ся дописувач Times'a до Петербурга на допити високих достойників, бож хіба від них лише може довідати ся чогось, чим міг би своїм землякам пустити тумана. Розуміє ся само собою, що першим жерелом „автентичних“ вістий для такої цілі може бути не хто инший, як сам прем'єр Століпін.

На перше питане, чи втихомирене Росії є хвилеве чи тривке, відповів Століпін, що революція умерла і може наново вибухнути хіба тоді, коли-би правительство допустилось яких дуже великих похибок.

Далше спитав кореспондент, чи при таких стані річий правительство гадає звести віймовий стан, воєнні суди та адміністраційні санкції. На те відповів Століпін: Англійська преса дуже помиляє ся, коли припускає, що російське правительство раз-враз тільки засуджує людей на смерть та висилає на Сибір. Віймовий стан викликала konieczність, щоби ухилити наслідки анархії останніх трьох літ; а як тільки минуть причини, то й правительство залишить віймові середства, до котрих було приневолене. Міністер признає, що годі правити державою при помочи безконечного воєнного стану. Але тепер триває той стан лише в Севастополі, Одесі і Харкові та в краях балтійських, в Польщі і на Кавказі. Є на дїя, що в найближчих кількох місяцях можна буде звести воєнний стан в Одесі і Харкові, а в землі можна буде ослабити його в прибалтійських краях і в Польщі, так що з весною лише один Кавказ буде ще у воєнним стані.

Далше сказав Століпін, що він сам більше ніж хтонебудь инший жалує, що з konieczности так часто мусять суди карати людей смертю. Вся його вдача протівна такій жорстокості, і коли би перед чотирма роками був йому що сказав, що він буде правити державою при помочи системи, в котрій таку роллю грає шибениця, він був би цілком не повірив сьому. Але konieczність — каже — не знає прав. Я певний — каже, — що на другий день після заливши карі смерті наново з'являлась би шалена туча злочинів, убиств, насильств і грабежів, перед котрою не охоронили би ся жаден з вихисих урядників державних.

Тепер карають смертю не за злочини з часу

революції, а за убиства і грабежі з останніх часів. Тільки в прибалтійських краях дучають ся тепер засуди на смерть за провини зперед двох або трьох літ.

Англійський диванікар спитав далше Століпін, чи правда, що тепер в Росії вішають середно по 15 людей що дини. На те відповів міністер, що не має докладних чисел, але видасть приказ, щоби їх уділено кореспондентови. Всеж таки імовірніше — каже — буде, що 15 людей вішають на місці. Та й се число буде зменшати ся в міру того, як остали члени революційних організацій будуть попадати в руки властей. (Ну, се досить яснє: як вивішають усіх, тоді вже таки й зовсім не буде кого вішати! Ред.).

В сій самій справі розмовляв кореспондент також з товаришем міністра внутрішніх справ Макаровим, та й сей не міг йому подати чисел засудів на смерть, бо виконує ся їх на приказ військових властей, а ці не мають зносин з міністерством внутрішніх справ. Кореспондент замітив далше, що такі з диванікарів начили 38 повішених за 10 днів; але й на те Макаров відповів, що не може дати докладних пояснень, всеж таки страшною пересадкою є, коли говорити ся, що вішають по 15 людей на день. Інший знов достойник сказав Англійцєви, що військові власті всьо самі роблять і навіть не уважають за потрібне здавати Століпіню рапорти.

Вертаючи до розмови зі Століпіню, кореспондент Times'a пише, що прем'єр говорив про засланя. Російські революціонери — сказав прем'єр — розказують в Лондоні, що виправляемо на заслане по 200 людей на день. Отже заслання без суду в адміністраційній дорозі нема більше як 14.000, і то більша частина заслана не на Сибір, а до північних губерній європейської Росії, та й з тих утікло понад 2.000. Адміністраційні засланя відбувають ся під контролею окремої комісії, котра сю дуже трудну і непримну задачу сповняє з усякою можливою обережністю, щоби не робити помилок.

Чи сї поясненія російського прем'єра, дані англійському диванікареві свідомо для відомості, багато причинять ся до з'єднання Росії симпатій в Англії, можна навіть дуже сумнівати ся. „Революція умерла“, здавлена шибеницями; але хоч і умерла, шибениць не можна упрятати, бо в такім разі мертва революція... готова зараз на другий день ожити! І се має називати ся тривким втихомиренням Росії! Вішають уже не багато, — бо багато вже вивішали, а будуть ще менше вішати... в міру того, як остали революціонери оден за другим повиснуть, так що буде їх чим раз менше! І се все голосить не якийсь революціонер, не якийсь заграничний ворог Росії, а признає сам російський прем'єр, сам спаситель Росії Століпін...

Передплачуйте і ширіть „Діло“!

3 внутрішніх справ.

Маніфестація за чеськими школами.

В неділю відбула ся в Празі велика маніфестація в користь чеських шкіл для чеських національних меншостей в північній Чехії. В маніфестації взяли участь всі чеські політичні партії. О 8 год. рано зібрали ся перед чеським музеєм величезні маси публіки.

Чеські соціальні демократи уладили осібну демонстрацію робітничку і студентську. В часі приходу поліція хотіла відібрати стяг, несений студентами. Однак юрба стаула проти сього так грізно, що поліція мусіла залишити свій намір. В поході брало участь 10.000 робітників. Потім відбуло ся віче, на котрім соціально-демократичні послы виголосили реферати. Ухвалено резолюцію з домаганем, щоб правительство безпробовно засновало для чеських національних меншостей чеські школи та завело загальне право голосування до союму і рад повітових.

В другім поході, уладженім міщанськими партіями, брало участь 15.000 людей. На чолі йшли Соколи, далі члени чеської народної ради, соймові послы, чеські товариства і т. и. Чеські організації з німецьких округів у Чехії прислали численні депутації. В поході несли стяги, котрі поліція безуспішно пробувала відібрати.

Після походу відбували ся збори, на котрих ухвалено таку саму резолюцію, як на зборах робітничьих. Крім того постановлено переслати ту резолюцію на руки міністрів Фідлера і Прашка та намісника Чехії, гр. Куденого.

Язиковий спір у судах.

Орган молодочів, „Narodni Listy“, приніс сими днями статю про уживаня німецької мови в перепиці між судами в Чехії і судами в Моравії. Завела ся була така практика, що чеські судовики в Чехії переписували ся в урядових справах з судами в Моравії в чеській мові. Проти сього покладали німецькі послы протест перед президентом міністрів бар. Беком та наслідком того протесту видав в ліній с. р. міністер судівництва, д-р Кляйн, розпорядок, що в кореспонденції між судами Чехії та судами инших країв на основі обов'язуючих законних постанов вільно вживати тільки німецької мови; проти судовиків, котрі не послушались сього розпорядження, має бути введено дисциплінарне слідство.

Протисловінські демонстрації.

В Триєсті уладили в неділю Словінці національну маніфестацію з торжественним походом по місті. Італійці зробили протидемонстрацію. Коло словінського народного дому прийшло до острого конфлікту, коли Італійці заатакували Словінців. Поліція інтервенювала та відібрала Італійців. Серед метушні один Італієць, котрого поліція хотів за глуми, добув ножа і легко зранив поліціянта. Арештовано коло 20 осіб. Потім серед слівів демонстрували Італійці по місті, поки поліція їх не розгнала.

Вечером демонстрації повторили ся. На Словінців, котрі мали національні відзнаки, накидали італійські демонстранти і відібрали відзнаки. З того винялася ся бійка. Поліція опять інтервенювала і доконала декількох узявено.

Заграничний огляд.

Стріча в Фрідріхсгаузені.

Хоч як були напружені недавно відносини між англійським королем та німецьким цісарем, то тани постановлено, щоб вони стрінули ся сего року. Інакше було уложити справи майже годі, бо оба володарі — близькі своєю — уякою і сестринь. Едвард VII. вибрав ся до цісаря Франц Йосифа I. в Ішль, коли-б отже був цілком вининув німецького цісаря, то се було-б вже надто разяча демонстрація Англії проти Німеччини. В останніх часах наступила однак в німецько-англійських взаєминах зміна на ліпше. Англійські міністри почали голосити urbi et orbi, що англійське правительство не має й на думці виступати ворожо проти Німеччини, та що всему винна тільки преса, яка полює на сензацію та нарочно голо-

сити воєнні аларми. Отсі запевненія, скріплені також миролюбивими висловками Едварда, прийнято дуже радо до відома в Берліні і забалакано вже зовсім инакше про Англію, якої володар змагає досі до „ізольованія Німеччини“.

І ось почала ся пора німецько-англійського примирення, до якого ненадією притоку дали події в Туреччині, що вплинули невідомо чи на політичний уклад цілої Європи. Відпало розділюваня турецькими землями, то й нічого інтригувати проти себе європейським державам всілякими програмами. Німеччина й Англія оставили здавна в близьких зносинах з Туреччиною, через те ввиду нової ситуації над Босфором виявила ся і в Берліні і в Лондоні потреба взаємного зближення.

І ся як раз квестія була вчора предметом обрання Едварда з цісарем Вільгельмом, який приймав свого уяку в Фрідріхсгаузені. Вправді стріча не мала офіційного характеру, але була при тім далека від родинних відвідин, бо рівночасно з обома володарями були там і державні мужі обох держав, англійський підсекретар держави Гердінг та рівновартий німецький до-стоїнний фон Шен. Англійська преса надієть ся, що ся стріча Едварда VII. з Вільгельмом II. приверне взаємне довіре обох народів а рівночасно скріпить загально-європейський мир.

З Фрідріхсгаузену прибув король Едвард VII. до Ішлю, який на його попитане удекоровано дуже величаво.

Бучі в сербській скупщині.

Сербська скупщина прийняла на передвечерашнім засіданні в другім читанні бюджет на р. 1908 79-ма голосами проти 27-ох. Се треба назвати значним успіхом кабінету Веймровича, бо зараджено через те евантуальному настанню сумного стану ex lex. За теж друга справа, яку має полагити теперішня скупщина а саме закінчене торговельного договору між Австро-Угорщиною і Сербією стрічає ся з незвичайно острим оборотом з боку націоналістів і молодорадикалів. Дискусія стає чим раз більше бурлива, головно через те, що поодинокі послы почали себе взаємно обвинувачувати овимордоване Обреновичів. Опозиційні доказує крім того, що заключуваний тепер договір з Австрією є незвичайно шкідливий для сербського населення, головно через те, що закавано звозити в межі Австро-Угорщини живий товар та дано широкі управленія австрійським ветеринарним функціонерам. Причиною лихого успіху сербського правительства добувають опозиційні бесідники в невідрадім положенню внутрішньої й заграничної політики Сербії а головно в нелюбовлянім поведенні правительства Пасіча, яке лукавило супроти Австро-Угорщини, заключаючи поза її плечима безкорисну митову уяю з Болгарією і т. д.

Треба признати, що теперішньому кабінетови не легко буде довести справу до путної розв'язки, тому, що сербські партії дашуть проти себе незвичайно пристрасно неапативію, яка дуже часто спалахує до незвичайних буч, через які годі правильно функціонувати скупщині. Таке лучило ся м. и. і в понеділок. Коли старорадикальний посол Драгович хотів забрати слово в особистій справі, назвав його хтось з націоналістів „пандуром“ (так звали ся двірські гайдуки в полудневих Славян а також нездисципліновані граничари); крім того кликув до него націоналіст, Джорджевич, що він завдячує свій мандат розділюванню лісів між людьми. Драгович, думаючи, що се Джорджевич назвав його „пандуром“, кинув йому в очи обидливим замітом що-до його мужності. На се чинили націоналісти нечуваний крик, вимагаючи, щоб Драгович свій закид відкликав. Через загальну метушню треба було презид. Косчови перервати засідане. Джорджевич, роз'ярений зробленим йому закидом, прискочив до свого протинника та наділив його кількома пощочинами. Другі націоналістичні послы хопили знов за крисла стенографів, щоб боронити ся перед старорадикальною більшістю, що насліла на поміч Драговичеві. Пос. Драгович хотів добути навіть ножа, але до сего недопущено. Прийшло до загальної бійки, яку тільки з трудом спинили міністри й послы умірковані.

По приверненню засіданя на ново хотів предсідатель уділити слова пос. Яковичеві, але націоналісти чинили крик, що до далших наряд не допустять. Тепер виявило ся, що оклику „пандур“ не зробив Джорджевич, і Драгович цофнув свій обидливий вислів, після того, як Джорджевич заявив, що він вважає низше чести одвічати на зрозблений йому закид, бо причини, задля яких він розвів ся, можна найти в судових актах; на всякий случай вони не належать перед форум скупщини. Також мін. просвіти, Ніколич, висказав свій жал з приводу поведєня Драговича. На сій інцидент полагоджено. Обиди словні відкликано, та побой — розуміть ся — годі було „відкликати“; до реванжу в сій матерії прийде мабути при якій другій, не менше горячій „дискусії“.

По обнові турецького кабінету.

Офіційно оголошено, що по останнім селляміцко зложили султанови присягу вірності новий великий везир, нові міністри і шейх ісламу. Присягаючих запевнені султан, що він не допустить ніколи до того, щоб нарушувати конституцію. До сї вістки додає „Gazetta“ ще одну незвичайну інформацію. Ось після присяги кабінету зложив же раз присягу на конституцію і сам падишах! Шейх-уль-іслам, який поінформував про се „Gazetta“, пояснив, що та поновна присяга має на меті розвіяти останні сумніви про неконституційні тенденції султана, які проявили ся в 10 уступі попереднього „хатті-гомаюн“, який постановляв, що міністри війни й маринарки будуть зависати тільки від іменованя султана. Шейх ісламу впевнено, що вина за ту антиконституційну постанову спадає виключно на дімсіонованого Саїда-пашу та що є річню неправдоподібною, аби султан зложив коли своє слово, дане народови в справі конституції. Рівночасно слід згадати, що шейх ісламу зазначив в розмові з кореспондентом „Daily News“, що постанови ісламу зовсім не колідують з признаннем рівноправності християнам та мусульманам. Крім того замітив він, що як небуде теперішня конституція є ліберальна, то іслам є ще ліберальніший; значить ся поправки приверненої тепер конституції не стріли-б ся з опозицією теперішньої, а чального мусульманського духовника Джемаль-еддіна ефенді. За отсі поправки не думає однак брати ся тепер Кіяміль-паша, поки не буде скликаний парламент.

Султан для поновного заманіфестування свого конституційного настрою, заявив готовість побудувати приміщенє парламенту зі своїх приватних фондів, а крім того висловив бажане, щоб вионти памятковий медаль зі словами: „свобода, справедливість, рівність“. Турецька часопись, „Сабат“ доносить, що султан перебрав таку еволюцію, що підчас останнього селляміцку навіть убрав ся в молодотурецьку відзнаку — червоно-білу перепаску, яку носять офіцери й жовніри, що повіднали всякі инші медалі. Султан мав навіть пропонувати солунському, молодотурецькому комітету, щоб його вибрано президентом комітету

що через зірване мосту на Черемоші перерване сполучення з сусідньою Вишницею і з тамтешнім залізничним двором. Що більше, досі навіть не звісно, коли та зв'язь буде привернена. На річці нема ніякого порому, хоч від повені минуло вже два тижні, а вся комунікація з Вишницею відбувається на одиницькому підв'язанні і небезпечною чайкою, до котрої задля великого навантаження людий часто тяжко добитись, або таки в глибокий брід фірмою. Вечером і при трохі більший воді устає і те сполучення. Причиною цієї аномалії мають бути непорозуміння між управами обох міст, Вишницею і Кутама, котрі підносять що до мосту і порому свої ріжні претенсії. Так сповняє ся у нас справді, як не мож краще, приповідка: „де дві газдині, там хата не метена“. Кутські мешканці, видко, привикли і жили ся вже з таким безпорядком, та й гадають мабуть, що воно мусить так бути. Але для приїзних людий видає ся воно дуже дивно, що між так значними містами і на так великим фреквентованім тракті може такий стан так довго тривати. Тут повинні би вже вглянути вищі краєві власті і зарядити, щобі подібні річи не мали місця.

—Хмарою. Із Синевідська доносять: Онодішньої ночі, о год. 11, між Синевідськом а Любінцями обірвала ся хмара. Коло села Старави, в о-кружз 5 кілометрів все на полі сполокала вода. Злива і буря були такі великі, що кількінація-літні дерева повиривало з корінням і вода занесла їх в поле.

Оповідки:

Календар. Завтра, в четвер: Евдокима прав. (лат. Гі-полита). Позавтра, в п'ятницю: Ч. Хр., Мак. (лат. Евзевія).

Авденті: С. Е. Митр. Шептицький в понеділок, в творок, середі і п'ятницю від год. 10 рано. — Екс. намісник в творок, середі і п'ятницю від год. 10 рано. — Консульторська сесія відбуває ся в четвер і суботу. — Відепрезидент краєво-мільської ради і н. а. краєві інспектори в середі і неділю від год. 12 год. в полудне. — Відепрезидент краєво-мільської ради і н. а. краєві інспектори в середі і неділю від год. 12 год. в полудне. — Відепрезидент краєво-мільської ради і н. а. краєві інспектори в середі і неділю від год. 12 год. в полудне. — Відепрезидент краєво-мільської ради і н. а. краєві інспектори в середі і неділю від год. 12 год. в полудне.

Репертуар руського театру в Снятині. Ся-ля власна (коло суду). Початок 7:30 вечером. Б-лети продає „Народна Торговля“.

В суботу, дня 15 с. м. „Барон циганів“, опе-рета в 3 діях Штрауса.

В неділю, 16 с. м. „Маруся Богуславка“, і-сторично-побутова драма зі співками і 5 діях Старицького.

Ві второк, 18 с. м. „Галька“ опера в 4 діях С. Монюшка.

В середі, 19 с. м. „Лісова квітка“, конкур-сова комедія в 4 діях Яновської.

Передвиборчі збори виборців І. округа мі-ста Львова в справі доповняючого збору посла до державної ради відбудуть ся в п'ятницю, 14. серпня с. р. о год. 7 вечером в приміщенні „Руської Бесіди“ (Ринок ч. 10). Дневний порядок: 1) спра-ва виборчої організації, 2) справа кандидатури.

В Коломиї відбуде ся в суботу дня 15-го серпня при співучасті товариства укр. молодіж-и „Громада“ в павільоні міського городу концерт в честь Михайла Драгоманова. Початок о год. 4. по пол. — За комітет: Д-р К. Трильовський, В. Рубінгер, Ю. Коліунок, Я. Навчук.

Звертає ся увагу на оголошене заряду при-ватних семінарійних курсів в Коломиї поміщене в анонсах.

Урядові вісті.

§ Іменованя. Міністерство торгівлі надало по-сади почтових контролёрів старшим почт. офі-ціалам: Фр. Гренови в Коломиї, Хун. Давидови в Перемишлі і Як. Трайберови в Н. Санчі, даль-ше Барт. Литвинович в Рашеві в Бучачі, Йос. Ла-ховичови в Бережанах, Волод. Фалішевському в Н. Санчі, Генр. Чернерови в Коломиї, Стан. Ач-тошани і Йос. Івачковському у Львові, вкінці Мойс. Лінденбаумови і Ад. Розенрахови в Стан-иславові, та іменовало почт. офіціала Володисл. Савчинського з Кракова почтовим контролёром в Підволочисках.

Нові книжки і виданя:

◇ Як хазяюють селяне в чужих краях (Ні-меччини, Бельгії, Голландії, Данії, Франції та Поль-щі). Написав В. Доманицкий, у Київі, 1908. Ст. 133 + оголошеня. 8-ка. Ціна 20 коп. Отсю книжку, якої зміст подає вже сам заголо-вок, прикрашено багатомілітними й виетого, зладженою на українських мотивах. Появила ся вона як перший випуск видавництва „Селянська книжка“, як другий випуск появлять ся праця то-го самого автора п. з. „Про сільську коопера-цію“. Головний склад сього незвичайно корисно-го видавництва у Київі, в українській книгарні (Безаківська, 8).

◇ *Ukrainische Rundschau*. Ч. 8. за сер-пень 1908. появило ся вже з отсими змістом: Ein Freundeswort an die Ruthenen. Vom Reichrats-abgeordneten E. Pennerstorfer. — Der Neoranslavismus: III. Der russisch-polnische Ausgleich: IV. Schlussbetrachtung. Von W. Kuschner. — Die Ukrainische Schule im Joch: V. Die Gründung von Mittelschulen in Galizien. Von Dr. Wladimir Baschynskyj. — Die Kooperationsbewegung in der Ukraine. Von W. Domanytzkyj. — Henryk Sienkiewicz als Romanschriftsteller. Von Prof. Wladimir Antonowycz. — Ueber die Entwicklungsbedingungen der ukrainischen Literatur. Von Mykola Dumytriyew. — An die Gegeuer der nationalen Selbständigkeit der Ukrainer. (Aus einer Rede des Abgeordneten Prof. Dr. A. Kolesa im österreichischen Abgeordnetenhaus). Rundschau: † Mykola Dumytriyew. — Der Kampf gegen den ukrainischen Gesetzestwurf in der Duma. — Ein kurioser Prozess. — Zwei Allslaventage in Prag. — Allrussische Provokationen.

Викази жертв.

Виказ жертв на цілі Руського Товариства педагогічного у Львові за час від 1. січня до 31. липня 1908. р. (в коронах): А. Іванович Ярослав 3, урядники почт. з Кракова 9:07, о. П. Жолевич Курники 2:20, о. Кисельовський, Незвиска 4, д-р Бачинський, Стрий 2, М. Перейма, Фриштак 2, Автін Іванів, Жидачів 2, Тома і Галия Головацькі Шенюри 2, 3. Букавельський, Коломия 4, д-р Озар-кевич, Городок 1:20, І. Котельний, Краків 1, Ол. Байса, Віснїз 6, О. Залеский, Любів 4, Нат. Чубатий, Тернопіль 1:06, Кидай Василь, Жабка 1, Г. Угриш, Львів 1, о. Н. Левкий, Коломия 3, Віт-ковичка, Куті 14, Е. Еп. К. Чехович, Пере-мишль 50, ученики сем. учительської, Львів 15:40, д-р Озаркевич, Городок 1, з розпродаж картки 4:50, — з розпродаж карток 0:20, Куль-чизкий, Львів 4:40, Читальня „Просвіти“ Шо-ломия 3, о. Федусевич, Львів 5, Добромильський Чортків 10:10, Лемківський Баня (з думки) 2:40, Філ. Тов. педаг., Тернопіль 4:50, Я. Окулевський, Поля 8, Пеленський Ст., Відень 2:50, 3. Горди-нський, Райфайлів 6, Гр. Лякота, Голодівка 4, Ів. Кушнір, Суходоли 1, К. Редчук, Зборів 30, о. Мендівський, Малаїв 3, А. Бачинський, Кіліко 1, о. Н. Чабан, Перемишль 2, о. Целевич, Ростоцькі 5, о. Варичко, Бердичів 6, Х. У., Тернопіль 12:81, самбірська українська молодіж 52:04, Н. Вербець, Перемишль 5, о. Д. Йосифович, Се-редній 3, А. Здерковська, Львів 2, К. М., 0:20, VIII. кл. акад. гімназ. 77:70, Андр. Шейга, Залуче 2, о. А. Саноцький, Мачиниш 10, М. Пакар, В. Ворицький, Анд. Кримчук, Руські, ад Воля башт. 3, Лаврентій Федиский, Мости великі 5, о. Тит Хлібовицький, Ферлеїв 3:50, о. І. Ярославич в Рай-сках 5, І. Честинський, Підарків 3:42, Читальня „Просвіти“ Звенигороді 11:35, д-р М. Кордуба, Камінка струмилева 1, Філ. Тов. педагогічного, Тернопіль 4:50, д-р Іван Коляч, Львів 2, Тов. ім. Шевченка 10, ученик сем. учт. Львів 10, Ді-митро Феллидаш, Вінце 2, Подляшецький, Львів 10, о. Бачинський, Заставе 3, о. Рабій, Самбір 2, Дом-бровський, Гай ходоковський 3, К. Подляшецький, Камінка струмилева 10, Щербатков, Калущ 4, Целевська М. Чернівці 1, Л. Кортовський, Кра-ків 10, І. Мандиш, Овятич 2:70, Кивелик Іван, Кошичівці 2, І. Бродович, Турка 2, о. Ортинський

Топільниця 4, д-р Я. Вахнянин, Рава руська 2, д-р Гнатичак, Тшиянець 2, Брацтво церковне, Курники 6, Смолянський, Мільно 3, Шухевич В. Львів 5, о. К. Петровський, Перероса 6, о. В. Кушнір, Лісники 3, П. Михайлюк, Печеніжин 6, о. А. Саноцький, Мачиниш 5, Гуцаловський, Під-камін 2, о. Курманович, Запівів 2, Т. Павло, Пробіжня 2, Читальня „Просвіти“, Бабиня 6, Крамниця, Бабиня 2, І. Гуменюк, Козова 2, М. Настир оо. Василіан, Букова 8, Е. Котвич, Гель-зендорф 2, Ю. Семенович 1, О. Сьвітлик, Сороки 2, Іван Гомосовський, Крипос 2, Іван Гомоватор, Рожея великий 2, о. Василь Кліш, Сіява 2, Барчновський, Городище 2, Барановський, Теме-ривці 2, І. Кляч, Кичера 2, Брацтво церк. Ново-сілка Коот. 2, Е. Меронович, Обельчича 5, Н. То-машев Підгородді 3, Д. Канко, Боліше 2, Лісе-нський, Коомат 3, Церков в Борщеві 2, Брацтво церк. в Блудниках 12, о. А. Целевич, Лозина 3:30, о. Матвія Яструбич 2:50, В. Смолін Відень 10, І. Кушнір Суходоли 1, Брацтво церк., Добри-ня 10, М. Гнатичин, Рудки 3, Брацтво церковне, Добриня 10, Евгения Шмідт, Взянка 4, Брацтво церковне, Молотів (Буковина) 20, Е. Хмільовський, Крипос 4, Е. Кульчизка, Косів 10, д-р Ялів, Камінка струм. 5, М. Стельмахів, Загіречко 4, А. Наковечний, Заміхів 3, Ст. Когут, Тустанович (збірка) 40:30, І. Мішквич, Стрий 10, д-р Гвоз-децький, Липиця долишня 5, І. Вануст, Оліпко 3, о. П. Гаранюк, Остапович 4, В. Кліш, Банилів руський 1, Йосиф Лісенецький, Тарнів 4, о. Алекс. Говда, Воднарі 1:40, Е. Бурачинський, Вергомет 10, Українська молодіж сем. учительської, Самбір 27:36, Л. Крижановський від учеників гімназ. в Станиславові 30, „Просвіта“ в Цейтові 2, о. Лев Залужний, Потік 2:40, Громада Потік 7:60, Грома-да Заліще 4, В. Левийський, Львів 1, о. Д. Гузар, Завалів 8, Ю. Рудницький, Львів 2, о. Евг. Ляхо-вич, Лютовська 0:70, Плонія Кішова, Дрого-бич 1, М. Галчук від колядників Жаб-Слупей-ка 10, о. О. Скоморовський від колядників 10:44 — від колядників в Дітиківці 4:06, В. Кушнір Відень (через „Діло“) 15, о. Небиловець, Перегін-сько 18.

(Дальше буде.)

Конкурси бурс.

Селянська Бурса при філії „Просвіти“ в Ко-марні розписує отсим конкурс на насто-ятеля Бурси в Комарні. Пожанданим є, щоб управу бурси, який пенсіонарий учитель, або ин-ший інтелектуальний чоловік, пр. академік, який би за-разом міг учити приватно елеції бурси. В Комарні є оркестра на дутих інструментах. Первенство ва-сти будуть мати ті кандидати, що змогли би вести провід в сій мішанській капелі. Селянська Бурса і Читальня, яка знова отримує оркестру, з'обов'язує ся дати мешкане (з 2 покоїв і кухні) даром і 20 К місячно за провадження оркестри, а здоровий харч в міру уділюваних лекцій в бурсі та 30—40 К місячно за провід в бурсі. Колиб дотичний кандидат прова-див також канцелярію філії Просвіти, доходи его ще збільшили-б ся. Зголошеня письмовні або усні кожного часу аж до 25 с. м. 1908 приймає о. Во-лодимир Петрик директор Товариства задаткового в Комарні. Комарно 10 серпня 1908. о. В. Петрик, о. Ст. Онискевич.

Селянська Бурса при філії „Просвіти“ в Ко-марні оголошує конкурс на приватне 20 селянських хлопців, які знайдуть в бурсі приміщеня і здоровий харч за невеликою місячною оплатою. Про успіш-ня приватія мож розвідати ся в дотеперішнього насто-ятеля Бурси о. Володимира Петрика, катехита з Комарна. Зголошеня приймаєть-ся до кінця місяця серпня 1908. Зголошуватись мож письмовно або усно кожного часу аж до визна-чення речення. За селянську Бурсу при філії „Про-світи“ в Комарні о. Ст. Онискевич голова, о. В. Петрик.

Торговельні вісті.

Будапешт 12.8. Ціна збіжжя.		
Пшениця на жовтень	11:14 до 11:15	
на цвітень	11:52 до 11:53	
Жито на жовтень	9:23 до 9:24	
Овес на жовтень	8:15 до 8:16	
Кукуруза на серпень	7:68 до 7:69	
на май 1909	7:18 до 7:19	
Ріпак на серпень	16:30 до 16:50	

Оферти на пшеницю: мірці. Охота купув: мірца Успосібненя: спокійна. Погода: хмарно.

До „Народної Гостиниці“ приїхали дня 12. VII. 1908. Елена Левицька, Коломия; Зофія і Теодор Пастинські, Маку-нів; Кипріян Малик, Пілагій; Гринь Косак, Козова; д-р Ярослав, Вахнянин, Рава руська; Николай Барановський, Тор-ки; Сильван Барановський, Торки; Сильвестер Герасимович, Шершенівці; Михайло Зашерковий, Водники; Филемон Ко-вальський, Покрівці; Евстахій Крохмалюк, Вишнічак; Ілля Гаврилюк, Перемишль; Василь Романовський, Буск; Іван Лен-кавський, Мости великі; Михайло Солодуха, Рава руська; Роман Леонтович, Рава руська; Лев Рогатин, Золочів; Михайло Бухберг, Броди; Володимир Сабат, Скола; о. Григорій Содо-марко, Новостакі.

Надіслане.

(За сю рубрику редакція не відповідає.)

ДОЦЕНТ ДЕНТИСТИКИ

Д-р Теодор Богосевич

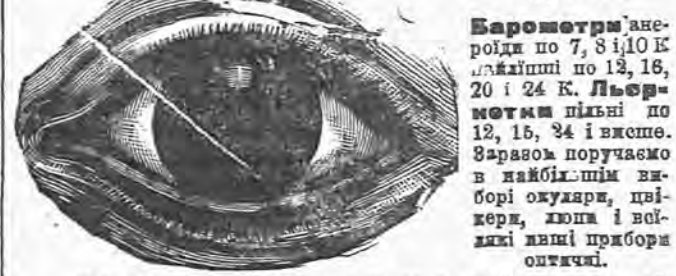
ординує ул. Ягайлонська ч. 17. 1010 2—6

Франц Йосиф Гірка вода Найкраще Відмавляє средство 761

Коперницький і Син

Оптика і Механіки у Львові площа Галицька ч. 1.

(проти Валу Гіпотезного на планетах площі Галицької) поручають:

Бейлігі направила поглядую на якнайкорше і най-краще.

Накладом Редакції „Діла“ або „Свободи“

вишшли:

Емілія Золі: Гроші, ціна 3 корони (з почт. 3:20 к.)
Гі де Мопсан: Сильна як смерть, переклад О. Паш-невич, ціна 1:50 кор. (з почт. 1:70 к.)
А. Чайковський: За сестрою (повідане з кузачкої старшини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.)
Ол. Стороженко: Проклятий Марко, фантастична по-вість з часів Хмельниччини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.)
Евген Гребінка: Чайковський, повість з часів геть-манщини, ціна 60 сот. (з почт. 70 сот.)
А. Прус: Життєві ідеали людини, переклад Крушель-ницький, ціна 30 сот. (з почт. 35 сот.)
Оті книжки можна набути в Адміністрації „Діла“ за попереднім надісланням всієї належної-сти враз з почтовим. За поспішністю не висилає ся. Адміністрація „Діла“ Львів, Ринок ч. 10.

При закупні товарів просимо покликуватись на нашу часопись.

Ученик VIII. кл. руск. гімназ. гласає лекції на цілий рік. Лекції оголошеня під адресою: „Diligentia“ poste restante Куті. 10:30 2—3

Академія австрійського ін-струменту, можі виставити поручатя. Уряд парохіальний в Снятині ч. 1. 1032 Краків. 2 3

Правник III. р. гласає лекції від 1 вересня с. р. на цілий рік. Зголошеня приймає: Р. Шопа, Лябачів. 1021 3—5

Матеріалістка пошукує лекції до класу нормальних від вересня на селі. Зголошеня: Іванна Лесів Станиславів, ул. Кавицька ч. 124. 934 2—5

Кравчиня знаючи крій, приймає гасаня в приватнім домі. Зголошеня Адміністрація „Діла“ для А. К. 1037 1—1

Добра господарка гр.-кат. ро-на господарстві сільським і кух-ні шукає місця до сьвітця. Е. Казимир, Городок Ягайлон-ський. 1049 1—1

Комітет парох. Козова ба-жає віддати оудову мурованого дому парохіального в руки до-свідного будівничого і оцінує письмовних зголошеня до кінця 1047 серпня с. р. 1—2

Від 25 літ славно знаний ПЕРЕПЕЛНИК ФЕДУНЬО

перенію своє заведене на ул. Оссолинський ч. 13. Дякуючи Вл. П. Т. Пу-блиці за дотеперішній вгля-ди, прошу умильно тав-самі і на дальше о лю-дово довірі і пошере. 8 поведомств КЛИМ ФЕДУНЬО.

Лічничий і столо-вий виноград найкраще ший, багатородний сорти, шоген сьвіжо яривають в 3 кн. коши-ках оплачено по 8:50 К. Ясно червоне і біле в 1908 р. по 4/4, алтра оплач. за 4 кор. неоплач. L. ALTNEU, Verses 12, Ungarn. 990 6—10

Реальність до спродана 3 км. від Войналова, 15 морів без бу-дівель, ато 31 мор. в буди-нках добре построникі і в по-ложні в а о.м. Ціна за морі 150 корон. Зголошеня Франц-шук Вяз Войналі. 1033 2—2

Горні сїдалища, МОЛОЧАРСЬКІ ПРИРЯДИ

Красивий Союз господар-ско-молочарський, Стрий.

В Яворові на Мазік пе-редміслю варяк при головнім зв'язиським тракті ся сьчасо до продажі в візній-рука реальність. Складає ся она з двох домів (більший мурова-ний о 6 кімнат і менший до-будований), в більшою дровител-ю будинку господарського і в го-рода та саду в обмари 1/2 мор-га. Вільна відомість у власт-ельки п. Анна Сапуні в місці. 1016 1—8

Горні сїдалища, МОЛОЧАРСЬКІ ПРИРЯДИ

Красивий Союз господар-ско-молочарський, Стрий.

Вправний інструктор студент прав гласає лекції на село на цілий рік. Зголошеня Д. Д. poste restante Станиславів.

Писар в кількілнійно прак-тикою адвокатською пошукує занятя в канцелярії Місячне знагороджене ста-вало 30 зр. а. в. Адрес: Петро-Джує в Тернополі ул. Макули-нська ч. 89. 1—8

Горні сїдалища, МОЛОЧАРСЬКІ ПРИРЯДИ

Красивий Союз господар-ско-молочарський, Стрий.

Оповіщене.

Заяд приватних семінарійних курсів, уде-ржуванях філією педагогічного товариства в Коло-миї, подає сего дорогою до відомості Вл. Публі-ки, що приватні семінарійні курси приготувалючі до семінарійної матури будуть ся вести дальше в шкільний році 1908/9 і то в трех відділах осіб-но для двічат, осібно для хлопців. За олен рік для вже ліпше підготованих, в двох літах для вже дещо підготованих і в трех літах для мало підго-тованих. З причини, що семінарійні курси мусять бороти ся з великими недоборами, тому заряд є змушений підвищити оплату на 15 корон місячно, яку може пильним і бідним ученикам і ученикам знизити до 10 кор. Що до курсу приготувалючо-го в трех літах, то заряд застерігає собі, що отво-рене сего курсу буде зависло від числа зголо-шень. Єслиб не зголошено ся відповідне число, то сей курс не буде отворений. Всі нові ученики і у-ченики вступаючі на котрий небудь курс, мусять ся піддати вступному іспитови, який відбуде ся в днях 2 і 3 вересня від 10 год. рано. При іспиті на 3-літний курс не оплачує ся жадної такси, при іспиті на 2 і 1-річний курс іспитова такса вино-сить 10 корон. Всяких інформацій уділяє і приймає зголошеня: Йосиф Чайківський, проф. гімназ. в Коломиї, ул. Українська ч. 29. Коломия дня 10 серпня 1908. 1048 1—1

!! Читайте !!

Перша і одинока руська фабрика машин до цементових дахівон

завязалась у Львові під фірмою: Івж. П. Волосенка і М. Стефанівський.

Машини виконують на замовленя і продаемо від 500 до 2500 корон. Агенція не висилаємо, бо аген-тові за продаж машини платять вірні від 100 до 120 кор. Зголошуйте ся впрот до нас, або приїхайте до Львова. Воєних комісарів домі і по-средників уникайте, бо вони продають чужі машини. Тримайте ся разом. Дайте зароб-ити своїм робітникам, най наш гірш лямпає ся в своїх руках. Наші машини дуже оодні і перед від-данем до ужитку пробуємо їх.

Приймаємо різном замовленя на всякі ріжні машини, напрями машин і т. д. Не купуйте чужих товарів, але свої. Ваше заборжя містять ся пожеж-но в „Народній Гостиниці“. 1038 2—6

Поручаємо ся П. Волосенка і М. Стефанівський.

всіх тих полях наш нарід — мимо ворожих заходів наших противників з табору історичної Польщі — робити і робити не беззаставно поступити. І ми, оперті на оці граніт о ту непобориму силу нашого народу, на всі ті звинувачення наших противників, які старяться в нас змовити, що ми мусимо піти до польської Каноси, можемо спокійно відповісти:

Ми також можемо пождати!

Місіонарський з'їзд у Києві.

Місіонарський з'їзд у Києві покінчив свої наради. Про його мету і значення ми вже кілька разів писали та подали звістки про важливі його постанови. З дальших його нарад і ухвал подамо нині ті, котрі мають значення з загально-політичного та національно-українського погляду.

З'їзд радив над питанням про участь православних місіонарів у патріотичних організаціях, як „союз руського народу“ і монархічних партій. Організаційна комісія, виходячи з того, що „патрістична церква в їх релігійно-просвітній діяльності може давати поміч патріотичні товариства і партії“, стоїть на погляді, що треба просити синод, аби поручив співзв'язниками і місіонарми звертати ся о підмогу до патріотичних товариств і партій. В голосуванні це внесення спершу не дістало більшості. Розпочала ся дискусія, в якій декотрі бесідники противили ся участі духовенства в монархічних партіях, бо ті буцім-то за мало православні. Однак промови волинського єпископа Ангелія, котрий горлячо заступив за співдіяння з реакційними партіями, внесене комісією прийшло вразі під голосування та дістало більшість голосів.

Потім з'їзд ухвалив ряд резолюцій про відношення церкви до держави. Провідним мотивом тих резолюцій є бажання, щоб правительством і державою всіма силами підтримувалося православно-церковне з'єднання, аби між ними було:

— З уваги на те, що в душі можуть бути люди байдужі до релігії, нехристиянські, і новітні, тож всі проекти законів, дотикаючі релігії, не повинні підпадати під компетенцію законодавчих інституцій, а належати до синода і царя.

— Не маючи на думці відділяти церкву від держави, синод повинен робити в царя заходів о звільненні Росії від невідомої даючих їй природі законодавчих інституцій.

Зміст цих резолюцій говорять сам про себе — як годі краще — характеризує реакційність російської Церкви.

З'їзд не міг обминути й української справи.

Про той бік його нарад і постанов читався в „Раді“:

„З'їзд відбувся в серці України — в Києві, й се накладало на його членів обов'язок висловитись в українській справі. Нарешті, з'їзд мусів висловитись у сій справі ще й через те, що велика частина його членів, у тім числі й сам голова з'їзду, волинський Антоній, живе й працює на Україні, отже на кожнім своїм кроці зустрічається з українською проблемою. І, не заважаючи на всю свою очевидну неохоту, з'їзд мусів таки скорити ся логічній річці і висловитись, коли не в цілій українській справі, то в справі української мови. Правда, зроблено це було заздалегідь вже похвалюючи, як то кажуть, „між іншим“, але значення факту від цього не зменшується.“

„Обмірковуючи способи боротьби з поширенням католицизму серед православної людності Холмщини, з'їзд ухвалив доклад одного свого члена про видавничо-місіонерський протикатолицький журнал. При тім постановлено, що статі в цьому журналі „повинні друкуватися російською, українською („по мові руської“) і польською мовою для красшої оборони православної“.

„Вживане української мови в інтересах „красшої оборони православної“ („самодержавія і народність“) — далеко від себе — річ далеко не нова. Достатньо згадати про „Братську Бесіду“ єпископа Євлогія, в якій половина статей написана українською мовою, або славнозвісний „Подолію“ та й теперішній український фелетоні, — щоб побачити, що там, де справа торкалась оборони особистих або групових інтересів, духовенство української мови не утрималося. Однак, вживане української мови досі обставляло ся так, що се, мовляв, було діло відділяти поодиноких представників духовенства, в цілому ж духовенство українську мову вважало „неіснуючою“, а заходив до її запровадження — „кознями ярмолюбів“.

Тепер після того, як місіонарський з'їзд ухвалив акти загалу постанови, така гра словами стає неможливою. Своєю постановою ціле російське духовенство офіційно признало, що українська мова є жива, а не мертва.“

Жиди дваргали під вікнами, а якіс баби в голос оповідали свої кривди та ще голосніше поплакували, але не можна було розізнати хто й де, бо тіснота була й голова коло голови, як той загін повен маків червоних і колося житнього, що його вітер жене, а він захватив ся і говорить і шумить, а потому стає рівно колося коло колося. То знов Сека, заздрівши Борину, припертого коло кравця, стала договорювати та викрикувати на него, так що вилайний відповів гостро:

— Мовчи, суко, бо ти кости поракую, так що й різна мати не пізнає!

А на те Сека розлючена дуже пазурі протягати та дерти ся до него крижувати людську, аж їй хустина спаяла з голови і дитина розкричала ся, і не знати чим би то скінчилося ся, коли се Яцек „схопив ся, відчинив двері тай крикнув:

— Тихо будьте, стерви, бо суд іде!..

І дізнав суд увійшов; по переду грубий, висесий дідиш із Раціборовича, а за ним два лавники той секретар, котрий сіз коло столика на боці під кімном і розкладав папери та дивив ся на судію, як стави коло великого стола, накритого червоним сукном і налягли золоті ланцюхи на грубі лавники!..

Тихо сгало, так що чути було тих, що на вулиці під вікнами балакали.

Дідич розложив папери, кашельнув, поглянув на секретаря і грубим, чутним голосом заявив, що суд починається.

Потім секретар перечитав справи на нинішній день, щошеш першою лавникови, той подав те суддєвич, котрий кинув головою притакуючо.

Суди почали ся.

Перша йшла справа з жалоби поліціанта, на якогош міщанина за непорядки в подвір'ю. Присуджений поза очі.

Потім за побите хлопця, що випас кіньми конюшину.

Погодили ся — мати дістала п'ять рублів, а хлопцеш нові портяниці та лейбики.

Справа за в'оране.

Відкладена через недостатку доказів.

(Дальше буде.)

інський нарід російської мови не розуміє, бо в противнім разі пощо-ж було-б звертати ся до української мови в боротьбі з католицизмом? Кажемо „ціле російське духовенство“, бо устами останнього місіонерського з'їзду промовляла найправіша частина духовенства, а про погляди лівої частини духовенства на се питання суперечки бути не може.

„Для нас се признане важне не саме по собі, бо нічого нового члени з'їзду не відкрили. Важне воно тим, що від нині вороги української мови з духовного кола гублять останню моральну підпору в своїй анти-українській діяльності. Коли доси вони могли покликати ся на те, що духовенство в цілому не має сталого погляду на українську справу, то тепер таке покликання не мати-ме вже ніякого ґрунту: духовенство в цілому в сій справі висловилось“.

Як бачимо, місіонарський з'їзд для уможливлення своєї пропаганди агітації серед української людності признав кінечним покривуватись українською мовою. Можна сказати, що на киевських місіонарах показала ся правдивість німецької фрази про те, що в деяких обставинах „Not wird zur Tugend...“ Тільки-ж та „чеснота“ чорносотенних місіонарів дуже то проблематичної вартості!

Щоб показати, які користі може принести православної агітації уживане української мови серед української людності та знане психології українського мужицтва, наведемо тут частину статі Гр. Сьвободичного, поміщеної в „Раді“ п. з. „До з'їзду місіонарів“. Читавмо там:

„Було се в Катеринославщині. В якомусь селі — вже не пригадаю, як воно прозивається — об'явив ся штундизм. Та так поширив ся, що захопив ціле село. Місцевий священик, з молодих, уживав усіх казенних способів на боротьбу з „заблудшим“ парохіянським, та відляти нічого не міг, мусів кінець-кінцем замка повісити на церковних дверях, бо селяне не хотіли ходити до Служби Божої, перестали й до батюшки звертатись.“

„Не пригадаю вже як воно вишло, а тільки другий батюшка, з сусіднього села, довідавшись про се, сховав і собі се побалакати з тими штундизмами. Приїхав. Зібрав ціле село на майдан і повів бесіду ось у такій діалогічній формі.“

— Здорові були, люди добрі!

— Здравствуйте й вам, — загули люди.

— А чого се у вас, люди добрі, церква замкнутою стоїть?

— Бо й вже нам не треба — відповідають задираючи голови. — Ми тепереньки вже штунда!..

— Штунда, кажете?

— А так штунда.

— А батьки ваші та діти теж штундами були?

— Ні, вони були православні — чують ся голоси.

— А може ще й козаки були?

— Еге-ж, діди були козаками!..

— Оттакі! То як же се ви люди добрі, поміняли дідецьку віру на якусь там штунду?

От ви кажете, що діди ваші та були козаками. А козаки-ж край наш рідний від ворога захищали, віру православну прадідівську бороновили, кров за неї проливали, а ви тепереньки штундою стали!.. Оттакі то робить ся тепер на божому свєті!

По натовпові прокочується ся глухе гудінє. Люди стоять, похнюпили голови, спустивши очі.

Священик звертаєть ся далі до молодіці, що стояла недалеко від його.

— А ти, небоже, теж штунда?

— Штунда, батюшко, штунда, чоловік штунда, то й я — відповідає молодичка жалісливим голосом.

— А матінка твоя живе ще, чи вже померла?

— Померла, батюшко, давно вже померла.

— Померла, кажеш... Гай-гай! Як же тобі не грих? Матінка тебе ростила, добру навчала, а ти штундою стала? Може й душевнєка тепер побиваєть ся там, дізнавши ся, що ти у штунди пошла, а тобї й байдуже про се?..

„Жінка в слюзи.“

„Не пригадаю цілої бесіди, але наслідки її, як писало ся в газеті, були ті, що батюшка, який не занекав в своєму життю народної національної стійкості, батюшка, що хоч і не знав може добре усіх тих казенних місіонерських правил та приписів, по яким треба повертати до православ'я відпавших, але знав добре народну психологію й сам переняв ся нею, — сей батюшка, кажемо, мусів в той же день одчинити церкву, бо того вимагали „штундарі“, відчинив і відправив молебню, а висесені з хатів селянських образи знову позіймали свої місця по кутках...“

Висновок звідси, здаєть ся, ясний: штунда і всякі інші секти — не наслідок одірвання духовенства од народу, його кастової відокремленості, наслідок занепаду національного елементу та чинівницького „формального відношення до народу“.

З того невеличкого образка ясно, що „data necessitas“ звели київським місіонаром звернутись до української мови при обороні православної церкви.

Вражіння з Угорської Руси.

Від двох наших студентів, котрі сїх ферій відбули прогулку по угорській Руси, дістаємо отсі їх вражіння:

У нас пише ся дещо про угорську Русь, але на тім і кінчить ся. Більшого заінтересованя, зносин інтелігенції нашої з угорською зовсім нема. Вправді вибирались львівські богослови на прогулку до Унгвару, але вона скінчилась фіаском. Причина в тім — як нам казали тамошні богослови — що про приїзду Галичан не були повідомлені каноніки ні загал угорських богословів крім кількох.

Мадярський уряд робить постійно своє. Він старієть ся кінче сфабрикувати з Русинів „греко-католик“ Мадярів. До того служать державні („аломські“) школи на селах. В школах тих учать по мадярськи, а по руськи лише церковного письма. До мадярських Русинів починаєть ся також військова служба, в якій руські парібки дуже деморалізують ся. Там вчувають ся поганих мадярських пісень і дома пописують ся ними — цощь, як в нас.

Уряд уміє справу так добре вести, що інтелігенція про Галичину найменшого понятя не має. Нам доводилось такі янсени чуті від священиків:

— „Що ви там в Польщі Поляки між собою якусь незгоду маєте?“

— „В якій Польщі?“

— „Та в вашій, там звідки ви?“

— „Ми не з Польщі, а з Галичини і не Поляки, іно Русаки. В Галичині є на половину Русинів і Поляків“.

— „Або то не все одно Поляки і Русаки?“

Тут треба було пояснити ріжницю між одними і

другими, говорити про скількість Русинів про У-країну і т. и.

Або знов таке. Питаєть ся молодий інтелігент:

— „Кого то забув у вас в Польщі якийсь Січинський і за що?“

Tableau!

Галицький Русин на мадярсько-руській землі велика рідкість. Як довідались там, що ми Русаки „з Польщі“, то оглядали з усіх боків, як свого часу у Львові Персів. П. Гнатюка, котрий 10 літ тому спасував угорсько-руські пісні, памятають в Смирнах, Голубині зовсім добре, навіть по імені вміють назвати. А провідник в замку Ракочія під Мункачем згадує про трьох руських професорів з Перемішля, які там були, як про велику сензацию.

З інтелігенцією приходиться ся говорити по руськи дуже трудно. Прим. укївчені матуристи Русини деякі й словечка руського не уміють. Лиш декотрі з тих що ходять до угварського гімназії, вміють „да-што“. Учуть там руської мови надобовязково о. Якович. Наука се дуже обмежена, бо на чотирі низькі класи є 1 читанка і граматика Волошина, а на вищу хрестоматія і старославянська література. Українсько-руську літературу нової доби ні за мизинний палець не учать. Не дивота отже, що в угварський гр. кат. духовний семінарії половина не вміє по руськи, а друга половина слабо. Священики навіть проповіді до народу не вміють добре сказати. Проповідь там по селах дуже примітивна. Священик, перечитавши євангеліє, переказує його відтак людям другий раз, розумієть ся страшною паламарщиною, а вірні за той час благоразумно відпочивають і... дрімають. Чому так? — Тому, бо мова проповідника їм мало зрозуміла. Тільки живе слово, може поділати на живого чоловіка.

А те живе благодієне руське слово ховаєть ся там під сільською стріхою, і там під хлопською стріхою ховаєть ся надія ліпшої будучности наших закарпатських братів. Мимо змадарщеної інтелігенції, мимо помадарщених попів, дяків і учителів, мимо мадяризуючих шкіл — руське слово ще живе під сільською стріхою. Мимо того, що мадярський уряд вже від кількох літ перемінює руські назви сіл на мадярські, ті назви не мають популярности і за 50 літ не приймають ся, бо вони штучні, неприродні.

Руський нарід, мимо всіх з'усиль ворогів, удержить ся на Угорщині. Підтримає його те чудотворне руське слово, руська пісня, традиція і віра. Тай Чехи по Білій горі — здавало ся — повинні були загинути, а таки се не стало ся завдяки селянам, які не стратили своєї національності. Тай у нас в Галичині не було инакше, тай на У-країні так само.

Що-до мови, то вона мало ріжнить ся від нашої, для Галичан зовсім зрозуміла. Переходять через місточка (обі Березни, Сваляву і инші), не хочеть ся вірити, щоби ті міщане в гарних домах були Русинами. Бо деж! Чоловік, у Галичці призначений до жидівських та польських міських „обувателі“, не може собі уявити щось инакше. Тому ми дуже часто заводили бесіду, щоби переконались, чи вони уміють по руськи. По мадярськи мало хто знає. — Ба навіть в Мункачі і Унгварі по руськи всюдю розуміють.

І священики, хоча говорять в домах по мадярськи, все-ж таки мають в серці і руський закрук. Один з них сказав нам таке: „Я мушу у-давати Мадяра перед Мадярами, бо маю діти, але в серці я Русин“.

Не дуже воно вправді гарно, та сумнівої вартості ся руськість, але все-ж „да-што“. Діти священиків з малку по мадярськи не вміють, бо перебувають зі службою. Руські пісні дуже люблять і ними одушевляють ся. Приміром: ми мали нагоду чути, як у священика більше товариство співало з чутем пісню: „Де срібно лентий“. Знають також всюду: „Ой не ходи Грицю“, а „Ше не вмерла України“ загалом дуже подобалося.

Греко-католицька віра є також сильним за-боролом руськості.

Питаємо ся малого хлопчика з гуртка, що він таке.

— „Я“ — каже — „Русак, тот Кальвін, а тот католик“.

Всіх греко-католиків навіть серед Словаків називають Русаками, а римо-католиків коротко „католиками“.

Ні, мадярська Русь не пропала для Русинів. Треба лиш крихітку праці для них, для їх освідомлення.

Широку діяльність в тім напрямі могли би розвинути Василіяни. В самій мункачській архієпархії є 8 монастирів. Але, на жаль, монахів мало (всіх окол 25) а й ті що є, не на наше копато роблені. Для характеристики годить ся додати, що в монастири в М. Березні є лиш однієсикі ігумен, а в Мункачі є кілька отчиків і новиків, які однак зовсім не грішать знанєм руської мови.

Дуже порадно було би якби так від нас у-дались там які Василіяни, або деякі молоді люди, замість марнуватись по всіляких закутках, вступа-ли до монастиря в Мункачі і посвятились патріотичній діяльності. Василіяни стоять там добре. Мусють свої маєтки, навіть виниці. Недавно купили в Унгварі православну церкву і хотять там заложити монастир Василіянок. Тому, що на Угорщині нема кандидатів, то хотять їх спровадити з Галичини.

Безперечно, найбільше може причинити ся до освідомлення народу національне духовенство. Се ніщо, що воно сховане тепер в мадярську шкіру. Тай у нас не так ще дуже давно, кілька десятків літ в зад, попи говорили в домах по польськи, ба й проповіді виголосювали по польськи; а відтак стали двигачами народної свідомости.

Треба лиш пробити той хінський мур, який є між нами і ними, треба навязати зносини з закарпатською руською інтелігенцією, а передовсім з священиством, треба дати їм пізнати нашу літературу. Передовсім багато можуть допомогти взаїмні відвідини священиків, туристично-прогулькові подорожі по мадярській Руси і висилка книжок знайомих і т. п. В тім місці додамо, що на Угорщині люди дуже гостинні і сердечні, більше навіть ніж у нас. Для тих, що мали би охоту як туристи виїхати на Угорщину, мала рада: Треба зі собою взяти якусь посвідчене ідентичности, щоби можна виїхати легше. З Угорщини дуже порадно є вертатись на Ужок, де залізниця іде чудною серпентією і переходить 5 тунелів.

Освідомлюючи впливає також перебування молодшої мадярсько-руської інтелігентної генерації в Галичині на вакаціях.

Знаємо одного студентя, що побув оден рік в Галичині, зовсім освідомив ся і працює над народною освітою.

— „Я за тим, — каже — щоби кожний на-рід був собі свій. Мадяри тут роблять в своїм інтересі. Але більше винні самі Русаки. Як оден з другим де трохи вище підлізе, то гадає що він не знає що, тай кричить що він Мадяр з роду“.

Дальше добре було-б, якби наші аспіранти на богословє подавались до Унгвару на теоло-гію. З початку треба там бути рік на екстерні,

(буде) коштувати до 600*корон на рік). В семіна-рії відносини дуже добрі. Що-до науки — спра-вилі би з початку деяку трудність два предмети, що викладають ся по мадярськи, але при добрій волі, по мадярськи можна научитись. За примір хай послужить оден Хорват, який аступив того року до семінарії, не знаючи ні слова по мадярськи, а за рік зовсім добре научив ся.

Вигляди відтак знамениті, бо багато поро-жних парохій. А на сотрудництві тримають рік — два, не так як у нас.

На всякий спосіб ми повинні вірвати з на-шим дотеперішнім відношенем до угорської Ру-си, і зайнятись пів мільоном темних наших братів за Карпатами.

П. К. і В. М.

Англійський король в Ішлю.

Сего року витав цїсар Франц-Йосиф I. коро-ля Едварда VII-ого з незвичайною величавістю, на яку тільки міг здобути ся літній двір в Ішлю. Причина сього та, що англійський король прибув отсе до Ішлю, щоб зложити нашому цїсарєві гратуляції з приводу ювілею його 60-літнього правління; через те гостина Едварда має характер офіційний.

Відносини між двором лондонським і віденським були здавна найкрасші, на що зложило ся передовсім те, що між обома державами не було терену для серйозніших колізій. Зв'язаним фактом для прихильности Відня для Лондону може послужити те, що підчас англійсько-бурської війни саме тоді, як англійському оружию не вело ся, та коли Англія находила в цілій Європі тільки ворожий настрій за поневолюване Бурі, отже в такім скрутнім моменті не заважав ся цїсар Франц Йосиф I. на однім двірським бали заявити англійськиму послови, що його симпатії є по стороні Англії... Не треба й згадувати про вражінє, яке викликала ся заява в кругах дипломатичних а особливо у короля Едварда. З того часу значно скріпило ся особисте приятельованє обох володарів, а найшло воно свій вислів м. и. в столах, якими вчера вони обміняли ся на галєвім обіді в Ішлю.

Цїсар виголосив на честь свого гостя ось такий гост: „Відвідини, як Ваше Королівське Величєство, зволіли мені нині зробити, йдучи за кількатиїм, для мене так милим звичаєм на-повняють мене правдивою радістю і аянчивістю. Прошу, В. К. В., прийняти вислів тих почувань, разом з моїм сердечним приїтом та шєвєнем, що звернену на мене сими відвідинами приязну увагу тим більше цїню, коли В. К. В. прибули сего року, щоб особисто зложили бажання з при-воду ювілею нашого правління. Добавуючи в ни-вїшній присутности В. К. В. новий цїнний доказ довготривалих, сердечних взаємин, які існують між нами і нашими домами, а які відповідають між обома нашими крєями, підношу оклик: „Його Королівське Величєство, король Едвард най-жє!“

По відіграню оркєстрою англійського гимну, відповів король Едвард ось так:

„Прошу, щоб мені вільно було сердєчно по-дакувати Вашому Цїсарськиму й Королівськиму Величєству за його добрі слова, що зворушили мене до глєбини. Коли я міг все відвідувати В. Ц. й К. В. з правдивою найбільшою приємністю, то спеціально в сїм році, коли Ваше Ц. й К. Величєство обходять 60-літній ювілей. Ваше Величєство знає почування, з якими я відношу ся від давна супроти В. Ц. й К. Величєства та знає, що гратуляції з приводу сего визначного тор-жєства, плінуть з глєбини могого серця. Відно-сини обох країв є слава Богу і були все добрі та приязні. Висловлюючи ширє бажанє, аби воно остало так і на будучє, бажано ширю з цїлого серця, щоб В. Ц. й К. В. остав ще довгі літа в найліпшій здоровлї й добрих успіхах для добра своїх народів і підношу чарку на добро Вашого Цїсарського й Королівського Величєства!“

По сїм відіграла оркєстра гимн австрійсь-кий.

Як вже згадали, теперішня гостина англійсь-кого короля в Ішлю має характер офіційний та відбігає від фаміліярного характеру давніших гостин і має велике значінє політичне. Крім роз-мов на політичї теми, які ведуть оба володарі, ведуть ся конференції також між дипломатами обох держав, бо в Ішлю крім володарів є ще й послї обох держав та астр-угорський міністер справ заграничних, бар. Ерєнталь і англійський підсекретєр державний Гарлінг. Одногоднина кон-ференція бар. Ерєнтала з Гарлінгом дали — як доносить офіційний комунікат — нагоду до об-говорєня всіх європейських кєстїєй; спеціально обговорювали оба мужї державні ситуацію в Турєчїні, де від заведеня конституції сотворєно нову ситуацію. Кабінєти, як відомо, а в тім числі й англійський і відєнський, є зєднані супроти того повороту заняти симпатичнє вижидачє стєновїщє, в наші, що новє турєськє правлїнє, заведє також такї поправу адмінїстрації й скон-солїдованє відносин, як сього бажали в останнїх часах великі держави.

Стількі офіційний комунікат. Значить ся супроти останних подїєй в Турєчїні рішили ся оба кабінєти заховати вижидачє стєновїщє, щоб побачити, як новє правлїтєвство Турєчїни почнє перимїняти свої слова в діло. Таке стано-вїщє Едварда VII, викликає проголошенєм турєської конституції, відбігає далеко від давнїш-ших плєнів англійського правлїтєвства, що зназа-чило ся зїздом в Рєвлї а відтак заступлєнем мірцїтєської програми — англійсько-російським проєктєм реформ, який полїцаєв австрійсь-ку монархію на боці. Тепер ситуація змінюєть ся, тож і Англія й Австр-Угорщина, які є силь-но заінтересовані турєськими подїями, а перша че-рез своїх підданцї-ісламістї, а друга че-рез сусїдство з Турєчїною та окупацію Босні й Герцєговїни, вважють за потрібним обопільнє зблизжєнє — м. и. для прикоротаня амбіцій хри-стіанських балканських держав, яким настанє конституційного режіму дуже ненаручнє. Теперішній побут короля Едварда в Ішлю не остєне без впливу не тільки на кєстїю балканську, глє також на нїмєцько-англійськї взаїмнї. Цї

Виказ рілньничих продуктів сконсумованих нерілньничим населенєм.		
		спотребовано в році 1908
Рогатої худоби (понад 400 і до 400 кілограмів)	штук	1,380,996
Телят	"	2,639,921
Овець, баранів, скопів, ягнят, кіз, цівів	"	311,035
Безрог	"	4,491,816
М'яса волового, овечого, кізлячого	клгр.	135,611,303
М'яса телячого, вепрового	"	49,765,616
М'яса соленого і вудженого	"	13,063,474
Сал'ямі і маринати	"	11,446,091
Домашнього дробу (індиків, гусий, качок, голубів)	штук	47,277,335
Оленів	"	7,334
Заяців	"	5,971,873
Диків, сері і диких кіз	"	14,930
Диких птиц (бжантів, диких гусий і качок, куропат, диких голубів)	"	4,354,491
Риб і скоруп'яків	клгр.	7,838,084
Штофівшів	"	721,601
Риб морських	"	10,637,577
Мучних продуктів	"	1,637,880,176
Ярини	"	87,089,828
Сьвіжих овочів	"	388,172,004
Сушених овочів	"	16,173,825
Масла і гусячого товшу	"	111,972,636
Солонини	"	51,285,584
Прочих товців зьвірячих	"	49,765,615
Сира	"	77,136,704
Яєць	штук	1,393,437,248
Оливи, олію конопляного і льняного	клгр.	22,892,183
Воску	"	729,291
Бараболь	"	2,995,936,960
Меду	літрів	1,642,265
Молока	"	1,497,268,482

3 друкарні Народової [Малецьких] Кооператива ч. 2.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Переплату і ісерації приймають у ЛЬВОВІ Адміністрація: „Діло“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровського, М. С. Соколовського, П. С. Гавришак, ч. 9; К. Бухарта, ч. 10; Кароля Людвіка, ч. 23. — У ВІДНІ: М. Дукес, I. Wellstele 9, R. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek, I. Wellstele 11; Haasenstein & Vogler, Actien-Gesellschaft, Kärntnerstrasse 18. У ФРАНКОУРТІ: I. GAMBERG: M. Haasenstein & Vogler.

Реклама, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописні записки та листи за попереднім настановленням. — Рекламі не виставляти ніяких відповідей.

ДІЛО

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“
в Асирії: 30 грошів
на цілий рік: 33 к. 44 грошів
на пів року: 16 к. 22 грошів
на місяць: 3 к. 4 гроші
У Львові (без почтової переслатки):
на цілий рік: 28 к. 34 гроші
на пів року: 14 к. 17 гроші
на місяць: 3 к. 4 гроші
Початковий час коштів у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.
Оголошення виходять прийняти за 20
с. на одну стрічку ісерації або за 10 с. на одну
стрічку „Діло“ по 60 с. — Подати і вийти
оголошення чисел за 20 с. на стрічку.
Переплату і ісерації за ісерації класів
у Львові

Орган намісника про польсько-руські переговори.

Найбільше, коли вже виходили всі інші органи польської преси, забрав голос з приводу зв'язки „Neue Freie Presse“ краківський „Czas“. На його думку в кожній статті „Neue Freie Presse“ в польсько-руській справі „треба шукати укріпленого жала“, а про загалу її зв'язки „можна сказати, що вона стала являтися незгоди, кинення заки ще почато радити над згодою“.

Значить, німецька інтрига, яка має на меті недопустити до згоди, до якої — як запевняє „Czas“ далі — „Поляки все були і нині є готові, коли-б тільки з другої сторони виявлено подібне шире бажання до переговорів і згоди“. А та інтрига полягає ось в чім:

Поляків могло подразнити те, що з неясної стилізації тої зв'язки виходило, неначе б переговори мали відбуватися тепер перед скликанням союму, отже тільки з президію польського кола в Відні. Ми (т. є. „Czas“ і ціла його партія) так цього не розуміємо і тих побуждань не поділяємо. Не вважаючи на політичні ріжниці, які нас ділять від пп. Гомбінського і Станіславського, ми найближче переконані, що жаден з них в розмовах з правительством і Русинами, коли-б до них мали нагоду, не заохоче в нічній прендікувати „Волі“ союму в справі такій важкій, про цілу будучність краю рішучий, і що цілу справу відложить до союму. Тим більше зробить се гр. Дзедушицький, що на підставі кількадесятилітнього досвіду знаменитого знає традицію і психологію союму.

Заспокоївши ось-так Поляків, що нема потреби підносити великого шуму, бо се-ж розуміють се само собою, що останнє, рішуче слово має в сій справі сойм, „Czas“ бересть за успокоювати Русинів. Ось те антитотум, призначене для знищення „німецької інтриги“ серед Русинів:

„Русинів-народовців та зв'язка подразнила чим иншим. Вона каже, що „як Поляки так і Русини прикладають дуже велику вагу до того, щоб правительством підчас тої угодової акції не брало ані безпосередню ані посередню участі в переговорах“. Хто знає, що альфою і омією руської політики все було оглядати ся на Вієнь і вигравати його проти Поляків, тому те повне еліміноване правительством Русинами мусило відразу видати ся неправдоподібним. Досвідному політику мусило видати ся воно також безцілним, бо неона точка можливого порозуміння, без запевнення згоди правительством на зміну законів чи розпорядження або на їх бюджетові конвенції, показує ся як непрактичною. Однак Русини зрозуміли зв'язку про еліміноване правительством як інсинуацію, проти котрої їх днівниці голосно застерегли ся. а декотрі з них посунули ся до твердження, що Русини все можуть одержати від правительства, а нічого не потребують домагати ся від Поляків“.

Як бачимо, орган намісника „i strzyże i goli“. З одного боку запевняє згідно з „Gazet-ом Narodow-ом“, що одним господарем в польсько-руській справі є соймове польське коло, але з другого хотів би також успокоїти Русинів і робити польським органам преси легенький докір, що непотрібно їх дражнять, бо-ж прешн так зовсім без правительства обійти ся не можна: воно-ж мусить виконати те, що Поляки

підиктують. Тільки — відповімо „Czas-ови“ — для Русинів не є се ніяке успокоєне. Одним словом „Czas“ недоволенний, що зв'язка „Neue Freie Presse“ викликала „застереження з одної і з другої сторони, а то справі певне не помагає і не посуває її наперед“.

Заспокоївши Поляків і осолодивши пігулку „Русинам-народовцям“, „Czas“ бересть ся спекти ще одну печеню, а саме спекати ся москвофілі, якими недавно ще так одушевляв ся. Отже задає собі питанє, „яка була ціль і з якого жерела вийшла та зв'язка з „Neue Freie Presse“, і відповідає:

„Національно-руський днівник „Руслан“ догадуєт ся, що вона походить з „москвофільського табору“ зі Львова, а й ми недалеко від такого здогаду. Всяке зближене Поляків до національно-руського табору є очевидно сією в оці москвофілам і вони готові зробити все, щоб союму перешкодити. Ажде вони вже представили Східну Галичину і „руський“ (т. є. російський) Львів російським делегатам на пражський з'їзд, а тепер устроюють масову прощу селян до Почаєва. І зараз після появу згаданої зв'язки „Neue Freie Presse“ „Галичанам“ закликав голосно, що „Українці йдуть до Каносси“, а обидваючи їх можливі переговори з Поляками ідкими клятвами, числить очевидно на підбурення горячішої опії в національним таборі проти переговорів“.

Як то швидко наступила перемена фронту в редакції „Czas-у“! З українських гайдамаків на котрих спали ся крайні інсинуації і лайки, стали ми „Русинам-народовцями“, котрих не треба дражнити. І навпаки. Ті „поважні“, „уміровані“, „старорусини“, та „rusko-narodowa partya“, котру „Czas“ разом з иншими органами польської преси вважав мало що не єдиним представником нашого народу, стали знов здеградовані на „moskalofilów“, агентів православ'я, котрі не хотять допустити до згоди Русинів з Поляками.

Тільки — ми на тій грі дуже добре розуміємо ся і вказували на неї від давна. Коли вибори до парламенту виявили незвичайну силу українського національного руху, польські політики порішили ослабити його при помочі москвофілів. Тепер-же, думаючи, що справді ослабили нас соймовими виборами і зробили податливийшими в наших національних домаганнях, відкидають мов брудну, зужиту рукавичку москвофілів і знов залицяють ся до нас, числячи на те, що в нашій суспільності є ще елементи, котрі думають політичними категоріями з часів „нової ери“, а іменю будь-то найліпшим оружжям проти москвофілів є союз з польськими правительственными кругами.

І справді аж жалі дивити ся на москвофілів, як вони в своїм „Галичанам“ кидають ся на саму думку, що їх дотеперішні хлібодавці готові їм виволити службу. В недовірчій же статті „Нова ера галичани“ москвофільський орган і лає статю „Czas-у“, що вона „не стоїть і вищезагаю йти“; і бе в тривогу, що буди-то на недавнім засіданні комітету „Pracowi narodowej“ в Кракові, на яким був і намісник Божинський, прийнято постановленіє вийти в переговори і по можливості старат ся заключити угоду з українцями, за котроре — несомніжно — придегся заплатити головним образом русско-народної партії, наслідком чого „не важна сама по собі і кишача невбраними і просто нелітими утвердженнями стаття Czar а отримує важне значення, как перший недвусмысленный шаг со стороны поля-

ков в ділі заключенія нової „нової ери“; і плаче, що „в этой статі“ недавнє „українці“, „гайдамаки“, превратились вдруг в „rusko-narodowe stronnictwo, a „старорусини“, „rusko-narodnye stronnictwo“ в „прежних“ „преступных“ „moskalofilów“, „тяготящих“ к „шизму“ и „имѣющих“ „дѣрзость“ заявлять, и то еще зъ виду „россійских“ „делегатов“, что восточная Галичина — „русскій край“; і відпекуєт ся від протії до Почаєва, заявляючи, що „організаціей этой поѣздки занимается на собственную руку г. Носевичъ“. Як то ще недавно ті самі москвофіли в „Русскомъ Словѣ“ на наші закиди, що вони лучать ся з Поляками на школу нашого народу, відповідали по простачцї: „Ранъ з рапемъ знає, а дурниові зає“, як то ще недавнє „Галичанам“ хвалив ся, що за приреченє Дудикевича не говорити в соймї по російській буде признанє російської мови краєвою і катедра російської мови і літератури в львівським університеті, — а тепер?! „Ранка задача на ostrym koniu jezditi“! Стало се те, що ми все зазначували: Москвофіли треба Полякам для ослаблення відпорної сили нашого національного організму проти польонізації, для влекшування польського польонізаційного походу на руську землю — тай тільки! А щоб вони занадто не розпаношили ся, то Поляки їх від часу до часу копають, знаючи аж знають добре, що москвофіли кожної хвилі знов готові на услуги, як їх тільки покличуть.

Вертаючи до виводів „Czas-у“, скажемо тільки, що ми наше становище вияснили вже всесторонньо в попередних статтях. Ми очевидно не є противні згідливому пожитку польського і нашого народу, але та згода мусить бути переведена не інакше, як на основі „вільні з вільним, рівні з рівним“, то значить, вона має принести нашому народові розширенє і скріпленє самостійності і незалежності нашого національного розвитку від Поляків.

Згода можлива лише тоді, коли би вона принесла нам справді реальні здобутки, отворюючи нам дорогу свободного розвитку, а не лише ілюзоричні обіцянки.

А тим, котрі може думають, що який-небудь нерозважний зроблений союз з польським правлінням приніс би нам якісь користи в боротьбі з москвофілством, звернемо увагу на те, що власне ніщо так не скріплює москвофілізта, як те, коли вони можуть перед народною масою грати роль одиноких оборонців її національних, політичних і суспільних інтересів перед „польсько-українським союзом“, — як се показують досвіди „нової ери“. Правда, прим. в виборчій окрузі п. Барвінського (Бриджина, Каменеччина) сему останньому вдавало ся механічними способами бути то поборовавши москвофілізт, але тепер власне в тих округах таким самим способом Полякам було найлегше ілюструвати силу „starorusinów“. Не репресії польського правління винищать москвофілізт, тільки такі політичні відносини, в яких наш нарід справді буде мати повне право національного само означення, в яких буде неможливо, щоб польські правлячі круги, відповідно до своїх потреб, титул і значенє „narodowo-ruski“ роздавали то українському національному рухові то москвофілам, в яких одним словом — наш національний розвиток користував ся би повною самостійністю і незалежністю від польських політичних плянів.

І тоді, коли Поляки скотять нам признати

таку самостійність і незалежність, що-б ми могли наші суспільні відносини з ними обговорювати і управляти ними справді як „вільні з вільними і рівні з рівними“, тоді серед нашої суспільності не знайдемо ся ані одна рука, яка не простягнула би ся до згоди з польським народом. Але тільки тоді, — бо на згоду з польським панованєм над нами, наш нарід ніколи не пристане.

Ad maiorem Poloniae gloriam.

Під датою 27. липня с. р. появило ся таке розпорядженє львівського митрополитичого ординаріату до духовенства:

„Покликуючись на торжественну присягу канонічного послушества, зложену кожним священником в дні рукоположення, забороняємо властью, даною нам Богом під тяжким гріхом усім священникам наших епархій втручати ся без призовлення дотичного пароха в справи, котрі відносять ся до його парохії або вірних, в який-небудь спосіб, підкопуючий його авторитет, прим.: засновуючи читальні, братства і товариства навіть чисто економічного характеру, улажуючи віча, наради, збори і т. в. Парохів, обраних негальним втручанням з боку чужого в парохії священника або свого власного сотрудника, зобов'язуємо в ім'я канонічного послушества повідомити про те безпосередно митрополитичий ординаріат. Винюник буде покараний найострішим канонічним напименням, а потім підуть більші або менші канонічні кари, відповідно тому, чи — крім нарушеня сеї нашої заборони — більше або менше підкопано авторитет пароха в його парохії. Завадателі і сотрудники по канонічним напименню в такім випадку не будуть припиняті в пропозиції на парохії протягом 5 літ. — Андрей, митрополит“.

Характеристичне світло на суть і ціль цього розпорядження кидає факт, що москвофільський орган помітив його під одобрюючим наголоском „В обороні прав парохів“ та що „Dziennik polski“, навівши переклад розпорядження, додав до нього таку глосю:

„Се розпорядженє о. митрополита доторкнєт ся в першій ряді, і то доволі болячо, української партії. Досі була така практика, що до села, зістаючого під впливом своєї парохи старорусина, звичайно старої людини, приїздили молоді священники „українські“ з околиці, скликавали селян під який-небудь претекстом на збори та звалили їх, аби не слухали свого пароха, бо се кацап, ляхоман, хунь і т. в. Розуміють ся, такі виступи священників проти священників того самого обряду, мусили викликувати згіршенє серед вірних. Однак чи заваж о. митрополита покладає кінець гайдамацько-революційній агітації українського духовенства, про се поспалемо собі сумнівати ся“.

„Dziennik polski“, котрий має звичайно доволі

Вл. Ст. Реймонт.

Мужики.

Сучасна повість.

Авторизований переклад із польського М. Павлика.

Справа за крадіж лісову, в гаю судця, ставав ржондця — обжалувани мужики з Рокішів.

Присуджені на кари грошеві або відсидженє в арешті по два тижні.

Не прийняли присуду, підуть до апеляції.

І так голосно почали викрикувати на несправедливість, бо ліс був спільний, сервітутовий, що аж судець моргнув на Яцька і той загрозив:

— Тихо будьте, тихо будьте, бо тут суд, не коршма!

І так ішла справа за справою, мов борозною, рівно й доволі супокійно, лиш инді підіймали ся нарікання, або хлипанє, або й проклин, але ті Яцьк зараз утихомиряв.

Із кімнати вийшло трохи людей, але наємби них увійшло стілько нових, що стояли збиті гайби в сніп, так що ніхто рухнуту ся не міг і стало так горяче, що ані відітхнути, аж судець казав відчинити вікна.

Тепер ішла справа Бартка з Липець, за кражу свині у Марціянина Антонівни Пачесь. Свідки: та-ж Марціянина, син її Шимон, Барваря Песек і т. д.

— Свідки чи є? — запитав ся лавник.

— Є! — сказали хором.

Борина, котрий досі самітньо й терпеливо стояв при крати, присунув ся трохи до Пачесьової, привити, бо се-ж була Домінікова, мати Ягні.

— Обжалуваний Бартек Козьол, ближше, за крату!

Низький мужик перепихав ся із середини так напружено, аж клясти почали, що топче по ногах і одержинує.

— Тихо будьте, стерви, бо суд говорить! — крикнув Яцьк, пускаючи його.

— Ви Бартоломій Козьол?

Мужик чіхав ся журливо в густе, рівно обтя-

те волосє; дурноватий усміх іскривляв йому су-

хе, обголене лице, а малі рудаві оченята хитро скакали по судячій гайбі.

— Ви Бартоломій Козьол? — запитав ся знов судець, бо мужик мовчав.

— А вже-ж, він ти Бартоломій Козьол, прошу ласки пресвітлого суду! — пищала величезна баба, впливаючи ся силою до крати.

— А ви чого?

— Прощу ласки, таже я жінка того неборака Бартка Козла! — тай кланяла ся рукою до землі, аж вируркованим чіпцем доторкала ся стола судецького.

— Свідкуєте?

— Ніби то за свідка? ні, лише прошу...

— Возний, викинь її за крати.

— Виходіть, жінко, бо не для вас тут місце...

— Вхопни її за плечі та пхав задом.

— Прощу пресвітлого суду, коли бо мій не дочуває на той приклад... — кричала.

— Виходіть поки що по-доброму — тай аж йойкнула, так її шпурнув на крату, бо її кроку по-доброму вступити ся не хотіла.

— Вийдіть, будемо голосно говорити, то хоті ви Козьол, а вчує!

Почало ся нарешті допитуванє.

— Як називаєтеся?

— Ге?... а, прозиваю?... Ажте кликали мене, то ніби знати знають...

— Дурень єсь. Як називаєтеся? — випитував неволюю судець.

— Бартек Козьол, пресвітлий суду — докинула жінка.

— Кілько років?

— Ге?... а, років?... або я памятаю! Мамо, кілько то мені років?...

— Пятдесят і два, бачу, буде на весні.

— Господар?...

— І... три морги піску та той один коровачий хвіст... сільський господар.

— Був уже караний?

— Ге?... караний?...

— Чи сиділисте в козі?

— То ніби в кременалі?... Караний?... Мамо, а чи був я в кременалі, ге?...

— А був-єсь, Бартку, був-єсь, а то та ті стерви двірські за то зодохля агнятко...

— А вже-ж, а вже-ж... на пасовищу найшов-ем зодохля агнятко... зваж-ем, що мали собаки по-

розтагати... запізнали, присягли, що-м укрив, суд засудив... усадив на той сидів-ем... Несправедливість є лиш, несправедливість... — говорив глухо тай обзирав ся злепка на жінку.

— Обжалуваний єте за крадіж льоху у Марціянина Пачесі! Узяли-єте її з поля, загнали до дому, зарізали тай з'їли! — що маєте на свою оборону?...

— Ге? Я з'їв! Аби-м так Бога при конаню не бачив, що-м не з'їв-ем...

— Мої вистовні, з'їв-ем!... о світе, світе рідний, я з'їв! — кликав жалібно.

— Що-ж маєте на свою оборону?

— Оборону?... чи маю я що сказати, мамо?...

А вже-ж, уважайте; сині не з'їв-ем, а Марціянина Домінікова на той приклад, гавкає що-будь г'я та собака, що лиш ухопити за той паскудний писок і вибити... а...

— О люде, люде!... — йойкнула Домінікова.

— То вже собі пізнаєте з обите, а тепер кажіть, яким чином свиня Пачесьової найшла ся у вас?...

— Свиня Пачесьова... у мене?... Мамо, що то вельможний дідик ісказали?...

— Та же, Бартку, то за того пороса, що то за тобою приїздило до хати...

— Вважаю, а вже-ж що вважаю, бо пороса то то було, а не свиня ніяка; прошу ласки вельможного суду, най чують, що я сказав і повторю: пороса то то було, а не свиня; біле пороса, а коло хвоста, або й трошечки нижче, чорні латки.

— Добре, але відки взяло ся у вас?

— Ніби у мене?... Зараз усе документно скажу, з чого покаже ся для пресвітлого суду тай для зібраного народу — що я не винуватий, а Домінікова Циган баба, сплетениця й пискачка заповітена!

— Я циганю! Отже ту Найсвятішу Панянку впрошу, аби вас грім без святаї сповіді не тріснув! — сказала тихо, з тяжким зітхненєм до образа Матері Божої, висячого в куті кімнати, Домінікова, а потім, не можучи вже того стерпіти, простягла стиснений, худий п'ястук до него тай заскачала:

— Ти злодій свинячий, ти розбишако! ти... — і розчепірила пальці, як би його вхопити хотіла.

Але Барткова кинула ся до неї з криком.

— Що, билаби-сь, суко одна, билаби-сь, відьмо, кате, синівський, ти!

— Тихо — сказав судець.

— Ступіть морди, коли суд говорить, бо вас втручу на окомішність! — підпер Яцьк, підтягнув капоту, бо йому був обертелек обірвав ся.

Втихомирили ся зараз, а баби, після того як то вже було близько до захоплення себе за чуби, стояли вже тихо, лиш очима їли ся та зітхали зі злости...

— Говоріть, Бартоломій, говоріть усе, а правду.

— Правду?... Саму чисту гей скло правду скажу, ретельно скажу, як на сповіді, як господар до господарів, як свій до своїх, бо-м господар із діда праїда, а не комірник, не професнянт який або й инший міський дерун.

То так було.

— Диви ся добре в голову, аби-сь чого не забув — радила жінка.

— Не забуду, Магдусь, ні. То було так. І-шов-ем... а бачу, що то рихтик весна колуши... і за вовчою долиною, коло Борниової бонюши... йду собі тай говорю молитви, бо на той приклад передзаними вже на Пречисту Діву... тай ніченька йшла... йду собі... аж тут чую: голос не голос?... Пробі, гадаю собі: хрунькає або й не хрунькає?... Обізираю єсь поза себе — ні не видко, тихо цілком.

Лихе ми спокуюше чи що?... йду далі і, що ми трохи мурашки облізли до страху, говорю си Богородице Діво. Хрунькає знов! Іїїй, гадаю собі, се нічо, лаше свиня, або-ж пороса. Зліз я трішки в бік, у коюшину тай обізираю єсь... а вже-ж що спосіб лізе за мною, став я — стало й воно, а біле, низьке та довге... а вчи з'їтили ся як у kota або наїгів у щезника... Перехре-хрестив-ем ся, а що й шкіра ми потерпіла, то-м рушив ліпшим кроком — ажке, або то знате, що по ночах товче ся?...

А всі в Липці знають, що на вовчий долині страшисть.

— А вже-ж, що правда, бо торік як Сікора ходив там у ночи, то його вхопило за горло тай кинуло до землі, і так ізбило, що хлоп хорував дві неділі — пояснила жінка.

Найкраще з'ужиткуєте свої вільні від праці години, коли будете читати

Історії найсильнішого в світі детектива

ШЕРЛЮКА ГОЛЬМСА

Р. ЛЯНДАУ, Львів, ул. Чарнецького ч. 3.

Одине українське виданє оправленє в кольорові очадки. Кожна копія коштує лише 40 грошів (15 коп., а Ангелів 11 центів). Дістати можна всюди, де продають ся книжки і часописи. В містовастих де нема книгарні ані копювальню, промуні аскаємо надіслати 2 К 20 сот. за 5 копійців (вправ в оплачений поросах) прямо до мене. По одержанню сит гріншій, васлато-му востити селтає по заході. 1045 2-10

вірні інформації про те, що в Святій Юрі десь є і що там задувають, зовсім влучно відкриває тут одну з цілих мітрополітичних розпоряджень. Ся одну з імінувати русифіковані москвофільським духовенством території перед національним і культурним освідомленням з боку національного руського духовенства. Силою інерції законсервувало ся москвофільство в деяких місцевостях нашої землі та розпучливими зусиллями загубаючого ества воно намагається засилити свої останні твердині і відгородити їх від подуху національно-русської свідомості, котрої двигачем на наших селах є в першій ряді наше духовенство. Мітрополіте розпоряджене йде на поміч загрозеному москвофільству перед національно-русською експанзією, зазираючи перед національним руським духовенством змогу вийти в своїй національній, культурній і економічній праці поза межі своєї парохії та понести в заражені народним ренегатством села завдатки національної свідомості. Коли пригадаємо собі ті погрози, з котрими недавно висипав ся святокорський канонік, «старорусин» о. Бачинський, на адресу о. Петрицького з Колоколина за його національно-просвітну діяльність по москвофільських селах бурштинського повіту, то будемо знати, де шукають одного з жерел сего указу.

Се одна ціль розпорядження. Та воно має ще другу, ширшу ціль та представляє ще інше важливіше значення.

Мітрополит гр. Шептицький заборонив нашому духовенству всяку публичну діяльність по-за межами парохії — а співдружникам навіть в межах парохії. Рівнає ся се забороні всякої національної роботи, примусовому виселюванню нашого духовенства з усіх філій «Просвіти», повітових організацій виборчих комітетів і т. д. Рівнає ся се відтягненню від руської народної праці двох третин що найкращих народних трудівників — до того в найтяжчих хвилях нашого народного життя. Аналогія до такого разячого обмеження конституції за гарантованих прав горожанської свободи годі знайти ні в границях нашої держави, ні поза нею. Навіть польські верховоди не поважили ся виступити з такою генеральною заборною проти руських урядників, остаючих в державній службі. Навіть пруський гакатист, кардинал Копп, не посмів видати такої заборони для польського духовенства, котре веде серед польського населення пруського Шлеська польську національно-політичну — отже в розуміні гакатиста-єпископа революційну агітацію та борє ся з ним, духовенством. Не бачить чогось такого Чехія, де люта національна боротьба роздвоїла чеське і німечке духовенство одного, римсько-католицького обряду. Не знайдемо чогось такого в альпійських краях Австрії, де в нутрі римсько-католицького духовенства вела ся і ще нині веде ся безпощадна політична боротьба поміж членами християнської соціальної і «старокатолицької» партії, — боротьба, серед котрої навіть хлопські ватаги з колами під проводом «старих» чи «молодих» духовників грають таку визначну ролю. Нема аналогії до того і в західній Галичині, де розполітизоване польське духовенство веде інтензивну і широку агітацію відповідно до своєї партійної приналежності. Указ мітрополіти гр. Шептицького остає отже унікатом, не подібним аналогії.

Годі справді вяснити та оправдати сей крок Андрєя гр. Шептицького релігійними мотивами. Коли-б ходило о релігію, то чейже гр. Андрєй Шептицький дбав-би про оборону католицтва від пропаганди православної, з рівним що найменше запалом і рівною консеквенцією, як дбає про поборювання українського національного руху. Між тим такої акції не бачимо, хоч ся пропаганда видає вже навіть конкретні і реальні наслідки.

Тож і останній крок мітрополіти можна зрозуміти лише як продовження і завершення тих заходів, котрими мітрополит від самого вступлення на мітрополітичний престол силкує ся відорвати духовенство від національного руського табору і від народної діяльності, забити в духовен-

— Тихо Магдусь, тихо! Йду, йду, йду... а то форт лізе за мною та хрунькає!
А що то був рихтик місцяченько вийшов си на небо, то дивлю ся, а то лише пороса, не лише. Росердив-ем ся, бо си той дурень гадає, — страштин, то-м киува у него патиком і йду до мому. Йшов-ем межу межи Михайловими буряками та пшеницею Бороновою, а потім межи ярим житом Томка та вісом оттого Яська, що його торік до війська взяла, а котрого то жінка акурат учора злягла... Пороса форт за мною, як собака, то си йде поруч, то влізло в картофлю Домінікової, і тут пискне і там пискне, і хрунькне і квікне, а не линає ся, лише за мною...

Скрутив-ем на стежку, що біжить на поле рек — воно за мною. Горече ми ся зробило, бо пробі, така свиня, що може не свиня! Скрутив-ем на дорогу біля фігури, пороса за мною... Бачив-ем, біле було, а коло хвоста, трошечки пониже, чорні латки! Я без рів — воно за мною; я на ті могилики, що за фігурою — воно за мною, я на камінь, а воно як не кине ся мені під ноги — гепнув-ем, як довгий. Біснувата чи що?... Ледви-м устав, а вона як не задре хвіст та в чвал на вперед мене! А леги-ж собі, заповітрена, погадав-ем. Але не втекла, лиш усе наперед мене, аж до самої хати — аж до самої хати, пресвітний суде, аж в огорожу ввійшла, аж у сні влізла, а що двері хатні були відчинені, то й у хату пішла... Так ми, Господи Боже, поможи. Амінь!

— А потім зарізали-сьєте і заїли, правда? — сказав судець, розбавлений.

— Ге! Зарізали і заїли!... А що-ж мали-сьєте робити? Минав день — пороса не відходить; минав тиждень — е, ані її прогнати, бо з квіком вертає ся!... Моя підлітка йй, що могла, бо як-же голодом морити, те-ж боже сотворіне... Пресвітний суд є мудрий, то справедливо си вирікує, що що-м із нею, бідний сирота, мав зробити? Ніхто по неї не приходив, а дома біда — а жерла, що й дві другі тільки не заїдять!... Іще місяць, і була би нас ізжерла з бєбєхами... Що було рсбити? Мала вона нас — то-сьємо ми її заїли; але й то не цілу, бо в селі дізнали ся, а Домінікова запізувала, прийшла з солтисом і забрала все...

— Все?... а цілий зад то де?... — засичала зловіщо Домінікова.

— Де? Запитайте ся Кручка тай інших собачат. Внесли-сьємо на ніч у стоділку. Собаки — бо чуткі, пєсі пари, а ворота були діраві — витягли і баль си справили моєю керавницею, так що ходили обжерті, як дідиці.

— Гале, свиня сама пішла за ним, дурень повірті, але не суд. Злодій, бєстія, а барана мельникови, а гуси Єгомостєви, то хто пікрав, га?

— Бачила-сь, га? Бачила-сь! — заверещала Козлова, прискакуючи з пазурями.

(Даліше буде.)

стві всякі національні почування, викоринити з духовенства національного духа та зробити його тільки машинно-автоматом до виконання парохіальних справ. До сего стреміло замишане духовенство ріжними місіями і рекольціями, щоби воно не мало вже часу і охоти до народної праці. До сего стреміли всі ті «послани», через які червоною ниткою, зразу несмілю, а далше чимраз сміливіше пробивала ся думка зробити провалити інтелігенцією духовною і світською, замінити духовенство в замкнені в собі і національно індивідуальну касту. В тій шлі «реформовано» виховане питомі, яких виховує ся хіба на вигідних панів або відорваних від народного життя біготи, але не на діячів, не на провідників народу. До сего послужило розв'язане семінарницької читальні та заборона читання укр. преси в семінарії.

Коли всім тим не можна було зломити патрістичного нашого духовенства, коли не помогли всі ті хитрі заходи — хапає ся тепер гр. Шептицький радикального способу і думає зломити наше духовенство силою.

Коли взяти під увагу, що останнє розпоряджене мітрополіти не має аналогії ніде ніше, ні умотивованя в релігійних потребах і постановках, — що воно являє ся de facto заборною захищати руську національність перед обмосковленням, що його вістрє звертає ся проти опозиційного руського духовенства, і тільки проти нього, — то об'єктивні факти примушують нас сконстатувати, що граф Андрєй Шептицький скинув шлем, котрим доси закривав своє справдішнє національне обличчє. Перед нами станув чужинець, надиханий традицією Валєндоризму, член ворожого нам суспільності, котрий вкрав на руський мітрополітичний престол хіба лише на те, щоби в нутрі самої руської суспільності зашпигати трійло роздору, ослабити її відпорну силу перед ворожим напором.

Для замаскування тих плянів служила гр. Шептицькому його дотеперішня псевдопатрістична діяльність, та діяльність, котра завершувалась у побудовану тісно-станову лєкційської бурси та в засновану національно-вловні індивідуальності «Народної Лічниці». В тіні тих декоративних інституцій і в німбі їх псевдопатрістичного значіння йшла вперед, ширшала, глибшала і ставала ся що-раз виразнішою та кертична робота в нутрі нашої суспільності, на котру ми вище показали, та котра — як на тепер — внайшля своє завершенє в поданні вище розпоряджене.

Наше духовенство стало ся отже предметом національно-політичних експериментів високо-поставленого чужинця. Чи ті експерименти принесуть бажані експериментатором успіхи, чи наше духовенство, котре має за собою світлі традиції Маркіана Пашикевича, Качали і Таякевича, довголітню позитивну працю над національним піднесенням нашого народу, виявить ся пригідним матеріалом для чужинецьких плянів, чи воно дасть себе стероризувати і погубити своє руське серце в душі кастової виключності, — се покаже вже недалека будучність. І ся будучність рівночасно покаже, чи наше духовенство збереже свою до теперішню, добре заслужену пошту серед суспільності, чи її втратить, улягаючи напорови з гори і переміняючись в посередних слуг історичної Польщі.

Замітне, що заходи около денационалізації нашого духовенства ведуть ся як-раз тоді, коли польські єпископи, Більчевський і Бандурський, огненними словами підносять патрістичний запал польського духовенства і кличуть його до патрістично національної діяльності «ad maiorem Poloniae gloriam».

Ad maiorem gloriam тож Польоні робить і свою роботу граф Андрєй Шептицький.

Дністер виляв.

Уже другий раз сього року Дністер виступив з берегів! На просторони від Галича по Ніжнів усі наддністрянські долини під водою! Повінь залаяла отсі місцевості: Тустань, Семєківці, Дубівці, Відники і Маріямпіль станицько-вського повіта, Тростянець, Усте зелене, Луку буцачького повіта, Довге, Петрилів, Новосілку і Ліну товмачького повіта. У деяких з тих місцевостей прм. Довге, Усте зелене, Лука, Петрилів, що лежать ближше дністрового русла, вода підступила аж під людські садиби, залаяла огороди, обійстя, наповнила хати декуди майже на метр високо, рівно з припідками селянських печей! У других місцевостях заняла лише поля.

Перша повінь була на прикінці липня, спричинена виливом Стрия; друга розпочала ся 10. серпня, наслідком виливу Бистриці і Лімниці.

Коли пишу отсі рядки, вода постійно прибуває і заходить острах, що вилив буде значно більший ніж був ліпневий. Дністер у посушливий лєт такій мілкий, що навіть малі пароходки «Галич» не може плавати, а такий вузький, що і не дуже вправний плавак перепливає ріку впоперек. Тепер розляз ся так широко, що з одного берега лєдви видно другий, а стая води піріс висше трьох метрів понад зеро.

Виливи Дністра роблять колосальні шкоди. В місцях, де вода підступає звільна, замулює поля, валить на землю і вкриває намулом збіжжє, фасоло, сіно. Навіть по уступленю води не мож думати про збір, бо збіжжє, прикрите намулом, гниє і пропадає. В інших місцях, де вода іде гірко і творить струю, там вириває з корінєм усьє збіжжє, навіть кукурудзу і бараболі, а у рожа йну верству землі цілком злизує. Коли-ж возьмемо під увагу, що у такий вилив вода зймає тисячі мортів управленого поля, можемо в приближеню уявити собі, які величезні шкоди повонять вже не лише самі власники наддністрянських ґрунтів, але цілий край!

Виливи Дністра в названій околиці відбувають ся майже періодично так як майже періодично слідуєть по собі слотливі і посушливі роки. Кождий більший опад в горах сороважує в русло Дністра через ріки Стрий, Сичу, Лімницю і Бистлиць величезну масу води. Ся маса води, що з незвичайною скорістю вливаєть ся в жолоб Дністра, не може з тою самою скорістю вилити в долину тому, що коло Ніжнєва надбережні гори стісняють значно русло Дністра, яке задля своєї вузькості не може так скоро, як би треба було, пропустити нагромадженюї води. Тож на цілій просторони від Ніжнєва в гору аж по Усте Стрия вода виступає з берегів.

Щоби сим періодичним виливам Дністра зарадити, треба-би розбити скали надбережні по низше Ніжнєва, розширюючи корито ріки — так як зроблено се з дуба-сьємо брамою коло Орєсви. А друга річ: треба-би на просторони повисше Ніжнєва аж до Жидачева розширити русло Дністра і насипати в певній віддалі від природних берегів другі береги штучні (вали охоронні) та через се створити т. зв. інундаційний терен, котрий замкав би в собі воду в часі виливу і не пускав її гуляти по цілій наддністрянській долині.

З отсією конєчністю повинні були числитися

ся компетентні круги, розпочинаючи регуляцію Дністра. Як-би до регуляції Дністра було приступлено поважно, зі знанням річи, з угляденням місцевих обставин, з орієнтацією в географічних умовах — то від довершеня начеркених робіт треба було розпочати регуляцію. Але до великого і коштовного діла регуляції забрано ся з каридостойним незнанням та зі злочинною легковажністю. І тепер се страшенно мстить ся! Але звисно мстить ся не на тих, хто звиняв, бо мстить ся в першій мірі на наддністрянських мешканцях, а посередню через марноване багачствє землі і людської праці на цілій країні!

Каридостойне незнання та злочинна легковажність полягає у тім, що управа регуляції Дністра забрала ся поперед усього до звужування жолоба ріки. Завзяли ся русло звужити до 120 м. ширини, в тій цілі сиплять краєм русла камінну таму поздовжню, а в сей спосіб відділену частину русла перегорджують попережними тамами від поздовжньої до берега. Тим робом творять ся між попережними тамами а поздовжню клітки, котрі вода наповнює намулом і творить нові беріги. Русло ріки, що перше містило в собі певну значну масу води, тепер вивопнене камінєм з там і намулом, — значно зменшило ся. І тому природна річ, що той сам прабуток води, який перше містив ся в жолобі ріки, тепер вже змістив ся не може, отже мусить виступити з берегів.

Щоби уявити собі на скільки могло через таку операцію зменшити ся корито ріки, треба знати, що се засипуване камінєм жолоба Дністра відбуваєть ся від весни до осени більше ніж десять літ! Цілі гори каміння завалено на дно Дністра, великі тисячі грошей вложено в сю роботу, на те, щоби зі злочинною неоглядністю зтагнути на цілу околицю страшні катастрофи виливів!

І не-диво, що місцева населена до краю обурена на такі благодатні регуляції!

І що се не байки, ані не упередженя до «регуляції», доказує факт, що Дністер перед регуляцією виливав лише у дуже слотливі літа і то наслідком нагальних і дуже багатих опадів. Тепер, коли вже всипано так багато каміння у його русло, виливає з правила у кожде неспоконне лєто, по кождій парудневній слоті! Року 1904 був вилив, 1906 так само, сего року маємо тепер вже другий вилив!

Як небудь річ брати, чи на теоретичні обчислення, чи на простий «хлоский розум», чи які-ці орієнтувати ся практично по частих виливах, мусить ся прийти до висновку, що побільшенє виливів Дністра завинила його нездала регуляція!

Управа регуляції обчислила сього року (по десятих літах нарешті!), що в руслі широкім 120 м. не дасть ся ще вода так піднести, щоби ріка була сплавна для парівців. Порішено тому ще звужити русло аж до 90 м! Отже вже і так звуженій ріці маєть ся ще забрати 30 м. ширини. Де тоді подієть ся вода? Що тоді буде ставати ся з наглими прибутками маси води?!

А що-ж би? Підє собі на поля, городи, хати, села! Чи-ж можна на се мовчки позволити і лише по катастрофах виливів розводити ся у плаксивих нарікань?! Ні! Обов'язком населєня ратувати ся перед грозою руїни, обов'язком поліс, що се населєня заступають, поспішити з поміччю!

Проти такої злочинної роботи треба підєсти голосний протест. Треба показати панам-регуляторам та їхнім властивацям, що як беруть ся до регуляції, то мусять робити її совісно, а поперед усього мусять розуміти діло, якого підіймають ся.

При сій нагоді пару слів про ратункову акцію. Звичайно по виливі слідує «ратункова акція», яка кінчить ся на тім, що неадекватне, або краве правительство визначає певну квоту як підмогу для потерпілих. Але куди діваеть ся та підмога, — тим не журить ся ніхто. Звичайно падає в руки ц. к. староства або виділу повітово. І коли одна або друга власть не роздаєть цілої запомоги між своїх протегованих, то у найлучший разі обертаєть ся гроші на якісь публичні роботи. І так прм. будуеть ся дорога. Дуже варто розглянути кілька гроша іде справді на дорогу, а кілька тоне в кишенях ріжних менших та більших інженерів, кондукторів і т. п. панів. До того треба би провірявати рахунки таких робіт, переслухувати свідків і загалом розложити широкий апарат докождєв, хоч і такі заходи дуже оплатили би ся!

Возьму під увагу річи очевидні. За запомогої ві гроші будуеть ся прим. дорога, отже при будові повинні би заробляти виключно ті, що від повені потерпіли. А в дійсності заробляють виключно ті, що від повені нічого не потерпіли. Доставка шугру, каміння та інших матеріалів віддаєть ся ріжним спекулянтм, Жидам і не Жидам, котрі нарочно до того кулюють собі коні, наймають фірми і мають красний зарібок, а на потерпілих від повені ніхто не оглядаєть ся.

Наслідок такої «акції ратункової» ось який: сього року по повені потерпілі виразно заявили, що підмоги не домагають ся, бо з неї не дістануть нічого, уся — як кажуть вони — потоне в кишенях кількох злодіїв!

Се справа, якою теж кочє треба би зайняти ся, з огляду на те, що заповідлено вже ріжні «акції ратункові»!

Викіди мешканців затоплєних околиць просять своїх послів прибути на місце, розвідати ся про розміри шкід та загалом взяти участь в ратунковій акції, а не лишити її лише нашим опікунам, до яких нарід не має довіри. — X.

Кілька слів до руської суспільності.

Від Вп. посла д-ра Евгєна Олєсєвича до відомого до поміщеня під повисшим заголовком такє:

Зараз по скінченні виборів соймових оголосив русько-український клуб соймовий відозву до руської суспільності, щоби до ужитку послів при найближшій сєсії надіслано послам як найчисленніші постулати й уваги як також автєнтичні, провірені факти над'ужит на поли шкільництва середнього і народного, як також на поли відносин громадських в нашім краю.

Клуб просив тоді надіслати факти що-до громад на руки посла Захара Скварка в Мостисках; що-до шкіл середних на руки підписаного; що-до шкіл народних на руки пос. д-ра Івана Макуха в Товмачі.

Від того часу минуло вже пів року і сєсія соймова за плєчима, а наш загал не уважав відповідним словантї прошеня клубу і клуб доси не має потрібних інформацій і матеріалів в тих многоважних справах. Супротив того покинувши ся на повисшу відозву, пригадуємо нашому загалу сей обов'язок і прошу поскорити з поданням фактів і інформацій і надіслати їх під поданими

висше адресами, на кождий спосіб перед початком сєсії сойму, т. е. перед половинною сєрією с. р., бо підчас сєсії жде наш клуб така тяжка праця, що годі буде серед неї надіслані матеріали як-слїд угрупувати і використати.

Взагалі під оглядом докладного інформованя послів суспільність наша не почуває ся до тих обов'язків, які на нїй тяжать. Коли перед роком розіслав ся квестіонарї в справі шкіл середних, то на 32 письма одержав ся аж... чотири відповіді! Се доказ нечуваної апатії і браку зрозуміння публичного інтерєсу і обов'язку. Від послів жадає ся дуже много і строго критикує ся кождий їх крок, а коли послї жадають того, що лежить в інтерєсі самої суспільності, то їх слова і відозви не знаходять послуху.

При тій нагоді не можє не звернути уваги на се, як у нас подають ся факти і інформації! Читаємо прим. в «Ділі», — що на стайці Глубічок великий не хотів урядник приймити руського листу фратхового, надаваного священиком Н. Н. Дописувателє не подає однак назвиска урядника, а що більше, захоує в тайні навіть назвиска священика, а наводить лише його ініціали. І се має бути факт? І з таких «фактів» мають постити робити ужиток? Або читаємо приміром, що академіка Н. Н. не хочуть власти університетські допустити до іспиту за се, що на провінції займає ся політикою, і знов не подано його імені, лише ініціали! І яке значінє має така вість? Коли вона правдива, то чого лжати ся подати імя і назвиска покравданого? Коли-ж він криєть ся під криптонім, то вже те саме ослабує віродостойність факту та, що головне для нас, неможливим робить його з'ужиткованє в соймі або парламенті.

На мою думку наші редакції не повинні в засаді містити таких звісток, в котрих імена і назвиска діялючих осіб не є докладно наведені, бо такі вісті не мають ніякої ваги і не раз лише баламутять оліїю публичну. Автєнтичність і докладність, головні усяля кожної інформації, кождого факту і о таї та і лише такі інформації прошу горячо іменем русько-українського клубу соймового цілу нашу суспільність.

Д-р Евгєн Олєсєвич.

Передплачуйте і ширіть «Діло»!

Реформа середних шкіл.

Вже від яких 30 літ реформа середних шкіл є в усіх краях Австрії, не винемаючи Галичини, предметом дискусії в часописах, товариствах та анкетах. Викіди в лютім с. р. збрала ся у Відні велика анкета, в котрій взяв участь також і міністер просвіти, а першим наслідком її нароб була реформа іспиту зрілості, котра вийшла в жите вже в минувшім році шкільнім. За тим пішли нові приписи що-до екзамінованя і класифікації в середних школах, а тепер приходить черга на заспокоєне головних постулатів згаданої анкети. Як відомо, ся анкета передосім домагала ся ревізії теперішних середних шкіл і утворєня нових типів сих шкіл, як се ствердив і сам міністер просвіти у своїй промові, котрою закінчив наради. Отже, як доносить «Neue fr. Presse», в сїм напрямі постулати праці в міністерстві просвіти вже так далеко, що незабаром має увійти в жите реформа теперішних гімназій і реальних шкіл, а разом і два нові типи середної школи, а то: реальна гімназія і зреформована реальна гімназія, так що будемо мати в Австрії чотири типи середної школи.

Ріжниця між гімназією реальною і теперішньою буде ся, що замість науки грецького языка буде уведений одєн з новітніх языків; крім того геометричні рисунки і хемія будуть самостійними предметами обов'язкової науки. Наука всіх предметів має бути простіша, живіша і основніша, а при тім, вільна від праці, вимагаючої чисто механічної пам'яті, має учєника зацікавлювати; прогульки, експерименти, леканє спосібности ока до поміченє в просторі, вправи в говорєню мають учєника призвичаювати не лише набувати відомости, але уважно помічати а з поміченє виводити розумні висновки.

Зреформована реальна гімназія буде складати ся з чотирох висших клас з наукою латинського языка, опєртих на чотирох класах вишшій школі реальній, так що по укінченю низшої реальної учєник буде міг піти або до висшій реальної або до зреформованої реальної.

Оба нові типи осьмикурсавої середної школи будуть давати право до університетських студій на трьох світських видах — з вільком деяких поодиноких наук (прм. до наук класичної філології вимагаєть будє все такі укінченя гімназій). Майже не можна сумнівати ся, що оба ті нові типи будуть давати право також і до студій технічних, хоч у сїм напрямі ще нема оконєчної постанови.

Наукові плани для реальної гімназії вже готові і незабаром будуть оголошені; для зреформованої реальної гімназії виготовлений доси лише розклад предметів і годин на поодинокі класи. Коли і для сього другого типу середної школи будуть пляни наук готові, тоді приступити ся також і до ревізії наукових плянів для гімназій і реальних шкіл, щоби у всіх чотирох типах середної школи завести одностайність.

Коли нові типи середної школи вйдуть в жите, сього ще не постановлено. Імовірно насамперед вйдуть в жите лише реальні гімназії, а опісля агодом вже і зреформовані реальні гімназії. Реформа не може так швидко поступати вже хочби з сїєї одної причини, що значна ріжниця в пляні і методі наук поведе за собою також і нові вимоги у відношеню до учительських сил.

Науковий плян реальних гімназій.

Число шкільних годин буде більше-менше те саме, що в гімназіїх. Наука вільноручних рисунків буде обов'язкова в низших класах, наука гімнастики у всіх. В V. і VI. класі призначено по дві години тижнево на науку геометричних рисунків; в VI. і VII. класі буде хемія окремим предметом обов'язкової науки; на філософічну пропедевтику призначено 3 години в VIII. класі; яриродна історія є предметом науки у всіх чотирох висших класів і кінчить ся в VIII. класі загальною геологією.

При науці викладового языка більше ніж доси ваги кладе ся на устє володінє мовою, у висших класах також на вправн ораторськє; лектура в порядку історичнім починає ся вже в V. класі, так що історія літератури буде могла бути доведена аж до теперішніх часів; наука про форми поезії, призначена тепер для V. класу, переложить ся до VIII. класу; в лектурі більшу вагу ніж доси покладено на гарну прозу (новелю, роман); число письменних задач зменшено.

При науці латинського языка обмежено число шкільних письменних задач; у виборі авторів до читаня лишено більшу свободу, на читанє без приготування покладено більшу вагу; в I. і II. класі зменшено число годин на 6.

Наколи-би родичі не заявили ся, на котре з дитий переходить родинне добро, прислугу обяты спадкове добро родинне тому з дитий, котре добра родинного не має. Тим дитям, котрі вже мають своє добро родинне, прислугу обяты спадкове добро родинне по родичах, за зреченєм свого добра родинного на річ дальше у

Видавць і одвічальний редактор: Ільоніни

ни в Станіславові. |

<u>Торговельні вісти.</u>	
Будапешт 14.8. Ціна збіжя.	
Пшениця на жовтень	11:26 до 11:27
" на цвѣтень	11:60 до 11:61
Ячмія на жовтень	9:29 до 9:30
Овес на жовтень	8:18 до 8:19
Кукуруза на серпень	7:73 до 7:74
" на май 1909	7:20 до 7:21
Ріпак на серпень	16:30 до 16:31
Офerti на пшеницю : слабi. Охота купца : жива.	
Упокоблене : сильне. Погода : дощ.	

До заключення обезпечень житєвих, поса-
гових, на ренти і для дїтїй,
під дуже користними умовами і низькими
преміями, надзе ся найліпше

„АЛІАНЦ“

Акційне Товариство обезпечень на житє і ренти.

Гаранційні фонди по день 31. грудня 1906 року:
К. 11,0 8.456'42. — Стан обезпечень по день 31. грудня
1906 р. 283.343 осіб з капіталами около К. 59, 00.000-00.

ФІЛІА ДЛЯ ГАЛИЧИНІ І БУКОВИНІ
Львів, площа Бернардинська ч. 2. а.

Агенція приймає ся кожного часу і під най-
кориснійшими умовами. 803 23—44.

Видавець і одвітальний редактор: Дьомити

альский.

ИЗДАТЕЛЬСТВО «ПРОСВЕЩЕНИЕ»

и Народом [Мандежик] Коперника ч. 9.

Чарнецького ч. 3. _____

щої справи, коли з тих нещасних 1.750 громад хоч частину дістане свою школу! Принаймні не було мали приємності читати от таких мильонів: „Do rozwoju szkolnictwa ruskiego nie przyczyniło się niczem społeczeństwo ruskie, a ruskie towarzystwa oświatowe: „im. Karłowickiego“ i „Proświta“ nie dały ani inicjatywy ani też nie złożyły na szkołę ruskie jednego halera“... (Справоздане колонійського Кола Т. С. Л.)

Складаймо-ж на фонд ім. Олени Січинської!

І. Крип'якевич.

Передплачуйте і ширіть „Діло“!

ТЕЛЕГРАМИ

Дня 17. серпня 1908.

Приїзд міністрів.

Відень. (Тб.) Міністри бар. Бінерт, Дершта, Ебенгох, Абрагамович і пільний маршалок поручник Георгі прибули тут вночі.

Святоковане цисарського ювілею в Баварії. Монахія. (Тб.) З нагоди ювілею та уродин цисаря Франца Йосифа уладилася тутешня вистава тридцятье торжество, на яке прибула з Праги каленя полку піхоти ч. 73 і чотириста виконання віденських інститутів для виховання хлопців. Хлопці отсі почали святю продукціями на військовий спосіб. На другий день прикрашено святюкою на виставі бюст цисаря лавровим вінком. Віденське співзвуче товариство відспівало кілька пісень.

Вистава артистичного промислу.

Сольногород. (Тб.) Онові отворено тут в будинку промислові школи ювілейну виставу ремесла і артистичного промислу. В святі взяли участь: в заступстві протектора архиєп. Франца Фердинанда і правий президент гр. Ст. Юлен, мін. Мархет та багато достойників і представників властей.

Події в Росії.

Петербург. (Тел. прив.) Послови Предкальному наказано відбувати справоздане з діяльності в думі.

Петербург. (Тел. прив.) На касиря спальних вагонів напав робітник та відібрав 3.500 рублів. Робітника арештовано.

Петербург. (Тел. прив.) В п'ятницю вночі виїхало кілька петербургських адвокатів м. н. Соколов, Переверзев та Барт, щоб гуляти по морю. Та тут підійшов до них джурний торпедоєць і завіз до панцирника, де з адвокатів стягнуто протокол. Пущено їх на волю тільки досвіта.

Петербург. (Тел. прив.) На основі царського мініфесту з 31 мая про получене почти Вели. Фінляндії з почтою російською оголошено постанови про кореспонденції і перекази пересилає з Фінляндії в Росії та з поворотом.

Лодзь. (Тел. прив.) Военний суд засудив 5 осіб на смерть через повішене за бандитські напади.

Петербург. (Тб.) Від 8 до 14 с. м.лучилося в повітах, навічених холерою 538 занедужань, а 270 случаев смерті. Місто Нижний Новгород признало навічених холерою, а простір над Волгою від того міста до Рибинська за zagrożений.

Петербург. (Тел. прив.) Робітники збирають між собою гроші, щоб заплатами гривну, яку наложено на часоспис „Вечер“ за поміщене листа Толстого.

Контрреволюция в Персії.

Тегеран. (Тб.) Поліція найшла в Решт склад динаміту; узявлено одного Вірменина.

Петербург. (Тел. прив.) З Тегерану доносять що полковник Ляхов арештував двох Росиян, які мали при собі оруже. На домагане російського посольства, яке заявляло Ляхову, що він не має права мішатися до неспіві річній, арештованих вилучено на волю. — В краю викликало велике обурення те, що начальник жандармів викопав трупа першої жертви вивольного руху і спалив його. Сей вчинок вважається святотатським. Відбулося величезне віце, на якому вивано до демонізації шаха. Духовенство особливо на провінції накликає до виступу в обороні конституції.

Тегеран. (Тб.) Шах зарядив скликане окремої комісії, що має випрацювати закон виборний до нового парламенту, який буде складатися з парламенту і сенату.

Тегеран. (Тел. прив.) Шах задумує коронувати ся на ново, приписуючи нещасте, яке його стрінуло тому, що підчас першої коронації спала йому була з голови корона.

Расові ворожнечі.

Шпрінгфільд (в державі Іллінойс). (Тб.) Атак якогоś мурина на білу жінчину викликав бійку між білими й муринами, що тревала цілу ніч. Біле населення підпалою багато доміт та вломило ся до кільканайцяти склепів. Відтак зловлено якогоś мурина і розстрілено його а трупа повішено на дереві. Товпа з нечуваним криком танцювала довкола трупа. Підчас сцен вбито двох білих а 75 осіб ранено. Тому, що міліція не могла собі дати ради, спроважено військо з Чикаго, яке стріляло понад голови товпи та вікниці й розігнало її. Богато родин покинуло місто. Всі склепи позамікані. На другий день заворушення повторили ся, причім білих а одного мурина зліччовано. В кількох точках міста вибух вогонь. Товпа захопила власть в свої руки. Військо поладило машини карабіни. Губернатор покликав цілу міліцію держави Іллінойс до Шпрінгфільда.

Бездурний телеграф.

Рим. (Тб.) Пробі телеграфована без дроту зі станції Монте Маріо на віддалене 60 кілометрів повіла ся знаменито; голос був зовсім виразний і зрозумілий.

Змити филою.

Кале. (Тб.) Шестеро осіб, що збирали на березі мушлі, захопила філя, яка повстала через приїзд якогоś корабля; всі вони потонули.

Конституція в Туреччині.

Царгород. (Тб.) Турецькі часосписі оповіщують програму кабінету, який заявляє, що всі розпорядження й інструкції, що противлять ся духови закону, будуть занехані. Програма заповідає реформу фінансів, армії, моринарні, а також реформи на полі економічній, публичних робіт і науки, заведе загальної військової служби, реформу судівництва, удержане на будуче дружних відношень з другими державами, знесе вишуківих постанов що до других народів, які мешкають в державі і т. д.

Царгород. (Тб.) „Таніп“ довідуеть ся, що іменованій недавно міністром поліції Самі-паша подає ся до дімисії.

Царгород. (Тб.) Турецькі часосписі доносять, що слідчий судья видав приказ арештувати бувшого дворянина Рагіба-пашу і Фаіка-бей.

Царгород. (Тб.) Першого адютанта султана Меммед-пашу усунуно; його місце заняв шеф генерального штабу маршалок Шахір-паша.

Царгород. (Тб.) Міністер війни Реззет-паша помер несподівано на „angina pectoris“. Для заспокоєня людности відбудеть ся секція трупа. Султан звелів висказати родині свій жалє ізза тої смерті.

Царгород. (Тб.) Віцемайор Ніязі, котрий дав знак до руху, який викликав привернене конституційних порядків, оповіщує в часосписі „Новий вік“ історію свого виступу, котра незабаром появить ся як брошура.

Царгород. (Тб.) Факт, що президент молодотурецького комітету в Солуні відкинув пропозицію обияти теку міністра поліції, толкують собі так, що молодотурецький комітет багато втратив-би наслідком його уступлення з комітету.

Царгород. (Тб.) Триста звичайних в'язнів на острові Годої не позваля, щоби увільнити з в'язниці 70 політичних в'язнів, бо хоче осятак добити ся і для себе волі. Таке саме дієть ся також в інших місцевостях.

Царгород. (Тб.) З Митровиці доносять, що шеф Альбанців Іса бей в Улетіні посварив ся з тамошнім молодотурецьким кабінетом і виїхав з міста.

Атени. (Аг. атенська.) З Монастира доносять, що турецька комісія, яка обияла грецькі оселі в дистрикті Моріново для перевірки повповнених там насильств, прийшла по переведенню слідства до переконаня, що жалоби Болгарів є безосновні.

НОВИНКИ

— Від вид-вництва „Діла“. В наслідок резигнації п. Льомгива Цегельського зі становища редактора нашої часосписі обияв редакцію „Діла“ з нинішнім днем п. директор А. Борковський.

— Бандитський напад Поляків на Русинів. В Жовків сталася вчора подія, що являєть ся найвіршшою ілюстрацією польсько-руських відношень в Галичині, які своєю крайною аномальністю звертають на себе увагу цілої держави. Польська нестерпимість до Русинів, плекана в останніх часах цілою майже без гнімка польською пресою, а толерована державною прокуратурою, виступила вчора у формі, яка стала ся вже типовою в цілім краю, тільки сим разом в такій безлічній, дикій та варварській формі, що творить мабуть новий етап в бандитизмі польських русиноїдів. Доси ми чували про бандитські напади Поляків на поодиноких Русинів або незначні гуртки, вчора в Жовків уладжено масовий, озброєний напад на кількатор Русинів, в хвили, коли того найменше можна було надіятися, що в часі руської забави. Стало ся се ось як: В лісі „Гараю“ коло Жовки відбулася ся вчора велика забава, уладжена заходом жовківських товариств, при співучасті львівських товариств „Соколів“ і „Зоря“. Забаву, що стягувала яких тисяч осіб, між ними близько триста самих Львовян, протягнула ся до пізнього вечора, а поворот залізницею до Львова визначено на пів до 10-ої. Та видко жовківський Польоній, котра заставила наліз руське місто пам'ятниками „народових“ героїв, Жульовського і Собеского, було дуже не по вутру, що приїзд соток Русинів розворушив місто і скріпив в ній руського духа. Тому уплянували мейст і то в формі доси нечуваній. Вже від самого вечера реставрацію на діврці виповнило кількадесят жовківських Ляшків, переважно писарчуків, низших урядників і ремісників з „Гвізді-и“. Заливаючись при буфеті, співували охриплими голосами „Hej bracia sokoly“, „Bartosz, hej ostre kopy nasze“, „Jeszcze Polska nie zginie!“ і т. п. Се вже був очевидний знак, що ладить ся провокація руської публіки, яка ще находила ся на забаві в лісі. Та чим ближше до повороту руської публіки, банди польських провокаторів робила ся все зухвалішою і крикливішою. На стайню поприходили вчаснішє руські гуртки, переважно цілі родини, з жінчинами, і позасідали коло столів. Польські провокатори, знехтерпеліви дожиданем на головну руську публіку, вже тепер кидали обидливі слова під адресою Русинів, а деколи з них посували ся до такої брутальности, що ні сіло ні пало виривали крикі з під руських гостій, не заважаючи на ніякі протести. Згодом наблизилася пора від'їзду і перон заповнився ся сотками руської публіки, що надтягула з ліса. Богато сідало просто до поїзду, особливо жінчини, а на кінці надійшли умуноворані Соколи зі Львовом, селянські Соколи з Ляшків мурованих під Львовом, попереджували сокольською музикою з Малехова та чимало інших осіб. Музика з Малехова, зложена з дутих інструментів, відіграла пісню, а відтак хор заінтовував сокольський марш. Тепер жовківська Польонія розпочала свою роботу. Перед діврцем коло шин зоступила ся ватага, зложена з яких 150 людей, і рівночасно з руським співом затягла а властиво заревіла запитими голосами польський сокольський гимн „Hej bracia Sokoly“. Настала дика какофонія, а коли через хвилию оба співи втихли, з боку польської ватаги послышали ся слова: hajdamaki, zbójce, gizdu i інші подібні епітети, взяті із словаря всяких „Gobie-ia“, „Wiek-ia“ і „Dziennik-ia“. У відповідь на се Русини стали співати „Hej pora“, підступаючи рівночасно до польських провокаторів. Тепер настали страшні сцени. Поляки заревіли: „dajcie stąd, precz hajdamaki!“ і кинули ся з колами, камінем, боксерами, палицями та пистуками на руських Соколів. Посипали ся перші удари, але в одну мить сцена змінилася ся як в кінематографі. Топірі руських Соколів, з якими приїхали на поїзис в часі забави, засвітили у воздусі, рівночасно коли польських бандитів опинили ся в руських руках і кільканайцять провокаторів покотило ся по землі. Настав такий крик, що чути було його аж до міста. На поміч нападеним Русинам стали вискакувати із стоячого поїзду мужики і всі разом гонили ватагу польських бандитів, пражучи їх куди попало. На стайні настав нечуваній переполох. Польські провокатори дерли з криком всіми дверми на другий бік діврця в сторону міста, а разом з ними, серед загальної паніки, втікали з вереском і виском сотки Жидів і Жидівок, що виїхли були на стайню на променаду. Все те тревало може дві мінути і за той час ціла стайня була очищена до послідної ноги з польських хулганів. Серед загальної метушні і крикунів повиходили на перон деякі польські інтелігенти, між ними інспектор жовк. поліції. Гурток Русинів окружив їх і серед окликів обурення показував їм чотири грубі коли, відібрані польськими бандитами. Були се коли, відомлені зі штапет, завтрушки здорового мужьського рамені, ще з п'яньхями... „То ваша культура! То ваша сила!“ — говорили обурені Русини до польських інтелігентів, а рівночасно з віком цілого поїзду, готового до від'їзду, роздава ся соток гуркий: Гавга! і т. п. Обурене нападених Русинів було таке велике, що з кількисма ваторатами вискакували з поїзду, аби розправити ся з польськими хулганями, не могучи очевидячки розрізнити виновних від невинних, та не знаючи, що властиві напасники лизали ся о-

держаній прочуханки далеко за діврцем. Всі пажажири добовали ся, що Поляки будуть те кидають у вікна поїзду, з хвилею, коли він рушить, камінем і заповідали стайноному урядникови, що роблять його за се відвільним і в разі нової напасті сплять поїзд та розправлять ся з бандитами. З тяжкою бідою рушив поїзд назад до Львова, спізнившись о добрій чверть години. Оскільки діяло ся на борзі провірити, напад з'організували деякі жовківські інтелігенти, а виконала його всяка збиранина, між якою нахилили ся також польські студенти, а навіть — наші сердечні кацапи. Серед банди напасників увихали ся особливо оден судувий канцеліст і оден полатковий урядник. Головний гершт напасників обирав від нападених Русинів такого прочухана, що по тім відразу можна його тепер пізнати. З нашої сторони потерпіло особливо двох Соколів, з котрих оден дістав колом по голові, а другим скалечено ударом палиці ніс. Напасники кидали камінем навіть на руські жінчини, одна з них дістала камінем так сильно в плечі, аж їй близьку подірвало. Цікаве зазначити також і се, що хоч провокація була аж надто явно уплянована і хоч всі на діврці побовували ся заздальє бучі, не було ніякої сторожі безпеченства, а інспектор поліції, який аж в часі нападу виринув на діврці, відповів на інтерпелляції жовківських Русинів, які також явили ся на стайні досить численно, цинічно: „Со жа темп розажд? Справу небувало до доси прояву польської нетерпимости віддають Русини на судову дорогу, тим більше, що мають таке класичне corpus delicti, як згадані чотири коли, котрі привезено до Львова. Можна їх оглядати в товаристві „Зоря“. Як бачимо, патологія польсько-руських відношень в Галичині робить ся чимраз грізнішою і положене Русинів стає прямо невиниме. Нині Русин не може показати ся на публічній мисли несприготований до оборони своєї чести і здоров'я. Та нехай Поляки не гадають, що погроми Русинів в краю підуть їм так гладко, як у Львові. Нехай вже раз знають, що Русини будуть боронити ся перед польською агресивною силою з ще більшим заезатем, а досвід з Жовків повинен їх раз навчити, що Русини у скільній часті краю нахилиють ся в більшости. Цюкована польської преси готові скропити на ся них дуже болючо. Отже найвища пера покликаним чинникам подбати о санацію тих нездорових і небезпечних відношень.

— Наш земляк п. Модест Менцінський. Від проф. д-ра І. Колача, котрий перебуває тепер в Берліні з нагоди „четвертого міжнародного конгресу для історичних наук“ (конгрес скінчив ся в середу 12. с. м. і про него подамо ширшу вістку. Ред.), одержуємо отсю нотатку: „При нагоді святкової вистави Моцартового „Весілля Фігара“ для учасників конгресу дня 7. с. м. в „Neues Kgl. Operntheater (Kroll)“ я зовсім случайно глянув і на дальший тижденьний програм вистав. І яке-ж було мое здивоване, коли я вичитав, що зараз у найбільшій неділю виступає в Логенгріні якийсь „Herr Mendinsky“ яко гість. Очевидно, я зараз старав ся то-го „пана Менцінського“ відшукати. І який була обольвана наша радість на далекий чужині, коли показало ся, що то таки наш славний п. Модест Менцінський, героїчний тенор королівської опери в Штокгольмі, і то до того ще й з гарною жіночкою своєю, яка в Штокгольмі виховує йому вже двоє маленьких хлопчиків, Івана і Юрка. Я захопив ще білет на сцену на представлене Тангайзера і незмірно тішав ся великим поведженем нашого земляка. Імпонуючий голос і непохитна певність рухів з'єднували нашому землякови нетаємний подив аж надто як звично вибагливої соціальної публіки. А от для приміру один зразок газетної артистичної критики („National-Zeitung“ ч. 380 з дня 10. серпня 1908): „Einen höchst beachtenswerten Künstler, einen vortrefflichen Sänger und Darsteller lernte man hier in dem Heldenentor der Stöckholmer Hofoper Mendinsky kennen, der sein auf mehrere Abende berechnetes Gastspiel als „Lohengrin“ am Sonntag begann. Die jugendliche Elastizität und Lebhaftigkeit, die vornehme Haltung und heldenhafte Grösse, mit der er den Gralsritter gab, passte sehr gut, um den Eindruck eines gottesandten Helden hervorzurufen. Herr Mendinsky's Stimme ist ein kräftiger, heller Tenor von metallischen Glanz und schöner Modulationsfähigkeit, von der der Künstler wohl noch mehr Gebrauch machen sollte. Die Höhe klingt mühelos; von stimmlicher Ermattung war selbst am Schluss noch nicht das geringste zu merken, so dass die Weglassung der sogenannten Prophezeiung jedenfalls nicht erfolgt ist, um den Künstler zu schonen. Mit einem recht ausdrucksvollen Vortrag verband er eine ungemein deutliche Aussprache, so dass bei ihm kein Wort verloren gieng“ (відпівано В. А.). Олим словом: в ніч і ніде не видко було, щоб се мав бути син „einer minderwertigen Nation!“ В осяни вибірають ся панство Менцінські до Львова.

— „Поржондний Русін“. Повітовий суд у Вишніках видав табулярну ухвалу з дня 19. мая с. р. до ч. 972/8, якою призволено на впис права власности до невиділеної половинної таб. тіла, об'являючи гіп. виказом ч. 52 гр. кн. громади Підгірці. Ся ухвала замітна тим, що видана в мові руській, а однак видіє на ній підпис начальника суду „Pawlikow“. Так знехтував руську мову, як саме імя вказує, не якийсь Поляк шовініст, але „насто-ящий руський“, москвофільський „патріот“, що навіть посягав о посольський мандат при виборах до державної ради тому рік.

— Бакації шкільної молодіжи в середніх школах. Краєва рада шкільна ухвалила на засіданні в п'ятницю не продовжати літніх ферій у висших класах середніх шкіл у Львові, тому що між молодіжю в тім віці було лише сім випадків шкарлатини. Що до низших класів постановила звернутися до міністерства просвіти о відложєніє влісві, з тим, що який епідемія скорше уста-ла, то вписи зачнуть ся в нормальній часі.

— Студентські виборки перед судом. В Кімманно відбула ся сими днями судова розправа проти учеників місцевої гімназії, що перед розда-чю свідств з кінцем шкільного року пови-вали шиб в мешканю директора п. Шпайнровського. Засуджено студентів Коновала на 30 днів арешту, Мельничука і ще двох по 3 дні, а одного увільнено. Розправа викрила звичайні студентські виборки, які бувають майже в кожній гімназії, а про якийсь заговір з анархістичним підкладом, як се писали були зараз після події польські газети, а як се увиджувано се під першим враженієм навіть директорови Шпайнровському, не було бідли. Студент Волос, котрого польські газети зробили провідником того „заговору“, тому що був потяганий до судові відповідальности за § 305 к. з., не мав з тою справою нічо спільного.

— Професор Павльєнє помер. Вчорашні депеші принесли з Берліна вістку, що помер Фрідріх Павльєнє, звичайний професор філософії в берлінській університеті. Покійник полишив по собі крім спеціально-філософських творів (назвемо тільки „System der Ethik“ і „Kant“ у видивинті „Klassiker der Philosophie“), ще цілий ряд писань

з обсягу історії шкільництва в Німеччині; з тих одно „Geschichte des gelehrten Unterrichts“ (наго-ловок недовкладний) має славу епохально-ного твору в даній царині наук. Професор Павльєнє належав до тих учених, які не замикають ся в своїй спеціальности, а мають отворені очі на загальні квести суспільного і політичного життя; на ті відзнаки життя він доволі часто від-кликував ся в часосписних фейлетонах і статях (мешчез між н. і в „Neue Freie Presse“). З його популярно-філософських писань більше розпо-сюджене має його збірка живих і дотепних статей п. з. „Philosophia militans“ (проти Гекльсько-го матеріалізму і католицького клерикалізму в обсягу філософії). Нашій суспільности не є імя покійного професора чуже. З його писань появи-ло ся розмірно досить багато перекладів і рефе-ратів у нашій мові, зладжених і вибраних — иноді трохи односторонно — д-ром Іваном Ко-пачем.

— Привернене руху на галицьких залізничних шляхах. З днем 15 серпня привернено загальний рух на шляху Делятин-Керешмезе (Ясене) та на шляху Підвисоке-Потугори. Переслане подорож-них між Делятином а Яремчем а також між Поту-горами й Мечишєвом знесено.

— Відзначення в армії. З нагоди завітських цисарських уродин будуть оголошені численні відзначення в армії. Одержить їх 1400 офіційрів і військових урядників армії та моринарні, і 250 осіб з обох краєвих оборон та жандармерії. Крім сего ті командири корпусів, що не є доси тайними радниками, дістануть се достоїнство, а кількох висших генералів буде іменованих вла-стителями полків. Памятковий ювілейний хрест буде розданий аж 2. грудня с. р. Буде се золочений броневої хрест, високій 38 міліметрів; на одній стороні буде мати погрудє цисаря, на другій вириті роки 1848—1908. Носити його бу-дуть на білоберевній стаяці.

— „Oil City“ горить далше. З Борислава до-носять: Нову акцію коло загашеня закопу „Oil City“ зачыну оголошено успішною, а навіть майже закінченою. По правді не загашено нічого й „Oil City“ горить далше. Винен тут спосіб веде-ня ратушкової акції, що за мало виказує енергії. Факт є, що газів, видобуваних ся криже землю, не всіляти загасити, ані здержати. Отже стан є далше грізний і в кожній хвили можна надіяти ся вибухів і розширення пожежі.

— Дрібні вісти. В Трускавці помер нагло на серцевий удар Тома Фольга, нотар з Підволочис-ка. — Шведц Вільгельма Фойта, тзв. „Капітана з Ке-пеніку“ помилувано і випущено з в'язниці, після того, як він відсидів 20 місяців з 4 літ, на які його засуджено. У в'язниці поведив ся Фойт без догани. — В Кракові на ул. св. Лаврентія равив в суботу робітник Ринько шведця Пекарського і ма-шиніста „Głos-y Narod-y“, Ровінського. Пекарський помер зараз, а Ровінський по операції поломаних ребер лежить встані безвильдний. — Львівська поліція приловила вчора трох небезпечних злоді-ів Паненка, Кушміра і Зембічкаго, що перебрані за гімназійальних учеників доконували численних крадіжів з вломанем, головню в помешканнях Львовян, що виїхали на літо зі Львова. — В ма-зурській коловній Сокольниках коло Львова застрі-ляв вчора син віята, парубок Ромуальд Пішко жан-дарма Александра Слабого, в хвили як він хотів розбріти парубка, що бив ся в корші.

Поручаєсь цукорню п. Василя ВІТИНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє зна-мениті тісточка, чаєвники, медівники і т. д.

Помітки:

Календар. Завтра, ві виторк: Евсигія (лат. Елени). Позавтра, в середу: Преображен- (лат. Венгін).

Репертуар руського театру в Снятині. Са-ля власна (оло сузу). Псчаток 7:30 вечером. Бі-лети продає „Народна Торговля“.

Ві виторк, 18 с. м. „Галька“ опера в 4 діях С. Моношкі.

В середу, 19 с. м. „Лісова квітка“, конку-рсова комедія в 4 діях Яновської.

Читальня в Белзі уряджує два 19 серпня в саль Народного Дому аматорське представлене. Відограна буде комедія Лопатинського в 3 діях п. з. „Сєвєкруха“. Дюхід призначений на тов. Пе-дагогічне і Руську Бурсу ремісничу, протє сподіє-сь, що і доколична інтелігенція прибуде на представлене і своєю участю підлпре змагана о-коля так гуманного п'яла. Koinmet. 1061

Хто з Товаришів і П. Т. Учителів Радехи-щини скоче ласкаво взяти участь в концерті 30. серпня в Радехіві, заплити золосити ся як най-скорше до тов. В. Сійкевича в Сянькові, п. Ра-дехів.

Відвожене селянської посілости.

Внесене посла о. Тита Войкаровського і тов., по-ставлене в палаті послів дня 19. червня 1908 р.

(Дальше).

Обсяг діляни репрезентації першого степеня. Репрезентация першого степеня є органом виконуючим:

а) рішенє загальних зборів всіх одиниць господарчих організації свого о-круга.

б) припорученє організацій висших степенів.

До неї належить слідуочий обсяг діляни:

1) Ведене записок зголошених до продажі продуктів рілньничих, еявентуально зложених в ма-газинах при залізницях і повідомленє про ті зго-лошення репрезентації другого степеня. По раз-другий повідомленє спеціальною репрезентацією II. степеня при порученє кожної одиниці, коли єї продукти можуть бути спродані. Репрезентації не мають власних магазинів. Продукти рілньничі, при-значені на продаж, збирає ся в державних мага-зинах при стайнях залізничних. Продуктентам рілнь-ничим свобідно продукти призначені на продаж переховувати будьто у себе, будьто в державних магазинах при стайнях залізничних за належною оплатою магазинною.

2) Зачислюванє задатків на дрібні кількості продуктів рілньничих, зложених в підручних мага-зинах заряду, однак лиш дотично таких продуктів, котрі не становлять головної продукції дотичних господарств.

3) Видаванє опінії під власною одвічальностию до репрезентації другого степеня, до якої високо-сти можна уділяти петентам закладів на депоно-вані уже в магазинах при залізницях продукти, як також на спільні збори продуктів в біжучім році.

4) Удільованє консенсу на закупно і продаж родинних дібр в першій інстанції. Постанова уді-лення консенсу має на цілі охорону перед укоро-ченням родинного добра що до вартости в купі

і продажі. До правосильності консенсу потрібно завіси за твердження із боку репрезентативі дру-
гого степеня.

5) Пропонується надіслати судові опі-
кунів для малолітніх дітей по властителях родин-
них діб і ведення контролю над адміністрацією
родинних їх діб.

6) Продаж виробів домашнього промислу.

7) Надзир, контроль і відвічальність, що до
якості продуктів, депонованих в магазинах при
зельніцях.

8) Ведене надзору над господаркою пооди-
ноким родинним діб, причім марнотратних і не-
дбалих властителей родинних діб, котрі не спо-
няють грошових зобов'язань, зятягнених супроти
організацій, представляє ся до репрезентативі дру-
гого степеня в цілі віддання їх родинного добра
в примусового завідоування, пропонуючи зарозом осо-
бу примусового завідоування. Що-до марнотратних
пропонує надкураторському судови особу куратора
зглядно завідоування родинного добра.

9) Повідомлення репрезентативі 2-го степеня
про набування і збування поодинокими господарями
худоби і дробу на годівлю і яко інвентар господа-
рчий з границь краів, заступлених в Раді дер-
жавній.

10) Децизия, надзир і відвічальність що-до ма-
шин і моторів рільничих.

11) Повідомлення через оголошення про ціни
продуктів; виключно від волі продуцентів зале-
жить, коли їх продукти мають бути продані.

Обсяг діляна репрезентативі другого степеня.

Осідок репрезентативі другого степеня може
бути віддалений найдалше 2 кілометри від зе-
лїзної стайї.

Репрезентация другого степеня:

1) Проводить касєвїсть всіх організацій пер-
шого степеня.

2) Приймає замовлення від консументів як та-
кож від посередників торговельних і одвітно до
замовлень диспонує продуктами, здепонованими
в магазинах при зельніцях, та заряджує через
підвладні організації доставки прямо продуцентам,
як також в цілі корисного збуту продуктів
утримує власних агентів.

3) Приймає влати безпосередно за всі про-
дукти рільничі, продані в магазинах при стайї
зельніцях, зглядно доставлених безпосередно про-
дуцентами.

4) Продаж худоби на забите або вивіз від-
буває ся виключно за посередництвом репрезен-
тації другого степеня; вона удержує також для
тимчасового перетримання худоби, перед заладова-
нем її до вагонів, стайї у власнім осідку. Худоба
всякого рода як і дріб набування поодинокими
господарями виключно на годівлю або яко інвен-
тар господарчий, не підлягає тому обмеженню а
оборот нею є вільний від податку продукційного,
лише в кожнім случаї такого обміну має бути
повідомлена репрезентация першого степеня, ко-
тра повідомляє про те репрезентацию другого
ступеня.

5) Виплачує державі належний податок про-
дукційний. Надвизка випливаюча з піднесеня
продукції, припадає в часті в користь організації
рільничої, в часті на утворення податкового фонду
резервового. Надвизку тоту виплачує репрезен-
тация другого степеня до каси репрезентативі тре-
го степеня.

6) Виплачує продуцентам за посередництвом
репрезентативі першого степеня ціну узискану із

продажі продуктів рільничих, повідомляючи
з окрема властителей про висоту належних їм
квот.

7) Виплачує до каси репрезентативі першого
ступеня процентний додаток від проданих про-
дуктів, призначений на фонд відновлення добра
родинними природу населення. Надвизка виплива-
юча з піднесеня продукції припадає також в ко-
ристь фонду відновлення. Скріплене природу ріль-
ничого населення є виключене з тої причини, що
зі зростом населення збільшає ся і число діб ро-
динних і з хвилею, коли нема вже можності кре-
овація діб родинних з огляду на обмежений
обсяг землі, приріст людности відновлений ви-
ступає з рільництва і переходить в станові ремі-
сничо-промислові організації.

8) Переводить контролю організації першого
ступеня.

9) Уряджує досвідні стайї і ними адміні-
струє.

10) Удержує вандрівного учителя рільни-
цтва.

11) Рішає як друга інстанція про відклики
від ухвал репрезентативі першого степеня.

12) Повідомляє що дня репрезентативі пер-
шого степеня про ціни торговельних рільничих про-
дуктів.

13) Удїляє приволення на продаж добра ро-
дина, котрі переселяються на стало по-за межі
краів, заступлених в радї державній.

14) Затверджує приволення репрезентативі 1-
го степеня на продаж і купно родинних діб.

15) Констатує потребу зятягнення амортиза-
ційної позички гіпотечної на докуплення обшару,
потрібного до доповнення родинного добра.
(Дальше буде.)

Викази жертв.

Виказ жертв на цілі Руського Товариства
педагогічного у Львові за час від 1. січня до 31.
липня 1908 р. (в коронках): о. Ізидор Ганка
вч. Курпрієць 11. Ілар. Ванько Буск 10. Денно
Вородайкевич Раків 10. Михайло Карпюк Святин
5. о. П. Грицай 2.10. о. Августин Андрюшин
Красне 3. Ізидор Голкевич Устє ешк. 8. Н. Ми-
китюк Кути 7.26. Едвард Драйфінгер Тернопіль
8. І. Пасацький Відень 4.80. Котарі Відень 15.80.
Митро Голубович Лапунт 5. Микола Мартиню-
вич Коломия 10. Михайло Стець Лісна 5. о. Ів.
Гробельський Станіславів 20. о. Н. Кумановський
Німшин 1. о. Яків Сінгалевич Романів (збірка на
похороні в Підяркові) 15. Болеслав Лігінський
Коломия 5. о. Григорій Запрудний Підгірці 1. о.
Роман Заричний Ізвачів 5. о. Тимолей Вордунка
Ходачків великий 1. о. Царевич Львів 5. Василь
Сас Гортич 0.45. Е. Стебновський Залучка (від
аматорів в представлення шукі). "Діточе сьвято"
29.25. д-р В. Янович Станіславів (від комітету
адміністративного) 93.25. Говората Гутович Лапунт
(місто телеграм на весілля в п. Грушківця) 5.
Волод. Мригловський Львів (з блоків) 2. о.
Танасевич Мостя великий 2. д-р Володимир Ле-
вицький Львів 2. Василь Джус учитель Стані-
славів (за печолки) 4. Никола Кадобяський Де-
лятин 1. о. П. Любич Острів к. Тернополя 20.
Юрій Лукашук Хилеї (Вуковина) 1. о. Кіпріан
Ясенецький Валтород 6.20.

Всім тим Впов. Добродіям складає виділ
щару подяку і просьть о дальшу поміч. Дальші
викази жертв будуть поміщувати ся що тижня,
або що два тижні. — Виділ.

Конкурси бурс.

Селянська Бурса при філії "Прогрєсї" в Ко-
марні оголошує конкурс на прийняте 20 селянських
хлопців, які знайдуть в бурї приміщенє і здоровий
харч за невеликою місячною оплатою. Про услїва
приняті мож розвідати ся в дотеперішнього насто-
ятеля Бурси о. Володимира Петрика,
катехита в Комарні. Зголошуватись мож
до кінця місяця серпня 1908. Зголошуватись мож
письменно або устно кожного часу аж до визна-
ченого рєчення. За селянську Бурсу при філії "Про-
грєсї" в Комарні о. Ст. Онцїшевич голова, о. В.
Петрик.

Виділ бурси ім. св. Онуфрія в Ярославі розпи-
сує огнен конкурс на прийняте учеників до сїї бур-
си на рік шкільний 1908/9. Подана заосмотрєні в
свідѣтство шкільне за послїдній пїврік, свідѣтство
убожества і декларація батька [опікуна] що до ви-
соти місячної доплати, належить вносити на руки
Виділу найдалше до 20 н. ст. серпня. Місячна до-
плата вносить 20 корон.

За Виділ бурси ім. св. Онуфрія в Ярославі о.
К. Хоминський, прєдєдатель. 2—3

Виділ філії Прогрєсї в Городенці прийме на
рік шкільний 1908/9 на удержанє в "Селянській Бур-
сі" около 20 питомців учеників шкїл народних. По-
дана враз з заявою кілько просячий зобов'язує ся
місячно платити, належить слати на адресу о. А.
Стріпичина, сотруд. в Городенці. 2—3

До бурси Взаїмної Помочи учительської в Ко-
ломії приймуть на сей рік шк. учеників шкїл на-
родних (виділових), гімназїї або учительських курєв
семинарийних. Условины: Батьки зглядно опікуни
мусять бути членами Взаїмної Пом. уч. чи то вписа-
тись в члєни сього Тов-а. Першенство мають сини
учителів. Треба виказати потрібную скількостю
бія і постелі. Додати декларацію оплати місяч-
ної 25 К (з горі). Оплата може бути знижена для
пєтетів, що на се заслугоють. Зголошувати ся уст-
но або на письмі до 25 серпня с. р. до підписаного
в Коломїї, ул. Українська 69. Вас. Витєвичий учитель
шкїли виділ. ім. Коперника. 2—3

Тов. "Руска Захоронка" в Тернополі оголо-
шує конк-рс на прийняте 10 учеників шкїл публі-
чних і приватного семинара учительського за оп-
латою до 30 К місячно. Подана вносити найдалше
до 20 серпня с. р. на руки о. Волод. Громницького
місцевого пароха, у котрого можна також за-
сїягнути близших інформацій. 3—3

Торговельні вісті.

Будапешт 17.8 Ціна збіжя
Пшениця на жовтень . . . 11:30 до 11:31
" на півтєнь . . . 11:66 до 11:67
Жито на жовтень . . . 9:30 до 9:31
Овес на жовтень . . . 8:19 до 8:20
Кукуруза на серпень . . . 7:10 до 7:11
" на май 1909 . . . 7:16 до 7:17
Ріпак на серпень . . . 16:35 до 16:45
Оферти на пшеницю: слабї. Охота куна: мїпша.
Успособленє: сильне. Погода: хмарн.

До "Народної Гостиниці" при їхали дня 17. VIII. 1908.
Станіславів і Ілля Геруси, Цеблїв; д-р Михайло Новиковський,
Богородчан; Маріян Якимовський, Станіславів; д-р Володи-
мир Чирівський, Городенка; Теофіл Якимович, Ходорів;
Петро Завалинський, Болєхв; Володислав Слюзар, Самбір;
Евген Гвоздєцький, Бїбрка; Микола Захарєвич, Рад мнє;
Омєлан Доліницький, Баворів; Корнєло Посацький, Кивичкут;
д-р Максимілян Френкель, Журяно; Володимир Струсєвич,
Судова Вишня; Дмитро Білас, Бїля; Олександр Сисак, Сокаль;
Лєв Шехович, Львів; Іван Пласкач, Борислав; Роман Заячків-
ський, Делятин; Іван Ференч, Чернівці; Наталь Хомїцький,
Сокаль; Зєнон Дрималик, Станіславів; Іван Рибчук, Долина;
д-р Теодор Яїлв, Камінка струм, Лєв Станішевський, Бїтків;
Людвїка Срока, Тернопіль.

Надісланє.

(За сю рубрику редакция не відповїдає).

ДОЦЕНТ ДЕНТИСТИКИ

Д-р Теодор Богосєвич

ординує ул. Ягайлонська ч. 17. 1010 2—6

Франц Йосиф Грєк Найдєше
Вїдходєше
срєдствє.

Коперницький і Син

Оптики і Мєханїки у Львові площа Галицька ч. 1.
(проти Валу Гіпотєчного из пїлїтїах зїмї Галицької)
поруцать:

Барометричє-
роїд по 7, 8, 10 К.
Лїжїтїи по 13, 16,
20, 24 К. Лїж-
їтїи пїлїтїи по
12, 16, 24 і зїмє.
Зїмєшє поруцємо
в зїмїтїи зїм-
їтїи окулар, цї-
тер, лїжїтїи і вї-
дїтїи зїмїтїи зїм-
їтїи.

Накладом Редакції "Дїла" або "Свободи"

Емїля Золї: Гроші, цїна 3 коронї (з почт. 3.20 к.)
Гї де Мопсан: Сильна як смєрть, переклад О. Паш-
кевич, цїна 1.50 кор. (з почт. 1.70 к.)
А. Чайковський: За сєстрою оповїданє з козацької
старїни, цїна 50 сот. (з почт. 60 сот.)
Ол. Стороженко; Проклїтий Марко, фантастична по-
вїсть з часів Хмельниччини, цїна 50 сот.
(з почт. 60 сот.)
Евєн Грєбїна: Чайковський, повїсть з часів геть-
манщини, цїна 60 сот. (з почт. 70 сот.)
А. Прєс: Жїтєві ідеали людини, переклад Крушє-
ницький, цїна 30 сот. (з почт. 35 сот.)
Отєї книжки можна набути в Адміністративі
"Дїла" за попереднїм надїсланєм всєї належїтї-
ї враз з почтовим. За посїлїтїю не висїлає ся.
Адміністратия "Дїла" Львів, Ринок ч. 10.

Сотрудника

галицько-
бєжєного, або відїца. Усїля
80 кор. місячної пенсїї, пїлє
одєржанє і щодєнї платїя Сау
жба Божя. Одїя цєрков, 3300
душ, почт. і жєлїзниця в мїс-
цї. Епарїя перемєська, О. Лєв
Подошнович Вашия дошїна.
1004 6—6

Правник

III. р. галицько-
с. р. на пїлїтї. Зголошєнїя
приймає: Р. Шопє, Львєв.
1041 6—5

Унівєрситєт

зїмєшє
лекцїю на пїлїтї. Адреса:
poste restante С. В. Львєв, Го-
ловна почт. 2 2

Шукаю лєкцїї

на пїлїтї. Зголошєнїя слати
Синїцкїй Роман студєнт прав
1042 в Мєханїкї. 3—4

Кандидат

III. року учат.
семїи. пошу-
кує лекцїю на сєї або в мїс-
цї на пїлїтї. Адреса: В. Д. ж.
III. р. уч. сем. в Дошїнї п. п.
1050 Яїлв ч. Терєбованї 2 2

Іконостаси

і готує
пїсєнї стилє-
вї пїсєнї рїзбарєвє робїтє
Евєт. Шулякович Львів, улаца
Шпїтєльна ч. 35. 4—4

Ученик

VIII. к. руск. гїмн.
галицько-
пїлїтї. Лєкцїї зголошєнїя
під адресою: "Diligentia" poste
restante Бут. 1006 3—2

Приватна учителька

пону-
є по-латїнськїх дїлє.
"УЧИТЕЛЬКА" poste restante
1042 Угравїв (Uhravov). 1—1

Вдовець

сїмїї не
пошує інтегрен-
тї, бєзвїтїї в сєрєднїх від-
тї такої відїї особї до вєрну-
кї доу і господарств. Зголошє-
нї: о. Ясєнїцкїй, Цєпєлї п.
1068 Борислав. 1—2

Солїцитатор

адвокат
сїмїї не
в справлєх сїмїї і гїпотєчїх
аж також добрїх конспїєтїа в
польськїх і українськїх яїлїх
пошує посаду від 15 вересня.
Зголошєнїя і усїля під "Со-
лїцитатор" poste restante Стрїлї.
1067 1—6

Профєсор гімназїї

в Коломїї
учєнїя з лїтїї гїмн. (русь-
кої) на сїмїї. Дома відана-
чїа учєнїя можє вєчїти.
Валєша відїтїю у о. Ів. Ста-
нєшкєго, катєдїтї, Коломїя,
Замковя 3.

В Яворові

на Мємї пє-
рєдїтї то зарєд
при головнїм лїтїїсїм тратї
є сєйчас до продажє в рїзної
руки рєалїтїї. Складає ся она
з двох дошїх (бїльшїх мурован-
їх) о 6 кімнїтах і мєшїх до-
рєвалїїх), в бїльшій дровїтїсї
будинку господарського і в го-
рєх та садї у обшїрї 1/2 мор-
га. Валєша відїтїю у адмї-
стратїї п. Анна Сапрун в мїс-
цї. 1046 3—8

Іван Войтович

Робїтє арт. стодєрєско-рїзбарєвє
в Перемїшлях.
Поруцє П. Т. Сєвєшєвєтї і ко-
мїтєтам цєрковним сїмїї до
робїт цєрковї: Ікї ностєсї, про-
пїлїтїїх, вєлїкїх прєстолїх в
зїмїтїх, вїпрєстїлїх і бїчнїх
їкїтїх. Фєрєтєрїа в обрамлєн-
їх і повєсочєнїх. Сїмїї відїтїю,
зїмїх цєрковїх і крїжєсїх. Від-
новлєнїя, конспїєрєцїї і рєкон-
струкцїї іконостасї. Цїна яїлїх
прєстїлїїх на оплатї мїсячїх
і рїчїх пїсєнї умовнї. 3—6

Лїчїничий і столо- вий мїноград

найкрасє-
шїх, бїлгороднїх сортїх, щодєн-
є зїмїх зїмїїх в 5 кг. кош-
тєх оплатєно по 3.50 К. Вїно
чєрвєнє і бїлє в 1906 р. по 4/4,
їтїра оплатє. за 4 кор. вєсїлає
L. ALTNEU, Versetz 12,
Ungarn. 990 8—10

Красивий Союз кредитовий

у Львові
(Ринок ч. 10 П. поєвєр)
вїдає для руських кредитових
стодєрїєшїх яїлїх і друка тїх
продає їх по оплатї пїлат:
Книга головна арх. по 10 о.
"Лїжїтїя" . . . 8
"Пїлїтїя" . . . 10
"Члєсєкє" . . . 10
"Довжїкї" . . . 8
Рєєстр члєвїх . . . 10
Інвєнтєр довжїкїх . . . 5
"Вїдїтїї" . . . 5
"Удїлї" . . . 5
Зголошєнїя о пошлї. шт. 2.
Вїлєам умор. пошлї. шт. 2.
Касовї аїсїтїї . . . 1
Зїмїх члєвїтєв . . . 1
Мїсїчїх зїмїїх рєх. . . 2
Рїчїх вєм. рєх. і бїлєнє . . . 10
Удїлїх кїлїжєчїх . . . 5
Вїлєадїлїх кїлїжєчїх . . . 10
Вїдрєдїє статутї . . . 30
Подошї о вєрєствєрє,
столї, сїмїїх рєєстрї
Подошї до крїєлї. Дїєр.
сєкрєбї о удїлїх вєчїх
дружїх лїжїтїєв
від стєпїлїх . . . 4
Подошї до пошлїтїєв
вїлєтїх в пошлїтїх,
про вєрєствє, отовєр. . . 4

Cabaret Bristol

чудова сенсацияна
програма: ЛЬОЛЯ
НАНЗЕН, дєлїаматорка і нова програма. — Поча-
ток о год. 10 вєчєром. 1013 5—6

ТОВАРИСТВО ВЗАІМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

"ДНІСТЕР"

у Львові, ул. Руська ч. 20. (вл. дім)

приймає обезпєчєнє будинків, рїчїх домаш-
них і господарських, зїмїа і пашї против
шкїд від пожєру.

Шкєдї лїжїтїєв і виплачує "Дністер"
з найбільшїю сїмїїстю Опїєна шкїд від-
буває ся в прїсутностї 2 господарєв члє-
нїх. До тепєр виплатїв "Дністер" 15.885
відшєдованє в сумї вїсїм і пїлї мїлїона
корєн.

Зїмєк по скїнчєнїм роцї зєвєртає ся
члєнами.

Банк красєвий у Львові і Чернівцях,
Каса ошадїтїи у Львові, Руська Шадїнїця
в Перемїшлїх прїймають пошїєнї "Дністра"
при удїлїванїю позичкї.

На жїтє можєа обезпєчїтї ся чєрєз
"Дністер" в Крєвїськїх Товєрїєтїх.

Агєнцїї "Дністра" находитє ся в кож-
дїм мїстї і в мнєгїх сєлєх; там дє ещє
не робїтї вїшнїй агєнт "Дністра" можуть
письмєннї сєлїани старатї ся о удїлєнє
агєнцїї.

До тепєр заробїлї агєнтї 1,142.108
корєн провїзїа.

Фондї Товєрїєствє 31/12 1907:

Фонд резервовий . . .	Кор. 1.003.364
" резервї прємїї . . .	613.720
" спєц. на зєвєртї . . .	50.939
" на рїзницю курєв . . .	3.437
" резервї опєцїєлїї . . .	35.000
" ємєрїт. уряднїкїв . . .	218.364
їнїшї фондї зєосмєтрєнї . . .	40.000
126	Разом сума Кор. 1.964.824

Сєлїанї! асїкуруйте ся від шкїд опєчєнїа!

Ukrainische Rundschau

вїходїть у Вїднї 15-ого кожєго мїсєця в
обшїрї 40 сторїх вєм. вїсїмїх і можуть рїзко
лїшє 8 кор. Кождїх свїдѣмїх і їнтєлїгєнт-
нїх Русїн повїнєн прєдїдїжуватї ся часо-
писєм, що засїмїє їнтєрєсєм українськєго на-
родє чєрєд кулїтурнїм свїєтом. Прєдїдїжкї
требє слатї на адресу адмїнїстратїї: Wien,
XVIII, Frauenfelderstrasse Nr. 2.

ЛІАРНЯ ДЗВОНІВ

АНТОНІЯ СЕРАФІНА

в КАЛУШІ

вїдзначєна почетнїм дїпломом на виставї в Кра-
ковї і чотїрма сїрїбнїми мєдальїми,
вїконує дзвонї рїзної ваги і прїймає ушко-
дєнї дзвонї до нєрєдїлєнїа в найкоротшїм часї,
а також має на складї готовї дзвонї рїзної ваги.

Ізкуєчє вєм Вп. Прїхїдїїаєм і Фундаторам на вїд-
дотєпєнїї на одїлєнїя прїстїлїх замовлєнїа так на
пошлїю нєвї дзвонї лїтї на пїлїтї. За трєвалїстї ма-
тєрїалї і гармонїїїшї звук мїжє хє вїдїї в рєчї і дїлєтєго
осїмїлїю ся прїпоручатї Іх Вп. П. Т. Публїкї.

3 глибокїм поважанєм
АНТОНІЙ СЕРАФІН.

Агєнцїї не вїсїлає ю.

СКОРО!

ТАНО!

До Америки

океаном в 5 днєх.

Перєпрєва до КАНАДІ, Аргєнтїнї і Бразїлїї.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Переплати і інсерати приймають у Львові: Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, ул. Кіньківського 2; С. Соколовський, Паска Гавсманна ч. 9; К. Бухштаб, ул. Кароля Любова ч. 23. — У Відні: М. Дукас, I. Wellstele 9, P. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wellstele 11; H. Hassenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 118, U. FRANKFURT I. GAMBURG: M. Hassenstein & Vogler.

Реклама, адміністрація і експедиція Ринок ч. 10. — Рукописні звертання та листи по попередній записці. — Рекламні послужки від редакції.

ДІЛО

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“ за грошми:
в Асирі: за грошми:
на місяць рік . . . 22 к. 44 корок
на рік року . . . 16 „ 32 „
на місяць . . . 2 „ 4 „
У Львові (без поштової пересилки):
на місяць рік . . . 22 к. 44 корок
на рік року . . . 16 „ 32 „
на місяць . . . 2 „ 4 „
Посилання чисел коштують у Львові 10 с.
на провінції 12 с.
Оголошення зчитайтесь приймати ся по 20 с. за одну стрічку інсерату або на вісьмо а в рубриці „Міжсвітова“ по 50 с. — Подати і листи зчитайтесь зчитайтесь ся по 20 с. за одну стрічку.
Нерозривні і невіддільні на інсерат нечтуть у Львові.

„Політична абдикація“, чи боротьба за національну рівноправність?

Скільки разів зйде дискусія на руській національній догаданні, польські пануючі сфери все закидують нам, що ми не числимо ся з реальними обставинами, тільки ставимо питання абстракційно і тим унеможливуємо всяке польсько-русське порозуміння. Такої методи хопив ся краківський „Czas“ і тепер, з приводу газетної дискусії про польсько-русські переговори, і в статі п. н. „Z taktyki ruskiej“, надісланій зі Львова, отже певне інспірованій з намісництва, закидає абстракційність нашому становищу в сій справі, зазначеному в першій статі про польсько-русські переговори (ч. 178) отсими словами:

„Вся наша національна політика в австрійській державі оснований на тім, що суверенною інстанцією в відношенні до нас признаємо і можемо признавати тільки австрійську державу, що від держави і лиш від держави домагаємось і мусимо домагатись наших конституційних прав, що в конвенції того не признаємо. Полякам право до суверенності супроти нас, до роблення нам національних концесій з того, що нам de lege et de iure належить ся.“

Отсе наше становище „Czas“ називає „тактикою тероризованія“. А що для нього, „особливо нині, є важною річю, щоб „Україну“, а радше українська преса вилічила ся з настрою „тероризованія“ Поляків, котрий не може довести до жадних позитивних „результатів“, — то й починає нас „лічити“.

Заки перейдемо до тих його „метод лічення“, позволю собі на дві уваги. Перша: „до жадних позитивних результатів“ для кого не може довести наша тактика? Для Русинів чи для Поляків? Бо коли для Русинів, — то для тих, що хотіли-б руським коштом укріпити польський стан посіда на руській етнографічній території, се може бути тільки вигідно, і „Czas“ сповняв би грубу „непатріотичну“ роботу, хоча нас вилічить з нашої тактики. А о недостатку патріотизму чей-же „Czas“ не хоче бути обвинений. Коли-ж ходять о позитивні результати для Поляків, то мусимо найперше запитати, чи будуть вони так само позитивні для Русинів. Історія дотеперішньої польської політики — а „historia est magistra vitae“ — вчить нас, що кожний результат польсько-русської політики, позитивний для Поляків, був негативний для Русинів, а се нам каже вести таку політику, яка не давала би позитивних результатів для Поляків — доти, доки Поляки своїх відводили до націоного народу не опруть на такий ґрунт, що позитивний результат для них був би так само позитивним для нас.

А по друге ми пресли-б і редакцію „Czas-у“ і всі польські політичні круги в загалі, щоб вони, заки заберуть ся „вилічувати“ нас з нашої тактики, найперше вилічили самих себе від тої безмежної ігноранції в наших справах та від того легковажного тову в трактуванні наших справ, що проявляють вони навіть тоді, коли й ходять о се, щоб писати про нашу справу зі знанням речі і не в прокукуєм тої. Бо доки „Czas“ має таке поняття про нашу справу, що говорить прим.: „stronictwa ruskie, a ostatnimi czasy głoszenie stronictwa ukraińskiego“, доки в буди-то серйозних статях дозволяють собі на такі „потенції“, як: „według prau rusko-ukraińskiej linia Wiedel albo nawet Berlin Wiedel posiada tajemnicę przyszłości“

ści rzezkomych potomków Siczy kozackiej“, — доти трудно не тільки о якесь порозуміння, але навіть о серйозну дискусію на сю тему.

І справді „Czas“ дискутує дуже несерйозно — мимо того, що хоче ухвалити за найповажніший політичний орган в краю. Ось проба його несерйозності:

„На чім полягає та тактика тероризованія? — питає він і відповідає: „По-перше на тім, що говориться ся про „непризнаване польського панованія“ в Галичині. Не хопить о назву, не хопить о се, що т. зв. „польське панованіє“ в Галичині є згідне з духом законів, ухвалених і виданих центральним правительством. Але чого Українці не хотять признавати? Чи відмовляють послуку намісництву, старостам, скарбовим властям, судам, а в кінці і законам, ухваленим в соїм і заосмодотримані санкцією центрального правительства? Коли так, то являється ся друге питання, а саме: чи те „непризнаване“ названого „панованія“ є тільки в теорії т. є. духовним бунтом, чи може є се також охота до правдивого бунту? Коли тільки в теорії Українці не хотять „признавати“ ніякої істинної крайової власті, коли формулюють тільки теоретичний анархістичний світогляд, який намагають до традицій козацької Січі, то користають зі свободи переконань, на скільки вона конституційно в цілій державі обов'язує. Коли-ж Українці думають про правдивий бунт, то публіцистична полеміка переставє існувати, бо оборону політично-суспільних інституцій законно поручають спеціальним політичним органам. Та в кожнім випадку Українці переминують позитивне питання польсько-русських відносин на абстракційний спір про ті чи інші форми політичного співжиття.“

Заки розправимо ся з несерйозністю наведених міркувань найсерйознішого польсько-шляхотського органу, постаравсь ся показати його власними словами, що значить у нього „позитивне“ розуміння польсько-русських відносин. Формулюючи наше твердження: „що ми суверенною інстанцією в відношенні до нас признаємо і можемо признавати тільки австрійську державу, що від держави і лиш від держави домагаємось і мусимо домагатись наших конституційних прав“ — в той спосіб, буди-то „про крайові справи, особливо-ж про польсько-русські відносини Українці хотять говорити тільки в Відні, з правительством і тільки з правительством“, „Czas“ пише:

„Отся аксіома не є новою відкритою і нинішній Українці повторюють тепер тільки те, що від 1848. р., а навіть уже перед 1848. р. говорило ся в Галичині в руських політичних групах. Тільки що нині та аксіома не має вже тих фактичних політичних преміс, на яких ґрунтувала ся дивніша. Давніша мала вона те значення, що польсько-русські відносини, які були і є до нині внутрішньою крайовою справою, переминоювали ся в відношенні німецько-польські, а радше відношенні польські, доки в самій Відні не переконали ся про потребу конституційного правління та автономічної адміністрації. Руська справа, яку самі Русини були віддали під опіку відношенню централізму, стала ся таким чиним орудджем проти автономії краю. І — цього не хочемо перекрити — та тактика утрудняла боротьбу за автономію, але позитивних користей Русинам не дала жадних. Що Русини дістали від 1867. р. то дістали проти своєї тактики, а тільки завдяки тому, що принцип конституційного правління і

автономічної адміністрації взяв гору. Коли-б Русини не робили давніше політичної помилки, коли-б не мали „аксіом“, якою „Діло“ ще нині гордиться ся, то в своїй національній свідомості і в політичній виробленості стояли-б нині значно вище.“

„Однак ту „аксіому“ повторили пізніше інші політичні групи. Мали ми т. зв. „цисарських хлопів“, що не вірили в поступ і розвиток на шляху свободи і самоуправи; мали ми також тактику соціалістів, що все страшили віденським forum. Отже в класовій боротьбі „аксіом“ в роді тих, на які покликують ся Українці, зрозуміли, хоч і безуспішні, але в національній політиці вже тому є абсурдом, що ослаблюють національну свідомість.“

„Так було перед 1867. р. Що-ж доперва нині, коли автономічний принцип побідав? Нині тактика Українців замінюється польсько-русських відносин, котрі тільки тут, на тій землі, вже в значній мірі автономічній, можуть бути уложені, на відношенні польсько-віденські, з боку Русинів політичною абдикацією. Отже маємо таке переконання про життєвість народу, загалу руського, що не можемо вірити, щоб він згодив ся на завішення свого життя та узаалежнене своєї будучності від якогось віденсько-польського спору, котрого в принципі нині нема і не може бути, бо ми вже по перевороті з 1867 року.“

Ось-так дійшли ми до тої „позитивної“ вихідної точки, на якій в польсько-русській справі стоїть „Czas“ і загалом польська національна політика, і на яку органи як „Czas“ хотіли би зіпнути також Русинів, вмовляючи в них, що тільки таке становище свідчило би про їх життєву силу і давало би їм заперку ліпшої будучності.

„Ми вже по перевороті з 1867. р.“ — що се значить? До 1867. р. галицькі Поляки, — а владство провідна верства польської суспільності, шляхта — бороли ся з австрійським центральним правительством за те, щоб Галичина була в мініатюрі польською Річю посполитою з такою незалежністю від Відня, яку має прим. Угорщина. „Czas“ може се називати собі боротьбою за принцип „конституційного правління та автономічної адміністрації“, але в дійсності була се боротьба за необмежене панованіє — таке, яке було в польській Річці посполитій — польської шляхти, котра виконувала-б його над народною масою без ріжниць національності в напрямі суспільно-політичній, а над іншими народностями без ріжниць суспільного положення також в напрямі національно-політичній.

Що Русини проти сих стремлінь польської шляхти мусили бороти ся, се розуміють ся само собою. Зразу — позбавлені виковим польським пануванем національною свідомістю інтелекту, тогочасну націю — руководили ся в тій боротьбі тогочасне більше самозаховуючим інстинктом ніж повною свідомістю своїх національно-політичних цілей і шляхів до тих цілей і через те робили такі промахи, яких ми тепер певне не зробили-б; потім та боротьба чим далі, тим стає свідомішою і раціональнішою, — але в кожнім разі від 1848. р. і аж до нинішнього дня була вона в своїй основі оправдана, просто конечна.

„Переворот з 1867. р.“ — а владство згода польської шляхти з австрійським центральним правительством принесла теперішній стан, т. є. Галичина де iure остала одним з коронних країв австрійської держави, але de facto цисарськими та

міністеріальними розпорядженнями, санкціонованим кравих законів і в кінці деякими винятковими законами, ухваленими в парламенті, признає польський шляхт менше більше те становище, за яке вона зводила боротьбу до 1867. р.

І власне проти того становища виступає руська національна політика до нинішнього дня, домагаючи ся, щоб той стан, який обов'язує de iure, запанував також de facto. Зрештою виступали проти того становища до недавня польські люди, котрих „Czas“ за те називає pro praeterito „цисарськими хлопцями“, виступають доси польські соціальні демократи. Не „в поступ і розвиток на шляху свободи і самоуправи“ не вірили люди, тільки не вірили вони в який-небудь поступ і розвиток народних селянських мас при тій „свободі“ і „самоуправі“, яку здобули собі в Галичині польська шляхта. І характеристична річ, що коли Стапінський повів своїх хлопів на службу шляхти, то все таки з тим, що буди-то система шляхотської самоволі, та „свобода і самоуправа“, про котру пише „Czas“, вже скінчила ся. І так само коли п. Дашинський намагає на автономічній догаданні, то тільки при рівночасній виборчій реформі до галицького союму, яка положила би кінець шляхотській „свободі і самоуправі“ і допустила би до участі в кравімі правліні робучі маси.

Так само — в супереч вічим інсинуаціям польської преси і польських політиків, буди-то руська політика все була протиавтономічною — ми, Русини, від самого 1848. р. виступаємо з автономічними догаданні, тільки маємо на цілі не автономію польської шляхти або й цілого польського народу в панованню над нами, а нашу власну автономію, яка давала би нашому народові змогу самому управляти своїми справами.

Тимчасом „Czas“ домагається ся від нас, щоб ми стали на становищі „перевороту з 1867. р.“, признали тої фактичний стан, який настав в Галичині від 1867. р., за стан правий, сказали собі, що яка-небудь зміна того фактичного стану на нашу користь неможлива, „о „якогось віденсько-польського спору в принципі нині нема і бути не може“, і признавши Полякам, себто кравовому союмові і кравімі властям виключне право рішати про наші потреби, на тій основі змагали до згоди з Поляками, т. є. таким поведенем в кравімі і державній політиці, яке вигідне для польських пануючих кругів, заробляли на ріжкі національні концесії.

А за те, що ми „перевороту з 1867. р.“ не хочемо признавати, „Czas“ пробує марними софізмами висміяти те наше „непризнаване польського панованія“. Як ті софізми марні і негідні серйозної політичної дискусії, се нам найліпше покаже аналогія. Отже коли-б прим. галицьким Полякам з-перед 1867. р., які не признавали віденського централізму і бороли ся за право незалежного панованія в Галичині, або теперішнім Полякам з Польського Королівства, які не признають правліні воєнного стану і домагають ся автономії Королівства, протинав сторона відповідала такими самими „аргументами“, як „Czas“ нам: „Чого ви не признаєте? Відмовляете послуку настановленім від віденського чи петербурського правительства кравімі властям? Коли се робите тільки з теорії, то користаєте зі свободи переконань, на скільки вона обов'язує в державі, але те непризнаване не має в такім разі ніякого практично-політичного значіння; а коли хочете переводити се на практику, то на се є відповідні карні закони і державні інституції, які мають право і силу примінити до вас ті закони“. Питаємо ся, чи така відповідь, дана Полякам противно, пануючою стороною,

— Зробіть лиш запис, то й перші вам не спротивлять ся...

— Для запису! Як ті сени! За той морт, то й дізнатися найчистіша а підє хоть би за діла з під косяцолу...

— А хлопці то за віном не дивлять ся, га? Не відповів уже, лише вдарив батоґом лошицю, так що рушила з місця у чвал.

Мовчали довго.

Аж як виїхали з ліса на поля, межі природної тополі — Борина, котрий увесь той час бурив ся в собі та пережирив, вибухнув:

— На пси такий поряток у світі! За все плати, хоть би й за те добре слово! Але є, так що гірше й бути не було. Вже навіть діти на батьків важать, послуку нема ніякого, а всі жруть ся з собою як собаки.

— Бо дурні, не вважають, що всі однаково та свята земля вкріє.

— Леда один або другий від землі відріс, а вже до батьків з писком, аби ми його часть давати. Со старших лиш насмівають ся! Стерви, в селі їм тісно, порядки старі їм злі, навіть убрання встидають ся декотрі!

— То все без те, що Бога не боять ся...

— Без те й не без те, а зле є.

— Не йде до ліпшого, ні.

— Має йти, хто-ж їх услив?

— Кара Божа! Бо прийде та година суду Панайсогового, прийде.

— А що вперед народу намарнує ся, того ніхто не відбере.

— Часи такі, що ліпше аби пошесть зайшла...

— Часи! А вже-ж, але й люди винні. А коваль то що? А вий? Із єгомостем дуть ся, люди бунтують і туманять, а дурні вірять.

— Той коваль, то мого трійло, хоть і зять теж...

І так си посполу нарікали на сей світ, позирючи на село, що було вже чим раз більше видне, крізь тополі.

Під цвинтарем червонів уже з-далеку ряд

жінок похилених і обснваних делікатною мрякою димів, а незабаром і глухий, монотонний лускіт терлиць став раз-у-раз допливати з подувом, що піднімав ся був із низових левад.

— Добрий час на тіпаче. Злізу коло них, бо там є й Ягусь моя.

— Нічо! мені дорога, то вас підвезу...

— Добрі-сьте, Матію, що аж ми дивно..

Всімхінула ся хитро.

Скрутив із тополевої на полеву доріжку, що бігла до цвинтарних воріт, і підвів її під цвинтар, де під сірим муrom, у тіні беріз, кленів і тих хрестів, що з могилок похилили ся на поля, кільканадцять жінок тіпало завзято сухий лен, аж мряка порохів висіла над ними і довгі волокна чіпали ся живих листочків беріз і звисали із чорних плечей хрестів; неодак, на прутах розп'ялених над долами, в котрих горіли ватри, пересушувало лен мокравий ще.

Терлиць гостро клапали, аж цілий ряд жінок исхилив ся без перестанку в коротких і хутих дрожажних і лиш усе котрась випрямлювала ся, розтрівувала жмит лену з ostatnich волокон, і звивала його в віхоть або дашковатий сніп і кидала на розпрістерту платку перед себе.

Сонце, котре вже було перекотило ся над ліси, світило їм просто в лице, але то нічого — робота, сміхи, веселі слова не вгавали ані на млі-ока.

— Шасті Бже до роботи! — сказав Борина Ягів, котра тіпала зараз із краю; була лише в сорочці, а в червоній платці та в хустці на голові, від куряви.

— Біг запал! — відповіла весело й підвела на него сині величезні очі тай усімх перелетів через її плече, обгоріле лице.

— Сухий, донечко, га? — питала ся стара, обмачуючи обтіпані жмити.

(Дальше буде.)

Вл. Ст. Реймонт.

Мужики.

Сучасна повість.

Авторизований переклад із польського М. Павлика.

Підняла голову і ястрібчачими очима вдивила ся в него, але Борина, яко чоловік у роках, не вітер який, лише показав холодне й супокийне не до розізнання. Довго не сказали й слова, гейби тою німотою змагаючи ся з собою.

Борнін ніяково було починати першому, бо як-же, в роках уже був і господар на цілі Ліпці перший; но, тай не міг так просто сказати, що йому Ягусь удала ся... Гонір прешів свій мав і гадку — але, що крові горючої був із роду, то аж його злість хапала, що мусить так уважати на себе, так колесувати та забігати.

Домінікова прозірала його трошечки тай міркувала, що його так смутить і розбірає, але ні словечком не помогла, лиш раз-у-раз позирала на него, то в той світ і ту далечину небесну, — аж і сказала не-хотючи:

— Спєка така, гей би в жнива.

— Сказали-сьте.

Та так воно й було, бо дорогу окружали могутні стіни гаю, так що ніякий вітер ані промуг не протірав ся з піль, а сонце висіло просто над головами, так припикало, що розпріжені дєрева стояли без руху й омлілі верхки схилили над дорогою та лиш раз-у-раз пускали бурштинову живицю що закручуєми спливала на дорогу. Гривний запах гушавин і листя дубового аж вертів у нїздрях.

— Знаєте, дивно то мені тай другим, що такий господар, що то й розум не аби-який має, і ґрунту тільки і послуку у народу — як ви на той приклад, а до уряду аби́ту не маєте.

— Попали-сьте, що аби́ту ніякого не маю.

Що мені з того? Солтисом був ем без три роки — то-м долплатив готовим грошем. А що-м намарнував себе й коніксі! — що-м ся нагрів і на бігав — що й та собака польова не більше... А впадок у господарстві був і марнація, так що аж ми моя не дала доброго слова...

— Мала й вона свій розум. Урядником бути то все й гонір є тай профіт.

— Біг запал! Поліціантови кланяй ся, писаря стискай на ноги і леда цєраха!) з уряду — теж... Великий ми гонір! Не платять податків, міст полусє ся, сказити ся собака, що дістане друком по голові, — хто винуватий?... Солтис винуватий, штроф із солтиса стягають! Гале, є профіт! Досить я писарєви тай до повіту наносив ся курок, і зять і гуску у одну...

— Правду кажете; але Петркови вїйтіство у горло не вертає ся, ні; ґрунту вже докупив — і столілку добудував, і вони має як ті велити!...

— А вже-ж, лише не знати що му з того лишити ся, як уряд іскінчить ся...

— Гадаєте...

— Дуфний ти він у себе тай з єгомостем коти дре.

— А що му веде ся — то лиш без жінуку; він си вїйтує, а вона в жмені все держить.

Мовчали знов із добрий отчєнаш.

— А ви чи не пішете з горівкою до котрої?... — запитала ся обережно.

— І... не тягне вже мене до жінок, за старий ем...

— Не кажіть марно! Лиш той старий, що рушати ся не може, ложки сам до рота не донесе та на припічку вік свій коротає. Бачила-м, як есте міх жита несли.

— Та вже-ж, що я в собі щє кріпкий, але отра би то пішла за мене?...

— Котрий не пробант то що знає? побачите!

— Старий-ем, діти доростають... а першої з берега не возьму...

1) Віграна назва шляхтича. — М. П.

В КАВАРНИ „Народної Гостинниці“
РЕСТАВРАЦІЇ

р'г ул. Костюшка
і Сикстускої

(станція вентрич-ного трамваю)

концертує кожного вечера **військова оркестра** Вруч вільний. — Знаменита кухня; страви варять на десертів мислі. — Добір напоїв. — Метка і жвава обслуга. — Добір найбільш розповсюджених часописий і журналів. — О численні відвідини просять

Гольман & Франц.

була-б чим иншим, як марним викрутом в устах beat possidentis? І чи така відповідь справді заставила би Поляків признати прим. єдино обов'язуючою для себе волю петербургського правительства і скорити ся перед правлінням Скалона як перед законним правлінням?

Отже так само і ми, Русини, не скоримо ся перед „переворотом з 1867 р.“ Не значить се, що ми „відмовляємо послуху намісництву, старостам, скарбовим властям“ і т. д., але що наша сойма і парламентарна репрезентация способами, якими вона розпоряджає силою свого становища, підперта заявами волі нашого народу, буде бороти ся о такі правно-політичні зміни, які в кінці довели би до того, що відносини Галичини до Відня не були би відносинами польсько-віденськими, але в рівній мірі польсько-віденськими і русько-віденськими.

О такі зміни мусимо бороти ся тим більше, що се єдиний спосіб здобути ті правні основи, які нам потрібні для нашого національного розвитку. Бо твердження „Сзас-у“, будучи би ми тепер стояли ліпше, коли-б ще в 1848 р. були признані те, що приніс „переворот з 1867 р.“, в світлі історії минають ся з правдою. Між автономічними домаганнями Поляків в 1848 р. не було ані одного, яке заporučувало би Русинам свободу національного розвитку. Навпаки, польський революціонер Каспер Ценглевич виступив в брошурі „Rzecz Czerwonołoga“ проти всяких національних домагань Русинів, як проти домагань реакційних і антикультурних. Так само те, що осягнули Русини по 1867 р., осягнули вони тільки завдяки загально-державним конституційним законам, коли тимчасом краєве заповодство і краєва адміністрація старали ся тільки обмежити ті користі, які випливали для нас з загально-державної конституції.

І тому признання „перевороту з 1867 р.“ було би для нас власне політичною абидикацією, відданню нашого національного розвитку на ласку і неласку Поляків, від котрих чого нам ждати, се найліпше показала нам дотеперішня історія. І навпаки боротьба за те, щоб центральне правительтво привернуло в нашій краю правний конституційний стан і признало наш нарід рівноправним з народом польським доказує, що ми не зрезигнували з повноти національного розвитку, що ми чуюмо в собі життєву силу право на неї вибороти.

Цісарський ювілей.

З нагоди 60-літнього ювілею свого вступлення на престол, цісар Франц Йосиф видав амністію

для покарання за деякі злочини і переступства. Оголошене амністії доконало ся остаким листом цісара до міністра судівництва д-ра Кляйна:

„Любий д-ре Кляйні! В сім році, коли споминаю про мє вступленє на престол перед 60-рокми, прошу мене докази любови і відданости з боку людности, бажаю пам'ятати про тих нещасливих, котрі, провинивши ся проти державних законів, підпали під карючу справедливість. Тому всі особи, котрі перед днем оголошеня амністії за злочин образи маєстату або одного з членів цісарського дому, або за ті два злочини, однак не в сполучі з иншим каридостойним ділом, законно зістали покарані, з вільняю від карі обмеження свободи, о скільки її ще не виповнено, та заряджу, щоби з приводу тих злочинів, сповнених перед висше названим днем, не розпочинали карно-судового слідства та розпочате здержати.

Дальше відпускаю всім, котрих перед оголошенем сєї амністії який-небудь суд засудив на кару, обмежуючу свободу не більше, ніж на 2 неділі, або на гривну не висшу 150 корон, якщо вже перетрим сєї карі не відбули. Коли-б з карюю обмежуючою свободу, була сполучена гривна, відпускаєт ся ті карі, якщо кара обмеження свободи і доповняюча гривна разом не виносять більше двох неділя.

Всім тим, котрих перед оголошенем сєї амністії суд засудив на кару обмеження свободи не довшу 3 місяців, або на кару грошеву, якщо перед тим не були карані, що силою законів в конвенційній роботі їх нездійснені доступили деяких прав, становищ і привілеїв та веде за собою втрату активного і пасивного права до публичних корпорацій, карі відпускаю.

Крім того відпускаю всім засудженим, в списі А до Е наведеним 562 особам решту кар свободи та 190 особам, наведеним в списі F кару свободи і грошеву.

Ті акти ласки мають бути виконані дня 18. серпня 1908 року.

Постанови 3 і 4 розділу треба пристосувати, коли засуд в дни проголошеня амністії не є правосильний, а правосильність приходить пізніше, бо відклику проти нього не внесено, або його взято назад. Звільненє від правних наслідків для тих осіб, котрі свої карі з днем 18. серпня 1908 не виповнили, або в цілості не виповнили, має силу в тім часі, коли карне обмеження свободи зістало виконане або грошева кара наложена.

Ішль, дня 5. серпня 1908.

Франц Йосиф, вл. р.

Кляйн, вл. р.

До сього відручного письма додає урядова „Wiener Zeitung“ такі уваги:

Великодушне бажанє Його Ціс. Величества, щоби 60-літній ювілей його вступлення на престол знайшло вислів у заснованю добродійних і гуманітарних закладів, дало товчок до численних актів любови ближнього. Амністія, уділена відручним письмом монарха з дня 5. серпня відносить ся до тих, котрих карно-судовий засуд, тяжко доторкнув в їх значно горюжнішим і суспільним, та котрі тепер наслідком цісарської ласки вертають ся на свободу або звільнені від тягару наслідків своїх вчинків можуть з надією глядіти в будучність. Акт ласки що-до змісту і розмірів багато перевищує амністію, видану з нагоди 50-літнього ювілею панованя цісара в 1908 році.

Великій скількості низше наведених осіб відпущені в карі або в цілості, або в часті ще відбути. Після ласкавої інтенції цісара, будуть користати з того добродійства ті засуджені, котрих несправинні причини, сильні психічні зворушення, молодеча незрелість, нужда або інші невідрадіні відносини довели до вчинку, або котрі з приводу пізніших річєвих або особистих моментів, стали ся достойними спеціальної ласки.

В рівній мірі постановив цісар своєю ласкою вирівняти справедливість в тих випадках, у котрих законна норма не могла відповідати степеневі провини та в котрих загально-людське почування лагідніше осуджує вчинок, ніж писані права.

Загальна амністія відносить ся перш усього до делікту образи маєстату і образи членів цісарської родини та має силу, о скільки засуд уже в довершений, увільненє від карі або решти карі, а в протинним випадку дає амністію.

Ще ширше є зарядження амністії в увільненю від деяких кар і правних наслідків. Грошеві карі до 150 корон і карі на свободу до двох неділя будуть відпущені всім особам, котрі до хвилини засуду були бездоганні. Ся ласка приносить з'осібна користь молодечим особам, бо висше поданого виміру карі взагалі не переступаєт ся в відношеню до вартих уласкавленя і до того часу бездоганних молодців. О скільки се вишкливо не мало місця, та також і тут наступило індивідуальне уласкавленє.

Вкінці нездійснені доступити декотрих прав, становищ і привілеїв, яка є наслідком засуду, та втрата активного і пасивного права виборчого відпускаєт ся всім особам, котрих в перше засуджено на карі обмеження свободи не довше 3 місяців або на грошеві карі.

Дві кінцеві постанови амністії дотикають ся тисяч осіб. Звільненя від наслідків стрінєт ся певно з тим більшою вдячністю, що вольють бажанням, многократно населенням висказаним.

Амністія для українських студентів. Відень. (Вл. тел.). Наслідком цісарської амністії відпущено українським студентам Бабієви, Ціховському, Гладкому, Левицькому і Рахінському, засудженим за демонстрацію в львівському університеті, законні наслідки карі.

В справі елементарних нещаст.

Ві посло о. Т. Войнаровського дістали ми отсе письмо з д. 17. с. м. з просьбою о оповіщенє:

„В справі розділу запомогі між селян, пошкоджених слотою, повенями і градом, дуже пильна річ є зібрати зараз, еще перед засіданням повітових комітетів ратушних, докладні дані тих шкід. В тій цілі розіслав я у своїх округах виборців Коломий-Гвоздець-Печеніжин-Яблонів-Косів-Кути-Жабє-Отинія до урядів пароліаційних і громадських відозву з квестіонарем. Але рад би я в разі, коли би котрий з громадських урядів не прислав мені відповіди на мій квестіонар, дістати сию відповідь від когонебудь з прихильних народних людей. Дялятого прошу оповістити чим скорше мою відозву і написи рубрик квестіонара.“

Уволяючи просьбі о. посла, подаємо згадану його відозву:

Незвичайні нещастя елементарні (як посуха, а відтак слоти, повені і гради) навистили сего року наш край і спричинили величезні шкоди рілничому населеню, грозячи руїною селянства.

Намісництво зарядило уконституюване повітових комітетів ратушних. Якщо члени тих комітетів входять делегати: ц. к. краєвого товариства господарчого, Ради повітової, товариства „Прогрєс“, „Свєтлєстє ім. Качковського“ і „Кілка голіоз-ого, під проводом ц. к. Старости при уділі одного урядника староства або секретаря.

Той комітет має зібрати дані дотично шкід і застановити ся над тим, в який спосіб дало би ся найуспішніше прийти в поміч потерпілому населеню сільському. Ті дані будуть підставою до устанєня висоти державної ціи також краєвої субвенції, припадаючої на поодинокі повіти, так що до загальної квоти для поодиноких повітів, зглядно громад, як також відтак що-до розділу поміж поодинокі потерпілі господарства селянські. Очевидно субвенції, з якими приїде тепер в поміч правительтво, як і край потерпілому населеню, не можуть бути навіть в приближеню вистарачаючим супроти так незвичайних розмірів шкід. Тож тих дат буде потребувати підписаний посол о. Тит Войнаровський так тепер при інтервенції у поодинокіх повітових комітетів ратушних, як також пізніше до внесення в Раді державній, — по скликаню сєсї тож — внеску о признає дальших субвенцій з фондів державних.

З осіб звертаю увагу на се і прошу, щоби шкоди були подані що-до кожного господаря поодинокого, бо лиш в той спосіб буде можливе точне обчисленє шкоди в громадї згідно в повіті.

Загальні поданя шкоди не мають ніякої вартости з тої причини, що повітові комітети ратушні не мають належної підстави до цифрового стислого означєня висоти шкід, потрібного так для розділюваня запомогі поодиноким громадам зглядно господарям, як і до умотивованя жаданя визначєня певної означеної висоти запомогі при розділі поміж поодинокі повіти.

Тож позваляю собі отсим переслати (в прилозі) до всіх урядів громадських отсей квестіонар (запінтаж) з просьбою о точне і вірне виповненє тогуж, бо лиш правдиві дані можуть мати вартість і принести успіх. Квестіонар прошу як найскорше виповнити і прислати на мої руки в залучений конверт.

Всєсєсних і Високореподобних Отців Духовних узрашаю, щоби зволили по Богословеню пояснити своїм парохіям потребу того, щоби кождий господар в своїм власнім інтересі подав в Уряд громадським особисто, як і потерпілий шкоди. В місцевостях, де на більше громад є один секретар громадський, узрашаю дотичних Всє. Парохів евентуально Вп. академиків або инших прихильних народній справі людей, щоби заняли ся списанєм тих дат. Если би забракло дружків квестіонаря, то на жаданє сєйчас вишлю! Було-б пожаданим, щоби і поодинокі господарі оголошували свої шкоди так само подані як до квестіонаря, надто ще й окремим поданєм без стємпла до Староства.

Коломия, дня 15. серпня 1908.

о. Тит Войнаровський
посол до Ради державної
Коломия („Народний Дім“).

Наконець квестіонар о. Войнаровського має такі рубрики: Назва повіту і громади; номер дому (потерпілого господаря); ім'я і назвище господаря; кілько в хаті є душ; кілько зібрав кіп а) пшениці, б) жита, в) ячменю, г) вівса, а кілько кіп з того (з кожного окремо) зросло; кілько фір синя (числячи по 5 метр. сотарів на фіру) зібрав, а кілько фір з того згигило або затуло; кілько фір конюшини другого покусю або отави і на кілько моргах надіє ся ще зібрати; кілько має штук рогатої худоби, а кілько коний.

Повінь в Солотвині, богородчанського повіта.

[Цюпись]

По нагальнім дощам, який ливав нашім Підгір'ю від неділі, 9-ого с. м. з самого ранку, наступив вночі з неділі на понеділок, з 9. на 10, с. м. о. коло г. 3-ої рано се більш нагальний і несподіваний вилив солотвинський Бистриці, що затопив всі рад нею лежачі села і містечка, як Яблуню, Кривань, Раковець, Зарічє, Солотвину, ЖУраки, Ляхівці, Стари Богородчан, Старий Лисець, Лисець і інші села аж по Станиславів. В-

лив сей наробив страшенно багато шкоди, яка не дасть ся ще поки-що докладно обчислити, але йде на сотки тисяч корон. Вода залила на просторі яких 40 км. довжж, а 2—3 км. шири ші всі поля і луги положені над Бистрицею, знесла в ріку і замулила весь сєгорічний урожай, нанесла цілі гори каміння і ріни, перемінила все в одні величезні, пусті зарінки. Ціла долина Бистриці виглядала мов одно бурхливе море, спінєні філі несли всякого роду дерево, тєсанє, повязанє в плоти і вирване з корінєм, величезні дуби і ялиці, навіть хати і дрібний товар. Богато поля урвала вода зовсім у ріку, так що тепер не можє влізати, де було перше поле, а де зарінки; декуди пішла вода иншим руслом, чим передше, пішла через людські поля, а давнє русло лишила сухе і порожнє. З регуляцій ріки нема вже й сліду, хоч славна комісія для водних будівель, що обіздала в липни с. р. галицьке Підгірє та оглядала регуляційні будівлі і на солотвинській Бистриці 21. липня с. р., виразила „своє вдоволенє з великого поступу регуляційних робіт“... Тимчасом вода заклипа собі з сєї Іх оїшкї в два тяжкі опися, бо порозивала геть тами, або й зовсім Іх з'ігнувала та пішла собі иншим руслом, а Іх лишила на боці. Бо І як же інакше могло бути, коли на регуляцію Бистриці призначєт ся річно з краєвого бюджету лише по 600 К? Як тут за такі гроші її поправити? Тільки й роботи, що рік-річно приїдуть інжиніри з краєвого Віділу, помірять береги, повбивають кілки та й поїдуть знов у своїя. Ба, коли самі кілки не хочуть вдержати води в її руслі; а русло саме розкинуло ся на який км. широко з многими рукавами і зарінками. Аж сего року почали де-що більше серйозно думати про регуляцію Бистриці пани з „Wydziału“. З'їхали інжиніри, приїхали робітники аж із Кут та обложили Бистрицю тамами з лозини й шутру на І км. повисше і низше мосту в Ляхівцях. Тільки і всєго... Та тепер прийшла повінь, перервала гаті, і вода пішла иншим боком та ще й ушкодила міст. Нарік будуть знов виправляти попсовані гаті, а коли ріка Іх на весну пірєе, будуть знов Іх латати і так без кінця буде їти робота за 600 К річно, а вода буде собі дальше грати по хлопських полях і навах, по хлопських збіжж і бараболях. Ото раз журба про „dobrobyt kraju“, як не раз люблять хвалити ся панове з „Kola“ польського.

Та найбільше лиха наробила вода в Солотвині і на Зарічю. Тут розірвала повінь великий міст, що лучить Солотвину з Зарічєм, на дуже оживлєнім шляху, що веде до Богородчан, і перервала за мостом дорогу на яких 20 м. широко, так що і до нині рух ввозний на сім шляху застановлений зовсім. Почта ввозна, що курсєе два рази денно між Солотвиною з Богородчанами там і назад, не їхала через цілі два дні, понеділок і второк, аж в второк піт вєчір удало ся чотиром людям перєзєти її в брїд зі сторони Заріча до Солотвини; почта ся виїхала була до Богородчан ще в неділю ввєчєром. Тепер їде почта раз на дєнь в сторону Надвірної. Піше полученє обох місцевостей привєрєно аж в п'ятницю через побудованє лавки через воду до остальної частї моста; доси перєїздили в брїд тільки на конях.

Крім сєї перєрєви в комунікації наробила повінь величезних страт в полі і огородах. На Зарічю забрала вода з одного бідного робітника з копаньї вощу в Дзвинич хатину, так що лишє комин сторчав з поміж каміння й води. Цілі дєсятки людей стали в одну мить жебраками, привєдєні з достатку до старєчої торби. Цілі простори прибережний піль і лугів занєсені камінєм і рієною, а цілорічний добуток замулений або знесєний в ріку. Жита, пшениці, ячмені, вівси, бульби, конїчина, се все зникло з поверхні землі; цілу надію і добро нашого хлопа-пролетаря з'їла вода і камінє. Не тільки одєн політок пропав, але пропало і поле само на довгі літа, бо до того трєба буде ждати, заки буде можна зарінки орати... А з деяких піль то і сліду вже нема; туди або води гріють, або глибокі провали засипали камінєм. На другий дєнь повені повиходили люди на свої поля-зарінки та ломили руки в крайній розпуці, бо голод затягає їм у вічі... Гей, ви пани „agatjuszє“, тепер би вам доказати „spółpolne interesy“.

От приміри такого знищеня в Солотвині: Іван Дрогобицький має шкоду в політку на 600 кор.; Андрій Коняльнич на 600 кор.; Іван Сипіль 400 кор.; Кароль Ланячський 300 кор.; Никола Деревлянка 440 кор.; Стефан Себунчак 400 кор.; Василь Курпіль 500 кор.; Олекса Мельник 260 кор.; Іван Возняк 200 кор.; Іван Рашкевич 200 кор.; Анна Мариневич 180 кор.; Автєс Деревлянка 200 кор.; Антєс Пашак 200 кор.; Іван Кузишин 160 кор.; Ілько Богоносук 140 кор.; Гривь Кузишин 100 кор.; Никола Себунчак 100 кор.; Антєс Прокопишин 100 кор.; Стефан Кузишин 100 кор.; Никола Кузишин 100 кор.; Грєніх Палєвник, вдвоєч, весь добуток 100 кор. і багато инших. На Зарічю: Петро Богословець на 400 кор.; Ілько Богословець, Матїй Богословець, Оувфрий Богословець, Вартоломєй Богословець, Никола Миклул і Олена Костик по 200 кор.; Олекса Богословець, Дмитро Богословець, Василь Богословець, Никола Богословець, Іван Богословець і Іван Грибович по 100 кор. і багато инших. Одним словом, голод, нужда і холод на цілій лінії гровить нашому мужикови з надходою зимою.

Та повінь ся була крім своєї нагальности ще досить таємнича. Вода прибула нагло о. коло год. 3-ої вночі з неділі на понеділок та так само нагло й опала кілька годин опісля, стягаючи до свого первісного русла, полишивши по собі страшні сліди знищеня. Люди розказують, що такої повені не було в сій околиці вже з 20 літ та всі дуже здивовані її незвичайним перебігом. Усіх дивує та сила і скорість, з якою вона перєйшла по недовгій зглядно дощі, та се, що хоч опісля ся цілі два дні падав обильний дощ, вода вже ні раз не виступила з берегів, хоч була все таки велика.

Нам здає ся розвязка сего питання ясною і самі люди починають вже голосно говорити про причину нещастя. А причиною сего славна на весь сьвіт галицька господарка, яка прибрала в Богородчанщині під печальним оком богородчанського староства вже надто великі розміри. Є у нас в Порогах великий паровий тартак, власність бар. Лїбіга і Сп., олен з найбільших в Галичині. Крім тартаку є ще славний „став“ в Порогах, рівнож власність тої-ж фірми. Так отсей „став“ і став причиною ті повені. Є се Бистриця, між двома каміннями, майже прямовисними і рівнобіжними стїнами гір, замкнена мурованєм на попереки ріки валом. Вал сей, високий на кілька метрів, переходить від одної стїни до другої, а в середині має отвір від самого долу, замкнений двома машиновими дверми (шлюзами). Коли вал сей замкнений дверми, збірає ся за його стїною величезна маса води і, простягаючи ся майже до самих жєрєл ріки, творить величезний став. Перед валом громади фірма дерево з тартаку, повязанє в плоти на т. зв. „портушах“ і, коли збере ся вже багато води, таер, що досягє верха валу, отвєряють ся тоді двері, підтягають тоді корбами засауви в го-ру, а вода, ринувши величезною фїлею зі ставу,

уносить на своїм хребті дєсятки сплавів і накопичєного дерева, котрє гонять відтак т. зв. „плотарі“ аж у Станиславів долі рікою. Тартак і став виарєновує тепєр від бар. Лїбіга жидівська фірма торговців дерева „Адлерсберг і Гєльмманн“. Ся фірма крім того, що визискує в нечуванні спосіб своїх робітників і плотарів та порогівських людей, що мають свої кусинки піль біля виарєнованих нею лїсів, по котрих то полях возить вона безкарно своє дерево, байдуже на протєсти мужиків, задивлена як у дугу, в ласкаву опіку богородчанського староства, нищить також без упину своїми плотами прибережні поля всіх сіл над Бистрицею, обриваючи з них за кождий раз по кусинковий у воду.

Сам „став“ гровить все небезпєкою залити цілу прибережну Солотвинщину, бо ріка не зрегульована, часто змінє свої русла і не звєртає уваги на нужденні кашчі, що мають здержувати її розгїн. А що „став“ їде три раз в тиждєнь, в второк, чєтєвр і суботу, так що другий дєнь дрожать мешканці прибережних сіл о свою долю і очікують повені.

До сєго всєго гать в Порогах на „ставі“ вже стара, в многих місцях гровить за кождим сильнішим напором води завалєнем, а машинові дєврї (засуви) давнє вже попсовані і добрє не фунгують. Нєхай би лиш сильніша туца над Порогами, і „став“ не адержить, гать проломить і залилє цілу Солотвинщину неминуучий. Так стало ся також по всякій імовірности і сим разом, і саме тої „став“ фірми „Адлерсберг і Гєльмманн“ в Порогах став причиною недільної повені і всєго нещастя населєня Солотвинщини. Що так мусило бути, а не інакше, вказують отсі обставини: чотирох робітників з Солотвини, а то Стефан Рашкевич, с. Юрка і товариші були в суботу перєд повєню, с. е. 8. с. м. в Порогах і бачили, що став був замкнений, засуви були спущєні і вода збирала ся за валом. Чєрез суботу й неділю „став“ не їшов, аж неділлянє туца проломилє вночі з неділі на понеділок, з 9-ого на 10-ого с. м., дєврї в „ставі“, або, як ходять чутки, фірма сама казала піднєсти засуви, бо напір води був та великий, що гровив завалєнем цілого валу; вода ринула в ріку і затопила собою цілу Солотвинщину. Так виною сєї повені і всєго нещастя населєня явилє ся фірма „Адлерсберг і Гєльмманн“ зі своїм ставом.

Тому звєртаємо ся до високого ц. к. намісництва, щоби вислало спеціальну комісію в сїй справі до Порогів, котра би розслідила справу як слїд і заспокоїла і так вже доведєне до краю населєня Солотвинщини та потягнула виновників до карної і цивільної судової відвєчальности. Просимо вислати спеціальну комісію зі Львова, бо на богородчанське староство не можємо в сїй справі з повним довірєм покладати ся, а се тому, що й воно повонєстє в певній мірі в сїй справі вину. Вже три роки тому, як була в Порогах на „ставі“ комісія зі Львова і казала була згаданій фірмі пускати „став“ з огляду на шкоди, які він робить околицьним сєлам, і на небєзпєку повені. Та комісія відїхала, фірма пожадала якийсь час, а опісля знов пускала „став“ правильно три рази на тиждєнь під оком богородчанського староства, і слави їшли аж уперд. Недоволенісим громади слали, як прим. Солотвина, жалоби на сє поведєнє фірми і староства; але вони всі застрєгали по дорозі в старостві. — І сїй раз, коли була комісія для водних будівель дня 21-ого липня с. р. в Солотвині і Порогах, оглядала також сєй „став“ і казала в другє його замкнати і пускати. Та фірма знов заклипа собі з зарядженя комісії і, пєвна в протєкцію всємогучого староства, замкнула знов став в п'ятницю 7 с. м., що й стало причиною послїдної повені.

Отжє ся спеціальна комісія мала би за задачу розвідати і розслідити все докладно, кілько на кім тут вини, і потягнути винних до судової відвєчальности та раз на сє покінчити з сєєю скавдальною господарською в богородчанським пашалику. Крім того заспокоїла би вона роздратованє нещастєм населєнє і бодай в часті причинила би ся до вменшеня і так вже великого горя та матеріальної руїни нещасних злидарів-пролетарів. Бо голод і нужда будуть сєй рік тут великі, а се на всякий случай недобрї дорадники та „агітатори“...

Староство знов зі своєї сторони повинно зібрати всякі статистичні дані про шкоди, заподїані сим виливом, щоби вони могли бути вірною підставою при розділюваню запомогі і при звільнованю на сєй рік від податків, що вже завітїюнувала і сама управа краю. Тільки без всяких дальших секретних політичних плянів і протєгованя одних партій коштом других; а тоді і ми станємо йому готові помочи в сім ділі.

„Депутатъ въ сеймъ“ госп. Криницький їздить вже з своїм „доблеснимъ лакеємъ“ Богословєм з Солотвини по повіті проміж своїх „виборщиків“ і збірає проміж них дані про згаданий вилив в обіщоє ім всюди свою „помощь въ Лємбергѣ“. В п'ятницю був в Монастирєчанах. Можє би і п. посол д-р Лягодинський з Дєлятина перєїхав ся отак тепєр по наших повіті; саме добра нагода, не завадило-б...

С.

Заграницний огляд.

Реакція в Росії.

З лїдером російських кадєтєв, Мілюковим, який пробував отє в Константинополі, розмовляв онодї корєспондєнт відєсний „Die Zeit“, розпитуючи його про відносини в Думі, та про загальнє політичнє положєнє в Росії. Мілюков, не ховаючи правди, виказував безвідрадий білєс до тепєрїшньої дїяльности трєтої „Думи“, яка хибє зазначила свою законодательну дїяльність тим, що порішила перший „конституційний“ бюджет для Росії, в яким як на те велика скількість позицій явилєт ся „опанциреною“ сєб-то заздалєгдї винятою з під постанов Думи. Крім того висловила своє слово Дума ще при підписуваню кредитів на маринарку, та над сим словом перєйшло до дєвєного порядку правительствє, маючи за собою голоси мамутів з государственного совєта. Впрочім Дума не зробила майже нічого, а до рішеня великих, наболїлих питань російського громадянства вона й не торкнула ся.

Невідрадий білєс Думи пояснює Мілюков перєдєловим склєдом її члєнів, бо на 440 російських послів є три сотні самих дїлчів; що та к є законодатнє тіло не можє вважати ся вірним представництвом всіх верств суспільних російського населєня, сє яснє. До того-ж дїлчї-посли трєтої Думи своїми політичними поглядами зовсім не вибігають поза тісний становий егоїзм і засїдають здебільша коли не на крайній, то бодай умірюючий правіці. Півтора сотні „октябристів“, що становить цєнтр Думи і самі не надто ліберальні, до того-ж дуже чєсто пруть на компроміси з правими послами, щоби сотворити більшість, яка-б не викликала часом гїбву „сфєр“ на неслухняних послів...

Тєперішнє положєнє Росії вважєє Мілюков добоє реакції, аналогічною до тої, яка явилє ся була після революційного підйому 48-их рр.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Перешпату і ілюстрації приймають у Львові Адміністрація „Діло“ Рінок ч. 10. Бюро газет А. Ольшеского ул. Кінської 2; С. Соколовський, Паскавська ч. 9; К. Бухтин ул. Карла Люка ч. 23. — У ВІСНІ: М. Дукер, Л. Воллсфелд, Р. А. Richters, Nibelungengasse 4; H. Schalek, L. Wollzeile 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Karntnerstrasse 1. 18, у ФРАНКУРТУ і ГАМБУРГІ: М. Haasenstein & Vogler.

Редакція, Адміністрація і Експедиція Рінок ч. 10. — Рухомі зберігають за собою за попереднім застереженням. — Рішенням неопечатані міліції від копію.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“
в Австрії: за границю:
на цілий рік 32 к. 44 коп.
на пів року 16 к. 22 коп.
на місяць 2 к. 3 к. 3 к.
У Львові (без поштової пересилки):
на цілий рік 28 к. на пів року 14 к.
на чверть року 7 к. на місяць 3 к. 3 к.
Починилося число копій у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.
Оголошення зазначені приймають за 10
с. за одну стрічку ілюстрації або за 10 копій, а в ру-
бриці „Навісина“ по 60 с. — Поштові листи приймають
оголошення за 20 с. за стрічку.
Перешпату і ілюстрації за ілюстрації платити
у Львові.

Польські культурники і руські дикарі.

Недавно облетіла майже цілу польську пресу характеристична стаття п. з. „Дві картини“. Ті дві картини, се картина нехарної хати і тупої, нікчемної, варварської вдачі руського хлопа та картина культурного господарства й культурної свідомості польського хлопа. Автор той статті, якийсь скрахований „демократ“ з Nowo-Reform-и, по своїй силі і змозі як найбільше драстично перерізав ту паралелю і голосом великим кричав про контраст обох картин, — контраст, який — на думку польського „Völkeryscholera“ — розтягається на два народи, руський і польський, та навіть сліпому ад оculos демонструє культурну, расову, етнічну і всяку иншу можливу низишть руського елементу в порівнянні з елементом польським. І польський колтун та тромтадрат, вичитуючи ту статтю, гордовито ся культурністю польського хлопа та порскав погородою в напрямі руської дичі. Ми, розуміючи інтенцію автора статті, котрий її свідомо або наївно списував по звисній польській рецепції „da kżegierienia tego“, не вважали потрібним проти її змісту і тенденції ремонструвати. Бо, — як з одного боку вські т. зв. „народно-психологічні“ узагальнення окремих випадків з життя якоїсь суспільності на її відносини до нагледжє свідомого примітивного способу думати даного „психолога“ і являються ся в науці пережитком і абсурдом, — так з другого боку ми були і є свідомі сього, що, на загал беручи, наш елемент в своєму духовному культурному є безперечно багатший і вищий від сього польського сусіда. Се мусять признати навіть польські дослідники, о скільки вони ще не побіті до краю сліпотю національної ненависті; в останніх часах се виразно заявив і фактами умотивував Буяк у своїй праці про Галичину. Сей письменник, котрому можна все инше вину покласти, тільки не симпатизував з Русинами, ось якими словами характеризує культурний уровень руського селянина:

„Народна руська культура є тепер багатша і сильніша скрісталізована ніж польська. Вищість дають їй живі народні пісні, котрим Русини є поруч Сербів з усіх славянських націй найбогатші, і орнаментика, впливаюча з тих самих складників, що польська, але тепер більше від польської розвинена. Велике значіння штуки і поезії в життю руського народа дає йому якийсь осяяний ідеальний напрям... Пригадає се жите в висококультурних суспільностях та доказує, що се дуже стара культура (вигворена під впливом грецьким і східним, як се показує археологія і історія).“

Буде сього доволі, щоб такий польський і то загально Польський звеличаний автором, заткати губи польського „демократа“, котрий се раз перепитиловує старопольський самодурство, висені йому його патетично висловом, — да розкритиєnia tego. Миномодом, для характеристик політичної преси наших сусідів, се пригадаємо, що широку та повну похвалу і признання оцінку змісту цитованої вище книжки Буяка подала „Nowa Reforma“, — та сама „Nowa Reforma“, котра через кілька неділей потім розбалакала ся про некультурність руського хлопа і високу культуру хлопа польського. Та сама „Nowa Reforma“, котра впрочім же через кілька днів потім принесла знову критику своїх „національних рефлексій“ з приводу дикости руського селянина, яка бучим-то

проявляється в його довірі до всяких обманів „Рудольфів“!

Прикладаючи до польського психолога звисну правду, що жерелом людської пошани або погорди до якоїсь речі є звичайно наше розуміння або нерозуміння той речі, ми не реагували би на його дукуючі плоди з обсягу психології народів, тай — тим менше — не наводили би зовсім нам зайвого свідомства культурної моральності, виставленого п. Буяком, який ми не мали тут діла з незвичайно симптоматичним явищем з царини польсько-русських відносин. День-в-день бачимо, як перший-ліпший польський письменник з легкої руки і ще лекшої голови силпе сміте погорди на „русську дич“, — тай зраз-же в день потім бачимо, як польський політик, кермачик і двигач польської політичної думки в парламенті і в соймі, есконтують напліджені ним ідеї в політиці і користують ся ними для умотивування польського гнету над „малокulturним“ нашим народом.

Тимчасом, достойні панове, справа з культурністю польського і некультурністю руського мужика зовсім не так стоїть. І порівняне обох культур, коли виходить одній сторою на некористь, то певно не нам. Ви-ж, шляхотні панове, коли неморальність сього панованя над нашим народом силкується перед собою і перед чужими оправдати самодурством і блягою, позбавляете себе і свій народ навіть такої пошани, яку маємо до людей, котрі — свідомі своєї сили — щиро і отверто проголошують принципі пастука в відносинах людських і міжнародних та мають відвагу сказати собі і другим правду в очі, правду про свою цілість і мету, свої наміри і способи.

По лежить се вже в людській природі, що для Бісмарка, мужа пстука, навіть член погромленої французької нації мусить почитати деяку пошану, — тимчасом для нічного „geziesienka“, брехливого, трусливого і викрутного, ніхто ні тіни пошани проявляти не в силі.

Не хочемо суперничити з польськими „демократами“ на полі психології народів. Не вважали б ми до славної всею нехаришню мазурської хати, не вважали би в подробиці культурної і особистої симбіози мазурської хлопської родини з родинами домашньої худоби, не глядали б ми з власної ініціативи в ті темряві, духоті і нужді за культурним матеріалом, котрий можна би потім політично використати, як би сього того не зрозуміли сама польська преса. Вона заощадилась на непотрібного труду та рівночасно з лайками на дикість і гайдамацтво руського мужика принесла нам дуже цінні матеріали до пізнання культурних, моральних і суспільних кваліфікацій польського хлопа. І то — не хлопа в якімсь забутому мазурському селі, а хлопа, кстрого польська державна рація випхала ксьонизувати руську землю, хлопа, кстрого польська націоналістична ідеологія наділила авреолою „Kulturträger-a“ серед руської хлопської маси.

Перед нами образок такого „культурареггерського“ села. Подаємо його без змін за Wiek-ом пошан.

„Миля за Львовом, поміж стрийським і гордецьким шляхом, розтягається та велике, бо 600 домів обіймаюче село — Соколяники. Людість села наскрізь польська, визначається засібністю, здобутою завдяки добрим заробіткам, котрі приносять місто. Се просвічені хлопці, політично осявідомлені і завдяки просвітній праці, котру тут від ряду літ веде „Towarzystwo Szkoły ludowej“... Як бачимо, розпочина-

ється немов опис якоїсь польської візрцевої оселі для ширення цивілізації серед руської дичі, — навіть товариства „Szkoły ludowej“ не хибую! Одначе читаймо далше. „Бог знає, на якій основі доконав ся поміж молодіжжю поділ на чотири партії, котрі ведуть поміж собою безконечну боротьбу. Ті чотири партії збирають ся в окремих коршнях. І здається, що саме ті чотири партії корши ми сотворили особні партії. Серед молодіжки Соколяників існує безперервний воєнний стан. Майже кожний парібок має оружжє, і то револьвери й стрільби. Дрібний, з двох людей зложений постерунок жандармерії, як може, старається вдержати супокій. Досить згадати, що в останніх двох роках відобрано парібок 50 револьверів. Одначе й хлопці мають досить розуму, щоб укривати оружжє. Бачучи, що в хаті важко скрити оружжє перед оком жандарма, вони ховають його в полі, де кожний парібок з'осібна має свою, тільки йому звісну скритку. Парібки мають також гроший доволі... Тож піяні створились собі свобідно серед соколяницької молодіжки. Майже кожної неділі п'яні парібки викликають авантюри і учасним способом просто варварським, вистріляють револьверами непокоять ціле село.“

Звільняємо себе і читачів від дальшого оповідання про польського хлопа-культурника, ксьонизатора руської землі. А висновків про деморалізацію і варварство протегованих польських ксьонизів на Русі, висновків, які самі накладаються по перечитанню того оповідання, з уваги на їх очевидність не потребуємо списувати. З огляду на політичного життя польського і руського, звернемо тільки на закінчене сеї статті увагу на одну цікаву явище.

А саме: Звись піснотні літ минуло, як впали законні межі, котрі замикали перед руським і польським хлопом дорогу до публічної — в тім часі й політичної — діяльності. Зверхні умови до тої діяльності були і є безперечно корисніші для польського хлопа. А про те — коли руське селянство видало з себе хлопів-політиків такої міри і такого характеру, як Капущак і Грициняк, Гурик і Шмгельський, і — як вони всі називаються — ті руські хлопці, котрі всею інтелігенцією, характерністю, непохитністю дивували чужих, инділ весь культурний світ, — то в тім самім часі, серед корисніших зверхніх умов, польське селянство вислало зі своєї голови на політичну арену одного-однісного замінишого політика, п. Боля, людину, яка така не здужала висеободитись від парафіанської традиції і зекристиянізованого вихованя, навіяного панованню пана і шляхтича. Що поза тим, се були або Шлери, Вілєки, Мелєки і Добі, або організатори і виконавці мазурської різні Жидів.

Се неспоримі загально-відомі факти і явища. Тай з уваги на них годі здержатись від уваги, що — як би кому-з нас, Русинів і Польків, справді треба було стидатись за своїх хлопів і їх культурний рівень, то стидатись перш усього мусили б не ми, Русини.

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

Політичні гльоси.

Ілюстрації до „польсько-русської угоди“: Свято Жульєвського в Жовків. „Słowo polskie“ про потребу шовіністичної агітації між польським селянством в східній Галичині. — Московське слово правди про Ара Королів. — Крамаржової жри і польсько-російська дійсність.

Мати-мемо знов одно історично-польське свято на нашій землі. Дня 29 вересня с. р. відбудеть ся в Жовків свято похорону Станіслава Жульєвського, кстрого тлінні останки в тім дні будуть вложені в новий саркофат, справлений фондами, які — як доносить видана з сього приводу відозва — зібрали „люди доброї волі“.

Яксь історична Немець висить над польсько-русськими відносинами. Кожда історична пам'ятка Польків пригадує руському народові його вікову неволю під панованем польської Річи посполитої, — і кожда історична пам'ятка Русинів пригадує Полькам „завашчє дзікего обіорства на сабо і jedyné Rzeczypospolitej“. Отже що — виректи ся історії? Ні! Тільки уладити сучасні відносини так, щоб обиди історичних пам'яток були справді тільки обходами минувшости, щоб слова нашого Кобзаря: „Нехай бачать сини і внуки, в чім батьки їх помиялися!“ — були для обох сторін вже „ein überwundener Standpunkt“, щоб спомини минувшости не могли мати ніякого впливу на теперішність.

Що се значить? Виректи ся Полькам панованя над руським народом — або виректи ся нашому народові всіх змагань до свободи і незалежності і схилити добровільно на віки голову під польське пановане. Що легше? Виректи ся неволю другий, чи погодити ся з неволю? І що з загально-людського становища більш пожадане? Коли-б Польки були тільки народом угнетеним, а не також угнітаючим, знаємо, як випала-б їх відповідь...

А так — випаде инакше. Відповідають нам на кожнім кроці, всім своїм поступованем, відповідають і відозвою, виданою з приводу свята Жульєвського.

„Бажаємо, щоб те свято було святом національним, відданем поклону нашій великій минувшости. Бажаємо, щоб той день в наших мурах зібрав Польків з над Висли, Варти, з окраїн східних і західних“...

А до того слова самого Жульєвського: „А коли-б де заграницю Господь Бог смерть надіслав, то там погребти грішне моє тіло і на тім місці висипати високу могилу. Не для якоїсь амбіції хочу та мати, тільки щоб моя могила була колом межі Річи посполитої“.

І слухаючи голосу сього великого гетьмана, хотять зазначити, що жовківська земля, се части Річи посполитої...

Колі-б польсько-русські відносини були уладжені як відносини вільних з вільними і рівних з рівними; коли-б наш нарід був бодей таким паном на своїй землі, як польський нарід в Австрії почував себе паном на землі польській; коли-б таке польське свято на руській землі, як прим. свято Жульєвського, було тільки відданем поклону минувшости і нічим більше, — то хоч які болючі спомини викликають такі свята в серцях нашого народу, — ясна теперішність дала-б йому силу запанувати над тим болем і віднести ся з пошаною до минувшости своїх сусідів.

Вл. Ст. Реймонд.

11)

Мужики.

Сучасна повість.

Авторизований переклад із польського М. Павліка.

— Сухий, як переш, аж ломить ся... Знов поглянула на старого з усміхом, аж дроз перейшла по ній, так що свиснув батоном і від'їхав, але раз-у-раз обертав ся за нею, хоть уже видна не була, бо йому гей жива стояла в очах...
— Дівка, як ланя... В сам раз — розгадував.

IV.

Була неділя — тихий, опавутинений тай осонішній день вересневий.

На стерниску, зараз за столами, пас ся сьогодні весь інвентар Борини, а під оборогом, високим і бокатим, окруженим зеленою шіткою жита, лежав Куба, давав позір на інвентар і вчив молитову Вітка — часто покрикував на него, або й штуркав пуджівном від батога, бо хлопець миль і м'яв очима по садах.

— Уважай, що-м ти сказав, бо то молитва — впоминав поважно.

— Таке вважай, Кубо, вважай.

— То чого-ж дивиш ся по садах?

— Бачить ся мені, що це є яблука у Клембі...

— Із'їв би-сь! а чи садив-сь їх, га? Повтори „Вірую“.

— Ви-сьте теж не вивели перепелиць, а взяли-сьте ціле стадо.

— Дурень-сь! Яблука Клембові, а птички Панайусові, розумієш!

— Але-сьте їх узали з дідачевого поля...

— І поле Панайусове. Гале, який мудрагель, повтори „Вірую“.

Повторяв швидко, бо його вже коліна боліли від кланія, але не втерпів...

— Бачить ся мені, що лощиця йде в Михайлову конюшину — крикнув готовий до скоку.

— Не бій ся за лощицю, а диви ся на мо-литви...

Кінчив нарешті, але вже не міг вдержати, присідав на п'ятах, викручував ся на всі боки, а задрігавши гурму воробців на снівах, кинув у них грудкою землі і покляпав бив ся в груди.

— А гофроване то з'їв-сь, як улежане яблуко, га?

Сказав гофроване і з великою пильністю ззяв ся до сплячого Лапи тай став з ним барахкувати.

— Але, грати ся все буде, як те дурне теля.

— Понесете єгомостеві птички?

— Понесу...

— Слехиби-сьмо в полі.

— Слечи си картофлю. Чого йому забавляє ся!

— Ідуть уже до косяцолу — сказав Вітек, замітаючи кризь плоти та дерева михтачі червоні плати на дорозі.

Сонце пригрівало несоріше, так що всі вікна й двері хат повідчинявано на скрізь; сямтам, під приспями мили ся це; де инде знов чечали ся та запітали кучері, де инде витріпували святочну одежину змацанку цілотижневою лежанкою по скринях, а ще де инде виходили на дорозу, так що раз-у-раз мов би маки червоні, мов би георгіні жовті, що доцвітали під сітнями, або би карфаїли та настурції — так ішли жінки повбраві, йшли дівчата, йшли парубки, йшли діти, йшли господарі в білих капотах, похожі на величезні житні снопи, — а всі змагали вільно до косяцолу, дорозами над ставом, котрий гей миска золота відбивав у собі сонце, аж очі разило.

А дзвони все били радісним голосом неділі, відпочивку, молитви.

Куба чекав, поки передзвонять, але що не міг дочекати ся, то сховав вазочку птиць під капоту тай сказав:

— Вітек, як передзвонять, то жени худобу в обори тай приходи до косяцолу.

Рухив як мога швидко, бо кривував страшенно, стежкою, котра бігла попід городами і так була встелена жовтим листом тополі, що йшов гей би по шяфрановім килимі.

Плебанія стояла просто косяцолу, лише переділена від него дорогою, в глибині великого городу, повного ще грушом зелених і яблук рум'яних.

Перед ганком, оброслим почервонілим вино-

градом, Куба здержав ся безпорадно, позираючи несміливо у вікна та в сіни, відчинені на розвітр, а що авійти не смів, то подав взад під кльомб повен рож, левкової тай астрів — від котрих бив солодкий, упокоючий запах; стадо білих голубів лаяло по зеленим порослим мохом даху та зфуркувало на ганок.

Ксьондз ходив по доріжці з брезіваром у руках, але раз-у-раз потрясав грушкою ба яблінкою, так що чуту було важке башкане овочів о землю, позбирав їх у полу сутанни тай ніс до дому.

Куба перейшов йому дорогу тай обіймив покірно за коліна.

— Що-ж то скажете? Ага... Куба Борининовий.

— Еге-ж... таке пару перепеличок єгомостеві приніс-ем.

— Біг ти заплять. Ходи зо мною.

Куба ввійшов лиш у сіни тай став коло порога, бо ніяк не смів увійти на покої, позирав тільки що через двері відчинені на образи висічі по стінах і перехрестив ся набожно тай зітхнув, а так чув ся осліплений тими красотами, що аж слюзи стали йому в очах і кочне хотіло ся йому відмовити молитву, лише що бояв ся виклянути на блинчачу, ховзюк підлогу, або і не повалити.

Але й ксьондз зараз вийшов із покоев, дав йому золотівку тай сказав:

— Біг ти заплять, Кубо; добрий з тебе чоловік і набожний, бо що неділі ходиш до косяцолу.

Куба ввійшов йому за ноги, але був такошомлений радістю, що й не стямив ся, коли вчинив ся на дорозі...

— Ігій, за ті пару птичок тільки гроший! Добродій любий! — шептав, придиляючи ся грошеви. Нераз ті він носив єгомостеві різні птички, ба заяця, ба грибіз, але ще ніколи тільки не дістав; що найбільше то шістку або й те добре слово... А нині!... Сусе мій любий! Цілу золотівку тай на покої його кликав і тільки доброті йому сказав... Сусе! Аж за горло його щось ухопило і слюзи самі летіли йому з очей, а в серці почув таке горяче, як би йому хто підпалу насунув за пазуху...

— Лиш один ксьондз ушанує чоловіка, лиш він один!... Най ти Біг дасть здоров'я і та Па-

нянка Ченстоховська... Добрий з тебе пан, добрий!... Атке ціле село: і парубки і господарі і всі, то лиш його кривулею прозивали, та нездарою, та непотрібом, та дармоїдом, а ніхто доброго слова ніколи не сказав, ніхто не пожував — хибя лиш отті кониска або й ті собачки... а прещіж же родовий був... господарський син... не найда якийсь... не волючого, а християнин правдивий, католик...

Піднімав голову чим раз вище та чим раз більше випрямлював ся, як м'яг, і з гори, майже визиваючи дивив ся на світ, на людей входячих на цвинтар і на ті коні, що стояли під муром коло возів; надів шапку на шквотену голову і вільно, гідно рушив до косяцолу, як який господар, залихаючи руки за пояс і так замітаючи кривою ногою, що курява за ним устала.

Ні, не лишив ся нині в сінях, як усігди, як яло ся йому, але міцно почав перепихати ся кризь тіснуту тай пер постоїв аж перед великим вівтаром — аж там, де ставали самі господарі; де стояв Борина і сам ввійт; де ставали ті, що носили балдах над єгомостем, або й ті, що з св'ячками гей дружи сторожили коло вівтаря в час піднесія.

Дивили ся на него з дивом і переляком а часто густо вчув прикре слово тай відобраз такий погляд — як та собака, котра тисне ся там, де її не кличуть. Але Кубі се було нині байдуже; стискав у пригорщі гріш а душу мав повну солодкості та доброті, мовби поспівди чув ся, або й краше.

Почало ся набоженство.

Прикляк коло самої крати тай сьпівав з иншими, задивлений набожно у вівтар, де вгорі був Бог Отець, свий Пан і гострий, рихтик похожий на дідица з Джазової Волі, а в середині сама Ченстоховська в золотистій одежі дивил ся на него... а скрізь улускувала ся позлітка, горіли св'ячки та стояли букети паперових червоних квіток... а з стін і з вікон закрашених вишлювали ся золоті обручі та св'яті, гострі лиця, та смуги золота, пурпури, фіолету — мовби веселі падали на його лице й голову, зовсім як би поринав у ставі перед заходом, коли сонце бє в воду. І почув ся мов би в небі в тих красотах, так що рушати ся не смів, лише клаяч задивлений у чорняке, солодке материни лице Ченстоховської, лише говорив молитву за молитвою запеклими губа-

Найкрасше з'ужиткуєте свої вільні від праці години, коли будете читати

Історія найславнішого ШЕРЛОКА ГОЛЬМСА в світі детектива

ШЕРЛОКА ГОЛЬМСА

Р. ЛЯНДАУ, Львів, ул. Чарнецького ч. 3.

Одиноке українське видане опраправлене в кольорові олівки. Кожий вшит копійце лише 40 копійки (15 коп., в Америці 12 центів). Дістати можна всюди, де продають ся книжки і часописи. В місцевостях де нема книгарні ані копюгера, прошу о каскасе надіслати 2 К 20 сот. за 5 вшити (прав в оплаченні пересилки) прямо до мене. По одержанню сит грошей, вклядати-му вшити сейчас по виході.

1045 4-10

Але серед теперішнього стану польсько-руських відносин пригадувати нам і формою і змістом польського національного обходу на нашій землі, що та земля — на віки часті польської Річчипосполитої, а ми — її вічні піддані, — чи це значить „виявляти ширшу охоту до зближення пожиття з руським народом“? Хіба щоб та згода була рівночасно згодою руського народу на вічне рабство, на вічну службу національно-державним інтересам пана-сусіда...

Про ту „ширшу охоту до згоди“ свідчить між іншим кореспонденція з Підгаєччини, поміщена в найновішій числі „Slow-a polsk-ogo“ і заохотити редакцією характеристичним титулом „Pod przymusem“ та не менш характеристично у вагою.

Отже „під примусом“ — з української кріпости повстав біла хоругва. „Українські політики, з'айшовши ся завдяки своїй власній політиці в положення без виходу, все такі хотіли би знайти той вихід в формі якоїсь угоди, очевидно найрадіше заключеної поза плечима польської суспільності і на кошт польського народу“. Про той новий угодовий напрям — каже далі „Slow-a polskie“ — можна і треба неодноразово написати, „однак на разі маємо змогу ствердити, що Русинами руководить тепер не якась добра воля, але колючість, що вже кілька разів зазначене нами положення без виходу“.

Яке се заохочуюче, як показує ту „ширшу охоту до згоди“, особливо, коли зважимо, що се пише орган презеса польського кола!

А щоб доказати, що „те положення не тільки без виходу з гори, від Відня, але так само з долу, від самого руського народу“, — орган презеса Глобінського містить кореспонденцію з Підгаєччини про те, як то серед нашого народу наслідком політики наших послів наступило бачим-то „політичне знеохочення“ і як „широко з'організований український штаб не занедає ніяких способів, щоб те політичне знеохочення по змозі ослабити“. Отже:

„Беззастанова горячкова праця „Просвіти“, „Січії“ і всяких неназваних організацій має на меті відвертати селянина в беззастанові напруженні, вказуючи йому шораз ніякі гесперидські гай — райську будучність під опікунами крилом українських апостолів. А що ті полтавали ся, що на просторій жолудок руського селянина сама політика дає за мало конкретної поживи, отже побіч строго народолюбських клічів, голошених доси, чути нині на перших місцях соціальні домагання, „ліси і пасовища“. Посол Будзинівський на недавнім вічу в тутешнім повіті накликавав навіть голосно до згоди з польським хлопом, проти польського пана. Отже вже не за Сян“.

Що слово — то неправда. Нашій публіці не потребуємо говорити, що програма нашого стороництва, як і інших українських партій, трактує рівномірно як національно-політичні, так і соціально-економічні потреби нашого селянства, що „Просвіта“, „Січ“, та інші культурно-просвітні або економічні організації працюють і повинні працювати без улічення, без огляду на політичну ситуацію, над тим, щоб ширити і скріпляти просвіту, свідомість, культурні і економічні сили нашого народу, бо се є й запорукою його політичної сили. Так само коли-б автор цієї кореспонденції був прочитав уважно хоч-би ту промову посла Будзинівського, до якої він робить алюзію, то переконався б, що пос. Будзинівський відсилав за Сян не польських селян, не польських робітників, тільки польських гнобителів нашого народу. Вікнішій і союз руського хлопця з польським проти спільного ворога на полі соціально-політичній — польського діда не є чимсь новим він в устах руських політиків, котрі все зазначували спільність інтересів селянства без ріжниць народності супроти інтересів діда, ані в краєвій політиці в загальній, про що міг би орган презеса польського кола дістати також деякі інформації від вицепрезеса кола — п. Стапінського.

Але автор нарікає, що „даді видав би такий союз овоць“, і щоб заставити польських інтелігентів з міст Східної Галичини ще з більшою ми, а потім лише сльївав, та гак палко, так з усіх сил віруючої душі, так серцем повним екстази — що його засохлий, скріплячий голос чути було найдуже.

— Бекаєте, Кубо, як та жидівська коза! — шепнув йому хтось із боку.

— Дяк Господу Ісуса тай той Панянки... — воркнув, перериваючи, бо косяць утих. Ксьондз вийшов на казальницю, і всі задержали голови та вдивлялися ся в єгомотія, котрий у білій комжі покхилив ся над народом і читав євангеліє — а свїтла та краски були на него з вікон, так що видавав ся всім мов ангел той пливучий на веселці... Ксьондз говорив довго та так сильно, що який такий зітхнув сокрушеним серцем, не одному слюзи потекли, а декотрий знов сплутив очі та каяв ся в совісті — тай обіцяв поправу... А Куба дивив ся в єгомотія як в образ святий і, аж йому дивно було, що се той самий добрий пан, що говорив до него тай дав йому золотівку — бо тепер виглядав як архангел на вогневім возі зір, лише йому поблділо, очі метали блискавиці, коли почав піднімати голос і випоминати народови всякі гріхи: а скупість, а піянство, а розпусту, а роблене шкід, а нещановане старших, а безбожність! І кликав великим голосом отияти ся, мовив, заклинав, просив — аж Куба не видержав і почав трясти ся в собі з вини тих усіх гріхів, із жалів, із каяння, тай зарув голосним плачем а за ним увесь нарід: жінки, навіть господарі, — так що плач учинив ся в косяцолі, хлипане, витиране носів, а коли ксьондз із покаянною молитвою звернув ся до вітаря та вправ на коліна — зойк перелетів косяцолі і нарід аж ліс угинений вином упав лядями на підлогу, аж курява зяяла ся і мов облаком оповила ті серця сокрушені та сльїзани, зітхненнями, криком кличучі до Господа за помилуванем.

А потім тишина настала, тишина розмолена та сердешної розмови з Господом, бо почала ся велика служба божа — органи гудливі приглушені, покриті а глибоким голосом — аж душа Куби замирилася з любовістю та щастям несканзаного...

А потім голос ксьондза піднімав ся раптом від вітаря тай плив над покхиленими головами річкою звуків пронизуючих і святих; то дзвінчик короткою сальвою дзеленькали, то дими кадил були пахучими стовпами та мов облаком укривали клячущих і розмолених — а Кубу наповняла такими любовцями, що лиш зітхав, розпростирав руки, бив ся в груди та завмирав із тої солодкої несли, а шуми молитов, зітхання, напрасні викрики й де-не-де зойки, гарячі віддихи, свїтла, дими, голос органи — затоплювали його мов у сьвятому сні, мов у забутю.

(Дальше буде.)

інтензивністю як доси вести між польським селянством шовіністичну, русиноїдну агітацію, — лише:

„Остаточно не знати, що може стати ся супроти факту, що нині польський люд в східних повітах не знаходиться для своєї національної окремішності достаточного опертя, — не так як люд руський, що живе під беззастановою контролею зорганізованої національної акції“.

Отже далі до агітації, що польський хлоп не сьміє лучити ся з руським хлопом в спільнім соціально-політичнім інтересі, тільки разом з польським двором і з польським бюрократією будувати шляхотську Польщу на руській землі...

Не знаємо, чи навмисне чи мимоволі „Галичанин“, подаючи інтерв'ю львівському кореспонденту „Neue Freie Presse“ з „визначним руським послом уміреного напрямку“, дав „добру“ рекомендацію голові московського соймового клубу д-ру Королеву, котрий — як ми се вже зазначили, подаючи згадане інтерв'ю — по всякій правдоподібності є власне тим „визначним руським послом уміреного напрямку“.

Із цього інтерв'ю — пише „Галичанин“ — слідувало би заключати, що названий видаючийся руський депутат дійствительно очень умфреть, особливо же на счет требований концессий для руського народа. Единственным серьезным требованием руського депутата есть назначение заместителем краевского маршала на звание одного из членов „украинского русьского клуба“. Кажется, что здесь имеем дело с одним из соревнователей д-ра Олесницького на названный пост, засѣсть на котором умфренный выдающийся руський депутат был бы не прочь. Вероятно для этой цели была и составлена эта статья в Neue Freie Presse.

Поминувши зовсім недотуля згадку „Галичанина“, що „визначному руському послові уміреного напрямку“ хотіло ся би бачити віце-маршала одного з членів українсько-руського соймового клубу, — з інтерв'ю власне виходить виразна тенденція підорвати шанси якого-небудь українського посла, — треба признати московському органу повну рацію, що той „визначний посол“ дуже умірений в домаганнях для руського народу і „был бы не прочь“ стати віце-маршалом. А й одно і друге — так само як і ціле інтерв'ю — якраз підходить особисто до д-ра Короля, а принципіально до цілої московської політики, котра в домаганнях для народу незвичайно умірена, а весь свій розгін звертає тільки на знищення України.

„Чесний посередник“ славянського „братаня“ п. Крамарж помітив в „Oesterreichische Rundschau“ статтю про дотеперішні результати свого посередництва. Особливо одушевляєть ся він паном Красовським за його „братерську любов“ до Поляків і паном Дмовським за його „тверезі“ погляди на польсько-російські відносини, за його признание в імені Поляків російської державності.

Однак мрій п. Крамаржа розбивають ся поки-що о польсько-російську дійсність, о ту дійсність, в якій ті два славянські „брати“ не цілють ся, як на ріжних конгресах, тільки гризуть ся, ведучи політику „національного єгоїзму“. Ось так прим. львівський „Przegląd“ доносить з Варшави:

„Октябристи, котрі в нашім краю творять зовсім відокремлену від суспільности урядничу верству і всім старають ся наслідувати пруських гакатистів, агітують тепер за розколюванням донаційних і скарбових посліостей між спрощених з Росії хлопів. Крім того обстають за тим, щоб селянський банк набував двірської посліости в Люблінській і Сідельській губернії і також оселяв на них хлопів з Росії. Одним словом, хотять створити в нас вірну копію пруської колонізаційної комісії. Очевидно мають вони на увазі виключно свій політичний ідеал, хоч голосять, що хсдить ім о добро нещасних безземельних хлопів, які гинуть з голоду в глибині Росії. При тім додають, що їх проєкт зовсім нам не шкочить, бо донаційні і скарбові землі, се прецінь власність Росіяни, отже для нас байдуже, хто на них сидить: російський дворянин, чи російський урядовий агроном, чи в кінці російський хлоп“.

Як бачимо, Поляки на правду обурені проти тих колонізаційних змагань октябристів і — мали-б повну рацію, коли-б не те, що ті виступають проти них в такій самій ролі, як вони тут у Галичині проти нас. Адже донаційні і скарбові землі в Польським Королівстві стали „російськими“ так само, як в нас велика земельна власність „польською“ — через завоювання. І коли тепер галицькі Поляки голосять, що та велика земельна власність, се польська земля і тільки між польських селян, спрощених з корінної Польщі, треба її парцелювати, — то не мають чого обурювати ся, коли про землю, забрану російським завоюванням у Поляків, кажуть те саме російські „патріоти“.

3 внутрішніх справ.

Міністерська нарада.

Вчора відбула ся нарада всіх присутних у Відні австрійських міністрів. Поміж справами, котрі були предметом наради, стояло питання про правосильність торговельного договору з Сербією, котре обговорюємо на інших місцях. Дальше радили австрійські міністри над справами, котрі мали прийти під обради конференції спільних міністрів. До тих справ належить в першій раді спільний бюджет, при котрім деяку трудність спричинює kwestія піднесення офіційських гаж. Найважливішою справою наради було очевидно положене в Боснії і Герцеговині, в котрих, з приводу надання конституції в Туреччині, також спільне правительством мусить виступити з конституційними реформами.

По нараді австрійських міністрів відбула ся конференція спільних міністрів.

Спільна міністерська нарада.

Вчора перед полуднем відбула ся у Відні під проводом міністра заграничних справ бар. Еренталя спільна міністерська нарада, в котрій взяли участь оба президенти міністрів: бар. Бек і д-р Векерле, міністер скарбу д-р Коритовський, спільний міністер фінансів Буріан і міністер війни бар. Шенаях. Предметом наради був спільний бюджет на найближчу сесію делегації. Міністер заграничних справ Еренталь, як давніше, так і тепер, користаючи з нагоди, поінформовав своїх товаришів про заграничну політику, щоб дати їм змогу зняти становище в сій справі. На першому плані були останні події в Туреччині і їх вплив на європейську політику.

Стільки говорять про сю нараду офіційний комунікат, не згадуючи близше про те, як саме освѣтлив бар. Еренталь події на Балкані, ані про те, що порішено зробити в виду подій на Балкані з самоуправою в окупаційних кряях.

Не буде реконструкції!

Н. Fr. Presse констатує, що нема бесіди про реконструкцію кабінету бар. Бека ні тепер, ні з початком парламентарної сесії. Спеціально зазначає ся часопис, що становище міністра скарбу, д-ра Коритовського, зовсім незахитане. В оцінній сесії парламенту приймуть під наряди важні правительственні пропозиції, а зявзач з іменем д-ра Коритовського.

Великосербський заговір.

В Хорватії йдуть дальші арештованія. Так узявнено сербських редакторів, Дісковича і Томича, з приводу статей, де атакували державну прокуратуру з приводу її поведєня в справі Настіча. Також редакторів хорватських газет звала поліція і запозіла їм, що вони будуть узявнені, як будуть містити в своїх газетах підбурюючі статі.

Се узявнене двох редакторів і погроза, висказана на адрес хорватських редакторів, викликали в Загребі велике занепокоєне, бо воно значить, що угорське правительство має намір зняти вести свою роботу в цілі наполохати і розбити сербсько-хорватської коаліції.

Скасоване „шарварків“ у Босні.

Урядова часопись в Сараєві оповіщує розпорядження, котрим знісуть ся обовязок людності відробляти шарварки при будові доріг. Тим розпорядженням усунує важний тягар на людності окупованих кряїв.

Націоналізуймо свої родини!

[Письмо з України.]

На Україні є досить таких патріотів, що розводять ся над нещастем „неньки-України“, кричать про духовний занепад українського народу, про потребу націоналізації освіти і т. д., а в родинах своїх говорять по руськи або по польськи, бо бачте, жінка — Московка або Полька. І от в атмосфері чужої культури під крилами українського патріота виростають його власні діти Москалями або Поляками і роблять ся ще більшими ворогами української культури, як самі корінні Москалі чи Поляки. Така наша дійсність. Та чиж може бути інакше? Московка чи Полька, коли вона моральна людина, ніколи не зрадить своїм народом і, вийшовши за між за Українця, зостає ся тим, чим була, і дитин виховує по своїй угоді, себ то в дусі своїх національних поглядів. Що можуть бути з сього правила винятки, себ то, що Полька або Московка з-за коханя до чоловіка може зринути ся своєї національності, се може бути; але далеко більше трапляєть ся як-раз на оборот. Як слабший з національного боку, Українець піддаєть ся першим. Але істноване виняток не нищить правила, а швидше підтримує його. Тепер ми знаємо багато фактів, що українські патріоти, побравши собі жюкучинок, Польок або Московок, розбили собі власне жите.

Ми виставляємо гасло націоналізації школи на Україні, а не дбаємо про націоналізацію своєї власної родини. На що-ж нам потрібні укр. школи, коли не буде укр. дітей?

Скажуть нам: адже не вся українська інтелігенція дружить ся з чужинками, а простий нарід так майже зовсім не має мішаних шлюбів; але хто-ж нам доведе, що сей процес помішання нації української з польською та московською на користь двох останніх не піде дальше, коли його не спинити?

Історія погибших народів доводить нам, що се нераз бувало, що дужчі нації асимілювали (себ то по просту споживали) нації слабші, головним чином через мішані подружжя.

Треба уже бути консервативним: вимагаєш націоналізації школи на Україні, вимагає і націоналізації наших родин і старай ся усувати усе, що націоналізації наших родин перешкаджає; не можна руйнувати одною рукою те, що будувеш другою.

Вільні народи, як Французи, Німці, Росіяни, котрим ніяка небезпека з боку національного не загрожувало, можуть дати собі більшу свободу у виборі дружини. Нації зневолені, котрим загрожувало небезпека бути зовсім винищеними, мусять і свої подружжя пристосувати до того, аби вони їм не перешкаждали, але помагали в боротьбі за істноване, в їх боротьбі з ворогами. Здоровий людський розум забороняє брати дружини з ворожого табору.

Здоровий чоловік може все собі дозволити, не рахуючись з ніякою дієтєю; проте хорий за все невиконане дієти може заплатити життям. Так і член зневоленої нації не може дозволити собі того, що може собі дозволити член вільної нації.

Нації, суспільства складають ся з родин; які родини, такі і суспільства і нації, що складають ся з цих родин. Коли не буде української родини, не потрібно ані української школи ані націоналізації життя на Україні. Збудоване української родини є „краєугольний камінь“ культурного укр. будинку будуччини.

Наша сучасна політична слабкість на тім і полягає, що у нас майже не має інтелігентних українських родин, що наша інтелігенція повільно винародовує ся через мішані подружжя і діти наших патріотів виростають на чужинці під впливом своїх матір-чужинки.

А загальна наша суспільства? Уже коли наші патріоти мають жінок-чужинки та виховують діти на чужинці, то що-ж можна сказати про весь наш загаль?

А простий нарід — то інертна маса, котра без власної інтелігенції засуджена на загибель, хоч би і поспідала великі природні здібности.

І тому, нехай всякий, кому дорогої інтереси рідного краю і народу, пам'ятає, що без української родини не може бути ані національної волі ані національної культури українського народу, і що поки українське суспільство не буде таверувати тих своїх членів, котрі беруть собі жінок з табору народів-гнобителів наших і денационалізують ся, то даремні будуть всякі змагання приєднати хоч колись в будуччині до народів вільних і культурних.

В. Тимощевський.

Торговельний договір з Сербією.

Нинішні депеші приносять прямо сензаційну вістку, що правительством рішило ся скликати безпробовочно парламент на кілька днів для полагоди торговельного договору з Сербією, бо через опозицію аграрних кругів інакше не може вестися його в жите з днем 1. вересня, як сего вимагає Сербія. Поки-що не маємо автентичного потвердження сего вістки, та навіть коли-б вона не здійснювала ся повні, то все таки становить знаменний причиню до противенства, яке істнує між інтересами аграрних і промислових кругів австрійських, а заравом характеризує недостатку рішучості в міждатних кругах Австрії, щоб подбати о пригоди условини для

розвитку свого промислу, бодай в тій мірі, як се робить Угорщина.

Торговельний договір з Сербією „має свою і то доволі невідрадну історію. Коли прийшло на чергу відновлене торговельного договору з Сербією, поставила її австрійська дипломатія перед такі негодні условини, що Сербія, не дивлячись на свою малу територію та економічну незаробленість, воляла радше звязити ся на митову боротьбу з австро-угорською монархією, чим згоджувати ся на прямо убійчі для сербської рільної продукції умови, які пропонував їй се попередник Еренталя, гр. Агенор Голуховський. Розумієть ся, що на тій борбі Сербія, якої 90 процент експорту йшло перше до Австрії, не вийшла добре. Заходив сербського правительства, щоб добути збут для сербської продукції з полишенням Австрії, здебільше не увінчали ся таким успіхом, як його налядали ся сербські прихильники митової боротьби з австро-угорською монархією; на се зложило ся в сербській мірі також і те, що Сербія не має нігде приступу до моря та мала перше в Австро-Угорщині не тільки терен збуту для своїх виробів, але також країну, через яку перевозило сербський експорт до других європейських держав. Рівночасно відбила ся та боротьба некорисно й на Австро-Угорщині і то в двох напрямках. Сербія, не могла ввозити до Австро-Угорщини продуктів рільних а головню живого товару, закинула задоволення свого промислового запотребованія у австрійських продуктів, а тут для австрійської індустрії Балкан є майже єдиним ринком збуту. До того ж не можна спускати з очей і тої постанови, що з економічними справами є звязані також політичні та що через митову боротьбу з Сербією Австро-Угорщина настрійла свою найближшу балканську сусідку дуже ворожо проти себе, а се розумієть ся не може лежати в інтересі австрійської заграничної політики, для якої Балкан все творить єдиний можливий терен експанзії.

Задля уминого впливу, яким відбило ся зриване торговельного договору на обох державах, наблизилась ся остаточно до преріжних перипетій хвиля заключення нового торговельного договору між Сербією і Австро-Угорщиною. Кабінет Великого князя поставив зазначене торговельного договору з Австро-Угорщиною за одну з своїх головних задач та помімо горячої молодорадикальної опозиції співі такі довести до того, що дня 18-ого с. м. прийнято сей договір також і в третій читанню 69-ма голосами проти 42-ох (на 111 присутних послів з загального числа 160 членів скупщини). На тім самім засіданні порішила скупщина також уловновласнюючий закон для безпробовочного введення договору в жите. Новий договір з Австро-Угорщиною є для Сербії далеко менше корисний ніж давніший, та коли його скупщина таки прийняла, то головню з мотивів політичного характеру, щоб остаточно переломити теперішнє зівольоване престолом Караджорджевичів та промостити для короля Петра I. дорогу для гостини в віденський Бургі.

Те, що договір порішила скупщина саме тоді, як у Відні збиралась міністерська нарада, показує, що сербському правительству ходить о те, щоб договір увійшов в жите безпробовочно.

Ратифікації сего договору стали однак на перепоні австрійській аграрній групі. Тому, що досі ні австрійський ні угорський парламент не могли полагодити торговельного договору з Сербією, добули собі оба кабінети від своїх правительств тзв. уловновласнюючі закони для провізоричного заключення договору з балканськими кряями до кінця грудня 1908. І дійсно угорський прем'єр дав можливість австро-угорському міністрови справ заграничних ратифікувати договір з Сербією. Не може однак зважити ся зробити те саме австрійський прем'єр, бар. Бек, хоч має до сего повне право на основі згаданого вже уловновласнюючого закону, який ухвалила австрійська палата послів дня 21. грудня 1907 року, а в день потім також і палата панів. Ось ще перед нарадою міністрів з дня 18. с. м. зявили ся у бар. Бека відпоручники чеських та німецьких аграріїв, щоб запротестувати проти введення в жите договору з Сербією на основі згаданого уловновласнюючого закону та зажадали, щоб се зроблено тільки по ухваленню договору в дорожній парламентній Те саме становище заступали також на вторковій міністерській нараді оба міністри-аграрії: міністер рільництва, д-р Ебенгох та чеський міністер кряя Прагеш. Не помогли тут ніякі контраргументи — і міністерська рада, що затягла ся від 7 год. веч. до 1/2-ої вночі, не довела до ніякого позитивного рішення в сій справі.

Отсей виступ аграріїв та їхніх заступників в коронній раді стрічаєть ся з незвичайним осудом з боку австрійських кругів промислових. Для австрійських промисловців є річчю конечною, щоб договір з Сербією став правосильним вже з днем 1. вересня, а то з тої причини, що саме тепер є пора, в якій сербські купці переводять свої замовлення на весняний сезон; колиж заключене договору буде відірчене, то австрійському промислову завдасть ся болючий удар, тим більше, що через дотеперішну митово-торговельну боротьбу австро-угорський промисл стави з сербського ринку випирати виробы бельгійські, італійські, сербські, англійські й французькі. Олозиція аграріїв проти договору тим більше дивна, що прим. в експорті ткацьким заінтересовані й аграрії, бож управляют лєн потрібний для ткацтва, Попри се треба згадати, що для австрійських аграріїв є новий договір з Сербією далеко корисніший як попередний, бо звіз живого товару з Сербії тепер зовсім виключено а скількись ввозу м'яса обмежено до 35.000 штук товару рогагого і 70.000 безрог. Впрочім треба тямити й про те, що в сім вже році звіз того м'яса не може бути значний, бо задля того нема відповідей коніктур. Помімо того всео аграріїв властиво дід і ді не думують зробити й найменшої уступки з своїх єгоїстично класових інтересів. Се тим більше дивне, що при ухваленню уловновласнюючого закону зовсім не підносили вони свого протесту проти него, хоч їм був вже тоді добре відомий нахерк договору!

Вєра відбула ся спільна міністерська нарада, в якій дебатовано також над справою договору з Сербією. Не улягає сумнівови, що спільний міністер справ заграничних, бар. Еренталь, мусів на ній навести всі аргументи, які промовляють за безпробовочним введенням сего договору в жите, та колиб бар. Бек незважив ся помімо всего на покориствував правом, яке дає йому тзв. уловновласнюючий закон, як се зробити д-р Векерле, то справді не оставало-б нічого иншого, як скликане безпробовочно парламенту на кілька днів для полагоди торговельного договору з Сербією, хіба щоб правительством звязало ся тепер загально не заключувати договору з Сербією, не дивлячись на комплікації, які-б з сего приводу вийшли з Сербією.

Поручаєсь цукорню п. Василя ВІТІНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабає знаменні тісточки, чавники, медвіники і т. д.

Письма з краю.

З Самбірщини. (Просьба до Ежс. намісника в справі громадських виборів в Кульчицях шляхетських). В селі Кульчицях шляхетських відбулися д. 22. липня с. р. громадські вибори, при котрих був комісар Давиша зі Самбора. Вибори переведено сим разом легально, а не „по галицьки“. Всеж таки досі ще урядове давній префект, бо внесений ним протест лежить досі в самбірських старості.

Мабути у зв'язі з тим протестом є пригода, що стала с. д. 14. с. м. Того дня закрили ся якісь люди до громадської канцелярії, порозбивали столи і повикидали на толоку деякі документи, що відносять ся до виборчого акту з д. 22. липня. Кажуть, що не стало ся се без відома самовладно пануючого префекта Жигайла в тій цілі, щоби прискорити унезапнені вибори з д. 22. липня. У всяким разі є в тім якась „шпекуляція“.

Дякую просямо Ежс. намісника зглянутись на наше село і подбати, щоби ми не потребували знов через кілька місяців тратити ся на їзду до Львова, на просяби, рекурси і т. д. — За нову раду громадську: Іван Милькович Кульчицький, Флоріан Дашинський Кульчицький, Стефан Косицький Кульчицький, Петро Вовчок Кульчицький, Федко Штокало Кульчицький.

З Старого Самбора. (Про старосту Річчя). Нашому старості так захлам в голову фіра сіна, про котру була навіть інтерпретація в державній раді, що виправив своїх прихильників з Старої Соли і з Хирова в депутації до намісника, щоби там звеличали заслуги п. Річчя. І справді найшли ся люди, що під проводом Овоца з Старої Соли поїхали під кавки.

Ще в марці 1906 р. при виборі половини членів громадської ради вибрали Русини в 3. кружку 6 радних, в 2-ім 1-го, а в 1-ім двох Русинів стало таке число голосів, що по уступленню до радних Поліаків повинні були вони йти до ради, бо вибори не були ще затверджені; таким чином мали би Русини в раді 9 членів. Але намісництво ратує ситуацію, унезапнені вибори і наказує розписати нові. Тепер наш кащик бігає як несамовитий поміж Жидів і горлає: „Ані одного Українця не пущаю до ради гімній!“

На засіданні громадської ради майже все приходить староста Річчя, хоч не є радним, промовляє, агітує, ганьбить радних, тероризує, надживаючи свого становища. Лучила ся раз така сцена: Радний Федорович до старости: „Ви не є радний і не маєте права тутки промовляти!“ — Староста: „Со?! Я сибіе wybrał do rady! Jak ty śmiesz?...“ — Федорович: „Неправда! Мене вибрали мішани!“ — Староста: „Głupia! na Kulparów z nim!“ — Федорович: „Ну-ну! Я не потребу поправляти розуму; але ти де був аж два рази?...“ Правда, гарний діялог!

Заблагу ся свого часу п. старості стати почесним горожанином славного Старого Самбора та ще й кількох інших людей обдарувати тою почесністю, на котрій їм так залежало, як на торічній сімгу. Та радний Федорович спротивля ся тому з простої причини, що такі гонори багатого коштують громаду, а цілком без потреби і пожитку. Але п. Річчя так хотів уміти повести справу, що Федоровича не повідомлено про засідання ради, вислано його ніби технічного знатока до якогось тартаку і без перешкоди ухвалено кілька дипломів.

Наш п. староста є всім: будівничим, місіонарем, співачком, посередником у вишуканому маюк, — всім, лише не урядником, так що від бюрової праці вітає як чорт від свяченої води. От і задумав він поставити в Старім Самборі „охоронку“ коштом Русинів і Жидів. Та й утвар же штуку! Перед кількома роками записав вояжний туєтешні повітової ради свою реальність на польську „охоронку“. Колиж бо в тій реальності розсів ся генерал старосамбірських Поліаків п. нотарі ані не думає уступати ся. А п. старості так спішно! І що-ж він робить? Має громада гарну реальність, притулок для збіднілих мішан. Староста погрозами спонукує громадську раду, що віддає свою реальність комітету „охоронки“ за річний чинш 10 К, а при тім обіцяє дати на будову охоронки на тій реальності весь будівельний матеріал і опису виплачувати матечкам по 20 К місячно. Та й сього ще мало. П. староста годить будівельний матеріал уже готовий, різаний (хоч після умови мав собі сам з громадського ліса дерево вирубати, звести і порізати), спроваджує його до міста і велить громаді платити. Годить бляхара; а коли сей, покритиш дах, приходить до нього по заплату, відповідає: „Aboż to mój budynek? Idź do gminy!“

Перед роком розписала кр. рада шкільна конкурс на посаду руського катихида при 5-класовій школі в Старім Самборі. Подав ся лише один кандидат, дотеперішній провізоричний катихід о. Он. Галезевич, що вже четвертий рік служить при тій школі. І вже рік минає, а завдяки нашому катихидові й досі нема іменования, хоч Поліаків іменує ся в одну мить.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 20. серпня 1908.

Увіленне від військових вправ. Відень. (Тел. прив.). Міністер війни згодив ся звільнити від вправ резервістів з тих околиць Галичини, які навістили повені. Подання в сій справі мусять громади й повіти вносити безпоровочно до корпусних команд.

Торговельний договір з Сербією. Відень. (Тел. прив.). Тут панує переконання, що трактат торговельний з Сербією увійде в життя таки з днем 1. вересня. Бар. Бек — як зачувають — рішив ся таки ввести його на основі т. зв. уповноважуючого закону. Його думка мала навіть побити вже на раді австрійських міністрів.

Від'їзд міністрів. Відень. (Тел. прив.). Президент міністрів бар. Бек виїхав вчора вечером до Іннхен, міністри судівництва і сільського скарбу, Буріан до Тоблях, а мін. торговлі Фідлер до Віля-Вінценца.

Події в Росії. Петербург. (Тел. прив.). Більшу частину послів, що відсилювали в'язницю за підписане виборської відозви, випущено на волю.

Петербург. (Тел. прив.). Стан здоров'я царя Олександра є недовольний. Царя терпить на нервові атаки; через те не могла вона м. и. взяти участі в святковій обіді, який влаштовано з нагоди ювілею цесаря Франца Йосифа І.

Лодзь. (Тел. прив.). Военний суд засудив Осіського на досмертні тяжкі роботи, а братів Собчинських на 13 літ і 4 місяці тяжких робіт за вбиту у вересні м. р. жандарма Барцевича. Обж. Колера засуджено на шибеницю за революційний атентат.

Конституція в Туреччині.

Царгород. (ТКБ). Дневник „Gazetta“ висказує заневолені, що турецька фльота відплила. До Царгороду мало прибути багато Росинів, що розпускають непокоїчі вісті. Часопис домагається від міністра заграничних справ пояснення.

Царгород. (ТКБ). Кружить чутка, що незабаром наступить частина мобілізація турецької армії.

Царгород. (ТКБ). Наслідком інтервенції молодотурецького комітету закінчив ся страйк землеробів. Нині вийдуть всі часописи.

Відомості атентату на Карлоса І.

Лісабона. (ТКБ). Арештовано русинка Фереїру та його помічника, що продали карабін убіяйникови короля Карлоса.

НОВИНКИ.

— Від Видавництва. — Статя п. з. „Ad maiorem Poloniae gloriam“ в ч. 182, „Діла“ з 14. с. м. появила ся без відома і волі Заряду національно-демократичної партії і Видавничої Спілки „Діла“ та була висловом особистих поглядів уступившого редактора п. Л. Цегельського.

— Від Редакції. В деяких львівських дневниках появила ся звістка, буди-то разом з бущим редактором нашого дневника п. Л. Цегельським уступив з нашого дневника цілий редакційний персонал. Отже констатуємо, що та звістка не згідна з правдою та що крім п. Цегельського всі інші члени редакції нашого дневника остають на своїх місцях, задержуючи в своїх руках ті самі редакційні відділи, які вели досі, так що через перемену на становищі редактора не наступить в нашій редакції абсолютної ніяка зміна.

— Касаційна розправа М. Січинського. До управи львівського суду карного наслідок з Відня повідомлене, що дня 2-го вересня відбудеть ся там перед касаційним трибуналом явна розправа проти Мирослава Січинського в наслідок жалоби неважності, яку внесла в його імені оборона.

— Ратунова акція з причини елементарних нещаст. Як відомо, на першій засіданні центрального комітету длянесення допомоги для потерпілих від елементарних нещаст, дискусювано над проектом інструкції, яку центральний комітет мав ухвалити комітетам повітовим. Тепер „Gazeta lwowska“ подає сю інструкцію, котру вже розіслано по краю, в ось якій основі:

З кредитів, признаних на ратунову акцію з причини елементарних нещаст, закуплено для околиць навішених нещастем, значну кількість доброго зерна жита, а трохи менше пшениці до сіяби і на підставі пропозицій старостами дати буде означена в найблизших днях та кількість зерна до сіяби, яку призначать ся для кожного повіта в цілі безплатної роздачі між рілльниками, котрих земледіли знищені до тла, і ту кількість зерна, яка буде призначена до продажі по нижній ціні між рілльниками, що навішени елементарним нещастем, власними силами не можуть з нею дивинути ся. Задачу повітового комітету буде отже розділити зерно безплатно і продати ту кількість зерна, яка призначена до продажі по нижній ціні коштів. Збіжжя будуть продавати по зниженій ціні 14 кор. за метричний сотнар жита, а 16 кор. за метричний сотнар пшениці. Зерно безплатно розділять повітовий комітет поміж місцевостями, визначеними головним комітетом, і обдумавши рівночасно, яким способом зерно, призначене на одну місцевість, має бути розділене між поодинокими рілльниками. Розділивши зерно, призначене на продаж, між поодинокими місцевостями, вилзе комітет замешкалий там рілльників, аби зголошували, хто і яку кількість збіжжя хоче купити в міру своєї потреби, і переведе прийняте, зглядаю рестриговане оферт. Задачу комітету буде зняти ся за посередництвом своїх членів або усмотрених до того, гідних довіри осіб маніпуляцією, сполученою з відбором, перекошом і розсилкою зерна для поодиноких місцевостей чи там осіб, і зібранем належності, яка припадає за доставлене оплатно зерно. Щоб уникнути оплати складового, комітет відбере збіжжя безплатно, як лише насіє на зерно, і обдумавши завчасу та приладить відповідне місце на його тимчасове переховане, до чого можуть служити громадські шляхирі, склади рілльничих „кулок“ і т. п. Ціну за збіжжя, віддаване оплатно, треба зараз при виборі заплатити готівкою. А вже є річницю комітету для тих вибирателів, котрі не годні заплатити ціну купна зараз, придумати жерело дешевого кредиту в громадських касах позичковиків або Райфайзенках, в кредитових товариствах і т. п. та улекшити скорше одержане позички. Комітет буде пильнувати, щоб індивідуальний розділ зерна переведено справедливо, без ніяких побічних впливів та з виключенням осіб, котрих того добродійства не потрібують; далше, щоб одержаного зерна не відправлено і роблено його предметом спекуляції, і в тій цілі буде вимагати, щоби замовляючий збіжжя — оскільки його відносини не є докладно знані — виказав ся посвідкою місцевої власті, кілько має ріл та який простір гадає засіяти одержаним зерном, а евенуально жадати також задатку на забезпечення ціни купна. Означуючи так задачу комітету, полегшено йому зрештою цілковиту свободу в виборі найдогідніших способів, ведучих до цілі, головною в утворенню локальних комітетів, визначено делегатів і мужів довіри і т. п., очевидно під строю зі свого боку контролею.

— В хуторі Куліша. До хутора Мотронівки, в Чернігівщині, де проживав український письменник Куліш, прибувають по року 9 серпня, в день його патрона, почитателі покойного письменника, щоб згадати його „не злим тихим словом“. І сего року, як доносить „Рада“, зіійшли ся чимало людей з усіх сіл та міст. Були з Борзани, з Київки, Курська. Але селян прибуло мало: поміж двома сотнями прибувших рідко де мачали сільська світка. О 12 годні відправлено панакхиду. Після неї Іван Троїцький, один з авторів „Ширині сліз над могилою Куліша“, прочитав свій вірш на спомин про свого вчителя і товариша. Потім виступив хор, що тут же з'організував ся з прибувших на могили, і гарно проспівав чимало українських пісень. Голосно й мелодійно розносило ся понад могилою: „Зібрали ся всі бурлаки“, „Закувала та сива зазула“ і т. н. Всі, що прибули сюди, уважно слухали український гімн над могилою свого працівника-письменника. Довго співали: до трьох годін лунала рідна пісня. А фотографі, що сюди прибули, те-ж не галяли часу: найкращіші гуртки, сама могила, високий восьми-саяний хрест, зроблений з цілого віковичного дуба, на котрім повіяв хустка — знак похованого козака — все те спохлоно апаратами. Осередком свята була сама жінка небижника, Ганна Барвінок. Вона одягнена в українське убрання, поспівала усюди; усюди було чути її привітливий голос, чудово-просту балачку до зібраних людей. Тут вона дарувала присутним „Досвітні“ свої твори, та портрети Куліша. За обідом балачили велись виключно про небижника Куліша. Люде, котрі знали його за життя, розказували про його працю, ширість, добрість, про його простоту у відносинах з селянами. Розказано про деякі пригоди, що случали ся з небижником. Тут-же прочитано і адресу Ганні Барвінок. З її ініціативи улажено складку на пам'ятник Шевченкові. Довго це після того люде бавили на могили. І всі вони тут з'єднали ся, і здавалось, що вони діти одного батька, котрий лежить тут, під високою могилою, увічненою руками його жінки.

— З нагоди торжества цесарських уродин відбув ся ві второк по полудні у намісника д-ра Божинського обід на 70 накрить, в котрім взяли участь представителі духовних і світських властей, державних, автономних і приватних інституцій та чимало визначніших приватних осіб. З Русинів були запрошені о. митрат Андрей Білецький, член краєвого відлду Ксенофонт Охримович, посол о. Василь Давидик, краєві адвокати д-р Стефан Федак і д-р Іван Добрянський та проф. Володимир Шухевич. Підчас обіду пригравала військова музика 95. п. піхоти а в часі, коли намісник вінс тост на честь цесаря, кінчаючи окликом: „Най живе!“ — музика заігнувала цесарський гімн, а з окупів цитаделі відозвала ся сальва 24 гарматних вистрілів.

— „Кто кого захищає, или хитрець-малоросс!“ В числі 152 „Галичаніна“ з дня 8. (21.) юля с. р. читаємо ось-яку звістку: „Клир'є в зашиті епископа Григорія“. „Мы получили для напечатания следующе письмо: „По поручению клира жуковського деканата просимь многоуважаемую Редакцию „Галичаніна“ напечатати на столбахъ своей газеты следующую резолюцию, единодушно принятую на деканальномъ соборчику въ Жуковѣ 9. юля н. с. 1908 г., въ присутствіи 24 священниковъ: „Клир'є жуковського деканата ставиласявської епархії, убѣдившись о безосновности упрековъ напечатанныхъ въ корреспонденціяхъ „Діла“ и „Свободы“, а направленныхъ противъ нашего Владыки Григорія, протестуетъ противъ всякихъ инвективъ на нашего Владыку и ставеетъ солидарно въ зашиті дѣятельности своего Архипастыря, такъ какъ акція Владыки есть акцією цѣлого клира.“ — Константинъ Цыськ, деканъ; Ілія Мардаровичъ, мѣстодеканъ и 22 священниковъ деканата.“ — Читаємо, тай очам не віримо. Хто „захищаєт“?! Священники жуковського деканата, крім кількох самі кацапи, котрих орган „Галичаніна“ беззастановно від самого іменования при леб-б за спосібності лає епископа. І поміжати ту зашити в тім самим „Галичаніні“! Зацікавлені тою кумедною проявою постарались ми о інформації з цілком певного жерела а в їх світлі ціла „зашити“ виходить ось-як: Дня 9. н. с. липня с. р. відбув ся в Жукові соборчик, на котрім несподівано о. Ілія Мардарович, парох Камінок великих, поставив майже без всякого умотивования повисше наведену резолюцію. Неначе грим з ясного неба поділлала вона на всіх зібраних. Хто „захищаєт“? О. Мардарович, той сам, що при кожній нагоді з півою на устах накидав ся на „халаша-пастуха“ та ганяв кожну акцію епископа, з засади уважавши всі зарядження его за шкідливі, (розуміє ся з его кацапського становища!). І він „захищаєт“?! Через цілий місяць про нічо в цілмі деканаті не йшла бесіда, лиш про о. Мардаровича та его „зашити“, а згодом не було кінця. Аж ось довідуємо ся, що дня 2. липня с. р. прибула депутація селян з парафії о. Мардаровича до епископа та подала скаржу з такими закидами, що відкопи є ставиласявської консисторії, таких фактів про свьященника не читала. Ось деякі виимки з сїєї жалоби:

„Розбив скарбону церковну і забрав гроші; в часі Служби божой, коли дяк читає Апостола, виходить в ризах через захристію, залагоджує під церквою природну потребу а порядкуючи одлж, править далше Службу божу; в часі правлення Служби божой в прилучених Фатівцях післяв паламаря по Івана Козака, а коли той не хотів приступити до вітара, крикнув три рази „Хлоп...!“, позирвав з каліши цвентарної дошки, котримі були зашальовані стіни і поставив з них підлогу в стайні; сего року померло трех селян без сповіді, бо хотів післати по него коні, він не приїхав; причащає порожню ложкою, бо ліній ся набрату проскурку і діляти вина; проповідний майже ніколи не говорить; з Найсвятішими Дарами їде в капелюсі; похороми відправляє на цвинтарі на возі, рівнож в капелюсі і т. н., і т. н. А тепер питаємо: „Кто кого захищаєт“? — Вотъ хитрець-малоросс!“ — Поінформований.

— Ще „атеи“ Мардарович, — сим разом як делегат „Дністра“ і обірожа польської на kresach. В 24 числі „Gońca rokutsk-ogo“ з дня 11 червня с. р. читаємо під заголовком: „Strzyżenie owie z e k“ ось що: „Przed miesiącem wybuchł w Kamionce wielkiej ogromny pożar, który z powodu posuchy i braku wody a nadto silnego wichru, zniszczył w przeciągu nie całej godziny doszczętnie mienie 18 gospodarzy. Większość ich, wśród nich nawet kilku Polaków, była asekurowaną w „Dniestrze“. „Dniestr“ wysłał pieniądze ks. Mardarowiczowi, miejscowemu gr. kat. proboszczowi, celem wypłacenia. Oto, co ten proboszcz pasterz robi? dzieli pieniądze na raty, częścią wypłaca, z której obciąża sobie za fatygę 10 kor. od każdego. resztę chowa i posyła ludzi po drzewo do lasu parafialnego, licząc im za każdy pret co mu się podoba. Lecz korona całego postępowania jest następujący fakt. Oto przyszła do niego po należną jej kwotę asekuracyjną, najuboższa w całej wsi wdowa, Zofia Matlik. Ksiądz postąpił tak samo. Po odciążeniu 10 kor. wypłacił jej część kwoty, a resztę zatrzymał i kazał jej za tę kwotę zakupić w parafialnym lesie drzewo na budowę. Kiedy biedaczka rzewnie rozpłakała się i prosiła na miłość Bożką, by jej tych 10 koron nie odciążał, gdyż ginie wraz z dziećmi z głodu, rzucił jej ks. proboszczowych 10 koron w twarz, z proboszczem życzeniem: „Najaj tiasz lak trafyt! Komente zabytoscze!“ Не подало ся „маститому“ патріоту „твердого за-ала“, що такі факти побачили світло бже, то му післав в слідуюче число „Gońca rokutsk-ogo“ спростоване, котрим все перечить, а кінчить його ось як: „W kościu zawiadamiam, że do założenia osobnej polskiej krespowanej szkoły dałem inicjatywę, wyjednalem na budowę szkoły 800 koron i że byt tej szkoły jest ustalony“. Z powołaniem ks. Eliasza Mardarowicza Radca Konsystorskiej i parochi. — Та і се не много помогло, бо о. М-ич дістав в „Gońcu rokutsk-ogo“ ось таку відповідь: „Jeżeli ks. Mardarowicz. Sprostowanie nadesłane nam przez ks. Mardarowicza, w którym zaprzecza on faktom podanym w korespondencji z Kamionek wielkiej umieszczonym — tymczasem jawili się w redakcji naszej wołoskanie z Kamionek a co najważniejsze Rusini, którzy stwierdzili, iż podane fakty w korespondencji są prawdziwe i każdej chwili mogą być udowodnione. Nadto wołoskanie ci wręczyli nam pismo z podpisami świadków, w którym wyliczony jest szereg sprawek ks. M. nadejających się do sądu karnego.“ — Дя інформачіи читачів „Діла“ можемо служити такими фактами що-до того, як о. М-ич виконує мандат делегата „Дністра“. Дм. Савчук, асекурований на 600 К, дістав від о. М-а 290 К, потім 300 К, отже 10 К обтягнуто; Фед. Бойчук, асекурований на 800 К, дістав 785 К, Софія Бойчук, асекурована на 500 К мусіла купити в лісі М-а підвални на 74 К; Петро Бойчук М-х, асекурований на 800 К, дістав 785 К; Анд. Кузьмич, асекурований на 210 К, дістав 206 К; Ант. Стешко, асекурований на 300 К, дістав 294 К; Ів. Мателюк, асекурований на 750 К, дістав 700 К, Ів. Гуменюкович не хотів о. М-ич посвятити нової хати, бо ніби-то „підвални не було“. Аж як сей розбрав хату, купив підвални в лісі о. Мардаровича тоді хату посвяченого. — Ще кілька слів до пп. редакторів

„Gońca rokutsk-ogo“: в однім числі зовуть вони сего „атеи“ ukrainsk-im hajdamak-koю. Але-ж любенькі пани, се-ж не „гайдамака“ а таки „rogzadnik Rusin“ чи власиво „statogusin“, з табору ваших любімій „галицьких Росинів“.

— В справі фонду будови дому „Зорі“. В деяких польських часописах появило ся (за звісним „Руським“ свистком, видаваним за польські гроші) запитане до Вл. п. В. Нагірного як голови товариства руських ремісників і промисловців „Зорі“ у Львові, як високий є фонд будови дому „Зорі“ і де улокований. Відповідаючи на се запитане, ми яко контрольна комісія, вибрана загальним збором членів для провірювання майна товариства, заявляємо, що фонд будови дому „Зорі“ виносив з днем замкнення рахунків т. е. 31. грудня 1907. р. 8.171 кор. 35 с. і є уміщений на вкладковій книжочці Краєвого Союзу кредиторів у Львові і ціниах ефектах. Се провірили ми з нагоди загального збору дня 22. червня 1908. і знайшли все в порядку, а звіт з сего провірення предложили ми загальному зборови членів „Зорі“. Сей звіт наш прийняв загальний збір до затвердження відомості, уключаючи голові товариства, Вл. п. Нагірного, абсолютною з адміністрації сего фонду і зарозум, як що року, так і тепер поручив адміністрацію його тому ж нашому Вл. голові, котрий був ініціатором зиснования сего фонду. — Олександра Панаса, Володимира Парандовського.

— Хабарництво в буковинських судах. Дисциплінарне слідство в справі незвичайних надужит в сучасних суді, як і в інших буковинських судах, ведене радником двора Червінським, викриває чимраз більший матеріал, та компромітує навіть вищих судових урядників. Оноді усунуто від урядования судового канцелярії Мельцера, а двома радниками краєвого суду приказано внести подана о спенсіоноване, що вони зараз зробили. Два інші радники, котрим грозило увільнене від служби, подали ся також на пенсію, щоб уникнути скандалу. Слідство виказало також багатого матеріалу, обтяжуючого бущого президента окружного суду в Сучаві, Ціроффера, котрий інгерував в хосен ріжних обжалованих. В п'ятницю засуспендовано на поручення львівської апеляції радника черновецького краєвого суду, Максиміліана Кобинського, що був давнішє при сучасному суді. Велике заінтересоване викликала нагад смерті радника краєвого суду Дана, що також був вишаний в справу дисциплінарного слідства. Говорили про него, що отрог ся, однак стверджено, що Дан помер на удар серця по переслуханню радником двора Червінським. Годі сказати, коли слідство буде скінчене. Радник Червінський звів велике число свідків, котрих переслухане потриває мабути цілий тиждень. Рівночасно жандармерія переводить численні арештованія визначних купців на поручення державної прокуратури. Наслідком незвичайного результату слідства, прийдє на Буковині до далеко ідучих змін в судівництві. Щоби зробити кінець хабарництву і скріптити серед населення захитане довіре в справедливість судів, міністерство справедливости рішило почати становити в буковинських судівництві обсадити по фєрих урядниками з інших країв і піддати буковинське судівництво зверхности вищого суду краєвого в Грацу. В руських округах Буковини мають бути іменовані урядники чеські і словінські, а в румунських італійські. Радник Червінський стоїть в оживленій телеграфічній комунікації з вищим краєвим судом у Львові і відбуває часті конференції з державним прокуратором Олександром та сучасним старостою Тарангулем.

— З косяком в руках. В Ходячому великім, тернопільському повіта, допустив ся якийсь Михайло Колісник, здаєсь в приступі хвилювеного збожеволення, страшного винку, підрізуючи косяком горло двома особам, Парашці і Казимирови Стахурським. Дня 13. с. м. влав Колісник до хати Івана Шота, де застав лиш матір і двоє дітти, бо сам Шот пішов був в поле. Він зажадав, щоби його прийняли на ніч, але зробив то в такий спосіб, що Шотова перепудила ся і набрала крику. На щастє надійшов на то Шот і виникнув Колісника з хати, а Колісник з мести так запер двері з надворку, що не можна було видобути ся. Звідси пішов Колісник до другої хати і там вкрив косяком, з котрою прийшов відтак до хати Парашки і Казимира Стахурських ждаючи, щоби вони його переночували. Коли вони не хотіли його приймати, Колісник кинув ся на них і підрізав їм горло косяком. Сусіди кажуть, що Колісник нападів і на інших хат викидаючи всюди переполох. Тяжко зранену Парашку і легше зраненого П чоловіка відвезено до шпиталю в Тернополі і може удасть ся обоє вивратувати від смерті. Колісника арештовано, а далше слідство мабути викаже, чи й оскільки має ся тут діло дійсно з божєвієм.

— Отроєне грибами. В Бурканові підгаєцького повіта — як нам доносять звідтам — отроєла ся грибами ціла родина. Альоїз Дворжак, вертаючи з поля, набирав грибів і казав жінці зварити. Жінка здохладувалась, що гриби їдовиті, і не послушала, а тоді Дворжак сам зварив і поїв з трьома дітьми. Наслідки були страшні. Всі четверо дістали страшних болів і до трех дів, в суботу померли. Жертвою їдовитих грибів упала в тім-же селі також Анна Кувійська, що поперла серед страшних мук на другий день, в неділю.

— Тайна братів Врайтів або найновіший аероплан. Мало котрий винахід був так довго оповитий тайною, як аероплан братів Врайтів (Wright). Ся тайна була така велика, що багаті європейські воздухоплаватели перестали вірити в істование американського аероплану. Скрітність зберігали винахідники з огляду на простоту конструкції своєї машини, так нескладованої, що досить глянути на неї, аби пізнати її тайну. Те саме було причиною, що вони робили свої проби над морем, в околиці, де рідко який інженер може заблукати ся. Тайна виявила ся трохи по оголошенню аеронавтичного конкурсу правительством Сполучених держав. Американське правительство зажадало воздушної машини тажшої від воздуха, що була би незалежна від вітру, мала би швидкість бодай 40 англійських миль (64 км.) на годину, далше могла летіти не опадаючи на замлю бодай 125 миль (200 км.) і котра унесла би залогу зложеноу з двох людей, крім апарату і засобів топлива. Довго не зголошував ся нікто, аж брати Врайти розпочали переговори з правительством і заключили остаточно умову, зобов'язуючись зладити в означений речинці жадану машину до літання. Сей аероплан вже готовий, а молодший з братів має в найбільшій часі удати ся до аеронавтичної стації, улаженної в форті Майер, де під контролею офіцерів технічного корпусу зробити проби злету. Рівночасно старший брат, Вільбур Врайт, улав ся до Парижа з моделем свого аероплану і перед тим же відбув з ним на переговорах площі пробу, яка повела ся дуже добре. Візок аероплану уставлено на розгнаний шині, мотор пушено в рух і аероплан, перебігши 20 метрів по шині, підняв ся легко в гору. Врайт вирушив авраді сам у воздух, але взяв з собою мішок піску ваги 60 кг., аби доказати, що його

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-18 годині по полудні.

Перекладати і ілюстривати у Львові: Адміністрація „Діла“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, ул. Кітківська 2; С. Соколовський, Пасаж Галицький ч. 9; К. Бухарин, ул. Кароля Людвіка ч. 28. — У Відні: М. Дукес, I. Wellstele 9, R. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wellstele 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 18. У Франкфурті і Гамбурзі: M. Haasenstein & Vogler.

Реклама, адміністрація і експедиція Ринку ч. 10. — Рукописні звертання та листи за попереднім застереженням. — Рекламні неопечатані листи від нота.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „Діло“
в Австрії: за три місяці 44 корони
на рік 16 „
на місяць 1 „
у Львові (без поштової пересилки):
на рік 14 „
на місяць 1 „
на чверть року 7 „
на місяць 1 „
Почасове число копій у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.
Оголошення зазначені приймаються за 10 с. за одну строку ісправно або за 15 с. за одну строку, якщо ісправно або за 20 с. за одну строку, якщо ісправно.
Перекладати і ілюстривати на ісправні листи у Львові.

Розлам серед вшехпольців.

Польська національна політика знаходить ся тепер безперечно під знаком вшехпольського ери. Глобінський головою віденського польського кола, Дмовський головою в цілості вшехпольського петербургського польського кола, — одним словом вшехпольці ділилися в кінці до тої бажаної хвилі, коли можуть репрезентувати цілий польський нарід офіційно, а не тільки як підземельнім непризнаною „Лігу Народову“. Але рівнобіжно з тим, як вони різними політичними митарствами що-раз більше наближали ся до свого теперішнього становища, зазначувала ся в їх власнім таборі що-раз більша щілина, яка в кінці перемінала ся в таку пропасть між офіційним і неофіційним крилом, що тепер фактично стоять проти себе два крайні ворожі табори.

Очевидно, не в нас в Галичині, а в Польським Королівстві. В Галичині властиво не було ніколи ані ясної вшехпольської політичної думки в її первісним розумінні, ані політичного напрямку, який постійно держав ся би одної політичної лінії. Було тільки збігів політиків-карьеристів, що ошоломляли масу звичайних патріотичних фразами і вели її туди, де всміхала ся найвигідніша політична кар'єра.

Але в Королівстві, де вшехпольська політична думка зродилась як пошук до непримиримого боротьби за національну незалежність — в першій мірі проти російського царизму; де вона зростала в політичну силу, притягаючи до себе наболілі національним горем серця австро-польські воїни-вояки за самостійність вітчизни; де дійшла до теперішнього політичного значіння власне завдяки боротьбі проти угодного напрямку серед польської суспільності, — там не віднині почало проявляти ся невдоволення з політичних скоків партійної диктатури, яка в останніх часах опинилась в цілості в руках Дмовського. І коли Дмовський підчас „славянського тижня“ в Петербурзі згодив ся „без застережень“ на російську державність, стверджуючи ось-так в політичній практиці те, що проголосив теоретично в книжці „Niemo, Rosya i kwestya polska“, — те невдоволення перейшло в явну війну проти офіційного представництва партії.

Проти політики Дмовського виступив неофіційний вшехпольський орган варшавський „Głos“, виступили два визначні вшехпольські публіцисти Студинський і Гржецький (G. Tor), виступили в кінці нелегальні органи „Mysl wzzechpolska“ і „Walka“. Для характеристики цієї боротьби проти офіційної польської політики подамо кілька виписків з останнього органу, видаваного фракцією союзу робітників-народовців, яка далі стоїть на програмі боротьби за незалежність.

Полемізуючи з офіційним народо-демократичним органом „Rocznica“, котра закликає опозицію, що вона ніщо не здієла зробити, „Walka“ відповідає: „Однак пам'ятаймо, що нині со-творити щось доброго надзвичайно трудно. Нині, в часі реакції, живе й діє в повній силі тільки те, що приміюється до загального тла резигнації. А ті, що вірять в силу народу, що хотять зберігти його перед ганьбою, ті відокремлені, тих старість ся заглушати товпа. Але се нас не знеохочує. Знаємо, що збудити те, що зле, що деморалізує, вже є користь для суспільності, вже є крок наперед.“ — Розглядаючи ся за причинами теперішнього стану, „Walka“ заявляє, що „без сумніву багато відповідальності паде на пасивну народо-демократичну тьву, яка доси найвис-

шим принципом признавала організаційну карність і сліпий послух провідникам“. І „Walka“ не сподівається, щоб та товпа пішла зараз за нею. „Народ — пише вона — мав уже стільки непокірних провідників, що в його душі може зродити ся недовіра. Отже хочемо на разі очистити атмосферу з брехні, хочемо з півголівки позирати тої мудрості, хочемо народови допомогти зорієнтувати ся в положенні“.

В кінці отся боротьба проти політики Дмовського перенесла ся з Варшави й за границю та відбила ся відомою в організації т. зв. „Скарбу Народового“.

„Skarb Narodowy“ і вшехпольський рух мають однаковий початок. В 1886 р. повстал нелегальна організація „Liga polska“, заходом котрої вишла анонімна брошура полковника Милковського „Bzecz o obrotie sprawy i o skarbie narodowym“, брошура, яка дала товчові і до організації вшехпольського руху і до заложення Скарбу Народового в Рапперсвілі в Швейцарії. Доки Ліга Польська і її наслідниця Ліга Народова (від 1894 р.) мали не стільки партійний, скільки загально-національний характер, справою Скарбу Народового інтересувалась вся люстпова частина польської суспільності. Але коли з Ліги Народової виростала партійна організація: народова демократія, яка почала що-раз більше захоплювати Скарб Народовий в свої руки й обертали на партійний цілі, польський загаль відвернувся від нього і кілька літ нині крім вшехпольців ніхто не займав ся. Аж тепер, коли політика Дмовського викликала таке невдоволення у вшехпольських таборі, справа Скарбу Народового знов починає набирати розголосу, а то з таких причин:

Доси з фондів Скарбу уділявано субвенцію для популярної газети, видаваної вшехпольцями. Отже на недавнім засіданні заряду Скарбу виступив проти сього редактор варшавського „Głos“ Маковецкий і сам Милковський, заявляючи, що підпирани вшехпольськими видавництва при теперішнім курсі вшехпольської політики противлять ся ідеї Скарбу Народового. Однак їх переголосовано і більшість голосів ухвалено на далі субвенцію для вшехпольської газети. Тоді Милковський виступив з заряду Скарбу Народового. Ось-так вшехпольці угодного напрямку загарабили Скарб Народовий в свої руки і виперли з нього того, хто коло заложення організації і зросту Скарбу найбільше потрудив ся!

Так представляють ся теперішні внутрішні відносини серед вшехпольського табору. Зтягнувши під свій прапор значну частку польського загально-власне боротьбою проти всякої угоди, вшехпольські провідники надужили довіру своїх одводумців і ведуть їх — а властиво, як одиниці репрезентанти польського народу в російській думі, цілий нарід — в угоду. І на них показує ся тепер те, що вже з давна стверджено історією ріжних політичних рухів: що не можна безкарно змінити тої програми, під прапором якої здобувають ся довіра загально, не сягнувши того, чого домогали ся та програма, — не можна під загрозю втрати довіри у своїх і пошани у чужих. Як відкаже ся тепер до політики Дмовського свої, се ми бачили з цитатів „Walki“, яка „очищує атмосферу з брехні“, „здирає з півголівки тої мудрості“. А й російські круги не можуть числитися ся поважно з політикою голови петербургського польського кола, коли бачать, що проти нього кипить у краю, що — наслідуючи стиль „Slowa polsk-ogo“ — він не може дати гарантії, що польська суспільність „понеже антиросійську терористичну агітацію“.

Який вплив на значіння вшехпольців у Польським Королівстві мав-ме сей розлам у їх таборі, тепер ще годі напевне означити. Одно тільки певне: що на народо-демократичний рух в Галичині він не мав-ме ніякого впливу. Глобінський багато швидше проголосив лояльність своїй партії супроти Австрії, ніж се зробив Дмовський у Росії, а однак проти сього не підняв ся ніякий протест. Бо вшехпольський рух у Галичині — повторюємо — ніколи не мав ясної програми крім одної точки: в нині щеня Р у с и н і в — і ся точка вистарчає, щоб запевнити йому успіхи.

І яка-б не була дальша доля вшехпольського руху серед укладу польських політичних партій, — ми, Русини, можемо мати ту сумну певність, що на польсько-руські відносини се не буде мати великого впливу, бо в відносинах до руського питання майже всі польські партії однаково — „вшехпольські“...

3 внутрішніх справ.

Конституція для Боснії.

На передучорашній нараді спільних міністрів обговорювано між иньшим також справу введення конституційного ладу в окупованих краях, в котрих доси існує абсолютизм. Супроти надання конституції в Туреччині годі зберігти абсолютизм в Боснії і Герцоговині, — се рішучі круги добре розуміють, а однак якось важко їм примирити ся з думкою про кінець безпардонної адміністрації в окупованих краях. Людність сих країв — на погляд австро-угорського правительства — це „не дозріла“ до конституційного ладу та потребує для свого добра опіки з Відня і Будапешту.

Взагалі цікаво собі ті панове зі спільного міністерства представляють ту „зрілість“ чи „незрілість“, таї цікаво глядіть, як їх немилі вразили турецька конституція, за котрою мусить прийти й конституція для Боснії. Правда, вони не мали відваги раз на все заперечити Боснакам права до конституції, — ні, вони тільки хотіли їх „виховати“ до конституційних порядків. Виховане-ж те вони розложили собі не довгі десятиліття, може на сотку літ. Ся едукация мала розпочати ся від введення в Боснії і Герцоговині повітових репрезентацій, до організації котрих „приготовлені“ мали незабаром розпочати ся, чи навіть уже розпочали ся. Потім, згодом, спровола може спільне правительство було-би розпочало думати про пляни до приготовлення якоїсь конституції для популярних країв. Поки-ж усі ті підготовлення тривалиб і тяглиб ся, дотеперішні адміністратори управляли би країну по старому, абсолютистично.

Чиста ідія! Але несподіваний переворот в Туреччині вніс деякі диссонанси в ту ідію таї заставив спільне правительство радити над зміненою ситуацією в Боснії. Вправді ся нарада не довела до ніякого позитивного рішення, однак є надія, що австрійсько-угорське правительство покаже ся трохи більше рішучим і прихильним конституції, коли зберуть ся делегати та їх члени, вивішні на світло деякі скандальні факти з дотеперішньої боснацької адміністрації, розбудуть в душах міністрів трохи більше прихильності до конституції, ніж доси в них було.

Боротьба за торговельний договір з Сербією. Німецькі й чеські аграрії далі роблять труднощі переведенню торговельного договору з Сербією в жите. З другого-ж боку промислові круги

домогають ся від правительства, щоб договір ввести в жите як найкорше, з початком найближчого місяця. Кілька австрійських торговельних палат подало вже на руки правительства рішучі меморіали в тій справі. Наслідком тих заходів вчора в політичних і економічних кругах у Відні приймали вже за річ певну, що правительство рішуче ся перевести договір з Сербією з помічю уповноваженого закону. На се рішене правительство вплинуло згляд загальної політики монархії, котрі вимагають, аби договір з сусідньою державою був в своїм часі поладжений, таї згляд економічної натурі.

Що-до речення правосильності договору в Австрії, то промисловим кругам спеціально залежить на тим, аби він був означений на 1. вересня с. р. Богато фірм уладило ся вже так, як би з тим днем торговельний договір з Сербією мав дістати обов'язуючу силу. Для тих кругів є се річ меншої ваги, в якій правдо-державній формі договір буде поладжений, — чи з помічю уповноваженого закону, чи в правильній парламентарній дорозі. Для індустрії важне те, щоб в свій час могла відновити давні зносини з сербськими фірмами, та щоб користувались грошевими відносинами по живих в Сербії, як найбільше своїх фабрикати могла на сербських ринках продати. Серед кризи, котру австрійський промисл тепер переживає, отворене сербських ринків було би великою помічю для захитаної індустрії. Тож зрозуміла річ, що промислові круги так напирють на безпроволучу децизию правительства в бажанім ними напрямі.

Іменования судій по національностям.

Останніми іменованиями судій у Чехії вдоволені сим разом вінково і Чехи і Німці. При тім іменованиям переведено в жите принцип, що в німецькій території Чехії установлено тільки судій Чехів, з'осібна вдоволені сим чеські Німці, котрі перед тим усе нарікали на те, що судій Чехи вводять на німецькій території чеське урядоване. Чехи також не нарікали на останні іменования, тому що правительство знайшло стільки вільних посад для чеських судій, що не потребувало з національних причин нікого в іменованиях пропустити.

Адрес для Ганса Кудліха.

Як відомо, внесенє на скасованє панщини в Австрії вишло від шлеского посла, хлопського сина, Ганса Кудліха, котрий тепер, як синий старець, проживає в Америці недалеко Нью-Йорку. З уваги на те, що на день 7. вересня с. р. припадає 60-літній ювілей того дня, коли хлопи західно-австрійських країв дістали волю від панщини, постановили хлопські партії німецькі в Чехії даї ініціативу до торжественного адресу для Кудліха. Адрес мають ліпшити всі повнолітні хлопи німецьких країв Австрії.

Як має виглядати виборча реформа в Угорщині? Часопис „Magyarország“ подає подробиці про проект угорської виборчої реформи, котрі вона одержала з правительствених кругів. Сі подробиці мають спеціально характеристичний смак.

Число виборців, котре виносить тепер один мільон, буде підвищене до 2 1/2 мільонів. (Угорщина без Хорватії мала з кінцем 1900 року 17 мільонів людності, отже при загальному голосованні повинно би там бути найменше 3 1/2 м. виборців). Виборче право дістає кожний угорський горожанин, котрий має 24 роки, покінчив народну школу та вміє читати і писати. Бушії підфіцери, ремісники і торговці, державні й приватні у-

Вл. Ст. Реймонт.

12)

Мужики.

Сучасна повість.

Авторизований переклад із польського М. Гавлика.

— Сусе! Сусе мій любий! — шептав осяяний і нестямний, а золотку міцно держав у жмені, бо коли після підієсія Ямброжи почав обходити з такою та поленькувати, аби чути, що збирає ся на світло, Губа естав, кинув міцно гріш і довго, як то робила господарі, вибрав собі решти двадцять і шість сотків.

— Біг заплать — почув любо.

І коли розносили свічки, бо набоженство було з виставленем процесією, Губа протяг сміливо руку і хотів кинути ся йому страшенно взяти цілу — взяв однак найменшу, майже огарок, бо зустрітив ся з гострим, картаючим поглядом Домініковим, що с'яла побіг него з Ягусею — Заплати! І зараз, бо вже й ксьондз уваж монстрацію, обернувся з нею до народу, так що впали на лице. Розпочав пісню таї сховив вільно по ступенях вівтаря / вулицю напрасно зроблену з голів розсипаних, світел горючих, красок гострих і голосів гавиків; процесія рушила, органи гукнули могутчо, дзвінки почали ритмічно дзвонити, нарід заворував і сльївав одним, величезним голосом віри; а перед натовпом, у закутках розхитаних світел михтів орбіний хрест, геїдали ся несені фертрони цілі в туюлях, а мьїтах і коронках обшитих золотистими тасьмаками а вже в дверях великих, котримі крізь облаки димів кадильних бугало сонце, розвивали ся на вітрі похилі хоругви та, мов птиці багрянні й зелені, лопотіли крилами.

Процесія обходила косяполь. Губа закривав долонею світчку та тримав ся вперто коло ксьондза, над котрим Борина, і коваль, і віїт, і Томек Кломб, несли червоний баль-

дахин, а з під него с'яла промінем монстрація золота та так була вся в вогнях сонця, що крізь середину скляну видко було блду, прозору Гостю сьвяту.

Куба так був обезтамленим, що все шпотає ся та настолоував другим ноги.

— Уважай, незграбо!

— Почваря, кривав один! — кидали йому, поштуркуючи нерідко.

Не чув нічого з того; сльїв народу звучав могутнім голосом, піднімав ся геї стовп, геї хвиля, бачило ся, плів і бив у сонце блде; дзвони гудли без угаву співіжними устами, аж трясла ся липа, та клени, і раз-у-раз якийсь червоний лист відривав ся та геї птиця сполошена спадла на голови, а високо, високо над процесією, над вершками дерев похилених, над вежею косяпольа кругло ся стадо сполохених голубів...

А по набоженстві нарід висипав ся на пивтар коло косяпольа; вишшов з ними й Куба, але нині не квалів ся до дому, хотів і знав, що буде на обід м'ясо з тої дорізаної корови — ні, поставкував, побалакував зі знакомицями та присував ся до своїх господарів, бо й Антек із жінкою стояли вкупі з другими та раділи, як то в неділю по службі божій звичайно.

А в другій громаді, що вже була скупилась за брамою на дорозі, верховодив коваль, здоровий хлоп, одітий вже зовсім із м'яса, бо в чорній капоті, обканий воском на плечах, і в гранатових кашкеті, сподні мав поверх кобїт і срібну дєвізку на камізелі; лице було червоне та руді вуса й волоса кучеряве; балавав голосенно та насмивав ся, аж реготав ся, бо сьмьхованець то був на все село, що най Біг боронить дістати ся йому на язык. Борина лише строг очима к' нему, та наслухав, бо бояв ся його говірки, бо то навіть рідному ковалев не дарував, а не то тестеві, з котрим воював за віно жіночине — але не вміркував, бо йому наскочили на очі Домінікова з Ягною, видоляч з косяпольа; — йшли поводи, бо й густо було народу на двиятір, таї здоровкали

ся ба з сим ба з тим і побалакували дещо, бо хотів усі були собі знакомиці, куми й своїки таї з одного села, так що часо лише без плит або в межу сиділи — а все ж побалакати перед косяпольом мило та й треба... Домінікова розводила ся тихим, набожним голосом над єгомостем, а Ягна роздівляла ся по людях, тим більше, що зростом рівна була й найвищим хлопам, а наряджені нині так, що аж очі рвала парубків, котрі збились в купу перед брамою, курили папіроси та шкряпали до неї зуби. Бо й пишла була, й наряджена таї такої стати, що й не одні дідичівні з нею не рівняти ся.

Дівчата та й молодіці, переходячі попри неї позирали на неї з заздрістю, або й задержували ся близько, аби наситити очі тою її воєвною плахтою пасемістою та богатою, що геї веселка мазурська мінилась на ній, ба на її чорні високі черевки, зашнуровані аж під білу паньоху червоними шнурочками, ба на горстє із зеленого аксамиту так вишитий золотом, що аж ув очам мінилась, ба на шнурі бурштинів і коралів, що вкружали її білу, повну шию — китиця биндів ріжної краси зависла від неї на плечах і, як ішла, вила ся за нею мов веселка.

Але Ягна не бачила заздрісних поглядів, блудила синими очима по головах і наскокивши на вдячені в себе очі Антка, зачервоніла ся таї спінучи матір за рукав, рушила на перед, не чекаючи.

Ягна, зажди — крикнула на неї мати, здоровкаючи ся з Бориньою.

Задержала ся на дорозі, бо й парубки гурмою її вкружили таї стали здоровкати та дотинати Кубі, котрий ішов за нею, вдялений мовби в образ.

Плюнув лиш і поволік ся до дому, бо й господарі вже тягли, і треба було заглянути до коний.

— Зовсім як на тім образі! — сказав несьвідомо, сидючи вже на ганку.

— Хто, Кубо? — питала ся Юзя, лагодячи обід...

Слушав очі, бо встидно йому стало таї страшно, аби не пізнали.

Але що обід був ситий і довгий, то швидко й забув; бо м'ясо було, була й капуста з горохом і юшка з картофлем, а на аміні поставили несогіршу мисичку каші ячмінної упряженої з солониньою.

Іли поволі, поважно й мовчки, аж як заситили перший голод, почали побалакувати та смакувати в іді...

Юзя, котра нині була за господиню, лише присіділа часами на краю лавки, поїдала квално а уважно дивилась на чї візри не виходить, аби принести з кімнати горшки та доложити, аби не сказали, що в мисці дїє.

А обідали на ганку, бо то час був тихий і теплий.

Лапа крутив ся і скавулів, ба обтирає ся в ноги ідіцв, зазирає у миски, аж йому раз-у-раз хтось кинує яку вістку, з котрою тікає під прислух — або ж урадований присутністю господарів і тим, що гдадувало його імя, гавкає радісно та вганяє за воробуцями, що вишлі ся були по полях, очікуючи на крішки.

А дорозою часто хтось переходив і здоровкає ідіцв, котрі гурмою відповідали.

— Бачу, птички носив-сь єгомостеві? — питав ся Борина.

— Носив-єм, носив-єм! — Поставив раптово ложку таї став оповідати, як то його ксьондз закликав на покій, як там гарно, що тільки кнігів.

— Коли то він усі перечитає? — обізвала ся Юзя.

— Коли? А вечерами! Ходить собі по покоях, попиває гарбату і раз-у-раз читає.

— Мусить бути... набожні всі — вкинув Куба.

— Таке не лементарі.

— А газети то що днини побігущий приносить — докинула Ганка.

— Бо в газетах пишуть, що дїє ся в світі... обізав ся Антек.

В КАВАРНИ
Народної Гостиниці

р-т ул. Ростошська
і Сикстусової

(станція електричного трамваю)

концерту кожного вечера
вільний. — Знаменита кухня; страви варять ся на десертів маслі. — Добір напоїв. — Метка і жвава обслуга. — Добір найбільш розповсюджених часописів і журналів. — О численні відвідини просить

Вольман & Франц.

Програма побуту шара.
Відень. (Т. К. Б.) „Kontersproach Wilhelm“ до-
носи: Цісар зістане в Ішлю до 8 вересня, потім
їде до Відня, а в вересні віде до Будапешту,
звідси до Геделле, де перебуде коло 4 тижні.
Мін. Бінерт в Ішлю.
Ішль. (Т. К. Б.) Мінісер внутрішніх справ
нерт прибув сюди вчера о 10½ год. вечером.
Угорська опозиція
Будапешт. (Тел. пр.) Крайня опозиція порі-
гла виступити в угорськім соїт з виснесем,
об висловити правительству доган і осуд за те,
що президент міністрів Векерле кінтрасигнував
сарське відручне письмо в справі установлення
вільного хреста і надання його державним уря-
дникам.

Події в Росії.

Петербург. (Пет. Аг.) Цар виїхав з Красного Села до Ропши на військову вправу. В Ропші цар прийняв делегацію селян.

Петербург. (Тел. прив.) Ходить поголоска, що цар вибереться незабаром на два місяці за границю, оставивши своїм заступником одного з великих князів.

Берлін. (Тел. пр.) До „Lokalanzeiger-a“ доносять з Петербурга, що в Холмі випущена на волю послів першої думи по відсидженню кари за виборську відмову лад берегом Неви і на Александрівським мості сконспіровано велике число козаків, побуюючи ся демонстрації. Більшість послів виглядає досить добре.

Петербург. (Тел. пр.) Ходять поголоски, що з припорування вищих властей має бути завішена діяльність „союза русского народа“. „Союзникам“ мають запропонувати, щоб вони обмежили свою діяльність видаванем газети „Знамя“. А Дубровінові мали сказати, що його роль скінчена, бо в Росії запанував сулукіт.

Петербург. (Пет. Аг.) Губернію Баку оголошено як zagrożену через холеру.

Симферополь. (Тел. прив.) В келії тюрми, де держано засуджених на смерть, найдено блискучі пушки з вибуховими матеріалами та стрижнями.

Конституція в Туреччині.

Царгород. (Ткб.) Відповідь австро-угорського правительства на російську циркулярну ноту в справі Македонії викликала в молодотурецьких кругах добре враження.

Солунь. (Ткб.) Грецьких консулів в Македонії покликано до Атен, де наступили обговорення положень, яке викликали останні події в Туреччині.

Атени. (Аг. ат.) З Монастиря доносять, що Болгари обсадили церкву в Кількіно, яка належить до Греків. Супроти представлень Греків постановили власті вивести Болгарів до того, щоб вони церкву звернули.

Царгород. (Ткб.) Часопис „Сабаг“ доносить, що міністром війни став дотеперішній директор залізниць до Меки, що був свого часу вождом II-го корпусу, який вислано свого часу до Адрианополя.

Царгород. (Ткб.) В наслідок інтервенції часописи заявили міністер справ заграничних, що російська чорноморська фльота не є така велика, щоб загрожувала Туреччині. Російська фльота відбуває звичайні вправи на Чорнім Морі та призначили сим разом до пристаней болгарських і румунських. Не має причини до побоювань.

Контрреволюція в Персії.

Лондон. (Тел. прив.) Про теперішню ситуацію в Персії телеграфують до „Daily Telegraph-u“. Революціонери кілька разів заявляли свою готовність уійти в переговори з шахом в справі примирення, за теж двірські урядники не допускали до сего за кожним разом. В Тегерані надіють ся нового вибуху революції. Засоби живності в Тебризі дуже подорожляли. Три фунти хліба коштують рубля. Офіцери й жовніри дістають свої щоденні порції хліба, але не одержують гроша на закуплю других артикулів поживи.

З геронавтиків.

Париж. (Ткб.) Міністер війни відбув учора подорож балюном „Excelsior“; виїхав з Cloud, а висів між Ronei і Dieppe.

Берлін. (Ткб.) Вчора рано військовий воздушний корабель ген. Гросса й корабель майора Парсваля злетів над місто. Злет і послане відбуло ся в порядку.

Берлін. (Ткб.) Воздушний корабель Парсваля злетів вчора втретє і задержавши ся коло Шарлоттенбурга, від'їхав в напрямі Гермисдорфу.

З'їзд орієнталістів.

Копенгага. (Ткб.) Вчора закінчено тут з'їзд орієнталістів, слідуючий відбувється в Афинах 1911 р.

Пожар фабрики.

Триєст. (Ткб.) В фабриці країньского промислового товариства коло Червої вибух пожеж в машинерії рур для згущеного воздуха. Фабричні будинки знищені. Шкода виносить пів мільона корон.

Землетрясене.

Триєст. (Ткб.) Сейсмографічний апарат в обсерваторії маринарки ствердив вчора землетрясене.

Американська воєнна фльота.

Сідней (Т. К. Б.). Сюди прибула американська воєнна фльота.

Бліз і чорні.

Нью-Йорк (Тел. пр.). Протимуринський рух розширяється на численні околиці Злучених Держав. І так в Чикаго прийшло до острого конфлікту між білими і чорними. З обох сторін ранені і вбиті.

Пожар лісів.

Лондон (Т. К. Б.). До „Daily Chronicle“ доносять з Сан Франциско: З огляду на те, що пожеж лісів в долині Yosemite в Каліфорнії грозить розширенням на чудовий національний парк, покликано військо до ратунової акції.

Поручається курником п. Василя ВІТИНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє знамениті тісточки, чаєвники, медівники і т. д.

НОВИНКИ.

— Центральний комітет ратунової для потерпілих від сьогорічних елементарних нещастій відбув друге засідане в суботу дня 22. с. м. о год. 5 попол. в намісництві.

— Розумне виступлене жандарма. До „Кип. Lwow.“ доносять з Любачева про таку подію: В Опаци, яких три милі від Любачева прийшло було сими днями до досить грізного заворушення між тамошніми селянами. Ходило о будову нової школи і закупно в тій цілі відповідної площі. В старій школі зійшла ся на нараду місцева рада шкільна, в склад котрої входять о. Василь Говоський як президент, управителька школи п. Емілія Рохівна, вїїт і кількох радних з Опаци. Ше наряди не розпочали ся, як кількадесят занепокоєних селян обступило школу і хотіли раду розбити, покликуючись на те, що громада бідна і не має звідки будувати школи, а стара ше вистане. О. Говоський, видячи грізну поставу селян, післав до Любачева по асистенцію жандармерії. Коли приїхало двоє жандармів, застали вже яких 500 людей, мушун і жінок, коло школи, котрі приборали були таку грізну поставу, що члени місцевої ради шкільної виділись змушени замкнутися ся в будинку. Постепенно Федя, бачучи, що не лася сам собі рада, післав до Любачева фіру по жандармів. Вахмайстер Михайло Дячишин, одержавши рапорти Феді, поїхав зараз з другим жандармом до Опаци, а побачивши облогу коло школи, завізав селян, щоб розійшли ся. Коли однак до завізав не помогло, Дячишин — мимоходом

сказавши, чоловік добре знаний і загально поважаний в ційй окресности — замість уживати сили, як то найчастіше буває в таких випадках, поступив собі незвичайно тактовно і розумно, бо промовив до селян на розум, говорив до них майже цілу годину і виказував їм, чого би вони допустили ся і шоби відтак було з того. Коли відтак завізав знову селян, шоби вони розійшли ся, селяни без опору послушали його. За таке виступлене п. Дячишина належить ся йому повне признание і подяка. Тут маємо також наглядний примір, що значить, коли серед руського населення сповняють службу жандарми Русини. Коли-б так місто п. Дячишина знайшов ся був якийсь запекла Мазур, котрого дразнить вже сама мова руського селянина, було-б певно прийшло до проливу крови, як се було приміром в Черникові. На жалість в'рховоди волять держати жандармів Русинів на Мазурщині, а зате любують ся проливом руської крови у східній частині краю лише завдяки національній нетерпимості і нетактові жандармів Мазурів.

— З цїсарського двора. Як доносять з Відня, цїсар лишисть ся в Ішли до 3. вересня, а потім відїде на кілька днів до Відня. Побут в Ішли зробив дуже корисний вплив на стан здоров'я монарха, котрий сего року спеціально відбув багато прогулок і польовань. Дня 6. вересня відїде цїсар до Будапешту і уласть ся до Гелеле, де забавить поверх 4 тижнів. Дня 10. вересня, в десяти роковини смерті цїсареві Єлисавети, буде цїсар на поминальним богослуженні в катедральній церкві в Буді. Дня 15. вересня уласть ся до Веспрін на угорські цїсарські маневри, які потягнуть ся від 16. до 18. вересня. На час маневрів цїсар замешкає в єпископській палаті. Звідси поверне до Пешту, шоби в останні дні вересня прийняти членів австрійської та угорської делегації. В Будапешті остане цїсар мабуть до перших днів жовтня. Поворот до Відня плянуваний на половин жовтня. В тім часі наступлять відвідини єспанського короля у Відні. Зачувати, що молоді члени цїсарського дому з нагоди 50-літнього ювілею цїсаря мають устроїти окрему чоловічоту до шефа дому в шебрунському театрі, і то безпосередно перед днем 60-літнього ювілею панованя цїсаря.

— Слідом о. Вана з Заланова наміряють наші академіки, що перебувають в Книгиничах, отворити приготівлючий курс до гімназій, а також есентуально І. і II. гімназійному класу. Курс розпочне ся 15 вересня. Зголошувати ся просять у о. Андрія Пеленського, пароха в Книгиничах найдаєше до 10 вересня.

— Літературна спадщина проф. М. Дашкевича. Серед паперів, що лишились після покійного професора київського університету Миколи Дашкевича, знайдено велику рукопис — чотири томи — повної закінченої історії українського народу. Над тою історією працював небишій останні роки свого життя. В часописах недавно подано звістку, що петербурська академія наук збирається ся видати повний збірник творів Дашкевича; цікаво, чи там видрукують й сю історію.

— Сучасський скандал не сходить зі шпальт не лише буковинської, але й галицької преси. Годиць ся значається, що на неправдивості в сучасським суді звернув увагу перший посол Ончул, котрий виголосив в буковинським соїм підчас минулої сесії бесіду, в якій між иншим вказав на надужитя в сучасським суді. Однак та бесіда мала такий особистий підклад, бо виринула особисті рахунки з ріжними ворогами, що до його реведальній не привязувано великої ваги. Всеж такі покликани чинники не перейшли над нею до днєвного порядку, тим більше, що рівночасно до вищих судових інстанцій, а навіть до міністерства справедливости стали наливати півприватні донесення, які відкидали всякі неправдивості в сучасським суді. Міністер справедливости д-р Кляїн, памятаючи на деякі пронеси о дерево в сучасським суді, як пр. в справі Козьми Дюїзія, постановив вглянути ближше в діяльність того суду, а перед буковинськими послами сказав тому кілька місців, що та Сучава не дає йому спати. Для розсліження справи хотів вислати міністеріального урядника з Заходу, однак відступив від того наміру на горяче бажане буковинських послів, котрі заявили, що таке делегаване компрометувало би сильно цілу Буковину, та й взагалі не хотіли, аби та брудна справа дістала ся до публічного відомо. Тоді міністер справедливости передав справу сучаського суду президіи вищого суду краєвого у Львові, а президент д-р Тюржницький вислав до Сучави президента тернопільського окружного суду, радника двора Червіньського, чоловіка проворного та енергійного, що був довгий час державним прокуратором в Стрию. Тут мимоходом мусимо зазначити, що польський часопис невірно представляють, начеб міністерство справедливости доси в сучасській афері не інтегрувало, а слідство веде ся виключно з ініціативи президента д-ра Тюржницького і лише він тут рішає. Слідство, ведене радником Червіньським, вже майже укінчене, бо потребує лише доповнення переслухаванем деяких урядників, що перебувають на урлопї. Вчора радник Червіньський повернув до Львова і предложив звіт президентові, д-рові Тюржницькому. Зібраний матеріял розслідує дисциплінарний сенат вищого суду а свій вислід передасть старшому державному прокураторови до заопінованя. Потім дисциплінарний сенат рішати, чи і о скільки має застановити далше пошукване задля достачі підстав, або чи має перекласти справу до устної дисциплінарної розправи, на котрій западе остаточний вирок. Дожодженя сенату потребуватиме кілька місяців. Доси засуспендовано радника сучаського суду, Христофора Якубовича (Румуна) і п'ятьох инших судових урядників, против котрих дисциплінарний сенат цивільного суду переведе доходженя. Нарушення обовязків походять переважно звідси, що дотичні суди є дуже задовжені і внаслідок того зависли від вірителів, між ними й ляхів. Чутка про вилучення буковинських судів слід львівської апеляції а передачу апеляції в Гралу є о стілько неправдоподібна, що така зміна організаційна вимагає призову галицького союму. Так само чутки, начеб переведені радником Червіньським доходженя обняли крім суду сучаського також вищі буковинські суди, є неправдиві, отже є лишені основні коментарі спеціально що-до обсади чужими урядниками руських судів, бо на се нема найменшої потреби. Не завадить віньні згадати, що теперішній дисциплінарка в сучасським суді не лишена деякої іронії. Ончул, виврававши ся в похід проти своїх політичних противників з сучаського суду, думав скомпрометувати тамошних судів-Жидів, шоби в той спосіб поклясти основні під нову анти-семітську організацію буковинських Румунів, тим часом антикорупційна кампанія п. Ончула покінчила ся передовсім блямажем судів-Волохів. Шо більше до „антикорупційного“ походу рушили — рішув тепеаті — і буковинський „русские“, а виводи їхнього свистка „Народного Ряду“ послішши ся перепечати й „Галичанин“, виводячи несотворені річи на провідника буковинських Русинів, пос. М. Василька. Аж ось „пех“ хотів, що нім тверді пуристи скомпрометували „україноманського коноводя“ (се стайний спітєт Русинів на шпальтах буко-

винсько-москвофільської преси), мусили власти суспендувати за ріжні „сделки“ святило буковинських москвофілів, сов. М. Кобилянського, що оснував нещадно „русский клуб“ в Чернівцях та висунув ся навіть на його голову. В домі підвищення годі говорити про легію — кажуть Німці — тож і п. Ончул і кацапи не повинні вибирати ся в похід проти корупції, бо... піднятиють себе самих!

— Вертають з Бразилії. З Відня доносять, що приїхало там злиш 200 російських робітників з Бразилії, котрих заманив був туди гр. Ле Гон, а котрі тепер вертають за гроші доставлені їм російським консулятом. Російський консулят у Відні хотів відставити їх до станції Границя, робітники однак зажадали, шоби їх відставлено до Підволочиска, бо їм звідтам ближше до дому. Консулят не хотів на се згодити ся і робітники лишили ся у Відні, розложившись на тротуарах перед двірцем Північної залізниці. Так перебули там цілу ніч. Аж на другий день в полудне уласть ся поліції зробити порядок а консулят згодив ся остаточно на жадане робітників і вислав тих до Підволочиска, що походять з Волині і Поділля. Оволді відставити з тих робітників зголосьмо ся в міським бюрі праці з просьбою о доставлені їм роботи. Є се переважно кваліфіковані робітники, як ковалі, шлюсарі, шевці, кравці і т. п., а хоч яко такі нездібні до земних робіт, то мимо того комітет, що займав ся висилкою робітників до Бразилії, прийняв їх. Львівські робітники, котрі виїхали були до Бразилії, вернули вже перед кільканицять днями до Львова.

— Дивна пошесть прокидається в Бурканові та инших селах підкаєського повіта. Вертає чоловік з поля або звідки инде, трістає страшний біль голови, потім блювотини, тратить мову і до доби вмирає. В самім Бурканові померло так в останні тижни троє осіб, а кількох знов є хорих. — С.

— З Старого Самбора доносять нам: Велику сензацію між нашим живоцтвом викликав відчит п. Міри Мікулівної на тему „Женщина в житті суспільнім“, котрий відбув ся д. 19. с. м. в домі читальні „Просвіти“. Старосамбірська читальня багато скористала би, коли би частіше відбували ся такі відчиті. По відчиті відспівано „Ще не вмерла України“ і марш Соколик. — За Виділ: Николай Ян, Григорій Волоснянський, міщани.

— Небо а старство. В однім селі замовили люди Службу Богу на жертву погоди. Священник відправив молебень, а коли вертав з церкви — пішов дощ ще ліпший, так що священник мусів відчинити парасоль. По дорозі стрівув його комісар старства, що приїхав до лідича і став підсмихати ся. „Щось — каже — в небі не слухають вас, отче парох, коли на ваші молитви паде ще густіший дощ“. — „Так або й ні — відповів священник. — Отмої парохині вже три місяці, як внесли до старства прошене о розпінсане громадських виборів і не можуть дочекати ся відповіди. А ви хочете, щоб з неба в тій хвилі відповідали!“

— Бузьки відлітають. В околиці Немирова, на границі руського, цїшанського, і яворіського повіта відлітають бузьки звичайно аж почавши від Спаса. Сего року стали бузьки збирати ся „у вирей“ вже 10 с. м. Коло 2 год. попол. надтягнула така хмара бузьків від північного сходу, що заняла кількадесят моргів поля і насосиска. Тут засіли, бо з противної сторони наближала ся туча, яку бузьки хотіли перечекати. Був се незвичайний вид. Бузьки сиділи сумні і похнюплі, тріпочучи крилами, промовляли від дощу. Як оком засягнути білий поля від нечисленної маси бузьків. Такої громади бузьків не памятають найстарші люди. Около 9 год. вечером бузьки підсохли і стали збирати ся в дальшу дорогу. Насамперед злетіла перша партія, видко найсильніша, за нею години друга, а врешті третя. Люди догадують ся, що бузьки злетіли з тих сторін де були тут ігради і де бузьки тих нещастів не сполікали ся. Звичайно бузьки відлітають, суть дуже живі, веселі і беззастановно клекочуть. Сей раз не обізвав ся ні один клеїт. Громада була сумна і перелякана, так неначеби бузьки відчували се нещасте, що навістило їх гестинних господарів. Тех і сумно відлітали з нещасливого краю. Може на другий рік принесуть крашу есену й літо...

— Смерть засудженя. Як доносять київські часописи, в плоскирівській в'язниці сидів якийсь Б. Гельман, засуджений на кару смерті воєнним судом в Плоскирові за убитє в селі Олшаніні в цілі рабунку селянина Малинука та зраненє його жінки. Дня 16. с. м. Гельман проходжував ся з иншими в'язнями по в'язничнім подвір'ю і зачав розмову з в'язнями в келіях, кидаючи їм рівночасно якісь картки. Вояк, що стояв на сторожі, вівзав Гельмана, шоби перестав говорити, але Гельман почав з саломатом сварити ся і кинув на него камінем. Тоді сторож вистрілив кілька разів у воздух, а коли то нічо не помогло, вистрілив до Гельмана вісім разів і убив його. Тіло убитого упрва в'язниці видала жидівському похоронному браству, котре похоронило його на жидівським кладовищі. Здогадують ся, що Гельман викликав навишме авантюру, шоби уникнути страченя на шибениці.

— Від дирекції товариства взаїмних обезпечень „Дністер“ дістали ми в справі закидів піднесених против о. Ілії Мардаровича, пароха в Камінках великих, як делегата „Дністра“ в газеті „Голос Рокитки“ а повторених нами в „Діл“ з 20. с. м. ч. 186, отсе вяснене з просьбою о поміщення: В інтересі правди на підставі наших шкодових актів констатуємо, що погорільцями в Камінках великих признало наше товариство відшкодоване зл погоріші будинки вслїдуючих квот: Дмитрович Савчукови 590 К, Федорови Бойчукові 775 К, Софії Бойчук 484 К, Петрови Бойчукові 785 К, Андрієві Кузьмичові 206 К, Антонові Стецюкові 590 К, Іванови Матюкові 718 К. — отже як-раз в таких самих квотах, які після твердження „Голоса Рокитки-ого“ о. Мардарович виплатив тим пошкодованим; ріжніша заходила би лише що-до Антонова Стецюка і Івана Матюка, однак і від тих погорільців маємо квіти на одержане відшкодованя в квотах вище наведених і ті квіти суть підписані при двох свідках; таким чином не є правдою, будьто би о. Мардарович з грошми переселяних на його руки до виплати погорільцям що-небудь для себе задержав. Натомість жадна Зофія Матлик не була у нас обезпечена; була обезпечена лише Ірина Матлюк 2 сл. Макачук, котрій признали ми відшкодоване в квоті 1.147 К, і ся квота була їй виплачена дійсно в трех ратах 547 К, 300 К і 300 К; а стало ся се дякуючи, що погоріші будинки належали до малолітньої сироти Анни Матлюк, а мати і вітчим не мали з суду опікунського позволеня на виплату, отже в інтересі тієї малолітньої для забезпеченя відбудови будинків треба було відшкодоване виплатити ратами в міру поступу будови. — Дирекція товариства взаїмних обезпечень „Дністер“

— Пронес проти „папського графа“, Марцеля Вайта, який торгував красою й молодістю сасї донечки, відбувється поновно мабуть аж за два місяці, бо надсвітник барв. Дістлер, який вів розправу, поїхав на кількатижневу відпустку. Вайт

просив, шоби його пустити на вільну сторону при чім жертвував чотири тисячі корон кавці, але суд се подане відкинув і Вайт остане й на дальше в слідчій в'язниці. Дотеперішній адвокат Вайта, д-р Гофмокл, зложив оборону, тож тепер звернув ся Вайт до д-ра Найді, шоби він його боронив. Досі д-р Найдя ще не дав йому рішучої відповіди.

— Експедиція до полудневого бігуна. З Гавру вирушн минулої суботи корабель „Rouquai-Pas?“ („Чому ні?“) згурто учених, що вибирають ся в подорож до полудневого бігуна. „Rouquai-Pas?“ є збудований спеціально так, шоби вдержав всякі пригоди і небезпеки, на які корабель може бути виставлений в часі зимованя в ледовім пісони і збирає трійця осіб залоги та харчу і топлива на три роки. Корабель послугуєть ся в дорозі парюю і вітрилами. Має електричне освітлене, для котрого енергію продукує сам, а внутрішнє уладжене корабля дуже вигідне. Науку репрезентують в тій виправі: геолог Турдон (Goudon), зоолог Ліувіль (Lionville), ботаник Ген (Gain) і фізик Сенук (Senouque). Програма експедиції обнимає розсліженє землі Александра І., полудневої границі великого океану і довгу зимівлю на землі Александра І., в часі котрої вибере ся в глибину краю експедиція на моторових санках. Окрім наукових дослідів експедиція займає ся також розслідом природних багатств тих країв, які можна би було експлуатувати. Ціла подорож триває 21, до 3 років. Підсоне в околицях, до котрих вибираєть ся експедиція, дуже строге: температура в зимі доходить до 40° а навіть до 50° нижє нулі, при чім лютять ся страшні бурі. Сподівають ся, що тота експедиція принесе багато цінного матеріялу для науки.

— Капітан з Кепеніку. Випущений з в'язниці швець Фойт, „капітан з Кепеніку“, дістав — як доносять з Берліна — багато оферт, в котрих жертвовано йому посаду. Згодив ся на одну, а то прийняв посаду касиєра в однім з театрів „Variete“ в Кілонї за плату 250 марок місячно, але під умовою, що його назиско не буде надуживане до цілий реклами.

— Катастрофа з балюном. З Монахова доносять: Понад гори Добра перелетів вчєра балюн. Над місцевостю Оберкоцан, в хвилі коли балюн нахилив ся в значній висоті, нагло обірвала ся від балюна гондоля і впала на землю. Аеронавт, брата Гартмана, що їхали балюном, погибли на місці. Їх тіла перевезено до Оберкоцан.

— Дрібні вїсти. Міністерство просвіти затвердило ухаулу колегії професорів, котрою установлено д-ра Збигнева Паздра приватним доцентом економії на політехніці у Львові. — Професором економії на львівським університеті на місце бл. п. Охенковського має стати проф. Костанецький з Фрайбурга. — В Йосифові коло Стянова згоріло вчєра 14 селянських загород.

Оповідки і

Клявдедар. Завтра, в суботу: Матія апост. (лат. Філіберта, Тит.). Позвратя, в неділю: Лавр. (лат. Фитиня).

□ Репертуар львівського руського театру в Снятині. Селя власна. Початок о год. 8 вечер. Білети продає „Народна Торговля“.

В суботу, дня 22. с. м. „Урієль Акоста“, трагедія в 5 діях К. Гуцкова.

В неділю, дня 23. с. м. „Ой не ходи Грицю на вечерниці“, народний образ зі сьпівами і танцями в 5 діях Старицького.

Ві вторник, дня 25. с. м. „Катерина“, опера в 3 діях Аркаса.

В четвер, дня 27. с. м. „Ревізор з Петербурга“, комедія в 5 діях М. Гоголя.

□ До відомо повітових організацій. Наслідком елементарних нещастій грозить нашим селянам нужда. Одним зі способів несеня помочи є вишукване для наших людей добрих зарібків. — І так доносять нам з Прусу, що зараз може знайти добрий зарібок 150 людей в копальні угля Georgrube коло Мішенна (недалеки Катовиці). Платня денна для робітників на горі 2:60 м., під землею 2:80 м., а для жонатих 3 м. Приймають мушун у віці від 18 до 32 літ. Дуже вигідно уряджені спальні з комнатами до купаня. Удержане коштує найбільше 1 м. денно. Іде ся через Щакову, Мисловіц до станції Ейхенла. — Ідучи хай зголошують ся в Народній Канцелярії, Львів Ринок ч. 10 і. пос. — Треба мати робітничу книжочку або посвідчення від громади. Зараз потреба 80 людей. — Народна Канцелярія.

□ До Хвальних Виялів Філії „Просвіти“! Декотрі староства відносять ся о заіменоване делегатів до повітових комітетів ратунокових до Головного Виділу тов. „Просвіта“, деякі знов до Виділів філіяльних. Делегати належить іменувати безпородочно і повідомляти о іменованю дотичні староства оборотньою поштою. Про іменоване делегатів треба також повідомляти сейчас Головний Виділ Товариства „Просвіта“, а делегати знова повинні подавати звіти з зейданих комітетів до нашої преси. За Виділ тов. „Просвіта“ у Львові. Д-р Володимир Бачинський.

□ З Копичиниць. Заходом читальні „Просвіти“ в Гадичинцях відбув ся в Количинцях в „Народнім Домі“ в неділю дня 23. с. м. о 7. годіні вечером представлене „Сватане на Гончарівці“ на дохід мячотой повстати в честь ювілею сьсаря нашого Франц Йосифа І. приватної української гімназії в Пробіжні. Просимо уся нашу патріотичну інтелігенцію і селянство в як найбільшій числі явитись. — Комітет.

□ Читальня „Просвіти“ в Ляшках горішніх і долішніх устроєно дня 23. с. м. (в неділю) представлене „Наталяк Полтавка“ і „Настоящі“ в парохіальнім домі. Дохід на читальню. Початок о 9. год. вечером.

□ Читальня „Просвіти“ в Печенжині виставить заходом аматорського кружка „Сватане на Гончарівці“, комедію-оперу Гр. Квітки-Основненчєна в 3 діях, в сали читальні дня 23. с. м. (в неділю). Початок точно о год. 7:30 вечером. Чистий дохід на докінчене будови читальні „Просвіти“ в Печенжині.

□ На фонд народних шкіл ім. Олени Січинської зложили дальші жертви в коронах читальники з Журова рогатинського повіта (в коронах): І. Озарків 1, Марія Фединин 1, Віктор Ярошак 1, М. Возняк 1, Гринь Матюфій 0:40, Ст. Возняк 0:20, Софія Ярошак 0:40, К. Фернева 0:20, Іван Сенія, Яця 0:20, Г. Озарків 0:20, М. Озарків, Гриня 0:20, В. Сенія 0:20, Д. Сапатювич 0:10, П. Озарків 0:40, Стах Сапатювич 0:20, Н. Сирлик 0:50, М. Сенів 0:20, Ст. Гриньків 1, Н. Серлик 0:20, Вол. Озарків 0:40, Андрух Беркич 0:10, І. Якимів 0:30, В. Гриньків 0:20, М. Беркич 0:50 — разом 8 кор. 90 сот.

□ На будову дому руської Захоронки в Самборі зложила на книжку в „Дністрі“ п. М. Мікулівна дальший прихід зі своїх творів у квоті 3 К.

□ Аматорська вистава „Музики аристократи“ відбувє ся д. 28. с. м. в Сороках буцацького повіта заходом кружка аматорів з Жизномира. Дохід призначений для Руського Тов. а педагогічного. Інтелігенцію з Бучача і доколичних сел просимо о численну участь. За комітет: Гр. Дмитрів. З. Носковський.

□ П. Т. громадських організаторів і замісцевих інтелігентів цілого перемиського повіта прощу без проволочки і о кінцею надіслати мені до Перемишля з кожної дотичної громади точний виказ господарів пошкоджених сегорічного слоту, морозами, повенню або градом, та подати вірну причину, рід і високість шкоди в збіжжю і паші. — Волод. Сінгалевич.

Надзвичайні загальні Збори, тов. „Руський Народний Дім в Косові“ відбудуться в неділю дня 30 серпня 1908 р. о год. 4 по полудні в власній залі з наступним порядком денним: 1. Відчитання протоколу з попередніх загальних зборів. 2. Затягнення пожички на будову власної хати. 3. Внески членів. За Виділ: о. Абрисовський, голова. Д-р Рондьяк, секретар.

Урядові вісті.

§ Іменования. Цісар іменував радників намісництва Станіслава Зітного і Богумила Шеліговського радниками двора, першого exstra statum. — Міністер справедливости іменував старшого офіційного канцелярського Вачесла. Фіалку у Львові старшим начальником канцелярії в краєвім суді у Львові. — Міністер торговлі іменував поштового контролера в Святині, Ігн. Юркевича старшим контролером поштовим в Нов. Санчі; поштових контролерів Іос. Крогальського і Кар. Вонша у Львові старшими контролерами, контролера Вільг. Гавацького у Львові ад'юнктом пошт. уряду в Кракові, контролера Стан. Блотницького в Самборі старшим управителем пошти тамже. — Міністер торговлі іменував в технічній відділі дирекції будови дорогі водних в міністерстві торговлі радником буліництва старшого комісара Онуфр. Райм. Пекарського. — Міністер скарбу іменував секретаря фабрики тютюну, Володимира Копача, віце-директором в VIII. кл. равні в етаті фабрик тютюну і урядів закупки тютюну.

§ Краєва рада шкільна імерувала дійсними учителями в гімназіях між іншими отсих заступників учителів: о. Івана Сатурського і Григорія Тимошука в руській гімні. в Тернополі; приділила дійсн. учит. Романа Гамичкевича з І. польської гімназії в Перемишлі до руської гімні. в Перемишлі; перенесла заступників учителів: Іосифа Лебішчака з Бережан до руської гімназії в Тернополі, Іосифа Назара з руської гімні. в Перемишлі до руської гімні. у Львові, Теодора Закалату з Бережан до руської гімні. в Станіславові, Юрія Кришковського з руської гімні. в Станіславові до IV. гімні. у Львові, Николая Ленкого з І. до II польської гімні. в Станіславові; іменувала заступниками учителів Теодора Гозу, Северина Лещія, Луку Турчина, Михайла Возняка і Клементія Вахнянина в руській гімні. у Львові, Романа Дублянця в руській гімні. в Тернополі, Волод. Калиновича в руській гімні. в Станіславові, Михайла Губчака в руській гімназії в Коломиї і Волод. Кипріяна в гімні. в Бережанах.

§ Ц. к. Дирекція залізничних державних у Львові оголошує в „Gazecie lwowskiej“ розписане оферти на виконання і уряджене закладу для виворювання роши до опалювання машин.

Віддовжене селянської пошлості.

Внесене посла о. Тита Войнаровського і тов. поставлене в палаті послів дня 19. червня 1908 р. (Конєць).

Станові організації ремісничо-промислові.

Не будучи більше ознакомлений з адміністративною і технічною ремеслом і промислу, не подаю спеціального проекту обсягу ділянки пооди-

нокних репрезентаций ремісничо-промислових, а лиш вихідні, засадничі точки для тих організацій.

Діти родичів працюючих в рільництві мають і тоді, коли виступають в рільництві і працюють в ремеслі чи промислі, рівне право до відвідування, коли сповняють усілякі, що належне їм до добро родинне служуть їм за середство до виконання праці (коли то добро родинне становить їх вартість праці).

Задачою ремісничо-промислових організацій є виворення продукції в обсягу ремесла чи промислу на підставі асоціації родинних дібр, незалежної від грошового капіталу. В ремеслі не є виключене, що поодинокі добра родинні в продукції можуть не ходити в асоціацію репрезентаций першого ступня, а можуть бути в першій репрезентації зорганізовані індивідуально на візір рільничих організацій першого ступня.

Осідок продукції ремісничо-промислової є обмежений до території рільничої організації III ступня, звідки родинні добра ремісничо-промислові вийшли, а власність їх обов'язані в тих заведеннях працювати, в котрих свої добра родинні ульковували. Коли би власність родинного добра працював для важких причин поза звичайною територією, що не тратьте добра родинного, коли вложити його в заведення продукційне на території, з котрої родинне добро вийшло. Осуд причин, для котрих дотичний власність родинного добра не може працювати у своїй території, належить до місцевої організації промислової. Ті власність родинних дібр, котрі би переселились поза межі країв, заступників в раді державній, тратьте своє родинне добро в користь організації рільничо-промислової.

Перед з'організованим, зглядно перед вибором репрезентаций, остають скапіталізовані родинні добра в касі рільничої репрезентації III ступня, а власність побирають половину процентів, а друга половина остає на складаний процент для відвідування їх дітей.

По уведено до продукції родинних дібр відкладає ся на відвідування для дітей власність родинних дібр певний процент від вартості проданих товарів за потрученем коштів продукції, не враховуючи однаков в ті кошти вартості праці. Необхідним є рівнож призначення певного проценту на фонд резервовий для покриття евантуальних страт родинних дібр. Не улягає сумніви, що грошовий капітал буде старати ся всякими способами промисл оснований на родинних добрах здавати; а може се легко досягнути викликанем надпродукції, хотий з власною страотою. Проте організації рільничі є морально зобов'язані промисл на родинних добрах підтримати, потягаючи виробн виключно з їх заведення, тим більше, що організації ремісничо-промислові в межах рільничих організацій стоять до рільництва в так близьких відносинах, що становлять майже одну родину, тай що рільництво при так великих цілах є забезпечене перед конкуренцією, а надпродукція в рільництві при найбільших зусиллях грошового капіталу є виключена.

Добра родинні ремісничо-промислові можуть бути ділені, коли муж і жінка працюють в різних заведеннях. Так в промислі як і рільництві одиниця може бути власником лише одного добра родинного; свобідно однак кожній одиниці вложити поза добром родинним певний уділ у висоті, узятий організації, в заведення продукційне, в котрім сам працює. Вільно організації прийняти одиницю, заняті тепер в промислі, а котрі добра родинного не мають, за вложенем уділу, рівного добру родинному, як також і без уділу. Послани однак мають вправді рівноярний голос пасивний і активний, але не мають уділу в зисках, побирають винагородження відповідно умові.

Се були би вихідні точки промислових організацій, а усілякі вибору репрезентаций були би отсі:

Кожних 10 дібр родинних має вже право до вибору репрезентації першого ступня. Буде тих організацій першого ступня що найменше 20, то мають право до вибору репрезентації другого ступня; рівночасно організації першого ступня реформують ся в окремі організації, після поодиноких категорій ремесла, зглядно промислу. Пятьдесят організацій другого ступня мають право вибору репрезентації третього ступня, а рівночасно організації другого ступня реорганізують ся після категорій ремесла, зглядно промислу.

По виборі репрезентації другого ступня прислугує рільничій репрезентації третього ступня право на пропозицію власності дібр родинних ремісничо-промислових вложити дотичні капітали у ведення ремесла. Тими заведеннями ремісничими завідують промислові репрезентації третього ступня.

Рільничі організації третього ступня, як не фахова в промислі, є управлена дати призоване на ульковане скапіталізованих дібр родинних лиш на ведення ремесла, до котрого вчисляє ся також рільництво, масарство, млинарство і пекарство. Позволене вложення капіталів в асоціацію для ведення промислу може уділити лише промислова репрезентація третього ступня.

Вибрана репрезентація третього ступня висилає делегата до спільної з рільництвом Ради надзираючої.

То є засадничі точки, на котрих організації ремісничо-промислові мають бути уформовані, щоб спільно з організаціями рільничими охоронити суспільність перед деструктивним впливом капіталу.

Ідеєю капіталізму рільництво, ремесло і промисл до того ступня перескажи, що рік річно десятки тисяч самостійних господарств і збаєдєнь паде його жертвою, а й ті, котрі єще тимчасово утримують ся на поверхні, будуть мусіли неминуло улячи розкладави.

Предкладаючи повисші мотиви як і цілий трактат про засадничі хибн сучасної організації економічної, опертої на капіталізм, ставлять підписані як остаточний вислід всіх повисших висловів слідуюче внесення:

Висока Палата зволить ухвалити:

Визнає ся ц. к. правительством предложити як найскорше палаті в дусі повисшого начерку випрацьований законопроект. Рівночасно поручає ся се внесення без першого читання відослати до аграрної комісії в цілі передачі його спеціальному, для сї справи вибраному, субкомітетові.

Примітка. Дорогу звичайного внесення вибрав я тому, щоб, заки проєкт прийде перед субкомітет, в котрім і я засідаю, виявила ся на тему, порушену в проєкті, загальна дискусія і щоб загально дати можливість висказати свій погляд про сю квестію.

Посол о. Тит Войнаровський.

Торговельні вісті.

Будапешт 218 Ціна збіжжя.

Пшениця на жовтень	11-17 до 11-18
на цвітень	11-54 до 11-55
Жито на жовтень	9-27 до 9-28
Овес на жовтень	8-10 до 8-11
Кукуруза на серпень	7-70 до 7-71
на май 1909	7-11 до 7-12
Ріпак на серпень	16-30 до 16-40

Оферти на пшеницю: мірні. Охота купна: мірна. Упокоєння: спокійна. Погода: гарно.

До „Народної Гостиниці“ приїхали дня 21. VII. 1908. Д-р Петро Рондьяк, Косів; Василь Вергун, Цеблів; о. Николай Стеткевич, Стінка; Стефан Дерко, Звиняч; Филип Крижановський, Вілен; Марія Бервинова, Рожнів; Михайло Самборський, Вілен; Марія Хоминський, Краків; о. Володимир Дорош, Вишнівка; Іван Шкобар, Микунин; Денис Гнилаский, Лімна; Кароль Стеніг, Бушнів; Стефан Мудрецький, Чортків.

Надіслане.

(За сю рубрику редакція не відповідає).

Прому шп. учителів Андрія Гарана і Василя Кузьматичного подати свої адреси. — Peter Kuryluk 404 Broadway Scranton, Pa. U. S. of America. 1—1

СОКАЛЬ. „Не знаючи добре, яку цілу задавав осягнути п. Книш своєю відповіддю в ч. 178 „Діла“, проте се пошлю на разі, а простую лиш сам факт м'яного нападу. Наставлю 6, будьто би був який напад м'яний знісний і я в немоу брав участь, натомість є правдою що напад сей є лише чистою вигадкою і встановлю буйної фантазії, що дійсно у декотро розум відбере. — Гр. Демчук.“ 1086

Незабудька має лист від зівеною адресою poste restante Дрогобич. На відповідь їду до кінця серпня с. р. 1—2

Оптика і механіки у Львові площа Галицька ч. 1.

(проти Валу Гіпотечного на плантаціях лісові Галицької) поручають:

Барометр анероїдний по 7, 8, 10 К. ланцетний по 12, 16, 20, 24 К. Львівський циліндр по 12, 16, 24 і жоме. Заразом поручають з найкращим вибором окуляри, піжери, лопи і всякі інші прибори оптичні.

Всілякі направи погоджую ся як найкорше і найдешевше. 1

Накладом Редакції „Діла“ або „Свободи“

випилили:

Емілія Золі: Гроші, ціна 8 короні (з почт. 3 20 к.)

Гі де Монаан: Сильна як смерть, переклав О. Пашкевич, ціна 1 50 кор. (з почт. 1 70 к.)

А. Чайковський: За сестрою оповідане з козацької старини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.)

Ол. Стороженко: Проклятий Марко, фантастична повість з часів Хмельниччини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.)

Евген Гребінка: Чайковський, повість з часів гетьманщини, ціна 60 сот. (з почт. 70 сот.)

А. Прус: Життєві ідеали людини, переклав Крушельницький, ціна 30 сот. (з почт. 35 сот.)

Отсі книжки можна набути в Адміністрації „Діла“ за попереднім надісланням воеї належності враз з почтовим. За поспішністю не висилає ся.

Адміністрація „Діла“ Львів, Ринок ч. 10.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з

з Львова відходять до

Замітка: Пошліші поїзди сунь печатаним знаком + Поїзди іхати в неділі і святні знаком — в неділі і святні від 28/6 до 18/9 бувають — в неділі і святні від 1/6 до 2/9 по день бувають.

По-ребую академіка з Колонії

Вдова по вбитій уряднику

Імнанація абітурієнта

Шукаю лекції

Студент філософії

Ученик

Правник

Глядаю лекції

Соліциатор

Масло

Професор гімназії

Оголошує ся ліценція

При внутрішнім укрощуванню

Вправний інструктор

Одиницька рубрика

Писар

Купуйте і пиріть тисячами видання „Дешеві бібліотеки“

Ч. 1. „Веселі в'рші“ Степана Руданського

Ч. 2. „Історичні ціни українського народу“

Ч. 3. „Пан Лотоцький“ Оповідання про Каньовського

Ч. 4. „Казна наших днів“ вірш про Мирослава Січинського

Ч. 5. „Вислазет ся найменше 8 прим. „Дешеві бібліотеки“

Ч. 6. „Ю. Блажичин, Львів ул. Зибілівська ч. 3. „Академічна Громада“

Ч. 7. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 8. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 9. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 10. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 11. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 12. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 13. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 14. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 15. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 16. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 17. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 18. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 19. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 20. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 21. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 22. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 23. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 24. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 25. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 26. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 27. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 28. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 29. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 30. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 31. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 32. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 33. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 34. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 35. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 36. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 37. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Ч. 38. „Писар“ в кількітатноу практикою адвокатською

Касвін і Рогатин Станіславів

банкний дім і контора виміни.

Купно і продаж ефектів і грошових вартостей під найприступливішими

услов'ями по курсах денних.

Продаж львівських на сплати ратами після офіційних курсів

з дочисленням найнижчих відсотків.

Сплати від 3 корон місячно в'гори.

Сейчас по владченню першої рати, в купуючий виключним властивістю

права до виграної закупівничого львоу.

Теперішня нагода для дешевого набути львівських для кождому спромому при

мажних вигодах виграти сотні тисяч.

Прощення на надане даром.

Ручать ся за осідну услугу. — Ласкаві замовлення приймають

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банкний дім і контора виміни в Станіславові.

Касвін і Рогатин, банк

Число телефонів 261.

ДІЛО

Деревнята : максимална на инсертати ната

хай же ся! Вганяла десь по ночі а тепер спить у танцю! Томку! а швидше! а то ти такий тяжкий від тої чвертки, щось і пролав Ячклеви, га?... Не бій ся, батько ще не знають! Марися! а вда

Р. ЛЯНДАУ, Львів, ул. Чарнецького ч. 3.

Одиноке українське видане опрацьоване в кольорові ошладки.
 Кождий пошит становить шіаком особіу історію. — Кождий зошит коштує лише 40 центів (15 коп., в Америкі 12 cents).
 Доставка можна неволу, до продажу сь книжки і часописи. В місцевостях де нема книгарні ані кольтуртерз, проху о доставке надіслати 2 К 20 cent. за 5 зошитів (вряв в опачченні пересилки) прямо до мене. По одержанню сих гр оший, ввясляти-жу зошити сьчасно по виході, 1045 5-10

основу соціалдемократичного руху сего століття. Тямлячи на прообраз нашого Вчителю, який проголосив неоптимістичність кожної людини перед обличчям Бога, визнає конференція церкву про являти симпатію до руху, оскільки він стремить до сягання справедливого трактування всіх та та справжнього співчуття та поручити той рух, на якому полягають всі надії людської суспільності в душі нашого Господа Ісуса Христа. Далше говорять в тім посланні, що церква повинна вчити про те, що кожний християнин, який має маето, мусить згодити ся на ту засаду, що так само як всіма нашими способностями, силами й часом поділено нас також і майном задля добра загальної та що добре уживання майна є релігійним обов'язком. Християни повинні тямити також при лбокованні капіталів на свою моральну одвічальність, маючи на оці загальний вплив підприємства, та як поводити ся з приміщеннями та особами та чи платять там справедливу платню робітникам.

До речі згадаємо, що в Англії, де — як бачимо — церква далека від того, щоб бачити свою мету в боротьбі з робітничим рухом, існує від довгого часу окреме товариство соціалістичних англійських священиків.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 21. серпня 1908.

Зелізна пригода.

Краків. (Тел. прив.) Поспішний потяг ч. 2, що приїздить з Львова до Кракова о 6:50 год. рано, наїхав на стації Ролічці на групу товарних возів, що втікли зі стації, котили ся по похилім торі. Машиніст дав контр-пару і ослабив силу карамболу. Кілька товарних возів вивернено і ушкоджено. З поспішного поїзду потерпіла ушкодження одна локомотива і один віз. Пасажирів виїхали всі цілі; вісім осіб зголошено ся до лікарів, жалючись на нервові страєння.

Краків. (Тел. прив.) Поспішний потяг ч. 2 прибув з літварогодинним опізненням. Ушкоджену локомотиву його відішлють, а потяг привезла машина потягу товарного. Перерви в руху нема. Телеграф без дроту між Європою й Америкою. Франкфурт н. М. (Т. К. Б.) Радіотелеграфічне товариство „Deforest“ заклало угоду в справі отримання без дроту між 46-поверховим будинком в Метрополітан а вежею Айфля. Французьке міністерство війни зголошило ся на те. Рух має бути отворений через два роки.

По турецькій революції.

Париж. (Т. К. Б.) Проживаючі тут молодотурки видають часопис п. з. „Нова Туреччина“. У вступній статі першого числа представляє ся часопис історію турецької революції, мляює лічі відносини, через які терпіла держава і змагає молодотурків, щоб зробити конець тій ситуації. В статі вчислено при міцні задачі, як треба це сповнити, щоб забезпечити свободу й добробут Туреччини.

Париж. (Т. К. Б.) До „Matin“ доносять, що Ізет-паша замешкав з родиною на постійне в Лондоні.

Подорож Льюйда Джорджа до Німеччини.

Лондон. (Т. К. Б.) Берлінський кореспондент „Daily Chronicle“ на основі уповноваження самого англійського канцлера сканбу, Джорджа, доносить своїй часописі, що гостина канцлера в Німеччині не має нічо спільного з міжнародною політикою та відноситься тільки до його бажання перестудіювати німецький закон про забезпечення на старість та на случай неспособности до праці.

Події в Росії.

Севістополь. (Тел. прив.) Трьох незвісних людей напало на склеп, вбили його власителя й важко поранили присутнього в складі жовіра білостопського полку.

Варшава. (Тел. прив.) Ректор варшавського університету оповіщує, що кандидатів буде ся приймати до розпочаття викладів т. е. ще до 4. вересня; вільних місць є ще доволі по всіх виділах.

Вплив через Лямаши.

Париж. (Т. К. Б.) Часопис доносить, що Боржес переплив канал між Довером і Коле по 22-годинним побуті в воді.

НОВИНКИ.

— Доповняючий вибір посла до державної ради з І. округу міста Львова на місце пок. д-ра Малаховського відбуде ся, як відомо, дня 7. вересня. Доси зголошено дві кандидатури; одну професора університету д-ра Рошковського, яку по всій імовірности будуть попарити всі польські сторонники, що стоять за солідарностию польської „коля“, і другу, опозиційну, п. Миколи Ганкевича, поставлену езекутивним комітетом української соціальної демократії, а прийнята також управою польської соціальної демократії. З огляду на особу сего кандидата, одного з найвизначніших і найсимпатичніших організаторів робітничих мас, всі інші опозиційні сторонники мабуть згодять ся на його піддержку. Організація львівських Русинів ще не видала свого рішення щодо кандидатури, яку гадає ставити чи попарити. Для оцінки шансів згаданих кандидатів годить ся пригадати результат голосування при посліднім виборі посла з того округу, що відбув ся торік дня 17. мая. Голосувало 2.092 виборців. Д-р Малаховський (компромісовий демократ) одержав 1.117 голосів, Русин д-р Ежен Озаркевич 347, соціалістичний демократ Август Славів 332, а редактор „Wie-y Now-o“ Ляскович (самостійний демократ) 257 голосів. Далше треба зазначити, що на 2.900 виборців сего округу є коло 900 Жидів, 500 Русинів, а решта Польки.

— Руська гімназія (?) в Пробіжній. „Руслан“ доносить, що руська повітова організація в Гусятинській постановила заснувати приватну руську гімназію в містечку Пробіжній, а то в честь ювілею цисаря Франца Йосифа І. Всі заходи до здійснення сего гадки вже починені, а до введення в життя „гімназії“ з днем 1. вересня заснував ся тимчасовий комітет, котрого головою є місцевий парох о. Н. Теодорович, заступником бурмістр містечка д-р Брандман, а секретарем п. М. Бабин. Вписи і прийняте учеників до сего гімназії відбудуть ся 25. с. м. (ві втврор) перед полуднем на приходстві. Кожний ученик має прибути в товаристві батька або опікуна з метрикою або якимсь свідоцтвом. Заходи гусятинської організації заслуговують на повне признание, лишень згадана приватна школа може називати ся лише приватним гімназіальним курсами, щось в роді курсів ведених о. Ваньом в Заланові, а не гімназією, бо до заложення гімназії треба, поминувши інші формальности, передовсім дозволу міністерства просвіти, про який донесене „Руслан“ не гадує.

— Про виїзд капальської прощі до Росії, організований між іншими Носевичем, „депутатом“ Марковим і с. о. м., доносить нам такі подробиці: Прогулька виїхала з Бродів до Росії дня 18. с. м. о год. 3/4 рано, в сам день уродин цисарських.

Число учасників сего прогульки виносило по офіційним обчисленням 240 людей. Кошти подорожні від особи виносили там і назав 15 кор., а 150 місць було зовсім безплатних, о котрі мав вистарити ся просьбу Носевича житимірський епископ. В дни від'їзду присутній був „депутат“ д-р Марков, котрий вернув з Росії, де їздив в цілях вироблення облегчень для „паломництва“ в Радивиліві на двірці залізничний повитала „путешествуючих“ процесія з Почаїва, до котрих по російській промови чернець з почайської Лаври, а на сю бесіду відповіли, один з галицьких Москвалів, розумієсь рівнож „по великоруски“, імовірно перебраний, бо одтий по селянськи, однак на селянина зовсім не виглядав. Потім відфотографували ся і з процесією подались наші „православні“ до церкви православної в Радивиліві, де по відправі молебня сказав до них проповідь настоятель свого приходу, питаючись їх: „а деж ваші священики?“. По скінченню вступної „паради“ пішки „путешествуючі“ пішки у Почаїв, несучи портрет царя та співаючи по дорозі „многочислі“ царю-батюшці. А те все діялось тоді, коли в Австрії торжественнішим чим звичайно обходилось цисарські уродини. Відзнаками для прочан були пасьялівістичні ленти.

— Крадежі в поїздах. Львівські залізничні злодії звернули останніми часами особливу увагу на поїзди, що від'їжджали в напрямі до Кракова з львівського двірця о 4. год. по полудні. Крадежі бувають такі часті, що урядуючий на двірці комісар поліції п. Лисаківський звертає на них увагу подорожних. Недавно вкрадено одному з пасажирів 300 кор. Перед кількома днями якийсь злодій витягнув одному пасажирови портфель з гроюю 800 рублів. В послідній хвили подорожний спстеріг крадіж і хотів поїзд рушити, вискочив з вагона та зловив злодія, при котрим знайдено цілу викрадену грою. Приведений на інспекцію поліції, втік і мабуть знов буде упівляти залізничні крадежі. Доси не зловлено ще ні одного з небезпечних злодіїв, тому подорожні повинні бути осторожні. Як непевна є ситуація в поїздах, свідчить пригода, яка стала ся купцеві з Мельця, Лейсорови Симіонові. Оної відібрав він у Львові грою 2410 корон і виїхав назад до дому. Щоб забезпечити ся перед крадіжю, звязав кишеню споден шнурком, а відтак положив ся спати. Напротив него сидів якийсь мужчина. В Бохані купець збудив ся, але товариша подорожні не було. По хвили пересвідчив ся, що сподні має розрізані ножом і що йому вкрадено гроші.

— Убийство на Знесіно. На Знесіно, зараз за жовківською рогакою, убив в четвер зарібник Стефан Олександрович Катерину Панасевичану, стріливши до неї з револьвера. Причиною убийства була месть. Олександрів залицяв ся до Панасевичанової і обіцявав їй, що оженить ся з нею. Тимчасом Панасевичанова довідала ся, що Олександрів жонатий і не жинє з жінкою, отже сторонила від него. Се гнівало Олександрів і він навіть одного дня напив був на Панасевичану та зранив її ножом в груди. Поліція тоді його арештувала і віддала до суду, але суд уважаючи таку білку за звичайне непорозуміння, випустив Олександрів на волю. Від той пори Олександрів відгодував ся, що уба Панасевичану і навіть купив був собі револьвер. Свій намір постановив виконати тим більше, що у Панасевичанової хотів оженити ся оден парібок зі Знесіня. Передвчера рано, знаючи, що Панасевичанова, котра слухала у посесора на Знесіно, іде що дня около 10 години рано на купно, завіс на неї коло залізничного шляху за жовківською рогакою а коли вона налішла приступив до неї, стрілив два рази і убив на місці, а відтак втік. Олександрів, котрий має 28 літ, до вечера вечера не можна було відшукати. Панасевичанова була родом з Угрюво і мала 27 літ.

— Арештоване студента. В міській театрі у Львові арештовано оної ученика реальної школи зі Станіславова, Ізидора Кляйфельда, бо поліції доносено, що він має при собі значний суму грошей, набитий револьвер і штилет. Арештований молодець, що має ледви 14 літ, зізнав, що втік з дому батька, купця в Станіславові, бо був ним зневажений, взяв йому гроші і прибув до Львова відібрати собі жите. Замешкав в готелю при ул. Різнницькій і заплатив з гори команзу за 5 днів. Його зрєвдовано і забрано йому 129 корон, набитий револьвер і штилет. Кляйфельда віддано до арешту, а батька повідомлено про се телеграфічно.

— Судба данської полярної виправи. В суботу вчором виїхав з Коленгаги до Бергена в Норвегії корабель, що має притягнути до Коленгаги корабель данської полярної експедиції, яка там повернула. Комітет експедиції одержав від капітана Тролля телеграфічний звіт, котрий доносить: Провідники експедиції Мілліос Еріхсен разом з Гагеном і Бренліондом відлучили ся дня 27. мая 1907. р. в канал Ферг відділку Коха. Виланджуване мале знайо Ім час до кінця червня 1907. р. з сивогої розтопи не дали Ім повернутися. Тому провели літо у віддали 125 данських миль від корабля без засобів поживи і нафти, обмежені лише на мисливську добучу. Дня 19. жовтня, коли пусили ся назад в дорогу з чотирма псами, були зовсім знесилені. По вській імовірности вертали ся дорогою крізь леди на суші. Машинували стративши всяку надію на ратунок, голодні і без побіг. Западаюча темрява і морози зломали їх сили. Уйшовши яких 40 данських миль по леді, хотіли мабуть знайти місце, де могли би лишити висиди своєї великої праці. Вибрали до сего склад, улаженний на висоті 79° північної ширини. Еріхсен і Гаген померли, заким добили ся до цілі. Бренліонд дістав ся до складу, написав завіщане і впливав до записника останній звіт, а потім у відчаю поховав ся на землі і помер наслідком замерзання. Із записок Бренліонда виходить, що Гаген помер 15. палоліста 1907. р. а Еріхсен 10 днів пізніше. Тіло Бренліонда поховано, однак трупів Гагена і Еріхсена не віднайшли, бо леди покривла сльва висока верства снігу. На підставі телеграми, яку комітет експедиції дістав від капітана Тролля, експедиція дня 11. серпня 1906. р. дійшла до суші на острові Кольдевер під 76° 20' північної ширини і поплила на північ аж натрапила на несприятливі зтоми леду. Кораблем дістали ся до 77° 30' північ. ширини і уладили стацію коло рога Бісмарка. По кількох малих прогуляках улажено дня 28. марца 1907. р. велику прогульку снігами до північного кінця Гренландії. Складали ся вона з 10 санок, тягне наші псами, в чотирьох відділах під проводом Еріхсена. Один відділ дістав ся до 80° 13' і зробив картографічні знімки групи островів положених між 78° а 79°. Другий відділ дістав ся до 80° 40' і поробив також картографічні знімки. Третій відділ під проводом Коха дістав ся до рога Бісмарка, сего-то до 83° 50' ширини і знішював там звіт, пошлений американським подорожником Пірі (Peary). Сей відділ поробив картографічні знімки в північній часті краю Пірі. Тут застролено данську хургову і обнято в послідне країну, котрій надано назву краю короля Фридриха VIII. Еріхсен улав ся каналом Пірі на захід, а Кох на північ. Пізніше стрінули ся при уїстю великого фйорду, котрий Еріхсен назвав фйордом дан-

ським. Кох вернув ся потім на корабель, а Еріхсен хотів же кілька днів подорожувати по каналі Пірі, однак не міг опоміж повернути а з причини літних розтопів також годі було поспішити йому на поміч. Дня 29. вересня 1907. р. вислано за ним ратунок експедицію, зложено з трьох відділів санок. Один з тих відділів вернув ся 2. палоліста, знайшовши під 80° 13' отверту воду, котрої не міг перебути. В палолісті перевезено складна на північ, щоб Еріхсенови запевнити поворот. Дня 10. марца с. р. вирушила нова ратунок експедиція під проводом Коха і вона вичерпала послідні сили експедиції, бо з найліпших 28 осіб дайцять погибло і з'ужито найліпші матеріали. Та експедиція найшла тіло Бренліонда. Мимо трагічних епізодів експедиція сповнила задачу, яку собі постановила. Члени експедиції, які лишили ся при житю, є здорові.

— Колекція єгипетських папірусів. На історичний конгрес, який недавно відбув ся в Берліні, показували величезну колекцію єгипетських папірусів. Деяким із них більше чотирох тисяч років і вони належать до початкових моментів єгипетської пресії. Всі папіруси розшифровано, через се вони цікаві і для тих, що не вміють читати старі пам'ятники. Культура, господарське життя та література народів, які заселяли колись схід, — все те зберегли для нащадків жовтаві навощені таблиці та пергамент. Між іншим, в колекції є воскова таблицка, яка свідчить, що в ділі вишювання ми не дуже далеко відішли від старинних: вже Єгиптяни, як виявляють ся, карали неуважності ученика, приушучуючи його по де-кілька разів переписувати одні й тую-ж фразу. На дощечці п'ять разів повторюють ся фрази: „Будь уважним, хлопче, щоб не бути битим“. Для виправлення школярських писань і Єгиптяне уживали червоне чорнило. Цілий ряд папірусів присвячено літературі. Деякі в них свідчать про глибину психічної аналізи й дають звірці чистоті стилю. Такі „Оповідання про красномовного селянина“ та „Розмова утомленого житея з своєю душею“ — казка з часів Хеопса І. (1600 літ перед Христом).

Оповідання:

Календар. Завтра, в неділю: Лавр (лат. Филипа). Позавтра, в понеділок: Евла, Кляйвід (лат. Вартоломея). Ві втврор: Фотія і Аникити м. (лат. Людвика кор.).

□ Репертуар львівського руського театру в Святині. Сяла власна. Початок о год. 8 вечер. Білети продає „Народна Торголя“.

Ві втврор, дня 25. с. м. „Катерина“, опера в 3 ліях Аркаса.

В четвер, дня 27. с. м. „Ревізор з Петербурга“, комедія в 5 ліях. М. Гоголя.

□ До відома повітових організацій. Наслідком елементарних нещастя грозить нашим селянам нужда. Одним зі способів несення допомоги є вишукане для наших людей добрих зарібків. — І так доносять нам з Прус, що зараз може знайти добрий зарібок 150 людей в копальні угля Georgtrube коло Eichenau (недалека Катовиці). Платня денна для робітників на горі 260 м., під землею 280 м., а гля жонатих 3 м. Приймають мушун у віці від 18 до 32 літ. Дуже вигідно уряджені спальні з кімнатами до купання. Удержання коштує найбільше 1 м. денно. Іде ся через Шахову, Мислович до стації Eichenau. — Ідучи хай зголошують ся в Народній Канцелярії, Львів Ринок ч. 10 І. пов. — Треба мати робітничу книжочку або посвідчене від громади. Зараз потреба 80 людей. — Народна Канцелярія.

□ Відпоруком фії „Просвіти“ в Самборі до повітового комітету ратунок для потерпілих від елементарних нещастя є посол д-р Данило Стахура, а його заступником проф. Тео дор Біленький.

□ Посол Т. Старух скликає народні віча в цілі зложення свого посольського звіту та обговорення елементарних шкід в Саранчухі а березанського повіта дня 28. серпня (на Успеніє) і Підгородю рогатинського повіта дня 6. вересня (в неділю). Оба віча зачнуть ся о 2. год. по полудні.

□ В Кульчицях шляхотських самбірського повіта відбуде ся в неділю, дня 23. с. м. аматорське представлення драми Івана Франка „Украдене шасте“. Початок точно о години 6.30. Чистий дохід з представлення призначений на докінчене будови хати для місцевих читальні „Просвіти“. Просить ся Читальні „Просвіти“, „Січ“ і „Соколи“ з доколичних сіл прибути численно на се представлення, тим більше, що се є перше представлення, яке підчас сегорічних вакацій відбуває ся в селі самбірського повіта. — Представлення даєть ся заходом студентів села Кульчиць.

□ На фонд ім. Олени Січинської зложили (в коронах): складка на весілю Ем. Ошикевича в Хишевичях 59.20; Оксана і Одарка Пачовські в Долині літучої складки до пушки 3.27. Учителі резервісти в Станіславові на руки п. С. Батюка: Л. Кляйквий 1, Нарожняк 1, Мазур 0.80, Саяков 1.54, Гловіцький 1, І. Сорочан 1, Березан 1, Курієць 1, Енгельберг 0.20, В. Джус 1, Буджан 0.50, Е. Гушайло 1.72, Сенатович 1, Р. Іасков 1, Швайцер 0.20, Проскурницький 1.06, П. Антонович 0.40, Продаєць 1, Цента 0.80, Балаш 0.30, Мадій 0.20, Т. Русак 1, Баток 2.80, Н. А. 0.40, Бядлюк 0.50, В. Олексюк 1, М. Бунт 1, К. Федик 3.50, Й. Турковий складка в Самборі 15, С. Гринсберг у Львові 1, Г. Пфефер 1, Пінжас Оренштайн у Львові 1, С. Гіжбор 6.23, А. Б. Тлусте 2, Ю. Д. Пільгай 1, Ісиф Мішкевич Стрий 10, складка в Залучу 4, Вол. Гамаль складка в Підкаркові 18.84, Вол. Левіцький, складка в Стриганих: о. М. Бачинський 2, інж. В. Г. 2, Д. Д. 3, М. Д. 1, о. П. Якевич 2, М. Якевичівна 1, о. К. Кульчицький 1, о. С. Шепарович 2, о. В. Мотюк 1, В. Банд 1, Волошинський 2, С. Д. 1, о. Галій 0.30, Н. Н. 0.70; Лідія Кос в Коломиї 10 (опущена в виказі з 27. с. м.), складка в Трускавці на руки О. Пачовського: М. Дзюбан 1, М. Чорняк 0.50, Р. Степів 0.50, Смолянський 0.40, Дмитраш 0.50, Смолянський 0.40, Дмитраш 0.50, Іван Захевич 0.60, М. Б. 0.76, Іван Бандель склепар 1, Чорняк М. 0.20, Н. Н. 1, Ст. Колько 0.30, о. Дудинський 1, о. Данилович 1, В. Чума 0.50, Ів. Дмитрасевич 1, О. Пачовський місто телеграми на вінчане п. Ференца 1, Евстакій Лялю в Яворові 11, д-р П. Рондич в Косові 1, складка лібова на бл. ч. 29. в Базери Соколівській 39.84. Загальний стан книжочки Кр. Союза кредитового ч. 6.000 вносить 2618 К 11 сот.

□ На фонд боевий навіслали на кн. ч. 3000 Кр. С. Кредитового: Ф. Голот Голоті складка 6, М. Біленький Ясенів 10, Т. Івлич Теребовля 1, Н. Н. 1000, І. Сквиртинський Краків 2, А. Стефанів Шварцассер 5. — Просить ся о дальші жертви!

□ На фонд бл. л. М. Каганця (сплата довгів, поставлене пам'ятника, зосмотрене дочкі і вдові) зложили на книжочку ч. 4.000 в коронах: О. Н. Івановський Модряк 3, о. Д. Лопатинський Тернопіль 2, Т. Гордінський Кульчиць 8 від Ужгородів бггсговів 1 р., — за посередництвом американської Свободи 204, на котру вкотре зложили ся в доларах: А. Шаршон Шамойн 1, з Тайфору: Відділ Р. Н. Союза ч. 92—10, Ф. Яремко і Ст. Сеник по 2, Е. Збудовський, Г. Дранута В. Пастух,

А. Александр по 1, І. Трач, Ф. Чудак, І. Сеник, О. Богачук, І. Мацьків, Л. Сеник, К. Кравчук, П. Головачук, о. Терпеливель, М. Федорів, К. Казимір, І. Терпеливель, Г. Каліна, Г. Семчишин, Ю. Крайківський, С. Парубій, Г. Брига, дир. Дм. Бойко, С. Витраль, К. Артимович, М. Кучинський по 50 цнт., М. Антонів, Ю. Федорів, М. Драгун, С. Михайлишин, І. Отрок, Т. Шумейко, В. Ручинський, І. Ручинський, А. Франчишин, П. Крайківський, М. Крайківський, М. Самаранда, М. Іванкевич, П. Кушбіда, В. Самардак, В. Гмалі, Ат. Федунюк, Г. Андрій, М. Терпеливель, Л. Довгий, О. Саверчук, І. Шевчук, М. Маладешевський, В. Горшко, Г. Миколайчук, М. Валюш, Ст. Валюш, П. Харів, В. Яремко, М. Семчишин, І. Каліна, П. Цибух, О. Калісеньяк, М. Хміль, М. Гріць, К. Сеник по 25 цнт., Ст. Федоришин 40 цнт.; С. Плахотка, Ф. Крулівський, К. Федорук по 20 цнт.; М. Ценал, Т. Драгун, А. Зуба, М. Гріць по 15 цнт., А. Гмалі, Т. Андрусик, Ол. Чайка по 10 цнт. Збіркою потрудив ся Ст. Сеник — Д-р В. Кобринський, Львів 2 К.

Нові книжки і видання:

□ Олекса Бобикевич. „Настоящий“, комедія в одній дії. (Друге видане.) Львів, 1908. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка під зарядом К. Беднарського. Ст. Х+22. 8-ки. Ціна 40 сот. Перший наклад „Настоящих“, випечатаний в 1903 році, розійшов ся зовсім, так що виявила ся потреба видати їх другим виданем; се зробило тепер „Драматичне тов. ім. І. Котляревського у Львові“, випускаючи згаданий твір пок. О. Бобикевича в доволі чепурнім виді як 4-ий випуск своєї драматичної бібліотеки. „Настоящий“ надають ся особливо для аматорських вистав; замовляти можна в кишині Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові (ул. Театральна ч. 1).

□ Юрій Кайн. П'ятдесятлітнє подружжя. (Коштом і заходом тов. „Просвіти“) Львів, 1908. Ст. 32. 16-ки. Ціна 20 сот. В тій книжочці „Просвіти“ крім оповідання о. Кміта, яке наведено в заголовку книжочки та прикрашено двома ілюстраціями, поміщено ще поему В. Александрова: „Стародавня легенда про ченця, що жив аж триста літ“ і К. Устияновича: „Самсон“ а крім того портрет К. Устияновича і знімки якихось двох монастирів; яких саме, того чомусь не зазначено.

□ Золото. Збірка. (Коштом і заходом тов. „Просвіти“) Львів, 1908. Ст. 40. 16-ки. Ціна 40 сотиків. Зміст: Золото, за Сушицьким подає Г. Х. (з ілюстраціями); Вовкулака, оповідання Д. Маміна-Сибіряка в перекладі Г. Хоткевича (з двома дуже вдачними ілюстраціями); Гроші, подає Г. Х.; Бог на землі. Е. Д. Жуяна; Де-що про веклі, д-ра К. Левицького.

□ Робітник у фабриках тютюну — під таким заголовком почав отсе виходити перший український фаховий орган робітників по-ки-що як невеличкий додаток до польського щомісячного органу „Robotnik w fabrykach tytoniu“. Віденська центральна заводова організація тютюнових робітників згодила ся видавати окремий український орган на домагане робітників і робітниць, що працюють в фабриці тютюну в Винниках (коло Львова).

□ Учителі ч. 13. й 14. Зміст: В. Щурат: Попис у сільській школі (стих). — Володимир З. а л у ж н и й: Найновіший напрям в методі подавання науки рисунків. — С. Герусинський: Розвідки народного шкільництва у Львові в 1906/7 р. — Б. Гіж: Вакаційні оселі. — Я. В. Шведське шкільництво. — Школи і курси удержувані „Руським Товариством Педагогічним“ у Львові. — Загальні Збори „Руського Товариства Педагогічного“. — Розвідки зі звітів руських гімназій за 1907/8 р. — З часописів і журналів. — Новинки.

□ Економіст ч. 8. Зміст: К. С. Консумційні (потребителів) сілки на Україні. — О касах при наших торговельних спілках. — Внесене п. Т. Войнаровського і тов. в справі відвоження селянської поспілости (далше). — А. І. Автономія України. — Лихва. Поворот до випуску синий на пасовиску. — Поляк про наш спільковий рух. — Обійник краєвого Союза Ревізіяного у Львові з дня 31. серпня 1908. до союзних товариств заробкових і господарських. — Новинки.

Відозва!

ВП. Родимці міста Яворова!

Заходом і трудом Руського Товариства кредитового, міщан і селян повіта яворівського і добровільними жертвами тямучих Русинів і руських товариств буде ся руський Народний Дім в самім ринку, в Яворові. Ціль і призначення сего „Народного Дому“ чейне кождому тямучому Русинови суть добре знані зі слів поета, що в своїй хаті своя правда і сила і воля. В сім Народнім Домі мають містити ся руські товариства, торговля і реставрація для руських родин, що прибудуть до Яворова за орудками, і сая на театральні і аматорські представлення, на концерти, збори, віча вечери, забави і такі інші просвітні цілі. Все те є кінце потрібне, щоби наші міщани, селяни і наша інтелігенція мали де громадати ся, а не ходили „людом“ або і по чужих хатах, торговлях та заїздах.

Будівля доведена вже під дах (2 поверхова) коштує до тепер вже до 30 тисяч корон, а до скінчення, щоби можна замешкати, потреба еще хоч 20 тисяч корон. Та згадані інституції та жертви подвигів осіб вже так вичерпали ся, що не в силі вже докінчити будову своїми фондами і жертвами.

Тому відзиваємо ся до Вас, ВП. Родимці міста Яворова, що в краю і поза его границями займаєте ріжні становища або працюєте в ріжних заводах, приваїть собі на Ваше родинне місто, на Ваших менших братів та сестер, кривних та знайомих, що всіма силами борють ся, щоби характер руського міста не дати затерти і підляти ся збудувати твердо, „Народний Дім“, де жити і осядлоденне народне, руське, розвинне ся, Русь згортує ся до відпертя напору, який на нас з усіх боків натискає, щоби вилерти славне колись міщанство з міста в позулки і на далекі передмістя. Відзиваємо ся до ВП. Родимців і просимо Вас о поміч чи то більшими жертвами грошеви, чи записами, чи також складанем своїх ошадностей на довгий термін в Товаристві кредитовому „Народний Дім“ в Яворові.

Ми певні, що, як річні і кривні Родимці міста Яворова, відчуєте вілоу душою наші заганя, а також зрозумієте, що нам вже руки уймають і діла до кінця без помочи не єможемо довести. Хто почуває себе з ВП. Родимців горячим Русиним і Родимцем нашим, най ані хвилі не вгає ся і чим скорше прислає датки грошеві на руки А. Мареніна, улавлителя школи ім. Шевченка, а вкладки на ошадності під адресу: Товариство Кредитове „Народний Дім“ в Яворові.

ЗА КОМІТЕТ:

І. Блавацький, А. Маренін. Марія Кречковська.

З друкарні Народової (Манецких) Коперніка п. 9

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплата і іноземні приймають у ЛЬВОВІ Адміністрація „Діло“, Ринку ч. 10. Бюро газет А. Ольшеского ул. Кінського 2; С. Соколовський, Пасаж Гасмана ч. 9; К. Бухштаб ул. Карла Людвіка ч. 43. — У ВІДНІ: М. Дуке, I. Wollzeile 9, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollzeile 11; Haasenstein & Vogler. Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 1. 18, U. FRANKFURT I. GAMBURG: M. Haasenstein & Vogler.

Рекламі, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Грошова звітність за літо за попередній застосовувати. — Рекламі заощаджувати літо за літо.

ДІЛО

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“
в Асфальт: за місяць 32 к. за 3 місяці 96 к.
на рік 320 к. на рік 320 к.
на рік 320 к. на рік 320 к.
У Львові (без поштової пересилки):
на рік 320 к. на рік 320 к.
на рік 320 к. на рік 320 к.
Поштовою на рік 320 к. на рік 320 к.
на рік 320 к. на рік 320 к.
Оголошення в „ДІЛО“
за лінійний рядок на день 20 к.
за лінійний рядок на день 20 к.
за лінійний рядок на день 20 к.
за лінійний рядок на день 20 к.

Діяльність нового парламенту в справах податкових.

Загальний огляд.

Усунення податків, що надмірно чи несправедливо обтяжують населення, а натомість впровадження справедливого розкладу податкового на загальне населення по змозі одиниць, це новачок змагань соціальних політиків. А поступові сторонники проголосили у своїх програмах дві загальні засади: стремити до отворення одиницьм конечного „мінімуму ексистенції“, вільного від податку та прогресивно вищого оподаткування заможніших одиниць господарських.

З отсими програмовими змаганнями увійшли послы всіх народів нашої держави до нового парламенту та з тими поглядами нового тіла законодатного мусять також числитися правительством, розуміючи, яка судба жде його предложена податкові. З другої сторони як правительство так і послы парламентарні мусять мати на увазі удержання рівноваги в бюджеті державнім та супротив домагає на здійсненні нових проблем соціальних, як поліпшення долі служби державної, відшкодування родин резервістів, поліпшення удержання війська, будова нових шляхів залізничних, удержання залізниць, конечні адаптації державних залізниць, санація краєвих фінансів, обезпечення загальне на старість і неспособність до праці, — загальна сума прихилів держави не лиш не може зменшити ся, але мусить одвітати підвищенню ся.

Тому політика і реформа фінансова нашої держави мусить обертати ся коло двох питань: що є найбільше обтяжуюче і несправедливе, отже має бути знесене, та злішки мож потягнути, аби надолжити конечні фонди для державних за потребовань.

Коли переглянемо важніші внески з ініціативи нових послів парламентарних та предложення правительства в справах податкових з першого року діяльності нового парламенту, — то переконанієм ся, що ці реформи дотичать майже всіх областей нашого систему податкового. З особна комісії податкової палати послів Ради державної доси приділено до підготовки отсі важніші справи податкові:

1) Ухвалу палати панів на зміну закону з 23. мая 1883. В. з. д. 83, про евіденцію кастрау податку ґрунтового. Отсе предложене має бути порішене рівночасно з новим законом про ділене парцель ґрунтового та про допустимість судового зівнавання контрактів що до недвижностей до 200 корон вартости. Відтак податку ґрунтового дотичать внески послів д-ра Птає і товаришів на опуст податку ґрунтового малим господарям та посла Пісека і товаришів, аби дійсний чистий дохід був підставою до виміру податку ґрунтового, та аби мати на увазі довги ґрунтови.

2) Внески послів Кайзера і товаришів як також послів Гібера і товаришів на зміну постанов законів з 25. жовтня 1896, В. з. д. 220, про безпосередні податки особисті, — про увільнене малих спадкових від належностей спадкових та впроваджене прогресивних належностей спадкових як також податків від збитковних предметів; внесок д-ра Бенковича і товаришів про реформу податку особисто-доходового по мисли жадань сільських господарів і внесок послів д-ра Гломбінського і товаришів про реформу загального податку заробкового, аби найслабші податники з IV. класу подат-

кової були увільнені від оплачування заробкового податку.

3) Внески послів д-ра Костя Левицького і товаришів, аби зівзати правительство до предложення проекту закону, яким має бути змінений закон з 9 лютого 1882, В. з. д. 17, в тім напрямі, що дом з одного або з двома мешкальними кімнатами мають бути увільнені від податку до мово-класового; послів Прокопа і товаришів, аби дом призначені для малих рілників, сільських ремісників і робітників були увільнені від податку або обтяжені лише малим податком; послів Фідлера і товаришів що до увільнення будинків з одною або лиш з двома мешкальними кімнатами від податку до мово-класового і послів д-ра Жітніки і товаришів про цілковите знесення податку до мово-класового від помешкань потрібних до ведення хліборобського господарства і послів Хоца і товаришів про реформу податку до мово-класового з можливістю узягненням потреб незаможного населення. До отсих внесків предложило правительство проект нового закона про податок від будинків (Gebäudesteuer), який перейшов вже до комісії податкової і зівзав приділений референтам.

4) Внески послів д-ра Гломбінського і товаришів про знесення консумційного податку акцизового в замкнених містах та податку від м'яса, як також внески послів д-ра Реннера і товаришів на знесення податку від м'яса і консумційного податку акцизового в замкнених містах, та поступенного обниження податків від пива, горівки, цукру і нафти.

Супротивний проект правительства на підвищене податку від горівки не перейшов ще до комісійного трактування. Натомість ухвалений палатою послів новий закон про обниження податку від цукру перепав в палаті панів.

5) Предложене правительства з проектом закона про впроваджене оплат від автомобілів, що з деякими змінами перейшло в комісії податкової та жде ухвали палати послів.

З сего загального представлення виказують ся знаменні прояви нашої політики фінансової в трох напрямках.

На перше місце висуваємо сучасне правительство, якого політику фінансову представляє теперішній міністер скарбу. д-р Витов Коритовський, що вийшов із школи б. міністра скарбу д-ра Юліана Дунаєвського та хоч ніякого плану фінансового доси не показав, але у всяким разі виявив змагане до продовження політики фінансової Дунаєвського, котрий — як відомо — податками консумційними привів бюджет держави з дефіциту до рівноваги. Отже прямоває міністра скарбу Коритовського іде за поглядом, що податками безпосередними (з ґрунту, будинків, зарпків і доходів) не витягнє нових жерел приходу для держави, та що податки посередні (консумційні) є тим жерелом, з якого держава і краї мають черпати потрібні доходи, і се тим певніше, бо податки посередні обтяжують в мірі консумції кождою господарську, а податки безпосередні спадать лиш на деякі одиниці, отже не діють загально населення, що користує ся добродіями держави. Сей погляд зазначив міністер скарбу Коритовський, виступивши протів обниження податку від цукру, що був прирік президент міністрів бар. Бек за-

для переведення угоди австро-угорської, та напіраючи на підвищене податку від горівки.

Другим чинником в політиці фінансовій держави є послы парламентарні, що стоячи під осудом опінії публичної, не радо згодять ся на підвищування податків посередних (консумційних), а соціальні демократи рішучо є протівні сій політиці фінансовій міністра скарбу Коритовського. Польське коло також не конче вдоволене зі свого міністра скарбу та коли би серіозно мож трактувати згадані внески польських послів парламентарних, то звідси слідує, що послы д-р Гломбінський і більшість польського кола не згоджує ся з політикою фінансовою міністра скарбу д-ра Коритовського. До того годить ся піднести знаменну подію парламентарну з 7. липня 1908. р., коли посол Батталія заявив ся за впровадженем монополію від запалок (сирників), обчислюючи сподіваний дохід для держави до десяти мільонів корон річно, та відтак просив о сконстатованні, що се його особистий погляд, а не гадка польського кола. Взагалі опозиційні послы поступові (до сих належать також руські послы парламентарні) стоять на сім становищі, аби передовсім вищою прогресією піднести податок особисто-доходовий та належності спадкові, як також консеквентно перевести „мінімум ексистенції“ у всіх податках безпосередних.

Вкінці підніс тут свій голос третій чинник, який є палата панів, що при нагоді відкинення ухваленого палатою послів проекту закона про обниження податку від цукру рішучо застерігла ся протів сего, аби новий парламент загального голосування трактував і як чинник другорядний в новочаснім законодавстві державнім. Палата панів хоче бути рівнорядним чинником законодавчим з народним парламентом та стати регулятором в борбі поміж конечностями народними і конечностями державними.

Д-р Кость Левицький.

Сойм скликаний.

Вчорашня „Wiener Zeitung“ принесла цісарський патент, скликаючий сойм Галичини на день 15. вересня с. р.

Перед зібранням сойму буде оголошена номінація заступника маршалка краєвого в соймі. Про особу евентуального кандидата на сю гідність приносить „Dziennik polski“ такі інформації: Миropolit Г. Шептицький, котрий доси був заступником маршалка, заявив, що з приводу недути не може прийняти сього достоїнства; коли-ж кандидатура д-ра Евгена Олесницького стрічаєть ся ворожим відношенням з боку польських партій і „старорусинів“, то „імовірно буде іменованій заступником маршалка гр.-кат. єпископ перемиський, о. Константин Чехович, котрий вже раз мав ту гідність та на котрого згодили-б ся Польки і москвофіли, а певно також і Українці, бо він своїми політичними поглядами стоїть ближше ним, ніж москвофіли“.

На однім з перших засідань сойму доконаєть ся вибір нових членів краєвого виділу. З дотеперішних членів не може вийти до виділу п. Ксенофонт Охримович, котрий сям разом не вибраний послом до сойму. О посаду п. Охримовича, котрий був єдиним Русином на шість членів галицького краєвого виділу, сварять ся і за всяку ціну хотять репрезентувати „Русинів“ у виділі аж два москвофільські аргонавти, пп. Ганчаківський і Криницький: перший компетувє о сю почесть з титулу перепавшого кандидата при виборі на ту посаду в часі торічної сесії, другий домагаєть ся її

для себе як заплату за те, що підмазав свою національно-політичну фізіогномію „polskiego Rusina“ „русько-народною“ шмункою, — оба-ж кар'єристи в шляхотній емуляції расових Strabier-ів з титулу „польско-руського примирення“ простягають свої „чисті“ руки по гідність члена краєвого виділу та по звязані з нею матеріальні вигоди, котрим дуже видатно скрипіли-б ся їх совітницькі пенсії. Не знаємо, к отрий з тих панів (з яких один вартує як-раз стільки, що другий) кінєць кінців діврєть ся до свого ідеалу, не знаємо також, чи взагалі котрийсь з них двоє здійснить свої високі мрії про членство в краєвм виділі, — се тільки можемо сказати, що соперництво між ними двома членами „русько-народного клубу“ проявляєть ся в таких брудних формах, що воно — в купі з іншими, минулими, теперішними і плянованими політичними хуніствами того-ж клубу — прислужало д-ра Короля, котрий мерить ся до краю влізти в „русько-народні“ брудні, зрєкти ся головства в москвофільськм соймовім клубі.

Про склад будучого краєвого виділу можна ще сказати, що до нього має вийти один з послів-людовців, мабуть п. Бернадзівський або п. Стефчик.

Оголошений вчора цісарський патент скликає, крім галицького, ще отсі сойми: Чехії, Сольногороду, Стирії, Каринтії, Моравії, Шлезка і Перредарулії на 15. вересня, Австрії горішної, Тиролю, Горичії і Градиски на 22. вересня, Б у к о в и н и на 5. жовтня. Австрійська політична преса привітала скликання соймів статями, в котрих говорять ся про велике політичне значінє наступаючої сесії краєвих соймів, в часі котрої мають перевести ся важні національно-політичні дебати та доконати ся далеко йдучі національні компроміси.

Політичні гльоси.

Вибори в першій окрузі міста Львова і польський „stan posiadania“. — З „книги премудрости“ „Русина“. — Танець під шибеницею для Мирослава Сичинського.

Як уже було в нас згадано, соціальна демократія кладе в першій виборчій окрузі міста Львова кандидатуру д. Миколи Ганкевича, за якою, на скільки можна вносити з „Głos-u“, розвинє інтензивну агітацію. Та в тім самім „Głos-u“, і то в тій самій офіційній відозві, яка з таким ентузіазмом проголошує ту кандидатуру, знаходиться ся застережене, якого не можемо полишити без коментаря.

Як довідуюмо ся з тої відозви (ч. 192 з 22 с. м.), з кандидатурою д. Ганкевича перший виступив ексекутивний комітет української соціально-демократичної партії, що львівський окружний комітет польської соціально-демократичної партії прийняв до відомости і подав до затвердження ексекутивному комітету своєї партії. Сей кандидатуру д. Ганкевича затвердив, але — як се підносить з натиском згадана відозва — „з огляду на особу кандидата, зазначуючи одначе, що йому тільки прислугоє право стати соціально-демократичні кандидатури в сім окрузі“.

Ексекутивний комітет польської соціально-демократичної партії має безперечно рацію. Перший виборчий округ міста Львова в більшости своєї людности польський, отже і польська соціально-демократична партія повинна мати рішучий голос в справі соціально-демократичних кандидатур.

Але та рация виступити в характеристичнім освітленю, коли її звязати з

ся розумієть, таї знов обчисляв — кожух на той приклад до п'яти рублів... чоботи би ся здали... три рублі... ні, не стане... а коваль би хотів за п'ять рублів за фузію... тільки, що від Рафала... ні... — думав голосно.

Янкель зробив швидко обчислене крейдою таї шепнув йому стиха в вухо:

— Застрілив би Куба серну?... — Але, з кулака не застрілю, а з фузії то би-м юху застрілив...

— Куба виїє стріляти?... — Янкель Жид. То й не знає, а в селі знають усі, я-ж ходив з дідчаним в гай, там мені й отсю юху перестріляли... то вміти вмію...

— Я дам стрільбу, дам порох, дам що треба... а Куба що застрілить, то принесе мені! За серну дам цілого рубля... чуж?... цілого рубля! За порох Куба заплатити п'ятнадцять копійок від штуки, відшибу... А за те, що фузія буде псувати ся, то Куба принесе чвертку віска...

— Рубля за серну... а ніби я за порох п'ятнадцять... цілого рубля!... ніби як-то!..

Янкель знов вичисляв йому докладно...

— Віска?... Таке коням від писка не відійму... се одво порозумів.

— Пощо брати коням! У Борини є й денде...

— То ніби... — витріщав очі й міркував.

— Всі так роблять! А Куба гадав, відки парубки мають гроші?... Кождому треба мархотки, та порції горівки, та потанцювати в неділю!.. То відки взяти?... —

— Якоже... хибаж-я злодій, пархо якийсь, чи що?... — загримів раптом, бючи кулаком о стіл, аж порції підскочили.

— Що Куба кине ся! Най Куба платить і йде собі до чорта!..

Але Куба не заплатив і не пішов, не мав у же грошей і винен був Жидови... то лише припер ся тяжко до шинкасу таї почав сонно обчислювати, а Янкель подобрав і се раз насипав йому, але вже чистого гараку... таї нічого не казав.

Тим часом, у коршму напильово чим раз більше людей, бо вже смеркало ся, запалили світило, музика жвавіше обізвала ся і гамір піднявся; — нарід купив ся коло шинкасу, під стінами або й серед кімнати, таї радив, побалакував, жалував ся, а хто не хто то й пив до другого,

але зрідка, бо не на ліятику прийшли, лише так собі, по сусідських постояти, поговорити, скрипок послушати, або й басів; десь шось почувти нового; — атже неділя — то пропочити ні почитати цікавості не гріх, а хоть би й ту порцію випити з кумами... аби чємнє та без образи божої обійти ся обійшло, то й сами єгомоєть не боронили...

Як-же, таке то й худоба, на той приклад, по праці пропочити рада таї мусить. А коло стола позасідали господарі старші та деякі жінки, одягнені в червоні плахти та хустки, що виглядали як ті розцвілі мальви, а що разом усі говорили, то лише шум ішов по коршмі, мов воркіт, та тупіт ніг, мов валєне цїпани по тої, та голос тих скрипок, що все сьїпали філіюючи: — А хто буде за мнов бігать... за мнов бігать...

— Таже я... таже я... таже я... — відгукували стогнучі басы, а бубен лише тряс ся, та хотав, та барашкував і верєск робив дзенькалами.

Не багато людей танцювало, але так гостро притупували, що аж підлога скрипіла та стіл тряс ся, аж раз-у-раз фляшки подзенькали та вивертали ся порції...

Але охоти великої не було, бо й оказії, як то буває при весіллі або й заручинах — не було. Танцювали от так собі, для самої втіхи або для випростування ніг і хребтів — лише хлопці, що мали пізно в осєни до війська ставати, забавляли ся м'яцїще та пили на фрасуном, що й не дивниці, бо мали їх у тїлький світ пігнати, до чужих.

А вїтїв брат викрикував найголосніше, а по нїм Маріян Бялек, Томко Сїкора та Павло Борина, стричний Антка, котрий і сам прийшов був до коршми в сумерки, лише що не танцював нїнї, а сидїв ув алькіри з ковалєм і з друзими, та Франко Мїнарчик, низький, присадкуватий та кучерявий, той ти говорун був найбільший і збиточник і сьмїховець і на дївків ласий таїкий, що часто густо мурд мав побиту та подрапану. Але що нїнї влив ся таки з мїсця, мов те небоже сотворїне, то лише стояв коло шинкасу, з грубою Магдою від органїстого, котра була вже в шестїм мїсяцї.

Єгомоєть уже се випоминав на проповідницьї

та нагоняв до шлюбу, але Франко слухати не хотїв, бо до війська мав ставати в осєни, то що йому по бабі...

Магдуса власне тягла його в кут, до припїчка та шось йому говорила плачущим голосом, а він їй на те раз-у-раз відповідав:

— Дурна-сь! Не лїтвє-єм за тобою... Хрєстини заплачу та з рубля кину, як менї подобає ся!.. — Без тїм був і лїхув і, аж прїїсла коло припїчка, біля Куби, котрий уже спав у поплїї ногами на кімнату — хлипала там собі тихо, а Франко пішов знов пити та брати дївки в танець — господарські не хотїли, бо мелничник, що-ж то? Майже парубок. А прїїсї дївки те-ж, бо паний був і в танцю збитки робив, то лише плонув і почав з Ямброжим цїлювати ся та з господарями, котрі, маючи в мїлнї збіє, ставали йому могорчї...

— Вїяїтє, Франку, та змєтїть борше, бо вже ми баба голуу клопочє, що на кїоски нема й трошечки муку.

— А моя за кашу все менї торкотать...

— Обмєтїцї треба на годїлю... — казав третїй.

Франко пив, обїцїював та чванїв ся голосно, що в мїлнї все йде його глєзлє, що мелничник то слухати його мусить, бо як би нї... то він ти знає такі штуки, що червяки кинуть ся в скриньки... вода висхє... риба визидає... мука так їстїхнє, що й пїляцї з нєї не спєчє ся...

— Обсєбєла бїм ти ту гїрю бїрїячу, як бї-сь менї так їзробив! — крикнула Ягустинка, котра все бувала там, де ї усі, бо хоть не пила, бо мало коли був грїш готовий — але лїчїти ся могло, що кум поставив яку пївкватїрку або своєк другу — бо її гострого язика боя-ли ся. То й Франко, хоть був паний, а налякав ся її таї замовк, бо знала про него вську всьчїну, як то він у мїлнї господарє, а вона, підпївши вже собі трохи, взяла ся попід бокї, прїтупувала в такї і нуже викрикувати:

— Правду кажу, бо так воно стоїть у газєтї написанє, виразно їк вїл... Не так людє жинуть у сьвітї, як у нас, нї. — Що то? Дїлїч панує, ксьондз панує, урядник панує, — а ти лиш робї та з голоду зїдай та кождому нїзко кланяї ся, аби-сь по голові не обїрвав...

(Дальше буде.)

Вл. Ст. Реймонт.

Мужики.

Сучасна повість.

Авторизований переклад із польського М. Павлика.

— Де би... хибя то Новий Рїк?...

— Може досипати гараку?...

— Але... не стане... Перечислив гроші таї поглянув жалїбно на фляшку гараку.

— Поборюю, або то я Куба не знаю!..

— Не треба... хто боргує, той ся з чобїт розує... — сказав гостро.

А про те Янкель поклав перед него фляшину гараку.

Опирав ся, вже навіть хотїв їти, але юя гараку так запах, що аж у носї дістане зараз, на руку по штиї. Асєнцію поставлю на згоду, га?...

— Заробили-сьє в лїсї?... — запитав ся Янкель терпеливо.

— Не в лїсї... птвичок, що-м їх у сильцї ймив, занїс єгомоєть шість і дали менї золотївку...

— Золотївку за шість! Я бї-м за кожду дав Кубї шїтку.

— Якоже, а чи то перепелицї кошерні?... — З'їмів ся.

— Най Кубу голова від сего не болить... най лише принесе богато, а за кожду дістане зараз, на руку по штиї. Асєнцію поставлю на згоду, га?...

— І по цїлій шїстїцї Янкель заплатити!..

— Моє слово не вітер. А за тї шість... то Куба мав би не двї пїкватїрцї чїстї!... а чотири з гараком, таї осєдєцї, таї булку, таї пачку мархотки... розумїє Куба?...

— А вже-ж... чотири пїкватїрцї з гараком, таї осєдєцї... таї... а вже-ж, я-ж не худоба, то міркую... рїхтик прїзда! Чотири пїкватїрцї з гараком... таї мархотка, таї булків... таї цїлого сєдєцї... — Морочила вже його горівка і трохи ослабляла.

— Принесе Куба?...

— Чотири пїкватїрцї... таї осєдєцї... таї... Принєсу... Ба, коби то я мав стрїльбу... — обїзвав

твори. Також виказ домашньої обов'язкової лектури латинської і грецької є досить поважний. За те з руської літератури ученики V кл. прочитали обов'язково: "Сестру" Вовчка і "Ярополка" Устияновича; ученики VI класу: "Інститутку" Вовчка і "Марусю" Квітки; ученики VII кл.: "Світлогляд українського народу" Нечуя і "На розпутті" Чайченка; ученики VIII кл.: "Причепу" Нечуя. Також виказ перероблених обов'язково творів з руської літератури, необ'язаних шкільними читанками Барвінського, рішучо за малий. Ученики, коли би навіть переробили читанки Барвінського в цілості, не зможе виробити собі який-такий погляд на розвій своєї рідної літератури, не набуде знання цінніших її творів. Власне отсі недостатки руських шкільних підручників можна і треба усунути через відповідну приватну лектуру.

Тільки що-до науки руської мови. Побірали її всі ученики Русини, а також 6 Поляків і Жидів. Для цього фреквенція Поляків і Жидів така мала, дасться як пояснити тим, що ученики ті в трактованні їх зі сторони польських учителів при науці інших предметів мусять бачити переслідуюче за те, що вчать ся руської мови; тому мало є відважних і пильних учеників Поляків чи Жидів, котрі на такі переслідування не зважають. Є ще інші причини так нужденної фреквенції. Ото в польських бурсах і по т. зв. ставціях не раз навіть під дозором учителів щівляється в молоді серця учеників латинських, що на селі з родичами лише по руськи говорять, ненависть до всього, що руське, погорду до руської мови, культури. Також дур. Зих при записуванню учеників на надобовязкові предмети не тягне нікого на науку руської мови, як припіром на гімнастику. Треба знати, що гімнастика відбулася в саялах польського Соколя, з якого з'явився грекес-ом. Як голова товариства повинен він дбати о його добро, повинен старати ся о придбання йому потрібних фондів, що можна osiąгнути, коли більше учеників буде побирати науку гімнастики в саялах того товариства. Тоді з державних фондів прийдеться вищий чинш Соколя-ова за льокаль, і тим спосібом в короткій часі держава сплатить зятягнені ним дови на будову власного дому. Все-ж таки на науку гімнастики ходило всього 235 учеників, поділяючи на 6 відділів і побірали її в 12 годинах тижнево. На рисуки ходило 52 учеників в двох відділах, на спів 110 учеників також у двох відділах (57 і 53).

Ніяких інших предметів надобовязкових в бучацькій гімназії не вчили і не вчать, навіть французького ні. Загалом в гімназії тій менше дбає ся про науку, а більше управляє ся шкільською політикою, більше звертає ся увагу на ратугобусне учування польської молодіжці передовсім в крайній шовінізм ворожим до всього чужого, а спеціально до Русинів. З того звісні є бучацькі ученики по інших гімназіях і в університеті. По інших гімназіях є вже кружки наукові, в котрих відбуваються за відіти під впливом пресом учителів, всякі наукові диспути і розправи. В бучацькій гімназії на подібні кружки навіть не заводять ся; а до того молодіжці з бібліотеки для учеників призначеної не може як слід користатися через небадство і байдужність учителів, котрим приділено бібліотеки весті.

Бібліотека та з кінцем року числить 2053 твори в 2563 томах, в тім польських книжок є 1006 в 1335 томах, німецьких 535 в 656 томах, а руських всього 512 в 572 томах. Тільки при тім замінити треба, що пр. ціла трилогія Сенкевича записана під одним числом, а два томи Костомарова Хмельницького під двома числами. Таким чином вийде, що руська бібліотека може і має 572 томів, але творів далеко менше ніж 612. У звіті сказано, що випозичало з бібліотеки книжки: з IV кл. 79 учеників, з V кл. 99, з VI кл. 52, з VII кл. 66. Тимчасом в класах тих ніколи тільки учеників не було, бо до IV класу прийнято 76 учеників, а в році прибуло 2, до V кл. 94+4, до VI кл. 35+2, до VII кл. 63. Так само в VIII кл. статистика учеників з виказом випозичаючих не годиться ся.

Далеко менше творів числить бібліотека учительська, бо всього 1391. Кілько в тім є руських книжок, звіт сего не подає, однак з висислених новозакуплених, між якими нема ані одної руської, можна заключити, що подавало мало. Частиною і журналі передплачує тога бібліотека 25, з того 16 польських, 7 німецьких, а з руських оген одиницький "Л. Н. Вістник". Нема там ані "записків" Наук. тов. ім. Шевченка ані інших наукових виданців того товариства, ані "Учителя"; є за то всякі польські виданництва, навіть такі, що з наукою мало що спільного мають.

Так само як про духовий розвій дбали учителі бучацької гімназії також про фізичний розвій молодіжці. В шк. р. 1907/8, головню в осени, урядив проф. Гецев кілька прогульок в околиці Бучача, і то прогульок агітаційних для пропаговання русофільства — і на тім конець. Десь там в зими користали ученики з гімназійальної совганки, а на весні ходили на прохід на "Федір" під "проводом" котрогось з учителів. Шо правда, кілька разів відбували ся забави і муштри на гімназійному боюку. От і весь фізичний розвій молодіжці бучацької гімназії! Для неї вистане, коли учитель (п. Коронський) замість учини в школі, виведе її в власиво пущити на "Федір", а сам піде до міста полагоджувати свої "гешефти".

З хроніки заведення зазначити випадкає, що руська молодіж відсвяткувала 7 цвітня Шевченківський вечерінь. Приїжді, який принесли ті вечеріньці з добровільних жертв, призначено на шкільну поміч для убогих учеників, котра остає під зарядом дирекції. Загалом поміч ся мала в шк. р. 1907/8 приходу 1414 К 79 с., а розходу 879 К 35 с. Найбільший видаток був на закупку однієї чобіт для убогої молодіжці. О скілько відомо, ученики Русини дуже мало користали з сего фонду заповогового: ледки чи кількох дістало з них потрібну одіж, так само й книжки до науки з бібліотеки, для убогої молодіжці призначеної. Вправді бібліотека ся повстала і доповняє ся з добровільних жертв так Поляків як Русинів, однак Русини найменше з неї користають. Завідує нею польський математик с. Спіслювський, тип середнього чинного зсуїта в часів інквізиції, сильною зневажливості навіть польською молодіжкою. Звичайно позичає він книжки до науки Полякам, головню синами маючих родичів, навіть високих урядників ученикам, котрі гроші від родичів на книжки одержані протратили. Для учеників Русинів, котрих родичів з останнього тугнуть ся на удержання сина в гімназії, дістане ся часом найвище 3 книжки і то такі, що вже давно усунуло їх від уживання новіше видане, або саме драгте, без карток, без оправи. І коли би так руської молодіжці селянської не запомогали руські бурси, то число учеників Русинів в гімназії було би далеко менше, чим тепер є, хоч і так воно дуже мізерне в порівнянню з фреквенцією Поляків, та навіть Жидів.

Є дві руські бурси в Бучачі, коли другу руською звати можна. Перша то бурса під зарядом філії т-ва педагогічного. Вона удержувала 18 учеників гімназійальних за оплатою 10 К місячно готівкою (крім натуралії). Питомі мали безплатно інструктора. Друга бурса, то бурса "русська", то інтернат для виховування ренегатів. Вона удержу-

вала 23 учеників гімназійальних в трох нужденних морях — не 4 покоях, як сказано у звіті — в морях, в котрих з браку місця по двоє і троє учеників мусіло спати на однім ліжку. "Руссько" бурсою завідує г. Гецев і д-р Могильницький. Після роздачі свідочств мусіли сього року всі питомі її зложити присягу урочисту перед Гецевим, що є і остануть "навегда руськими". Згадує ся ще у звіті, що й руська "Шкільна поміч" запомігала учеників гр. кат. обряд. Про таку поміч одна між Русинами ніхто нічого не чув ані її не бачив. Бучацькі Русини вже давно були би забули, що є в Бучачі "Поміч шкільна", коли би так курзор не збирав того місяця вкладок для неї. Де однак фонди того товариства обертаться, чи позичка уділена ним на купно помешкання для гр. кат. сотрудинка, вже сплалена, хто взагалі тим товариством завідує, — про се в Бучачі від кількох літ ніхто нічого не знає. А час би найвищий, щоб "Шкільна поміч" вже раз пробудила ся та взяла за якоїсь реальної роботи!

Лішає ся ще обговорити статистику учеників і вислід класифікації.

З початком шкільного року 1907/8 прийнято публичних учеників (про приватистів нижше) 682; серед року прибуло 14, а опустило заведене 78 учеників так, що з кінцем року остало 618 учеників. По народностям було: 458 *polnische* по *polsku*, 179 Русинів і 1 Німець, а після віроісповідання: 251 рим.-кат., 179 гр.-кат. і 183 мейс. Чому число руської молодіжці так пиячю зростає, між тим коли учеників Поляків і Жидів десятками різно прибуває, про се не раз вже була мова в "Ділі". Замітне, що в шк. р. 1899/900 було в бучацькій гімназії 107 Русинів, а всього 75 Жидів — отже майже о 1/2 часті менше чим Русинів; нині по 8 літах в гімназії тій фреквенція Жидів перевищає вже Русинів.

Класифікація учеників так випала: свідомство з відзначенням дістало 45 учеників, першу 458, другу 41, третю 20, поправку з одного предмету 54. Коли отсей вислід класифікації порівняємо з вислідом котрого-небудь з попередніх літ, то сеголітній вислід є найкорисніший з усіх. Звичайно 15—20 % учеників мусіло класу повторяти, в сім році тільки 9/84 %. Кілько в тім Русинів дістало лихе свідомство, годі було докладно провірити.

Цікава річ, чому вислід класифікації виявляв так корисно, тим більше, що в першій пірочці сего року було лихих свідочств 31/77 %. Зложивши ся на се дві обставини: зараз по першій пірочці або на місяць перед кінцем року покинуло гімназію 43 учеників, надто учителі на прощане совісніше класифікували, або "пущали на інші руки".

Не завадять розглянути ся у виказі, з яких повітів походять молодіж. І так після місцевості замешкання родичів з Бучача доходить 252 учеників, а з бучацького повіта 172. Поза тим найбільше учеників дають сусідні повіти: чортківський (72), густинський (33), терембелський (17), борщівський (15) і підгаєцький (11). Крім того ще з 22 інших повітів Галичини ходить молодіж в Бучач до гімназії, властиво шукає тут щастя, іменню: з Станиславова, Коломиї, Львова, Сянока, Ніска, Тарнобжегу, Дрогобича, Золочева і т. д. — якраз з таких місцевостей, де мають гімназії під носом або по дорозі до Бучача. Шо присилувало посесорів чи ділчів з під "Тарнобжега, Коломиї, Зборова, Рави, Сокаля, висіхих урядників з Коломиї, Львова (Болос Антонович) і т. д. посылати свої діти до гімназії в Бучачі, про се легко догадати ся. Адже сказано в інтерпреляції Будзизовського (з дня 21. мая 1908 ст. 9042), що з цілої Галичини прибувають до Бучача сини-бівани польських ділчів, графів, жидівських посесорів, різних багатих купців і промисловців, котрі грішми череходять з класи до класи і чисто здають матури". І звідти власне тільки є приватистів, що року в бучацькій гімназії, в сім році 43. Вони або цілий рік є приватистами, або тільки з кінцем мая; коли грошів їм трета, вступають з гімназією, побірають відтак у учителів лекції і складають потім приватні іспити з добрим успіхом.

Краєва рада шкільна заборонила, як зачуваємо, дирекції руської гімназії в Перемишлі приймати учеників з подальших повітів, щоб мовляти тим способом запобігти зростови "гайдамацького духа" в ті гімназії. В чім той дух мав проявляти ся, знаємо добре. Чиж рада шкільна не повинна заборонити дирекції бучацької гімназії приймати грабчуків, посесорів і всяких "рибів" з подальших повітів? Тим лише, як також обмежене число приватистів очистити вона бучацьку гімназію раз на все від звичайної й модерної корупції, приверне їй давню славу. Не досить рівнож на тім, що Гецев, Буржинський, Керонський, Рембач і т. д. перенесли або звільнені від обов'язку. Лішає ся ще прецїнь дур. Зих, а звісно — від голови риба воняє. Коли надужити і всякі лаядцтва в бучацькій гімназії діляти ся — як се виказало слідство переведене п. Т. Левинським, — то повинен з них відповісти також Зих. Він прецїнь був і є директором, отже надужити діяли ся за його згодою, або він кризь пальці дивив ся на них, коли тільки учителі, що їх поповнювали, ішли йому на руку в переслідуванню руської молодіжці. Над сим вищі власті шкільні повинні застановити ся. Інакше, коли в сі винні не будуть потягнені до відвічальності і не відкопують кари, нема найменшого запоруки, що аномальні відносини на будуче устануть.

Ще кілька заміток. Оплату шкільну в I пірочці складало 231 учеників, в II. 248. Стипендії побірало всього 5 учеників на загальну суму 1095 К.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 23. серпня 1908.

„Велико-сербський загівір“.

Загреб. (Тел. прив.). По чотириденній держанню у в'язниці випущено редакторів „Obzor-y“ й „Pobrat-y“ на волю, при чім вони мусіли зложити заяву, що не будуть атакувати ані прокуратора, ані слідчого судії.

Сараєво. (Тел. прив.). Міродатні круги простують вістку неначе-б в Мостарі або в Сараєві переведено ревізію, або арештовано кого небуз з Сербів. З „Sarajevo Tgb.“ довідують ся, що багато членів сербсько-радикальної опозиції підіставало вівзання, що-б зложити зізнання як свідки.

Віче в Ворохті.

Ворохта. (Вл. тел.). В суботу відбуло ся в Жабю велике віче, на котрім посол Трильовський реферував про парламентарну і політичну ситуацію, атакуючи президента міністрів бар. Бека за те, що не додержав обіцянок пороблених Русинам. Відтак обговорював економічні справи гірської людности, виступаючи проти самовільного управління камеральних лісів. Віче прийняло до відома справоздане п. Трильовського та ухвалило подякувати мін. Ебенгохови за його прихильне ставище до селян в справі лісових випасів.

Вибір сербського патріярха.

Будапешт. (Тел.). Монарх не затвердив вибору єпископа Г. Змеювача сербським патріярхом та зарядив, щоб конгрес приступив до нового вибору.

Холера в Росії.

Петербург. (Тел. пр.). Після урядових вісток в часі від 14. до 21. с. м. в цілій державі занедало на холеру 1145 осіб — померло 517.

По погромі Абдуля Азіса.

Париж. (Тел.). „Matin“ доносить, що правительство дістало вчера вечером делешу з Казабляки з донесенням, що Абдуль Азіс прибув до Сеттат.

Португальська цивільна ліста.

Лісабона. (Тел.). З приводу політичної дискусії були ся онді вечером в кулоарах парламенту послі пастуками.

Лісабона. (Тел.). По дискусії прийняла палата ланів 60 голосами проти 3 проект закона про цивільну лісту.

НОВИНКИ.

— Касаційна розправа в справі Івана Андрія Мисроласа 3 ім. Сичинського відбудеть ся, як ми вже доносили — у Відні дня 2. вересня внаслідок зажалення неважності, яке вніс іменем засудженого його оборонче, д-р Кость Левицький проти цілої основи засуджувального вироку ц. к. суду краєвого кярного як трибуналу присяжних судіїв у Львові з дня 30. червня 1908. В письменим виводі мотивує оборона зажалення неважності передовсім тим, 1) що поминено доказ свідків, яких пропонує оборона задля вияснення цілого способу діяння обжалованого, з окрема пригтовлення обжалованого: роздобутем грошей і прибутем до будинку намісництва, хоч ті обставини можуть мати важний вплив на розпізнання злого наміру обжалованого, його діяння індивідуального або деправильного стану психічного; 2) дальше тим, що поминено доказ зі свідків і знатоків головно для розслідження, чи обжалований в часі виконання аттестату на пок. гр. Потоцького діяв наслідком своєї волі, чи може знаходив ся в стані невільного психічного примусу; а вкінці 3) задля будного поучення правного присяжних судіїв через те, що предсідатель трибуналу, не обмежуючи ся на представленню перебігу головної розправи, перестерігає ще присяжних судіїв, мовби то підчас розправи пробовано їх впровадити покликуванем на справу Добродішної на фальшиві є становище. Всяка аналогія подібних справ є допускаема і судії присяжні мають самі розпізнати влучність порівняння оборони. Відбірає сего оружя обороні є законом недоволене, бо через те сугерує ся протизаконно присяжних судіїв. З тих всіх причин вносить обжалований, щоб ц. к. найвищий трибунал судовий, як касаційний суд орк неважність осерюваного засуду та відослав справу до найближчої каденції суду присяжних, визнаючи до її переведення інший трибунал. Характеристично, що в офіціальній комунікаті ц. к. кореспондентський орган, мотиви зажалення неважності під ч. 2 і 3 — пропущено! Тільки по остаточній полатоді справи через касаційний трибунал наступити рішене що-до помилування М. Сичинського. Трибунал І. інстанції, — як тепер урядово оголошує — ухвалив запропонувати засудженого монарший ласці.

— Ратунова акція в справі елементарних нещастя. На другім засіданню „центрального ратунового комітету“, що відбуло ся в тут. намісництві в суботу 22 с. м., повідомив п. намісник, що після урядових релайцій, надісланих ц. к. староствами, узвано доси 45 повітів потребуєчим за допомогою в зерні на засів, а з відчитаного спису тих повітів показує ся, що велика більшість тих повітів лежить в західній Галичині; зі східної Галичини потребуєчим за допомогою в зерні на засів лише повіти: Сянік, Доброміль, Ярслав, Перемишль, Яворів, Рулик, Самбір, Перемишляни, Коломия, Чортків, Станислав. На заміт репрезентанта т-ва „Просвіти“, д-ра В. Охримовича, що заходять дуже велика диспропорція межі західною і східною Галичиною що-до числа повітів, котрим має бути уділена за допомога на збіжєві засів та, що пошизне деякі повіти східної Галичини, о котрих відомо, що також були навісичі повенню і слоюто, — вияснив п. намісник, що дійсно в західній Галичині повенні і грєди більше наробили шкоди як у східній часті краю і що недостатком збіжя в західній часті краю далеко більший чим у східній, і то чим дальше на захід тим гірше; також у східній Галичині повіти, положеві на захід, більше утерпіли в урожаю збіжя ніж повіти, положені на схід. Дальше зазначив п. намісник, що реєстр пошкодованих повітів ще не закінчений, бо з деяких повітів не наспіли ще релайції або наспіли недостаткові; а наконєць зазначив, що се все відноситься ся лише до заповнення в збіжю, бо зовсім інакше має ся річ що-до недостатку паші для худоби, котрий дає ся сильніше відчувати у східній Галичині ніж в західній. По переведенню дискусії що-до способу розділу заповнених в збіжю поміж поодинокими потерпілими повіти рішено, що на кожних 500 гектарів землі, цілком в тій знищеній і погеної території або грядом, улітніть ся безплатно (дармо) оден вагон жита на засів, а для потерпілих від слоги буде дана за допомога в той спосіб, що буде ся продавати ім жито і пшеницю по зниженій ціні, а то: жито по 14 К, а пшеницю по 16 К. Дальше, з уваги що в західній Галичині трудно дістати збіжя навіть за грєші, а у східній легко можна купити збіжє на місці або в околиці, постановлено, що для західних повітів намісництво достерчить збіжє в натурі, а до східних повітів вишле за допомогу в готіві, за котру повітові комітети закуплять збіжє, потрібне на заповню для потерпілих. На тім се засіданні закінчено, а дальше засіданє має відбутися в короткій часі. — Для усунення всяких можливих неспорозумінь треба зазначити, що цілю центральною акцією ратуновою кермує само намісництво, а т. зв. „Центральний комітет ратуновий“ є лише тілом до радничим, і диятоско ані на той комітет ані тим менше на поодиноких його членів не може спадати відвічальність за переведення згаданой акції ратунової. На всякий спосіб було би бажаним, щоб наші члени повітових комітетів ратунових, наші „тосли і каші організатори заінтересували ся сею акцією задоволюючи в поодиноких повітах, а з другої сторони, щоб наші громади і поодинокі селяни, котрі від елементарних нещастя потерпіли шкodu в збіжю і паші, вносили до старєств відповідні просьби о заємсую.

— Делегати філії „Просвіти“ до повітових комітетів ратунових вибрані: в Косацінці о. Ю. Герасимович, парох в Рибнім, а в Рогатинці о. декан С. Городєцький, парох у Вербилицях і Станиславівцях о. Т. Матеїко, парох в Оришівцях а його заступником д-р Вол. Янович, лікар в Станиславіві.

— В справі приватних гімназійальних курсів в Пробіжній інформують нас з цілком певного жерела, що до заложення подібної приватної школи ще далеко. Утворив ся вправді тому кілька тижнів комітет, що поставив собі таку задану, але

поки-що ціла справа знаходиться лише у фазі проекту. Оголошене про заложення приватної гімназії вислано до нашої часописи, а поміщене вже в „Руслані“, не помістили ми, уважаючи його з гори неправдоподібним, а як тепер довідуємо ся, вислав його передчасно й на власну руку оден з молодших членів комітету.

— Як наше духовенство дбає про свій обряд. Пишуть нам: Дня 18 с. м. відбула Станиславська військова залога на місце вправ „на Дуброву“, де мала відбутися звичайна військова парадя в день уродин єписаря. Сього року головний контингент зібраного війська становив повний 20. полк оборони краєвої, що рекрутуєть ся з отих чисто руських повітів: Богородичан, Бучач, Гусятин, Надвірня, Підгайці, Станислав, Терембівля, Товмач. В сім полку т. зв. Regimentssprache не лиш теоретично але й дійсно є мова руська так, що не лиш підофіцери поучають жовнів по руськи, але і офіцери чужинці приучують ся в конезности руської мови. Військо вийшло на вказану площу, устало ся в приписаній формі, за переді оборона краєва а за нею кінниця. В шатрі має проработи ся служба божя. І отсе пишучий ці стрічки здалека добаує в шатрі священика, та не в ризах після руського обряду. Дійсно польський ксьондз стає на мшу та править її перед руськими мужиками. Коли пишучий ці стрічки спитав старших жовнів, чи то може лиш сего року відправлять ся латинська служба божя в дни 18. серпня, дістав відповідь, що руської служби божої ніколи не відправляють. Таке діється в столиці руського єпископа, де є особний руський капелан військовий і для залоги, яка 90 прд. є руської народности. Чи можуть духовні власті представити собі ту шкоду, яку наносить ся в той спосіб руській церкві і руській народности? Коли наш селянин спостереже, як нехтуєть ся права його обряду в торжественних хвилях в великій місті, він набере погорди до свого обряду і пересвідчення, що його обряд се щось низше від латинського, а з погордою до свого обряду виробить ся і погорда до своєї нації. — Присутний.

— За куліс львівської съезитині Теміди. Недавно доносили ми про галас, який повстав в польських шовіністичних кругах з приводу радника висшого суду краєвого, п. Шеховича, котрий, держачись букви закона, ставив в часі розправ до руських сторін питання по руськи, а навіть видавав вирок в руській мові. Вславив ся тоді заступник державного прокуратора д-р Гофмоцький (вже небіщик), котрий протестував против поведєня радника Шеховича, ставлячи внесення на ухилєня руських питань, і пущив кляч обурєня в польській пресі. Та хоч д-ра Гофмоцького вже не стало, русофільний шовінізм в державній прокуратурі у Львові не перєзв ся, як се показало з нагоди вчерашнього пращання, яке уладив краєвий карний суд в честь свого президента п. Шишуского, обіймаючого становище віцепрезидента висшого суду краєвого. Перед пращанням відбула ся нарада при участі членів суду і державної прокуратури в бюрі радника п. Шеховича (бо найстарший рангою радник Державний на відпустці). В часі тої наради заступник прокуратора п. Л. поставив внесення, щоб при пращанню промовляв киче радник Лєкчинський (Поляк), але йому звернено увагу, що по прийнятому звичаю промовляє при таких нагодах радник або найстарший віком (в сім випадку є ним п. Козакевич, Русин) або рангою (в сім випадку п. Шехович, також Русин), і остаточно ухвалено, щоб промовляв таки радник Шехович. І стала ся знова річ, що кидав ярке світло на польський шовінізм судових функціонарів, котрі як раз повинні бути взірцем обєктивности і безпартійности. Члени прокуратури, між котрими є навіть два Русини: пп. Слонєвський і Рожанковський, побоявали ся, що радник Шехович буде промовляти також по руськи, і тому заявлял, що в пращанню участі не возьмуть. І справді так стало ся: члени державної прокуратури відтягнули ся від участі в прощанню президента Шишуского для демонстрації, що не признають рівноправности руської мови в судах руської часті краю. — Пращанє президента краєвого львівського кярного суду, Станислава Шишуского, з нагоди перенесєня його на становище віцє-президента апеляції, відбуло ся в неділю 23 с. м., перед полуднем в І. сали розправ суду присяжних. В сали зібрали ся члени краєвого суду кярного зі судовими знавцями і ввизничною управою. Іменем судової грємії промовляв (по польськи і по руськи) найстарший рангою радник Шехович, зазначуючи заслуги президента в часі 10 літ на становищі управителя суду. Зазначив огбєдливо його такт, обєктивність і ввічливість сувроти підчинених осіб, чим придбав собі загальну пошану. При тій нагоді висловив бесідник надю, що п. Шишуский на новім своїм становищі буде руководити ся також рівною засадою безсторонности супротив сторін без ріжничі народности і віроісповіданя. Іменем адвокатської палати промовляв її президент д-р Макс а іменем судових знавців д-р Обгулович. Президент Шишуский подякував зібраним за висловлену пошану, спеціально-ж радникови Шеховичови, ставлячи його як взорєш судії горожанина, що цїнить як слід своє судейське достоїнство і сполучені з ним права та обов'язки, і впевнюючи, що супроти закона не знає ріжничі між народностями. Подякував зібраним також за успішне попіранє його в праці та зазначив високу залучу адвокатоьського звєаня у вимірі справедливости. По акті прощання зібраних відфотографовано. Управа бюра по бувшій президенті Шишуским обнявє поки-що радник висшого суду краєвого Сваричевський, аж до іменованя нового президента.

— Галицькі кашани в Київі. Як доносить „Радя“, в четвер, дня 20. с. м. рано приїхало до Києва поверх 300 галицьких селян на чолі з москвофільським послом, д-ром Марковом. Прочанє пішли насаперед до Володимирського собора, де їх зустріли київські союзники. Звідси з монархічними знаменами і стгами союзники поведи гостий до Печерської лаври. По дорозі проспівали гуртом кілька пісень про єдність Галичан з Росією.

— Зелізняки Львів-Винники-Підгайці. Будова тої зелізняції буде не скорше скінчена аж в падолісті. Причинила ся до того головню довготрєвала слога. Зливі дощі знищили нові земні насипи, а крім того робітники не могли постійно працювати.

— Повішений — для збави. „Орловская Жизнь“, доносить, що недавно в Орлі зібрав ся в гостиниці чинало купців. Серед забави зійшла розмова на те, які вражіння має повішений, а врешті дійшло до того, що вони рішили самі випробувати тих вражіння. Пєні купці поїхали на село, вибравли з поміж себє одного на „засудженого“, одного на „ката“, а решта мала становити власть і купців. Коли вже пришло до діла, „засуджений“ зачав відказувати ся від сього. Однак товариші закричали його і — повісили, а коли повішений зачав кидатись у конульсийний передсмертнім прожанням, видці повтікали. На щастє повішеного надбігли люди та відтяли його з шинієлиці.

— Про величезну пожежу лісів в Британській Колумбії в північній Америці доносить: Вісти з місця пожежі потверджують, що коло десять тисяч людей страдило ціле своє майно і втікають куди хто може, від величезного огненного моря, котре гнане вітрами посуває ся що раз дальше. Вже тепер говорять, що згинуло в огні 800 людей; кілька попрали погинуло, того мбуть годі буде довідати ся. Від часу пожежі в Сан Франціско не було ще так величезної катастрофи, як ся пожежа лісів. Гоар, Олзген, Спарул, Мічелл, Котене, Феріє і другі міста і села щезли зовсім з лиця землі. Шкреду обчислюють на звиш 100 мільонів кор. Найстрашнішою була катастрофа в містечку Курні, котре погинуло так борзо охопила, що більше як 70 людей не мало вже часу втечи з него, а огненне море так ім заступило дорогу зі всіх боків, що ім не оставало ся нічого, як лиш чекати в своїх хатах неминучої смерті, яка й справді небаком їх там постигла. Огонь пересунув ся вже простором займаючим 100 квадратних миль. Є се простір, на котрім як раз в останніх роках оїло було багато поселенців. До нещастя причинило ся ще й те, що огонь знищив далеко довкола всі мсти і спалив залізницю, через що ратунок і втеча були дуже утруднені. Урядник великої північної залізничі, Карлсвелл, рішив ся був ратувати майно залізничі в містечку Феріє і лишив ся був там аж до останньої хвилі. Коли вже огонь обняв був ціле містечко і небезпека стала вже крайню великою, він сіє на дрезину і пусив ся втікати. Розпочали ся страшні перегони. Силою розпущи гнав Карлсвелл свій візок по шинях а рівночасно сильний вітер роздував за ним полуміння так, що з обох боків огненне море ширило ся шораз більше і підходило до него. Якійсь час удавало ся йому бігти поперед огню; переїздив попри місце де лежали погнені й умиротні або вже й померші залізничні робітники. Вже здавало ся йому, що уратуєть ся, коли нараз приїхав в місце, де огонь знищив зовсім залізницю. Не було нішої ради як лишити візок а втікати пішки. Остантню удало ся йому добігти по Грэнбука, але вже одж на нм була попалена а він сам так був погненений, що його ледви ще живого відставили до шпиталю. В Спарул старав ся якийсь п. Форестр з жіночкою і 25 відважними мужичинами ратувати містечко в останній хвилі. Але закінчилось пороби-лі всі приготування до ратунок, як вже їх заскочила пожежа. Відважна та громада пустилась тепер втікати, сама не знаючи куди. На право і ліво за ними гнав ся огонь. Від великої горячі і утоми п'ять людей зімліло а за кілька хвилю опісля згоріли на вуголь в сніг. Прочі добігли до якоїсь річки, влізли до води і бродячи старали ся видобути ся з огненного моря. Що стало ся з ними, годі знати, бо наспіла лиш вість, що втікачі страшно помучені сховали ся десь в однім місці на річці і жуть попомочи. Залізничі власті поставили вислати льокомотиву і подати якусь поміч нещасливим, але чи то удало ся, не знаєть.

— Дрібні вісти. Вівчани п. Ярослав Герасимовича, ц. к. камерального лісничого, з п-ною Луцією Мевцінською, дочкою пароха з Фельштина, відбуде ся дня 1. вересня в парохійній церкві у Фельштині. — Завтра, в второк вимаширує львівська залсга на маневри, що відбудуть ся в повітах перемишлянським, бережанським і рога-тинським. — Нові вози електричного трамвая при-ходять щодень до Львова. В суботу надіслано возів від ч. 110 до 120. — Убийника служниці Панасевичіної, Стефана Олешка, арештовано в суботу у Львові. Разом з ним арештовано його львівську Кашіву, сестру і її нареченого, робітника Енгля. — В суботу розпочато будову шляху електричної залізничі через площі Галицьку, Бер-нардинську, коло корпусних команд і ул. Панську,

Поручаєть цукорню п. Василя ВІТІНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє зна-мениті тісточки, чашники, медівники і т. д.

Оповідки:

Календар Завтра, в второк: Фотія і Аникита м. (лат. Людвика кор.). Позавтра, в середу: Максима (лат. Зефірія).

Репертуар львівського руського театру в Святині. Селя власна. Початок о год. 8 вечер. Білети продає „Народна Торговля“.

В второк, дня 25. с. м. „Катерина“, опера в 3 діях Аркаса.

В четвер, дня 27. с. м. „Ревізор з Петербур-га“, комедія в 5 діях, М. Гоголя.

Реконекції для катехитів. Заходом Виділу Товариства св. Ап. Павла відбудуть ся в днях 29, 30 і 31. серпня та 1. вересня с. р. в духовній се-мінарії у Львові реконекції для Вспр. оо. катехитів усіх категорій шкіл так народних як висшого типу. Перша реконекційна наука буде відбудована дня 29. серпня (в суботу) о год. 7-30 вечером, дальший порядок означить о. проповід-ник. Хто з Вспр. катехитів хотів би взяти участь в тих реконекціях, зволить зложити за ціле у-держане на руки Всчст. о. Володимира Семкова, касиєра Товариства (площа св. Юра ч. 5) 10 К. до дня 27. с. м. включно.

Дирекція руської гімназії в Перемишлі повідомляє учеників, котрі походять з котрої-небудь з сільських громад перемишського повіта, що при вписі мають виказатись посвідченням на чальника громади, що в домі, де вони мешкають, нема жадної развільної слабости, а коли була, то дм був дезінфекційований. Громади ті є: Дрогобичка, Перемишль, Грушатичі, Поповичі, Саночани, Пешовичі, Трійчичі, Оріховці.

На руську приватну школу в Гвіздці. За почом Вп. К. І. з Гвіздця а трудами Вп. Сабата, учит. гімн. в Чернівцях і В. дани Світлик, зі-брано на весілю Вп. Остапа Світлика, гімн. учи-теля в Коломиї, дня 2. с. м. в Сорках, в домі С. Могильницького 30 корон, на заложені руської приватної школи в Гвіздці. За сей щедрий дар дякує сердечно гвездцька філія „Руського Тowa-риства педагогічного“. О дальшій ласкаві жертви на сю ціль просимо укліно.

У вночі відбуде ся дня 30. с. м. аматорське представлення „Ой не ходи Грицю та на вечерни-ці“, народної драми з сьпівами і танцями в 5. діях. По представленню відбудуть ся танці. Отсею дорогою відвідаємо ся до нашої місцевості і до-околичної інтелігенції, селян і міщан, щоб зво-лилися бодай вже на сей раз прибути як найчислен-нійше, а на кожний случай в разі перешкоди най-зложать свої лепти на адресу тов. „Сокіл“ в Угнові. — Старшина Сокола.

Віче у Фельштині старосамбірського повіта відбуде ся в неділю, дня 6. вересня. На вічу зложить о. посол Онискевич свій посольський звіт.

Тернопіль. Звичайні загальні збори то-варства української молодіжні „Громада“ в Тер-нополі відбудуть ся 6. вересня с. р. о год. 6 по-полудни в льокалі товариства при ул. Міцкевича ч. 17. За виділ: Ст. Брикович заст. голову, Вол. Онуферко секретар.

Дирекція мужеської учительської семіна-рії у Львові подає до відома, що вписи на при-готовляючий курс відбудуть ся в днях 29. і 31. серпня перед полуднем. Вписи до властивих се-минарії відбудуть ся в речених, оголошених перед-феріях. З причини переповнення не буде приня-ти ні один кандидат з чужого заведення.

З Бобреччини. Посол д-р Еуген Олесниць-кий стане перед виборцями з посольським звітом в отсих місцевостях: дня 30. с. м. в Глібовчач

великих, 31. в Стрілсках, 3. вересня в Ходорові і 6. вересня в Романові. Просить ся о численну участь. — Від організації.

Д-р Еуген Озаревич, лікар і директор „Народної Лічниці“ вернув з відпустки на постій-ний побут до Львова і ординує в звичайних го-динах (Дім „Дністра“ — Підвале ч. 7).

Конкурс. Виділ Тов-а св. Ап. Павла у Львові розписує конкурс на написані популярних книж-чок для народу. Яко нагороду за труд рішав дати 24 К за ожен аркуш друку малі вісімки оригі-нальної праці, а 16 К за такий же аркуш друку, если праця буде перерібною або перекладом з чужої мови. До автора ставляє Виділ отсі вимги: 1) Праця мусить обіймати найбільше один аркуш друку. 2) Мусить порушувати тему релігійного змісту. 3) Мусить узглядити в першій мірі ті правди св. віри, які в нашій народі є найбільше заатаковані ворогами Церкви.

Агітаційні брошури можна дістати в На-родній Канцелярії в більшій і меншій кількості. 1) Народний катехизис 10 с. (Відки взялись москвоф. і Чорна сот-ня“ вичерпані). 2) „З великих днів (ілюстрована збірка про Хмельницького) ціна 20 с. 3) „Відки взяли ся і що значать назви Русь і Україна“ ціна 30 с. 4) „Перший рік царявства загал-ного голосованя“ написав д-р Кость Ле-виський, ціна 10 с. 5) „Відомжене сіль-ської посілости“ внесенне посла о. Вой-наровського, ціна 20 с. 6) „Січовий сьпіваник (з нотами) 34 с. 7) „Тарас Бульба“ (скорочене) 14 с. — Також можна за-мовляти через Нар. Канц. етимологічну брошуру п. з. „Українці і москвофіли“ по 20 с., в більшій кількості 50 прк. опусту. Крім сих брошур продаємо „Русько-німецькі ро-зови“ по 1 К. На почту за 1 книжку тре-ба додати 5 с., за 5 кн. 10 с., 10 кн. 20 с., 20 кн. 30 с., більше до 5 клг. 60 с. — Хто прислає пе-реказом, має долати 6 с. на листовоса. З Наро-дній Канцелярії, Львів, ринок ч. 10.

Урядові вісти.

Іменования. Цісар надав кабінетовому кон-ципінтові, надворному секретарев, д-рови Яно-ви Левицькому, титул і характер секційного ра-дника з увільненням від такси, а кабінетовому конципінтові, надворному конципінтові І. кл., Едмундові Юристовському, титул і характер на-дворного секретаря. — Міністер просить признач-ити VIII. рангу отсим профессорам середних шкіл: Йосифові Мазурові в гімн. в Бучачі, Володими-рові Круковському в гімн. в Ярославі, Йосифові Бельському в гімн. в Яслі, о. Спіридонові Карку-тові в руській гімн. у Львові, Михайлові Рибач-кові в руській гімн. у Львові, Михайлові Гриня-кові в IV. гімн. у Львові, кс. Янові Цемневському в філії V. гімн. у Львові, Йосифові Мичинському в гімн. в Новім Санчі, Михайлові Вашикевичу в І. польській гімн. в Станиславові, Михайлові Говетові в реальній школі в Ярославі, Жиги-М. Лушчинському в I. реальній школі у Львові, д-рови Мих. Яникова, д-рови Зисла. Кригоскому і Яросл. Ломницькому в II. реальній школі у Львові, о. Йосифові Леманові і Омелянові Терлецькому в реальній школі в Тернополі і Вал. Січинському в гімназії в Дрогобичі. — В буюкинських серед-них школах одержали VIII. рангу отсі гімназійні професори-Русини: Іван Прийма, о. Е. Семая і П. Кумановський.

Нові книжки і видання:

В. Лункевич. Серед вічних снігів і ледів. З російської мови переклав Іван Га-луш і н сь к и й. (Коштом і заходом товариства „Просвіта“) Львів 1908. Ст. 64 16-кн. Ціна 40 сот. (3 11 ілюстраціями).

Будапешт 24.8. Ціна збіжне.	11-13 до 11-14
Пшениця на жовтень	11-48 до 11-49
на цвітень	9-25 до 9-26
Жито на жовтень	8-03 до 8-04
Овес на жовтень	7-68 до 7-69
Кукуруза на серпень	7-06 до 7-07
на май 1909	11-30 до 16-40
Ріпак на серпень	
Офerti на пшеницю; мірні. Охота купна: мірна.	
Упокоблене: сп. кінна. Погода: хмарно.	

До „Народної Гостини“ у Львові прийшли дня 24. VIII. 1908. о. Захар Лехицький, Новий Санч; Каротина Закалюк, Жовква; о. Петро Матковський, Оскшесін; о. Володимир Ілевич, Мли-нів; Казимир Вонторський, Богородчани; Микола Детерс, Вілень; Іван Кобринович, Добротвір; Філарет Гадилонич, Куляб; Городище; Марія Луценчук, Гвоздів; Франц Калькус, Броди; Дмитро Коваль, Синьківка; Василь Меренків, Станиславів; Антін Городиский, Бичків; Михайло Комар-ницький, Лежайск; о. Василь Кушнір, Лисники.

Надіслане

(За сю рубрику редакція не відповідає).

Адвокат Д-р Круг в Галичі пошукує ру-тинного конципінта. 1-3

Франц Йосиф пра воя Найлучше відоме средство 178

Коперницький і Син

Оптики і Механіки у Львові площі Галицької ч. 1.

проти Вакци Плотного на пиятнадцяті площі Галицької поручають:

Великі направи позачають од як найскорше і най-дешевше.

Накладом Редації „Діла“ або „Свободи“

Емілія Золі: Гроші, ціна 3 корони (з почт. 3-20 к.).

Гі де Мопсан: Сильна як смерть, переклав О. Пап-невич, ціна 1-50 кор. (з почт. 1-70 к.).

А. Чайковський: За сестрою сповідане з кзацьк і старини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.).

Ол. Стороженко: Проклятий Марко, фантастична по-вість з часів Хмельниччини, ціна 60 сот. (з почт. 60 сот.).

Евген Гребінка: Чайковський, повість з часів геть-манщини, ціна 60 сот. (з почт. 70 сот.).

А. Прус: Життєві ідеали людини, переклав Крушель-ницький, ціна 30 сот. (з почт. 35 сот.).

Отсі книжки можна набути в Адміністрації „Діла“ за попередним надісланням воєї належної-сти враз з почтовим. За посилаттю не висилає ся. Адміністрація „Діла“ Львів, Ринок ч. 10.

При закупні товарів просимо покликуватись на нашу часопись.

Потребую академіка-інженера, на шість рік до о-ного записи а 4-го нормальної жонк. Адреса: Йосиф Шпачів-ский парох в Бізмі п. Дунаїв, 1081

Правник пошукує лекції на правничій на цій рік. Може ухвалити лекції на скріпках, фортепіано або записи х-р. Зголосити в усіх змах прешу слави під: М. Га-ток Бруструпа п. Космак. 1024

Ученик VIII. кл. пошукує лекції на солі на цій рік. Ласкаві зголосити під адресу: Школа, Дмитро-1067 авч, Судова Вашина. 2-3

Родина бездітна прийме на поміщення пана студента в гарчому і усагою, комната особні. Зго-лошені приймає Онуфер До-лішня, Львів, Городище ч. 5. 1079

Вдова по вшани уряднику прийме кілька учени-ків а п'яній гімн. на мешкан-ня в утриманні. Ул. Ленарто-вичка ч. 11 а. II. поверх, ч. 8-1082

Гімназійна абітурієнтка пошукує лекції в шал удержа-ну у Львові або Кракові на цій рік. Близька відомість: За-хар Урл, Свобода золота п. 1053

Солицитатор адвокат-адвокат згідно нотаріальний рутинований в справах спрних і гіпотечних як також добрий конципінта а польським і українським явиш пошукує посвід під 2-вересня. Зголосити і усаго під „Со-адіансь“ poste restante Ступа, 1067

Іконостаси і іконописці-мистецтвам рибарська робітня Евот. Шуляквичка Львів, ухвал Шпачів ч. 35. 424

Свобода

цільно політично-просві-тне і господарське для на-реку. Видане і за редакцію відпо-відна Леонин Цивельний. Цілоцілий передплата вносити: к. р. на рік року к. р. Редак-ція і Адміністрація, Львів ул. Ринок ч. 10.

Працюйте і щастя!

Товариство взаємного кредиту

„ДНІСТЕР“

стоварищенне зареєстроване в обмеженому порукою у Львові,

приймає вкладки на книжочки щадничі на 4%, уділяє позички на скріпці за інтабу-ляцією на 6%; і сплату розкладає на 10 до 15 літ.

Векселі приймають ся тільки 3-місячні і з 3 підписами на 6% до 7%.

Членами можуть бути і позичку ді-стати тільки члени обезпечені більше літ в „Дністрі“.

З зисків уділив „Дністер“ на публич-ні добродійні цілі квоту К. 45835.

Вкладні вносять 81/12 1907: К. 2,795 183
Позички уділені „ „ „ 3,410 684
Уділи членські „ „ „ 234 398
Цінні папери „ „ „ 130 452
Фонд резерв. і інші „ „ „ 46 842
Льонації „ „ „ 182 206

Канцелярія Товариства при ул. Русь-кій ч. 20 отворені перед полуднем від 8 до 2 год. крім неділів і руських свята.

„Дзвінок“

одиночка гарно ілюстрована часопись для науки і забави для руських дітв, мо-лодіж і селян. — Вкла-дана Руським Тов. Педа-гогічним заводом два рази на місяць. — Коштує 6 К річно, 3 К піврічно або 1 К 50 с. квартално. — Адреса редакції і адміністрації ул. Сидуківка 47 у Львові.

УЧИТЕЛЬ

популярно-наукова часопись педаго-гічна, орган Руського Товариства Пе-дагогічного, під редакцією д-ра В. Шурата виходить два рази на місяць від 1 червня 1899 р. і коштує 6 мор. річно, 3 К піврічно або 1 К 50 с. квартално. Адреса редак-ції і адміністрації ул. Сидуківка ч. 47 у Львові.

Родимці!

Генеральна торгівля і продукція

(передити М. Паоціни) Товариство в обмеж. порукою Віден, 181, Theresienstrasse 73. поручає знаряди господарської власної фабрики St. Katharina a. L. в Скарі. Зна-ряди ремісничі. Товари блаватні, ману-фактурні записки в еутералю К 1'40, 1'70, 2'50 і 4. БРИТНИ записки в еутералю К 1'40, 1'70, 2'50 і 4. Матеріал гармонійний, дрімкий, Полотна від К 6'40 до шукту (15 м.) Матеріал жіночі і мужеські від 36 сот. (замовляти за метер. Прекрасні хустки від 42 сот. (котонів, вовняні, шовкові, атласові, підшовкові, шовкові). Обруси, сер-вети, рушники, хусточки до носа від К 1'80 до 2'50. НИТКИ (Harland Clark et Co. і D. M. C.) у всіх якість і красах. Векселі і жиди, етажид, гарасієвські і многі інші річи. ТИТАН поєднує в собі сирарах торговельних! Купиши аши куп-иши дамо по найнижчих цінах!

Жадайте нашого цінишка і пробки. 1095 1-2

СВІТЛО ЦЕРКОВНЕ СТОЛОВЕ

найліпшої марки

охоронене запатентованою

маркою 8 162-7

М. Ц. Н. Т.

порукає

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ

Світло се викидає ся в двох родах по ціні 198 мор. і по 174 мор. за 100 клг. Для цер-ков 10% окуту.

Ціни розуміють ся злого фабрика.

Передовим просимо узнати, щоб ко-гда світла мали знак + М. Ц. Н. Т., бо лише таке світло криморує „Народна Торговля“. Сотки похва і крижани!!!

СКОРО!

ТАНО!

СКОРО!

ТАНО!

СКОРО!

ТАНО!

СКОРО!

ТАНО!

СКОРО!

ТАНО!

СКОРО!

ТАНО!

СКОРО!

ТАНО!

СКОРО!

ТАНО!

СКОРО!

ТАНО!

Оповідка.

З нагоди заснованя фонду імени Олени Сі-чинської, призн чую половину грошей з довід, які мені вніли численні люди з книжки: „За кра-сою“, „Пестрі звуки“, „Збірник пісень“, „Січ іде“ і т. д. на зазначий фонд. Тому прошу моїх довжників, які мають мені ще заплатити за книжки, щоби використали сю нагоду і поспішили з заплатою. Гроші на-лежить вислати лише на отсю а д р е с у: Д-р В. Бачинський, директор Народної Канцелярії у Львові Ринок 10. Позаяк половина на-лежності призначена на так важну справу, тому прошу ще раз не зв'язати з посилкою. Якби кож-дий з довжників заплатив, то на фонд припадо би поверх 1500 Корон. Воі українські газети зоволять отсю оповістку повторити.

МИКОЛА ГРАБЧУК, Чернівці, друкарня „Австрія“.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1908.

До Львова

приходять з

рано перед по. по. вечер. вночі

Краків 6-50 8-55 1-30 5-45 9-50

Краків 7-25 9-50 8-40 8-30

Ришель 7-25 9-50 8-40 8-30

Підволочиськ 7-30 9-50 8-40 8-30

Червоноскі 8-07 12-00 2-15 5-40 10-20

Червоноскі 8-07 12-00 2-15 5-40 10-20

Олександрівка 8-40 12-00 2-15 5-40 10-20

Коломиї 10-30 12-00 2-15 5-40 10-20

Скря 7-25 11-45 8-50 8-50 11-00

Пустомити 7-25 11-45 8-50 8-50 11-00

Самбора 8-00 10-30 2-00 9-25 11-00

Львів 9-00 10-30 2-00 9-10 11-45

Рана руської 7-10 11-45 8-50 8-50 11-00

Явова 8-25 11-45 8-50 8-50 11-00

Врухувка 7-10 11-45 8-50 8-50 11-00

Врухувка 7-10 11-45 8-50 8-50 11-00

Врухувка 7-10 11-45 8

Причинки до польського всеславянства.

Сей невідомий відбувся Поляки, пробуваючі в „літній столиці Польщі“, Закопанім, віче в справі ратовавня шлескських Поляків. Головний реферат в сій справі виступив проф. Й. Г. Павловський зі Львова. Він звизав своїх земляків не тільки до боротьби з шлескськими германізаторами, а й з чехізаторами Шлеска та... з Русинами, які загрожують „всхіднім кресам Польщі“. П. професор-рора лівської політики невідомо чому тужо за часами, коли то на сторозжі „всхідній кресу“ стояв „як журав“ Ярема Вишневецький та палами й шибенцями боронив польського стану „посада-на“ перед українським „гультайством“ і він, як всеславини ХХ. віку, рад би воскресити у своїх земляків ті давні братерські почування до своїх славянських братів-Русинів. Рівночасно обвиняє однак сей всеславини з під знамені п. Дмовско-го своєю любовю також і Чехів. Н. б. до польсь-ської акції проти Чехів звизав на закопанським вічу не лише п. Павловський, але й п. Влодек з Моравської Острави. Поляки а спеціально вшехполіяки впрочім не від вчора симпатизують з Чехами. Задля сего прим. пани з „Кол-а“ при виборі парламентарної президії голосували не на Чеха, а на Вайскірхера, щоб відплатити ся Чехам... за їхні напади на Польщу за часів Пяста. Ту саму засаду протоложує і популярна шлех-польська „Walke“, доказуючи, що Полякам годі єднати ся з Чехами, бо вже „од заравя наших дедов мелісми в Чехах врюгів то скритих, то явних, ктужи чигали на нас і кшівдзілі, як мотлі, плши каждей способносьці“ — а за сим іде вичи-слиши історичних кривд Поляків з боку Чехів, що починаючи від Мешка І. і т. д. За кривди перших польських королів мстив ся на Чехах ма-буть і п. „А“ в своїх кореспонденціях до „Slow-a polsk-ogo“, дарма, що в його жилах плне поль-ська кров мабуть не першої чистоти, бо його предки замандрували до Польщі аж за Казимира Великого, що любив не тільки „хлопцув“, але та-кож надіяв своїми симпатіями гарні доні Ізраїля. Се однак не перешкаджало п. „А“ безпечно ата-кувати чеських міністрів, лякаючи їх навіть тим, що Поляки готові „єднати ся до спілки з Німця-ми проти Чехів! Се все прямо зворушуючі примі-ри спільності славянських інтересів, не даром-же так брательи ся недавно п. Дмовський і п. Крамж... на страх вратів! „Славян“ попракинували в Празі, а тепер... за чуби водять ся. По храму прийшло похміле.

З'їзд людовців.

В неділю дня 23. с. м. і в понеділок дня 24. с. м. відбував ся в Тарнові з'їзд членів виділу Ради національної і поліції польського „людового“ стороництва.

По рефераті посла Стапінського про діяль-ність президії від часу останнього з'їзду, збори удили йому однудушну втотм довіря.

Потім відбула ся широка дискусія над ак-цією з приводу повеній. Бесідники обговорили розміри нещастя та оцінювали його, на 100 міліо-нів корон, чого ніяким способом не зможе заспо-коїти призначена з боку центрального прагиль-ства на запомогу квота 14, мільона. Нещастя явля-єть ся тим тяжшим, що є небезпека, що бараболі можуть погнати. Староста веде помічну акцію занадто поволі. Зібрані доматили ся більшої скількості макухів, грису і соли для поправки па-ші, бо побуюють те, що людині випродає худо-бу, не маючи чим її годувати. Мелорачійні ро-боти поступають вперед дуже поволі і взагалі їх замало в Галичині. Необхідна річ побільшити мелорачійний фонд, перевести будову доріг і мо-стів та планово регулювати ріки.

Відповідно до тих домагань ухвалили зібрані ряд резолюцій. Між иншим поручено президії стороництва дати ініціативу до скликання кон-ференції всіх галицьких послів без ріжниць партії і національності, щоб при-скорити рятункову акцію.

Далше вислухали збори звіт з діяльності парламентарних послів та перевели над ним дис-кусію, котра покінчила ся ухваленням довіря для них.

В понеділок, у другий день з'їзду вели ся на-ради над соймовими справами. По рефераті посла Сколишевського звизав послів сто-ронництва, щоб доложити всіх заходів коло пе-реведення ловецького закону на найближшій соймовій сесії, так аби той закон міг у-війти в жите з днем 1. січня 1909 року. Новий ловецький закон повинен вповні відповідати по-требі борони рілничої людности перед шкода-ми з боку дикої звірини.

Потім пос. Стефчик представив справу про-фесіональної організації хліборобства. При тім постановлено резолюцію, щоб в найближшій сой-мовій сесії ухвалено відповідний краєвий закон; якби такої організації не можна було перевести законодавство, то президія стороництва має дати товчок до заснованя фахової організації селянської.

На тім покінчили ся наради.

Заграничний огляд.

Румунське аграрне законодавство.

Аграрні заворушення, які були захопили тогді єсеню Румунію, а навіть відбули ся слабо на Буковині спонукали румунські законодавці тїла до уломованя зарібних відносин румунських ріл-них робітників в яковий порозі, що у нас свого часу було обговорено. Ходило а те, щоб устано-вити мінімум заробітної платні а також максимум ціни за винайм ділячківської землі для селян.

Тепер оповіствує найвища господарська рада в Румунії, що ціни установлені реджональними комісіями після 65-ого артикула про господарське порозуміння, мають вагу лише на сей рік. Щоб зрівноважити ціни праці й контрактів найму на бу-дуче, скликаю округні комісії на надзвичайну сесію. Вони мають установити: а) найнижшій ціни, низше яких не можна бх сходити при заключува-ню контрактів; б) роботу, якої можна вимагати від мушани, жінки або малолітнього селянського робітника; в) найвишій ціни, яких можна вимага-ти від селян при земельних арендах та найвишю допустимую десятину і г) найвишій ціни за пасо-виска, обчислені після числа товару і гектарів, кілько штук товару може пасти ся на однім гекта-рі, при тім обчисленю бере ся згляд на якість землі.

Ціни які тепер поустановляють округні ко-місії, в яких під проводом правительствених ко-місарів засідають репрезентанти ділчів і селян, будуть так довго правосильні, аж переведеть ся нове опіноване податкове, тому господарська рада звизав ділчів, арендарів та робітників, щоб взагалі зголошували свої бажання й жалоби.

Англія й Німеччина.

З приводу побуту англійського канцлера скар-бу, Льюйда-Джорджа в Німеччині, куди він мав

вибрати ся тільки задля студіювання німецького закону про обезпеченя робітників, поміщую Лондонський „Standard“ допис з Берліна, в якій під-черкнено, що Льюйд Джордж не виступав в Берліні на власну руку, але в повнім порозуміню з лондонським кабінетом. Міністер зробив все, що міг, щоб вплинути додатно на англійсько-німецькі взаїмні та зараз по прибутті і за посередниц-твом англійського амбасадора та в порозуміню з товаришами в Лондоні дав Німеччині ясно до зро-зуміння, що так само, як шлій кабінет і сам ко-роль Едвард, робить ужиток з прислужуючого йо-му права, щоб дружні відносини Англії до дру-гих європейських держав скріпити через від-відини.

На віче, яке уладжує д. 20. с. м. німецька соціальна демократія в Берліні в справі удерж-аня мира між Англією й Німеччиною, вибратись ся делегация англійських соціальних демократів, зло-жена з 20 осіб. Англійські відпоручники пере-дадуть німецьким товаришам адресу з означенем становища проти підбурюваня до війни; адресу со підпишуть всі соціал-демократичні члени лон-донської палати громад та около двох тисяч про-відників заводних стоваришень, кас хорих та ин-ших робітничих організацій.

По революцій в Туреччині. Віденський кабінет дав новий доказ свого довіря до установа конституційного ладу в Туреч-чині, відкидаючи з Македонії австро-угорських офіцерів, яких вислано туди 1903 р. на основі міршпетського умови задля привернення нормаль-них відносин в Македонії, чого не могла пере-вести недостаточна й погано організована жандар-мерія турецька. Пять держав: Австро-Угорщина, Росія, Англія, Франція й Італія розділили поміж себе територію Македонії та стали в них заводити реформовану жандармерию підначальним про-водом італійського генерала де Джорджіа а по йо-го смерті бр. Робіянтя. Тепер австро-угорське правительство формально своїх офіцерів, стаціо-ваних в Вілєті, Косово, урлюпувало на необме-жений час, а прочих стягнуло в скопліях аж до дальшого зарядження, але фактично се заряджен-ня Австро-Угорщини є рівнозначне з признаннем, що побут австро-угорських офіцерів в Македонії тепер зовсім злишній та що впорядковане сього краю треба лишити самим Туркам. Слідом за Ав-стро-Угорщиною прийшло ся поступити анальо-гічно і другим державам, що переводили рефор-ми. Російських і французьких офіцерів реформо-вих покинули вже до центрів їхніх акцій, до Солуня й Серрес та по части їх урлюпувано. Та-кі самі зарядження вийдуть незабаром також що до офіцерів англійських та італійських; Німеччи-на-ж мала в Македонії всего одного офіцера, який перебував в Солуні.

Децизия Австро-Угорщини викликала в ту-рецьких кругах незвичайне вдоволене, що підно-сять вичливістими супроти Австро-Угорщини. Ось молодотурецький комітет заявляє, що чут-ка пушена в курс „Темр-ом“, неначе-б турецький парламент мав зараз на початку своїх засідань за-няти ся справою Босни та вимагати інтервенції ситууючих держав — є лишена всяких основ, бо комітет не змагає до здобутків але до реформ в границях Туреччини. До речі згадаємо, що в мо-лодотурецькій організації наступила консолідація. Царгородський „комітет єдності і поступу“ полу-чив ся тепер в одну цілість з париським „коміте-том децентралізації й приватної ініціативи“, при-бравши собі назву „Оттоманський комітет єдно-сти й поступу“ та придержуючись давньої про-грами.

Чутки, які були появили ся про захитане становища Кімілі-паші, показують ся лишеними всяких основ, бо молодотурецький комітет наді-лює його далше повним довірем. Рада міністрів веде далше свою діяльність та постановила зре-дукувати платні своїх чле-ів. — Для контролі над діяльністю аранжують ся по всіх провінціях Туреччини європейської та азійської молодоту-рецькі „адміністративні виділи комітету“, зложени з державних урядників, офіцерів і духовників ріжних віроісповідань. Характеристичне, що органі-зація сих контрольних інституцій молодотурків є з'організована на єрархії адміністрації провін-ціональної.

Історія будови одної руської каплиці, або месьт за вибори.

Село Вулька бережанського повіта належить до гр. к. парохії в Курянах. До церкви треба лю-дям ходити близько 4 км. На курянським цвинта-рі ховають теж вульчанських мерців, зза чого для Вульчан велика невігода.

Тимчасом заповнив ся курянський цвинтар і треба його було на кошт парохіян розширити, а до того кошту конкурувала також і Вулька.

Тому то порадили ся Вульчани, щоб у сво-ім селі поклясти каплицю пригідну до богослуже-ня, а при ній заложити свій власний цвинтар; тоді не потребували би конкурувати до цвинтаря в Курянах і побули би ся тім невід, які сполуче-ні з перевоженем мерців аж до Курян. Будівни-чий Бервицький зробив їм кошторис каплиці на 7.000 К.

На фонд будови тої каплиці призначили Вульчани зі склепу громадського 600 К. Добро-вільних датків суєскрибовано межі собою, не виймаючи латинників, і 200 К. Решту рішили по-крити з продажі дерева з громадського ліса. В тій цілі внесли до повітового виділу в Бережанах прошене о дозвіл на вируб ліса, при чім згадали, що гроші, з продажі дерева узискані, мають ужи-ти на будову каплиці.

Се діяло ся в часі акції виборчої до парла-менту, а нещасте хотіло, що громаду Вульку при-членило до округа виборчого міста Бережан. Отож лучилась нагода взяти Вульчан за узденцю, щоб голосували так, як виділ повітовий при-каже.

Насамперед показало ся, що плян лісової господарки вже постарів ся і треба зробити но-вий, з новими секціями. Громадська зверність звернула ся до leśnik-a виділу повітового п. Швє-стки, заплатила коштів комісії 26 К і замовила у него новий плян за 100 К. П. Швєстка заявив, що плян зробити, але тепер не має часу; а що тепер найліпша пора до рубаня і Вульчанами пильно, то показав їм більше менше, де мають рубати і по-зволив рубати, ще заки плян буде готовий. На тій підставі Вульчани зачали рубати.

Тимчасом повітовий виділ ухвалює з 11-го лютого 1907. ч. 122. наказав далше рубати дере-во, поки плян не буде потверджений політичною властю; а що п. Швєстка не має тепер часу, і плян не зараз буде готовий, проте громада му-сить перестати рубати. При тім заявив виділ, що заваділо не може дозволити, щоб дохід з ви-рубів ліса був ужитий на будову церкви.

Але дерево тимчасом було вирубане і зло-жене в 145 стовів. Зверність продавала то дерево в дорозі публічної літації Маєрови Штальбер-герови по 25 К за стів, разом за 3.625 К. Дня 22. мая 1907. ухвалила громадська рада одностано-во

весь дохід з тої продажі дерева ужити на будову каплиці, і ту ухвалу предложило повітовому ви-ділу. Рада мотивувала ту свою ухвалу так: „Наш ліс і наше дерево. Ми могли би ужити йо-го на власну потребу. Але най то йде на бже, а ми собі дерево купимо.“

Перед тим повідомленням наказав виділ гро-мадський зверність зложити узискані зі sprzedaжі дерева гроші до депозиту повітового виділу ухва-лює з 24 мая 1907. ч. 1690.

З тою ухвалою пішов начальник громади Андрух Баричка і радні Василь Заяць і Михайло Лехкий до виділу повітового до урядуючого віце-маршалка о. Кордуби і розповіли йому цілу річ; о. віцемаршалок похвалив їх ревність для віри і обряд і сказав їм так: „Добре, будуйте за ті гроші каплицю, а нас лише повідоміть; якось то зробить ся; але мусите голосувати на Дулембу“.

Депутати здали справу громаді зі своєї місії, а Вульчани, почувши, що сам о. віцемаршалок по-звляє за ті гроші будувати каплицю, наказали виїзти виділу гроші на будову. Але о. голосова-ню на Дулембу і слухати не хотіли. „Коли кс. маршалок сказав, що можна, то певно можна з Дулембою або без Дулемби; без того каплиця не завалить ся“.

Як прийшли вибори, то хоч на виборче віче прийзлив сам о. маршалок з одним ад'ютантом з виділу повітового і зі сиротинським судією, Вульчани голосували на кандидата опозиційного. Такого непослуду не міг повітовий виділ і о. віце-маршалок Кордуба пустити на сухо. Розпочала ся месьт.

Ухвалює з 18. липня 1907. не затвердив повітовий виділ ухвали громадської ради з дня 22. мая 1907. і наказав, щоб гроші за дерево зложити до депозиту повітового виділу.

Против тої ухвали виділу внесла громадська зверність рекурс, опираючись на тім, що затвер-жене такої ухвали не належить до компетенції виділу, лише цілої ради.

Рівночасно зверність ради повідомила пові-товий виділ, що грошей тих вже нема, бо видано їх на будову каплиці. Та то нічого не помогло. Месьт мусить бути виконана. Отож повітовий ви-діл ухвалює з 26. марца 1908. накладає гривню 40 К на начальника громади за те, що не вико-нало поручення і не зложено грошей до депозиту.

Від того віс начальник громади рекурс до Виділу краєвого, бо виконане тої ухвали є не-можливе, бо грошей вже нема. Коли так далше піде, то начальнік громади мусить продати грунт на заплату кар.

Та історія могла би перейти незаметно, як багато інших подібних історій з ниви нашої автономії, як би не кілька цікавих проєв, які тут особливо слід підчеркнути.

1) Виділ повітовий, як уряд автономічний, закаує рубати дрова без нового пляну; урядник того уряду позваляє рубати, а плян робить ся опісля.

2) Виділ повітовий, як уряд автономічний, закаує видавати узискані за продане дерево гроші на будову каплиці; зверник того уряду позваляє се, але під винимкою, коли Вулька го-лосувати буде на Дулембу.

Коли-б Вульчани були послушали о. маршал-ка, було би то все „якось зробило ся“, а люди мали би спокій. Але Вульчани не скрунили, тому не можна дозволити, щоб громадські гроші пішли на руську каплицю.

З того виходить, що урядники автономічні, місто людей поучити, баламутять їх: що нишого пишуть, а що нишого доводять, аби лише влечи при тім виборчу печеню. Воно виходить на пословицю: „у владки два язика“.

3) О. Кордуба той ревний заштитник церкви, яко маршалок повіта мстить ся на людях за по-будоване руської каплиці.

а—ну.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 25. серпня 1908.

Касаційна розправа М. Стиньського.

Відень. (Тел. прив.) Касаційну розправу в справі зажаленя неважності внесеного Мирсла-вом Стиньським, розіспано на цілий день. Про-гиди ме в розправі світний дєвру, К. Бучаць-кий, генеральну прокураторію було заступити генеральний адвокат, соїтник висшого суду Заї-длер. Обжаловано, який пробував в слідчій язви-ній, заступати-ме адвокат посол д-р Теофіл Оку-неський.

Маніфєстация чеських урядників державних.

Берно мор. (Т. К. Б.). Чеські газети доно-сять, що передуроча перед полуднем в Крємєр-ж відбули ся маніфєстацийні збори чеських ур-ядників державних з Моравії і Шлєска. Принято резолюцію в справі виданя новітнісї службоєї прагматикі, основаной на часовім авансі і рефор-мі дисциплінарного слідства. Резолюция згадує також про велику дорожнєчу засобів пожити та про гривну ситуацію, яку се викликає в урядни-чих кругах.

По побіді Муляя-Гафіда.

Берлін. (ТКБ). Lokal-Anzeiger доносить з Тан-жеру, що серед гуку гарматних вистрілів прокла-мowano там Муляя Гафіда законним сутаном. Ра-дість серед людини велика і загальна.

Париж. (ТКБ). Французький міністер загра-ничних справ, Пішон, телефонічно повідомив пре-зидента міністрів, Клемансо, котрий пробував те-пер у Карлсбаді, про зміну ситуації в Марокко. Мабуть Клемансо перерве відпустку і вернеть ся до Парижа.

Париж. (ТКБ). Доносять з Танжеру, що вчора прийшло до поважних заворушень в мі-ській різни. Французький ветеринар мусів утікати перед Мароканцями.

Париж. (ТКБ). „Echo de Paris“ доносить, що французьке правительство постановило в Марокко зберігти повну неутральність. Султан Абдуль Азіс має свободну руку далше бороти ся, одначе Франция не буде його підпирати. Доси між кабі-нетами в Лондоні, Берліні і Парижі ще не поро-зумили ся в тій справі.

Танжер. (Нім. Тов. Кяб.). Боротьба під Ель-Келла рішила ся скоро. Французькі офіцери дума-ють, що причиною невдачі була зрада, одначе після инших донесень боротьба тривала від кіль-кох днів. Військо Абдуль Азіса вповні розбите. Муляй Гафід прокламований суланом серед великої радости населеня.

„Реформи“ в Македонії.

Льондон. (ТКБ). Що до англійських офіцє-рів жандармерії в Македонії, то англійське пра-вительство здержуєт ся від всяких дальших кро-ків, як довго справи не поладдять міжнародний договір.

Епідемія віспи.

Християні. (ТКБ). З приводу епідемії віспи народні школи до 1. вересня закмкнені. Доси було 75 випадків, з тих три покінчили ся смертю.

Події в Росії.

Петербург. (ТКБ). Царина Александра взяла в неділю участь в богослужєнню в сільській цер-

кві в Ропші, де тепер відбувають ся маневри. Царина запрядила, щоб до церкви впустити на-род і жовірів так, що вони стояли з царіцею в однім ряді.

Петербург. (Тел. прив.). Поліція помітила, що автомобіль якогось студента дуже часто пере-їздив вночі до Павловська і Царського Села. Студент нагло пропав разом з автомобілем. Шо-фера арештовано.

Петербург. (Тел. прив.). Міністерство справ внутрішніх одержало пояснене одеського генера-ла-губернатора Толмачева в справі усуненя кіль-кох профєсорів з одеського університету.

Петербург. (ТКБ). Століппі, вернувши з відпустки, обняв ведене державних справ, Батум. (Тел. прив.). Перед кінематографом замордовано вистрілом з револьверу тюремного доглядача; винувини утік.

Петербург. (П. прив.) Міністерство просвіти заборонило шкільним заведенням обходити ювілей гр. Льва Толстого.

Петербург. (Т. прив.) В будинку вишших жі-ночих курсів знайдено в скрині до перехованя кістяків — в цілком готових до вибуку бомб.

Холера в Росії.

Варшава. (Т. прив.) В цілі спинення холери комітет до борби з сею хворобою постановив утво-рити на желєзничих Варшава-Козельскої і Варшава-Бжєско спеціальні стації надзору над особами, які прибувають з сторін обнятих холерою. Комі-тет заєрнув ся до начальніка надзислових желєз-ниць з просьбою, аби вицофати з руку ті вагони, що прямо прихолодять до Варшави з захолерених сторін. Також мають ся потворити в Варшаві лі-карські стації над Вислою до обсервації здоров'я флісаків, служб і подорожних на кораблях.

Передплачуйте і шпріть „Діло“!

НОВИНКИ.

— „Зозвірячене гайдамачат“. В 116. числі а 20. серпня 1908. р. пише „Goniec“ про страшний випадок масового зозвіряченя руської молоді сільської, свідчащий про підлі, недолські побуди і природники, які в тім селі люто бують. Ото єще в перших днях бігучого місяця хлопці паго-дowości ruskiej, походячі з села Острова прилови-ли на тамошнім пасовищі чужі гуси і почали над ними для розривки негідно збитковати ся. Bci хлопці, w liczbie 6, wieku 12—13 lat a nawet jeden gimnazjalista z Tarnopola złowili gusi i почали над ними страшно лютити ся, а навіть двоєм ге-зієм obcieli małżoninę uszne (hottendun!). Загально звісна річ, що „гайдамаки“ воробяки і иншим птицям обрізують чашини ушні і ніс, щоб таким диким чином себе побавити. Що більше дові-дуємо ся, що всі ті хлопці з Острова, w liczbie 6 a nawet jeden gimnazjalista z Tarnopola ухвалили обрізати гусам małżoninę uszne для сміху поче-ти редакторам „Gonca“ п. Станіславу Токарському і п. Станіславу Брандовському. Що за неуважене „гайдамачат“ навіть таких „учених“ редакторів украшати małżoninami usznymi, обрізаними гусками!

— Наслідком цісарської амнестії зголошувєт ся в судах чимало осіб з доматанем, аби їм ви-дати посвідки на скасоване законних наслідків їх засуду. До найважніших належать ті випадки, в котрих наслідком засуду на кару арешту аж до 3 місяців засуджений тратить право до односторіч-ної військової служби та мусить служити три роки; військоий закон виразно вимагає, щоб односторіч-ний охотник не був судово караний. Тэк втра-тило право до односторічної служби у країн-і студенти, засуджені за лівський універси-тетський демонстрацію, та мусили відбути трирічну військоову службу, о скільки вже передтим не від-були презенційної військової служби. Від тої евентуальності увільнено їх цісарська амнестия. Тільки один із засуджених, студ. Гладкий, не може покористуватись тою амнестією, як нею покористувєт ся яких 16 до 17 тисяч инших засуджених, котрим вона принесла увільнене від законних наслідків кар. Причина сього така, що студ. Гладкий ще перед засудом віденського суду був засуджений за дрі-бну провину проти закона про збори на гривну в квоті 10 корон. Коли-ж амнестия відносить ся тільки до випадків, у котрих засуд докнав ся згадлі перший раз, тож Гладкий, засуджений двічі, мусить служити три роки, о скільки не од-ержить особної амнестії. — При тій нагоді при-гадаємо, що студентам, засудженим за криваву у-ніверситетську бучу в Інсбруді, цісар зазланигд удили повної амнестії не тільки від наслідків ка-ри, а й від самої карі, так що навіть до карно-судової розправи не прийшло.

— Нова фінансова інституція. В Долині за-сновано „Руську повітову касу для ошадностей і позичок“ і торговельний суд в Стрию вписав уже статут тої каси до реєстру. На разі уміщена каса в канцелярії адвоката д-ра Могильницького.

— Новий польський швидель. Загально звісно, що головна управа залєзниць видає своїм накла-дом книжковий розклад їзди, який продають всі залєзничі бюра а навіть трафіки. Для Галичини сей розклад видає правительтво в німецько-поль-сько-руській мові і справді до недавна так було. На диво в послідних роках польські залєзничі „владзе“, котрих русичи коле в очи, взяли ся на хитрий спосіб, при помочи якого викинули з роз-кладів їзди руську мову, рівноправну на залєзнич-ях з мовою німецькою і польською. Галицькі залєзничі „владзе“ сховали до магазинів наклад книжкового розкладу їзди в німецько-польсько-руській мові, виданий центральною залєзничою у-правою у Відні, а зате продають пасажирам польсько-німецьке видане книжкового розкладу їзди лівського бюра днівничий Соколовського. Наслідком того швидко не лише на залєзничих двірцях у Львові, але на всіх майже залєзничих станіях в Галичині не дістане нині Русин на ви-разне жадане розкладу їзди в руській мові, як се бувало давнійше, тільки всюди дістає в руки польсько-руське видане приватної фірми Соколо-вського. В слід за тим головна управа залєзнич перестала зовсім друкувати німецько-поль-сько-руське видане книжкового розкладу їзди, не бачучи ніякого в тім напямі запотребованя. В той спосіб польські залєзничі „владзе“ не лише допущєт права руської мови, але по просту рабують державну касу, бо попи-раючи видане приватної польської фірми, причи-няють ся до зменшеня доходів державної каси.

Годі, Галичина не була би ніякже країною неі-мовірностей. За кілька рибок з обшарняцького ревіру гине п'ятеро людей, а за польський шви-дель, за оскрадене державних фондів „ad maiorem Poloniae gloriam“ нікому ані волос з голови не спаде. Що-ж ви на се, панове Рибіцький, Гожинь-ський, Коритовський і Дершата?

— Отроеме грибами. Пишуть нам: В Камініц-лійній на Миліві, равського повіта, дня 19. серпня (в середу) вечером назбирала дитина господаря Данька Смоляна на своїм городі губ, (губи із свого огорода вони дуже часто їли), а мати зварила їх на вечерю. На другий день, в четвер, ціла роди-на, що складала ся з 9 осіб, захорувала і в якоїсь

Передплата на „ДІЛО“

в Астерлі:	за тринадцятою
на цілій рік	22 к. 44 копир
на пів року	16 „ 33 „
на місяці	3 „ 78 а. 5 „ 78 а.

У Львові (без почтової пересилки):

на цілій рік	22 к. на пів року	14 к.
на чверть року	7 „ на місяці	24 с.

Подляможе чысло коштыу у Львові 10 с.,
на провинні 12 с.

Оголошєні звычайні прыміаньєтє сє ко 20 с. за охоту стрічкы ісоратуку аби сє єї місяц, а в у-браві „Мадісакє“ ко 20 с. — Подлєк і якіє прыватні оголошєні чыслєк сє ко 20 с. за стрічку.

Даруваньє і вєдєвєстє за ісорату клєвї
у Львові.

Д. ВЕХСЛЕР
Львів, ул. Охоронки 9.

Дня 22. с. м. обходили Чехи ювілей правно-державної декларації, котру старочехи зложили були на руки президії чеського союму при його отворенню дня 22. серпня 1868 р. для умотивовань своєї політичної абстиненції, котра трівала десять літ. Старочеські послы в числі 81 протестували проти заключеня угоди з Мадярами, котра збрала Австрію дуалістичною державою, та домагалися, щоби для країв чеської корони признано таке саме правно-державне значінє, як для Угорщини. Якби ті домагання Чехів були здійснені, то замість дуалізму, мали-б ми австро-чесько-угорський тріаїзм. Коли-ж рішачіє круги не сповнили чеських жаждань та заключили дуалістичну угоду з Мадярами, старочехи, в котрих руках тоді був провід національної чеської політики, постановили бойкот державної ради, котра — як відомо — складала ся тоді з послів, делегованих краєвими союмами. Перед тим, в часі приготовлювань до війни з Прусією здавало ся, що чеські домагання будуть здійснені; дійшло навіть до того, що цісар Франц

Йосиф прирік чеській депутати коронувати ся особно на чеського короля. Однак коли минула ся війна тай Чехи пригадали цісареві приречення, рішене корони випало таки на користь чеських популянтів. Наслідком того була правно-державна декларация, котрої ювілей тепер припав, тай абстиненційна чеська політика.

Однак ні нащо не придала ся Чехам їх політична тактика. Супроти основної перебудови монархії на принципі дуалізму показави ся федералістичні чеські вимоги беззастережними. Проти безуспішної старочеської політики підняла ся опозиция в чеській суспільності, опозиция, в котрій вели перед молодочехи. Боротьба покінчила ся зліскредитованем старочехів та молодочеською побідю. Молодочехи повернули ся до чеського союму та з 1879 роком вислали до державної ради своїх послів, котрі тут замість колишньої чеської правно-державної деклараци зложили тільки правно-державне чеське застереження, яке чеські послы від того часу повторяють при отворянню кожного нововибраного парламенту.

На сьогоднішній ювілей старої деклараци з'їхали ся в Празі також ті послы, котрі перед роками підписали були вперше оригінал деклараци. З 81 послів з 1869 р. полишило ся доси при життю тільки сімох. Ювілейне торжество відбуло ся спокійно і доволі незмітно.

Ваканційні універзитетські курси. Як се дієть ся від ряду літ, так і сього року в першій половині вересня відбувають ся в Соляногороді фінанційні універзитетські курси при участі німецьких учених і професорів з Австрії і з поза границь австрійської держави. Засновані тих курсів, на котрі з'їжджають ся найліпші німецькі наукові сили, мало на меті протест волюнтаризму Німців проти планованого засновання в Соляногороді клерикального університету. Тепер соляногородська ваканційна вища школа, крім волюнтаризму маніфестаций, сповідає ще ту функцію, що подає студентам спеціальні факультетів загальні, наукові і фільософічні відомості та доповняє освіту прогалини в їх спеціальній освітанні.

Додати б ще, що студентів приймає до Соляногороду на ті курси зовнішні півтисяч та що доценті викладають або безплатно або тільки за дрібною оплатою.

Аграрії.

Під таким наголовком помітив міністер рільництва Ебенгох в офіційнім „Fremdenblatt-1“ статтю з приводу спору, котрий тепер веде ся між аграріями і промисловими кругами про торговельний договір з Сербією.

Зазначивши на вступі, що поміж промислом і хліборобством витворює ся безосновне і шкідливе протиставлення, д-р Ебенгох пише:

„Щоби запобігти непорозумінням, заздалегіть зазначую, що я брав участь у переговорах з Сербією та що вважаю сей договір в порівнянні з давнішими відносинами за ліпший та зовсім не некорисний, а то з уваги на великі плігги, котрі в останніх часах, також при моїй енергійній інтервенції, признав австрійському рільництву“.

Дальше д-р Ебенгох протестує проти лайок за „ненаситність“ та „лихварство мясом“, котрими засипують австрійських аграріїв, та каже, що „австрійське рільництво є в такім положенні, що се річ зрозуміла, що наші аграрії є неспокійні за свою будущність“. Вивіз волів і коней до Німеччини й Італії з Австрії зменшив ся, — „ціни худоби падають що-раз нижше та вони вже зійшли до такого урівня, що всім продуцентів, навіть найскромнішій, позбавляють доходу... До того приходить сьогоднішній брак паші наслідком страшної посухи в початку літа“.

„В останніх часах розійшли ся вістки про великі катастрофи, спричинені виливами гірських потоків, котрі на низинах знищили живна, майно і житє та на цілі роки загрожують поправі рільної господарки“.

„Вкінці протягом цілих тижнів триваючі дощі привели за собою в більшій краях повне або частинне нещасте неврожаю. Далі посухи і зливи, котрі спричиняють велике знищення, були знаком сьогоднішнього літа до половини серпня“.

„Серед таких відносин хто може докоряти рільникам, що зі страхом бережуть своїх господарств?“

Дальше д-р Ебенгох малює лихе положення австрійських рільників та боронить їх перед закидами, які сиплять ся на них з міщанських кругів. Стаття кінчить ся задоволенням, що автор, як міністер рільництва, є з аграріями одної думки та не може бездільно глядіти, коли їх атакують в спосіб рівно неприкий, як несправедливий“.

Справді, — намальований д-ром Ебенгохом образ австрійського рільництва показує дуже важкі і прикрі відносини в хліборобстві. Безсумнівно ті відносини не є ліпші, а навпаки — безконечно гірші серед селянської людности нашого краю. Однак з приводу статті д-ра Ебенгоха можна зазначити, що в лихих положеннях австрійського рільництва провинились не стільки „промислові круги“, скільки протеговане рішачими кругами Угорщини на шкоду Австрії. Кілька статистичних чисел наглядно се показує. Так у другім тижні серпня привезено до Відня з:

	в році	
	1907	1908
Угорщини	2865	3697
Галичини і Буковини	307	325
інших австрійських країв	923	957
Восни	284	40

штук худоби на заріз. Як бачимо, угорська конкуренция, протегована з політично-династичних причин, просто нищить австрійську годівлю худоби, в тім числі й галицьку.

Друга обставина, котра взагалі шкодить австрійському рільництву, се внутрішня і зверхня аграрна політика держави, котра попирає перш усього інтереси великої земельної посілости, великих аграріїв, а мало або й зовсім не журить ся інтересами дрібної, хлопської посілости. Так приміром в останніх тижнях наслідком елементарних нещастій тай несприхильної економічної констеляції ціна за худобу впала дуже низько — однак на шкоду майже виключно тільки хлопських (отже й наших) продуцентів. Бо великі аграрії, скартелювані з великими доставцями м'яса, адукалі, м'ясо дешевости худоби, ціну за м'ясо не тільки вдержати на давнім урівні, а навіть її підвищити, загортаючи ось-так у свої мошонки ще більш зиски, ніж давніше, при вищій ціні худоби. З того виходить, що в сию хвилю не можна говорити про протиставлення між промисловими і аграрними кругами взагалі, а хіба тільки про протиставлення між велико-аграрною політикою держави і інтересами дрібної рільництва, та про протиставлення між велико-аграрними, скартелюваними доставцями м'яса і загальним мійською людністю.

Поручаєсь цукорню п. Василю ВІТІНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабає знамениті тісточки, чавнічки, медівники і т. д.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 26. серпня 1908.

Цісар на маневрах.

Будапешт. (Тел. пр.) Мадярська часопись „A Polgar“ оповістила, що цісар не візьме участі в сегоднішніх маневрах на Угорщині коло Вешпріму з огляду на жолудкові недомогання. Вістку суlementують з урядових кругів, бо цісар є так здоров, що навіть бере участь в польованих в Тиролі і через те першійший план його подорожі на Угорщину не уляже ніякій зміни.

Поміч для навішених повіною.

Скавина. (Тел. пр.) На зібранні членів „Kölsch-Rolnisch“, які скликав подгурський повітовий з'їзд Köt-ок до Скавини, прийнято таку резолюцію: „Треба вивести повне відписане податків ґрунтових всім громадам і двірським обшарам подгурського повіту і безплатно доставити сніпне податкових екекцій, доставчуване здоровому зерну, котрого нема до засіву, по часті безплатно або по зниженій ціні на осінь сього року та на весну сльдуочного року а також бараболо до садження, признане з боку правительств поважних сум на безпроцентних позички, якіб сплачувано в 10 років, починаючи від третого року по катастрофі, видаване даром соли, зглядно сировиці для поправки корму відповідно до посяданого простору і скількості товару, а також кайіту на рілю, доставчуване отрубів по зниженій ціні, фрахтові опусту на державних зелізняцях від всіх продуктів, які рільники мусять спроводжувати як штучні навози, паша, збіжжя, бараболя, вуглі та мораторію в плачню рат по всіх кредитових заведеннях. Переведення сей резолюції поручено делегатам, яких покликали старостом до комітетів ратушних з поміж громадянства“.

Торговельний договір з Сербією.

Відень. (Тел. прив.) На вчорашніх зборах австрійської рільничої централі заявив референт справи договору з Сербією, бар. Гогенблом, що бар. Бек заявив йому, що з огляду на бажане міністра справ заграничних та на відносини заграничної політики Австро-Угорщини, введе в житє торговельний договір з Сербією провізорично дня 1. вересня, помімо опору аграрних кругів. Збори покінчили ся ухваленням протесту проти введення в житє договору в теперішню хвилю.

Липованська еміграція до Росії.

Петербург. (Тел. пр.) На пропозицію ради міністрів постановив цар, щоб всі заграничні старови, що бажують переселити ся до коронних дібр на Сибірі, одержували російське підданство без яких небуд формальностей. В останній часі переселило ся там особливо багато Румунів.

Візд царської пари.

Льондон. (Тел. прив.) До „Times-a“ доносять з Петербурга: По покінченню військових маневрів вибереть ся царська родина д. 29. с. м. в подорож до Фінляндії. Видано приказ, щоб пороби́ти приготування для прийняття чужих достойників.

Бездотне телеграфічне подучення через океан.

Париж. (Тел. прив.) З вежі Айфля переведено бездотне телеграфічне подучення з Казанською, Берліном і Лондоном. Незабаром почнуть ся проби з Новим Йорком. Американський інженер Д'Форест мав уже підписати договір з французьким міністерством війни в справі інсталяції апаратів. В Новім Йорку уставлять апарати на вежі асекураційного товариства Metropolitan Life.

Пожежа Царгорода.

Царгород. (Тел. пр.) Числа спалених будинків ще точно не означено. Після двох урядових обчислень часописніх донесень хатить ся те число між 1934 і 2404. Число осіб навішених пожежою обчислюють на 20.000, з чого 2 прп. є християн а решта магометан. Султан жертвував для погорілиць 5000, Оттоманський банк 2000, великий везир та шек ісламу по 100 а міністри по 50 фунтів. Всюди заряджено складки. Для погорілиць розведено живу діяльність в кругах приватних і державних.

НОВИНКИ.

— Руські студенти богослов'я між Словініями. Заходом руського парламентарного клубу у Відні дістало п'яток питомців львівської духовної семінарії від міністра рільництва д-ра Ебенгоха по 200 корон на подорож між Словініями, щоби придивити ся їх суспільно-економічній роботі, веденій особливо тамошнім духовенством. Сталендисти обов'язані подати короткий звіт із своєї подорожі міністерству рільництва. Від одного з них одержав о. посол Онисимович лист з описом своєї подорожі і з огляду на його інтересність для ширшого загалу передав наші редакції до одубіковання. Лист писаний з Любляни дня 22. с. м. і звучить:

Дня 4. серпня вибрали ся ми до Любляни. Приїхавши тут, згодили ся сейчас до Zadrublo-й Zvez-и. Нас прийняло дуже радо, яко українських богословів. Пригласивши їх до бюрової роботи і розв'язавши близько про цілі і задачу, як має сповняти се товариство, пішли ми з урядником з Zadr. Zvez-и оглядати місто і важніший будівлі. Потім уложили нам план, що і де маємо оглядати. Тримуючись їх ради, цілих чотири дні пересиділи ми в Любляні, хоча від товариства до товариства суспільно-економічного напрямку і познакомлюючись з ними в загальних нарисах. І так звелили ми: Mlekarsk-y Zadrug-y, Gospodarsk-y Zvez-y, Ljudsk-y rosojilnic-y, Chrsansk-y socialn-y Zvez-y, Delavek-y druzstvo (себ то робітничє товариство) і Konsumno druzstvo. Пригласивши їх до плано-систематичній роботі коло двигнення свого народу, поїхали ми до посла Якіла, що перебуває в селі Dobroperke. Там прийнято нас радо. По коротким відпочинку, пішли ми з послом Якілом оглядати організації, яким він дав початок. І так завдяки його прещі повстали в його селі аж три суспільно-економічні товариства, котрі за кілька літ дійшли до міліонового обороту. Є там роsojilnic-a, kmetcka zadruga і mlekarska zadruga. Повертаючись в Любляну, вступили ми ще до села Zasce Velike і там оглянули такі самі товариства. Дальше були ми в селах: Dobrava, St. Vid (одно з найкраще з'організованих сел), Selce (тут є зародова стайня) Kropla, де звиділи ми Zebarsk-y Zadrug-y (робітня цыжя) і Strazisce. В тім селі знаходиться ся Sitarska Zadruga, котра за несповна один рік 327.722 К мала обороту. 300 робітників-комуністиків як і халупників знаходять тут занятє. У всіх місцевостях записали ся ми з діловитством і звітими стоварищені. З поміж молочарів на найбільшу увагу заслуго молочаря на Верніці (Ober-Laibach) при котрій є школа, де практично і теоретично вчать ся Сльські хлопці через шість місяців молочарства. Переробляє вона деню 4—6 тисяч літрів молока. Надто були ми ще: Bohinska Bistrica, Bled, Jesecice, Podcatur і інших. Всюди витали нас радо, однак кінчилося лиш на тім. До Словініи зовсім не мож примітити прикмети славянської гостинності. Він живе житєм практичним. Словінець всім тоді радо послужить, тільки не гостинністю. Звичайний Geschästmann. За нічліг і харч всюди треба було соловно платити. Лиш

раз за цілий час нашого побуту переночували ми у сьвященника, а посол Якіл дав нам обід. На тутешні відносини уділена нам субвенция було рішучо мала. При нашім величезній ошадности змогли ми ледви два тижні пережити. Двох наших товаришів, менше практичних від нас, по тижневи покинуло Країну. Не поможе найбільша воля і охота, як серед таких обставин знайдеться чоловік без гроша. Нас трох виїжджає також нині до дому. Богато гроші видали ми на дорогу, бо зникли навіть до Відня не хотіла львівська дирекция нам дати. Так само і Поляки (два богослови), що приїхали в тій самій цілі, що й ми, по коротким побуті мусять від'їжджати до дому, полишивши, як й ми, векслі в Zadrublo-й Zvez-і. Поляки страшно нарікають на словіньську гостинність. Говорили нам, що вже ніхто не зважить їх більше до Словініц. Було тут також двох кацапів, однак і вони тут догго не поспіли. Всюди маніфестувались яко Росіяни і калічати „на руски“. Будь-що-будь ми богато скористали, однак хто знає, чи за ті гроші не можна-б було скористати о много більше на Моравії з тамошньої раціональної рільної господарки. Се для нас може важніше, як словіньські організації, бо в нас в тім напрямі вже працює, тільки брак рук і охоти до праці.

— Під крилами кр. ради шкільної. Василь Попадюк, молодший учитель двокласової школи в Семаківцях городенського повіта, дістав з окружної ради шкільної д. 14. цытв'я с. р. писмо, котрим його заступеновано на час дисциплінарного сілства. За які провини се спало на нього, він довадив ся аж д. 14. червня, коли йому доручено заклади, з котрих він мав оправдати ся. Між иншим сказано: „W dniu 2. lutego 1908. wyzywałeś Pan zebrańcyh w czysteln mieszkańców gminy Siemakowice w liczbie około 20., ażeby na wyborców do Sejmu krajowego nie wybierali nikogo z członków Rady gminnej, wobec czego ta agitacja ze strony Pana podkopła musiela powagę jako pauczyściela w znaczej części mieszkańców gminy Siemakowice“. Але коли в тім самім селі підчас виборів парламентарних урядувель школи Миколая Равлюк (Русин-Сокіл) агітував перед локалем виборчим за Мільнером, то він „nie nadzwężył swojej powagi“ і перед властю за се не відповідав; „ale to co innego“! Інший закид також не менше пікавий: „Użyłeś Pan w szkole niestosownego wyrażenia, mówiąc do ucznia: „Ty dumasz o kowbasi“. На закиди оправдав ся Попадюк писменно; але як одної точки оправдання не узнала окр. рада шк. і видала такий вирок: „Na podstawie przeprowadzonego przeciw Panu śledztwa dyscyplinarnego Rada szkolna okręgowa uchwala Pana z okręgu horodeńskiego z prawem ubiegania się o posadę w innym okręgu“. З таким декретом удавав ся Попадюк до кількох інспекторів, а отримавши відмову відповісти, вітс до кр. ради шкільної просьбу, щоби прилучила котрій-будь округ, раді шк. прийняти його у свій округ. Але час минає, конець ферій за плечима, а він чекає, здавши ся на ласку найвищої інстанції. Згадати при тім ще треба, що учитель той має убогих родичів і молодшого брата в школі та помагав їм матеріально, хоть сам побирав невелику платню, котру від червня йому цілком замкнули. — І.

— До відома наших послів. Колишній львівський прокуратор Гайдерер видав свого часу зарядження, що всі йому підчинені державні прокураторії обжаловуючи в справах ведених по руськи, мають видавати акти обжалована по польськи; а суди, коли хочуть, можуть перед дорученням акту обжаловання перевести його на руську мову. І тепер справді у всіх державних прокураторіях, підлягаючих львівській надпрокураторії, дієть ся по розпорядженню небищика Гайдерера. Чи воно згідне з понятєм рівноправности руської мови в галицьких судах, годі розводитись. Звертаємо тому на него увагу наших послів, щоби подбали як слід, аби шовіністичний указ Гайдерера, звісного ворога всього, що руське, вже раз занесено і щоби польський шовінізм не кермував державними урядами. — Свідомий.

— А таки є аналогія! В ч. 188. до письма д-ра Андрія Чайковського з Бережан про початіське паломництво додали ми примітку, що на нашу гадку нема повної аналогії між пок. Савчуком а теперішніми паломниками. На те пише нам д-р Чайковський: „А таки є аналогія! Коли тепер покажуть в Росії нашому збаламученому братови-хлопови московський мальований рай, то йому неперемінно захочеть ся до того раю дістати ся. Полизавши так меду, він захоче перенести ся до паски на стало і тому зробить собі прогульку сам окремо, щоби вишукати собі містечко. А як поїде опять в Росію сам, то вже не будуть йому робити параді, як тепер, лиш скажуть: пашов вон галицький дурачок! А він пер'їхавши ся так, поверне з таким самим почуванням як і пок. Савчук, котрий з р'яного москвофіла зробивсь відразу українським радикалом. — Д-р Андрій Чайковський“.

— Д-р Іван Бережницький, лікар, створив в сих днях перше руське дентистичне заведення у Львові при ул. Косцюшка ч. 1А (побіч „Народної Гостинниці“). Брак такого заведення, де наша громада могла би знайти лікарську поміч в хворобах зубів, пальомбовано, встановлено штучних щок і т. д., давав ся у Львові давно відчувати, і богато нашого гроша ішло в чужі руки. В особі п. д-ра Бережницького дістає наша громада не лишє дуже спосібного і совісного лікаря-дентиста, але також дуже свідомого і діяльного громадянина. Пан д-р Бережницький віз через 8 літ у Відні перворядний дентистичний заклад і хоч матеріально був знаменито забезпечений, повернувшись до краю, щоби скріпити ряди нашої незалежної інтелігенції. Щоби мати як найбільше такої інтелігенції, єсть обов'язком нашої суспільності піддержати таких людей, а то тим лишє прийдеть ся їм в сім випадку, що дентистичне заведення д-ра Бережницького є уладжене після найновіших вимог і поступу науки, а довготліна вправа управителя дає запоруку найсоліднішій роботі.

— Посольські звіти д-ра Стахури. З Ярославичини пишуть нам: Дня 16. серпня відбуло ся в місті Порохники під голім небом велике віче, на котрім зложив посольський звіт посол до парламенту з округу Ярослав-Цішанів д-ра Стахура. Віче трвало три години. Вічевики, майже самі Русини в числі около 600 осіб, вислухали з увагою реферату свого посла о діяльність цілого парламенту взагалі, а руського клубу зокрема, о здобутках наших послів для нашого народу, о заповідженнях на осінь реформам і змінах дальших законів, котрі мають привнести пільгу біднішим масам народним. Крім посла промавляли о. Бодрень, парох Порохника і Михайло Станько, адвокатський кандидат з Ярослава. Настрій віча був дуже поважний, а зацікавлене вічевики мужиків і радистів, що бачуть межі собою сегого посла — що досі у нас було нечуване і небувале, позаяк бувший посол князь Чарториский ніколи людям на очі не показував ся — показалося найбільше в тім, що багато з них забирало голос і в формі запитань і інтерпретацій підносили свої кривди з просьбою, щоби посол порушив їх справи в парламенті. Ухвалено одноголосно вотум довіри для посла, а похвалу для українського клубу за його

дотеперішнє поступованє в обороні прав руського народу, а крім того цілий ряд резолюцій, межі иншими просьбу до цісаря, щоби уласкавив Січинського, до котрої прилучили ся всі присутні на вічу Поляки, і протест против того, щоби повіт Ярослав вилучено з апеляції львівської, а прилучено до краківської, позаяк через те Русини судових округів Ярослав, Радим, Снява і Порохник були би позбавлені прав руської мови і призначені з гори на полонизацию. На конець відспівано гимн „Ще не вмерла!“. — Дня 23. серпня зложив д-р Стахура посольський звіт в селі Сурохові, до котрого прийшли селяне з сусідніх сіл Конячева, Собетина, Ветлина і Маковиска, при участі около 200 людей. Ухвалено резолюції і вотум довіри для посла. Місцевий парох о. Годованський, кацап, на вічу не явив ся, а шкода, бо був би почув, як люди з Сурохова жалувались перед послом, що їх парох від десятків літ до школи і носа не показує, хотій йому до школи лиш через дорогу, що потому при шлюбі бере застави від людей по 10 корон і висше за те, що молоді не уміють молитви, котрі потому у него на все ся лишають, а посол прирік їм інтервенцію у єпископа і те, що се публично оглошосто. Так само має ся річ з наукою релігії у кацапа о. Дорика з Ветлина. Повідававши деякі справи послови до залагодження, розійшли ся вічевики раді домів. — Учасник.

— Шкарлятина а школи у Львові. Від 16. до 22. с. м. нотовано у Львові 61 нових випадків шкарлятини, між ними 15 смертельних. Після реліації, зібраних у фізикаті, число всіх випадків шкарлятини вносить нині 178, з чого 43 недужих знаходять ся в шпитальній лічєні і в міських бараках. Приріст нових хорих вносить 8—9 денно, а вчєра, дня 25. с. м. нотовано 13 нових випадків, з тих 5 в одній родині. Найбільше загрожені є V. і VI. санітарні округи, себ-то Городечке, Янівське і Жовківське. Окружна рада львівська розіслала до всіх шкіл обіжників, котрим повідомляє, що наука у всіх народних виділових школах у Львові розпочне ся з днем 15. вересня, а вписи відбувають ся в трєх останніх днях перед тим реченням. В останній хвилі довідують ся, що краєва рада шкільна з уповажнення міністерства просьвіти відложила речинчє початку нового шкільного року до 15. вересня також в класах від I. до IV. всіх шкіл середніх у Львові та в I. і II. класі шкіл середніх в Тернополі. То само заряджене видано для шкіл народних і виділових, публичних і приватних, та обох шкіл вправ учительської семінарії в Тернополі і в громаді Ладичини, належачій до тернопільського повіта, в школах народних в Могилівцях, Ласківцях і Слобідці Янівській, в теребовельському повіті і для школи народної в Коропузі, рудецького повіта.

— Маневри. В окрузі львівського корпусу відбууть ся більші вправи 21. бригади піхоти від 25. до 27. серпня коло Курович, 22. бригади піхоти від 24. до 27. серпня між Львовом а Бібркою, 59. бригади піхоти між Бергометом а Вишницею, 60-бригади піхоти між Отинією а Залужним; вправи кавалерії відбувають ся в часі 26. серпня до 5. вересня, а то: 21. бригади кавалерії на схід від Буська, 13. бригади кавалерії коло Городенки, 15. бригади кавалерії коло Почапинець, на полудневий захід від Тернополя. 11 дивізія піхоти відбуде в часі від 28. серпня до 4. вересня вправи на просторі Перемішляни-Свирж а потім з 43. дивізією краєвої оборони 5. вересня кінцеві маневри в корісті коло Бережан. 30 дивізія піхоти маневрує в часі від 28. серпня до 5. вересня на території Вашиків-Каралчів-Драчичів. — В 10. (перемиській) корпусі відбули ся маневри бригади в часі від 21. до 25. серпня, а до 4. бригади коло Ярослава, 3. бригади між Рішевом а Марковою, 47. і 48. бригади коло Перемішля. В часі від 26. серпня до 3. вересня відбувають ся вправи в дивізії, а то: 2 дивізії піхоти між Канчугою а Рожнітовом і 24. дивізії піхоти коло Перемішля, в котрих возьме участь 2. і 24. дивізія піхоти і 45. дивізія краєвої оборони.

— Нова залізнична дефравдація в Станиславові. Против залізничного асистента Романа Каліти, класичного сьвідка за процесу Зібавера, зарядила залізнична дирекция дисциплінарні доходження о дефравдацію матеріялів секції консервації, якої мав допустити ся вже по вилученні із секції бльокового вартату та по уступленні Зібавера з управи. Слідство веде секретар д-р Таненбаум в строгій тайні. О скілько з глухих вістей можна здогадуватись, вартість здефравдованого матеріялу не переходить квоти 5000 корон. Каліту суспендовано.

— Отрошене грибами. В Прусах коло Львова зайшов випадок затроєня грибами цілої родини селянина Ант. Іванкевича, зложеної з 9 осіб. Іванкевич набрав грибів в лісі під Камінополем і дав їх жінці зварити. Стан здоров'я всіх затроєних дуже гіркий. — З Ходорова привезено вчєра до львівського шпиталю цілу родину Вахманів, що затроїла ся сильно грибами. Затроїли ся: Антонія Б. літ 30, Мечислав В. літ 20 затроєний найнебезпечніший, дальше 12-літня Софія і 6-літній Стефан Вахман. Лікар в Ходорові видав їм гіркий стан відвіз їх до Львова. — З Самбора доносять: Дня 16. с. м. померло в Білинці нагло п'ять осіб наслідком спожиття грибів, набраних в лісі, належачим до тамошнього обшару двірського; три особи позістають ще в лічєні і єсть надія удержання їх при житю.

— Дрібні вісти. Цісар уділив з власних фондів на будову церкви в Ціврїй мостиского повіта запомогу в квоті 200 корон. — В Перемішлі відбувають ся від вчєра латинський дисциплінарний синод, скликаний єпископом Пельчаром. — Число погорілиць в Царгороді вносить коло 20.000, з чого 2 прп. припадає на християн, а решта на магометан. — Коло берегів Норвегії затону корабель „Folgehonden“; з 85 подорожних погубило 80. — В Чехії помер в 71. році житя чеський письменник Вячеслав Вільчек. — Вчєра рано застрілив ся в касарні при ул. Яблоновських кадет 15. п. п. Стефан Любіш, Серб, син високого офіцера маринарки, перед вимаршом на маневри. Причиною самоубийства був нервовий розстрій.

Оповідки і

Календар. Завтра, в четвер: Теодовия пєч. (лат. Пер. св. Хр.). Позавтра, в п'ятницю: Успеніє Пр. Богот. (лат. Августина).

□ Репертуар львівського руського театру в Снятині. Сяла власна. Початок о год. 8 вечєр. Білеті продає „Народна Торговля“.

В п'ятницю, дня 28. с. м. „Серед бурі“, історичні картини зі співами в 5 діях Б. Грінченка.

В суботу, дня 29. „Жидівка“, опера в 5 діях Галєвія. Гостинний виступ М. Шляфенберга.

□ Вписи до виділової п'ятикласової дівочої школи ім. Шевченка у Львові (ул. Сикстуська ч. 47) з правом публичности в наслідок розширеної у Львові епідемії шкарлятини відбувають ся з припорушення ч. к. Ради шкільної краєвої з д. 16/8 1908 р. ч. 38496 в днях 10, 11 і 12 вересня с. р. в годинах від 9—12 рано. До впису має явити ся кожда учениця особисто в товаристві вітця, матери або опікуна, і має при-

Р. ЛЯНДАУ, Львів, ул. Чарнецького ч. 3.

трий незабаром має відбутися, наводимо кілька дат для характеристики її сили і діяльності.

В 307 німецьких містах має с. д. партія 1360, в 1558 сільських громадах 4571 заступників. Число 5931 соціально-демократичних репрезентантів у громадських управах мусимо признати високим, коли візьмемо під увагу доволі високий цезь податковий при громадських виборах; рік тому назад партія мала там тільки 4996 своїх репрезентантів.

Про розвиток партії дає свідомство зріст партійної преси. В мин. році появилось сім нових щоденних органів сторонництва. На загаль тепер партія має 71 щоденних газет. Протягом минулого року засновано десять нових партійних місячних додатків до щоденних газет, а декотрі газети видавали особні безплатні додатки для молодіжні. Центральний орган партії, "Vorwärts", привів партійній касі в сім році звиш 150.000 корон чистого зиску, число передплатників за рік зросло о 8315. Теоретичний науковий тижневик "Die Neue Zeit" мав сього року 9000 передплатників (порівнявши з тим хочби число передплатників нашого Л. Н. Вісника); гумористична газетка мала 235.000 передплатників та в купі з теоретичним органом і часописом для жінок принесла партійній касі рівно 60.000 корон чистого зиску.

Книжок і брошур друковано партійним накладом в кількості від 11 до 400 тисяч примірників; накладовий капітал вивисив 660.000 корон, чистий зиск 33.000 корон.

Складок члених члени партії (майже виключно робітники-пролетарі!) в мин. році звиш мільона корон. З того видано близько чверть мільона на загальну агітацію, звиш 20.000 корон на виборчу агітацію, майже 70.000 корон пішло на партійну школу, 150.000 на підмоги партійній пресі.

В політичній боротьбі впало на партійних товаришів у мин. році вісімнадцять років, 8 місяців і чотири дні в'язничної кари, півтора року тюрми та 33.446 марок грошової кари, — не вчислюючи в сю суму дрібніших кар грошових і на свободі.

Число членів політичних товариств партійних зросло з 350.466 на 587.336. Діяльність партії так розширилася з територіально, що на 397 німецьких округів виборчих партія тільки в 12 не має своїх організацій. Число з'організованих у партії робітників зросло з 10.943 на 29.458.

Висота місячних обов'язкових вкладок (податку партійного) в різних округах була різна та хитала ся між числом 10—40 фенігів. Мимо сьогорічної економічної кризи, котра тяжко відбила ся на робітничій класі, вкладки не обнизили ся, а навіть денеде зросли, приносячи партійній касі величезні грошові суми.

Німецька соціально-демократична партія на організаційній полі виявила такі успіхи, якими не може похвалитись ні одна соціалістична, міщанська або націоналістична партія цілого світа, та стає перед нами як взорць сильної політичної організації, котра постійно росте й кріпшає та надіється з далішим розвитком суспільно-економічних відносин стягнути більшість німецької людності в свої ряди. Ця організаційна сила і вправність, систематичність і основність мусить імпонувати всякому, навіть противникові її політичної програми і суспільно-економічних ідеалів. Тим більше мусять вони імпонувати нам, котрі серед тяжких обставин прислухувались до дня, крок за кроком обстоювати загрожені національно-політичні права та здобувати нові — для збереження нашої національної екзистенції, привернення політичної незалежності та соціально-економічного піднесення м'яси нашого народу. Коли навіть, порівнюючи числа і успіхи всіх наших політичних організацій з аналогічними позиціями одної німецької партії, соціально-демократичної, знайдемо для пояснення величезної ріжничі цілий ряд національних причин політичної, суспільної й економічної натури, — то все-ж таки важко нам буде отримати ся від почування, що диспропорція на нашу некористь є така багата більша, ніж-би її можна оправдати обсторонними сумами фактичних, внутрішніх і зверхніх обставин.

Европейська преса про Русинів.

(ос) Остатніми часами появилось сім чимало статей в чужій пресі, що інформують європейську публіку про долю нашого народу. Найбільше статей про наші справи знаходимо в пресі німецькій. Хоч воно прямо фізично не можливо слідити за головними есеї, так розгуженої німецької преси, то все-ж таки годиться ся подати бодай помічені статі про наші справи, особливо ті, що дають вірний образ наших еманіпационних змагань та перепон, які нам ставляють на кождім кроці наші "високультурні" судії і опікуни.

Ось в грацькій Tagespost (ч. 116) появилась стаття В. К. п. н. "Polnische Selbstbestimmung", як передрук статі про Потоцького з "Ukrainische Rundschau". — В National-Zeitung (Берлін) з 7/7 поміщено передрук статі п. В. Будзінського п. н. "Enteignung ohne Gesetz" з 5. ч. U. R. Сюж статтю передрукували ще в цілості отсі часописи: Norddeutsche Allgemeine Zeitung (Берлін), в числі з 10/7; Tagliche Rundschau (Берлін) в ч. з 18/7; Oberschlesischer Anzeiger п. н. "Wie die Polen enteignet"; Der Gesellschaft (Granden) 10/7 п. н. "Enteignung durch Polen"; Solinger Zeitung в ч. з 20/7; Hamburghischer Korrespondent в ч. з 14/7; Ostsee-Zeitung (Stettin) п. н. "Polnische Reminiscenzen"; Schlesische Zeitung (Breslau) з 19/7 помістила передрук статі В. Кушніра "Ein Blatt aus der Kultur-Enteignungsgeschichte der Ruthenen" з Ukr. Rundschau ч. 5. Сюж статтю передрукувала Reichenberger Zeitung з 15/7; Hamburgher Nachrichten п. н. "Das ruthenische Schulwesen unter der schlesischen Herrschaft". На основі статій д-ра В. Бачинського в U. R. помістив Dresdner Anzeiger статтю R. L. M. п. н. "Die polnische Selbstbestimmung in Galizien". Grazer Tagblatt з 15/7 подає велику статтю п. н. "Vom Allslaventum" як внімок з циклу статей В. Кушніра в U. R. п. н. "Der Neorussismus", Allgemeine Tagblatt (Білень) подає передрук йогож статі п. н. "Vom alten zum neuen Kurs in Russland" з U. R. ч. 6/7, а берлінська Neue Preussische (Kreuz-) Zeitung з 18/7 те саме п. н. "Der Neorussismus". Поодинокі частини цієї публікації подали також: Kölnische Zeitung, Hamburghischer Korrespondent, Prager Tagblatt, Deutsches Volksblatt für Galizien; вийми подали також: Die Wage i Neues Wiener Journal (Відень) та Nationalliberales Vereinsblatt (Дрезно). З останнього випуску "Ukr. Rundschau" перепечатала м. н. пражська Bohemia статтю Allslavisches Katzenjammer а грацька Tagespost — дружне слово до Русинів вождя австрійської соціальної демократії Енг. Пернерсторфера.

Статі перелічені досі являють ся передруками статей з "Ukrainische Rundschau". Крім того помістили на основі її інформацій окремі статі про польсько-руське питання: берлінський "Der Tag" з д. 4/VIII. п. з. "Galizien, das polnische Piemont" (написав полковник Georg Cardinal von Piedern) та "Hannoverscher Courier" п. з. "Polen und Ruthenen".

Звичинених тут статей видно, — що мимоходом згадаємо й те — о скільки сповнає свою задачу наша європейська трибуна "Ukrainische Rundschau", бо-ж через передруки з неї помішували в широку розповсюдженій щоденній пресі ознакою люють ся вірно з нашими справами шораз ширші круги. Се має тим більшу вагу, що "наші найсердечніші" не жалують ні праці ні гроша, щоб через німецьку, французьку й англійську пресу гордохити нестерпимі речі про "barbarische und tyrannische Herrschaft". Задля цієї незалежності від статей в "Polnische Post" і т. д. видали вони навіть кілька окремих публікацій про атентат на гр. Потоцького з під пера п. Зелінського, які можуть служити рівночасно приміром польської безсовісності і ігноранції. Отсі литовености видані "Narodowoi Rad-i" були мабуть спонукою, що з "аргументами", зажитими з польської преси виступив проти Українців в "Московським Еженедельником" у б. професор варшавського університету, російський "кадет", Погодин, не знаючи мабуть, яку лекцію прочитали йому наші "руські" в "Галичанин-і" за його виступ на студентським з'їзді в Празі. І справді дивуєт ся, як се стало ся, що свої — свої не пізнали, бо-ж д. Погодин показуєт ся не гіршим українофобом від "істинно-руських" реакціонерів... Вага нашої європейської трибуни повинна нашою загалом пригадати також обов'язок попарити "Ukr. Rundschau" морально й матеріально, бо-ж прим. галицькі Польки, що уживають європейської преси не для висвітлення своїх кривд а тільки для тушовання своїх надужит — збирають на сю ціль окремі "народові" податки та крім постійних німецьких органів удержують в Парижі окреме правове бюро, яке, де може, зносить зазуліні польські яйця по чужомовних часописях.

При кінці згадаємо, що неважисмо від "Ukr. Rundschau" помістив недавно Berliner Tagblatt статтю Германа Менкеса п. з. "Die Ruthenen" (яка була незвичайно роздратована львівську польську пресу, додаючи тут "руську інтригу"), а Berliner Börsen Courrier статтю М. Крігера п. з. "Ein ruthenisches Dorf". Доволі вірні інформації про відношення галицьких Русинів подали недавно також московські Руськіє Вѣдомости в просторій дописі з Відня а відтак помістили фейлетон Житенького про М. П. Драгманова, характеризуючи зарозумілою політично-національним поглядом російських Українців. Про галицькі відносини говорять ся також в англійським журналі Nineteenth Century (XIX вік), де поміщено недавно статтю знід пера англійського публіциста V. Hussey-Valscha.

В найближшій будучині — як довідаємо ся — принесе статтю про галицьких Русинів лондонський Times, три останні українські політичні процеси (проти укр. студентів — обжалована Сенкевича й проти Сичинського) найдуть обговорення в Pitaval der Gegenwart, а про дисованс, який викликав пресовий, проти-український з'їзд серед Польків принесе статтю найближшій випуск франкфуртського Das freie Wort.

3 внутрішніх справ.

З Буковини.

Буковинський сойм скликано, як ми вже доносили, на 5. жовтня. Ві второк відбуло ся засідання виділу краєвого, на котрім мали бути установлені пропозиції для сойму. Розходить ся тут в першій мірі о доповненні прелімінару на рік 1908 і преліминар на 1909, та о внесок на нову позичку. Крім того має виділу краєвий внести проект закону про віділові школи. Виготовлено також пропозицію міста Чернівців дотично підвисяння податку від горівки. Натомість міністерство висказало ся проти задуманого містом Чернівцями додатку від вина, дозволяючи тільки на причиню відповідно до родів вина.

В справі вижничіцької гімназії і доносить "Буковина", що до буковинського краєвого правительства наспіло розпоряджене міністерства просвіти, котрим поручено зробити всі кроки, щоби з дием 1. вересня с. р. була отворена в Вижничіцькій гімназії з руською викладавкою мовою.

Торговельний договір з Сербією.

З Відня приходять вістки, що правительстві рішило ся торговельний договір з Сербією ввести в жите на основі уповноважених закону від 1. вересня с. р. Урядовий комунікат в тій справі вже приготувався і незабаром появиться ся. Як мотиви, котрі наконечні схиляють бар. Бека проти волі німецьких і чеських аграріїв ввести договір в жите вже з найближшим місяцем, подають, що австрійське правительстві мусило берити свою повагу супроти Сербії. На рішене правительства що-до речення вплинули безперечно також енергічні домагання австрійських промислових кругів.

З великими трудностями стрічали ся переведення договору серед аграрних посівів, котрі належать до християнсько-соціальної партії. Аж до довгих дебатів, у котрих брали участь міністер Ебенгох і д-р Ікегер, наступила згода поміж м'ясиками і сільськими послами на те, що членам партії полищено вільну руку в парламенті голосувати за договором або проти нього. Важним аргументом, котрий вплинув на довершене порозуміння поміж спорючими фракціями в нутрі християнсько-соціального стороництва, була увага на близькі вибори до долінно-австрійського сойму, в часі котрих християнсько-соціальним доведеть ся звести рішучу боротьбу з соціальними демократами.

Конституція для Босни.

В часі прийняття депутатів міста Сараєва начальником краю, генералом Вінзором, з нагоди царських народних 18. с. м. провідник депутатів, віцебурмістр д-р Мандіч, сказав промову, в котрій зазначив домагання конституції для окупованих країв. Генерал спокійно вислухав ту незвичайну серед боснянських відносин промову та прирік подати її царю до відома.

Другий голос за автономією підніс католицький архієпископ в Сараєві, Стадлер. Сей зв'язний своїми симпатіями для велико-сербських змагань архієпископ (він дістав перед кількома роками за ті симпатії напівнезгод з боку царя!) промовляв за автономією в інтересі скріплення становища католицької церкви супроти чисельно переважачої людності православної й магометанської.

Забрежська часопись "Obzor" доносить, що спільне австро-угорське правительстві ще перед кількома місяцями інформувало ся в європейських кабінетів про їх становище в справі зміни дотеперішньої окупації на анексію. Дальшу акцію в

тім напрямі перебили звісні події в Туреччині та б'дуже сумнівно річю, чи в найближшій будучині її наново піднесуть, а то з уваги на те, що ні молодотурки ні турецький парламент не схотять виставляти на небезпечну свою популярність резигнацією з двох провінцій, котрі номінально досі є інтегральною частиною Туреччини.

Впрочім, заки справа анексії віде на дорожку перегорів між кабінетом віденським і заграничними, перше мусить рішити ся принципіальне питання, чи Босна і Герцеговина мають бути прилучені до Австрії чи Угорщини, чи мають стати новити третій складник досі дуалістичної монархії.

Карні сенати для молодечих переступників. Міністерство судівництва наміряє карні справи проти молодечих переступників, котрі не покінчили ще 18. року життя, віддати під компетенцію особних судів. В тій справі має вийти розпоряджене з обов'язуючою силою від 1. січня 1909 року, в котрім будуть містити ся постанови про віддане карних справ проти молодечих переступників особним сенатам, евантуально особним судіям, в першій ряді судіям надопікунчим, котрі ведуть т. зв. неспірні справи.

Приготовлення до бюджету.

Вже почали ся приготування праці до державного бюджету на найближшій рік. Сим разом, супроти некорисної економічної констеляції довести до рівноваги бюджетової буде трудніше ніж мин. року, — все-ж таки міністерство скарбу надіється ся покінчити бюджет надвишкою. Очевидно тою "надвишкою" нічо нам радуватись: вона-ж буде результатом надмірних посередних і безпосередних податків, котрі відбивають ся на людності дорожчею засобів поживи, дорожчею помешкань і взагалі важкими умовами життя.

До нового бюджету приходять усі міністерства з підвисяними домаганнями, з'особна міністерство залізничних жадєє кількості мільонів на нові залізничні інвестиції, котрих виконане розложене на три роки. Правительстві органи потішають людність, що мимо збільшення своїх вимігів міністерства вікніть погодять ся при розділі фондів, наступити компроміс та кризи ніякої з того приводу не буде. Шож, може се для міністрів і розрада, для загалу людності з тих компромісів міністерських ніякої користи не буде.

Передплачуйте і ширіть "Діло"!

Заграничний огляд.

Дипломатичні стрічі.

Дипломати нестимо подорожують, відвідують себе по кулемих містях та — як звичайно — "скріплюють європейський мир". Вчора перед полуднем заїхав до Марієнбаду російський міністер справ заграничних, Ізвольський а в годину пізніше французький прем'єр, Клемансо і оба зложили візиту королеви Едвєрдови. Там перебуває мабуть також і румунський президент міністрів, Стурдза, що перебуває тепер в Карльсбаді.

Італійський міністер справ заграничних, Тітоні, переїжджаючи з Монахова до Райхенталю, поступив по дорозі до державного секретаря, в уряді заграничних справ, Шена в його селі Шенганзі. Тут обговорювали оба дипломати відносини Італії до Німеччини та — як доносить "Agenzia Stefani" — сконстатували згідність обох держав у всіх важливіших питаннях міжнародної політики. Для потіхи оба дипломати згадали й про міністра справ заграничних третьої союзної держави — бар. Ерентале, якому вислано привітну депешу. Міністер Тітоні, який пробує тепер в Моравії на польованю, має після донесення "Fremdenblatt-u" прибути в вересні до Зальцбурга, де для 4-го стрітєнь ся з бар. Еренталем. Не улягає сумніво, що офіційні комунікати заявлять, що оба вони сконстатували повну згідність інтересів Італії й Австро-Угорщини і тридержавний союз буде виглядати на папері даліше міцним і непохитним. На ділі однак представляєт ся справа менше відрядно, коли зважати ся, що всі збровня Італії переводить ся в виразно — против Австрії. Се зазначає м. н. у вчорашнім "Berl. Tagbl.". б. полковник і військовий письменник Гедке, який жалієт ся на чисельний занепад австрійської армії сухопутної а особливо моринарки, через що головний мілітарний тягар потрібного союзу спадає на Німеччину. Особливо жалієт ся полк. Гедке на те, що Австро-Угорщина видає на флоту тільки 55 мільонів марок, тоді як Німеччина видає тепер на морську оружну силу 278 міль. марок, а від 1911. р. буде й видавати поперв 400 міль. Рівночасно з тим робить Австро-Угорщина меншій стараня о скріпленні своєї флоты новими кораблями місто старих "плаваючих домовин" як Гралія, а тут годі надіятися, щоб найшов ся новий Тетегроф, щоб своїм таланом зумів поклати сильнішу флоту італійську. Крім того не всієї італійська флоты на спільку з австрійською устояти ся на Середземнім морі супроти полученої флоты Англії й Франції. Попри се незадоволення п. Гедке і скількистю австрійсько-угорської армії сухопутної, бо тепер вона в порівняно з німецькою слабша о 90 тисяч, що в часі війни дає недостачу пів мільона мужів, а коли-ж зважати ся, що в Австро-Угорщині триває військова служба 12 літ а в Німеччині 18, то се дає других пів мільона. Поминувши те, що п. Гедке рад би, щоб австро-угорське населення брало задля Німеччини нові мілітарні тягари на свої плечі, тоді, як німецькі офіційні круги заходять ся, щоб вимогити на Англії співане дальших задатків на флоту, заміне тут те, що визначний державний письменник одної з трьох союзних держав, оцінює воєнні шанси двох других союзників, між якими до війни незвичайно легко. Нема що казати — дипломати можуть даліше запевняти св'єт, що мирні відносини непохитні не лиш в цілій Європі але навіть в нідрі потрібного союзу.

"Польський" промисел.

Польське конгресове королівство, чи як його звуть російські офіційні круги, привисляється край — визначуєт ся з поміж інших країн Польщі незвичайним розвитком промислу, яким увінчала ся майже 40-літня органічна праця польських громадянських діячів. Але польських патріотів особливо тих антисемітських покіроку отсей розвиток не впоєні вдоволює, бо величезний уділ капіталів, зангажованих в підприємствах російського Королівства, належить до Жидів і Німців, які при держат в своїх руках майже всю промисловість в Лодзі. На участь Поляків, Жидів та других народів в торгівлі Королівства вказують отсі цифри:

	% Жидів	% Поляків	% других народів.
Торговля збіжем	94.1	5.3	0.6
Торговля сиркою, футрами	93.2	6.0	0.8
Дрібна торгівля через розвожене і розношене	91.4	7.7	0.9

Торговля виробами металевими, машинами і оружем	87.9	10.1	2.0
Торговля тканинами і одягами	86.3	10.4	3.3
Торговля артикулами домашнього вжитку	84.0	14.0	2.0
Торговля товаром, кіними, овочами і т. д.	83.0	15.3	1.7
Торговля деревом будівельним і дровами	80.5	17.7	1.7
Торговля осталими продуктами сільського господарства	79.9	17.5	2.6
Торговельне посередництво	77.5	17.8	4.7
Торговля другими предметами	70.1	26.5	3.4
Торговля галантерією і предметами з області науки й штуки і т. д.	57.2	40.5	2.3
Торговля напоями	52.1	38.6	9.3
Ресторани, готелі і т. п.	38.6	52.8	8.6

З цих чисел виходить, що торгівля в Королівстві в подавляючій перевазі знаходить ся в руках не-польських а головю жидівських. Подібні висліди даєб також вірно представлене відносини в галицьких промислі й торгівлі. Се однак не шкодить польським політикам перегатати жидівські й німецькі податки на своє сопо та на такій основі вимагати від держави всяких політичних і культурних прав — для штучного майоризованія ігноблення Русинів.

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 27. серпня 1908.

Події в Росії.

Вершава. (Т. прив.) Оноді вночі повішено в варшавській цитаделі Владислава і Юсіфа Ковальського і Вл. Бавмгартена за напад і замордоване дідича Геярика Вернера і його жінки.

Воєнний суд присудив на смерть через повішене 9 осіб, обжалованих о належність до боєвої дружини Р. Р. С. і доканане кількох нападів.

Заворушення в Португалії.

Лісабона. (Ткб.) Найвищий трибунал військовий звіс присуд, на основі которого засуджено військову особу, уязнену за події з дня 28. січня с. р. Особи ті стануть перед новим судом.

Зеліничі пригоди.

Сегедін. (Тел. прив.) На стадії Шерег наїхали на себе два тягарові потяги. Через експлозію кітла заняло ся кілька возів. Частини товарів згоріли. Машиніст і палий важко рнінені. Кілька грутих людей з персоналу ранених.

Найштадт. (Ткб.) Вчора пополудни три останні вози тсварового поїзду вискочили з шин. В однім з них була нафта, в двох інших вуголь. Нафта запалила ся від іскри з льокомотиви і всі три вози згоріли.

НОВИНКИ.

— Продовжене шкільних ферій. Урядова "Gazeta Iwowska" доносить: З уповноваження міністерства просвіти краєва рада шкільна відложила з причини пануючої пошести шкарлатини реченєць початку нового шкільного року до 15. вересня також в класах I. до IV. всіх середніх шкіл у Львові, а також в I. і II. класі середніх шкіл в Тернополі. То само заряджене видано для народних і віділових шкіл, публичних і приватних та обох шкіл вправ учительської семінарії в Тернополі і в селі Ладинній, тернопільського повіта, в народних школах в Могильниці, Ласківцях і Слобідці янівської теревольського повіта і для народної школи в Короніжні рудецького повіта. Заряджене, видане вже краєвою радою шкільною що-до народних і віділових шкіл в місті Львові, відіснить ся також до всіх приватних шкіл тої категорії, до обох шкіл вправ при учительських семінаріях, мужьській і женській, у Львові, а також при приватних учительських семінаріях і вкінці до женського лицей ім. кор. Ядвіги у Львові. Наслідком наспівших вістей про появу тої епідемії в місті Золочеві і Ярославі виділеговало намісництво краєвого санітарного інспектора д-ра Ляховича для розсліду її розмірів, а в міру висліду будуть евантуально відповідні зарядження.

— Московіфільські правдолюбці. Наші "істинно-руські" оть Калуща і до нині не можуть очунати ся по погромі, який впав на них — мимо підмоги з польського боку — при соймових виборах і з зав'язем гідним ліпшої справи обкидають лайками й клеветами пос. Куровця. Органами, в котрих місцє для таких способів поборювання політичних противників, все отверте є очевидно "Галичанин" і "Русское Слово". Ся чесна пара раз у раз приносить "новинки" про д-ра Куровця, в котрих одначе поза загальними лайками на нього (між и. за те, буцім то він "часто насилє жає-жидів на руських людей"), годі доглянутись якихсь конкретних фактів. Аж вчорашній "Галичанин" приніс повторену з "Русского Слова" новинку з "фактами", котрі одначе — легко висловлюються — минають ся з правдою. Так пишуть московіфільські клеветники, буцім-то д-р Куровець з пімсти проти господаря з Станкової, Юрка Кузєва, за те, що той голосував був на московіфільського кандидата, постарав ся в дирекції "Руської Шаланди" в Перемислі, щоби тому-ж Кузєву відмовити позички. На ділі справа стоїть якраз противно, бо д-р Куровець і д-р Кос аж два рази вставляли ся в "Руській Шаланді" за віділову наступила в суперечіх прошеню. — Се один "факт", а другий такий: д-р Куровець, як згідно вписують московіфільські газети, прийняти його сина до бурси, мав відповісти, що "для хлопця з Кропивника нема місця в бурсі", та що відмова прийнята хлопця Онисима з Кропивника, ка до бурси (на удержане котрої, мимоходом кажучи, д-р Куровець дає річно 1000 корон) наступило повне та для петента вже місяця не було. Так стоїть справа в дійсності, що добре знає московіфільський кореспондент з Калуща, але він з фундаментальних основ капітального "profession de foi" — прямо московіфільська altera natura.

— Примусові зізнання свідків у військових судах. Судовим властям оловіщено дня 24. с. м. розпоряджене міністерства справедливости, котре вільних осіб в характері свідків перед військовими судами, а мотивує се тим, що карне судове поступоване передвизає також примусові способи для ставаня військових осіб яко свідків перед

цивільними судами, так що треба прийняти відношення взаємності, хотять, як се в загалі розпорядженню зазначено, військові суди ще тепер підлягають терезіям судовим законам. В розпорядженню міністерства справедливості читаємо: „По правосильним же нині терезіям судовим законам для військових судів, військові суди управленні поклякувати свідків до переслухання, а коли ті стоять під іншою юрисдикцією, або до жадання їх до ставлення, або до жадання письмовою дорогою, або переслухали їх власті; непослушних, котрі без правної причини не хотять ставити ся, треба карними та іншими примусовими способами приневоляти, аби явили ся. Обов'язок правної допомоги цивільних судів супротив судів військових і на відворот повинен остатись правосильним“. Ті, що не приміняють ся до того розпорядження, будуть підлягати карам, перевиданим в §. 150 і 161 карного закону.

— „Культурність“ Мазурів. Польська преса викидає некультурність руського селянина навіть тоді, як десь там пастишки побють чи покалічать пацьку гуса. Тимчасом ані в голові польським морализаторам робити висновки про „культуру“ Мазурів в західній Галичині, де убийства, рабунки та інші злочини не сходять з щоденного порядку. Ось який дозв „вище-культурності“ польських селян нотують польські газети: Коло Бельська убито в страшний спосіб робітника Зембу, що робив в околицях д'сак. Маршн Москаль, Ян Бенбенець і Віктор Палка напали на Зембу і заткавши йому рот, замазали його на одну безобразну масу. Голову розчерешили нещасному на дрібні кусні. Убийників жандармерія вже арештувала. Ото гарна мазурська культура!

— Ратункова акція задля повені і слоти в руському повіті. Щоби прийти в поміч населенню руського повіта, навіщеному елементарними нещастями, розіслав виділ філії „Просвіти“ в Комарні вже перед двома тижнями вказав до всіх читальні „Просвіти“ в руському повіті, щоби прислали вказ школи і бажаної допомоги для потерпілих. Крім того делегати виділу пос. о. Ониськевич і адвокат д-р Печерський з Комарні об'їхали ті громади над Дністром і Стріжком, що найбільше потерпіли. Виділ філії „Просвіти“ назначив своїм делегатом до повітового комітету ратункового посла о. Ониськевича а його заступником д-ра Печерського. Комітет відбув своє перше засідання 27 с. м. під проводом статиста п. Покиньського. Присутні були: посол о. Ониськевич за тов. „Просвіту“, о. М. Раставецький за общ. Качковського, п. Суруфка за кулка рілльничі, п. Райський за відділ тов. „господарського“, гр. Скарбек повіт. маршалок. Комітет ухвалив покинути просити намісництво о 12 ватонів жити на насінні, з того 1 вагон за дармо, о 8 ваг. пшениці, з того пів вагона за дармо, о 1 вагон кукурудзи і 5 вагонів були би до безплатного роздавання між потерпілими, о 20.000 корон на закуплення, а зглядно на замовлені сіна і соломки. Ухвалено, що громадські зверхности по мысли ухвали громадської ради мають дати вказ потребуючих поміч громадян і що повітовий виділ в Рудках займе ся замітанням і розділенням заомог підписи греджонних вказів, есентуально по засягненню ближних інформацій у сьвященників, місцевих товариств просвіти і т. д. Зерно буде зложено в Рудках і Комарні. Виділ повітовий пропозити описати ратунковому комітету звіт. Маршалок гр. Скарбек заручив, що заомогі будуть розділювати ся справедливо, без огляду на народність або сторонництво пентів.

— Отроення грибами приймають у східній Галичині розміри, доси нечувані і обов'язком компетенцій чинників поучити нарід про те, які гриби можна їсти а які ні, а також, якими способами ратувати ся в разі отроення. Нині доносять нам про такі нові випадки: В Мальчицях, городецького повіта, Іван Сенік, Федько Яльчук і Стасюк Сокол назбирали в лісі „Лелехівка“ грибів і принесли до дому, пішли на роботу. Родина з'їла зварені гриби, а що се були їдовиті, померли: Ксеня Сенік, жінка Івана, 6-літня Магда Пристайко, 7-літній Гнат Сокол і 10-літній Михайло Сокол. Безнадійно хорі лежать: Ганя Сокол, жінка Федька і дитина зі Львова, принята на вихованне. — В Коршилові зборівського повіта затроїла ся грибами родина Луця Літуса. Родичі і двоє дітей вже померли, а ще двоє дітей боре ся зі смертю. — В Турдах жидецького повіта померло 8 осіб по спожити їдовитих грибів: двірський коваль Павло Бурковський, його жінка Катерина, пятеро їх дітей: 16-літня Павліна, 14-літня Марія, 12-літня Іванна, 5-літній Тадей і 7-літній Володислав, та 10-літня Францішка Бурковська, мати Павла. — В Козьові бережанського повіта затроїла ся грибами 7 осіб, з котрих вже двоє померло. Якійсь Іван Козак приніс до дому цілу торбину грибів, котрі його жінка усмажила на вечерю. До вечері запрошено ще двох селян. На другий день появили ся вже симптоми затроєння, а до двох днів померли жінка і донька Козака. Показало ся, що затроєння наступило від грибів, які селяни назвали „печерицями“. — На фільварку Юзефа під Стенятином, сокальського повіта, заведувала по спожити їдовитих грибів ціла родина двірського слуги Івана Марцинюка, а то: Софія Печінка, матір жінки, Ангеля Марцинюк, жінка і два сини, Гриць та Іван і всі померли по страшних мук.

— Соромно! Доносять з міста: Сьогодні підчас публичних розправ в повітовім суді у Львові була 5 сая III-ої секції (I відділ) свідком такої сцени: Руський священник з Повітна о. Володимир Лотоцький, його жена та дочка, обжалувані руською приватною стороною, зівнавали по пол'ськьки і весь час відповідали в сій мові, хоч судія не вимагав сього від них, бо до жалобника говорив без упередження по руськи. І так роблять люди інтелігентні, свідомі сього, як тяжко поганять в очах чужинців нашу народну честь і нашу мову. Також і у вступнім слідстві зівнавав о. Лотоцький до протоколу по польськи. — С.

— Сучасський судовий скандал. Міністерство судівництва розпорядило сучасським судіям, які зсідують в тамашній міській раді, щоб вони до вісьмох днів покладали свої мандати радних. До сучасської міської ради належить з судових соативків, яких незалежисті судейська — як з сего виходить — терпіла на тім, що вони рівночасно засідали в раді міста а рівночасно з тим мусіли брати участь в всяких сделках, які є невідлучні від міської господарки. Міністерство розпоряджене опиратись ся на надворнім декреті з 50-тих рр.

— Школи у Львові. На підставі ухвали ради міста Львова краєва рада шкільна постановила від дня 1. вересня с. р.: 1) перемістити женську 3-класову школу виділову ім. св. Анни у Львові на женську 5-класову школу виділову; 2) подвоїти етат учительської 3-класової школи виділової ім. св. Мартина а також етат учительської 4-класової народних шкіл ім. Костюшка і Вик. Рея у Львові; 3) заложити при женських народних школах ім. св. Мартина, св. Антонія, св. Софії і ім. Сенкевича у Львові заборони для дів-

тей, що не мають ся ще в шкільнім віці, улаженні після системи Фребля.

— Нові школи. Краєва рада шкільна з'організувала 1-класові школи в Ясени ліського округу, в Підсакх горішніх львівського замиського округу і Цецовій зборівського округу та постановила будову 1-класових шкіл в Мистковичах самбірського округу і в Бельці равського округу та двох 1-класових шкіл в Дублянах самбірського округу і Коростаті бучачського округу.

— До ексц. намісника! В Біліні великий в самбірським повіті урядово громадська рада з вїтвом Ів. Білинським на чолі вже Богу дякувати 8 літ і 7 місяців і, хоч виборчий період мивув уже в лютім 1906. р., годі дочекатись нової ради громадської. Варявді дня 4. липня 1906. р. відбув ся вибір нової ради, але на заклад, що на корчмі (sic!) не прибито оголошення про термін виборів, вибір той уневажнено і аж дня 23. грудня 1907. р. розписано нові вибори та вибрано нову раду. Але й проти сих виборів внісено протест, хоч сам ц. к. комісар староства був при виборах і все відбуло ся як найлегальніше; та протесту сього й доси ще не полагоджено. Може би ц. к. намісництво пригадало ц. к. староству, що виборчі акти лежать уже від 23. грудня 1907. р. в бюрі староства, і хоч підписані вже три рази на письмі уминали ся о полагоджене протесту, все остало без успіху. — В Біліні великий, дня 26. серпня 1908. р. — Іван Білинський, Йосиф Чайковський, Василь Мілевиць, Яків Милькович, члени нової ради громадської, вибраної ще тому 8 місяців.

— Під крилами кр. ради шкільної. З приводу нашої вчорашньої новинки під сим заголовком надіслав нам п. Василь Равлюк зі Львова ось таку заяву: Образ Николи Равлюка, учителя з Семаків, змальований у вчорашнім „Ділі“, трону мене дїймаючо, тим більше, що загалі Никола Равлюк є мій стричий брат, родом зі Снятині, де наш дід стоїть в ряді найповажніших горожан і найліпших Русинів-патріотів. Ані я ані більшість нашого роду не має від Довгого ряду років ніяких зносин з Равлюком із Семаків, якого поведене виростило мабути на почві його безпримірної тупоумності, через котру він ходив до всіх учительських семінарій в Галичині і ледве майже по двох десятиях років науки-мукі доправа ся ученицького патента. Прізвище „Равлюк“ (моя п. Василь Равлюк) з Орелі, управителя школи в Волчківцях) було до сїєї згадуване в українській пресі лиш в ряді неперочних патріотів, мене не зломали ніякіх злидніх послідних двох років, ані я ані мій Вп. іменник в Волчківцях не стояли, ані не станемо ніколи в рядах не то ворогів, але хотіли лиш байдуких в народних справах, а дасть Бог і інші діти не підуть ніколи слідом вирода, Николи Равлюка в Семаківцях, що в таке „время люте“ так тяжко споганив неперочне прізвище Равлюків. — Василь Равлюк, автор „Науки читави для дорослих“ і „двигимой азбуки“ для неграмотних.

— Від Редакції. Доносять нам з Надвірнянщини, що там підозрівають якуось п. Н. Жупинку о авторство поміщеної в ч. 121. нашого дневника новинки п. заг. „Міністерству рілльництва і ц. к. дирекції державних лісів у Львові до відомат“. Отже заявляємо, що з жадним Жупинком не маємо ніяких зносин і що він автором тої новинки не є.

— Про пожежу в Царгороді доносять: Огонь вибух в турецькій школі в часті міста званій Ат-базар в Стамбулі і зачав ширити ся дуже скоро наслідком того, що всі сусідні доми були дерев'яні а з півночі дув дуже сильний вітер. Огонь обняв майже в одній хвилі часті міста Фатхі, Баязід, Ак Серай, Саралхане і Верамейдан. Стороня пожежаря явила ся зараз на місці катастрофи, а в першій хвилі не мала на стільку сили, щоби огонь спинити. В уліцях, де горіло, настав був страшний переполох і такий заколот, що не можна було дати собі ради. Мужчини, жінки, діти, майже самі Турки, бігли з кінями, псами і другими звірятами домашними по уліцях шукаючи виходу, та не могли його нігде знайти. Через те багато людей, іменно же жінок і дітей знайшло смерть в огні. Згинуло також кілька воєвків і пожежників. Аж на другий день рано удало ся огонь спинити в той спосіб, що розривано дахи сусідних домів здовж цілого одного передмістя. Після лихих вістей мав огонь вибухнути в шістьох місцях нараз, так що здогадується, що був підложений. Тепер на місці пожежі видко багато погорілих звірат, найбільше псів, котрі сотками лежать на уліцях. Кілько згоріло домів і кілько згинуло людей та як велика шкода, доси ще не можна докладно знати.

— Самоубийства. В однім з львівських купельних заведений вчора якийсь молодий чоловік кабіну, в котрій замикав ся, а по хвилині служба почула вистріли. Коли до кабіни слуга вбіг, застав того мужчину лежачого на канані з перестріленою грудню. Покликано зараз ратункову поготовіли і лікар сконстатував, що куля застрягла в околиці серця. В безнадійнім стані відвезено його до шпиталю. Поліція сконстатувала, що самоубийник зове ся Станіслав Пясецький, зеліничий касиєр на головнім дворі, і має 30 літ. Пясецький був занятий в касі при поспішних пакунках. День перед тим в його касі розпочато шкотрум. Пясецький відослав ключі до контрол'юра, а вчора не прийшов до бюро, тільки пробував застрілити ся. — З Перемишля доносять: Дня 25. с. м. по полудні найдено в ліску за містом коло Липовиці тяжко раненого мужчину, що давав слабні знаки життя. Коло нещасного лежав револьвер з двома нествітленими набоєм. Як провірено, денат стрілив до себе чотири рази, мірячи в голову. Походив з Дрогобича, називав ся Тадей Куша і мав бути нафтовим підприємцем. Відвезено його до шпиталю в безнадійнім стані.

— Розбишаків напад. Дня 16. с. м. около 3. год. рано напало в Дем'янівці недалеко Бурштина двох якіхсь нествітлених доси розбишаків на дім тамошнього горальника. Один з них станув на варті, а другий вийшовши шибю у вікні, вліз крізь вікно до ковати, де спав горальник, а вийшовши з кишені горальника ключі, зачав отворити по черзі комоду і куфер. В комоді не знайшов нічого, а за то з куфра взяв 60 кор. готівку та зачав добувати ся до касетки зі сріблом, де був також годинник і золотий ланцюжок. В тій хвилі впало вікно куфра з лоскотом, а від того збудив ся горальник і кинув ся на злодія, котрий пустив ся втікати. Коли горальник вхопив його за сурдут, обернувшись і стріляв з револьвера. Перепуджений горальник пустив злодія, а той вискочив вікном на уліцю. Горальник побіг за ним, а тоді другий з розбишаків стріляв до него. Тоді горальник сховав ся, а розбишакі пішли спокійно до міста. По дорозі вступили ще до горальні і забрали звітдам 2 годинники і кілька штук одніа горальничих.

— Нешагливі пригоди. Дня 20. с. м. їхав гостинцем з Рудна до Самбора господар з Завидівки Никола Черевко. Підчас скорі їзди зсунув ся Черевко з воза наповненого соломою і впав на гостинець лежвий. Чи нещасливий впав з воза діставши удар мозковий, чи дістав удар від того, що впав, годі знати. —

При пересуванню возів на стації в Перемишлі в неділю рано дня 23. с. м. пересувач Гералдо впав під колеса вагона, котрі розторозили нещасливо-го одну ногу зовсім, а другу поломали. Раненого відвезено до шпиталю, де йому зараз ампутовано обі ноги. Стан його є дуже грізний. — В Опришівцях, станиславського повіта, занятий в мліні Мойсея Махманна, Іцко Мінер, маніпулюючи перед кількома днями щось коло розгінного колеса, посовгнув ся так нещасливо, що триби колеса вхопили його і роздерли на кусні. — З Радехова доносять: Дня 17. с. м. около 9. год. вечером вертав до дому з Радехова Семен Туркевич, господар з Вирок ад Майдан. Під Оплуцком хотів він відпочити і пішов під вітрак. У вітраку тим спав на горі Стефан Коваль, 24-літній парубок, син власителя вітрака, а зачувши, що хтось на долин під вітраком ходить, не надумуючись стріляв з рушниці в ту сторону і поплив Туркевича в обі ноги. Аж на крик його надбігли люди з Оплуцка і тяжко раненого відвезли слідуючого дня до лікарня в Лопатині. — В лоні каміня Леї Крель в Тернополі заснапа гора піску занятого при копанню робітника Семена Шиманського із Сущина. Шиманського видобуто зпід кількох метрів грубої верстви піску вже неживого. — На стації Березовиця велика, на лінії Тернопіль-Галич, кондуктор Іван Шнайдер снівав в хвилі, коли поїзд рушив, на ступень вагона так нещасливо, що дістав ся під колесо, котре розторозило йому ногу. Раненого відвезено до шпиталю, де лікарі відітали йому стопу і заложили бандаж.

— Перша реформа гімназії. Як доносять з Гмундену в Австрії горішній, тамошня класична гімназія буде з початком нового року шкільного перемінена на 8-класову реальну гімназію нового типу на підставі плану, поданого в посліднім розпорядженню міністерства просвіти. Буде се в австрійській державі перша середня школа того рода.

— Освіта чи темнота? Пишуть нам з Самбірщини: Свого часу була в „Ділі“ записка, мовби то Біліна велика в самбірським повіті була селом вірцевим, перевищаючи під зглядом культурним і економічним всі інші села. Сказано було також, що велике число тутешних учеників ходить до шкіл гімназійальних. Отже дозволю собі дещо в сій справі спростувати, а навести те, що автор попередньої записки пропустив. Не знаю, чи ще де є на світі друге таке село, що під зглядом просвітиним так низько стоїть, як Біліна велика. Що в Біліні є 10 гімназійальних і оден реаліст, з того ще зовсім не виходить, що тут просвіта стоїть високо. Рідко вже подібати село, де не було би читальні або бодай громадського склепу. У всіх селах, що лежать наокол Біліни великої як в Луші, в Татарях, в Білинці, розвивають ся читальні дуже гарно; за те в Біліні великій є лиш три великі коршми, драгтивна школа, старенька церква і темний народ, — все те, що було тому 200 літ. Як темний і безкритичний є тутешній народ, показує такий факт: Тому 3 літ назав підчас шкільних ферій тутешній шляхтич бідолаха лустив по селі чутку, що у него на його образі візновила ся Матір Божа. Цікаві люди почали чим-раз численніше гостити до хати щасливого чоловіка, складаючи гроші на тарілці, що лежала на столі перед звичайним образом Матері Божої, перед котрим шляхтич засьвітв еще і свічку. Я сам був свідком, як тарілка з кожним днем вивозилась гршниками не лиш місцевих парохів, але й людей з далеких сторін. Тутешній парох заказав тоді з амвона звиджувати той образ. І на тім скінчило ся. Сих ваканій стало ся знов щось подібного. Сим разом відновилась Матір Божа не в хаті бідного чоловіка, а в монастирі, що колись належав до ОО. Василян. О відновленню або, як тут кажуть, о появі Матері Божої дала знати тутешньому пароху одна селянка з Біліни вел., котра мала дуже докладно бачити о 6 годині з рана, як при сильнім с'єві сонця, що вдирав ся через шпари даху монастиря до середини, з'явилась Матір Божа. Сим разом парох дня 23. с. м. відправив до монастиря велічаву процесію і при великій силі зібраного народа впади з амвони гарячі слова, зиваючи до як найчисленніших складок на вимуроване монастиря, щоби віддати честь місцевості, котру Матір Божа так полюбила. — І. К.

— Аероплан Остшевського. З Петербурга доносять, що загада літати у возлусті рсззявана знаменитими успіхами машини до літання, зладженої майором Остшевським. Аероплан може унести тепер п'ять разів більший від всяких доси сконструованих аеропланів, а притім може рухати ся з незначайною швидкістю. Ту швидкість осягнути винахідник приміненем філестого руху бічних крил машин. По думці винахідника, примінене шрубової системи при аероплані не має вже ціли.

— Спомини Куропатки. Як звісно, в Росії заборонено видане споминів генерала Куропатки на про російсько-япанську війну. Berliner Tagblatt доносить тепер, що ті спомини, в переводі Кенна (автора голосної книжки про Сибір), поьявлять ся небаком в Америці. Найбільше заїнтересоване викличе без сумніву опис історії перед війною, бо Куропаткин описує тут, що війну викликала не япанська політика, але злобі махінації російських поплечників.

— Тасмійні випадки. З Перемишля доносять: В селі Кругелю малім на т. зв. Солом'яній знайшов патрулюючий жандарм дня 23. с. м. тіло около 16-літнього хлопця, що лежало в природорознім рові. Убийство в т'м випадку було виключене. Правдоподібно заходить тут якийсь нещасливий випадок або смерть наслідком епілєпсії. Сліство веде ся.

— Що пишуть до „Нар. Торговлі“, Слобода, 1/8 1908. За вино, щосьте мені прислали, і за котре я чеком гроші вже післяв, я Вам дуже дякую, бо такого доброго віня я ще не мав. Від тепер можете мене записати до сталих відбирателів. — о. І. Бандира, парох.

— Дрібні вісті. В Снятині лктить ся пошество п'ятнистого тифу. — Бурмістром м. Буська вибраний п. Володислав Рослоновський, заступник п. Семен Чучман. — В Кроєскі над морем в Бретоніі помер дня 25. с. м. славний французський учений, фізик і постійний секретар париської академії наук, Геврих Бекерел (Henry Becquerel) в 56. році життя.

Порукає цукорню п. Василя ВІТІНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє знамениті тісточки, чаєвники, медівники і т. д.

Опозитки:

Календар. Завтра, в'їзницю Успене Пр. Богор. (лат. Августина). Позавтра, в суботу: Образ Господ. (лат. Ускіа. с. Йоана Хр. В неділю: Мир. (лат. Рожді).

Репертуар львівського руського театру в Снятині. Свля власна. Початок о год. 8 вечер. Білети продає „Народна Торговля“.

В п'ятницю, дня 28. с. м. „Серед бурі“, історичні картини зі співами в 5 дїях Б. Грінченка.

В суботу, дня 29. „Жидівка“, опера в 5 дїях Галевія. Гостинний виступ М. Шляфенберга.

В неділю, дня 30. с. м. „Запорожець за

Дунаєм“, оперета в 3 дїях і „Вечорниця“ Ніщинського.

Вписи до виділової п'ятикласової дівочої школи ім. Шевченка у Львові (ул. Сикстуська ч. 47) з правом публічності в наслідок розширеної у Львові епідемії шкарлатини відбудуть ся з припорушення ч. к. Ради шкільної краєвої з д. 16/8 1908. р. ч. 38496 в днях 10, 11 і 12 вересня с. р. в годинах від 9—12 рано. До впису має явити ся кожда учениця особисто в товаристві вітця, матери або опікуна, і має принести з собою шкільне свідоцтво з останнього пірвоку і дві вписові карти точно вивопнені. Учениці, що в перше записують ся, мають вказати ся: метрикою хрещення, свідомством заціпленої віспи і свідомством зі школи, де побирали науку. Піверічна оплата за учениці І, II і III. класи вносить по 6 К, а за учениці IV і V. класи — 10 К. На прибори наукові платять всі учениці по 2 К на рік. Оплату за І. півері і на прибори наукові належить заплатити при вписі. Іспити вступні і поправні відбудуть ся в днях 12. і 14. вересня. Шкільний рік 1908/9 розпочнеть ся дня 15. вересня торжественним Богослуженням, на котре мають явити ся всі учениці.

До відома повітових організацій. Наслідком елементарних нещастя грозить нашим селянам нужда. Одним зі способів несення помічи є вишукування для наших людей добрих зарібків. — І так доносять нам з Прус, що зараз може знайти добрий заробок 150 людей в копанні угля Georggrube коло Eichenau (недалеки Катовиць). Платня денна для робітників на горі 2-60 м., під землею 2-80 м., а для жонатих 3 м. Приймають мушину у віці від 18 до 32 літ. Дуже вигідно уряджені спальні з комнатами до купання. Удержанне коштує найбільше 1 м. денно. Іде ся через Шакову, Мисловиці до стації Eichenau. — Ідучі хай зголошувать ся в Народній Канцелярії, Львів Ринок ч. 10 І. пов. — Треба мати робітничу книжочку або посвідчене від громади. Зараз потреба 80 людей. — Народна Канцелярія.

З Муз. Інститута Тов. ім. М. Лисенка. З причини, що наука по львівських школах розпочинає ся з днем 15. вересня, відбудуть ся вписи до Інститута почавши від 13. вересня, а наука розпочне ся дня 15. вересня. Хто би хотів скорше з науки користати зволить зголошити ся в понеділок, дня 31. серпня між год. 10. а год. 12. в Інституті.

У Виткові новім камінецького повіта відіграє яматорський кружок, зложеной з учителів і академічного молодіжи дня 28. с. м. в сали „Рілляничого кружка“ комедію Григорієвича в 1 дії „Тато на заручинах“ і комедію Бобикевича в дії „Настоящі“. Додіх призначений на народні цілі. Початок о год. 8. вечером. По представленню комерс і товариські забави.

В Рогатині стане д-р Кость Левицький і зложити посольський звіт дня 2. вересня с. р. о годині 11-й в полудне на площі коло міської церкви. Організація повітова зиває до як найчисленнішої участі. — Св. Ст. Городецький.

В Яворові дня 30. серпня в неділю о год. 3. по пол. відбудуть ся довірочні збори в комнаті читальні „Просвіти“, на котрих обговорять ся дуже важні справи. На збори ті прибуде посол д-р Ст. Дістравський.

З Тисмениці. В суботу, дня 29. с. м. відбуде ся торжественне посвячене будинку Товариства „Руський Народний Дім“ в Тисмениці з такою програмою: 1) о годині 9 рано відправить ся богослуження в матерній церкві, 2) о годині 4. по полудні посвячене „Народного Дому“, 3) о год. 7-30 вечером інавгураційний концерт.

Урядові вісті.

§ Іспити зрілості. Устні іспити зрілості в середніх школах в осіннім реченні розпочнуть ся: А) в гімназіях: для екстерністок: в III. гімн. у Львові дня 23. вересня, в руській і німецькій гімназіях у Львові по укінченню іспиту зрілості для мужчин; 2) для екстерністів: в IV. гімн. у Львові 24. вересня, в руській гімн. у Львові дня 26. вересня і в німецькій гімн. у Львові дня 25. вересня; 3) для учеників осмої класи, котрі по зложенню поправного іспиту хотять приступити до іспиту зрілості в осіннім реченні, і для абітурієнтів, котрі мусіли перервати іспит, розпочатий в літнім реченні, в загалі під 1, 2) заведених по укінченню іспиту екстерністів (-ток), у всіх інших заведених дня 28. вересня; Б) в реальних школах: 1) для екстерністів: в II. реальній школі у Львові дня 28. вересня; 2) для учеників 7-ої класи, котрі по зложенню поправного іспиту хотять приступити до іспиту зрілості в осіннім реченні, і для абітурієнтів, котрі мусіли перервати розпочатий реченнє в реченні літнім, в загалі під 1) заведенню по укінченню іспиту зрілості екстерністів, у всіх інших реальних школах дня 28. вересня. Реченні іспитів передступних і письмених вказують дирекції дотичних заведень.

§ Ц. к. дирекція почт і телеграфів оповіщує: Міністерство торговлі видало нові почтові значки для ц. к. почтових урядів в Туреччині і на Криті. Вони є похожі на краєві почтові значки, а саме в вартостях до 1 п'єстра і 25 сантимів виключно є рисунок і виконане такі, як на значках по 5, 10 і 25 сотиків, а висшої вартості почавши від 2 п'єстрів і 50 сантимів є похожі на краєві значки по 1 короні. Левантинські значки попередньої едичії лишають ся в курсі до кінця грудня с. р. Нові левантинські значки, неуживані або на бажане з відісконом почтового степля, мож дістати в продажі почтових значків при почтовім уряді у Відні 1/1. (Postwertzeichenverschielestelle beim Post-amte Wien 1/1), посланою там номінальну вартість закупуваних значків і квоту, потрібну на оплату пересилки з значками, які розсилає ся в поручених або грошевих листах, або в вартістних пакетах.

§ Перенесення. Міністер справедливості переніс нотарія Кароля Мосвіца в Бережан до Золочева і Йосифа Габера з Копичинь до Бережан.

§ Іменоване. Міністер просвіти іменував русько-кат. катехізі і професора польської гімназії в Тернополі, о. Даміана Константина Лопатинського, учителем релігії в женській учительській семінарії у Львові.

Русланові „звізді“.

Коли одно і те саме підприємство що-разу являється під іншою фірмою, то се певний знак, що йому грозить банкрутство. І тому вже се одно свідчить погано про новонабуботого „Русланом“ полеміста для „нищення“ нашого дневника, що він кожний раз виступав під іншою фірмою. Останній раз, в статі „De mortuis“, сховав ся був за знак „(с)“. Та після того, як ми в наших „Політичних глосах“ здерли з нього маску, почув ся він мабути під тим знаком не дуже безчестним, коли вважав за потрібне маску змінити і в останнім числі „Руслана“ виступити про нас (див. „Непоправним — в альбом“) під знаком „звізді“: „(“)

Передплата на „ДІЛО“

в Австрії: **за тринадцять:**

на шість рік . . . 22 к.	44 корон
на чотири роки . . . 16 "	32 "
на місяць . . . 2 " 70 х.	1 х 78 б.

У Львові (без поштової пересилки),

на шість рік . . . 28 к.	на чотири роки . . . 14 к.
на чотири роки . . . 7 "	на місяць 3 к. 24 с.

Подвійною ціною коштують у Львові 10 с.,
як провинія 12 с.

Оголошення згадані прийняють ся по 30 с. за одну стрічку іскорочую або не зі змією, а в рубрики „Наказанє“ по 120 с. — Пошукі і знамі згадані оголошеня платять ся по 20 с. за стрічку.

Одиноке українське видане опрацьоване в кольорові ошлєдкї.
 Кождїй зошит становить шїаком особїну історїю. - Кождїй зошит коштує лише 40 сотївїк (15 коп., в Америкї 15 cents).
 Дїгати можна вездї, де продають ся книжки і часопїси. В мїсцевостях де нема кнїгарїнь зїнь копюїтера, прошу о зяказку
 надїслати 2 К 20 сот. за 5 зошитїв (прав в оплаченї пересїлки) прїямю до мене. По охержанїї слїд грошїв, вїдїслати їм
 зошитї слїчас по вїходї. 1045 8-м

справи, які найдуться вже в сій стороні. Зі зглядом на те постановлено навіть звернутися особі до деяких патріотів в сих сторонах і просити їх о прийняті бурси під свій покров, а то з бажанням для неї датків і присиланем всяких вітальєв. Віримо, що при ширшій волі комітету і добрих людей піде та справа добре і виведе чи-мало сподібних гуцуликів на різні поля науки і штуки.

Число учеників з галицького боку не буде сего року етак велике, бо тутешня суспільність не була на се завчасу пригтована. Підготовляючи курси отворено у нас (о скілько знаю) лиш в двох місцях (в Старих Кутах і в Кобаках), а з других сіл зголошують ся лиш одиниці. З Буковини доходить вісти, що і по тім боці трудяться деякі учителі і панотії, але нема і там етак з'організовано загальної роботи. Все-ж таки пішов тутки значний рух. І учителі заставляють ся над своєю задачею, тай селяни заступають вже що раз ширше і голосніше о можливих користях нової школи. Так можна сподіватись, що фреквенція буде з кожним роком більша. Вправді сподіюється се діло значно наші фатальні шкільні відносини, що на цілий косівський повіт маємо лиш дві руські 4-класові школи (в Старих Кутах і Кобаках), а по всіх інших місцевостях існують лиш одно — або двома класів; але сподіватись можна, що сильна воля родичів, учителів і суспільности зробить таки не мало.

Коли нова гімназія буде отворена, етак не знаємо. На всякий спосіб проволоче ся воно може й до 15. вересня, як се досі з новими буковинськими гімназіями звичайно бувало. З Черновців довідую ся власне, що рішене міністерства о основанню гімназії прийшло тут в дні 20. серпня, та домагало ся етак доповнення деяких формальностей, котрі мали бути скоро полагожені. Однак стало ся дивне диво, що президент краю і німецькі радники перелякалися того, що се має бути чисто руська школа і вислали до Відня представлено: чи не етак се яка помилка, бо створення чисто руської школи готово бути прецедентом до знаціоналізована всіх утварістичних гімназій (руських і румунських) і загрозило би сильно німецькому характерови краю. Розуміє ся, що наші буковинські репрезентанти стали-би рішучого в обороні нашої права; але річ таки спинила ся і повандрувала етак раз до Відня. Та гадаю, що ся інтрига німецької червоноцкої президії вийшла трохи за пізно і вже на ніщо не здасть ся, бо і засноване чисто руської школи було добре обдумане, тай центральне правительство було свідоме свого діла. І справді дивні ті буковинські Німці! Іх всего 50.000 душ в краю, і гадають, що Буковина се їх власність, неначе якась німецька колонія, в котрій місцевому населенню не належить ся повні права і де Німці мусять у всім панувати. Та годі! Часи ідуть вперед, і живі народи не дадуть ся вже сковувати і мусять одержати те, що їм належить ся. І можна тільки пожелати, що червоноцка президія могла в 20. столітті при розвиненій конституційній ідеї в Австрії зайняти етак таке ретроградне становище і станути в суперечі до своєї задачі і до вимог культури. — Та нехай їм! Сонце заходить деколи хмары, та такі продирає ся оно по сім на самий блакит неба. Так проволоче ся і через той дивоглядний поступок справа о який тиждень, — тай на сім і скінчить ся сей культуртрегерський подвиг.

На днях мають прийти вже з міністерства номінації професорів для вижницької гімназії. А. С.

Передплачуйте і ширіть „Діло“!

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 29. серпня 1908.

Новий мужицький мурд.

Ходорів. (Тел. прив.). Ілька Барана, якого постріляв брат посеред Кернера в Вербиці, перевезено нині в незвичайно сумний стан до краєвого шпиталю у Львові. Судова комісія не була й досі. Кернер не ув'язнено.

Стан цісарського здоров'я.

Ішль. (ТКБ). Стан здоров'я монарха в нині знаменитий; нежит уступив. Монарх взяв участь в торжественній посвяченню угольного каменя під шпиталь ім. цісареві Єлисавети, та хоч було холодно, зняв плащ.

Промисловий-рільнична вистава.

Ярослав. (Тел. прив.). На отворення тут. промислово-рільничної вистави прибули сюди о пів до 11. пер. пол. красний маршалок гр. Бадені, намісник Бсбжинський і н. На брамі мійського парку, на якого площі виставлено кількадесят павільонів виставових, ждали прибути начальників краєвих властей: мійська рада, комітет вистави, делегати товариств і багато любників. До прибуваючих промовив передовсім один з протекторів вистави Юрій Чарториский, висловлюючи м. н. свою радість з той причини, що в виставі беруть участь також поляки з інших „земель“ і величчя їм малі рільники. Відтак промовляв віцебурмістр міста д-р Грабовський, дякуючи впорядникам вистави за те, що уладили її саме в Ярославі. По відчитанню привітних депеш м. н. від архієп. Більчеського, мін. рільництва Єбенгоха і скарбу, гр. Коритовського — перетяв він. В Чарториский червоно-білу стяжку, що замикала вхід на виставу та впровадив на неї гостей серед гуку мовдирних вистрілів.

Нелуга гр. Л. Толстого.

Петербург. (Тел. прив.). В останніх днях поновили ся у Льва Толстого застарілі болі в нозі і то приневолює його перебувати в комнаті. Взагалі-ж стан його здоров'я не дає підстави до побоювань.

Терор в Росії.

Одеса. (Тел. прив.). Военний суд засудив убийника адвоката Тильмана на смерть через повішене.

Лодзь. (Тел. прив.). Военний генерал-губ. засудив В. Савицького на 3 роки тюрми і заслання за спиноване робітників від праці.

Варшава. (Тел. прив.). До контори інж. Л. Гольдмана в Єрусалимських Алях прийшло двома молодих людей та зажадало кількості рублів на революційні цілі. Гольдман відповів, що дасть гроші, як буде каснер. І справді вчора явив ся по гроші інший злопець в шкільній шапці та як каснер не хотів їх виплатити, вийшов на улицю та став радити ся з своїми обом товаришами, що діяти. Тоді окружила їх поліція і забрала до циркулу.

Повінь в Америці.

Новий Йорк. (ТКБ). Після наспілих вісток шкоди, які наробила повінь в північній і південній Кароліні доходить до суми 2 і пів мільйонів доларів. В одній місцевості втопило ся 15 осіб. Водні позривали цілі дома; зірвало також 12 залізничних мостів.

НОВИНИ.

— В справі амністії Січинського. „Dziennik polski“ пущив був чуток, що міністер Абрагамович, гр. Дзедушицкий і член палати панів гр. Волзкий інтервенували у цісаря в справі помиловання Мирослава Січинського. Тепер заявляє міністер Абрагамович в „Polnische Korrespondenz“, що та чуток неправдива і що згадані особистості аніспільно ані поодинокі у цісаря в справі Січинського не інтервенували.

— Пригадав в справі кривд нашого шкільництва. Навязуючи до оголошення руського клубу сиймового і для уможливлення йому представити наше народне шкільництво в сіймі в цілій його наготі, звертаю ся ще раз до всіх, кому лежить на серці просвіта нашого народу, з просьбою, зібрати як найточніше і совісно матеріали про всякого рода надужити шкільних властей в справі народного шкільництва: де шкільні власті завели безправно викладову мову польською в наших школах, а де не перевели в життє ухвал громадських рад що-до зміни викладової мови польською на руську; в котрих селах не побільшено числа класів відповідно до фреквенції дітей (до 80 дітей і сила учительська, понад 80 дітей дві сили учительські, понад 160 дітей три сили учительські і т. д.); в котрих школах не роблять діти поступів в науці задля лихих учителів; кілько дітей в шкільній віці не побирає зовсім шкільної науки, кваліфікації учителів і їх відношене до науки і учеників, як учителі відносять ся прихильно до народної освіти, чи протинують ся разом з хурами перепиняти організацію просвітну, як відносять ся ради шкільні місцеві і окружні і інспектори до шкільної науки і як надуживають своєї власті в шкільних справах; який естан шкільного будинку і чи краєва рада шкільна відмовила субвенції на будову школи; що стоїть головно на перешкоді будові нових будинків; чи в селі є приватна школа і як і чи населене горне ся до неї; чи заряд мійських шкіл не допускає сільську молодіж шкільну до вищих класів мійських шкіл; які є потреби громади в шкільних справах і які кривди терпить громада на полі шкільництва? В киці звертаю ся з просьбою до організацій народного учительства подбати про зібрання тих матеріалів і донести, кілько є в кожній окружній раді шкільній зорганізованих шкіл, а кілько є громад без школи, кілько є шкіл з викладовою мовою руською, а кілько з польською, кілько учительських сил руських, а кілько польських, кілько з матурою, а кілько без матури, кілько є в більш-менш-класових школах сил учительських польських, а кілько руських, а в кінці предложити мені свої жадання станова-правні як і педагогічно-дидактичні, в справі народного шкільництва. — Д-р Іван Махук.

— Українська гулянка в Одесі відбула ся дня 22. с. м. у мійський парк, уряджена т-вом „Просвіта“ в Одесі. Програма гулянки складалась з різних точок: грали три оркестри, а крім того взяли участь усі артисти й артистки парку. Найкраща була перша точка, в якій взяли участь: хор „Просвіти“ в 60 чоловік, бандури Потенко, багато з Просвіти, що виконували як сольові світи, так і дуети. Парк був убраний національними кіосками, між іншими виділяв ся кіоск—смерть, де сиділа „відома“ ворожка Петрова, брехлива, як звичайна циганка. Було 3 бочки з сюрпрізами, звідки за 20 коп. кожний брав собі на шасте щось. Видано дві цінні нагороди: за красу і за більшість листів з лютючої пошти. Чистого зиску на користь „Просвіти“ гулянка дала до 1000 корон, з яких 200 прц. уцвлено відчислити на Ідальні для безробітних робітників. — М.

— Самоволя бережанського старости. Посол Т. Старух заповів на день 28. с. м. в Саранчуках бережанського повіта віче під голім небом, як се практикує ся тепер в цілій Галичині. Та коли в цілій Галичині відбувають ся віча під голім небом, о скілько доси зачувати, без перешкоди, бережанський староста Белевський заборонив віче в Саранчуках, тому, що воно „загрожує публічному порядку“. Своєю заборону надіслав послви Старухови дня 27. с. м. ввечерю, так що не було вже коли віча відкликати. На ту нечувану самоволю старости Белевського, що безправством розпочав своє урядоване на новій посаді, виїс посол Старух телеграфічну жалобу до намісника Бсбжинського і президента міністрів Бека, але чи то що допоможе? Ажте живемо в краю „угодоблюпунт“... Знаючи се, посол Старух залишив скикуване масових віч, а зате постановив уладжувати віча в кожнім селі за порядком. Може се не буде так небезпечно для „публічного порядку“. — Т.

— Про побут москвофільських пеломників у Почаєві. Мише кореспондент „Ради“ (ч. 186): „Вже давненько в „Почаєв. Изв'істіях“ з'являлись звістки, що з Галичини прийдуть до нас аж 20.000 наших „руських братів“. І справді такі приїхали, але ж не 20.000, а всього біля 200 чоловік. Почаєвський ченці та „союзники“, що так нетерпляче чекали своїх братів, вийшли назустріч до москвофілів, що тимчасом йшли з м. Радзиви-лова пішки. Підчас урочистої зустрічі зразу всім тутешнім впало на очі, чому не у наших „братів“ та не наше „істинно-руське знамя“, а якесь жовто-синє? Розумні москвофіли не подумали, що сям маленьким фактом вони тільки підкреслюють свою національну різноплемінність з „руськими“, а не замажуть її. Не подумали й про те, що цей прапор може вразити о. Виталія з К^о, який добре знає, чий це національний кольор. Далі вийшло ще краще, коли на промову Виталія, якийсь москвофільський панов відповів українською мовою, не вміючи, очевидно й слова зліпнати по російському. Описати здивовані та обурені обличчя Виталія та інших союзників неможна — треба було в той мент на них подивитись. Далі панам хазяїнам трохи покешало, бо дороги гості всі позависувались у союз і зараз же поначілювали значки. Для ченців се було найцікавіше з гостювання „зарубежних братів“. „Поклонившись святыням“ та погулявши добре, екскурсанти сунали на другий день ранком на ст. Рудня-Почаєвська, де їх чекали 3 пільмановські вагони, що їх було заготовлено з наказу начальника доріг. Тут було кілька комічних моментів, а один неприемний для о. Виталія. Підійшовши до станції, юрба з жовто-синім прапором зупинилась. Почалось прощальні промови. Першим промовляв о. Виталій виступивши на горбочок. „Дай Боже етак зустрітись“ і певне хотів ще щось додати, але під той час один п'яний голос затяг „многая лѣта“.

Виталій підхопив і промова лишилась не скінченою. Відповідав якийсь добродій з новою 3-х колісним стрічкою через груди звичайно в чисто „істинний“ стил але ук. мовою. Скінчивши, він з вивертком, демонстративно підійшов під благословеніє й озирнувся, чи йдуть за ним, але його приклад нікого не зачепив і ні оден з гостей на

віть не поворухнувся; так і лишив ся о. Виталій на горбочку ні в сих ні в тих. Знов засьпівали „многая лѣта“ і потяглися на станцію. О. Виталій та ті, що зібранісь проводити „братів“, читаючи „Кієвлянина“, а инді може й „Галичанина“ були певні, що почувуть той „чистий руський“ літературний язык, про який завжди сі газети пишуть, а вийшло щось навіть кривоше. Бо й справді „братів“ наші, істинно-руські, в „союз“ позависувались, а балакають всі чистою українською мовою, та ще й прапор український носять. А тут ще якийсь добродій підходить до о. Виталія та й питає, чому се в них український прапор? О. Виталій, визвірившись, відповідає, що се не український, а „галицько-руський“ стяг“. Посідавши у вагоні, затягнули екскурсанти „пора за Русь святую“, але й сям не зробили вражіння, бо тут ніхто не знає, що се також „істинний“ пісня — патріотичні сподівались почути чогось патріотичного російського, а москвофіли сього значить не встигли вичутись. Так невдало скінчилась ся істинно-руська з москвофілами демонстрація на Волині“. — В Київ, як ми вже доносили, москвофільськими пеломниками займали ся також „союзники“, які вийшли їм на зустріч на дворці і з великою парадною обгодили по київських церквах. Між иншим на „мобилі Аскольда“ відправлено богослуження за Наумовича. — При сій нагоді простую звістку, подану нами в ч. 189 за „Радом“, що до Києва прибули москвофільські пеломники під проводом д-ра Маркова. Ож д-р Марков просить нас сю звістку спростувати, заявляючи, що він „не состоять прерадителямь помянутой пѣздки“ і „нікогда въ жизнь не былъ въ Кіевѣ“.

— Пошесть шкарлатини у Львові ширить ся далше. В часі від 16. до 22. було 60 нових захворювань, з котрих 14 скінчили ся смертю. Черевний тиф являється ся також чим раз частіше. Від 9. до 22. с. м. занедужало на черевний тиф 13 осіб а 1 з них умерла. З причини розширювання пошесті шкарлатини у Львові, виділа краєва рада шкільна на підставі реляції санітарного департаменту намісництва дирекції гімназій і реальних шкіл поручене, щоб ученикам вищих класів, що мешкають з родинами або у спільних пенсіях (станціях, бурсах, інтернатах), коли в домах, де мешкають, зайдуть випадки згаданой пошесті, — заборонили вступу до заведення на так довго, доки ті ученики не викажуть ся повністю міського фізикату, що з тих домів виправдали ся або що шкарлатина в тих домах вигаста, і що з причини ходження учеників до школи не грозить небезпека перенесення заразка. Таке поручене дістали також дирекції мужеської і женської учительської семінарії у Львові. В цілі переведення сего зарядження звернула ся краєва рада шкільна до магістрату міста Львова, щоб поручив міському фізикатові і міським окружним лікарям повідомляти про кожний випадок шкарлатини, який зайшов в родині учеників або на пенсії, станції і т. п., де мешкають ученики, дирекції дотичних заведень.

— З діяльності нашої молодіжи на фєриях. Пишуть нам з Ременова під Львовом: Ременівські гімназисти в залузі з вислобівськими не передармували сегорічних вакаційних фєрий. Під проводом місцевих богословів вчили ся роль до аматорського представлення і в днях 16, 19. і 23. с. м. відіграли в місцевій читальні „Ворожити“. Дня 16. с. м. окрім місцевих селян зійшлись численно на представлення дооколичні гімназисти і академіки; дня 19. дано представлення для інтелігенції і селян з околиці, а дня 23. для місцевої молодіжи. Так гімназисти як і дітвара виявляли ся зі своєї роль за кожним разом дуже добре. За се з'єднали собі признаніє і любов у своїх братів селян. Хосен також був матеріальний, бо приїхав чистого доходу 33 корон, котрі призначено на потреби місцевого „Сокола“ і аматорського кружка. — І.

— В справі студентських мундурів. З приво-ду надходячого початку нового шкільного року краєва рада шкільна пригадала дирекції середних шкіл, аби строго придержували ся приписів що-до шкільних мундурів. Серед шкільної молодіжи добачено багато в тім вигляді невластивостей, що полягають на ловільних змінах крою, одягу, форми шапок, припинаню на них відзнак і способі означування на ковнірі класів, до котрої ученик належить, а крім того несправильність, що ученики ходять в розпаних з гори мундурках, щоб відкрити якусь взористу сорочку, барвну краватку, спняте або ленту і т. п. Також в справі недозволеного ученикам курення тютюну на публічних місцях пригадала краєва рада шкільна не раз вже пригадуваний наказ, визнаючи з цілим натиском, щоб його строго виконувало а виступаючих против него остро карано.

— З ловітвими комітєтв ратункових. Пишуть нам з Дрогобича: На припорученє намісництва заявляв ся вже для дрогобичського повіта ратунковий комітет для потерпілих в наслідок сегорічних елементарних нещаст. Комітет сконстатував, що в багатьох селах нашого повіта шкоди незвичайно великі, і ухвалив зажадати для них від правительства паші і збіжа по зниженій ціні — есентуально в часті даром — а соли для товару і сировини із салів в Дрогобичі і Стебнику даром. В склад комітету входить яко делегат „Просвіти“ д-р Ярослав Олесницький, адвокат в Дрогобичі. Тому звертає ся увагу наших людей, щоб звертались до него, як в справі шкід та як в справі признавання запомоги. — Із Залішків доносять нам, що до повітового комітету ратункового вийшли з рамени філії „Просвіти“ як делегат о. Йосиф Раковський і адв. д-р Калитовський як заступник.

— Про зитрене грибами в присілку Милея коло Каміки волоської доносить з Рави: По спожито заревних грибів занедужали дня 21. с. м. в Милії отсі особи: Данько Смолій літ 50, Юрко Смолій літ 37, Гринь Смолій літ 21, Демко Смолій літ 16, Гануля Смолій літ 12, Никола Смолій літ 9 і Палаза Смолій літ 24. З тих померли: Демко, Гринь, Палаза і Никола Смолій. Прочі особи доси тяжко хворі. Першу помил лікарську подав їм д-р Вахнянин, лікар з Рави руської. — Із Збаража доносить: Дня 26. с. м. померли в наслідок отруєння грибами Текля Олексюк, літ 38 і Йосифа Добридень, літ 26, селянка із Сеняви збарського повіта. З той самої причини померли дня 20. с. м. Василь Кушнір, літ 52, селянин з Кіяданець, а в громадах Сухівці і Дзбормирка померло троє малих дітей також серед проявіз затруєння грибами. — В Довгів, теробовельського повіта померла по спожито грибів Юлія Чайківська і її син Філіп.

— Дрібні вісти. Красний маршалок гр. Бадені і намісник д-р Бсбжинський вийшли до Ярослава на торжество отвоєння тамешної рільничо-промислової вистави. — Зеліничий касир Стан. Пясецкий, що постріляв ся онді в самоубийчій намірі з причини довершеної ним дефракції, помер вчора в шпиталі. — Цісар уліня погорільцям громади Лисіями цшанівського повіта запо-

могу в квоті 2.000 кор. — В Ярославі розлічне ся шкільний рік в народних і віділових школах з причини пошесті шкарлатини дня 15. с. м. — В Півдольському зеліничий робітник Ів. Хобринський пробив на смерть ножиком селянина Гриця Качкода в суперечці о палицю.

Оповіді і

Календар. Завтра, в неділю: Мир. (лат. Рокі). По-завтра, в понеділок: Фьора і Лавра (лат. Раймунда). Ві-завтра: Андреа (лат. Едіда).

— З ц. к. Академічної гімназії у Львові. Вписи учеників до класів: II—IV. відбудуть ся в головнім заведенню і на філії п. к. академічної гімназії у Львові дня 14. і 15. вересня. Іспит вступний до I. класів відбуде ся дня 15. вересня; зголосити ся треба дня 14. вересня. — Дирекція ц. к. академічної гімназії.

— З виборчого руху у Львові. Передвиборчі збори виборців-Русинів першого округу м. Львова відбудуть ся завтра, в неділю (30. с. м.) о год. 5 попол. в салі тов. „Зоря“ (ул. Краківська ч. 17), на яких кандидат п. Микола Ганкевич вилосить свою кандидатурою промову. — Рівночасно повідомляє ся, що збори, скликані на той сам час до львівської читальні „Просвіти“ в середмісті, відкликано. — Д-р В. Бачинський, А. Александр Писецкий.

— З львівського Сокола. Рухові вправи розпочинають ся сего року з днем 1. вересня. Близькі інформації уліняє канцелярія Сокола при ул. Руській ч. 20 в годинах від 7—8 ввечерю.

— Посольські звіти д-ра Олесницького. В цілі зложення звіту з діяльності в державній раді і обговорення біжучих політичних справ стане посол д-р Евгений Олесницький перед виборцями: дня 30. серпня в Глібовичах великих о 3. год. по пол. на приходстві; дня 31. серпня в Стрі-лискаж нових о 12. год. в пол.; дня 3. вересня в Ходорові о 2. год. по пол.; дня 6. вересня в Романові о 3. год. по полудні.

— „Руського Інститута для дітвач в Перемишлі“ звертає ся до домашній Заряд до Вп. родичів та опікунів інституту з просьбою, щоб були ласкаві заосмотрити їх у всякий одяг так, аби не треба було його ані доповнювати, ані напавляти. Поручуване ріжних покупок домашньому Зарядову Інститута було-б лиш обтяженем осіб призначених до надзору, що при теперішнім зрості числа інституту було би понад всякі сили і зовсім неможливо. Таксамо заявляє заряд, що всякі конечні напрямки довершувати будуть в Інституті лиш на кошт родичів чи опікунів. — Домашній Заряд „Рус. Інститута для дітвач в Перемишлі“.

— Заряд монастиря С. С. Василянок в Яворові подає до відомості, що з початком шкільного року 1908/9 отвирєє I. рік приватної семінарії. Вступні іспити відбудуть ся в днях 10. і 11. вересня.

— В Солотвині, богородчанського повіта, відбуде ся в неділю, 30. с. м. о г. 1. сполудня, на громадській толоці, зв. „борода“, велике повітве віче з таким порядком нарад: 1) Звіт з лярляментарної діяльності наших послів; 2) справа елементарних нещаст і запомог для потерпілих; 3) виборка реформа до сойму; 4) організація і агітація; 5) внески і резолюції. На вічу реферувати-муть запрошені послі: Яцко Остапчук і д-р Микола Лагодінський.

— Живий денник в Бережанах буде уладжений ві вторник, дня 1. вересня, в салі „Надії“. Початок о год. 8. ввечерю. Відтак забава з танцями.

— З Дрогобича. Загальні збори політичного товариства „Дрогобичська Народна Рада“ відбудуть ся в Дрогобичі дня 7. вересня с. р. в по-недїлок о годині 11. перед полуднем в комнатах „Руського Касина“ з порядком денним: 1) звіт уступаючого Видлу; 2) вибір нового видлу; 3) внесення членів. — Видла.

— Громади рогатинського повіта ще не всі зголосили до старства свої просьби о олуст в податках та о запомоги з причини слот і повеній. Просить ся всіх дбалих о добро народа, щоб спонукали громадські уряди до як найкоршого зголошення всіх шкіл в зерні і паші. — Податкова організація.

— Австрійська музична книга. (Musikbuch aus Oesterreich). Прошу всі товариства музичні, співацькі, школи і учителів музики, оркестри і співу, скласти нот та музичних інструментів і т. д. о ласк. подане нам своїх адресів і близших дат свого заложення, існуюча і розвою і то найдалше до 10. вересня с. р. Адреса: Альфред Пльон, Львів, ул. Карла Людвіка ч. 15.

— Д-р Мирон Вахнянин повернув і ординує тепер ул. Зіморевича ч. 5.

— Вінчане. Михайло Сухий управ. школи в Любелі і Ольга Білявська учит. в Любелі мають честь повідомити сею дорогою про своє вінчане, яке відбуде ся дня 29. с. м. о 8 год. рано в Белзі в парохіальній церкві. Місто весільних записок складають 15 кор. на бурсу Тов. педаг. 1122

Урядові вісти.

§ Перенесення. Намісник переніс повітвими комісарів д-ра Вяч. Лобачевського з Залішків до Львова і Конст. Старосольського зі Львова до Залішків.

§ Іменования. Намісник іменував коніспісгів намісництва: Йосифа Венжика, Брон. гр. Русоцького, Ем. Раппе, Волод. Ігнєвоша, Яна Микоша, д-ра Альфреда Одровжж-Висоцького, Ант. Дзяконого і д-ра Стеф. Ішковського повітвими комісарами. — Президія краєвої дирекції скарбу у Львові іменувала канцеляристами в XI. кл. ранги в галицьких скарбових властях отсих укваліфікованих підофіцій: Конст. Майбу, Ем. Шметлявського, Ем. Міку, Генр. Либаніана-Шартевбург, Ів. Петерсія, Ів. Гєся, Войт. Пельца, Ант. Плескача, Іоах. Шехтера, Ем. Писецкого і Вол. Дзялика. — Прокуратор скарбу іменував в етаті гал. прокураторії скарбу канцеляриста Іос. Відіша канц. офіціалом в X. кл. ранги, а рах. підоф. Фр. Табеніцького канцеляристом в XI. кл. ранги.

ГУМОРИСТИЧНИЙ КУТИК.

Виліз на грушку, рве петрушку.
А хто-ж би, як не д-р С. Ушко?
Не жалуйте йому петрушки,
Не обірає цілої грушки.

Читач „Діла“.

Де „Народний Гостиниць“? (хали дня 29. VIII. 1908. Теодора Желехівська, Галицькі; Ольга і Іван Ділянчук, Краковці; Розалія Мунтер, Турка над Стриєм; Василь Пиличук, Ланцут; Петро Горбаль, Старе село; Северин Левинський, Броди; Георгій Беренан, Ловополо (Буковина); Леонтий Кузьма, Коломия; Микола Захаряшин, Радимно; Тет Войнарович, Валити; Михайло Комарницький, Лєхавськ; Дмитро Коваль, Синьовідне вичне; Андрій Музика, Доброводи; Цили Білак, Олександрів; Дмитро Фрєляк, Карлів; Стефан Гринюк, Тарнобжег; Йосиф Френка, Булгусин; Антан Шумло, Курілівка; Василь Соколяк, Завишів; о. Іван Райтмаровський, Остале; о. Йосиф Цегельський, Голоскович; д-р Володимир Турчак, Любін; о. Адриян Добрянський, Бучач; Лев Манастірський, Глібін; Василь Черкаський, Сопів; Володимир Касілевський, Гриниці).

На теперішню дощеву пору належить заосмолити ся
в неперемакаючий плащ або пелерину.

Найдешевше можна їх набувати в Складі лінолеум і церат
Львів, улица Карла Людвіка ч. 3.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплату і іскрати приймають у Львові: Адміністрація „Діла“, Ринку ч. 10. Бюро газет „Одесского ут.“, Київського 2; С. Соколовський, Пасаж Гавсманна ч. 9; К. Бухштаб ут. Кароля Любова ч. 23. — У Відні: М. Дука, І. Воллелле 9, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wellzeile 11; Haasenstein & Vogler, Aktien-Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 1. 18. У ФРАНКУРТУ і ГАМБУРГІ: M. Haasenstein & Vogler.

Рекламу, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописні звертання до редакції за попереднім застереженням. — Редакція не несе відповідальності за зміст статей.

ДІЛО

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“

в Австрії: за границею:
на місяць рр. . . 23 к. . . 44 корон
на рік . . . 16 . . . 33 . . . 23 . . . 44
на місяць . . . 2 . . . 3 . . . 2 . . . 3
У Львові (без почтової пересилки):
на місяць рр. . . 23 к. . . 14 к.
на рік . . . 16 . . . 14 . . . 14
на місяць . . . 2 . . . 2 . . . 2
Початковий число копій у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.
Оголошення зачитані приймають ся по 30
с. за одну стрічку іскрату або за 10 копій, а в ру-
бриці „Майбутнє“ по 50 с. — Подпис і інші приватні
оголошення зачитані по 20 с. за стрічку.
Передплата і іскрати на іскрати платити
у Львові.

Від Адміністрації.

Просимо наших П. Т. передплатників о відновленні передплати на місяць вересень, як також о вирівнюванні заборгованості, бо в противному случаю будемо приневолені здержати дальшу висилку „Діла“.

Опозиційний блок в центрі столиці.

Дня 7. вересня с. р. відбувся доповнячий вибір посла до державної ради в першому виборчому окрузі міста Львова, репрезентованім досі пок. Малаховським. О мандат в сім окрузі стараються ся, як відомо, професор львівського університету д-р Рошковський, спільний кандидат всіх польських партій, з'єднаних в віденському польському коді, і д. Никола Ганкевич, зв'язний соціально-демократичний діяч, кандидат соціальної демократії.

Перший виборчий округ міста Львова числить навіть не цілі три тисячі виборців, отже належить до округів, в яких заздалегідь для когось з „риб“ польського кола, так щоб не треба було занадто напружати ся для здобуття мандату, а щоб вистало мати лігертів влади і фонди на „переконування“ виборців. І при головних виборах 1907 р. польські „пародові“ круги такі були певні побіди „пародового“ кандидата, що дозволили собі аж на двох „пародових“ кандидатів: д-ра Годзімьра Малаховського, „демократів“ в стилі „Dziennik-a polsk-ogo“, і редактора Лясковницького, „демократів“ в стилі „Wiek-u Now-ogo“. Результат виборів був такий, що послом вибрано д-ра Малаховського, який на 2.092 голосуючих дістав 1.117 голосів; решта голосів упало: на руського кандидата д-ра Озаркевича 347, на соціально-демократичного кандидата Славика 332, на ред. Лясковницького 257.

Та при теперішнім доповнячій виборі та певність польських „пародових“ кругів перемінилася, видно, в непевність, коли вони вважали за відповідне згодити ся на одного спільного „пародового“ кандидата. Що сей вибір упав на проф. Рошковського, се треба пояснити тим, що особа професора в політиці відома не визнавала ся, а при таких компромісах найлегше згодити ся на когось, ким ніхто з учасників компромісу не може занадто похвалити ся.

Отже непевність польських „пародових“ кругів зродилася з відою, що сим разом опозиційні елементи столиці рішили ся взяти серйозну участь в виборчій боротьбі. Проти „пародового“ кандидата виступає популярний як серед соціально-демократичних робітнических кругів так і серед поступової інтелігенції д. Никола Ганкевич, а його кандидатуру, поставлену українською соціальною

демократією, прийняли не тільки соціально-демократичні організації польські і жидацькі, але й усі опозиційні елементи столиці без різниці народності.

Через се виборча боротьба в першому окрузі міста Львова набирала значіння боротьби між прихильниками і противниками дотеперішньої політики польського кола. Очевидно, чи в результаті сей виборчої боротьби польське коло задержить ту саму чисельну силу, яку мало перед смертю пок. Малаховського, чи та сила таки остане зменшена о одного посла, а за те збільшить ся о стільки-ж чисельна сила соціально-демократичного клубу, — се для політичної боротьби в парламенті не має майже ніякого значіння. Але велике політично-моральне значіння буде мати факт, чи центр столиці заявить ся за дотеперішню політику польського кола, чи вибираючи соціальної демократії, запересте проти тої політики. І тому всі, що осуджують політику польського кола, повинні доложити всіх сил, щоб їх протест через вибір опозиційного кандидата набрав відповідного вислову.

На нікого політика польського кола не налягла таким важким ярмом, як на визвольні змагання нашого народу. І тому наша народна організація міста Львова порішила прилучити ся також до тих, що вибором д. Микола Ганкевича хотять заперестувати проти тої політики. При попередніх виборах руські виборці в першому окрузі міста Львова показали, що вони є найчисленнішою опозиційною силою в сім окрузі, тепер же наша народна організація порішила ужити сей сили на те, щоб допомогти до побіди опозиційній кандидатурі. Се прийдеть ся для руських виборців тим легше, що д. Никола Ганкевич є членом нашої народності і одним з провідників української соціально-демократичної партії, яка, при всіх різниціях, які заходять між окремими українськими партіями, стоїть на українській національній основі.

При тім характеристична річ, що коли ані один з органів польських політичних партій, противних кандидатурі д. Ганкевича, не поважив ся в боротьбі проти сей кандидатури виступити поза межами політичної принципиальності і прихильності, так що переступили ті межі тільки бруківські „Goniec“ і „Goniec polski“, — то до сих шмат прилучив ся московський „Галичанин“, який уже кілька разів своїми зв'язними „культурними“ способами наваж на особу опозиційного кандидата, навчаючи таким чином своїх однодумців, що вибираючи між д. Ганкевичем і проф. Рошковським, вони повинні вибрати польського консерватиста і будучого члена польського кола. Се, очевидно, не перешкодить „Галичанинові“ заперестати, що „в програму русько-народної партії ніколи не входило намір закласти ся з поляками до угоди проти української партії, і ніколи не входило з ними в якісь-либо союз“... Хіба, що московські слуги політиці польського кола без ніяких договорів, покладаючи всі свої надії на те,

що вже пани не скривлять своїх вірних слуг. Бо що побороване кандидатури д. Ганкевича в користь кандидатури проф. Рошковського є такою службою, се ясно кожному.

Нехай-же день 7. вересня с. р. стане днем погрому сього союзу „prawdziwie polskich“ і „истинно-русских“ назадиноків, а днем побіди поступової опозиції.

Діяльність нового парламенту

в справах податкових.

(Дальше.)

III.

Про податки від будинків.

Дотеперішнє законодавство податкове нашої держави вирізняє два роди податків від будинків (Gebäudesteuer). Один, що бере а від доходу чиншового та тому називається податком до мово-чиншовим, а другий, що вимірюється від числа мешкальних частин дому та називається податком до мово-клясовим, бо вимір сего податку поділений є на класи по числу мешкальних частин дому (комнат).

Наш податок до мово-чиншовий ґрунтується на старім патенті з 23. листопада 1820, і законі з 9. листопада 1882. Сему податку підпадають всі будинки (дому) положені в таких місцевостях, де щонайменше половина всіх будинків та найменше половина всіх мешкальних частин винаймається за платою чиншу, як також будинки (дому), що є положені в інших місцевостях та зовсім або частинно винаймаються ся.

Підставою оподаткування для податку до мово-чиншового є дійсний або можливий чистий дохід з дому без огляду на догги інтабульовані. Від сирого чиншу потручується на удержані і амортизацію дому: в 13. головних містах 15 процент, в інших місцевостях 30 процент, а в Дальмації 33 1/2 процент. Від доходу чиншового так обчисленого оплачують головні міста 26 1/2, проценту державного податку до мово-чиншового, інші місцевості 20 процент, а Тернопіль і Переяславля 15 процент. Коли до сего податку до мово-чиншового дочислять ся необмежені квоти додатків краєвих і громадських, то доходу до того діймаючого вислуду, що вільністелям до мово-чиншових забирається податків до мово-чиншових або й більше доходу, супроти чого реформа сего податку являється велим тяжкою суспільною несправедливістю не лиш з огляду на інтереси вільністелів до мово-чиншових, але також з огляду на інтереси мешканців всіх верств суспільних, так як висота надмірного податку відбивається на висоті оплачуванних чиншів від помешкань, хоч би найбільшійших, бездомних робітників. Тому правительством узале потребу реформи сего податку та заповідано є в престольній промові при отвореню нового парламенту.

Натомість податок до мово-клясовий, поділений на XVI клас, від 40 мешкальних частин до одної кімнати мешкальної, з квотою податку від 440 корон до 3 корон, не в так тяжкий вимір висоти податку, але несправедливий, бо рішнікові, ремісникові і робітничові відбирає в двох найнижчих класах (при одній або двох кімнатах мешкальних) конечне средство до життя та оподатковує варстат, а не дохід достаточний одиниці господарських. Сей податок запровадженний був патентом з 23. лютого 1820, як частина податку ґрунтового. А коли тепер податок ґрунтового вимірюється у висоті 22 1/2 проценту катастрофального чистого доходу з ґрунту, проте мешкальні доми конче потрібні рішніковим, не повинні підпадати оподаткованню.

Коли переглянемо зів'язане бюджету державного, то переконаємо ся, що податки від будинків найбільше в гору підтягнула шруб податкова, бо в році 1902 принесли сї податки: 77 1/2 мільонів, а в році 1907 доходить сума податків від будинків до квоти: 101 1/9 мільонів; на податок до мово-клясовий припадає около 12 мільонів корон річно.

Та коли інші послі головну вагу прикладали до реформи податку до мово-чиншового, то наші руські послі, маючи на увазі дрібне населення рішніч, підносили конечну потребу знесення податку до мово-клясового в двох найнижчих класах.

По цілорічних наставаннях послів внесло правительство в палату послів велике предложение закона про податок від будинків, в місяці липня 1908, та отсе предложение переказано комісії податковій, яка в місяці жовтня с. р. розпочне наради на підставі звітів вибраних референтів.

Отсей новий закон задержує поділ податків від будинків на податки: до мово-чиншовий і до мово-клясовий та впроваджує новий рід податку від вартости дому (Hauswertsteuer), що приписує спосіб оподаткування фабрик, варстатів і подібних будинків промислових. Досі було у нас так, що в місцевостях чиншових означувано чиншову вартість фабричних до мово-чиншових (будинків) на підставі так зв. парифікації, яка часто відбувалась на підставі довільного цінования — а в місцевостях, підпадаючих податку до мово-клясовому, майже зовсім не оподатковували будинків фабричних, через що знов громади і краї тратили додатки від податку, який належав би ся за фабрику. Сій несправедливості хоче згладити новий закон тим способом, що всі фабрики мають платити податок від своїх будинків, приймаючи 3% вартости реальної фабрики за головну підставу до виміру податку. Той процент отже становить вартість чиншової фабрики і від тої вартости потручується на кошти удержання, а від остальної квоти вимірюється податок чиншовий.

Для причисних мешканців міст найважливіше

ти, ні зглянути оком, а не то порадити собі з тим.

А найперше ті полотняні, високі буди, що стояли здовж монастиря у два ряни, набитісінні товари жіночим — ба полотнами, ба хустками, що висіли на жердках і червононі ся як мак, аж ув очах темніло, а другі цілком жовті показували ся, а інші бурчачі... і хто їх там усі затаїть! А дівчат і жінок повно тут перед ними, так що палиці віде було устроїти — котра торгувала та вибирала собі, а інші аби лиш подивити ся та очі собі вітати красотою.

А потім знов ішли крами, що аж улискували ся від пацьворок, зеркала, тасемок, і легі, і тих хрестиків на ланцю, та цвітів зелених, жовтих і всяких... та чіпців і ніг-вісці чого.

Де инде знову святі образи продавали в позолочених рамках і за склом, так що хоті і лежати на землі, то таки йшов від них блиск, так що який-такій знімав шапку та хрестив ся.

Борина купив шовкову хустку на голову для Юзки, котру був ще на весні обіцяв дівчині за пастушене, сховах у пазуку та почав перепихати ся до торговіці свинної, що була за манастирем.

Але йшов поволі, бо натовп був страшений і було на що подивити ся.

Де шапка під домами поприпирали широкі драбини, обвішані зверху до низу шапками.

Де знов шевці чинили цілу вулицю високими кізлів деревляних, на котрих ісчеплені за вуха, висіли ряди чобіт, і таких звичайних, жовтих до мащення перетопленим салом, аби води не пустили, і таких під глянц уже приладжених, і цілком жіночих із червоними шнурочками та на високих обцасах.

А за ними тягли ся римарі з хомутами на кілках і порозвішуваним ремінем на коні.

А потім посторонкарі і ті, що сітки продавали.

І ті, що з ситами по світі їздили.

І ті, що з ташками по ярмарках возили ся.

І теслі, і гарбарі.

Де знов краві та кушнірі порозвішували свої товари, від котрих бив такий запах, аж у

ніздрях вертіло; ті розходили ся несогірше, бо то до зими йшло.

А потім цілий ряд столів накритих полотняними лашками а на них візки ковбас червоних і грубих як линви, купи жовтого сала, боки вуджені, куски солонини, шинки — сяплювали ся на куплах, а де знов на гаках висіли цілі пацючки випатрошені, з котрих іще покапувала кров, так що треба було відгоняти собак, котрі пхали ся.

А біля різнників, як ті рідні брати, стояли, пекарі, і на підсилах грубо соломи, на возах, у кошах і де дало ся, лежали гори бохонців великих як колеса, плячків жовтих, булок, балабухів...

Та де-ж то що перечислити і згадати усі ті крами таї те, що в них продавали?...

Були з іграшками таї такі з медіанниками, де з тіста ліплени були всякі звірі, та серця, та воляки й чудачки таї, що й не розізнати аби-кому; були таї, де календарі, де книжки набожні, де історії про розбіжніх а лютих Магелонів продавали таї елементарі; були й таї, де сопілки, органіки та глиняні когутки таї інші музичні річі — в котрі юхи купці для заохоти грали, аж галас чинив ся такий, що й видержати трудно було — бо тут тоби когутки пишуть, там трубка потрубує, де з сопілок перебарану нуту витягають, а там тоби знов скрипка вищить, а там бубен побікує стогнучий — аж у голові лунало від вереску.

По середині-ж ринку навкруг дерев розтягали ся боднарі, бляшарі та гончарі, порозставляли тільки мисок і горшків, що ледви перейти можна було, а за ними столарі; ліжка та скрині мальовані, та шафи, та полиці й столи, аж михтіли тими красками, так що аж очі треба було жмурити...

А скрізь, на возах, під стінами, здовж ровів, де лиш місце було, позасідали жінки продаючі; котра цибул у вінках або й у ворках; котра з полотнами своєї роботи та плахтами; котра з яйцями, та сирами, та грибами, та маслом у грудках пообвиваних шматками; инша знов картофлю, ба гусий пар, ба обскубану курку, ба ледгарно вицесаний або й мотки пражі мала, а кожда сиділа коло свого тай радили собі гідно, як то звичайно на ярмарках буває, а лувив ся купець, то продавали поволі, супокійно, без палкоти — по гос-

подарськи, не так, як ті Жиди, що викрикують, торгують ся та суетять ся як дурні.

Де-не-де, поміж возами й крамами курило ся з бляшаних коменків — там продавали горячий чай — таї иншу їду, як: ковбасу пражену, капусту, борщ із картофлю теж мали.

І старців поназлазило ся з усіх сторін аж надто; сніпів, кривих, нмих і зовсім без рук і ніг тільки, як на якім відпусті, вигравали на скрипках пісні набожні, чиніли співали подзенькуючи в мисочках, а всі з під возів, з під сін і проско з болота жебрали боязко та випрошували собі той грошик якийсь або й иншу підмогу.

Переглянув те все Борина, подивувався не над одним, побалакав щось не щось із знакомими таї ліпшав ся нарешті на торговіцу свинну, за манастир, на величезний пісковатий майдан із рідка лиш обсаджений домами, де під самими мурами монастиря, ізза котрого вижиляли ся величезні дуби, повні чого жовтого листя, купило ся досить людей, возів і лежали цілі загони свиний зігнаних на продаж.

Швидко віднайшов Ганку з Юзкою, бо зараз із краю були.

— Продаєте, га?

— Гале, вже тут торгували різники льоху, але мало дають...

— Свині дорогі?

— Та де там дорогі, зігнали тільки, що не знати, хто то розкупить.

— Є люде з Липців?

— О, гонде мають поросата Клемби, таї Шимек Домініш стоїть коло пацючка.

— Завихніть ся, то трохи подивите ся на ярмарок.

— Та воно вже й скушно так сидіти.

— Кілько дають за льоху?

— Трицяць папирків, кажуть, що недопаяна, бо лиш у кости груба, а не в солонині.

— Циганять, як можуть... але має ти солонину на яких чотири пальці... — сказав, обмалювавши льосі хребет і боки. — Пацюк худий на боках, але стегна має несогірші, на шинки — долав, зігнавши його з мокрого піску, в котрім до півбоків лежав пірний.

(Дальше буде.)

Вл. Ст. Реймонт.

Мужики.

Сучасна повість.

Авторизований переклад із польського М. Павлика.

Марно органістиха побалакувала то про се то про те, кивав головою, щось там мимрав під носом і так завзяв ся, що й обізвати ся не хотів і словечком.

І скоро лише вітали на вибоїстий брук місточка, зліз із брички та почав дякувати за підвіз.

— Над вечір вертаємо ся; хочете, то присядете до нас — пропонувала.

— Біг заплята, я ж маю свої коні. Сказали би, що-м на бідолаха подав ся, на помічника органістому... а я й нуди ніякої не витягну таї свьчки гашти не навчених...

Похали в бічну вулицю, а він поволі перепливав ся через головну, в ринку, бо ярмарок був сильний і хоті то ще бую досить рано, а народу вже густіло несогірше; всі вулиці, майдани, сутчі й підвіря завалені були людьми, возами й товаром усяким — нічо лиш та велика вода, до котрої все ще із усіх сторін, долинали нові ріки людські та тисни ся, хитали ся, пліли тиснями вуличками, аж доми мов би дрожали, та розливали ся по великим майдані монастирським. Не велике ще по дорозі болото, тут біте й мішене тисячами ніг — було вже по котики та бризжало з під коліс на всі боки.

Гамір уже був чималий, а змагав ся що мінута; глухий крик гудів як гай, як море гойдав ся, бив о стіни до мов і перевалював із кінця в кінець — так що лиш деколи чути було порикуване коров, ба гране катарник коло карузелі, ба плаксиві нарікання дідів, або гострі, пронизуючі сопілки кошикарів.

Ярмарок був величезний, народу скупило ся тільки, що й перейти було нелегко, а вже в ринку під манастирем, то Борина на силу пхати ся мусів, така гушавина робила ся межі крамами.

Тай було-ж там того, було, що ні почили-

Zacherlin

1111 у флашках де вивішені плякати.

є питання: як високий буде податок чиншовий?

Новий закон змагає до ось якого обниження сего податку:

3 26%, процентного податку на 21/71 процентний; з 20 процентного на 17/14 процентний податок, та з 15 процентного на 13/71 процентний податок. А як углядишмо потручення на кошти удержання дому і опуст з податку особистого, — то будуче обнижене податкове представляє: замість 26%, процентного податку приходить 19 прц.; замість 20 процентного податку приходить 15 прц., та замість 15 процентного податку приходить 12 процентове оподатковане.

Безпороводне обнижене податку чиншового в сих розмірах принесло би скарбови державному в сумі: 17,270,000 корон. Аби до того не допустити, має намірне обнижене відбавуватись поступенно із щорічного приросту податку чиншового, так що з дотеперішного приросту, який вноситься річно 3/5 процент, 2 прц. приде до п.бору, а 1/5 прц. до обниження стопи податку чиншового та сим способом в р. 1922, отже до 12 літ буде переведене згадане вище обнижене податку чиншового. За підставою до сего обниження приймає рік 1910, який має дати квоту: 111/4 мільонів корон і та квота має збільшатись річно о 2 процент приросту.

Нові дома (перебудови) мають одержати замість дотеперішних так званих 12 вільних літ (з 5 прц. податком і додатками від ідеального податку чиншового): 6 літне повне увільнене податком від податків державних і вських додатків, а по тих перших шести роках придуть від разу нові будинки до оподаткування на підставі обниженої стопи податкової.

Для сільського і маломіського населення важна є справа до податку домово-класового. Сей податок буде вимірюватись від числа комнат, що є призначені до мешкання або ужитку на склепи, магазини товарів, робітні і т. п. Не підпадуть податком домово-класовому: кухні, комори, шпаліри, сніг, ганки, стрихи, пивниці, стаї і шопи господарські.

Дальше постановляє новий закон, що податок домово-класовий від будинків і II класи тарифової, то є від будинків з одною або двома мешкальними комнатами не буде побиратись, то значить, що такі будинки (хати) будуть увільнені від оподаткування податку домово-класового. Наслідком сего увільнення будинків I і II класи від оподаткування податку домово-класового стратить держава понад шість мільонів корон річного доходу.

Тарифовий вимір податку домово-класового III класи до XVII. класи має бути примінений до будинків звичайної якості; будинки гірші як звичайні в повіті або віддалені від оселі на більше як годину дороги мають право до опусту 20 прц. з виміру тарифового, а значно ліпші або корисніші положені будинки будуть 20 прц. вище оподатковані як приписує тарифа. При дворах і літніх домах коштовно будованих буде підвищення податку домово-класового вноситься 50—100 прц. тарифового виміру. Взагалі при домах від п'яти комнат вище — уложена є тарифа податку домово-класового, так що більші будинки і більші комнати будуть вище оподатковані аж до квоти по 8 корон 50 с. від одної (кожної) комнати.

Вільні роки нових, зглядно перебудованих будинків, що підпадають податком домово-класовому, мають бути обмежені до шести літ.

Др Кость Левицький.

З новим шкільним роком.

Під розвагу батькам і... учителям.

Сими днями дістали ми допис від якогось „батька“ з припискою: „З уваги, що зовсім не залежить на тім, хто се пише, назвиска сего не подаю“. І справді річ так важна, що зовсім не залежить на тім, хто її порушує. Зміст дописи такий:

„Батькові“лучилося недавно говорити з одним професором руської гімназії, а сей завернув розмову між ними на вагу добору станцій для учеників. При нших переповнених класах — каже той професор — і при частих змінах учителів, вплив учителів на учеників є майже неможливий. До того причиняєся і якесь неоправдане недоверє родичів і опікунів до учителів. Родичі переважно старують ся покривати хибні свої синів, поки аж якась більша провинна діде до відомості учительського збору; а тоді наступають кари, злі ноги з обичаєм, видане зі школи, а за тим нарікання на школу, на учителів і т. д. Богато вини буває при тім по стороні т. зв. станцій. Батьки у виборі станцій спускають ся звичайно на своїх синів; а у сих за добру станцію уходить така, де господарина дає незлий харч і лишає ученикам повну свободу та прихильне очі на всі хибні і вихри свої посягаючи. Колиж лучить ся якась енергійніша, то ученик пожує на неї батькові, і сей дає йому на иншу станцію, котрою знов захватили його син. В кожнім місті, де є гімназія, є й бурса; але там глядають приміщення лише ті ученики, що денне не могли би за таку ціну найти його.

Професор указав еще „батькові“ ліхні наслідки злих станцій на кільках конкретних прикладах з недавньої арешки своєї гімназії, а переконаний усім тим „батько“ уложив і прислав нам свою допис, під розвагу батькам перед новим шкільним роком, — хоч накінчи все так не міг здавати в собі і добору в сторону учителів, чому то вони, злючачи вагу добору станцій, не ведуть над станціями строгої контролі.

Отже до сих заміток „батька“ чи властиво професора, котрого гадки той „батько“ повторяє, додамо й ми своє слово.

Як велику вагу в добрім поведенню ученика і в його вихованню має вибір станцій і зчитайно звязаного з нєю найближшого товариства, об сям майже жадного батька не треба аж переконувати. Всього такі справді часто лучає ся, що батьки, чи то знайшовши спосіб на розум і правоту своїх синів чи то може знайшов улагодичи забаганкам синів, добирають їм станції по їх улодобі і волі, а чого невідать виходять сумні наслідки для ученика і батька, нарікання на школу, на учителів і т. д.

І для того мусимо висловити згодити ся з пересторогою „батька“ і його інформатора професора та з найбільшим притиском звернути з новим роком шкільним увагу батьків на сю пресважну справу.

Але ж з другої сторони не можемо пропустити сеї нагоди, щоби не сказати також слів на адресу учителів і дирекцій.

Передовсім не можемо згодити ся з гадкою того професора, на котрого „батько“ у своїй дописі покликує ся (припустивши, що „батько“

вірно подає свою розмову з ним), що при переповнених класах вплив учителів на учеників майже неможливий. Так але воно не є. Правда, що в переповнених класах учитель не може так заняти ся кожним учеником зокрема, як би для добра науки і виховання бажав; але взагалі вплив учителя, хоч би в класі сиділо 70—80 учеників, не тільки не є неможливий, але він навіть легкий і може бути великий, коли тільки учитель є справді педагогом. Сього, розуміє ся, ми в короткій статтї нікого навчити не можемо; але вчить сього... педагогіка і учительський досвід.

Що батьки-матері, опікуни і станції відносять ся до школи з недоверєм, затакують хибні своїх дитяч, се річ стара як світ. Але у всякім разі вина в тім більша по стороні школи, значить учителів, ніж по стороні т. зв. дому. Коли школи чи то учителі сповняють як слід свою виховуючу здачу і поведенем своїм переконують родичів і опікунів чи то взагалі т. зв. дім, що вони дітям не вороги, а приятелі, батьки, не гірші, коли не ліпші від родичів, тоді як від чарів сечеся й те недоверє. Те „якесь неоправдане недоверє“ дому до школи походить відати, що поведене школи на жаль аж надто часто вчить батьків уважати школу за якийсь уряд, а учителів за строгих безоглядних і безсердечних, по параграфам поступаючих урядників. Як школа повинна здобувати довіру до себе, сього знов учити педагогіка і досвід.

Нарешті що до станцій пригадаємо професору, котрий давав поучення „батькові“, та його товаришам, що школа завсігди мала обовязок контролі над станціями, а тепер мабуть є навіть припис, що без дозволу дирекції ніхто не може тримати учеників на станції, що без такогуж дозволу чи згоди жаден ученик не сміє вибирати собі станцію. Дирекція має обовязок уже при виписі ученика спитати його, де він буде мешкати, і зборонити йому йти на таку станцію, котрої вона не уважає за добру; а спис добрих станцій повинна дирекція мати у себе. Також і серед року повинні учителі мати своїх учеників на оці, як вони живуть і поводити ся на своїх станціях, та зараз подбати о зміну станцій, коли вона має злий вплив на ученика.

Те все вимагає, що правда, і часу і труду; але до такої оліки над молодіжню є кожний учитель-педагог обовязаний; і він радо сповняє той обовязок, коли у нього є лише... любов до молодіжні. Як те все робити, знов учити педагогіка і досвід.

Отже отсим звертаємо ся з новим шкільним роком не лише до батьків, але й до учителів: дбайте всі мирно і згідно і щиро о добро шкільної молодіжні! Боже нехай у нас так багато а коли-б її було і найбільше, то й тоді не була би вона на те, щоби марнувати ся.

3 внутрішніх справ.

Віцеамаршалок галицького союму. „Polnische Korrespondenz“ та за нею віденські часописи приносять з Львова телеграму, що мітрополит г. р. Ше п т и ц ь к и й рішив ся прийняти достойство віцеамаршала галицького союму на час теперішньої соймової каденції. З уваги на те можна надіятись, що цісарська номінація появить ся незабаром.

Боротьба за даєставку рур.

Прага досі не має здорової води до п'яти, тож управа міста розписала конкурс в мішах на даєставку рур на водопровід. Рішене конкурсу залезало від ради надзираючої міських водопроводів. Вплинули дві оферти: одна, внесена картелем арстрійських залізних гут, друга від одного французького акційного товариства для залізних фабрик. Оферта австрійського залізного картеля була при сумі 3 мільони корон о 200 тисяч корон низша від оферти французької, за те французька фірма привняла на себе всілякі гарантії умови, котрі відкинув австрійський картель. Однак на прийняте одної з оферт мали рішачий вплив моменти не економічні, а політичні. Се причина, що зі справи, здавало би ся, чистого господарського вироку політична афера, котра заворушила майже цілу Австрію, — в першій ряді очевидно Чехів і Німців. Чеська публічна опінія майже одностайно заявляла ся проти прийняття оферти австрійського картеля, закидаючи йому германізаційні тенденції. Тай справді 27. с. м. праска міська рада постановила видати роботу французькому підприємству. Ся ухвала праскої ради викликала цілу бурю полемик в австрійській політичній пресі.

Однак ся справа має ще — можна сказати — судово-карний бік. А саме: перед остаточною рішенем міської ради в тій справі оголосив директор центральної управи австрійського залізного картеля, Кестраєк, в „Prager Tagblatt-“, що в і-мени одного члена міської ради в Празі зажадали від нього хабаря 210 тисяч корон, за котрі мало би наступити прийняте австрійської оферти. Імени того радника дир. Кестраєк не опублікував, тож тепер рада міста з бурмістром д-ром Гросом на чолі вносить скаргу проти нього і він мусить перед судом подати назвиско того радника або буде засуджений за клявету.

Чеський католицький з'їзд.

Передучора розпочав ся в Празі конгрес чеських католиків при участі кількох тисяч членів з Чехії, Моравії, Шлезеа, Галичини, Відня, Сльовенії та Америки. Перед торжественним отворенням з'їзду відбули учасники, здебільшого прибрані в чеські національні костюми, похід головними вулицями Праги; під народними чеським театром виглошено патріотичні промови. В з'їзді бере участь багато членів консервативної шляхти.

Предсідателем конгресу вибрано посла Грубана, заступниками предсідателя графа Хотєка і раде. Коварі. Торжественну промову виголосив пос. Грубан. До папи, цісаря і наслідника престолоу вислав конгрес вірнопідданчі телеграми.

Вертаять ся з Америки!

Економічна криза, котра обхопила в минулім році Сполучені Держави, спричинила там замиканє і банкрутства великої кількості промислових підприємств та потягнула за собою масове безробіття робітників. Оскільки позбавлені праці робітники не придбали собі в Америці тріткового одяку, то вони присилували можливо як найкраще вертатись до своєї давньої вітчизни в старім краю. Число емігрантів, які вертають ся з Америки до Європи, зросло надзвичайно.

Всі атлантичні пароходи їздили і їдуть до Європи з переповненими найнижшими класами. Про розміри еміграції в 1908 році подає нью-йоркське бюро Північно-німецького „Lloyd-а“ такі дані: В часі від 1. січня до 20. марця відішло з ньюйоркського порту 142,161 осіб, котимчасом в тім самім періоді минулого року відішло відтам тільки 48,486 осіб; отже поворотна еміграція зросла о 193 процент. В тім самім часі приїхало сього року до ньюйоркського порту тільки 50,648 осіб, в минулім році 171,132 осіб, значить еміграція з Європи обнизила ся о 338 процент. В тім

самім періоді 1907 року наданшка числа емігрантів з Європи над числом емігрантів до Європи на самій тільки названій лінії корабельній вносила 122,646 осіб; сього року відішло просте відвернулось. Вернуло ся до Європи о 91,513 осіб більше, ніж вимандрувало. Від 20. марця до кінця мая с. р. число тих, котрі вертають ся з Америки, розмірю трохі зменшилось та число емігрантів до Америки зросло, однак й так з Америки вернуло ся 158,968 осіб більше, ніж туди поїхало; тимчасом у тім самім періоді в минулім році до Америки виїхало 469,708 осіб більше, ніж відтам вернуло ся.

З'осібна великий занепад бавовняного промислу та інших фабричних браяр у новій Англії спричинив поворот великої кількості грецьких, македонських, польських, французьких — мабуть і руських — робітників.

Не маємо — на жаль — під рукою дат, дотикаючих повороту емігрантів на всіх корабельних ліній та до останнього місяця; також дати, дотикаючі емігрантів з Галичини, з'осібна Русинів, нам хибують. Та про те вже з поданих вище, частинних дат, та й з тих вісток, що доходять до нас з Америки, накидуєт ся безсумнівний висновок, що сього року всака — зарібкова й переселенська — еміграція наших людей до Америки ривнаєт ся їх економічній, а навіть житевій руїні. З приводу безробіття мільонів робітників у промислових регонах Америки страшна нужда; на черзі дня стоять самобийства поодиноких робітників та цілих родин, випадки божевілля, — котрим усім одна причина: страшна, безнадійна нужда, голод, розпука. Ті емігранти, котрим грошей за сьоби дозволили в час покинути навіщену нещастем Америку, можуть назвати себе дуже щасливими.

Тож треба звернути на все те увагу наших людей, котрі задумують сього року за морем гадати прожитку. Коли вони не хочуть їхати на певну руїну, то най вийдуть, поки економічне життя Америки повернеть ся на дорогу правильного розвитку та поки американський промисл, вилуджавши з кризи, знова дасть зарібок і заняття масам робітників. Надіятись того можна через який рік-два.

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

Письма з краю.

З Перемишля. [Опіка властий над нашою молодіжню]. Урядованє г. р. Казимира Баденя в значило ся стремлінням до вирівняня взаємних польсько-русських і то в різних формах: в політичній уважало ся славною „новою ерою“, а в культурних відносинах помішуванем шкіль з польської і руською викладовою мовою „pod jednym dachem“. Класичним приміром тої гадки є поміщене польсько і руської гімназії в Перемишлі „pod jednym dachem“.

Будинок поставлено так, що половину шкільних класів призначено для польської, а половину для руської гімназії. Здавало-б ся, що все в порядку. Та від чого-ж сприт наших опікунів? Тоді, як вихищувано будову, руська гімназія була цілком в початках свого розвитку і, річ проста, фреквенція її не була така чисельна як польської гімназії. Користаючи з того, призначує рада шкільна 4 салі на території руської гімназії для польської. Дехто був тої гадки, що коли зросте фреквенція в руській гімназії, будуть ті чотири салі звернені руській гімназії. Та якнаксь стало ся. Ті чотири салі нотаріальним актом раз на все призначено для польської гімназії, а опісля відгороджено загарбани салі від решти сал руської гімназії стінами, поставленими впоперек коритарів. Тимчасом зі зростом фреквенції з руської гімназії показала ся потреба нових відділів а що салі, призначені первістому для руської гімназії, були вже в посяданню польської гімназії, тож для кількох відділів руської гімназії внайменше приватне мешканє при тій самій улиці по другим боці. Се помешканє надає ся на сьєсь унше, лиш не на поміщенє школи. Дім стоїть при самій улиці густо закладений, куди веде дорога на кладовище, до касарень та магазинів військових. Через весь час науки чуті або похоронні марші та сьпіви, або труби та бубни і туркіт возів. Величезна курява, що беззастанно піднімає ся на дорозі, наповняє шкільні салі, а туркіт і гамір спиноють правильну науку. Коритарі в тім будинку, то сімні на 8—10 кроків довгі, а 1 1/2 крока широкі. На тій простороні містити ся мало підчас павз до 200 учеників, приміщення в тім будинку, та учителі. Наслідком того, що ученики не можуть помістити ся на таким „коритарі“, виходять або на подвірє, призначає для ужитку льокаторів, або на тротуар, з чого задля трудного дозору зі сторони учителів повстають конфлікти, які викликають інтервенцію поліції і політичних властей. Се приміщення кількох відділів руської гімназії має ще й той наслідок, що мимо великого зросту фреквенції не можна сподіватись утворення самостійної філії тої гімназії; бо проти сього слушного домагання видвигають рішачі чинники такий аргумент, що льокаль внайменший за контрактом на десять літ, тож не можна перед тим часом забрати відтам рівнорядних клас, а що льокаль той — кажуть — знаходиться в так малім віддаленню від головного будинку, то без трудності можуть всі класи бути під одним зарядом.

Дальшим наслідком такого приміщення є застрашаний стан молодіжні під зглядом гігієнічним. В класах о поверхні 20—30 м² сидить по 40—50 учеників; через те повстає така здуха, що аж відіхати заважає. О провітрянюванє клас, особливо в день, не може бути й бесіди, коли звязимо положенє льокалю при самім гостинці. Тому не диво, що сього року більше як 20 учеників з клас, поміщених в тім льокалі, опустило школу перед кінцем року по причині грудних хоріб.

З уваги, що в р. 1908/9, прибуває ще оден, есентуально два відділи в руській гімназії, внайменше в тім самім домі що II поверх для приміщення тих відділів. І що-ж бачимо? У всіх шкільних заведеннях всякі адаптації, головню роботу мулярські, починають ся зараз з початком вакацій, аби шкільна дитвора вийшла до відсвітих здорових убиканий. Так дійсно поступили еласти при адаптації в обох польських гімназіях. Лиш на руську гімназію забули в раді шкільній, і от аж послідного тижня телеграфічно наказано приступити до адаптації у внайменшій будинку. Тепер коли за два-три дні молодіж верне до школи, в т. зв. філії руської гімназії що-йно розпочинають мулярські роботи, котрі потревають щонайменше два тижні, а молодіж буде голувати ся пороками та випирами з валіза і глинні. А що се зближає ся осіння поря і сніги не так скоро висохнуть, то стоїмо перед тою перспективою, що знов кільканазяте молодих організмів підпаде грудням та всяким иншим хоробам.

Звертаємо увагу нашого загалу на те, як власті опікують ся нашою молодіжню і на ріжницю між успіхом, з яким власті залагоджували всякі безіменні доноси на нашу молодіж по 12 цвітіння, а сим недбалістю про гігієну тої молодіжї. Заразом апелюємо до всіх, від кого се залежить, аби повели справу так, щоб і наука в тих відділах руської гімназії розпочалась у своїм часі і аби молодіж наша не була наражена на утрату здоболів.

З Гусятинщини. (Заложене „Січ“). Посольське справозданє Довірчоні повітові збори. Дня 16. с. м. відібуло ся в Сидорові урочисте сьвято заложеня „Січ“. Зі сьвятом тим злучено також справозданє посольське. О 4. по полудні бандери і понад два тисячі народу привтали послів і Петрицького і Києвлюка. Збори „Січ“ відкрив і провадив пенсіонований учитель. По промовах обох послів про значенє Січїй і по виборі старшини закінчено ті збори, а посол Петрицький здав справу з парламентарної діяльності своєї і цілого руського кліюбу.

Опісля посол Києвлюк обговорив справу реформи виборчої до сойму, закона ловецького і рибарського, зазначуючи своє становище в сих справах.

В промовах селян найбільше чуло ся жалоб задля неправного урядованя вїїтв і старих рад громадських.

Збори висказали довіре своїм послам і подяку послові Петрицькому та висказали ся проти нікчемної роботи москвофільської і кириної клерикальної. По зборах багатов селян засягало поради послів в різних справах.

Дня 23. с. м. були в Копичинцях довірчоні збори організаторів з цілого повіту. Репрезентовані були всі громади гусятинського повіту около 200 делегатами. На порядку деннім було справозданє організаторів сільських в справі придбання фондів на школу. Зі справозданє тих показало ся, що при систематичній праці за який рік таки прибрязе ся значнійшу квоту і до діла буде можна приступити. Опісля обговорено справу елементарних нещасє в гусятинському повіті, при чім оба послі співістали, що поробиби кроки, аби утворив ся ратуковий комітет, бо в Гусятинщині дасть ся відчуті бряк паші. В справах політичних обговорено ситуацію і дано директиву обом послам.

На закінченє ухвалено одностайно стсі резолюції: I. Збори організації громадських пов. гусятинського, зібрані в Копичинцях дня 23. серпня 1908, висказують своєму послові п. Михайлови Петрицькому повне довіре, причім дякують йому за виступленє проти перенесення старости Дільца та за безпощадну критику нових тгарів айськових, причім одностайно ствержують, що його виводи в справі атентату Мирослава Січинського є вірним відблеском тих почувань, якими перенятий весь нарід. — II. Збори протестують проти угодової акції, доки не буде переведена повна автономія національностей. З тої причини солідаризують ся із скрайно опозиційним становищем свого посла і визнають його, щоби на тім становищу витривав. — III. Збори ствержують торжественно, що боротьба українсько-русського народа не є звернена проти польського народа, а тільки проти чужого панованя, проти економічного визиску слабших верств сильнішими і проти політичного і економічного визиску східної часті Галичини на користь західної. Під тим зглядом всі народности східної Галичини, так Русини як Поляки і Жиди, однаково скривджені; тому всі ті народности солідарно будуть бороти ся проти своїх кривдників. — IV. Збори стоять на становищі, що наше духовенство то часть нашого народного організму, тому осуджують всі змаганя і заходи, котрі в яким-небудь напрямі накладають пута горожанській діяльності патріотичної часті духовенства, бо се мусило би внести роздор між наш народ. — V. Збори висказують повне довіре органам „Ділу“ і „Свободі“ та їх уступившому редакторови Вл. Леонігови Цегельському за його повну посвяти діяльність. — VI. Русини римокатолики рішучо протестують, щоби їх задля обряду зачислєли до Поляків бо вони так само добрі Русини, як Русини греко-католики.

Передплачуйте і ширіть „Діло“!

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 31. серпня 1908.

Касаційна розправа М. Січинського. Відень. (Тел. прив.) В наслідок інтервенції посла д-ра Т. Окуневського обяв оборону Мирослава Січинського на його розправі, що відбулась ся перед касаційним трибуналом дня 2. вересня, віденський адвокат, д-р Рішард Пресбургер, який — як відомо — заявив був свою готовість боронити матір Мирослава, коли її арештували галицькі власті в першій розпалі дошукування „комплоту“.

Здоровлє цісаря.

Ішль. (Ткб.). Цісар має ся знов зовсім добре. Нежит і кашель уступили зовсім. Загальний стан здоровля цісаря є знаменитий; стан сил знові відвоююющий. Цісар опускає дня 7. вересня Ішль, та виїздить через Відень прямо до Будапешту.

Конференції в Ішлі.

Ішль. (Ткб.). Спільний міністер скарбу Бурян прибув сюди вчера о 11. год. перед пол. та був у цісаря на авдиєнції. Вечером відіхав міністер до Пешту.

Ішль. (Ткб.). Міністер Бурян та австро-угорський амбасадор в Парижі, Кевенгілер, були вчера на обіді в дворі.

Ішль. (Тел. прив.). Сюди прибуде д. 3. вересня на спеціальне запрошенє цісаря архикнязь Франц-Фердинанд; того самого дня відбудеть ся заповіджена авдєнція вішїстра справ загр. бар. Еренталя. Присутність архикнязя свідчить, що будуть обговорювані справи політики і найближших маневрів.

Торговельний договір з Сербією.

Білгород. (Ткб.). Урядова часопис оновішує торговельний договір з Австрією та його провізоричне введєне з днем 1. вересня 6. р.

Конфлікт Фінляндії з Росією. Берлін. (Тел. прив.). Петиція фінляндського сойму в справі автономних прав краю буде полагджена відмовно. Побують ся, що з сього приводу приде до конфлікту між царським правительством і Фінляндією. Російська флота має вже готовий приказ що до ब्लюкованя фінляндських берегів. До Фінляндії відносять ся ворожо не тільки російські реакціонери але також і октябристи.

Перед сєсїєю моравського сойму.

Кромериж. (Ткб.). Вчера перед полуднем відібула ся під проводом соймового посла Фішера спільна конференція послів на моравський сойм. По довшій дискусії переведено ухвалу в справі спільної політичної тактики послів соціяльно-демократичних і поступового стороництва лю-

дового підчас найближшої сесії моравського союму.

Берно. (Таб.) Краєвий виділ порішив анести в соїмї предложе в справі знесеня чесного в народних і виділових школах. В місце чесного має бути заведений громадський додаток до податку в висоті 12 прц.

Шкільні справи в Польській королівстві. Лодзь. (Тел. прив.) Власти потвердили приватну польську гімназію в Лодзі, якій директором є проф. Миклевський. Отворене наступить 2 вересня.

Варшава. (Тел. прив.) Сими днями приїде до Варшави управляючий науковим відділом міністерства торгівлі і промислу, п. Лягоріє для нарад над приверненням викладачів в варшавській політехнічній та над забезпеченням нормальної діяльності сего заведення.

Недуга румунського короля. Букарешт. (Тел. прив.) Про стан здоров'я румунського короля, Кароля, ховають дуже трібувати чутки. Недуга жолудка прибрала такі форми, що до королівської резиденції в Синау покликано віденського спеціаліста, професора д-ра Нордена. Він поручив, щоб король піддався огляденню при помочи промінів Рентгена. З Відня виїхав до Синау проф. Гольцшнєхт.

По побіді Мулая Гафіді. Париж. (Таб.) В мошії в Танжері відбулася в п'ятницю перша молитва за султана Мулая Гафіді.

Танжер. (Таб.) В кругах Матзену розповідають, що Мулай Гафіді задумує скликати нотаблів на нараду, чи має прийняти акт уложення в Альжесіра, чи може жадати скликання нової конференції.

Нова доба в Туреччині. Царгород. (Таб.) На оновішніх авденнях стверджено загальним знаменитий вигляд та добрий настрій султана. Султан прийняв молодотурка д-ра Люфті, який пробував через довгі роки як утікач у Франції а тепер став шефом турецької служби саїтганів.

Царгород. (Таб.) Тутешний молодотурецький комітет заявляє ще раз, що публікація в Солуня програма є тільки проектом, що вимагає багато змін.

Царгород. (Таб.) Кн. Ахмед, син султана роздавав на пожарищі заповіді для погорільців, а се дало привід до ованції на річ султана.

Царгород. (Таб.) Австро-угорський амбасадор переслав турецьким властям 4000 корон, які походять зі складок, для погорільців в Царгороді.

Петербург. (Тел. прив.) Вірменська революційна партія „Дашнакціон“ опублікувала свою програму, в якій вимагає незалежності адміністрацій інституцій турецької Вірменії, віддачі земель, які позагарбували Турки, та ухвалення всіх виїмкових законів.

Визвольний рух в Перзії.

Петербург. (Тел. прив.) З Тегерану доносять, що успіхи конституціоналістів в Тебрисі додали відваги промученому населенню Перзії по провінції. В Дельфі заняли революціонери правительственні будинки та забрали в полон державних урядників; губернатор втік. Аналогічні події мали місце в Шірасі і Кермані. В боях революціонерів з військом погубило чимало людей. Провідники руху вимагають скликання парламенту та заявляють, що інакше не будуть признавати шаха. По містах засновують комітети, які мають вести публічні справи, нім збереться парламент. Зачувати, що між шахом а його диктатором Джонгом прийшло до непорозуміння. Перське духовенство звернуло ся до султана з просьбою допомогти приверненню конституції, обіцяючи признати його за те головою всього музультанства.

Фінансовий план Японії. Токіо. (Таб.) На оновішній нараді міністерів установлено фінансову програму правительств; в тій програмі знижено видатки о 20 мільонів фунтів стерлінгів. З тої суми припадає 30 проц. знизки на бюджет війська та 10 процент на бюджет маринарки.

НОВИНКИ.

— Зміни обряду у Львові. Урядовий статистичний місячник за липень виказує, що в тім місяці 27 греко-католиків змінило свій обряд, переходячи на латинство. В тім самім часі лише три особи інших віросповідань (римо-католик, євангелік і Жид) покинули обряд, заявляючись безконфесійними. Між 27 греко-католиками, що вийшли з свого обряду, було 17 вільного стану, 8 жонатих або замужніх (пола статистичний місячник не подає), а 2 повдовілі. Коли взяти на увагу ще вік (16 а.б. було у віці від 20—30 року життя), то легко здогадатися, що на латинство переходять головню слуги та подібні люди, зависимі від польських хлібодавців. Отже польонізаційна робота досягає бажані успіхи лише між найнижшими і найменше освідженими руськими кругами, а виває тут передовсім капцальське духовенство, що обіслю майже всі львівські парохії і завдяки своєму національному ренегатству не має найменшого впливу на своїх вірних.

— Продукція хуліганських „прогресивистів“ на руській вічу у Львові. Вчора о 6-й год. по пол. відбули ся багатолюдні збори руських виборців І. округу пол. в салі тов. „Зоря“, яке міститься в кавеніци „Народного Дому“. Збори отворив д-р В. Бачинський, заявляючи, що національно-демократична організація Русинів міста Львова порішила не ставити окремого кандидата — лиш підперти своїм висловом і голосами кандидатуру д. Миколи Ганкевича, роблячи се в ім'я поступу і демократії. Потім предложив на предсідателя д-ра Озаркевича, а на заступника д. Пісенького, котрих і вибрав до президії. Тепер забрав голос кандидат д. Ганкевича, вказуючи на те, що І. округ спеціально викровий для чоловіка, який без масової агітації, лиш при помочи властей і грошей, має вийти постом. Та мимого того при перших виборах все-ж таки українська національна демократія і соц. демократія здобули разом дуже поважне число голосів, що значить, що побіда демократії в сім окрузі не була би неможливою. Бесідник виказує на значіне такої побіди як на протест проти політики польського кола. Переходячи до своєї політичної програми, заявляє він, що нею є програма соціальної демократії і виказує на примірах з історії австрійського парламентаризму, що соціальна демократія все стояла в обороні угнетених, в обороні горожанських свобод. Отсе становить соціальної демократії рівнобіжне з вищезгаданими змаганнями українського народу, який зверхняє тепер важкі хвилі, бо його гнобителі, польська шляхта, патронують навіть московіфізм, щоб тільки його здавити. По короткім а комічним інтермедіо, викликаним у сім місці протестом якогось московіфілічного „юноши“ (про що низше кандидат закінчив свою промову зазвонив, щоб при виборах 7. вересня с. р. запротестувати проти політики польського кола. По сій промові, нагороджений гримками оплесками, збори на вне-сене д-ра В. Бачинського ухвалили одностайно підперти кандидатуру д. Ганкевича. Промовляти

ще від імені львівської народної організації д-р Озаркевич, д-р В. Бачинський і д-р Говикевич та соціальні демократи Стожек. Гарчинський і Коркес, після чого заступник предсідателя д. Пісенький замкнув збори. Як вже зазначено, „руські“ виступили вчора пораз перший на українській вічу з своїм правдо державним застереженням, зробленим в формі, яку молоді хулігани ухотіли на провінції, куди їх старші „руські“ патріоти заволоділи зазвонив: „пріезжайте і провалівайте“. Тількиж сим разом „прогресивистам“ не повезло, дарма, що явили ся вони здебільша в повній хуліганській „формі“, себто в „красних рубашках“ і таких-же „картузах“ та з палюгами. Многоналіній „русько-прогресивистів“ хуліганики зовсім не користувалися тим, щоб висказати свої погляди в часі дискусії, хоч ім по промові д-ра Старосольського заперучено повну свободу слова. За те зазначували вони свій „істинно-руський штампдрук“ вічним обидливим перебиванням кандидатської промови д. Ганкевича. Але сердеги швидко переконали ся, що Львів, се не Галич або Заболотці чи Пацкиці, тож швидко побачили себе поза „предѣлами“ українського віча. Опинившись на вулиці, „юноши“ галасували далі, піднімаючи оклики на честь „свобідної (!!) Росії“ та проти „старих“ московіфілів, що допустили до українського віча в „Народнім Домі“. Але історія з Брехоном не повторилася в друге, і від криків „юношів“ ані „Народний Дім“ ані львокаль „Зоря“ не затряс ся, а коли хуліганики вважали ся нападати з камінцями на вчеськів, як вони виходили з „Зорі“, то дістали такежог прочухана, що поховали ся як непишні в брамах сусідніх камениць, так, що з них і сліду не стало. Так „плачевно“ покінчив ся перший публічний виступ псевдо-руських „прогресивистів“ хуліганів; однокрою розрадою для них може послужити те, що „Українці“, щоб не доводити до краю їхньої розлуки, дали їм школу не на „історично-руськом“ ґрунті „Народного Дому“, тільки „улешили“ вперед вліт капацальських жовтодзюбів на космополітичний терен вулиці.

— Борба з просвітою. Російський урядовці виказують всі свої духові сили, щоб спинити ширене просвіти між народом. Особливо-ж кампанію ведуть вони проти українських „Просвітів“, яких або зовсім не дозволяють, або крайню обмежують їхню діяльність, поки зовсім не закриють товариства за небажану діяльність. Клясичним приміром митарств російського уряду проти просвіти організації українського громадянства може послужити справа засновник тов. „Просвіти“ в ріднім місті Ів. Котлярського, батька обновленого українського письменства. Коло засновання „Просвіти“ в сім місті робили заходи у полтавського губернатора д-ра Ганько й. Дитинко, люди під зглядом політичним прямо без закладу, бо перший з них, о скільки нам відомо, навіть не кадет тільки октябрист. Та те не помогло, бо вступити було сказано, що „товариство буде стримати до розбудження національно-політичної свідомости місцевого населення через видаване книжок, метеликів і т.д.“ — Тож уряд поставив своє „вето“. Нічого було діяти основателям; вони покорилися перед губернаторським правом ластяку, переробили проект статута, пропускаячи уступ небезпечний для цілости російської імперії, та подали на ново статут до затвердження. Але й сим разом не дійшло до путя, бо губернаторський уряд таки найшов „крамолу“, бо „хотя вь представлении вновь проект устава были пропущены означенны выражения, однако вь существѣ характеръ устава не изменился а самая цель общества — по мочѣ культурно-просвѣтителъному развитію народа вь Полтавской губернии является стремленіемъ вь одо-бленіи малорусского населенія и можеть вызвать послѣдствіе, угрожающія обществу спокойствію и безопасности“. Мало того. Сенат в Петербурзі, куди внесено жалобу на сю губернаторську постанову, ставив на тім самім становищі, що й полтавський губернатор. Підпорі Росії лякають ся просвітнього розвитку „малорусского населенія“, бо се знизчило-б їх спокій. Дивне диво, російські офіційні круги разом зі своїми галицькими чукаками раз впевають, що російські Українці сьвідомі „руськіє“, а отсе насильними способами здержують розбудження національної сьвідомости „малорусского населенія“!

— З повітових ратушних комітетів. До повітового ратушного комітету в Товмачі вибрані делегатами: філії „Просвіти“ в Товмачі посол д-р Іван Макух, адвокат в Товмачі (заступник п. Павло Макух з Петрилової) і філії „Просвіти“ в Тисменині о. Мик. Бачинський, парох в Миловах (заступник п. Василь Бідошка).

— Гостина почайських паломників в Київі. Одні з Галичан, перебуваючих тепер в Київі, пишуть нам: Дня 21 серпня коло 9 години рано поспішав я Крещатиком, коли нараз із Фундуклівської вулиці висунав ся чорною коломною якийсь похід. З далека здавало ся, що се поліція веде арештантську компанію; та небагом пізнав я з близька громаду почайських паломників, наших голодних мужиків, що з відкритими головами швидко холоду поспішали горі Крещатиком до корита, яке заставили їм в лаврі чорносотенні батюшки. По рекламі, якою чорносотенна преса попередила приїзд галицьких паломників до Києва, вони певно сподівали ся тріумфального візду; можна було надіятися, що бодай київські чорносотенці вийдуть на стрічу своїм духовним братам. Так ні. Олен лиш православний батюшка провадив через Київ отару зболамучених галицьких мужиків, що широко роззявляючи роти розглядали ся по склеповим висівкам. Правда, що й поліція яти в білих кабатах супроводжала паломників, не знати лиш, чи по наказу свих, чи з пігнущом для галицької чорносотенщини. З боку тротуаром бігла штовхаючи ся юрба київських уличників та декілька хузоварів, що мабути з острахом гляділи на громаду невіданих гостей з широко порозинаними ротами і здорovenними зубами. На переді наші галицькі мужики з синьо-червоно-білими лентами через плече ввели великий вінець з колося, синьо-жовту фану і ще якусь блу скринку чи образ, сего не міг я добре доглянути. Ціла громада разом із гімназистами що в мундурках з пасаками підбігали за старшими, числила коло 200 людей. Перед ким вони відкрили свої голови, куди вели їх чорносотенні провідники з православним попом на переді? Се показували виразно відзнаки російського самодержавія, почеплені нашим мужикам, та винок призначений на мотилу національного ренегата та релігійного апостата, що свою зрадницьку роботу скінчив самовільством. Так до самовільства раді-б повести наш нарід доморослі чорносотенці: за теж вони й оплачували з двох боків. Я рад був довідатися, як дивити ся на сей маскарад київська публіка. І питаю прохожих, що се за люди в поході. Мені відповіли: „это австрійскіє славяни“, „это польскіє Русини ілі... рускіє паяляки“; „это націоналісти“ (так обережно зовуть тут чорносотенців, щоб не дразнити делікатних поліцейських слухів). Видимо з тих відповідей, що київська публіка була добре поінформована, коли ходити о характеристику провідників паломництва; та годі нам

винувати непросьвіченого зболамученого мужика, коли московські наймити надзужають його довіря, спілюють його та виставляють на посміховище чудними експериментами. Однак немає злого, щоб на добро вийти не могло; тепер чей уже й наш темний мужик, почувши чужу московську бесіду, зрозуміє, якого блахмана підпускають йому платні об'єдинителі. Отже для української ідеї такі паломництва в усяким разі не принесуть шкоди, а тим самим не принесуть вони сподіваної користі швехполякам, що всіми силами підпирють галицьку чорносотенщину. А всеж таки не остане без наслідків факт, що так гарно показано галицьким мужикам стежку до Росії. Треба знати, що мужицький стан в Росії зазнає під зглядом економічними тепер більшої опіки від свого уряду як у нас. Може з часом і польські мужики наберуть охоти до паломництва за кордон: звісна річ, що економічні згляди рішають в симпатіях робучих мас. Нехай! Не наша річ тим журити ся. — Очевидець.

— В „конституційній“ Галичині а в „барбатузівській“ Росії. Нашій редакції надіслав оден з наших визначніших інтелігентів білет російської залізничі з Варшави до границі, задрукований на однім боці в російській мові а на другім боці в польській мові, та пише з того приводу ось-що: „І се діє ся в тій „барбатузівській“ Росії коли рівночасно у нас, в „конституційній“, вільній“ Галичині уважають наші найсердечніші Поляки за велике гайдамацтво, коли Русини домагують ся, щоб залізничні білети були друковані і по руськи. Семи винні лишень ми Русини, бо не уміємо, чи не хочемо задля такої „дрібниці“ постоятися за правами своєї мови там, де потрібно. Я був недавно в Ревелі і видів офіційні написи вліще в мовах: російській, німецькій і японській. Інше прибалтійське місто Рига має написи вліще в мовах: російській, лотиській і німецькій. Ну, а вже у Варшаві написи вліще в мовах російській і польській. І се все в „дзікій“ Росії! Коли-би у нас у Львові, Перемишлі і т. д. зажадали Русини написи на уліцях по при польську мову і в руській мові, який би то рев „обурженія“ піднесли всі польські „цивілізовані“ газети? Треба, щоб ми частіше і шораз в більшім числі вибирали ся в подорож по Росії, а побачимо, як обходять ся Москва, „непримиримі“ вороги Поляків з Поляками а з порівняння сего поступованя з поступованем наших „братських“ Поляків супроти Русинів зможемо витягнути неодну цікаву консе-квенцію.

— Адміністративним порядком. З Косівщини пишуть нам: Наслідком інтриги старости Заградника, званого ворога шкільництва, перенесла краєва рада шкільна „ze względów służbowych“ тутешнього шкільного інспектора п. Шлемкевича аж в повіт горлицький. Перенесене сего одного з найстарших, найспосібніших, а при тім найсимпатичніших інспекторів і то в аргитивний кут краю, далеко на Мазури, є нічим иншим, як новим доказом сих безчисленних благодатей, які від часу нової управи едукативної комісії так щедро сиплять ся на руське учительство. Бо хотий п. Шлемкевич в руським житю народним не брав ніколи участі, був завжди до неможливости індиферентний, а навіть „полякуючий“, всеж таки признали його тут шкільницю, бо треба було зробити місце швехполюкowi Левандовському, а сей певно після званої системи поведе тут просвіту. Але що п. Шлемкевичеві не мгли нічого закинути, ужила зана спілка Заградник-Марковский легкого фортелю, представляючи його краєвий раді шкільній яко „покровителя радикалів і гайдамаків“ і се вистало, щоб позбутися ся так заслуженого для тутешнього шкільництва інспектора. Такими аргументами воле заганяла спілка вже від довшого часу і против сьвідомого тутешнього учительства, а краєва рада шкільна, котрій такі, хоть ложні, доноси на руку, не провіривши справу переносити невинних учителів Русинів, щоб на їх місці сей чисто руський повіт засипати Поляками. А що на-се наші послі і заступники в краєвий раді шкільній? — Сілі.

— Ограблене угольного каменя. З Ішля доносять, що в ночи на неділю ограблено угольний камінь шпиталю ім. цисареві Єлисаветі, положений оводі торжественно в присутності цисаря. Невисліджені доси виновники розбили угольний камінь і з замураною там касети зрабували фондацийний документ, підписаний цисарем і памятію монети вартості 66 кор. 33 с. Громада визначила 1000 кор. нагороди за ви.віджене виновника. Підчас оглядіння місця крадіжкі в присутності намісництва Сальцбурга стверджено, що вмуроване угольного каменя довершене було правильно.

— Шлядиль з білетами на галицьких залізницях. Пишуть нам: Перед кількома літами зніс міністер скарбу на домагане парламенту мито на державних гостиницях, але зажадав зато еквіваленту в піднісденні ціни білетів на залізницях і то в дуже скромній формі, бо ледви кілька десятків, сотних, ба навіть тисячних сотина від одного кілометра, а з сего з множеством преріжних заокруглень тих десятків, сотних і тисячних на цілі сотини, а сотини на десятки, переважно висшій вартості. Завдяки тому особова тарифа на австрійських залізницях є одною з найдорожчих в Європі. Крім тої підвищеної ціни білетів є ще оден рід додаток, що вносить 20, або 30 сотиків від білету III. класу поміж деякими стациями, де є більший рух подорожних. О білетів І. і II. кл. говорю, бо їзду, в браку IV. класу, третю. (В II. кл. вносить 50 сот. а в I. кл. 80 або 90 сот.). Той додаток полягає на тім, що до дійсного віддаленя одної стації від другої додає ся по кілька кілометрів в тій цілі, аби можна перевисшити пошосу о оден або два кілометри і тим самим почислити білет після висшій пошосу о 20, або 30 сотиків дорожше. На доказ, що так у нас практикують ся, наведу кілька примірів от хотби тільки з часті залізничі Стрий-Густин. В тарифі розкладу для руху особового сказано, що зі Стрия до Моршини є 16 кілометрів, до Лисович 20, до Болюхова 27, до Долини 41, до Рахнів 48, а до Крехович-Рожитова 58 км. В дійсності же, як вказують кілометрові стовпці, а о чім кожний цікавий, лучи тою залізницею, може перекопати ся, бо потребує тільки перед кождою стацією і за стацією виглянути через вікно вагону, а побачити, що тільки кілометрів нема, як сказано в тарифі, бо Моршини знаходять ся між 14:1 а 14:7 кілометра, Лисовичі 17:5—17:6 км., Болюхи 24:1—24:9 км., Долина 36:9—37:5 км., Рахнів 42:2—42:4 км., Крехович-Рожитів 51:1—51:7 км. Наслідок такого побільшування віддаленя є той, що за білет III. кл. зі Стрия до Долини місто платити за дійсно переїзду простором 38 км. в заокругленю за 40 км. 1 кор. 10 сот., треба платити за 41 км., в заокругленю за 50 км. 1 кор. 40 сот. З Болюхова до Крехович-Рожитова місто платити за 27 км., в заокругленю за 30 км., 90 сот., треба платити за 31 км. в заокругленю за 40 км. 1 кор. 10 сот. Зі Львова до Стрия є обраховано в тарифі особовій 75 км. Білет отже III. кл. зі Львова до Моршини повинен коштувати за 75 км. + 15 км. = 90 км. 2 кор. 50 сот., а коштує за 75 км. + 16 км. = 91 км., в заокругленю за 100 км. 2 кор. 80 сот., зі Львова до Болюхова повинен коштувати за 75 км. + 25 км. = 100 км. 2 кор. 80 сот., а коштує

за 75 км. + 27 км. = 102 км. в заокругленю за 110 км. 3 кор. 40 сот., зі Львова до Рахнів місто коштувати за 75 км. + 43 км. = 118 км., в заокругленю 120 км. 3 кор. 40 с. коштує за 75 км. + 48 км. = 123 км. в заокругленю за 130 км. 3 кор. 70 сот., зі Львова до Крехович місто коштувати за 75 км. + 52 км. = 127 км., в заокругленю за 130 км. 3 кор. 70 сот., коштує за 75 км. + 58 км. = 133 км., в заокругленю за 140 км. 3 кор. 90 сот. — Добре було-б, щоб котрийсь з наших послів заявив ся тою справою і представив в парламенті, як то в Галичині винаходять ся способи, щоб побільшити дохід з залізничі, а ч. к. Дирекції залізничі в Станиславові, під котрої зарядом ся залізничі знаходять ся, раджу, щоб позносила знаки кілометрові на своїх залізницях, а тоді ще більше буде могла побільшувати кілометри а з ними і дохід, тал в додатку не знайде ся такий подорожний, щоб міг провірити, який то він додато платить за свій білет в наслідок прибільшеня кілометрів. — Подорожник.

— Галицькі практики на Буковині. Дня 15. серпня с. р. іхав п. Ф. К., приватист реальної школи, з Дорної Ватри до дому. По дорозі забрав ко йому гроший на дальшу подорож, і тому повернув до Черновців, щоб відібрати довг від свого товариша Шулера, ученика VIII. кл., котрого однак дома не застав. Опинившись у невідраднім положенню, звернувся до дирекції поліції в Чернівцях з просьбою о поміч, або пораді, та на нещасте трафив на конціпста поліції п. Хорвата, заявляючи польського шовініста. Не знаючи, що п. К. є Русином, поліційний урядник хотів йому зразу допомогти. Однак коли ученик показав сьвідомство приналежності, написане по німецьки, п. Хорват накинув ся сейчас на ученика, чому сьвідомство не виставлене по польськи. На відповідь ученика, що воле писати по німецьки, приказав Хорват ученика арештувати. В арешті питав ся, чи п. К. не належав до яких українських „лайдацьких“ товариств, що виховали приміром такого „лайдака“, як Січинський. Коли ученик звернувся поліційникови увагу, що його то нічо не повинно обходити, крикнув до него Хорват: Milez smarkacz, durniu! Będę pana trzymał tu takie mieszkanie, aż się panu polityka ruska odechce! Będę pana traktował jak pierwszego lepszego banditę! Сьвідками на се ключник і поліційний стражник. На другий день написав ученик два листи, котрі Хорват не віддав на почту, хотий казати, що віддав. Навіть коли черновецькі Русини зложили ся на білет для ученика, Хорват не випустив ученика з арешту. Вісім день пересидів ученик в тюрмі і аж коли прийшла відповідь на лист Хорвата з громади приналежності, що потверджувала тожність ученика, рішив ся Хорват відослати невинного чоловіка під ескортою до дому. Отсе нагий факт, який свідчить, що Поляки мають сьмислість переслідувати Русинів навіть і на Буковині. Слід би се загадати і про порядки, які панують на ц. к. поліції в Чернівцях, а яким рівних нема навіть в Росії. З людьми обходять ся там крайню по варварськи, по арештах аж кишать від блощиць та вошей. Харч такий, що і собаки не хотіли би його їсти, навіть ложок не дають людям до їди. Чи нема кому на Буковині вглянути в скандальні відносини в черновецькій поліції а спеціально занятися п. Хорватом, що заводить галицькі практики вже й на буковинських ґрунті? — Н. Н.

— Жабівський ключник від арештів. Роман Ілюк, розгосподарив ся в арештах в Жабю як би ще за небіжжя Польщі. Не досить, що зрядив нарід, з якого походять і став ренегатом, ляхським прихвостнем, але ще знушав ся і використати той нарід при кождій нагоді. Робітника або слуги він ніколи не найме, а заставляє до праці арештантів. Чоботи чистить йому і його родині арештанти, обслуговують в хаті арештанти, в горді роблять арештанти, біле перуть арештанти і взагалі послугує до всего арештантами. Горі тому, хто не послухав би його приказу, а таке трафілось 15 літньому хлопчині Михайлови Магничови, бо задурів під кулаками і мало не повалив ся на землю. Взагалі уладив собі „пан“ ключник все дуже вигідно, бо одалу і сьвітля не купує ніколи, а користує ся спадковим добром. Подвіре, призначене на прохід для арештантів, уживає він для випуску свиний, курей і гусей, а білі арештанти місто віддихнути сьвіжим воздухом, мусять вдихати в себе всякі сморди. І та „патриотичні“ він при тім не аби який. Хто хоче мати в його протекцію, мусять купити цеголок на „koszulek w Siedzkowicach“, а се чейже зовсім не належить до діяльності ключника. І так між иншими мусять купити Некола Гуцинок тих цеголок за 90 сот. (сьвідки на се Федьо Семенюк і Іван Савіцький), а бідоному селянинові Андрієви Храпчукові за привіз мук з Косова не хотів заплатити грішми, але впав йому тих цеголок. При тім обдурює він ще людей, бо каже, що то цеголки на церков та страшний пеклом, а не признає, що то на мазурську „twierdzę“. Звертаємо проте увагу президії Суду краєвого у Львові на сего панка та щоб пригадала йому, що він є австрійським державним слугою, а не польським агітатором. — Жабівський.

— Отже була чума. З Чернівців доносять, що випадки недуги, викликані свого часу розбитим посудини в лабораторії, були випадками чуми, а заперечуване з боку властей мало на цілі лише заспокоєння публіки. Непохитим доказом є передовсім, що люди вмирали до 24 години, що є виключене при носатні, а другим доказом є факт, що доси не позволяли отворити і піддати дезинфекції лабораторію, а зробили се аж тоді, коли розписали бактерій висхід, і є здогад, що наслідком висхнення погубили або такі є ослаблені, що не представляють вже небезпечі.

— Українські села в Бесарабії. До „Ради“ пишуть: Куди тільки не жене лиха доля українського селянина? Здасть ся нема країни в Росії, де-б ви не зустріли нашого земляка. Так навіть в глухих закутках Бесарабії, на границі з Румунією, серед тубольців Молдаван, знаходять декілька українських сел; Петрешти, Блендешти, Берешти. Перші два села помолдованились значно більше ніж останні: воно найбільше до ст. Унгені, де балакють всіма мовами і Молдаван не балакають тут також по московськи. Перші два села стоять посеред моря чистокровних Молдаван і потрохи, але замітно, гублять свої національні примети: одіж, побут і мову. Село Берешти збереглося значно краще: тут почуєте і добру українську мову, і пісню, хоча зовнішню боку відірвати Українців від Молдаван важко: таж одіж, тіж білі хати. З економічного боку воно стоїть досить добре, з просвітнього краще, ніж в Молдаван, бо школа в сусідньому селі все-ж ближче пристосована до потреб Українців ніж Молдаван. Школи і церкви у селі нема, бо воно невеличке, — 112 загород. Переселились сюди з Австрії та з Поділля років більше 100 тому. Заміте з'являє те, що жінок молдованять ся швидше ніж чоловіки, хоч і між ними знаходять ся такі, що стійлино держать ся свої мови. А по молдавськи вміють говорити всі селяни. Тут, взагалі, можна знайти не рідко людину яка балакає на декількох мовах. „Раді“ тут побачили тільки в останні часи.

Виходить у Львові щодня (крім не-
діль і свят) о 6-й годині по полудні.

Передплати і ілюстрації приймають у Львові
Адміністрація „Діла“, Ринку ч. 10. Бюро газет
А. Опішного: ул. Князівська 2, С. Соколовський, Па-
сам Гавриш: ч. 9, К. Бухар: ул. Карла Лібкнехта
ч. 23, — у Відні: М. Дукес, I. Wollstele 9, P. A.
Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek, I. Wollstele
11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Karth-
ausstrasse 1, 18, у Франкфурті і Гамбурзі: М.
Haasenstein & Vogler.

Розсилка, Адміністрація і Експедиція
Ринку ч. 10. — Рукописи зберігають ся за-
че за попереднім застереженням. — Редакція не
качати візитів ніх поре.

Діло

Число телефону 361.

Передплата на „ДІЛО“
в Астері: за три місяці: 33 к. 44 корон
на рік: 16 „ 33 „ 70 „
у Львові (без поштової пересилки):
на рік: 33 к. 44 корон
на чверть року: 16 „ 33 „ 70 „
Попереднє число коштів у Львові 10 с.
на провінції 12 с.
Оголошення в „Ділі“ приймають ся по 20
с. за кожну стрічку ілюстрації або за 10 стрічок, а в ру-
бриці „Місцеві“ по 50 с. — Подати і зміст публікації
оголошення чинять ся по 20 с. за стрічку.
Нормальна і навантажувальна ілюстрація публіку-
ється у Львові.

Від Адміністрації.

Просимо наших П. Т. передплатників о
відновленні передплати на місяць вересень,
як також о вирівнюванні заборгованості, бо в
протилежний випадок будемо приневолені здер-
жати дальшу висилку „Діла“.

Політичні гльоси.

(„Neues Wiener Journal“ про польсько-руську „згоду“). — Ко-
ментарі „Dziennik-a polsk-ego“. — Привиди „різні“ в „Dziennik-
u polsk-ego“. — „Всеславянське правительство“. —
Патос „Галичанина“ на спомин процесу Ольги Грабар.

Чутки про польсько-руську „згоду“ дали до-
бру нагоду газетам та кореспондентам, які по-
люють на якусь „новість“, принести бодай раз на
тиждень щось „сензаційне“. Ось так „Neues Wie-
ner Journal“ приносить в числі з минулої суботи
аж три інтерв'ю: від „одної міродатної особи з
польської консервативної сторони“, від „одного з
народово-демократичних членів польського ко-
ла“ і „з української сторони“.

„Міродатна консервативна особа“ каже, що
хоч між Поляками знаходять ся одиниці, котрі
справді думають про таку акцію, то однак вона
була б передчасна та зовсім не повела б ся, а
то з приводу, що нема для неї психологічного
підкладу. Нема того підкладу тому, що з одного
боку Поляки дуже „огірчені“ вчинком Січинсько-
го, з другого боку Русини той вчинок „пробу-
ють“. „Серед такої ситуації“, — заявляє „консер-
вативна особа“ — не можна думати про які не-
будь пунктації при зеленім століку і про сотво-
рене якогось modus vivendi — тай то й тепер ні
в найближшій будучині. Змагання Поляків звер-
нені тільки до того, щоб „злагодити тон в обох
таборах“, поза тим Поляки ждуть, „як буде ста-
новити Русинів у часі найближчої сесії галиць-
кого союму“. При кінці інтерв'ю незначний поль-
ський консерватист ще раз повторює, що „про пе-
реговори на візір чесько-німецьких у теперішню
хвилину не може бути й мислі“.

„Народово-демократичний“ інформатор „N.
Wiener Journal-у“ висловив ся так неясно й бала-
мутно, що з цілою його заявою, в котрій говорять
ся про все можливе (елементарні нещастя, „най-
строгіший легальний переконання“ намісника, жидів-
ська крестина...), можна вирозуміти лише стільки,
що Поляки „тільки неохотно (віримо! — Ред.)
зрезигували би зі співдіяння руського елементу“, а
що „також і з руського боку не хибують спокійні
елементи, котрі числять ся з конченістю“ яко-
гось порозуміння.

„З українського боку“, „N. W. Journal“, ді-
став таку інформацію: „Ми в принципі не проти-
вні переговорам на автономній основі, бо ми ба-
жаємо роботи на анекдотичній віддавна культурній
полі... Домогаємо ся в першій ряді, щоб привер-
нено законні і легальні відносини в Галичині, та
на нашу думку наша боротьба має виглядати на у-
спіш. Тепер займаємо вижидуюче становище та
спокійно спостерігаємо за розвитком народ від те-
рору. Однак ми будемо безсильні, коли дальше
будуть тривати дотеперішні дразнення з польсько-
го боку“.

Ми навели ті голоси для інформації наших
читачів; становище наше в справі шеститих тих
енунціаций ми вже зазначили, тож тепер не по-
требуємо до них додавати особливих коментарів. За
те не від речі буде навести тут слова, котрими
Dziennik polski, навівши текст тих енуціаций, ко-
ментує їх зміст.

Сей цінний орган виявляє спершу згодом, що
„соб сія в ктаїж свісті“ в справі польсько-русько-
го порозуміння, далі подає віденський інтерв'ю, при-
такую польським енуціациям у цілій їх основі та
у відповіді на руські домагання щодо привернення
легальності в Галичині пише дослівно так:

„Заведене законних і „легальних“ відносин у
Галичині змало-б цілу українську партію з лиця
землі. Бо колиб краєві власті хотіли прикладати
до українських проводирів і редакторів карний
закон у цілій його строгості, то переповнились-
би кримінали та українська квестія була б на ро-
зв'язку (і) розв'язана“.

Коротко і ясно! Dziennik polski має бодай те
„до себе“, що шире, не „завиваючи в бавовну“,
висловлює задушевний мрій свої і своїх прихильни-
ків у польській суспільності (а таких там — де-
який!) про спосіб поладження руської квестії.
„Кримінал“, „змести українську партію з лиця
землі“, — отсе мрієть ся в старопольських голо-
вах, коли треба поладжувати руську справу, —
отсе ті змодернізовані сурогати старопольського
вистролювання „на раї“, чертованія і колесованія, су-
рогати, котрими „повосесну Polak“ рад би знищити
ненависне йому і його дідам українство. Однак при-
гадують ся приповідки про ті страшні подвиги, які
доконала-б одна не дуже-то интересна репрезен-
тантика краєвої фавни, якби їй всемогуча мати-
природа була рогі дала...

В усіх трьох „забор-ах“ наші польські сусіди
солідарні на пункт боротьби проти нашого наро-
да. Не тільки в Галичині й Королівстві вони себе
взаємно підходжують проти Русинів, а вже й в По-
ляничині. Тільки — коли тепер львівський Dziennik
polski грозить нам білим терором з польсько-
го боку, криміналами з польської ласки, то Dziennik
polski розпадає ому, на мізках котрого редакто-
рів і читачів важкий пруський ястук поліційних
мабуть від'їмні наслідки, вивкаєть ся загроза те-
рору і різні проти Поляків з руського боку. От
послухаймо, що та познанська газета довідала ся
недавно про ситуацію в східній Галичині: „Вісти-
ки в чорні, пророги грізні. На Русі грозить різня,
коли гайдамацька агітація лідє дотеперішними
дорогами. На Русі нема нікого, хто міг би усми-
ряючи впливати, на Русі нема нікого, з ким мо-
жна би порозуміти ся“. — Так елементарні
факти і симптомів на доказ правди свого до-
несення та бє в великий дзвін „народової оборони“,
перед „гайдамацькими ножами“. Не знаємо, як ті
польські „привиди різні“ розуміти: чи се звичай-
не польське самодурство в „рокетеріях“ і біль-
шого роз'юдження „serce polskie“ в боротьбі проти
Русинів, — чи може се заповідь нових політичних
переслідувань, якими галицько-польські власті під
претекстом оборони перед видуманими різнями
збирають ся златити руські організації політичні
і культурні? По бо тих папак, котрі уладали не-
давно нагінку на руські читальні і пожарні дру-
жини буцїмо іза „агітації за різнею“, можна
всього сподіватися.

У великий дзвін — сїм разом дзвін „все-
славянської взаїмності“ — бє і наш „Галича-
нин“. Бє в передовій статі п. з. „Условія усови-
т“, бє його проти — risum teneatis — „Kroatische
Korrespondenz“. Причина: ся кореспонденція в од-
ній своїй (поданій і нами) реляції про польсько-
руські переговори подала, що москвофіли, прого-
лосивши свою національну єдність з російською
державою, тим самим поставили себе поза всяки-
ми комбінаціями в справі польсько-руського по-
розуміння. Ся, впрочім самозрозуміла, увага викли-
кала в москвофільській органі ося-який „взрив“
всеславянського патосу:

— Купиш на вагу і по сім, сказав єм!
— Що ся господар так гніває, куплю не
куплю, а поторгувати можна.
— А торгуй ся, як ти писка не шкода. —
І не звертай уже уваги на Жидів, котрі розв'язу-
вали міхи по черзі тай обзирали лшеницю.
— Антек, піду лиш до писаря і на-млі-о-
ка прийду до тебе...
— Що, на двір скаржу робите?
— А без кого-ж улапа мю павука?
— Тай богато зискаете!
— Свого дарувати не дарую.
— І... побережника приперти де в гаю до
ялиці, оббити чим твердим, аби му аж ребра за-
пищали — зараз була би справедливність.
— Побережник, а вже-ж, що йому се нале-
жить ся, але й дворови — сказав твердо.
— Дайте мені золотівку.
— На що тобі?
— Горішки би-м ся напив і перекусив що...
— Та не маєш своїх? Усе лиш у батькову
пригоршув дивив ся...
Антек відвернув ся напрасно тай почав по-
свистувати зі злости, а старий, хоті і з жалем і
гнівом вийняв із вузла хустки золотівку тай
дав.

— Годуй усіх своєю кєрвавицею... — гадав
і покваніло перепирав ся до величезного наро-
жного шинку, де було вже чимало людей, що їли;
в алькири від подвіря мешкав писар.
Як раз сидів під віконцем коло стола з цига-
ром у зубах, лише в сорочці, немиваний і роз-
христаний; яксь жєнщина спала на сїниці в ку-
ті, вкрити сурдутком.

— Сїдайте, пане господарю! — скинув зо
стілки заболочене вбранє тай підсунув Борні,
котрий зараз оповів документно всю справу.
— Ваши виграни, які амінь ув отчєнаши.
Де ж такі: королева здохла тай хлопцє хорє з
переляку! Добра наша! — затер руки тай шукав
паперу на столі.

Немало любопытнымъ является здѣсь то
обстоятельство, что, судя по названію, какой-то
славянскій листокъ, нѣсколько недѣль послѣ сла-
вянскаго пражскаго сѣзда держаетъ писать въ
подобномъ провокаторскомъ духѣ. Это бросаетъ
не особенно хорошій свѣтъ на
всеславянскій сѣздъ и на то,
что тамъ происходило и гово-
рилось. Избранная на этомъ сѣздѣ комисія
по славянскимъ дѣламъ, въ коей засѣдаетъ то-
же одинъ представитель Галицкой Руси, должна бы
заняться этимъ вопросомъ и принудить
(присилувати!) — Ред.) названную „Korrespondenz“,
если она дѣйствительно славянская и не злоупотре-
бляетъ своимъ названіемъ, чтобы она держа-
лась постановлений сѣзда. „Къ чертѣ
всѣхъ того рода сѣзды — лаетъ
ся далі москвофіл — если послѣ братья-славяне
дѣлають политику на свой собственный счетъ, не
оглядываясь вовсе на то, согласна ли это съ на-
правленіемъ и духомъ сѣзда, или нѣтъ“.

Як бачимо, гарненьке собі товариство, ті на-
ші „неославяне“. З'організували бюро для приму-
сової цензури неприемних котрому-небудь з учасни-
ків газетних вісток тай потім мало не потрїска-
ють з лютої, коли та їх організація для взаїм-
ного обдурювання як слід не функціонує!

Але дарма, — такі навіть ворог мусить при-
знати москвофілам, що сила патосу є по їх боці.
От послухаймо дещо з найновішої передової
статі „Галичанина“:

„Мы съ нашей стороны ожидаемъ спокойно
ударовъ, приготавливаемыхъ намъ украинскою ма-
фией. Мы вовсе не пугаемся угрозъ нашихъ за-
блудшихъ братьевъ. Готовте, господа, не только
тѣмъ, но и висѣльцѣ, видѣ кото-
рыхъ наполнитъ безмѣжной радостью сердца ва-
ши! Мы идемъ прямымъ путемъ, придерживаясь
нашихъ заветныхъ историческихъ идеаловъ. Тре-
буете нашей крови? Берите ее, кровопийцы!
Русь щедрой рукой раздавала ее врагамъ своимъ,
можетъ и вамъ еще додаться. Вамъ мало еще
жестовъ мученическихъ героевъ Горуцка, вамъ
хочется больше крови. Мы не боимся, ибо въ-
рнемъ, что кровь мучениковъ безко-
нечно увеличитъ и вскрѣпитъ ряды нашихъ бор-
цовъ“.

Правда, страшно, грізно, по геройськи і по
мученицьки? Жаль тільки, що всі ті геройські
і мученицькі ревізії постигали сходи з сьмішом,
дуже сьмішно марного приводу, — жаль також
той патетичної енергії, котру тут „Галичанин“
змарнував, замість її заховати собі до трохи від-
повідної нагоди. Бо той вибух патетичного
пустослова спричинений не вісткою, що прим-
ають бути скасовані на все всякі „йори“ і „їри“,
або що ні звідки вже галицьким „руським“ діста-
ти „пособія“, — ні, на такий високий лет зняв
ся москвофільський орган з приводу того, що п.
Стахура — буцїмо десь колись, у розмові з
„однимъ польськимъ дѣятелемъ“ загрозив москво-
філам таким новим процесом, як процес Ольги
Грабар... От і ісе. Згадка про той соромний
для москвофільства процес так тяжко зворушила
„Галичанина“!

Можемо заспокоїти москвофілів, що не ле-
жить в компетенції ні в силі п. Стахури виклика-
ти політичний процес проти них, — тож і не по-
требують побоюватись чогось такого. Та можемо
їх вивести і про те, що ніякому українському
політикови не прийдє до голови поборова-
ти москвофільство перед судовим трибуналом. Для
поборова того черв'яка ми маємо нинішню арену:
широку національно-політичну і культурну діяль-
ність серед народних мас. Від тої діяльності мос-
квофільство певніше і скорше ізчезне, ніж від у-

сяких поліційно-карних репресій, якими Поляки
свого часу задумали були його знищити.

3 внутрішніх справ.

Димісія міністра.
Часопис доносить, що міністер рільництва,
гр. Ебенгох, звернув ся до президента міністрів з
дописом, в котрій заявляє, що вправді в загально-
державних причин він спідіслав в активуванню
торговельного договору з Сербією, однак на-
стрій аграрних кругів є такий, що він не може
надіятись, щоб міг успішно підпирати аграрні
інтереси, тож він почуваеть ся спонуканим зго-
лосити свою димісію.

По Відні розійшла ся також чутка, що міні-
стер просвіти, д-р Мархет, мав подати ся до ди-
місії. Однак в національно-німецьких кругах за-
перечують сю вістку.

Німецькі аграрії та сербський договір.
Німецькі аграрії під проводом посла Дамма
відбули своє засіданє, котрого предметом нарад
був торговельний договір зі Сербією. Після о-
голошення комунікату результат нарад був
такий:

„На нинішнім засіданню німецької партії а-
грарної одностайно зазначено, що виїмкові кори-
сти, які торговля і промисл мають з договору з
Сербією, не стоять у ніякій відношенню до шко-
ди, яку понесуть рільництво. З'осібна запрете-
товано проти сього, що договір увійшов в жите
дорогою акту надужити повноважень, уділеної
правительству і противно обов'язуючим зако-
нам. Коли як мотив підносять поважні причини
державної натурі, то треба відповісти, що до-
теперішні результати політики на Балкані не є
такі, щоб будили довіру до управи заграничної
політики. Тож німецькі аграрії постановляють
ужити всіх сил, аби в соймах, спільних делега-
ціях та вініці в державній раді перепинити на-
конечне прийняте до договору, введенного провізо-
рично в жите“.

Долішньо-австрійські мужики відбули вчера
у Відні великі збори, на котрих ухвалили резолю-
цію з подякою для міністра рільництва д-ра Е-
бенгоха за те, що він усунув найбільш діюючі
для рільництва постанови до договору з Сербією.
Проти введення того договору з днем 1. вересня
збори заперечували.

З приводу водопроводів у Празі.
Чеські газети доносять, що з Праги виїхав
нагло один з праських послів та один визначний
промисловець Сей візді, котрий подає на уте-
чу, кладуть у безпосередню зв'язь з аферою з во-
допроводами.

Директор Кестріанек не виявив доси назви-
ща радника, котрий домагав ся від нього хабаря.
З огляду на те, внесено проти нього скаргу до
суду. Злогодуєть ся, що Кестранек зараз уступ-
ним сїлдість подати інкримінованє назвище; в та-
кім випадку Рада взяла-б скаргу назад.

Резеляції Кестранка, оголошені в Prager
Tagblatt-і, де робить ся закиди кільком чеським
послам (між и Крамажєви і Брдікові) та міні-
строви Фідлерови, що надуживали свого впли-
ву для неправильного підпірания чеських підпри-
ємств, викликали політичну сензацію.

В справі віддавна достави рур для водопро-
водів французькому товариству відбули ся в Празі
великі збори соціалістичних робітників, де об-
говорювано лиху ситуацію, яку переживає тепер
австрійський залізничний промисл, та осуджено від-
данє достави заграєнці. Треба заважити, що ро-
бітниками в фабриках австрійського картелю за-
лізного є здебільшого Чехи.

Вл. Ст. Реймонт.

Мужики.

Сучасна повість.
Авторизований переклад із польського
М. Павлика.

— За трицять п'ять продайте, загляну лише
до Антіка і зараз до вас прилечу. Істи вам не хо-
че ся?

— Попоїли-сьмо вже жлїба.
— Куплю вам і ковбаси, лише продайте та
добре.

— Татусю, а не забудьте за хустку, що-сьте
ще на весілі обіщали...

Борина посяг за пазуху, але здержав ся, як
би його щось тяжко, бо лиш махнув рукою тай
сказав відходячи:

— Куплю ти, Юзє, куплю... — і аж у підско-
ки пішов, бо заздрив лице Ягні між возами, але
поки дійшов, ізчезла десь, якби в землю запала ся;
то почав відшукувати Антіка; не легко то було,
бо в тій вулиці, ведучій із торгівниці в ринок,
стояв віз коло веза тай то в парі рядів, так що
серединою тай то з трудом чималим і ввагою
можна було переїхати — але швидко на него
наткнув ся. — Антек сидів на міхах і смагав ба-
тогом кури жидівські, що вивчали ся стадами ко-
ло кобелів, із котрих їли коні, а півротом відпові-
дав купцям.

— Сказав-єм сїм, то сказав-єм.
— Півсема даю, більше не можна, пшениця
зо снідо.

— Як ти, пархо, вальну в ту морду паскуд-
ну, то ти швидко засидієш, але пшениця чиста
як золото.

— Може бути, але वोха... куплю на міру і
по шість рублів і п'ять золотих.

— Купиш на вагу і по сім, сказав єм!
— Що ся господар так гніває, куплю не
куплю, а поторгувати можна.
— А торгуй ся, як ти писка не шкода. —
І не звертай уже уваги на Жидів, котрі розв'язу-
вали міхи по черзі тай обзирали лшеницю.
— Антек, піду лиш до писаря і на-млі-о-
ка прийду до тебе...
— Що, на двір скаржу робите?
— А без кого-ж улапа мю павука?
— Тай богато зискаете!
— Свого дарувати не дарую.
— І... побережника приперти де в гаю до
ялиці, оббити чим твердим, аби му аж ребра за-
пищали — зараз була би справедливність.
— Побережник, а вже-ж, що йому се нале-
жить ся, але й дворови — сказав твердо.
— Дайте мені золотівку.
— На що тобі?
— Горішки би-м ся напив і перекусив що...
— Та не маєш своїх? Усе лиш у батькову
пригоршув дивив ся...
Антек відвернув ся напрасно тай почав по-
свистувати зі злости, а старий, хоті і з жалем і
гнівом вийняв із вузла хустки золотівку тай
дав.

— Годуй усіх своєю кєрвавицею... — гадав
і покваніло перепирав ся до величезного наро-
жного шинку, де було вже чимало людей, що їли;
в алькири від подвіря мешкав писар.
Як раз сидів під віконцем коло стола з цига-
ром у зубах, лише в сорочці, немиваний і роз-
христаний; яксь жєнщина спала на сїниці в ку-
ті, вкрити сурдутком.

— Сїдайте, пане господарю! — скинув зо
стілки заболочене вбранє тай підсунув Борні,
котрий зараз оповів документно всю справу.
— Ваши виграни, які амінь ув отчєнаши.
Де ж такі: королева здохла тай хлопцє хорє з
переляку! Добра наша! — затер руки тай шукав
паперу на столі.

— Гале... коли дужий хлопець.
— Нічо' не шкодить, міг захорувати. Атже
бив його...
— Ні, бив лише хлопцє сусідів.
— Шкода, воно було би ще краще. Але то
якось зіштукує ся так, що буде й хвороба з по-
бития тай здохла королева. Нехай двір платить.
— А вже-ж, ні про що не йде, лише про
справедливність.
— Зараз напише ся скаргу. Франю, а руш-
ко ся, валкою! — крикнув і так міцно копнув
лежачо, що підняла розрізану голову. — Прине-
си-ко горішки та що з'їсти...
— Ані лудки не маю, а знаєш Гуццо, що не
поборують... — ворчала тай піднявши ся з бер-
лога стала позивати та протягати ся; велика була
як піч, лише мала величезне, набризкле, з синця-
ми тай перепите, а голос тоненький, гей у ди-
тинки.

Писар працював, аж перо скрипіло, потягав
цигара, пускав дим на Борину, котрий придивля-
є ся писанню, затирав худі, весніковаті руки та раз-
у-раз відвертав збідоване, коростає лице на
Франю; зуби передні мав приломлені, вуста сині
та великі чорні вуса.

Написав скаргу, ззяв за неї рубля, ззяв на
марки другого тай згодив ся на три за ставанє в
суді, коли справа прийде на стіл.

Борина на все пристав покєпно, бо мірку-
вав, що двір йому все заплатить і ще й з
верхом.

— Справедливність мусить бути на сьвітї, то
справа виграна! — сказав на відході.
— Не вигравмо в громадськїм, то підемо до
з'їзду, з'їзд не порадить, підемо до окружного, до
палати судової — а не даруюмо.

— Дарував би я там своє! — сказав завзя-
то Борина — тай то кому ще, дворови, що має
тільки лїсів і землі!... — роздумував, виходячи
на ринок і зараз якось коло шапкарів наскочив
на Ягнє.

Стояла в шапці гранатовій на голові, а дру-
гу ще торгувала.

— Подивіть-ко ся, Матїю, бо той купчик
каже, що добра, а певно циганить...

— Пішла, для Бєдихра?

— А як-же, Шинькови вже купила-м.

— Чи не за-мала буде?

— Таку самісінку має голову, як моя...

— Гарний з тебе був би парубочок...

— Або й ні! — сказала зуховато, поправля-
ючи шапку трохи на бок...

— Зараз би та тут годили до себе...

— Гале... лише-м за дорога до служби. —
Стала сьміятися.

— Як кому... мені би-сь за дорога не
була...

— І в полі робити би-м не робила...

— Робив би я за тебе, Ягусь, робив, —
шептав тихіше тай так потягував на неї страшно,
як дівчина подала ся в зяв затурбована і вже
без торгу заплатила за шапку.

— Продали-сьте корову? — запитує ся не-
забаром, отямивши ся трохи тай витхнувши
з тої любови, що йому як горівка бухнула в го-
лову.

— Купили і для ксьондза до Єжова. Мама
пішла з органістами, бо хочуть ізгодити па-
рубка.

— Ну, то ми собі бодай на ту порцінку со-
лодкої вступимо!...

— Як-же то?

— Змерзла-сь, Ягусь, то ся трошечки за-
грієш...

— Де-ж би то я з вами йшла на го-
рівку!...

— Ну, то принесе тай тут напємо ся, Я-
гусь...

— Біг заплати за добре слово, але ми мамі
треба пошукати.

— Поможу тобі, Ягусь... — шептав тихим
голосом і пішов на перед, а так робив ліктями,

Найкрасше з'ужиткуєте свої
вільні від праці години, коли
будете читати

Історії найславнішого
в світі детектива

ШЕРЛЮКА ГОЛЬМСА

Р. ЛЯНДАУ

З'їзд чеських католиків.

В другій дні наради конгресу чеських католиків, котрий відбувався на острові Софії, проголосили резолюцію посла Вячеслава Мислєвця та священника Рібат і Конечні. Вечером оглядали учасників виставу, яка була ілюмінативна.

Партиційний податок людювців.
З уваги на необхідність грошових засобів для порешення партиційної організації постановили організувати комісію польського „людювця“ стороништва ілюмінативна на членів партиційного податку. Так мають парламентарії послі-людювці річно платити по 100 корон, соймівні послі по 25 корон. Члени парламенту мають платити по 4 корони річно, для прочих членів партицій висота податку не є означена.

В справі українізації родин.

(Письмо з України).

Д. Тимошевський на шпальтах „Діла“ зазначає дуже багато справу для російського українця, справу українізації наших родин. Безумовно, це питання треба розглядати всесторонньо, бо лише в такому разі ми можемо знати лік, що узгодити національно нас і діти наших. Саме такої всесторонності і нема в статті Д. Тимошевського, бо ми знаємо тільки на „мішані“ родини, ілюмінативна численних „тоже малороссов“ та „шпальт України“.

А на них треба би звернути найбільшу увагу, бо це елемент найбільш небезпечний для національного відродження. Справді, наші гнобителі Москві чимало посилюють на голос „білороссов“, котрі, мовляв, „не хочуть“ відокремитися від українців і в інших ознаках культури, дивляться на все українське з погордою. І Москві казати широкішу правду! Бо справді головними агентами офіційного і неофіційного обурення на Україні являються саме ці „білороссові“ інтелігенція українська з похвалюваною. Коли ж мовляв про „білороссов“, то значить мають на увазі дійсну більшість нашої інтелігенції. Ігнорувати цей факт, вагітний страшенним небезпекою для України, непростимий гріх. Іменно до цієї „білороссов“ ми і повинні передовсім звернути погляд: українізуйте ваші родини! Бо в цих родинках виховують ся будучі „малоросси“, тут виховують ся діти, які будуть агентами московізму. Значить першим кроком до цієї націоналізації родин буде вживання в життя родинним у всі своїй ілюмінативній моменті свого життя, в ілюмінативній о української мови. Але ні в якому разі не можна обмежитися тільки мовою (до того ще з величезним додатком московізму); треба піти далі: не лякаючись закидів в „шпальтах“, національній виключності, „людюверстві“ і т. д., треба з самого малку будувати дитину національним свідомством, прищеплюючи їй український погляд на всі, здебільшого дрібні, прикмети родинного життя.

Різно протиставити українську дитину Москві, пояснити ролю Москві і Польщі на Україні — прийдесть ся само собою; і уникати цього, може когось в „шпальтах“ обов'язку — значить, самому собі видавати свідчення бідності.

Перші літа життя, початкове виховання матеріальне і апарат матері — все це виводить підвалини під будучий світогляд дитини і, полішаючи драматичну точку про відносини до Москві власною розумовою дитини, ми будемо будувати національну свідомість на піску. Навчає дитину рідною мовою мусить тільки зміцнити те, що покладено з самого малку в її душу. Але й цього в нас нема; нема навчання діти рідною мовою навіть в самих патентованих українських родинках!

Повільнують ся на те, що вчити дитину українською мовою нема вкраїнських шкіл „непрактично“. Яка дурнища! Аж-ж навчавшись чисті й писані українською, дитина тим легше засвоює і московську мову. Значить, вічного дитина на тім не тріпає, тільки загрозою навчаєть ся дивитися на російську мову та Москві на Україні. Зрозуміти цього не можуть навіть самі „шпальт України“. Тоді, коли вступає дитина до гімназії, потрібна найбільша праця щодо виховання у молодого українця чи Українки національної психології. В інших же родинках в сей саме час діти добрі, не злі, а батьки, з акцентом не мають великої „халхальської“ акценту. І так ми ясно бачимо, в якому тісному зв'язку стоїть націоналізація родин з національним вихованням.

Що йде вільно йшли за ним крізь натовп, але вони відійшли від нього тільки крами, дитина почала йти попереду, поставившись так як й очі розгоріли до тих учених порозумілих.

— То ти красоти, мій Сусе коханий! — шептала, відвернувшись перед нею, котрі завішені вогні, гойдали ся на вітрі гей веселка пелюха.

— Котра тобі подобає ся, то си вибери — сказав, подивившись, перемігшись сміливо.

— Гале, отта жовта в цвітці, з рубля коштів або й досить золотик!

— Не тис в тім голові, возьми лиш...

Але йде вільно йшли за ним крізь натовп, але вони відійшли від нього тільки крами, дитина почала йти попереду, поставившись так як й очі розгоріли до тих учених порозумілих.

— То ти красоти, мій Сусе коханий! — шептала, відвернувшись перед нею, котрі завішені вогні, гойдали ся на вітрі гей веселка пелюха.

— Котра тобі подобає ся, то си вибери — сказав, подивившись, перемігшись сміливо.

— Гале, отта жовта в цвітці, з рубля коштів або й досить золотик!

— Не тис в тім голові, возьми лиш...

Але йде вільно йшли за ним крізь натовп, але вони відійшли від нього тільки крами, дитина почала йти попереду, поставившись так як й очі розгоріли до тих учених порозумілих.

— То ти красоти, мій Сусе коханий! — шептала, відвернувшись перед нею, котрі завішені вогні, гойдали ся на вітрі гей веселка пелюха.

— Котра тобі подобає ся, то си вибери — сказав, подивившись, перемігшись сміливо.

— Гале, отта жовта в цвітці, з рубля коштів або й досить золотик!

— Не тис в тім голові, возьми лиш...

Але йде вільно йшли за ним крізь натовп, але вони відійшли від нього тільки крами, дитина почала йти попереду, поставившись так як й очі розгоріли до тих учених порозумілих.

— То ти красоти, мій Сусе коханий! — шептала, відвернувшись перед нею, котрі завішені вогні, гойдали ся на вітрі гей веселка пелюха.

— Котра тобі подобає ся, то си вибери — сказав, подивившись, перемігшись сміливо.

— Гале, отта жовта в цвітці, з рубля коштів або й досить золотик!

— Не тис в тім голові, возьми лиш...

Але йде вільно йшли за ним крізь натовп, але вони відійшли від нього тільки крами, дитина почала йти попереду, поставившись так як й очі розгоріли до тих учених порозумілих.

— То ти красоти, мій Сусе коханий! — шептала, відвернувшись перед нею, котрі завішені вогні, гойдали ся на вітрі гей веселка пелюха.

— Котра тобі подобає ся, то си вибери — сказав, подивившись, перемігшись сміливо.

— Гале, отта жовта в цвітці, з рубля коштів або й досить золотик!

— Не тис в тім голові, возьми лиш...

Кажу все се для того, що через ненормальні обставини жити української інтелігенції в Росії „це й досі можна зустріти чимало“ навіть так званих широкіх українців, що хоч і шанують українське питання (часом і самі письменниками бувають), ти до діти не озвуть ся й словом рідним, сором національній забувши“ (Б. Грінченко).

Отже націоналізація родин повинна стати на чолі для, а поруч з ним і старе питання про мову. Український інтелігент в Росії розмовляє дуже нечистою українською мовою, мішаючи занадто вже багато московських слів і цілих виразів. Се не українська мова, а жаргон, звідки він взяв ся, — цілком зрозуміло. Балакаючи у себе в хаті московською мовою, український інтелігент не має зовсім природного ґрунту для розвитку своєї мови. Мова українського інтелігента бідна на висшій культурній ланці. Обома руками він позичає лексику у Москві, позичає і складню. Отже завдане біжучою хвилі: вернути українському інтелігенту ґрунт для розвитку його мови, українізувати нашу родину. Для цього нема жадних перешкод: урядові заборони і регламентації поминають родинне життя. Значить, аби заохотити! До цього часу в українській літературі і пресі в Росії питання про українізацію родинного життя старанно замовчувано. Особливо визначалась сям „Рада“, котра казала ся обвинувачення в „шпальтах“ (з боку Москві і ренегатів), як той ладану. Хоч російські постанови цілком ігнорують українську пресу в Росії, хоч має вона дуже незвичайний вплив і багато ворогів, але коли би всі питання українського національного життя в Росії (неполітичного) ставили ся в ній руба, українське громадянство на цьому-б тільки виграло. Що до українізації родин, то в українській пресі ми не зустрічаємо ні статій ні заміток на сю безумовно гідну увагу тему. „Рада“ більше виграє на конику „високої політики“ і не хоче „бавратись“ в таких дрібних справах, як українізація наших родин. Хто-ж візьме на себе постанову, оброблену і найширшу популяризацію цього питання? Бо час не чекає!

Vigilans.

Передплачуйте і ширіть „Діло“!

Заграничний огляд.

Значення заходів короля Едварда VII.
Яксь визначна особа, що остає в близьких зв'язках з королем Едвардом VII., висловила ся супроти кореспондента „N. E. Presse“ про з'їзд в Кронбергу та Едвардову конференцію з Ізольським ось так: Стріча з німецьким цисером „та конференція з французьким президентом міністрів і російським міністром справ заграничних не означають нічого іншого, як дається змагання до удержання постійного контакту, який вже здавна показав ся потрібним. Англія хоче удержати найліпшу дружбу з Німеччиною. Коли Англія доповнює свою флоту, а з огляду буде кораблі, то робить се не задля того, щоб займати вороже становище супроти Німеччини, але тільки тому, щоб відкрити з огляду привертати рівновагу сили між Німеччиною й Англією.

Постійний контакт з Росією впливає з потреби, бо через індійські відносини в приназь Росії для Англії показана так само, як добрі взаємини з Францією є вказані через єгипетське питання.

Петиція фінляндського союму.
Посли, що їх вже в друге виставило населення Фінляндії до свого найвищого законодавчого тіла на основі загального голосування, щоб дати вислів поглядів народних мас на констативне нівецене автономних прав рідного краю, внесли в сій справі в сойм на дніх петицію, яка викликала побурювання шпальти по цілій реакційній російській пресі. В тій петиції по наведеної нової постанови російської ради міністрів в справі референції фінляндських справ перед царем зазначено, що Фінляндія на основі своєї конституції має право до самостійного справоздавання перед царем про фінляндські справи через Фінляндія. Фінляндський сойм і власті повинні оставати в безпосереднім контакт з царем, а в своїй діяльності не повинні бути підчинені ніякій контролі російських урядів. Тимчасом зазначено постановою російських міністрів робити справоздаванню про фінляндські справи зависимим від попереднього розглядення їх на раді міністрів, а в деяких случаях приписує, щоб російський міністр був при референції присутній разом з фінляндським міністром, державним секретарем. Ті постанови є незгідні з основними засадами державного ладу в Фінляндії, бо цар управляє краєм разом з місцевими людьми, а відносини між царем та представителством і краєвими властями повинні бути безпосередні. Згадані постанови про референцію фінляндських справ були видані з поминенням справоздавання фінляндського державного секретаря та не були оголошені в відповідний спосіб в фінляндському князівстві, хоч російські закони й законодавство не можуть простятися своїм ваги на Фінляндію, котра має своє окреме законодавство. Також і в справі цих постанов не питано з огляду фінляндського союму. В дальшій частині виказано шкоди, які принесло-б для Фінляндії таке референцію в справі, яке проєкує російська рада міністрів, бо їхне полагоджування передовсім олігархічно би ся; до того-ж заходить небезпека, що рада міністрів захоче розглядати не тільки такі фінляндські справи, що відносять ся і до цілої імперії, але також питання спеціально фінляндські, а се поважно загрозило-б внутрішній самостійності об'єднаної Фінляндії, за якою стоїть нехотіно фінляндський народ. Се не могло бути наміром царя, бо імперські інтереси могли бути збережені в тих случаях, коли яка небудь справа відноситься до царства і без порушення права країни і без перешкод для її добра. Задля висловлених мотивів, згадана постанову на несе глибокий сум і тривогу на фінляндський народ. А що фінляндському сойму слід висловити народне пониження права та потреби народу і в сій справі, то автори петиції проєкують соймові виступити перед царем, щоб для Фінляндії збережено її основне право в справі розглядення та референції справ, які відносять ся до законодавства і управи краю та щоб в зв'язі з тим переведено зміну в веденню фінляндських справ.

Петицію сю підписали представителі всіх партій фінляндського союму за винятком соціальної демократії. Вони висловили свій погляд на класно-петиційні устами посла Куусінен, зазначаючи, що не підписали її через те, що уважають неможливим поступати разом з буржуазійними стороништвами. Однак-ж петиція в загальних нарисах згоджуєть ся з поглядами соціальної демократії на автономію Фінляндії. Рівночасно поставив посол Куусінен вимогу, щоб комісія, який буде поручено подібно розглядати петицію, засадо-

вила ся над квестиєю, чи в сій справі містопетичній не є ліпше звернутися до царя з адресою іменем цілого союму. По сій заяві та попромові „дикого“ посла Шібердзона, який радив, щоб не давати до остаточного конфлікту через справу нової форми референції і по відправі, яку дали йому послі Седергольм, Розенквіст, Альфтон, Кастерн і другі, поришив сойм передати петицію до комісії основних прав.

Ультиматум для шаха.

З Петербурга доносять до „Berliner Tagblatt“: Вістки з Персії звучать дуже тревожно. Вони заповідають близький вибух нових зав'язаних боїв між революціонерами, яких ряди безвинно зростають а між партією шаха. Положене робить ся небезпечним для шаха не тільки на півночі але й на півдні, де революціонери установили в Кермані провізоричне правління. В Тебризі революціонери окопали ся шанцями та вислали до шаха п'ятиденне ультиматум, в яким виставлено такі домагання: Покликане міністерства з поміж революціонерів, усунення усіх реакціонерів з Тегерану, ухвалення повної амністії, безпозволюче скликання парламенту. Революціонери передали також новому губернаторові ультиматум, в яким взивають його, щоб покинув місто протягом п'ятих днів, бо інакше буде вбитий.

З Тегерану доносить коресп. бюро, що онді прибув там з порученням шаха Назас ес Салтанат та відбув перегляд війська. Підчас тої паради, як ще військо стояло в рядах з оружжям в руках, стали повстанці під проводом Сатура-хана, одного з вождів конституціоналістів, обстрілювати військо; підчас сес стрілянина мало 800 людей згинув а без потерпіти рани. Від тої хвилі триває боротьба без упину. Ситуація стає грізна, головню через те, що загрожує недостача засобів живності.

Теперішнє положення шаха стає супроти революціонерів дуже скрутно головню з тої причини, що його заходів, щоб добути позицію в Росії, Франції й Англії звели ся на ніщо, головню через те, що шах, беручи гроші, не згоджував ся однак на російську контролю.

По 32 літнім сні.

Передвчера відбули ся перед Адриано-польською брамою перші військові вправи з мішаним оружжям, в яких взяли участь два батальйони інфантерії, одна шести-арматна батарея і одна ескадрона. Вправи вів паша Дітфурт. Війська належали до гвардійського корпусу, якого командантом є Муктар-паша. Помимо далекої дороги зібрав ся багато видців, щоб приглянути ся давню невідомому військовому видовищу. Війська виконали атак на мимого протинника. Корпусний командант Муктар Магмуд, який був присутній при вправах, сказав при кішчевім обговоренні: „Спали ми через 32 роки, тож мусимо тепер надолжити страту через подвійну енергію“. Вся турецька преса обговорює дуже прихильно те, що військо почало на ново свої вправи.

Ц. к. Академія торговельна у Львові.

Всім літ минуло, як у Львові отворено торговельну Академію. Задача її є: об'єднати людей торговельного стану з висшою кваліфікацією, котрі бажать колись зайняти початкові становища у фінансово-торговельних інституціях (шефів, прокурисів, висшх урядників в інтересах банкових, касових і транспортних, комісіонерів, експортів, аквізиторів в більшшх інтересах торговельних і т. д.). На жаль ми, Русини, майже не знаємо про цю школу. За весь час її існування вишло з неї заледво около десятих Русинів, з котрих декотрі займають нині навіть дуже високі становища, як на своїй літ і науки, але — поза границями краю, так що з них для нас поки-що нема користі жадної. На всіх роках в Академії торговельній число Русинів не вносить 20 проц. А дістатись до торговельної Академії зовсім легко. Після статута вимагає ся чотири класи шкіл середних, або три класи шкіл виділових з іспитом вступним з язика викладового (польського), рахунків і арифметики. В перших літах існування школи, коли наплив учеників був слабкий, для заохоти приймаю до школи майже всіх, хто зголошував ся. Тепер, коли охочих до науки є багато, ученики з виділових шкіл звичайно переплачують при вступнім іспиті (90 проц.); а коли котрий і здасть іспит, то переплачує підчас першого року, хіба що є незвичайно здібний. Не легко приходить наука і менше спосібним ученикам середніх шкіл, коли вони, як то кажуть, лише шаста шукаючи, перекидають ся на иншу дорогу. Що так річ має ся, вказують цифри, що 40—45 вступлячих кінчать школу 10 до 15. До торговельної Академії повинні йти собіні ученики з 4-ою класною гімназіальною, котрим хіба лише грека чи латина не смакує чи не веде ся, або такі, що не мають матеріальної спроможности кінчити гімназію та університетські студії.

В торговельній Академії наука досить трудна; але при добрій волі і охоті можна трудності поконати тим більше, що предмети є дуже приємні, як: язик польський, німецький, французький, англійський (надобовозво), руський (надобов), географія, математика (алгебра і арифметика), політика, геометрія і рахунок купецький, історія всесвітня і натуральна, фізика, хемія і технологія хемічна з вправами в лабораторії, товарознавство, технологія з вправами в лабораторії (мікроскоповане), наука о торговлі, кореспонденція (у всіх язиках), бухгалтерія товарова і банкова з контором практичним, право векселе, торговельне і промислове, економія суспільна, стенографія, писане на машині. Додати ще до цього, що учительські сили є знамениті.

Наука триває чотири роки. В перших двох кладе ся більшу вагу на об'єднання загальне в другий на об'єднання фахові. В школі нема жадних антагонізмів. Також має ся школа може з усіх шкіл в Галичині найбільше заможні і стипендії для учеників, так що четверта часть учеників має стипендію. Коли додати, що до торговельної Академії ходять в трьох четвертих сини багатих купців і промисловців, то можна запевнитися, що кожний ученик пильнийший а бідний може при допомозі стипендії без трудності укінчити школу, помагаючи собі ще в годинах пополуудне вільних лекціями в самім закладі, котрі спеціально є добре платні.

По укінченню Академії кожний дістає без великих трудностей посаду, чи то з рамени дирекції чи сам собі вивукає, по більшшх части в банках, шадничих, товариствах задаткових і господарсько-завірюючих, по фабриках і т. д., як практик платний зі скорм авансом (як до здібностей). Багато дістає також посади за границею, бо чужі люди уміють уже оцінити наші фахові сили.

Хто має гроші і хоче дальше об'єднувати ся, може вийти до Академії експортів: до Відня,

де потребує студувати лише 2 роки без вступних іспитів, до Антверпю, до академії французьких і англійських, або відбуту практику торговельну в більшшх банках, експортних домах за границею, дістаючи на виді около 800 кор. за помози або стипендію.

Для того уважаю своїм обов'язком заохотити нашу молодіж до сих студій, але повторю, молодіж спосібнішу і пильну.

Шкільний рік триває від 1. вересня до 15. липня; шкільна вплата вноситься 40 кор. річно. Записи відбувають ся з початком вересня (і в половині липня).

Стефан Костів.

Письма з краю.

З Бобреччини. (Посольський звіт д-ра О. Лесницького.) В неділю, 30. с. м. станув пос. д-р Олесницький перед виборцями в Глівовичах величезне число народа. На двірці стрінули посла репрезентанти організації бобречської; перед дворцем ждали усталені довгими рядами сотки Січовики. Коли посол показав ся, затрубили в похід; — Січ окружили посла і походом провели на місце зборів.

Збори відбувались на просторім майдані коло церкви, котрий заповнило вище три тисячки народа, з кільканастих окрестних сіл. Головою збору обрано о. сов. Гвоздецького, його заступником п. Прибули з Романова.

В дводенний бесід зложив посол звіт з діяльності своєї і українського клубу в парламенті, а відтак обговорив справи наближаючої ся сесії сойму.

З запертим відходом слухали зібрані того звіту, висказуючи від часу до часу свій погляд влучними окликами. По скінченні промови посла забирали голос поодинокі учасники, а відтак ухвалено слідуєть резолюції:

1) Віче похваляє становиско і діяльність українського клубу в парламенті і висказує йому, а зокрема пос. д-рові Олесницькому своє признання.

2) Віче заявляє ся за зміною ще в сегорічній сесії ординації виборної соймової в напрямі загального, безпосереднього, рівного і тайного права голосування і взиває пос. Олесницького, щоби в соймї зараз виступив з дотичним внесеном.

3) Констатуєть, що в Галичині ніколи не було і нема московської нації, що рух московіфікації викликано і підтримує ся лише для спинення розвитку українсько-руського народа, а найновіші справи сего руху тую тенденцію вже зовсім отверто проявляють, віче горячо протестує против уведення московщини в Галичині в якій-будь формі, а зокрема против московських шкіл і науки московського язика, та взиває народні репрезентанти в соймї і в парламенті до як найбільше рішучого поборювання акції в тім напрямі підняти ся маючої.

Опися єсисухав посол жадання находячих ся на вічу репрезентантів поодиноких громад аж до пізної ночі.

Замітне се, що прибувши селяни з кількох московіфікацій громад, вислухавши звіту, виступили і заявили, що вони прозріли вже і переосвідчили ся, чим є московіфікація, і від тепер будуть знати, де правда і щира праця для народа.

Загалі настрої зборів був сильно противний московіфікації і всім натяки бесідників про московіфікацію і їх послів викликували голосні оклики обурення.

З Глівович удав ся д-р Олесницький на дальшій звіти в повіті бобречцькому, а передовсім до Стрілос нових.

З Бучача. (Дещо з господарки повітового виділу. — Вшехпольське але культурне ладацтво. — Знає о провінці з §. 305. з. к.) Всікі більшшх військових вправ, т. з. маневри, під осім являють ся для хліборобів дімаючою язвою: чимало при тім виділене військо кукурудзів і бараболів, чимало заподіє воно шкід в досвідаючий се паші і в свій го засіянні озимини. Тим то хлібороби уважають маневри на рівні з елементарними нещастями, такими як град, повінь, пожежа, й волли би про них ніколи не чути. Однак — нема правла без винків. В деяких околицях бучацького повіта селяни власне раді би, щоби кожного року, а бодай що другий рік на їх ґрунтах відбували ся в живня військові вправи та чекають на них як „каня на дощ“. Яка-ж сьому причина? От повітовий виділ в Бучачі лише тоді і лише в тих околицях, де маневри мають відбути ся, з великим накладом і поспіхом направляє всякі „польські“ дороги. При тім селяни мають вже кули звести домів плоди з поля, яких в часі маневрів військо не витовкло. Поза тим повітовий виділ з Бучача зовсім не дбає про будову і напругу доріг в повіті, так що стан тих „польських“ доріг сего року по таких обильних зливах далеко гірший як за небажкі Польщі. Ось спробуємо переїхати ся гостинцем, що веде з Бучача до Баріша. Дорога се чисто польська, а направлена ще в 1903 р., коли то в тій околиці відбували ся військові вправи. Зараз за Бучачем треба з фіри златити і майже цілу дорогу йти пішки, а при тім підтримувати фіру, щоби не перевернула ся і витягати її досить часто з баяр. В деяких місцях дорога ся так знищена вибоями або сльдами, де колись мости були, що подобає скорше на глинистка коло цегольній. Ба, в „глибокій долині“ губить ся вона нараз... під водою. Таке мале озеро утворило ся на дорозі, бо з браку ровів вода дощова не має де діти ся ані куди сплисти. Тепер вже, коли трохи підсохне, можна се озеро обїйти полями, але тому тяжільше треба було бродити в нїм майже по пояс у воді! Очевидно збіже на полях кругом того озера стояло також довгий час під водою і в наслідок того зовсім згнило. Можна легко догадати ся, як мусять хлібороби набідити ся, коли звозять мериу з тих лісів домів: вони стоять з фірами далеко поза тим „польським“ озером, щоби через него не переїхати, та носять до фіри мериу у в'язанках. Загалі звозити збіже гостинцем, що веде з Бучача до Баріша, є дуже прикро. Мислячи лиш можна сею дорогою переїхати, впрочи треба її минати полями та всякими збочами й суголовками, щоби не перевернути і не витрясти зерна, яке, перебувши на слоті, тепер, коли сонце пригріло, дуже силе ся. Розуміє ся, в нощі ніхто не важить ся їхати сею дорогою — не тому, що може страхи або які біди позасідали ся при ній у вертепах, лиш длатого, що напевно можна коні побити, віз поломити, а до того самому згинуть або на ціле жите окалічити. Така вигідна ся дорога!

Також з інших сіл в повіті жалують ся люди, що не мають кули звозити збіжа, котрого град не витовк або вода не замулила. В Олеші

Допоможіть се постою
руси́ни! туток і паперців

„ЗОРЯ“

оподаткованих 5% на руский нар. фонд. Кожний листок має напечатаний водним друком запис „ЗОРЯ“ для відірвання в дзвіх в сподовань. Ціна приступна, якіть азамежана Вірші даром. Ласкаві гомовлення полагоджують ся відвотною почтою.

Д. ВЕХСЛЕР
Львів, ул. Охоронок 9.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплату і іскорати приймають у Львові: А. Олександрович, "Діло", Ринков ч. 10. Бюро газет А. Олександрович, ул. Київська 2; С. Олександрович, Пасаж Гаспача ч. 9; К. Бухарин, ул. Карла Лібкнехта ч. 23. — У ЗДНІ: М. Дукес, І. Воллсале 9, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek, I. Wollseile 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Karmelitenstrasse 1, 16, U. FRANKFURT I. GAMBURG: M. Haasenstein & Vogler.

Редакція, Адміністрація і Експедиція Ринков ч. 10. — Рухачок газети: на хвіст на поштових заборонках. — Редкаційні копії: на хвіст на поштових заборонках.

ДІЛО

Число телефону 261.

Передплата на "ДІЛО"

в Австрії: за квартал: 22 к. 44 козон
на цілий рік: 72 к. 144 козон
на шість місяців: 36 к. 72 козон
у Львові (без поштової пересилки):
на цілий рік: 36 к. на шість місяців: 18 к.
на чверть року: 18 к. на місяць: 3 к. 24 к.
Пощові кошти у Львові 10 к.
на провінції 12 к.
Оголошення: за рядок: 12 к. за 10
с. за одну стрічку: 12 к. за 10 с. за одну
стрічку: 12 к. за 10 с. за одну стрічку:
оголошення: 12 к. за 10 с. за одну стрічку:
Реклама: 12 к. за 10 с. за одну стрічку:
у Львові.

Касаційна розправа Мирослава Січинського.

Для 2. вересня 1908.

Відень. (Тіб.) Нині почала ся перед найвищим трибуналом касаційним розправа в наслідок зажалення неважності Мирослава Січинського. Провід веде радник двора, Буцацький. В склад трибуналу входять совітники: Чарнецький, Фонтгор, Герасимович і Шведцький. По зложенню реферату через радника Шведцького, який промовляв через пів години, забрав слово оборонець д-р Пресбургер. Генеральну прокуратуру заступає радник Зайдлер. Крім д-ра Пресбургера виступає як оборонець д-р Окуневський.

Відень. (Тіб.) Оборонець д-р Пресбургер виводить, що замах Січинського був першим політичним убийством в Австрії, якого допустив ся руський молодець на особі польського намісника, заступника цисаря. Отже се є подія, якої осуд накладає велику одвічальність не тільки на суди, але також на всі інші чинники карного процесу, іменню також на прокуратуру і оборону, які мусять здати собі справу величчя цієї одвічальності і розважити обставини, серед яких чин поповнено. Оборонець заявляє, що скоро розвиваючий ся руський народ, який посідає стародавню культуру, почуває — слухно чи неслушно, сего бесідник не хоче розтрясати — гнет з боку польського народу. Сей суб'єктивний момент заволодіє цілим політичним життям руського народу. Описав виступає оборонець проти відкинення у львівським процесі внесень оборони о розслідування психічного стану Січинського, важних для осудження його свободної волі при сповненню чину. Відкинене сих внесень, а також внесення о відірване розправа для переведення розслідування психічного стану, називає бесідник ярким надужитом закону. Рівнож звернувши оборонець увагу на те, що брат Січинського і троє братів його матері покинули життя самоубійством. В ділянці Січинського безсумнівно грав роллю моральний примус. З сих причин оборонець вносить на внесення засуду І. інстанції і розписане нової розправи.

Оборонець д-р Окуневський заявляє на вступі, що прокуратор назвав вчинок Січинського мордом на замовленні і закину, що в краю існують сторонники, яке іде сідами російського терору і яке вибрало Січинського своїм виконавцем. Проти сего твердження бесідник виступає і опровергає закид терору. Січинський діяв з альтруїзму, а не з низьких мотивів. Займає, що передсідатель трибуналу в львівським процесі не допустив до обговорення справи Доброділки. Трибунал учинив все, щоби обжалованого засудити. Однак польський нарід не бажає собі смерті. Також революційне українське сторонництво не потребує той смерті для своїх цілей. Вказує відтак, що гр. Поточка сама просила о помилування Січинського. Оборонця просить вкинути о внесення присуду першої інстанції і розписану нової розправи та передачі її іншому трибуналу присяжних.

Заступник генеральної прокуратури, Зайдлер, означає жалобу неважності у всіх точках неумовленою. Внесення, відкинені трибуналом у Львові, є вповні байдужні та зовсім не на-

дають ся до оправдання обжалованого; через те відкинені їх не творять порушення прав оборони. Без впливу на квестію вини є обставина, чи Січинський сам прибув під палату намісника, як він прийшов в посіданні грошей, потрібних до виконання вчинку, чи вістку про смерть жертви прийняв радісно, чи з сумом. Також внесення що до відложення розправи задля прослідження умовного стану Січинського є зовсім безосновне. Дотично закиду, зробленого в зажаленні неважності предсідателя трибуналу що до його теште, то з протоколу стенографічного можна перекопати ся, що ті закиди є неоправдані.

З сих причин генеральний прокуратор просить, щоб зажалене неважності відкинуто у всіх точках.

(В шпаль замкнення числа розправа триває даліше).

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові. ул. Сикстуська ч. 47.

Орган посла Цеглинського про польсько-руську угоду.

"Орган перемиської народної організації, "Селянська Рада", що видається при участі заступника голови нашого парламентного клубу, пос. Гр. Цеглинського, містить в найновішій числі замітку статтю п. н. "Наша думка про польсько-руську угоду", яка заслуговує на те, щоб познакомити з нею ширший загаль.

Стаття наважує до відомої звітки "Neue Freie Presse" і перейшовши до питання, звідки вийшла та звітка, виводить:

Ми є тої думки, що ся сенсаційна вість не вийшла з кругів москвофільських (як сього догадуває ся "Руслан"), але таки польських.

Як раз тепер пора, коли у Відні укладає ся бюджет на рік 1909., коли кожне міністерство обчислює свої доходи і визначає видатки на ріжнорідні цілі. В тій порі правительственні партії: німецькі, чеські і польські, тай дрібніші правительственні прислужники; полуднево-славянські, італійські і румунські, облягають міністерські канцелярії, домагаючись просьбами і грозями, щоби для їх потреб визначувало ся найбільше грошей державних.

Між тими компетентами уживають ся певно і польські послы, яко правительственні сторонники. Поляки не є у своїх вимогах і жалачах смиренні і здержливі. Противно вони неминуучо представили міністрови-президентові цілу літанию своїх жадавань. Президент міністрів правдоподібно мусів Поляків здержати і їм пригрозити, що в Галичині не є вони одні, що там живуть також і Русини, про котрих рівнож памятають мусити, і котрим також не одню належить ся після зявлюваної з ними умови. Міністер президент мусів їх упійняти, що належало ся перед предложеном тільки жадавань порозуміти ся з Русинами, чи вони на се пристають.

року був такий апарат, по просьбі дирекції Мюнхенського музею: Deutsches Museum von Meisterwerken der Naturwissenschaft und Technik, під доглядом професора Пулюя в Празі зготовлений і для музею ним дарований.

Закон, що механічна праця дасть ся перемінити в тепло, і навідворіть тепло в механічну працю, се оден з найбільших здобутків наукового досліджування в минулому 19-му століттю. Роберт Юлій Майєр був перший, що 1842 го року висказав сей славний закон про залежність між працею а теплом. Крім того владло його геніальний прозорливості придумати, як можна вираховувати механічний еквівалент, поклавши в основу рзунку специфічне тепло повітря при сталому його напнятті і специфічне тепло його при сталому вимірі (Volumen). Англичанин Жюль означив потім вірно той механічний еквівалент тепла за допомогою свого незручного апарата після дуже багатьох і мольних досвідів. Заслуга професора Пулюя є там, що вдалось йому побудувати такий апарат, що можна ним за кілька хвилок легко і дуже докладно означити еквівалент тепла. Ці прикмети і забезпечили апаратом почесне місце в німецькому музеї.

Для фахових кругів дуже інтересний новіший апарат професора Пулюя для трифазових електричних прудів. Тим апаратом можна наглядно і дуже докладно показати, як діють електричні і як міняють ся періодичні пруди. Періодична зміна вживається в практиці прудів триває дуже коротенький час; їх період триває близько дві сотні частин секунди. Але за допомогою апарата можна продовжити час періоду, як довго хто хоче і як того треба, щоб можна було за кожною переминою пруда вигідно слідити. Для того то дуже цінний той апарат для електротехнічної науки.

Апарат для трифазових прудів має мраморовий обарінок обвинутий голім константан-дротом, котрого оба кінці докупні сповні. На двох як-раз протилежних місцях обвитки допливає і відпливає одиного і того ж електричного пруду, що виходить з батареї кількох Лекліанше-елементів. До круглої обвитки дотикаються ся три контакти, що оден від другого о 120° віддалені, і з трима крочками апарата, кожний про себе сповні. Ті контакти можна за допомогою ручки кругом обвиту ворочати, і таким способом обвиту виводити три переминні пруди, котрих фази, одна проти другої, о 120° різняться ся. Віч крочок апарата проходять переминні електричні пруди через три шляхові провідники (Fernleitungen). До залізного обруча, обвинутого дротом у чотири полюси, і від тих

Тоді Поляки мусили аж в долоні плеснути з превеликої радости, що вони до згоди, умови і порозуміння кожної хвили готові, що вони вже в найближшій час розпочнуть переговори з руськими послами, тільки вимовляють собі, щоб до тих переговорів не мішалось — правительствено. Бо як Русини почують за собою правительственні плечі, стануть буті, неуступчиві, непримиримі як до тепер. На се мусів їм президент міністрів відповісти: Дуже радо, й овиш, годіть ся самі, мені очевидно легше стане, як менше мати буду клопотів на голові.

Так Поляки говорили і примиялись, щоб керманічези державної політики доказати свою згідливість. Та мало сего. Щоб і цілому сьвітоту показати свою доброту та мирне і приязне успокоєння до руського народу, — оголосили висте наведену звістку в часописи "Neue Freie Presse".

А в дійсності що вони думали про згоду і політичні умови з Русинами, можемо пізнати з їх часописних голосів, котрі появились нараз у всіх їх письмах, шляхотських, людських, вихепольських.

Десять чисел нашої часописи не стало би на те, щоб записати всі голоси польських часописів про польсько-руську угоду. Ми обмежимо ся лише на записане провідних думок тих часописних голосів, щоб нашим руським громадянам показати, як в самій річч, як на правду розуміє польська преса братню угоду з Русинами.

Щоби руських послів загріти, заохотити, приманити до переговорів і есентуальної угоди, щоби в політичний спосіб промостити дорогу до тих переговорів, починає польська преса в найіскренніший спосіб обмалювати, чернити і клеветати руський клуб. Каже, що руський клуб близький банкрутство, що всі парламентарні партії його опустили, що і правительствено від нього відступило, так що не лишаєсь йому нічого иншого — як кинути ся в обняття польського кола. Інша знов часописи каже, що руський клуб зразив собі всіх послів в парламенті через свої острі виступи, через бучі, сльиви, кидане поліном, через нагяччя внесення і тероризм в краю, так що тепер не остало йому нічого иншого, — як перепросити Поляків і заключити з ними угоду.

Таким медом приманують польські часописи руський клуб до бучої угоди. Збивати ті клевети шкода часу, тим більше, що польські часописи самі пересвідчені глибоко, що ті клевети неправдиві. Не станемо говорити про дружні і дуже симпатичні відношення багатьох послів німецьких, чеських, італійських, румунських до нашого клубу, бо скажуть, вдумуюсь, але пригадаємо польським політикам вислід голосування над нагяччям внесенем посла Цеглинського про управу Галичини. За внесенем голосувало 140 послів, проти внесення 180 (між ними 70 Поляків), значить з 516 послів взяло участь в голосуванні 280, а 236 послів вийшло з палати, бо не хотіли голосувати з Поляками, хоч були їх політичними сторонниками. Чи се свідчить про осамотнене Русинів в державній раді? Здає ся нам, що противно. Наведемо ще один примір. За нагяччям внесенем посла Романчука в справі черняхівських кровавих побоев селян голосувало 130 послів, навіть більшість присутніх в палаті, — а половина вийшла, бо не хотіли голосувати за польською неправдою.

Власні сторонники Поляків опустили своїх союзників, щоб не голосувати проти Русинів.

Яркийших доказів чейже не треба, щоб пізнати, хто має симпатію в палаті, а хто опущений.

Се осамітнене Русинів в палаті така сама правда, як скарги і жалоби Поляків, що ми їх проганяємо за Сян. Злодійська се політика: самому викрасти і "ловити! ловити!" кричати. Поляки голосують (наче на глум), що ми їх винираємо за Сян, хотий добре самі знають, що вони нас випередили не тільки за Сян, але і за Вишню, Полтаву, Дністер, Прут, а навіть вибирають ся під проводом свого вшехпольського провідника в Росію, Романа Дмовського, винирати за Дніпро, геть до Чорного моря. Але то що иншого — скажуть наші польські брати.

Дальше замикають польські часописи руському клубови політичне банкрутство, котре їх тепер пре в обняття польських.

Ні, доброді, ми не банкрутували, бо от і правительствено тримає ся умови з нами і прочі до теперішніх приятелів нас не відступили. Ми можемо сміло сказати, що коли би в політиці рішало чужство а не число, то певно близькість палати стояла-б по нашій стороні. Але політика то не любов, то чистий розумовий рахунок. Вас є в раді державній 70 а нас лишень 25, проте кожда партія політична волиять бути в союзі з 70-ма чим з 25-ма голосами. В сім, а не в чім иншим лежить тайна наших симпатій.

Руський клуб на своїй політиці ані не банкрутував, ані не боїть ся банкрутства. Він вір політиці розуму а одиноким можливому. Почав від опозиції крайної, а як правительствено звернулось до него і зажадало предложення своїх бажань, то клуб предложив а правительствено обняло що найважніші з них сповнити до осені сего року. В тій цілі заключило і підписало з нами умову. Та мимо тої умови руський клуб не віддав ся у слуги правительства, противно лишень ся в опозиції, змінив лиш свою крайню постава. Як правительствено сповніть свої приречення, списані в умові, то руський клуб триматись буде дальше тої політики і заключити дальшу умову з новими розумітись жадалями, — а як ні, як правительствено не сповніть умовленіх жадавань, то клуб руський зирне з правительством і приступить до тактики крайної, як з самого початку.

Се політика не лишень розумна і одиноким для нас можлива, але її перенесли від нас самі Поляки, бо так само ходили і умовлялись, так само жадали і грозили правительству, як не сповніть їх бажань. Як на сій політиці банкрутуємо ми, то певно банкрутують і Поляки.

Але польська преса закидає нам, Українцям, і терор, що ми своєю терористичною політикою відпочли від себе людей. В чім той терор об'являється, ми, пробіг, зовсім не бачимо. Одиноким терористичним об'явом є діло Січинського, але і сей страшний, одчайний вабух знясованого і закрипованого народу стоїть одиноким серед нашої суспільности, без відома і без участі навіть другої душі, що наглядно доказав сула. Тому жадне товариство і суспільність за се страшне діло розпуки одвічати не може. Але наші братя забувають про свої терористичні подвиги, про кроваві бенкети в Лячку, Горуцку, Коронці, недавно в Черняхіві і Фельштині, забувають про тисячі кожного метра глибини, і знайдено таким способом, що "термічний ступінь" землі 32 метрів висинотє, се значить, що в землі на кожних 32 метрів вглибшки температура о оден ступінь Цельсія підноситься ся.

Велику практичну вагість має також станція професора Пулюя, винайдена перед 8 роками і патентована в Австрії і в Угорщині. Фірма Декерт і Гомолька у Відні в Празі набула право фабрикації. Як що тепер намножились електричні центральні з високим напнятем прудів, котре сягає до 20,000 вольтів, то трапляється ся часом, що і ізоляція або сама поспується ся або буде ушкоджена, або зяйде яка инша причина, та що тоді високо напняті пруди врываються ся до телефонних дротів і загрожують тут людське житє. Проти такої електричної грози сильних прудів дає певну безпеку телефонна станція професора Пулюя. Окрім звичайної індуктивної цівки з двома обвитками (першою і другою) находить ся в тій станції ще одна цівка з третюю обвиткою, котра то цівка, в середній третей цівки укріплена, від неї зовсім відокремлена і за допомогою повітря ізолювана.

Дві такі стації, зладжені для взаємного порозуміння, відзначають ся п'ятьма прудовими кругами: У двох кругах, в одній і другій стації, знаходять ся: перша обвитка індуктивної цівки, мікрофон, самозапняч і батарея у двох кругах, в одній і другій стації, запняті: друга обвитка індуктивної цівки і телефон; а в одному кругі злучені: треті обвитки відокремлених цівок обох стацій і шляхові провідники. Всі ті круги звязані оден з другим електромагнетичним способом і там зладжені, що навіть тоді, як би дроти телефонні приладком дотикались шляхових провідників, в яких є високе електричне напняте, то небезпечні пруди не могли би прорватись до кругів з мікрофонами і телефонами.

Як довідуємо ся з виставного звіту, запроваджено такі телефонні стації в кількох електричних заводах і централках і зроблено ними що найкращі досвідки. Такі телефонні стації мають прим: Гогенфуртська електрична централка фірми Спіро і сина в Крумльві в Чехах з електричним напнятем 15,000 вольтів, копальня угля в Бріскі з напнятем 2000 вольтів, централка для переносу сили в Клядіні, на стації Буггерградської залізної дороги, з напнятем 400 вольтів, і фабрика англійської фірми Bruce Peebles et Co в Bedgert N. Wales, де інстальовано 9 стацій.

3 ювілейної вистави в Празі.

(Подает інженер Теопольд Розенбаум у Відні).

В львову крилі палати для індустрії знаходиться вистава фізичних і електротехнічних апаратів професора пражської технічної академії д-ра Ів. Пулюя. Вистава тая ріжнородна і знакувочо згляду дуже цікава. У виставній шафі можна бачити багачею апаратів про катодне промінє. Ті апарати були побудовані в роках 1880—1882 і того часу звернули вони на себе увагу широких наукових кругів. Є там славна фосфоруюча лампа, всілякі електричні радіометри, і апарати для прояву електромагнетичних і електростатичних, що можна їх бачити, коли високо напнятий електричний пруд стане проходити крізь сильне розділене повітря або через який инший газ. Кілька власноручно зроблених таких апаратів були відзначені 1881-го року на міжнародній електричній виставі в Парижі і знаходяться в парижському музеї Conservatoire des Arts et Métiers. На цьому музеї про ті прояви були друковані у збірникові віденської академії наук, і в тих працях знаходять ся головні думки теперішньої трохи зміщеної теорії електронів. Збірка праць була видана 1883-го року фірмою Carl Gerold's Sohn у Відні під заголовком: Strahlende Elektrodenmaterie und der sogenannte vierte Aggregatzustand (Промініста електродна матерія і так званий четвертий стан матерії), а 1889-го року було те видане переложене на англійську мову за старанем льондонського наукового товариства Physical Society і видруковане в його мемуарах.

По обох сторонах виставної шафи украшені стіни 17-ма радіографічними образами. Як там прописано, зготовив проф. Пулюй ті образи за допомогою згаданого своєї фосфоруючої лампи та інших вакуум-апаратів, що служили йому при досліджуванні промінної електродної матерії або, як по-новому проміністої електродної матерії, а зготовив тим говорено, "катодного проміння", а зготовив тим їх зараз після того, як були відкриті Рентгеніві проміння. Ті образи відзначають ся тим, що і найделкатніші подробиці річч дуже виразно віддані, і годить ся тут признати, що мимо дотеперішніх поступів рентгенографії ще не зготовлено крашчих образів, як ті виставлені.

Велику наукову вагу має апарат д-ра Пулюя, побудований 1875 ого року, що служить для означення механічного еквівалента теплоты. Той майстерно придуманий і поєдинний апарат був відзначений срібною медалією на всесвітній виставі в Парижі 1878-го року, а минушого

— Ширший Народний Комітет — як ми вже вчора згадували — радив в передполудневих годинах над справами партійної організації та над успішнішими заходами навколо тзв. органічної праці. Реферат про ці питання вголосив д-р Володимир Охримович, після чого розвинула ся широка дискусія, в якій вибили ся особливо промови д-ра Л. Кульчицького, проф. М. Грушевського, д-ра Л. Кульчицького, господаря І. Прибіли і д-р. Референт та поодинокі бесідники вказали на потребу скріплення теперішньої організації національно-демократичної партії, яка повинна об'єднати не тільки села але й міста української території Галичини; в купі з сям звернуто увагу на потребу і способи переведення партійної організації в тих околицях, де ще досі не утворено повітових організацій. Для успішнішого переведення цієї справи між іншими резолюціями, підкреслено потребу підручників для організаторів. По при се переведено постанови що-до скріплення партійних фондів через оподаткування членів партії та про пильне дбання про удержування партійної солідарності й карності. Партійний фонд і єдиність сего головної запорука всяких політичних успіхів. Та не тільки на політичну організацію звернуто увагу Ширший Народ. Комітет; пороблено постанови також що-до емоції й ентрепозитної організації праці, щоб подати також про матеріальне дбання народу, який в сій справі є аданний не тільки на самопоміч, але навіть стрічається з перепонами, робленими тими кругами, що з обов'язку повинні дбати о освідженні і добробут широких мас народних. По двогодинній перерві обидві наступили продовжене нарадою о 3 год. попол. а покінчило ся аж о пів до 10-ої вечером. Політичну ситуацію теперішньої хвилі, працю наших парламентарних послів та вигляди соймової й парламентарної репрезентації в будучині представив пос. д-р Кость Левицький, а знаменитим доповненням його реферату послужили виводи пос. д-ра Євгена Олесьницького. Мимоходом згадаємо, що у вчерашніх нарадах взяли участь з послів парламентарних і соймових: д-р К. Левицький, д-р Е. Олесьницький, Гр. Цеглиньський, д-р Ст. Дністрянський, д-р Ол. Колесса, о. Войнаровський, о. Ст. Онисевич, о. Й. Фоліс, Т. Старух, М. Петрицький, І. Кивелюк, М. Соломонос, д-р І. Куровець. В основній дебаті над рефератом про політичну ситуацію, в якій визначили ся між іншими промови пос. Григорія Цеглиньського, проф. М. Грушевського, Льонтина Цеглиньського та госп. Гр. Тершаковця, обговорювано до теперішніх заходів партійного заступництва та способи, якіб залучити додержання зобов'язань бар. Бека, які він поробив у відсмії умові з українським парламентарним клубом. Вчерашній Ширший Народний Комітет висказав повне довіре парламентарному клубови за його дотеперішню діяльність, а рівночасно сконстатовано, що й другий чинник партії се-то преса сповнює одвітно свою задачу, та що зміна особи головного редактора „Діла“ й „Свободи“ не є получена з якоюсь зміною напрямку преси. Загалом зазначило ся вчора, що управа партійна стоїть за прямолінійною політикою і є далека від яких небудь ризикованих скоків, які моглиб нанести шкоду для української суспільності. Парламентарні і соймові посли — річ природна — для успішного сповняння своїх обов'язків, диктованих кожодчасними вимогами політичної констеляції, мають вільну руку, всякаж основна зміна тактики моглаб наступити тільки по згоді з партійною управою. Коли тут не містимо подробиць резолюцій з вчерашніх важких нарад, то позволюмо собі сконстатувати, що вони були доказом політичної зрілості і розваги учасників нарад, а се дає запоруку, що всякі ворожі заходи проти нашого народу, які в останній час дійшли майже до кульмінаційної точки, не в силі зломити його відпорності.

— Головний ратуноквий комітет у Львові відбув дня 1. с. м. третє засіданє. Після надісланого нам офіційного комунікату намісник д-р Бобжинський повідомив комітет, що дати що-до послидньої елементарної катастрофи на підставі надісланих намісництву урядових реляцій вже уложено і предложено міністерству. З тих дат виходить, що виливи, гради, зливи а декуди посуха ушкодили в цілм краю разом 2.900.000 гектарів, з чого на громади припадає 1.750.000 гектарів, а на двірські обшари 550.000 гектарів. Шкода можна обчислити на 127.000.000 корон. Шкода представляє ріжницю між сподіваним а дійсним результатом живів і супротив її величезних розмірів ратуноква акція може собі поставити лише ту ціль, аби ратувати тих, котрих економічна екзистенція без такої допомоги була би загрожена. А є чимало повітів, де шкода, хотів в загальній сумі значна, є лише частинна і розгастає ся на всіх рілньників рівночасно, так що ратуноква акція там злишна. До категорії рілньників, що потребують конче допомоги, належать ті рілньники в 450 громадах, котрих земельноді знищені цілковито. До тої категорії треба також зачислити рілньників в тих повітах, головню в західних, котрих збіже наслідком дощів зросло на пни і котрі не могли би знайти на місці доброго зерна на засів. Сюди зачислено також тих рілньників, котрі для недостатці паші не були би в можності перезимувати худобу. Ратуноква акція в теперішній хвилі, в першій своїй стадії, на підставі ухвал прийнятих комітетом зводиться до отсих точок: а) Уділюване поміч по полуднево-східним повітам, де через посуху браку паші. На сю ціль виплачено доси 75.000 корон і залевнено собі значну кількість грису, сировиці і соли для худоби. б) Уділене грошевої допомоги для рілньників, навіщених повенню і градом, головню в повітах східних, де можна за ті гроші набути зерно на засів на місця. На сю ціль виплачено від 1. липня квоту 298.500 корон. в) Доставка зерна на осінній засів рілньникам в тих повітах, де через дощі збіже зросло на пни і зерно не надасть ся до сіяби. В тій цілі закуплено в повітах, ненавіщених таким нещастєм, сто вагонів пшениці і 550 вагонів жита, котрі тепер розділять ся поміж повіти на основі ухвал, постановлених на попередній засіданю комітету. г) Уділюване безпроцентових позичок, котрі малиб бути сплачені в десяти річних ратах, тим середним рілньникам, загроженим у своїй господарській екзистенції, котрих годі було-б наділати зерном і пашатою. Намісник одержав саме телеграфічне повідомленє, що його внесення в тій справі міністерство прийняло. Вкінці намісник представив комітету свої внесення що-до пізнійшої акції в справі заложблення недостатці паші і в справі весняних засівів. Потім комітет на кількогодінній нараді розглядав потреби послидних повітів та постановив додатковий розділ 150 вагонів жита. Вкінці повідомив намісник, що скарбові власті заняли ся ліквідацією шкідл. зголошеных для відписання податків. Таких не екзекуює ся, а що до тияк ся здержаня екзекуції податків взагалі в громадах, навіщених нещастєм, то дирекція скарбову порозуміє ся з міністерством. — До сього офіційного комунікату, котрий подали ми в скороченому, можемо на основі приватних автентичних інформацій додати, що східно-галицькі пові-

ти при розділі запомоги на засіви збіжа тепер більше узяглено, ніж се на попередні засіданя центр. комітету ратуноквого прелміновано.

— Переходи на католицизм. Перехід з православ'я на католицизм князя Білосельського-Білозерського зворушила всі петербурзькі висші круги. З приволо сього газети сповіщають, що такі випадки — перехід з православ'я на католицизм — вже трапляли ся й перше. Князі Голіцини, Гатаріни, княгиня Сайн-Вітгенштайн-Берленбург — по діловому привізиу княгиня Баратинська (автор недавню виданих споминків), сестра фельдмаршала, покорителя Кавказа, перейшли з православ'я на католицизм з цілою своєю родиною; Мартінові, княгиня Волконська теж були католиками, а деякі (кн. Гатарин, Мартінові і інші) належать до ордену Єзуїтів і рахують ся за найвидатніших діячів сього ордену. В наші дні де-кілька впливових дам католичок на свій кошт збудували католицький костел в Ковенському переулку в Петербурзі. Рідна тітка князя Білосельського Білозерського, відомна красуня княгиня Зінаїда Волконська, покровителька і приятелька Пушкіна та Міцкевича, оселившись в Римі (де вона купила розкішну віллу), перейшла в католицизм. Генерал-ад'ютант кн. Білосельський-Білозерський, який тепер перейшов у католицизм, належить до старинного князького роду буварих удільних князів, прямих потомків Рюрика.

— Становище американсько-руського єпископа. Дня 16. липня був депутатия американського „Русько-народного Союзу“, зложена в 5 членів, у апостольського делегата в Вашингтоні і вручила йому меморіал з ухвалами з'їзду згаданого Союзу та спитала, яку власть має єпископ Ортінський та чи можна і взагалі чи не противить ся церковним законам переписувати на його ім'я церкви в trust (опіку). На се відповів ап. делегат, що єп. Ортінський має цілковиту власть над всіми гр.-кат. церквами в Сполучених Державах півн. Америки, що кожда церква, яка хоче бути взагалі католицькою, мусить мати головою католицького єпископа, що переписуване церков на ім'я єпископа Ортінського забезпечує церкву проти схизматиків так само, як переписуване на ім'я айриських єпископів, що громади, передаючи церкви в trust єпископові, не мають чого боятися, що-б могли церкву утратити, бо віддавати кому щось в trust, не значить давти на власність, лише в правну опіку, та що таке передаванє має лиш се на цілі, щоб церква була справді гр.-кат. і обезпечена проти схизми. Далше депутация запитувала також, чи буде гр.-кат. диєцезія в Америці, на що відповів ап. делегат, що тепер має єп. Ортінський власть над всіми гр.-кат. церквами, а коли-б була диєцезія, тоді не міг би мати влади над всіми, лише розумієть ся над тими, що були-б в його диєцезії. Депутация була цікава знати, чи прийде до Америки ще й другий єпископ, про що писав „Ам. Руський Вестник“, та ап. делегат лише усміхнувся на се і заявив, що Русини не можуть удержати одного єпископа, а вже хотіли-б мати і другого.

— Українська технічна термінологія. Лектор гірничого інституту в Катеринославі, М. Федоров, що довший час був як гірник-електротехнік на катеринославських шахтах, звернув увагу на влучність народних назв ріжних приладів і технічних будівель в гірничім промислі. Зацікавивши ся сего народною технічною термінологією, Федоров має намір — як довідуеть ся „Слово“ — зібрати згадану термінологію як матеріяли до українського словаря. Цікаво, що по думці Федорова термінологія вироблена робітниками-Українцями часто влучніша, ніж книжна термінологія професіоналів-інженірів.

— Польський диєцезальний синод в Перемишлі, скликаний біскупом Пельчаром, відбував наради в днях 25—27. серпня. З прийнятих ухвал і внесенє богато заслугу на увагу, як інформуює польська преса, з огляду на свою актуальність, як пр. консервоване церковних пам'яток, старих документів, образів і т. п. Також обговорено у часті польських священників в народній організації, а то в закладанню рілньників „жуком“, райфайєнських кас і читальне по селах. До освячення культурних результатів в тих товариствах має служити закладанє католицьких організацій та інтензивна робота духовенства. В шкільних справах порішено, щоб духовенство співділяло гармонію з учительством. В „народових“ справах признано будованє каплиць і костелів особливо в околицях „загрожених“ се-то руських за річ великої ягги. Крім справ чисто церковних і загально суспільних порушено також певну справу органістів. Після синодального проекту буде установеє мінімум річної платні, тримісячний рішенець обовільного виповіданя і т. п. В часі синода посвячено та отворено диєцезальну бібліотеку.

— Український православний молитвенник. Після українського перекладу євангелія пішла черга і на український молитвенник. Священник з Полтавини, о. А. Г-ко — як доносить „Рідний край“ — переклав українською мовою 80 молитов, назвавши свою працю „Підмога до свідомої молитви“ та послав переклад в Синод для розгляду й дозволу до друку. Мова перекладу о. А. Г-ва зрозуміла й добра. До молитов додано й заповіді, опріч того передмову й попередні відомости, що кождому християнинові знати, вірити й запам'ятати треба. Коли ся праця вийде друком, то російській Україні діждуть ся вкінці й молитвенника на своїй мові, бо до IX-ого століття годі було се добути в архихристиянській та архиславянській державі! До речі згадати, що й наші „істинно-руські“ робили свого часу великі перепони проти українських молитвословів, особливо фонетичних і таксамо в греко-католицьких консисторіях галицьких і в православній консисторії буковинській.

— В обороні селянської чести. Перед повітовим судом в Вишнівчику відбула ся дня 10. липня с. р. карна розправа Сальмеї Хмуричової, господині з Беневі, проти Шалони Айзенштіркі, „жонци“ з Беневі, о обиду чести. Пав Айзенштіркі, хоч собі „можешового визнає“, є завзятішим Поляком та дуже рад, як „хлоп“ на кілька кроків носить перед ним шапку в руках. Хто-ж вже відваж від такої поведінки, того він ненавидить і як „жонца“ переслідує всілякими можливими та неможливими способами. Хмуричеву знав він також як „зарозумілу Руснячку“ і дня 25. червня, коли вона була занята при громадженю сина на двірський сніжотак, „жонца“ назвав її „руською свинею“ та „мургою“. Хмуричева заскаржила за се Айзенштіркі, а суд засудив його за се на дві до арешту зглядю 15 кор. гривни. Айзенштіркі вніс рекурс до окружного суду в Бережанах і дня 26. серпня відбула ся тамже розправа, на котрій окружний суд затвердив вирок повітового суду в Вишнівчику. З сього виходить, що такі не вільно називати хлопів „свинкою-мургою“, треба тільки, щоб ми все і всюди ставали в обороні своєї чести а тоді прислуємо всіляких таких панків, щоби вони перестали такими „делкатними“ епітетами трактувати того хлопів, з котрого праці-поти живуть. — Спр.

— Чесько-німецькі взаємини. В Грушові на Шлеску прийшло оноді з нагоди феєстину чеських Соколів до великої авантюри. До Грушова прийшли зі всіх сторін Німці, так що перевищили Чехів своїм числом. Коло сал чеського „Сокола“ прийшло до пересправ, з котрої виявила ся кровава бійка. Кілканайдять людей з одного і другого боку побито і поранено. В чеській школі вибито всі шибі. Супротив переважаної сили Німців, Чехи мусіли встиди уступити.

— Архикнязь Фридрих, інспектор краєвої оборони, прибув вчора до Перемишля, щоб взяти участь в маневрах коло Ярославля. Архикнязь приїхав на ядвєнній еліскапі Чеховича, кн. Володи-слава Сапегу та інших достойників. В полудне відбув ся у військовім касині обід. В розмові з ген. Піно і висшими сфїцїрами обговорював військові справи а вчора відїхав пополудневим поїздом.

— Перетяженє галицьких судів переходить вже всякі можливі границі, а доказом сего най послужать відносини в повітовім суді в Товмачі, які з днем 1. червня с. р. представляють ся ось як: В тій суді є три процесові відділи. Відділ I. полагоджує президіальні справи, а крім того процесі, а стан сїх послідних з днем 1. червня с. р. такий: Справ дрібних Сб 500, справ С 100, № 200. Канцелярія сего відділу веде один канцелярийний урядник, котрому надало поручено агендія стаянє належностей. Відділ II. Вплив по день 1. червня 1908 справ Об 1200, С 200, № 600. Всі ті справи мусить полагоджувати оден канцелярийний помічник. Відділ III. Вплив до 1. червня 1908 справ Сб 1200, С 200, № 500. Персонал такий самий як в відділі II. У всіх трох процесових відділах мають три канцелярийні сили залагодити усі чинности; вони протокують при розправах, мундують і розписують розправи та виготовляють вїзваня. У всіх відділах відбувають ся розправи день в день, і то або в суді або на місці спору, де полагоджують ся спори о нерушенє послиданя. Розправи в дрібних справах займають три до чотирь дві кожного тижня, а тривають від ранку до пізньої ночі. В посліднім часі задумав повітовий відділ в Товмачі стягнути від своїх доджників масу дрібних претензій, вносїхся загалом понад 20.000 К і в тій цілі жалає переведенє родових пересправ по мислі § 433 цив. проц.

Погода сїх справ займе напевно кілька місяців, а крім того треба буде полагодити звичайний вплив незвичайно великий. Відділ IV. (екзекуційний) викazuje за 5 місяців 2200 спр. ав Е, понадто поладжує процесі, які повстають з нагоди екзекуційного поступованя, далше табулярні справи, яких число зросло до 2000, і спростованє ґрунтовних книг (евдєнция В). Те все спадає на одного судейського урядника і одного канцелярийного, а сей послідній полагоди в тїм часі понадто 800 легалізацій підписів і вів протокол подавчий та нагядав цілу регістратуру. Відділ V. (спадкові справи). Вплив по день 1. червня: справ реєстру А 500 в реєстру Р 200. Понадто мусять бути полагоджєні давнійші справи опікунчі, так що около 7000 справ пупільних мусять ся все мати в євдєнції. Сю працю мусить виконувати оден судія при поміч одного канцелярийного помічника і одного діурвіста, яким понадто майже що другий день приходять ся вїзидати на села в цілі переведенє спадкових перетрактаций. Відділ VI. (карний). Вплив по концє м.я. с. р. справ У 1500, Z 160, № 120, № 200, № 100. Стан арештантів вносить денно 40 до 50 люда; в зимових місяцях підносить ся вів від 100 люда. В відділі сїм працює оден судія, оден канцелярийний урядник і оден помічник. Що дня переводять ся розправи в переступах або вудуть ся доджєнє в справах о злочин або провину, понадто мусить уділяти правних порад та приймати протоколярні жалоби. Відділ канцелярийний VII. (книги ґрунтові). Вплив по день 30 мая 1908 2000 табулярних поданє. Від 8 місяців зялягає 1500 справ, в яких годі вписи виконати такі самі залєглости в доручєнїх, далше мусить ся полагодити 150 замовлєнь табулярних вїзидів і вєсти грошеву книгу. Агенді сї мають полагодити три урядники канцелярийні, одна сила іх лєдвї вистаркають до полагоджєнє звичайного впливу. Відділ до доручєнє і екзекуцій: Одн канцелярийний урядник з двома воззїними і трома писанцями малі по день 1. червня 1908 виконати около 3000 наказів і 30.000 доручєнє. Урядники, що працюють від 8 рано до 9 вечер в бюрі, не виключаючи неділі і сьвят, мусять ще брати роботу до дому, бо висші власті напиралють, щоб справи були з найбільшим поспіхом залагоджені. Річ природна, що урядники серед таких обставин тратять сили і здогловє, а вимір справедливости терпять незвичайно, бо урядник не має вже спромоги і охоти належито справи розсїджувати і рішати. В наслідок представлєнє начальниства суду придлєсно до Товмача одного помічного судію, той однак зараз на другий день зголови ся хорий і дістав 6-місячний урлоп, а так само стало ся і з другим придлєним судією, так що кождий з дотеперішних судових урядників мусить і далше робити за троє. Додати належить що до товмачького судового повіта належить 45 громад, з котрих деякі около 30 кілометрів віддалєні, коли тимчасом сусідні судові повіти як Тисмениця, Отиїя, О-бертин, Заболотів мають лише по 16 до 18 громад, а персонал в дотичних судах такий самий як в Товмачі. Наконєць і будинок судовий показав ся за тісний і треба було для двох відділів наймати инше приміщенє. До удержаня порядку в будинках нема нікого, а представлєня начальниства суду осягають доси без успіху, а так само і представлєнє товмачького адвоката д-ра Макуха внесенє до міністерства судівництва не мало успіху і не удостолїє ся навіть відповіди. В тій самій справі вїс пос. д-р Вациский д. 15 липня с. р. інтерпелляцію до міністра справедливости д-ра Кляйна.

— Розбишачтво на Буковині приймає чимраз більші розміри. Сьвідчить про се новий факт убийства, якого довершено в білий день в лісі коло Соляки (пов. Гурагумора). В тамошнім купівлєні заведено перебував на відпусті полтавський контролєр із Сучави, Фердинанд Гільберт. В попередок рано виїхав ся він з рущинцєв на пелєх на лєви до ліса, віддалєного о два кілометри від Соляки. Не минуло кілька хвиль, як він вступив до ліса, як роздав ся гук вистрілу і Гільберт, поцілений смертельно кулею, повалив ся неживий на землю. О кількох дало ся ствердити, вистріл був даний із значної віддалі. Виновик убийства пропав очевидно без слїду. Сей факт викликає серед гостей купівлєного заведеня, які і взагалі серед дооколичного населєня великий переполох, тим більше, що є се в короткій часі третє з ряду в тій повіті убийство. Перед двома місяцями убито старшого управителя лісів Ернея, минулого тижня упав жертвою розбишаків коршмар Маєр з жінкою коло Качики, а отсе знов убийство. Здогадують ся, що всі три злочини є ділом одної, широко з'організованої розбишачької ватаги. Маєр мав перед кимсь сказати, що знає, хто убив лісного управителя Ернея, і за те наложив головою. Тій ватазі приписують також численні рабунки, які тепер на днєвнім порядку в гурагумор-

ським повіті. В Беркшештах украдено дня 20. серпня господареві Юриєви Владови в білий день, коли чєлєд була при роботі в полі, із замкненої хати 500 корон готівкою. На другий день вломили ся злодіи о тій самій порі до хати господаря Іфтемія Варова, і забрали готівкою 220 корон, а також полотно, сукно та инші річі. Вкінці згадати треба про онодїшний напад на товарний поїзд коло Гатин. Під вражєним тих убийств і рабунків ціле населєнє гурагуморського і сусідних повітів у великим страху. Показало ся тепер, що жандармерія за малочислєнє і не годна дбати як слїд о безпечнїсть майна та здоров'я горожан. Ні одного виновника всіх тих злочинів доси не викрито. Жінка убитого коршмара Маєра спід Качики, що потерпіла, як звєсно, тяжкі рани, прийшла на стілько до себе, що може дещо оповісти про напад. Оскільки серед темряви могла добачити, напасник був великий мужчина в синій робітничій блузі. Близших подробиць собі не пригадує. До гурагуморського повіта приїхав з Чернівців на слїдство рїтмайстер жандармерії Фішер.

— Огні. В Звенигороді бобрєцького повіта вибух дня 22. серпня по полудни огонь, від котрого потерпіли шкоду господарі: Андрух Собєнко на уму 6.560 кор., Андрух Гураль на 660 кор. і Николай Хміль на 1.800 кор. З погорівших був лиш Андрух Собєнко обезпечений на 2.000 кор. Причина огню незвісна, імовірно неосторожність. — В Пикулінях під Перемишлем вибух огонь д. 30. серпня і зничив три домі і одну столуду. Крім будинків згорів ще й весь сєгорічний добуток, вся знадоба і всі знаряди рілньні. Шкода, лиш в часті обезпечєна, вносить 10.000 кор. — На фільварку Гайдайка коло Могильниці тєребєльського повіта зничив пожар стирту конюшини і молотільню разом вартості 16.000 кор. Шкода була обезпечєна лєдвї на 1.600 кор.

— Отрєненє грибами. В Бурканові підгаєцького повіта помер оноді тамошній господар Альонзій Дворжак і його троє дітий по спожитю їдовитих грибів.

— Смерть за кілька яблєк. З Тернополя доносять: Господар в Копичинцях, Іван Крижановський, побачивши на яблїні в своїм городі 6-літнього хлопця Николу Синишиного, виліз на дерево і стрінув з него хлопця так нещасливо, що дитина падаючи на пліт, вдарила ся головою так сильно об кіл, що нема надії удержати її при житю. Крижановського арештувала жандармерія.

— Кровава бійка сєлян. В громаді Мермесєді на Угорщині прийшло минулої п'ятниці до кровавої бійки між румунськими сєльцями о спірний кусник ґрунту. Били ся ціпами, вилами та иншими знарядями хлїборобської праці. Одному сєлининові впаковано залєзні вилі в груди з такою силою, що кінці вишїли плічми; очевидно сєлинин упав трупом на місці. Одній бабі розвалєно голову ціпами. Взагалі убито три баби, а кілька тяжко ранєно. Бійка була така завзята, що жандарми мусили силоміць розривати борючих ся.

— Дрібні вїсти. З початком шкільного року устануть ядвєнній у віцепрезидента краєвої ради шкільної в понеділки і четверги, визначєні лише на час вакацій для сторін, що належать до учительського стану. — До повітового суду в Угнові відставлено в тих днях Мендія Шрайбера, торговця худоби в Шаласах, сильно підозрілого о те, що дня 4. серпня 1905 р. в лісі коло Карова убив і огравив побережника Рукера. — На залєзніцях в Німєччині в 1906 р. страшило жите 1.914 людий. В тїм році було там 1.346 випадків вискоченя із шина, 347 ударєнє поїздів і 5.807 инших випадків.

Оновїстї:

Жалєндар. Завтра, в четвєр: Таєдє апост. (лат. Ізабєл, Брон). Позавтра, в п'ятницю: Агасіанца (лат. Розалї дїви).

□ В Коломиї утворюють товариства „Кружок укр. дївач“ і „Громада“ дня 6. верєсєня, в мїськїм городі феєстин. Початок о годині 3-їй пополудни.

□ В Білій чортківського повіта відбудє ся в суботу, дня 5. с. м. посвяченє нового дому читальні „Просьвіти“, на котре прибудє між иншими пос. д-р Колєсса.

□ В Чорткові відбудє ся в неділю, дня 6. с. м. під голім небом віче, на котрім п. д-р Колєсса зложить свій посольський звіт. Початок о 3. год. по полудни.

□ Що пишуть до Нпр. Торговлі: Добрий день 6/4 1908. До Сьвітлї Дирекції „Народної Торговлі“ у Львові. Вино отримавєм в найбільшїм порядку. Вино єсть доброї якості о стілько, що по тій ціні так доброго вина не можна получити в инших фірмах. Старанєм моїм будє тільки побирати вино в наших товаристві. На пробу пішло також кілька фляшок вина околичній інтелїгенції. — Петро Білєцький, купец в Добринїні п. Ржохів. 1303

□ В Золєчєві відбудє ся в неділю 6 верєсєня с. р. першій українській феєстині при військовій музиці. Частє чистого доходу призначєна на будову бурси „Просьвіти“ в Золєчєві. Початок о годині 2½ по полудни. За комітет: Михайло Галуцїнський. 1311

□ В Перемишлі відбудє ся дня 6 верєсєня с. р. аматорськє представлєнє в великій салі „Народного Дому“. Аматорський кружок читальні „Просьвіти“ в Перемишлі відиграє три одноактївї комєдї: „Небезпечнє сусїдство“, „Осьвідчєннє“ і „Два розсїяні“. Початок точно о ¾ 8 год. вечєром. 1310

□ Велика забава з танцями відбудє ся в Самборі дня 7. с. м. Стрій вїзатовий. Вступ 2 кор. від особи. Хго не одержав запрошеня, звольєть зголотись до комітету „Руської Бєсїди“. 1304

□ Комісія лекційно-інформаційна тов. „Руська Академічна Поміч у Львові“ звєртає ся до руської суспільности з просьбою, щоб в справі лекцій і всяких бюрвань занять увадуєла ся до неї. Старанєм комісії будє припоручити як найвідповідїйшого пєтєтєта. Комісія урядує що два крім неділів і руських сьвят від год. 8—4 по пол. в льокалі тов. при ул. Зиблєкєвича ч. 8.

Урядові вїстї.

О. Іван Лїтинський, почесний крілошанин перемиської консисторії, яслський декан і парох в Кованьчї, упокоїв ся дня 16. серпня в 83 році жита. В й. п.!

Померли:

§ Іменованє. Міністерство торговлі надало старшому почтовому контролєрови, Володисю Сьчєдєровчєву зі Львова, посаду старшого почтового управителя в Коломиї.

Від Адміністрації.

Просимо наших П. Т. передплатників о відновлєнє передплати на мїсяць верєсєнє, як також о вїрванеє залєглогості, бо в противний случаю будємо принєволені здержати дальшу висилку „Дїла“.

М у ж и к и.

Сучасна повість.

Авторизований переклад із польського
М. Павліка.

Задержалися же перед пацьорками — а було їх там чимало, мов би хто цілий кран посилав тими камінчиками дорогими, аж сяли, та лиш поблизували, аж очей відорвати було трудно: бурштини жовті, мов би з живиці пахучої зроблені; коралі, гей би з тих капелів кери нанизані, а жемчуги білі, великі як горіхи ліскові, а другі зо срібла та золотом...

Приміряла Ягусь не одні тай перебирала між ними, а вже найпшишшим видав ся їй шнур коралів, обвила ними білу шию в чотири рядки тай ззернула ся до старого.

— Бачите, га? — Гарно тобі, Ягусь! Мені то не диво коралів, атже лежить їх у скрині щось із вісім низок по небижці, а великі тай як добрий горох пильний... — сказав лависіно, ніби не хотів.

— Та що мені з того, коли не мої! — кинула гостро пацьорки тай ішла вже поклавно, захмарена й сумна.

— Ягусь, а сядьмо собі трошечки. — Але, до мамі мені пора. — Не бій ся, не від'їде без тебе.

Сили на якімось дитинстві стримлячим. — Сильний ярмарок — сказав Борина, роздивляючись по ярмарку.

— Таке не малий! — Позирала же на крам жалібно тай часто собі зігнула, але вже і відходив сум, бо сказала:

— Тим дідичам, то добре... Я бачила дідичку з Волі, з панянками, то тільки собі понакуповували, що аж льокат за ними носив! і так що ярмарку!...

— Хто в-одно ярмарчить, тому довго не старчить.

— Ім там вистарчить. — Поки Жиди дають — закинув злотно, аж Ягусь обіздрала ся на него, та не знала що сказати на те, а старий, не дивлячись на неї запитаєв ся тихо:

— А чи були від Михайла Войткового з горівкою у тебе, Ягусь, га?

— А були тай пішли!... Нездара один, йому сватів посилали! — засміяла ся.

Борина встав швидко, виняв із пахухи хустку тай же щось у папір завіт:

— Подерж-ко се, Ягусь, бо мені треба заглянути до Антка.

— Є на ярмарку? — Очі її засянили.

— Лишив ся коло збіжжа, там-о в вулиці. Взьми собі, Ягусь, то для тебе — додав, бачучи, що Ягусь здивованими очима водила по хустці.

— Дасте?... Зі правди для мене? Сусе, які красоти! — скрикнула, розвиваючи ленту, ту само, що їй так подобала ся. — Гале, лише так кепкує собі з мене, за що-ж би мені? Коштує тільки гроший... а хустка чисто шовкова...

— Возьми, Ягусь, возьми, для тебе купив-ем, а як котрий парубок пити ме до тебе, не відпівай, на що квалити ся... мені вже пора йти.

— Моє се, правду кажете?

— Де-ж би я тебе одганював!

— І повірити тяжко. — І розкладала все то хустку, то ленту.

— Бувай здорова, Ягусь.

— Біг заплять вам, Матію.

Борина пішов а Ягусь же раз розвила та передивляла ся, коли се завилла все разом і хотіла бігти за ним та віддати... бо якже їй брати від чужого, ані свояк ніякий ані навіть потетник... але вже старого не було. Пішла позови шукати матери і любю, обережно доторкала ся хустки, скосаної в пазусі. Така була рада, що лиш їй білі зуби блискали в усміху, а лице горіло рум'янцем.

— Ягусь!... До заповоги... бідна сирота... люде любі... християне правдиві... Богородице Діво за ті душечки... Ягусь!...

Ягусь стаміла ся тай почала очима шукати, хто її кликав і відки тай швидко зусліла Агату, сидячу під муром монастиря, на купці соломи, бо болото було в тім місці по котки.

Задержала ся, аби якого гроша пошукати, а Агата вразувана, що побачила своєчку, дуже випитувати ся, що там у Липцях діє ся...

— Викопались вже?

— Геть а геть!

— Не знаєте, що там у Клембів?

— Прогнали вас у тільки святі, на жибри, а цікаві-сьте, що з ними?

— Прогнали не прогнали, сама-м пішла, бо треба було... як же: дурно ми дають той закуток або ї їсти, коли у них не переливає ся... А цікава-м, бо свояки-ж...

— А що з вами?

— А що, ходжу від косцюла до косцюла, від села до села, від ярмарку до ярмарку та тою молитвою випрошую собі в добрих людей де закуток, де варі ложку, де грошик який! Добрі люде, бідному не дають мерти з голоду, ні. Не знаєте, здорові там усі у Клембів? — запитала ся неспокійно.

— Здорові, а ви не хоруете?

— І... де би, у грудях мене все поболує, а як застуджу ся, то й живою кровю плюю... Не довго ми вже, не довго. Аби лиш до весни дотягнути, вернути ся в село, і там си межі своїми смерти — за се лиш Ісусика прошу, за се одно — розпрістерла руки обидві рожанцями, підвела заплакане лице тай стала молити ся так горяче, що аж їй слюзи потекли із зачервонілих очей.

— Змовте отчана за татуса — шепнула Ягусь, втикаючи їй гріш.

— Се буде за тих, що вчистились, а за своїх то я вже й так раз-у-раз молю ся та прошу Бога, за живих і вмерлих. Ягусь, а чи не прислалі з горівкою?

— Приходили.

— І ні один тобі не вдав ся?...

— Ні один. Бувайте здорові, а на весні до нас загляньте — сказала швидко тай пішла до матери, котру побачила з-далеку з органістими.

Борина-ж вертав ся до Антка поволі, раз, що натовп був — а друге, що йому Ягусь усе в

думці стояла, та, поки зайшов, здибав ся з ковалем.

Поздоровкали ся тай ішли побіч себе мовчки.

— Чи скінчите раз зо мною, га? — почав гостро коваль.

— Ніби з чим? Міг-сь мені се саме і в Липцях іскзати. — Злий уже був.

— А я-ж уже чотири роки чекаю.

— Нагадав-сь си нині! То си ще почекай зо сорок, як умру.

— Вже й люде мені радять, аби до суду подати... але...

— Подай. Скажу тобі де жалоби пишуть і на писаря дам рубль...

— Але си гадаю, що по-добру погодимо ся...

— Скрутив хитро.

— Правда, з ким не війною — з тим із-годою.

— Самі се міркуєте несоріше.

— Та мені з тобою ні згоди ні війни не треба.

— Я все перший жінці кажу, що тато є за справедливостю.

— Кожний є за справедливостю, кому і в куми просити треба — мені не треба, бо-м ти нічо не винен — сказав твердо, аж коваль зміняк, бачучи, що з сего боку його надпочати не надпиче, і мовби ніколи нічо, найсупокійніше і про-суючо сказав:

— Навив би-м ся чого, поставите?...

— Поставлю. Якже, найліпший зять просити, то хотьби й цілу квартиру — кепкував трохи, вхолячи в жароний шинок; був уже там і Ямброжи, але не пив, сидів у кулі маркітний якийсь і сумний.

— В костях мене лупає, то певно на пліють — нарікав.

Випили раз і другий, але мовчки, бо оба до-волі злости мали до себе в печінках.

— Як на похороні пете! — обізвав ся Ямброжи, злий, що його не попросили, бо від ранку так аж би нічого в роті не мав.

— Якже казати. Тато нині тільки продають, то мусять уважати кому гроші на проценти дати...

— Матію! Кажу вам, Матію, що Господь Ісус...

— Кому Матій, то Матій, а тобі вара! Бач його, юху. За пан брата свиня з пастухом. — Розсердив ся страшенно.

А коваль, бувши вже по двох міцних, набрав резолютності тай сказав тихо:

— Тату, скажіть же слово — дасьте чи ні?

— Сказав-ем; до гробу з собою не беру, а перше ані морга не пошу. На годівницю до вас не піду... ще ми милий той рік або й два на святі.

— То сплату дайте.

— Сказав-ем, чув-сь?

— За третю жінкою дивлять ся, то що їм та значать діти — шепнув Ямброжи.

— Або й певно.

— Злюбить ся мені, то й ожению ся. Забо-рониш?

— Забороню, не забороню, але...

— Як мені злюбить ся, то з горівкою пішло хоть би й завтра.

— Шліть, або то я вам противний. Дайте ми

бодай те телятко, що вам лишило ся по павуці, то й сам поможу. Розум ви свій маєте, то мірку-єте з чим вам найкраще. Не раз і не два товма-чив-ем жінці, що вам лише жінки треба, аби впад-ку в господарстві не було...

— Казав-сь то так, Михайле?...

— Аби-м так сповідні святю не дочекав. Ка-зав-ем. Я ж усему селови раджу, як кому треба, я не знав би-м чого вам потрібно!

— Циганиш, юху, аж ся курить, але завтра прийди, телятко діванець, бо коли просиш — дам; а правувати ся схоже зо мною — то той патиш ізломлений возмеш, або й що гірше...

Напили ся ще, коваль уже поставив і при-кликав ще до компанії Ямброжа, котрий радо при-сів ся тай став приповідки вітши розказувати та кепкувати, так що раз-у-раз сьміхом бухали.

Недого тішили ся з собою, бо кождому квално було йти до своїх і до справ ріжних; роз-ійшли ся в згоді, але один одному не вірив і тільки, що за нігтем — знали ся як ліси коні тай прозирали ся на-скрізь мов би через шибі.

Ямброжи лишив ся сам, очікував на кумів або знайомих, аби йому хто поставив іще яку півкватирку, бо добра собаці й муха, поки хто цілої кости не кине, а напийти ся любив несорі-ше, і самому ставити собі було трудно, тай не дивлячись, бо був лиш паламарем.

І ярмарок добігав уже кінця.

В само полудне засьвітло сонце, але лиш тільки, якби хто зеркалом мигнув по святі, і за-раз же скосало ся за хмари; а вже над вечір по-сумніло на святі, хмариська волікли ся низько так, що майже на дахах лежали і дрібні дощик почав іти мов кризь густе сиво. То й роз'їжджали ся швидше — кождий квалив ся до дому, аби ді-стати ся перед нічю та більшою пліткою.

Тай торгівці знімали швидше крами та па-кували ся на вози, бо дощ затинав чим раз гу-стіший та студеніший.

Сумерк западав швидко, важкий і мокрий.

Місочко пустеніло тай мовкло.

Лиш діди же де-не-де постогнували з під стін і в кормах піднимали ся верески паниць і сварки.

Якось уже в самий вечір виїхали з міста й Боринове; продали все, що мали, накупили всячи-ни тай ужили ярмарку гаразд. Антек підтінав ко-ні та їхав аж болото розбрызкувало ся, бо й хо-лодно було тай підпіли собі всі несоріше; стар-ий, хоть і скупий був і аж пицав за грошем, а так їх нині вгощував і їдою, і напиком, і тим до-брим словом, що аж чудно було.

Ніч робила ся повна, коли доїхали до ліса. Темно було, що хоть око виколі; дощ ішов чим раз то грубіший і де-не-де по дорозі чути бо-туркоти возів та захрипів сьвіване паниць, або й хтось капаєв поволи по болоті.

А серединою тополевої дороги, що лишешу-міла глухо та постогнувала мов би від холоду, йшов Ямброжи, паний уже геть, потикав ся з бо-ку на бік, часом наскочив на дерево, або й упав у болото, але швидко піднімав ся та все підсьлі-пував на все горло, як то мав звичай.

Плітця йшла така та темрява, що коням хвос-тів не розізнав, і сьвітла видавали ся ледяні так, як те вочних очей михтіне.

(Дальше буде.)

Будапешт 29. Ціна збіжжа.

Пшениця на жовтень	11:24 до 11:25
на цвітень	11:53 до 11:50
Жито на жовтень	9:31 до 9:32
Овес на жовтень	8:03 до 8:04
Кукуруза на вересень	8:00 до 8:01
на май 1909	7:28 до 7:29
Ріпак на серпень	11:40 до 11:40

Оферти на пшеницю: мірні. Охота куна: добра. Упокоблене: ошпне. Погода: хмарно.

До „Народної Гостиниці“ приїхали дия 2. IX. 1908. Юлія і Нусі Лопатинські, Тернопіль; Юлія Топольницька; Юлія Лисовська, Пониківка; Стефан Цимбала, Стрілки; Атанас Комар, Ціжва; о. Еміль Константинович, Сянкі; о. Теофіл Калінін, Жукотин; о. Іван Корольок, Чермеринці; Теодор Пасічинський, Макушів; Михайло Вег, Зборів; д-р А. Левсандр Колеска, Відень; о. Тит Войнаровський, Баличі; Анатолій Юзичук, Манастирська; Стефан Ковчуняк, Коломия; Іван Кресльчук, Манастирська; Александр Гелетович, Косів; о. Денис Копіло, Зарваниця; Михайло Сидорак, Жилібори; Еміль Лашевський, Зборів; Іван Бойко, Люблін; Іван Санду-ляк, Карізі; Тимотей Старух, Відень.

Надіслане.

(За сю рубрику редакція не відповідає).

ЗМІНА МЕШКАННЯ

Д-р Мирон Вахнянин

спеціаліст в внутрішніх недугах мешкає тепер ул. Зіморівича ч. 5 (бічна ул. Академічної), приймає від 3—5 по полудні. 1223 3—?

ЛІКАР-ДЕНТИСТ

Д-р Іван Бережницький

переселив ся по сьомолітній практиці у Відні до Львова і ордує при ул. Косцюшка ч. 1а (обіч „Гостиниці“) від 9-ї до 1-ї перед полуднем і від 3-ї до 5-ї по полудні. 1117

При закупні товарів просимо покликуватись на нашу часопись.

Пощукуно левіції

Бабич кан. III р. сен. уч. тельської в Ягміві п. Ягміві новий. 1806 1—6

Жінчина

40-літня пошукує місця до вардусу у самітнього ена-щенка. Уміє і розуміє все, то дім, то діти і найбільшій, вма-гає та все, до чого вона може, як точно і швидко виконує. Може прийняти також вардус або істуту, до чого має практи-ку, — як також і догляд хорих. Зголошена: Августина К. poste 1305 restante Бережани. 1—3

Правник

енергичний ін-структор пошукує а-кції на селі. Найкраще у сьвіщенка. Адреса: „Кор-мавлякський“ poste restante На-жаничів. 1308 1—3

З дном 1 жовтня

с. р. при-ймаючого солдатора. Пенсіоную-чий суди урядовий канцеляр-ний буз-сьм передовий послід-ні. Д-р Давид Сталуха адо-1807 Кат в Самборі. 1—3

Ученики (шк.)

шкільні середніх класів шукають помі-щене у державній і родител-ською опікою в інтелігентній до-мі при ул. Крижовій, на жаде-ні німецька конвенція, фор-тепан і хорепетитор. Зголоше-ний: Львів почтовий ф.х ч. 64. 1125 4—10

Заняття

якого-небудь шукає шкільний маторист. Адресувати Народна Торговля (для Чупре) 1300 в Косові. 3—3

Священні

пенсіоніст шукає содру-жства до поміщи в парохі в Ку-тах старих в гірській хорощі околиці під користями уш-ками. Уряд парохіальний в Ку-тах старих почта Куті. 1301 2—4

Найвишші

ціна на уклад-ні мови, фор-тепан, панина, образа, старин-ності, вов, коні і інші пред-мети платять АМСНЕР в „Do-rotium“ Львів ул. Шайковий. 1104 4—4

Горні сїдалища,

богато ріблені виготовлені ро-бітня Елст. Шуляковича, Львів, ул. Шпитальна 88. 480

Годинник з ланцюжком

тільки 2 кор.

3 причини закупки великої кількості годинників, шпес-кий Дім Експортний вислав: 1. вантаци, позолочуваний, 36 годин ланцюг, точний годинник анкер в тарнік ланцюжок за 2 кор. 2. вантаци в 3-літню по-мелю гарантію. Вислав за посиланням через шпеский Дім Експортний А. G. E. L. B. Kraków 6. За невідповідні звер-таєть гроші. 1308 1—1

Замовлення на осін-ний транспорт

ВИН літургічних

приймає 1016 9—?

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ у Львові

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Вино І А

Число телефону 261.

Передната ! палежница ! на ! ноктите ! нивни !
у Халми.

1045 9-1

нього думка в особі галицького намісника у-
сунути представника політичної системи, як вона
пускає в нього корінь і в кінці наслідком
сонного привиду умерлого брата переміняє ся
в діло, — чи не заворушуть ся в нашім серці
важкі сумніви? Чи не насущає ся тут думка про
попий примусу, про аутосугестію, про неземські
сили, яким байпуже всякий судия?

Оборонець покликать ся на ряд психіатри-
чних авторитетів, як Крепелін, Шмідтман, Машка,
які таким пошлем примусу приписують силу зно-
сити осудити. Особливо той образ симптомів,
який подає Машка про появи примусу, підходить
з найбільшою точністю до Січинського. В най-
гіршім разі заходять сумніви що-до осудимості
Січинського, а на випадок сумніву, як обжалова-
ний не терпить на умову ненормальності, § 134
карної процедури приписує категорично психіа-
тричне розслідування обжалованого. Сей закон гру-
бо порушено. Від ряду літ в окрузі віденського
кравого суду ані одного убійника не кладуть
перед суд, не піддавши його перед тим лікар-
ським огляданню що-до його умового стану. А
тут ми маємо перед собою благородного в своїм
заблудженні молодця, який ділає абсолютно з
альтруїстичних мотивів, якого злочин є добрим
божевієм. Молодець, що є 13-ого дитини патоло-
гічно підозрілої матери, а при тім дідично об-
тяжений також в бічній лінії. Ми бачимо, як він
з фанатичною конвенцією стараєть ся не о-
станити ві вини, тільки її відпокутувати. І три-
бунал над внісеною обороною, опертим на таких
невинних основах, переходить до денного порядку
при допомозі пустої формули. Ніякого відношення
— короткий процес — вирок смерті! Приглянь-
мо ся формулі, якою трибунал відкинув внісене
оборону.

Тут оборонець полемізує основно з рішенням
трибуналу першої інстанції і його мотивуванням,
по якому невідповідний примус вимагає впливу
з-вн, — це тільки факти, наведені обороною,
малі-є тільки тоді значні, коли-б ходило о умо-
ве забурення. Отже поминути те, що твердження
дальшого мотивування, бачим, оборона застері-
гала ся проти психіатричного становища, не є
згідна з актами, ціле те мотивування трибуналу
хитре з правного становища. В часі, коли наука
монізму опановує всі освічені уми, розрізняване
вншнього і внутрішнього примусу взагалі являєть
ся дуже перестарілою мудростю. На юдикатуру
касаційного трибуналу покликують ся рішення та-
кож неслухняно. Касаційний трибунал, як се обо-
ронці основно вказує, стоїть власне на проти-
легнім становищі.

В кожному разі міродатне в гільки внісене
оборону на психіатричне розслідування обжалова-
ного, а не висловлене оборонцем думка, що за-
ходять підозрілі невідповідності автономії волі. А коли
навіть трибунал був тої думки, що ходить не о
невідповідний примус, але о умове забурення, то й
тоді відкинення внісення не є оправдане.

Рішення гадає вкінці салювати ся, кажучи,
що „впрочім нема взагалі жадних підстав до роз-
слідування обжалованого“. Се „впрочім“ повинно
бу цитувати з вімиру справедливості. Воно являє
ся, де бракує підстав, і вказує лише на непевність
— щоб не казати, на злу совість — рішення, ко-
тре само собі не варті.

Сумніви, які насунулись, не ухилено, і таким
чином без права і закону засуджено на смерть те
цивільне життя. Послідило ся по короткій розпра-
ві віддати на смерть молодого фантаста, хоч від-
рочене розправу вказане було не тільки законом,
але й розсудком. Ніколи не позбуде ся населене
сумніви, що суд не був достаточо обережний в
такім випадку, котрий, змотаний невинністю і
прихильністю сторонників, став ся питанням со-
вісти австрійського судівництва.

Мой панове! Високий трибунале! Ми, правни-
ки, говоримо в керозимій гордості про роз-
слідуване матеріальної правди, та до тієї правди
можемо лише стремити, але ніколи її не осягнемо,
бо те, що нині є правдою, не є правдою завтра.
Але оден шлях має правник, по котрім ступаючи,
він ніколи не сходить. Ся критерія лежить у за-
конних формах процедури. Коли суд поступає пі-
сля сих форм, то право тріумфує. Коли їх на-
рушаєть ся, вступає самоволя на місце закону. В ці-

лім поступовано головної розправи, з'осібна-ж у
відкиненні внісення оборони, порушено кілька ра-
зів закон в разячий спосіб.

Подія, котра далеко поза межами нашої дер-
жави звернула на себе увагу всього культурного
світа, станула тепер перед центральним трибуналом
австрійського судівництва, від котрого всі народи
і партії надіють ся рівного права.

Коли се правда, що з огляду на всі обстави-
ни німецький суд не був би Січинського обжалу-
вати, не поспитавши вперед судово-лікарських знавців,
— а на се кладу я свою руку в огонь — то й
польському трибуналові не вільно би ігнорувати
тої законної кастелі. Представники психіатричної
науки повинні провірити душу Січинського.

Бо сей випадок підходить під контроль на-
уки, під контроль всевітній історії, котра є все-
світнім судом. Бережіть ся, мой панове судії,
перед тим, аби всесвітній суд не скоригував ю-
дикатури австрійського касаційного трибуналу.
Оправдайте довіре, котре мільони покладають на
Вас нині, та знівайте засуду, котрим ображено за-
кон у його найосновніших принципах.

Після д-ра Пресбургера забрав слово д-р
Теодор Окуневський, та звернув увагу
передовсім на те, що державна прокуратура в
акті обжаловання заявила, що тут розходить ся не
тільки о підступний але навіть о замовлений морд
та що українська партія вступаючи в Галичину в
спільні російських революціонерів, нібито обібрала
собі Січинського за оруддя для виконання своїх
злочинних намірів. Коли воно справді так маєть
ся на ділі — каже бесіди — то не має місії на
милосердіє і я дуже дивую ся, що у Львові не
проголошено віймового стану. Коли ж ми змага-
ємо до опрокіння сих безосновних закидів дер-
жавної прокуратури, то до сего нас недопущено
через систематичне відкинування внісення оборо-
ни. Те, що поміщено в акті обжаловання львівської
прокуратури проти М. Січинського на адресу за-
галу Русинів, се ніяка мовина. Через чотиринадцять
літ обжаловують нас о тероризм, але як ми зажа-
даємо доказів, тоді говорять ся, що їх немає під-
рукою.

В дальших своїх виводах вказує д-р Окуне-
вський на те, що оборона зажадала ревізійної ак-
ції криміналь розправ за кровопролив в Лядській
Горучку. Внісена сі мали на меті доказати тіль-
ки те, що молодий чоловік, який ставує перед
судом за вбиття галицького намісника, ділає не з
низких мотивів але задля альтруїстичних, велико-
душних почувань. Ми хотіли показати, що Миросла-
ва Січинський хотів причинити ся до загального добра
через зломане системи пануючої в Галичині, що він не
є яка небудь розбійницька натура, що се не Ябл,
ані не Рішард Ш. Він був свято переконаний, що
він мусить ратувати народ перед рубіною за
всюку ціну. А до доказу, яким ми хотіли опрок-
нути закиди обжаловання, не допущено! Також
розглядає справу Ванди Добродіцької, яку су-
джено недавно в Володимирі за атентат на росій-
ського намісника в Варшаві, признав предсідатель
за річ невідповідну. Львівський трибунал зробив
все, щоб довести до засуду обжалованого а ніщо,
що могло-би дати присяжним судиям якийнебудь
матеріал, що обжалував би його вину. Поль-
ський варіант на ділі не вимагає смерті Миросла-
ва Січинського, а також і Українцям не треба й ді-
ля своїх ніби-то революційних цілей. Тут вказує обо-
ронець на благородний поступок вдови по гр. Ан-
дрію Потоцьким, яка сама заступила ся за поми-
лування на Січинського. При кінці замічує д-р
Окуневський, що після атентату, виконаного Сі-
чинським, прийшли до него селяни та заявили:
„Ми хочемо йти до цісаря таї сказати йому, що
повповнено гріх, але ми покуту вольмо на себе!“.
Невже ж се має бути ознакою терористичного на-
строю? Смерть Січинського — се може заявити
зі всею певністю на основі своєї двайцятлітньої
політичної діяльності — була-б головною, кин-
евою між спокійне руське населення. Сохрани нас
Боже від сього! Я кінчу, ставлячи внісене, щоб
внісено оспорований присуд та передамо справу
до полагоди іншому трибуналові судивв при-
сяжних.

Заступник генеральної прокуратури радн.
вис. сулу кр. Зайдлер заявив — розумієть ся
— що жалоба неважності є неузасаднена у всіх

точках. Доказові внісена поставлені обороною і
відкинені трибуналом присяжних є зовсім неспійні
і ніяким чином не надавали ся до оправдання об-
жалованого, отже в відкиненні сих внісення нема
ніякого обмеження прав оборони. Чи Січинський
поповнив свій вчинок з власної ініціативи, чи в
порозумінні з іншими особами, се рівнодушно
для питання про вину. Не має значіння обставина,
чи Січинський прибув сам перед палату намісника,
чи добув потрібні гроші, як приняв відомі-
сті про смерть своєї жертви, чи радісно чи в
поважним настрою. Також і внісене на відрочене
розправу для психіатричного розслідування обжало-
ваного було зовсім неузасаднене. Обжалований
подав, що він був приневолений до словення у-
бийства надлужити галицької адміністрації та
що він не бачив нішого способу покласти ім кі-
нець. Доказу на сей примус оречене психіатрів
не могло дати. Тільки, колиб виринули сумніви що-
до вини обжалованого, належить вислухати
психіатрів, але таких сумнівів при розправі не
було. Ні разу обжалований не твердив, ані навіть
не згадував, начеби не був свідомий свого вчин-
ку в моменті його словення. Що більше! Обжало-
ваний і оборона застерегли ся проти сего твер-
дження.

На підставі зізнань обжалованого і висліду
доходження про невідповідний примус нема бесіди.
Одно є певне, що суду з правного становища, не
було невідповідного примусу і розслідуване пси-
хічного стану не було допущене на законній
основі.

Заступник генеральної прокуратури заявляє,
що жалоба неважності є неспійна і в сій точці, де во-
на виступає проти решме предсідателя. На підставі
стенографічного протоколу можна переконатися
ся, що про неправильне правне поучення нема
мови.

Прокуратор вносить в виду того відкинути
жалобу неважності у всіх точках.

О 1½ год. заявив предсідатель радн. дво-
ру, Буцацький, що з огляду на вагу справи
не можна закінчити нараду та що присуд буде о-
голошений о 5 год. по пол.

Не треба й згадувати, з яким напруженням
вижидало оголошення присуду, особливо серед у-
країнської публіки, що слідила перебіг розправи.
І він справді випав сенсацино:

Найвищий трибунал каса-
ційний по переведеній розпра-
ві зніс присуд львівського кар-
ного суду, яким засуджено Ми-
рослава Січинського на кару
смерті та зарядив нове пере-
ведене розправу перед львівським
судом присяжних.

В мотивах сего рішення касаційного трибуна-
лу сказано, що ухвала львівського
трибуналу, на основі якої відкинуто внісене
оборону на переслуханні матери обжалованого
і о. Лукашевича що-до родинних відносин Січи-
нського і його умового стану — на руше за-
саду і права оборони.

Обжалований вправді признав ся до закине-
ного йому чину і чин на підставі доказового по-
ступування не улагає ніякому сумнівові, що для
об'єктивного осуду стану річі є вповні вистаря-
ючі в напрямі суб'єктивних признав вправді обжа-
лованч, що рішив ся убити намісника Потоцького,
якого уважав винновником корупції в Галичині
і подій в Лядській та Коронці, і не заперечив на-
міру ані приготувань до сповненого чину, а о-
правдував ся тільки в сім напрямі, що чув немо-
жливості поступити інакше, — то однак рівночасно
обжалований представив свої родинні відносини,
а з сего опису, коли він правдивий, можна за-
ключити про аномальні наклони (Veranlagung) батьків і
рідні обжалованого. Серед та-
кого стану річий дідичного пси-
хічного обтяження обжалованого
не можна уважати виключеним
і поданий через нього невід-
повідний моральний примус може
також мати психічну причину,
а се може бути вяснене тільки
лікарями-знатоками. Що обжалова-
ний відправ припущення, неваже би він був ано-
мальний, се є у психічно недужих дуже частим
явищем. На всякий случай, в виду поведення об-
жалованого, особливо в-вишу сего, що він
нарушив властивий кождому на-
клін до самозбереження, виявив ся
сумнів, чи володів він в цілості розумом. На
всякий спосіб однак по думці §. 134. процедури
карної було імперативним обов'яз-
ком ствердити через знатоків
стан ума обжалованого, а також
провірити рішачі моменти з його життя і його
походження через переслуханні осіб, що могли-б
в сій справі дати вяснене. До сїх шлі стреміли
внісена оборони і через їх відкинене засади по-
ступування і права оборони зістали порушені,
через що зажалене неважності
уважаєть ся за умотивоване.

3 внутрішніх справ.

З'їзд чеських католиків.

Вчера перед полуднем розпочало ся на Со-
фійському острові (Прага) зібрання католицьких ре-
дакторів, на котрім відчитано кілька факхових ре-
фератів. Вечером відбуло ся третє торжественне
зібрання конгресу чеських католиків. Епископ д-р
Дубрава запропонував, аби найбільший з'їзд від-
був ся в Садовій. Торжественну промову висло-
в д-р Тумлах на тему: „Церква і наука“. Посол
д-р Мисльовець говорив про „державу і Церкву“,
д-р Горські на тему „Ut sint omnes unum“. На за-
кінчення кардинал Скрбенскі подякував зібраним
за численну участь та уділив зібраним апостоль-
ське благословенство.

На сїм замкнено з'їзд.

Правительственні пропозиції на нову сесію.
Орган молодіжців, „Narodni Listy“, подає
вістку, що правительство по зібранню державної
ради, пропозити такі внісення: 1) звичайний бу-
джет на 1909 рік; 2) шестимісячну бюджетову про-
візію до 30. червня 1909; 3) торговельний до-
говір з Сербією; 4) розпорядження цілого кабін-
ету в справі активування сербського договору; 5)
пропозиція про удержаване зелізниці; 6) пред-
ложено в справі забезпечення на випадок старости і
нездібности до праці. Крім того можна здогаду-
ватись, що пропозити внісення для Чехії вже бу-
де готове і правительство його внісе.

Видно з сего, що правительство буде дома-
гатись вотум довіри від парламенту, тим більше,

що до 30. грудня с. р. бюджет мусить дістати у-
хвалу обох палат.

Сербський договір.

Віденська „Zeit“ подає, що спершу більшість
міністрів заявила ся проти активування договору з
Сербією з помічю уповновласниого закона. То-
ді президент міністрів, бар. Бек, подав результат
нарад до відомої міністерству заграничних справ,
показуючи на труднощі, котрі спливають введе-
нню договору в життя. Се доконалось у часі, коли не
можна було думати про скликання ради держав-
ної; відповідь з міністерства загр. справ прийшла
так пізно, що не лишилось нічого инше, як активо-
ване договору в дорозі уповновласниого закона.
Опізнана відповідь — як здогадуєть ся — спри-
чинила свідому тактику консервативних кругів,
котрі хотіли дошкулити кабінетови.

А ргоров сербського договору оголошують
віденські газети заяву міністра рільництва, д-ра
Ебенгоха, котрий заперече подану провідником
німецьких аграріїв, Гогенбломом, вістку, немов-
би він, як парламентарний міністер, перед аграрі-
ями зобов'язав ся ніколи не допустити до рати-
фікації договору з Сербією. Він тільки запев-
няє Гогенблума, що завжди буде боронити хлі-
боробських інтересів.

Буча між Сербією і Могометанами.

Дня 28. серпня с. р. в місцевості Подлугови
в Босні прийшло до кривавої бучі між Сербією
і Могометанами. По взаїмних лайках поспілих з
обох боків каменів, котрі троє людей легко рани-
ли. Вибито також кілька вікон. Два жандарми,
котрі наслідні на місце бучі, втихомирили бучу.

Часописи, противні наданню конституції для
окупованих країв, роздули сю бучу до величез-
них розмірів, хоча несе доказати, що босняцька
людність, що „незріла“ до конституції. Тимчасом
на ділі се була звичайна собі хлопська буча, ко-
тра що-найбільше може свідчити про деяке кон-
фессійне співприняття серед людности, а очевидно
ніякого діла не має з т. зв. „зрілістю“ або „не-
зрілістю“ до конституційних порядків.

Тюремне питане в Росії.

В мюнхенській сатиричній часописі „Simplicia-
simus“ поміщено онді карикатуру дуже характе-
ристичну для російських відносин. Високий тю-
ремний урядник звертаєть ся до ше висшого з
пропозицією, що треба неминуче грошей на нові
тюрми, а то в них незвичайне переповнене. „Вис-
ший“ показав ся однак більшм мужем держав-
ним — розумієть ся в „істинно-русском фасоні“
— бо для добутия місії в тюрмах дав раду енер-
гійніше ужити — шибениці!

Просто і ясно! Та хоч як „енергійно“ пра-
цюють тюремні уряди, то міродатні круги росій-
ські мають з тюремним питанням не аби-який кло-
піт. Кріза, викликана незвичайним переповненем
закопила не лише головні міста але також
і далекі губернії. Число засланців зростає а
нечуваною швидкістю. Після департаменту по-
ліції число засланців на основі судового присуду
збільшило ся в 1907 р. в порівнянню з попереднім
о 31 проц., а засланців адміністраційних, себто
людей засланих на основі самої самоволі уряду,
о 60 процент; загальне число засланців обох ка-
тегорій вносило дня 14. січня 1908 р. 74.622, з
чого на політичних припало 88,2 процент. Сею
статистикою не обнято однаке засланців, що в хви-
лі єї укладання були в дорозі, або оставали ще
по в'язницях. Можна отже без пересадки сказати,
що число засланців з початком с. р. вносило
кругло сто тисяч. Протягом року стан сей не по-
ліпшив ся а радше погіршив ся, бо число заслан-
ців рсте раз-у-раз. Губернатори тибольський, я-
кутський та другі почали робити заходи, щоб пе-
рестано вислати засланців до Ізних губерній, бо
в них помімо великого простору панує „перелюд-
нене“.

Богато журби має тюремна управа ще й че-
рез те, що Японці завоювавши Сахалін, лишили
російський уряд місію на приміщене п'ятьох тисяч
засланців каторжних. Щоб сему лиху зарадити,
приладжено для відбавування кари каторги шість
бурську кріпость, побудовано два бараки в Нер-
чинській каторзі і т. д., але все те показало ся
недостаточним, так що тепер же по звичайних
тюрмах три тисяч каторжан висилки на місце за-
сланця. Число-ж, призначених на каторгу, росте пі-
сля обчисленн головної тюремної управи що-мі-
сячно о 250—300 людей, так, що коли загальна
скількість їх вносила з початком 1906 р. півтре-
та тисяча, то на початку 1908 переступила суму
120 тисяч!

Коли-ж не стає місця для засланців, то що
говорити про тюрми. Тут переповнене переходить
вже межі можливості. З початком 1908 р. вино-
сило число в'язниць, не числячи поліційних ареш-
тів і одважів, 1.289, а число їх „мешканців“, яке в
1906 р. вносило 111.000 осіб, піднесло ся в гру-
дни 1907 р. до 154.281 т. є о 48 тисяч понад нор-
мальне число.

Головна тюремна управа старала ся сему пе-
реповненню зарадити всякими способами, але без-
успішно. Нових 2.275 тюрєм було тільки кро-
плею в морі. Так само недостаточними виказали
ся перерібки на тюрми адміністраційних будинків
та наєм приватних домів. На тюрми позабарано
декуда в Росії навіть будинки шкільні (семинар
в Тифлісі) або монастирі (соловський), але все те
не може заспокоїти „запобережане“.

Розумієть ся, що в парі з переповненем тю-
рем іде незвичайне обтяжене условний життя ареш-
тованих. Нелюдські зауваження над ними, звірські ка-
товання ба, навіть стріляне до в'язнів за саме
ведене розмови через них майже не сходить
з денного порядку. При тім не треба забувати,
що арештовані опирають ся на самим майже без-
правстві. Се признав не хто инший, як сам пре-
зидент російської Думи, Хомяков, що отсе в не-
ділю вернув до Петербурга. В розмові з заступ-
никами преси сконстатував він, що на провінційні
панує така беззаконність, що від неї волосе стає
прямо дубом! Судових присудів не виконують ся
місяцями, оттому то Хомяков думає, що булоб
далекі відповідніше, якби Дума почала свою
осінню роботу не від бюджетових нарад, але від
переведення реформи льокального судівництва та
законопроектів про условне засуджене.

Письма з краю.

З Штанівщини. (Збори польських людей в
в Наролю.) Пос. Каз. Ямпольський скликав на д.
31. серпня с. р. збори до Нароля. На збори яви-
ло ся около 200 людей з околиничних сіл. По
виборі президії п. Ямпольський здав справу з на-
рад з'їзду послів і відплу Ради польського сто-

КОНЦЕРТ В каварні і реставрації „Нар. Голубиниці“
над
КОНЦЕРТАМИ
у Львові, ул. Коцюбинська 3, І.
від 3 вересня продукуються буде слава іта-
лійська оркестра

„Cesare de Vita“

зложена з 15 найзнаменитіших артистів неаполітан-
ських. Богатий репертуар класичних і модерністичних
містців. (Liszt, Manzini, Flotow, Verdi, Bellini, Pergolaini.)

Сей кружок найліпших італійських артистів продукує ся тепер на
дворах європейських, збираючи усюди найвищі признавання і відзначення.
До Львова уладо ся нам „Cesare de Vita“ позискати лише на короткий час.
О часовій відвідності просить
ФРАНЦ & ВОЛЬМАН. Початок концерту о 8 год. вечер.
1912 1 8

Видавець і одвічальний редактор: **Александр Ворковський.**

Виходять у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Перешли іскорати приймають у Львові Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, ул. Кіньковського 3; С. Соколовський, Паска Галемана ч. 9; К. Бухтаб ул. Карла Людвіга ч. 23. — У ВІДНІ: М. Дукес, I. Wellstele 9, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wellstele 11; Haasensteins & Vogler, Actien Gesellschaft, Karntnerstrasse 1. 18. У ФРАНКУРТИ І ГАМБУРГІ: М. Haasensteins & Vogler.

Редакція, Адміністрація і Експедиція Ринок ч. 10. — Рукописи повертають ся лише за попереднім застереженням. — Ракішані неопечатані візні від порва.

Діло

Число телефону 361.

Передплата на „Діло“
в Австрії: за 1 рік 32 к., за 6 місяців 16 к., за 3 місяці 8 к.
за кордоном: за 1 рік 44 корон, за 6 місяців 22 к., за 3 місяці 11 к.
У Львові (без почтової пересилки): за 1 рік 32 к., за 6 місяців 16 к., за 3 місяці 8 к.
Почтове число констатує у Львові 10 с., на провінції 12 с.
Оголошення вказані приймають ся по 30 с. за одну стрічку іскорату або за 1 місяць, а в рубриці „Навстріч“ по 60 с. — Пошук і інші рекламні оголошення числять ся по 20 с. за стрічку.

Перешли іскорати приймають у Львові

Преса про вислід касацийної розправи в справі Січинського.

На польську „narodow-u“ пресу без ріжниць партій оренче Найвишого Касаційного Трибуналу в справі Січинського впало як грим з ясного неба. Сей настрій найліпше характеризує „Gazeta Narodowa“, яка свою статтю починає ось-якими словами:

„Здається, що по останній неправдоподібній несподіванці, якою нас обдаровано з Відня, а яка була наругою над здоровим розумом, по несподіванці, якою було засуджене шанованого цілим культурним світом мистця Сенкевича за те, що поважив ся подати в підозріне ширісті голодівки молодих руських гайдамачат, голодівки, яка, коли-б справді була голодівкою, то була б актом в розумно судів каригідним, бо бунтом проти тюремної дисципліни, — ніяка більша несподіванка не є вже можлива. А однак несподіванка касацийним трибуналом вироку львівського трибуналу присяжних в справі Січинського є ще більшою несподіванкою.“

Для ліпшого з'ясування сього настрою додамо, що та „несподіванка“ подиктувала „демократично-бруковому“ „Wieki Nowemu“ статтю, на стільки переповнену обуренням і нападками на Найвищий Касаційний Трибунал, що навіть львівська ц. к. прокуратура була приневолена її сконфіскувати.

І справді „несподіванка“ мусіла бути занедко велика, коли навіть поважний „Czas“ стратив рівновагу і ледви маскує внутрішнє обурення. Заявляючи, що оренче Найвишого Касаційного Трибуналу „усуваєть ся з-під критики як судовий вирок“, додає він, що воно „є одначе рівночасно одним з фактів, котрий має значення і може мати наслідки також поза сферою виміру справедливості“, та „з тієї точки погляду ставити домагання, що належало би запобігти, щоб його не використано в агітаційних цілях через свідомо фальшиве толковане значіння правних приписів“. Що в сих словах криється за домагання, щоб власти з уряду здавалися всім виводам, робленим з приводу сього оренча на некористь львівського суду, се аж занедко ясне.

Ясно також, що має на думці „Czas“, коли висловлює „переконане, що знатоки, які тепер придуть, до голосу візьмуть ту справу під розвагу з таким самим спокоєм і повагою, з якою трактує її ціла польська суспільність“, — бо той „спокой і повага“ польського загалу, роз'ясненого ріжними „Wieki-ами“ та „Głos-ами“, яким зрештою мало що уступають „Słowa“, „Kurjer-i“ та інші „поважні“ органи польської „narodow-oj“ преси, нам дуже добре відомі.

Характеристичне також закінчене статі „Czas-u“: „Злочин Січинського — читаємо там — викликав у польській суспільності біль і жах, одначе від судів вимагаємо не задоволення для наших почувань, потрясених злочинном, але тільки задоволення справедливості. І ми зуміємо відділити вимоги виміру справедливості від вимогів, які ставляють нам ті почування, зуміємо ждати зі спокоєм кінцевого вислуду, певні, що виб'єм ніхто й ніщо не є в силі відібрати характеру злочину та що задачею органів справедливості

є власне стверджене того характеру страшного вчинку“.

Як ті почування польської преси змінюють ся! Перед львівською розправою ті почування сходили ся разом з „вимогами справедливості“ в один дружинний тон: „На шибеницю!“ По розправі, коли Січинського справді післи на шибеницю, почули ми нагло про „милосердя і прощення“. Але ледви тільки на хвилу зникла тінь шибениці, знов говорять ся не про „милосердя і прощення“, але про „біль і жах“, задоволене яких знов сходять разом з задоволенням „вимогів справедливості“.

Те обурення, яке „Czas“ ледви-не-ледви маскує, знаходить повний вислів в „Gazet-i Narodow-i“. Коли засуджене Сенкевича було на її думку несподіванкою, яка являється ся наругою над здоровим розумом, а оренче Найвишого Касаційного Трибуналу вважає вона ще більшою несподіванкою, то можна собі уявити, що вона написала би про те оренче, коли-б не страх перед конфіскацією. А так вона робить „gute Miene zum bösen Spiel“ і заявляє:

„Ми переконані, що трибунал руководив ся в своїй децизі виключно річевими причинами. Його члени, хоч походять з нашого краю, з тієї причини, що знаходять ся здалека від місця злочину, не знають фаз, в яку в нас попав українцізм, і способу боротьби, яким він послугуєть ся, і тому дали послух сумнівам що-до нормального умового стану обжалованого. Однак наш край буде через те наражений на дальшу рознуздану агітацію, тим шкідливішу, що являється ся кончею потребою не розпалювання, але у-спокоювання умів“.

Отже трибунал поступив зле, що взяв на увагу річезі причини, а не звернувся ніякої уваги на політичні інтереси польських „narodow-их“ партій. Знамените признание! Бо коли „Gazeta Narodowa“ недоволена за узгляднюванне виключно річевих причин, то зрозуміло кождому, узгляднюванне яких причин вдовольно-б її, і чому вона вдовольна з галицьких судів.

А ось ще взорце, як „Gazeta Narodowa“, що так нахилила до „успокоювання умів“, „успокоює“ уми своїх читачів. Заявивши, що для польської суспільності касацийне оренче „було тільки інцидентом без важливіших конвенцій“, вона додає:

„Та що для цілої руської народності рішене касацийного трибуналу не буде тільки інцидентом без важливіших конвенцій, се певне. Радикальна — а наизгодніша майже нема — українціфська преса використала його, щоб проголосити нову побіду над Поляками, та буде його широко коментувати способом занедко добре відомим. Отсе і такий спосіб, щоб Українціз укріпляв ся в переконанні, яке так уперто відшлюють ся в нього, що кожде насильство, сповнене на Ляхови, мінеть ся йому безкарно. Стільки насильств, стільки терору минуло ся йому вже безкарно, отже коли тепер дізнаєть ся, що Відень зніс вирок „польського“ суду, який засуджує Українця Січинського за вбивство гр. Потоцького, то буде вірити агітаторам, які йому шептатимуть: Бери за сокиру або підкадай огонь! Заки описав через кілька місяців той Українціз дізнаєть ся, що суд все таки засудив Січинського, тамто переконане так в нім вкорінить ся, що вже його з нього новий вирок хіба в часті вирве. А зрештою навчать його уважати той новий вирок за нову

лячку крадіж віденської ласки для руського народу, так само, як вже в нього вмовлено, що Ляхи вкрали царську грамоту, даруючу руським хлопам панські лани. Крім того рішене касацийного трибуналу й до того буде використане, щоб суггестувати руський нарід, що від Поляків він не може нічого сподівати ся, навіть справедливості, та охорону може знайти виключно у Відні“.

Правда, як успокоюючи до нашого народу вплине отся тирада на польських читачів „Gazet-i Narodow-oj“!

На іншому становищі стали „демократичні“ органи преси і віцепрезеса польського кола „Słowo polskie“ і „Kurjer lwowski“. Ті знов пустили ся на шлях такої самої провокації, яку вчора ми сконстатували, в „демократичній“ „Dziennik-u polsk-im“, маскуючи при тім свою стільку вже разів виявлену жажду пімсти зачвою, бущи-то на засудженню Січинського зовсім їм не залежить. В своїх провокаційних цілях ідентифікують вони оборону Січинського з цілим нашим народом і зі становища оборони виводять політичні конвенції для цілої нашої політики, очевидно в тій провокаторській надії, що коли ми проти тих конвенцій залотуємо, то через те ослабимо становище оборони і поможемо — говорять стилем „Czas-u“ — „задоволяючи почуванням польської суспільності“. Отже повторимо тим панам ще раз, що з провокаторів не дискутують, а тільки для ілюстрації їх провокаторської роботи наведемо пару вислівків.

І так „Słowo polskie“, поіронізувавши над справою в стилі „Dziennik-a polsk-ого“, питає:

„Але що зробіть ся з виявлюваним голосно руською опінію фактом солідарності українського загалу з убійником? Або признаєть ся формально, що Українці менше винні в справі вбивства Потоцького, ніж самі вмовляли в світ, беручи через похвалюване вчинку Січинського часті вини на себе, або того не признаєть ся. Однак се вже справа не суду, а публічної опінії, яка регулює польсько-руські відносини. Бо ся альтернатива позістанєть ся як знак запитання, завішений в повітрі. Чи Українці ізза того випнуть ся Січинського, як зняряд сліпого припадку природи, чи позістануть ся супроти нас винуватими, як моральні справці злочину, котрі покористали ся Січинським, як сліпим, неосудним знярядом? Відповідь на се дасть дальша історія нашого відношення до них; суд сього не розв'язе. Тож — повторяємо — для польської публічної опінії буде байдуже, який оборот дістане судови справа Січинського. Мамо довіре до суду не менше, ніж має трибунал касацийний для львівської інстанції, котрий поліщає вдруге осудити справу. Кінцевий результат справи сам собою не може дати підкладу до формовання політичних відносин між нами і Русинами, бо ті відносини нормують ся не формальними датами, а живими фактами. Треба фактів, котрі дали би свідомість, що руський загал не має в душі ві критичні солідарності з учинком Січинського. Польська публічна опінія і опінія культурного світа, котра вже в тій справі сказала свій осуд, радо стане в відношенню до Русинів на становищі аналогічному до становища віденського трибуналу, піддасть справу під ревізію, під новий осуд, одначе з боку Українців найвидіє внесене, котре квестіонувавло їх власну політичну осудність у всім, що вони супроти нас як вороги робили“.

„Słowo polskie“, як се тепер частіше трапляється, се переписує у русиноїднім запалі „Kurjer lwowski“. Ціла його стаття, вже затитулована „Bohater czy narodowo-chory“, се один раз несправедливих нападів то на Січинського і його рідню, то на наш національний рух. Автор аж до відриси повторяє ті самі „дотепи“, як то Січинський, зразу „національний герой“, став потім „тринадцятою з ряду дитини Січинської“ — однією дитиною обжалованою, невластивою, одним словом умовою хоругою, і кінчить:

„Той другий суд над Січинським відбуватиметь ся вже серед іншого психологічного настрою, ніж перший. Не з польського боку! Бо наше становище остає таке саме, як давнійше. Радикальна зміна поглядів і настроїв настала серед „українського народу“, а особливо в тих горішніх кількох соток, що неначе ведуть у народі перед. Вони, Українці, протягом нещільного пів року похоронили „національного героя“ і хотять, щоб судили тільки... найнещасливішу тринадцяту дитину, дитину обжаловану, дитину невластивою, в хвилі сповнення злочину умово неосудною“.

З цілої польської преси, яка доси забрала голос в сій справі, один тільки соц.-дем. „Narząd“ умів оцінити справу безсторонно, стати вище політичних рахув, оборонців польського стану послідая. Зазначає він, що рішене касацийного трибуналу „ратує найдокладніші приписи і повагу права та кладе натиск на обставини, які в сій власній справі мусять бути узгляднені“, заявляє, що „важко зрозуміти, як можна було занедбати розсліджене власне ті обставини на львівській розправі“, в кінці стверджує, що „касаційний трибунал сповнив свій обов'язок не тільки супроти права і його жертви“.

Але „Narząd“ не належить до польської „narodow-oj“ преси, навпаки, він знаходить ся на „narodow-im“ індексі.

Ціла віденська німецька преса принесла широкі справозданя з ходу розправи перед касаційним трибуналом; більша частина тоїж преси, подаючи осуд найвишого трибуналу, додала до нього свої, більше або менше широкі коментарі й уваги, ікоді в формі особіх статей на чільних своїх сторінках. Замість загально характеризувати сї голоси, ми подамо найбільш замітні уступи з поміж них у перекладі. Се буде більше відповідати цілі, ніж переказуване змісту.

„Die Zeit“ пише: „Рішене найвишого судового трибуналу сконстатувало недостаті і хибні процесового поступованя у Львові, котрих при деякій розвазі можна би було встерігти. Суд не повинен був своїм поведенням скріпляти часті підношення сумнівів, чи в тій справі можна буде бездоганно судити в границях Галичини. В увесь судовий процес перейшов наслідком того пропуску лий тон; сього треба тим більше жалувати, що скрізь було бажане, щоб за тяжкий злочин Січинського впадала покута беззастіжною основою судом, вільним від пристраси й ненависти. Психіатричне просліджене стану убійника належить у німецьких краях під уськими умовами, навіть як нема підозріння в тім напрямі, до найпримітніших принципів процесу. В випадку з Січинським воно повинно би було доконатись тим певніше, що навіть ляжови було очевидною річю, що умовний стан справця вимагав провіреня“.

З дальших наукових розвідок звернемо увагу на перше на продовжене на широкі розміри закрової праці д-ра І. Франка про українські народні пісні п. з. Студий над українськими народними піснями (XXII—XXVI). В сій частині своєї „Студії“ приступає автор до критичного розбору пісень п. з. імперсональних, типових, не зв'язаних, здавалось би, ні з яким місцем ані часом, які одначе що-до свого засобу не уступають зовсім пісням про поодинокі чи то історичні, чи історично-побутові події. В деяких із тих пісень лишили ся й досі замітні признаки часу їх повстання; інші не мають зовсім таких признаків. Над тими піснями у нас досі майже не було спеціальних дослідів, головни мабуть через хаотичність матеріялу. Бажаючи розібрати ся в тім хаосі і протерти стежки в тім пралісі нашої народної творчості, автор систематизує при допоміж індуктивного метода ті пісні і, звернувши увагу на зверхню їх форму (12, 10 і 8-складовий ритм), вказує найбільше (около 40) основних мотивів у піснях 12-складового типу (з XVII віку), менше в 10 і 8-складовому тлі (10-скл. з XVI до XIX в.; 8-скл. з XVIII в.). Далше автор розбирає детально 4 пісні: Брат брата вбив за дівчину (10-скл.), два козакі бють ся за дівчину (12-скл.), трійзіле (10-скл.), якою покористував ся Шевченко для своєї поеми „У тієї Катерини хата на помості“, Подолання.

Інтересна розвідка д. Мих. Возняка п. з. Причини до студій над піснями Лаврентія Зизанія, в котрій молодий автор побіч біографічних даних про Лаврентія Зизанія подає головню характеристику його літературної творчості, була вже обговорена в окремій фейлтоні; тому й змісту не будемо повторяти. Значачимі тільки, що літературну характеристику особи Зизанія подає д. Возняк на підставі детальної аналізи його творів, починаючи з „Науки и ку читано“ (виданої 1596 р. у Відні), а кінчаючи „Катехизм-ом“ (1627

Записки Наукового Тов. ім. Шевченка,

наукова часопись, присвячена передовсім українській історії, фільології й етнографії, виходить у Львові ко дві місяці під редакцією проф. Михайла Грушевського. Т. I: LXXXI—LXXXIII, 1908 р. кн. I—III; ст. 240+240+244.

Перед нами 3 солідні змістом і формою книжки „Записки Наукового Товариства ім. Шевченка“ за 1908 рік. В них 8 більших розвідок про українську історію й історію української культури, 8 — по історії українського письменства; крім сього 8 дрібніших заміток, причинків і матеріялів по обом згаданим групам українознавства. Під статтями підписано 10 імені звисних вже й авторитетних в українській науці авторів (д-р Ів. Франко, проф. Мих. Грушевський, проф. Ол. Грушевський, проф. К. Студинський, д-р Ст. Томашівський, В. Доманицький, д-р В. Шурат, Мих. Зубрицький, К. Широцький і д-р З. Кузеля), — крім сього 3-ох молодих наукових робітників (Ів. Шпитковський, В. Барвінський, Мих. Возняк).

Перша книжка за 1908 р. (т. LXXXI) приносить на першій місці інтересну розвідку д-ра Ів. Франка п. з. Слово про збурення пекла (українська пасийна драма). Автор, віднайшовши в бібліотеці „Народного Дому“ у Львові нові копії української пасийної драми („Слово о збуренні пекла, егда Христоу от мертвых вставши пекло збурить“), з'уявляє ся найперше на її жерлах (друга половина апокрифічного „Никодимового Євангелія“ й його підпийша переробка в „Слові Евсевія Александрийського“ на страшу суботу), порівнює відповідні сцени важливіших західно-європейських пасийних драм та польської воскресної драми з українською і не находить ані одної, яку можна було-б назвати взірцем до нашої. Час уложень драми, судячи її по старим копіям і старим варіантам та переробкам, а також віршам, уложеним на її основі, треба віднести до першої половини XVII віку. Вагу сїєї ново-опублікованої драми Ів. Франком пасийної драми оцінює як слід тільки тоді, коли пригадаємо собі, що дотепер одиноким взірцем української містерії була містерія страстей Христових, опублікована тим самим автором у „Києвськ-ій Стрині-і“, ново-знайдене „Слово о збуренні пекла“ — се другий з ряду взірців української містерії.

Нові причинки до характеристики літературної творчості українського монаха з початку

XVIII ст. — Климентія подає д. В. Доманицький в статі п. з. Невідомі вірші Єромоана Климентія. Вірші Климентія вилрукував вперше Куліш 1859 р. в „Русской Бесѣді“ і передрукував в „Основі“. В. Доманицький знайшов в паперах М. Марковича (Марка Вовчка) рукописи II чоловіка Олонецького — коло 200 нових, невідомих віршів Климентія (цілих, частин, або тільки заголовків). Деякі з них містять у собі нові інтересні подробиці до біографії Климентія та краще виявляють його світогляд. Є декілька віршів побутових, з сілського життя, доволі дотепних; в деяких проглядає правдивий артист і знавець української мови. До статі додані усі ті 200 невідомих віршів.

Про заходи австрійського уряду в цілі здержання холери в Галичині в 1831 р. оповідає д. Мих. Зубрицький в статі п. з. Урядові заходи против холери в 1831 р. Розпорядки в сій справі видавали циркулярні уряди, ц. к. комісія здоров'я, краєва управа; дещо виходило з надворної канцелярії у Відні. Всіх їх вислано до конвисторів а звідти до єпархіального духовенства вкупі зі спеціальним наказом правити по церквах проби холери богослуження. Розпорядки подають з одного боку інтересний матеріял до характеристики способів, якими поборювано пошесть в 1-шій пол. XIX ст. в нашій краї, з другого — цікаві причинки до народних вірувань в тім часі.

В статі п. з. Азбучна стаття Миколи Кмицикевича з 1834 р. оголошує д-р В. Шурат невідому азбучну розвідку Миколи (з Вегліни) Кмицикевича з 1834 р., знайдену ним в Березці під Лиском. Написана вона на взір звисної статі Й. Левицького з 1834 р., одначе з оригінальними додатками і розширеннями. Стаття важна не лиш як показник наукового арсеналу в галицько-українського фільолога-ділтанта 1830-их рр., але також як матеріял до висненія генези пізнішого фільологічно-національного москвофільства в Галичині. Вийшовши з-під пера бувшого бібліотекаря перемиського тайного Круга (т. зв. „товариства учених“), вона характеризує також наукові інтереси згаданого Круга, а принайменш його українських членів з 1832 р.

Інтересний причинком до історії української культури подає д. К. Широцький в статі п. з. Надгробні хрести на Україні (т. LXXXII). Автор слідить історію хреста як надгробника, перекладу його і розповсюдження на Україні; аналізує колекцію зібраних ним надгробних хрестів з російського Поділля й пояснює їх форми в зв'язку з еволюцією форми хреста взагалі.

Нові матеріяли до історії українського вертепа подає д-р Ів. Франко. Автор, що написав недавно більшу розвідку про український вертеп (п. з. „До історії українського вертепа XVIII в.“ Львів 1906. Ст. 152, 8"), оголошує тепер нові матеріяли в сій справі, (невеличкі сценки: I. Райков; II. Лазарь; III. Доброгостівський вертеп; IV. Різдвавий „Бетлемем“ в с. Верхня Апша (Мараморощ). Тому, що історія українського вертепа дотепер розсліджена дуже мало, й багато важких питань, з якими з'устрічаєть ся нині історик вертепу, не виснені з'устрічаєть ся браку потрібних матеріялів, стаття д-ра Ів. Франка є цінним причинком до історії сїєї інтересної культурної інституції на Україні.

Інтересний причинком до історії правосписного питання взагалі й перших проб реформи української правосписи в Галичині в 1848 р. спеціально подає д. Мих. Возняк в статі п. з. Проект правосписи Івана Жуківського на з'їзді „русских ученых“ в 1848 р. Є се головний реферат про реформу галицько-української правосписи (п. з. „Розправа о писовни руской“), виготовлений Іваном Жуківським для правосписної комісії, з'організованої „виділом управи руського языка“ підчас з'їзду т. зв. „русских ученых“ у Львові 1848 р. Оголошуючи сїй реферат, подає автор у примітках аналогічній увазі з'їзду, оповідає перебіг дискусії над правосписним питанням на з'їзді і наводять проекти правосписи інших учасників з'їзду. Також подає деякі дані про самого автора головного проекту — Івана Жуківського.

У LXXXII-ій книжці „Записок“ подано докінчене більшою й незвичайно інтересною своєю змістом розвідку проф. К. Студинського п. з. Польські конспірації серед руських питомців і духовенства в Галичині в пер. 1831—1846. Автор, користуючись неоглошеними ще актами з архівів: міністерства внутрішних справ у Відні, львівського намісництва й гр. кат. митрополічної конспірації серед питомців українського духовного семінарія у Львові й старшого українського духовенства у Галичині в пер. 1831—1846, й оповідає широко про політичні процеси й кари, які посилали ся на конспіраторів з рамени губернатора, поліції й українського митрополита Мих. Левицького по відкриттю їх конспіративних планів й ор-

Д-р Кирило Студинський — Польський конспіратив серед руських питомців і духовенства в Галичині в роках 1831—1846. Видійка з „Записок Наукового Товариства ім. Шевченка“ т. LXXX і LXXXII. У Львові, 1908. Ст. 1—146; 8 к. 3 кор.

КОНЦЕРТ В каварни і рестаурації „Нар. Гостиниці“ у Львові, ул. Коотюшка ч. 1, від 3 вересня продукуватись буде славна італійська оркестра

„Cesare de Vita“

зложена з 15 найзнаменитіших артистів неаполітанських. Богатий репертуар класичних і модерністичних мистців. (Liszt, Manzini, Flotow, Verdi, Bellini, Pergola і ин.)

Сей кружок найліпших італійських артистів продукує ся тепер на дворах європейських, збираючи усяди найвищі признанія і відзначення. До Львова удало ся нам „Cesare de Vita“ позискати лише на короткий час.

О тісненні відвідинки прошать ФРАНЦ & ВОЛЬМАН. 1912 2-3

Печаток концерту о 8 год. ввечер.

„*Oesterreichische Volkszeitung*“ пише: „Сповідно можна сказати, що осуд найвищого судового трибуналу за спорою вимоги права й людського почуття, котрі ворожили проти сього, щоб обжалованого засудити на найтяжшу законну кару, не провіривши як найдокладніше всіх мотивів його дія... Оборонці як найживіше підносили се перед судом, вони доказали, що Січинський, як екзальтована людина, яка зірала ся до нещасного вчинку в стані величезного зворушення, під впливом і настроєм в своїй рідній країні, котрі руська людина бачить у поляках гнобителів... Львівським судіям очевидно стояв перед очима тільки кривавий вчинок; на обставини та мотиви вони не клали найменшої ваги. Для львівського трибуналу не існував психологічний бік тої незвичайної події. Найвищий трибунал не годить ся на таке становище. Він стояв тільки на основі закону, котрий велить провірити духовний стан обжалованого, як тільки покаже ся найменший сумнів, що до його осудності...“

„*Neue Freie Presse*“ приносить таку статтю, написану „фаховим правником“:

„Гарно значається ся рішення найвищого трибуналу тим, що він не вказав ніякого формального, а просто едварді на питанні про осудність (Zurechnungsfähigkeit). Що провірене духовного стану необхідно, се трибунал дедукує з представлення родичних відносин, з котрого могли б виникнути не нормальні нахили близьких своїх обжалованого. Обставина, що психіатрична диспозиція обжалованого могла спричинити несподіваний притис, виставляла касаційному трибуналу на те, щоб фахове провірене з боку знавців признало необхідним...“

„Сім рішень касаційний трибунал піднімає ся над стару практику судів, котрі не признавали психічним умовам рішення ваги, а тільки брали їх під увагу при вимірі кари. Слушно признає касаційний трибунал неважкою обставину, що сам обжалований не покликав ся на психічну недугу. Як-що існує психічна недуга, то вона може вплинути також на одичальність...“

В кожнім разі се важкий і сенсаційний випадок, котрий зворив велике вражіння також у політичних напрямі. Як з одного боку надзвичайність сеї карної справи мабуть наклонила касаційний трибунал до спеціальної уваги, так з другого боку з загального становища треба се з відрадою привертати, що касаційний трибунал не згодив ся на заступлене генеральним прокуратором, мало індивідуалізуюче становище супроти карно-процесуальних питань...“

„*Illustriertes Wiener Extrablatt*“ пише: „Львівський суд порушив принципи процедури та обмежив право оборони. Найвищий трибунал те направив... Справді, тин заклад за стороннічність, кінцею в мотивах найвищих судів на львівський суд, не можна заперечити; вирішене питання, як се було можливо засудити молодого чоловіка на смерть, не розглянувши перед тим важких ознак його вчинку... Се був політичний процес, се був складний акт довіри й сумної слави смертельної ворожені між поляками й русинами. Тому було безсумнівно позбавило віддавати справу галицькому суду...“

В „*Arbeiter-Zeitung*“ читаємо: „Вчорашня розправа мала зовсім несподіваний результат. Зробила поразкою вражіння викликали подані найвищим трибуналом мотиви касаци. Вона доконалась, бо фазові суди, котрі рішали про внесення оборони, вказалися переслухати свідків і знавців щодо духовного стану фізичного молодика. Що се було необхідно, заки присяжних судію вказувало вказувало, се було від першого дня певною річчю. Жалоба неважності оснований ся ще на інших свідченнях, котрими провинив ся львівський суд. Касаційний трибунал не рішав далі про те, чи так, бо вже однієї вистарчило на те, щоб виконати засуд та зарядити переведення нові розправи...“

„*Wiener Mittags-Zeitung*“ пише: „Можливо ріш, що знесено випрок смерті проти убийця намісника гр. Поточного касаційним трибуналом в два дні несподіванкою. Аргумент несподіваності, затулений обороною на першій плані, прийняв ся як довшого часу з деяким недоверю. Не вважав випадок Січинський стоїть на тім місці, через котрий виникла екзальтована переходила в обжедені, та котру те межу навіть і психіатри не все можуть докладно означити. Колиж касаційний дає сенс таке вказує, до науки, то се б дає, а вважати споруваність в

міродатних кругах хочуть трактувати як-раз убийця намісника Галичини, щоб його есентуальним засудом не вбити навіть найменший терен у серце руського народу...“ Далше часопис наводить головні містяття і додає: „Се мотивоване є абсолютно влучне. Замітити можна що найбільше одно. Іменно се, що абстрагуючи від винкових випадків, можна його прикласти майже до кожного убийця. Ніколи не можна з певністю сказати, котра з наших постанов навіть в найдрібніших справах не є результатом несподіваного примусу. Однак се не є аргументом проти способу, в який поступлено з Січинським. Він є одним з тих немогих, з котрими поступає ся дуже обережно, щоб їм найменшої кривди не зробити, та уководячи ся важними політичними зглядами і найдрібнішими дружинами його вчинку. Якби після того правила поступали в усіх випадках, то се була би найпевніша дорога до знесення кара смерті...“

3 внутрішніх справ.

Скликане парламенту.

Після теперішніх диспозицій збереть ся парламент дня 3 падолиста. На тім засіданні має бути внесені есентуально також аязикові законопроекти для Чехії. В справі сього предложення інформують „*Narodni Listy*“ в дописі з Відня, що справа його від довшого часу стоїть неподвижно на тім самім місці. Президент міністерів вилдиз проєкт язикового закону, але в цілості не показував його ще нікому. Не вглядая в него ні міністер Бінерт, ні Кляйн, ані Прашек і Пржеда тим менше хто-небудь з послів. Про законопроект сей як цілість знаєть ся тільки — запевнене бар. Бека, — що він уладжений на модерній основі. Полри се треба згадати, що бар. Бек подав до відомо також деякі постанови свого законопроекту щодо аязикових прав державних урядів в Чехії, але не в формі обовязуючих постанов, тільки для поінформованя своїх мужів довіря та для власного поінформованя про шанси переведення таких постанов. Як тільки операт президент міністерів буде готовий і перейде раду міністерів, то бар. Бек внесе його в парламенті, спускаючись на своє воєне шасте, яке його не опустило ні при переведенні виборчої реформи, ні при угоді з Угорщиною. При кінці своїх ревелаций замичують „*Narodni Listy*“, що для бар. Бека не може бути тайною, що політична атмосфера для тького законопроекту — зовсім не поліпшилася.

Димісія мін. Ебенгоха.

Урядовий комунікат оповіщує, що цісар не чув ся спонуканим прийняти просьби до димісії, предложеної міністром рільництва, д-ром Ебенгохом, та позволив, щоб міністри висловили найвише вдоволене зі способу ведення порученого йому ресорту.

Значить ся, д-р Ебенгох остане далше на своїм становищі, на яким досі проявив не раз доволі волю також окол облекшеня положеня нашого селянства, обороняючи його перед секатурами савоюлі управителів камеральних домен і лісів. Те, що справа димісії покінчить ся так, а не інакше, сего можна було відразу надіяти ся, особливо, що він своїм підписом дав расет на тимчасове введенне в жите торговору з Сербією, отже димісія його після введення договору в жите не мала-б ніякого зміслу. Те, однак, що д-р Ебенгох справді подав ся до димісії, якої не прийнято, скріптив його становище супроти непрянданих аграріїв, котрі під командою Reichsritters von Gensblosma розвели таку кампанію проти заключеня торговельного договору з Сербією.

На передвечерній засіданні управи централі для береження аграрних інтересів завзявав войовничий лідар Гогенблом, щоб аграрії ніяк не допустили до введення в жите торговельного договору з Сербією, не спиноючи ся навіть перед обст р у к ц і є ю. Отся погроза набирає деякої серйозності через те, що на неї дав свою вирдану згоду й провідник німецьких аграріїв, д-р Дам. Після теперішньої ситуації не улаге сумніви, що переважна частина німецьких аграріїв так з табору вільнодумного як і антисемітського, займає крайню вороже становище не тільки проти того, що договір відновлено провізорию через уповновласнюючий закон, але також проти того, щоб загалом заключувати торговельні договори з Сербією в тім виді, як його введено тепер провізорию. Значить ся, опозиція

ків: „Повість ость українськомъ народѣ“ Куліша належить до професора одеського університету д. О. Г. Грушевського. Автор розбирає сего дуже рідку тепер статю П. Куліша, цікаву тим, що характеристичні оцінки в ній являють ся відгомонам оглядів не тільки одного автора, а молодішої групи української інтелігенції сорокових років, спеціально-ж київського гуртка, котрий з'організував з поміж себе „Кирило-методієвське братство“.

У відділі „Miscellanea“ поміщує редакція „Записок“ дрібні замітки; кожний з обговорюваних нами трьох томів „Записок“ приніс по 3 таких дрібних причинків до української історії й історії українського письменства. У „Причинках до історії Мазепинщини“ подає д-р Ст. Томашивський кілька актів, що відносять ся до осіб гетьмана Мазепи й А. Войнаровського, виявлять з Haus- Hof- und Staats- а також Kriegsarchiv у Відні. В замітці п. з. „До історії закріпощеня селянства на Лівобічній Україні“ оголошує д. В. Барвінський й один документ з харківського історичного архіву (архів т. зв. Малоросійської Колегії) з другої половини XVIII в., з котрого бачимо розміри обовязків лосподитих селян своїм державним; другий документ з того-ж архіву, котрий малює селянські обовязки як за тих часів, коли село було вільним, так і за тих, коли воно було віддане в лідданство, подає той-же автор у т. LXXXII. п. з. Причинок до історії „свобідних мастиностей“. Нові причинки до історії галицько-українського відродження вибрав д. М. х. Водяник із кореспонденції відомого галицько-українського письменника 1-шої половини XIX ст. — Р. Муха (п. з. із кореспонденції Р. Муха); вступних заміток пояснює автор друкований матеріал і провірене деякі подані там важніші звідки. У замітці п. з. Рукописні Бродовича: „Widok przemoz“ подає д. І. Шпигульський й звідку про автограф відомий праць С. Бродовича п. з. Widok przemoz (напереве) найдено в рукописі Бродовича. У замітці п. з. із старої галицької літератури подає д-р В. Щур у т. I. 2 півні А. Якубинського про самбірського Богородиці з 1770 р.; II, польський оригінал (Ф. Карпінського) відомого українського переказу пісні „Верить ся пісні родимі“, приписуваної між ин. М. Шахкевичів.

„Дві замітки до тексту найдавнішої літописки“ подає д-р І. Франко, в котрих автор вказує жерела для двох місць нашої найстаршої літописки: „Повість ость українськомъ народѣ“ Куліша належить до професора одеського університету д. О. Г. Грушевського. Автор розбирає сего дуже рідку тепер статю П. Куліша, цікаву тим, що характеристичні оцінки в ній являють ся відгомонам оглядів не тільки одного автора, а молодішої групи української інтелігенції сорокових років, спеціально-ж київського гуртка, котрий з'організував з поміж себе „Кирило-методієвське братство“.

аграріїв поступила в сій справі значно вперед. Управа аграрної централі прийняла навіть резолюцію, в якій визнає всіх послів, які належать в парламенті до вільної аграрної спілки, щоб вони голосували солідарно не тільки проти торговельного договору з Сербією, але щоб вони відмовилися правилу рекрута і бюджету, як воно не вписуєть їх, що й при відновлюваню торговельних договорів з Румунією й Болгарією не будуть пороблені ніякі концесії в справі ввозу мяса або товару.

До речі треба згадати, що на 516 послів австрійського парламенту належить аж 271 до вільної аграрної спілки, тож як би всі вони виступали солідарно, то представляли-б велику силу проти правительства, особливо, як зважити ся, що аналогічна вільна промислова спілка має всего 76 членів! Та в тім і питанні, чи всі члени вільної аграрної спілки будуть виступати солідарно. „Zeit“ доводить ся прим., що німецькі аграрії носять ся з думкою, щоб виступити з інтернаціональної аграрної організації та заложити свою, бо прим. на останніх аграрних зборах було всего тільки двох славянських послів, при чім чеський аграрій А. Уджаль виголосив дуже здержливу промову.

„Політичні рури“.

„Cas“, орган посла Масарика, оповіщує розмову, яку мав один Чех, добре поінформований про економічні справи, з директором Кестранком. З сеї розмови виходить, що Кестранек заатакував праску міської раду зовсім не з мотивів національних. На доказ своєї безсторонності супроти Чехів навів Кестранек факт, що він уфундував дві стипендії для чеських учеників реальної школи в Кладні. Директор Кестранек заперечив та кож, неначе він уководив ся політичними мотивами. Навпаки він дуже поважає чеських політиків, а навіть замичує, що чеські організації політичні є далеко чистіші, як німецькі. Свій виступ в справі достав для міста Праги мотивує він тим, що ні в приватнім ні в публічнім жито не може стерпіти брехні. Те, що в Празі стало ся, є одним скандалом проти Кестранка і проти цілого його товариства.

Отсю заяву толкує дехто так, що Кестранек винофуть ся та хоче переддати Чехів. „Yenkov“ доводить ся знов, що директор Кестранек одержав від адміністраційної ради залізничного картелю поручення, щоб занехав дальший спір, бо він приносить картелеві тільки шкоду.

Чеські часописи визнають своїх послів, щоб вони без огляду на політичну раску виступили енергично проти картелю і вимагають вайшвидшого видання картелевого закону. „Ceske Slovo“ доносить, що чеська спілка приступає до заснованя відливарні заліз в Моравській Остраві. Нині відбуває ся в сій справі конференція з французькими капіталістами, які мають достарчити капіталів і сирівця. Нині як раз о пів до 5 години по пол. прибуває до Праги делегация парискої міської ради, що вибрала ся в гостину до Чехів на їхню виставу.

3 салі касаційного суду.

Відень д. 3. вересня 1908 (ориг. кор.).

З тяжким серцем, з сумними думками пішли ми в середу рано до палати справедливости. Кожний відчував вагу хвилі, і поважний настрій панував так серед трибуналу, як і серед зібраної аудиторії. З наших послів прибули лише д-р Евг. Левіцький, Петрицький та Остальчук. Крім них редактор Кушнір, кілька академіків та один робітник — отсе вся руська аудиторія. Врешті німецька публіка та кілька адвокатів віденських.

Радник двору Шведцкіч попереджує розправу річчим рефератом, відтак по черзі забирають слово оборонці д-р Окуневський і д-р Пресбургер та представителі генеральної прокуратури, радник вищого суду краєвого Зейдлер. Сей останній говорить мило і коротко, жадає відкинення жалоби неважності та затвердження вироку. Оборонці в гарно обдуманих промовах мотивували внески жалоби неважності. Особливо мовля і елегантист вислово д-ра Пресбургера, одного з найлучших оборонців віденських, зробила велике вражіння на всіх. Відтак предсідатель радник двоюр оповіщує що трибунал удає ся на нараду, однак не може тепер еще сказати, коли нарада скінчить ся, а о 1:30 год. оголошує, що задля великої важности справи наради трибуналу не могли бути ще покінчені і вирок буде оголошений аж о

си; того-ж самого автора п. з. З сільського архіва — документ кінця XVIII ст. з парафіяльної бібліотеки с. Вовчука, городського пов., в якій подібуємо декілька цікавих даних до історії характеристики українського сільського духовенства у Галичині кінця XVIII ст. (пр. парох мусів відправляти тишу або читану службу т. зв. lectam у латинсько-польській свята, далше обовязок дозвонити підчас мрани та градової тучі, а вкінці показник того, що повинні були давати парафіяні парохом).

Вкінці в замітці п. з. Українська в альбомі Н. Гербея д. В. Доманицький й нуте з альбому Н. Гербея в Імп. петерб. публ. бібліотеці все те, що тикаєть ся українства (портрет Н. Маркевича, портрет Гребінки, лист Гребінки з 40-их рр. два автографи Т. Шевченка, вірші А. Чужбинського, Ол. Кониського, Шрамченка й ин.).

В окремім відділі п. з. „Наукова хроніка“ подають ся постійно чи то критичні огляди наукових праць про певні питання з обсягу української історії, історії літератури й ин., чи огляди зарубіжних наукових журналів з обсягу певних дисциплін, чи вкінці щорічні огляди українських журналів і часописів, а також важніших періодичних видань, що виходять на українській території в інших мовах. В обговорюваних нами книжках „Записок“ маємо два перші роди наукових оглядів: д-р Ст. Томашивський й подає критичну оцінку праць проф. А. Петрова (з Петербурга) про угорську Україну п. з. „Студії д. А. Петрова про історію угорської Руса“ (т. LXXXI), — д-р З. Кузеля подає огляд „Антропологічних й археологічних часописів за 1906 р.“ (тт. LXXXII—LXXXIII), в котрім обговорює 43 наукові журнали й часописи про антропологію й археологію (25 німецьких, 13 французьких і 5 італійських).

Вкінці бібліографічний відділ п. з. Бібліографія. Кожда книжка „Записок“ приносить постійно рецензії й справоздання на 25 наукових праць, що своїм змістом дотикають якнебудь української історії, історії літератури, філології, етнографії, фольклору. Рецензії й справоздання визначають ся знов критичною солідністю, серйозністю й об'єктивністю й здобули собі вже поважну репутацію в наукових кругах цілої Славянщини. В обговорюваних нами трьох книжках подано рецензії й справоздання на 22 наукових праць німецьких, 21 російських, 13 польських, 8 українських, 1 малярську, 1 болгарську й 1 шведську.

Іван Кривецький.

год. 5-й. Неправда-ж, як дивно звучить ся енунація після того, як лава львівських присяжних упорала ся з тою так важною справою в протягу десятих хвилин? Ідемо до недалекої каварні Плянера та міркуємо, що то буде о 5-й год. Час так поволи сходить, що кожному з нас, кільки разів гляне на свій годинник, здає ся, що годинник або зовсім стоїть або значно зпівняє ся. Всім нам тяжко і непевно на душі; усі більше песимістично дивимо ся на се, що має рішитись в найближшій годині; лиш д-р Окуневський не тратить надії. Широ бажаво цілим своїм еством, щоб він не помилив ся. В другім куті каварні засіли на хвилю члени трибуналу та також говорять про те саме. Нарешті зближає ся 5-а година. Вертаємо назад до салі розправ, і в тій хвилі вже трибунал заняв свої місця. З ліць члени трибуналу старались ми щось відгадати, але надармо. Серед гурлової тишини почав предсідатель: „В імені Його Величества цісаря: Жалоби неважності обвиненого“ і т. д. У нас серця займили і віком здавала ся нам хвиля, як предсідатель відчитував тенор вироку, бо рішаючи слова: „wird stattgegeben“ уміщені аж на кінці дового періоду. Сильно та широко стискаємо оден другому руки та сілаємо, вислухати мотивів рішення. Старавмо ся вбити собі в пам'ять лиш маркантийші місця. Касаційний трибунал прийшов до переконання, що трибунал присяжних, відкидаючи внесок оборони на покликаних матери та одного своєка обвиненого як свідків на відносини в родині і міліє, серед якого він зріс, та внесок на віддане обвиненого під обсервацию психіатрів в цілі прослідження його стану душевного, нарушив основні постанови, постанови поступованя карного та вкоротив права оборони“. Як дивно се звучить. Галицький суд, що все стоїть на висоті свого покликання, допустив ся чогось такого? А опісля: „бо коли заходить сумнів щодо нормальности психічного обвиненого, то §. 134 пост. карн. і а к а з у є судови піддати обвиненого під обсервацию знатоків;“ а вкінці: „з уваги, що сей оден момент вже вистарчає, щоб знести опспорований вирок, касаційний трибунал не мав потреби займатись дальшими виводами жалоби неважності“.

Якось легше стало нам на серці, інші гадки нам тиснулись до голови, коли ми опустили віденську палату справедливости, як тоді вночі 30. червня.

ng.

Цінний національний дар.

Ми, а особливо Українці в Росії, так уже звикли до того, як гине дорогийна спадщина по великих наших людях, що перестали вже й дивувати ся або обурювати ся проти того. Згадаймо, яка доля (і ще не найгірша!) стрінула рукописи Шевченка, що й досі доводять ся їх вишукувати по всяких „почитателях“, по генеральських скринях у Петербурзі і т. н. „надежних“ схованках! А де величезна спадщина Кониського? Вісім літ вже йдуть миши в повітрі на дрова, бо жінка покійника процесуєть ся з видавництвом „Вік“ у Києві, котрому відказав небіжчик і літературні і часті грошеву спадщину. А про менших письменників, як Мова (Лиманський), Чалий та багато інших і не згадуємо, так само як не згадуємо й про долю спадщини по двох великих діячів наших, Драгомановім та В. Антоновичеві, бо ще не знаємо, як розпорядять ся з нею жінки небіжчиків.

Тим-то особливо радісно нам бачити такий прояв пієтизму Ганни Барвінок до небіжчика чоловіка П. Куліша, що заходила ся видати усю спадщину його у 15 томах (перший том вже вишов сими днями в Києві під редакцією І. Каманіна), а крім того чимало рукописів і усяких речей П. Куліша перепала до Чернігівського Музею ім. В. Тарновського.

Другий такий, рідкий як на наш звичай приклад маємо із спадщини славетного Марка Вовчка. Зараз же по смерті жінки, чоловік (М. Д. Лобач-Жученко), знайшовши в паперах лист мій до покійної Мириі Олександрівни, звернувся до мене з пропозицією розглянути спадщину і порадити, що з нею зробити. Наслідком того перегляду була моя стаття в Л. Н. Вістнику (1908, кн. I), написана на підставі нового, незнайомі нікому матеріялу, а також має се з'явити ся там-же ширша стаття та листування Марковичів, а крім того у тому-ж Л. Н. В. з'явила ся (і ще з'явить ся) в сьому році не одно оповідане М. Вовчка, що вперше побачило світ. Вп. М. Д. Лобач-Жученко та син від першого мужа, Богдан Маркович, ласкаво дали згоду використати в печаті усі матеріяли, які тільки полишили ся після небіжки.

Але на сьому ще не край. Як відомо певно читачам, Марко Вовчок помер і похований на своїйму невеличкому хуторі біля Нальчика, на Кавказі (в Терській області), в чудовій місцевості, куди лікарі посилають лічити ся людий хорих на груди та серце. Там, біля Нальчика Марія Олександрівна прожила 1905—7 роки, і там і померла її, про котру з великим пієтизмом дбає і опоряджує її М. Д. Лобач-Жученко.

Оми днями я дістав од нього такий лист: „Не знаю, чи здійснить ся коли моя думка (що висловив я в першому листі до Вас з приводу смерті М. О.) про те, що згодом у прихильників її мабуть з'явить ся бажане поховати її на Україні, а не на чужому й Кавказі. В кожному разі клопоть землі, де вона прожила останні роки і дні життя, і саме місце, де вона була похована тут, у Нальчику, повинні бути в такому добром ладі, в якому зараз і будуть, поки я сам постійно тут проживаю. Чи будуть постійно жити коло могили М. О. після моєї смерті мої наслідники, Богдан та Борис з їх родинами, я не певен: і оден і другий живуть у Петербурзі, у них зовсім инший напрям життя, як у мене, і найбільш, що оден або другий будуть лишень приїздити сюди на літо; діти-ж їх, що майже не знали покійної, цілими роками мабуть не заглядати-муть сюди. А при таких умовах не тільки дачний усячок, де на кожній клумбі, на кожному кушучку дерева побувала добайлива рука М. О., а й її могила, оточена тепер живими віночками з рожи, шавлії, любиску, калуфера усіх тук кущів та пахучих трав, що любила покійна, можуть зробити ся пустирем.“

Тому-то я вважаю моральним обовязком перед Україною заповідати сей усячок з усією будівлею і будинком, в якому жив у тепер, і з могилою, котрійсь українській інституції або товариству, яке оберігало-б могилу на будуче так само добайливо, як я оберігую її тепер. Крім того, як Нальчик вважаєть ся взагалі горяною станцією і сюди лікарі присилають хорих на груди і на серце лічити ся тутешнім прегарним горяним повітрям, то я бажав би ще за життя свого віддати до розпорядливости того-ж Товариства або інституції помешкання в будинку для проживаня в літку особі, що воно (Товариство) пришло, особі, яка має безпосередне відношене до української „письменницької братії“ та потребує лічити ся гірським повітрям.“

р. — котрого значення не уявляювано у Миснаві при котрій — а н а д і л а в .

Потім, вельми розгорнуто розвідку почав друкувати, починаючи від т. в XXXIII. „Записок“, д-р Ст. Томашивський п. з. Угорщина і Польща на початку XVIII в. (далі буде). У сій праці автор поставив собі цілз засудити головну увагу на обсягній Галичині Угорщині і Польщі на початку XVIII ст. (1701—1718 рр.), даючи для ліпшого розуміння цих відносин також позір і на головні центри тодішньої загально-європейських політичних інтересів, котріх очевидно тільки рефлексором показують ся угорсько-польські відносини. Поки-що маємо перед собою з розвідки д-ра Ст. Томашивського тільки вступ і 1-ий розділ. У вступі подає автор огляд на угорсько-польські політичні відносини в XVI—XVII ст., характеризує європейську політику на початку XVIII ст. та вивини політичне коложене Польщі і Угорщини; в 1-ім розділі говорить про політику Габсбургів на Угорщині, про чий їх заводи, про повільне скасування даних прав Угорщині, реакцію угорської аристократії, про причини повстання і перші його прояви. Прися д-ра Томашивського, оверта передовім як недоступним для наших істориків науковим матеріялом, а снім малярською мовою, налягать ся цілим предбаченням для української наукової літератури; замінити вона також як потішачий символізм розширення наукових інтересів української історіографії, поза границі української етнографічної території й зашкавлення українських історичних історичними питаннями західної й середньої Європи.

Нові матеріяли до історії Колішани подає д. І. Шпигульський в статі п. з. Матеріал до Колішани В. М. муар ризницького територіє гро Колішани. Автор, оден з наймолодших членів арх. Мих. Грушевського, розглядає муар ризницького (офіційно названого „браванським“) територіє, що переходуєть ся в бібліотечні архіологічного університету в Кракові. Д. Шпигульський, критично проаналізувавши муар, вказує, що його автором не браванський, як вказано в заголовку, а ризницький територіє; був він безперечно Польком і написав свій муар між 1769 р. і останніми роками 70-тих або першими роками 80-тих рр. Самі події старав ся подавати в прикладній стилі, оскільки те спирає ся виключно на польські інформації. Муар говорить про організацію Коліш, про напад Шаачки на Ржишів і ин.; сам муар, написаний латинською мовою, індукований при кінці розвідки.

Вкінці остання розвідка в обговорюванні нами 83-тій томі „Записок“ п. з. З сорокових ро-

^{*)} Смерть. — М. II.

Число телефону 261.

Нерешити і залежність на [исорати] плати
у Німечці.

дні війни. Завданням на силати в довідних ратах. 1335 1—4

припасти краям, а 20 корон скарбово державному, отже до поділу на краї припадо би річно около 28—30 мільйонів корон, з чого Галичина побирає би річно 8 мільйонів корон, отже галицький фонд краєвий мав би з горівки річно понад 13-мільйонів корон приходу. Яка судба стріне предложене правительству в справі підвешення податку від горівки і участі країв в доходах з податків державних — сею годі передв'їти, так як з одної сторони підвищення сею податку консумційного коштом найбільшій суспільності має багато противників, а з другої сторони отся справа лучить ся з питанням про контингент горівчаний та про боніфікації різними горілями, де знов гадки є дуже поділені...

Але хоч би навіть переведено підвищення податку від горівки, то сею звичкою доходів державних ані не переправлять ся в цілости санаци краєвих фінансів ані не збільшать ся доходів держави на покриття запотребованя держави в часі найбільшій.

Замість тих опустів податків ґрунтового і домового, які не мають майже ніякого значіння для податників, належить перевести справедливий реформу сих податків (ґрунтового і домового) та замість переказування краям частини доходу державного з податків особистих, повернути краям до податку особисто-доходоного, та взагалі підвищити податок особисто-доходо-вий з одвітною прогресією.

З'ясівна, о скільки держава потребує нового джерела доходу, то повинна єго шукати в підвищенні податку особисто-доходоного, який відразу на підставі десятилітнього досвіду податкового (1898—1908) надає до підвищення о 50 прц., то значить дорогою прогресії від 1 прц. до 7 прц. від річного доходу та при числі около одного мільона замовників податників принесе державі річно понад 30 мільйонів корон більше доходу та як скасує переказування краєвим фондам, то держава ще зискає річного доходу около дальших 12 мільйонів!

Натомість краї ліпше вийдуть, коли будуть мати право побирання податків до податку особисто-доходоного, так як тоді кожний край притягне своїх сильніших податників до чинити би на користь краєвого запотребованя. Як би підставою до виміру додатків краєвих була річна сума підвищеного податку особисто-доходоного в квоті около сто мільйонів корон та як би прийняти висоту 40 прц. додатків краєвих, то краї дістали би 40 мільйонів корон річно на санацию своїх фінансів!

З того виказує, що замість брати 50 мільйонів річно з підвищення податку від горівки, отже з найбільшій податників, — можна би взяти около 70 мільйонів корон річно з замовників податників. А коли би таке оподатковане особисто-доходове на два фронти не давалося на разі перевести, то най держава бере цілий податок особисто-доходо-вий, а цілу підвижку податку від горівки най полішить кра-ям. На сім найліпше вийшов би галицький фонд краєвий, бо з підвижки податку від горівки (о 50 корон на однім гектолітрі) зискав би около 17 мільйонів корон річно...

Вкінці годить ся тут згадати про ініціативні внески посла Кайзера і товаришів, аби обов'язок оплачування податку особисто-доходоного розпочинав ся від доходу: 1.800 корон; — аби при вищих доходах з'їзав прогресивно, піднесені, та аби краям, повітам і громадам призначити право побирання додатків, та посла д-ра Бенковича і товаришів, аби урядників двора, держави і краю як також особи військові притягнути до плачення краєвих додатків.

Д-р Кост Левицький.

Австрійський промисл в 1907 р.

Сими днями побачило світ справоздане австрійських промислових інспекторів за 1907 рік. Ся публікація подає інтересні відсти про економічний розвиток Австрії в минулому році. На вступі до рефератів з поодиноких округів подає, що

— Як би-сте не жінка, то би-м вам трохи ребра значе за таку говірку...

— Стрібуй, одришчу один, стрібуй, собако...

— вхопила зелізняй погрібач.

Але сям і скінчила, бо Матій плінує, тріснув дверима тай вийшов швидко, бо якже, чи з бабою мав бити ся та посьміхавице з себе для села робити?

А стара, як його вже не стало, кинула ся на Ягю і гейке пицати та випоминати все, що мала на печінках... Ягус сиділа тихо, аж помергла зо страху, але коли слова "матери" допекли їй до живого... збудила ся, схватила голову в перину тай бухнула плачем і наріканем... жаль їй стало страшенно... бо-ж нічо! тому не винна... не кликала його до хати... сам прийшов... а на весні, що мама випоминяють... то... здибав її коло перелазу... коли і могла-ж виврати ся від такого смока?... коли і так розібрало, що... а потім чи могла-ж обігнати ся від него?... Всігди з нею так діє ся, що нехай хто та гостро погляне на неї, або їй стисне мічю... то в ній усе трясє ся, міч її відходить і так млоїть у долині, що вже ні про що не знає... що вона винна?

Жалувала ся тихо крізь слези, аж стара подбрала тай стала заподладливо обгирати їй лице й очі, та гладити по головонці, та втихомиряти.

— Тихо, Ягусь, не плач... ні... а то очі тобі зачервоніють ся гей кріликов та як підеш до Боринів?

— Чи вже час? — запитала ся незабаром, супокійніша трохи.

— А вже-ж що пора, а прибори ся гарненько, люде там будуть, а й сам Борина вважає.

Підняла ся зараз Ягусь і почала вбирати ся.

— Чи не зігріти тобі молока?

— Не хоче ся мені зовсім їсти, матусю.

— Шмек, вигріваш ся, почваро, а там корови о пустий жолоб зубами дзвонять! — крикнула рештою злости, аж Шмек утік, аби чого не обібрати.

— Здає ми ся — говорила тихіше, допомагаючи Ягю одягти ся — що коваль у згоді з Бориною. Здибала-м його, віз від старого велике теля... Шкода... добре варто зо п'ятнадцять нап'яків...

загалляна економічна ситуація в 1907 році була, так само як у попередній році, корисна та тільки в деяких галузях промислу виявилось незначне ослаблене. Видимим знаком тої констеляції було заснування численних нових підприємств, найбільше в ткацьких промислах. Новозасновані підприємства дали занятя великій кількості робітників. Богато давнійших підприємств розширили свої заклади та прийняли більше робучих сил. З'осібна сильно підніс ся зелізняй, машиновий, електричний, шкіряний, глиняний і деревляний промисл.

Некорисні успіхи приніс минулий рік у фабрикації черевиків і рукавичок, котра взагалі не брала участі в економічній розв'язці та котрої ситуація доси не поправилась. Се відбісило дуже болючо на робітниках у тих галузях промислу.

Впрочім протягом більшої частини року кон'юнктура була корисна. Аж в останніх місяцях року показало ся деяке ослаблене; період промислового розв'язу проминув. На шасте той період відбував ся поступенно і поволі, без наглих перескоків і катаклізмів.

В останніх місяцях року розпочав ся поворот емігрантів-робітників з Америки, котрі перед промисловим кризою за океаном утікали до Європи. Дехто побоював ся, що той надзвичайний приплив робучих сил до Австрії безпосередно, спричинить тут переповнене на ринку праці та відібеть ся масовим безробіттем на економічній і суспільній життю суспільності. Тимчасом факти не оправдали тих побоювань: американські реемігранти не заважили своєю кількістю більш замітно на австрійському ринку праці. Причина сього відрадного явища лежить у тім, що з Америки позертали ся здебільша ліпше ситуовані робітники, котрі привезли зі собою значні ощадності, щоб з їх помічю пережити найтяжші часи американської кризи та потім назад повернути ся до Америки.

Нові торговельні договори осмілили промисл до нових підприємств; нові фабрики дістали новітнє уладжене, згідне з вимогами гігієни.

В промисловстві до заснування нових фабрик стоїть стагнація в будованю домів у містах. Серед доброї впрочім кон'юнктури, положене будівництва взагалі погіршило ся та в декотрих околиках увійшло в період небезпечної кризи.

Зате зросло і розширило ся використання водних сил та уживане електричних моторів.

Замість ся постійне обнижуване часу праці. Скілкість фабрик з 11-годинним часом праці в 1907 значно зменшила ся. В одній часті ткацького промислу заведено 10-годинний день праці. В багатьох відецьких фабриках установлено на суботу 6¹/₂-годинний робітний день; в декотрих тамошніх фабриках кінчать в суботу працю о 12 годин в полудне.

В промислових інспекторатах протягом 1907 року занотовано 760 страйків, 36 льокватів та 95 мирно полагоджених конфліктів між робітниками і підприємцями. В порівнянні з дотичними датами з попереднього року се означає обнижжене скількості спорів у промислі.

Справоздане констатує вкінці, що охорова робітників промислових в Австрії протягом 1907 року поступила на перед, та наводять дати, котрі доказують правдивість вище сказаного.

Заграничний огляд.

З'їзд в Сольногороді.

Італійський міністр справ заграничних, Тіто-ні, по відбутті з'їзду з німецьким державним секретарем, Шеном, пробув кілька днів на ловах в Моравії, куди його запросив один знакомий ділч, а ввечера відбув стрічу з бар. Еренталем. Про з'їзд сей видано офіційний комунікат, в яким зазначено, що він був новим доказом взаємного довіри і спільного поступованя Італії й Австро-Угорщини в квестях, що відносять ся до союзних держав. З'їзд в Сольногороді мав нагоду не тільки розглянути ся в загальній ситуації в Європі, але також в квесті Туреччини, в котрій від року зайшла глибока зміна відносин. Відповідно до особистих відносин обох міністрів, становище занятя в інтересі Італії та Австро-Угорщини було сердечне й повне довіри. Супроти Туреччини занятя вже перед тим становили в Римі й Відні, а другі кабінети є тої самої думки. Вижидаючи та

але може то й гарно, що вони в згоді, бо коваль пискає і на праві знає ся... Відступила пару кроків і людо привиділа ся доньч... Але, того злодія Козла, бачу, вже випустили, треба знов замикати все, та пильнувати ся...

— Піду вже!

— Іди, а сиди до півночі та грай ся там із парубками — вибухла рештою злости.

Ягня вийшла, але ще з дороги чула стару, як кричала на Єндрика, що свині не загнані у хлів, а кури ночують по деревах.

У Борині було вже досить людей.

Вогонь горів у печі та розсвітався величезну кімнату, аж улескували ся скла від образів і гої-даки ся ті сьвітлі, роблені з крашених оплатків і на нитках висіні на задимлених свілоках; серед кімнати лежала купа червоної капусти, а півколом розмазанним широко, лицями до ватри, сиділи в ряд дівчата та кілька старших жінок — оббирали з листя капусту, а головки кидали на розстелену під вікном платху.

Ягусь огріла руки коло ватри, лишила деревляні виступці під вікном і сіла зараз-же з краю, коло старої Ягустинки тай узяла ся за роботу.

Гамір таке в міру піднімав ся, бо приходили же жінчини й парубки, котрі вкупі з Ку-бою зносили капусту зі столу, але частіше кури папіроси та шкіряні зуби до дівчат та пересмівали ся посполу.

Юзко, хоть то це було курчатко, а верховодила і в роботі і в сміхах, бо старого не було, а Ганка, як то звичайно, гей та цма лазила, або мрук.

— Червоно в кімнаті, гей би від макового цвіт! — сказав Антек, бо вкотила був у сніи бочки, а тепер уставив перед коменом, із боку трохи, шатківницю.

— Ба, нарядили ся, як на весіле! — обізвала ся коротка до старша.

— А Ягусь, то гей би і хто в молоці вимив — почала злотно Ягустинка.

— Лишіть се — шепнула, червоніючи ся.

(Дальше буде).

прихильна позиція супроти нового правительства в Туреччині і бажане, щоб воно успішно сконсолідувати ся та стати елементом європейського мира, є нині загальним „shot d'ordre“.

Коли ходить о загальне положенє європейське, то оба дипломати мусили звернути увагу передовсім на уложене відносин між Англією й Німеччиною і тут очевидно констатувати, що їм мусить залежати на тім, щоб третій союзник не доводив до оружної розправи з Англією, що на-несло-б великі тягарі для Угорщини і для Італії а при тім не стало-б ся в супереч з їхніми відно-синами до Англії. Важне також констатоване, що інтереси обох союзних держав на Балкані слід вести одноцілю.

Довгі роки ішли досі на те, що Австро-Угорщина й Італія, остачи в однім союзі, інтригували проти себе на Балкані, при чім італійська дипломатія з усіх сил стреміла до того, щоб запанувати над обома берегами Адриатичного моря, хочби се мало навіть довести до оружної розправи з Австрією. Тепер, коли Туреччина пробудила ся до нового життя о власних силах, мимоволі мусили європейські дипломати згодити ся, що „Балкан — для народів балканських“ — а італійські же й спеціально, що Альбанія є тільки — для Альбан-ців! Через те — як виходить з сольногородської кореспонденції до „N. Fr. Presse“ — оба міністри згодили ся на те, що треба дбати о те, аби ото-манська держава остала ненарушена. Коли італійське правительство не пішло слідами Австрії в справі офіційних жандармерій в Македонії, то через те, що італійський інспектор жандармерії іменував султан. Помимо сього італійські офіцери одержали директиву не робити нічого, щоб посеред македонського населеня могло витворити при-пущенє, що Італія займає неприхильне становище супроти Туреччини. Берлінський договір мусить бути збережений.

Соціал-демократична „поліційна комедія“. Чим ближше до 13. вересня, коли то має по-чатися ся в Нирнберзі конгрес німецької соціальної демократії, тим завітнійший стає тон, якими за-говорили до себе соціал-демократи північної та полудневої Німеччини. Табори крайних марксистів і ревізіоністів водять ся вже з давна за чуби, але так безоглядно, як тепер не полемізовано ще від часів дрезденського партійного конгресу.

Коло червоного прапору соціальної демокра-тії гуртували ся всі, хто рад був заманіфестувати свій протест проти панованя капіталу й класо-вості. І всім сим виділеним державою теперіш-ності виважала ся ідеалом „держави будущущої“ і то ідеалом дуже поєднаним і вповні зрозумілим. Так було воно в починах соціал-демократичних змагань. Але ж життя практика виказала, що ек-спроприация буржуазії, що переворот суспільний не пішов в тім темпі, як се уявляв собі Маркс. І ось між соціальною демократією виринуло пита-нє, чи се справді розумно резигнувати за-для держави будущущої з користей, які можна-б досягнути від теперішньої держави. Такі думки мі-ніли щораз більше на полудні Німеччини, де класові противнєства не були надто різкі, а при тім міродатні круги не виступали з таким завзят-тем проти соціальної демократії, як на півночі, де соціаліст є синонімом — внутрішнього воро-га держави. Отсе було й починаю до зросту ре-візіоністичного напрямку, якого прихильники ка-жуть собі не „все або нічо“, але беруть все мож-ливе, що причиною до поступу демократії й соціалізму. Отся основна розбіжність погля-дів була й причиною, що полудневі соціалісти зв-ажали ся недавно в Баварії і Бадені голосувати за бюджетом. Отсей поступок полуднево-німецьких соціальних демократів викликав на їх голови прямо громи з боку „ортодоксів“, які засідають в центральній партійній управі і редакції „Vorwärts“; їм закинуло навіть зраду партійних засад. Попри се ортодокси добирають способів, яки-и ревізіоністи змайоризувати на недалекий конгрес-і. Задля сего придумали вони ось що: централь-ний з'їзд поручив вибирати на конгрес по тро-х делегатів, хоч досі виборчі округи були дво-денні, як могли вислати й удержати одного деле-гата на конгресі. Тепер мали-б всі округи виби-рати по трох делегатів, а кошти такого удерж-аня взяли на себе берлінські товариші. Очевидна річ, що сей маневр має на меті тільки майори-зацию ревізіоністів, які не поминули сеї нагоди, щоб належно нап'ятувати отсю „негідну поліці-йну комедію“ головної управи, а навіть стали розважати, чи не ліпше було-б зовсім не їхати до Нирнберга. До сеї останньої есентуальності не прийде, і „ортодокси“ вийдуть знов побідоносно, але побіда ся буде добута брутальною майори-зацией. Замітно при сім, що соціал-демократія Нирнберга, де має відбувати ся партійний кон-грес, після дводенної дебати — одобрива посту-пок полудневих соціалістів значить ся праворівні марксистів — придуть на конгрес у гості до ере-тиків.

Молодотурецькі турботи.

Молодотурки, щоб забезпечити собі можливість утрювання нового ладу в Туреччині, передовсім заповнили собі добрі відносини всіх чужих держав. При тім порозитовано навіть з приєднанем наново під власть султана країн, які належать формально до Туреччини, але фактично остали під володінєм других держав, які переводять там всілякі реформи та підготовляють „політичну до-зрілість“ тамошнього населеня але так, що воно в очах опікунів ніколи не являється ся дієзрим для конституції. Позискавши якнебудь спокій з боку Європи — опісля ся молодотурки перед другим клопотом: не знають, чи встигнуть в недалекий парламент довести до національного порозумін-ня. Вони побоюють ся, що місто одоцільного вимір-ного османського парламенту готовий збір національних партій, які будуть себе взаємно за-взято поборювати. Привід до сих побоювань дають молодотуркам передовсім поступати Греції, які вимагають удержаня давних своїх привілеїв, дар-ма, що після конституції всі народи повинні бути рівноправні. Молодотурецькі шовіністи, які не до-бачують, що з Греків, Болгарів і т. д. можуть стати добрі горожанин оттоманської держави тільки тоді, коли дістануть фактичну дієсну рів-ноправність, вже починають відкидати сепаратизм Греків та других народів. Але ріжничі заховають не тільки між магометанами та християнами. Та-кож між самими магометанами починають вирина-ти диференції на тіл пробуджуваня національної свідомості. Се треба згадати передовсім про 17 мільйонів магометанських Аравів, які довгі часи му-сли терпіли турецький угніт, бо турецький уряд не дбав про них ні трохи. Се треба сказати особ-ливо про Сирийців, з поміж яких всі свідоміші

інтелігентні одиниці мусили собі шукати захисту в Єгипті, куди тікали перед самоволею турецького деспотизму. На днях утворив ся новий „сирийсь-ко-оттоманський союз“ під кличем: „Сирийці всіх країв єднайте ся!“ Союз сей стареть ся з'є-динити всіх Сирийців, що мешкають у вітчині і за границею. Остаточною ціллю його є з'єдинити всі народи, які говорять по арабськи для оборо-ни своїх інтересів. Оснувателі союзу вказують на те, що ті народи були досі опановані турецькою меншістю, то-ж мусять добивати ся повної рівно-правности в області політичній і економічній. Вправді керівнич Сирийців Нагме Монтран-паша впекував оноді кореспондента „Frankf. Ztg.“, що й на будуче буде удержувати найліпші відно-сини з молодотурками, та вони таки серйозно по-бують ся, що вибори до турецького парламенту готові дати не-турецьку більшість. Щоб сьому запобігти, дали вони інструкцію турецькій пресі не дратувати інших народів і віроісповідань а при-тім наважують зносити з уміркованими елемента-ми наміж не-турками, щоб створити коаліцію, яка-б дбала про удержанє цілости оттоманської держави. З поміж других народів покладають ся Турки особливо на лояльности Вірмен і Аль-банців.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 5. вересня 1908.

„Всеславянська“ ідея робить поступи. Вільно. (Тел. прив.). Польським дневникам, що виходять в Вільні, наказано друкувати адре-си на опасках при розсилці газет виключно по російськи, хоч до тепер вільно було адресувати і по польськи.

З дипломатичних кругів. Сольногород. (Тел. прив.). Міністр заграничних справ, бар. Еренталь, поїхав нині рано о 8 годині до Берхтесгаден, аби зложити візиту німецькому державному секретареві для заграничних справ, Шенови. Пополудні міністр вертаєт ся до Соль-ногороду.

Париж. (Тел. прив.). Президент міністрів, Клеменсо, повернув сюди з Карлсбаду.

Нова торговельна академія. Краків. (Тел. прив.). З Відня доносять, що краківська торговельна школа одержала титул а-кадемії і її директор має перейти на етат держав-ний. Думают що се початок удержання школи. Торговельно-промисловий конгрес. Прага. (Тел. прив.). Нині отворено тут міжнарод-ний конгрес торговельних і промислових палат. Отвореня довершив архикн. Карло Франц Йосиф в присутності міністра торговлі, Фідлера. Репре-зентовані були всі торговельні палати в Австрії, а також майже всі держави європейські і Сполу-чені Держави.

Ювілей Л. Толстого. Петербург. (Тел. прив.). Графиня Софія Толстая о-голошує в часописах, що Лев Толстой з приводу не-дуги не прийме ніяких візит.

Петербург. (Тел. прив.). З нагоди приготуван-ня до квілею Льва Толстого видав синод відоз-ву до всіх православних, в котрій визнає вірних, аби здержали ся від святкування торжества чо-ловіка, який є ворогом церкви, а духовенство, аби воно розповсюджувало брошури з осудом наук Толстого.

Петербург. (Тел. прив.). Петербурська міська управа внаслідувала 4.000 рублів на стипендії та 14.400 рублів на дешеві кухні імени Льва Толстого.

Мароканське питанє. Сан Сабастиян. (Тел. прив.). Еспанський президент міністрів, Мафра, відбув конференцію з міністром заграничних справ в справі французько-єспанської ноти про Марокко.

Проти жіночого вищого образования. Петербург. (Тел. прив.). Міністерство про-світви розіславло до всіх університетів обіжник, в яким поручає, щоби з огляду на те, що на уні-верситетах не сьміє бути вільних слухачок, — до викладавних сал і на коритарі не впускано жінок.

Нова доба в Туреччині. Царгород. (Тел. прив.). Турецькі дневники по-тверджують, що силою санкціонованої ухвали мі-ністрів всі уязнені міністри і достойники будуть ви-пущені на волю.

Царгород. (Тел. прив.). Міністер заграничних справ заперечує вістку, подану деякими часописами, мов би він приймав депутацию від Босни. Міністр заграничних справ видав обіжник до всіх провін-циальних властей, в яким поручає їм виступати остро против осіб, які би нарушували публичний супокій.

Царгород. (Тел. прив.). Віцедиректор орієнталь-них залізниць, Мілер, відіхав до Солуня з повно-властю вводити домагай страйкарів. Наслідком інтвенції австро-угорського амбасадора Пор-та звеліла поручити всім властям, аби підперли до-говори зі страйкарями. Також молодотурецький комітет має впливати в тім дусі.

До руських виборців

І. округа міста Львова.

Вживаємо отсим руських виборців, щоби в поведілок 7. с. м. явили ся громадно до голосо-ваня і віддали солідарно голос на д. Миколу Ганкевича, кандидата соціальної демократії! — За Заряд організації Русинів міста Львова: Д-р Е. Озаркевич, А. Пісецький, д-р В. Бачинський.

НОВИНКИ.

— Цвіткі з грядки польської публіцистики, Чим ближше до дня доповнячого вибору поса-д з першого округу міста Львова, тим більше роз'огнуєт ся виборча агітація, приймаючи доси непрактиковані форми. Те, що випливають газети против опозиційного кандидата п. Ганкевича, можна порівняти хіба з оргіями русинської на-гінки устроєної після атентату на Потоцького. Бо справа станула так, що ціла польська преса по-борює кандидатуру п. Ганкевича не яко соціаль-ного демократа, але яко Русина, і хоч п. Ганке-вич на всіх зборах заявляєт ся за відбудованем Польщі та зі своєю руськістю зовсім не маніфе-стуєт ся, всі польські органи ревуєт від рана до вечера unipson: прес з haidamaka! На цілій лінії іде знову нагілка на Русинів, а в яким тоні, нехай послужать хочби отсі виривки з „Gołca“: Od kie-

Д. ВЕХСЛЕР

Львів, ул. Охоронок 9.

1107

РУСИНИ!

Домагайте ся всюдн туток і паперців

„ЗОРЯ“

оподаткованых 5% на руській нар. фонд. Кожний листок має напеча-тану водним друком газет „ЗОРЯ“ для відірвання від алхх в епі-довань. Ціна приступна, якіть знаменита Вагріц даром. Ласкаві за-мовле-я полагоджують ся відворотною поштою

Гігієнічні черевини для дітей

поручає найдешевше

Спеціальний склад обуви

Львів, улица Карла Людвиг а ч. 3.

891

П. Т.

Новозаложена у Львові кравецька робітня мужеського одія і склад сукна

„КРАВЕЦЬКИЙ БАЗАР“

ПІД ФІРМОЮ

ТЕОДОР ХУДИК І СПІЛКА

поручає свої робітні ласкавим зглядам нашого Всч. Духовенства і Вп. Панів.

„КРАВЕЦЬКИЙ БАЗАР“ займає свій величезний склеповий льокаль разом з трема варстатами при **ул. Коперника ч. 18**, де приймає замовлення на мужеські одія.

Робітні „КРАВЕЦЬКОГО БАЗАРУ“ поділено для вигоди П. Т. Гостий на слідуючі три відділи:

До **I. Відділу** належать всі роботи одія для Всч. Духовенства, як: реверенди, папістики, закидки, плащі, футра і т. д. Приняті роботи виконує ся в особнім варстаті, солідно, з найтриваліших і найліпших матеріалів, після жаданого крою.

До **II. Відділу** належать всі роботи для Вп. Панів, як: убраня спацерові, спортові, візитові, балеві, осінні та зимові пальта і т. д. На кожний сезон спроваджує „Кравецький Базар“ і має на складі наймодніші тривалі матеріали і додатки з перворядних заграничних і краєвих фабрик. Роботу виконує після найновіших льондонських та французьких журналів. „Кравецький Базар“ є заосмотрений рівночасно в около 2.000 різних прібок матерій, так, що кожний може після індивідуального уподобання дібрати собі відповідний матеріал на одіне.

До **III. Відділу** належать всі роботи для Вп. Студентів шкіл середних, як: мундурки, плащі, пелерини, куртки і т. д. — виконане з приписових дуже тривалих матеріалів, після військового крою. „КРАВЕЦЬКИЙ БАЗАР“ має рівночасно на складі великий вибір **готових мундурків, плащів, шапок, відзнак** — все з дуже тривалих матеріалів, по уміркованих цінах.

„КРАВЕЦЬКИЙ БАЗАР“ є се отже перша і одинока руська кравецька робітня, що достарчає цілковите готове умундуроване для учеників середних шкіл.

Просимо П. Т. Родичів памятати, що найліпші і найтриваліші мундурки для своїх синів дістануть лише в „КРАВЕЦЬКОМ БАЗАРІ“, у Львові, при вул. Коперника ч. 18.

„Кравецький Базар“ приймає також замовлення на готові мундурки для Бурс на провінції і висилає їх відворотною поштою, після надісланої міри. Інформації в тім згляді уділяє „Кравецький Базар“ листовно.

„Кравецький Базар“ заосмотривши свій склад в відповідні тривалі матеріали, а свої робітні в фахові кравецькі сили, ручить за солідне виконане кожної порученої йому роботи, длятого сьміло поручає себе нинішнім оголошенем ласкавим зглядам нашої інтелігенції.

Не обминайте руського „КРАВЕЦЬКОГО БАЗАРУ“ !!

Свій до свого !

З високим поважанем

За „КРАВЕЦЬКИЙ БАЗАР“:

ТЕОДОР ХУДИК і Спілка.

Адреса :

„КРАВЕЦЬКИЙ БАЗАР“, у Львові, ул. Коперника ч. 18.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Переплату і ієрархії приймають у Львові: Адміністрація „Діла“, Ринку ч. 10. Бюро газет А. Охматовського ул. Кітківського 2; С. Соколовського, Пасаж Гавска ч. 9; К. Бухштаб ул. Карла Лівка ч. 28. — У Відні: М. Дукес, I. Wollstele 9, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollstele 11; Haasenstein & Vogler, Aedon Gesellschaft, Karolstadtstrasse I. 18. У ФРANKFURT I TAMBURG: M. Haasenstein & Vogler.

Редкація, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописи звертають ся лише за попереднім застереженням. — Редакційні невідповідності відкидаються.

ДІЛО

Число телефону 261.

Передплати в Астері: на цілий рік . на шість місяців . на чверть року . Подорожні чекі . Оголошення . за кожну строку . Брайль . Математика . астрономія . хімія . Меркантилізм . у Львові .

Від Адміністрації.

Просимо наших П. Т. передплатників о відновленні передплати на місяць вересень, як також о вирівнюванні залежностей, бо в противному случаю будемо приневолені здержати дальшу висилку „Діла“.

Політичні глоси.

(Польські виборчі аларми. — Московські і Русланські союзники „obrońców polskiego charakteru miasta Lwowa“ — Православні оборонці гр.-кат. церкви. — Член-основатель „Діла“ як дебатант в стилі „Dziennik-a polsk-ogo“ — Д-р Марков contra „д-р Дамова“ — Московська молодь і варшавський університет.)

Тай розверзачі сь польські „народові“ газети, комітети і т. п., „rozetnęli na kresach wschodnich“. Здається, неначе б не Ганкевич кандидував до парламенту, а що найменше якийсь новий Хмельницький надтягав під мур міста Львова. Не беремо в рахунок ріжних „брукових“ органів, але послухайте, що пишуть т. зв. „поважні органи“:

Виборча боротьба — алармує „Dziennik polski“ — поришть про нашу долю, поришть про те, чи й далі будемо господарями на нашій землі, або чи гіркий хліб сорому упокорення і духовної неволі буде від тепер нашою участю.

„Нколи ще не знаходили ся Львів таким близьким катастрофи як тепер, ніколи ще не грозив йому залів варварської гайдамацької орди, як нині, коли червоні сусільні шумовини, що вилягли ся в міських ринштових опарах і так самі жаждуть добути, з диким наїзником заключають шибеничний союз.“

Побіда гайдамацького кандидата у Львові була б для нас безпримірним погромом, була б першим кроком до згайдмачення столиці краю“ — і т. д.

В так само „патріотичним“, лише дрібчочку приличнішим тоном, апелює до виборців вчорашнє „Słowo polskie“:

„Завтра виборці I округу поришть, чи Львів і на далі має остати, як досі, кріпостою наших національних змагань і ідеалів, чи здасть ся на ласку і неласку гайдамацько-космополітичного наїзду. Не лежить в традиції Львова капітулювати перед ворогом, хоч-би в кількох сильніших. Перед віками не щадили герої Львова жертвенної крові в обороні міста перед гайдамацько-татарською навалю. Відвагою, посвяченнем побуджували переможного ворога. Дух патріотичного мішанства і люду львівського тріумфував над чисельною перевагою орд Хмельницького. Чи-ж би нині той патріотичний дух горожан Львова змлів на стільки, щоб забракло сил до відпертя замаху?“

Се для „патріотичних сердець“, — а ось ще для політичного розуму:

„Горожани Львова мусять завтра ствердити своїм голосуванням раз на все, що в нашій місті нема місця для українського кандидата та що підперте соціалістичного інтернаціоналу не багато йому поможе. В нашій місті можуть користати (завдяки австрійській конституції) — Ред. „Діла“ — з повноти прав у рівній мірі горожани без ріжних віри і народности. Лежить се в нашій традиції... Але в своїй

цілості Львів мусить остати польським містом. І парламентарне представництво нашого міста мусить бути польське“.

Справді, неважко ж та „історично доказана“ польськість міста Львова опиратись ся на таких слабких підставах, що вибір одного посла української народности був би для неї катастрофою? А як би ми так „Słowo polskie“ взяли за слово, що-до його алюзий про побіду львівської Польщі над чисельно більшим неприятелем? Бо меншість, хоч-би й польська, все таки є меншістю, особливо в теперішніх часах демократизації сусільного устрою. Навіть ми так скептично про ту польськість Львова не думаємо. Ми знаємо, що як через вибір польських послів в чисто руських округах ані наша земля ані наш нарід не стали польськими, так і через вибір д. Ганкевича у Львові не змінять ся національні відносини. Тай ще одно: які ті панове неострожні! Бо коли „катастрофа“ така грізна, то ану-ж д. Ганкевич таки вишшов би послом. А що тоді, як би ми так хотіли витягнути конвенції з заяв польських газет і на випадок вибору д. Ганкевича заявили, що з сею хвилею Поляки таки перестали бути господарями краю!...

Інакше виступають за „народовою“ кандидатурою проф. Рошковського „Руслан“ і „Галичанин“, яким не перший раз трапляється ся в справах нашої національної політики опинити ся в компанії.

„Руслан“ робить кандидатуру д. Ганкевича закид, що поставлено II, в переконанню, що д. Ганкевич, коли-б вишшов послом, потоне в соціалістичний клуб і буде пильнувати соціалістичних а не руських інтересів, а проти нашого становища виступає з ось-якою тирадою: „Хоч і Дашинський з соціальною демократією польською таке неприхильне займає становище супроти Русинів, мимо того, що Русини можуть бути певні, що соціалісти зовсім не дбають про національні інтереси Русинів, мимо того, що знають, що п. Ганкевич потоне в соціал-демократичний клубі парламентарній, як Вітик і Остапчук, керманічі руської політики побивають ся за кандидатурою М. Ганкевича. Отсе політична послідовність!“

Що-ж як орган д. Барвінського не бачить ріжничі між становищем соціалістичних демократів і становищем польського кола в руській справі, як він волисть вибір Рошковського ніж Ганкевича, то ми з ним не станемо на дискусію. Не оплати ся дискусувати з сліпими і глухими на всі прояви реального політичного життя!

„Галичанин“ виступив проти кандидатури Ганкевича відразу в стилі „Гойса“. Аж наслідком вичерпаної промови вшехольського посла Баталії про „історично доказану“ польськість Львова вправді заворушило ся в нього національне чуте на стільки, що він заявив, що „отказувать намъ въ правъ гавить въ престольномъ градъ русскаго князя Льва русскую (хотя би и украинскую) кандидатуру можетъ развѣ только человекъ, не обладающій вполне равнобвѣсіемъ ума“. Але зараз таки в тій самій статі він знов примушує ся до Поляків і просить їх понекати агітацію за переходом з гр.-кат. обряду на римо-католицький, бо... се причиняєть ся до зросту соціалізму. Ось з яким патосом кличе він до Поляків:

„Вашими собственными руками вы, отталкивая и отрывая русских людей отъ ихъ церкви, вгоняете ихъ въ интернациональную красную революцію. Дѣлайте только такъ дальше, а въ не-

продолжительномъ времени „чисто-польскій“ городъ Львовъ перемѣнится въ „чисто интернациональный“!...

Очевидно, що просити ласки та страшити привидом соціалізму легше, ніж самим дати про духовне добро повірених своїй олії душ. І тому „Галичанин“ страшно розізлив ся на нас за те, що ми як на причину переходу вірних гр.-кат. церкви на обряд римо-католицький вказали на недобальство львівських парохів-москвофілів. О ні, причина, бачите де инде, а саме — так запевняє „Галичанин“, — що в нашій редакції знаходять ся безконфесійні. Що-ж, з „Галичанином“ годі дискусувати про свободу совісті, яку нині признає по части навіть російська держава. Запитаємо тільки: коли релігійні переконання редакційного персоналу грають таку велику роль, як може „Галичанин“ виступати таким ревним оборонцем гр.-кат. обряду, коли в його редакції сиділи і сидять православні, як прим. покійний Мончаловський?!

На перемену знов вернемо до „Руслана“, де дебютує о. К. Селецький, очевидно, проти нашої днешника. Просимо послухати:

„З уступленем п. Белея (за редакції котрого „Руслан“ і його сторонники нападли на наш днешник так само, як і тепер! — Ред. „Діла“) кінчить ся світла доба „Діла“. Тепер вже появляють ся в укладі артикулів самі суперечности і напасти. Панове входять в склад редакції одушевлені засадами Маркса, Ляляля, Бебля і т. д. з усім абсолютною поведатись. Іх мають всі слухати, їм безумовно повинувати ся. А вжеж і Церква мала стати їх смиренною служкою. Віри, Церкви і слугам їй, котрі не згоджували ся на їх принципи, виповіджено безпошадну борбу. Епископи тинто грубо провинили ся, що в управі епархіями не постарали ся о інформації і о плаєх сатрапської шайки „дівольців“! Священників, що не достроїли ся до їх віроповідань, патиювано іменем ретроградів-клерикалів! В тих анти-попівських і антихристиянських змаганнях разо вторували їм „Свобода“, „Русское Слово“, „Громадський Голос“ і т. п. Повною жменею сіяно роздор і зневіру між мало просвіченим народом. З сего вишло замішане не-аби-яке! Молодіж, що школи полищила, радо читала сі часописи, що склбили їй пристрастям а отців духовних, що відповіли йому звано стояли на сторожі моралі, огидили. Са сатанська робота стала вичинати ся в короткім часі не-аби-якими успіхами. Сказано: „Не слушайте попіа, ні їх науки, не повинувати ся Церкви, ні законамъ Божому!“ І шов з сего вишло? Молоді стали Церкву обминати, розпустувати, по нощах пиячити, в карти грати. А вжеж і старших потягували за собою. І нема чому дивувати ся! Вжеж бо і серед нашої інтелігенції багато старших людей, на сором та на ганьбу нашому вікові, іде під лад лайдократам! Нарід колись-то чесний і тверезий завдяки „Громадському Голосові“ і его сателітам, розпачив ся — іде за намовою несовісних агентів, легкодушно продає батьківську землю і глядає щастя долі в Прусах і в Америці. Ось пахучі цвітні славного режиму лайдократів, ось світлі результати політики нервів, загонистости і скандалів! Люди, що змогли би лихо усторонити, спокійно дивлять ся на все. Часом почуємо голос протесту в „Руслані“ або в „Ниві“. Се голос воїючого в

пустині. Час вже найвищий, щоб наше духовенство очутило ся і відчуло грозу хвалі!“

Браво, Вп. Селецький! Дебист знаменитий, тільки сцена єсть вибрана. Такі здібности аж просить а до „Dziennik-a polsk-ogo“ в рубрику „Sprawy ruskie“!...

„Д-р Дамов“ гесте потол д-р Марков в своїй статі-фейлетоні в „Галичанин“ п. н. Горькая правда мимоволі сказав собі гірку правду. З приводу статі „Dziennik-a polsk-ogo“ п. н. „Sprawy ruskie“, про яку була вже в нас згадка, ось як плаче він на своїх „братів у славності“:

„У насъ много сочувствіа къ политическимъ полякамъ, къ ихъ недолѣ. Между тѣмъ ничто такъ явно — можетъ быть именно послѣдствіе этого-то сочувствіа — не высказалась насчетъ церковной политики, цѣлей и тактики въ виду насъ галичанъ, нигдѣ мы не нашли правдиваго источника зла, лишь именно въ главномъ органѣ познанскихъ братьевъ-поляковъ... Недавно тому, лишь нѣсколько дней назадъ, пишетъ Dziennik Poznański (отъ 20. августа 1908 г. № 190), вотъ какъ: Na Rusi bez kłosa bez żelaznego niema mowy o rozkwicie ducha chrześcijańskiego... Dziśco zlało het-nego w ruskim narodzie przecho-dzi na obrządek łaciński i prze-istacza się w Polaków!... Stoi tomi jednak na przeszkodzie konkor-dya... Walka z konkordya jest o-bowiązkiem polaka... W ścieżce — mitropolita nazywaєть статью, polskim katolikom do szpiku — łatupizacya Rusinów p-waża się za jedynе rozwiązanie kwestyi ruskiej... Такую вотъ пѣсню по-ють, и то, какъ видите, не феодальныя злагоды или заскоружные іезуиты, а демократи и славно-филы изъ Кракова и Познаня“...

А хто-ж то, як не Ви, пане д-ре Марков, разом з своїм товаришем д-ром Глібовицьким для догоди тим „демократам і славнофілам“ виступили з протестом проти гнету Поляків у Познані і в тім протесті виразно заперечили існування польського гнету над нашим народом, заявляючи, що се собі домашні справа братів-Славян! Тепер Ваша гірка правда обертаєть ся перше всего проти Вас самих і цілої політики Вашого табору, політики, яка під фірмою „общерускости“ приносить користь тільки „wszechpolskości“.

Тай набрив-же москвофілам клопоту варшавський „доброжелатель“ з пропозицією йти до Варшави в університет. Пропозиція дуже приманчива, бо й „пособія“ обіцяють і „русскому дѣлу“ послужити ся, — одним словом „такі діла“ в найширшій значінню. Але як туз буга супроти Поляків, які за се страшно розгнівають ся. І от в „Галичанин“ виступило проти той пропозиції, а нишком мабуть таки „юноши“ збирають ся до Варшави, — бодай так виходить зі слів варшавського кореспондента „Нового Времени“, який доносить ось що:

В останнім часі завважено ще, що просьби о прийняті в університет стали приходити від „русинской“ молодіж в Галичині. Чи показала тут свій вплив агітація „Галичанина“, чи „русини“ зневірили ся в можливості добути ся „русского“ університету у Львові, сказати трудно. Далі кореспондент зазначає, що поява в варшавській університеті „русинской“ молодіж на руку Полякам і в польських газетах появили ся навіть статі,

Іван Тургенев.

(В 25-літні роковини його смерті).

Дня 4 с. м. минуло 25 літ, як в Бужівалі коло Парижа помер один з найбільших письменників 19-го віку, великан російської літератури, прихильник українського письменства, Іван Сергійович Тургенев.

Тургенев уродив ся 10 падоліста (28 ст. ст. жовтня) 1818 р. в губернській місті Орлі в багатій поміщицькій сім. Проживши до 9-ого року життя під доглядом французьких і німецьких гувернерів в материнім маєтку Спасскім (Орловської губ.), переїздить в 1827 р. з матір'ю до Москви, де як 15-літній хлопець (в 1833 р.) вступає в московський університет, звідки через рік переносить ся до Петербурга і в тамошній університет. Скінчивши університет, виїздить 1838 р. за границю і осідає в Берліні, де зустрічаєть ся з цілим гуртком своїх земляків, запалених гегеліянців, між якими з Станкевичем і Бакуніним. Під впливом берлінського університету і своїх товаришів стає вже тоді переконаним „западником“, який бачить добро своєї вітчизни в присвоєно західно-європейській цивілізації та західно-європейських форм сусільного життя. В 1841 р. вертає до Росії і через рік одержує в петербургській університеті степеня магістра, що отиврає перед ним шлях університетської кар'єри. Але наклін до красивого письменства бере в нім перевагу і він покидає сей шлях. Так само швидко зриває з урядовою кар'єрою і, вступивши в 1842 р. на бажане матері до міністерства внутрішніх справ, через 1 1/2 року покидає урядову службу, щоб зовсім і раз на все віддатися літературі.

В 1845 р. Тургенев знайомить ся в Петербурзі з Павловою Віардо, славною співачкою і композиторкою, жінкою французького письменника — критика штуки і перекладача — Люї Віардо. Отсе знакомство мало важний вплив на все дальше жите Тургенева. Приязане до п-ні Віардо заставило його покинути вітчизну, зрешти ся власного сімейного життя і все дальше жите — 38 літ — жити там, де вона жила, під одним дахом з нею, її чоловіком і її дітьми... Ось-так з нею виїздить він в 1847 р. до Франції і в Пари-

жі переживає 1848 р., який одначе не захопив його. В 1850 р. вертає до Росії, але що-раз частіше виїздить на довгий побут за границю, а коло 1863 р. покидає Росію — можна сказати — на все. Спершу поселяєть ся в Баден-Бадені, де „Villa Tourgueneff“ стає центром для літератів і артистів, а в 1870 р. з приводу французько-німецької війни переїздить разом з родиною Віардо до Парижа, де остає до кінця життя, буваючи в 1878—1881 рр. тільки гостем в Росії.

Свою літературну діяльність починає Тургенев з початком 1840-их років — писанем поем і дрібних віршів. Хоч поет вишшов з Тургенева не найліпший, то всеж таки критика признає його поетичним творам вартість, а в дрібніших поетичних описах природи бачить заповідь того незрівняного таланту в описуванню природи, який опісля проявив ся з такою силою в прозаїчних творах Тургенева. Характеристично, що найбільше строго відносив ся до своїх поезій опісля він сам. „Я відчуваю — писав він в одному листі — позитивно, мало що не фізично антипатію до моїх віршів і не тільки не маю ані одного примірника моїх поем, але багато дав би, щоб їх зовсім не було на світі“.

За поезіями пішли драматичні твори, з яких один: „Завтрак у предводителі“ (1856) вдержав ся в репертуарі аж до найновіших часів. З тих творів самому автору найліпше подобав ся „Холодність“ (1849).

Та в цілій повній зяєніз талант Тургенева в-перше в невеличких нарисіх „Хорь і Калиныч“ з підтитлом „Изъ записокъ охотника“, поміщеніх в 1847 р. в першій книжці петербургського журналу „Современник“. За сим нарисом пішли інші, написані за границею, а в 1858 р. „Записки охотника“ вишли окремою книжкою, яка має е-похальне значення для знесення кріпацтва в Росії. Предмет і тенденція „Записокъ охотника“ такі самі, як „Народних оповідань“ Марка Вовчка. Автор на тлі чудових описів природи малює сцени з народного життя, показуючи, як гарні люди з простої народності пропадають в кріпацтві поганим панів. Се поставлене побіч себе гарних типів з простонародія з поганими з панської верстви було такою могутньою агітацією за знесенем кріпацтва, що — кажуть — навіть на тодішнього наслідника престоло, пізнішого царя Олександра II, який і зніс

кріпацтво, „Записки охотника“ зробили глибоке вражіння. Загалом, значення „Записокъ охотника“ для знесення кріпацтва в Росії можна порівняти зі значенням „Хати дялька Томи“ для знесення невольництва в Америці. — тільки нарис Тургенева мають багатого вишшу літературну вартість, вони сразу поставили свого автора на одно з перших місць в російській літературі. В яким настрою писав Тургенев ті свої нарисы, про се він сам говорить в своїх споминах:

„Я не міг думати одним воздухом, оставати ся разом з тим, що я зненавидів, мені конче треба було віддалити ся від мого ворога, щоб і віддалити тим сильніше напасти на нього. В моїх очах той ворог мав означений вигляд, носив відоме імя: тим ворогом було кріпостне право. Під сим іменем я зібрав усе, проти чого я поришшав бороти ся до кінця, з чим я покляв ся ніколи не примирити ся. Се була моя Ганнібалева присяга“.

По „Запискахъ охотника“ пише Тургенев ряд менше значних повістей, в яких характеризує тодішню депресію російського громадянства під зелізною рукою Миколи I. Той руки довело ся зазнати й йому самому. В 1852 р. написав він з приводу смерті Гоголя некрольог, якого одначе петербургська цензура не дозволила друкувати, бо — як звучить офіційяльний документ — „Тургеневъ въ этой статьѣ отзывался о Гоголѣ въ выраженіяхъ чрезъ мѣру пышныхъ“. Тоді він писав той некрольог до Москви і там цензура його пропустила. За се начальник III. відділу гр. Орлов предложив уділити Тургеневу догану і назначити над ним тайний догляд. Але Макола I. написав на рефераті гр. Орлова рішене: „Полга, этого мало, а за явное ослушаніе посадить его на мѣсяцъ подъ арестъ и выслать на жительство на родину подъ присмотръ“. Наслідком сего він мусів прожити цілі 2 роки в своїм родиннім селі Спасскім, заки йому дозволено перебувати в столицях, а тайний надзір знято з нього аж 1856 р.

Того-ж року появляєть ся його повість „Рудин“, перша з цілого циклу, в яким представлено історія розвитку російського громадянства від 1840-их до 1880-их років, і в яким його талант досягнув найвищих вершин. В сій повісті автор показує нам беззмієність і як наслідок свого без-

дієльність російського громадянства 1840-их років: як найліпші тогочасні люди можуть здобути ся ледви на гарні слова, не маючи сил ствердити тих слів такими-ж ділами.

Подібну тему має слідука повість „Дворянское гніздо“ (1859 р.). Автор показує, що старе покоління віджило вже свій час і мусить уступити місця новим людям.

Прихід тих людей заповідає дальша повість „Накануне“ (1860); та заповідь криєть ся вже в самій назві повісті. Героїня повісті Олена з-поміж трьох мушкет, що старують ся о її любов, вибирає Болгарина Іскарова — за те, що він повний запалу і енергії до великого діла — визволення вітчизни з турецького ярма. В типі Олени автор вищим духом відгадав недалекий прихід російської жінчини, яка віддала себе цілком визвольному рухові в Росії, завоювала собі право на освітлене, реформувала сімю, боролась за свободу народних мас, за народну справу йшла в тюрму і на каторгу, змирала по героїськи з рук ката...!

Аж ось і прийшли ті нові люди, прийшли і порвали всікі звязки з батьками. Тимом тих нових людей являєть ся Базаров в повісті „Отцы и дѣти“ (1862). Вона була написана власне в процесі зривання радикального молодого покоління з умірковано-ліберальними батьками, так що повість і дійсність мали на себе взаємний вплив. „Отцы и дѣти“ зробили величезне вражіння, але не так, до якого привик автор зі своїми давнішими повістями. Коли давніший він мав буквально всіх читачів за собою, то ся повість стягнула на його голову зі всіх сторін напади. Особливо невдоволені були „дѣти“ — молоде покоління, яке вбачало в ній карикатуру на власні змагання і з окрема в типі Базарова карикатуру на Добролюбова. Тільки один Писарев зрозумів Базарова і признав його в журналі „Русское Слово“ як вірний тип молодого покоління, але загальне молодого покоління — як се з жалем заявляє один з найзнайоміших представників тодішніх „молодых“, Крапоткін — не зрозумів його і осудив його автора. Опісля Тургенев кілька разів виправдував ся, що героя його повісті эле зрозуміли. А про самий найгорячіший час нападі на нього він писав до Марка Вовчка: „Я вам колись розкажу, як не забуду, всі вражіння, віднесені мною з послідного мого побу-

КОНЦЕРТ В каварни і реставрації „Нар. Голубиниці“ над у Львові, ул. Костюшка ч. 1, від 3 вересня продукуватись буде славна італійська оркестра

„Cesare de Vita“ зложена з 15 найзнаменитіших артистів неаполітанських. Богатий репертуар класичних і модерністичних містців. (List, Manzini, Flotow, Verdi, Bellini, Pergola і ин.)

Сей кружок найліпших італійських артистів продукує ся тепер на дворах європейських, збираючи усюди найвищі признаія і відзначенія. До Львова удало ся нам „Cesare de Vita“ позискати лише на короткий час. О чеканні відвіданя просить **ФРАНЦ & ВОЛЬМАН.** Печаток концерту о 8 год. ввечер.

як найбільше купів для „Достави“. І справді торг сьогорічний випав завдяки о. Кульчицькому надзвичайно добре. Розуміє ся, що се не могло подобатися „Ризницю“. А відгомін її невдоволення найшов ся — де?.. В 51. числі „Громадського Голосу“! „Громадський Голос“ накинув ся морквим радном на о. сов. Кульчицького та на „Доставу“. І так стало передовсім „Громадському Голосу“ жаль парохіян о. Кульчицького, бо з плачем пише, що о. Кульчицький замкнув церкву, а сам поїхав торгувати у сьвятоїчний день св. Йоана. Тимчасом се цілком безпідставна напаст; спасеніє душ парохіян о. Кульчицького, о котре так боїть ся „Громадський Голос“, нічого на тім не потерпіло, що о. парох виїхав, бо заступив його у всіх функціях духовних о. Ярослав Марчак, сорудник з Микучичина. Описля докоряє „Громадський Голос“ о. Кульчицькому користолоббм, бо він, головний директор „Достави“, побірає ремунерації 1.600 К річно; але „Громадський Голос“ не хоче знати, що о. Кульчицький річно не 1.600 К, але два рази тільки дає на народні цілі, — що найбільша в Станиславові бурса задолжена о. Кульчицьким і уфундована ним „Селянська Бурса“, котра і носить його ім'я, дає річно удержане 100—200 убогим школярам. Далше не годен „Громадський Голос“ того обчислити, кілько коштів сама їзда що дня з Підпечар до „Достави“! Попросту сьмішний є дальший докір „Громадського Голосу“, що „Доставу“ відбірає хліб факховим ремісникам та купцям; бож в такім разі кожнa торговельна інституція була би гріхом. „Доставу“ дає заробок многим ремісникам, зявлятим в її робітні, та складає ще що року суми грошей на народні цілі. Чому „Громадський Голос“ лишив у спокою „Ризницю“, а чіпив ся лише „Достави“ і о. Кульчицького, се його тайна. Але вже цілком безглузда є його напаст на „Доставу“, що вбито вона є клерикальним товариством; — хіба що само торговане церковними ризами мало би бути знаком клерикалізму? В такім разі то й ті Мошки та Лейби, що торгують церковними, ризами є клерикали?

Про напасті „Гром. Голосу“ згадав я лиш тому, щоб показати, як то він сьвідомо чи не сьвідомо зробив прислугу кацалам, а накинув ся на нашу інституцію і її керівника, котрі як найкраще зложуть народній справі.

Ф. О.

З Ходорова. (Посольський звіт д-ра О. Лесницького). Дня 3. с. м. о год. 3:30 з полудня відбуло ся тут в салі Тайхмана віче, на котрім посол д-р Оленицький здавав справозданє з своєї посольської діяльності в парламенті. В наслідок непорозуміння, яке зайшло через оголошене на той сам день віча в Романові, не явилось тільки виборців, як мож було сподіватись; всеж таки простора саяла була заповнена, так що, як се при отвореню зборів сконстатував організатор Ходорівщина о. Виницький, були заступлені усі громади хордор. суд. повіту.

По двогодиннім справозданю посла та по промові кількох інших бесідників, збори через аклямацію ухвалили такі самі резолюції, як в Галичині і Стрілських воєвд, де д-р Оленицький перед тим здавав справу з парламентарної діяльності. Описля уділяв посол учасникам зборів рад і вислухував їх жалоби. Особливо дякували йому всі, що за його заходами позбув ся повіт п. Гродзичного.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 7. вересня 1908.

Візд цїсарської сімї на Угорщину. Ішл. (Ткб.) Цїсар виїхав нині рано о 6 год. 40 м. дорогою на Вієнь до Будапешту. Вієнь. (Ткб.) Котг. Wilhelm доносить, що архикнязь Франц Салватор і архкн. Мария Валерия з трома дочками відуть в середу о 9 год. рано з Ішля і на Вієнь виберуть ся до Будапешту.

Будапешт. (Ткб.) Всі часопісі поміщують привітні депеші з приводу приїзду монарха. Бурмістр віззав у відозві населеню до найчисленнішої участі в повитаню короля.

Угорська виборча реформа. Вієнь. (Ткб.) Соціал-демократична кореспонденція доносить: Виконуючий комітет соціал-демократичної партії в Австрії задумує скласти на день 27. с. м. соціал-демократичну конференцію, щоб відбуті наради над угорською виборчою реформою; в конференції візьмуть у дії також соціальні демократи угорські й хорватські.

Шпіліювала чи ні? Краків. (Тел. прив.) Визначено на найблизшу суботу розправу перед присяжними судьями, в справі п. Я. Боровського проти редактора „Narzd-у“, Гекера відпочено, бо обжалований запропонував переслухати Бакая або Михайловича в Парижі, що перший оголосив спис осіб, що оставали на службі російської поліції. Бакай має бути переслуханий в дорозі реквізиції, або буде визваний на розправу.

Терор у Росії. Петербург. (Тел. прив.) Професорови Петражицькому, який відбув кару за виборську відозву, запропонувано міністерство просвіти, аби він або зрік ся професури або зложив заяву, що виступає з кадetskої партії. Міністер Шварц висловлює думку, що університетські професори не можуть належати до опозиційних партій.

Київ. (Тел. прив.) Селяни палать по губерній двори й збіжжєві магазини; переведено багато а рештовань. В Києві найдено фабрику бомб з великою кількістю вибухових матеріялів.

Лодзь. (Тел. прив.) Арештовано поверх 2000 осіб з ліпших кругів. Сосновичі. (Тел. прив.) Біля одної фабрики вбито касиєра тої фабрики та зрабовано 200 рублів. Вивуаті втекли.

Лодзь. (Тел. прив.) Арештовано кільканайцятьох членів „Бунду“.

Демонстрації безробітних. Глєсф. (Ткб.) По вічу, на яким виголошено острі промови проти правительства, 2000 безробітних соціалістів хотіло вдерти ся до костела, в яким як раз мало почати ся полюдневе богослуженє. Поліція розігнала толпу, при чім кільканайцятьох демонстрантів поважно ранено.

Нова доба в Туреччині. Царгород. (Т. К. Б.). Газі Османа Кізама пашу іменовано турецьким амбасадором в Берліні. Франкфурт. (Т. К. Б.). До „Frankfurter Ztg.“ доносять з Царгорода, що міністер скарбу заключив з отоманським банком фінансовий договір, який вимагає ще потвердження турецького парламенту. Банк хоче дати правительству 4% позичку нормальну по 1/2%, в квоті 3.600.000 фунтів турецьких. За обезпеченє мають служити річні надважки в квоті 6.000 фунтів з різних доходів, якими заряджує Dette publique і 120.000 фр. з митових підвишок. Думку, щоб скликати європейських реформаторів фінансових, понехано.

НОВИНКИ.

— Нинішні вибори у Львові. Від 8. год. рано відбуває ся в трьох ратушевських саялах голосованє на посла. Спершу участь виборців була доволі слаба в перших двох годинах відданю поверх 600 голосів, переважно урядників. Вибора йдуть під знаком величезної корупції і надзвичайно, які розвиває комітет Рошковського. На торг кинено значні суми грошей, якими розпоряджують головню Мамочив (Русин — тьфу!) і директор міського архіва Чоловський (також — gente Ruthenus). Агенти Рошковського скуповують на гвалт легітимації, на котрі голосують гниє, Зачувати, що до полудня зібрати тим способом 400 легітимацій, а крім того числять на легітимації недоручені, котрі хотять в останній хвилі кинути до урни. Приклонники кандидатури Рошковського, маючи в руках цілий виборчий апарат, визискують перевагу передовсім в безглядній та безправній спосіб. До виборчих комісій не допущено сторонніх кандидатів п. Ганкевича. Навіть посол Гудец не засідає в комісії, хоч призначено його до сего ухвалою міської ради. Президія маїстрату, Цюхінський і Рутковский, уладили в своїх борах виборчий локаль, куди входять вольно і виходять виборчі гниє. На коридорах маїстрату гниє Рошковського уживають ся за виборцями, напастують їх і торгують легітимаціями, хотять закон забороняє строго всяку агітацію в локалі виборчим. В саялах голосованя проловують виборчих обманців Рошковського, але на диво — поліційна власть пускає їх безкарно. Москвофіли і — як можна було надїятися — барвічківські голосяють на Рошковського: Schöne Seelen... Як зачувати, сіоністи, на котрих числили соціальні демократи, а котрі навіть обіцяли голосувати на п. Ганкевича, здержались від голосованя. Супротив таких надужит, безправств і хруїства на цілій лінії не трудно перефрсувати Рошковського.

— Нерівна міра. В найблизшій часі буде в Галичині іменованих до 30 судових радників. На п'ять посад, опорожнених при окружнім суді в Самборі, подали ся між иншими Русин, сьомий посол і секретар суду в Количинях, п. Кивелюк, і субститут державної прокуратури в Самборі, п. Войцїцкому, зявний польський агітатор. При кваліфікованю обох тих кандидатів заклинено п. Кивелюков, що віддає ся політичній агітації, бо є послом до сойму, і на тій підставі п. Кивелюк віднав, а противно п. Войцїцкому, котрий від літ є вшепольським агентом, скликує численні віча, їздить по селах, держить відчїти, промовляє публично, організує всю молодіж в Самборі під вшепольським прапором, прохолоджує ся з ними годинами по уліцях і т. д., персональний сенат не зробив того закиду. Навляки, п. Войцїцкому тому лише, що так завзято бавить ся в політику і що такий з него діяльний Поляк, призначено за одного з перших кандидатів на судового радника. Отсе знов один з тих безчислених примірів польської сьмисловної етики, иншої для Поляків а иншої для Русинів, зявної під назвою „то со іншего“. Управляють її Поляки на цілій лінії, а рівночасно про руські голоси протесту послугують ся фразою „wtekecie“.

— Також знак часу. Цікаві вісті доходить до нас з нашого Поділля над Збручем. На російським Поділля понад Збруч візитує тепер свої парохії латинський єпископ. З тої нагоди польські парохі з російського Густина і Сатанова запросили особисто польських парохів з нашого боку кордону до духовної допомоги і фактично польські сьвященники з Галичини їздять за кордон. Видко на сїю уступку для Поляків згодили ся російські власті, коли не роблять такий поїздці ніяких перепон. Се будь-що-будь річ незвичайна, бо, як заісно, увітським сьвященникам з Галичини єступ за кордон заборонений. Російське правительство не пускає навіть православних сьвященників з Буковини через границю до російської Бесарабії. А тут, бач, що за ласка! Польським мсьондзєм вільно вештати ся геть і назад через кордон для скріплення латинства і полськості на руській землі. Не аби-який знак часу!

— „Ceskoslovanska korespondence“, видана в Празі, приносить інформаційну статейку про руське сокілство в Галичині. Львівський „Сокіл“ числить тепер 21 філій в краю і 385 гімнастично-пожарних філій з 20.000 членами. На жаль, так сильно розвинене товариство не має у Львові відповідного приміщеня а фонд на будову власного дому вносить ледви 19.000 корон.

— Стрілянина до селян без кінця. До польських часопісний доносять, що економ ки. Любомірського, якийсь Конечний, застрелив в Переворську селянина, Яна Пенюжжа, за те, що Пенюжжєк мав пасти худобу на пасовиську князя. Убийник оставав на волі від 1. с. м., то є дня убийства, аж до 4. с. м., коли то його наслідком інтервенції „людових“ послів, Жардецького і Яховича, арештовано.

— Мадярська нетерпимість. Мадярська газетка „Rahoi Ujsag“, що виходить в Рахові (Мараморос) принесла вість, що в Ясеню (Керешмезе) Русини хотять собі заложити товариство для обрабованя дорослих, і наробила крику, що се товариство дуже небезпечне для мадярської держави. Тому звняє власті, а навіть руське духовенство і учителі, щоб не допустили до заснованя того товариства. „Хто таке сьміє зробити — кінчить „Rahoi Ujsag“ — того як паршивого пса викинемо з товариства“. Зовсім як в Галичині, де таке саме говорять супротив Русинів наші „najetdeczniejsi“. Не даром „Wegier, Polak — dwa bratanki“...

— З царства кнута. В чернігівській „Просьвіті“ хотів на днях член одеської „Просьвіти“, д. Шелухин, що брав участь в археологічнім зїзді в Чернігові, прочитати реферат по українськи. Однак адміністраційна власть не дозволила на се, зявляючи, що вільно йому читати реферат лише в російській мові. Очевидно д. Шелухин відказав ся читати по російськи і численна публіка, що збирала ся в „Просьвіті“ на реферат, розійшла ся з нічим.

— Радники адвокати. Найвищий трибунал у Відні видав вирок, силою котрого відкинув поданє одного із спенсіонованих радників краєвого суду о вписанє його на листу адвокатів. До тепер вписувано пенсіонованих радників краєвого суду без ніякої трудності на листу адвокатів. З повисшого вирок показуєть ся, що найвищий трибунал, з огляду на жалі адвокатів, стараеть ся обмежити налив спенсіонованих судових радників до адвокатського звания.

— Під розвагу руському учительству в Бережанщині. Пишуть нам: Коло почтового уряду в Бережані стогіть зелена будка, на котрій стоїть напис „Sprzedaz grubowoh zkolnych T. S. L.“ Поляки сей склеп попирають дуже ревно і нічо давнього, коли взяти на увагу, чим для них „Towarzystwo zkolnych ludowoh“ Але на жаль мусимо сконстатувати, що товариство, котре стремить до спольщеня руського народу, спомагає також і руське учительство. Чи се й руським учителям у учителькам треба повторяти клич: свій до свого? В нинішніх часах се чистий скандаль. — В. В.

— В справі соймової кореспонденції. Як відомо, справа дзєвникарських справоздань в галицьким соймі була поставлена доси як найгірше. Справоздаєць не мав навіть відповідного місця і мусів тиснути ся як оселеді, а що того, що перемелюють чи секретарі чи навіть деякі послі, навіть не чути як слід, то дати швидко і точне справозданє була не-аби яка штука. Щоб услушту сїй недогідний стан, вивинула думка на взорець парламентарних кореспонденцій по всіх парламентах заложити кореспонденцію соймову. Та кореспонденція полягає на тім, що на підставі стенограмів окреме бюро залажує швидко докладне справозданє (спис і зміст інтерпретаций, внесенє і т. п. впливів, докладний зміст промов і т. д.), з якого користають дзєвникарські справоздаєць, що через те мають значно улекшену роботу, бо не потребують всего записувати самі, а можуть звернути свою увагу на загальний образ напад. Отже в сїй справі кр. маршалок скликав на раду представників львівської преси, даючи доказ своєї „прихильності“ до Русинів тим, що по мінув зовсім представників руської преси. На сїй напад заявив маршалок готовість прийти в поміч крайній пресі і по увагах представників преси порішено віддати на пробу веденє соймової кореспонденції львівській філії к. к. кореспонденційного бюро. Крім того маршалок обіцяв постаратися о вигідну львожу дзєвникарську. Сподіваємо ся, що к. к. кореспонденційне бюро не піде за приміром краєвого маршалка, котрому наша соймова репрезентация повинна в відповідний хвилі припадати його нетакт супроти нашої преси, — і буде з повною безсторонністю трактувати всіх послів без огляду на їх національну або партійну приналежність.

— О події в Черніхові. Державна прокуратурия виготовила вже акт обжалованя о кроваві події в Черніхові в дни 25. с. м. в причини рибальських ревірів і доручила його сторонам. Акт обжалованя обіймає 40 сторін аркушевого письма. На лаві обжалованих засядє 29 селян і 9 женщин з Черніхова, а всі відповіду-муть перед карним трибуналом (не лавою присяжних) за те, що ставили опір жандармам в службі і не послушали їх приказів розійти ся. До розправи буде покликаних поверх 30 сьвідків. Розправа потреває з огляду на багатий доказовий матеріял кілька днів, ма-буть при кінці вересня.

— Санкція закону. „Wiener Ztg.“ оголосила санкціонований закон з 19. серпня с. р. про наданє публіярної безпечности частинним довжним записам галицьких позичок в квоті 10 мільонів і 11.157.000 корон.

— На пам'ятник Шевченку. До каси полтавської земської управи вплинули жертви на пам'ятник Шевченку в Києві від 1 січня до 19 ст. ст. серпня в загальній квоті 4.095 рублів 60 коп., причім в однім місяці липні зібрано 1024 рублів. Таким способом можна сконстатувати зріст складок. Видані земською управою переписні листки з портретом Шевченка, з котрих дохід призначений також на пам'ятник, тішать ся великим попитом не лише полтавських Українців, але й чужинців.

— До ювілею Льва Толстого. Комітет конгресу заступників періодичної преси в Росії в честь гр. Льва Толстого (Петербург, Невський пр. 92) звернув ся до нас з таким письмом: „В місяці червня відбув ся в Петербурзі конгрес заступників періодичної преси цілої Росії, щоб обговорити близький ювілей Льва Н. Толстого (28 серпня 10 вересня). Ухвалено кілька резолюцій щодо способу відсвяткованя ювілею великого російського письменника, між иншим постановлено утворити в Петербурзі музей імені Л. Н. Толстого. Вибрано також окремий комітет, котрий мав зайняти ся виконанєм ухвалених резолюцій, і він займає ся тепер з'організованєм згаданого музею. Отже сей комітет прикладає велику вагу до сього, щоб зібрати для музею всі числа дзєвників, журналів і т. д., як російських так сторонніх, котрі появлять ся в пам'яті ювілею Л. Н. Толстого. А що ваш дзєвник імовірно схоче одну чи більше статей присвятити великому письменникови в день його ювілею, то просимо вас прислати нам ласкаво два примірники того числа для музею Толстого. Поки музей буде отворений, все, що для нього призначене, треба посилати до редакції історичного журналу „Минувшіє Годни“ в Петербурзі, Лиговка 44. З уваги що неможливо для нас річ увітати в переписку з редакціями всіх дзєвників і часопісний, які виходять тепер на сьвіт, позволяємо собі просити вас комістити се письмо на сторінках нашого дзєвника. Щоби оповістити про музей залєпеними можливо найширше розповсюдженє, звертаємо ся до всієї періодичної преси на сьвітї, якої-небудь вона уживає мови, з просбюю випечатати се наше письмо. Крім того були би ми дуже раді зібрати для музею книжки і брошури, присьвячені Л. Н. Толстому. Комітет складає ся з осьих членів: проф. М. М. Ковалевський, голова; П. Мілюков, М. Федоров, заступники голови; М. Стахович, Н. Володков, секретарі; Леонід Андреев, Т. Батюшков, В. Богучарський, Г. Градовський, Волод. Короленко, Г. Плеканов, І. Слонимський, С. Венгеров, члени.

— Япанська армія. Оден англійський офіційр що перебував довгий час в Японії, пише так про япанську армію: Цілий офіційрський корпус виглядає дуже молодю, а у старших офіційрів треба подивляти еластичність і зручність. Служба в зимовій порі трєває при ліхоті від 8 год. рано до 4 год. по полудни, а в тім часі всі офіційри, почавши від команданта полку аж до наймолодшого поручника, мусять находити ся в касарні. Всі офіційри незвичайно сьовісно виконують ті самі вправи що прості воїки, не позволяючи собі на ніякі полєкші. В гімнастичні не знають утому, тому з того огляду є незрівняні. Зазначити треба сердечне відношенє старших офіційрів до молодших, яке проявлять ся при кожній нагоді. Офіційрський касина є досить просторі, але скромно уладжені. Офіційри прибувають до касина головно на обід, котрі складають ся з рижу, кусанка риби і трохи ярини (крім чаю в касинах не подають инших напиктів, хіба в разі великого торжєства), а товариські сходини в касинах в Японії майже не знає. Зате доми жонатих офіційрів для товаришів оружа всякого віку в цілях товариських є все отворені. В часі бранки япанське населенє попадає в дивне одушевленє. Віддані до війська присягають на воєнні рипписи, котрі новобранці мусять власноручно підписувати. Кождий новобранець, призваний до япанської оджи, мусить наперед учини ся ходити в чоботах, споднях і бязюзі.

— Людоїди в Конго. Французькі часопіси подали недавно вість з Африки, що команданти другої компанії сенсильських стрільців, капітана Фабіанія, окружили в місцевості Віб людоїди і з тої пори всякий слух по нїм загинув. Що з ним стало ся, нема ще певних вістей, але що у французькій провінції Конго є дикє племя, що їсть людин, се річ певна. В часопіси „Le Tour du Monde“ оголосив тепер звіт із своєї подорожжє капітан Лянфан про посїдню французьку випра-

ву до Конго. Лянфан ствердив, що подібно як племена задного Конго, так і Мурини, які живуть над рікою Санга, є людоїдами. Всюди підчас своєї подорожжє стрічав ся Лянфан з признаками людоїдства. В однім селі бачив, як в котлі варили ся рамена і груди женщины. Тамошні мурини волять понад все людське тіло, головнж „білих“. Пожирвають передовсім бранців та вбитих ворогів, а крім того женщины з власного племені яко „жертви“. Похорон, зміна місця, відшаванє ворожитів, все те добра нагода, щоб принести в жертві женщины і з'їдати їх. Коли вмире начальник племені, на його гробі дусять жінки, а їх тіла варять і беруть на пир. В часі невєржаю, злих ловів або війни, що спричинила велику руїну, племя видає на жертву якесь число дівчат, котрі по торжєственим танцї, серед окликів і ударів „тамтаму“ дусять і варять. Кождий учасник торжєства дістає свою лаяку і вернувши до хати, споживає як найбільший присмак. Оден з тубильців, що ніс пакунок виправн Лянфана, втік в тих сторонах. Пізніше показало ся, що мурини з'їли його на другий день. Людоїдство зростає в порі, коли не стає збірники, малп, шурів і вуїв. Тоді з якого-небудь приводу населенє дає в жертві женщины і з'їдає їх. Навіть звичайні торжєства, сполучені із споживанєм людського тіла, припадають все в часі, коли в лісах зьвірина тягне в недоступні бори і тяжко її дістати.

— Дрібні вісті. Коло стації Синевіської з'їдурили ся дня 5. с. м. рано два товарові поїзди, причім оден тонник і кондуктор потерпіли тяжкі а 5 кондукторів легкі рани. — В Острівчику тербовельського повіта згоріло кілька селянських загорд і жидівська школа. Огонь викликали діти, що пекли на подвірю жидівської школи кукурудзу. — О. Денисови Венгровиновичи з Крєчовиц признали комісія-жорів промислово-рільничої вистави в Ярославі дохвальний лист і срібну медаль за худобу ольденбургської породи. — Трибунал присяжних судів в Рязеві засудив оноді селянина Михайла Кота за убите жінки на кару смерті через повішенє. — Львівська залога повернула в неділю з маневрів, що відбули ся в золочівським повіті. — З Райхенав телеграфують, що 30-літній відеський адвокат М. Поляк спав вчєра вечером з гори Ракс та погіб на місці.

Оповіді:

Календар. Завтра, ві второк: Адріана, Наталї (лат. Рокд. П. Д. М.). Позавтра, в середу: Сави, Пімана (лат. Горгонія).

Робота в Прусах. Треба зарав тисяч робітників до 2 копалень вугля, 500 робітників для копалень в Мисловіцях (Myslowitzgrube). Платня: над землею 2:20—2:60 м. під землею 2:60—3 м. денно. Вік 17—35 літ. 500 робітників знова потребує Cleophasgrube — залізнична стація Zelenze bei Kattowitz. Платня 2:70 м., на гурт 3:60—5 м. денно. Виплачують 15 кожного місяця, а частє заплата можна дістати кожного 1-го. Виповісти роботу можна на 14 днів. Харч дешевий, м'ясний обід можна діставати в копальні по 40 ф. денно. Як вибудує роботу, дістають робітники додатки 5—10 м. і зворот подорожжє в Кракова до копальні. В обох копальнях дістають робітники безплатно мешканє, постіль і купеці. Для Cleophasgrube треба також одного інтелігентного чоловіка, щоб троха знав німецьку мову та організував руських робітників. Найлучше виведужений жандарм. Мусить передівеїм зовсім не уживати алякоголю і взагалі вести ся морально. Платня 75—90 м. місячно.

Для робітників, що їдуть-муть на роботу до Прусе, зробимо одну пересторогу. Скрізь по дорозі аж до самої копальні росіяні найрозумніші агенти, звані Німцями Bluthunde, що ріжними обіцянками і дарунками з'єднують собі робітників, щоб згодили ся на їх посередництво. Перед сим остерігаємо робітників, бо роботодавць мусить агентови заплатити за кожного робітника 30 М., а відтак — розумієть ся — стягнати сих 30 М. з робітника. Описля нарікають робітники, але за пізно. Для таких „гандарів“ треба мати тверде серце і несоропити ся, а їдати аж на місце і там казати, що їде на оголошенє в „Дізі“ і „Свободі“.

10 робітників платять половину залізничної карти. Гроші на дорозу треба мати свої (около 15 К). Треба мати теж робітничу книжку або посвідченє в громаді (без степеля, даром), що їде ся на роботу. Треба брати білет до Цакової (зі Львова цілий 11:20 К) а зі Цакової до Мисловіц (кілька етацій) і тут згодиити ся в Myslowitzgrube або в бюрі, де є наш урядник, що зветь ся: Uebernahmestelle des Arbeitsnachweises der Landwirtschaftskammer für die Provinz Schlesien in Myslowitz, а хто приїде зі Цакової на стацію Zelenze bei Kattowitz, мусить удати ся до дирекції недалекої Cleophasgrube. Робітників треба буде і ще більше. Оголошувати-мемо все. З Народної Канцелярії Львів, Ринок ч. 10.

Вписи до висного музичного Інститута тов. ім. Мих. Лисенка відбувають ся кожного дня від год. 10. до 12. рано і від 4. до 5. год. по полудни в льокалі інститута „Народний Дім“ (ул. Театральна 22) п. пов. через галєрію на право. Наука розпочинає ся з днем 15. вересня. В інституті уділюють науки професори з державними кваліфікаціями науки гри на фортеп'яні, на скрипці, солов'ого і хорального співу, теорії, гармонії і історії музики. Близших поясненє мож зяснати в повисших годинах в інституті а письменних у голови товариства, проф. Волод. Шухевича, Львів, Собісчина 7.

Посольський звіт д-ра Оленицького в Добровілях, медницького повіта, відбуде ся в неділю, 13. с. м. а не 6. с. м., як се через друкарську помилку вишло в онодішнім числі „Діла“. > Що пишуть до „Народної Торговлі“. > За вино дякую сердечно. Смічне, чисте, — а при тім не дороге а що найважніше природне. З глибоким поважанєм о. Іван Бирка сьвященник в Боїнці п. Турника. 1303

> Богоміле до Гошова. Дня 12 вересня н. ст. уряджує особієм поїздом кристинопільський Монастир оо. Василіян згаданє богоміле до Чудотворної Гошівської Матері Божої. Єси би протє дехто зі Львова тай околиці ще і тепер бажав взяти участь в тім богомілі, то може у Львові на головнім двірї для 12 вересня рано о годині 7 до учасників сего богоміля прилучити ся. Ціна їзди третю клясою зі Львова там і назад внісє 4 кор. 10 сот. Для учасників з околиці, котрі всьдуть в Лустомілах, 3 кор. 40 сот., в Ширці 3 кор. 20 сот., в Миколаєві 2 кор. 70 сот. Білєти їзди можна буде дістати на тих стаціях, де учасники будуть до поїзду всідати. 1365 1—1

> Товаришів Володиміра Коновалца і Філіпа Ляндера прошу безпєрочно подати свої адреси. Справа важна. — Никифор Гіряк, студ. фїлос. в Струсові п. в місці.

> Monstre-концерт італійської капелі Cesare de Vita кожної суботи, в неділі і сьвєята в Cafe-Restaurant, ул. Косцюжко ч. 1. Вступ вільний. Початок о год. 4 по пол. і о 8 вечер. 1358 2—3

Поручась куркорню п. Василя ВІТІНСЬКОГО у Львові ул. Батория ч. 10, котра вираляє знамениті тісточки, чєвники, медівники і т. д.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-18 годині по полудні.

Передплата і інсертати приймають у ЛЬВОВІ: Адміністрація „Діло“, Ринку ч. 10. Бюро газет А. Олександровського, К. Кішківського, С. Соколовського, П. Саж Гасмана, ч. 9; К. Бухштаб, ул. Кароля Людвіка ч. 23. — У ВІДНІ: М. Дукса, I. Wollzeile 9, P. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollzeile 11; Naasenstein & Vogler, Actien-Gesellschaft, Kärnthnerstrasse I. 18, U. FRANKFURT I. GAMBURGI; M. Naasenstein & Vogler.

Реклація, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рухомі збори: за листом на попередній застережний. — Реклація: неоплачені листи від моря.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“

в Асирі: за три місяці: 32 к. 44 корон
на рік: 10 „ 32 „
на місяць: 2 „ 70 „

У Львові (без поштової пересилки):
на рік: 28 к. 14 к.
на чверть року: 7 „ на місяць: 2 „ 14 к.

Пощокове число копій у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.

Оголошення зачитані приймають за по 30 с. за одну строку (інсертату або за 1 міну, а в рубриці „Націоналіст“ по 60 с.). Політичні й інші оголошення зачитані за по 30 с. за строку.

Передплата і рекламні листи (інсертати) платити у Львові.

7. вересня 1848 р.

Вчорашнього дня минуло 60 літ, як завершилася найбільша і найважливіша реформа 1848 р. в австрійській державі: того дня австрійський парламент-конституанта ухвалив загально-державний закон про знесення панщини.

„Весна народів“ — 1848 рік — з усіх суспільних верств в Австрії застала в найгіршому положенні селянство. І тому і саме селянство, і ті, що домагалися політично-суспільних реформ, і навіть ті, що держали в своїх руках кермо держави, — всі вони розуміли, що те положення селянської верстви мусить бути змінене. Але як? — на це ніхто не давав ані ясної ані загально-вдоволюючої відповіді. Серед невпевненості припливу і відпливу революційних хвиль нове віденське правління оголосило 18. марта цісарський патент, в яким був проголошений принцип, що панщина при відповідній відшкодованні має бути знесена; далі заповідав патент, що сей принцип має протягом одного року бути введений законом дорогою в життя. Та серед тодішніх відносин не було кому дбати, щоб об'явки того патенту справді здійснились. Тільки для одної Галичини тодішній намісник Стадлон, щоб позискати селянство для австрійського правління і зробити його відпорним супроти польських революційних агітацій, вивдавав цісарський патент з 17. цвітня „про знесення всякої роботи з тих підданських повинностей в Галичині“, — всі інші інші краях держави селянство далі робило панщину.

Серед таких обставин в чотирі дні після скликання парламенту-конституанта виступив у нім 26 липня молодий, 25-літній шлезький посол Ганс Кудліх, селянський син, тоді що-йно окінчений правник, який брав живу участь в тодішніх революційних рухах віденської академічної молоді, знесенням, щоб палата признала панщину разом з усіми впливаючими з нею правами і обов'язками за знесену, застерігаючи собі тільки право до видавця постанов що-до відшкодовання. Отже знесення викликало довгі і гарячі дебати. Правда, самому знесенню панщини не посміли ніхто протиставити, але не легко було рішити справу відшкодовання. Селянські послы були зовсім справедливі проти всякого відшкодовання, — між іншими знамениту промову проти відшкодовання виступив руський селянин Канушак з Ляховця коло Богородчан, — але заходами правління і діїсних послы удасться прихилити на свій бік послы з міст і так узискано більшість за відшкодованем. Цілий закон ухвалено 7 вересня 1848 р.

Ініціатива, яку дав Ганс Кудліх до ухвалення цього закону, зробила його ім'я популярним серед селянських мас західно-австрійських країв, але його покинув відповісти на реакційні затії правління революційним повстанням не знайшов у них відгук. Кудліх мусів тікати за границю, де взяв участь в баварській революції, а по здавленні її скоротився до Швейцарії. Засуджений заочно в Австрії на смерть, перебував якийсь час в Швейцарії, а описав вихід до Злучених Держав Північної Америки, де по скінченню медичних студій віддав ся лікарюванню. Аж коли вже уляглися всі бурі і результати 1848 року в Австрії уложили в теперішню конституцію, міг він знов вернути до вітчизни, але вже не проміняв її за ту другу, заморську панщину і до своєї рідної сторони приїздив тільки від часу до часу

в гості. Доля, немаче на перекір австрійському засудови смерті, дала йому довге життя і 60-і роки свого дня в австрійському парламенті обходив він крешким 85-літнім старцем. Для характеристики його теперішніх поглядів наведемо уступ з листу з 31. серпня 1905 р., писаного до голови комітету, який займався постановленням вежі на горі Wachberg в ріднім селі Кудліха Lobenstein для звеличання діла Кудліха (закладника угольного каміня під ту вежу назначено на 20 с. м.). В відповіді на жал до голови комітету, що з потрібних 22.000 корон зібрано ледви 7.000, старий революціонер з 1848 р. пише:

„Кінцевий результат справді дуже скромний. Наш нарід бідний, платить зі своїх доходів не звичайно великі податки, наш нарід не є політичним народом, 1848 рік давно забуто, а багаті люди промислу і торгівлі є більше проти, ніж з старим державним зрадником з 1848 р. І так гарна Wachberg забуто не мати-ме на своїх хребті пам'ятника свободи. Не будемо занадто поетичні! Відпустова церков Burgberg-у і руїни старого замку лицарів-розбишак соромилися б, коли-б в їх сусідстві гордо стрімала вежа селянської свободи. Будемо скромні! Хто має гроші, той не любить 1848 року, а хто пригадає собі його, той не має грошей“.

Іронія старого Ганса Кудліха аж занадто оправдана. Знесення панщини, хоч і було найбільшою суспільною реформою 1848 року, то діло переведення його в життя пішло такими шляхами, що селянський стан замість сподіваного добробуту попадає в що-раз більшу нужду. Се особливо можна сказати про наш край, в якому ідемізація, сервітути і право пропінції зложилися на ту ліху трійцю, що довела селянство до економічної руїни.

Ми не будемо слідити далі, як користи закон, ухваленого за ініціативою Ганса Кудліха, далішими постановами про відшкодоване за панщину щораз більше обмежувало на школу тих, чия добробуду Кудліх мав на думці. За те присвятивши кілька уваг національно-політичному моменту, зв'язаному зі знесенням панщини в нашій країні.

Польські історики події 1848 року, а за ними і всі інші, що революційні змагання 1848 року оцінюють зі становища польських революційних змагань, просто не знаходять темних крапок для тодішнього становища руського народу та його політичних провідників. „Оруді реакції“, „контр-революційна армія“ — се політичний епітет для одних і для других. А тимчасом, оцінюючи справу зі становища тогочасних відносин, мусимо сказати, що самі Поляки загнали Русинів у таке положення. Бо що мали на меті тогочасні польські революціонери? Реставрацію історичної Польщі або бодай суррогату її на галицькій території і під протекторатом Австрії, історичної Польщі, в якій всі чужолемні елементи мали б бути перероз'єднані на Поляків. Правда, в польській державі була панщина, проти якої виступали в 1848 р. польські революціонери. Але вони за ціну знесення панщини домагалися від руського селянства допомоги для відбудовання Польщі і вічної вірності відбудованій Польщі, вірності, яка була рівнозначна з відреченням від усяких власних національних інтересів, з національною смертю.

І коли замість об'єктивних знесення панщини за ціну національної смерті австрійське правління дало реальне знесення панщини, а крім того ще виступило в ролі оборонця національних інтересів Русинів проти польських домагань повної

польонізації публічного життя в цілій Галичині, — то чи міг наш нарід при тодішнім стані своєї національної свідомості і при своїх історичних антагонізмах — національним, релігійним, політичним, соціальним, економічним — до Поляків вибрати інший шлях? З двох альтернатив: вірності існуючій австрійській державі або вірності колишній і будучій польській державі і як консеквенція цього бунт проти австрійської держави — він вибрав ту, яка йому видавала ся користливою. Правда, теоретично можливий був ще третій вихід: боротьба на два фронти, і проти австрійського правління в ім'я тодішніх революційних класів і проти польських національно-державних претензій, але на се треба-б зовсім інших внутрішніх відносин серед нашого народу. Зрештою не будемо занадто поетичні! Як наші темні селяни помагали ловити польських революціонерів, так само в такім випадку благородні і освічені польські патріоти були би денунціювали наш революційний рух перед тим самим австрійським урядом, — як ті самі панове, що приготували польське повстання проти російського правління, денунціювали перед тим самим правлінням Антоновича „за комуністичну пропаганду“. А й тепер чи не денунціюють нас так само, представляючи нашу навіть найбільш легальну боротьбу проти їх пановання як щось, що грозить основам держави?!

В агітаційній літературі польських революціонерів 1848 р. знаходиться про те бажане знесення панщини польськими панами одяга пісня, де читаємо:

„Nema chłopra, nema pana, łesze wsi jednaki,
Tak wsi chcemy i tak wsi żądajmy Polaki.
Oj letia lastowka ponad berehamy,
Naj Lachy budut zdrowi, trzymajmo z Lachamy!“

Отсі слова, в яких криється весь секрет тодішньої „прихильності“ польських революціонерів до руського селянина, не перестали бути актуальні й досі. І тепер польські політичні круги стараються вимовити в наш нарід, що се завдяки їм він може користуватися конституційними свободами, а за признання того, що нам на підставі загально-державних законів належить ся, жадають від нас спеціальної відданості і вірності польській державній ідеї. І тепер, коли вони й що роблять для поправки економічного положення селянства, то тільки в тій цілі, щоб руського селянина запрягти до воза своєї національної політики.

В теперішніх часах, коли польські політичні круги починають з особливим натиском говорити про потребу такої праці „dla ludu ruskiego“, яка передбачає його для їх національної політики, примір 1848 року повинен бути для нас особливим попереднім. Як тоді польські революціонери обіцявали знесення панщини тільки за ціну вірності польській державі, так і тепер вся та есенціальна праця „dla ludu ruskiego“ може мати тільки одну ціль: Використати з нашого народу його національні почування, знизити його національну свідомість, взяти в нього його національну душу.

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

Обезпечене на старість в Англії.

(ос) Із законів, які полагоджено остаточно в минулій сесії англійського парламенту, на особливу увагу заслуговує, по при „біль“ про основане двох автономних ірландських університетів закон про забезпечення на старість. Прочі великі задачі, які постановив перевести теперішній англійський ліберальний кабінет, ждуть же свого слушного часу. В осені між іншим прийде ся, звести кампанію в справі горівчаного білю, якого копчили ся консерватисти, щоб на спілку з горальниками й шинкарями захитати становищем кабінету Аскіта. Та всеж таки надіють ся, що він у палаті громад прийде. Чи так само пощастить ся йому і в палаті лордів, се одначе велике питання, бо висше уроджені в останніх роках дали вже не раз докази, що вони не жемують ся повалювати ухвали, які постановив палата громад. Так зробили лорди недавно і з шотляндськими земельними законопроектами, які мали на меті спинити зріст безземельного пролетариату, та з законопроектом шкільним, який змагав до того, щоб визволили англійську школу від переважального впливу англійської церкви. Побожують ся, що й закон про вісімнадцятирічний робочий по копальнях, який вже добув собі ухвалу в палаті громад, не пройде ціло через палату лордів. Се стає тим більше правдоподібне, що міністер торговлі, Вінстон Черчилль, в часі дебати над сею справою в палаті громад доволі виразно зазначив, що правління не думає спинювати ся на робітниках гірничих, але змагати-ме до скорочення щоденної праці також для інших робітників. В виду цього консервативна опозиція добирає-ме усіх заходів, щоб не дати можливості ліберальному правлінню переводити суспільні реформи, які зблизили-б робітництво до ліберального табору.

Очевидна річ, що змагаючи до придбання собі симпатії серед робітників, між якими соціал-демократична організація остає се тільки в починах, консерватисти держуть ся такої тактики, щоб в очах робітників ухитити за їхніми прихильників і орудувати демагогічними кличками, через які радів унеможливити всякі проекти правління, котрі мусить числитися за межами можливості і то особливо межами фінансової спроможності.

Таку тактику провадили консерватисти і при дебатах над законопроектом про забезпечення на старість в палаті громад, роблячи такі далекосяглі „поправки“, що були б унеможливили введення закону в життя. Алеж в сій ролі консерватисти не удержали ся через весь час, бо коли законопроект прийшов під обрання палати лордів, проти него виступила група, що гуртуєть ся довкола лорда Кромера, обстоюючи за крайню недорочну поправку, щоб обговорюваний закон був обов'язуючий тільки до 1915 р. До сего постулату почували себе консервативні лорди спонукані зглядати на стан англійського бюджету. Цікаво, що лорд Кромер, який почув у собі сам разом таку печальність про державний скарб і в puncto забезпечення на старість убогих людей, покидаючи свого часу єгипетське намісництво з платнею 21.600 кор., не тільки що прийняв дарунком в сумі 1.200.000 корон, але навіть робив заходи, щоб сей дарунок випав як найбільшій! Попри него старали ся забезпечення на старість бідолахів ударемити ще лорд Крос, який побирає „тільки“ 2 тисячі фунтів штерлінгів емеритури та лорд Гельсбері, що бере з того самого титулу 5 тисяч фунтів шт

Д-р Іван Копач.

Бувшим і будучим абітурієнтам.

(Стаття, яка вже давно повинна була бути написана).

Звісний в Європі і поза Європою автор знаменитої „Історії вищого шкільництва в Німеччині“, професор філософії і педагогії в берлінському університеті д-р Фридрих Павльзен пише з нагоди підбудо культурного свята Єзуїтами в другій половині XVI. в. між іншим так):

„Перегляд показує, що єзуїтське шкільництво розширює ся безупинно все даліше і даліше наперед. Образоване католицького кліру було на кінець XVI. в., отже мало що понад 50 літ по так незначним першим виступі закону, майже цілковито в руках Єзуїтів. Своїми колегами закон гебій яким поясом твердинь окружив огнище ереси у великим луці від устя Рену аж до устя Висли. Він перебрав у свої руки від старих університетів майже вповні цілу тодішню гуманістичну, філософічну і теологічну науку — будьто дорогою вступлення до старих факультетів, будьто дорогою закладання своїх власних конкурентних інститутів. Старі університети в Інгольштадті, Відні, Празі, Фрайбурзі і Кельні (Köln) боролися ся по силам, але безуспішно; Єзуїти вносили виходили побідниками; передавали факультети Єзуїтам правлінням було звичайно вже лиш формальним ствердженням факту, що вони цілу науку дійсно і так вже мали у своїх руках. Старі виділені корпорації робили часто Єзуїтам заклад властивості (Herrschaft), і деякі історики дотичних інститутів пристрасно повторюють той заклад. Певно не без підстави. Але треба прецінь додати, що то не було властивість неоправданого претенсії, котре опирає ся на зверхну перемогу або пустити титули, лиш що то було властивість бо-

ство правдивої сили, котра хоче ділати, бо ділати може і мусить. Може неодолю формальне право й розсипало ся в порох під напором тої сили. Але історія всюди признає ся до засади: сила дає право“.

„Можна сміло сказати, що удержане католицької Церкви в полуднево-східній і північно-західній Німеччині було властиво ділом Єзуїтів. В половині XVI. століття положене католицизму було майже безвигодне. Шляхта і решта населення в австрійських і чеських краях перейшли були в табор протестантів, і не було жалю до кліру, котрий би був тому заради. Великі духовні князівства над Реном вже туй-туй мали переіменити ся на світські князівства. Вітельсбахи і Габсбурги не були би здержали того занепаду католицизму самими політичними середниками. Так стояли справи, коли то в сорокових роках того віку поновили ся в Німеччині перші Єзуїти і заявили свою готовність до служби Вільгельмови IV. баварському і королеви Фердинандові. І в кількох десятиках літ не лиш сплинуло поступ протестантизму, але на початку XVII. в. стояв католицизм вже готовий до відбору того, що перше був утратив. І певно й се було бо йому удало ся, (на скільки в людських речах такі згоди взагалі можливі), наколиб не були вмішали ся в те політичні інтереси Швеції і Франції, а навіть і самої Апостольської столиці“.

„В чім же лежала тайна сили тих мужів? Чи в тім, що то були „мужі злоби“ („Männer an Bosheit“), як се про них каже Равер? Чи в тім отже, що вони хитріше і безоглядніше від усіх інших використовували легковість мас і політичну безграбність та безпомічність пануючих супроти революції? Мені здає ся, що так думати — то значило би ложі і злоби більше признавати, чим вони в дійсності можуть доказати; злоба і лож не є прецінь силами, що лущать — а деж коли була міцніша між людьми зв'яз від тої, яка була все в законі Єзуїтів. Злоба і лож не є такі грішні елементами, які би давали грішкий вплив на людей. Одно ста-

ре слово каже, що найміцніший є той, хто поборав сам себе. Може той висказ значить не лиш те, що до поборова самого себе треба найбільшої сили, але також те, що найбільший вплив на людей мають ті, котрі мають найбільшу силу пановання над собою. І от мені видить ся, що ніколи не було товариства людей, котре би було даліше як Єзуїти довели в мовованню природних склонностей, в поборованню індивідуальних забганок і жадоб. В історії того закону не видко великих індивідуальностей, для поезії він мало дає матеріялу; але в кожнім часі закон посідав велике число на скрізь певних, точно ділаючих сил. В діяльності того закону видко щось гебій тихе, але безупинне діланне сил природи; без пристрасти і боевого крику, без зворушеня і надмірного поспіху йде він крок за кроком наперед, майже ніколи не потрібуючи вертати ані на крок в зад. Певність і духовна висхідність характеризують кожний його рух. Правда, се прикмети, що не роблять чоловіка милим (liebenswürd); милим в загаль не є ніхто, хто не має людських слабостей. Цілковита безпристрастність має радше в собі щось страшного і грізного“. — Що і нинішні Єзуїти є майстрами у великій штуці мововання гніву, а через те й майстрами у великій штуці пановання над душами людськими, про се, як каже автор, може читач довідатися передовсім з книжки будучого єзуїтського елєва, а потім протестанта Келєра (Köhler) п. з. „Erinnerungen eines ehemaligen Jesuitenabzöglings“ (Leipzig 1862).

Звідки, питає даліше проф. Павльзен, набрав закон Єзуїтів тої сили? І каже: „Я гадаю, що та сила може походити остаточно лиш з якоїсь великої ідеї, а не з самолюбної жадоби; бо самолюбна жадаба розлучує, а лиш велика ідея може трітків сполучувати. Ідеєю, котра проникала всіх членів закону і по вигашенню всіх особистих жадоб наповняла їх серця великою і уюною тугою (schwermütiges Verlangen), було пересвідчене, що закон є вибраним оружем (Rüstzeug) для ратоваия Божої Церкви. Єго члени віддавали себе голові Церкви в характері героїських лицарів в разі потреби на перші жертви у великій борбі з поганським і єретичним світом. А що та ідея є в силі зовсім заповнити ум чоловіка — се мабуть зможе зро-

зуміти і той, хто сам стоїть на відміннім становищі... Навіть хто є противником закону Єзуїтів і його стремльн, не мусить і не сміє уважати закону простим загвором ложі і злоби, а поодиноким його членів перекоротними хитрунами (abgefälschte Schurken). Був би се найнерозумніший у світі самообман: вмовляти в себе, що закон своїх членів приваблював до себе розбуджуваним у них самолюбних забганок (Gellüste) або що їх удержував при собі заспокоюванем тих забганок. Шукати в законі життєвого зміслowego „чревоугодія“ ледви коли кому прийшло на думку; те, що кожний бачив при вступі, було се: насамперед покірний новітний, опися доволітні, звернуто і внутрішню тісно спутані студії, якіни тяжка учительська праця в школі або повна саможертви служба провідника і місіїна. Честливості може могла з часом мати деякі вигляди на заспокоєне з огляду на могощність закону; але то ближше пригляне ся справі, той зараз побачить, що в законі Єзуїтів кожда поодинокі одиниця і то кожда без виімки мала не панувати й розказувати, лиш слухати, ціле життя слухати т. зн. без муркотання кожної хвилі займатися або опускати кожне становище і місце до волі „старших“. Прошу читати в маленькій біографії Петра Канізія (написаній Дресвом), як постанову безоглядного послушу безоглядно примінено навіть супроти того так визначного і так дуже заслуженого першого німецького провінціала?). Впрочім коли-б закон був давав щось для заспокоєння чести і вгашення або для вигід життєвських і зміслowego чревоугодія, тоді певно ми находили-б на становищах генералів і провінціалів (подібно як се було на епископствах і опатствах) сейчас всяких високоблагородних принців і рідних князів погробовців (nachgeborene Prinzen?). Тимчасом в законі Єзуїтів ми

*) Єзуїт Petrus Canisius (1521—1597), узнаний в р. 1864 „святим“, видав євангелію свого часу катехізм: „Summa doctrinae christianae sive catechismus maior“ (1554), „Institutiones christianae pietatis sive parvus catechismus catholicorum“ (1601) і т. ін. „Малій катехізм“ (1556, виданий 1599), котрий протягом дальшого часу діяв ся кількома видань (іміжних; не рахуючи перевідів на інші мови).

*) Назначено знаменство з того боку і що до одного дуже памятного є неслана промова провідника октябристів посла Гучкова в російській Думі при дебатах над бюджетом російського міністерства війни. Він сказав між іншим: „Головним винником нашого положення в Манджурії не є, очевидно, армія... Винні передовсім Воєнна рада, численна ко-

РУСИНИ! Домагайте ся всюди туют і паперців

„ЗОРЯ“

оподаткованих 5% на руський нар. фонд. Кожний листок має напечатану водним друком назву „ЗОРЯ“ для відрізання від аних вестидовань. Ціна приступна, якіть знаменита. Варті даром. Ласкаві вмовляв полагоджують ся відвотною поштою.

Д. ВЕХСЛЕР

Львів, ул. Охоронок 9.

пок. Реваковича. Нині він клянеся тому самому Стайніському. O quae mutatio rerum!

Річчя на свою оборону має одну відповідь: „To wszystko za wubogę“. Ой, ті вибори, вибори! Через них старість дозволяють вітам обкратати громади, а намісництво толерує бруди старостів. Деморалізація з гори до долини.

А тепер ще дещо про тутешній п. к. суд. Хлопці одного тутешнього адвоката бавилися невинним напівсерйозним листом на батьківській подвір'ю. Урядники староства — старостою стоїть на протилежності адвоката — так налякалися тої пуканини, що писали у збройному жандарма з поліцею до хати адвоката на ревізію. Адвокат записав одного з них до суду за порушення домового права, але суд ухвалив обжалованого від вини і карі. Тоді урядник той пізніше адвоката за якийсь необережний вислів в його жалобі, і адвоката за-суджено на 14 днів арешту або 280 корон карі.

Вжеж то славний собі той старосамбірський п. к. суд. Сторонам назначують речення на 8. годину зранку, але урядники приходять аж десь коло 11-тої; жалують ся на те, що сторона до Львова, але не дістають навіть відповідей. Бють ся п. п. судні в прості шинку по лисках; справа дістає ся до газет; перемисляють конистория переводити слідство, бо разом з судовниками був тоді в шинку і оден священик (кавал); свідки під присягою нахуять, що судні биля ся „по морді“; посол д-р Стахура вносить в тій справі інтервенцію в державній раді: тоді суд переводить слідство і каже, що то все... від початку до кінця неправда! Муляр Запольський прозиває всіх Русинів „різунями, каналарями, баярами“; „Народна Рада“ позиває його до суду: але судня не бачить в тім провини і увільняє Запольського, аж апеліяція в Самборі таки вину найшла. Таких прикладів можна би навести сотки.

Перед кількома роками пропали з тутешнього суду якісь акти; пропало і кілька тисяч корон, а з ними пропав і канцелярський Олександрський, чмичнувши до Америки. Нікому і волос з голови не спав, лише хлопці мусили за все заплатити. От і тепер говорять голосно, що в тутешнім суді веде ся слідство за якісь неправильні комісійки. Але мають треба би хіба якогось спритного жандарма, котрий би так, як було в Сучаві, поміч вивести тутешню Авгілеву стайню. П. Тхуржійському воно певно не уласть ся; все вікниці виїде, що то „wszystko od początku do końca nieprawda“!

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 8. вересня 1908.

Цсар на Угорщині.

Будапешт. (Ткб.). Вчора пополудни прибув сюди цсар, привітаний торжественно на двірні, прибрані для сї цілі. На вулицях, котрими перїздив цсар, прибрано також багато домів. Здовж дороги утворили шкільна мелодія шпалір, а монарха вітали оваційними окликами „Elen“.

Сербсько-хорватські справи.

Земунь. (Ткб.). Хорватське краєве правитель-ство заборонило розповсюджувати по краю білгородські часописи „Політика“, „Стампа“ і „Травніска Гласнік“.

Карловиці. (Ткб.). Епископ Ніколич скликав до Карловиц на 15. вересня сербський народний церковний конгрес.

Ювілей гр. Л. Толстого.

Петербург. (Тел. прив.). За вийком „Русско-го Знамени“ вся преса осуджує розпорядок Синоду, яким зажадено святкувати ювілей Толсто-го. Орган октябристів „Голос правди“ заявляє, що резигноване з святкування Толстого є національ-не самоубійство. „Новое Время“ осуджує та-кож бюрократів з св. Синоду, звертаючи увагу на те, що тут святкується ся не ювілей теологічної діяльності Толстого, але віддасть ся пошану особі великого письменника. Після льогіки Синоду Росії прийшлося би здержати ся від хваленя Па-стера, бо він католик, і Гумбольда, бо він люте-ранин. В літературних святах звертати ся увагу виключно на літературну працю. Ніхто в такий час не розмірковує про віру, релігію і церкву. Релігії не обиджася подив на артистичних творів. Кадетська „Реч“ висказує думки, що постановою Синоду відібеть ся прикорм відомою у всіх, кому дорога слава й гідність Росії.

Терор в Росії.

Борна Фінляндія. (П. Аг.) При отвореню по-чтового пакету, адресованого до управи дїбр інжі-нера Геца, наступила експлозія, від якої двоє осо-би втратили життя.

Петербург. (Тел. прив.). Сконстатовано, що страчена за атентат на Гершельмана не була кня-гинею Медерською але фельдшеркою Томською.

Тифліс. (Ткб.). Невисліджені винуватці дали дванадцять вистрілів революверових до директор-ки міської залізничної, Албекова, в хвили як він їхав залізничним возом. Албекову не стало ся нічого, за те моторовий і кондуктор одержали смертель-ні рани.

Нова доба в Туреччині.

Царгород. (Т. прив.). Вчорашні вибори до міської ради минули спокійно. Вибрано досі трох Турків, двох Вірмен і п'ятьох Греків. До парла-менту кандидуєть: з Царгороду Грек Стефан Каратеодорі і молодотурок Алі Гайдар Мідат, син Мідата паші. Великий везир Ферід паша має зістати президентом палати. Лого брат Сурей Бей кандидує в Яніні, ексконзуль Муфід Бей в Аргірокастро. Князь Саба Еділ не прийняв кандидатури.

Царгород. (Т. прив.). Генерал Ція і полков-ник Енвер з поручення міністра війни удають ся до Прусії, щоб взяти під оком генер. Інспекто-ра Гольца участь в німецьких маневрах.

Царгород. (Т. прив.). Єгипетський архика- Сайд паша, що був членом молодотурецького ко-мітету і якого за те прогано перед кількома ро-ками з Царгороду, а також письменник Сайд Бей, що був на вигнано в Іємен, повернули до Цар-городу. Комітет і населення зготувало їм велику овацію.

Царгород. (Т. прив.). До вчора засновано тут 12 політичних товариств; між ними є арабські і курдські. Всі товариства підчиняють ся молодоту-рецькому комітету.

Анархія в Персії.

Берлін. (Тел. прив.). З Петербурга доносять до „Berl. Tagbl.“ про комплетну анархію в Пер-сії. Розрухи вибухли також в Курдистані. В Те-бріс убито в останнім тижні 1500 осіб.

Петербург. (Тел. прив.). Військо шата розби-ли конституціоналістів недалеко Тебріс.

Марокко.

Париж. (Ткб.). Агенція Гаваса доносить, що француське й еспанське правительство в повні порозуміли ся що до основних точок ноти, та що незабаром наступить порозуміння також і в другорядних питаннях.

Тангер. (Аг. Гаваса). Абдул Азіс прибув з недовбитими своєю армією до Касаблянки і розтабо-рив ся близько форту Провості.

НОВИНКИ.

— Вчорашні вибори в Іокурузі м. Львова, як се можна було заздалегіть передвидіти, принесли побіду кандидатурі „з'єднанцув строніцтв наго-довув“, проф. Рошковському. „Народові“ партії розвинувли таку шалену агітацію в обороні „pol-akiego charakteru miasta Lwowa“, пустили в рух всі галицькі виборчі шутки з такою інтензивністю, що при галицькій свободі для „народової“ коруп-ції виборчої мусіла чесна виборча агітація бути просто безсилна. Не було брехні і лайки, якою не обкинуто би кандидатури д. Ган-кевича, його особу і його партію, ніяке оруже не було за низьке для політичних приятелів проф. Рошковського. А вже в сам день голосованя діяли ся справдішні оргії. Змобілізовано все, що тільки можна було, „dla odwrócenia groydzej katastrofy“. Всіх урядників, які перебувають на відпустках, звизвано телеграфічно до голосованя. Виборчі гієни мали безмежну свободу, а поліція арешту-вала кожного, хто пробував їм перешкодити „w ratu narodu“. Знаємо випадки, що за приведе-не припалої на горячій вичку гієни перед ко-місаря той арештував не гієну, а тих, що приве-ли її перед нього. Крім того до результату выбо-рів причинило ся також те, що сїоністи з огляду на свої партійні рахунки з соціальною демокра-тиєю і з особою її кандидата від першої хвилі проголосили кандидатури д. Ганкевича ухвалити абстиненцію. (Сим простуюмо невірну звістку у вчорашнім числі нашого дневника, бунім-то сїоні-сти обіцяли голосувати на д. Ганкевича). Вп'авді народна організація Русинів м. Львова старала ся вплинути на зміну того їх рішення і наслідком сього вони ще раз взяли справу під розвагу, але таки остали при своїм, узасаднюючи своє стано-вище окремим письмом до зарялу організації. Ре-зультат голосованя слідує сказати: На 2600 управ-нєх до голосованя легітимний карти доручено 2200 виборців, з яких до виборчої урни стало тільки 1757. Абсолютна більшість виносила 879. Проф. Рошковський одержав 1.011 голосів, д. Ган-кевич 734 голосів, 12 голосів розстріляних. У-часть у виборах сим разом була слабіша ніж в маю 1907 р., коли голоси віддало 2.092 виборців. Так само проф. Рошковський дістав менше голо-сів, ніж його попередник пок. Малаховський, ви-браний 1117 голосами. За те д. Ганкевич дістав о 55 голосів більше, ніж при попередних виборах виносили разом голоси руського (347) і соц.-дем. (332) кандидата. Се значить, що в сих кругах „народовий“ кандидат не тільки нічого не зискав, але що сила опозиції ще зросла та що ширшо-опозиційний елемент сповиний вповні свій грома-дянський обовязок. І коли-б не абстиненція сїоні-стів, невідпириве проф. Рошковського москвофі-лами, не крайне несовісна і деморалізуюча агіта-ція „народових“ партій, не виборча корупція, — то більш як певне, що д. Ганкевич був би ще дістав тих 145 голосів, які йому недостають до абсолютної більшіости. А так „katastrofa na odowu“ відвернена і „zjednoczone stronnictwa narodowe“ мо-жуть обходити триумф, так само дешевий, як де-шево приходили їм ті алярмучі „патріотичні“ покляки до „odwrócenia katastrofy“.

— В справі руської гімназії у Вижниці. Від президента міністрії, бар. Бека, одержано нині в руських парламентарних кругах телеграму, яка усуває всі сумніви що-до руського характеру ново креованої гімназії у Вижниці. Німецька мо-ва буде в ній лише одним з обовязкових пред-метів.

— З головного комітету ратунового. Дня 4. вересня с. р. відбуло ся четверте засідан-ня головного комітету ратунового. По переведеній дискусії ухвалено, що з кредиту уділеного міні-стерством на безпроцентові позички для середних рільників — позички будуть уділювані рільникам середнім, ведучим господарство на обшари що найбільше 250 гектарів (около 435 моргів), котрі в наслідок елементарної катастрофи загрожени в своїй господарській екзистенції, а то як влас-тителям так і ужитковим і посесорам, скоро їх плоди після опілки шкід, переведені для відпи-саня податків, зовсім знищені або бодай в трох четвертих частях ушкоджені. Кожда позичка має бути забезпечена або гіпотечно в границях реаль-ної вартости майна або також за порукою дво-х осіб маючих відповідні услива, або наковець запор-укою союзів або інституцій фінансових або го-сподарських. Позички будуть безпроцентові, спла-чувані в рівних підрічних ратах 1. січня і 1. липня кожного року, почавши від 1. січня 1910. а кінчаючи 1. липня 1918 р. Позичка не може пере-ступати 5000 корон. Подане о позичку треба вно-сити найдальше до 10. жовтня на руки дотично-го староства на формулярах, які староства будуть безплатно видавати тим, що зголосоать ся. Наспів-уючі поданя будуть староства предклатати зі своїми внесеннями намісників, о скільки однак тоті внесення мали би бути негативні, то поінфор-мують ся насамперед в повітовім комітеті рату-новім. О уділеню позичок буде рішати намісник на основі ухвали головного комітету ратуного-вого.

— Делегатом філії „Просьвіти“ в Сокалі до місцевого комітету ратунового вибраний п. Ва-силь Скопняк, управитель школи в Завишні, а його заступником п. Іван Драган, господар в Ту-дорковичах.

— З північної Америки. Русини в Монсен, Па-заснували читальню „Просьвіти“, що розвиваєть ся дуже гарно. Дня 30. м. виставлено II захо-дом шутку з галицького життя „Страйк“. — Го-ловний уряд Р. Н. Союза розписав конкурс на написане отсих шкільних підручників для амери-кансько-русських шкіл: 1) Буквар. 2) Перша чи-танка. 3) Малий катехизм. Підручники мусять бу-ти писані фонетично, приноврені до американ-ських відносин і уложени на лад відповідних ан-глійських книжок. Всеж таки мусять бути подані також відомости про „стару“ вітчизну.

— Справа селян з Коропця. Розправа проти селян з Коропця, обжалованих о „підбурюванє“, опір власті і публичне насильство, наслідком ко-трого ніби-то була смерть Катанця, відбуде ся правдоподібно сего місяця перед судом присяжних в Станиславові.

— О похвалюване Січинського. Перед карним судом в Кракові відбула ся дня 3 с. м. розпра-ва против 17-літньої Яніни Г., обжалованої о те, що похваляла атентат на Поточко. Яніна Г., інтелі-гентна паночка, чула як суді, смерит залізничний стражник Антоні Кравчик читав в одній газеті про атентат на Поточко, притім його жінка розпалакла ся. На се п-а Яніна мала виразити ся в спосіб, яким похваляла убійство. Було се ще в місяці цвітіння. В липні Кравчик вичитав в газеті, що якась жєнщина дістала за такі слова 8 днів арешту, тому п-а Яніна зараз на поліцію і заледну-ював п-у Яніну Г., маючи на неї злість, що во-на соціалістка. При розправі п-а Яніна заперечи-ла, аби коли відважала ся до Кравчиків в спосіб, обсягий актом обжалованя, а її оборонець д-р Гескі виказав переданє цілої справи, бо від часу, коли довершено сей „проступок“ до часу, коли зроблено доносєне, минуло більше як три місяці. На тій підставі п-ну Яніну Г. увільнено.

— Члени краєвої ради шкільної. Цсар іме-нував членами галицької краєвої ради шкільної на найбільший функційний період: кустоса римок-ат. митрополитальної капітули у Львові кс. д-ра Зиги. Ленкевича, крилошанона грек.-кат. митропо-литальної львівської капітули о. Омеляна Білин-ського, вірменського архієпископа Йосифа Теодо-ровича, євангелічного пароха в Бриґада Павла Козлова, професорів краківського університету д-ра Леона Штернбаха і д-ра Кс. Моравського, проф. львівської політехніки Тадея Філдера, проф. львівського університету д-ра Кирила Студинськ-ого, директора Ш. гімн. в Кракові Тому Солтиска, проф. учит. семінарії у Львові Александра Бар-віньського, директора торговельної академії у Львові Ант. Павловського.

— Наша молодіж на фєрїях. Пишуть нам: Заходом читальні „Просьвіти“ в Ляшках горішних бобрьського повіта дано представленє комедії Бобикевича „Настоящі“ і Котляревського „Натал-ка Полтавка“. Місцевий парох приготував моло-діж середніх шкіл, що перебувала на фєрїях, і представленє випало зовсім удачно. Крім місцевих людей явило ся також чимало замісцевих гостей. Доходу було 53 корон, котрі віддано на цілі чи-тальні. Виділ читальні складає о. пароха та ама-тором за їх труди, що причинили ся до розбудже-ня народного життя, щирє спасибі. — Г. В.

— Елементарні нещастя а податки. Під сим за-головком помістили ми в ч. 199 в новинах до-пис з Рудок, спускаючи ся на повагу і віродо-стойність нашого дописувателя. Тимчасом докори, зроблені дописувателем поборцєви рудецького податкового уряду, окаяють ся в найближшій разі легкодоушно напастю. Бо, як нас інформую-ть розуміючи ся на річі люди, 1) спинити езеку-цію за податки в цілих громадах може тільки міністер скарбу, а поборець, котрий би на власну руку спинив езекуцію, наразив би ся на дисци-плінарну кару (сама інтерпеляція посла не може, розуміє ся, вплинути на урядника так, щоб він поступав по бажанню посла); 2) щоб по селах фантоване недовимости є неважне і наразило би фіскус на такі кошти, що неуважний поборець до смерті не годе би їх сплатити; 3) замітка, що вїїт на Мазурщині не впустив би езекутника до села, є неоглядна, бо мазурський вїїт настільки розумний, що знає, що за недопущенє езеку-тника до урядованя відпокутував би криміналом. Отже висказуємо жалє до нашого дописувателя, що довіря, яке ми мали до нього, надудив лег-кодоушно, або навіть імовірно до поладженя я-кихсь особистих своїх рахунків.

— Винагорода за науку релігії в народних школах. В свєйжо розданих послан звїтах крає-вого виділу находимо звїт що-до винагороди за уділюване науки релігії в народних школах. У ви-кованю дотичної резолюції ухваленої соймом, ві-ночасно з підвисненєм учительської платні, крає-вий виділ розглядав тусправу і предложить на найближшій сесії проєкт закона що-до платні учи-телями релігії. Новий закон опирає ся на сїх осно-вах: Постійні учителі релігії будуть установлені в народних і виділових школах, коли число го-дин науки релігії у всіх класах вносить разом найменше 18 годин тижнево, а число учеників до-тичного обряду переступає 80. Учителі обовязані учати 24 години тижнево. За кожду годину науки понад то число буде діставати додаткову винагороду в висоті 1% місячної платні. Екзорти числїть ся за дві години. Учителі релігії, які по-кінчили богословські науки або мають академіч-ний степен, дістають відразу найвищий степен платні. Учителі релігії будуть побирати від ко-ждої години в тижні 40 кор. річно, а в місцевос-тях І класи учительської платні 50 кор. річно. О скільки постійного учителя в дотичній місцевос-ті нема, науки релігії буде уділювати місцеве ду-ховенство, а се: до 12 годин тижнево даром, а понад 12 годин за кожду годину науки по 40 кор. зглядно по 50 кор. річно. Виконанє того закона буде коштувати річно, після обчисленя краєвого виділу 217.163 кор. з чого припадає на управль-ненє платні постійним учителям 50.203 кор., а 146.960 кор. на управльненє платні духовенству, яке учить релігії там, де нема постійного учителя релігії. З огляду, що проєктований закон має вїїт в житє вже з початком 1909/10 шк. року, тому кр. виділ предклатуючи проєкт закона, рівночасно вносить на вставленє до шкільного фонду на 1909 р. квоти 72.387 кор. на покритє платні учителям релігії за місяці вересень, жовтень, патоліст і грудень 1909 р.

— В справі регуляції рік видав намісник до всіх старост, управ регуляції рік та їх експози-тур з датою 28. серпня такий обїжник: Переко-навшись, що постанови §. 41. водного закона з дня 14. марца 1875 р. (В. к. з. ч. 40 38), о скільки відносить ся до водних будов, які мають на цілі управльненє русла або охорони від води а пере-водять ся державною, не все бувають як слїд по-няті і приміновані, оловіщую ось-що: Хотяй згід-но з §. 41. водного закона для охоронних і регу-ляційних будов, виконуваних державною, не треба консенсу дотичної політичної власті, то все таки перед їх розпочатєм і переведенєм мусьть бути переведені аналогічні, як в справі будов, веде-ння автономічними властями або приватними осо-бами, воднопривні розсліди при участі інтереса-них сторін, щоб дати їм змогу заявити свої бажан-ня і домаганя, чи там піднести заміти. Тим спосо-бом інтересованим буде дана можливість оборони своїх прав і інтересів, будови будуть переведені відповідно до їх цілі без перешкод, а державна адміністрація буде увільнена від пїзніших жалоб і претенсій. До переведеня водноправного розлі-ду покликанє (на підставі постанов §. 76. водного закона) староство, в окрузі котрого проєктовані будови, зглядно намісництво, о скільки ходить о ріку, уживану до плави або славу трат. Управ-ля регуляції не мають таким чином права зачи-нати регуляційної роботи раніше переведеня водо-правних розсліди. Операти до переведеня згада-них розсліди і експропріяції земель мають бути уложені (згідно з рескриптом міністерства з дня 4. серпня 1904 р. ч. 40 96 091) в двох примітках і мають складати ся: 1) із ситуаційного плану а зважченими катастрофальними числами прибережних парцель, особливо парцель котрі мають бути ви-куплені, також з начеркними дорогами, водами і водними будовами. В ситуаційний планї треба відмітити границі між руслом ріки і прилежни-ми землями. Простори, які мають бути викуплені, треба означити червоною краскою; 2) з техніч-ного звіту або короткого технічного опису; 3) в виказу властїтелів прибережних земель по ката-стральним громадам з означенєм дотичних пар-цель і наведенєм есентуальних фактичних володі-телів в рубриці: „Примітка“; 4) з виказу пересі-чних доріг і від (дороги, мости, доступи, проїзди в брїд, пороми, стежки, канали, мілини, потоки і т. д.) з означенєм есентуальних перемін в тих ко-мунікаціях і водних уладженях, котрі спричинять виконанє проєкту і способу, в який мають бути обезпечені інтереси сторін, уживаючих ті дороги, води або водні уладженя. Коли потрібні до ви-кованя будови ґрунти мають бути вивласнені, треба до операту долучити крім того викази домагань ґрунтів і прав, з дотичними плянами викупу та

означенєм місць замешканя експропріянтів. Коли вїкниці проєктовані будови мають бути виконані частинно на залізничній території, пр. під мостами або іншими залізничними предметами, треба долу-чити поперечний перекерй ріки здовж залізничної території (мосту і т. д.) з начерком паралельних мостових стовпів, по відношеню до ерарїальних водовказів і до висоти шин, — також поздовжній профіль ріки в довготі, потрібний до оцінки, чи і о скільки може наступити поглубленє русла на дотичним просторі. Роботи на залізничній тереторії підлягають залізничним приписам, які містять ся в розпорядженю міністерства з дня 25. січня 1879. (В. д. з. ч. 40 19) і мають бути трактовані окремо. Реченє водноправного доходженя належить ого-лошити в інтересованих громадах і двірських об-шарах і запросити до него всі знані інтересовані сторони, котрим прислугує право вносити до про-токолу заміти, уваги і домаганя. Заступником ре-гуляційного фонду є відпоручник дотичного у-правителя регуляції. В доходженю має взяти крім того участь державний техник як безсторонний технічний знавець, котрий має видати подроби-ю оліній що-до проєкту і його переведеня, а також що-до жадань і замітів сторін, піднесених при до-ходженю. Ту оліній треба представити інтересо-ваним сторонам і уложити письменний протокол із взаїмних заяв. На основі результату доходженя має бути виданє рішенє що-до жадань і замітів сторін з застереженєм їм права рекурсу. О скіль-ко ходить о будови, що не терплять проволок, а конєчні з причини елементарних випадків, як повеній і т. п., має управа віднести ся до вла-стивого староства, зглядно намісництва, котрі мо-жуть дозволити на розпочатє нетерплячих прово-лок будов з тим застереженєм, що воднопривне доходженє буде переведенє додатково. В тій цілі управа має предложити дотичний проєкт в найко-ротшій часі, по можности перед укінченєм будови. Поручаю староству (управі регуляції рік, зглядно експозитурі), щоб держало ся строго по-висших постанов. Ц. к. намісник: Бобжинський. — Зазначити мусимо, що той обїжник заспокоює жалоби і домаганя посла д-ра Олесницького, ви-казані в сїй справі в парламенті.

— Дрібні вїсти. У Львові помер в суботу д-р Володислав Пілат, професор економії на політех-ніці і доцент університету, в 51 р. житя. — Львів-ську поліцію повідомлено з Дрогобича, що від-там втік оноді купець Гершон Адлер, збавравду-вавши 100.000 корон. — В Кончаках старих ста-ниславського повіта згоріли чотири селянські загороди. Шкода вносить 4.000 корон. — В Ста-ниславові зістріли ся 32-літній Володислав Ки-кут, слуга міського касина, спроневавши 400 ко-рон. — В Хриплині переїхав поїзд залізничному робітникови Кшемінському ногу. Стан нещасного безнадійний. — Ілько Тома, господар з Рарача на Буковині, вибрав ся оноді на празник до су-дїдного села. Коли пізнім вечером вернув домів, зястав ціле своє майно спалене до тла. Ту стра-ту взяв собі Тома так до серця, що дня 2 с. м. по-вісив ся на недопалених бальках своєї stodoli.

Оповідки:

Календар. Завтра, в середу: Сави, Пімена (лат. Гор-гонія). Позавтра, в четвер: Августина (лат. Николай).

□ Репертуар руського театру в Гордєнії. Сала „Сокола“. Лише 8 вистав. Початок 7:30 год. вечером.

В четвер, дня 10. с. м. „Чорноморці“, народ-на опера в 3 діях, музика М. Лисенка.

В суботу, дня 12. с. м. „Галька“, опера в 4 діях С. Монюшка.

□ В Борщі відбудуть ся в неділю, дня 13. с. м. заходом академічної молодіжї вечєрнічї з танцями. Стрий візитовий, вступ 2 кор. Добровіль-ні датки приймаєть ся подякою. Дохід на докін-ченє Народного дому. Початок о год. 9 вечір.

□ Видавництво „Прапора“, органу українськ-оруського народного учительства, переніс краєвий комітет редакційний зі Львова до Коломиї а ре-дакцію його поручив емер. учителеви народному Ів. Петрининому. Слідуєть число 6 і 7 появлять ся разом около 15 с. м. Редакція і адміністрація містять ся в домі ч. 47 б. при вулиці Міцкевича. Передплата лишеть ся та сама, іменю до кінця року в Австрії 5 корон, в Росії 3 рублї, в Аме-риці 1½ долара. „Прапор“ виходити-ме 1 і 15-го кожного місяця.

□ Пожарна секція львівського „Сокола“ ви-слала до підпису всім пожарним філіям бланкети петицій о краєву заможу на цілі пожарництва. В долученім до петицій письмі вказано точно і ясно, хто має підписати петицію і о що розпо-дїлять ся. Мимо того надходять до львівського „Сокола“ петиції лише з підписом голови і справ-ника філії. Тому пожарна секція заповідає, що петиції без підписів всіх членів дотичної філії, а емент і без потвердженє урядів парохїальних і громадських, буде звертати філіям на їх кошт до зібраня підписів. Підписані петиції належить при-слати на адресу „Сокола“ у Львові, ул. Руська 20, найдальше до дня 15. с. м.

□ Народний учитель, находячий ся в дисциплі-нарнім слїдстві за §. 305, глядає сею дорогою на час суспензії відповідного занятя, найдальше в я-кім руським товаристві або фінансовій інституції у Львові або на провінції. Адреса: Глядаючий, poste restante, Острів п. Перемішль.

□ Всч. о. п. Іяшини парох в Рипляні п. Вісто-ва, пише до „Народної Торговлі“: З присланого вина есьм цілковито вдоволений і сподїю ся тої самої якості. 1303

□ На будову руської Захоронки в Самборі зложила п-на Мікуліна дальше з відчиту в Старім Самборі на книжку тов. „Дністер“ 4 К. 1372

Урядові вїсти.

§ Краєва рада шкільна іменуєла між іншими о, Ярослава Бородайкевича учителем релігії в рус-кій гімназії в Станиславові; — заступниками у-чителів, між іншими: Маєра Мербаха і Кар. Ва-вера для гімназії в Самборі, Альфр. Бродницького для гімназії в Золочеві, Ів. Германа для І. гімн. в Нов. Санчі, Люда. Фриштака і Генр. Пінкаса для гімн. в Дрогобичі, Мих. Лисаковського, Ант. Вру-бля і Ів. Ясінського в гімн. в Бучачі; — пере-несла заступника учителя Адама Вайля з Тарнова до Бучача а приділила до обовязків в II гімназії з польською мовою виклад. в Тернополі дійстн. учителя школи реальної в Снятині Александра Солецкого.

§ Померли:

Дмитро Дропа, ученик VII кл. руської гім-назії у Львові, помер дня 4 с. м. в Підбїрцях коло Львова в домі родичів, проживши 19 літ. Покійний визначав ся чесним характером, а своїм незвичайним здібностями робив як найкрас-ші навії. Покійний упав жертвою випадку, — бо потратований кіньми, закінчив по коротких, а тяжких болях своє молодецьке житє. Похорони від-були ся дня 6 с. м. в неділю з дому родичів при великим здвизі народу і великого числа товари-шів, котрі не жалували труду, щоб віддати по-слїду прислугу тлінним останкам свого товари-ша. В похоронах взяли участь також крім місце-вого пароха, катехит руської гімназії о. Лу-жницький, трох священиків з околиці та господар-кляса покійного проф. Наливайко. В. й. п.!

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплата і Inserat приймають у Львові: Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, К. Кісільського, С. Соколовського, П. Гавришана ч. 9; К. Бухштаб у Кароля Любимського ч. 28; — у Відні: М. Дукес, I. Wellsteil 9, P. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wellsteil 11; Habsburger-Verlag. Aktien-Gesellschaft, Kärntnerstrasse 1. 18. у Франкфурті і Гамбурзі: М. Habsburger-Verlag.

Реклама, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописи закладають за плату за попереднім оглядом: — Рекламу неоплачену відкидають.

ДІЛО

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“

в Австрії: за кварталом 33 к. за рік 108 к. за чверть року 33 к. за місяць 27 к. у Львові (без почтової пересилки): за кварталом 33 к. за рік 108 к. за чверть року 33 к. за місяць 27 к. Поодинокі числа коштують у Львові 10 с., на провінції 12 с. Оголошення звичайні приймають ся по 20 с. за одну стрічку ілюстрацію або за 10 с. в рубриці „Надійшло“ по 60 с. — Пошук і інші спеціальні оголошення коштують по 20 с. за стрічку.

Реклама і наклеїти за Inserat платити у Львові.

Вступний дебют москвофільських соймових послів.

„Русскимъ депутатамъ Галицкаго Сейма“ зібралось на „отъездъ въ Галицкую Русь“. І се зовсімъ незрозуміло. Бо що досі знала „Галицкая Русь“ (беріть її, в якій хочете, розумію, українським чи москвофільським, все одно) про таких своїх оборонців, як „д-ръ Богданъ Криницький“, або „Іванъ Трачъ“, або „Алексій Крысоватый“, або „Михайло Миронюк-Заячукъ“, або хоч-би навіть „д-ръ Іосифъ Ганчаковскій“ чи „свят. Антоній Колпачкевичъ“? Треба-ж їх якось зарекомендувати і от більше звісний діяч „русско-народной партіи“, д-ръ Дудикевич, д-ръ Король і о. Сенник, беруть своїх менше звісних і зовсім незвісних товаришів і відрекомендовують їх „Галицкой Русі“ в спільний відозві.

Перше слово і — перше хлопопалство. „Русскому народу удалось избрать въ сеймъ всего 21 депутата, да изъ сего малаго числа лиш 9, признающихъ себя русскими представителями русскаго народа“. От дивно! Чому-ж то „русский народъ“ вибрав аж 12 послів, що не признають себе „русскими представителями русскаго народа“? І яким правом 9 послів відзивається до тої величезної більшості буцім-то „русскаго народа“, яка не тільки їх не вибирала, але боролась проти їх вибору? Люди, що не числять на хлопопалство, звернули би ся в такому випадку до своїх виборців і не морочили би голови цілому народові, серед якого їх прихильники, вже разом з тим, що їх заставили голосувати на москвофільських послів пансько-старостинська воля, знаходять ся в такій меншості. Але москвофіли тим тільки й держаться, що управляють магічні штуки зі словом „русский“, отже й тепер виступили з хлопопальською штуркою.

Далі йде заява, що та пансько-старостинська ласка є „доказательствомъ все усилившагося народнаго самосознанія“; закид австрійському правительству, що воно, „забывая всѣ заслуги русскаго народа для державы и династии, отказываетъ ему въ правѣ на существованіе“, остеріга тому-ж правительству, що „тщетны всѣ усилія“, — а все те вливається ся в таку „триумфальну пісню“:

„Разорваны цепи, оковыавшая народную душу, сложенные искусственные преграды природнаго развитія русскаго народа въ Австрії, возстановлено его духовное единеніе и культурное единство со всѣмъ русскимъ міромъ и въ неизсякаемой мощи, въ незыблемой силѣ всего русскаго народа зиждется существованіе и развитіе его части русскаго народа въ Австрії“.

Справді, дивні чуда твої, о „Rado Narodowa“! Бо де-ж без твоєї протекції „д-ръ Богданъ Криницький“, „Іванъ Трачъ“, „д-ръ Іосифъ Ганчаковскій“ і вські інші „Крысоватые“ („крыса“ значить по нашому щур) були посміли вихилити голову з правительствених жолобів, стати „полъ незапятнаннымъ, чистымъ знаменемъ русскаго, народнаго единства“ і закликати до „Русскаго народа Галича“: „Твое знамя — наше знамя!“

Поглянемо-ж на те „знамя“, яка на ньому написана програма.

На першій місці стрічаємо домагане „такої зміни соймового виборчого закону, щоб русский

народъ Галича став господаремъ своей родной русской землі“. — Як то гарно звучить і разом з тим до нічого не обявляє! Скажати: за гальне, рівне, безпосереднє і тайне, розгнівають ся Поляки, а зрештою й самі москвофіли зробили з „проклятою чернохвосткою“ не дуже приємні досвідки при виборах до парламенту. Ліпше-ж не накликувати на себе біди і збути все хлопопальською фразою. А потім можна буде сказати: „Дивись, о Родо Народова, ми не такі радикали, як ті Українці!“

Хочемо далі — кличуть до „Русскаго Народу Галича“ пп. Криницькі — „такої зміни всіх кривдятих і обмежувачих тебе законів, щоб ти зміг природно і вільно жити й розвивати ся на своїй землі“, а також „таких нових законів, які забезпечили би твою народну свободу“. Але як і закони хотять москвофіли усунути і які нові застави, про се вони дискретно мовчать. А може ходять тут о знесенє „купохвостой фонетики“ і заведенє „священнаго етимологическаго правописанія“? Не скривайте, панове!

Не знати також, як думають москвофільські послів „стояти на сторожі особистості і політичної свободи русскаго народу і кожної русской единиці, на сторожі автономіи громад“.

Далше йде аграрна програма, з принципом: „справедливє і для селян вигідне рішенє аграрно-го питання в границях краєвого законодавства“ і з окремими домаганнями: реформи законів лісового і будівничого, ловельського і водного, організації селянського кредиту та аскурації худоби. До сього причеплено домаганє опіки для домашнього промислу і торгівлі та витворення в краю промислу. — Чи „въ границяхъ областного законодательства“ справді справедливе і вигідне для селянства рішенє земельного питання в загальнє можливє, про се загаль виборців, який певне й не розуміє слова „областной“ (краєвий) і не подумав, а буде і хлопопальська фраза і можна буде виказати ся перед Поляками „автономичним становищем“.

Закінчивши свою програму домаганем „для русскаго народа русскихъ учебныхъ заведеній“ та кинувши фразу, що „не милости мы будемъ просить для русскаго народа, а признанія ему-го неотъемлемыхъ правъ“ (як ся сміливі гарно звучить в сьвітлі вибору пп. Криницьких і Крысоватих), — москвофільські послів звертають ся до Поляків, вдяряючи в „автономичну“ і „всеславянську“ струну та висловлюючи надію, „что польский народъ пожелаетъ уже, что прежде всего его собственныи народный интересъ требуетъ возможно скорого удовлетворенія всѣхъ народныхъ требованій русскаго народа и не постоянній съ нимъ борьбы, а культурнаго состязанія для блага края“.

Чи справді москвофільські послів сповнять отсю свою обіцянку: „мы грудью стоимъ за Твои права, Русский народъ Галича, за свободу русской земли, и въ самыхъ тяжелыхъ отношеніяхъ бережемъ Твою народную честь и сохраняемъ чистымъ и свѣтлымъ Твое русское народное знамя и не отодвѣнемъ раньше, пока не увидимъ Тебя, Русский народъ Галича, хозяйниномъ своей русской землі“ — то до сього минуливість більшості членів соймового „Русскаго клуба“ і способи, якими вони доходили до мандатів, кажуть сильно сумнівати ся.

За те нема ніякого сумніву, що не ширє ба-

жанє народнього добра і кріпка постанова посто-яти за народні права подиктувала їм їх високо-парні слова, а тільки партійна конкуренція, низь-ке хлопопалство. Коли ми будемо слідити істо-рию розвитку політичних програм українських партій і партії москвофільської, то все побачи-мо одно і те саме явище. Кожну нову думку, кожне нове домаганє, яке українські партії згід-но з духом часу вводять в круг своїх політичних ідей і програм і старають ся спопуляризувати в масах, — москвофіли перед народом висмивають як „грушки на вербі“, а перед міродатними кру-гами денунціюють як „радикализм“. Але коли ті думки і домаганя стануть популярними в краю і державі, тоді москвофіли перед народом прийма-ють їх за свої, удаючи буцім-то вони все були такими приятелями народу, лише в своїй „полі-тичній обережності“ все висловлюють ся тільки загальними фразами, щоб перед сильними світла сього все таки вийти „umіarkowanymi staraniami“.

З сього становища треба оцінювати й отсей політичний дебют москвофільських послів. Все, що сказано в їх програмі, сказано ліпше і ясній-ше в програмах українських партій, які при тім уже дали безліч доказів, що вміють за своїми домаганнями постояти, коли тимчасом москвофіль-ські послів кладуть ті свої домаганя так, що з них можна вивести перед народними масами „ра-дикализм“, а перед польськими політиками „умір-кованість, а при тім імена і політична минуливість більшості москвофільських соймових послів да-ють певну запоруку, що тих домагань не можна брати серйозно, що вони обчислені тільки на хло-попалство.

Осінна програма парламенту.

Осінна програма правительства є незвичайно простора; обнімає державний преліминар на р. 1909-ий, бюджетову провізорію до 30 червня 1909 року, закон про забезпеченє на старість та на слу-чай неспособности до праці, сербський торговель-ний договір а евентуально торговельні договори з Румунією і Болгарією а крім того ще й пред-ложенія, котрі не полагоджено ще в дітній сесії а іменню — горіваний податок, закон про помешти між товаром та меліраційний закон, який відки-нула палата вельмож і т. д. Крім того згадує та-кож ще й про языковий законопроект для Чехії.

Вже з сього перечисленія видно, що парла-мент буде мати в найближшій сесії сеї праці доволі-так, що можна сумнівати ся, чи він вліпє полаго-дити на час ціле своє речиз, навіть на слунай, коли-б не мав стрінути ся з якимись надзвичайни-ми перепонами. Тимчасом не можна сказати, щоб сі предложенія ждала надто легка дорога. Се тре-ба сказати передосім про языковий закон, від я-кого полагоди залежить приверненє нормальних відносин між Чехами й Німцями. Правительство так непевне долі сего законопроекта, що навіть досі не рішило ся на те, аби його внести в парла-мент, не то, щоб з його змістом познакомлю-вати бодай політичних провідників. Найбільша трудність сеї справи полягає в тім, що Чехи від-давна обстоюють за тим, щоб мішаними призна-вати вже ті повіті, де є бодай одно село чеське, тоді як Німці вимагали, щоб условиною для тако-

го признанія була присутність бодай 25 процент другої національности в загальнім населено пові-та. Деяким облекшенєм розвязки языкової kwestії в Чехії моглоб послужити порішенє виборчої ре-форми в чеськім соймі, та відносини в ній зложи-лися ся так, що на її ухваленє вже в теперішній сесії мало то надіється ся, особливо через проти-венства при розмежовувані виборчих округів, в найліпшій разі справу виборчої реформи викін-чить тільки комісія, який передасть сю справу сойму по першій читанні предложенія.

Та колиб навіть поминути языковий закон, який само правительство ставить тільки як останну точку осінної програми, то й інші предложенія, які мусять бути полагоджені в точно означеним речизці, не жде гладка дорога. Отсе відноситься ся особливо до торговельного договору з Сербією. Проти його закінченю в парламентарній дорозі підготовляється ся навіть обструкція в кругах німецьких аграріів. Щоб довести до порозуміння з аграріями та зацїтити їх якімись концесія-ми, правительство пічне з ними переговори відра-зу в справі всіх торговельних договорів з балкан-ськими державами отже і з Румунією та Болгарі-єю. Керманичам заграничної політики австрій-ської залежить найбільше на тім, аби добути у аграріів полєкші особливо для Румунії, але й тут здається ся виключенням не тільки отворенє руму-нської границі для ввозу живого товару але на-віть і для збільшенія скількості битого товару; скількість битого товару буде навіть обнижена нижше того числа, яке установлено для Сербії. Очевидна річ, що всякі концесії для аграріів ви-кликують противну акцію з кругів промислових, які можуть числитися на тим більший успіх, що шеф централі для охорони рілничих інтересів Reichs-licher фон Гогенбюм чимало пошкдилив справі рілничства своїми егзальтованими виступами про-ти „двох міністрів“, що буцім то заручили були словом недопущенє до переведенія договору зі Сербією.

Уложене відносин до торговельних договора-ми відбиті ся рівночасно на судбі бюджетової провізорії, який знов сильно загрожує ще й новий розпал боротьби між клерикальними та вільно-думними кругами з приводу свободи по універси-тетах. Заповіді П бодай чути було на передче-рашнім католицьким вічу в Румбургу. Ісбсучувий проф. Майр у своїй промові, виголошеній на тім вічу заповіді, що християнсько-супільні круги зов-сім не вдоволені постановами міністра просвіти що-до Вармунда; католицький табор не вдоволен-ий дотепершнім білянсом боротьби в універси-тетській питаню а її рішенє відложено аж до о-сени. Також і другий речник того віча, гр. А. Го-лен заповіді, що властива буря з приводу універ-ситетів вибухне в осени.

Нормальному темпови праці парламенту гро-зить ще одна перепона і то такі з табору социал-демократичного. Социал-демократи, які досі не робили правительству фактичних трудностей в пе-реводжуваню всяких державних конечностей, є рі-шені навіть на обструкцію, колиб правительство не приступило до здійсненія постулату робітничих мас що до забезпеченія на старість та на слунай неспособности до праці. Над викінченєм сего законопроекта працювано в міністерських бюрах інтензивно через літо, та викінченє остаточне сего законопроекта вимагати-ме — як зачувати-ме — ще тільки часу, що правительство мабуть не буде

Д-р Іван Копач.

Бувшим і будучим абітурієнтам.

(Статя, яка вже давно повинна була бути на-писана).

(Далше).

Вкінці треба додати ще одно: Закон розу-мів слова Бекона: *natura non vincitur nisi pando* (— природа піддає ся лиш тому, хто вміє слухати її законів і користати з них). Хто хоче свѣт підбавити, той мусить попередити придбати собі все те, що у свѣті має вартість і силу. Дав-нійше (т. з. в середніх віках) вже сама простота серця та аскетична набожність легко давали власть над душами людськими; в XVI. віці ці річи самі вже не вистарчали до того. В нових часах лиш одна річ досі давала людям тріпку перевагу над другими: вистіст розвиненія в ро-дженіх сил (überlegene Bildung). Так попере-ди при помоци науки вивив ся був на верх про-тестантизм. І як довго в Європі буде тревати стремління до культури, так довго й не буде инак-ше. Єзуїти розуміли се від самого початку свого виступу. Вони мали і загальну освіту і фахову ученість. І тим способом були достаточо приго-товані до того, щоби підбити свѣт свѣтлом. Що то не був той спосіб, яким підбив свого часу свѣт той, від Котрого імені закон узав своє імя — се правда; та не менше однак правдою є й те, що свѣт на початку нових віків був инчим як свѣт кінця античної доби. (Geschichte des gelehr-ten Unterrichts I. 2. стор. 407—411.)

Як розвій тих відносин дійшов далше, як і чому перші колись стали послідними і як вони тепер назад драпають ся знов на вершок сучасної культури (пор. приміром хочби голосні нині біо-логічні праці Єзуїта Васмана) — про се нехай ці-кавий читач сам собі далше читає. І так само нехай собі сам у своїм серці розважить ті ети-чні підстави поведженія у свѣті, про які гово-рив проф. Павльєн у першій частині наведеного отсе мною уступу. І хочу ту ближше лише задер-жати ся над елементом інтелектуальної висті-сности, який також необхідно є потрібний чоловікови до „панованя“ у свѣті.

Над етичними елементами не задержую ся, бо не маю що до них додати; зрештою само теоричне говорење в етиці і так мало що по-магає. До справи-ж інтелектуального розвою ав-жаю потрібним і хочу додати конечні поясненія і вказівки.

Отже слово англичанина Бекона: *natura non vincitur nisi pando* ще й нині має своєю силу. Хто хоче панувати над свѣтом або бодай не да-ти ся свѣтлоти, той мусить знати сили, які діла-ють у свѣті, і закони ділання тих сил. Кождочасне знанє тих елементів творить кождочасну нау-ку. Значить: кождий з нас є обовязаний у своїм власнім інтересі запізати ся можливо як най-ширше і найточнійше з сучасною нам наукою, бо, як влучно сказано колись: *Volentem discunt fata, nolentem trahunt* (т. з. того, хто хоче йти за долею, доля веде, а того, хто не хоче йти за нею добровільно, вона силомчє тягне за собою). Сего досвідчив і закон Єзуїтів на собі. Панова-нє його — додає вкінці проф. Павльєн — скін-чило ся, коли нові науки, яких він не схотів чи не зміг собі присвоїти, одержали рішучий вплив на світогляд людей. Елементарногуманізму в XVI. в. він собі присвоїв був і тому моментови завдячу-вав своє панованє, бо то була науково наукова свѣта XVI. в.; за те розвій математично-природ-писного знанія в XVII. і XVIII. в. відбув ся поза кругами Єзуїтів; супроти новітньої філософії і но-вітнього світогляду, що витворювали ся на під-ставі нових природописно-математичних наук, зна-вств закон Єзуїтів недовірчєвє і неприхильне ста-новище; єзуїтські університети придержували ся строго середньовічного аристотельсько-томістично-го способу научанія, між тим як поза їх кругами людей що-раз більше інтересували й опановували Галілей і Декарт (Descartes), Нютон (Newton) і Локк (Locke), Ляйбніц (Leibnitz) і Вольтєр, Вольтєр (Voltaire) і Руссо (Rousseau). „Тим способом, давши ся зіпхнути до ролі невдоволеного при-глядача, закон стратив вкінці своє значінє і по-важанє. Легковаженє і ворожнєча супроти закону стали вкінці в католицьких краях так загальни-ми, що папа остаточно чув ся спонуканим з власної ініціативи закон знести (в р. 1773)“.

Наглядаючи се, як бачимо, історичний примір, як історія переходить до порядку дньового над ти-ми, що не в силі біти разом з другими або бо-дай за другими!

Ми Русини маємо також ще претензію до кра-сний будучности. І справедливо, бо ми єї владство ще ніколи так дуже й не мали. І між ріжними — переріжними чинниками, які в тій справі можуть і будуть рішати — чин-никами залежними і незалежними від нас самих — буде все також велику роллю грати і той, котрий проф. Павльєн означає словами: *überlegene Bildung* тобто висість вишко-ленія в родженіх сил. І зовсім природ-но. Прецінь і наш нарід прийшов нераз уже до пересвідченія, що „дурня“ — то і в церк-ві „бють“. А бють його навіть до певної сте-пени оправдано, т. з. бодай о стільки, о скіль-кий розвій вроджених йому сил зависів від його доброї волі, пильности і старанности, а він мимо того його не осягнув. В такім разі, очевидно, приходить до застосованія висше наведене лати-нське слово: *Volentem discunt fata, nolentem trahunt*!

Отже де і як шукати того „образованя“? Образованє є передосім двоє: фахо-ве і загальне. І про фахове не стану го-ворити, бо винявши мій власний фах учитель-ський, на інших фахах не розумію ся, а з зреш-тою кождий сам найлучше повинен знати, де шу-кати для себе найлучшої школи. Хотів-би ми що до того пригадали лиш два загальні правила, а то:

1) Добра школа, хочби й дорожша, не є владство дорожша, бо зла школа то владство жадна школа, або ще й гірше жадна. Отже, хто лиш є може, нехай шукає голосних спеціалістів, іде до них хочби й далеко за гра-ницю, і впрошує ся до них на науку.

2) Нехай ніхто не думає, що хто не-буде може осягнути о скільки небуде певне знанє жи-тя і свѣта з самої теорії. Що до того, то треба все пам'ятати на слова Шіллєра:

„Уживаю, хоч не радо, сего утертого вже в Галичині штучного вилую, живцем, як видко переведеного з язика німецького по пропонії *das Bild*: о браз, і *die Bildung*: о бразованє. Вироз „освіта“ а браз, і *die Bildung*: о бразованє теоретичне о бразованє, між тим як німецьке „Bildung“ значить також вишколенє ремісничє, технічне і в загальнєй культурній розвій вроджених сил.“

„Schnell fertig ist die Jugend mit dem Wort, Eng ist die Welt, und das Gehirn ist weit — Leicht bei einander wohnen die Gedanken, Doch hart im Raume stossen sich die Sachen“.

(т. з. „Скоренько готова є зі своїм судом моло-діж; та свѣт є тїсний, а мозок просторий. — Легко побачи-ме мешкають гадки, та різко в просторі тручуть ся річи“). Отже чим скорше до-варстат, лямбортаторі, ателє і т. д. Навіть робітничє питанє найлучше мабуть було би студіювати, працюючи якийсь час разом з робітниками на фабрїці, при будові або у по-лі. Бо і природу річчю можна мабуть пізнати до-бре лиш у живім безпосереднім зіткненю з ни-ми — так, як і людей пізнаємо, (о скільки в за-галі їх по правді пізнаємо), живучи з ними в без-посередних зносинах, а не з фотографій їх або з чужих менше або більше точних оповідань про них.

Та побіч фахового знанія, котре своєю доро-гою повинно все бути як найточнійше і найсвісо-війше, наколи дана супільність має міцно стоїти на ногах, а дотичний фаховець має жити можли-во певно і щасливо — кожний чоловік потребує ще загальної освіти, тобто загального знаня про звяз річчю свѣта зі собою. Він потребує остато-чній ідей про явища свѣта в цілі уложєнє собі власного світогляду.

Загал простих людей, очевидно, жие звичай-но чужим світоглядом, тобто світоглядом своїх ріжних духових, навіть менше або більше офіці-альних, провідирів. Так є і так мусить бути, бо звичайний робучий нарід не має ані стільки часу ані стільки освіти, щоби міг собі самостійно та-кий світогляд належнє здобувати. Натомість об-овязком кожного духового провідиря своєї „пастви“ — а таким скорше чи пізнійше стає і повинен стати кожний абітурієнт середньої школи — є мусити бути: мати свій певний вироблений світогляд т. з. мати свої основні, остаточні, ро-зумні ідеї про річи свѣта і про їх звяз зі собою. Бо інакше — як і куди він буде вести свою, підчинену собі, громаду або хочби власну родину?

Такий світогляд мусить бути збу-дований на основі широкого зна-нє сучасного собі стану культу-ри. І от власне хочу познакомити пов. читачів з

Спеціальний

магазин для конкуренції

І. Ерліх

фірма: у Львові, ул. Галицька ч. 14 (напроти Вл. Штаубера)

порукає на осінній і зимовий сезон свій багатозаосмотрений

Склад мужеського убраня і дитячого

як також готових футріів і на штуні по найнищих цінах.

в силі виступити вже дня 3 падолиста з готовим пропозицією. Вже само відпочинення внесення справи в посольській палаті, якби воно навіть не мало бути подане з надто великою проволочкою, мусило би стрінути ся з прихильним настроєм робітничих мас. До того ж цілому законопроектowi грозить поважна небезпека ще через втиснене самостійних осіб до безпечення, бо з тої причини готов провалити ся цілий закон так з огляду на мотиви фінансові як і на спосіб введення закону в життя. Правительством — як впевнено з авторитетних кругів — задувають знести безпечення самостійних не в формі окремого пропозиції, але влучити його до першого пропозиції про у безпечення, обмежуючи однак безпечення самостійних тільки на случай старости а лишачи їх о безпечення на случай неспособности до праці.

3 касаційної розправи Мирося Січинського.

По адвокаті д-рі Пресбургері, котрий мотивував головну точку жалоби неможности, себто справу провіряла першого стану засудженого, виступив другий речник оборони, адвокат посол д-р Теофіл Окуневський, котрому отже вже в друге доведло ся успішно заступати нашу народну справу перед відносним судовим форумом. Понизше подаємо його промову в цілості, особливо з уваги, що в опонішних офіційних справозданнях виводи руського адвоката не тільки незначимо скорочено, але ще й поперекручено його думки; до того ж суть промови д-ра Т. Окуневського підносили ся не тільки до самої справи Мирося Січинського, але загально до нашого невідрадного політичного положення, при котрім все остаємо під обжалованнем, яке на нас неспроможні вносити перед мірадоюти круги чинників, що в добре зрозумілих інтересах ховають ся перед світлим людським, бо до розпорядности мають тільки такі „докази“, як львівський прокуратор в справі „комплоту“, який підготував подію з дня 12. цвітня с. р.

Д-р Окуневський говорив: Високий ц. к. касаційний трибунале! Один з оборонців Січинського на розправі перед першою інстанцією звернувся був, на мою гадку зовсім справедливо, увагу присяжних і трибуналу на те, що присяжні судії мають чейже обов'язок, перед видавним вирокі в так важкій справі, де ходити о життя чоловіка, в справі, котра так глибоко сягає в інтереси обок народностей найбільшого в державі краю, застановити ся, що не ухвалити же поквитання після кількох годин розправи послати когось на шибеницю. На те відповів львівський прокуратор, що то не суд висилася людин на шибеницю, бо вирок суду підлягає царській санкції і лише цар оден є паном життя і смерті підданих, а не суд.

Ті слова львівського прокуратора, записані найвиразніше на стор. 276. стенографічного протоколу з розправи, мусу взяти за вихідну точку моїх виводів, бо він найбільше освітає всі ті недостатки процесового поступованя І-ої інстанції, котрі обороні унеможливили належне заступництво інтересів обжалованого і тим самим спричинили неможливість з §. 344. 5) поступованя карного.

Не входжу в те, чи втягнене монарха до сего процесу і вказуване на него яко на того, котрий послав когось на смерть, було в сім випадку на місці; не хочу входити і в дальші толки газетарські, котрі після сего висказу появили ся в краєвих польських газетах на ту тему, що цар не помилює Січинського, що отже вирок, котрий має тут запастися сьогодні, буде остатнім вирокі о житті і смерті Січинського. Не входжу в те, бо не хочу дальше втягати монарха в сю справу; а звернусь лиш до повисших слів п. прокуратора о стійко, о скільки моя мають процесуальне значення.

Отже-ж констатую під тим оглядом, що п. прокуратор львівський висказав правду, що есенціальний засуд на смерть мусить бути поданий до провіряючої голови держави, т. є. цареві, а сему, не зв'язаному жадними процесуальними приписами, вільно ввійти під розвагу і оцінювати й такі моменти з душі обжалованого, котрі після строного процесового закону не мають для суду значення, і може помилювати навіть злочинця, котрий

одним зв'язним німецьким видавництвом, котре і для нас може і, на мою гадку, повинно служити таким найприступнішим жерлом, з котрого можемо зачерпнути собі легко знане про сучасний стан всесвітньої культури в її найвищих верхах. Є се видавництво п. з. „Die Kultur der Gegenwart. Ihre Entwicklung und ihre Ziele“ під редакцією проф. П. Гіттенберга; виходить в Берліні і Лінціську накладом фірми Тайбнера (Teubner) в формі лексикону. Видавництво хоче подати читачам в можливо як найкоротшим нарисі систематичний, історично-оглядає сучасну культуру і її твори. Той мусить прийти до заключення, що повночасна духовна праця у своїй беззаставно зростаючій спеціалізації і комплікації лиш тоді може витати справді пожиточні очви, наколи разом знайде в собі силу до суспільної сполучки того, що осмислено в поодиноких культурних царинах. І покликує ся відтак на отсі слова звісного берлінського професора, А. Гарнака (написані з нагоди 200-літнього ювілею прускої Академії Наук): „Ми вже утомили ся збирати матеріяли, ми бажали стати духовними паннами того матеріялу; ми бажали через подорожництво дібрати з того, що прецьне є цілю наукою: до загальної великої світогляді“. Осмислення тої цілі хоче якраз уможливити кожному власне видавництво „Die Kultur der Gegenwart“.

І справді, видавництво заповідає величаво і певно колись буде в історії агадувати ся „до достойний репутаті славної французької“ „Енциклопедії Дідарта і д'Аламберта“ з другої половини XVIII в. (Diderot і d'Alembert: „Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et métiers“, Paris 1750—1772, томів: 28). Те, що прикінці XVIII в. хотіли дати людству в „Енциклопедії“ тодішні провідники людської культури, Французи, те дають тепер людству німці провідники людської культури, Німці, в „Die Kultur der Gegenwart“ — розуміє ся, користуючи ся новою мисторастальною працею, своєю і чужою. А прецьн — як дивно — тих п'ятнадцять літ в зад небіж Лессінг мусів питати ще з болем і докором своїх земляків, коли то вони вже прецьн раз почувуть „і по своєму глаголати“ — місто по французьки!

(Дальше буде).

після формального права по неумолимому закону підлядав би смерті, але з людських мотивів карою смерті караний бути не повинен. Коли з сего становиса дивитись на справу, то кожний мотив, котрий з людських оглядів виправдує обжалованого, є вже мотивом процесуально важким, і для того карний судія, що рішає о житті і смерті чоловіка, не повинен і не сьміє спляти жадного середства оборони, котре би виправдувало обжалованого, хоть би те средство було лиш мотивом людським, а не процесуальним. До сего навіть приневолює карного судію найвиразніший припис §. 3. поступованя карного, котрий каже, що всі власті держави, отже навіть прокураторія, а не то суд, мають обов'язок провірявати і мати на увазі не лиш те, що говорять проти обжалованого, але і все те, що за ним промовляє, і то, як закон найвиразніший каже, з рівною дбайливістю (mit gleicher Sorgfalt); судія має навіть обов'язок поучити обжалованого о його правах оборонних, коли би він щось на свою користь забув або за недовбав сказати. Се становисе нашого закону є тим важливіше в сім разі, де рішати судії присяжні, котрим спеціально вільно не лиш що до факту, але і що до обжалованого на поставлені питання відповісти без подана причини негативної міркування доконаного чину совість судіїв з людських мотивів каже, що обжалованний не винен. Є се найдорочіший збудок культурний в нашій процесі карній, що судія присяжний, не зв'язаний жадними процесовими правилами, рішає свобідно після власної совісті, так що лиш совість та є судією вини обжалованого.

А тепер пригляньмо ся, як то суд І-ої інстанції при розправі дня 30. червня у Львові фактично принорював ся до того законного припису і як він, а головано п. президент трибуналу, виконав в практиці той припис §. 3. проц. карної. Не буду тут розводити ся над тим, чого в жалобі неможности не виведено; не буду говорити о тім, що справу віддану до осуду судови львівському, котрий найменше в цілій державі австрійській подавав гаранцію спокійного безпристрастного і розважного осуду, бо польська суспільність, покликана до осуду сї справи, дала такий доказ нездержности, як нищене кингари Тов-ім. Шевченка, розбиване вікон в публичних домах руських, біте невинних людей по улицах Львова, напад на руський жіночий монастир у Львові. Не буду згадувати о тих анонімних нужденних денунціяціях на руських професорів, адвокатів, студентів, на руські товариства жіночі, бо ся вказка тих поганих денунціяцій, що лежить отут перед лицем Високого Трибуналу, не зв'язує о гарній хвилі життя польського народу. Не буду згадувати о тім дивнім і дуже загадочнім припадку, що в околі львівського суду на 364.155 Русинів і 326.720 Польків дивним дивом не вильовано на присяжних сї справи ані одного Русина. Перейду відразу до акту обжалованя, котрий становив підставу першої розправи і тепер також сї розправи.

Отже пригляньмо ся тому акту обжалованя, мусу передовсім вказати на його дійсно дивну конструкцію. Прокураторія державна обжаловує Мирося Січинського, не лиш о звичайний мурд з §. 135. уст. 4. з. к., але аж о подвійно скваліфікований мурд: о мурд підступний і мурд замовлений (наставлений) §. 135. уст. 1. 3. О мурді підступнім не говорить п. прокуратор богато, але таки вставляє його в тенор обжалованя, чим спонукує присяжних над тим уступом обжалованя зріло застановити ся і видати свій вирок. Присяжні над сям застановили ся і на внесок оборони ту кваліфікацію мурду яко мурду зарадливо підступного заперечили; для того об сї більше говорити не буду. За те сплну ся на другій кваліфікації мурду яко мурду замовленого. О тім говорять акт обжалованя майже більше як в 2/3 часті своїх мотивів, впеваючи о комплоті „українських діячів“, о тім, як то Січинський мав змивати ся сь десь на валах з російськими студентами, як він стояв під дозором якихсь революціонерів, змиваючих ся в каварині, як перед самим атентатом якийсь чорний мужик в самім намісництві крикнув до Січинського: „Щасливо! post. rest. Радзівілув, — з чого всього п. прокуратор враз з львівським намісництвом (бо се у Львові публична тайна, що політичну част обжалованя редагували в ц. к. намісництві) висноує тяжкий закид о мурді наставленім, о мурді підкупленім. Сего тяжкого закиду і підозріння, котре, як кажу, займає більше чим 2/3 мотивів акту обжалованя, п. прокуратор не вставляє в головний тенор; не споводує тим самим поставлені присяжним питання в тім напрямі, не дає через се можливости свобідно розправити над тим тяжким закидом, киненим в очі не лиш самому обжалованому, але майже цілій руській суспільности; і в слід за тим не дає провалити доказу на сей закид ані обороні збивати його, а так лиш кидає підозріння без всякого доказу, добре знаючи, який се буде мати успіх. Прошу Вас, Високіповажани Панове з касаційного трибуналу, подумати, яке то вражіння мусить справити на польських присяжних, коли в урядовім акті пише ся такі страшні річі про російських терористів, що нібито вибрати собі Січинського за сілне оруді, що ті російські терористи враз з українською партією зложились на револьвер, котрим мало ся положити трупом потомка найкращого роду польського, а відтак, яке то вражіння мусило би есенціальне справити на нашій Досгойнім Монарсі, котрий, маючи руку свою поклясти під засуд смерті або життя, учува би на підставі такого акту обжалованя з уст свого міністра о російських терористах, що тут прокинутий ся уже в його царстві, що ті терористи змітають вже його найвищих достойників! А таки сего найтяжшого підозріння п. прокуратор не уважав за відповідне поставити під строгий процесовий доказ, не формулює його в питання до присяжних, не допускає оборону до провадження протидоказу, бо п. президент Трибуналу готов сказати, як і дійсно сказав, що „до гзесу піе палягу! але тяжке підозріння о зв'яз з російськими „терористами“ остало і своє зробило. От яке значення такого підступного акту! Хибя ж тут можливе помилюване, де тероризм і підозріння о російських терористах? Тут уже не одного Січинського, але хибя цілу українську партію децимувати; тут хибя вже треба проголосити дозоровий суд і сотки людей вивішати. От, які конвенції!

Тай се, Високий Трибунале, не першина з нами. В сім поступованні львівської прокураторії і загальні гідничні властиві кравих лежить система, катрою вони послугують ся від 40 літ проти нашого еманіпационного руху. Систематично від 40 літ кидає ся і перед монархом і перед центральними властями підозріння, раз на тему державної неможливости, другий раз підозріння соціалізму і революціонізму, а тепер знов російського тероризму. Тут є система! Природна річ, що оборона, чуючи ті тяжкі закиди проти обжалованого і проти свого народа, з усієї своєї груди і сили мусіла запропостувати проти такої страшної неправди. Те Сьвітлий Державний Трибунал, котрий спокійно призовилов на те, що такі тяжкі обвинення без доказу кинено в очі не лише обжалованому, але майже цілій руській суспільности, той Трибу-

нал не позволяє перевести доказу, що то всьо лож і неправда, що ті всі оповідання про російських терористів, се зловна вилучка наших політичних противників, що тут всьо лиш укартоване на те, щоб зробити хвилевий ефект на присяжних та за його поміччю засудити Січинського на смерть, а відтак ще твердити, що те не львівський суд присяжних засудив, а цар! Ба що більше: докази ті, котрих домагала ся оборона, се докази самого акту обжалованя, се докази свідків графині Губенської, Крупчака, Цвіклінського, котрих зівзання після акту обжалованя мали відчуття; однак оборона тому протиставляла, бо з природи річи мусіла жадати, щоб ті свідки стали під присягою перед судом і до очей виказали обжалованому, де і коли він змивав ся з російськими терористами, хто то з тих терористів чи українських діячів дав гроші на револьвер, а відтак 50 К на дорогу до Радзівілова. Та хоть при самій розправі і прокуратор і оборона зажадали переслухання цих свідків; хоть докази відчуття зівзання тих свідків був на основі правосильного акту обжалованя допущений, то дивним дивом Трибунал свідків сих до розправи не зазівався і умотивував се в додатку таким викрутиним мотивом, що прокураторія не обжаловує тут „тих інших“, котрі нібито намовили Січинського до атентату, а котрих п. б. ніхто не найшов — отже що доказ в тім напрямі, обома сторонами наведений, має бути для сї справи рівнодушний. Але тут не розходило ся о „тих других“, що нібито намовили Січинського до злочину; тут розходило ся о кваліфікацію мурду самого Січинського яко мурду наставленого, о чім §. акту обжалованя говорять. Та Трибунал на се не зважає; не зважає на те, що так сконструований акт обжалованя мусить ділати і на присяжних і на найвищого Судію в державі; Трибунал не допускає оборону, щоб очистила обжалованого з так тяжкого закиду, і так виконує припис §. 3. проц. карної, котрий найвиразніший каже, що судія мусить уважати за уряду не лише те, що говорять проти обжалованого, але і те, що промовляє за ним!

Конець буде.

Заграничний огляд.

Хомяков у Століпін.

Перед своїм від'їздом з Петербурга відбув голову Думи, Хомяков, одногодинну конференцію з президентом міністрів, Століпіним. При сій нагоді зійшла розмова на чутки, пускані в обіг провідниками октябристів про плани реакції, які мають на меті обмежити ще дальше компетенцію Думи. Століпін заявив, що ті чутки є лишні всієї основи, та що їх розпущають провідники октябристів лише з мотивів політичної тактики. Століпін значив при тім, що він остає на дальше на своїм становищі і зовсім не думає уступити. Дума повинна після думки керманія російського міністерства приступити передовсім до полагоди законопроектів реформи місцевої самоуправи та сілської управи. Тепер займає ся прем'єр лиш що зладженням законопроектів про пресу.

А прогос реформи прасового закону мав Хомяков характеристичну розмову з співробітником „Новой Русі“. Йому заявив сей не-бюрократ але голова царного представительства таке: „Закон про пресу може підкопати. Я розумію, що положене преси більш чим неприродне — воно тяжке. Але й ціла Росія, всі провінції її не в лпшій ситуації. Спілчуваючи пресі та розуміючи її положення, я все таки думаю, що вона повинна підкопати. Є другі, важливіші реформи. Я твердо стою на своїм тим більше, що поважних органів, які мали-б виховувати значення для народа, у нас нема. Чи можна довше обійти ся без реформи земства, місцевого суду, земських начальників, т. д.? Ні. А без газет можна жити? Можна. Чи в часі відпустки ви будете читати часоспис? Я, признаю ся, прожив без часоспису і місяць.“

Голос англійського соціаліста про німецько-англійські взаємини.

На конгресі Тред-юніоністів, що відбуваєть ся тепер в Ноттінген, згадав президент Саклатон в своїй привітній промові також про німецько-англійські взаємини, виступаючи проти аліяриств, які останніми тяжкими непокоять англійське населення чутками, що Німеччина ось-ось висадить в англійських портах 200.000 війська. Той сам рід людей — говорив він — працює також в Німеччині. Деякі часосписи доносять від часу до часу, що вже в найближшій числі подадуть статтю добре інформованої поважної особи про те, що німецька армія ладить ся до невадінного атакі на англійські береги. Бесідник з жалем згадав, що ті аліяри вивели з рівноваги навіть деякого з поміж прихильників соціалістичного руху. Тимчасом се є фактом, що справа міжнародного мира й полагодування міжнародних непорозумінь через методу здорового розуму або мирови суди а не люті війни — добуває для себе що раз більше ґрунту. Через міжнародні кооперативні товариства, через інтернаціональні конгреси заробкових товариств та такі-ж конгреси соціалістичні покладено міцні й непохитні перегороди проти того, щоб вважати війну єдиним засобом для усунення трудностей. Робітники і робітниці по всіх краях мають багато спільних інтересів. Вони знають, як бачимо, що війна є рівнозначна з проволочкою, коли не знівеченем того всього, що може поліпшити їхній побут.

Письма з краю.

Отсе подаємо два письма в справі читальні „Просвіти“. Залежались вони у нас з причини навалу інших важних річий від перших днів лянця, і тому почасті стратили вже на актуальности, так що виняємо з них лиш те, що й тепер е ще має свою вагу. Наші замкні в сій справі вискажемо в однім з найближчих чисел.

Від Борщова. [Отворене читальні „Просвіти“ в Михалькові. Перешкоди із сторони руського парожа]. Село Михальків має ледво 625 душ самих Русинів — крім двох Поляків, швеція і ковалів. Належить воно до парохії в Пилипчу, а парохом є від 7-ох літ о. Ів. Устиянович. Єще за попередників о. Устияновича була у нас читальня, але згодом вона заснула. Коли настав о. Устиянович, радив зразу, що правда, привернути читальню назад до життя; але воно якось не удало ся. Аж ось тепер спромого ся громада заложити читальню наново, і з кінець червня відбуло ся учинисте її отворення. Зараз на перших зборах записало ся в члені 62 осіб, господарів, господинок, парубків і дічат, а зложили зараз готівкою около 40 К; постановлено також заложити крамницю системи Рочдела, і є надія, що ще зього року крамниця буде отворена.

Але не від річи буде розказати, як нам помагали в наших ділах наші о. парох. Перед першими загальними зборами вислали ми до о. пароха одного з основателів читальні „Просвіти“,

дуже чесного і поважного господаря, з „запроси-нами на отворене читальні. Але о. парох накинув на нього мокрим рясном. „Чому — каже — мене не порадили ся? Яку ви читальню закладаєте? То читальня безбожна; я був би вам заложив читальню церковну. Коли ви вже заволоділи кулешу, то їдьте-ж самі! До вашої читальні не піду, бо то чортове насіння“.

Але на другий день було ще ліпше. Мав о. парох у нас службу Божу. Отже після евангелія почав науку такими словами: „Кто отвергает ся мене, отвержу ся его перед всеми людьми в последний день“. А там уже почав говорити про „пекельні машини“ чи бомби та порівнував з ними читальні „Просвіти“. Говорив щось з історії, як то колись якийсь граф чи князь пішов з дітьми ніби здобувати сьвяту Землю, а опісля кілька тисяч дітей християнських запровад Туркам: „оттак хотять і з вами зробити ті фарисеї, зрадники свого народа!“ Згадав про якогось короля, котрому лісничий виховав сина на ледачого чоловіка з мести за уведення своєї жінки: „оттак і вас хотять виховати в тих читальнях, де беруть ся люди учити саме такі, що самі нічого не вміють, недоумки, повикані з шкіль, шумовини, опришки; вони вам пишуть книжки ніби з медом, а там містять ся отрута. Стережіть ся їх, не вірте їм!“

Народ оцпів на таку заохоту! Гадали ми, що вже ніхто й не покаже ся на отворене читальні. Але Бог великий! Збори вийшли людні і відбули ся дуже гарно.

Але-ж і не дивно, що наш отець духовний має таку повагу в селі. Бо й і що-ж він зробив за 7 літ для своєї пастви?... Що защемили попередні отці: Лушпинський, Юл. Герасимович, Ант. Дмитраш, те ще яко-такто тримав ся в серцях старших; а молодіж росте, як бадиле в полі. Бого-служення відправляв о. Устиянович, аби збути ся; вечірні править може три рази в рік; наук, проповіді ніколи нема, хибя коли хоче кого показати або зганьбити, а хвалить ледачих, пілків, розпустників, злодіїв, ганьбить порядних людей. Старшими братами наставляв ледачих. Раз навіть о. декан наказав скинути такого явного ледащину з старшого брата. За сім літ о. парох ані разу ногою не був у школі, на катехизації! Пияństwo і розпуста ширять ся в його парохі, а він знає і мовчить; але за читальню уміє ганьбити. Метрики видає по латині або по німецьки, а ніколи по руськи. Його добродійка була за сім літ може зо два рази в церкві, а сини підчас богослуження стріляють з фльобертів воробіш.

Побудував о. парох, що правда, муровану церкву в Пилипчу, але матеріял приладили о. Герасимович і о. Дмитраш, а як би не господар Дмитро Кубей, що сам розуміє ся на будові та пильнував усіх робіт, то і за три роки була би церква не станула. Ну, і виникло і ще торік. Люди спішили ся з конкуренцією, щоб на зиму мати церкву готову та не вистоявати в зимі на дворі перед капличкою; вже прийшло від влади-ки позволене на посвячене: але як давніше йшли люди з під церкви до корчми гріти ся, так тепер їдуть холодити ся, бо церква усе ще не посвячена.

Прикро нам виступати проти нашого духовного отця, але й прикро зносити його недбалість і слугувати незаслуженої ганьби. Ми хочемо просвітити, а вони хотять тримати нас в темноті, пияństві і розпусті. Нам сором перед чесними людьми, сором перед сьвітлом!

Через таке поведене душпастирів деінде люди переходять на латинство. Ми туди не підемо. Ми нашої сьвятої Церкви не отвержем ся, бо то наш дорогийний скарб, наші сьвятощі; але отвержем ся Вас, Отче! Хто не з народом, той против нього.

Від Густиня. [Загальні збори читальні „Просвіти“ в Яблонові. Перешкоди із сторони о. пароха]. В Яблонові є читальня „Просвіти“, а її головою був місцевий парох і декан о. Данило Бахталовський. Але він ніколи не був прихильником ані просвіти селян ані читальні; головою був лише від паради. Ходили по селу чутки, що о. парох рад би заложити читальню ім. Качковського; а коли преосв. владика Хомишин пустив клич закладати читальні парохіальні, о. декан постановив заложити таку читальню у себе. Але на заваді стояла йому читальня „Просвіти“, тому хотів її розбити; та лише через сьвідомість селян се йому не удало ся.

Коли о. голова не скликавав загальних зборів читальні, зібрав ся виділі і постановив скликати збори на д. 14. червня с. р.; та густинське старство рішенем з д. 11. червня с. р. до ч. 13.323 заборонило збори, мотивуючи заборону тим, що до скликання зборів має право тільки голова (кажуть, що о. сьго заборону поставив ся таки сам о. Бахталовський). Тоді заступник голови читальні Федь Шастків скликав засідане виділі і на тім засіданні викличено о. Бахталовського з членів читальні за шкідливу для читальні діяльність та постановлено скликати загальні збори на д. 5. липня с. р. Збори ті відбули ся вже без перешкоди. Але що всі книжки діловодчі тай бібліотечні знаходять ся в руках о. Бахталовського, то обмежили ся збори на віднову читальні. З давних членів лишило ся 66, а нових вписало ся 50. Потім вибрано новий виділі. Лишає ся ще вибрати від о. Бахталовського діловодчі книжки, котрих він новому виділові відати не хоче.

ТЕЛЕГРАМИ

Дня 9. вересня 1908.

Цсар на Угорщині.

Будапешт. (Ткб.) Цсар прийняв вчера рано о год. пів до 4-ої президента кабінету, д-ра Векерля, який зложив монарсі рапорт про біжучі справи державні. Відтак вибрав ся д-р Векерле до помешканя хорого міністра, Кошута, де явили ся на нараду також і другі міністри.

Будапешт. (Ткб.) Президент міністрів був нині о год. пів до 12 в пол. на аудієнції у Монарха.

Кравецкий з'їзд.

Відень. (Ткб.) Вчера радив тут державний союз кравців. Порішено резолюцію проти віддання в'язням державних достав з кравецької області.

Папа про Францію.

Рим. (Тел. прив.) Папа приймаючи 1000 французьких паломників, вилососив остру промову проти французького правительства, заявляючи, що у Франції допущу свободу ногами, дарма що мають її вічно на устах. За кілька днів — говорив папа — будуть обносити нійсь. Дари в процесі по улицах протестантського Лондону, за те-ж у Франції ведуть секретарі війни проти Бога і церкви. „Я проливаю кроваві сльози ізза сїї переворотности“.

Гр. Лев Толстой.

Петербург. (Ткб.) З Тули доносять, що здоров'я Толстого значно поліпшило ся.

Арештоване шпіона.

Париж. (Ткб.) „Matin“ доносить, що в Орлеані арештовано шпіона, який ставив ся прийти

в посідає різних складових частин французьких армій. Англісько-російська нота в справі перської конституції.

Лондон. (Тхб.) З Тегерану доноситься до часописів, що шахові доручено англійсько-російську ноту, в якій звертається улагу на заворушення по провинції а особливо на небезпеку, яка загрожуватиме життю і майну чужинців. Нота поручає, щоб для заспокоєння населення як найшвидше видано прокламацію в справі виборів та скликано парламент в половині листопада.

Терор в Росії. Варшава. (Тел. прив.) Воєнний суд засудив Десинова на поселення за доставу зброї соц-революційному стороништу. — Жовніра 6-го батальону салерів Букована, обжалованого о належання до воєнської революційної організації, засуджено на 6 літ тяжких робіт.

Петербург. (Тел. прив.) З Костромі доноситься, що виборців задержано в тюрмі на 4 місяці. Київ. (Тел. прив.) Подільська духовна консистория поручила священникам пропитувати між селянством цілі і значення „союза русского народа“.

Нова доба в Туреччині. Царгород. (Т. К. Б.) Часописці доносять, що подано о демісію міністра справ внутрішніх не прийнято.

Провідники Курді, Ібрагім-пашу зложено з уряду за те, що не хоче являти ся в Царгороді. Ібрагім хоче зложити оруччя і піддати ся судови парламенту.

Князь Сабат Елділ заявив екуменічному патріарху, що привілеї церкви будуть захищені і розширені.

НОВИНКИ.

— Войовничість „Руслан“ з кожним днем зростає. Тепер уже не дозволяється ся він тим, що сам нас „випити“ систематично по парі разів на тиждень, але ще й стягає, звідки може союзників. Особ-так в найновішій (194) числі приносить він протест священників белзького деканата проти нашого дневника за статтю „Ad maiorem Poloniae gloriam“. Очевидно, кожний має право протестувати, проти чого і як хоче; але всеж таки мусимо зв'язувати, що протест священників белзького деканата по-перше безпредметовий, бо звертається ся проти статті, якій ті політичні чинники, що відповідають за напрям дневника, відобрали вське значення, а по-друге його значення дуже ослаблене тим, що більшість підписаних на протесті не є передплатниками нашого дневника. Колиж та більшість нашого дневника не передплатує, то яким правом вона бересть ся диктувати йому його напрям?!

Таким дешевим способом подібні протести можна би закладати сотками: зібрати підписи священників-москвофілів, священників-русанців, і справа готова... Далеше у своїй войовничості „Руслан“ налягає на нас за наші „Політичні глоси“ в ч. 200. Найперше за глоси про статтю о. К. Селецького в „Руслані“. Що-ж, коли нашою глосиою ми діткнули о. Селецького, то за се нехай він подякує перше всьому тим, що надрукували його імені для „руславівських“ цілих. Ми зовсім не хочемо зменшувати заслуг о. Селецького; але знов і найбільше заслугою чоловіка не вільно писати таких річей, як зацитування нами статті о. Селецького в „Руслані“, яка доходить до того, що називає „несовісними агентами“ тих, що показують нашому народови дорогу до зарібків до Прусу. Зарібоквою еміграцією до Прусу пропугує „Народна Канцелярія“, пропугує „Діло“ і „Свобода“; чи все те „не совісні агенти“? — Згадує далі „Руслан“ про те, що в нашій редакції сидів „ославлений Дем'янух“ а також „люди, що писали в „Ділі“, а відтак доносили всі тайни „Народного Комітету“ і партії до „Діленік-а польс-ого“ і ще деінде... Отже що-до останнього, то сам „Руслан“ добре знає, що се брехлива інсинуація і ми просили б його, коли він такий відважний, назвати тих „людей“ по імені, а не стріляти інсинуаціями за плота. Шкож до Дем'януха, то доки се нема певного способу вгадувати будучність, доти годі, щоб наша редакція відповідала за чинки свого співробітника в тім часі, коли він уже перестав бути нашим співробітником. От і тоді, коли д. Барвінський закладав читальні на Подолі, ніхто не знав, що його політична діяльність піде такими шляхами, що багато статей в його органі можна буде відрізати від статей „ославленного Дем'януха“ в „Діленік-у польс-ого“ лиш тим, що одні писані нашою мовою, а другі по польськи. — Та найгірше вийшов „Руслан“ на своїй войовничості проти нас за приводу кандидатури д. Ганкевича. Не вважаючи на його фальшиве обурення, повторимо йому ще раз, що він виступав за кандидатуру о. Рокхорського. Бо коли він поборовав кандидатуру д. Ганкевича, робив заклики народній організації Русинів міста Львова, що вона повиннає ся за кандидатуру д. Ганкевича, а при тім не виступив з ніякою вчасною позитивною тактикою в сій справі, — то чим іншим є таке виключно негативне підірвання шансу одного кандидата, як не працею в користь його конкурента кандидата?!

Сього не закріплюють ніякі викрутки, що — як заявляє „Руслан“ — „Ми лише вказували на послідовність п. Лозинського, котрий в „Раді“ докоряв соціалістам польським, що вони діють лише про польський стан posiadania, а тут „Діло“, в котрім сій сам п. Лозинський є дійсним головним редактором, розпинає ся за кандидатуру соціаліста Ганкевича, хоч як те саме „Діло“ в тім самім числі признає, що п. Ганкевич на всіх зборах заявляв ся за відбавлення Польщі та зі своєю рускостію зогсом не маніфестує ся, а те саме повторюють пп. Гуден і Дияман, що М. Paniewicz jest gorącym przywódcą narodu polskiego! Отсе дослідуючи „Діло“, котре ту кандидатуру дуже горячо попірало. — Як то але, що „Руслан“ не може обійти ся без шпійонських метод. А то замість вітрити, хто є дійсним головним редактором нашого дневника, волів би уважливше читати той дневник, а тоді не потребував би йти аж до „Раді“ і чіпати ся особи д. Лозинського. Бо наш дневник в „Політичних глосах“ в ч. 189 також виткнув польський соціаліст демократів ту й занедко велику увагу до польського стану посідає, але що з сього виходило, що ми маємо поборовати кандидатуру д. Ганкевича, так каже хабя політична „послідовність“ „Руслана“, який нагло з улоговою перекидається в несприятельного шовініста і робить д. Ганкевичеві закид, що він є „горячим приятелем польського народу“ і „бажає відбудовання Польщі“.

Але сей закид не є в наших очах ніяким закидом, бо ми також є приятелями польського народу і бажаємо йому свободи і незалежності, а виступаємо ворожо тільки проти польського панування над нашим народом. А що се наше становище не подобається „Русланові“, який дивить ся на польсько-руський відносини як-раз протилежно пропагує згоду з польським пану-

ванем над нами, чого доказом є ціла улогова політика д. Барвінського, а приязнь до польського народу у втиках націоналістичних злочинів, — на се вже ми не порадиємо. Можливо тільки пожалувати його, що він з антагонізмом до нас вкочив у несприятельний шовінізм, за що його хлбодавці певне не поглядять по головах... —

О руське урядоване в буковинських школах. Домагане введення руської мови по всіх державних і автономних урядах в руській частині Буковини, поставлене в національну програму буковинських Русинів, підноситься ся не від нині і в пресі і на вічах, а проте до зреалізовання його, здається ся, що дуже далеко. Винні сему не стільки обставини і чужі люди, скільки загальні ж таки руської інтелігенції, що не робить із свого боку нічого, щоб своє домагане перевести в практичний життя. Коли на пр. в чисто руській громаді веде ся урядоване по німецьки, то очевидна річ, що тут не винні німецькі „культуртрегері“, а такі сама рада громадська, що не хоче, чи не вміє зробити ужитку із свого права: завести урядоване в тій мові, якої бажає собі більшість ради. Та коли на виправдане громадських рад міг би дехто знайти бодай позірні причини, на виправдане руських шкіл і руських управителів й таких причин не можна подати. По румунських школах на Буковині веде ся ціле урядоване в румунській мові. Тимчасом фактом є, що не тільки в мішаних, але й чисто руських округах багато управителів руських шкіл урядують по німецьки. Чи дїє ся се з привички, чи байдужності — шкода однакова і подвійна. Крайній час зрівати з такою практикою. Панове управителі руських шкіл, які доси урядували по німецьки, повинні вже з початком сего року шкільного переіменити урядоване на руське; де би управителі з яких небудь причин не вчинили сего, так нехай молодші учителі ведуть бодай свої класові книги в руській мові. Сего не може ніхто заборонити їм. Деякі руські дружки (каталоги, тижневики, свідощтва, повідомлення, квіти, візани) є на складі в друкарні „Руської Раді“ в Чернівцях, решту, коли найде ся попит, можна буде видати в найкращій часі. Відрадий зворот на Київ, як читаємо, в „Буковині“, вже починається ся. На загальних зборах філії „Руської школи“ в Путилові прийнято одностайно отсі резолюції: 1) Від 1. вересня с. р. повинні всі управителі руських шкіл писати виключно лиш по руськи і в руській мові переводити всі локальні конференції, 2) Філія зв'язує всіх Вл. товаришів і товаришок на Буковині, щоб одобрити діло путилівської філії і послугували ся згідно з нами при передавці всіх властивих, сторонами і управителі шкіл лиш руською мовою.

— Коли раз сему буде кінець? На дніх розсипало тов. „Сокіл“ комунікати і т. п. до всіх своїх філій. Між иншими вислано і до „Сокола“ в Малаковичах п. Черляни (коло Львова). Але лист вернув назад. На конверті зате є стампілька поштового уряду аж з... Софії в Болгарії! Се факт можливий тільки на галицьких поштах! Бо чиж є на світі де такі аналіфабетні урядники як в Галичині? До нашої адміністрації приходять листи і переклади, адресовані виключно по руськи, з Прусу, а листи рекомендаційні навіть з Америк, при чім на адресі нема ані одної букви латинської, але зате лист зі Львова до Черлян, по руськи адресований, не годен дійти. Причина сьому мабуть та, що на пошті, як і по всіх прочих (на книжні хибя з додатком с. к.) урядом знане руської мови майже або і прямо є ніяке. І питаємо, коли раз сему буде кінець? Коли то уже перестануть усі кандидати на ц. к. урядників циганити і ошукувати заявляти, що уміють руську мову, хоч як знаємо з досвіду, мільйоні ані слова не знають.

— Жертовю польської денунційної упав язичничий дозорець Гарасим Скробач у Львові. Його товариш по службі, Микола Маршелек, заденунційовав його перед зверхніми властями, що по атентаті на намісника Потольського мав висказати ся з похвалою для М. Сичинського. Дотична власть зарядила против Скробача, очевидно Русина, слідство, яке до останніх часів не покінчено, дарма що підкладом гідкої денунційної була лише особистість. Всеж таки Скробач взяв собі аферу дуже до серця і сильно загриз ся. Онові та журба приправила його о смерть; коли прийшов рано до служби, упав неживий наслідком удару серця. Після іншої версії Скробач застрів ся, побойкочись, що втратить посаду.

— Де живемо? Пишуть нам: Одні німецька фірма з Берліна вислала писмо з такою адресою: До Хвального Товариства „Просьвіта“ у Львові (Lemberg) Oesterreich-Galizien. Мимо того, що ся адреса відома всім львівським листосом, львівська пошта направила писмо назад до Берліна з допискою: „Retour: niedokładny adres; mangelhafte Adresse“. Як бачимо, польська нетерпимість сьгодні вже так далеко, що поштової власті не хотять навіть доручувати листів, адресованих докладно, але по руськи! — Є се грубе порушення законів і наші пошти повинні використати сей факт в парламенті тоді, коли якийсь Гломбінський чи то інший буде говорити про „wzroke me krzywdy ruskie“.

— Справа українських послів. Ілю Л. Шрага, посла до 1-ої думи, випущено з тюрми, де він відсиджував кару за виборську відмову. Члена другої думи В. Хвона держав даліше в сілській в'язниці. Задля недостатку матеріальних средств йому — як доноситься „Київ. Вісти“ — приходиться жити тільки на самій торевній саламаті.

— Національно-релігійна ворожнеча в Холмщині. Від часу заведення толеранційного указу в Холмщині дуже заострили ся національно-релігійні відносини між католицьким і православним населенням. Антагонізми діїшли так далеко, що католики і православні часто зводять між собою кроваві бійки, які описані є предметом карно-судових процесів. Цікавий примір ворожнечі подає київський український тижневик „Слово“. Вертає ся один Русин з Замістя до Тарнограду; ніч захопива його в дорозі коло села, де живуть тільки Поляки (зн. католики). Заходить в одну другу хату таї просить ся переночувати, однак кожний виганяє його, кажучи, що Русина до себе не приймає. Налунав ся наш Русин перекинутися на „Поляка“ і заходить до хати. Витавить ся вже по польськи („Niech będzie pochwalony“); його добре зустрічають і просять вечеряти. Була як-раз п'ятниця. Поляки на стіл іду з мольбою і тут на біду Русин забув ся, таї відмовляється від вечері, „бо піст“. — „А, то ви схізматики“ — почали кричати на його, — „чема тут для вас піст?“ — і викинули в темну ніч бідолаху. Таких прикладів безліч можна розказати. Тяжко і сумно дивити ся, — замічає „Слово“ — як різні брати ворогують поміж собою. Бідаж з бідаком. Смиються ся з тої сварки ті, кому добре живеть ся. Чи не час булоб кинути сю ворожнечу, таї закати заглядю, рука об руку, таї стати гуртом до боротьби за свої спільні інтереси?

— Середні школи нового типу. Міністерство просвіти дістало від многих міських громад просьби о переімену існуючих середніх шкіл на школи середнього типу. Поки-що дозволено на таку переімену, першу в Австрії, у Флорисдорфі під Віднем.

— Незвичайна катастрофа. Вночі на 8 с. м. около 12 год. незвичайно сильна експлозія розбухла сплячих вже людей при площі Бернадинській у Львові і сусідних улицах. В каменниці ч. 15 при тій площі є шинк Саямона Кребса а в пивниці під шинком знаходиться великий склад спиртусу. Шинкар зі своїм келнером Моріцом пішли зі свьачкою, щоб набрати горівки. Через неосторожність займила ся століткова бочка зі спиртусом і вибухнула з величезним гуком. Вибух був такий сильний, що в сусідних домах аж стіни затрясли ся і шини у вікнах забігали. В одній хвилі розливе ся горючий спиртус і облив шинкаря, котрий з криком вибіг на гору, а відтак через шинок на подвір'є, де збігли ся люди і пригасили горюче на нім одне. Гірше вийшов келнер, що лишив ся в пивниці. Аж коли прибула пожежна сторожа, винесено його з пивниці вже так страшно полеченого, що по відвезенню його до шпиталю треба було вложити його до т. зв. водного ліжка. Мимо лікарських заходів помер над раном, не прийшовши ані на хвилю до свідомості. Кребс, котрого рани спершу не видавали ся смертельними, переплатив також житем неосторожність зі свьачкою. Помер того-ж дня по полудні.

— Шайка розбишаків. Перед трибуналом судив присяжних у Львові розпочала ся нині розправа против шайки, зложеної з 6 осіб, котрі в червні 1907 р. допустили ся ряду грабежів та убивств в школих Перемишля і на дорозі в напрямі до Львова. Одна розправа против тої шайки відбувала ся вже перед судом присяжних в Перемишля від 10. до 29. лютого с. р., але що два члени шайки, Чабак і Галушка, удавали божевільних, розправу відложено, а двох тих злочинців піддано вдруге дослідам лікарів-психіатрів. Однак психіатри рішили, що оба вони лиш кепські симулянти, і остаточно акти тої справи передано львівському карному суду. Після акту обжаловання першого рабунку допустила ся шайка в коршмі „на когутах“ при гостинці, що веде з Черлян до Городка. Вночі на 10. червня м. р. злочинці заступили до вікна, домагаючись горівки. В хвилі, коли 73-літній коршмар Герш Гендельєв сягнув крижів виконче по фляшці і гроші, упав вистріл до середини коршми і Гендельєв зі страху, хоч не поцілений, повалив ся на землю. Однак по хвилі, бачучи, що на коршму впали розбишакі, підвів ся, забрав готівку 80 корон і разом з жінкою, Хавою, також старушкою, стояв на під. Тимчасом напасники вилетіли вікно, вдерли ся до середини і стегнувши старушку з полу, зажадали грошей. Гендельєв хотів шось ратувати і пробував окупити ся дрібною монетою, але оден з напасників приложив йому револьвер до грудий і зажадав „грубих“ грошей. Тоді наляканий коршмар віддав йому 80 корон, а крім того шадичку книжочку на 120 корон. Розбишакі взявши гроші, забрали чотири фляшки горівки, трохи біля і втікли. Недовго потім, бо вночі на 16. червня м. р. та сама шайка напала на мешкане посесора рогацьки в Городку, Якова Ротмана, котрого убито відразу вистрілом крижів вікно. Розбишакі вдерли ся до середини і виміривши револьвер до кількнайцятьлітнього сина убитого, Айзика, зажадали, аби показав, де гроші. Айзик кинув їм дрібну монету, що лежала на столі, і втік з дому. Розбишакі обскочили тоді жінку Ротмана, котра, благуючи о жите, вказала їм на скринку з грошми. Розбишакі, бачучи, що дома нема більше грошей, вдовольнили ся скринкою, в котрій було коло 18 корон. На другий день найдено в полі розбиту скринку, а коло неї розсіпані на землі 6 корон. Потім пів дня не давали розбишакі про себе знати. Аж вночі на 21. червня напали на коршму Ізака Шайєра в Ляцки, що стоїть при дорозі з Добромиля до Перемишля. Тут знайшли двері і вікна сильно замкнені, а Шайєр, здогадуючись розбишаків, не отворив. Нарав упав з вікна вистріл і куля свиснула коло уха Шайєра. Тоді коршмар, готовий на все, аховів сокиру і став у під стіною, грозячи смертю кождому, хто покаже ся. Бачучи, що до мешкани таки не дістануть ся, розбишакі шинкаря і забрали лише пудельні папіросів. Рано прийшла та шайка до коршми Йосафа Шляфа в Тулиголовах коло Судової Вишні, де пересиділи до 2-ої години по полудні, розглядаючись очевидно в ситуації. Того самого дня о годині 11. вночі почули Шляфи гомін під вікнами, а по хвилі роздав ся голос з домаганням горівки. По голосав коршмар пізнав, що се ті самі люди, що були у нього в день, і не хотів їх пустити. Тоді упав крижів вікно револьверний вистріл, а по хвилі напасники вдерли ся до середини, розбиваючи все по дорозі. Наляканий коршмар сховав ся за печио, а тимчасом напасники стали рабувати. Із своєї кришки Шляфова чула револьверові вистріли, якими убито і чоловіка. Вікни розбишакі викрили її за печио і хотів Шляфова зі слізами в очах благати, щоб дарували їй жите, гершт шайки випалили до неї дівчи з револьвером, раничи її в ліву ногу. Рівночасно почула жіночий голос, матері гершта: „Випустити з неї кишки!“ Шляфова удала убиту і не рухала ся, але се не помогло, бо знов роздали ся вистріли, котрі ранили її в бік. Від вистрілів заняла ся на ній сорочка. Хоч тяжко ранена, коршмарка пригасила огонь і дежала даліше без знаку жита. А тимчасом шайка рабувала і нищила в шій коршмі. Коли втихомирило ся, Шляфова вийшла з кришки і рачучику, почала глядати за чоловіком. Однак не знайшла його. Вийшовши з коршми, останками сил піднесла ся і стала бічи до села. Се добили розбишакі і дали кілька вистрілів, з котрих оден зранив її в руку, так що впала на землю. Коли розбишакі втікли, піднесла ся і з трудом заволила ся до поблискої хати. На другий день найдено коршму в середній зруйновану, а в кути в калюжі крові лежав мертвий коршмар. В шудфлядах нестало дорожничностей і 600 корон грошків. Управивши ся зі Шляфами, розбишакі кинули ся до шопи, де спав жебрак Штайнбрух, і того приголомшили ударом молотка, забираючи йому цілий маєток 4 корони. З трудом удало ся лікарям сильно пораненого Штайнбруха приєрнути до свідомості. Кілька днів по тім розбігний рабунку цілу шайку арештовали у Львові, де оден з її членів Теодор Тишник, мешкав постіжно. Тепер засідають на лаві обжалованих: Теодор Тишник, літ 28, зарібник зі Львова; Петро Чабак, званий також Горак, літ 28, (ушій ризик зі Львова, гершт цілої шайки); Стефан Галушка, званий Петровським або Бутяком, літ 21 зарібник з Городка і Марія Чабак, звана Горак, літ 53, вдова по зарібнику зі Львова, матері гершта. Крім того засідають як співзвинувати жінки двох перших розбишаків, Катерина Тишник і Варвара Чабак. Розправа потриває 12 днів.

— Фотографоване звуку. На недавнім засіданні париської академії наук член академії Поанкаре доіс про важне відкриття, яке може мати велике практичне значіння. Автором сего винаходу є французький інженір Дево Шарбонель. Винайшов він спосіб фотографування голосових філій, так що на пересуваючій ся пастку філії можна дістати ряд правильних знаків, котрі при деякій увазі дають ся легко відчитати. Коли сей винахід можливий до практичного примінення, то може вже в найближшій будучині дійти до того,

що телефони будуть немов стенографувати розмови в разі несприятливості звазаної особи до апарату, а стенографи цеснуть зі салы нарад, заступлені машинами, котрі нотовати-муть кожде найдрібніше слово.

— Дрібні вісти. В Білім перемишлянському повіта померло минулого тижня 7 старших осіб, а в П'яній 6 осіб, наслідком затроєння грибами. — В Любачеві на жидівським цвинтарі запалила ся підчас молитви одж жінки рабіна Кісіля Шора від свьачки на гробі і в одній хвилі нещасна жертва в присутності яких 30 осіб згоріла на вуголі.

Урядові вісти.

Календар. Завтра, в четвер: Августина (лат. Николза). Позавтра, в п'ятницю: Усїм. г. С. Іоана (лат. Якшита і Протаз).

□ Репертуар руського театру в Городені. Сала „Сокола“. Лише 8 вистав. Початок 7:30 год. ввечером.

В суботу, дня 12. с. м. „Гальяка“, опера в 4 діях С. Монюшка.

В неділю, дня 13. с. м. „Маруся Богуславка“, історичні картини зі співами і танцями в 5 діях М. Старицького.

Ві второк, дня 15. с. м. „Продана наречена“, опера в 3 діях Ф. Сметани.

□ На фонд ім. Олени Стчинської зложила українська громада в Новім Санчі (в коронах): Василь Яворський 10, Григорій Климович 2, Роман Гурко 1, Казимир Яворський 1, Андрій Шеремета 1, Зофія Лукачева 1, Іван Кутковский 1, Н. Н. 1, З. П. Лехицький 1, Николай Буждиган 0.20, Василь Смолинський 1, Володимир Н. 1, Н. Н. 1, Н. Григорій 1, Н. Н. 1. — Разом 20.20 К.

□ Панове виборці! На день 15. вересня скликаний красавий сойм. Тож прошу Вас, прийдіть в неділю 13. вересня до Калуща о годині 2. з полудня до сал Народного Дому в Калущі на віче, щоб я міг порозуміти ся з Вами і почути Вашу гадку, щодо нам в соймі домагати ся. — Цр Куровець, посол на сойм красавий.

□ Посольські звіти п. В. Будзиновського відбудуть ся: 13 вересня о 12 годині в Бібулдинях, о 5 годині в Переволоцях, 20 вересня о 12 годині в Недведівцях, 21 вересня о 12 годині в Язлівцях, о 5 годині в Трибухівцях, 27 вересня о 12 годині в Олеші, о 6 годині в Баріш.

□ Робота в Прусах. Треба враз тисяч робітників до 2 копальні вугля, 500 робітників для копальні в Меловинах (Myslowitzgrube). Платня: над землею 2.20—2.60 м. під землею 2.60—3.— м. денно Біл 17—35 літ. 500 робітників знова потребує Cleophasgrube — залізнична станція Zelenze bei Kattowitz. Платня 2.70 м., на гурт 3.50—5. м. денно. Виплачують 15 кождого місяця, а часть заплати можна дістати кождого 1-го. Виплати роботу можна на 14 днів. Харч дешевий, місячній обід можна діставати в копальні по 40 ф. денно. Як вбудуть роботу, дістають робітники додатки 5—10 м. і зворот подорожжя з Кракова до копальні. В обох копальнях дістають робітники безплатно мешкане, постіль і купелі. Для Cleophasgrube треба також одного інтелігентного чоловіка, щоб трохи знав німецьку мову та організував руських робітників. Найлучше висуджений ландарм. Мусить передісім зовсім не уживати алькоголю і взагалі вести ся морально. Платня 75—90 м. місячно.

Для робітників, що їхати-муть на роботу до Прусу, зробимо одну пересторогу. Скрізь по дорозі аж до самої копальні російні напорозачні агенти, звані Німцями Bluthunde, що ріжками обіцають і дарунками з'єднують собі робітників, щоб згодили ся на їх посередництво. Перед сим остерігаємо робітників, бо роботодавець мусить а-гентам заплатити за кождого робітника 30 М., а відтак — розумієть ся — стягнути сих 30 М. з робітника. Офіція нарікають робітників, але за пізнаю. Для таких „гандларів“ треба мати тверде серце і нескорутити ся, а їхати аж на місце і там казати, що їде на оготопення в „Ділі“ і „Свободі“.

10 робітників платять половину залізничної карти. Гроші на дорогу треба мати свої (около 15 К.). Треба мати теж робітничу книжку або посвідчене з громади (без естемпи, даром), що їде на роботу. Треба брати білет до Шакової (зі Львова цілий 11.20 К.) а зі Шакової до Мисовиць (кілька естемп) і тут оготопити ся в Myslowitzgrube або в Шопі. де є наш урядник, що звеє ся: Uebernahmestelle des Arbeitsnachweises der Landwirtschaftskammer für die Provinz Schlesien in Landweitz, а хто прийде зі Шакової на станцію Zelenze bei Kattowitz, мусить удати ся до дирекції недалеко Cleophasgrube. Робітників треба буде і ще більше. Оготопувати-мемо все. З Народної Канцелярії Львів, Гинос ч. 10.

□ Комісія лекційно-інформаційна тов. „Руська Академія Поміч у Львові“ звертає ся до руської суспільності з просьбою, щоб в справі лекцій і всяких бюрових запять удавала ся до неї. Старанем комісії буде припоручити як найвідповідальнішого петента. Комісія урядує що дні крім неділі і руських свьят від год. 3—4 по пол. в локалі тов. чри ул. Зибоневича ч. 3.

— Що пишуть до „Народної Торговлі“: Впр. о. Евген Горницький, Рава Руська, пише: „Дякую за вино добре і до кінця чисте“.

1303

— Monstre-concert італійської капелі Savate de Vita кождої суботи, в неділі і свьята в Cafe-Restaurant, ул. Косцюшка ч. 1. Вступ вільний. Початок о год. 4 по пол. і о 8 ввечер. 1353 3—3

— Вичане п. Володимира Рогужинського, укінченого богослова, з п. Наділе, донькою о. Івана Шліхта, відбуде ся дня 21. вересня 1908 р. о год. 7. веч. в парафіяльній церкві в Калущі. — Почта, ст. тел. і жел. в місці. 1374

Нові книжки і видани:

□ „Господар і Промисловець“, орган Краєвого Союзу господарсько-молочарського в Стрию. Під таким наголовком появлять ся небагом перше число нового двотижневника. Містити-ме статі з молочарства, рільного господарства, хову худоби, пасічництва і домашнього промислу. Недостача такої фахової часописи була вже від довшого часу печука. Надіємо ся, що наша суспільність а особливо читальні „Просьвіти“ і крамниці підіпруть як слід се нове видання, тим більше, що передплата внесе всего 2 корони на рік.

□ Skotowidz adresowy król. stól. mia. Lwowa. Rocznik i. Rok 1909. Cena egzemplarza 8 K. Redakcja i Administracja: Leona Sepiehu 61. Redaktor i wydawca: Jan Rudolf Spigel.

Ся дуже старанно уложена книга обіймає між иншим: Літопис м. Львова; дуже докладний азбучний список мешканців міста (296 стор.); азбучний список фірм купецьких, ремісничих, фабричних, промислових, адвокатів, лікарів, інженерів, готелів, товариств, банків, часописів і т. ін.; список купецьких місць в краю, санаторій і водолічних заведев, шематизм урядів державних і краєвих; азбучний список умілих, площ, доріг, сгородів, кладовищ і т. ін.; всі адреси властителей більших пошлостей в Галичині і монастирів. Крімтого по цілій книзі розмішнені є багато оповісток.

Поручає ся цукорню п. Василя ВІТІНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котро вирабає знаменні тісточки, часники, медівники і т. д.

МУЖИКИ.

Сучасна повість.

Авторизований переклад із польського
М. Павлика.

Виходить Господь Ісус по великій службі божій, аж тут наїд, гей те збіже під вітром то в сей то в той бік хитає ся тай тікає, а декотрий із палицею біжить, хто жердку з плота витягає, хто знов по коли сьгає, а инший і каменя шукає, а баби в крн та на плоти пнуть ся, ба на вози, а діти в бек, а всі кричать:

— Скажена собака, скажена собака!
А собака помежи люде, гей би ралом розступлено вулицю, жене з виваленим язиком і просто на Господа Ісуса.

Не злякав же ся Господь наш, м... пізнав, що то та сама собака з гаю, то лиш розпрістер ту свою сьвяту капоту тай каже зьверев, котрий ралом зупинив ся:

— Ходи сюда, Бурек, безпечніший ти при мині, ніж у гаю.
Вкрив його капотою, простер на ним руки тай каже:

— Не бовивайте його, люде, бо се теж сотворіне боже, а бідне є, голодне, згонене і безпачке.

Але хлопці стали кричати, стали зазирати, та мимрати та тріскати колами о землю: — що то зьверюка дика та скажена, що їм уже тільки гусий тай овечок ухилила, що все шкоду робить, а й чоловіка вшанувати не вшанує, лиш зараз зубами... що ніхто без палиці на поле не вийде, бо через того пекельника безпеки ніякої нема... що вбити її треба донкоче...

Тай хотіли силоміцю собаку з під Панайсусової капоти взяти та вкатувати.
Аж Господь Ісус розсердив ся тай крикнув: — Не руш один другий! То ви, лайдаки та

паниці, собаки боїте ся, а Господа Бога то не боїте ся, га?...

Відступили, бо кріпко сказав, а Господь Ісус їм далі повідає — що вони лайдаки... що прийшли на відпущ, а лише плоть по коршмах, та Бога зневажають, та не кають ся, та є проклятинки, та кати одні для других, злодії, безбожники і кара божа їх не мине.

Скінчив Господь Ісус, підняв палицю тай хотів іти...

Але вже його наїд пізнав і як не гримне перед ним на коліна, як не рикне плачем, як не зачне скавувати:

— Лиши ся з нами, Господи! Лиши ся, Господи Сусе Христе! Лиши ся! Таке ти вірні будемо, як та собака... паниці ми, безбожники ми, злі ми люде, але лиш ся, покарай, бий, але лиш ся, сироти ми покинені, люде безпачські... і так то плакали, так жебрали, так цілювали його по руках та по тих ногах сьвятых, що змякло серце Господнє, лишив ся з ними з пару отчешів, навчав, розгрішив і благословив усе.

А на відході й каже:

— Кривду вам робила собака? Від тепер вам відслужувати буде: і гусий допильнує овечки завертати ме і, як один або другий упеш ся — худоби й добра сторожем і приятелем буде. Лиш її шануйте та кривди їй не робіть.

Ішов Господь Ісус у тільки сьвіт.

Оглядає ся — Бурек сидить там, де його оборонив.

— Бурек, а ходи зо мною, що-ж то, сам дурний лишиш ся?...

І собака пішла та вже йшла скрізь за Господом, і така тиха, така цутива, така вірна, як найліпший парубок.

І пішли вже скрізь разом.

І без таї йшли і без води — цілим сьвітом.

А що не раз і голод був, то собака яку птичку винохала, ба гуску або й баранчика принесла, і так собі посполу жили.

А часто-густо, коли Ісусик утомлений припочивав, то Бурек відгоняв лихих людей, або й зьверюку диву тай не дав Господа нашого, н...

Коли прийшов час, що Жиди ласкудні та ті люті фарисеї вели Господа на муки — то Бурек кинув ся на всіх і став кусати та боронити, як лиш уміло біднятко любе.

А Сус і сказав йому з під дерева, котре двігав на свою сьвяту муку:

— Совість більше їх кусати ме... а ти не порадиш...

І коли замученого повісили на хресті, то Бурек сів і вив.

... другого дня, коли всі люде повідходили, так що вже ні Пресвятої Діви ні сьвятых апостолів не було... лишав ся сам Бурек...

... лизав раз-у-раз ті сьвяті, пробіті гвіздем, конаючі ніжки Панайсусові тай вив... вив... вив... і коли вже третій день надійшов... ожив Господь Ісус і дивить ся, а тут нема нікого коло хреста... лиш один Бурек скавувить жалібно тай тулить ся до його ніг...

... то Господь наш Ісус Христос пресьвятій поглянув милостиво на него в тій годині тай сказав останнім духом:

— Ходи Бурек зо мною!

І собака зараз же пустила останню пару тай пішла за Господом.

Аминь.

— Так було, як я вповів, люде любі! — сказав лагідно, скінчивши, перекрестив ся тай ішов на другий бік, де йому вже Ганка спане прилягла, бо дуже був утомлений.

Глуха мовчанка залягла кімнату. Розгадували собі всі що чудну сторію, а декотрі дівчата, як Ягуса, Юзка та Настка, то витрали крадькома очі, бо так їх ревно пройняла доля Господня та Бурка пригода; а само вже те, що така собака найшла ся на сьвіт, що ліпша була від людей і вірніша Господеві, застановило всіх немало... тай стали помалку, стиха ще робити різні замітки та чудувати ся тому допустови божому, аж Ягустинка, котра була пильно слухала, підняла голову, засьміяла ся кепкуючи тай каже:

— Бай баю, хлоп та слявки рве, а лиш їх дві!

Я вам ліпшу скажу приповідку, за те відки взяв ся від чоловікові:

Пан Біг сотворив бика.

І бик був.

А хлоп узав чепеля,

Втяв йому муда

Й сотворив вола —

... і від є!

— Така добра моя правда, як і Рохова!

Стала сьміяти ся.

Тай кімната засьміяла ся і незабаром посипали ся жарти, ба говорки, ба різні приповідки.

— Ягустинка то все знають...

— Якже, вдова по трьох хлопцях, то й на учна.

— А вже-ж, один і вчив рано пужівном...

другий у полудне ремнем, а третій на під-вечір часто густо колом поганяв... — казав Рафалів.

— Пішла би-м і за четвертого, та не за те-бе, бо за дурний-єсь і ходиш обмарканий, як жидюга...

— Як тій собаці Ісусовій було без Господа, так жінка обійти не обійде без биття... то й Ягустині марітно... — завважав котрийсь із парубків.

— Дурень-єсь... диви ся лиш, як несеш батькові чвертки до Янкля, аби та ніхто не бачив, а відвсту дай спокій, се не на твій розум — воркнула гостро, аж умовили, бо бояли ся, що зі злости все голосно виповість, що лише знає, а могла знати чимало. Перекірлива була, завзята тай про все маюча своє сказане, нераз таке, що аж людям шкіра терпела та волосся вставало на голові, зо нічого не пощадила, навіть ксьондза й косяцולה, так що вже не раз її єгомость напам'ятав і до тьми силував, не помогло, а потім лише по селі говорила:

— І без ксьондза кожний до Господа Бога трафить, най лиш буде чесний; господні волів би пильнувати, бо з третим ходить і знов десь загубить...

(Дальше буде.)

Торговельні всти.

Будапешт 9.9. Ціна збіжжя.		
Пшениця на жовтень	11.64 до 11.65	
на цвітень	11.66 до 11.67	
Жито на жовтень	9.39 до 9.40	
Овес на жовтень	8.05 до 8.06	
Кукуруза на вересень	8.35 до 8.36	
на май 1909	7.38 до 7.39	
Ріпак на серпень	11.40 до 16.50	
Офери на пшеницю: мірні. Охота куна: добра. Усповолене: спокійне. Погода: гарно.		

Фірма: „Лемківський Банк“ в Новім Санчі.

Рахунок за місяць серпень 1908.

Стан довжиків:	К.	с.
1. Удільні	94.859.30	
Фонд резервовий	3.657.72	98.517.02
2. Вкладки: Стан з поч. міс.	513.963.80	
вкладено	55.299.75	
внято	28.946.11	
Стан з кінцем місяця	545.317.44	
3. Позички затягнені:		
Стан з початком місяця	227.886.40	
затягнено	47.908.—	
сплачено	50.501.—	
Стан з кінцем місяця	224.793.40	
4. Сальдо відсотків	19.503.17	
5. Недвижимості		
Сума	888.131.03	

Стан цинний:

6. Позички уділені:	гін.	(341.946.88
Стан з почат. міс.	век.	(466.705.70
сплачено	гін.	(2.756.22
	век.	(17.224.61
уділено	гін.	(4.700.—
	век.	(41.437.—
Стан з кінцем міс.	гін.	(343.890.68
	век.	(490.918.09
7. Льюкації		834.808.75
8. Кошти спору		33.351.86
9. Кошти адміністраційні		368.88
10. Готівка		12.433.97
11. Ефекти		12.433.97
		6.348.07
		820.—
Сума		888.131.03

Загальний оборот касовий з кінцем серпня 1908 р. виносить 2,676.449 К 15 сот. Членів прибуло 45, убуло 4, остало з кінцем серпня 1908 р. 1237, а декларованими уділами в сумі 97.730 кор. Стопа процентова від вкладок 5 1/2%. Стопа процентова від позичок гін. 7 1/2%, а від векс. 8%.

Новий Санч дня 31 серпня 1908.

ДИРЕКЦІЯ.

До „Народної Гостиниці“ прихилив дня 9. IX. 1908. Петро Бугель, Краковець; Павло Вах, Сокаль; Тит Войнаровський, Балич; Юлія Метелля, Любонь; Іван Рибчук, Долина; Франц Калкус Відень; Іван Павлушеч, Дога ад Войниці; Корнелі Монілович, Калагаріка; Дмитро Хомяк, Самбір; Теодор Снятович, Чорний потік; Іван Бургель Ко-

маня; Онуфрій Чинька, Жолтанці; д-р Максиміліян Френкель, Журавно; Ле Гросман, Тернопіль; Йосиф Стяський, Самбір; Іван Сенечко, Дроздович.

Надіслане.

(За сю рубрику редакція не відповідає).

ЗМІНА МЕШКАННЯ

Д-р Мирон Вахнянин

спеціаліст в внутрішніх недугах мешкає тепер ул. Зіморівича ч. 5 (бічна ул. Академічної), приймає від 3—5 по полудні. 1228 5—?

Д-р Волод. Кобринський

ЛІКАР

вже повернув і ординує як попередно

Ринок ч. 3. І. поверх. 1332 2—3

Бюро будівляне

Теодора Мельничука

в Ярославі

приймає до виконання планів і кошторисів

церков, каплиць, шкільних, домів мешкальнич.

управу і підприємства повиших бу-

дівель. 19 67—?

ЛІКАР-ДЕНТИСТ

Д-р Іван Бережницький

переселив ся по сьмошній практиці у Відні до Львова і ординує при ул. Косцюшка ч. 1а (побіч „Гостиниці“) від 9-ої до 1-ої перед полуднем і від 3-ої до 6-ої по полудні. 1117

АДВОКАТ КРАЄВИЙ

Д-р Целестин Тигер

переніс канцелярію адвокатську зі Львова до Мостів Великих. 1376 1—2

КОПЕРНИЦЬКИЙ І СИН

Оптики і механіки у Львові площа Галицька ч. 1.

(проти Банку Гіпотечного на плантаціях площі Галицької) поручають:

Барометри ана-

роїди по 7, 8 і 10 К

лайдні по 12, 16,

20 і 24 К. Льво-

метки пильні по

12, 16, 24 і вище.

Завозом поручаємо

в найбіжшім ак-

борі окуляри, при-

кери, лупи і во-

дні інші прибори

оптичні.

Великі запаси приладів ся як найкраще і най

дешевше. 1

При закупні товарів просимо покликуватись на нашу часопись.

Потребує варвар доброї кухарки Бланш, яка поварює легово. Олена Стасовська (Львівка) п. Ва-133 1387

Вдова інтелігентна, Русинка по-анимаючи хороше ведення кухні і може замінити в господарстві приватне варвар посаду. Ласкаві вголосення „poste restante“ „Наді“ Вашишніч. Ч. Букована. 2834 2—3

Ученики (иц) під середня найдуть поміщені в удержанні і родителів своїх опікує в інтелігентній домі при ул. Коржовій, на яд-на підсидка консператив, еор-тетів і кореспондент. Згодення: Львів почтовий ел. ч. 64. 1135 10—10

Чесна, малочисельна ро-діна у Львові прий-ме на мешкання і харч кіліка малих учеників в інтелігентній домі за приступу анагороду Писека Горачкова у Львові. Ринок ч. 4. І. поверх. 1830 2—3

Студент елізової, ма-тематик і елізів виправний інструктор, гдає лекції на цілий рік. Згодення під „Ікса“ poste restante Фельштин. 1347 3—3

Пошукує ся сьвідчення нецелювості до поміщи підписаний акор-дів паролі Кута старі під кристиліни усаївами. Урад пароліальний в Кутах Старих по 130 чта Кута. 2—4

Укінчена семінаристка, виправна інструктор, гдає лекції на село, або в місті на цілий рік. Ви-магання дуже скромні. Згодення: Львів почтовий ел. ч. 64. 1135 10—10

Лічничий і столо-вий виноградар найкра-шій, благородний сорти, щодень сьміло вриганий в 5 кл. копн-лах оплачено по 3-50 К. Вино терлене і біже в 1908 р. по 4/1, літра опла. за 4 кор. вклілає L. ALTNEU, Versecz 12, Ungarn. 1317 4—10

Гармоніюм до шпиро-дів, Львів ул. Городецька ч. 46. Бучак. 1842 3—8

Найвишші ціна за ужива-ні м'яса, фор-тепані, паніма, образи, старя-ности, доя, коні і інші пред-мети палат. АЙСНЕР в „До-Тотеш“ Львів ул. Шайнохи. 1103а 3—9

Касирка в іспитом бух-галтерійним в кільколітній практикою бан-ковою, в ріді потреби сама може провадити кинговодство банкове, лужає місця при бан-ковій інституції. Вкліла відомі-сти: „3“ poste restante Ка-1361 луп. 2—3

Горні сїдалища, богато виблені виготовляв ро-бітни Елєт, Шумалевич, Львів, ул. Шпальна 38. 480

Снєп до винайму 1386 Косцюшки І. 3—3

Продаю цілий річник „Про-му“ (12 книжочок) на 1 корону М. Грабчук Чер-ніш ул. Пальська ч. 16.

20 книжок за 4 корони

Як довго знав вистаріть про-важ 20 ріжнородних книжок, між якими знаходять ся по ці-ні 2 і 3 К, за 4 корони. Гро-ші треба вкисати вперед, бо за послідуючим не вкислає ст. Микола Грабчук, Черніш, ул. Пальська ч. 16.

Робітня сукон дамських Семаневич ул. Зіморівича 3

Сукні великого роду і близькі їм також костюми від 20 кор. (робота мужська) вкиснує з густом стараністю і в ко-роткий час, з провінціі станик 1375 на міру. 1—1

Від 25 літ славно знаний ПЕРЕПІЕТНИК ФЕДУНЬО

переніо овеє заведе на ул. Оссолиньській ч. 13.

Дякуючи Ви. П. Т. Пу-блиці за дотеперішній агіа-ді, прошу умітно та само і на дальше о до-має довірі і пошерт.

В пошерт КЛИМ ФЕДУНЬО.

ОГНЕТРЕВАЛІ КАСИ

Кравецький Союз господар-ско-молочарський, Стрий.

Одїня для

Всч. Духовенства і Вп. Панів

новозаложенна руська робітня

Кравецький Базар

Теодор Худик і Сп.

у Львові, ул. Коперника ч. 18.

Великий вибір заграничних матеріял, лляковане содіне після найновіших журналів. 1380

Кравецький Базар доставчає також під-готовлені готові умушуровані для учеників пильні сьвідки.

Ціни приступні! Свій до свого!

Арт. сьлюсарська робітня

Мих. Стефанівського у Львові, ул. Городецька ч. 43.

Спеціаліст виконувати робіт до церков як: хрестів, громоводів, кузьмідяних в огни золотених, вікон, кручених сходів, проповідаль-ниць, огорожень, і пр. робіт, входачих в круг сьлюсарства як найсолоднішше і по уміркованих цінах. 1862 3—20

Українische Rundschau

виходить у Відні 15-ого кожного місяця в обемі 40 сторік вем. місьми і коштує річно лише 8 кор. Кожний сьвідомий і інтелігент-ний Русин повинен передплатувати сю часо-пис, що завоює інтерес українського на-рода перед культурним сьвітом. Передплату треба слати на адресу адміністрації: Wien, XVIII/3, Frauenfelderstrasse Nr. 2.

В 6 днях до Америки,

Переліз подорожних до

КАНАДИ, АРГЕНТИНИ І БРАЗИЛІ

Жадайте поясень

Напишіть ким карту кореспонденційну до

Falck & Comp.

Hamburg, Raboison 30 Amerikahaus.

Кореспонденція у всіх мовах.

185

ОГОЛОШЕНЕ.

„Народний Дім“ в Грималові стов.

зарєстр. з обмеженою порукою пошукує книговодця від 1 жовтня 1908 р. Зго-лошуватись в Дирекції з поданем услі-вій.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплата і ілюстрації приймають у Львові: Адміністрація „Діла“, Ринку ч. 10. Бюро газет А. Олександровського, ул. Кітківської 2; С. Соколовського, Пасаж Гасмана ч. 9; К. Вулиця ул. Кароля Людвіка ч. 23. — У Відні: М. Дукес, I. Wollzeile 9, R. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollzeile 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärntnerstrasse 118. У Франкфурті і Гамбурзі: M. Haasenstein & Vogler.

Редукція, адміністрація і експедиція Ринку ч. 10. — Рукописні звертання та листи за попередніми застереженнями. — Редакція не несе відповідальності за зміст листів.

ДІЛО

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“
в Астері: за три місяці 1.44 корон
за шість місяців 2.88 „
за рік 5.76 „
у Львові (без почтової пересилки):
за шість місяців 1.44 „
за рік 2.88 „
Продляється число коштів у Львові 10 с.
на провінції 12 с.
Оголошення зазначені приймаються за 30 с. за одну строку ілюстрації або за 10 с. за одну строку тексту. — Поштом і листом приймаються оголошення за 20 с. за строку.

Нерозривна і заповнюється на ілюстрації п'явни

Великий письменник російської землі.

Нинішнього дня весь культурний світ обходить свято 80-літніх роковин уродина старця з Ясної Поляни, даючи доказ, що понад маеток, понад могутність, понад престолі і корони, понад все, що сильним і могутнім вважається на світі, найвище стоїть сила слова, могутність духа, велич ідеї. Тій силі слова, яку проявив Лев Толстой в своїх геніальних художніх творах, тій могутності духа, з якою він ціле життя провів через негери пересудів, шукаючи правди, тій велич ідеї, яка в кінці поновила цілу його душу і зробила з нього своє світло, щоб ясити на весь світ, — і поклоняється нині вся культурна людськість.

З якого становища не оцінювати Толстого, — все мусить бути за ним признана геніальність його художніх творів і те беззаганне, незадоволене, палоче стремління будити свою і людську совість, заставляти її до шукання правди в житті. Його геніальність признають всі, а також всі без огляду на те, яке становище займають супроти його релігійно-суспільних ідей, признають йому, що він за останні десятиліття був першовісником вселюдської совісті, яка піднімала свій голос усе, скільки разів зло сучасного світа занадто високо підносило свою горю.

Як могутній дуб вірос Толстой глибоко вріс у землю, в душу рідного народу і перетворивши в собі духові скарби народу, виріс і сяло висше всіх сучасних і заявив на цілий світ, так що між сучасними нема другого чоловіка, якого імя було би так загально відоме, який в такій мірі був би гордошани цілого світа, як той, що вчить, що „не в силі Бог, а в правді“ та що „царство боже знаходить ся в нас самих“.

І навіть ті, що в обороні свого становища, своїх інтересів, не жахають ся перед нічим, дали докази мимовільної пошани перед особою Ясної Полянської володаря душ. Російське правління, яке ніколи не жажало ся взяти, мучити і катувати найліпших людей Росії, тільки на одного Толстого не поспіло підняти своєї руки, обмежуючи ся наложеном рук на його твори і відлученом його від православної церкви, до котрої його душа вже давно не належала. А які сім'ї в дісталися безсилі, видно найліпше з того, що коли святійший синод видав до своїх вірних розпорядження не брати участі в святкованню нинішнього ювілейного дня, навіть реакційна преса, та, що все поборювала ідеї Толстого, як прим. „Новое Время“, виступила з різким і рішучим осудом сього поступку начальної влади православної церкви.

Очевидно, більш як певне, що будуче життя людської суспільності уложиться в нею ідею Толстого, — а також ті його ідеї, що в меншій або більшій мірі певне перейдуть в життя, не перейдуть в тій абсолютній чистоті, в якій голосять їх світові Толстой. Так само, як не перейшли в цілості і живцем в життя людське ідеї тих великих людей, яких старець з Ясної Поляни вважає великими і які справді як огненні стовпи освічують людськості шлях на вершини добра і правди.

Але досить того, що Толстой могутністю свого генія став одним із таких огненних стовпів, які значать собою окремі етапи в поході людськості на стіну сонця золотому, що сяєво його духа світить сучасним.

І нині, в ювілейний день уродина 80-літнього старця, для всіх певне, що в історії людськості з іменем Льва Толстого остане на все звязана слава великого письменника російської землі і великого мислителя на переломі 19-го і 20-го віку.

Лев Толстой.

Графський рід Толстих, з якого походять „великий писатель русской земли“, що обходить отже 80-літній ювілей своїх уродина, дуже старинний і вже за Петра Великого займав визначне положення в державі. Так само мати великого старця з Ясної Поляни походять з старинного роду князів Волконських. Сам Лев Миколайович Толстой прийшов на світ 10 вересня (22 ст. ст. серпня) 1828 р. в Казанській губернії Тульської губернії, в материнській Ясній Полянці. Всіх дітей у гр. Миколи Толстого було п'ятеро: 4 сини і одна дочка; Лев був наймолодшим з синів. Толстому ще не було й двох літ, як умерла його мати; в 1837 р. вмер нагло його батько. До 1840 р. він жив під опікою тіток в Ясній Полянці; в сім році батькова сестра бере сиріт до себе до Казані. Сей період свого життя описав Толстой в першій частині своєї автобіографічної трилогії, в повісті „Дітство“.

В Казані виховується Толстой чужоземні гурверни, спершу Німець, а після Француз, а в 1843 р. він як 15-літній хлопець вступає в казанський університет. Треба додати, що тоді вимоги для вступлення в університет були в загальній незвичайні, а для студентів з аристократичних родів ще менші. В університеті, який під науковим оглядом стояв тоді дуже низько, Толстой перебував 2 роки на виділлі орієнтальних мов, а два роки на правничій виділлі; потім покидає університет і вертає до Ясної Поляни.

Життя Толстого під час побуту в Казані пізнаємо з дальших двох частин згаданої трилогії, з повістей „Отрочество“ і „Юность“. В ній з самого малку борються ся два напрями: з одного боку велике самолюбство, яке домагаст ся уживання життя і здобування пошестей, а з другого бажання пізнати правду, правдивий зміст життя і жити по тій правді. Все те описано докладно в згаданих „Отрочество“ і „Юность“ до удосконалення самого себе. Як бачимо, вже

Перед соймом.

1. Соймова сесія, яка розпочинає ся дня 15. с. м., замітна і багатоважна з багатьох причин. Є се передасім сесія на переломі. Галицький сойм не повинен був більше бути вибраним на тих основах, і надходяча сесія, — сесія куріального сойму на основі посередніх виборів, є нині анахронізмом, можливим хіба під режимом галицької шляхти, котрій центральне правління легкодушно віддало керму краєвих справ.

Судьба виборчої реформи соймової здавала ся бути в минулій каденції вже дуже близькою порішєнню. Систематичний напір зі сторони українських послів, котрі були в соймі головними і рішучими речниками; енергічна постава демократичного загалу в краю, а особливо в столиці, котра довела до грізної демонстрації в самій палаті; в кінці виборча реформа до ради державної — все те перло силою konieczности до демократизування сойму, до реформи — коли не зовсім такої самої, як парламентарна, то що найменше в головних основах зближеної до неї.

Реформа та висіла над соймом, висіла над його шляхотською більшістю неначе бич божий і здавало ся, що ніяка сила не унесе з дивного порядку сей konieczности, викликаної неможливою конвенцією суспільних еволюцій, оправданої фактичними потребами і пересвідченням широким мас. А однак стало ся інакше! Стара куріальна система — сей політичний дивогляд, ся шагла chaeta libertatis шляхти і супротивна кількохсот шляхтичів над мільонами позбавленої прав лючності — перебула ще, підтримувана штучними способами, ту тяжку кризу і остала основою вибору ще одної репрезентації краєвої, ще одного законотворчого періоду сойму.

На се зложили ся ріжнородні причини. Передасім напір з віні, який проявив ся з такою силою в рр. 1905 і 1906, викликаючи при кінці 1905 р. величні маніфестації робучих мас народа в столиці краю, ослаб в рішучій хвилі і не проявив в 1907 р. такої сили, якої треба було, щоб відложене реформи виборчої до слідуючої сесії зробити немислимим. Оправдати се дасть ся в частині великим спотребованем енергії мас при виборах до ради державної і мимовільним зверненем всеї уваги загалу на перший народний парламент. Парламентарна виборча реформа сповнила горячі бажання демократичного загалу, була важним його триумфом, за котрим ослабла на хвилі і зійшла з дивного порядку борба о реформу вибору до сойму.

Велику роль також відіграли тут і відіграють відносини соймові. Горстка прихильників реформи, оперті на загальні, безпосередні, рівні і тайні голосування, була в давнім соймі дуже маленька. Одні українські послі брали її серйозно і принципово. Польські людиці, яких було всіх чотири, заявляли ся вправді за такою реформою, однак їх внесення обмежувало ся все до лясночного звизання Краєвого Відділу, щоб уложив і предложив зякційопроект, хоч знали вони дуже добре, що законопроект, який уложити Краєвий Відділ, не може і не буде одирати ся на пожаданих ним основах. В такій самій формі домагали ся реформи, хоч на се більше реакційних основах, т. зв. центроців. Тільки один руський клуб виступив з готовим законопроектом д-ра Олесницького, в яким справа поставлена принципово. Так отже сила прихильників принципової реформи була дуже не велика. В комісії виборчої реформи, що складала ся з 27 членів, було лише їх трох (пос. Олесницький, Мотилівський і Бойко), а в субкомітеті, котрому поручено уложити проект і в

котрім мала властиво ціла справа довершити ся — лиш один пос. Олесницький.

Сей субкомітет відкинув законопроект пос. Олесницького, Гломбінського і Краєвого Відділу, а взяв за підставу наряд законопроект, уложений теперішнім намісником Божиньським, який проєктував загальне число послів 204, що мають бути вибрані по половині з загального голосування і з т. зв. груп заводових, в котрих запевнено 53 мандати дотеперішній більшій послоцтві. Дебата над тим проєктом перемінила ся в формальну обструкцію і заняла цілу осіну сесію, скликану нарочно для ухвалення реформи. Русинам давав сей проєкт можливість вибору тільки 34 послів на 204, т. є. ледви одну шесту часть сойму. Очевидно, що наші послі на таку реформу не могли пристати і протестували проти неї. Але й польські шляхтичі, хоч на зверх заявляли ся за проєктом Божиньського, в сути річі були протинні так сьому проєктові, як і в загальній вській реформі, надлючи ся ще на один законотворчий період сойму на основі старої ординації.

Re infecta замкнуто осіну сесію обітницею скликання се раз сойму в грудні, коли партії сойму що-до реформи погодять ся. Тимчасом з гори знали вже шляхтичі, що до згоди не прийде. Підчас парламентарної сесії в падолісті 1907 р. конферував у Відні в тій справі пок. Поточний з д-ром Олесницьким, а відтак з поручєнєм Бека Абрагамовича з пос. Олесницьким і Королем. Та що максимальне число руських послів, яке так Поточний як і Абрагамович уважали можливим, доходило ледви 40, отже виносило все ще менше, як одну п'яту часть сойму, заявили пос. Олесницький і Король, що іменем руського народа на таку ординацію ніколи не згодять ся. Результатом того було, супроти неможливости угоди, розв'язанє сойму і нові вибори.

При тих виборах святкувала стара куріальна система нові триумфи, які були найвишнім доказом її повної неможливости. Послідні вибори є найліпшим аргументом, що на тих основах вже більше вибори відбувати ся не можуть, — коли результати їх не мають значити ся страшинами, кров'яними наслідками в краю. Завдяки політиці шляхотської більшости в слідній каденції, що не допустила до справедливої реформи, наступили в краю нашім події, які розогнали до крайности міжнародну усобицю і нагромували в ній небезпалу доси силу вибухового матеріалу. Се все послуга той шляхотській політиці, котра волила натягнути струну так, щоб аж пукла, волила кинути край в безодню страшної усобиці, як на волос попустити в своїй привилєї.

Хитроці сей політики лише відсунули на час сповненє акту справедливости супроти загалу людськості — а не усунули його зовсім. Справа виборчої реформи стає перед новим соймом ще з більше грізною постановою. Новий сойм збираєть ся знов під її знаком. Цілий край чує, що прийшла крайня пора і справи далше відкладати не можна.

В переконанню загалу людности краю теперішній сойм збираєть ся передасім і лише для того, щоб ухвалити виборчу реформу і уступити місце соймові народному. Є се необхідна konieczність і демократична суспільність краю не внесе більше виімкового стану, який ставить наш край по задлу всіх країв коронних Австрії, по задлу всіх країв всього цивілізованого світа, навіть Турції.

Не можемо з гори передвидіти констеляції партійних сил — поодинокі клуби у соймі, однак заздалегідь можна сказати, що внутрішня сила тих, котрі засадничо стоять будучу за реформою, опертю на загальним голосуванням, не буде о много більша, як в соймі попереднім. Вправді шляхта увійшла до нового сойму в зменшанні впливу на творчість Пушкіна і Лермонтова, пробудила ся і творчість Толстого. В 1852 р. появляється в петербургському журналі „Современник“ зі скромним підписом „Л. Н. Т.“ його повість „Дітство“, яка зразу поставила невідомого автора поруч таких світих нові літературні школи, як прим. славний вже тоді автор „Записок охотника“. Сам редактор „Современника“, поет Некрасов, так захопив ся сею повістю, що звернувся до автора з окремим листом, яким заохочує його до дальшої літературної діяльности. І справді в сій повісті, як також і в слідуючій („Отрочество“), що появила ся швидко за першою, Толстой з таким артизмом, а при тим з такою свободою від прийнятої тоді літературної манери описує внутрішнє життя дитини з її власної точки погляду, що читач, захоплений сим реалізмом, починає поневолі думати і відчувати разом з дитиною і оцінювати все, що та дитина переживає, разом з нею з її точки погляду. При тим богатство фактів, скоплених з дитячого життя, таке велике, що критик Писарев, опираючися ся головню на даних сих двох повістей, міг розвинути цілу теорію про вихованє.

Лис Некрасов мав на розвиток творчости Толстого благодатний вплив. Він працює над другою частю своєї трилогії, що — як уже сказано — й появила ся незабаром після першої частини, а в його голові повстають плани дальших творів, як „Утро поміщика“, „Казані“ та дрібніші оповідання з кавказького життя.

Тимчасом в 1853 р. вибухла кримська війна і Толстой переносить ся з Кавказької армії до Дунайської, щоб взяти участь у війні. За весь час війни проявляє він незвичайну хоробрість; від падоліста 1854 р. до кінця серпня 1855 р. він був в обляженім Севастополі, де пережив увесь жах той страшної облоги. Тут написав між иншим перше зі своїх „Севастопольських оповідань“. „Севастополь в'ї декабрь 1854 г.“, яке відіслав до „Современника“, де його зараз надруковано. Оповіданє зробило вражєнє, навіть цау Микола І. звернув на нього свою увагу і звелів оберігати життя та-

шенім числі, а значно побільшила ся сила польських людочів, однак доперва будучи показані, чи і о скільки шире стануть вони за справедливого реформою, як також, о скільки т. зв. демократичні партії польські підпопруть таку акцію. Для того з тим більшим натиском кладемо се на серце нашій репрезентації, нашому соймовому Українсько-руському Клубові. Справу виборчої реформи поручаємо його посольській ініціативі, його беззаганній доблості, його рішучій поставі і неустрашимій боротьбі. Соймова виборча реформа на основі загального, безпосереднього, рівного і тайного права голосування є нині першою і найважнішою точкою нашої політики, — вона мусить бути також першою точкою політики Українсько-руського Клубу!

Та не лиш о те розходить ся, щоб така реформа була дійсно ухвалена, але також о те, щоб вона була ухвалена як найкоротше, щоб сей аномальний і перехідний стан, який віддав знов справи краєві в руки шляхотської більшости, вибраної насильством і корупцією, тривав як найкоротше. Сего бажає весь народ — сего вимагає першорядний інтерес краю і цілої нашої нації.

Та рівночасно — коли се жаданє ставимо під адресу наших послів — апелюємо рівно горячо до цілої суспільности, щоб вона так само, як в своїм часі за виборчою реформою до парламенту, — постояла тепер за реформою соймовою. Дрібна горстка наших послів потребує підмоги і піддержки з-віні. Слаба числом, буде вона сильною голосним всенародним мандатом, який з мільйонів грудий залунає на тисячнх віках і зборах. Коли суспільність не сповнить сього обов'язку, не може надіятись успіху і з роботи своїх послів.

3 касацийної розправи Мирослава Січинського.

(Конець).

Коли в той спосіб віднято обороні одно з найважливіших средств оборони проти тяжкого закиду наставленого морду, то старалась оборона вказати присяжним хоч се, що мотиви вчинку Мирослава Січинського були чисті, що він не діяв ані злості ані з жадби ліписти ані з жадоби зиску, противно з найбільше алтруїстичних мотивів, хочаки очевидно тим вчинком, як він думав, освободити свій наряд від тяжкого утиску, хоч знав, що йому самому не лиш з того нічо доброго не приїде, але противно був пересвідчений, що за те відстане ся під колеса судбин і мабуть сам згине. Він не ворог суспільности, не т. й тін Шекспірівського Яга або Рішарда III, тих кровожадних звірів в людській тілі; се тип Брута з драми Цезаря, котрий може і помилуватись, але думає в чистім своїм серці, що він тим вчинком спасе свій наряд і свою вітчину. Се чистий тип політичного злочинця, у котрого і мотив чистий і серце чисте і ціля чиста, а лиш в средствах помиляється може. Врешті і що-до того і що-до оцінки в історії все тут рішає лиш результат, чи був се вчакно героїський чи вчакно нещасного фантаста. Сю чисту душу обляжованого мусіла чейже оборона вказати судьям присяжним; се було найсвятіше право оборони, а з уваги на грозячу найтяжшу кару, кару смерті, навіть найпершим обов'язком. Ідучи за сим обов'язком, оборона повинна була властиво привести перед присяжних усі ті жертви кровавої масакри з Горуцька, Лядського, привести там нещасливу вдову замордо-

лановитого офіцера, що однак показало ся неможливим, бо Толстой ніяк не хотів перейти до штабу. Його ждав безперечно службовий аванс, але тимчасом написав він на лад салдатських пісень сатиру на похибок ріжних генералів і се йому пошкодило. При кінці серпня 1855 р. він вертає до Петербурга і тут лише дальші два „Севастопольські оповідання“: „Севастополь в маі 1855 г.“ і „Севастополь в'ї августі 1855 г.“ „Севастопольські оповідання“ прийняла і читаюча публіка і критика з одушевленням, всі признавали авторови незвичайний літературний талант. „Сам характер цих оповідань — лише Крапоткін“ — відзначав ся оригінальністю. Се не були листки з дневника, а рівночасно відзначали ся вони всею реальністю такого дневника. І справді, вони були ще більше вірні, бо представляли не якусь одну сторінку реального життя, що przypadково попала під обсервацію автора, а все життя, всі думки і привички, які панували в обляженій кіпlosti. Вони являли ся — і се характеристичне для всіх дальших поетичних творів Толстого — сплетенєм Dichtung und Wahrheit, поезії і правди, правди і поезії, при чім містили в собі більше правди, ніж звичайні намісти в повісті, і більше поезії, більше поетичної творчости, як в більшости творів, створених виключно увагою. Одним словом, в „Севастопольських оповіданнях“ Толстой дав перший нарис тої великанської картини, яку змалював з незрівняною геніальністю опісля в повісті „Война и Мирь“.

В Петербурзі зустріли Толстого з одушевленням і літературні і товариські круги, як письменника, перед яким світила будучність, і як севастопольського героя. Він зближуєть ся до Тургєнєва, який вводить його в той кружок письменників і публіцистів, що групував ся коло „Современника“ і вів зважату боротьбу проти кріпацтва. Іде ідеї „Современника“ не захопили Толстого і він держав ся здалека від тодішних пропагаторів демо-

* Ідеали і дійсність у руської літературі. С. Петербург 1907. — Стр. 120—121.

Уголь камінний

Кокс
Брикети
Антрацит

найліпшої якості
поручає

ПЕРША ГАЛИЦЬКА
Спілка імпорту камінного угля
у Львові, ул. Синюска ч. 25. 1843 2—20

ваного Каганця, нехай би ті свідки і жертви галицької адміністративної системи самі заговорили та розкрили би перед трибуналом рани від жандармських багнетів і маніхерівських куль. І нехай би тоді були рішальні суди, видячи рани з задку пострілених старців і жінок, чи винно так дуже те молоде серце, котре відозвалось на стількіх потоків людської крові.

Та оборона була тут мабуть за скромна, і чуючи ту пригнітаючу атмосферу львівського суду, не зажадала визвати тих живих свідків невинно пролитої крові, а в скромності своєї домагала ся лише зареєстрованих судових актів з процесу, коли судили інші суди в додатку тих самих хлопів, котрих недавно власті стріляли. Та трибунал перший і тому внісено відмовив; відмовив, хотів акт обжалювання посягати дуже значний уступ до урядового освідчення як-раз тих подій в Горуцьку і Коропці, та й сам обжалований зараз по атентаті закликав до пробуваючих там селян, що се стало ся за вибори і за Каганця! Коли в подібнім випадку 1878 р. російська учителька Вера Зазуліч привалала на жите пetersburgського генерала Трепова за те, що він невинних послав в Сибір і велів їх в додатку різати січчя: тогди присяжні, в більшій частині державні урядники, на поставлене їм питане, чи винна Вера Зазуліч наміреного убийства, відповіли одностайно: «Ні, бо то загальне обурення вистрило з революера; ми всі тут винні». Се був людський суд, на котрий навіть віденська урядова преса висказала ся що тим вироком не порушено ані закону ані держави, а висказано ним лиш етичну правду та протест против надужитя і знущання репрезентантів власті.

Найголовнішою бо основою держави є віра, що власті, котрій повірено виконувати справедливість, хоче і може виконати її після материнської, а не лиш формальної правди. Бог, о котрого етичний правді починають вірувати сумніватися, перестав бути Богом, а починає бути лиш божком. Князь, в котрого матеріальну а не лиш формальну справедливість піддані перестають вірити, перестав бути князем, а стає ся тираном. Божків і тиранів люди можуть боятися, але ніколи не можуть їх любити і до них мати довіру. Нарід ніколи не увірне, що вирок смерті виконано справедливо на тім, котрий без крихітки зла, в добрім намірі і з чистим серцем в інтересі свого народу допустив ся вчинку, котрий після формального права називає ся злочином. Тут суди ніколи не може бути досить осторожним і ніколи не робить за багато, коли пропозити своєму найвищому Суду, в котрого імени справедливості виконує, всі людські мотиви вчинку і дасть йому можливість перед підписом вироку смерті засягнути до всіх тайників душі обжалованого. Судити політичного злочинця на смерті, се страшно небезпечно. А тимчасом львівський суд зробив все, щоб лиш не проявилась та чиста душа обжалованого, щоб, не дай Боже, в душі присяжних не заговорила совість, що може так зле не є, що може обжалований таки не є такий злий, яким його акт обжалювання малює. Та рівночасно з тим, з якою то фізичною показував п. предсідатель трибуналу найперше революер, з котрого застрілив Січинський гр. Потоцького, відтак ту кулю, котра дісталася до мозку убитого, стараючи при тім доказати присяжним, хоч знатоки лікарі заперечили се, що підсудний убив гр. Потоцького аж посліднім вистрілом, коли жертва його лежала вже на землі! Як то запитував п. предсідатель обжалованого, яке вражіння на нім робить, коли свідок Січинський оповідав о пращанню гр. Потоцького з женою. Вся ся часть обжалювання, обжажача обжалованого, була п. предсідателем введена просто з артизмом. А коли після відмови всіх средств оборона хотіла лиш ратувати людське достоїнство обжалованого і зажадала переслухання свідка, певно не підозрілого, бо комісаря поліції Станкевича, перед котрим обжалований висказав свій ретельний жал, що гр. Потоцький умер і осиротив діти: до сего доказу знов трибунал не допустив. Але за те на підставі дискреціональної своєї власті допустив другого комісаря поліції Бігуна, котрий, ще будучи студентом, шпіонував своїх товаришів і за те був з їх кружка викинений, — сего п. комісаря, котрий два рази змінював свої зізнання, покликуює п. предсідатель трибуналу на підставі своєї дискреціональної власті до переслухання і противаконно його перед переслуханням записує. Характеристичне, що о сій присязі мовчить і протокол розправи і навіть протокол стенографічний. (Тут замічує предсідатель касационного трибуналу

Бучацький, що сей пункт жалоби неважності не є виведений).

Так видить Високий Трибунал, що все, що лиш крихітку промовляло за обжалованим, асо нам Трибунал відмовив і не допустив ані одного доказу. Яка-ж можлива була оборона! Та одно ще лишило ся обороні. Оборона у своїй послідній промові заперечувала до совісті присяжних і указала їм на неадвійний процес вадливий, в котрий польські суди одностайно заперечили вину обжалованого Добродішці, хотів вона сама признала ся, що кинула бомбу на генерал-губернатора Скалкова з розумислом, щоб його убити, а відтак — не як Січинський, що віддав ся добровільно в руки справедливості — скрилась і утікла з Варшави. Може бути, що та аналогія була для когось неприємна; може бути, що вона була дуже немила для тих, що від двох місяців перли польську суспільність до засуду Січинського на смерті; але се було добрим правом оборони указати присяжним на сю аналогію та промовити до їх совісті. Та й се средство оборони вбиває п. предсідатель оборони з рук, поучуючи присяжних, що оборона задумала через сю аналогію впровадити їх на „фалшиву“ дорогу. Отже все зроблено, хотіли насилуванем усіх прав оборони, не зважаючи, як тут мій товариш перед хвилею сказав, ані на душевний стан обжалованого, ані на гедерітатне обтяжене ані на чистоту його мотивів ані на всі людські почування, аби лиш за всяку ціну добити ся вироку смерті.

Кому ж та смерть так дуже потрібна? Кому потрібна свідка могла сего політичного молодого злочинця? Чи потрібний так дуже народищу польському в Галичині? Рішучо кажу, що ні! Найбільше скривджена через убийство гр. Потоцького вдова і матір осиротилих дітей внесла, як відомо, зараз по засуді просбоду до цисаря о помилування Січинського. На голос найнещасливішої через той атентат Польки не обізав ся ніхто з польської суспільності, а графиня певно обдумала у своїм благороднім серці, для чого вона просить о помилування. Вона певно знала, чим був колись рід Потоцьких в Польщі і яку місію на Русі прийшло до того роду сповняти.

Вона знала, що коли інші польські роди Сяпегів, Сангушків, Дзедушицьких віддавали услуги своїй вітній головно культурною своєю працею, то рід Потоцьких був цілими віками тим острим мечем, завсігди зверненням на схід і, де лиш тисячі руських трупів надали в борбі з поляками, там стояв Потоцький на чолі і кровавими буквами записала ся та родина в історії нашої; не замовили ще і доси народні пісні, що описують ті страшний події. Ще в 1649 р. висланий королем польським на поміч Вигновському проти Москви іменник гр. Потоцького Андрій Потоцький написав до свого короля лист, що найкраще буде, замість помагати Україні, розділити їх край поміж Московщиною а Польщу, а на неспокійне хлюстова українське привести Татар з Криму, щоб непокорих забрали в ясір. Дивна справді аналогія того іменника гр. Потоцького з убитим нещасливо галицьким намісником. Сей, наче вішуючи свою гудбу, ставши намісником, на бенкеті в Другачівці в заліщичинській повіті, замість промовити слово про культурну працю, котру цисарський намісник мав би в краю вести і підпомагати, заговорив о Жовтих Водах і о Берестечку. Відозвалася в нім видко на нещасте кров предків і викликувала того кровавого опира з побєвша, усяго польськими і козацькими трупами під Жовтими Водами і Берестечком. Тут, Високий Трибунале, чую ся мимоволі якусь надземську руку, якийсь полув історії; і тому та сама осторожність каже бути тим обережнішим, у виданні вироку смерті. Се все відчула, видно, материнським серцем своім графиня Потоцка, коли зажадала, щоб смертям тим конеш положити, бо вони добра правди не принесуть. Отже не вироку смерті домагала ся графиня Потоцка, а помилування; а за нею пішли всі благородніші уми польські, котрим ще в живій пам'яті осталися могили їх власних політичних злочинців.

А може смерті Січинського треба для руського народу? Може се дійсно такі терористи, для котрих шибениця Січинського потрібна на пострах? Може то дійсно правда, що так зливий нарід руський в Галичині, що терористи російські можуть так легко вишукувати собі сліпні орудия для політичних убійств? Коли се так, як п. прокуратор каже, то дійсно иншого рятунку нема, як лиш терор на терор. Але-ж як-раз перед тим процесом лучила ся мені особлива річ: До мене перед моїм виїздом зголосили селяни з прсєбоду, що хотять слати письмо до цисаря; а

коли я спитав, якого то змісту се письмо і в якій справі, то вони мені відповіли, що хотіли би просити цисаря, щоб на них усіх розложив ту кару, котра приналежє Січинському, а кожний з них готов був прийняти на себе по 1/2 року в'язниці. Вони говорили се в тім глибоким пересвідченню, що тут став ся гріх, за котрий Божа справедливість каже відкопувати; і ту покуту, всі вони добровільно хотять на себе прийняти. Отсе ті терористи, котрих аж шибеницею треба відстрашувати від лихих вчинків Січинського? Ні, Високий Трибунале! Шибениці і свідки могили Січинського для руського народу не треба; а противно, я, що вже двацять літ держу свій нарід за пульс життєвий, заявляю отут прилюдно і з глибокого пересвідчення, що, не дай Боже, виконаний вирок смерті на Січинським спричинили би в краю нашім пожежу, якої кінця ніхто вгадати не годен. Отже в інтересі наших дітей і культури прошу сей вирок не затверджувати, а противно знести його, відослати справу до рішення иншого суду, ви, спокійнішому і розважнішому суду, ніж був ним разом суд присяжних у Львові.

Земельний Банк Гіпотечний.

Заходом руського клубу парламентарного виведено від правительства вступну концессию на засноване першого руського акційного Банку гіпотечного під фірмою „Земельний Банк Гіпотечний (Agricultural Hypothekbank), акційна спілка у Львові“ на основі предложеного міністерству скарбу проекту статуту, а на основателів сеї інституції згідно з бажанням руського клубу парламентарного запрошено отих добродіїв: Експ. митрополита Шептицького, експ. епископа Чеховича, преос. епископа Хомишина, члена палати вельмож Володисла. Федоровича, посла Миколу Василька, посла о. Тита Войнаровського, адвоката д-ра Теофіла Дембицького, адвоката і директора „Руської шадниці“ д-ра Теофіла Кормоша, директора „Дністра“ д-ра Куляковського, посла і директора „Кравового Союзу кредиторів“ д-ра Костя Левицького, посла д-ра Евгєна Левицького, посла д-ра Евгєна Олесницького, посла проф. Юліана Романчука, адвоката д-ра Соловія, віцемаршала Буковини і професора університету д-ра Стефана Смалья Стоцького, адвоката д-ра Стефана Федка і адвоката д-ра Миколу Шухевича.

Головним заданнем того банку має бути уділоване гіпотечних позичок в обсягу Галичини і Буковини і набуване гіпотечних претензій в тих краях та видаване на ту ціль листів заставних з пуллярним безпеченством; побіч того має той Банк займатися ся есконтом векселів і цінних паперів, купом і продажию цінних паперів (на льомбард), приймаємем і уділованем грошей на рахунок біжучий (conto-corrente) і приймаємем цінних паперів і цінних предметів в перековок і т. и.

Основний капітал Банку має вносити на разі мільон корон, розділений на 2500 акцій по 400 корон; в міру розвою Банку може бути основний капітал піднесений до висоти 3 мільонів корон.

Банк має право випустити листи заставні до 15-кратної висоти капіталу основного, то значить на разі до висоти 15 мільонів корон, а в міру підвищення основного капіталу до висоти 45 мільонів корон.

Минувшого втірка, дня 8 с. м., в дирекційних коннатах „Дністра“ у Львові відбула ся нарада комітету основателів „Земельного Гіпотечного Банку“.

На сю нараду явили ся лично отсі добродії: посол Василько, о. Войнаровський, д-р Кормош, д-р Куляковський, д-р Костя Левицький, посол Романчук, д-р Соловій, д-р Федак і д-р Шухевич. Всі три наші Владики надіслали заяву, що приступають в основателі Банку і установили для тої справи своїх повновласників. За експ. митропол. Шептицького явив ся крилошанин о. Іван Чепельський; експ. епископа Чеховича заступав д-р Кормош; повновласником еписк. Хомишина є о. д-р Жук. Пл. Володислав Федорович, д-р Евгєн Олесницький, д-р Смалья Стоцький і д-р Дембицький оправдали свою несприутність і повідомили, що також приступають в члени основателі Банку.

Нарадом проводив посол Романчук, реферув-д-р Костя Левицький, протоколував д-р В. Охримович.

По рефераті д-ра Костя Левицького, котрий представив дотеперішні заходи в сій справі і плян дальшої акції, устало склад комітету основателів, передискутовано і устало текст статута і

вибрано комітет езекутивний, в склад якого входять добродії: д-р Костя Левицький, д-р Куляковський, д-р Тадей Соловій і д-р Федак. Езекутивний комітет має займатися ся переведенням субскрипції акцій і зібранням основного капіталу акційного та виведенням дефінітивної концесії від правительства.

Тепер приходить черга на нашу суспільність численним субскрибуванем акцій допомогти до уведення в жите сеї незвичайно важної для нашого народного розвою інституції.

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

Міністерські конференції в Будапешті.

В Будапешті зібрав ся цілий кермуючий персонал цисаря. Коли не згадувати про міністрів угорських, то є тепер в столиці Угорщини також міністр справ заграничних, бар. Еренталь та спільний міністр скарбу, бар. Бурян, що вчора по пол. прибув з інспекційної подорожі по окупованих краях. Австрійський президент міністрів був на послушанні у цисаря вже вчора по пол., знов-же, австрійський міністр скарбу, д-р Корітовський прибув до Будапешту вчора ввечерю. Явив ся там також і бан Хорватів, бар. Тавх.

Вже сам з'їзд стількіх чільних одвічалних до радників корони вказує, що в Будапешті заносить ся на незвичайно важні наради. Приходу до них дасть корона рада, яка відбудеть ся нині по пол. в справі підготовлення найближшої делегаційної сесії, що піднеть ся вже мабуть дня 23. с. м. Алеж військовий бюджет викінчено вже давніше, справу підвищення офіцерських жал і поліпшення побуту жовнірів унормовано також, так що задля сих справ не заряджувано би таких незвичайних нарад. Здогадується, що на коронній раді головна увага буде звернена на реферат міністра справ заграничних про події в Туреччині та на погляди обох спільних міністрів та обох прем'єрів кабінету австрійського і угорського на розважну квестію окупованих країв.

Дальше відкладали полагоду справи окупованих країв годі. Треба буде определити їхне правно-державне становище та полагодити справу самоуправи Боснії і Герцоговини. Теперішнє непевне положення тих країв дало підклад до розросту підпольної агітації, яка уможливила вибух недалеких розривів. Через те по всіх гарнізонах армії запоряджено військове поготівле. Всі стратегічні дороги в Боснії і Герцоговині обсаджено, а жовнірам, які служать третій рік, заповіджено, що по маневрах не будуть приділені до резерви, але остануть на дальше в чинній службі.

„Српска Реч“ доносить, що в понеділок явила ся була у Буряна депутация з'єдинених сербсько-національних організацій та музуляманського виконного комітету та передала йому меморіал з домаганем безпрозволочного введення в жите конституції, та щоб поки-що не полагоджувано правно-державної квестії. Босанські Хорвати обстоюють знова за тим, щоб окуповані краї влучили зараз передовсім до Австро-Угорщини, бо коли в Царгороді збереть ся парламент, то він ніколи не згодить ся на повну резигнацію Туреччини з прав до окупованих країв, які вона досі має.

Бар. Бурян поки-що згоджуєть ся тільки на введене репрезентативного ладу по повітах і громадах.

Крім квестії окупованих країв підготовлюєть ся тепер в Будапешті ще й друге замітне рішене. Партії більшости угорського союму склонують ся пристати на всі домагання сильної військової управи, коли з боку корони одержать згоду на виборчу реформу, оперту на системі плуральній, себто удержуючій мадярську гегемонію в Угорщині. Компроміс сей має мати багато шанс поведження. За те-ж опозиційні партії, а особливо соціальна демократія зі всіх сил побороє плуральну систему, загрожуючи, що коли-б вона справді зістала порішена, то т. зв. народности на Угорщині і соціальна демократія підне кампанію за поваленем дуалізму, бо-ж ліпше бути повновласним громадянином демократичної „Великої Австрії“, як безправним і угнетеним парієм самостійної Угорщини.

кратичних і соціальних ідей. Причин цього ясно не знати; Крапоткін вказує на отсі: пропасть, яка ділила молодого аристократа від демократичних письменників і ще більше від тих, що здійснюють їх ідеї, почали „ходити в народ“; ріжниця віку між 30-літнім Толстим і палкими, фанатичними молодцями, як Добролюбов і ин.; в кінці основні ріжниця в поглядах тодішніх співробітників „Современника“, які в більшости були прихильниками правительственного якобінства, і в поглядах Толстого, в якого вже певне тоді зароджували ся початки його пізнішого анархізму. Досить, що Толстой більше віддавав ся великомиським утіхам, ніж ідейному життю літературних кругів, в кінці розійшов ся майже зі всіма знакомими з „Современника“ і знузданий та зтомлений великомиським життям, покинувши Петербург і виїхав за границю, де прибував двома наворотами: в 1857 р. і в 1860—61 рр.

Звідів Німеччину, Францію, Англію, Швейцарію, Італію і скрізь прикрє, негативне вражіння робила на нім та пропасть між богатством і бідністю в суспільнім устрою цивілізованого Заходу; сьому вражінню дав він вислів в оповіданню „Люцерн“.

В 1860 від повороту з кримської війни до початку 1860-их років пише Толстой ряд повістей і оповідань, як „Юность“, „Утро пом'ящика“, „Люцерн“, „Мятеж“, „Два гусара“, „Три смерті“, „Історія лошади“ (Холостяцький), „Семейное счастье“, „Казак“. Більші з сих творів, хоч і відзначали ся великим талантом, не припали чатаючий публіці до вподоби. В ті часи, коли молодіж в студентських кружках набирала любови й одушевлення до високих людських ідеалів, не могли побачити ся Іртєв і Нехлюдов („Юность“), що остаточно підчас університетських студій в арістократичнім відокремленню, мучать ся серед безплідних змагань до досконалости себе. Так само в ті часи завзятої боротьби за знесенем кріпацтва не міг подобати ся поміщик Нехлюдов („Утро пом'ящика“), що хоче ушасливити селян-кріпаків своєю філіантропією, а й не подумав про те, що першою умовою селянського добробуту є знесенне кріпацтва.

За те дрібні нариски викликали одушевлене його талантом. І так „Мятеж“, де описуєть ся бруканина подорожного, заскоченого бурєю, являєть ся перлою артізму. Справжньою поезією в прозі являєть ся оповідане „Три смерті“, де описана смерть багатого поміщика, бідного селянина і берези. Протиставлене неспокійної смерті прива-

зано до життя поміщиці спокійному стоїцизмови вмираючого селянина робить велике вражіння; допучаючи до тих двох смертей смерть берези, автор дає цілому твору пантеїстичну закреску, яка ще сильніше проявляєть ся в „Історії лошади“, надрукованої в 1870-их роках, але написаній ще 1860 р.

Найслабше з того періоду творчости Толстого випало „Семейное счастье“. Толстой влюбив ся в тім часі в 17-літню Софію Андрєвну Берс, дочку московського лікаря, одначе не вірив, щоб та любов могла дати йому тривке сімейне щасте, а мучив ся думкою, що коли-б одружив ся, то його жінка швидше чи пізніше мусіла-б полюбити когось молодшого від свого чоловіка. Так воно і представлено в тій повісті.

Дивне вражіння викликали „Казакі“. По словам Венгєрова в сій повісті талант Толстого дійшов у-перве до висоти генія, а одначе публіка прийняла сей твір з прикрим здивуванням. В часах, коли всі на устах мали знесенне кріпацтва, коли очі передових людей Росії були обернені на Західну Європу, шукаючи в ній взірців для будучої реформационної праці над своєю суспільністю, виступав молодий, талановитий і славний письменник і на контраст між природним життєм сивих кавказьких степів і викривленим цивілізацією життєм офіцера показує, що треба скинути з себе покров цивілізації і вертати до природного життя.

З заграниччя вернув Толстой зараз по знесеннє кріпацтва. Він також шукав там взірців для поправки народнього життя: по свідомству Венгєрова студіював у Німеччині організацію народнього шкільництва та інституцій, що мають на меті піднесенне народніх мас; познакоив ся з Авербаком, автором „Шварцвудських оповідань“ та видавцем народніх календарів; в Брукселі познакоив ся з Прудоном і Лєвєлем. Але з сього всего виніс тільки переконане, що сучасна цивілізація веде тільки до упіщення й улєкшення спосібів вижиття народніх мас з боку богатих, пануючих верств.

Вернувши до Росії, став мировим посередником, оств в Ясній Полянї і заявив ся головною організацією народнього шкільництва, звертаючи особливу увагу на школу в Ясній Полянї. Сю школу устроїв він на чисто анархічних принципах, без ніякої дисципліни, якої місце заняло узгоджоване індивідуальних склонностей дітей. В 1862 р. закладає він педагогічний журнал „Ясная Поляна“, де містить статі про шкільництво, ілюструючи їх

примірами з своєї школи. „Ми певні — говорять про ту педагогічну пробу Толстого Крапоткін — що колись статі Толстого про Ясно-Полянську школу, розсіджені якимсь талановитим педагогом так само, як „Емілія“ Руссо студіював Фребель, послужать вихідною точкою для реформи в просвіті, більше глибокої, ніж реформи Пестальюці і Фребеля“ *).

Сю педагогічну діяльність Толстого перервало насильно правительство. Підчас його несприутности зроблено в його домі строгу ревізію, а також грозила йому друга ревізія, так що він мусив ся навіть з думкою емігрувати на все до Лондону, заповідаючи рівночасно Александровичу через камер-фрйліну графиню А. Толстугу, що на випадок ревізії застрілити кожного урядника, який поважив ся би переступити поріг його дому. Погроза помогла і Толстого полишено в супокою, але вести далі школу серед таких обставин було неможливо.

Зрештою від громадських справ відігналися тепер Толстого особисте жите. В 1862 р. він таки оженив ся з Софією Берс і мов на перекир своїм вішуванням в повісті „Семейное счастье“ знайшов у подружжю з нею таку повноту родинного щастя, що всі сумніви, які мучили його здавна, уступили на останній плян перед радощами життя. Се й відбило ся на його літературній діяльності.

„Казакіми“ закінчив Толстой перший період своєї літературної творчости, період розвитку свого таланту. В повісті „Война і Мир“, якою зачинаєть ся другий період його творчости, його талант перемінюєть ся в геніяльність і доходить до найвищих вершин. Відривок сеї повісті під назвою „1805 г.“ появил ся в журналі Каткова „Руській В'єстник“ в 1865 р.; в 1868 р. вийшли перші три частини, а незабаром останні дві.

„Война і Мир“, се велика епопея, якій рівної не має нова література цілого світа. Перше все кидать ся вона в очі великанськими розмірами свого сюжету. Ми знаємоми ся з більш ніж сотнею осіб, а кожда з них, від найвизначнішої до найнижчої, представлена зі всіма своїми індивідуальними рисами. Перед нашими очима являєть ся ціла епопея (1805—1812) в такім представленню, як її розуміли її діячі і учасники, а в ній всі верстви суспільности від царів, королів, генералів та дипломатів до їх легхотушності — до останнього салдата, що з дивним спокоєм пе-

реносить весь жах війни, переконалий, що все те потрібне для добра всего народу. „Вся філософія повісті — говорять Венгєров — зводить ся до того, що успіх чи неуспіх в історичнім життю залежить не від волі і талантів окремих людей, а від того, на скільки вони в своїй діяльності дають вислів елементарному підкладови історичних подій“.

„Война і Мир“ була не тільки геніальним артистичним твором, але мала також громадянську вартість як могутній протест проти війни. По свідомству Крапоткіна, вплив, який мав великий письменник в сім напрямі на своїх сучасників, можна було вже замічати в Росії. Підчас російсько-турецької війни в 1877—78 рр. у Росії вже не можна було знайти кореспондента, який описував би події в давнім кроваво-патріотичнім тоні. Фрази, як: „вороги пізнали силу наших багнетів“, або: „ми перестріляли їх як зайців“, які й доси аживають ся в Англії, вийшли в Росії з уживання. Коли-б в статі якогось воєнного кореспондента знайшли ся подібні пережитки дикости, ані одна шануюча себе російська газета не вважала ся би помістити таких фраз“ *).

Сумніви, які під впливом повноти родинного щастя були притишли, наслідком чого „Война і Мир“ мимом цілого жаху війни повна радощів життя, вертають одначе знов і заставляють Толстого написати так само високо артистичну повість „Анна Карєніна“ (1873—76). Радісне переживане Любим в майже автобіографічнім романі Левіна і Кити тут вже не в силі заспокоїти тривогу душі Левіна; гірке родинне жите Доллі, нещадний кінець любови Карєніни і Вронського тільки підтверджують, що давні сумніви про вартість і ціль життя виступили в Толстого на ново з незвичайною силою, домагаючи ся заспокоєння.

І справді в свєтогляді Толстого наступає давня підготовлена криза, що замикає другий період його літературної творчости і отирає період третій, який тягнеть ся доси і в якому геніальний артист уступає місця невтомному апостолови нових суспільних ідей.

М. Лозинський.

(Конець буде).

*) „Идеалы и действительность“, стор. 134.

*) „Идеалы и действительность“, стор. 130.

Заграничний огляд.

Поступи „всеславянської“ ідеї.

В грудні має відбутися у Відні між всеславянський з'їзд, а радше з'їзд однієї з комісій праскої конференції. Польські діячі відбудуть безперервну едукативну в тім напрямі, щоб з'ясувати, як свої власні справи, державні й фізичніми інтересами всеславянства. Треба ж сказати, що п. Дімовський «Сіє» державні товариства школи, не даром же мають за вчителя р. Століпін з Бобринськими і Гужвицькими. Отже пошлють телеграф вістку, що російська рада міністрів видала розпорядок до всіх державних шкіл надславянського округу, щоб на них вчителів історії й історії відбудувалися виключно в російській мові та щоб їй уділювали виключно учителі Росії. Учителі, що не відповідали цим вимогам, мають бути ліквідовані своїх становищ. Цей розпорядок сей potwierдив.

Постанова ся звучить немов ідеї протий особливо через те, що прийняла саме в ту пору, коли на дванадцятих конгресі в Любліні заставили Польські й московські на спілку з Бобринськими відбудувати знов всеславянство. Прийнято там за резолюції, в яких весповлено бажання, щоб російське правління дало польському Королівству зємську самоуправу і шкільництво з польською викладовою мовою та щоб російські польська преса працювала для справі єдинства повного поєднання обох народів. Як сю звичку розуміє російська преса, се найліпше видно з приміром „Вечер-а“, який редагується при близькій участі Століпін, що брав також участь в праскій конференції. Ся часопис заявляє, що „випадок хвиля, коли Польки мусять рішити ся і відокремити між расою а національністю, та що тільки вони як „зіпнуть ся цілком з братами-росіянами“, придбають для свого дуга ширшу свободу, ніж і сирця. новий предмет культурного піднесу, ніж жерела економічного добробуту, якому жерела нову славу, нове безбездне „випадок“, а не „випадок“ і вичини“. Та можна сумніватися, чи Польки підуть дійсно за сим заманимим голосом „російської“ сирени, вони-ж і тепер прибули всеславянську позу, щоб за одним махом на „російських“ та залізати Прусію, адеж потім на „російських“ звичайно не кінчать ся воєнніми діями...

Берлінська соціальна демократія про бюджетове питання.

Спілка соціал-демократичних виборців в Берліні й околиці покинула свої негалицькі над хвистною голосованню за бюджет, а вирішили ся баденські й базарські соціал-демократичні послі. Дебата над сего справою пішла дуже ожилево; за поступком полуднево-німецького соціал-демократів озвас ся тільки голос одного п. Е. Бернштайна. Він зазначує, що на периферії „партияти“ не може розходити ся о те, щоб ані йоризувати напрямом, що вже існує а варті тільки мусить ся знайти розв'язку, який уможливити тому напрямкові дальшу діяльність в парції. Питане про ухвалення бюджету не має такого значіння, як йому його приписують (гоголі протестів), а коли так, то відповідає переважна більшість аргументів, які наводять ся тепер проти полудневих Німців. Воно легко сказати, що ця соціальна демократія, не повинні ухвалювати ніяких засобів для теперішньої держави. Але ж візьмем питання практично! Я сам мусів як посол парламенту внести, щоб теперішньому правлінству ухвалено 360 мільонів марок, з яких 200 мільонів марок мали бути обірені на усування найбільш пригнітажучих податків. За сим внесенням голосувала ціла наша парламентна фракція. Проте подібним рішенням стане наша фракція при реформі державних фінансів. Чи маємо голосувати за піднесенням податку спадкового? (Очухні: Розумієть ся!) Але ж в такім разі ухвалюємо теперішній державні засоби для дальшого ведення сего-його господарства. Колиж так, то питання про ухвалення засобів не є вже питанням принципіальним, тільки залежить від кожодочасних обставин. Я розумів би се, як би хтось був принципіальним противником парламентаризму, але не розумію вашого становища, коли самі берете участь в законодавчій праці. В дальших своїх виводах апелював пос Бернштайн до абстрактних, щоб не обмежувати свободи рухів полуднево-німецьких товаришів через поліційні закони, а то бюрократичний дух чим-раз більше проявляє партійний рух. Демократія полягає не тільки на планованню більшої частини а й на рівноуправленню всім. Бернштайн відповідає пос. Гофман, Ледербу, Мюллер, рел. Штрабан та письменник Грунвальд і всі знову вагають його аргументи з ортодоксального становища, підчеркуючи, що партия мусить збергти свою єдність і карність, а хто проти тим виступає, ставить себе поза партию. Збори парції остаточно всіма голосами проти голосу Бернштайна, щоб делегати всіх берлінських виборчих округів та з Тельтова-Бескова голосували на швейцарській партійній з'їзді проти голосування за бюджетом.

Міністер судівництва — дефравдантом.

В Данії став ся неабий який скандал. Альберті, що тільки що уступив зі становища міністра судівництва, одержуючи з сего негалицького „експлуатанти“ і тайного радника конференційного, явив ся на поліції та заявив, що він допустив ся великих маляверзацій і саронієрів, через які потерпів школу не лише Селанський банк, в якому він був директором, але також міністерство скарбу і данський Національний банк. Обманства Альберті доходять до 12 мільонів, а допустив ся він їх вже через чотиринадцять літ. Селанський банк вже спинав свої виплати, а він не буде переведена точна ревизія його стану. На вістку про сю подію стягають з Ісландії селанські цілими лавами та домагають ся збору грошей вкладаю, але безуспішно! Державна каса потратила 21 міль. шкоди, з чого покрити нахвалити тільки два мільони.

Скандал вийшов крайню несподівано, так що Альберті ще недавно засідав на святоточім приняти біля короля. Замітно, що Альберті в час свого керування судівництва проявляв крайню реакційну тенденцію. За його спонукою пошлює м. в. виступи в Данії за деякі провини тілесну кару.

На першу вістку про обманства Альберті поспішив директор копенгагської поліції в сара-возданем до президента міністрів, який ватау у пристани королеву Англії й царик-владу. З'їзд після того зібрав ся на нараду директори соціальних фінансових інституцій, щоб вивести ся над ситуацією витвореною дефравдаціями Альберті; їхні ухвали поки ще неоновішені.

Письма з краю.

З Коломиї. (305 § без мінця. Польські денунціанти не вагають!) Похвалюване каригілого вчинку (§. 305 з. к.) було у нас в Коломиї в останній час предметом аж чотирох розправ. Замітні вони особливо через те, що дають свідомі-

тво моральної дегенерації наших „најсердешніших“. Приватні розмови в тісним кружку товаришів чи знайомих, що до того перекручені, надумані до обличчя закону та справедливості. Ось примір: бачили ми на лаві обжалованих старшого чоловіка п. О. В. канц. офіційна судового, який в бірі перед двома чи трома товаришами розмовляв про атентат з 12 цвітня висказав ся: „яко мало-статки, що стало ся“, значить, ужасно, могли самі про себе нічого каригільного в селі не помітити. Але олен з товаришів п. В.-ого, Польки К., теж о тім властям (в якій цілі, легко додуматись), і п. В.-ого мало що не позбавили хліба. На розправі показало ся, що ся навіть прилучає розмова не мала знамен § 305, отже п. В.-ого урочено; але ж хто нигоридить йому ті моральні, яких мусів зазнати від половини цвітня до розправи?

Другим обжалованим був п. І. С. з Берези мисного. Розправа ще не докінчена, бо обжалованець вносене, котре й прийняв трибунал, щоб заперечити свідків на доказ „alibi“ обжалованцю та для посвідчення, що два обжалованці вчинили неке давніше відгрожувано ся п. С.-ови, що дають йому науку за те, що не тримав з ними „вирішувати“. Бо треба знати, що п. С. се оден із свідків, яких долучили патріотів, що вів заступу броби а польсько-князьською спілкою в громаді. Коли п. С.-ого урочено невести доказ правди, то доказати в-лічці відповідати-муть за клевету і фальшиві свідки.

Третім обжалованим п. Ж. з Городенки мав відповісти на вістку, що принеся вістку про вбиття п. І. С.-ового, по пластівці зізнав двох свідків, яких в-лічці в-лічці засуджено на 4 неділі в'язниці.

Найбільше розголосу набрала справа четвертого обжалованця за той самий параграф, та вже не Русина, а „шляхтича“ п. Й. Г. господаря з Австродуби від Сятині. По атентаті розмалявав „шляхтича“ ресторани в Сятині з знайомими „шляхтичами“, а що був надто пілохочений алькою (се перекладом з свідків), то мав ужити деяких свідків, а в-лічці утворює в карним законом. Замітні, що й його „знайомих“ постарали ся о те, щоб вимовити до „шляхтича“ зробив адвокат. Чи се не демагогія? Але п. Г. знавний всаким хитрощем, а розсудом як заявлять „шляхтича“, тож треба йти на увагу, і нуж віддати в руки справедливості! Коли би так його співбесідники хотіли о те, щоб не через їх хвалюване каригілого вчинку не вийшла школа для загалу, то було б вистаєння того, що на другий день п. Г. доповідає, що на підпиту за остро балакав, дав йому знати, що жалює сего вчинку та що по теперішньому був би не ужив таких слів. Але що п. Г. в-лічці до проти Мейси, лав своїх „знайомих“ як в-лічці до, теж не можна було йому сего давати мусити. Трибунал по переведенню розправи ухвалив п. Г. в-лічці засудити на 2 тижні арешту.

Всі обжаловані з винком 3-ого боронив адвокат д-р Цисер. Галицька Полонія може тріпотіти, коли на сторожі права та справедливості стоять в одній лаві денунціанти, які за злом не мають смислу зустрічають ся не з обридливою, а з чинним за ратуєчеську діяльність. К.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 10. вересня 1908.

За упокій душі бл. п. цисареві Єлисавети.

Відень. (Таб.) Ніяк відбуло ся в замковій каплиці заупокойне богослуження за бл. п. пр. цисареву Єлисавету. В цисарський крипті зложили на цвинтарі і цисарської цисареві члени цисарського дому та довгі особи аніці.

Будапешт. (Таб.) Міністер заграничних справ гр. Е. Селаскі прибув сюди вчора ввечері.

Ювілей гр. Л. Толстого.

Петебург. (Тел. пр.) Академія Наук обжалована на ювілей Толстого на публичнім засіданні. Товариш ухвалили вислати Толстому цвітний телеграму як проповідникови праці як осягнув жеті, вліччя працюючих землею, свободи совісті і боротьби за знесенням кари смерті. До Янці Польки вже почали приходити привітання з ріжних країв. Білізю звернув ся до Толстого з проханням записати на плиті грамофону свій голос. Толстой згодив ся.

Москва. (Тел. пр.) Ген.-губ. Гершельман заборонив обходити ювілей Толстого в міських школах, а також переривати науки в ювілейний день.

Літературному Кружку, на засіданню ко-злого мав бути відчитаний реферат про Толстого, адміністрація наказала, щоб підчас рефератів не було нестерпної публіки, а також щоб до гает не давали спростування з засідань.

Чесько-французьке братане.

Праз. (Таб.) Члени париської муніципальної ради відбули вчора прогулку до Карлштайну. Вечером відбув ся на їх честь раут на острові Сефії. Бурмістр Праги Гр. подав до відомо, що президент париської муніципальної ради одержав золотий медаль короля стол. міста Праги, а також радні срібні медалі. Президент Шеріє згадав про паріж, які стікнули Французів на чеській землі і висказав надію, що збратане обох народів потвердиться на французькій землі.

Нова доба в Туреччині.

Цаггород. (Тел. пр.) До краю вернула посол С. Ріва, сестра молодотурецького провідника Ахмед-Ріва, яка черпа зважила ся втечи з гарему та проживала через 8 літ в заточенню в Парижі.

Цаггород. (Таб.) Арештовано Вірменина Сілавія Ріва, який в-лічці, що був вмішаний в справу атентату на султана, виканованого Бельгією-цем П.-ісом.

Цаггород. (Таб.) Як доносять, „американець в Криму Редіа“ лав зістане „американцем“ у Відні.

Воздушними шляхами.

Вашингтон. (Таб.) Врейт підприняв вчора ще раз злет за селом „американці“ і оставав в повітрі чверз 65 минут 15 сек.

НАМІСНИК.

Перше засіданне союму. В найбільший второк розпочало ся нова сесія IX. періода галицького союму. В відкриті переподать торжественні бо-гослуження, а в 11 год. перел полуднем зберуть ся всі члени в сесійній селі. Маршалок відкрив сесію довгою промовою, а потім забере голос на-місник. Деякий го-зілок першого того засідання триває 90 хвилок. Є там самі перші читання зві-тів краєвого з'їзду, котрі будуть переказані ко-мітетом.

Заступником краєвого маршалка для керування сесієювими питаннями висував цисар Впре-оса, а втретій раз Го. Шенціцького.

Проголосили чорної сотні до Галичини. Шоб би відкрити ся галицьким кацапам, котрі ула-дили вчорашню грошу з Галичини до Почаєва і Ки-ліва, почалися Лавра організує грошу до Гали-чини і збирає гроші, шоб би ставили ся до Поча-єва на день 8. ст. вересня. Цілію тої прогульт-

ки, як сказано в відозві Лаври, буде відвідати святиню в Маняві і віддати в Сучаві на Буковині честь мощам св. Івана, замученого като-ликами.

Хто винен? Перед кількома днями доносили ми про кроваву подію, яка стала ся в Мацьківці коло Львова, де пильний сторож кн. Любомирського виступив з дубельтівки положив трупом селянина Конечного, котрий жадав від него, шоб би знятих на двірський лані кількох штук худоби задержав одну, а віддав йому тільні ко-рови. Убийника арештовано, однак сам факт ви-кликав між околичним населенням велике обурен-ня, яке довело до грізних заворушень в Косині, селі того самого повіта. Минулої неділі адміністратор фільварку кн. Любомирського в Косині уладив до-жники для двірської служби. Підчас коли на по-двір'ю, а потім в будинку танцювала челядь, рі-вноточно адміністратор крім своєї родини гостей у себе в мешканню кількох товаришів, адміністраторів сусідніх фільварків. Вечером оточили двір кількадесяти парубків, але брама була замкнена. Коло 12. години вночі оден з гостей від'їздив і тоді парубки, користуючи з хвилевого отворення брами, вдерли ся на подвір'я, а потім узброєні в коли до коменати, де забавляла ся челядь. В одній хвилі розпочала ся бійка. Коли розігнано танцюючих, кинено клич „а тегат на рабів“ і в од-ну мить вилетіли в мешканню адміністратора всі шиби. Оден з гостей, що пробував успокійти на-пасників, дістав колом по руці і мусів відійти до есередній дому, де настав загальний переполох, тим більше, що одна з жінок зімліла. Аж вистріли з револьверів, дані кризь вікно понад го-лови напасників, приневолили їх вийти з подвір'я. Все-ж таки до рана ніхто з гостей не міг вийхати, бо зібрани перед брамою напасники відгородили ся, що убіють кожного, хто посміє переступити поріг брами. — Так описує ся напад „Słowo polskie“ і ані в голові вшехпольському організови витягати з того всего якісь висновки про культу-ру мазурських селян, як ся зроблено б на певно, коли-б шось подібне заподіяли селяни Русини. „Słowo polskie“ констатує лише клясову ненависть у мешканців громад, „опанованих людювцями“. Тимчасом орган людювців, „Kurjer lwowski“ сгас-глибше за причиною і каже, що поки дубельтівки з такою легкістю виландують ся як в Мацьків-ці, поти і лихословлення народа приймати-муть ту пошуру, живлюву форму, в якій виландували ся в Косині. Дальше приписує орган людювців вину краєвій адміністрації, котра, як признав сам на-місник д-р Божинський, не доросла до своєї задачі і потрібні кочне реформи. Отже дожида-мо від намісника діла. Д-р Божинський, котрий яко історик пятав так рішучо недостачу державної сили і шляхотську анархію в минулих ві-ках, зрозумів легко, що трагедія в Мацьківці і Косині є результатом того, що в Галичині немає що того правового життя, без котрого нема ліп-шої будучини. Лише пановане права положить конець анархії життя і почувань, яких вислідом є Мацьківка і Косин. Як бачимо, погляд органу людювців дуже влучний і ми хотіли-б лише, шоб би Польки не забували про нього тоді, коли анало-гічні події скоють ся з тих самих причин в руській часті краю. На жаль численні приміри показали, що в таких випадках польська преса майже без-вийма забуває на головних винників і безправ-ства двірських посліпків і самоволо урядових чинників, а вміє здобути ся лише на стереотипну пісню про „гайдамацтво“ і тим подібні вицьві-ти „myśli narodowe“.

Почтові неприяжки без кінця. Нашій редак-ції надіслано куверту листа, адресованого дуже виразним почерком дословно: „Високоповажний Пан Отець Володимир Утриско, парох в Скваріві новій, п.п. Жовква“. На куверті знаходимо ріжні стампіль галицьких почт, а між ними на диво — оригінальний стампіль Москви! Отже так дачею мандрував лист, адресований найвиразніш в світі, але по руськи! Наші послі повинні зняти ся де треба тою стайнею Авгія, якою є галицькі почтові власті, і привернути руській мові призначити їй законно право горожанства. Бо даль-ше тих неприяжків терпіти годі.

Пощесть шарклатини у Львові. Як доно-сить „Korespondencya galicyjska“, в днях 7 і 8. с. м. прибуло 33 хорих на шарклатину, виландувало 10, померло 4. Лишаєть ся в лічню 253, з того місцевих 234, чужих 19, дома 186, в шпиталях 67. Вік хорих: переважають діти від 2 до 8 літ; крім того є випадки хороби дтей в віці 11, 13 і 15 літ; одна з хорих числить 22 роки.

З лікарської палати. Вчора відбула ся у львівській лікарській палаті для східної Галичини скрутніня, котра дала такий вислід: Вибрані на дальші 3 роки членами палати зі Львова: д-р Едв. Фестенбург, д-р Ян Пале, д-р Ст. Квяткевич, д-р Йос. Старжевський; заступниками членів ви-брано у Львові: д-ра Йос. Сьвітонткевича, д-ра Кар. Гайсіга, д-ра Ір. Фельса і д-ра Ст. Ясінсько-го. З провінцій вибрані: в окрузі Перемишль-Мо-стиска-Яворів-Цішанів: членом д-р Смолярський, заст. д-р Долинський; в окрузі Рава-русська, Со-каль, Камінька, Жовква, Городок: членом д-р Мі-колайський, заст. д-р Едв. Озаркевич; в окрузі Броди, Золочів, Бережани: членом д-р Засадський, заст. д-р Йос. Гольз; в окрузі Долина, Калущ, Станіславів, Богородчани, Товмач: членом д-р Жуковський, заст. д-р Кресовський; в окр. Терно-піль, Збарж, Скалат, Тереховля, Зборів: членом д-р Мінцер, заст. д-р Вітошинський; в окрузі Підгайці, Бучач, Чортків, Густиня, Заліщици, Бор-щів: членом д-р Шкель, заст. д-р Гільрайтер; в окрузі Надвірна, Комарно, Городенка, Сятиня, Косів, Печеніжин: членом д-р Пискевич, заст. д-р Левинський. В двох округах скрутацина комісія уневажила голосоване з причини неправильності старства.

Охоронні заведення для дітей. Міністер просвіти д-р Мархет видав під адресою шкіль-них властей розпоряджене в справі занедбаних ді-тей перед періодом, в котрім діти обов'язані хо-дити до школи. Хоронні мають бути передовсім ті діти, котрих матери, заробляючи на удержан-ня, не можуть як слід ними опікувати ся. В тім цілі мають бути отворені нові охоронні заведення для дітей. Для задокументування, що міністерств просвіти немає залежити на помноженню тих за-ведень, д-р Мархет заявив готовість поспішати з матеріальною підмогою тим ново powstaющим захоронкам, котрих існуванне заперенне, іменно правительством буде причинати ся до покращан-ня коштів першого уладженя тих заведень. Описля згадує рескрипт про способи, як треба опікувати ся дітьми в їх віці шкільного обов'язку, в часі по-зашкільнім. До сего цілі мають служити приюти для дітей і заведення, в котрих хлопці мати-муть занятя. Міністер зазначає, що треба також звер-тати увагу на забави шкільної молодіжї та ула-джувати забавові площі, особливо в більших міс-цевостях. Дальшим способом охорони молодіжї є заняття хлопців ручною роботою і вітжа, ажура праця, буде відтварті дівчурі від деморалізуючих утїх уличних. Родичи та опікуники повинні солдар-но дбати про се, аби діти ходили до шкіл як най-правильніше, дальше повинні карати дітей, що не ходять на науку і в вії занедбують ся, а ко-

трим дисциплінарні засоби, якими розпоряджає шко-ла, не помагають. Краєвим радам шкільним вка-зує міністерство на можливість закладання дисциплі-нарних клас, а в разі потреби творене їх. Учите-лі повинні звертати увагу на поведене молодіжї не лише в школі, але й поза нею. Де звичайні засоби педагогічні не помагають, треба уладати ся до шкільних властей, місцевой поліції і опі-кунчого суду. Міністер заявляє готовість висказу-вання учительським силам свого признання за їх реву діяльність над уморальненем шкільної ді-твори і визнає шкільні ради, шоб би звертали увагу міністерства на учителів, котрі заслужили ся коло вихованя молодіжї.

Авскультант як слідчі судії. Товариство австрійських судіїв у Відні внесло до міністер-ства судівництва меморіал, в котрім виступило против уживаня судових авскультантів і практи-кантів як самостійних слідчих судіїв, вказуючи на шкідливість для судівництва з того призоду.

Нерівна міра. Під сим заголовком подали ми в ч. 200. вість про нерівну міру в кваліфіко-ванню кандидатів на посади судових радників. Чу-ємо ся спонукані заявити отсим, що інформації в сій справі дістали ми з Самбора з кругів з поза судейського стану.

Рух в українських „Просвітах“. „Просві-та“ в Камянці под. відкрила у себе безплатну читальню і завела продаж українських книжок. В читальні одержують ся українські і російські книжки і журнали, а в книгарні продають ся у-країнські та російські видавництва, книжки, од-кртки, ноти, портрети українських діячів і т. п. Се вже друга „Просвіта“, бо першу уряд за-крив мин. року за те, що просвітяне „стреміли до відорваня Поділля від Росії“. Теперішня „Про-світа“ поки що має спокій з властями. — Кате-ринославська „Просвіта“, яка досі була майже виключно артистично-співочим товариством, по-чинає організувати відчити. Справа наразі стоїть слабо, бо брак лекторів. Мимо сего організатори сподіють ся, що діло піде, а навіть заходять ся коло відкриття філій „Просвіти“ на передмістях Катеринослава.

Дрібні вісті. Супротив небезпеки занесення холери в останніх днях розтягнено п'ятиденний надзир над двома особами, що прибули до Львова з України і полудневої Росії. — В Свиржі пере-мишлянського повіта буде отворена з днем 15 вересня с. р. при тамошнім почтовім уряді теле-графічна станція з обмеженою денною службою. — В Перемишлі під Замком застрілив ся купець Іван Яхимоносський, як догадують ся, з нещасливої любови.

Оповідки і

Календар. Завтра, в п'ятницю: Усіх. гл. С. Іоана (лат. Якінта і Прота). Позавтра, в суботу: Александра, Гвідона.

Репертуар руського театру в Городені. Сала „Сокола“. Лише 8 вистав. Початок 7-30 год. ввечері.

В суботу, дня 12. с. м. „Галька“, опера в 4 діях С. Моношюка.

В неділю, дня 13. с. м. „Маруся Богуславка“, історичні картини зі співами і танцями в 5 діях М. Старицького.

Ві второк, дня 15. с. м. „Продана наречена“, опера в 3 діях Ф. Сметани.

Вписи до школи ім. Шашкевича у Львові (ул. Скарбівська ч. 26) відбудуть ся в суботу, 12. с. м. від год. 8—12 рано і від 3—5 по по-лууді, в неділю, 13. с. м. від 9—11 рано і в по-недлок від 8—12 рано та 3—5 по полудні.

Театр „Сокола“ у Львові (ул. Руська ч. 20). В неділю, 13. с. м. перша вистава по фєрїях: „У-крадене шастє, драма з сільського життя в 5 діях д-ра Івана Франка. Виступ п. Михайла Яцкова. Початок о год. 7-30 ввечері. Ціни місць як звичайно.

Загальні збори бурси ім. св. Онуфрія в Ярославі відбудуть ся дня 25. вересня о год. 5. ввечері, а есентуально в разі браку комплекту о год. 6. при якійбудь участі членів. — о. Хоти-нецький предсідатель.

В Жижморі бучацького повіта відбуде ся дня 13. с. м. (в неділю) вистава комедії „Мужик-аристократи“. Початок о год. 5 ввечері. Се-лян і інтелігенцію з Бучача просить ся о числен-ну участь.

В Тереховлі відбуде ся в неділю дня 13. с. м. віче під голим небом на замковій горі. На тім вічу являть ся посол д-р Ол. Колесса і зложить звіт посольський.

З Яворова. Дня 20. с. м. в неділю о 2. год. по полуд. відбуде ся в Яворові під голим небом на подвір'ю магістрату віче з таким порядком денним: 1) справоздане посольське, котре зложить посол д-р Дістрянський. 2) Справа гімна-зії в Яворові. Справа ординації виборчої до союму. 4) Інтерпеляції і внески членів. — З уваги, що до приватної польської гімназії вписало ся лише 13 учеників, і то аж з інших повітів, а на приватний курс руський вписало ся доси 36 уч-ників з самого повіту яворівського, просимо Вл. П. місцевих організаторів, інтелігенцію і духо-венство повіту яворівського, шоб би сего справу заінтересували ся прибули як найчисленніше, шоб би могли запропостувати против субвенцій повітової ради в Яворові, ухваленої на сю поль-ську гімназію в квоті 5.000 К та против ухвали ради громадської в Яворові, котра рівнож при-знала на сю польську гімназію 3.000 К. — Іван Загаєвич.

Важне для пасічників. На загальних зборах членів „Господарсько-молочарського Союзу“ в Стрию дня 25. вересня с. р. вирінула гадка за-снованя пасічного товариства в тім цілі, шоб би згуртувати всіх галицьких пасічників і науково та практично поширити наше рідне пчільництво. Шоб би сего гадку перевести в діло — вибрано ко-мітет, котрий нараджував ся дня 3. с. м. і уложив головніші точки регуляції для будучого това-риства, згідно секції при „Господарським Союзі“ в Стрию. Сей регулямін буде невагом оголоше-ний друком, а описля приїде під дискусію збору пасічників в Стрию. Урашаємо проте всіх, хто живо інтересуєть ся розвитком сего галузі госпо-дарства і кому лежить на серці піддвигнене на-шого галицького пчільництва, шоб би чим скорше подали свої адреси до „Господарського Союзу“ в Стрию, після яких розішлемо в коротім часі записники на ширшу нараду пасічників. Вислід сего наради буде міродайний і він порішить, на які дороги зверне ся галицьке пасічництво. — Ко-мітет.

Підкамінь к/Бр. 6/9 1908. Від 10 літ через „Народну Торговлю“ замовляю вино літургічне, з якого був я і надіюсь, що буди і в тім році впо-вні вдоволенний. о. Онуфрій Чубатий. 1908

Урядові вісті.

Недане презент. Намісництво заперезувало о. Нестора Коржинського, русько-кат. пароха в Медвині, на опорожену парохію в Довгів, і о. Николу Бурмича, русько-кат. пароха в Полянках сировичних, на опорожену парохію в Папонтні.

Поручає цукорню п. Василя ВІТІНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє зна-мениті тісточки, чаєвники, медівники і т. д.

М у ж и к и.

Сучасна повість.

Авторизований переклад із польського
М. Павлика.

Така була Ягустинка...
Вже мали розходити ся, коли ввійшов вїт із селом; обходили хати, аби завтра, по розкладу, вийшли на шарварок, на дорогу за млин, розмиту дощами...
Але вїт уперед, скоро лиш увійшов, розвів руками тай крикнув:
— Самі найперші дівчата юха старий собі скликав!

І правду сказав, бо були самі господарські доньки, родові — тай з вином.

Атже Борина був перший господар на все село, то якже би скликав і запрошував служницю, комирницю або бідноту таку, що то в десятеро вишє коло коровацького хвоста!

Вїт поговорив зо старим на окрімшности, але так тихо, що ніхто не чув, посміяв ся з дівчатами тай пішов швидко, бо ще цілу половину села скликав мав на завтра. Незабаром почали розходити ся всі, бо то пізно було тай капуст майже вже не стало до оббирання.

Борина дякував усім і кожному окреме і старшим жінщинам отворив двері тай відводив...

Ягустинка на відході сказала голосно:
— Біг заплять за гостину, але цілком добре не було.

— Гале! но...
— Господи! хибусь вам, Матію, а через те ніякого ладу не може бути...

— Що робити, мої ви мостиві, що робити, то вже такий допуст божий, що змерла.

— Або то мало дівчат! Таке що четверга лиш дивлять ся по селу чи святи від вас не йдуть до котрої... — казала хитро, співаючи його за язик, але Борина, хоті і мав уже відповідь, лише почав ся в голову та всімхав ся та шукав несьвідомо очима Ягусті, котра збирала ся вийти...

На се й чекав Антек, одяг ся незавважно тай вийшов на перед.

Ягустішла сама домів, бо інші сиділи в другім боці, д' млинови.

— Ягусті! — шепнула, висуваючи ся з темряви з під плота якогось.

Задержала ся, пізнала його голос і стала трошечки дрожати.

— Відведи тебе, Ягусті! — Оглянув ся — ніч була темна, без зьвізд, вітер гудів горою та мтав дегевіною.

Оймиш II міцно за стан і так притулені до себе щезли в темрявах.

VIII.

На другий день пішла по Линцях вістка про Боринів з Ягустю зговорини.

Вїт був сватом — отже вїтиха, як чоловік гостро наказував пари з губи не пускати, поки не верне ся, аж над вечір побігла до сусідки, ніби то соли позичити, і вже на відході не вдержала, лише взяла куму на бік і шепнула:

Торговельні вїсти.

Будапешт 10/9. Ціна збіжжя.

Пшениця на жовтень	11:36 до 11:37
на цвітень	11:66 до 11:67
Жито на жовтень	9:44 до 9:45
Овес на жовтень	8:01 до 8:02
Кукуруза на вересень	8:35 до 8:36
на май 1909	7:41 до 7:42
Ріпак на серпень	11:40 до 11:41

Оферти на пшеницю: мірні. Охота купна: добра. Успосібненя: ліпше. Погода: гарно.

До „Народної Гостиниці“ приїхали дня 10. IX. 1908. Марія Федусевич, Станіслав; Людвіка Жаровська, Романіа; Ольга і Михайло Науки, Миколай К. Бродів; о. Теодор Леонтович, Зашків; Володислав Теодорчук, Чернівці; Іван

— А знаєте, Борина післав з горівкою до Ягні! Лиш не кажіть, бо мій так наказував.

— Не може бути! Де-ж би я з язиком по селу літала! Слетітих я, чи що?.. Такий дід і за третю жінку бере ся! Що то діти на се скажуть! О сьвітє, сьвітє! — Йойкнула з переляком.

А скоро вїтиха вийшла, одягла ся в запаску тай хильцем через сад побігла до Клембів, що сиділи побіч, позичити гребеня від повісма, бо десь їй був задів ся.

— Чули сьте! Борина женить ся з Ягустю Домініківною! що йно йшли до неї з горівкою.

— Ні! — чудеса повідаєте! Якже-би, таке діти дорослі тай сам уже в роках!

— А вже-ж, що не молодий, але йому не відмовлять... ні, господар такий, багатий!

— Або й та Ягні! Чи бачили-сьте, люде добрі! То парувала ся і з сим і тим... а тепер першою господинею буде! Чи є на сьвітї справедливості, га?.. а тільки дівчат сидить... хоті би й отта сестриниця...

— А мої по браті! А Копшиванки, а Настуся, а другі! то не господарські, не тихі, не чесні, га?..

— То-ж то вона буде тепер дити ся! і так, гей та пава ходить і голову задирає.

— Тай без образи божої обійти ся не обійде — коваль ані другі діти не дарують свого мачосі, ні.

— Гале, хибя що порадає? Земля старого, то й воля його.

— А вже-ж, що по праву його, але по справедливості то й дітоті.

— Мої ви мостиві, справедливості усе має той, кого стає на неї.

Понарікали, пожалували ся на сьвіт і його справи тай розійшли ся, а з ними розійшлася та вістка по всьому селу.

А що робити було не богато тай не квапні, а люде силли по хатах, бо дороги були геть розмякли, то забалакано про ті зговорини по всіх хатах. Усе село захопила цікавість, чим то скінчить ся; надіяли ся з гори, що настануть бійки та процесованє, та всія сторі. Якже, знали Бориню напращисть, що як завозьме ся, то й єгомостєви не попустить, а знали й Анткову гордість.

Навіть люде, зігнані до шарварку, на розрівну греблю за млином, поставили тай почали про сю подію радити.

Прорік щось не щось один, прорік і другий, аж нарешті старий Кломб, яко хлоп мудрий і шанований, сказав гостро:

— З сего впаде лихо на все село, побачите.

— Антек не попустить; як-же, новий рот до миски — сказав котрийсь.

— Дурень-сьє, у Борини стало би й для п'яток — за длянину піде.

— Без запису там не обійде ся.

— Домінікова не дурна, вже вона всіх вирихтує.

— Мама є, то і собаче право за дитиною стояти — завважав Кломб.

— У косьолі посидькує, а хитра на гріш, як той Жид.

— Не говори будь-що на людей, аби ти язик не відняло.

І так ціле пополудне займало ся село зговоринами, що й не дивниці, бо Боринове були родини, старі господарі, а Матій, хоті уряди ніякого не мав а громадї верховодив. Якже, на відвічних ратавних грунтах сиді, із діда праділа в селі був, розум мав, багатство мав — то хоті-не-хоті, а слухали тай шанували його всі.

Лиш ніхто з дітей, ані навіть коваль, за зговорини не знав; бояли ся до них із новиною бігти, аби в першій злости чого не обирвати.

Тому то в хаті Боринів було ще тихо, ще тихіше ніж у звичайно — дощ був перестав іти і від ранку протирало ся на небі, то зараз по сніданку Антек із Кубою та жонотою поїхали в гай збирати сушки на топиво тай трібувати, чи би не дало ся кіля захопити.

Старий лишив ся дома.

А вже від самого ранку був чудно прикрий, чудно розсерджений, так що лише шукав оказії на ким би зігнати неспокій і злість, які його розтрясли; Вітка вибив, бо під корови соломи не кинув і лежали до півночі у гною, з Антком посварив ся; Ганку висварив за хлопця, котрий вил перед дим і повалив ся в болоті; навіть на Юзку знав ся, що довго чепурила ся... а коні ждали на неї.

Колі-ж нарешті лишив ся сам, лише з Ягустинкою, котра була лишала ся з учера, аби доглянути інвентаря, то вже зовсім не знав, що робити з собою. Нагадував собі раз-у-раз, що йому Ямброжи балакав про прийняті у Домінікової, що сказала Ягні, а про те не здавав ся на себе тай дідові вірити не дуже то вірив, бо міг за ту порцію лиш оциганити. То лавив по кімнаті, крізь вікно на пусту дорогу дивив ся, або й з ганку на Ягустину хату несупокійно позирав а смерку ждав, як божого змилюваня...

Сто раз хотіло ся йому бігти до вїти тай нагнати, аби пішли швидше — але лишив ся дома, бо держували його очі Ягустинки, що за ним усе ходили; очі прижмурені та сьвітлі згрібно й насмійливо...

— Відьма юха, вертить очима гей сверликом! — думав.

А Ягустинка лавила по кімнаті тай обійсто з кужелею під пахою та дозирала, — преля, аж вертено фуркотіло в повітрі, навівала нитку тай ішла далі, до гусий, до свиний — до обори, а Лапа волочив ся за нею сонний та тяжкий — не обзивала ся до старого, хоті добре знала, що його так розбирає та маркотиє, що ним так кидає, що аж узяв ся до забиваня колів під стіною на обставини.

Лише раз-у-раз поставкувала при нім, аж нарешті й сказала:

— Не йде вам нині робота.

— А не йде, псмають, не йде.

— Содом тут буде, мій Сусе, Содом! — гадала, відходячи. — Добре старий робить, що женить ся, добре! А то би йому дали таке годіванство, як мені!

— Цілих десять моргів поля як золото дала-м і що?.. — плюнула злісно. — На зарібки ходжу, на комирницю зійшла-м!

А старий, не можучи вже видержати, гепнув сокирою до землі тай крикнув:

— На пса така робота!

— Грize вас щось у середині?

— А грize, грize, — Ягустинка сіла на приспу, витягла довгу штку, звилла на веретено тай тихо, трохи боязливо сказала:

— Таке не маєте чого журити ся.

— Знаєте?

— Не бійте ся, Домінікова мудра, а Ягні теж розважна.

— Сказали-сьте! — кликнув радісно тай сіла біля неї.

— Якже, маю очі.

Перемовчували ся довго.

— На весіле мене запросіть, то вам такій міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Добре робите, Матію, добре. Як мій помер, аби-м була собі пошукала хлопца, то не міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Таке не маєте чого журити ся.

— Знаєте?

— Не бійте ся, Домінікова мудра, а Ягні теж розважна.

— Сказали-сьте! — кликнув радісно тай сіла біля неї.

— Якже, маю очі.

Перемовчували ся довго.

— На весіле мене запросіть, то вам такій міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Добре робите, Матію, добре. Як мій помер, аби-м була собі пошукала хлопца, то не міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Таке не маєте чого журити ся.

— Знаєте?

— Не бійте ся, Домінікова мудра, а Ягні теж розважна.

— Сказали-сьте! — кликнув радісно тай сіла біля неї.

— Якже, маю очі.

Перемовчували ся довго.

— На весіле мене запросіть, то вам такій міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Добре робите, Матію, добре. Як мій помер, аби-м була собі пошукала хлопца, то не міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Таке не маєте чого журити ся.

— Знаєте?

— Не бійте ся, Домінікова мудра, а Ягні теж розважна.

— Сказали-сьте! — кликнув радісно тай сіла біля неї.

— Якже, маю очі.

Перемовчували ся довго.

— На весіле мене запросіть, то вам такій міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Добре робите, Матію, добре. Як мій помер, аби-м була собі пошукала хлопца, то не міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Таке не маєте чого журити ся.

— Знаєте?

— Не бійте ся, Домінікова мудра, а Ягні теж розважна.

— Сказали-сьте! — кликнув радісно тай сіла біля неї.

— Якже, маю очі.

Перемовчували ся довго.

— На весіле мене запросіть, то вам такій міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Добре робите, Матію, добре. Як мій помер, аби-м була собі пошукала хлопца, то не міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Таке не маєте чого журити ся.

— Знаєте?

— Не бійте ся, Домінікова мудра, а Ягні теж розважна.

— Сказали-сьте! — кликнув радісно тай сіла біля неї.

— Якже, маю очі.

Перемовчували ся довго.

— На весіле мене запросіть, то вам такій міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Добре робите, Матію, добре. Як мій помер, аби-м була собі пошукала хлопца, то не міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Таке не маєте чого журити ся.

— Знаєте?

— Не бійте ся, Домінікова мудра, а Ягні теж розважна.

— Сказали-сьте! — кликнув радісно тай сіла біля неї.

— Якже, маю очі.

Перемовчували ся довго.

— На весіле мене запросіть, то вам такій міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Добре робите, Матію, добре. Як мій помер, аби-м була собі пошукала хлопца, то не міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Таке не маєте чого журити ся.

— Знаєте?

— Не бійте ся, Домінікова мудра, а Ягні теж розважна.

— Сказали-сьте! — кликнув радісно тай сіла біля неї.

— Якже, маю очі.

Перемовчували ся довго.

— На весіле мене запросіть, то вам такій міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Добре робите, Матію, добре. Як мій помер, аби-м була собі пошукала хлопца, то не міринцею би-м була, ні... Дурна була-м, повірмі хрестини справите... — почала іронічно, але бачучи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, що старий захмарив ся, докинула ишишчи, тоном:

— Таке не маєте чого журити ся.

— Знаєте?

— Не бійте ся, Домінікова мудра, а Ягні теж розважна.

— Сказали-сьте! — кликнув радісно тай сіла біля неї.

— Якже, маю очі.

Передплата на „ДІЛО“

в Астрії: **за границю:**

на місяць рік . . .	33 к.	44 корон
на рік року . . .	36 „	32 „
на місяць . . .	3 „ 70 с.	3 „ 70 в.

У Львові (без поштової пересилки):

на місяць рік . . .	33 к.	на рік року . . . 14 к.
на чверть року . . . 7 „	на місяць 2 к.	84 с.

Пощовиком число копійок у Львові 10 с.,
на провінції 12 с.

Оголошення зазначили приймались: се на 30 с.
за одну стрічку літературно або за сім місяць, а в ру-
бриці „Місячник“ на 20 с. — Подати і наші приватні
оголошення числять се на 20 с. за стрічку.

Передплата і підписність за ізохронні імена!
у Львові.

Число телефону 261.

Другу причину їхнього відрочення творять переговори між мадярськими партіями більшості а короною в справі створення *junctum* між виборчою реформою та військовими реформами. Військові поступають Мадярів мали б після заключеного з коаліцією пакту, бути покладені аж по переведенню виборчої реформи до угорського парламенту. Тепер одначе Мадяри хотіли вибору реформи відістати на другий план а радше створити *junctum* між обома питаннями. Вони ризикують зі своїх крайних домагань що-до окремої мадярської армії, а за те бажають у корони згоди на виборчу реформу, яка через признание плюрального голосування для осіб віминчих по мадярські закріпостила б на довгі часи немадярські народи Угорщини. Мадяри мають в сій справі числитися на поперте військовий членики і престолонаслідника короля яко-

Перехід від теперішнього суспільного устрою до того устрою будучини представляє собі Толстой так, що ті люди, які вже пізнали правду, повинні старати ся переконати про неї як найбільше число своїх ближніх, а відтак при допомозі пасивного опору усунути державу.

го вже заходять ся з давна. Та сему стоїть на перепоні монарше слово, що виборча реформа, яку має ввести в життя, не може бути гірша, як її пропонував Крістофі, який держав теку внутрішніх справ в кабінеті Фаєрварі. Коли-б переговорили в сій справі не покінчили ся вже тепер, в Будапешті, то будуть ведені далі в часі маневрів коло Вестріму, де буде і король Франц-Йосиф і престолонаслідник, а являть ся також і б. прем'єр Кольмар Сель.

Ювілей Льва Толстого.

До вчорашнього святкування 80-літніх уродин Толстого задалегідь приготувалась ціла Росія. Приготували ся також і ті, що мають в Росії владу. Святійший Синод видав звітне розпорядження, хоч на засіданні, на якому рішалося справа, були й голоси (прим. митрополита Антонія), щоб рішене мисіонарського з'їзду в Києві, який домагав ся такого розпорядження, поминути мовчанкою. Правительство не рішило ся отверго виступити проти святкування ювілею Толстого і... оставило адміністрації свободну руку. І пішло, як звичайно під управою російських більших і менших сатрапів: в кожній губернії, в кожній місті адміністрація робила, як хотіла, в одній давала більшу волю, в другій зовсім заважала святкуванню. Загалом можна сказати, що тенденція правительств така: що-до форма не забороняти святкування ювілею приватним особам, товариствам і пресі, але не допустити до того, щоб в святкуванню брали участь публічні інституції, як міські думи, земства, а що-до змісту дозволити віддати честь Толстому як письменникови-художникові, але ніяк не допустити до вшанування Толстого як пропагатора нових суспільних ідей.

При тім президент Століпін, як звичайно, грає доволу роль, удаючи, особливо для заграничної публіки, ліберала, а рівночасно через все-владних провінціальних сатрапів обмежуючи як найбільше і форми і зміст ювілейного обходу. Ось-так кореспонденти заграничних газет, мабуть інспіровані „свише“, пустили звістку, мов-то Століпін про розпоряджене синоду нічого не знав і тепер звернувся офіційно до пояснення в сій справі, а також, що він видав спеціальне розпоряджене до адміністративних властей, щоб святкуванню ювілею не робили ніяких перешкод. За се загранична преса величає Століпіна чоловіком відваги і культури і загалом обнесує його суперлативними похвалами. А знов Петербургська Агенція проступє сю звістку на стільки, що Століпін до адміністрації не звертав ся, не маючи до сього потреби, бо не можна припускати, щоб адміністрація робила в сій справі якісь перешкоди. Ну, і виходить, що Століпін чоловік відваги і культури, що російська адміністрація ані думав перешкаджати ювілейному святку, — а тимчасом російська преса аж кищить від звісток про ріжні адміністративні заборони.

Ювілейний обхід не обмежить ся вчорашнім днем, бо ріжні громадські інституції з ріжних причин відложили обходи на першу половину вересня ст. ст.

Вчера всі петербургські газети з виїмком „Істинно-російських“ поминали ювілейні числа. Навіть „Новое Время“ видало багато ілюстроване число. Вистави книгарень прикрашені портретами і бюстами Толстого. На вивісках хоруґви поліції недозволено. — Так само святкували і в інших містах.

До берлінської „Russische Korrespondenz“ доносять з Петербурга, що 200 визначних політичних діячів, учених, літератів, артистів поїхали в ювілейні дні видати поклон до народу в справі знесення кари смерті. Чи се донесе правдиве, — поки-що не знати.

Здоров'є Толстого вчорашнього дня було вже на стільки добре, що він міг перебувати в родинним кружку, а також працювати літературно. З цілого світа наїхали до Ясної Поляни телеграфічні привіти.

Виді товариства народних університетів в Петербурзі вислав Толстому привітну телеграму, в якій „якже великому артистові й учителю, котрий уже багато десятиліть був оборонцем і приятелем народних мас, закликав до братерства й любови, служив славі та угнетеним силою свого могутнього й чаруючого таланту, боров ся з „владю тьми“, царством темноти і вказував на коначність і значіне широкої народної просвіти. того єдиного і вірного провідника на шляху до ліпшого життя, до істини, до достойного чоловіка“.

Жаву з усіми її правами і з окрема з правом власності і завести нове житє.

Звернемо особливу увагу на тактику пасивного опору, якою ризикує ся Толстой від всіх інших російських кругів, що змагають чи до перемін в державі, чи до перемін цілого суспільного устрою, і загалом від величезної більшості всіх тих, що голосять потребу основної переміни теперішнього устрою. Всі вони, з малими винятками, не відкидають принципіально насильства, революції, коли тимчасом Толстой признає можливим тільки пасивний опір, різко осуджуючи тактику активного опору себто революції.

Найліпшим способом переконовування вважає Толстой уряджене власного життя на основі пізнаної правди; хто-ж не може сього зробити, то нехай бодай явно голосить правду. Суспільну переміну мусять люди викликати самі, не надіючися на ніякі сили ані надземські, ані людські ані природні. І кожний повинен для сєї цілі зробити початок від себе, бо — як уже згадано — найліпшою пропагандою є пропаганда ділом. Отже — не користати з ніяких услуг держави, не давати їй своїх услуг для виконання власті, особливо-ж ставити пасивний опір військовій службі, перемінити своє щоденне житє і т. д.

З окрема клада Толстой велику вагу на поворот до селянського життя, до хліборобської праці, на обмежуванне особистих потреб. З того становища являється ся він ворогом теперішніх форм міського життя в загаль і з окрема життя вищих верств суспільности.

Суспільні ідеї Толстого містять в собі елементи сучасного анархізму і науки до анархістичних доктрин зачисляє також доктрину Толстого, хоч він сам ніколи не називав своєї проповіді анархізмом. Але анархізм Толстого не стоїть в ніяким зв'язку з анархізмом західно-європейським, який має за собою столітній історичний розвиток від Годвіна до Кропоткіна і пізнішою практикою в робітничій руху. Толстой дійшов до своїх ідей зовсім самостійно і незалежно від тої теорії і практики західно-європейського анархізму.

Літературна діяльність Толстого в с.м. періоді його життя незвичайно велика і різнорода. Він пише на релігійно суспільні теми розправи, брошури, оповідання для народу; не рідко відзивається на злобу дня окремими письмами, в яких головним виступає проти церкви і держави; при тім не перериває й часто артистичної діяльності.

З передювілейних статей заслуговує на увагу поміщена в „Річці“ стаття одного з найвизначніших представників сучасної російської літератури, Мережковского, п. н. „Лев Толстой і церква“. Подано з неї кілька виписків:

„Толстой відлучений від церкви як „еретик“, а Толстой як великий письменник „в області мірковань церкви не входить“, бо „для церкви не повинно бути генія“. Чи справедливо? Справедливо. Чи благодатно? Ні, не благодатно. Адже власне там, де кінчить ся справедливість, починається са благодать. Благодать є те, що над законом, над справедливістю, а де тільки закон, там же нема благодаті, нема християнства, бо християнство не є релігією закону, а благодаті. По закону ми всі осуджені, по благодаті оправдані. Среда, ціла absurdum. Вірю тому, що беззастовно. Благодатно тому, що беззастовно, — от про що забули наші церковні позитивісти, бо на правду нема позитивістів більше позитивістів, як ті, що в церкві.“

„Для церкви не повинно бути генія? А що-ж таке геній, як не дар божий? Нехай носитель того дару знісав його, ужив на зле, а все таки геній остає генієм і те, що в нім від Бога, остає Божим. Здавало ся-б, в такому викривленні генію тим більше належало церкві відділити добро від зла, правду від брехні, пшеницю від полову. А палити полову разом з пшеницею, викидати генія як неотрібну річ, — хоч ти, мовляв, і геній, то нам наплювати. Бог дав, чорт взяв, — коли се відповідає людській справедливості, то противляється Божій благодаті!“

І чому не зробити того, що роблять з генієм Льва Толстого, зі всіми іншими світовими геніями? Чому не рішити на тій самій основі, що вся література, штука, наука, громадська діяльність, вся культура „в області мірковань церкви не входить“ та що все те треба вимести як сміття? Але коли-б се було справді так, то значить, правду кажуть найгірші вороги християнства, справжні „антхристи“, заявляючи, що приняти Христа не можна інакше, як проклявши світ і прийняти світ не можна інакше, як проклявши Христа.“

„Союзники“ також не дарують. Головна рада „союзів руського народу“ післала тувльським „союзникам“ телеграму з наказом слідити за особами та інституціями, які брати-муть участь в ювілею Толстого.

Загранична преса бере також живу участь в ювілейних обходах. Виймок становить польська преса в Галичині, яка з виїмком львівського „Głos-u“ та краківської „Nowo-Religi-“ зігнувала ювілейний день. Гарну статтю помістив в „Głos-u“ заслужений діяч польського соціалізму в Росії, Фелікс Кон; ми дозволимо собі з неї навести кінцевий уступ, де представлено значіне Толстого на тлі теперішньої реакції в Росії:

„Суспільність похилила покійно голову перед силою, герої революції погинули на шибеницях, в каторгах і тюрмах, в тундрах Сибірі й північній Росії, в Росії знов запанував „спокій“, знов на сумні побоевиці почало вганяти „озацтво, знов царизм обходить триумф, зазначаючи свою побіду тисячами шибениць.“

„У тишину кладовища перервав голос 80-літнього старця, що обходить нині свій ювілей...“

„Не можу мовчати! — гримким голосом закликав Толстой. Він один не злякав ся сили „великого царя, самодержавця половини світа“. Він один підняв голос протесту, він один крикнув на цілий світ: Не буду мовчати! Хіба, що закине мені на голову смертну сорочку, що заложить на шию намілений стрижок і вихолить з під ніг столець, щоб я своїм тягарем затягнув шнур на моїм старім горлі!...“

Від того голосу царизм здригнув ся, сліпо віддані йому поли виглошують нині в усіх храмах проти Толстого проповіді, забороняють „вірним“ брати участь в чоловічій, яку складає цілий світ великому громадянину.“

„Даремні змагання! Росія разом з цілим світом стане по стороні того, що любив за мільони і жив мукми мільони. В хвилі, коли клир викликає його, Росія разом з цілим світом кличе: Честь великому, правдивому християнину! Честь великому громадянину!“

Звешаючи Толстого також „Галичанин“, вихваляючи „чисто національний характер“ його творчости та заявляючи, що „то, що зображено Толстим — одна руська особистість, і сама личність Толстого — неотемленая, неподдільная особистість Росії“. Щоби показати сей ювілей

Артизи його оповідань для народу в більшій часті зіпсований бажанем занадто зазначити проповідницьку тенденцію, але все таки між ними знайдеть ся кілька з великою літературною вартістю („Сколько человек земли нужно“, „Хозяин и работник“, „Смерть Ивана Ильича“ і ин.).

Його драма „Власть тьмы“ і комедія „Плоды просвещения“ ставлять ся на сцені з великим успіхом. Особливо „Власть тьмы“, мимо деякої тенденційности, реалізмом селянського життя робить велике вражіння і обійшла всі сцени Європи.

Найцікавіше вражіння з його творів того періоду зробила „Крайцера Соната“, звернена проти подружжя не основаного на духовій зв'язі між чоловіком і жінкою. Нею зачитувалась ся не тільки вся Росія, але буквально цілий світ.

Найбільшим твором сього періоду є тритомова повість „Воскресенье“, написана при кінці 1890-их років і перекладена зараз-же майже на всі культурні мови. Помінувши деяку штучність головного героя Нехлюдова, літературна вартість сєї повісті така велика, що коли-б Толстой не написав нічого іншого крім неї, то все таки став би великим письменником.

Скільки питань, поставлених в сій повісті, — говорить Крапоткін, — питає політичного, соціального і партійного характеру, така велика, що вся суспільність, що живе й непокоїть ся різнородними задачами життя та противоріччями, являється ся перед читачем в своїй дійсній свідчальності, і то не тільки суспільність російська, але все-го цивілізованого світа. Справді, з виїмком спеціально політичних злочинців зміст „Воскресенья“ можна прикласти до всіх націй. Се найбільш інтернаціональний зі всіх творів Толстого. При тім основне питання: „чи має суспільність право суду?“ чи розумно піддержувати систему судів і тюрем? — се страшне питання, де зв'язки якого покликане теперішнє століття, тягнеть ся червоною ниткою через цілу книжку і робить на читача таке вражіння, що в думачого чоловіка мусять зродити ся поважні сумніви що-до раціональности всієї нашої системи кар. „Ся книжка оставить сліди на совісті століття“ — так сказав один французький критик. І справедливості сєї уваги мені прийшло ся перевірити підчас мого побуту в Америці, в розмовах з ріжними особами, які до того часу зовсім не займали ся тюремним питанням. Ся книжка оставила сліди в їх совісті. Вона заставила їх

вийти з галицьких „істинно руських“ в правдивім світлі, пригадамо, що той сам „Галичанин“ помістив недавно проти Толстого статтю-нашківлю Меншикова „Толстой і власть“, а з приводу статі Толстого „Не можу мовчати“ писав (ч. 154 з 23. липня с. р.) ось-що: „Свою собственому „християнському гуманізму“ граф усердно видає за перший план. Не можу мовчати“, каже і всь толстовський произведение послідняго періода, насквозь пропитано нескренностью и лицемерным желанием выставить себя. Всего больше стремится граф угодить лезем интеллигентам, которые, в свою очередь, усердно ясно-полюскаго отшельника восхваляют и рекламируют“.

Треба мати справді лице галицьких москвофілів, щоб після того сквернити ювілей Толстого своїми привітами!

Письма з краю.

З Товмаччини. (З ратункового комітету). Товмачський повіт належить до тих, що найгірше потерпіли і то від ріжних нещаст: від повені, слоти, граду, а з весною від посухи. Шкоди величезні. Посуха весняна зовсім знищила пашу, а зі збіжжя головою ярилу. Слота тривала з малими перервами два місяці. Збіжжє зросло майже все; паша зогнила. Град в ріжних сторонах поробив значні шкоди, а і мороз знищив кукурудзу, картоплі, фасоло і инше. Вилив Дністра знищив зовсім кілька сел: Довге, Петрилів, Новосілку, Липу, Нижів, Антонівку, а в часті: Кутиска, Горняди, Будзін, Делеву і Долину. Ворона залляла села Огнівищани і Тисменеччини, а головою потерпіли: Ворона, Кривотули довшні, Красилівка, Слобідка коло Одаві, Одаві, Пшенички, Хомяківка, Тисменеччина і Підпечари. Інші села вправді менше потерпіли від повені, але коли зважити, що аж 5 бід навістило товмачський повіт, то будемо мати образ розпуки людности, що вже нині не має кусника хліба вложити в рот, не має що засіяти і чим худобу годувати. А таки головний комітет ратунковий, а властиво президія намісництва, не умістили товмачського повіта у списі потерпілих і аж на енергічне жадане д-ра Охримовича кинули охляп у формі безплатної роздачі двох вагонів життя на засві. Чи тут вина, чи товмачського староства, що може не в часідало справу з положення повіта, чи намісництва, що свідомо фортує західні повіти Галичини, а мовчки поминає східні повіти, — не беремо ся рішати. Досить сказати, що східні повіти, а головном товмачський, дуже уполіщено при ратунковій акції. Се зовсім не добре свідчить про голошену новим намісником безсторонність властей для всіх.

Склад товмачського комітету такий: за філію тов-а „Просвіти“ в Товмачі д-р Іван Макух, за філію тов-а „Просвіти“ в Тисменці о. Николай Бачинський з Милованя, за москвофілів, хоч вони ніякої організації в Товмаччині не мають, о. Микийці з Кривотулу; заступник селянства Петро Гріджин, нач. громади Нижжева; за раду повітову секретар Валевський; за кулко ріжнічє урядних повітовий Венцель; за товариство господарське презес Ст. Богданович. Перше засіданє комітету відбуло ся 31. серпня. Староста Попель повідомив, що намісництво признало 10.000 кор. для товмачського повіта і поручило закупити оден вагон жити до беззворотної і безплатної роздачі між найбільше потерпілих, а за решту фондів поручило закупити жити і пшениці; закуплене збіжжє мав комітет розподілити між населенє, жити по 14 К, а пшеницю по 16 К за 100 кг. Ціну збіжжя мали селяни платити готівкою зараз при відборі. На внесок д-ра Макуха рішав комітет звернути ся до намісництва з просьбою, щоб воно признало більше вагонів збіжжя до безплатної роздачі, бо комітет не є в силі розподілити за готівку хоч і по зниженій ціні збіжжя між населенє, бо люди не мають готівки і мусять би хіба зятати лихварські довги. Комітет з огляду на величезний розмір шкід ждав бодай ще 4 вагони жити до безплатної роздачі. Однак намісництво згодило ся лише на те, щоб комітет за ріжницю, яка випала би з ціни закупки а ціни розподіляти по зниженій ціні, закупити жити. Та ріжниця внісе коло 2000 кор., так що комітет мав до роздачі всего два вагони жити. Тому комітет на засіданю 6. вересня взяв в рахунок лише 13 громад, що найбільше потерпіли від повені, і признав для громад Явче 25, Петрилів 20, Новосілка з Липотулі довшні, Слобідка коло Одаві, Одаві і Чорнолізці по 15, Пшенички 10 і Підпечари 18 кі-

пунтати про невідповідність цілої сучасної системи кар“).

Згадаємо ще про розправу Толстого „Что такое искусство“. Ся розправа наробила багато шуму, особливо в Західній Європі, яка бачила в ній негатию всякої штуки. А тимчасом основна думка Толстого така сама, яку проводила вся російська літературна критика протягом цілого 19-ого віку в особах своїх найвидатніших представників, як Бєлінський, Добролюбов, Пісарев, Михайловський і ин., — а саме, що штука має право на існуванє лиш тоді, коли вона служить суспільности, допомагаючи їй підносити ся до вищих ідеалів, очевидно, при помочі способів, властивих тільки штуці. Толстой тільки довів ту основну думку, зі своєї точки погляду, до таких границь, з якими годі при теперішнім стані культури згодити ся без шкоди для дальшого розвитку штуки. „Але — говорить Крапоткін — справді велика штука, яка, не вважючи на свою глибину і на висоту своїх ідеалів, дистаньєт ся до кожної селянської хати і натхне кожного висшими концепціями думки і життя, така штука справді потрібна. І, я думаю, вона можлива“).

Розумієть ся, що громадянська і літературна діяльність Толстого від початку 1880-их років не могла змістити ся в рамках російського державного життя. Велика часть творів Толстого з того часу друкується ся за границею і тільки негальною дорогою дістаєт ся до Росії. Одно треба признати Толстому. Хоч він може й не злобув ся на полі пропаганди ділом на все, чого він вимагає від чоловіка, що пізнав правду, за те в пропаганді словом був він невимовно консеквентний: він все явно висловлював свої думки, не вважючи, які се може стягнути на нього наслідки. І дивне диво: те саме правительство, що в боротьбі з визвольним рухом не катувало ніяких границь, що не жадало ся взынати, затулати і вішати старців, жінок і дітей, не посміло піднести на Толстого своєї руки. Два рази (1886 і 1892) збирало ся замкнути його в Суздальським монастирі, але на рішучий крок не зважило ся ані разу і всі проєкти кар скінчили ся на тім, що в 1901 р. святійший синод відлучив його від православної церкви. Накладали руки тільки на твори Толстого, нищачи їх та караючи тих, що їх ширили; наклали руки на його

лів жити. Роздачею збіжжя мають зайняти ся члени комітету, а до помочи мають покликати в кожній громаді парох, начальника громади, одного рад-ного і голову місцевої читальні. Членам комітету приділено такі громади: о. Бачинському Довге і Підпечари, Богдановичеві Петрилів, Новосілку з Липотулі, Нижів і Антонівку, о. Микийцеві Воронівку, Кривотули довшні і Чорнолізці, а Валевському ну, Кривотули довшні і Пшенички. В разі, коли не буде Слобідку, Одаві і Пшенички. В разі, коли не буде п. Богдановича, має зайняти ся роздачею збіжжя в Петриліві і Новосілці з Липотою Павло Мазурик з Петриліві, а в Нижіві і Антонівці Петро Гріджин з Нижжева (д-р Макух вийхав з Товмачі і тому не міг зайняти ся роздачею).

Вкінці виразив комітет домаганє, щоб намісництво постарало ся в центральній правительстві о видатну допомогу на публічні роботи в повіті, щоб дати можливість зарбіку місцевій людності, і щоб правительством прийшло людности в ности, і щоб правительством прийшло людности в поміч через уділенє значних безпроцентних позичок касам сільським і громадським, платних в 10-річних ратах. Без уділення позичок може наступити в повіті катастрофа, бо шкода виносить в 65 громадах до 3 мільонів корон.

З Бобреччини. (Посольський звіт д-ра Олєсницького в Романові). В неділю д. 6. с. м. закінчив д-р Олєсницький свої звіти в Бобреччині зборив в Романові. Ті збори зворушили цілу околицю Романова і перемінили ся у величаву маніфестацию, яку наріз зготовив своєю послови. На двірці в Старім Селі вижидала вже д-ра Олєсницького депутация романівських селян; у Водниках ждала ціла громада з парохом о. Зацерковним на чолі; зараз за Водниками вийшла назустріч бандерия Січи з Кудурова, а кошовий поштив посла горячою промовою. Бандерия ся провадила його далше, а на вступі до Кудурова репрезентация сєї громади піднесла йому хліб і сіль; зараз за Кудуровом стріла його велика бандерия романівська, до котрої по дорозі прилучили ся бандері з Підяркова і Звенигорода. В їх супроводі вїхав посол до Романова, де назустріч йому вийшла ціла громада. Перед читальнею „Просвіти“ на площі перед церквою почитали його іменем громади місцевий парох Вл. о. сов. Сінгалевич і господар Іван Прибила, а іменем жіноцтва гарно промовила селянка Я. Прибилина, що вручила йому цвіт. Д-р Олєсницький, подякувавши сердечне за привіт, підніс оклик в честь громади Романова.

О 3. год. по пол. почали ся збори. Велику площу перед церквою заняли тисячі народу місцевого і з цілої околиці. Збори отворив п. Прибила, а на його внесенє вибрано провідником зборів о. сов. Сінгалевича, котрий уділив голос послови. Д-р Олєсницький в близько двогодинній промові здав справу з своєї діяльності в парламєнті і вложив найважливіші справи, котрі прийду на чергу нарад в наближаючий ся сесій союму. Потім розвинула ся оживлена дискусія в котрій забирало голос кільканацять бесідників. Вкінці ухвалили збори отсі резолюції: 1) висказано признанє і подяку пос. Олєсницькому і цілому українському клубови парламентарному, а о-бурене і погорду послам москвофільським; 2) визнає український клуб в соїм і парламєнті до найострішій тактики против правительств, поки аж ворожа система против Русинів не буде зміненя; 3) визнає ся українських послів енергічно виступати проти змагань до заведеня москвофії в нашій краю; 4) віче домагає ся як найкоршого ухваленя реформи виборчої до союму на основі загального, безпосереднього, рівного і тайного права голосованя; 5) віче жадє заложеня українського університету у Львові, нових руських гімназий в Стрию, Бережані, Самборі і Яворові та головних шкіл народних з руським язиком викладом у всіх більших містах східної Галичини; 6) віче протестує проти всякого розширення краєвої автономії і домагає ся перестрою Австрії на основі автономії народів.

Опісля виступав посол бажаня поодиноких громад і виборців і аж пізнім вечером опустив Романів серед голосних окликів „гаразд! слава!“

Так закінчила ся серія звітів д-ра Олєсницького в Бобреччині. Принесла вона для повіту великі і очевидні користи. Нарід розрухав ся, заінтересував ся справами загальними, скріпив ся вірою в себе і власні сили; зв'язи між послом а виборцями очевидно заїснались. Таку проїзду політичну повинні всі наші послы як найчастіше улажувати по цілм краю.

Маніфестації антимосковські, які елементарною силою піднімались на вічах в Бобреччині, викликали бурєне „Галичанина“ на д-ра Олє-

імя, забороняючи легальній пресі передрукувувати що-небудь з його творів, виданих за границею, та писати що-небудь про його особу, — так пр. на-казали знати з вистави навіть звісний образ Рєпина „Толстой за плугом“. До сєї категорії належить також заборона святійшого синоду святкувати його сегоднішній ювілей, щоб „избавить ся суда Божія“ та подібні адміністративні заборони що-до публічного святкування ювілею. Але його особи не доторкнули ся руки царських слуг...

Твори Толстого роздодати ся по Росії в величезній кількості. Так прим. 15-томове повне виданє розійшло ся в 80.000 примірників, а окремі твори доходять і до 300.000 примірників. Так само нечислими перекладами його творів, а також література про нього. Самих окремих видань перекладів його творів нараховують в німецькій мові над 200, в французській коло 150, в англійській коло 120, — перекладів, помішених в періодичних виданнях, годі перечислити. Що року появляють ся сотні журнальних статей про Толстого, а самих книг про нього нараховують в російській літературі коло 100, в німецькій коло 30, в французській більш 10-ти.

На нашу мову переложене також чимало творів Толстого; з того в окремих виданнях: „Дитини“ (1895), „Відродженє“ („Воскресенье“, 1901), „Крайцера соната“ (1902), „Смерть Івана Ільича“ (1903), „Схаметніє ся“ (1905), „Севастопольські оповідання“ (1905), „Кавказькі оповідання“ (1906), „Козак“ (1906) в „Виданих Спілці“; крім того: „Два старці“, „Микола Палкин“, „Казки“, „Народ-Толстой згадамо брошуру Драгоманова про його „Царство Божє внутрі нас“, статю Євгена Дегєна в „Літ.-Науц. Вістнику“ і ин.

З якого становища не оцінювати Толстого, — все таки він являється ся найбільшою і найславнішою постатю на переломі 19-ого і 20-ого віку. Його геніяльність в сфері літературної творчости ділять-ся суспільними поглядами, то все таки від чя-повідно захопив би людськість так широко і так менник російської землі — як його назвав уми-ломі 19-го і 20-ого віку. Таким він і перейде до історії.

М. Лозинський.

¹⁾ Ідеали і діяльність, стор. 161—2.

²⁾ Ідеали і діяльність, стор. 329.

сницького і закид, що він нападає на москвофілів. Я був на трьох вічах і можу констатувати, що д-р Олесьницький, дотримуючись справ клубових в парламенті, руководився проти москвофілів, але ж надалі далеко відлучаючи делікатно і львівськості. З уст его не упало проти них ні одно обидливе слово, і багаті-б належало, щоб москвофілівські провідники, котрі при кожній нагоді болотом обидували "українців", хоч в часті такої самої руководились тактикою. Однак до викликання антимосквофських маніфестацій серед народу не треба ніякої агітації, ніяких нападів. Там, де народ хоч трохи вже свідоміший, сама тактика і робота москвофілів є найліпшим агітатором, котрий викликає демонстрації антимосквофські; і так було і в Бобреччині.

Учасник.

З Миколом н. Дн. (Доживотна рада громадська і її господарка). Уже кілька разів писали ми за нашого славного доживотного бурмістра Лавовського і ще славнішого доживотного раду громадського. Іздали ми і в депутатів до старост, намісництва і в виділу краєвого; але здає ся, що хіба аж наші внуки дочекають ся затвердження нової, перед чотирма роками вибраної ради. А як наша славна рада громадська господарить, можемо подати до вічка її слави кілька свіжких цвіток:

Є у нас громадська християнська каса пожиткова з капіталом більше як 40.000 кор., але пожитку з неї для бідних громадян нема. Панове ради для себе дуже охотно ухвалюють позички і по кілька тисяч корон; але як хоче бідніший пожитки 20 кор., то половину мусить дати радним на трактamenti, бо інакше, хоч би з голоду пух, пожитки не дістане. А що таке прийняте відбуває ся перед ухваленням пожитки, то біда мусить наперед зажити ся.

Є у нас також громадський ліс, з которого щороку продають нам по стоїлькadesять сятів дров по низькій ціні, чим у скарбі. Але і тут радні роблять інтереси, по уже заздалегідь позакуповують по кілька сятів і продають Жилам; а як оголосять мішанам продаж сятів, то бідний наш гончар не може виблагати і чверть сятів. Межи нашими радними є й такі, що як се недавно доказано в суді, крадуть смереки з громадського ліса і вписують ся рибсю з громадського стау. Читали ми в газеті, що з причини елементарних нещастя громади вносять просьби о запомогі; але наша все запоморочена рада о тім і не подумала, хоч мороз знищить нам усі яри засів, а що ще лишило ся, то зігнело на слоті! Та се наших п. радних не болить, бо сама громада має значний мизеток, то з кінцем року псуваються собі запсомки, як що року буває, а ті бідний гончар, хоч гинь з дітьми з голоду. Наше старство і повитовий виділ в Жидачеві добре о тій господарстві знають; але що там бурмістр п. Лавовський є першим махером при всяких виборах, терплять тую господарку.

Тому просимо нашого Ви, посла д-ра Олесьницького, щоб псміг нам, щоб влади затвердили вже раз нову раду громадську; а як ні, то навіть уже правительственный комісар чейже не нічев би так нашої громади, як ся доживотна рада.

Міщани.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 11. вересня 1908.
Протинімецькі розрухи.

Прага. (Тел. прив.). З приводу річних зборів німецького "Böhmerwaldbund-u" в Бергайхштайні приїшло до протинімецьких бід, підчас яких часті демонстрації обкинули німецьких гостей камінням. Се викликало протидемонстрацію німецьку, яку отихомирили жандарми так, що багнетами ранено 8 Німців; крім того атакували демонстрантів драгони. Нині лапне в місті на стількі спокій, що військо і часті жандармерії відкликано. З приводу експрес заряджено слідство.

Конгрес славянських письменників.
Любляна. (Тел. прив.). Вчора покінчив ся з'їзд славянських письменників, на яким м. н. порішено резолюцію в справі засновання славянського кореспондентного бюро та в справі передавання ц. к. кореспондентним бюро не-німецьких промов краєвим філіям в рідній мові. Порішено також викінчення топографічного славянського словарика; справу видання всеславянського бібліографічного пропонував Борзенко з Одеси, передамо окремі комісії.

Перед осінню сесією рос. думи.
Петербург. (Тел. прив.). Дума почне свою осінь діяльність від роздільного законопроекта про переїзд селян з "общини".

Петербург. (Тел. прив.). Лідер октябристів А. Гучков в розмові зі співробітниками "Вечера" та "Бірка. Вестомостей" заявив, що годі заперечувати істину про північ реакції проти Думи, то вони стрінуть ся з її відпорністю, бо поворот до минулого не можливий. Гучков сумнівається, що об'єднання думи було б отримання з видання якогось акта, прихильного для неї. Октябристи є партією більшості парламентарної а не правительственої. Правда, вони радше будуть лунати ся з "правими" як з "лівими" посланцями, але тільки тому, що "ліви" роблять обіцянки, які годі здійснити. З правительством октябристи ідуть одного дорогою, але його значно випереджують.

Тред-уїоністи проти соціалізму.
Лондон. (Тел. прив.). На онтінгенській конгресі "трэд-уїоністів" порішено резолюцію, після якої члени ексекутивної соціалістичної робітничої партії мають бути виключені від вибору до парламентарної комісії заводської конгресу.

Нова доба в Туреччині.
Царгород. (Тел. прив.). "Сабат" довідує ся, що султан відбув вчора довшу розмову з кн. Юсупов Едіном та висловив свою радість з того приводу, що від часу введення конституції наступила щирість між членами пануючої родини.

Царгород. (Тел. прив.). Видано розпорядження міністерської ради про утворення найвищої воєної ради країної оборони.

Каїро. (Тел. прив.). Націоналісти приготували на понеділок свій в день приїзду Кедіва маніфестацію на річ заведення конституції.

Царгород. (Тел. прив.). Вірменська преса скаржить ся на неправильності при тутешніх виборах до міської ради та на те, що досі в вірменських округах не вживають ся вірменських урядників.

Політичне положення в Португалії.
Лісабона. (Тел. прив.). Президент міністрів відбув з провідниками партій "регенердіа" і поступовців конференцію в справі політичної ситуації в краї. Всі заявили ся проти яких небудь змін в теперішній кабінеті.

Вільгельм II-ий як прогуляковець.
Париж. (Тел. прив.). Тутешні часописі вписують, що французький амбасадор в Берліні повідомив своє правительству про бажання цесаря Вільгельма, аби підчас автомобільної прогулянки до горішної Альзаци міг переїхати також через французьку те-

рриторию. Влади видали відповідні зарядження заля заперення безпеки.

Воздушними шляхами.
Вашінгтон. (Тел. прив.). Орвіль Вайт удержав ся вчора на своїм аероплані через 65 минут і 52 секунди в повітрі. Се найвищий рекорд.

Дефравдації ех-міністра.
Копенгага. (Тел. прив.). Покінчено ревізію в "Селанським Банку", яким управляв міністр Альберт; правительством застаналять ся над засобами для охорони селян перед школою. Цілий недобір видносить 10.250.000 кор., з чого тільки 1.900 має покрити. Міністр скарбу конферує в сій справі з банкірами.

Копенгага. (Тел. прив.). Урядове бюро дементує вістку, неначе-б через дефравдацію Альберта мало бути захитане становище кабінету Хрістензена. Арештований Альберт має тепер 58 літ.

Демонстрації англійських безробітних.
Глезгов. (Тел. прив.). 3000 безробітних зібрали ся вчора вночі на улицях міста. Виголошено підбурюючі промови. Поліція хотіла їх розігнати, але товпа зосталась все на ново серед крику і співів та хотіла добити ся до кварталу, замешаного заможнішим населенням. Провідники демонстрацій хотіли уладити маніфестацію перед помешканням бурмістра, але до того не допустила кінна поліція, яка розігнала товпу; богате осіб поранено.

НОВИНКИ.

— До Русинів міста Львова! Памятайте на наші руські школи! Кождий, що почуває ся Русиним, повинен діти свої посилати лише до руських шкіл. Лише через велику фреквенцію можемо показати потребу і конечність руських шкіл. З причини, що магістрат міста Львова не хоче доволити наших справедливих бажань і утворити тільки руських шкіл, кілько нам відповідно до нашого числа належить ся, тому мусимо через переповнені однією до двох міської руської школи показати потребу заложення нових. Маємо лише одну міську школу ім. Маркіяна Шашкевича при ул. Скарбівській ч. 22. До минулого року була ся школа мішана, і через те богато Русинів не посилало до неї своїх дітків. Заходами львівської організації удало ся добути від місцевої ради шкільної дозвіл на розділ сєї школи на хлопчачу і дівочу. І дійсно була в минулім році перша класа вже розділена. До розділу одначе вимагають влади шкільні найменше 25 дітків, дівчат. — На наш зазив вписало ся торік до 1-ї класи понад 70 дітків, так що утворене однією дівочої параллелью стало конечністю. В сій році розділ має поступати далше, але потрібне єсть конче відповісти число дітків. Тому повинні Русини міста Львова у власнім інтересі піти на руку організації і довести мазовим вписом потребу однією дівочої школи, згядно до потреби основана нових міських руських народних шкіл, Русини! Покажіть, що доля ваших дітків і змагання нашої організації лежать вам на серці. Не дайте ся відтягнути ніякими бічними згядами і доказити численною фреквенцією, що ми є в сій місті, жиемо своїм жиемом, жадаємо і будемо і на далше жадати приналежних нам слухних прав! — Від організації Русинів міста Львова: Д-р Ежен Озаркевич, голова. Д-р Володимир Бачинський, секретар.

— Польські сплетні. Польський вирок смерті на Січинського вже давно знесений і має відбутися нова розправа, а польські газети все це колюпортують ріжні сплетні про заходи Польків о помилуване цсарем. Так пр. деякі польські газети пишуть, що цсар довший час не знав, що властиво стало ся з Поточким, бо двірські круги, побуючи о здоровле монарха, сказали йому, що галицький намісник згинув від нещасливого припадку на ложах. По засуді Січинського, коли мін. Коритовський на просьбу руських послів старав ся в часі одної розмови настроїти монарха прихильно до помилування Січинського, цсар заплятав здинований, хто се Січинський і що він зробив. Коритовський найшов ся в скрутнім положенні, але рад-не-рад мусів виявити всю правду. Цсар на се заплятав і просив, щоб справу Січинського відложити на пізніше, бо в тій хвилі він не годен би помилувати його. — Є се знов одна з безчисленних качок, які пускає польська преса, щоб показати, як то ніби Польки побивають ся за помилуване Січинського і яка тяжка їх праця, бо цсар неприхильно настроений до него. Але ми нагадаємо тільки, що в два чи три дні по атентаті приїшла від цсара до вдови Поточкокого кондольна телеграма з виразом обурення на "страшний злочин" — значить: або колюпортвана вістка незручна блага, або, коли вона правдива, цсар не міг вислати гої телеграми. Взагалі дивувати ся лише треба австрійським властям, що толерують роботу польської преси, котра представляє цсара бездушним манекіном в руках польських. Хочемо вірити, що так чейже ще не...

— Концентрація галицької консерви. Консерватисти вправді добули собі більшість і в новим соймі, але ж більшість та не є така подавляюча, як перше. З тої причини виринула між ними думка, щоб перевести фузію консервативних послів у соймі, які досі творили три окремі клуби: автономістів, ролюнчиків та краківських "кола". Народи в сій справі відбудуть ся в понеділок.

— Обсерватура в справі холери. Поліційна експозитура в Підволочисках повідомила вчора телеграфічно львівський магістрат знов про двох подорожних, що урядуть ся до Львова з околиць навісних холерою. Коли ті люди прибули до Львова, міський лікар оглянув їх і піддав 5-денній обсервації. Останючі під такою обсервацією особи не можуть перед впливом 5 днів ані вихіати, ані зміняти мешкання, не повідомляти наперед фізика, котрий в таких випадках повідомляє дотичні органи в місці переселення обсервованого, що тим а тим поїздом прибуде такий а такий подорожний і що треба в новім місці докінчити обсервацію.

— Чорносотенний декальот. Як звісно, в Почаєві, до которого галицькі капани возили недавно сто кількadesять руських селян з Галичини, щоб скріпити в них почуване єдності з Москвою, знаходиться головний центр чорносотенної агітації, з которого по цілій полудневій Росії розносять ся вгладивства і прокламації, що накликають систематично до різні Жидів, "інородців" і інтелігенції. До чого посувають ся чернечі автори тих видав, можна змркувати з отсих "десятьох законів", які недавно подали "Почаєвські Ізвестія", поручувані горячо єпископом Митрофаном, вірному до читання: 1) Одного маєш лише російського царя і не будеш мати інших царів, крім царя самодержця і православного. 2) Не роби собі властивості з Жидів, Польків та інших чужинців, не кори ся перед ними і не служи їм. 3) Шануй російське імя і не понижай його надаром і ширі його славу по цілій світі. 4) Памятай на російський нарід, уживай всяких способів, щоб його осявяти і заспокоїти його потреби, та аж тоді погадай

про "інородців". 5) Шануй і скріпляй підстави, на котрих стоїть російська держава, а буде тобі добре і будеш довго жити. 6) Не позавляй мордувати вірних, підданих царя. 7) Не позавляй православним чужоложати або заклочати подругу з "моченими і немоченими" (т. зн. хрещеними і нехрещеними) Жидами. 8) Не позавляй, щоб бюрократичне правительтво ораждало російський скарб затіганням заграничних позичок і видаванем грошей на дурині. 9) Не осуджуй "русских" людей за те, що говорять правду про чужинців, ледяних володителей, грабінників і всяких явних і тайних твоїх ворогів. 10) Не пожадай заграничних конституцій, не впроваджуй у себе масонсько-жидівських релігій, ані парламенту, ані всего того, що найгіршого мають твої сусіди.

— Нова фабрика у Львові. До президи міста Львова зголосив ся передчерпа п. Роголя, будівничий і фабриканти деревних виробів з Тухолі в західних Прусах, і його шурин п. Гамерський, купець, також з Тухолі, з пропозицією, щоб львівська громада дала їм безплатно або по знижній ціні площу під будову фабрики дрібних виробів з дерева, як прим. різьбичні, ліній, трикутників, перників і т. п. Віцепрезидент міста, п. Еплер, до которого належить той відділ громадської господарки, прирік заопікувати ся тою справою як найравнійше.

— Зраджений забобоном. "Ostrauer Ztg." доносить про такий випадок, що мав стати ся недавно в копальні угля в Остраві (на Шлеску). В фабричній баракі спало шістьох робітників, з котрих один був Русин а решта Польки. Одні з котрих Русинів вкрадено 24 корон, а коли ніхто не хотів признати ся до вини, обкрадений, знаючи забобонність своїх товаришів, взяв ся на спосіб. Скликав їх разом і давши кождому паличку промовив: "Маєте кождий від мене по одній паличці. Всі палички однаково довгі. Але за 30 минут паличка того, що вкрам мені гроші, виросте о цаль". За пів години Русин відібрав всі палички і що показало ся? Чотири палички були довгі, як перед тим, тільки одна зробила ся коротша. "Віддай мені гроші!" — сказав Русин до робітника, которого паличка була коротша. Робітник почервонів ся і рад-не-рад признав ся вправді, що він украв гроші. Віраючи, що паличка в його руках дійсно виросте о оден цаль, зробив її незаметно о оден коротшою. Се його зрадило.

— Військові заворушення в Росії. Із Сараєва доносять, що на станції Маглія приїшло дня 9 с. м. до поважних військових заворушень. 250 уральських босансько-герцеговинського полку піхотинців і здержано військовий поїзд, яким їхали вже кілька днів і ночей, і зажадали, щоб їх транспортувало особовим поїздом, що стовав готовий на станції. Відчепили локомотиву військового поїзду, щоб не допустити його до дальшої їзди і стали пакувати ся до поїзду особового. Останючі удалось змусити їх всісі назад до військового поїзду, котрий з малим спізненням прибув на місце призначення.

— Нові успіхи аеронавтики. З Америки надходять вісти про нові незвичайні успіхи машини до літання звісного американського воздухоплавателя Орвіла Вайта. Дня 8 с. м. відбув він над площию до військової муштри коло Вашингтона злет який своїм успіхом перевишив всі його дотеперішні проби з аеропланом а також злет його брата Лібурра Вайта в Парижі. Орвіль Вайт держав ся у повітрі 57 минут 31 секунд і в тім часі обкружив 58 разів цілу площу, зробивши 82 кілометрів дороги зі швидкістю 86 кілометрів на годину. На другий день, дня 9 с. м., Вайт зробив нову пробу з ще більшим успіхом, бо держав ся у повітрі 62 минут 15 секунд. Тим способом Орвіль Вайт осягнув своєю машиною до літання світовий рекорд і те, що перед кількома тижнями уважано утопією, нині належить до дійсности. Разом з Вайтом находили ся в гондолі аероплану воєнний секретар Вайт і секретар маринаркі Меткейф.

— Отрєнене грибами. В Турилчу борщівського повіта померли в сих днях наслідком спожиття їдовитих грибів 35-літня Магда Чеснокова і дві її доньки, в віці 11 і 6 літ, а в громадї Капустиницях тогоч повіта 42-літня Матрона Болнарова. — В Бурканові підгаєцького повіта померли по спожитті трійних грибів дві тамошні селянки: Настя Урбанська і Тацька Довхат. — Убийство ізза садовини. В селі Віциноу зодоліського повіта селянин Бартицький виявивши у селянина Чака сад. Обірвав овочі і не платив за них, а коли Чак упоминав ся о гроші, Бартицький зі словами "зараз тобі заплачу" ввійшов до хати і вийшов з неї з рушницею, а змівивши ся до Чака, вистрілив. Чак, поцілений кулею в околицю серця, пав на місці трупом. Убийник втік і аж передчерпа зловлено його в селі Чермеринчак з сегового відставлено до суду в Золочеві. Бартицький сидів уже за убийство три роки.

— Дрібні вісти. Доповнюючий вибір одного члена повітової ради в Надвірній з групи міських громад розписала президія намісництва на день 10. падолістия с. р. — В Глибочицях великих бобрєцького повіта убила грім 52-літнього селянина Федька Кузена, що працював в полі. — В Мистковичах самбірського повіта згоріло минулого тижня 15 селянських загород. Шкоду обчислюють на 30.000 корон. Огонь був мабуть підложений. — З Сянока доносять, що вчора надраном настав в Сторожках великий вибух нафтової роли в однім верченім шибі. — Віцепрезидент крайової ради шкільної п. Дембовський з причини виїзду в урядових справах не буде приймає сторін в неділю дня 13 с. м.

Оповідки:

Клядеяр. Завтра, в суботу: Александра, (лат. Гідона, Позавтра, в неділю: Пол. п. (лат. Ім. М. Д.).

Репертуар руського театру в Городені. Сала "Сокола". Лише 8 вистав. Початок 7-30 год. вечером.

В суботу, дня 12 с. м. "Галька", опера в 4 діях С. Моношкя.

В неділю, дня 13 с. м. "Маруся Богуславка", історичні картини зі співами і танцями в 5 діях М. Старицького.

Ві второк, дня 15 с. м. "Продана наречена", опера в 3 діях Ф. Сметани.

— На роботу до Прусу! Просимо потребуємим подати оті інформації: Сейчас треба для копальні угля Георгтеубе коло Ейшенуа коло 150 людей. Платня денно для робітників на горі по 2.60 м; під землею 2.80 м; а для зоватих 3 м. Приймають мужчин в віці від 18 до 32 літ. Дуже вигідно уряджені спальні з кімнатами до купаня. Харч коштує найбільше 1 м. денно. Іде ся через Шакову, Мисловіц до станції Ейшенуа (недалеко Катowitz). — Треба зараз тисяч робітників до 2 копальні вугля, 500 робітників для копальні в Мисловіцях (Myslowitzgrube). Платня: над землею 2.20—2.60 м; під землею 2.60—3.— м. денно. Вік 17—35 літ. 500 робітників знова потребує Cleophasgrube — зельнічна станція Zelenze bei Katowitz. Платня 2.70 м., на гурт 3.60—5 м. денно. Виплачують 15 кождого місяця, а часта платня можна дістати кождого 1-го. Виповісти роботу можна на 14 днів. Харч дешевий, місяний обід можна діставати в копальні по 40 с. денно. Як вибудуть роботу, дістають робітників додатки 5—10 м. і зворот подорожжя з Кракова до копальні. В обох копальнях дістають робітників безплатно мешкання, постіль і купалі.

Дія робітників, що їхати-муть на роботу до Прусу, зробимо одну перестановку. Спрізь по дорозі аж до самої копальні російні найрозумніший агенти, знаві Німцями Bluthunde, що ріжними обіцянками і дарунками з'обіцують собі робітників, щоб згодили ся на їх посередництво. Перед сим остерігаю робітників, бо роботодавці мусять агентам заплатити за кождого робітника 30 м., а відтак — розуміть ся — статутні сях 30 м. з робітника. Оцеда нарікають робітники, але за пізно. Для таких "гандлярів" треба мати тверде серце і неоскоружити ся, а їхати аж на місце і там казати, що їде на оголошене в "Ділі" і "Свободі".

10 робітників платять половину зельнічної карт. Гроші на дорожу треба мати свої (около 15 К). Треба мати теж робітничу книжку або посвідчене з громади (без ештемпля, даром), що їде ся на роботу. Треба брати білет до Шакової (зі Львова цілий 11-20 К) а зі Шакової до Мисловіц (кілька ештемпль) і тут вголосити ся в Myslowitzgrube або в бори, де є наш урядник; бюро зветь ся: *Ueberrachungstelle des Arbeitnachweises der Landwirtschaftskammer für die Provinz Schlesien in Myslowitz*; а хто приїде зі Шакової на станцію Zelenze bei Katowitz, мусить удати ся до дирекції недалеко Cleophasgrube.

Посада урядника згядно "організатора" для Cleophasgrube вже обсяджена. Робітників для копальні треба буде ще більше, а намі селяни, котрим тепер грозить голод і нужда, повинні експерстати з сього тям більше, що там відкопани є гарні та добра запалта, якої у нас нема і в діті. — З Народної Канцелярії у Львові, Ринок ч. 10.

Клюб українсько-руський соймових послів збере ся на засіданні в понеділок дня 14 с. м. о год. 7. вечером в соймовім будинку в сали комісійній ч. VI. в партері. — Д-р Ежен Олесьницький.

При женській семінарії учит., котру удержує Руске Товариство педаг. у Львові, буде отворена від 16. вересня с. р. друга класа школи в прав для учениць шкіл народних, так що будуть вже в сій школі дві класи: перша і друга. З огляду, що загаль Русинів, мешканців Львова, мало що або й нічого ще не знає про сию школу, котру Товариство мусило заложити, щоб придбати для Семінарії право публичности, просимо уклінно наше Всечесніше Духовенство оповістити в найблизшу неділю, д. 13 с. м., по церквах, що вписи до тої школи відбудуть ся в днях 14 і 15 с. м. в годинах 8—12 перед пол. і 3—5 по полуд. в канцелярії школи відволівої ім. Шевченка при ул. Сикстуській ч. 47. Школа вправ буде містити ся в льокалі при ул. Сикстуській ч. 47. Звертаємо головню на се увагу, що наука в школі вправ буде ведена звіршемо досвідливими силами учительськими та що тут будуть мати діти правдиву материнську опіку. — Дирекція прив. ж. семінарії учит. з руск. мовою викладовою.

Вписи до вищого музичного інститута тов. ім. Мик. Лисенка відбудуть ся кождого дня від год. 10. до 12. рано і від 4. до 5. год. по полудні в льокалі інститута "Народний Дім" (ул. Театральна 22) П. пов. через галерею на право. Наука розпочинає ся з днем 15. вересня. В інституті уділють науки професори з державними кваліфікаціями науки три на фортеп'яні, на скрипці, сольного і хорального співу, теорії, гармонії і історії музики. Ближчих пояснень мож засягнути в повисших годинах в інституті а письменних у голови товариства, проф. Волод. Шухевича, Львів, Соборна 7.

Вписи до руської школи вправ при ц. к. муж. семінарії української у Львові відбудуть ся в понеділок дня 14 с. м. в канцелярії школи при ул. Калейчій ч. 9 а в годинах 8—12 перед полуд. і 3—5 по полуд. Ученики, що ходили вже до тої школи в минулім шкільнім році, мають при вписі показати лише свідоцтво шкільне, всі інші також метрику хрещеня.

Посол д-ра Олесьницький зложить посольський звіт в Доріллях в неділю, дня 13 с. м., для сіл медичного судового округу. Початок о год. 1 в полудне.

В Тисячниці відбуде ся в неділю, дня 13 с. м. віче в справі сегорічних елементарних нещастя і в справі виборчої реформи. Початок о год. 4 1/2 по полудні.

З Самбора. Заходом кружка самбірських жіщчин відбуде ся дня 13 с. м. в неділю в сали "Бесіди" відити Мірі Мікулічові на теми: 1) Етика старинних народів в освітленю християнства", і 2) "Женщина в житю суспільнім". Вступ 50 сот., для учеників 20 сот. Дохід призначений на фонд заложення руської Захоронки в Самборі. — Виділі.

Нові книжки. Сими днями появили ся отсі брошури д-ра Костя Левицького: 1) Перший рік парламенту загального голосування і 2) Діяльність нового парламенту в справах податкових. Обі по 10 сот. Просимо поспішити з замовленнями, бо на склад малий. На пересилку треба долати за 2 книжки 5 сот., за 5 кн. 10 сот., за 10 кн. 20 сот. і за 40 кн. 30 сот. Хто прислав гроші переказом, має долучити 6 сот. для листовося. — Народна Канцелярія, Львів, Ринок ч. 10.

Урядові вісти.

З перемиської єпархії. Презенту одержав о. Модест Горинський на Шкло. — Канонічній інституції дістали оо: Теодор Кучайла на Новосільці більшій і Мих. Була на Розсохи. — Завідательство в Команчї одержав о. Милош Левицький. — Завідательство ех сurrente дістали оо: Іван Ковалевич в Медвежі і Омелян Трешневський в Котоплах. — В пропозицію на Боянеч прийняті оо: Йос. Пелеш, Іван Пастернак, Іван Фелікс, Волод. Насальський, Алекс. Яців, Мартин Миколайчук, Теодор Крушинський, Іван Карпевич, Ілья Левицький, Ільярї Вентринович, Іван Бирка. — Правительство продовжило дотацию з рел. фонда на оден рік для учеників в Завадці, Ільського дек., Дошнім, Уличнім, Яворцях, Волянцях і Вацовичах. — До канонічної інституції візвані оо: Генрих Ільницький на Торчинівці, Карло Король на Луку і Теодозий Дуркот на Жидино.

Померли:

Стефан Курбас, бувший артист руського театру в Галичині, помер дня 10 с. м. в Старім Скалаті в домі свого батька, о. Курбаса, в 46. р. жита. Покійний вступив до театру як ученик 8 класи гімназійної і в другій половині 80-их та на початку 90-их років належав до найвишнійших драматичних артистів. Звісний був під прикритим назвищем "Явочин". Ролі амантів не мали тоді кращого репрезентанта на руській сцені, хоч покійний, визнаючи великим сценічним талантом, відтворював з рівним успіхом всякі інші типи. Був час, коли покійний до спілки з іншим артистом віа навіть управу театру. Та важке театральне жите зломлю завчасу покійного артиста і загнало в нервову недугу, заляла якої ще кільканайцять літ тому назад мусів покинути сценічне зване. Ничається без успіху, проживав майже весь час на селі в домі свого батька, де смерть остаточно увільнила його з тяжких терпіння. В. Я. п.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Переплати і іскрати приймають у Львові: Адміністрація „Діла“, Ринку ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, Кінського 2; С. Соколовського, Пасаж Гаврилова ч. 9; К. Бухарта, ул. Кароля Люквіча ч. 29. — У Відні: М. Дукер, I. Wollmüller 9, P. A. Richter, Nibelungenplatz 4; H. Schalek, I. Wollmüller 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 1. 18. У Франкфурті і Гамбурзі: M. Haasenstein & Vogler.

Редакція, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописи звертають на ліше за попереднім застереженням. — Рішення не печатають ніколи.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „Діло“

в Астері: за півріччя: 22 к. за рік: 44 к. на рік: 88 к. на рік: 16 к. на рік: 32 к. на рік: 64 к. на рік: 128 к. на рік: 256 к. на рік: 512 к. на рік: 1024 к. на рік: 2048 к. на рік: 4096 к. на рік: 8192 к. на рік: 16384 к. на рік: 32768 к. на рік: 65536 к. на рік: 131072 к. на рік: 262144 к. на рік: 524288 к. на рік: 1048576 к. на рік: 2097152 к. на рік: 4194304 к. на рік: 8388608 к. на рік: 16777216 к. на рік: 33554432 к. на рік: 67108864 к. на рік: 134217728 к. на рік: 268435456 к. на рік: 536870912 к. на рік: 1073741824 к. на рік: 2147483648 к. на рік: 4294967296 к. на рік: 8589934592 к. на рік: 17179869184 к. на рік: 34359738368 к. на рік: 68719476736 к. на рік: 137438953472 к. на рік: 274877906944 к. на рік: 549755813888 к. на рік: 1099511627776 к. на рік: 2199023255552 к. на рік: 4398046511104 к. на рік: 8796093022208 к. на рік: 17592186044416 к. на рік: 35184372088832 к. на рік: 70368744177664 к. на рік: 140737488355328 к. на рік: 281474976710656 к. на рік: 562949953421312 к. на рік: 1125899906842624 к. на рік: 2251799813685248 к. на рік: 4503599627370496 к. на рік: 9007199254740992 к. на рік: 18014398509481984 к. на рік: 36028797018963968 к. на рік: 72057594037927936 к. на рік: 144115188075855872 к. на рік: 288230376151711744 к. на рік: 576460752303423488 к. на рік: 1152921504606846976 к. на рік: 2305843009213693952 к. на рік: 4611686018427387904 к. на рік: 9223372036854775808 к. на рік: 18446744073709551616 к. на рік: 36893488147419103232 к. на рік: 73786976294838206464 к. на рік: 147573952589676412928 к. на рік: 295147905179352825856 к. на рік: 590295810358705651712 к. на рік: 1180591620717411303424 к. на рік: 2361183241434822606848 к. на рік: 4722366482869645213696 к. на рік: 9444732965739290427392 к. на рік: 18889465931478580854784 к. на рік: 37778931862957161709568 к. на рік: 75557863725914323419136 к. на рік: 151115727451828646838272 к. на рік: 302231454903657293676544 к. на рік: 604462909807314587353088 к. на рік: 1208925819614629174706176 к. на рік: 2417851639229258349412352 к. на рік: 4835703278458516698824704 к. на рік: 9671406556917033397649408 к. на рік: 19342813113834066795298816 к. на рік: 38685626227668133590597632 к. на рік: 77371252455336267181195264 к. на рік: 154742504910672534362390528 к. на рік: 309485009821345068724781056 к. на рік: 618970019642690137449562112 к. на рік: 1237940039285380274899124224 к. на рік: 2475880078570760549798248448 к. на рік: 4951760157141521099596496896 к. на рік: 9903520314283042199192993792 к. на рік: 19807040628566084398385987584 к. на рік: 39614081257132168796771975168 к. на рік: 79228162514264337593543950336 к. на рік: 158456325028528675187087900672 к. на рік: 316912650057057350374175801344 к. на рік: 633825300114114700748351602688 к. на рік: 1267650600228229401496703205376 к. на рік: 2535301200456458802993406410752 к. на рік: 5070602400912917605986812821504 к. на рік: 10141204801825835211973625643008 к. на рік: 20282409603651670423947251286016 к. на рік: 40564819207303340847894502572032 к. на рік: 81129638414606681695789005144064 к. на рік: 162259276829213363391578010288128 к. на рік: 324518553658426726783156020576256 к. на рік: 649037107316853453566312041152512 к. на рік: 1298074214633706907132624082305024 к. на рік: 2596148429267413814265248164610048 к. на рік: 5192296858534827628530496329220096 к. на рік: 10384593717069655257060992658440192 к. на рік: 20769187434139310514121985316880384 к. на рік: 41538374868278621028243970633760768 к. на рік: 83076749736557242056487941267521536 к. на рік: 166153499473114484112975882535043072 к. на рік: 332306998946228968225951765070086144 к. на рік: 664613997892457936451903530140172288 к. на рік: 1329227995784915872903807060280344576 к. на рік: 2658455991569831745807614120560689152 к. на рік: 5316911983139663491615228241121378304 к. на рік: 10633823966279326983230456482242756608 к. на рік: 21267647932558653966460912964485513216 к. на рік: 42535295865117307932921825928971026432 к. на рік: 85070591730234615865843651857942052864 к. на рік: 170141183460469231731687303715884105728 к. на рік: 340282366920938463463374607431768211456 к. на рік: 680564733841876926926749214863536422912 к. на рік: 1361129467683753853853498429727072845824 к. на рік: 2722258935367507707706996859454145691648 к. на рік: 5444517870735015415413993718908291383296 к. на рік: 10889035741470030830827987437816582766592 к. на рік: 21778071482940061661655974875633165533184 к. на рік: 43556142965880123323311949751266331066368 к. на рік: 87112285931760246646623899502532662132736 к. на рік: 174224571863520493293247799005065324265472 к. на рік: 348449143727040986586495598010130648530944 к. на рік: 696898287454081973172991196020261297061888 к. на рік: 1393796574908163946345982392040522594123776 к. на рік: 2787593149816327892691964784081045188247552 к. на рік: 5575186299632655785383929568162090376495104 к. на рік: 11150372599265311570767859136324180752990208 к. на рік: 22300745198530623141535718272648361505980416 к. на рік: 44601490397061246283071436545296723011960832 к. на рік: 89202980794122492566142873090593446023921664 к. на рік: 178405961588244985132285746181186892047843328 к. на рік: 356811923176489970264571492362373784095686656 к. на рік: 713623846352979940529142984724747568191373312 к. на рік: 1427247692705959881058285969449495136382746624 к. на рік: 2854495385411919762116571938898990272765493248 к. на рік: 5708990770823839524233143877797980545530986496 к. на рік: 11417981541647679048466287755595961091061972992 к. на рік: 22835963083295358096932575511191922182123945984 к. на рік: 45671926166590716193865151022383844364247891968 к. на рік: 91343852333181432387730302044767688728495783936 к. на рік: 182687704666362864775460604089535377456991567872 к. на рік: 365375409332725729550921208179070754913983135744 к. на рік: 730750818665451459101842416358141509827966271488 к. на рік: 1461501637330902918203684832716283019655932542976 к. на рік: 2923003274661805836407369665432566039311865085952 к. на рік: 5846006549323611672814739330865132078623730171904 к. на рік: 11692013098647223345629478661730264157247460343808 к. на рік: 23384026197294446691258957323460528314494920687616 к. на рік: 46768052394588893382517914646921056628989841375232 к. на рік: 93536104789177786765035829293842113257979682750464 к. на рік: 187072209578355573530071658587684226515959365500928 к. на рік: 374144419156711147060143317175368453031918731001856 к. на рік: 748288838313422294120286634350736906063837462003712 к. на рік: 1496577676626844588240573268701473812127674924007424 к. на рік: 2993155353253689176481146537402947624255349848014848 к. на рік: 5986310706507378352962293074805895248510699696029696 к. на рік: 11972621413014756705924586149611790497021399392059392 к. на рік: 23945242826029513411849172299223580994042798784118784 к. на рік: 47890485652059026823698344598447161988085597568237568 к. на рік: 95780971304118053647396689196894323976171195136475136 к. на рік: 191561942608236107294793378393788647952342390272950272 к. на рік: 383123885216472214589586756787577295904684780545900544 к. на рік: 766247770432944429179173513575154591809369561091801088 к. на рік: 1532495540865888858358347027150309183618739122183602176 к. на рік: 3064991081731777716716694054300618367237478244367204352 к. на рік: 6129982163463555433433388108601236734474956488734408704 к. на рік: 12259964326927110866866776217202473468949912977468817408 к. на рік: 24519928653854221733733552434404946937899825954937634816 к. на рік: 49039857307708443467467104868809893875799651909875269632 к. на рік: 98079714615416886934934209737619787751599303819750539264 к. на рік: 196159429230833773869868419475239575503198607639501078528 к. на рік: 392318858461667547739736838950479151006397215279002157056 к. на рік: 784637716923335095479473677900958302012794430558004314112 к. на рік: 1569275433846670190958947355801916604025588861116008628224 к. на рік: 3138550867693340381917894711603833208051177722232017256448 к. на рік: 6277101735386680763835789423207666416102355444464034512896 к. на рік: 12554203470773361527671578846415332832204710888928069025792 к. на рік: 25108406941546723055343157692830665664409421777856138051584 к. на рік: 50216813883093446110686315385661331328818843555712276103168 к. на рік: 100433627766186892221372630771322662657637687111424552206336 к. на рік: 200867255532373784442745261542645325315275374222849104412672 к. на рік: 401734511064747568885490523085290650630550748445698208825344 к. на рік: 803469022129495137770981046170581301261101496891396417650688 к. на рік: 1606938044258990275541962092341162602522202993782792835301376 к. на рік: 3213876088517980551083924184682325205044405987565585670602752 к. на рік: 6427752177035961102167848369364650410088811975131171341205504 к. на рік: 12855504354071922204335696738729300820177623950262342682411008 к. на рік: 25711008708143844408671393477458601640355247900524685364822016 к. на рік: 51422017416287688817342786954917203280710495801049370729644032 к. на рік: 102844034832575377634685573909834406561420991602098741459288064 к. на рік: 205688069665150755269371147819668813122841983204197482918576128 к. на рік: 411376139330301510538742295639337626245683966408394965837152256 к. на рік: 822752278660603021077484591278675252491367932816789931674304512 к. на рік: 1645504557321206042154969182557350504982735865633579863348609024 к. на рік: 3291009114642412084309938365114701009965471731267159726697218048 к. на рік: 6582018229284824168619876730229402019930943462534319453394436096 к. на рік: 13164036458569648337239753460458804039861886925068638906788872192 к. на рік: 26328072917139296674479506920917608079723773850137277813577744384 к. на рік: 52656145834278593348959013841835216159447547700274555627155488768 к. на рік: 105312291668557186697918027683670432318895095400549111254310977536 к. на рік: 210624583337114373395836055367340864637790190801098222508621955072 к. на рік: 421249166674228746791672110734681729275580381602196445017243910144 к. на рік: 842498333348457493583344221469363458551160763204392890034487820288 к. на рік: 1684996666696914987166688442938726917102321526408785780068975640576 к. на рік: 3369993333393829974333376885877453834204643052817571560137951281152 к. на рік: 6739986666787659948666753771754907668409286105635143120275902562304 к. на рік: 13479973333575319897333507543509815336818572211270286240551805124608 к. на рік: 26959946667150639794667015087019630673637144422540572481103610249216 к. на рік: 53919893334301279589334030174039261347274288845081144962207220498432 к. на рік: 107839786668602559178668060348078522694548577690162289924414440996864 к. на рік: 215679573337205118357336120696157045389097155380324579848828881993728 к. на рік: 431359146674410236714672241392314090778194310760649159697657763987456 к. на рік: 862718293348820473429344482784628181556388621521298319395315527974912 к. на рік: 1725436586697640946858688965569256363112777243042596638790631055949824 к. на рік: 3450873173395281893717377931138512726225554486085193277581262111899648 к. на рік: 6901746346790563787434755862277025452451108972170386555162524223799296 к. на рік: 13803492693581127574869511724554050904902217944340773110325048447598592 к. на рік: 27606985387162255149739023449108101809804435888681546220650096895197184 к. на рік: 55213970774324510299478046898216203619608871777363092441300193790394368 к. на рік: 110427941548649020598956093796432407239217743554726184882600387580788736 к. на рік: 220855883097298041197912187592864814478435487109452369765200775161577472 к. на рік: 441711766194596082395824375185729628956870974218904739530401550323154944 к. на рік: 883423532389192164791648750371459257913741948437809479060803100646309888 к. на рік: 1766847064778384329583297500742918515827483896875618958121606201292619776 к. на рік: 3533694129556768659166595001485837031654967793751237916243212402585239552 к. на рік: 7067388259113537318333190002971674063309935587502475832486424805170479104 к. на рік: 14134776518227074636666380005943348126619871175004951664972849610340958208 к. на рік: 28269553036454149273332760011886696253239742350009903329945699220681916416 к. на рік: 56539106072908298546665520023773392506479484700019806659891398441363832832 к. на рік: 113078212145816597093331040047546785012958969400039613319782796882727665664 к. на рік: 226156424291633194186662080095093570025917938800079226639565593765455331328 к. на рік: 452312848583266388373324160190187140051835877600158453279131187530910662656 к. на рік: 904625697166532776746648320380374280103671755200316906558262375061821325312 к. на рік: 1809251394333065553493296640760748560207343510400633813116524750123642650624 к. на рік: 3618502788666131106986593281521497120414687020801267626233049500247285301248 к. на рік: 7237005577332262213973186563042994240829374041602535252466099000494570602496 к. на рік: 14474011154664524427946373126085988481658748083205070504932198000989141204992 к. на рік: 28948022309329048855892746252171976963317496166410141009864396001978282409984 к. на рік: 57896044618658097711785492504343953926634992332820282019728792003956564819968 к. на рік: 115792089237316195423570985008687907853269984665640564039457584007913129639936 к. на рік: 231584178474632390847141970017375815706539969331281128078915168015826259279872 к. на рік: 46316835694926478169428

РУСИНИ! Домашній та зовнішній **„ЗОРЯ“** тютюнок і паперців оподаткованих 5% на руський нар. фонд. Кождий листок має навістану водним друком назись „ЗОРЯ“ для відрізнєня від алик неспідовань. Ціна приступна, якість знаменита. Віруй даром. Ласкаві замовлення подаютьжуть ся відворотною поштою.

Уголь камінний **Конс Брикети Антрацит** найліпшої якості **Спілка** імпортру камінного угля **Д. ВЕХСЛЕР** ЛЬВІВ, УЛ. ОХОРОНОК 9. **ПЕРША ГАЛИЦЬНА** у Львові, ул. Сикстусяна ч. 25. 1943 3—20

ходів в цілі заспокоєння учительських постанцій. Народи тривали від год. 3.—8. попол. і були дуже оживлені. Між делегатами поляками і русинами, між учителями усіх класів платні від 1. до IV. панувала одностайність гадок. Вказувалося особливо на велике покращення в IV. класі платні. Всі постанції поділено на більше і менше пильні і важкі. І одні і другі ухвалено одностайно. До перших належать: 1) Зрівняне учительської платні з платнями урядовими чотирьох послідних ранг та усунення 4. класу платні ще в сім році. 2) Підвищення платні учителям емеритам старого типу, та їх вдовам і сиротам. 3) Зниження літ служби до 35. 4) Призначення додатків відповідно до внеску б. посла Томашевського. Другорядні постанції суть: 1) Видане службової прагматки. 2) Поліпшене платні тимчасовим учителям. 3) Знесення т. зв. курсів ваканційних для учительок без кваліфікації і усунення їх зі зв'язу учительського. 4) Удільоване зачетів на платню. 5) Приспіншене організації шкіл. 6) Зміна арт. IV. о складі ради шк. кр. в тім напрямі, щоби в її склад входили і вибрані учительські делегати. 7) Удільоване зачетів на будову мешкань для учителів по містах. 8) Приспіншене номінацій і зальгалих справ в ряді шк. краєв. 9) Іменоване учителя з урядом. 10) Увільнене вибраних учительських делегатів до окружних рад шк. згід з юрисдикцією окружних інспекторів. Перші чотири головної постанції з відповідним меморіалом передасть „Сільська учительська делегация“ міродатним чинникам соймовим з початком осінньої соймової сесії цього року. Крім того підготує сі постанції особливими меморіалами учительської організації і споріднені їм товариства, додаючи від себе також постанції другорядні. Належить сподіватися, що ця акція принесе до успіху сподівані успіхи, бо ж сойм чекає багатьох учительських кривд, неволю, яку обіцяв злагоди. А поря на се пригожа, бо і правительство прийде соймови з поміччю, підпомагаючи край своїми фондами.

З репертуару почтових неперодів. Пишуть нам з Львова: Повітовий суд в Дрогобичі надав на почті письмом адресоване по руськи і як найвиразніше „Народна Торговля у Львові“. В дописі тій було визнане, щоби до б. вересня на поставлене там запитане кінце відповісти. „Народна Торговля“ дістала те письмо, надане в Дрогобичі дня 2. вересня, аж 7. вересня з дописками на копєрті у Львові, що в районі II. н е з н а н а ; далше була друга дописка без заподаня району, що таке товариство у Львові не знає. Се чистий скандал, бо „Народна Торговля“ існує у Львові вже 25 літ, має в Ринку свій склеп і каменицю, та дістає дає пересічно коло 30 листів з почті, а мимо того є у Львові в почтовім уряді є такі нездари, що о існуювані такої інституції нічого не знають.

З иншої сторони пишуть нам: На залізничній станції Зимагода-Рудна під Львовом відане веденне почті початковий сей інституції п. Дулембі. Сей панок урядувє так, що недавно тому знайдено в ріці пачку листів і кореспонденток адресованих до Зимко-води вглядно до Рудна. Та иннаше мабуть не могло бути, бо сего урядника різко коли мож застати в бюрі в дни залізнично-позаслужбові, а всякі листи та инші посилюки почтові валяють ся на столі, отже хто хоче, приходить, читає чужі карти кореспонденцій і забирає, що йому подобає ся. Крім того є тут та невингода, що коли навіть в урядових годинах хоче хто надати яку почтову послуху, то годі стрінути ся з п. Д.; бо або спить в своїм помешканю, або їде на прохід або ловить рибу. А треба знати, що в Рудні є кліматичне заведенне, отже почтовий рух значний.

Археологічні розкопки в Київі звернули на себе увагу не тільки спеціалістів-археологів, але й широкого загалу; розкопки з кожним днем дають все нові цікаві висліді. Поперед усього звертає на себе увагу саркофаг, викопаний в районі Десятинної церкви; в ньому поховано якусь особу, певне князівського роду. Якого пола була похована особа, про се учені думають не однаково: директор петербургського археологічного інститута Н. В. Покровський заявляє, що се кістяк чоловіка; навпаки, лікарі, що були при розкопках, признають його за кістяк жінки. Цікаво, що зараз же розповсюдилася легенда, що в цьому саркофагу поховано княгиню Ольгу. Саркофаг знайдено при розкопках біля Десятинної церкви; ті розкопки на поручення археологічної комісії провадять проф. Б. Формаківський та архітект Навелв. Розкопки ті виявили фундамент старої церкви і тепер можна вже певно сказати, що стара Десятинна церква була далеко більша за тепершню. Між силою знайдених тут предметів звертають на себе увагу фрески, мозаїка, монети, князівський знак і т. п. Розкопки ще не скінчили ся і можна сподіватися, що вони дадуть ще багато цікавих знаходок. Рядом з участком, на яким веде свої розкопки археологічна комісія, працює самостійно археолог В. Хвойка. В його районі розкопано великі площі. Особливу увагу на себе звертають майстерні золотих та ювелірних майстрів; ті майстерні належать до XI віку, до великокнязівської епохи. Можна думати, що тут виробляли з вишайших звирців ті численні емальовані прикраси, які люблять носити заможні класи в ті давні часи. Таким чином, коштовні речі не тільки привозили з Царгорода або Херсона, але вироблювали й на місці. Під одною майстернею, в низній верстві землі знайдено поганський похорон IX—X в. Трохи далі від майстерень знайдено останки якогось помешкання дуже цікавої форми з потайними ходами; в цьому ж районі знайдено останки поганського храму з великим кругом в середині, де, мабуть, стояв жертвенник, бо й сліди костри тут зберегли ся. Але особливо цікавить д. Хвойку питання, на яким саме місці стояв князівський терем; він думає, що своїми розкопками підходить до нього і навіть намічає фундамент палати. Інші учені (особливо покійник В. Антонович, тепер Долиар-Запольський) думають, що терем стояв на иншій місці. Треба сподіватися, що далші розкопки д. Хвойки швидко розв'яжуть ті питання.

Польська дич. В Сухорічу львівського повіта займав перед кількома днями польовий з панського лану коні селяни Мазурів з Білки шляхотської. До помочи закликав двірського формала Кіндрата Цимбаліського, Русина. З мести за те Мазури напали на Цимбаліського і побили його по звичайськи так страшно, що він неважком закінчив життя. Полішани незаосмотрену жінку і четверо дрібних дітей. Убийників арештовано і відставлено до суду в Винниках.

По катастрофі з бацилами. З Чернівців доносять, що льобрант Василь Марко, що був занятий при дослідюванні стації для засобів поживи і зарезав ся також носатиною, до кількох тижнів вийде зі шпиталю. Пациент має ще дві отверті

рани, котрі в тім часі будуть зовсім вилічені. Професор д-р Люкиш, що перебуває тепер в Празі, поверне з початком жовтня до Чернівців і обійме назад обов'язки бактеріолога при місцевім шпиталі.

В справі заповомоговго насіння — до відома делегатів чителень „Просвіти“ в повітових комітетах заповомогов і всім хто буде брати заповомогов насіння. Намісництво закупило по дворах насіння (жито і пшеницю) до роздачі між потерпілих через повені і слоти. Лишаємо вже на боці те, що за жито заплачено по 20 К., а за пшеницю по 24 К., хоч торгова ціна о 3 К. дешевша; але дійшло до нашої відомості, що багато дворів доставляе збіжжє зіпрате, майже стухле, або нечисте, з кувілем і горшком. Сього року тяжко було зібрати озимину за доброї погоди, тому кожний хапав, як міг, з поля. Коли би те збіжжє було довше полежало в stodолі є снопах, то нічого було би йому не стало ся; але намісництво ждало достави вже на 1 вересня, то пани молотили сире збіжжє, силпани на купу, і воно часто загріло ся та на засів не пригідне. Дялятого звертаємо на се увагу інтересованих, щоби уважали, яке беруть збіжжє; коли воно стухле або нечисте або коли не сходить добре в мисині, то такого насіння не треба сіяти, а рекламувати його в старості або у нашого делегата. Так було і минушого року, що декотрі повіти продавали по зниженій ціні збіжжє, котре опісля дуже рідко зійшло. Тож бачність! — *Оден з інтересованих.*

Сумна смерть співачки. В Брукселі доживала віку в страшній нужді співачка Сфорца, родом з Неполя, що тішила ся свого часу європейською славою. З нужди допустила ся 8 с. м. страшного самоубийства: обвила свою одіж нафтою і підпалюючи її, згоріла на вуголі.

Дефравдація податкового екекутора. В львівським податковим уряді атік оден з екекуторів, забравши з собою 3.000 корон, побораних від сторін. Доси не висліджено місця побуту дефравдатора.

Трагічна похибка. З Пустомит доносять, що там помер ванкитель Пустомит, Казимир Марс брат звісного професора університету, д-ра Ант. Марса і директора магазинного товариства, Ст. Марса. Вночі розбилася його голова і він постановив захити пастильки на білі голови. Не засьвітливши однак свічки, вийшов наплетки пастильки субліматові. Мимо скорої лікарської помочи помер неважком наслідком отруєння.

Велике обманство в Дрогобичі. При обманстві Гершона Адлера, котрий — як ми доносили — втік минулої суботи, подають ближші подробиці. Адлер, знаний в нафтових кругах спекулянт, займав ся ріжними нафтовими інтересами в Слободі рунгурській і Східниці, а перед 15 роками осів в Дрогобичі, де придбав собі таке довіре, що кільканайять фірм повірило йому значнішій кеоти. Тим фірмам здефравдував Адлер коло 100.000 корон. Оден з пошкодованих, Оберлендер, переконавшись ся про обманство, вніс против Адлера карне донесенне, домагаючись його арештованія. В послідній хвили, побачивши жандарма, котрий мав арештувати. Адлер вискокчив вікно і пропав без сліду. Крім Оберлендера, на школу котрого здефравдував 43.000 кор., є пошкодовані: Маєр Ліпшці на 25.000 кор., Тайхер на 6.000 кор., Отман на 4.000 кор., Зусман на 3.000 кор., Кріс і Зінгер в Коломиї на 6.000 кор. і Кляйн, репрезентант рафінерії нафти „Union“, на 10.000 кор. Як доносять в послідній хвили з Дрогобича, Адлер зголосив ся вчєра добровільно до суду, де його і арештовано. Показало ся, що Адлер украв ся весь час в Дрогобичі і коли пересвідчив ся, що наслідком розгизання за ним стежних листів його утечї стала ся вже неможливо, віддав ся сам в руки властей. Арештовано також його жінку.

Отруєне св'ященника. В селі Борках, як доносить „Чернігівське Слово“, стала ся недавно така подія: Підчас богослуження в місцевій церкві св'ященник о. Іванішев прийняв св. тайни і зараз почу, що йому робить ся недобре. Потім його напала сильна блювота, що тривала добру годину і лише завдяки скорій лікарській помочи св'ященник остав ся при житю. Лікар провів, що до причастія, яке спожив о. Іванішев, вложено отруу. Чашу з останками св. тайн опечатано і заряджено слідство.

Про військові заворушення в Босні доносять далше із Сараєва: Приїхало сюди о 11. годині вночі 250 боснійських урлопників, що дня 9 с. м. зробили революцію на залізничній станції в Маглію. Урлопників окружив на двірці батальон 23. п. ліхоти з наложеними багнетами і відставив до касарні. Будуть поставлені перед военний суд.

Дрібні вісти. Цар надав санітарному інспектору, старшому повітовому лікарєви в Тернополі, д-рови Ом. Гладішовському, з нагоди спєнісованая ордер Франца Йосифа. — Краєвий виділ розписав конкурс з реченням до кінця с. м. на посаду секундаря в загальнім шпиталі в Святині. — З Парижа доносять, що винюника замаху на Драйфуса, Грегора, після переведення розправи увільнено.

Оповідки:

Календар. Завтра, в неділю: Пол. п. (лат. Ім. М. Д.). Позавтра, в понеділок: Симеона (лат. Воздвиж. Ч. Хр.). Вівторок: Маманта. Йована Николєма.

Репертуар руського театру в Городені. Сяла „Сокола“. Лише 8 вистав. Початок 7:30 год. вечєром.

В неділю, дня 13. с. м. „Маруся Богуславка“, історичні картини зі співами і танцями в 5 діях М. Старицького.

Вівторок, дня 15. с. м. „Продана наречена“, опера в 3 діях Ф. Сметани.

Вписи до вишного музичного інститута тов. ім. Мих. Лисенка відбувають ся кожного дня від год. 10. до 12. рано і від 4. до 5. год. по полудні в львівській інститута „Народний Дім“ (ул. Театральна 22) II. пов. через галєрію на право. Наука розпочинає ся з днем 15. вересня. В інституті уділюють науки профєсори з державними кваліфікаціями науки гри на фортеп'яві, на скрипці, сольному і хоральному співу, терсії, гармонії і історії музики. Ближних пояснєнь мож заєняти в повисших годинах в інституті а письвєнних у голови товариства, проф. Волод. Шухємича, Львів, Собєсична 7.

Висий Музичний Інститут тов. ім. М. Лисенка вводить з сим роком науку на дутих інструментах (флет, кларнет і ріжного рода труби), до якої заєняжував визначніших членів львівської оперової оркєстри. Для учеників гімназій, припоруучєній Дирекцією, постановив Виділ зробити значні пільги в оплаті і посередничити в закупівлі апл. сплаті ціни інструментів. Впослуватися мож шодєнь між 4-ю а 5-ю год. полудня в львівській Товариства (Народний Дім II. пов. через галєрію на право).

На фонд ім. Ол. Стчинської зложили далше (в коронах): Складка в Терєбовлі на працю о. Маркєвича 20, Т. Томашєвський в Терєбовлі 10, О. Федусєвич в Стрильцях 2, Кляєда Олєксин Стєрєва 5, на отворєню Сичи в Попєлях складка 178, Дм. Паславський складка з Перемишля 28-09, о. А. Савчин з Хотинця 10, Григорій Бушко з Хотинця 1, М. Бушко з Хотинця 0-20, М. Володєспєска з Краєвця 0-15, А. Федєрович з Краєвця 2, В. Дєлєтин зложили виграні в префєранє на Бєсіді 5, о. Луг. 2, М. Бєрєзича 1, Ф. В. І. О. 3, 2, Д. Вацик 1, Стєфан Пєлєхович з Станиславова 3, Й. Павлинський в Грусєвичях 2, на руки С. Бєрєзи зложили гімназистки приватної гімназії в Залєвої 13-56. На руки Р. Санєцького в Мєшини зложили: П. О. Тустановський 0-40, О. Гринєвєцький 1, о. Санєцький 2, Р. Санєцький 0-20, Виницький 2, Курєба 0-20, Луїва 0-20, Пушкар 0-20, Горнильський 1, о. Ломиницький 2, Мч. 0-50, о. Сиротинський 2, Ярема 1, Р. Гузар 0-20, на руки М. Міроша з Зєвигороді на хрєстинах в Пр. Данишча 3, п. Фукс, реставратор у у Львові 0-40, з нагоди систєвого концерту Пльовського П. у Фукса на маншєті зложено 2-30, Загальний стан кнєжкочкы ч. 6.000 Кр. Союзу кредитового 2.975-58 корон.

Комісія лекційно-інформацийна тов. „Руська Академія Поміч у Львові“ звертає ся до руської єсєльєвості а просьбєю, щоби в справі лекцій і всяких бюрових заняттє удавала ся до неї. Старанєм вомєні будє припоруучити як найвідповіділіпоє пєтєнта. Комісія урядє що дня крім недєль і руських св'ят від год. 3—4 по пол. в льєволи тов. при ул. Зєбликєвича ч. 8.

До Товаришів абітурієнтів. Перед місяцем помістили ми в „Ділі“ вєдєву, в котрій просили ми Товаришів, що в сім році здали іспит зрілості в галицьких і буковинських гімназях і реальних школах, подати нам такі статистичні дані: 1) що-до руських гімназій: 1) число учеників з початком і з кінцем шк. р. 1907/8; число і точний поїмєнний список тих (публичних, приватних і екстерністів), що здали іспит зрілості або дістали поправку, — з докладним поданєм їхньої національності (Русини чи „руський“); 2) які відносини в школі і поза школою були між Русинами а руськими (кацалями); 3) які учители в гімназії і чи багато між ними руських; 4) які відносини учителів до учеників; і 5) чи були які організації між молодіжню. II) Що-до польських і німєцьких гімназій і шкіл реальних подати точний поїмєнний список абітурієнтів Русинів і руських, а що-до Польків, Жидів і Німців подати тільки загальну цифру; на прочі питання відповісти як під II) з докладком характеристичні відносини польських учителів і учеників до Русинів; на питання відповісти по можності обширно. На той кєстєватор дістали ми доси відповіди тільки з сїх гімназій: Львів IV. гім., Самбір. Стрий, Станиславів I і II гім., Коломия руська гім., Чернівці II гім., Бучач, Тернопіль руськ. і пол. гім. і Золочів. З уваги, що нам потрібний список всіх сєгорічних абітурієнтів Русинів і руських з Галичини і Буковини, просимо Тов. абітурієнтів невизначених вишєє гімназій (головно: Львів I, II, III, V, VI, VII і VIII, Ярослав, Перемишль руська і польська, Сяніч, Дрогобич, Коломия польська, Бережани Броди, Ясло, Новий Санч і буковинські гімназії) і всіх реальних шкіл подати нам листовно відповіди на повисші питання. Адресувати: Стєпан Баран, студ. філ. Львів, ул. Сунієвського ч. 17. Акад. Дім. — Юліан Балицький, студ. прав; Стєпан Баран, Іван Крипакєвич, студ. філ.

Із Стрия. Надзвичайні загальні збори „Товариства руських жєнщин“ в Стрию відбудуть ся дня 28. вересня с. р. у власній комнаті з отсими дневним порядком: 1) Відчитанє протоколу з послідних загальних зборів. 2) Справа руської закорони в Стрию. 3) Вєсєня чєлєнє.

В Коростовичах коло Бурштина відбудє ся завтрішньої недєлі по полудні отворєнє пожарного „Сокола“ і курс пожарництва, який перевєдє інструктор з Львова. Сусідній громади повинні скористати з сєї нагоди і прислати до Коростовича своїх людєй, аби привчили ся пожарної оборони.

Віче в Тисємениці, заповідженє у вчєрашнім числі на недєлю (завтра), нє відбудє ся з уваги, що на той сам дєнь скликано віче до Станиславова.

Monstre-Концерт італійської капєлі Cesare de Vita, шодєнно в Cafe-Restaurant ул. Косцюшка ч. 1. Початок о год. 8 вечєром. В суботу, недєлі і сьєвєтє, концерт подвійний: о год. 4 по полудні і 8 вечєром.

Урядові вісти.

Іспитові комісії. Міністер просьвіти іменує члєнами іспитової комісії для медичних ригорозів на львівським унївєрситєті: правит. комісарєм радника двора д-ра Мєруновича, заст. д-ра Ляховича, косєкамінаторами при другім ригорозум: д-ра Рачинського, д-ра Гальбана і д-ра Винковського; при третім ригорозум: д-ра Лукаєвича, д-ра Зємбичко, д-ра Шрама і д-ра Балєцького. Для фармацєвтичних іспитів іменує міністер: для вступних іспитів екезамінаторами з фізичної д-ра Закшєвського, з ботаніки д-ра Цєсєльського, з загальної хємії проф. Радзівєвського і Толєчка; для фармацєвтичного ригорозум правит. комісарєм д-ра Мєруновича, заст. д-ра Ляховича; екезамінаторами з хємії д-ра Радзівєвського і Толєчка; з фармакогнозії д-ра Попєльського та аптєкарів Скєпєньського і Байєра.

Іменованя. Цісар іменує сенційного радника в міністерстві скарбу Кар. Лозинського радником адмінїстраційного трибуналу. — Міністер скарбу іменує старшим управитєлем підскарбу управитєлє Фр. Турчиня, Ієс. Філдєра, Корн. Вонтрубського, І. Дєоржанського, Ад. Пльєтєцького, Володими. Колтунєвського, Фр. Самуєльського, Ізид. Підляшєцького і Герм. Кєллєра.

Рєда м. Львова іменує на чєтєрговієм зєсідані між иншими Антоана Павєнського старшим учитєлєм при виділовій школі ім. св. Мартина і надала прєзєнту на русько-кат. парохію в Голєску о. Євгєнові Костининові.

З буковинського шкільництва. Нові школи з руською мовою викаладові отворєно в Кострижєві коло Зєвнєча і в Лукавці на Бурдїях, а школу в Оршєвєх розширєно на 5 клєс. Філіальні школи в Лукавці перєіменєна на самостійні експєдїтури. — Буковинська рада шкільна краєва іменує суплєнтантє отсїх Русинів: при школі реальній в Чернівцях Токєрича, при уч. семінарії в Чернівцях Олєксандра Поповича, при гімназії в Кішмані: Войковича, Гєлєновського, Досєлія, Яцєвєка і Катєринюка, при II. гімназії в Чернівцях: Рудиницького, Прєскурєнєцького, Лєкєстєу і Маєа. — Учитєлюю при діє. школі в Сєрєгі іменовано учитєлю Яричєвським з Кішманя, а підучитєлю Ольгу Гєвєрїлюк перєнєсєно з Кисєлєва до Борівєц.

П. к. почтовий уряд Львів 12, котрий вхєдє в житє підчас соймових зєсідань, будє отворєний з днєм 15. с. р. о 11. годині рано. Уряд той будє: получєний через післєнця з почтовим урядом Львів 1.

Нові книжки і виданя:

Д-р Володимир Левинський і Петро Огоновський: Альбєбра для висших клєс шкєл сєрєдєнь, Часть II (на VI. і VII. клєсєх). Ціна опрєвлєного примірника 3 К. Львів 1908. Накладом фонду краєвого.

Померли:

О. Арсєній Іван Лозинський, Єромонах ч. св. В.В., упокоїв ся в хрєхєським монастирї дня 27. сєрєпня с. р. в 36. р. житя. В. й. п.!

Поручєє цукорню п. Василя ВІТНІНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє знамєнітї тїсточка, чєвєчки, мєдївники і т. д.

МАЛИЙ ФЕЙДЕТОН.

Толстой та українська пісня.

(З споми́нів)

То було недавно — літ шість-сім тому. Хвилі інтелігентного життя ще бурхливо шуміли звуками протесту проти синодального анатемствования Толстого. Всі цікавилися його житєм, його творами. Кожний хто мучився проклятими питаннями, нерідко писав чи йшов в ясновольську Мекку і в розмові з „пророком“ шукав світла від негуд своїх.

Ми були молоді жваві богослови. Тільки що впустили ми від пізнання висшого богословського добра і зля в петербургській академії, і само собою розуміється, ся незнайшовши в казенній школі олію на рани свої, також направили стопи свої в Ясну Полуню. Як ніколи не забудо того вечера, на жалю одного тільки, коли мені з товаришом довелось розмовляти з Л. М. Толстим. Його образ чистий і ясний, його розуми, глибокі сірі очі, ще й тепер викивають ся мені, не мов би я їх бачив не 6—7 літ тому, а вчєра або сєгодня. А його юнацька мова, глибокий надзвичайно щирий і електризуючий слухача запал, його дужий і ясний голос ще й тепер звучать в моїх вухах.

Росказувати про те, що учитель сказав нам, коли ми, може в перший раз з такою неспідробєною ширістю розповідали йому про свої гріхи і помисленя, я не буду. Я хочу пригадати тільки один момент не з того, а з його житя, надзвичайно гарний момент підїмю геніяльного духа, свідком якого я був.

Після вечєри ми перєішли всі з родиною Л. М. у витальню. Толстой, мабуть по нашій страшенно калєній вимові великоруських слів догадав ся, що ми родом з „благословєнної“ України і запропонуєв угостити нас українською пієсною. Ми давєо вже були на неї голодні, бо більше двох років не їздили на Вкраїну. І мали надїю, що й справді почуємо наші рідні співи.

Увійшло на наше проханє здєсть ся чи доня чи родичка Толстого і під звуки роєля почала співати про наші рідні степи, про Запорожє, про волю козацьку. І чим дужєє лились звуки рідної нам пієси, тим дужєє яєніало і одухотворєло ся обличє Л. М., тим глїбшє впрїнали його очі. Здавалось, що перед його духовним поглядом прохєдєть зарєз вся минувшина братнього народа страстотєрєця, що він бачить наш люд бідолошний, позирєє на Днїпро, і гори і лани ширєкополї.

Пієня лилась, правда, не так чуло, як співала-б її Українка, з дєфектами у вимові і прикрєсами в інтонації чистє великоруськими, але зміст і музику можна було схопити усю.

Коли втомдєла співачка замєвєла, Л. М. нїби від довгого і приємного сну прокинув ся. Він мієчно стиснув нам руки і промовив: „Щєсливі ви, що родились сєрєд народа, з такою багатою душою, народу, що уміє так відчувати свої радощі і так чудово впливати своїм думи, своїм мріє, своїм почуття заповідні. Хто має таку пієню, тому нічого хєхатися за свою будучність. Його час не за горами. Вірите чи нї, що нї одного народу простих пієсєнь я не люблю так, як вашого. Під їх музику я душою спочиваю. Стільки в них краси і грації, стільки дужого, молодого почуття і сили!“

Довго говорив Л. М. про сєєй вражєнія від народної української пієси. Довго ще лувєв його жєвєвий, бєлєзний голос. І тепєр, підчас вієсімдєсятих роковин його житя, я не міг не пригадати сєї глїбоко, правдивої пророчої характеристичної великим гєнієм народним української народної творчості.

(П. Рад.)

В. С.—ко.

Від Адміністрації.

Прєсємо наших П. Т. прєдєдлатників о відновлєнє прєдєдлати на місяць верєсєнь, як також о впрївнєнє залєглостєй, бо в протівним случает будємо прїнєвєлєні здрєжати далшєу висилку „Дїла“.

Будапєшт 12.9. Ціна збіжє.

Пшєвєня на жовтєнь	11-32 до 11-33
„ на цвїтєнь	11-61 до 11-62
Житє на жовтєнь	9-43 до 9-44
Овєє на жовтєнь	7-91 до 7-92
Кукурузє на верєсєнь	8-35 до 8-36
„ на май 1909	7-39 до 7-40
Рїпєк на сєрєпєнь	11-40 до 11-50

Офєрти на пшєвєню: мїрні. Охєта жупєвє: добєра.

Упоєсєблєнє: лїпшє. Пєсєдєвє: гарно.

До „Народної Гєстїниці“ прєдєдали днє 12. IX. 1908. Марчє Гарєсємї, Іванкє; Єлєга Грїбєр, Яворїє; Марїє Лєбєвєцєка, Новє сєєо; Мїхєйлє Гарєсємї, Іванкє; Андєрій Пєлєтїш, Мєшин; Роман Корєсєвський, Букєва; д-р Корнєлій Тєрєпєцький, Бєрєжєні; Василь Фїрмєл, Камєнка струмїл; Лєв Хотинський, Камєнка струмїл; Валєрїє Дутєвич, Тїшкєвич; Оєпїл Пшєпєрєцький, Лєбєнєць старий; Алєксєндєр Росєнєцький, Хутєр; Ярослав Росєнєцький, Хутєр; — Андєрєй Гичєко, Днїєстр Голєвєцький.

Надїєсланє.

(За сєю рубрїку рєдакція нє вїдповїдає).

СИНІ ОЧИ мають рєкомєнд. лист на почті під адр.: Zofia Radomska. 1379 2—3

Адвокат Д-р Іосєф Партицький
Лїнар Д-р Роман Яросєвич
в Станиславєві ул. Собєсєного ч. 22, над кавярєню „Габєбург“.

Гігієнічні черевники для дітей Спеціальний склад обуви
поруєає найдєшевшє Львів, улєця Карла Людвїга ч. 3.

АДВОКАТ КРАЄВИЙ
Д-р Целестин Тигер
переніс канцелярію адвокатську зі Львова до
Мостів Великих. 1876 2-3

ЛІКАР-ДЕНТИСТ
Д-р Іван Бережницький
переселився по осмолітній практиці у Відни до
Львова і ординує при ул. Косцюшка ч. 1а (побіч
„Гостиниці“) від 9-ої до 1-ої перед полуднем і від
3-ої до 6-ої по полудні. 1117

О Н У Л І С Т
Доцент Д-р А. Шуліславський
ординує як давнійше, ул. Ягайлоньська ч. 8.
1890 1—3

ДЕНТИСТА
Д-р К. Левандовський
Львів, ул. Галицька ч. 7 (над Центральною каварнею). Виймає, пліомбує і вставляє зуби без болю.
1857. 2—2

Вдова по священнику; при-
ночки. Фортеція в на ждане,
лекція вміської мови і кон-
версація. Визнати відомости в
Адміністрації. Діла*.

1385

Вдова в середньому віці, інтелігентна, добра куртка, ніччю як також на господарстві домовий пошукує місця у відвіда, або старшого кавалера. Зголошених приймає: Петро Воляський, Дьві Шьєр 1987 пона ч. 7. 1—3

Державний урядник в Чорт-валер в середині віку в пенсії ю 2800 кор. і готівкою 13 ти сят кор. охочий са в гарною панівню, доброю господарств, дагідного успособленя. Посаг невизначаний. Ласкаві вгозо-ни прошу сати до К. Бухшта-ба бюра часописей Львів да-ти "О. Д." 1890 - 33	ро днешників Бухштаба Львів, 1891	2 10
Ристовичий запис Йосифу Найману Львів, Сякстуса ч. 13. Вко-нує штампийм кавчукою, печат-ка, нумератора зі стагали-цями. Фарби до штампий-рїжній гравури. Монограм на стогавийм срібі в модиях р-сунах по 30 с. штука	Львів, 1891	2 10

Чесна, малочисельна ро- дина у Львові при- має на мешкання і харч. кілька малих учеників з інтелігентних домів та приступує винагороду Писняк Горакчова у Львові. Ринок ч. 4, II поверх	1941 2-5
Лічничий і столо- вий виноград найкрас- шої, благородної сорти, цюлень сильно зриваний в 5 кг. копн нах оплачено по 3-50 К. Вино червоне і біле в 1906 р. по 4/	1-30 2-3

Сподам зараз иритушно рев-
матичен **Сал-**
монд шод (жгаган кашеа-
хив) в практи родниних и здо-
ровия. Також за неадекват-
наия користия. Злоупотреб-
а. М. М. poste restante Львів.
1986 1-8

1986

Чорне паніно сальвоний гарігор, (дальня магнона, спаління, шкідливі образи, злом і різні інші предмети в жаринні втрату дешено до язвуба при ух. Словачького. Відомість в „Doroteum“ у Львові ух. Шай-110936

3-2

на 88, яка підказує як робити входили в вру: приуказування першов. За виконано роботу гарнату. Цінники даром і об-платно. 48f

Mid-patoka

Продаю щий річний, Гро-
му* (12 книжочок)
за 1 корону М. Грабуз Чер-
нівці уз. Пятецька ч 18

ОПОВІЩЕНЕ.
До 14 кавсі відомості Вп.
Публіки міста Львова і про-
внції. Цове

DOROTEUM,
що містить авторств у Львів-
ні, Швейцарія ч. 5, стано-
вить одні підписи місця-
це, яке і жва звається змис-
лю в найбільших столицях. Вступ
вільний змис кожного п'ятого,
що привади добрих без замру
купувати предмети, які суть до-
години в нашій безналітній
виставі. Урядженя домови всі
якні інші предмети, що походи-
ть в публічно вироблях
літнатию однією з інших
розвинутих і т. п. працюючи
розвинутих і т. п. працюючи
розвинутих і т. п. працюючи

Тягнимо невідличис
Віденьська ц. н. па
1 знос коштує 1 кор. —
корон 30.0
а П. 5000 К і П. К буде
найвишнього годуюю 6 д. і к.
дане властителям але з обган-
саного податку заробкового.
у всіх которах виникли, всі
Вороц ц. н. поліційної і
I. Schottening II (в будинку

Де підемо

Та не має ліпше, та ні
Ніде підкрипитись,
Як пійти до **ФУНСА**.
Наїстись, напитись.
А там звяжик є чудовий
Всі перекуски готові:
Риби, сир, смачні м'ясця,
Різниця горівки і пиво.
Та нема смачніше, та
Ніде пити, їсти,
Як з приятелями у **Д**
у **ФУНСА** засісти.

жля і косинок для дівчи. До
Тоди верхом і повозами
упражи на коні, сідила мужські
і жночі, носили ягонки, ка-
рати, лядвери, санки і т. н.,
дівчани перекі і смарильські,
портшери, еранти, стори, са-
льонові дівчани, дівчаники над
і під їзко, копі, покровни,
дери на коні і ріжжордніи на-
ші предмети декорасивні. —
**Предмети спортові і пра-
бори до подорожжя і сади-
ка, куфери, білики, автомо-
білі, мотоцикли, фотоагревати,
апарати, шії (аки), лажли, дьор-
нетки і т. н. Футра мужські і
жночі, жакети, ыримські і а
страханські, рукавици, сару-
хаскики, шати.**

Кавказки, шахи, баранці і т. п.

**Великий вибір старин-
ностей** а іменно: образи,
бронзи, малі меблі, штати, пор-
целяні, монети, годинники, Кри-
штали і т. п. Спеціальні відді-
ли для довозу товарів (Mobil-
schiffen) в дуже гаммах пред-
метами надають сі в сутерки-
ли. Прем'єри і провідні
навідду в готелі, що містять
сі в наших будинку, вигляді
поміщені по ціні від 8 К за
день. — З провізійною поровну-
маємо сі ластовно за наді-
санням 30 сот. марки.

Особам добре ситуванним
удіємо кредити після умови.
Ілюстровані ціниці дають і о-
платують, 1059 5-у

ГРАМ
ориг. з ма-
чий ан-
наліжний
в світі сирода по п-
ЙОСИФ ВЕКСЛЕР, Льв-
а єдиє в **Краківі**
Генеральний асстунтін і
і пнт ангеліччю, як та-
на ціу Галиччю дан. пр-
но. Ціниці і спис пак. в
1127 п. лт. Бутиєм с

Високоповажана Пані!
 Маю честь поручити Виш. Пані на надходячий сезон,
 між багатьох високоповажаних

САЛЬОН МОД

в найновітніші французькі моделі і заглядаючи, замовити кашкетки
 і жалюзи в ціні від 6 жорних починаючи з 12 жорних, бляшки доштри-
 нові і бок запалювача і т. д. ніяк конкурентів.

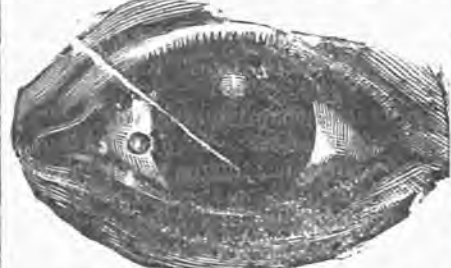
В нашій, цю Виш. Пані згодити здебільше віддати менше
 в ціні поробища замовлення.

1384 1—4

Повістаю з високою поважанням

Антонія Високоповажана уя. Хоружина ч. 13 у Львові.

оперницький і Син
Оптики і механіки у Львові: площа Галицька ч. 1.
(проти Банку Упосередного на плацтаніях площі Галицької)
поручують:

Войска направлены полагается с я в наискорней : чл.
дешевле. 1

Панночки
студенти — і родичі!

К. Скібінського
 ух. Коперника ч. 7, у Львові.
 1328 4—?

роги дозволені за зворотом
 порта. 1068
BENEDIKT SACHSEL
Lobes 157 bei Pilsen Böhmen.

Приватна гімназія Шольца
в Градці (Graz, Grazbach-Ecke Maigasse).
з правом публичності а свідоцтва зрілості важні
як з державної. — Знаменитий

ПЕНСІОНАТ

власний дім, дуже здорова околиця, і совісна опіка над питомцями добрі інструктори, уміркована ціна. Цілковите заступство родичів.

Пенсіонат отворений і підчас ферій.

Підчас ферій наука до поправок, промоцій і вступних іспитів. Курс приготавляючий до прийнятя до І. кл. шкіл середніх розпочинає ся 1. серпня.

НА РЕВМАТИЗМ, гостець, постріл (іс-
тія) і подана пору-
чає ся усмиряюче натирати, від многих літ
дуже розповсюджене, многими лікарнями ор-
диноване і авторитетами признане
Linimentum Gaultheriae compositum
в правно зареєстрованому охоронному маркою
„NERWOL“

хеміла д-ра Юлія Францова, аптикаря в Тернополі. Ціна флякону 80 сот., 10 фляконів 8 К, не числячи оплавання і однаго. — Тисячі подяк можна переписувати. Даючи на день поштою виписки. Набути можна в кождій більшій аптиці, згідно в аптиці хеміла д-ра Юлія Францова в Тернополі. У Львові можна дістати в аптиках: Милочанша, Девеуше'а, Гай, Лавовського і д-ра Піпеса Поратинського.

1336 2-18

РУСИНИ!
Ждайте у всіх трафіках, торговлях і крам-
ницях лише ТУТОК і ПАПЕРЦІВ з першої
галицько-руської фабрики
Евгена Білінського в Збараж.
В доходу цієї фабрики аде на будову церкви в Осеніві
85%, на школу і бурш тов. педагог. 10% а на вдови
і сироти по овсяниках 5%. — Держим ся покільки:
Смій до смєрі!
735 13-?

Одніа для

Всч. Духовенствя і Вп. Пані

виконує
новозаложена руська робітня

Кравецький Базар

під фірмою

Теодор Худик і Сп

у Львові, ул. Коперника ч. 18.

Великий вибір заграничних матерій
якіснась содідне цісая найновішійя
журналія.

«Кравецький Базар» доставляє також під
ковате **готове умухування для**
учеників шкіл середніх.

Ціни приступні!

1830

Свій до свого

Замовлення на осін-
ний транспорт

 ВИН літургічних

приймає 1016 14-?

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ у Львові

ВИНО І. А	за літр	100	50	80
	Ціна корон	1'-	1'04	1'08
ВИНО П. А	за літр	100	50	80
	Ціна корон	—80,	—84,	—88.
ВИНО САМОРОДНЕ	за літр	101	101	50
	Ціна корон	1'20,	1'24.	

Ціна результують ся ф'ярко Львів, бочка доджм'яса особно.

Поручаемо **МЕДИ ПИТНІ** по 1'20 кор. за літр.

Парцеляційне Товариство
„ЗЕМЛЯ“
У ЛЬВОВІ

ул. Сикстуська ч. 43|б

Конто почт. шадн. 97.265. Адреса для телеграмів: „Земля“ Львів. Вписове 5 кор. Уділь вносить 200 кор. на сплату ратами місячними найменше по 10 корон.

Переводить парцеляцію маєтків в Галичині і Буковині.

Удільє кредиту і помагає до узисканя кредиту в інших інституціях фінансових на купно землі.

Завязує місцеві спілки парцеляційні до означеного маєтку.

Приймає вкладки щадничі на 5%, приймає також вкладки до обороту на значно вищий процент і до поодиноких інтересів за виповідженням інформації особної умови.

На жадане всякі інформації.

Урядові години від 10—1-ої рано і від 5—7-ої вечером крім неділь і свят.

87 85—54

Арт. слюсарска робітня
Мих. Стефанівського
у Львові, ул. Геродецька ч. 43.
Спеціаліст виконує робіт до церков як:
хрестів, громоводів, куль мідяних і з огни
золочених, вікон, кручених сходів, проповідаль-
ниць, огорожень, і пр. робіт, входящих в круг
слюсарства як найсильніше і по уміркованих
цінах. 1962 6—20

**Заклад ритовничий
і віддільвальня таблиць металевих
Шапіра і Наймана**
у Львові, ул. Руська ч. 1.

виношує таблиці і написи граві в метали або граві-
ровани, як також і штампальні мозаїки і завушкови пе-
чаткові марки і т. д. Склад «арб до штампальн».

1914 Переписка в мові руській. 1—8

Від 1868 р. уживане
БЕРГЕРА МЕДИЧНЕ СМОЛЯНЕ МИЛО

БЕРГЕРА МЕДИЦИНЕ СМОЛЯНОГО МІЛА
 порушене вивалити цілісним, уживає ся в переважній частині
 європейських держав з успіхом против **восяного росяд**
шіршої висипки, особливо против порухів і хронічних
 недуг шкіри та паразитів, припіх, також против **свербіжості**, **шмилу**
 ноду, відкриття і почення **як. Бергера** зовсім ніякого не має
 на сьобі **40% деревної смоляної** зовсім ніякого не має
 сіх усіх прочих **смоляних** миль по пороху. — Цим упертим
 недухам треба спробувати дуже успішно

Бергера смоляно-сіркового мила.
 Як **легитиміше** **смоляне** **міло**
 до усунува **восякої** **нечистоти** **лиця**, **против** **висипки** **на** **шкірі** **та** **голови** **у** **дівки**, **як**
 також **періварене** **косметичне** **міло** **мита**, **купелі** **і** **до** **цього** **ж** **умити** **сх**

КАП

СМОЛЯНОГО МІЛА

що містить в собі 35% гліцерини і є сильно напруговане. Даліше як дуже добре средство на шкіру уживає ся в велич-
ким успіхом:

Бергера бераксоев мило

особливо на веснянки, остуди, опале-
не від сонця, утримавку шкіри

Phell's

Ціна штирих кождої повнової сорти 70 с. разом з поученням як уживати.

Домогати ся треба в апітках і дотличних сімпах вправно Бергера спозногого мизла та ужалати на уцінуно з боку охоронну марку і підпис ефіра G. Heil. & Co. на кождій етикетці. Преповане поточним медиком у Відні 1899 і золотим медиком на виставі в Парижі 1900.

Всі інші медичні і гігієнічні мизла марки Бергера вичислені в інструкції уживаня, додані до кождої штиги мизла.

Дістати можна у Львові в апітках: Якова Вайсера, Кароля Діла, Петра Мікошіна, Якова Пінсеа-Порятинського, Жигмонта Ругера, К. Смішногого, К. Віанського, Едварда Брінкера, І. Пінсеаса, Самеюа Гая, х-ра Т. Сарпінського в друкарнях: Петра Мікошіна і С-ки, Г. Гріншмана, Г. Трапнєвського, Іахора Фругманна. — У Вашиніх в. Ч. у апітках та Емілі Вігнера в також у всіх галицьких апт. 407 24—36

Головна вислика: G. Heil & Comp., Wien 1, Sterng. 82

На сезон!

Зимові плащі, реверенди, одяги, уніформи, плащі від дощу і жіночі одяги всякого роду фарбує ся або чистить хемічною машиною, в цілім стані, разом з підшитим і ватованем, і віддає ся зовсім як нове, як слід відпрацюване до дальшого ношеня.

Система Флюса. **Система Флюса.**
Спеціальність:
фарбоване шовкової одіжи і струся-
ного пір'я у всяких красках.
Знамените виконані! **Точна доставка!**

дешеві ціни!

ЖИГМОНТ ФЛЮС

ц. к. на-
штучна
ня, апре-
мічна

два рна
фарбяр-
тура і хе-
пральня.

Власні фабричні склади: I. Львів; ул. Сикстусь-
ка ч. 20 (Нар. Гостинниця); II. Львів: ул. Батори-
я ч. 20 (Саський готель); III. Краків: лише ул.
свв. Хреста ч. 7; IV. Чернівці: ул. Панська ч. 13.

Розклад залізничних поїздів
важний від 1. мая 1908.

Д. Альова приходить з	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	в ночь
Красова	5:50	8:55*	1:30*	5:45	9:50
Красова	7:45	9:50	—	8:40*	2:30*
Яхтлева	—	—	1:10	—	—
Пихолоцкий	7:30	13:00	2:15*	5:40	10:30
Черковец	8:07	—	2:05*	5:57	9:30
Черковец	—	—	—	6:40*	12:20*
Степанюк-Лаврова	5:40	—	—	—	—
Колосик	—	10:30	—	—	—
Серия	7:29	11:43	8:50	—	—
Нуготомин	7:29	11:43	8:50	9:55*	11:00
Самбора	8:00	10:20	2:00	—	9:10*
Любим	8:08	10:20	2:00	9:10	1:45*
Равл ружьей	7:10	12:40	4:50	—	—
Яхтлева	8:38	1:15	5:00	9:35	10:10*
Вружкович	7:10	10:00	1:45*	4:50	8:20
Вружкович	8:15	13:40	3:27*	5:30*	9:30
Кисели вода	5:10	7:30	—	—	—

Зі Львева Вийходять до	разв	череві пож.	до пож.	вечер	в ночі
Кракора	3:50	8:25*	2:45*	7:00*	11:15
Кракора	—	8:40	6:12	7:35	12:45*
Рашена	—	—	3:30	—	—
Підволочиски	8:40	10:40	2:16*	7:45	11:10
Черновень	6:10	9:35*	2:28	—	10:25
Черновень	—	9:10*	—	—	2:50
Ставкислава	—	—	2:40	—	—
Коломиї	—	—	—	8:08	—
Остри	7:30	—	2:35	8:42	11:25
Пустомит	7:20	10:25*	6:42	11:26	10:45
Сембора	8:00	9:05	4:00	—	—
Дубини	6:00	9:05	2:18*	4:00	10:45
Рави руської	6:14	11:05	—	7:10	11:25*
Явова	5:58	9:15	1:25*	8:25	6:20
Врутковиц	7:21	11:05	3:30*	5:50	8:34*
Врутковиц	9:00*	12:41*	8:45	7:10	11:25*
Зміної вода	8:50	—	3:20	7:25	11:15

ЗАМІТКА: Поспінні мюдед суги, печатані знаком * По
кази іхуи капе в мюді і сьматка знаком + в мюді і сьматка
зік 28/5 до 13/9 буюмок и — в мюді і сьматка зік 13/9

кож і руську молодіж, мусимо зазначити, що іменю ті походи на кладовища і особливо з кладовища до міста і уличних міста повинні були соромом переймати кожного культурного чоловіка. Ми були у Львові нераз свідками великанських походів, в котрих брало участь по кількадесят тисяч або й більше робітників; але всі вони визначалися за звідси звиріслого, святощного повагою, коли тисячом патрістичний похід польської шкільної молодіжки з кладовища під коломуну Міцкевича, де він закінчився прилюдними промовами учнів, своїми дикими ревами і „ляффарієм“ нагадував хіба шалену і плану їзду поклонників до брамок сільських парубків.

Але ми не читали і не чули, щоб кр. рада шк. виступила проти тих з об'явля народове-го духа; протистою до все, як ми висше замітили, відбувалося за її дозволом чи навіть припорученням. Отсе одна сторіна; а тепер друга.

Від 1848. року обходить весь сільський руський народ що року річницю знесення панщини. Є се у нас свято народне, а разом... львівське. Здавалось би, що ц. к. кр. рада шк. повинна би навіть з власної спонуки заповідати з уряду, щоб сей день в народних школах сільських був вільний від школи, щоб діти разом з батьками могли бути на благодарнім богослуженню. Здавалось би, що ц. к. кр. рада шк. повинна вложити на учителів обов'язок пояснити дітям вагу події знесення панщини і тим способом з малку зашпильти дитині в дитинстві тагабурської диктати і держави. А тимчасом ц. к. кр. рада шк. уважала се за несправедливість, коли тут і там учитель в той день узявши дитину від науки, „а павет прогнати до церкві“ (о згрозі!). Дотичний об'явник ц. к. кр. ради шкільної поділяв повніше дословно від відомості і ужитку наших послів.

C. k. Rada szkolna krajowa. L. 26047. Lwów, dnia 16. czerwca 1908. Okólnik do Radów Przewodniczących wszystkich c. k. Rad szkolnych okręgowych. W okręgach wschodnio-galicyskich mają niektórzy proboszczowie obrządku gr. kat. zwyyczaj urządzić corocznie w dniu 16. maja na pamiątkę zniesienia pańszczyzny uroczyste nabożeństwo. Doszło do wiadomości c. k. Rady szkolnej krajowej, że gdziekolwiek nauczyciele uwalniają na ten dzień dzieci od nauki szkolnej, a nawet prowadzą je do cerkwi. Wzywa się przeto Pana Przewodniczącego, aby co rychlej ściśle zbadał, czy w tamt. okręgu stwierdzono tego rodzaju nieprawidłowości ze strony zarządców szkół a w danym razie o każdym takim przypadku donosił bezwzględnie c. k. Radzie szkolnej krajowej. — Za c. k. Namiestnika: Dembowski w. r.

3 внутрішніх справ.

Християнські соціали проти клерикалів.

Провідникам антисемітської партії, яка при теперішніх виборах добивається переважачою і й рішачою ролі в дошлю-австрійським союмі а в осени повинна стати в парламенті до переведення суспільно-економічних реформ, дуже ненаручні крайні виступи клерикальних послів, котрі входять в склад християнсько-соціального клубу. Видно се м. н. з віденської допис до „Schles. Ztg.“, в якій в різким тоні обговорюється як католицьке віче в Румбургу, де „одна з найнесприятливіших поств в христ.-суп. партії“, інсбрукський проф. Майр порушив на ново справу Вармунда та заповів на осінні атак католиків на правительств бар. Бека. Короспосудження осуджує заостроюване справи з боку „непереданих клерикалів“ тим більше, що в німецькій радикальній пресі стали появляти ся голоси про шкідливі наслідки евангельського „культу-кампу“ для німецької народної справи. Вину сих провокацій складає „оден визначний провідник антисемітів“ (Гесман? — Ред.) передовсім на університетських професорів, які увійшли до парламенту, бо не мужики, але вони уможливають партії оминати „культу-кампу“; до тогож годі на парламентарних поли рішати квести, які остаточно не можуть бути ніколи порішені, бо їхня розв'язка була-б то-тож на культурним застом. Отсей професорський елемент є для антисемітської партії небезпечкою, особливо що і на Угорщині проявляються ся стремління, які мають на меті скріплене ультра монганізму в Австрії. Підчас того, як партія не-

зависимости все ще дебатує з конституційною над взаємною фузією, то католицько-людова партія піднімає раз-у-раз ґрунт партії независимости та розширює свою організацію по всій Угорщині, так, що по нових виборах готова добути позицію в угорським парламенті, яка не остане без впливу також на австрійські події. Доказом почути власної сили католицько-людової партії може послужити хочби те, що вона почала кампанію проти спільного міністра скарбу Буріяна, бажаючи те місце обсадити членом своєї партії — себто гр. Алядором Зічмі.

Думки висловлені в сій статті незвичайно замітні для „гармонії“, яка паує між антисемітами та клерикалами з альпійських країн. Антисеміти раді-б боляй про його externо відмежувати себе від клерикальних загорільців тоді, коли прим. для християнських-републіканців на Руси такий проф. Майр є прямо недосажним ідеалом політичної мудрости й такту...

Крамжак contra Кестранек.

Центральний директор залізного картелю, Кестранек, не пощадив в своїх ревенціях також голови молодеческої партії, д-ра Крамжака, закидуючи йому надуживане політичного впливу в економічних квестіях. Д-р Крамжак, який пробував тепер на Крмій. помістив отсе в своїм органі „Den“ відповідь Кестраньков, в якій одначе навіть не старається ся опрокнути замітис Кестранька тільки закидає йому нелюбовність та брак виховання з тої ради, що директор Кестранек оповістив приватну розмову. Д-р Крамжак заповідає рівночасно, що більше не буде вести приватної розмови з Кестраньком, аби не дати йому нагоди знов показати, як приличний чоловік не повинен поводити ся. Слова крепкі, але закидів Кестранька не простують!

Чехи не вгавають в боротьбі проти німецького залізного картелю. Не досить, що доставу рур для Праги відлавно французьким вартатам в Ронт-а Мауссон, те саме плується ся також в Радотім біля Праги. В конкурсі, який там розписано на поведене чотирьохкілометрового волопроуду, поставлено услів, що дотичний підприємець має рури для волопроудів спровадити тільки з Ронт-а Мауссон.

Великосербська пропаганда.

Загребський прокуратор, Милан Акурті, стержить енергично за великосербським загвором. Ось у виборчим окрузі обжалованого посла Буді-савлевича переведено нові ревізії й арештована під замітом злочину державної зради. Ось так арештовано пароха Милча в Сіпані, який вертав в церковного конгресу з Карловців; арештовано також сербських учителів Крніча, Мімцілевича і Іовановича. Всіх їх під жандармським ескортою доставлено до Загребу та поміщено в слідчий в'язниці. При ревізії, яку переведено у секретаря сербської селянської партії, Ю. Іовановича, мали власти знайти компромітуючі матеріали, які поведуть за собою дальші арештовані.

„Politische Korr.“ в депеші з Рагузи деме-тує чутки, неначе-б в околиці Кривошів заходи-ла небезпека противастрійських розрухів; те саме відноситься ся до сусідніх Герцоговинців, дарма, що агітатори раді-б і їх підбурити. Менше оптимістично звучать за те донесення „Полуднево-славянської кorr.“ з Новобазарського Санджаку. Онові виконано там напад на австрійську полевую почту між Плевелів і босанською границею. Плунується ся також обрабаване військових магазинів в Богісовачи та Балігевоводо. Через те військова управа скріпила військові сторожі дорого-ві вздовж границі та побільшила окопні варті в Богісовачи, Балігевоводо. Великосербська пропаганда проявляється ся особливо в Сениці, Пріє-пемо і Новій Вароші; консервативні Турки держуть ся з далека від сеї пропаганди.

Письма з краю.

З Самбора. [Ратушкова акція з приводу елементарних нещаст]. Засідане повітового ратушкового комітету в Самборі відбуло ся дня 28. серпня с. р. В заступстві д-ра Стахури був на засіданні його заступник, відпоручник філії Просвіти проф. Біленький. Принято до відомости, що субвенція краєвого комітету на повіт самбір-

ський складає ся з 4 вагонів жита, котре має бути роздане даром поміж селян дітківних найбільше виливом ріки Стрѣжа, а то від границі повіту старосамбірського до границі повіту руденського, — відтак 14 вагонів жита, котре по ціні 14 корон за 100 мгр. (за готівку) має бути продане селянам з цілого повіту, а вікниці з 4 вагонів пшениці, котру по ціні 16 корон за 100 мгр. набувати можуть селяни на підставі оголошених внесених до комітету повітового через комітет місцевий. Розданем збіжя на засів, котре по надісланню переховане буде в однім з бараків краєвої оборони в Самборі, займуть ся члени повітового комітету, а до помочи в тій чинности приділені їм будуть урядники самбірського староства.

Ся поміч є майже жадна на розміри шкід, які суть в самбірським повіті, а з тої і так малої лепти Русини мало будуть хіснувати, бо в першій мірі відстануть села над Стрѣжком лежачі, а то є села в більшій часті польські, як Бісковичі, Су-сідовичі і інші, або села мішані з перевагою польською. Для того належить розвинути більш акцію і зажадати від краєвого комітету для самбірського повіту більше вагонів збіжя, щоб розділити його і межі руської села. Вікниці повинні наші люди, котрим добро народа лежить на серці, зібрати в як найкоротшім часі дати, хто потерпі, де, в чім і як висока є шкода, та о тім донести відпоручникові філії Просвіти адвоката д-рови Стахури або таки самій філії в Самборі.

З Чорткова. [Посольський звіт д-ра Колес-

си]. Дня 6. с. м. відбуло ся в Чорткові на площі коло замку віче під голім небом, скликане задля вислухання звіту посла до державної ради д-ра Олександра Колесси з його посольської діяльності та обговорення справи виборчої реформи до союму. Віче було дуже багате і пригладувало своєю численністю великі віча, які відбували ся за виборчою реформою до парламенту. Почислити учасників очевидно неможливо; число їх оцінюють на 8.000 до 10.000. О третій годині отворив віче повітові організатор чортківщини, д-р Горбачевський, коротким вступним словом. Зазначаючи вагу та значення справ, поставлених на дневнім порядку, вівзав зібраних до вибору президиї. На внесення адвокатою кандидата п. Бачинського, покликани зібрані на предсідателя віча д-ра Горбачевського, а на його заступника господаря зі Звиняча п. Йосифа Осадчука. Опісля пос. д-р Колеса в гарній річчій промові розказав про хід парламентарних справ в послідній каденції, зазначаючи становище українсько-руського клубу у всіх важливіших справах та свої виступи в повній палаті і в комісії. Вічевики вислухали уважно посольського звіту та прийняли відтак резолюцію, висказуючи послови д-рови Колеси і цілому українсько-руському парламентарному клубови повне довіре і признание та визнаючи соймових і парламентарних послів до найострішійої тактики супротив правительств центрального і краєвого так дово, доки воно не змінить своєї несприхильної системи супротив руського народу. Відтак референу д-р Горбачевський про справу виборчої реформи до союму, по чім віче одностайно прийняло резолюцію, в котрій домагає ся як найкоршого переведення реформи виборчого права на основі загального, безпосереднього, тайного і рівного права голосування, справедливого так з огляду національного, як і соціального, та визнає соймових послів, з'єднаних в українсько-руський клуб, щоб з цілою енергією постали за добу справедливого виборчого права для руського народу. Крім того порушено на вічу також справу елементарних нещаст, що навістили наш край, а з окрема також чортківський повіт, а віче ухвалило резолюцію, в котрій визнає всі покликані чинники до енергичної акції для ратования загроженого голодом населення, а наших парламентарних і соймових послів просить подбати о те, щоб запомогти з публичних фондів були розділені поміж потребує населення справедливо без огляду на народність, віру або політичну партію приналежність. Вічевики виразили також бажане, щоб до повітових комітетів, які і до комітету центрального покликани були репрезентантами руського народу. З огляду на події черніхівські, котрі виявили сумну практику в переведженню закону про риболовлю та слабі сторони законів рибарського і ловецького, ухвалило віче резолюцію, домагаючу ся як найкоршого реформи сих законів в дусі користним для селянства. На внесення Савкевича ухвалило віче додаткову резолюцію, домагаючу ся загального, рівного, безпосереднього права голосування також при виборах до рад громадських і повітових.

Настрій віча був дуже поважний і видно було загальне заінтересоване порушеннями справами. Посол д-р Колеса відповідав еще і давав пояснення на інтерпелляції так в справах загальних як і особистих, а зібрані дякували йому за його труд. Пізнім вечером розійшли ся вічевики, зібрані з усіх громад повіта, при співі народних гімнів, а посол мимо утомлення приймає звертаючись до него з своїми справами виборців до 10. години вночі. На другий день рано від'їхав до Микули-нець, щоб там стати перед своїми виборцями.

З Рогатинщини. [Посольський звіт п. Тим, Старуха]. Дня 6. с. м. прибув посол Тимотей Старух на залізничний дворець до Рогатина, щоб зложити посольський звіт в містечку Підгородю. На вірці повитала посла бандерія підгородських козаків зі синьо-жовтими лентами та провела його до Підгородя через триюфаньну браму до місцевого начальника громади. О годині 2. з полудня начальник громади відкрив віче і представив комісару староства п. Ковалевського. Збори вибрали на предсідателя віча Стефана Гринця, начальника громади з Підгородя, на заступника п. Пилипа Малецького, господаря з Підгородя, на секретарів Федора Соломку, господаря з Пукова, і Василя Басядинського з Черча. Коли посол з'явив ся на трибуну, наріз з відкритими головами засьпівав гімні „Ще не вмерла України“, а потому посол при участі до 3 тисяч народа в прегарній бесіді здав посольський звіт. Наріз з великою увагою вислухав звіту і надзвичайно підійс ся на дусі. В дискусії промовляв опісля між іншими п. Федір Соломка з Пукова в справі загального голосування до союму, зміни закону ловецького, заведення по селах шкіль типу міського, та визнає наріз до тверезости. П. Василь Басядинський з Черча порівняв давній парламент з новим, вибраним на підставі загального хоч і нерівного голосування, говорив про алькоголізм та в чім інтерес хлоп не панську горівку, та закінчив зазивом, щоб хлопці не пестили пити панську горівку, а тоді пани мусять свої варстати занути і землю свою розоранцелювати. Бесідник говорив еще й про ліхні наслідки, коли би діяльні священики ухилили ся від шпашної народної роботи, обмежуючись лише на власній громаді (в тій відозвали ся голоси: „То прийдуть радикали і будуть за них робити!“). Промовляв же п. Воробець в справі організації п. Гринько Воронка в справі шпитальній, п. Бє-реза про реформу виборчу до парламенту, а на-

конець п. Михайло Цап про святкокорських каца-лів та їх діяльність.

Вкінці замітити треба з жалем, що з інтелігенції дуже мало було людей на вічу; крім кількох міщан з Рогатина, було трох академіків і двох священиків з Черча і Заланова. А деж поділа ся повітова організація?

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 14. вересня 1908.

О загальне голосуванє.

Краків. (Тел. пр.) Соціально-демократична партія уладил туть вчера народні збори. По ви-водах посла Дамшицького прийнято резолюцію, яка домагаєть ся чотирочленного права голосо-вання до союму.

Берно мор. (Ткб.). Вчера відбули ся по-богатові місцях соціалістичні віча, які мали після дотеперішних донесень супокийний перебіг. Всюди прийнято одностайну резолюцію за заведенням за-гального голосування до угорських рад та за зне-сенем оплат чесного по школах.

Димісія бар. Буріяно? Відень. (Тел. пр.) „Sagajever Tgb.“ помістив вістку, що бар. Буріяна має незабаром уступити зі свого становища спільного міністра скарбу. Вістка ся одначе не має ніяких основ, особливо що бар. Буріяна саме тепер стоїть перед виготовленням про-грами для окупованих країв.

Демонстрації в Будапешті.

Будапешт. (Уг. Кор. Б.) Вчера по полудні відбуло ся соціальнодемократичне віче, на якого дневнім порядку стояли питання про виборчу ре-форму та про поступи клерикалізму й реакції. Рівночасно, також по полудні, відбув ся конгрес угорських католиків. По святотичнім засіданню, по-святченим 50-літньому ювілеєви папського священ-ства, відбула ся еххаристична процесія до базилі-ки св. Стефана. Учасники соціально-демократич-ного віча згуртували ся при кінці ул. Андрашія, де прийшло до конфлікту, який на ул. Андрашія повторив ся кілька разів. Поліція виступила з добутими шаблями і арештувала 50 осіб. Про-цесія не спинюючи ся, дійшла до базиліки, помімо того, що в багатомісцях обкидвано її камінням та болотом. Тяжко не поранено нікого.

Віймковий стан в Росії.

Петербург. (Пет. Аг. Тел.) Царським указом знесено з дня 28. ст. ст. в надбалтійських провін-ціях воєнний стан, заступаючи його станом скріп-леної охорони. В кількох околицях катеринослав-ської губернії стан надзвичайної охорони про-довжено.

Холера.

Петербург. (Ткб.) Вчера та передвчера зане-дувало тут 86 осіб а 26 померло. Загалом було досі в Петербурзі 106 случаїв. В цілій Росії зане-дувало „тамтого тижня на холеру 2.296 осіб, а по-мерло 1.026. Від вибуху епідемії занеудуло в ці-лій Росії 6.747 осіб, а з того померло 3.130 осіб.

Тифліс. (Пет. Аг. Тел.) З Тифлісу доносять, що там занеудуло 7 осіб на холеру.

Вибори президента Спол. Держав.

Новий Йорк. (Ткб.) Тутешня група німецько-американського союзу оповіщує, що буде по-рювати лише такого кандидата на президента, який заявить ся проти зміни теперішніх острих законів про недільний супочинок.

Зелінціні катастрофи.

Будапешт. (Т. К. Б.) Вчера по пол. вискочив з шин поспішний потяг з Кошиць. Почотвий ва-гон розбитий, шість осіб з поміж залізничної при-слуги потерпіло рани, з подорожних не стало ся нікому нічого лихого.

Конгрес німецької соціальної демократії.

Нірнберг. (Т. К. Б.) Вчера почали ся тут на-ради з'їзду соціально-демократичної партії в при-сутности 400 делегатів, між ними також 3 з Австрії.

Мароканська квестія.

Танжер. (Т. К. Б.) Муляй Гафід вислав до дипломатичного тіла в Танжері ноту, в якій про-сить о признание його султаном Марока. Він обі-цює признати міжнародні договори заключені йо-попередниками а особливо умову в Альжєсірас. При кінці своєї ноти висловлює він надію, що заприязнені держави допоможуть йому перевести реформи, від яких залежить добро і поступ маро-канського населення.

Париж. (Ткб.). Піварядово доносять, що французько-спанська нота буде нині по пол. до-ручена всім державам, котрі підписали договір в Альжєсірас. В ноті пропонується ся признание Му-ляй Гафіда, як він перейме на себе додержане трактату з Альжєсірас та всіх політичних і фінан-сових умов, зобов'язань, пожиток і гарантій, які заключив і затягував Абдул Азіс як султан Маро-ка. Крім того має Муляй Гафід заповісти відпо-відне удержане своему братови Абдулеви Азі-сови.

Від Адміністрації.

Просимо наших П. Т. передплатників о відновлене передплати на місяць вересень, як також о вирівнане залегlostей, бо в протівний случаю будемо приневолени здер-жати дальшу висилку „Діла“.

НОВИНКИ.

— Перед соймом. Перше засідане нової сесії галицького союму значе ся завтра о 11 год. пер-ред полуднем. По відкриттю нарад краєвим мар-шалком і по промові намісника наступить перше читане предложень краєвого виділу і приділення їх до комісії. На дневнім порядку першого засідання находитъ ся між іншими: звіт і внесення про ра-тушкову акцію з приводу елементарних катастроф, краєвих предложень на роки 1908 і 1909, звіт про підвишене краєвої дотації на підмогу будови львівських залізниць і ин. Крім того будуть по-ставлені наглі внесення в справі виборчої реформи соймової клубами: українським, москвофільським людоявля і польським демократичном клубом. Як довідуетъ ся львівський кореспондент „N. fr. Presse“, вшехполяки в сполуці зі справою вибор-чої реформи поставлять внесення на розширене краєвої автономії. Переведення виборчої реформи в сій сесії є виключене а будуть ухвалені лише бюджети на роки 1908 і 1909 та предложене в справі ратушкової акції з приводу елементарних катастроф. Нині відбувають поодинокі соймові клуби свої засідання: рано відбули свої наради людоявці і демократи а вечером радити-муть наші послы і консерватисти; сї останні радять над фу-зиєю всіх своїх груп в одну цілість.

*) Thomas Robert Malthus (1766—1834), Англичанин, котрий у своїм головнім творі „Essay on the principles of population“ (Випадок про засідані роного населення) з р. 1798. доказував, що населення зростає в прогресі геометричній, а средства покрити лиш в прогресі арифметичній — отже, що колись мусить наступити загальне перепадення землі. А тоді — тверде мовить: „Коли хтось уродить ся у світ, то він нале-жить до хрестів, і він не дістане средств до жити ні своїх сво-дних, ані не потребує собі їх ніякою працею, то він нашкоди-тим на сім світі. На землі, беней природи нема для него жадного права. Природа вимагає, щоб він жив, і не за-лежав також той сій приклад чужої людини“. Цікаво, як же нині різні учені різно оцінюють теорію Мальтуса. І так Gustav Cohn називає її „das unerschütterlichste und wichtig-Ste Nationalgesetz der ganzen bishigeren Nationalökonomie“, між тим як Franz Oppenheimer доходить до переконання, що теорія Мальтуса творить „einen fast unentwerrbaren Schlüssel von Trugschlüssen“. Поп. L. Stein: Die soziale Frage im Lichte der Philosophie“ 2. вид. Stuttgart 1903 стр. 319.

*) — адержуючі перешкоди, гамуючі запори.

— Бурса Руського товариства педагогічного у Львові. Руське товариство педагогічне відкрило у Львові з початком сього шкільного року дві бурси. Новий будинок бурси вже викінчений, на разі товариство спроваджує до нього потрібний інвентар, а в жовтні умістить там над 200 питомців. В дотеперішніх убогостях бурси при ул. Вірменській ч. 2. Основу товариства становить бурса, в якій помістити передовсім учеників з філії руської гімназії, що як звісно, міститься в будинку Народного Дому. Крім того буде приймати ся до нової бурси і учеників головного заведення руської гімназії, а есентуально і учеників інших львівських середніх шкіл. Широ втаємню сей новий почин Педагогічного товариства, що робить понад свої матеріальні засоби і відзиває ся до всіх земляків, прихильників нашої шкільної молодіж, до всіх Русинів-Українців, яким дорога наша будучність, з накликом, аби давали лепти на сі бурси, бо товариство крім сплати довгів має величезні видатки на справлене нових інвентарів до обох бурс. Питомців приймає ся до бурси за місячною оплатою почавши від 22 корон і вище. Зголошувати ся належить до управи бурси педагогічного товариства у Львові при ул. Вірменській ч. 2.

— Шкарлатина у Львові шириться ся! Дня 12 і 13 с. м. прибуло нових 30 хорих. Подукало 7, померло 4. Лишає ся в ліцензі 301 осіб, а того 71 в шпиталях. Нині має застати депізія в справі замкнення на дальше народних шкіл у Львові, а що-до шкіл середніх, то магістрат віднесеть ся до ради шк. кр. есентуально до міністерства просвіти, аби початок науки в гімназіях есентуально відкласти.

— Капциске фарисейство ілюстрували ми при всяких нагодах ріжними фактами. Наші доморослі Москвалі вміють, коли треба, позувати на завзяті оборонці католицької віри, будучи самі православними та пропалуючи зовсім отверто в Галичині православ'я; вміють розпнати ся в обороні мимно загроженої поваги русько-католицького єпископа, а рівночасно поборюють, не перебіраючи в способах, такого-ж єпископа в Америці; вміють удавати, коли їм сего треба, клерикалізм і витягають до публічного відома дрібнічкі інциденти з приватного життя своїх противників, а самі своїм поступованем показують кардинальну недостачу пошани для руського обряду. На свято Преображення, коли в „істинно-русській“ парохії при церкві „Народного Дому“ у Львові обходжено торжественно празник, в бурсі при ул. Курковій ті самі люди з „Народного Дому“ переводили репаратії і то не лише в середині, але й зверху (лякеровано штахети і т. п.), викликуючи серед Русинів оправдане згіршене. Самі робітники дивували ся такій зневазі руського обряду. Ось які штукарі з наших „старорусинів“. Своєю моральну гниль пробують закрити жонглерством, але чи довго буде їм се удавати ся? — М. М.

— „Dojrzałość narodowo-polityczna“. Пишуть нам з Городенки: З нагоди приїзду руського театру до Городенки наша Польонія встала таку штуку, що порозсила до всіх тутешніх Поляків відозву такого змісту: „Teatr Ruskiej Besidy zamierzają dać zrzegę przedstawień w sali Sokoła w tym celu, by na nie ściągnać także polską publiczność i grosz polski. Dajmy dowód dojrzałości narodowo-politycznej, nie popierajmy wrogię nam sceny, by uniknąć szkodliwych zarzutów, jakie spotkały polskie społeczeństwo w Sniatynie. Zdrajcą każdy, kto się jawi na przedstawieniu teatru ruskiego. — Głono prawdziwych Polaków“. На ту відозву Поляків віднесли ся городенські Русини до всієї інтелігенції руської з горючим зазивом, щоби і тутешня Русь дала „dowód dojrzałości narodowo-politycznej“ та всіми силами поперла дорогу нашим серцям сцену. А коли надійде слушна пора, не позабудемо і ми про відозву „Głono prawdziwych Polaków“.

— Алярм перед холерою. В Тернополі розійшла ся в суботу алярмуюча вість, що занепокоїла сильно всіх мешканців: зайшов випадок холери! Іменно в ділянці, замешкалій майже самими Жидками, в домі Франца Соболя, захорував нагло російський Жид, Мойсей Боднар. Прихильний лікар д-р Вайсберг, а відтак повітовий лікар д-р Лайблінгер ствердили дуже підозрілі прояви, що вказували на холеру. Вість про се розійшла ся блискавицею по місті і викликала між населенням, головню жидівським, великий переполох. Старство есентуально ізолювало дім, де Боднар мешкав, а перед брамою усталило поліцію. Крім того приладжено есентуально ізоляційний шпиталь, куди ввечері перевезено Боднара і жидівську родину, у котрій мешкав. Вночі підідено дім основний дезінфекції. Старство повідомило про випадок намісництво, котре вислало до Тернополя краєвого санітарного інспектора, д-ра Крижановського. Сей, пробувши до Тернополя в неділю досвіта, удав ся зараз до шпиталю і опрацював ся на видах та клінічних проявах у хворого, висловив погляд, що нема тут холери азійської, тільки холера „postrzas“. Навпевно провірять стан річи бактеріологічній розсліду, які будуть скінчені найраніше нині ввечері. Ті розслідуї переізде д-р Гонсьоровський в бактеріологічному заведенню проф. Кучеру у Львові. Показало ся, що Мойсей Боднар емігрує до Аргентини і прийшов до Тернополя до своїх ліпши із Константинова нового в подільській губернії. Границю перейшов потайки, в котрій місці не знає. Захорував, допустивши ся грубого джентельменського промаху — їв кашані огірки і мелони. Ввечері йому значно полегшало і є надія, що зовсім подужає. Зазначити при тім годиться ся, що в околиці, звідки Боднар походив, зовсім нема холери. Сей випадок показав ся в наслідках для Тернопільщини дуже благоприятним, бо власні звернули більшу увагу на санітарні відносини, котрі находили ся доси в оплаканим стані. В Тернополі заряджено всьо, аби на випадок справдішньої холери, здати її відразу. Так само повіт приготований до боротьби з холерою. Всі громади одержали приказ приладити громадські шпиталі для 4—10 осіб і заосмотрити їх в що треба, а повітовий лікар обіздить громади, щоби контролювати, чи вітні поручене староства виконано.

— Нові тили середніх шкіл. З початком шкільного року 1908/9 дві гімназії у Відні будуть переміщені на гімназії реальні. Крім того гімназії в Імундені, Літмислі і Коллі будуть переміщені на 8-класові реальні гімназії. Переговори що-до інших шкіл також ведуть ся. В Гурагуморі на Буковині буде відкрита нова реальна гімназія. Крім того в одній з віденських гімназій паралельно до існуючих гімназійських класів буде відкрита 3. і 5. класи нової реальної гімназії. Прийняте до нової 3. класу, в котрій замість грецької мови буде обов'язковою мовою мова французька, наступає на підставі іспиту з другої класу гімназійальної; зате прийняте до нової 5. класу відбуде ся на підставі іспиту з мови французької замість грецької. Сей іспит може бути відложений на пів року або на цілий рік. При академічній гімназії у Відні буде введена також 5. класу зреформованої реальної

гімназії. Приймати ся будуть до неї ученики реальної школи, що скінчать 4. класу. Наука латини розпочне ся в тієї класі на ново.

— 3 організації руського учительства. Рада Надзираюча тов. „Взаїмна поміч галицьких і буковинських учителів і учительок у Львові“ мала дня 8. вересня засідане на котрім рішено: 1) На місце уступившого директора п. П. Ляльки кооптувати до Ради Надзираючої п. Андрія Маренна, директора школи з Яворова. 2) На другого директора (одним є п. Іван Стронський) покликано п. Николу Мороза, управителя школи вправ. 3) Прийнято до відома, що в Коломиї тамошній округній „відділ заложив учительську бурсу, та рішено на закупно інвентаря сеї бурси дати 300 кор. з фондів, на сю ціль зібраних. В бурсі сій, призначений передовсім для дітей учительських, є доси 14 питомців за мінімальною оплатою (сего року по 15 кор.). Примішує ся хлопців з усяких шкіл і клас. З огляду, що Коломия має руську гімназію та всі прочі школи і є містом, в котрім удержане виносити о половинну дешевше, чим у Львові, горячо поручає ся сю бурсу родичам членів „Взаїмної помочи“ та просить ся усіх прийти управі з допомогою в удержуванню бурси, а іменно через розпродаж бльоків. 4) Рішено есентуальніше виконувати постанову статута о правній охороні своїх членів. В кожнім случку має управа віднести ся з представленим до кр. ради шк. і п. руських членів, а в разі не-погодження пересилати без коментарів до з'у-женткованих послам. 5) Удільно по 50 кор. підмоги 8 членам, що мають численну родину, з удержу-ючі діти в школі, та двома членам пожитки по 50 кор. 6) Сконстатовано, що Виділи округній передають Головній Управі подання о заможності або пожитки таких членів, що залягають з викладами по рокови, і диякто ухвалено взяти Виділи, щоби не пересилили подані таких членів, що залягають з викладами понад 6 місяців. 7) Рішено заархивувати в р. 1911., в 50-літню річницю смерті Тараса Шевченка, масову прогукую на російську Україну та вже від тепер зайняти ся сею справою.

— Сом людод. Російські часописи доносять: Три молоді козаки з Павлодського присілка коло Оренбурга купили ся в ріці Уралі. Недалеко від них купали ся їх чоловіки козаки. Нараз козачка Х., що плила серед ріки, страшно закричала і цезла під водою. По кількох хвилях появил ся знова на поверхні води, кличучи о поміч. Козаки кинули ся на човен і поплили до жінчини, що кидала ся з розпучкою на воді. Одному з них уда-ло ся вхопити нещасну за волосся і притягнути на міліну. Тут показало ся, що бідолашну хвилює за ногу величезний сом і вплив в неї шок так сильно, що вже не міг увільнити ся. Козаки приго-ломшили сома веслами і разом з козачкою витяли на беріг. Коли тут живцем його розрубано, щоб увільнити жінчину, її нога була поторошена на кусники. Сом був довгий на два аршини (півтора метра) і важив поверх два пуди (майже 33 кл.).

— Дрібні вісти. Президент висшого суду крає-вого д-р Тхоржницький внімає на кількатижневу відпустку, його заступати-ме віцепрезидент Пили-дуский.

Оповідки:

Русини міста Львова! Вписуйте масово свої діти до міської школи ім. М. Шакевича (ул. Скарбівська ч. 22).

Календар. Завтра, зі второк: Маманта (лат. Йоана Николема). Позавтра, в середу: Антима, Теокт., (лат. Людмили).

□ Репертуар руського театру в Городенці. Сяля „Сокіла“. Лише 8 вистав. Початок 7-30 год. ввечері.

В неділю, дня 13. с. м. „Маруся Богуславка“, історичні картини зі співами і танцями в 5 діях М. Старицького.

□ На роботу до Прусе! Просимо потребуємим подавати отсі інформації: Сейчас треба для ко-пальні вугля Georgrube коло Eichenau коло 150 люд. Платня денно для робітників на горі по 2 60 м; під землею 2 80 м; а для жоватих 3 м. Приймають мужики в віці від 18 до 32 літ. Дуже вигідно уряд-жові спальні з кімнатами до купани. Харч коптує найбильше 1 м. денно. Іде ся через Шакову, Мисловіт до стайці Eichenau (недалеко Катовиць).

— Треба зараз тисяч робітників до 2 ко-пальні вугля, 600 робітників для копальні в Мисло-вицах (Myslowitzgrube). Платня: над землею 2 20—2 60 м. під землею 2 60—3 м. денно. Вік 17—35 літ. 600 робітників знова потребує Cleorahgrube — зейлінична стайця Zelenze bei Katowitz. Платня 2 70 м., на гурт 3 50—5 м. денно. Виплачують 15 кождо-го місяця, а часть заплати можна дістати кождо-го 1-го. Виповісти роботу можна на 14 днів. Харч де-шевий, місяцій обід можна діставати в копальні по 40 ф. денно. Як вибудуть роботу, дістають робітни-ки додатки 5—10 м. і звороті подорожжя з Кракова до копальні. В обох копальнях дістають робітники безплатно мешкане, постіль і купаль.

Для робітників, що їхати-муть на роботу до Прусе, зробимо одну пересторогу. Скрізь по дорожзю від самої копальні росвіяні найрозличній-ші агенти, звані Німцями Bluthunde, що ріжними обіцянками і дарунками з'являють собі робітників, щоби згодили ся на їх посередництво. Перед сим остерігаємо робітників, бо роботодавці мусять а-гентови заплатити за кождого робітника 30 м., а відтак — розуміють ся — стягнути сих 30 м. з ро-бітника. Опісля нарікають робітників, але за півно. Для таких „гадларів“ треба мати тверде серце і несокрушити ся, а їхати аж на місце і там казати, що їде на оголошене в „Ділі“ і „Свободі“.

10 робітників платити половину зейліничної кар-ти. Гроші на дорожжю треба мати свої (около 15 К). Треба мати теж робітничу книжку або посвідчене з громади (без стемпля, даром), що їде ся на ро-боту. Треба брати білет до Шакової (зі Львова цілий 11 20 К) а зі Шакової до Мисловіць (кілька етаций) і тут зголошати ся в Myslowitzgrube або в бюрі, де є наш урядник; бюро зветь ся: „Ueber-nahmestelle des Arbeitsnachweises der Landwirtschafts-kammer für die Provinz Schlesien in Myslowitz“ а хто приїде зі Шакової на стайцю Zelenze bei Katowitz, мусить удати ся до дирекції недале-ко Cleorahgrube.

Посада урядника зглядно „організатора“ для Cleorahgrube вже обсаджена. Робітників для копа-лель треба буде есентуально, а наші селяни, котрим тепер грозить голод і нужда, повинні скористати з сього тим більше, що там відносини є гарні та до-бра заплата, якої у нас нема і в літі. — 3 Народ-ної Канцелярії у Львові, Ринок ч. 10.

□ Комісія лекційно-інформаційна тов. „Руська Академіяна Поміч у Львові“ звертає ся до руської суспільности з просьбою, щоби в справі лекцій і всяких бюрвань зайняти удавали ся до неї. Стара-нем комісії буде прилучити як найвідповідальні-шого пегента. Комісія уряди до дня крім неділі і руських свят від год. 3—4 по пол. в льокалі тов. при ул. Зибіжєвчича ч. 3.

□ Вписи до висшого музичного інститута тов. ім. Мик. Лисенка відбувають ся кождого дня від год. 10. до 12. рано і від 4. до 5. год. по полудни в льокалі інститута „Народний Дім“ (ул. Театральна 22) П. пов. через галерію на пра-во. Наука розпочинає ся з днем 15. вересня. В інституті уділють науки професори з державними кваліфікаціями науки гри на фортеп'яні, на скрип-ці, сольному і хоральному співу, теорії, гармо-нії і історії музики. Близших пояснень мож за-сягнути в повисших годинах в інституті в пись-вених у голови товариства, проф. Волод. Шухе-мича, Львів, Собісчича 7.

□ В 250-ті роковини „Гадяцьких постулатів“ відбуде ся в салі „Сокіла“ (ул. Руська ч. 20) в п'ятницю дня 18. с. м. музикально-вокальний ве-чер з відчитом. Початок о 7. год.

□ Спільна проба муж. хорів „Бояна“ і „Бан-дуриста“ відбуде ся нинішнього поведілка о 8. год. ввечері під проводом п. М. Волошини в „Бояні“ („Нар. Дім“, П. пов., ул. Театральна ч. 22). Просить ся о численну участь.

□ Загальні збори читальні „Просвіти“ лича-ківського передмістя відбудуть ся в неділю дня 20. с. м. о годині 6. ввечері в домі старого при-ходства при ул. Личаківській ч. 82. О численну участь просить ся. — О. А. Яримович голова, П. Фарина секретар.

□ Пос. Василь Стефанік буде здавати по-сольський звіт в залісцьким повіті на отсих пуб-личних вічах (під голим небом): в неділю дня 20. с. м. в Добровлянах коло Заліщик, в неділю, дня 27. с. м. в Синькові, а в неді-лю, дня 4. жовтня с. м. в Товстім місті. Початок віч кождим разом о год. 2. сполудня.

□ В Перемишлі відбуде ся в суботу дня 19 с. м. в салі „Народного Дому“ вечері пісній і гумору при співучасті п. Ф. Лопатинської, оперової спі-вачки львівського міського театру і д-ра Льва Лопатинського. В програму входять добрі піс-ні та оперові мелодії, а також деклямації гумори-стичних поезій Котляревського, Артимовського-Гулака, Шевченка, Франка, Руданського, Масляка і Лепкого.

□ З нагоди смерті бл. п. А. Стахевича же-ртвує тернопільське тов. „Руська Бесіда“ місце-вінця на домовину 20 кор. на „Селянську Бурсу“ в Тернополі.

— Монстр-Концерт італійської капелі Savate de Vita, щоденно в Cafe-Restaurant ул. Косцюшка ч. 1. Початок о год. 8 ввечері. В суботі, неділі і святах, концерт подвійний: о год. 4 по полудні 8 ввечері. 1899 1—3

Урядові вісти.

§ Іменования і перенесення в судивністі. Мі-ністер справедливости надав посади ад'юнктів ад-юнктам приділеним без означення службового місця до округу висшого суду краєвого у Львові: Ів. Капусіновича в Судовій Вишні, д-рови Йос. Родерсманови в Городку, Ігн. Мрозовічому в Ро-гатині; іменував ад'юнктами аскулантамі: Конст. Драшківського в Боянах, д-ра Констан. Гостюка в Садагорі, Ром. Блашкевича в Борщеві, Ст. Гла-дишівського в Калуші, Осипа Шухевича в Краків-ці, Ів. Виханського в Березові, Ів. Дістряньського в Войнилові, Руд. Вітнера в Грималові, Рих. Кри-ницького в округі висшого краєвого суду, Спирид. Левіцького в Залізці, д-ра Альойз. Юзьву в За-лізціках, Стан. Бернштайна в Монастирських, Мих. Містеровича в Тисменичній, Евг. Гриневського в Борщеві, Волод. Кобрина в Журавні, Ів. Антоше-вича в Перемишлянах, Стеф. Ганкевича в Поточі-Зол., Вол. Решетала в Угнові, Ал. Шуліславського в Бучачі, Йос. Мартинюка в Борщеві, Ів. Луча-ківського в Новім Селі, Ігн. Білету в Микуніц-ках, Волод. Кордубу в Підгайцях, Ів. Коропецько-го в Дубецьку, Ст. Туну в Перемишлянах, Стан. Мельника в Жабю, Берн. Френкля в Будзавові і Евг. Бачинського в Борині. — Міністер справед-ливости перенів судових ад'юнктів: Ем. Вонта з Монастирськ до Яворова, Стан. Спендаковського з Жовкви до Золочева, Зигм. Бухельта з Яворова до Рогатина, Вяч. Колчичевича з Делятина до Я-рослава, Віл. Заркевича з Тисменичній до Городка, Вілг. Кіліца з Войнилова до Жовкви, д-ра Фр. Пеховського з Жабю до Бережан, Мих. Релецького з Бучача до Любачева, Микс. Криницького з Кра-ківця до Рудок, Ем. Булика з Залізців до Збара-жа, Волод. Перещего з Угнова до Рави, Ів. Мецгера з Журавна до Скольного, Ореста Зембу з Борині до Мостиск, Ів. Василика з Нового села до Порохника, Григ. Онуферка з Борщова до Делятина і Волод. Ярему з Борщова до Яворова

Поручаєть цукорню п. Василя ВІТІНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє зна-мениті тісточки, чавники, медівники і т. д.

Нові книжки і видання:

□ Д-р Михайло Кос. Про полові справи. Дру-ге розширене видане з образками. У Львові, 1908. З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка під зарядом К. Беднарського. Накладом Українсько-русської Видавничої Спільноти. Ст. 90 + 6 нен. 16-ки. Ціна 55 сот. — Про мету, яку мав автор пишучи отсю цінну книжочку, що вишла отсе з ілюстраціями як 108-ий випуск „Літературно-Наукової Бібліотеки“, пише він у вступнім слові так: „Отсі стрічки мають на увазі головню молодіж і ставлять собі за задачу подати їй най-потрібніші відомості про полові відносини, щоби вона в хвилі пологового дозрівання мала в руці бодай коротке, але предметове представлення при-родних прав, що дотикають пологових органів. Рівночасно має отсе писмо виповнити прогалину в шкільних книжках, де описує ся людське тіло. Се пропускане пологових органів у шкільних книж-ках має свою причину і не мені судити про неї. Коли в дальших стрічках описують ся полові ча-сти тіла, то діє ся се єдино в цілі поучення, в цілі доповнення шкільної науки, проте в чистій цілі і зовсім ясній кождому розумному. Хто ду-має би інакше і шкоти би шукати в отсім письмі приперцю (пикантно) лектури, той ліпше зробіть, коли отсеї книжочки не буде читати“.

□ „Дзвінок“ ілюстрував писмо для науки і забави руських дітей і молодіжі ч. 15 і 16 з 25. вересня 1908 р. Річник XIX. Зміст: До праці, поезія. — Д-р Іван Цемачук. Перекази старинного світа. — В школу, поезія В. Л. — На маяку. — Ервін Розен. Як Томко Американець зробив щас-те. — Лист до „Дзвінка“ з чужини Наталки Приставної. Ів. Франчук. — Пригоди Славка, оповідане (явл.). — Праця і забава. — Перелискі редакції. До д а т о к для малих читачів. — Га-лясок в дорозі. — В тексті дві ілюстрації. „Дзві-нок“ виходить два рази місячно 10. і 25. Річна передплата вносить 6 кор., піврічна 3 кор., чвертьрічна 1 50 кор. Адреса редакції і адміні-страції: Львів ул. Сикестуська 47.

□ Літературно-науковий Вістник. Річник XI. Том XLIII. Книжка VIII. за серпень 1908 р. появи-ла ся з таким змістом: Володимир Ан-тонові: Автобіографічні записки. Дитячі спо-мини (1834—1848) (явл.). — П. Карманський: З поезії: Нені, Туга, Місячна соната, Слюзи. — Мих. Грушевський: Культурно-на-ціональний рух на Україні в другій половині XVI. віку. Прелюдія релігійно-національної боротьби. Справа календаря. Унія. Боротьба з унією (явл.). — Артим Хомик: Слідами юмористики (З циклю Веселий долар). — Олександр Грушевський: Сучасне українське пись-менство в його типових представниках: Агато-мел Кримський, Любов Яновська, Модест Левин-ський (явл.). — Ігор Улагда: На античні те-ми: Прометей, Нерон. — П. Понятенко: К. Маркс в національній питаню. — Наталя Романович: Сашко. — Василь Паней-ко: Культура і критика. — Христя Ал-чевська: Літні пісні (I—III). — Г. Райзер Гоггард: Беніта. Роман в перекладі В. Степанівського (явл. буде). — В. Липи-нський: Історія України Мик. Аркаса. — Мих. Грушевський: До рецензії В. Липинського. — Айтон Сінклер: Негри в перекла-ді М. Левіцького (явл.). — Ф. Матушев-ський: З українського життя. — Мих. Ло-зинський: З австрійської України. — В. Панейко: За границею. — Бібліографія. — Книжки надіслані до редакції. — Оголошеня.

„Літературно-науковий Вістник“, місячник лі-тератури, науки і суспільного життя видає укра-їнсько-русська Видавничі Спільнота у Львові. За редакцію львівську відповідає Василь Панейко. Ре-дакція й адміністрація: у Львові, ул. Суліньско-го ч. 17. Річна передплата в Австрії на пів року 12 коп., на цілий рік 18 коп.

□ Потокий, Січинський, Шептицький. Про-мова посла д-ра Кирила Трильовського, виголо-шена в раді державній дня 22. мая 1908 р. Коло-миї 1908. Накладом Івана Чупрія. З друкарні А. В. Кислевського і Сп. в Коломиї. Ст. 76 + Ого-лошеня. 16-ки. Ціна 40 сот. Набувати можна по всіх книгарнях.

□ „Весь світ в українській справі. Подія 12-го квітня 1908 року“. Переклади на украї-нську мову і впорядкували В. Степанівський і Ле-воко Юркевич. Під таким наголовком вишла в Ки-їві, накладом українського видавництва „Шлях“, брошура, в якій обговорено подію з дня 12. півняття с. р. та подано голоси преси цілого сві-та в сій справі. Книжку сю сконфіско-вано.

□ Наталка Полтавка, комедіоопера Івана Котля-ревського вийде сими днями новим виданем, на-кладом Укр. руського драматичного товариства-ім. Ів. Котляревського у Львові.

Померли:

Емілія Ольга Шереметова, жінка урядника „Лемківського Банку“ і б. артиста руського теа-тру, упокоїла ся в Новім Санчі дня 8. с. м. в 30. році життя. Похорони відбули ся в п'ятницю, а зваля в них уділ вся сандецька українська грома-да і багато польської публіки, котру притягнув наш величавий похоронний обряд. Причинив ся до того гарний спів хору під управою о. Лехиць-кого, як і трюгуюча відправа о. Венгріновича і Смолинського. Над домовиною промовляв о. Ле-хицький, пращуючи горячо покійницю, яка разом зі своїми, присутними на похоронах сестрами, тру-дила ся щиро для рідної штуки і ще недавно брала живу участь в аматорських представленях в Новім Санчі, а тепер лягла передчасно у зми-ну домовину на далекий краєчку широкої украї-нської землі, осирочуючи мужа і троє дрібних ді-ток, а також і нечисленну сандецьку громаду, що має її ще в живій і вчлній пам'яті. Іменем цілої Русі-України прашає бесідник щирю трудничи-ню на народній ниві, — пером їй земля!

Антін Стахевич, влательств торговлі риз і предметів церковних, член основатель тов. „Руська Бесіда“ в Тернополі, голова сего-ж тов. і член всіх українських тов., помер скоропостижно в 49. р. життя д. 12. вересня с. р. Покійний визна-чав ся горячою любовію свого народу і людяно-стю, та лишив по собі загальний жал в усіх зна-комих і горожан міста. В. й. п.!

Накладом Редакції „Діла“ або „Свободи“

випуски:

Емілія Золі: Гроші, діва 3 корон (з почт. 3 20 к.)
Гі да Мопассан: Сильна як смерть, переклав О. Паш-кевич, ціна 1 50 жор. (з почт. 1 70 к.)

А. Чайковський: За сестрою (повідане з козацької старнини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.).
Ол. Староженко: Проклятий Маріо, фантастична по-вість з часів Хмельниччини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.).

Евген Грінбач: Чайковський, повість з часів геть-манщини, ціна 60 сот. (з почт. 70 сот.).
Отсі книжки можна набути в Адміністрації „Діла“ за попереднім надісланням всієї належності враз з почтовим. За посилплатою не висилає см.

Адміністрація „Діла“ Львів, Ринок ч. 10.

Курс Львівський

з дня 14 н. ст. вересня 1908.

Акції за штуку без купона.	Плат.	Жак.
Банку гіпот. галл. по 200 ар. а. ж.	567	574
Банку для торгівлі і промислу 200 ар.	400	410
Водн. Львів.-Чернов. Ясес по 200 ар.	558	565
Фабрики вагонів в Сяноку по 500 кор.	350	400
Тов. для газ. пред. електр. пох по 400 К		
Аноти задовані за 100 ар.		
Банку гіпот. гал. 5%, а. ж. в. жакх. в 10%, прем.	110 —	110 70
Банку гіпот. гал. 4½%, а. ж. в. жакх. в 50 л. по 800 кор.	99 30	100 —
Банку гіпот. гал. 4½%, а. ж. в. жакх. в 51 л. по 800 кор.	93 70	94 40
Банку гіпот. гал. 4½%, а. ж. в. жакх. в 57 л. по 800 кор.	100 —	100 70
Банку гіпот. гал. 4½%, а. ж. в. жакх. в 57 л. по 800 кор.	98 70	94 40
Товариства кредит. 4% (п. емісії)	97 —	—
Банку гіпот. гал. 4½%, а. ж. в. жакх. в 41½ л. по 800 кор.	97 —	—
Банку гіпот. гал. 4½%, а. ж. в. жакх. в 56 л. по 800 кор.	98 50	94 30
Обліги за 100 ар.		
Галл. фонд пропінційний 4½% п. а.	97 60	98 30
Вудж. фонд пропінційний 5½% п. а.	101 —	101 70
Комунальн. Банку жвав. 5½% (п. емісії)	100 —	—
Банку гіпот. гал. 4½%, а. ж. в. жакх. в 41½ л. по 800 кор.	100 —	100 70
Банку гіпот. гал. 4½%, а. ж. в. жакх. в 41½ л. по 800 кор.	93 70	94 40
Земельн. банків по 4½%, а. ж. в. жакх. в 41½ л. по 800 кор.	94 —	94 70
Позичк. банків з 1845 по 4½%, а. ж. в. жакх. в 41½ л. по 800 кор.	95 80	96 —
Позичк. банків з 1845 по 4½%, а. ж. в. жакх. в 41½ л. по 800 кор.	91 80	92 50
Банку гіпот. гал. 4½%, а. ж. в. жакх. в 41½ л. по 800 кор.	93 60	94 30
Банку гіпот. гал. 4½%, а. ж. в. жакх. в 41½ л. по 800 кор.		
А. ж. в. жакх. в 41½ л. по 800 кор.		
Міста Кракова по 20 ар. (40 ж.)	103 —	110 —
Міські облиги		
Дукат шварський	11 30	11 38
20 франків	19 04	19 20
100 Рублів срібних	250 50	253 50
100 Рублів паперових	351 50	253 50
100 марок німецьких	117 —	117 50

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 6-й годині по полудні.

Передплата і Inserat приймають у Львові: Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10. Бюро газет: Олександрівський вул. 2; С. Соколовський, Пасаж Гавсманн ч. 9; К. Букштаб ул. Карла Людвига ч. 23. — У Відні: М. Дука, I. Wollzeile 9, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollzeile 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 18, U. FRANKFURT I. GAMBURG; M. Haasenstein & Vogler.

Редакція, Адміністрація і Експедиція Ринок ч. 10. — Руським звертають ся лише за попереднім застереженням. — Редакція не несе відповідальності за зміст статей.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „Діло“ в Австрії: за три місяці: на цілий рік — 22 к. на пів року — 12 к. на місяць — 2 к. 70 г. У Львові (без поштової пересилки): на цілий рік — 28 к. на пів року — 14 к. на четверть року — 7 к. на місяць — 2 к. 24 г. Поодинокі числа коштують у Львові 10 г., на провінції 12 г. Оголошення значимі приймають ся по 30 с. на одну стрічку ілюстрації або на 14 міль, а в рубриці „Містська“ по 60 с. — Пошук і знахідки оголошення числять ся по 20 с. за стрічку. Перекази і нарахування за Inserat платити у Львові.

Гр. Дзедушицький про руську справу.

Щоб зрозуміти політичне значення статті, з якої змістом ми познайомилися вчора, треба взяти під увагу політичне становище Гр. Дзедушицького. Єсе, коротко кажучи, один з найстарших і найбільше впливових політиків польської шляхти. Довголітній голова центрального виборчого комітету, що записав ся в народній пам'яті як „комітет для виборчих розбігів“, віцепрезес польського кола за Яворського і його наслідник по його смерті, опісля міністер для Галичини, вкінці віцепрезес „демократизованого“ польського кола, т. зв. муж довіря польсько-шляхотської часті кола, — Гр. Дзедушицький висловлює не виключно свої думки і плани, а не думки і плани цілої польської шляхотської часті галицького союзу, тої часті, яка, хоч і не творить-ме тепер, як се було давніше, чисельної більшості в союзі, однак мимомого, завдяки чисельній силі, солідарності і головному тому, що в її руках знаходиться фактично вся державна власть в Галичині, є фактичним паном союзу, так що ініціатива, напрям і рішучий голос в справах союзу знаходиться в її руках. Через те стаття Гр. Дзедушицького дає нам змогу вглянути в ті думки і плани, які панують що-до руської справи в єдиному міродатних для краю політиків польсько-шляхотських кругах.

Історичну частку виводів Гр. Дзедушицького з їх генезисом москвофільства і у рахунок поминаємо; вони не різняться ся нічим від загальної прийнятої в польській публіцистиці тенденційної поглядів у сій справі. Тільки на одно з них звернемо увагу: як то Поляки свої національно-державні інтереси все більш прикривати інтересами інших категорій, близьких австрійському правительству. Поборюючи „святотурцію“ в інтересі польонізації Східної Галичини, представляли вони справу так, буди-то йде тут о цілість держави, загроженої в користь Росії такими раг ехсе-релсе чорно-жовтими ругенцями-львівлянами, якими були „святотурці“. Українство знов представляють вони як небезпечний соціальний рух, що загрожують основам сучасного суспільного ладу, хоч в дійсності суспільному ладу загрожують воно навіть в своїх найкрайніших частинах не більше, як прим. польська або чеська або німецька соціальна демократія, проти якої однак ніхто не вживав таких репресій, які мусить занести український національний рух в цілості, не вважаючи на те, що грош тої цілості і не думає порушувати основ суспільного устрою, а бореться тільки проти основ польсько-шляхотського панування над нашим народом.

І ще одно: „у небезпеку“, перед якою польсько-шляхотські круги Галичини „боронять“ чи то „цілість держави“ чи суспільний лад“, викликає такі ніхто інший, тільки вони самі. Адже „святотурці“, які в 1848 р. стояли на становищі національної окремішності і самостійності нашого народу, до москвофільства довели власне зневіру у власні сили нашого народу супроти агресивності польської політики. А так само коли в сучаснім українським національним руху умірювані елементи не мають ґрунту під ногами, то в великій мірі тому, що супроти ворожого становища Поляків до чисто-національних українських домагань треба було боготворити за ті домагання оперти о широкий масовий рух і через те зв'язати їх з боротьбою за суспільно-політичне визволення народних мас.

По сих увагах про дотеперішню польську політику в руській справі перейдемо до її планів на майбутнє, констатуючи перше все, що виводить Гр. Дзедушицького підтверджують в цілій основі наші погляди про польсько-москвофільський союз. Про якісь російсько-національні уступки для москвофілів нема й мови, бо хоч-би Поляки на злість Українцям навіть хотіли для москвофілів щось зробити в тім напрямі, то австрійське правительство на се ні-оли не згодило ся би, а тільки перемирило би свої відносини до Поляків. Так заявляє Гр. Дзедушицький, а що він знає настій в міродатних австрійських сферах, то його слова являють ся з одного боку пересторогою для тих польських кругів, котрі в своїх підприпраніх москвофілів загнали ся за далеко, а з другого запевняють польську тактику на майбутнє. Побіч сього цінне також його признание, що москвофільські союзові послі вибрані польськими голосами. Все те разом кидає ярке світло на москвофілів. Перед нами стоїть партия, яка не має найменших вигод на здійсненні своєї національної програми і тільки в своїй ненависті до українства допомагає Полякам ослабити наш національний організм в користь Польщі.

Ся хвилює прихильність Поляків до москвофільства мала на меті налякати умірюваних кругів з українського табору і зробити їх податливими на польські залицання. А цілі тих залицань: вишукати і між Українцями і між москвофілами „людий доброї волі“, які мали би відвагу „ставити опір радикалізму“, згуртувати їх в одну партию, зв'язати з польсько-шляхотською політикою через покликання їх до „спільної праці на ріжних становищах в краю“ і дістати від них іменем нашого народу „признання прав Поляків“, як тих, котрі Поляки здобули на нашій землі доси, так і тих, котрі думають здобути в майбутнє. Іншими словами, Поляки хотіли би витворити руську партию, яка під оглядом національним не стояла би ані на російській ані на українській становищі, але на становищі галицько-рутенським; під оглядом державно-політичним йшла би солідарно з Поляками під прапором краю автономії, вважаючи польсько-руське питання виключно краєвою, домашньою справою, якої не слід виносити поза границі краю; в кінці під оглядом суспільно-політичним поділяла би консервативні погляди польської шляхти і виступала би проти всякого

„радикалізму“, як серед свого народу так і серед народу польського, стачаючи таким чином оборонцем шляхотських привілеїв.

А таку партию витворити Полякам дуже спійсно, бо вони, з огляду на зріст українського національного руху з одного боку і з другого на поступі демократизації державного життя, стають що-раз менше певні себе і хотіли би як найшвидше забезпечити ся на майбутнє. Для сього забезпечення має послужити союмова виборча реформа, яка оставила би в союзі таку сильну шляхотську групу, щоб о її опір розбивали ся всі реформаторські змагання часті союму, вибраної загальним голосуванням, а також реформа громад, які при нагоді злику з двірськими общинами піддано би під власть двора, щоб „забезпечити суспільний порядок і спокій на селі“ та „відвернути небезпеку від приватної власності“.

Та тепер проти таких реформ виступить з усією силою союмове представництво нашого народу. Правда, його чисельна сила польської шляхти не страши, але страши її те, що воно до боротьби проти згаданих реформ покликано-б цілий нарід. І справді годі собі представити більший політичний успіх польської шляхти, як коли-б удадо ся їй не тільки приєднати поважнішу групу руських послів для своїх планів, але також при помочі тих послів відповідний вплив на настій руських народних мас. За се вже і стоїть покликати кілька одиниць на визначні становища в краю, щоб зробити їх співзвучними в теперішнім режимі і в їх особистім інтересі заставити їх бути сторожками польсько-шляхотських прав супроти власного народу.

Той політичний успіх був би тим більший, що через те скріпило ся би становище польської шляхти і супроти польського народу. Доси кож-да польська опозиція проти шляхотського правління знаходила найвірнішого союзника в руській народі і його послух; коли-ж той союзник відпаде би, коли проти визвольних рухів польського і руського народу стояли би солідарно польські і руські консервативні сили, тоді шляхотське правління було-б куди більше певне себе. І справді, треба такого шовіністичного заціпення, яке проявляють польські „демократичні“ партия, щоб в імя „національної солідарності“ поборовати руський позиційний рух і перти руську національну політику до якоїсь „польсько-руської угоди“, яка серед теперішніх відносин мусіла-б бути угодою з польською шляхотою проти польського народу.

Тільки всі ті плани є „рахунком без господаря“. Такої руської партия Полякам склеїти не вдасть ся, а як би і вдало ся, то її політична кар'єра була би така сама, як політична кар'єра фірми Барвінський-Мандичевський. Наші політичні діячі знають добре, що вся їх сила лежить в органічній зв'язі між ними і народною масою, що вони лиш доти сильні, доки потреби і домагання нашої народної маси є їх потребами і домаганнями, та що хвиля, коли б вони пішли в розріз з народом, стала супроти нього жандармами польсько-шляхотського добра, була би хвиля їх політичної смерті.

А коли Поляки справді хотять згоди, то на се ми вже відповіли: одним шляхом до такої згоди є зректи ся польсько-державних претенсій до панування над нашим народом і признати нам усі ті права, яких вони домагають ся для себе.

Державна акція ратункова для селянства в Галичині.

Підсоне Галичини в спеціально східної є вимікове в цілій Австрії; жадна з країн Австрії не має так некорисного підсону для рілництва, як власне східна Галичина. З весною панують тут постійно студені вітри з чорноморських степів, а в літі спеки континентального клімату, які впливають некорисно на якість, виповнені і краску зерна. Крім того в м'ясо та в червні, як також у вересні — що кілька літ — спорадично навішують східну Галичину морози. З причини тих некорисних для рілництва відносин, господарство і праця на ріллі є у нас неначе гра в лотерію.

Селянин наш привик вже до того лиха, а все-ж такий рік як сей, належить до виміково навічених. Найстарші люди не памятають, щоб в одному році склало ся тільки лиха разом. Май і червень: небувала посуха, так що з морга доброї сіножати зібрано пересічно один до два метричні центнарі сіна. Конюшини зовсім не було, бо в осені миши чисто витризли. В червні ззяв мороз, померзали гречки, картопля, кукурудза, фасоль. Сіна косили пізно, бо не було що косити і кожний чекав, чей упаде дощ, та бодай трохи трава підбуде. Вкінці годі було вже ждати, трави поскошували, бо настигли жнива. На се впала шеститижнева слота, а наслідку їй повени. Зерно позростало, а через просушування виспало ся, особливо овес. Солома струпилила на пни, а в копах або спліснїла або зогнила. То само з сіном. Нині платять нормально за метричний центнар за погоди скопленого сіна 12 кор. 100 сніножат. В наслідок браку паші худоба спала по нічому. Коротко сказавши, загальна руїна. Я сам пересвідчив ся, як селянин з 17 кіл життя не міг вбрати шістьдесяти снінів незростлого збіжжя на насіне! Ще більше безвихідним є положення селян через те, що нема вигляду на прозимоване худоби.

Я сказав, що найстарші люди не памятають, щоб в одному році всі можливі нещастя елементарні так зійшли ся, як се стало ся сего року і так: миши, посуха, приморозки, слоти, повени. Про гради нема вже що й згадувати, бо вони навішують нас рік-річно без викуку.

З огляду на таку катастрофу, що загрожують селянству руїною на довгі літа, підприємство правительств ратункову акцію в цілій краю. Як тая акція ратункова представляє в дійснім освітлен-

ню, покажу на коломийському повіті, де брав я участь як делегат товариства „Просвіта“ до повітового комітету ратункового.

На жадане намісництво, щоб староства подали високість шкоди, спричиненої посухою а потім слотою і повенями, розписано до всіх громад обіжників з приказом виказати до трох днів, на яким просторі землі зістали землеплоди ушкоджені елементарними нещастями. Мабуть той, що укладав той обіжник, взяв вже з давніших літ обіжників що-до виказу шкід градових. Дощ — природно на цілім просторі лив однако так само і посуха спричинила шкоди цілому обшарови. Писарі громадські не знали, що мають писати, чого властиво від них жадують. То-ж яке питане — такі були й відповіді, а багато писарів не знали, що на те відписати, доносили, що нема ніякої шкоди.

На справоздане староства призначило намісництво роздати за чотири тисяч (4.000) корон зерна на насіне, а за дальших чотири тисяч (4.000) корон розпродати рівнож збіжжя на насіне по знижених ціні. Мимоволі приходило на гадку, що там в горі хіба представляють собі, що селяни засівають жито і пшеницю щиптами, як цвїти в горощі.

Шкода на селянських ґрунтах спричинена лиш слотою — коли приймемо її так, як її оцінили скарбові урядники для відписання податків, на 50 проц. збору, — вивнесе в однім коломийським повіті після обчислення на підставі поіменних виказів, які мені подали громади — около 1,368.000 корон, не вчисляючи страт, спричинених через спад ціні худоби.

А ргоров сего останнього лиха занотуємо ось такий ратунковий куріос:

До зверхностий громадських розіслано обіжників, щоб селяни не випродували худоби, бо правительство прийде в поміч закупном соли, паші і трису і на ту ціль знова призначено 10.000 (десять тисяч) корон. Та з тої квоти має ся прийти в першій ліній в поміч тим, котрим повени позабрали хати та ґрунти. Тимчасом та ціла квота не може вистарити вже на саме відшкодування за забрані водою хати і ґрунти, а не то, щоб вона могла поратувати селян перед недостатком паші. Але що більше, якщо сю цілу квоту ужито на закупно паші, то на штуку худоби рогової і коний, не числячи зовсім овець, випало би пересічно всего 52 сотиків. І за сю квоту має селянин купити паші на прозимоване худоби!!

Коли міродатні круги трактують ратункову акцію в той спосіб, то годі уважати, щоб акцію введено серйозно. Вона виглядає радше на кпини з хлопської неволі!

При кнчи ще друга увага:

Нинішні відносини селянських господарств перейшли вже в тому стадію, що для них важливою kwestією від засів а навіть від того, чи селянин буде мав чим через зиму з родиною прожити, чи має терпіти голод, — є те, чи буде мав з чого уплатити проценти від затягнених довгів. А як-раз сеї найважнішої сторони в акції ратунковій зовсім не узягдено. Навіть тою марною квотою 18.000 корон, яку призначено на ратункову акцію, можна було прийти населенню в поміч, а іменю, коли би тих грошей ужило ся на уділене безпроцентової позички для громадських кас і кас Райфайзена (т. є. на заплачене процентів), — тоді коломийський повіт був би одержав 450.000 корон безпроцентової позички. — Нинішній акції ратункової є такий, що делегати мають роздати поодиноким громадам відповідно до числа людности від 1 до 12 центнарів метричного збіжжя на засів для розділу між поодинокими господарями. Прямо розпука бере ся, коли прийде ся вивязати ся з обов'язку розділення того збіжжя.

13/9. 1908. Тут Войнаровський, посол до ради державної.

Китиця для п. Дембовського.

З Самбора пишуть нам: „Директор тутешньої гімназії, знаний вшехпольський вігатор і гнобитель руської молодіжкі п. Шафран, не прийняв на сей рік до гімназії снінів тутешніх урядників Русинів, президента суду п. Каратинського і радника судового п. Грабовенського; ученики ті ходили поперед до гімназії руської. Таким чином батьки, будучи державними урядниками в Самборі, мусять своїх снінів посилати до іншого міста, хоч такі в Самборі є державна гімназія. Є се хіба пересторога для урядників Русинів, щоб у всякім разі давали своїх снінів до польських, а не до руських гімназій, бо в разі авансу або перенесення до такого міста, де є лише польська гімназія, готова їх постичи така сама доля, як називає висше панів“.

З сеї дописи треба здогадувати ся, що пп. Каратинського і Грабовенського перенесено до Самбора, хоч в дописі сього не значено виразно. Однак, хоч би й не було так, як здогадуємо ся, директор гімназії є обов'язаний прийняти снінів в місці проживаючих батьків, еше до того ц. к. урядників, навіть в такім найгіршій разі, коли би ті ученики прийшли з иншої гімназії з лихим свідомством з обичаїв або навіть з екслюзією. Поступок п. Шафрана треба назвати самоволою, якої може собі безкарно дозволити лише вшехпольск і лише під крилами галицької автономічної ц. к. кр. ради шкільної.

З Сяніччини. (Стан руських шкіл в повіті). Сумно такі народні шкільництво в руській часті сяниського повіта. Богато руських сіл не має доси навіть будинку шкільного; багато шкіл не обсаджених, а ті, що є обсажені, не приносять майже ніякого хісна, бо діти майже не ходять на науку. Люди темні не розуміють ваги і значіння школи, тому старують ся всіми способами ухили-тися від обов'язку посилання дітей до школи. В зимі оправдують ся стужою, на весні, в літі і осені браком часу. Дятого і найширший учитель не є

в стані провадити науку шкільну як слід. Бо який успіх може мати шкільна наука, коли в зимі приходиться до школи 7—10 дітей, і то кожного дня инші, а на весну, в літі і осені 2—5. Дятого в руській часті сяниського повіта практикує ся звичайно так, що шкільні ваканції тривають від весни, коли починає ся робота на полі, а кінчить ся в глибоку осінь, коли люди упорають ся з бур'янами.

Є, що правда, учителі, котрі, розуміючи значіння школи для народа, борються з упередженням людей до школи, та що-ж з того, коли в своїй праці не знаходять попертя у шкільній раді окружної в Сяноці, котра зовсім не дбає о шкільництво в руській часті сяниського повіта. Знаю учителів, котрі вислали місячні виказні дітей, забудуючих шкільну науку, та окружна рада шкільна кидала їх до коша. А хотів деколи й накладати кари, то їх не стигала і тим лише деморалізувала людей. Ходить навіть така поголоска між учительством, що окружний інспектор п. Писарчук дивить ся кривим оком на того учителя, котрий неспокоїть його виказами; дятого, щоб йому угодити і не наразити ся на лиху опінію, багато учителів ніяких виказів не висилає, хотів в школах по-рожно.

Коли оден предсідатель місцевої ради шкільної інтерв'ював у п. інспектора, щоб наложив кару на родичів, непослаючих дітей до школи, почув таке: „To nasza sprawa, a do księdza nie należy nam nauki dawać“.

Шкільні будинки знаходять ся також в оплаканим стані. Криші псгніли так, що крізь них ллє ся підчас дощів до комнат учителів та викладачів саль, а в багатьох селах можна подибати викладачів саль без мак, образів поглядючих і т. и.

В парі з браком елементарної просвіти іде також занепад тутешнього населення і то під кожним зглядом. Тут бачимо брак читальні, крамниць, кредитових товариств, а нужда між населенням змагає ся з кожним роком.

Тому звертаємо ся з прошенем до віцепрезидента кр. ради шкільної, щоб заглянув до господарки славетної ради шкільної окружної в Сяноці і припоручив інспекторови п. Писарчукови більшу дбальість о руські школи в сяниським повіті.

З Самбірщини. (Школа в Кульчицях.) Була колись в Кульчицях школа, і були нею люди вдоволені. Шо року виходило з неї по четверто, п'ятеро хлопців шляхотських, котрих батьки посілали до самбірської гімназії. Та від чотирох літ усе змінило ся. До Кульчиць перенесено з Чайкович п. Менкарського на управителя школи, а під його управою і школа цілком занепадала. Тепер нема в селі чоловіка, щоб на саму згадку про тутешню школу не сплюнув на бік. З того часу майже ніхто з села не поважить ся слати дитину „до Самбора“, бо яке пішло до школи, таке й вийшло з неї.

В будинку шкільнім вікна повибивані, стіни обшарпані та болотом обмарані; в класях гній; двір до класів поломаний, клітки повідирвані; в кухні п. управителя молотить збіжжє, тримають пацята. Оттак п. Менкарський нівечить громадське добро. А тепер про його роботу в школі. Наука п. Менкарського в тім, що від часу до часу просить дітей, щоб принесли йому з дому в кишені пшениці або іншого збіжжя, або велить иншим нарубати йому дров (хіби за кару!), а иншим то й вязи любить накрутити (має свого часу навіть доходжене в такий справі). Тим то й не дивно, що кожний річний попис лише чимраз більше перекоує батьків, що з їх школи діти не мають жадної користі, хоч п. управитель наперед діти муштрує в питаннях, які буде за-давати на пописі.

За те старе ся п. управитель здобути собі заслуги діяльністю політичною. Зрзая, як тільки настав, підшив ся під Русина і навіть з кульчицькими інтелігентами розмовляв про руські та позваляв своїм дочкам грати на аматорських виставах, даваних читальнею „Просвіти“. Але згодом змінив фронт, став лютий відмовляти від читальні, а навіть дечуницями перешкоджати аматорським виставам. Тепер переказує ся вже, що заведе в школі викладачів язык польський.

Вже громада уживала заспик легальних способів, щоб позбутися ся такого управителя. Місцева рада шкільна робила заходи в самбірських старостів і у інспектора, а п. предсідатель, місце-вий парох о. Гордицький сам вдавляв ся в справу і був у інспектора; та все надармо. Видно, що заслуги п. Менкарського більші, ніж провиня; видно, що комуся на тім залежить, щоб школу, де є 5 учительських снл, довести до упадку, а молоде покоління виховати в кромішній темі.

З Коломиї. (Педагог катом чи кат педагогом? Хоробрий син хороброго батька.) Є в Коломиї на передмісті Вінцентівці управителем школи ім. св. Казимира п. Северин Кшиндя. Сей панок є в одній особі учителем-педагогом і катом дітей. Діти шкільні тої школи, се після нього припада, на котрих він пробує сили свого кулака. Перенесений з Мазурів за знущання над дітьми, він в Коломиї від кількох літ з якимсь дивним непогамованим розвинен діти, маючи при тім свою питоку систему, що бе кулаком в плечі і в голову.

Подам тут лише два факти його злочинного поведеня з дітьми. Стефанію Дуцівну, дівчинку 10-літню, дочку бідних робітників, побив п. управитель перед більше як роком кулаком в голову так, що дівчина в школі уміла. Відвезено її до дому і по кількох днях дівчина вмерла. Лікар д-р Пяскевич констатувал у дівчині запалене мозку.

Марію Микетюквіну побив директор в школі кулаком в плечі і голову, кидаючи че нею до печі. Побачивши, що дівчина тяжко побита, дав їй 6 кр., щоб тільки мовчала і не говорила родичам, хто її побив. Дома дівчина захорувала і як перед смертю сказала, що її побив в школі директор. Дівчина вмерла по 14 днях.

РУСИНИ! Домагайте ся волюди туток і паперців

„ЗОРЯ“

оподаткованих 5% на руський нар. фонд. Кожний люток має напечатану водним друком ватис „ЗОРЯ“ для відірвання в д злхх наслідковань. Ціна приступна, якість анематична Виріш даром. Ласкаві замовлення полагдають ся відоротною поштою.

Д. ВЕХСЛЕР

Львів, ул. Охороню 9.

Син п. Кшивди, гімназист, зовсім удав ся в батька. Він приходить на павзі до першої літньої класи і побиває кулаками одну дитину по другій. Очевидно батько його, а директор школи цього зовсім не бачить. Одного разу той хоробрий син хороброго батька побив у класі ученика Антона Білоскурського; але уважаючи се невинуватим, набив того хлопця ще й по школі мітлою так, що хлопець 2 тижні лежав у ліжку, а до того — що найгірше — став від тоді звихненим на умі.

ПЕРЕД ПОКУТНИМИ АСЕКУРАЦИЯМИ.

„Погожелец“ і „Фортуна“ обіцяють обме-
чене від шкідливих. „Самолетом польотів“ о-
бічне винагородити школу на худобі в случаю
помору або скаління, „Аурора“ обічне посати,
„Пезеорносць“ обічне капітали посмертні на-
слідникам, „Аліак“ обічне запомоги в кожній
потребі. Але те все лиш гарні обіцянки, не опіри
на жадний реальний підставі, бо ті товариства не
одинають ся на математичний обчисленя і асесу-

Кожде правдиве товариство асекраційне мусить мати позволенє чи то концесію з міністерства; мусить вложити фонд основний і пізніші резервови; складати публично і оголошувати свої рахунки і білєнси; підлягає наглядови і ревізії міністерства; має докладні приписи що-до ужиття і уміщення фондів товариства; а свої премії мусить опирати на таких певних обчисленнях, щоб не вистарячали, бо товариство асекраційне мусить винагородити шкоди, а як би відмовило винагородити, то забезпачуючий член може позивати перед суд і доходити свого права. А Погожешє, Фортуна, Самопомоц, Аліаж і т. д. не мають концесії з міністерства; не мають жадного фонду основного; не обовязані оголошувати публично своїх рахунків ані не підлягають спеціальному надорови правительства; не мають в статуті обмеження що-до способу ужиття фондів товариства — ані як будуть — ані не опирають своїх виласки на жадних обчисленнях; потім не відповідають на те, як вкладки не вистарять, а як відшкодування не дадуть, то член не має права домогати ся ані доходити перед судом.

Зярязом вискизуємо наше велике здивоване, що намісництво прийняло до відомості статуті сих двох запозимових товариств; бож в § 2. законя з 5. падолиста 1897. ч. 134. В. з. д. є виразна постанова, що «сі товаришення, котрі хотять займатися справами аскураційними, не можуть бути акладиан на основі сего закона першим ліпшим дружком людей, але підлягають сьїмним законам, з окремга товариства аскураційні підлягають Цісарському патентуваню з 26. падолиста 1852. ч. 53. В. з. д. § 2. г., і розпорядкови міністерства внутрішніх справ з 5. марця 1896. ч. 31. В. з. д., отребують концесії міністерства і мусять виповнити спеціальні усява, щоби були забезпечені права і інтереси осіб обезпечених. Намісництво отого і повинно було вгадати, що сі товариства кинаються тільки для позору форми, нібито хотять плати тільки яко запозимові товаришення, а в дійсности будуть баламутити несвідому публіку, до сего новий рід аскурацій, і через те наразять родного бідака на велику шкоду.

Яку ціль мають ці нібито атекураційні і нібито залоомові товариства, які люди кермують ними, як виглядає обіцянка користі і які наслідки цієї нібито гуманітарної роботи, — о тім поговоримо в другій статті.

Тимчасом кінчимо ще раз остереженням до наших людей, щоби не дали ся заманювати до цих товариств, та покрити до нашої інтелгенції, до учителів і душпастирів, щоби як найширші дуги людей поучили о правдивих товариствах: ескурційних і остерега перед безбаченством незалежання в Пожежельцах, Фортунях, Самопожельцах, Авурорах і т. п.

В старім німецькім місті, Нірнберзі, почався в неділю 19-й з черги конгрес німецької соціальної демократії, за якого народами слідить увесь політичний світ. Воно й не диво, коли важить ся, що за сею партією подало підчас останніх, впрочім некорисних парламентарних виборів, свої голоси 3¼ мільона виборців. До того-ж нірнберський конгрес попередили події, які заподіають дуже гарячі дебати. Формально винивається ся на сім з'їзді на перший план kwestія голосування за бюджетом, на яке вважали ся баварські й баденські соціалдемократичні соймові фракції, не додаючи про пласет почальної партійної управи. В подібний спосіб поступили торік Віртемперці, а Генці одобрюють їхнє становище — значить ся полуднева Німеччина пішла в бюджетовій kwestії в розріз з товаришами з північної Німеччини, які їм закидують тепер промах проти партійної програми а разом і проти партійної дисципліни. Як сказано, формально йде полеміка з приводу становища, яке соціальна демократія повинна заняти супроти бюджету, а на ділі виступає тут нове протиривство між старою партійною догмою та реальною політкою. Ревізійністи, яких Бебель в Дрезві буцім-то розбив в лух і прах, піднімають знов голову та виступають проти північно-німецьких ортодоксів вже не як офіцери без війська, але як провідники, що мають за собою широкі лави прихильників.

Крім цих справ та звичайних справоздань партійної управи та парламентарної фракції стоять ще на давньому порядку ніриберського конгресу реферати про реформу державних фінансів (пос. Гаєр), про соціальну політику (пос. Молькенбург) та про комісію для образованія (управління школи партійного образованія Г. Шульц). Ці наради визначено повний тиждень.

Делегат Зінгер з Берліна поставив на вечірньому засіданні внесення, щоби справу голосування за бюджетом поставити як особну точку денного порядку і референтом цієї справи вибрати Бебеля, далше, аби в цій справі членам партії з Баварії і Бадену признати необмежене право голосу. Дотично внесення членів партії з Мадгдебурга в справі заграничної політики і становища соціалдемократії згладом неї, зажадав делегат Кіс з Мадгдебурга, щоби сю справу поставити як окрему точку дневного порядку, тим більше, що Бебель останніми часами в справі збортання з англійськими робітниками заняв становище незгідне з дотеперішним становищем партії. Соц. демократична фракція в парламенті повинна внести інтерполяцію про заграничну політику і вяснити становище соціальної демократії.

Від президії і контролюючої комісії поставлено наступне питання: «Конгрес повноважно заявляє резолюції, прийняті в Любечі і Дрезні, в яких сказано, що держава представляє орган класового панування і средство до гнету так довго, як довго знаходиться в руках послідючих класів; далше, що політичною задачею класової боротьби пролетаріату є, здобути державні чинники побідою противників, що мусять ся відкинути вську політику уступок павуючому суспільству і державному порядкови. Конечним наслідком сего принципіального погляду і з огляду на факт, що загальне голосування над бюджетом треба уважати за вотум довіри для правительства, є відмова кождому правительству державного бюджету в генеральнім голосуванню, виявляши, що відкинене бюджету товаришами потягнуло-б за собою ухвалення бюджету більше неприхильного для робітничих класів. Отже ухвалення бюджету в міренберзьким, баденським і баварським соймі не має ся погодити з резолюціями в Дрезні і Любечі».

На сею резолюцією прийде безперечно до галки і гарячих розправ між ортодоксами, а при-
дильниками опортуністичної політики.

— Відгомін ювілею Заньковецької. В Києві десьяктовано в місяці січні с. р. 25-літній ювілей відомої української артистки М. Заньковецької. Ювілейний комітет помістив був з того приводу в трьох київських газетах оповістку, що приймає для ювілятки привіти, телеграми і т. п. Цей оповісті адміністраційна власть добачала невчасне оповіщення, що було оголошене без поцінної цензури і тепер поліція одержала припис потягнути ті газети до відповідальности.

— Американська справедливість а галицька. Найвищим чином "Канадського Фармера" ставило: Дня 7. червня в Bremond Техас вийшло з таких Поляків і почали ганьбити Русинів словами: "смердзонце Русин!" і ще нищими подібними. Коли оден молодий Українець, іменем Турлак, замістивав проти сього, а коли те нічо не помогло, подав згаданих Поляків до суду, тому що вони тими словами зневажили руську народність. Судова справа тягнула ся 2 місяці, аж аквіція дня 15. червня залав вирок засуджуючий обох Поляків на по...

— Свій до свого! Д-р Іван Ціпановський, ви-
служений секундар І. класи загального шпиталю
в Градці І лікар в Городенці, спровадив в серпні
с. р. рентгенівський апарат діагн.-терапевтичний
за 7000 корон із звісної фабрики Reinger, Gebbert
і Schall, Erlangen. — Це перше того рода радіо-
логічне заведення на Руси, то обовязком пацієнтів
і товаришів-лікарів є підперти змагання сего ви-
значного лікаря і в случаях потреби просвітлене
проміянами Рентгена удавати ся до него о порядку.
Зглядно вислати до него пацієнтів. — Д-р Коза-
кевич.

— Новий польський музей у Львові. Дня 13. с. м. відбуло ся в куплений містом старім домі Собєских в Ринку торжєственне відкритє польського національного музею Собєских. В торжєстві відкритя взяли участь оба польські архієпископи Більчевский і Теодорович, єпископ Бандурский, намісник, краєвий маршалок і ин. Посвячєня музею довершив кс. Ленєвич. Музей містить ся в 8 комнатах першого і другого поверха. Поки-що зібрані там численні цінні портрети з 16-ого столїтя, цєхові пам'ятка, різні предмети з руської князївської доби і т. п. Колекції, хотяй ще не великі, але досить інтерєсні.

— Без вироку півтора року. Варшавські газети доносять, що в арешті Соснівці знаходять ся генер молодий Русин, родом з Галичини, Карпо Пелех, арештований за волокитство в Єнжієйові, кельцької губернії тому 15 місяців. Наслідком непорозуміння Пелеха відставлено етапом з Єнжієйова до Києва, де пересидів дев'ять місяців. Звідкати перевезено його до арешту в Бендзині а недавно до соковецького з порученням, щоби видати його австрійським властям. Однак то поручене було доси виконати, бо австрійські власти не хотять признати ся до свого „громадянина“.

— Динамітовий замах перед судом. Перед судом присяжних в Краків відбулася як вчора розправа против зарібканя Войтіка Сурника о злочина з § 8. закону про вибухові материяли. Сурник стрітив ся дня 25. мая с. р. в ринку в Хшанові з робітником Стан. Гієюнкою, котрому сказав, що в цвітні с. р. довершив динамітового замаху на дім гр. Волдзіцкого в Косцельці під Хшановом. Сей замах не удав ся тому, що динаміт був зле підложений. Далше говорив йому, що має приладжати три динамітові ладуники та що дасть їх Гієюнці, аби підложив їх на балюкці під сходами у гр. Волдзіцкого. Вінця сказав, що в гр. Поточного тріс грім, що гр. Волдзіцкий розіраний на кусники, а коли то стане ся, каже Гієюнці про третю жертву. Ті слова чуло також кількох інших людей і справа оперла ся на суд. На вчерашній розпрзі обжалований оправдував ся тим, що дня 24. мая був п'яний і не знав, що говорить. По переведеню розправи трибунал засудив Сурника на 3 тижі! арешту за напушене закона про пиянство.

Розбишакський напад. З Кракова доносять: минулої ночі привезено сюди з Подобіна підпаленого долішкою 45-літнього різника Бельдєрника і його жінку, котрих по заасменту їх рабунковою стацією відвезено до дому. Обоє мають пострілові рани, Бельдєрник одну в грудях, другу в околиці обличчя, а його жінка в лівій опатці. Зранені оповідають, що вночі з суботи на неділю якісь люди навали на їх дім в Подобіні в ціля рабунку. Боронячись своєю майна Бельдєрників розбишаки обесилили і тяжко ранили вістрілами з револьвера.

— Пожар лісів. З Порт-Артура над Горішнім Аером, в канадійській провінції Онтаріо, доносять про величезний пожар лісів. Огонь захопив сотки квадратних англійських миль. Місто Порт-Артура і Форт Уїлем загрожені. Над ріками Пісон і Аеро згоріли величезні магазини дерев. Це вже другий великий пожар, що навішує село року лісів в тих сторонах. В першій пожежі перед двома місяцями погинули сотки людей.

Новий успіх авіонавтики. Злет американського аероплана Орелія Райда (Wright) викликує в цілм світі справдішу сензацію. Ніхто не рив, що в так короткій часі, б в несповна два місяці, як зачали ся відбувати проби літання за допомогою машин, люди будуть такі справді вже літати і то вигідніше, зручніше і дешевше, як ті величезні потвориамі газовими, що їх зветь лембонами. Ми вже доносили, що проба літання за допомогою машин Райда удала ся знаменито. Однак

— Приклонники ісламу. Після статистики турецької газети „Тарджумані-Габдідат“ живе в Європі 14,190,000 магомедан, з них 2,800,000 в європейській Туреччині, 10 мільонів в європейській Росії, 587 тисяч в Боснії і Герцоговині. В Азії живе 156,385,000 магомедан, з того 24,160,000 в Малій Азії, 61,610,000 в Східних Індиях, 40 мільонів в Хіті, по 10 мільонів в російській Азії та Персії і 5,816,000 в Афганістані. В Африці 66,375,000, з того 2 мільони в Камеруні, в Австралії і на заднім індійським архіпелагу 31,142,000. В Америці живе 50,000 магомедан. Разом є на світі магомедан 268 мільонів, т. зн. кілька мільонів більше, ніж має вірних римсько-католицька церква.

— Заведена Карнегія. На недавнім засіданню париського товариства приятелів музею історії природи, д-р Голлянд, директор пітсбурського музею реферував про інтересні нові палеонтологічні відкриття, які зроблено в Америці на кошт відомого мільонера Карнегія. На початку звіту референт подав деякі дані про самого Карнегія та про основані ним наукові, просвітні й добродійні заведення. Шістьдесяті літ тому назад до Америки переселився сім'їний шотландський ткач з жінкою й двома синами. Він осів в Пітсбурзі й спершу приходилось йому немало бороти ся з нуждою. Старший син його, будучий мільонер, коли осягнув тринацять літ, наняв ся за робітника в фабриці за тижневу платню около 7 корон. Потім він собі знайшов инше занятя — розносив телеграми. В вільній хвили приглядав ся механізмови передачі телеграфічної дорогою й небезком вивчив ся тої штуки, а навіть міг відчитувати телеграми зі слуху. Се придало йому посаду телеграфіста на землізв'язці в Пітсбург Філадельфія. Його здібності й грудячість звернули на себе увагу полковника Скотта, що став опися директором пенсильванської залізничі. Скотт взяв його на секретаря до себе, а потім молодий Карнегі дістав місце помічника, що управляв дорогою. Заощадивши якусь суму із своєї пенсії, він разом з кількома приятелями вступив до сенату для надбання одної землі, на котрій відкрито жерело нафти. То підприємство принесло йому около 900 тисяч корон, котрі він пустив в оборот в цілі експлуатаційні паливних вагонів, що дало йому вже кілька мільонів. Тоді він основав фабрику стали, яка стала вже твердою основою його богатства. Однак Андрій Карнегі не міг вдовольати ся лише нагороджуванню мільонів. Знаючи недостаточність свого образования, він багато читав і живо цікавив ся наукою. Досвідчивши на собі, яке значіне мають для образования книжки, рішив ужити значну часть свого маютку на уладжене публичних бібліотек. Почав від бібліотеки для своїх робітників, а потім в різних краях, де панує аніліська нова, основав їх 1.400. В своїм ріднім місті Демараллії в давній столиці Шотляндії, заложив кілька шкіл і придбав старинний історичний замок королеви Маргарети для уладження з него публичного парку. В місті, що стало для него другою батьківщиною, в Пітсбурзі заложив великий Інститут свого імені й видав на него до 25 мільонів доларів. Університети в Шотляндії дістали від него 10 мільонів доларів, з котрих проценти йдуть а стипендії для убогих студентів. 15 мільонів доларів жертвував на пенсійний фонд для професорів американських університетів і колегій. У Вашингтоні утворив фонд для наукових дослідів, жертвуючи нату цілю 62 мільонів доларів. Будова палати мира " в Газі коштувала його півтора мільона доларів. Щоби поспособити в заведенню приятельських відносин між республіканцями Нового Світа, дав в Вашингтоні будинок, що має служити місцем зборів для представників полудневої американських республік. Щоби спомочи родини осіб, котрі жертвували своє житє або здоровлє для добра людей, утворив фонд "героя", забезпечивши його 5 мільонами доларів. Загалляна сума зроблених ним доси жертв на різні просвітні й добродійні заведення досягає майже 700 мільонів корон. До до інститута Карнегія в Пітсбурзі, то він заложений в 1896 році. Спершу здвигнуто будинки

для галерії образів, музичної салі, музею, бібліотеки на 250 тисяч томів. Все це коштувало його близько мільйон доларів. Але небагато показалося недостаточним і в 1900 році Карнегі додав ще п'ять мільйонів доларів на розширення інституту, а в 1903 році доложив ще 3 мільйони на заложення при інституті школи шук і ремесла для убогих молодих людей. Тепер інститут забезпечений фондом 9 мільйонів доларів, що дає річно около 450 тисяч доларів; до того треба ще додати 50 тисяч доларів, які видає місто Пітсбург на потреби бібліотеки. Музична сальа того інституту містить в собі 2500 слухачів; його галерія образів і різьби, бібліотека, музей природописної історії та етнографії містять в собі дуже багаті колекції. Коли в 1897 році помер знаменитий палеонтолог Марш, Карнегі поручив Голландцю продовжати його палеонтологічні дослідження, заохочуючи його в потрібні засоби. Десять літ тривала досліди і розкопки в різних геологічних верствах Кансаза, Небраски, Кольорада, Дакоти і т. д. та увінчалися багатьма знахідками. Так пр. в долині Овечої ріки (Sheep Creek) знайдено величезний кістяк *Dipodocus*-а (великої змії). В верствах намулу знайдено черепи змії завбільшки кістяка слона (*Tigerator*), з котрих один череп важив 750 кг. В третинних верствах знайдено кістяки первісних пережувачів (*Oreodontidae*), при чім в одному випадку відкрито цілу серію із сім'ю кістяків, також предків різних грубошкірих коней, хижаків, гризунів і т. д. Всі ті знахідки внесли багато нового в науку і передали велике значення палеонтологічному відділу пітсбурського музею. З величезного кістяка (*Dipodocus*-а) Карнегі поручив зробити репродукції і подарував їх музеям в Лондоні, Парижі і Берліні.

Дрібні вісті. Намісник д-р Бобжинський буде уділяти аудієнції в часі соймової сесії лише в неділі. — П. Михайло Книш, учитель відділової школи в Коломиї, здав у Львові державний іспит з гімнастики для середніх шкіл і учительських семінарії. — В Чернівцях відкрито в суботу рільничу виставу, що обіймає всі відділи рільництва і триватиме до 21 с. м. — До вступного іспиту до І. класу ново закладеної гімназії в Жовкві зголосилося більше як 100 учеників; результат іспитів ще не звисний. — На головнім дворі товаришів у Львові робітник Голдовський впаав так нещасливо між двома пересуваними вагониками, що колеса розторопили йому обидві ноги. Заки перебула погортівла ратункової стації, нещасний помер. — Добра Камінна в надвірнянській позітці, доси власність І. Міленфельда, набув на ліценції д-р Кароль Гаєвський, власність Волчанця. — До судового арешту в Жовкві жандармерія приставила п'ятеро людей з Замочка, чотириох мужчин і одну жінчину, що мали убити економа Яна Недзвечко. — В Мехиґіроу коло Уста зеленого поєсився дня 12 с. м. в stodолі господар Федір Рушак з жалю за кінями, котрі йому згинули. — Міністерство землізнає дозволило на вступні роботи в цілі будови вузкоколієвої залізниці з Єлєсні в живецькій повіті до угорської границі. — В Стрию застрелив ся 20-літній Осиф Птак, приватний ученик, що перед кількома днями провадив ся при вступнім іспиті до VII. класу в Ярославі. — До шпиталю в Тернополі привезено тяжко раненого Климка Ленська з Ориловець збарського повіта, котрого пострілів з рушничіх сусід Микита Дідух в часі суперечки. — В Винниках під Жовквою вибухнула в останніх часах часті пожежі імовірно наслідком підпалу. — В Чернівцях погнали робітників Галуцька і Черника при напаві ушкодження водопровідної рури, удлившись тріймиами газами в каналі. — У фабриці дріджажів на Голоску робітник Михайло Гаєвський упав до кїтла з киплячою водою і зварив ся майже на смерть. Відставлено його до шпиталю, але лікарі не годні вже його уратувати.

Оповідки:

Клявний Завтра, в середу: Антима, Теокт., (лат. Людими). Позавтра, в четвер: Вавила, Мойсея (лат. Лямберта).

Школа співу в Денисові. Дня 14. жовтня в Денисові тернопільського повіта (почта і залізнична стація в місці) п. Петро Дідич, управитель місцевого хору, розпочинає науку співу, а знаючих уже сю науку пригортає на управителів хору. П. Дідич знаний зі свого фаху широко, бо вже не один співак вийшов спід його руки. По близькіх условинах згодуватися ся безпосередно на його адресу.

З коломиєського Сокола. Руханкові вправи другі зачинають ся дня 18. н. ст. вересня і відбувати ся муть в понеділок і п'ятницю від 7. до 8. вечером. Години для вправ руханкових прив. Курсів семінарихних подаст ся пізніший в порозуміню з дирекцією курсів. Вправи дітій пічнуть ся, коли зголосить ся відповідне число охочих. До учительського кружка належать: Вп.: д. Шпайлайов, д. М. Книш, д. Р. Шпайлай, д. Г. Голдовка, д. О. Чайковський і д. Даниш. — *Старшина Сокола.*

В Вікні скалатського повіта відбуде ся дня 22. с. м. (второк) посвячене "Народного Дому", на котре просить ся всіх патріотів з околиці.

Висий Музичний Інститут тов. ім. Лисенка повірив науку на скрипці п. Перфецькому, укінченому віденському консерватористові, звисному у нас з концертових естради. Сподіватись належить, що всі Русини запишуть своїх дітій до нашого Інституту тим певніше, що учителями суть дияльовані і іспитовані сили. Крім п. Перфецького уділяють науку в Інституті пані: Криницька, Ясеницька і Старосольська, п-ове проф. Ф. Колесса і Бароня на дутях інструментах 2 зглядно 3 членів львівської театральної оркестри. Дирекція просить о скорі оголошення, щоби відповідно уладити розклад і поділ годин.

В музичній школі п. Олени Прохешівної відіовують ся вписи щоденно від год. 4—6 по полудні при ул. Кляйновській ч. 4 (бічна Сикстуської).

З львівського Сокола. З дня 15. вересня с. р. рухові вправи в львівському Соколі (дім "Дістра") відіовують ся в отсім порядку: жінчини від год. 4—5 понеділок, середа, п'ятниця; члени від год. 7—8 второк, четвер, субота; ученики від год. 7—8 понеділок, середа, п'ятниця; реміснична молодь від год. 8½—9½, понеділок, середа, п'ятниця. — *Матречук, начальник вправ.*

З Миколаєва. Старшина тов. Сокол в Миколаєві н. Дн. скадав отсім прикладу подяку його Експ. еп. Чеховичови за шедрий дар, зложений в хосен сего товариства в квоті 20 кор.

Нові признаія Народній Торговлі: о. Омельян Калінич замовляючи вино з овінного транспорту пише: Вино саморідне, що замовляється з о. Ключкою попереднього разу, було під кожним взглядом знамените так, що совісно можу заявити, що вино, яке я замовляв часом з угорських складів хотий і по висшій ціні, не дорівнює Вашому. Рівнож о. Демчук з Руди замовляючи вино пише: Попереднє вино було знамените. При нагляді повідомляємо, що в цілі експедиції вина з овінного теперішнього транспорту вийхав вже наш пивничий на Угорщину. Хто до 20 с. м. заможивний вино, дістане еще вино з першим транспортом. Просимо спішити з заможвленями, бо другий транспорт приїде доперва в другій половині жовтня. — *Дирекція.*

Нові книжки і видання:

Україніка в чужій пресі. Перечислене голосів європейської преси про наші справи, які ми подали останнім разом в 192 ч. "Діла", викликало незвичайне роздратоване серед Польків, при чім ш. польські публіцистичні добачили в тім факті, що європейська преса інтересує ся українським питанням. пруську інтригу! Польські жуналістичні Шерльоки Гольмськи в своїй "бистроті" почули вже навіть в сій справі звук марок, хоч виходилоб радше, що се ми австрійськими гульденами підкупляємо німечку, англійську і французьку пресу. Але-ж польські лідери пера не церемонять ся, а в своїх кляветах такі нахабні, що прусько-український "sojusz" добачили навіть в тім, що про українську справу заговорили — преса англійська прим. "Times". Отсе одна факт вистарчає для характеристики заміток польської преси, тож ми переходимо преспікою до днешнього порядку надлякою "prawdziwie polskich" журналістів, а отсе занотуємо нові вістки про Українців в чужій пресі. Ось лондонська "Financial Chronicle" принесла вступну статтю про панславянську течію і становища економічного, в якій розбирає ся також українське питання. Автор сєї статті проф. Геш, говорючи про зміну відносин Польків до Росії, замічує: "...на всяк случай означе ся, як можна було заперити вже від ряду літ, зростає обопільне приближення російського суспільства і польської буржуазії. Ворожий настрій між обома сими таборами слабне, за те збільшає ся можливість з'єднання також і Польків для всеславянських експериментів, тим більше, що ті табори наближає до себе ще більше як конгресовий (в Празі) запал — спільний ворог: український народ. Воно дійсно дуже варто, о скільки се можливо, уважно слідити за розвитком сего славянського племені, якого тотожними синами є й галицькі Русини й Українці чи там Малороси в царяті. Що правда, то ні нині й не завтра не підіснуть ся в гору й Українці, які впрочім творили в другій думі зовсім позаяний клуб, а в теле-рішчій з 30—40 послів, котрі розділюють ся між ріжні політичні групи. Через край довго тривало повелення, до того ж не мають вони дворянської верстви а й контингент їхньої інтелігенції за малі. Але те певне, що як лише прийдуть до свідомости, то ті царські піддані відіграють позаяну роллю. Але коли вони се осягнуть, то інтереси Польків та "істинних-русских" будуть їм поруч себе, щоб сплиновати Українців в розвитку". Франкфуртський півмісячник "Das freie Wort" приніс в вересневім випуску статтю Вол. Кушніра пз. "Von der Slawenkonferenz in Prag", в якій занотувано "гармонію" голосів, якими почитано вислід праської конференції в російській пресі, що відтак викликало й польський Katzenjammer та сконстатуємо повне фiasco праської конференції. При кінці згадаємо, що з "Українische Rundschau" передрукували: "Dresdener Anzeiger" статтю М. Манга пз. "Die polnische Provinzial-Galizien", "Alldeutsches Tagblatt" (Відень) статтю В. Кушніра пз. "Die Ruthenen und Pan-Slavismus", а берлінська "Tägliche Rundschau" статежку пз. "Allgemeine Provokationen" про деунітарістський виступи гр. Бобринського проти Українців у Львові та про яечну маніфестацію, яка спонукала істинно-русских "преждевременно" покидати Галичину.

Галицький сойм.

(І. засіданє І. сесії ІХ. періода, д. 15. вересня 1908.)

Почали ся на ново наради галицького сойму, а радше "jedynego polskiego sejmku"; про се свідчить передовсім безконечний ряд контошувих репрезентатів Галичини ба ще й нагородна музика, що під соймом ріже всяких kłakowiak-ів витяючи початок нарад нової сесії шляхотського сойму. Шляхотські кармазини заливають також і соймову сальу; місцями тільки відбивають від них чорні одяги послів мійських та декілька селянських сираків...

Засіданє сойму почало ся о год. 11:35 минут пер. пол.

На лаві правительственній являється ся намісник краю ексц. д-р М. Бобжинський і. віцепрезидент нам. гр. Лосє та комісар Ксциньскій. Як тільки послі заняли свої місця, намісник згадав про дісарське іменованє Й. Е. гр. Ст. Баденія краєвим маршалком, а Й. Е. митроп. гр. Андрія Шенцицького віцемаршалком краю Галичини й Володимиршини з Вел. князівством краківським та звернув ся до Й. Е. краєвого маршалка, щоб зложив на його руки приречене як соймовий посол та щоби обняв провід палати.

Після того, як гр. Бадені виконав сїй зазив, отворив він засіданє потрійним ударом маршалківської булави, та зівзав на тимчасових секретарів послів М. Урбанського, Стан. Генрика гр. Баденія, Яна Васунга і Івана Кивелюка.

Після сего виголосив свою промову маршалок Ексц. С. Бадені.

По короткім вступі так говорив маршалок: Політичне становище сойму, оперте на історичній підставі, утримати і скріплити край культурно, етично і економічно підносити і розвивати; розуміти і відчувати дійсні потреби найширших верств суспільности; прямувати до того, щоби всі мешканці краю без жадного винятку глядали і найшли в соймі оборону своїх прав, речника управленних інтересів, а в міру сил задоволення своїх потреб і бажань, утворення условій, котрі б кожному дали можливість плекати свою народність і стремити до її розвитку, — отсе провідні галки, котрі сполучають нас усіх у хвилі, коли починаємо нову сесію соймову.

Не можна і не треба манити себе, що у виборі доріг і средств, котрі ведуть до сїй цілі, є між нами великі ріжнїці; але вони можуть і повинні малити, коли завісді будемо мати на увазі цілість цілий, до котрих простежує, та взаємно добачати будемо у других добру віру і щирість намірів.

Услів, серед котрих сойм починає свою роботу, не є корисні. З одної сторони остаємо все ще під вражінням осоружного злочину, доконаного на однім з тих, що були нам найдорожші і найпотрібніші, і не можемо забути, що не всі рівномірно осудили і напаятували той злочин. Для того нині першим задатком бодай частинної направи відносин повинно бути, щоби ми всі без винятку згідно і однодушно злучили ся в осудженю злочинного і осоружного вчинку та спільно і щиро глядали способів, щоби паятувати і унеможливити ті кичі ненависті і штучно розбужувані пристрасті, які ведуть до злочину і згуби краю.

Оборона національних прав, боротьба о ті права, хочби найострішші але легальні, є признаним правом народу і одиниці; але межою в тій боротьбі мусить бути правда, етика, справедливість і добро цілого краю.

Бажаю гарячо, щоби наради сього сойму утворили на разі бодай підставу і фундамент до привернення між обома народами таких відносин, в котрих сталося би порозумінє можливим. Чин-

никами, котрі повинні улекшити те порозумінє, завісді і незмінно остануть: спільність релігії, з котрою оба народи є нерозривно злучені; історична конечність спільними силами повинна причинати ся до могутности держави, в котрій єдино знаходимо услівя і спроможність розвитку наших народностей, і наконечь ся велика правда, стверджена численними прикладами, що в однім і тим самим краю можуть розвиватись обі народности без шкоди для себе і для цілости, а протинно безнастанна боротьба вичерпує сили і нівечить відповідність.

(По руськи:)

З другої сторони стоїмо перед економічним нещастєм значної часті краю, котре мусить ослабити його силу, енергію і підприємчивість в праці. Всякі цифри і дати, які зібраво правительство, і ті, які Вам краєвий виділ подає, не можуть бути ані точні ані докладні; але вистарчають вони аж надто, щоби ствердити в часті краю велике нещастє, а в иншій часті значні шкоди. З ініціативи правительства, що з признанєм треба зазначити, і фондами доставленими державою почато ратункову акцію, котрої подробиці не до мене належать. Краєвий виділ цілком вичерпав фонди, що лишили ся з кредиту, ухваленого соймом торік, а тепер складає внесення, котрі мають дати спромому привернути до давного стану комунікації, знищені елементарними нещастями.

Не хочу впередати ухвал сойму, але гадаю, що фонди, які край на цілі запомогової акції признає, не можуть бути великі, бо походять в значній часті як-раз від тих, котрих елементарні нещастя постигли.

(По польськи:)

Є обовязком цілої суспільности пильнувати того, щоби фонди, назначені краєм і державою, ужито лише для околиці і одиниці, котрі дійсно постигло нещастє. Уживати запомогових фондів там, де може зменшила ся рента, але нема нещастя, або виконувати з тих фондів хоч би й пожиточні публічні роботи в тих частях краю, де нещастя не було або де населенє не потребує зарібку, є кривдою для тих, котрі без публічної помочи не можуть обійти ся і котрим економічне положенє є затрогване.

Окрему згадку присвячує маршалок фактові з'єднання польських партій в віденським польським колі і висловляє надію, що партії, злучені в Відні, ще більше зблизять ся на соймовім терені, даючи примір згоди і солідарности цілому краю.

Опісля переходить до справи краєвих фінансів.

Краєвий Виділ — говорить він — предкладає бюджет на рік сїй і наступуючий. Видатки в бюджеті на р. 1909 виносять 52 мільонів корон; а що всі доходи краєвого фонду разом з податками до податків, обчисленими після стопи ухваленої торік, виносять 41 міль. кор., то остає ся 11 міль. кор. недобору, котрого годі інакше покрити, як короткотерміновою позичкою. Таким чином пята часть звичайних видатків мусить бути покрити короткотерміновою позичкою. Є се факт позаяний, для стану краєвих фінансів знаменний; той стан схоже Висока палата мати на увазі під час своїх нарад і ухвал.

Коли затягнемо короткотермінову позичку на 11 міль. кор. з пропінційного фонду, удемо сьому фондові винині 24 міль. кор., як-раз тільки, кілько можна від нього надіяти ся з кінцем пропінційного періоду.

Рік 1910 буде роком критичним, бо не будемо вже могли затягнути короткотермінову позичку з пропінційного фонду, а закін о оплат від пива не вийде ще в жите. Хоч би навіть взяти в рахубу ухваленє проекту правительства о підвищеню податку від горівки з уділом для краю висшим, ніж проект той вгадує; хоч би навіть взяти в рахубу від р. 1911 дохід з оплат від пива, то можна з усею докладністю ствердити, що тими новими доходами покريمо в р. 1911 видатки краєвого фонду тільки в таких разі, коли зріст видатків що роки буде цілком нормальний і не висший, як 2 міль. кор. річно.

Представляючи сї сухі але многоговорчі цифри Вис. Палаті, не маю наміру впливати на її ухвали в тім напрямі, щоби дійсні потреби краю не мали бути заспокоєні; думаю тільки, що при кожнім новім значнішим випадку побіч його корисности треба брати на увагу також фінансову спроможність краю. Обовязок і право вказувати Вис. Палаті в кожнім випадку границь фінансової спроможности краю та остерігаючи перед видатками, що виходять поза ті межі, повинні належати до Краєвого Виділу. Але звертаю увагу Вис. Сойму, що Краєвий Виділ в соймі не є самостійним конституційним чинником, так само, як не є ним правительство супроти палати послів, а тільки еманациєю сойму, його органом і виконавцем його волі. Через те Краєвий Виділ тільки тоді може з успіхом сповняти той обовязок, коли набере переконання, що сповняючи його, сповняє волю Вис. Сойму, і коли ухвали як комісій так і Вис. Сойму ствердить, що Вис. Сойм хоче мати в Краєвім Видлі дійсного скарбника краєвих фінансів і таким його уважає.

В дальшій часті промови, якої текст подамо в слідуючій числі, маршалок говорив про виборчу реформу і про реформу громадського закону як про дві найважчіші справи, котрі має полагати сойм. Потім висловив жалє з приводу непередбаченого до санкції ухваленого в попередній сесії львівського закону. Опісля привітав нового намісника Бобжинського, після чого послі, вставши з місця, вислухали посліднього уступу промови, котра містила ювілейну чолобитню цілареві з особливим зазначенєм польсько-шляхотської програми "Przy Tobie stoimy i stać chcemy", і повторили трикратний оклик маршалка на честь дісаря.

Уступ, в яким краєвий маршалок загдавав про подію з 12. півтня, вислухали посліи стоячи, оплескуючи уступ, осуджуючий терор. Крім того оплескували особливо молодий уступ про згоду на віденським терені всіх партій, остаючих на "narodowy gruncie".

Після сего забрав слово новий

намісник ексц. М. Бобжинський.

Відкладаючи точне поданє його промови до завітшого числа, згадаємо тільки, що він у своїй промові, виголошеній в обох краєвих мовах, розвинув плин своєї діяльности що-до реформ краєвої адміністрації, замічуючи, що правительство не сьміє ставати на послугу якої небудь партії, а партії заховавши повинні самі бороти ся з радикальними живлами маючи повну спромому користанія з конституційних прав. Відтак представив програму реформи адміністрації, та представив справу заосмотрення опалом безлісних околиць, справу боротьби з пошестями, та ратункову акцію правительства. Крім того відмітив конечність згоди обох народів, яку готов поскобляти та конечність гармонії між краєвою й державною адміністрацією. При кінці зазначив становище правительства до найважчіших справ, що остають на днешнім порядку а між иншим до реформи виборчої соймової і громадської. "Уряд намісника — кінчив він свої виводи — прийняв я серед най-

тижших обставин з почуття патріотичного, а до сповнення його обовязків не забраке мені праці, витревалости й запалу, доки буду мати переконання, що можу працювати для добра держави й краю".

По промові намісника забрав знов голос маршалок, присвячуючи просторі посмертні згадки Дунаєвському, нам. Потоцькому і Малаховському. Потоцького згадуючи в останнє пок. гр. Андрія Потоцького, говорив гр. Бадені з очевидним зворушенєм та як близький товариш його останніх днів, запевняючи, що він не стремів до кривдженія Русинів.

Перед переходом до денного порядку уділив маршалок голосу голові "Руського клубу" д-ру Дуликевичови, котрий зложив ось таку москвофільську декларацію:

Висока палато!

Представителі "Руського" народу в Галичині, ізбранні ім в ім'я руської народної ідеї, об'єднанні свідомістю культурного єдинства руського міра, вірні традиції руського представительства в галицькому соймі, образували "Руський клуб". В свідомості єдиносостительности руської народної ідеї для культурного розвитку і пріспієння нашого народу, ми вступаєм под єя знаменєм в сю високу палату і заявляєм, що оні єсть і останеть ся ісходною точкою для нашої тут діяльности.

Глубоко скорбим о том, що вслідствіє крайне несправедливого дотеперішнього избирательного закона і не прекративних ся еще при выборах злоупотреблений державної адміністрації, іміючих на цілі скорачення законного представительства руського народу в соймі і ослабленіє его голоса, руський народ лише в сєй високої палаті такого представительства, какое отвічало би его численній силі і душевним способностям.

Ми ожидаєм, однако, що більшостіо сєйма, в вірному пониманні інтересов не лиш края і держави, но і своего собственного польского народа, создаст новый, справедливый, избирательный закон, который допустит би широкія народная маси к участію в законодательных трудах сєйма і в управленні краєм і водворил би повное равноправіє руського народа з польским в краю. Лиш тогда будет положено основание для мирного сожитя обох заселяющих сєй край народов і для їх культурного соревнованія.

Розчитывая на справедливое і безпристрастное отношение польского большинства сєйма в народним стремлениям і культурным потребностям руського народа в Галичині, ми надієм ся навести в соймі услівя для совісної дружної роботи для пользи края і держави для блага руського і польского народа і тим самим для всего славянства!

Отсе й перший дебют голови нового "Руського" клубу. Характерно, що ні один оплеск не розляг ся по проголошеню сїй заяви, навіть між клубовими товаришами д-ра Дуликевича. До тогож голова "Руського" клубу показав ся таки не справжнім Москалем, але хитрим Малороссом, бо говорив по "русски" але з малорусським произношенієм так, що вишпа ні українська ні великоруська промова тільки тарарахнула...

Тепер забрав голос пос. гр. В. Дзедушицкий, мотивуючи коротко своє внесенє, щоби "на знак жалоби і обурення" з приводу смерті нам. Потоцького, що "впав в службу для краю", замкнути нинішнє засіданє. Отсе внесенє польська подавляюча більшість палати прийняла оплесками, після чого маршалок, сконстатувавши прийнятє внесення, уділив слова записаного ще перед тим до голосу голові українсько-руського клубу пос. д-ру Олєсінцѣвському, котрий проголосив оттаку заяву:

Розпочинаючи ся в дні нинішнім сєсія соймова є для руського народа, як в загалі для широких мас людности краю і всіх демократичних верств суспільности несподіваним і з кожного погляду непожаданим продовженєм репрезентації куріяльної системи опертої на анахроністичних, несправедливих, з духом часу і потребами людности в разчій суперечности остаючих основах. Послідня сєсія сойму, зібрана під окликом реформи виборчої, завела оправдані ожидания народа руського і взагалі мільонів, широких мас людности краю, бажаячих гарячо сї реформи і полішила єї в спадщині сєму соймову, уможливаючи ще раз переведенє виборів серед волющих, досі непрактикованих напужити і помилканє до життя репрезентації, в значній своїй часті з волею виборців негзідної з інтересом їх протинной. Супроти сего ми, як репрезентанти руського народа, і сего загального серед него стремлєня заявляємо, що вступаємо в сєй сойм уважаючи його як репрезентацію переходову покидану до як найкоршого ухвалення реформи виборчої, опертої на основнах загального голосованія і з сего становиска не зрікаючися ся права походження в сїй палаті наших прав і заспокоєня конечних потреб народних, уважаючи однак, що в тім своїм складі сойм сєй ані до заспокоєня тих потреб, ані до справедливого переведення якихбудь основних реформ, ані акцій до сотвореня условій і нами пожаданого полагодження справ міжнародних в краю, неспосібний — з всею силою так в тій палаті, як поза нею стремити будемо передовсім до переведення сїй реформи, котра уможливить як найкорше уступленє з сим соймом місця новому соймову, справді людодову, в котрім всі верстви і оба народи найдуть відповідну і справедливу репрезентацію".

Конець засіданя.

По виголошеню сїй заяви прийнятої оплесками на руських лавках краєвий маршалок заявив о год. пів до 2 ої, що нинішнє засіданє сойму замикає та заповів, що найближше засіданє сойму відбудеть ся завтра, в середу о 10 год. рано.

Комісія лекційно-інформаційна тов. "Руська Академія Поміч у Львові" звертає ся до руської суспільности з просьбою, щоби в справі акцій і всяких бюрових занять удавала ся до неї. Старанєм комісії буде припоручити як найвідповіднішого петеґа. Комісія урядує що дня крім неділі і руських сьвят від год. 3—4 по пол. в локалі тов. при ул. Збликевича ч. 3.

Накладом Редакції "Діла" або "Свободи"

Емілія Золі: Гроші, ціна 3 короні (з почт. 3:20 к.).
Гі де Мопсан: Сильна як смерть, переклад О. Пашкевич, ціна 1:60 кор. (з почт. 1:70 к.).
А. Чайковський: За сестрою (повідає з козацької старани, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.)).
Ол. Стороженко: Проклятий Марко, фантастична повість в часів Хмельниччини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.)).
Евген Гребінка: Чайковський, повість з часів гетьманщини, ціна 60 сот. (з почт. 70 сот.)).
А. Прус: Життєві ідеали людини, переклад Крушельницький, ціна 30 сот. (з почт. 35 сот.)).

Отсі книжки можна набути в Адміністрації "Діла" та попереднім надісланєм всієї належності враз з почтовим. За посиллятою не висилає ся.

Адміністрація "Діла" Львів, Ринок ч. 10.

тим самим ділили одвічальність за хід краєвих справ. Є також річ кончева, щоб сойм приступив до реформи в спокою і у відповідній хвилі, щоб опісля знов не заскочив його брак часу.

Без компромісу і згоди між усіми сторонами неможливо; об сім уже нині треба пам'ятати. Кончева є також ширше, уже в першій хвилі, коли справа виборчої реформи з котрої-небудь сторони уведена буде до наряд сойму. Дуже далеко сягаючи жадання — в тій гадці, щоб на чомусь торгів в політичних справах переперти бо-дай малу частину тих жадань, — хоч стрінуть ся в самім соймі з великою виразністю і в першій хвилі вискають навіть признає широкіх кругів, опісля виключити неспокій недоволення в краю, бо розбуджують викидання і надії, о котрих наперед не можемо знати, що не можуть бути здійснені.

Другою справою, що з певністю буде предметом наряд і ухвал сей палати, є справа громадської реформи. Коли я перед 13 роками перший раз промовляв з цього місця, висловив я гадку, що тільки така реформа громадська є можлива, котра в найнижшій адміністраційній одиниці, значить, у громаді, сполучить усіх мешканців цього краю; але додав я, що для такої реформи громадської треба в краю підготувати ґрунт ухвалення окремих законів, на тій самій гадці опертих. Тепер, панове, се вже стало ся і треба признати, що ґрунт в краю є достатком підготовлений і що до цього трудного діла треба приступити.

Метою реформи мусить бути сильна громада, обіймаюча всіх її мешканців, так щоб громада стала ся дійсною самостійною самоуправою краю, щоб мала усіляку чесноту, заповідливість, дбало о доброту загальної публічної адміністрації. Знаю, що така реформа громадського закону получена з тяжкою жертвою тих, котрі вже нині в найтяжчих усіляких борюються ся для збереження батьківської землі; знаю, що таких жертв не вільно з легким серцем домагати ся: але знаю також, що, коли в добре зрозумілім інтересі власним не раз далеко тяжші жертви неслимо для держави і краю, то там, де ходять о першорядний інтерес суспільний і національний, там, де ходять о підвалини самоуправи, там, де ходять о будучність краю, там не можемо багати ся.

Пригадати треба, що тоді, коли в р. 1866. сойм ухвалив теперішній закон громадський, визначні політики з консервативного табору домагали ся сполучення двірського обшару з громадою, а ті, що боронили теперішнього закону, покликувались головою на неохоту народу лунити ся в громаді з дворами, але разом висказували бажання, щоб тая неохота колись щезла, і тоді буде пора на відповідну реформу. Нині ся пора наспіла, а наша річ сповнити дану обітницю. Гадаю, що не можемо взяти на себе одвічальності, коли би колись стрів нас докір, що ми не уміли скористати з хвилі, і коли би до наших чи наших наслідників ушій дійшло зловіще в нашій історії слово „за пізно“. Коли вис. палата признає потребу такої реформи громадської, то буде річю краєвого відділу виладити відповідний проект реформи на засадах справедливості і слушності з можливим униканням занадто великого обтяження тих, що тепер до складу громади не належать.

Жалувати треба, що ухваленого торік закону ловецького не подано до найвищої санкції. Доси краєвий відділ не знає ще, яких змін домагає ся ц. к. правительство, щоб закон подати до найвищої санкції; знаю лише, що вже в найближших днях дістанемо в сій справі автентичну інформацію, а тоді краєвий відділ без проволочки зложити вис. сойму проект закону, так щоб ще в сій сесії можна його ухвалити.

Гадаю, що сповню бажання палати, коли її іменем найсердечніше повитаю теперішнього намісника екс. д-ра Божинського і дам вираз довіри, з яким край приймає його вступлення на так трудне і тяжке становище. Бажасмо улепшити йому сповнення той задачі через понерте і довільне сойму і краю, а взаємно числимо на його поміч і життєву участь в наших справах, чого найліпшою порукою є дотеперішня його діяльність в соймі і краю.

Щорічні наради сойму починаємо, звертаючи наші гадки і серця до особи Найяснішого Пана. (Посли встають з місця.) Нині наші серця болять ся вже живіше, бо в сім році родичне святю для народів сей монархії, ювілей 60-літнього панування Цісаря і Короля нашого. Нині більше чим коли-небудь пам'ятаємо, що то Віа завдяки своїй мудрості і серцю зробила Австрію могутною, бо опер її на глибокій і свідомій привязанні народів: добро і інтерес держави клав понад свою Особу і найтяжші власні терпіння; привернув права національні, усунув давні заборони, отворив дорогу конституційній свободі, пильнуючи рівного виміру для однієї і рівного поділу свобод для народів. Нині оточений почесною цілою світа цивілізованого і любовію всіх своїх народів.

Ми користуємо з його ласки і доброти, неощіняючи свобод, з його батьківської доброти і доброти. А нині ласка з усіма нашими народами в гарячій бажанні, щоб по тихніх трудах і нещастьх дальшім ала принесла йому погоду і упокоєне. З вдячності за особи Найяснішого Пана зложили ми наші гадки і чувства в словах: *Przy Tobie wiemy i stać chcemy, Najjaśniejszy Panie!* Сей урочистий обіцяний дотримемо завжди вірно, у хвилині радості і у хвилині смутку. Ми ніколи не забудемо, що коли всі відвернули ся від нас, Він оден облянував нас своєю опікою і своїм серцем. Він оден зрозумів нас. Нехай же висловам сих чувств буде оклик, котрий за нами повторить цілий край: Наймилостивіший Цісар і Король наш Франц Йосиф I. нехай живе!

Сей оклик палата з жаром повторила три рази. Бесіду екс. маршалка палати кілька разів перебивала бравами, а повняте екс. намісника Божинського нагороджено гримками оплесками.

Опісля промовив намісник д-р Божинський:

Високий сойм! Ласкою Найяснішого Пана іменованій намісником Галичини, обняв я уряд з сильною постановою утримати в краю публічний спокій, пошанування законів і повноту виступи. Я вдячний суспільності, котра, зрозумівши і відчувши грозу положення, викликаного трагічною смертю моего невіддаленого попередника, злучилася зі мною в тій постанові, щоб утримати спокій, залишила навіть борби сторонництва і незвичайно улепшила мій задану. Я не потребував мати стільки острійших средств. Де грозило порушення порядку, досить було виступити урядника намісництва, вислухати жалоб, відтолкувати і заперяти. Кілька несподіваних випадків чинного опору власті, хоч жалю над ними, мало характер так місцевий і спорадичний, що не були вони у зв'язі з загальним настроєм і, хоч відбилися голосним відгомном, не могли швидко вплинути на той настрій. В кождім з тих випадків заперяв я зараз докладне доповідне адміністраційне через вис. сойму урядника намісництва, не лише для ствердження самої події, не лише для розслідування, чи

не мають в ній якої вини органи публічної власті, але також для розслідування і можливого ухвалення причин, котрі їх викликали. Судові розправи, що незабаром відбудуть ся, вияснять оконечно кожду з тих подій.

Хоч я постановив утримати публічний лад, то такі не могу в кождім гарячішій, палкішій об'яві публічного життя; в кождім зборах під голім небом, в кождім поході або вправах, улагоджених хочби радикальним сторонництвом чи товариством, поки вони в межах законів, добачувати небезпеченство для того ладу та ставити на ноги апарат власті. Коли об'яви злі, коли шкідять публічному життю, то сама суспільність повинна против них рушити ся. Нехай зпоміж неї повстають, творять ся, організують ся сторонництва противні і нехай стають до борби з тим, що уважають за зле. Нехай користують з тої свободи діляня, котру в конституційній державі мають також вони, а не лише радикальні течії. Публічна власть, котра би цілу сю задачу переймала на себе, ослаблювала би тим найбільш, найздоровішій живля в суспільності, відбирала би їм тую силу, тую віру в себе і тую вправу в публічному життю, без котрих жаден напрям не має будучности. Крім сою зовні власті, котра би брала на себе ті суспільні задачі та віддавала би на услуги хочби найліпших і політично найбільше зрілих сторонників, не мала би поваги і сили тоді, коли обов'язок велить їй виступити, коли політична чи суспільна боротьба перевертає границі права; а сю повагу і силу я хочу в цілості зберегти для моєї управи і для підвласних мені властей і їх органів.

Чим більше маємо свободи горожанської, чим далше від мене гадка обмежування їх, тим більше мущу дбати о те, тим більше дбати повинна сама суспільність, щоб кождий орган публічної власті, сповняючи свою тяжку задачу, мав у неї послуж. Можливим надужиттям висла власть певно не потурася; але против них єдино дорогою є жалоба, а не опір або самоволя, котра привелоує до репресій.

Однак лишачи репресійні средства на випадок кончевої потреби, добре розумію, що до утримання публічного спокою ліпше веде що иншого. Є се добра адміністрація, адміністрація справді безсторонна і справедлива, котра іде на зустріч бажанням населення, заспокоює його потреби, гоїть рани, а тим самим відбирає агітаторам і агітаційний матеріал до жалоб. Сій задачі бажано всім сили віддати.

Ходить насамперед о те, щоб утворити адміністраційний апарат, котрий в нашім краю що до числа, а почасти і що до якості не відповідає великим задачам нинішньої новоючасної адміністрації. Обіймаючи уряд, дістав я запевнене, що центральне правительство не пожалує мені в сім напрямі помічи і средств. Передовсім мусів я взяти ся до того, що можна перевести в межах законів. В намісництві перевів я нове утворене бюр після змісту справ на чотири відділи: громадський, технічно-санітарний, церковно-фондаційний і господарський. На чолі кождого відділу поставив я одного з віцепрезидентів або радників двору, котрий не лише, як доси, в заступстві намісника буде апробувати реферати, але буде також управляти урядниками і справами, належачими до його відділу в цілмі краю. Для ближнього і ліпшого надзору над старостами запрокутував я утворити сім інспекторатів по найбільших містах. Маю надію, що розкладаючи так одвічальність за правління хід адміністрації на більше число добрих і досвідчених урядників, втягаючи їх до управи і силами ім круг самостійного діляня, піднесу одностійність і пружність нашої адміністрації. Часи і відносини, в котрих намісник сам миг особисто правити всіми справами і всіми урядниками, минули. Розуміючи зарезом, що старости в теперішній так просторих повітах не мають безпосередньої стичности з населенням, заходжу ся, щоб число старост побільшувати в швидшій ніж доси темпі, а проші над творенням нових старост є в повній ході.

В міру, як буде уліпшувати ся адміністраційний апарат, легше буде також усторонити з нього формалізм і бюрократизм та одушевляти його ініціативою. Пробі в сім напрямі переконали мене, що могу числити на добру волю і найліпшу охоту урядників.

В дальшій своїй бесіді указав намісник на декотрі з тих справ, в котрих пороби вже заходів. І так подбав о те, щоб з державних лісів безпосередно доставляло дерева населено безлісних повітів. Сього року запасу дров стане для 8 до 9 повітів; пізніше продаж розширить ся. Дрова будуть дешеві, а продаж начне ся в жовтні с. р.

Робить ся багато для нищення пошестних хоріб, як тифу і шарлатини. З великим успіхом і коштом робить ся заходи, щоб не допустити до краю холери. Звернено увагу на занецижуване води відпадами з рафінерій нафти і на шкоди, роблені дикими спалами дров прибережному населенню. Почато акцію ратункову для населення, навішеного елементарними нещастями. З акції сей здає ся справу в днешняк, длятого намісник не повторяє того, що вже й так подано до загальної відомості. Дальше говорив намісник у сій справі по руськи:

Удар є так великий, що всі сили правительства, краю і суспільності повинні сполучити ся, щоб його поконати. Здаючи собі з сього справу, запросив я до спільної акції всі чинники, котрі могли тут вхолодити в руху, і утворив головний комітет ратунковий, до которого увійшли обіч заступники правительства заступники краєвого відділу і заступники головних господарських товариств польських і руських. В закупі і розсілці зерна на засів виручили нас з найбільшою готовістю торговельний відділ господарського тов-а у Львові і синахат рільничого тов-а в Кракові, що мущу загадати з вдячним признанем. У всім ішов я за ухвалами комітету. Робили ми в найліпшій гармонії і згоді. Подібно, о скільки знаю, роблять також повітові комітети; а ся згідна в нещастю праця наповняє мене надією, що є у нас багато поля, на котрім для добра загалу населення можуть і повинні зблизити ся до себе у згідній ділянці і праці оба народи і всі їх сторонництва.

Не моя річ випереджати в сім напрямі події і псевелізати усповнені. Однак оскільки пояснює ся усяляк, що могли би весті до національної і суспільної згоди, є моїм обов'язком користати з них і по силам моїм допомогти до тої згоди. Коли би дозволи ся щонебудь в сім напрямі зробити, була би то найгрішніша честь, яку могли би ми в сім році віддати наймилостивішій пануючому нам монархові.

Дальше говорив намісник знов по польськи про бажану гармонію між властями державними і автономними, про вагу спільного діляня правительств і сойму на полі законодавства і адміністрації. Дякував маршалкові за слова довіри, а потім указав ще на декотрі свої дальші дотеперішні заходи.

І так зглад намісник, що кр. рада шк., іду-чи за волею сойму, постановила спинити на якийсь час перетворенняв однокурсних шкіл на більшешкільні, а за те всіма силами дбати о те,

щоб у всіх громадах, котрі доси не мають власної школи ані не належать до жадної зв'язи шкільної, повстала народна школа.

Так само за волею сойму, висказаного перед 4 роками, ухвалив намісник хибну не раз практику при водних будовах і заперяв обов'язково правно-водне доходжене перед розпочатом якої-небудь роботи на публічних водах.

В справі регуляції рік треба доконче спільно з соймом совісно розслідувати всі жалоби, а разом перешкоди і застановити ся, чи можна регуляцію вести инакше, чи можна її приспінити.

В двох важних справах законодавства поставив я намісник о заяву правительства що до його становища, а то в справі закону водного і ловецького. В першій справі ходить о 4 параграфи, котрих зміни бажасо сойм і населення; заява правительства в сій справі находит ся вже в краєвий виділ. В справі ловецького закону заява така надійде в найближших днях. З рівною готовістю обіцяю намісник у всіх інших законодавчих справах приходити сойму в поміч. Дальше говорив намісник про намірені соймом реформи виборчої ординації і закону громадського.

Становище правительства — сказав він — в справі соймової реформи виборчої знає панове докладно, бо центральне правительство вже кілька разів висказалося о тім. В тих межах може Вис. Сойм числити на всяку поміч з моєї сторони, щоб знайти спосіб і форму здійснення зазначеної, соймом цілн, запевнення загальної горожан участі в соймі.

Справа громадської реформи прийде без сумніву на денний порядок сойму. Коли об'яви не мілья, настало в сій справі деяке зближене поняття, а передовсім збудило ся почуте конченості її розв'язання.

Як довголітній посол знав я сю справу в усіх її фазах, як намісник пізнав я її за короткий час урядованя з нової, найприкрішій сторони. Правдивою рянню нашої громадської організації є спосіб переводження виборів. На параграфі закону, що відноситься до тої справи, винуло ся процесове куртуство, користаючи з того, що вони занадто загальні, неясні або невідповідні для наших відносин. Через те майже в кождій сільській, а навіть і міській громаді йде пристрасна та безнастанна боротьба за важність виборів; через те безнастанні протести, рекурси, уневаження, нові вибори і знов протести та рекурси аж до адміністраційного трибуналу, громаді депутатів до намісника; через те урядоване громадських рад і начальників цілі роки поза законною хаденцією і найшкідливіше розростає пристрасний серед населення. І коли-б основна реформа громадського закону мала наступити не сразу, я уважав би дуже пожаданим, щоб не ждучи на неї змінити тимчасом кілька параграфів, які відносять ся до громадських виборів та до розв'язання громадських рад і так запевнити на тім полі нормальні відносини.

Нехай ніхто з панів в сих моїх словах не добачує страху або неохоти перед переведенням громадської реформи на ширшу скалю і загально перел законодавчими реформами. Занадто часто виступав я в сій високій палаті як внескодавец, щоб можна було мене посуджувати о зміну думки або темпераменту в сій справі. Але довголітній досвід навчив мене, що партії можуть і мусять класти собі далекі і сміли цілі своїх змагань, але дійсний поступ може бути тільки поступовий, але законодавство повинно числити ся з дійсністю і не вибігати поза границі, подиктовані культурою і силами краю. Занадто багато маємо вже законів, котрі при найліпшій волі правительств трудно перевести. На скільки можу знати і передвидіти внутрішню організацію Вис. Сойму, закони переходять-муть в нім тільки шляхом компромісу і порозуміння поміж партіями. Улепшувати те порозуміння на полі національним, культурним та економічним є моїм обов'язком, подиктованим не тільки моїм урядом, але також моїм горожанським почуттям.

Уряд намісника прийняв я серед найтяжчих умов з почуття обов'язку, а до сповнення великих і важких задач сою уряду не забрав мені праці, запалу і витревалості, доки мати-му переконання, що могу працювати з користю для держави і краю.

Друга промова маршалка.

По промові намісника забрав у-друге голос краєвий маршалок, присягаючи посмертнім зглядом довголітньому сойму послови Дунаєвського, намісникови гр. Потоцькому і послови Малаховському. З сей промови наведемо отсей характеристичний уступ про

Дунаєвського: „В часі, коли був членом правительств, його вплив розгортав ся на цілу внутрішню політику монархії, а з того впливу користав він, щоб згідно з інтересом держави бороти ся в імя тих принципів, на котрих були оперта підстава політика нашого краю, т. є. признає політичних індивідуальностей і королівств і країв і оперте на їх силі могутності держави“.

Посмертна згадка про пок. намісника Потоцького

в цілості звучить: Друге імя (т. є. після Дунаєвського), котре на жал в сій хвилі з сього місця треба назвати, переймає нас вишкочивим болем, жалем і ревністю. Се — бл. п. Андрій Потоцький.

Зібрами в сій салі в дні отворення сойму здаєть ся, що бачимо його ще серед нас, чи на посольській лаві, коли з запалом і талантом ставав в обороні потреб та інтересів краю, чи коли як маршалок сойму в болочій для нас хвилі мві читати в серцях народу і тому, чим ті серця були переповнені, дав свійглий вислів, ідуци рівчасно за своїм гарячим почуттям і за політичним розумом, чи в кінці коли як намісник в дні отворення сойму вмів у свої слова вложити стільки серця і розуму, доброти і рішучости, а передовсім безмежного привязанія до краю.

Чи маю ще раз пригадувати, що той чоловік посвятив для краю, для публічної служби все і забув про все, а передовсім про себе, так що єдиною його мрією, єдиною амбіцією було служити краєви, причинити ся до його добра.

І лишів гарний примір, як ті, що дістали по предаках світлі традиції публічної служби, повинні оставати вірні тим традиціям.

Признаю, вдячність і значіне його росли з кождим днем, а біль по його страті ще збільшуєт ся загальним почуттям, що в своїй діяльності і праці він не сказав ще посліднього слова, що надії, які ми всі лучили з його особою, були-б сповнили ся.

Ніхто ліпше від мене в послідних роках і місяцях не знав думок, яким він руководив ся в публічних справах, не знав ліпше пліи, до якої він ішов, і тому є моїм обов'язком в сій хвилі і з сього місця ще раз ствердити, що Андрій Потоцький усею силою своєї волі, всім теплом свого благородного серця бажав добра і розвитку обох народів сього краю, та що не було ціли й думки до здійснення якої він з більшою силою переконання йшов би по своїм найліпшим знанням, як згідне пожиття Польки і Русинів на сій землі.

Сі мої слова потвердять колись історія сього краю, зберігаючи на всі часи ту гарну, благородну, чисту постать в авреолі мучеництва.

Ми зберемо його пам'ять не тільки з пошаною, але також з тою глибокою любов'ю і вдячністю, на яку своїм життям і працею за-вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність, на яку своїм життям і працею за-

вдячність,

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 16. вересня 1908.

Краєві сойми.

Прага. (Тел. прив.). Вчора отворено чеський сойм. По промовах маршала і членівки відчитано впливи. П. Маєр, Бернгард, Странскі і тов. анесли правдо-державне застереження в справі політичного відокремлення чеської землі. П. Клофач і тов. зложили заяву, що теперішній сойм не приймає за згідний з конституцією, а беруть у нім участь лише диячки, бо в чеській королівській не має нішого законотворчого тіла, в котрім могли би працювати. П. Клофач і тов. зложили також внесення на заведення загального голосування при виборах до сойму. Підчас читання сього внесення прийшло до бучі між внескодавцем а кількома німецькими посланцями. О год. 3. по пол. закінчено засідане.

Прага. (Тел. прив.). В соймі прийшло до бучі між Німцями і Чехами, коли подано до відомості склад соймового бюра. П. Странскі кликнув: Чому в бюрі нема жадного Німця? На те п. Клофач і Хоц почали кричати: Жаден Німець не вийде до складу бюра; не дамо себе тероризувати! Настав заколот; галерія давала олеськи. Маршалок ледво привернув спокій.

Відень. Позавчера була у президента міністрів депутация під проводом посла до державної ради Німечки в справі реформи виборчої до чеського сойму. Бар. Бек заявив депутациям, що виготовлено новий проект реформи, котрий є предметом переговорів; переговори ті імовірно незабаром покінчать ся. Далше сказав президент міністрів, що правительством рішало ся на загальну курию, але в ній мали би голос лише ті, що в інших куриях не мають виборчого права. Президент обіцяв усьо зробити, щоби реформу як найшвидше перевести; але остерігав перед демонстраціями за загальним голосуванням до сойму, бо правительством не змінить свого становища під напором маніфестацій; маніфестації такі могли би справі хіба пошкодити.

Відень. (Тел. прив.). Вчора отворено сойми в Бремені. Целовиці, Градци і Солногороді.

Опава. (Тел. прив.). Сойм вчора отворено. Між впливами є нагале внесення в справі вибору комісії для виборчої реформи. Перед отворенням сойму була у президента краю депутация соціальних демократів з жаданем заведення загального голосування при виборах до сойму. Президент краю відповів, що правительством не противить ся розширенню виборчого права, але, як нєрз уже заявлено в парламенті, не могло би подати до санкцій реформи виборчої до сойму, ухваленої на підставі рівного і загального голосування.

Берно моравське. (Тел. прив.). Вчора почався моравський сойм. Між впливами є внесення п. Цілінгера в справі звітів бернської філії кореспондентського бюра, котра на вір пражської філії має бути поділена на дві секції, чеську і німецьку. Опісля сойм приступив до нарад над нагальним внесенням, поданим на весняній сесії сойму.

Сербський церковний конгрес.

Будапешт. (Тел. прив.). Як доносять з Карлових, зібрав ся вчора сербський церковний конгрес. Королівський комісар, міністер судівництва, відчитав королівський рескрипт з повідомленням, що після заміток президента кабінету Векеря і ради міністрів монарх не може затвердити вибору єпископа Звєтєновича на сербського патріарха і митрополита та визнає конгрес до нового вибору з поміщенням Звєтєновича. Вкінці візав комісар, щоби конгрес до трьох днів доконав вибору. — На конгресі жадав Полович вибору комісії з 9 членів, котра би мала виготовити проект конгресу против арештованя священника Прибиновича. Мусилікий (радник) спротивив ся тому і радив писмо Прибиновича відослати до комісії; внесення се прийнято. — Вчора постановлено відложити наради до п'ятниці; тогді устануть ся речення вибору патріарха.

Конгрес німецької соціальної демократії. Норимберґ. (Тел. прив.). В дальших нарадах соціально-демократичного конгресу при дискусії над організацією жінок промовляв Ельм против внесення управи, кажучи, що не треба змушувати до вибору жінок до виділу, — що не уходить склакувати віча жінок і давати мандати, коли жінка в загальній організації не дістане мандату; се був би привілей, а не рівноправність. Бєсідникови здає ся, наче цілий зїзд хоче бути „під латинкою“. В голосованні прийнято внесення виділу. Після того внесення кожда товаришка має належати до організації в місці свого замешканя. Окрема політична організація жінок є недозволена. Незалежно від союзних вечерів для мужчин треба улажувати вечери і для жінок. Жінки відповідно до свого числа повинні мати репрезентацию у виділах.

З Туреччини.

Царгород. (Тел. прив.). Страйк на анатольських жєлєзницях триває дальше, бо на домаганя страйкуючих від управліної ради тов-а не надійшла відповідь. Відповіді наділено ся вчєра. Можна надіятися, що страйк закінчить ся нині.

Софія. (Тел. прив.). Туґешні круги песимістично задивляють ся на положення в Туреччині; кажуть, що султан є лише на око володарем. Молодотурки не поступають конвенкентно, є шовіністами, і се доводять до стичок з христианами в Македонії. Молодотурки хотять знести привілей, надані христианам; дияточа справа македонська незабаром стане дуже актуальною.

Відїзд цїсаря на маневри.

Будапешт. (Т. К. Б.). Цїсар відїхав вчєра о год. 1 м. 30 по пол. спеціальним двірським поїздом до Вєспрїму.

Вєспрїм. (Т. К. Б.). Цїсар прибув сюди вчєра о 4-й год. 30 м. по пол., витятий оваційним населенням.

Холера в Росії.

Петербург. (Аг. тел.) Москву, Петербург, Катеринослав і Ташкент оголошено навіщеннями холерою а губернію: петербургську, московську, чернігівську і томську, єстакт круг закартаїський, провинції: Сир Дорія, Самарканд і Ферган а т-кож зєлєнічні лінії петербургського вузла признає загроженими холерою. Від дня 14 серпня до вересня занедужало в Росії на холеру 401 осіб а померло 98.

Петербург. (Т. К. Б.). Холера безвипинно змагає ся. Від оної до вчєра в поудни занедужало 240 осіб а 60 померло. Загалом занедужало досі 515 осіб.

Проти політики нерві.

Прага. (Т. К. Б.). В бєнєтї, який відано вчєра на честь членів прибічної промислової ради, взяв також участь міністер торговлі, д-р Фідлер. В своїй промові виголошений на тім бенкеті, сказав д-р Фідлер, що кожний хто слїдить пануючу нині відносину, признаєть, що пенєе злишній перовість в осуджуваню національних, політичних і соціальних справ так, що навіть найдрїбніша справа викликає між населенням великі ріжнїці. Є пожуваня глїмним тім більше, що незабаром мають бути поладжені дуже важні й дуже скопльовані справи політичні, економічні й суспільні.

До того грєба невідключно атмосфери супокійної, а справи сї мають бути поладжені в інтересі населєня, промислу і торговлі. Через те звертаєть ся бєсідник до всїх, аби з відвагою не тільки в приватних розмовах але і в ширших кругах старали ся усувати ту душну атмосферу.

НОВИНИ.

— Против руської гімназії у Вижицї. До „Буксїни“ пишуть: Руська гімназія у Вижицї не дає ще все спати деяким вижицьким Жидам. Виславим протест, скликають вони віче Жидів і готують новий протест і депутацию до Відня. В товаристві з многими пейсатими „Jungel-ami“, котрі на сводїшних зборах заложили свій протест проти гімназії, заховають ся коло дїя головню адвокат д-р Райхман, бувший соліциатор Злочовер, а навіть такий адвокат д-р Гулес, Жид родом зі Станиславова. Дивна річ, що проти сїєї гімназії агїтує також великий жидівський інтернаціонал, голова вижицьких соціалїстів, соліциатор адвоката д-ра Гамбургера, Брайнелль. Крайня пора, щоб котрий з наших адвокатів оств у Вижицї, щоби ми не годували своім хлїбом своїх ворогів! Люди з Рівні вислали вже до-ови Райхманови заяву, що витягнуть на будуче конвенкентно з його поступування.

— Мєлоранії в Галичині. Краєвий виділ предкладає соймоси внесення на чєтри нові мєлоранійські підприємства: двоє в дорічю Висли, одного в дорічю Буга і одного в дорічю Дїєстра. З дорічю Висли проєктована регуляція потоку Мацохи, довжину ріки Золи, коштом 1,166,000 корон та осущєненє рєшєвських багон регуляцією потоків Чорної, Мролі, Осни і Пїдрїча, 68 років до осущєненя і будова наводночного каналу коштом 460,000 корон. В сїдній Галичині проєктована регуляція ріки Солотї з допливами і має вона значєня для охорони від вливнї і відводнєня значних просторів по лївїм берєзї Буга. Кошт обчислений на 6 мїліонє корон. В тїй регуляції є інтерєсованих 34 громад і двірських обшарів в равськїм і скалатськїм повітї з поверхнею 24,119 моргів. Краєвий виділ предкладає соймоси проект закона, що запевнєне перевєдєнє тої регуляції в дорічї підприємства примусової спільки водної під управлєнєм краєвого виділу про 40 прд. підмогах краю і державного фонду мєлоранійного. Перевєдєнє має бути розложєне на 20 лїт. Четвертє підприємство відносить ся до урегулюваня потоків Колєднїцї (Нежабїки) і Брїднїцї з допливами на просторї 77 км. коштом 800,000 корон. В тїй регуляції є інтерєсованих 14 громад і двірських обшарів в повітах жидєчєвськїм, дрогбїчєвськїм і стрїєвськїм з поверхнею 13,838 моргів. Після проекту закона та регуляція має бути перевєдєна як підприємство примусової водної спільки краєвим виділом при 40 прд. підмогах краю і державного фонду мєлоранійного. Роботи будуть вєсти ся 18 лїт. По введєню в жите закона про регуляцію Колєднїцї з допливами буде запевнєне перевєдєнє великої мєлоранійної акції в дорічю горїшого Дїєстра, котрє побїч Повислїя і дорїча Буга і Стїра одно з трьох мєлоранійних центрів в Галичині.

— Кацапська дволичність. Вже своїї вказували ми на фарисейство галицьких москвофілів, що перед „сильними міра сєго“ удають великих оборонцїв руського обряду і католицької віри, а в душі (коли змога, то й в практиці) являють ся якраз чимсь протинним. Ось найновїший примір, згадуваний нами вже коротко вчєра, а про який читавмо подрїбнїше в „Народнім Словї“. В Тернополї був гімназїальний суплєнт, укїнчений богослов Крохмальний, закупуєчий москвофіл. Він дуже хотїв остати священником, але мав за собою такі поганї зєдєки і брудний характер, що Екц. митрополит не хотїв його висвятити. Але Крохмальний не тратив надїї. Він цїрєз зєдєк до митрополита, просив, благав і перекїдаючись приїмо в облесного собаку, лїзав митрополитови руки і ноги. Але митрополит був неублаганий. Тай Крохмальний також був не покаяний і такі не перєставав їздити і благати митрополита о висвяченє. Вкінці Крохмальний приїр свято, що буде вірним і ширим католицьким священником і т. д. і митрополит сєго року висвятив його. А Крохмальний того й тільки хотїв. Він сєйчас без канонїчної відпустки поїхав до Амєрки і там став відгатаги Русинів від католицької віри і перєгатаги їх на православїє. Супротив того митрополит був принєволений видати на сєго „атца“ церковну сусєпену. От такі то нашї кацапи. Перше робив ся покірним ягтяком, пропадав будїм заставою католицького священника, а коли діняв сєго, перекинув ся відразу в хижого вєвжа.

— Шаркятїна у Львові. Як доносять „Kotєspondєnєa ratuszowa“, дїя 14. с. м. пвибуло 11 хорих на шаркятїну, видворило 22, не змер нїхто. Остать ся в лїченю 290 осіб (275 мїсєчєх, (5 замїсєчєх, 212 дома, 78 в шпиталї є). — Краєва рада шкїльна вислухавши гадки санїтарного реферєнта, постановила не відкладати отворєня шкїльного року в народних шкїлах і в низьких клєсах гімназїй у Львові та в тих гімназїях на провінції, в котрих отворєнє року шкїльного досї не наступило, за то постановила видати спеціальнї зарядженя що-до средств забезпєчаючих недопущєнє розширеня пошєсти шаркятїни серед шкїльної молодїжї. Зарядженя ті, котрі мають на цїли увїльнєнє деяких учасників від шкїльної науки, будуть виданї до охрєнних рад шкїльних, дирекцій гімназїй і видїлів промислових шкїл. Сї послїднї шкїли мають бути отворєні у Львові аж 15. жовтєня с. р.

— Електричний трамвай у Львові. Новє центральнє електричнє заведєнє на Перєзнєкїх за стрїєвською роґачкою буде відкрите коло 20. жовтєня. В тїм часї розпочнє ся також рух на всїх нововибудованих лініях. В справі ліній на Високий замок, магістрат візав дирекцію електричної зєлєніжї, щоби предложила як найскорше проект траси в кількох альтєрнативах. Кредит на вибудованє тої лінії магістрат запевнив.

— Холера. Львівський магістрат ухвалив в поведлєк уладити ізоляційний дїм для осіб, в роднїй котрих зайшов би випадок холери, а котрі задля недостачі нїшого мешканя і тим самим неможливості ізоляції мусїли би покинути зарїбок у працю. Ізоляційний дїм буде уладжєний в поверховї офіційнї давньої касарнї улає при улицї Збєровських. Та офіційна буде зєсім відділена від головнього будинку. Вчєра повідомив поліційний комісарїат в Підєлєчєвськїх, що до Львова прибуває 5 осіб з онєсїми наїзєнєх холерою. Коли вони прибули до Львова, відано їм приписавїй санїтарній обсерваторїї. Одєн російський граф, що прибує в сїх дїях до Львова з Петербурга, вїхав вчєра до Краєвова. Львівський магістрат донїс про се телеграфїчно магістрату крижєвськєму. По послїднім вїстєм епїдемія холери в Росії ширить ся. В Москві мєжєть ся випадїти занєдужаня на холеру, з котрих богато кінчать ся смертю. В Кїєві від 25. серпня до 3. верєснєя занєдужало 66 осіб. Найбільше навіщенє сєю пошєстєю околишї Волги. З Ростова над Доном занєсєно зарєзу до Керчя. Із Сїбири доносять про спорадичнї випадки. На граничних стациях: Під-

волочисках, Бродях і Фїльварках коло Бродїв по-дорожнїк за Росїї піддають ся санїтарній ревізїї.

— За убитє чоловіка. Перед трибуналом присяжних судїїв в Стрію відбула ся дїя 10. с. м. розправа против Анни Косарової (лїт 30) і Федора Депутовича (лїт 25) з Суходола, обжалованих о вбитє Михайла Косара, чоловіка Анни. Іскрімї-нованого винику допустили ся в ночі на 29. червня с. р., порозумївши ся наперед. Косара вбили на дорозї до Долини. Тяжко раненого скинули з моста в ріку, де він, розбивши собі голову о підводнє камєнє, погіб на місцї. Усунєнєм Косара зі свїта хотїли забезпєчити собі любовнї зносини, які удержували від кількох лїт. Обжалованї признали ся до злочину. По перевєдєню розправи Депутовича засуджєно на смерть, а Косарову на 15 лїт тяжкої вєзніжї.

— Питийстїй тїф в Галичині. За послїдній тиждєнь серпня урядова статистика нєтє отсі видїлки занєдужаня на лїтнийстїй тїф: в бучацькїм повітї: Тростянєц 18, Краєв 6, Задарїв 12, Вичїки 2, Нїзєколиця 1; в дрогбїчєвськїм повітї: Болєхївї 1; в горєдєцькїм повітї: Живачів 2, Колєки 7; в яворєвськїм повітї: Завадів 3; в калушськїм повітї: Меднїм 1; в камїнєцькїм повітї: Камїнка мїсто 2; в лїськїм повітї: Крїєв 4; в нїськїм повітї: Улянів 1; в пєчєніжнєйськїм повітї: Акрєшорї 1, Космач 1; в равськїм повітї: Вєрхрата 3; в скалатськїм повітї: Підволочиска 1; Станислав мїсто 1; в стрїєвськїм повітї: Оравчик 3, Погорїлїско 2.

— Підозрїний вилєдок смертї в Тернополї. Мєрдко Нєсєль Бродєр (сїжє не Боднар), котрий мїнулою тїжєнє занєдужав серед підозрїлїх провєїв, помер вчєра о год. пів до 2. Зї сторони фізикату видано відповіднї зарядженя. Тїло буде секціонованє в цїлі розслїдженя змїсту тонкої кишкї. Зї Львова мав приїхати санїтарний інспєктор. Про вїслїд бактерїологічєх розслїдїв досї не звїсно нїчого.

— Нові аєроплани. Під царським сєлом роблєно нєдавнє пробї з новим російським бальоном до кермєваня. Бальон має форму подовгасту, мїстога його вноснєтє 1,500 кубїчних мєтрїв, а мотор має 16 до 18 парових конїй. Дві шрубї функціонують знаменїто, навіть против вітру. Міністер вїїан поручив вибудувати другий бальон такої самої систєми з мїстогаю 4,000 кубїчних мєтрїв. В Вашингтонї будуть незабаром робити пробї з новим аєропланом д-ра Герїнга. Подрїбну конструкцію лїтача держать в найбїльшїй тайнї. Звїсно лише, що підставою конструкції є прилад до держаня рівновєжя.

— Трагєдїя при помочи електричностї. Одєн із звїсних нїюрськїх лїкарїв, доктор Гїббон, зробив сенсацийнє відкрите що-до способу трагєчєня при помочи електрики. Він заявив, що в переважнїй частї випадків смертї під дієнєм електричної струї не наступає; струя „приголомшєє“ лише засуджєних. На потєрвєдєнє наводить д-р Гїббон випадок, де засуджєний мурин по страченю зачав давати знанки жита і смерть наступила аж під дієнєм хлєборформу і стрїхїїни. Правительством держало сєй випадок довгий час в тайнї. Д-р Гїббон зобов'язав ся першого лїпшого засуджєнця при помочи електричностї привєрнути назад до жита.

— Катастрофа з бальоном. В північно-амєриканськїм мїстї Waterville звїсний аєроплат Олвєр Джонс підїсїя у воздух при помочи свого моторового бальона до кермєваня. На мїсцї злєту нахилило ся яких 30,000 видїлїв, між ними жінкї і дітї Джонса. Злєт відбув ся без перешкоди, а коли бальон став виконувати всїякі рухи, видїлї видавали оклики. Нараз побачили в лодцї бальона огонь. Видїлї, що мали льорєтєки, побачили, що Джонс тягнув за лїну, аби випустити газ та опастї на зємлю. Одєн сє йому не удало ся. Остатєчно настав вибух газу і зничив цїлковито опону бальона, а лодка з Джонсом упала на зємлю з висоти 200 мєтрїв. Джонс погіб на мїсцї, перемїнєвшись наслідком упадку на безобразну масу.

— Дрїбнї вїстї. Мїсто Краєвїс числїло з кїнєм мїсєця лїпня 105,912 мешканцїв, з того 52,131 мужчїн (вїськєва залєга вноснєтє 6,049 лїудїй), 53,781 жєнщин. — Перед вїздом на стацию Хирєвська Пєсєда зуларив ся заторовий поїзд з машиною, що лєресувала вагонї, наслідком чого машина поїзду, тендер лєресуєчої машини і 6 вагонїє ушкодїлось, а кондуктор Наїгрїнка потерпїв лєгкї рани. — Львівський магістрат подєє до відомє, що сєго року не відбудуть ся контролнї зборї (Kontrollver-ammlung) неактивних вояків, за те головнї рапорти (Rapport) відбудуть ся як звичайно. — Генєральний інспєктор австрїйських зєлєніць вїєслад до Галичини санїтарного реферєнта, щоби пєчєвїв охороннї зарядженя перед занєсєнєм холери з Росїї.

Оновїсткї:

Члєвєдєд. Завтра, в четєр: Вавїла, Мойсєс (лїт. Лїмбєрт). Позавтра, в п'ятїцї: Задарїв, (лїт. Томї а Вїлнї).

В четєр, дїя 17. с. м. „Надїя“, голосна драмї з жита рїбакїє в 4 актах Гєрмєанса.

В субботу, дїя 19. с. м. „Барон цїгаїв“, оперєта в 3 актах Штєвєса.

В недїлю, дїя 20. с. м. „Не ходї Грїцію на вєдєрнї“, народний образ зі спєвами і танцїми в 5 дїях М. Стєрнїцького.

В поведлєк, дїя 21. с. м. „Сєред бурї“, історичнї картини з спєвами в 5 дїях Грїнєнка.

Вї вєторок, д. 22. послїднє представлєнє „Жидївкї“ оперєта в 5 дїях Гєлєвї.

В Кїтїгнїнїчєх роґатнїського повіта відограють сєлєнї-аматори в поведлєк 21. с. м. в сєлї читальнї „Прєсвїтї“, „Нєволнїкї“ народну драму в 5 дїях М. Кропівнїцького. Початок о 7. годїнї вєчєром.

Охрєннє вїчє в Тисьмєннїчї відбудє ся в недїлю, дїя 20. с. м. в справі соймової виборчої реформи і сєгорїчних елєментарнїх нєщастї. Початок о год. 2. по полуднї.

Товариство „Сїла“ глєдає урядник(кї) до бюрової працї кількє годїн дєнню. Вимагає знанє книговодствє в руськїй мовї. Поданє вноснє найдальше до 25. с. м. до канцєларїї тов-а ул. Руська ч. 3. Услєвїя на мїсцї.

Обїд 200-тих роковин проголошеня проґрами гєтьмана Іваня Вїтовського в Гєлєчї дїя 6. верєснє (ст. ст.) 1658 відбудє ся в „Соколї“ у Львові в п'ятїцї 18. верєснє (н. ст.) 1908 при спївадїлї Вл. О. Вахїяїнїчєв, М. Волошиня, Т. Шухєвїча і чєнів хору т-ва „Боян“, „Бандуїст“. Акомпанїмент обїялї Влп. В. Бєзкорованїй і І. Шєховїчєвє. Дирїгент Вл. М. Волошин. Проґраму податуть афішї.

З Тисьмєннїчї. Заходом читальнї „Прєсвїтї“ в Підєчєрах відбудє ся дїя 20. с. м. (в недїлю) в сєлї „Руського Народного Дому“ в Тисьмєннїчї аматорськє представлєнє драми „Вєрховнїцї“. Початок о год. 7. вєчєром.

Померлї:

Носїф Іґнат, судовий ємарт, відзначений сєрїбним хрєстом заслуги, члєн українських товариств, помер у Львові дїя 16. с. м., проживши 63 лїт. Похорон відбудє ся в п'ятїцї, дїя 18. с. м. о годїнї 3. по полуднї з дому жалоби при ул. Паєнєвськїй ч. 11, на Личаківськїй цїнтар. В. а. п.!

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплата і ілюстрації приймаються у Львові: Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10. Бюро газет: 1. Ольшавського ул. Кішківського 2. С. Соколовського, Пасаж Гасмана ч. 9; К. Бухарта ул. Кароля Любке ч. 28. — У ВІДНІ: М. Дукан, I. Wellstein 9. P. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wellstein 11; H. Halberstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 1. 18. У ФРАНКУРТИ: I. GAMBURGER; M. Halberstein & Vogler.

Рекламу, адміністрація і експедиція Ринку ч. 10. — Рукописи вносяться за попереднім застереженням. — Редакційні поштові відомості.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „Діло“ в Астері: за кварталом: на цілий рік 22 т. 44 коп. на рік 44 т. 88 коп. на чверть року 11 т. 22 коп. У Львові (без поштової пересилки): на цілий рік 22 т. 44 коп. на рік 44 т. 88 коп. на чверть року 11 т. 22 коп. Поштовий чек на Львів 10 т. на провінцію 12 т. Оголошення запитанні приймаються: на 10 т. за одну стрічку ілюстрацію або за 10 т. за одну стрічку ілюстрації. — Пошта і наші кримінали оголошення чекати на 20 т. за стрічку.

Ім не спішити ся!

Ще не проголошено похвальні пани на честь „реформаторського“ союму, з якими польська „народова“ преса всіх політичних відтінків виступила з приводу інавгураційних промов краєвого маршала і намісника, — а вже вчорашнє засідання показало в цілій наготі всю вартість тих „реформаторських“ фраз в устах повновласників польської шляхти.

Вже сьогодні досить, щоб поставити вимоги репрезентативній автономній і державній влади в правдиве освітлене, що хоч і краєвий маршал і намісник справу виборчої реформи назвали найважливішою зі справ, які має полегшити теперішній сойм, — то одначе Краєвий Виділ не вважав навіть за відповідне поставити внесення на утворення комісії виборчої реформи, так що аж пось. Лео іменем польської демократичної лінії мусів доповнити сю неувагу найвищої краєвої автономної влади до найважливішої з краєвих справ.

Але на цьому не кінець. Свій „прихильний“ настрій до справи виборчої реформи польсько-шляхотська частина союму виявила вчора ще яркіше, проваляючи нагале внесення пос. Стапінського, щоб Краєвий Виділ до 30-и днів предлажив сойму проєкт виборчої реформи на основі загального, рівного, безпосереднього і тайного права голосування.

Внесення Стапінського, поставлене в такій загальній формі, не вимагало нічого „неможливого“. Правила, центральне правління своїми заявами в парламенті дало допущення, що не випустить з опіки своїх польсько-шляхотських союзників і не згодиться на сойму виборчу реформу на підставі чотироххлєнної формули; правда й те, що та формула невіддільна для охорони польського стану послання, — але виборча ординація до парламенту і польські „демократичні“ проєкти реформи соймової виборчої ординації з минулої соймової сесії дали такий „світлий“ примір того, як можна чотироххлєнну формулу нагинати до своїх класових чи національних інтересів, що боїся ся внесення пос. Стапінського, котре лишало тому нагинати зовсім вільною руку, справді не було чого. І тому повалення внесення пос. Стапінського ми не можемо вважати нічим іншим, як тільки заявою польсько-шляхотської частини союму, що для неї справа виборчої реформи як така, без огляду на ті тенденції, з якими виступають окремі партії, зовсім не є нагале.

За внесенням Стапінського голосували людські, польська „демократична“ лінія, українсько-руський клуб і москвофіли з винятком свого голови д-ра Дудикевича, котрий уважав чомусь за потрібне світлити своєю несприятелістю підчас рішення такої важкої справи, — разом 64 посли; проти внесення виступили солідарно всі присутні консерватисти в числі 52.

З цього результату голосування виходило-б, що все таки справа виборчої реформи не стоїть так але, коли за нею заявила ся більшість. Але хто знає партійний уклад союму, той не може з цього результату виводити рожевих надій — на будуче. Поміняємо ту обставину, що з консервативних послив багато має відпустки, а звернемо увагу лиш на те, що між тими, що голосували за наглість, їх солідарно панують такі ріжничі в погляді на виборчу реформу, що їх солідарність ві всіх стадіях цієї справи абсолютно не дасть ся подумати. І польська „демократична“ лінія і навіть людські стоять в цій справі все таки ближше польської шляхти ніж руських послив, так що не можна подумати, щоб всі вони могли зробити

дружний напір на консерватистів, — а тільки перед таким дружним напором ті мусіли би уступити.

Се зрештою було видно й по вчорашнім виступі пос. Стапінського, котрий виступав зовсім інакше, ніж тоді, коли ще збирав ся шляхотський нерепами брукувати вулиці. Теперішній Стапінський сповняє радше послідний обов'язок супроти свого колишнього демократизму, обов'язок, обчислений більше на те, щоб мати право далі виступати під прапором демократизму, — ніж виступав справжнім оборонцем інтересів народних мас. Досить згадати, що між аргументами за відпрезес польського кола йодав також те, що ухвалення його внесення перешкодить „згубній агітації“, який інакше край був би „виданий на полудні“. Тепер обов'язок сповнений, пан Стапінський має вмити руки і може далі працювати для добра „malych rolnikow“ разом з „wielkimi rolnikami“.

Вчорашній результат голосування над внесенням Стапінського найважливіший тим, що він свідчить, що консервативна частина союму ані не думає забирати ся з нього перед кінем 6-літнього періоду, а навпаки, хоче його вжити на те, щоб забезпечити ся на будуче, так щоб опісля й виборча реформа не була для неї страшна. І тільки дружний напір тої демократичної більшості, яка зазначила ся при вчорашнім голосуванні, міг би виполошити дотеперішних верховодів краю з-під соймового даху швидше, примусити їх ухвалити виборчу реформу і уступити місця новому сойму. Але такий дружний напір, повторяємо, неможливий, бо в такій мірі, в якій шляхта хоче забезпечити в теперішній каденції свої суспільно-політичні інтереси, — ціла польська більшість хоче забезпечити свої інтереси національно-політичні, інтереси пановання над руським народом.

І тому тим, що справді хотять як найшвидше переведення демократичної виборчої реформи, що справді хотять, щоб сей сойм шляхотських привілеїв як найшвидше уступив місця сойму новому, народному, — всім тим не лишає ся нічого іншого, як виконати той напір з виш, розвинути таку агітацію за виборчою реформою, викликати такий масовий рух між робучим людом сільським і міським, щоб соймовий дах над головою шляхотських олігархів перестав бути таким безпечним, як досі, і щоб вони чули себе примушеними вивести ся звідти, де їх уже давно не повинно-б бути.

Інашого шляху нема, — нехай же прихильники виборчої реформи йдуть на сей шлях, а їх домагання, підперті всенародним голосом цілого краю, знайдуть сподіване ся, смілих речників в соймовім українсько-руським клубі.

Письма з краю.

З Турки. (Кацапщина в „Туреччині“). Повіт турчанський є одним з найгірших у Туреччині, де мається найбільше загнивання і маються перекази, бо на цілий сей повітний повіт всего 15 священиків Русинів. На нещасте маршатком повітового ради є кацап, о. декан Прухницький і сей причинає ся до невідрадних відносин в Туреччині, бо завдяки його роботі всі посади в повітовій раді пообсаджують Поляками, а тільки 1 (кацап) кацапом.

Повіт крайній занедбаний, жидів доріг ані мостів, так що від весни с. р., як леді мости позабрали, їздижак ся з дороги в брід, хоча береги високі, скалисті. Де лишав ся який міст, то лише зі страхом їздижак ся на него, бо владжаний з кругляків-смерек, без поруча. П. інженер Дембішків немає часу займатись дорогами, мостами, бо будувє собі вілю.

В повітовій раді господарка чисто польська.

Люстратор і секретар, крайні шовіністи-Поляки, здирають, як можуть повіт, а хоча мають павшаді на обидвох, числять крім сего окремо за кожну комісію і то ніколи менше як 3-днєвну диету і кільометрове, хоча в однім дні полагоджують справу. О тім знає о. маршалок; була навіть про се бесіда на раді, але зацїтькано справу, і буде далі, як бувало.

Шкільництво має неабиякого покровителя в о. Прухницькому, котрий зараз є членом окружної ради шкільної. Ось зразок П. просвітної діяльності: В Турці є тов. педагогічне, котре в р. 1907. вело курс для неграмотних. Відпорушники товариства удались до о. Прухницького з просьбою, щоб оголосив се в церкві і заохотив людей до науки. На се о. декан заявив: „Я про ніяке тов. педагогічне чути не хочу; як заявите, що ви самі займетесь і хочете учити, то оголошу“. Але мимо сеї заяви оголосив: „Там щось хотять учити старих, хто хоче, най їде“. Ось і по заохоті! Бачите, кацап боїть ся просвіти!

Через зиму 1907 р. завдяки учителеви л. Великановичеві вивчились 50 старших газдів читати і писати. Але наспіли загальні збори Селянського Бурси; кацапи злякали ся, щоб „Українці“ не забрали бурси, отже вереском і лайкою, а навіть гроженем палицями (о. Стояловський) довели до того, що комісар розважав збори, почім кацапи винесли всіх членів Українців і позвертали ім вписове, заявляючи, що в членів Виділ їх неприймає, хоча цілий рік від них побирали місячні датки на удержане бурси.

Та сего було їм за мало. О. Прухницький постарав ся о перенесенні л. Великановича з Турки, бо сей за багато робив; учив прещів людей читати і просвіщав, а кацап просвіти боїть ся, як „той“ свяченої води.

До недавна в Турці був „спокій“, але від півтора року осів тут адв. д-р Левицький і почав народну роботу і організацію. Се пробудило дрімлючих Русинів; а коли Українці заложили в Турці читальню „Просвіти“, тоді кацапи зараз перемінили „Читальню Руску“ на чит. ім. Качковського, котрої головою став о. Прухницький. Він же зараз спровадив юношів в червоних сорочках і уладив там виставу „Самостійна Україна“. Однак ефект вийшов кепський, бо люди вертаючи з тої вистави, зрозуміли, що се за штука, і оповідали собі, що „се таке щось там грали, як би ся з нас сьміяли“.

Завдяки д-рові Левицькому і о. Сологубови і іншим нашим священикам заложено в Турці тов.-о кредитове „Поміч“, а тоді кацапи зараз с. м. заложили „Самопоміч“, щоб тільки паралізувати нашу роботу; бо се їм ціла: нічого не робити, а як хто дружить, що значе, то нищити. Однак в нас сила животна і ніяка кацапська сила її не знищить. Найцікавіше, що о. Прухницький навіть забобоний: не хоче будувати нової церкви, бо се могло би спричинити його смерть! Люди натискають, щоб ту будову розпочати, бо вже без розписання конкуренції лежить 40.000 кор без хісна, а стара церква вальде ся; але що-ж, о. Прухницькому се не в голові! Его навіть нічого не обходить, що для 500 Поляків вибудовано великий костел, до котрого чим-раз частіше заходять руські міщани, що в малій руській церкві їм можуть поміститись. В сю справу повинен вглянути єпископ, екск. Чехович, котрий сими днями має загостити до Турки.

З Чортківщини. [Народне свято в Чортківській Білій]. Чортківщина була до недавна майже в цілості в руках наших організацій. Послідніми часами зачали москвофіли розвивати незвичайно рухливу діяльність під проводом жінки П. Діжковської, секретаря скарбової дирекції, колишнього члена „Академічного Кружка“. Розпоча-

ло ся оживлюване давних читальень ім. Качковського і закладане нових (н. пр. в Колиндянах), а навіть нещадні проби розбивати наші віча, як н. пр. в Улашківцях, де кацапи дістали добру науку. Сего року уладили москвофіли з великою парадною посвяченню нового дому общ. ім. Качковського в Білій, на котре спровадили собі і посла Маркова. В Білій, селі великим і гарним, захопили москвофіли при помочи старостинського пансько-го махера, „руського“ б. кандидата, що дістав аж 7 голосів, віта Марчака, в свої руки раду громадську і розпочали свою насильну пропаганду.

На тим більше признане заслугоє витривалість наших патріотичних селян, що не дали себе стероризувати і збудували собі твердиню народного духа, гарний дім читальні „Просвіти“.

Дня 5 серпня відбуло ся торжественне посвяченне сего дому, на котре приїхав також запрошений пос. д-р Колесса в товаристві д-ра Горбачевського. По величавім богослуженню в новій і просторій мурованій церкві пішов зібраний народ в процесії з священиками при побожних сьбівах до дому читальні. Перед читальнею усталено браму, прибрану хоруґами і зеленню, з написом: „Вітай, после!“ Дім „Просвіти“ мурований, під бляхою, просторий. В нім окрім салі із сценою є крамниця читальні. Торжественного посвячення нового дому довершив місцевий парох о. сов. Медведський з кількома священиками і виголосив патрістичну проповідь.

Опісля промовив пос. д-р Колесса. Зобразивши яркими красками нашу колишню славу, бувальщину, загрівав до просвітньо-організаційної праці. Рівночасно похитав пос. Колесса вірних іменем головного виділу тов. „Просвіти“ і передав від него для ново збудованої читальні кількадесят книжок і 25 К готівкою на перші потреби; окрім того від себе в дарі ілюстровану, гарно оправлену історію України Аркаса, заохочуючи селян до пізнання історичного життя нашого народу. Промову посла вислухали зібрані з великим одушевленням. Не менше вражіння викликала горяча промова приятеля наших селян, виробованого народного діяча д-ра Горбачевського, що також передав читальні гарний дарунок в книжках. Бурею оплесків повтали селяни довголітнього свого духовного отця Пісецького, що приїхав з Борщівщини нароком на посвяченню дому читальні, під котрий він перший поклав тріпки підвалини своєю народною працею, з'єднуючи собі серця своїх парохів.

Після гостини у місцевого о. пароха Медведського повернули гості, д-р Горбачевський, д-р Колесса, о. Пісецький і н. між селян і при ширій розмові та патрістичних бесідах пробули між ними до пізнього вечера.

Галицький сойм.

(II. засідане I. сесії IX. періода, д. 16. вересня 1908.)
(Докінчене 2-ого засіданя з д. 15. вересня 1908 р.)

Дебата над запомоговими внесеннями.

По ухваленню нагличних внесенень в справі запомогової акції, які поставили гр. З. Тарновський і з рамени кривіських консерватистів, Ар. Заремба-Целецький і з рамени Подольків та деяких послив з лівиці, а пос. Бернадзківський і м. людювці, а які мали головно на увазі долю хліборобів західної Галичини, прийшла на чергу — як ми вже вчора коротко подали — дебата над внесенням русько-українського клубу, що мало на меті звернути увагу міродатних кругів на нещасте, яке потерпіли руські селяни у східній Галичині.

А звертаю також за разом увагу на польську приспівку писані, наукові видавництва для польської інтелігенції, імено: одно „Wiedza i życie“, а друге „Nauka i szkoła“ (оба виходять у Львові).

Та не повинен ніхто з нас занедбати також належного освітлення що до політичної сучасної ситуації — всесвітньої і близької нам власної. І що до того радив би я кождому запізнати ся ближче передчасно з осьними працями: Edward Meyer (проф. берлінського університету) Geschichte des Altertums (I. Bd. 1. Hälfte 2. Auflage Stuttgart und Berlin 1907, сторін XII+250, ціна 5-40 K. Є се властиво вступ до цілої „Історії старинного сьвіта“, але такий вступ, що обнімає всі основні питання антропології, тому й додатковий титул теору: „Elemente der Anthropologie“. Праця обнімає три великі розділи: 1. Die staatliche und soziale Entwicklung (стр. 3-85); 2. Die geistige Entwicklung (стр. 85-182); 3. Die Geschichte und die Geschichtswissenschaft (стр. 182-250). Подібними питаннями займає ся також невеличка книжочка професора університету в швейцарським Берні Людвіка Штайна (Stein) п. з. „Die Anfänge der menschlichen Kultur. Einführung in

Д-р Іван Копач.

5)

Бувшим і будучим абітурієнтам.

(Стаття, яка вже давно повинна була бути написана).

(Кінець).

Так — коли прийняти можливість найрізкішійших же хемічних і технічних відкриттів, то може аж занадто песимістично — кінчати ся монографія проф. Лексиса. Розважання над зацїтованими отсе мною уступами і прочитане решти полишають добрий волі і охоті кождого читача. Побір розширення свого знання що-до самих культурних фактів, і то у великій звязі і цілості, читач буде мати з лектури тої монографії (як і всіх інших в „Die Kultur der Gegenwart“) ще й ту користь, що його ум, салкуючи зрозуміти точно вислов першорядного нині мислителя і писателя, і собі мимоволі буде підносити ся, також і під тим зглядом формальним, на найвищі нині височини. А се річ тажко не маловажна, бо не даром же й кажуть Французи: „Le style c'est l'homme“. Стиль — то чоловік!

Очевидно не кождий з нас є сам в силі купити собі ціле діло „Die Kultur der Gegenwart“. Але на деякі томи загальноїшої натури таки повинно стати неодного, а вже зовсім безквєстї воно повинно би знаходити ся в кождій, навіть провінційній, товариській бібліотеці. Бо звідки-ж зрештою й мають черпати свою духову поживу ріжні наші пожеданні й проєктовані прелегенти і референти? Чи мають тріпати беззастанно з свого власного, і так не все легко належито повного, рукава?

І от коли вже на те зійшла бесіда, то поручаю горячо усім касинам і бібліотекам для інтелігенції ще отсі видавництва „Die Kultur der Gegenwart“. Є се передчаснім дві прекрасні загально-наукові часописи. Одна під редакцією тогочасного проф. Гіннеберга в Берліні п. з. „Internationale Wochenschrift für Wissenschaft, Kunst und Technik“.

Виходить що тиждень починає від цвітіння 1907 р. і коштує 3 марки (= 360 кор.) чвертьрічно; можна замовляти в кождім уряді поштом.

Кожда стаття підписана повним іменем і характером свого автора. Перше число (з 6. цвітіння 1907) обнімає примір отсі статі: „Vorbemerkung des Herausgebers; Hermann Diels (проф. унів. і постійний секретар пруської академії наук в Берліні): Die Einheitsbestrebungen der Wissenschaft; Adolf Harnack (проф. унів. і генеральний директор королівської бібліотеки в Берліні): Gedanken über Wissenschaft und Leben; Wilhelm Bode (генеральний директор королівських музеїв в Берліні): Kunstmuseen, ihre Ziele und Grenzen; Hugo Münsterberg (проф. гарвардського університету в Америці): Sprachhoffnungen in der Neuen Welt; Friedrich Paulsen (проф. унів. в Берліні): Gustav Theodor Fechner (mit Bildnis); August Wassermann (проф. унів. в Берліні): Geisteskrankeiten und Infektion; надто при кінці є ще кореспонденція з Берліна про сьорями між Америкою у Німеччиною і про „Vereinigung der staatswissenschaftliche Fortbildung“. — Поодинокє число тогочасного видавництва коштує 25 фєніків; кєйже за стільки і такого змісту не за багато!

Друга часопись то ілюстрований тиждєвник „Die Umschau“. Übersicht über die Fortschritte und Bewegungen auf dem Gesamtgebiet der Wissenschaft und Technik, sowie ihrer Beziehungen zu Literatur und Kunst. Виздає Dr. J. H. Bechhold в Франкфурті над Меном (Neue Kräfte 1921); передплата можна посилати також австрійськими поштовими чеками Nr. 79258. Зміст тогочасного випуску надзвичайно багатий і добрий, а при тім дуже цінний, бо чвертьрічно коштує лиш (при відборі на пошту) 8-80 марки (4-56 K.). Зміст прим. I числа с. р. (т. є. річний XII.) такий: Prof. Dr. Wilhelm Ostwald: Entwicklung und Renaissance; Dr. P. Vageler: Die Rolle des Kalis im Pflanzenorganismus;

H. de Fretures: Unsere schwarzen Brüder (про муринські племена в Африці); Dr. Felix Lampe: Der Panamakanal; Dr. med. Loewenthal: Das Radium in der Heilkunde; дальше йдуть численні: Betrachtungen und kleine Mitteilungen (прим. Genie und Körpergröße; Röntgenstrahlen in der Fleischbeschau; Die größte Menge Radium; Künstliche Erzeugung eines einäugigen Fisches; Die Geschichte der Influenza); — відатк: Neuerscheinungen (бібліографія), Personalien (зміни в стані університетів), Zeitschriftenschau (короткі витяги з наукових часописів), врешті: Wissenschaftliche und technische Wochenschau. — Поодинокє число коштує 40 фєніків; чєй тажко не за дорого за таке багачтво такого цікавого до того ілюстрованого змісту.

А крім того хотів би я звернути увагу нашої інтелігенції ще на два недороби, а дуже пожиточні видавництва: одно (більш наукове) Sammlung Götschen — тобто наукові монографії в окремих томиках (кождий в оправі по ціні 80 фєніків), а друге (більш популярне, але кождий томик все з під пера когось визначного фаховця) п. з. Aus Natur und Geisteswelt (кожда монографія в окремім томику по ціні 1 марки, а в полотної гарній оправі 1-25 мар.). Іменно то друге видавництво повинно в більш або меншій виборі знаходити ся в домашній бібліотеці кождого інтелігентного Русина. Накладчик (Teubner у Липску) видає з нагоди 10-літнього просперования сего підприємства і з нагоди появи 200-ного томика ілюстрований каталог тих своїх книжочок, в котрім є поданих 70 виписок з найважливіших томиків, а до того 75 візріц ілюстрацій дотичних книжочок, а надто голоси преси і критики про те видавництво. Бажаючим купити собі щось з тої збірки, фірма висилає той каталог за дармо. Замовляти просто або вигіднішє через Книгарню Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, котра має безпосередній зносини з фірмами німецькими.

Очевидно, кєйже додавати не потребує, що важні видавництва власні, руські, імено: „Історія України-Руси“ проф. М. Говшев-

Уголь камінний

Конс
Брикети
Антрацит

найліпшої якості
поручає

Спілка імпорту камінного угля
у Львові, ул. Синотуська ч. 25.

Посол д-р Е. Олесницький, мотивуючи наглядність укр.-руського клубу, зазначив, що після сказаного передбачається йому не поліпшувати, а погіршити. Вже той факт, що всі сторони приймають ідентичні висновки, та що навіть і репрезентанти міст прилучилися до висновків, показує, що маємо до діла з великим нещастям, яке навістило цілий край і всі його верстви. Бесідник мусить одначе звернути увагу на те, що урядові справозданні показують, неначе нещастя спало тільки на західну Галичину, та немов би воно засягло східну Галичину лише трохи. В дійсності має ся воно інакше. Шкоди по багатьох східних повітах вповні дорівнюють тим, які навістили повіти західної Галичини. Дійшло до того, що перед хитами руського селянина стануло бідне марено нужди і голоду. Правда, пороблено заходи з боку намісництва, щоб добути точний образ нещастя, викликаного останньою катастрофою, але сего не досягнуто, а то тому, що добрі інтенції краєвого правління розбиваються на менше добрі інтенції властей місцевих. Як невірні урядові інформації, подані в справозданню про елементарні нещастя, се покаже прим. пов. Товмач та Мостиска. Бесідник має автентичні дані про розміри елементарної катастрофи в пов. товмачин, про який справозданню краєвого виділу говорять, що його лихо зовсім не навістило, тим часом дані доказують якраз, що в тім повіті положення є дуже важке і гірше. Подібно має ся справа з пов. мостиським. В тім повіті явилася була в старості навіть окрема депутація з кількох громад з просябою об'яснення шкоди, але стрінула ся з відмовною відповіддю. І з такою то „рівномірністю“ трактується у нас справи західної і східної половини краю!

Бесідник рішучо протестує проти такого партійного трактовання інтересів руського населення. (Опелески). Здобувши ся на рівноправність боляй тоді, коли притискає нас біда, коли до хат нашої селянства заглядає нужда. Коли ратування акція має бути успішна, то вона мусить бути доповнена докладним розслідуванням економічних відносин, а притім мусить бути справедлива й безстороння.

Коли говорю про нещастя в східній Галичині, то вкажу, що на великий брак паші в підгірських околицях, де паша й годівля худоби є головною основою селянського добробуту. Коли ж селянство не стало паші, то мусить руйнувати ся через випродування за безцін худоби. Находиться ошія і коли ми тепер не поможемо селянинові, то на весні буде в господарстві жербрак, а до сего ми не повинні допустити. Застерігаючи собі слово ще в мериторичній дебаті над поставленим висновком, просить бесідник палату передовсім ухвалити його наглядність. (Опелески на руських лавах).

В дискусії над наглядністю сего висноження промовляв перший посол Т. Старух. Він констатує на основі переконання, що східну Галичину навістила велика катастрофа, і бачив підчас своєї об'їзди, що повіти: львівський, снігирський, калуський, золочівський, бобецький, стрийський, і тернопільський потерпіли великі шкоди. Землеплоди знищені, паша пропала. Коли ж селянин не має за що утримати худоби, то ціла тварина спадає на 50 пр., а через те обхоплює його прямо розпука. Бесідник зазначає, що нема в краю ні одного повіту, ні одного села, якого не захопила остання катастрофа. Ми, хлопці, стоїмо тепер перед крайньою руйною і коли не дістанемо помочі, то пропадемо. Бесідник пригадає споговчану акцію мешканців міст за обниження ціни м'яса та признає їй повну рацію, але ж рівночасно апелує тепер до мешканців міст, щоб узглядали важке положення селян та припинили ся до їхнього ратунку. Тимчасом ратування акція є зовсім невідповідна. Ось в Бережанщині ані рада повітова ані старостою про селянство нічого не дбають. Тамозна повітова рада вже 3 чи 4 роки не урядує та іслюється ся хіба панамима. Ночний староста в сім повіті зовсім не мішає ся, за те ж він заборонив віче, на яким посол мав поінформувати ся у селян про розміри нещастя! Ці к. урядники заборонюють порозуміти ся послами з виборцями навіть в такій хвилі, як хлопці з голоду! В дальших своїх виводах замічує бесідник, що правительствена акція ратування веде ся загально шаблонно, хоч за се не винув намісника. Панове по старостях тільки дбали про виповнюване виказів, щоб зреферувати „кавалєрськ“, не турбуючи ся тим, чи їхні виказі відповідають дійсному станови. Перед нами — послами — мілони голотушних селян і робітників, то ж не можемо поступити як урядники, але мусимо поспішити з дійсною помічю селянам! (Опелески).

Відтак промовляв пос. Іван Сандуляк. До виводів своїх передбачає він уважає він потрібним додати, що кілька слів особливо про нещастя, яке навістило Гуцулів в Надвірнянщині й Косівщині, тих Гуцулів, які прагди майже ніколи не бачуть. Гуцулам найбільше лихо через те, що не мають паші. Сіно можуть вони звозити тільки зимою, як ріки покривають ся льодом. Але се не

die Soziologie (зі збірник „Aus Natur und Geisteswelt“, Leipzig 1906, стор. 146).

Для впровадження знов в розуміння сучасної хвилі може дуже добре послужити збіжжя двохтомна праця проф. берлінського університету Дітріха Шефера (Schäfer) п. з. „Weltgeschichte der Neuzeit“ (2 томів, Berlin 1907 ціна: 12 марок). Автор малює загальний розвій цілого історичного життя за останні чотири століття виразними і великими чертами у великій всевітній цілості і звязі. Фахова критика прийняла книжку дуже прихильно, а не знаю іншої праці, з котрої можна би легше і приступніше поінформувати ся про те, як дійшло до нинішньої історичної всевітньої ситуації.

Різночасно з тими ширшими загально орієнтуючими працями треба конче взяти до рук твори, що дотикають безпосередно сучасної нашої хвилі — і то, як то кажуть нашої власної „златої доби“. І що до того, то на мою думку, абсолютно ніхто з наших інтелігентів не повинен лишити перепечатаних отсих п'ятьох публікацій: 1) Роман Дішовський (презес Польського Кола в Петербурзі): „Myśli o powstaniu Polaków“ (3. вид. Львів 1907, стор. XXVI+279 ціна: 3-50 K); 2) Роман Дішовський (найновіша його праця): „Niemy, Rosja i kwestia polska“ (Львів 1908, стор. XIV+271 ціна: 5 K); 3) Преф. Михайло Грушевський: „О свобождении России и украинской восточной России“ (Петербург 1907, стор. VII+291, ціна: 2-50 K); 4) Мих. Грушевський: „З біжучої хвилі. Статі й замисли на теми дня 1905—1906 р.“ (Львів 1907, стор. 126, ціна: 1-20 K); 5) Фр. Вуляк: „Галичина (з редакції „Вісника і зусі“, Львів 1908, 2 томів, ціна 3 K, вийшов досі що йно і. том, стор. 362).

Та вже кінчу — потішаючи себе на кожний випадок наліку, що прещінь отсі мої стрічки чейже не написані зовсім надарно і не потрібні.

У Львові дня 24. червня 1908.

всюди вдало ся зробити і околиці, які остали ся камеральними лісами, для селян з дебільша пропали. До того ж прийшли зливи і знещасили сего року 50 кор., але гуцул не мав готівки і мусів зазичувати ся на ляхвирський процент 25 пр. Та тепер Гуцули не лиш не мають чим полатити довгі, але навіть не мають чим догодувати товару і мусять його за безцін випродувати. Оттому бесідник апелує до союму о конечну поміч для гірського населення, бо всьо добро його пішло Протом, Черемошем, Бистрицею до Дунаю й Чорного моря. Бесідник підпирив наглядність висноження, якого сповнене є конечне хочба через те, аби селяни могли виховати своїх синів, яких потребує держава для своєї оборони. (Опелески).

По ухваленню наглядності сего висноження забрав в мериторичній дебаті ще раз на ново голос пос. д-р Е. Олесницький, заявляючи, що подібно наведені конкретні числа запомоги подасте в хвилі, як буде готове справозданне краєвого виділу й бюджетової комісії. Дотепершня запомога правління є однаке тільки каплею в морі. Навязуючи до виводів пос. Бернадзівського про Тироль, зазначає бесідник, що по катастрофі край той дістав не лише поміч, але і урегульоване всіх рік, через що раз на все унеможливлено катастрофу повени. За те ж у нас веде ся акція регулювання рік без плану, частково та доривочко, так що в деяких повітах вона повеням пособляє, місто їх виключувати. Тепер маємо до діла з правительством, що вислало зелений прапор аграрній та в багатьох случаях поспішило з помічю для селян. Оттому то треба вівзвати те правительство, щоб воно з'єднавало для себе хліборобів не лише там, де сего вимагають політичні згляди, де ходить о з'єднання для себе голосів, але і там, де заходить дійсня потреба сего. Бесідник привизує велику вагу до зазиву правління, щоб воно збільшило запомоговий кредит, а при цьому підчеркає конечність утворення фонду на безпроцентові позички, але для дрібних рілльників, та просить відіслати висноження до бюджетової комісії, що так стало ся.

Польський наглядний висноження мали на меті відвернене нещастя викликаного послідньою катастрофою від Галичини західної, а висноження українського клубу звернуло увагу на горе селян в східній Галичині, причім пос. Старух обговорив подібно відносини на Поділію а пос. Сандуляк на Підгір'ю, через що справу вичерпано; але ж москвофільський клуб мусів також сказати своє слово. Поставлене москвофілами наглядного висноження булоб впроцім зрозуміле зглядами на виборців, до того ж і вискодавсь пос. д-р Король не тратив багато слів на мотивоване сего висноження, серед якого м. и. признав, що західна Галичина більше потерпіла як східна. За те безконечні промови слідуєтьх бесідників з „руського клубу“ були вповні злишні, особливо, що повторювали вже те, що сказано передом, і не диво, що викликали негодование в палаті, яка впроцім розуміє, що посол не одно мусить робити, щоб показати виборцям печальність про їх добро. Перший розводив ся над наглядністю пос. Миронюк-Заячук, який впеvняв „господинів“ послів про великі розміри катастрофи в Коломиїній і Печевинишній, що про се переконав ся в „письменнім порядку“, як член запомогового комітету, „формально розслідувши запомогу“, уділену правительством.

Хоч ніхто не підняв голосу „contra“, то з послом Миронюком-Заячуком виворив ся конкурувати пос. Трач, який „ізір“ велику істину, що, „чого не вибав грав, то забрала вода, а чого не вибила вода те забрав град“, звелача в ксвіським повіті, де був і град і слоти і „наводнення“. Третій виступив за промовою на ту саму тему посол Криносватий, який вже говорив навіть не до „господинів“ але таки прямо до „панів“ послів, щоб запомогли селян, яким погнило сіно. Люті москвофільської краспорічності треба було спинити аж поставленим формальним висноженням на замкнені дискусії, але й після сего ще обізвав ся о. пос. Сеник іменем Жидачівщини, котрої „состоїть“ послом, при чім зазначив, що його „пошановане для власті“ не може йти в парі з „почтенієм для ради повітової“ в Жидачівці, яка знавдало легкоколушно трактує справи нещастя в повіті.

Дивним дивом не обізвав ся вчора многоглаголющий пос. Ганчаківський, який тогді не оминав ніякої нагоди, щоб не обізвав ся. Не вже змовк він через те, що не догворив ся в минулій сесії до краєвого виділу?

Після того прийнято наглядність висноження посла Короля, а відтак промовив в справі його meritum пос. Король, звертаючи увагу особливо на те, що жербача палиця грозить особливо населенню над ріками, тому, що центральне правительство не дбає про регуляцію рік. Вина за се спадає також на к.ю, яке має двох своїх репрезентантів в коронній раді та має таму визначну позицію в парламенті. Руська репрезентация за мало чисельна, щоб могла переперти у Відні свої домаганя. А в такій справі повинні подати собі руки всі до того покликани чинники. На сей заміт поспішив з відповіддю пос. Гломбінський, вислечуючи заслуги кої-а, та жалюючи ся на те, що воно в багатьох краєвих справах а особливо економічних, не все тішить ся таким полетерем нищих представників краю, на яке заслугоу. Він висловив навіть надію, що на будуче таких жалів на кої-о не буде, як партії, що є поза кої-ом будуть йти разом в спільних справах.

По сім висноження пос. Короля переслано до бюджетової комісії.

Справа виборчої реформи. Палата, уповавши ся акцією з москвофільським ратуванням висноженням, приступила до дебатів над наглядним висноженням люддовців в справі виборчої реформи, якого зміст подали ми вже у вчорашнім справозданню.

П. Стапінський, мотивуючи наглядність, зазначив, що з чотирьох причин уважає справу за нагул. По перше, рішучою в краю чинники упевнили, що виборча реформа буде скоро поладжена, отже недержимане обітниця мусить справити фатальне вражене. По друге, не можна допустити до того, щоб в краю утвердило ся переконанне, що у Відні дають населенню більші права, ніж в краю. Промовляв за тим увага на наші автономічні переконання, які завісдіг голосимо. Чим довше сей сойм буде опертий на нерестарійній ординації виборчій, тим більше буде меншати його вплив, а очі населення звертати ся будуть в центральне правительство. Пильною є справа також длатого, бо доси невідомо, чи заповіджена зразу на 6 тижнів сесія не буде скорочена; а не можемо вийти вісяи, щоб сусильності бодай не сказати, чого вона може надіяти ся від сей палати. Сойм повинен справу довести бодай до сего, щоб виладити готовий проект закону, котрий би можна в сичні ухвалити. А що виготовити проект иншим способом не можна — бо в комісії справа знов загальїт ся, — тому сойм повинен вівзвати краєвий виділ до виготовлення субстрату наряд. (Опелески).

П. Ле о каже, що справу виборчої реформи признає найважливішою, яку теперішній сойм має поладити. Від коли центральний парламент о-

пертий є на загальнім голосованню, годі вже дальше утримати сойм куряльний. Поки не поладити ся сеї справі, буде вона таким тягарем сойму, що о спокійній праці не можна й думати. Інші сойми вже нас випередили і ухвалили змодернізований закон виборчий, хоч і не опертий еше на загальнім, безпосереднім, рівнім і тайним праві виборчій. Розуміє ся, що мусимо дбати, щоб виборчу реформу перевести з абстрактного в наш чинний прав народових. Формула денне відповіди, у нас не може бути придатна. Але засадничо мусить ся дати те, що вже дано в центральнім парламенті. На жаль соймові сесії дуже рідко відбувають ся і коротко. Сьогодні внесли ми до намісництва запити з просябою о певну заяву, чи сьогоднішня сесія буде тривати, як приобіцяно, до кінця жовтня, чи може з причини скликання делегаций має бути значно скорочена. Застерігаючи собі ешевентуальну поправку до висноження, а разом також висноження окремого проекту виборчої реформи, заявляв бесідник іменем свого сторонництва і клубу, що голосувати буде за наглядність. (Опелески).

П. Король заявляє, що справи виборчої реформи не можна уважати за пильну, але клуб бесідника буде голосувати за наглядність, бо уважає висноження лише за ургенс для краєвого виділу.

П. Олесницький іменем свого сторонництва промовляв за наглядність, але не рад би, щоб прийняте висноження п. Стапінського спинило наряди комісії для виборчої реформи над висноженнями послів в сім справі.

П. Пінінський заявляє, що правлять також уважає справу виборчої реформи за дуже актуальну і є за розширення права голосовання. Але п. Стапінський, хоч, щоб сойм уже наперед без комісійних наряд признав, яч має виладити проект реформи і що має остаточно бути ухвалене. Коли би п. Стапінський скотів своє висноження відповідно змінити, бесідник голосував би за наглядність висноження і за відосланню його до комісії для виборчої реформи; але тепер мусить заявити ся против наглядності, хоч також бажає, щоб сойм поважно заяв ся сего справою.

П. Стапінський каже, що аргументи п. Пінінського його не переконали. Як виборча реформа має виладити, се для сторонництва бесідника є вже річчю певною.

Приступлено до голосовання. На висноження п. Марієвського голосовано іменню. Голосувало 116 послів; з них 64 було за наглядність, а 54 против неї. Таким чином задля браку $\frac{2}{3}$ голосів наглядність відкинено. [Брава на правий].

За наглядність голосували: Адам, Бандровський, Баталія, Бернадзівський, Біс, Бойко, Целюх, Ціпсер, Длугош, Дольський, Думка, Федорович, Гломбінський, Гневош, Ганчаківський, Яблонський, Яль, Ямпольський, Єдинак, Кендзор, Кивелюк, Класік, Колпачкевич, Король, Кренжель, Криницький, Крисоватий, Куровець, Ляндав, Лео, Леваковський, Левицький, Левенштайн, Майс, Макух, Марієвський, Міхаловський, Миронюк-Заячук, Олесницький, Пастор, Птак, Рітел, Сала, Сандуляк, Саре, Шецель, Сеник, Скарбек, Сколишевський, Сварко, Содомора, Стапінський, Старух, Антін, Старух Тимотей, Стефчик, Стила, Швед, Птерль, Трач, Васунг, Винничук, Вітос, Жардецький.

Против наглости голосували: Бадені Генр, Бруніцький Юл, Брикчинський, Ценьський Лешек, Ценьський Тадей, Чайковский, Дзедушицкий, Гарапіх, Глембоцкий, Голуховський, Горайський, Гурский, Гемпель, Гальбан, Городиский, Гупка, Яворський, Єнджеювич, Коритовський Юл, Крайський Вінок, Кшечунович, Любомірський Андрій, Менціньський, Мілевський, Мойса, Мицельський Едвард, Мицельський Станіслав, Незабітовський, Обертинський, Пайгерт, Пилат, Пінінський, Сапега, Сенковский, Скалковський, Скинський, Стеліцкий, Старжинський, Тарновський Здз., Теодорович, Тшецеский, Тишкевич, Урбанський, Вівіен, Вайсер, Волзіцкий. (3. засіданне, 1. сесія, IX. періода галицького сойму з четверга дня 17. вересня 1908.)

Нинішнє засіданне почало ся о годині 10 й, м. 30.

По відчитанню спису петицій, висножень і інтерпеляцій приступила палата до дебатів над зголошеними наглядними висноженнями.

Першим було наглядне висноження пос. Швед а з домаганем, щоб сойм уділив значнішу запомогу громаді Юдіна (в пов. Живецький), яку в дні 17. липня навістила страшна катастрофа. Бесідник, мотивуючи своє висноження, представив розміри катастрофи з 17. липня, коли то в наслідок хмаролому 21 людей втратило жите, по дорогах зайшла шкода на 50.000 корон, а в земледоду і будівлях на 155.000 кор. Вправді з помічю поспішних архиньяв Кароль Стефан, правительство та краєвий виділ (з сумою 1500 кор.), але все те є недостаточне так, що треба конче значнішої запомоги.

Наглядність сего висноження прийнято та приступлено до дебатів над наглядним висноженням бар. Баталії, який вимагав затягнення кількімаліоновної позички, щоб можна з фінансовою помічю держави приступити до більш публичних робіт, в як найшвидшій темпі. Сойм має виступити до двох тяжків з подібними висноженнями. Внескодавсь, мотивуючи наглядність сего висноження, вказував на те, що приспінена публичних робіт має на меті доповнити вчорашні висноження в справі ратування акції; крім того має воно на меті інтензивнішу інвестиційну пільгу для економічного піднесення краю. В часі своїх виводів впеvняв бесідник, що уділ держави в цілім ряді регуляційних робіт є запевнений, бо йому є відомим, що міністерства публичних робіт і скарбу вже згодились на уділ держави в акції що до будови конкурентних доріг, як се було в Тироли. Рескрипт в сім справі насліді до намісництва вже незабаром. Впроцім правительство зобов'язане до помічи, бо воно у високій мірі є винувате за поганий стан наших доріг.

Труднощі, з якими стічається переведення пропонуваної нами акції, се нелогічна пора для затягнення більшої позички та згляди бюджетово-технічної й законодавчо-технічної, але сні годі відстрочувати ся. Подробічї програми полімшає внескодавсь краєвому виділові, який оден тільки має матеріали потрібні для сеї справі.

В дебаті над наглядністю сего висноження промовів н.д.ем. посол Скарбек, просячи бюджетову комісію, щоб вона узглядала особливо повіт русецький. Се не припало однаке до впадоби п. Стапінському і він в мить виступив проти народово-демократичного речника, замічуючи, що послі здержували ся вчора й нині від громадної участі в дискусії над елементарними нещастями, довіряючи бюджетовій комісії, що вона розділить запомоги між поодинокі повіти по справедливості а не після премоу того або другого посла. Коли кожний посол мав би виступати з прошенем, щоб звернено увагу спеціально на його повіт, то він іменем клубу люддовців просить, щоб звернено увагу спеціально на всі повіти, репрезентовані люддовцями. Наглядність висноження пос. Баталії ухвалено однодушно.

Відтак ухвалено й meritum справи, пересилаючи наглядне висноження до бюджетової комісії.

Вибори комісії.

Тепер на висноження пос. д-ра Гломбінського о ухваленню усунути з дневного порядку та відложити вибір секретарів, квесторів, ревідентів та членів виборчої комісії, бюджетової і громадської, тому що до їхнього складу ще не прийшло до порозуміння. На його-ж таки висноження побільшене число членів комісії адміністраційної та промислової а 21 на 25 членів.

На скрутаторів покликав кр. маршалок пос. Кшечуновича, Е. Мицельського, Куровця, Шецеля та Стефчика.

Вибори покінчили ся таким вислідом: На 121 голосуючих вибрані однодушно: до комісії адміністраційної: Бадені Станіслав, Генрих, Ценьський Лешек, Дольський, Дудікевич, Гарапіх, Лешек, Дольський, Кренжель, Кшиштофович, Ляс-Гупка, Яворський, Кренжель, Кшиштофович, Ляс-Гупка, Яворський, Майс, Макух, Станіслав Мицельський, Незабітовський, Рітел, Шецель, Сколишевський, Стапінський, Тимотей Старух, Стила, Тарновський Здислав, Тертіл, Тшецеский, Волзіцкий, Вжесньовський.

До комісії банкової: Адам, Горайський, Гупка, Крайський Володислав, д-р К. Левицький, Лео, Левенштайн, Марієвський, Мойса, Незабітовський, Сеньковский, Скалковський, Стефчик, О. Сеник, Жардецький.

До комісії дорогової: Чайковский, Чеч, Дольський, Думка, Глембоцкий, Ямпольський, Єдинак, Єнджеювич, Кивелюк, Класік, О. Колпачкевич, Леваковський, Менціньський, Мойса, Обертинський, Сала, Саре, Скинський, Созанський, Тишкевич, Урбанський.

До комісії господарства краєвого: Баталія, Бруніцький Юліан, Брикчинський, Целецкий, Ціпсер, Чарторийський, Горайський, Кендзор, Класік, Криницький, Кшиштофович, Куровець, Маршалкович, Обертинський, Шуль, Скарбек, Сварко, Тарновський Здислав, Теодорович Ант., Васунг, Вівен.

До комісії гірничої: Адам, Длугош, Глембоцкий, Горайський, Гальбан, Ганчаківський, Колішер, Куровець, Левандовський, Менціньський, Мицельський Ед., Неметовський, Поточкий, Тишкевич, Замойський.

До комісії земліничої: Баталія, Чеч, Федорович, Гурский, Колішер, Коритовський, Крайський Владислав, Любомірський Казимір, Менціньський, Мияк, Сколишевський, Сварко, Скинський, Трач, Вівен.

До комісії петиційної: Бадені Станіслав Генрик, Беднарський, Целюх, Цюхціньський, Глембоцкий, Гемпель, Городиский, Єдинак, Класік, Кшечунович, Міхаловський, Мицельський Едвард, Миронюк-Заячук, Птак, Антін Старух, Стояловський, Швед, Теодорович Антін, Вайсер, Л. Винничук, Вжесньовський.

До комісії податкової: Голуховський, Гец, Городиский, Крайський Вінок, Кшечунович, Ляндав, д-р К. Левицький, Левенштайн, Мілевський, Пастор, Пайгерт, Сапега, Стила, Шецель, Трач.

До комісії правничої: Біс, Бруніцький Адольф, Чайковский, Феріх, Фрухтман, Гурский, Ганчаківський, Кивелюк, Яворський, Ляндав, Майс, Стапінський, Скалковський, Тертіл, Вжесньовський.

До комісії промислової: Адам, Баталія, Длугош, Федорович, Гец, Гальбан, Іван Кивелюк, Колішер, Леваковський, Любомірський Андрій, Мілевський, Мицельський Едвард, Мицельський Станіслав, Рітел, Рутоский, Сапега, Саре, Сенковский, Соболевський, Тимотей Старух, Трач, Тишкевич, Вейсер, Замойський, Жардецький.

До комісії санітарної: Беднарський, Бернадзівський, Ціпсер, Чайковский, Федорович, Гневош, Голуховський, Яблонський, Крайський Вінок, Куровець Марс, Миронюк-Заячук, Саре, Соболевський, Тшецеский.

До комісії сільної: Гарапіх, Глембоцкий, Коритовський Юліан, Крисоватий, Кшечунович, Ляндав, Майс, Мерунович, Мицельський Едвард, Поточкий, Сандуляк, Сапега, Стила, Васунг, Замойський.

До комісії шкільної: Адам, Бадені Станіслав Генрик, Бандровський, Більчевський, Целецкий, Ценьський Тадей, Чарторийський, Дембінський, Длугош, Дудікевич, Гальбан, Єдинак, Лясковский, Левицький, Майс, Макух, Міхаловський, Пінінський, Райський, Тарновський, Станіслав, Теодорович Йосиф, Васунг.

До комісії водної: Бойко, Бруніцький Юліан, Горайський, Яворський, Кендзор, Колішер, Козловський, Криницький, Любомірський Андрій, Любомірський Казимір, Неметовський, д-р Олесницький, Саре, Созанський, Стадніцкий.

До комісії аграрних реформ: Брикчинський, Чеч, Гарапіх, Гурский, Гупка, Єнджеювич, Кренжель, Любомірський Казимір, Макух, Мицельський Станіслав, Пайгерт, Райський, Сала, Сапега, Сеник, Сенковский, Скарбек, Сварко, Стефчик, Тарновський Здислав, Вітос.

До дисциплінарної комісії вибрано з курії сільських громад: посла Леваковського, а курії міст і торговельних палат п. Мойсу, з курії великої послисти пос. Урбанського а з цілого сойму пп. Король, Стадніцкий і Пінінський.

Предложена краєвого Виділу.

З черги дозволив сойм повітові репрезентації в Городку побирати в 1908 р. вищі додатки, а громадам Андрихів, Бучач, Коростків, Цешанів, Йодлова, Колбшова, Коростенько, Перемішляни, Сендзішів, Затор і Жоліна побирати громадські оплати від горячих напоїв. Дальше зачислено гром. Количинці до місцевості, що підлягають громадському законодавству з 3-го липня 1906. Громаді м. Кракова дозволено побирати на рік фонду убогих громадську оплату від вкадок тоталізатора при перегонах кізних в Кракові. Двірському обшарови в Войнилові дозволено побирати оплати від перевозу на р. Стрий, а громадам Йорданів, Сянїцька посада, Риманів і Тарнобжег побирати громадську оплату від псів.

Наглядні висноження запомогові.

При кінці засідання мотивував пос. Антін Старух наглядність сего висноження в справі уділення погорільцям громади Мишківці (пов. Лиско) запомоги в сумі 10 тисяч кор. Наглядність ухвалено, а висноження переслано до бюджетової комісії.

Так само ухвалено наглядність висноження посла д-ра І. Куровця в справі уділення з краєвих фондів запомоги погорільцям в Довгій Войнильській (пов. Калущ), яких сего року навістили два нещастя — повні і пожежі. Висноження се переслано до бюджетової комісії.

Нинішнє засіданне, на якому явив ся й міністер для Галичини експ. Д. Абрагамович, покінчило ся о год. 12. м. 25.

Слідуюче засіданне відбудеть ся в суботу о 10. год. рано. На його дневнім порядку умістив краєв. маршалок вибори до комісії: громадської, бюджетової і виборчої реформи та вибір секретарів а також перше читане висножень, які поставили вчора інші послі та справозданне краєво-

Мужики.

Сучасна повість.

Авторизований переклад із польського
М. Павлика.

Перепалили ся кризь гушавину тай приклали коло мого запалих і так розвіяних, що ледви слід лишив ся; ані хрести їх не значили, ані деревина яка не тніла, нічо, лиш той ширий пісок, пара зсохлого бадилля дівання та тишина, забуте, смерть.

Ямброжі з Ягустинкою та Кломб старий клячили при тих могилах умерлих; дві лампці тліли, втиснені в пісок, вітер завівав і гойдав світлами та рвав слова молитов і ніс їх у ніч чорну...

— Еге-ж... матуся мої там лежать... тямлю... — шептав Куба тихо, більше до себе ніж до Вітка, котрий причає коло него, бо дрож його перейшла наскрізь.

— А звали її Магдаліною...
Батько грунт сій мали, але служили у дворі за фірманом... огерами лиш їздили за старшим паном... а потім умерли... грунт то стрій взяли... а я панські свині пас... Еге-ж, Магдаліна було мамі, а батькові Петро і на прізвисько Соха, як і мені. — А потім діти до коний мене взяв, аби-м огерами після батька їздив... то лиш на польованні у світ, до других панів їздили-сьмо в-одно... стріляв і я несорочіше... бо молодший діти до стрілибу мені дали... а мама лише до старшою панєю сиділи у дворі... Добре тямлю... і як уст йшли... то взяли й мене... Без цілий рік був-ем... а що казали, робив-ем... вже ж я не одного бурка обезви́в... не двоох... а молодший діти діваст у фляки... печіники йому випилили... Та пан мій... добрий чоловік... на плечі взяв-ем і ви-ніс-ем... а потім у теплі краї поїхав, і мені казав старшому панови листи нести... пішов-ем... а вже-ж ізмарганій був-ем як та собака... ногу мені перестригли, загостіли ся не хотіла, бо тов-одно лиш на дворі, під голим небом... а сігні були по поясі і морози сірчасті... тямлю... еге-ж... і приволік-ем ся в нощі... шукаю... Сусе, Маріє! Мов би мене хто колом у тім вальнув... Двора нема, гумен нема... навіть і плотів нема... геть усе спалено... а старий пан і пані старша, і матуся мої... тай та Юзефка, що за по-коївку була... лежать убиті на смерть у горі!... Сусе! Сусе! тямлю все... вже-ж... Ма-

ріє! — стогнав тихо і сльози як горох сипали ся йому так густо по лицю, що вже й не обтирав... лиш постогував із жалю та туги, бо гей живе так йому те все стало перед очима, а Вітек спав собі, бо втомлене було бідняком плачем...

Ніч була чим раз то глібша, вітер міцніше сипав деревинною, так що довгі кучері беріз замітали по могилах, а білі їх пні мов би в смертну одежу прибрали митіліч в пітьмах... Люде розкодили ся... світла гасли... пісні дідів умовили... мовчавка вчотиста та повна чудних шелестів і голосів проймалювала запанувала серед могили...

Цвинтар мов би ніпозив ся тінями... товпою привидів... гушавиною мрачних зарисів... гамором розійнятих тихих голосів... океаном чудних джоганів, рухом темряви... блискалки тривоги, німим хлипанем... тайною повною переляку та закрукту... аж стадо ворон іскопило ся з каплиці та з криком утікало на поля, а собаки в ціліх Липцях почали вили довго, розпучно, жалібно...

Село було тихе, неважачи на свято, дороги були пусті, коршма замкнена, а лиш де-не-де кризь малі започені шибки блимали світлість та плили тихі сльозава набожних і голосні молитви, говорені за умерлих...

Із тривоги висували ся перед коми, з тривоги наслунали шумів деревини, з тривокою дивили ся у вікна — чи не стоять, не являють ся ті, що того дня блукають, пригнані тугою та волею Божою... чи не стогнуть покаянно на роздоріжжях... чи не зазирають кризь шибки жалібно...

А де-не-де, старим святим звичаєм, господні виставляли на приспів останки вечері, хрестили ся набожно та шептали:

— На-ж тобі, поживи ся, душе християнська, що в чистилищі...

Серед тишини, смутку, розгадувань, ляку плив той вечір залушок...

У кімнаті в Антків сидів Рох, оттой мандрівник со святої землі, та читав і розказував набожні й святі сторії.

Людей було досить, бо й Ямброжі з Ягустинкою та Кломбом прийшли, тай Куба з Вітком, тай Юзя з Настусею; не було лише старого Борини, котрий до пізна в ніч сидів у Ягусі.

Тихо було в кімнаті, що лиш той сверчок за коменом скрипів, та тріщали сухі пні на ватрі.

Сиділи всі на лавках перед коменом, лиш Антек під вікном. А Рох переговорював раз-у-раз палічкою вульки тай говорив тихим голосом:

— Не страшно вмирати, ні, бо —

... Як отті птички, що під зиму в теплі краї тягнуть, так вам душечка втомлена до Суса багне...

Тижневе справоздане торговельної палати у Львові від 10/8 до 15/9 1908 без акцізової оплати. Вал та коронова. Платаче за 50 кілограмів:

Вид	Від	Вид	Від
Пшениця	10/40	10/60	Ріпак зимовий
Жито	8/20	9/60	Літній
Бровар. жито	7/40	7/80	Льнянка
Льнянка	6/80	7/20	Льняне насіння
Овес	6/45	6/65	Конюшина
Гречка	—	—	Конюшині
Кукурудза	—	—	Лек
Проро	—	—	Вовна
Горох доваре	8/65	9/75	Мід
Пшеничний	—	—	Хміль
Сочевиця	—	—	Нафта звич.
Фасоль	—	—	Сальфон
Вовна	6/25	6/60	Спиритус за 10 тисяч літер
Вина	—	—	Готовий, контингентований
Колішня чер.	72/50	77/60	Без оплати податку
Біла	42/50	52/60	Спиритус еко-
Швед.	70/—	75/—	континг.
Тимотка	33/—	34/—	35/80

Будапешт 17/9 Ціна збіжжя.

Пшениця на жовтень 11/30 до 11/31
на двітень 11/69 до 11/70
Жито на жовтень 9/28 до 9/29
Овес на жовтень 8/01 до 8/02
Кукурудза на вересень 8/17 до 8/18
на май 1909 7/22 до 7/23
Ріпак на серпень — до —

Оферти на пшеницю: мірні. Охота купувати: слаба.
Упокоєне: спокійне. Погода: хмарно.

До „Народної Гостиниці“ прийшли дня 17. IX. 1908.

Елена Соневицька, Старий Самбір; Марія Виханська, Золочів; Розалія і Едуард Функенштайн, Бучач; Григорій Кладко, Сколя; о. Остап Хомин, Камінь струмковий; о. Николай Силосовський, Девятники; о. Іван Виницький, Ролів; о. Ярослав Лукавський, Орава; Семен Сорочин, Корчин; Юліан Русин, Липовець; о. Іван Купчинський, Ператин; Омелян Рогожинський, Терпілька; о. Василь Томович, Мозолька; о. Николай Герасимович, Лешнів; Антін Гришак, Раши; Матвій Баран, Кобиловолки; Іван Збарашук, Кобиловолки.

Купуйте книжку від 5 кор. книжка студентів від 5 кор. книжка матеріала — все з найвищих гатунків від найвищих до найвищих цінників

К. Скібінського
ул. Коперника ч. 7, у Львові 1325

Купуйте і ширити тисячами видання „Дешевої бібліотеки“ дотепер вишло:

1. „Веселі вірші“ Степана Руданського (готовить ся другий наклад) ціна 8 сот.

2. „Історичні пісні українського народу“ впорядковані Мирославом Сітинським. Ціна 8 сот.

3. „Пам'ятки“ Оповідання про Канювського і його матір, вальс К. М. Ціна 2 сот.

4. „Казна наших дітей“ вірш про Мирослава Сітинського і його матір, вальс К. М. Ціна 2 сот.

Висилаєть ся найменше 8 прим „Дешевої бібліотеки“ за попереднім надісланням грошей на адресу: Ю. Балицький, с. в. ул. Зиблікевича ч. 3, „Академічна Громада“. При замовленні до 1 кор. найліпше присилати належність в листі поштовими марками або марками „Руського Товариства Педагогічного“, при більших замовленнях треба посилати гроші поштовим переказом. За посиланням книжок не висилаєть ся.

20 книжок за 4 корони
Як довго виждати достатньо про-
даю 20 різнородних книжок,
між ними знаходять ся по ціні
2 і 3 К, за 4 корони. Гроші
треба вислати вперед, бо
за посиланням не висилаєть ся.
Микола Грабчук, Чернівці, ул.
Павська ч. 16.

Одинська руська
ЛІТОГРАФІЯ
Андрія Андрейчина
Львів, Коперника 30.

Мід-паток
в гірських пасік, невірнійної
кості з 5 кілограм. бляшанках
під 7 кор. оплатою вказано
Кравчий Союз госпо-
дарськ.-молочарський
в Стрию. 26-7

Вправний інструктор
отуа
права пошуку землі на ціліх
рік: Т. Сивак в Лисківцях по
1401 ч. Могильниця. 2-4

При закупівлі українських
деревин намістити вперед
замовити планів від опанової
роботи Ест. Шуляковича, Львів
ул. Шляхська 38. Готівні ра-
хунокні оплати. 4-5

Корабельні агенти
одержуть
паріюм білий „Корабель“ бля-
ро диванчик Вухтаба Львів.
1381

Помічник кушечний
в чоти-
рох практик по пошуку зна-
ти при охоті, нахарах в ма-
ніх місцях, або на охоті. На до-
каз умілого продажника ко-
жасті сейчас жадану кашку
Теодор Семін в Празі-Готівні
ч. Букачівці. 4-5

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

ріє! — стогнав тихо і сльози як горох сипали ся йому так густо по лицю, що вже й не обтирав... лиш постогував із жалю та туги, бо гей живе так йому те все стало перед очима, а Вітек спав собі, бо втомлене було бідняком плачем...

Ніч була чим раз то глібша, вітер міцніше сипав деревинною, так що довгі кучері беріз замітали по могилах, а білі їх пні мов би в смертну одежу прибрали митіліч в пітьмах... Люде розкодили ся... світла гасли... пісні дідів умовили... мовчавка вчотиста та повна чудних шелестів і голосів проймалювала запанувала серед могили... Цвинтар мов би ніпозив ся тінями... товпою привидів... гушавиною мрачних зарисів... гамором розійнятих тихих голосів... океаном чудних джоганів, рухом темряви... блискалки тривоги, німим хлипанем... тайною повною переляку та закрукту... аж стадо ворон іскопило ся з каплиці та з криком утікало на поля, а собаки в ціліх Липцях почали вили довго, розпучно, жалібно...

Село було тихе, неважачи на свято, дороги були пусті, коршма замкнена, а лиш де-не-де кризь малі започені шибки блимали світлість та плили тихі сльозава набожних і голосні молитви, говорені за умерлих...

Із тривоги висували ся перед коми, з тривоги наслунали шумів деревини, з тривокою дивили ся у вікна — чи не стоять, не являють ся ті, що того дня блукають, пригнані тугою та волею Божою... чи не стогнуть покаянно на роздоріжжях... чи не зазирають кризь шибки жалібно...

А де-не-де, старим святим звичаєм, господні виставляли на приспів останки вечері, хрестили ся набожно та шептали:

— На-ж тобі, поживи ся, душе християнська, що в чистилищі...

Серед тишини, смутку, розгадувань, ляку плив той вечір залушок...

У кімнаті в Антків сидів Рох, оттой мандрівник со святої землі, та читав і розказував набожні й святі сторії.

Людей було досить, бо й Ямброжі з Ягустинкою та Кломбом прийшли, тай Куба з Вітком, тай Юзя з Настусею; не було лише старого Борини, котрий до пізна в ніч сидів у Ягусі.

Тихо було в кімнаті, що лиш той сверчок за коменом скрипів, та тріщали сухі пні на ватрі.

Сиділи всі на лавках перед коменом, лиш Антек під вікном. А Рох переговорював раз-у-раз палічкою вульки тай говорив тихим голосом:

— Не страшно вмирати, ні, бо —

... Як отті птички, що під зиму в теплі краї тягнуть, так вам душечка втомлена до Суса багне...

Тижневе справоздане торговельної палати у Львові від 10/8 до 15/9 1908 без акцізової оплати. Вал та коронова. Платаче за 50 кілограмів:

Вид	Від	Вид	Від
Пшениця	10/40	10/60	Ріпак зимовий
Жито	8/20	9/60	Літній
Бровар. жито	7/40	7/80	Льнянка
Льнянка	6/80	7/20	Льняне насіння
Овес	6/45	6/65	Конюшина
Гречка	—	—	Конюшині
Кукурудза	—	—	Лек
Проро	—	—	Вовна
Горох доваре	8/65	9/75	Мід
Пшеничний	—	—	Хміль
Сочевиця	—	—	Нафта звич.
Фасоль	—	—	Сальфон
Вовна	6/25	6/60	Спиритус за 10 тисяч літер
Вина	—	—	Готовий, контингентований
Колішня чер.	72/50	77/60	Без оплати податку
Біла	42/50	52/60	Спиритус еко-
Швед.	70/—	75/—	континг.
Тимотка	33/—	34/—	35/80

Будапешт 17/9 Ціна збіжжя.

Пшениця на жовтень 11/30 до 11/31
на двітень 11/69 до 11/70
Жито на жовтень 9/28 до 9/29
Овес на жовтень 8/01 до 8/02
Кукурудза на вересень 8/17 до 8/18
на май 1909 7/22 до 7/23
Ріпак на серпень — до —

Оферти на пшеницю: мірні. Охота купувати: слаба.
Упокоєне: спокійне. Погода: хмарно.

До „Народної Гостиниці“ прийшли дня 17. IX. 1908.

Елена Соневицька, Старий Самбір; Марія Виханська, Золочів; Розалія і Едуард Функенштайн, Бучач; Григорій Кладко, Сколя; о. Остап Хомин, Камінь струмковий; о. Николай Силосовський, Девятники; о. Іван Виницький, Ролів; о. Ярослав Лукавський, Орава; Семен Сорочин, Корчин; Юліан Русин, Липовець; о. Іван Купчинський, Ператин; Омелян Рогожинський, Терпілька; о. Василь Томович, Мозолька; о. Николай Герасимович, Лешнів; Антін Гришак, Раши; Матвій Баран, Кобиловолки; Іван Збарашук, Кобиловолки.

Купуйте книжку від 5 кор. книжка студентів від 5 кор. книжка матеріала — все з найвищих гатунків від найвищих до найвищих цінників

К. Скібінського
ул. Коперника ч. 7, у Львові 1325

Купуйте і ширити тисячами видання „Дешевої бібліотеки“ дотепер вишло:

1. „Веселі вірші“ Степана Руданського (готовить ся другий наклад) ціна 8 сот.

2. „Історичні пісні українського народу“ впорядковані Мирославом Сітинським. Ціна 8 сот.

3. „Пам'ятки“ Оповідання про Канювського і його матір, вальс К. М. Ціна 2 сот.

4. „Казна наших дітей“ вірш про Мирослава Сітинського і його матір, вальс К. М. Ціна 2 сот.

Висилаєть ся найменше 8 прим „Дешевої бібліотеки“ за попереднім надісланням грошей на адресу: Ю. Балицький, с. в. ул. Зиблікевича ч. 3, „Академічна Громада“. При замовленні до 1 кор. найліпше присилати належність в листі поштовими марками або марками „Руського Товариства Педагогічного“, при більших замовленнях треба посилати гроші поштовим переказом. За посиланням книжок не висилаєть ся.

20 книжок за 4 корони
Як довго виждати достатньо про-
даю 20 різнородних книжок,
між ними знаходять ся по ціні
2 і 3 К, за 4 корони. Гроші
треба вислати вперед, бо
за посиланням не висилаєть ся.
Микола Грабчук, Чернівці, ул.
Павська ч. 16.

Одинська руська
ЛІТОГРАФІЯ
Андрія Андрейчина
Львів, Коперника 30.

Мід-паток
в гірських пасік, невірнійної
кості з 5 кілограм. бляшанках
під 7 кор. оплатою вказано
Кравчий Союз госпо-
дарськ.-молочарський
в Стрию. 26-7

Вправний інструктор
отуа
права пошуку землі на ціліх
рік: Т. Сивак в Лисківцях по
1401 ч. Могильниця. 2-4

При закупівлі українських
деревин намістити вперед
замовити планів від опанової
роботи Ест. Шуляковича, Львів
ул. Шляхська 38. Готівні ра-
хунокні оплати. 4-5

Корабельні агенти
одержуть
паріюм білий „Корабель“ бля-
ро диванчик Вухтаба Львів.
1381

Помічник кушечний
в чоти-
рох практик по пошуку зна-
ти при охоті, нахарах в ма-
ніх місцях, або на охоті. На до-
каз умілого продажника ко-
жасті сейчас жадану кашку
Теодор Семін в Празі-Готівні
ч. Букачівці. 4-5

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий покій в
передпокою на
П. пов. вул. Куркова ч. 35 від
1-ого жовтня до найменшої для
особи самітної охотничий Ціна
36 кор. Показе сторожика.
1034

Великий
світлий

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплату і іноземні приймають у Львові: Адміністрація "Діло", Ринок ч. 10. Бюро газет "Одесского ул. Кіньського 3; С. Соколовський, Пасаж Гасманя ч. 9; К. Бухштаб ул. Карла Людвіка ч. 28. — У Відні: М. Дукес, І. Воллзель 9, Р. А. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollzeile 11; Habsburger & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 1, 15, U. FRANKFURT I. GAMBURG: M. Haasenstein & Vogler.

Рекламу, адміністрація і експедиція Ринку ч. 10. Рухомі звертають ся до за попередніх застережень. — Рекламу до початку місяця від початку.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на "Діло"

в Австрії: за рік 44 корони
на рік 32 к.
на пів року 16 к.
на місяць 1 к. 70 г.
у Львові (без поштової пересилки):
на рік 32 к.
на пів року 16 к.
на місяць 1 к. 70 г.
Пощовий коефіцієнт у Львові 10 с.
на рік 12 с.
Оголошення в "Діло" приймають ся по 30 с. за одну строку в номері або за 10 с. в рубриці "Наказання" по 10 с. — Покази і інші оголошення в "Діло" приймають ся по 30 с. за одну строку.

Передплата і наліценція на іноземні пошти у Львові.

Будучність краєвих фінансів.

Вже в своїй інавгураційній промові краєвий маршалок зазначив, що в краєвих бюджетах чим далі тим трудніше буде звести кінці з кінцями; справоздане краєвого виділу про краєвий бюджет на 1909 рік, де подані бюджетові гороскопи аж до кінця 1911 р., тільки підтверджує слова маршалка цілим рядом цифр, з котрих виходить, що фінансова господарка краю справді веде до щораз більших дефіцитів, яких в кінці без нового підвищення податків не буде чим покрити.

Видатки на 1909 рік прелімінує краєвий виділ в сумі 52,642,764 кор.; доходи разом з додатками до податків по дотеперішній стопі в сумі 41,934,366 кор. З порівняння доходів з видатками виходить недобір в сумі 10,934,366 кор., на покриття якого треба затагнути коротко-реченцеву позичку. Коли до цього додамо коротко-реченцеві позички з попередніх років, а саме: фактично затагнену в 1906 р. в сумі 916,791 кор., фактично затагнену в 1907 р. в сумі 2,544,114 кор. і преліміновану на 1908 р. в сумі 9,638,876 кор., — то разом коротко-реченцеві позички з рр. 1906—1909 вноситься суму 24,034,147 кор. На покриття цієї суми ліде весь дохід, який прилядає краєви до кінцевим розрахуванням засобів пропінційного фонду, а який внісє 24,039,000 кор. Значить, кожний більший видаток, вложений додатково до бюджету на 1909 рік, уже не міг би бути покритим з коротко-реченцевої позички, але треба би для цієї цілі або затагнути позичку емісійну, або підвищити стопу краєвого додатку.

Рік 1910 буде для краєвих фінансів справді критичний. Навіть при задержанню дотеперішньої стопи додатку недобір в тім році обчисляє краєвий виділ на 13 мільонів корон. А треба ще зважити, що в тім році підстава обчислювання краєвих додатків зміниться на некорист краєвих фінансів, бо центральне правительсто задумує перевести реформу домового податку, по якій податок домово-членивсь має бути знижений, нові будови мають бути звільнені від всяких додатків, отже й додатків автономних, а одна або дві класи теперішнього податку домово-класового мають бути зовсім звільнені від оподаткування. Все це відіб'є ся некористно на краєвих доходах з домового податку.

Але коли навіть останемо при недоборі 13 мільонів корон, то й на нього не матиме край покриття. Правда, в цілі санаци краєвих фінансів центральне правительсто просікує підвищення податку від спирту і відсутні часті доходу з того податку на потреби краєв. Правительствений проект відступає краєм по 30 кор. від гектолітра в пропінції до консумції, коли тимчасом краєв домагають ся 40 кор. В першій випадку Галичини сподіватися ся дістати з цього жерела 7,600,000 кор., в другій 10,200,000 кор. Крім-б отже сей дохід ужити на покриття названого недобору 13 мільонів корон, то все ще таки лишиться ся непокритих в першій випадку 5,400,000 кор., в другій 2,800,000 кор. Так представляють ся бюджетові гороскопи на рік 1910.

Перейдемо до 1911 р. Коли прийняти нормальний зріст видатків у тім році тільки на 2 мільони корон, то недобір внісє 7,400,000, згідно 4,800,000 корон. Але в сім році будуть заведені шинкарські оплати і збільшена консумційна оплата від пива, з чого край сподіватся ся доходу в сумі 10,700,000 кор. Коли цього доходу ужити на покриття недобору, то оставить ся надвишка в сумі 3,300,000 згідно 5,900,000 кор. Та не треба забувати, що на недобір з 1910 р. нема покриття і для цієї цілі треба буде затагнути коротко-реченцеву позичку, щоб звернути її з надзвичайних доходів в 1911 р. Коли з підвищення податку від спирту край дістане 40 кор. від гектолітра, значить коли надвишка в 1911 р. внісється - ме 5,900,000 кор., то недобір з 1910 р. в сумі 2,800,000 кор. знайде покриття і ще все таки лишиться ся надвишка. Але коли край дістане тільки 30 кор. і надвишка в 1911 р. внісється - ме тільки 3,300,000 кор., то недобір з 1910 р., котрий в сім випадку внісє 5,400,000 кор., вже не міг би бути покритий і в 1911 рік закінчив би ся дефіцитом.

З того виходить, що в найліпшій разі нові фінансові клопоту краєв зачнуть ся в 1912 р., а в гіршій вже в 1911 р., та що та санация краєвих фінансів, яку задумує отсе черевести центральне правительсто, для Галичини не буде ніякою санациєю. Щоб удержати на даній бюджет в рівновазі, треба буде звернути ся або до публічного кредиту, або до дуже значного підвищення краєвих додатків, котрі вже й тепер найвищі в цілій державі.

Таким чином край уже незабаром стане перед альтернативою: або нові податкові тягари на населення або фінансова руїна. Супроти того вже найвищий час, щоби шляхотська олігархія, яка своєю 40-літньою господаркою довела краєві фінанси до такого стану, віддала керму краю в інші, народові прихильні, волю народу вибрани і перед народом відповідальні руки...

Краєвий бюджет на 1909 рік.

Видатки, преліміновані краєвим виділом на 1909 рік, представляють ся в окремих рубриках ось-як:

- Рубрика I. Репрезентация краю 166,400 кор. (в порівнянню з 1908 р. більше о 6,000 кор.)
- II. Адміністрація 2,040,732 К (+ о 117,248 К, головню через організацію урядів по середництва праці).
- III. Санітарні справи 6,059,186 (+ о 227,539 кор.)
- IV. Добродійність 114,482 кор. — о 3,617 кор.)
- V. Просвіта і штука 21,639,896 кор. (+ о 1,096,427 кор., головню через збільшене видачків на народні школи).
- VI. Історичні пам'ятки 306,520 кор. — о 13,660 кор.)
- VII. Публічне безпеченство і кватерні кош-ти 1,054,445 кор. (+ о 41,390 кор.)

VIII. Комунації 5,261,086 кор. (+ о 250,325 кор.)

IX. Водні будови і меліорації 7,141,016 кор. (+ о 227,440 кор.)

X. Рільництво 2,901,654 кор. (+ о 3,044,380 кор.)

XI. Гірництво 303,419 кор. (+ о 86,889 кор.)

XII. Промисл і ремесло 1,370,583 кор. (+ о 30,679 кор.)

XIII. Краєві довги 3,521,237 кор. (+ о 373,636 кор.)

XIV. Емеритальні пенсії і дари з ласки 299,978 кор. (+ о 2,451 кор.)

XV. Консумційні оплати 13,500 кор. (так само, як в 1908 р.)

XVI. Ріжні видатки 448,630 кор. (+ о 34,451 кор.)

Загалом видатки внісють 52,642,764 кор., в порівнянню з 1908 р. більше о 2,384,472 кор.)

Доходи прелімінує краєвий виділ так:

I. Репрезентация краю 50 кор.

II. Адміністрація 300,312 кор. (+ о 45,240 кор.)

III. Санітарні справи 2,367,831 кор. (+ о 124,154 кор.)

IV. Добродійність —

V. Просвіта і штука 3,994,367 кор. (+ о 52,332 кор.)

VI. Історичні пам'ятки 100,550 кор. так само, як в 1908 р.)

VII. Публічне безпеченство і кватерні кош-ти 428,832 кор. (+ о 3,982 кор.)

VIII. Комунації 727,642 кор. (+ о 116,700 кор.)

IX. Водні будови і меліорації 4,772,465 кор. (+ о 86,438 кор.)

X. Рільництво 886,073 кор. (+ о 79,508 кор.)

XI. Гірництво 281,875 кор. (+ о 167,875 кор.)

XII. Промисл і ремесло 466,469 кор. — о 418 кор.)

XIII. Краєві довги 73,240 кор. (+ о 19,446 К.)

XIV. Емеритальні пенсії і дари з ласки 40,000 кор. (так само, як в 1908 р.)

XV. Консумційні оплати 7,592,000 кор. (+ о 100,000 кор.)

XVI. Ріжні доходи 1,282,000 кор. (+ о 75,000 кор.)

XVII. Додатки до податків 18,394,192 кор. (+ о 218,719 кор.)

Загалом доходи внісють 41,708,398 К. в порівнянню з 1908 р. більше о 1,088,982 кор.)

Краєвий виділ внісють ухвалити побиране додатків до безпосередних податків: а) до податку ґрунтового, домово-членивського і домово-класового по 72 сот., б) до податків особистих по 78 сот.: для оподаткованих в місті Кракові і в повітах краківських та хшанівських ад а) 67 сот., ад б) по 73 сот.

Недобір в сумі 10,934,366 кор. має бути покритий коротко реченцевою 4-процентною позичкою, яка має бути звернена найпізніше 1. січня 1911 р.

На властивім шляху.

(В справі основи приватних руських середніх шкіл.)

Квествія основи руських середніх шкіл — безперечно одна з найбільш важких для нашої національної будуччини справ — була довгі літа тим бичом, довкола котрого обертає ся de facto майже вся наша парламентарна, а ще більше соймовая, політика. Досить лише згадати, що від польських заходів до кривавої одної руської гімназії узалежнювано в нас нераз цілими роками напрям і тактику всієї нашої національної політики, що — розуміють ся — мусіло відбивати ся дуже некористно на послідовності і видержаності нашої політики. А при тім як малі ті успіхи на полі розвитку нашого середнього шкільництва, що їх нам вдало ся з таким трудом і по стілько політичних реєгнацій з нашого боку осягнути! П'ять руських гімназій, ще й до того забитих в даби польської ради шкільної краєвої, — отісе, до чого ми добили ся від 1876 р., т. е. від сего часу, як у Галичині спільно звано німецькі середні школи. Поза тим ані одної школи реальної, торговельної чи промислової і ані одної руської семінарії учительської! Стількі осягнули ми за 30 років політичних заходів до створення руського середнього шкільництва.

Доперва від кількох літ стала в нас здобути собі право горюхаста думка, що шлях, котрим ми в справі руського середнього шкільництва поступали, був хибним, бо підняв цілість нашої політики квестві кривавої поодиноких шкіл, та неведучи де facto до цілі, бо навіть, коли-би до п'яти років вдало ся нашої польській репрезентации здобути по одній гімназії, то з уваги на факт, що польських середніх шкіл до року прибуває по шість або вісім, ми сею дорогою ніколи не здігнали би Польків та ніколи не здвинули би для себе потрібного на нинішні часи середнього шкільництва. І чим-раз більше ставав наш загальний прихід до переконання, що нам на тоці середнього шкільництва треба брати примір не з Польків, котрі все завдають свій політичний силі і політичному тактові з Віднем, але з Чехів, що сотворили собі своє власне середнє шкільництво самі, дорогою основи приватних руських середніх шкіл, опісля-ж доперва, в міру зросту чеських приватних середніх шкіл, доторого політичних заходів добили ся їх удержання. Та й не треба довго толкувати, що лекше вистарити ся о удержанне існуючої вже середньої школи, ніж о криваву цілком нової школи, не посідаючи за собою так переконуючого і опрокидуючого всякі викрутки аргументу, як ним є сам факт істования.

Отсю зміну в поглядах нашого загалу скрипали такі факти, як гарний розвиток руської приватної дівочої семінарії у Львові, основи тої товариством педагогічним, та лиця перемиського. І послідніми роками, а головню-ж в послідні часи, зачинають ся серйозні заходи до основи руських середніх шкіл: гімназій і учительських семінарій. Так перед чотирма роками основи в Коломиї приватні семінарії курси, які тепер мають бути перемінені на приватні семінарії, а знов в Яворові відновлено і зближено до реалізації заходи до основи руської приватної гімназії. Існують також вже другий рік гімназійні курси в Заланові к. Рогатина, а сего року основи такі-ж курси в Копичинцях і Бачові к. Перемишлян, з котрих бодай курси в Копичинцях можуть стати основою для приватної руської гімназії. Так отже квествія основи руських середніх шкіл вступила на нову і властиву дорогу.

Не треба толкувати, що ся дорога може бути лише тоді успішною, коли наша суспільність своєю матеріальною підмогою уможливити приватним руським середнім школам їх істование. Примір Чехів, котрих "Шкільна Матиця" розпоряджає щорічно мільонами, зібраними з національних складок, та Польків, що з'умили рівнож великі суми достарити "Товариству Школи Людової" в Галичині і розв'язаній недавно "Шкільній Матиці" в Конгресівці, повинен бути товчком для нашої суспільності, якої жертвенність на ту ціль не може здержати ся перед ніякими межами. Усвідомі собі те, що жертвуючи нині навіть повсяк наш стан на приватні руські школи, жертвуємо для нашої національної будуччини та що без надзвичайних жертв неможливі нам вихід з блудного кола, в котре заперла наше шкільництво польська політика. Або мусимо здобути ся на надзвичайні жертви в грошах на наші середні школи — або виречіти ся їх осягти коли-небудь в числі відповідних і там, де нам їх треба, а тим самим раз на все засудити себе на племищу вегетации замість повного розвитку національної культури.

Понизше містимо дописи з Коломиї і з Яворова, котрі саме в тій справі наша редакція одержала. Містять їх, можемо лише й від себе додати з цілим натиском зазив: Русини! Жертуйте, хоч-би з найбільшим відреченням, на руські середні школи!

В тій справі з Коломиї пишуть так: "Ми, Русини, стоїмо на полі середнього шкільництва позаду всіх народів Австрії. Та коли в нас є бодай кілька гімназій, то натомість не маємо ні одної реальної та виділової школи, ні одної учительської семінарії з українською викладовою мовою. Вправді в Галичині є кілька "українських" семінарій, але в дійсності се семінарії наскрізь польські, бо не тільки не викладаєть там ніяких предметів у нашій мові, але навіть руська мова має в тих "українських" семінаріях менше значіння, чим спів, музика або гімнастика. А молодіж нашу, що горнеть ся до тих семінарій, гірш як десятикують, щоб лиш ми мали як-найменше своїх учителів.

Для ілюстрації нашого положення нехай послужить тих кілька статистичних дат, взятих з "Jahrbuch d. h. Unterrichtswesens in Oesterreich" (числа-ж націй ставимо округлі), і так:

На Буковині є 150,000 Німців, 210,000 Румунів а 300,000 Русинів; на се в Чернівцях 2 державні учительські семінарії, одна для хлопців, друга для дівчат, обі з викладовою німецькою мовою.

В Галичині є Поляків 4,000,000, Русинів 3,300,000; на те державних учительських семінарій з польською викладовою мовою є 6 (шість), ніби утравістичних (а властиво також польських) 8 (вісім), а з руською викладовою мовою ні одної.

На Шлезьку є Німців 320,000, Поляків 230,000, на те державних учительських семінарій мають Німці 3, Поляки 1, засновану в 1907 р.

В Чехах Німців є 2,000,000, Чехів 4,400,000; державних учительських семінарій Німці мають 9, Чехи 9.

В Моравії є Німців 800,000, Чехів 1,600,000; Німці мають 3 державні семінарії, Чехи 4.

В Горішній Австрії 820,000 Німців мають 2, в Долішній Австрії 3,300,000 Німців мають 5 державних семінарій.

В Тиролі 550,000 Німців мають 2, 450,000 Італійців мають також 2 державні учительські семінарії.

У Сирії на 1,000,000 Німців припадає 2 держ. уч. семінарії з німецькою викладовою мовою, а крім того є там одна держ. уч. семінарія утравістична, німецько-словіська. В Далматії на 600,000 Хорватів і Сербів припадає 2 державні учительські семінарії.

З сего бачимо, що ми, Українці, що числимо в Австрії 3,600,000 душ, не маємо ні одної державної учительської семінарії з своєю викладовою мовою, між-тим коли 4,230,000 Поляків має чисто польських семінарій 15 (п'ятнадцять); 6 мільонів Чехів має 13 семінарій, а 11 мільонів Німців має 26 згідно 27 семінарій.

Довго і то може ще дуже довго чекали-б ми, нім правительство дасть нам бодай одну семінарію. То-ж ми самі повинні подбати о се, щоб правительство бодай згодом було зневолене се зробити.

В тій думці філія руського педагогічного товариства в Коломиї засновала в р. 1906/7 поки-що приватні семінарії курси, оден для хлопців, другий для дівчат, а на тих курсах розложено науку так, що по трох роках науки кандидати, згідно кандидатки могли-б приступити до іспиту зрілості в котрій-небудь державній семінарії. На сі підготовляючи курси зголосили в 1906/7 хлопців 68, дівчат 39, в 1907/8 на I. курсі хлопців було 28, дівчат 25, на II. курсі було хлопців 42, дівчат 31, а в сім шк. р. 1908/9 на I. курсі вписалися поки-що хлопців 29, дівчат 18, на II. курсі хлопців 32, дівчат 34, на III. курсі хлопців 22, дівчат 25 (вписи еще не замкнені).

То-ж тепер поря нам вже перемінити сі курси на приватну учительську семінарію з руською викладовою мовою. Маємо вже всіх кваліфікованих учителів до всіх предметів, маємо відповідний локаль, ученики і учениці є, школою вправ для хлопців може бути тутешня народна школа ім. Т. Шевченка, а приватну школу для дівчаток засновує ся-ж тепер і введеть ся беззаставно в життя.

Ходить тільки тепер о фонди на удержання сих шкіл, без чого істование і розвій їх є неможливі. Треба грошей на винайм клас, на опал, світло, послугу і на придбане научних середників (знатиць ся: мап, оказів до науки натуральної історії, фізики, географії, історії, геометрії). А й учителі, хоч-би й як охочі до науки за малою винагородою, все таки ревінше вони вчити-муть, коли за годину науки дістануть бодай дві корони. Мачуши відповідні фонди, переміною курси на семінарію, зразу приватну, а згодом постаримо ся о право публічності, т. е. право видавати свідоцтва так само важні, як котра-небудь державна семінарія, вікниці старатись будемо, щоб сю семінарію правительство перебрало на себе — значить ся стане вона з годом ч. к. учительською семінарією в Коломиї з руською викладовою мовою.

Думаємо, що сказане вистарчає, щоби наш загаль заохотити підперти горячо наше діло. Не оголошуємо шумних покликів, бо діло говорить само про себе. Всякі жерти просимо присилати на адресу: Осип Чайківський, професор гімназії в Коломиї, ул. Українська ч. 20, а імена всіх жертвodawців будемо виказувати в часописях.

Попри те відзиваємось до всіх тих учеників та учениць, що перепали при вступних іспітх до державних семінарій або що мають скінчену бодай 2. кл. гімназії чи 6. кл. виділову, нехай прийджають до Коломиї та зголосять ся на вище подану адресу, а по зложенню іспіту будуть прийняті до нашої семінарії.

(Інші укр. часописи просимо сей відзив повторити і справу сю поперти.)

Від Виділу філії Руського товариства педагогічного в Коломиї.

А знов в справі гімназії в Яворові пишуть нам:

Справа основи приватної гімназії в Яворові вже звісна нашому загалові. Відзиваємо ся однак ще раз, щоби пригадали нашому загальному серйозну небезпеку польонізації руського до-тепер Яворова — мабуть, чи не одного в Галичині повітового міста з руським характером. Найприкрішай в тім річ, що ухвала на основи польської приватної гімназії, так в раді міській як і в раді повітовій, запала при співуділі Русинів. В раді міській на 36 радних є 18 Русинів, а так само засідають Русини в раді повітовій. Що більше! Найбільше причинили ся до сих ухвал місцевий руський парох і віце-маршалок повіта, о. сов. Левчицький, бурмістр міста (з роду Русинів) п. Парі найбільш заможний міщанин та директор повітової каси задаткової, п. Ширба, котрий сам в раді повітовій постанови внесені на удріне запомогти на польську приватну гімназію. Справді! Пригадують ся слова Шевченка про тих синів Руси-України, що самі "гірше Ляхів розпинають", забуваючи ся так дуже, що прикладають руки до спольщення власного міста.

Руські радні міста і повіту Яворова допустили ся поступку, який обурив всіх Русинів міста і повіта та стгнув ганьбу на наше місто. Ще однак є час звернути з сеї дороги. Нема помилки, якої-би не можна було направи і сей обовязок тяжить на радних-Русинах міста Яворова. Нехай змажуть з себе п'ятю народної зради, нехай направлять кризду, заподілю всім Русинам повіта і своєму руському імені. Звертаємо їх увагу, що нема такої ухвали, якої не можна би було зреакумувати, скасувати. Коли нехай радні Русини поставять ся рішучо, коли не хочуть перейти до історії рідного міста як зрадники інтересів рідного народу.

Але факт лишив ся поки-що фактом. Польська гімназія приватна в Яворові основиєт ся. До тепер згуртувала 13 учеників тай нема надії, аби здобула більше. Ц. к. Рада шкільна краєва вже навіть прислала директора п. Зарембу, давши йому платний урядовий ц. к. семінарія учительського у Львові. До помочи буде мати учитель-виділової школи. Есть отже надія, що ті всі 8000 кор., які дає місто і повіт, що ті всі майже виключно українські гроші витратять ся на 13 учеників. В таких разі кождий ученик буде коштувати школу 615 корон і 39 сот. т. е. так дорого, що навіть студент університету тільки державу не коштує! Коли-ж додати, що властиво з Яворівщини буде в тій "гімназії" лише 11 учеників, бо двох стягнуто аж з Мостищини, то можна зміркувати, як на марно шафув місто і повіт людські гроші, аби пп. Заремба і Дрозд могли мати гарні пенсії.

Та честь міста і повіту вратувало патріотичне яворівське міщанство, основиючи поки-що приватний руський курс гімназійний. Без жадних агітацій та без жадної субвенції записало ся на него аж 40 руських хлопців лише з повіту яворівського і наука вже розпочала ся під проводом д-ра Бориса, професора гімназійного та академіка п. Макарушки.

Ось-так справа стоїть тепер так, що приватна гімназія польська в Яворові має гроші, але не має учеників, приватний український курс має учеників, але не має грошей. Та яворівські міщани сподіють ся, що ціла українська суспільність попре їх в тій важкій боротьбі, і своїми чисельними вкладками попре їхні змагання — тим більше, що в тій справі заангажована є не тільки честь яворівського міщанства, але взагалі честь цілого українського народу.

То-ж звертаємо ся до цілої української суспільності та до всіх українських товариств, аби

— Визначене. Академічний сенат краківського університету надав міністрови скарбу д-рови Коритовському почесний докторат філософії. Сю найвищу почесну, якою академічний сенат розпоряджає, надано міністрови з відзнакою за призначення фондів в сумі яких двох мільйонів корон на будову рільничих студій, психіатричної клініки, нової фізичної колегії і на закупню досвідового фільварку для рільничих студій в Мидльніках. Диплом почесного доктора вручить міністрови окрема депутация.

— Чорносопонець до Толстого. В саратівській часописи „Волга“ надруковано лист єпископа Гермогена до великого письменника Льва Толстого, котрого тепер поздоровляв весь культурний світ з нагоди його ювілею 80-их уродина. Лист сей звучить: „О окаянний і найганебніший російський Юдо, що своїм духом здавив усе святе, морально-чисте та морально-шляхетне, що повисів себе, як лютий самогубець, на сухій гілці власного гордого розуму та розбещеного хисту, що морально зівгав тепер до самої кисти і своїм обурливим морально-релігійним смородом отруїв усю атмосферу життя нашого інтелігентного громадянства! Ангатема тобі, лихий, біснудатий спокуситель, що отрутою пристрасного розбещеного хисту отруїв і призвів до вічної загибелі багато та й дуже багато душ нещасливих в малорозумних людях свого рідного краю! А під тою лайкою стоїть підпис: Смирненний Гермоген, єпископ саратівський та царининський“.

— Убийство з любови. Перед трибуналом присяжних судив в Перемишлі була розглядана дня 15. с. м. голосна тому кілька місяців справа убийства фельдфебеля Гайбля. Героєм драми є молодий, ледви 21-літній зеліничий шлюсар Антін Ферлейко, котрий мешкаючи в однім домі з Гайблем, залюбився в жінці фельдфебеля, молодій і привабливій жінчині. Любовні зносини, укривані старанно, тривали кілька місяців. В липні, коли Гайбль виїхав на військовій вправі до Самбора, роман став ся голосним, бо молода жінщина не укривала нічого, але явля з Ферлейком ходила на прогульки за місто. Дня 9. липня пішли обоє в сторону села Бакнишів, де Ферлейко, як сам зізнав, на її власне бажане стріляв до неї тричі, а рівночасно до себе. Вона погибла до кількох годин, а він, легко ранений в голову, зголосив ся на поліцію, де його арештовано. До розправи покинуто кільканаймій свідків, між иншими чоловіка убитої, молодого, хорошого мужчину. Обжалований признав ся до вини, впеваючи, що був під впливом убитої і на її бажане відобразив її жите. Була се перша його любов. В часі розправи оборонець, заквасити умовий стан Ферлейка, поставив внесення, щоб віддати його під обсервацию психіатрів. Трибунал згодив ся і розправу відложено.

— Конгрес філософів. Як ми вже донесли, дня 7. с. м. закрито в Гайдельберзі третій з ряду конгресів філософів. Старий, славний німецький університет не гостив мабуть доси ніколи тільки „фахових“ філософів, зібраних зі всіх держав Європи і Америки, а навіть з Японії. В числі триста учасників більшість творили очевидно Німці, взяли ж участь Славяне, Еспанці, Англіїці, Швейцарці, Бельгійці, а передовсім Американці, Італійці і Французи. Відкриті конгресу відбуло ся дня 1. с. м. в великій саді нового університету. Після вступних репрезентативних промов забрав голос Еміль Бутру (Boutroux), член париского інститута, знааний президент першого філософського конгресу і в німецькій мові виловив значне та задачу сего з'їзду філософів з цілого світа. Потім проф. Віндеלבанд, як голова теперішнього конгресу, в гарній і глибоко обдуманій промові поговта зібраних і оголосив відкриті наради, що потравали кілька днів з черги. Відбули ся чотири пленарні засідання, незвичайно інтереси, на котрих вислухано реферати: проф. Рюсс-а з університету Герверда (Бостон) про прагматизм, проф. Стюес-а з Неаполя про помисловість в штудії; Бутру представив історію філософії у Франції від 1867 р., а вкінці проф. Мейер виловив доктрину Давида Штрауса. Крім пленарних засідань відбували ся також дискусії на секціях, де зазначили ся виразно деякі характеристики ріжних національностей. Французи і Італійці видвинули як справу незвичайно важку що-раз близьку фізично строгих наук і філософії і відважили ся нерядо про великі систематичні конструкції. Зате Американці та Англіїці заняли ся головню всіма проблемами, що стоять в звязи з прагматизмом; в часі кількох засідань були вони предметом горячої дискусії. Німці не виявили великого заінтересованія до того двокожого напрямку сучасної філософії (науково-філософського і прагматичного), ігнорували його навіть трішки, так що се не прийшло незамітно. Звернули на се увагу головню Французи. Для урочиння чина уладжено кілька прогулок для учасників мимо дуже непригожої погоди. Вкінці закінчено конгрес бенкетом, на котрім виголослено тости в честь науки, бажання згоди народів і т. п.

— Перший російський бальон до кермованія. З аеронавтичного парку на Волковім полі в Петербурзі пушено дня 12. с. м. в полудне новий військовий бальон з кермою. Бальон має вид цигари і є засмострений в електромотор. Довгий на 15 саянів. Його держано на двох сильних ливах. В коши находили ся штабскапітан Шаповников і два рядові. Ледви бальон підняв ся в гору, коли одна лива трісла. Бальон перекинувся на бік, так що аеронавти мило не вилити з чоива. На приказ офіцера перетяго другу ливу і бальон помчав ся в гору та летів досить спокійно. Однак небажком на ул. Волковій наслідком зіпсути мотору бальон зійшов ся на даху фабрики Павлова і зірвав багато телефонічних і телеграфічних дротів. Через кілька минут бальон знова підніс ся в гору, але не надого і знов упав на дах дому при ул. Заставській. Положене офіцера і рядових стало ся критичним. Вкінці після мислих зусиль бальон підняв ся в третє і перелітаючи коло вежі огневої сторожі, мало не заткнув ся на неї. Далше подорож бальона не обійшла ся без нових пригод. Над домою ч. 118 в Забалканським заулку, бальон дотикав ся своєю лодкою коминів і остаточно, залуптавшись в телеграфічних дротах, станув. З парку закликало воєвків, котрі зняли аеронавтів з даху, а бальон при помочи ливів відставили до аеронавтичного парку.

— Міжнародна жіноча рада. В Женеві засідає від 13. с. м. міжнародна жіноча рада, котра працює над виробленем програми для надзвичайних зборів, в яких повинні взяти участь 23 жіночих спілок ріжних національностей. Сі збори будуть пригтовлені для конгресу всевітньої жіночої спілки, який збереть ся 1909 р. в Канаді. За председателство ради обрано відому своїми гуманітарними змаганнями леді Бердін. Ірландську віперолеву. Рада вже уладила кілька публичних засідань, на котрих прочитано реферати про народну гігієну, боротьбу з туберкулозом, стан шкільної справи в деяких державах. В окремих комісіях розглянено проект зміни статутів спілки та прослухано звіт жіночих організацій. Всі звіти констатують величезний зріст жіночого руху.

— Новий французький гранат. „Matin“ доносить з Тулузи, що підчас посліпних вправ мариньки в тій пристани пробовано перший раз нових гранатів, придуманих генералом Перішоном, з небувалым успіхом. Нове стрільно важить 40 кілограмів і є зладжене з новою вибуховою матерією, креозитом, подібної до фенолу. Вилони, заподіяні новими гранатами, подібні до заподіяних торпедами. Перше стрільно, звернене до старого корабля з віддалі 6.000 метрів, викликало незвичайний наслідок. Успішність гранатів представлено раді міністрів. Подробий держать в строгій тайні.

— Катастрофа з машиною до літання. З Вашингтону доносять: Підчас злету, який підприняв вчора Орвіль Райт з поручником Сельфріджом із ситналового корпусу союзної армії, а підчас котрого Райт хотів побілизити швидкість лету, зломало ся при четвертій окруженю площі вправ форту Мугет ліве крило шруби в аероплані. Праве крило шруби функціонуало далше. Наслідком того воздушний корабель перевернув ся і оба пасажери випали. Райт потовк ся тяжко в рамя і бедра, а мабуть потерпів також внутрішні ушкодження. Сельфрідж потовк ся тяжко в голову. Ранених перевезено до шпиталю, де Сельфрідж небажком помер. Аероплан знищений цілковито. Для поступу се велика страта, бо, як звісно, аероплан Орвіля Райта показав ся найліпшим зі всіх машин до літання, які доси придумали ріжні аеронавти.

— Дрібні всти. На засіданю львівського магістрату в середю ухвалено проект зміни статуту міста Львова згідно з ухвалою міської ради з дня 30. червня с. р., котрим утворено уряд третього віцепрезидента і введено всіх трьох віцепрезидентів в урядоване. — В поїзді, що їхав з Гусятина до Станиславова, помер онодішньої ночі шинкар з Чорткова, Хайм Зоненштайн. Небіжчик їхав до Львова на операцію скаліченої ноги, але наслідком затресня ирови смерть заскочила його в дорозі. — Трибунал присяжних судив в Рашеві заступив на кару смерті селянина Войтха Шаста з Колок за вбивство зятя Франца Штаби. — В корші в Товстобагах підгаєцького повіта прийшло між тамошніми селянами, Войтхом Зарицьким і Іваном Трачом з одної а Петром Зарицьким з другої сторони до бійки, в котрій сей послідний потерпів так сильно, що до кільканайцятих годин помер. Убийників арештовано. — В Ярославі в однім з тамошних готелів відобраз собі жите Михайло Червильський, властитель комісового бюра з Кракова, улусившись мокрим ручником. — В Струсові теревольського повіта згоріло онодішньої ночі шість селянських загорд. Загальна шкода виносить 8.800 корон. — В Голоску великим під Львовом засипала на смерть підкопана глина зарібника Василя Шигельського, занятого в тамошній геології. — На вчерашнім засіданю ради міста Львова ухвалено додатковий кредит 10.000 корон на побороване шкарлатини і холери.

Поруцаєсь цукорню п. Василя ВІТИНСЬКОГО у Львові ул. Баторія ч. 10, котра вирабляє знамениті тісточки, чаєвники, медівники і т. д.

Оповідки:

Календар. Завтра, в суботу: Чудо Арханг. Мих. (лат. Января). Позавтра, в неділю: Сос. М. (лат. Евстах).

□ Репертуар руського театру в Городені. Сая „Сокола“. Лише 8 вистав. Початок 7:30 год. вечером.

В суботу, дня 19. с. м. „Барон цигаів“, оперета в 3 актах Штрауса.

В неділю, дня 20. с. м. „Не ходи Грицю на вечерини“, народний образ зі свами і танцями в 5 діях М. Старицького.

В понеділок, дня 21. с. м. „Серед бурі“, історичні картини з свами в 5 діях Грінченка.

Ві еторок, ч. 22. послідне представлене „Жидівка“ опера в 5 діях Галевія.

□ На роботу до Прус! Просямо потребуємим подавати отсі інформації: Сейчас треба для копальні вугля Georggrube коло Eichenau коло 150 людів. Платня денно для робітників на горі по 260 м; під землею 280 м.; а для жонатих 3 м. Приймають мужчин в віці від 18 до 92 літ. Дуже видіно уряджені спальні з кімнатами до купалня. Харч коштує в найбільше 1 м. денно. Іде ся через Шакову, Мисловиці до стації Eichenau (недалеко Катовиці).

— Треба зараз тисяч робітників до 2 копальні вугля, 500 робітників для копальні в Мисловицях (Myslowitzgrube). Платня: над землею 220—260 м. під землею 260—3.— м. денно. Вік 17—35 літ. 500 робітників знова потребує Cleophasgrube — залізнична стація Zelenze bei Kattowitz. Платня 270 м., на гурт 350—5 м. денно. Виплачують 15 кождого місяця, а частє заплати можна дістати кождого 1-го. Виповісти роботу можна на 14 днів. Харч дешевий, місяний обід можна діставати в копальні по 40 ф. денно. Як вивудити роботу, дістають робітників додатки 5—10 м. і зворот подорожі з Кракова до копальні. В обох копальнях дістають робітників безплатно мешкане, постіль і купаль.

Для робітників, що їхати-муть на роботу до Прусе, зробимо одну пересторогу. Скрізь по дорозі як до самої копальні розсіяні найрозумніший агенти, звані Німцями Bluthunde, що ріжними обіцянками і дарунками з'бдують собі робітників, щоба згодили ся на їх посередництво. Перед сими остерігаємо робітників, бо роботодавці мусять агентам заплатити за кождого робітника 30 м., а відтак — розуміють ся — стягнуть сих 30 м. з робітника. Описі нарікають робітники, але за ціною. Для таких „гандларів“ треба мати тверде серце і неокорупти ся, а їхати як на місце і там казати, що їде на оголошене в „Ділі“ і „Свободі“.

10 робітників платять половину залізничної карти. гроші на дорозу треба мати свої (около 15 К). Треба мати теж робітничу книжку або посвідченє з громади (без стемпля, даром), що їде ся на роботу. Треба брати білет до Шакової (зі Львова цілий 11-20 К) а зі Шакової до Мисловиці (кілька стацій) і тут зголосити ся в Myslowitzgrube або в бюрі, де є наш урядчик; бюро зветь ся: *Lebernahmestelle des Arbeitsnachweises der Landwirtschaftskammer für die Provinz Schlesien in Myslowitz*; а хто прийде зі Шакової на стацію Zelenze bei Kattowitz, мусить удати ся до дирекції недалеко Cleophasgrube.

Посада урядника зглядно „організатора“ для Cleophasgrube вже обсаджена. Робітників для копальні треба буде еще більше, а наші селяни, котрим тепер грозить голод і нужда, повинні скористати з сього тим більше, що там відносини в гарні та добра заплати, якої у нас нема і в літі. — З Народної Канцелярії у Львові, Ринок ч. 10.

□ Комісія лекційно-інформаційна тов. „Руська Академічна Поміч у Львові“ звертає ся до руської суспільности з просьбою, щоб в справі лекцій і всяких бюрових занять удавала ся до неї. Старанем комісії буде припоручити як найвідповіднішого пегета. Комісія уряджує що для крім неділі руських свят від год. 3—4 по пол. в льокалі тов. при ул. Зибанкевича ч. 3.

□ До нашого жіноцтва! Звісна річ, чим є жінка в культурнім житю народа. Щоби не шукати довго за приміром, досить глянути на П. роботу серед наших найблизших сусідів, Польків. А наше жіноцтво? З виїком одиниць, дуже мало проявляє заінтересованя народними справами. Ось хотіли так важна і нагла справа руських дівочих шкіл у Львові. Кому ж більше повинно залежати на сій справі, як не руському жіноцтву? Се-ж ходить о долю жінки. Се-ж справа, яка в першій мірі дотикає наше жіноцтво. Комітет будови дому на приміщенє дівочої школи виділової і учительської семінарії, який перед феріями завязав ся у Львові, робить всі заходи, щоба призбирати потрібні фонди на сию ціль. А кілько то в тім напрямі могло би йому помочи руське жіноцтво? Чи се так трудно в кружку знайомих урядити складку? Чейже ніхто не відмовив би, хоть би з простої товариської чести. Ми певні, що до одного місяця знайшли би ся потрібні фонди, коли би руське жіноцтво пішло за нашим щирим покликом. Збирайте жертви на будову руських шкіл дівочих, а тоді буде могли сьміло сказати, що се руське жіноцтво зробило для руського жіноцтва. Відкажіть ся від якої-небудь коштотної розривки, відмовте собі якої-небудь дрібнички а заощаджений гріш передайте до комітету. Де як де, а тут Ваш святий обовязок. Нехай сей наш поклик не проговорить безслідно. Руська школа виділової і учительської семінарії се найперша і найбільше нагяча потреба руського жіноцтва. Поважаний Сестри! Возьміть сию справу в свої дрібні а сильні руки. Допоможіть нам побудувати дім для Ваших і наших доньок та сестер а народ і будучі покоління скажуть Вам шире руське: „Спаси Бог“. Всякі жертви просимо присилати на щадничу книжочку товариства „Дністер“ ч. 4000., або на руки касиера комітету, п. Миколи Мороза у Львові ул. Длугоша ч. 28. На жадане висилає комітет листи до збирая жертв. — Комітет будови руських дівочих шкіл у Львові.

□ Зі Станиславова. В четвер дня 1. жовтня устроєно „Товариство Руських жінок“ на дохід дівочої бурси вечерини з танцями в салі тов. „Гвізда“ при ул. Карпінського ч. 8. Стрій для панів визнотий, для панів галевий. Вступ від особи 2 кор. Академики платять 1 кор. По запрошеня треба зголошувати ся до виділу.

□ Віче державних офіційантів і канцелярських помічників відбуло ся у Львові дня 20. с. м. (неділя) в ратушевій сали о 4. год. по полудни. На дневнім порядку організаційні справи.

□ Із Самбора. Дня 13. с. м. відбув ся в тов. „Бесіда“ відіт молоді організаторки Міри Микіулені, з котрого прийшло на основи Руської Захоронки і бурси для дівчат в Самборі 18 К 40 сот. По відітці відбуло ся засіданє виділу кружка самбірських українок на котрім порішено на ту ціль дати відітти по інших містах Галичини.

□ Пос. д-р Евген Левинський надіслав нам слідуєче письмо до оголошеня: Отсим повідомляю моїх Вл. Воробішів, що звіт з моєї посольської діяльності зложу в другій половині слідуєчого місяця перед самим отворенєм осінньої сесії парламентарної. Відень, 16. вересня 1908. — Д-р Евген Левинський.

□ Виді адвокатоької палати у Львові повідомляє адвокатів та адвокатських кандидатів, що бюро веде, почавши від 15. с. м., виказ адвокатів, котрі глядають концепієнтів для своїх канцелярій, і виказ кандидатів, що старають ся о посади в адвокати.

□ Посол д-р Евген Петрушевич зложить посольське справозданє в Сокалі в неділю, 20 с. м. в салі „Народного Дому“. Початок о 12 год. в пол.

□ Monstre-Концерт італійської капелі Cesare de Vita, щоденно в Cafe-Restaurant ул. Косцюшка ч. 1. Початок о год. 8 вечером. В суботі, неділі і свята, концерт подвійний: о год. 4 пополудни 1389 1—3.

□ Накладом „Кружка Українок“ у Самборі виийши в друку картки із стишком Козьма Малецького, дохід з розпродаж яких призначений на ціль заснованя „Руської Захоронки“ і бурси для дівчат. Набувати можна в „Сокольській Базарі“ у Львові і в книгарні Візенберга в Самборі.

□ Від д-ра С. Томишівського дістали ми отсе письмо до оголошеня: В прилюдній дискусії про „Історію України-Руси“ М. Аркаса вже дачі покликувано на мене, бучітню я назвав її „епохальною“ книжкою. В відітності я такого яні йому подібного висловлю не уживаю зосім в моім поодиножнім комуналці про сию книжку („Ділі“ ч. 5, 1908), хоч поручив її нашій публіці як корисну, та не бездоганну.

□ Русини читайте, що пишуть до першої галицько-руської фабрики тукот і паперців в Збаріж: „Залучаю гроші за товар з полякою Шасть Боже в сему благородному ділі!“ З поважачем о. Александр Коратко з Богатковець“.

Українські вісти.

§ Імеюваня. Намісник іменував ветеринарнийого асистента, Стеф. Якубовського повітовим ветеринаром.

§ Перенесенє. Намісник переніс ст. повітових ветеринарів: Ів. Смолюховського зі Стрия до Переворська і Ів. Новака зі Стрия до Горлиць і повітових ветеринарів: Юл. Струтинського з Переворська до Ліманової, Мих. Матушевського з Горлиць до Стрия, Стан. Криницького з Цешанова до Львова і Стеф. Якубовського з Ліманової до Цешанова. Намісник покликав маючого титул і характер радника намісництва старосту Адама Теліховського з Золочева і стирівств Леоп. Попеля з Товмача та Евгена Свободу з Тарнобжега до служби в намісництв.

§ З краєвої ради шкільної. Краєвий виділ визначив на своїх делегатів до краєвої ради шкільної на вибійний функційний період: д-ра Йосифа Верещинського, члена краєвого виділу, гр. Леона Пінинського, члена палати панів і соймового посла та д-ра Омеляна Савицького, цісарського радника і директора руської гімназії в Тернополі.

§ Ц. к. дирекція залізничні оповіщує: В другій половині с. м. буде отворене містове бюро в Белзі з управненем до пролажи залізничних білетів в обмежений льокальний руху, а іменю з Белза до стацій шляхів Ярослав Сокаль і Львів-Белзень, а крім сего до стацій: Перемишль, Рашів, Дембич, Тарнів, Краків, Львів, Хирів, Самбір, Дрогобич і Стрий.

□ Ц. к. дирекція почт і телеграфів оповіщує: На час тривання ювілейної міжнародної кукарсько-ужикової вистави у Львові, се є від дня 29. вересня до 15. жовтня с. р., буде на повиставої площі у Львові отворений ераїяльний п. к. почтово-телеграфічний уряд з публічною телефонною говірнею. Той уряд носить назву „Львів 18“ і буде займати ся повною приймачою і видаючою службою, лиш з анімком почтової шадниці. Новий почтовий уряд буде полученний з почтовою стією чотирократним на день каріольковим іздами до почтового уряду Львів 1, до котрого також треба інструдувати (справляти) всі пересилки, призначені для згаданого уряду.

Нові книжки і видання:

□ Дуже цінні книжки, важні для наших селян і господарів, яких брак давав ся сильно відчувати появили ся вже заходом Товариства „Просвіта“. Є се кн. 2 і 3. „Господарської бібліотеки“ Товариства „Просвіта“:

1) Плеканє овочевих дерев і корчів, а заразом збір, перехованє та спожиткованє овочів. Написали А. Куровський і В. Табо, а з польського переклав о. Н. Кошель. — Книжка подає усі потрібні відомости про садівництво, пожиточно особливо для дрібних господарів. Численні, бо 117 рисунків робить книжку зрозумілою і приступною. Ціна оправленого примірника 1 К 20 с.

2. Виріб цементових дахівок. Написав Михайло Тюн. Ясно і коротко подана наука про виріб дахівок, та поученє про заснованє дахівкарні. Ціна оправленого примірника 15 с. Обі книжки дуже потрібні і тепер на часі. Купуйте і користайте з них для власного добра! Замоавленє шліть на адресу: Товариство „Просвіта“, Ринок ч. 10. Львів.

□ Збірник пісень. Під таким заголовком — як довідаємо ся — друкуєть ся в Жовкві нова збірка поезій д-ра В. Шурата.

□ Новітня суспільність і церква. Написав д-р Теодор Бартошек. Переклав із чеського за дозволем автора Михайло Павляк. Львів 1908. Накладом редакції „Громадського Голосу“ з „Загальної друкарні“ у Львові. Стор. 89+7 нен. 16-ки. Ціна 50 сотиків.

□ Святий Стефан перший мадьярський король. Написав Мойсей Гал, краєвий управитель висшої гімназії в Будапешті, Львів 1908. Після другого видання 31. випуска переоложи І. Біляк за дозволем товариства Франклика. З друкарні „Народової“ у Львові. Ст. 111+1 нен. 16-ки. Ціна сеї, гарно ілюстрованої книжки 80 сот.

□ Голота, оповіданє В. Винниченка, переробив для вистав на сцені під доглядом автора Г. Барпаченко; штуку сию дозволила тепер до вистав на сцені російська драматична цензура.

□ Генрік Ібсен. Гелда Габлер. Драма на 4 дії. Переклала Н. Грінченко. Зредактував Б. Грінченко. У Київ, 1908. З друкарні Петра Барського. Ст. 103 + 1 нен. 16-ки. Ціна 30 коп.

□ Гергарт Гауптман. Візник Геншель. Драма на 5 дії. З німецької мови переложи І. Біляк. У Київ, 1908. З друкарні Петра Барського. Ст. 80 16-ки. Ціна 30 коп.

□ Артур Шніцлер. Забавки. Драма на три дії. З німецької мови переклав Б. Грінченко. У Київ, 1908. З друкарні 1-ої київської друкарської спілки. Ст. 60. 16-ки. Ціна 30 коп.

□ Фрідріх Шілер. Вільгельм Тель. Драма на 5 дії. З німецької мови переклав Б. Грінченко. У Київ, 1908. З друкарні 1-ої київської друкарської спілки. Ст. 111. 16-ки. Ціна 30 коп.

□ Латинські вправи на першу класу. Після книжки А. Фронкевича і Ф. Пружницького уложив д-р Іван Дем'янчук, ц. к. професор. Ціна оправленого примірника 1 корона 60 сот. В Станиславові, 1909. Накладом книгарні А. Штаухадера і Сп. (Марія Гасклер). З друкарні І. Данкевича.

□ Сагайдачний. Історична повість. За О. Мордовцем Г. Хоткевич. Ст. 96, малої 8-ки, 19 ілюстрацій. Накладом тов. „Просвіта“ у Львові. Ціна 50 сот. — Отся популярна перебірка звісної повісті Мордовця знаменито надасть ся до лектури особливо для молодіжи і сілських читалень.

□ Генрік Ібсен. Жінка моря. Драма на 5 дії. Переклала Н. Грінченко. У Київ, 1908. З друкарні 1-ої друкарської спілки. Ст. 100+4 нен. 16-ки. Ціна 30 с.

Померля:

Володимир Карбулицкий, б. співробітник „Буковини“, помер дня 16 с. м. в Горішних Станіцях на Буковині. Покійник був одним з найдіяльніших членів туг. академічного тов. „Союз“ а лінійного товариства українських богословів „Привославна Академія“. Головно його заходом повставив ся альманах „Союз“ „На шляху“, в яким покійник зібрав перші проби наймолодших українських письменників. Покійник і сам пробував пера пишучи з немалим талантом віршом і прозою, помішуючи свої твори в згаданих часописях під псевдонімом Володимир Іваницький. Перекладав також а Толстого і Горького. Тяжка і невислуха праця, як також і те, що покійник ні звідки не хотів прийняти помочи, а хотів перейти жите своїми силами, загнали його в тяжку пенілітнму недугу, з якою покійник боров ся через три роки. В. й. п.

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

Накладом Редакції „Діла“ або „Свободи“

виийшли:

Еміля Золі: Гроші, ціна 3 корони (з почт. 3-20 к.) Гі да Мопсан: Сильна як смерть, переклав О. Пашкевич, ціна 1-50 кор. (з почт. 1-70 к.)

А. Чайковський: За сестрою (повіданє з козацької старшини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.)

Ол. Стороженко: Проклятий Марію, фантастична повість з часів Хмельниччини, ціна 50 сот. (з почт. 60 сот.)

Евген Гребінка: Чайковський, повість з часів гетьманщини, ціна 60 сот. (з почт. 70 сот.)

А. Пру: Життєві ідеали людини, переклав Крушельницький, ціна 30 сот. (з почт. 35 сот.)

Отсі книжки можна набути в Адміністративній „Діла“ за попереднім надісланням всєї належної гроші а почтовим. За посиланєм не висилає ся.

Адміністрація „Діла“ Львів, Ринок ч. 10.

Купуйте і ширіть тисячами видання „Дешеві бібліотеки“ дотепер виийло:

Ч. 1. „Воселі віри“ Степана Руданського (готовить ся другий наклад) ціна 8 сот.

Ч. 2. „Історичні пісні українського народу“ видрадував Мирослав Січинський. Ціна 8 сот.

Ч. 3. „Пан Потоцький“. Оповіданє про Каньковського і иншу повесть похляту Ціна 8 сот.

Ч. 4. „Казка наших днів“ вірт про Мирослава Січинського і його матір, чимсе К. М. Ціна 2 сот.

Висилаєть ся найменше 8 прим. „Дешеві бібліотеки“ на попереднім надісланням грошей на адресу: Ю. Билицький, Льв в ул. Зибілівська ч. 3. „Академічна Громада“. При замоавленях з треба посылати гроші почтовим переказом. За носиланєм книжок не висилаєть ся.

МІ НАВОКОВОЇ (Манюшину) Косової

189

Від ухвалення сего закону минуло 20 літ, від його введення в життя 18. Довгий сей період часу був зовсім достаточний до оцінки вартості сего закону і його впливу на економічні відносини в краю — і здає ся мені, що нема нікого в тій па-ті, хтоби по совісті і досвідови міг твердити, що закон сей вплинув додатно на ті відносини і значить ся в краю нашім якими будь додатними результатами. Рациєю сего закона, який ойм галицький покровно поспішив ся ухвалити на основах рамового закона державного 25 мая 1885, було піднесенє культури плеканя риб і при-дворєня звідси доходів краєви. Сойм був очевид-но тої гадки, що знєсєнє дікої риболовлі і відо-рєня управління до неї права виконуваня єї, а признає єї лише елєстєтелям і аранжерам рєві-в рибачьких — доведє до поступового плеканя риб і до піднесеня сєї галузи господарства крає-го, що арендатори рєвірів випосажені законом широки управління будуть рєціонально і уміло господарити на тім полі — оглядаючи ся на бу-учність і на скріплєнє видатности сєї культури. Надії однак не сповнили ся — арендато-ри рєвірів дбють не о культуру а о себе і старють ся як найбільш євир експлуатувати, щоб загорну-ти через час арєнди найбільш для себе зиски. Культура рибна краю не підніслась зовсім, — а господарство рибне ведєть і дає інтрати хіба щє в ставах, озєрах і водах стоячих, становлячих насність приватну, котрих устава не дотикає, для отрих єї зовсім не треба було видавати. Натот-чи не звернув сойм на те уваги, що рефлєкту-чи на нєпєвні і проблематичні користи з підне-сєня культури рибної — дїлає рєвночасно на пев-ні і велику некористь сєлянства в сторонах над-ничих, для котрих закон про риболовлю став в нактицї одним тяжким огнивом в тім ланци, я-м, почавши від року 1848, обмотує його госпо-дарську незвєзисимість так законодавство як його зєкутивє. Для сєлянства був за-кон сей одним з тих експропрі-цій, яким підлягає у нас від-яду літ систематично його насність ґрунтова. Сєлянство в гро-дєх напичних виконувало право риболовлі пєд-д краєвим законом на основі §§ 382 і 383 зак-в, після котрих риби в водах природних були nullius, котру вільно було кождому окуповати і кілько спеціальні закони політичні не признавали йому виключного права окупати або перенєсти

Місто подяки за надіслані телеграми в дні нашого вінчання, шлемо 10 К на будову бурси тов. педагог. у Львові Роман і Нуся Оріховські. 1445

[illegible]

Поки-що белзькі судії радник Гуральський і секретар Ковнацький, відпровалили п. Смоленя з невідступним Кляйном і ганцлярем безрогів а від-тепер віцебурмістром Белза Чевцем дружно до Рави руської, звідки белзький екскомісан відігнав

само гіпотечне обтяжене селянської посілости є, безоглядно беручи, не дуже високе, бо виносить 400 міліонів кор. коли зваяти, що вона має два рази більшу вартість, як посілости велика, хоч ся має 600 міліонів кор. самих гіпотечних довгів. Та се не є властиві гіпотечні довги, але занеціжене гіпотек зобов'язаннями, які не дають тих користей, які є сполучені з властивими гіпотечними позичками. Висоту опрощеної показує прим. те, що через уділене 475.000 кор. рентових позичок заощаджено 16.000 кор. на різниці проценту між сими позичками а сконвертованими. Колиб сконвертувати селянські довги, обчислюючи їх висоту на 200 міл. корон, то селяни скористали би з того 7 міл. корон. Ще більш важким являється ся некорисний розклад позичок на 2, 3 а найбільше 10 літ та велика скількість особистих позичок, з яких бодай 70 проц. має характер позичок інвестиційних. Краєвий банк, який засновано перед 25 роками буцімто задля селян, своєї задачі не сповнює. З 116 міліонів уділених позичок емісійних припало селянам лише 27 міл. себто 12 1/2 проц.; решту забрали двори і міста. З 9 і 1/2 міліонів корон гіпотечних позичок готівкових одержала селянська посілость всего 3.800 корон, а з 35 міліонів корон комунальних позичок одержала громада всего 590! Сі відносини треба змінити. Задля того вискодавець пропонує між и., щоб як заступства краєвого банку функціонували Райфайзенки, бо наш селянин вже дав доказ, що як йому уділити відповідний кредит, то від него не має ліпшого й точнішого довжника. (Опески). Бесідник людолюбів надівся ся, що сойм прихилить ся до його внісєня, аби таким робом дивинути селянську посілость, з якої повинна в краю утворити ся середня земельна посілость. (Живи опески).

Внесене пос. Стефчика переслано до банкової комісії.

Дебют пос. г. Богдана Криницького.

Нині промовляв в перше посол Богородчанщини, лисавий, старший пен з невеличкими „шизицями“, якого фізіогномія якось чужо відбиває ся від прочих руських послів. Він промовляв загальною чистою народною мовою, тільки, позираючи від часу до часу на свого шефа клубового, втручався вирази „твершого слога“ про „катастрофіальнія послідствія“, які роблять впливи р. Бистриці солотинської та гірських долинах Любінець, Манявська і Раковець, через що селянство опинило ся в „отчаяннє положеннє“. Оттому то вискодавець звертається до правительства, щоб воно приступило до безпороочної „оборони“ берегів тої ріки. Скінчивши свої виводи, глянув бесідник питаючими очима на мец. д-ра Дудикевича, а почувши у него одного опески, сів спокійно в почитю сповненого клубового обов'язку. Внесене переслано до банкової комісії.

З черги переслано до санітарної комісії внісєне пос. Цєнєського в справі побороування хахотки, яка десятику населєня Галичини, а до комісії зелєнізної внісєне пос. Бєдєнарського в справі будови зелєнізної з Нового Торгу через Коростеньку до Нового Санча.

Внесєне пос. Курєвця о приписанє регуляції гірських рік в повітє калушським переслано по його умотивованню до комісії господарства краєвого, а його-ж внісєне про потребу заснованя низшої школи гірничої в Калуші до комісії гірничої. Бєсідник казував на те, що в східній Галичині загально нема такої школи а через те терплять східно-галицькє копаннїцтво. Є одна така школа в Величці, але вона з природи річи має мало фрєзєнтантєв зі східної Галичини. До того-ж копаннє східної Галичини мають инший характер як західної, бо є тут не тільки сієль, але є канїт та земний віск. Вертячка школа в Бориславі є також одностороння, бо образує тільки робітників для нафтових копанєнь. З сєго є такі наслідки, що по наших копаннєх працюють не руські робітники. Бєсідник пропонує заснувати руську школу гірничу а в найгіршій разї відповідно узгладити в нїй виклади нашої мовою.

По основній промові пос. Кєндєзєря, який цифровим матеріалом виказував лихо, яке виходить з того, що держава не причинюєтє ся до удержаня народних шкіл в тїй висотї що і про школи висшї і середнї та з того, що хоч уквалєний днє 54/IV. 1894 р. закон про кошти заводжування й удержування народних шкіл, зрівняв причиною громад і дворів на шкільництво, то сим не зрівняне ще добровільних свідчєнь всіх громад. Чєрез се декотрі громади місто 6 проц. видатків оплациють 20 і 30 проц. і то особливо громади, які дьобють про школи. Вискодавець пропонує отже змінити згаданого закона, яка-б заваля зрівняне видатків на народні школи по всіх громадах.

та заміну жертв в натурі на удержанє учителів на жертви грошеві, які внісєно до загальної 6 проц. належності безпосередних податків. Внесєне се, підписанє всіми соймовими послами, перєслано до комісії шкільної.

Відтак перєслано внісєне пос. Курєвця о уквалєнанє дороги з Калуша до Журавна до дотичних комісій, пос. О. Сєніка в справі будови мосту на р. Дністер коло Роздолу; пос. Ганчаковського о уквалєнанє дороги з Борини до границї стрийського повіту та в справі будови мосту на Стрию коло Борині; пос. Л. Винищука про розданє сировини між сєлян станицєславського повіту; пос. Вайса про заведєнє ладу в продажї й доставлюванню кухонної соли; пос. Мєруновича в справі виданя галицьких салін в управу краю та в справі обнятя краєм державних домен і лісів та пос. Міхєльського про прискорєнє будови гімназії польської і руської в Тернополі.

На сім покінчено о год. 1.50. Слїдуючє засїданє завтра, в четвєр о год. 10. рано. На днєвнїм порядку мотивованє поставлєних нинї внісєнь і справозданє краєвого виділу.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 23. верєсєня 1908.

Австрія в Новім Базарі.

Відєнь. (Тєл. прив.). „N. W. Tagblatt“ доносить, що команда корпусу в Сараєві поручила родинам офіцєрів і підофіцєрів військ, котрі стаять у Новобазарським санджаку, до дня 26. с. м. виїхати з гарнізону. Причина того розпоряджєня доси невєзвіа. Ходить чуток, що воно стоїть в звязї з можливістю зміни в правно-державнїм становищи окупованих країв.

Угорський сойм.

Будапєшт. (Тєл. прив.). На вчорашнїм засїданнє сойму прєзидент кабінєту, д-р Вєкєрлє, виголосив широке ехпєрє, в котрїм заповів на найближшїй час внісєнє проєкту виборчої реформи. На нинїшнїм засїданнє буде перевєдєний вибір члєвєв спільних дєлєгаций.

Будапєшт. (ТКБ). На вчорашнїм засїданнє сойму правитєльство прєдложило буждєт на 1909 рік. Буждєт показує в доходах 1.555.777.976 кор. у розходах 1.555.729.907 корон; лишаєтє ся отже надвижка в квоті 48.069 корон. Звичайні приходи прєдлїмовано о 110.080.000 корон висшє нїж у минулім році.

Справа Айленбурга.

Бєрлїн. (Тєл. прив.). Відповідно до внісєня оборони суд карний вивустив кн. Айленбурга з вязниці в супєрєс домагаю прокураторї. Рїшенє суду основанє на свїдоцтвах лікарів, що Айленбург довгий час не буде в силї стати перед судом та що його здоровлє з кожним днєм погіршаєтє ся.

Бєрлїн. (Тєл. пр.). Стан здоров'я кн. Айленбурга такий лихий, що мимо внісєня слїдчої вязниці не можна було його перевєсти до приватного помешканя.

Болгарсько-турецький конфлікт.

Софія. (Тєл. пр.). Болгарські газєти домагають ся, щоб болгарськє правитєльство проголосило Болгарію независимою державою. Европєйські амбасди в Цєрєгородї заявляють, що з приводу болгарсько-турецького конфлікту не трєба побоюватись яких-небудь ширших непорозумінь.

Нова доба в Туреччині.

Цєрєгород. (ТКБ). Офіцїальний комунікат збороняє газєтам оголошувати статї проти магометанської рєлігїї і моралї. За такі статї наступить кара. Се відносить ся до еманципаторного руху серед турецьких жінок, котрі пробують особовідитись від гарємової турецької моралї.

Сербський патріарх.

Карловичі. (Т. К. Б.). На вчорашнїм засїданнє сербський церковний зїзд вибрав патріархом єпископа Богдановича 39 голосами на 68 голосуючих. Єпископ Ніколіч дістав 21 голосів.

Чума в Триєсті.

Відєнь. (Тєл. пр.). Крім уже звєсних двох випадків чуми, котрі сконстатовано на парохолї „Архїєпископ Франц Фердинанд“, не лучия ся більше ніякий новий випадок. Заряджєно далєко-йдучї осторожності.

НОВИНКИ.

— Справа Січинського. Акти в справі Мирослава Січинського вернули з відєньського найвищого суду до львівського суду в суботу. Одержавши їх, заступник прєзидєнта краєвого суду ст. радник Сваричевський покликєв до себе Січинського і повідомив його офіцїально про узгладєнє внісєної ним жалоби невєзможности, про внісєнє виданого на него вироку смертї, про розписанє нової розправи перед львівським трибуналом при-сїжних судиїв та про поручєнє розслїдити стан його ума. Січинський, знаючи вже про все те дорогою приватної інформації, прийняв офіцїальнє повідомлєнє зовсім спокійно. Акти вернуть тепєр назад до слїдчого судїї радника Бєрсона, котрий доповнить прєвєснє слїдство прєрєсуданєм нових свїдків. Розгладїни умового стану Січинського будуть перевєдєні в слїдчїй вязниці.

— Стрілянина сєлян перед судом. Розправа протїв 38 сєлян, обжалованих о „заворужєннє“ в Чернихові, в часї котрого погубло від жандармських куль 5 сєлян, розпінчє ся перед карним трибуналом в Тернополі днє 5. жовтня і прєтєває чотирї днє. На обгорнїцї зголосили ся доси д-ри Старосєльський зі Львова і Голубович з Тернополя. — В справі кровавих подїїв в Коронцї, де погуб Марко Каганєць, відбуєтє ся розправа в Станиславіві в днєх 15—18. жовтня. Перед карним трибуналом стане 31 обжалованих.

— В справі організації учителів середних і висшїх шкіл. Повідомляє ся всіх інтерєсованих, що статут товариства учителів висшїх шкіл „Учительська Громада“ ц. к. Міністерство прийняло до прихильної відомостї рїшенєм з днє 16. червня 1908 і дотичну рєзольуцію прєрєслало днє 30. червня 1908. до Ч. 20.455.08 до ц. к. намістництва. Хоч ц. к. намістництво ще доси не доручило підписаним на статутї рєзольуції міністерства, то з уваги на згаданє рїшенє міністерства і обов'язуючого закона статут товариства має вже законну силу і введєнню товариства в житє не стоїть уже ніщо на прєшколї. З причини науочної шкєраляції і спїзнєних вписів у львівських школах не могли прєрї загальні зборї, як се прєвєснє проєктовано, відбутї ся в днєх 20. і 21. верєсєня і відбутись ся невєдлїжнє в днєх 1. і 2. падєлиста с. р., а се тому, щоб уможливити члєнам товариства як найчислєннїшу участь в прєрїх загальних зборєх. Програму зборїв подєсть ся в половинї жовтня до прилюдної відомостї. Вскі письма о близшїй поясненя як і зголошеня в члєни прєсимо посилати на адресу секретаря статутного комітєту Юлієна Стефановича, учителя філії руської академічної гімназії у Львові в Народнїм Домі при ул. Вірменській ч. 2, на III. поверстї. — Від статутної організації комісії Товариства учителів висшїх шкіл „Учительська Громада“.

— Руська гімназія у Вишніцї а Жида. Не покидаючись своєї акції протїв креованя руської гімназії у Вишніцї, Жида під командою Райхмана скликали — як доносить „Буковина“ — на суботу, 19. с. м., новє вічє, тим разом уже в божницї. Тимчасом розслєзало по містї чуток про задуманє сєлянами бойкотуванє Жида. І аж тепєр отямились вони, бо побачили, що з лїд нїг трапляєтє матеріальну підставу своєї екзистєнції. Задав ся зворот. Жида відкликали заповіджєнє на суботу вічє і головний дємагог прєдєдлєжуючи, що бойкот принєсє йому матеріальну руйну, покоров ся. Жида скапїтуловали. Думаємо, що не захочєтє ся їм більше робити експєримєнтів з буськами, бо у буська є два кінці. Нашим гостям годї довше удавати господарів в нашїй хатї!

— Дві вистави соклїської драматичної дружини. Своєго часу (в ч. 68. „Дїла“) написав я деякі свої замїтки про вистави драматичного кружка львівського „Сокола“ та про симпатії львівської руської громади до сього тов-а. Тепєр приходить ся на жалє сказати, що нї в однім нї в другім напрямї віщо не поправило ся. Після літніх фєрїй дала згадана дружина дві вистави: Франка „Украденє шастє“ і Кропивницького опєрєту „Дєвєнаїтьє дочок на виланю“. Прєрїа з сєх вистав випала, в цїлости беручи, добрє; ає, з виїмком Миколи Задорожного (грав п. Яцків), прочі аматори, хоч уже кілька разів прєдєтї свої роль, не показали того, щоб роль свої добре зрозуміли. І сим разом видко було, що вистава була слабо підготовлєна. В другій виставі немало вражало, що аматори попросту не звичали ся своїх роль, не тямали, хто по кїм має виступити, позабавили початкові фрази. Орєшка в послїднїм акті впала без потреб в „такий спазматичний смїх, що подобала на божєвілю або пєну. Найліпше зрозуміли і відтворили свою роль Хазяїн мєльник (п. Отриско), за тє-ж і збирєв гучні а добре заслужєні опєски. Лише непотрібно поспував раз ефєкт окликом „скорше“, звєрненнєм до орєстри, замїстє збільшити тємпо свого співу відповідно до грє орєстри. По сїх двох виставах радив би я драматичному кружковї „Сокола“ грати не так часто, але за тє ліпше підготувити кожну виставу, щоб їй грати ліпше. Що-до участї руської громади у виставах „Сокола“ замїтїтї трєба їй сим разом, що висшїй інтєлєгенції так як би не бачило ся в салї вистав; св'єдєчників, адвокатів, лікарів, урядників, послів (котрі тепєр пробувають у Львові) зі зв'язкою трєба глядати. Правда, що самі вистави не заспокоють вимогів

інтєлєгенції, аєж з другої сторони і се правда, що такі „симпатії“ нашої інтєлєгенції не можуть також бути заохотю до аматорів до стараннїшої працї і гри. Найбільше вчашє на вистави молодїї і робітники, і за се належить ся їм признєнє. Але прїкро вражало єнтузіастичні смїхи і оклики, якими молодїї обєвляє свої симпатії до аматорів та нагороджує їм гру, чим нєраз у грї прєрєсказує; длєтого бажало би більше спокою. Орєстра добрє вивязала ся з своєї задачі, хоч в послїдній хвилї мусїв обняти дїрїгентуру п. Рудковський замїстє п. Григоровича. — П. Гайдамаченко.

— Руська учительська семінарія для Букої вини се найконецнїйша потреба, якої доси год було добити ся. Доки се для народної освітї вєржєне услївє сповнитє держава чи край, розпочали се діло — як доносить „Буковина“ — самі Русини. Заходом філії „Української Школи“ в Чернівцях, яку попер і головний видїл сєго товариства, отворєно в „Народнїм Домі“ в Чернівцях руські прїготовні курси до учительських семінарїй. Доси записало ся до I. хлопчячого курсу 18, а до I. дївочого 29, до II. 20 Русини, разом 34 хлопцїв і 49 дївач. Наука почала ся вже 14. с. м. в двєх гарно приладжєних комнатах „Народного-Дому“. Ранками побірають науку дївача в двох особїх клєсах, а пополудни хлопцї, покїсно в одній клєсї з двома відділами. Дирєкцію школи обняв шкільний радник Лєв Галицький, а саму науку уділяють гімназїальні профєсори д-р Кордуба, о. Сєнака, Панько Клим, Прєскурницький, а з учительської семінарїї о. Сімович, проф. Цєльський, Сімович, д-р Ганкевичєна, канд. філ. Голубович, учатєлї Радомський, Юрїй Кавуля, Пєтрашук, Бєндак, Іван Кавуля, о. Ільницький, Лєвницький, Бабюк і учительки Пєтрашукєва і Лисинєцька. Сї сили рують за гарний успїх школи. Адміністратор прєвєдїть уч. Оп. Руснак. Шкільна оплата вносить 6 корон місячно. Записувати можна ще до кінця с. м., бо є ще місцє особливо в хлопчєх курсєх, які роздїляють також на дві клєси. Хтє скінчить 2. клєсу сєї школи, буде прийнятий до I. року уч. семінарїї.

— Про „вєчєр піснї і гумору“ в Перемішлї. Пінуть там: Зєвичайно дають ся у нас концертї, котрїх програма обєрєтаєтє ся в зачарованнї кру-зі давнєх знаних і оклепаних річий. Д-р Лєв Лопатинський, котрий разом зі своєю шан. подругою уладив минулої суботи концерт в Перемішлї пішов иншою дорогою. На зорєчєнє нїмєцьких „Liedertafeln“ уложив свою програму вєчєра піснї і гумору так, що вона давала начє порівнанє, своїх і чужих композиторів, а надто ще і оживив їй вибором справдїливих „жемчугів українського гумору“. Що до вокальної частї концерту можна було сконстатувати незрівнєну красу арії невєвольнїцї з „Купала“, яка в нїчїм не уступає, а може і прєвєршувє мєлодийностю арію з „Жидівки“, або з „Гальки“, так само каватина і дует з „Рїздєвнїй ночї“ вражали своєю оригїнальністєю а ритмічнїй і характеристичнїй, народній колєоратурї і творили поучаючий пєндант до поважних історичних дум того-ж тєж Лисєнка „Гєтємани“, гєтємани!“ і „Ой Дїпрє вїй Дїпрє!“ Побіч наших старших пісєярів Воробєвичєв і Матюка стаяли Ярославєнко і Січинський зі своїми композиціями, у яких народний колєорит лучать щасливо з новітнєм гармонїзацією. У виконаннє стаяла очинєвнє панї Лопатинська на висотї артизму, але і д-р Лопатинський показав ся не аби яким спів-ваком, чи то у відспіваннє тяжкого дуету, відданого з повною прєцизєєю, чи то в своїх сольових не легких до виконаня точках. Про д-ра Лопатинського яко дєклєматора не берусь писати, бо то трєба його чути і видіти, щоб відчути ті вражєня, якими сєй артист обєспує аудиторію. Тї гургаган опєсликєв, що сипали ся в суботу в сал „Народного-Дому“, певно не забудуть скоршє шан. концертанти, як і учасники їх „вєчєра піснї і гумору“ не забудуть тих високо артистичних вражєнь, котрі їм завдячують. — І. Д.

— Нові управителї повітових судів у Львові. В послїднїх часах прєвєдєлено зміну в управєх всіх повітових судів у Львові і так: в повітовім судї сєкція I (ул. Ягїйлєнська) на місцє радника Яна Ждєржєвського, іменованого прєзидєнтом окружного суду в Золочєві, иоручєно управу того суду радникови Едм. Філіпови; управитєлем повітового суду сєкція II (ул. Казимїрська) іменованїй по смертї радника Брїльєвського радник Ант. Кавчинський. Управу повітового суду сєкція III (ул. Казимїрська) поручєно по раднику висшого краєвого суду, п. Стобєчнїк, радникови висшого краєвого суду Фр. Кєрєбєрєви.

— Мало-що не зелєнізну катастрофу викликали в неділю околє 9. год. вєчєром невєслїдженїй винишник, положивши на зелєнізні шини між Сиховом а Кульпарковом грубий дубовий балєвко. Особовий поїзд, що їхав до Львова, ударив цілою силою на балєвко, торощачи його на кусинки, котрі вбили ся між шпєрих приладу до гальмозєвнє. Поїздови грозило за кілька секунд вискоченє із шини і страшна катастрофа з необчєисимими наслідками, бо вагони були переповненї пасажирями. Уратував їх машинїст, котрий майжє рівночасно з ударом льокомотиви о балєвко, пустив контр-пару і подвійно загальмований поїзд станув в одній хвилї на місци. Кусинки дубового дрєва трєба було прямо вирубувати змїж шпєрих та шруб і аж за доброї пів години поїзд рушив далєшє а місця, вєзучи до Львова сотки здєнервованих пасажирів. Жандармерия вєдє в тїй справі слїдство. — Мілітонова фондация. Нотар Іосиф Рудковський у Вишніцї з нагоди цїсарського ювілєю жертвував своєю добротю Чарторнїй і Вишєнчу вартостї міл. корон 500 тис. в обєлєгачях на утворєнє прїюту для жєнщин і слуг. В прїютї для жєнщин мають знайти примїщенє звш 30-літнї, незамужнї жєнщини шляхотського походжєня. Обї фондаций призначєні лише для християн. В прїютї для слуг буде уміщєних найменше 12 дївач у віці від 10 літ, що будуть збирати науку в школі для слуг, яка має утворити ся. По п'ятьох літах мають дістати по 200 корон в готівцї. Рудковський є бездітним вїдєєм.

— Вояк убийником. В ночі з неділі на понєдїлок прийшов до трєтьорядного готєлю під „Золотим Львом“ при ул. Фірмєвськїй у Львові якийсь вояк з молодого дївокаго, одлєто в хустку. Готєльний слуга Іван Свєбода отворив їм кїмнату і відїїшов. За хвилью роздєли ся зойки і Свєбода, вибігши на коридор, застав збєнтєженого вояка, котрий спитєв його, де сходи. В тїй хвилї показала ся в двєрєх дївачина і стогучин, держала ся русько за груди, з котрєх стїкала кров. Нарєз дївачина упала на зємлю, а вояк став відкати сєдєти на улицю. Свєбода пустив ся за ним, кричучи: „Ловїть його, убив жєнщину!“ За вояком кинуло ся ще кілька осіб, а Свєбода вернув ся до готєлю, де застав дївачинє вже неживу. Залєжаний лікар сконстатував смерть від рани в грудєх, заподїяної багнетом. Убийник пробив сєрдє.

Тимчасом він прєбєрїв крізь Гєтєманські вали і пустив ся в ул. Лукасєвського в сторону „Народного-Дому“. Коло каварнї „Музеум“ упав на зємлю, а коли його дїгнали прохожї, загрозив їм багнетом. Звідси скрутив є бік на ул. Гєтєманську і аж в корчєх коло трамвайовї будки зловили його три поліцїанти. Завєдєний на поліцію признав ся, що пробив дївачину багнетом, і зізнав, що називаєтє ся Іван Підгорчинський, походить з „Кобилєволок тєрєбовєльського повіта; до війська вступив добровільно і є при 15 п. піхоти цугсфїрєром. По списанню протоколу Підгорчинського відставлено на голову військовому стражницю, а звідтам до гарнізонної вязниці. Полїція викрила, що убитя дївачина називала ся Марія Ординєць і була прєституткою. Прєдєтїм забавляла ся з Підгорчинським в кількох шинках і в одній з них обєе посварили ся о заплату рахунку. Остаточнє заплатила Ординєць. Її тіло відставлено до кїстнїцї судової мєдїцини.

— Свєбода прєсє в Росії. Російські часописи доносять, що за послїдні три місяцї російський державний скєрб збогатив ся о 40.700 рублїв, зібраних дорожєм кар, наложєних адміністративним порядком на перїодичні виданя. Однак правдива висота кар прєвєршувє ту суму, бо не всі карї дохотять до публичного відомє. Найбільше заплатила за „свєбоду слова“ пєтєрбургська і москєвська прєсса, котра за тїй час заплатила 17.500 рублїв. Далєшє їдє Одєса — 4.800 рублїв і Київ — 2.250 рублїв. Остальнє провинцїальнє прєсса заплатила 6.050 рублїв.

— Жіночий самосуд. Такий самосуд зробили недовно в Лодзі житєльни „сємейних домі“ акційного товариства Карла Шайблєра, призначєних для робітницїв, над одною молодого, вродливого робітницєю, Марїєю К. За нею почав ходити один жєнотий робітник. Марїя К. казала йому, що кохатимєтє ся з ним аж тоді, як повинчєтє ся вїззє нею, і радила йому отруїти свою жінку. Про сєю змову з листа Марїї К. до того робітника довідала ся його жінка і розказала сусїдам. І от вродливо „розлучницю“ заведє в одну сємейну квартиру і там счинили над нею жєрстокий самосуд: били цїпками, нагайми, рогаками. „Ми тобї очі повилєрємо грїшнї, щоб не одбївала тє, клята тварюко, у нас чесних чоловіків“. На прєвєлику силу пощєстило вилєрти в розлєтованих бабїх лєдєє живу, зкривавлєну жєнщину.

— Дрібні вїстї. З причини ушкоджєня шляху наслідком злив заставлено загальний рух на лінії Печєнжїн-Слєбода руугурська-Копальнє днє 22. с. м. аж до відїїжєннє. — Бурїстром міста Бєлза вибрано п. Алєксандра Мілєвоєвського, його заступником п. Николу Червєя. — Російські газєти обчислюють, що військові суди в Росії видали в сєрпні с. р. 140 вирєків смертї. В тїм самім часї виконано в Росії 88 вирєків смертї. — Дєкорацийний малєр зі Станиславова Антїй Юрєвич підчас малєвваня костєла в Нижнєві упав д. 17. с. м. чєрез власну неосторожність з руйнування і до трьох годин наслідком потовчєнє помер. — Дирєктором шпитєля в Сянїтїнї іменованїй д-р Пєтро Кусєрник. — В Лїсбонї підчас борьбї биків хтєсь невєслїдженїй доси отворив стайні, з котрїх вїбїгло 22 биків і кинувшись на публїку, убив 7 осіб а 40 покалічили.

Оповіді:

Калєндєр. Завтра, в четвєр: Теодора прєп. (лат. Гєрарда). Позавтра, в п'ятницю: Алєксєй (лат. Клеопє).

Посилаєтє датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикєстєвськє ч. 47.

□ В Надвірній відбудуть ся днє 29. с. м. в комнатах читальнї „Прєсвїтї“ прєрї загальні зборї відкривачих ся філій тов. „Прєсвїтї“ і Руського тов. педагогічного. Початок о год. 1. по пол. Вєчєром того самого днє відбудуть ся вєчєрнї в чєстє Т. Шевчєнка.

□ З Тернополя. Надзвичайні загальні збори тов. „Руська Бєсїда“ в Тернополі відбудуть ся вї второк 6. жовтня в комнатах власних о год. 8 вєч. В разї браку комплекту збори відбудуть ся того самого днє о годинї 9 вєч. На порядку днєвнїх справ іменованє почетних члєвєв. — Видїл.

□ Заява. На бажанє п. Григорія Лялєнка, учителя з Полєховєх малєго прємїшлєвського повіта, заявляємє згїдно з правдою, що він не є автором дописів про над'ужитя жандармє з Дунаєва, помїщенїх в 128-ім числї „Дїла“ з днє 3. червня с. р., та що загалтї та допис не походить з учительських кругів. — Редакція „Дїла“.

□ З тов. „Основи“. Подєсть ся до відомє, що курс начєркової геометрії для укінчених гімназїєв розпочинаєтє ся з днєм 28. с. м. Зголошувати можна або письмєнно або устнє кожного днє від год. 12—1. Ближшї інформації уділяє комісія в згаданих годинах. — Видїл.

□ Днє 21. с. м. відбув ся заходом Українського жіноцтва і тов. Бєсїди, в салї Бєсїди відчит п. Мірї Міцулєвнєй за тєми: „Етика старших народів в освєтлєннє християнства, жінка в життє суспїльнїм“. По відчитї рєфєрєвала прєлєгєнтка на тєму: „Якої тактики держатись нам трєба в борбї про національні права України“. Прихїд з відчиту 14 К 60 сот. прєзначєно на заснованє руської Захоронки і жіночої бурси в Самборі. Видїл. 1450 1—1

□ На будову дому львівського „Сокола“ зложив д-р Лєв Лопатинський на вкладову книжочку „Сокола“ в „Соклїським Базарі“ квоту 60 К, яко дохїд з концерту в Перемішлї, за що старшина „Сокола“ складає йому ширю подяку.

□ Що пишуть до „Народної Торговлї“. Буши в Лєвотинцї, я довший час побирєв вино від Вас. Алєз дав-єм ся на підмову агєнтови і дуже був ошукєв ся. Тепєр з камєм повертаю знов до Вашої фірми і надїюсь, що буду так добрє облєжуваний я і до тепєр. Прощу дати подвійну бочку! Іполїт Оєлєвський, управ. школи в Заставї, Буковина. 1303 1—1

□ Нові переписні листки. „Соклїський Базар“ видав нову сєрїю (Х-ту) переписних листків, зложєну з 20 лістованих поліхромичних карток. На 13-ти з них нахотять ся візрічї наших народних вишнєвчєв укладу і рисунку п. Теодора Грїнєвичє, а то: на 10-ти бачимо в сєрєдинї на кожній картцї ширшїй зорєчє у видї гєрланового дармовєса, а по обох його боках вуз

Виходять у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплату і ієрархію приймають у ЛЬВОВІ: Адміністрація „Діла“, Ринку ч. 10. Бюро газет А. Олександровича, К. Кітського; С. Соколовського, П. С. Галицького; К. Бухарта; К. Кароля; Любима ч. 93. — У ВІДНІ: М. Дука, І. Wellkelle, F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek, I. Wellkelle 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 1. 18. У ФРАНКУРТУ І ГАНБУРГІ: М. Haasenstein & Vogler.

Рекламу, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописи зворотять за це ще за попереднім листом. — Рекламувати неможливо ніколи ніколи.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „Діло“

в Австрії: за рік 44 корони
на півріччя 22 „
на чверть року 11 „
у Львові (без почтової несплатки):
на рік 38 „
на півріччя 19 „
на чверть року 9 „
Последнее число монеты у Львові 10 с.
на провінції 12 с.
Оголошення за півріччя: 1-й раз 30 с.
2-й раз 20 с.
3-й раз 10 с.
4-й раз 5 с.
5-й раз 2 с.
6-й раз 1 с.
7-й раз 1/2 с.
8-й раз 1/4 с.
9-й раз 1/8 с.
10-й раз 1/16 с.
11-й раз 1/32 с.
12-й раз 1/64 с.
13-й раз 1/128 с.
14-й раз 1/256 с.
15-й раз 1/512 с.
16-й раз 1/1024 с.
17-й раз 1/2048 с.
18-й раз 1/4096 с.
19-й раз 1/8192 с.
20-й раз 1/16384 с.
21-й раз 1/32768 с.
22-й раз 1/65536 с.
23-й раз 1/131072 с.
24-й раз 1/262144 с.
25-й раз 1/524288 с.
26-й раз 1/1048576 с.
27-й раз 1/2097152 с.
28-й раз 1/4194304 с.
29-й раз 1/8388608 с.
30-й раз 1/16777216 с.
31-й раз 1/33554432 с.
32-й раз 1/67108864 с.
33-й раз 1/134217728 с.
34-й раз 1/268435456 с.
35-й раз 1/536870912 с.
36-й раз 1/1073741824 с.
37-й раз 1/2147483648 с.
38-й раз 1/4294967296 с.
39-й раз 1/8589934592 с.
40-й раз 1/17179869184 с.
41-й раз 1/34359738368 с.
42-й раз 1/68719476736 с.
43-й раз 1/137438953472 с.
44-й раз 1/274877906944 с.
45-й раз 1/549755813888 с.
46-й раз 1/1099511627776 с.
47-й раз 1/2199023255552 с.
48-й раз 1/4398046511104 с.
49-й раз 1/8796093022208 с.
50-й раз 1/17592186044416 с.
51-й раз 1/35184372088832 с.
52-й раз 1/70368744177664 с.
53-й раз 1/140737488355328 с.
54-й раз 1/281474976710656 с.
55-й раз 1/562949953421312 с.
56-й раз 1/1125899906842624 с.
57-й раз 1/2251799813685248 с.
58-й раз 1/4503599627370496 с.
59-й раз 1/9007199254740992 с.
60-й раз 1/18014398509481984 с.
61-й раз 1/36028797018963968 с.
62-й раз 1/72057594037927936 с.
63-й раз 1/144115188075855872 с.
64-й раз 1/288230376151711744 с.
65-й раз 1/576460752303423488 с.
66-й раз 1/1152921504606846976 с.
67-й раз 1/2305843009213693952 с.
68-й раз 1/4611686018427387904 с.
69-й раз 1/9223372036854775808 с.
70-й раз 1/18446744073709551616 с.
71-й раз 1/36893488147419103232 с.
72-й раз 1/73786976294838206464 с.
73-й раз 1/147573952589676412928 с.
74-й раз 1/295147905179352825856 с.
75-й раз 1/590295810358705651712 с.
76-й раз 1/1180591620717411303424 с.
77-й раз 1/2361183241434822606848 с.
78-й раз 1/4722366482869645213696 с.
79-й раз 1/9444732965739290427392 с.
80-й раз 1/18889465931478580854784 с.
81-й раз 1/37778931862957161709568 с.
82-й раз 1/75557863725914323419136 с.
83-й раз 1/151115727451828646838272 с.
84-й раз 1/302231454903657293676544 с.
85-й раз 1/604462909807314587353088 с.
86-й раз 1/1208925819614629174706176 с.
87-й раз 1/2417851639229258349412352 с.
88-й раз 1/4835703278458516698824704 с.
89-й раз 1/9671406556917033397649408 с.
90-й раз 1/19342813113834066795298816 с.
91-й раз 1/38685626227668133590597632 с.
92-й раз 1/77371252455336267181195264 с.
93-й раз 1/154742504910672534362390528 с.
94-й раз 1/309485009821345068724781056 с.
95-й раз 1/618970019642690137449562112 с.
96-й раз 1/1237940039285380274899124224 с.
97-й раз 1/2475880078570760549798248448 с.
98-й раз 1/4951760157141521099596496896 с.
99-й раз 1/9903520314283042199192993792 с.
100-й раз 1/19807040628566084398385987584 с.

Руський проєкт виборчої реформи.

Коли-б хто з результату голосування над відомим наглим внесенням пос. Стапінського хотів вносити, що та більшість союму, яка голосувала за тим внесенням, справді стоїть за загальним, рівним, безпосереднім і тайним виборчим правом, то дуже помиляв би ся. В дійсності польська демократична лінія, як се свідчить відомий проєкт Глобінського, готова згодити ся на утворення поважної групи послів з маєтковим і просвітним цензом, а в групі загального голосування домагається величезної переваги польських послів над руськими, а навіть людськими, хоч домагаються виборчої ординації, аналогічної до виборчої ординації парламенту, все таки кладуть великий натиск на збереження польського посідання. Одним словом, між польськими демократичними партіями нема ані одної, яка домагається би загального, рівного, безпосереднього і тайного виборчого права в його демократичній чистоті, бо всі вони в меншій або більшій мірі відкидають головну основу демократії, рівність.

Таким чином оборонцями справді демократичного виборчого права являються тільки наші союмові репрезентанти. Ще в минулому році голова тодішнього „Руського клубу“ пос. д-р Олександрівський виступив з готовим законопроектом виборчої ординації, опертим на принципах загальності, рівності, безпосередності і тайності, а тепер поставив він на ново се внесення від імені „українсько-русського клубу“.

По сему проєкту сойм складався би з 160 членів: з 12 вірлістів (як досі) і 148 послів, вибраних в 140 виборчих округах загальним, рівним, безпосереднім і тайним голосуванням. З тих округів 29 припадає на міста або комплексні міст (округи міські), а 111 на судові повіти або комплекси судових повітів (округи сільські). Міські округи вибирають 37 послів (Львів 6, Краків 4, а всі інші округи по одному), сільські 111, себто кожний округ одного посла. Міські округи всі мають більшість польсько-жидівську, себто по офіційній статистиці польську; сільських округів є 47 з більшістю польською і 64 з більшістю руською. Таким чином з 148 виборчих членів союму 84 послів припадає на Польків, а 64 на Русинів, що повністю покривається з чисельним відношенням між польською і руською людністю краю. Таким чином сей проєкт — побіч загальності, безпосередності і тайності — зберігає також строгу рівність виборчого права.

Другою цінною прикметою сього проєкту є те, що він старався ся зробити неможливими всі виборчі шахрайства, що особливо для Галичини має величезне значіння. Найважливіші постанови в сій справі отці:

„Локаль виборчий має бути в той спосіб улаштований, щоб всі до голосування управлені могли бути поміщені в одній кімнаті і то тій самій, в котрій урядують комісія виборча і комісар виборчий. Під якимим усьвим не може місце урядованя сеї комісії і комісара бути яким будь способом від місця, де знаходяться виборчі відділення, відділене або відгороджене. Стіл, при котрому комісія і комісар урядують, має бути устаткований в середині локалю виборчого так, щоб всі виборчі мали зі всіма сторін вільний до того-ж доступ і всі чинності комісії могли всесторонньо контролюватися. В локалю виборчій мусить знаходитися достаточне число реєстрів до писаня і місця, на котрих можна-б писати. Як довго вібр не вістане скінчений, мусить при столі знаходитися безперервно що найменше трьох членів комісії“ (§ 24). — „Час призначений до голосування не може бути коротшим від протягу чотирьох годин“. По ульній часу, до віддання голосів призначеного, має предсідатель комісії виборчої оповістити, що голосування закінчене; однак виборцям, котрі в хвили тій ще в локалі виборчій знаходяться ся, а котрі доси ще голосів не віддали, не може бути віднята можливість віддання голосів. Відтак має комісія справедливо згідність числа відданих карток з числом виборців записаних в списі голосування, — почим ціла комісія виборча і комісар виборчий мають підписати оба списи голосування і має ся сейчас приступити до отвореня карток і обчислення голосів. Чинність тая переведена має бути явно в присутності і при вгляді всіх виборців“ (§ 34).

Разом з внесенням голови „Українсько-русського Клубу“ прийшло на денний порядок позачергового засідання також аналогічне внесення посла д-ра Короля, поставлене від імені москвофільського „Руського Клуба“. Се внесення ріжнить ся від внесення посла Олександрівського тільки щодо складу союму. А саме пропонує воно, щоб сойм складався ся з 175 членів і з 12 вірлістів (як досі) і з 163 послів, вибраних в 153 округах на основі чотирохчленної формули. Міські округи проєкт пос. Короля творить 28 з 38 маюдами (Львів вибирає 7 послів, Краків 5, а інші округи по одному); сільських округів (одномандатних) було-б 125, з того 53 з польською більшістю, а 72 з більшістю руською. Разом польських послів було би 91, а руських 72, що також покривається з чисельним відношенням між польською і руською народністю. Всі інші постанови проєкту пос. Короля взяті дослівно з проєкту голови „Українсько-русського Клубу“. Для характеристики москвофільського внесення згадаємо ще, що в польській перекладі його звичається ся скрізь термінологія: „narodowe ruskie“, а не „rosyjskie“.

Доля обох сих внесенень в соймі відома. По знаменитій промові пос. Олександрівського, яка зробила таке вражіння, що слідуючий бесідник, пос. Король на вступі своєї промови заявив, що до виводів голови „Українсько-русського Клубу“ не має вже властиво що додати, оба внесення відслідно без дискусії до комісії для виборчої реформи, де „уточа“. — як заповідає львівський кореспон-

дент „Czas-y“. Згадаємо ще про заяву пос. Короля, що його клуб в справі виборчої реформи йти-ме солідарно з „Українсько-русським Клубом“. Чи додержать москвофіли свого слова, побачимо...

Що польська більшість союму без ріжниць партій віднесе ся до виборчого проєкту руської союмової репрезентації ворожо, се не підлягає ніякому сумнівові. Адже як можна порушувати польський стан посідання, в обороні котрого польські демократичні групи переліцтовують ся взаємно. А так само не подобають ся польським органам преси постанови про сам вибір: з галицькими виборами так зросло ся поняття виборчих шахрайств, що постанови тих шахрайств називає орган презеса польського кола „санкціоноване виборчого терору“, „замахом на свободу виборів“.

Будучи незначною чисельною меншістю, руська союмова репрезентація очевидно не матиме сили переперти свого проєкту, — хіба, що натиск наших народних мас за справедливою виборчою реформою буде такий великий, що перед ним не зможуть остояти оборонці польського стану посідання. Але є і обов'язок опирати ся всіма силами і всіми способами проти такої виборчої реформи, яка санкціонує над дотеперішнє польське панованє над нами. І ми леві, що наша союмова репрезентація той обов'язок сповнить.

Соймові гльоси.

Від самого початку соймової сесії „Галичанин“ аж угинає ся під татаром ріжних клопотів. А все через тих Українців. Справоздавець „Діла“ робить „нападки на руських соймових депутатів“, в соймових комісіях український клуб підставав переважно по два місяця, а москвофільський тільки по одному; краєвий маршалок „отличається особеною партійністю во вред руських и въ угоду украинцев“ — і т. д. Справді, як тут не плакати! І „Галичанин“ плаче майже в кожнім числі. В ч. 203 з 20 с. м. виступив з цілою статтею п. н. „Нападки „Діла“ на руських соймових депутатів“, в ч. 204 з 24 с. м. перед соймовим справозданням помістив уваги на тему покращення своїх послів у соймі, нині-завтра треба сподівати ся якихсь нових плачів. А що ті плачі відносять ся також до нас і наших послів, то ми й сплинимо ся над ними.

Отже нарікає „Галичанин“, що наш справоздавець дозволив собі „нападки“ на москвофільських послів з приводу дебати над внесенням в справі елементарних нещастя. Пригадаємо, що наш справоздавець дозволив собі посміятися над балакучістю тих москвофільських послів, що доси в політичній життю не брали ніякої участі, послами вийшли з ласки „Rad-i Narodow-oj“, а тепер в соймі при кожній нагоді розводять ся per longum et latum, щоб таким дешевим способом виробити собі марку народних оборонців і загупників. При тім наш справоздавець зазначає, що ті безконечні бесіди викликали негодованє в палаті.

Се сконстатованє факту викликало негодованє в редакції „Галичанина“ і він, заперечуючи сьому, бере на свідчення польські газети, з котрих буши-то ані одна в своїм справозданні не робить такої уваги про москвофільських послів. Але, як се „Галичанин“ трапляється ся частіше, він розминув ся з правдою, бо ось-що прим. пише в сій справі „Słowo polskie“ (ч. 434): „На скільки д-р Король був здержаний у вимові, на скільки балакучими показали ся його клубові товариші. Аж чотирох промовляло в обороні внесення, якого ніхто не поборовав“.

І по-що було покинувати ся на польські газети? Але „Галичанин“ візє ще й ліпшу штуку: він потрафить накинати ся на нашого справоздавця за те, що той закинув пос. Ганчаковському повторюване своїх внаєнь і промов для мотивування тих внаєнь з попередньої соймової сесії, а описав признати таки на своїх шпальтах, що пос. Ганчаковський своє внесенє повторив (порівняти прим. справозданє в ч. 205 „Галичанина“ про внесенє пос. Ганчаковського в справі будови мосту на ріці Стрию в турчанським повіті).

А вже від тих нарікань „Галичанин“ про „покривданє“ москвофільських послів у соймі аж сьмьх збирає. Послухайте тільки: „Наглі внесення в справі елементарних нещастя були внесені російськими і українськими клубом рівночасно, а однак маршалок дав першєство українському внесенню і Українці мали змогу швидко прийти до слова“. Але на сім не конець, бо ось „російський клуб“ вінс проєкт виборчої реформи на пів години швидко від українського клубу“, так що „елементарна справедливність, елементарне понятє безпристрастности вимагало, щоб російський проєкт, як внесенний швидше, був швидше поставлений на денний порядок“, а однак „маршалок дав знов першєство українському клубові“.

Справді, як міг би хто виставити москвофільський соймовий політиці більше testimonium repertum, як сї жалі „Галичанина“! Виходить, що се свою задачу москвофільський клуб бачить в тім, щоб класти такі самі внаєня, як клуб український, тільки швидше! Очевидно, що й тут „Галичанин“ не обійшов ся без неправди, бо в дійсності внесенє д-ра Короля вплинуло таки лізніше від внесення д-ра Олександрівського.

І тою „атмосферою“ кравд, спричинюваних на кожнім кроці москвофільським послам, „Галичанин“ так заразив ся, що й сам починає їх кривдити. Ось так прим. промову посла Короля в справі виборчої реформи, вголоснену чистою народною мовою, надрукував таким препоганним „язичем“, що хоч уся затика, а крім того зскамутивав з неї той уступ, де знаходило ся призна-

не для виводів голови „Українсько-русського клубу“. Видно, що сього вимагав „русско-народний“ інтерес.

В бюджетовій комісії „рух“. Демократична лінія хотіла-б вибрати генеральним референтом бюджету краківського посла Леа, а консерватисти хотіли-б бачити сей реферат в руках торічного референта проф. Мілевського. В сій справі орган краківських демократів „Nowa Reforma“ доносить в ч. 436, що консерватисти „заклучили тайну умову з Русинами“, а в ч. 437 доповняє ту звістку додатком, що „в клубі людсьові зарисовує ся що-раз більше розлам і опозиція проти посла Стапінського, котрий уперто стоїть за підпирянем на головного референта бюджету консервативного кандидата“. З сього донесеня виходило би, що консервативний кандидат має за собою людсьові і Русинів. А тимчасом „Kurjer lwowski“, пишучи про ту саму справу, нападає остро на Русинів за підпиряне консервативного кандидата, а становище людсьові означає так, що вони висувають свого кандидата в особі пос. Сколишевського.

Вважаємо за відповідне вяснити сю справу кількома словами. Отже на скільки ходить о Русинів, то для них се питання зводило-б ся до того чи генеральним референтом бюджету має бути уміркований оборонець польського стану посідання на Руси, яким є консерватист Мілевський, чи кандидат радикально-русинівської лінії. Добавувати в сій справі боротьбу між консерватизмом і демократизмом, коли напрям цілому бюджету і загальному напрям цілому сойму надають фактично консерватисти, се належить до тої буци-то демократичної демагогії, про яку ми вже писали.

Та найважливіше, з яким лицем закидає нашим послам уклад з консерватистами „Kurjer lwowski“, коли по свідцтву „Now-oj Reform-i“ консервативного кандидата підпирє сам Стапінський?

Загалом на полі „принципальности“ польські демократи творять просто чуда. Кому прим. не в тямїй горячі вступні статі „Kurjer-a lwowskiego“ за виборчою реформою, його особливий натиск на те, що сей сойм вибрано тільки для переведення виборчої реформи і тому він не сьміє сеї справи зволікати? А тимчасом демократичний автор тих статей, перебарив ся в консервативну ліберну кореспондента „Czas-y“, заявив, що твердження пос. Олександрівського, будьто би останні соймові вибори відбули ся під кличем виборчої реформи, „nie jest zupełnie ścisłą prawdą“.

І дідьт тут кінця, що є „ścisłą prawdą“ в писанях польського демократичного публіциста: чи те, що він пише в „Kurjer-i lwowskim“, чи те, що написанє в „Czas-i“!

Діяльність товариства ім. Качковського.

за 1907/8 рік.

В Ярославі відбули ся дня 17. с. м. річні загальні збори москвофільського товариства ім. Качковського. З уваги на значінє того-ж товариства, як організації для „просвічуваня“ нашого селянства в протинароднім дусі, вибираємо ось тут із друкованого звіту з діяльності центрального виділу за останній рік та зі справозданя „Галичанина“ про ярославські збори дати й факти до характеристики роботи й розвитку „Общества ім. Качковського“. Наші читачі в добре зрозумілім національним інтересі не залишать сьому рефератови приглянутися.

В останнім адміністративнім році діяльності товариства ім. Качковського (від 1. вересня 1907 до 1. вересня 1908) віз управу товариства виділ, зложений з отсих людей: Филип Свистун (голова), о. Роман Красницький (заст. голови), Іван Пелех (секретар), д-р Теод. Заяць (касир), Марія Лісковацька (контрольор), редактор Осип Марков, Аполон Начий, д-р Л. Павленський, о. Петро Пилипець, д-р Яків Поворозник, Іван Процик. Сей виділ вибрав з-поміж себе і з членів товариства з-поза виділ редакційний і комітет і секції: 1. для справ читальні і філій, 2. економічній і 3. правничій. Редакційний виділ і секції розглядали біжучі справи і предлагали внесення на засідання центрального виділу, котрий остаточнє рішав.

Центральний виділ протягом року відбув 33 засіданя. З головніших справ, котримі виділ займав ся протягом року на припорученє загальних зборів, звіг подає такі: Заснованє приватної російської (русської) гімназії і учительської семінарії; в тій справі виділ не ухвалив ніякого рішення, а то з причини недостатку фондів тай тому, що не знав, чи викладовою мовою тих шкіл мав би бути „т. зв. український яззык“, чи „русский литературный“; всю надію на заснованє „русских“ шкіл у Галичині покладає виділ на успіх петиції, внесенної до парламенту про признає горожанства російській літературній мові в Австрії. Заснованє москвофільського Союзу ревізійного для банків і кас; з уваги на те, що сям заняло ся москвофільське товариство кредитове „Защита Земли“, виділ сю справу залишив. — Прокт на заснованє „русского“ аскураційного товариства признав виділ неможливим до здійсненя, буди-то тільки тому, що йому хибувало на те потрібних фондів. За те виділ займав ся проєктом на заснованє товариства для забезпеченя худоби тай рішав предложити відповідне внесенє загальним збором. — Справу видаваня москвофільської щоденної газети для народа виділ переказав редакції „Русского Слова“. — Справу устрєненія фонетичних зішків признав виділ нерозривно звязаною з признаєм права горожанства для російської мови в Австрії. — З ділом бчлови до му-

товариства в Сокалі виділ по переговорах зі сокальською філією постановив „поки-що здержатись“.

Навізний отсі „здержанє“, „переказанє“, „залишенє“, „признає неможливости“, звіг виділу сухо заявляє: „Столько що до исполненія (і) рішєний послѣднѣго генеральнаго собранія“. В и-давинча діяльність виділу за той рік проявила ся в виданю 8 чисел „Листка“, котрого давнійшу назву „Економический Листок“ переміненю на „Листок“, „щобь отвітати розно-родность его содержания“, та в виданю отсих членських книжок:

1) „Календарь на 1908 г.“ 9 1/2, подвійних аркушів в 11.000 прим.; 2) „Съ Новымъ Годомъ. Недоступныи єсть Божіи суды. Несчастная хата. Кто высоко лѣтає, низко сѣдає“. І. Я. Луцка. „Генеральное собраніє членовъ Общества ім. Мих. Качковського въ Тернополѣ“ 1 1/2 подв. аркуша в 12.000 прим. 3) „Два могилы“ исторический розсказъ Антонія Івановича. Часть первая 1 1/2, подв. арк. в 12.000 прим. Часть вторая 2 подв. арк. в 12.000 прим. 4) „Житіє и труды св. Іоанна Златоуста“, сваяч. Ром. И. Прислоского 1 1/2 арк. в 12.000 прим. 5) „Въ память 60-лѣтної годовщины вступленія на престолъ Императора Франца-Іосифа І. Исторический воспоминаніи“. Ф. И. Свистуна 2 арк. в 12.000 прим. 6) „Зъ народа въ народъ“, розсказъ Антонія Івановича 1 1/2 арк. в 12.000 пр. За місяці падоліст і груденя 1907 р. дістали члени Общества в другім виданю „Русско-славянскій Букварь“ — 9 1/2 аркушів більшого формату.

На виповненє економічної програми не стало товариству грошей. Виділ жалкує ся, що одна третина членів засідли залегая за вкладками (2 корони річно) та що кошти видавничі можна було покрити тільки з помічю соймової субвенції в сумі 6 тисяч корон річно. Дім товариства у Львові не приносить ще товариству доходів, бо треба сплачувати банковий і приватний довг, на нього затягнений. Щоб придати собі фонди на економічну діяльність, виділ вінс в серпні минулого року до міністерства рільництва прошенє о субвенцію на хліборобські цілі з державних фондів. Завдяки заходам москвофільських послів, міністерство рільництва рескриптом з 22. мая с. р. заявило готовість дати товариству субвенцію на хліборобські цілі та зажадало предложеня програми рільничої акції товариства. Таку програму виділ в червні с. р. за посередництва намісництва предложив міністерству з прошенєм о 40.000 корон на удержанє подорожного учителя рільництва, інструкторів садівництва й молочноарства, на заснованє зимової рільничої школи та на інші хліборобські інвестиції, однак се прошенє доси лежить у міністерстві неполагоджене. З економічної діяльності товариства виділ нуте тільки донеділийний ветеринарський і курс улашдовений з початком цвітєня с. р. під фірмою товариства в Золочеві заходом золочівської філії та завдяки „самопожертвованю“ п. Гороніцького, ц. к. повітового ветеринаря. Курс, в котрім брало участь 250 селян, покінчив ся публічним іспитом, який виявив сьвітлі успіхи подаваної науки.

Переходячи до просвітної і організаційної діяльності, „Отчець“ подає, що центр. виділ старав ся оживити діяльність філій та з помічю особної секції видав з початком жовтня 1907 р. до виділів філій зазив до „усерднїйшої діяльності посредством старательнїйшей опеки надъ читальнями“. Однак „успіхъ зазиву не можна назвати вдоволюючим“, бо тільки 14 філій прислало свої справозданя, а 13 філій не „откликнулось“ на зазив центр. виділу.

Щоб оживити діяльність філій тай взагалі товариства, центр. виділ еклявав в лютім с. р. зїзд делегатів філій у Львові. Різ делегатів явило ся 24. Зїзд постановив, що необхідна річ улашдовувати популярні виклади з помічю скіоптїконів, ілюструвати виданя, основувати при читальнях крамничі, видати регулярні для філій, вести в житє інституцію агентів, вибраних членами або назначених центр. виділом, котрі займалиб ся організацією читальні і філій в краю та агітацією за їх засновуванє. Доси вибрано таких 67 агентів; сього місяця вони дістануть від виділу інструкції тай виділ сподїєт ся гарних успіхів від їх роботи в наступаючий, найдогідніший до того час осені й зими.

Членів має товариство 9.872, нових членів у тім році вступило 1.555.

Читальні належить до товариства 1424. Заснованє в тім році читальні в отсих місцевостях: В Ракові, Підберезу, Кончаках, Радохонях, Комарні, Лонві, Залучу, Старій Ропі, Білоскірї, Константинові, Слєсі, Блїх, Ставках, Берездївцях, Іссакові, Дьобрі, Добчи, Славичах, Підгірцях, Розваді, Сущині, Долинках, Травотолоках, Тарнаві, Грозовій, Шоломі, Гредовій, Чаниж, Сквиртині, Рєгетові, Кривні н. Сан., Білій, Дроздовичах, Глухіві, Соколові, Кальніч, Камяних, Барвінку, Полянках, Корялові, Володимирцях, Виписках, Жовтанцях, Новосілах, Яніні, Городку, Кунині, Клімівцях, Слєсі, Приблїчях, Дубині, Коопівній, Завичі, Сяноку, Кальніч, Застїні, Острові, Ляхові, Товшеві, Рихвалді, Никонковичах, Кудринцях, Хоросній ст., Побережжї, Корчуні, Ославцях, Гаях луб, Самборі, Тудорові, Ясенівцях, Глушині, Гниличках, Хлопичах, Сериках дол., Раклиці, Романівцях, Небиліві, Потелич, Простяні, Медвежє, Уятїчях, Тучапах, Лисці, Поршні, Ниркові, Яворові, Стрєшечках, Озеряні, Островці дол., Рожитові, Уятїчях, Станиславичу, Блїху, Колиндянах, Маркополі, Куликові, Оляшівцях, Старих Брїлах, Карові, Смільній, Торчинівцях, Злоцку, Никоничах і Дитківцях.

Стільки скупих вісток подає „Отчець“ про читальні. Переказати відомости про діяльність філій

Руський „Сокил“ а сойм.

Як нерівно і несправедливо господарять наші опікуни публічного майна, показує як між іншим при розділі всіляких субвенцій з краєвих фондів, на котрі складають ся в рівній мірі також і руські податники. Для прикладу порівняймо сим разом краєві субвенції, ухвалені галицьким соймом для польського і руського „Сокола“.

Отже польське центральне товариство Sokół-Macierz у Львові дістає 1.000 K річної субвенції, зокрема Sokół-Lwów і краківський Sokół по 2.000 K, а сокильські „гнізда“ по інших містах краї дістають разом 7.500 K, так що інституція польських „Соколів“ дістає всього разом 12.500 K річної субвенції з краєвих фондів, — не вчислюючи в те тих щедрих заповідей, якими повітові ради і міста східної Галичини понарають ті twierdze polskości na wschodnich kresach. За те руський „Сокол“ дістає доси всего 500 K річної субвенції, з чого на львівське тов-о припадає аж цілих 200 K!

Правда, що руський „Сокил“ нігде ще не має своєї хати, бо жадне місто не обдарувало його навіть шматком землі під хату; руський „Сокил“ не улажує пишних краєвих „зальотів“ і патріотичних шопок з величавими доходами пішми і кінними, бо на те все не має фондів. Але за те має 20 гімнастичних філій, висилає до них делегатів для улавлення діловодства і веленя науки гімнастики, улажує курси для учителів гімнастики і приготування їх до державних фахових іспитів та з уваги на те все слав до сойму скромну петицію о марних 1.000 K краєвої субвенції, а дістає... 500 K!

Ще гірше має ся річ з пожежним „Соколом“, бо він не дістає нічого! А має він, як відомо, 390 пожежних філій, першів від року 1803, більше як 200 пожежних курсів по селах, розсилає філіям даром друку, потрібні до заложення і ведення товариства, і дає наклади на фахові видавництва з обсягу пожежництва. Але польська більшість сойму дає на польський Zwiazek ochotniczych straży pożarnych we Lwowie 10.000 K річної субвенції, а „Соколів“ відмовляє всякої підмоги, бо, мовляв, є вже „Zwiazek krajowy“, то другого не треба! А таки видно, що й „Сокил“ потрібний, коли має аж 390 філій там, де Zwiazek і за тисяч літ не стане до гашення огню!

Отжеж наш пожежний „Сокил“ подав тепер до сойму петицію о 8.000 K субвенції. Чи можна вже скромніше? Побачимо-ж, яку дасть соймова більшість відповідь. За петицією сею прийняв ся промовляти в соймі голова руського клубу д-р Євген Олександрович і він своїм проречистим словом зумів виказати ту крияву, яка діє ся руському Сокильству при роздачі краєвих субвенцій, черпаних з податкового гроша обох народів, а призначувані лише на користь польського Сокильства і пожежництва.

Підопрім же голос нашого соймового речника як найчисленнішими петиціями. Перед двома роками виїс „Сокил“ 150 сокильських речників з 9.000 підписаних членів; сього року надійшло доси всего 110 петицій з 6.000 підписів. Ладіть же, „Соколи“, петиції і збирайте підписи та надсилайте до львівського „Сокола“ (ул. Руська ч. 20), а буде їх можна ще долучити до збірного подана. Тільки не гаяйтесь, бо час не стоїть, а справа важка. Нехай стане тепер хоч десь ть тисяч „Соколів“ та уміє ся петиціями о рівне право до участі в краєвій підмозі. Гарзд!

Пекучі питання.

(Письмо з закордонної України).

III. З приводу одної книжочки.

Передо мною лежить книжечка д. Доманицького „Як хазяють селяне в чужих краях“. В сій невеличкій, але дуже цікавій книжечці написано про те, що можуть зробити, посланахсь до купи, національна воля, нація, солідарність і нац. просвіта. До книжечки додана малюнки, від яких серце радіє. Подивіть ся на сей чудовий захоплюючий краєвид! Кождий найменший шматочок землі старанно оброблено, використовувано на благо людини. На широкіх ланах хвилюють ся розкішні житя, з ланами чергують ся коштовні рослини. По всім напрямом розбігають ся залізничні і бруковані шляхи (гостинці). Села тонуть в зелених чепурих салочках, овочеві дерева тягнуться ся поуз дороги. Куди не глянь, всюди підносять ся в гору фабричні димари. Висходи добробут та заможність, — сі ознаки високої культури. Хутори та філіарки з зразковою системою господарства; міста курять ся димом; синіють здали великі кам'яниці (а не наші мізерні печери!) в нац. стилі; бані на церквах могоїтот; будинки покриті огнестергою дахівкою; відразу почуваеть ся вища культурність народних мас.

А серце співняєть ся могучою гезаністю до чужинців і наших переселенців, що допровадили наші рідний край до той темноти, до тих злиднів невимовних, що геть ялясли нашу Украйну. Пригадують ся вірші нашого поета:

Убогі нині, убогі села,

Убогий, ошарпаний люд...

Смутні картини, смутні, невеликі, а інших не знайдеш ти тут. І тим боліючий стає читати ці вірші, коли пригадаєш, що ми самі найбільше завинили перед рідним краєм, віддавши на поталу чужинцям наше багатство. Самі ми вивували були, коли зріпкали належності до свого народу і „ради лацтва нещасного“ пішли орати чужий переліг. Навіть свідоміша частина нашої інтелігенції не спромоглась виробити в собі почуття національної солідарності, морального обов'язку підтримувати свого, допомагати своєму поперед усіх. Через те наш бідний екземпляр нарід не міг створити своєї свідомої інтелігенції, а висував тільки Макарія, Ісаєвичів, Ляшів „Хо“ (Копюбинського), сиз безоглядних нарідистів.

А тепер хіба мало бідує свідомих Українців по вищих школах, даючи собі бажання порогі наших значних „патріотів“, благучих протекції? Хіба мало студентів-Українців кидат ся до університетів російських через браг грошей? Се якось в правило увійшло у наших „високоставлених“ патріотів доломгати Москвалю, Поляковим, чорту, дияволу, а не своєму. Так саме поведо ся і серед дії міногез найшого патріотизму. Національна солідарність ть лаєє укр. інтелігенцію в Росії, як московську кучу „жупель“. Наслідки такої нац. деморалізації не засарились аявляти. Се страшенне зубожіє народних мас, нечичленість укр. інтелігенції, залежність цілого народу від чужинців. Придивіть ся отсій таблиці (по перепису 1897 р.)

З чого живе укр. нарід?

хліборобство	77,38%
фабр. зав. робітн. і подевички	7,86%
комунікація	1,22%
торговля	1,15%
адмінст. суд. і поліція	0,42%
духовенство і громад. діяльність	0,28%
педагогічна діяльність	0,22%

лікарська діяльність	0,13%
прив. юрид. діяльність	1,01%
література, наука і умільсть	0,01%
безробітних і без певного заробітку	6,4%

Але не думайте, що ті 77,38 проц. хліборобів живуть як люди! Де там! Чужинці — зичайно, за заломогою наших „земляків“, „насто ящих малороссов“ — відібрали українському селянству всю землю, що ясно з сеї таблиці (Енциклопед. Словарь Граната):

розмір маєтку в десятинах	0—50	50—200	200—1000	і виш.
кількість прив. власників	78,1%	11,9%	13%	
земельна площа	3,6%	6,2%	90,2%	

В сиз 3/6 проц. треба шукати української земельної власності майже всіх укр. хліборобів. Колиж додамо, що вище панство на Україні (так званої „великопомістянства“, що володіють більше, як 200 десятинами) в і к л ю ч н о Москві, а серед „мелкопомістянства“ їх теж чимало, то економічне рабство нашого хліборобства зробить ся очевидним.

Але на все се наша інтелігенція якось залящують очі... московським „космополітизмом“... От через що не можна не витати поклик, звернений просто до народа: „ніхто ратувати нас нізвідки не приїде, як що самі себе ратувати не заходимося“. От через що не можна не витати від широкого серця таких книжочок, як книжка д. Доманицького. Тільки, чи попаде вона в руки народні?...

Vigilans.

Письма з краю.

З Яворова. (Віче під голім недом). Дня 20-с. м. відбуло ся в Яворові загальне віче під голім небом на міській торговлиці з порядком наряд: 1) Посольське справоздане д-ра Ст. Дністрянського, 2) справа реформи виборчої до сойму і рад повітових і громадських на основі чотирихотного права голосування, 3) справа заложення руської гімназії в Яворові і 4) внесення і інтерпретації.

Бурмістр п. Паар (ніби Русин) зі старою п. Тирковичем не дозволили на се віче на подвір'ї магістрату, а відослали вітечників аж за місто на студію і вітер Торговлиці окруженою кордоном амобілізованою жандармерією і цілим відділом міської поліції в п. Полевом на чолі. Рівно-ж гузарі держали „Bereitschaft“ в касарні. Під такою скріпленою охороною зібрались над чотирі тисячі народа на торговлиці. Всі шинки, ресторани і скелпи на приказ старостів і поліції були позамікані від полудня аж до пізньої ночі, а прибувші на віче не мали де навіть кусника хліба купити і змерзати кости розсіргати.

О 3 год. отворив віче л. Загавич і запропонував на предсідателя о. Киприяна, на місто предсідателя господаря В. Радко на Мужиловчу, на секретарів п. Волоснянського і п. В. Макарушчу. На трибуну вступили пос. д-р Ст. Дністрянський і виголосив докладне справоздане з діяльності і руського клубу парламентарного та заявив на кінці, що руські послы при своїй зникаючій меншості в парламенті лиш тоді з успіхом змогуть вибороти права народні, коли народ їх сильно буде погирати і поважно легальними способами о свої права добиватись. Вітечники вислухали в напруженому увагою справоздане і гримким голосом одобрили виводи свого посла.

По сім з жаром виголосив реферат про значіне законодатних репрезентацій в парламенті і соймі правник п. Ждан з Цішанова, порівнюючи парламент з хліпською коужиною, а сойм з орочком та доказуючи, що закони ухвалені в соймі більше домагають всіх верств населення, ніж парламентарні. Тому то шляхта і Поляки так безпощадно поборюють правдивих хліборобських кандидатів, щоб не допустити їх до сойму, де рішавіть ся найважливіші справи хліборобського і робочого люду. При кінці поставив резолюцію з наданом чотирихотного права голосування до сойму, рад повітових і громадських, котру віче прийняло з великим одушевленням і гримкими окликами.

Справу українсько-руської гімназії в Яворові реферував відомий діяч і заступник посла о. Киприян з Немірова. Він виказав статистичними даними, що руське шкільництво народне навіть за часів німецького централізму під зверхньою консеисторією далеко ліпше розвивалося, як за часів правління польсько-шляхотської кляки в краю, котра напружує всі свої сили, щоб недопустити широку верству руського населення до науки і освідженя, того найбільшого добра і частя всіх народів. Обговорюючи даліше закладає середніх шкіл та виказавши, з яким тяжким накладом здобувано в протягу довгих літ п'ять гімназій з руською мовою викладовою, перейшов до найновішої нахабності втепхольсько-шляхотської кляки, що коштм руських податників накидують місто і повітова в підготовці літній спосіб приватну польську гімназію, щоб здобути таки руськими гримми „заста рознадає“ в руськом повіті, в чім і польська краєва рада шкільна попірає наших ворогів. Кождому — говорив о. Киприян — вибно своїм коштом закладати школи, які хоче і де хоче. Гр. Шептицький через своїх посланців обіцав перед вибором до сойму десять тисяч корон на руську гімназію в Яворові. Чому-ж тепер не дає на польську гімназію бодай п'ять тисяч зі своєї кишені, а з фондів повітової ради? Даліше сказав о. Киприян, „дай бурмістр п. Паар дасть своїх три тисячі на польську гімназію“, а не з фондів руського міста. Бесідник указує на те, що в громадській раді засідає аж 18 радних Русинів, а в раді повітовій також є членами Русинами, як: віце-маршалок о. Левинський, бурмістр п. Паар, директор касп Гр. Ширба і други. Де-ж вони були — питає о. Киприян — тоді, як ухвалювали на засіданах ради громадської і повітової будувати Польську руськими гримми? Певно хіба спали, а як ні, то хіба в хрумінах! Тут з великим обуренням напатнував нарід окликами „ганьба“, „хруні“ тих, що самі, ніби до Русини, гірше Дяка Русь-Україну розпинають.

По виголосенні рефератах прийшла дискусія і інтерпретації.

Перша вступала на естраду селянка п. Марія Мельникова з Бунева і в коротких а палких словах зобразила значіне женщини в житю суспільнім та зажадала в імені жіноцтва рівнях прав для женщин і допущення жінок до всіх інституцій прилюдних і законодавчих. Вітечники нагородили її промову гучними окликами.

П. Друго висказав бажане, щоб пос. Дністрянський разом з руським клубом домагав ся, щоб в справах дрібничкових в суді не треба було брати до поміщи адвоката, бо не раз коштує на адвоката перевищувати вартість спірної справи. Посол у відповіді запевнив, що сего бажаня не забуде. П. Степан Кулшовський з Бунева в гарній мові пояснив значіне виборчої реформи і зажадав від посла домагайтись знесення належностай спадкодав від малого дідацтва, увітнення

від отемплів таких контрактів і документів, знесення податку ґрунтового, а заведення дохідового з увітненням доходу до 1.200 корон від всякого податку.

О. Киприян відчитав телеграму д-ра Костя Левинського і д-ра Володимира Бачинського від Народного Комітету, в котрій бажать доброго успіху в нарадах о заложення руської гімназії в Яворові і уважають справу сеї гімназії за справу руського народу цілого краю. Віче прийняло тую заяву а одушевленням.

П. Ждан відчитав петицію до сойму о заложення руської гімназії в Яворові. Петицію за раз підписало 550 вітечників власноручно.

П. Загавич понер горячо прочитав петицію о руську гімназію і вівзав вітечникам до невтомної борби і витривалості в сій справі.

О. Киприян поставив резолюцію, щоб руські послы вели як найострішшу опозицію, а лише тоді, щоб здавали ся в переговори, як руському народові буде признана рівноправність з Поляками в краю і державі; резолюцію сею прийняло віче одностайно. Даліше о. Киприян поставив резолюцію, щоб Русини бойкотували в руських громадах польську мову в школі і не купували своїм дітям польських книжок і щоб руські хлібороби шовіністичні шляхтичів бойкотували і не жертвували свої роботи за жадну ціну, в той спосіб змусить ся їх або до людяного поведення з руським населенням, або змусить їх продати свої посілости. Винці вівзав вітечників, щоб спокійно розійшли ся і не дали провокаторам та органам безчестя приводе до якоїнебудь інтервенції.

Віче ухвало і підписало протести против признаної радою повітовою субвенції на приватну польську гімназію в квоті 5.000 корон і магістратом міста Яворова в квоті 3.000 корон, та против достарченя в громадсьім будинку льянол, услуг, опалу і освітлення на сю польську „twierdzu“ в руським місті.

Ухвалені вічем резолюції звучать: 1) Окружене віче в Яворові дня 20. вересня 1908 р. похваляє програму українського клубу парламентарного, висказує йому свою подяку та довіра, а зокрема своему посланцю д-рови Дністрянському, та вівзав їх до беззглядної опозиції, доки жаданя нашого народу не здійснять ся. 2) Домагає ся як найкоршого поладженя справи ординації виборчої соймової в напрямі рівного, загального, безпосередного і тайного права голосування та заведення такого права виборчого до рад повітових і громадських. 3) Протестує проти заложення в Яворові приватної польської гімназії фондами ради повітової і громадської, а домагає ся заложення гімназії державної з руською викладовою мовою.

Вітечник.

Галицький сойм.

Проти галицької системи оглуплювання.

На засіданні з дня 22. вересня мотнував — як ми вже загадували — пос. д-р Іван Маху своє виснесне, в яким вівзав ц. к. правительство до як найкоршого переведеня реорганізації наукових плянів народних шкіл в Галичині.

В тім напрямі, щоб ріжниця типів висшого, або мійського нисшого, або сільського, введена розпорядженем галицької ради шкільної краєвої з 7. марта 1893. ч. 1741. на основі уповаження ц. к. міністерства просвіти і віроісповідань з 13. січня 1893. ч. 489, була змінена так, щоб по сільських громадах школи народні трикласові були улажені в спосіб, який би ученикам, котрі скінчили з добрим успіхом третю класу на селі, уможливив без перешкод і доповняючого приготування вступ до четвертої класи шкіл народних вище класових.

Бесідник почав свої виводи від констатованя факту, що наді, які прихильники народної просвіти покладали на державний закон масвий з 14. мая 1869. В. з. д. ч. 62 засели, тому що його виконане припало в руки галицькому соймови чи радше його шляхотській більшості. Консерватисти, лякаючися втратити свою політичну позицію в Галичині, спиновали всякий умовий і суспільний рух серед мас. Освіта се двосічний меч, не можна його давати в руки ворогові. Хлоп є ворогом нашим і краю, тож мусимо бути обережними з ширенем освіти серед люду — отсе принцип консерватистів при нагоді просвітних вистів.

З сих причин галицька шляхта, як могла довог отягала ся з введенем державного закона в житя, а коли під напором публічної опінії мусіла на се в 1872 р. рішити ся і ухвалити краєвий закон, в яким треба було числити ся з ліберальними течіями в суспільності і в міністерстві просвіти, то консерватисти забавили ся в пасивний опір в соймі що-до переведеня організації шкіл, а головнн що-до признаня фондів на школи. З року на рік отримали немилосердно бужет шкільний так, що народні школи не могли навіть вегетувати, хоть закони шкільні вже обов'язували. Дійшло до того, що консервативна більшість зі своїм пасивним опором вийшла в конфлікт навіть з тодішню „галицькою“ краєв. шк. радою, котра не хотіла в цілости сповинити задушення бажань шляхотської більшості соймової в шкільних справах. Коли-ж пасивний опір не зовсім міг довести консерватистів до цілі, то шляхотська більшість припустила штурм на основні засади шкільних законів. Явно й отверто виступила в соймі ось з якою програмою що-до людювого шкільництва:

1) Висша освіта, а тим самим вище становиско в суспільності і на урядових становищах не повинно бути приступне для всіх, лише для вибранців, що мають вести суспільність, в слід за чим у маломіщанських і селянських синів не повинні повстати навіть надії і аспірації відістати ся з тих відносин, серед яких наодять ся:

2) Загальна освіта, приступна для кождого, загрожувє привілеям певних станів, бо розвиває і освідженіє якших верств суспільні що-до їх прав, причує їх дивити ся критично на публічні відносини суспільні і політичні, тому треба стрімити всіми силами і способами до здержаня, а в крайній мірі до ограниченя загальної освіти.

3) Спеціальнн що-до русько-українського народного шкільництва, то з переведенем в житя згаданих двох засад кинє ся на поталу темноті цілий укр. руський нарід, бо його підставу творить хліпська маса; тим самим замкне ся йому раз на все дорогу до вищої освіти і зробить ся йому неможливим стати культурним і політичним чинником в краю: до него приворошити треба ще і вишкові закони національні в шкільництві.

До осягненя визначених згаданою програмою цілій мають вести такі средства:

4) Утрудненя кількох мого сільський і маломіщанський молодіж укінчє середніх шкіл через зріванє всяких звязів між людювою а середню школою, заострення вступних іспитів до середніх шкіл, побільшенє вимог наукових, умудурованє учеників, остра класифікація при кінці кур-

су, впровадженє іспиту зрілості по 4 кл. нисшої гімназії, і многі інші перепони;*

2) Знесенє в найближшій будучності шкільного примусу і поворот до давних шкіл діявських під доглядом духовенства, а язі раї ограниченє розвою інтелігенції у дітей через відповідні до того пляні наукові, шкільні книжки і методу науков, а спеціальнн через пониженє уровеня образования учительських сил, так що-до загальною як і фахового образования, а в кінці не признавати шкільному фондови средств на побільшенє шкіл, клас і учительських сил.

Спеціальнн що-до українського людювого шкільництва то належить з цілим натиском перевести ті утрудненя, а якийсь закон з 27. червня 1867 В. з. 13. виконати з цілою консеквенцією так, щоб національний характер руських шкіл зовсім зник.

І ось розпочала ся при кінці 70 рр. форсована робота шляхотської більшості в соймі, щоб залонотатим шляхом обнизити уровень сільської народної школи, до того, щоб вона давала хлопцям лиш тільки, кільки він сам жадає. Отсе проголосив в 1886 р. в галицьким соймі серед оплесків консерватистів гр. Рей, а таким самим духом були навіяні також промови гр. Водзіцького, ба навіть ректора краківського університету, Шуйського. Бесідник подає історію реакційних змагань галицької шляхти за часів гр. Тафе й бар. Гавча, та зазначає, що коли всі їх зусилля не могли собі добути санкції у Відні, то консервативна більшість соймова знайшла зовсім иншу дорогу до переведеня своїх плянів на поли галицького людювого шкільництва. Щоб його визволити від впливу міністра просвіти, постарала ся о креованє посади віцепрезидента галицької ради шкільної краєвої і поклікала на то становиско сноміж консерватистів Його Ексц. д-ра Бобжинського, котрий одержав від центрального правительства carte blanche, на робленє двоякої освіти в Галичині.

І ось з сего часу почали гладко входити в житя засади, які поришав був сойм у виснесю гр. Яна Тарновського в 1887 р., щоб у народних школах перевести ріжницю між тими, які підготувляють до шкіл середніх а між тими, що мають тільки служити образованем селянських і міщанських дітей, та щоб відповідно до того край має вплив на образованє народних учителів. Вже розпорядженем гр. ради шкіль. з 7/3 1893 р. ч. 1741, виданим на основі уповаження ц. к. міністерства просвіти і віроісповідань з 13/1 1893 ч. 489, переведено реорганізацію плянів наукових людювих шкіл в Галичині, котрою без спеціального закона краєвого переведено розділ людювих шкіл на два типи: міський (висший) і сільський (нижший). Щоб зломити опір народного учительства проти тих плянів наукових, перевів Його Ексц. д-р Бобжинський стабілізацію окружних інспекторів шкільних і віддав їм необмежену владу над народним учительством.

Другий постулат консервативної більшості соймової що-до обнизеня образования учителей шкіл людювих переводить рада шкільна краєва вже від кількох аявляти літ та кож без спеціального закона тим способом, що сільські школи обсаджувє учительськими силами без найменшої кваліфікації, лише з т. зв. іспитами паньчощковими. Ся спеціальність галицька є послідніми часами зморю для сільських шкіл, котра зводит людюву школу на ніщо. Послідне справозданє краєвої ради шкільної виказує, що без ніякої кваліфікації з 918 учительських сил, до котрого то числа треба однак дочислити і 1831 учительських сил, що мають вправді патент учительський, але без потрібного загальною, ба навіть фахового образования, так що на загальне число 11824 учительських сил є аж 2749 без кваліфікації т. є. 23/25 процент всіх сил учительських!

По кількохлітних пробах удало ся соймовій більшості навіть перевести закон з 12/6 1907 р. в. з. кр. 101, котрий має на цілі продукувати учительські сили з меншим образованем до сільських людювих шкіл. В цілі введеня в житя учительських семінарів нисшого типу уложила вже галицька рада шкільна краєва статут організаційний і наукові пляни для того рода семінарів і вислала їх до міністерства просвіти до потвердження.

Галицька рада шкільна, виконуючи бажаня шляхотської більшості, по упоранню ся що-до загальних нап'ямів з людювим шкільництвом, звернула тим більш енергію на нищенє наших руських шкіл, які по правді є лише утравквітними а не руськими. Переміна викладового язика руського у наших школах на язик викладовий польський відбуває ся у нас постійно і то проти волі і протестів громадських чинників і противно, спеціальнн переводить ся та переміна при креованю більше класових шкіл. Послідніми часами творене чисто польських філій при наших сільських школах йде так скорим темпом, що за кілька літ не будемо мати відай навіть тих руських шкіл, які тепер маємо! Аби спинити вже і так нужденний різх наших руських народних шкіл, обсаджувє їх як найгіршими силами учительськими, а щоб не допустити до виобразования достаточного числа руських учительських сил, спиноє ся і так вже невеликий приплив руської молодіж до учительських семінарів а учеників Русини масакрує ся в учительських семінарях в неможливий спосіб при класифікаціях.

Ми не маємо ані одної виділової школи удержуваної з краєвих фондів, лише є 6 шкіл 4-класових міського типу і то при учительських семінарях, а кілько маємо 3-класових і 4-класових шкіл нисшого типу, того ніколи не хоче рада шкільна виказати, хоч тільки раз домагає ся руська репрезентация такого вказу.

Отсі реформи галицького шкільництва закріпили під зглядом просвітним селянство і маломіщанство нашого краю та прикували виключно до ріл. Зробили з него новочасного кріпака в культурній і економічній сфері діляна, що має лише панські лани обслуговувати, а майже не можливо єму перекинути ся на вище поле діляна. Уровень його освіти уявля так низько, що шкільна освіта не може єму промостити дороги навіть до ремесла, до котрого нині вимагає ся вже укінчєня виділових шкіл. Шкільна освіта, яку побирає може з сільської школи, не може заспокоїти щораз більших потреб людювого селянства, котрі з кождим роком ростуть навіть у нашого темного і голодного мужика.

Двохтуповість шкіл майже зовсім сільську і маломіську відтала особеності нашу руську сільську молодіж від середніх шкіл, а в крайній мірі дуже утруднила їй приступ до середньої 6 літ, однак по скінченю тих 6 літ науки

у сільській школі ученик не може перейти до 4 класу народної школи мійської, але ще раз мусить ходити до 3 класу мійської школи, або окремо мусить приготувати ся, щоб міг перейти до 4 класу мійської школи. В останніх двох роках і того не може зробити руська молодіж сільська, бо указом ради шкіл, кр. з 27. червня 1906 ч. 24.988. заказано зарядом мійських шкіл народних приймати сільські діти до мійських шкіл. Вістрє того указу звернено головно проти руської сільської молодіж, бо в західній Галичині а багато більшеклясових шкіл народних по селах і містечках і тому не дає ся відчувати потреба посылати діти аж до міста до народної школи.

Так отже руському народови замкнено зовсім дорогу до середньої і вищої освіти. Се одинокій нарід в австрійській державі, що не має приступу до нормальної освіти людської, середньої і вищої не то в національній душі, але навіть в чужім для себе дусі подаваної.

У нас в Галичині є такий єдиний на цілу Австрію закон, що дитина по 14 р. життя не може ходити до гімназії, а рівночасно учителів, що вчуть дітей по селах приватно, старости карають гривнями або й вишпалюють їх з громад! Таким робом новочасне кріпацтво руського народа в сфері духовій переведено консеквентно на цілій лінії.

Бесідник каже при цьому своєї промови на те, що населення Галичини безвипинно зростає, земля рік річно роздроблює ся, так що відпала селянських дітей до вищих звязь неминуучий, коли не мають множити ся надри бездомного і безземельного пролетаріату. Тимчасом двотиловість народної школи не допускає селянську дитину вийти з круга тяжкої хліборобської долі.

Через те в інтересі суспільним лежить пробити ту стіну, яка маси селянства відгороджує від середньої і вищої освіти, в інтересі суспільним лежить дати масам селянства можливість вступити в ряди правдивих горожан, не гасити просвіту і освіту а нести її в кожній закуток краю, дати селянству можливість дивити ся культурно і стати пожиточним чинником краю, бо — після бесідника — не в тім найбільша біда, що у нас пів мільона дітей не побирає ніякої освіти шкільної, але в тім, що і той мільон дітей, що побирає освіту шкільну, е так само майже темний якби він і зовсім не побирав.

В других краях залюднене далеко густіше як у нас, а прецінь не дає там так відчувати перелюднене як у нас, бо там кожний має інші средства і підстави до борби о існуванє. Там є інші основи образования, а навіть той, що силою обставин мусить покинути край, виходить з іншими з собою відомостий і образования, як у нас, з зовсім іншою силою відпороти, і не стає ся на еміграції товаром для еміграційних спекулянтів і не такий безрадний, як наші емігранти.

Система двотилового шкільництва людського відінає наше селянство від вищої культури, від діяльності в борбі о існуванє та має на меті полішити його робітником на селі. Тому при кожній нагоді підносять ся серед селянства домагання ухилити ту двотиловість шкіл, а сповнене того домагання лежить також в інтересі загального добра. Через усуненє двотиловости людських шкіл отворять ся ворота мільонам людности краю до культури. Ніхто не повинен ставити перепон тому благородному стремленю селянства до світла, ніхто, хто розуміє, що піднесенє просвіти є найважливішою справою суспільности і найважливішим обовязком парламентарної репрезентации народної. (Опески).

Внесенє пос. Макуха передано комісії шкільній.

(7 засіданє, 1. сесії, IX. періода, з четверга дня 24. вересня 1908 р.)

На засіданє стагають ся послі дуже поволі так, що його отворенє починає ся по 3/4 години опізнєню тай то при доволі порожній сали, особливо на правниці. Не даром-же вчера був бенкет у намісника...

По прочитаню петицій, до мотивованя яких забирає слово пос. Кронжель, попираючи прошенє пільженської повітової ради о признає 20.000 кор. на поправу доріг, та пос. Пастор в справі петиції ясельської тов. „Раї добросупної“, відчитано поставлені нині

внесеня а то пос. Швед в справі достарчуваня населєню попри сіль мелену, також окркову; пос. Рітля в справі будови залізницї, яка лучить Броди через Залізці з Тернополем; пос. Король в справі внесеня мит на дорогах і краєвих мостах; пос. Олесницький в справі заснованя повітового суду в Стріпських нових (нов. Бібрка); пос. Макух о прихильну полагоду петиції сільських крамарів, щоб могли побирати сіль з салі а пос. Шецель в справі дотації для міст Бережани, Бучач, Горлиця, Яворів та Вадовиці з огляду на вигасненє права пропінанції.

Інтерпелляції внесли пос. д-р Євген Олесницький і тов. в справі уполісіджанє руської мови по судах. Інтерпеллянт, покликуючи ся на опублікований вже в „Ділі“ та порушений оводішній інтерпелляцією пос. Ант. Старуха факт про те, що повітовий суд в Перемишлі не міг додати сторони руського присуду, поки його не виладжено в канцелярії Русина-адвоката, зазначає, що сей факт не є відокремлений, бо в цілій східній Галичині нема ані одного суду, який би переводив руські розправи. Інтерпеллянт запитують, що задумує правительство, щоб закон, забезпечуючий рівноправність руської мови по судах, не оставав лише на папері, але був також дійсно виконуваний. Крім того вніс пос. д-р Олесницький і ще дві інші інтерпелляції: в справі надужити шкільних властей при будові помешкання для управительської школи і реставрації старого будинку шкільного в Ріпчинях пов. дорожницького та в справі безпримірної й деморалізуючого поведєня управителя народної школи в Славску (п. Стрий). Пос. д-р Макух вніс інтерпелляцію в справі надужити при громадських виборах в Підлещарах а пос. Баталія в справі збільшеня технічних сил при політичних урядах в Галичині.

Після сего приступлено до полагоди нагялячих внесенє.

Пос. Длугош (лідич-людовець) з обурєнем осуджує справозданє горлицького відділу повітового неначєб сего повіту не навістили елементарної нещастя. Бесідник обіхв цілий повіт та сконстатував, що в 50 долних громадах виносить шкода 980.000, а в 15 громадах переступають цифру 75 проц. Бесідник жаде доповненя урядового звіту та розділеня запомог також між горлицьких селян. До виводів посла Длугоша долучив ся також пос. кс. Пастор, вказуючи на лихо, яке терпить горлицький повіт і за незрегу-

льованя ріки Ропи. Нагялячїсть і само внесенє ухвалено та переслано його до бюджетової комісії. Палата прийняла також нагялячїсть внесенє пос. Тимотея Старуха в справі поратованя пасічників, яким сего року грозить неминуча руйна. На ша земля руська текла колись медом, але пізнійше пчїльництво стало підупадати рівномірно з тим, як множили ся горальні. Просвіта, яка тепер ширїть ся між народам, пособляє також розвиткови пчїльництва, з якого особливо на Поділлі мають селяни чимали доходи. При в Слободі золотий в 1907 р. продали сільські пасічники 100 бочок сего 350 сотників меду, за що дістали 12.000 кор. З сего видно, яку ролю грає дохід з пасічництва в бюджеті нашого селянства. Тимчасом сегорічні зливи не дали пчолам зібрати меду і їм грозить в злими гнібї, бо між пчол та розкинули по кригах, що навіть годі пересезити таку редукцію, щоб з 200 пнів одержати 50. Цукром пчол годі поратувати, тож внескодаєць вимагає точного сконстатованя шкід в пчїльництві з боку уряду та поратованя пасічників медом. Внесенє се переслано до комісії бюджетової.

Перед приступленєм до дневного порядку відослано на пропозицію предсідателя краєвого господарства п. Бримчинського петицію пов. Коросно о запомогі до комісії податкової а внесенє пос. Сварка на забезпеченє товару до комісії аграрної. При сій нагоді звернуа ся краєвий маршалок з апелєм до предсідателів комісії, щоб прїспішили їх діяльність, так, щоб мотивованя поставлєних внесенєв покінчили ся сего тижня, так щоб палата могла на другий тиждєнь приступити вже до полагоди справоздань на основі комісійних внесенєв.

Поки-що засіданя заповнюють тільки всякі перші читаня, які надають галицькому соймови вид, що він функціонує і радить. Та в самій палаті заінтересованє нарадами мінімальне, так, що по промові пос. Стапінського, який ще раз ломив копіє в справі заведеня примусового й загального обезпечєня від огню, через краєву інституцію а при тїм залєвнював палату, що консерватисти не купили людовцїв конкєсєєю та достарченєм капіталу на їхнє асєкураційнє товариство „Wisł-y“ та по промові пос. Васунга (людовець), який вимагав скликаня краєвої анкєти, котра розглянулаб пляни двотилових народних шкіл і будучої організації учительських семінарів — палата майже що-раз більше опорожнювала ся в міру того, як пос. А. Бруніцький продовжував свій викид про етичний і моральний занєпад молодіжї по школах, де ширить ся навіть національна ворожнєча та вимагав основаня виховавчих заведєнь для занєдбань дїтїй. Не стягнули слухачів ні промова президента Цюхціньського, що в львівській дїалекті в асисті пос. Рутковського виказував потребу заснованя дому для безбаччєнкїв у Львові ні виводи святачно прибраного пос. Трача, який побивав ся за українським доріг 1) Косіа Жабе-Ворохта, 2) Кути-Григача Яворник Жабе-Львє та 3) Пистинь-Микетанів-Іспас та за переложєнем доріг Косіа-Пистинь поза мійську дорогу в Косові, ні промова пос. Швед а за уділенєм запомогі повітовій радї в Живці на будову мостів і доріг. Замітнішу справу порушив при мотивованю свого внесенє пос. Кєндзюра, який домагав ся, установленя правительствєнних підмог краю для дренаваня селянських ґрунтів у висоті 33 1/2 проц. кошторисової суми, що роблено досі тільки в случаях вїмкових особливо з часу підвищеня краєвої дотації на меліорації на суму 200.000 корон річно.

Внесенє се переслано до комісії краєвого господарства, а дальше внесенє пос. Кєско в о в справі заснованя учительської жіночої семінарії в Коломиї до комісії шкільної. Дальше відіслано до комісії промисловї внесенє пос. Гальбана й Колішєра в справі заснованя технічного відділу при старостів в Дрогобичі та внесенє пос. Ганчаковського в справі заснованя фабрики цементу в Турчанщині. Огє внесенє „відогріте“ ще з попередньої сесії, мотивував внескодаєць in latum et longum, що по короткїй мотивованю його попереднього внесенє в справі мосту на Стрию і Ільнику, зробило не конче мило несподіванку...

Відтак мотивував пос. Кєвелюк своє внесенє про збільшенє одвічальности громадських і повітових урядів за школи, які постоють з їх надужити. Внесенє се, що має на меті спинити надужитя вїїтїв і писарів громадських, передано комісії адміністративній.

Перед покінченєм засіданя ухвалено ще на пропозицію санітарної комісії признати чортківський шпиталь публічним, при чїм половина коштів його удержаня спадє на той повіт та признаю важними мандати послів Пїлята і Гємбоцького з курїї більшої посїлости в Новосаєдчинї. Протєст, внесений проти сего вибору ки. К. Любимірським, відкинено та прочитано ще нові внесенє м. и. пос. Кєвелюка в справі заведеня стадії оґєрів в Гусятинї та заснованя промислових шкіл в Гусятинї й Копичинцях та пос. Трача в справі замиканя шинків в неділі і свята.

Засіданє замкнено о год. 1 м. 15. Слїдуючє засіданє в суботу о 10. год. рано.

До комісії аграрних реформ увїйшов при вчєрашніх доповняючих виборах пос. Артур Зарємба Цєльський, а рєзидєнтним вибрано послів Ю. Бруніцького, Цїпєра, Гїєвоша, Гєца, Кєвелюка, Мойса, Мєруновича, Мойсу, Мяїка, Птака, Салю і Тимотея Старуха.

При нїнїшніх доповняючих виборах до комісії промисловї вибрано одностушно 86 голоса ми пос. Цюхціньського.

В комісії бюджетовї прийшло — про що згадуєть ся на другім місці нашої часописи — до малої кризи з причини вибору генєрального реферєнта бюджету. З кругів посольських одержуємо про се в останній хвилі такі автєнтічні інформації: Досі бувало звичайно в сїй справі між польськими члєнами комісії солідарність, а Русини, котрих послїдніми роками було всего двоє на 25 не мали що говорити. В послїднім роцї був реферєнтом пос. Мілевський, консерватист — однак з всїх дотєперїшних реферєнтів для Русинів найбільше згядний.

Сего року, коли мало прийти до вибору реферєнта зголосили ся представителі соймової правниці в комісії бюджетовї до руських послів, яким є в комісії три (Олесницький, Левіцький і Король) з прошенєм, щоб вони і сего року голосували на Мілевського. Не беручи сєї справи зовсім з боку політичного а лише особистого і немаючи понятя, чи в загальї ще яка будь інша кандидатура виринє, руські члєни комісії заявили, що будуть голосувати за пос. Мілевським, зазначаючи при тїм вразно, що роблять се з огляду на особисті прикєсти сего посла і уважають сїй акт як зовсім непотїмний.

Тимчасом вже після сего звернули ся до руських члєнів комісії представителі т.зв. польської народної демократії з тим, щобі голосувати на пос. Леа яко реферєнта, а се в імя демократизму,

бо таким способом можна би повалити консерватиста Мілевського.

Ситуация в комісії стоїть так, що є консерватистів 12, демократів і людовцїв 10 — Русинів 3.

Русини заявили демократам зовсім отверто, що, уважаючи сю справу як акт зовсім не політичний порішили вже голосувати на Мілевського та що впрочім демократи самі собі винні, виступивши запізно з своїм предложенєм.

Засїданє комісії відбуло ся дня 22. с. м. Коли прийшло до вибору реферєнта, забрав голос пос. Сколишевський (людовець) та ударив на члєнів польської правниці з замітом, що вони увїйшли в зносини з пєпагодоушїмї елємєнтамі т. е. Русинами і поставив справу взагалї так, що повинні її Поляки рішати між собою, а кожда польська партия — яка входить з Русинами в які будь коншахти, то допускаєть ся провини супроти „inter-su parodowego“. По тїй промові всї три Русини встали і опустили сальо — по чїм між польськими члєнами повстал констєрнация. Вони, не перевївши вибору, відорчили засїданє на 24. с. м.

„Русько-український клуб“ відбувши в тїй справі нараду, порішив оттакє становищє своє і своїх члєнів комісії в тїй справі:

1) Клуб признає справу сего вибору яктом зовсім непотїмним та застерїгає ся проти витаня і становїшя своїх члєнів якїх-будь політичних консеквєнцїй.

2) Супроти заяви пос. Сколишевського апробатованю мовчанєм прочих члєнів комісії клуб узнає відповідним, щобі делеґати не мішали ся як о „antiparodowy element“ в боротьбу польських партій — а полишили її самим Полякам, а то тим більше, що в случает, коли-б вони голосували за кандидатом демократів, то і на демократів мїг би улєсти заміт сполуки з „antiparodowy elementami“.

Аналогїчне становищє заняв також і клуб москвофільський, — для тєго всї три руські члєни комісії не возмуть участи в виборі генєрального реферєнта, який має відбути ся нині по люднї.

Передплатуйте і ширїть „Діло“!

ТЕЛЕГРАМИ

Дня 24. вересня 1908.

Новий український професор університету. Відєнь. (ТКБ). Міністр просвіти затєрєдив ухвалу профєсорської колєґії в справі допущєня в львівський університет д-ра Стефана Рудницького на приватного доцєнта географії з українською викладовою мовою.

По національних погромах. Любляна. (Тел. пр.) Декотрі нїмєцькі купці під охороною поліції на ново вївісили нїмєцькі напєси. Але таких небагато. Ті купці, які числять на словіський клєнтєлу, не виставили вже нїмєцьких вївісок.

Любляна. (Тел. пр.) Словїєцї розпочали бойкотувати тут. нїмєцьку щалциню. Доси вибрано з неї 50.000 корон та дуже багато вкладаю виповїдєно.

Відєнь. (Тел. пр.) Бурмістр міста, д-р Люєґєр, на засїданю міської ради відмовив відповіді на інтерпєляцію в справі Країнських подїй, як про справу, котрі не належать до компетенції відєньської міської ради.

Скликанє державної ради. Відєнь. (Тел. пр.) „Reichspost“ подає, що державна рада буде скликана не на 3 падолиста, як се первісно було постановлено, що-їно на 23. падолиста. З уваги на люблянські подїї правительство не хоче скорше скликувати парламент, бо всьє його час пройшов би на бурхливї національнї дебати.

Угорський сойм. Будапєшт. (ТКБ) На інтерпєляцію посла Влада (Румуна) в справі виборчої реформи міністр внутр. справ, Андрашї відповів, що нїякі відомостий про проект тепєр не подаєть; що до кєстї плуральности, то вона не протївїть ся прїнципови загального голоссєваня. — З черги приступила палата до вибору члєнів дєлєґатїй.

Холєра в Росії. Петєрбург. (ТКБ.) У воєнній школі занєслужало вчєра 29 учеників на холєру; двоє уже померло.

Петєрбург. (ТКБ.) Загалом занєчалуємо зчєра на холєру 392 осіб та 154 померло. Загальний стан холєри виносить 1692 осіб.

Петєрбург. (Тел. пр.) В царських рєзидєнцях сконстатовано велику скількїсть випадків холєри.

Смерть польської письменниці. Варшава. (Тел. пр.) Вчєра померла тут по довшій недужї в старєчїм віцї польська письменниця Ядвїґа Лушєвска, звїсна під псевдонїмом Дєотими, Похорон буде в суботу.

Контрєволюция в Персії, Тебріс. (Пєт. аг. тел.) Правительствє загрозило рєволюцїонерам, що вїшли проти них карну експєдїцію, якщо до завітїшого ранка не вїдадуть оружя. Рівночасно загрозило правительствє чужим підданым рєпрєсїями, коли безпровоочно не покинуть підпирати рєволюцію.

НОВИНКИ.

— Полїтичний ювілєй. З Чернівцїв доносять нам, що дня 22. с. м. посол Никола Василько обїхав 10-лїтній ювілєй своєї політичної діяльности. В домї явилася відбуть ся банкет, в котрім взяли участь числєнний гурт політїків, його виборцї і прїятелі. Між іншими явили ся: краєвий віцємаршалок проф. Смалє-Стоцький, голова руського парламентарного клубу про. Романчук, послї до державної ради Пїгуляк, Сємака, Спїнул, Лукєшєвич і Штравхєр, соймові послї Калитовський Малєк і Левіцький, радникі Філіпович і Ясєнїцький, представникі прєси, духовєства і дєлєґати з краю Пос. Василько, привїтавши своїх гостїв, вїголосив глєбоко обдуману політичну промову, а в часї банкету промовляли пос. Романчук, віцємаршалок Смалє-Стоцький і інші.

— О руські школи у Львові. Вчєра явила ся у намісника Бобківського в соїм дєпутатїя львівських Русинів під проводом д-ра Е. Озарєвича в справі потреб шкільних руського населєня міста Львова, з окрема в справі подїлу міської руської школи ім. Пашкєвича на мужєську і дївоцї та в справі отворєня руської народної школи на Городецькїм передмістї. Дєпутатїю від голова клубу соймового д-р Е. Олесницький. Намісник прїрік вїглянути в справу і подбати о прихильнє полагодоженє.

— Заявє в справі руської гімназії в Вижицї. Дєцїдуючї черновєцькі круги є тої гадї, що вижицька гімназия увїйдє в житє сєго соку, бо мїнувшєго року створєно гімназию в Кїмпольонї аж 15 жовтня. Тож звїзємо єсіх учеників,

що укінчили класу 4, 5 або 6 народних шкіл, щобі прїготовляли ся до вїзду до Вижицї, бо незабавом прїйдє вступ прїї їм отворєне. Всї ученики, що здавали вїступний іспїт до семінарії або гімназії польської, нехай їдуть до Вижицї, там польської мови не будуть питати. З ворожого поведєня вижицьких Жидїв против руської їм назвї витягєно для себе відповідну науку.

— Конфіскація. Нині рано явив ся в кнїгарнї „Наукового Товариства ім. Шевченка“ комісар поліції і заявив, що видана в Кїївї публікация п. н. „Вєсь свїг в українській справі“ сконфіскована львівською ц. к. прокураторією, жадаючи виданя примірників, які кнїгарня має на складї. Прїгадаємо, що названа публікация є збірником голоєв прєси прїї 12 цїфїтїй. Кїївська цензура поспїшила ся її сконфіскувати, а за кїївською „братньою“ інституцією для охорони людських мозків від „шкідливих брошур“ пішла і львівська ц. к. прокураторія. Між органами обох запрїязнєних держав панує справді чудова гармонія...

— Пятїсотлїтє Чернівцїв. Мїнулої недїлі мїсто Чернівцї обїхало 500-лїтній ювілєй своєї їстїнованя. Мїсто було святачно удєкорованє; вчєром відбуло ся в міськїм театрї святачне прїдставлєнє, в котрім брало участь і руське товариство „Воян“, а закінченєм ювілєю був раєт в ратушї, де явили ся прїдставителі властї, рєпрєзєнтанти товариств, прєсї і чужї гостї. З прїводу сего ювілєю місцевї засопїєни подають історію міста, котра в головних патєрках прїдставлєть ся ось як: Чернівцї повстали мабуть в XII. віцї як дрібна осадє, положена при торговельній шляху над Прутєм. Слєз руських мїст з того віку згадує також про якийсь „Чернавїй торг“; їмовірно були се теперїшні Чернівцї. В XIII. стоїтїю перевалїла ся тудї татарська нивала, що змєла мабуть і ся невеличку осадє. Аж в 1350 р. вїпер звїдєс Татарї угорський король Людвїк Великий з польським королєм Казимиром Великим і північнїа Буковина дістала ся під Польщу, а поуднєву частину краю, заняту Уґрами, прїлучено до князїства молдавського. Небавом і північнїа Буковина прїєрїшила в руки молдавських господарїв. Настали тоді сповїїтїшї часи, воєнні бурї вїтхли і зновє крїзь буковинські лїси стали прїєтїгати каравани руських, польських та вірменських купцїв, котрі їшли тудї здовж Прута на Схід. В 1408 р. львівські купцї дістали від молдавського господаря, Александр Доброго, дозвїл на торговлю, в котрім прїшїй раз находимо згадку про Чернівцї. Тут мали купцї оплєчувати мїто від своїх товарів. Однак Чернівцї не були тоді місцем торговельним, бо головна вїміна товарів з Червоної Руси та Польщі і Молдавїї відбывала ся в буковинських сєлах Ленківцях і Пїшнінцях. За зростом могутности Турєтїчнїй торговельнє значнїє тих місцевостїй столу упадати, а в XVI. віцї настали часи воєн Польщі з Молдавїєю, прїчїм Чернівцї нерєз польськї вїйска руйнували та бурїли. Крім того вїправив Турєв і Татар не оминали нїкоди сего мїста, так що воно мало коли отрєсалось з руйн. По битві під Поставою впади до Буковини вїйска Шведїв та їх союзників козаків, а за ними надїтянула російська армія і під Чернівцями прїйшло до битви. Шведї уступили звїдєс аж в 1714 р. В 1739 р. впадо сюди російське вїйсько та увєло з околїцї Чернівцїв цїлі гурми мужїчин, жєнщин і дїтїй. В сїпд за російським вїйськом впади до Чернівцїв козакї. В 1748 р. зніщили Буковину сарача і посуха, а двадцять лїт півнішнє буншували тут ротїйські і турєцькї вїйска, що воювали з собою, наслїдком чого Чернівцї дістали ся на чотирі роки під російське панованє. В 1770 р. вїмерло населєнє мїста на морову заразу, а в 1774 р. Буковину заняли австрїйські вїйска і парєштї запанував спокїй. Тодї Чернівцї було нужденно дїроку, котру замєщувало лєдвє 200 родїн, прїєзжавно Жидїв і Румунїй. З панованєм австрїйським прїйшло до Буковини і Чернівцїв нїмєцькі урядникі, а за ним нїмєцькі кольтїонїсти. Краї, винїщєний беззастаєнними вїйнами і перемаршми вїєк, був дуже слабо замєщанїй, а се заохотїло австрїйське правительствє до германїзації краю при помочи нїмєцьких кольтїонїст. Завданя Жїдам, котрі всюди признають ся до пануючої народности, пішло се дуже лєґко. В 1786 р. вїйсковєа управа скїпчила ся і Буковину прїлучено до Галичинї як галицький округ, звязаний від львівського губернатора. В 1849 р. Буковину відділено назад, а Чернівцї стали ся столицєю краю. Мїсто зростало з року на рік, але властївай розвиток Чернівцїв датєть ся від 1866 р., сєбто від вїбудованя залїзничої лїнії, котра сполучила Чернівцї в Львовом. В 1869 р. числє мешканцїв зростє до 33.884 душ. Для скріплєня германїзації засновано тут в 1874 р. нїмєцький університет. Після послїдного спїєсу населєня в 1900 р. Чернівцї мали 67.622 мешканцїв. Мїмо урядової нїмєцької мови у всїх урядах, Чернівцї не мають характеру нїмєцького мїста. На кожїм кроцї чуєть ся іншу мову, то нїмєцьку, то знов руську, румуньську, польську.

— фальшивики грошїй перед судом. Вчєра відбуда ся у Львові перед судом прїсяжних карна розправа против 23-лїтнього Чєслава Шведцїцького, 6 дїтєря краєвої дирекції скарбу, 24-лїтнього Казимїра Гроса, рисовника і 28-лїтнього машинного шлюсаря Алфрєда Білінського, котрі фабрикували грошї і пустили в курс трїйцять фальшивих гульдєнів. В прїшїх днях марця сего року їздив якийсь панчє зрана елєктричним трамваєм і за кожїй раз платив кондукторови гульдєном. Остаточнє кондуктори спостєрегли ся, що дістали фальшивї гульдєни, а одєн з них, Рудольф Коваль, запам'ятав собі того панчєа, котрий йому дав гульдєна і при найближшїй нагодї велїв йому арєштувати. Тим панчєм був Шведцїцький, походячий з дуже доброї родини. Він мешкав спільно з Гросом при ул. Лічаківській ч. 39 Д, а оба стояли в звязї з караним вже фальшивником Теофілом Бримчинським. Аж в цївїтні арєштовано і Гроса, котрого остаточно вїслїдженє тоді, коли на донос кєльєра Гїмпля арєштовано якосєс Білінського, котрий намаєвав його до пусяканя в курс фальшивих грошїй. Білінський признає ся, що разом з Гросом мешкав у крамєря Мосєня при ул. Копєрніка і за його намовою приступив до спїлки фабрикати грошїй. Арєштований Грос признає ся до виробованя фальшивих гульдєнів. По прїєзедєній розправї Шведцїцького і Гроса засуджено на рік зязїнцї а Білінського на 9 мїсїцїв.

— Етізон а воздухоплавство. Як доносять амєриканські газєтї, славіний елєктротєхнік Едізон в розмовї з одним фавоєм про проблем воздушної плави явив ся, що не має довіри до сїстєми Райтїв, як і до балонів, лєкших від воздуха. По його думцї сїй проблем розв'язє лише машина до лїтаня, що дідав автоматично. Та машина мусить мати швидкїсть 300 автїльських мїль на годину, то значить, що зможе прїєносити подорожних з Нью-Йорку до Лїверпульу в часї 18 годїн. При тїй помочи можна буде дістати ся до північного бїгуна в 48 годїнах, а землю можна буде оокружити за одєн тиждєнь.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 6-й годині по полудні.

Передплату і інсерати приймають у Львові: Адміністрація „Діло“, Ринок ч. 10. Бюро газет: Олександрівського вул. Кіньковського 2; С. Соколовський, Пасаж Галицький ч. 9; К. Бухштаб ул. Кароль Лопатка ч. 23. — У Відні: М. Dukas, I. Wellsele 9, P. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollzeile 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 1. 18; U. FRANKFURT I. GAMBURGT; M. Haasenstein & Vogler.

Рекламі, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописні звертання за попереднім застереженням. — Галицькі поштові відкриті листи.

Діло

Число телефону 361.

Передплата на „Діло“ в Австрії: за три місяці 33 кр., за шість місяців 66 кр., за рік 132 кр. У Львові (без поштової пересилки): на шість місяців 33 кр., на рік 66 кр. Поштові відкриті листи у Львові 10 кр., на провінції 12 кр. Оголошення виставляють за кожну лінійку по 10 кр. на одну лінійку в день. — Подати і наміри виставляють за кожну лінійку по 10 кр. на одну лінійку.

Передплата і інсерати приймають у Львові.

О відокремленні Галичини.

І. Сього тижня поставлено в союмі цілий ряд внесення, які різними дорогами змагають до того, осягненим чого за одним заходом-показалося неможливим, а саме до відокремлення Галичини.

Ідея відокремлення Галичини не нова, вона червоною ниткою тягнеться через усі змагання польської політики в Австрії. Вирішилися мрії відірвати в найближчій часі Галичину від Австрії і злучити її з іншими землями польської Річі посполитої в незалежну державу, польської політики почали старати ся о здобуття як найбільшої самостійності для Галичини в рамках загальнодержавного австрійського устрою. Боротьба за конституцію в 1860-их і 1870-их роках була рівночасно боротьбою польської шляхти за як найбільшу незалежність Галичини від Відня, за незалежність, яка давала б польській шляхті повну свободу правити в Галичині як в польській Річі посполитій. Ся боротьба скінчилася компромісом, який полягав на тім, що польська шляхта в принципі признала Галичину одним з коронних країв держави і понехала боротьбу за дальше незалежнуванню її від Відня, а за те центральне правительство в практиці признало всевладність польської шляхти в Галичині.

Від тоді аж до половини 1890-их років ідея відокремлення Галичини спочивала в політичній архіві, а за те польська шляхта практичною краєвою законодавства та адміністрації укріпляла свою всевладність. Аж в другій половині 1890-их років знов сю ідею звівши Владислав Студницький, тоді ще соціаліст, мандруючи з нею від партії до партії: від соціалістів до лівовців, від лівовців до народових демократів. Зразу леваче сю ідею з ріжними демократичними реформами в краю, головноріж з союмовою виборчою реформою, але від коли народові демократи стали без застереження шляхотською гвардією, від тоді справа відокремлення Галичини станула на першій місці їх політичних планів. Зі свого демократизму „юних днів“ внесли вони на стільки розумний суспільного розвитку, що чим далше поступати-ме демократизація політичного життя держави і краю, тим трудніше буде о таке незалежне Галичині, о яке їм ходить, то значить, яке віддало би в польській руці повну гегемонію над руським народом. І тому народова демократія і в своїй програмі (з 1905 р.) і в своїх політичних виступах все ставила відокремленню Галичини перед виборною реформою.

Очевидно, що думати про узискання відокремлення Галичини при допомозі якогось одного політично-державного акту, як се прим. було з заведенням австро-угорського дуалізму, се значило би відсувати справу аж до часу якогось більшого перевороту в державі, на який поки-що нема ніяких виглядів. І тому вже народова-демократична програма не кладає справи „реформ“ і не пересуджує способів і доріг, якими те незалежне Галичині від Відня має бути осягнене, а тільки вивисляє ряд домагань в напрямі розширення автономії краю, сповнене котрих було би фактично повним відокремленням Галичини, поставлене її менше більше в таке становище супроти Відня, в яким знаходяться ся тепер Угорщина.

Очевидно, що в такій формі, не тільки без получения з демократичними реформами, але власне в цілі ратування польської шляхотської панованія перед демократичними реформами, справу розширення автономії краю могла прийняти за свою і польська шляхта. І коли переводжено виборчу реформу до загально-державного парламенту, п. Старжинський від імені шляхотського польського кола поставив домагане на зміну § 12 основних законів в дусі розширення автономії країв, щоб

таким чином забезпечити панованню реакційних елементів по краях і спеціально панованню польської шляхти в Галичині перед впливами демократичного центрального парламенту. І парламент, щоб позискати польське коло для виборчої реформи, згодив ся на те домагане.

Дальші кроки для осягнення розширення автономії Галичини порішила народова демократія робити на певніший для своєї ідеї терені, в галицькій союмі. На союмовій сесії з початком 1907 р. виступав пос. Глобінський з внесенням на зміну §§ 8, 17, 19, 22 і 37 краєвого статута і з другим на зміну §§ 16 і 18 краєвого статута, а пос. Гарнавський з внесенням на утворення краєвого адміністративного трибуналу. А що сі внесення в попередній каденції не полагодили, то тепер поставили їх народова-демократичні послы на нову.

А саме на засіданні 22 с. м. виступив народова-демократичний посол д-р Адам з внесенням на зміну §§ 19 і 37 краєвого статута. В сім внесенні ходить о розширення компетенції союму в тім напрямі, щоб союм мав право контролю над цілою діяльністю державних адміністративних властей (шкільних і скарбових) властей та їх органів у краю, а намісник щоб був відповідальний перед союмом так само, як міністри перед парламентом. Як собі народова демократія представляє ту відповідальність намісника перед союмом в подробицях, сього не знаємо, бо внесення д-ра Адама збуває се питання ляконічною заявою, що „відповідальність намісника перед союмом означить близьке окремішнє закон“.

На тім самім засіданні союму народова-демократичний посол д-р Тертілль висловив проект закона про хід адміністративних інстанцій в краю та про утворення краєвого адміністративного трибуналу. Се внесення домагається, щоб у всіх адміністративних справах, в яких тепер послідовно інстанцією є міністерство, такою інстанцією було намісництво, від рішення котрого вже нема рекурсу до міністерства, а для всіх тих справ, про які тепер рішає ц. к. адміністративний трибунал у Відні, щоб був утворений ц. к. краєвий адміністративний трибунал у Львові.

Дальше внесення в справі розширення автономії краю поставив на слідуючій засіданні з 23 с. м. народова-демократичний посол Сала. В його внесенні ходить о зміну §§ 16 і 18 краєвого статута. Навязуючи до прийнятого в парламенті внесення пос. Старжинського, домагається ся воно признавати краєвими і до компетенції союмового законодавства належними всі ті справи, які виразно не є піддані під компетенцію парламенту. Таким чином до компетенції краєвого законодавства належали би:

І. Всі зарядження в справах: 1. краєвої культури. Яко справи краєвої культури знає ся всі справи, котрих предметом є різнорічна і лісна продукція, як також оброблюване і уживане посвятиного в ці обшари краю, як: лісництво, польоване, ловля риби, годівля худоби, охорона піль, гублене рілнничих і лісних шкідників, ужитковане, утримуване і охорона від вод, меліорація, забудована гірських потоків, регуляція і викуп лісних і пасовищових службовостей, опісля всі справи аграрного устрою, як: приписи о вільній подільності ґрунтів або о її обмеженні, о рентових осялах, подібні приписи о діленні спадків селянських невідчужимостей, о аграрних операціях і т. д., не менше участь в урядженні рілньного кредиту, в організації рілньного і лісного заводу, в урядженні робітничих відносин і челяди в рілньничій і лісничій і т. д.; 2. громад і діврських скарбів, як також організації самовладних властей адміністративних;

3. ради шкільної краєвої, шкіл політехнічних, реальних, заводових, учительських семинарій; 4. внутрішнього урядження ґрунтових книг; 5. щорічного ухвалювання краєвого бюджету і рахункових замкнень краєвих як також ухвалювання абсолютної, затягана краєвих позик, конверсії краєвих довгів, позбування, обтягування і переміни невідчужимого маєтку краю; накладання додатків до державних податків, установлювання самостійних оплат і податків на річ краю і інших тіл самовладних;

6. публичних будівель, добродійних закладів і інших, випосажених з краєвих фондів.

II. Близіші зарядження в рамках державних законів в справах:

1. народних шкіл і гімназій в рамках основ науковувания установлених в державних законах;

2. організації державних властей адміністративних, булочної в зв'язі з організацією автономічних властей адміністративних в рамках зачерків організації адміністративних властей застережених в §. 11. б. л) основного закона з 21. грудня 1867 Ч. 141 В. д. з. державному законодавству;

3. церковних;

4. достарчування підвод, рівнож заосмотрення і закатерования війська.

III. Заряджене що до інших предметів, до яких добробуту або потреб краю, переказаних репрезентативній краю спеціальними законами і зарядженнями.

IV. Всі інші справи, не застережені виразно державному законодавству.

На тім самім засіданні народова-демократичний посол Шенель виступив з внесенням на зміну § 8, 17 і 22 краєвого статута. В сім внесенні ходить о те, 1) щоб забезпечити союмові що-найменше 3-місячну сесію ко року, 2) щоб предкладав ухвалені союмом закони до цісарської санкції і контрастнували їх краєвий маршалок разом з намісником і міністром для Галичини, 3) щоб союм мав право ухвалювати додатки до державних податків, накладати самостійні оплати, заводити краєві мовоплати і т. д., в кінці накладати без цісарського затвердження додатки до безпосередних державних податків аж до висоти 100 прц. тих податків.

В органічній зв'язку з сими народова-демократичними внесеннями стоять два внесення „демократів старої дати“ пос. Теофія Меруновича. 1) щоб Краєвий Виділ поровів у правительстві заходи о відданні галицьких салин в заряд або видержавненню краю і 2) щоб пороблено такі самі заходи в справі доходів з галицьких дібр державних і фондацийних. Внескодавць стоїть на тім, що ті добра належали колись до польської Річі посполитої і тому повинні бути звернені краєви, як наслідковий вей прав Річі посполитої. З окрема зазначив внескодавць у своїх виводах, що тепер, завдяки заходам послів Глобінського і Козловського у Відні та завдяки прихильності міністра рілньництва Ебенгоха до сієї справи як-раз настав час довести її до бажаного для польської союмової більшості кінця.

Так виглядає поки-що ряд внесення, які мають на цілі розширення автономії краю. Чи сей ряд на теперішню союмову сесію вже замкнений, не знаємо. Але й дотеперішні внесення дають нам менше більше докладний образ того, як виглядала би Галичина після переведення тих внесення в життя та яке було би тоді положення нашого народу і загально народних мас. Сій справі приглянемо ся в завітнім числі.

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

Союмові гльоси.

По довгій перерві маємо нині знов один день, в якому не засідає повна палата. Без сеї перерви мабуто булоб і годі ділі правильно функціонувати законодавній машині, бо прийшлоб ся хіба в безконечність перемелювати самі тільки мотивовані новопоставлені внесення. Внесення сі впротім дуже часто не бувають зовсім нові, бо деякі галицькі законодавці переймають дуже часто роллю грамофонів, та тільки репродукують внесення й промови вже безсмертні в сцені графічних протоколів минулих сесій, і то в дуже дрібних справах. Та годі... виборці мусять мати докази, що їх посол все тямить про них і їхні потреби та без вини з них розпинаєть ся бо-дья губою в речі.

Очевидна річ, що переважна частина внесення найде свій гріб в комісіях, а бесіла, якою посол мотивує своє внесення буває для него дуже часто відразу й похороною промовою. Се мабуто і є причиною, що зворушуючі та довгі промови деяких послів не стоять зовсім в пропорції до ваги порушуваних ними справ... Булоб чимало гумору в сій сумній справі, як би не те, що союмова більшість справляє по комісіях похороны не раз і таким внесенням, що мають на меті заспокоїти і найжизненнішій потреби широких мас народних, а форсує тільки такі, що мають на меті їхні вузькокосясові забаги.

По комісіях робота тільки що почала ся і як раз нинішній день, в якому немає засідання, посвячений роботам по комісіях, які після вчерашнього апелю маршала взяли ся до живійшого виготовлення справознав для повної палати. Почин до сього дала санітарна комісія, яка вже вчора виступила з готовим рефератом про чортківський шпиталь. Розумієть ся, що й по других комісіях будуть такі „замітні“ справи, але се більше буде складних, які вимагають чимало праці і часу послів. Сей тягар спаде особливо на українських членів комісій, бо треба мати на увазі, що всі наші послы, за винятком клубового голови д-ра Евг. Олесьницького та пос.-селянина А. Старуха, самі homines novi в союмі, які мусять доперва жити ся з пануючими відносинами та чимало часу і праці мусять посвячувати на опановане незвичайно обємистого матеріалу, не хотючи бути „малюваними послами“. До того ж на наш час мало численний клуб поза працями в союмових комісіях, підготовлявано до промов в повній палаті спадає се обов'язок поборювати безмежну кількість наших національних кривд у всіх областях, які треба передовсім простудіювати та провітрати. Поза тим же мусить мати ся час і на те, щоб переслужувати особисто жалібників і інтересів з кругів селянських і інтелігентських, які шукають поради й порятунку у опозиційного посла супроти всевладних верховодів.

І так іде воно день за днем. Коли зійшла мова на наш союмовий клуб, то згадаємо, що в його президії зайшла через вибір пос. Скварака союмовим секретарем така зміна, що клубовим секретарем став пос. І. Кивелюк.

Дотеперішнє повільне темпо в комісіях мало свою причину головноріж в тім, що через спад числа консервативних послів в палаті пішли між правителю та лівницею торги о місця в комісіях та в їхніх президіях. Найзамітнішу та найхарактернішу боротьбу зведено в бюджетовій комісії о мандат ген. референта. Вчора згадуано у нас про маневри консерватистів, демократів і лівовців в сій баталії, в якій поступовий, толерантний і людський пос. Сколишевський не загнукує ся навіть з філіпкою проти союмової правниці, що

Вистава в Празі 1908.

По 16-годинній подорожі висіли ми о год. 11:32 перед полуднем на головний двірці в Празі. Дворець лежить саме при осередку міста, подібно, як у нас в Перемишлі. На улицях шипіть горячковий рух шинків (трамваїв) переповнених людьми, стукотили кроки рілньної юрби, дуділи вози, бреліла розмова. Будучи вже четвертий раз в Празі, відчув, що се рух не буденний, а рух вистави, котрої оголосили кликаки своїм кроем, краскою і буквами до прохожих: „Jubilejní vystava! Jubilejní vystava!“ З дахів міста маяли червоно-білі хоругви. „Ruda i bela barva“ є у Чехів народними красками.

Перший крок по довгій подорожі веде пуніка в Празі, тім гордім повним історичним палац, церков, каплиць, мостів і веж, в місті, де Карло IV. заснував перший німецький університет, де Гус проповідав а Жижка воював, де стоїть те до нинішньої палати Валленштайна, де на Градчанин спочивають Карло IV., св. Іван Непомук і св. Вацлав, — перший крок поважний веде тут до... гостиниці. Чеська кухня, звисна зі свого смаку, заслугує на признає, а пиво пільзенське стає ся небезпечним навіть для сучасних пророків цілковитої тверезости.

По обіді наїшли ми в „Готели англійський“ компанію з двома ліжками за шість корон а обслужа окремо. Відтак оглядали ми місто. Улиця, що веде від мосту Франц-Йосифа аж до мосту при чеській театрі, обнімає великим камінним луком осередок міста від сходу, а ріка Влтава окружає сей осередок широким луком живої води від заходу. Лукаста улиця має в різних частях чотири ріжні назви: ул. Фердинанда, ул. Овочева, Перекип, ул. Елисавети, а збудована місцем, куди вели давні окопи. Є се найбільше оживлена дорога.

Душею середмістя є майдан з мійською радницею. На тім майдані відбували ся колись за чеських королів величаві турніри, походи і приняття; тут падали в початках трицятітної війни голови сказаної на смерть чеської протестантської шляхти.

Оба береги ріки переходять у височини, лівий берег скоро, Справий поволі. Правий беріг диває на своїм широкім, легко зникаючій ся спаді ціле місто. Високі доми, широкі і вузкі дахи, стрілисті вежі-ступоакі в гору, зникають ся злегка понад своїх товаришів і з висоти глядять в долину. Множество веж стремить з тої сірої маси. Між ними вирізняють ся золота баша чеського музею, старинні шпилі радниці і тинського костела та широкий верх чеського театру. Від тої сумиш будівель, розложеної межи рубцем видного круга а рікою, іде шість камінних залізних мостів до лівого берега. Тут збирала ся горстка домів около могочої бані св. Николая. Се „Mala Strana“. Зараз над нею на стрімкім, довгім горбі видніє чільна стіна будинків королівського двору, злучених з собою в один неперерваний ряд.

В половині сего ряду виглядає з замкового подвіря високій зруб і дах катедрі св. Віта. Над ними стремить готичька вежа, окружена вежами вежами. Се Градчанин, пам'ятник чеської самостійності. І глядять Градчанин на Влтаву, на шість мостів і топул домія на противній березі, а Влтава, мости і ціла Прага глядять на Градчанин.

Широка, спокійна ріка, що-творить закрут, як би хотіла зблизити ся до Градчанин, має по обох берегах багато дерев. В самім місті є багато зелени. При зелені острови маяють око своїм сьмлім положенням серед фіал.

Зараз вище при Градчанин стоїть гора св. Лаврентія. І зеленє надає цілому видови тільки свєжости, що тиністе дерево, ростуче в горі, при домі. Хто стане на горі св. Лаврентія і гляне на Градчанин, Влтаву і місто, не забуде ніколи сего виду. Прага належить до найбільше мальовничих міст Європи.

Зіхавши від гостиниці на горі св. Лаврентія лінійною залізницею, пішли ми до каварні „Slavia“ напротів чеського театру.

Відомий славянський з'їзд (18-18 липня) лунав по стовпцях німецьких і чеських часописів. Взаїмна познакома Славян була цікавою темою для всіх дивникарів. День 16. червня, коли Росіяни по промові свого тов. Красовського в радниці прийшли до місця, де сиділи Поляки і подали їм руки, вбив ся за дуже в пам'ять. Пи-

сали дивники про славянські кружки мандрівничі, товариства сокілські, виставу в Москві 1911 року. Німецькі часописи робили свої зловіні уваги і мимохіть звичали про чеську виставу. Славянський з'їзд був знаменитим а дешевим способом розголосу для вистави.

Переглянули ми точно порядок, поданий в часописях на поодинокі дні, та спис розривок.

На другий день наїшли ми в приватнім домі при улиці Рогіч ч. 17. у одного свєтлиця (фотографа) компанію з двома ліжками разом з обслужою на шість днів за 22 корони. Приватно замешкати ліпше, бо дешевше.

Через шість днів оглядали ми перед полуднем докладніше поодинокі часті міста, а по обіді примушували на виставу.

Велике число шинків заосмотрених було написею „Vystava“. В десяти хвилях можна за 12 сотиків дістати ся з середмістя через міст Франц-Йосифа і довгу улицю Бельського на підгороді Бубня. Шинівка іде попри фабрики Умрата. І чє се читаємо в Галичині досить часто на січкарнях і молотільнях. Високий, збудований з дерева лук творить ворота на виставу. Вступ стоїть одну корону.

В ріжних кіосках продають провінники по виставі, плія вистави і часописи. Всі написи по площі чеській. Чужинець чує, що є в чеській краю. Аж в середині зводів (павільонів) переведені є написи і пояснення в німецькій і чеській мові.

Вистава, введена в шістьдесятилітню річницю володіння нашого цісря, зове ся повним іменем: „Jubilejní vystava obvodu obchodni a živnostensko komory v Praze 1908“. Значить: Ювілейна вистава округа торговельної і промисловій палати в Празі. Виділом, що зладив виставу була „торговельна і промислова палата праського округу“, а на виставі заступлені не фірми торговельні і промислові цілх Чех, лише ті, що належать під провід палати праської. В області палати не бракує жадної з важних галузей промислу. Богато фабрик перевишавє скількістю виробу, збуту і вивозу всі фабрики Австрії.

Після звіту виставового находяться ся в області палати, беручи під увагу цілу державу,

найбільший млин, найбільша фабрика цукру, найбільша фабрика спиртусу, найбільша фабрика машин, найбільша фабрика знерадів господарських, найбільша фабрика залізничних возів, найбільша печатня, найбільша копальня вугля, найбільша молочарня, найбільші фабрики восків (цегати), біля, черевиків, рукавичок, чоколад, вудження, води содової, другий з ряду бровар, друга з ряду фабрика спюсарських виробів. Тут находяться ся величезні підприємства на полі промислу металевого, керамічного, хемічного і ткацького. Округ праської палати обнімає Прагу і поблизу місцевости, разом два мільони мешканців, а 110.000 самостійних промислових, рукоділних і торговельних оборотів, що платять 12 мільонів корон заробкового податку, с. є. половину заробкового податку в цілх Чехах. Вистава збирає лише питомі виробы промислові праської палати і дає виробникам нагоду навязати нові злуки торговельні.

З прегарно викінченого плану, що коштує 20 сотиків, довідали ся ми, що число більших і менших будинків виносить 151, з того 15 великих зводів (павільонів). Декотрі поменші будинки, а з більших зводів промислових, лишили ся ще були з краєвої вистави в 1891 р. Всі інші будівлі поставлено нароком на сю виставу. Стиль, в якому зводи прикрашено, є переважно сесейний: півні, водні рослини, молоді лиця творять живу окрасу; колісцата, квадратики, простокутники, ставлені на вузійм боці яко на підставі, чертги потягнені прямою лінією служать яко засновки мертвої окраси. Тло і окраси суть часто закрашені, краски виступають все в вишуканіх літніх: жовтава, синява, зелена, червонолілі і т. д. Будівничі зводу шкіл промислових і зводу поживи посунули ся в сесейний помыслив, здає ся мені, вже до найдальшої границі доброго смаку.

Пригляньмо ся поодиноким будівлям, як виглядають в середині.

Великий звод машин, чотири шопи і вісім малих зводів, наповнених машинами, дають образ роботи чеських фабрик. В році 1870 було в праській окрузі лише 40 фабрик з 4.000 робітників. Галузь ся зробила від того часу великий по-

Тепер за винятком хіба одиниць все духовенство українське страшенно смоскалізоване і майже все належить до так званої "чорної сотні". І особливо треба сказати про нашу семинарську

та академічній молоді, сих найенергійніших агітаторів московського царства та кнутаоловності. Завзято москалізе се духовенство народ, разом з тим виробляючи дикий клерикалізм, перед яким клерикали фанатички — мевина горлиці. Духовенство зробило з у нас настою і селянська дитина не може й мріяти про політську посаду.

Одним словом, все жите церковне перероблено на „общеруський“ (московський) лад. А як хто хоче краще уявити собі обкуртаність та нехвасті до народу красної частини нашого духовенства, дай пригадає собі київський місіонарський з'їзд!

Для кожного чоловіка, що звик суспільні явища розглядати з самостійного погляду, стає аж занадто ячно, що зіставити надалі московську церкву на Україні — се значить на довгий час віддати весь престолгод український в пазури всяких Віталіїв та Восторгових.

Українізациа нашої церкви впливає, як завдане часу, котре обминути ніяк не можна.

Та нам і на думку не спадає проповідувати якийсь клерикалізм український.

Ми вважаємо за шкідливе утворене організації політичної з специфічною релігійною укр. закраскою, що стремить захопити цілий нарід, і визнаємо необхідною боротьбу з такою організацією, як що вона виникне. Визнаємо потрібним і тепер п'ятувати всі антиукраїнські і виступи клиру.

Але всеж таки, що робити нам тепер з московською церквою на Україні? Де ті способи, за допомогою котрих ми зможемо потроху переробити її на українську? Дещо для цього вже робить ся. Та заходи ці занадто мізерні, щоб від них сподіватись якогось успіху. Приватна ініціатива занадто безсилна, а якоїсь спеціальної організації на Україні нема. Більше того, ніхто не подбав із духовних, щоб було перекладено на нашу мову повний православний молитовник з богослужбовими церковними, а малесенький збірничок проповіді вийшов тільки сими днями. Та воно й зрозуміло: найбільш інтелігентне поповство на Україні — се Москалі; чоловік же, що пасе чужі вівці лише за заплату, пасе їх радше для грошей; о самі вівці мало йому ходять, або, краще сказавши, тільки йому ходять, аби були гроші.

Треба справді багато наївності, щоб покладати якусь надію на запомогу духовних Москалів, не пастирів, а наймитів.

Взагалі теперішній склад духовенства на Україні може тільки сум нагнати. Значить, треба ту працю, що її повинно би виконати саме духовенство, зробити комусь иньому!

Можемо і повинні се зробити ми, світські люди. Звичайно, праця наша буде підготовчою. Мусимо головним чином подбати про 1) переклад на українське богослужбових книг та про 2) поширення в народі домаган української літургії та обов'язкової української проповіді на всій землі, де тільки живе наш український нарід в Росії.

Все се зробити не дуже то й важко, а про те значить сеї праці буде величезне. Та на перешкоді нам стоять все ті ж московські шаблони, по котрих церковні справи належать не всім членам церкви, а тільки духовенству. Історична ж традиція наша, цілком противна московському клерикалізму, — наказує нам відкинути московський шаблон не тільки, як річ непотрібну, але й шкідливу. Ще згадаємо, що справа українізації православної церкви на Україні мати-ме загальнонаціональне значення для нашого відродження, а не будемо вигукувати в'єсенітницю, як той дурень московський з печі.

Подивимось на справу тверезо, практично, відкинувши партійну вузкість, пригадаємо, що й Драгоманов з цілком практичних причин дбав про українізацію греко-католицької церкви в Галичині, чому він надавав таке серйозне значення навіть такій дрібній справі, як справа перекладу на українське церковно-словянського молитовника *).

Отже, коли такий „атеїст“, як Драгоманов, не бачив в сьому ніякого „клерикалізму“, а саму неминучу потребу, то й ми повинні піти за його прикладом. Мусимо зробити перші кроки до той реформи, яка безперечно мати-ме епохальне для України значення, до автокефалії нашої церкви і виборного демократичного її ладу, як се було в давній Україні.

І може на наше щасте випадає так, що автокефалію української церкви приходиться здобувати світським людям, котрих тепер духовенство ігнорує. Чи не забезпечимо ми себе таким чином від справжнього клерикалізму?!

Vigilans.

Письма з краю.

З Брідшини. (Віче в Заліцях. Невдача д-ра Дудикевича). В понеділок дня 21. с. м. хотів д-р Дудикевич відбутися в Заліцях. Хотів свій замір старав ся в найбільшій тайні укрини перед свідомим народом і дав лише знати до капацьких сіл та до залозецького громадського уряду, щоб поставив своїх заступників і хуви, то таки се йому не удалося. Народ довідав ся о тих хитрих замірах господина Дудикевича і приготувавши дожидає „депутата од Бродів“ на площі перед громадським урядом, де малось відбутися віче під отвертим небом. Вибірців вийшло до п'ятсот. Були між ними також з сусідніх сіл як: Ренева, Чистополд, Біху і Панасівки і кільканадцять збаламучених селян з Загір'я. О 12. год. в полудне над'їхав госп. Дудикевич з о. Єфимовичем, з суданським Будником, комісарем з'єднання та ще двома юнаками-палачниками.

Віче відкрив атеїст Єфимович, як голова повітної капацької організації, представив госп. Дудикевича як чоловіка незвичайно мудрого, чесного, великого патріота, „котрий з рівною нечеловічністю буде вставав ся в сеймі за польським і руським народом“, а навіть брав ся рушити за се своїм словом чести. Мав також атеїст велику охоту бути передсідателем віча, але народ однодушно вибрав на передсідателя Івана Дозорського, міщанина залозецького. Господи депутат вже готовив ся промовляти, та тут стрінуло його те, чого найменше сподівав ся. На трибуну виступав академік п. Михайло Пятяр і в імені зібраного народу застерігав ся против такого скликування віча та такого фабрикавання народного довіря. Відтак перейшов історію вибору д-ра Дудикевича на площа, пригадав збірним, хто головню йому при тім помагав, вказав на капацько-шляхетський альянс, що служить до спливання нашого народного відродження і налятував як найшумливішими словами перший виступ д-ра Дудикевича в соймі.

* При нагоді запитаємо київську „Прогрессивну“ о одній річці На стор. 11. книжочки „Темі іхня“ книжкою зазначено такі теми: 70: „Історія церкви і релігійної рухи на Україні“ та 74: „Історія змозкованя української церкви“. Отже, чи таке „Прогрессивна“ видає книжочки на ці теми? Треба також висловити в імені всіх зацікавлених в українській церкві ширшу подяку „Прогрессивній“ за чудову книжочку про „Братства“.

звернув увагу на зрадливую політику капацького клубу в парламенті. Тут гнів народу дійшов до найвищої точки. З усіх сторін понеслися оклики: „Проч з кацапами, проч зі зрадниками!“ Госп. депутат не знав, що з собою робити. Білділа і злезило. Зробив ся так маленький, що навіть не було його видно. З того фатального положення хотів його виратувати комісар, заявляючи передсідателеві, що розв'язе віче, коли нарід не успокоїть ся. Бесідник, не хотючи до сего допустити, перестав говорити, лише поставив отсі резолюції, котрі весь зібраний нарід ухвалив одногласно:

1) Віче як найенергійніше п'ятує політичну роботу кацапів і вважає їх зрадниками руського народу. 2) Висказує високу погорду д-ру Дудикевичеві за його зрадницьку заяву, висказану в соймі. 3) Віче не узнає д-ра Дудикевича своїм послом і звиняє його зложити мандат. 4) Віче заявляє, що правдивими заступниками руського народу в галицькій соймі узнає лише послів „українського клубу“.

По ухваленню сих резолюцій госп. депутат зажадав і для себе голосу. Думав відай, що обієсними словами потягне їх збаламучити збірних; але народ не хотів навіть о тім чути. Знов залунали з усіх боків: „Проч з кацапами!“ А коли же до того поспішали на него гнілі яйця, узяв за найвідповідніше утечі до громадської канцелярії. Там зібрався також може до двадцять хуви, щоб перепослати його за невідчужності негостинності „українців“. Відтак поставили чотирох жандармів в брамі, а чотирох в дверях канцелярії і почали з ним радити.

Народ здволенний розійшов ся домів з сильною постановою скликати в найкоротшій часі велике віче і попросити на него посла д-ра Петрушевича і ще одного посла соймового, щоб вони поінформували людей о справах парламентарних і соймових.

Зі стидом від'їхав „депутат“ незабавом до села Серетця, де рівнож мав відбутися віче. Ціла дорога була обставлена жандармами.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 25. вересня 1908.

Перед делегациями.

Будапешт. (Т. прив.) Австрійський прем'єр, бар. Бек, прибув до Будапешту, де цісар прийняв його на півторагодинний аудієнції. Крім того конферував з д-ром Векем та бар. Еренталем. Предмет нарад творить неадекватна делегацияна сесія, задля якої треба ще усталити деякі подробиці в квестії офіційських гаж а особливо справу босанської конституції.

Будапешт. (Т. К. Б.). Вчора прийняв кн. Фердинанд на приватній аудієнції бар. Еренталя. По пол. вийхав до Відня.

По національних погрозах.

Любляча. (Т. К. Б.) Вчорашній день і вечер проминули сукопійно. Щоб облекшити жовнярам втомленим безперервною службою, зареєстровано 4 компанії 17 полку піхоти з Клягсфурту.

Любляча. (Тел. прив.) Тут завзавало ся бюро інформаційне для збирання подробиць про останні події в Люблячці. Рун на країнську шадницю не дійшов до більших розмірів; однак розночала ся вже в тім напрямі агітація серед селянської людності, що може вплинути на вибране владок.

Берно моравське. (Ткб.) Голова німецького клубу соймового, посол Ельверт, вислав до Люблячці депешу з висловом обурення з приводу насильств над Німцями в Люблячці.

Обструкція в чеській соймі.

Прага. (Тел. прив.) Німецькі послі, щоб не допустити до дальшого тригача чеського сойму в якій осянуть в меншості, почали вчора бурливу обструкцію. Кричали, щоб заглушити референта, кидали в маршалка какамажми й актами, а навіть вирвали акти з рук маршалка, тому що він не йшов їм на руку. Засідане два рази відрочувало, а вкінці треба було його замкнути. Підчас пекельного крику Німців було чути оклики: „Бергайнхштайн! Любляча!“ Бар. Бек, що мав завтра приїхати до Праги в виду сих подій свій приїзд відкликав.

Болгарія королівством.

Будапешт. (Ткб.) Кн. Фердинанд Коморський з жіночкою відіслали вчора, прашаючи на двірці представниками властей і архики. Йосифом.

Відень. (Тел. прив.) Ходить чутка, що Болгарія задумує огосити ся за кілька тижнів королівством. Задля сего роблять ся в Австро-Угорщині військові приготування, бо та прокламація має бути того роду, що може викликати непередвиджені комплікації.

Контрреволюція в Персії.

Лондон. (Б. Райтер). Від перського шяха наспіла відповідь на російсько-англійську ноту. Шях згоджуєть ся на домагане розписання нові вибори й скликання нового парламенту, але додає, що з юридичних заворушень по провинції, застерігає собі визначене відповідного на те часу.

НОВИНКИ.

— На тему польсько-руського порозуміння не перестав від часу до часу пускати милія бязьки „Kroatische Korrespondenz“, котра безосновними вістками про сю справу пробуде викликати — Бог знає в кого — сензацію. До рубрики таких „вісток“ належить також реліція п. з. „Безвиглядність згоди між Поляками й Русинами“, реліція, котру Kroat. Korr. принесла під датою 22. с. м. та котру вона буніт до дістала зі Львова. Ся реліція така: „Ведені від початку сього місяця переговорів над приготуванням згоди між Поляками й Русинами довели доси до негативного результату. Як звісно, Русини домагають ся повної рівноправності обох націй в Галичині; тимчасом велика частина Поляків рішучо противить ся всяким уступкам з дотеперішного національного стану посядання. Та рівночасно між поміркованими і радикальними Русинами виявив ся що-до питання про тактику спір, котрий довів до тимчасової перерви в переговорах. Впротім парламентарна діяльність руських послів ради державної стрінулася на ширшій ексекутивній комітеті руської партії (?) з острого критикою, бо руські послі залишили були при нарадах над підвищенням контингенту рекрутів і бюджетом вести обструкцію, яка була зовсім можлива при числі майже тридцяти послів. Опозиція виразно домагалася, щоб боротьбу проти Поляків і правительств так довго вести, аж упле теперішня система в Галичині. Більшість зборів ухвалила резолюцію в тім дусі та поручила руському клубові в раді державній держати політику свободної руки.“ — Вистане звернути увагу на кілька фактичних подробиць сього доносення, які показують повну несвідомість його автора в руських справах, аби кинути віру в львівське походження сего реліції та в правдивість її змісту.

— Це про „самостоятельно об'єднанні проект реформи збирательной ординації“ д-ра Короля. Відповідаючи на наші виводи про становище москвофільських послів у соймі в нашій статті

про „Руські дні в галицькій соймі“ (ч. 213), „Галичанин“ (ч. 206 з 25 с. м.) пише між иншим: „Адже д-р Король виступив у соймі з самостійно виробленим проектом реформи виборчої ординації; адже він швидше від д-ра Олесницького предлажив свій проект соймовий“. — Супроти сих тверджень „Галичанин“ констатуюче ще раз те, що вже було зазначено в нашій вчорашній числі, а саме: крім першої частини про „округи і місця виборів“ цілий проект д-ра Короля є повторенням проекту д-ра Олесницького, внесеного ще в попередній каденції, так що §§ 6—43 в проекті д-ра Короля хіба „самостійно відписані“ з проекту д-ра Олесницького, а „самостоятельно-обработанными“ являються тільки §§ 1—5 і 44—49. Так само неправда, що д-р Король виїс свій проект перед д-ром Олесницьким. Сконстатованем сих фактів не хочемо дікнути особисто д-ра Короля, бо в тім, що він прийняв проект д-ра Олесницького за свій, нема зрештою нічого злого, і коли сии робимо йому яку прикрість, то нехай він за неї подякує своєму партійному організови.

— Посол Юліян Романчук, голова віденського парламентарного клубу, повернувши віл второк з політичного ювілею в Чернівцях, зазначає тяжко, діставши дрож, високу горячку і невинимим бол в суставах; як нас впевнює ординуючий лікар д-р Озіркевич, слан недужого нині цілковито поправив ся, болі уступили зовсім, а лишила ся ще мірна горячка. Є проте повна надія, що хорий, хотів спершу заподіляв ся поважніша недуга, незбаром зовсім подужає, лише мусить якийсь час переключити в постели.

— Двогипові семінарії. З Відня доносять, що міністерство просвіти затвердило статут про двогипові учительські семінарії для учителів народних шкіл і відіслало в сих днях до галицької крайової ради шкільної. Сей статут, ухвалений в попередній сесії галицького сойму, має на меті утворити тип рільничої семінарії, а рівночасно розділити учителя на дві групи, унеможлижуючи їм перехід з одного типу шкіл до другого. Має се бути укоронованем двогиповості народних шкіл і випрокованем учительства, яке буде єдиним орудем в руках властей.

— О права руської мови. Делчі військові команди східної Галичини завели у себе таку практику, що вислали Русинам покликаних на військові вправи на німецько-польських блякнєтх. Наслідком інтервенції посла Сянула міністерство крєвої оборони розпорядило, щоб дотичні покликаних видавано руськими сторонам в мовах німецькій і руській і таких покликаних треба тепер єсиди домагати ся.

— Неповиноване руського сьвята. З Любачева пишуть нам, що тамошний управитель податкового уряду, п. Йосиф Літвінський визначив село Лукавець на день 21. вересня, то є сьвято Роджества Пр. Богородиці, до плачення податку. Село Лукавець є вправді латиською парохією, але має 800 руських душ, отже руські податники замість іти до церкви мусили гонити 20 клм. до податкового уряду, щоб в часі, коли правила ся Служба божя, зложити свою кєрвацію. Ось імена Русинів з Лукавця, що заплатили в згадане сьвято податок: Федько Лихач, Олександр Малинович, Іван Кришновський, Семко Бучко, Михайло Бабій, Гриць Косьор, Микола Хомяк і Іван Сташко. Крім того вівзав п. Літвінський начальників громад Молодова і Корівці голодісцького (оба села чисто руські і ввійти Русини) в згадане руське сьвято, щоб віднесли до податкового уряду готівку, зібрану податковим ексектором в попередніх днях. Як зачувати, п. Літвінський має стати начальником податкового уряду, отже щоб пригрозити своїм вищим властям, а може через те добитись чєм скорше номінації, забавив ся в „службіста“ коштом релігійних почувань руських горожан.

— Нові доценти на університетах. Міністер просвіти затвердив ухвали дотичних професорських колегій в справі допущення д-ра Володисла Шумовського на приватного доцента історії медицини на лікарській відділі львівського університету, д-ра Конст. Закшевського на приватного доцента експериментальної фізики і д-ра Вацл. Собеского на приватного доцента всесвітньої історії на філософському факультеті краківського університету, а вкінці признав важною для краківського університету осягненню вже приватну доцентуру д-ра Генр. Вельовського на львівському університеті для ембріології і порівнювальної анатомії.

— Удусив ся ковбасою. Пишуть нам з Магєрова равського повіта: В тутешнім масарським склепі Людвика Стегівія купив днз 23. с. м. господар з Перемістя Великого, Кошуляк, ковбасу і став зараз їсти. Робив се так неосторожно, що влусив ся. Прикликаний лікар сконстатував лише смерть. Тіло помершого відставлено до кістниці, де на другий день перевезено секцію.

— Живцем погребана. Велику видагу виказала Американка, міс Флоренція Гібзон. Якійсь індійський магнетизер намаюв її, щоб дала ся загипнотизувати, закопати живцем а по дев'яток днях збудити. Сей досвід виконано в Толедо в провинції Огайо. Міс Гібзон згипнотизовано, уміщено в домовині і заховано в землі. Товпи народа дев'ять днів не відступали від живого гробу. Дев'ятого дня домовину видобули і магнетизер збудив сплячу. Міс Гібзон запевнює, що цілим її вражінєм з побуту в гробі є дивний, неслуховний сон, зрештою зовсім не довший від звичайного. Фахові часописи займають ся з зацікавленням сим випадком.

— Конгрес німецьких природописців і лікарів. В Кельн над Реном розпочав ся перед кількома днями 80-й з черги конгрес німецьких лікарів і природописців при участі представників властей і знів 2.000 учених з Німеччини та Австрії. По привіттах і рефераті прсф. Штадлера з Мінхена вголосив майор з Парсєваль гігієні на тему: „Моторний балон і машина до літання“. Прелегент означив задачі і вислги, які ставить ся звичайно супроти балонів з кермою. представив учасникам конструкцію балона Цєлєліна і свого власного та виказав ріжницю, які заходять між ними балонами. Що-до машин до літання то доси лише оден аероплан виказав яісь практичні успіхи. Найбільші успіхи осягнули доси Фарман і Делгранж та бртя Вільбур і Оріль Райт з Америки. Машини до літання єсягють без труду швидкість, що доходить до 100 кілометрів на годину, чого моторний балон ніколи не осягне. Однак машину до літання можна уживати лише при спокійнім стані воздуха. В останніх часах зроблено прби з т. зв. шрубованими. Є се машини, що піднімають ся у воздух при помочи великих шруб, саджених на прямої сїя, однак прба не дала ніякого фактичного результату, хотів гішукть на будуче як найкращі вигляди. Майор Парсєваль надієть ся, що мимо катастрофи з його балоном, удасть ся йому проблем всьздушної плавби коли є розв'язати, то бодай звернути на властиву дорогу. На тім скінчило ся згальне засідане конгресу, а розпочали ся засідання фахові. Найважніший реферат в перших двох днях конгресу вголосили: д-р Шанц про гігієну зору і д-р Кінбок про радіотерапію. Д-р Шанц, переважний цілий ряд досвідів на счач при помочи елек-

тричної лукової лампки, виказав, що ультрафіолетові проміні, котрі є невидимі, являють ся для зору дуже шкідливими і викликають ріжні недуги очей. Під впливом ультрафіолетових промінів виступають в соціції ріжні зміни, стверджені мікроскопічними дослідями, дальші подразнення сітчатки, що виступають в часі довшої мандрівки по просторах вкритих світлом і т. п. З огляду, що фіолетові проміні не лише не помагють в дотеріганю предметів, але навіть затемнюють світло, треба очі перед ними щільно ховувати. Звичайні очині дають нам в с'м випадку дуже малу охорону. Перед шкідливим діланем тих промінів можна зберечи очі лише при помочи скла забарвленого на зелено-жовто, бо таке скло входило фіолетові проміні. Всі наші нові жєрєла світла багаті в ті проміні, отже при уживанню ламп газових, електричних і інших треба їх світло вкрити за склом, забарвленим на зелено-жовто. Другий інтересний реферат вголосив д-р Кінбок на тему радіотерапії. Ділане промінів Рєнтгена на клітини, особливо патологічні і находячі ся в хоробливій вибулості, спричинює нищенє. Проміні Рєнтгена усувають пр. всякі продукти, що поєвстають в клітинах і затркують їх. Приміненє тих промінів при аномальнім порості волосся, при повстанню заросту на лиці жєнщини, дало знамениті успіхи. В недужі волося Фавуса вже по кількох тижнях наступає під діланем сих промінів цілковите вилчєнє. Також ліченє вовка при помочи промінів Рєнтгена в сполучі з методою Фінзєна, що велить несьвітлювати хорє місце червоним світлом, дало гарні вислди. При ліченю туморів радіотерапією на 100 зорях подужало 50 до 80 осіб. Широке приміненє мають проміні Рєнтгена в косметичі. А вже величаві результати осягненю при ліченю радіотерапією недужих на анемію. У випадках, де нестача крови проявляла ся в меншій стєпени, удало ся 70—80 прц. осіб вилчити зовсім. Те саме можна сказати про ліченє радіотерапією ревматизму і невралогії. Діланю промінів Рєнтгена опирає ся сильно рак, хотів сконстатовано, що в деяких формах грудного рака під впливом сих промінів наступала часом полєкша. — На дальших засіданнях конгресу вголосило кілька рефератів з б'танією, хємії, математикі і медицини.

— У вчорашній аступній статті про „Руський проект виборчої реформи“ на другій шпальті в 15-й стрічці з гори пропущено слово „проти“, через що змінив ся цілий зміст рєчєня, яке повинно звучати так: „А так само не подобають ся польським органам прєси постанови про сам вибір: з галицькими виборами так зросло ся пов'язанє виборчих шахрайств, що постанови про ті тих шахрайств називає орган прєса польського кола „санкціонованем виборчого терору“, „заманом на свободу виборів“.

— Дрібні вісті. Цісар надав звичайному профєсорові політехніки у Львові, бар. Романови Гостковському з нагоди перенєсеня його на власну прєсбу в постійний стан спочинку ордер єзелної корони 3-ї класи. — Генеральний інспектор військ і командант будапештєнського (4-го) корпусу гр. Іскієль Гленбанд має в найближшій часі перейти в стан спочинку а його місце обійме генеральний інспектор кавалєрії Брудерман, бувший командант львівського корпусу. — Львівський трибунал прєсжих судів засудив на три роки тяжкої в'язниці Петра Кокушка, зарібєника з Камінної гори, за те, що підпалив хату своєї жінки.

Оповідки:

Клякшєдєр. Завтра, в суботу: Корпіння сотн. (лат. Ки-приня). Позавтра, в неділю: Воздз. Ч. Хр. (лат. Косм).

Передплачуйте і ширіть „Діло“!

— Зі Стрия. Звичайні загальні збори стрийської філії „Товариства Педагогічного“ відбудуть ся днз 29. н. ст. верєсєня о год. 10 рано в салі „Народного Дому“. Тогож днз о год. 3 по полудн відбудуть ся в „Народнім Домі“ і загальні збори стрийської „Руської Бурси“. 1459 1—1

Урядові вісті.

§ Перенєсеня. Намісник переніс повітового секретєря Мих. Врону з Ланцута до Львова і канцєліста намісництва Стеф. Шпундра з Бережан до Пільаєць.

Померли:

Тимотей М'єдидур, ємер. п. к. шкільний інспектор шкільний, помер днз 23. с. м. в Перемішлї в 83 р. жити. Людий, що займав важні суспільні становища, обійнює ся звичайно до їх смерти не після особистого характеру, але на підставі публичної діяльності. Покійний вийшов з руського народа, однак може длатого, що його молодість припала в часі, коли національна свідомість не була у нас ще загально розбуджена, а відтак дістав ся на становище гімназійного директора на чужині (до Тарнова), не мав він почути ні для руського народа ні для руської церкви. Коло р. 1870 був титулом сего гр. кат. обряду, як титулярний Русин, іменований краєвим інспектором для народних шкіл; але і тут не проявив ніколи і нічим своєї руської народності і служив орудем польовічаний системи. Однак що правда, позаяк та система не була тоді ще в так разячий спосіб єгєсєсна і тодішні Польщі держались ще певних границь, не було в його урядованю як і в поведєню підлітливих йому органів (окружних інспекторів) тут неперєбірчєвості в средствах і брутальності супроти руської народності, яка опісля в шкільних сферах втєворила ся, а в наших часах, в єрі Дємбєвського, при управі всего шкільництва не шкільними інспекторами але виключно політичною адміністрацією, перейшла в цілм краю така в явне нищенє руськості. Під зглядом особистого характеру був покійний тихим і людним чоловіком.

До „Народної Гостиниці“ прихвали днз 25. IX. 1908. Володимир Ісєвич, Милівиць; Андрей Валтарович, Галичани; о. Володимир Довгович, Полехів великий; Василь Скрипчуч, Пільчєрків; Антонія Барди, Лані; о. Іван Волосєвський, Краковець; Адріан Височанський, Копичинь; Йосиф Озарків, Ротатин; Зєновій Матковський, Зарічє; Рафал Бєнгард, Серєдне село.

Надіслане.

(За сю рубрику редакція не відповідає).

Оперницький і Син

Оптика і Механіки у Львові, площа Галицька ч. 1. Імена: Дмитр Рішєвський та Гавриїла Ісєвич Галичанин поручають:

Барометри знероду по 7, 8 і 10 К. „Каліпни“ по 12, 16, 20 і 24 К. Лєвєрєтєвєні шкєлі по 12, 16, 24 і вєсєно. Завданє поручаємо в найкращій виборі окуляри, прїєрєд, зупи і вєсєні лінійні прїєрєд окуляри.

Вєсєні прїєрєд поручаємо ох их найкєрєше і найдєшєвєше.

Для Всч. Духовенства на Сплати в догідних ратах. 1335 4—4

Холера в Росії.

Петербург. (Тел. пр.) На погляд лікарів холера осігнула свою кульмінаційну точку. Тепер число недужих зменшується.

Варшава. (Тел. пр.) Секція тіла однієї особи, що померла, перебуваючи з Петербурга, сконстатувала холеру. Це перший випадок холери в Варшаві.

Берлін. (Тел. пр.) Бюро Вольфа доносить з Петербурга, що останній добу занедажало тут на холеру 307 осіб, а 162 померло. Загальне число недужих виносить 162.

Протихолерні постанови.

Відень. (Тел. пр.) Ц. к. кореспондентське бюро довідується, що міністерство внутрішніх справ видало зарядження проти заволодіння холери з Росії. На пограничних станціях засажені санітарні ревізії та поручено кравчим властям, аби допильнували приписав санітарної конференції та щоб видали відповідні зарядження, які запобігли заволодінню холери. Особи, котрі перебувають з околиць, навіснені холерою, будуть піддані 5 денній карантині. Розпоряджене обіймає також вказівки щодо удержання чистоти по містах, оголошене випадків занедажання і т. д.

Фальшивий аларм.

Відень. (Тел. пр.) Повторена кількома часописання чутка про мимі підготування 16 пп. до маршу до Пльєва є після заповнення міростатичних кругів — зовсім безосновна.

Демонстрації безробітних.

Манчестер. (Тел. пр.) Двоєтисячна товпа безробітних хотіла вчора заатакувати ратушу. Поліція товпу не допустила; підчас змагань ранено кілька осіб і з поміж поліцейських. Товпа хотіла відтак заатакувати приют убогих, домашні са пожитки й пошматки. Поліція товпу розігнала.

НОВИНКИ.

— Ювілей тов. „Просвіти“. В місяці грудня цього року минає 40 літ від заснування тов. „Просвіти“. Заслуга і значення сей могутньої просвітно-економічної організації за великі, щоб наша суспільність пропустила сей момент без уваги. Сей переважна хвиля має дати доказ нашої національної зрілості не тільки через віддане, пошани заслуженому товариству, але і через почин нових діл на полі нашої просвітно-економічної роботи. Тому і головний вїдїл тов. „Просвіти“ ідути за голосом загалу, рішив святкувати в грудні 40 літній ювілей свого існування в той спосіб, що у Львові відбуде ся в грудні І. український просвітно-економічний зїзд, а на провінції мають відбутися по всіх філіях і читальнях „Просвіти“ відповідні торжества. В справі просвітно-економічного зїзду в тім місяці дістали ми відозву, яку рівночасно містимо з горячим зазивом, щоб вона найшла голосний і заслужений відгук у серцях ширшого загалу.

— Засуджене українських вчителів. Судова палата в Києві займала ся дня 19. с. м. справою 12 українців, між ними 10 сільських учителів, котрих обвинувачувано за належність до спілки сільських учителів радомського повіта київської губернії. Підсудні здебільшого молоді люди: Іван Садковський, Володимир Дулич, Трофан Зорницький, Микола Таргоний, Василь Цюра, Михайло Марченко, Пилип Федорченко, Степан Козлюк, Єфрем Роговиченко, Олександр Савченко, Дмитро Міщенко та Яків Силинський. Спілка їх відбувала свої збори, мала власну бібліотеку та читальню. Підчас тривав у підсудних в Радоміслі знайдено гектографовані брошури українською мовою: „Відбит про установчі збори сільських учителів радомського повіту“, друковані відозви „Народу від народних представників“ українською й російською мовою та „Маніфест до армії та флоти від трудової групи й соціально-демократичної фракції державної думи“ то-що. Справа мала ся розглядати ще весняної сесії, та через те, що тоді двох підсудних не явилось на суд, справу відложено. Тепер справу розглядають при зачиненні дверей. Оборонцями на суді виступили: від прис. адв. М. Міхновський (із Харкова) і місцеві прис. адв. Гольденвейзер, прис. адв. Орловський та пом. прис. адв. Силинський і Котляров. За експертів викликані І. Еха та А. Захарєва. Розглядаючи справу, судова палата тільки Міщенка та Силинського виправдала, а всіх інших підсудних признала винними й засудила: Садковського й Дулича на 1 1/2 року в арештантські роти з позбавленням деяких прав, заручившись їм 6 місяці слідчої в'язниці; Зорницького, Таргонія, Цюру, Марченка, Федорченка, Козлюка й Роговиченка на 6 місяців тюрми і Савченка на 4 місяців тюрми.

— Маніфестація перед соймом. На завтрашній день, неділю, заповіла соціально-демократична організація у Львові, о год. 11. рані перед соймовим будинком велику маніфестацію за загальним, рівним, тайним і безпосереднім правом голосування до сойму. В тій цілі веде ся вже від тижня у фахових організаціях всіх робітничих деклестерій оживлена агітація.

— По Україні. Полтавське губернське земство удалось і до харківського губернського земства з просябою допомогти при будові пам'ятника Шевченку в Києві асигнуванням грошей, утворенням спеціального комітету для збирання жертв і втягненням до сего діла й повітових земств. Харківська губернска управа повідомила вже про се земства. — Подільський губернський комітет в справах земського господарства на однім з послідніх своїх засідань ухвалив асигнувати 360 рублів на виклади української мови в учительській семінарії у Вінниці. — В київській судовій палаті визначено на день 16. жовтня с. р. справу українського журналіста Е. Квасницького, що повстала ще за часів газети „Громадської Думки“. Інші люди, вмішані в сю справу (обжаловувані між иншим о перекошування негальних видань то-що) вже відбули свій суд.

— 3 головного ратушкового комітету. Дня 23. с. м. відбуло ся п'яте засідання головного ратушкового комітету під проводом намісника д-ра Божинського. По довільній дискусії комітет ухвалив, щоб цілу запомогув акцію в огни та зими і всі стоячі до розпоряджності фонди сконцентрувати на продаванні по знижній ціні доброї паші. Знижену ціну отруби (трису) означено на: житній отруби 7 кор. 50 сот., пшеничній отруби 7 кор., льняній макухи 11 кор., конопляній 8 кор., вівсяній червона мука 9 кор. Вийшов для селянських о-бор зародковий сконцентрована паша має бути у-дільована безплатно. Що-до жаданя роздільовання або продавання по знижній ціні соломи на січку, комітет з огляду на великі труднощі такої акції ухвалив обмежити її до громад знищених повітня та уділяти їм на закупку соломи відповідні грошеві квоти. Розділ сконцентрованої паші має відбутися, почавши від місяця жовтня, в чотирох ратах, що два місяці. Рівнобіжно з продажкою сконцентрованої паші має наступити розділ від-падків соли, узисканої від міністерства скарбу.

Крім того комітет взяв під розвагу закупку із за-помоговних фондів відповідної кількості денату-рованої соли для худоби і продаванне тої соли по знижній ціні 4 кор. за метричний сотнар. Розділ сконцентрованої паші і соли між повітів буде пе-ререшений головним комітетом на підставі внесен-ня, котрі до нього вересня мають бути предло-жені старостами. Мимо значних фондів, призначених на сю акцію, не може вона однак узгодити у-сіх жалдан і потреб, лишень мусить держати ся границь ратування тих, що є загрожені в своїй господарській екзистенції.

— Стан здоров'я Вп. посла Романчука, як нам доносить Вп. д-р Е. Озаркевич, є нині здо-воляючий. Горячка спадає, однак температура не дійшла ще до правильного стану. Болів нема вже зовсім.

— Чеська шкільна матиця, інституція ана-логічна до нашого „Руського товариства педаго-гічного, оголосила недавно звіт із своєї діяльнос-ти за 1907 р. Із звіту довідуємо ся, що доходи в минулому році виносили 784.238 корон 80 сот., се-бо то 67.888 кор. більше як в 1906 р. Видатки то-вариства виносили в минулому році 772.566 кор. 4 сот., більше о 11.672 кор. 76 сот. як в попереднім році. Крім того „Чеська матиця“ зобов'язана ся не-дуже великим маєтком в 1907 р. загальною вартос-тю 247.000 кор., так що власні доходи товариства виносили понад суму 900.000 кор. „Чеська шкіль-на матиця“ за 27 літ свого існування видала 12 1/2 мільйонів на шкільні цілі. Більш жертви в 1907 р. на цілі „Матиці“ зложили: незвісний чеський па-тріот 48.000 кор., в чеській реставрації в Празі „i Fleku“ зібрано 50.000 кор., „Narodna Beseda“ дала 7.000 кор., вкладки членів і жертви принесли 351.622 кор. 9 сот., чеський сойм дав 32.350 кор., моравський сойм 23.350 кор., місто Прага 6.000 кор., за значки і марки товариства зібрано 23.476 кор. 49 сот. Число кружків товариства виносить 490. „Чеська шкільна матиця“ удержувала в мину-лий році 116 виховуючих заведень, в тім 2 серед-ні школи з 16 класами, 60 народних шкіл з 133 класами і 54 закоронні з 72 відділами. В тих заведенях було 12.625 учеників. Власними силами zatrudнювало товариство 236 учителів, між ними 55 катедрів, 43 учительок ручних робіт і догля-дачок, разом 423 осіб. Є се прямо величезна про-світна інституція. Коли дійде до такої сили на-ше „Руське товариство педагогічне“?..

— Жандарм убийником. В Руським Банилові на Буковині були стаціонарні довший час два під-офіцери жандармерії Харюк і Рейнцки, але в на-слідок частих колотнеч, які між ними відбували, перенесено Харюка до Вилуча. В неділю зголо-сив ся Харюк у команданта з Вишніці хорим і пі-шов пішки до Банилова. Прийшовши до жандарм-ської касарні, вишукав Ревцкова, котрий лежав ще в ліжку і почав з ним сварку і серед неї ви-стріляв двічі з карабіну до Ревцкова убиваючи його на місці а сам кинув ся втікати. В кімнаті команданта, куди втік Харюк улав і тут його приарештовано.

— Огні. В закопі нафти „Вигода“ в Тустано-вицах настала вчора рано експлозія і при пожа-рі, який з того вивязав ся, пожекла ся тяжко ро-бітники Каспер Черпак, Стан. Бохеньський і Стан. Мерепкий. — В Настасові тернопільського повіта вибух вночі на 18. с. м. на обійсто Гринька Пидуса огонь і перекинувся на сусідні хати, наслідком чого погоріло 5 господарств. Школа, в часті лиш обезпечена, доходить до 8.000 корон. Огонь був підложений. — В Деліві, ставиславського повіта, вибух огонь дня 14. с. м. по полудні, підложений дітьми, що бавили ся в шопі Николая Бідоки. Жертвою огню стали ся 7 хат і 11 господарських будинків а загальна шкода виносить злив 8600 кор. і була по части обезпечена в „Дістрі“. — В Колодівці, того са-мого повіта, згоріла дня 16. с. м. стодола Анни Долішної зі збіжжям вартости 600 кор.

— Холера в Росії ширить ся чимраз більше. Головним гніздом сей пошести став Петербург, де вчора занедажало на холеру 392 осіб а померло 155. Всіх недужих є 1692 осіб. За 16 днів, від ко-ли вибухла тут ся пошесть, захворувало 3.636 осіб, з чого померло 1.245. У воєнній школі занедажа-ло вчорашньої ночі 29 питомців на холеру а з тих двох померло. Велике вражіння викликає факт, що холера зачала прокидатися і в царських резиден-ціях і так було в Петергофі 27 випадків занеда-жання і багато випадків в Царському селі. Навіть в Зимній Дієрці і в палаті вел. кн. Николая Николаевича стверджено кілька випадків занедажання на холеру. Шпиталі переповнені недужими, але міністерство війни відмовило уділення касарень на холеричні шпиталі. Супроти того управа міста ви-наймала інтернат при політехніці і перемістила його на шпиталі на 1500 хорих. Начальник міста Резов скликав конференцію в справі вибудовування чотирох холеричних бараків на поміщені 2.000 хо-рих, коштом чверть мільйона рублів. Крім того мі-сто задумує затягнути позичку 80 мільйонів рублів на асанізацію і каналізацію. З Петербурга доно-сять, що в переповнених домі стоять сотки до-мовин з трупами померлих на холеру; тих домо-вин нема кому поховати, бо нестало гробарів. На центарні відбудувати ся страшні сцени, бо свояки, що відводять небіжчиків, не хотять вийти з кладо-вища перед погребенням тіл і не раз днями та но-чами остають на місці, дожидаючи похоронів. — Всі лікарі і лаборанти інститута досвідливої меди-цини піддали ся щепленню холери. Вислід тих до-слідів доси не знаний. Серед темних і білих кру-гів петербургського населення і між селянами шир-ить ся чухка, що то лікарі і студенти умисно розсипають якісь порошки, щоб ширити холеру. Про холеру в інших місцевостях Росії доносять: в Ярославлі занедажало 175 осіб, з котрих 82 по-мерло, в Тифлісі занедажало 17 осіб, померло 6, в Києві занедажало оноді 6 осіб. Віленську губер-нію і місто Єлисаветполь оголошено загроженним холерою.

— Загадочна смерть. Недалеко стації Жура-вці під Перемишлем, на величезній шляху коло будику ч. 54 найдено вчорашньої ночі трупа ва-жкої жандармерії Тадея Курія, команданта місцевої стації, з двома ранами на голові і пра-вим лиці. Куріло був еласне в службі і ескорту-вав волоцюгу з Журавці до Перемишля. Той во-лоцюга зголосив ся сам до жандармерії і ззнав, що вахмистер перед містом мав його увільнити, а сам вернув ся до Журавці. Нема сумнію, що в часі ескортвання того волоцюги або він сам або хтось инший убив підступно жандарма. На місце прибула військова ком. ся. Слідство веде-ть ся. — З Кракова доносять, що вчора померла там Ядвіга Орлічівна. Лікарі ствердили загроєне ор-ганізму якимсь наркотиком. Доси не викрито, чи зайшов тут нещасливий випадок чи самоубийство.

— Дрібні вісті. Львівський магістрат оголо-шує, що медьонку обов'язаний до загального о-полчення відбуде ся в днях 14. 15. і 16. жовтня в часі від 8. год. рано до 2. год. пополудні в ра-тушні в сали міської ради. Додатковий медьонук відбуде ся 27. і 28. жовтня. — Козєва дирекція

скарбу оголошує, що речення до предло-ження виказів в цілі виміру особисто-доходового подат-ку на 1909 р. визначує ся до 15. п'ядолиста. По-трібні друку на викази дають податкові власті безплатно. — Рада міста Львова ухвалила на че-твертковій засіданні утворити посаду третього ві-цепрезидента міста. — Як доносять із Фрідріхсга-фену, жертви для гр. Целеліна на будову нового балюна з кермою докладає вже до висоти ші-стьох мільйонів марок. — В місцевості Гамльова, як доносять з Будапешту, 72-літній гірничий ро-бітник Йосиф Бабюль відобрав собі жите, запал-ивши на собі динамітовий набій, котрий розніс його на дрібні куски. — В Долині отворено в сих днях новобудований шпиталь. — З ріки Буга, коло Камінки струмілової, вилволено дня 20. с. м. тіло незвісного мужчини, в віці коло 40 літ.

Оповідки.

Календар. Завтра, в неділю: Воздв. Ч. Хр. (лат. Косми). Позавтра, в понеділок: Никити, Філотей (лат. Вяче-слава Кор.). Ві втерок: Евфилі, Людмила (Михайла Арх.).

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуска ч. 47.

□ Винчане п. Михайла Зінкевича, укіченого богослова з навною Олено, донькою о. Павла і Юлі Чмолів відбуде ся в вівторок дня 6 жовтня с. р. о 7 год. вечером в парохіальній церкві в За-видчу почта Шуровичі ст. желіз. Броди.

□ Що пишуть до „Народної Торговлі“? „Світ-ля Дирекції! Коли я був еще сотрудником, то старші не радили мені спроваджувати вина через Народну Торговлю. Казали, що не варта. Лучше впросто від чужих пролуцентів. А звісно старих і досвідчених людей треба слухати, бо так мене всюда вчили за молоду. І я спроваджував вина, то з Кремсу, то з Тапольчи то з Кішешту то з Трієсту то вже і Бог знає звідки я не спроваджу-вав, аби тільки не від Народної Торговлі. Ну, так мене вчили і так наказували. Але цікавість своє робить. А нунь зважу ся і я раз через Народну Торговлю замовити вино. Замовив сего року з весняним транспортом. Відбираю і коштову і нади-вати ся не можу. Чудо не вийде. Що за коляр, що за смак а таке дешево. Чому ті люди, що ме-не вчили через Народну Торговлю не спроваджу-вати, хоть раз самі не були цікаві спробувати. Від-тепер до чужинців не піду за вином а й недосвід-ченим молодим інакше стану радити, як колись мені раджило. За таке вино, як Ви мені послідний раз прислали, шира Вам дяка. А тепер прошу ме-ні еще з першим транспортом осіннім прислати 50 літер самородного вина. бо тамто добре вже минулось. — Ляшки 17.9 1908. о. Василь Чайков-ський, парох“.

□ Глядає ся учителя, котрий би міг пригосто-вляти хлопців до одної з низших клас гімназії-лицей, заложити і провадити хор або оркестру та учити гімнастики або рисунків. Зголошення прий-має о. Ем. Ваньо, парох в Заланові, п. Рогатин. Урядові листи.

§ Іменования. Цісар надав приватному доценту львівського університету на лікарським відділі, д-рови Макс. Германови титул надзвичайного професора. — Міністер торговлі покинув конци-ліста намісництва Генр. Круського до служби в міністерстві торговлі. — Міністерство торговлі іменувало почтового асистента Фр. Гомбеша у Львові концилістом в дирекції почт і телегра-фів у Львові. — Намісник іменував канцелістів намісництва Ст. Марковського повітовим секретарем, Йос. Лісовського офіціалом намісництва і Ант. Чугайовського повітовим секретарем, а судо-вого канцеліста Стан. Вавжковича і вахмистерів жандармерії Кар. Сьмьельовського і Мих. Лісаню-ка канцелістами намісництва.

Нові книжки і ридани.

□ Празничні картини греко-каатолицької Церкви. Діло нашого спасіння представлено вь празничках церковного року зь додатком жи-теписей знаменитіших творців нашого греко-каато. Богослуження. Написавъ свящ. Діоні-сій Дорожницький і докторъ св. Бого-словія. З 14. многоцвітними іконами и численны-ми картинками вь тексті. Всіх прав застеріга-ються. Ревський Інститутъ видавничій для рели-гіозної літератури (Густавъ Браке) вь Кольоніи надъ Реномъ. Львобъ-Липськ. 1908. — Сторін 699 in IV-to.

Книга видана „Въ честь и память 1500 он-рочичієї смерті святого Отца нашего и вселен-ского учителя Іоанна Златоустого, Архипископа Константинопольского“. Що-до звернутой форми оправа пишна, т. зв. по німьськи Prachtan-gabe, друк гарний на веліновім папері, образи і кар-тини в тексті претарно виконані. Що-до змісту замітити можемо лише се, що книга має апроба-ту митрополита Андрея і єпископів Константина, Григорія і Сотера. Вкінці признати треба, що мова чисто народна, хоч прависпись етимоло-гічна.

До „Народної Гостиниці“¹ приїхали дня 26. IX. 1908. о. Симеон Кульчицький, Вошані; Євген Голубович, Товстен-ко; Нестор Саламон, Комарники; Йонаш Комбаль, Дрогоби-ч; Іван Стрийський, Кіцмань; Володимир Чубатий, Дрогоби-ч; д-р Михайло Новокосовський, Богородичин; Антін Беймук, Жу-равно; Іван Пірановський, Тисмениця; Гриць Гуменюк, Тер-нопіль; Гнат Завць, Ніжатиці; Михайло Шкільний, Тернопіль; Микола Чайківський, Бережани; Ольга і о. Андрій Дубецькі, Миколаїв; Митрон Залітач, Жовтанці.

Рахітіс.

Незвичайно сконцентровані відживляючі сред-ства, які містять ся в емульзії Скотта, відживля-ють кости, виростовують їх і помагають витво-рюватися здоровому, доброму м'ясюви.

Загальне здоров'я

повертає швидко і рахітичні діти стають ся так само як инші здо-ровими та сильними.

1410 IV.

Правдана лише в тої маркою — ри-б'яком — як знаком гарантії!

Ціна оригінальної флашки 2 кор. 50 сот.

Дістати можна у всіх апіках.

Надіслати.

(За сю рубрику редакція не відповіла).

ДОЦЕНТ ДЕНТИСТИКИ

Д-р Теодор Богосевич

ордирує як звичинно ул. Ягайлонська ч. 7.

ЗМІНА МЕШНАНЯ

Д-р Митрон Вахнянин

спеціаліст в внутрішніх недугах мешкає тепер ул. Зіморівича ч. 5 (бічна ул. Академічної), приймає від 3-5 по полудні. 1928 10-9

Адвокат Д-р Носіо Партицький

Лікар Д-р Роман Ярославич

в Станиславові ул. Соборного ч. 22, над кавярнею „Габсбург“. 673 3-8

ЛІКАР-ДЕНТИСТ

Д-р Іван Бережницький

переселив ся по осемнадцятій практиці у Відни до Львова і ордирує при ул. Коцюшова ч. 1а (побіч „Гостиниці“) від 9-ої до 1-ої перед полуднем і від 3-ої до 6-ої по полудні. 1117

ДЕНТИСТА

Д-р Н. Левандовський

Львів, ул. Галицька ч. 7 (над Центральною каварнею). Виймає, пльомбує і вставляє зуби без болю. 2-2

Високоповажана Пані!

Маю честь поручити Виш. Пані на надходять сезон, кий багато васотропін

САЛЬОН МОД

в найновішій французькій моді і англійській, вишій заповнення і жалюби в пінні від 6 корон почавши. Галія, самота зображ-кої і боа всякого рока по пінні конкурентній. В надії, що Виш. Пані вважатиме за благо відітати мене в цім поробленні задоволен. 1384 4-4

Пойітаю в високий поважаний

Антонія Глинська ул. Хоружина ч. 13 у Львові.

Неперницький і Син

Оптики і Механіки у Львові площа Галицька ч. 1. (проти Ватку Гіпотетного на плантаціях пошті Галицької) поручають:

Всімакі наприказ приладжує ся як найкраще і най-швидко.

КОНКУРС.

Головний Виділ Товариства „Просвіта“ у Львові оголошує отрим конкурсу на посаду плат-ного редактора видавництва товариства „Просві-та“. Зголошення зглядати offerti належить присла-ти до 15-ого жовтня 1908. Власних інформацій уділяє канцелярія товариства (Ринок ч. 10) в го-динах від 7 до 8 вечером.

За Головний Виділ Товариства „Просвіта“ у Львові:

Д-р Євген Озаркевич
заст. головн

Д-р Іван Брик
секретар.

Річно десять

тисеня, а найбільшій вже і жовтня мають 2 злоті т. а. 1 злот турецкий 400 ер. і 1 злот половецький черв. креста. Оба зло-ти разом опрощаю за 288 К. в ратах по 8 К (парца рата з при. 11 Корон), самі турець-кий злот 400 ер., маючи річ-но шість тисеня, поручаємо за 284 Кор. в ратах по 8 Кор. 50 ер. Парца рата з при. 9 Кор. 50 ер. Турецкий злот маючи тільки нумера (без серії) при кожній тисеню кількості тисеня головних витруннів від 1000 до 600 тисеня. Найнашній виправа-ака на кожний злот мусить ви-пастися, виносить 282 ер. В той спосіб навіть в разі вил. най-иншого витруну не пратице ся. Найбавше тисеня 1 жовтня Кореснодження також в азіяч-ських.

ДІМ БАНКОВИЙ
SCHÜTZ I CHAJES
Львів, ул. Коперника 5,
у власній домі. 1438

Шукає ся спосібних пан-шивання. Зголошення до 1 жовтня „Сокільський Ба-зар“ Львів. 1-5

Знамениті обіді (денотувано) може мати 2 3 Панів або Пань в принах домі у Львові за претупну винагороду. Но-сєв Герачкова у Львові, Ри-нок. ч. 4. II. поверк (світлин). 1467

Перша Русько-українська робітня кошичарська

Маю честь повідомити Вп. П. Т. Публіку, що я отворив і про-ваджу робітню кошичарську в Рогатині напризво ч. 5. Старо-ства. — 8 анісоник поважаю-ма 1466 Степан Сиробач. 1-2

Понію до вишнєвизначення д-ра Вп. Панів кавалерів (можє монетати і кількох Панів) при ул. Краківській ч. 7. III. поверк двері на ліво. 1468

Чорне п'яніто сальонно-ий гар-миз, ілюстрація матювова, ошав-ня, ілюстрація, жовні і ріж-ні инші предмети в арятини еміду дешево до небути при ул. Ськоадської. Відомість в „Dorotem“ у Львові ул. Шав-нох. 4-9

Рігтований заклад Йосиф Найман Львів, Сикстуска ч. 13. Вече-нує штаківлі кавчурові, печат-ки, нумератори та статистич-ні альбю. Фабрика до штаківлі і ріжні грапури Монограм на остоковим ербілі в модних ра-сунках по 10 а. штука 1341

Десеровий внагонал ку-лозодний. Б. язг. з 2-50 К вв-сєлає: Dr. Horvath in Szenten- dze. Ungarn. 1348 4-7

Панночки

студенти — і родичі

купуєте кождри від 6 кор. — кождий студентський від 5 кор. — ілюстрації і матеріали — все в найкращих гатунках від най-кращих до найкращих цінах у

К. Скібіньського

ул. Коперника ч. 7, у Львові. 1928 10-9

Літо Бергера пухуру

Поручений через пермі повага лікарські

Бергера

Пудер гігієнічний

для немовлят і ді-тний

Ціна за пудлою з ситком 50 сот.

Також

Мила гігієнічна

штуна 50 сот.

Пошуку інтересу, невідомості
45 до варіанту дому і виходу
одної дитини. Г. Г. роже го-
стине Лашки Заввввв.
1447

П. К. ХОТКЕВИЧОВА
уділяє науку фортеп'яну
Дворичного ч. 20.
3-3

РУСИНИ!
Ждайте у всіх трафіках, торговлях і кра-
мницях лише **ТУТОК** і **ПАПЕРЦІВ** з першої
галицько-руської фабрики
Евгена Білінського в Збаражі
3 доходу цієї фабрики йде на будову церкви в Сенаві
35%, на школу і бурсу тов. педагог. 10% а на вдова
і сирот по священиках 5%. — Державна податку:
Сей до ового! 735 15-2

МАГАЗИН ФУТЕР
І. Кривий
Львів, Академічна 3 (побіч скл. п. Шаєра)
поручає у всіх родах
підприємств **ФУТРА** бос, зарукавки,
шпани, нощіри,
соня верхи до футер.
1393 Ціни низькі, Цінники дармо і оплатно. 4-6

Заклад ритовничий
і відливальня таблиць металевих
Шаніра Найман
у Львові, ул. Руська ч. 1.
виконує таблиці і написи літні в металі або гра-
нітові, як також і штампи металеві і цукрові пе-
чаткові марки і т. д. Склад зварб до штампа-
1814. Перепіска в мові руській. 3-8

ОПОВІЩЕНЕ.
До засідки відомості. Вп
Публіки міста Львова і про-
вінції. — Нове

DOROTEUM.
що вистало отворено у Львові
ул. Шейножи ч. 5. Стано-
вить одне підле видівана міс-
це, яке можна знайти лише в
найбільших столицях. Вступ
вільний для кожного цікавого,
що приїде хочби без заміру
купувати предмети, які суть до-
слідання в нашій безпастанній
вист. в. Уряджені домові і во-
дні кінці предмети, що позо-
ляють в публічній випродажі з
цітаті, опаділи і в звичайних
родинах і т. п. прирх до-
мових господарств, суть в Дороте-
теш до набути по нечувано
низьких цінах з вільної руки
без ліквітації і аукці. Ог се
вникає предметів повнораз
приватними сторонами в послідних
днях в коміс до продажи по
дуже низьких цінах. Зейрота
домові і людоуспіві: ко-
ні, канарки, пси, папути і ки-
ш. Музичні інструменти
фортеп'яни, піанино, скрипки, гра-
мозони, кларнети, мандолини і
т. п. Комплетні уряджені
опаляні, Талелени, о-
паляні мужеські і дам-
ськкі пошіві, пошівні
моділі, а то: крокоти,
швей, ліжка, столи, крісла, ужи-
ваєли, бібліотеки, веркала, кон-
воли, ріжні лампи, свічки,
завані, машини до шить, во-
ли і кошок для дитя. До
Тоді верхом і повозами
упряжі на коні, сілка мужеські
і жіночі, позови, оветови, ка-
рати, ланцари, савки і т. п.,
діванки перекі і смиренські,
портвери, еірані, столи, са-
лонові дивани, диванки над
і під ліжко, копи, покрови,
дерки на коні і ріжнородні ки-
ші предмети декоративні. —
**Предмети спортивні при-
бори до подорожи і залі-
вки, куфери, білкі, автомо-
білі, мотоцикли, фотогра-
фічні апарати, ші (ski), лижы, льо-
ротки і т. п. Футра мужеські
і жіночі, жакети кримські і а-
страханські, рукавиці, зару-
кавники, шапки, бараниці і т. п.**
**Великий вибір старин-
ностей** а імено: образи,
бронзи, малі меблі, шить, по-
рцели, монети, годинники, кри-
стали і т. п. Спеціальний від-
діл ладової товарів (Мобель-
шопешне) в дуже гамма пред-
метами находить ся в сутер-
нах. Пршешель в провінції
знайдуть в готелі, що містять
ся в нашій будинок, якідне
поміщене по ціні від 2 К за
день. — 3 провінцію порову-
міжкою ся хлестови за на-
саван 30 сот. марки.
Особам добре ситуваным
уділямо кредиту після умов.
Ілюстровані цінники даром і о-
платно. 1099 7-2

ЖІНОЧА СПІЛКА ПРОМИСЛОВА
„ТРУД“
у Львові, РИНОК ч. 39
оповіщує отрим **КОНКУРС** на посаду упра-
вительки. Рефлектуючі на сю посаду мають
найпізніше до 10 жовтня 1908 зложити
ся писемно з приложением метрики, корот-
кого опису житя і евант. Свідчення доте-
перішого занятя. **ДИРЕКЦІЯ.**
1454 2-3

Найбільший склад в краю
оригінальних машин до шить,
гафту, до кравецчини і
шигы шкїртажов пончошк-
ових машин.
Агентами не послугуюсь.
КУРС ГАФТУ БЕЗПЛАТНО.
Цінники даром і оплатно. 3-4
Косіо Іваничій
мешані і спеціаліст
18 Львів, Готель Жоржа.

Тягнене невідкличко 7 падолиста 1908.
Віденьська ц. к. поліційна лотерія
і лосе коштує 1 кор. — Одна головна виграна
корон 30.000 корон
а II. 5000 К і III. К буде виплачена готівкою за
найвищою згодою 6. п. і. апост. Величества і на жи-
дане властителя але в обтаженем 10% законом при-
саного податку заробкового. — ЛОСИ можна набувати
у всіх конторах виміни лотерейних конторах і кра-
сіках. 1383
Вуюр п. к. поліційної лотерії находить ся в Відні
I. Schottengring 11 (в будинку п. к. Дирекції поліції).

Лонік у утриманем для Па-
нів або студентів. Го-
роденська ч. 9. І поверх дєрї
ч. 8.

Футра дамські мужеські
подорожні 1431 2-14
Куртка до польованя, шапки, ковпирі, бос, зарукавки і во-
ликі гатунки футер в есірах і сукна на верх в великим
виборі поручає
Перворядний магазин футер і робітня купівельська
Брати Любельські, Львів, ул. Валова ч. 3.
Направки і перероблюванє футер на модні фасони виконує
ся зарас. Ілюстр. цінники найновіших модель ержанко.

Одіня для
Всч Духовенства і Вп. Панів
виконус
новозаложена руська робітня
Кравецький Базар
під фірмою
Теодор Худик і Сп.
у Львові, ул. Коперника ч. 18.
Великий вибір заграничних матерій,
виконанє содїле після найновіших
журналів. 1330
„Кравецький Базар“ достарчає також під-
ковите **готове умушурованє для**
учеників шкїл єврейських.
Ціни приступні! Сей до ового!

ГРАМОФОНИ
ориг. з марк. „пішу-
чий ангели“
найліпший фабрикат
в світі опродає по цінах фабричних
ІОСИФ ВЕКЛЕР, Львів, ул. Сикстуська ч. 2
а філія в **Краківі ул. Гродовка 71.**
Генеральний заступник і головний склад грамозонів
і шит ангелікових, як також центральна експедиція
на шіт Ангеліку для продаж гуртовий і деталіч-
ной. Цінник і опис пїт вислає оплатно. 3 аніна
1127 п. і. т. Купим спеціальні оверти. 3-10

Арт. слюсарська робітня
Мих. Стефанівського
у Львові, ул. Геродецька ч. 43.
Спеціаліт виконувати робіт до перков як:
хрестів громоздовів, куль мідяних в огни зо-
лочених, вікон, кручених сходів, проповідаль-
ниць, огорожень, і пр. робіт, входячих в круг
слюсарства як найсолідніше і по уміркованих
цінах. 1362 11-20

НОТИ Накладом „Музичної Бі-
бліотеки“ Тов. „Львів-
ський Боян“
влиян випуск
а) **Царівна Млака б) Українська Баркароля**
два терети на жіночі голови в супроводі фортеп'яну
муз. **Др. Ст. Людевичча.**
ЦІНА 1-50 К.
Цінник нот виданнїств „Музичної Вібліотеки“
вкислаєсь даром і оплатно.
Замовляти: Тов. „Львівський Боян“ Львів — На-
родний Дім. 1392 6-5

Парцеляційне Товариство
„ЗЕМЛЯ“
у Львові
ул. Сикстуська ч. 43/б
Конто почт. шадн. 97.255. Адреса для
телеграмів: „Земля“ Львів. Вписове 5 кор.
Удїл вносить 200 кор. на сплату ратами
місячними найменше по 10 корон.
Переводить парцеляційні маєтків в Га-
лицині і Буковині.
Удїляє кредиту і помагає до узисканя
кредиту в інших інституціях фінансових на
купно землі.
Завязує місцеві спілки парцеляційні
до означеного маєтку.
Принимает вкладки до обороту на знач-
но вищий процент і до поодиноких інте-
ресів за виповідженем після особної умови.
На жаданє всякі інформації.
Урядові години від 10—1-ої рано і від
5-7-ої вечером крім неділь і свят.
37 87-54

НА РЕВМАТИЗМ, гостець, постріл (іо-
хіко) і лонаня пору-
тає ся ушмрююче натиранє, від многих літ
дуже розповсюдженє, многими лікарями ор-
динованє і авторитетами признає
Linimentum Gaultheriae compositum
в правно зареєстрованю охоронною маркою
„NERWOL“
хеміа д-ра Юлія Францова, антикаря в
Тернополі. Ціна флакону 80 сот., 10 флако-
нів 8 К, не чимати опаюваня і оплатно. —
Тисячі подяк можна пережляжати. Дітя на
день почтова вислає. Набути можна в кож-
ній біжній аптеці, згідно в аптеці хеміа
д-ра Юлія Францова в Тернополі. У Львові
можна дістати в аптеках: Миколоша, Deweche's,
Гая, Лавовського і д-ра Піпеса Поратинського.
1386 4-16

Позір! Родимці!
ТИТАН
Генеральна торгівля і продукція
(перехід М. Полічником) Товариство в обмж. поруюко
Відень, 18/1. Theresienstrasse 73.
поручає аніради господарські вкисної
сабжан в St. Katharinen a. L. в Стєрї. 8 а-
ради рамієнічї. Товара бляватї, жалу-
гармоніки дрімки і п. **ПОЛОТНА** від К 40 до шить (15 м.) **МАТЕРІЯ**
жіночі і мужеські від 36 сот. (олмеліка) за метер Прекрасні **ХУСТИНИ**
від 42 сот. (котонів), воєнні, шалікові, атласові, шпівкові, шовкові). Обруч, сер-
вети, ручники, хусточки до нова від К 1-80 за туді. **НИТКИ** (Harland Clark et Co
і D. M. C.) у всіх якостях і красках. Волкі і нїди, стїжки, гарасїяні і многі
лінійні річи. **ТИТАН** посередничать у всіх справах торговельних! — Купим даємо по
найвищих цінах!
Жадайте нашого цінника і пробки. 1095 6-2

Від 1868 р. умишанє
БЕРГЕРА МЕДИЧНЕ СМОЛЯНЕ МИЛО
поручене визначними лікарями, уживає ся в переважній часті
європейських держав в успіхом против **воєного рода**
шкірної аноміки, особливо против порилів і хронічних
неудуг шкіри та паразитів, прашів, також против червоности
носа, відморозеня і печени нїг. **Бергєра смоляне мило**
має в собі **40% деревної смоли** і авсім відрїжнює ся
від усіх прочих смоляних мїл по торговлях. — При упертих
неудугах треба спробувати дуже успішного
Бергєра смоляно-оїркового мїла.
Іх лагіційне смоляне мило
до усуненя **воєної нечистоти шкіри**, про-
тив висипки на шкірі та голові у дїтях, як
також неврівняне косметичне мило до шить,
купувати до щоденного ужитку су-
жеть
Бергєра гліцеріново-смоляне мило
що містить в собі 35% гліцерину і є сильно напруфумованє.
Цільше як дуже добре оредство на шкіру уживає ся в важ-
ким успіхом:
Бергєра бородавє мило
особливо на весняні, остуди, опале-
нє від сонця, утрї і воєну кишу
шкірну нечистоту.
Цїна штуки комдої повншої сорти 70 с. разом
з поученєм як уживати.
Домогати ся треба в аптеках і хотіти омаєтих вєр-
но Бергєра смоляного мїла та уважати на умішенє а бокі
охоронну марку і підпис фірми **G. Heil & Co.** на кожній
етикеті. Преміованє почетним маєтвом у Відні 1893 і золотим
медалем на виставі в Парижі 1900.
Всі інші медичні і гігієнічні мїла марки Бергєра
включені в інструкції уживаня, додані до кожної штуки мїла.
Дістати можна у Львові в аптеках: Якова Вайєра, Ка-
роля Дїля, Петра Миколоша, Якова Піпеса-Поратинського,
Жигмонта Ружєра, К. Сжепінського, К. Вікенського, Едвар-
да Врікєра, І. Піпєса, Симєона Гая, д-ра Т. Варшівського
в **двогубернї**: Петра Миколоша і С-ж, Г. Гріншпана, Ф. Трави-
сєльєра, Ієдвора Фрухтмана. — У **Вашкївцях** п. Ч. у антика-
ра Євлія Вільєра а також у всіх галицьких апт. 401 26-36
Головна вислає: **G. Heil & Comp., Wien I., Sterng. 8.**

В 6 днях до Америки,
КАНАДИ, АРГЕНТИНИ І БРАЗИЛІ
Порізд подорожних до
Жадайте поясненє
Напшїть лиш карту кореспонденційну до
Falck & Comp.
Hamburg, Rabison 30 Amerikahaus.
Кореспонденція у всіх мовах.
185

На сезон!
Зимові плащі, реверенди, одяги, уніформи, пла-
щі від дощу і жіночі одяги всякого рода
фарбує ся або чистить хемічною машиною,
в цілім стані, разом з підшитєм і ватованєм, і
віддає ся зовсім як нове, як олд відправо-
не до дальшого ношеня.
Система Флюса. **Система Флюса.**
Спеціальність:
фарбованє шовкової одєжи і струся-
ного пір'я у всяких красках.
Знамените виконанє! Точна достава!
Дешеві ціни!
ЖИГМОНТ ФЛЮС
ц. к. на- дверна
штучна фарбар-
ня, апре- тура і хе-
мічна пральня.
1337 4-10
Власні фабричнісклади: I. Львів: ул. Сикстусь-
ка ч. 20 (Нар. Гостиниця); II. Львів: ул. Бато-
рия ч. 20 (Саськийготель); III. Краків: лише ул.
св. Хрєста ч. 7; IV. Чернівці: ул. Панська ч. 13.

Розклад залізничних поїздів
важний від 1. мая 1908.

Долівова	рапо	перех.	по	ноч.	з	ноч.
приходять з		пол.	пол.	ноч.	з	ноч.
Краків	8:50	8:55*	1:30*	5:45	9:50	
Рівне	7:25	8:50	—	8:40*	2:30*	
Шидловочок	7:30	12:30	1:10	—	—	
Черновць	8:07	—	2:15*	5:40	10:30	
Черновць	—	—	2:05*	5:37	9:30	
Самбєра	8:40	—	—	6:40*	12:20*	
Болоні	—	10:30	—	—	—	
Сєрпа	7:35	11:43	3:50	—	—	
Пустомит	7:29	11:43	3:50	—	11:00	
Самбєра	8:00	10:30	2:00	9:35*	11:00	
Львів	8:00	10:30	2:00	—	9:10*	
Равк руської	8:00	10:30	2:00	—	11:45*	
Ялова	7:10	12:40	4:50	—	—	
Бружолч	8:25	1:15	5:00	8:25	10:10*	
Бружолч	7:10	10:05*	1:45*	4:50	8:29	
Зимної вода	8:15	12:40	3:27*	5:30*	9:35	
	8:50	7:25	1:10	5:45	9:50*	

Зі Львова	рапо	перех.	по	ноч.	з	ноч.
відходять до		пол.	пол.	ноч.	з	ноч.
Краків	3:50	8:25*	2:45*	7:00*	11:15	
Рівне	—	8:40	6:12	7:35	12:45*	
Шидловочок	6:30	10:40	3:30*	—	—	
Черновць	6:10	9:25	2:15*	7:45	11:10	
Черновць	6:10	9:25	2:15*	—	10:38	
Самбєра	—	9:10	—	—	3:58	
Болоні	—	—	2:40	—	—	
Сєрпа	7:30	—	—	6:08	—	
Пустомит	7:30	—	—	6:42	11:25	
Самбєра	8:00	9:05	2:35	6:42	11:25	
Львів	8:00	9:05	4:00	—	10:45	
Равк руської	8:00	9:05	2:15*	4:00	10:45	
Ялова	6:14	11:05	—	7:10	11:35*	
Бружолч	6:58	8:15	1:35*	3:55	6:30	
Бружолч	7:21	11:05	2:30*	5:30	8:54*	
Зимної вода	9:00*	12:41*	3:45	7:10	11:35*	
	3:50	—	3:40	7:25	11:15	

ЗАМІТКА: Пошліпші поїзди суть печатані знаком * По-
їзд 28/6 до 12/9 бузують а — в меділі і омаєть
ше дов. бузують а.

ТОВАРИСТВО ДЛЯ РОЗВУ РУСКОЇ
ШТУКИ.
Поручає ся Впр Духовенству
при украшеню церквей
МАЛЯРСТВО · РІЗБАРСТВО ·
ПОЗОЛОТАРСТВО ·
Замовлені лиш **РИНОК ч. 10.**
в **Дирекції „Львів“**

Виходять у Львові що дня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.

Передплата і inserati приймають у Львові: Адміністрація „Діло“, Ринку ч. 10. Бюро газет: А. Олександровича, ул. Кіньковського 2; С. Соколовського, Пасаж Гасманова ч. 9; К. Бухтаб, ул. Кароля Людвіка ч. 23. — У Відні: М. Dukas, 1. Wellsele 9. F. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek, 1. Wellsele 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 1. 18. У ФРANKFURTІ І ГАНБУРГІ: M. Haasenstein & Vogler.

Реклама, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Гуконек зберігає за себе за попереднім застереженням. — Рекламні поштові листи відкриті.

ДІЛО

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“

в Астері: за градиною:
на цілий рік . . . 24 к.
на пів року . . . 12 к.
на місяць . . . 1 к.
У Львові (без поштової пересилки):
на цілий рік . . . 28 к.
на пів року . . . 14 к.
на чверть року . . . 7 к.
на місяць . . . 3 к.
Попередня оплата копій у Львові 10 к.,
на провінції 12 к.
Оголошення зазвичай приймають ся по 30 к. за одну стрічку літератури або за 40 к. в рубриці „Надійшло“ по 50 к. — Подати і інші музичні оголошення часом ся по 20 к. за стрічку.
Рекламні і газетні листи на inserati платні у Львові.

Неопанславистичні конфлікти.

Комічне враження роблять тепер польські і російські неопанслависти. На пражському конгресі і опісля підчас львівської гостини вони наговорили собі стільки чужості, що в кінці й самі повірили в них і здавалося їм, що ось-ось наступить повне „польсько-російське примиріння“ і спільний натиск на „спільного ворога“ — українство. Але „примиріння“ не наступило, тільки замість нього прийшло розчарування і тепер починають ся взаїмні нарікання і взаїмні докори, з яких виходить, що весь той неопанславистичний шум „польсько-російської дружби“ полягає на взаїмній непорозумінню, чи вірніше на взаїмній піддурюванню.

Декламуючи про потребу польсько-російської згоди, кожний з деклараторів розумів ту декларацію по-своєму. Поляки мали на думці національні уступки для себе в Польському Королівстві, а Росіяни знов думали про національні права для „русских“ в Галичині. А тепер одні і другі жуть, щоб хтось з них застав перший, а що нікому з них не спійнати ся, то докоряють собі взаїмно.

Тими доріканнями лунають тепер усі обрусительні органи в Росії з петербургським „Новим Временим“ на переді. Там на переїзді до гр. Бобринського, то проф. Філевич виступають з важкими докорами на польську адресу за те, що вони не тільки в минулому нашкодили „русскому ділу“ в Галичині через підпирання українства, але в додатку не стараються „направити зло“ і бодай тепер допомогти галицьким „русским“ в боротьбі з українством та признати їм всі ті національні права, якими вони самі, Поляки, користують ся.

Ми не будемо спійнати ся над висновками нововременських неопанславистів на тему історичного розвитку українства і москвофільства, в яких містяться ся звичайні в обрусительній пресі видумки і брехні про „польську інтригу“, про слабкість українства, а „прочность русской идеи“ між нашим селянством в Галичині і т. д., — а перейдемо відразу in meritum.

Отже — виводить гр. Бобринський — в Галичині існує польсько-російське питання так само, як існує воно в Польському Королівстві. Згода між Поляками і Росіянами в Галичині є умовою згоди між ними в Польському Королівстві. Нехай перше Поляки признають, що т. зв. ними Росіяни є Росіянами і нехай їм дадуть права і привілеї, які належать ся російському народові всюди, де він є, а аж тоді наступить признає прав польському народові в Росії. Тоді ми, Росіяни, будемо обов'язані шанувати віру, мову й культуру польського народу, дати йому земську й міську самоуправу, а також в незрушних правах охорону від урядницької самоволі. А Поляки повинні тоді працювати щиро з нами над укріпленням єдності, могутності і розцвіту російської держави.

Таке саме conditio sine qua non кладе Полякам і проф. Філевич. Тільки сей на стільки більше безцеремонний, що представляє галицькі відносини так, немаче б тут головну роль грали польсько-російські відносини, а український національний рух був собі тільки якоюсь слабенькою фракцією. Коли вірити шан. професорові, то в справі союзової виборчої реформи галицькі Поляки предкладали „русским“ 40 мандатів, на що не згодили ся „русские“ депутати парламенту; статі Бернштейна-Бернсона говорили „о тамошних польско-русских отношениях“ і т. д.,

— хоч все те в дійсності відноситься до українського національного руху.

По таким зeskamotovanu польсько-українських відносин для обрусительних цілей проф. Філевич говорить він — „мають екстериторіальне значіння“, вони „заціпають інтереси великої території, яка безпосередньо граничить з Галичиною і однорідна з нею по племінному складові населення. Серед таких умов Галичина може служити лабораторією політичних експериментів, вплив яких мусить неминує проявляти ся далеко поза її границями“. Під тим „політичним експериментом“ професор має на думці український національний рух, бажаючи, щоб Поляки в ім'я „русско-польского примирення“ помогли його зникнути в користь москвофільства. Ся справа для обрусительів дуже важна. Раз, що через ослаблене українського руху в Галичині був би нанесений удар українському руху в Росії, а друге: „російський стан пославня“ посунув ся би далеко поза державні границі російської держави.

Ось чому неопанслависти прикладають таку вагу до Галичини. „Ще недавно — пише проф. Філевич — їм вважали тільки незначною причиною до польсько-російських справ у Росії. Тепер такий погляд зовсім неможливий. Галичина — не причіпка, а чи не найголовніший гнітний польсько-російський болячок. На останнім славянським з'їзді в Празі галицькі справи зайняли одно з найважливіших місць. Були заходи затушувати їх, перенести центр ваги польсько-російського питання виключно на справи Польського Королівства. Але всі ті заходи були даремні. Дроблене польсько-російського питання на часті і штучне висування одної його часті показало ся неможливим. В Празі польсько-російське питання було поставлене в повній об'єм і се безперечно одна з найбільших заслуг з'їзду“.

І тепер проф. Філевич жде, щоб польська більшість галицького союму „оправдала покладані на нього надії“, остерігаючи її, що „злу прислугу славянству роблять ті, хто так пролагує т. зв. неопанславизм у Варшаві, а рівночасно так старається охоронити Львів від його впливу“.

Одним словом, коли Поляки справді бажать добра славянству і згоди з найсильнішою опікненою славянства Росією, то нехай се ствердить признає „прав і привілеїв“ галицьким „Росіянам“, а тоді і тільки аж тоді можна буде подумати про національні уступки для них в Польському Королівстві.

Так говорять російські неопанслависти. А що на те відповідають польські?

Справді, мало коли можна оглядатися, щоб хтось так пошив ся в дурні, як в сьм випадку польської політики. Вони так щиро повірили в польонофільські заповідання Бобринського і тов., що й досі не можуть же зрозуміти дійсної їх вартості. І хоч деякі голоси польської преси є ознакою того, що в Поляків починається сильний неопанславистичний „Katzenjammer“, то все таки вони чи силою законів інерції чи може таки в тім цілі, щоб запобігти ласки в Бобринських, далі підпирати галицьке москвофільство, — а роблять йому рекламу в політичній сфері. Так прим. що йно вчора парижське бюро Ради Народової подало до тушенської преси таку телеграфічну звістку: „Німійшин „Temps“ містить вступну статтю про Галичину, в якій каже, що москвофільський вплив збільшив ся на некористь України, поплечників пангерманістів. Порозуміє Поляків з

москвофільми є вказаним шляхом до польсько-російського порозуміння“.

Як бачимо, зміст статі „Temps-a“ нічим не різниться від висновків Бобринського і Філевича: дорога до польсько-російського порозуміння веде через порозуміння Поляків з москвофільми в Галичині. І питаємо ся, чи бою Рада Народова при помочи свого правого бюра так рекламує таку статтю, як не для догоди тим плянми, які що-до Галичини розвивають російські неопанслависти?

До яких же політичних трагі-комізмів доведе прокламований в Празі неопанславизм, покаже будучність. Та вже тепер можна констатувати, що пражський з'їзд не має ніяких поважних політичних наслідків та що славянська взаїмність, про яку на ній так декламували, показала ся в результаті тільки взаїмним піддурюванем.

Кровава демонстрація за союмовою виборчою реформою.

На вчора, як відомо, галицька соціальна демократія з'організувала під проводом соц.дем. парламентарних послів депутацию з цілого краю до краєвого маршала, до трьох опозиційних клубів союмових: демократичної лівниці, людівців та клубу українсько-русского і до намісника з домагань виборчої реформи до союму. Для підпертя домагань депутаций з'організувано масову демонстрацію перед союмом, в якій взяло участь до 10,000 людей.

Сконфісовано

І так домагане союмовою виборчою реформі зросло ся вчора кров'ю тих, що перед ними замкнені брами теперішнього союму. Стало ся під боком намісника, який ще так недавно заявляв у союмі, що власть не може бути стороннича, не може віддати ся на службу консервативним пляннам і забаганкам. Справді, прийшло ся дуже недолго ждати, щоб переконатися, на скільки словам намісника відповідала дійла. Видно, що або експ. Бобжинський хотів конче дати доказ своєї рішучості і не допустити до ніяких зборів „під голим небом“, хочби та рішучість коштувала крові робучого люду, або львівська поліція по давньому має carte blanche на „роблене порядку“ по своїй волі, без огляду на те, чи се справді лежить в інтересі публичного ладу, чи може тільки в інтересі тих, що хотіли би й на далі бути виключеними панами союму.

Так чи аніж, а вчорашня масакра служить ярким свідомством, що мимомарширів слів відносини в Галичині зовсім не змінили ся.

Вже від 10-ої години рано почала напливати перед союмом товпа людей. Крім робітничої верстви замітна велика участь інтелігенції обох полів. Коло 11 год. товпа зросла до яких 10 тисяч. Хоч порядку пильнували партійні ордери, то все та-

ки перед союмом аж роїло ся від кінної і пішої поліції, а між товпою увихали ся агенти, вітрахи за „злочинною небезпечкою“.

О год. 11 прибули делегати, яких привитано гримками оплесками. В авдієнційній салі прийняв їх краєвий маршалок гр. Станіслав Бадені, до котрого перший промовив пос. Дашинський.

Бесідник зазначає, що після переведення виборчої реформи до парламенту надійшов час перевести таку саму реформу і до союму. Хоч-би се була правда, що союм є інституцією в першій мірі адміністративною, то й тоді справа виборчої реформи є не менше печучою. Бо чим адмініструє союм і краєвий виділ? Школами, шпиталами, комунацією, держить в своїх руках політику промислову і рільничу. А кого ці справи найбільше обходять, як не тих, що тепер позбавлені виборчого права до союму? Але союм є також інституцією політичною. Адже його жде боротьба за розширені власті і компетенції, а розширені автономії не дасть ся подумати без розширення виборчого права. Бесідник остерігає, щоб союм не взяв ся до виборчої реформи аж тоді, коли вже буде за пізно, як се вже нераз було в польській історії. Навзвучуючи до інавгураційної промови маршала про konieczność компромісу в сій справі, бесідник заявляє, що він і його партія уважає компроміс за один з технічних способів, ведучи швидше до цілі, а та ціль — оперти союм на таких самих широких підставах, що і парламент, т. є на загальнім, рівнім, безпосереднім і тайнім виборчим праві. В кінці бесідник просить маршала, щоб був опікуном справедливих домагань широких народних мас, домагань, сповнення яких вже не можна на далі відкладати.

З черги промовив до маршала іменем укр. соц. демократії пос. Вітик:

Два рази ставав уже робучий народ перед ворітними союму, домагаючи ся заведення загального, безпосереднього, рівного і тайного голосування. Два рази відставали заступники робітничих верств обітницю від Ваш. Ексцелленції, що широкі верстви народу відстануть вступ до союму. Але час минає, а ми ждемо даремно. Загальне, рівне, безпосереднє і тайне право виборче, — се скріплене поваги союму, се лів на рани нашого краю. Лише се право може зближити два народи і обом запевнити спокійний і мирний розвиток. Дякуючи й соціально-демократичний клуб наш зложив в парламенті внесення, щоби для союму заведено чотиригодинне право голосування. Але заступники сього краю у віденському колі польським відкинули те внесення, кажучи, що автономний союм сам заведе сую реформу. Тепер радить союм. Крайний час зупустити народ до союму, і се-ж жадане вискажемо іменем зібраних мас.

На вступі своїй відповіді, уділеної соціально-демократичній депутации, заявив краєвий маршалок, гр. Ст. Бадені, що приймає висновки депутаций до відомо, заявляючи се в польській і руській мові. Відтак сказав маршалок, що він не має права давати якенябудь приречення або зобов'язання іменем союму, своє-ж особисте становище зазначив уже двічі як супроти давнішої, соціально-демократичної депутаций так і в союмі. Становище се полягає на тім, що маршалок є прихильником признає всім тим, хто досі не має виборчого права, отже найширшим верстам суспільним дійсної участі в союмі і то не лише формально, але також в той спосіб, аби їм запевнити фактично відповідний вплив. Алеж се мусить наступити в дорозі поступового перетво-

Вистава в Празі 1908.

(Дальше).

Олії до виробу лікерів, сутники (есенції) до виробу горівок, краски до малюнків, до крашення стін, капелюхів, цегол, шкір, металів, стоять в скляних чашах, слюях і фляхах.

Хемікалія виконують своїми іменами, випи-саними на пушках, правдиво хемічний настрій: Argolin, Karbolic, Benzol, Borax, Natrium, Chromoxud, Salmiak, Natriumsulfat, Antichlor, Chlorealolum, і т. п.

Хемічні навози творять незвичайно важну частку хемічних виробів в Чехях. Фірма A. Schram показала на чотирох образах природної величини, як виглядають морков, капуста, буряк вишавий і буряк цукровий без навозу, а як при чотирох ріжних способах навоження хемічного. Получене ківасу фосфорового з кальцієм, зване кальцієм-фосфатом, є головним складником ростинного організму. Ростини добувають його з землі. З ростинною поживою переходить сей складник в тіло людини і зживлять та служать тут до відбудови цілого тіла, а головню костий і зубів. Важною задачею господаря є ввести в землю назад кальцієм-фосфат, котрий збіже витягнуло. Лібіг перший вказав в 1840 р. на спосіб хемічної підправки землі. З чого-ж тоді підправа робить ся? До виробу цукру вживають перепалених костий, так званого сподію. Відпадки зі сподію при виробі цукру, а також відпадки з костий, виварених на столярський карук, ідуть до виробу підправки. Крім сего знаходять ся вже в природі мінерали, що містять в собі багато фосфору, як фосфорит, апатит і копроліт. Тоті мінерали добувають на півострові північної Америки на Флориді, в Канаді, Альжирі, Еспанії, Ісландії, Норвегії, в Ніссаві і в інших краях. Кораблями ідуть вони до Гамбурга, а відті Лабою до Німеччини і Австрії. До самих Чех і Моравії приходять в той спосіб 800,000 кілограм. висше наведених мінералів, званих загальною фосфатами.

Сей мінеральний сировець мелють на муку. Одержану муку поливають в кам'яних коморах сірковим ківасом. Тепер слідує хемічний розклад. В зроблений мішанин вилучають ся з сировця дві треті вапи і луть ся хемічно з ківасом сірковим

в гіпс. Ся решта, що не злучилась в гіпс, є ківас фосфоровий і третя частина вапи. Вони творять разом „суперфосфат“. Маса сую сушить ся і мелє ся на муку. Тепер суперфосфат готовий до зжитку. Посіяний на поли, розпускає ся легко у вохкості, а ростини втягають його в себе корінем.

В цілій Австро-Угорщині є 22 фабрик штучної підправки. З них 12 припадає на Чехі і Моравію. Давать вони роботу около 800 робітникам. Фабрики виробляють окремо підправу для ріжних ростин, для хмелю, буряків, лєну, збіжя і т. п. Хемічний склад тих ріжнородних штучних навозів мусить означити наперед учені хемік.

Столярський карук вирабляє ся з сьвіжих костий та з відпалків невипалених шкір. В Чехі і на Моравії є 9 великих і багато менших фабрик каруку. Богато сего товару йде в чужину.

В окрузі праської палати суть ще численні фабрики газу світляного, фарб, покостів, воску, сірників, крохмалю, чорниля, шварцу і найстарша австрійська фабрика динаміту (1870).

Спис фабрик в каталозі хемічних поданий ще після обчислення з р. 1902. Недостача найновіших дат мене здивувала.

Сусідом хемічного зводу по правій руці є звід виробів з дерева. Три великі дубові бочки замикають, видає ся, дальшу дорогу, але за ними видно виробу кошкарський: кошки, полукішки, коші на біля, до подорожжя, навіть плетену биду на пса до кімнати. За кошками знов бочки, але вже не дубові на вино і пиво, лише ялові з березовими обручами до пакованя товщу, хемікалій і скла.

Цебрики з мосянними і залізними обручами, колеса, теліги, васяги, візці паркетів розміщені були попри бочки.

Характеристичні дві галузі виробів. Люльки з порцеляни, дерева і морської піни, цибухи і цигарниці — се одна галузь, а всякі деревляні дрібнички, які стрічаємо по склепах міськ купельних, як чарки, тютюничні, коробики, пукавки, сивавки, свиставки, вахляри, молотки, валочки і т. п. — се друга галузь.

При зводі деревляних виробів стоїть звід комнатної обстанови. Гостиння, спальня, їдальня, писальня, се проблеми, які столарі, токарі, мосян-

ники і вистелячі (тапіцери) старали ся тут в ріжні способи рішити. Досить часто повторяла ся обстановка писальні на спосіб американський, де всі двері в шафах і писальних столах заступлені гнучкими засувками. В спальнях видніють часто мосянські ліжка. Роблять вони мимомово лискуного вигляду вражє касарні або лічниці.

Дивно, що всі виробники старали ся дати обстанову незвичайну, дорогу. Лише де-не-де видно було спокійний, правдивий смак. Ан оден зі столарів не поставив обстанови для середно замощеної родини, котра хотіла би мати гарні меблі, міцні, а не дорогі. Проблем скромної а гарної обстанови угадали виконавці за низкий для вистави. При огляданні сецесійних меблів дістає ся охоту відломити і той кусник поруча, що майстер уважав за потрібне затримати, опісля відомості ноги і виникли вже через вікно. Інтересні були столи домашні, котрі можуть служать також за білар. (Fr. Zabokrtsky, Прага). У виставі взяло участь 91 фірма.

По лівій руці від хемічного зводу знімає ся звід шкір, а дальше звід виробів металевих.

Вхід до скріпного зводу окрашений крокодиловими шкірами. Високий розвіш машин спонукує виріб ремінних поясів до лущеня розгінних коліс. Звод вузких і широких поясів покривають стіни, на долівці лежать гори шкір на привши, підощи, вози, сідала, куври, калитки і річи окрасні. Стоять тут численні повози. Фірма Ян Рибак виставила повози, віз почтовий, віз на пакунок для склепів, віз на воду мінеральну і караван, замовлений від Любляни. Так зложив ся в тих комунаційних средствах мимоміст символ людського життя. На скромній, чорній бричці у фірми J. O. Jech читало ся напис, що такий сам віз замовив собі архієпископ Карло Франц Гусіф.

Звід виробів металевих обнімає пребогато річний. Всі вироби, з заліза, міді, бронзи заступлені більшими або меншими фірмами. Части потрібні при будові домі, сходи, поруча, крати, ворота, окута стоять довгим рядом. Цілі комнати заповнені печами, виконаними в ріжних взорах, щоби догодити всяким потребам і влодобам. Кухні практично улажені, кухонне начиння, ледівні, ліхтарі, лампи, пушки, коробики, залізні бочки на нафту, оливу і бензин уложєні в старанну цілість. Візги, ковальські міти, залізні чаші

возів, залізні маглі стягають на себе око своєю величиною. Важну галузь металевого промислу творять металеві гузки, звані затрісками. Внутрі зводу стояла комнатка, котрої стіни покриті були затрісками ріжного вигляду. Зелізна гута з Комарова виставила найбільше предметів: величезні стовпи, розгінні колеса, водопровідні рури, пушочні кулі, ванни, ліхтарі, поливане начиння. Фірма уладила стайню на три коні, виходи, умивальню і комнату шкільну, все в природній величині.

Державна копальня срібла і олова в Пші-брамі подала свій звіт в пробках металів, в рисунках, моделях і світлинах (фотографіях) за літа 1870—1907.

На стінах висить кілька старанно виконаних карт. Карта середньочеської області углевої поучає нас, що головними копальнями є Rakovník, Kladno, Smolno, Slany, Strazeei. Тут добувають камінний вуголь. Число робітників занятих при копанню вугля в праській окрузі виносило в 1906 р. 10,725 мушин, 217 жінок, 988 молодечів. Зазначити треба, що в північній часті краю знаходять ся верстви чорняного вугля (Braunkohle), що належать до найбільшійших в Європі. Се вяснює по части, длячого промисл міг так високо статунти.

Край чеський багатий в мінеральні скарби. Тут є копальні золота, срібла, заліза, олова, графіту, антілюну і цини. Але соли нема цілком.

Вступим тепер до найбільшого зводу. Се звід так званий „промисловий“, що стоїть від вистави в 1891 р. Виставці були тепер в клопоті, чим той великий простір заповнити.

Середна зала з погрудем цїсаря призначена до прийняті і повтань. Товариства опіки над робітниками вказали тут картами і нарисами вислід своїх заходів.

Ліве крило зводу обнімає ткацтво, одяги і знаряддя музичні. Ткальні праського округу виставили в гарних кіосках лянні і бавовняні полотна, вовняні тканини і сукна. Жінка звернула мені увагу, що чеські полотна звисні є з доброї якості.

Прядільні і ткальні бавовни дають заняті 10,000 робітникам. Одна з найбільших фабрик перкало знаходиться в окрузі торговельної плати. Фабрики в Гумпольцу вирабляють сукна, льодені і сукна війскові. Тисяч ручних а триста механічних кросен працює над шовковими тканинами і стяжками. Цілий ряд фірм має зносини з євро-

Гігієнічні черевики для дітей

поручає найдешевше

Спеціальний склад обуви

Львів, улица Карла Людвіка ч. 3.

докладно і совісно шкоди заповідній елементарній нещастині провів та утворив відповідний комітет, як по інших сусідніх повітах. Інші країна біда і нужа грізять селянам в сім повіті. Вже по декотрих селах став тиф грасувати. А що то буде даліше?

З Тисмениці. (Віче). Дня 20. с. м. відбуло ся віче в сали „Народного Дому“ в Тисмениці. Хотів же від рана видно було, що дощ не дозволив зібрати ся вічевицям на просторім майдані, то однак свідоміші селяне з околиці не відстрашили ся непогоди і прибули численно на важну нараду. Д-р Ярославич зі Станиславська реферував про реформу виборчу до союму. Другий референт п. Мих. Губачук подав сумний образ сегорічних нещастій елементарних і вказав способи, як домогати ся полекші від краєвого комітету ратунок-вого. Народ вислухав тих рефератів з великою увагою, а в дискусії забирало голос багато бесідників, як: пп. Волосенко, Стефан Голуб, Яків Голуб, Стефан Квачак, Іван Матай і ин. Вкінці на вкесено о. Мих. Дурдзели з Хомяківки прийнято отсі резолюції: Віче в Тисмениці, зібране дня 20. вересня 1908 р., домагає ся: 1) Справедливої реформи виборчої на підставі загального, рівного, безпосереднього і тайного права голосування до союму, виділу повітового і рад громадських; 2) зміни закона довецького; 3) зміни закона о риболові; 4) зміни закона будівельного що-до покриття хлопських хат дахівками; 5) регуляції ріки Ворони.

По вічу відіграли аматори з Підпечар з гарним успіхом „Верховинці“.

З Яворова. (Кілька уваг про яворівське віче). Посліднє віче в Яворові виказало більше заінтересованість серед народа, ніж віча попередні, і се доказ, що віча мають свою педагогічну вартість. Яворівщина це й доси занедбана під зглядом політичним, але поступав саженим кроком наперед. Кількатисячній гурт не слухав уже промов референтів німо і пасивно, але брав у вічу активну участь. Мимо вітру і студни ждав весь наряд аж до кінця наряд і був би ще слухав, якби не пізнав пора, що вже треба було конче розходити ся.

Але що вдяряло в очі то се, що навіть з поблизких сіл не видно було на вічу сьвященників. Невже-ж вони боать ся так дуже радикального вітру, що не показують ся там, де ходить о руську і хловську справу? Не вже-ж чекають на п. Трильовського, щобі повіз наше селянство там, де воно хоче піти; до борби о свої права? А тут у повіті дуже багато таких панотій, що не лиш не пособляють поступові нашого селянства та його патріотизмові, а на встид і ганьбу навіть метрикальні викази і всілякі урядові писма пишуть лиш по польськи до властей, а навіть квнти на платні пишуть по польськи! Якій примір се для їх парохій, котрих часто ще й з тими писмами висилають до урядів!

Також нашого учителів не багато було. Але учителів Польки якось більше цікавили ся нашим вічем. Одна з них, паночкова панна з Курник, мала ту неприємну приємність, що чула, як о таких як вона просвітельських говорив оден з референтів. Коли ухвалено резолюцію за руською гімназією, гордала панна Янічек — так зве ся тая Полька чистої крові — окриплім голосом, що вона хоче польської гімназії, бо ту „польська земля“. Навіть найбільші її товаришки взяли її за эле таку відвагу, бо тільки завдяки тактності наших селян та просвітельства не наїзали ся поза бар'єрами торгової площі. Не знати, що то би наші власті сказали о учителів Русинів, котри би в такий нетактовий, ба ще й провокуючий спосіб заховували ся на польським вічу?

А треба же знати, що паненка Янічек день в день парадую по Яворові на бічці на превелику вітку яворівських жидів, день в день „цвѣтити“ в Соколі, а по тих цвѣтиях... Поступоване тої просвітельської нещастини руських дітей е таке, що в Яворові всі пані сторожать від неї та повимавляли їй дома, а навіть її близький свояк, директор одної тутешньої школи, до неї не признає ся. О всім тим знає і тутешній ц. к. инспектор шкільний і староста і ціла рада шкільна; але видно, що якісь згледу злізбова таки держать її на посаді в Курниках. Може би сказав управитель школи з Курник п. Кирвич: коли тая панна повнить свої обовязки службові, як вона раз-враз в Яворові, а Курники преїнь близько 3 милі від Яворова?

Пекучі питання.

(Письмо з закордонної України).
(Даліше).

V. Польська гаката і московський соціалізм. VIII. книжка „Русского богатства“ принесла між иншим дуже цікаву статтю д. Плохоцького п. заг.: „Польско-руссинськія отношенія в Галиції“. „Русское богатство“ — журнал народно-соціалістичного напрямку, і тим цікавіше придивитись, як він інформуює своїх читачів про галицькі справи. Ще з часів Драгоманова в найширших кругах українського суспільства склав ся дуже шкідливий міт про прихильне відношене московських соціалістів до українського руху. Сей міт на ґрунті рабства перед усім, що московське, пущив у нас таке глибоке коріне, що придавити його була безсила „Историческая Польща и великорусская демократія“. Наше москальське (культурне і політичне), наша віра в московський соціалізм — се найбільше гальмо розвитку самостійної укр. політики в Росії. Укр. інтелігенція, а за нею культурніший одиниць з народу почувують себе лиш часткою „визвольної армії“ і добають найбільше про свою лояльність до Москалів і їх „стану ризіванія“ на Україні.

Тим цікава та ігноранція потреб нашого народу в Галиції, те знущане з нашого лиха, які зайвий раз виявляє московський соціалізм, містяться на сторінках свого органу статтю д. Плохоцького!*)

Поперед всего мушу зазначити, що згаданий автор не без тенденції вживає назву „руссинський“. З його статі виходить, що „руссини“ — се народ окремих від Українців і почуває себе то Москалем, то Поляком, „несмотря на тщетныя усилія „української партії“. Виявляючи по дурному проф. Грушевського „крайнім українським націоналістом“, д. Плохоцький пробуює познати своїми читачів з статистичною галицької людности. „Что касается Восточной Галиции — пише він — то по данимъ переписи 1900 г. изъ 4,814,171 ея населенія 62,5 пр. считали себя русскими, 33,7 пр. поляками и 3,7 пр. иѣмцами“. Всім відомо, що в Галиції живе чимало Жидів; а от у д. Плохоцького з них й духу нема. А от ми десь чували, що жиди в Галиції 12,5 пр. Жидів, котрих ад маюгем Poloniam gloriam охрещено в Поляки! Далі автор каже, що „число поляковъ в Галиції постоянно возрастаетъ не только абсолютно, но и пропорціонально по отношенію къ оставшему населенію“. Що се факт, — ми згоджуємось; але чому д. Плохоцький мовчить про ті штучні умови,

при яких тільки й можливо таке „возрастаніє“? Занадто вже соромить ся „раб добродіє!“ Але правда відомого ватажка Р. Р. С. і її репрезентанта в московській пресі мало обходить; йому треба довести, що „польскій элементъ Галиции численно очень силен“, от він бреше і в землю не дивить ся. Після давньої приказки: „choć nie łopogono ale zdygno!“ Як же виника „польская сила“ в Галиції? „Сила эта складывалась і росла въ теченіе столѣтій, и въ настоящее время она является результатомъ историческихъ усилій многихъ поколѣній“. Историчні ганебні утиски укр. народу в Галиції після слів д. Плохоцького випливають з національних інтересів цілого польського народу! Запам'ятаємо се собі, аби не впасти в облуду, бо д. Плохоцький вміє одягати овечу шкуру!

Набалакавши силу дурниць про створення графом Сталоном укр. руху в Галиції і нап. несвідомість галицьких „руссинів“ (вони, мовляв, самі не знають, хто вони, Українці чи Москалі), д. Плохоцький характеризує москальське, рахуючи очевидно на державно-націоналістичні почуття своїх читачів Москалів: „Появляются русские, которые порываютъ практически съ малорусскими языкомъ, изучаютъ русский, пишутъ и говорятъ на немъ, распространяютъ русскую литературу и провозглашаютъ требованіе болышинства населенія ввести въ русинскихъ школахъ Галиции русский языкъ какъ языкъ преподаванія“. „Молодые москальство“, на котрого чолі стоять Дудикевич, Глібовицький та Марков, після характеристики д. Плохоцького являють ся широкі прихильники до москальської культури і „поверами сближеніи съ Поляками“. А ось „Українці“ — то се вже справжні вороги „Россій“. „Они делятъ мечту о созданіи одного общекраинскаго политическаго организація“. „Исходя изъ этого положенія, стремятся создать въ Вост. Галиции очагъ укр. нац. движенія, которое въ будущемъ охватитъ и русскую (россійскую?) Ук-раину“, і ось Поляки, ратуючи „Россію“ від „разложенія“, і почали „культурную работу“ у східній Галиції. „Мало по малу вся Вост. Галиція покрывалась сѣтью польск. просвѣтителскихъ учреждений нац. характера (а на чій гроші? — Віг.), влияніе которыхъ стало распространяться въ крестьянскій масъ бывшихъ Поляковъ (Віг.)“. А щоби Полякам не закинули їх польонізаційної політики, д. Плохоцький спійнить з заявою, що „латынники“ — се власне Поляки, бо „административныя власти не считаютъ ихъ чистыми русинами“. Не менше дбає Поляки і про політику „освѣту“, „мужиковъ“; видавали книжки і часописи, „будили націон. гордость“, улаштували віча і виховали цілу генерацію шпигів-патріотів. Ось що пише д. Плохоцький про себе самого: на якесь там віче зібравсь „немало и такихъ, которые говорили между собой по малорусски. Я заинтересовался (!), главн. обр., полѣдними... Улучивъ минуту, (як справжній шпиг). Я сталъ подробно расспрашивать крестьянъ, откуда они, Поляки или Русины... Многие жаловались, что они уже забыли по-польски... Съ особенной радостью сообщалъ мнѣ крестьянинъ (хрунь?), плохо товорившій по-польски, что теперь у нихъ въ деревнѣ основана школа и поэтому дѣтныи перестанутъ говорить по малорусски“. Але весь світ знає, що Українці — народ невіданий. Замість того, щоби Бога молити за своїх добродієв, котрі „движимые человеколюбіемъ“, утворили укр. гімназій, сей „корень зла, источникъ опасности, угрожающей со временемъ окончательному вытѣсненію Поляковъ съ насильственныхъ ими мѣстъ во всѣхъ административныхъ и судебныхъ учреждениях“ — почали боротьбу з польським „опіюм“. Ну, та Поляки, люди розумні, відразу шахнулились. „Среди польскаго народа возникаетъ настроеніе, враждебное малорусскимъ гимназіямъ, рѣшительныя протесты противъ учрежденія новыхъ малорусскихъ гимназій роздаются все громче и громче“. По справедл., як не протестувати? „Націоналістическія „українськѣ“ газетки (Гайдамаки“, „Діло“ и др.) проповѣдуютъ похоть противъ Поляковъ, не скрывая своего желанія въ бросить всѣхъ Поляковъ „за Санъ“. Домагане подліу Галичини — се „отвратительно грубая форма націоналістическаго фанатизма“ і тільки. Все се примушує Поляків „быть вѣсколько сдержанное“ відносно Українців. Напр.: „помѣшканіи, парализующія свои владѣнія, часто не рѣшаются продавать землю русинскимъ мужикамъ и уступаютъ ее только польскимъ. Тѣ же помѣшканіи выпысываютъ сельск. хозяйства, рабочихъ изъ Западной Галиции“.

Ось як знайомить польський сациаліст Москалів (котрі, до речі, вірять „рыцарямъ-полякамъ“) з тими умовами, які утворюють ґрунт для політ. цвѣтіння. Безумовно у Москалів, читачів сей „статі“, д. Плохоцького, мимоволі виникне ворожий настрій до Українців, а почуте пануючої нації розбудить в них боязнь перед українським відраженем в Росії. Хоч Москалі-соціалісти і ворогують з Москалями-реакціонерами, але спільний нац. інтерес примушує їх єднатись одні з другим, щоби боротись з укр. рухом, як се роблять і Поляки. Москалі зваято провадять на Україні москалізаторську політику і давно вже зробились недосажним зразком для галицьких Поляків. Але ілюзії, утворені російськими Українцями що-до Москалів-соціалістів, мішають поглянути на справу тверезо. Українська преса в Росії вся просікала москальським і тільки іноді мимирть щось невірнате проти Москалів, „правих лібералів“, та й то так, щоб не образити почуття пануючої народности. Наслідком сього політичного неучства і стала можливою та облуда, яку ми бачили в статі Плохоцького, яка буде „неопровержимою“ істиною для більшости укр. інтелігенції, що годується за московською культурною стравою. Ось звідки виникають всі „тренья“ Українців російських з австрійськими. Спільна і енергічна боротьба з москальським усею всі наші незгоди і виведе наш національний рух по обидва боки Збруча на битий шлях творчої праці коло будованя своєї власної хати. Сподіватись якоїсь заповомогі з боку чужинців даремно! Всю надію треба покласти на наш 30-ти міліонний народ, що темний і нац. несвідомий.

Князь же проміняє світла в сю темну масу, оборонить її від „обруствительныхъ“ експериментів, утворить сильну і численну укр. інтелігенцію, і ви виконаєте свій обовязок. Але саме найголовніше — се боротьба з москальським культурним чи політичним, соціалістичним чи реакційним — се все одно! Хай сьвяте гасло: „в своїй хаті своя правда і сила і воля“ — стане гаслом нашого народа-величя по обидва боки кордону! (Даліше буде).

Vigilans.

*) Тверезі голоси в сій справі ми чули лиш в таборі У. С. Д. Р. П., далекий з рештою від нап. шовінізму.

Посилайте датки на будову великої бурси на школи Руського товариства педагогічного у Львові ул. Сикстуська ч. 47.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 28. вересня 1908.

Проти плурального голосування.

Будапешт. (Ткб.) Соціалісти урядили вчера демонстраційний похід, а опісля відбули ся численні віча, щоби запротестувати проти виборчої реформи проєктованої урядом. До пригоди не прийшло ніяких. Також з инших міст на провінції доносять про соціалістичні віча, що мали взагалі супокійний перебіг.

Сербський патріарх.

Будапешт. (Ткб.) Цар затвердив вибір епископа Богдановича (Мадарон — Ред.) на сербського патріарха. Інсталяційне торжество відбуде ся 4. жовтня с. р.

Холера.

Петербург. (Ткб.) В останніх 24 годинах прибуло 268 випадків занедужаня на холеру, а 148 випадків смерті. Всього доси занедужало 4940 осіб, умерло 1874, а подужало около 1200.

Страйк студентів.

Петербург. (Тка.) На зборах студентів ту-тешного університету 2,800 голосами против 72 до 88 здержало ся від голосування — ухвалено уладити загальний страйк, коли би правительство даліше уживало репресій против студентів.

О конституції.

Александрія. (Т. К. Б.) Вчера відбули ся тут демонстрації за заведенням конституції. Демонстранти хотіли піти перед палату Кедива, але їх не допущено туди.

Ізвольський.

Монахія. (Т. К. Б.) Російський міністер за граничних справ Ізвольський поїхав до Деся.

Конференція в справі туберкульозу.

Філадельфія. (Т. К. Б.) Конференція, що має на меті розслідути способи як запобігати ширенню туберкульозу від споживаня сирого молока, вибрала комісію з 7 членів; головою її є проф. Роберт Кох.

Болгарсько-турецкий конфликт.

Софія. (Т. К. Б.) Австро-угорський посол, гр. Черній виладив з поручення свого правительства протест в справі обсажденія болгарським правительством болгарської лінії орієнтаційних залізниць. Болгарське правительство збереть ся на нараду, щоб уложити відповідь.

НОВИНКИ.

— Процес пос. Василька против Ончула вкінці таки відбуде ся. Ходить, як звісно, о напасливі статі, поміщені Ончулом в революційній газеті „Die Wahrheit“, а передруковані покаявним польськими галицькими газетами. Пос. Василько потягнув клеветника до судової відповідальности, але Ончул, знаючи, що мусить програти, старав ся всіми способами, аби до сей справи делеговано суд віденський, де у своїх політичних союзників, антисемітів, надіяв ся увільнення. Однак висший суд краєвий відкинув його просббу о делеговане віденського суду і розправу против клеветника відбуде ся дня 1 жовтня перед трибуналом присяжних судій в Чернівцях. Пос. Василька заступитимуть віденський адвокат д-р Розенфельд, а також адвокати д-р Окуневський і д-р Фокшанер.

— Населене Буковини. По неофіційним обчисленням, населене Буковини з початком р. 1907 вносило 783,252 душ. Щоб оцінити зріст населеня сего краю, досить порівняти висліди послідних двох офіційних переписів. І так перепис з р. 1890 виказав 646,591 душ, а з р. 1900 730,195 душ. Отже в десятиліті 1890—1900 приріст вносив 83,604 людей, а за сім літ 1900—1907 обчислено приріст людей 53,057.

— Будова залізничної Львів-Бережани-Підгайці вже на укінченню. Як зачувати, дня 1. листопада с. р. розпочне ся особовий рух, але тільки на лінії Бережани-Підгайці.

— Справа Холищани. Предсідатель холмського брацтва, А. Будилович, в довірених листах, розісланих до деяких членів брацтва, повідомив їх, що відобраз з міроїдальних жерел інформацію, що справа вилучення Холищани від Польського Королівства буде розбрана в державній думі на біжучій сесії. До того часу брацтво хоче видати етнографічну малу. Холищани з виказами числа населеня православного і католицького. Брацтво думає, що справу вилучення Холищани з Польського Королівства піддержити центрум державної думи.

— Смерть хруня. З Любачева доносять, що в Острівці помер нагло дня 21. с. м. Гринько Кочуба, випивши горівки за 1 кор. 80 с., які дістав від посла д-ра Козловського з нагоди його польського звіту. Між хрунями, що голосували на польського кандидата, сей факт викликав велике вражене.

— Справа реформи календаря в Росії. Незабаром мине вже десять років, відколи петербургська академія наук призначила реформу календаря „календарній академічній комісії“. Комісія заснувала ся 1899 року, але й досі ні на чому не стала. Та й справді ся справа значно зложена, ніж здавало ся. Щоб зробити се діло, треба прияти до нього найвидатіший науковий сили. Звичайно, що десять років доволі було б навіть для найтійшої справи. Тепер в академії наук, у календарній комісії, до котрої запрошено представників усіх відомств, не минаючи й синоду, вирішили три погляди на реформу календаря. Одна частина членів комісії за проведом представника синоду обстає за те, щоб зоставлено й надалі старий юліанський календар, бо мовляв, повстануть проти реформи побожні Росіяни. Друга частина комісії зауважує, що дуже незручно, коли й надалі на рівні істнувати-муть дві календарні системи; особливо се не зручно в Польщі, де мало не всі сьвята сьвятують ся по обох календарях. Ся найбільша частина комісії пристає на те, щоб заперендо григоріанський календар, але з умовою, щоб католицтво поступило ся з своєю пасхалією. Як відомо, смерть Христа настала тоді вже, як Він відсвяткував Великдень; виходить, що сьвяткувати Великдень треба завжди після живильних єєдиконних сьвят, але на се не зважая католицька церква, — а комісія хоче, щоб вона зважала. На сам кінець третя, найменша частина членів комісії вважає, що конче треба встановити зовсім новий календарний стиль, один для всього сьвіта, а на се треба сликати міжнародний з'їзд. Зробити се мусить Росія, бо вона, мовляв, найбільше заінтересована в сій справі. Частина комісії доводить свою думку тим, що григоріанський календар не на всьому сьвіті прийнятий, бо от Турція та Японія мають свій національний календарний стиль; так само мають окремі календарні системи азійські народи. За такою реформою календаря обстає академік Саладілов, котрий написав про се ґрунтовну розвідку.

— Із семинаристів дячками. Семинаристи духовної семинарії в Житомирі, Шевченко, Крестинько і Жукович, котрих потягнуто до судової відповідальности за заворушеня в житомирській семинарії, але відтак оправдано, внесли просббу

о прийняті їх назад до семинарії, однак сему рішучо відмовлено. Тоді вони звернули ся до архієпископа Антонія, а той порадив їм звернутися до синода, що вони й зробили. Із синода прислано їм тепер рішене, яким велить ся їм вступити на оден рік за дячків, а аж тоді приймуть їх назад до семинарії для скінчення богословських студій.

— Жертва води. З Жабя доносять, що дня 21. с. м. утонув в потоці Бережницькому купець з Косова Шміль Квечер, котрий хотів переправити ся на другу сторону потоку, що перетинав повітову дорогу, вів на кони в воду. В середній потоку кінь спотикнувся на камінь і разом з їздцем упав у воду. Бистра вода гірського потоку піврала сечас Квечера а філі унесли його до Черемоша. Тіло Квечера найдено аж в селі Ясенові, віддаленом о кілька кілометрів.

— Вдушені воли. З Чорткова доносять про незвичайний випадок недбалства на галицьких залізницях. Гр. Семенський з Хоросткова закупив в Турці під Коломиею 17 волів. Воли заладовані, замисів до вагонів до того признаних, до возів, званих під назвою „40 Mann oder 6 Pferde“. Тому що отвори заложено тонкими дошками, три воли вискочили на стації. Підвисоке і поломилі собі ноги. Не було иншої ради, лише продати покарічені звирята на літцятиці. Щоб не допустити до дальшого вискакування, кондуктор заснував двері вагонів, але се було причиною ще більшого лиха. З недостатку воздуха всі 14 волів подушили ся... Довідаю ся про се аж на стації в Козовій, коли в вагонах панувала гробова тишина, що звернуло увагу начальника руху. Шкода вносить звиш 5,000 корон і залізничній управі буде тепер процес о відшкодоване.

— Великі пожежі в Америкі. Як доносять з Пітсбурга, в Пенсильванії лютять ся величезні пожежі лісів, спричинені великою посухою, котра навістила головне західну Пенсильванію і західну Віргінію. Розміри посухи можна собі уявити з того, що корабельний рух на тамошніх ріках треба було здержати з причини низького стану води. Наслідком пожеж лісів в провінціях Місиген і Уйсконзис упало жертвою огню кільканайцять сіл, причім мало згинути багато осіб.

— Гімнастичний попис у Ватикані. З Риму доносять, що на бельведерським подвір'ї Ватикану, переміненім на гімнастичну площу, розпочали ся міжнародні вправи католицьких союзів. Беруть в них участь гімнастики з Франції, Бельгії, Ірландії, Канади та Італії, разом 2,000 осіб. На площі збудовано трибуни, на котрій явив ся папа підчас кінцевої дефіляції.

— Що таке Сибір? Відповідь на се питання можна знайти в збірнику „Сибір“, що отсе сьвіж вийшов. В збірнику взяли участь такі знавці Сибіру, як Т. Потанин, професори Боголепов, Клеменц, Кафман, Серошевський, що пробув на засланні в Сибірі 30 років, та инші. „Російська державність — пише Вацлав Серошевський — зробила з Сибіру величезну „картально-исправительную“ справу, на яку пішли мільони грошей, ріки сльоз та море крови. Якби зібрати до купи весь стогін, викликаний сего спробою, то він би перекирав гоми бурі на океані“. Сю спробу роблено сотки років. У сибірській тюрми садовили людей „ради вьшшей казни“ та „сугубой смерти“. Сибірська тайга, ліси, тюрми бачили такі страхоти, такі страждання, яких не знавала ні одна країна. Самих смертних кар там уживало ся кілька сортів. Злодіїв і розбійників били батогами, а тоді вшали Така сама кара була палім. Жінок, які вбивали своїх чоловіків, живими закопувано в землю. Відступників від віри та еретиків палено на огні. Державних злочинців четвертовано, колесовано, на кіл настромлювано та голови їм відрубано на помості. Фальшивникам відрубано обидві ноги й ліву руку. Катованя були всілякі: на „дуби“ трясли, розпеченими кілками рвали тіло, язик й вуха відірзували, нідздрі виривали, окропом обливали — то що. В сибірських тюрмах сиділи найзначніші злочинці і тим то там така люта була й кара. Злочинців садовили в „яму“. Копали ту яму, обкладали її боки деревом, зверху закладали товстими колодами і малісньке колючкою тільки заставляли. У те віконечко кидали взизям їжу. Таке розказували Серошевському старі Якути.

— Др'бні вісті. Доповняючий вибір двох членів повітової ради в Бережанах з групи сільських громад розписала президія намістництва на день 18. листопада. — Бурмістром міста Перемішля вибраний знова д-р Долинський а його заступником д-р Смутний. — В бережанським суді за-недужали серед підозрілих познач чотири особи з Гичича, підгаєцького повіта, поклікані на свідків в одній справі. Відставлено їх до шпиталю, а сально розправ сечас здеінфекційовано, виділений хорих піддано бактеріологічному розглядові.

Оповідки і

Завтра, ві второк: Евфимі, Людмила (Михайла Арх.). Позавтра, в середу: Софій, В., Н. і Л. (лат. Еро-нина).

Видіт тов. педагогічного у Львові пошукує сил учительських з кваліфікацією гімназійною, як також укінчених студентів філософії, що хотіли би ся посвятити званю учительському. Зголошеня просить ся присилати під адресою Виділу ул. Сикстуська ч. 47.

Духовні вправи (реколекції) для сьвященників відбувають ся в днях 5—8 жовтня с. р. в духовній семинарії у Львові. Початок дня 5. жовтня о 8. годині вечером. Ті, що хотять взяти в них участь, звольте зголоситись письменно до о. В. Семкова, пл. сьв. Юра ч. 5. найдаліше до дня 4. жовтня с. р.

Краєве віче громадських писарів східної Галичини відбуде ся дня 1. жовтня с. р. о год. 11 перед пол. в сали „Руської Бесіди“ в Станиславові. Предметом наряд домагане перенесення громадських писарів на краєвий етаж з зачислення до категорії урядників та справа заснованя власного товариства.

„Тернопільський Боян“ і „Громада“ уряджують в неділю дня 4. жовтня 1908 в сали „Міщанського Брацтва“ в Тернополі концерт на спомини 60-літніх роковин Кирило-Методієвського брацтва. Початок точно о год. 8. вечер. — По концерті відбудуть ся в сали „Руської Бесіди“ Вечерниці з танцями на дохід „Селянської Бурси в Тернополі“. Стрій візновий. Вступ від особи 2 кор. Добровільні датки приймає ся з полякою. — Комітет.

Коломийський Боян устроює в суботу 3 жовтня 1908 р. і на вівторок 4 жовтня вечерниці в сали Народного Дому (П. повер). В програму входять товариські забави і теніс. Початок о годині 9-тій вечером. Стрій слацеровий. Окремих запрошень не висилає ся. Просить ся о як найчисленнішу участь. Вступ від особи 1 кор. Добірний буфет у власнім заряді. Виділа 1471 1—2

Оголошене. Дирекція парц. тов. „Земля“ у Львові повідомляє усіх інтересованих, що канцелярія тогож товариства зістала з днем 28 вересня 1908 перенесеною до нового помешканя при ул. Сикстуській ч. 38 П. повер. При тій нагоді звертає ся увагу на анонс „Землі“, поміщений в нинішнім числі „Діла“. — Дирекція. 1474

*) Радна би читачеві ще раз при сій нагоді перечитати статі Лозинського в Літ.-Наук. Віст. 1908 р.

Видавец і освітальний редактор: Александр Ворковский. 3 друкарки Народовой (Мамедовых) Консерваторії ч. 9.

Діло

Число телефону 261.

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 6-й годині по полудні.

Переплату і іскрати приймають у ЛЬВОВІ Адміністрація „Діла“, Ринку ч. 10. Бюро газет А. Олександровського, ул. Кіньського 2; С. Соколовського, Пасаж Гавсманна ч. 9; К. Бухштаба, ул. Карла Людвіка ч. 28. — У ВІДНІ: М. Дукес, I. Wollzeile 9, R. A. Richter, Nibelungengasse 4; H. Schalek, I. Wollzeile 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse 1. 18, U. FRANKFURTER, I. GAMBURGER, M. Haasenstein & Vogler.

Рекламу, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рухомі звертаються до літературного відділу. — Рекламу приймають у Львові.

Передплата на „ДІЛО“ в Австрії: за тримісяччю: на цілий рік . . . 32 к. на шість років . . . 16 „ на місяць . . . 2 „ 70 с. У Львові (без почтової пересилки): на цілий рік . . . 28 к. на шість років . . . 14 к. на чотири роки . . . 7 „ на місяць 2 к. 34 с. Подорожне число копій у Львові 10 с., на провінції 12 с. Оголошення зачитані приймаються по 20 с. за одну стрічку іскриво або за 10 с. за одну стрічку „Діло“ по 60 с. — Голоси і інші приватні оголошення зачитані по 20 с. за стрічку.

Переплату і іскрати приймають у Львові.

Від Адміністрації.

Повідомляємо отримати наших П. Т. передплатників, що в перших днях жовтня здержувемо висилку часописів всім залягаючим передплатникам. Просимо проте поспішити з вирівнюванням залягостій та відновити передплату на жовтень, згідно на IV. квартал, щоб оминити перерви в дальній висилці часописів.

Стовпи, безповоротно поминені...

Нині обходять Поляки на руській землі, в руській місті Жовків, своє історичне свято: перенесення тілних останків гетьмана Жулкевського до нового саркофагу. А віддаючи честь пам'яті свого великого героїні і воїни, пригадують сучасним цілу історичну минулисть, ту минулисть, про яку наш Кобзар, оживляючи її духом свого гетьмана, писав: „Нехай бачать сини і внуки, в чім батьки їх помилялись“...

Але Поляки розуміють ту минулисть інакше. Вони вдянені в неї, як в яскравий образ, як в дорожчик, який повинен на віки і віки вести будучі покоління, вони не бачать в ній ніяких помилок, тільки одну славу, і при кожній нагоді блиском тої слави закривають серця сучасних до таких самих дій, в таких самих цілях, як се читаємо в польській історичній минулисть.

Так зроблено і з нинішнім святом Жулкевського.

„Жулкевський був найбільш типовим репрезентантом польської культури на східних окраїнах. Нині, коли ворожнеча голоси заявляють, що до тої землі не маємо права, оживає постать героя, що здобутки польського плуга боронив польською шаблею“...

„Коли-б не такі люди, як Жулкевський і стільки, стільки інших, де була би нині Русь і в якій стані!“

„Новий саркофаг Жулкевського, се новий документ нашої культурної діяльності на Русі, новий доказ наших добре набутих і ніколи не задовисених прав до цього краю“.

Так пише „Dziennik polski“, віддаючи вірно настрої польського загалу.

Сей настрої опанував навіть поетку хлопської неволі, Марию Конопницьку. В сій хвилі забула вона, чим було панованне польської шляхти на Русі для руського хлопця і роблячи ялюзі до теперішніх відносин, питається в імені гетьмана:

„Więc komuż ja hetmanię
Na wielkim polnym łące?
Gdzie tę pieczęć przyłożę,
Co jest w krwawym cięcie,
Na jakie dokumenta,
Gdy od Dniestru do Warty
Nie masz wolnych ziem karty?“

„Od Dniestru do Warty... Чому-ж уже не „od Dniepru“, — адже все те „польська земля“, бо на всім тім просторі панував польський шляхтич над руським хлопцем!“

Хоч як боліли спомини викликає в цілім руським народі пригадуване історії польсько-руської відносин, то коли-б таке польське історичне свято, як нинішнє, було тільки відданню поклону минулому, а не вказуванню тої минулому, як приміру для теперішності і будучності, — ми,

шануючи минулисть наших сусідів, не вважали б минулого з сучасним.

Але Поляки перші зв'язали минулисть з теперішністю, перші пригадали нам, що вони на нашій землі такими самими панамі тепер і такими самими панами мають остати на віки, якими були за часів Річи Посполитої, — і сим дали нам не тільки право, але просто вложили на нас обов'язок поглянути на ту минулисть так, як вона відбулася на долі нашого народу.

Отже...

Не дикнемося до пам'яті самого Жулкевського, навпаки, навіть зазначимо, що в пам'яті нашого народу не записався він так, як пізніший „bohaterowie kresowi“ — всі ті Потоцькі, Вишневецькі, Чарнецькі. Бо були се часи, коли ще Річ Посполита не могла звернути ся з цілою силою проти козацтва, коли ще потребувала його для охорони своїх границь перед татарською ордою і турецькою могутністю, коли по катастрофі під Цецорою козацький гетьман Конашевич-Сагайдачний виратував Польщу від подібної катастрофи під Хотиним. Аж пізніше, коли при помочі козаків польська шляхта забезпечила свої границі перед Татарами і Турками, аж тоді звернула ся вона проти визвольних змагань нашого народу „подвигам“ Потоцьких і Вишневецьких...

Але коли говорите про польську культуру, про здобутки польського плуга на нашій землі і величаєте тих, що ті здобутки плуга борошили шаблею, то ми вам пригадаємо, чим були та культура, ті здобутки польського плуга. Той польський плуг тягнув руський хлоп, запряжений польським магнатом в ярмо найтяжшої панщини, та польська культура зростала потом і кровю руського народу. Завойовані здобули ви ті руські простори, правом завойовника ваші королі роздали їх польській шляхті, яка закріпостила руський нарід на його власній землі в найтяжшій неволі, яка повертала все його майно і всі його сили на будову польської культури, а на всі його визвольні змагання мала шаблю, палю, колосоване.

Завойоване, що нічим не ризикує ся від того завойованя, яким розширено вашу Річ Посполиту, і експропріяція, і розмирання і способами далеко більша, несправедливіша і бруталніша від тої, проти якої, зверненої проти вас в Німеччині, ви тепер піднімаєте ційний сьвіт, — се ваша культура, се здобутки вашого плуга на нашій землі!

І коли все те є для вас підставою „добре набутих і ніколи не задовисених прав“ до руської землі, то такі самі права до ваших земель має Росія, має Німеччина, має Австрія.

Але не те найгірше, що така і не якась була польсько-руська минулисть, — найгірше те, що та минулисть так засліпила всі польські покоління аж до нинішнього дня, що ніхто з них не бачить, що та минулисть пропала безповоротно, що не можна на її основі будувати теперішності і будучності.

Справляють історичні поминки на землі, на якій вони незначною горсткою, „чужою для шумлячого когортам народу, що збудили ся до національної і суспільної свідомості, хоча того на Литві і Русі, чого вони хотять до себе в Польщі“, — і не чуять, що їм „не вільно бути ані такими підлими ані такими нерозумними, щоб бодал на один миг тим змаганням Литовців і Русинів противити ся“...

Вдівлені в минулисть не бачать, що „недавня Польща, Польща з-під прапорів Орла, Погоні й Архангела, розпала ся на правду, силою внутрішніх сил, котрі в ній ділали з фаталістич-

ною koniecznością“; не бачать, що „умова Горodelська, умова Люблинська зістали зірвані, — ціла ідея, якою жили їх уми досі, випарували в простір і жаден Матейко не буде вже малювати злучених прапорів Литви, Руси і Польщі, з вірою в спільне жите тих народів“; не бачать, що „все те стало ся тільки легендою — миненим дороговим стовпом в історичних походах, а стовпів, раз минених, вже на своїм шляху не стрічають ся“...

І коли „Польща вертає фактично в етнографічні границі“, коли „Литва і Русь відходять від неї“, вони стоять безраді, з жалем, завистю і ненавистю, з цілим морем ненависти, і „корчать ся до міри національного егоїзму, тісного, марного, низького понятя, що ідею жита Польщі обнизило до найнижшого рівня, на який може впасти нарід, обнятий європейською цивілізацією“...

А прокламуючи свої „добре набуті і ніколи не задовисених права“ до панованя над слабшими, грозачи їм іменем Польщі, рівночасно бють чолом перед сильнішими і „на цілім просторі Польщі вирікають ся її як найголосніше, випирають ся її імені, віри в її існуванє і хвалять ся, що „вирікли ся мрії“ — то є Польщі“. А замість того ждають тільки, щоб їм дозволено сїяти й копати ріпу по польськи, вчити діти по польськи, молити ся по польськи, як Німець молити ся по німецьки, а Росиянин по росийськи. Хочемо жити, кличуть, жити по польськи, і дозволять нам жити, бо ми „вирікли ся мрії“, бо хочемо остати на все в неволі за ціну добробуту й просвіти, повної мисли, цілих штанив і польського букваря, — ми до жадної Польщі не стремимо, ми лояльні і легальні піддані Прусу, Австрії і Росії“...

Отсе нинішня Польща, змальована словами їх Віткевича*, словами, які звучать мов голос вопіючого на пустині, словами, такими чужими для сучасних Польків, що той, хто мав відвагу їх сказати, куди ближший до нас ніж до них, хоч він їх великий артист і великий ум.

Отсе нинішня Польща, лояльна супроти своїх завойовників і горда завойовниця проти тих, над якими панованє окупує тою своєю лояльністю, — Польща, яка в день свята Жулкевського пригадує нам про польську культуру і польську шаблю на нашій землі.

І тім Польщі ми в нинішній день відповідаємо, що те її панованє на нашій землі, се вже тільки легенда, минений дороговий стовп в історичних походах, — а всі ті, що хотіли би оживити ту легенду, зробити її віковичною дійсністю, нехай знають, що тут наша земля, що ми, сини її, змагаємо до свободи і незалежності і не здержуємо вони нас нічим від того і нехай не ждуть від нас ані згоди, ані помочи ані віри, доки вони будуть на підставі минулому відновляти нам теперішності і будучності!

3 внутрішніх справ.

Обструкція в чеській соймі.

З Праги доносать, що німецькі послы подали вже правительству свої умови, від котрих сповневать залежним залишене обструкції. Між и. вони домагають ся: установленя німецького урядника в соймовій канцелярії; скасування ухвал, постановлених у часі обструкційного гамору в соймі; гарантії об'єктивності з боку кра-

* Stanisław Witkiewicz, Rozdział IV z książki o Matceje. — Krytyka 1908, VII—VIII.

евого маршалка; установленя порядку наряд головами клубів та гарантії особистого безпеченства німецьких послів.

З поставленя таких умов, з яких декотрі не мають найменшого вигляду на прийняте, толкують собі в той спосіб, що Німці абсолютно не хотять допустити до дальших нарад чеського сойму. Акція вийшла від німецьких радикалів, потім прилучили ся до них також інші німецькі сторонники.

З другого-ж боку приходять вістки, що чеські аграрі на вчорашній конференції при участі міністра Прашека заявили, що на передчасне замкненє сесії чеського сойму відповідать розбитим державної ради. Чеські аграрі такі заворушені, що навіть впливовому міністрови Прашекови не вдало ся їх успокоїти. Піднесли голоси, щоб обструкцію розпочати вже в делегациях. Таке саме заворушенє обхвилює також інші чеські клуби, котрі добре розуміють, що обструкція веде ся тому, щоб розбити чеський сойм, у котрім Чехи майоризують Німців. Справа німецького уряду в соймовій канцелярії, се тільки про око причина обструкції.

Завтра, в середу, має вийти до Праги президент міністрів бар. Бек, з міністром торговлі, Фідлером, але оглянутий виставу. При тім нагоді бар. Бек буде робити заходи, щоб поладити квестію чеського сойму.

По національних погромах у Країні.

З уваги на те, що число функціонерів, відданих до диспозиції президенту краю в Люблянці для поліційної служби, видавалось міністерству внутрішніх справ за дрібним супроти збільшеної в останніх днях кількості агенда, міністерство приділило люблянському краєвому правительству радника віденської поліції, д-ра Адольфа Порна, і одного з молодших урядників віденської поліції.

Національним пристрастям ще далеко до успокоєня. Нема дня, щоб якась інституція — словінська або німецька — не ухвалила резолюції в симпатіях для одної або другої сторони. Також у шоденнім товариському життю проявляють ся національна ненависть. Так німецькі власники домі вимагають помешканя словінським лояльностям, а vice versa. Люблянський корпус військових ветеранів постановив скасувати до-теперішню німецьку команду таї завести словінську.

В справі угорської виборчої реформи.

В неділю відбула ся у Відні державна конференція австрійської соціальної демократії в справі акції за виборчою реформою в Угорщині. Крім делегатів партійних організацій всіх австрійських народів брали в конференції участь представники мадярських і хорватських соціальних демократів. Предсідатель, посол Пернерсторфер, заявив, що австрійська соціальна демократія вважає за свій обов'язок не відказатись з помічю для угорських товаришів та підпирати їх змагання.

Референт, посол д-р Адлер, поставив резолюцію, котра заявляє, що введенє в Угорщині рівного, загального і тайного права голосованя має на меті не тільки підперти політичних, соціальних і національних інтересів, а виступає як коначність, яка доторкає найважливішій житевій інтересу держави, а з'осібна робітничої класи. Соціальні демократи в Австрії як найприхильніше відносять ся до тої справи та готові всіми силами підпирати угорських товаришів.

Демократизація Угорщини, се необхідна умова до упорядкованя відносин між обома дер-

Вистава в Празі 1908.

(Конець.)

Праве крило зводу виставою лучбових (коммунікаційних) средств, котра так само як шовківництво не відноситься ся лише до округу праської торговельної палати, лише до цілих Чех. На 100.000 мешканців припадало в 1907 р. в Дальматії 37 кілоом. зельзінці, в Галичині 54 кілоом. в Буковині 72 кілоом. Чехи стоять аж на дев'ятім місці з 104 кілоом., а Сольногород на 14-тім і останнім місці між австрійськими країями, маючи 214 кілоом. Чехи посідають 3.132 кілоом. місцевих зельзінців. З того числа під опікою краю стоїть 1.102 кілоом. Точні нариси вказують, кілько місцеві зельзінці перевозять річно вугля, ріпи, цукрових буряків, будувальн. Разом всего перевезли 1,356.189 сотнарів в 1907 р.

Ц. к. Дирекція почт крім звичевої зіставленя моделей давних і нових возів, марок, друків, одягів виставила карту почт. Одна почта припадала в 1906 р. на 28 кілоом. Карта доріг виглядає як великий клопот павутиння, так густо поведені суть дороги і гостинці.

Електрична шинівка Праги виставила малу своїх шляхів довгих на 53 кілоом. (у Львові на 8 кілоом.). Пароплавба на Велтаві виставила моделі паровців і човнів. Звітні бюро для поправки землі, кілько край а кілько держава дають на сушенє мочарів, звітні чеського і німецького товариства для борби з чохоткою в Чехах знайшли ся тут може не потрібні.

Не конче сильно з виставою промислу в'яже ся звід, в котрім 50 міст виставило пляни і малюнки своїх умінь та домінь. Звіт міста Праги, окрашених різьбам, баями, деревами і водограєм, є найкрасшим на виставі. Обимає види міста, пляни будинків, моделі пам'яток, нарис каналізації, оази виставлені фізикатом, і різьби зі старих будівель, зібрані чеським музеєм.

Звід банків, що стоїть за зводом міста Праги, показує стан обороту грошового в шадинцях

і в банках праського округу. Заведення ті дали нарис, де високою різнобарвним черток поданий наглядно стан усіх важних позицій, як вкладки, резервовий фонд, пасива, гіпотечні, есконт, вкладки в банках, цінні папери, актива. Інтересна є карта шадинців в Чехах, Моравії і Шлезеку. Міста, де є шадинці німецькі, означені чорними точками, міста з чеськими шадинцями значені колісцями, роз'ятими на клішні: вкладки — ясний клішні, фонди резервовий — червоний клішні, пасива — чорний клішні, актива — темносний клішні. В містах, що мають кілька шадинців, нарисовано тільки ж колісця. На тім мапі видно, як наоколо Чех, отже в пасмах гір, що обов'язують сей край, суть шадинці лише німецькі. На низинах Чех і в цілій Моравії суть лише чеські шадинці. Шлеск має кілька німецьких шадинців, а дві чеські. Загальное число шадинців німецьких і чеських не маємо подати, бо се на мапі не було зазначене. На переважній частині мапі і нарисів у всіх зводах суми загальні суть рідко подавані. Се є дуже не вигідне.

Карта шадинців доказує, що населенє краю є ошадне і підпримчиве.

Перейдім у звід самої палати торговельної. Він стоїть зараз при зводі шадинців. Палата виказала на плянах, рисунках і моделях свої заходи ооколо піднесеня торговлі і промислу.

Вистави ужила палата на те, щоб придбати фабрикам нові дороги збуту.

Австрійські торговельно-промислові палати заведені державним законом з дня 19. червня 1868, ч. 85. днешня законів. Галичина посідає три палати: Львів, Краків, Броди. Чехи розкладають ся межі п'ять палат торговельних: Прага, Будієвиз, Пільзно, Егер і Райхенберг.

До праської палати належить середина Чех з Прагою на області 13.237 кілоом. кв. (Цілі Чехи обимають 51.955 кілоом. кв.). В тій області мешкає після обчисленя з 1900 р. 1,968.376 людей, з того 103.392 Німців, а 1,856.317 Чехів. Вистава має проте характер чеський.

Палата торговельна подбала о чеські і ні-

мецькі каталоги для всіх галузей вистави. Написані вони незвичайно старанно. Автор подає назву виробів, час її повстаня, перегляд розвою, число занятих осіб, скількість виробленого річно товару і получена торговельні з заграницею. Кожда галузь промислу має в каталозі свою розвідку, написану заводцем, який вона має услива до розвою в Чехах і як поступає.

Нераз в каталозі не можна спізнати, чи мова о цілій державі, чи о Чехах, чи лише о округі праської палати. Декотрі часті вистави відносять ся справді до цілих Чех. Деякі виставлені предмети не мають безпосередньої зв'язи з промислом. Ті нерівності утрудняють видання оцінку і затирають ясність вражіння.

Пасма гір, що окружують Чехи, криють у своїх долинах численні фабрики. На півночі є величезні фабрики скла, порцеляни, знарядів музичних, хемікалій, забавок і панчо, на сході величезні прядильні і ткальні, на заході гончарні і ткальні. Коли подумавмо, що всі ті фабрики, належачі до чотирох інших торговельних палат, не заступлені на виставі, то мусять виробити праського округу своєю якостію і скількістю виправити кожного в подив.

Чеські вироби борють ся владно з виробами заграницими.

Улажкуючи передовсім виставу промислову, признаючи торговельна палата для торговлі лише один звід. Тут виставили свій товар купці. Кожду виставлену річ можна купити і взяти зараз з собою. В інших зводах вільно лише предмет замовити, а дістане ся його аж по скінченню вистави. В торговельній зводі можна купити все, почавши від коника і свиставки, а скінчивши на самоїзді і фортеп'яні.

Крім зводів, улажжених палатою торговельною, є багато будинків приватних. Гостиниці, пиварні, винярні, цукорні, каварні, овочарні, чайні окружують головні зводи. Около „Коліської каварні“ все натовп. Там дістає кожний гість, що не кафу, чарку на кафу даром. Се реклама для „коліської цукорні“.

В будинку звирцевої пекарні продають булочки і тісточки прямо з печі. Тут уже даром нічого не дають. Через вікна можна докладно придивити ся, як машини м'ять тісто, як описля пекарі роблять з него булочки, як в піч саджають, винимають і подають до продажі. Публика стареє ся все з'єсти.

Наоколо пекарні валяє ся повно паперу. Голодні спожилі кулене печиво і кинули папір за раз під ноги. Дивний славянський нахил до нечистоти. Скрізь по площі виставовий папір, сірники, часописи, недокурки, лущини. На се повинні би бути коші з відповідними написами.

Страви у виставових ідальнях смачні. Шинка праська і пиво пільзеньське смакують згодою, коли о годині естетіст по полудні мусять опустити зводи, бо служба починає. В одній питомо по чеськи улажженій ідальні вичитав я на стіні такий двостіх:

Lepe piti, mily synu,
Pivo, nezli medloinu.

Переказую се для всіх, що схотять поїхати до Праги на пиво.

Дві капелі, одна перед промисловим, друга перед золотарським зводом, грають веселі чеські мелодії. Мусять мати атлетичні груди, бо грали з незвичайно малими перестанками.

Коли глянемо на плян вистави, то бачимо, що ціла площа виставова подібна до праської шинки. Прі ширшим кінци головні ворота. В широкім уді стоять головні зводи, ідальні і пиварні. У вузькій частині, де удо переходить в коліно, стоять зводи до забави: „Страшний двір“, в котрім кожний може за 20 сотиків перестарити ся, „Терем зеркальний“, театр кукол, музична сая, кружик з дерев'яними кониками, водня (акваріум), стрільниця, кругольня, кружик з живими кінями, тобоган, що би, сидючи на підстільці, зсувати ся кружком жолобом з вежі 20 метрової в долину, саяна саночками по скісній площі. Тобоган і саночки мали найбільше охотників.

РУСИНИ! Домагайте ся всюд тутон і паперців

„ЗОРЯ“

оподаткованых 5% на руський нар. фонд. Кожний листок має напечатану водни друком явище „ЗОРЯ“ для відірвання від злив вистави. Ціна приступна, якість знаменита. Виріди даром. Ласкаві заважте понагоджуют ся відворотною поштою.

Д. ВЕХСЛЕР

Львів, ул. Охоронок 9.

НОВИНКИ.

— Епідемія конфіскації впала вчора на львівську пресу і крім нашого дневника діткнула ще соц.-дем. „Głos“, людовий „Kurjer lwowski“ і демократичний „Wiek Nowy“, — значить усі органи преси, які посміли описати медальні події на вул. Браєрській не як „парад розбейного цинізму па огляд безпечності publicznego“, а так, як справа представляється в дійсності. Ті вчорашні конфіскації разом з медальними подіями — раз-ліпне характеризують еру Бобинського. — По конфіскації зарядили ми зараз другий наклад, так що експедиції вчорашнього числа dokonano такі ще вчора.

— „Всесвіт в українській справі“. Кілька днів тому занотували ми, що видано під ним головком у Києві брошуру, котрої зміст зложений з передруків газетних статей про агента на гр. Потоцького, конфіскацію київський цензурний комітет. Незабаром поспішила і львівська державна прокуратура і собі конфіскувати сю „небезпечну“ брошуру. Тепер знов приходить із Києва вістка, що висна інстанція скасувала конфіскацію, наложено цензурним комітетом на названу брошуру, не добуваючи в зібраних безсторонно голосах про і контр-ніжко небезпечності існування держави й збереження суспільного ладу. Якби ми мали ще які небудь ілюзії що-до львівської державної прокуратури і її конфіскаційної діяльності, то ми тут висказали-б здогад, що вона, надумавши ся, також у скасованню безосновної конфіскації на іжкриймованій брошурі піде за прикладом російської державної влади в Києві. Коли ж у нас уже таких ілюзій нема, то ми не можемо тут той факт, аби урядова діяльність польського прокуратора супроти української книжки у Львові тим релевантніше відбивала ся на тлі такої діяльності російського цензора у Києві.

— Поліційна масакра а рада м. Львова. На вчорашній засіданні ради м. Львова поставив д-р Лиллен нагале внесення, в котрім порушив справу медальних кровавих подій у Львові і ствердив, що поліція виступила брутально і в хвилі, коли новий намістник вівенував, що першим його обов'язком буде стояти на сторожі права. Потім відчитав отсе нагале внесення: Супротив факту, ствердженого цілим рядом вірогідностей свідків, що поліція заатакувала з оружжям в руці товпу, котра ані безпечності осіб ані безпечності майна не загрожує, — супротив факту, що атак поліції заскочив товпу в хвилі, коли зібрані ніяк не могли відразу опорожнивши уліці, якої опорожнення поліція зажадала, — супротив факту вкінці, що шаржа поліції відбула ся в спосіб брутальний, з наругою для людськості, бо не щаджено старців, жінок ані дітей, — підписані: д-р Лиллен, д-р Ашкеназе, Ляскович, Гаринський, Блюменфельд, д-р Шляйхер, Шафранський, д-р Обмінський, Слівінський, Чарнецький, д-р Міколайський, д-р Пішек, Шляйхер і Завойський. Відтак д-р Лиллен, забравши голос в цілі умотивовані свого внесення, зазначив, що не минає рік, аби львівська поліція не ужила оружжя. Недільні вибори стали ся під правлінням нового намістника, котрий обіцяв пильнувати закону, але забув, що той закон ознаєчує докладно, коли вільно ужити оружжя, іменю: на випадок конечної оборони. Супроти того д-р Лиллен висказує сумнів, чи не ліпш кнут і нагайка, ніж виострені шаблі. В дискусії радний Чарнецький заявив ся за внесення д-ра Лиллена безоглядно, а радні Дилевський і Дверницький та президент міста Цюхонський домагали ся наперед розслідування, хто винен тій масакрі, а відтак укарати винуватих. За внесенням д-ра Лиллена заявило ся лише 17 радних, а зате прийнято внесення д-ра Дверницького, котре звучить: 1) Рада міста Львова висказує жал в приводу подій з дня 27. с. м. і визнає президента міста, щоб заявив ся сейчас розслідування причин розливу крові і в разі ствердження вини поліційних органів подобав о те, щоб поліційні органи укарано строго. 2) Рада визнає президента, щоб повідомив її про вислід. — А що вислід доходяче буде без сумніву такий, як вже тепер представляла кроваву подію консервативна преса, отже що за винила товпа, атакуючи перша поліцію, а поліція лише з конечності, в своїй обороні ужила оружжя, то рада міста Львова не дізнаєт ся від Цюхонського богато правди. Але зате на вчорашньому засіданні — як зазначає „Słowo polskie“ — „та рада „zasłuchwała się dobrze i porządnie“... Ну, певно, бо апробувала розлив крові невинних горожан на уліцях Львова.

— Другий шлях до Станислава. З причини сильного землетрясочного руху, який розвинув ся на лінії Львів-Станиславів, міністерство залізниць задумує з початком нового року приступити до будови другого шляху на сій лінії. Наслідком того устануть спінені поїзди, котрі з причини перехрещувань і винищань мусли годинами чекати на станціях. Насамперед дістане другий шлях лінії Львів-Ходорів, потім Ходорів-Галич, а вкінці Галич-Станиславів.

— Розслід водопроводних жерел. Вчора рано удали ся до Доброгостанської Волі віцепрезидент міста Еплер, протомедик д-р Мерунович, фізик д-р Леґежинський і проф. д-р Кучера, щоб розслідувати, чи жерела львівського водопроводу та їх сусідство не представляють небезпечки на випадок холери.

— Пожар в Синевільській вижні. В тартак акційного товариства, положеного коло залізничної станції в Синевільську (пов. Стрий), вибух вночі на медію огонь, що в одну мить захопив дошки покладані доволу тартак і незбаром істдав ся до залізничної станції. Жара була така велика, що коли з вагона вислі вояки, прибавши зі Стрия і пожарна сторожа, в першій хвилі не могли зробити ані кроку. Пожар обнімав чим-раз більші простори, а перекинувши ся о 200 метрів даліще на другий склад дерева, утворив друге величезне огнище. Із самого тартак уберегла ся лише галля, в котрій містять ся динамо-електрична машина і кавальєрія. Віскою і пожарна сторожа, що наспіли на поміч, взяли ся енергично до ратункової акції, але страшна жара і величезний простор, обнятий морем огня, творили тяжку перешкоду. Небезпечка грозилась цілому селу, але завдяки енергичній акції огонь здержано. Згоріли не лише залізничні магазини, але навіть телеграфічні стовпи зложж залізничної лінії. Порятунки поїзд з Будапешту лише з трудом і з цілогодичним опізненням переведено крізь станцію. В неділю ввечерю огонь згаскалізовано. Тартак згорів до тла, а так само згоріли склади дерева вартости яких 100.000 корон. Шкоди виносят сотки тисяч, але були забезпечені в заграничних товариствах. При-

чина пожара поки-що незвісна, хоч здогадують ся, що огонь був підложений.

— Страшна катастрофа в Берліні. Скоїла ся в суботу на тамошній міській залізниці. Берлін належить до тих великих міст, де комунікація при допомозі міської електричної залізничної відбувається не лише по землі, але й підземними тунелями, а також відвуктами понад доми, уліці та площі. На таким відвукті власне прийшло до великого нещастя. З Липської площі (Leipzigerplatz) виїхав о 1. год. 42 мин. в полудне поїзд міської електричної залізничної, зложений з трьох вагонів, в східнім напрямі. В тім самім часі і напрямі виїхав із станції при ул. Більова (Bilowstrasse) поїзд зложений з чотирьох вагонів. Оба відвукти, з котрих оден висхідний, другий низхідний, сходяться тзв. Gleisdreieck коло машинового будинку Тов. „für Markt- und Kühlhallen“ разом, а відтак знов розходяться ся. Наслідком перерочена сигналів: стій! — даних 3-вагоновому поїздові (з Липської площі), аби перепустити наперед 4-вагоновий поїзд (з уліці Більова), оба поїзди зударили ся на місці до винищення (Gleisdreieck). Наслідком був такий, що перший віз 4-вагонового поїзду, ударений з боку, вискочив із шин, переломив залізніе поруччя відвукту і впав з висоти вісьмох метрів на землю. В тім вагоні находило ся 40 пасажирів... Другий вагон повис до половини у воздуху, а не впав лише завдяки тому, що оба поїзди в хвилю карамбольного станули на місці та що не урвало ся спійло, яке лучило його з дальшим возом. Можна собі уявити страшний гук і тріск ломлячого ся заліза та крик пасажирів. Вагон, що злетів з відвукта, упав спершу передню стіною, себ-то чолом на землю, а відтак перевернувся на горі колесами. Позбігали ся на ратунок люде і стали добувати з розбитого вагона нещасних пасажирів. 17 з них погинуло на місці, а 18 потерпіло такі страшні рани, що мало з них лишище ся при житті. Багато з них покалічені до непізнання; повідрило їм поодинокі частини тіла. Знайдено приміром відорвану живочу руку з віничальним перстеном на пальці. Шкода, яка постолала наслідком катастрофи, виносить 4 до 5 мільонів марок. — Свідки катастрофи оповідають потрясачі подорожці. Кілька минут по упадку вагона панувала гробова тишина; поза хмарами чистого пороку нічого не було видно. Та незабаром спід розбитих вагонів видобув ся 19-літній хлопець і брудним зором повів доволу. Потім спитав ся, де його батько, сестра, що їхали в тім вагоні. Зміркувавши вкінці, що зайшло, втік з місця катастрофи. Тимчасом з розбитого вагона роздавали ся страшні крики. З'організовано в одній хвилі ратункову акцію, котра зводила ся до видобування з вагона трупів і покалічених людей, котрі провізорично осматривали та відвожено до шпиталю або трупарні. Нещасте прийняло тому такі трагічні розміри, що вагон упав вершком долів на камінний брук, при чім тяжке дно з цілою машинерією та колесами ще більше придавило з гори пасажирів. Як доносять в останній хвилі, погинуло 21 осіб, а кількадесят потерпіло рани, між ними багато осіб дуже тяжкі. Винуватиків катастрофи, двох кондукторів, що не здержали поїзду мово сигналізаці: „стій!“ — арештовано. Вони оправдують ся тим, що сигнали були дані на: „вільна їзда“ і аж по катастрофі хтось змінив їх на „стій“.

— З руського театру в Коломиї. В четвер була перша вистава нашого театру в Коломиї. Грали „Мари“ Ібзена. Штука сама в собі має артистичний пир. Се новітня трагедія, одинока, як мовить Едвард Штайгер, модерна трагедія із своїм трагічним героєм пакею Альвінгову, матірню, що бореть ся з судьбою, одліченою недугою своєю сина, і має на її побороє одинокий лік: завадати смерть синові. Та судьба старинної трагедії, те сумління трагедії Шекспіра, відроджуєт ся в Ібзенівській трагедії „Мари“ під постатью атакізму, одліченої по батьках недуги. І яке-ж то тіла мені жите! — кличе до мяті Освальд Альвінг: „Не хочу його, забери собі його!“ От ся недовільність дитин за те, що їм батьки полінуват в спадщині по собі, — се одна частина основи атакізму трагедії. А друга: Конвенціональна брехня, з якою Ібзен бореть ся не в одному своїм творі, скріпляє ту першу частину, володаючи Освальда Альвінга в хибне пересвідчення, що він сам винуватик своєї недуги. „Ах, як би ти могли зачати жите на ново!“ кличе в розлуці Освальд, не знаючи, що се не довело-б його до нищого кінця.

„Мари“ — се такий твір, що стоїть подробиного огляду дня зазначення ним ширшої верстви нашої суспільності; тут я міг хіба натякнути про мотиви, на яких він заснований. Інша річ говорити про його виставу. От ся трагедія Ібзена належить до тих творів, що головну постать (Освальда Альвінга) можна всіляко розуміти й всіляко відтворити. Я бачив її у відтворенні п. Адвентовича, артиста львівського польського театру, а тепер у друге у відтворенні п. Стадника. Я був дуже цікавий на сю крецію п. Стадника і мушу признати, що вона відповіла мене вповні. Що саме видавало ся у його грі на першій пляні, се поана оригінальності у відтворенні постаті героя. Я переходжу уже в часі вистави цілі уступи трагедії Ібзена в пам'яті і бачу, що п. Стадник творить на основі трагедії Ібзена живу, сильну постать. А коли я опісля переглянув „Мари“ дома, найшов повне подтверження свого спостереження. От хочби сцена в II. дії, де Освальд говорить про обіцяний Регіні виїзд до Парижа. У Ібзена — звичайна розмова Освальда з матірню, у п. Стадника знова гра хорої, нервової людини, котра під впливом алькоголю дістає частинного атакі: очі в стовп, задума, повторюване слів, речень, думок, збентежене і т. ин. Взагалі слідне сильне виступоване селі артистично. (Можна би на початку сцени Освальд — Мати в II. дії не згодили ся на плаксивий тон вже відразу, аби відтак у сцені, де Освальд після слів: „Маме, я зламав собі дух“, криє лице в долоні, кадаєт ся на лоно матері і вибухає голосним риданем, зазначити сильніше той плач мужичий). Мое вражіння з креції Освальда п. Стадника таке, що Освальд-Стадник був взагалі за мало мужичий. Але з другої сторони те відтворення, яке нам дав п. Стадник, було великим оригінальним і дуже відповідне його індивідуальності.

Побіч селі головної визначили ся ролі наші Альвінгові-Осиповичеві, котра визначила ся з довгої і дуже трудної ролі вживаю удачу. Се одна з найсильніших і найбільш замітних крецій п-ї Осиповичеві в останніх літах. Артистка мала розвинути перед глядачами цілу скало різних почувань в міру переїмних вражін і, можна сказати, адоволяла під кожним зглядом.

Не менше вдало відтворила тия стюляра Енгстранда д. Юрчак. На похвалу йому скажу, що стюляр Енгстранд се знов одна нова, зв'язка вповні оригінальна півітка в китиці характеристичних ріль свого артиста. П. Юрчак одна з найкрасших сил нашого театру, а ціннийши ще й тим, що не перестав працювати над собою.

Дуже трудно і дуже невдячно до своїх сил ролю мав д. Петрович. Але відтворення ним постаті пастора Мандерса вказує, що коли не поборова всі трудності (а грав він, як на свою драматичну вдачу, противну сій ролі, дуже добре), при дальшій праці над сею ролю, при поглибленні її, він зачислить в будучинні пастора Мандерса до краших своїх постатей.

Мала роля Регіні (п-ї Рубчакової) заслуговує на прихильну згадку, але й вимагає в кінцевій сцені точнішого виступовання гри у переході з ролі будучої жінки Освальда до ролі уличниці. Признаю, що п. Рубчакова грала точно, як вказує текст Ібзена; але тут тексту замало, тут треба у грі розвинути скало почувань при переході з одного стану до другого.

Антін Крушельницький. — Археологічні розкопки в Києві біля Десятинної церкви в значній мірі вияснили техніку роботи при будованні старої церкви. Вся площа землі, де збудовано абсиди, була раніше цілком скотлана, а потім добре утоптана дрібним камінням, сьмітєм, а все се залито цементом і аж на тій міцній основі будували півкуруги крепкий фундамент з червоного каміня, а місця в середині півкуругів закладали на певну височину жовтим камінням — пісочником. Що до кистяка, який знайдено в відкопаній саркофазі, то вчені й досі не можуть порішити питання: мужеський чи жіночий. Проф. Стефаніс думає, що се кистяк жінки, а д-р Жук, що мужичий. Сими днями розкопки на цвинтарі Десятинної церкви будуть припинені аж до будучого літа. При огляді абсиди знайдено в землі невеличкий чорний камінний хрестик з дірочкою, щоб носити його на шні. На другий рік розкопувати-муть західну частину цвинтаря, де сподівають ся знайти чимало багатих старовинних потребів, на які вже не раз натикали ся в тім місці робітники, що копали тут всякі ями та рівчачки. Всі здобутки сьогорічних розкопок біля Десятинної церкви: фрески, старовинна цегла, черепки від посуду, кістки та всякі інші річі, що дають цікавий матеріал для замальована загальної картини старої церковної будівлі, тепер майже всі запаковано в ящики і відішлють до Петербурга. Найбільше значіння має відкопаний саркофаг. Значно інтересніші висліди дали розкопки д. Хвойки в садби Петровського, що лежить трохи нижче від Десятинної церкви. Як відомо, в садби тієї д. Хвойки копають ся вже друге літо. Поки що він розкопує тільки ті місця, що не поросли великими деревами. Торік тут відкопано старовинну ювілейську робітню з усіма причадалами до ювілейської роботи, а тепер поруч з сею робітнею відкопано місце, де містять ся, так мовити, чистий відділ селі робітні. Знайдено тут чудової роботи емалеєву річ, що представляє птницю, зроблену з кусників різнобарвної емалі, при чім кожний кусник емалі обгороджено чистим золотом. В другім місці знайдено сліди скляних обручок (браслетів). Крім кількох цілих і половинних обручок всяких красок відкопано тут кілька кусників матеріалу, з якого виробляли ся ті обручки. Поруч з сею робітнею знайдено робітню виробів з кісток та з рогу. Про се свідчать нагатовані для роботи матеріал, починаючи від зовсім необроблених рогових та кістяних річ і кінчаючи цілком обробленими пластинками. За останні дві в тій-же садби знайдено ще чудесної роботи старовинну камінну іконку, а в другій ямі золоту масивну сережку з трома бульбашками.

— Похорони жертв холери. „Бирж. Відомости“ дають такий образок грєбання померших на холеру: Николаївський залізничний дворєць. Поїзд зложений з чотирьох пасажирських і 10 товарових вагонів, наладованих небіжцями, готов до від'їзду. Жінчини, мужичини і діти з заплаканими очима покляно займають місця у вагонах. Треге дзвонене. Поїзд рушає з місця, везучи на Преображенський цвинтар 116 домовин холерних покійників. Від Николаївського двірця до Преображенського цвинтаря дорожкою коло години їзди. Виниці поїзд підходить до цвинтаря. Переводжене всіляких формальностей займає яких 40 минут. На площі перед цвинтарем розгравляють ся трагічні сцени. Жінчини мліють, ридають, ловлять за осмолени домовини, мажуть смолою лице і руки. Те саме роблять діти, навіть деякі мужичини. З боку стоять готові вівчани, що возять тягарі. Іх везе троєх. Робітники, що виносять домовини, мають на собі продезинфіковані блузи і рукавиці. На тягаровий віз кладуть поперек не більше п'ятьох домовин. Іх треба довести до церкви 150 сяжен від станції. Перевіз троєх тягарових возами 116 домовин забрав багато часу. В церкві править ся богослужєне. Внесено до 30 покійників з числа доставлених вчора і 20 покійників з привезених сьогоріди. Всіх остальных покійників звозять до окремої шолі, віддаленої на версту від церкви. В шолі не менше 140 домовин. 25 стоїть перед церквою. Вражає нужденний вид домовин. Віка лихо прибиті, в кожній домовині багато цілин, а зроблені вони з тонких дощок, суковатих і перегиблених. З недостатку робітників поховати всіх холерних небіжчиків того самого дня не можливо; приходять ся нарушати закон і холерників грєбають аж за добу. Управа цвинтаря звернула ся до властей з просьбою, щоб дали вояків до копаня більшого числа гробів, однак безуспішно. Управа кладовища стала вербувати бідаків і безробітних, даючи 20 рублів платні і снідане. Таких знайшлося всього 40 людей і вони приступили до робіт. А треба долати, що в Петербурзі вимирає на холеру денно по 150 осіб.

Оновістки і Календар. Завтра, в середу: Софії, В., 11 і Л. (як. Ероніма). Позавтра, в четвер: Евфем. (як. Рем.).

— Репертуар руського театру в Коломиї. Сяла шадяничої каси. Початок точно 7:30 год. ввечерю.

В четвер, дня 1. жовтня „Романтичні“, комедія в 3. діях Ростада.

Читальня „Просвіти“ Личаківського нередмістя у Львові устроєне в медію, дня 4. жовтня с. р. в сали Тов. друкарів при ул. Пекарський ч. 18, великий концерт з вечерніями. Початок о годині 7:30 ввечерю. Програму сего концерту подають афіші. — Види.

В „Просвіти“ кружку“ тов-а „Академічна Громада“, ул. Зибілевича ч. 3. Уділяють ся всяких інформацій в справі вивіс на університеті щодня від гол. 8—1 в полудне і від 3—6 ввечерю.

Письменні іспити під надзором для кандидатів учительського звання в гімназіях і реальних школах та кандидаток тогож звання в жіночих ліцеях відбудуть ся у Львові в днях 23 і 24 жовтня с. р., а відтак розпочнуть ся устні іспити. Кандидати і кандидатки, котрі в тім реченні наміряють приступити до іспиту, мають повідомити о тім дирекцію іспитової комісії найпізніше до 16. жовтня с. р.

Із Стрия. Загальні збори „Стрийський Боян“ відбудуть ся в суботу, дня 3. жовтня с. р. о год. пів до 8-ї зглядю о годині 8. ввечер в комнатах касина.

Духовні вправи (реколекції) для св'ященників відбудуть ся в днях 5—8 жовтня с. р. в духовній семінарії у Львові. Початок дня 5. жовтня о 8. годині ввечерю. Ті, що хотять взяти в них участь, звольте зголоситись письменно до о. В. Семкова, пл. сьв. Юра ч. 5. найдаліше до дня 4. жовтня с. р.

В Краківці відбудуть ся дня 4. жовтня с. р. в комнатах „Руської Бесіди“ загальні збори філії „Просвіти“ з такою програмою: 1) Реферат про молочарство, 2) реферат про сарделі; 3) льосоване господарських знарядів. Початок о год. 3 по полудні. Хто хоче брати участь в льосованню, мусить вписатись в члени „Просвіти“.

В Глушківі, городенського повіта, відбудуть ся дня 4. жовтня народне віче, сполучене із звіттом послів д-ра Теофіла Окуневського і Василя Стефаніка. На віче запрошені також послі д-р Трильовський і д-р Лев Бачинський. Початок о год. 11. перед полуднем. — О год. 5. пополудні відбудуть ся заходом місцевої „Січ“ фестин, а о год. 8. ввечерю відіграє аматорський кружок з Тиськовичею комедію „Ворожити“.

Школа Сільських господарів. В Альбігові, коло Ланцута розпочинаєт ся з днем 1. падолиста с. р. 6-місячний курс в повітовій школі сільських господарів, де дітчат, доньки господарів, будуть обзавувати ся у всіх галузях домового господарства. Подання треба вносити до 20. жовтня до повітового виділу в Ланцуті. Услівя: 1) розпочатий 16-й рік життя; 2) укічене народної школи; 3) позамісцеві кандидати мусять бути уміщені в інтернаті при школі, де удержане обчислене на 24 корон місячно; 4) убогі кандидати, що хотять бути прийняті ка кошт повіту, мусять предложити свідомство убожства.

На роботу до Прусе! Просямо потребуєчим подавати отсі інформації: Сейчас треба для копальні вузла Georggrube коло Ейшену коло 150 людей. Платня денно для робітників на горі по 260 м; під землею 280 м; а для жовнатих 3 м. Приймають мужичин в віці від 18 до 32 літ. Дуже вигідно уряджені спальні з кімнатами до купання. Харч коштує найбіжше 1 м. денно. Іде ся через Швауку, Мисловіці до станції Ейшену (недалеко Катовиць).

Для робітників, що їхати-муть на роботу до Прусе, зробимо одну пересторогу. Скізь по дорожжю аж до самої копальні розсіяні найрозличайші агенти, звані Німцями Bluthunde, що ріжками обіцянками і дарунками з'єднують собі робітників, щоб згодили ся на їх посередництво. Перед сими остерігаємо робітників, бо роботодавці мусять агентови заплатити за кожного робітника 30 м., а відтак — розумієт ся — стягнути сих 30 м. з робітника. Опісля нарівають робітників, але за пізно. Для таких „гайдларів“ треба мати тверде серце і аеосоршити ся, а їхати аж на місце і там казати, що їде на оголошене в „Ділі“ і „Свободі“.

10 робітників платять половину залізничної карти. Гроші на дорожю треба мати свої (около 15 К). Треба мати теж робітничу книжку або посвідчення з громади (без стемпля, даром), що їде ся на роботу. — З Народної Канцелярії у Львові, Рянок ч. 10.

Комісія лекційно-інформаційна тов. „Руська Академічна Поміч у Львові“ звертає ся до руської суспільності з просьбою, щоб в справі лекцій і всяких бюрових занять удавала ся до неї. Старанне комісії буде припоручити як найвідповідальнішого чета. Комісія урядує що дня крім неділі і руських св'ят від год. 3—4 по пол. в льяоли тов. при ул. Зибілевича ч. 3.

Краєве віче громадських писарів східної Галичини відбудуть ся дня 1. жовтня с. р. о год. 11 перед пол. в сали „Руської Бесіди“ в Станиславові. Предметом нарад домагає перенесення громадських писарів на краєвий егат з зачисленням до категорії урядників та справа заснованя власного товариства.

Для вигоди руських родин в теперішню дорожню висилає масло десереве з 15% опустом від ціни торгових в стало означені дні що тижня чи місяця „Краєвий Союз господарсько-молочарський“ в Стрию. 1479 1—3

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

„Наші патріоти привикли не всматриватись ближє во внутреннее содержание, для нихъ довольно, когда могутъ увлекаться прекраснымъ видомъ буквъ и, ф., в., — іронізує „Галичанин“. І рівночасно визнає до вношеня петицій до сойму з просьбою о знесеня фонетики та привернене „права горожанства“ буквамъ и, ф., в., щоб „патріоти“ могли й на далі „увлекатись ихъ прекраснымъ видомъ“.

Чи мати-ме москвофільська петиція який реальний наслідок чи ні, то „моральною побідою“ вона в жє може похвалити ся. На „Dziennik polski“ і „аргументи“ поділяли так переконуючо, що він, мов загіпнотизований ними, снує далі москвофільську нитку аргументації. „Co do istoty samej fonetyki, nie ulega najmniejszej wątpliwości, że przyczyniła się w ogromnym mierzе do zhażdmaczenia przeważnej części ruskiego społeczeństwa w Galicji, w ten sposób, że przyswoiła mu płody hajdamacko-anarchistycznej zakordonowanej literatury, która stała się jedynym i wyłącznym pokarmem duchowym młodego pokolenia ruskiego w Galicji.“

Jeśli więc zniesienie fonetyki zapobiegnie w części bodaj dalszemu rozwojowi hajdamackiej epidemii wśród ruskiego ludu, nie widzimy wcale powodu, dla którego Polacy mieliby być temu przeciwni“.

Як звичайно загіпнотизований, „Dziennik polski“ забув, що до кінця 1905 р. фонетична правопись за кордоном належала до ряду державних злочинів. Але се дрібниці. Гірше те, що „Dziennik polski“, не знаючи доси про ту гайдацько-анархістичну суть фонетики, позволяв своєму „референтові“ віділку „Sprawy ruskie“ цілі роки видавати фонетикою „Руського Селянина“. За те від тепер „Руський Селянин“, як зачувати, буде виходити „исторично-етимологічнимъ правописаніємъ“ як додаток до „Русского Слова“.

Доки редактором нашого дневника був д. Цегельський, доти не було такого гріха, якого не звалив би на його голову „Громадський Голос“. Але що значить „історична перспектива“. Як тільки д. Цегельський перестав бути редактором „Громадський Голос“, очиюючи його редакторську діяльність з „історичної перспективи“, прийшов до переконання, що не було й не може бути в нашій дневнику ліпшого, діяльнішого, приципальнішого і загалом -йшого редактора.

А ось ще з області консеквенцій редакції „Гром. Голосу“. В ч. 53 містить вона статю св'ященника „Непокірного“, який робить владикам закид, чому вони не вступили в члени Спільни („Діла“) і Народного Комітету“, — і рекомендує ту статю як доказ, що серед духовенства родить ся переконання, що „на перелі українського руху повинні стояти виключно св'ятські, незалежні інтелігенти та що поліство вже пережило ся“...

Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-18 годині по полудні.

Передплата і іскрати приймають у ЛЬВОВІ: Адміністрація „Діла“, Ринок ч. 10. Бюро газет: А. Олександровича, ул. Кінського 2; С. Соколовського, Пасаж Галицький ч. 9; К. Бухарта, ул. Карла Людвіка ч. 28. — У ВІДНІ: М. Дукес, I. Wollstele 9, P. A. Klotter, Nibelungengasse 4; H. Schalek I. Wollstele 11; Haasenstein & Vogler, Actien Gesellschaft, Kärnthnerstrasse I. 18. У ФРАНКУРТІ: I. GAMBURGI, M. Haasenstein & Vogler.

Реклація, Адміністрація і Експедиція Ринку ч. 10. — Рукописи зберігаються в архіві на поштових записках. — Редакційні неопечатані вітні від корп.

Діло

Число телефону 261.

Передплата на „ДІЛО“ за границю: за рік 44 корон, за пів року 22, за чверть року 11. У Львові (без поштової пересилки): за рік 32, за пів року 16, за чверть року 8. Поштові кошти в Львові 10 с., в провінції 12 с. Оголошення звітності приймаються за 20 с. за одну стрічку іскрати або за 10 с. за одну стрічку „Діло“ по 60 с. — Поштові і інші правителі оголошень чинять за 20 с. за стрічку. Державна і приватна іскрати платні у Львові.

Боротьба з радикалізмом.

Інаугураційна промова намісника Божинського, а саме та її частина, де він закликав „партиї ладу і порядку“, щоб вони не спускали ся на єдиноспасення ц. к. поліції, але й самі організували похід проти „радикалізму“, — знайшла відгомін на шпальтах обох органів преси, які борються з о монополію на виключну репрезентацію „партиї ладу і порядку“ серед нашої суспільності.

Перший обізвав ся „Галичанин“, виступивши промовою намісника як „погібительський указання“ (ч. 204). Доси бачите, „Галичанин“ діяла ся кривда. Галицька адміністрація ніяк не хотіла його партію признати „партиєю ладу і порядку“ і трактувала москвофілів як ворогів держави і суспільного ладу. Не маючи свободи діляння, москвофілі й не могли дати доказів своєї „благородності“. А от тепер — потішає себе і своїх „Галичанин“ — буде йнакше. Намісник обіцяє, що адміністраційні власті будуть захищати ся безсторонно, значить, і нам буде поліщена свобода діляння. А тоді ми покажемо себе. „Намісник радить партіям ладу, щоб вони самі організували ся і користуючи ся свободою, вели боротьбу зі шкідливими проявами радикальних партій. Ся заява багатозначна і ми надіємо ся, що нею покористують ся російський нарід проти всіх тих об'яв, які мають на меті порушити основи моральності, законності, свободного розвитку російської народності і т. д. Про те треба би пам'ятати нашим людям і при кожній нагоді користати з поради намісника“.

От ся заява „Галичанина“ дуже втішила польську „народову“ пресу. „Російські старогусіні!“ Такі не завели надій тих, що так рекламували їх „умірованість“. Але знов не можна похвалити їх без застережень, бо се значить занадто багато думати про себе. Тим більше, що в них є також різні гріхи. Ог хоч-би паломництво до Почаєва...

І „Gazeta Narodowa“ (ч. 220), присвятивши виводом „Галичанина“ цілу вступну статтю, заявляє: „Приймаємо ту заяву староруського органу до відомости, хоч доси можна було ту партію, в імені котрої промовляв „Галичанин“, вважати партією ладу і порядку єдино в порівнянню з рознузданою українофільсько-радикальною агітацією“.

Се свідомство заболіло „Руслана“. То москвофілі є партією ладу і порядку, — а ми де? І помітивши також вступну про „Боротьбу з радикалізмом“, нищачи його без пардону. „Радикальні струї і змагання заколючують спокій і лад, спинають реальну суспільну і законодавчу роботу. Довголітній досвід поучає, що легше робити задля політичних, національних або суспільних причин галабурди, як для свого народу ретельно і позитивно працювати. А так само поучає досвід, що чим менше образоване, тим більша зарозумілість і запліднене, чим тіснийший видокруг, тим сильніша загорілість, тим слабша терпимість, а чим тупіший розум, тим зв'язатийший тероризм. Такі провідні радикальні живуть лише і ростуть роздумуванням недоволення і огірчення та нездійсненими об'явками, які вони представляють розгорячений уяві тих широких верств“ — і т. д.

Тай дістало-ж ся всяким „радикалам“. Що-би-ж їх шкідливість для народної справи вийшла ще більше реліефно, ми дозволимо собі на таку ілюстрацію: Постановою з одного боку Драгоманова, Павлика і Франка, пропаторів радикалізму серед нашої суспільності, а з другого боку найбільшого пропатора нищення всяких „радикалізмів“ в імя „ретельної і позитивної праці“ — п. Барвінського. І запитаємо: Що має більшу вартість для нашого національного розвитку: „галабурди“ радикальної трійці, чи „ретельна і позитивна праця“ п. Барвінського? Де „менше образоване“, „тіснийший видокруг“, „тупіший розум“: у Драгоманова, Павлика і Франка, чи у п. Барвінського? І в кінці хто в своїй публічній діяльності жертвував більше спокоєм і вигодами особистого життя, про кого можна з більшим правом сказати, що він „тільки жив і ріс“ своєю діяльністю, т. е., що не руководив ся в ній особистими інтересами: про Драгоманова, Павлика, Франка, чи про п. Барвінського?

Відповідь на сі питання полишаємо читачам; подумавши над ними, вони самі побачать всю „вартість“ нищення радикалізму русланівськими методами.

Але й сам „Руслан“ відчуває видно недостатність такої „методи“, коли все таки шукає й за іншими причинами „радикалізму“. Отже навіть він признає „недбалість, несправедливість, несумлінність правительствених органів“, признає, що се викликає „недоволення і огірчення“, тільки ціла біда в тим, що те недоволення і огірчення „використовують радикальні апостоли для своїх самолюбних цілей“, — і тому „на руській суспільності спочиває обов'язок з свого боку поборювати сі змагання і струї радикалізму в широких верствах народних“.

А тепер запитаємо ся, — як? Чи маємо власт і силу дати безправним права, голодним хліб, безробітним працю, безземельним землю, визискуваним під їх праці? Чи може маємо вмовляти в них, що такий лад, у яким вони безправні, голодні, безробітні, безземельні, визискувані, св'ятий і не треба проти нього повставати? Се вже вмовляють в них інші, але даром, — вони мимо їх вмовлювань що-раз голосніше домагають ся прав, хліба, праці, землі, справедливости. І ми — всі ті, які „партію ладу і порядку“ лають „радикалами“ — не маючи власті і сили того їм дати, можемо тільки сказати їм: „Не надійте ся на нікого, здобуйте самі!“ — і по нашому найліпшому розумінню в міру наших сил вчити їх, як се все здобувати. А коли ви сю нашу діяльність звете „галабурдами“, вважаєте її антитезою „реальної, позитивної праці“, — то дайте їм права, хліб, працю, землю, справедливість, дайте їм те, що є нею наших мрій, думкою про здобуте чого ми „живемо і ростемо“, в імя чого найліпші, найсильніші, найхарактерніші з нас ідуть на нужду, на переслідування, на торму, на смерть!

Тільки сим можна знищити „радикалізм“, знищити не в тим розумінню, як ви се думаєте: при солідарній акції елементів ладу і порядку з ц. к. поліцією, а знищити через сповнене його домагань.

Бо є се найбільшим злочином, коли се робить ся свідомо, а найбільшим нерозумом, коли з незнання, — говорять, що ціль „радикалізму“: „вічний суспільний розлад і заколот“. В вицаннях

найкрайніших „радикалів“ — в анархістів — дуже часто можна стрітити ся з такою дефініцією: „Анархія, се свобода, порядок і добробут для всіх“. Не входимо в те, на скільки вірна ся дефініція, — але вона вказує, що в суб'єктивним переконанню навіть таких „ворогів ладу і порядку“ ідеалом являється ся не „розлад і заколот“, але свобода, порядок і добробут.

І всім тим, що з ініціативи намісника збирають ся організувати для помочи ц. к. властній добровільній дружині для поборювання „радикалізму“ — а під „радикалізмом“ всі ті „сборжі ладу і порядку“, чи вони з „Gazeti Narodowej“, чи з „Галичанина“ чи з „Руслана“, розуміють весь наш національний рух, як він проявляється в діяльності наших опозиційних партій, — відповімо: Зробіть так, щоб запанувала свобода, рівність, справедливість, добробут, бо лучшої дороги для поборення „радикалізму“ нема!

3 внутрішніх справ.

Німецька обструкція.

Міністер торговлі, д-р Фідлер, виїхав з Праги до Відня, щоб брати участь у нинішній раді міністрів. Переговори між Німцями й правительством даліше відбувають ся.

По засіданню союму, на котрім Німці відповіли „Wacht am Rhein“, звернувшись чеські послы до намісника, гр. Куденгове, з закидами ізза його пасивного поведіння в часі співања того все-німецького гимну. Намісник відповів, що він був справді обурений, тим більше, що Німці зробили се як-раз у ювілейний роцї цїсаря та що в співанню „Wacht am Rhein“ брали участь люди, про котрих австрійську лояльність він не сумнівав ся, як послы Пергелт, Шрайнер, Кольоварт, які належать до правительствених партій. В тим дїсї написав намісник також реляцію до Відня.

В кругах вірно-конституційної німецької партії також має бути велике недоволення з поведіння інших німецьких послів, тим більше, що оголошений по демонстрації маніфест викликає вражіння, неначеб партія солідаризувала ся з відставним „Wacht am Rhein“. Вірно-конституційна велика земельна власність на те поведене не годить ся та робить намісникови докори, що стрінувшись того самого дня вечером у шляхотським касинї з членами вірно-конституційного стороництва, не згадав ні словом про ті події, бо за його інтервенцією вірно-конституційна партія відкладала свій маніфест, котрий апробував німецьку обструкцію.

Консервативні члени великої земельної власності і феодалі відбули передучора нараду, на котрій одностайно постановили дати на наступні засідання союму почин до маніфестації лояльності та висказати своє негодование з приводу поведіння обструкціоністів.

Запезняють, що намісник, гр. Куденгове, зложит в своїй заяву що-до спісу „Wacht am Rhein“.

Ситуація в Любляні.

В понедїлок відбула ся нова демонстрація проти Німців. У німецьким касинї і в німецькій школі вбили вікна. Виявників на місці узявено.

У соборї відбуло ся вчора жалібне богослужіння.

жене за забиті в часі демонстрації дві особи. На заряджене військових властей тіла обох жертв студента Адамовича і робітника Люндера, будуть викопані з гробів для сконстатованя, чи їх ранено з переду чи з задку. Люблянські Росіяне зложили на могилах убитих вінки з написами: „Невинним жертвам німецької ненависти“.

Власті списали урядово школи, заповідні при останніх демонстраціях та отаксували їх на 8.400 корон. На кількох жовнїрів 27 полку піхоти, котрі вийшли на вулицю, напав гурт Словінців. Жовняри мусли глядати захисту в реставрацій та аж під охороною 20 жандармів вернули до казарми. Військові власті заборонили жовнярам ходити до публичних льокалів.

Адміністраційні власті, побоюючись нових ексцесів, заборонили на провінційні збори, скликані Словінцями для ухвалення протесту проти Німців. В словінських кругах появилася відозва, котра взиває словінських студентів збойкотувати університет у Градці.

Єще в справі торговельних студій.

В 195. ч. „Діла“ звернув увагу нашого загалу п. Стефан Костів на значінє і потребу торговельних студій та подав плян і обєм науки в ц. к. торговельній академії у Львові, заохочуючи при тим нашу молодіж до тої наукової інституції, бо за всім лїт, як її отворено, вийшло на жалє ледви десятиох Русинів, хоч доступ до неї поки що легкий.

Розуміючи, що не меншу вагу мають торговельні науки також для женщин, хочу познакомити загал з торговельною академією жіночою, о котрій Русини ще зовсім не знають.

Жіночу академію торговельну заложено в р. 1907. у Відні. Академія та з'організована зовсім на вір мужеської академії в Градці, з тою самою програмою чотиролїтної науки. Після статута вступ до академії дає свідомство з укінченої низшої гімназії або видільової школи.

Побіч чотиролїтної науки відбуває ся також однорічний курс т. зв. курс для абітурієнток, рівнорядний з тим, на який записують ся часом і правники в Градці або Відні. На курс сей можуть бути прийняті лиш ті, що покінчили гімназію, ліцей або учительську семінарію. Наука чотиролїтна зачинає ся в другій половині вересня, а на однорічнім курсі для абітурієнток 7. жовтня.

Оплата шкільна вносить 360 К річно, платних в двох піврічних ратах або за призволенем дирекції також в місячних ратах; крім того платять ся вписове на чотиролїтній науці 10 К, а на курсі для абітурієнток 20 К і за уживанє приладів наукових 10 К.

Рівночасно з заложенням тої інституції наукової завязало ся товариство для пошираня вищого жіночого образованя торговельного; головою того товариства є б. міністер-президент д-р Кербер. Має воно на цілі опікувати ся слухачками, вишукувати їм по укінченю занятє та уділяти незаможним і пильним слухачкам грошеві підмоги.

Для нас передовсім заслугоє на увагу однорічний курс для абітурієнток. Було би дуже добре, щобі наші укінчені семінаристкы, ліцеанткы та гімназисткы посвячували ся також торговель-

В. Щурат.

3 німецької лірики.

Алексій Аар.

Приходить ніч, а в твоїй покій за сумерками думи йдуть і звать тебе в країну мрій на тихий, таємничий путь.

Зітхаєш ти і рада їм — тим думам, що встають в гуртах, що їм незнаний в тебе стрим, бо в душу їм отвертий шлях.

На ясний вид з під темних вій слюза виходить без путя... Даремне тратиш ти спокій — тобі закрита ціль життя.

І не догадуєш ся ти, що Бог — предобрий твій творець тебе направив до мети, яка є всім метам вінець;

Що робить ся жите твоє підпорою душі одній, коли ти тривога бе, а перед нею довгий бій;

що райським привидом у сні для другої душі єси, яка в далекій стороні тебе убрала в чар краси.

Герман Альмерс.

Йшло сонце в низ. Сам вийшов я над море й дивив ся в розжарений небозвід. Хмарки свій шитий золотом блакит купали в філях, линули в простори.

У гору лагідно знімались води і падали, як лебединий пух.

А був їх рух якийсь півсонний рух, а їх пісні були пісні свободи.

І сонечко, спускаючись на філі, в останнє лоб глянуло на світ, аж очерт здрігнув ся на привіт і вчулось радість ніби на весіллі.

Лиш в мене мовби вдарили морози. На серце впав тягар незнаних туг. До тебе, лиш до тебе плив мій дух і ринули з очей горячі слюзи.

Так і пійшов з тихою журбою. За мною часті і краси було, щоб їх одно лиш серце обняло; обняти їх моглоб хіба з тобою.

Юлій Штурм.

Коб раз еще тобі повісти, як любя ти мені єси, і як не згинеш ти без вісти в моїй душі по всі часи!

Могла-б ти не сказати й слова, очам лишаючи одвіт; для мене вже була-б їх мова так само ясна, як їх світ.

Я над твоєю головою зложив би руки, молячись, щоб Бог не взяв тобї спокую, як ти мені взяла колись.

Геронім Лорм.

Так ото й минеть ся сотня лїт... По моглах наших згине слід. Позабудуть близькі покоління наші імена, діла, стремління.

Люди, що в нас пострахом були, для яких в обмані ми жили, замість в блиску правди йти до цілі, ляжуть пилами на наші пили.

За той сон, що в нас остав ся сном, за талан змарнований притємом

світ, якому все у жертві дане, дякувати в згадці нам не стане.

Глум не встане, щоб считав на сьміх, що за зиск нам з наших жертв усіх! Тільки в царстві духів будуть жалі на творців злочинної печалі.

Душі дві, що мали на землі, як два цвіти на одній гили, дати підлї совершенства поспільно, розійшли ся з призволенем безцільно.

Так ото й минеть ся сотня лїт... З наших жертв не лишиться ся і слід. Але духи в вишнім світі строго покарають злочин наш, немого!

Ганс Бетге.

З посуд блискучих золоте вино все черпав я — вино життя. І знаю, що скінчені гірлянди мого щастя. Я йшов шляхами у проміні дня, йшов з пісню. І рвав солодкий овод із дерева, що молодостю зветь ся. І тривоги ночі не чужі мені. Іх болями я чистив жар життя, що днесь несе мене на буйних філях. Вам, роки ріжнobarвности, що днає являє мені життєйський чар, і видить ся мені — переді мною встає нараз величнє діло штуки, якому я творець. Зелене листє з волоса мого знявши, мечу ним днесь на минушість, ще тепер — моя. І так радію вже, як той мистець, що викінчив своє любіме діло. Бо-ж ділом штуки й молодість моя!

Герман Гільм.

Є хрест край стежки в полі у тїні двох сосон. Тай дивний же бо, дивний мені присняв ся сон.

У сумерках вечірних ніч сіла на полях.

Господь, корону знявши, з хреста у жито ляг.

Та скоро перший промінь з церковних бань заблїс, Він знову взяв корону і на хресті повис.

Роберт Прутц.

Вже день запав ся в тіні. Ніч тихо сходить з гір; блакитні вершини заіскрились від вір.

На гори і на доли із зоряних висот мов злинули соколи — свобода йде в поход.

Усі хати обходить, скрізь стукає до брам, скрізь ясні мрії вводить, щось шепчучи хатам.

Горячі поцілуї усім кладе на скрань; на скрані й взнєв чує той поцілуї, мов грань.

Де меч — вона при вістрі, де порох — льонт кладе; в годинник очі бистрі впиливши, жде і жде:

аж душі з щастя плачуть, на radoцax ростуть, серця у грудех скачуть, а коні й чини ждуть;

аж навіть ізза крати сьміх ваяня в світ летить; аж сон біжить з палати і хтось у ній тремтить...

Реставрація і покій до снідань

И. ДЕФОРТА, Львів, Ринок ч. 27.

поручає знаменитий буфет і добірну кухню страв вже від год. 7 рано завізді свіже пиво Оломунецьке і Ільзененське з міщанського browaru в Пільні. — Приймає АБОНАМЕНТ по найнижших цінах. — Услуга зручна.

ТЕЛЕГРАМИ.

Дня 30. вересня 1908.

Осторога перед еміграцією.

Відень. (ТКБ.) На основі найновіших реляцій міністерство внутрішніх справ оберегає перед еміграцією до Пенсильванії і перед прийняттям роботи в болгарських броваріях у Русуці, бо австрійські робітники зробили там дуже сумні досвіди.

Конгрес лікарських палат.

Прага. (ТКБ.) Вчора розпочались тут наради XIII з'їзду австрійських лікарських палат. На з'їзді заступлені всі австрійські палати лікарські, а вибіркою кількох палат з південних країв, які виправдали свою неприсутність.

Холера в Празі.

Прага. (Тел. пр.) Дня 24 с. м. приїхав до Праги один купець із Петербурга і задержався в одній готелі на Новім місті. На другий день він занедужав. Лікар признав вчора недугу підозрюючи, що він недужий на азіатську холеру. В готелі зарадилою дезінфекційні заходи. Часопис пишуть, що купець був уже в зелізняці недужий, а про те йому дозволили далі їхати.

З краєвих соймів.

Берно мор. (ТКБ.) На вчорашньому засіданні моравського союму прийнято три внесення в справі будівель публічного добра, між ін. в справі побудовання санаторію для хорих на груди, а то в честь цісарського ювілею.

Інсбрук. (ТКБ.) На вчорашньому засіданні тирольського союму посол Маер поставив внесення завізанням до правительства, щоби розпочало слідство за приволи подій в Боцені та покрано винуватників. В часі дискусії прийшло до острого конфлікту між проф. Маером і ректором Скалею, котрий особисто заатакував п. Маера, називаючи його діяльністю шкідливою, і висказав бажання, щоб він полишався виключно при політиці. Наглість і meritum внесення ухвалено проти голосів лібералів.

Подорожі міністрів.

Відень. (ТКБ.) Міністр землі, д-р Дершатта, вернувся вчора з Райхенбергу.

Відень. (ТКБ.) Міністр Фідлер і Праде виїхали вчора ввечері до Праги.

Докторат ветеринарії.

Відень. (ТКБ.) Найвищим розпорядженням з 5. вересня с. р. дістали академії ветеринарії у Відні і Львові право промувати докторів ветеринарії (doctores medicinae veterinariae). Остання академія ветеринарії зрівняно з іншими вищими школами. Докторат ветеринарії має тільки факультативне значіння, значить — не є потрібний до виконання лікарської практики, тай не дає таких спеціальних прав, як докторат медицини. Докторат можна буде дістати на основі наукової праці з обсягу ветеринарії. Такі дипломові такі самі, як в інших вищих школах. — Рівночасно з тим розпорядженням входить в жите нове розпорядження міністерства просвіти, після котрого студенти ветеринарії мають платити чеське, а саме: австрійські піддані 40 корон, чужинці 75 корон за піврік. Тільки приватні доценти, коли не мають припущення викладати, можуть побирати особні оплати за виклади. Умови звільнення від чеського ті самі, що в інших вищих школах. Надзвичайні студенти платять чеське в висоті 3 корон за 1 годину викладу на тиждень у півроці та можуть також дістати звільнене від чеського. — В найближшій часі дістануть академії ветеринарії право самостійно вибирати ректора та перейдуть під управу цивільну на підставі переговорів міністерства просвіти з міністерством війни.

Контрреволюція в Персії.

Тегеріс (Пег. аг. тел.). Триваюче три дні бомбардуване міста показалося вповні безуспішним та виявило нездарність карної експедиції, зложеної з жовіярів диких і неуправлених. Революціоністи звернулися до російського конзуляту з прохенем о інтервенцію. В місті відчувають недостачу поживи, бо імпорт перепинився.

Чума.

Пекін (Т. К. Б.) В місцевості Кухо померло 500 людей на чуму.

Повінь в Індії.

Бомбай (Т. К. Б.) Триваюча від 36 годин величезна злива спричинила небувалі повені. Ріки зривають мости. Богато людей втратило жите. Країна на просторі кільканайцяти миль зовсім повнічена.

Холера в Росії.

Петербург (Т. К. Б.) В останній добі до доби до вчора перед полуднем занедужало на холеру 222 осіб, померло 98. Загальне число хорих 1833.

Міжнародний з'їзд письменників і артистів. Майні (Т. К. Б.) Міжнародний з'їзд письменників і артистів постановив звернутися до правительств з прохенем, аби до бернської конвенції додати наказ роботи передкури з газет і вісток телеграфічних та телефонічних.

Італія й Росія.

Рим (Т. К. Б.) На конференції міністра Тітонія з Ізвольским у Дезіо констатовано повну згідність поглядів на східну справу, на нову ситуацію в Туреччині та на інші важливі питання політики. По конференції відношене Італії до Росії тісніше, ніж раніше.

Нова доба в Туреччині.

Солунь. (ТКБ.) Тутешній головний орган молодотурецького комітету доносить, що той комітет ще перед зібранням парламенту переіменуваний на політичну партію „Поступ і єдність“. Програма тої партії буде програмою правительств, котре мусить оперти ся на більшості в парламенті.

Болгарія й Туреччина.

Царгород. (ТКБ.) Тутешні газети обмежують ся на повторене голосів європейської преси в справі болгарської афери, тільки орган великого везира в передовій статі „Центр Європи“ обговорює ту справу зі своєю власною становища та пише на кінець: Тільки одна Австро-Угорщина користає з тої справи та використовує обставину, що Росія занята іншими квестіями, хоче для себе добути хосен. Адже-ж Австро-Угорщина є союзницею Німеччини і належить до тридержавного союзу. В часі колишнього правительств відносини з Німеччиною були дуже кріпкі, хоча Німеччина поводитися так, як було необхідно супроти абсолютного правительств. Маємо надію, що Німеччина збереже ті дружні відносини також з конституційним правительством, а то з уваги на становище, яке займає Німеччина в центрі Європи й в європейській політиці. Факт, що Німеччина не має ніяких політичних інтересів на Балканській півострові, дає запоруку, що вона не буде шкодити нашому економічному розвитку, що є для нас дуже важною річю та дозволить нам удержувати з нею й на будуче як найліпші зносини.

Перед сесією Думи.

Петербург. (Тел. прив.) Президент Державної Думи, Хомяков в розмові з дивнікарями висловив ся, що само правительств пре Думу на ліво та немов стараєть ся викликати невдоволені й заворушене. Стараєть ся о те головню міністерство просвіти. Про міністра просвіти, Шварца, висловив ся Хомяков незвичайно остро. Що-до будучих прав Думи, то — після Хомякова — є конемчим передовим устанеле законодавчої практики, бо правительств — як здаєть ся — знов засипле Думу дрібними справами.

Москва. (Тел. прив.) Збір професорів московського університету з кн. Трубецьким на чолі з ініціативи партії мирного обновлення виготовило проект нового університетського закону. Проект той буде внесений в Думу на початку сесії.

Кара на Суворіна.

Петербург. (Тел. прив.) Редактора „Нов. Времени“, Суворіна, покарано 7-денним арештом за поміщене справозданя з початкового слідства в справі боевої організації в Люблін.

НОВИНКИ.

— Від редакції. Адміністрація нашого дневника заповідає вже від кількох днів, що в перших днях жовтня здержить висилку газети всім, хто заяляє за передплатою. Звертаємо-ж увагу наших передплатників на те, що таких упіменів адміністрації ми ніколи не оповідували би, коли би до сього не привнезували би нас обовязки, вимагаючи значних щоденних видатків. Певність, що у того чи сього передплатника нам гроші не пропадуть, дуже мало помагає нам в хвилях, коли ми потребуємо грошей готових. Розвизитися над сим чейже не треба, бо се річ цілком зрозуміла. З днем 5. жовтня здержимо висилку газети всім нашим довжникам без огляду на те, як довго вони є нашими передплатниками. Просимо-ж не робити намі і собі тої прикраси!

— Спростоване похибки. В дописи з Яворова, поміщений в 217 ч. нашого дневника, в останнім уступі зайшла через недогляд коректи похибка, а властиво пропуску, котру отсим доповняємо. По словах: „день в день цвічять в „Соколі“, а по тих цвічанях“ — пропущено слова: пересиджує в касні.

— Театральний комітет розсилає на днях виказ жертв, зложених на будову театру в третім кварталі. Зібрана в тім часі квота представляєть ся, як оно звичайно в літніх місяцях буває, меншою, а то з причини виїзду мійських людей на літній сезон і господарських видатків на провінції. Тому звольте прихильники театральної справи вирішувати тепер, о скільки можна, ті літні недобори. Особливо було би пожаданим, щоби провінціальні комітети оживили свою діяльність і не обмежали її лиш на тісні кружки по містах, але розширили свою працю на цілі округи і стягали в них хоч би поменші лепти, зважаючи, що дрібніші громади датки і не падають, тяжко на загал і можуть давати поважні квоти. Йдм в піднятім длі постійно і витривало наперед. Заложена ціль єсть вправді трохи більша і трудніша, але при витривалій праці мусимо дійти до бажаної мети, як вже не одного дійшли!

— Торжество Жульєвського відбуло ся вчора в Жовків — як описують польські газети — з великою падаюю. В ринку під мурами старої коллегіати, уфундованої ще польським гетманом Жульєвським, збудовано високий катафалк, а на нім устало скляну домовину з хрестом. В сій домовині збережено тілні останки Жульєвського. Катафалк, до котрого вело шість степенів, украшено різнбарвними гербами польських родів. На гук вистрілу з моздирів на старій вежі рушив похід, який уформовався ся був на площі перед зелізничним дворцем. В тім поході взяла участь вся патріотична Польща з цілої Галичини. При звуках кількох музик їхав на самім переді відділ кінного Сокола, а за ним ступало кільканайцять сотень піших Соколів, що прибули зі всіх усядів. Далше ішли дівчата з народної школи в Жовків, студентська музика і середні школи зі Львова, Прошлага, Золочева, Перемишля і Станиславова. Яровидли гімназійні професори. По одностайних гімназійних мундурках наступила велика ріжнбарвність красок і стройів. Ішли товариства польської молодіжки з ріжних міст, репрезентації кружків „товариства школи людолюбів“, повітових виділів і ріжних чаталень, управа жовківської віроповідної громади, ріжні ремісничі товариства зі Львова, рада міста Львова in corpore з президиєм на чолі та репрезентації товариств дневникарського, письменницького, педагогічного, технічного і міста Жовкви. Похід замикали відділи огневих сторожів з ріжних сторін краю. Ціла та маса народу заповнила битком ринок, концентруючись коло катафалка. Довкола зіставля усяли, академічний сенат зі своїми відзнаками, міська рада та інші визначні гості. Серед вистрілів з моздирів і битя у всі дзони розпочало ся торжество промовою краєвого маршалка гр. Баденюка, що славив польського гетмана, котрий поляг в бою під Цепорою. Відтак хор „Echa“ відспівав кантату, а архієпискуп Більчевський в асистенції численного духовенства, святського і монашого, став правити торжественне богослуження. Кілька музик пригравало в ріжних сторонах ринку, два хори співали на переміну релігійні пісні, а по евангелії вголосив патріотичну проповідь біскуп Бандурский. Скінчило ся вкінці богослуження і всі зібрані відспівали „Boże, coś Polskę“. Далше відіграв директор жовківської гімназії, п. Ейліш привіт Сенкевича, надісланий на се торжество, а потім промовляли презес польського „кола“ д-р Глобінський, презес сокольського союзу п. Фішер і бурмістр Жовкви п. Сгейбаль. На кінець архієпискуп Більчевський в асисті біскупа Бандурського та жовківського опата Куяшовського відспівали ланнахиду, а потім чотирох Соколів знало домовину з катафалку і в похоронні походи, при звуках пісні „Kto się w orięku odda Rann wemta“ віднесли до крити в костелі. Там відправлено молебне і тілні останки польського гетмана зложено до саркофагу. Так опровели Польки нове патріотичне торжество, видумане, як і многі інші, лише для нового підбадьорення польського патріотичного духа, сильно задоволеного зростом національної свідомості й культури польського народу, та для задокументування, що руська земля по їх думці на віки має лишити ся польською. Лише що-до числа учасників вчорашнього торжества одушевляні польські газети не можуть погодити ся. „Kurjer lwowski“ обчисляє їх на 20,000, „Dziennik polski“ на 40,000, а всякі інші „Stowa“ і „Gołos“ підвищать їх певно до 100,000. Най їм буде...

— Хулїгнізм в бурсі „Народного Дому“ у Львові. Бурса „Народного Дому“ є тим поприщем, де москвофільська „ідея“ доходить до вершка одичілля і розбизається. Коли на котрого з вихованців паде підозріння, що він симпатизує з українським рухом або, борони Боже, почуває ся Русиним, то такий паде жертвою беззастаних

секатур, а нерідко й побоїв від підростаючого „істинно-русского“ наярбу і нема йому оборони від настоятелів бурси. Отсе доносить нам, що вночі з 25. на 26. і з 26. на 27. с. м. молоді хулїганики тяжко побили двох учеників, а то М. М., ученика V. кл. акад. гімназії, і І. Л., уч. V. кл. реальної школи. Коли загаданий ученик М. М. удавав ся на нічний спочинок, застав на коритарі погашені світила. Серед темноти вискочило на него несподівано кількох драбів, закинули йому на голову килим і тяжко побили по голові та лицю залізним прутком. Подібний розбизацький напад устроїли ті самі „громилі“ слідуочної ночі на ученика І. Л. Коли побиті пішли жалувати ся на напасників, настоятелі бурси о. Авдикович здобува на таку цинічну відповідь: „Що-ж я сему винен? То ви самі завинили собі“. Загалом з поведення управи бурси можна вгадувати, що вона не лиш толерує але й тихцем похваляє такі і тим подібні подвиги повнірені собі „младенці“, забезпечуючи їм повну безкарність. Жаль тільки, що подібна деморалізація і одичіне плекаєть на фонді призначення для загального народного добра.

— Дерішкіри на селі. Пинуть нам: Хоч як тяжкий сей рік для хліборобів в Галичині, податкові власті не хотять знати людського горя. От в Корневі городенського повіта податковий екзекуртор бушує по хатах і вже за податки з сього року грабить, що лише може. Се дієть ся тоді, коли під проводом самого намістника радить ратушникові комітет, як помагають хліборобам в їх лихоліттю. Чи нема кому звернути увагу також податкових властей, аби бодай тепер не дерли послидньої шкіри з бідних людей.

— Про руські школи в північній Америці подає „Редд“ цікаву допись якогось Русина-емігранта, яку отсе повтаряємо: Здибаючи ся тут, на нових місцях, з уськими людьми, Русини дуже добре зрозуміли, що брак освіти є велика хіба руського народу. Через те, де тільки збереть ся гурток Русинів, зараз вони закладають тут свою церкву, а при ній обовязково школу для своїх дітей. Не треба шкільного примусу, не треба силування та кар, які накладають ся в Галичині за непослух діттей до школи: тут вони на власній шкурі бачать, яка то біда, коли хто не знає грамоти. Але ті руські школи, уладжені на зразок давних церковно-парафіяльних шкіл, не можуть задовольнити всіх тих вимог, які до них ставлять наші емігранти. Найголовніша причина сього з'явища — брак фахових учителів, які знали-б, як треба, учити в школі по якійсь системі. Друга не менша перешкода — се брак відповідних шкільних підручників. В деяких русько-американських школах вчать з угорських підручників старого укладу, хоч вони зовсім не мають ніякої наукової вартости. Інші-ж школи користують ся підручниками, що звивають ся по галицьких початкових школах; ті підручники також малопридатні для американських шкіл, бо вони не примінені до місцевого життя: багато в них єсть матеріалу для Американців зайвого або не відповідного, а до того не кожний учитель дасть собі раду з ними. Уживаєть ся це по школах москвофільський буквар, виданий „обществом Качковського“ у Львові, але-ж він цілком непридатний для руських дітей, котрим потрібна правдива наука, а не москвофільське баламутство. Нарешті вишшов недавно буквар Боруха; але й він для шолі зовсім непридатний. Виходить, що американські Русини зовсім не мають шкільних підручників, по яких можна було-б вести науку в школі. Щоб допомогти в сьому скрутному положенню Русинам, головна управа „Русько-народного союзу“, єдиної сильної руської організації в Америці, постановила подбати про кращі підручники для українських шкіл і оповістити конкурс на написане отсих підручників: букваря, першої читанки та малого катехизму. Руські діти дуже швидко „американизують ся“ і коли обставини не перемінять ся, то через яких 50 років теперішні Русини в Америці й пізнати не можна буде. Щоб се не стало ся, Русини й поспішають ся з заведенням для своїх дітей власних шкіл. Там де своїх шкіл ще не мають посилають діттей до англійських шкіл, але разом з тим уживають всіх заходів, щоб припинити „американизацію“ своїх дітей. Для сього вони заводять там спеціальні школи, в яких діти могли-б навчитися руської мови та історії України-Руси. Крім сього вони починають дбати про заведення при кожній школі доброї бібліотеки з руських книжок, з яких діти могли-б познайомити ся з кращими творами руської літератури. Нарешті велике значіння для руської діттей матимуть співочі товариства та театральні вистави, про які руські емігранти в Сполучених державах стали дбати останніми часами.

— Жертва лютерії. Від кільканайцятьох літ є у Львові кредитове товариство з обмеженою порукою „Związek kredytowy“, заложене помершим антикамер Піпсом-Портинським. Се товариство заосмотрювало ся в гроші переважно з банків віденських і мало головню жидівську клієнтелу. Директором того заведення був також померший урядник „Заведення для торгівлі і промислу“. Цу-кор, а касиером від часу заложення Яков Вайсман. Тепер показало ся, що той касиер обікрав свою інституцію на 80,000 корон. Вчора явив ся він у другого директора „Związek kredytowy“, адвоката Равха і заявив йому, що від многих літ допущав ся в тім заведенні дефравдацій, котрі разом виносять суму 80,000 корон. Заряджено сейчас шконтуром книжок, яке перевів оден з функціонарів „Союзу зарібкових і господарчих спілок“, до котрого „Związek kredytowy“ належить. Шконтуром подтверджено донесене Вайсмана. Він каже, що спроневерені гроші програв на числовій лютерії. На доказ предложив членам надзираючої ради всі лютерійні картки, на котрі від 12 літ програв величезні квоти. Крім того Вайсман понатагав богато осіб на значні суми, щось на 100,000 корон. Дефравдацій допущав ся, маніпулюючи вексями, есконтваними в „Związek-u kredyt-ovim“, а також фальшував книжки. Наслідком тої дефравдації істнуване „Związek-u“ захитане.

— Мальверзації на зелізняці. В Станиславові арештовано в суботу, дня 26. с. м., зелізничного урядника Каліту і блязаря Шіфтера з причини мальверзації, довершений на школу зелізничного майна. Каліта, що був начальником магазину з матеріалами, вивозив з него бляху і продавав Шіфтерові. Набути сим способом бляху уживав Шіфтер на покриття даху зелізничного двірця як підпримець сєї роботи. В часі недавнього процесу против зелізничного інспектора Зібавера, сей Каліта був одним з найголовніших доказових свідків, на звінаннях котрого спочинало ціле слідство. Підчас розправи інспектор Зібавер влевнював з цілою рішучістю, що коли хто допущав ся надужити, то лише Каліта. Недавно тому против Каліти було заряджене дисциплінарне слідство, на підставі котрого видане його зі служби. Арештоване Каліти не лишити ся без впливу на слідство против Зібавера, яке буде незабаром знову заряджене.

— З руського театру в Коломиї. В суботу грали оперу „Жидівку“ з п. Шляфенбергом,

Кравчук-Петровичевою і Рубчаком в головних ролях. Перший з них визначав ся школою, знає во-лодіти голосом і гарно грає; а Петровичева Рубчак, загально знає з свого голосу, котрі при відповідних артизмі могли би віднести першорядний успіх не тільки на нашій сцені. Особливо голос п. Петровичевої звертає в останніх часах на себе особливу увагу. П. Рубчакова, хоч її голос за слабій в оперових партіях, то в терцетах та квартетах вибивала ся особливо горішніми тонами. Нарешті одна новість: Отсе доля пошастила перед кількома місяцями ніким незаміченому від трох років хористови п. Коссакові (братови капелмайстра і п. Рубчакової) прийти до ролі Януша в Гальці; і виявив ся він з неї так складно, що від тоді всі ролі тенорові в його руках. І справді по суботнійшій його теноровій партії і по гарнім її виконанню видно, що се гарний голосовий матеріал. Шкода була би тільки, якби та гарна сила амарнувала ся без відповідного вишколення. Можна сьміло сказати, що вже давно ми не чули на руській сцені такого тенора. Взагалі про виставу „Жидівки“ можна сказати, що вдовольня длі кожним оком і найвибагливішим чиним (особливо чужинцям, котрих в суботу було чимало). Дуже добре тримали ся хори, вишкolenі під управою капелмайстра п. Коссака. — А. К.

— Дрібні вісти. Візнане п. Евзебія Ярошинського, судового авскультанта, з о-ією Наталією, дочкою п. Кирила і Емілії Окуневських, відбуло ся дня 8. жовтня в Кіямані. — Цісар надав розпорядженням з дня 5. с. м. академіям ветеринарії у Відні і Львові право надавання титулу докторів ветеринарії (doctores medicinae veterinariae).

Оновістки і

Календар. Завтра, в четвер: Евфем. (лат. Рем.). Позавтра, в п'ятницю: Трофіма (лат. Леодегар).

□ Репертуар руського театру в Коломиї. (Салія Шадничої каси. Початок 7:30 ввечерю. Білети продає „Народна Торговля“).

В четвер, дня 1. жовтня „Романтичні“, комедія в 3 діях Ростанда.

В суботу, дня 3. жовтня в друге: „Жидівка“, опера в 5 діях Галевія. Гостинний виступ М. Шляфенберга.

В неділю, 4. жовтня „Чумаки“, комедія в 4 діях Карпенка Карого.

Найближшими новинами в репертуарі нашого театру будуть: „Арсен Яворенко“, драма в 5 діях Бориса Грінченка; „Чумаки“, комедія в 4 діях Карпенка Карого; „Хмара“, народний образ зі сьвітами і танцями в 5 діях Суходольського; з перекладів: „Хвилі моря і любови“, трагедія Грільєрцера; „Над силі“, штука в 2 діях Бернзона; „Сьвято мира“ Гавтмана; „Ворог народа“ Ібзена; „Золотий“ Бернштайна та весела штука в 4 діях: „20 днів ціоли“ Генекіна і Вебера. — З опер приготувають ся Чайковського „Евген Онегін“. Оперету Штрауса „Барон циганів“ дирекція виставить цілком на ново після сценарію віденського театру. Персонал театру числить 60 людей з верхом. В хорі виступає 30 осіб, число доси небувало.

□ Духовні вправи (реколекції) для священників відбувають ся в днях 5—8 жовтня с. р. в духовній семінарії у Львові. Початок дня 5. жовтня о 8. годині ввечерю. Ті, що хотять взяти в них участь, звольте зголоситися письменно до о. В. Семкова, пл. сьв. Юра ч. 5. найдалше до дня 4. жовтня с. р.

□ Коломийський Боян устроє в суботу 3 жовтня 1908 р. інаугураційні вечірні і в сали Народного Дому (П. поверх). В програму входить товариські забави і танці. Початок о годині 9-тій ввечерю. Стрій шацерновий. Окремих запрошень не висилає ся. Просити ся о як найчисленнішу участь. Вступ від особи 1 кор. Добірний буфет у власнім заряді. Виділ 1471 1—2

Відозва.

Дорогі Земляки! Ше раз осьмілює ся звернути до Вас, дорогі Земляки, комітет будови бурси Руського товариства педагогічного у Львові з такою самою проською, що й звичайно, імено з проською о нові жертви на будову бурси, зглядно о рати на скрипті довжні. Вже стоїть гарний будинок бурси цілком готовий, вже красують ся на нім наші руські герби: галицький лев і український Архангел Михайл, вже є виписані на деревях незабуті слова нашого генія Тараса: „В своїй хаті своя й правда і сила і воля“, вже оглядають з цікавістю сєї незвичайної будинку й наші і чужі люди, вже перепровадимо до него 15. жовтня понад 200 бурсаків, вже, здавало би ся, комітет довершив щасливо свого діла, добрим подвогом подвиг ся і... може спокійно по труді відпочити, тимчасом... тимчасом... саме тепер настали для комітету найприкріпші хвилі найтяжких клопотів та ріжнородних журб. Будинок здвигнено, і то надзвичайно скоро, та видано на него при теперішній у Львові дорожнечі матеріялів і робітників понад 326,000 корон, але в тій сумі є 240,000 позичених! З позичок є деккі, імено векслів, дуже для комітету неприємними і невідгінними так задля високих процентів як й тому, що векслі мусили бути іхдсані львівськими Русинами-патріотами на їх власне ризико. — Комітет підносить з великим признанем дотепершню жертволюбність нашої сусільности, котра в протягу не цілих двох літ зложила близько 100,000 корон на будову бурси. Справді се замінний і дуже потішаючий об'яз у наших людей, що мимом ріжних потреб дали першество найважнішій, імено тому почуттю, що нам треба богато добре і здорово вихованих і обрзованих молодих людей! Честь нашої сусільности за те! Тож тим більше не гратить комітет й тепер надлі, що наша сусільність покаже, що з'у-міє дивитиє собою діло на чисту воду вивести: нехай лише всі ті великодушні особи, що своїми чесними підписами на „заявах“ зобов'язались сплачувати то чо місце рати на довжні скрипти, схотять справді з свого морального зобов'язання супроти народу виявляти ся, нехай знову інші не забувають при ріжних нагодах збирати ж е р т в и для освобо-дження дому від довгів, то ми місячно будемо мати 5—6 тисяч корон! І от в протягу кількох літ каменця була би вже вільною від довгів. — Більші добродії (що зложать найменше 25 К.) будуть вписані в золоту книгу. — При сій нагоді звертаємо увагу на се, що поміщене в тім новім, по вським гігієнічним вимогам урядним будинку буде так вільне і здорове, що до бурси від тепер повинні лавати своїх синів всі родичі без ріжниць стану, що бажать справді своїм дітям дати у Львові здорове поміщене, добрий, хоч не вибагливий харч і знамениту оліку. Зголошене приймає ще й тепер заряд бурси (Вірменська 2). — По повороті Є. Ексц. Митрополита до Львова має комітет намір устроїти величаве посвячене сєї нової руської твердині в княжм городі Льва. — До сєї відозви долучує комітет чеки і має надію, що кожний з них верне до нас бодай з о д н о ю короною. — Комітет.

(Дальше буде.)

Іоперницький і Син
Оптики і Механіки у Львові: площа Галицька ч. І.
(проти Банку Гіпотечного на ілюстраціях пошти Галицької)
порукають :

Барометри анор-
оїди по 7, 3 і 10 К.
світінні по 13, 16,
20 і 24 К. **Львів-**
метри світні по
12, 15, 24 і вкесе.
Заводів порукають
в найблизьшій ви-
борі окулярів, ців-
керів, лопат і во-
няків різних приборів
оптичних.

Всіляк направи приладування ви як найкоротше і най-
доцільніше

При закупні товарів просимо покликуватись на нашу часопись.

Розклад залізничних поїздів						
вечірній від 1. мая 1908.						
До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	вночі	
Краків	5:50	8:55*	1:30*	5:45	9:50	
Краків	7:35	9:50	—	8:40*	2:30*	
Рипела	—	—	1:10	—	—	
Підколотин	7:20	12:00	2:15*	5:40	10:30	
Червоноц	8:07	—	2:05*	5:57	9:20	
Самбова	—	—	—	6:40*	12:20*	
Коломи	5:40	—	—	—	—	
Сирин	—	10:20	—	—	—	
Пустомит	7:29	11:48	2:50	—	11:00	
Самбова	7:39	11:48	2:50	9:58*	11:00	
Люблин	8:00	10:20	2:00	—	9:10*	
Рави руської	8:08	10:20	2:00	9:10	11:45*	
Явора	7:10	12:40	4:50	—	—	
Вручич	8:25	1:15	5:00	9:25	10:10*	
Вручич	7:10	10:05	1:48*	4:50	8:20	
Вручич	8:15	12:40	3:27*	5:50*	9:35	
Виницької води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:55*	

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по пол.	вечер.	вночі	
Краків	3:50	8:25*	2:45*	7:00*	11:15	
Краків	—	8:40	2:12	7:35	12:45*	
Рипела	—	—	3:30*	—	—	
Підколотин	6:20	10:40	2:18*	7:45	11:10	
Червоноц	6:19	9:25	2:28	—	10:28	
Самбова	—	9:18*	—	—	—	
Коломи	—	—	2:40	—	—	
Сирин	—	—	—	6:03	—	
Пустомит	7:20	—	2:25	6:42	12:25	
Самбова	7:30	10:25*	2:25	6:42	12:25	
Люблин	8:00	9:05	4:00	—	10:45	
Рави руської	8:00	9:05	2:15*	4:00	10:45	
Явора	6:14	11:05	—	7:10	11:25*	
Вручич	6:58	3:15	1:55*	3:25	6:30	
Вручич	7:21	11:05	3:20*	5:50	8:54*	
Вручич	9:00*	12:41*	3:45	7:10	11:35*	
Виницької води	3:50	—	3:30	7:25	11:15	

ЗАМІТКА: Поспінні поїзди зупиняться внаслідок * Переходи ліній з мекілі і об'їзду внаслідок * — мекілі і об'їзду з 28/6 до 12/9 буюком и — мекілі і об'їзду від 1/6 до 1/9 де день буюком и.